BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XVI
G
22
NAPOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

THOMÆ DELBENE,

DE IMMVNITATE ET IVRISDICTIONE ECCLESIASTICA.

Pars Secunda.

Digitized by Google

THOMÆ DELBENE,

CLERICI REGVLARIS, S. THEOL. PROFESSORIS,

& Sancti Officij in Vrbe Qualificatoris,

DE

IMMVNITATE, ET IVRISDICTIONE ECCLESIASTICA.

PARS POSTERIOR.

LVGDVNI,
Sumptib. PHILIPPI BORDE, LAVRENTII ARNAVD, & CLAVDII RIGAVD.

M. D C. L.

CVM PERMISSV SVPERIORVM.

Digitized by Google

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Digitized by Google

EMINENTISS^MO, ET REVEREND^MO PRINCIPI,

PETRO ALOYSIO CARAFÆ, S.R.E. CARDINALI,

THOMAS DELBENE, CLERICVS REGVLARIS, F.P.

COMMVNIS ea eſt, PRINCEPS EMINENTISSIME, omnium perſuaſio, vt in dicandis, recepto iam vſu, ingenij lucubrationibus, viri quidē compellentur, aut eruditione præſtantes, qui grauiſſimo iudicio exiſtimationem operi, famamque concilient, aut genere prænobiles, qui ſplendore natalium quandam apprimant literarum monimentis lucem, vt niteant; aut denique indole humaniores, qui perbenignè & Scriptoris clientelam ſuſcipiant, & ſcriptionis patrocinium. Ergo cùm in te vno, admirabili iſthæc omnia cōſpiratione, concentuque conueniant, præclarè quidem mecum actum eſt in præſenti, qui hoc de Immunitate Eccleſiaſtica, non vna profectò aurora deſudatum à me Opus Tuo Nomini in-

ã 3 ſcribo.

ſcribo. Has porrò opes animi, fortunæque,ac naturæ bona, quæ tam cumulatè in Te ſunt, ſanè minuerim,ſi ſtylo exornare,aut recenſere vtcumque velim: planè (quæ eſt rerum conditio maximarum, vt ſuprà omnem facundiam, ac dictionem ſint) inſignia tua decora dixi magnificè, quia tacui; plaudente interim incomparabili modeſtia tua, quæ in pulcherrimo tuarum virtutum theatro nil oderit certè magis, quàm tuas decantari ſplendidè, ac prolixiùs laudes. Igitur, dùm ipſe nobiliſſimum hoc tuæ Purpuræ, atque inclyti Nominis honeſtamentum ſcriptioni huic meę gratulor, Tu illam humanitate tua generoſius complectare, amplitudine illuſtres, commendes probeſque iudicio; compenſabit enim ex parte, ſi fieri poteſt, beneuolentiam hanc tuam, non meum tantummodò priuatum in Te ſtudium, ſed publica vniuerſæ Theatinę Familię, cui Tu faues vnicè, voluntas; conceptis nempe votis, vt noſtrę, communique felicitati viuas quàm diutiſſime. Vale. Romę, anno 1649.

Impri

Imprimatur, ſi videbitur R.D.S.P.A.Mag. ASCANIVS RIVALDVS, Viceſg.

Imprimatur. Fr. VINCENTIVS CANDIDVS, Sacri P. A. M. Ord. Præd.

APPROBATIONES.

Opus *De Immunitate, & Iuriſdictione Eccleſiaſtica*, in duas partes diſtributum, R.P.D. Thomæ Delbene, accuratè perlegimus; & nihil in eo animaduertimus à pietate, vel à Fide diſſonum; & cum ſit in hac materia abſolutiſſimum, nullam euitans difficultatem, nec typis, nec ingenioſis viris inuidendum iudicamus. Idibus Maij 1649.

D. PAVLVS M. Quartus Cler. Reg. S. T. Profeſſor.
D. ANDREAS PLANELLVS, Cler. Reg. S. T. P.

D. Ioannes Gonzaga, Præpoſitus Gener. Congr. Clericorum Regularium.

HOc Opus, quod ad *Eccleſiaſticam Immunitatem* tuendam in duas partes diſtributum, R. P. D. Thomas Delbene, Doctiſſimus noſtræ Congregationis Theologus accuratè compoſuit, cum iuxtà præſcriptam aſſertionem PP. quibus id commiſimus, recognitum, & approbatum fuerit; vt typis mandetur, quoad nos ſpectat, facultatem concedimus. In quorum fidem præſentes litteras manu noſtra ſubſcriptas, ac ſolito Congregationis noſtræ ſigillo munitas damus. Romæ in Ædibus noſtris Sancti Sylueſtri Montis Quirinalis, Idibus Februarij 1649.

D. GIOVANNE GONZAGA, Præpoſ. Gener.

D. Ioannes Montoya, Secret.

OPus egregium *De Immunitate, & Iuriſdictione Eccleſiaſtica*, in duas Partes diſtributum, à R. P. D. Thoma Delbene compoſitum diligenter euolui, & peruidi iuſſu Reuerendiſſ. P. Vincentij Candidi, Magiſtri Sacri Palatij. Et videtur mihi opus ipſum alia immunitate gaudere, vtpotè immune ab omni labe erroris, ſiue contra Fidem, ſiue contra bonos mores. Explicat etiam hic author iuriſdictionem ſecundum Iuris Canonici dictionem, & dictamen. Verè Thomas Delbene, qui D. Thomæ bonus eſt imitator, & abyſſus eximij boni, nempe ſcientiæ. Ita cenſeo ego infrà ſcriptus Romæ 4. Octobris 1649.

D. PAVLVS M. Quartus Cler. Reg. S. T. P.

NOs infraſcripti in alma Facultate Pariſienſi Doctores vidimus Librum cui titulus eſt, *De Immunitate, & Iuriſdictione Eccleſiaſtica*, Auctore D. Thoma Delbene, Clerico Regulari, & immunem illum iudicauimus à quacumque labe contra fidem, vniuerſali Eccleſiæ, pro qua in vniuerſum loquitur, maximè vtilem: ſed ſalua ſint quorumcumque iura & Priuilegia. In horum teſtimonium ſubſcripſimus die quinta Octobris 1650.

Fr. FRANCISCVS LORNET, Prædicator.
Fr. PAVLVS LOMBARD.

PERMISSIO.

EGo Aduocatus Regius in Præfectura Lugdunenſi conſentio, vt liber inſcriptus in approbatione præmiſſa, ab Philippo Borde, Laurentio Arnaud, & Claudio Rigaud, Bibliopolis Lugdunenſibus excudatur, peculiari licentia ad id ipſis conceſſa. Datum Lugduni 12. Octobris 1650.

BOLLIOVD MERMET.

VIſo Aduocati Regij conſenſu hunc librum typis mandari ſupradictis Lugdunenſibus Bibliopolis concedimus, & ne quis vltra dictam facultatem denuò excudat, prohibemus, Lugduni 15. Octobris 1650.

SEVE.

IN HAC SECVNDA PARTE
Tractatus ſequentes continentur.

IX. De facultate laicæ Poteſtatis in Eccleſiaſticos.
X. De facultate Poteſtatis Eccleſiaſticæ in laicos; & de iis, quæ ſunt vel non ſunt mixti fori.
XI. De facultate Eccleſiaſticæ poteſtatis in aduenas, & peregrinos.
XII. De facultate poteſtatis Eccleſiaſticæ in ſuos, exiſtentes in alieno territorio.
XIII. De facultate poteſtatis Eccleſiaſticæ in infideles, ebrios, amentes, & pueros.
XIV. De facultate poteſtatis Eccleſiaſticæ in Regulares exemptos. Vbi etiam explicantur multa, quæ ad S.R.E. Cardinales, Legatos, Archiepiſcopos, Epiſcopos, Regulares Prælatos, & Confeſſarios pertinent.
XV. De facultate Eccleſiaſticæ poteſtatis in ſeipſam.
XVI. De immunitate Eccleſiarum.
XVII. De bonis Eccleſiaſticis non alienandis.
XVIII. De bonis Eccleſiaſticis non locandis.
XIX. De clauſura Monialium, & prohibito ingreſſu intra clauſtra Monaſteriorum, tam mulierum, quàm virorum.

INDEX

INDEX

Capitum & Dubitationum, quæ in hac ſecunda Parte de Immunitate Eccleſiaſtica continentur.

CAPVT NONVM.

De facultate laicæ Poteſtatis in Eccleſiaſticos.

DVBITATIO I. AN, & quid poſſit laica Poteſtas in Eccleſiaſticos? pag. 1

II. An, & vnde naſcatur in legibus (quæ ſunt communes ciuibus, & ſacris Canonibus, ac ſtatui Eccleſiaſtico non repugnant) obligatio in ordine ad Eccleſiaſticos? pag. 4

III. Quinam Eccleſiaſtici exempti ſint à Poteſtate laica in ordine ad vim punitiuam; & quid dicendum etiam de religioſis? p. 8

IV. An aliquando poſſit poteſtas laica exercere vim punitiuam, coërcitiuam, ſeu coactiuam in Eccleſiaſticos? p. 9

V. An poſſit poteſtas laica ob defectum iuſtitiæ, vel ob negligentiam iudicis Eccleſiaſtici trahere Eccleſiaſticos ad ſuum tribunal laicale? pag. 11

VI. An poſſit Poteſtas laica, ſi quis ſiue laicus, ſiue Eccleſiaſticus vi, vel cenſuris à iudice Eccleſiaſtico oppreſſus querelam deferat ad tribunal Regium, illam acceptare? p. 12

Sect. 1. Dubitationis Reſolutio. ibid.

2. Prima Difficultas, eiuſque ſolutio. p. 16

3. Secunda Difficultas, eiuſque ſolutio. p. 17

4. Tertia Difficultas, eiuſque ſolutio. p. 18

5. Quarta Difficultas, eiuſque ſolutio. p. 20

6. Quinta Difficultas, eiuſque ſolutio. p. 21

VII. An poſſit Poteſtas laica per ſuos miniſtros Eccleſiaſticam perſonam in flagranti crimine deprehenſam, vel de propoſito perpetrandi crimen (vt quia noctu mutato habitu, vel cum armis incedit) ſuſpectam, vt iudici Eccleſiaſtico ſiſtatur, capere, armiſque prohibitis ſpoliare? p. 25

VIII. An poſſit Poteſtas laica capere, ac detinere clericum debitorem, ſi fugiat, vel fugam mediteretur? p. 26

Index Capitum,

DVBIT. IX. An poſſit poteſtas laica expellere è Regno Eccleſiaſticos, ex eo quod inſtis Principum mandatis inobedientes, vel alio modo delinquentes ſint? pag. 27

Sect. 1. Dubirarionis Reſolurio. ibid.

2. An, & quid dicendum in caſu, quo Pontifex renuat, vel abſit? p. 29

X. An poſſir Poreſtas laica vneare Epiſcnpos, vel alios Eccleſiaſticos ad Parlamenrum propter aliquod publicum negotium? p. 29

XI. An poſſit Poteſtas laica citare clericum credirorem ad confectinnem alicuius inuentarij? ibid.

XII. An pnſſit poteſtas laica citare clericum ad exhibenda iura ſua coram ſe, quando eius debitor petit dilationem ex conſenſu maioris partis creditorum, vel vult beneficium ceſſionis bnnorum nbtinere? p. 31

XIII. An pnſſit poteſtas laiea expellere à Regno Epiſcopos, vel alios Eccleſiaſticos, ſi prnpter aliquod publicum negotium ad Parlamentum vocati, venire nolint? p. 32

XIV. An pnſſit poteſtas laica cogere Eccleſiaſticns, vt triticum, vinum, vel ſimilia ad victum neceſſaria, tempore penuriæ, iuſtn pretio vendant? p. 34

XV. An pnſſit poteſtas laica priuare Eccleſiaſticos rebus, quas vendunt ſupra prerium à Principe taxatum? p. 35

XVI. An poſſit poteſtas laica priuare Eccleſiaſtieos rebus, qnas extra regnum exportant contra legem Principis id prohibenrem fieri ſub pœna commiſſi? p. 36

XVII. An poſſir poteſtas laica punire Eccleſiaſticos in bnnis, vel in pœna pecuniaria, ſi fàlſâ menſura triricum, vel quid ſimile vendant? p. 38

XVIII. An poſſit poteſtas laica cogere Eccleſiaſticos ad ſoluendas gabellas, vel collectas, quandn illas ſoluere tenentur? ibid.

XIX. An poſſit poreſtas laica punire perſonam Eccleſiaſticam, ſi cnram iudice laico falſum teſtimonium depoſuerit? p. 39

XX. An pnſſit poreſtas laica procedere contra pecora perſonæ Eccleſiaſticæ, ſi contra ſtatutum in paſcuis prohibitis illa reperta fuerint? p. 40

XXI. An poſſit poreſtas laica cogere perſonam Eccleſiaſticam ad reſtituendumdepoſitum, ſi in tribunali laicali reſtituere illud ſe obligauerit? pag. 41

XXII. An pnſſit pnteſtas laica punire perſonam Eccleſiaſticam, ſi reuerentiæ ſigna ipſi non exhibuerit, vel coram ipſa quomodocumque aliter deliquerit? p. 43

XXIII. An poſſir poreſtas laica cngere perſonam Eccleſiaſticam ad reparandam viam anre domum ſuam, & ad ſoluendam pœnam impnſitam conrra effundentes amurcam per vias publicas, ſi illam effuderit. p. 43

XXIV. An poſſit poreſtas laica eitare, & cogere perſonam Eccleſiaſticam ad teſtificandum in cauſa, In qua non agitur de pœna ſanguinis alicui inferenda. p. 44

XXV. An poſſit poteſtas laica cogere clericum, qui laicum poſſeſſinne ſpoliauit, ad illam laico ſpnliatn reſtituendam. p. 45

XXVI. An poſſit poteſtas laica, ſcilieet Rex, vr Trident. Concilij executor, cogere Eccleſiaſticos, & Epiſcopns, vt illud obſeruent, & Eccleſias ſuas reparent. ibid.

Sect. 1. Dubirarinnis Reſolutin. ibid.

2. An Epiſcopi poſſint excommunicare Reges, ſi hi ipſorum inriſdictionem petrurbent. p. 46

XXVII. An poſſit poteſtas laica, ſcilicet Rex, Epiſcopos, vel alios Eccleſiaſticos, ad reſidenriam obſtrictns retinere pro gubernatione Regni, vel pro alio ſeruitio publico. p. 47

Sect. 1. Dubitationis Reſolurio. ibid.

2. An Epiſcopi, alijque Eccleſiaſtici Regis feudararij vocari à Rege, debeant potius obedite Regi directo dominn feudi, quàm Papæ. p. 48

3. An vocari ad bellum à Rege, debeant cum illo ad bellum ire. ibid.

Dvbit. XXVIII. An poſſit poteſtas laica, ſcilicet Rex, prohibere, ne Epiſcopi abſint à ſuis Eccleſiis vltra tempus à iure Canonico ſtatutum, & ne quid aliud ſimile faciant, vel omittant? p. 48
XXIX. An poſſit poteſtas laica cognoſcere Eccleſiaſticos exemptos pro delictis, ſi in Regno non habeant ſuperiorem, à quo puniantur? ibid.
XXX. An poſſit poteſtas laica, ſcilicet Rex, expellere Epiſcopum ab Epiſcopatu, ſi ſimoniacè illum obtinuerit? p. 49
XXXI. An poſſit poteſtas laica occultè proceſſare perſonam Eccleſiaſticam? ibidem.
XXXII. An poſſit poteſtas laica facere literas hortatorias ad Epiſcopos, vt ab aliqua praua determinatione deſiſtant? p. 50
XXXIII. An poſſit poteſtas laica diſcutere facultates Nunciorum, qui à ſummo Pontifice mittuntur, & retinere ad examinandum, & executioni mandandum Bullas Apoſtolicas in ſuis Cancellariis? p. 51
XXIV. An ſaltem poſſit Poteſtas laica cognoſcere Eccleſiaſticos, ſi ipſi velint? pag. 55
Sect. 1. Dubitationis Reſolutio. ibid.
2. An, & quando priuilegium ceſſet, vel renunciari poſſit? p. 56
XXXV. An poſſit poteſtas laica cognoſcere Eccleſiaſticos quoad bona ratione officij, quod ab ipſa poteſtate laica habent? p. 57
Sect. 1. Dubitationis Reſolutio. ibid.
2. An poſſint Eccleſiaſtici à poteſtate laica puniri in bonis? p. 59
3. An poſſint Eccleſiaſtici iuriſdictionem laicam, vel alia Regalia vſurpantes à poteſtate laica priuari bonis temporalibus? p. 60
4. An poſſint Eccleſiaſtici iuriſdictioni laicæ reſiſtentes à poteſtate laica capi, & puniri in pœna pecuniaria, vel in bonis? ibid.
5. An ſi Eccleſiaſticorum animalia damnum inferant poſſint per poteſtatem laicam capi, vt damnum ab illis illarum reparetur? ibid.
6. An poſsit bannitus per poteſtatem laicam ſpoliari bonis, & occidi in territorio Eccleſiæ? p. 61
7. An poſſint Eccleſiaſtici, ſi tranſgrediantur legem ciuilem, à poteſtate laica puniri pœna per talem legem impoſita? ibid.
8. An ſaltem poſſint Eccleſiaſtici à poteſtate laica cognoſci quoad bona, ſi bona, quæ poſſidentur ab ipſis, in ordine ad laicum obligationem habeant, & ratione feudi, vel ratione tributi, ſeu penſionis ipſi rei adhærentis, vel ratione officij, quod ab ipſa poteſtate laica habent? p. 62
9. An etiam poſſint à poteſtate laica cognoſci, ſi bona immobilia à laico donata fuerint Eccleſiæ cum Domino reſeruatione iuriſdictionis. p. 64
10. An etiam poſſint cognoſci à poteſtate laica, ſi bona immobilia, antequam venirent ad ius Eccleſiæ, vel Eccleſiaſticorum, onus aliquod certum, & inuariabile annexum habebant, v.g. aliquem cenſum, vel ſeruitutem Principi debitam, vel onus reparandæ viæ publicæ adiacentis. p. 64

CAPVT DECIMVM.

De facultate poteſtatis Eccleſiaſticæ in laicos, & de iis, quæ ſunt, vel non ſunt mixti fori.

Dvbit. I. An, quemadmodum poteſtas laica non poteſt cognoſcere, ſeu ad forum ſuum laicale trahere Eccleſiaſticos: ita ſimiliter non poſſit poteſtas Eccleſiaſtica cognoſcere, ſeu ad forum ſuum Eccleſiaſticum trahere laicos. Vbi multa de iis, quæ ſunt vel non ſunt mixti fori. p. 65
Sect. 1. Suppoſitum primum. ibid.
Suppoſitum ſecundum. p. 66
2. Dubitationis Reſolutio. p. 69

Index Capitum,

DVBIT. II. An, & in ordine ad quas cauſas, non poſſit, etiam laicos, cognoſcere, niſi poteſtas Eccleſiaſtica? p. 71

Sect. 1. Dubitationis Reſolutio. ibid.

2. An, ſi quis committat non ſolum crimen hæreſis, vel ſimoniæ, &c. ſed etiam committat quid horum ſuſpicionem cauſans, conueniendus ſit coram iudice Eccleſiaſtico, & non laico? p. 72

3. An iudex laicus laicum in die feſto laborantem punire poſſit ſub prætextu ſuæ prohibitionis, ne in tali die laboret? ibid.

4. An cauſæ matrimoniales coram iudice Eccleſiaſtico tantum decidendæ ſint? ibid.

III. An, & in ordine ad quas cauſas, poſſit etiam laicos cognoſcere poteſtas Eccleſiaſtica, cumulatiuè ad poteſtatem laicam? p. 73

IV. An, & quid dicendum ſit de petitorio, & poſſeſſorio quoad res Eccleſiaſticas? Vbi multa de decimis. p. 75

V. An iudex laicus ſit competens, quando agitur de poſſeſſorio matrimonij? pag. 80

VI. An in ordine ad cauſas temporales poſſit, etiam laicas, cognoſcere poteſtas Eccleſiaſtica, cumulatiuè tamen ad poteſtatem laicam? p. 81

Sect. 1. Dubitationis Reſolutio. ibid.

2. An poteſtas laica, ſi Reipublicæ bonum ita poſtulet (irritum ſimul cum contractibus reddendo iuramentum, ſicuti Concil. Trident. ſeſſ. 25. cap. 16. de Regul. irritum reddit iuramentum renunciationi bonorum adiectum, ſi fiat ante bimeſtre, quod præcedit profeſſionem) prohibere, quod ſubditi contractibus iuramentum apponant, ne ſic (cùm iuramentum faciat, quod cauſa, quæ aliàs merè eſt ciuilis, fiat mixti fori) Eccleſiaſticæ poteſtatis iuriſdictionem prorogent in iis contractibus, quorum cognitio ad forum ſecularæ ſolum pertinebat? ibid.

3. An, & quando Poteſtas Eccleſiaſtica poſſit cognoſcere de cauſa dotis? pag. 83

4. An, & quando Poteſtas Eccleſiaſtica poſſit cognoſcere, caſu quo laicus oppreſſus fuerit? p. 84

5. An poſſit poteſtas Eccleſiaſtica cognoſcere de præſtandis alimentis filio ſpurio? p. 84

6. An poteſtas Eccleſiaſtica poſſit dare tutorem clerico minori, & curatorem clerico mente capto? p. 85

7. An, & quando poteſtas Eccleſiaſtica poſſit exequi legata, etiam profana? p. 86

8 An, ſi clericus hæredem inſtituat alium clericum, vel laicus teſtamentum condat ad piam cauſam, Poteſtas Eccleſiaſtica poſſit teſtamentum publicare? p. 88

9. An, ſi filius clerici legitimandus clericus ſit, Poteſtas Eccleſiaſtica poſſit illum legitimare? ibid.

10. An, & quando poteſtas Eccleſiaſtica poſſit cognoſcere de loco præcedendi in proceſſione laicorum confraternitatum? p. 91

11. An, & quando poteſtas Eccleſiaſtica poſſit viſitare Hoſpitale? p. 92

VII. An in cauſis mixti fori, ſi vnus iudex cauſam cognouerit, poſſit alter iudex, ſaltem ex officio procedere, & Reum punire? p. 95

VIII. An iudex Eccleſiaſticus in criminibus mixti fori poſſit laicos per propriam familiam, ſine inuocatione brachij ſecularis capere? p. 97

IX. An iudex Eccleſiaſticus in cauſis Eccleſiaſticis, in quibus petit auxilium à iudice ſeculari, teneatur ei proceſſum præbere? p. 99

X. An, ſi iudex laicus cum hæretico ſibi remiſſo mitius agat, & pœnam mortis per ignem in eum non inferat, poſſit Inquiſitor, vel Epiſcopus contra talem iudicem per cenſuras procedere? p. 100

XI. An iudex Eccleſiaſticus poſſit iuriſdictionem Eccleſiaſticam exercendam laicis committere? ibid.

XII. An Iudex Eccleſiaſticus poſſit iudicare, & punire clericum in caſu, quod hic defectu alicuius conditionis à Concilio Trident. ſeſſ. 23. cap. 6.

cap. 6. vt fori priuilegio gauderet, requiſitæ fori priuilegio non gaudet, & ſic foro laicali ſubiicitur? pag. 101
Dubit. XIII. An qui offendit curſorem, vel alium iudicis Eccleſiaſtici Miniſtrum, poſſit cum iudex laicus vel Eccleſiaſticus tantum punire? ibid.
XIV. An iudex laicus, vel ſolum Eccleſiaſticus poſſit mortuo Epiſcopo, bonorum inuentarium pro ſpolio facere? p. 102
XV. An iudex ſupremus, ſcilicet Princeps, etiam Eccleſiaſticus, poſſit Legatos, ſeu Oratores, eorumque famulos, ſi apud ſe reſidentes grauiter contra ius naturale, aut ius gentium Rempublicam, vel ipſius caput, aut membra offendendo deliquerint, condignè punire? ibid.
Sect. 1. Dubitationis Reſolutio. ibid.
2. Difficultates, earumque ſolutiones. p. 104
3. An Princeps, etiam Eccleſiaſticus, poſſit ſimiliter legatos punire, ſi non ſeruent leges ſui loci, in quo illi reſident? Vbi de aliis caſibus. p. 105
XVI. An iudex laicus, vel ſolum Eccleſiaſticus poſſit de dominio vtili rei emphyteuticæ Eccleſiæ inter laicos cognoſcere, & quid dicendum de directo? p. 106
XVII. An, ſi clericus, & laicus ſimul delinquant, iudex laicus, vel ſolus Eccleſiaſticus cognoſcat? p. 111
XVIII. An Pontifex poſſit cognoſcere, & ſit iudex competens, vbi diſcordia oritur in re graui inter duos ſupremos Principes? p. 112

CAPVT VNDECIMVM.

De facultate Eccleſiaſtica Poteſtatis in aduenas, & peregrinos.

Dubit. I. AN, & quid poſſit Poteſtas Eccleſiaſtica in aduenas, & peregrinos? pag. 113.
Sect. 1. Suppoſita. ibid.
2. Dubitationis Reſolutio. p. 119
3. Difficultas prima, eiuſque ſolutio. p. 120
4. Difficultas ſecunda, eiuſque ſolutio. p. 122
5. Difficultas tertia, eiuſque ſolutio. ibid.
6. Difficultas quarta, eiuſque ſolutio. ibid.
7. Difficultas quinta, eiuſque ſolutio. p. 123
8. Difficultas ſexta, eiuſque ſolutio, p. 124
9. An peregrini, qui non habent animum commorandi pro maiori parte anni, poſſint in Paſchate Euchariſtiam ſumere à Regularibus? p. 125
10. An peregrini ſubdantur ſententiis, præceptis, & legibus municipalibus loci, vbi tranſeunter ſunt? ibid.
11. An peregrini neque ſubdantur ſententiis, præceptis, & legibus municipalibus loci, quoad vim coactiuam, & quoad cenſuras? ibid.
12. An, ſi Epiſcopus Diœceſis A. ferat excommunicationem contra ſcientes, & non manifeſtantes, quiſnam commiſerit furtum; & Petrus verbi gratia diœceſis B. mutet poſt latam hanc excommunicationem domicilium in diœceſim A. & cognoſcat furem, & non manifeſtet, ligetur tali cenſura? p. 127
13. An peregrini delinquentes in proprio domicilio, ſi aliò tendant, poſſint in iſto loco puniri? p. 128
II. An aduenæ, & vagi poſſint in legibus, votis, iuramentis, irregularitatibus, & pœnis contractis diſpenſari à ſuperiore loci, vbi reperiuntur? p. 128

CAPVT DVODECIMVM.

De facultate Poteſtatis Eccleſiaſticæ in ſuos exiſtentes in alieno Territorio.

DVBIT. I. AN, & quid poſſit Poteſtas Eccleſiaſtica in ſuos exiſtentes in alieno territorio? pag. 131

Sectio 1. Dubitationis Reſolutio. ibid.

2. An, & quantum extendi debeat doctrina ſupra tradita? p. 134

3 An ſubditi incurrant cenſuram latam per ſtatutum propriæ diœceſis, ſi contra illud agant extra diœceſim, vel etiam intra diœceſim in loco exempto? p. 136

4 An ſubditi incurrant cenſuram latam per particulare præceptum proprij ſuperioris, ſi ſimiliter contra illud agant extra diœceſim, vel etiam intra diœceſim in loco exempto? p. 137

II. An ciues, & diœceſani poſſint ex induſtria licitè, vt ſe à ſui territorij legum, ſtatutorum, vel præceptorum obligatione ſubtrahant, tranſire ad alienum territorium? p. 139

Sect. 1. Dubitationis Reſolutio. ibid.

2. An incola ciuitatis, in qua feſtum agitur, poſſit ex induſtria tranſire ad locum, vbi feſtum non agitur, & ibi opera ſimilia exercere, & Miſſam non audire? p. 140

3. An manè quis diſceſſurus è loco, vbi non ieiunatur, poſſit ibi comedere, & veſci carnibus? p. 141

4. An quis excuſetur, etiam à communibus legibus Eccleſiaſticis, vt ieiuniorum, feſtorum, &c. ratione Kalendarij noui non recepti, vbi reperitur? p. 143

5. An, ſi quis in ſuo loco expleuit præceptum diei feſti, & ieiunij, etiam quadrageſimalis: item Confeſſionis, & Communionis, &c. & poſtea peruenit ad alium locum, vbi propter non receptum dictum nouum Kalendarium Gregorianum, huiuſmodi præcepta obligant, teneatur illa ſeruare præſertim ſi ibi domicilium figat? ibidem.

III. An ciues, & diœceſani ſubdantur legibus, & præceptis reſpicientibus delictum in territorio commiſſum, etiamſi exiſtant extra territorium, in quo delictum commiſſum eſt? p. 144

Sect. 1. Dubitationis Reſolutio. ibid.

2. Difficultates, earumque ſolutiones. p. 145

IV. An ciues, & diœceſani ſubdantur pœnis, ſi ſimiliter exiſtant extra territorium, in quo delictum commiſſum eſt? p. 147

Sect. 1. Dubitationis Reſolutio. ibid.

2. An, ſi Reus non ſubdatur iudici loci, in quo delictum eſt attentatum, niſi ſolum ob attentationem delicti, quod tamen alibi eſt conſummatum, poſſit talis iudex Reum punire ob delictum alibi conſummatum? p. 148

V. An ciues, & diœceſani citari poſſint, ſi exiſtant extra territorium? pag. 149

VI. An ciues, & diœceſani excommunicari poſſint ab Epiſcopo extra Diœceſim, ſi res ſit adeo clara, vt non requirat cognitionem cauſæ? pag. 151

VII. An Epiſcopus in ſuos extra proprium territorium exiſtentes poſſit ſaltem aliquid quoad ea, quæ ſunt voluntariæ iuriſdictionis? p. 152

Sect. 1. Dubitationis Reſolutio. ibid.

2. An debeat Parochus in alterius Parochia ſubditorum ſuorum nuptias benedicere? ibid.

3 An poſſit Epiſcopus in alterius diœceſi in proprios ſubditos actus Epiſcopales exercere? ibid.
4 An poſſit Epiſcopus in alterius diœceſi in Pontificalibus ſacrificare? pag. 153
5. An poſſit Epiſcopus inuitatus ad ordinandum in aliena diœceſi, ibi ordinare ſubditos, etiam aliatum diœceſum, literas dimiſſorias ſuorum Epiſcoporum habentes? ibid.
6. An poſſit Epiſcopus extra propriam diœceſim vti altari portatili; vel coram ſe facere in illo celebrari? p.154
7. An, & quando poſſit Epiſcopus validè, & etiam licitè ordines conferre? ibidem.
8. An poſſint Prælati Religionum exempti dare ſuis literas dimiſſorias, vt à quocumque Epiſcopo ordinentur? p.157
9 An, ſi quis tonſuram non ab Epiſcopo originis, domicilij, vel beneficij, ſed ab Epiſcopo alieno ſine literis dimiſſoriis, vel diſpenſatione Pontificis acceperit, capax ſit beneficij? p. 158

CAPVT DECIMVMTERTIVM.

De facultate Poteſtatis Eccleſiaſticæ in infideles, ebrios, amentes, & pueros.

Dvbit. I. An, & quid poſſit Poteſtas Eccleſiaſtica in infideles, ebrios, amentes, & pueros? p. 158
II. An pueri poſt vſum rationis, completo ſeptennio, ſtatim legibus obſtringantur? p. 160
III. An, & quid poſſit Poteſtas Eccleſiaſtica in infideles, ebrios, amentes, & pueros per cenſuras, & pœnas? p. 161
IV. An, & quid dicendum, ſi excuſatis à præcepto cooperreris in actione prohibita per præceptum? p.164

CAPVT DECIMVMQVARTVM.

De facultate Poteſtatis Eccleſiaſticæ in Regulares exemptos.

Dvbit. I. An, & quid poſſit Poteſtas Eccleſiaſtica, v. g. Epiſcopus, in Regulares exemptos? p.165
II. An, & quid poſſit Epiſcopus in ordine ad exorciſma? p. 168
III. An, & quid poſſit Epiſcopus in ordine ad proceſſiones? ibid.
IV. An, & quid poſſit Epiſcopus in ordine ad conciones? p.169
V. An, & quid poſſit Epiſcopus in ordine ad locutiones cum monialibus? pag. 170
Sect. 1. Dubitationis Reſolutio. ibid.
2. An Regulares loquendo cum Monialibus peccent mortaliter? Vbi etiam an declarationes Cardinalium, deciſiones Rotæ, ſententiæ Cancellariæ, Regijque Senatus, & ſtylus Curiæ Romanæ obligent, & vim legis habeant? p.171
3. An, & in quibus caſibus loquentes cum Monialibus, non peccent mortaliter? Vbi etiam quid dicendum de ſocio? p. 173
VI. An, & quid poſſit Epiſcopus in ordine ad delicta extra clauſtrum commiſſa? p.177
VII. An, & quid poſſit Epiſcopus, ſaltem in caſu, quo ſit in poſſeſſione cognoſcendi Regulares? p.179

DVBIT. VIII. An, & quid poſſit Epiſcopus in ordine ad mutationem conuentuum? pag. 180

IX. An, & quid poſſit Epiſcopus, & Capitulum ſede vacante in ordine ad crimen hæreſis? ibid.

Sect. 1. Dubitationis Reſolutio. ibid.

2. An Vicarius generalis Epiſcopi, vel Capituli ſede vacante ſit competens iudex hæreticorum? p. 181

3. An iuriſdictio delegata generaliter Inquiſitori deroget iuriſdictioni Epiſcopi? p. 182

4. An Inquiſitor, & Epiſcopus procedentes diuiſim, teneantur ad inuicem ſibi communicare proceſſus? p. 183

5. An poſſit inquiſitor ſine ordinario, vel è contra tradere Reum carceri? pag. 184

6. An poſſit Inquiſitor ſine Ordinario, vel è contra, Reum tormentis ſubiicere, vel condemnare? ibid.

7. An poſſit inquiſitor ſine Epiſcopi conſenſu, vel eo abſente, ſine conſenſu Vicarij, Reum hæreticum beneficiis, vel dignitatibus Eccleſiaſticis ante hæreſim obtentis priuare? ibid.

8. An poſſit inquiſitor ſine Epiſcopo, vel è contra, ſuſpectum vehementer de hæreſi cogere abiurare? p. 185

9. An poſſit inquiſitor ſine Epiſcopo, vel è contra, indicere hæretico pœnitenti abiurationem? ibid.

10. An ſi de facto inquiſitor ſine Epiſcopo, vel è contra, Reum ad abiurationem coëgerit, ſic abiurans maneat ſubiectus pœnæ relapſi? ibid.

11. An poſſit inquiſitor ſine Ordinario, vel è contra, Reum abſoluere? pag. 186

12. An poſſit inquiſitor ſine Epiſcopo, vel è contra, pœnitentiam ab inquiſitore, & Epiſcopo ſimul impoſitam relaxare, vel mutare? p. 187

13. An, & quantum ſe extendat poteſtas inquiſitoris, & Epiſcopi? ibid.

14. An inquiſitor teneatur requirere Epiſcopum, & è contra, quotieſcumque vnus ſine altero non poteſt procedere? p. 190

X. An, & quid poſſit Epiſcopus in ordine ad crimen ſolicitationis pœnitentis in confeſſione, & quo ad quædam alia? p. 191

XI. An, & quid poſſit Epiſcopus in ordine ad crimen, quod Regularis exemptus committit in officio, quod habet ab ipſo Epiſcopo? pag. 192

XII. An, & quid poſſit Epiſcopus, ſi Regularis ſibi vſurpet iura Epiſcopalia? p. 194

XIII. An, & quid poſſit Epiſcopus, ſi Regularis abutatur ſuis priuilegiis? pag. 195

XIV. An, & quid poſſit Epiſcopus in Regularem, præter caſus exceptos, in aliis caſibus propter extenſionem rationis? p. 196

XV. An, & quid poſſit Epiſcopus in Regularem in ordine ad examen, & alia, quæ exerceri ſolent in iudicio exteriori? p. 198

XVI. An, ſi Regularis aliquis declaretur incorrigibilis, poſſit Epiſcopus loci inquirere, an iuſtè vel iniuſtè eiectus ſit? p. 201

XVII. An, ſi quis alleget exemptionem, poſſit Epiſcopus cognoſcere, an ſua ſit iuriſdictio? p. 202

XVIII. An, & quid poſſit Epiſcopus in ordine ad Confeſſiones? p. 203

Sect. 1. Quiſnam poſſit eſſe miniſter Sacramenti Confeſſionis? ibid.

2. An, vt Sacerdos poſſit abſoluere, præter poteſtatem Ordinis, requiratur poteſtas iuriſdictionis? p. 204

3. An ſacerdos ex ſe poteſtatem iuriſdictionis habeat ad abſoluendum? ibidem.

4. A quonam iuriſdictio detur? p. 206

5. Quotuplex ſit iuriſdictio in Pœnitentiæ foro? p. 207

6. Quantamnam facultatem abſoluendi Regulares habeant, tam à peccatis, quàm à cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis? ibid.

7. An

7. An Regulares poſſint abſoluere quoſcumque, etiam peregrinos, & etiam à peccatis reſeruatis cum cenſura, & illos in Paſchate communicare? pag. 209
8. An Regulares poſſint abſoluere Regulares alterius ordinis? ibid.
9. An Prælati Ordinum, & ipſorum Vicarij, quin & alij Religionis ſacerdotes poſſint abſoluere ſubditos eiuſdem Religionis? Vbi etiam, an poſſint abſoluere à cenſuris extra Sacramentum Pœnitentiæ? p. 210
10. An Regulares poſſint abſoluere ſic amplè, etiam poſt mortem Papæ priuilegium concedentis? Vbi etiam quid dicendum de quolibet alio delegato ad Confeſſiones audiendas. p. 211
11. An, & quando, vt ſacerdos poſſit abſoluere, requiratur Epiſcopi per examen approbatio? Vbi etiam, quando nam approbatio poſſit ab Epiſcopo denegari, vel limitatè concedi, vel ſemel conceſſa reuocari? pag. 213
12. An approbatus ab vno Ordinario poſſit vbiuis terrarum Confeſſiones audire ſine noua approbatione Ordinarij loci illius, vbi de nouo Confeſſiones audire vult? p. 218
13. An approbatus ab vno Ordinario (idemque dico per æquiparantiam de obtinente beneficium Curatum, vt Parochiam, Abbatiam, Presbyteratum, &c. curam animarum annexam habens, ex reg. iur. & qua per gloſſ. in l. ſi quis ſeruum Cod. de furtis, & in cap. ſi poſtquam, ver. mente, de elect. in 6. & per Bartolum in l. in tantum, §. penult. de ſeru. corrupt. & docent contra nonnullos Doctores communiter, quos citat, & ſequitur Diana part. 1. tract. 11. reſol. 8.) poſſit alibi Confeſſiones audire, ſaltem per Parochi, vel alterius Curati delegationem, electionem ex Iubileo, priuilegio Bullæ Cruciatæ, &c. vt ſaltem in his caſibus non indigeat noua approbatione Epiſcopi loci illius, vbi ſic Confeſsiones audit? ibid.
14. Difficultates, earumque ſolutiones, contra ea, quæ ſupra ſectionibus tribus præcedentibus, præcipuè ſect. 11. dicebatur. p. 219
15. An, qui eſt approbatus, hoc ipſo iuriſdictionem recipiat? p. 223
16. Cuiuſnam Epiſcopi, eiuſne, qui eſt Ordinarius ſacerdotis, an ordinatius Pœnitentis, approbatio requiratur? ibid.
17. Dubitationis principalis in principio poſitæ Reſolutio. p. 224
XIX. An, & quid poſsit Epiſcopus in ordine ad diſpenſationem legis, votorum, iuramentorum, pœnarum, & ſimilium? p. 226
XX. An, & quid poſsit Metropolitanus in ſuffraganeos? p. 228
Sectio 1. Dubitationis Reſolutio. ibid.
2. An Metropolitanus, ſeu Archiepiſcopus factus Epiſcopus vti poſsit pallio? pag. 230
XXI. An legatus natus poſsit exercere iuriſdictionem in Regulares exemptos? p. 231
XXII. An, & quid aliud poſsit Epiſcopus in Regulares, etiam in Moniales? ibidem.

CAPVT DECIMVMQVINTVM.

De facultate Eccleſiaſticæ Poteſtatis in ſeipſam.

Dvbit. I. AN, & quid poſsit Poteſtas Eccleſiaſtca in ſe ipſam? p. 235
II. Vnde nam naſcatur obligatio in legiſlatore? p. 236
III. Quantanam ſit talis obligatio in legiſlatore. p. 238
IV. An, ſi legiſlator ſine iuſta cauſa, in lege propria, ſecum, vel etiam cum aliis diſpenſet, peccet mortaliter? p. 239
V. Quantanam ſit obligatio in legiſlatore ſupremo in ordine ad leges ab inferiori

inferiori laias, ſi ſit in loco, vbi illæ habent vigorem? p.24

DVBIT. VI. Quidnam poſſit poteſtas Eccleſiaſtica in ſeipſam, ſecundùm vim punitiuam? ſeu in ordine ad pœnam? ibid.

XII. Quidnam poſſit Poteſtas Eccleſiaſtica in ſeipſam ſecundum iuriſdictionem voluntariam? p.244

Sect. 1. Dubitationis Reſolutio. ibid.

2. Aduertenda. p.247

VIII. Quænam, & quotuplex ſit iuſta cauſa diſpenſandi, præcipuè in votis, iuramentis, & votis iuratis? p. 250

CAPVT DECIMVMSEXTVM.

De Immunitate Eccleſiarum.

DVBIT. I. AN, & quomodo violetur Immunitas Eccleſiaſtica per Rei extractionem ab Eccleſia? p.251

II. An, & de quo iure Immunitas Eccleſiam introducta ſit? ibid.

III. An Immunitas Eccleſiarum latè interpretanda ſit? p.253

IV. An Gregorij XIV. Conſtitutio vbique locorum locum habeat? ibidem.

V. An, quando ius Canonicum, & ius Ciuile non ſunt concordantia, interpretatio circa materiam Eccleſiarum facienda ſit ſecundum ius Ciuile, vel ſecundum ius Canonicum? ibid.

VI. An Immunitas Eccleſiarum conſuetudine aliqua diminui poſſit? pag.254

VII. An omnes conſuetudines ante Tridentinum, & Gregorij XIV. Conſtitutionem aduerſus Immunitatem Eccleſiarum introductæ, ſublatæ modo ſint? p.256

VIII. An Gregorij XIV. Conſtitutio deroget non ſolum omnes conſuetudines ante introductas, ſed etiam ius commune? p.258

IX. An, & quid veniat nomine Eccleſiæ, quæ gaudeat priuilegio immunitatis? p.259

Sect. 1. Dubitationis Reſolutio. ibid.

2. An priuilegio immunitatis gaudeat Eccleſia non perfectè conſtructa? pag. 260

3. An eodem priuilegio gaudeat Eccleſia polluta, etſi nondum reconciliata? ibid.

4. An eodem priuilegio gaudeat Eccleſia interdicta? p.261

5. An eodem priuilegio gaudeat Eccleſia diruta? ibid.

6. An eodem priuilegio gaudeat Eccleſia ſolum quoad ambitum internum? ibid.

7. An eodem priuilegio gaudeat Eccleſia quoad loca adhærentia? p.263

8. An eodem priuilegio gaudeat Eccleſia quoad confines? p.264

9. An eodem priuilegio gaudeat Cœmeterium? p.266

10. An eodem priuilegio gaudeat Hoſpitale, vel quid ſimile? ibid.

11. An eodem priuilegio gaudeat domus Religioſorum? p.267

12. An eodem priuilegio gaudeant oratorium? ibid.

13. An eodem priuilegio gaudeat domus Clericorum in communi viuentium? p. 268

14. An eodem priuilegio gaudeat Palatium Epiſcopi? ibid.

15. An eodem priuilegio gaudeant Palatia Cardinalium? p.271

16 An eodem priuilegio gaudeat Tabernaculum ſanctiſſimæ Euchariſtiæ? p. 272

17. An eodem priuilegio gaudeant ſtatuæ Principis? Vbi etiam de eius Palatio? p. 274

DVBIT. X.

Digitized by Google

DUBIT. X. An, & quiſnam veniat nomine confugientis ad Eccleſiam, ita vt illius immunitate gaudeat? ibid.
Sect. 1. Dubitationis Reſolutio. ibid.
2. An Eccleſiæ immunitate gaudeat ſuſpenſus, vel interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ? ibid.
3. An gaudeat excommunicatus? p.275
4. An gaudeat hæreticus? Vbi etiam agitur de gentili. p.276
5 An gaudeat bannitus, & condemnatus ob delictum? p.279
6. An gaudeat captus, & fugiens à carcere, vel exilio? ibid.
7. An gaudeat, qui ex manibus miniſtrorum Iuſtitiæ ſe recipit ad Eccleſiam & quid ſi è manibus eorum ereptus fuerit ab aliis: vel ſi cum ſatellite ſe receperit ad Eccleſiam? p.280
8. An gaudeat condemnatus ad mortem, ſi ſimiliter, cum ad ſupplicium ducitur, ex manibus miniſtrorum iuſtitiæ ſe recipit ad Eccleſiam? p.281
9. An gaudeat condemnatus ad triremes, ſi ſimiliter ex his ſe recipit ad Eccleſiam? ibid.
10. An gaudeat quis, ſi præſtito iuramento de redeundo in carcerem, ſe recipiat ad Eccleſiam? p.282
11. An gaudeat clericus comparatiuè ad Iudices ſeculares? p.283
12. An clericus, qui non ſubditur iuriſdictioni Iudicum ſecularium, ſed Eccleſiaſticorum, gaudeat comparatiuè ad Iudices Eccleſiaſticos, non quidem in caſibus exceptis (in quibus certum eſt, quod non gaudeat, quia nullibi reperitur hoc ſpeciale priuilegium, & pro eis perſonali quoque per degradationem immunitate exuuntur, vti docent ex communi Suarez lib. 3. de relig. c. 10. num. 7. Farinac. de carcerib. quæſt. 28. num. 8. & in append. de immunit. Eccleſiaſt. num. 35. Barboſa tom. 2. de iur. Eccleſ. cap. 3. num. 45. verſ. & multò magis, & Curtell. de immun. Eccl. lib. 1. quæſt. 20. num. 11. & quæſt. 23. num. 25. contra Bernardum Diaz pract. cap. 123. in fin.) ſed in caſibus non exceptis? ibid.
Difficultates, earumque ſolutiones. p.285
13. An gaudeat ſeruus comparatiuè ad Dominum? p.287
14 An gaudeat clericus ſaltem in caſu, tam comparatiuè ad Iudicem ſecularem, quàm Eccleſiaſticum. p.288
15. An gaudeat Religioſus in ordine ad Prælatum Religionis? ibid.
XI. An, & quid dicendum ſit in cauſis ciuilibus? p.290
Sect. 1. Dubitationis Reſolutio. ibid.
2. An, & quid dicendum de debitore? p.291
3. An dicendum, quod debeat debitor laborare, vel ſeruiens creditori ſatisfacere? ibid.
4. An, & quid dicendum de debitore ſuſpecto de fuga? ibid.
5. An, & quid dicendum de debitore tributorum? p.292
6. An, & quid dicendum de decocto fraudulenter. p.293
XII. An, & quid dicendum ſit in cauſis criminalibus? p.294
XIII. An immunitate priuetur publicus latro? p.295
XIV. An priuetur ſimplex fur? p.296
XV. An priuetur perſonas captiuans, & componens? ibid.
XVI. An priuetur nocturnus depopulator agrorum? ibid.
XVII. An priuetur diurnus depopulator agrorum? p.297
XVIII. An priuetur viarum graſſator? ibid.
XIX. An priuetur, qui occidit, vel mutilat in Eccleſia, vel Cœmeterio? pag.298
Sect. 1. Dubitationis Reſolutio. ibid.
2. An priuetur, qui vulnerat in Eccleſia? p. 300
3. An priuetur, qui cum armis confugit ad Eccleſiam. p.301
4. An priuetur, qui mutilat, vel occidit in Eccleſia quomodocumque. pag. 302

5. An priuetur, qui in Eccleſia exiſtens ſagitta occidit exiſtentem extra Eccleſiam? p. 303
6. An priuetur, qui occidit prope Eccleſiam, vel exiens ab Eccleſia, vel exiſtens in ſacriſtia, atrio, tecto, Monaſterio, palatio, vel ſcalis Eccleſiæ, &c. p. 304
7. An priuetur, qui exiſtens extra Eccleſiam ſagitta occidit exiſtentem in Eccleſia? p. 306
8. An priuetur, qui mandat aliquem mutilari, vel occidi in Eccleſia? ibid.
9. An priuetur, qui vi, vel fraude extrahit aliquem ex Eccleſia, & extractum illum occidit extra Eccleſiam? p. 307
10. An priuetur immunitate debita pro aliis delictis, qui mutilat, vel occidit in Eccleſia? ibid.

DVBIT. XX. An immunitate priuetur, qui proditoriè occidit proximum ſuum? p. 308
Sect. 1. Dubitationis Reſolutio. ibid.
2. An priuetur, qui occidit aliquem veneno? ibid.
3. An priuetur, qui occidit inimicum promiſſione facta de non offendendo? Vbi etiam de amico reconciliato. p. 310
4. An priuetur, qui occidit proditoriè infidelem? ibid.
5. An priuetur, qui occidit per induſtriam inimicum, etiam incautum? p. 311
6. An priuetur, qui occidit inimicum in duello? ibid.
7. An priuetur, qui occidit per induſtriam, ſed non per inſidias, proximum, quamuis non inimicum? p. 312
8. An priuetur, qui per inſidias deducit aliquem, vt ab alio occidatur, & is de facto occiditur? p. 313
9. An priuetur, qui vulnerat proditoriè animo occidendi, ſed mors inde non ſequitur? ibid.
10. An priuetur, qui proditoriè alapam viro nobili impingit, vel fuſtibus illum percutit? p. 314

XXI. An immunitate priuetur Aſſaſſinus? p. 315
Sect. 1. Dubitationis Reſolutio. ibid.
2. An priuetur, qui pecunia conductus occidit infidelem? p. 317
3. An priuetur, qui pecunia conductus occidit inimicum mandantis, & ſuum ſimul? ibid.
4. An priuetur, qui pecunia conducitur ad vulnerandum tantum? pag. 318
5. An priuetur, qui ſub promiſſione pecuniæ mandat aliquem occidi? p. 319
6. An priuetur, qui receptat, defendit, vel occultat aſſaſſinum? ibidem.
7. An priuetur teſtis, qui pecunia conductus falſum deponit, vnde accuſatus ad mortem damnatus fuit? Vbi etiam de Iudice damnante ibidem.

XXII. An immunitate priuetur hæreticus? Vbi etiam de hæreſis ſuſpecto pag. 320

XXIII. An immunitate priuetur, qui committit crimen læſæ maieſtatis humanæ? p. 322
Sect. 1. Dubitationis Reſolutio. ibid.
2. Difficultates, earumque ſolutiones. p. 326
3. An immunitate priuetur, qui delinquit in perſonam Principis ſuperiorem recognoſcentis? p. 327
4. An priuetur, qui delinquit in ſtatum Principis ſupremi, in vxorem, conſanguineos, vel officiales eius? ibid.
5. An priuetur rebellis, vel qui offendit ſtatuas, vel imagines dicatas Principi, vel quid aliud ſimile facit contra Principem? Vbi etiam de ſciente, & non reuelante. p. 328

& Dubitationum.

DVB. XXIV. An excipiantur ab Eccleſiæ immunitate aliæ cauſæ criminales, præter ſupra dictas, ſalrem grauiores? p.329

Sect. 1. Dubirarionis Reſolurio. ibid.

2. Difficultas prima, eiuſque ſolutio. p.330

3. Difficultas ſecunda, eiuſque ſolutio. p.331

4. Difficulras tertia, eiuſque ſolurio. p.333

5. Difficultas quarta, eiuſque ſolutio. ibid.

6. An immunirate priuetur raptor virginis,& adulter? 334

7. An immunitate piiuetur ſodomita? 335

8. An priuetur, qui furarur in Eccleſia, & ſacrilegus? p.336

9. An ptiuetut blaſphemus, & ſuperſtitioſus? p.337

10. An priuetur ſimoniacus? p.338

11. An priuetur deflorans monialem? ibid.

12. An priuetur periurus, & falſus teſtis? ibid.

13. An priuetur,qui infert ſtrigia in Eccleſias? p.339

14. An immunitate priuetur parricida? ibid.

15. An priuetur incendiarius? ibid.

16. An priuetur apoſtata à Religione? p.340

17. An priuetur exul, vel capitaliter bannitus? ibid.

18. An immnnitate priuetur cudens falſam monetam, vel bonam tondens? p. 342

19. An immunitate priuetur Regia tributa, vel fiſcum fraudans, aut Reipublicæ pecunias in ſuos vſus conuerrens? Vbi etiam de obſtricto ad reddendum tariocinia tatione tutelæ,vel officij Regij. ibid.

20. An immunitate priuetur Iudex, vel alius miniſter extrahens ab Eccleſia confugientem ad illam? 343

21. An priuetur occidens clericum,vel Regularem vel etiam Epiſcopnm. ibid.

22. An prinetur immmunitate quoad crimina non excepta, delinquens in crimine excepto? p.344

23. An immunitate priuetur, qui vulnerat, vel etiam occidit ſacerdoti peccara ſua actu confitentem, vel actu quocumque aliud ſacramentum ſumentem? ibid.

XXV. An poſſir Reus è loco ſacro extrahi inuitus? p.345

Sect. 1. Dubirationis Reſolutio. ibid.

2. An, & quid dicendum,ſi egteſſus fuerit,neceſſitate ductus? ibid.

3. An, & quid dicendum, ſi extractus fuerit per vim? p,346

4. An, & quid dicendum, ſi egreſſus fuerit per metum? ibid.

5. An, & quid dicendum, ſi voluntariè egreſſus fuerit rogatus, vel blanditiis, vel doloſis verbis inductus? ibid.

XXVI. An poſſit Reus è loco extrahi contra voluntatem Eccleſiæ? p.348

XXVII. An poſſit Reus in Eccleſia incarcerari, vinculis alligari, vel alio modo vexari? Vbi etiam quid interim fieri poſſir, donec examinatur cauſa,ib.

XXVIII. An poſſir Iudex laicus immittere ſatellites, vel milites in locum immunem,vt ob metum Reus inde diſcedat,& capi poſſit? p.350

XXIX. An poſſir Reus in Eccleſia victu, & veſtiru, & reliquis vitæ neceſſariis impediri? Vbi etiam,an ad Eccleſiam cuſtodia apponi poſſit? ibid.

XXX. An poſſir Reus in Eccleſia bonis ſuis, & iuſtè poſſeſſis, quæ ſecum ad Eccleſiam tranſtulit, ſpoliari? Vbi etiam de bonis aliis, & an poſſit his per Iudicem laicum ſpoliari? p.352

XXXI. An poſſit Reus in Eccleſia exiſtens ad pœnam aliquam corporalem damnati? Vbi etiam, an poſſit ſaltem ad aliquam aliam,& per quem. p.353

XXXII. An Iudici rentanti extrahere Reum è loco ſacro reſiſtere poſſit quis. p.355

XXXIII. An debear Reus è loco ſacro extractus ante omnia reſtitui Eccleſiæ. Vbi eriam an extrahentes immunitate priuentur. p.356

XXXIV. An,ſi Reus extractus Eccleſiæ non reſtituarur,omnia acta ſint nulla. Vbi etiam,quinam alij effectus inde ſequantur. p.360

XXXV. An,& quam culpam,& pœnam incurrat indebitè Reum extrahens è loco ſacro,& quis. p,361

Index Capitum,

Sect. 1. Dubitationis Reſolutio. ibid.

2. Difficultates, earumque ſolutiones. p.364

DVB. XXXVI. An ad dictas pœnas, & præcipuè Gregorij XIV. excommunicationem, incurrendas requiratur extractio Rei è loco ſacro ſecuta, vel ſufficiat ſolum attentata? Vbi etiam an ſufficiat quæcumque ſcientia? p.365

DVB. XXXVII. An ad eaſdem pœnas, & præcipuè Gregorij XIV. excommunicationem incurrendas, ſufficiat, quod remota extractione, Iudex laicus iubeat Reum occidi in Eccleſia, & miniſtri ibi eum occidant? p.366

Sect. 1. Dubitationis Reſolutio. ibid.

Prima probatio. p.367

Secunda probatio. ibid.

Tertia probatio. ibid.

Quarta probatio. p.368

Quinta probatio. ibid.

2. Difficultates in oppoſitum, earumque, ſolutiones. ibid.

XXXVIII. An à cenſura tali, caſu quod contracta fuerit, poſſit ſolum abſoluere Pontifex, vel etiam poſſit Ordinarius, & ſic de illius facultate quilibet Confeſſor? p.369

Sect. 1. Dubitationis Reſolutio. ibid.

2. Difficultates in oppoſitum, earumque, ſolutiones. ibid.

DVB. XXXIX. An Reus laicus ad locum ſacrum confugiens Iudici ſeculari puniendus aliquando tradi poſſit, & debeat, & qua ratione? Vbi etiam quid dicendum de Epiſcopo, ſi extrahendi licentiam indebitè concedat? p 370

XL. Quonam modo Reus in caſibus exceptis Curiæ ſeculari tradi debeat? p.372

Sect. 1. Dubitationis Reſolutio. ibid.

2. An poſſit Iudex laicus confugientem ad Eccleſiam in caſibus exceptis ex illa extrahere ſine licentia Epiſcopi? p.373

3. An, & quid dicendum de iure communi? p 375

XLI. Ad quemnam Iudicem ſpectet cognoſcere, vtrum caſus ſit exceptus, nec ne? p. 376

Sect. 1. Dubitationis Reſolutio. ibid.

2. Difficultates in oppoſitum, earumque ſolutiones. p.377

3. An cognoſcere locum, vtrum ſit ſacer ad gaudendum immunitate, ſpectet ad Iudicem Eccleſiaſticum tantum? p.378

XLII. Qualiternam Epiſcopus cognoſcere debeat, delictum eſſe exceptum, vt poſſit Reum tradere, remittere, ſeu conſignare Curiæ ſæculari? p.379

Sect. 1. Dubitationis Reſolutio. ibid.

Prima probatio. p.380

Secunda probatio. ibid.

Tertia probatio. ibid.

Sect. 2. Reſponſio ad fundamentum oppoſitum. ibid.

3. Altera difficultas, eiuſque ſolutio. p.381

XLIII. An Iudex Eccleſiaſticus obligatus ſit in hac cognitione ſtare proceſſui facto à Iudice laico, vt poſſit Reum remittere Curiæ ſeculari? p.382

Sect. 1. Dubitationis Reſolutio. ibid.

2. Difficultates in oppoſitum, earumque ſolutiones. p.383

XLIX. An Iudex Eccleſiaſticus obligatus ſit in hac cognitione citare Reum, vt poſſit illum remittere Curiæ ſeculari? p.384

Sect. 1. Dubitationis Reſolutio. ibid.

2. Difficultates in oppoſitum, earumque ſolutiones. p.385

3. An teſtes examinati in proceſſu informatiuo ſint poſtea repetendi, & quomodo? p 386

XLV. Qualiternam Iudex Eccleſiaſticus obligatus ſit in hac cognitione procedere? p. 386

XLVI. An in dubio, quod delictum ſit exceptum, poſſit Iudex Eccleſiaſticus iudicare, quod Reus non gaudeat, ſed priuetur immunitate? p.387

XLVII. Ad quemnam Iudicem ſpectet cognitio, ſi captus à ſatellitibus, affirmet ſe captum fuiſſe in loco ſacro, illi autem negent. ibid.

XLVIII.

XLVIII. An Reus ad locum ſacrum confugiens, in caſibus non exceptis, expelli inde poſſit, & debeat? p.388
XLIX. An, ſi laicus delinquat in loco ſacro, poſſit Iudex Eccleſiaſticus cognoſcere de delicto, & delinquentem ſecularem punire? ibid

CAPVT DECIMVMSEPTIMVM.

De bonis Eccleſiaſticis non alienandis.

DVBIT. I. AN, & quomodo violetur Immunitas Eccleſiaſtica per alienationem bonorum Eccleſiaſticorum? p.389
II. Quænam bona dicantur immobilia, & mobilia pretioſa, quæ ſeruando ſeruari poſſunt, vt proinde ſine ſolemnitate iuris alienari non poſſint? p.394
Sect. 1. Dubitationis Reſolutio. ibid.
2. An, & quid dicendum de re, quæ valorem 25. aureorum non attingit, vel quæ non durat triennio, nec fructificat? p.396
3. An, & quid dicendum de pecunia, quæ in capſa, & domo teſtatoris reperitur? Vbi etiam quid dicendum, ſi ad immobilia, vel pretioſa mobilia emenda deſtinata fuerit; vel in banchis, montibus, aut cẽſibus reperta? ib.
4. An, & quid dicendum de grege ouium, vel de armento boum, & ſimilibus? p.401
5. An, & quid dicendum de arboribus? ibid.
III. Quænam alienatio prohibeatur. ibid.
IV. An, & quid dicendum ſit, ſi Prælatus in ordinatione ſui ſummo Pontifici iurauerit, ſe bona Eccleſiæ non alienaturum? p.403
Sect. 1. Difficultatis Reſolutio. p.404
V. An poſſit Prælatus ſuæ Eccleſiæ præiudicare? Vbi etiam de Prælato Religionis, & de Religioſo. p.406
VI. An poſſit Prælatus legatum, vel hæreditatem Eccleſiæ ſuæ delatam non acceptare? p.408
VII. An ſi relictum ſit legatum rei immobilis monaſterio incapaci retinendi rem immobilem, poſſit Prælatus monaſterij in proprios, & quotidianos vſus monaſterij ſine ſolemnitate iuris talem rem legatam alienare? p.411
VIII. An poſſint Regulares, inconſulto ſummo Pontifice, fundare cenſum, vel accipere pecuniam ad cambium, vel ad mutuum, cum ſolutione lucri ceſſantis, vel damni emergentis? p.412
IX. An, & quomodo ſit licita Eccleſiæ rerum alienatio? ibid.
Suppoſitum primum. ibid.
Suppoſitum ſecundum. 415
Difficultatis Reſolutio. ibid.
X. An in alienatione rei relictæ loco pio capaci, vel Eccleſiæ capaci cum ea clauſula, vt quotieſcumque Eccleſia voluerit eam alienare, vel in proprios vſus conuertere, poſſit id etiam non ſeruatis iuris ſolemnitatibus facere, ſeruandæ ſint conditiones, ſeu ſolemnitates iuris? p.419
XI. An, ſi è contra res relicta ſit Eccleſiæ cum ea clauſula, ſeu conditione, vt numquam alienetur, poſſit adhuc, exiſtente tamen iuſta cauſa, & ſeruatis iuris ſolemnitatibus alienari? Vbi etiam, quandonam incurratur pœna caducitatis? p.420
XII. An ſeruandæ ſint iuris ſolemnitates in ceſſione iuris, vel actionis? Vbi etiam quid dicendum in tranſactione rerum, quæ poſſidentur ab Eccleſia, & in remiſſione pœnæ caducitatis? ibid.
XIII. An ſeruandæ ſint iuris ſolemnitates in permutatione rerum Eccleſiaſticarum, quæ ſit inter ipſas Eccleſias? Vbi etiam quid dicendum in vnione Eccleſiarum, & in diſmembratione fructuum? p.422
XIV. An ſeruandæ ſint iuris ſolemnitates in alienatione iuris patronatus, ſepulchri, & ſimilium? p.424
XV. An ſeruãdæ ſint iuris ſolẽnitates in conceſſione feudi, vel emphyteuſis p.425

Dvbit. XVI. An, & quando feudum, vel emphyteuſis Eccleſiaſtica cenſeatur conceſſa in perpetuum, etiam vt tranſeat ad hæredes extraneos? p.427
XVII. An ſeruandæ ſint iuris ſolemnitates in alienatione materialis Eccleſiæ, Oratorij, vel alicuius alterius rei ſimilis? p.428
XVIII. An cum facultate alienandi res Eccleſiaſticas à Sede Apoſtolica obtenta poſſit à Regularibus in monaſterio, vel Conuentu vel horto inſeruiente monaſterio ex pecunia ipſis relicta pro Miſſa perpetua dicenda fundari cenſus? p.429
XIX. An ſeruandæ ſint iuris ſolemnitates in Eccleſiæ rei immobilis, vel mobilis pretioſæ conceſſione per precarium, vel ad beneplacitum? p.430
XX. An alienatio rei Eccleſiaſticæ facta ſine iuſta cauſa, valida ſit in foro externo, vel conſcientiæ? p.431
XXI. An ſaltem alienatio rei Eccleſiaſticæ facta cum iuſta cauſa, ſed ſine debita iuris ſolemnitate, valida ſit in foro externo, vel conſcientiæ? p.432
Sect. 1. Dubitationis Reſolutio. ibid.
2. Corollaria. p.433
XXII. An Extrauagans Ambitioſæ Pauli II. recepta ſit in omnibus locis? Vbi etiam de pœnis; & an locum habeat in clericis Regularibus Theatinis? pag.434
XXIII. An in locis, vbi Extrauagans Ambitioſæ Pauli II. recepta eſt, poſſint bona Eccleſiæ immobilia, vel mobilia pretioſa licitè in aliquo caſu ſine ſolemnitatibus iuris alienari. p.438
XXIV. An in locis, vbi extrauagans Ambitioſæ Pauli II. recepta eſt, poſſint fructus beneficiorum licitè in omni caſu ſine ſolennitatibus iuris vltra triennium, quin ad vitam, vendi, vel locari? p.440
XXV. An poſſit ſine ſolemnitatibus iuris alienari patrimonium ad cuius titulum quis ordinatus eſt? p.441
XXVI. An Cardinalis ſubiiciatur pœnis ſtatutis contra præſumentes alienare bona Eccleſiaſtica. ibid.
XXVII. An ſaltem poſſit ſummus Pontifex bona Eccleſiæ, etiam immobilia, & mobilia pretioſa ſine cauſa alienare. p.442
XXVIII. Quandonam cenſeatur iuſta, & rationabilis, ſeu ſufficiens cauſa, vt Pontifex res Eccleſiæ poſſit alienare. p.443
XXIX An ſummus Pontifex peccet contra iuramentum, ſi alienet bona Cameræ, & ſedis Apoſtolicæ. p.445
XXX. An ſummus Pontifex peccet contra iuramentum alienando bona Cameræ, & Sedis Apoſtolicæ, licet alienet illicitè, alienet etiam inualidè? Vbi traditur regula, quandonam actus contra iuramentum factus ſit validus, & quando non. ibid.
XXXI. Quamnam cenſuram incurrat Commiſſarius, ſeu delegatus à ſede Apoſtolica, ſi facultatem concedat alienandi in detrimentū Eccleſiæ. p.449
XXXII. Quamnam cenſuram incurrat, qui procurat alienationem, vel alienationis decretum à Commiſſario, ſeu delegato ſedis Apoſtolicæ in detrimentum Eccleſiæ? p.450
XXXIII. Quamnam cenſuram incurrat, qui ſuadet ſummo Pontifici, vt alienet, vel infeudet ciuitates; & loca Cameræ, & ſedis Apoſtolicæ? p.450

CAPVT DECIMVMOCTAVVM.

De bonis Eccleſiaſticis non locandis.

Dvbit. I. AN, & quomodo violetur Immunitas Eccleſiaſtica per locationem bonorum Eccleſiaſticorum. p.451
II. An, ſi quis bona Eccleſiæ locet ad ſex, vel nouem annos, clauſula adiecta, quod ſint tot locationes, quot ſunt triennia, ita vt tranſacto primo triennio pro tunc rem de nouo locet, valida ſit locatio vltra triennium, tamquam non pugnans cum extrauagante Ambitioſæ. p.452

III. An, ſi quis, facta locatione pro triennio, ante illud finitum locationem renouet, valida ſit contractus renouatio, p.453
Dubit. IV. An, ſi quis Eccleſiæ rem, quæ binis, vel ternis annis ſolet fructificare, validè illam vltra triennium locet? p.454
V. An, ſi quis Eccleſiæ rem, quæ ſingulis annis fructificat, vltra triennium locet, valida ſit locatio, ſaltem citra triennium, & ſi ſit inualida, qua parte excedit triennium? ibid.
Sect. 1. Dubitationis Reſolutio. ibid.
2. Difficultates, earumque ſolutiones. p.456
VI. An, ſi quis Eccleſiæ, quæ ſingulis annis fructificat, vltra triennium locet, cum iuramento de non contraueniendo, firmetur locatio iuramento, ita vt ipſi non liceat ab ea recedere? p.456
VII. An valeat mandatum ad locandum vltra triennium? p.457
VIII. An poſſit Prælatus ſua Conſtitutione particulari triennium per Extrauag. Ambitioſæ conceſſum ad locandum coarctare? p.457
IX. Ad quænam bona Eccleſiaſtica prohibitio locationis vltra triennium extendatur. ibid.
X. An etiam extendatur ad fructus, quorum beneficiarius dominium habet? ib.

CAPVT DECIMVMNONVM.

De Clauſura Monialium, & prohibito ingreſſu intra Clauſtra Monaſteriorum, tam mulierum, quam virorum.

Dvbit. I. AN, & qualiter Clauſura Monialium præcipiatur obſeruari? p.458
II. An, & de quo iure Monialibus clauſura præcipiatur obſeruari? p.459
III. An, & qualiter Monialibus iure poſitiuo potuerit præcipi ſtrictior clauſura, quam ea, ad quam ex vi ſuæ profeſſionis, aut Regulæ tenebantur? p.460
Sect. 1. Dubitationis Reſolutio. ibid.
2. Corollaria. ibid.
IV. An, & qui ſint limites, intra quos clauſura Monialium contineatur, quoſque Moniales prætergrediendo, clauſuram violent? p.466
V. Quænam Moniales clauſuræ aſtringantur? pag.467
VI. Ad quemnam ſpectet, aſtringere Moniales ad clauſuram? p.469
VII. Ad quemnam ſpectet dare licentiam egreſſus è clauſura, & cauſam egreſſus approbare. p.470
VIII. An dare licentiam egreſſus è clauſura, & cauſam egreſſus approbare, ſpectare poſſit etiam ad Vicarium. p.471
Sect. 1. Dubitationis Reſolutio. ibid.
2. Corollaria. p.473
IX. An ad licentiam Moniali dandam, quod poſſit egredi è clauſura, requiratur cauſa grauis? p.474
X. An hic epidemiæ nomine veniat morbus contagioſus grauis quicumque, vel ſolum morbus contagioſus peſtiferus, ſeu peſtis propriè dicta? p.475
XI. An Moniali præter tres, epidemiæ, lepræ, & incendij cauſas expreſſas concedi poſſit egreſſus è clauſura propter alias cauſas ſimiles, vel vrgentiores. p. 476
XII. An Moniali concedi poſsit egreſſus è clauſura propter morbum Gallicum S. Lazari, ignis S. Antonij, vel ſimilem alium morbum contagioſum? p.478
XIII. An Moniali concedi poſsit egreſſus propter belli, præſertim ab hæreticis, vel infidelibus imminentis, timorem? p.478
XIV. An Moniali concedi poſsit egreſſus, vt ſit Abbatiſſa alterius Monaſterij? Vbi etiam de aliis caſibus. p.478
XV. An Moniali concedi poſsit egreſſus, vt viſitet Monaſteria ſibi ſubiecta? Vbi etiam, An vt recipiat iuramentum fidelitatis à domino temporali? p.480

Index Capitum,

DVBIT. XVI. An Moniali concedi poſsit egreſſus, vt petat eleemoſynas neceſſarias Monaſterio? p. 481
XVII. An Moniali concedi poſsit egreſſus ob morbum quantumuis periculoſum, ſi contagioſus non eſt? Vbi etiam de aliis vrgentiis. p. 482
XVIII. An Moniali concedi poſsit egreſſus, ſi adeo incorrigibilis ſit, vt in nullo Monaſterio eius correctio ſperetur? p. 483
XIX. An Moniali cõcedi poſsit egreſſus, vt ad ſtrictius Monaſteriũ tranſeat? 484
XX. An Monialis ad tempus legitimè egreſſa teneatur ſtatim redire? p. 485
XXI. An Moniali, ſi neceſſitas exeundi manifeſta ſit, & Superior tunc pro licentia petenda adiri non poſſit, liceat, eo inconſulto, egredi? ibid.
XXII. An, & quæ pœnæ Moniali clauſuram violanti, & ei fauentibus infligantur? p. 486.
XXIII. An dictæ pœnæ eo ipſo ante omnem Iudicis ſententiam, etiam criminis declaratoriam, in foro conſcientiæ contrahantur? ibid.
Sect. 1. Dubitationis Reſolutio. ibid.
2. Difficultates, earumque ſolutiones, p. 489
3. Aduertenda. p. 492
4. An Reus captus poſſit licitè fugere. p. 494
XXIV. An, & quid nomine dignitatum, adminiſtrationum, & officiorum (quibus Motus Pij V. incipiens, *Decori & honeſtati*, Moniales abſque legitima licentia egredientes, ac facultatem egrediendi concedentes priuat) intelligatur? p. 495
XXV. An, & quando Moniales egredientes è clauſura pœnas incurrant? p. 498
XXVI. An pœnas incurrant Epiſcopi, Religioſi, & quicunque alij in dignitate conſtituti? ibid.
XXVII. An, & quando pœnas incurrant Monialem illicitè egreſſam comitantes, vel recipientes. p. 499
XXVIII. An, & quis poſſit in iſto caſu abſoluere ab excommunicatione? p. 500
XXIX. An, & quis poſſit in iſto caſu diſpenſare à priuatione officiorum, & inhabilitate ad illa? p. 501
XXX. An, & quis, & ſub quibus pœnis prohibeatur ingredi Monaſterium Monialium? p. 502
XXXI. An, & quid veniat nomine Monaſterij Monialium? p. 504
XXXII. An, & quis poſſit concedere licentiam ingrediendi Monaſteria Monialium. ibidem
XXXIII. An poſſit concedere licentiam ingrediendi Prælatus Regularis Conuentualis. p. 505
XXXIV. An poſſit concedere licentiam ingrediendi Abbatiſſa. p. 507
XXXV. An poſſit ingredi ſine licentia alterius in caſibus neceſſariis, qui poteſt aliis in iis caſibus licentiam concedere. ibid.
XXXVI. An licentia ingrediendi requiratur, quod ſit ſpecialis? Vbi etiam, an iam conceſſa intelligatur pro vna vice tantum. p. 508
XXXVII. An requiratur, quod licentia ſit in ſcriptis? p. 510
XXXVIII. An licentia ad concedendam ingrediendi facultatem, requiratur, quod ſit etiam in ſcriptis? p. 513
XXXIX. An, vt licentia ingrediendi ſit legitima, requiratur, quod ingrediendi cauſa ſit iuſta, & manifeſta? ibid.
XL. An ingreſſus cauſa ſit iuſta in medicis, fabris, muſicis, & ſimilibus? p. 514
XLI. An ingreſſus cauſa ſit iuſta in Confeſſariis, aliiſque Sacramenta miniſtrantibus, vel exorcizantibus? p. 515
XLII. An ingreſſus cauſa ſit iuſta in ſuperioribus viſitantibus? p. 517
XLIII. An ingreſſus cauſa ſit iuſta in expellentibus malefactorem, qui Monaſterium ingreſſus eſt, & egredi recuſat? p. 518
XLIV. An ingreſſus cauſa ſit iuſta in Monaſterij œconomo ad quærenda inſtrumenta in Archiuio intra clauſuram exiſtenti. ibid.
XLV. An ingreſſus cauſa ſit iuſta in baiulis Monaſterio neceſſaria intromittentibus. p. 519
XLVI. An ingreſſus cauſa ſit iuſta in puellis, vt honeſtè in Monaſterio Monialium.

Monialium educentur?. ibid.

Dvb. XLVII. An ingreſſus cauſa ſit iuſta in puellis ob alios fines? Vbi etiam de aliis fœminis. p. 520

XLVIII. An ingreſſus cauſa ſit iuſta in famulis ſecularibus, vt culinæ, & aliis Monaſterij inferioribus officiis inſeruiant? p. 521

XLIX. An ingreſſus cauſa ſit iuſta in nobilibus fœminis, quæ prætextu alicuius muneris neceſſarij in Monaſterio exercendi ingrediuntur, cum nihil, aut parum ingreſſæ facturæ ſint, nec tale miniſterium ſit earum ſtatui conſonum? p. 522

Dvbit. L. An ingreſſus cauſa ſit iuſta in Superiore, qui electioni Abbatiſſæ præſit, & Monialium vota ſuſcipiat? p. 523

Dvbit. LI. An ingreſſus cauſa ſit iuſta in Epiſcopo, vt alicui Confirmationis Sacramentum adminiſtret? Vbi etiam de ingreſſu pro benedictione, vel conſecratione Monialis, vel pro alia cauſa ſimili. ibid.

LII. An ingrediens Monialium Monaſterium ex legitima licentia, teneatur, finito negotio, ſtatim egredi? Vbi etiam de requiſitis ad licentiam ingreſſus. p. 524

LIII. An tranſgrediens clauſuram modico ingreſſu, vel egreſſu, peccet, & cenſuras incurrat? p. 525

LIV. An, & quas cenſuras pœnaſque incurrat ingrediens Monaſterium Monialium extra caſus permiſſos? ibid.

LV. An contrahat ingrediens Monialium Monaſterium ex licentia quidem Superioris in ſcriptis obtenta, non tamen iuſtè (id eſt, in caſu neceſſàrio vt petit Tridentinum) conceſſa Trident. excommunicationem non reſeruatam? p. 528

LVI. An contrahat Tridentini excommunicationem, non reſeruatam, ingrediens ſine licentia Superioris, ſed animo habitum regularem aſſumendi, & profitendi? p. 529

LVII. An contrahat Motus Gregorij XIII. *Vbi gratia* excommunicationem reſeruatam contra ingredientes Monaſteria Monialium virtute facultatum vſque tunc conceſſarum decretam, ingrediens virtute licentiæ ab Epiſcopo ante dictum Motum Gregorij XIII conceſſæ? ibid.

LVIII. An contrahat eiuſdem Motus Gregorij XIII. pœnas, ingrediens ſolum virtute facultatis alicuius ſibi conceſſæ, vel etiam ingrediens abſque vlla prorſus facultate, ſeu licentia? ibid.

LIX. An contrahat pœnas dicti Motus Gregorij XIII. quilibet ingrediens virtute prædictarum facultatum quomodocumque culpabiliter, vel ſolum culpabiliter ex ſciẽtia? Vbi etiã de ingredi faciẽte, vel permittente? p. 532

Sect. 1. Dubitationis Reſolutio. ibid.

2. An hæc eadem ſcientia, audacia, & præſumptio requiratur etiam in ingredi faciente, vel permittente virtute dictarum facultatum, vt ipſe ſimiliter contrahat pœnas ſupradictas? p. 534

LX. An excommunicatio in dicto Motu Gregorij XIII. lata in facientes, vel permittentes ingredi virtute facultatum, ſit Pontifici reſeruata, ſicuti eſt reſeruata, quæ in eodem Motu fertur contra ingredientes virtute prædictarum facultatum? Vbi etiam de aliis pœnis. p. 539

LXI. An, & quæ perſonæ facientes, vel permittentes ingredi virtute facultatum, contrahant excommunicationem, & cæteras pœnas dicti Motus Gregorij XIII. ibid.

LXII. An, & quid veniat nomine Conuentuum, quos facientes, vel permittentes ingredi virtute facultatum, punit Motus Gregorij XIII. p. 540

LXIII. An, & quid veniat in dicto Motu Gregorij. XIII. per ly *facere, vel permittere ingredi virtute facultatum?* p. 541

LXIV. An veniat in dicto Motu Gregorij XIII. per ly *quempiam facere, vel permittere ingredi virtute facultatum* mas tantum, vel etiam fœmina? ibid.

LXV. An, & quis contrahat pœnam excommunicationis Pontifici reſeruatæ, & priuationis dignitatum beneficiorum, & officiorum ſuorum, & inhabilitatis ad illa, & alia in poſterũ obtinenda in dicto Motu Gregorij XIII.

impoſitam

impoſitam iis, qui ex facultate Epiſcopi, vel Superiorum (quorum eſt illam concedere) abſque neceſſitate ingrediuntur, & Monialibus, quæ eos aliter admittere præſumunt? p. 542

DVBIT. LXVI. An veniat nomine Monialium Abbatiſſa in pœnis Motus Gregorij XIII. iam ſupra dubit. præcedenti dictis? p. 543

LXVII. An, & quid veniat nomine admiſſionis in Monaſteria virtute licentiatum, cui admiſſioni pœnæ Motus Gregorij XIII. in dubit. 64. dictæ imponuntur? p. 544

LXVIII. An, & quis contrahat pœnas in Motu Gregorij XIII. (qui incipit: Dubiis quæ emergunt) Prælatis extra caſum neceſſitatis in Monialium Monaſteria ſibi ſubdita ingredientibus impoſitas? p. 545

LXIX. An omnes pœnæ, huc vſque ſiue contra ingredientes, ſiue contra ingredi facientes relatæ, contrahantur, quando ingreſſus, vel admiſſionis delictum eſt omninò occultum, prodiit tamen in actum externum? Vbi etiam de eo, qui poteſt abſoluere & diſpenſare. p. 547

LXX. An, non ſolum ingredi Monaſteria Monialium, ſed etiam ea ſine iuſta cauſa, & licentia ſuperioris, adire, vel frequentare ſit iure prohibitum? Vbi etiam de locutione, & ſcriptione ad Moniales. p. 548

Sect. 1. Dubitationis reſolutio. ibid.

2. Aduertenda, 549

LXXI. An Monaſteria ſine iuſta cauſa, & licentia ſuperioris adire, vel frequentare ſit iure prohibitum ſub mortali? Et quid in ſpecie dicendum de Religioſis? p. 552

LXXII. An etiam ingredi Monaſteria virorum ſit prohibitum mulieribus? pag. 554

LXXIII. An ſub hac prohibitione comprehendantur puellæ cuiuſcunque ætatis, & etiam mente captæ? p. 554

LXXIV. An ſub eadem prohibitione comprehendantur etiam imperatrices, Reginæ, & ipſarum filiæ? p. 555

LXXV. An ſub eadem prohibitione comprehendantur etiam mulieres Monaſteriorum virorum fundatrices? p. 555

LXXVI. An ſub eadem prohibitione comprehendantur etiam mulieres, quæ nullius facultatis prætextu ingrediuntur? Vbi etiam de Religioſis mulieres ſic ingredientes admittentibus? p. 556

LXXVII. An, & quid veniat nomine virorum Monaſterij, in quod fœminarum ingreſſus, & admiſſio prohibetur? p. 557

LXXVIII. An in quibuſdam caſibus licitus ſit ingreſſus, & admiſſio fœminarum in Monaſteria virorum? p. 560

LXXIX. An, & quas pœnas contrahant mulieres illicitè in virorum Monaſteria ingredientes? Vbi etiam de Religioſis illas ſic ingredientes admittentibus? p. 563

LXXX. An in caſu noſtro pœna priuationis officiorum, & inhabilitatis ad illa, contrahantur abque vlla ſententia iudicis? p. 564

LXXXI. An, & quis poſſit abſoluere à ſuſpenſione à diuinis, quam incurrunt Religioſi admittentes fœminas illicitè in Monaſteria virorum ingredientes? pag. 564

LXXXII. An, & quis poſſit abſoluere à ſuſpenſione in diuinis, & cæteris cenſuris, etiamſi deductæ ſint in forum contentioſum? p. 564

DE

DE IMMVNITATE ET IVRISDICTIONE ECCLESIASTICA,

Pars Secunda.

CAPVT NONVM.

De facultate Laicæ poteſtatis in Eccleſiaſticos?

DVBITATIO I.

An, & quid poſſit Laica poteſtas in Eccleſiaſticos?

SVMMARIVM.

1 *Laica Poteſtas nihil poteſt per leges ciuiles, quæ lædunt Eccleſiaſticam libertatem, in ordine ad Eccleſiaſticos.*

2 *Laica Poteſtas poteſt aliquid ſecundum vim directiuam per leges ciuiles, quæ non dedeceant Eccleſiaſticorum ſtatum, & ſint communes Eccleſiaſticis, ac laicis, & conuenientes rectæ gubernationi Reipublicæ. Vide, quæ ſint hæ leges diffusè.*

3 *Eccleſiaſtici neque de iure Diuino, neque humano eximuntur à legibus ciuilibus, quatenus non repugnent Eccleſiaſticæ libertati, & ſacris Canonibus.*

4 *Eccleſiaſtici in Republica, ſeu Communitate degentes ſunt etiam Ciues, & membra Reipublicæ, ſeu Communitatis.*

5 *Pars ſuo vniuerſo non congruens turpis eſt.*

6 *Sententia Chryſoſtomi in Apoſtoli axiomate (omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita eſt) in medium affertur.*

7 *Epiſcopi in temporalibus Regibus, & Reges Epiſcopis in ſpiritualibus ſubditi eſſe debent.*

8 *Romanus Epiſcopus non modò Summus eſt Princeps Eccleſiaſticus, cui omnes Chriſtiani diuino iure ſubiciuntur; ſed eſt quoque in ſuis Prouinciis Princeps temporalis, quo fit vt nullã ſupra ſe poteſtatem in terris habeat.*

9 *Eccleſiaſtici extrahentes à Regno extrahi prohibita peccant mortaliter, etiãſi non extrahãt in magna quantitate, contra Nauar & alios.*

10 *In ſententia Palat debet extrahi notabilis quãtitas puta centum aureorum, quæ ſit apta lædere Rempublicam; aliàs non peccatur mortaliter ab Eccleſiaſticis.*

11 *Eccleſiaſtici vendentes frumentum, & vinum ſupra pretium à Principe taxatum, peccant mortaliter contra Nauarrum, & alios.*

12 *Eccleſiaſtici non ſeruantes leges Principis ſæcularis pretia cenſuum taxantes peccãt mortal.*

13 *Eccleſiaſtici ſubſunt communibus Principum ſæcularium legibus, quæ ad rectam Reipublicæ gubernationẽ, & quietẽ pertinẽt, & Sacr. Canonibus, & Eccleſiaſticorũ ſtatui nõ repugnãt.*

14 *Leges Principum ſæcularium, quamuis Eccleſiæ fauorabiles diſponentes de perſonis, vel etiam de bonis Eccleſiaſticis præcipiendo, vel prohibendo ſpeciatim, reprobantur,*

15 *Legem ferre eſt actus iuriſdictionis, quæ iuriſdictionis vſurpatio repugnat Eccleſiaſticæ immunitati.*

16 *Leges Imperatoriæ* in Cod. de ſacroſ. Eccleſ. & Auth. eod. tit. *diſponentes ſpeciatim de Eccleſiis, & perſonis Eccleſiaſticis, ſunt nulla, tanquam edita à non habente iuriſdictionem; ſecus vbi ſunt approbatæ à iure canonico.*

17 *Leges Imperatoriæ, ſeu Principum ſæcularium diſponentes de bonis patrimonialibus, ſeu propriis Eccleſiaſticorum, ſunt nulla.*

18 *Lex, vel poteſtas ciuilis, non poteſt aliquid diſponere de bonis Eccleſiaſticorum, quia bona adhærent perſonis, quæ ſunt immunes à laica poteſtate.*

19 *Lex non fertur ſine iuriſdictione*

20 *Limita in caſu,quo bona Eccleſiaſticorum reali onere fuerunt obligata,priuſquam ad eos,ſeu ad Eccleſiam tranſirent.*

21 *Limita in caſu,quo dicta bona data fuerint vt ſubiaceant ſeculari iuriſdictioni.*

22 *Limita niſi diſpoſitio ciuilis de bonis,quin etiã vel perſonis ipſis Eccleſiaſticis ſit nõ præceptiua,vel prohibitiua,ſed ſolũ permiſſiua,& priuilegiatiua.*

23 *Eccleſiaſtici ſecundum vim coactiuam,punitiuam, ſeu coercitiuam legibus Principum ſecularium nullo pacto ſubduntur.*

24 *Valde indecens eſt vt ſtatus inferior iudicet,& puniat ſuperiorem.*

25 *Sacerdotes aliique Clerici digniores ſtatu ſunt, quam laici*

26 *Eccleſiaſtici quoad Perſonas,habent pleniſſimum fori priuilegium, vt coram Iudice ſeculari conueniri,iudicari aut puniri, nullo modo poſſint.*

27 *Recenſeatur nonnulli Imperatores, qui in fauorem libertatis Eccleſiaſticorum decreuerunt,eos priuilegiando.vide qui ſint.*

28 *Iuſtinianus Imperator libertatem Eccleſiaſticam non parum minuere cœpit,& cur.*

29 *Conſtitutio Iuſtiniani contra libertatem Eccleſiaſticã correcta fuit ab Imperatore Friderico III.*

30 *Neceſſitas quandoque licitũ facit,quod per leges non eſt licitum.*

31 *Neceſſitas publici vel priuati commodi auertendi nequaquam tribuit magiſtratui laico iuriſdictionem in Eccleſiaſticas Perſonas;ſed ſolum tribuit ius defenſionis quam naturale dictamen cuilibet permittit.*

32 *Eccleſiaſtici violantes leges ciuiles Principum ſecularium non poſſunt à Poteſtate ſeculari puniri, ſed querela delata ad Iudicem Eccleſiaſticum,ad ipſum ſpectat condigna pœna eos punire vel taxata à Principe laico, vel alia mitiori.*

33 *Leges confirmantes actus ciuiles,quæ pœnales non ſunt ſed certam formam actus præſcribunt, ex iuris canonici approbatione comprehendunt Eccleſiaſticos.*

34 *Leges infirmantes actus ciuiles ſi pœnales ſint v.g. in pœnam commiſſi criminis,non comprehendunt Eccleſiaſticos.*

35 *Limita niſi bona fuerint cõmiſſa,ſeu addicta,vel obligata fiſco propter delictũ commiſſum, priuſquam perſona fieret Eccleſiaſtica; quia tunc iam fiſcus in ea ius acquiſiuit.*

1 RESPONDETVR,nihil poteſt per leges ciuiles,quę lędant libertatẽ Eccleſiaſticam, quales ſunt illę, quæ ſolum Eccleſiaſticos, & eorum bona reſpiceren:conſtat enim huiuſmodi legibus,vtpotè iniuſtis Eccleſiaſticos non ligari,ſicuti dicebã *ſupra cap.8.dubit. 2. & lib.de Parlamentis Dub.4.ſect.15.& ſeqq.Dubit.27.&* 30.& patet *ex c.quamquã,de cenſib.in 6.c.Eccleſia cap qua in Eccleſiarum,de conſtitut.cap.nouerit.de ſentent.excommunic.cap.vlt.de immunit.Eccleſ.in 6.cap. diligenti, & cap.ſignificaſti, de foro compet* & tradit Tridentinum Concilium *ſeſſ.25.c.20.de reformat.*

2 Poteſt autem aliquid ſecundùm vim ſolũ directiuã,per leges ciuiles,quæ non dedeceant Eccleſiaſticorũ ſtatum,& ſint communes Eccleſiaſticis,ac laicis,& conuenientes rectæ gubernationi Reipublicæ,ſeu cõmunitatis;quales ſunt quę prohibent, arma noctu deferri,merces extrahi:item quæ taxãt pretium rerum,vel imponunt formam ædificandi teſtandi, contrahendi, &c. ab huiuſmodi enim legibus Eccleſiaſticos non eximi, dicebam *locis ſupra cit.* & docent contra Nauarrum *conſil. 3. de conſtitut. concl. num.* 4 Genuenſem *in pract. Archiepiſcop. cap. 74.per totum* & Martam *de iuriſdict. par. 4. caſu 5.* communiter Doctores Canoniſtæ *in cap.Eccleſia de conſtitut. & cap. 1. de noui operis nunciatione*, Legiſtæ *in l.cunctos populos, Cod de Sum. Trinit.*Summiſtæ *ver.lex*, Angelus *num.5.*Silu *qu. 15.*Sà *num. 11.*Victoria *relect.1.de poteſt. Eccleſ.qu. vlt.prop.4.*Sot.*de iuſt.lib.1.q.6.art. 7.* Medina *1.2.q. 96.art.5.dub.vlt.* Nauar. ſibi contrarius *in cap.23. num.* 88. Mol. *tom.1.de iuſt.tract. 2.diſp.31.concl.6.* Suar.*de legib.cap.34.num.6.& lib.4.defenſ.fidei cap. 16.*Ledeſma *to.2.tract.8.cap.32.difficult.4.*Peyrinus *de priuileg.Minim.to.1.Conſtit.Iul.2.§.33.num 151.* Salgadus *to.1.par.1.cap.5.num.64.prælud.2.*Cutellius *de immunit. Eccleſ libr.1.quæſt.8.nu.* 2. Arauxus *in 2.2.q.97.diſp.3.ſect.5.diſſer.4.num.9.fol.*683.Ceuallos *tract. de cognit. per viam violent. in prolegom. num.* 30. Salonius *to. 2. in 2.2.q.77.ar.1.controuerſ.* 10. Couar. *in pract.cap.33.* Vaſquez *1.2.diſp.167. cap. 4.* Sayr.*in Clau. Reg.par.1.lib. 3.cap.4.num.16.* Azor. *tom. 1.lib.5,cap.12.q. 3. & tom. 2.lib.9 cap.7. q.8.& 9.* Adamus Tanerus *in diſputat. de legib.& priuileg.aſſert.45.*Salas *de legibus diſputat. 14.ſect.8. num.94.*Salzedus *in pract.canon.cap.55.* Lorca *in 1. 2.to.2.tract.de legib. diſp. 25.membr.4.*Bellarmin.*lib. 1.de clericis cap.28.*Diana *par. 1.tract.10 reſol.12.*& complures alij,quos *locis dict.* citabam:ſumitur ex *c.1.c.quoniam,c.de capitulo,diſt. 10. c.cum ad verum diſt. 96. & cit. cap. de noui operis nunciatione;* & probatur ratione quia Eccleſiaſtici neque de iure 3
diuino,neque humano eximuntur à legibus,quatenus hæ cũ libertate Eccleſiaſtica nõ repugnant, ſeu quatenus cũ canonibus,& cum clericorũ ſtatu pugnantiã nõ habẽt,ſed ſolùm ad Reipublicę rectã gubernationẽ,& quietem pertinent. Confirmatur quia Eccleſiaſtici in Republ. ſeu cõmunitate degentes ſunt etiam ciues, & membra Reipub.ſeu 4
Communitatis, ergo par eſt, eos etiam, quæ ad communem Reipubl.ſeu Cõmunitatis gubernationem neceſſaria ſunt, præſtare, quia turpis eſt 5
pars ſuo vniuerſo nõ congruens,teſte S.Auguſtino 2.*Confeſſ.cap.*8.tum quia qui ſentit commodũ, ſentire etiam debet incommodũ, ſiue onus,iuxta *regul.55.in 6.*& ſic,cùm Eccleſiaſtici communibus Reipubl.commodis,ac priuilegiis fruãtur, debent etiam ipſi communem cum aliis obligationem, quæ ipſorum ſtatui,libertati,ac canonicis priuilegiis non repugnat,ſubire.

Quapropter apud Barboſam axiom.12.*num.4.* 6
Chryſoſtomus locum illum Apoſtoli, *omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit*,ita commẽtatur: *Quaſi dicat*,inquit,*etiamſi Apoſtolus ſis,etiamſi Euãgeliſta,etiamſi Propheta,ſiue tandem quiſquis fueris;neque tamen poteſtatem ſubuertit iſta ſubiectio.* Et paulò poſt: *Facit hoc Apoſtolus,vt oſtẽdat,Chriſtum leges ſuas non ad hoc induxiſſe,vt Politias euertat, ſed vt ad melius inſtruat,oſtendens,quod iſta omnibus imperentur,& monachis,& ſacerdotibus,non ſolũ ſecularibus.* Et prius dixerat: *Omnibus hæc præcipit,ſacerdotibus,& monachis non autem iis ſolũ,qui in hac vita negotiis occupantur.* Idem quoque fatetur Reſponſio ad Apologiam contra Bellarminum ſub nomine Romuli quæ communi conſenſu eidem Cardinali tribuitur, *fol.* 114. ibi: *Epiſcopi in temporalibus,Regibus, & Reges Epiſcopis in ſpiritualibus ſubiecti eſſe debent, vt copioſè diſputant Gelaſius I.in Epiſtola ad Anaſtaſium,& Nicolaus ad Michaëlem Imperatorem: quoniam*

Digitized by Google

8 *niam verò Romanus Epiſcopus, non modo ſummus eſt Princeps Eccleſiaſticus, cui omnes Chriſtiani diuino iure ſubiiciuntur; ſed etiam quoque in ſuis prouinciis Princeps temporalis, neque vllum in temporalibus Superiorem agnoſcit, exinde fit, vt ipſe nullam ſupra ſe poteſtatem in terris habeat.* Ita Romulus, ſeu Bellarminus, qui & *in cit. libro 1. de clericis cap. 28.* diſertè ait, quod non ſint exempti clerici vllo modo ab obligatione legum ciuilium, quæ non repugnant ſacris Canonibus, vel officio clericali quoad Deum & in diuinis.

9 Hinc ſequitur, quod Eccleſiaſtici (quidquid dixerint in contrarium Nauar. Genuenſis, & Martha locis ſupra cit.) peccent mortaliter, ſicuti & laici, ſi prohibita extrahi extrahant è Regno. quod intellige, etiamſi extrahant nõ in magna quãtitate. quia in tali caſu debet expectari, quale damnũ ſequatur Regno, vel ciuitati, vno, vel altero cõtrauenien te, ſed quale ſequatur, ſi multi extrahant, & communiter fiat; alioquin fruſtraretur finis legis; cùm nemo vt plurimum de dictis rebus extrahi prohibitis tantã quantitatem extrahat, vt inde Regno, vel ciuitati magnũ damnũ ſequatur; ita Sanch. *lib. 1. mor. c. 4. n. 8.* & alij; quamuis contrarium non improba-
10 biliter ſentiat Paulus *to. 1. tract. 2. diſp. 2. punct. 7. n. 6.* quatenus ibi ait, quod in dicto caſu non peccetur mortaliter, niſi quando ex rerum dictarũ extractione, Regno vel ciuitati magnum damnum ſequatur, magnum autẽ damnum ſequi arbitratur, ſi extrahatur quantitas, quæ centum aureos circiter, vel merces huius valoris, vel arma decem militum importet; ſecus, ſi ſit minoris valoris quantitas; niſi forſan Regnum, vel ciuitas ab hoſtibus, vel à ſimili alia calamitate reperiatur oppreſſa.

11 Sequitur ſecundò, quod Eccleſiaſtici (quidquid etiam dixerint in contrarium Nauar. Genuenſis, & Martha *locis ſupra dictis*) peccent quoque mortaliter, & ad reſtitutionem teneãtur, ſi vendant frumẽtum, vel vinum, &c. mẽſuris falſis, vel pretiũ à Principe taxatũ; quia tunc cõtra iuſtitiã agunt, idemque
12 dicas de ſimilibus caſibus, vt ſi non ſeruent leges Principis ſecularis pretia cenſuũ taxãtes, vt in ſpecie notauit Auendagnus *tract. de cenſib. c. 32. n. 10.* Laſſarte *de decima vẽdit. c. 10 n. 3.* Meaia *in pragm. taxæ panis concl. 5. n. 37.* Salas *de empt. & vendit dub. 9. n. 2.* Arauxo *in 2. 2. S. Th. q. 97. diſp 3. ſect. 3. diffic. 1. fol. 645. & ſect. 5. diffi. 4 fol. 683.* & Cuttellius *de libert. Eccleſ. libr. 2. quæſtio. 77.*

13 Subduntur itaque ex dictis Eccleſiaſtici cõmunibus Principum ſecularium legibus, quæ ad rectã Reipubl. gubernationẽ, & quietem pertinent, & ſacris Canonibus, & Eccleſiaſticorum ſtatui non repugnant, ſecundùm vim tamen directiuam.

14 Dixi, *communibus Principum ſecularium legibus*, id eſt, quæ propter commune bonum ad totam communitatẽ feruntur, quia non recipiuntur, ſed reprobãtur eæ Principũ ſecularium leges, quæ quamuis Eccleſiæ fauorabiles eſſe videãtur, de perſonis, vel etiam de bonis Eccleſiaſticis præcipiendo, vel prohibendo, ſpeciatim diſponunt, *c. 1. diſt. 96. & c. Eccleſia de conſtitut.* & meritò; quia huiuſmodi legibus prætenditur directa Principũ ſecularium ſuper Eccleſia-
15 ſticas perſonas, & res iuriſdictio (ſiquidẽ legẽ ferre actus eſt iuriſdictionis) quæ iuriſdictionis vſurpatio repugnat Eccleſiaſticæ immunitati quapropter inde maius Eccleſiæ præiudiciũ infertur, quàm cõmodũ afferatur, cit. c. Eccleſia, & tradũt Angelus *ver. lex. n. 5.* Suar *cit. cap. 34. num 13. & cit. cap. 16. num. 7.*

16 Hinc ſequitur, quod leges Imperatoriæ *in Cod. de ſacroſ. Eccleſ. & Auth. eodem tit.* quæ ſpeciatim diſponunt de Eccleſiis, vel perſonis Eccleſiaſticis, nullæ ſint (tanquam à non habente iuriſdictionem editæ) niſi à Canonico iure receptæ, & approbatæ reperiantur, Abb. *in dicto cap. Eccleſia, num. 10. & in cap. fraternitas de probat. num. 18.*

Sequitur ſecundò, quod idem dicendum ſit de 17
legibus, quæ ſpeciatim diſponunt de bonis Eccleſiaſticorum patrimonialibus, ſeu propriis, Abb *in cit. cap. Eccleſia, num. 21.* & Suar. *cit. cap. 16. num. 2.* 18
quia non poteſt lex, vel poteſtas ciuilis aliquid diſponere de bonis Eccleſiaſticorum, niſi obligando eos ad eiuſdem legis obſeruationem (cùm bona adhæreant perſonæ; & ſic lex diſponens circa bona, debeat à perſona obſeruari) ſed lex, vel poteſtas ciuilis non poteſt ſpeciatim obligare perſonas Eccleſiaſticorum, ergo nec de illorum bonis ſpeciatim diſponere, præſertim onus aliquod imponendo. Vel ſic lex non fertur ſine iuriſdictio- 19
ne; ſed nemo habet iuriſdictionẽ, ſeu poteſtatẽ diſponẽdi de bonis alicuius, niſi etiã iuriſdictionẽ habeat ſuper perſonam: ergo cùm laicus iuriſdictionem habeat ſuper perſonas Eccleſiaſticas, ſequitur, quod neque habeat iuriſdictionem, ſeu de illorum bonis diſponendi facultatem.

Excipe, niſi bona Eccleſiaſticorum, quin & ip- 20
ſarum Eccleſiarum, reali onere fuerint obligata, priuſquam ad Eccleſiaſticos, vel ad Eccleſias tranſirent, Abb. *cit. cap. Eccleſia, numer. 23.* & meritò; quia *res tranſit cum onere ſuo*, cap. ex literis, de pignoribus.

Excipe ſecundò, niſi cum tali pacto, & cõditione, 21
vt ſcilicet ſecularium iuriſdictioni, vel alicui exactioni ſubiaceant data fuerint, *arg. cap. verum, de cõdit. appoſitis*, iuxta illud: *Quiſlibet eſt rei ſuæ moderator, & arbiter.*

Excipe tertiò, niſi diſpoſitio ciuilis de bonis, 22
quin etiam de perſonis ipſis Eccleſiaſticis ſit non præceptiua, vel prohibitiua, ſed ſolum permiſſiua, & priuilegiatiua, vt ſi ſtatuto caueatur quod Eccleſiaſtici primogeniti ad feuda, vel maioratus admittantur; quia tunc ſtatutum valebit. Abb. *loco ſupra cit. num.* 16 Ratio; quia dare priuilegium non eſt ſignum ſuperioritatis, cùm dari poſſit etiam non ſubdito.

Dixi ſecundò, *legibus Principum ſecularium*, in quorum ſcilicet regnis, vel prouinciis Eccleſiaſtici degunt, quia licet ſupra citati Canones loquantur ſolùm de legibus Imperatorum Romanorum; tamen idem ob eaſdem rationes dicendum eſt de legibus aliorum Principum ſecularium, in quorum locis Eccleſiaſtici habitant, quod ſcilicet & horum Principum ſecularium communes, & iuſtas leges Eccleſiaſtici obſeruare teneantur idque confirmat conſuetudo, ſcientibus, & approbantibus Eccleſiaſticis Prælatis, introducta.

Dixi tertiò, ſecundùm vim ſolum directiuam; 23
quia ſecundùm vim coactiuam, punitiuam, ſeu coërcitiuam Eccleſiaſtici legibus Principum ſecularium nullo pacto ſubduntur; cùm ſaltem quoad hanc ſint extra eorum iuriſdictionem, vti dicebam *libro de Parlament. Dubitat. 4. per totam*, & patebit ex iis, quæ dicam *infra ſect. 2. & ſeqq* Et probatur; quia hæc quam maximè pugnat cum ſtatu Eccleſiaſticorum, tum quia valde indecens eſt, vt ſtatu inferior iudicet, & puniat 24
Superiorem, ſed Sacerdotes, aliique clerici di- 25
gniore, & altiore ſtatu ſunt quam laici *cap duo ſunt, dict. quæſtio. 6.* ergo indecens eſt, atque in contumeliam ordinis clericalis cedit, ſi à laicis iudicentur, condemnentur, vel puniantur, &c. quam

tationem affert Leo Primus *Epiſt.96.ad Epiſcop.& Presbyt.Tracia*, & Gregorius VII. *lib.7.* & *lib.8. epiſt.21.*relatus *in cap.9.d.96.*& Concilium Matiſ-
26 conenſe II. *cap.9.* tum quia quod Eccleſiaſtici,
quod perſonas, habeant pleniſſimum fori priui-
legium, vt coram Iudice ſeculari conueniri, iu-
dicari,aut puniti nullo modo poſſint, conſtat ex
multis decretis Conciliorum,& Pontificum, quæ
Gratianus *cauſa 11.quæſtio.1.*Item conſtat ex Con-
cilio Matiſconenſi II.*cap.10* & ex *lib.2.decretal.tit. de iudiciis,cap.at ſi clerici,cap.clerici, cap. qualiter,&*
27 *quando, & cap.cum non ab homine, & ex tit.de foro compet.cap.4. c.ſi diligenti, cap. ſignificaſti.* Eamdem-
que exemptionem Imperatores Chriſtiani agno-
uerunt, & decreuerunt: Conſtantinus Impera-
tor apud Ruſſinum *lib.1.hiſtor.cap.2.* vbi habetur:
*Deus vos conſtituit Sacerdotes, & poteſtatem vobis de-
dit de nobis quoque iudicandi: vos verè non poteſtis ab
hominibus iudicari*: quod dictum Conſtantini et-
iam Gregorius Papa refert *in epiſt.ad Mauritium Imperatorem, & lib.16. Codic. Theodoſiani lib.7. de Epiſcopis, & clericis*: decreuit quoque idem Con-
ſtantinus, *vt clerici minimè ad Curias reuocentur,
ſed immunitate pleniſſima potiantur.* Quod & poſtea
decreuit etiam Conſtantinus Imperator *lib.12.ſe-
quent.eod.tit.* eamque immunitatem clericorum à
Iuliano Apoſtata impiè violatam, integrè reuo-
carunt Theodoſius, & Valentinianus Imperato-
res,ſicuti videre eſt *eod.tit. Codicis Theodoſiani, lib. 45. 46. 47. vbi manifeſtè indicant*, immunitatem
Eccleſiaſticorum adeo omni iure diuino, &
humano firmatam eſſe, vt ſine tyrannide, &
ſacrilegio à Principe laico violari minimè poſ-
ſit.

28 Quamuis poſtea Iuſtinianus Imperator Eccle-
ſiaſticam immunitatem non parum minuere cœ-
perit, *Nouel. 83.collat. 6. titul. 12.* vbi decernit,
quod clerici, ſaltem in ciuilibus criminibus, vt
furto,homicidio, &c.coram ſeculari Iudice con-
ueniri poſſint, & ſi reos illos eſſe appareat, prius
ab Epiſcopo ſpolientur ſacerdotali dignitate; &
ita laico Iudici ſubdantur: quod propter tempo-
rum illorum iniuriam, poſtea etiam Matiſconen-
ſe Concilium I.*Can.7.* permiſit. Verùm & hæ, &
aliæ multæ leges,quas Iuſtinianus Imperator, li-
mites ſuæ poteſtatis excedens, de Eccleſiaſticis
cauſis, ac perſonis condidit (vt videre eſt, præ-
29 ſertim *in Codic. de Epiſcopis & clericis*) nullius ro-
boris,& momenti ſunt: Ipſaque conſtitutio illa,
vt in ciuili crimine clerici ad ſecularem Iudicem
trahantur, correcta fuit ab Imperatore Friderico
II.*in Auth.*vbi ſic ait: *Statuimus, vt nullus Eccle-
ſiaſticam perſonam in criminali quæſtione, vel ci-
uili trahere ad iudicium ſeculare præſumat con-
tra conſtitutiones Imperiales, & Canonicas ſan-
ctiones: quod ſi actor fecerit, iure ſuo cadat, iu-
dicatum non teneat, & Iudex ex tunc poteſtate
iudicandi priuetur.*conſentit *c.at ſi clerici, & cap.cum
non ab homine de iudiciis.*

30 Nonnulli tamen Doctores excipiunt caſum ne-
ceſſitatis:quod enim (inquiunt ipſi) per leges
non eſt licitum,neceſſitas quandoque licitum fa-
cit, *cap. 4. extra de regul. iuris.* Quod quidem ve-
rum videtur; ſed hic exactè conſiderandum eſt,
quod neceſſitas publici, vel priuati incommodi
31 auertendi, nequaquam tribuat magiſtratui laico
iuriſdictionem in Eccleſiaſticas perſonas; ſed ſo-
lum tribuit Ius defenſionis, quam naturale dicta-
men cuilibet permittit; quapropter, vt locum ha-
beat,opus eſt, vt aliqua in aliquem Eccleſiaſticæ
perſonæ violentis anteceſſerit, vel ſaltem pericu-
lum proximum inſit violentiæ, quam neceſſe ſit
laicos per ſeipſos,vel per laicos magiſtratus repel-
lere,cum moderamine inculpatæ tutelæ,vt melius
*infrà ſect.4.*dicetur.

Ex dictis ſequitur, quod Eccleſiaſtici leges ci- 32
uiles Principum ſecularium violantes, non poſ-
ſint à poteſtate ſeculari puniri,ſed querela ad pro-
prium Iudicem delata,debeant ab iſto Iudice con-
tra ciuilem legem delinquentes puniri pœna con-
digna, vel eadem ſcilicet, quæ in laicos taxata
eſt,vel alia arbitraria mitiori,Couartuuias *in pract. quæſtio.cap.33.* Vaſquez *1.2.diſput.176. cap.4.* Suar.
*de legibus lib.3.cap.34.numero 18.& lib.4. defenſ. fi-
dei,cap.16.numero 10.* Rodriguez *tomo 1. quæſt. Re-
gular.quæſt.66.art.2.reg.8.& 9.* Salas *de legibus diſp. 14.ſect.8.numero 104.& 110.*& Diana, qui ſic etiam
in legũ naturalium violatione obſeruari teſtatur.

Sequitur ſecundò, quod (licet leges infirman- 33
tes, quæ pœnales non ſunt, ſed certam formam
ædificandi,teſtandi, vel contrahendi, vt aliter
actus irritus ſit, præſcribunt, Eccleſiaſticos ex
iuris Canonici approbatione comprehendant;niſi
quoad id ſpeciatim aliquid contrarium ſtatutum
eſſe reperiatur, ſicuti rectè dixit Suarez *citato cap. 16. numero 24.*) tamen leges infirmantes teſta- 34
mentum, contractum, vel reddentes perſonam
inhabilem ad teſtandum, contrahendum in pœ-
nam commiſſi criminis, illos non comprehen-
dant; quia huiuſmodi leges pœnales ſunt,& vim
continent coactiuam, quæ ad Eccleſiaſticos ſe
extendere non poteſt, Nauar. ex communi ſen-
tentia Doctorum *conſ.43.de conſtit.numero 5. edit.2.*
Suar.*loco ſupra cit.numero 23.* & nos dicemus *infra
Dubit.ſeq.*Excipe,niſi bona fuerint commiſſa, ſeu 35
addicta, vel obligata fiſco propter delictum com-
miſſum, priuſquam perſona fieret Eccleſiaſtica;
quia tunc iam fiſcus in ea ius acquiſiuit.

DVBITATIO II.

An,& vnde naſcatur in legibus (quæ ſunt communes ciuibus,& ſacris Canonibus, ac ſtatui Eccleſiaſtico non repugnant)obligatio in ordine ad Eccleſiaſticos?

SVMMARIVM

1 *Obligatio ex legibus ciuilibus in ordine ad Eccleſiaſticos,non naſcitur ex vi ipſarum legum, ſed ex conformitate quam Eccleſiaſtici habere debent cum laicis, vt potè eiuſdem Reipublicæ ſeu Communitatis partes;ita vt aſtringantur non directè,ſed indirectè.*

2 *Principes licet legibus ſoluti ſint,tenentur tamen ex quadam congruentia illas ſeruare, licet cogi non poſſint.*

3 *Nemo tenetur directè legibus eius, qui in ipſum non habet poteſtatem,& iuriſdictionem.*

4 *Principes ſeculares legum ciuilium Auctores non habent iuriſdictionem in Perſonas Eccleſiaſticas.*

5 *Pontifices ob quãdam naturalem æquitatẽ,& bonum pacis iuſtas Principũ ſecularium cõmunes leges approbarunt, & ab Eccleſiaſticis perſonis omnibus obſeruãdas præceperũt, maximè vbi canones deficerent.*

6 Sicut

6 *Sicut leges non dedignantur ſacros Canones imitari, ita, & ſacrorum ſtatuta Canonum, Principum Conſtitutionibus adiuuantur.*

7 *Eccleſiaſtici non habent obligationem obediendi legibus eius ciuilibus, quà leges ciuiles ſunt.*

8 *Sine poteſtate imperandi non poteſt eſſe obligatio obediendi.*

9 *Poteſtas laica non habet poteſtatem puniendi Eccleſiaſticos, ſi leges ipſius tranſgrediatur.*

10 *Poteſtas punitiua eſt ſemper coniuncta directiuæ.*

11 *Ratio naturalis dictat, quod Eccleſiaſtici leges ſeculares ſequantur ad hoc vt conformitatem ſeruent cum Perſonis ſecularibus eiuſdem Communitatis.*

12 *Eccleſiaſtici non obſeruãdo leges ciuiles Principum ſecularium, peccant ſolum venialiter, ſi abſit ſcandalum.*

13 *Eccleſiaſtici peccant mortaliter, ſicut & laici, data tamen grauitate, ſeu capacitate materiæ.*

14 *Eccleſiaſtici in ſententia Nauarri neque peccant venialiter, ſi non ſeruant leges ciuiles Principum ſecularium & cur, ſed reprobatur.*

15 *Eccleſiaſtici, quod obligẽtur legibus ciuilibus Principum ſecularium, non quà tales ſunt, ſed quatenus à Põtifice approbãtur ad talem effectũ, negatur.*

16 *Legibus in contrarium adductis reſpondetur, & quomodo.*

17 *Eccleſiaſtici ſunt Ciues, & Partes ciuilis Reipublicæ, & ſic eſſe debent in temporalibus ſubiecti Gubernatori politico Reipublicæ, atque adeo Regi, ſeu Principi ſeculari.*

18 *Eccleſiaſtici non ſunt exempti à gubernatione politica Reipublicæ de iure Diuino, neque de iure humano.*

19 *Ius canonicum ſæpe præcipit leges ciuiles ſeruari, & ſic ab illarum obſeruatione non eximit Eccleſiaſticos.*

20 *Eccleſiaſtici exempti ſunt à laicorum iuriſdictione quoad vim punitiuam, & etiam quoad directiuam in rebus tamen ſpritualibus, & quæ eorum Immunitatem concernunt, non item in temporalibus.*

21 *Eccleſiaſtici tenentur legibus communiter latis, ſi ipſi præiudicium non afferant.*

22 *Non eſt alienum à ratione naturali, neque Iuri Diuino, vel ſacris canonibus repugnat, ſi ſummi Pontifices aliique Eccleſiæ Prælati conſentiant Eccleſiaſticos legibus ſecularium ſecundùm vim directiuam obedire.*

23 *Ob dictas rationes non eſt improbabile, quod naſcatur in legibus ciuilibus in ordine ad Eccleſiaſticos obligatio etiam ex vi ipſarum legum in temporalibus quoad vim directiuam, non autem punitiuam.*

24 *Eccleſiaſtici quoad vim punitiuam etiam in temporalibus à legibus ciuilibus de iure canonico exempti ſunt.*

25 *Eccleſiaſtici ligari non poſſunt pœna per Iudicem ſecularem conſtituta.*

26 *Poteſtati præcipiendi coniuncta eſt poteſtas puniendi per ſe, ita tamen vt ex priuilegio poſſint ſeparari, & in diuerſis Perſonis exiſtere.*

27 *Eccleſiaſtici per ſe poſſunt ſi tranſgrediantur leges ciuiles, ſicut & laici puniri à Rege, ſeu Principe ſeculari, at ex priuilegio, & exẽptione illis ſiue à Chriſto, ſiue à Pontificibus conceſſa puniri non poſſunt ab alio, quam ab Eccleſiaſtica Poteſtate.*

28 *Eccleſiaſtica Poteſtas poteſt imponere eandem pœnam Eccleſiaſticis tranſgredientibus leges ciuiles, quæ impoſita eſt laicis; quamuis non tenetur, ſed poteſt ad libitum moderari.*

29 *Eccleſiaſtici poſſunt à Magiſtratu ſeculari coërceri, vel cogi in bonum commune, ſi Prælati Eccleſiaſtici non poſſint moneri, & periculi ſit in mora.*

30 *Conſuetudo contra immunitatem Eccleſiaſticã non poteſt præſcribi, & ſi exiſtat alibi, eſt potius corruptela, quam conſuetudo legitima.*

31 *Iudex ſecularis non poteſt Eccleſiaſticis arma tollere, neque eos cogere ad pecuniam ſoluendam pro reparatione damni illati, vel ſolutione vectigalium ſi ad hæc facienda cognitio cauſæ prærequiratur.*

32 *Eccleſiaſtici etiam ſi deberent aliquid pro communi bono Principis ſecularis ſeu Reipublicæ, conueniendi ſunt coram Iudice Eccleſiaſtico cum exempti ſint à Poteſtate laicali quoad tribunalia.*

33 *Eccleſiaſtici ſine ſpeciali permiſſione ſummi Pontificis poteſtati laicali ſubeſſe non poſſunt.*

34 *Rebuffus defendit apud Gallos conſuetudinem eſſe ex permiſſione Pontificis conueniendi Eccleſiaſticos coram Iudice ſeculari; ſed videatur an ſit reuocata per Bullam cœnæ, & Bullam Vrbani VIII.*

35 *Iudex ſecularis, non eſt improbabile, quod poſſit ab Eccleſiaſticis exigere pœnas de plano, & ſine controuerſia aliqua, & ſi ſoluere noluerint, poterit is ab illis aliqua in pignus accepere pro ſolutione præſtanda.*

36 *Iudex laicus poteſt ab Eccleſiaſticis auferre arma, ſi hæc non tollantur in pœnam tranſgreſſionis legis; ſed potius ne Clerici procedant in violationem legis.*

37 *Arma ſublata ab Eccleſiaſticis per Iudices laicos non poſſunt fiſco applicari; ſed debent, vel in ſe ipſis, vel in valore ſeu pretio ſuo reſtitui Eccleſiaſticis, vel ipſorum Iudici, niſi hic eos condemnet in dictorum armorum priuatione.*

RESPONDETVR, ex probabiliori ſententia Doctorum non naſci ex vi ipſarum legum, ſed ex conformitate, quam habere debent cum laicis Eccleſiaſtici, vt pote eiuſdem Reipublicæ, ſeu Communitatis partes: ita vt dictis legibus aſtringantur Eccleſiaſtici, non directè, ſed ſolum indirectè: ſicuti dicitur de Principibus, qui, cùm legibus ſoluti ſint tenentur tamen ex quadã congruitate illas ſeruare, licet cogi non poſſint, *l. digna vox, Cod. de legib. & c. iuſtum, dist. 9.* Sic dicebam *in locis ſupra cit. in principio ſectioni* 1. & tradunt ex communiori ſententia Doctorum Azor. *par. 1. lib. 5. cap. 12. quæſt. 3. & par. 2. lib. 9. cap. 7. qu.* 8. & 15. Vigianus *de immunit. Eccleſ. diſputat. 2. concl. 5.* Villalob. *in ſum. tom. 1. tract. 2. dubitat. 31. numer.* 31. Porrell. *de dubiat. Regular. ver. lex, num. 2* Filliuc. *to. 2. tractatu 35. cap. 4. numer.* 94. Fauſt. *in ſpecul. Confeſſor. diſputat. 6. quæſt.* 44. Barboſa *in cap. Eccleſia S. Mariæ numer. 4 de conſtitut.* Peſantius *tractatu de immunit. Eccleſ. diſputat.* 4. Layman. *libr. 1. tractatu 4. cap. 13. numer.* 6 Diana *par. 1. tract. 10. reſol.* 12. Vaſquez *cit. cap.* 4. Suarez *cit. cap. 34. numer. 12. & cit. cap. 16. numer.* 14. Salzedus *cit. cap.* 55. Bellarminus *in Apolog. coram Regem Angliæ*, & Tannerus *cit. aſſert.* 45. contra Lorcam *in 1. 2. tom. 2. tractatu de legibus, diſputat. 25. membr.* 4. Sotum, Victoriam, Medinam, Salas, Curtellium, & complures alios, *vbi ſupra dubitat.* 1. Et probatur, quia nemo tenetur directè legibus eius, qui in ipſum non habet poteſtatem, & iuriſdictionem, ſicuti docet S. Thom. *in 1. 2.*

(margin numbers: 1, 2)

q.96.ar.5.& conſtat ex *l.fin.ff.de iuriſd.omn.Iud.*ſed
Principes ſeculares legum ciuilium auctores non
4 habent iuriſdictionem in perſonas Eccleſiaſticas,
ſicuti decernitur *in cap.Eccleſia S.Mariæ, de conſti-
tut.in c.placuit,16.q.7.& in cap.ſeculares,de foro com-
pet.in 6.*ergo probabilius dicitur, quod Eccleſiaſti-
ci ciuilibus Principum ſecularium legibus non
obligentur directè, id eſt, præciſè ex vi ipſarum le-
gum, ſeu poteſtatis legiſlatricis ciuilis (cùm ab ip-
ſa Eccleſiaſtici omni iure penitus exempti ſunt,
iuxta Lateran. Concil ſub Leone X.*ſeſſ.9.* in Bulla,
quæ incipit: *Superna diſpoſitione*, ibi: *Cùm à iure tam
diuino, quàm humano laicis nulla poteſtas in Eccleſiaſti-
cas perſonas attributa ſit.* Et iuxta *cit. cap.* Eccleſia de
Conſtitut. ibi: *Quod laicis ſuper Eccleſiaſticas perſo-
nas, & Eccleſias nulla ſit attributa facultas imperandi*)
ſed obligentur dictis ciuilibus legibus ſolum in-
directè; quia ſic naturalis æquitas poſtulat, ſicuti
dicebam; cùm alioquin communis pax inter ciues
5 difficile ſeruari poſſet; quæ ratio mouit Pontifi-
ces, vt huiuſmodi iuſtas Principum ſecularium cõ-
munes leges approbarent, & ab Eccleſiaſticis per-
ſonis omnibus obſeruandas præciperent, quinim-
mò vellent ſecundùm eas, vbi Canones deficerent
6 Eccleſiaſticos in foro Eccleſiaſtico iudicari, *cap.in-
notuit de arbitris, & cap.1.de noui operis nunciat.* ibi: *Si-
cut leges non dedignantur ſacros Canones imitari, ita &
ſacrorum ſtatuta Canonum, Principum Conſtitutioni-
bus adiuuantur*, quod & notat gl ibid. ver. *adiuuan-
tur*. Confirmatur; quia poteſtas ciuilis non habet
poteſtatem imperandi Eccleſiaſticis, *cit.cap. Eccleſia
S.Mariæ de Conſtitut. cap. decernimus de iudiciis, &
tit.cap.ſeculares, de foro compet.in* 6. Ergo Eccleſiaſti-
7 ci non habent obligationem obediendi legibus
eius ciuilibus, quà leges ciuiles ſunt. Conſequen-
8 tia probatur; quia ſine poteſtate imperandi non
poteſt eſſe obligatio obediendi. Confirmatur ſe-
cundò; quia poteſtas laica non habet poteſtatem
9 puniendi Eccleſiaſticos, ſi leges ipſius transgre-
diantur. Ergo ſignum eſt, quod neque habeat po-
teſtatem directè eos obligandi. Conſequentia pro-
10 batur; quia poteſtas punitiua eſt ſemper coniuncta
directiuæ. Reſtat igitur, quod obligatio in legibus
ciuilibus in ordine ad Eccleſiaſticos ſolum naſca-
tur ex conformitate, quam omnes partes Reipu-
blicæ, ſeu Communitatis habere debent inter ſe,
ſicuti *in cit.locis* diffuſiùs probabam; quia dictamen
naturale dictat, quod Eccleſiaſtici leges ſeculares
ſequantur ad hoc vt conformitatem, ſeu congrui-
11 tatem ſeruent cum perſonis ſecularibus eiuſdem
communitatis, veluti membra eiuſdem corporis,
vti *ſupra* cum Auguſt. 3. *Confeſſ.cap.8.* dicebam; præ-
ſertim quia alioquin difficilè ſeruaretur commu-
nis pax inter ciues, vti ſupra etiam dicebam.

Obiicies primò, ſi hoc eſſet, ſequeretur, quod
12 Eccleſiaſtici non obſeruando leges ciuiles Prin-
cipum ſecularium, peccarent ſolum venialiter.

Reſpondetur, ſi abſit ſcandalum, tranſeat totum:
atque ſic annuebam *ſupra cit.cap.8.Dubit.* 2. & do-
cent Salas *de legibus diſp.14 ſect.10.num. 11. in fin.*
Caſpenſis *de legibus tom.1.tract.13.diſp.4.ſect. 2.nu-
mero* 15. Diana *reſol.cit.* & Bonacina etiam *de legibus
13 diſp.1.q.1.punct 6.num.*33. Quamuis, vt fatear, com-
munis opinio Doctorum ſit in contrarium, quod
ſcilicet Eccleſiaſtici peccent mortaliter, ſicut &
laici, data tamen grauitate, ſeu capacitate materiæ.
Excipio tamen cum Genuenſi *in pract. Archiepiſc.
cap.74 per tot.* & Marta *de iuriſdict.par.4.caſu* 3. Na-
uarrum *conſil.3.de Conſtitut.concl.3.num.4.* vbi tradit,
quod Eccleſiaſtici non obſeruando dictas leges ci-
uiles Principum ſecularium, neque etiam peccent
venialiter: mouetur ex eo; quia illi nullo pacto te- 14
neantur talibus legibus, vt porè non fauorabili-
bus, ſed potius odioſis præiudicialibus, ſi non de
contractibus, ſed de delictis loquantur. At minus
rectè, vt patet ſaltem ex debito conformitatis, quam
partes habere debent cum toto, ſicuti *ſuprà* diceba-
tur.

Obiicies ſecundò, dici poteſt, quod Eccleſiaſtici
obligentur legibus ciuilibus Principum ſecula-
rium, non quà tales ſunt, ſed quatenus à Pontifice
approbantur ad talem effectum; & ſic obligentur,
non ex vi illas ferentium, ſed ex vi confirmationis,
iuxtà illud Synodi Romani, & Symmaci Papæ *in
cap.benè quidem, diſt.*96 & Regulæ Decreti 53 Cæ-
leſtini Papæ ad Epiſcop. Galliarum, ibi: *quas vtique
ſuas fecerunt Apoſtolici Antiſtites; cum probarunt*; ità
Curtellius *cit.q.8.num.11.& ſeqq.* & Suarez *de legi-
bus lib.3.cap.3 & cap.34.num.* 13. & probat ex *cap.
1.de noui operis nunciat.* vbi mandatur demoliri ædi-
ficium, quod poſt nunciationem factum erat ex eo
quia legalibus conſtitutionibus demoliri debet:
item ex *cap.innotuit de arbitr.* vbi excommunicatio
declaratur nulla, eo quod lata fuerit contra eum,
qui ſecundùm leges ciuiles non tenebatur ſtare
ſententiæ latæ ab arbitris. Item ex *cap. 1.ſi in aditu-
entium*, & *cap.de capitulis, diſt.* 10. vbi Pontifices
promittunt facturi, quod leges ciuiles poteſtatis
laicæ ſeruentur; Adde *cap.quoniam, eadem diſt.* ibi:
*Et Pontifices pro curſu temporum alium ornis Imperialibus
legib. vterentur*; & c. *quis autẽ, diſt.*54. vbi dicitur: *quis
autem leges Principum, aut Patrum regulas aut admoni-
tiones modernas dicat debere contemni, niſi qui impunitũ
ſibi exiſtimat tranſire cõmiſſum?* ergo ſignum eſt, quod
tales leges à Pontifice approbentur, quodque in
cauſis definiendis aſſumantur. Et confirmatur ex
auctoritate Decij in *cap.Eccleſia de conſtitut. num.7.*
aliorumque complurium Doctorum, qui idem ſen-
tire videntur.

Reſpondetur, nego antecedens; quia ex cit. iuri- 15
bus potius colligitur, leges ciuiles Principum ſe-
cularium obligare Eccleſiaſticos ratione ſui, quàm
ex approbatione Pontificis; quandoquidem ibi ſic 16
deciduntur caſus, ea ſolum ratione, quia dictis le-
gibus aduerſabantur: ergo ſupponebat Pontifex,
tales leges ex ſe vim habere. Quod ſi dicas, vim ha-
bere ex antecedenti approbatione Pontificis. Reſ-
pondetur, gratis id dici, cùm nulla approbatio Põ-
tificis oſtendi poſſit, quæ ſit conſtitutiua obliga-
tionis, & obligationem non ſupponat. Accedit,
quoad ſi leges ciuiles ex ſe non habent vim obli-
gandi, ſed ſolum quatenus approbantur à Pontifi-
ce, ſequeretur, quod cùm approbatio Pontificia ſit
generalis, cenſeri deberent approbatæ ſimpliciter,
ſcilicet nõ ſolum quoad vim directiuam, ſed etiam
quoad vim punitiuã; præſertim cùm ex hac appro-
batione nullum ſpeciale inconueniens ſequitur:
non enim ex hoc ſequeretur, poteſtatem laicam
habere iuriſdictionem puniendi Eccleſiaſticos; cùm
non puniret ratione ſui, ſed quatenus per pote-
ſtatem Eccleſiaſticam talis punitio approbaretur.
Ac hoc non concedunt aduerſarij: ergo ſignum eſt
quod leges ciuiles Principum ſecularium habeant
vim obligandi aliunde, quàm ex approbatione
Pontificis. Et ad confirmationem ex auctoritate
Decij, & aliorum complurium Doctorum Reſpon-
detur, quod nihil vrgeat in contrarium; ſiquidem
hi omnes ſolum dicunt, ciuiles leges Principum
ſecularium approbari à Pontifice: at nullus eorum
dicit, ſecluſa hac approbatione, vim obligandi eas
non

Digitized by Google

non habere;quinimmò potius ſupponunt,ideo eſ-
ſe approbatas;quia verè leges erant,& approbatio-
ne dignæ.

17 Obicies tertiò,dici poteſt,dictas leges per ſe,&
directè Eccleſiaſticos obligare. Sic Lorca *in 1.2.10.*
2.tract.de legib.diſ.25.membr.4. Arauxus etiam *in 1.*
2.q.7.diſp.3.ſect.5.differ.4.fol.683. & alij plures ex
iis,quos citabam *ſuprà dubit.1.num.2.* Et probatur;
quia Eccleſiaſtici ſunt ciues,& partes ciuilis Rei-
pub.& ſic eſſe debent in temporalibus ſubiecti gu-
bernatori politico Reipublicæ, atque adeò Regi,
ſeu Principi ſeculari,vtpotè capiti Reipublicæ : ſi-
quidē gubernator politicus, ſeu qui iuriſdictionē,
temporalem habet in Republica,non eſt Pontifex,
ſed Rex,ſeu Princeps ſecularis:quapropter poterit
hic imponere eis leges,quæ tam eorum ſtatui, quā
Reipublicæ conuenientes ſint : tum quia Eccleſia-
ſtici non ſunt exempti à gubernatione politica
Reipublicæ de iure diuino, neque de iure huma
18 no : ergo dicendum eſt,quod eius legibus directè,
ſicuti & laici,ſubdantur,ſi illæ reſpiciant commu-
nem gubernationem Reipublicæ.Patet conſequē-
cia;patet etiam & antecedens ; quia ex iure diuino
potius conſtat oppoſitum , ex illo ad Roman. 13.
num.1. Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita
eſt. Quæ verba Chryſoſtomus *homil. 23. ad Roman.*
extendit etiam ad Eccleſiaſticos ; ait enim ibi:
Etiamſi Apoſtolus ſis,Euāgeliſta,Propheta,ſiue quiſquis
tandem fueris : non enim ſubuertit pietatem iſta ſub-
iectio. Et paulò ſuperiùs dixerat , Chriſtum leges
ſuas non ad hoc induxiſſe,vt politicas euerteret,
ſed vt melius inſtitueret. Item ex Iure Canonico
potiùs etiam conſtat oppoſitum ; quia tale ius has
19 leges ſæpè præcipit obſeruandas ; & ſic ab illarum
obſeruatione non eximit Eccleſiaſticos. Conſe
quenter,cùm dicitur,quod Eccleſiaſtici ſint exem-
20 pti à laicorum iuriſdictione , intelligendum eſt,
quoad vim punitiuam,& etiam quoad directiuam,
in rebus tamen ſpiritualibus , & quæ eorum im-
munitatem concernunt;non item in tēporalibus.

Accedit,certum eſſe, quod Eccleſiaſtici tenean-
tur legibus communiter latis,ſi ipſis præiudicium
non afferant,vt communiter docent Doctores,Ab-
21 bas,Felinus,Decius,& cæteri Canoniſtæ *in cap.Ec-*
cleſia S.Mariæ de conſtitut. & Mol. *de Hiſpan. primo-*
gen.lib.2.cap.10.num.81. ſed ſi directè talibus legi-
bus obligentur , ex tali directa obligatione nul-
lum detrimentum Eccleſiaſtici patiuntur ; er-
go,&c.

Accedit ſecundò , à ratione naturali alienum
non eſſe,neque iuri diuino,vel ſacris Canonibus
repugnare , ſi Summi Pontifices , aliique Eccleſiæ
22 Prælati permittant,& conſentiant, quod Eccleſia-
ſtici in temporalibus vnà cum aliis ciuibus ſecu-
larem poteſtatem agnoſcant , eiuſque legibus ſe-
cundùm vim directiuam,& quatenus ipſorum pri-
uilegiis ,ac ſtatui non repugnant, ſubiiciantur.

Reſpondetur,ob has rationes non eſſe improba-
bile , quod naſcatur in legibus ciuilibus in ordine
ad Eccleſiaſticos obligatio etiam ex vi ipſarum
legum,ita vt dictis legibus obligentur Eccleſiaſtici
23 etiam directè.Quod tamen intelligo ſolum in tē-
poralibus , & in his ſolum quoad vim directiuam,
non item quoad vim punitiuam , ſeu coërcitiuam,
(quidquid in contrarium dixerit Curtellius *de im-*
munit.Eccleſ.lib.2.quæſtio.8.numer.61. & *ſeqq.*) nam
quoad vim punitiuam certum eſt,quod Eccleſiaſti-
24 ci etiam in temporalibus à legibus ciuilibus de
iure canonico exempti ſint,vt patet ex *cap.at ſi cle-*
rici, cap.clerici,cap.qualiter de iudiciis , cit.cap. Eccle-
ſia S.Mariæ,de conſtitut.cap.decernimus de re iudicata,
& *cap.ſecularis de foro compet.* quæ iura non ſolùm
probant de punitione,quæ cauſæ cognitionem re-
quirit,ſed etiam de punitione, quæ ipſi delicto an-
nexa eſt:quandoquidem hęc punitio etiam eſt quæ-
dam virtualis ſententia lata non aduersùs Com-
munitatem , ſed aduersùs quamlibet perſonam de-
linquentem:& ſic cùm Eccleſiaſticus exemptus ſit
à iuriſdictione ſeculari quoad vim punitiuam , vt
patet ex dictis iuribus, conſequens eſt,quod ligari
non poſſit pœna per Iudicem ſecularem conſtitu- 25
ta.Videri etiam poterunt,quæ dicebam *lib. de Par-*
lamentis dub.4.ſect.18. & *19.per totam.*

Neque obſtat,quod poteſtati præcipiendi con- 26
iuncta ſit poteſtas puniendi. Nam cum communi
ſententia Doctorum eorum,qui ſentiunt, leges ci-
uiles directè Eccleſiaſticos obligare, Reſpondetur,
id eſſe per ſe,ita tamen,vt ex priuilegio poſſint ſe-
parari,& in diuerſis perſonis exiſtere ; Et ita ſit in
caſu noſtro;ſiquidem per ſe Eccleſiaſtici poterant, 27
ſi tranſgrediantur leges ciuiles , ſicut & laici , pu-
niri à Rege,ſeu Principe ſeculari; at ex priuilegio,
& exemptione illis,ſiue à Chriſto,ſiue à Pontifici-
bus conceſſa,puniri non poſſunt ab alio, quàm ab
Eccleſiaſtica poteſtate(quæ poteſt eandem pœnam, 28
quæ impoſita eſt laicis leges ciuiles tranſgredien-
tibus , Eccleſiaſticis eaſdem leges ciuiles ſimiliter
tranſgredientibus imponere,quamuis non tenea-
tur,ſed poſſit ad libitum moderari , ſicuti dicebam
ſupra Dubit.1. & *lib.de Parlamentis Dubit. 4. ſect.19.*
per ſuas ſubſect. Et in hoc conueniunt Doctores,
Vaſquez *diſp.167.cap.4.num.50.* Suarez *lib.3. de le-*
gibus,cap.34.numero 15. & *18.* Salas *diſp.14.ſect. 9.* &
10.numer.106. Couaruuias *in pract.cap.33. numero*
7. Rodriguez *tom.1.qq.Regul.quæſtio. 66. ar. 2. reg.*
8. & *9.* Salzedus *in pract. Canon. cap. 55.* Bellar-
minus *lib. 1. de clericis cap. 28.* Bonacina *de le-*
gibus diſp. 1.quæſt. 1. punct.6.num.29. & alij paſſim.)
Quod tamen intelligo , ſi Prælati Eccleſiaſtici 29
non poſſint moneri,quia abſunt , & periculum eſt
in mora;vel ſi moniti , ſint renuentes in iure red-
dendo quoad clericorum cauſas tributarias , & ſi-
miles;quia tunc poterunt Eccleſiaſtici à poteſtate,
ſeu magiſtratu ſeculari coërceri, vel cogi in bo-
num commune ; & ne leges in bonum commune
ſtatutæ fine ſuo fruſtrentur , ſeu legum in bonum
commune ſtatutarum finis , & curſus impe-
diatur,ac iuſtitia effectu vacuetur ; ſiquidem ſe ha-
bet non per modum actionis , ſeu iuriſdictionis,&
imperij,ſed per modum exceptionis, ſeu iuſtæ na-
turalis defenſionis , non irruendo in Eccleſiæ iam
conceſſam immunitatem , ſed bonum commune,
ſeu Rempublicam defendendo:qua de re videri po-
terunt Victor *relect. 1.quæſtio.5.propoſ.8. de poteſt.Ec-*
cleſ. Simancas *de inſtitut.Cathol.tit.45.num. 55.* San-
chez *conſil.moral.lib.2.cap 4. dub.55. numero 3.* Bal-
dellus *Theolog.moral.lib.5.diſp.33.numero 18.* & *ſeqq.*
Larrea *allegat.27.* Sotus,Medina,& alij, quos citat,
& ſequitur Salzedus *de lege Politic.lib.1.cap.13. nu-*
mero 82.fol.162. Videri etiam poterunt , quæ dicam
infrà Dubitat.4 & quæ dicebam *cap. 1. Dubitat. 55.*
ſect.5. & *6.cap.6.Dubitat. 10.* & *cap. 7. Dubitat. 8.*
& *lib. de Parlament. Dubit.4.ſect.19.ſubſect. 2. 3.* &
4.13. & *20.* & *dub.21.ſect.1.*

Obiicies quartò,eſt conſuetudo vſitata , quod
Eccleſiaſticos,ſi leges ciuiles tranſgrediantur,po-
teſtas laica puniat,ſiquidem ſi noctu arma aduer-
ſus legem ciuilem ſub priuatione armorum id pro-
hibentem ferunt,Iudex laicus arma eis tollit, ne-
que reſtituit , quamuis Iudex Eccleſiaſticus non

Digitized by Google

conſentiat,ſed contradicat,Couar. 1. *var. cap.* 20. *num.* 18.*ad fin.*Clar.*lib.*5.*recept. ſentent.* §. *fin. q.* 35. *num.*16.Salzedus *in pract.cap.*55.*pag.* 166. Sà *ver. Clericus num.*6 & conſentit Vaſquez *diſp.*167.*cap.* 4.ſi arma ſint talia,quæ propter bonum publicum etiam domi retineri prohibita ſint. Item ſi Eccleſiaſtici ſiluas ingrediantur ſub aliqua prohibitione pecuniaria;vel ſi eorum animalia damnum intulerint, pœna ex ipſis exigitur, & ſi ſoluere renuant, aliquid ex ipſorum bonis, vel pignus per vim accipitur; Doctores quos citat, & ſequitur Salzedus *cit.cap.*55.Item ſi ſignata contributione pro reparatione viarum, pontium, &c. vel ſi quæ ipſis ex iure,vel ex permiſſione Pontificis impoſita ſunt,ſoluere negligant,coguntur ſoluere, ſaltẽ per detentionem bonorum, etiamſi beneficiorum fructus ſint.Doctores,quos citat,& ſequitur idem Salzedus *loco ſupra cit.*Io.de Platea *in l.fin.Cod. quibus muneribus,lib.*10.Plaça 1.*de delictis, cap.* 8. *num.* 26.Rebuff.*cap.*1.*tit.de ſententia,art.*3.*gloſ.*6. Auiles *in capitib. Prætor.cap.*23.*in gloſſa ad verbum, den. orden.*Mexia *ad pragm.taxæ panis,concl.*5. *num.* 43. & complures alij, quos citabam *in cit. lib. de Parlamentis Dubit.*4.*ſect.* 19. *per ſuas ſubſectiones*, ergò *&c.*

30 Reſpondetur,diſtinguo antecedens:eſt conſue-
eudo vſitata,quæ ſit approbanda,nego;quæ ſit tã-
quam corruptela reiicienda, concedo. Siquidem,
vt patet ex dictis, Eccleſiaſtici non ſubduntur,
etiam in temporalibus, poteſtati ſeculari quoad
vim punitiuam, ſeu coërcitiuam: quapropter di-
31 cendum, quod non poſſit Iudex ſecularis arma
tollere Eccleſiaſticis, neque eos cogere ad pecu-
niam ſoluendam pro reparatione damni illati, vel
ſolutione vectigalium,&c. ſi ad hæc facienda co-
gnitio cauſæ prærequiratur;quia tunc coram Iu-
32 dice Eccleſiaſtico,& non ſeculari ſunt conuenien-
di, cùm ſint quoad tribunalia, & iudicia exempti
à poteſtate laicali, *cap.*2.*de foro compet. cap. clerici, & cap.at ſi clerici, de iudiciis.* Atque ita docent Io. Andreas, Felinus, Abbas, & alij *in cap. Eccleſia de Conſtitut.*Lopez *in l.*14.*tit.*15.*part.*7.Caſtill. *leg.*70. *Tauri num.*18.Auiles *loc. cit. cap.* 17. *gl.* 1.*num.* 12. Salzedus *cit.cap.*55. & complures alij, quos citabam,& ſequebar *in cit. Dubit.*4. *ſect.* 19.*per ſuas ſubſect.*contra Io. Fabrum *in l.adductos ex textu ibi, in verb.vltra procedat,Cod.de Epiſc.aud.*Mexia *concl.* 5. *num.* 292. Bartholom. Chaſſan. *in Conſuetudin.*
33 *Burgundiæ,rubr.*1.§.5.*num.*90. & alios Quapropter
ſine ſpeciali permiſſione ſummi Pontificis ſubdi
in hac parte poteſtati laicali Eccleſiaſtici non poſ-
ſunt:quam permiſſionem apud Gallos vigere, de-
34 fendit Petr.Rebuffus *in l.armorum,verſ.*1 *ff.de verborum ſignif.*At verum modò reuocata non ſit per Bullam Cœnæ vel ſaltẽ per Bullam Vrbani VIII. ſuper præſeruatione iurium Sedis Apoſtolicæ, & inferiorum Eccleſiarum,perſonarumque Eccleſiaſticarum, à quibuſcumque præiudicialibus, quæ incipit: *Romanus Pontifex*, iudicandum relinquo ſummo Pontifici, prout reliquit Nauar. *cap.* 17. *num.*70.Salzed.*loco cit.verſ. apud Gallos*, *pag.* 168. Vaſquez *diſp.*167.*cap. vlt. num.* 31, Salas *diſp.* 14. *ſect.*9.*num.*108. & meritò;quia negari non poteſt, quin ſcrupulis res plena ſit,vide,quæ dicentur *dubit.* 4. *& ſeqq.* & quæ dicebantur *cap.* 1. *dubit* 15. *ſect.*5.*&* 6.

35 Cæterùm, ſi pœna eſt exigenda de plano ſine
controuerſia aliqua iudiciali,qualiter ſolent Iudi-
ces exigere ob ſolam declarationem miniſtrorum,
qui ſignati ſunt ad has pœnas, vel contributiones
exigendas,tunc fortaſſe non improbabile eſt, poſ-
ſe Iudicem ſecularem ab Eccleſiaſticis exigere, &
ſi ſoluere noluerint, poterit is ab illis aliqua in
pignus accipere pro ſolutione præſtanda; quia
tunc hæc non tam in pœnam violatæ legis, quàm
in reparationem damni illati, vel in contributio-
nem debitam accipi videntur.Sic Doctores, quos
citat, & ſequitur Salzedus *in pract.cap.* 55. Auen-
danus *de mandatis Reg.*2.*par.cap.*14.*num.* 13. Gre- 36
gor.Lopez *l.*5.*tit.*6.& Azeuedus *l.*12.*tit.*13.*lib.* 1.
*nonæ compilationis,num.*2.Vide, quæ dicentur *infrà
dubit.*15.*& ſeqq.*Idemque dici non improbabiliter
etiam poterit de ſublatione armorum, ſi non tol-
lantur hæc in pœnam tranſgreſſionis legis, ſed
potiùs ne clerici procedant in violationem legis.
Vnde neceſſariò ſequitur, quod non poſſint arma 37
ſublata fiſco applicari,ſed debeant, vel in ſeipſis,
vel in valore,ſeu pretio ſuo reſtitui Eccleſiaſticis,
vel ipſorum Iudici Eccleſiaſtico,niſi hic eos con-
demnet in dictorum armorum priuatione.Sic Salas *de legibus diſp.*14.*ſect.*9.*num.*107. Suarez *lib.* 4. *defenſ.cap.*34.*num.*14.Barboſa *in collect.to.*1.*lib.*3.*tit.* 1.*cap.*2. *num.*6. *& tom.*1.*lib.*5.*tit.*39.*cap.*25.*num.* 4. Martha *de iuriſdict.par.*4.*cent.*1.*caſ.*7.*num.*20.Genuenſis *in prax.cap.*74.*num.* 6. Riccius *par.* 3. *deciſ.* 299.Duardus *in Bullam Cœn.lib.*2.*can.*12.*q.*11.*num.* 91.Megalius *in* 3.*par.lib.*3.*cap.*11. *num.* 2.Madius *tract.de ſacris ordinibus cap.*14.*num.*21. Bonacina *de legibus diſp.*10.*q.*2.*punct.*1 §.1 *numero* 1.& alij complures,quos citabam,& ſequebar *lib. de Parlamentis.tit.Dubitat.*4.*ſect.*19.*ſubſect.*5.*per totam*, vbi de hac re diffuſiùs dicebam;*& infra Dubitat.*4.*& ſeqq.* dicam.

DVBITATIO III.

Quinam Eccleſiaſtici exempti ſint à Poteſtate Laica in ordine ad vim punitiuam; & quid dicendum etiam de Religioſis?

SVMMARIVM.

1 *A Poteſtate Laica exempti ſunt quoad vim punitiuam omnes Eccleſiaſtici, qui fori priuilegio gaudent.*

2 *Religioſi tenentur ſeruare illas leges ciuiles,quæ non lædunt ipſorum immunitatem, neque repugnant eorum ſtatui Religioſo.*

3 *Religioſi tenentur ſicut & cæteri, non extrahere victualia,vel alias merces,quando ob bonum publicum hæc extrahi prohibentur.*

4 *Religioſi tenentur ſeruare formas, & ſolemnitates in Contractibus,teſtamentis &c.non tamen obligantur ad pœnam.*

5 *Religioſi nullo pacto tenentur ſeruare conſtitutiones, & præcepta Epiſcopalia,niſi in Caſibus exceptis à iure expreſſis.*

6 *Religioſi obedire tenentur Epiſcopis in feſtorum obſeruatione, & in Interdicto, & ceſſatione à Diuinis.*

7 *Religioſi,ſi non adſit ſcandalum, neque tenentur ex debito vniformitatis Leges ordinariorum ſeruare.*

8 *Nouitij ex debito vniformitatis non tenentur ſeruare Leges, & præcepta Profeſſis impoſita, & quare.*

9 *Religioſi non tenentur ſe conformare ſecularibus in eorum obſeruantiis, cum ſuſtineant multa alia onera, quæ ſeculares non ſuſtinent.*

1 RESPONDETVR, exemptos eſſe omnes illos Eccleſiaſticos, qui fori priuilegio gaudent, At, qui fori priuilegio gaudeant, dixi *cap. 4. per totum & cap. 1 Dubit. 5. & ſeqq. & cap. 2. dubit.* 4.

Cæterùm, ſi de Religioſis loquamur, hi comparari poſſunt ad leges ciuiles, & ad Conſtitutiones,
2 & præcepta Epiſcopalia. Si comparentur ad leges ciuiles, idem dicendum eſt de ipſis, ac dixi de cæteris Eccleſiaſticis, quod ſcilicet ſeruare teneantur illas leges ciuiles, quæ neque lædunt ipſorum immunitatem, neque repugnant ipſorum ſtatui
3 Religioſo: & ſic teneantur, ſicut & cæteri, non extrahere victualia, vel alias merces, quando ob bonum publicum hæc extrahi prohibentur.
4 Item teneantur ſeruare formam, & ſolemnitates in contractibus, teſtamentis, &c. non tamen obligentur ad pœnam, ſicut nec obligantur cæteri Eccleſiaſtici, modo, quo ſuprà dicebamus.

5 At, ſi Religioſi comparentur ad Conſtitutiones, & præcepta Epiſcopalia, nullo pacto, ſi ſint exempti, qualiter iam omnes ferè ſunt, tenentur illa ſeruare, niſi in caſibus exceptis à iure expreſſis, *cap. 1. de priuilegiis in 6.* & tradit Tridenti-
6 num Concilium *ſeſſ. 25. cap. 12. de Regular.* vbi eis ſolùm præcipitur obedire locorum Ordinariis in feſtorum obſeruatione, & in interdicto, & ceſſatione à diuinis: quapropter in aliis Ordinariorum legibus ſunt prorſus exempti. Sic dicetur diffuſiùs *inf. à Dubit. 7. ſect. 1. 5. & 6.* & docent Felinus *in cap. dilectus de offic. Ordinar.* Cenedus *in quæſt. Canon. q. 26. num. 30* Malderus *in 1. 2 q. 96. ar. 5.* Portell. *ver. feſtè dies, num. 5.* Barboſa *de poteſtate Epiſcop. par. 3. allegat. 105. num. 73.* & Suarez *de legibus*
7 *lib. 4. cap. 20. in fin.* vbi rectè ſubdit, quod Religioſi, ſi non adeſt ſcandalum, neque teneantur ex debito vniformitatis has leges alias Ordinariorum ſeruare; quia cum obligationibus ſtatui Religioſo annexis obſtringantur, ſufficientem cauſam excuſationis ab hac vniformitate habent, vt ſcilicet alia onera, quæ ſuſtinent alij, ſuſtinere non
8 teneantur: ſicut nec Nouitij ex debito vniformitatis tenentur ſeruare leges, & præcepta profeſſis impoſita: non enim tenentur ex voto obedientiæ, cùm nullum fecerint, neque ex debito dictæ vniformitatis, cùm hæc non liget, niſi illos, qui in eodem ſtatu, & profeſſione ſunt; in quo ſtatu non ſunt Nouitij, ſed in probatione talis ſtatus, vt ſolum intendant experiri illum; quapropter à fortio-
9 ri multò magis non tenentur Religioſi conformari ſecularibus in eorum obſeruantiis; cùm multa alia onera, quæ ſeculares non ſuſtinent, ipſi ſuſtineant.

DVBITATIO IV.

An aliquando poſſit poteſtas laica exercere vim punitiuam, coercitiuam, ſeu coactiuam in Eccleſiaſticos?

SVMMARIVM.

1 *Poteſtas Laica poteſt exercere vim punitiuam, coercitiuam, ſeu coactiuam in Eccleſiaſticos poteſtate ſe. extraordinaria arrepta, in caſu, quo ipſi ſuis criminibus Republicæ moleſtiam, ſeu periculum ingerant, & aditus non ſit ad ſuperiores Eccleſiaſtices.*

2 *Iure naturali dictante vim vi repellere licet etiam præueniendo; ſiquidem metuenda & anteuertenda ſunt damna, quæ euenire probabiliter poſſunt.*

3 *Quiſque Index eſt vbi fruſtratio Iudicij ex Iudicij mora, vel abſentia, periculo inſtante, timetur.*

4 *Ciuilis Reſpublica debet eſſe ſibi ſufficiens.*

5 *Superiore Eccleſiaſtico ſuſcitante turbationem poteſt per Laicam Poteſtatem reſiſti exemplo Salomonis contra Abiathar ſummum Sacerdotem ſeditionem, & perduellionem tentantem, licèt non in eum iuridicè ſtatui.*

6 *Papa, ſi faceret aliqua mandata in deſtructionem Eccleſiæ, poteſt Princeps ſecularis facto, vel vi reſiſtere illis, & impedire eorum executionem.*

7 *Sicut licet reſiſtere Pontifici inuadenti corpus ita licet reſiſtere inuadenti animas, vel turbanti Rempublicam, & multo magis, ſi Eccleſiam deſtruere niteretur.*

8 *Poteſtas in rebus publicis rectè ordinatis non ſubiecta poſitiuis diſpoſitionibus vnicuique inſita eſt.*

9 *Magiſtratus Laicus, quod poſſit in tali caſu exercere dictas facultates tenent multi Doctores contra Salam.*

10 *Nemo nocet in Eccleſia Dei amplius, quàm qui peruerſe agens, nomen, vel ordinem ſanctitatis, & Sacerdotis habet.*

11 *Qui ſeditioſi præcognoſcuntur ordinari prohibentur, & ordinati gradu deiiciuntur.*

12 *Turbas faciens, & ſeditiones Eccleſiæ per externam Poteſtatem tanquam ſeditioſus comprimatur.*

13 *Facientes ſciſſuras in S. Eccleſia, non ſolum exilij, ſed etiam proſcriptionis rerum, vt dura Cuſtodia, per Publicas Poteſtates debent coerceri.*

14 *Concionatores turbulenti, qui à ſuggeſtis vitia Principum, vel magiſtratuum ad Turbas ſuſcitandas exaggerant, atque plus æquo criminantur, grauiſſimis pœnis, atque cenſuris ſubiiciuntur.*

15 *Item dic de conſpirantibus in Principem, quocunque illi ordine etiam Epiſcopali inſigniti ſint.*

16 *Magna eſt Prælatorum, & Concionatorum apud Populum auctoritas.*

17 *Principibus vt Eccleſiæ Protectoribus poteſtas data eſt ſecundum nonnullos in cauſis profanis Eccleſiaſticorum ab Eccl. & ab ipſius capite Chriſto, vt diſciplina ſacerdotalis ſarta tectaque ſeruaretur.*

18 *Principes poſſunt ſanctè, & iuſte prouidere per edictum & prohibitionem generalem atque per coactionem inobedientium, & rebellium in abuſibus, quibus non medentur Prælati.*

19 *Opinio Bonacinæ reiicitur, & quare.*

20 *Immunitas Eccleſiaſtica non læditur quando non per modum temporalis Iuriſdictionis, ſed per modum naturalis defenſionis, poteſtas in Eccleſiaſticos à Principibus exercetur.*

21 *Cenſuræ, & anathemata diſſimulari poſſunt, & aliquando etiam debent, ne ſtatus Eccleſiæ perturbetur, & ſcandalum ſequatur.*

RESPONDETVR affirmatiuè, poteſtate ſcilicet extraordinaria arrepta, in caſu, 1
quo Eccleſiaſtici ſuis criminibus Reipublicæ moleſtiam, & periculum ingerant,

Digitized by Google

rant,& ex alio capite remedium neque à ſuperiori
Eccleſiaſtico, neque à Summo Pontifice obtineri
poſſit,vel quia aures dare renuunt, vel quia peri-
culum eſt in mora,& ad eos recurrere tempus non
permittit, cùm res dilationem temporis non pa-
tiatur.Ratio; quia tunc id ſe habet non per mo-
dum iuriſdictionis,& imperij,ſed per modum iu-
ſtæ, & neceſſariæ naturalis defenſionis ſuorum:
nam iure naturali dictante, licet vim vi repellere,
2 etiam præueniendo;ſiquidem metuenda, & ante-
uertenda ſunt damna, quæ euenire probabiliter
poſſunt, argum.cap.bona, vbi gloſ. ver.metuebat,de
elect.& doctor Grammatic. deciſ.5. num.7. Gail.de
pace publica lib.1.cap.2.numer. 6. Barboſa de poteſtat.
Epiſc.par.1.allegat.106.num.34 &, alij quos citat,&
ſequitur Cuttellius in C.politico, nota 24. numer.5.
fol.143.

3 Confirmatur; quia vbi fruſtratio iudicij ex iu-
dicij mora,vel abſentia,periculo inſtante, timetur,
quiſque Iudex eſt, l.vnica,Cod.de indic. & l.3.§.ſi de-
bitorem ff.quæ in f aud. creditor. Idemque dicitur de
nocturno fure,in l.1.Cod.quando liceat vnicuique
ſine Iudice vindic. quapropter vbi Iudex Eccle-
ſiaſticus renueret mederi,vel abeſſet, id licere,tra-
dunt Victoria relect.1.de pot. Eccleſ.q.fin.num.8.Sot.
in 4.diſt.25.ar.2.q.2. Azor.par.1.lib.5 c.14.q.2. Mol.
de iuſt.& iur.tom.1.tract.2.diſp.3 , concl.4. Henriq.
par.2.Summ.lib.4.cap.12.num. 6. Salas de legibus di-
ſput.14.ſect. 9.numero 111.Suarez in Regem Angliæ
lib.4.cap 34.num.6.& ſeqq.Baldell.lib.5.diſp. 33.nu-
mero 18.Vualdenſis lib. 1. Doctr. fidei cap.8.& alij,
quos citat, & ſequitur Curtellius in Cod. nota 24.
ad legem Federici fol.145. col. 2. & fol. 155 .col. 1.
& in cap. nec licuit 17.diſtinct. cap.fama, de ſent.ex-
commun.

4 Confirmatur ſecundò; quia ciuilis Reſpublica
debet eſſe ſibi ſufficiens: quapropter ſicuti pro-
pria auctoritate poteſt ſe defendere, & conſeruare
indemnem à quacumque alia ciuili Republica, ſic
etiam poterit ab Eccleſiaſticis.

5 Quæ adeò vera ſunt, quod, ſi ſuperior ipſemet
Eccleſiaſticus turbationem ſuſcitet, poſſe ipſi,
exemplo Salomonis animaduertentis Abiathar
Summum Sacerdotem ſeditionem,ac perduellio-
nem tentantem Reg.lib.3. cap. 2. reſiſti, licèt non
in eum iuridicè ſtatui, doceant Felinus & Dec.
in cap.ſi quando de reſcript. Socinus Senior in cap.
nulli,de ſentent.excommun Nauar.in cap.cum contingat,
remed.2. de reſcript. Ortiz par. 2. oppoſit. 1. fol. 136.
Sot.in 4.diſt.25.quæſtio.2.ar.1.concl.2.n.23. Victor.
de poteſt. Papa(vbi ait, quod ſi Papa faceret aliqua
6 mandata in deſtructionem Eccleſiæ, poſſit Prin-
ceps ſecularis facto,vel vi reſiſtere illis & impedi-
re executionem talium mandatorum) Gerſon in
Reg.moralibus tit.de præceptis Decalogi,& conſil.10.de
vnitate Eccleſ.Silueſtrius ver.Papa, 4. Caiet.de pote-
ſtat.Papæ cap.27.Corduba lib.4.q.10. diſt. 13.Tur-
recrem.lib.2.cap. 106. Toler. in ſum. Explicat. Bulla
cœnæ,excommun.9.& Bellarminus de Roman. Ponti-
fice lib.2.cap.29.ad 7.vbi docet, quod ſicuti licet re-
7 ſiſtere Pontifici inuadenti corpus, ita liceat reſiſtere in-
uadenti animas, vel turbanti Rempublicam, & multo
magis ſi Eccleſiam deſtruere niteretur;liceat, inquam,
ei reſiſtere,non faciendo quod iubet,& impedien-
do,ne exequatur voluntatem ſuam.Quapropter,ſi
licet in Pontificem,multo magis licebit in Eccle-
ſiaſticos,quando neceſſitas ineuitabilis ſic ſuadet;
quia ſcilicet ſuperior abeſt, vel quia mederi recu-
ſat,cùm tunc non ſit niſi facultas præuentiua, &
medicinalis ad auertendum tantum malum dire-

cta,non autem poteſtas iuriſdictionalis, vel impe-
rium,vti ſupra dicebam, & docent Suar. in Regem
Angliæ lib.3.cap.3.Baldell.cit.lib.5.diſp. 10 num.7.&
diſp.35.Driedo de libert.Chriſt. cap. 2. Salas de legib.
diſp.14.ſect.11.& Mol.de iuſt.diſp.31. Eſtque pote- 8
ſtas vnicuique inſita,non ſubiecta poſitiuis diſpo-
ſitionibus in rebus publicis rectè ordinatis; reſi-
detque in Principe, ne ſi liceret cuicumque id
agere, maiora ſcandala, & incommoda ſequan-
tur.

Atque ita,ſcilicet in dicto caſu poſſe, poteſtate 9
extraordinaria arrepta, magiſtratum laicum exer-
cere vim punitiuam,coërcitiuam, ſeu coactiuam
in Eccleſiaſticos, docent præter Doctores ſupra
cit.Fernandez par.2.cap.6.§. 1. numero 4. Simancas
de cathol.inſtit.cap.44.numero 31.Aufrer. de poteſtat.
ſecular.Iudicis ad Eccleſ.perſ.reg.2. Benedict. in cap.
Raynutius,verſ.& vxorem, numero 454.Souſa in Bul-
la Cœn.cap.16.diſp.82 numero 9.Bannez 2. 2. quæſt.
67.art.1.Dubitat.1.Lorca 1.2.tomo 2.de legib.diſput.
25.membr.4 & Ioan.de la Cruz in directo.1.par.præ-
cept.8.quæſtio.3.art.1.Dubitat. 3. concluſ. 31.& dice-
cebamus nos Cap.1.Dubitat.15.ſect.5. & 6.& cap.
3.Dubitat.8.ſect.3.& 4.& cap.6.Dubitat. 10.& cap.
7.Dub.8.& lib.de Parlament.Dub.4.ſect.19.ſubſect.1.
2.3.4.& 25.& Dub.23.ſect.1.

Quamuis contrarium abſolutè ſentiant Salas
de legib.q.94.tractat.14.diſp.14.ſect.9. numer.111.&
Azor.par.1.lib.5.cap.14.q.5. ex eo, quod nec Epi-
ſcopi, nec cæteri Eccleſiaſtici tantam in Rempu-
blicam poteſtatem habeant, vt illam turbare, vel
euertere poſſint.

Sed quod dixi, videtur pro nunc probabilius;
quia populus adeò addictus eſt Eccleſiaſticis, vt,
illis ſuadentibus facilè ad id,quod illi volunt, ipſe
moueatur,iuxta illud Auguſtini in cap. nemo quip- 10
pe,83.diſt.Nemo nocet in Eccleſia Dei amplius, quàm
qui peruersè agens,nomen,vel ordinem ſanctitatis,& ſa-
cerdotis habet.

Quod inde à poſteriori confirmatur; quia pro- 11
pterea diſt.90.ex Concilio Carthaginenſi, qui ſe-
ditioſi præcognoſcuntur,ordinari prohibentur,&
ordinati gradu deiiciuntur; & cap. non vos 41. hi
omnes laicis poteſtatibus ſubiiciuntur,ibi: Turbas 12
facient,& ſeditiones Eccleſiæ,per externam poteſtatem,
tanquam ſeditioſus comprimatur, & in cap. ſeqq. ibi:
De patrum vobis auctoritate hæc breuiter dirigenda cu-
raui,cùm mille alia exempla, & conſtitutiones ſint, qui-
bus euidenter agnoſcitur,vt facientes ſciſſuras in S. Ec- 13
cleſia,non ſolum exilij,ſed etiam proſcriptionis rerum,vt
dura cuſtodia per publicas poteſtates debeant coërceri.
Et in Bulla Pauli III.quæ incipit, Apoſtolici culmi-
nis,turbulenti concionatores, qui è ſuggeſtis vitia 14
Principum, vel magiſtratuum ad turbas ſuſcitan-
das exaggerant,atque plus æquo criminantur,gra-
uiſſimis pœnis, atque cenſuris ſubiiciuntur: in
idem eſt Concilium Colonienſe cap.16. 17.par.
6 in idemque ſunt,quæ plura congerit Alphonſ.
Aluar.in ſpeculo Roman.Pontific.cap.20.ad fin.&Petr.
Gregorius de Republ.lib.3.cap. 14. Simile quid ſta-
tuitur in cap.20.conſpirationum,11.q.1.& in 6. Con- 15
cilio generali can.34.de conſpirantibus in Princi-
pem, quocumque illi ordine, etiam Epiſcopali,
inſigniti ſint; ex eo, quia, ſicuti dicebam, ma- 16
gna eſt Prælatorum, & Concionatorum apud po-
pulum auctoritas,

Ex his nonnulli DD.dixerunt poteſtatem hanc
in profanis Eccleſiaſticorum cauſis Principibus vt 17
Eccleſiæ protectoribus, ab ipſamet, vel ab ipſius
capite Chriſto Domino datam eſſe, vt diſciplina
facer

Sacerdotalis ſarta, tectaque ſernetur, vtque eis hæc facultas ex omiſſione ſuperiorum Eccleſiaſticorum quodammodo, ad tempus tantum, accreſcat:ita inter alios Gerſon Cancellarius *ſuper Indoſtalterum,concl.3.tom.4.*ſic inquiens: *In abuſibus, quibus non medentur Prælati, poſſunt Principes ſanctè, & iuſtè prouidere per edictum, & prohibitionem generalem, atque per coactionem inobedientium, & rebellium; immò apparere poſſet, illos obligari ad id exequendum, velut S.Eccleſiæ protectores,* S.Th.2. 2. q. 102. *ar.* 2. Abulenſis q. 28. & Gaſpar Sanchez *ad lib.3.Reg.c.* 2.*vbi de Abiathar ſummo Sacerdote,*ſicuti ſupra nos
18 etiam dicebamus. At quàm rectè id dixerint, vide *lib.de Parlamentis dub.4.ſect.19.ſubſ.20.21.& 23.& Dubit.23.& ſuprà cap.1.dubit.15.ſect.5.& 6.*

19 Ex his etiam reiicitur, quod dixit Bonacina *de legib.diſp.10.q.2.punct.5.num.* 11. non eſſe ſcilicet curandum, quod Reſpublica in ſeditiones, & quæcumque alia incommoda incurrat, dummodo per extraordinarias, & extraiudiciales animaduerſiones iſtas, immunitati Eccleſiaſticæ in profania cauſis etiam in minimo præiudicetur; reiicitur, inquam, & rectè; quia cùm id, vt patet ex dictis, non ſe habeat per modum iuriſdictionis, & imperij, ſed per modum iuſtæ defenſionis naturalis, mini-
20 mè læditur immunitas Eccleſiaſtica. Accedit, quod dato, lædatur, adhuc par non eſt, dicere Eccleſiam magis curare, ne ſua temporalis iuriſdictio in minimo lædatur, quàm ſi omnis Chriſtiana Reſpublica perturbetur, & pereat; cùm omnes Pontifices fateantur, deſpicere ſe humana hæc omnia, ne pacis vinculum diſſoluatur: qua de re Victoria *de poteſt.Eccleſ.rel 1.ſect.6.num.8.& ſeqq* & Suarez *in defenſ.fid.lib.4.cap.34.*& meritò; quia ſic Chriſtianæ diſciplinæ, & Pontificio muneri conuenit, iuxta text. *in cap.10.memor ſum,* 24.q.1.vbi Pontifex ait: *Intelligo, mihi aliter non licere, quam vt omnes conatus meos et cauſæ, in qua vniuerſalis Eccleſiæ ſalus infeſtatur, impendam, ne ob vnam, alteramve cauſam trahendam, vniverſo corpori pernicies vltima eueniat.* & Alexander III. *in cap.cum teneamur, de prebend.* inquit: *Si non poteſt ei ſine ſcandalo prouideri, æquanimiter ſuſtinemus, ſi mandatum noſtrum non duxeris exequendum,* faciuntque quæ tradit Silu.ver. *obedientia*, &
21 Cordubba *lib.3.q.13.reg.1.*ſcilicet cenſuras, & anathemata quoque diſſimulari poſſe, & aliquando etiam debere, ne ſtatus Eccleſiæ perturbetur, vel ſcandalum ſequatur.

Ex his, quæ modò, & in dubitationibus præcedentibus dicebam, ſoluuntur difficultates ſequentes, & ſolui poterunt innumeræ aliæ ſimiles, quare ſit.

DVBITATIO V.

An poſſit poteſtas Laica ob defectum iuſtitiæ, vel ob negligentiam Iudicis Eccleſiaſtici trahere Eccleſiaſticos ad ſuum tribunal Laicale?

SVMMARIVM.

1 *Poteſtas Laica non poteſt ſupplere negligentiam, ſeu iniuſtitiam Iudicis Eccleſiaſtici trahendo Eccleſiaſticos ad ſuum Tribunal Laicale.*

2 *Naturalis ratio dictat, quod Maior minoris, non autem quod Minor ſuppleat negligentiam, vel defectum Maioris.*

3 *Eccleſiaſticus Magiſtratus Maior eſt ſeculari, ſicut ſpiritualia Maiora, ſeu potiora ſunt temporalibus.*

4 *Iudex Eccleſiaſticus poteſt ſupplere defectum Iudicis ſecularis.*

5 *Secularis non eſt capax iuriſdictionis exercendæ in Eccleſiaſticas Perſonas præterquam ex commiſſione Prælatorum Eccleſiæ.*

6 *Incapax poſſidendi, eſt etiam incapax præſcribendi.*

7 *Clerici, quod defectu iuſtitiæ non trahantur ad Iudicium ſeculare in iure Canonico expreſſe prohibetur.*

8 *Iudex Eccleſiaſticus data iniuſtitia Iudicis ſecularis, poteſt procedere contra Laicos in caſibus, in quibus alias non poſſet.*

9 *Eccleſia poteſt quoſlibet de exceſſu notorio iudicare, quando Iudex ſecularis eſt negligens, imò poteſt cenſuris eum compellere, vt ſuo munere fungatur.*

10 *Nonnulli Textus contrarij doctrinæ Auctoris correcti ſunt per Canones ſubſequentes.*

11 *Principes, vel eorum Miniſtri, ſi faciant Literas hortatorias ad Eccleſiæ Prælatos, vt ab aliqua praua determinatione deſiſtant, non agunt contra libertatem Eccleſiaſticam, nec incidunt in Bullam Cœnæ.*

12 *Literæ hortatoriæ ſunt admirabilis admonitio.*

13 *Verba hortatoria ſolum conſilium important, & neceſſitatem non inducunt; ſi verò verba ſint præcatoria, res redditur plena ſcrupulis, quia ex mandato, vt dici ſolet, æquiparantur.*

14 *Ius neceſſariæ defenſionis dicitur in quibus caſibus locum habeat.*

RESPONDETVR ex dictis negatiuè; 1
atque ita contra nonnullos iuriſtas, vt Guillel.de Benedictis *in c. Raynutius ver.& vxorem decis.2.num.* 31. Igneum *in lege neceſſarios,* §. *non alios, num.*603.*ff.ad Syllanum,* Chaſſaneum *in conſuetud.Burgund.rubr.*1.§.5.*num.*61. & Olibanum *de iure fiſci c.*14.*num.*31. (qui citat Couar.& alios adducitque pro ſe *c. filiis, vel nepotibus* 16.*queſt.*7.) ſignificatur *in cap.qualiter,& quando de iudic.iuncta gl.in verb. prohibemus;* vbi id etiam docet Abb.*num.*7. Peſantius *tract.immunit. Eccleſ. diſput.*16. Azor.*par.1.lib.5.cap.4.quæſt.*2. Tamburinius *de iure Abbatum, tom.1.diſp.15.quæſt.19.num.*12. Bonacina *de legibus diſput.10.q.2.punct.1.§.1.num.* 52. Layman. *lib.4.tract 9.cap.4. num.* 4. Anguianus *de legib.tom.1.lib.2.contr.17.num.85.& ſeq.* eamque eſſe communem Canoniſtarum opinionem, teſtatur Martha *caſu* 146.*num.*8. & rationes affert Abbas loco citato, quarum prima eſt; quia naturalis ratio 2
dictat, quod maior minoris, non autem quod minor ſuppleat negligentiam, vel defectum maioris, ſed Eccleſiaſticus magiſtratus maior eſt ſeculari 3
(ſicuti ſpiritualia maiora, ſeu potiora ſunt temporalibus, *c.denique, c.duo ſunt, dist.*96. ergo Iudex ſecularis non habet ſupplere negligentiam Iudicis Eccleſiaſtici, ſed potius vice verſa Iudex Eccleſia- 4
ſticus habet ſupplere defectum Iudicis ſecularis; atque ita etiam habetur *in cap.ex tranſmiſſa, cap. licet,1.cap.ex tenore, de foro compet.* Secunda ratio eſt; 5
quia ſecularis non eſt capax iuriſdictionis exercendæ in Eccleſiaſticas perſonas, præterquam ex commiſſione Prælatorum Eccleſiæ, qua commiſſione

ſione ſecluſa, non poteſt ſecularis aliqua conſue-
6 tudinis diuturnitate defendi, vt *cap. 1. Dubit. 15.* di-
cebatur; quia qui incapax eſt poſſidendi, incapax
etiam eſt præſcribendi. *argum. cap. cauſam, quæ de
præſcrip.* & docet Azor. *to. 1. lib. 5. cap. 12. q. 1. §. ſed
dubitari*, cùm ad præſcribendum præter alia neceſ-
ſariò requiratur poſſeſſio.

Dicendum igitur eſt, quod etiamſi Prælati in
puniendis clericis, & in huiuſmodi cauſis cogno-
ſcendis fuerint negligentes, adhuc non permitti-
tur Iudicibus laicis de cauſis ad Eccleſiam ſpectā-
tibus iudicare; quia (vt dicebatur) clerici ſunt exē-
pti à laica poteſtate; & in *cit. cap. qualiter, & quando
de iudic. cap. ſi quis clericum, cap. placuit, cap. Chriſtia-
nus, cap. licet ex ſuſcepto, & cap. clericum, 11. quæſt. 1.*
7 expreſſè prohibetur, ne defectu iuſtitiæ clerici tra-
hantur ad iudicium ſeculare. Quin è contra ſi de-
8 tur negligentia Iudicis ſecularis, poteſt Eccleſia-
ſticus procedere contra laicos in caſibus, in qui-
bus aliàs non poteſt: Eccleſia enim poteſt quoſli-
bet de exceſſu notorio iudicare, quando Iudex
9 ſecularis eſt negligens: immò poterit Iudex Ec-
cleſiaſticus cenſuris illum compellere, vt ſuo mu-
nere fungatur: nam ad commune bonum, & ad
pacem fidelium ſpectat vt ad Iudicem Eccleſiaſti-
cum, vtpotè in ſuperiori ordine, recurſus haberi
poſſit, ſaltem eo titulo, vt peccata publica corrigā-
tur; ſicuti ex communi docent Doctores, quos ci-
tat, & ſequitur Barboſa *in collect. to. 1. lib. 2. tit. 2. cap.
10. n. 2.*

10 Neque obſtat *c. filij. 16. q. 7.* vbi habetur, quod,
ſi Epiſcopus, vel Metropolitanus res Eccleſiæ ma-
lè adminiſtret (idemque dic, ſi iuſtitiam negligat,
vel facere renuat) Regis auribus intimandum ſit:
Nam illud correctum eſt per *cap. qualiter, & quan-
do de iudic.* vel intelligitur, non vt Rex iudicet (ſi-
cuti malè intellexit gloſſ. ibid. ver. *Regi.*) ſed vt
admoneat, & inſtet apud Eccleſiæ Prælatos, & vt
adiuuet, tanquam ſupremus Eccleſiarum, quæ in
ſuo Regno ſunt, patronus, ſeu aduocatus, ait Ab-
bas *cit. num. 7. in fi.* ; quare argum. cit. *cap. filij*, ſi
11 Princeps, vel eius miniſtri faciāt literas hortato-
rias ad Eccleſiæ Prælatos, vt ab aliqua praua deter-
minatione deſiſtant (vti in Regno Neapolis fieri
conſueuit) non agunt contra libertatem Eccleſia-
ſticam: nec conſequenter incidunt in cenſuras
Bullæ Cœnæ: atque ita in terminis huius caſus
docet Coriolanus in Bull. Cœnæ, excomm 16. vbi
12 expreſsè ait, quod *hortatoria litera hic non compre-
hendantur*: eſt autem hortatoria litera, amicabilis
monitio; vt ſi Epiſcopus aliquid contra laicum im-
pertinenter faciens, ab officialibus ſecularibus
moneatur, vt deſiſtat: idem quoque docet Megal.
13 *in 3. p. oper. lib. 3. cap. 19. numero* 6. Et ratio huius do-
ctrinæ eſt; quia verba hortatoria ſolùm conſilium
important, & neceſſitatem non inducunt: quod ſi
in his literis Princeps, vel eius miniſtri precato-
riis verbis etiam vterentur, & non tantum hor ta-
toriis, res redderetur plena ſcrupulis; quia preces
Principū (vt dici cōſueuit) mandato æquiparātur.

14 Verùm ſi clerici (vti *ſupra dubit. præcedēti* dice-
bam) ſuis criminibus ſeculari Reipublicæ mole-
ſtiam, vel periculum ingerant, & ea alio capite re-
medium neque ab Epiſcopo, neque à Summo Pon-
tifice impetrari, aut expectari poteſt; quia vel au-
res dare nolunt (quamuis hoc in perſona Summi
Pontificis vix modo aliter contingere vmquam po-
teſt) vel quia periculum eſt in mora, & ſic ad ipſos
recurri tempus non permittit, cùm res dilationem
non patiatur, tunc in huiuſmodi caſu ſpeciali ha-
bet locū ius neceſſariæ defenſionis, ſecundū quam
fieri poteſt, id quod recta ratio præſcribit, ſicuti
cit. dub. præced. dicebamus. Vide etiam *cap. 6. dub. 10.
& c. 7. dub. 8.*

DVBITATIO VI.

An poſſit poteſtas laica, ſi quis ſiue laicus, ſiue Eccleſiaſticus vi, vel cenſuris à Iudice Eccleſiaſtico oppreſſus querelam deferat ad Tribunal Regium, illam acceptare?

SECTIO I.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Poteſtas laica ſpectato iure communi non poteſt ac-
ceptare querelam porrectam vel ab Eccleſiaſtico
vel à laico contra Iudicem Eccleſiaſticum, ſeclu-
ſis ſpecialibus ſedis Apoſtolicæ priuilegiis contra
nonnullos.*

2 *Auocare ad ſe proceſſum, & acta cauſæ, & compel-
lere Iudicem ad eorum reſciſſionem, non compe-
tit niſi Magiſtratui ſuperiori comparatione in-
ferioris, ſibique ſubordinati.*

3 *Magiſtratus Eccleſiaſticus non eſt ſubordinatus
Magiſtratui ſeculari, qui vllam iuriſdictionem
aduerſus Eccleſiaſticos exercere poteſt, niſi ſolùm
ex delegatione.*

4 *Querela ab Eccleſiaſtico grauato deferenda eſt ad
eius ſuperiorem vel ad Metropolitanum, vel
ſummum Pontificem.*

5 *Oppreſſus vel grauatus ſi non poſſit habere aditum
ad ſuperiorem, iure naturali ſe ipſum defendere
poteſt, & alios quoſcūque etiam laicos, & priua-
tos, nedum Principes ſeculares ad ſui defenſio-
nem aduocare.*

6 *Limita modo iniuria ſit manifeſta, & nihil fiat per
modum vſurpatæ iuriſdictionis.*

7 *Iuſta defenſio naturalis locum habet, cum tunc ſo-
lum ſit cum moderamine inculpatæ tutelæ.*

8 *Iudices Eccleſiaſtici non poſſunt contra ſubditos ſuos
aduocare ſubſidium brachij ſecularis, niſi cum or-
dinarium iuris remedium deficit.*

9 *Clericus coram Epiſcopo, & Epiſcopus coram Ar-
chiepiſcopo conueniri debet, Archiepiſcopus corā
Primate, & Primas corā Romano Pontifice, vel
coram eius Legato ad eam Prouinciam miſſo.*

10 *Canones prohibent ab Eccleſiaſticis Iudicibus ad
laicos appellari.*

11 *Iudices ſeculares ſcire non poſſunt violentiam Præ-
latorum niſi examinatis actis, & actitatis in
cauſa, ex quo nunquā violentia poteſt eſſe clara, vt
titulo defenſionis naturalis procedere videātur.*

12 *Procedens titulo defenſionis naturalis, factō ipſo
violentiā repellit, non veritatis indagatione cum
defenſio naturalis non ſit iuriſdictionis actus in
ſubditum.*

13 *Nemini datum eſt alienam iuriſdictionem vſurpa-
re, & in alienis cauſis ſe miſcere.*

14 *Appellantes vel ſpoliantur, vel turbantur ſua poſ-
ſeſſione, & vtroque caſu habent remedium or-
dinarium reintegrandæ, & retinendæ.*

15 *Prælatus Eccleſiaſticus licitè poteſt ſequi opinionem
probabilē Doctorum pro facto ipſius, & Iudicis*

Eccleſiaſti

Eccleſiaſtici, & ſic nullum interuiam facit ſubdito, ſi illam ſequatur.

16 *In dubio ſtandum eſt pro ſuperiore.*

17 *Iudex non improbabiliter poteſt ferre ſententiam ſecundum opinionem probabilem relicta probabiliori; cum ſic adhuc probabiliter, & non temerè; ſed cum fundamento operetur, neque de hoc in ſyndicatu tenetur.*

18 *Conſiliarij Regij in Regno Valentiæ noluerunt admittere cognitionem per viam violentiæ.*

19 *Recenſentur Doctores tenentes opinionem, quam ſequitur Auctor.*

20 *Iudex Laicus procedens per viam naturalis defenſionis in caſu violentiæ ad querelam Eccleſiaſticorum poteſt per modum facti, non autem Iuriſdictionis, inſpicere acta.*

21 *Qui poteſt defendere, poteſt etiam omnia illa, ſine quibus defenſio fieri non poteſt.*

22 *Arbitrantes etiam poſſunt inſpicere acta.*

23 *Religioſus ſi per appellationem, vel per aliam viam intra ordinem, poteſt vitare vim ſibi iniuſtè illatam, incurrit cenſuras, ſi ad Iudices ſeculares recurrat, vide in quibus caſibus recurſus ad Iudices ſeculares ſit licitus.*

24 *Iudices laici non poſſunt licitè vim inferre; niſi prius Eccleſiaſtici Iudices ſuperiores eius, qui vim infert, requiſiti ſuccurrere nolint.*

25 *Refellitur opinio multorum Iuriſtarum, & quare.*

26 *Regis officium proprium eſt vim iniuſtè illatam reprimere.*

27 *Vim vi repellere licet de iure naturæ.*

28 *Regum eſt per vim oppreſſos à manibus violentorum & calumniantium liberare, ac iniurias repellere, ſed in ordine ad laicos, & in ordine ad Eccleſiaſticos ſi non pateat aditus ad ſuperiorem.*

29 *Regibus per vim oppreſſos à manibus calumniantium liberare, & vim vi repellere de iure naturæ, quando vis eſt clara, & manifeſta; nam ſi eſt dubia, ſemper eſt præſumendum pro ſuperiore.*

30 *Textus in c. filiis, vel Nepotibus, 16. q. 7. explicatur, & ſenſus proprius contra male interpretantes retorquetur.*

31 *Textus in citato c. non eſt intelligendus iuxta doctrinam Abbatis, quod in defectu Iudicis Eccleſiaſtici, Princeps ſecularis poſſit cauſas eccleſiaſticas ad ſe aduocare; ſed quod hic moneat ſuperiorem Eccleſiaſticum de negligentia.*

32 *Patronus Eccleſiæ ſi videat bona Eccleſiæ ab Inferioribus Clericis defraudari admonere debet Epiſcopum, & ſi Epiſcopum, Metropolitanum, demum Regiis auribus debet intimare non pro iuſtitia adminiſtranda, ſed pro admonitione obtinenda.*

33 *Textus cit. in c. filiis, fuit abrogatus ab Innocentio III.*

34 *Chartæ, ſeu appellationes cuiuſmodi admittendæ non ſunt in cauſis Eccleſiaſticis contra nonnullos; quia ſunt contra Immunitatem Eccleſiaſticam.*

35 *Concilium Tridentinum prohibet prædictos recurſus Eccleſiaſticorum ad Iudices ſeculares.*

1 REſpondetur ex dictis etiam negatiuè, ſpectato iure communi, & ſeclusis ſpecialibus Sedis Apoſtolicæ priuilegiis: atque ita contra Couar. *in pract. qq. cap. 35. num. 3. §.* cæterum in hac Regia (quem ſequuntur Auila *de cenſ. part. 2. c. 7. diſp. 2. dub. 5.* Zanardus *par. 3. c. 31.* Molla *tit. 2. q. 14. num. 4.* Ducnna *lib. 2. c. 9. num. 14.* Rodrig. *de annuis reddit. lib. 1. cap. 17. num. 6* Suar, de
Paz *tom. 2 par. 1. cap. 6. q. 1. num 34.* Parladorius *lib. 3. diff. 9. §. 4. num. 14.* Simancas *Inſtit. Cathol. tit. 45. num. 55.* Guttierez *lib... q. 20. num. 1.* Curtellius *de immun. Eccleſ. lib. 2. q. 14.* Garſias *de nobil gloſſ. 1. num. 25.* Mexia *in leg. Regia Toleti in 2. fundam. par. 2. num. 47.* Valaſcus *conſil. 100.* Fuſcus *de viſit. lib. 2. cap. 23. num. 5.* & alij mox infrà citandi, quatenus aiunt, quod ſi quis ſeu laicus, ſeu Eccleſiaſticus vi, aut cenſuris à Iudice Eccleſiaſtico opprimatur, querelam deferre poſſit ad Tribunal Regium; & tunc miniſtro Regio competat acta omnia, & proceſſum cauſæ Eccleſiaſticæ ad ſe aduocare, & examinare; atque ſi iniuſtitiam commiſſam compererit, Eccleſiaſticum Iudicem ad actorum reſciſſionē compellere) dicebam *c. 1. dub. 15. ſecti. 5. & 6.* & nunc
diffuſius probatur; quia acta, & proceſſum iudicij
ad ſe aduocare, examinare, & poſtea Iudicem ad eo- 2
rumdem reſciſſionem compellere, non competit,
niſi magiſtratui ſuperiori comparatione inferioris,
ſibique ſubordinati, ſed Eccleſiaſticus magiſtratus 3
non eſt ſubordinatus magiſtratui ſeculari, neq; hic
vllā iuriſdictionē aduerſus Eccleſiaſticos exercere
poteſt (niſi ſolùm ex delegatione) ergo niſi ſpeciale
priuilegium, ſeu commiſſio à Sede Apoſtolica habeatur,
non poteſt praxis iſta licitè exerceri, id eſt,
ſine vſurpatione alienæ iuriſdictionis, & violatione
immunitatis Eccleſiaſticæ: quare neceſſe eſt,
quòd qui per iniuriam, aut vim à Iudice Eccleſia- 4
ſtico pati arbitratur, querelam deferat ad eius ſuperiorem,
videlicet ad eius Metropolitanū, vel Sūmum
Pontificem; quod ſi in extraordinario caſu
(vti ſupra pluries dicebam) id fieri nō poſſit, tunc
oppreſſus naturali iure ſeipſum defendere, & alios
quoſcumque, etiā laicos, & priuatos, nedū Princi- 5
pes ſeculares, ad ſui defenſionem aduocare poteſt
(modò tamen iniuria manifeſta ſit, & nihil fiat per 6
modum vſurpatæ iuriſdictionis, ſed ſolùm per modum
iuſtæ, ac neceſſariæ defenſionis) quia tunc ſo- 7
lum locum habet iuſta defenſio naturalis; cum
tunc ſolū fit cum moderamine inculpatæ tutelæ.

Cōfirmatur, quia ſacri Canones neque ipſis Ec- 8
cleſiaſticis Iudicibus permittunt contra ſubditos
ſuos aduocare ſubſidiū brachij ſecularis, niſi cùm
ordinarium iuris remediū deficit ſicuti colligitur
ex *c. ſi quis Epiſcopus, & ſeq. 23. q. 8. c. 1. de officio ordinarij, ver. cum opus eſt, & Clem. quia contingit, unde. gloſſ. ver. remediis, de Religioſis domibus*: ergo multò
minus licebit aliis Eccleſiaſticis ſeculares in ſubſidium
vocare contra magiſtratū Eccleſiaſticum,
præterquā in caſu neceſſitatis extraordinario, cum
nullum aliud remediū ſuppetit, vti ſuprà dicebatur:
puto igitur, quod tunc ſolùm quis, cui violentia
infertur, poſſit adire Iudicem laicum; quando
ad talem vim reprimendā Iudex Eccleſiaſticus nō
adeſt, vel ſi adeſt, non vult illā reprimere; alioquin
nequeat Iudicem laicum adire; quia clericus corā 9
Epiſcopo, & Epiſcopus corā Archiepiſcopo conueniri
debet, *c. ſacro, de ſentent. excomm. & c. ad reprimendum, de offic. Ordinar.* & Archiepiſcopus conueniri
debet coram Primate, *cap. antiqua, de priuilegiis*; & Primas coram Romano Pontifice, vel corā
eius Legato ad eam prouinciā miſſo: ergo oppreſſus
à Prælato inferiori, ad ſuperiorē, & non ad Tribunal
laicale, recurrere debet, præſertim quia Canones
prohibent ab Eccleſ. Iudicibus ad laicos 10
appellari, vt habetur *in c. qualiter, & quando, de iudiciis, & c. ſi quis clericum, & c. clericum 11. quaſt. 1.*

Confirmatur ſecundò; quia ad veritatem ſentētiæ 11
aduerſariorū opus eſſet, clarā adeſſe violentia quod
tamen non cōtingit in caſu noſtro: nō enim Iudi-

ces ſeculares ſciunt violentiã inferre Prælatũ ſub-
dito litiganti,negando v.g.appellationẽ,terminos
approbatorios, &c. quouſque proceſſum exami-
nant,& acta cognoſcunt:ergo prius vſurpant co-
gnitionem cauſæ ſpiritualis, quàm ipſis de vio-
lentia conſtet;& ſic non titulo defenſionis natu-
ralis procedere videntur.

12 Confirmatur tertiò,quia qui titulo defenſionis
naturalis procedit,facto ipſo violentiam repellit,
non veritatis indagatione, cùm defenſio naturalis
nõ ſit iuriſdictionis actus in ſubditũ, ſed executio
iuris à natura cõceſſi cuilibet homini,vt alterũ de-
fẽdat:at Iudices laici cauſas ad ſe aduocando, non
facto violentiam repellunt(ſi aliqua ineſt)vti ſuprà
dicebatur,ſed per modum iuriſdictionis,veritatem
indagando,ergo illis non licet hoc modo clericum
defendere.

13 Confirmatur quartò,quia non eſt conceſſum Ec-
cleſiaſticis Iudicibus laicum querelantẽ de ſuo Iu-
dice ad iudiciũ ſuum Eccleſiaſticũ vocare,vt ſupra
dicebatur;quia nemini datum eſt alienam iuriſdi-
ctionem vſurpare,& in alienis cauſis ſe miſcere:er-
go multo minus id conceſſum erit laicis Iudici-
bus.Conſequentia probatur;quia minorem pote-
ſtatem habent laicis Iudices ad corrigendos defe-
ctus Iudicum Eccleſiaſticorum,quàm è contra.

14 Confirmatur quintò;quia iſti appellantes,quos
oppreſſos vocãt aduerſarij,vel ſua poſſeſſione ſpo-
liãtur,vel in poſſeſſione ſua turbantur,primo caſu
ordinarium habent remedium intra annũ, vt ante
omnem contentionem reſtituantur,c.1. *de reſtitut.
ſpoliat.poſſeſſ.* Secundo caſu quoque remedium or-
dinariũ ipſis competit.§. *retinendæ*,§.*interdicto*,*Inſtit.
de interdict.*ergo cùm, ſiue vno, ſiue altero modo
appellantes turbentur,remedia habeant ordinaria,
iniquè conceditur ipſis remedium extraordinariũ,
contra l.in cauſa,ff. de minor. ibi: *Non debet ei tribui
extraordinarium*:cùm ſcilicet eſt ordinarium.

15 Confirmatur ſextò,quia cùm pro facto Prælati,
& Iudicis Eccleſiaſtici ſit aliqua opinio inter Do-
16 ctores probabilis,licitè poteſt (præſertim quia in
dubio ſtandum eſt pro ſuperiore)illam ſequi Præ-
latus Eccleſiaſticus;& ſic nullam vim, aut iniuriã
facit ſubdito ſi illã ſequatur:ergo non poterit iſte
recurrere,tamquam vi oppreſſus,ad Iudicem ſecu-
larem;nec in tali caſu poterit eſſe defenſio,ſed erit
manifeſta iniuria,& offenſio, ſi repellatur ab illa
opinione ſequenda Iudex Eccleſiaſticus; & hoc,
quod modò dixi,procedit,etiamſi opinio pro ſub-
dito ſit probabilior:nam,vt *infrà* dicetur, non im-
17 probabiliter poteſt Iudex ferre ſententiam ſecun-
dùm opinionem probabilem, relicta probabiliori;
cùm ſic adhuc probabiliter,& non temerè,ſed cum
fundamento operetur, atque adeò in Syndicatu
(cùm non delinquat)non poterit de facto iſto pu-
niri. Vide Sancium *in ſelectis diſp.*44 *n.*71.

18 Confirmatur ſeptimò, quia in Regno Valen-
tiæ Conſiliarij Regij, vt patet ex Maderiaga *in
tract. de ſenatu cap.* 39. §. 1. noluerunt admittere
cognitionem per viam violentiæ,ergo,&c.

19 Ex his contra Doctores ſupra citatos tenent
noſtram ſententiam Suarez *contra Regem Angliæ,
lib.*4.*cap.*34.*n.*30. Azor.*par.*1.*lib.*5.*cap.*12.*&* 14. Re-
ginaldus *tom.*1.*lib.*9.*cap.*21.*num.*341. Alterius *de
cenſuris tom.*1. *diſput.*15. *lib.* 5. *cap.* 3. Baldellus
*tom.*1.*lib.*5.*diſp.*40.*num.*13. Filliucius *tom.* 2. *tract.*
26.*c.*8 *&* 10. Sayrus *de cenſur.lib.*3.*c.*18.*n.* 6. Io de
Maderiaga *tract.de ſenatu cap.*39. Coriolan.*in Bull.
Cœna excom.*14. Layman *lib.*4.*tract.*9.*c.*4. *num.* 4.
Duard.*in Bull.Cœna lib.*2.*can.*14.*q.*9. Palaus *tom.* 1.
*diſp.vnic.punct.*11.*vnic.ſect.* Bonac. *de legib.diſp.*10.
*q.*2.*punct.*1.*paragraph.*1.*num.*10. Barboſa *de iure Ec-
cleſ.lib.*1.*cap.*39.§.2.*num.*185.*& in collect. lib.* 1. *de-
cret.tit.*2.*cap. Eccleſia S. Mariæ de conſtitut. num.* 1.
Malderus *in part.*2.*q* 96.*ar.*1. vbi ſubdit, quòd in 20
caſu, quod qui vim patitur, licitè adit Iudicem
laicum(quia ſcilicet ad vim reprimendam non ad-
eſt Iudex Eccleſiaſticus, vel ſi adeſt, non vult hic
illam reprimere) poſſit licitè (nempe per modum
facti,non autem iuriſdictionis) Iudex laicus inſpi-
cere acta ad finem,vt ipſi ſic etiam conſtet de iniu-
ria facta in negando appellationem: & ratio eſſe 21
poteſt;quia qui poteſt defendere,poteſt etiam om-
nia illa,ſine quibus defenſio fieri non poteſt præ-
ſertim quia inſpectio actorum per ſe non eſt actus
iuriſdictionis:nam arbitrantes etiam poſſunt in-
ſpicere acta. Tenet etiam noſtram ſententiam Por- 22
cell.*in addit. ad dubia Regular. in fine operis, verb.
appellare, num.* 5. vbi ſic ait: *Religioſus, ſi per ap-* 23
*pellationem, vel per aliam viam intra ordinem poteſt
vitare vim ſibi iniuſtè illatam, incurret cenſuras, ſi ad
Iudices ſeculares recurrat. Si verò non ſit locus appel-
lationi, vel illa non recipiatur; & Superior,ad quem
poſſet recurrere, longè diſtat,ita vt non poſſit illum adi-
re,inſtante grauamine; tunc credo, poſſe Religioſum,
vel clericum recurrere ad Principem ſecularem, non
quaſi appellet ad Iudicem competentem, ſed ſolum, vt
ipſi ſuccurrat in illo grauamine iniuſto, tollendo vim
ſibi factam, modo, quo licitè poteſt, ſuadendo ſcili-
cet Prælato, vt vel abſtineat à vi iniuſta, vel det
locum appellationi, vel Iudices nouos aſſignet: &
ſic Religioſus recurrens ad Principem ſecularem cum
prædictis circumſtantiis nullam cenſuram Bullæ Cœ-
næ, vel alterius Bullæ incurret.* ita Porcell. quem ſe-
quitur Souſa *in Bulla Cœnæ c.* 15.*diſp.*78.*n.* 2. *&
ſeqq.* vbi probat,quòd non poſſint licitè Iudices 24
laici vim auferre, niſi prius Eccleſiaſtici Iudices
ſuperiores eius,qui vim infert, requiſiti ſuccurre-
re nolint: quando tamen omni medio ordinario
præmiſſo,non eſt alia via repellendi vim à Iudice
Eccleſiaſtico factam,vel quando periculum eſt in
mora, licitum erit tunc (ſcilicet per modum fa-
cti,non autem iuriſdictionis) Iudici ſeculari, cau-
ſam Eccleſiaſticam ad ſe aduocare, & vim illatam
auferre.

Ex his ſimiliter apparet,non rectè dici ab aliqui- 25
bus Iuriſtis, quod etiam tunc (quando poteſt is,
qui ſe grauatum putat à Iudice Eccleſiaſtico,adire
alium Iudicem Eccleſiaſticum ſuperiorem) poſſit
nihilominus auctoritatem ſuam interponere Iu-
dex ſecularis,quaſi in caſu iſto detur locus præue-
ntioni:nam(vt *ſuprà* dicebatur) tunc ſolùm propter
vim iniuſtè illatam licitè recurri poteſt ad Iudi-
cem ſecularem,quando periculum eſt in mora, &
Iudex Eccleſiaſticus longè abeſſet,vel ſi adeſt,vim
reprimere non curat,quia tunc ſolùm proceditur
per modum iuſtæ defenſionis naturalis.

Apparet ſecundò,multo minus rectè dici ab ali-
quibus aliis Iuriſtis;quod ſimpliciter in omni caſu
licitè poſſit,is,qui ſe grauatum ſentit à Iudice Ec-
cleſiaſtico,recurrere ad Iudicem ſecularem, vt ip-
ſi ſuccurrat in violentia,& grauamine, quod pati-
tur à Iudice Eccleſiaſtico; atque adeò quod ſim-
pliciter in omni caſu violentiæ poſſint licitè mi-
niſtri Regij cognoſcere cauſas Eccleſiaſticas per
viam violentiæ; Iuriſtæ autem, qui hoc docent,
ſunt Salgad.*in tract.de protect.Regia tom.* 1.*part.* 1.
*cap.*1. *& ſeqq.* Pereira *tract. de manu Regia part.* 1.
*cap.*4.*&* 9.7. Segura *in directi.iudic.Eccleſ par.*2.*cap.*
13.*n.*51.*&* 53. Calliſtus *in tract.de lege Regia*,§. 20.
*num.*85.

Digitized by Google

num. 83. Auendagnus *in c. prætorum par.* 1. *cap.* 1. *num.* 13. Azeuedus *tom.* 1. *leg.* 2. *tit.* 6. *Recopilat.* Seſſe *de inhibit. Inſtit.* Arag. *cap.* 8. §. 3. *& par.* 2. *deciſ. epiſt. ad Regem*, Cenedus *in Quæſt. Canonicis*, *q.* 45. *per totam*, Bobadilla *in Polit. to.* 1. *lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 139. Ioan. de Heuia *in Curia Philippica par.* 1. §. 5. *numero* 34. Graſſ. *de effect. cleric. eff.* 1. *num.* 300. Curtellius *de immun. Eccleſ. lib.* 2. *q.* 14. Salcedus *de lege politica lib.* 1. *cap.* 7. §. 1. *& cap.* 8. Caſtello Sotomaior *to.* 1. *de tertiis cap.* 41. *num.* 180. & Cenallos *in tract. ſuper hac materia edito*, & præcipuè *in gloſſ.* 6. *num.* 57. vbi
26 complures ex ipſis ſubdunt, quòd id non fundetur in priuilegio Pontificis, neque in eius tolerantia, ſed in iure Regis, cuius officium proprium eſt vim iniuſtè illatam reprimere, & quod Rex, eiuſque miniſtri vim repellentes, non id efficiant
27 per viam iuriſdictionis, ſed per viam iuſtæ defenſionis, quia vim vi repellere licet de iure naturæ; quodque ſic habeat praxis, & vſus quotidianus (quam praxim, & vſum non audent, vt verum fatear, im probare nonnulli Theologi, vt Suar. *Contra Reg. Angl. lib.* 4. *cap.* 34. *num.* 13. *&* 15. Souſa *ad Bullam Cœn. cap.* 16. *diſp.* 82. Torreblanca *lib.* 15. *de iur. ſpirituali, cap.* 10. *num.* 24. *& ſeqq.* Baldellus *diſp.* 40. *num.* 12. Diana *par.* 1. *tract.* 2. *reſol.* 53. Rodriguez *in ſumma to.* 1. *cap.* 155. *num.* 8. Llmas *par.* 1. *cap.* 7. §. 19. Henriquez *lib.* 3. *c.* 16. *a.* 4. *in gloſſ. lit. A. & lib.* 14. *c.* 12. *n.* 6. Io. Valerus *in differentiis vtriuſque fori, ver. peccatum, differ.* 3. *numer.* 2. Io. de la Cruz *par.* 1. *præcept.* 8. *q.* 3. *art.* 1. *dub.* 3. *concl.* 3. *& de ſtatu Relig. lib.* 1. *c.* 6. *ar.* 2. *dub.* 2. *concl.* 1. & Anguian. *tr. de ll. to.* 1. *lib.* 2. *controu.* 17. *num.* 95.) Et pro hac ſententia firmanda

28 Adducunt primò *cap. Regum* 23. *q.* 5. vbi habetur, quòd Regum ſit per vim oppreſſos à manibus violentorum, & calumniantium liberare, ac iniurias repellere. Sed ad hoc *cap. Regum* 23.

29 Reſpondetur ex dictis, quòd intelligatur in ordine ad laicos: vel quod ſi loquatur etiam de Eccleſiaſticis, ſolùm locum habeat, quando deficit Superior competens, ſcilicet Eccleſiaſticus; quia tunc locum habet defenſio iuſta naturalis. Adde, quòd tunc ſolùm competit Regibus per vim oppreſſos à manibus calumniantium liberare, & tunc ſolùm licet vim vi repellere de iure naturæ, quando vis eſt clara, & manifeſta: nam ſi ſit dubia, ſemper pro Superiore præſumendum eſt: quapropter in caſu noſtro iniuſtam vim infert Prælato Eccleſiaſtico poteſtas laica, priuando illum iure ſuo, quod habet in caſu dubio: quod autem in caſu noſtro vis dubia ſit, patet ex ipſo facto: nam poteſtas laica examinat, an vis facta ſit, necne; & conſequenter non præſupponit certam, & euidenté vim. Vide Bonac. *in Bull. Cœn. to.* 3. *diſp.* 1. *q.* 15. *punct.* 4 §. 4.

30 Adducunt ſecundò, cit. textum *in c. filiis, vel nepotibus*, 16. *q.* 7. per quem textum nonnulli Iuriſtæ, vt Olibanus *de iure fiſci cap.* 13. *num.* 31. gloſſ. & alij, putant, quod negligentia Epiſcopi, vel alterius Eccleſiaſtici Prælati ſuppleri poſſit per Iudicem ſecularem; ſed ad hunc text.

Reſpondetur, quòd intelligendus ſit in caſibus, in quibus iuriſpatronatus collatio, atque inſtitutio ex priuilegio Summi Pontificis ſpectat ad Regem; & etiam ſecundum iſtum intellectum (qui conſequentius illi literæ aptari poſſe videtur) primò adeundus eſt Epiſcopus; ſecundò in ſubſidium, adeundus eſt Rex; extra hunc caſum puto, quòd nullo modo niſi in caſu extraordinario, (cum ſcilicet Iudex Eccleſiaſticus abeſt, & periculum eſt in mora; vel requiſitus non vult auxilium præſtare) adeundus ſit Rex; cùm non liceat apponere manus in meſſem alienam, & ſub prætextu boni finis, turbare iuriſdictionem Eccleſiaſticam, ſicuti rectè docent Martha *de iuriſd. par.* 4. *centur.* 2. *caſu* 43. *nu.* 4. & Duard. *in Bull. Cœna lib.* 4. *conſ.* 14. *q.* 8. *numer.* 8. qui adducit duas alias interpretationes; nempe quòd ex vigore prædicti textus tunc recurrendum ſit ad Regem pro reparatione Eccleſiæ iuriſpatronatus, cùm per Eccleſiaſticum Iudicem ipſius Eccleſiæ Rector cogi non poteſt, vt *in cap. petimus* 11. *q.* 1. *& cap. non licuit. diſt.* 17. vel cùm deeſt Iudex Eccleſiaſticus; ne ſcilicet tunc propter diſtantiam ab Vrbe Roma, Eccleſia interim ruat, pendente prouiſione facienda per Romanum Pontificem, iuxta ea, quæ ſupra dicebantur, & admittit Curtellius *de immun. Eccleſ. lib.* 2. *q.* 16. Vide etiam quæ dicentur *inf. à ſect.* 23.

Reſpondetur ſecundò, cum Abbate, ſupradictũ 31
textum non eſſe intelligendum, quòd in defectu Iudicis Eccleſiaſtici Princeps ſecularis poſſit cauſas Eccleſiaſticas ad ſe aduocare, ſed quod hic moneat ſuperiorem Eccleſiaſticũ de neglecta, aut iniquè adminiſtrata iuſtitia, vel quod faciat inſtantiã ſuperiori pro illius correctione: atque ita docent Chriſtophorus de Anguiano *in tract. de legib. to.* 1. *lib.* 2. *contr.* 17. *num.* 93. Peſantius *tract. de immun. Eccleſiaſt. diſp.* 2. *n.* 1. Alterius *de cenſuris to.* 1. *diſp.* 16. *lib.* 5. *c.* 2. qui citat Butrium Abbatem, Immolam, & alios Doctores mox *infrà* citandos.

Reſpondetur tertiò, cũ Suar. *contra Regem Angliæ* 32
lib. 4. *c.* 18. ſolum ibi dici, quod Patronus Eccleſiæ, ſi viderit bona Eccleſiæ ab inferioribus clericis defraudari, moneat Epiſcopum; ſi videat defraudari ab Epiſcopo, moneat Metropolitanum; ſi videat defraudari à Metropolitano, Regiis auribus intimet, non quaſi, vt Rex iuriſdictione vtatur in Metropolitanum, ſed vt auctoritate ſua illum moneat; vel ſi id ſatis non eſt, implorato Pontifice, eius auctoritate illum cohibeat. Interim facto, & potentia impediat, ne Eccleſia in bonis ſuis damnum patiatur.

Reſpondetur quartò, quòd prædictus textus 33
fuerit ſublatus, & abrogatus ab Innocentio III. *in c. qualiter & quando de iudiciis*; atque ita docent Coriolanus *in Bull. Cœn. excomm.* 14. *fol.* 926. Filliucius *to.* 2. *tract.* 16. *cap.* 10. *num.* 163. Salas *de legib. qu.* 96. *tract.* 14. *diſp.* 14. Peſantius *de immun. Eccleſ. diſp.* 56. Azorius *par.* 1. *lib.* 5. *cap.* 14. *q.* 2. *ad finem*, Duardus *in Bull. Cœn. lib.* 2. *can.* 14. *q.* 8. *num.* 8. Iacobus Sahagun de Villaſante *in c. decernimus de iudiciis, num.* 559. Bonacina *de legib. diſp.* 10. *q.* 2. *punct.* 1. §. 1. *num.* 12. Gloſſa, Ioannes Andreas, Abbas, & alij penes ipſos, & per dictum c. qualiter, & quando dicendũ eſt etiam cum iiſdem Doctoribus correctum, & ſublatum eſſe c. *ſi quis cum clerico*, & §. ſi quis autem, quos tamen intellige, excepto caſu extraordinario neceſſitatis, quo ſuperior Eccleſiaſticus, ad quem recurratur, abeſt, & periculum eſt in mora, vel requiſitus nolit auxilium præſtare: nam in tali caſu, non obſtante cit. *c. qualiter*, *& quando*, recurri poterit ad Regem, cùm tunc locum habeat ius naturæ, quod non ſubiacet correctioni iuris poſitiui, *cap. qualiter*, *quando*, vel cuiuſcumque alterius cap. Decreti, & Canonis.

Apparet tertiò, contra Humadam *leg.* 3. *gloſſ.* 4. 34
tit. 13. *per.* 2. Azeuedum *lib.* 1. *recopil. tit.* 6. *leg.* 2. Pereiram *de manu Reg. cap.* 22. & alios, quòd admittendæ non ſint in cauſis Eccleſiaſticis chartæ, ſeu appellationes tuitiuæ, de quibus in quadam ordinatione Regni Luſitaniæ apud Pereirã *in loco ſupra cit.* ſic habetur: *Iubemus, quod quando aliqua profertur*

ſententia à Iudice Eccleſiaſtico contra clericum, vel contra laicum, qui ſit ſuæ iuriſdictionis, ſi ipſe clericus, vel laicus appellauerit ad Romanam Curiam in eo caſu, in quo appellare poſſunt, & antequam tempus appellationis finiatur, implorauerit chartam, ne pendente appellatione contra ipſum procedatur, & ne capiatur, vel ab illo pœna exigantur, excommunicato impoſitæ, volumus, vt earum cuilibet dicta charta tuitiua concedantur, quando per ſcripturam publicam doceant, quod appellarunt, & ſuas appellationes proſequuntur, quamuis nullatenus receptæ ſint: ita enim ab antiquo fieri conſueuit, vt tales charta tuitina per Senatores Palatij expedirentur. apparet, inquam, quod admittendæ non ſint in cauſis Eccleſiaſticis charræ, ſeu appellationes tuitiuæ; quia ex dictis ſunt contra immunitatem Eccleſiaſticam.

Confirmatur; quia in caſu, in quo conceduntur dictæ appellationes, poteſt laicus, vel clericus oppreſſus, vt patet etiam ex dictis, recurrere pro remedio obtinendo ad ſuperiorem Iudicem Eccleſiaſticum, vt Canones iubent, & non ad Iudices ſeculares, vt Canones prohibent.

Quod ſi oppreſſus ad ſuperiorem Iudicem Eccleſiaſticum recurrere non poteſt; quia ſcilicet vel ille abeſt, & periculum eſt in mora, vel renuit, tunc vltrò concedo ex dictis etiam, quod admitti poſſint appellationes tuitiuæ: nam ſi in tali caſu, cùm tunc locum habeat ius naturæ, ſeu defenſio iuſta naturalis, poteſt Princeps vim arcere, & Iudicem Eccleſiaſticum ad appellationem admittendã inducere, poterit etiam oppreſſum, ne nouam iniuriam ex hoc patiatur, tueri; quia cui aliquid ſtatuendi facultas conceditur, eidem etiam facultas exequẽdi, ac executionem ſemel fundatam tuendi conceſſa cenſetur. Nam in primo actu expiraſſe, cùm tractum ſucceſſiuum contineat, dici non debet vt ait Bart. *in l. fideiuſſor, §. meminiſſe*, vbi Lancellottus Gallia, *ff. de legat.* 1. ex eodem Bartolo *in l. inter Caſtellanum, ff. de arbitr.* & Bald. *ibid.* Alex *in l. ait Prætor, §. ſi petit, col. penult. verſ. procedere poſſet, etiam, ff. de iureiur.* Ant. de Alex. *ibid. col. 3. verſ. poſſet etiam alio caſu*, Giurba *conſil. 39. numero 21. vſque ad numer.* 24. & meritò; quia inutile eſſet, Principem violentiis occurrere, ſi poſtea illas iterari, & oppreſſum non eſſe tutum, permitteret.

35 Confirmatur ſecundò; quia id etiam prohibere videtur Tridentinum *ſeſſ. 25. cap. 3. de reform.* in his verbis: *Nefas autem ſit ſeculari cuilibet magiſtratui prohibere Eccleſiaſtico Iudici, ne quem excommunicet, aut mandare, vt latam excommunicationem reuocet, ſub prætextu, quod contenta in præſenti Decreto non ſint obſeruata; cùm non ad ſeculares, ſed ad Eccleſiaſticos hæc cognitio pertineat.*

SECTIO II.

Prima Difficultas, eiuſque ſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Defenſio, & Protectio naturalis oppreſſorum locum non habet niſi in caſu neceſſitatis extraordinariæ, cum ſc. deficit ſuperior Eccleſiaſticus.*

2 *Quod vna via prohibetur altera permitti non debet.*

3 *Recurſus ad ſecularia Tribunalia prohibetur via iuriſdictionis ordinariæ, & ideo prohiberi etiam debet via extraordinariæ cognitionis.*

4 *Quæ pertinent ad officium Principis ſunt actus Iuriſdictionis.*

5 *Officium Principis per Iuriſdictionem diſtinguitur ab officio Perſonæ Priuatæ.*

6 *Iuriſdictio appellatur à iure dicendo.*

7 *Iudices, ad quos fit recurſus ius dicunt; nam vident acta, & proceſſus, quos ſibi tranſmitti iubent.*

8 *Princeps ex officio tenetur ſolum cognoſcere cauſas ſubditorum; non verò extraneorum, quales ſunt Eccleſiaſtici, vnde eos cognoſcens facit potius contra proprium officium.*

9 *Principis eſt ſuum cuique tribuere.*

10 *Princeps ſecularis ingerens ſe in cauſis Eccleſiaſticis, Eccleſiaſticam Iuriſdictionem vſurpat & Eccleſiæ libertatem violat.*

OBiicies ex Cutellio, ſupra dicta *n. 1. & ſeqq.* vera eſſe, quando Iudices laici procederent iudicialiter; at ſecus, ſi procedũt (vt eſt in caſu noſtro) extraiudicialiter, ac per modũ defenſionis & protectionis oppreſſorum naturalis; prout ex officio competit Regibus, *c. Reg. 23. q. 5.* & colligitur ex *c. filius, vel nepotibus, ibid. q. 7.*

Reſpondetur: concedo totũ. At dico, defenſio-
nem, & protectionem oppreſſorum naturalem lo- 1
cum non habere, niſi in caſu neceſſitatis extraor-
dinario; cùm ſcilicet deficit ſuperior Eccleſiaſticus, 2
vti toties dicebã. At extra hunc caſum, quod vna
via prohibetur, altera permitti non debet ſaltẽ dũ
ſimilis in vtraque via ratio reperitur, ex *reg. cũ quid,*
de reg. iur. in 6. Vnde cùm extra hunc caſum, recur- 3
ſus ad ſecularia tribunalia per aduerſarios ipſos
prohibeatur viâ iuriſdictionis ordinariæ, prohibe-
ri etiam debet viâ extraordinariæ cognitionis: nã
ſimilis ratio in vtraque via reperitur; præſertim
quia quod dicunt aduerſarij, ſcilicet in tali cogni-
tione nullum actum iuriſdictionis exerceri, verum
non eſt; quia quod Princeps facit prætextu violẽ-
tiæ, facit ex proprio officio, vt ipſi fatentur; at quæ 4
pertinent ad officium Principis, ſunt actus iuriſdi-
ctionis: in hoc enim diſtinguitur officiũ Principis 5
ab officio perſonæ priuatæ, ergo: deinde iuriſdictio 6
dicitur à iure dicẽdo, *l. 1. §. damus. ff. de ſuſpect. tut.* Sed
Iudices, ad quos fit recurſus, ius dicunt: nã vident 7
acta, & proceſſus, quos ſibi tranſmitti iubent, partes citando, licet rogatiuis ad Iudices Eccleſiaſticos literis vtantur; feruntq; ſententiam, vt fatetur Cenall. *infra gl. 6. §. 1.* & Curtel. *de immun. Eccl. lib. 2. q. 14. n. 68. & 117. & ſeq.* & poſtquam cognouerunt appellantem non habuiſſe iuſtam appellandi cauſam, condemnãt eum in expenſis, & damnis alteri illatis, coguntque etiam Iudicem Eccleſiaſticũ ad acceptandam appellationem, immò & condemnãt in expenſis, vt fatetur idem etiam Cenal. *in gl. 8. n. 11.* Gutier. *qq. pract. lib. 2. q.* 29. & Seſſe *de inhibit. c.* 8. §. 3. ſed iſtos iuriſdictionis actus eſſe, manifeſtũ eſt, vt ex parte etiam admittit Curtellius *cit. n. 117.* ergo &c. Vnde Iudices laici, licet extraiudicialiter procedere, ſeu de extraiudiciali defenſione agere ſe dicant, tamen verè, & propriè cognitionẽ iudicialem adhibent, & ex auctoritate procedunt, Suar. *contra Reg. Angl. lib. 4. c. 34. n. 34.* Vaſq. *in manuſcripta Apolog. pro iuriſd. Eccl. diſp. 2. c. 3.* Vald. *l. 5. diſp.* 23. Arauxus *in 2. 2 S. Th. q. 97. diſp. 3. ſect. 5. diſp.* 4. & Baldell. *lib. 2. diſp. 23. n.* 18 quidquid in contrarium dixerint Cenallos, Salgad. Pereira, & Torreblanca *de iure ſpirituali lib. 5. c. 10. n. 28. & ſeqq.* & Salzed. *lib. 1. cap. 7. §. 1.* quos citat idem Curtell. *loco citato.*

Inſtabis, inſpectio actuum, & citatio partium ſæpius ad notitiam dantur ſine vlla iuriſdictione.

quæ

quæ neceſſariò exercentur, vt patet in arbitrariis, amicabilibuſque compoſitionibus, & extraiudicialibus. Hinc per Iudicē ſæcularem citatur Clericus, vt ſciat pignus vendi, rem euinci, debitorem bonis cedere, prædium diſtrahi, vt retrahat, &c. in quibus caſibus non arctatur clericus ad comparēdum, ſed datur ei notitia, vt ſi velit, poſſit iudicio ſe ſiſtere, non quidem vt reus, ſed vt actor, qui, etiamſi clericus ſit, forum rei ſequi tenetur, Doctores, quos citat, & ſequitur Guill. Benedict. *in c. Raynutius, ver. vxorem, deciſ.* 2. Surd. *deciſ.* 26. Martha *de iuriſd. loc cit. caſ.* 38. Giorba *deciſ.* 15. *n.* 10. *& ſeqq.* & alij, quos citat Curtell. *q.* 21. *&* 22 Idem videtur in æſtimatione facienda per arbitros familiæ herciſcundæ, *l.* 1. *§. cùm arcetur, ff. ad l. Falcid.* & in diuiſoribus, qui nullo iudicandi munere funguntur, & tamen citationes emittunt; & in aliis caſibus, de quibus Salzed. *diſp.* 7. *§.* 1. *num.* 19.

Quod adeo verum eſt, vt potius omitti poſſit citatio iudiciaria, quàm extraiudicialis: nā Princeps ſi vult, priorem ex ſua poteſtate poteſt remittere, non ſic poſteriorem; cùm hæc pertineat ad ius naturæ, quod eſt ſemper indiſpenſabile, Albericus *in l. ſcientiam, §. qui cum alter, num.* 3. *ff. ad leg. Aquil.* & Amaya *in l. defenſionis facultas, n.* 2. *C. de iure fiſci*, quos citat, & ſequitur Merlinus *contr.* 33. *contur.* 2. *n.* 27. & cùm hæc eadem originem trahat ex lege Euangelica de correctione fraterna, ad quam omnes obligamur, ſi in nos, vel in alios iniurioſum viderimus proximum, *Matth.* 18. etiam clericum, vel Prælatum, S. Th. *in* 4. *diſt.* 19. *art.* 2. *q.* 3. quin etiam & Pontificem, quia & hic, ſi opus eſt, monendus eſt per teſtes, ſi priorem monitionem non audiat, v.g. coram ſuo Confeſſario, vel vno ex Cardinalibus, vel tandem ipſi vt Pontifici ſupplicare debemus, vt quod tanquam priuatus corrigere neglexerit, corrigat vt Paſtor Eccleſiæ, & vt dici ſolet, ab irato Cæſare ad ipſum placatum appellare, iuxta *l. tutorem, ff. de his, quæ indign.* ibi: *Diſcreta ſunt enim iura, quamuis plura in eandem perſonam deuenerint.* Hinc à Deo irato appellamos ad Filium Incarnatum, qui vt talis compatitur infirmitatibus noſtris, ex Apoſtolo *ad Hebræos cap.* 4. ergo, &c.

Reſpondetur, tranſeat antecedens; qua de re dicam *infra ſect.* 10. At nego conſequentiam; quia inſpectio actum, & citatio in caſu noſtro fiunt ex officio, vt aduerſarij ipſi fatentur, & fiunt, cū aliis actibus, & in ordine ad alios actus, qui abſque dubio ſunt actus iuriſdictionis, vt ſupra dicebam.

8 Cæterùm ad cap. Reg. patet ex dictis, procedere ſcilicet illum (niſi ſimus in caſu neceſſitatis extraordinario) quoad laicos ſubditos: nam alioquin falſum eſt, Principem cognoſcendo cauſas Eccleſiaſticorum per viam violentiæ, facere id, ad quod per dictum c. Reg tenetur ex officio: ex officio enim tenetur ſolùm ſuſcipere, & cognoſcere cauſas ſubditorum, non verò extraneorum, qua-
9 les ſunt Eccleſiaſtici, qui non ſunt ſubditi Principi laico, ſed Eccleſiaſtico, *cap. Eccleſia, de conſtitut.* Vnde potius faciendo ſic, facit contra proprium officium: Principis enim eſt ſuum cuique
10 tribuere: at dum in cauſas Eccleſiaſticas ſe ingerit, Eccleſiaſticam iuriſdictionem vſurpat, & Eccleſiæ libertatem violat; ergo ſic potius facit contra proprium officium. Ad *cap. filius, vel nepotibus* patet etiam ex dictis.

SECTIO III.

Secunda difficultas, eiuſque ſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Licitum eſt vim vi repellere quando vis infertur à priuato. Secus quando infertur ab eo, cui ſubditi ſumus.*
2 *Iudex non ſupremus ſi inferat vim, iuris ordine ſeruato appellari debet ad ſuperiorem.* 18
3 *Iudex ſupremus, ſi iniquè vexet, & nullum ſuperſit remedium, æquo animo ſufferatur.*
4 *Iudex Eccleſiaſticus maiorem poteſtatem habet ſupra laicum, quàm è contra*
5 *Munus defendendi Innocentes magis ſpectat ad Prælatos Eccleſiaſticos, quàm ad Principes ſæculares.*
6 *Licitum eſt vi vim repellere aduerſus ſuperiores, & quoſcumque duobus concurrentibus; ſcilicet vis manifeſta, & moderamen inculpata tutela.*
7 *Moderamen inculpata tutela non ſeruat is, qui inuaſus habet aliam viam euadendi ſine maiori, vel æquali damno, quam vim inferendo.*
8 *Iudicibus laicis non eſt licitum recipere recurſus Eccleſiaſticorum.*

Secundò obiicies ex eodem Curtellio, iure naturæ, & diuino licitum eſſe vim vi repellere, & innocentem tueri, *l. vt vim, ff. de iuſt. & iur.* ergo ſi Iudex Eccleſiaſticus vim inferat, poteſt Iudex laicus innocentem ad ſe confugientem tueri, eiuſque appellationem admittere.

Reſpondetur cum gloſſ. *in leg. cit.* diſtinguendo: 1
licitum eſſe vim vi repellere, quando vis infertur à priuato, concedo; quando vis infertur ab eo, cui ſubditi ſumus, nego, vt patet ex *l. iniuriarum, ff. de iniur. & leg. qui reſtituere, ff. de rei vendic.* quare ſe- 2
cundum gloſſam, ſi Iudex non ſupremus inferat vim, ſeruato iuris ordine, appelletur ad ſuperiorem; quod ſi Iudex ſupremus iniquè vexet, & 3
nullum ſupereſt remedium, æquo, & patienti animo ſufferatur, ſicuti & faciunt laici à Iudicibus ſuis oppreſſi.

Confirmatur, quia in tali caſu, ſi laicus de ſuo Iudice laico conqueratur, quod ipſi ille vim inferat, negando v.g. appellationem, vel quid ſimile, non fert patienter Iudex laicus, vt Eccleſiaſticus ſe intromittat, & auctoritatem ſuam interponat, acta cauſæ v.g. poſtulando ad examinandum, vel iudicandum, an Iudex laicus vim intulerit; nec ſæculares Iudices vocabunt actionem illam in Iudice Eccleſiaſtico defenſionem naturalem, ſed ſuæ iuriſdictionis vſurpationem: ergo idem dicendum de ipſis in ordine ad Iudices Eccleſiaſticos; quin immò multò magis, quia maiorem 4
poteſtatē habet Iudex Eccleſiaſticus ſupra laicū, quàm è contra; cùm Prælatus Eccleſiaſticus poſſit iudicare de peccatis omnium ſuarum ouium, *cap. nouit, de iudicio, cap. ex tenore de foro compet. cap. ſi quis, de pœnit.* 24. *q.* 3. & munus defendendi inno- 5
centes magis ſpectet ad Prælatos Eccleſiaſticos, quàm ad Principes ſæculares, vt rectè dixit gloſſ. *in dict. cap. Reg.* & colligitur ex multis decretis, 87 *diſt.*

Reſponderim ſecundò, concedendo licitum eſſe vi vim repellere, etiam aduerſus ſuperiores, & 6
quoſcumque (quia regula illa à iure naturali proueniens ad propriam, innocentiſque defenſionē, qua vim vi repellere iuſtè poſſumus, locum habet aduerſus quoſcūque, etiam aduerſus ſuperiores, & Principē, ſi propriæ poteſtatis limites tranſcēdant,

quia in eo ipſo iniuriam irrogant, *l. nec magiſtratus, ff. de iniuriis*, vt proinde ipſis reſiſti poſſit, *l. prohibitū, Cod. de iure fiſci lib. 6.* ibi: *Obiicere manus, & ſtatim etiam, ſi officiales auſi fuerint, ipſis priuatis renitentibus, à facienda iniuria arcentur.* Et propter eadem rationem etiam aduerſus Eccleſiaſticos, & Pontificem. Caiet. *in 2.2.q.39.ar.3.& de poteſt. Papa c.17.* Hēriq. *de Pontif. claue lib.3.* Suar. *ad Reg. Angl. lib.4.c.34.n.30.* Tolet. *lib.1. in explicat. Bulla Cœnæ, excomm.9.* Bellarmin. *de Rom. Pontif. lib.2.c.29.ad.2.* ibi: *Sicut licet reſiſtere Pontifici inuadenti corpus, ita licebit, ſi inuadat animas, vel ſi turbet Rempublicam; licebit inquam, non faciendo, quod iubet;* Suarez *contra Reg. Angl. lib.4.cap.33.n.30.* Silu. *ver. obedientia, n.5.& ver. Papa, 4.* Sot. *diſt.25.q.5.ar.2.* Victor. *in relect. de poteſt. Papæ, &* Concil. *prop.22.n.23.* Corduba *lib.4.q.10.diſt.5.* Pariſ. *de poteſt. Reg. & Pap. c.2.* Mendoza *de regno, & dominio Chriſti fol.83.n.15.* Azor. *lib.10.c.7.* Gutier. *lib.2.q.1.n.14* Baldell. *lib.5.diſp.35.n.4.* & 6. Farinac. *pract. crim. q.125.n.31.* Petra *de poteſt. Principis c.3.q.3.n.35.* & alij, quos citat, & ſequitur Lancellottus *par.2.c.12.ampliat.20.*) ſi adſit duplex conditio:

Prima, vt conſtet de vi illata: nam ſi dubium ſit, præſumendum eſt in fauorem ſuperioris Eccleſiaſtici; quia in facto, præſertim ſuperioris, non præſumitur delictum: tum quia Iudex laicus, dum ipſi certò non conſtat de vi illata, exponit ſe periculo inferendi iniuriam ſuperiori Eccleſiaſtico, & priuandi illum iure ſuo, quod habet in ſuos ſubditos: hæc autē conditio ferè ſemper abeſt; quia dū in cauſis Eccleſiaſticis Iudex laicus appellationē admittit, certò, ipſi non conſtat de vi à Iudice Eccleſiaſtico illata, vt ex ipſomet facto manifeſtè apparet, quandoquidem appellationem admittit, & ſe interponit ad examinandum, an vis illata fuerit, nec ne. Ergo, &c.

Secunda, vt ſeruetur moderamen inculpatæ tutelæ, quod non ſeruatur, quando laicus, aut Eccle-
7 ſiaſticus ad Iudices laicos recurrit, & appellationē interponit, ſi poteſt recurrere, & appellationem interponere ad Iudicem Eccleſiaſticum ſuperiorem; quia non ſeruatur moderamen inculpatæ tutelæ, quoties inuaſus habet aliam viam euadendi ſine maiori, vel æquali damno, quàm vim inferendo, vt patet in materia de homicidio: ſed in caſu noſtro inuaſus habet aliam viam euadendi, ſine maiori, vel æquali dāno: poteſt enim recurrere ad Iudicem Eccleſiaſticū, & in defectu vnius recurrere ad alium, iuxta diſpoſitionem Canonum, & nō iuxta vſum, & praxim fori ſecularis: ergo, &c. Adde, quod tunc licitum eſt vi vim repellere, quando id fieri poteſt ſine maiori damno cōmuni; ſed in caſu noſtro etiā ſi appellans moleſtias, expenſas, &c. pateretur, re-
8 currendo tamen ad Iudices laicos, relictis Eccleſiaſticis, maius damnū inferret cōmune: nam in iudiciis ſequitur perturbatio: ergo non eſt licitum ei ad illos recurrere (atque adeò nec eſt licitum illis recurſum recipere) ſicuti non eſt licitum innocenti aggreſſorem occidere, ſi inde Reipublicæ incommodum magnum ſequatur.

SECTIO IV.

Tertia Difficultas, eiuſque ſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Iudex appellationem denegans, ac ſententiam datam exequi volens, non de iure, ſed de facto procedit.*

2 *Appellatio conſeruat ſtatum appellantis ante ſententiam.*

3 *Poſt appellationem Iudex vt priuatus habetur.*

4 *Et maiore Iudici ſubeſſe dicitur.*

5 *Et oppreſſus, quin & quicumque alius priuatus, etiam armis obſiſtere poteſt.*

6 *Et tenetur ex charitate.*

7 *Multo magis tenetur Princeps.*

8 *Et tunc Princeps non exercet iuriſdictionem, ſed facto contra factum vtitur, debet tamen procedere cum moderamine inculpatæ tutela.*

9 *Data facultate reſiſtendi violentia conſentur data media.*

10 *Poſt rogatiuas literas Princeps non eſt in culpa de his, quæ ſequuntur.*

11 *Sed qui noluit preces admittere.*

12 *Appellatio debet eſſe ad Iudicem ſuperiorem in eodem ordine.*

13 *In caſu extraordinario poteſt eſſe ad Iudicem in diuerſo ordine.*

14 *Reges Hiſpaniæ vis arcendæ facultatem non habent ex lege Hiſpana.*

15 *Nec ex lege communi.*

16 *Nec conſuetudine communi.*

17 *Sed ex iure naturali, & conſuetudine naturali.*

18 *In hoc non poteſt Princeps ſibi praiudicare, nec à Papa diſpenſari.*

19 *Lex in recopilat. loquitur de iure naturali, & conſuetudine naturali.*

20 *Dicta lex Regibus vis arcendæ facultatem præbens, ius naturale tantum refert, non ius nouum inducit.*

21 *Ius naturale inter leges ciuiles appoſitum, reſtat naturale, non efficitur ciuile.*

22 *Reges ſolum poſſunt admittere recurſus Eccleſiaſticorum in caſu extraordinario neceſſitatis ſi ſuperior Eccleſiaſticus abſit, vel nolit auxilium præſtare.*

Tertiò obiicies ex eodem Curtelllo, cùm Iu- 9
dex ſiue laicus, ſiue Eccleſiaſticus appellationem denegat, ac ſententiam omni effectu iuridico ex appellatione ſuſpenſam per fas, vel nefas exequi vult, iam non iure, ſed facto procedit, ſeu non vt Iudex, ſed vt priuatus agit; quia per appellationem omnis eius iuriſdictio in cauſa illa euanuit, ac ad ſuperiorem ipſo iure tranſlata dicitur, ne ipſe, qui deciſit, aliquid innouare poſſit, *l. 5. ff. nil noui appellat. pendent. l. ſciendum*, ibi: *Omnia in eodē ſtatu, ff. de appell. recip. l. appellat. cod. de appellat. & l. 1. ff. ad ſen. Conſ. Turpill. §. vlt.* ibi: *Prouocationis remedio cōdemnationis extinguitur pronunciatio.* Vnde cùm eſſe Iudex deſinat ſpoliare dicitur, Bero *conſil. 246. n. 56. l. 16. quaſt. 3.* Loffred. *conſil. 47. n. 55.* & quidquid agit, dicitur de facto fieri, & tamquam à priuato, ſicuti dicebam & habetur *in cap. cum dilecta, de reſcript. cap. 10. de prebendis in 6. & cap.* Piſania, *de reſtit. ſpoliat. &* tradunt S. Th. *2.2. quaſt. 69. ar. 4.* gl. *in capite cùm plures de reſtit. ſpoliat,* Abb. *in cap. cauſam, de iud.* Franc. *in cap. cum teneamur, numer. 8. cap. ad hæc, in princip. & cap. ſæpe eodem tit.* & Lancell. *de attentatis appellatione pendente part. 2. cap. 12. ampl. 17. num. 9. & ampliat. 20. per totam.*

Hinc appellatio conſeruat ſtatum appellan- 2
tis ante ſententiam, Doctores, quos citat, & ſequitur Lancellott. *cit. cap. 12. in præfat. num. 791 & ſeqq.*

Hinc etiam ei, qui iam ſuo munere functus, eſt 3
ac

àc In eà cauſa,atteota prouocatione,ſicut priuatus
habetur,iuſtè,ac licitè citra pœnæ alicuius incur-
ſum , etiam manu,ac armis obſiſti poteſt,tum ex
iure Caoonico , *ex cap.dilecto,de ſent.excomm.in 6.*
& traduot Innoc.Abb.& Felin. *in cap ſi quando de
offic..de'eg.* Guid. Papa *de appellat.q.*120. *column.* 7.
Lancellot.*par.*2 *cap.*12.*ampl.*20.tum ex iure ciuili,
ex *l.quoniam Iudices, Cod.de appellat.* Et tradũt Bald.
in l.ad dictot,Cod de Episc.audient. Angel. *in l.addi-
ctis Cod. de appellat.* Catel Cotta *in memorabilibus
ver. appellatio interpoſita fol.* 29. Maranta *in ſpecul.
diſp.*1.*n.* 38.& Roland.*conſil num.*6.*lib.*1.quia effici-
tur Index ineompetens ex prouocatione , Card.
Ludouiſ.*deciſ.*336.& S.Th.*cit.ar.*4.vbi ait quod ta-
lis Iudex aſſimiletur latroni,eique liceat reſiſti ſi-
cut latroni.

Hinc etiam,ſiue ipſi à Deo,ſiuè à iure poteſtas
4 indicandi tributa ſit,ſemel quod ex ipſo intercedit
appellatio,maiori Iudici ſubeſſe dicitur;cuius iu-
riſdictioni fauendum eſt;quia ad ipſum negotium,
iure diſponente,deuoluitur,& ſic non peccat,qui
reſiſtit iudici à quo , dum maiori parere eligit , S.
Auguſtin.*cap.*94.*qui reſiſtit,*11.*quaſt* 3.ibi: *Non vti-
que contemnis poteſtatem , ſed eligis maiori ſeruire;nec
hinc debet minor iraſci,ſi maior prælatus eſt.* S Th.*in*
2.*diſt.*44 *q* 2.Silu.*ver.Obedientia,*Corduba *l.*3.*q.*12.
*reg.*3.& Bellarmin. *de Rom. Pontif. lib.*2.*cap.*29. ex
Apoſt.ad Rom *cap.*13.*Omnis anima poteſtatibus ſu-
blimioribus ſubdita ſit* , ponderando verbom ſubli-
mioribus tamquam comparatiuè ad minus ſubli-
mes prolatum.

Quod ſi Iudici ſic de facto procedenti(in caſu,
quo Iudex promptus non adſit,vel denget auxi-
lium,ſicuti rectè limitant doctores, quos citat,&
ſequitur Ioannes de Lignano *in tract.de bello cap.*
177.& Menoch. *de arbitr centur.*6.*caſ.*527.)obſiſte-
5 re poteſt oppreſſus ,quin & quicumque alius pri-
uatus ex charitate,& tenetur,ſi commodè poteſt,
cap.dilecto , de ſent.excomm.in 6. ibi : *Et quidem cùm
liceat cuilibet ſuo vicino,vel proximo pro repellenda ip-
ſius iniuria ſuum impartiri auxilium,immò ſi poteſt,&
6 negligit , videatur iniuriantem fouere,ac eſſe particeps
eius culpa.* Et docent S.Th.*opuſc.*19.*cap.* 16.Caiet.
2.2.*qu.*4. *ar.*2.Victor.*relect.de Indis,*2. *numer.*17.&
Baldellus *lib.*5.*diſp.*40.*numer.*12 multò magis ob-
7 ſiſtere poterit , quin & tenebitur Princeps, iuxta
illud S.Auguſtini *lib.*1.*cap.*7.*contra Parmen.* ibi: *An
dicunt fortè iſti , non ad Imperatorum poteſtatem hac
coercenda,vel punienda pertinere debere.* Et ſtatim: *An
iuſtior eſt priuata reſiſtentia,quàm Regia diligentia?* Et
tenent Doctores quos citat,& ſequitur Riueglus
deciſ. 30. *Dolani Senatus* , Salgad. *de protect.par.*1.
*cap.*3.*prælud.*3.*num.*113.Baldell.*cit.diſp.*40.*num.*12.
ibi: *Quamuis vnuſquiſque priuatus hoc ipſo iure incul-
pata defenſionis poſſit licitè eſſe paratus ad ſe,vel quem-
cumque alium innocentem defendendum ; & ſtatim
recurrere,quo accurrit actualis aggreſſio,vel vis illata:
ipſa tamen Reſpublica , & ipſe Princeps licitè poteſt
etiam aliquid amplius , id eſt , prouidere,cauere,ne fiant
aggreſſiones,& ne vis inferatur,* Salzed. *de leg. polit.
lib.* 1.*cap.*7.§.1.*num.*103.*fol.*72.& alij paſſim ; quia
Princeps non impetu fertur,ſed cognita iniuria,
vim pro modo illius repellit ; ſubditi autem iore
proptia ſæpius obcæcarentur, ac fortè debitæ , &
iuridicę executiooi reſiſterent:cùm,ſi reſiſtere cui-
que Iudicibus ob iniurias datum eſſet, prætextu
iniuſtitię,vnuſquiſque iuris executioni ſe obiice-
ret,& indies tumultus orirentur in damnum Cõ-
mnnitatis ; Doctores,quos citat,& ſequitur Mo-
dernus *de iure belli lib.* 1. *cap.*3 *n.*3.*& cap.*4.*num.*2.
tùm quia cùm Princeps ob dictam cauſam prohi-
beat,quod ſubditi reſiſtant,& facti vim arripiant,
teoetur ſaltem propter hoc ipſe eis ſuccurrere,ne
vim patiantur;tum quia Princeps eſt communita-
tis pater ,patronus,& defenſor,& ſic tenetur ſub-
ditos,tamquam filios,& clientes,ſi vim patiantur,
defẽdere,& à vi relenare;eodem penè modo , quo
quilibet paterfamilias teoetur , vel ſeruos defeo-
dere,& à vi liberare,ſi fortè vis filiis,vel ſeruis ſuis
inferatur,*l.*1.§.*aut per ſemetipſum,ff.de iniur.*ibi: *Spe-
ctat ad nos iniuria , qua fit his,qui vel poteſtati noſtra,
vel affectui ſubiecti ſunt.*

Itaque ex dictis multò magis obſiſtere poterit,
& tenebitur Princeps,noo quidem iuriſdictiooem 8
exercendo (quia aduerſus factum non requiritur
iuris exercitium,)licet aliquãdo ius factum teo-
cet,*l.*1.§.*hoc edictum ff.de ventris.nomine* , & *ibi* Do-
ctores,Lancell.*de attent.*3.*par cap.*23 *tit.de proceſſu
in cauſa attentorum,num.*46.Bellarmin.*lib.*2.*de Con-
ciliis cap.*10.ibi: *Ad reſiſtendum , & vim vi repellen-
dam non requiritur aliqua propriè auctoritas.* Baldell.
*diſp.*40.*n.*10.& Barboſa io Axiomatis huius exor-
natione *cap.*95.*n* 26.*&* 35.)ſed alio facto vtendo,
id eſt , factum defenſionis opponendo, iuxta *cap.
noſtri,*23.*q.*3.ibi: *Noſtri aduerſus illicitas , & priuatas
veſtrorum violentias à poteſtatibus ordinatis vltionem
petunt,non quod hos perſequantur,ſed quia ſe defendunt*
vti docent communiter ſcriptores Hiſpani, quos
citat , & ſequitur Salzed. *lib.* 5.*cap.* 7.*numer.*204.
& ſeq.

Idque cum moderamine inculpatæ tutelæ,in-
tercedendo primum ,& per rogatiuas literas inſi-
nuando Iudici Eccleſiaſtico,quod ſibi ſubditorum
appellationes recipiat , io quantum violentia re-
quirit,iuxta *cap. vt fama,*33.*de ſentent. excomm.*ibi:
*Dum tamen non amplius eorum violentia ſe extendat
quàm defenſio,vel rebellio exigit clericorum;*& tradunt
Suar. *contra Regem Angl. lib.* 4.*cap.*34.*n.*32.& Bal-
dell.*cit.diſp.*40.*n.*12.

Data enim facultate reſiſtendi,& obuiandi vio-
lentiæ cenſeotur data media,ſine quibus non pro- 9
deſſet,Suar.*loco cit.lib.*3.*cap.* 16. *num.*42.*& lib.*3.*de
Primatu Summi Pontificis cap*...*n.*4.Baldell. *cit.diſp.*
40.*n.*12.& Diana *par.*1.*tract.*1.*reſol.*53.quapropter
poſt preces Princeps oon eſt in culpa de his,quæ
ſubſequuntur , ſed qui noluit preces admittere, 10
cùm debuiſſet,ex traditis per Salas *de legib diſp.*7. 11
*ſect.n.*15 Leſſ.*de iuſt.& iur.lib.*2.*cap* 46 *in fin.*Sãch.
*lib.*1.*Moral.cap.*5.*nu.*8.Azor.*lib* 5.*c.*14.*q.*2.Baldell.
*lib.*3.*diſp.*8.*&* 9.*& lib.*1.*diſp.*32.Megal.*par.*3.*lib.* 3.
*c.*19.*n.*6.Booac.*de legib.to.*2.*diſp.*1.*q.*1.*punct.* 7.§.4.
*n.*12.& Salzed. *lib.*1. *cap.* 7.§.1.*num.* 208.quia cum
Eccleſiaſtici Iudices,vbi preces ſunt iuſtæ,& Prin-
cipum petitiones ad publicam quietem dirigun-
tur,acquieſcere dictis eorum ,ac recedere à vi te-
neantur,iuxta *cap.iam verò,*23.*quaſt.*3.ſi renuunt,
dicuntur ipſi cauſam his,quæ ſequuntur,præbere,
ſicuti de auctore rixæ eſt text. *in l. quemadmodum
§.fin.ff.ad leg. Aquil.& in l.*2.*&* 3.*Cod.ad leg.Cornel.
de ſicariis,& cap.de catero,*11.*de homicidio caſuali.*

Reſpondetur,hæc,quæ obiicit Cortellius, vera
eſſe , ſi appellatio fiat ad Iudicem ſuperiorem in
eodem ordine,Eccleſiaſtico ſcilicet,vel laicali,ſe- 12
cus ſi fiat ad Iudicem ſuperiorem in diuerſo ordi-
ne;qoia ad hominem , vera illa oon ſunt,ſi laicus
oppreſſus à Iudice laico,non appellet ad Iudicem
Superiorem ſimiliter laicum, ſed ad Iudicem ſu-
periorem Eccleſiaſticum ; quod ſi quando recurri
licet ad Iudicem in diuerſo ordioe,id eſt ſolum in
caſu extraordinariò neceſſitatis ; cùm ſcilicet Iu-

13 dex in eodem ordine promptus non adeſt, vel denegat auxilium,& ipſemet Curtellius *numero 29.* ait:quapropter ſubdit, quod Reges Hiſpaniæ vis arcendæ facultatem non habeant ex lege Hiſpana (quæ in recopilatione nouiſſima habetur *in l.36. tit.5 lib.2.*)nec ex lege communi,vel conſuetudine communi(de qua aliqui videri poſſet *in dict. l.36.* mentionem fieri,ibi:*Ex que tam de iure, tam de conſuetudine immemorabil ad nos ſpectat occurrere violentiis per Iudices Eccleſiaſticos, vel alias perſonas admiſſit,in cauſis per eos cognitis, in non admittendo appellationes ab eis legitimè interpoſitas*)ſed ex lege naturali,& conſuetudine naturali, ſicuti mox infrà dicetur.

14 Quod autem Reges Hiſpaniæ dictam facultatem vis arcendæ non habeant ex lege Hiſpana, probat; quia hæc nullatenus valet, nec ius facit contra Eccleſiam,& Eccleſiaſticos, ex *cap. Eccleſia S. Mariæ de conſtit.* Siquidem quæcumque lex ciuilis,vel Principis conſtitutio, prout talis ſuper cognitione Eccleſiaſticarum cauſarum aliquid validè ſtatuere defectu poteſtatis non poteſt, vt benè determinauit Pontifex *in dict.cap. Eccleſia, de Conſtitut.* idque ſiue quia materia huiuſmodi pertinet ad diuinum ius,cui humanum famulari tenetur, ſiue quia ſemel cognitione cauſarum clericalium per Imperatores renunciata, & per Pontifices acceptata,ac inter Canones relata,& nouo iure Pontificio firmata non potuit aduerſus huiuſmodi renunciationem regreſſus dari; *ex leg. quæritur,§.ſi venditor,ff.de adif.edict. leg. Herennius, ff. de euict.cap.1 de renunc.in 6.*& gloſ. *in cap.quam periculoſum,7.q.1.& in l.g.ab omnibus,Codic.de fideicommiſ.*poſtquàm enim ſemel Eccleſiæ priuilegia ab Imperatore conceſſa ſunt, in Eccleſiæ libertatem committitur,ſi contra illa ſtatuatur, *cap. nouerit, 49.de ſent.excommun.*vbi Innocent.Papa.*n.*2.quamuis in fauorem Eccleſiæ, & Eccleſiaſticorum id fiat,ſi Pontificis conſenſus deficiat, *c. bene quidem, 96.diſt.*ex quo ſumptum fuit dictum cap. *Eccleſia S. Mariæ,de Conſtitu.* vt rectè adnotauit *ibi* Innocent.IV.

15 Item quod Reges Hiſpaniæ facultatem vis arcendæ non habeant ex lege communi,probat,quia talis lex, ſeu tale ius ibi relatum nuſquam inter Canones reperitur,incluſis etiam duobus Hieronymi,& Iſidori locis à Gratiano relatis *in c. Principes ſeculi,& cap.Regum officium*,cùm nec Hieronymus,nec Iſidorus,nec Gratianus legis condendæ facultatem habuerint:quod ſi dicatur, dicta loca ex probatione Gregorij XIII. vim legis habere, præſertim cum eorum ſententiis. vt gloſſis,& interpretationibus ad diuinas, & Canonicas leges vtamur:ſtatim occurritur,primò ex c. 9.III.Concilij Carthaginenſis:ſecundò ex c. III. §.in cauſis, ſeſſ 25.de reformat.Tridentini Concilij: tertiò,ex Canone ſpeciali Bullæ Cœnæ,& aliis iuribus, vbi recurſus huiuſmodi improbantur, ſi ſcilicet fiant extra dictum extraordinarium caſum neceſſitatis, de quo ſupra dicebatur,

16 Item quod neque habeant ex conſuetudine cõmuni,ſcilicet poſitiua(quæ ſequitur ad ius commune poſitiuum)probat ex defectu etiam poteſtatis ex parte eam inducentium cum impatientia, & contradictione Pontificis vnitam, ex Bulla Cœnæ quotannis repetita,& præcipuè nouiſſima ex tempore Sixti V. conſuetudinem iſtam in particulari improbante,ac v um illius ſub grauiſſimis cenſuris vetante. Vnde data reſiſtentia iuris communis, illiuſque Concilio Trid.muniti, & data incapacitate Principis ſecularis præſcribere volentis, nullatenus proficit conſuetudo, etiam immemorabilis;quia ius,illudque forſan diuinum,reſiſtens,annullat omnem vſum;cùm etſi adeſſet titulus,præſcribendi cauſam non præſtaret, iuxta illud: *Non proficit titulus præſumptus, vbi nec verus iuuat*, ſiue quia Pontifex id concedere non potuiſſet, ſiue quia ſemel conceſſum,ex cauſa reuocaſſet, *in cit.c. S. Mariæ,in Trid.Concilio ſeſſ.21. cap. 3. & 20. & in cit.can. Bullæ Cœnæ.*

Conſequenter reſtat, inquit Curtellius, quod Reges vis arcendæ facultatem habeant ex iure naturali, & conſuetudine naturali (quæ ſcilicet ad ius naturale ſequitur)cui quilibet Princeps etiam ſubeſt,& obligatur ſub mortali, Sot. *de iuſt.& iur. lib.2.q.6.art.7.* Suarez *de legib,lib.3.cap.35.* Baldellus *lib.5.diſp.27.numero 2.* Giurba *in crim.conſ.1.&* Salzed.*de leg.polit.cap.7.numero 30.& 119. & ſeqq.* vbi ait,legem Hiſpanam executiuam eſſe huius naturalis iuris, remanente in ſua proprietate præcepto,probans id fieri poſſe ex Monteſino 1.2.*diſp.23. q. 3. numero 44.* quia forma, & modus non officit ſubſtantiæ,Mol.*de iuſt.lib.5 t.concl.4* & Gratian.*diſcept.213.* 17

Quin ita ſubeſt,& obligatur Princeps tali iuri, 18
& conſuetudini naturali,vt neque per Pontificem poſſit diſpenſari,*cap.quantum in fin. verſ. quidam dicunt,de iureiurand.*& docent Sot.*lib. 1.q.7.art. 3.* & *lib.4.q.3.art.1.* Victor.*relect.2.de poteſt.Papæ,& Concilij*,Suar.*de leg.b.lib.2.cap.14.n.1.*& Azor.*to. 2.lib. 4 c.18.q.3.*

Conſequenter etiam reſtat(ſubdit idem Curtel-
lius)quod de hoc iure naturali, & de hac conſue- 19
tudine naturali loquatur lex illa *36.* in Recopil. nouiſſima,de quo iure, & conſuetudine ſi loquatur lex illa,clarum eſt,legem illam tantum ius naturale Regibus vis arcendæ facultatem præbens,
referre,non autem ius nouum inducere, *arg.l.ha-* 20
redes palam,ff.qui teſtam.fac.poſſ ibi:Nihil enim tunc dat,ſed datum ſignificat;quia naturale ius inter leges ciuiles appoſitum non efficitur ciuile, ſed vt
prius manet,cùm naturalia ſint immutabilia, *In-* 21
ſtit.de iure natur.gent.& ciuil. §. ſed & naturalia quidem iura,& docent ex communi Suar.*de legib.lib.2. cap.14.numero 6.& ſeqq.* Victor.*de poteſt.Papa numer. 1.*& Couarruuias *in reg.peccatum,2. par.§. 11. n.5.* Vnde cogitur dicere Curtellius, ſi ſibi conſtans eſſe velit,Reges poſſe ſolum recurſus Eccleſiaſti-
corum admittere in caſu extraordinario neceſſita- 22
tis,ſi ſcilicet ſuperior Eccleſiaſticus,ad quem eſſet appellandum, abſit vel nolit auxilium præſtare; quia tunc ſolum locum habet ius naturale,& conſuetudo naturalis(quæ ſequitur ad ius naturale) de præſtanda defenſione naturali,ita vt ſi quid ſupra hac aſſumatur,iuriſdictio aliena vſurpetur, & immunitas Eccleſiaſtica violetur. Vide *cap.6.Dub. 10.& cap.7.dub.8.*

SECTIO V.

Quarta Difficultas eiuſque ſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo immemorabilis etiam in caſu particulari,non valet contra libertatem Eccleſiaſticam.*

2 *Conſuetudo immemorabilis tunc ſolum admittenda quando*

quando cum ea coniungitur conſtans fama, & traditio aquè antiqua, & immemorabilis, quod præceſſerit priuilegium; & quando ea integre probaretur.

3 *Conſuetudo mixta Eccleſiaſticorum & laicorum tunc Eccleſiaſticos obligat, quando non præiudicat ſacris Canonibus, vel ab illis non fuerit reprobata.*

4 *Eccleſiaſtici non poſſunt cedere Iuri ſuo, cum non poſſint renunciare priuilegium Immunitatis contra canones.*

5 *Tolerantia Pontificis in hoc caſu non eſt approbatiua, ſed tantum permiſſiua ad vitandum ſcilicet maiora mala.*

QVartò obiicies, hanc praxim ſuſtinendam eſſe Primò conſuetudine immemorabili, quæ licet non poſſit tollere omnem exemptionem Eccleſiaſticam, poteſt tamen tollere illam in caſu aliquo particulari, vt eſt de tollenda vi. Secundò, quia eſt conſuetudo coniuncta cum priuilegij fama, quę vaga, & incerta ſufficit. Tertiò, quia talis conſuedo eſt mixta laicorum, & Eccleſiaſticorum, vt de ſimili docere videtur Surdus *conſil.* 2. *volum.* 1 Tiraquell. *de vtraque retract. lignag.* §. 1. *gloſ.* 8. *num.* 173. Maynard. *de priuileg. Eccleſ. par.* 2. *ar.* 22. *numer.* 88. Collegium Bonooienſe *in reſponſ. pro libert. Eccleſ. n.* 28 qui propterea defendunt quamdã in quibuſdã locis conſuetudinem, vt ſcilicet monaſteria nõ ſuccedant. de qua conſuetudine teſtatur Peregrin. *in tract. var lib.* 6. *nu.* 77. Guillelm. de Benedictis *in cap. Raynutius numer.* 225. *de teſtament.* Boerius *deciſ.* 754. *numer* 8. Rebuff. *conſil.* 173. *num.* 11. & 12. & hoc etiam ſeruari Ferrariæ, teſtatur Rimınaldus *conſi*. 85. *num.* 38. Quartò, quia Papa hanc praxim ſcit, & tolerat, & ſic tacitè in illam conſentit.

1 Reſpondetur ad primum, conſuetudinem immemorabilem, etiam in caſu particulari, non valere contra libertatem Eccleſiaſticam, vt dicebatur *cap.* 1. *Dubitat.* 15. *ſect.* 5. & 6. & *cap.* 5. *Dubitat.* 14. & patet ex *cap. clericis*, de iudiciis, & aliis iuribus, vbi Pontifices apertè damnant conſuetudinem particularem, in caſu etiam particulari, tendentem contra Immunitatem Eccleſiaſticam.

2 Ad ſecundum reſpondetur cum Suar. *contra Regem Angliæ lib.* 4. *cap.* 34. *nu.* 17. illam doctrinam non eſſe veram, ſed tunc ſolùm admittendã, quando cum conſuetudine immemorabili coniungeretur conſtans fama, & traditio æquè antiqua, & immemorabilis, quod præceſſerit priuilegium, & quando prætereà traditio prædicta de priuilegio integrè probaretur; quod in caſu noſtro non contingit; quinimmò Ceuallos, & alij mordicùs tenent non adeſſe, neque adfuiſſe vnquam tale priuilegium. Vide loca ſupra cit.

3 Ad tertium reſpondetur cum Suar. *contra Regem Angliæ lib.* 4. *cap.* 39. *num.* 19. & Valboa *in cap.* 1. *de foro compet. n.* 6. & aliis, tunc conſuetudinem Eccleſiaſticorum & laicorum mixtam Eccleſiaſticos obligare, quando prædicta conſuetudo mixta non præiudicat ſacris Canonibus, vel ab illis non fuerit reprobata, quæ ambo adſunt in caſu noſtro.

4 Vide etiam loca ſupra cit. vbi de reſponſione ſubdebam rationem; quia ſcilicet non poſſunt alioquin Eccleſiaſtici cedere iuri ſuo, cum non poſſint priuilegio immunitatis contra Canones renunciare, cum illud non ipſis ſingulariter, ſed ſtatui Eccleſiaſtico in communi conceſſum ſit, vt patet de priuilegio Canonis.

5 Ad quartum reſpondetur, quod tolerantia Pontificis in caſu noſtro non ſit approbatiua, ſed tantùm permiſſiua, ad vitandum ſcilicet maiora mala & incommoda. Vide *loca ſupra cit.* & Rotam *in antiquis* 10. *de conſuetud.* Surd *conſil.* 301. Cochier *in vind. libert. Eccleſ. par.* 2. *cap.* 3. *num.* 8 & alios, quos ibi citabam: quin addo, quod tantum abeſt vt Põtifex in tali caſu implicitè conſentiat, vt potius ſingulis quibuſcumque annis in Bulla Cœnæ reclamet. Vide Bullam Cœnæ, & Bullam Vrbani VIII, ſuper reſeruatione Iurium Sedis Apoſtolicæ, &c *quibuſcumque præiudicialibus, Romanus Pontifex*, & quæ in *locis ſupra cit.* dicebam.

SECTIO VI.

Quinta Difficultas, eiuſque ſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Principes quidam de facto habent priuilegium à Pontifice vis arcendæ in cauſis.*

2 *Rex Hiſpaniarum quod habeat priuilegium vis arcendæ tenent aliqui Doctores.*

3 *Rex Hiſpaniarum quod non habeat dictum priuilegium alij exiſtimant, ſed putant dictam vim arcere iure Regali.*

4 *Principes quicumque habentes priuilegium à Summo Pontifice aduocandi ad ſua Tribunalia cauſas ſpirituales excuſantur ab Excommunicatione Bullæ, modo priuilegij formam ſeruent, & priuilegium non ſit reuocatum.*

5 *Reges vt poſſint habere tribunal de la fuerza, Epiſcopatus, & Beneficia conferre, & cauſas ſpirituales cognoſcere, debent habere Priuilegium à Papa.*

6 *Remoto priuilegio Papæ non ſufficit Conſuetudo, aut præſcriptio etiamſi eſſet immemorabilis cum perpetua tolerantia Pontificis.*

7 *Tolerantia non ſuffragatur in iis, quæ non ſunt quæſibilia ſine Principis conceſſione.*

8 *Conticentia, ſeu Patientia non inducit diſpenſationem in his, quæ ſunt contra Iuris diſpoſitionem.*

9 *Actus diſſimulationis duplici modo contingit, & quomodo.*

10 *Collatio Beneficiorum quamuis poſſit ex priuilegio per Papam laicis concedi; non tamen id poteſt conſuetudine, aut præſcriptione laicis acquiri.*

11 *Conſuetudo vt excuſet debet eſſe legitima, & præſcripta.*

12 *Conſuetudo præſcribi non poteſt, quoties ſubiectum eſt incapax illius rei, quæ per conſuetudinem induci prætenditur.*

13 *Regula illa, Acquiſibilia priuilegio ſunt etiam acquiſibilia conſuetudine, aut præſcriptione, vera eſt, niſi lex conſuetudinem tanquam abuſum, & corruptelam improbet.*

14 *Præſcriptio locum habere non poteſt, ſi ius faciat hominem incapacem poſſeſſionis, & conſequenter præſcriptionis.*

15 *Ius decimarum cũ ex propria inſtitutione ſua ſit Eccleſiaſticum, in laicum cadere non poteſt, niſi ex ſpeciali, & legitima Eccleſiaſtici Prælati conceſſione, aut priuilegio.*

16 *Poſſident de tempore immemorabili non tenetur titulum ſuæ poſſeſſionis allegare; cum ob temporis diuturnitatem id ſæpe difficile ſit, ſi capacitas tamen ſit in Poſſidente.*

17 Con

17 *Conſuetudo per quam inducitur præſcriptio rationabilis eſſe debet.*

18 *Limita primò, niſi talis conſuetudo ſcientia, & libera patientia ſeu permiſſione Principis adiuuetur.*

19 *Limita ſecundò, niſi talis conſuetudo præſumpto aliquo titulo iuuetur, v.g. conſtante fama priuilegij conceſſi.*

20 *Fama dat iuſtam cauſam credendi.*

21 *Data incapacitate præſcribentis, ſolus curſus temporis nil poteſt operari, vt reddat capacem eum, qui incapax eſt.*

22 *Nuda conſuetudo etiam immemorabilis non ſufficit ad probandum priuilegium in materia immunitatis, ſed requiritur ſaltem conſtans fama priuilegij.*

23 *Conſuetudo quamuis immemorabilis, ſi ſola ſit, & nullo titulo, ſeu priuilegio Summi Pontificis adiuuetur, non poteſt Eccleſiaſticæ exemptioni quidquam derogare*

24 *Eccleſiaſtica immunitas in vniuerſum tolli non poteſt per conſuetudinem; poteſt tamen in parte tolli.*

25 *Auctor probat ſuam ſententiam, vide quibus medijs.*

26 *Conſuetudo, quæ tendit contra neruum Eccleſiaſticæ diſciplinæ, vel Eccleſiæ libertatem, irrationabilis eſt.*

27 *Vbi eſt incapacitas ex parte præſcribentis, non poteſt procedere præſcriptio.*

28 *Omnis legitima præſcriptio legis adminiculo niti debet, cum ſit beneficium à iure inuentum.*

29 *Laici ex parte priuilegij capaces ſunt iuriſdictionis Eccleſiaſticæ.*

30 *Papa poteſt tollere, & reuocare immemorabilem, & legitimè præſcriptam conſuetudinem contra immunitatem.*

31 *Papa ſicut poteſt reuocare priuilegium conceſſum contra immunitatem; ita etiam poteſt reuocare conſuetudinem legitimè præſcriptam.*

32 *Ad clauem ſupremæ Poteſtatis ſpiritualis ſpectat exemptionem Eccleſiaſticam conſeruare, eandemque diminutam redintegrare.*

33 *Contra ſupremam poteſtatem in ſpiritualibus non poteſt vnquam fieri præſcriptio.*

34 *Summus Pontifex ex graui cauſa poteſt reuocare etiam concordata cum Principibus laicis.*

35 *Concordia in gratuitis priuilegijs fundata, reuocari poteſt.*

36 *Caſus reuocationis in priuilegij conceſſione ſemper intelligitur exceptus, dummodo tamen parti priuilegiatæ compenſatio damni fiat.*

37 *Papa ſine iuſta cauſa non poteſt exemptioni renunciare; cum ſit in maximum bonum Eccleſiæ, & forſitan Diuino iure introducta.*

38 *Conſuetudo trahendi cauſas Eccleſiaſticas ad laica tribunalia videtur per Bullam Cœnæ reuocata.*

39 *Iudices laici cauſas Eccleſiaſticas ad ſuum tribunal trahentes, vel illarum executionem impedientes, à peccato, & à cenſura Bullæ non excuſantur.*

40 *Lex poſterior vniuerſalis non derogat priuilegio anteriori ſpeciali; ſi reuera illud conceſſum fuerit à Pontifice alicui Principi ſæculari.*

1 QVintò obiicies, de facto quoſdam Principes habere à Pontifice priuilegium vis arcendæ in cauſis.

Reſpondetur, tranſeat antecedens: nam ſic non 2
improbabiliter de Rege Hiſpaniarum tenent Bañez 2.2.*quæſt.*67.*art.*1. Clarus *lib.*5. §. *vlt. quæſt.*36. *num.*26. Menoch. *de retinenda poſſeſſ. remed.*3. *n.*354. Bellarmin. *in tract. de Summo Pontifice*, *c.*35. Suarez *de immunit. lib.*4. *cap.*34. *n.*43. & alij: quamuis Ceuallos *in cit. tract. de cognit. per viam violentiæ gloſſ.*6
& alij vbi ſupra contendant, Regem Hiſpaniarum 3
illud non habere, ſed vim dictam arcere ex iure regali; & ſic dum praxim Tribunalis *de la Fuerza* defendere, & à peccato, & cenſura excuſare conantur, excuſationis cauſam auferunt, cùm negent, Regem Hiſpaniarum, vel ipſius miniſtros, ac magiſtratus id efficere ex priuilegio, vel ex conſuetudine fundata in priuilegio; & alio modo efficere id non poſſint ex dictis: quapropter cum ſupradictis Doctoribus contra Ceuallos, & alios
dicendum potius eſt, Regem Hiſpaniarum adeò 4
iuſtum, & pium à Summo Pontifice tale priuilegium habere, quod quicumque Principes à Summo Pontifice habent, ab excommunicatione Bullæ Cœnæ excuſantur, aduocando ad ſua tribunalia cauſas ſpirituales, modò priuilegij formam ſeruent, & modò priuilegium reuocatum non ſit, de qua re vide *ſupra tit. cap.*1. *dubit.*15 *ſect.*5. & 6. & *cap.*5. *dub.*14. *ſect.*8. & *ſeqq.* vide etiam Bullam Vrbani VIII. ſuper præſeruatione Iurium Sedis Apoſtolicæ, & inferiorum Eccleſiarum; perſonarúmque Eccleſiaſticarum, à quibuſcumque præiudicialibus, quæ incipit, *Romanus Pontifex.*

Et quod de priuilegio vis arcendæ in cauſis dixi, idem etiam dico de priuilegio conferendi Epiſcopatos, & alia beneficia, necnon & de priuilegio cognoſcendi quaſcumque alias cauſas ſpirituales.

Vt igitur Reges tribunal *de la Fuerza* habe- 5
re, Epiſcopatus, & beneficia conferre, vel alias cauſas ſpirituales ſimiles cognoſcere poſſint, requiritur priuilegium à Papa conceſſum.

Nec ſufficit, illo remoto, vlla conſuetudo, aut 6
præſcriptio, etiamſi eſſet immemorabilis, cum perpetua tolerantia Pontificis: nam cùm verſemur in 7
his, quæ non ſunt quæſibilia ſine Principis conceſſione, tolerantia non ſuffragatur; hæc enim eſt 8
tantùm ſimplex conticentia, ſeu patientia, quæ nunquam inducit diſpenſationem in his, quę ſunt contra iuris diſpoſitionem, vt eſt *text. in cap. cùm iamdudum, de præbendis*, & ibi *gloſſ.* ea ſiquidem conticentia intercedit ad euitanda tantum ſcandala, quæ ſequi poſſent in procurando auferri huiuſmodi abuſus, vt rectè tradunt Doctores *in cap.*2. *de præbendis*: quandoquidem crimen publi-
cum diſſimulare dupliciter contingit, vno modo 9
ipſum actum criminis non prohibendo cùm prohiberi poſſit, & ſic Eccleſia non ſuſtinet, nec diſſimulat, immò prohibet in Canonibus ſupra citatis: altero tranſgreſſorem talis prohibitionis non puniendo; & ſic Eccleſia diſſimulat propter difficultatem correctionis: multa enim tolerantur, quę ſi in iudicium deducerentur, exigente iuſtitia non tolerarentur, vt dixit textus ſupra allegatus *in cap. iamdudum, de præbend.* vide Rotam in vna Aquinenſis Monaſterij die 26. Ianuarij 1601. coram Illuſtriſſimo Seraphino. vide Turrecrematam *in Canon. ſingula, num.*8. *diſt.*89. Zabarell. *conſil.*57. *num.*2. Riccium *in prax. tom.*4. *reſol.*137. & Doctores, quos citat, & ſequitur Silua *de beneficiis p.*2. *q.*24. *num.*16. vide etiam Tuſchum *tom.*4. *concl.*452.
*n.*28. vbi rectè ait, quòd quamuis ex priuilegio 10
concedi

concedi poſſit laico per Papam collatio beneficio-
rum & ſimilia,non tamen poteſt id conſuetudine,
aut præſcriptione acquiri ; quia laici ſunt incapa-
ces iuriſdictionis Eccleſiaſticæ;quam Tuſchi opi-
nionem Probus *in addit.ad Ioannem Monachum*
*cap.2.preben.num 7.& 8.in 6.*aſſerit eſſe communem
11 & ratio huius opinionis eſt ; quia vt conſuetudo
excuſet,& valeat,debet eſſe legitima,& præſcrip-
12 ta,conſuetudo autem præſcribi non poteſt,quo-
ties ſubiectum eſt incapax illius rei,quæ per con-
ſuetudinem induci prætenditur , vti notant Pa-
normit. & Felinus *in cap. cauſam de praſcript.* & *in*
*cap.4 de conſuetud.*Decianus *in tract.crimin. to.1.lib.*
*5 cap.9.num.*14.& alij communiter:cùm ergo laici
ſint incapaces iuriſdictionis ſpiritualis , & Eccle-
ſiaſticæ , ex *cap. cauſam , de praſcript. & cap. ſolita,*
de maior. & obedient. ſequitur , ipſos non poſſe
hanc iuriſdictionem per conſuetudinem acquire-
re.Ex quibus apparet,non poſſe prætextu conſue-
tudinis Iudices laicos ſe tueri,& excuſare,& ideo
ſubdit Tuſchus *vbi ſupra num.*44. quod omnes ſi-
miles caſus:qui ſunt,prout atteſtantur Doctores,
ex conſuetudine alicuius Regni , vel prouinciæ,
ſunt contra ius commune;& ſic ſuper eis non po-
teſt fieri fundamentum,niſi quia ſic de facto ſerua-
tur.Vnde talis conſuetudo,vel præſcriptio , etiam
immemorabilis,non valet.

Dices,immemorabilis conſuetudo eſt ſufficiens
indicium , quod ex legitimo priuilegio inchoata
fuerit ; quia præſumitur honeſta : nam cùm non
poſſit probari mala,præſumitur bona:ergo &c ita
multi Iuriſtæ,quos ſequitur Pereira *de manu.regia*
*par.2.cap.60.n.*18.Et ratio vlterius eſt ; quia quid-
quid per priuilegium,aut diſpenſationem Princi-
pis obtineri poteſt , id etiam per conſuetudinem
temporis immemorabilis introduci poſſe videtur;
quia tanti temporis poſſeſſio,vel conſuetudo facit
præſumptionem tituli,ſeu priuilegij,ſicuti colli-
gunt Doctores ex *cap.1 .de praſcript.in* 6.ergo ſi ſi-
mus in caſu,ſeu facto aliquo,quod neque iuri na-
turali,neque diuino repugnet,quo minus ſaltem
per ſummi Pontificis conſenſum , ac priuilegium
cohoneſtari poſſit,verbi gratia vt laici iuriſdictio-
nem aliquam in Eccleſiaſticos exerceant , vel iis
aliquam collectam imponant ,vel clericales deci-
mas poſſideant,vel in eadem Eccleſia duæ digni-
tates ſimul cum canonics obtineantur,&c. ſequi-
tur in eiuſmodi caſibus conſuetudinem immemo-
rabilem introduci poſſe.

13 Reſpondetur,antecedens verum eſſe,& regulam
illam , *Acquiſibilia priuilegio, ſunt etiam acquiſibilia*
*conſuetudine,aut praſcriptione,*veram eſſe,niſi lex cõ-
ſuetudinem , tanquam abuſum , vel corruptelam
improbet,ſicuti ex communi notanit Felin.*in cap.*
*accedentes,num.*15*.de praſcript.* ibidem Abb. *num.*3.
& in c.quanto,de conſuetud.num. 2. *& in cap.vlt.eod.*
*num.*15.Rochus *ſect.4.numer.*33. Crauett.*de antiq.*
*temp.par.*4.§*.materia iſta,num.* 94. Caniſius *tract.de*
*diminis,cap.*13. *num.* 5.Maſcar.*concl.* 1371. *num.*32.
14 & colligitur clarè ex *cit.cap.1.de conſuetud in* 6.nam
præſcriptio locum habere nun poteſt,ſi Ius faciat
15 hominem incapacem poſſeſſionis,& conſequenter
præſcriptionis , vt videre eſt in iure decimarum,
quod cùm ex propria inſtitutione ſua Eccleſiaſti-
cum ſit , in laicum cadere non poteſt ,niſi ex ſpe-
ciali,& legitima Eccleſiaſtici Prælati conceſſione,
aut priuilegio,*cap.prohibemus,cap.dudum,de decimis*
*cap.cauſam que,de praſcript.c.decimas lib.*16*. quaſt.*7.
ergo niſi quis cum præſcriptione talis tituli poſ-
ſideat,numquam poteſt præſcribere; quia incapax
poſſidendi,eſt etiam incapax præſcribendi, ſicuti
dicebam *ſupra* , & docent gloſſ. Abb. Felin. & alij
communiter in *cit.cap.cauſam vnde,*& gloſſa recep.
*in cap.1.de praſcript.in 6 ver.non extat,*Abbas *in cap.*
peruenit.num. 3.*de cenſib.* Couarr.*reg. poſſeſſor,par.*2.
§.3.*num.*8. Vnde & dixerunt,quod,tamen ſi is,qui 16
poſſeſſionem temporis immemorabilis oſtendere
poteſt,non teneatur titulum allegare,cùm ob tem-
poris diuturnitatem id ſæpe difficile ſit,atque ipſa
tanti temporis continuata poſſeſſio ius tribuat, id
tamen intelligendum ſit tantùm , ſi capacitas ſit
in poſſidente. Quæ ratio ſimiliter locum habet,
quotieſcumque Iura aliquam conſuetudinem,tã-
quam irrationabilem,damnant:nam hoc ipſo red-
dunt eam inefficacem ad præſcriptionem indu-
cendam,quandoquidem conſuetudo,per quam in- 17
ducitur præſcriptio,rationabilis eſſe debet,*cap.vlt.*
de conſuetud.

Quamuis excipiendum ſit primò, niſi talis cõ- 18
ſuetudo ſcientia,& libera patiẽtia ,ſeu permiſſione
Principis adiuuetur ; ſicuti notauit Rochus *loc.*
cit.& Abb,*in cit.c.accedentes,n.*3.quod an ſit in caſu
noſtro dicam infra.

Excipiendum ſit ſecundo,niſi talis conſuetudo 19
præſumpto aliquo titulo iuuetur,verbi gratia cõ-
ſtante fama priuilegij conceſſi,quod temporis diu-
turnitate amiſſum ſit:nam fama dat iuſtam cauſam 20
credendi,vt ait Abb.*cap.de quarta num.* 10. *de pra-*
ſcrips. tunc enim præſcribens non fundatur in
mera poſſeſſione,aut conſuetudine , ſed in titulo
ex quo capax fiat poſſeſſionis , conſuetudinis , ac
denique præſcriptionis cum bona fide,ſicuti rectè
notauit Grauett.*loco cit.*& Maſcardus *concl.* 1171.*n.*
32. vbi ait,quod data incapacitate præſcribentis, 21
ſolus curſus temporis nil poteſt operari,vt reddat
capacem eum,qui incapax eſt:quare tunc opus eſt,
vt allegetur titulus priuilegij,aut exemptionis ; &
ad probationem talis tituli ſufficiet probare lap-
ſum temporis,cuius initij memoria non extet ; ſi
nimirum teſtes adſint , qui dicunt , ſemper fuiſſe
conſtantem famam , tale ius alicui competere ex
ſpeciali conceſſione feudi,vel Apoſtolici priuile-
gij;eaque ratione,& præſcriptione iuris aliquem
poſſediſſe à tempore,cuius initij etiam ex audit u,
ſeu relatione maiorum , nulla ſit memoria :atque
ita etiam docet Felinus in *cit. cap. cauſam* , Silu.
ver.decima quaſt. 10. *dict.*2.Suar.*de relig.to.*1*.tract.*
2.*lib.*1*.de decimis,cap.*27. Peregrin. *de iure fiſci libr.*
4*.tit.* 8. Gabrielius *libr.* 5. *de praſcrips. concl.* 1.
num. 18. quod , an ſit in caſu noſtro,videant,qui
aſſerunt.

Reſpondetur itaque ad argumentum,ſolam ,& 22
nudam conſuetudinem , etiam immemorabilem
non ſufficere ad probandum priuilegium in tali
materia;quia illa regula non procedit in conſue-
tudine reprobata per legem ,& ratio vlterius eſt,
quia priuilegium hoc eſt valde odioſum,& diffici-
le,& rarò conceditur , quapropter niſi legitimè
probetur,non præſumitur;& ſic ſolus vſus,quan-
tumuis antiquus,non probat ſufficienter ius, ſeu
priuilegium in tali materia,

Confirmatur,quia alioquin omnes immemora-
biles conſuetudines contra libertatem Eccleſia-
ſticam , quas communiter improbant Doctores,
admittendæ eſſent , quia probarent priuilegium,
quod per omnes eſt abſurdum , Ergo dicendum,
quod vltra immemorabilem vſum, requiratur ſal-
tem conſtans fama priuilegij,ad hoc vt tales con-
ſuetudines excuſent à mortali ,& cenſuris. Vide
præter Doctores ſupra citatos Aufrerium *tract. de*
poteſtat.

Digitized by Google

poteſt. ſecular. in Eccleſiaſt. concl. 4. fallent. 11. & 13. Bueſaium *lib. 2. conſil. 44. num. 12.* & Suarez *contra Regem Angl. lib. 4. cap. 32. & 34. n. 47.* & alios mox infra citandos.

23 Dico igitur breuiter, quod conſuetudo, quamuis immemorabilis, ſi ſola ſit, & nullo titulo, ſeu
priuilegio Summi Pontificis adiuuetur, non poteſt Eccleſiaſticæ exemptioni quidquam derogare;
atque ita docent Doctores in *cap. clerici*, vbi Abb. *num. 5. & 6. de Iudiciis*, Baldus in *rubr. Auth. caſſa, Codic. de ſacroſ. Eccleſiis*, *gloſſ. in cap. vlt. de conſuetud.* Abb ibidem *numero* 5. Lupus *de libert. Eccleſ. par. 1. q. 6.* Martha *de iuriſdict. par. 4. caſ. 63. & 64.* M. Antonius Gabrielius *lib. 5. de praſcript. concl. 1. numero 9.* Azor. *tom. 1. lib. 5. cap. 13. quaſt. 8.* Tanner. *lib. 2. defenſ. Eccleſiaſt. libertatis, cap. 16.* & alij, quos ſupra citabã;
quamuis huic communi Doctrinæ ex parte contradicunt Couar. *in quaſt. cap. 31. num. 5.* & Clarus *lib. 5. ſentent. §. practica crimin. q. 36. num. 3.* vbi aiunt,
24 quod, licet Eccleſiaſtica immunitas in vniuerſum
tolli non poſſit, per conſuetudinem, poteſt tamen
in parte tolli; vt ſcilicet in certis cauſis Poteſtas
laica exerceat iuriſdictionem, quæ alioquin ad Eccleſiaſticos propriè ſpectat.

25 Sed probatur dictum noſtrum; quia ſi conſuetudo Eccleſiaſticæ immunitati derogare poteſt, vel
id eſt per modum reuocationis, interueniente
ſcientia, ac patientia, & ſic tacito conſenſu Summi Pontificis, vel id eſt per modum legitimæ præſcriptionis, quæ etiam ignorante Principe, aduerſus legem fieri poteſt; non primum, quia ſatis cõſtat ſummum Pontificem huiuſmodi conſuetudinibus non præbere tacitum conſenſum approbatiuum; quin potius eas quotannis in Bulla Cœnæ reprobare, & damnare; quamuis interdum toleret, quia ob periculum maioris mali efficacius reſiſtere, & prohibere non poteſt: non ſecundum, quia conſuetudo, quæ vt irrationabilis damnata eſt, nõ poteſt viâ præſcriptionis legem abrogare (ſicut cõſtat ex *cap. vlt. de conſuetud.* & ſupra dicebatur) conſuetudo autem aduerſus Eccleſiaſticam libertatem tanquam irrationabilis, paſſim in iure damnatur, vt videre eſt *Auth. caſſa, Cod. de ſacroſ. Eccleſ. cap. 1. c. ad noſtram, cum ſeq. de conſuetud. c. cum terra, de elect. c.*
26 *clerici de iudic. c. nouerit de ſent. excomm.* ergo, &c. vnde *gloſſ. in cit. c. clerici, & in cit. c. vlt.* & ibid. Abb. pro regula tradunt, quod conſuetudo irrationabilis eſt, quæ contra neruum Eccleſiaſticæ diſciplinæ, vel Eccleſiæ libertatem tendit.

27 Confirmatur, quia vbi eſt incapacitas ex parte
præſcribentis, non poteſt procedere præſcriptio,
ſed laici ſunt incapaces iuriſdictionis ſuper Eccleſiaſticas perſonas, ſicut & aliorum iurium ſpiritualium, verbi gratia iuris decimarum, Eccleſiaſtici beneficij, & ſimilium: ergo non poſſunt eam via præſcriptionis comparare.

28 Confirmatur ſecundò, quia omnis legitima præſcriptio legis adminiculo niti debet, cum ſit beneficium à iure inuentum, & impertitum, ſed præſcriptio contra Eccleſiæ libertatem à nulla lege adminiculum habere poteſt: non enim à lege ciuili, cùm hæc limites ſuæ poteſtatis excedere non poſſit: neque à Canonica, cùm ſacri Canones, eorumque auctor Papa, ſemper reſiſtant, ergo, &c.

29 At quoniam Papa per ſpeciale priuilegium, ob
iuſtam cauſam, datum alicui Principi ſeculari, ex parte aliqua derogare poteſt Eccleſiaſticæ exemptioni, vt proinde ex vi talis priuilegij capaces ſint laici iuriſdictionis in perſonas Eccleſiaſticas; ſecundùm limites conceſſionis: ideò ſi titulus priuilegij exhiberi non poteſt, ſed tamen conſtãs ſemper fama ac traditio fuerit de accepto priuilegio, ideoque laici iuriſdictionem aliquam in Eccleſiaſticos exerceant, fundantes ſe non in mera conſuetudine, quippe quæ iuribus reprobata eſt, ſed in titulo rationabiliter, ac bona fide præſcripto, tunc præſcriptioni locus eſſe poteſt per tempus, cuius memoria non exiſtat, ſicuti ſupra dicebatur, & præter alios docet Suar. *cit. cap. 34. num. 17.* Quod, an ſit in caſu noſtro, viderint Aduerſarij, vti dicebã.

Hanc tamen immemorabilem, & legitimè præ-
ſcriptam conſuetudinem, dato, quod ſit, Papa tol- 30
lere, & reuocare poteſt. Ratio, quia cùm præſcriptio contra Eccleſiaſticam libertatem, vt legitima
ſit, fundari debeat in gratia, & priuilegio, neceſſa- 31
riò ſequitur, quòd ſi Papa tale priuilegium reuocare poteſt, poterit etiam reuocare præſcriptionem quæ ex præſumptione priuilegij vim capit, ſicuti rectè notauit Suarez *num. 18.*

Confirmatur, quia exemptionem Eccleſiarum 32
conſeruare, eandemque diminutam redintegrare,
ſpectat ad clauem ſupremæ poteſtatis ſpiritualis à
Chriſto Domino in Petrum eiuſque ſucceſſores 33
collatæ; at contra hanc ſupremam poteſtatem in ſpiritualibus non poteſt vmquam fieri præſcriptio, ſicuti rectè tradit Innocent. *in cap. 2. de poſtulat. Prælat.* in quo conuenire Doctores teſtatur Cracetta *de antiq. tempor. tom. 2. tract. iur. fol.* 170. ergo, &c.

Non obſtat, quod ſuper ea re inter Eccleſiæ
Prælatos, & Principem laicum concordata facta 34
ſint, & à Summo Pontifice confirmata: nam adhuc ex graui cauſa ad bonum publicum ſpectante reuocari poterunt. Ratio, quia vel concordia ideo tãtùm facta eſt, vt intelligatur quouſque priuilegia à Papa gratuitò conceſſa ſe extendere debeant, & tunc clarum eſt, quod concordia in gratuitis priuilegiis fundata, ex cauſa reuocari poſſit: vel cõcor-
dia tranſit in pactum oneroſum, atque reciprocũ, 35
& tunc quoque ob cauſam grauiſſimam ad bonum Eccleſiæ ſpectantem Papa reuocare poteſt, vt rectè in *loco ſupra cit.* Suarez notauit, & patet ex Doctrina generali de priuilegiis, quæ licet à Principe ob merita, vel cũ impoſito onere alicui conceſſa fuerint, tamẽ ex plenitudine poteſtatis reuocari poſſũt, ob publicam grauiſſimã cauſam; cùm talis ca-
ſus in ipſamet cõceſſione aut cõcordia ſemper ex- 36
ceptus ſubintelligatur, dummodo tamen parti priuilegiatæ compenſatio damni fiat, ſi damnum ex tali reuocatione patiatur, ſicuti docet Suarez *cit. c. 34. n. 24. & lib. 8. de legib. c. 37. n. 5.*

Confirmatur, quia cùm exemptio in maximum 37
bonũ Eccleſiæ, & forſan diuino iure, vt multi ſatis probabiliter tenent, introducta ſit, non poteſt Papa ſine iuſta cauſa eidem aliquatenus renunciare; alioquin irrita erit renunciatio, & reuocari debebit, quin immò licet ab initio cauſa ſubſiſtente iuſta fuerit renunciatio, ſiue iuriſdictionis per laicos exercendæ conceſſio, tamen ob temporũ, & rerum mutationẽ iniqua fieri poteſt, ſi ſcilicet in contẽptũ Eccleſiaſtici ſtatus, ac detrimentũ Eccleſiæ cedere incipiat: in quo caſu etiam ad Papã ſpectabit illam reuocare, quamuis interdum rationabiliter toleret, vt maiora damna vitentur.

Cæterùm, an reuocata ſit de facto per Bullam 38
Cœnæ conſuetudo in priuilegio fundata trahendi cauſas Eccleſiaſticas ad laica tribunalia? Affirmant aliqui, quos ſequitur Bonacina *in Bull. Cœna diſp. 1. quaſt. 15. punct. 4. §. 3. numero* 1. ex eo, quia conſuetudo immemorabilis vel nititur priuilegio, vel
non

non: ſi ſecundum, nullum ius confert, vt patet ex
ſupra dictis. Si primum, neque etiam ſuffragatur,
quia conſuetudo, licèt immemorabilis, in priuile-
gio fundata, non plus operatur, quàm ipſum pri-
uilegium, cùm vires accipiat à priuilegio, *leg. hoc
iure, ff. de aqua quotid. & c. ſuper quibuſdam, §. præterea
de verb. ſignific.* Ergo cùm priuilegium per Bullam
39 Cœnæ ſit ſublatum, ſublata etiam erit per Bul-
lam eandem conſuetudo fundata in priuilegio; &
ſic Iudices laici cauſas Eccleſiaſticas ad ſuum tri-
bunal trahentes, vel illarum executionem impe-
dientes; à peccato, & cenſura bullari non excu-
ſaneur, titulo immemorabilis conſuetudinis, etiã
in priuilegio fundatæ: Negant autem alij, quos
ſequitur Filliucius *tom. 1. tract. 16. cap. 10. num.* 28.
ex eo, quod cùm reuocatio priuilegiorũ in dicta
Bulla ſit generaliſſima, per huiuſmodi reuocatio-
40 nem non intelliguntur reuocata priuilegiá ſpe-
cialiter conceſſa; quia lex poſterior vniuerſalis
non derogat priuilegio anteriori ſpeciali, ſi re ve-
ra illud conceſſum fuerit à Pontifice alicui Prin-
cipi ſeculari: ſed de hac re quid ego ſentiam, vi-
de *c. 1. dub. 15. ſect. 5. & 6. & cap. 5. Dubit. 14. ſect. 8.
& ſeqq* & *dub. 15. per tot.* & cit. Bullam Vrbani
VIII. ſuper præſeruatione iurium Sedis Apoſtoli-
cæ, & inferiorum Eccleſiarum, perſonarumque
Eccleſiaſticarum à quibuſcumq; præiudicialibus,
quæ incipit: *Romanus Pontifex.*

DVBITATIO VII.

An poſſit Poteſtas laica per ſuos miniſtros Eccleſiaſticam perſonam in flagranti crimine deprehenſam, vel de propoſito perpetrandi crimen (vt quia noctu mutato habitu, vel cum armis incedit ſuſpectam) vt Iudici Eccleſiaſtico ſiſtatur, capere armiſque prohibitis ſpoliare.

SVMMARIVM.

1 *In caſu ſupra recenſito, Poteſtas laica poteſt, ſi ſit periculum in mora, capere Clericum.*
2 *Expedit Reipublicæ ne delicta remaneant impunita.*
3 *Limita primò ſi delictum ſit perniciosum Reipublicæ.*
4 *Limita ſecundo, in caſu, quod non ſit leuis ſuſpicio talis delicti.*
5 *Limita tertio, ſi incumbat neceſſitas illum capiendi.*
6 *Limita quarto, niſi modus excedatur.*
7 *Vſus Hiſpaniarum & Galliarum ſpoliandi Clericos armis, aliter defendi non poteſt, niſi dicatur id fieri de conſenſu implicito Prælatorum.*
8 *Clerici, licet legibus Principum ſecularium non obligentur quoad vim punitiuam, obligantur tamen quoad directiuam.*
9 *Iudices ſeculares non poſſunt propria auctoritate efficere vt leges ciuiles à Clericis obſeruentur, ſed ad id cogendi ſunt per Iudices Eccleſiaſticos.*
10 *Iudices ſeculares non poſſunt propria auctoritate ſpoliare Clericos armis, quia armorum ſpoliatio, & amiſſio violentiam continet, & habet rationem pœnæ.*
11 *Magiſtratus ciuilis debet Clericis erepta arma reſtituere, vel ad Eccleſiaſticum eorum Magiſtratum transmittere remotis etiam Pontificis priuilegio, & Prælatorũ conſenſu etiã implicito.*
12 *Clericus ferens arma poteſt reſiſtere cum armis miniſtro Laico volenti ipſũ capere armiſq; ſpoliare, niſi armorum vſus ſit ita prohibitus, vt neque Domi illa retinere liceat. Vide quandiu hæc limitatio ſit vera.*
14 *Opinio nonnullorum Doctorum exiſtimantium, quod Clericus prohibitam venationem, vel piſcationem exercens poſſit ſpoliari à Iudice ſeculari, reiicitur.*
15 *Sententia eorum, qui docent, arma, aues, canes, vel alia venationis Inſtrumenta prohibita, quæ à Clericis auferuntur, poſſe per ſecularem Iudicem capientibus adiudicari, non poteſt ſuſtineri.*

RESPONDETVR ex dictis in præce-
dentibus dubitationibus ex proba- 1
biliori ſententia Doctorum affirma-
tiuè; quia in tali caſu periculum eſt
in mora; & ex alio capite expedit
Reipublicæ, quod delicta non maneant impunita,
& quod fieri impediantur, atque ita contra Hoſti- 2
enſem, & alios, quos refert, & ſequitur Martha *de
iuriſdic. par. 4. cent. 1. caſ. 42. n. 11.* & contra Megaliũ
in 3. par. lib. 3. c. 11. n. 7. Souſam *in Bull. Cœnæ, cap. 16.
diſp. 82. n. 8.* & alios docent. Abb. *in c. cùm non ab ho-
mine, n. 12. de iudiciis, & c. vt fama, de ſentent. excomm.*
Gomez *var. to. 3. c. 4. n. 3.* Suar. *ad Regem Angl. lib. 4.
c. 44. num. 15.* Bellete. *in diſquiſ. cler. par. 1. tit. 3. §. 11.*
(qui pro hac ſententia citat Felinum, Decium, Ioã-
nem Andream, Baldum, Clarum, & alios) Nauar. *in
man. c. 27. n. 81. & lib. 5. conſil. 27. de ſent. excommun.
edit. 2.* Silu. *verſ. excomm. 6. n. 14.* Peregrin. *de immun.
Eccl. c. 16. n. 37.* Auendagnus *de exequen. mandat. par.
1. c. 22. n. 2.* Olibanus *de iure fiſci c. 14. n. 140.* Borell. *de
præſt. Regis Cathol. c. 71. n. 185.* Duard. *in Bull. Cœn. lib.
2. can. 19. q. 7. n. 2.* Cened. *in qq. Can. q. 4. n. 14.* Ortiz *in
ſumm. c. 4. n. 9.* Pereira *in tract. de manu Regia c. 10. n.
7:* Salgad. *de protect. Regia to. 2. par. 2. c. 4. n. 53.* Bona-
cina *de leg. diſp. 10. q. 2. punct. 1. § 1. n. 22.* Coriolanus
in Bull. Cœn. excommun. 19. Graſſius *in dec. par. 1. lib.
4. c. 18. n. 182.* Homobonus *de examin. Eccleſ. par. 2.
tr. 11. c. 4. q. 4. ſuppoſ. 3.* Piaſecius *in prax. Epiſc. par. 2.
c. 4. ar. 3. n. 13.* Caſtrus Palaus *to. 2. tract. 12. diſput.
vnic. punct. 6. n. 4.* Sa *ver. Clericus, n. 5.* Molina *tomo 3.
diſp. 56. num. 2.* Auila *de cenſur. par. 2. cap. 5. diſput. 3.
dub. 13. caſu 13.* & alij, quos citat, & ſequitur Cur-
tellius *de immun. Eccleſ. lib. 2. q. 11. & 12.* quia tunc
locum habet defenſio naturalis, cùm aliud reme-
dium non ſuppetat; modò (vt notauit Campanili *in
diuerſ. Iur. rubr. 4. num. 26.* & Barboſa *in ſuis collectan.
to. 2. lib. 5. tit. 39. n. 5. in fine*) hæ conditiones adſint:
Prima, quod ſit crimen pernicioſum Reipublicæ, 3
cuiuſmodi eſt furtum, rapina, homicidium, &c. Se-
cũda, quod non leuis ſuſpicio, ſed valde probabilis 4
præſũptio ſit, quod clericus tale facinus medite-
tur: tertia, quod incũbat neceſſitas illũ capiendi (ſi 5
enim clericus, oblato idoneo fideiuſſore, promit-
tat ſe ſiſtere Ordinario ſuo) capi, & incarcerari nõ
debet: quarta, quòd miniſter modum non excedat, 6
v.g. indecorè clericum ducendo, vel pugnis affi-
ciendo, cùm ire paratus ſit: ſic enim (cùm id non
ſit neceſſarium) is excommunicationis pœnam nõ
euaderet, vti habetur in *cit. c. vt fama*, & notauit
*gloſſ. in cap. ſi clericos, ver. excedatur, de ſent. excommun.
in 6.* à quibus iuribus etiam requiritur, quod, ſi
oporteat laicos clericum capere, & ad iudicium
trahere violenter, id fiat de mandato Præla-

torum,ſaltem tacito,vti,præter alios rectè notauit Suar.*cap.34.num.15.*(quidquid in contrarium dixerit Curtellius *cit.quæſt.11.num.5.*minus rectè & valde audacter dicta iura arguendo) cùm tunc non tam ipſi laici,quàm Eccleſiaſtici Prælati ,quorum auctoritati laici nituntur,contra clericum procedere cenſeantur;& alioquin valde difficile , & periculoſum ſit,intra terminos neceſſariæ defenſionis conſiſtere , & iuriſdictionem in clericos propria auctoritate non vſurpare , quod laicis prohibitum eſſe,ſuprà dicebatur.

7 Quare quod Couar. *lib. 2.reſol. cap. 20.prope finem,& in pract.qq.cap.33. in fin.* Iul. Clar. *in pract. crimin.q.36.num.26.& quæſt.82.ſtat. 6.num* 1.Azeued. *tom. 1. libr. 1.tit.3 leg.9.num.* 3.Borell.*de præſt. Reg.Cath.cap.71.num.*45.Duenas *reg.15.* Plaza *de delictis lib. 1. cap.8.num.9.* Gomez *in leg. 45.Taur. num.*48.Cenedo *in collect.iur Can.par.1.collect.37.n* 17.Morla *in empor.iur par.1.tit.1.q. 16.num.17.*Bobadill.*in Polit.to.1.lib.2.cap.18.n.17.*Mexia *in prag. taxa panis conſil. 5. numer.* 58.Io.de Heuia *in Curia Philippica par.3.§.3.nu.9.*Curtellius *cit.lib. 2.q.10.* & Ceuallos *tr. de cognit.per viam violentiæ par.2.q. 54.num.17.*& ex Theologis Baones *in 2.2.q.67.ar. 1.dub.2.concl.5.*Lorca *in 1.2.se 2.tract. de legib. diſp. 25.membr. 4.* Vaſq. *in 1. 2.to.2.diſp.167.cap.4.num. 31.*Rodriquez *in ſumma to.2.cap.237.n.13.*Io.de la Cruz *in par.1.præcept.8.q.3.ar.1.dub 1.cõcl 3.* Coriolanus *in Bula Cœna excõm.20.*Graffius *in deciſ.part. lib.4.cap.18.num.158.*Ortiz *in ſumma cap.4.num.9. & cap.7.num.1.*ac tandem Nauar.*conſ.cit.27.num.1.* aiunt,nempe in Gallia, & Hiſpania conſuetudinem eſſe,vt clerici arma geſtantes per legem ciuilem prohibita,à ſeculari Iudice , vel miniſtro ,iis priuentur , ſine obligatione reſtituendi , id aliter defendi non poteſt,niſi vt fiat cum conſenſu Prælatorum ,ſaltem implicito , aut ſummi Pontificis
8 conceſſione:nam licet clerici talibus legibus ciuilibus , ob publicam ciuitatis quietem latis , obligentur quoad vim directiuam , non tamen quoad vim coactiuam obligantur,ita vt à ſeculari magiſtratu puniri poſſint.

Neque dicas cum Lorca,& Vaſq. locis ſupra cit. quod miniſtri laici auferendo arma clericis nõ inducant pœnam legis,ſed efficiant,quod lex ſeruetur,& impediant tranſgreſſionem legis:nã,vt rectè
9 obſeruat Salas *de legib.q.96 tr.14. diſp. 14.ſect. 9.n.* 106.nõ ſpectat ad Iudices ſeculares propria auctoritate efficere,vt leges ciuiles à clericis obſeruentur,cùm nullã in eos iuriſdictionẽ,præſertim coactiuã,habeãt,vti ſupra dicebã;ſed ad id cogẽdi ſũt per Iudices Eccleſiaſticos; quare etſi arma clerico eripere ſine eius percuſſione ,&c. (ſicut ad obuiandũ delictũ eundẽ capere,& ducere ad Epiſcopũ) pertineat ad neceſſariã defenſionẽ,quę proinde ſe-
10 culari magiſtratui aduerſus clericũ iure cõceditur; armorũ tamẽ ſpoliatio,& amiſſio violentiã continet,& rationẽ pœnę,vel ſaltem rationẽ coactiuæ Iuriſdictionis habet,quam ſecularis Iudex propria auctoritate.& ſine vlla expreſſa,vel ſaltẽ tacita cõmiſſione Prælatorũ in clericos exercare minimè po-
11 teſt;quapropter in tali caſu,Põtificis priuilegio,& cõſenſu Prælatorum,etiam implicito,tenetur,magiſtratus ciuilis arma clerici erepta eiſdẽ reſtituere , vel ad Eccleſiaſticum eorum magiſtratum tranſmittere tenetur ; atque ita docent Suar. *lib.4.defenſ.cap.34.num.14.* & alij Doctores , quos citat, & ſequitur Barboſa *in collect.to.1.lib.3.tit.1. cap 1.num.6.& to.2.lib.5 tit.39.cap.25.n.4.*quibus addo Madium *tract.de ſacris ordinib.cap.14.num.* 21. Bonacinam *de legib.diſp.10 q.2.punct.1.§.1.num.* 2. Duardum *in Bull.Cœna lib.2.can.12.q.11.n.92.*Bellettum *in diſquiſ.cleric par.1.tit.2.§.2.n.*38.Martham *de iur.par.4.cont.1.caſ.7.n.*20.Megalinm *in 3.par.lib. 3.cap.11.n.2.*Genuenſem *in prax.cap. 74.n.6.*Riccium *par.3.deciſ.199.per totam,*vbi quærẽs,an cle- 12
ricus ferens arma,poſſit reſiſtere cum armis miniſtro laico volenti ipſum capere,armiſque ſpoliare, affirmatiuè reſpondet ob rationem dictam)ac tandem addo Vaſq. 1. 2. *diſp.* 167. *cap.4.num* 31.qui
eandem doctrinam tradit , ſed cum limitatione, 13
niſi ſcilicet armorum vſus,tamquam Reipl.pernicioſus ,ita prohibitus ſit,vt neque domi retinere huiuſmodi arma conceſſum ſit:talem enim legem (inquit ipſe)magiſtratus ciuilis ob bonũ publicũ, etiam contra clericos,iuſtè defendere poterit ; etſi alij melius limitationem iſtam non admittant ex eo,quia & talium armorum ſpoliatio vim coactiuam continent,& rationem pœnæ habent , quam ſecularis magiſtratus propria auctoritate ſine vlla expreſſa, aut tacita Prælati conceſſione , in clericos exercere non poteſt , vti ſupra dicebatur. Vide *Suar.in defenſ.fid.libr.4.quæſtio.34 nu.14.*

At quidquid ſit de hac limitatione , an ſit vera (quæ vera videtur,ſi inde periculum Reipubl.immineat,quia tunc locũ habet ius defenſionis naturalis)reijciendos ſaltem omninò puto Ledeſmam *in ſumma to.2.tract.8.c.9.concl.*33.Villalobos *to.3.tr. 10.difficult.16.n.2.*Salzedum *in addit.ad.Diaz.c.68.* Morlã *in empor.iur.par.1.tit.3.q.16.n.16 & ſeqq.* Cenedo *in collect.iur.par.1.collect.37.n* 19. & Curtelliũ
cit q.10.num. 150.qui tenent, quod clericus pro- 14
hibitam venationem , vel piſcationem exercens, poſſit etiam ſpoliari à Iudice ſeculari,vel eius miniſtro,auibus,canibus,vel aliis venationis inſtrumẽtis,&c.reiiciendos,inquã,ſaltem omninò puto iſtos ex eo,quod hæc nõ tendant ſicut arma prohibita,in perniciem Reipubl.& boni communis. vide Doctores ſupra cit.ac etiam Auguianũ *tract.*
de legib.lib.2.controu. 15. *num.* 31. vbi ob rationem 15
dictam rectè ſubdit , quod neque ſuſtineri poſſit ſententia eorum,qui docent,arma,aues,canes ,vel alia venationis inſtrumenta prohibita ,quæ à clericis auferuntur,poſſe per ſecularem Iudicem capientibus adiudicari. Vide ſuprà *dubit.2.nu.27. & ſeqq.& dubit.4.*

DVBITATIO VIII.

An poſſit Poteſtas laica capere,ac detinere clericum debitorem,ſi fugiat, vel fugam meditetur?

SVMMARIVM.

1 *Poteſtas laica poteſt capere , & detinere Clericum Debitorrem ſi fugiat,vel fugam meditetur;quia tunc habet locum defenſio naturalis.*

2 *Clericus Debitor , ſi fugiat , vel fugam meditetur, poteſt non tantum a Iudice ſeculari , ſed etiam à Creditore priuato capi , & detineri ad hoc vt Iudici ſuo ſiſtatur , ſi delictum ſit conſiderabile.*

3 & 4. *Clericus,ſi graui iniuria laicũ affecit,ob quam à ſuperiore Eccleſiaſtico incarcerandus eſſet , & cogendus ad ſatisfactionẽ,poteſt etiam à priuato capi,& detineri , vt ſiſtatur ad ſuum Iudicem, dummodo nõ excedatur tempus viginti horarũ.*

&

Digitized by Google

& quid alij ſentiant quoad hoc tempus.

5 *Iudex laicus in excommunicationem incurrit, ſi eo ipſoque poteſt, ſtatim non tradit Clericum Iudici Eccleſiaſtico.*

1 RESPONDETVR ex dictis etiam affirmatiuè, quia tunc etiam locum habet defenſio naturalis, cùm alia via etiam remediũ non ſupperat, iuxta ea, quæ dicebantur *cit. dub.* 4. atque eſt Doctrina Abbatis *in cit. C. cum non ab homine, n.*10. *&*
2 *cit. c. vt fama*, Nau. *c.*17. *n.*81. *&* 85. Silu. & Sà *locis ſupra cit.* Nempe quòd clericus debitor, ſi fugiat, vel fugam meditetur, poſſit non tantum à Iudice ſeculari, ſed etiam à creditore priuato capi, ac detineri ad hoc, vt Iudici ſuo ſiſtatur, & compellatur ad ſolutionem; dummodo debitum ſit alicuius cõſiderationis, quod à clerico debitore, ſi aufugere permitteret, recuperare deinde difficilè poſſit: nam in hoc caſu clericus perinde ſe habet, ac ſi pecuniam alienam fugiens auferret; talem autem capi, & reduci poſſe, perſpicuũ eſt; quia cõtra vim iniuſtã ſe defẽdere, cuilibet naturali iure permittitur.

Idemque dicendum, ſi clericus graui iniuria lai-
3 cum affecit, ob quam ille à magiſtratu ſuo Eccleſiaſtico incarcerandus, atque ad ſatisfactionem compellendus foret; quia poterit in hoc caſu ad breue tempus, v. g. per viginti horas, non autem plus (vt contra Garſiam *de Hiſpan. nobilit. gl.*9. *n.*39. & Villadieg. *in polit. caſ.*5. *n.*60. dixit Megalius *in* 3. *par. lib.* 3. *c.*11. *ar.*7. Bellet. *in diſquiſ. cler. par.* 1. *tit.* 3. §. 11. *n.*2. Naldus, ver. *Bulla Cœna n.* 58. Guallin. *de defenſ. reorum to.*1. *lib.*1. *defenſ.*1. *c.*2. *n.* 5. & Oſorius *lib.*4. §. 3. & tradidit gl. *in l. capite*, & ibi Bart. *de adulteriis*, Panormit. *in c. cum non ab homine, n.*11. *de iudiciis*, & eſſe communem opinionem teſtatur Farinacius *q.*8. *num.*118.) à laico detineri, vel potius tamdiu ſolum, quamdiu neceſſarium erit ad iuſtitiam obtinendam, nempe donec interim teſtes aduocentur, vel Iudici Eccleſiaſtico indicetur ad fugam delinquentis impediendam, ſicuti docent Molina *tract.*3. *diſp.* 56. *numero* 2. & Campanili *in diuerſ. iur. rubr.*4. *num.*27. Carolus de Graſſis *de effect. cler. effect.*1. *num.*557. Scaccia *de Iudic. cau. to.*1. *lib.*1. *cap.*59. *num.*14. & Palans *tom.*2. *diſput. vnic. punct.*6. *num.*14. qui non admittentes ſpa-
4 tium viginti horarum aſſerunt, quod potius ſtatim recto tramite, vt ſupra, clericus ad Iudicem Eccleſiaſticum deducendus ſit; idemque docet Barboſa in ſuis *Collect. to.*1. *lib.*3. *cap.*2. *num.*7. *& to.*2. *lib.* 5. *tit.*39. *cap.*35. *num.*5. vbi ait, quod Iudex laicus in
5 excommunicationem incurrat, ſi, cùm poſſit ſtatim, non tradit clericum Iudici Eccleſiaſtico. Sed quod dixi ſupra, eſt etiam probabile & magis commune.

DVBITATIO IX.

An poſſit poteſtas Laica expellere è Regno Eccleſiaſticos, ex eo, quod iuſtis Principum mandatis inobedientes, vel alio modo delinquentes ſint?

SECTIO I.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Poteſtas laica non poteſt expellere è Regno Eccleſiaſticos ex eo, quod iuſtis Principum mandatis inobedientes ſint contra plures Doctores.*

2 *Principes laici non poſſunt punire Eccleſiaſticos, quin ij non tenentur legibus ſecularium Principum ſecundum vim coactiuam.*

3 *Diſtinctio quod Poteſtas laica poſſit à Regno expellere Clericos, & Eccleſiaſticos per modum Iuriſdictionis œconomicæ ſeu politicæ reprobatur, & cur.*

4 *Clerici, Prælati, & Epiſcopi conſtituuntur à Papa ad ſeruitium, & Regimen Eccleſiarum & ideo ſi quando illi delinquunt, non poſſunt licitè à Regno expelli.*

5 *Ad ſummum Pontificem tantum ſpectat punire, & caſtigare delinquentes.*

6 *Principes expellentes Epiſcopos à Diœceſibus, Terris, vel Dominiis ſuis &c. nec non mandantes, ratum habentes, & auxilium, conſilium, vel fauorem præſtantes incurrunt in Excommunicationem vndecimam Bullæ Cœnæ.*

7 *Eccleſiaſtici de iure diuino habent, vt liberè poſſint vbicumque voluerint, habitare, & Eccleſiaſtica officia exercere.*

8 *Maritus non poteſt expellere de domo vxorem ſibi inobedientem, aut pernicioſam, cum illa ex vinculo matrimoniali habeat ius cohabitandi cum ipſo.*

9 *Idem dic de Rege quoad expulſionem è Regno Eccleſiaſticorum.*

10 *&* 11. *Bannientes, nec non Executores, & ſubexecutores talis banni, Perſonas Eccleſiaſticas à Regno quomodolibet, excommunicantur in Bulla Cœnæ, & quomodo poſſit euitari, & debeat dicta excommunicatio Bullaris.*

12 *Prælati, qui ad inſtantiam Principum ſecularium oretenus, & cauſa non cognita, præcipiunt alicui Eccleſiaſtico, vt à finibus ſuæ Diœceſis diſcedat, non excuſantur à cenſura bullari, & cur.*

13 *Opinio Mirauete in informat. pro Iuriſdictione Regia reiicitur.*

14 *Eccleſiaſtico Principe prouidere renuente aut nolente in delictis Prælatorum Rempublicam perturbantibus, tunc poteſt Princeps ſecularis per modum naturalis defenſionis, pro vt ratio dictauerit, prouidere.*

RESPONDETVR ex dictis etiam, quod (quamuis Bobadilla *in polit. to.*1. *lib.*2. *c.*10. *nu.*66. Calliſtus Ramirez *in tract. de lege Regia* §. 27. *n.*12. & Io. de Heuia *in Curia* 1
*Philippica par.*1. §. 3. *n.* 35. Pereira *de manu Regia c.* 12. *n.*12. Franciſc. Padilla *par.*2. *c.*8. *n.*4. Marius Giurba *conſ. crim.* 48. *n.*16. Anton. de Ballis *in var. lib.*5. *pragm.*1. *tit.*10. *n.*4. Fuſcus *de viſit. lib.*2. *c.* 20. *nu.*25. Humada *in leg.*65. *tit.*5. *par.* 1. *in gloſſ.*8. Cenallos in *tract. de cognit. per viam violentiæ gloſſ.*6. *num.*65. Azeued. *to.*2. *lib.*4. *tit.*1. *leg.*4. *num.*12. Cenedo in *qq. Canon. q.*33. *num.*14. Salgad. *de protect. Reg. tom.* 1. *par.* 1. *cap.*2. *à num.*273. *vſque ad numer.* 280. Sotomaior. *de Tertiis to.*7. *cap.*41. *num.* 190. Curtellius *ad legem Feder c.*22. *not.*25. *num.*5. & alij Iuriſtæ apud ipſos in locis ſupra citatis doceãt, quod Epiſcopi & quicũq; alij Eccleſiaſtici, tanquã inobedientes mãdatis Principum iuſtis, vel ex quibuſcumq; aliis delictis,

licitè poſſint è Regno ab ipſis Principibus expelli.)contrarium tamen dicendum ſit;quia licet, vti tradunt ſupradicti Iuriſtæ, debeant Eccleſiaſtici obedire mandatis Principum iuſtis,& leges eorum ſeruare,quoniam partes Reipubl.ſunt,ad id tamé, vti ſupra dicebã,nõ tenentur ſecundùm vim coactiuam,ſeu coërcitiuam,ſed ſolum ſecundùm vim directiuam;ergo ſi iis non obediant,non poſſunt
2 licitè Principes illos punire.& ſic à Regno ſuo expellere: atque ita præter Molinam *to. 1. tract.2. diſp.3.concl.6.* Vaſq *in par 2.to.2 diſp.167.c.4.* Becanum *in ſumma Theolog. par. 2. tract.3.cap.1.ſect.11. num. 11.* & præter Doctores, quos citat, & ſequitur Bonacina *in tract.de legib.diſp.1.q.1 punct.6. n.29.* & alios cõmuniter Theologos,docet ex Iuriſtis Valẽzuola *in defẽſ.monitor.Pauli V.par.4.n.101.*

Neque dicas primo cum Olibano *de iure fiſci c. 9.n.28.* Bobadilla,Ceuallos,Cenedo,& aliis Iuriſtis vbi ſupra,hoc eſſe verũ, ſi Principes à Regno Eccleſiaſticos expellant per viam iuriſdictionis contentioſæ,& iudicialis;quia ſic in ordine ad illos ius, & ſuperioritatẽ iudicialem ſibi aſſumũt:at ſecus,ſi expellãt per viã iuriſdictionis œconomicæ,& po-
3 liticæ;quia tunc,cùm in ordine ad eoſdem ius,& ſuperioritatẽ iudicialem ſibi non aſſumant, licitè poſſunt illos à Regno expellere;ad eum modũ,quo licitè poteſt paterfamilias à domo expellere clericũ famulum,ſi inobediens,vel domũ perturbãs ſit.

Reſpondetur enim quod talis diſtinctio,& tale exemplũ ad rem minimè ſit;quia famulus clericus ab ipſomet patrefamilias conſtituitur ad ſeruiendũ domui ſuæ;quare hic licitè poteſt ad placitũ ſuũ expellere illũ,non ſolùm inobedientẽ,& domũ ipſius perturbantem,ſed etiam obedientem,& pacificum,neque ei vllã iniuriã infert,cùm famulus clericus ius nullũ habeat cõmorandi in domo illius. At clerici,Prælati,& Epiſcopi conſtituũtur à Papa in Regno ad ſeruitium,& regimen Eccleſiarum,&
4 ideo ſi quando ij delinquunt,nõ poſſunt licitè illos à Regno Principes expellere;quia habent ius commorandi in eorum regno,non ſolum vt ciues, ſed etiam vt perſonæ ad ſeruitium, & regimen Eccleſiarum cõſtitutæ à Papa,ad quẽ ſpectat de om-
5 ni iure illos,ſi quãdo deliquerint,punire, &.caſtigare. Vide Bellettum *in diſquiſ.cleric.tit. de fauore clericorum perſonali §. 5. numer. 3. par. 1. &* Bullam *Cœnæ can.11.* vbi hæc doctrina ſatis clare determi-
6 nari videtur, ita vt Principes expellentes Epiſcopos à diœceſibus terris,vel dominiis ſuis, &c. necnõ mandãtes,ratũ habentes,& auxiliũ,conſiliũ, aut fauorẽ præſtantes incurrunt in excõmunicationem vndecimam ſupradictæ Bullæ,vt cõmuniter obſeruant Theologi,præſertim Henriquez *lib.14.c. 12.n.6.& in gloſſ.littera V.* Suar.*de cenſur.diſt.21 ſect. 2.num.70.* Filliucius *to.1. tract. 16.cap.9.num.147.* Reginaldus *to. 1. lib. 9. cap. 20. numer.313.* Scortia *in Bullam. Pont. Epitom. 266. Thor. 420.* Alterius *de cenſuris. to. 1. diſp. 12. lib. 5. cap. 4.§.quod verum eſt*, Sayrus *de cenſur.lib.3.cap.15.num.* 8.Bellettus *in diſquiſ. cler. par.1.tit. 3.§.2.num.* 26.Coriolanus *in Bullam Cœnæ excomm. 11.* Gambacurta *tract. de caſ. reſeru. cap. 11. numer.4.* Megalius *libr.3.cap.11. numer.4.quæſt.1.* Duardus *in Bullam Cœnæ lib.2.can. 11. quæſt.9.* Souſa *in Bullam Cœnæ cap.12. in notat. ad text. num. 3. & diſp.67.*& ante hos Nauarr. *in manuali cap. 27. numer.* 67. quem ſequitur ex Iuriſtis Martha *de iur. par. 2. cap. 34. numer.* 14.quidquid in contrarium dicant Pereira *de manu Regia cap. 12. numer. 12.* & Salzedus *in addition. ad pract. crimin.* Diaz *cap.112.*adeò vt ex ipſis Iuriſtis talem ſententiam conſulere non audeat Ioſeph Seſſe *de inhibit.cap* 8.*§.3.num.103.& 104.*& periculoſam illam vocet Io.de Heuia *in Curia Philippica par. 3. § 3.num. 30.*

Confirmatur, quia Eccleſiaſtici de iure diuino 7
habent,vt liberè poſſint vbicumque voluerint,habitare,& Eccleſiaſtica officia exercere, iuxta illud Marc.16.*Euntes in mundũ vniuerſum prædicate Euãgelium omni creaturæ.* Et præterea vſus Eccleſiæ habet,vt Eccleſiaſtici cum ſola licentia,& literis cõmendatitiis ſuorum ſuperiorum liberè vbicumque voluerint, inhabitent,& ad diuina celebranda,& ſacramenta miniſtranda admittantur,iuxta decretum Trid.*ſeſſ.23.cap.16. de reform.* Et ſic,ſicut non
poteſt maritus, tamquam paterfamilias,expellere 8
de domo vxorem inobedientem,& pernicioſã,cùm illa ex matrimoniali vinculo habeat ius cohabitãdi
vnà cum marito;ita nec poteſt Rex,tamquã pater- 9
familias,expellere de regno Eccleſiaſticos inobedientes,& pernicioſos, cùm iure diuino habeant, vt liberè poſſint vbicumque voluerint, habitare; quapropter potius retorquetur argumentum.

Hinc meritò in Bulla Cœnæ excommunicantur 10
(vt ſupra dicebam) quicumque quomodolibet perſonas Eccleſiaſticas à regno bannientes, necnon
executores,& ſubſecutores talis banni. Vnde, vt 11
nõ incurratur dicta cenſura Bullaris recurrendum eſt Regibus,& eorum miniſtris ad proprios Iudices Eccleſiaſticos,vt ab his,qui in eos iuriſdictionem exercere poſſunt,Eccleſiaſtici in exiliũ eiciãtur;idque,cauſa cognita;quia aliàs Iudices Eccleſiaſtici iniuſtitiam cõmitterent,condẽnando pœna exilij reũ non auditum;qua de re vide deciſionẽ Friderici Imperat *in tit.§ ſi clericus,de pace tenenda in vſib feud.* vbi determinat,corã ſuo Epiſcopo conueniendũ,& adducendum eſſe clericũ violatorem
pacis,& ab eodẽ puniendũ:quapropter neque ex- 12
cuſatẽ à cenſura Prælatos,qui ad inſtantiã Principũ ſecularium oretenus,& cauſa nõ cognita,præciperẽt alicui Eccleſiaſtico,aut illum cogerent,vt è finibus ſuæ diœceſis diſcederet,ex eo,quod talis ſit Principis mens,& volũtas:nã cùm huiuſmodi præceptũ, ſeu preces fiant ad inſtantiam Principis ſecularis, ſũt illi quodammodo eiectionis executores;maximè quia tunc nõ faciunt id Epiſcopi,ſed vt priuati: atque ita tenent expreſsè Martha *de iuriſd. par. 4. centur.2.caſ.140.num.8.*

Neque dicas ſecundò cum Mirauete *in informat.* 13
pro iuriſdictione Regia ar 12.fol.69.& aliis Iuriſtis (quibus conſentire videtur Rodriquez *in addition. ad Bullam Cruc.§ 9.n.94.*) quòd non tenentur Principes impunè relinquere in Regnis ſuis Epiſcopos,vel alios Eccleſiaſticos,ſi ſeditioſos,& pacẽ ac Republicam perturbantes illos viderint;cùm id tendat in damnum boni communis,cui Principes ex officio prouidere tenentur.

Reſpondetur enim,quod in huiuſmodi caſibus Epiſcopi,ac cæteri Eccleſiaſtici à Papa,& ab eius Iudicibus(id iuſtè poſcentibus Principibus ad bonum commune)reprimi,& puniri poſſunt;quin & ab ipſiſmet Principibus Regno expelli,de licentia tamẽ Põtificis:quod ſi Pontifex prouidere nollet, vel cõſuli non poſſet,& ex alio capite tanta eſſet neceſſitas,quod clarè,& euidẽter periculũ eſſet in mora,tũ(*vt ſect.4.*dicebã,& docuit Molin.*to.1.tr.2. diſp.31.concl.4.*Salas *de legib tr.14 diſp.14.ſect.9.nu. 111.*Vgolinus *in Bull.Cœnæ Cap.11.par.2.verſ.aut eos, §.1.n.3 in fine,*Cenallos mutãs ſententiã *tr.de cognit.* 14
*per viam violent.par 2.quæſ.77.numer.9.*Salzedus ad practicam Bernardi Diaz *cap. 14. lit B.* Diana

par.

par.1.tract.2.reſol.17. Hurtadus *diſp.162.de charitate ſect.2.§.26.& ſeqq.* & Tannerus *in 2.2. diſp.4.q.4.*
14 *dub.1.n.30.*)liceret Principi ſeculari aduerſus clericos,& Epiſcopos per modum iuſtæ defenſionis facere id quod recta ratio, ad impediendum damnũ Reipublicæ imminens,opus eſſe dictauerit:at ſecus,ſi res ita ſeſe non haberet; quia quando ſuperior non renuit prouidere,&vt conſulatur,periculum non eſt in mora,non habet locum modus iuſtæ defenſionis,cum ad iuſtam defenſionem neceſſe ſit,vt fiat cum moderamine incolpatæ tutelæ, quod nõ eſt,quando Princeps poteſt à Papa,vel ab alio Prælato Eccleſiaſtico defenſionem petere. Vide Suar.*contra Reg.Angl.lib.4.c.34.*

SECTIO II.

An,& quid dicendum in caſu, quo Pontifex renuat,vel abſit?

SVMMARIVM

1 *Summo Pontifice prouidere renuente, vel abſente poteſt Princeps ſecularis è Regno expellere inobedientes Eccleſiaſticos.*
2 *Vbi naturalis ratio defenſionis vrget,omnis immunitas ceſſat.*
3 *Qui poteſt in furem,vel turbatorem domeſticum iure proprio agere,non tenetur aduerſus eum litigare.*
4 *Exemplum affertur in ſcripturis ſacris.*

1 RESpondetur, quod in caſu quo Pontifex renuat,vel abſit,& periculum ſit in mora,poſſit Princeps non ſolũ ad præſentes turbationes ſedandas,ſed etiam ad futuras præcauendas, inobediẽtes,ac rebelles Eccleſiaſticos,nõ quidẽ per modũ iuriſdictionis,ſed per modũ defenſionis naturalis è Regno expellere;patet ex dictis ſupra;quia tũc locum habet ius naturæ. Cõfirmatur,quia ſi Princeps aliis id poteſt præſtare,etiã contra Pontificẽ, multò magis poterit ſibimetipſi præſtare cõtra inferiores Eccleſiaſticos; præſertim quia Reſpublica debet eſſe ſibi ſufficiẽs ad ſe contra quoſlibet defendendã;& vbi naturalis ratio defenſionis viget, omnis immunitas ceſſat: nam ad prima principia
2 (vbi nulla exemptio reperitur, & ſecundæ tabulæ præcepta ceſſant) redimus, Doctores, quos citat Gueuarra *in def.ſ.Monitorij,§.4.aſſert.1.n.31.* & Salzed.*de leg.Polit.lib.1.c.10.n.33* Et ridiculũ eſt,vt,qui
3 poteſt in furẽ,vel turbatorẽ domeſticum iure proprio agere, neceſſe habeat aduerſus eum litigare *l. ſerui,& filij,ff.de furtis,Cum non ſem l per negligentiã propoſitorum,ſiue per aliã excuſabilem neceſſitatem,ſiue, per occultas ſurreptiones innentantur in Eccleſia mali, qui Eccleſiaſtica diſciplina corrigi,aut coërceri non poſ-*
4 *ſint,c.18.quidam,23.q.4.* Quod & Onias ille ſacerdos apud Machabæos,*lib. 2.c.4.* agnouit aduerſus exceſſus Simonis Templi Præpoſiti, ibi: *Videbat enim ſine Regali prouidentia impoſſibile eſſe,pacem rebus dari,nec Simonem poſſe ceſſare à ſtultitia ſua*;quapropter ipſe ad Regem ſe contulit, vt & Salomõ Rex contra Abiatar Sacerdotem Summum ſeruauerat, *Reg.3.c.2.verſ.26.* quem,iure ſuo vſus,è Templo,ac ab vrbe expulit, cuius factum nouiſſimè tuetur Solorzanus *lib.3.c.27.num.45.* Vide S.Th.2. *2.quæ. 102.ar.2* Et in hoc ſenſu intellige facta,quæ contra nos referunt Aduerſarij,alioquin contra omne ius iniuſta,& illicita eſſent.

Th.Delbene,de Immunit.Eccleſ. Pars II.

DVBITATIO X.

An poſſit Poteſtas laica vocare Epiſcopos, vel alios Eccleſiaſticos ad Parlamentum propter aliquod publicum negotium?

SVMMARIVM.

1 *Poteſtas laica non poteſt vocare Epiſcopos, vel alios Eccleſiaſticos ad Parlamentum propter aliquod publicum negotium, ſi id faciat præcipiendo,ſecus ſi faciat rogando.*
2 *Vocare aliquem ad Parlamentum,eſt vocare illum vt Iudicem, qui in Parlamento habeat iudicare, & definire inter Regem, & Regnum.*
3 *Reges, & Principes ſeculares ratione ſui muneris, & officij, non habent ius conuocandi Epiſcopos, & eis præcipiendi, vt hoc vel illud faciant,poſſunt tamen eos rogare tanquam Proceres Regni.*

RESPONDETVR ex dictis etiam negatiuè,ſi ſcilicet id faciat præcipiendo;ſecus ſi id faciat mouendo, vel rogando, ſicuti ex Iuriſtis ipſis docent Maſtrill. *de Magiſtr.to. 2. lib. 4.c.* 1
13.n.36. Oliban *de iure Fiſci cap. 10.numer.9* & alij, quos ipſe citat;Et ratio huius poſterioris dicti eſt; quia aliquem vocare ad Parlamentum, eſt vocare illum vt Iudicem,qui in Parlamento habeat iudi- 2
care,& definire inter Regem,& Regnum:ergo per hoc non infertur præiudicium ſtatui Eccleſiaſtico. Idem etiam docent ex Theologis Azor. *par.2. lib. 5.cap.14.q.vlt.* Bonacina *de legit.diſp.10.q.2.punct.1. §.1.num.14.& to.3,diſp.2.q.16.ſect.2. punct. 5. num. 13.* Peſantius *tract.de immunit.Eccleſ.diſ.21.* vbi ait, 3
quod Reges,& Principes ſeculares ratione ſui muneris, & officij non habent ius conuocandi Epiſcopos,& eis præcipiendi,vt hoc,vel illud faciant: quia de iure diuino ſunt exempti à Principum ſecularium iuriſdictione; poſſunt tamen Reges pro negotiis Reipublicæ communibus rogare Epiſcopos,eo que vocare, vt ad ſe veniant,non tanquam Epiſcopos,ſed tanquã Proceres Regni; quia opus illis habeant;non,inquam,præcipiendo, & multò minus ſub minis,& pœnis comminando, ſed monendo ſolùm,vel rogando,vti ſupra dicebam.

DVBITATIO XI.

An poſſit Poteſtas laica citare clericum creditorem ad confectionem alicuius inuentarij?

SVMMARIVM.

1 *Iudex ſecularis poteſt citare ſiue per edictum,ſiue in particulari Clericum Creditorem in confectione alicuius Inuentarij, dummodo non expreſſe Clericus citetur ad comparendum ſed cum conditione,ſi ſua intereſſe putauerit.*
2 *Oppoſitum ſentiunt probabiliter alij Doctores.*
3 *Eccleſiaſtici non poſſunt trahi ad curias ſeculares pro confectione Inuentarij, licet ſuper*

Digitized by Google

illius confectione citandi ſint omnes Creditores, & legatarij, quia compelli non poſſunt ad comparendum coram Iudice laico per edictum generale.

4 *Multa afferuntur ex Martha in oppoſitum & ſoluuntur.*

1 RESPONDETVR affirmatiuè, idque ſiue per edictum, ſiue in particulari, dummodo clericus ad comparendum non citetur ſimpliciter, ſed cum conditione, *ſi ſua intereſſe putauerit*; quia talis citatio non eſt vera citatio, ſed potius monitio, vt, ſi voluerit, compareat, quod de iure, & in realitate non ſupponit iuriſdictionem, & ſuperioritatem; atque adeò non adſtringit, vt citatus neceſſariò compareat: nam finis monitionis ad inuentarium non eſt ad aliquem actum iudicialem exercendum, ſed ad intereſſendum coram Notario Chartulario in domo hæredis ad deſcriptionem extra iudicium in eius, & creditorum præſentia faciendam, non interueniente Iudice ſeculari, nec iudicij forma, ſeu figura: atque ita docent Felin. *in cap. cum inter, num. 22. de except. & in cap. Eccleſia S. Mariæ, num. 68. de conſtit.* Anch. *in Reg. q. 17. de regul. iur. in 6.* Decius *in dict. cap. cum inter num. 16.* Auferer. *de poteſt ſecul. in Eccleſ. reg. 2. num fall. 12.* Surd. *decis. 26.* Bonad. *in polit. libr. 2. tit. 18. numer. 169. & 179.* Maſtrill. *deciſ. 79.* Franc. Vico *ad Pragm. Sardin. tit. 7. pragm. 15. fol. 208. §. 36. to. 2.* Eman. Rodriguez *qq. Regul. concl. 2. q. 62. ar. 12.* Monticulus *de inuent. cap. 7. num. 20.* & alij, quos citat, & ſequitur Ceuallos *tract. de cogmt. per vim violent. par. 2. q. 78. n. 3. & ſeqq.* Io. de Heuia *in Curia Philippica par. 1. §. 5. nu. 31* & Gironda *de gabellis par. 4. § 1 num. 18* & citantur ad hoc textus *in §. ſancimus*, Auth. *de hæredit.* & Falcidia, alibi eſt, *§. ſine nobis*, vbi gloſſ. *ver. dignitas*, vbi Imola, *num. 4.* poſt Angelum *in l. 1. §. hac. ſtipulatio col. 6. verſ. ſolum ergo reſtat, ff. ſi cui pluſquam per leg. Falcid. & in l. teſtamenta omnia*, vbi Baldus, Paulus, Caſtr. Alex. & Iaſon, *Cod. de teſtam.*

Quamuis oppoſitum ſatis probabiliter ſentiant
2 alij, inter quos Duard. *in Bullam Cœnæ libr. 2. Can. 15. qu. 11. nu. 50.* vbi ait, quod Eccleſiaſtici nõ poſſunt trahi ad Curias ſeculares pro confectione inuentarij: quare cùm hæres adit hæreditatem cum beneficio legis, & inuentarij, licet ſuper illius confectione citandi ſint omnes creditores, & legatarij, nihilominus ſi clerici ſunt, non poſſunt citari per Iudicem ſecularem illius loci, vbi bona
3 hæreditaria ſunt, vel vbi hæres domicilium habet; ſed debent moneri ſolum per Iudicem Eccleſiaſticum; quia clerici, inquit ipſe, non poſſunt compelli ad comparendum coram Iudice laico, vigore generalis edicti, *ſi ſua intereſſe putauerint*, cùm iſtæ citationes edictionales à iure communi exorbitantes ſint: idem docent Diana *par. 1. tractatu 2. reſol. 20.* Bonacina *de legib. diſput. 10. quæſtio. 2. punct. 1. §. 1. numer. 27.* Ambroſin. *de immunit. Eccleſ. cap. 22. numer. 73.* & Martha *de iuriſd. par. 4. centur. 1. caſu 37. & centur. 2. caſu 122.* ſed ad hoc fundamentum facilè reſponderi poteſt ex dictis.

Obiicies ex Martha loco cit. eſt communis do-
4 ctrina Doctorum, quod edicta ſecularia ad comparendum non ligent clericum; ergo.

Reſpondetur, concedo, quando clericus poſ-
5 ſeſſor eſt; quia tunc, vt Reus, in foro ſuo conueniri debet, *cap. clerici, de iudic.* At vbi ius ad rem habet, quia tunc actor eſt, & ſequi reum tenetur, *cap. cum ſit generale de foro compet. ſi debitor preueniat aliquo remedio, l. ſi contendat, ff. de fideiuſſ. & l. diffamari, Cod. de ingen. & inan.* niſi monitus compareat, ſaltem ſi ei competat, declinatoriam oppoſiturus, ſibi præiudicium inferet, excluſusque manebit, Butr. & alij paſſim *in cap. ſi clericus laicum de foro compet.* & Bertt. *conſil. 208. numer. 23. verſ. ad quartum lib. 2.*

Inſtabis ex eodem Martha *num. 7.* citatio eſt actus iuriſdictionis, nec extra territorium fieri poteſt. ergo.

Reſpondetur, nego antecedens. Addo, quod territorium eſt Magiſtratus laici, qui in confectione inuentarij id curat, ne hæres fraudem creditoribus faciat, neue ipſe ex hæreditatis aditione decipiatur, in quo ſuam iuriſdictionem in ſubditum exercet, nempe in hæredem, cui exceptionem parat, ne vltra vires hæreditatis teneatur quæ exceptio obſtabit clerico agenti in iudicio ſeculari, nõ verò id agit, vt in clericũ ius dicat, & licet clericus forſan in conſequentiam præiudicetur, attenditur tamen principalis intentio, *l. ſi quis nec cauſam ff. ſi certum petatur.*

Reinſtabis ex eodem Martha *num. 9.* clericus in hoc actu efficitur Reus neceſſarius, ergo.

Reſpondetur, nego antecedens; quia numquam creditor eſt Reus, ſed Actor, qui etiam ſemper talis manet, licet Reus præueniendo excipiat, vt *in cit. l. diffamari*, quia fingitur ipſe prius egiſſe, dum agere potuit, Benedict. *in cap. Raynutius, ver. & vxorem, deciſ. 2. num 126. de teſtam.* & alij antiquiores, quos ipſe ibi citat, & Conradus *in dict. l. diffamari, fol. 98. num. 20.*

Vrgebis ex eodem Martha *num. 10* dicere, quod monitio facienda ſit per iudicem inuentarij in ordine ad clericos, eſt defendere iuriſdictionem ſecularem: at hoc reprobatum eſt, ergo.

Reſpondetur, diſtinguo minorem, ſi defendatur cõtra immunitatem Eccleſiaſticam, concedo, aliàs nego: nam aliàs Pontifices noluerunt illam minuere, *cap. per venerabilem*, verſ. *Non quod alieno iuri praiudicare velimus, qui filij ſint legitimi, cap. nouit, de iudiciis*, verſ. *Non ergo putet aliquis, quod iuriſdictionem illuſtris Regis Francorum perturbare, vel minuere intendamus, cum ipſe iuriſdictionem, aut poteſtatem noſtram nec velit, nec debeat impedire; cùmque iuriſdictionem noſtram non ſufficiamus explere, cur alienam vſurpare vellemus? cap. cum ad verum, 96. diſt. & cap. ſi Imperator, eadem diſt.*

Reurgebis ex eodem Martha *num. 11. 12. & 13.* inuentariũ vitiatur, ſi quis citari omittatur, Bald. *in Auth. ſi omnes. Cod. ſi vt ſe ab hæredib. abſtinend.* & viribus quoad non citatos carebit, ergo.

Reſpondetur, id verum eſſe quoad eos, qui ex propoſito citati non ſunt; ſed ſi edicto moniti ſint omnes, & aliqui non compareant, licet ſub prætextu exemptionis id agant, inuentarium quod eos hæredi proficiet, gaudebitque beneficio *l. finalis, Cod. de iure deliberandi*, ne ſcilicet vltra hæreditatis vires teneatur: nam, cùm, vt dicebam hæres in hoc actu Reus conſideretur, illeque legatariis, ac creditoribus fauorabilis ſit, vt quid in bonis teſtator reliquerit, ſciant, non rectè dicitur, non præiudicatos clericos ex edicto, dũ laico hæredi debitori ſat eſt, quod per ſuũ Iudicẽ corã quo clericus eum cõuenire tenetur, inuentariũ vt validè geſtũ, habeatur: nec enim hæres de hoc corã Eccleſiaſtico Iudice diſputare cogitur. Cõſequenter nõ bene ſuadetur, clericos tutos eſſe ex declinato-

ria,

ria, quãdo nec ei locus eſt nec ex non cõparitione clerici inuentarium poteſt claudicare, ſaltem quoad Iudicem laicum, cuius eſt cognitio. Vnde contingere poteſt, clericos ſub hac ſecuritate decipi, iuſque ſuum amittere: ſi enim lex hæredem ſine inuentario adeuntem in ſolidum obligans in fauorem clericorum tenet, tenebit etiam contra clericos exceptio inuentarij, vt ſcilicet poſſit ea à Iudice laico fauore ſui ſubditi in vſum deduci, cùm par ſit, quod ſi clerici lege humana iuuentur, exceptionibus eius ſubiaceant, *c. quo iure villas defendis, diſt.* 8.

DVBITATIO XII.

An poſſit Poteſtas laica citare clericum ad exhibenda iura ſua coram ſe, quando eius debitor petit dilationem ex conſenſu maioris partis creditorum, vel vult beneficium ceſſionis bonorum obtinere?

SVMMARIVM.

1 *Iudex laicus in ſententia nonnullorum poteſt citare Clericum ad exhibenda iura ſua coram ipſo, quando Clerici debitor petit dilationem ex conſenſu maioris partis creditorum.*

2 *Debitor laicus in ſententia aliorum petens admitti ad bonorum ceſſionis beneficium, vel ad remiſſionem partis debiti non poteſt trahere Clericum ad forum ſacularem, ſed debet adire Iudicem Eccleſiaſticum, niſi id faceret per viam reconuentionis.*

3 *Reſpondetur ad hoc fundamentum.*

4 *Cum debitor ære alieno grauatus vult perſonam ſuam eximere, cedendo creditoribus omnia, quæ poſſidet, reuera non agit.*

5 *Conſequenter conueniri debet coram proprio Iudice.*

6 *Nec opus, quod ad inſtantiam clerici creditoris in carcere detineatur, vt admitti ad hoc beneficium à Iudice laica poſſit.*

7 *Quid agendum in dilatione quinquennali? Clericus potius deberet prius dilationem, vel remiſſionem debitori concedere, & non ad ſuum Iudicem trahendo debitorem fatigare.*

RESPONDETVR affirmatiuè, quia in tali caſu clericus non conuenitur vt reus, ſed vocatur vt Actor, ad comparendum, & docendum de iure ſuo; atque adeò in tali caſu
1 non infertur præiudicium iuriſdictioni Eccleſiaſticæ; neque fit in damnum, & præiudicium clerici, ſed potius in vtilitatem eiuſdem, quandoquidem ſi alij creditores recuperent ſua credita, & ipſe non compareat oſtendendo creditum ſuum, patietur damnum: cogetur enim poſtea litem mouere contra alios creditores coram Iudice ſæculari, reuocatoriam intentando, atque ita docent Afflict. *deciſ.* 180. *n* 7. Maſtrillus *deciſ* 79. & Ceuallos *tract. de cognit. per viam violent. part.* 2. *q* 72. *num.* 3.

Quamuis oppoſitum ſatis probabiliter ſentiant alij, inter quos Martha *de iuriſd. part.* 4. *centur.* 2. *caſ.* 123 *num.* 9 *& ſeqq.* Diana *part.* 1. *tract.* 2. *reſol.* 12. & Duardus *in loco ſupra cit. num.* 53. vbi 2
ait, quod debitor laicus petens admitti ad bonorum ceſſionis beneficium, vel ad remiſſionem partis debiti, non poteſt trahere clericum ad Forum ſæculare, ſed debet adire Iudicem Eccleſiaſticum; niſi debitor detineretur in carcere ad inſtantiam clerici creditoris: nam tunc contra clericum creditorem per viam reconuentionis poteſt quidem petere admitti ad ceſſionis beneficium in foro laicali.

Sed ad hoc fundamentum facilè reſponderi po- 3
teſt ex dictis; præſertim quia dantur duo actionum genera, quæ Actoribus, & reis, quando ad incorporalia diriguntur, promiſcua ſunt, *negatoria* ſcilicet, & *confeſſoria*; quarum prior ad negandum ius aliquod ſeruitutis in bonis noſtris alteri competere, principaliter dirigitur, in qua intentanda licet quis præueniat, tamen ſemper reus eſt, *Inſtit. de action.* §. *in rem*, ibi: *Vt ſi quis intendat, ius non eſſe aduerſario vtẽdi, fruendi, eundi, agẽdi, aquamuè ducendi, item altius tollendi, proſpiciendiue, vel proijciendi, immittendiuè* iſtę quoque actiones in rem ſunt, ſed negatiuæ, eſt *l. de ſeruitutibus, ff. de ſeruit. vendic. l. ſi priuſquam, ff de noui oper. nunc l. locis,* §. *ſi quis, l. ſi quãdo ff. ſi ſeruit vendic l. quemadmodũ,* §. 1. *ff. ad leg. Aquil. l. ſi cùm meus, & l. ſi eo loco, verſ. contra, ff. ſi ſeruit. vendic.* quarum aliæ reipſa, & verbis non patiendi ſeruitutem vindicant: aliæ vero verbis quidem ſeruitutem negant, reuera tamen libertatem vindicant; quoties ergo debitor, qui legitimã exceptionẽ habet, aduerſus creditorẽ contendit, eum agere non debere, vel poſſe quidẽ agere, ſed exceptione pro toto, vel pro parte repelli, ſi id prior, antequam conueniatur, proponat, licet ordine Actor videatur, quia prouocat ad iudicium, *l. intra dies, ff. de re iudic.* tamen effectu, & re ipſa Reus eſt, qui conueniri timet, ac præuidet, ne per creditorem exigatur, & inquietetur: quo fit, vt quemadmodum à creditore clerico, ſi conueniretur ob affirmatiuum iudicium, deberet coram laico Iudice ſuus debitor laicus conueniri, ita negatiuum ab ipſo debitore propoſitum, quo petitur declarari creditori clerico ius agendi non eſſe, coram eodem Iudice agitandũ eſt; cùm ideo iudicium ſit, & differentia in modo propoſitionis verſatur: attenditur enim ſemper in omnibus origo negotij, *l.* 1 *ff. de orig. iur.* Quotieſcumque autem quis originaliter Reus eſt & nihil petit ab alio, vt ſibi præſtetur, ſed contendit, ſe ad aliquid non teneri, tunc is coram ſuo Iudice agit, ſeu potius excipit, Bart. & Alex. *in l. de pupillo,* §. *fin. ff. de noui oper. nunt.* Abb. *in c. ex parte, num.* 5. *de reſtit. ſpoliat.* Peregrin. *de fideicommiſſ. ar.* 48. *n.* 69. & Gratian. *diſcept.* 85. *n.* 2. 3. *&* 4. vbi plures Rotæ deciſiones refert.

Cum ergo debitor ære alieno grauatus ob fortuitos, & citra culpam caſus inuenitur, & vult 4
perſonam ſuam, & alimenta excipere, cedendo, & renunciando creditoribus ſuis omnia, quæ poſſidet, iuxta *l. fin. C. qui bonis cedere poſſ. & cap. Odoardus de ſolution.* (quod beneficium iuris naturalis dixit Bertaz. *q.* 155. *num.* 2. & Ginrba *deciſ.* 41. *num.* 4 & meritò, quia pro libertate corporis contenditur, ne perpetuò ſcilicet quis carcere vexetur) reuera id tantum contendit, ne creditoribus agere liceat, niſi in illis bonis, quæ eis ipſe ſpontè cedit, ac relaxat auctoritate Iudicis ad crediti menſuram poſſidendis, exempta perſona, quæ quidem non eſt actio, quo aliquid è clerico petitur

ab eios perſona, vel ſuper bonis, quæ poſſidet, præ-
ſtandum; ad quod locum Canones illi vindicarent,
coouenirì clericum, niſi coram Iudice ſuo, vetan-
tes, *cap. 2. de foro compet.* ibi: *Per ſe diſtringere, aut*
condemnare præſumat, & *cap ſi quis, eod tit.* vbi de
5 cauſa aduerſus clericum. Vnde cum reus origina-
rios hic dicatur, par eſt, quod coram proprio iu-
dice creditores ſuos aduocet, à quo ipſe, vel à be-
neficio excludendus, vel admitteodus erit: ſen-
tentia enim fertur cum eo, & cootra eum, audiria
tamen creditoribus, ſi velint ei culpam, fraudém-
que imputare, per qoam ab hoc beneficio exclu-
datur, Baldus *conſ.* 382. *vol.* 5. Rebuff. *conſil.* 184.
Neguzantius *conſ.* 59. Theſaur. *deciſ.* 136. *num.* 5.
Geouenſ. *in prax. Archiep. cap.* 3. *num.* 8. Ferret.
conſil. 44. Farioac. *q.* 26. *num.* 6. & 31. Bruous *de*
ceſſion bon. 5. *p. q.* 4. *princ. q.* 18. Stracċia *de Mercat.*
tit. de decoct. part. 1. *n.* 1. & *part.* 3. *n.* 2. & Giurba
deciſ. 41. *num.* 14 & *deciſ.* 41 *num.* 9. & *ſeqq* vbi am-
pliat, etiam quod partim ſuo, partim fortuitorum
vitio quis decoxerit, ex *l. fin. §. fin. ff. de his, qui in*
fraud. credit.

Non eſt ergo opus, ſicuti volunt Martha, Diaoa,
& Duardus, quod debitor ad inſtantiam clerici
6 creditoris io carcere detioeatur, vt admitti ad hoc
beneficium aduerſus eum à Iudice laico poſſit,
quaſi per recoouentionem, quam etiam in re di-
uerſa fieri poſſe, docet Maranta *par. 4. diſt. 6. num.* 5.
& Viuius *deciſ. 49. num 5. lib. 1. contra Abb. in cap.*
1. de mut. pet. quoniam hic non agitur de recon-
ueotione, ſed de exceptiooe, quæ à debitore pro-
ponitur, ex qua fingitur contra eum actum fuiſſe,
ex quo agi potuit. Vode recte conſtitutum eſt, de-
bitorem ære alieno grauatum, licet creditores cum
carceri tradi nõ fecerint, nec quidquam petierint,
in carcere coostitui debere, vt reuera creditores
egiſſe videaotur: nam cùm ipſæ perſooæ propriæ
libertatem prætendat, io carcere illam petere de-
bet, vt iuſtam cauſam præuenieodi habuiſſe vi-
deatur, Iacob de Arena, & Abb. *in rubr. Cod. de ceſſ.*
bonor. Cyn. *in l. 1. q* 8. Baldus §. *fin. n.* 24. *Inſtit. de*
act. Couarr. *lib. 2. var. cap. 8. num.* 24. Cancer. 2. *var.*
cap. 8. num. 24, & Giurba *cit. deciſ. 41 num.* 5. quod
io quibuſdam locis, vt io Regno Siciliæ, iuſtiſſimè
ſtatutum eſt: oam timor vrgentiæ creditorum de-
bet eſſe probabilis, noo temorus, Federic. de Senia
conſil. 193. Naſta *conſil.* 361. *num.* 8. & Giurba *cit.*
num. 5. cumque debitor, qui carcerari potuit, io-
ſtrumentis, ac obligationibus parendo, ſpontè ad
carcerem properat, occultato vno actu, de credito-
rum mandato carceratus videtur, *l ſingularia, ff. ſi*
certum petat.

7 Et quatenus attinet ad dilationem quinquen-
nalem, eadem ratio locum habet: præuentio enim
eſt debitoria, qui ſatis in bonis noo babet, in qua
licet maioris partis creditorum votum attenda-
tur, ne cæteri debitorem cogere, durante dilatione
poſſint, tameo hæc non eſt coactio Iudicis quoad
minorem partem, ſed virtus legis, quæ maiori par-
ti illud ius tribuit: & licet dicatur, cogi minorem
à maiori parte concurrere, hoc eſt, quoad effectum,
vt nempe conceſſa à maiori parte dilatione, minor
pars debitorem vexare non poſſit; quæ quidem
exceptio eſt, debitori conceſſa, non autem actio,
vel coactio coorra clericum (vt firmate cooator
Martha *cit. caſ* 123. *num. 9. & ſeqq.*) nam neque cõ-
creditor reus eſt, oeque in hoc iudicio reali, vel
perſonali contra ipſum agitur, petitorio, vel poſ-
ſeſſorio, ſed ſolum excipitur.

Accedit, qood clericus potius, cùm perfectio-
rem in Eccleſia ſtatum occupet, debere prius ſpon-
tè dilationem, vel remiſſionem debitori coocedere,
& noo ad ſuum Iudicem trabendo debitorem fa-
tigare, vt ſuo exemplo creditores laicos ad idem 8
faciendum induceret, præſertim cùm id ipſum ſibi,
ſi ſimiliter ære alieno grauatus eſſet, præſtaretur,
vt ſcilicet coram proprio Iudice laicos creditores
vocare poſſit (licet ipſi hoc interdictum in actio-
bus ſit, *cap. cùm ſit generale de foro compet.* & *c.* 15.
ſi quiſquam, 11. *q.* 1.) quod noo niſi ex eadem ra-
tiooe permittitur, quia nempè exceptionem origi-
oariè proponit cap. Odoardus beneficium invo-
cando, hoc autem effugere, cùm ipſe clericus cre-
ditor eſt, ooo couuenit: quapropter id vnanimiter
in qualibet exceptione aduerſus clericum ius ad
rem habentem (ſiue ob diffamationem, ſiue ad ex-
ceptiooem habendam iudicium intentetur) do-
cuerunt Doctores, quos citat Vrſillus ad Afflict.
deciſ. 380. Gugl. Bened. *in cap. Raynutius ver.* &
vxorem, deciſ. 2. num. 241. Maſtrill. 9 Apicella *de*
dil. q. 9. tit. 1 num. 96. & ſeq. Aoell Aoiatus *conſ.* 18.
num. 17. Franc. Caſtill. *deciſ.* 1. Carol. de Graſſ. *effect.*
1 *num.* 475. Bouius *ad ſtatuta vrbis Romæ, de præ-*
ſcript gloſſ. 19. n. 244. Coorard. *l diffamari, n* 20. *fol.*
98. Bobadill. *lib. 2. cap. 18. n. 165. & ſeq.* Amat. *re-*
ſol. 13. n. 4. & Ceuall. *de cognit. per viam viol. part.* 2.
q. 72. *num.* 3.

DVBITATIO XIII.

An poſſit poteſtas laica expellere à Regno Epiſcopos, vel alios Eccleſiaſticos, ſi propter aliquod publicum negotium ad Parlamentum vocati, venire nolint?

SVMMARIVM.

1 *Poteſtas laica non poteſt expellere à Regno Epi-ſcopos, vel alios Eccleſiaſticos ſi propter ali-quod publicum negotium ad Parlamentum vocati, venire nolint.*

2 *Non ſolum expellentes à Regno, ſed etiam man-dantes, ratum habentes, & auxilium, conſi-lium, vel fauorem præſtantes excommunican-tur vndecima cenſura Bullari.*

3 *Limita niſi caſus ſe habeat per modum natura-lis defenſionis.*

4 *Caſus iuſtæ naturalis defenſionis videtur mo-raliter impoſſibilis, ſaltem in locis, qui non multum diſtant ab vrbe.*

5 *Concordatum Reginæ Aleonoræ affirmat expul-ſionem Epiſcoporum à Regno eſſe contra im-munitatem Eccleſiaſticam.*

6 *Curtellius ſcribens, quod in caſu turbationis pa-cis poſſit Epiſcopus per poteſtatem laicam capi, & cum literis criminis tranſmitti debito ſeruato decoro ad Summum Pontificem re-fellitur.*

7 *Tranſmiſſio facta à poteſtate laica perſonæ Epi-ſcopi ad Summum Pontificem cum non ſit or-dinariè neceſſaria, & ſit quadam velata, & palliata expulſio, eſt contra immunitatem Eccleſiaſticam.*

8 *Iudex laicus non poteſt titulo iuriſdictionis ca-pere Clericum etiam ad effectum præſentandi illum Iudici Eccleſiaſtico.*

9 *Clericus ſuſpectus de fuga captus per laicum*

debet

debet ſtatim ad ſuum Iudicem Eccleſiaſticum remitti.

10 *Iudex laicus capere poteſt Clericum in flagranti crimine deprehenſum ad finem vt præſentet illum Prælato Eccleſiaſtico contra multos Auctores.*

11 *Non quid factum ſit, ſed quid fieri debebat, ſpectandum eſt.*

12 *Textus in c. filios, vel nepotibus per Canones ſubſequentes fuit correctus.*

1 RESPONDETVR ex dictis etiam negatiuè; quia, ſicuti dicebam, poteſtas laica nullam habet in Eccleſiaſticos iuriſdictionem, ſaltem coactiuam, ſiuè coercitiuam: idque adeò verum
2 eſt, vt ex communi ſententia Doctorũ non ſolùm id facientes, ſed etiam mandantes, tatum habentes, & auxilium, conſilium, vel fauorem præſtantes excommunicentur vndecima cenſura Bullæ Cœnæ Domini; excepto caſu, ſicuti ſect. 4. dicebam,
3 quod ſummus Pontifex non poſſit conſuli, & euidenter periculum ſit in mora; quia tunc res ſe haberet per modum iuſtæ defenſionis, & nullo pacto
4 per modum alicuius iuriſdictionis (quod tamen videtur moraliter impoſſibile, ſaltem in locis, qui nõ multum diſtant ab Vrbe) & excepto caſu, propter eandem rationem iam dictam, ſi pontifex monitus, nollet prouidere: quod etiam videtur moraliter impoſſibile, & nullo modo dicendum.

5 Confirmatur reſponſio ex concordato Reginæ dominæ Aleonoræ, quod refert Dionyſius Protocarret. *in allegat. pro iuriſdictione Doctorum Inquiſit. cum miniſtris regiis* fol. mihi 61. vbi ſic habet Regina: *ſuper eo verò, quod conqueritur, quod perſonæ Eccleſiaſticæ eiiciantur, ſeu banniantur è Regno, concordatum eſt, quod illud ſi vnquam factum eſt, cùm euidenter ſit contra immunitatem Eccleſiaſticam, malè factum ſit; & eſt etiam concordatum, vt in poſterum numquam amplius id fiat.* Vide, quæ dicebantur *dubi. 9. & cap. 1. dubit. 15. ſect. 5. & 6.*

Obiicies ex Curtellio *ad leg. Feder. cap. 22. not. 55. num. 5.* vbi ait: *Si Epiſcopi nulla iuſta cauſa accedente, obedire recuſent, vel ſi tumultus ſuſcitarent, aut temporalem iuriſdictionem ita læderent, vt pax publica diœceſium turbaretur, muneribus laicis vſurpatis, nullaque hortationes, preceſque proficerent, vt ſua iuriſdictione non contenti eſſent, ob eam rem in regnis illis, vbi ſummus Pontifex longè abeſt, vel ſi magnum eſſet in mora damnum, conceſſione Pontificia conſtitutum eſſe, atque immemorabili conſuetudine probatum, Epiſcopos, ſi eiici non poſſunt, poſſe tamen Romano pontifici (debito honore perſonarumq; decore ſeruato cũ apoſtolica cauſam, exceſſuſque continentibus) tranſmitti, vt à ſuo Iudice plectantur: per hoc enim Rex in eos ius nõ dicit, ſed ad ius dicendũ corã Pontifice illos ſiſtit; quod omni iure licere, nemo vnquam dubitauit:* quia id eſt ſæpe factũ, & deductum in praxi, tũ quia ex *text. in c. filiis vel nepotibus, 16. q. 6.* communiter à Canoniſtis, & Theologis receptum eſt, vt etſi ex eo textu nullatenus iuriſdictio Principi laico tribuitur, ius tamen, quo poſſit apud Pontificem pro animaduerſione Epiſcopi inſtare, ac ei reum offerre, tribuatur.

Reſpondeo, quod ex hoc ipſo, quod docet Curtellius, euidenter apparet, moraliter vix contingere poſſe, ita Epiſcopum pacem turbare, vt Regnũ periret, & Reſpublica corrueret, ſi à ſummo Pontifice (vt par eſt) expectanda eſſet reſponſio: itemque moraliter vix contingere poſſe, tantam eſſe ad cõpeſcendam licentiam Epiſcoporum neceſſitatem, vt periculum eſſet in mora, ſi Pontificis expectaretur reſolutio, ſaltem in regionibus, quæ non multum diſtant ab Vrbe, vti ſupra dicebatur, & admittit Curtellius. Vnde dicendum cum communi ſententia Doctorum (quos adducebam *cit. ſect. 9.*) Epiſcopos, ſeu alias perſonas Eccleſiaſticas ſine incurſu cenſurarum Bullæ Cœnæ à Iudicibus laicis de regnis expelli ordinariè non poſſe.

Inſtabis, licet Eccleſiaſtici non poſſint expelli à regno, tamen non eſt ratio, cur non poſſint tranſmitti ad ſummum Pontificem, vt ab illo, tamquã à legitimo Iudice plectantur, in quo eſt tota vis argumenti Curtellij, ergo &c. 6

Reſpondeo, hoc etiam eſſe ordinariè contra immunitatem Eccleſiaſticã; quia & hæc tranſmiſſio cùm non ſit ordinariè neceſſaria, vt ſupra dicebatur, ordinariè eſt quædã velata, & palliata expulſio, tum quia talem auctoritatem Iudicibus laicis nemo vnquam conceſſit: communiter enim Doctores, quos *dub. 7.* adducebam, tantùm concedunt Iudici laico, quod capere poſſit clericum, quando 7
reperitur in flagranti crimine; vel quando is probabiliter præſumitur ad delinquendum incedere; vel ad effectum præſentandi illum Prælato Eccleſiaſtico poſt delictum commiſſum, ſi ſit de fuga ſuſpectus, quia in his caſibus ſolùm ob inſtantem neceſſitatem, cui alia via prouideri non poteſt, ex tacita voluntate Prælatorum, vel à iure, cenſetur cuilibet capiendi clericum data poteſtas, iuxta *leg. raptores, C. de Epiſc. & cler.* Quod enim titulo iu- 8
riſdictionis Iudex laicus numquam poſſit capere clericum, etiam ad effectum præſentandi illum Iudici Eccleſiaſtico, conſtat ex *cap. cum non ab homine, de iudic. cap. ſi verò de ſent. excomm. & cap. ſi clericus de foro compet.* & ratio eſt; quam dicebam, quia Poteſtas laica nullam habet in Eccleſiaſticos iuriſdictionem, ſaltem coërcitiuam ſeu coactiuam.

Adde, quod multi Doctores, vt poſſit Iudex laicus in tertio caſu ſupradicto capere clericum ad finem ſiſtendi illum coram ſuo Prælato Eccleſiaſtico, præter conditionem dictam, vt ſcilicet præſumatur fuga, requirunt ſecundam, vt non potuerit à proprio Prælato impetrari mandatum: & tertiam, vt ſtatim Iudici proprio remittatur, ſcilicet 9
etiam infra ſpatium viginti horarum, ſi fieri poteſt. Ità præter alios multos Doctores, quos *dicto dub. 7.* citabam, docet Caſtrus Palaus, qui etiam putat, & ſatis probabiliter, quòd Iudex laicus non poſſit detinere clericum captum in ſuis carceribus, etiam infra ſpatium viginti horarum, ſi breuiori tempore poſſet illum Eccleſiaſtico Prælato remittere: & ratio eſſe poteſt, quia in tali caſu neque ſuperior Eccleſiaſticus præſumitur conſentire, neq; ſecularis iudex rationabilẽ cauſam habet clericum detinendi; qua de re tamen vide, quæ *cit. dubit. 7.* dicebatur.

Adde ſecundò, quod & alij Doctores abſolutè 10
negant (quamuis ego *cit. dubit. 7.* contrarium putem probabilius) Iudicem laicum capere poſſe clericum in primo caſu ſupra dicto, nempe in flagrãti crimine, ad finem, vt præſentet illum Prælato Eccleſiaſtico; ſic præter alios docent Martha *de iuriſdict. par. 4. centur. 1. caſu 42. num. 17.* Megalius *in 3. part. lib. 3. cap. 11. num. 7.* & Souſa *in Bull. Cœn. cap. 16. diſp. 82. num. 8.* quos loco *ſuprà cit.* adducebam. Vnde multò magis negandum eſt, quod poſſint ordinariè Iudices laici in caſu noſtro præſenti capere Epiſcopos, vel alios Eccleſiaſticos, vt præſentent illos ſummo Pontifici, vt ab illo plectantur: ſed dicendum, quod ſi hoc faciunt, ordinariè (remoto

moto ſcilicet caſu neceſſitatis, cui alia via prouideri non poſſit) incidant in cenſuram vndecimam Bullæ Cœnæ: ſicut etiam & qui mandant, ratum habent,& auxilium, conſilium, vel fauorem præſtant, vt ex eodem cit. loco Bullæ Cœnæ Domini colligitur.

11 Non obſtat, quod id ſæpè factum ſit, vt ait Curtellius: nam reſpondetur, quod eſt factum de facto, non de iure,& non quid factum ſit, ſed quid fieri debeat, ſpectandum eſt, *l. ſed licet 12. de offic. Præſid. & cap. cum cauſam, de elect.* non enim exempla, niſi bona, ſequenda ſunt, vt rectè dixit Gellius *lib. 10. Noct. Att. cap. 19.*

Nec obſtat ſecundò text. *in cap. ſi filiis, vel nepotibus, 16. q. 6.* nam reſpondetur in dicto textu (vt legenti patet) Principi laico non tribui, quòd poſſit Epiſcopum tranſmittere ad Summum Pontificem, vt plectatur ab illo, ſed tantùm ibi dici, quod apud dictum Pontificem inſtet, rogando illum, vt prouidere velit: atque ita aſſerunt Docto-

12 res, quos *ſect. 6.* citabam: vel dicas, dictum textum *in cap. filiis, vel nepotibus,* per ſubſequentes Canones eſſe abrogatum; ſicuti docent alij, quos citabam ibidem.

DVBITATIO XIV.

An poſſit poteſtas laica cogere Eccleſiaſticos, vt triticum, vinum, vel ſimilia ad victum neceſſaria, tempore penuriæ, iuſto pretio vendant?

SVMMARIVM.

1. *Poteſtas laica contra nonnullos Doctores non poteſt cogere Eccleſiaſticos vt triticum, vinum, & ſimilia tempore penuriæ vendant iuſto pretio, ſed recurrendum eſt in tali caſu ad ſuperiorem Eccleſiaſticum.*
2. *Limita niſi vrgeat famis neceſſitas, & ſi ſuperior Eccleſiaſticus requiſitus exſordeſcat impiè non prouidendo.*
3. *Iudex laicus tempore famis poteſt licitè extraordinaria poteſtate arrepta, frumentum Clericorum ſequeſtrare, & illud ab horreis illorum extrahere, vt iuſto pretio vendatur, ſed non titulo iuriſdictionis; ſed per viam iuſtæ defenſionis naturalis.*
4. *Eccleſiaſtici non obedientes Principibus ſæcularis in rebus annonæ quando vrget neceſſitas famis quoad venditionem redditunm, peccant mortaliter etiam contra ius naturale, & diuinum.*
5. *Eccleſiaſtici tempore penuriæ, vel peſtis cogi non poſſunt ad aliquid faciendum, vel non faciendum per Iudices laicos, ſed per eorum Iudices Eccleſiaſticos compelli debent, præſertim ſi periculum non ſit in mora.*
6. *Iudices laici tempore maximæ penuriæ in Regno Neapolis obtinuerunt à Nuncio Summi Pontificis licentiam compellendi Eccleſiaſticos ad frumentum reuelandum, & vendendum.*
7. *Princeps laicus tempore peſtis non poteſt adſtringere Clericos ad obſeruandum ipſius banna pro bono publico, & pro tuenda ſalute, ſed debet rogare Epiſcopos, vt ad id Clerum compellant.*
8. *Epiſcopi tempore peſtis, vel ſuam poteſtatem in Eccleſiaſticos quantum ad arcendam ab vrbe peſtem, & ad conſeruandam ſanitatem opus eſt, Magiſtratui ſæculari delegent, vel deputent Aſſeſſorem Eccleſiaſticum.*
9. *Iuriſdictio manualis per modum iuſtæ naturalis defenſionis transfertur etiam in perſonas priuatas.*
10. *Vnuſquiſque Actor, & Iudex eſt vbi diſcrimen vltimum imminet, nec alio pacto quam propriis viribus, & conatu vitari poteſt.*
11. *Reſpublica ne in vltimum diſcrimen adducatur quod poſſit licitè condi ſtatutum, & curare vt ſeruetur ſentiunt aliqui contra Auctorem.*

RESPONDETVR, quod (quamuis nonnulli Iuriſtæ, inter quos Curtellius *de immun. Eccleſ. lib. 2. q. 9. per totam,* Villadieg. *in Polit. cap. 5. num. 90.* Ortiz *in ſumma cap. 4. num. 9.* Valerus *in different. vtriuſque fori, ver. clericus, diff. 3.* & Ioannes Salas *in tract. de empt. & vendit. dub. 9. num. 1.* doceant, quod licitè poſſit Princeps, & eius miniſtri cogere Eccleſiaſticos, vt frumentum, & alia ad victum neceſſaria iuſto pretio vendant tempore penuriæ, abſque eo, quod recurratur ad eorum Iudicem Eccleſiaſticum) contrarium tamen dicendum ſit; quia Eccleſiaſtici (vti dicebam) non ſubduntur Principibus laicis ſecundùm vim coactiuam, ſeu coërcitiuam, ſed ad ſummum ſecundùm vim directiuam: quare in tali caſu recurrendum erit ad eorum Iudicem Eccleſiaſticum, per quem illi ad id compellantur: atque ita docent Caballus *cent. 1. caſ. 9. num. 10.* Anton. de Ripol. *reſolut. cap. 11. de empt. & vendit. num. 91.* Molfeſius *in ſum. tom. 2. tract. 12. cap. 5. num. 85.* Bellet. *in diſquiſ. cler. par. 1. tit. 5. § 2. num. 9.* Madius *tract. de ſacris ordinib. cap. 14. n. 38.* & Duardus in Bullam Cœnæ *lib. 2. can. 15. q. 17. num. 45* & alij communiter: & colligitur *ex cap. non minus, & cap. aduerſus de immunit. Eccleſ. cap. quanquam, de cenſib. in 6.* & ex Bulla Cœnæ *can. 12.* 1

Excipe caſum (vti ſimiliter ſupra *dub. 4.* dicebam) ſi maximè famis neceſſitas vrgeret, & ex alio capite ſuperior Eccleſiaſticus requiſitus exſordeſceret impiè, non prouidendo; vel ſi ſuperior Eccleſiaſticus adiri non poſſet, & interim periculum magnum eſſet in mora: nam in huiuſmodi caſibus vltrò concedo, quod Iudex laicus licitè poſſet (extraordinaria ſcilicet poteſtate arrepta) frumentum clericorum ſequeſtrare, & illud ab horreis illorum extrahere, & iuſto pretio vendi curare, non quidem per viam iuriſdictionis, quam in Eccleſiaſticos minimè habet, ſed per viam iuſtæ defenſionis, ad vitandum ſcilicet periculum, quod ex tanta fame immineret communitati. At ſecus dicendum, ſi res ita ſe non haberet, & tantum periculum non inſtaret: nam tunc ad Iudicem eorum Eccleſiaſticum, qui eos ad id compellat, non autem ad Iudicem ſæcularem, qui iuriſdictionis in Eccleſiaſticos capax non eſt, recurrendum erit. 2 3

Non obſtat, quod adſit neceſſitas, vel vtilitas publica: nam hæc operari non poteſt, vt Iudici ſæculari, qui incapax eſt, tribuatur in Eccleſiaſticos iuriſdictio; præſertim cum per ſuos competentes Iudices Eccleſiaſticos illi compelli poſſint.

Non obſtat ſecundò, quòd in hoc Eccleſiaſtici Principibus laicis non obedientes mortaliter peccent, etiam contra ius naturale, & diuinum: 4

nam

ham per hoc ſequitur ſolùm; quod ad id compellendi ſint per Iudices Eccleſiaſticos, qui in ipſos iuriſdictionem habent, non autem per Iudices laicos, qui iuriſdictionem in ipſos non habent, nec habere poſſunt.

5 Sed de hac re vide etiam, ſi placet, Guazzinum *de defenſ. reorum tom. 2. defenſ. 20. cap. 9. num.* 10. vbi docet, non poſſe cogi Eccleſiaſticos ad aliquid faciendum, vel non faciendum tempore penuriæ, vel peſtis, per Iudices laicos, ſed per eorum Iudices Eccleſiaſticos compelli debere: & ratio eſt, quia publica neceſſitas (præſertim quando, vt moneatur ſuperior Eccleſiaſticus, periculum non eſt in mora & ipſe nondum fuit in culpa, vt nollet mederi) non poteſt dare iuriſdictionem laico ſuper Eccleſiaſticos, vti ſupra dicebatur. Vnde, vt notat 6 Danza *c. 3. de qualit. offic. num.* 14. tempore maximæ penuriæ in Regno Neapolis Iudices laici obtinuerunt à Nuncio Summi Pontificis licentiam compellendi Eccleſiaſticos ad frumentum reuelandum, & vendendum. Vide etiam Marchinum *de bello diuino*, ſeu *tract. de peſte part. 4. c.* 2. vbi cum Martha *de iuriſd. part. 4. cent. 1. caſ.* 74. in ſimili caſu do-7 cet, non poſſe Principem laicum tempore peſtis aſtringere clericos ad obſeruanda ipſius banna pro bono publico, & pro tuenda ſanitate, promulgata; ſed debere eum Epiſcopos pro executione prædictorum rogare, qui ſi non faciant, quia nolunt, vel non poſſunt, quia ſcilicet abſunt, tunc poterit nõ quidem per modum iuriſdictionis, ſed per modum defenſionis naturalis, vti dicebam, ipſe Princeps laicus per ſuos miniſtros totum exequi, & præſtare: & ita declarauit Sacra Cardinal. Congre-8 gatio, facto verbo cum Sanctiſſimo ſub die 21. Ianuarij 1531. quapropter Epiſcopi tempore peſtis, vel ſuam poteſtatem in Eccleſiaſticos, quantum ad arcendam ab vrbe peſtem, & ad conſeruandam ſanitatem opus eſt, magiſtratui ſeculari delegent, vel laicis ſanitati præſidentibus admiſceant aſſeſſorem Eccleſiaſticum, qui in Eccleſiaſticos iuriſdictionem exercere habeat: idemque die in ordine ad vendendum frumentum tempore cariſtiæ, & omni alio ſimili caſu, &c.

9 Vide etiam *l. vlt. Prætor, §. debitorem, ff. de his, quæ in fraud. cred. c. & l. generali, C. de Decurion. l.* 10. vbi ſolum ob rationem dictam (vitandi ſcilicet inſtantis periculi, ex eo, quod Iudex abſit, nec res moram patiatur, vel ſi adeſt, opem ferre renuat) exceptio, ſeu iuriſdictio manualis per modum defenſionis naturalis, etiam in priuatas perſonas, nedum in magiſtratus, & publicas poteſtates transfertur; & probat in his terminis Griuellus *decis.* 30. Dolana 10 ex Benedicto in ver. *vxorem decis. 2. num.* 163. & Sot. *in 4. diſt. 25. q. 2. ar.* 1. & meritò; quia vbi diſcrimen vltimum imminet, nec alio pacto, quàm propriis viribus, & conatu vitari poteſt, vnuſquiſque ſibi etiam in publicam perſonam Eccleſiaſticam, nedum in priuatum quemquam hominem actor, & Iudex eſt; cùm res ad prima naturæ principia ſua reuertantur, vt habetur ex *l. vt vim, ff. de iuſt. & iur.* & admittunt omnes ferè Doctores, extenduntque, vt etiam in Papam, ſi neceſſitas vrgeat, defenſio ſimilis exerceri poſſit, ita præter alios Caiet. *opuſc. de poteſt. Pap. cap.* 27. Suar. *ad Regem Angl. lib. 4. cap. 34. num.* 30. Henricus *de Pontificis Claue*, Mol. *de iuſt. tract. 2. diſp.* 31. Victoria, Conar, & alij, quos ſect. præcedenti citabam, & ſequebat; adeò, quòd Sot. *in 4. diſt. 23. q. 2. col.* 4. Molin. *diſp. 31. col.* 8. Nauar. *cap. 23. num.* 88. Couar. *in c. poſſeſſor, part. 2. § 4.* 11 *num.* 9. & Franch. ex conſilio Neapolitano *decis.* 9. ſentiant, quod in huiuſmodi, ne Reſpublica in vltimum diſcrimen adducatur, licitè ſtatutum condi, & vt ſeruetur, curari poſſit; quod tamen mihi non probatur, tum ex iis, quæ dicebantur ſupra (quod ſcilicet Prælati Eccleſiaſtici ad talem finem ex parte Eccleſiaſticorum in fauorem boni communis aſſequendum, à Principe laico rogari debeant; qui ſi rogati mederi nolint, vel non poſſint, quia abſunt, & periculum ſit in mora, tunc tandem ipſe Princeps laicus per ſuos miniſtros, arrepta poteſtate extraordinaria, & ſic non per modum iuriſdictionis, & imperij, ſed per modum exceptionis, vel defenſionis naturalis, totum exequi, & præſtare poſſit) tum ex iis, quæ dicebantur *cap. 8. per totum.*

DVBITATIO XV.

An poſſit Poteſtas laica priuare Eccleſiaſticos rebus, quas vendunt ſupra pretium à Principe taxatum?

SVMMARIVM.

1 *Princeps Laicus, vel eius Miniſtri in ſententia aliquorum poſſunt ſpoliare Eccleſiaſticos rebus, quas vendunt ſupra pretium ab ipſis taxatum.*

2 *Princeps Laicus, vel eius miniſtri in ſent. Auctoris non poſſunt ſpoliare Eccleſiaſticos rebus, quas vendunt ſupra pretium ab ipſis taxatum, licet teneantur ſeruare legem taxantem pretia rerum.*

3 *Clericus ſuum vinum frumentum, &c. cogitur iure naturali non ciuili Principis lege tantidem vendere, quanti Laicus; Laicus verò eodem pretio vendere, non ſolum naturali, ſed etiam ciuili iure compellitur.*

4 *Clericus non efficitur Reus pœnæ ſtatutæ per Principem Laicum ſi plus vendat res ſuas, quam ſit taxatum,*

5 *Clericus in tali, & ſimili caſu contrauenient, puniri debet à Iudice ſuo Eccleſiaſtico eadem pœna, qua punitur Laicus, vel miniſtri.*

RESPONDETVR ex dictis, quod (quamuis nonnulli Iuriſtæ, vt Bobadilla *in Polit. to. 1. lib. 2. cap. 18. num* 122. Curtellius *de Eccleſ. libert. lib. 2. q.* 71. & alij doceant, quod, ſi Eccleſiaſtici vendant vinum, frumentum, & ſimilia vltra pretium à Principe taxatum, poſſint iuſtè à Principe, vel eius miniſtris rebus dictis in pœnam ſpoliari, ſaltem, cùm ſic à lege Principis ſtatutum eſt) contrarium tamen dicendum ſit. quia licet Eccleſiaſtici teneantur ſeruare legem taxantem pretia rerum, ſicuti ſupra *dubit. 1. &* 2. dicebam, & in terminis docent Sotus *de iuſt. & iur. lib. 1. q. 6. ar.* 7. Molin. *tom. 1. tract. diſp. 31. num.* 13. Nauar. *in man. cap. 23. num.* 887. Salonius *tom. 2. in 2. 2. q. 77. ar. 1. controu.* 10. & alij Doctores communiter, tamen ex dictis *cit. dubi.* 1. & 2. ad id tenentur ad ſummum ſecundùm vim directiuam non autem ſecundùm vim coactiuam: ergo non ſequitur, quod Eccleſiaſtici teneantur ad pœnam, ad quam tenentur clerici, ſi dicta victualia vendiderint vltra pretium à lege Principis taxatum; nec Iudex laicus, ex defectu ſcilicet Iuriſdictionis

ctionis,poſſit in tali,& ſimili caſu pœnam (quæcumque,ſeu quantulacumque illa ſit)ab Eccleſiaſticis exigere:atq; ita docent communiter Doctores,vt videre eſt apud Peſantium *tract. de immunit.*
3 *diſp.5.in fine*,& apud Azorium *part.1.lib.5. cap.13. q.4.* vbi rectè ait, quod clericus ſuum vinum, vel frumentum,&c. cogitur iure naturali, non ciuili Principis lege,tantidem vendere,quanti laicus; laicus verò eodem pretio vendere,non ſolũ naturali,ſed etiam ciuili iure,compellitur: & hinc eſt;
4 vt; ſi Principis lege ſit pœna ſtatuta in eos, qui pluris vẽdiderint,eius pœnæ laicus efficiatur reus, nõ ſic autẽ clericus:quod ſi verò Princeps expreſſerit,vt ea pœna afficiantur etiã clerici,qui pluris vendiderint,nihil valet ex ea parte lex; quia pœnam ſtatuit in eos,à quibus eam exigere,& ſumere non poteſt Princeps, defectu ſcilicet iuriſdictionis,ſicuti toties dictum eſt.
5 Non nego tamen, quod Eccleſiaſtici etiam in tali,& ſimili caſu,ſi contrauenerint,puniri poſſint à Iudicibus ſuis Eccleſiaſticis eadem pœna, qua puniuntur à Principe laici, vel mitiori, vti *ſupra cit. dubit.* 1.& 2. dicebam.

DVBITATIO XVI.

An poſſit Poteſtas laica priuare Eccleſiaſticos rebus,quas extra regnum exportant contra legem Principis id prohibentem fieri ſub pœna commiſſi?

SVMMARIVM.

1 *Poteſtas Laica non poteſt priuare Eccleſiaſticos rebus,quas extra Regnum exportant contra Legem Principis id prohibentem fieri ſub pœna commiſſi contra opinionem Ioannis de Heuia,& Bobadilla.*
2 *Eccleſiaſtici non poſſunt comprehendi ſub ſtatuto Principis Laici, quo cauetur, ne res aſportentur ſub pœna commiſſi extra Regnum.*
3 *Argumentum Bobadillæ deſumptum à bono publico,reiicitur.*
4 *Clerici non tenentur contribuere ad reparationem Pontium,viarum publicarum;murorum Vrbis, & ſimilium,quæ primò & principaliter ſpectant ad Communitatem.*
5 *Textus in l.ad inſtructiones C.de Sacroſ. Eccleſiis, eſt contra Immunitatem Eccleſiaſticam, & vim non habet,niſi ab Eccleſia ſpeciatim approbetur.*
6 *Clerici contrauenientes ſtatuto Laicorum reſpicienti ex æquo bonum commune puniendi ſunt per Iudices Eccleſiaſticos,& non ſeculares.*
7 *Publica neceſſitas non tribuit iuriſdictionem ſaltem coactiuam Laicis in Clericos.*
8 *Argumentum Bobadillæ confutatur, aſſignaturque diſparitas inter caſum armorum,& aſportationis rerum extra Regnum.*
9 *Res Eccleſiaſticorum poſſunt à Laica Poteſtate ſolum per modum facti, donec Iudices Eccleſiaſtici moneantur,impediri, ne aſportentur è Regno, dummodo ceſſante aſportationis periculo Clericis ipſis, vel eorum Prælatis reſtituantur.*
10 *Poteſt auferri res à fure, & turbatore, vi etiam impunè adhibita.*
11 *Etiam per interuallum,ſi Iudex deeſt.*
12 *Et etiam à priuato.*
13 *Multo magis à Principe.*
14 *Qui turbat,ſemper cenſetur Actor,ac prouocans, qui Reum turbatum in ſuo foro excipientem ſequi debet.*

REſpondetur ex dictis etiam, quod (licet Io.de Heuia in Curia Philippica *part. 3. §.3.n.11.*& Bobadilla *in Polit.tom.1.lib.2. cap.8.n.117.* doceant,quòd Princeps,vel eius Miniſter laicus inueniens Eccleſiaſticos exportantes è regno pecuniã,frumentum,equos,&c. contra legẽ Principis id fieri prohibentẽ ſub pœna commiſſi, poſſit ab illis talia auferre ſine fractione libertatis Eccleſiaſticæ, & excommunicationis timore)contrarium tamen dicendũ ſit;quia cùm Eccleſiaſtici non ſubdantur legibus Principis ſecundùm vim coactiuam,ſed ad ſummũ ſecundùm vim directiuam,vt ſupra dicebam, non poſſunt illi comprehendi ſub tali ſtatuto, & ordinatione: atq; ita in terminis docent paſſim Doctores, Azorius *part. 3. lib. 5. cap.19.q.13.* Alterius *de cenſuris tom.1.diſp.16.lib.5.c.5.in fine.* Valerus *in differentiis vtriuſque fori,ver clericus,diff.3.num.4.* Megalius *in 3.par.lib.3.c.11.n.36.* Bartholomæus à S. Fauſto *in ſpeculo Confeſſ.diſp.33.q.20.*& alij apud ipſos in locis ſupra citatis. 1 2
Nec dicas, comprehendi Eccleſiaſticos ſub tali ſtatuto, quia tale ſtatutũ reſpicit bonum cõmune, tam laicorũ,quàm Eccleſiaſticorum,ſic Bobadilla; qui affert exemplum de caſu ſpoliationis armorũ. 3
Reſpondetur enim, quod licet tale ſtatutum reſpiciat bonum commune, non tamen ex æquo reſpicit Eccleſiaſticos, & laicos; quapropter illi exempti eſſe debent à tali ſtatuto,cùm ſeruiant in ſpiritualibus Cõmunitati laicorum: ob quam rationem rectè dixit Leſſius *de iuſt.& iur.lib.2.c.33. dub.3,n.25.* quod neq; ad reparationem pontium, viarum publicarum,murorum vrbis, & ſimilium, quæ primò,& principaliter ſpectant ad Cõmunitatem,tenentur clerici contribuere, vt communiter tradunt Canoniſtæ; quia non tangit illos principaliter,ſed ſolum ſecundariò,nempe vt ſunt membra cõmunitatis;& ſic ad illa non tenentur ob rationem dictam;alioquin nimis anguſtum,& prope nullum eſſet in oneribus publicis priuilegium clericorum:neque obſtat *l.ad inſtructiones, Cod. de Sacroſ.Eccleſiis*, vbi habetur: *Ad inſtructiones itinerum,pontiumque,etiam diuinas domos, & venerabiles Eccleſias libenter adſcribimus, &c.* quia cùm talis lex ſit contra immunitatem Eccleſiaſticam, vim non habet,niſi ſpeciatim ab Eccleſia approbetur, vt Canonum,& Theologiæ Doctores communiter docent;quidquid in contrarium aſſerant nonnulli Iuriſtæ,vt Regens de Ponte *de poteſtate Proregis tit. 4.num.62.*& alij,nec non ex Canoniſtis Innocentius,Hoſtienſis,Gloſſa, & Cardinal. Anchar. *in c. non minus de Eccleſ.immunitate.* 4 5
Adde,quod licet prædictum ſtatutum reſpiciat ex æquo tam Eccleſiaſticos,quàm laicos, inde tamen non ſequitur aliud(cùm publica neceſſitas nõ tribuat iuriſdictionẽ,ſaltem coactiuã,laicis in clericos,vt diffuſè *c.3.dub.4.* dicebã)niſi quod Eccleſiaſtici ad illud ſeruandum compelli,& puniri debeant per Iudices ſuos Eccleſiaſticos,non autẽ per Iudices ſeculares: atquè ita docent Io. Anton.de Nigr. *in repet. Clem. vnic. de vita, & honeſt. cleric. num. 155.* Guido Papa *in deciſ. 78.* & Regens de Ponte *loco ſuprà cit.* & alij communiter: quapropter ad Prælatos Eccleſiaſticos propter tale ſtatutum 6 7

tum

Digitized by Google

tum ſeruandum, recurrant Iudices ſeculares, neceſſe eſt.

8 Porrò ad caſum ſimilem, quem Bobadilla adducit, de ſpoliatione armorum, Reſpondeo, quod illa ſententia non eſt vera, niſi, modo, quo *dubit.7. & c. 3. dubit.15. ſect.5.* dicebatur; præterquam quod eſto, ſit ſimpliciter vera; diſpar ratio eſt inter vtrumque caſum: nam in caſu armorum probabiliter timetur poſitiuè damnum alterius, & perturbatio Reipublicæ, & ſic per modum iuſtæ defenſionis, non autem punitionis, arma Eccleſiaſticis à Iudice laico auferuntur: at in caſu noſtro non timetur poſitiuè damnum alterius, ſed ſolùm impeditur bonum commune, ad quod non tenentur Eccleſiaſtici, vel ſi tenentur, tenentur ſolum directiuè, modo ſcilicet, quo ſupra dicebam, & non coactiuè, niſi per Iudices Eccleſiaſticos.

9 Quapropter concedo, qod ſolum per modum facti poſſint prædictæ res (donec Iudices Eccleſiaſtici moneantur) impediri, ne aſportentur è Regno, dummodo poſtea, ſi periculum non ſit amplius exportationis, dominis clericis vel eorū Prælatis reſtituantur; vt patet ex dictis *cit. dub.7. & cit. c. 3. dub.15. ſect.5.* & etiam ex dicendis *dub. vlt. inf.* Sicut in defenſione iuris Reipublicæ, vel Principis, qui aſportari illas vetuit, præſertim cùm hic poteſtate nullā exerceat in loco, in quem illæ aſportātur: quo caſu videtur poſſe quemquā, etiā priuatū, ſibi ius dicere, tamquam in furem; qui re ſublata fugā arripiat, vt niſi eum detineat, dominus re ſua cariturus, ſit, ſi Iudicem abſentem expectare, vel eū perquirere velit; ſicut ex c. 22. Exodi (vbi fur nocturnus ad mortem ex voluntate adactus impunè dicitur, ibi: Si ſuffodiens inuentus ſit) docet Sot. *de iuſt. & iur. lib.4. q.1. ar.8.* Leſſ. *lib.2. c.9 dub.11. n. 66.* Iaſon, Mateſilanus, Gomezius & Couar. quos citat, & ſequitur Modernus *de iure belli lib.2. c.1. n.11. & 13.* ibi: *Inde ſequitur, ſi ad ius ſolum reſpiciamus, poſſe furem cum re fugientem, ſi aliter res recuperari nequeat, ſaculo proſterni.* Accedunt *l. ſi pignore, §. ſi furtum ff. de furtis, l. furem. ff. ad leg. Cornel. de ſicariis, & l. itaque ff. ad leg. Aquil.* & Suadet ratio, quia ad defenſionem refertur id, cuius natura eſt, ne iuriſdictio, & auctoritas exercita cenſeatur.

10 Atquidquid ſit de occiſione furis, poſſe ſaltem in dicto caſu rē auferri certū videtur, vi etiā impunè

11 adhibita: neque ea hoc contemptus Iudicis ſequitur, ſi fiat extēplò; quin neq; ſi fiat per interuallū, in caſu quo Iudex deeſt; quia lex vetans ſine iudicio ſuum conſequi, intelligi commodè debet, vbi copia eſt iudicij; ceſſat autem iudiciū momentaneè, vel continuè: momentaneè ceſſat, vbi expectari Iudex nō poteſt ſine certo periculo vel dāno: cōtinuè ceſſat, vel iure, vel facto: iure, ſi quis verſetur in locis nō occupatis, vt maris ſolitudine, inſulis vacuis, & ſi quæ alia ſunt, in quibus nulla eſt ciuitas: facto, ſi ſubditi Iudicē nō adeant, aut Iudex apertè cognitionē reiecerit, Molin. *de iuſt. tom. 1. diſp. 100* Benedict. *in c. Raynutius de teſt. ver. vxorem, deciſ. 5. n. 474.* Pedem. *deciſ.68. num.23.* Sot. *in 4. diſt.25. q.2. ar. 25.* Sanch. *conſil. mor. lib.2. c.4. dub. 55. n.33.* vbi poſt firmatam regulam pro Iudice Eccleſiaſtico limitat in hoc caſu, Villalob. *in ſum. ver. Eccleſia, n.2. & 3.* Salzedus *lib.1. c.4. n.19. & 20.* Anguian. *de legib. lib. 2. contro. 15.* Saura *de exam. propoſ. c.9. fol.14* Modernus *lib.1. c.3. n.2.* eſtque perpendenda *deciſ.30.* Senatus Dulani, quā refert Curtellius *in C. ad leges Federicis, Nota 24. fol.145. & 150.* vbi intelligentia *c. filiis, vel nepotibus*, ait: Martha *part.1. c.48. ex n.25. ad fin.* qui dicit *dictum c. tribuere Regi iuriſdictionem ob magnam loci diſtantiam, vel ob periculum in mora, vel quia Pontifex negotiis implicitus medelam non applicauerit, allegat Sarmenſ. & Abbat.* & rectè: in his enim caſibus quæſtio reducitur ad terminos iuris naturalis, ac ad meram defenſionem iurium Principis, nō vt Principis ex ſua iuriſdictione procedentis, ſed vt cuiuſlibet priuati pro ſuorum iurium indemnitate pigno.i & rei incumbentis. 12

Confirmatur, quia cum clericus exportans turbet Principē in ſui iuris poſſeſſione, qua iuſtè prohibet, ne quæ in ſua prouincia pecunia pecuniæ, vel victualia, equi, &c cū Reipub. incommodo exportentur, quæſt, pertinere videtur ad poſſeſſorium, iudiciū, atq; retinendæ interdictum, & ad nudum factū, vbi Iudex laicus, etiam aduerſus clericū turbatorem, competens eſſe poteſt (maximè, ſi de facto in ſuis iuribus turbetur Fiſcus, qui nullatenus alibi pro tributis, ac regalibus iuribus litigare cogēdus eſt immò de facto per ſe manutenendus, Oldrad. *conſil.83* Alberic. *in auth. ſtat. ...* Felin. *inc. Eccleſ. S. Mariæ, 7. de Con. it. Paul.* Rub. *in c. per veſtras, 2 not. §. vnic. de donat. int. vir. & vxor.* etiā in re beneficiaria; quæ ex patronatu Regiu ſit, Doctores, quos citat, & ſequitur Solozanus *tom.2. lib. 3. c.1. n. 27. & ſeqq.*) & Salzed. *de lege Polit. lib.2. c.13. n.47. & 4.* & etiā in cauſis poſſeſſoriis rerum ſpiritualium, quæ facti tantū quæſtionem habent, Doctores, quos citat, & ſequitur Curtellius *de immun. Eccl. lib.2. q.67.* quæ omnia in noſtro caſu contingunt; ſiquidem ſemper in re exportanda notorium facti, nempe extractionis è finibus earum rerum, quæ exportari prohibentur, interuenit. 13

In his verò, qui turbat, ac interdicto tef agatur, ſemper cenſetur actor, ac pronocans, qui reum turbatum in ſuo foro excipientem ſequi debet, & declinare eius forum non poteſt, ex Regula Canonica, etiam Epiſcopos comprehendente, *in c. 15. ſi quiſquam, 11. q.1.* ibi: *Si quiſquam clericus, ſiue inferioris, ſiuè potioris gradus exiſtat, & contra laicam perſonam ſuas dirigat actiones, iſte modo omnibus, non alibi, quàm apud prouincia Iudicem negotium ſuum dicturus occurrat.* Et paulo poſt: *Quem ordinem legibus per omnia conuenientem illa regula manifeſtat, qua pracipit, actorem Rei forum ſemper ſequi pulſati.* Accedit *c. cum ſit generale, de foro compet.* & doctrina Innocent *in cap. ſi animus, num 6. de offic. & poteſt. Iud. deleg.* quem ſequuntur communiter Doctores. Quod autem in huiuſmodi facti turbationibus (vt exportationis, & Principis iuriū defraudationis) vbi ius dicens abeſt, vti liceat retentione vnicuique (& ſic multò magis Principi, vt dicebam *ſect. ...*) Vide Bar. *in l. ſi alius, §. bell ſſime, ff. quod vi, aut clam*, Afflict. *in Conſtitus. pacis cultum, n.34 & deciſ. 24.* Capic. *deciſ.45.* Carlevalium *diſp. 2. q. 3.* Gutter Laſſarte, Cenedum, Olanum, Beluſium, & alios, quos citat, & ſequitur Curtellius *ad leges Siniſt. Federici, Nota 49. fol. 139. fol. 185. & Nota 105. per tot. præcipuè n.4. in fin. fol 176. & ad eges Mauritij Nota 41. fol. 540* vbi rectè probant, in dicto caſu poſſe priuatum dominum, eiuſque ſeruos, & cuſtodes, & ſic multo magis Principem, damnum à quocumque illatum ſibi vindicare, & recompenſationem ſuo iure exigere, vtendo facti auctoritate, propter rationem dictam, quod ſcilicet tunc locum habeat ius naturæ de defenſione naturali, iuxta ea, quæ dicebantur *ſuprà dubit.4. & 6.* & dicentur *infrà c. 10. dubit.4.* 14

Google

DVBITATIO XVII.

An poſſit Poteſtas laica punire Eccleſiaſticos in bonis, vel in pœna pecuniaria, ſi falſa menſura triticum, vel quid ſimile vendant?

SVMMARIVM.

1 *Poteſtas laica non poteſt punire Eccleſiaſticos in bonis, vel in pœna pecuniaria, ſi falſa menſura triticum, vel quid ſimile vendant contra aliquos Doctores.*

2 *Eccleſiaſtici tenentur obedire ſtatutis Principis iuſtis, & in bonum commune ordinatis, in iis rebus, quæ ſpectant ad regimen Communitatis non directè ratione legis, ſed indirectè ex vi rationis naturalis, ſi ſacris canonibus, & clericali ſtatui non repugnent.*

3 *Eccleſiaſtici trāſgredientes ſtatutum Principis ſecularis reſpiciens ex æquo bonum commune, compelli, & puniri debent à Iudice Eccleſiaſtico, ad quem oportet habere recurſum.*

RESPONDETVR ex dictis etiam,
1 quod (licet Chaſſaneus *Conſuetud. Burgund. rubr. 1. §. 5 num.* 90. Cenedo *in collect. 37. num.* 18. Mexia *in pragm. taxa panis concl. 5. n. 29.* Curtellius *de Eccleſ. liber. lib. 2. q. 77* & alij iuris Doctores doceant, quod Eccleſiaſtici, qui falſa menſura triticum, vinum, vel oleum, &c. vendiderint, poſſint puniri à Principe, eiuſque ſeculari miniſtro in bonis, vel in pœna pecuniaria) con-
2 trarium tamen dicendum ſit; quia licet Eccleſiaſtici teneantur obedire ſtatutis Principis iuſtis, & in bonum commune ordinatis, in iis rebus, quæ ſpectant ad regimen Communitatis, ſi ſacris Canonibus, & Clericali ſtatui non repugnent, tamen ad id ex dictis *Dubitat. 1. & 2. & cap. 8. per totum*, non tenentur directè, ſed indirectè, id eſt, non ex vi legis, ſed ex vi rationis naturalis; vel, ſi directè, non tenentur ſecundùm coactiuam, ſed ſolùm ſecundùm vim directiuam; ergo ſi ſtatuta illa Ec-
3 cleſiaſtici tranſgrediantur, non poſſint à Iudice ſeculari puniri; ſed vt puniantur, ad Iudicem Eccleſiaſticum recurratur, neceſſe eſt; atque ita in terminis docent Vaſquez *in par. 2: tom. 2. diſp.* 167. *cap. 4. num. 29. & 30.* Salas *de legib. diſp. 14. q. 9. num.* 106. Filliucius *to. 2. tract. 35. cap. 9. n. 94.* Vigianus *tract. de immunit. Eccleſ. diſp. 2. concl. 5.* Bartholomæus à S. Fauſto *in ſpec. Confeſſ. diſp. 6. q. 44. n. 3.* & Barboſa *in collect. to. 1. lib. 3. decret. tit. 17. cap. vt menſura, de empt. & vendit. num. 3.* qui citat Mattham, & alios quamplures Doctores.

DVBITATIO IX.

An poſſit Poteſtas laica cogere Eccleſiaſticos ad ſoluendas gabellas, vel collectas, quando illas ſoluere tenentur?

SVMMARIVM.

1 *Poteſtas laica in ſententia aliquorum Auctorum poteſt cogere Eccleſiaſticos ad ſoluendas gabellas, vel collectas, quando illas ſoluere tenētur, dummodo Iudex Laicus procedat contra bona, & non contra Perſonam.*

2 *Poteſtas laica in ſententia Auctoris non poteſt cogere Eccleſiaſticos ad ſoluendas gabellas ſimpliciter etiam modo quo ſupra.*

3 *Eccleſiaſtici neque quoad Perſonam, neque quoad bona ſubduntur Principibus laicis quoad vim coactiuam.*

4 *Conſuetudo in contrarium attendi non debet, cum ſit potius corruptela.*

5 *Iudex laicus incapax eſt Iuriſdictionis præſertim coactiuæ in Eccleſiaſticos.*

6 *Onus imponitur ratione Perſonæ, & acceſſorium ſequitur naturam ſui Principalis.*

7 *Eccleſiaſticus exemptus eſt non ſolum vt Eccleſiaſticus, ſed etiam vt Ciuis & ſimpliciter.*

8 *Bona ſemper adhærent Perſonæ, & Perſona non eſt integrè, & perfectè exempta, niſi illius bona etiā exempta ſint.*

9 *Perſona Clerici non poteſt à Iudice ſeculari in rebus moleſtari, ne concedatur per vnam viam quod per aliam denegatur.*

10 *Res Clerici affecta onere gabellæ poſſunt per modum ſaltem, ſeu per modum iuſtæ defenſionis iuris proprij, detineri, donec gabella iuſta ſoluatur Iudicibus Eccleſiaſticis conſultis.*

RESPONDETVR ex dictis etiam, quod (licet ex
Iuriſtis Salgado *de protect. Regia par. 4. c. 14. nu.* 1
10. *to.* 2. Mexia *in pragm. taxa panis concl. 5. n. 23.* Laſſarte *de gabellis c. 19. n. 84.* doceant, quod ſuperior laicus quando Eccleſiaſtici tenentur ſoluere gabellas, collectas, vel contributiones, &c. poſſit eos ad illas ſoluēdas compellere: quam doctrinam docet ex Theologis Coriolanus *in Bull. Cæn. excomm.* 16. quatenus ait, *quod poſſint clerici coram Iudice ſeculari conueniri, in cenſibus, & tributis: nam videntur* inquit ipſe, *potius res eorum, tanquam affecta, conueniri, quam perſona*: & docent etiam aliqui alij Iuriſtæ, ſed cum reſtrictione, dummodo ſcilicet Iudex laicus procedat cōntra bona, & nō contra perſonam) cō-
trarium tamen ſimpliciter dicendum ſit, quia (vti 2
ſupra dicebā) Eccleſiaſtici nullo modo, neq; quoad
perſonā, neq; quoad bona ſubduntur Principibus 3
laicis ſecundū vim coactiuam: ergo vt Eccleſiaſtici ad aliquid (quodcumque illud ſit) cōpellantur, ad Iudices eorum Eccleſiaſticos recurratur neceſſe eſt.

Neque dicas, quod adſit conſuetudo in contra- 4
rium: nam reſpondetur, quod talis conſuetudo eſt
corruptela, reprobata que per Canones; & meri- 5
tò, quia Iudex laicus incapax eſt iuriſdictionis, præſertim coactiuæ, in Eccleſiaſticos, vti ſupra *dubit. 5. ſolt. 5. & cap. 1. dubit. 15. & cap. 5. Dubit. 14. &* 15. dicebatur.

Neque dicas ſecundò, quod per hoc Iudex laicus non exercet iuriſdictionem in perſonam Eccleſiaſticam, ſed ſolùm in rem temporalem illius: nam reſpondetur, quod quando onus, quod ſolui-
tur ex rebus, eſt perſonale, reuera eſt ratione perſo- 6
næ; quare ſi perſona eſt exempta, debet eſſe & exempta res perſonæ, cum onus imponatur ratione perſonæ, & acceſſoriū ſequatur naturā principalis.

Neque dicas tertiò, quod bona Eccleſiaſticorum ſunt temporalia, & reſpiciunt Eccleſiaſticum, 7
non vt Eccleſiaſticum, ſed vt dominum temporalem, ſeu vt ciuem dumtaxat: nam reſpondetur, quod Eccleſiaſticus exemptus eſt, non ſolùm vt
Eccle

8 Eccleſiaſticus,ſed etiam vt ciuis,& ſimpliciter:ſi-
quidem cùm bona(vti rectè notauit Suarez *contra*
Regem Angliæ lib.4.c.24.n.15.) ſemper adhæreant
perſonæ,non eſt integrè,& perfectè exempta per-
9 ſona,niſi illius bona etiam exempta ſint: quapro-
pter *in cap.vnico de cler.coniug.in 6.* expreſsè ſtatui-
tur,quod perſona clerici non poſſit à Iudice ſecu-
lari in rebus moleſtari, ne concedatur per vnam
viam,quod per aliam denegatur. Non nego tamen,
10 quod in caſu,quo res clerici euidenter affectæ ſunt
onere gabellæ, poſſint per modum facti, ſeu per
modum iuſtæ defenſionis iuris proprij detineri,
ne aſportentur,donec gabella iuſta ſoluatur, Iudi-
cibus Eccleſiaſticis conſultis,vt *ſupra dub. 2. & 4.*
dicebamus & dicemus *infra dubit.vltima.*

DVBITATIO XIX.

An poſſit Poteſtas Laica punire perſonam Eccleſiaſticam, ſi coram Iudice laico falſum teſtimonium depoſuerit?

SVMMARIVM.

1 *Poteſtas laica in ſententia plurimorum Doctorum poteſt punire Eccleſiaſticum ſi non in perſona, ſaltem in bonis,ſi coram Iudice laico ſaltem teſtimonium depoſuit.*

2 *Poteſtas laica in ſententia Auctoris ſuffulta grauiſſimorum Doctorum auctoritatibus,& ratione non poteſt vllo modo in caſu prædicto punire Eccleſiaſticum.*

3 *Poteſtas laica in ſententia aliquorum poteſt punire Clericum coram Iudice laico falſa teſtificantem in defectu iuſtitiæ Eccleſiaſticæ.*

4 *Iudici ſeculari licitum non eſt ſupplere negligentiam Iudicis Eccleſiaſtici.*

5 *Textus in can.filiis 16.q.7.eſt correctus per canones ſubſequentes.*

6 *Iudex laicus an poſſit cognoſcere per viam exceptionis de Crimine Perſonæ Eccleſiaſticæ ad effectum repellendi eam à teſtimonio ferendo, eſt diſcrimen inter Doctores.*

7 *Laicus deponens falſum coram Iudice Eccleſiaſtico,à Iudice Eccleſiaſtico puniri debet.*

8 *Iudex Eccleſiaſticus habet iuriſdictionem in laicum per accidens ratione periurij.*

9 *Iudex laicus in Clericum,qui coram ipſo falſum teſtimonium dixit, nullo pacto iuriſdictionē habet.*

10 *Clericus ſi falſum dixerit coram Iudice laico,puniri poteſt per Iudicem ſuum Eccleſiaſticum.*

RESPONDETVR ex dictis etiam,quod(li-
1 cet Angelus *in l.quoties, C.de iudicijs*, Fe-
dericus de Seuis *conſil.* 88. Lancellor. *de*
attent.par.2.c.25.n.97. Aufrerius *in repet.*
*Clem.s.ff.de offic.Ordin.n.*81.Guillelmus de Benedi-
ctis *in c.Raynutius,ver.& vxorem,dec.2.n.*142. Chaſ-
ſaneus *de conſuetud.Burgundiæ rubr.1.§.5.n.*82.Frā-
ciſcus Marcus *par.1.dec.215.n.1.* & alij Doctores,
quos refert Iulius Clarus *in pract. crimin.q.38.nu.*
14.& Anguian.*in tract.de legib.to.1.lib. 3.controuerſ.*
28.*num.*11.doceant,quod Eccleſiaſticus, ſi falſum
teſtimonium dixerit,coram Iudice laico,poſſit pu-
niri ab iſto in bonis,ſi non in perſona)contrarium
tamen dicendum ſit ex iis,quæ ſupra dicebātur, &
2 infra *Dubit.vlt.*dicentur;præſertim, quia Clericus,

neque tacitè neque expreſsè poteſt foro ſuo renunciare,nec etiam cum conſenſu ſui Prælati,de cuius licentia coram Iudice laico teſtimonium dixerit;& ita in terminis caſus poſiti docent Surdus *conſil.396.num.*27 Decianus *in tract.crimin. lib. 4.c. 6.num.*22.Farinacius *de inquiſit.quæſt.*8.*num.*26.Fachineus *lib.9.controu.cap.* 27. Afflictus *deciſ.* 230. Martha *de iuriſd.par.4.centur.2.caſ.*238. *num.*9.Ceuallos *in tract.de cognit.per viam violent.par.2. q.*67. Gutierez *pract.quæſtion.lib.1.q.*24.Salzedo *in pract. crimin.Bernardi Diaz cap.* 63. Duardus *in Bull.Cœnæ lib.2.can.15.q.11.num.*34.Cabedo *deciſ.*87.Layman.*lib.4.tract.9.cap.4.numer.*9 Diana *par.1.tract. 2.reſol.*109.Cutellius *de immun.Eccleſ.lib.2.q.*42.*n.* 22.*& q.*110.& colligitur ex *cap.ſi diligenti. de foro compet.cap.1.de cleric.coniug.*& ex *authent. Item nullus, Cod.de Epiſc.& clericis*; Et vlterius probatur; quia pœna, licet ex re exigatur, in perſonam tamen principaliter indicitur; vnde nec à perſona, nec à bonis clerici à non ſuo Iudice exigi poteſt; facit *l.ſi qua pœna,ff. de verbor. ſignif.* & facit etiam quia pœna fraudati vectigalis à milite tanquam exempto peti nequit, licet is vectigal reficere teneatur,*l.3,Cod.de vectigal.*ibi:*Omnibus militibus noſtris proſpeximus, ne ob omiſſas profeſſiones pœna commiſſi teneantur:proinde depoſito hoc metu,ſi quæ portoria debere te apparuerit,exolue.*

An autem,ſaltem in defectu iuſtitiæ Eccleſiaſti- 3
cæ poſſit Iudex laicus modo ſupra dicto punire
perſonā Eccleſiaſticam? Affirmant Eſcobar.*de ratio-*
*cin.c.7.n.*31.Morla *in empor.iur.tit.2.q. 14.n.4 & 5.*
& alij Iuriſtæ,quos citat,& ſequitur Menoch.*de re-*
*tinend.poſſeſſ.remed.3.n.*254.Cutell.*cit.q.*110.&Bo-
badilla *in polit.to.1.lib.2.c.18.n.* 91. vbi in terminis
ait,clericū corā Iudice ſeculari falſa teſtificantem,
vel falſam ſcripturā præſentantem, non poſſe pu-
niri à Iudice laico, niſi in defectu iuſtitiæ Eccle-
ſiaſticæ;idemque docet *n.63.in alijs caſibus.*

Sed ex dictis *dub.* 5. contrariū quod ad hoc eſt 4
etiam dicendum,quia non eſt licitum Iudici ſecu-
lari negligentiam Iudicis Eccleſiaſtici ſupplere;cū
ille inferiorem ad hunc iuriſdictionē habeat,ita vt
ipſi potius maneat neceſſitas obſequendi,quā au-
ctoritas imperandi, vti ſupra *cit.ſect.*5.dicebatur,&
definitur *in c.qualiter,& quando de iudicijs*, vbi cla-
rè prohibetur, ob defectum iuſtitiæ trahi clericos
ad tribunalia ſecularia; docent Suar. *contra Regem*
*Angl.lib.4.c.*24.Martha *par.* 4. *centur.* 2. *caſ.*146. &
Canoniſtæ communiter,Guazin.*tr.de defenſ.reorū,*
*to.2.defenſ.2.cap.*28.*n.*9.Gratian.*in diſcept.forenſ.to.2.*
*c.*238.*n.*72.*& ſeq.*Aluarez *de priuileg. pauper. q.* 50.
*n.*21 & Bonac.*in Bull.Cœn.diſp.1.q.15. punct.4. §.4.*
*n.*10.Vide ſupra *iis.dub.5.c.1.dub.15. ſect. 5.c.6.dub.*
20.*& c.7.dub.*8.

Non obſtat *c.filiis*,16.*q.* 7. vbi dicitur, quod ſi 5
Prælatus eſt negligēs,poſſit Rex implorari:nam vt
ſupra *dub.6.ſect.1.n.30,& ſeqq.*dicebatur,*dictus c.fi-*
liis correctus fuit per *c.qualiter, & quando*,vel dicē-
dū intelligi,quod poſſit adiri Rex, non tanquā Iu-
dex,ſed tanquā protector,& defēſor,vt ſcilicet ro-
get,& moneat Prælatū,quod iuſtitiā exercere velit.

Cæterū an ſaltē ad effectū repellendi perſonam
Eccleſiaſticā à teſtimonio ferēdo, poſſit Iudex lai- 6
cus per viā exceptionis cognoſcere de crimine il-
lius? Affirmāt Gutier.*q.24.cit.n.2.*Iul. Clar.*§.fi.q.*
38.*n.*14.& alij Doctores, quos citat, & ſequitur
Anguiā.*in tr.de leg.to.1. lib.3.contr.*28.*n.*11.Negant
verò Hoſtienſ.*in c.verum,de foro compet.*& Io.Andr.
*in c.ut ſi clerici,in princ.n.*21.ſed de hac re quid ego
ſentiam,dicam infra commodius.

Ex dictis tamen non inferas, quod propter paritatem rationis laicus deponens falſum coram iudice Eccleſiaſtico, &c. non poſſit ſimiliter à iudice Eccleſiaſtico puniri: nam meritò contrarium docet Gouar. *pract. qq.* 12. *num.* 8. Afflict. *decif.* 219. Francus *decif.* 249. Capella Tholoſana
8 *decif.* 379. & ratio diſparitatis eſt: quia iudex Eccleſiaſticus habet iuriſdictionem in laicum per accidens, ratione periurij, & ſic poteſt per accidens contra illum procedere: at iudex laicus in
9 clericum cui coram ipſo falſum teſtimonium dixit, &c. nullo pacto iuriſdictionem habet, & per conſequens nullo pacto poterit eum neque in perſona, neque in bonis punire.

Quod autem clericus, ſi falſum depoſuerit, &c. coram iudice laico, puniri poſſit per iudicē ſuum Eccleſiaſticum, docet Riccius par. 4. deciſ. 81. per totam; & ratio eſt clara; quia cùm non poſſit ille puniri à iudice laico, reſtat quod puniri debet ab Eccleſiaſtico, ne delicta remaneāt impunita.

DVBITATIO XX.

An poſſit Poteſtas laica procedere contra pecora perſonæ Eccleſiaſticæ, ſi contra ſtatutum in paſcuis prohibitis illa reperta fuerint?

SVMMARIVM.

1 *Iudex ſeculari pro executione pœna ſtatuti in ſententiam aliquorum poteſt procedere ſi non contra perſonas Eccleſiaſticorum ſaltem contra eorum pecora, & animalia, ſi in paſcuis alienis, & prohibitis illa reperta fuerint.*

2 *Auctor, & alij auctores grauiſſimi tenent contrarium.*

3 *Statuta laicorum pœnarum condemnationem & exactionem imponentia aduerſus eos quorum pecora damnum dederint in fructibus, aut in paſcuis vetitis, non ligant Eccleſiaſticas perſonas.*

4 *Secularibus indiſtinctè prohibetur clericos diſtringere, aut condemnare.*

5 *Recenſentur plures Doctores pro opinione oppoſita, & refelluntur.*

6 *Perſona Eccleſiaſtica non ſolum quoad perſonam, ſed quoad bona eſt exempta.*

7 *Animalia non ſunt capacia, quod conueniantur, & condemnentur, & res, quæ culpa caret in damnum vocari non conuenit.*

8 *Sententia oppoſita in vno ſenſu eſt probabilis, & probatur.*

1 RESPONDETVR ex dictis etiam, quod (quamuis Felinus *in cap. Eccleſia S. Maria num.* 104. *de Conſtit.* Afflictus *in Conſtit. Regni per partes Apuliæ num.* 9. *tit. de annal. in part. aſſidandis*, Maſtrillus *deciſ.* 49. *num.* 12. Boërius, Graſſus, Grammaticus, & Perſonalis, quos citat Curtellius *in Cod. Polit. Nota* 15. *ad leges Iacobi fol.* 50. *col.* 1. *verſ. nec refragaretur*, Gutierez *in pract. qq. lib.* 1. *q.* 4. *num.* 2. Ceuallos *in tract. de cognit. per viam violent. par.* 2. *q.* 11. *num.* 44. Pereira *de manu. Regia par.* 2. *cap.* 39. & Heuia *in Curia Philippica par.* 3. *§.* 17. *n.* 13. ſentiant, quod iudex ſecularis pro executione pœnæ ſtatuti poſſit procedere, ſi non contra perſonas Eccleſiaſticorum, ſaltem contra eorum pecora, & animalia, ſi in paſcuis alienis, & prohibitis illa reperta fuerint) contrarium tamen dicendum ſit propter 2 rationes, quas *ſupra, & cap.* 7. *dubit.* 8. dicebam; & docet in terminis Sanchez *in opuſc. to.* 2. *lib.* 3. *cap. vnic. dub.* 31. *num.* 2. citans Lopez; item Caſtillo *in leg.* 70. *Tauri, num.* 18. & Barboſa *in collect. to.* 1. *lib.* 1. *tit.* 2. *cap.* 10. *n.* 6. vbi rectè iuxta dicta ait, quod laicorum ſtatuta pœnarum condemnationem, & exactionem imponentia aduerſus eos, 3 quorum pecora damnum dederint in fructibus, aut in paſtibus vetitis fuerint inuenta, non ligant Eccleſiaſticas perſonas; quia indiſtinctè ſecularibus prohibetur, clericos diſtringere, aut condemnare, 4 *cap.* 2. *de foro compet.* tum quia cauſa hæc, quamuis ſua natura merè temporalis ſit, tamen ratione perſonæ clerici contra quem mouetur, manet Eccleſiaſtica.

Quidquid in contrariū reſoluant Greg. *leg.* 24. 5 *tit.* 15. *par.* 7. Caſtill. *leg.* 70. *Tauri, n.* 18. Auendan. *de exequen mand. par.* 1. *cap.* 4. *n.* 30. *& cap.* 13. *n.* 7. *& par.* 2. *c.* 14. *n.* 13. Gutierez *pract. lib.* 1 *cit. q.* 4. Alder. Maſcard. *de gener. ſtat. interpret. concl.* 2. *n.* 115. *& ſeq.* Bellert. *deſquiſ. cleric. par.* 1. *t. de fauore reali, §.* 6. *n.* 5. Ceuall. *commun. contra cōmun. q.* 897. *n.* 610. *& ſeqq. & in tract. de cognit. per viam violentia dict. q.* 11. ſuprà citati & alij ex eo, quia, quando onus impoſitum eſt rei, poteſt ſecularis iubere, quod executio fiat in re, quæ in ſuo territorio, & iuriſdictione eſt, non habito reſpectu, an perſona, cuius res eſt, pertineat ad ſuum forum, vel iuriſdictionem, *arg. leg. viros* 11. *in princ. Cod. de Palat. ſacrarum larg. lib.* 12. *c. ſi tributum* 11 *q.* 1. Bart. *in leg. Imperator ff. de publican.* Bald. *in l. de iis, verſ. ego credo, Cod. de ſacroſ. Eccleſiis*, & in *Authent. ſed & periculum, Cod. ſine cenſu.* Gutt. *dict. q.* 4. *n.* 2. *deciſ. Pedemont.* 68. *n.* 34. Azeued. *ad leg.* 12. *n.* 2. *tit.* 3. *lib.* 1. *noua recop.* Accedit quod hoc pacto perſona clerici non condemnatur à iudice ſeculari, nec eius ſtatuto ligatur nam in perſona clerici nulla dirigitur executio, ſed reale onus rei impoſitum à clerico exigitur, ſicut aliud quodcumque tributum reale.

At hæc ratio non conuincit: nam (vt omittam, 6 quod clericus ſit etiam exemptus quoad bona, ſicuti *cap.* 5. diffusè dicebatur, *& infrà dubit.* 35. dicetur) omninò oportet ſententiam, & condemnationem pœnarū fieri in perſonā; quia animalia non ſunt capacia, quod conueniantur, & condemnen- 7 tur, *arg. c.* 2. *ibi, rem, quæ culpa caret, in damnum vocari non conuenit hoc tit. cap. mulier, verſ. quæritur,* 15. *q.* 5. ibi: *Nec vllo modo capax legis ſit.* bonus text. *in l. poſt principium, ff. ſi quadrupes pauperiem feciſſe dicatur*; Ergo fundamentū prædictū cōtrariæ opinionis ſecundùm iuris rigorē ſtare nō poteſt, vt bene aduertit Auiles *ad c.* 17. *Pretorū, gloſſ.* 1. *n.* 12. Niſi fortaſſe dicas (in quo ſenſu non probabilis eſt aduerſariorū ſentētia) hic nō agi de pœna, quæ vltra damnum eſt, nec de vigore ſtatuti, ſed ſolum de damno, quod eſt ſimplum, & valor herbarū, vel frugū ab animalibus cōſumptarū, nec agi de actione contra Dominum, ſed de animaliū retentione, quæ, cùm in re inanimata de facto detur, nō eſt, cur etiam in re animata irrationali dari non poſſit, per modū iuſtæ defenſionis naturalis: in vtroque enim caſu illa quid facti eſt à poſſeſſione, & detentione proueniens, quæ iure poſitiuo non tollitur, *lege* 2. *§. ſi vir vxori, ff de acquir. poſſeſſ.*

Digitized by Google

poſſeſſ ibi: *Quoniam res facti infirmari iure ciuili non*
8 *poteſt*. Hinc in damno à quadrupede dato actio datur, cũ animal penes Dominum eſt, cui electio, vt poſſit animal tradere, vel noxã ſoluere, permittitur, *l. in princip. ff. ſi quadrup. paup. f. eſſ. dic.* ibi: *Lex voluit, aut dare id quod nocuit, id eſt, animali, aut aſtimationem noxa offerre*. Sed reuera ius in caput animalis eſt, vt ibid. *§ & cum*, ibi: *Noxa caput ſequitur*, *& §. planè*; vbi mortuo animali actio perit; ergo retentio negari non poterit, vſque dum animal viuit: nam cui actio detur, eidem & multò magis retentio præſtatur, *leg. ſi per retentionem, Cod. de vſuru*.

Confirmatur, quia cùm animalium retentio pro damno & paſtu cuique damnificato permittatur per pignorationem, quę ſine iuriſdictione fit, multò magis cuique Iudici reſarcitio permittenda, erit, ex *l. ſi alius, belliſſimè, ff. quod vi, aut clam*, vbi Bart. Gloſſa *in §. multis autem modis*, verb. *transfeuntem, Inſtit. de libert.* Guillelm. Bened. *in cap. Raynutius, ver. & vxorem, numer.* 454. Dolana *deciſ.* 30. & Baldellus *lib. 5. cap. 40. num.* 12. qui ſubdit, aliquid plus Principi, licet laico, quàm priuatis, in hac materia concedendum eſſe.

Confirmatur ſecundò, quià cùm id frequentius in deſertis locis (vbi Iudex deeſt) accidat, fiatque ius damnificati ex alterius mora deterius; quia vel maius damnum ex continuato depaſtu excreſcit, vel ex abductione è loco, vbi animalia depauerunt, actio directa contra animalia ceſſat. Doctores *in leg. ſumma, Codic. de pignor. & in leg. huius enim, ff. qui pot. in pign. hab.* & docent Menoch. *recup. remed.* 11. *numero* 8. Garſias *de expenſ. cap. 4. numero* 3. Surdus *de alim. titul.* 8. *priuileg.* 62. Giurba *deciſ.* 60. & Amatus *reſolut.* 3. *numero* 14. *&* 15. (qui cùm de laicorum animalibus facilis conuentionis, & exactionis loquantur, maiori ratione de clericorum animalibus attendendi ſunt, cùm clerici potentiores, difficiliſque conuentionis ſint, *cap. 2. de alien. Iud. mut. cauſ. facta, verſ. qui potentiorum patrocinium*) Meritò in caſu noſtro & retentio, & cuiuſcumque Iudicis aditio admitti debet, per ea, quæ docent Doctores, quos citat, & ſequitur Modernus de iure belli *lib. 1. cap. 3. numero* 2. & nos dicebamus *ſupra ſectio.* 14. vbi concedebamus, à miniſtris, & cuſtodibus finium clericos vetitas res extra prouinciam, vel Regnum exportantes per modum facti coërceri, ac res retineri poſſe, quod fortius in caſu noſtro locum habet; cùm ibi de iuris, ac præeminentiæ Regiæ tuitione, hic de dominij, & rei ſuæ conſeruatione agatur; pro qua, ſi aliter haberi non poteſt, etiam fures occidi poterunt, vt communiter Doctores: quapropter multò magis pro noxa, vel damno retineri poterunt animalia, quæ herbam, vel fruges inuito domino depauerunt.

Confirmatur tertiò; quia cùm de retinendæ interdicto agatur, cauſaque merè poſſeſſoria ſit, poterit Iudex laicus (quia de facto ad iuris perſonæ damnificatæ defenſionem agitur, & ne turbatio ex vſu iuris naturalis, quo retentio pro noxa datur, eueniat) ſine iuriſdictionis Eccleſiaſticæ læſione ſe interponere, ſicuti dicemus *cap. ſequenti Dubitat.* 4. *numero* 19. *&* 34. & tradunt Doctores, quos citat, & ſequitur Menochius *remed. recuperat.* 11. *numero* 8.

Confirmatur quartò, quia in hoc caſu retentio competens, ſicut & defenſio iuris naturalis effectus eſt, & ſic ante iuriſdictiones iure ciuili, vel gentium fundatas, dominis rerum debita, *leg. naturalis ff. de act. & obligat.* quæ nullo poſitiuo iure auferri, vel minui potuit, *l. ius palam, ff. de iuſt. & iur. § ſed naturalia Inſtit. de iure natur. gent. & ciuili cap. 1. diſt. 5. & cap. 3. §. his itaque, diſt. 6.* & docet S. Thom. 1. 2. *quaſtio.* 94. *art.* 5. *quaſt.* 100. *art.* 8. *& 2. 2. quaſtio.* 57. *art.* 2. *ad* 1. *& q.* 66. *art.* 2. *ad* 1. quem ſequuntur communiter Doctores, licet enim ſecundùm aliquos diuiſiones, rerumque proprietates ius naturæ offendere dicantur, vt docuit Scotus *in 4. diſt. 15. quaſtio.* 2. Nihilominus ſecundùm S. Thomam communiter receptum probabilius eſt, quod ius naturæ diuiſiones non prohibuerit, licet non ius naturæ, ſed hominum ratio ad maiorem humanæ vitæ vtilitatem eas induxerit: vnde cùm rationi naturali inhæreant, potius ſecundùm ius naturæ, quàm contra ius naturæ dici poſſunt. Ex quibus fit, vt iam addita proprietatum diuiſione, in parte cuique contingenti ex iure naturæ inſiſtentia, & retentio detur, & ſic ex præmiſſis immutabilis illa ſit.

DVBITATIO XXI.

An poſſit poteſtas laica cogere perſonam Eccleſiaſticam ad reſtituendum depoſitum, ſi in tribunali laicali reſtituere illud ſe obligauerit?

SVMMARIVM.

1 *Iudex Laicus ex nonnullorum Doctorum opinione poteſt compellere Clericum ad reſtituendum depoſitum, quoties hic ſe obligauerit in Tribunali Iudicis ſecularis illud reſtituere.*

2 *Opinio oppoſita magis Auctori probatur ob rationes iata dictas.*

3 *Sententia Ceuallos, & Martha Iudicem Laicum poſſe cognoſcere cauſam, ſed non exequi contra Clericum Depoſitarium, Auctori non probatur.*

4 *Iudex laicus non poteſt facere realem executionem ſententiæ à ſe lata contra Clericum in caſibus, quorum ipſi à iure cognitio permiſſa eſt.*

5 *Clericus ſi in cauſa reconuentionis condemnetur per Iudicem laicum executio facienda eſt per Iudicem Eccleſiaſticum.*

6 *Res litigioſa in Clericum lite pendente alienata, non poteſt ab eo per ſecularem Iudicem auocari.*

7 *Reprehenduntur multi Doctores, qui dixerunt, quod Iudex qui eſt competent ad condemnandum, competens ſit etiam ad exequendum.*

8 *Depoſitum reſtituere differens nũ ſolum ciuili actione tenetur, ſed etiam vt fur coërcendus eſt, ac infamia notam incurrit.*

9 *Conſequenter meritò turbatum Iudex ſuus fouet.*

10 *Et contra turbatorem remedia poſſeſſoria poſſunt*

*inuentari,ſicuti contra quemlibet furem,ſi ci-
uiliter agere dominus velit.*

11 *Ob has rationes probabilis eſt Aduerſariorum
ſententia quoad cauſa cognitionem, etſi non
probabilis quoad effectum excutionis.*

12 *Et multo minus quoad pœnam,quæ propter de-
poſiti negationem incurritur: item & quoad
criminalem animaduerſionem.*

13 *Clericus in minoribus,licet laicus fiat,ob depo-
ſitum mandato eius ipſi traditum, cogendus
eſt a Iudice Eccleſiaſtico.*

RESPONDETVR ex dictis etiam quod (licet
Baldus,Saliceius, Iaſon, Aufrer. Benedictus,
Tiraquel. Afflict. Vrſil. Cumia,Maranta, & Caro-
cius apud Martam *loc. infra citand.* Itẽ Farinacius
q.8.n.46.ampliat.8 n.113.& Tuſcus apud Vico *ad
Pragmat.Sardinia.tõ.2.fol.*206.§.31. Itẽ Gutierrez
de tutelis par.3.cap.1.num 9.Io.de Heuia *in Curia
Philippica par.5.§.3. num.23.* Salgado *de protect.
regia,tom 2.p.4. cap.14.num.105.* Boeillus *de præ-
ſtan.Regis Cathol c.71.num.340.* Mexia *in pragma-
tica taxa panis,concl.5. nu.35.* & alij Iuriſtæ apud
Carolum de Graſſ *de effectib.cler. eff.1.num.* 855.
& Bobadillam *in polit.tom.2.lib.2.cap.* 18. *n.*130.
1 teneant, quod Iudex laicus poſſit clericum com-
pellere ad reſtituendum depoſitum, quoties hic
ſe obligauit in tribunali Iudicis ſæcularis illud
2 reſtituere) contrarium tamen dicendum ſit pro-
pter eaſdem rationes,quas dicebam, atque ita do-
cent in terminis Bellettus *in diſquiſ. Cleric.par.1.
tit.3. num.37.* Bonacina *de legibus, diſp.10. q.2.
punct.1.§.1.num.26.*Ambroſin.*de immunit. Eccleſ.
cap.20.num.53.*Duardus *in Bullam Cœnæ lib.2.can.*
3 15.*q.11.num.*36. Suidus *lib 2. conſ.*396.*n.*33. Rota
deciſ.5. de iudic. Riccius *reſol.*505. Ceuallos *tract.
de cognit.per viam violentiæ part.2. q.76.n.16.* &
Martha *de iuriſdict.par.4.cent.2.caſ.104.n.9.&caſ.
123.n.4 & part.1.c.50.n.34.*qui duo citati vltimo
loco Doctores, quamuis admitiant in praxi con-
trariam aduerſariorum ſententiam, quoad cauſæ
cognitionem,non tamen admittunt illam quoad
effectum executionis; quapropter docent, poſſe
Iudicem laicum declarare,quod perſona Eccleſia-
ſtica debeat depoſitum reſtituere; at ſimul docent,
non poſſe illum executionem huius ſententiæ(ad
reſtituendum ſcilicet depoſitum) contra dictam
perſonam exercere, ſed hoc ad Iudicem Eccleſia-
ſticum ſpectare, affirmant.

4 Hinc dicendum primò, quòd Iudex laicos, ne-
que poſſit facere realem executionem ſententiæ
à ſe latæ contra clericum in caſibus,quorum ſibi à
Iure cognitio permiſſa eſt;atque ita contra Salga-
dum docent Doctores ſupra cit.vnde rectè aduer-
tit Bellettus cum aliis, quod ſi clericus in cauſa
5 reconuentionis condemnetur à Iudice ſæculari,
executio facienda ſit, non per Iudicem ſæcula-
rem,ſed per Eccleſiaſticum; & quod dato, & non
conceſſo, Iudex ſæcularis poſſit ordinare depoſi-
tum, & ſeqneſtrum eſſe à clerico per ipſum ele-
cto reſtituendum, executio ſimiliter talis ſenten-
tiæ per Iudicem Eccleſiaſticum facienda ſit.

6 Item dicendum ſecundò, quod res litigioſa in
clericum,lite pendente,alienata, non poſſit ab eo
per ſæcularem Iudicem auocari,neque in eum di-
rectè fieri executio ſententiæ latæ ab eodem Iu-
dice ſæculari: atque ita contra Vrſillum *in addit.
ad dec.*331. docet præter alios Vincentius de Frã-
chis *deciſ.* 549. *num.*11. vide etiamÆttham *vbi
ſuprà,*& Genuenſem *in praxi,cap.*11.

Item dicendum tertiò,quòd non rectè dixerit 7
Guillelmus de Bened.*in cap. Raynutius, ver. vxo-
rem;deciſ.2.n.147.*Trentacinq.*qq.forenſ.lib 1.q.79.*
Salgad. *n.* 96. Carol.de Graſſ. *de eff.cler. eff.*1. &
Barboſa *in l.ſi quis poſteaquam, ff. de iudic. n.*165.
quod in vniuerſum eodem modo, quo pertinet
cognitio cauſæ ad ſecularem,pertineat ad eundem
executio in temporalibus,& quod Iudex, qui eſt
competens ad condemnandum, competens ſit
etiam ad exequendum.

Dices, depoſitũ reſtituere differentẽ, non tantũ
ciuili actione teneri,ſed etiam vt furem coërcendũ
eſſe ac infamiæ notam incurrere,*l.qui furtum,ff.de* 8
condit.furt l.ſi ſacculum,ff.depoſit.& l.3.Cod.eod.tit.
Couar.*cap.15.ad fin.* Capel. Tholoſ.*deciſ.*168. vbi
Aufrer. Retractantem verò, & negantem turbare
creditorem, & deponentem eſſe in ſua ciuili poſ-
ſeſſione, & in naturali, ſi pecunia ſit obſignata,
vel ſpecies aliqua, quæ vſu non conſumatur, nec
ſubrogationem recipiat;per quod ſit,vt hæc cauſa
poſſeſſoria ſit, illaque turbationis, ſi depoſiti do-
minus ſe pro ſpoliato non habet, ſi autem habet,
recuperandæ,ita vt in vtroque caſu, cùm depoſi-
tum de mandato laici Iudicis factum proponatur,
iudicialis turbatio,vel ſpolium ſit; & ſic non mi- 9
rum, ſi idem iudex turbatum fouet, vel reſtituit,
ſicut in clerico poſſidente ex præcepto Iudicis
laici,vt coram eodem ſuper poſſeſſionis reuocatio-
ne reſpondeat, receptum eſt: id enim in iudicij
cœpti conſequentiam venit,hic autem in iudicia-
lis depoſiti ſequelam, ob eam, quæ illo poſſeſſio-
nem transfertur,ſiue poſſeſſio, ſiue detentatio ſit,
ſecundùm depoſiti qualitatem, ſi fortè ſit obſi-
gnata,vel rei ſtabilis, & non conſumptibilis, vt
dictum eſt; quod ſic probatur.

Depoſitarius,ſi reddere petitus differat, vel de-
poſitum neget,vim facit,ac non tantum ſpoliator,
vel turbator,ſed fur & latro eſt,vt dicebatur: qua-
propter contra illum remedia poſſeſſoria poſſunt
intentari,ſicuti contra quemlibet furem, ſi ciuili-
ter agere dominus velit, §.*ſed & furti quidem in-* 10
*ſtit.de action.*vbi Doctores,& Afflict. *deciſ.24.n.3.*
vbi quod Iudicis ſæcularis munus eſt, ne violen-
tæ ſpoliationes fiant, ex quo elicit, poſſe clericos
ad fidem depoſiti præſtandam cogere, vt refert
Menoch.*remed.15.recuper.n.214.& ſeq.* deponens
verò eſt poſſeſſor,& depoſitarius merus detentor,
l.licet,§.rei depoſita, ff. depoſiti, vbi Caſtr. *num.*2.
Corneus *conſ.39.n.3.vol.1.* Beroius *conſ.72.n.*20.
*lib.*3.Rota *deciſ.372.n.4. tom 2. Poſthum.Farinac.*
ergo cum hanc detentionem beneficio, ac proui-
ſione Iudicis laici obtinuerit, eiuſdem officij eſſe
videtur,traditæ detentationis reuocatio,*l.vlt.§.pe-
nult ff.de bonis auth.Iudic.poſſid.*Bald.*in l.omni in-
nouatione col.2. C.de ſacroſ. Eccleſ.* Peregrin.*de fi-
deicom art.48.num.63.* Carleual. *de iud.tom.1. fol.*
298.*n.949.& ſeq.* Larea *deciſ. Granat.* 39. per id
enim, ſicuti per reconuentionem non ex vi pro-
rogationis, ſed in conſequentiam ex re ipſa Iu-
dex laicus cognoſcit,vt ait Bald.*in l. acceptam poſt
princip.*vbi Salicetus *Cod.de vſuris,*præſertim quia
clericos turbator eſt actor, & ſic coram rei Iudice
trahendus.

Reſpondetur, ob has rationes probabilem eſſe 11
Aduerſariorum ſententiam, quoad cauſæ cogni-
tionem, etſi non quoad effectum executionis, vt
ſupra ad mentem Ceuallos,& Marthæ notabamus.

Cæterum quatenus ſpectat ad pœnam, quæ 13
propter depoſiti negationem incurritur, item
quatenus ſpectat ad criminalẽ animaduerſionem,
ad

Digitized by Google

ad Iudicem Eccleſiaſticum pertinere, conueniuot omnes, ita vt in omni caſu (vt bene Rebuff. adnotat *ad Conſt. Gal. de lit. obl's. ar. 5. gl. 15. n. 3*) perſona clerici maoucapienda non ſit; ſed vbi id agendum eſt, Iudex laicus adiri debeat propter perſonæ reuerentiam, recepta tamen diſtinctione de obligatis aore habitus ſuſceptionem, de qua Martha loco cit. & deciſio S. Congregationis negotiis iuriſdictionalibus præpoſita, in hunc modum determinans in vna Ciuitatis Caſtellanæ, die 18. Febr. 1631. apud Sel. *eſdelt. Canonic. cap. 18. nu. 17.* quem refert, & ſequitur Barboſa *ad Conc. Trid. ſeſſ. 23. de reformat. cap. 6. num. 27.* Hinc clericus in Minoribus, licet laicus efficiatur, à Iudice Eccleſiaſtico cogendus erit ob depoſitum mandato eius ipſi traditum, vt ex Martha ſupra colligitur.

DVBITATIO XXII.

An poſſit Poteſtas laica punire perſonam Eccleſiaſticam, ſi reuerentiæ ſigna ipſi non exhibuerit, vel coram ipſa quomodocumque aliter deliquerit?

SVMMARIVM.

1. *Iudex laicus in ſententia Pereira, & Bobadilla, poteſt punire Perſonam Eccleſiaſticam pœna pecuniaria, ſi reuerentiæ ſigna ipſi non exhibuerit, vel ſi coram ipſo quomodocumque aliter deliquerit.*
2. *Contraria ſententia verior eſt, tenenda rationibus iam dictis.*
3. *Iudex laicus licite poteſt capere Perſonam Eccleſiaſticam ad finem, vt ea ad Iudicem ſuum Eccleſiaſticum ducatur, ſi talis captura, hic, & nunc neceſſaria ſit ad propriam, vel aliorum defenſionem.*
4. *Iudici laico honorem exhibere tenentur, etiam Eccleſiaſtici.*
5. *Quod ſi non faciant, puniuntur*
6. *Etiam à Iudice laico, renuente, vel abſente Iudice Eccleſiaſtico.*

Reſpondetur ex dictis etiam, quod (quamuis Pereira *tract. de manu regia par. 1 cap. 7 num. 42.* & Bobadilla *in Polit. to. 1. lib 2. c. 18. n 86.* doceant, quod
1 Iudex laicus poſſit punire perſonam
Eccleſiaſticam pœna pecuniaria, ſi reuerentiæ ſigna ipſi non exhibuerit, vel ſi coram ipſo quomodocumque aliter, verbi gratia ſpernendo, eius iudicium turbando vel ei reſiſtendo deliquerit) contra-
2 rium tamen dicendum ſit, quia Eccleſiaſtici (vti ſupra *cit. dubit. 1. & 2.* dicebatur, & infra *dubit. vlt.* dicetur) Principibus laicis ſecundùm vim, ſaltem coactiuam, ſeu puniciuam, nullo modo ſubduntur, neque quoad perſonas, neque etiā quoad bona, vt *cit. ſect. vlt.* dicetur, & *c. 5. pertot* dicebatur: quapropter *in cap. vnico de cler. coniug. n. 5.* ſtatuitur, quod exempta perſona clerici nullo pacto in rebus ſuis moleſtari poſſit, & redditur ibidem ratio, ne ſcilicet concedatur per vnam viam, quod per aliam denegatur: atque ita etiam in terminis caſus poſiti docet Genuenſis *in praxi cap. 8. num. 5.* Diana *par. 1 tract. 2. reſol. 25.* Cartellius *de immun. Eccleſ. lib. 2. quæſt. 16.* Megalius *in 3. par. lib 5. cap. 11. numer. 35.* Layman. *lib. 4. tractatu 9. cap. 4. numer 13. & cap. 5. numer. 1.* & Carolus de Graſſis *de effect. cleric. eff. 1. num. 13.*

Non nego tamen, quod licitè poſſit Iudex laicus 3
capere perſonam Eccleſiaſticam ad finem, vt ea ad Iudicem ſuum Eccleſiaſticum ducatur, ſi talis captura hic & nunc neceſſaria ſit ad propriam, vel aliorum defenſionem exercendam; quia tunc Iudex laicus id faceret, non per modum iuriſdictionis, ſed potius per modum iuſtæ defenſionis; quod licitè fieri poſſe, ſupra affirmabam.

Vide *Card. Alex. in cap duo ſunt 96 diſt. & in cap. certum, diſt. 19* & Gratian. *diſcept. 104 n. 15. & ſeq.* 4
vbi aiunt, quod vti ſacrilegi puniendi ſint, & quod ad honorem exhibendum Magiſtratui, exempti teneantur; & meritò, quia ſi in clericos aduerſus Prælatum proprium contumaces ſecularis Iudicis brachium rectè imploratur, vt obedire cogantur, *cauſ. 23. q. 3. & 4* non eſt cur etiam eoſdem in Magiſtratum irreuerentes, & iudicia turbantes Prælati punire non debeant: Quod ſi iſti facere renuant, vel non poſſint, quia abſunt, tunc cùm res iam ad pri- 5
ma principia defenſionis propriæ iuriſdictionis redeat, poterit ex dictis Poteſtas laica ſibi, ac ſuæ ſuperioritati à Deo inſtitutæ conſulere, ne humanæ ſocietatis vinculum, ſuperioribus ſpretis, diſſoluatur: in tali enim caſu nec exemptio, nec Bulla Cœne locum habet; quia exemptio ius ſubiectionis, & reuerentiæ non ſuſtulit, S. Th. *1. 2. quæſt. 69. ar 4.* 6
Dried *de libert. Chriſt. lib. 2. cap. 2. propoſ. 4.* Sot. *de iuſ. & iur. lib. 4. q. 4.* Mol. *diſp. 31. cēcl. 6.* Hēriq. *lib. 10. c. 15.* Bellarm. *de cler. cap 6.* Gerſon. *in Ludo Stult. to. 4. con 7. verſ. in abuſibus, quibus non medentur Prælati;* cuius dictum refert, & moderatur Sanra de primis inſtantiis, fol. 42 quapropter quod in dicto caſu poſſit Princeps exemptos quoſlibet coërcere, ne politica gubernatio alteretur, docet ex S. Th. *2. 2. q. 102. ar. 1.* Salzedus *de leg. Polit lib. 1. cap. 10. num. 35.* & probatur; quia vnicuique Reipub. vt ſit ſibi ſufficiens à Deo poteſtas, & media ad ſui tutelam, & conſeruationem data cenſentur, vt alibi diffusè dicebam.

DVBITATIO XXIII.

An poſſit Poteſtas laica cogere perſonam Eccleſiaſticam ad reparandam viam ante domum ſuam, & ad ſoluendam pœnam impoſitam contra effundentes amurcam per vias publicas ſi illam effuderit?

SVMMARIVM.

1. *Eccleſiaſtici in ſententia aliquorum cum ad id reuera teneātur, poſſunt per Iudicem laicum compelli ad reparandam viam ante Domus ſuas; nec non & compelli ad ſoluendam pœnam impoſitam iis, qui effuderint amurcam.*
2. *Contraria ſententia eſt verior propter rationes iam dictas.*
3. *Eccleſiaſtici tenentur contribuere ad ſternendam lapidibus viam, quæ eſt ante ianuas ſuorum, ſi omnes Vicini contribuant, ſed non poſſunt ad id compelli per Iudicem laicum, ſed per Eccleſiaſticum.*

4 *Idem dicas in ordine ad exigendam pœnam impoſitam effundentibus amurcam, vel ſimilia vetita effundi per vias publicas.*

5 *Iudex Laicus non poteſt cogere Eccleſiaſticum vt proprijs expenſis capiat, & occidat graculos, aut vermes, aut locuſtas, aut bruchos, qui naſcuntur in ipſius vineis, aut meſſibus.*

6 *Limita in caſu, quo Iudex Eccleſiaſticus requiſitus non vult procedere, vel abeſt, & periculum magnum eſt in mora; nam tunc non improbabiliter poteſt procedere contra bona tantum non tamen titulo Iuriſdictionis.*

7 *Clerici tenentur contribuere quando æque primario contributio cedit in vtilitatem Clericorum; & & Laicorum ſed contra ipſos à ſuperiore Eccleſiaſtice executio eſt relaxanda.*

SVPPONO, probabilem ſententiam, eſſe, quod ſi cæteri contribuant ad ſternendam lapidibus viam, quæ eſt ante ianuas ipſorum, teneantur etiam contribuere Eccleſiaſtici, qui habent domum, quia talis vtilitas Eccleſiaſticis vnà cum laicis communis eſt, & docent Aocharan. *in cap. non minus, num. 8. de immun. Eccl. & in cap. 1. eod. tit. in 6.* Butrius *in cit. cap. non minus.* Aodr. Card. Zabar. & Abb. *ibid.* Speculator *de cenſib. §. tunc dicendum in princip. verſ. item pone*, Purpur. *conſ. 50.* vbi dicit eſſe communem Canoniſtarum, & Iuriſtarum, & ex Theologis Angel. *ver. Immunitas, numer. 37.* & complures, quos citabam *cap. 5. dub. 16. & 17. & cap. 8. dub. 14. ſect. 4.* quamuis alij, quos citat, & ſequitur Martha *de iuriſd. p. 4. cent. 1. caſ. 2. n. 1. & ſeq.* ſatis probabiliter prædictam ſententiam admittant ſolum, vbi laicorum facultates ad id non ſufficerent, moti ex *cit. cap. non minus, verſ.* niſi Epiſcopus, & clericus, cùm textus exigens ad hoc, quod Eccleſiaſtici ad contributionem teneantur, facultates laicorum non ſufficere, non loquatur (vt vult Aocharanus) in ſpecie ſolum de oneribus illis, quæ attenta ipſorum natura, vel ad laicos ſolum ſpectabant, vel à quibus Eccleſiaſtici exempti iam fuerant, in quibus oneribus ſolum velit Pontifex, quod laici in ſumma neceſſitate conſtituti pro Eccleſiaſtici ſtatus charitate ex miſericordia potiùs, quàm ex debito releuentur; ſed loquatur contra Ancharanum in genere de omnibus oneribus communibus: tum moti ex Bulla Clementis VIII. qua Nuncio præcipit, quod in Arni fluminis marginibus reparandis clericos in ſubſidium diſcuſſis prius laicorum facultatibus, ſolum cogeret: quam Bullam refert Martha *dict. caſ. 1. n. 52.* vbi tamen diſcuſſionem ob notoriam laicorum inopiam, omiſſam fuiſſe ſubdit. At his non obſtantibus, quod dixi, & dicebam *in cit. cap. 5. dubit. 16. & 17. & cit. cap. 8. dubit. 14. ſect. 4.* adhuc probabile eſt; quapropter hoc ſuppoſito

Reſpondetur ex dictis etiam, quòd (licet Tiraquellus *de retract. lign. §. 32. gloſſ. unic. num. 80.* Petrus de Cenedo *in Collect. Iuris Can. part. 1. collect. 37. num. 4.* Humada *in l. 54. tit. 6. part. 1. gloſſ. 2. num. 18.* Mexia *in pragm. taxa. panis, concl. 5. num. 70.* &

1 Curtellius *de Eccleſ. libert. lib. 1. q. 76* ſentiant, quod Eccleſiaſtici, cùm ad id re vera teneantur, poſſint per Iudicem laicum compelli ad reparandam viã ante domus ſuas; nec non & compelli ad ſoluendam pœnam impoſitam iis, qui effuderint amurcam, vel ſimilia vetita effundi per vias publicas, ſi ipſi effuderint) contrarium tamen dicendum ſit propter eaſdem rationes, quas ſupra dicebam; & docent Layman. *lib. 4. tract. 9. cap. 6. num. 7.* Viualdus 2
in Candelabro ſuper Bullam Cœnæ, caſ. 18. n. 9. Azaux. *in 1. 2. S. Th. q. 97. diſp. 3. ſect. 5. diffic. 4. verſ. rurſus*, & 3
Molina *de iuſt. tom. 3. tract. 2. diſp. 272. n. 5.* vbi proptereà ait, quòd, *ſi vicini omnes contribuant ad ſternendam lapidibus viam, quæ eſt ante ianuas ipſorum, Eccleſiaſtici, qui habent domum, tenentur ſimiliter contribuere*; in quo caſu *non poſſunt ſeculares per ſeipſos compellere Eccleſiaſticos, vt contribuant; ſed id efficere debent per Epiſcopum, aut per alium legitimum Indicem Eccleſiaſticum.* Idemque dicas in ordine ad exi- 4
gendam pœnam impoſitam effundentibus amurcam, vel ſimilia vetita effundi per vias publicas, ſi dicti Eccleſiaſtici contrauenerint, & pœnam ſoluere recuſent; quia cùm Eccleſiaſtici non ſubdantur Principibus laicis ſecundùm vim coactiuam (vti dicebatur) clarè ſequitur, (vti fatetur Curtellius *n. 11.*) quod neq; ſubdãtur pœnis per ipſos impoſitis, quæ per ipſos, vel per ipſorum Miniſtros Laicales ab Eccleſiaſticis exigantur, vel per ſententiam condemnationis imponantur.

Hinc contra Mexiam *loco ſuprà cit. num. 44.* ſe- 5
quitur, quòd ſi graculi, aut, vermes, aut locuſtæ, aut bruchi naſcuntur in vineis, vel meſſibus alicuius Eccleſiaſtici, neque poſſit is cogi cum alijs (in quorum vineis, vel meſſibus repetiuntur huiuſmodi animalia) vt proprijs expenſis ea capiat, & occidat; quia cùm Eccleſiaſtici (vti dicebam) Principibus laicis ſecundùm vim coactiuam nullo modo ſubdantur, fit, quod licet ad id Eccleſiaſtici teneãtur, compelli tamen debeant per Iudicem Eccleſiaſticum, & non per ſecularem, atque ita præter alios docet Molina in *loco ſuprà citato.*

Excipe tamen caſum, ſi ſcilicet Iudex Eccleſiaſticus requiſitus nollet procedere, vel non valeret propter abſentiam, vel quid aliud: nam tunc Iudex laicus non improbabiliter licitè poſſet ad id Eccleſiaſticos contra bona tamen ſolùm procedendo, compellere, veluti per modum cuiuſdam iuſtæ defenſionis; ſicuti ſupra in ſimilibus caſibus dicebam.

Vide Ioan. Salas *de legib. diſp. 14. ſect. 9. & 11. n.* 7
114. vbi proptereà ait, quod quando contributio facienda eſt æque primario in vtilitatem clericorum, v. g. pro reparatione aggerum, ne flumen vicinos agros clericorum, & laicorum inundet, tenentur quidem clerici contribuere, non tamen poteſt per ſe poteſtas laica illos recuſantes compellere, ſed per Eccleſiaſticam; quod ſi id commodè fieri non poſſet (inquit ipſe) putant quidã, non eſſe tunc omninò improbandam realem executionem per poteſtatem ſecularem; quamuis contrariam opinionem, vt probabiliorem ipſe cum Leſſio de Iuſtitia, & Iure *lib. 2. cap. 33. dub. 1. numero 24.* ſequatur. Vide etiam, quæ dicebantur *cap. 5. dubit. 17. & 17.*

DVBITATIO XXIV.

An poſſit Poteſtas laica citare, & cogere perſonam Eccleſiaſticam ad teſtificandum in cauſa, in qua non agitur de pœna ſanguinis alicui inferenda?

SVMMARIVM

1 *Poteſtas Laica non poteſt cogere Perſonam Eccleſiaſticam*

ſticam ſimpliciter ad teſtificandum, etiamſi non agatur de pœna ſanguinis.

2 *Teſtimonium alicuius auctoritatiue requirere eſt actus iuriſdictionis coactiua, & ideo ſpectat ad proprium ſuperiorem.*

3 *Perſona Eccleſiaſtica ſi res exigat, vt examinetur, debet coram ſuo ſuperiore Eccleſiaſtico deponere, & depoſitiones eius ad Iudicem ſecularem mitti.*

4 *Iuriſdictio Eccleſiaſt. & ciuilis ſe inuicem adiuuare debent.*

5 *Superior Eccleſiaſticus, ſi res exigat vt eius ſubditus examinetur, poteſt dare ſubdito ſuo licentiam teſtificandi coram Iudice ſeculari.*

6 *Perſona Eccleſiaſtica in cauſis ciuilibus ex quadam conſuetudine vbique locorum obſerua poteſt examinari ſine licentia Epiſcopi, ſi vltro accedat.*

7 *Perſona Eccleſiaſtica, ſi falſum teſtimonium dixerit coram Iudice laico, puniri debet per Iudicem Eccleſiaſticum.*

1 RESPONDETVR ex dictis etiam cō-
2 tra nonnullos Iuriſtas negatiuè;
quia teſtimonium alicuius auctori-
tatiuè requirere, ſeu imperare, eſt a-
ctus iuriſdictionis coactiuæ, atque
adeò ad propriū ſuperiorem ſpectās;
at Eccleſiaſtici omnino exempti ſunt à tali iuriſdi-
ctione Iudicum ſecularium (vti ſupra dicebam) er-
go, &c. atque ita in terminis huius caſus do-
cent communiter Doctores cum S. Thom. 2. 2. *qu.*
70. *ar.* 1.

Quod ſi res poſtulare videtur, vt Eccleſiaſticæ
perſonæ teſtimonium in aliqua cauſa habeatur, duo
3 modi teneri poterunt. Primus eſt, vt Eccleſiaſticus
coram ſuo ordinario examinatus deponat, ac de-
poſitiones eius (ſi opus eſſe videbitur) ad Iudicem
ſecularem mittantur, ſicuti docent Maſcardus *vol.*
3. *de probat. concl.* 1358. *num.* 61. Farinacius *in praxi*
crimin. par. 2. *vbi de teſtibus, q.* 61. *num.* 86. & meritò,
4 quia iuriſdictio Eccleſiaſtica, & ciuilis, ſe inuicem
adiuuare debent, Doctores communiter *in cap. no-*
5 *uit, de iudiciis*. Secundus eſt, vt ſuperior Eccleſia-
ſticus det ſubdito ſuo licentiam teſtificandi coram
Iudice ſeculari, ſicuti docet idem Maſcardus loco
cit. Farinacius *num.* 83. & Martha *de iuriſd. par.* 4. *caſ.*
128. *num.* 1.

6 Quoniam autem in aliquibus locis conſuetudi-
ne iam obtentum eſſe videtur, vt clerici ſeculares
à Iudice, vel à partibus rogati, ad teſtificandum in
cauſis, præſertim ciuilibus, vltrò, non requiſita
prius Epiſcopi licentia, accedant; illud circa hanc
conſuetudinem aduertendum eſt, quod ſi clericus
7 falſum teſtimonium in iudicio laicali dixiſſe pote-
tur, cauſæ huius cognitio, ac criminis punitio Iu-
dici Eccleſiaſtico, non autem ſeculari, competat;
qua de re vide (ſi placet) Gutierrez *lib.* 1. *pract. qq.* 9.
24. & quæ dicebam *ſuprà dubit.* 19.

DVBITATIO XXV.

An poſſit Poteſtas laica cogere clericum, qui laicum poſſeſſione ſpoliauit, ad illam laico ſpoliato reſtituendam?

SVMMARIVM.

1 *Poteſtas laica in ſententia Marantæ, & Bobadillæ poteſt cogere Clericum, qui laicum ſpoliauit poſſeſſione ad illam laico ſpoliato, reſtituendam.*

2 *Contrarium eſt magis verum, & iuxta doctrinam Auctoris.*

3 *Clericus, ſi eiiciendus ſit à poſſeſſione, qua ſpoliauit laicum, eiici debet per Iudicem Eccleſiaſticum, & non ſecularem.*

4 *Si tamen id fiat per modum cognitionis iudicialis, ſecus ſi fiat per modum cognitionis extraiudicialis, & defenſionis naturalis; ſi ſcilicet ſuperior Eccleſiaſticus prouidere non poteſt, vel non vult.*

RESPONDETVR ex dictis etiam, quod 1
(quamuis Maranta *in par.* 4. *diſt.* 11. *nu.*
63. & Bobadilla *in Polit. to.* 1. *lib.* 2. *cap.*
18. *num.* 193. ſentiant, quod poſſit iu-
dex laicus cogere clericum, qui laicum
ſpoliauit poſſeſſione, ad illam laico ſpoliato reſti-
tuendam) contrarium tamen dicendum ſit; quia ſi 2
clericus, qui ſpoliauit, à poſſeſſione eſt eiiciendus,
eiici debet tamquam reus, & per vim coactiuam; 3
ergo per Iudicem Eccleſiaſticum; qui eſt compe-
tens eius Iudex, non autem per Iudicem laicum; qui
eſt incompetens, & impotens, vt per ſe patet ex di-
ctis ſupra, & ex dicendis *cap. ſeqq. dubit.* 4.

Quod tamen intellige, ſi fiat per modum co- 4
gnitionis iudicialis; at ſecus, ſi fiat per modum co-
gnitionis extraiudicialis, & defenſionis naturalis,
in caſu ſcilicet extraordinario neceſſitatis, cùm Su-
perior Eccleſiaſticus abeſt, & periculum eſt in mo-
ra, vel requiſitos auxilium præſtare denegat, Affli-
ctus *deciſ.* 24. *n.* 4. *&* 9. Vrſillus *ad eum num.* 10. *& ſi.*
Carolus de Graſſis *de effectib Cl ric. eff.* 1. *num.* 975. &
Vaſq. *in Apolog. pro iuriſd. Eccleſ. contra proceſſum per*
viam violentiæ diſp. 2. *n.* 3. ibi: *Poſſe quidem Regem*
auctoritate propria defendere Eccleſiaſticum, qui ab
alio clerico iniuſtè ſpoliatus eſt, non tamen per modum
cognitionis iudiciariæ. & *num.* 6. ſubdit: *Nec obſtant in*
contrarium allegata; quia illa procedunt, quando Rex per
modum ordinariæ iuriſdictionis, & cum cauſa cognitione
id ageret; ſed quando Rex procedit ad præſtandam de-
fenſionem notoriè ſpoliato, oppreſſo per alium clericum
per factum notorium, & euidentiam rei, non cognoſcit tā-
quam Iudex ſed tamquam Rex extraiudicialiter, iuxta
quæ dicebantur ſupra *ſect.* 4. *&* 6. *n.* ... quod ſcilicet
Rex in dicto caſu extraordinario neceſſitatis (cùm
deficit ſuperior Eccleſiaſticus, qui auxilium præ-
ſtet) poſſit per modum cognitionis extraiudicialis,
& defenſionis naturalis contra clericum, ſi ipſe
ſpoliet inanimatam Eccleſiam procedere ex textu
in c filiis, vel nepotibus, 16. *q.* 6

DVBITATIO XXVI.

An poſſit Poteſtas laica, ſcilicet Rex, vt Trid. Concilii executor, cogere Eccleſiaſticos, & Epiſcopos, vt illud obſeruent; & Eccleſias ſuas reparent?

SECTIO I.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Reges vt tenent nonnulli ſcribentes, poſſunt, vt Exe-*
cutores,

cutores Concilij Tridentini cogere Clericos, & Epiſcopos, vt illud obſeruent, & ſuas Eccleſias reparent.

2 *Contraria ſententia eſt verior, & tenenda cum Reges ſint Executores Concilij tantum quoad Laicos ſubditos, non autem quoad Eccleſiaſticos.*

3 *Reges poſſunt compellere Laicos ſuos ſubditos ad obſeruantiam Sac. Concilij Tridentini.*

4 *Item poſſunt mouere Epiſcopos, Archiepiſcopos, & Nuncios, & demum ſummum Pontificem de inobſeruantia Eccleſiaſticorum erga Sac. Concilium Trid.*

5 *Praxis recurrendi ad Regium Tribunal quoties aliquod Sac. Concilij Tridentini Decretum per Epiſcopos non obſeruatur, eſt reſpuenda.*

6 *Reges, & multo minus inferiores Laici Magiſtratus non poſſunt compellere Eccleſiaſticos ad reparationem Eccleſiarum licet ipſi teneantur ad dictam reparationem.*

7 *Reges ſunt Executores, & Protectores Concilij Tridentini; non tamen poſſunt exercere iuriſdictionem in exemptos Eccleſiaſticos, ſed in Laicos ſubditos.*

8 *Laici habent iuriſdictionem inferiorem ad Prælatos Eccleſiaſticos; quapropter illis manet potius neceſſitas obſequendi Prælatis Eccleſiaſticis, quam auctoritas imperandi.*

9 *Textus in c. filiis 16. q. 7. fuit correctus per Canones ſubſequentes, ſed dic quod in caſu illo ſpeciali poſſit Rex implorari non vt Iudex; ſed vt Protector.*

1 RESPONDETVR ex dictis etiam, quod
(licet Bobadilla vbi ſuprà *num.* 194.
Ceuallos *tract. de cognit. per viam violentiæ part. 1. gloſſ. 6. num. 61. & part. 2. q. 3. num. 9. & q. 99. num.* 86. quibus
fauere videtur Rodriguez *in ſumma tom. 1. cap. 66. num. 40.* Saora *de primis instantiis*, Salgad. *in tractatu de ſupplicatione ad Sanctiſſimum*, Salzed. *de lege Polit. lib. 2. cap. 7. num. 6. & ſeqq.* & Cortellius *de Eccleſ. libert. lib. 2. q. 162.* tradant, quod poſſint Reges, vt
executores Concilij Tridentini cogere clericos, &
2 Epiſcopos, vt illud obſeruent, & ſuas Eccleſias reparent) contrarium tamen tenendum ſit; quia ſi
Reges ſunt executores Concilij, id intelligi debet,
quoad laicos ſubditos, non autem quoad Eccleſiaſticos, in quos nullam habent iuriſdictionem,
præſertim coactiuam, vt patet ex dictis.

3 Dicendum ergo, quod ſi quando Concilium in
eorum Regnis non obſeruatur à laicis, Reges cõpellere poſſunt illos, vt illud obſeruent; ſi autem
non obſeruatur ab Eccleſiaſticis, monere tantùm
4 debent de hac re Epiſcopos, Archiepiſcopos, Nuncios, ac tandem (ſi neceſſe ſit) Summum Pontificem: ad hos enim ſpectat cogere Eccleſiaſticos, vt
Concilium obſeruent, & non ad Reges, de quorũ
iuriſdictione Eccleſiaſtici exempti ſunt, vt patet
etiam ex dictis: atque ita in terminis huius caſus
docent ex communi Lotherius *de Benefic. tom. 1. lib. 2. q. 11. num. 81.* & Pereira *in tract. de manu regia par. 1. cap. 8. num.* 11. vbi propterea rectè ait, quòd reſpuenda ſit illa praxis, quæ maximè inualuit pluribus ſententiis Senatus corroborata, quod ſcili-
5 cet ad Regium tribunal ſupplicari liceat, quoties
aliquod Concilij Tridentini decretum ab Epiſcopo non obſeruatur, quaſi Reges ſint Concilij protectores: hoc enim repugnat ipſi Concilio *ſeſſ. 25. de reformat. cap. 3.* nec ſaluari poteſt, quod fiat per
modum defenſionis naturalis; quia in his caſibus
violentia non ineſt, cui occurri per poteſtatem ſecularem debeat.

Dicendum ſimiliter eſt, quod non poſſint Re- 6
ges, & multò minus inferiores laici magiſtratus,
compellere Eccleſiaſticos ad reparationem Eccleſiarum, vt patet etiam ex dictis; atque ita in ſpecie
contra Ceuall. Bobadillam *in locis ſuprà cit.* Pereiram *c. 18. num. 5.* & Degraſſalium *lib. 2. Regal. Franciæ, iure 6.* docent Martha *de iuriſd. par. 2. cap. 48. n. 15. & ſeqq.* Lotherius *vbi ſuprà*, & alij.

Non obſtat, quod Eccleſiaſtici teneantur ad reparationem Eccleſiarum: nam hinc non ſequitur,
quod magiſtratus laici poſſint illos ad id compellere, cùm id ſpectet ad Eccleſiaſticos; vnde ſi id
facerent laici, alienam iuriſdictionem vſurparent.

Non obſtat ſecundò, quod Reges ſint executo- 7
res, & protectores Concilij Tridentini: nam hinc
non ſequitur, vt patet etiam ex dictis, quod poſſint
exercere iuriſdictionem in Eccleſiaſticos exemptos, ſed ſolùm quod poſſint in laicos; in ordine ad
Eccleſiaſticos autem, monere ſolùm eorum Prælatos ſuperiores.

Non obſtat tertiò, quod magiſtratus laici poſ- 8
ſint punire Eccleſiaſticos in defectu iuſtitiæ Eccleſiaſticæ: nam id improbatum eſt ſuprà *dub. 5. & 59.* ſiquidem laici habent iuriſdictionem inferiorem ad Prælatos Eccleſiaſticos; quapropter illis
manet potius neceſſitas obſequendi Prælatis Eccleſiaſticis, quàm auctoritas imperandi. Vide *cap. qualiter, & quando de iudiciis*, vbi prohibetur expreſsè ob defectum iuſtitiæ Eccleſiaſticos trahi ad Tribunalia ſecularia. Vide etiam Martham *part. 4. centur. 2. caſ. 146.* Suar. *contra Regem Angliæ lib. 4. cap. 14.* Gratianum *in diſcept. forenſ. tom. 2. cap. 238. num. 72. & ſeq.* Bonac. in Bull. *Cœna diſp. 1. q. 15. punct. 4. §. 4. num. 10.* & Guazinum *tom. 1. defenſ. 1. cap. 28. num. 9.*

Non obſtat quartò, *cap. filiis* 16. *q. 7.* vbi dicitur, 9
quod ſi Prælatus ſit negligens, implorari poſſe
Rex: nam (vt *dub. 6.* dicebatur) c. hic *filiis* correctus
fuit per *caput qualiter, & quando*, vel reſpondetur, quod in caſu illo ſpeciali implorari quidem
poſſit Rex, non tamen vt Iudex, ſed vt protector, &
defenſor, quod ſcilicet roget, & moneat Prælatum:
& interim (dum Pontifex conſuli poſſet Eccleſiæ
bona tueatur. Vide *cit. dubit. 6. ſect. 1. num. 30.*

SECTIO II.

An Epiſcopi poſſint excommunicare Reges ſi hi ipſorum iuriſdictionem perturbent?

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi poſſunt excommunicare Reges; ſed propter reuerentiam Regibus debitam id efficere non debent niſi in caſu, quod ſceleris qualitas id expoſtulet.*

2 *Epiſcopi non poſſunt Reges excommunicare; nam ij habent priuilegium à ſummo Pontifice ne ab Epiſcopis excommunicari poſſint.*

3 *Priuilegium conceſſum Regibus, ne poſſint ab Epiſcopis excommunicari, extendi non debet ad Regios officiales, & Conſiliarios quia eſt perſonale.*

4 *Domini Inquiſitores poſſunt Regios Officiales, & Conſiliarios excommunicare, ſi ipſorum*

rum perturbent iuriſdictionem.

5 *Pragmatica quædam, vulgo dicta la Cathalana, in qua cauetur ne inconſulto Rege, vel Prorege Epiſcopi procedant ad Excommunicationem contra officiales Regios, eſt contra Immunitatem Eccleſiaſticam.*

1 AFfirmant Alter. *de cenſ. to. 2. diſp. 10. lib. 3. cap. 5.* Fagund. *precep. 2. lib 1. cap. 3. nu. 21.* & alij apud ipſos; quamuis ſubdant, quod propter reuerentiam quandam dictis Regibus debitam id ab Epiſcopis effici non debeat, niſi in caſu, quod ſic ſceleris qualitas poſtularet. At negat Auila *de cenſur. par. 2. c. 4.*
2 *diſp. vnic. dub. 4.* Layman *lib. 4. tract. 6. cap. 10. num. 4.* Bonacina *de cenſur. diſp. 1. punct. 4. n. 15* & Barboſa *in collect. tom. 4 par 1. Decreti, diſt. 96. cap. duo ſunt,* ex eo, quia priuilegium à Summo Pontifice habeant, ne ab Epiſcopis excommunicari poſſint ob dictam reuerentiam quandam ipſis Regibus debitam quorum opinio non eſt improbabilis.

Illud tamen mihi non probatur, quod docet Degraſſalius *lib. 2. Regal. Franciæ, iure 9.* Io Ferrant. *de*
3 *iuribus Regni Franciæ, priuileg. 6.* & Paponius *de iur. Franciæ lib. 1. tit. 4. Arreſt. 9.* nempè, quòd tale priuilegium extendatur etiam ad Regios officiarios, & Cõſiliarios. Ratio autem, cur mihi id non probetur illa eſt; quia dictum priuilegium eſt perſonale propter Regum ſcilicet, & Imperatorum ſingularem reuerentiam: atque ita in terminis docet etiam ex Iu-
4 riſtis Io. Dionyſius Portocarrero *in allegat. pro iuriſdict. Inquiſitorum. num. 52.* vbi alios citat: quinimmò, quod etiam Domini Inquiſitores poſſint Regios officiarios, & Conſiliarios excommunicare, ſi ipſorum perturbent iuriſdictionem, docet idem Portocarrero *num. 46. & 47.* & patet ex concordatis cum Inquiſitione Regni Siciliæ apud Paramum *de origin. Inquiſ. lib. 2. tit. 2. cap 11. nu 24.* Vide etiam Narbonam *in 3. par. recopil. lib. 4. tit. 1. leg. 20 gloſſ 25.*

Neque obſtat pragmatica quædam, vulgò dicta *la Cathalana*, in qua habetur, quod Epiſcopi non
5 procedant ad cenſuras contra officiales Regios, inconſulto Rege, vel Prorege; nam illa eſt contra immunitatem Eccleſiaſticam, & ſic non tenet, vt rectè aduertit Antonius de Pallis in expoſit. dictæ Pragmaticæ; & patet ex ratione ſupra tacta.

DVBITATIO XVII.

An poſſit Poteſtas laica, ſcilicet Rex, Epiſcopos, vel alios Eccleſiaſticos ad reſidentiam obſtrictos retinere pro gubernatione Regni, vel pro alio ſeruitio publico?

SECTIO I.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Reges, in opinione Bobadillæ, poſſunt Epiſcopos, vel alios Eccleſiaſticos ad reſidentiam obſtrictos retinere pro gubernatione Regni, pro Concilio, officio vel pro aliquo alio ſeruitio publico.*

2 *Eccleſiaſtici predicti in tali caſu in ſententia eiuſdem excuſantur à reſidentia, & fructus beneficiorum poſſunt percipere.*

3 *Sententia oppoſita eſt verior, & tenenda.*

4 *Reges poſſunt pro gubernatione Regni retinere Prælatos Eccleſiaſticos obſtrictos ad reſidentiam ex vi priuilegij à ſummo Pontifice obtenti.*

5 *Priuilegium prædictum dato quod non ſit reuocatum, quomodo intelligi debeat.*

6 *Summus Pontifex poteſt dare licentiam, vt Epiſcopi propter bonum commune Regni non reſideant; ſi officium illud per alios æquè commodè exerceri non poſſit.*

7 *Summus Pontifex diſpenſare non poteſt, niſi adſit bonum commune, vel publica neceſſitas.*

8 *Reſidentia eſt de iure diuino.*

RESPONDETVR ex dictis etiam, quod (quamuis idem Bobadilla defendat *vbi ſupra, numer. 79* quod Reges poſſint Epiſcopos, vel alios Eccleſiaſticos ad reſidentiam obſtrictos retinere pro gubernatione Regni, pro conſilio, officio, vel pro aliquo ſeruitio publico; & quod prædicti Eccleſiaſtici in tali caſu excuſentur à reſidentia, & fructus beneficiorum poſſint percipere) contrarium tamen dicendum ſit, quia ex dictis non habent Reges in Eccleſiaſticos aliquam iuriſdictionem, præſertim coactiuam. 1 2 3

Sed difficultas eſt, an poſſint id Reges efficere ex vi priuilegij alicuius à ſummo Pontifice obtenti; Affirmant Boërius *deciſ. 17.* Rebuffus *in concordatis tit. de collat. §. 1. ver. reſidentia*, Petr. Gregorius *de benef. cap. 7. num 9.* Io Selua *de benef part q 6* Cenallos *in commun. q. 585. n. 7.* Negant autem Garſia *in tract. de benef. to. 1. par. 3. cap. 2. num. 390.* & alij, qui tenent, numquam extitiſſe huiuſmodi priuilegium, & ſi forſan aliquando extitit, nunc reuocatum eſſe per Tridentinum, per Bullam Pij V & Bullam Cœnæ. 4

At quidquid ſit de hac re (de qua vide *dubit 6. ſect. 6. & cap. 1. dubit 15. ſect. 5. & cap. 5. dubit. 14. & ſeqq.* & Bullam Vrbani VIII. ſuper præſeruatione iurium ſedis Apoſtolicæ, &c à quibuſcumque præiudicialibus, quæ incipit, *Romanus Pontifex*) illud interim dicendum eſt cum Sancio *in ſelectis diſp. 47. num. 26.* Barboſa *de poteſt. Epiſc. par. 3. allegat. 53. num. 17.* & Sanctarello *var. reſolut. par. 1. q. 3. num. 7.* quod dato, quod tale priuilegium cõceſſum fuerit, & numquam ſit reuocatum, intelligendum ſit; locum habere tantum, quando abſque alicuius Epiſcopi, vel alterius Eccleſiaſtici præſentia Regnum, vel officium illud commodè gubernari non poſſit: tunc enim Pontifex licentiam dare poteſt, vt propter bonum commune Regni non reſideant, qui aliàs reſidere tenerentur; quod ſi Regnum, officium, vel ſeruitium illud æquè commodè per alios adminiſtrari poteſt, non poſſunt neque Reges, neque Epiſcopi à Pontifice priuilegium vllum habere; quia in tali caſu Pontifex diſpenſare non poteſt, cùm non adſit bonum commune, vel publica neceſſitas, & ex alio capite reſidentia ſit de iure diuino, ſicuti docent Val. *to. 3. diſp. 10. q. 39. punct. 5.* Sanch. *de matrim. lib. 2. diſp. 6 num. 5.* Azor. *to. 2 lib. 7. cap. 4 q 1. n. 1.* Leſſius *de iuſt. lib. 2. cap. 34. dub. 29. num. 153.* Comitol. *in reſponſ. mor. lib. 1. q. 59.* Tannerus *2. 2. diſp. 4. q. 6. dub. 7. num 181.* & alij paſſim. 5 6 7 8

SECTIO

Digitized by Google

SECTIO II.

An Epiſcopi, alijque Eccleſiaſtici Regis feudatarij vocati à Rege, debeant potius obedire Regi directo domino feudi, quam Papæ?

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi, alijque Eccleſiaſtici Regis feudatarij, vocati à Rege debent potius obedire Papæ, quam Regi, quin ipſi Metropolitano.*

2 *Maius eſt vinculum ſpirituale, quàm temporale.*

RESpondeo, quod obedire debeant potius Pa-
2 pę, quin & potius Metropolitano, quàm Regi;
2 quia maius eſt vinculum ſpirituale, quam temporale, *cap. ſolita de maior. & obedient.* atque ita docet Martha *de iuriſd. par.* 4 *cent.* 1. *caſ.* 18. *num.* 12. *contra Olibanum de iure Fiſci cap.* 10. *numer.* 6. & Carolum Degraſſalium Regal. Franc. *lib.* 2. *iur.* 13.

SECTIO III.

An vocati ad bellum à Rege, debeant cum illo ad bellum ire?

SVMMARIVM,

1 *Epiſcopi, alijque Eccleſiaſtici Regis feudatarij vocati ad bellum à Rege, non debent cum illo ad bellum ire, tenentur tamen ei opem præſtare iuxta conditionem feudorum.*

REſpondeo negatiuè, quia dedecet, tenentur tamen ei opem præſtare, & auxilium ferre, iua-
1 ta conditionem feodorum; atque ita contra Petrum Antibolum *de munerib. par.* 3. *num.* 97. *to.* 12. *fol.* 28. *col.* 2. Lancellot. *in templ. Iudic. lib.* 1. *cap.* 2. *de Rege*, §. 3. *num.* 9. Olibanum *cap.* 8. *num.* 2. & Degraſſalium *iur.* 24. docent Martha *in loco ſupra cit. num.* 26. *& caſ.* 17. *num.* 18. Intrigliolos *de feudis q.* 30. *num.* 24. & Petrus de Gregorio *tract. de conceſſ. feudi par.* 8. *q.* 2.

DVBITATIO XXVIII.

An poſſit Poteſtas laica, ſcilicet Rex, prohibere, ne Epiſcopi abſint à ſuis Eccleſiis vltra tempus à iure Canonico ſtatutum, & nè quid aliud ſimile faciant, vel omittant.

SVMMARIVM.

1 *Rex non poteſt prohibere, ne Epiſcopi abſint à ſuis Eccleſiis vltra tempus à iure canonico ſtatutum contra doctrinam Cruz.*

2 *Rex cum non poſſit exercere iuriſdictionem præſertim coactiuam in Eccleſiaſticos, poteſt tamen Papam monere, vt ipſe curet diſciplinam Eccleſiaſticam ab Eccleſiaſticis obſeruari.*

RESPONDETVR ex dictis etiam, quod 1
(licet Ortiz *in Summa cap.* 6. *num.* 3. doceat, quod poſſint Reges prohibere, vel curare, ne Epiſcopi abſint à ſuis Eccleſiis vltra tempus à iure Canonico ſtatutum; item ne Eccleſiarum bona diſſipent nec decimas fructuum, præterquam conſuetas, exigant) contrarium tamen tenendum ſit; quia hæc, & ſimilia Regum non ſunt; cùm laici in Eccleſiaſticos poteſtatem, & iuriſdictionem, præſertim coactiuam, non habeant; & poſſint ex alio capite Pa- 2
pam monere, & ipſe curet diſciplinam Eccleſiaſticam ab Eccleſiaſticis obſeruari, vt patet ex dictis in dubitationibus præcedentibus, & in terminis caſus poſiti docent Azorius *par.* 2. *lib.* 11. *cap.* 7. & Filliucius *tom.* 2. *tractatu* 28 *par.* 2. *cap.* 9. *numero* 136.

DVBITATIO XXIX.

An poſſit Poteſtas laica cognoſcere Eccleſiaſticos exemptos pro delictis, ſi in Regno non habeant ſuperiorem, à quo puniantur?

SVMMARIVM.

1 *Omnes Eccleſiaſtici ab Ordinariis locorum exempti, quamuis ſint immediatè ſubiecti Papæ poſſunt in ſententia nonnullorum; ſi delinquant conueniri coram Iudicibus laicis, ſi in Regno non habent ſuperiorem, à quo puniantur.*

2 *Contraria ſententia verior eſt, & tenenda.*

3 *Omnes Eccleſiaſtici à laica Iuriſdictione ſunt exempti, & multo magis, qui ex ſpeciali priuilegio ſoli Papæ ſubduntur.*

4 *Quod in fauorem alicuius conceſſum eſt, non debet in ipſius odium retorqueri.*

RESPONDETVR ex dictis etiam, quod (licet nonnulli Iuriſtæ, quos citat, & ſequitur Pereira *de manu Regia par.* 2. *cap.* 22. *num.* 18. Cened. *in Decret. collect.* 37. *num.* 3. & Bobabilla *in polit. to.* 1
1. *lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 117. & alij teneant, quòd omnes Eccleſiaſtici ab Ordinariis locorum exempti, quamuis ſint immediatè ſubiecti Papæ, poſſint, ſi delinquant, conueniri coram Iudicibus laicis, ſi in Regno non habent ſuperiorem, à quo puniantur) con- 2
trarium tamen dicendum ſit; quia cùm generaliter 3
omnes Eccleſiaſtici à laica iuriſdictione ſint exemptio, multò magis talis exemptio competet Eccleſiaſticis illis qui, ex ſpeciali priuilegio habent, vt ſoli Papæ ſubdantur: nā per hanc exemptionē generali priuilegio Eccleſiaſticorum nō derogatur, ſed potius ad- 4
ditur, vt qui eſt hoc priuilegio munitus, ſoli Papæ ſubdatur: alioquin ſpecialis fauor in odium illius retorqueretur, *contra leg. quod fauore, cap. de legib.* atq; ita ex communi docet Megalius *in* 3. *par. lib.* 3. *c.* 11. *numer.* 37. & ex Iuriſtis Borellus *in addit. ad Spec. Belluga rubr.* 11. §. *videndum, in litera G.* vbi ſententiam oppoſitam dicit iniquam, & propterea in praxi non ſeruandam.

DVBITATIO XXX.

An poſſit Poteſtas laica, ſcilicet Rex, expellere Epiſcopum ab Epiſcopatu, ſi ſimoniacè illud obtinuerit?

SVMMARIVM.

1 *Poteſtas laica non poteſt expellere Epiſcopum ab Epiſcopatu ob ingreſſum ſimoniacum.*

2 *Labis ſimoniæ cognitio eſt ſpiritualis, & ſpectat ad Papam, non autem ad Reges.*

1 RESPONDETVR ex dictis etiam, quod (quamuis Bobadilla *vbi ſupra numero* 65. doceat, quod poſſint Reges expellere Epiſcopum ab Epiſcopatu, ſi ſimoniacè illum obtinuerit) contrarium tamen tenendum ſit; præſertim, quia tam reſpectu cauſæ, quæ eſt ſpiritualis, quàm reſpectu perſonæ, quæ eſt Eccleſiaſtica, illius cognitio ſpectat ad Papam; atque ita in terminis noſtri caſus præter alios docet Megalius *in 3. par. lib. 3. c. 1. n. 18.*

DVBITATIO XXXI.

An poſſit Poteſtas laica occultè proceſſare perſonam Eccleſiaſticam?

SVMMARIVM.

1 *Poteſtas laica non poteſt occultè proceſſare perſonam Eccleſiaſticam, etiamſi habeat animum præſentandi proceſſum Summo Pontifici, vel Iudici Eccleſiaſtico abſque incurſione in Bullam Cœnæ.*

2 *Intentio præſentandi proceſſum Iudici Eccleſiaſtico, non confert iuriſdictionem ad capiendam informationem contra perſonas Eccleſiaſticas.*

3 *Informationem capere abſque citatione, non dicitur proceſſare.*

4 *Informationem capere abſque citatione, licet propriè non ſit proceſſare, eſt tamen aliquo modo in cauſis criminalibus Eccleſiaſticorum ſe intromittere, quod eſt contra libertatem Eccleſiaſticam.*

5 *Iudex laicus procedens vna cum Iudice Eccleſiaſtico eatenus poteſt recipere dicta Eccleſiaſticorum quatenus id neceſſarium eſt ad procedendum contra laicos, aliàs à cenſura bullari non excuſaretur.*

6 *Limita, ſi non adeſſet aditus ad Prælatum, qui iuridicè informare poſſet de facto criminali Eccleſiaſtici.*

7 *Quilibet priuatus apud publicum ſcribam, vel Notarium pro ſuo iure ſeruando poteſt teſtes priuatos ſine alio Iudicis mandato producere.*

8 *Quæ probationes nihil fidei iudicialiter faciunt, ſed ſolum inſtruunt animum Iudicis, vt ad vlteriorem probationem procedat.*

9 *In caſu neceſſitatis citatio, ſeu potius vocatio partium ad inſtruendum Iudicem in determinatione facti violentia non damnatur.*

10 *Ob ſpecialis Iudicis abſentiam interdum ponitur in praxi, quod verbotenus contra Prælatos quis Eccleſiaſticus de Principis mandato ſe informet; qui, ne memoria verba teſtium excidant, ad ſui inſtructionem ſummatim dicta in ſcriptis, & informiter referat.*

11 *Extra hos caſus non poſſunt hæc fieri ſine læſione libertatis Eccleſiaſticæ.*

12 *Iuriſdictio Eccleſiaſtica, & laicalis debent mutuo ſe adiuuare, non autem deſtruere, vel impedire.*

RESPONDETVR ex dictis etiam, quòd non poſſit abſque eo, quod incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ, etiamſi haberet animum præſentandi proceſſum Sũmo Pontifici, vel Iudici Eccleſiaſtico. Ratio, quia intentio præſentandi proceſſum Iudici Eccleſiaſtico, non confert iuriſdictionem ad capiendam informationem contra perſonas Eccleſiaſticas; atque ita contra Graſſium *in deciſ. par. 1. lib. 4. cap.* 18. *numero* 135. & Duardum *in Bull. Cœnæ can.* 15. *num.* 2. docent Fillincius *tom. 1. tract. 16. cap. 11. num.* 312. Souſa *in Bull. Cœnæ cap.* 20. *diſputat.* 95. *concluſ.* 2. *numero* 3. Riccius *in praxi tomo* 4. *reſolut.* 460. *n.* 5. Bonacina *in Bull. Cœnæ tom. 3. diſp. 1. q. 20. punct.* 1. *n.* 7. & alij. 1 2

Non obſtat, quod informationem capere abſque citatione, non dicitur proceſſare; Iudex autem laicus, qui occultè Eccleſiaſticos proceſſat, illos non citat; ergo, &c. Reſpondetur enim, quod quãuis informationem capere abſque citatione, propriè, & in rigore loquendo, non ſit proceſſare, eſt tamen aliquo modo in cauſis criminalibus Eccleſiaſticorum ſe intromittere, quod adhuc eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, & ex *citat. Can. Bullæ Cœnæ* ſufficit ad dictam excommunicationem contrahendam. Vbi aduerte, quod ſi quando in aliquo facto criminali Eccleſiaſticus, & ſecularis Iudex conuenerunt, eatenus poteſt iſte circa Eccleſiaſticos teſtium dicta recipere, quatenus id ad procedendum contra laicos neceſſarium ſolum fuerit, aliàs à cenſura Bullari non excuſaretur, præſertim ſi informationem, non verbaliter, vt Prælato denunciet, ſed iudicialiter accipiat. 3 4 5

6 Excipe tamen caſum, ſi non adeſſet aditus ad Prælatum, qui iuridicè ſe informare vellet, vel poſſet de facto criminali Eccleſiaſtici: nam tunc licitè poſſet Iudex laicus occultè Eccleſiaſticum proceſſare, dummodo haberet animum præſentandi proceſſum Papæ, vel alteri Iudici Eccleſiaſtico; ſicuti licitè poſſunt Iudices laici coërcere Eccleſiaſticos in caſu, qui ſe habeat per modum iuſtæ defenſionis; cùm hæc de iure naturæ cuilibet competat; v.g. in caſu, quo Papa monitus nollet prouidere; vel illum moneri, tempus non permitteret, & periculum eſſet in mora, vt ſupra toties dicebatur. præcipuè *Dub.* 4.

7 Et quod dixi, eò magis verum eſt; quia nullibi in toto Canonũ iure talis informatio ad ſuperiorẽ

Eccleſiaſticum dirigenda vetita videtur, cum tantū iudicialis cognitio laicæ poteſtati per iura prohibeatur; & talis actus ex alio capite iuriſdictionalis nō ſit: nam quilibet priuatus apud publicū ſcribam, vel Notarij pro ſuo iure ſeruando teſtes priuatos ſine alio iudicis mandato poteſt producere, quæ probationes nihil fidei iudicialiter faciūt, ſed ſolū inſtruunt animum Iudicis, vt ad vlteriorem probationem procedat, *cap. inter. ver. nec atteſtationes de fid.* & docet Bald. *in l. 2. num. 27. Cod. de edend.* & Scaccia *de iud. lib. 2. cap. 12. n. 310. & ſeqq.* videri etiam poterit Bart. *in l. ſi quis, Cod. de naufrag. lib. 11.* ibid. Lucas de Pena *col. 1. cap. Toloſ. deciſ. 427.* Maraota *in ſpecul. fol. 177. num. 29.* & Maſtrill. *deciſ. 197. num. 18. & ſeqq.*

Confirmatur, quia in ſimili caſu neceſſitatis ex traditis ſupra *dubitat. 6.* citato, ſeu potius voca-
9 tio partium ad inſtruendum Iudicem in determinatione facti violentiæ non damnatur, quaſi contineat iudiciale aliquid, per quod Eccleſiaſtica iuriſdictio lædatur, ſed admittitur; vt ibi ergo, &c.

Atque ita docent Doctores ſupra *num. 8.* citati. inter quos præcipuè Souſa *cit. diſp. 95.* vbi expreſſè excipit caſum neceſſitatis abſentiæ Prælati, Metropolitę, vel Pontificis, vel diſſimulationis; ac quotieſcumque periculum in mora verſetur, & paulò poſt ſubdit, extraiudicialem notitiam traditam, & verbalem informationem per Canonem illum Bullæ non prohiberi: ibi: *Sed informationem talem verbaliter, vt prælato denunciet, non verò iudicialiter accipere, exiſtimo non prohiberi hoc loco.* Idquē eſt, quod contra Prælatos,
10 maxime eos, quorum cauſæ criminales per Tridentinum Concilium Pontifici ſunt reſeruatæ, aliquādo ponitur in praxi, quod nempe ob ſpecialis Iudicis abſentiam verbotenus aliquis Eccleſiaſticus de Principis mandato ſe informet, qui, ne memoria verba teſtium excidant, ad ſui inſtructionem ſummatim dicta in ſcriptis, & informiter referat, vt nec iuramentum, nec formalitas vlla examinis ſeruetur, quod non omnino improbandum videtur, ſiue forma, ſiue finis ſuperiorem Eccleſiaſticum inſtruendi attendatur.

11 Cæterū præter hos caſus certum eſt, quod nulla poteſtas laica manum ad hæc mittere poſſit; & ſic quod in caſu, quo Prælatus adſit, qui puniat, & probationes perituræ non timeantur, ad *c. cum dilecta, & confirm. vtil.* peſſimè agat, ſi in huiuſmodi informationibus recipiendis contra non ſubditū procedat: eſſet enim alienam iuriſdictionem turbare, cùm per multiplicitatem probationum in criminalibus confuſio, & impedimentum potius, quàm auxilium præſtetur; ne dicam, quod eſſet fruſtratoria Iudicis laici diligentia, quæ debet ad adiuuandam alteram iuriſdictionem, non vſurpandam tendere; cùm hæ iuriſdictiones mutuò ſe adiuuare, non autem deſtituere, vel impedire ſe debeant, Doctores, quos
12 citat, & ſequitur Curtellius *in Cod. Controuer. 3. nu. 14. & 15. fol. 427. & de immunit. Eccleſ. lib. 2. q. 4. num. 39. & ſeqq.*

DVBITATIO XXXII.

An poſſit Poteſtas laica facere literas hortatorias ad Epiſcopos, vt ab aliqua praua determinatione deſiſtant?

SVMMARIVM.

1 *Poteſt Princeps facere literas hortatorias ad Eccleſiaſticos, dummodo in illis præter verba hortatoria verbis precatoriis non vtatur.*
2 *Poteſt etiam illas facere verbis precatoriis vtendo, ſi Superior Eccleſiaſticus non prouideat, vt quia non vult, vel quia non poteſt.*
3 *Poteſt etiam inobedientes è Regno expellere.*
4 *Poteſt etiam bellum mouere.*
5 *Poteſt à Iudice Eccleſiaſtico, rogatus, vt ipſius iuriſdictionem, tueatur, cenſuris compelli.*
6 *Poteſt etiam, cùm prælatum rogat, vt iniuriam in ſeipſum, vel in ſuos ciues etiam Eccleſiaſticos illatam auertat, ſi renuat facere, ſpretas preces ſuas vindicare.*
7 *Princeps eſt ſuorum ciuium cuſtos, & pater.*
8 *Quælibet Reſpubl. debet eſſe ſufficiens, vt à quocumque turbante defendere ſe poſſit.*

Reſpondetur, quod (etſi non ſit contra libertatem Eccleſiaſticam facere, ſicut conſueuit fieri in Regno Neapolis, literas hortatorias ad Epiſcopos, ad finem vt hi ab aliqua praua determinatione deſiſtant; quia literæ hortatoriæ ſunt literæ amicabiles, in quibus Epiſcopus aliquid contra laicum iniuſtè, vel impertinenter agens, monetur vt ab eo faciendo deſiſtere velit: tum quia verba hortatoria ſolùm conſilium important, & neceſſitatem non inducunt) nihilominus, ſi in dictis literis Princeps, vel eius miniſter præter verba hortatoria verbis precatoriis vtatur, videtur facere contra libertatem Eccleſiaſticam, quia preces Principum mandato æquiparantur, & vim inferre videntur. Vide Cariolanum *in Bullam Cœnæ excommunic. 16.* Dianam *par. 1. tractatu 2. re. ſol. 54.* & Megalium *in 3. par. libr. 3. cap. 19. num. 6.* 1

Non tamen inficior, quod ſi poteſtas laica faciat literas hortatorias ad Epiſcopum, vel ad quemcumque alium Eccleſiaſticum, & iſte non exaudiat, & ex alio capite ad iſtius ſuperiorem aditus non pateat, vel quia non vult, vel quia longè diſtat, & interim periculum ſit in mora, poſſit illas literas, etiam precatorias facere, quin & poſt illas, ſi is non exaudire perſeueret, à Regno expellere per modum iuſtæ defenſionis naturalis, vt ſupra multoties dicebam, ne pax publica turbetur. 2

Confirmatur, quia quilibet Princeps, ſi vim, vel iniuriam, aut ipſe, aut ipſius ſubditus patiatur, poteſt poſt monitorias, vel precatorias literas bellum mouere, vel pignoratione, ſeu repreſaliis vti, vt alter alterius territorij Princeps ab iniuria ceſſet, vel aliquod iure fieri debitum faciat; quod ſine ſuperioritate in vim mutui, & naturalis officij procedit, vt ſic Cōmunitas ſeu Reſpublica conſeruari valeat, S. Th. 2. 2. *quæſt. 40. ar. 1.* Nauar. *cap. 27. num. 36.* Molina *diſputat. 120. & 121.* Valent. *diſputat. 3. quæſtio. 16. numer. 3.* Imol. & Pan. *in cap. plerique, de immunit. Eccleſ.* Sot. *de iuſt. & iur. libro 3. quæſtio. 4. ar. 5.* Anchar. & Domin. *in cap. 1. de iniuria.* Couar. *in cap. peccatum par. 2. §. 9.* Victor. *de iure belli numer. 41.* & Moder. *de iure belli libro 3. cap. 2.* 3 4

Confirmatur

Confirmatur ſecundò, quia Princeps laicus à
5 Prælato monitos, vel rogatus, vt ipſum iuoemipſiuſve iuriſdictionem tueatur, poteſt, ſi id non faciat, poſt monitorias, vel rogatorias literas cenſuris compelli; ex *cap. ad abolendam, §. penult. cap. excommunicamus §. moneantur, de hæred.* & docent ex communi Penna *in director. Inquiſit. 3. par. quæſtio. 57.* immò & poteſt armis peti, vt iuſtas preces adimpleat, *ex cap. omni timore, cap. hortatu, 23. quæſt. o. vltim. cap. 3. de pœnit. & remiſſ.* vbi gloſſ. Card. Hoſtienſ. & alij, quos refert Martha *de iuriſd. par. 3. cap. 22 numero 1.* (licet ipſe non ſequatur, ex eo, quod putet id Eccleſiaſticis non conuenire, ideoque ad Principes ſeculares, quibus arma non dedecent, recurri debere; qui tamen *par. 1. cap. 53. per tot.* cum Innocentio *in cap. cæterum de Iud.* Baldo *in cap. 1. §. porrò ſi ſit. quæ ſit prima cauſ. benef. amitt.* Guido Papa *deciſ. 436.* Cacheran. *deciſ. 29.* & Caſſan. *in Catal. glor. mundi par. 5. conſid. 23. numero 4* admittit, Principes quoſlibet, ſi ab Eccleſia feuda iure dominij vtilis, non iure protectionis, & voluntariæ ex pietate ſubmiſſionis, poſſideant, eius monitionibus, vel rogationibus inobedientes feudis ipſis ob contumaciam, & preces ſpretas priuari poſſe, ſi poſt preces comminatio ſuccedat) ergo idem in caſu noſtro dicendum eſt, ex correlatiuorum natura; quia eodem modo Principum mandata iuſta, ac in bonum publicum, id eſt, ad bonum neceſſarium promouendum, vel ad malum imminens euitandum, ſi non obediri, adimpleri ſaltem debent, non ſolùm à directè ſubditis, vt ſunt laici, ſed etiam ab Eccleſiaſticis, qui quodammodo tales, vt ciues, ſunt, Abb. *in cap. cum olim, numero 17. de re iudic. & in cap. cum veniſſent, de Iud.* Felinus *in cap. quæ in Eccleſia numero 60. & ſeqq. de Conſtitut. ibid.* Abb. *numero 23.* & Martha *de iuriſd. par. 1. cap. 52. numero 3. 12. & 14.*) Non enim exemptionis ſpecie talia mandata Principum ſperni poſſunt à Prælatis; cùm ipſi Principibus quoad politica, ſicut & Principes ipſi quoad ſpiritualia ſubſint, vt alibi cum Bellarmino in Reſponſione ad præcipua capita Apologiæ mentitæ pro Catholicis fol. 114 dicebam; & ſic Prælati, cæterique Eccleſiaſtici ad talia mandata Principum tenentur, S. Thom. 2. 2. *q. 186. art. 9. ad 3.* Soar. *de legib. lib. 3. c. 28. numero 2.* Vaſquez 1. 2. *diſp. 156. cap. 4. numero 57.* Leſſ. *de iuſt. & iur. lib. 1. cap. 7. Dub. 1. numero 2.* Baldell. *lib. 3. diſp. 6. numero 7.* Nauar. *cap. 23. numero 41.* Couar. *in cap. alma mater, 1. par. §. 7. numero 6.* & Salzed. *de lege Polit. lib. 1. cap. 10. numero 16. & 17.*

Vnde non mirum, ſi Princeps, cum Prælatum
6 rogat, vt iniuriam in ſeipſum, vel in ſuos ciues, etiam Eccleſiaſticos illatam auertat, & à malo deſiſtat, & iſte renuat, iniuriæ ob ſpretas preces vindicandæ facultatem exerceat, in caſu neceſſitatis; id eſt, contra illum vtatur primò pignoratione, quæ eſt temporalium ſequeſtratio, deinùm perſonæ proſcriptione, vſquequò reſipiſcat, Nauarr. *in cap. cùm contingit, numero 2. de reſcript.* Henriquez *in Summ. 2. par. lib. 4. cap. 12.* Cened. *collectan. 37. numero 9.* & Salzed. *cit. cap. 10. numero 91.* Nam ſi quidam Prælatorum Abuſus, etiam ſpiritualis gladij, per temporalem gladium, & plenum bellum emendari poſſunt, in dicto caſu; quin & Papæ ipſi hoc pacto reſiſti, vt docent Bellarminus *lib. 2. de Roman. Pontific. cap. 29. ad 2.* Victor. *de poteſtate Papæ prop. 22. numero 23.* & Suarez *in defenſ. fid. lib. 4. cap. 34. numero 30.* quanto magis per huiuſmodi pignorationem, ſeu quodammodo repreſaliam, vt iniuriæ eo modo, quo poteſt, ſibi, & Reipublicæ Princeps conſulat, præſtare poterit, Molina *de iuſtitia, & iure diſputat. 31. numero 10.* Salas *de legibus diſputat. 14. ſectio. 9. numero 111.* Salzed. *cit. cap. 10. per totum*, & Solorzan. *lib. 3. cap. 29. numero 66. tomo 2.* eſt enim ſuorum
civium cuſtos, & pater; & quælibet Reſpu- 7
blica eſſe debet ſibi ſufficiens, vt à quocumque 8
perturbante defendere ſe poſſit.

DVBITATIO XXXIII.

An poſſit Poteſtas laica diſcutere facultates Nunciorum, qui à Summo Pontifice mittuntur, & retinere ad examinandum, & executioni mandandum Bullas Apoſtolicas in ſuis Cancellariis?

SVMMARIVM.

1 *Poteſtas laica non poteſt diſcutere facultates Nunciorũ Summi Pontificis contra plures Auctores, quorum dicta refelluntur.*

2 *Nuncij ex commiſſione Summi Pontificis debent exhibere Regibus, vel eorum magiſtratibus literas ſuarum legationum, ad hoc vt eis innoteſcat legitima ipſorum legatio, & auctoritas.*

3 *Non eſt præſcriptum quanta auctoritas conferatur Nuncijs, ſed id pendet à conceſſione Summi Pontificis.*

4 *Principes ipſorumque miniſtri non poſſunt in Regijs Cancellarijs retinere, & examinare literas, vel Bullas Apoſtolicas.*

5 *Retinentes, & examinantes literas, vel Bullas Apoſtolicas incidunt in Bullam Cœnæ.*

6 *Poteſtas recognoſcendi, & examinandi literas, ſeu Bullas Apoſtolicas, eſt purè, & merè Eccleſiaſtica.*

7 *Principes laici nullo modo poſſunt ſe intromittere in iudicandis quibuſcumque rebus Eccleſiaſticis, & præcipuè in recognoſcendis, ſeu examinandis ſententiis, & cenſuris pro quibus exequendis tenentur præſtare Epiſcopis brachium ſeculare.*

8 *Facultas recognoſcendi literas Apoſtolicas per Principes laicos non poteſt poſſeſſione quacumque longiſſima præſcribi.*

9 *Præſcriptio tribuit ius ſubiecto capaci, non autem tribuit ipſam capacitatem, ſi eam non inuenit in ſubiecto.*

10 *Ferdinandus Rex Catholicus vt dictam recognitionem in Regnis ſuis facere poſſet, obtinuit licentiam à Pontifice.*

11 *Summus Pontifex in Bulla Cœnæ reputat per talem recognitionem violentiam inferri Bullis, & literis Pontificiis, & ideo aduerſus contrauenientes fulminat cenſuras.*

12 *Reges, & Principes à Concilio Tridentino hortantur, ne permittant Perſonas Eccleſiaſticas à Iudicibus ſecularibus grauari, quod maximè fit per dictam recognitionem.*

13 *Caſus ſubreptionis, & falſitatis literarum, non excuſat Principes ſeculares, cum ea poſſint examinari per Iudices Eccleſiaſticos.*

14 *Subreptio, & falſitas literarum nullam inducit obligationem obediēdi, nullumque peccatum committitur in impedienda earum executione, ſed debet eſſe clara & euidens, & non per examinationem Iudicum ſecularium.*

15 *Litera niſi examinentur, non poteſt conſtare de earum ſubreptione.*

16 *Nemini datum eſt ius ſibi dicere in cauſa propria.*

17 *Iuriſdictio Eccleſiaſtica vſurpatur à laico per declarationem ſubreptionis literarum.*

18 *In Bulla Cœnæ excommunicantur quæcumque Perſonæ quæ quocumque prætextu retardauerint in ſuis Cancellariis Bullas Apoſtolicas, etiam prætextu violentiæ, & informandi ſummum Pontificem.*

19 *Summus Pontifex non vult ſua reſcripta executioni mandari, ſi veritati non nitantur, non tamen ea poſſunt per Iudices laicos examinari.*

20 *Iudices laici, ſi dubitetur de valore literarum Apoſtolicarum poſſunt id opponere coram Iudice Eccleſiaſtico.*

21 *Defendentes literarum Apoſtolicarum licitam retentionem, non intelligunt, vt in perpetuum ſupprimantur, ſed vt iis examinatis certior de veritate fiat ſummus Pontifex.*

22 *Princeps laicus, quin & quicumque priuatus de cuius præiudicio agitur in caſu, quo non pateat aditus ad ſuperiorem Eccleſiaſticum, vel ille nolit declarare ſubreptionem literarum & in mora ſit periculum magni damni, poteſt per modum iuſtæ defenſionis illarum executionem impedire, & interim ſummum Pontificem certiorem facere.*

23 *Præceptis, & literis apoſtolicis publicam vtilitatem lædentibus, ſi non ſuppetat aliud remedium, quam earum executionem impedire, priuata auctoritate etiam armis, ac vi, ſalua præcipientis Perſona, reſiſti poteſt.*

24 *Romano Pontifici ſi quid diſponat, quod peccatum ſapiat, vel veniale, etiamſi is credat mandatum eſſe iuſtum, minimè tamen obediendum eſt, ſi ſubdito conſtiterit id in ſe peccatum continere.*

25 *Papæ ſub pœna excommunicationis quidquam præcipienti, ex cuius executione præſumatur ſcandalum futurum in Ciuitate animarum, vel corporum, non eſt obediendum.*

26 *S. Paulus cum Petrus primus ſummus Pontifex de Gentium circumciſione decreuiſſet, reſtitit ei in faciem.*

27 *Subditi non plus iuſto ſuperioribus obſequi, ne ſpecie obedientiæ quæ vitia ſunt pro virtutibus venerentur*

28 *Leges Principum ſecularium, quibus cauetur quod in concernentibus eorum ius patronatus, ne litera Apoſtolica ſine ipſorum conſenſu executioni mandentur, ſi fiant ſine participatione & nutu Pontificis, iniuſta ſunt.*

29 *Item non habent locum, quando Pontifex expreſſe derogat Iuripatronatus laicorum.*

30 *Summus Pontifex derogando iuripatronatus laicorum nemini facit iniuriam; ſed vtitur iure ſuo.*

31 *Poteſtas ſecularium Principum eſt ciuilis, & non ſpiritualis, & propterea non poteſt recognoſcere literas apoſtolicas.*

32 *Laici quando ſummus Pontifex derogat eorum Iuripatronatus ſeruato iuris ordine ad Pontificē appellare poſſunt, dummodo id faciant opera, & miniſterio Iudicum Eccleſiaſticorum.*

33 *Tolerantia ſummi Pontificis eſt tantum permiſſiua ad euitandum maiora incommoda, non autem eſt approbatiua; quia in bulla cœnæ quotannis expreſſe reclamat.*

34 *Recognitio literarum Apoſtolicarum ſi fieret per Miniſtros Regios ex concordatis, vel ex priuilegio à Pontifice Regibus conceſſo, licita eſſet.*

35 *Reges tenentur de dicto priuilegio docere, & illud oſtendere ſi reuera eis conceſſum ſit, quod negatur à multis.*

36 *Priuilegium prædictum dato quod olim fuerit conceſſum, modo videtur reuocatum, & cur.*

37 *Priuilegium prædictum dato quod fuerit conceſſum, & non reuocatum habet locum ſolummodo quoad reſcripta priuata, non autem quoad leges generales, & ſtatuta vniuerſalia, prout ſunt Bullæ & extrauagantes Pontificia.*

38 *Nulla hucuſque inuenitur Bulla Pontificia executoria mandata, contra aſſerentes Bullam Gregorij XIV. non ſubſiſtere, vbi Regium exequatur non habet.*

39 *Reges non poſſunt prohibere, ne Inhibitoria, quæ ad Magiſtratus Regios mittuntur ab Eccleſiaſticis, promulgentur, priuſquam ipſis Regibus offerantur.*

40 *Iudices Eccleſiaſtici debent compeſci à ſuis ſuperioribus Eccleſiaſticis, qui in quolibet Prouincia reperiuntur, non autem à Rege contra Pereiram.*

41 *Reges non poſſunt prohibere ne Epiſcopi procedant ad cenſuras contra officiales Regios inconſulto ipſo Rege, vel Prorege.*

42 *Pragmatica quædam vulgo dicta la Cathalana, eſt contra Immunitatem Eccleſiaſticam, & ſic non tenet.*

RESPONDETVR ex dictis etiam negatiue. 1
Et quoad priorem partem ex communi ſententia Doctorum contra Couar. *pract. qq. cap.* 34. *numer.* 4. Cortellium *de immunit. Eccleſ. lib.* 2. *q.* 13. *&* 68. Salzedum *de lego polit. libr.* 2. *cap.* 3. *numer.* 34. *& ſeqq.* & Bobadillam *in Polit. tom.* 1. *libr.* 2. *cap.* 18. *numer.* 207. docent Peſantius *de immunit. Eccleſ. diſputat.* 20. Azor. *par.* 1. *libr.* 5. *cap.* 14. *quæſtio.* 6. Bonacina *de legibus diſputat.* 10. *quæſt.* 2. *punct.* 1. §. 1. *numer.* 15. & alij.

Neque obſtat, quæ pro ſe in loco citato adducit Couar. & Cortellius *cit. quæſt.* 13. *&* 68. quod ſcilicet alioqnin magna incommoda ſequerentur in Republica, tum contra Principes, tum contra perſonas priuatas. Nam ad ſummum illa probant Nunciorū poteſtatē diſcuti debere per Iudices Eccleſiaſticos, qui in Regno reperiūtur vt per Epiſcopos, Archiepiſcopos, &c. tamquā per ſummi Pontificis miniſtros, cum ex commiſſione ſummi 2
Pontificis debeāt Nuncij exhibere Regib. vel eorū magiſtratibus literas ſuarū legationū, ad hoc vt eis innoteſcat legitima ipſorū legatio & auctoritas, ſicuti colligitur *ex c. nobilibus, diſt.* 97. & ex *c.* 16. *dicenti* 25. *q.* 2. quin & vt eiſdem innoteſcat, quāta ſit colla- 3
ta auctoritas: non enim Pontifices certas ſuper ipſorum commiſſionibus regulas præſcripſerunt. Vnde Innocent. IV. in cap. 1. de offic. legati, de eius poteſtate quærens, reſpondit, nullam certam regulam dari poſſe, totumque à facultatum tenore pēdere, allegato *capite, porrò de priuileg.* ibi: *Quod totum*

tum ex inſpectione priuilegiorum plenius aduertere potes.

4 Quoad poſteriorem autem partem, quod ſci-
licet neque poſſint Principes, ipſorumque mini-
ſtri in Regiis Cancellariis retinere, & examinare
literas, vel Bullas Apoſtolicas, ſeu iuſtitiæ, ſeu gratię
illæ ſint (præſertim ſi id non faciant cũ reuerentia,
& ſubiectione, ſolũque ne ſint doloſæ, vel ſubrep-
titiæ, ſed faciant malitioſè in fauorẽ vnius, & dam-
num alterius, vel ad vexandum negotiatores in nõ
expediendo regium Exequatur; & multò magis, ſi
faciant, vt in perpetuum ſupprimatur, & ſic num-
quam ad executionem illarum procedatur) contra
Ceuallos *in tract. de cognit. per viam violentia, in pro-
log. n.* 157. *gloſſ.* 6. *n* 6 *& gloſſ.* 9. *num.* 33. Io de Henia
en Curia Philippica par. 1. §. 5. *n.* 5 Cenedũ *inq. Can. q.*
35 *n.* 21. *& ſeqq.* Seſſe *de inhibition. tuſ.* Couar. *q.*... *c.*
20. *&* 36. Driedonem, Sotomaiorem in loco infra
citando, Cortelliũ *de immunit. Eccleſ. lib.* 2. *q.* 13. Sal-
zedũ *cit. cap.* 3. & alios, quibus aliquò modo fauere
videntur Henriquez *lib.* 14 *cap.* 12. *num.* 6. *in gloſſ. lit.*
Q. Graffius *in deciſ. par.* 2. *lib* 4. *c.* 10. *n.* 120. Malderus
2. 2. *q.* 1. *ar.* 10. Rodriguez *dub.* 8. *in addit. ad* §. 9. *Bul-
la Cruciata. fol.* 159. Llamas *par.* 2. *cap.* 7. §. 19. Io. de
la Crux *lib.* 1. *cap.* 6. *ar.* 2. *dubitat.* 2. *concl.* 1. docent ex
communi Theologorum ſententia Peſantius *tract.
de immun. Eccleſ diſp.* 17. *num.* 3. Reginaldus *to.* 1. *lib.*
9. *cap.* 22. *num.* 338. Azor. *par.* 1. *lib.* 5. *cap.* 14. *quæſt.* 4.
Alterius *to.* 1. *diſp.* 15. *cap.* 2. Filliucius *tom.* 1. *tract.* 16.
cap. 7. *num.* 293 *& ſeqq.* Zerola correctus *par.* 1. *ver.
litera Apoſtolica*, Duard. *in Bull.* C*an lib.* 2. *cap.* 13. *q.* 5.
Bonacina *de legib. diſp.* 10. *q* 1. *punct.* 1. §. 1. *num.* 15. &
Acoſta *in expoſ. Bulla Cruc. cap.* 13. *diſp.* 76. *concl.* 1. *nu.*
2. 4. *&* 9.

5 Confirmatur ex verbis Bullæ Cœnæ ibi: *Capi,
& retineri faciunt.* & ibi: *Qui impediunt, & prohibent
ſimpliciter, vel ſine eorum beneplacito, & conſenſu, vel
examinare, executioni mandari, &c.*

6 Confirmatur ſecundò; quia poteſtas recognoſ-
cendi, & examinandi litteras, ſeu Bullas Apoſto-
licas, an ſint veræ, vel falſæ, an legitimæ, vel
ſubreptitiæ, eſt purè, & merè Eccleſiaſtica ex
ipſo obiecto; ergo non poteſt cadere, niſi in per-
ſonas Eccleſiaſticas, vt in Epiſcopos, Archiepi-
ſcopos, Patriarchas, Nuncios, Legatos, &c. tamquã
in ſummi Pontificis miniſtros, non autem in per-
ſonas laicales.

7 Confirmatur tertiò, quia laici, etiam Principes,
nullo modo poſſunt ſe intromittere in iudicandis
aliis rebus Eccleſiaſticis, *c. bene quidem, diſt* 96. *&
c. decernimus de iudic.* & præcipuè in recognoſcẽdis,
ſeu examinandis ſententiis, & cenſuris, quas tenẽ-
tur ſtatim acceptare, & exequi, quin & præbere pro
earũdem executione, Epiſcopis auxilium brachij ſe-
cularis, vt patet ex *Trid. ſeſſ.* 25. *c.* 3 *de regul.* ergo neq;
poſſunt ſe intromittere in recognoſcendis literis
8 Apoſtolicis. Addequòd cùm laici ſint incapaces hu-
iuſmodi Eccleſiaſticæ facultatis, nõ poſſũt, poſſeſ-
9 ſione quacũque longiſſima, illam præſcribere: nam
præſcriptio tribuit ius ſubiecto capaci non autem
tribuit ipſam capacitatem, ſi eam non inuenit in
ſubiecto, vt *in cap.* 1. *Dubit.* 15. dicebatur.

10 Confirmatur quartò, quia Catholicus Ferdinã-
dus Rex, vt id in Regnis ſuis facere poſſet, obtinuit
(vt, videre eſt in quodam diplomate apud Azeuedũ
to. 1 *lib.* 3. *tit.* 6. *leg.* 17.) licentiam à Pontifice; ergo
ſignum eſt, non poſſe Reges iure proprio litteras
Apoſtolicas recognoſcere; ſed ſi id facere velint ad
euitanda incommoda in Regnis ſuis, tenentur ob
tinere licentiã à Sũmo Pontifice, ſicuti fecit dictus
Ferdinãdus Rex, cui petenti in prædicto diplomate
Pontifex conceſſit, quod deputare poſſet aliquas
perſonas ad examinandas, & recognoſcendas literas
Apoſtolicas.

Cõfirmatur quintò, quia negari non poteſt, quin
per iſtam praxim, quam aduerſarij defendunt maxi-
mum grauamen Bullis Pontificiis imponatur, cùm
executioni illæ mandari non poſſint ſine exami-
ne, & approbatione Regiæ Cancellariæ; ergo, &c. 11
quapropter meritò Summus Pontifex expreſsè in
Bulla Cœnę reputat per id Eccleſiaſticę iuriſdictio-
ni violentiam inferri, & ibi aduerſus contrauenĩẽ-
tes fulminat cenſuras. Accedit, quod, cum in Tri- 12
dentino *ſeſſ.* 25. *cap.* 20. hortetur Reges, ac Principes
ne permittãt Eccleſiaſticas perſonas à Iudicibus ſe-
cularibus in aliquo grauari, nũc quã maximè gra-
uãtur, ſi proceſſus citationũ, ac cauſarũ beneficialiũ
&c. examinentur à Iudicibus ſecularibus, cùm per
hoc coram iſtis illæ litigare cogantur; ergo, &c.

Neque dicas: dari poteſt caſus, quod dubitetur de 13
ſubreptione, vel falſitate literarum Apoſtolica-
rum; ergo tunc ſaltem poſſunt, quin debent, illæ
recognoſci, & diſcuti: nã reſpõdetur, vt ſupra; diſtin-
guendo conſequens: tunc ſaltẽ poſſunt, quin debẽt
illæ cognoſci, & diſcuti per Iudices Eccleſiaſticos,
vt per Epiſcopos, Archiepiſcopos, & Nuncios Apo-
ſtolicos, tamquam per ſedis Apoſtolicæ miniſtros,
concedo: per Iudices ſeculares, qui iuris, & poteſta-
tis Eccleſiaſticæ ſunt incapaces, nego.

Neque dicas ſecundò: cuilibet datum eſt ſe de-
fendere, & illæſum ſeruare; & Rex ius habet ex pri-
uilegio à Pontifice ſibi conceſſo, vt v. g nulli ex-
traneo beneficium, aut penſio Eccleſiaſtica con-
cedatur, & ex alio capite ſæpe compertum eſt, hoc
ius ſubreptitiis literis derogari; ergo iure ipſo natu-
rali videtur Regi, eiuſq; miniſtris conceſſum, poſſe
hoc damnũ, & iniuriã præcauere, atque adeò nõ vi-
dentur cõtra volũtatem Põtificis procedere; ſed po-
tiùs ei ſe conformare: non enim credendũ eſt velle
Pontificem ſubreptitias literas effectum habere: Nã 14
reſpondetur, ſi certò conſtet de ſobreptione litera-
rum, clarum eſt, nullam eſſe obediendi obligatio-
nem, nullumque peccatum committi in impedien-
da executione illarum; ſed quia priuſquam id per
Regios miniſtros examinetur, non conſtat (licet
ſæpe contingat) ſubreptitias illas reperiri; ideò di-
cendum, quod ob defenſionem proprij iuris non
debeãt illi hãc examinationẽ præſtare: nõ enim vi-
detur eſſe locus defẽſioni, niſi prius de iniuria cõ-
ſtet. Adde, quod vel illa iniuria eſt nota ex ſe, vel ſo- 15
lùm ex declaratione Regij tribunalis: non primum:
nam quouſque literæ non examinẽtur, non poteſt
conſtare de ſobreptione illarum: non ſecundũ; quia
nemini datum eſt ius ſibi dicere in cauſa propria; 16
tum quia illa declaratio eſt ab incompetenti Iudi-
ce, nempe ſeculari, in materia Eccleſiaſtica; tũ quia
ad præmittendam hanc declarationem, debebat iam
de iniuria conſtare, cùm in hac declaratione iuriſdi- 17
ctio Eccleſiaſtica viurpetur; ergo, &c. Hinc
Pontifex præuidens, & exprimens rationes om-
nes, quæ pro parte oppoſita facere poſſunt ex-
communicat, his non obſtantibus (vt videre eſt in
Bulla Cœnę, maximè quoad illa verba, *etiam prætex- 18
tu violentia, ſeu, vt a uni ad nos informandus*) omnes,
& quaſcumque perſonas, quæ quocumque præ-
textu retardauerint in ſuis Cancellariis Bullas A-
poſtolicas.

Neque dicas tertiò, obſtare quod dicitur in *cap.* 19
2. 5. 10. *&* 17. *de reſcript. cap. ſi motu proprio de præ-
bend. & cap. fin. de filiis presbyter. in* 6. Nam reſ-
pondetur, nolle quidem ibi ſummum Pontificem,

ſua reſcripta executioni mandari, ſi veritati non
nitantur;non tamen inde ſequi, illa à Iudicibus
20 laicis examinari poſſe,quamobrem ſi dubitetur de
valore literarum Apoſtolicarum, vel de earum in-
ualiditate conſtet, Iudices laici de hoc opponere
poſſunt coram Eccleſiaſtico Iudice,cuius eſt, tam-
quam Sedis Apoſtolicæ miniſtri, Apoſtolicas lite-
ras examinare,diſcutere,& recognoſcere;vel etiam
ſummo Pontifici ſupplicare, modò ſupplicatio-
nem coram Sede Apoſtolica legitimè proſequan-
tur; Henriq. *de Pontificis Claue,lit.C.& cap.12.§ 2.*
gloſſ.l.t.K. Suar.*de cenſur.to.5.diſp.* 22. *num.* 75. Ro-
drig.*in ſum.par.1.cap.*156.*num.*8.Simanc. *de Cathol.*
Inſtit.tit. 45.*n.*54.Baldell.Theol.*moral.lib.5.diſp.*18.
num. 10.Villalob.*tract.*17.*diffic.*21.*num.* 54. Viual-
dus *in Bull Cœn.num.*109.Bonacin.*de cenſur. diſp.*1.
*q.*15.*punct.*4.§.2.& Valquez *de iuriſd. Eccleſ. cap.*6.
vbi ait,*quod qui literarum Apoſtolicarum retentionem*
licitam defendunt, id non intelligant vt in perpetuum
21 *ſupprimantur*;Et ſic vt numquam ad earum execu-
tionem deueniatur;quinimmò (ait ipſe)Couarru-
uias apertè dicit, ad hoc ſolum illas retineri, &
prius examinari poſſe,vt certior de veritate Pon-
tifex fiat,& an ſubreptitiè,& falſa relatione impe-
tratæ fuerint; idemque non obſcurè ſignificauit
Driedo: nam omnes illas indiſcriminatim ſuppri-
mere,& impedire,ne virtute illarum ad executio-
nem procedatur,abſurdum planè videtur,nec Do-
ctorum vllus hactenus auſus eſt dicere.

Quod,ſi detur caſus, vt aditus ad Iudicem Ec-
22 cleſiaſticum non adſit, vel ille nolit declarare ſub-
reptionem literarum,& in mora ſit periculum ma-
gni damni,ſi literæ Apoſtolicæ ſubreptitiæ execu-
tioni mandentur, poteſt tunc Princeps, quin &
quicumque priuatus, de cuius præiudicio tracta-
tur, per modum iuſtæ defenſionis illarum execu-
tionem impedire,& interim Summum Pontificem
certiorem facere. Quinimmò, quod præceptis,&
23 literis Pontificis,ſi publicam vtilitatem lædant,&
aliud,ne exequantur,remedium non pateat,priua-
ta auctoritate,etiam armis, ac vi, ſalua præcipien-
tis perſona,reſiſti poſſit,tradunt Caiet.*opuſc.de po-*
*teſtate Papæ cap.*17.& poſt Victoriam, Couarru-
uiam,& alios Suarez *ad Reg.Angl.lib.4.cap.* 34. *n.*
30.Henriquez *de Pontificis Claui*,Mol.*de iuſt.tract.*
2.*diſp.*51.Corduba *lib.4.q.*10.Sot.*in 4.diſt.* 15. *ſect.*
2.*articul.*1.*moderamen vi*.Salas *de legibus diſput.* 10.*ſect.*
8.*num.* 43.Contzen.*lib.6.Polit.cap.*18.§. 7. & Leſſ.
*de iuſt.lib.2.cap.*46. *Dub. vlt.* Videri etiam poterit
24 Silu.ver. *obedientia*, *num.*5.vbi ait;*Romano Pontifici,*
ſi quid diſponat,quod peccatum ſapiat,vel veniale, et-
iamſi ie credat mandatum eſſe iniuſtum,minimè tamē obe-
diendum eſſe,ſi ſubitò conſtiterit id in ſe peccatum con-
tinere:quòd ſi ex tali obedientia vehementer præſumi po-
teſt,ſtatum Eccleſiæ perturbatum iri,aut aliud malum,
aut ſcandalum futurum,Pontifici in hac cauſa neque eſ-
ſe parendum,tametſi in illius mandato excommunicatio-
25 *nis lata ſententia pœna ſubiiciatur*.Et paulò poſt ſub-
dit: *Si Papa ſub pœna excommunicationis quidquam*
præcipiat, ex cuius executione præſumatur ſcanda-
lum futurum in ciuitate, animarum, vel corporum, non
26 *eſſe ei obediendum*.Quæ Doctrina confirmari poſſet
exemplo Pauli,qui, cùm Petrus primus Summus
Pontifex de Gentium circumciſione decreuiſſet,
27 reſtitit ei in faciem.Vnde Gregor. regulam deſum-
pſit in *admonit.* 5. *par.* 3.*Paſtoralis*,*in cap.admonendi*,
2.*q.*7. *Ne ſubditi plus iuſto ſuperioribus obſequantur,*
atque ſpecie obedientiæ, quæ vitia ſunt, pro virtutibus
venerentur.Vide S.Th.*in quodlib. lib.* 1.*qu.* 8.*art.*16.
28 Hinc patet,quid dicendum ſit de legibus Prin-
cipum ſecularium in defenſionem ſui iuriſpatro-
natus ſtatuentibus,ne literæ Apoſtolicæ executio-
ni mandentur ſine conſenſu ipſorum: nam ex di-
ctis neque iſtæ leges iuſtæ ſunt, ſi fiant ſine par-
ticipatione, & nutu Pontificis; quinimmò nec lo-
cum habēt, quando Pontifex expreſsè derogat iu- 29
ripatronatus laicorum:hoc enim (vt dicebam *lib.*
*de parlamentis Dubit.4.ſect.*21.*ſubſect.*7. & commu-
niter docent Doctores *in cap.cum dilectus, de iure-*
patronatus,& Couarr.*in pract.quaſt.cap.*36. *numer.*1. 30
poteſt,ſi velit,facere,nec iniuriam, vel vim laicus
infert,cùm ſuo iure vtatur;quamuis re ipſa Ponti-
fex huiuſmodi laicorum iuripatronatus raròdero-
get.Ratio autem vlterius, cur nulla poteſtate, et-
iam Regia,literæ Apoſtolicæ impediri poſſint,eſt;
quia poteſtas laicorum principum eſt ciuilis, &
non ſpiritualis,& Eccleſiaſtica, quæ cùm ei domi- 31
netur,& præſit,non poteſt ab ea, cùm ſit inferior,
impediri,interpretari,vel diſcuti. Illud tamen pro
laicis Iudicibus remedium eſt, vt apud Iudicem
Eccleſiaſticum de ſubreptione talium literarum
opponant;vel etiam quando Pontifex expreſsè de-
rogat iuripatronatus, coram Iudice competenti
Eccleſiaſtico,ſeruato iuris ordine, ad Pontificem 32
appellent,& libellos ſupplices eidem offerant, ne
literæ Pontificiæ executioni mandentur; dum-
modò id faciant opera,& miniſterio Iudicum Ec-
cleſiaſticorum,& poſteà verè appellationem proſe-
quantur.

Neque dicas quartò,Reges, eorumque mini- 33
ſtros examinare literas Apoſtolicas, ex tolerantia,
& ſic ex tacito conſenſu,& præſumpta mente Pō-
tificis: Nam reſpondetur, tolerantiam iſtam eſſe
tantùm permiſſiuam,ad euitanda incommoda ma-
iora,non autem eſſe approbatiuam; cùm in Bulla
Cœnæ quotannis Pontifex expreſsè reclamet.Vi-
de nouiſſimè Blondum *de cenſur.diſp.* 5.*ar.* 26.*num.*
3.Vide etiam,quæ dicebantur *cap.*1.*Dubit.* 15. *&*
*cap.*5.*Dub.*14.*ſect.* 8.*& lib.de Parlament. Dubitat.* 4.
*ſect.*19.*ſubſect.*3. ac 4. *& Dubit.* 27. Vide tandem
Bullā Vrbani VIII.ſuper prǽſeruatione iuriū Sedis
Apoſtolicæ, & inferiorum Eccleſiarum, perſona-
rumque Eccleſiaſticarum à quibuſcumque præiu-
dicialibus,quæ incipit, *Romanus Pontifex*.

Reſtat ſolum dicere,id miniſtros Regios effice-
re ex concordatis,vel ex priuilegio à Pontifice Re- 34
gibus conceſſo;atque ita docent Banuez *in* 2. 2.*q.*
61.*ar.*1.*Dub*,2.*concl.*6.Iacob.de Graffiis *in deciſ.aur.*
*par.*1.*lib.*4.*cap* 10.*num.* 120. & Caſtrus Palaus *to.*1. 35
*diſp.vnic.punct.*9.*num.*10.At reſpondetur, viderint
ipſi,an tale priuilegium Regibus conceſſum ſit;cū
ſic illud edocere,ſeu oſtendere teneantur, præſer-
tim quia multi,etiam ex Iuriſtis,vt Ceuallus, So-
tomaior *tom.* 3.*de Tertiis cap.*41.*num.*184.& alij,ne-
gligent illud vmquam conceſſum fuiſſe. Item da-
to,quòd olim conceſſum fuerit,viderint etiam ip- 36
ſi,an non reuocatum modò ſit, cùm quotannis in
Bulla Cœnæ Domini coram Principum Oratori-
bus omnia priuilegia,& conſuetudines contra im-
munitatem Eccleſiaſticam (quæ ex cauſa reuocare
abſque dubio poteſt)tanquam corruptelas,& abu-
ſus Summus Pontifex reuocet:de qua re vide dif-
fusè *cit.cap.*1: *Dubitat.*15.*ſect.*5.*& cit.cap.*5.*dubit.*14.
*ſect.*8.*& de Parlamentis cit.Dubitat.*4.*ſect.*19.*ſubſect.*
3.*&* 4 *& Dubitat.* 17. & cit. Bullam Vrbani VIII.
ſuper præſeruatione iurium Sedis Apoſtolicæ,&c.
à quibuſcumque præiudicialibus,quæ incipit:*Ro-*
manus Pontifex.Tandem dato,quod tale priuilegiū
olim conceſſum ſit,& numquam reuocatum,illud 37
tamen omninò dicendum eſt, quod Regium exe-
quatur

Digitized by Google

quatur requiritur tantùm quoad reſcripta priuata, obtenta inter partes, vel ad inſtantiam alicuius, nõ autem quoad leges generales, & ſtatuta vniuerſalia, prout ſunt Bullæ, & Extrauagantes Pontificię; ſicuti rectè præter alios obſeruauit Rao *in reſponſ. ad dubia circa immunitat. Eccleſ. fol.* 32. & ratio eſt, quia ſi dictæ Bullæ generales executoriia indigerẽt, vniuerſalis Eccleſiæ regimẽ in præceps rueret.

38 Confirmatur, quia hucuſque (vt idem Auctor ibidem obſeruat) nulla inuenitur Bulla, & conſtitutio generalis Pontificia executoriis mandata. Vnde ſomniant, qui dicunt Bullam Gregorij XIV. de immunit. Ecclefiarnm non ſubſiſtere, ſeu non valere, vbi Regium exequatur non habet.

39 Ex dictis ſequitur primò; quod non poſſint Reges prohibere, ne inhibitoriæ, quæ ad magiſtratus Regios mittuntur, ab Eccleſiaſticis promulgentur, priuſquam ipſis Regibus offerantur, vt de ipſorum facultate publicetur; atque ita docent Doctores in *locis ſupra citatis.*

40 Neque obſtat, quod docet Pereira *de manu Reg. part. 2. cap. 65.* cui fauere videtur Rodrig. *in addit. ad Bullam Cruciatæ §. 9. num.* 87. nempe in executione talium literarum, quibus ſeculares magiſtratus inhibentur, ineſſe violentiam, & perturbationem publicarum functionum, ſi iniuſtè fiant; quapropter iuſtiſſimè tales inhibitoriæ ad ipſum Regem deferri debent, vt ipſe, qui pro communi vtilitate creatus fuerit, ſua manu regia licentiam Eccleſiaſticorum compeſcat, vt ſe illi intra ſuos limites contineant: Nam reſpondetur, quod ſic ea prætenſa violentia conantur Iudices laici ingerere ſe in cauſis Eccleſiaſticis, quaſi Eccleſiaſtici non haberent ſuperiores competentes ad eorum compeſcendam licentiam, ſi fortè adeſſet; & quaſi fruſtra Pontifex in ſingulis Regnis Metropolitanos, & Nuncios conſtitueret. Adde, quod ſi Epiſcopi in caſu aliquo occurrenti inhibere ſeculares Iudices vellent, executio tota à beneplacito Regio penderet in præiudicium manifeſtum Eccleſiaſticæ Immunitatis.

41 Sequitur ſecundò, quod non poſſint Reges prohibere, ne Epiſcopi procedant ad cenſuras contra officiales Regios, inconſulto ipſo Rege, vel Prorege; atque ita docent Doctores in iiſdem locis *ſupra cit.*

42 Neque obſtat pragmatica quædam, vulgò dicta, *la Cathalana,* vbi hoc ipſum Epiſcopis prohibetur. Nam reſpondetur, pragmaticam illam eſſe contra immunitatem Eccleſiaſticam, & ſic non tenere, vt aduertit etiam Antonius de Ballis in expoſit. dictæ pragmaticæ.

DVBITATIO XXXIV.

An ſaltem poſſit Poteſtas laica cognoſcere Eccleſiaſticos, ſi ipſi velint?

SECTIO I.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Poteſtas Laica non poteſt cognoſcere Eccleſiaſticos quoad Perſonam, neque in ciuilibus, etiamſi ipſi velint.*

2 *Eccleſiaſtici non poſſunt cedere priuilegio exemptionis quoad Perſonam à Poteſtate Laicali, ſicut & priuilegio Canonis; quia eſt conceſſum toti ſtatui clericali.*

3 *Amplia etiamſi renunciationi accedat Iuramentum, & conſenſus Epiſcopi.*

4 *Poteſtas Laica neque poteſt cognoſcere Eccleſiaſticos quoad bona, etiamſi ipſi velint.*

5 *Bona Eccleſiaſticorum quæcumcumque illa ſint, etiam patrimonialia, gaudent priuilegio exemptionis Eccleſiaſticis ſimiliter ratione ſtatus conceſſo.*

6 *Eccleſiaſtici poſſunt ſe ſubiicere Laico vt Arbitro, tam quoad bona, quam quoad Perſonam, & cur, & in caſu, quo ſententia ipſius nolint ſtare, per quem compelli debeant.*

7 *Regula, quod Priuilegium extinguitur per renunciationem priuilegiati, intelligitur, ſi priuilegium in eius ſolius fauorem conceſſum ſit.*

8 *Capitulum, ſeu Conuentus non poteſt renunciare Iuri acquiſito per conſuetudinem, ſtatutum, aut priuilegium, ſi tale ius ſit Eccleſiæ vtile, aut honorificum.*

9 *Capitulum, ſeu Conuentus ſi faciat contra laudabilem conſuetudinem, vnus ſolus poteſt ſe opponere, & inualidare actus cæterorum; quin Epiſcopus poteſt, & debet impedire.*

10 *Prælatus, & Conuentus Regularium non poteſt renunciare priuilegio Immunitatis à decimis ordinis Religioſorum conceſſo, & cur.*

11 *Priuilegia illa tantum tolli poſſunt per expreſſam renunciationem, vel tacitam à Capitulo, vel Prælato, quæ Eccleſiæ vtilia non ſunt, vel ſaltem ſunt indifferentia.*

R ESPONDETVR ex dictis etiam, 1
Dico primò. Non poteſt Poteſtas laica cognoſcere Eccleſiaſticos quoad perſonam, neque in ciuilibus, etiam ſi ipſi velint; quia ita ſunt exempti quoad perſonam à iuriſdictione laicali, vt non poſſint ei ſe ſubiicere, neq; in ciuilibus, etiamſi ipſi velint; ſicuti definitur *in cap. 41. inolita, 11. q. 1. c. placuit* 42. ibidem, & *cap. ſi diligenti* 12. *de foro compet.* & docent communiter Doctores apud Dianam *par. 1. tract. 2. reſolut.* 2
3. Et ratio eſt, quia priuilegium exemptionis quoad perſonam à laica poteſtate (ſicut & priuilegium Canonis) non eſt conceſſum Eccleſiaſticis ratione perſonæ, ſed ratione ſtatus: quapropter non mirũ, ſi non poſſint cedere huiuſmodi priuilegio, vt patet ex *tit. cap. ſi diligenti de foro compet.* quod etiam 3
procedit, ſi renuncient eidem priuilegio cum iuramento, & de conſenſu Epiſcopi; quia militat eadem ratio; ac ita docent Farinac. *de inquiſit. quæſt.* 8. *n.* 13. Martha *de iur. par. 4. centur. 2. caſ.* 152. *num.* 8. Carolus de Graſſis *de effect. cleric. effect. 1. num.* 652. & alij paſſim.

Dico ſecundò, neque poteſt Poteſtas laica co- 4
gnoſcere eccleſiaſticos quoad bona, etiamſi ſimiliter ipſi velint (quidquid in contrarium dubitauerit Azeued. *lib. 4. tit. 1. l. 11. num.* 16) quia bona Eccle- 5
ſiaſticorum, quæcumque illa ſint, etiam patrimonialia, gaudent priuilegio exemptionis Eccleſiaſticis ſimiliter ratione ſtatus conceſſo (vt dicetur *dubit. ſequenti*, & dicebatur *cap.* 5. *dubit.* 13. & latè probat Barboſa *in collectan. tom. 1. lib. 3. tit.* 49. *cap.* 4. *numero* 3. Layman *lib.* 4. *tract.* 9. *capite* 6. *numero* 9. & Diana *part.* 1. *tract.* 3. *reſolut.* 21.) huiuſmodi priuilegio non poſſunt Eccleſiaſtici

renunciare,ſicuti dicebatur in locis ſupra cit.

Non nego tamen, quod poſſint Eccleſiaſtici ſe ſubiicere laico, vt arbitro, tam quoad bona, quàm quoad perſonam, quia per id non eſt poteſtati laicæ in Eccleſiaſticos iuriſdictionem tribuere; quapropter ſi Eccleſiaſticus nolit poſtea eius ſententiæ vel potius eius arbitrio ſtare, non poterit Iudex laicus per ſe ad id cogere Eccleſiaſticum; atque ita docent Leſſius *de iuſt.lib.2.cap.29.dub.6.nu.52.* Tannerus *in 2.2.diſp.4.quæſt.4.dub.1.num.29.* & alij paſſim.

7 Hinc ſequitur, quod cùm traditur regula, *Extingui priuilegium per renunciationem priuilegiati*, intelligatur, ſi priuilegium in eius ſolius fauorem conceſſum ſit: in hoc enim caſu liberum vnicuique eſt, ſuo iuri renunciare, ſicuti dicitur *in cap. ſi de terra, de priuilegiis.* At priuilegiis, quæ principaliter in fauorem ſtatus, Eccleſiæ, vel communitatis conceſſa ſunt, non poſſunt nec cum iuramento nec cum conſenſu ſuperioris, ſicuti dicebatur, renunciare priuatæ perſonæ: vnde fit, quod Eccleſiaſtici non poſſint renunciare priuilegiu Canonis, iuxta *cap. contingit, de ſentent. excommun.* nec poſſint renunciare priuilegio fori, iuxta *cit. cap. ſi diligenti, de foro compet.* vbi Abbas *numero 4. & in cap. cùm acceſſiſſent, numero 2. de Conſtitut.*

8 Adde, quod ob eamdem rationem Innocent. *in cap. accedentibus, de priuilegiis*, & ibidem Alexander de Neuo *ſuper Abb. lit. C.* generalem regulam tradunt, quod Capitulum, ſeu Conuentus non poſſit renunciare iuri acquiſito per conſuetudinem, ſtatutum aut priuilegium, ſi tale ius ſit Eccleſiæ vtile, aut honorificum, v.g. renunciare iuri acquiſito, vt in Canonicos non aſſumantur, niſi qui ſunt in

9 ſacris Ordinibus conſtituti, quapropter ſi Capitulum faceret contra talem conſtitutionem, conſuetudinem, aut priuilegium, vnus ſolus poſſet ſe opponere, immò ſi omnes contrafacerent, Superior, id eſt Epiſcopus, poſſet, immo & deberet impedire, quatenus id in damnum Eccleſiæ cederet.

Qua eadem ratione Suarez *tom. 1. de relig. tract.*

10 *2. lib. 1. cap. 10. numero 3.* docet, quod priuilegio immunitatis à decimis Ordini Religioſorum conceſſo, à Prælato, & Conuentu non poſſit renunciari; & qua eadem ratione docet communis ſententia Doctorum, quod nec exempti priuilegio exemptionis poſſint renunciare; quia id cederet in præiudicium Principis, ſcilicet Papæ, qui eos ab aliorum Ordinariorum iuriſdictione liberos, ſuæ gubernationi, & protectioni immediatè ſubiecit, ſicuti colligitur ex *cap. cum tempore, de arbitris*, vbi id etiam notat Abbas.

Ex dictis itaque habetur, quod tantùm ea pri-

11 uilegia per renunciationem expreſſam, vel tacitam (id eſt per actum priuilegio directè contrarium, ſcienter, ac liberè exercitum) tolli poſſunt à Capitulo, vel Prælato, quæ Eccleſiæ vtilia non ſunt, vel ſaltem ſunt in differentia, iuxta *cit. cap. cùm acceſſiſſent, de Conſtitut. & cap. pro illorum, de præbend.*

SECTIO II.

An, & quando priuilegium ceſſet, vel renunciari poſſit?

SVMMARIVM.

1 *Præſcriptio 40. annorum currit contra Eccleſiam propter negligentiam Prælati.*

2 *Priuilegium iniquum eſſe non debet, & ideo extinguitur ſi cedere incipiat in graue damnum Communitatis.*

3 *Priuilegium decimarum reuocatur, ſi poſtea in Eccleſiæ detrimentum vergere incipiat.*

4 *Eccleſia ſi patiatur defectum miniſtrorum poſſunt abſentes priuilegiati ad redeundum compelli fructuum ſubtractione priuilegio non obſtante.*

5 *Priuilegium interpretandum ſemper eſt vt non ſit oneroſum Priuilegiato, vtque potius ei aliquid tribuat, quàm vt auferat.*

6 *Quod in fauorem alicuius conceſſum eſt, non debet in ipſius odium retorqueri.*

7 *Regulares non obſtante priuilegio exemptionis, poſſunt ſe ſubiicere Epiſcopis, cum eorum Prælati conſenſu, vt ab iis abſoluantur à peccatis, & cenſuris, & cum ipſis diſpenſetur in voto, iuramento, irregularitate, ſi Epiſcopus ex priuilegio id poſſit.*

8 *Amplius etiam ſi Prælatus Ordinis conſenſum neget irrationabiliter.*

9 *Mens Summi Pontificis priuilegiantis non videtur extendere priuilegium, vt cedat in detrimentum priuilegiati.*

10 *Indulgentia concedi non poſſunt, niſi ſubditis.*

11 *A Iudice non ſuo ligari nemo poteſt, ita neque abſolui.*

12 *Exempti participes fieri poſſunt indulgentiarum Epiſcopalium, & quoad hoc ſe ſubiicere Iuriſdictioni Diœceſani.*

13 *Epiſcopi, & quicumque Prælati ſuis ſubditis licentiam dare poſſunt, vt ab alieno Epiſcopo datas indulgentias lucrentur.*

14 *Epiſcopus, aut Papa eſt particeps indulgentiarum quas cæteris de Communitate largitur.*

15 *Conceſſio indulgentiarum eſt actus Iuriſdictionis voluntariæ, quam in ſe ipſum homo poteſt exercere.*

16 *Conceſſio indulgentiarum eſt merè fauor, & beneficium in nullius detrimentum; ſed in Communitatis ſpirituale commodum cedens.*

REſpondetur, id publicæ vtilitatis cauſa receptum eſt, vt propter negligentiam Prælati cōtra Eccleſiam currat præſcriptio 40. annorum, iuxta *cap. 4. & 5. de præſcrip. & cap. accedentibus, de priuileg.* idque vt litium aliquis finis ſit; & vt iura, ac dominia non diu in incerto maneant, in præiudicium Communitatis. 1

Item, quia priuilegium iniquum eſſe non debet, extinguitur, ſi cedere incipiat in graue detri- 2
mentum Communitatis, aut ſi quo alio modo per rerum mutationem euadat iniquum; ita vt in tali caſu, vel per ſeipſum ceſſet, vel ſaltem à priuilegiante poſſit reuocari, ſicuti colligitur ex *cap. ſuggeſtum, de decimis*, vbi notant Doctores, reuocari priuilegium exemptionis decimarum; ſi poſtea in 3
Eccleſiæ detrimentum vergere incipiat; & ſicuti colligitur ex *cap. cum ad hoc, de clericis non reſi-*
dentibus, vbi habetur, ſi Eccleſia patiatur defectum 4
miniſtrorum, priuilegiatos ſuper non reſidentia, ad redeundum compelli poſſe, fructuum ſubtractione.

Item (quia priuilegium interpretandum ſemper 5
eſt, vt non ſit oneroſum priuilegiato, vtque potius

tint ei aliqoid tribuat, quàm vt auferat, iuxta *re-*
*gul.*61.*in* 6 perquam dicitur, quod ob gratiam ali-
cuius conceditur, non eſſe in eius diſpendium re-
torqoendum) priuilegium exemptionis, verbi gra-
tia conceſſum Regularibus, non impedit quomi-
nus ij, cum Prælati conſenſu, ſubiicere ſe poſſint
Epiſcopo, vt ab eo abſoluantur, à peccatis, ac cen-
ſuris, & quominus diſpenſetur cum ipſis in voto,
iuramento, irregularitate, ſi accidat Epiſcopum, nó
autem Prælatum Ordinis, tali facultate ex priuile-
gio præditum eſſe; atque ita præter alios docet
Henriquez *lib.*7.*cap.*27.*numero* 2.*& lib.*14.*cap. vlt.*
in fin. Auila *par.*2.*de cenſur.cap.*7.*diſp.*1 *Dub.*6.*concl.*
8 2. Molina *tract.*1.*diſp.*61 vbi rectè ſubdit, idem et-
iam eſſe dicendum, ſi manifeſtò appareat, quod
Prælatus Ordinis conſenſum irrationabiliter ne-
9 get. Ratio, quia non videtur eſſe mens Summi Pō-
tificis, exemptionis priuilegium ad talem caſum
extendere, quo in priuilegiati detrimentum cedat,
vt ſupra dicebatur.

10 Eadem ratione dicendum eſt, quod quamuis in-
dulgentiæ concedi non poſſint niſi ſubditis (ſicut
conſtat ex *capite quod autem, de pœnit. & remiſſi.*
11 vbi eius rei ratio datur; quia ſicuti à Iudice non
ſuo ligari nemo poteſt, ita neque abſolui) exempti
12 tamen participes fieri poſſunt indulgentiarum
Epiſcopalium, & in ea re (ſicut & in diſpenſationi-
bus votorum, iuramentorum, &c. ſe ſubiicere iu-
riſdictioni Diœceſani; idque ne priuilegium ex-
emptionis, quod ipſis gratioſè conceſſum eſt, in
eorumdem diſpendium cedat, vt *ſupra* dicebatur.

13 Adde, quod propter eandem rationem Epiſcopi,
& quicumque Prælati ſuis ſubditis licentiam dare
14 poſſunt vt ab alieno Epiſcopo datas indulgentias
lucrentur; quin & ipſe Epiſcopus, aut Papa, cùm
communitati, cuius pars eſt, indulgentias largitur,
non minus, quàm alij, particeps illarum fieri po-
15 teſt, ſicuti explicat Sotus *in* 4.*diſt.*21.*q.*1.*ar.*4.*pro-*
pe finem; & ratio eſt, quia conceſſio indulgentiarū
eſt actus iuriſdictionis voluntariæ; quam in ſei-
pſum homo poteſt exercere, vt *cap.*15 *dubit.*7. dice-
tur; tum quia conceſſio indulgentiarum eſt merè
16 fauor, & beneficium, in nullius detrimentum, ſed
in communitatis ſpirituale commodum, cedens:
vnde latè (vt inquiunt Doctores, inter quos Sua-
rez *tom.*3.*diſp.*56 *ſect.*2.*num.*8. Coninch. *tom.*2.*diſp.*
21.*dub.*4.*contra Palud.in* 4.*diſt.* 20.*q.*4 *ar.*3. & Na-
uar. *in comment. de indulgent. notab.* 9.*numero*.8.) in-
terpretanda eſt, ſeruata tamen verborum pro-
prietate.

DVBITATIO XXXV.

An poſſit Poteſtas laica cognoſcere Eccleſiaſticos quoad bona ratione officij, quod ab ipſa Poteſtate laica habent?

SECTIO I.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Poteſtas Laica cognoſcere non poteſt Eccleſiaſticos quoad bona, etiamſi deliquerint in officio, quod ab ipſa habent.*

2 *Eccleſiaſtici non ſubduntur Laicis ſecundum vim coactiuam quoad Perſonas, atque adeo neque etiam quoad bona.*

3 *Bona, niſi habeant obligationem per ſe, propriam ſibi, ſeu realem, neceſſariò ſequuntur ſtatum, & conditionem Perſonæ.*

4 *Iudex non poteſt formare proceſſum, & ferre ſententiam de bonis, non vocata Perſona, quod fieri non poteſt ſine iuriſdictione in Perſonam.*

5 *Exempta Perſona conſequitur exempta etiam res Perſona.*

6 *Opinio aliquorum Doctorum apud Fabrum refellitur.*

7 *Quiſque ſortitur forum in loco, vbi res ſua eſt, vel vbi celebratus eſt contractus.*

8 *Regula prædicta limitatur, niſi perſona priuilegiata, & exempta ſit à foro ſæculari.*

9 *Actor Rei forum ſequitur ſiue in rem, ſiue in Perſonam, ſit actio.*

10 *Quilibet poteſt iure priuato è ſuo famulo villico, vel adminiſtratore petere, vt rationem reddat.*

11 *Et ſi renuat, vi, ac propria auctoritate ad id cogere, ſi ius poſitiuum non obſtaret.*

12 *Non obſtat tamen in Principe.*

13 *Qui etiam hodie, in cauſa propria ius ſibi dicit.*

14 *Princeps ſecularis poteſt priuato iure, non item ſimiliter, cogere Eccleſiaſticum ad redditionem rationum per ſuos Rationarios; & poteſt per facti retentionem bonis inſiſtere, ac reliqua exigere.*

15 *Non tamen poteſt ſimiliter procedere quoad perſonæ animaduerſionem, & quoad pœnam in bonis infligendam.*

16 *Clericus ex acceptatione officij ſecularis non ſe ſubiicit foro ſeculari, neque vt per id in bonis puniri poſſit.*

17 *Subiicit tamen ſe clericus minorum ordinum, ſi muneris adminiſtrationem ſuſcipiat, iure prohibente ſub pœna priuationis priuilegij clericalis.*

18 *Hoc ipſo clericatui renunciaſſe cenſetur.*

19 *Secus dicendum de clerico maiorum Ordinum.*

20 *Princeps rectiùs ageret, ſi exemptis, niſi ſint optimæ vitæ, ad officia ſua ſecularia non vtatur.*

21 *Præſertim quoad inferiora, quorum nomine forſan non venit publica legatio.*

22 *Prælatis, ne laicos rationibus addictos ad ordines promoueant, interdictum eſt.*

23 *Quod ſi agant, clerici minorum ordinum eiciendi, maiorum verò, & Religioſi in bonis tegendi ſunt.*

24 *Debet, vt hæc ceſſent, haberi conſenſus eorum, quorum intereſt.*

25 *Epiſcopus ſine tali conſenſu ordinans tenetur ad damni compenſationem in vtroque foro, & cenſetur fideiuſſiſſe, ſicut dicitur de ordinante ſine legitimo patrimonio.*

RESPONDETVR ex dictis etiam ne- 1
gatiuè; quia Eccleſiaſtici non ſubdū-
tur laicis ſecundùm vim coactiuam, 2
quoad perſonas; atquè adeò neque
ſubdentur quoad bona; ſiquidem bo- 3
na, ſi non habant obligationem per ſe, propriam
ſibi, ſeu realem, neceſſariò ſequuntur ſtatum, &
conditionem perſonæ; ita vt ſi eximitur perſona,
eximantur & bona perſonæ, quandoquidem fieri
non poteſt, vt Iudex de bonis proceſſum iudicij,
atque ſententiam formet, niſi perſonam vocando,
etiam i-

examinando, eidem iubendo, &c. quæ omnia ſine
iuriſdictione in perſonam fieri non poſſunt; quare
5 certum eſt, inquit Abbas in loco infra citando,
quod ſi perſona eſt exempta, etiam & res perſonæ
exempta ſit, atque ita præterea habetur *in c. nullus
clericus, c. nullus Epiſcopus, c. placuit, 1. & 2. cauſa* 11.
*q. 1. cap. 2. c. p. ii ſi clerici, de iudiciis, cap. ſi diligenti, de
foro compet. cap. ſeculares eod. in 6. & in Auth. ſtatui-
mus, Cod. de Epiſc. & clericis*; quare hanc eſſe com-
munem Doctorum ſententiam, teſtatur Abb. *cap.
qualiter, de iudiciis, num.* 8 Myn ſingerus *centur. 1. ob-
ſeruat. 22. num. 2.* & Martha *part. 4. caſ.* 115. Vide *in-
frà Sect.* 8 *& cap. 14. dubit.* 11.
6 Non obſtat, quod nonnulli iuriſtæ (vt videre
eſt apud Fabrum *§. vlt. num. 8. de ſatiſdat.* Mynſing.
centur. 1. obſeruat. 22. num. 2. & centur. 4. obſeru. 95. &
Gaill. *lib. 1. obſeruat.* 37.) contrarium ſentiant, nem-
pè quod Eccleſiaſtici in cauſis realibus coram ſe-
7 culari Iudice conueniri poſſint, ex eo quod (vt in-
quiunt ipſi) quiſque ſortitur forum in loco, vbi res
ſita eſt, vel vbi celebratus eſt contractus, *l. vlt. Cod.
8 vbi in rem actio, Cod. vlt. de foro compet.* Nam reſpon-
detur, quod id vniuerſim verum non ſit; & quod
regula illa varias limitationes habeat, quarum ea
certiſſima eſt, niſi ſcilicet perſona priuilegiata, &
exempta ſit à foro ſeculari (ſicuti de facto ſunt Ec-
9 cleſiaſtici, vti ſupra dicebam) nam in tali caſu ſer-
uandum eſt, quod in eadem lege vltima dicitur,
quod ſcilicet actor rei forum ſequitur, ſiue in
rem, ſiue in perſonam ſit actio.

Cæterum quoniam duplex datur in iure obli-
gatio, vna, quæ non ciuilem actionem, ſed nudam
facti retentionem, vel inſiſtentiam operatur, de
qua in *l. naturalis, ff. de obligat. & act.* altera, quæ
actionem iudicialem coram Iudice exequendam
cauſat (reſpectu cuius competentia, vel incompe-
tentia Iudicis ſuccedit) ideò, cùm in eo, qui offi-
cium aliquod adminiſtrat, neceſſitas reddendarum
rationum, ac aliquorum reſtitutio à iure naturali
deſcendat, vt ex Luca c. 16. probatur, nullam quo-
ad hæc actio ciuilem formulam deſiderat) licet ci-
10 uiliter quoque intentari poſſet (ſed à quocunque
poteſt iure priuato peti è ſuo famulo villico, vel
adminiſtratore ſine ius dicentis læſione, vt ratio-
nem reddat, ita vt ſi talis nollet ex bono, & æquo
priuatim illam reddere, poſſet quilibet ex ſubditis
conſubditum ſuum (ſicuti & poſſet attento primæ-
uo naturali iure) ad id vi, ac propria auctoritate co-
11 gere, niſi ipſi obſtaret, quod iure Regio ad vitan-
dos tumultus cautum inueniatur, vt nemo natu-
rali iure in renitentem vti poſſit, ſed ad Iudicem
recurrat, *l. non eſt ſingulis, ff. de regulis iur. l. extat, ff.
quod metus cauſa, l. 3. §. vlt. ff. ad leg. Iul. maieſt.* Quas
leges Principes contra ſubditos, ne quis ſibi ius
diceret, ſtatuerunt; quia non poſſet, ſicuti dicebã,
facultas hæc naturalis per ſubditos exerceri ſine
turbatione publicæ pacis, pro qua ſeruanda pri-
uatorum ius tolli, nedum differri, vt ad iudicia re-
curratur, poteſt; S. Ambroſius *de officiis lib. 1. cap. 3.
verſ. ſibi enim quiſque* At ipſi, tamquam propriis le-
gibus ſoluti, ceſſante ratione, propter quam lex id
12 induxerit, ſub hac prohibitione non comprehen-
duntur; ideò etiam hodie in cauſa propria ius ſibi
13 dicunt, non ſolum ciuiliter aditis propriis Iudici-
bus, ſed etiam naturaliter citra iudicialem ſtrepi-
tum de facto procedendo manu Regia ſine iuris
ordine, omiſſis actionibus à iure ciuili inſtitutis,
Bald. *in l. 2. Cod. de ſentent. quæ ſine cert. quantit.* per
illum textum hoc optimè probantem. verſ. *quo-
niam indemnitatem Reipub. præſtari*; & de omiſſione

iuris ordinis, iure naturali ſolum ſeruato, docent
Cabed. deciſ. 35. num. 4. part. 2. Fraguſ. *de regimine
Chriſt. Reipubl. part. 1. lib. 4. diſp. 20. §. 2. num.* 151.
Merlinus *tom. 2. controuer. cap. 33. num.* 27. & Salzed.
de lege Polit. lib. 2. cap. 13. num. 54. 55. & 56.

Quapropter ſicuti Principes ſupremi, qui vtro-
que iure fruuntur, ſi iudicialiter ciuilibus actioni-
bus inſtitutis Eccleſiaſticos in ſacris conſtitutos
pro adminiſtratis publicis pecuniis coram proprio
Procuratore, vel Rationario conuenirent, rectè ip-
ſis de incompetentia obiiceretur; quia iudiciales
actiones coram Reorum proprio Iudice inten-
tandæ ſunt, *cap. cum ſit generale de foro compet. &
c. clerici de iudic.* ſiue actio in perſonam, ſiue in rem
dirigatur: exempta enim perſona à ſeculari Iudice,
exempta etiam res eſt, vt ſupra dicebam ex Abb.
in cap. qualiter de iudic. num. 8. Ita ſi omiſſis ciuili- 14
bus, & iudiciariis remediis, ſibi ipſis, nullo iure
impediente, naturaliter, & de facto conſulunt,
exemptioni Eccleſiaſticorum non præiudicant;
quia faciunt, quod quiſque priuatus facere poſ-
ſet, ſi ob bonum publicum non emanaſſet dicta
prohibitio, quæ ipſos nec vi poteſtatis, nec vi ra-
tionis obligat. Non poteſtatis, quia perſona legi-
ſlatoris ſemper cenſetur excepta, ne ſibi præiudi-
cet. Non rationis, quia in ipſis ceſſat legis ratio, vti
dicebam, & cum ipſa legis vigor, *l. adigere, §. quam-
uis, ff. de iurepatron.* Nec vllus Canon id ipſum ve-
tans, tollenſque Principibus hanc facultatem in-
uenitur, quinimmò ſanctorum Patrum ſenſus huc
fertur, ſicuti docet S. Th. 2. 2. *q. 102. ar.* 2. prouenit
enim illa ex excellentia dignitatis, qua Princeps;
ſicut & eandem obtinet Pontifex, qua Pater, & Pa-
ſtor, Almain. de dominio naturali, & ciuili, Gerſon.
fol. 696. & q. 1. num. 10. de poteſtate Eccleſ. Driedo *de
libert. Eccleſ. lib. 2. cap. 2. verſ. Papa ratione cura Pa-
ſtoralis*, & Bellarmin. contra Barclaium.

Ideo dicendum eſt, poſſe Principem ſine viola-
tione immunitatis Eccleſiaſticæ priuato iure Ec-
cleſiaſticos ad redditionem rationum per ſuos
procuratores, vel Rationarios de facto compellere,
& per facti retentionem bonis inſiſtere, ac reliqua
exigere, ſicuti poſſet quilibet alius priuatus, ſi di-
cta prohibitio non extaret; idque eò magis, quia
nonnulli ex *cap. 1. ne clerici, vel monachi*, ſentiunt,
etiam iudicialiter poſſe eos coram poteſtate laica
conueniri, vti *ſuprà ſect.* 1. notabam.

Diuerſum tamen eſt quoad perſonæ animaduer- 15
ſionem, & quoad pœnam in bonis infligendam;
quia cùm Princeps in criminalibus Reum cita-
re, ac proceſſum iudiciario ritu inſtruere teneatur,
nulla facti viâ vti poteſt, ſed propterea ad propriũ
Iudicem Eccleſiaſticum demandare debet cleri-
cum ab eo puniendum. Nam quoad officij priua-
tionem, cum ſecularia munera exercere clericis ſit
in iure prohibitum, iuxta illud Apoſtoli: Nemo
militans Deo ſe implicet negotiis ſecularibus,
Principes, vt clerici ab iis ſe abſtineant, ſine vllo
litigio naturaliter, non tamen ciuiliter agendo,
præſtare poſſunt: quod in adminiſtratoribus Fi-
ſcalium rerum: & Diualis patrimonij expeditum
eſt, vt ſcilicet etiam abſque cauſa per modum
facti amoueri ab adminiſtratione poſſint, hoc
ipſo quod inutiliter, & multò magis pernicio-
sè gerunt: ad differentiam ius dicentium in cri-
minalibus, vel ciuilibus, in quorum remotio-
ne requiritur cauſa, illaque talis, quæ priuatio-
nem iniuncti muneris mereatur, Franch. *deciſ.* 8.
numer. 2. Grammat. *conſ.* 10. *numero* 3. Ponte *conſ.*
22. *numer. 3. in fin. & deciſ. 7. numero* 13. Camil,
Medic.

Medic. *conſ.*145. *num.*4. Rouit. *deciſ.*16. *num.*15.
Georg. *allegat.*42 *num.*21.& Merlin *controuerſ.*28.
*num.*2. *tom.* 2. adeò vt destituti, ſi ſufficiens ratio
non interuenerit, reſtitutionem iure petere poſ-
ſint.

16 Nec in hoc ſenſu obſtant oppoſita: nam non
infertur exinde, ſicuti patet ex dictis, quod cleri-
cus ex acceptatione officij ſe laicali foro ſubiicit,
vt per id ſaltem in bonis puniri poſſit (vt puta-
runt aliqui) quia qui non potuit expreſsè, multò
minus potuit implicitè exemptioni ſuæ renun-
ciare, & ſic de facto in alienum Iudicem conſen-
tire, *cap. ſi diligenti, cap. ſignificaſti, de foro compet.*
& cap ſignificarunt, 12. verſ. vt & per hoc, de iudic.
17 Quamuis in clerico minorum ordinum id locum
habere poſſit, ſi muneris adminiſtrationem ſuſci-
piat iure prohibente ſub pœna priuationis priui-
legij clericalis, *iuxta cap. nn. de vit. & honeſt. cleric.*
c. peruenit, c. credo placere, 21. q. 3. c. decreuit, c. conſe-
quens, diſt. 88. ibi: *Proinde huiuſmodi ab indignis*
poſthac quæſtibus nouerint abſtinendum, & ab omni
cuiuslibet negotiationis ingenio, cupiditatéque ceſ-
ſandum, aut in quocumque gradu ſunt poſiti, mox à
clericalibus officiis cogantur abſtinere. Et c. *ne cleri-*
ci, vel monachi, ibi: *Sacerdotibus, & clericis tuis de-*
nuncies publicè, ne miniſtri laicorum fiant, nec in re-
bus eorum procuratores exiſtere, quod ſi poſtmodum
facere præſumpſerint, & occaſione ipſius adminiſtra-
tionis propter pecuniarum cauſam deprehendantur in
fraude, indignum eſt eis ab Eccleſia ſubueniri, per
18 *quos conſtat in Eccleſia ſcandalum generari.* Nam ad
horum Canonum terminos receptum in caſu no-
ſtro videtur, clericos contrauenientes, ſi in Mino-
ribus conſtituti ſint, ſpontè clericatui renunciaſ-
ſe cenſeri, quaſi ex incompatibilis officij accepta-
tione duo oppoſita in eodem ſubiecto ſuſtineri
non poſſint, cùm clericus in Minoribus conſtitu-
tus clericatui renunciare tam expreſsè, quàm taci-
tè non prohibeatur ex eadem regula ſupra tradi-
ta, vt contrariorum eadem ſit diſciplina, ſicut ex
cap. cùm ex eo, de elect. in 6. ibi: *A ſtatu retrocedere*
valeant clericali. docent in terminis Caldetin.
conſ. 2. *tit. de feud.* Bald. *deciſ.* 139. Ant. Fabr. *in Cod.*
Sebuſiano tit. de Epiſc. & Cler. definit. 9. & 56. Franc.
Vico *ad pragm. Regni Sardiniæ tom.* 1. *tit.* 7. *cap.* 12.
n. 50. *& ſeq & tit* 8 *in gl. rubricali, fol.* 223. *de Cle-*
19 *ricis*; in ſacris autem ſeruandum eſt, quod ſupra
dicebatur, vel ſi iudicialiter agatur, monitiones
præmittendæ ſunt; idque ſeruandum, quod à Ca-
noniſtis ad terminos *d. cap.* 2. receptum eſt.

20 Quamuis agerent rectius Principes, ſi huiuſ-
modi exemptis, niſi optimæ vitæ ſint, non vtantur
21 præcipuè in inferioribus muneribus, vt in omni-
bus ferè dominijs cautum eſt legibus particulari-
bus, quarum meminit Vincent. de Franch. *deciſ.*
377. Maſtrill. *de Magiſtratib. lib.* 2. *cap.* 6. Carleual.
de iudic. fol. 205. *num.* 453. *tom.* 1. & Tapia *deciſ.* 10.
num. 8, qui tam clericis, quam Equitibus S. Ioannis
publicorum officiorum collationem, & admini-
ſtrationem prohibitam refert, quamuis ſubdat, in
Senatu Italico deciſum eſſe, in hac prohibitione
legationem publicam non includi, & propterea
Equitem quendam S. Ioannis legatum à Ciuitate
Neapolitana miſſum admitti debuiſſe, cui obſtat
Albericus *de ſtatutis par.* 2. *q.* 160 aſſerens, nomine
officij legationem etiam venire, & fauet *titulus ff.*
& Cod. de legatis ciuitatum, vbi tale officium cen-
ſetur munus publicum, ad quod infames non
admittuntur.

Si verò è contra ſecularis res Eccleſiæ adminiſtret
dicam *infra ſect.* 3. *num.* 24.

Omninò verò Prælatis, ne laicos rationibus 22
publicis vel priuatis addictos ad Eccleſiaſticos
ordines promoueant, interdictum eſt, *cap.* 1. *de ob-*
ligatis ad ratiocinia non ordinandis. Quod ſi agant, 23
clerici minorum ordinum eijciendi, Maiorum verò,
& Religioſi in bonis cogendi ſunt, vt per Innocent.
IV. *Rubr. huius tituli, verſ. tamen de bonis eius, quæ*
habet, vel etiam, quæ obuenient poſt ingreſſum Mona-
ſterij, ſatisfiet illis, quibus obligatus erat, 19 *q. vlt. ſi*
quæ vi. Debet verò, vt hæc ceſſent, haberi conſenſus 24
eorum, quorum intereſt, vti docet idem Innocent.
in dict. c. vnic. ver poſtulari, ibi: *Poſtulandū à Iudice,*
ſub quo debet reddere ratiocinia, C. de Epiſc. officiales
vocatis his quorū negotia acta ſunt, & qui lædi poſſunt
tali cōceſſione, ff de adopt. Nā dicimus etiā ſolum con-
ſenſum ad liberationem illius ſufficere, cui obligatus
est, 54. *diſt. ſi quis quicumque* hæc Innoc. quē omnes
ſequuntur, inter quos Mugnotius *de ratiocin. cap.* 7.
Quod verò Nouitij, vel clerici Minorum ordinum
eijci, & remoueri debeant, probat idem Innocent.
ibid. n. 3. *verſ. Immò ſi promoti fuerint, aut dimittent*
officium, aut remouebuntur, 21. *q.* 3. *cap.* 1. & 2. & *infra,*
Ne clerici, vel monachi, cap. e. Nam id de conſtitutis
in ſacris firmari non poteſt propter ordinis digni-
tatem, & characteris indelebilitatem, addontque
complures, Epiſcopum, vel ſcienter, vel ſine inqui- 25
ſitione ordinantem ad damni compenſationem in
omni foro teneri, & cogi poſſe, céſerique fideiuſſiſſe
ſicut de ordinante ſine legitimo patrimonio re-
ceptum eſt.

SECTIO II.

An poſſint Eccleſiaſtici à poteſtate laica puniri in bonis?

SVMMARIVM.

1 *Eccleſiaſtici in caſibus, in quibus non poſſunt à poteſtate laica puniri in perſona, neque poſſunt puniri in bonis quæcumque illa ſint, etiam patrimonialia.*
2 *Eccleſiaſtici in bonis patrimonialibus gaudent iiſdem priuilegiis, & exemptionibus, quibus gaudent ipſorum perſonæ; quia ea bona ſunt etiam accesſoria perſonæ*
3 *Poteſtas laica non habens auctoritatem in Eccleſiaſticos quoad perſonam, neque habet in illos quoad bona.*
4 *Eodem modo quo pertinet ad Iuriſdictionem punire Eccleſiaſticos in perſonam, pertinet ad eandem eos punire in bona.*
5 *Pœna ob punitionem in bonis in aliqua parte applicatur fiſco.*
6 *Pœna, cum eſt fiſco applicanda, cauſa dicitur criminalis.*
7 *Poteſtas laica nullo modo per Bullam Cœnæ, poteſt cognoſcere Eccleſiaſticos in cauſa criminali.*

EX his ſequitur primò, quod confirmetur ma-
gis doctrina toties ſupra repetita; nempe
quod in caſibus, in quibus Eccleſiaſtici non poſ- 1
ſunt à poteſtate laica puniri in perſonis, non poſ-
ſint etiam puniri in bonis, quæcumque bona illa
ſint, etiam patrimonialia; ſiquidem Eccleſiaſtici in
patrimo

patrimonialibus etiam gaudeat iiſdem priuile-
2 giis,& exemptionibns, quibus gaudent ipſorum
perſonæ;quia bona patrimonialia etiam, ſunt ac-
ceſſoria perſonæ,ſicuti *cap.5.dnb.2.* dicebam,qua-
re cùm poteſtas laica nnn habeat auctoritatem in
Eccleſiaſticos quoad perſonas,neque auctoritatem
habet in illos qunad bona, quæcumque illa ſint,
etiam patrimonialia,vtpotè & hæc etiam acceſſo-
3 ria perſonæ:& hinc *in Clem.1 de vita & honeſt cler.*
ſimpliciter habetur, quod clerici gaudent priuile-
gio clericali,non ſolum in perſonis , ſed etiam in
4 bonis;& Abb.*in cit.cap qualiter,de iudic.* rectè di-
xit , quòd ſi perſona eſt exempta , exempta ſunt
etiam bona perſonæ:& ratio vlterius eſt,quia ſicut
iuriſdictionem importat punire Eccleſiaſticos in
perſona , ita etiam iuriſdictiooem importat pu-
nire illos in bonis,vel in pœna pecnniaria.

Confirmatur,quia cùm qnis punitur in bonis,
5 talis pœna vt plurimum, ſaltem pro aliqua parte,
6 applicatur fiſco,& cùm pœna applicanda eſt fiſco,
cauſa dicitur criminalis , ſicuti docet gloſſ. *in l.3.*
ff.de ſepul viol. & ibi Bart. ſed per Bullam Cœnæ
nnllo modo poteſt poteſtas laica Eccleſiaſticos
cognoſcere in cauſa criminali ; ergo,&c.

SECTIO III.

An poſſint Eccleſiaſtici iuriſdictionem laicam , vel alia Regalia vſurpantes,à poteſtate laica priuari bonis temporalibus?

SVMMARIVM.

1 *Eccleſiaſtici iuriſdictionem laicam,aut alia Regalia vſurpantes;non poſſunt à poteſtate laica bonis temporalibus priuari , niſi id fiat cum expreſſa Sedis Apoſtolica licentia.*

2 *Vſurpare idem eſt quod occupare.*

3 *Iuriſdictio laica ab Eccleſiaſticis vſurpata non confert laicis ius vſurpandi , vel occupandi bona Eccleſiaſticorum;ad ſeruandam æqualitatem in iudiciis.*

4 *Iuriſdictio competit Ordinario in extraneos ſuam iuriſdictionem vſurpantes , vel impedientes,ſed non procedit quoad Iudices laicos in Eccleſiaſticos.*

1 SEcundò ſequitur,quod Eccleſiaſtici iuriſdictio-
nem laicam , aut alia Regalia vſurpantes , non
poſſint à poteſtate laica priuari bonis temporali-
bus;idque propter eaſdem rationes; & confirma-
tur,quia expreſsè hoc prohibetnr in Bulla Cœnæ
in iis verbis : *Qnive redditus , & prouentus ad*
quaſcumque perſonas Eccleſiaſticas pertinentes vſur-
pant. vſurpare autem idem eſt , quod occupare , vt
2 docet Caiet. & habetur *in Clem. 1. verſ. vſurpare;*
atque ita contra Garſiam *de Hiſpan.nobilit.gloſſ.9.*
num.52. Borell.*de præſtantia Regis Cathol.cap.75.*
num 55. Peguer *in pract.crim.cap.24.num.7.* Seſſe
de inhibit. cap.8. §. 3. num. 100. Olibanum *de iure*
fiſci,cap.12. Bayetol. *in allegat. pro iuriſd.5. officij,*
art.5.num.127. Oſorinm *lib.4.in prælud.§.1.* Boba-
dillam *in polit.tom.1.lib.2 cap.18. num* 60 & alios
Iuriſtas, quos refert, & ſequitur Ramirez *tract de*
lege Regia,§.27.num 15.in gloſ. lit.F, & Pradilla
par.1. cap. 8. nnm.4. docet ex communi Theolo-
gorum ſententia Megalius *in 3 . par. lib.3. cap.11.*
num 12.(vbi rectè excipit,niſi id fiat cum expreſſa
Sedis Apoſtolicæ licentia)Martha *de iuriſd.part.4.*
caſ.101.& Duard.*in Bull. Cœnæ lib. 2.cap.17.q.5.*
Sanchez *in opuſc.tom.1.lib.2.cap.4. dub.55.num.2.*
& 31.& lib.3 cap.vnic dnb. 31 .num.2. (vbi gene-
raliter ait,poteſtatem laicam non poſſe procedere,
neque contra perſonam clerici , neque contra bo-
na clerici,ex ratione dicta, quia ſcilicet bona ſunt
acceſſoria perſonæ)& Bonacina *in Bull.Cœnæ diſp.* 3
1.q.18.punct.3.num.12. vbi idem docet ex eo, quia
iuriſdictio laica ab Eccleſiaſticis vſurpata non
confert laicis ius vſurpandi, vel occopandi bona
Eccleſiaſticorum , ad ſeruandam æqualitatem in
iudiciis.

Non obſtat , quod ex doctrina Innocentij *in*
cap.cum olim,el 1.de reſtit. ſpoliat. & in cap dilectus, 4
de Pæn. competat Ordinario iuriſdictio in extra-
nens ſuam iuriſdictionem vſurpantes , vel impe-
dientes , iuxta c.*de offic.delegat* Nam reſpondetur,
procedere id non poſſe,quoad Ordinarios Iudices
laicos contra Prælatos Eccleſiaſticos, cùm non li-
ceat inferiori iudicare,& punire ſuum ſuperiorem.

SECTIO IV.

An poſſint Eccleſiaſtici iuriſdictioni laicæ reſiſtentes à poteſtate laica capi, & puniri in pœna pecuniaria, vel in bonis.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſiaſtici iuriſdictioni laicæ reſiſtentes , vel eam impedientes non poſſunt à poteſtate ſæculari capi.*

2 *Limita , niſi aliter iuriſdictio laica defendi non poſſet.*

3 *Eccleſiaſtici iuriſdictioni laicæ reſiſtentes non poſſunt à poteſtate laica puniri in pœna pecuniaria,vel in bonis contra Bobadillam , & Villadieg.*

4 *Iudices laici punientes Eccleſiaſticos, qui in officio ſæculari delinqnunt , damnantur à Doctoribus.*

TErtiò ſequitur,qnod Eccleſiaſtici iuriſdictio- 1
ni laicæ reſiſtentes,vel eam impedientes,non
poſſint à poteſtate ſæculari capi (vt expreſsè pro- 2
hibetur in Bulla Cœnæ:excipe,ſi aliter iuriſdictio
laica defendi non poſſet : tunc enim liceret ratio-
ne iuſtæ defenſionis)nec poſſint à poteſtate ſæcu-
lari puniri in pœna pecuniaria , vel in bonis; id- 3
que propter eaſdem rationes; atque ita contra Bo-
badillam *in polit. tom.1.lib.2.cap.18.n.84.*& Villa-
dieg.*polit.cap.5.n.77.*docent Megalius *in 3.p lib.3.*
cap.11.num. 23. & Sanchez *in opuſc.tom.1.lib.3.*
cap.vnic.dub.31.n.2. Vnde Doctores iſti damnant 4
Iudices laicos punientes pœna pecuniaria cleri-
cos,qui in officio ſæculari deliquerunt ; de qua re
tamen nos mox infra dicemus.

SECTIO V.

An ſi Eccleſiaſticorum animalia damnum inferant,poſſint per poteſtatem laicam capi , vt damnum ab illis illatum reparetur?

SVMMA-

SVMMARIVM.

1 *Iudices laici non poſſunt Eccleſiaſticorum anima-lia damnum dantia capere, vt damnum ab illis illatum, reparetur.*

2 *Eccleſiaſtici in cauſis damni dati puniendi ſunt per Iudicem Eccleſiaſticum.*

1 QVartò ſequitur, quod, ſi Eccleſiaſticorum
animalia damnum inferant, non poſſint per
Iudicem laicum capi, vt damnum ab illis illatum,
reparetur; idquè propter eaſdem rationes Lopez
par. 7. tit. 15. leg. 24. & Caſtillo *in l. 70. Tauri*
2 *num.* 18. (vbi aiunt, quod Eccleſiaſtici in tali caſu
puniri debeant per Iudicem ſuum Eccleſiaſticum)
& docet etiam Sanchez vbi ſupra ex eo, quia bo-
3 na ſunt acceſſoria perſonæ; atque adeo cùm po-
teſtas laica non habeat iuriſdictionem in perſonam,
neque iuriſdictionem habet in bona perſonæ; ſed de
hac re vide diffuſius *ſupra dubit. 20. & cap. 7. dubit. 8.*

SECTIO VI.

An poſſit bannitus per poteſtatem laicam ſpoliari bonis, & occidi in territorio Eccleſiæ.

SVMMARIVM.

1 *Poteſtas laica, ſeu Princeps laicus non poteſt bonis ſpoliare, & multo minus occidere Bannitum in Territorio Eccleſiæ, neque in Territorio alterius Principis laici.*

2 *Auctoritas Principis non extenditur extra ſuum Territorium.*

3 *Limita primò niſi adeſſet licentia expreſſa, vel tacita, vel rationabiliter præſumpta alterius Principis.*

4 *Limita ſecundò niſi Reus eſſet bãnitus à Papa; quia hic habet iuriſdictionem illimitatã per vniuerſum orbem, ſaltem indirectè ob finẽ ſpiritualem.*

5 *Limita tertio, ſi occidatur Graſſator Viarum; quia tunc fit ab occidente in iuſtam defenſionem ſuam, & aliorum.*

6 *Princeps proponere poteſt præmium occidenti Bannitum; quia proponit præmium ad rem, quæ eſt ſibi licita.*

1 QVintò ſequitur, quod non poſſit poteſtas lai-
ca, ſeu Princeps laicus bonis ſpoliare, & mul-
multò minus occidere bannitum in territorio Ec-
cleſiæ; quinimmò neque in territorio alterius Prin-
cipis laici; quia cùm vtrumque territorium ſit ex-
2 tra iuriſdictionem ſuam, non extenditur ad illud
ipſius auctoritas; atquè ita contra Finellium *de caſ.
reſeru. caſ. 4. num.* 41. & Graſſium *par. 2. lib. 2. cap. 62.
nu.* 57. docent Azorius *to. 3. lib. 2. cap. 2. q. 3.* Sà *ver
homicidium num.* 10. Layman *lib. 3. ſect. 5 tract. 2. n. 3.*
Filliucius *to. 2. tract. 28. cap. 2. num. 24.* Bonac. *de con-
tract. diſp. 2. quæſt. vlt. ſect. 1. punct.* 2. Reginald. *to. 1.
lib. 21. cap. 2. nu.* 18. Homobon. *to. 1. par. 2. reſp.* 118.
& alij paſſim. Vide, quæ dicentur *cap 16. dubit.* 30.
& 37.
Excipe primò, niſi adeſſet licentia expreſſa, vel
3 tacita, vel rationabiliter præſumpta, alterius Prin-
cipis, in cuius iuriſdictione moratur bannitus, quia
tunc ceſſat vſurpatio alienæ iuriſdictionis.
4 Excipe ſecundò, niſi reus eſſet bannitus à Papa;
quia hic habet iuriſdictionem illimitatam per vni-
uerſum orbem, ſaltem indirectè, ob finem ſpiritua-
lem; quare non mirum, ſi poteſt mandare, etiam
occidi in alieno territorio, cuiuſcumque illud ſit,
ſaltem cùm ſic expedit ad bonum ſpirituale.
Excipe tertiò, ſi occidatur graſſator, qui vias 5
publicas tenet; quia tunc id fit ab occidente in
iuſtam defenſionem ſuam, & aliorum, quibus
graſſator mortem, & damna machinatur; & præ-
terea fieri videtur in iuſtam vindictam, auctorita-
te publica Principis, cuius eſt territorium: vbi
aduerte, quod & proponere poteſt Princeps præ-
mium occidenti bannitum, cùm ſic proponat præ 6
mium ad rem, quæ eſt ſibi licita, vti notant vbi
ſupra Doctores, quidquid in contrarium dubitare
videantur Sot, *de iuſt. lib. 5. q. 1. ar.* 3. & Bonac. *in
loco ſupra cit. num.* 3.

SECTIO VII.

An poſſint Eccleſiaſtici, ſi tranſgrediantur legem ciuilem, à poteſtate laica puniri pœna per talem legem impoſita.

SVMMARIVM.

1 *Poteſtas laica non poteſt exigere pœnam ab Eccleſiaſticis tranſgredientibus legem ciuilem, à tali lege impoſitam.*

2 *Exigere pœnam à lege impoſitam eſt actus iuriſdictionis; quam nullo pacto poteſt laicus in Eccleſiaſticos exercere.*

3 *Eccleſiaſtici contrauenientes legi Ciuili Canonica conformi debent puniri per Iudices Eccleſiaſticos.*

4 *Eccleſiaſtici legibus ciuilibus ligantur ſolum quoad vim directiuam, non autem punitiuam, & ideo omnino eximuntur à laica poteſtate quoad punitionem.*

5 *Iudices laici non poſſunt rebus priuare Eccleſiaſticos quaſi in commiſſum ceciderint, licet ſine forma iudicij id efficiant; quia etiam hoc modo exigunt pœnas à lege ciuili prohibente impoſitas.*

6 *Maior coactio effici videtur, quando pœna à lege impoſita, exigitur ſine controuerſia iudiciali.*

7 *Exigere pœnas à lege ciuili impoſitas ab Eccleſiaſticis non poteſt Poteſtas laica ſub prætextu iuſtæ naturalis defenſionis, niſi res reſtituat ſpoliato, ſeu Prælato Eccleſiaſtico, & niſi periculum ſit in mora.*

8 *Conſuetudo in contrarium ſaluari non poteſt, niſi innitatur conſenſui ſaltem implicito Prælatorum, vel ſummi Pontificis conceſſioni.*

SExtò ſequitur, quod ſi Eccleſiaſtici tranſgre- 1
diuntur legem ciuilem, non poſſit poteſtas lai-
ca ab illis exigere pœnam à tali lege impoſitam,
ſiue illa ſit pœna priuationis rerum (quæ quaſi in
commiſſum ciderit) ſiue ſit pœna pecuniaria;
vt ſi v. 8. contra legem ciuilem prohibentem Ec-
cleſiaſtici rem ſupra pretium taxatum, vendant,
vel extra Regnum annonam aſportẽt, vel quibuſ-
dam veſtibus induantur, vel ad piſcandum, aut ve-
nandũ canibus, auibus, alijſue quibuſdam inſtru-
mentis vtantur, vel arma quædam, præſertim tem-
pore noctis, portent, &c. Sequitur, inquã quod non
poſſit poteſtas laica in his, & ſimilibus caſibus Ec-
cleſiaſticos talibus rebus priuare (quaſi illæ in

commiſſum ceciderint) vel pœna pecuniaria eos punire ; idque etiam propter eaſdem rationes ; & confirmatur, quia infligere pœnam à lege impoſi. tam, ſiuè pœna ſit priuatio rei (quaſi in commiſ-
2 ſum ceciderit, ſiuè ſit pecuniaria, eſt actus iuriſdictionis, quam nullo pacto in Eccleſiaſticos poteſt laicus exercere; ergo, &c. atque ita contra Villadiegum *in inſtit. polit. c. 5. §* 20. *n.* 66. Pereiram. *de manu regia part.* 2. *c.* 39. *num.* 15. Reboſſum *tom.* 1. *conſtit. eit. de mercat. min. vendi in rubr. gloſſ.* 13. *num.* 1. & alios Iuriſtas, quos citat, & ſequitur Camillus Bocellus *in ſum. decis. tit.* 34. *de foro compet. num.* 34. *&* 35. docet Suarez *in defenſ. fidei, lib.* 4. *q.* 34. *num.* 14. *& de legibus lib.* 3. *cap.* 34. *num.* 17. Sanchez. *in loco ſupra cit.* Martha *de iuriſd. part.* 4. *cent.* 1. *caſ.* 7. Becanus *in Summa Theol. tom.* 2. *tract.* 3. *cap.* 6. *q.* 11. *dub.* 2. *num.* 26. Maldet. *ibid. q.* 96. *ar.* 5. *§. de Eccleſiaſticis*, Souſa *in Bull. Cœna, c.* 20. *diſp.* 95. *num.* 4. Bonacina etiam *in Bull. Cœna diſp.* 1. *q.* 16. *punct.* 5. *num.* 27. Barboſa *de iure Eccleſiaſt. lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 140. Merolla *tom.* 2. *diſp.* 4. *cap.* 3. *diffic.* 2. *num.* 608. & Baldellus *tom.* 1. *lib.* 5. *diſp.* 57. *num.* 8.

3 Non obſtat, quod id Eccleſiaſtici faciendo, operentur etiam contra Canones, vel contra legem ſui Prælati Eccleſiaſticam: nam hinc tantum ſequitur, quod à poteſtate Eccleſiaſtica, non autem à laica puniri debeant.

4 Non obſtat ſecundò, quod id Eccleſiaſtici faciendo, operentur contra legem, quamuis ciuilem, latam ob bonum commune, & ſic contra legem, qua ipſi etiam ligantur. Nam hinc tantùm ſequitur, quod illa ligentur ſecundùm vim directiuam, non autem ſecundùm coactiuam etiam, niſi per ſuos Prælatos.

5 Non obſtat tertiò, quod Eccleſiaſtici prædictis rebus priuentur, quaſi in commiſſum ceciderint, ſine forma iudicij. Nam ſi in commiſſum cadunt, cadunt ex vi legis prohibentis, & ſic per modum pœnæ impoſitæ à lege ciuili prohibente, cui Eccleſiaſtici non ſubduntur, ſaltem ſecundum vim
6 coactiuam, Adde, quod maior coactio effici videtur, quando pœna à lege impoſita exigitur ſine controuerſia iudiciali, ſicuti docet Suarez *de legib. lib.* 3. *cap.* 34. *num.* 17. quamuis contrarium non improbabiliter dixerit Palaus *tom.* 1. *tract.* 3. *diſp.* 1. *punct.* 14. *§.* 6. *num.* 9. & Lublinus *ver. Bulla Cœna caſ.* 17. & nos indicabamus *ſuprà ſect.* 2. *prope finem.*

7 Non obſtat quartò, id non effici per modum iuriſdictionis, vel aliqualis punitionis, ſed per modum iuſtæ defenſionis Nam id verum eſſet, ſi pro tunc tantum Eccleſiaſtici rebus ſuis priuarentur; at poſtea ipſis, vel ipſorum Prælatis eædem redderentur. Et hinc fit, quod Epiſcopi in aliquibus locis dent facultatem miniſtris laicis, vt clericos, ſi cum armis prohibitis illos noctu inuenerint, capiant, & ad ipſos deducant; cùm ſic euitentur ſcandala, & conſulatur bono communi: quod mihi non improbatur.

8 Non obſtat quintò, ita conſuetudinem eſſe in aliquibus locis. Nam conſuetudo iſta ſaluari non poteſt, niſi nitatur in conſenſu, ſaltem implicito, Prælatorum, vel in Summi Pontificis conceſſione; qua de re vide, quæ dicebantur *dub.* 7. 15. *& ſeqq. & cap.* 1. *dubit.* 15. *ſect.* 5. *&* 6.

SECTIO VIII.

An ſaltem poſſint Eccleſiaſtici à Poteſtate laica cognoſci quoad bona, ſi bona, quæ poſſidentur ab ipſis, in ordine ad laicum obligationem habeant; vt ratione feudi, vel ratione tributi, ſeu penſionis ipſi rei adhærentis, vel ratione officij, quod ab ipſa Poteſtate Laica habent?

SVMMARIVM.

1 *Laica Poteſtas cognoſcere poteſt Eccleſiaſticos, primo ſi bona quæ ab ipſis poſſidentur in ordine ad Laicum obligationem habeant per ſe, ſibique propriam, vt ſunt bona feudalia, quæ conceſſa alicui Vaſſallo ab Imperatore, ad Eccleſiam transferrant.*

2 *Nemo poteſt plus in alium ius transferre, quàm in ſe habeat.*

3 *Dominium directum ſemper manet penes primum conferente.*

4 *Ad Dominum directum pertinet iudicare de controuerſiis ſuper feudo exorientibus.*

5 *Epiſcopi, & aliqui Prælati Germaniæ ratione Regaliam feudorum; quæ obtinuerunt Imperatori ſubiiciuntur, perinde ac Principes ſæculares.*

6 *Idem Homo diuerſis reſpectibus diuerſo iure cenſetur.*

7 *Epiſcopus in controuerſiis feudalium dominiorum quæ habet ab Imperatore, non ad Papam; ſed ad Imperatorem appellat.*

8 *Dominus Laicus cognoſcens in cauſa feudali, potius iudicat de re ſua, quam de Clerico.*

9 *Clericus in cauſa feudali non ſubiicitur in Iudicio Domino feudi vt Clericus, ſed vt Baro, ſeu feudatarius.*

10 *Eccleſia, ſi habeat feudum à Laico, cenſetur etiam vt Laicus.*

11 *Clericus feudatarius in cauſa petitorij conueniendus eſt coram Domino feudi, ſecus in cauſa poſſeſſorij ex doctrina Squillantis contra nonnulles.*

12 *Iudex Laicus, ſi iniuſte denegetur ei tributum, vel penſio adhærens ipſi rei, poteſt ſibi prouidere occupatione fructuum, vel poſſeſſionum ad doctrinam Baldi, modo nihil attentet contra Perſonam Clerici.*

13 *Obligatio inhærens feudo eſt ſecundum ſe ſine ordine ad Perſonam.*

14 *Conſuetudo, ſecundum quam Imperator in Vaſſallos Clericos, & Rex in Miniſtros, & Conſiliarios Clericos inquirit, eoſque pecuniariis pœnis, depoſitione ab officio, vel feudi priuatione punit, defenditur, & cur.*

15 *Limita in caſu, quo feudum iure proprio agnationis ad Clericum pertinet, ſecus ſi pertineat ratione Eccleſiæ.*

16 *Clericus propter ipſius crimen non poteſt priuari feudo ad Eccleſiam ſpectanti; cum delictum Perſonæ in detrimentum Eccleſiæ redundare non debeat.*

17 *Clericus feudatarius ad doctrinam Innocentij, ſi agatur de crimine, ob quod feudo priuari mereatur, eius cognitio non ad Dominum feudi laicum pertinet, neque feudo ante priuari*

uari poteſt, quam ab Eccleſiaſtico Iudice condemnatus ſit.

18 *Clericus trahi non poteſt ad forum ſecularem etiam ratione officij ſibi conceſſi à Principe ſeculari ſi in eo delinquat, neque etiam ratione cuiuſcumque artificij, ſi quam exerceat artem, quæ Conſules habeat, & Primates.*

19 *Iudex laicus ad doctrinam relatorum à Squillante excommunicationem Bullæ Cœnæ incurrit ſi trahat Clericum ad ſuum tribunal, etiam ſi illum trahere intendat prætextu officiorum ſecularium.*

20 *Bulla generaliter loquitur, & ſolum excipit caſus in iure expreſſos.*

21 *Exceptio firmat regulam in caſibus non exceptis.*

25 *Clericus nequit officia ſecularia ſine diſpenſatione ſuperioris ſuſcipere.*

23 *Clericus, qui officium Tutoris, vel Curatoris exercet & in eo deliquit, non poteſt in iudicium ad reddendam rationem vocari coram Iudice laico.*

24 *Non valet argumentum à Poteſtate Epiſcopi quoad ſuos miniſtros, & officiales laicos, ad poteſtatem Principis ſecularis quoad officiales, & miniſtros Eccleſiaſticos.*

25 *Duardus inuehitur in illos Iudices, qui Clericos puniunt pœna pecuniaria, & pro pœna corporali remittunt ad Epiſcopos.*

26 *Prior ſententia, nempe Clericum ratione officij ſecularis poſſe à Iudice laico cognoſci limitanda eſt, vt v.g. poſſit declarare quantitatem debiti ex proceſſu compilato, non autem illum condemnare ad ſoluendum.*

27 *Executio ſententiæ Iudicis laici contra Eccleſiaſticum non ad laicum, ſed ad Eccleſiaſticum Iudicem ſpectat.*

1 RЕſpondetur affirmatiuè, ſi bona, quæ ab Eccle-
ſiaſticis poſſidentur, in ordine ad laicum obli-
gationem habeant per ſe ſibique propriam; quod
accidit, ſi à laico verbi gratia Imperatore, Rege,
&c. in feudum data fuerunt, vel ipſimet Eccleſiæ,
vel alteri, v.g. Comiti, alteriue vaſſallo, qui poſtea
2 Eccleſiæ donauit; probatur, quia cum iſte alter non
potuerit plus Iuris in Eccleſiam transferre, quàm
3 ipſi competebat iuxta *reg. 79. in 6.* conſequens eſt,
quod dominium directum ſemper maneat penes
primum conferentem, ad quem proinde propriè
4 pertinet de controuerſiis ſuper feudo exorientibus
iudicare, ſicuti habetur expreſsè *in cap. ex tranſmiſſa,
cap. verum de for. compet.* vbi Abb. *num.* 13. *& in cap.
dilectus, num. 4. de presbyt.* Mynſing. *cent.* 5. *obſer.* 8.
Gaill. *lib. 1. obſeruat.* 30. *&* 37. Surdus *lib. 3. conſ.* 396.
S. Antonin. *par. 3. tit. 9 cap. 5. §.* 3. Ambroſio. *de immunit. cap. 10. num.* 56 Baiardus *in Clarum lib. 4. §.
feudum, q. 90. num.* 8. Duardus *in Bullam Cœn. Can.
15. q. 11. n. 68.* Martha *caſu* 198. & Suarez *lib. 4. def. c.*
5 14 *num.* 12. qui Doctores in locis prædictis etiam
meminerunt regalium feudorum, qualia Epiſco-
pis, & aliis quibuſdam Prælatis Germaniæ ab Im-
peratore concedi ſolēt, vt ſimul ſint Imperij Prin-
cipes; ideoque ratione horum bonorum Impera-
tori ſubiiciuntur, perinde ac Principes ſeculares;
6 quia nihil obſtat, quin idem homo diuerſis re-
ſpectibus, diuerſo iure, & qualitate cenſeatur; qua-
7 re in controuerſiis, quæ ratione feodalium domi-
niorum oriuntur; Epiſcopus non ad Papam, ſed ad
Imperatorem appellet, neceſſe eſt, monent, Docto-
8 res *in cit. c. verum, & c. ſolitæ de maior. & obedientia;* &
ratio eſt, quia cùm dominus laicus cognoſcit in
cauſa feudali, potius iudicat de re ſua, quā de cleri-
co; cùm in tali tantum caſu ſit Iudex reſpectu cau- 9
ſarum, quæ oriuntur occaſione feudi; tū quia cleri-
cus in dicto caſu non ſubiicitur in iudicio domi-
no feudi, vt clericus, ſed ſolum vt baro; atque ita
docet Abbas *in cit. c. verum, n.* 13. qui *in cit. c. dilectus,* 10
n. 4. ſubdit, quod ſi & Eccleſia habeat feodum à lai-
co, Eccleſia cenſetur etiam vt laicus.

Vbi aduerte primò, quod quamuis non impro-
babiliter Paulus Squillante *de priuileg. cler. c 7 dub.* 11
14. *num.* 105. & alij penes ipſum prædictam doctri-
nam ſolùm admittant, quando clericus pro feudo
coram Iudice ſeculari conuenitur de petitorio ſo-
lum, & ſic quando de proprietate ſola agitur: nam
quando iudicio poſſeſſorio clericus impetitur, cau-
ſa poſſeſſionis (inquiunt ipſi) coram Iudice Eccle-
ſiaſtico agenda eſt; Contrarium tamen iuxta ea, quę
dicebam, probabilius Bonacina *in Bulla Cœnæ to. 3.
diſp. 1. q 16. ſect. 1. punct 6. n. 6.* & alij docent; quin ita
fuiſſe deciſum refert Io. Baptiſta del Thoro *in compend. dec. Neapol. verb. cler. fol.* 93.

Aduerte ſecundò, quod Bald. *in l. de his, Cod. de* 12
Epiſc. & clericis, docet, quod ſi tributum, vel pen-
ſio quæcumque adhæreat ipſi rei, Iudex laicus (ſi
iniuſtè ipſi denegetur) prouidere ſibi poteſt occu-
patione fructuum, vel poſſeſſionum, quæ ſub ſua
iuriſdictione ſunt (modò nihil attentet contra 13
perſonam clerici) quia obligatio inhærens fundo
eſt ſecundùm ſe ſine ordine ad perſonam: vide, quæ
dicebantur *cap. 5. dub. 1. ſect. 1. & dubitat. 15. &* 31.

Aduerte tertiò, quod Soarez *cit. lib 4. cap. 34. num.
26.* cum Borello *de praſt. reg. cap. 71. n.* 34. Anguia-
no *de legib. lib 2. contr. 21. n.* 58. Cenedo *in collect. iur.
can. par. 1. collect. 37. num.* 16. Bobadilla *in polit. tom. 1.
lib. 2. c. 18. n.* 99. Ceuallos *in tract. de cognit. per viam
violent. par. 2. q. 65. n.* 14. Pereira *de manu reg. par. 5.
cap. 48. n.* 4 Eſcobar. *tract. de ratiocin. cap. 7. num.* 7. &
aliis probabiliter defendit conſuetudinem, ſecun- 14
dùm quam Imperator in vaſſallos clericos, & Rex
in miniſtros, & conſiliarios clericos inquirit, eoſ-
que pecuniariis pœnis, diſpoſitione ab officio, ac
feudi priuatione punit; quia tunc non conſideran-
tur (inquit ipſe) niſi ſub reſpectu merè ciuili; ma-
ximè, quia ſub tali conditione, & pacto ad ea mi-
niſteria clerici acceptantur; quod pactum neque 15
contra bonos mores eſſe videtur (loquitur autem
Suarez in caſo, quo feodum iure proprio agnatio-
nis ad clericum pertinet; nam ſi ad ipſum perti-
neat ratione Eccleſiæ, quam adminiſtrat certum 16
eſt, quod clericus priuari illo non poſſit propter
crimen ipſius: cùm delictum perſonæ in detrimen-
tum Eccleſiæ redundare non debeat) Quamuis cō-
trarium ob rationes mox *infra & cap. 14. dubitat.*
51 dicendas probabilius (ſi iudicialiter, non autem
naturaliter, & de facto procedatur) docet Inno-
cent. *in cit. cap. verum, de foro compet.* Abb. *ibid. n.* 17.
(vbi ait, ſi aduerſus vaſſallum clericum agatur de 17
crimine, ob quod feudo priuari mereatur, eius co-
gnitio non ad dominum feudi laicum pertinet,
neque clericus feudo ante priuari poteſt quàm ab
Eccleſiaſtico Iudice condemnatus ſit; quia de cri-
mine clericorum Iudex laicus neque directè, neq;
indirectè cognoſcere poteſt) Duard *in Bull. Cœn. lib
2. c. 1. n. 15. q. 11. nu.* 573. (vbi docet, quod clericus
trahi non poteſt ad forum ſeculare, etiam ra- 18
tione officij ſibi conceſſi à Principe ſeculari, ſi in
eo delinquat, nec etiam ratione cuiuſcumque arti-
ficij ſi quam exerceat artē, quæ Conſules habeat, ac
Primates, apud quos illius artificij iuriſdictio reſi-
deat) Megal. *in 3. par. lib. 3 c. 11. n. 26. & 32* Bonac. *de
leg. diſp. 10. q. 2. punct. 1. §. 1. n.* 24 Ambroſ. *de immunit.
Eccl. c. 20. n.* 54 Paul. Squill. *de priuil. cler. c. 7. dub.* 3.

3.*n*.87. Eraſmus Cochier *de iuriſd.tom.2. part.3.q.*
vlt.n.1.& 2. Zanardus *in directa confeſſ.tom.3.c.50.*&
Carol.de Graſſ.*de eff.cler.eff.1.n.82.* vbi teſtatur, ſic
fuiſſe obſeruatũ in cauſa cuiuſdam Equitis Hiero-
ſolymitani, qui ſeculare officiũ quoddã exercuerat.
19 Hinc Doctores iſti poſteriores tenent, Iudicem
laicum in Bulla Cœnæ excõmunicationem incur-
rere, ſi trahat clericũ ad ſuũ tribunal, etiãſi eũ tra-
here intendat prætextu officiorũ ſecularium, quæ
clericus exercuit, vti dicebatur; & ratio aſſignari
20 poteſt, quia Bulla generaliter loquitur, & ſolùm ex-
cipit caſus in iure expreſſos, exceptio autẽ firmat
21 regulã in caſibus non exceptis; tũ quia, licet cleri-
cus nequeat officia ſecularia ſine ſuperioris diſpẽ-
22 ſatione ſuſcipere, *c.ſacerd.ne cleric. vel monach.* nihi-
lominus priuil.clericale retinet, ita vt exẽptus eſſe
perſeueret à laica poteſtate, *c.fin.de vit.& honeſt.cler.*
23 Quod inde confirmatur, quia clericus, qui officiũ
tutoris, vel curatoris, vel adminiſtratoris bonorũ
vel aliud quodcumq. exercuit, & in eo deliquit, nõ
poteſt in iudiciũ Laicale à laico ad reddendã ratio-
nẽ vocari: licet enim delinquat aſſumendo huiu-
ſmodi officium, non tamen fori priuileg.deperdit.
Vide omninò, quæ dicentur *infra eo.c.14.dubit.51.*
& quæ dicebantur *ſupra dub.35.n.10 & ſeqq.*
24 Neq; dicas, Epiſcop. ſolus poteſt cognoſcere, &
punire officiales ſuos laicos, v. g. Carcerarios, Fi-
ſcales, cõmiſſarios, actorũ Magiſtros, Notarios Li-
ctores, &c. ſicuti ex cõmuni contra Paponiũ *de iure*
Franc.lib.1.tit.4. Arreſt.8. docent Ric *in praxi to.1.*
reſol.471.& Barboſa *de poteſt. Epiſc.par.3.alleg.107.*
n.11.& ſeqq & nos dicebamus *ſuprà c.4 dub.14.&*
25 *ſeqq.* ergo ſic è contra: Nã reſpõdetur, diſparitas eſt,
quia laici (licet laici) hoc ipſo, quod ſunt Epiſcopi,
gaudẽt priuilegio fori Eccleſ.vtpotè, quia ſunt de
familia Epiſc. Vnde non mirũ, ſi eorum delicta om-
nia debeat ſolum Iudex Eccleſ.& non laicus co-
gnoſcere, ac punire (adeò vt ſi Iudex laicus velit ſe
in illa intromittere, poſſit ab Epiſcopo excommu-
nicatione vinciri, vt *in cit. loco* dicebamus) At cle-
rici, cùm fiunt miniſtri Principis non priuantur
priuilegio clericali, cùm retineat adhuc ſtatum
clericalem, vt dicebatur. Vide *Epiſtolam S. Gregorij*
ad Epiſcopum Calaritanum 66.lib.7.
Neq; dicas ſecundò, clericum in tali caſu ſolùm
in bonis, non autem in perſona puniri: Nam Re-
ſpondetur, & hoc ipſum obſtare; quia, cùm perſona
ſit exempta, ſunt etiam exempta bona perſonæ;
quare Duard.*loc.cit.n.* 31. inuehitur in illos Iudi-
ces, qui clericos puniunt pœna pecuniaria, & pro
pœna corporali remittunt ad Epiſcop. bona enim
clericorum ſequuntur priuileg perſonæ, ſicuti ſu-
prà dicebam; & notauit Sanch.*in opuſc.to.1.lib.3.c.*
vnic.dub.21.n.81. Duard.*loc.ſuprà cit.n.52.* Genu.*in*
praxi c.8.n.5. Souſa *in Bull.Cœn.c.20.diſp.95.n.4* &
prius Abb.*in cit.c.qualiter, de iudic.* inquiens, certum
eſſe, quod ſi perſona eſt exempta, ſit & exempta
res perſonæ quare ſententiam hanc docet etiã ex
iuriſtis Mattha *de iuriſd.par.4.cent.2.caſ.127.n.5.*
Vide etiam Riccium *in praxi tom.2.reſol.413.n.*
2. Barboſ.*in collect.tom.2.lib.3.tit.50.c.2.n.4.* Franc.
26 Marc.*par.3.deciſ.479.n.4.& 5.* Caballum *reſol.crim.*
caſ.64 & Ant.de Marinis *quotid.reſol.c.35.n.15.* vbi
rectè notat, quod ſtando in priori ſententia Suarij,
limitanda ſaltẽ illa foret, vt ſi apud Iudicem ſecula-
rem cõpilato proceſſu cõparuerit clericus eſſe de-
bitor, vel in officio deliquiſſe, ſint Iudicis ſecularis
partes non illũ ad ſoluendũ condemnare, & cõpel-
lere; ſed tantum declarare quantitatem, qua cleri-
cus eſſe debitor apparet, & hac declaratione facta
Iudex Eccleſiaſticus ſit ad euodus (quod & in duo-
bus aliis caſibus ſequentibus dicendum erit pro
illius executione; quia, vt ſępe dictum eſt, executio
ſententiæ contra clericum in caſibus permiſſis, nõ
ad Iudicem laicum, ſed ad Eccleſiaſticum de iure 27
ſpectat; cùm non ſubdatur clericus, ſaltem ſecun-
dùm vim coactiuam, poteſtati laicali; niſi ſolum in
caſu extraordinario neceſſitatis, ſi ſcilicet ſuperior
Eccleſiaſticus non poſſit propter diſtantiam mo-
neri, & interim, periculum ſit in mora; vel ſi ille
monitus recuſet prouidere, vt *dub.4.* dicebamus.

SECTIO IX.

An etiam poſſint à poteſtate laica cogno- ſci, ſi bona immobilia à laico domino donata fuerint Eccleſiæ cum re- ſeruatione iuriſdictionis?

SVMMARIVM.

1 *Item limitatur, v.g. ſi Bona immobilia à Laico Do- mino donata fuerint Eccleſia cum reſeruatione Iuriſdictionis.*
2 *Quilibet eſt res ſua moderator, & Arbiter.*

Reſpondetur affirmatiuè, quia in tali caſu talis 1
conditio, tamquam iuſta, omninò ſeruãda eſt;
ſicuti docent Doctores *in c.verum, de condit.appoſit.*
c.præterea 2.de iurepatron.& in ſpecie notauit Mol.
tract.5.d ſp.6.& Suar.*lib.4.de ſenſ.c.14.n.13.* vbi rectè
ait, quod in vniuerſum ſeruanda eſt conditio, quo-
ties bona à principio data fuerunt clericis, vel Ec-
cleſiis ſub ea conditione, vt ſemper ſub eodẽ foro
maneant, ſub quo tunc exiſtebant; & ratio eſt, quia
dominus plus transferre non voluit; & quilibet eſt 2
in re ſua moderator, & arbiter, *l.in re mandata Cod.*
de man.& l.Poſt, Co l.de his, qui vt indig.contra inſtit.
de his, qui ſunt ſui vel alieni iuris, §.ſ. quare Mol. *loco*
ſuprà cit.rectè etiam ſubdit, quod ſæpe huiuſmodi
dominia iuriſdictionis ſecularis oppidorum trãſ-
lata fuerunt à Magnatibus in Religiones, & alias
Eccleſias, ad quas non potuit ſine ſpeciali alia
Principis conceſſione, tranſire maior iuriſdictio in
illa oppida, quàm Magnates illi in ea habuerint,
ſicuti ſuprà nos etiam dicebamus.

SECTIO X.

An etiam poſſint cognoſci à poteſtate lai- ca, ſi bona immobilia antequam veni- rent ad ius Eccleſiæ, vel Eccleſiaſtico- rum, onus aliquod certum, & inuariabile annexum habebant, v.g aliquem cen- ſum, vel ſeruitutem Principi debitam, vel onus reparandæ viæ publicæ adia- centis?

SVMMARIVM.

1 *Item limitatur, ſi v. g. Bona immobilia antequam veniant ad eius Eccleſia, vel Eccleſiaſticorum onus aliquod certum, & inuariabile annexum habeant.*
2 *Res quaque cum ſuo onere tranſit.*

Reſpondetur affirmatiuè; quia in tali caſo tale 1
onus, etiam ab Eccleſiaſticis, præſtandum erit:
nam res quæque cum ſuo onere tranſit, *cap. con-* 2
ſtat, & capite cum non ſit, & capite paſtoralis de
deci

decimis. Vide etiam Silu. verb *Immunitas*, 1. *n.* 19. & Leſſium *de iuſt. & iur. lib.* 2. *cap.* 33. *dub.* 3. *n.* 19. & quæ dicebamus *ſuprà dubit.* 1. *ſect.* 1.

CAPVT DECIMVM

De facultate poteſtatis Eccleſiaſticæ in Laicos, & de iis, quæ ſunt, vel non ſunt mixti fori.

DVBITATIO I

An quemadmodum poteſtas laica non poteſt cognoſcere, ſeu ad forum ſuum laicale trahere Eccleſiaſticos, ita ſimiliter non poſſit poteſtas Eccleſiaſtica cognoſcere, ſeu ad forum ſuum Eccleſiaſticum trahere laicos? vbi multa de iis, quæ ſunt, vel nou ſunt mixti fori.

SECTIO I.

Suppoſitum Primum.

SVMMARIVM.

1 *Poteſtas, ſeu Iuriſdictio Eccleſiaſtica eſſentialiter diſtinguitur a Poteſtate, ſeu Iuriſdictione ciuili, quia illa eſt ſpiritualis, iſta eſt temporalis.*

2 *Cauſæ ſpirituales, quæ ſint, & quales, vide diffuſè.*

3 *Cauſæ temporales, ſeu mere ciuiles ſunt omnes illæ, quæ ſunt de laicorum Dominio.*

4 *Eccleſiæ Prælati, & Iudices ordinarie immiſcere ſe non poſſunt in cauſis temporalibus; cum vtriuſque tam ciuilis, quam Eccleſiaſticæ poteſtatis officia iuxta finem ſuum diſcretum, diſcreta eſſe debeant.*

5 *Iudex Eccleſiaſticus extraordinarie in cauſis ciuilibus immiſcere ſe poteſt, vt ad defectum iuſtitiæ in foro Laicali commiſſum, ſupplendum.*

6 *Item ad cauſam Perſonæ miſerabilis videndam.*

7 *Item per modum denunciationis Euangelicæ, & quomodo.*

8 *Cauſæ mixti fori, quæ, & quales dicantur.*

1 SVPPONO primò, quod poteſtas, ſeu iuriſdictio Eccleſiaſtica eſſentialiter diſtinguatur à poteſtate, ſeu iuriſdictione ciuili; quia illa eſt ſpiritualis, ratione originis, & ratione finis ſui ſpiritualis (quæ eſt ſalus animarum) hæc autem eſt temporalis, etiam ratione originis, & ratione finis ſui temporalis (quæ eſt pax, & tranquillitas communitatis (Quapropter S. Athanaſius in Epiſt. ad ſolitariam vitam agentes ait: *Ne te miſceas Eccleſiaſticis, neque nobis in hoc genere præcipias, ſed potius ea à nobis diſcas.* Et infrà: *Si iſtud eſt iudicium Epiſcoporum, quid commune cum eo habet Imperator? quando à conditu æuo id auditum eſt, quando iudicium Eccleſiæ auctoritatem ab Imperatore accepit?* S. Ambroſius *lib.* 5. *epiſt.* 13 *ad Marcellinam ſororem: Noli te grauare, Imperator, vt putes te in ea, quæ diuina ſunt, Imperiale aliquod ius, ſed ſi vis diutiùs imperare, eſto Deo ſubditus: ſcriptum eſt enim, quæ Dei Deo, quæ Cæſaris Cæſari. Ad Imperatorem Palatia pertinent, ad Sacerdotes Eccleſiæ: publicorum tibi mœnium ius commiſſum eſt, non Eccleſiæ.* Et S. Nazianzenus *Orat.* 17. *Quid autem vos Principes, & Præfecti? vos quoque lex Chriſti imperio meo, ac throno ſubiicit; Imperium enim nos quoque gerimus, addo, etiam præſtantius, ac perfectius: niſi verò æquum eſt, ſpiritum carni faſces ſubmittere, & cæleſtia terrenis cedere.* Vide Nauarrum *in c. nouit, de Iudic. notab.* 3. *n.* 88. *& lib.* 1. *conſil.* 1. *de foro compet. edit.* 2.

Hinc ſequitur, quod ſpirituales, ſeu merè Eccleſiaſticæ (id eſt, propriè ad ſpirituale Prælatorum Eccleſiæ regimen ſpectantes) ſint omnes cauſæ illæ, quæ ſunt de fidei doctrina, de ſacrificio, & ſacramentis, Eccleſiæ miniſtrorum ordinatione, officiis, & beneficiis, item de Eccleſiarum, vaſorum, & virginum conſecratione, vel benedictione, aliiſque ſacramentalibus, item de reliquiis, ſanctorum veneratione, canonizatione vel beatificatione, iuramentorum, votorumque obligatione, atque obſeruatione, & de ſimilibus omnibus, quæ vel ad Dei cultum, vel ad animarum ſalutem pertinent; quia omnes tales cauſæ ordinantur ad finem ſpiritualem: & ex alio capite omnis poteſtas, ſeu iuriſdictio verſatur circa propriam materiam intra ſuam ſphæram; & materia poteſtatis, ſeu iuriſdictionis deſumitur ex proprio fine, ad quē ordinatur: quapropter cum omnes prædictæ cauſæ tendant ad finem ſpiritualem, cōſequens eſt, quod illæ propriè ſint poteſtatis, ſeu iuriſdictionis ſpiritualis, ſeu Eccleſiaſticæ; & ſic quod poteſtas, ſeu iuriſdictio tēporalis non poſſit propria auctoritate independenter à commiſſione ſibi facta ad illas ſe extendere: non enim poteſt directè; cùm ſint extra ſphæram materiæ ipſius; neque indirectè; cùm indirecta extenſio poteſtatis locum non habeat, niſi circa materiam ſubordinatam ratione finis: & ex alio capite nō ſpiritualia ſubordinantur temporalibus, ſed è contra; cùm hæc ſint media, illa autem finis; vt rectè dixit Bonifac. VIII. *Extrauag.* vnam ſanctā de maior. & obedientia. Vide Couarruuiam *in pract. qq. cap.* 31. *concl.* 1. Pighium *lib.* 4. *de cæleſti hierarchia cap.* 2. Nauarrum *in cit. cap. nouit. de iudiciis, notab.* 6. Suarez *de immunit. Eccleſiaſt. cap.* 11. & Salas *de legibus tract.* 14. *diſp.* 9. *ſect.* 5. 2

Sequitur ſecūdò, quod è cōtra tēporales, ſeu merè ciuiles ſint omnes cauſæ illæ, quæ ſūt de laicorū dominio, tutela, cōtractibus, teſtamētis, legatis, donationibus & ſimilibus (quæ formā, & obligationē à ciuili Iure deſumpſerunt) quia omnes hæ cauſæ ad finem temporalem, ſcilicet ad pacem, & tranquillitatem Reipubl. temporalem ordinantur. 3
Quapropter ad eas Eccleſiæ Prælati, ac Iudices ordinariè immiſcere ſe non poſſunt; cùm vtriuſque, tam ciuilis, quàm Eccleſiaſticæ poteſtatis officia iuxta finem ſuum diſcretum diſcreta eſſe debeant; ſicuti dixit Nicolaus 1. *epiſt. ad Michaelem Imperatorem*, & habetur *in cap. nouit de iudiciis, cap. per venerabilem, cap. cauſam, quæ 2. qui filij ſint legitimi*; & docet præter alios ex communi Nauar. *in cit. cap. nouit, notab.* 3. *num.* 21. 4

Dixi, *ordinariè*; quia extraordinariè Iudex Eccleſiaſticus ad dictas cauſas ciuiles immiſcere ſe poterit, vt ad defectum iuſtitiæ in foro laicali commiſſum ſupplendum. gl. & Doctores *in c. licet,* 2. *de foro comp.* Item ad cauſam perſonæ miſerabilis videndam Abbas *in c. cæterum de iudiciis, num.* 16. & colligitur ex *cap.* 1. *&* 2. *diſt.* 87. *& cap. ex parte de* 5 6

7 *fore compet.* Item per modum denunciationis Euágelicæ; quomodo ad Eccleſiæ Prælatos, & Iudices pertinet de quouis peccato mortali cognoſcere; & ſi reus corrigi recuſauerit, ad eum excommunicandum procedere: Innocent. *in cit. cap. nouit, de iudic.* Abbas ibid. *num. 49. & ſeqq.* Nauarrus *loco ſuprà citato not. 6.* & Maranta *in Speculo Aureo diſt. 18. num. 11.*

8 Sequitur tertiò, quod mixtæ ſiut omnes cauſæ illæ, quæ ſunt præcipuè de quibuſdam criminibus (vt de adulterio, ſponſaliorum violatione, blaſphemia, periurio, ſacrilegio, ſortilegio, &c. (de quibus infra) quæ mixti fori dicuntur; quia cùm non ſolum fini politico, & temporali, ſed etiam ſupernaturali fini Eccleſiaſticæ Reipubl. ſpecialiter repugnent, vtroque Iure, Canonico, & ciuili prohibita ſunt, & ſic ad vtrumque forum, tam Eccleſiaſticum, quàm laicale ſpectare poſſunt, ita vt detur in ipſis locus præuentioni. Quæ vt clarius intelligantur, ſic

Suppoſitum Secundum.

SVMMARIVM.

1 *Crimina bifariam ſecantur in merè Eccleſiaſtica, merè ciuilia, & mixta.*

2 *Crimina mere Eccleſiaſtica dicuntur, quæ ſolùm Canonico, vel Diuino poſitiuo Iuri aduerſantur.*

3 *Crimina, quæ aduerſantur Iuri naturali à ſeculari Poteſtate non cognoſcuntur, nec puniuntur, & cur.*

4 *Crimina mere ciuilia dicuntur, quæ opponuntur ſolum ciuili Iuri.*

5 *Crimina mixta dicantur, quæ vtrique Iuri, tam Canonico, quam ciuili aduerſantur, & ſic immediate ab vtroque Iure, tam Canonico quam ciuili prohibentur.*

6 *Sponſaliorum violatio eſt crimen mixti fori, & Violator ab vtroque Iudice compelli poteſt ad promiſſa ſeruanda, dummodo tamen non agatur de ſponſaliorum valore; quia tunc ſpectat ad Eccleſiaſticam.*

7 *Cognoſcere de libertate Puellæ ad Iudicem Eccleſiaſticum ſolum ſpectat, ſicut pendente lite ſuper ſponſalibus, vel matrimonio ſequeſtrare Puellam, cauſa explorandi voluntatem illius, &c.*

8 *Suſpicio coactionis quomodo tolli debeat.*

9 *Adulterium eſt cauſa mixti fori, quia per ipſum peccatur proxime contra Sacramentum Matrimonij; & ſic proxime peccatur contra Eccleſiam; quæ ratio eſt cur ſacrilegium in Eccleſiaſtico foro puniatur.*

10 *Adulterium dicitur eſſe ſacrilegium.*

11 *Crimen adulterij, & multo magis crimen violationis ſpõſaliorum ſecundum nonnullos, ſi de eorum valore non agatur, ſunt Crimina mere ciuilia, & ſecularia & quomodo poſſit de iis cognoſcere Poteſtas Eccleſiaſtica.*

12 *Cauſa diuortij, cauſa alimentorum & dotis amittenda ad ſolam Poteſtatem Eccleſiaſticam ſpectat.*

13 *Lite pendente coram Iudice ſeculari de alimentis Vxori debitis ſi excipiatur de adulterio (ob quod Vxor iure alimentorum priuatur) Iudex ſecularis expectare debet deciſionem Iudicis Eccleſiaſtici.*

14 *Vſura non quidem ſecundum ſe, ſeu ſecundum ſuã naturam, ſed per accidens eſt crimen mixti fori.*

15 *Blaſphemia, quia tendit contra Deum ſupernaturaliter reuelatum; ideoque continet quoddam Chriſtianæ Religionis vilipendium, eſt crimen mixti fori; ſecus ſi ſit coniuncta cum hæreſi, quia tunc ſpectat ad Iudices Eccleſiaſticos.*

16 *Periurium ob eandem rationem eſt cauſa mixti fori.*

17 *Sacrilegium, ſiue per ipſum ſumatur furtum ſacrilegum, ſiue indigna tractatio, vel violatio rei ſacræ.*

18 *Ad Iudicem Eccleſiaſticum trahi poſſunt Laici Inuaſores rerum Eccleſiæ, non ſolum quando per vim eas occupant, ſed etiam quando in negotiis cum Eccleſia geſtis, eius rebus quomodocumque per fraudem, vel iniuſtitiam præiudicant.*

19 *Item quando agitur de nullitate Contractus, in quo Eccleſia læſa fuit, per eiuſdem Eccleſiæ reſtitutionem in integrum.*

20 *Ad Iudicem Eccleſiaſticum trahi etiam poſſunt Inuaſores rerum Eccleſiaſticorum contra nonnullos. Vide ibi quomodo id procedat, & quando.*

21 *Ad Iudicem Eccleſiaſticum trahi poſſunt Laici proferentes verba iniurioſa in Perſonam Eccleſiaſticorum.*

22 *Sortilegium, ſeu Magia illicita, quia quam maxime pernicioſum tale crimen Eccleſiæ eſt, eſt crimen mixti fori.*

23 *Concubinatus eſt crimen mixti fori, & cognoſci, & puniri poteſt ab vtroque Iudice ſeculari, & Eccleſiaſtico.*

24 *Concubinatus ſecundum nonnullos eſt ſolum crimen Iudicis Eccleſiaſtici, ex eo, quia eius prohibitio eſt tantum à iure Canonico.*

25 *In criminis Concubinatus cognitione datur præuentio.*

26 *Epiſcopus poteſt trina monitione præcedente ferre in Concubinarios pœnam excommunicationis.*

27 *Epiſcop. poteſt in Concubinarios alias pœnas à iure communi, vel ſtatutis ſynodalibus inflictas, exequi, & alium modum procedendi tenere ſi velit.*

28 *Pereira reprehenditur, & cur.*

29 *Prælatus poteſt punire Concubinarios in pecunia, exilio, recluſione, vel aliis ſimilibus pœnis abſque eo, quod præcedat trina monitio.*

30 *Iudex ſecularis Iudici Eccleſiaſtico inhibere non poteſt vt ſeruet formam trinæ admonitionis; nec miniſtris Eccleſiaſticis prohibere, vt loca, & Domos Meretricum non inuiſant.*

31 *Crimina prædicta dicuntur mixti fori tantum in ordine ad Laicos; non autem in ordine ad Eccleſiaſticos.*

32 *Crimina prædicta dicantur mixti fori tantum in ordine ad fideles; quia Infideles, vt potè extra Eccleſiam Legibus Eccleſiaſticis non ſubſunt.*

33 *Infideles exiſtentes ſub protectione Magiſtratus Eccleſiaſtici poſſunt ab eodem cognoſci, & puniri.*

34 *Crimina mixta, ſeu mixti fori, aliquando dicuntur ſolum quoad diuerſos effectus, vt occiſio ſui ipſius, quoad confiſcationem ſpectat ad laicum, quo verò ad ſepulturam ad Iudicem Eccleſiaſticum.*

SVppono ſecundò quod (vt docent *gl. in ſumma cauſa 11. q. 1.* Abbas *in cap. cum ſit de foro compet. ad fin.* Nauar. *in cap. nouit, de iudic. notab. 6. n. 39.* Almainus *de poteſt. Papæ, c. 10.* & alij paſſim) crimina 2

aliqua

aliqua dicantur merè Eccleſiaſtica, aliqua merè Ciuilia, & aliqua mixta.

2 Merè Eccleſiſtica crimina dicuntur, quæ ſolum
Canonico, vel diuino poſitiuo iuri aduerſantur, vt
Chriſti circa ſacrificium, & Sacramenta; & Eccleſiæ
circa ieiunium, feſtum, &c. præceptorum violatio.
3 Item quæ aduerſantur iuri naturali, ſed à ſeculari
poteſtate non cognoſcuntur, nec puniuntur, vel
quia ab illa propter ſuam ſpiritualitatē (vt hæreſis,
ſimonia, & ſimilia) cognoſci non poſſunt, vel quia
cùm à Iure Ciuili non ſint prohibita, cognoſci
non ſolent, vt pacti ſimplicis violatio, intra dimi-
dium iuſti pretij in contractibus deceptio, & ſim-
plex fornicatio. Innocent. *in cit. cap. nouit*, Abbas *ibi-
dem*, Nauar. *cit. notab. 6 corollar. 11. & 13* & Clarus
lib. 5. ſent. §. fornicatio.

4 Merè ciuilia crimina dicuntur, quæ ſolum ciuili
iuri opponūtur, vt contractuum, teſtamentorum, &
ſimilium (quæ ſecundùm formam iuris ciuilis re-
gulari debent) violatio; vel ſi quis contra legem ci-
uilem prohibentem, arma deferat, frumenta euehat,
tributa non ſoluat: quapropter huiuſmodi ciuilibus
cauſis poteſtas Eccleſiaſtica immiſcere ſe non po-
terit, niſi indirectè per accidens, nempe propter ne-
ceſſitatem, vt ſupra dicebam.

5 Mixta crimina dicuntur, quæ vtrique iuri, tam
canonico, quàm ciuili aduerſantur, & ſic immedia-
tè ab vtroque Iure, tam Canonico, quàm ciuili pro
hibētur, vt nocturna poſt certum campanæ ſignum
armorum geſtatio, quæ multis locis ab vtraque po-
teſtate ſeculari, & Eccleſiaſtica prohibetur teſte
Nauarro *loco ſupra cit.* vel quæ iure etiam naturali
ſunt prohibita, vt licet propriam ſpiritualitatem
non habeant, tamen non ſolum ſtatui politico, ſed
etiam ſupernaturali fini Reipublicæ Chriſtianæ
ſpecialiter repugnent. Vide Valboam *in cap. cum ſit
generale de foro compet. numer.* 18. & ibidem gloſ-
ſam, & Doctores. Vide etiam, quæ dicentur *infra
dubit. 3*

6 Tale crimen eſt primò ſpōſaliorum violatio; quia
per ipſam, cùm ſponſalia ſint via, ſeu diſpoſitio
ad Matrimonium, peccatur, ſaltem remotè, contra
Sacramētum Matrimonij, & ſic peccatur, ſaltem re-
motè, contra Eccleſiam Abb. *in cap. ex literis, 2. num.
4. de ſponſalib.* Roſella *ver. ſponſalia, num. 3.* Sanchez
de matrim. lib. 1. diſp. 29. num. 9. Brunellus *de ſponſali-
bus concl. 16. num 6.* Reginaldus *in prax. to. 2. lib. 21.
c. 36. numer. 268.* Maceratenſis *lib. 1. reſol. 79. num. 8.*
Curtellius *de Eccleſ. lib. 2. q. 131.* & Diana *par. 1. tract.
2. reſol. 130.* Quapropter ad obſeruanda ſponſalia
(etiam iuramento firmata) ſi certum ſit ea interue-
niſſe, partes compellere vterque Index, Eccleſiaſti-
cus ſcilicet, & laicus competens eſt, dummodo ta-
men non agatur de ſponſaliorum valore; quia tunc
iuxta ea, quæ dicentur *infra dubit. 2. & 3.* Eccleſia-
ſticus ſolus competens erit; & ſic, cùm ad Iudicem
Eccleſiaſticum ſolum ſpectet de valore, conſequen-
ter & de libertate puellæ cognoſcere, ad eundem
7 Iudicem Eccleſiaſticum ſolum ſpectabit, pendente
lite ſuper ſponſaliis, vel matrimonio, ſequeſtrare
puellam cauſa explorandi voluntatem illius, & in-
dicare de loco tuto, per quem perueniatur ad obti-
nendam libertatem conſenſus ex regula *l. ad rem
mobilem, & l. ad legatum ff. de procurat.* & docent com-
muniter Doctores *ex cap. cum locum de ſponſalibus*,
Genuenſis *in prax. cap. 14.* Raguccius *in Lucerna Pa-
rochorum de matrimonio qu. 96. & 128.* & Gutierez *de
8 matrim. cap. 37.* Adeo quod ſi ad tollendam coactio-
nis ſuſpicionem (vt ſi verbi gratia timeatur præſen-
tia Principis, vel alterius potentis viri) neceſſe ſit
puellam extra ciuitatem extrahi, id ex auctoritate
Iudicis Eccleſiaſtici fieri debeat, ſicuti in facti cō-
tingentia Mediolani factum eſſe, teſtatur Riccius *in
prax. to. 1. reſol 216. num. 3.* & docet Genuenſis *cit. c.
14. num 4.* & Raguccius *cit. q 128. num. 2.* Quamuis
contrarium non improbabiliter ſentiant alij, quos
citat, & ſequitur Curtellius *de Eccleſ. libert. lib. 2. qu.
132.* tenens, quod ſequeſtratio puellæ, pendente li-
te, decernenda ſit ab illo iudice, qui litem termina-
turus ſit, ad titulum *de ſequeſtrat. poſſeſſ. & proprietat. c.
cum locum*, ibi: *Puellam, de cuius matrimonio quæſtio
ventilatur, in domo, in qua nihil eam timere oporteat, fa-
cias honeſtè teneri, donec prædicta cauſa terminata fue-
rit*: & tenens cum Regente de Ponte *de poteſt.
Proreg.* in ſpeciali capite, quod in caſu, quo turba-
tiones timentur, etiamſi ſponſalia non in-
terſint, ſed ob diuitias, vel nobilitatem vis probabi-
liter ſuſpicetur, princeps ſe interponat, ſequeſtret-
que puellam apud ſe vel probatas matronas, vbi
omnis vis periculum abſit.

Secundò adulterium; quia per ipſum peccatur 9
proximè contra ſacramentum Matrimonij, & ſic
proximè peccatur contra Eccleſiam: quæ ratio eſt,
cur ſacrilegium in Eccleſiaſtico foro puniatur; 10
adulterium autem ſacrilegium eſſe, dicitur *in l. quā-
uis Cod. de adulteriis*, Doctores *in cap. gaudemus, de
diuort.* Abb. *in cit. cap. cùm ſit, num. 24. & in cap. tua,
de procurat. num. 6.* Couar. *in Epit. par. 2. cap. 7. §. 7. nu.
vlt.* Clar. *lib. 5 § fin. q. 37. num. 3.* Martha *de iuriſdict.
par. 2. cap. 19. num. 3.* Felinus, quos citat, & ſequitur
Belletus *in Diſquiſ. cleric. par. 1. tit. de fauore cler. rea-
li, §. 5. num. 63.* & Sanch. *de matrim. lib. 10. diſp. 8. nu.
16.* Quamuis aliqui (inter quos Molina *to. 3. diſp. 8.
num 9.* & Perezita *de manu Regia par. 2. cap. 56. num.
21.*) ſentiant, quod crimen adulterij, & conſequen- 11
ter moliò magis crimen violationis ſponſaliorum
(ſi de eorum valore non agatur) ſit ſecūdum ſe) per-
inde ac furtum, homicidium, & ſimile ſcelus con-
tra iuſtitiam (merè ciuile, ſeu ſeculare; & ſic quod
de tali crimine poteſtas Eccleſiaſtica non poſſit
cognoſcere in ordine ad pœnam, ſed ſolum per viā
denunciationis ad auertendum peccatum, ſcanda-
lum, vel alterius iniuriam.

At quidquid ſit de hoc (quod mihi propter ratio-
nem ſupra dictam minus probatur) illud ſaltem di-
cendum eſt, quod licet crimen adulterij ciuile, ſeu
ſecularis fori ſit, tamen cauſa diuortij, eique acceſ- 12
ſoria cauſa alimentorum, & dotis amittendæ ad ſo-
lam poteſtatem Eccleſiaſticam ſpectet, iuxta *cit. cap.
tua, & cap. de prudentia, de donat. inter virum, & vxo-
rem*, & docet ex communi Sanchez *loco ſupra cit. nu.
17.* Farinac. *quæſt. 89. numer. 112. & quæſt. 141. numer.
42. par. 5.* Curtell. *de Eccleſ. libert lib. 2. quæſt. 87. &*
Merlinus *contr. 93. & ſeq. to. 2.* cum gl. *in cit. cap. de
prudentia.* Quapropter ſi lite coram ſeculari Iudice
mota de alimentis vxori ſeparatæ à marito præſtā- 13
dis, opponatur de adulterio (ob quod vxor iure ali-
mentorum priuatur) Iudex ſecularis lite ſuperſede-
re debet, donec quæſtio incidens à Iudice Eccleſia-
ſtico terminetur, iuxta *cap. per tuam de ordine cognit.
& cap. lator, qui filij ſint legitimi*, & iuxta ea, quæ di-
centur *infra dubit. 2. & 3.*

Tertiò vſura, non quidē ſecundùm ſe, ſeu ſecun- 14
dùm ſuam naturam; quia ſpectata eius natura, eſt
crimen merè ciuile (quale eſt homicidium, furtum, &
ſimile aliud crimen contra iuſtitiam) ſed per acci-
dens; ſcilicet ex eo, quia olim iure ciuili multæ v-
ſuræ impunitæ erant, quin licitæ cenſebantur; qua-
propter poteſtas Eccleſiaſtica de vſurarum crimine
cognitionem, & punitionem ſibi vindicauit. Abbas

in cit.cap.cùm ſit,num. 17.*Couar.lib.*4 *reſol.cap.*3.*num.*
1.Clarus *lib.*5.*ſent.*§.*vſura*,Card.*in cap.in ciuita-
te col.fin.de vſuris in* 6.Nauar.*in c.nouit.Not.*60.*col.*7.
*de Iud.*Farinac.*quæſt.*8.*num.* 134.*& ſeq.*& alij paſſim
contra gl.*in cap.in Summa*,11.*quæſt.*2.& *in cap.*1. *de
off.ordin.& in cap.cùm ſit generale,de foro compet.* Bal-
dum *in tit.de contr.emſt.*§ *ſimiliter.num.*1.*verſ item de
reatu vſurarum*,& *in l.quoties col.*1.*verſ.Tu dic,& in l.
improbum , verſ.credo,quod.ex quibus cauſ.infam.irrog.*
Decium *conſil.* 170 Bolanum *conſ.* 75.*numer.* 11. *&*
28.*lib.*1 & nonnullos alios,quos refert Abbas ibi-
dem,ſentientes, quod dictum vſurarum crimen ſit
crimen merè Eccleſiaſticum,ſed minus rectè ob ra-
tionem iam dictam;Et multò magis,quia ius ciuile
etiam poſtea prohibuit vſuras , vt videre eſt apud
Archid.*in cap.quid dicam*,14.*q.*4.Io.Monach.*in cap.*
1.*de vſuris in* 6.Io.Andream *ibid.col.*2.Cardin.*in cit.
cap.in ciuitate*,Abb.*in cit.cap cum generale* , *num.*8.*de
for.compet* Barbat.*ibid num.*173.Couat.*loco ſupra cit.*
& Curtellium *de Eccleſ.libert.lib.*2.*q.*78.

Quartò blaſphemia ; quia tendit contra Deum
15 ſupernaturaliter reuelatū;ideoque continet quod-
dam Chriſtianæ religionis vilipendium. *cap.*2.*de
maledicis*,& docet Abbas ibi,*num.*9.Azorius *to.*1.*lib.*
9.*cap.*28.*quæſt* 5.Sanchez *lib.*2.*moral. cap.*32. *numer.*
37.& Farinacius *in pract.crimin.tit* 3.*quæſt.* 10.*num.*
39 Quamuis,ſi blaſphemia ſit hæreticalis,ſeu iun-
cta cum hæreſi , vel infidelitate , tunc ſpectet ſo-
lum ad Inquiſitores,aliamve Eccleſiaſticam pote-
ſtatem.

16 Quintò periurium,ob eandem rationem,Docto-
res communiter in cap. teſtimonium , de teſtibus,
Abbas *in citato cap. cùm ſit* , *num.*21. & Couat.*cap.
quamuis pactum par.*1.§.7.*num.*2.

17 Sextò Sacrilegium,ob eandem etiam rationem;
ſiue per ſacrilegium ſumatur furtum ſacrilegum,
ſiue indigna tractatio,vel violatio rei ſacræ(vt per-
ſonæ per fornicationem , aut verberationem , loci
ſacri per ſeminis,aut ſanguinis effuſionem,aut Rei
extractionem(ſiue quæuis Eccleſiaſticæ immunita-
tis violatio. *cap.cùm ſit generale de pœnis* & *cit.c. cum
ſit , de foro compet.* vbi ſubditur , quod in tali cauſa
Eccleſiæ læſæ poſſit Rector Eccleſiæ reum,ſub quo
maluerit,Iudice conuenire,ita vt detur locus præ-
uentioni;Nec obſtat,quod *in c.Felicis de pœnis in* 6.&
in alijs locis cognitio talis criminis tribuatur Iudi-
ci laico:nā talia iura,ne diſcordare dicatur à præci-
tatis,intelliguntur cumulatiuè ad Iudicem Eccle-
ſiaſticum,non autem priuatiuè ad illum.

Quapropter ad Iudicem Eccleſiaſticum trahi
18 poſſunt laici inuaſores rerum Eccleſiæ,non ſolum
quando per vim eas occupant,ſed etiam quando in
negotiis cum Eccleſia geſtis,eius rebus quomodo-
19 cunque per fraudem , vel iniuſtitiam præiudicant,
vel quando agitur de nullitate contractus (in quo
Eccleſia læſa eſt)per eiuſdem Eccleſiæ reſtitutionē
in integrum ; quia ſemper interuenit ſacrilegium.
20 Idemque dicas de inuaſoribus rerum Eccleſiaſti-
corum , quod ſcilicet & hi trahi etiam poſſint ad
Iudicem Eccleſiaſticum ; quidquid in contrarium
dixerint Barboſius,Decianus,Pereira,Curtellius *de
Eccleſ. Libertate lib.*2.*quæſt.*82. & Ceuallos *in tract.
de cognit.per viam violentam par.*2.*quæſt.*59 notantes
quod res Eccleſiaſticorum non gaudeant eodem
priuilegio , quo gaudent res Eccleſiæ ; & ſic quod
per inuaſionem rerum Eccleſiaſticorum laici trahi
non poſſint ad Iudicem Eccleſiaſticum ; quorum
opinio vera eſt,ſi talium rerum inuaſio fiat ſine vi,
ſcilicet ſolum per furtum ; quia tunc ſacrilegium
non committitur,iuxta ea,quæ *cap.*2.*dubit.*1.*& cap.*
5.*dubit.*2.*ſect.*2 dicebamus.At ſecus,ſi fiat per vim,
ſcilicet per rapinam,quia tunc propter iniuriam,
quæ Eccleſiaſticis infertur etiam in perſona ,com-
mittitur ſacrilegium,quod cùm ſit mixti fori,laici
trahi poterunt etiam ad Iudicem Eccleſiaſticum,ad 21
quem etiam propter eandem rationem trahi poſ-
ſunt , ſi verba iniurioſa dixerint in eorundem
perſonam. Vide Barboſam *in Collect.tom.*2. *libro* 5.
*tit.*23.*cap* 2.*num* 9.& Io.de Heuia *in Curia Philippi-
ca par.* 3. §. 2. *numer.* 6.*contra Ceuallos loco ſupra cit.
num.*17.

Septimò Sortilegiū,ſeu magia illicita,quia quàm 22
maximè pernicioſum tale crimen Eccleſiæ eſt vt-
pote iunctum cum fidei periculo , cumque Dei &
rerum ſacrarum irreuerentia.*cap.contra idolorum*,26.
*quæſt.*5.*& l.nullus aruſpex. Cod.de malef & mathemat.*
& docent Abbas *in cit.cap.cùm ſit,num.* 26 Clarus
*lib.*5.*ſentent.*§.*hæreſis num.*25.& Farinacius *cit.q.*20.
*nu.*87.*& ſeqq.*Quamuis ſi contineat,vel ſapiat hæ-
reſim,tunc ſpectet ſolum ad Iudicem Eccleſiaſticum
vt *infra dubit.* 2. *contra Valentiam to* 4 *diſput.*6. *q.*13.
*punct.*4.dicimus.

His adde concubinatum , quia & delictum hoc 23
eſt mixti fori;& ſic cognoſci , & puniri poteſt ab
vtroque Iudice,ſeculari,& Eccleſiaſtico, qui ſcili-
cet præuenerit.Ratio,quia & ipſum aduerſatur io-
ri tum ciuili , tum Canonico , & ab vtroque iure
prohibetur,& punitur.Azor.*to.*2.*lib.*3.*cap.*53. *qu*...
Venerus *in Exam.Epiſc.lib.*3.*cap.*27 *num.*66 Beller-
tus *in diſquiſit.Cleric.tit.de fauore Clericorum reali*,§.
4.*num.*52.Bobadilla *in Polit.tom.*1.*lib.*2.*cap.*17.*num.*
53.Vide etiam Alexandrum *conſ.*59.*num.*3. *in fin.
lib.*4. Felinum *in cap.cùm ſit generale,num.*13 *de foro
compet* Ripam *in l fin. num.* 38. *in fin. Cod.de reuoc.
donat*,Barbo.*in Collect ad Tridentinum Concilium ſeſſ.*
24.*c.*8.&Didacū ſuper 4.*Decret in* 1.*par.cap.*3.*fol.*5.
Quamuis Abbas *in cit.cap.cùm ſit generale* Marcel-
lus Vulpe *praxi fori Eccleſ.cap.*42.*num.*51. Bermon-
dus *in tit.de pub.concub.verb. penitus arcere , fol.* 304.
Anton.Cucchus *in inſtit.lib.*2.*tit.*6.*num.*101.Io. Ho-
norius *in Decretal.lib.*5.*tit.*16. Eman. Suarez *in the-
ſaurus recep. ſentent lit.C.ver. Concubinatus num.* 166.
Clarus *in pract.lib.*4.§ *fornicatio,num.*6.& Megalius.
in Promptuar.ver.cauſa ſpiritualibus, num. 10. *& ver.
Concubina num.*10.*ſatis* probabiliter doceant , quod
ſit ſolum Eccleſiaſtici fori ; & ſic illud cognoſcere 24
& punire ſpectet ſolum ad Eccleſiaſticum Iudicem,
ex eo,quia ſolum iuri Canonico aduerſatur , & ſo-
lum à Iure Canonico prohibetur,& punitur;ſicu-
ti docent Alexander ſibi contrarius *in l.ex facto.*§ *ſi
quis rogatus,num.*13 *ff.ad.S.C.Treb.*Io. Garc. *in Rubr.
Cod.de ſecund nuptiis,& in l.*1. *in textualibus , num.*
37.eodem ſit Bermon.*de concub fol.*391.*nu.*2 & So-
cio. *in l.cum anus num.*65. *ff.de condit.& demonſt.* &
videtur fauere praxis,quæ eſt optima legum inter-
pres,cùm Iudices ſeculares regulariter hoc delictum
non puniant,niſi quatenus requiſiti ab Eccleſia-
ſticis brachium ſuū impertiuntur.At quidquid ſit de
hoc,illud ſaltem certum eſt,quod (ſiue ex eo , quod
ſit crimē mixti fori,ſiue ex eo,quod ſit crimē ſolius 25.
fori Eccleſiaſtici) à Iudice Eccleſiaſtico,præſertim
ſi præuenerit,cognoſci,& puniri poſſit.Vide Docto-
res ſupra citatos , & Tridentinum Concilium *ſeſſ.*
24.*de reform matrim.c.*8.vbi decernitur, quod Epi-
ſcopus poſſit trina præcedente monitione ferre in 25
concubinarios pœnam excommunicationis ; per
quod decretum tamen non tollitur (ſi Epiſcopus
eos non velit excommunicare, quando ſolum,ſcili-
cet ſi velit excommunicare , ſeruanda eſt de trina
monitione forma, ſeu ſolemnitas *dicti cap.*8.) quin
poſſit

27 poſſit contra eoſdem alias pœnas, etiam pecuniarias, iure communi, vel ſtatutis Synodalibus in concubinarios inflictas exequi, & alium modum procedendi tenere, ſi ſic à peccato eos remouere velit, ſicuti ſacram Cardinalium Congregationem declaraſſe, teſtantur Armendariz *in recop. l. leg. lib. 5. t. 1. 3. leg. vnic. de adulter. num.* 9. Barboſa *in collect. tom. 1. lib. 1. tit. 35. cap.* 1. *num.* 3. & Diana *par.* 1. *tract.* 1. *reſol.* 87 & docent Valaſcus *in Allegat.* 10. 1. *allegat.* 34. *num.* 11. *&* 12. Venerus *in Exam. Epiſcop. lib.* 4. *cap.* 27. *num.* 68. Belletus *in Diſquiſit. cleric. par.* 2. §. 3. *nu.* 3 Pereira *de manu Regia par.* 2. *cap.* 7. *num.* 24. Sanfelicius *decis.* 203. Curtellius *de Eccleſ. libertate lib.* 2. *q.* 88. & Scipio de Rubeis *in Aphoriſ. Epiſc. ver. Concubinarium, n.* 4.

28 Hinc ſequitur primò, non eſſe verum, quod ait Pereira *de manu Regia tom.* 2. *cap.* 14. *num.* 11. ſcilicet in duobus caſibus tantum poſſe Prælatum ordinariè, & præcedente accuſatione concubinarios punire. Primò, quando concubinarius ter monitus inſordeſcit in peccato, ex excommunicatus in excommunicatione per annum perſiſtit. *ex cap. rurſus* 11. *q.* 3. *& cap. cum contumacia de hæreticis in* 6. Secundò, quando concubina pariter ter monita non reſipiſcit; & ſic in his duobus caſibus tantum illum rectè contra laicos proceſſum criminalem inſtituere; in aliis non.

29 Sequitur ſecundò, poſſe Prælatum concubinarios in pecunia, exilio reclusione, vel aliis ſimilibus pœnis punire abſque eo, quod præcedat trina monitio, quin nulla monitio; quia (vt dicebam ex Concilio Tridentino loco ſupra cit.) illa præcedere debet ſolum, quando deuenitur ad excommunicationis cenſuram; ſecus, ſi ad hanc Prælatus deuenire non intendat; quidquid in contrarium dixerint Zerola *in prax. Epiſc. par.* 1. *ver. Concubinarij.* §. *ad primum videtur*, Grilenzonius *conſil.* 79. *nu.* 2. & Riccius *in praxi tomo* 1. *reſolut.* 319. *numero* 3. qui tamen poſtea ſe retractauit *in deciſ. par.* 4. *deciſ.* 43. *num.* 9.

30 Sequitur tertiò, non poſſe Iudicem ſecularem Iudici Eccleſiaſtico inhibere, vt ſeruet formam trinæ monitionis, nec eius miniſtris Eccleſiaſticis prohibere, vt loca, & domus meretricum non inuiſant; quia, cum ex dictis tale crimen ſit ad minus mixti fori, conſequens eſt, quod eius miniſtri Eccleſiaſtici de iure dicta loca inuiſere poſſint.

31 Aduerte tamen hic, quod cùm dixi crimina aliqua eſſe mixta, ſeu mixti fori, vt detur in ipſis locus præuentioni, id ſolum intelligi debeat in ordine ad laicos; quia crimina clericorum ſolum à Iudice Eccleſiaſtico cognoſci, & puniri poſſunt, & debent, vti dicebam *cap.* 9. *per totum.*

32 Item quod ſolum intelligi debeat in ordine ad fideles; quia infideles, cùm vt potè extra Eccleſiam legibus Eccleſiaſticis non ſubdantur à Iudice Eccleſiaſtico cognoſci, vel puniri non poſſunt; niſi indirectè, prohibendo verbi gratia fidelibus, nec cum infideli commercium habeant, priuſquam ſatisfaciant. *cap. poſtulaſti, de Iudæis.* Quamuis ſi in-

33 fideles ſint ſub protectione Magiſtratus Eccleſiaſtici, poſſint etiam ab eo crimina ipſorum cognoſci, atque puniri. Farinac. *cit. q.* 20. *n.* 41.

34 Aduerte ſecundò, quod crimina mixta, ſeu mixti fori aliquando ſint ſolum in ordine ad diuerſos effectus, vt verbi gratia ſi quis ſeipſum occidat, cauſa ſpectet ad Iudicem laicum in ordine ad confiſcationem bonorum (vbi tali iure degentes vtuntur) & ſpectet etiam ad Iudicem Eccleſiaſticum in ordine ad ſacram ſepulturam occiſo denegandam in quo caſu ſi Iudex laicus proceſſum formauerit, & ad Iudicem Eccleſiaſticum tranſmiſerit; quamuis Iudex Eccleſiaſticus poſſit (vt iſtam ſententiã de ſepultura ferat) cauſam in ſuo foro magis examinare, tamen ſi tranſmiſſus proceſſus erroris ſuſpicione carere videatur, par eſt, Iudicem Eccleſiaſticum (cum Iudex Eccleſiaſticus, & laicus ad inuicem ſe debeant adiuuare) tali proceſſui acquieſcere, & ſecundùm eum ſententiam ferre Vide, quæ dicentur *infrà Dubitat.* 9. *& cap.* 16. *Dubitat.* 43. *ſect.* 2. *in fine.*

SECTIO II.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Poteſtas laica, vt potè in ordine inferiori, ſubordinatur Poteſtati Eccleſiaſticæ, vt potè in ordine ſuperiori, vt corpus animæ.*

2 *Poteſtas laica in ordine ad Eccleſiaſticos eſt Iudex incapax, ſeu impotens, vt potè ad aliquid ſimpliciter contra ſuam ſphæram.*

3 *Poteſtas Eccleſiaſtica fit Iudex competens laicorum quoties cumque id exigat finis ſpiritualis, & ſalus animarum.*

4 *Summus Pontifex indirectè eſt omnium etiam temporalium Dominus.*

5 *Cauſa affecta aliqua qualitate ſpirituali, puta Religionis, ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum priuatiuè, vel ſaltem cumulatiuè.*

6 *Cauſa temporalis, vel ſecularis incidenter ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum.*

7 *Iudex Eccleſiaſticus poteſt incidenter, & ſummariè, exercere iuriſdictionem ſecularem in laicos, quod non poteſt laica Poteſtas, & cur.*

8 *Iudex laicus, ſi incidat quæſtio ſpiritualis coram ſe ipſo remittere eam debet terminandam ad Iudicem Eccleſiaſticum, cui non poteſt tempus ad expediendum terminare.*

9 *Item dic ſi quæſtio verſetur circa factum ſecundum nonnullos contra multos alios Doctores.*

10 *Opinio aſſerentium, quod Poteſtas laica, licet non poſſit de cauſis Eccleſiaſticis cognoſcere principaliter, & per cognitionem ordinariam, ſeu plenariam, poſſit tamen incidenter, & per cognitionem ſummariam, ſeu de plano, ſine altiori diſcuſſione, reprobatur, & cur.*

11 *Curtellius, qui dixit Poteſtatem Eccleſiaſticam, & Pontificiam non eſſe Poteſtate laicali prioritate, & nobilitate diuerſam, reiicitur.*

12 *Omnis anima Poteſtatibus ſublimioribus ſubdita eſt, ſeruato ordine à Deo digne conſtituto, vt nempe Imperatores, & Reges Papæ obedirent, ceteri illis.*

13 *Pontifices legitime vſi ſunt in Reges, & Imperatores temporali Iuriſdictione vſque ad Imperij priuationem.*

14 *Vacante Imperio Poteſtas eſt Pontificis, & non eſt penes populum Romanum, vt aliqui ſentiunt, & cur vide ibi rationes.*

15 *Poteſtas Eccleſiaſtica, & laicalis ſunt correlatiua non in eodem ordine, ſed in diuerſo, ita vt vna ſubordinetur alteri, tanquam inferior ſuperiori.*

16 *Superioris ſolum eſt ſupplere inferiorem, & non è contra.*

17 *Poteſtas ſuperior poteſt ſe ſolum indirectè ob finem ſpiritualem*

ſpiritualem,& ſalutem animarum extendere ſe ad obiectum, ſeu ad cauſas Inferioris, & non è conuerſo.

RESpondetor ad poſitam Dobitationẽ negati-
1 uè Et ratio diſparitatis eſt.quia poteſtas laica,
vtporè in ordine inferiori, ſubordinatur poteſtati
Eccleſiaſticæ, vtporè in ordine ſoperiori, ſicuti ſub-
ordinantur temporalia, ſeu corporalia ſpiritualibus
& corpus animæ, ſcu ſpiritui. Quapropter dicitũ
2 quod poteſtas laica in ordine ad Eccleſiaſticos ſit
Iudex incapax, ſeu impoteos, vtporè ad quid ſim-
pliciter extra ſuam ſphæram; poteſtas autem Eccle-
ſiaſtica in ordine ad laicos ſit ſolum Iudex iocom-
3 petens; ſit autem competens, vel quotieſcnoque, vt
cogooſcat laicos poteſtas Eccleſiaſtica, exigit finis
ſpiritualis, & ſalus animarum, ad quam ordinantur
omoia temporalia (qua de re dixi *lib. de parlamentis
dubit. 4. ſect. 21. & dubit. 27. ſect.* 14. vt propterea ibi
4 dixerim, Poorificem eſſe dominum omnium, etiam
temporalium, ſcilicet indirectè) vel quotieſcunque
cauſa eſt merè ſpiritualis, ſeu Eccleſiaſtica, vel ſi eſt
5 temporalis, eſt etiam ex alia parte ſpiritualis, ſeo
Eccleſiaſtica; vel ſaltem afficitor aliqua qualitate
ſpirituali, quæ ſpectet ad virtutem religionis (quia
vtporè ſic ſpiritualis, ſeu Eccleſiaſtica reddita, par
eſt quod ſpectet ad poteſtatem Eccleſiaſticam pri-
uatiuè, vel ſaltem cumulatiuè ad poteſtatem laicam
6 vt infrà commodius dicetur) vel tandem quotieſ-
cunque poteſtas Eccleſiaſtica de cauſa temporali,
ſeu ſeculari cognoſcit incideoter, & ſummariè, qoia,
cùm poteſtas Eccleſiaſtica (vt ſupra dicebam) io or-
dine ad laicos ſit ſolum iudex incompeteos, non
autem incapax, ſeu impotens, non mirum, ſi poſſit
7 incidenter, & ſummariè cognoſcere de rebos tem-
poralibus, ac profanis; & ſic incidenter, & ſummariè
exercere iuriſdictionem ſecularem in laicos; quo-
modo incideorer, & ſummariè non poteſt ſimiliter
poteſtas laica cognoſcere de rebus ſpiritualibos, &
Eccleſiaſticis; atque adeò ſic incideorer, & ſumma-
riè exercere iuriſdictionem Eccleſiaſticam io cle-
ricos, cùm in ordine ad hos ſit Iudex incapax, ſeu
impotens, oon autem ſolum iocompeteos, vti
dicebam.

Atque ſic habetur *ex cap tuam, de ordin. cognit. c. decreuimus, c. quanto de iudic. cap. lator. cap cauſam quæ, qui ſilij ſint legitim.* Clement. *ſæpe de verborum ſignif.* & Clement *ſecunda in ordine ſub tit. de iud.* & docet Abb. *in cap. Eccleſia S. Mariæ, num.* 2. & ibi Decius *numer.* 46. qoos citat, & ſequitur Piaſecius *in prax. Epiſcop. par. 1. cap. 4. art. 3. num.* 16. videri etiam poterit Io. de Vanchel. *in cap. vt inquiſitionis, conel 4 de hæreticis in* 6. Martha *de iuriſdict. par. 3. cap. 16. num. 4. & ſeqq.* Angoianus *in tract. de legibus, to. 1. lib. 21. cõtr.*
a 2. *num.* 21. & 25. Mathias Beytola *in allegat. pro iuriſdict. S. Officij, ar. 7. num.* 126 *& ſeq.* Attianus *in diſcurſu Iuridico pro iuriſdict. S. Officij, art. 2. num.* 148. *& ſeq.* Morla *par. 1. tit. 1. num.* 133. Diaoa *par. 1. tract. 2. reſol.* 110. & Portocarrerus *in allegat. pro iuriſdictione S. Officij num.* 97. Quapropter Ionocentius, Abbas
8 & Buttius *in cit. c tuam, de ordin. cognit.* docene, quod
ſi incidat quæſtio ſpiritualis coram Iudice laico,
remittere illam debeat terminandam coram Iodice
Eccleſiaſtico, neque poſſit præcipere, vt infra certũ
temporis ſpatium illam expediat, vt ex multis etiam
firmat Genuenſis *in prax. cap. 77. num.* 2. Quod adeò
9 verum eſt, vt id nonnulli non omminò improba-
biliter extendant etiam, quando quæſtio verſatur
circa factum, ex eo, quod ex facto ius oriarot, vt pa-
tet ex *l. ſi ex plagis, §. in Cliuo Capitolino, ff. ad leg. Aquiliam*; ſic non poſſit dari quæſtio facti, quin ſit etiam ioris, atque, adeò ratione counexionis, etiam quæſtio facti agitanda ſit coram Iudice Eccleſiaſtico. *arg. cit. cap. quanto, de iudic.* & in ſimili notauit Bartolus *in l. ſolent. num. 13. ff. de alim. & cibar. legat.* Vide Doctores, qoos citat Meneſes *in l. 1. Cod. d. iur. & fact. ignorantia, num.* 57. Romanus *in l. Titia, num. 5. ff. ſolut. matrim.* & Fulgoſius *conſil.* 133. vide etiam quæ dicentur infra *dubit. 2. &* 3.

Contrarium tamen dixerunt Menochius *de retin. poſſeſſ. rem. 3. num.* 336. Gurierez *in Canon. qq. lib. 1. c. 34. num.* 46 Pereira *de manu Regia, cap. 7. num.* 22. Miraoete *pro Iuriſd. Regia, art. 10. & ſeq.* Barboſa *in cit. l. Titia, num. 34. &* 51. Cortellius *de Eccleſ. libertate lib. 1. quæſt.* 111. Seſſe *de inhibit. cap. 10. §. 1. num. 4. &* 5. Ramirez *de lege Regia §. 27. num. 11 & ſeqq.* & alij,
qoos refert Cacheran. *in deciſ. Pedemont.* 116. docen- 10
tes ſcilicet, qood poteſtas laica, licet non poſſit de cauſis Eccleſiaſticis cognoſcere principaliter, & per cognitionem ordinariam, ſeu plenariam, incidenter tameo, & per cognitionem ſommariam, ſeu de plano ſine altiori diſcuſſiooe de illis (exceptis purè ſpiritualibus, vt quæ ſpectãt ad Sacramẽta, & fidei articolos, de his poteſtas laica debeat potius diſcere, quàm docere, *cap. ſi imperator, d. 96*) cognoſcere poſſit, ſicuti poteſt poteſtas Eccleſiaſtica cognoſcere de cauſis ſecularibus, & profanis.

Sed minus rectè; quia ex eorum opinione (vt omittam rationes, & iura, quæ ſupra adducebam in contrarium) ſequitur prætereà abſurdum; quod ſcilicet poſſit poteſtas laica in cauſa ſummaria ſuper poſſeſſorio (ſi verbi gratia ageretur de concedenda reſtitutione ei, qui ſuo beneficio ſpoliatus fuit) incidenter, & ſummariè cognoſcere etiam de titulo beoeficij, tanquam de cauſa neceſſaria ad definiendum ſuper reſtitutione. Item incidenter, & ſummariè cognoſcere de validitate, vel nullitate cenſurarum; & ſic mandare, quod illæ à ſecularibus, & Eccleſiaſticis oon ſeruentur, quodque cedulones è portis Eccleſiæ tollantur. Item iocidenter, & ſummariè cognoſcere de quocuoque alio ſpirituali articulo incidenti in caoſa principali, de qua poteſtas laica cognoſcit in foro ſeculari. Quæ omnia (vt omittam, ſicuti dicebam, quod ſint cootra rationes & iura, quæ ſupra adducebam) ſunt abſurda. Vnde multò maius abſurdum eſt (præſertim cùm ſit etiam contra Tridentioum Concilium *ſeſſ. 25. c.* 3.) quod Cooar. *pract. qq. cap. 35. numer.* 4. Corſettus *de poteſt. Regia par. 4. num.* 8. & Senatus Pedemont. *deciſ. 30. num.* 15. & alij docent; nempe poſſe poteſtatem laicam interdicere, ſeu inhibere Epiſcopis, eorumque vicariis, ne quemquam excommunicent, oiſi prius cauſa excommunicationis oſtendatur.

Ex his ſatis patet, quàm minus rectè etiam di- 11
xerit Curtellius *de immunit. Eccleſiaſt. lib. 2. quæſt. 4.
num. 66.* quod poteſtas Eccleſiaſtica, & Pootificia
non ſit poteſtate laicali potioritate, & nobilitate
diuerſa; præſertim cũ & ipſe *cit. q. 4. n.* 42. citans Or-
tiz *de immun. par. 2. concl. 13. f.* 130. fateatur, quod ſpi-
ritualia præferantur corporibus, & rectè ex Apoſt.
13. 2. & *ad Corinth. 1. cap.* 14. 40. & ex Hieronymo,
Cypriano, Bernardo in epiſt. ad Cooradum Impe-
rat. qui hoc ipſum Apoſtoli ad Romanos eooocia-
tum explicans, ait: *Omnem animam poteſtatibus ſubli-* 12
*mioribus ſubeſſe, ſeruato ordine à Deo dignè cõſtituto, vt
nempe Imperatores, & Reges Papæ obedirent, cæteri illis.*
Et cum ipſe *num.* 73. & 76. citans Martam *de iuriſ-
dict. par. 1. cap.* 23. fateatur etiam, quod legitimè
iuxta Canones, vt *c. duo ſunt, 96. diſtinct.* Pontifices 13
vſi ſint io Reges, & Imperatores temporali iuriſ-
dictione

dictione vſque ad Imperij priuationem: & quod, cùm dicitur *in cap licet,10. & cap.ſeq. de foro compet. & Extrauag.* ſi fratrum ne ſede vacante, quod ſit
14 Pontificis, vacante Imperio, poteſtas, id non intelligatur, quod ſit (vti ſentiunt nonnulli, inter quos Modernus *de iure belli lib. 2. cap. 10. num. 11.*) penes populum Romanũ cuius Pontifex potior, ſeu principalior ciuis eſt, ſed quod ſit ipſius Pontificis, quà Pontificis, ita vt ſub hac ratione in Reges omnes habeat iuriſdictionem, etiam temporalem, ſaltem indirectè, atque adeo poſſit, ſaltem indirectè, cognoſcere, ſi de iuribus pacis fractæ inter Reges agatur; vel ſi populo fideli ex Principum bellis magnæ ſtrages ſequantur, aut immineant, vt ſi propterea Turca, vel alius Princeps noſtræ religionis hoſtis bellum in Chriſtianos moueat, ex *cap. nouit, 13. de iudic. & cap grandi de ſuppl. negl. Prelat. in 6* vel ſi de ipſorum Regum geſtis tractetur, ipſique ſe ſanctæ Sedi volentes ſubiiciant, *ex cap. per venerabilem 13. §. inſuper, qui filij ſint legitimi*; vel demum ſi adeò Principes à fidei regulis aberrent, vt ad eorum directionem parentis officij partes contra Principes, vel contra eorum ſubditos Principibus rebelles aſſumat, ex *cap. licet, 10. ad finem de foro compet.* & *ex cit. cap. per venerabilem*, ibi: Non ſolum in Eccleſiæ patrimonio (vbi plenam in temporalibus gerimus poteſtatem) verum etiam in aliis regionibus certis cauſis inſpectis, temporalem iuriſdictionem caſualiter exercemus: certæ autem illæ cauſæ ſunt omnes illæ, quæ ad ſpiritualem finem aſſequendum diriguntur, vt ſi ſcilicet de ſalute animarum, vel de vitando æternæ perditionis periculo agatur, iuxta ea quæ ſupra dicebam, & iuxta S. Th. 2. 2. q. 10. ar. 10. quem communiter ſequuntur Doctores apud Bellarminum de poteſtat. Papæ contra Barclaium in Prolegomenis, Pariſ. *de poteſt. Regia, & Papali cap. 14.* Almaynum *de poteſtat. Eccleſ. & laica, quæſt. 5. cap. 2. in fin.* & Cortellium *in Cod. ad leges Martini, fol. 402. & lib. 2. de immunitate Eccleſiaſtica citata quæſt. 4. num. 78.*

Dices ex Cortellio loco cit. *num. 79. 80. & 81.* poteſtas Eccleſiaſtica, & laicalis ſunt correlatiua, ergo par vtriuſque debet eſſe virtus, ita vt quod licet vni, liceat alteri, *l. ſed ſi plures, §. filio impuberi, ff. de vulg. & pupillari, & l. cum altum, ff. de negot. geſt.* Conſequenter ſi Pontifici limites tributi à Domino muneris egredi licet, & ſic in aliquibus caſibus extraordinariè, ſeu caſualiter munus Principis (ſi hoc ad ædificationem agat.) obire; liceat etiam ſimiliter ob eandem cauſam, & finem Principi ſeculari quoad communes ſubditos, & ſic in clericos; cùm clerici præter id, quod clerici ſunt, partes etiam Reipublicæ ſint, ac per id ſubditi, vt ait Bellarminus *lib. 10. de cleric. cap. 28.*

15 Reſpondetur: diſtinguo antecedens: poteſtas Eccleſiaſtica, & laicalis ſunt correlatiua in eodem ordine, nego: in diuerſo ordine, ita vt vna ſubordinetur alteri, tanquam inferior ſuperiori, & concedo.
16 At nego conſequentiam; quia ſuperioris ſolius eſt ſupplere inferiorem, & non è conuerſo; cùm ex di-
17 ctis poteſtas ſuperior ſolum poſſit indirectè ob finem ſpiritualem, & ſalutem animarum extendere ſe ad obiectũ, ſeu ad cauſas inferioris, & non è conuerſo; niſi ſolum in defenſionem ſuorum ſubditorum, in caſu quod ſuperior monitus non prouidet, vel in caſu quod vt moneatur, non adeſt tempus, cùm periculum ſit in mora; quia tunc eſt per modũ iuſtæ defenſionis naturalis, iuxta ea quæ dicebam *cap. 6. dubit. 10. cap. 7. dubit. 8. & cap. 9. dubit 4.* & quidquid ſit, an clerici ſint ſubditi, ſeu vaſſalli Principum ſecularium; qua de re vide *cap. 1. Dubit. 13.*

DVBITATIO II.

An, & in ordine ad quas cauſas, non poſſit, etiam laicos, cognoſcere, niſi poteſtas Eccleſiaſtica?

SECTIO I.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Recenſentur cauſæ merè Eccleſiaſticæ, vide ſupra.*
2 *Cauſæ merè Eccleſiaſticæ non cognoſcuntur ſi ſint prioris generis niſi ab Eccleſiaſtica Poteſtate priuatiuè quoad laicos.*
3 *Cauſæ poſterioris generis licet cadere poſſint in laicos, adhuc ſunt ita ſpirituales, vt merè ſpirituales ſint, cum ortum habeant ex aliquo, quod ſolum ad Eccleſiam pertinet.*
4 *Cauſæ poſterioris generis cognoſci non poſſunt niſi ab Eccleſiaſtica Poteſtate priuatiuè quoad laicam & Cur?*

RESPONDETVR, quod quoad cauſas (quales ſunt, de quibus dicebam *dubitat. 1 ſect. 1. ſuppoſ. 1* item ordinum collatio, beneficiorum electio gubernatio, & poſſeſſio, Sacramentorum adminiſtratio: item quales ſunt, hæreſis, ſimonia; excommunicatio, interdictum, feſtorum, ieiuniorum, ſimilique tranſgreſſio, &c. de quibus dicebam etiam *cit. ſect. 1. ſuppoſ. 1.*) nõ poſſit, etiam laicos cognoſcere, niſi poteſtas Eccleſiaſtica, priuatiuè quoad poteſtatem laicam; quia 2 prioris generis cauſæ ita ſunt ſpirituales, vt neque poſſint cadere in laicos: & poſterioris 3 generis cauſæ, licet cadere poſſint in laicos, adhuc ſunt ita ſpirituales, vt merè ſpirituales ſint, cùm ortum habeant ex aliquo, quod ſolum ad Eccleſiam pertinet, nempe ad fidei ſacramentum, vel ieiunij, & feſti præceptum, &c. & ſic ortum habeant ex ſolo ſpirituali, & Eccleſiaſtico fundamento 4 quapropter non mirum, ſi quoad tales cauſas etiam laicos cognoſcere non poſſint, niſi poteſtas Eccleſiaſtica priuatiuè quoad poteſtatem ſecularem; quia, vtpote merè ſpirituales, prorſus ſunt extra ſphæram poteſtatis ſecularis. Accedit, quod dicta crimina ſolum rei Eccleſiaſticæ, ſcilicet fidei & religioni aduerſantur, ergo, &c. Atque ita docent communiter Doctores, & expreſsè habetur in *cap. tua, de ordine cognit. cap. cauſam quæ, qui filij ſint legitimi cap decernimus, & cap. quamo de iudiciis.* Vide etiam, quæ dicebantur *cap. 8. dubit. 26.* & quæ dicentur *infrà dubit. 10. & cap. 14. dubit. 9.*

SECTIO.

SECTIO II.

An, ſi quis committat, non ſolum crimen hæreſis, vel ſimoniæ, &c. ſed etiam committat, quid horum ſuſpicionem cauſans, conueniendus ſit coram Iudice Eccleſiaſtico, & non laico?

SVMMARIVM.

1 *Committens crimen hæreſis, ſimoniæ, & crimen hæreſis ſuſpicionem cauſans, prout ſi contrahat binas nuptias conueniendus eſt coram Iudice Eccleſiaſtico, & non laico.*

2 *Valentia aſſerens, quod Iudex laicus poſſit cognoſcere de crimine ſortilegij etiam quando continet hæreſim arguitur.*

Pereira, & Ceuallos aſſerentes Iudicem laicum cognoſcere de crimine apoſtaſiæ à fide, ſi tractetur de quæſtione facti, refelluntur.

4 *Crimen Apoſtaſiæ non eſt ſpecie diſtinctum ab hæreſi, quia eſt ſicut & hæreſis contra fidem.*

5 *Vbi lex lex non diſtinguit, neque nos diſtinguere debemus.*

1 EX dictis ſequitur primò, quod ſi quis committat quid horum ſuſpicionem cauſans, v.g. contrahat binas nuptias, ob quod fit de hæreſi ſuſpectus, conueniendus ſit coram Iudice Eccleſiaſtico, & non laico; quia hæc crimina ſolum rei Eccleſiaſticæ, ſcilicet fidei, & religioni aduerſantur; vti ſupra dicebam, & docent Doctores, quos citat, & ſequitur Farinacius *q.8. pract. num.127. & de hæreſi q.18. §.4. num.*101. doctiſſimus Cardinalis de Lugo *tract. de fide diſput.*24 & firmat praxis. Vndè minus rectè dixit Valentia, *to.4. diſp.6. q.13. punct.*4. quod
2 poſſit Iudex laicus cognoſcere de crimine ſortilegij, etiam quando continet hæreſim. Et minus rectè etiam dixit Pereira *de manu Regia par.1. cap.72*
3 *num.*3. & Ceuallos *tract. de cognit. per viam violentiæ par.2. q.56. num.* 39. quod poſſit ſimiliter Iudex laicus cognoſcere de crimine apoſtaſiæ à fide, ſi tractetur de quæſtione facti, motus ex eo, quia huius criminis quæſtio facti non ſit magis ſpiritualis, quàm quælibet quæſtio facti, matrimonij, & ſimilium. Minus rectè etiam, inquam, dixit Pereira, & Ceuallos; tum ex dictis; tum quia crimen apo-
4 ſtaſiæ non eſt ſpecie diſtinctum ab hæreſi (vt ex communi docent Bannez *in 2.2. quæſtio. 12. artic.*1. Caiet. *ibidem quæſtio.*10. *art.*1. Caſtrus *lib.* 1. *de iuſta hæreticorum puni. cap.*6. Pegna *in direct. Inquiſit. par.* 2. *Commeat.*74. Valentia *tomo* 3. *diſp.* 1. *quæſtio.* 11. *punct.* 1. Azor. *tom.*1. *lib.*8. *cap.*11. *quæſ.*3. & Becanus *in* 2.2. *diſputat.*17. *dub.*1. & patet; quia eſt, ſicut & hæreſis contra fidem) ſed Iudex laicus non poteſt cognoſcere de hæreſi, etiamſi agatur de quæſtione facti (vt habetur ex *cap. vt Inquiſitionis, §. prohibemus de hæreticis in* 6. vbi abſolutè in cauſa hæreſis prohibetur laicis ſe ingerere, & quando lex non diſtinguit, nec nos præſertim in fauorem Eccleſiæ in fauorem cuius in dubio, teſte etiam Valenzuela *in defenſ. Monitor. Pauli V. par.*1. *numero* 43. ſem-
5 per inclinandum eſt, diſtinguere debemus; & vt docent Felinus *in cap. cum ſit, de foro compet. numero* 1. Alexander *in leg. Titia ff. ſoluto matrimon. num.*13. Decius *in cap.*2. *de iudic. numero* 14. *in fin.* Simancha *Inſtit. Cathol.*36. *in princ.* Tuſchus *tom.*4. *ver. Iudex Eccleſiaſticus, concluſ.*447. *numero* 4. Barboſa *in collect. in. tom.*3. *lib.*5. *tit.*2. *cap.*18. *num.* 9. Farinacius *loco ſupra cit.* & Sanctarellus *de hæreſi, cap.*60. *dub.*4. *num.* 22.) ergo nec cognoſcere poterit de quæſtione facti Apoſtaſiæ.

SECTIO III.

An Iudex laicus laicum in die feſto laborantem punire poſſit ſub prætextu ſuę prohibitionis, ne in tali die laboret?

SVMMARIVM.

1 *Iudex laicus non poteſt punire laicum in die feſto laborantem ſub prætextu ſuæ prohibitionis præſertim ſi ab Epiſcopo in die feſto laborandi licentiam habeat.*

2 *Affertur declaratio ſac. Congr. Concilij contra officiales Curiæ ſecularis Mutinæ.*

SEquitur ſecundò, quod Iudex laicus laicum in die feſto laborantem punire non poſſit ſub 1
prætextu ſuæ prohibitionis ne in tali die laboret, præſertim ſi ab Epiſcopo in die feſto laborandi licentiam habeat. Sic communiter Doctores, quos citat, & ſequitur Megalius *conſil.*97. *num.*2. & Homobonus *de Bonis in Exam. Eccleſ. par.*3. *tract.*15 *cap.* 7. *quæſ.*17. *reſolut.*3. & *in conſult. caſ. Conſc. volum.*1. *par.*2. *prac.*3. *reſponſ.* 32. & apud ipſos declarauit S.
Cardinalium Cõgregatio in his verbis: Cùm offi- 2
ciales Curiæ ſecularis Mutinæ prætendant, neminem poſſe in diebus feſtis vacare operibus ſeruilibus, etiam de licentia Epiſcopi, niſi ipſorum etiam licentiam obtineat, & laborantes ſine ipſorum licentia incidere in pœnas ab ipſis contra nõ obſeruantes diem feſtum ſtatutas, Epiſcopus petit, vt declaretur, ad quemnam ſpectat huiuſmodi licentiã concedere: & an ſi ipſe, præuia neceſſitatis approbatione, aliquibus illam conceſſerit, poſſint prædicti officiales eos punire? Sacra Cardinalium Concilij Tridentini interpretum Congregatio cenſuit, huiuſmodi licentiam concedendi facultatem, iuxta ſacrorum Canonum præſcriptum, ad Epiſcopos tantum pertinere, non autem ad Miniſtros ſeculares; & ſic eos, qui diebus feſtis, præuia Epiſcopi licentia, operibus ſeruilibus vacauerint, nequaquam poſſe à Iudicibus laicis quoquo modo multari, aut puniri.

SECTIO IV.

An cauſæ matrimoniales coram Iudice Eccleſiaſtico tantùm decidendæ ſint?

SVMMARIVM.

1 *Cauſæ matrimoniales etiam coram Iudice Eccleſiaſtico tantum decidendæ ſunt, quia ipſæ etiam ſunt cauſæ merè ſpirituales, ex ſola Eccleſia ortum habentes.*

2 *Amplia id procedere non ſolum ſi directè de tali cauſa matrimoniali agatur, ſed etiã ſi incidẽter.*

3 *Amplia id procedere non ſolum, ſi cauſa matrimonialis inter Coniuges agatur, ſed etiam ſi agatur inter vnum Coniugem, & eius filium, vel inter filium, & extraneum.*

4 Cauſa

4 *Cauſa agitata inter alios,quàm inter Coniuges matrimonium non lædit; præiudicat tamen Iudicio Iudicis Eccleſiaſtici; ſecus tamen eſt ſi non incidat quæſtio iuris; ſed quæſtio facti.*

5 *Solus Iudex ſecularis competens eſt in cauſa adulterij,ſi agatur de pœna ſanguinis imponenda,& quoad alias pœnas competens eſt vterque Iudex.*

6 *Iudex Eccleſiaſticus ſolus eſt competens ſi agatur de diuortio faciendo,de ſola ſeparatione ob lepram, vel de alio impedimento.*

7 *Iudex laicus oppoſita coram eo exceptione de ſufficienti cauſa diuortij debet ſuperſedere in cauſa principali v.g.in cauſa de alimentis Adulteræ Vxori præſtando,donec Iudex Eccleſiaſticus incidenter quæſtionem diremerit.*

1 SEquitur tertiò, quod cauſæ matrimooiales
coram Iudice Eccleſiaſtico tantum decidendæ
ſint,quia ipſæ etiam ſunt cauſæ merè ſpirituales,
ex ſola Eccleſia ortum habentes, vti etiam ſupra
dicebam,& habetur in *cap. multorum* 35. *quæſt.*6.*c.*
accedentibus, de exceſſibus Prælat. & cap. tua, de
procurator. vt ſi verbi gratia ſuboriatur lis.an matrimonium
fuerit validum, vel an legitimè contractum,vel
an cõiuges ſeparandi ſint ob adulteriũ,
ſæuitiam,lepram,&c.ad ſolum Iudicem Eccleſiaſticum
cognoſcere ſpectabit.Quod oon ſolum verum
2 eſt,ſidirectè de tali cauſa matrimoniali lis agitetur,
ſed etiam ſi incidenter; vt ſi ſit lis de hæreditaria
ſucceſſione coram Iudice laico & ſuboriatur quæſtio,
an verum matrimonium quis contraxerit,
vel an matrimonium, ex quo oatus eſt, verum
fuerit, quæſtio iſta ad Iudicem Eccleſiaſticum remittenda
ſit,&ab eo integrè decidenda. *cap. tuam,*
de ordin. cognit. cap.lator,qui filij ſint legitimi, & cap.
ſi Iudex laicus de ſentent. excommun. in 6 & docent
communiter Doctores ibi, Couar. *in Epit.*
de ſponſalib. cap. 3. §. 3. *numer.* 4 Albertio.
tractatu de agnoſcend.aſſert.Cathol.& hæret.quæſt. 25.
*num.*51.& Farinac. *cit. q.* 8.*num.*144.& etiam patet
ex dictis, quia adhuc eſt cauſa, ſeu quæſtio de
ſe merè, ſeu omninò ſpiritnali, & quæ ſolum ab
Eccleſia ortum habet. Vide etiam, quæ dicebam
ſupra dubitat. 1. *ſect.* 2. & quæ dicam *infra*
3 *dubitat.* 3. Itemqne noo ſolum verum eſt, ſi cauſa
matrimonialis inter coniuges agitetur(in quo conueniunt
Doctores)ſed etiam ſi agitetur inter vnum
coniugem,& eius filium,vel inter filium,& extraneum,
in quo diſſentiunt Albertin. *loco ſupra cit.*
4 & Farinacius *quæſt.*8.*n.*150.ex eo,quia cauſa agitata
inter alios,quàm inter coniuges, matrimonium
non lædit.Sed ad hoc ex dictis facilè reſpondetur,
qood,eſto,nõ præiudicet cauſæ matrimoniali,præiudicat
tamẽ iudicio illius,quod,vtpotè de re Eccleſiaſtica,&
omninò ſpirituali,Eccleſiaſticũ debet
eſſe,vt rectè dixit Couar.*cit.cap.*3.§.3.*num.*4.Quamuis
ſecus dicendum ſit,ſi non incidat quæſtio iuria
ſed quæſtio facti, v.g.ao quis natus ſit ex illo matrimonio;qnia
talis quæſtio non eſt ſpiritualis,ſed
temporalis. Sic Couar. *in Epit. de ſponſalib.cap.*8.§.
12.*num.*3.Albertin.*loco ſupra cit,*& Farinacius *cit. q.*
8.*num* 150.

Vide, quæ dicentur *infra cit. dubitat.* 3. & quæ
dicebantur *ſupra dubitat.* 1. vide etiam Decium
in conſil. 212. *numer.* 2. Vincentium de Franchis
deciſ. 312. Mirandam *de ord. Iudic. tom.* 1. *quæſtio.*
1.*art.* 5.*concl.* 6. & 7. & Martham *de iuriſdict. par.*
4. *cap.* 19 Axorium *par.* 2. *lib.* 3. *cap.*53. *quæſt.* 2.
Sanchez *de matrim. lib.* 10.*diſput.*8.Germonium *de*
ſacroſ. immunit. lib. 3. *cap.* 12. *numer.* 58.Farinacium
*in prax. crimin. par.*3.*quæſt.*99.& *par.*5.*quæſt.*
141. Couar. *loco ſupra cit. cap.* 7.§.7. Pereira
in l. ſi curatorem, ver. læſis numer. 22. Suarez de
Paz *in prax. tom.* 2. *præl.* 2. *numer.* 31. Riccium
par. 5. *collect.* 2076. Cenallos *de cognit. per viam*
violentam par. 2.*q.*8. Barboſam *de poteſt.Epiſc.par.*3.
allegat 84.*per totam.* & Io. de Heuia *in Curia Philip.*
*par.*3.§.2.*nu.*20.qui omoes tradunt,quod licet ſi de 5
adulterio agatur ad pœnam ſanguinis imponendam
cõpetens ſit ſolus Iudex ſecularis, tamen ad alias
pœnas imponendas, competens ſit vterque Iudex
ſecularis ſcilicet, & Eccleſiaſticus; & ſic cauſa ſit
mixti fori; vt detur locus præuentioni:& ſi aga- 6
tur ad diuortium faciendum, quin ad ſolam
coniugum ſeparationem ad tempus inducendam
(vt propter lepram,vel quid aliud impedimentum,
&c.)competens ſit ſolus Iudex Eccleſiaſticus;quidquid
in contrarium dixerit Rupellanus Forenſ. *inſtit.Galliæ lib.*1.*cap.*15

Ex quibus rectè deducit Sanchez *n.*17.quod mota 7
lite de alimentis adulteræ præſtandis à viro ſeparatæ
coram Iudice ſeculari,& viro excipiente de ſufficienti
cauſa diuortii,debeat Iudex ſecularis lite ſuperſedere,
donec Eccleſiaſticus diuortij quæſtionem
diremerit. Cæterum, quamuis ſi de diuortio
agatur coram Iudice Eccleſiaſtico, quæſtio alimentorum,
& dotis amittendæ, vtpotè ei acceſſoriæ,
ſpectent ad eundem Iudicem Eccleſiaſticum;tamen
ſi de ipſis vertatur cauſa principalis,
ea tanquam quid temporale, ſpectabit ad Iudicem
ſecularem.

DVBITATIO III.

An, & in ordine ad quas cauſas, poſſit etiam laicos,cognoſcere poteſtas Eccleſiaſtica,cumulatiuè ad poteſtatem laicam?

SVMMARIVM.

1 *Recenſentur cauſæ, quas Poteſtas Eccleſiaſtica poteſt cumulatiuè ad laicam Poteſtatem cognoſcere, & quæ ſint vide ibi, & cur id ſit.*

2 *In cauſis recenſitis ſi quæſtio ſit Iuris,& non facti, cognitio cauſæ ſpectat ſolum ad Iudicem Eccleſiaſticum.*

3 *Solius Iudicis Eccleſiaſtici proprium eſt munus inter lepram,& lepram,peccatum,& non peccatũ diſcernere, quandoquidem iuſtitia dictorũ actuum debet propter annexam ſpiritualitatem,ſecundum ius canonicum examinari.*

4 *Solus Iudex Eccleſiaſticus cognoſcit de ſpõſaliorum valore.*

5 *Item ſolus cognoſcit de valore matrimonij.*

6 *Item ſolus cognoſcit de crimine periurij, ac vinculo iuramenti.*

7 *Item ſolus cognoſcit de crimine vſuræ.*

8 *Petenti hæreditatem ſi obiiciatur ex illegitimo Thoro natum eſſe, quæſtio hæc ad Iudicem Eccleſiaſticum tranſmittenda eſt.*

9 *Pendente cauſa natalium coram Iudice Eccleſiaſtico,non poteſt Iudex ſecularis procedere in cauſa principali hæreditatis.*

10 *Spiritualis quæſtio ſi incidat coram Iudice ſeculari,*

ſuperſedendum eſt in cauſa principali, donec incidens terminetur à Iudice Eccleſiaſtico.

11 *Exceptio peremptoria, quæ ſaæpte natura examinanda eſt coram alio Iudice operatur effectum dilatorium cauſæ principalis.*

12 *Iudex Eccleſiaſticus ſub pœna excommunicationis pr cipere poteſt Iudici ſecalari, quod ſuperſedeat in executione contractus, donec decidatur an ille ſit vſurarias.*

13 *Iudex Eccleſiaſticus, ad quem cauſa ſpiritualis remittitur, poteſt opponere exceptionem, & præfigere terminum peremptorium, intra qaem fiat probatio; non tamen poteſt è conuerſo Iudex ſecalaris.*

14 *Iudex ſecularis ſuper incideate quaeſtione vſurarum, ſi ea ſit iuris, non poteſt cognoſcere, & ſi cognoſcat, ab Eccleſiaſtico poteſt inhiberi.*

15 *Iadex ſecularis cognoſcere poteſt de vſuris, ſi alicabi forma aliqua contrahendi velati vſuraria damnata ſit.*

16 *Iudex laicus ſi quaſtio ſit facti in cauſis alioquia ſpiritaalibus poteſt cogaoſcere.*

17 *Iadex laicus, ſi conſtet matrimonium eſſe clandeſtinè contractam, & ſic, nullias valoris poteſt ia ſao foro laicali punire contrahentes, Iudex tamen Eccleſiaſticus, ſi dubitetur an illad ſit irritum, debet teſtes recipere.*

18 *Iadex laicus poteſt aliqaando cognoſcere, & definire de iuramenti valore.*

19 *Iuramentã aliquando quoad ſuum valorẽ pendet ſaltẽ indirectè ex iuris ciuilis diſpoſitione.*

20 *Lex ciailis poteſt aliquando ob bonum publicum impedire qaominus contractus Reipublica perniciosus impleri debcat.*

1 RESPONDETVR, quod quoad cauſas (quales ſunt crimen ſponſaliorum violationis, periurij, vſuræ, blaſphemiæ, Sodomiæ, inceſtus, adulterij, ſtupri, concubinatus, ſacrilegij, vt furti in Eccleſia, percuſſionis clerici, &c. ſortilegij, &c de quibus dicebam *dubit.* 1 *ſect.* 1 *ſuppoſ.* 2. poſſit, etiam laicus, cognoſcere poteſtas Eccleſiaſtica, cumulatiuè tamen ad poteſtatem laicam; quia talis generis cauſæ ita ſunt ſpirituales, ſeu Eccleſiaſticæ, vt ſimul etiam ſint temporales, ſeu ſeculares, & è contra, quandoquidem ortum habent non ſolùm ex fundamento Eccleſiaſtico, ſed etiam ex fundamento ciuili, & naturali; v. g furtum in Eccleſia, percoſſio clerici, copula cum conſanguinea, &c vt ſunt contra iuſtitiam, vel temperantiam, ſunt contra legem ciuilem, & naturalem, & ſic prohibentur à lege ciuili, & naturali; vt autem ſunt contra religionem (& ſic ſacrilegium, & inceſtus) ſunt contra legem Canonicam, ſeu Eccleſiaſticam. & ſic prohibentur à lege Canonica, ſeu Eccleſiaſtica: quapropter non mirum, ſi cognoſci, & decidi poſſint inter laicos etiam à Iudice Eccleſiaſtico, & laico, ab eo ſcilicet, qui præuenerit; vnde cauſæ mixti fori dicuntur. Sic ex communi Farinacius *q.* 8. *num.* 128. & Bobadilla *polit. lib.* 2. *cap* 17. *per totum.* Vide etiam Sacram Congregationem Epiſcop quæ die 16. Ianuar. 1615. declarauit, quod præuentione Epiſcopi atenta, in delicto laici contra clericum, ad Epiſcopum cauſa ſpectet.

2 Aduerte tamen hic, quod quoad dictas cauſas, ſi quæſtio ſit iuris (v.g. vtrum ſponſalia, vel matrimonium ſit validum, an inualidum; vtrum iuramentum ſit licitum, vel obligatorium, an illicitum, vel inobligatorium; vtrum actio ſit licita vel ſuperſtitioſa; vtrum contractus ſit licitus, an vſurarius, &c.) ſpectet de ea cognoſcere ſolum ad Iudicem Eccleſiaſticum; cùm eius ſolius proprium ſit inuos inter lepram, & lepram, peccatum, & non peccatum diſcernere; quandoquidem iuſtitia, vel valor dictorum actuum propter annexam ſpiritualitatem, & errandi periculum debet ſecundum ius Canonicum, & diuinum examinari. 3 Atque ita de ſponſaliorum valore docet Abbas *in cap. ex literis.* 2. *num.* 4. *de ſponſalibus*, 4 & Doctores communiter, quos citat, & ſequitur Sanchez *de matrim. diſp.* 29. *num.* 9. Item de 5 valore matrimonij docent ijdem Doctores communiter, quos citat, & ſequitur idem Sanchez *lib.* 3. *diſp.* 54. Item de crimine periurij, ac vin- 6 culo iuramenti docet ex communi Felin. *cap.* 2. *num.* 28. *de ſponſalib.* Gaill. *lib.* 1. *obſeruat* 38. *num.* 5. & Abb. *in cap. cùm ſit, num.* 21. *& in cap. cum contingat, num.* 15 *de iureiur.* vbi ait, quod, cùm ex rationum & opinionum conflictu redditur ſaltem probabile dubium de valore iuramenti, non poſſit Iudex ſecularis cognoſcere, ſed debeat ad Iudicem Eccleſiaſticum referre. Item de vſuræ 7 crimine (quidquid in contrarium ſentiant Tannerus *in* 2.2. *diſp.* 4. *q.* 4 *dub.* 1 *num.* 55. Salas *in tract. de empt. dub.* 45. *num* 1. & 2. Sà *ver. vſura. n.* 15. Rodericus *de ann. reddit lib.* 3 *q.* 3. *num* 122. Cutrellius *de Eccleſ. Libert. lib.* 2 *q.* 78. & Ioannes de Heuia *in Labyrin. commer. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 37. & *in Curia Philippica par.* 3 *§.* 9. *num.* 27.) docent. Abb. *in cit. cap. cum ſit, num* 17. Mol. *to.* 2. *diſp.* 333. Silu. *ver. vſura*, *q. in princip.* Turrecremata *in cap. quid dicam, num.* 5. *ver. ad tertium* 14. *q.* 4 Scaccia *in tract. de commer.* § 8. *gl.* 5. *num* 81. Tuſchus *to* 8. §. *vſura. concl* 357. *num.* 19. Reginaldus *in prax. tom* 2. *lib.* 23. *cap* 9. *ſect.* 1. *num.* 93 *in fin.* Laymao. *lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 2. *num.* 8. & 9. Azor. *par* 2. *lib.* 3. *cap.* 53. *q.* 2. Raguccius *in Lucerna Parochorum tit. de reſtitut. q.* 219. Michael de Palacio *lib.* 4. *contract. cap. vlt.* Salonius *in* 2. 2. *tom.* 2. *q* 78. *artic.* 3. *contr. vlt.* Bonacina *de contract. diſp.* 3. *quæſtion.* 3. *punct. vlt. num.* 3. Diana *par.* 2. *reſol.* 77. & Martha *de iuriſd. part.* 1. *c.* 7. & Clar. §. *fin. quæſt.* 57. *num.* 2. vbi inquit, quod ex communi ſententia Legiſtarum, & Canoniſtarum, ſi vertitur quæſtio iuris ſuper vſura, cognitio, ſpectet ad Iudicem Eccleſiaſticum, neque poſſit Iudex ſecularis in ea vllo modo ſe intromittere; quamuis ſubdat in fine, quod ſi quæſtio vſurarum non principaliter in iudicium veniat, per modum exceptionis contra actorem, tunc poſſit, & ſoleat Iudex ſecularis cognoſcere, tametſi quæſtio iuris ſit; ſed minus rectè; quia ſiue quæſtio in iudicium veniat principaliter, ſiue incidenter, ſemper militat eadem ratio, vt *dub.* 1. *ſect.* & *dub.* 2. dicebam, & habetur ex *cap. tuam, de ordine cognit.* 8 & *cap. lator, qui filij ſint legitimi, ibi; Si petenti hæreditatem objiciatur ex illegitimo thoro natum eſſe, quæſtio hæc ad Iudicem Eccleſiaſticum tranſmittenda eſt.* Quapropter ex communi Coraſius Miſcellan lib. 2. cap. 5. docet, quod pendente cauſa natalium coram Iudice Eccleſiaſtico, non poſſit 9 Iudex ſecularis procedere in cauſa principali hæreditatis; & Abb *in cit. cap. Lator. n.* 3. & 5. ait, quod in vniuerſum, ſi ſpiritualis quæſtio incidit coram 10 Iudice ſeculari, ſuperſedendum ſit in cauſa principali, donec incidens terminetur à Iudice Eccleſiaſtico, & poſtea cauſa remittenda ſit ad

Iudicem

12 Iudicem ſecularem, qui eam inchoauerat; & *in cit.*
cap. ſuam, num. 4 docet, quod exceptio peremptoria,
quæ ſuapte natura examinanda eſt coram alio
Iudice, operetur effectum dilatorium cauſæ principalis;
quia differt, & ſuſpendit iuriſdictionem Iudicis
cauſæ principalis, donec ſuper peremptorio
fuerit iudicatum.

Quin immò Alexander *in l.4.§.condemnatum, nu.*
12 *17.ff.de re iudicata*, & Gutierez *de iuram. confirm. par*
1.cap.2.num.11.& ſeqq. addont; quod in tali caſu
(ſicut & in omni alio ſimili) poſſit Iudex Eccleſiaſticus
ſub pœna excommunicationis præcipere
Iudici ſeculari, quod ſuperſedeat executionem contractus,
donec decidatur, an ille ſit vſurarius, &
Iudex ſecularis teneatur ei obedire, & ſuper ſedere
in executione; quia cùm exceptio hæc ſit præiudicialis
executioni, non debet ſuper ea amplius
procedi, alioquin iudicium Eccleſiaſticum redderetur
illuſorium; quamuis contrarium dixerint Angelus,
Imola, & Ripa *in cit. legib.* 4. Rodericus Suarez
in leg. poſt rem iudicatam, ver. circa Iudicem, num.
15.& ſeqq.ff.de re iudic. Barbatius *volum. 2. conſil. 45.*
numero 10. & Ceuallos *in tractatu de cognit. per viam*
violent. par. 1. quæſtio. 96. numero 12. quorum opinio
(vt rectè notauit Martha *de iuriſdict. par. 2. cap. 45.*
numero 15. *&* 30.) reprobanda ſaltem eſt in caſu,
quod Iudex Eccleſiaſticus præuenerit in cognitione
vſuræ illius contractus.

13 Et Doctores (quos citat, & ſequitur Barboſa *in*
Collectan. tom. 2. lib. 4. tit. 17. cap. 5. numero 4. & 5.) adducunt,
quod poſſit Iudex Eccleſiaſticus, ad quem
cauſa ſpiritualis remittitur, apponere exceptionem
& præfigere terminum peremptorium, intra quem
fiat probatio; non tamen poſſit è conuerſo Iudex
ſecularis, qui verbi gratia de cauſa principali hæreditatis
cognoſcit, præfigere partibus terminum,
intra quem cauſa incidens ſpiritualis terminetur
coram Iudice Eccleſiaſtico, ad quem remittit; quia
Iudici Eccleſiaſtico, qui in ſpiritualibus ſuperior
eſt, legem imponere non poteſt.

14 Dicendum itaque eſt, quod ſuper incidente
quæſtione vſurarum, ſi ea ſit iuris, non poſſit Iudex
ſecularis cognoſcere, & ſi cognoſcat, ab Eccleſiaſtico
poſſit inhiberi. Vide Doctores ſupra citatos,
& præcipuè Maltham *in citat. cap. 7. & cap. 4. num.*
75. Vide etiam, quæ dicebam *Dubitat. præcedenti in*
fine.

15 Illud tamen interim fateor, quod ſi alicubi forma
aliqua contrahendi, veluti vſuraria (vt in cenſibus,
cambiis, &c.) ob bonum publicum, vel ob cauſam
aliam rationabilem decreto ciuili damnata
ſit, tunc Iudex ſecularis cognoſcere poſſit, vtrum
cenſus in forma illa damnata ſit contractus; & ſic
vtrum reſcindendus, nec ne; quia in tali caſu non
de alieno, ſed de proprio iure iudicat, & plerumque
non de iure, ſed de facto iudicium fert.

16 Si verò quæſtio ſit facti (verbi gratia vtrum reipſa
interceſſerint ſponſalia, matrimonium, iuramentum,
contractus vſurarius, &c.) ſpectat etiam ad
Iudicem laicum in foro ſuo inter laicos cognoſcere,
& tanquam confeſſum, vel per teſtes ab ipſo examinatos
conuictum ad ſponſaliorum; matrimonij, &
iuramenti obſeruationem, vel ad vſuræ reſtitutionem
compellere, eundemque tanquam ſponſaliorum,
matrimonij, & iuramenti violatorem, vel vſurarium
punire; vt poſt Bart. *in l. Titia* tenent omnes
communiter Doctores, *ff. ſolut. matrimon.* Barboſ. *nu.*
12. & ſeqq. & poſt Aocharan. Barbat. & Couarr.
fundat Vincent. de Franch. *deciſ.* 36. Simanc. *de Catbol. Inſtit. tit. 40. de matrim.* Fontanella *clauſ. 4. gloſ.*
12. *p. r. 2. n.* 17. Gutierez *de iurament. par. 1. c. 2. n.* 35
& ad quæſt. Maſtrill. *dec.* 113. Otetus *q. 50. lib.* 1. &
& Roman. *conſ. 7. n. 37. & ſeqq.* Quamuis, ſi de ſponſalibus
mota quæſtione, opponatur, ea valida non
fuiſſe, vel reſcindendi legitimam cauſam adeſſe, 17
tunc (quia eſt quæſtio iuris) cognoſcere ſolum poſſit,
& debeat Iudex Eccleſiaſticus, vt ſupra dicebam.
Similiter ſi conſtet, matrimonium eſſe clandeſtinè
contractum, & ſic nullius valoris, Iudex laicus etiam
clam, & illegitimè contrahentes poſſit in ſuo
foro laicali punire, quamuis ſi dubitetur, an illud
ſit irritum, v.g. clandeſtinè contractum, Iudex Eccleſiaſticus
ob eandem rationem (quia ſcilicet etiam
eſt quæſtio iuris) debet teſtes recipere, & iudicare.
Vide Sanch. *de matr. lib. 3. diſp. 54. concl.* 2. Idèq;
denique dicas de ſimilibus aliis quotieſcumque de
eorum valore, vel iuſtitia tractatur, quamuis de
iuramenti valore poſſit aliquando etiam Iudex laicus 18
cognoſcere, & definire; ex eo, quod aliquando
iuramentum quoad ſuum valorem pendeat (ſaltem
indirectè) ex iuris ciuilis diſpoſitione, cùm
aliquando lex ciuilis poſſit ob bonum publicum
impedire, quominus contractus Reipublicæ perniciosus
(etiam interpoſito iuramento) impleri debeat:
& ſic non mirum, ſi tunc ad Iudicem laicum 18
ſpectet de valore iuramenti cognoſcere; cùm ad
Iudicem laicum, verum legiſlator ciuilis id intenderit,
ſpectet conſiderare. Vide quæ dicebam *lib. de*
de parlamentis dub. 4. ſect. 27. per totam.

DVBITATIO IV.

An, & quid dicendum ſit de petitorio, & poſſeſſorio quoad res Eccleſiaſticas vbi multa de Decimis?

SVMMARIVM.

1 *Ad Iudicem Eccleſiaſticum ſpectat quæſtio de petitorio, & proprietate rerum Eccleſiaſticarum: vide quæ ſint hæ cauſæ.*
2 *Ad Iudicem laicum in ſententia nonnullorum Doctorum ſpectat quæſtio de poſſeſſorio rerum Eccleſiaſticarum.*
3 *Proprietas nihil commune habet cum poſſeſſione.*
4 *Poſſeſſio eſt magis facti quam Iuris.*
5 *Quod Iudex laicus non poſſit cognoſcere in cauſa poſſeſſorij rei ſpiritualis eſt opinio tuta, & tenenda in praxi.*
6 *In caſu Violentiæ Iudex laicus poteſt cognoſcere cauſam poſſeſſorij rei Eccleſiaſticæ, ſi non ſit aditus ad ſuperiorem Eccleſiaſticum.*
7 *Conſiliarij in Regno Hiſpaniarum de poſſeſſorio recuperandæ vel retinendæ poſſeſſionis cauſas non admittunt.*
8 *Rei mera occupatio, & detentio, licet in facto conſiſtat, tamen poſſeſſio iuſta non eſt ſine iure, cum ſit ius inſiſtendi, ſeu detinendi rem.*
9 *Poſſeſſio Rei ſpiritualis, eſt etiam ſpiritualis, cum ſequatur naturam proprietatis.*
10 *Laicus ſicut non eſt capax proprietatis rei ſpiritualis, ita etiam non eſt capax poſſeſſionis iuris ſpiritualis.*
11 *Poſſeſſio licet ſit in apprehenſione, cauſa tamen apprehendendi ad ius, & titulum pertinet.*
12 *Cauſæ proprietatis circa ſpiritualia ſpectat ſolum ad Iudicem Eccleſiaſticum, ita etiam cauſa poſſeſſionis circa eadem ſpectat ad eundem.*

5 *Beneficium Eccleſiaſticum nunquam ſine Canonica inſtitutione, obtineri poteſt.*

14 *Simonia, vt non committatur in Beneficiis ad redimendam vexationem per pecuniam, neceſſe eſt, vt quis habeat titulum, & poſſeſſionem copulatiue.*

15 *Illa opinio in dubio amplectenda eſt, quæ magis fauet Eccleſiæ*

16 *Opinio communis non attendenda, quando opinio contraria fauet Eccleſiæ.*

17 *Immunitas, & Exemptio Eccleſiaſtica ſimpliciter in fauorem Eccleſiæ ſemper ampliari, & non reſtringi debet.*

18 *In dubio Iuriſdictionis Eccleſiaſticæ conſulendus eſt Papa.*

19 *In dubio Iuriſdictionis inter Iudicem Eccleſiaſticum, & ſecularem, cognitio ſpectat ad Eccleſiaſticum.*

20 *Iudex laicus ſi habeat pro ſua Iuriſdictione opinionem probabilem, & tamen declaretur excommunicatus ab Epiſcopo non tamen eſt excommunicatus.*

21 *Qui probabiliter operatur, prudenter, & non temere operatur, & conſequenter non peccat, neque excommunicationem contrahit, quæ neceſſario ſupponit peccatum mortale.*

22 *Pœna debet eſſe commenſurata culpa.*

23 *Excommunicatio maior eſt grauiſſima pœna, gladius ſcilicet ſpiritualis, & neruus Eccleſiaſticæ diſciplinæ.*

24 *Proprietas nihil commune habet cum poſſeſſione quoad acquiſitionem, ſecus eſt, quoad cognitionem iudicialem.*

25 *Cauſa proprietatis, & cauſa poſſeſſionis ſunt inter ſe connexæ, vt diuidi non debeant.*

26 *In dubio, ſeu pari cauſa melior eſt conditio poſſidentis.*

27 *Textus in cap. fin. de Iudiciis non loquitur de dignitate, & iuriſdictione Eccleſiaſtica; ſed de ſeculari & inter laicos tantum.*

28 *Praxis & conſuetudo nonnullorum Regnorum admittenda eſt, ſi in priuilegio ſedis Apoſtolicæ fundetur, modo non ſit reuocatum, vt videtur.*

29 *Quæſtio rerum Eccleſiaſticarum ſi non ſit de iure poſſidẽdi ſeu de poſſeſſione iuridica, ſed de ſolo facto laici turbantis Clericum è poſſeſſione Beneficij vel iuris decimarum eſt mixti fori; vide ibi alias cauſas mixti fori.*

30 *Clericus legitime poſitus in poſſeſſione à Iudice laico contra laicum, poteſt recurrere ad Iudicem laicum, vt manuteneatur, etiamſi Iudex Eccleſiaſticus velit Clericum à poſſeſſione eiicere, dummodo non faciat à iudice laico inhiberi Iudici Eccleſiaſtico.*

31 *In iudicio de proprietate ſi exceptiones ſint Iuris cognitio ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum.*

32 *Doctrina Couarruuiæ requitur, & Cur.*

33 *Iudex laicus ſimul cum Iudice Eccleſiaſtico non poteſt cognoſcere de Decimis, neque per modum compromiſſi.*

34 *Quæſtio ſi ſit facti, verbi gratia de pretio ſoluendo, cum contractus ſit mere politi-*

35 *ticus, ſpectat etiam ad Iudicem laicum. Vide quomodo, & quando cum reſponſione ad obiecta.*

36 *Decimæ ſunt in duplici differentia, aliæ enim ſunt clericales, de quibus loquitur Auctor, & aliæ laicales de quibus cognoſcit*

37 *Iudex laicus. Vide quæ ſint, & quomodo conceſſa laicis à ſummo Pontifice.*

38 *Decimæ ſi titulo gratuito conceſſæ ſint, earum cognitio ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum, quia feudum ipſum adhuc oritur ex iure Decimarum; quod eſt Eccleſiaſticum.*

39 *De feudo cognoſcere ſpectat, ad Dominum feudi.*

40 *Laicis quamuis conceſſum ſit ius decimarum non tamen cenſetur conceſſum ius decimas inde andi.*

41 *Iudex Eccleſiaſticus etiam in caſu quo decimæ ſint laicales poteſt de ipſis cognoſcere, & cauſas definire, ita vt cauſa ſit mixti fori.*

42 *Qualibet Conſuetudo in contrarium damnatur.*

43 *Conſuetudo etiam, quod orta quæſtione inter laicum, & Clericum, ſi decimæ ſint laicales, an clericales, Iudex laicus cognoſcat de poſſeſſione, damnatur, & Cur.*

44 *Laici non poſſunt Decimas poſſidere, neque poſſunt eas praſcribere, niſi titulum, ſeu conceſſionem exhibeant, vel ſaltem conſtantem famam de conceſſione ſibi factam, demonſtrent.*

45 *Poſſeſſio immemorabilis inducit præſumptionem tituli, ſeu conceſſionis, & priuilegij, ſi is, qui allegat eam, ſit capax poſſeſſionis.*

RESPONDETVR, Et dico primò ex iis, quæ dicebantur *dubit. præcedenti*, ſi quoad res Eccleſiaſticas (vt beneficium, ius decimarum, ius patronatus; matrimonium, &c.) quæſtio ſit de petitorio, ſeu, de proprietate (v. g. an tibi ius beneficij, ius decimarum, ius patronatus, ius eligendi, ius ſepulturæ, & ſimilium competat; vel an Caia ſit tua legitima vxor, vel legitimè collatum tibi beneficium, &c.) cognitio ſpectet ad Iudicem Eccleſiaſticum; & conſtat etiam ex *cap. 2. & 3. de iudic. & ex cap. cauſam, 2. qui filij ſint legitimi.* 1

Dico ſecundò: ſin autem quæſtio ſit de poſſeſſorio, ſeu de poſſeſſione; quamuis Archid. *in cap. 1. de reſtit. ſpoliator.* Selua *par. 1. de beneficiis, q. 7. num. 12.* Gregor. Tholoſ. *de benefic. cap. 40. num. ſu.* Turreblãca de Magia *lib. 3. cap. 16. num. 2.* Garſias *de Nobil. gl. 9. num. 48.* Aoendanus *de exequ. mand. p. 1. cap. 1. num. 32.* Valaſcus *conſil. 93. nu. 3.* Cabedus *p. 2. deciſ. 71. num. 3.* Gail. *lib. 1. obſeruat. 28. num. 2.* Myoſinget. *cent. 2. obſeru. 67.* Guido Papa *deciſ. 85. num. 2.* Theſaurus *deciſ. 82.* Afflictos *deciſ. 24.* Igneus *in l. neceſſarios, § non aliàs ff. ad S.C. Syllan. num. 466. & ſequent.* Seſſe *de inhibit. cap. 8. §. 3. num. 16 & 17.* Ceuallos *tract. de cognit. per viam violent. par. 2. q. 65.* Cutiellios *de immun. Eccleſ. lib. 2. q. 16. num. 16 q. 57. & 67.* Bobadilla *in Polit. to. 1. lib. 2. cap. 17. num. 155.* Pelaez *tract. de maior. par. 3. q. 11. num. 11.* Mendez à Caſtro *in prax. Eccleſ. Luſit. lib. 2. cap. 4. num. 14.* & alii, quos refert Couar. *in pract. qq. cap. 35.* exiſtiment, laicum iudicem etiam in cauſa poſſeſſionis rei ſpiritualis (verbi gratia beneficij) adipiſcendæ, retinendæ, vel recuperandæ competentem eſſe, ex eo, quod, vt ait gl. *in cap. literas de iuramento calumniæ, & in cap. cum dilectus de elect.* poſſeſſio beneficij, & cuiuſcunque alterius rei ſpiritualis, nõ ſpiritualis, ſed temporalis, & profana ſit; cùm nõ in iure, ſed in mero facto conſiſtat. Quapropter *in l. naturaliter, § 1. ff. de acquirenda poſſeſſione,* 2

dicitur,

Digitized by Google

dicitur, *quod proprietas nihil commune habeat cum*
poſſeſſione: tum quia *in cap. cum noſtris, de conceſſ.*
præbend. expreſſe, dicitur, quod poſſeſſio ſit ma-
gis facti, quàm iuris; & ex alio capite *in cap. de-*
cernimus de ſentent. excommun. in 6. habetur, quod
de facto cognoſcat etiam Iudex laicus; tum quia
idem innuere videntur *cap. vlt. de iudic. & cap.*
petimus eodem tit. tum tandem quia ita habet
praxis, & conſuetudo nonnullorum Regno-
rum.

Nihilominus ex dictis cum Rota Romana co-
5 ram Penna die 1. Decembris 1595. Peſantio *tract.*
de immunit. Eccleſ. *diſp.* 15. Azorio *to.* 1. *lib.* 5. *cap.*
14. *quæſt.* 1. Baldello *to.* 1. *lib.* 5. *diſp.* 39. *num.* 1. Gu-
tierez *can.* 99. *lib.* 1. *cap.* 34. *num.* 26. Valboa *in cap.*
6 *decernimus, de iudic. num.* 95. (qui tamen cum
nonnullis aliis ſententiam oppoſitam admittit in
caſu de violentia; ſed adhuc minus rectè, niſi
in dicto caſu ſit difficilis aditus ad Superiorem
Eccleſiaſticum, vel ſit periculum in mora, iuxta
ea, quæ dicebantur *lib. de parlamentis dubit.* 4. *ſect.*
19. *ſubſect.* 1. *& ſeqq. vſque ad* 9. *& dubit.* 23 *ſect.* 2)
Iacobo Sahagun. de Villa-ſante *in cit cap. decer-*
nimus, num. 184. (vbi ſubdit, quod in Regno
7 Hiſpaniarum de poſſeſſorio recuperandæ, vel reti-
nendæ poſſeſſionis in beneficiis Conſiliarij cauſas
non admittant) Martha *de iuriſdict. par.* 4. *centur.* 1.
caſ. 34 Mar. Antonio *lib.* 1. *reſol.* 91. Garſia *de beneſ.*
par. 1. *cap.* 2. *num.* 50. Diana *par.* 5. *tract.* 1. *reſol.*
23. & aliis (quos citat, & ſequitur Moneta *de*
decimis cap. 8. *q.* 1. *num.* 10. *&* 11. & Barboſa *in*
collect. to. 1. *lib.* 3. *tit.* 30. *cap.* 25. *num.* 3.) contra-
8 rium dicendum eſt, quia, quamuis rei mera occu-
patio, & detentio in facto conſiſtat, tamen poſſeſ-
ſio iuſta non eſt ſine iure, cùm ſit ius inſiſtendi,
ſeu detinendi rem; ſicuti docet gl. communiter
recepta *in l.* 1. *ff. de acquir. vel amittenda rer. poſ-*
ſeſſione, & Abbas *in cit. cap. literas, num.* 6. *&*
6 *ſeqq.* & ſic poſſeſſio rei ſpiritualis eſt etiam ſpiri-
tualis, cùm ſequatur naturam proprietatis. Qua-
propter ſicut laicus non eſt capax proprietatis
rei ſpiritualis; ita etiam non eſt capax poſſeſſionis
10 iuris ſpiritualis. Quod etiam habetur expreſsè in
cap. cauſam de præſcript. & ſuadet ratio; quia licet
11 poſſeſſio ſit in apprehenſione, cauſa tamen appre-
hendendi ad ius, & titulum pertinet; & Iudex
laicus ex alio capite iuris directè incapax eſt, quin
neque de facto cognoſcit, niſi exiſtente ſubiecto,
& cùm ſubiectum deficiat, cognoſcere non poteſt,
tum quia ſicut cauſa proprietatis circa ſpiritualia
ſpectat ſolum ad Iudicem Eccleſiaſticum; ita
12 etiam cauſa poſſeſſionis circa eadem ſpectat ad
eundem, vt colligitur ex *cap.* 1. *& Clement. vn.*
de ſequeſtrat. poſſeſſion. & fructuum; & Clement.
diſpendioſam de iudiciis; quod præcipuè verum eſt,
ſi loquamur de beneficiis, & decimis ſpiritualibus,
ſeu clericalibus, quæ à laicis poſſideri non poſ-
ſunt. *cit. cap. cauſam de præſcrip.* Quapropter
cùm beneficiorum, & ſpiritualium decimarum
cauſa poſſeſſoria neceſſariò inter clericos, vel ſal-
tem contra clericum agitetur, conſequens eſt,
quod de ea cognoſcere ſolum poſſit Iudex Eccle-
ſiaſticus, non ſolum propter qualitatem cauſæ,
quæ eſt ſpiritualis (vt ſupra dicebam) ſed etiam
propter qualitatem Rei conuenti, qui eſt exem-
ptus à iuriſdictione laicali; adeò, quod licet
temporalis quæſtio, non temporalis eſſet, ad-
huc hæc temporalitas coram Rei iudice, qui
Eccleſiaſticus eſt, agitari debeat; cùm omnes
& quæcumque cauſæ clericorum ad Iudicem
Eccleſiaſticum tranſlatæ fuerint ex Authent. *ſta-*
tuimus, Cod. de Epiſc. & Cler. & cap. 2. *de iudic.*

Confirmatur, quia, cùm beneficium Eccle-
ſiaſticum nunquàm ſine Canonica inſtitutione 13
obtineri poſſit. *cap. ex frequentibus de inſt. &*
cap. 1. *de eo, qui mittitur in poſſeſſionem in* 6. (adeo
vt agens interdicto, *vnde vi,* titulo docere debeat,
vt docent Doctores *in cap. in literis de reſtit. ſpo-*
liat.) ſequitur, quod cauſa poſſeſſoria be-
neficij ſit Eccleſiaſtica, & ſpiritualis; vt etiam
colligitur ex *Clem.* 1. *de cauſa poſſeſſ. & propr.* vbi
cauſam beneficialem, ſiue de poſſeſſione, ſiue de
proprietate agatur, ſpiritualem Pontifex declarat;
quapropter, ne conſuetudine quidem, vt laicus
ſpiritualitatis incapax de eâ cognoſcat, intro-
duci poſſe, dixit Peſantius *cit. diſp.* 15. *de im-*
mun. Azor. *cit q.* 1. probatque fusè Martha
de iuriſd. par. 4. *caſ.* 38. & Carol. de Graſſ.
eff. 1. *num.* 372. *& ſeqq*: vt nec tolerantia Pon-
tificis proficiat, cùm ſimiles abuſus quotannis in
Bulla Cœnæ damnet, & improbet.

Confirmatur ſecundò, quia ad redimendam in
beneficio vexationem per pecuniam, vt ex pecu- 14
nia Simonia non committatur, titulum, & poſ-
ſeſſionem quis habeat, neceſſe eſt. *cap. dilectus.* 1.
de ſimonia; adeò quod ſi titulum habeat, poſſeſ-
ſionem tamen litigioſam pecunia redimat, ſimo-
niam committat; vt docet *gl.* 1. *in cap. decimas.*
3. 16. *q.* 7. Abb. *num.* 8. & Ananias *in dict. cap.*
dilectus; ergo cauſa poſſeſſoria beneficij Eccle-
ſiaſtica, & ſpiritualis eſt; cùm ſimonia non com-
mittatur, niſi in ſpiritualibus, & illis annexis.
cap. qui ſtudet, 1. *q. quia clerici de iure patron.*

Confirmatur tertiò; quia in dubio illa opinio
amplectenda eſt, quæ magis fauet Eccleſiæ. *cap.* 15
fin. de ſent. & re iudicata, & l. ſunt perſonæ, ff. de re-
lig. & ſumpt. funer. & determinauit S. Rota Roma-
na in vna Veneta cenſ. anno 1606. & docent Felin.
in cap. 1. *num.* 104. *de conſtitut.* Iaſ. *in l. filius fami-*
lias, §. Diui, ff. de legat. 1. *num.* 82. Decian. *lib.* 3. *con-*
ſil. 80. *num.* 22. Hondedeus *lib.* 1. *conſil.* 3. *num.* 24.
Maynardus *de priuileg. Eccleſ. par.* 2. *art.* 22. *num.* 61.
Bellettus *in Diſquiſit. cleric. par.* 1. *tit.* 6. §. 4.
num. 13. Quin immò Souſa *in Bull. Cœn. par.*
cap. 14. *diſp.* 76. *num.* 5. ait quod non ſit at-
tendenda opinio communis, quando opinio
contraria fauet Eccleſiæ, & Suar. *de immunit. lib.* 4. 16
cap. 34. *num.* 4. Sanchez *in opuſc. to.* 1. *lib.* 2. *c.* 4. *dub.*
15. *num.* 31. & Baldellus *to.* 1. *lib.* 4. *diſp.* 19. *num.* 1.
aiunt, quod ſimpliciter in fauorem Eccleſiæ ſem- 17
per ampliari, & non reſtringi debeat immunitas,
& exemptio Eccleſiaſtica; ita vt ſaltem, vt rectè
dixit Bernardus Iuſtus *in defenſ. libert. Eccleſ. fol.*
27. in dubio conſuli debeat Papa; præſertim, quia 18
quando controuerſia eſt inter Iudicem Eccleſia-
ſticum, & ſecularem, cuiuſnam ſit in caſu, qui
contingit, iuriſdictio, Iudex Eccleſiaſticus, tan- 19
quam dignior, cognoſcere debet, vt patet *ex cap.*
ſi Iudex de ſent. excommun. in 6. & ex communi
tradunt Ripa *in cap decernimus, num.* 4. *de iudic.*
Alexand *conſil.* 8. *col.* 3. *lib.* 1. Felinus *in cap paſto-*
ralis in princip. de reſcript. Decius *ibid.* Couar.
pract. qq. cap. 33. *num.* 1 (vbi ſic in Hiſpania ob-
ſeruari teſtatur) Gutierez *pract. qq. lib.* 1. *q.* 6. *nu.* 2.
Sanchez *in opuſc. to* 1. *lib.* 1. *cap.* 4. *dub.* 52. *num.* 2. *&*
dub. 55. *num.* 31. Fagnanus *in reſponſ. pro cenſuris*
Pauli V. par 4. *fol.* 121. Narbona *in recopil. leg.*
20. *gl.* 23. *num.* 17. Paramus *in reſponſ.* 1. *pro iu-*
riſdict. S. Officij, cap. 4. *num.* 1. *&* Lælius Baglione *in*
defenſ. libert. Eccleſ. par. 2. *propoſ* 16. *fol.* 53.

Quæ tamẽ nõ ita intelligo,vt ſi Iudex laicus ba-
beat pro ſua Iuriſdictione opinionem probabilem,
20 (quin etiam minus probabilem,ſiuè ab intrinſeco,
ſiuè ab extrinſeco) & tamen ab Epiſcopo excom-
municetur,vel excommunicationem à iure latam,
& inflictam contraxiſſe declaretur,ſit verè excom-
municatus;quidquid in contrarium dixerint Villa-
lob os *in Sum.to.1.tract.16.diffic.11.num.* 7. & Diana
*par.5.tr.1.reſol.*33.Et ratio cõtra ipſos eſt clara;quia
qui probabiliter operatur,prudenter,& non teme-
te operatur ,& conſequenter non peccat , neque
21 excommunicationem contrahit;cùm excommuni-
catio neceſſariò ſupponat peccatum mortale;ſicuti
ex cõmuni docẽt Caiet.*in ſum.ver.præcepti trãſgreſſio*
§. pœna præceptorum. Paludan.*in 4.diſtinc.*18.*quæſt.* 1.
*art.*2.Nauar *cap.27.num.* 9. Gabr.*in 4.diſt.*18.*quæſt.*
2.*Corol.*2.Soc.*diſt.*22.*quæſt.*1.*art.* 2.*concl.*1.Couar.*c.*
*alma,par.*1.§.9.Auila *de cenſ.par.2.cap.5.diſputat:* 4.
1.*dub.* 2. & alij paſſim.& ſumitur *ex cap.nemo Epi-*
ſcoporum,cap.nullus Sacerdotum , 11.*qu.*3.ex Triden-
tino Concilio *ſeſſ.* 25.*cap.*3.*de reformat* & etiam ex
ratione;quia pœna debet eſſe commenſurata culpæ
vt per ſe patet,& habetur *in c. Felicis de pœnis in* 6.
22 ibi:*Iudex pœnã metietur ex culpa.* Sed excõmunicatio
maior grauiſſima pœna eſt,gladius ſcilicet ſpiritua-
23 lis,ac neruus Eccleſiaſticæ diſciplinæ,teſte Tridẽ-
tino Concilio,*cit.cap.*3.ergo grauem,ſeu mortalem
culpam ſupponit.Quinimmò contumaciam,& in-
obedientiam ſuppunit contra Eccleſiam , ita quod
ad hoc,vt quis cenſuram incurrat,neceſſe ſit,quod
ſciat actum non eſſe prohibitum mortaliter , ſed
etiam eſſe prohibitum ſub cenſura,ſeu cenſuræ al-
ligatum per Eccleſiam. Vide,quæ dicebantur *lib.de*
Parlamentis Dubit. 4.*ſect.*19.*ſubſect.*31.*corollar.* 2. *&*
ſeqq.& Caietanum ver.præcepti tranſgreſſio, vbi ſic ait
Hinc etiam ſit vniuerſalis regula , quod in iis,quæ ſunt
poſitiui iuris,ſi abſque contemptu,ac refutatione finis,ex
ignorantia puta,aut ex apparente ſibi excuſatione tranſ-
greſſio fiat ab eo, qui animum habet nullo pacto conſen-
tiendi contra præceptum obligans ad mortale, non incur-
ritur peccatum mortale; quandoquidem non eſt intentio
pia,ac iuſtæ matris Eccleſiæ bonas huiuſmodi animas il-
laqueare tam hoſtili vinculo : & propterea talis apud
Deum non incurreret excommunicationem ;abſoluendum
tamen ad cautelam crediderim ignorãtem ſic ille.Quod
etiam intellige,ſi quis ſciat actum eſſe prohibitum
ſub mortali,ignoret tamen (ſiue ignorantia iuris,
ſiue facti) eſſe prohibitum ſub cenſura per Eccle-
ſiam : ratio,quia adhuc delinquens non eſt contu-
max quoad cenſuram in Eccleſiam,& ſic adhuc non
contrahit cenſuram latam ab Eccleſia,ſicuti proba-
bam *loco cit.de Parlamentis.*

Ex dictis patet ad oppoſita: ad primum enim
ex l. naturaliter deſumptum reſpondetur diſtin-
guendo , quod proprietas nihil commune habeat
24 cum poſſeſſione , quoad acquiſitionem , concedo
(quia ſeparari poſſunt , ita vt penes vnum ſit rei
dominium,& penes alterum ſit rei poſſeſſio)quoad
cognitionem iudicialem nego;quia cauſa proprie-
tatis , & cauſa poſſeſſionis ſunt inter ſe connexæ,
25 vt diuidi non debeant. *L.nulli Cod. de iudiciis,& cit.*
cap. 1. vbi expreſsè cauetur , ne cauſæ conti-
nentia diuidatur;& ſic non poſſit vnus ſuper cau-
ſam proprietatis , & alter ſuper cauſam poſſeſ-
ſionis Iudex poſtulari ; & meritò , partim,quia
cauſa poſſeſſionis ſępè obtinere non poteſt,niſi ex-
hibito iure,ſeu titulo proprietatis;partim,quia iu-
dicium poſſeſſorium multum præiudicat petitorio
propter probationis ſublevationẽ , & iuris prærro-
gatiuam;cùm in dubio res poſſeſſori debeat adiu-
dicari , iuxta illud : *In dubio ſeu pari cauſa melior eſt* 26
conditio poſſidentis.

Ad ſecundum reſpondetur,quod *cap.fin.de iudi-* 27
ciis non loquatur de dignitate,& iuriſdictione Ec-
cleſiaſtica,ſed de ſeculari;& non inter clericos,ſed
inter laicos,vt patet ex illis verbis. *Tempus regi-*
minis elabitur. quæ verba ad beneficium accommo-
dari non poſſunt.

Ad *cap. Perimus* reſpondetur,quod ibi non co-
gnoſcat laicus,ſed Eccleſiaſticus , qui Iudicis laici
auxilium implorat.

Ad illud de praxi,& conſuetudine nonnullorum 28
Regnorum reſpondetur, quod admittenda ,& ap-
probanda ſit talis praxis,& conſuetudo,ſi in priui-
legio aliquo ſedis Apoſtolicæ aliquando conceſſo,
& modò non reuocato fundetur. Vide Boërium
*deciſ.69 numer.*13.Guillelmum Benedictum *in cap.*
Raynutius ; ver. & vxorem , deciſ.2.num.89.& ſeq.&
Oſaſcum *deciſ.* 116. qui tale priuilegium Regibus
Galliæ à Leone X. die 17. Nouembris 1513. con-
ceſſum eſſe teſtantur.Sed an etiam vſque adhuc il-
lud duret,& non ſit reuocatum per Bullam Cœnæ,
& Bullam Vrbani V I I I. ſuper præſeruatione iu-
rium Sedis Apoſtolicæ. &c. quæ incipit, *Romanus*
Pontifex, viderint,qui ita defendunt.

Dico tertio : Si tamen quæſtio non ſit de iure 29
poſſidendi , ſeu de poſſeſſione iuridica, ſed de ſolo
facto laici turbantis clericum à poſſeſſione benefi-
cij,vel iuris decimarum , tunc vltra cum communi
ſententia Doctorum concedo,quod cauſa ſit mixti
fori;& ſic quod clericus contra laicum turbatorem
vel ſpoliatorem agere poſſit interdicto retinendæ,
vel recuperandæ poſſeſſionis , etiam coram Iudice
laico;quia tunc non fertur iudicium de iure,ſed de
ſolo facto,id eſt,de iniuria à laico in clericum illa-
ta.Sicuti,ſi laicus perſonam ſacram violauerit,cle-
ricum ab vſu iuriſpatronatus,vel funeris,&c.iniu-
ſtè impediuerit,Eccleſiam inuaſerit,calicem conſe-
cratum abſtulerit , cauſa cognita,à Iudice laico et-
iam compelli poteſt,vt ab iniuria deſiſtat , & dam-
nũ compenſet;quia(ſicuti dicebatur)ſacrilegij cri-
men eſt mixti fori : atque ita docent Abb.*in cap.li-*
teras de iuram.calumniæ,num. 8.Gutierez *lib.1.canon.*
*qq.cap.34.num.*42.Garſias *par.1.de benefic.cap.* 2.*num.*
59.And.Gaill.*lib.1.obſeruat.*38.*num.*8.Martha *de iu-*
*riſdict.par.2.cap.41.num.8.& cap.43.num.*18.& Re-
buff.*de decimis,quæſt.*10.*num.*3.*contra Azorium cap.*
14.*q.*1.qui pro ſe citat Couarruuiam *in pract. qq.c.*
35.Sed minus rectè,qui Couar.ibi loquitur in ca-
ſu,quod reus eſt clericus , non autem laicus;quod
inde patet ; quia ſi agatur contra laicum in quæ-
ſtione meri facti(verbi gratia quia decimas ſolue-
re non vult)*ibid.num.*2.expreſsè ait,vtrumlibet Iu-
dicem ſecularem,vel Eccleſiaſticum adiri poſſe.Vi-
de etiam Paulum Staibanum *reſol.* 39. & Candela-
brum aureum *in expoſit.Bullæ Cœn.can.* 16. vbi ait, 30
quod clericus in poſſeſſione legitimè poſitus à Iu-
dice laico contra laicum , poſſit recurrere ad Iudi-
cem laicum,vt manuteneatur in poſſeſſione contra
laicum;etiamſi Iudex Eccleſiaſticus velit clericum à
poſſeſſione eiicere,dummodo clericus recurrendo
ad Iudicem laicum,non faciat à Iudice laico inhi-
beri Iudici Eccleſiaſtico.

At ſi in huiuſmodi caſu admiſceatur quæſtio de 31
proprietate(verbi gratia)ſi laicus conuentus inter-
dicto retinendæ ; vel recuperandæ poſſeſſionis de-
cimarum , excipiat illas feudales ,ſeu laicales eſſe.
Item ſi conuentus de ſolutione decimarum,alleget
exemptionis priuilegium,vel præſcriptionem ,&c.
Item ſi agatur,an ad quandam Eccleſiam pertineat
ius

ius decimarum, & ab illis ſit quis exemptus, vel
priuilegiatus. Item ſi agatur, quonam titulo deci-
mæ præcipiantor, vel de poſſeſſorio, modo, tempo-
re decimandi, &c.) tunc quæſtio, vtpotè quæſtio de
iure, ſpectabit ſolùm ad Iudicem Eccleſiaſticum, vt
ſupra dicebam, Vide Fagundez *de præceptis Eccleſiæ*
*præcept.5.lib.2.cap.5.num.*8. Raphaelem de la Torre
in 2.2.S.Th.tom.2.q.87.diſp.8.n.4. Tannerum *ibid.*
*diſp.5.q.3.dub.2.num.*40. & Azorium *part. 1. lib.7.*
cap.36.q.4. qui Couarruuiam *pract.qq.cap.35.num.*
32 *2.& variar. Reſol.lib.1.cap.17.num.*19. docentem
(quod, ſi clerici decimas petant à Laicis, qui præ-
ſcriptione, vel conſuetudine immemorabili eas
ſoluere non conſueuerunt, Iudex laicus poſſit co-
gnoſcere) reiiciunt, & rectè, ex principio dato.
Quapropter ſi qui Principes opinionem Couar-
ruuiæ obſeruant in praxi, dicendum eſt, quod id
faciant ex priuilegio à Sede Apoſtolica ipſis con-
ceſſo; quod ſi reuerà fuerit conceſſum, & dato,
fuerit olim conceſſum, modò per Bullam Cœnæ,
& Bullam Vrbani VIII. ſuper præſeruatione iu-
rium Sedis Apoſtolicæ, & inferiorum Eccleſiarum,
perſonarumque Eccleſiaſticarum à quibuſcunque
præiudicialibus, quæ incipit, *Romanus Pontifex*,
reuocatum non ſit, videant ipſi. & multò magis
ipſorum Conciliarij. Vide etiam Doctores, quos
33 citat, & ſequitur Bonacina *de legibus, diſp.vlt.quæſt.*
*5.punct.6.num.*1. qui ſubdunt, quod Iudex laicus
ſimul cum Iudice Eccleſiaſtico non poſſit cogno-
ſcere de decimis, neque per modum compromiſſi.
34 Econtrà verò ſi quæſtio ſit facti, v.g. an quis
perceperit, vel ſoluerit, ſeu adhuc percipiat, vel
ſoluat decimas, ad effectum quoque, vt is (de quo
non dubitatur, quod decimas iure ſoluere debeat)
eas Eccleſiæ, eiuſque Rectori ſoluere cogatur; vel
ſi agatur contra tertium detentorem fructuum de-
cimandorum; vel de reſtitutione decimarum, quã-
do furto ſunt ſublatæ, venditæ, aut in vſus tempo-
rales conuerſæ; vel à quonam potius, Petro v.g. vel
Paulo ſint ſoluendæ; vel contra laicum conducto-
rem decimarum, quod tempore debito non, ſol-
uat, ſpectabit etiam ad Iudicem ſecularem, quia
non agitur de iure, vel de poſſeſſione decimarum,
ſed ſolum de pretio conductionis, qui eſt contra-
ctus merè politicus.
35 Non obſtat, quod tales cauſæ ortum habeant ex
iure decimarum, quod ius eſt Eccleſiaſticum, &
ſpirituale, non autem ciuile, & profanum. Nam re-
ſpondetur, id eſſe valdè remotè, & per accidens.
Sic ex communi Couar. *cit.num.* 2. Gutierez *num.*
49. Fagundez *de præceptis Eccleſ.præcept.3.lib.3. cap.*
5.num.1.& 2. Moneta *de decimis c.8.q.1.num. 1. &*
ſeqq. Gutier. *de iuram.confir.part. 31 cap. 2.num.* 35.
Ceuallos *de cognit.per viam violentiæ part.1.q.25.per*
totam. Germonius *de ſacr.immun.lib.3.c.19.num.*84.
& 99. & alij paſſim contra Azorium *tom.1.lib.7.*
cap.25.q.6. Humobonum *de exam.Eccleſ.par.2.tract.*
*8.cap.8.q.*24. Raphaelem de la Torre *in 2.2.S.Th.*
*tom.2.q.87.diſp.2 num.*5. & ibidem Tannerum *diſp.*
*5.q.3.dub.2.nu.*40. & Antoninum Dianam *part.1.*
*tract.2.reſol.*93. arbitrantes, quod etiam quandò
quæſtio eſt facti, ſolus Eccleſiaſticus ſit Iudex
competens circa decimas, ex Baldo, Folgoſio, Cup.
Gemin. Facchin. & aliis, qui tradunt, quod cauſa
ſpiritualium, etiam quando eſt quæſtio facti ſpe-
ctet ad ſolum Iudicem Eccleſiaſticum. Sed quod
prius dicebam, eſt multò probabilius.
36 Cæterùm, quæ hactenus dixi, intelligas de deci-
mis clericalibus, ſeu ſpiritualibus, quæ ſcilicet ſpi-
rituali titulo percipiuntur; & ſi nulla conuerſiu-

ne, vel priuilegio in laicum cadere poſſunt; quia
ſi loquamur de decimis laicalibus, quæ etiam à lai-
co iuſtè percipiuntur, ſi ſcilicet fundentur in Pon-
tificis conceſſione, vel etiam aliorum Prælatorum;
facta tamen ante Concilium Lateranenſe, vt com-
muniter in materia de decimis docent Doctores;
ſi, inquam, de talibus decimis loquamur; de his,
cùm à titulo, & iure ſpirituali ſeparatæ ſint, co-
gnoſcit ex conſuetudine Iudex laicus; quæ con-
ſuetudo legitima eſt, ſi dictæ decimæ titulo one-
roſo (vt permutationis; quia ſcilicet Principes eas 37
re alia maioris, vel æqualis valoris, ſeu vtilitatis
cum Eccleſia permutarunt) in laicos tranſlatæ fue-
rint; quia tunc ratione permutationis legitimè fa-
ctæ Principibus debentur; cùm Eccleſia ius ſuum
integrum ſeruet in re, cum qua decimas permuta-
uit, & in quam decimæ ſubrogatæ ſunt. Et multò
magis, ſi à principio, ſeu ſecundùm primam origi-
nem ſuam merè laicales extiterint, ſicuti rectè do-
cent Couar. *cit.num.*2. Caniſius *cap.* 18. *num.*15. &
Raphael de la Torre *in 2.2.S.Th.tom.2.q.87. diſp.*
*8.num.*4.
Quamuis, ſi titulo gratuito à Pontifice, vel etiã 38
ab aliis Prælatis (modo, quo ſupra dicebam) in feu-
dum laicis conceſſæ ſint; non itidem de illis co-
gnoſcere ad Iudicem laicum ſpectabit; quia feu-
dum ipſum adhuc oritur ex iure decimarum, quod
eſt Eccleſiaſticum, tum quia de feudo cognoſcere
ſpectat ad dominum feudi; cùm (ex eo, quod illud 39
ſeparatum à domino feudi ſit, ſolum quoad domi-
nium vtile, non item directum) ſæpe ſæpiùs eius
interſit; tum quia huiuſmodi conceſſiones, vel pri-
uilegia (quæ Eccleſiæ, & iuri communi derogant)
non extendi (niſi exprimantur) ſed potius reſtringi
debent. Quapropter, quamuis laicis conceſſum ſit 40
ius fructuum decimalium, percipiendi, vel benefi-
cia conferendi, &c. non propterea iiſdem conceſ-
ſum erit ius de cauſis decimalibus, vel beneficia-
libus iudicandi; quia diuerſa, & ſeparata iura ſunt.
Vide, quæ dicebantur *lib. de parlamentis dubio.4.ſect.*
*20.ſubſect.2.& dubio.27.ſect.8.ſubſect.*1. Vide etiam
Rebuffum *de decimis,q.20.num.* 35. Azorium *cit. q.*
3.§.hoc ipſum. Fagundez *de præceptis Eccleſ. præcept.*
*5.lib.3.cap.5.num.*5. & Monetam *de decimis cap.8.q.*
1.num.15.ad fin. (quamuis contrarium doceant Co-
uar. *pract.qq.cap.*35. *num.*20. Io Rupel. *lib.1.forenſ.*
*Iuſtit.cap.*25. Guillel *de Benedictis ad cap. Raynutius*
de teſtam.ver.ſi abſque. Caſſaneus *in conſ.Burgun.§.6.*
*num.*350. & alij) vbi ſubdit, quod dato, & non cõ- 41
ceſſo, ſit vera opinio Couar. & aliorum, etiam in
dicto caſu poſſit Iudex Eccleſiaſticus cognoſcere,
& decimarum cauſas definire; ita vt cauſa ſit mixti
fori Ratio, quia non cenſetur Pontifex, aut Eccle-
ſia ius decimandi laicis concedens, eiuſdem iuris
cognitionem aliàs ſibi de iure competentem, vel-
le à ſe, niſi appareat, & clarè exprimatur, abdi-
care.
Vnde ſi alicubi conſuetudo ſit in contrarium 42
(de qua Couar. *cit.num.*2.) mihi illa non probatur;
& multò minus mihi probatur conſuetudo, quod
(orta quæſtione inter laicum, & clericum de deci- 43
mis, vtrum ſint clericales, an laicales) cognoſcit de
poſſeſſione Iudex laicus, ex eo, quod poſſeſſio ſit
meri facti; & ſi illam eſſe immemorabilem depre-
hendit, laico ius decimandi adiudicat, quia cùm in
hoc caſu quæſtio principalis, quæ omni iure ad
Iudicem Eccleſiaſticum ſpectat, ſit de iure pro-
prietatis, conſequẽs eſt, quod etiam acceſſoria, quę
eſt de poſſeſſione, ad eundem Iudicem ſpectet, vt
ſupra ex cit.l.nulli, Cod.de iudiciis, & cit.cap.1.de cauſa

44 *poſſeſſ. & proprietat.* dicebam; præſertim; cum laici (vt ſupra etiam dicebam) non poſſint decimas poſſidere, & conſequenter neque poſſint præſcribere, niſi titulum, ſeu conceſſionem exhibeant, vel ſaltem conſtantem famam de conceſſione ſibi facta demonſtrent: & cognoſcere, ſeu examinare titulum & iuſtitiam eius, vtpotè ſpiritualis, ſpectet ad poteſtatem Eccleſiaſticam. Vide Panormitanum *in c. quanto de iudic. numer. 2.* Vide etiam, quæ dicebantur *lib. de parlamentis cit. Dubitat. 4. ſect. 20. ſubſect. 2. & cit. Dubit. 27. ſect. 8. ſubſect. 1.* & quæ dicebantur *ſuprà cap. 5. dub. 7. ſect. 17. 18. & 19. & c. 8. dub. 29.* & quæ dicentur *infrà dub. 17.*

45 Neque obſtat, ſi dicas, quod ipſa poſſeſſio immemorabilis inducat præſumptionem tituli, ſeu conceſſionis, & priuilegij, iuxta *cap. 1. de præſcript. in 6.* & iuxta *cap. ſuper quibuſdam de verborum ſignificat.*

Reſpondetur enim, id verum eſſe, ſi quis prætendit præſcripſiſſe, capax ſit præſcriptionis; ſecus, ſi iure incapax ſit ciuilis poſſeſſionis, & præſcriptionis, propter magnam iniuſtæ detentionis præſumptionem, ſicuti contingit in caſu noſtro decimarum, quas laici poſſident; ſi titulum exhibere, vel ſaltem veriſimilibus coniecturis probare non poſſint. Vide Panormitanum *in cit. cap. cauſam de præſcript. num. 2.* & Rebuffum *de decimis, q. 10. numer. 43. & ſequent.*

DVBITATIO V.

An Iudex laicus, ſit competens, quando agitur de poſſeſſorio matrimonij?

SVMMARIVM.

1 *Negant nonnulli.*
2 *Affirmant alij.*
3 *Probabilior ſententia negatiua, niſi fortè procedatur in quæſtione puri facti.*
4 *Poteſt decerni manutentio, reuocata ſequeſtratione de facto decreta.*
5 *Præſertim ſi ſequeſtrum vxoris, ad inſtantiam tertij obtentum ſit; etiamſi materia peccati vitandi prætexeretur.*
6 *Cum matrimonium conſummatum eſt, prætenſa materia peccati non obſtat, niſi fortè ſub hac ſpecie ſpolium ſequatur.*
7 *Quid dicendum de ſpolio.*

1 NEGANT Couar. *de ſponſal. par. 2. cap. 7. §. 6. num. 8. & cap. 8. §. 12. nu. 3.* Valaſc. *conſil. 93. num. 2.* Molinus *de ritu nuptiar. lib. 2. diff. 10. num. 19.* Diana *par. 1. tract. 2. reſol. 55.* & Rota in vna Romana domus de Scapucciis die 29. Ianuarij, 1611. quia, ſicuti probabam *cap. 7. Dub. 7.* & patet ex iis, quæ dicebam *Dubitat. præcedenti*, matrimonialis poſſeſſoria habet admixtam cauſam ſpiritualitatis ex titulo; Iudex laicus ex alio capite non poteſt cognoſcere de poſſeſſorio rei ſpiritualis, ſeu Eccleſiaſticæ, quando debet per titulum talem iuſtificari.

Affirmant autem alij ex contrario; quia huiuſ-
2 modi poſſeſſoria ſolum reſpicit, quis poſſeſſor ſit, nec de poſſidendi iure quærit, ergo nullam ſpiritualis cognitionis, nec Eccleſiaſticæ mixturam continet, *l. 2. ff. vti poſſid.* ibi: *Iuſta enim, vel iniuſta aduerſus cæteros poſſeſſio in hoc interdicto nihil refert: qualiſcumque enim poſſeſſor, hoc ipſo quod poſſeſſor eſt, plus iuris habet;* & *l. 3. §. è contrario, verſ. quoniam, ff. de acquirend. poſſeſſ.* in hac enim poſſeſſoria merum factum attenditur, ad quod cùm quiſque ſeipſum, etiam armis, ſi in continenti faciat, reſtituere poſſit, multò magis Iudicem adire poterit, vt rem ſuam ſine vlla turbatione tutius poſſideat, & aduerſus turbatorem defendatur; ſic Theſaurus *deciſ. 117.* Marc. *deciſ. 493. par. 2. & deciſ. 511. par. 2.* Milan. *dec. 1. num. 101. lib. 1.* & Martha *de iuriſdict. par. 2. cap. 8. numero 38.* ibi: *Sed an Iudex laicus poſſit cognoſcere de poſſeſſorio cauſæ matrimonialis, vt ſi tractaretur de vxore exhibenda, vel ſaltem vtiliter contra patrem detinentem, l. fin. vbi Bald. Cod. de liber. homin. exhibend. poſt gloſſ. ibi, & Barthol. in l. 1. ff. eodem tit. Ego teneo affirmatiuam; quia ſic vidi ſæpiſſimè iudicari, & hanc tenet Ancharan. in cap. ea, quæ num. 11. in 4. quæſt. de Regul. iur. in 6. & ita inueni caſum deciſum, vt per Franciſcum Marc. deciſ. 511. par. 2. & per Theſaur. deciſ. 117. qui dicit, ſic ſæpius iudicatum fuiſſe in illo Prætorio, & inducit alios. Non tamen nego, quod etiam Eccleſiaſticus poteſt de hoc cognoſcere, cap. 1. de coniug. lepros. & ideo erit locus præuentioni, Io. Andr. in addit. ad ſpeculat. tit. qui filij ſint legitimi, Abb. in cap. non eſt nobis, de ſponſal. Franciſc. Marc. dict. deciſ. 511. numero 8. ergo Eccleſiaſticus in hoc caſu non inhibebit laico præuenienti hoc poſſeſſorium.* Hæc Martha.

Cuius doctrinæ ratio redditur, vt ſupra; quia eſt facti quæſtio, & quilibet iudex cognoſcit de facti quæſtione inter ſibi ſubditos, licet cauſa iuris quoad validitatē, vel nullitatem debeat ab alio cognoſci. At, an matrimonium de facto adfuerit (quod ad manutentionem ſatis ſuperque eſt) ſolum factum inſpicitur; An ſcilicet qui manuteneri ſe cupit, in matrimonium conſenſerit, *l. nuptias, ff. de regul. iur.* qui conſenſus facti eſt, *l. conſilio, & opera, ff de curator. furioſ.* Cephal. *conſil. 82. num. 69. in princip.* quod factum poſt Concilium Trident. ex Couar. *de ſponſal. par. 1. §. 2. num. 4.* ex atteſtatione Parochi ſine alia diſputatione probatur; conſequenter quoad huiuſmodi manutentionem Iudex laicus procedere poteſt; quia de articulo meri facti diſputatur, & huiuſmodi manutentio nullam ſpiritualitatis annexam cauſam habet, cùm de viribus matrimonij non agatur.

At his non obſtantibus, ad quæ Reſponſio patet 3
ex iis, quæ dicebam *Dubitat. præcedenti, & cit. cap. 7. Dub. 7.* probabilius eſt oppoſitum; niſi fortè procedatur in quæſtione puri facti, modo, quo dicebam *cit. dub. præcedenti num. 34. & 35.*

Cæterum quoad manutentionem, dicendum eſt, quod poſſit hæc in caſu noſtro decerni, reuo- 4
cata ſequeſtratione de facto decreta; nam vbi vir poſſidet, iniuſtè ſequeſtrum vxoris conceditur, Bald. *in cap. fin. num. 8. de probat. & in cap. accedens, nu. 8. vt lite conteſt.* Rota per Achil. de Graſſ. *deciſ. vnic. de ſponſal. & matrim.* & Gratian. *diſcept. 850. num. 5.* vbi ſubdit, hoc fortius procedere, ſi illud ad inſtā- 5
tiam tertij obtentum eſſet, etiamſi materia peccati vitādi prætexeretur, ex Achil. *ibid.* & Puteo *dec. 249 lib. 3. vbi* Additionator notat, quod ſi matrimo- 6
nium iam conſummatum ſit, prætenſa materia peccati non obſtet, ne fortè ſub hac ſpecie ſpolium ſequatur, ex Præpoſito *in cap. cum locum, collect. 2. verſ. ſtat dubium, de ſponſal. & matrimon.* referens ſic deciſum, & confirmat Rota Ludouiſ. 151. *numero 45. ad fin.* & latè tradit Gratian. *diſcept. 850. numero 6. & ſeq. to. 5.* vbi *numer. 19.* ſubdit ſic deciſum contra tertium excipientem,

mulierem

Digitized by Google

7 mulierem profeſſionem emiſiſſe. Quid autem de ſpolio dicendum ſit, vide eund. *Gratian. d. ſ. epi. 64. n. 3. & ſeq. tom. 4.*

DVBITATIO VI.

An in ordine ad cauſas temporales poſſit, etiam laicos, cognoſcere poteſtas Eccleſiaſtica, cumulatiuè tamen ad poteſtatem laicam?

SECTIO I.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Poteſtas Eccleſiaſtica cumulatiuè cum Poteſtate Laica cognoſcere poteſt cauſas temporales, & profanas Laicorum ſi intercedat in ipſis Iuramentum, vel alia cauſa pietatis.*

2 *Cauſæ temporales, & profanæ Laicorum à Iudice Eccleſiaſtico tractari poſſunt, quando qualitate aliqua Religionis afficiuntur.*

3 *Iuramenti obligatio, & omnis alia ſimilis, cum ſit perſonalis non tranſit ad hæredes, quamuis tranſeat contractus ad illos.*

4 *Hæres Laicus vt contractum iuratum Anteceſſoris impleat, conueniri non poteſt coram Iudice Eccleſiaſtico niſi in duplici caſu vt exoneret animam Defuncti; & quando iudicium cæptum fuit cum Auctore ipſius.*

1 RESPONDETVR, quod quoad cauſas temporales, & profanas, ſi intercedat in ipſis iuramentum, vel alia cauſa pietatis, poſſit, etiam laicos, cognoſcere poteſtas Eccleſiaſtica, cumulatiuè tamen ad poteſtatem laicam; quia, vt ſupra dicebam, etiam cauſæ temporales, & profanæ
2 laicorum à Iudice Eccleſiaſtico tractari poſſunt, quando qualitate aliqua religionis afficiuntur; & ſic contingit in contractibus iuratis; quia ratione iuramenti fiunt Eccleſiaſtici fori, etiam, quæ ſolum erant fori ſecularis, vt colligitur ex dictis ſupra, & habetur expreſsè *in cap. licet mulieres, de iureiur. in 6. & cap. final. de foro compet. in 6.* & docent ibi ex communi gloſſa, & Doctores.

Quapropter iudex Eccleſiaſticus eſt competens non ſolum quoad relaxationem iuramenti, ſed etiã ad effectum agendi, vt præſtita relaxatione reſcindat, & annullet quis ipſum contractum, ſicuti ex communiori docent Doctores, quos citat, & ſequitur Gomez *tom. 2. var. cap. 11. n. 22.* Suar. de Paz *in prax. tom. 1. prælud. 2. n. 39* Diana *part. 1. tract. 2. reſol. 129* & Io. de Heuia *in Curia Philippica, part. 1. §. 5. n. 16.* quamuis interdum Iudex Eccleſiaſticus abſolutionem tantum ad effectum agendi impertiatur, vt ſic cauſa coram Iudice laico ex integro ſine periurij nota agitetur; cùm ex hoc iuriſdictio Eccleſiaſtica detrimentum pati non videatur, dũ hæ cognitiones de ſui natura diuiſibiles videntur; vt poſt Couar. *lib. 1. var. cap. 4. num. 8.* & Pedem. *deciſ. 78.* tradunt Gutierez *de iuramen. confirmat. part. 3. cap. 12. num. 6.* & Martha *de iuriſd. cap. 9. part. 2. num. 36.*

Aduerte tamen, quod dicta iuramenti obligatio, 3
& omnis alia ſimilis, cùm ſit perſonalis, non tranſit ad hæredes; quamuis tranſeat contractus ad illos. Vnde hæres laicus vt contractum iuratum anteceſſoris impleat, conueniri non poteſt coram Iudice Eccleſiaſtico, niſi in duplici caſu. Primò; cùm imploratur officium Iudicis Eccleſiaſtici, vt hæres exoneret animam defuncti exequendo illius obligationes, etiam non iuratas, iuxta *text. in cap. fin. de ſepult.* Secundò; cùm iudicium cæptum fuit coram Iudice Eccleſiaſtico contra iurantem, quia 4
tunc hæres tenetur iudicio cæpto ſtare, & ibi litem complere. Sic Doctores, quos citat, & ſequitur Farinac. *cit. q. 8. n. 141.* & Bobadilla *Polit. lib. 2. c. 17. num. 52.* & videri etiam poterunt, quæ dicentur *cap. 16. dubit. 37.*

SECTIO II.

An poteſtas laica, ſi Reipublicæ bonum ita poſtulet, poſſit (irritum ſimul cum contractibus reddendo iuramentum, ſicuti Concilium Tridentinum ſeſſ. 25. cap. 16 de Regular. irritum reddit iuramentum renunciationi bonorum adiectum, ſi fiat ante bimeſtre, quod præcedit profeſſionem) prohibere, quod ſubditi contractibus iuramentum apponant, ne ſic (cùm iuramentum faciat, quod cauſa, quæ aliàs merè eſt ciuilis, fiat mixti fori) Eccleſiaſticæ poteſtatis iuriſdictionem prorogent in iis contractibus, quorum cognitio ad forum ſeculare ſolum pertinebat?

SVMMARIVM.

1 *Poteſtas Laica, ſi Reipublicæ bonum ita poſtulet poteſt irritum reddere Iuramentum, ſimul cum Contractibus.*

2 *Poteſtas Laica, ſiue Ciuilis debet eſſe ſufficiens ad prohibendum, & remouendum ea, quæ fini ſuo, & bono Communitatis obnoxia ſunt.*

3 *In Iuramento cenſetur excepta auctoritas ſuperioris.*

4 *Poteſtas Laica poteſt cauere, ne ſubditi iuriſdictionem alicuius prorogent.*

5 *Subuaſſallis vetari poteſt ne præcepto, & Iuramento directi ſe ſubiicere valeant; & ſi fecerint reuocationi acta ſubiaceant.*

6 *Iuriſdictio Eccleſiaſtica excellit profanam, vt contra eã nec de tacita, nec de expreſſa prorogatione fauore alterius Iudicis obiici poſſit.*

7 *Per ciuiles leges licet vnicuique in iudicio alteri ſe ſubiicere.*

8 *Tempore Romanorum Imperatorum totius orbis Dominorum cum omnis Iuriſdictio in Principe reſideret, nulla Iuriſdictionum diuiſio aderat, præter illam, quæ alteri mandabatur, & quæ in mandante erat.*

9 *Nullam Principi iniuriam irrogabat ſubiiciens ſe magiſtratum quoquomodo gerenti; cum omnes ei obedientiam præſtarent.*

10 *Priuatorum Conſenſus non facit Iudicem eum, qui nullatenus eſt.*

11 *Clerici non poſſunt conſentire in Iudice nonſuum, niſi forte ſit Perſona Eccleſiaſtica, & Epiſcopi Diœceſani conſenſus accedat.*

12 *Sciſſis, diuiſo Imperio, Iuriſdictionibus, opus fuit, & licuit vnicuique, Iudici citra proprium aſſenſum, vetare ſubditis, ne in alterum Iudicem conſentirent.*

13 *Laici poſſunt prorogare Iuriſdictionem Eccleſiaſticam, non item Clerici.*

14 *Dominia, poſſeſſionumque Traditiones, modique quærendi iure gentium, introducti ſunt.*

15 *In bonum commune vni ſubeſſe conſtitutum fuerat, cui, qui ſubſunt, renunciare non poſſunt.*

16 *Vnus, vel alter ſubditus ſe alteri ſubiiciendo, non poteſt à ſuo ſuperiore ſe ipſum ſubtrahere.*

17 *Parendum eſt in omnibus Patri, in eo tamen non eſt parendum, quo efficitur ne Pater ſit.*

18 *Duo in Clericis requiruntur vt conſenſus tribuat Iuriſdictionem, vt Perſona Iudicis eiuſdem ordinis ſit, & vt eius Epiſcopus conſentiat.*

19 *Ex Legibus Theodoſij, & Caroli Magni permittitur Laicis Epiſcopum loco Arbitri eligere.*

20 *Leges huiuſmodi præcipientes idem quod continet ius Canonicum, ſeu committentes, validæ ſunt, etiamſi pœnas adiiciant; quia ius Principum tuentur, & proſequuntur.*

21 *Principes Laici poſſunt ſtatuta, canonum legibus, ac pœnis vallare, ſicuti faciunt Pontifices quoad ſuos ſubditos.*

1 Reſpondetur affirmatiuè, ſicuti dicebam *lib. de Parlamentis Dub. 4. ſect. 27. & ibid. ſubſect. 2. n. 15. & ſuprà cap. 8. dub. 1.* 28. ex eo, quia poteſtas laica, ſeu ciuilis debet eſſe ſufficiens ad prohibendum, & remouendum ea, quæ fini ſuo, & bono communitatis obnoxia ſunt, cuiuſmodi ſunt quorundam 2 contractuum obligationes; præſertim quia aliquando deluderetur publica poteſtas, & iuſtitia, ſi improbi homines, quod vna via, ſcilicet obligatione pacti conſequi non poſſunt, alia via, ſcilicet obligatione iuramenti conſequi poſſent. Secundò, quia poteſtas laica, ſeu ciuilis iuramenti contractam obligationem indirectè poteſt remittere, ſeu relaxare, ergo & poterit prohibere, ſeu impedire, quominus à principio contrahatur. Conſequentia patet: antecedens probatur, quia in iuramento ſemper tacitè ſubintelligitur conditio, *niſi ſuperior* 3 *ſua auctoritate ex legitima cauſa remittat* (vnde dici ſolet, in iuramento cenſeri exceptam auctoritatem ſuperioris) ſicut & ſubintelligitur alia, *ſi is, cum quo contrahis, velit, vel niſi remittat, &c.*

Atque ita, quod ſcilicet poteſtas laica poſſit ca-
4 uere, ne ſubditi iuriſdictionem alicuius prorogent, docent etiam Doctores *in l. 13. tit. 1. lib. 4. Recopilat.* Barboſa *in l. 1. ar. 13. num. 139.* Pereira *de manu reg. par. 2. c. 35.* Io Faber *in l. ſi qui, num. 16. Cod. de Epiſc. audient.* Carleuar. *de Iudic. q. 7. num. 2519. & ſeqq.* Mol. *diſp. 149.* Sanch. *lib. 3. moral. cap. 22. num.*
5 *13.* & Cortellius *in C. Politico nota 6. fol. 295.* quapropter & de ſubuaſſallis dicitur. quod ne directi etiam, qui iuriſdictionem à ſe abdicauit, præcepto, & iuramento ſe ſubiicere valeant, poſſintque, ne id agant, vetari, & ſi fecerint, reuocationi acta ſubiaceant, vti probant in Baronis vaſſallo Bald. *conſil. 121. vol. 3.* Abb. *conſil. 82. vol. 1.* Socin. Sen. *conſil. 87. vol. 2.* & Martha *de iuriſdict. par. 4. centur. 2. caſ. 152. num. 7.* videri etiam poterit Paulus Staibnus *reſol. 37.*

6 Hinc dictum illud (ſcilicet iuriſdictionem Eccleſiaſticam excellere profanam, vt contra eam nec de tacita, nec de expreſſa prorogatione, fauore alterius Iudicis obiici poſſit) naſcitur etiã ex eo, quia, ſicuti *cap. 1. dub. 14. ſect. 1.* dicebam, renunciari vel aliàs prorogari illam poſſe, Canonibus veritum eſt, *cap. ſi diligenti, cap. nullus Iudicum de foro compet. can. nullus, 11. q. 1. & can. clericum, 40.* eadem cauſa, & quæſt. cùm è contra per ciuiles leges liceat 7 vnicuique in iudicio alteri ſe ſubiicere, *l. eſt receptum ff. de iuriſd. omn. iudic.* ibi: *Eſt receptum, eoque iure vtimur, vt ſi quis maior, vel æqualis ſe ſubiiciat iuriſdictioni alterius, poſſit ei, & aduerſus eum ius dici.* Idque ex eo, quia cùm Imperatores Romani vniuerſo ſuæ ditionis orbi præeſſent, omniſque iuriſdictio in Principe reſideret, *l. 1. ff. de conſtit. Princip.* nulla iuriſdictionum diuiſio aderat, præter illam, quæ alteri mandabatur, & quæ in mandante erat, *l. 1. & tot. tit. ff. de offic. eius, qui mandata vna, & eadem ſemper fuit, l.* 9 *1. §. qui mandatam*: quapropter cum quis Magiſtratum quoquomodo gerenti ſe ſubiiciebat, nullam Principi iniuriam irrogabat, cùm omnes ei obedientiam præſtarent; ſiquidem textus celarus in l. eſt receptum, ſupponit prorogationem & conſen- 10 ſum factum in eum, qui iuriſdictioni quoquomodo præeſt, alioquin priuatorum conſenſus non facit Iudicem eum, qui nullatenus eſt, *l. 1. & 2. ff. de iudic.* Quod ipſum & docuit Gregor. Papa *in cap. ſignificaſti, de foro compet.* ibi: *Licet priuatorum conſenſu eum, qui iuriſdictioni præeſſe cognoſcitur, ſuum poſſit Iudicem conſtituere, clerici tamen in Iudicem non ſuum, niſi* 11 *fortè ſit perſona Eccleſiaſtica, & Epiſcopi Diœceſani conſenſus accedat, conſentire non poſſunt.* vtrumque enim æquo iure vetitum eſt, quod nec in laicos Iudices, nec in alienos diœceſanos clerici conſentiant, vt *in cap. ſi clericus, 45. cauſ. 11. q. 1. & paſſim.*

At ſciſſis, diuiſo Imperio, iuriſdictionibus, opus 12 fuit, & licuit vnicuique Iudici citra proprium aſſenſum vetare ſubditis, ne in alterum Iudicem conſentirent, vel prorogarent. Quod & ſummus Pontifex etiam docuit *in cap. per venerabilem, 13. tit. qui filij ſint legitimi*, ibi: *Inſuper cùm Rex ſuperiorem in temporalibus minimè recognoſcat, ſine iuris alterius læſione, in eo ſe iuriſdictioni noſtræ ſubiicere potuit, in quo videretur aliquibus, quod per ſeipſum (non tanquam pater cum filiis, ſed tanquam Princeps cum ſubditis) potuit diſpenſare, tu autem noſceris aliis ſubiacere: vnde ſine ipſorum forſan iniuria, niſi præſtarent nobis aſſenſum, in hoc ſubdere te non poſſes, nec eius auctoritatis exiſtis, vt diſpenſandi ſuper his liberam habeas facultatem*: iuriſdictionem ſcilicet, etiam quoad Pontificem, à ſubdito in ſui ſuperioris præiudicium prorogari non poſſe; idque Principi ſuperiorem non recognoſcenti ſolum permiſſum eſſe.

Ex his patet, intellectum communiter traditum 13 ad *cap. ſignificaſti, de foro compet.* (nempe quod laici iuriſdictionem Eccleſiaſticam poſſint prorogare, non item clerici) procedere, conſentiente, ſeu non contradicente Principe; cùm ex dictis ſubditi hoc ex ſe ſine ſuperioris conſenſu efficere non poſſint; quia eſſentiæ ſubditi repugnat, poſſe, alteri ſe ſubiiciendo, proprium Iudicem in eius iuriſdictionis vſu turbare; ſiquidem ſubditus, qua ſubditus, ſe quoad ſubiectionem non poſſidet, vt domini, ſeu ſuperioris poſſeſſionem interuertere poſſit, cùm ipſe poſſideatur, vt ex *cit. cap. per venerabilem*, patet; nec aliter domini poſſeſſio in alium tranſire poteſt, quam ſi ipſe dominus eam amittere velit, *cap. fin. Cod. de acquir. poſſeſſ. l. poſſideri, § amittenda, & l. ſi quis vi, §. differentia, ff. eod. tit.* & tradunt Cepolla *de ſeruit. ver. præd. cap. 19. num. 7.* Maſcard. *de probat. lib. 3. Concl. 1215. num. 8.* Ceued. *q. 26. num. 10. & quæſt. 42. num. 10. cum. 99.* Rouitus *deciſ. 97. num. 4. & ſeqq.* Giurba *conſil. 93* & Cortellius *in patrocinio, cap. 2. n.*

32. in

52.*in C.fol.* 378. præſertim etiam,quia dominia,poſſeſſionumque traditiones,modique quærendi iure gentium introducti ſunt,*l.qua ratione* , §.*hac quoque ff.de acquir.rer.domin.& l.1.ff.de acquir.poſſeſſ.* & hæc
15 ſemel firmata,non debent per ſubditos ipſos peruerti; ſiquidem in bonum commune vni ſubeſſe conſtitutum fuerat, cui, qui ſubſunt,renunciare non poſſunt,*l.ius publicum,ff.de pact.l.1.§.ſi eo tempore,ff.de administr.rer.ad ciuit.pertin.& l.nec ff.de re-*
16 *gul.iuris.*Quapropter ſequitur,quod vnus,vel alter ſubditus,ſe alteri ſubiiciendo,non poſſit à ſuo ſuperiore ſeipſum ſubtrahere;cùm nec integrũ corpus aduerſus caput,id eſt,vniuerſus hominum cœtus,ſeu communitas in Principem id poſſit efficere,niſi vbi poteſtate ſibi à populo, & Deo tradita in corporum,animarumque perniciem ita abutatur,vt Regnum euertere tentaret quoad religionis ſtatum,vel quoad totalem vaſtationem illius:tunc enim populus reſumere poterit poteſtatem priſtinam,quam in propriam deſtructionem conceſſiſſe non cenſetur,Nauar.*c.nouit,not.3.num.*100 *de iudic.* Almaynus *de poteſt. Eccleſ.cap.*15.*col.*11 Et tunc etiam impunè ex vtroque foro reſiſti poterit, iuxta illud Senecæ,*Licet parendum ſit in omnibus patri, in eo tamen non eſt parendum,quo efficitur,ne pater ſit.*Sic
17 Barclays *lib.*4 Monarch.*cap.*10.& Doctores, quos citat,& ſequitur Curtell.*in C.Politico ad leg.* Martini.*not.*32.*num* 7.*fol.*527.

Vnde,cùm dicitur,ſpecialiter laicos poſſe ex ſe alteri ſeparatæ iuriſdictionis domino ſeipſos ſubmittere,non item clericos, intelligi debet modo, quo ſupra dicebam,conſentiente ſcilicet, ſeu non contradicente Principe;præſertim quia *in cit.c.ſignificaſti*, Pontifex non de clericis laicam, nec de laicis Eccleſiaſticam iuriſdictionem prorogãtibus loquitur,ſed de lege Diœceſana,quæ tanti vigoris eſt,vt non poſſit clericus ſine ſui Epiſcopi licentia,alteri Prælato ſe ſubmittere:Reſcriptum enim illud dirigitur Abbati Trecenſi, qui putabat alienæ diœceſis clericum ſuam(cùm Eccleſiaſticus eſſet)iuriſdictionem prorogaſſe potuiſſe;cui Gregorius reſpondet,duo in clericis,vt conſenſus iuriſ-
18 dictionem tribuat,copulatiuè requiri.Primum, *vt perſona Iudicis eiuſdem ordinis ſit.* Secundum, *vt ſuus Epiſcopus conſentiat.* Cùm aliàs ſufficeret in laicis, vt in quemquam,qui iuriſdictioni præſit, conſentirent:Lex enim diœceſana,cùm ex Concilio Niceno,& Carthagienſi proueniat,indiſpenſabilis eſt, nullique ex parte ſubditorum prorogationi ſubiecta, ideoque fortius ligat, quàm lex exemptionis à Principe ſeculari clericis conceſſæ;atque adeò difficilius eſt,in alienum Epiſcopum,quàm in alium incompetentem conſentire.

Confirmatur;quia *in cap.per.venerabilem, & cap. quicumque cum duobus ſequentibus*,11.*q.*1.Theodoſij,
19 & Caroli Magni referuntur leges,quibus permittitur laicis Epiſcopum loco arbitri eligere,ac à Iudicum ordinariorum conſtitutione recedere, vt noſcatur,prorogationem,ac ſubiectionem ex Principum conſenſu(vbi id diſpoſuerint)ſuſtineri,non autem id ſubditos ex ſe poſſe perficere.

20 Ex his leges huiuſmodi,ne ſcilicet ſubditi hoc intentare poſſint,præcipientes,& idem quod continet ius Canonicum, continentes, validæ ſunt, etiamſi pœnas adiiciant; quia ius Principum tuetur, & proſequuntur, Molin. *de iuſtit. & iure tit.* 2.*diſput.* 31.*concluſ.*4. Vaſquez 1. 2. *diſput.* 178. *cap.*4. Salgadus *de Bullarum retent.part.*2.*cap.* 1. *numero* 31. *& ſequent.* Couar.& Gutieterz, quos citat, & ſequitur Curtellius *in C. Politico ad leges Federici, nota* 88. *fol.* 233. probantes, poſſe Principes laicos ſtatuta Canonum legibus,ac pœnis vallare, ſicut & faciunt Pontifices quoad ſuos 21
ſubditos,*tot.cauſa* 10. *quaſt.* 1. Confirmatque Gratian.*ibid.q.* 2. vide omninò quæ dicebantur *lib. de Parlam.cit.Dubit.*4.*ſect.*27.& ibid.*ſubſect.*1, *& ſuprà cit.cap.* 8.*Dubit.*28.

SECTIO III.

An,& quando Poteſtas Eccleſiaſtica poſſit cognoſcere de cauſa dotis?

SVMMARIVM.

1 *Poteſtas Eccleſiaſtica licet non poſſit inter Laicos cognoſcere de cauſa dotis,ſi principaliter,& non incidenter fuerit intentata;poteſt tamen ratione Pietatis cumulatiuè ad Poteſtatem Laicam cognoſcere,etiam principaliter, & ad inſtantiam Partis,ſi dos relicta ſit Puellæ Pauperi.*

2 *Affertur textus in cap.de prudentia de donat.inter vir.& vxor.*

3 *Et Innocentius in cap.per tuas, qui filij ſint legitimi.*

Ex dictis ſequitur primò, quod licet Poteſtas 1
Eccleſiaſtica non poſſit inter laicos cognoſcere de cauſa dotis,ſi principaliter, & non incidenter(puta,quia non fuit de viribus matrimonij diſputatum)fuerit intentata (ſicut ex communiori contra complures Doctores,quos referunt, ſed nõ ſequuntur, docent Cenedus *in Canon.qq. quaſt.* 37. Ceuallos *tract. de cognit. per viam violentia par.* 2.*q.*13.Ioan.de Heuia *in Curia Philipp.par.* 1. §. 1. *num.*9.Anguianus *in tract.de legibus tot.lib.*2.*contr.* 13.*num.*17.Molina *de primog.lib.*12.*cap.*15.*n.*75.*& ſeq.*Merlinus *tom.*2.*contr.*93. *per totam*, Theſautus *deciſ.* 211.Curtellius *de Eccleſiaſt. libertate lib.* 2. *q.* 86.& Barboſa *in collectan.tom.*1 *lib.*3. *tit.* 21. *cap.* 5. *num.*3.) poſſit tamen ratione pietatis cumulatiuè ad Poteſtatem laicam cognoſcere, etiam principaliter, & ad inſtantiam partis, vt ſi dos relicta ſit puellæ pauperi.Sic Cenedus *in loco ſuprà cit. num.* 7.Ceuallos *num.*4.Gutier.*pract.qq.lib.*1.*q.* 44. *num.* 10.*& lib.*3.*q.*29.*num.*30.& Bobadilla *in Polit. tom.* 1.*lib.*2.*cap.* 19. *num.* 20. *in fin. & in gloſ.lit.C,contra Curtellium in loco mox infrà citando.*

Vide textum *in capite de prudentia,de donat.inter* 2
vir.& vxor. vbi Clemens III. ait : *Quia igitur vos, qui de matrimonio principaliter cognouiſtis, & de dote (quæ eſt cauſa incidens) acceſſoriè cognoſcere voluiſtis, & ſententialiter definire, mandamus, quatenus prædictum N. monitione præmiſſa cogatis,vt prædicta M.totam dotem (ſicut Canonicum fuerit) reſtituere non moretur.* Ex quo textu Innocent. Hoſtien. Cardin.Io.Andr.Butrius, Ancharan. & præcipuè Abb.*n.*1.docet, Iudicem Eccleſ. poſſe cognoſcere de cauſa temporali laicorum,cùm venit acceſſoriè ad cauſam Eccleſiaſticam : & paulò poſt ſubdit; *Aduerte, quod plus probet iſte textus, quàm ſolet allegari;nam non ſolum Eccleſiaſticus cognoſcit de temporali cauſa incidenti, ſeu præiudiciali; ſed etiam de cauſa temporali, quæ venit acceſſoriè ad cauſam Eccleſiaſticam, licet non ſit ipſius præiudicialis; nam ſine cauſa dotis poteſt decidi cauſa matrimonialis,& ſic non eſt præiudicialis ad eam.* & num. 7. ad gl. 2. ait ex gl. & Butrio, quod *vbi de dote agitur principaliter, vt puta,quia non fuit diſputatum de viribus matrimonij,*

Digitized by Google

trimonij, Iudex Eccleſiaſticus non eſt competens inter laicos. adeo quod ſi Iudex Eccleſiaſticus in ſententia matrimoniali de dote non meminerit, de ea poſtea cognoſcere non poſſit, vt patet ex deciſionibus ſacri Concilij Neapol. apud Vincentium de Franchis *dec ſ*. 244. *&* 312. quarum prima recepta fuit in Rota apud Farinacium *deciſ*. 706. *n*. 3. Ariam de Meſa *var. lib*. 2. *cap*. 3. *n*. 11. & Thorum in ſupplemento *fol*. 317. *ver. Iudex Eccleſiaſticus*.

Quæ tamen intellige, ſi cauſa non fuerit pia: nã ſi pia fuerit, vt quia dos relicta fuerit puellæ pauperi, poteſt Iudex Eccleſiaſticus, etiam principaliter, de dote cognoſcere; ſic præter Doctores *ſupra cit*. docet Innocent. *in cap. per tuas, qui filij ſint leg. & in dict. cap. de prudentia*, Abb. *ibid*. Ancharan. *conſ*. 20 Felin. *in c. Eccleſia S. Mariæ col*. 15. *verſ. tertia declaratio, de Conſtit*. quidquid in contrarium dixerit Curtellius *de Eccl libert. lib*. 2. *q*. 86. citans pro ſe gloſſam *in cit. cap. de prudentia*.

SECTIO IV.

An, & quando Poteſtas Eccleſiaſtica poſſit cognoſcere, caſu, quo laicus oppreſſus fuerit?

SVMMARIVM.

1 *Iudex Eccleſiaſticus poteſt cognoſcere cumulatiuè ad laicam Poteſtatem cauſas miſerabilium perſonarum, & eas opprimentes in ſuo tribunali punire ex non improbabili ſententia Doctorum etiam non data negligentia interpretum ſecularium.*

2 *Pauper pro alimentis ſibi relictis poteſt Aduerſarium laicum trahere etiam ad Iudicem Eccleſiaſticum contra Couarruuiam.*

3 *Affertur doctrina Marthæ.*

SEquitur ſecundò, quod ſi vidua, pupillus (miſer ſcilicet, & pauper; ſecus, ſi diues) vel quæcunque alia perſona ſimiliter miſera, & pauper ab aliquo oppreſſa ſit, poſſit etiam ratione pietatis contra opprimentem laicum, etiam non data negligentia Iudicum ſecularium, cumulatiuè ſimiliter ad Poteſtatem laicam cognoſcere, & punire in ſuo tribunali Eccleſiaſtico. Sic Doctores, quos citat, & ſequitur Gabriel Aluarez *tract. de priuileg. pauper. q*. 52. *numero* 13. Scaccia *de iudiciis to*. 1. *lib*. 1. *cap*. 12 *numero* 17. Cenedus *in qq. Canon. q*. 14. *num*. 4. Palacius Rubeos *in repet. cap. per vestras*, §. 1. *numero* 5. Diana *par*. 1. *tract*. 2. *reſol*. 117. & Anguianus *cit. tom*. 1. *lib*. 3. *controuerſ*. 22. *numero* 48. videri etiam poterit Abbas, & Butrius *in cap. per veſtras de donat. inter virum, & vxorem*; Bartolus, Imola, & Geminia-
2 nus, quos citat, & ſequitur Petrus Surdus *de alimentis tit*. 8. *priuileg*. 9. *numero* 2. quatenus docent, quod poſſit pauper pro alimentis ſibi relictis Aduerſarium laicum trahere etiam ad Iudicem Eccleſiaſticum. Videri etiam poterit Tannerus *in* 2. 2. *diſp*. 4. *quæſtio*. 4. *Dubitat*. 2. *numero* 31. & videri poterit *cap. ſuper quibuſdam*, §. *vlt. de verborum ſignificat*. ibi: *Viduis, pupillis, orphanis, & miſerabilibus perſonis tenearis in iudicio Eccleſiaſtico reſpondere, cap. ſi quis de potentibus* 21. *cap. ſi quis Romipetas*, 23. *cap. illi, qui* 25. *in ordine* 24. *q*. 3. *cap. ſignificantibus de officio delegati, & cap. ex parte, de foro compet*. vbi cauſa cuiuſdam viduæ Reginæ bonis ſuis ſpoliatæ agitata fuit in foro Eccleſiaſtico; Quamuis contrarium, non data negligentia Iudicum ſæcularium, ſentiat Couarr. *in pract. qq. cap*. 6. *num*. 1. quem ſequuntur alij Doctores paſſim, præcipuè Curtellius *q*. 87. & fauet (vt fatear) ipſis praxis, & vſus quotidianus. Vide, quæ dicebantur *cap*. 4. *Dubitat*. 13. *&* 24. Vide etiam Martham *de iuriſd. par*. 2. *cap*. 21. *num*. 12. vbi ſic ait: *Ego autem quantum ad propoſitam principalem quæſtionem pertinet, arbitror illam communem iure non ſubſiſtere. & quod non aliter præfati miſerabiles* 3
Iudicem Eccleſiaſticum adire poſſint, niſi data negligentia Iudicis laici, ex regula in cap. ex tenore, de foro compet. & ex ratione in cap. nouit, de Iudic. & hanc tenet Innocent. in dict. cap. ſignificantibus, num. 1. *in fin. & probat Couar. in dict. cap*. 6. *numero* 1. *in fin. pract. qq. vbi teſtatur, quod indies in Regnis Hiſpaniæ, & Galliæ iudicatur contra illam communem, & multò ſtrictius in Italia: non enim poteſt Iudex Eccleſiaſticus contra laicum cognoſcere de re temporali, quantumcumque laicus fuerit oppreſſus, & ſpoliatus, niſi proprius, & naturalis ſuus Iudex negligens eſſet in adminiſtranda iuſtitia; & hoc etiam probat dict. cap. ex parte, de foro compet. vbi propter potentiam Rei conuenti, qui actorem ſpoliauerat, in Iudice ſeculari maxima aderat ſuſpicio negligentiæ, vt ibi Couar. aduertit, & hanc opinionem tenet etiam Butrius in cap. licet de foro compet. & Conſtantin. Roger in tract. de dote q*. 17. *n*. 2.

SECTIO V.

An poſſit poteſtas Eccleſiaſtica cognoſcere de præſtandis alimentis filio ſpurio?

SVMMARIVM.

1 *Poteſtas Eccleſiaſtica ſi agatur inter laicos de alimentis filio ſpurio præſtandis, poteſt ſimiliter ratione pietatis cumulatiuè ad poteſtatem laicam cognoſcere.*

2 *Filius ſpurius poteſt petere alimenta ſibi debita coram Iudice tam Eccleſiaſtico quam laico, quem tamen magis maluerit eligere.*

3 *Nomine alimentorum veniunt Cibaria, potus, veſtes, habitatio, medicina, lectus, & ſimilia ad corporis ſuſtentationem neceſſaria.*

4 *Suſtentatio intelligenda eſt competens, qualem vir prudens in foro externo, ſeu interno conſcientiæ arbitrabitur ſecundum facultates Parentis, & ſtatum filij.*

5 *Pater poteſt donare, vel in teſtamento relinquere filio ſpurio id quod ſit inſtar alimentorum, & filiæ ſpuriæ, quod ſit inſtar dotis.*

6 *Alimenta æſtimari poſſunt vel quatenus ſunt neceſſaria præciſè ad vitam ſuſtentandum, vel quatenus requiruntur ad honeſtam vitæ ſuſtentationem attenta qualitate Perſonæ.*

7 *Pater obligatur ad præſtanda alimenta filiis ſuis illegitimis ſecundum honeſtam vitæ ſuſtentationem.*

8 *Alimentorum qualitas, quæ illegitimis debetur tanto magis decreſcit quanto eorum conditio, ſeu qualitas ex natiuitate vilior eſt.*

9 *Filiis ſpuriis debentur alimenta tantummodo ad vitam ſuſtentandum, quia ſtricto naturali iure debentur omnibus filiis.*

10 *Alimenta ad honeſtam ſuſtentationem negari etiam poſſunt*

poſſunt filiis, ſi crimen commiſerint, ob quod poſſint exhæredari, ſecus ea quæ ſunt neceſſaria.

11 *Filius poſt pueritiam ob crimen poteſt priuari omnibus alimentis etiam neceſſariis, exceptis caſibus extremæ neceſſitatis.*

12 *Alimenta debentur filio ſpurio ſpectatis deinceps paternis, & eius dignitate, & qualitate.*

13 *Alimenta debentur filio ſpurio, ſi tamen ipſe ex ſua arte, opere, vel aliunde commode viuere non poſſit.*

14 *Dicta de filio in ordine ad Parentem, eadem dicenda ſunt de Parente in ordine ad filium.*

1 SEquitur tertiò, quod ſi agatur inter laicos de alimentis filio ſpurio præſtandis, poſſit ſimiliter ratione pietatis cumulatiuè ad poteſtatem laicam cognoſcere Poteſtas Eccleſiaſtica; ita vt in
2 electione filij ſpurij ſit, alimenta petere coram Iudice Eccleſiaſtico, vel ſeculari. Sic contra Theſaurum *deciſ.* 211. *num.* 4. Cnttellium *de Eccleſ. libertate lib.* 2. *quæſtio.* 86. Merlinum *tom.* 2. *contr.* 93. *per totam*, & Ceuallos *tract. de cognit. per viam violent. par.* 2. *quæſtio.* 53. *num.* 5. docent ex Bartolo *in l. ſolent, ff. de aliment. & cibar. legat. numero* 13. & ex Palat Buni *in repet. cap. per veſtras de donat. inter vir. & vxor. notab.* 2. *num.* 20. Surdus *de alimentis tit.* 8. *priuil. g.* 6. *num.* 6. Couar. *de ſponſal. par.* 2. *cap.* 8. §. 6. Aretinus *conſil.* 48. *num.* 5. Molina *de primog. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 76. Bollettus *in diſquiſ. Cleric. par.* 1. *tit. de fauore clericorum reali*, §. 5. *num.* 69 Lara, & Barboſa, quos citat, & ſeqnitur Sanctarellus *var. reſol. par.* 1. *qu.* 34. *num.* 1.

3 Aduerte tamen hic, qnod ſub nomine alimentorum veniant cibaria, potus, veſtes, habitatio, medicinæ, lectus, & ſimilia ad corporis ſuſtentationem neceſſaria iuxta *l. alimentis, ff. de aliment. & cibar. legat. & l. vocibus, ff. de verborum ſignific.* Sic Doctores communiter. Vide Sanctarellum *loco ſupra cit. q.* 37.

Quod tamen intelligi debet de ſuſtentatione
4 competente, qualem vir prudens (ſiue Iudex in foro externo, ſiue quicunque alter in foro interno) arbitrabitur ſecundùm facultates parentis, & ſtatum filij; ſicuti colligitur ex cap. cùm haberet, de eo, qui duxit in matrimonium, quam pollnerat adulterio. Ex quo textu rectè infert Abb. *in cap. tanta, qui filij ſint legitimi, numero* 13. & communiter ob-
5 ſeruari teſtatur Gaill. *lib.* 2. *obſernat.* 89. quod pater filio ſpurio donare, vel in teſtamento relinquere poſſit, quod ſit ei inſtar alimentorum; & filiæ ſpuriæ ſimiliter, quod ſit ei inſtar dotis.

6 Porrò alimenta æſtimari poſſunt, vel quatenus ſunt neceſſaria præcisè ad vitam ſuſtentandam, vel quatenus requirnntur ad boneſtam vitæ ſuſtentationem; attenta qualitate perſonæ. Et quidem poſteriori modo accipi debet, cùm dicitur, quod pater iure Canonico obligetur ad præſtanda alimenta filiis ſuis, etiam illegitimis, ex *cit.*
7 *cap. cùm haberet* ibi: *Solicitudinis tuæ intererit, vt vterque parentum liberis ſuis, ſecundùm quod eis ſuppetunt facultates, neceſſaria ſubminiſtrent.* Quamuis alimentorum quantitas, quæ illegitimis debe-
8 tur, tantò magis decreſcat, quantò eorum conditio ſeu qualitas ex natiuitate vilior eſt,) nam iure ciuili (quod hodie iure Canonico ex *cit. cap.* cùm haberet, correctum eſt) huiuſmodi congrua, competentia, ſeu honeſta alimenta filiis ſpuriis, ſiue ex

coitu damnato ortis denegabantur. Auth. quibus modis naturales, &c. §. *penult.* Auth. *ex complexu, Cod. de inceſtu nuptiis*, & Auth. *licet, Cod. de naturalibus liberis*, vbi interdicitur parens huiuſmodi filiis 9
dicta alimenta præſtare: non item denegabantur alimenta, quæ ad vitam præcisè ſuſtentandam neceſſaria ſunt; quia hæc ſtricto naturali iure debētur omnibus filiis; quippe quorũ omniũ natura communis eſt; ita vt nulla lege, vel conſuetudine contrariũ vnquam introduci poſſit. Ex quo etiam infertur, quod ſi filius, vel filia crimen commiſe- 10
rit, ob quod iure exhæredari poſſit, etiam alimenta, quæ ſcilicet congrua, & honeſta ſunt, ei denegari poſſint; non item quæ ſimpliciter ad vitam ſuſtentandam neceſſaria ſunt, ſicuti rectè docet Couar. *par.* 2. *Epit. cap.* 8. § 6. *num.* 17. Quam- 11
uis contrarium ſentiat Vaſquez *de teſtam. cap.* 5. *num.* 132. poſſe ſcilicet filium poſt pueritiam ob crimen priuari omnibus alimentis, etiam neceſſariis, excepto caſu neceſſitatis extremæ. Quapropter ex dictis,

Aduerte ſecundò, quod alimenta debeantur fi- 12
lio ſpurio, ſpectatis diuitiis paternis, & eius dignitate, & qualitate. Sic contra Palatium, Gammam, Laram, & Rebellium ex communiori, & probabiliori Doctorum ſententia, quam ſupra dicebam, docent Barboſa *in collectan. tomo* 2. *lib.* 4. *tit.* 7. *cap.* 5. *numero* 12. Francus *deciſ.* 283. *numero* 18. & 19. Molina *de inſt. tract.* 2. *diſp.* 168. Leſſ. *lib.* 2. *cap.* 19. *num* 67. Azor. *par.* 2. *lib.* 2. *cap.* 3. *q.* 2. *num.* 4. Mogalius *in p.* 2. *lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 4 & Sanctarellus *q.* 31. *num.* 29.

Aduerte tertiò, qnod alimenta debeantur filio 13
ſpurio, ſi tamen ipſe ex ſua arte, opere, vel aliundè commodè viuere non poſſit; aliàs ſecus. Sic Doctores *ſupra citati.* Vide Barboſam *vbi ſupra num.* 11. & Henriq. *lib.* 11. *c.* 19. *n.* 2. & *in gl. lit. N.*

Aduerte quartò, qnod quæ dixi de filio in or- 14
dine ad parentem, eadem dicenda ſint de parente in ordine ad filium. Sic Doctores iidem ſupra citati: vide etiam Barboſ. *n.* 9.

SECTIO VI.

An poteſtas Eccleſiaſtica poſſit dare tutorem Clerico minori, & Curatorem Clerico mente capto?

SVMMARIVM.

1 *Poteſtas laica ſolum debet cognoſcere ſi agatur de dando tutore Clerico minori, vel de dando Curatore Clerico mente capto.*

2 *Iudex ſecularis ſi Clericus minor litiget coram ſe, poteſt ei dare Curatorem, quia talis Curator datur rebus, & non Perſona.*

3 *Iudex ſecularis poteſt facere Inuentarium bonorum, Clerici mortui, qui filios minores reliquit.*

4 *Clerico Minori* 25. *annis ſi agat coram Iudice ſeculari actione ciuili, etiam perſonali dari poteſt Curator ab ipſo met Iudice laico.*

5 *Habens iuriſdictionem in cauſa principali, habet etiam iuriſdictionem in incidenti, & acceſſoriis, ſine quibus cauſa dici non poteſt.*

6 *Argumenta tenentium, quod Curator dari debebat à Iudice Eccleſiaſtico, diluuntur.*

7 *Iudex Eccleſiaſticus dare debet tutorem, vel curatorem, de ſuo foro, ſeu ſibi ſubditum.*

8 *Tutela, vel cura datio ſupponit iuriſdictionem, tum in eum, cui datur, tum in eum, qui datur.*

1 SEquitur quartò, quod ſi agatur de dando tutore clerico minori, vel de dando curatore clerico mente capto, ſpectet etiam ad Poteſtatem Eccleſiaſticam; quia tutoris datio, vtpotè quæ perſonam pupilli reſpicit (tutor enim principaliter perſonæ datur) eius Iudicis eſt, cuius iuriſdictioni pupillus ſubeſt: quod ſi de curatore loquamur, ſiquidem bonis datur idem iudicium erit; cùm
2 bona clerici etiam Iudici Eccleſiaſtico ſubſint: ſin verò de curatore ad litem ſit ſermo, tunc de curatore prouidebit ille Iudex, coram quo iudicium vertitur; quia reſpicit iudicij legitimationem, quæ curanda eſt ab illo, coram quo iudicium agitatur; quæ omnia conſtant ex §. ad certum tempus, *inſtit. de iis, qui tutor. dare non poſſ. vbi gloſſ. verb. per-*
3 *ſona*, alia iura adducit. Item conſtant *ex textu in l. ſancimus, §. ſed & ſi quis, vbi* Cyn. *num.* 2. & Bart. *num.* 2. *Cod. de adminiſtr. tut. & cur.* Item conſtant ex Rota in antiquis *tit. de iudic. deciſ.* 14. mox infra referenda: quapropter contra Aufrerium in *Clem.* 1. *de offic. ordinarij, reg.* 4. *fallentia* 5. (cuius doctrina tamen in oppoſitum; ſi bene aduertatur, reſpicit ad mores Regni Franciæ; vbi patrimonialia Clericorum minorum ordinum ex priſca conſuetudine concordantiæ, conceſſioniſque Pontificiæ, Iudici territorij ſubſunt; conſequenter non eſt aliò extendenda) docent Cabadus *part.* 1. *deciſ.* 80. *num.* 2 Anguianus *de legibus* 10. *t. lib.* 2. *contr.* 23. *num.* 68. & Bellettus *in Diſquiſ. cleric. par.* 1. *tit. de fauore clericorum perſonali*, §. 6. *num.* 15. Quamuis, ſi clericus minor litigat, tanquam actor, coram Iudice ſeculari, poſſit Iudex ſecularis ipſi dare curatorem ad litem, vt patet ex dictis. Similiter, ſi faciendum ſit inuentarium bonorum clerici mortui, qui filios minores reliquit, poteſt etiam iudex ſecularis pupillorum illud facere. Vide Doctores ſupra citatos, & præcipuè Cabedum *vbi ſuprà deciſ.* 81.

4 Vide etiam Rotam Romanam *deciſ.* 14. *in antiquis, tit. de iudic. ſuprà cit.* vbi (ſi clericus minor 25. annis agat pro debito, vel actione alia perſonali, vel reali contra laicum, & coram Iudice ſeculari, iuxta *cap. ſi clericus de foro compet.*) ait, quod quidam dicebant, quod non poſſit ei dari curator, niſi per Iudicem Eccleſiaſticum ſuum, *argum. cap. ſi diligenti, de foro compet.* tamen quod maior pars tenuit, quod immò poſſit dari per Iudicem ſecularē, & quod ſit dandus ab eo, coram quo agebatur, per
5 *l. fin. Cod. de adminiſtr. tut.* quia ex quo ille habet iuriſdictionem in cauſa principali, habebit etiam in incidenti, & acceſſoriis, ſine quibus cauſa dici non poteſt, *argum. l. ad rem, & l. ad legatum, ff. de pro-*
6 *cur. l. quoties, Cod. de iudic.* 1. *&* 2. *Cod. de ordin. iudic. cum concord.* Sed primi, qui tenent, quod non poſſit dari per Iudicem laicum, coram quo agebatur, ſed per Iudicem Eccleſiaſticum, reſpondebant, quod quia in iſto caſu accidenti, ſeu acceſſorio tangebatur ſubiectio perſonæ clericalis, ſeu ſpiritualis, & Eccleſiaſticæ, quæ per dationem curatoris ſubiiciebatur in hoc Iudici ſeculari, & etiā curatori, & ſic eius liberum arbitrium reſtringebatur, *vt l. ſi curatorem habens, Cod. de in integr. reſtitut. minor.* debebat id adeò ſpirituale, & Eccleſiaſticum reputari, vt non deberet cauſa terminari per Iudicem ſecularem, ſed potius per Iudicem Eccleſiaſticum, *argum. cap. tuam, de ord. cognit. cum concord.* ſed aliqui replicabant, quod incidens non erat ſpirituale, nec Eccleſiaſticum, ſed potius ciuile, & temporale, ex quo ſolum cauſæ, & non perſonæ erat dandus tutor; præſertim quia curator non datur perſonæ, ſed rebus, *Inſtit. de curator. §. curatorem.* Nec obſtat, quod in hoc clericus ſubiicitur Iudici ſeculari; quia etiam ſubiiciebatur ei in cauſa principali, in qua contra ipſum per illum poterit ſententiari, & condemnari in expenſis, ergo etiam eodē modo ſubiiciebatur ei in cauſa principali, & in acceſſorio cauſam ipſam concernēte, *argum. regul. iur. acceſſorium*; præſertim quia non videtur aliud poſſe dici; quia, cùm curator ſit dandus ad litem præſentem, non poteſt dari, niſi per eum, coram quo eſt lis; quia ſi ante litem dari debet per Iudicem Eccleſiaſticum, tunc potius daretur ad litem futuram, quod eſſe non poteſt, *argum. l. qui habet, §. fin. cum l. ſeq. ff. de tutelis, & l. item eorum, §. ſi decuriones, ff. quod cuiuſque vniuerſ. nomin.* neceſſe autem eſſet, quod ante litem motam ipſi daretur, cùm non ante poſſeſſionem litem mouere, nec in iudicio eſſe poſſit; cùm perſonam legitimam ſtandi in iudicio non haberet, *Cod. qui dari tut. poſſ. l. in vniuerſis*, ergo, &c. Sic Rota Romana.

Cæterum, quæ ſupra dicta ſunt, intelligunt, quidam, vt Iudex Eccleſiaſticus tutorem, vel curato- 7
rem de ſuo foro, ſibique ſubditum decernat, quem ad tutelam, vel curam acceptandam, atque ad fideiuſſionem præſtandam cogere poſſit; quia tutelæ, & curæ datio iuriſdictionem ſupponit, non ſolum in eum, cui datur, ſed etiam in eum qui tutor,
vel curator decernitur, vnde, ſi Iudex Eccleſia- 8
ſticus tutorem, vel curatorem ſibi non ſubditum decernat, nulla erit datio, ſic Roſent. *de feud. cap.* 12. *concl.* 10. *n.* 54. vbi ſic ait: *ſuffragatur his, quod iuriſdictio, quæ exercetur circa dationem, vel confirmationem tutelæ, exercetur non ſolùm in pupillum, ſed etiam in eum, qui datur, vel confirmatur, eumque nonminus, quàm pupillum obligat: id quod videtur eſſe contra naturam iuriſdictionis feudalis, nec ad eam pertinere, cùm ille datus neutiquam ſit ſubiectus huic iuriſdictioni.*

SECTIO VII.

An, & quando Poteſtas Eccleſiaſtica poſſit exequi legata, etiam profana?

SVMMARIVM.

1. & 2 *Epiſcopus, & eius Vicarius eſt competens Executor voluntatis Defuncti, ſi tranſacto anno à iure hæredibus, & Executoribus ad exequendum conceſſo, non adimpleatur voluntas illius, non ſolum quoad legata pia; ſed etiam quoad profana, & eſt locus præuentioni vtrique Iudici.*

3 *Defunctus dicitur Perſona maximè miſerabilis cum ſe adiuuare non poſſit, & ideo ob bonum ipſius ratione pietatis ex officio commiſſa eſt Epiſcopo eiuſque Vicario executio Voluntatis eiuſdem etiam quoad profana.*

4 *Epiſcopus eſt competens Executor etiam quoad relicta non pia etiamſi Iudex Laicus non ſit negligens in adminiſtranda iuſtitia.*

Epiſcopus

5 *Epiſcopus eſt competens Executor etiam contra Laicum tertium Poſſeſſorem,& cur.*

6 *Ad relicta exequenda dantur tres actiones, perſonalis,realis,& hypothecaria.*

7 *Actio realis, ſeu rei vindicatio intentari poteſt etiam hæreditate non adita, cum ad id non requiratur ſubiectum actionis perſonalis;ſed dominium ex parte agentis, & poſſeſſio ex parte rei conuenta.*

8 *Remedium Saluiani Interdicti pro relictis profanis conſequendis, & eorum poſſeſſione acquirenda intentatur contra tertium Poſſeſſorem, & multo magis pro legatis piis.*

9 *Iudex Laicus cumulatiue ad Iudicem Eccleſiaſticum eſt Executor competens piorum relictorum.*

10 *Iudex Eccleſiaſticus eſt Iudex competens piorum Legatorum ſed non priuatiue quoad Iudicem Laicum contra nonnullos.*

11 *Legatum pium eſt extra ſphæram Laica poteſtatis ſi vis d ſcuiatur ſecus ſi factum.*

12 *Iudex Eccleſiaſticus in caſu, quod defunctus ſit Clericus eſt Iudex competens priuatiuè quoad Laicum.*

1 SEquitur quintò, quod ſi tranſacto anno à iure hæredibus, & executoribus ad exequendam voluntatem defuncti conceſſo, non adimpleatur voluntas illius, Epiſcopus, & eius vicarius ſit executor competens, vt illa adimpleatur, non ſolum quoad relicta pia (in quo conueniunt Doctores) ſed etiam quoad profana; ita vt detur
2 vtrique Iudici locus præuentioni. Sic contra gloſſam *in cap. tua nobis, ver. piis de teſtamentis,* Aufrerium *in addit. ad Cappel. Tholoſ. deciſ.* 251. Ceuallos *de cognit. per viam violent. part.* 1. *quaſt.* 8. *num.* 12. *& quaſt.* 21. *num.* 8. Caldas *de nomin. Emphyt. quaſt.* 29. *num.* 56. Bobadillam *in Polit. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 103. & alios docent Bartolus, Boëtius, Tiraquellus, & Nauarrus, quos citat, & ſequitur Pereira *in tract. de manu Regia part.* 1. *cap.* 16. *num.* 5. Item docet gloſſa *in cap. ſi hæres de teſtamentis*, Molina *de iuſt. tom.* 1. *tract.* 2. *diſp.* 250. *num.* 5. Curtellius *de Eccleſ. libertate lib.* 2. *q.* 99. limitans tamen, niſi conſuetudo ſit in contrarium, Barboſa *in collect. tom.* 1. *lib.* 3. *tit.* 26. *cap.* 6. *numer.* 12. *& de poteſtate Epiſc. part.* 3. *allegat.* 82. *num.* 15. Diana *part.* 1. *tract.* 2. *reſol.* 98. & Bonacina *de contractibus tom.* 2. *diſp.* 3. *quaſt.* 17. *punct.* 8. §. 10. *num.* 1.

3 Non obſtat, ſi dicas, quod, cùm hæres, & executor eſt laicus, actio ſolum intentari debeat coram Iudice laico, ex eo, quia actor ſequi debet forum Rei.

Reſpondetur enim ex dictis, quod adimpletio (etiam ad non pias cauſas) voluntatis defuncti in bonum ipſius defuncti, vtpotè perſonæ miſerabilis, quin & maximè miſerabilis, cùm ſe adiuuare non poſſit, ratione pietatis, ex officio commiſſa ſit Epiſcopo, eiuſque Vicario, ſicut etiam ex multis iuribus probat Abb. *in capit. ſi hæres, numero* 3. *de teſtam. & in relect. numer.* 32. *eod. tit.* Et conſequenter quando in tali caſu aduerſus hæredem, vel teſtamenti executorem laicum intentatur actio ab eo, cui aliquid à defuncto relictum, eſt, pertineat ad Epiſcopum, eiuſque vicarium, efficere, quod ea via voluntas defuncti adimpleatur in bonum eiuſdem defuncti, ob rationem iam dictam.

4 Hinc inferas, quod Epiſcopus ſit competens executor, etiam quoad relicta non pia: item etiam, ſi Iudex laicus non ſit negligens in adminiſtranda iuſtitia; item etiam, ſiue Epiſcopus procedat ex officio, ſiue ad inſtantiam partis.

Inferas ſecundò, quod ſimiliter Epiſcopus ſit 5
competens executor, etiam contra laicum tertium poſſeſſorem; quia iura præbentia Epiſcopo talem facultatem non ſe reſtringunt, vt poſſit ille exequi contra hæredem, & teſtamenti executo- 6
res tantùm, ſed indiſtinctè loquuntur; tum quia ad relicta exequenda dantur tres actiones, perſonalis, realis, & hypothecaria, §. *noſtra autem*, vbi gl. & Doctores *Inſtit. de legatis*, quæ proptereà coram Epiſcopo proponi poterunt, prout natura negotij patietur (quia cùm ei detur facultas, ſeu ius exequendi, dari etiam debebit modus, & actio) & ſic quamuis, quotieſcunque agitur contra tertium poſſeſſorem, locus non ſit 7
actioni perſonali (quia ipſe non eſt hæres) locus tamen erit actioni reali, ſeu rei vendicationi, pro ipſis ſcilicet relictis conſequendis; adeò vt talis actio intentari etiam poſſit, hæreditate non adita; cùm ad id non requiratur ſubiectum actionis perſonalis, ſed dominium ex parte agentis, & poſſeſſio ex parte rei conuentæ. *l. in rem. ff. de rei vend cat. & §. omnium autem, Inſtit. de action.* & ibi Doctores: tum quia pro relictis 8
profanis conſequendis, & eorum poſſeſſione acquirenda datur aliud remedium, ſcilicet Saluianum interdictum, quod contra tertium poſſeſſorem poteſt intentari; ergo illud idem dabitur, & multò magis, pro conſequendis relictis piis: & conſequenter Epiſcopus erit vtrorumque relictorum executor competens, etiam contra tertium poſſeſſorem; præſertim quia alioquin facilè, interuertendo poſſeſſionem illorum in tertiam perſonam, eluderetur Epiſcopi officium Vide Gutierez *pract. qq. quaſt.* 29. *num.* 14. Gratianum *in diſcept. forenſ. tom.* 1. *cap.* 62. *num.* 27. *& ſeqq.* Ciarlinium *in controuerſ. cap.* 28. *num.* 25. *&* 26.

Inferas tertiò cum Valens. *in decret. lib.* 2. *tit.* 9
16. §. 8. *num.* 4. Martha *de iuriſdict. part.* 1. *cap.* 51. *num.* 24. Tiraquello *de priuileg. pia cauſa, priuil.* 149. & ibi Thoro, Honorio *in compend. Iuris Can. lib.* 3. *tit.* 26. *num.* 20. & Sanchez *in opuſc. tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 1. *dub.* 54. *num.* 4. quod è conuerſo relictorum piorum executor competens cumulatiuè ad Iudicem Eccleſiaſticum, ſit etiam Iudex laicus: *iuxta l. hæreditas, l. nulli Cod. de Epiſc. & cler. & l. hæreditas, ff. de petit. hæred. ex cap. tua, de teſtam.* ibi: *Cùm igitur in omnibus piis voluntatibus ſit per locorum Epiſcopos prouidendum, vt ſecundùm defuncti voluntatem vniuerſa procedant.* Item ex *cap. ſi hæredes, eod. tit.* & ex Tridentino Concilio *ſeſſ.* 7. *cap.* 15. *& ſeſſ.* 22. *de reformat. cap.* 8.

Non obſtat, ſi dicas, quod contrarium colligitur ex cap. tuæ ex quibus iuribus mori contrarium, & probabiliter quidem, docent Bonac. *de contractib. diſp.* 3. *q.* 18. *punct.* 1. §. 10. *num.* 1. Spino *in ſpecul. teſtam. gloſ.* 28. *num.* 44. & Diana *part.* 4. *tract.* 8. *reſol.* 99.

Reſpondetur enim, ex cit. iuribus colligi qui- 10
dem, relictorum piorum executorem competentem eſſe Iudicem Eccleſiaſticum; ſed non item colligi, hunc illorum executorem competentem eſſe priuatiuè ad Iudicem ſecularem.

Neque obſtat ſecundò, ſi dicas, quod lega- 11
tum pium, quà pium, eſt extra ſphæram laicæ Poteſtatis; & ſic quod ea non poſſit ſe extendere ad

illud ; cùm nulla poteotia ferri poſſit extra ſphæram ſui obiecti ; quia ſic excederet ſphæram ſuæ actiuitatis.

Reſpondetur enim id verum eſſe, ſi agatur de legato pio, quoad quid iuris ; quia tunc eſt quæſtio ſpiritualis, & ſolius Eccleſiaſtici fori. At ſecus, ſi agatur quoad quid facti ; qoia tunc eſt quæſtio temporalis, & mixti fori, iuxta ea, quæ dicebantur *ſupra ſect.* 3. *&* 4. Quapropter quod ſupra dicebam, videtur etiam mihi ſatis probabile, in caſu tamen, quod hæres, & teſtamenti executor ſit laicus ; quia in caſu, quod ille ſit clericus, nulla difficultas eſt, quod ſpectet ſo-
12 lum ad Iudicem Eccleſiaſticum, priuatiuè ad Iudicem laicum ; cùm hic in clericum, vtpotè exemptum, iuriſdictionem, præſertim executiuam, non habeat. Vide, quæ dicebantur *cap.* 8. *dub.* 21. *&* 22.

SECTIO VIII.

An, ſi clericus hæredem inſtituat alium clericum, vel laicus teſtamentum condat ad piam cauſam, Poteſtas Eccleſiaſtica poſſit teſtamentum publicare.

SVMMARIVM.

1. *Iudex Eccleſiaſticus cumulatiuè ad Iudicem laicum poteſt publicare teſtamentum in quo Clericus inſtituit aliũ Clericum, vel conditum ad pias cauſas, ratione pietatis.*
2. *Publicatio teſtamenti reſpicit principaliter, non perſonam hæredis, vel teſtatoris, ſed perſonam Notarij, eiuſque ſcripturæ veritatem, & legalitatem.*

1 SEquitur ſextò, quod ſi clericus hæredem inſtituat alium clericum ; vel laicus teſtamentum condat ad piam cauſam, ſpectet etiam ratione pietatis ad Iudicem Eccleſiaſticum, cumulatiuè ad Iudicem laicum huiuſmodi teſtamentum publicare. Sic contra Barboſam *in l. hæres abſens, num.* 189. *ff. de iudiciis*, Cuttellium *de Eccleſ. libertate lib.* 2. *q.* 100. & Pereiram *in tract. de manu Regia, par.* 1. *cap.* 16. *n.* 18. docet Molina apud Pereiram *loco ſupra cit.* Gutierez *in pract. qq. lib.* 2. *q.* 49. *n* 5. *& ſeqq.* & Io. de Heuia *in Curia Philipp. par.* 1. §. 5. *n.* 26. Non obſtat, quod publicatio teſtamenti non hæredis, vel teſtatoris perſonam principaliter reſpiciat, ſed perſonam Notarij, eiuſque ſcripturæ veritatem, & legalitatem, conſequenter in Notarium laicum (quamuis ſecus in Notarium Eccleſiaſticũ) non Iudex Eccleſiaſticus, ſed Iudex laicus iuriſdictionem habeat, vt eum cogere poſſit: Reſpondetur enim id verum eſſe, ſi ſimus in cauſa non pia: at ſecus, ſi ſimus in cauſa pia, vt in caſu noſtro ; quia ratione pietatis poteſt Iudex Eccleſiaſticus in laicos cumulatiuè ad Iudicem laicum iuriſdictionem exercere, vt patet ex dictis *ſupra.*

SECTIO IX.

An, ſi filius clerici legitimandus clericus ſit Poteſtas Eccleſiaſtica poſſit illum legitimare.

SVMMARIVM.

1. *Poteſtas Eccleſiaſtica cumulatiuè ad Poteſtatẽ laicam poteſt Clericum filium alterius Clerici, ſi ſit legitimandus, legitimare.*
2. *Legitimatio, ſeu natalium reſtitutio fieri ſolet per reſcriptum Principis, vel alterius Perſonæ à Principe poteſtatem habentis.*
3. *Legitimatio duplex eſt, una ad Eccleſiaſtica iura, quam ſolus ſupremus Princeps concedit, altera ad iura Ciuilia, quam quilibet Princeps temporalis impertitur ſubditis ſuis etiam proprijs filijs, quin & Clericorum filijs, etiamſi ipſi quoque Clerici ſint.*
4. *Ampliã quod eam concedere poſſit etiam Monachis, ſi Monaſterium capax ſit ſucceſſionis.*
5. *Statutum laicorum includens Clericos non eſt contra Immunitatem Eccleſiaſticam, ſi ſit mere priuilegatiuum ; quia priuilegium etiam non ſubdito concedi poteſt.*
6. *Concedere priuilegium importat tantum Iuriſdictionem priuilegiatiuam, non autem, quæ exigat iuriſdictionem in priuilegiato.*
7. *Legitimatio non ſortitur effectum, niſi acceptetur, & rata habeatur à legitimato.*
8. *Legitimatio non tam reſpicit Perſonam ipſius Clerici legitimandi, quam bona ipſa, quæ ſupponuntur ſita intra territoritorium Principis legitimant contra nonnullos.*
9. *Legitimatio ab aliquibus dicitur actus Iuriſdictionis, quam Princeps ſecularis in Clericum, eiuſque bona non habet.*
10. *Laicus filius Clerici in ſententia prædictorum non poteſt à Principe laico legitimari.*
11. *Filius Clerici licet ſit laicus gaudet eodem priuilegio, quo gaudet Pater Clericus.*
12. *Vxor Clerici in opinione aliquorum gaudet eodem priuilegio, quo gaudet Maritus Clericus.*
13. *Legitimatus per ciuilem legitimationem à Principe ſeculari conceſſam ſuccedit in hæreditate Parentum, & aliorum Conſanguineorum inſtar legitimorum filiorum.*
14. *Legitimatus non ſuccedit in paterna nobilitate, in feudo, & primogenitura, niſi expreſſe dicatur in Principis reſcripto.*
15. *In generali conceſſione non veniunt ea, quæ quis non eſſet veriſimiliter in ſpecie conceſſurus*
16. *Conceſſa alicui poteſtate legitimandi non cenſetur eidem data poteſtas ad feuda, & primogenituram, vel proprios filios, vel etiam alienos filios, ſed ſpurios, ſeu ex damnato coitu legitimandi.*
17. *Spuriorum qui orti ſunt ex Parentibus, quorum coniunctio pro tunc temporis humana lege permitti non poterat, non eſt propriè legitimatio ; ſed potius diſpenſatio, quamuis, ea pleniſſimè ſint.*
18. *Legitimatio Eccleſiaſtica à Pontifice collata efficit quem habilem ad ſacros ordines, & Beneficia etiam curata non item ad Dignitatem Cardinalitiam, vel Epiſcopalem.*
19. *Legitimatio, ſeu potius diſpenſatio ſecundum quid, ſeu ad certum effectum, ſcilicet ſuper Irregularitatis impedimento ab Epiſcopo communi iure illegitimis conceditur ad minores ordines, & ſimplicia Beneficia tantum.*
20. *Epiſcopus non poteſt cum illegitimis abſolutè diſpenſare ſuper defectu natalium.*

21 *Habent.*

21 *Habens facultatem legitimandi cenſetur habere facultatem diſpenſandi, non tamen è contra.*

22 *Diſpenſatus ad ordines, non eo ipſo cenſetur diſpenſatus ad Beneficia; quia non rectè fit illatio ad diſpenſata.*

23 *Religioſi illegitimi per profeſſionem, quam emittunt ipſo iure diſpenſati cenſentur ad ſacros ordines; non item ad Dignitates, & Prælaturas.*

24 *Legitimatio per profeſſionem eſt quædam generalis Legitimatio & ideo non continet ſpecialia Legitimationis priuilegia.*

25 *Legitimatus per oblationem Curiæ Principis Terreni legitimabatur cum habilitate ſuccedendi in bonis paternis, ſed talis vſus receſſit.*

26 *Religionum Prælati poſſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis etiam in Bigamia; quin etiam in homicidio circa Miſſæ celebrationem ſi non ſit notorium ex priuilegio Religioni conceſſo.*

27 *Lex, vel Princeps, præſertim in fauorabilibus in ordine ad Communitatem, cum non diſtinguit, neque nos diſtinguere debemus.*

28 *Natus in dubio quis præſumitur legitimè, & ſic ad Defuncti hæreditatem eſt admittendus; quamuis temporis ordinarij ſpacium à conceptione ad natiuitatem, aliquando augeatur, vel minuatur.*

29 *Non vnum, ſed multiplex pariendi tempus homini, natura datum eſt.*

30 *Mulier ſeptimo menſe, octauo, nono, decimo, & aliquando etiam vndecimo cœpto parere ſolet.*

31 *Delictum in dubio non præſumitur, niſi demonſtretur.*

32 *Bonus in dubio quis præſumi debet.*

33 *Partus ſi naſcatur poſt contractum Matrimonium ante ſeptimum menſem non legitimus cenſeri debet.*

34 *Mulier præſertim robuſta aliquando etiam quinto menſe parere ſolet.*

35 *Partus ſi naſcatur poſt Mariti mortem, vel diuortium exacto menſe decimo, non in initio menſis vndecimi, ſed ſub fine, non legitimus; ſed illegitimus cenſeri debet, & ab Hæreditate Defuncti repellendus.*

36 *Partus ſi naſcatur intra dicta temporis ſpacia Legitimus cenſendus eſt, & ad hæreditatem Defuncti admittendus, ni aliud obſtet.*

37 *Emancipatio facta de Clerico per Patrem coram Iudice Laico, & ipſo auctorizante, eſt valida.*

38 *Emancipatio fieri debet per Iudicem competentem, qualis eſt Iudex Patris agentis, & emancipantis.*

39 *Emancipatio eſt actus ipſius Patris, & non filij.*

40 *Ius patriæ poteſtatis eſt introductum à Poteſtate ſeculari, & non Eccleſiaſtica.*

41 *Actus emancipationis procedit ex ſola voluntate Patris, pro qua explenda, ſiue auctorizanda adhibet Pater Iudicem ſuum proprium.*

42 *Alienatio rei Eccleſiaſticæ licet fiat in fauorem Eccleſiæ alterius Diœceſis auctorizatur à Prælato Rei alienatæ & non ab alio.*

43 *Iudex volentis liberare filium ſuum de Patria poteſtate liberationi auctoritatem præſtat.*

44 *Actor ſequi debet forum Rei in contentioſis, non autem in voluntariis.*

45 *Emancipatio per doctrinam (quæ fieri poteſt tam coram Iudice Patris, quàm coram Iudice filij.*

46 *Iudex Eccleſiaſticus quando agitur de beneficio per minorem 14. annis dat Curatorem ad litem, & non ſecularis.*

47 *Filius in Beneficialibus ſine conſenſu Patris etiam in patria poteſtate conſtitutus agere poteſt.*

48 *Iudex Eccleſiaſticus cognoſcit an captus, vel detentus per Iudicem Laicum ſit Clericus.*

49 *Emancipatio non derogat libertati emancipati, ſi coram laico fiat, imò tam auget.*

SEquitur ſeptimò, quod ſi filius clerici legiti- 1
mandus clericus ſit, ſpectet etiam ad Poteſta-
tem Eccleſiaſticam, cumulatiuè ad Poteſtatem lai-
cam, illum legitimare. Vide Io. Garſiam *de nobil.*
gloſſ. 9. num. 53. Molinam *de primog. lib. 3. cap. 2.* Lu-
pom *de illeg. comm. 3. §. 3.* Maſtrill. *de Magiſtr. lib. 3.*
cap. 10. numero 39. Sanchez *de matrim. lib. 8. diſp.*
7. Caſtill. *tom. 5. contr. cap. 105.* Molinam *de*
iuſt. & iur. diſp. 173. & Azorium *tom. 2. lib. 2.*
cap. 15. q. vlt. procuius doctrinæ intellectu diſtin-
ctiori,

Aduerte primò, quod legitimatio, ſeu natalium 2
reſtitutio fieri ſoleat per reſcriptum Principis,
vel alterius perſonæ à Principe poteſtatem ha-
bentis.

Aduerte ſecundò, quod legitimatio ſit duplex, 3
vna ad Eccleſiaſtica iura, ordines, beneficia, & ſi-
milia; & hanc ſolus Pontifex, vt ſupremus Eccle-
ſiæ Princeps, cuicunque illegitimo, iure proprio,
& ordinario concedere poteſt, quamuis ad iura, &
officia ciuilia Pontifex alterius Principis tempo-
rali iuriſdictioni ſubiectos legitimare, (& ſi poſſit,
quidquid in contrarium dixerit Curtellius *de Ec-*
cleſ. libertate lib. 2. q. 112. num. 6.) non tamen ſoleat,
niſi fortè indirectè, & per accidens, ſi ſcilicet gra-
uis cauſa Chriſtianæ Reipublicæ ſic exigat. *cap.*
per venerabilem, qui filij ſint legitimi, & ex com-
muni docet Couar. *part. 2. Epit. c. 8. §. 8. n. 20. & 45.*
Altera legitimatio eſt ad ciuilia iura, hæreditatum,
legatorũ &c. ſucceſſiones, officia, dignitates, & ſi-
milia; & hanc præter Pontificem, ratione ſupre-
mi, & generalis dominij quilibet Princeps in
temporalibus, vel Reſpublica libera (quæ ſe
habet tanquam Princeps) ſubditis ſuis, etiam 4
propriis filiis, quin & clericorum filiis, etiamſi
ipſi quoque clerici ſint, quin etiam & Monachis,
ſi Monaſterium ſuccedendi capax ſit, conferre po-
teſt; quia laici clericis priuilegia concedere poſ-
ſunt. *cap. nouit de iudiciis.* Vnde *ſuprà cap. 8. dubit.* 5
2. numer. 16 & lib. de parlamentis dubit. 24. dicebam,
quod ſtatutum laicorum includens ſeruos non ſit
contra immunitatem Eccleſiaſticam, ſi ſit merè
priuilegiatiuum; quia priuilegium concedi, etiam
non ſubdito, poteſt; cum concedere priuilegium 6
importet tantùm poteſtatem, & non iuriſdictio-
nem, & ſi importat iuriſdictionem, importet tan-
tum iuriſdictionem priuilegiatiuam, & volunta-
riam, & ſic impropriam, non autem quæ exi-
gat ſubiectionem in priuilegiato; Quod autem
legitimatio ſit priuilegium Principis, & bene-
ficium ipſius, docet ex communi Io. Garſias *de*
nobilit. Hiſpan. gloſ. 21. nu. & probatur; quia
eſt actus fauorabilis, vti docent. *gloſ. in auth. li-*
cet, Cod. de natural. liber. Oſaſcus *deciſ. 119. nu-*
mero 1. & 6. Garſ. *in Repet. l. Gallus §. & quid*
ſi tantum, numero 281. de liber. & poſth. quod
inde patet; quia eſt diſpenſatio in iure; & ne-
mo legitimatur inuitus. Vnde legitimatio 7

non ſortitur effectum, niſi acceptetur, & rata ha-
beatur à legitimato, ſicuti tradunt Arat. *in l. qui*
abſenti, *ff. de acquir. poſſeſſ.* Curt. ſen. *conſ.* 4.
in fin. & ideò non arguit ſubiectionem in legiti-
mato, ſed tantum acceptionem fauoris. Accedit,
quod legitimatio non tam reſpicit perſonam ip-
ſius clerici legitimandi, quam bona ipſa, quæ
ſupponuntur ſita intra territorium Principis legi-
8 timantis. Atque ita ex communi docent Azor *lo-*
co ſupra cit. Præpoſitus, Io. Andræas, & Lamber-
tinus quos refert, & ſequitur Couar. *cit. cap* 8. §. 8.
num. 48. Mol *tom.* 1. *tract.* 2. *diſp.* 173. Ripoll. *de*
regal. cap. 22. *num.* 75. Paſqualig. *tom.* 2. *deciſ.* 120.
Curtellius *cit. q.* 112. & Vaſquez *de teſtam cap.* 5.
n. 54. Quamuis contrarium doceant Pontius *de*
matrim. lib. 11. *cap* 6. *num.* 9. Angutianus *tract. de*
legib. to. 1. *lib* 2. *contr.* 23. *num.* 65. & Diana *par.* 5.
tract. 4. *reſol.* 111. ſiſtentes in eo, quod legitimatio
9 ſit actus iuriſdictionis, quam Princeps ſecularis in
clericum eiuſque bona non habet (adeò nonnulli
ſubdant, quod etiamſi filius clerici legitimandus
10 laicus ſit, non poſſit à Principe laico legitimari; ſi-
cuti fuiſſe deciſum in Senatu Pariſienſi teſtatur
Petrus de Gratiu *lib.* 10. *Syntag. c.* 4. forſan ex eo,
quod filius clerici, licet ſit laicus, gaudeat eodem
11 priuilegio, quo gaudet pater clericus; ſicut &
vxor in opinione aliquorum gaudet eodem priui-
legio, quo gaudet maritus clericus, quod mihi,
ſicuti *c.* 1. *dub.* 11. *ſect.* 4. *& cap.* 4. *dub.* 23. dicebam,
12 non ſatis probatur) ſed ad iſtorum fundamentum
Reſponderi poſſet ex dictis; non improbo tamen
cautelam Azorij & Curtellij, qui in locis ſupra cit.
ad vitandas lites conſulunt, quod talem legitima-
tionem, ſcilicet ad ciuilia iura clericus impetret
ab vtroque Principe.

13 Aduerte tertiò, quod per legitimationem ciui-
lem à Principe ſeculari conceſſam conſequatur
quis, vt inſtar legitimorum filiorum ſuccedat in
14 hæreditate parentum, & aliorum conſanguineo-
rum, non item vt ſuccedat in paterna nobilitate,
in feudo, & primogenitura, niſi id expreſsè in
reſcripto dicatur. Sicuti ex communi docet Co-
15 uar. *cit.* §. 8. *num.* 4. Et probatur; quia in gene-
rali conceſſione non veniunt ea, quæ quis non
eſſet veriſimiliter in ſpecie conceſſurus *regul.* 81.
16 *in* 6. Quapropter neque data alicui poteſtate le-
gitimandi, cenſetur eidem data poteſtas ad feuda,
& primogenituram, vel proprios filios, vel etiam
alienos filios, ſed ſpurios, ſeu ex damnato coitu
ortos, legitimandi; quinimmò ſpuriorum, qui ſci-
17 licet orti ſunt ex parentibus, quorum coniunctio
pro tunc temporis humana lege permitti non po-
terat, non eſt propriè legitimatio, ſed potius diſ-
penſatio, quamuis ea pleniſſimè fiat. Vide Co-
uarruuiam *cit.* §. 8. *num.* 16. *&* 28. *&* 50. Molinam
diſp. 173. §. *obſeruandum*, & Vaſquez *cit. cap.* 5.
num. 48.

18 Aduerte quartò, quod per legitimationem Ec-
cleſiaſticam à Pontifice collatam habilis quis effi-
ciatur ad Sacros Ordines, & beneficia, etiam cu-
rata. ſicuti colligitur ex *cap.* 2. *de filiis Presbyt.*
in 6. & docet ex communi Mol. *diſp.* 173. Henri-
quez *lib.* 8. *c.* 9. *num.* 10. & Vgolinus *de irregular.*
cap. 44. *num.* 4. non item ad dignitatem Cardina-
litiam, vel Epiſcopalem. ſicuti docet Maiolus *de*
irregular lib. 1. *cap.* 9. Quamuis contrarium ſen-
tiat Suar. *diſp.* 50. *ſect.* 5. *num.* 10.

19 Aduerte quintò, quod præter legitimationem
ad ciuilia, & legitimationem ad Eccleſiaſtica ſu-
pra dictas, ſit alia legitimatio ſecundùm quid, ſeu
ad certum affectum, quæ potius diſpenſatio quæ-
dam eſt, ſcilicet ſuper irregularitatis impedimen-
to, quam etiam Epiſcopus communi iure illegi-
timis concedere poteſt ad minores ordines, &
ſimplicia beneficia tantum. *cit. cap.* 1. *de filiis*
presbyt. in 6. non tamen cum iiſdem illegitimis 20
ſuper defectu natalium abſolutè diſpenſare poteſt.
Etſi enim quis habens facultatem legitimandi,
cenſeatur habere facultatem diſpenſandi; non
tamen cenſetur è contra; quia qui poteſt, quod 21
maius eſt, poteſt etiam quod minus eſt (ſi id in
maiori contineatur) non tamen poteſt è contra,
ſicuti ex communi tradit Couar. *loco ſupra cit.*
num. 26. & Mol. *cit. diſp.* 173. *ver. obſeruandum eſt.*
Item diſpenſatus ad ordines, non eo ipſo cenſetur 22
diſpenſatus ad beneficia; quia non rectè fit illatio
ad diſparata, præſertim cùm diſpenſatio, vt pote
contra ius commune, ſit ſtrictæ interpretationis,
ſicuti etiam ex communi docet Couar *in Clem. ſi*
furioſus, par. 1. *princ. corol.* 5. & Auila *de centur. par.*
7. *diſp.* 3. *dub.* 6.

Aduerte ſextò, quod Religioſi illegitimi per 23
profeſſionem, quam emittunt, ipſo iure diſpen-
ſati cenſeantur ad Sacros Ordines ſicuti colligunt
Doctores ex cap. 1. extra, de filiis presbyt. ver.
niſi aut monachi fiant; non item ad dignitates, &
Prælaturas. ſicuti ex *cit. cap.* 1. docent Silu. *ver.*
legitimus, quæſt. 1. Mol. *diſp.* 173. *ad fin.* Nauar.
cap. 27. *num.* 201. *Vgolin. cit. cap.* 44. §. 5. Auila
cit. dub. 6. *notan.* 5. *&* Paſqualigus *tom.* 2.
deciſ. 120.

Et quamuis Bald. *in l.* 1. *num.* 3. *Cod. de Sacroſ.*
Ecleſ. Guillel. de Cuo. *ibid. Dec. auth. ingreſſi, eod.*
tit. Felin. *in cap. ex tua*, *num.* 3. *de iudic.* Roman.
auth. ſimiliter: *num.* 17. *Cod ad leg. Falcid.* Alex.
conſ. 35. *n.* 14. *vol.* 3. Franc. de Ponte *conſil.* 15. *vol.*
1. Iaſ. *in l. filius familias*, *n.* 3. *ff de liberis, & poſth.*
Paleot. *de nothis, & ſpuriis, cap.* 45. *n.* 5. Greg. Lopez
l. 12. *tit.* 6. *par.* 1. Martha *de ſucceſſ. tom.* 1. *par.* 1. *q.* 18.
ar. 3. *n.* 32. Lambert. *de iure patron. lib.* 1. *par.* 2. *q.* 2.
ar. 3. *&* 31. & Duennas *Reg.* 366. *limit.* 3. teneant,
quod legitimati per profeſſionem ſuccedere poſ-
ſint in bonis paternis: contrarium tamen proba-
bilius docent Palud. *in* 4. *diſt.* 41. *q.* 3. *ar.* 1. *n.* 14. S.
Antonin. 3. *par tit.* 1. *cap.* 27. §. 1. Salzed. *in pract. cap.*
14. Couar. 4. *decret. par.* 2. *cap.* 8. §. 7. *n.* 4. Suar. 3. *par.*
to. 5. *diſp.* 50. *ſect.* 5. *n.* 16. & Sanch. *lib.* 5 *mor cap.* 5. *n.* 24
16. quia legitimatio per profeſſionem eſt quæ-
dam generalis legitimatio; quapropter non con-
tinet ſpecialia legitimationis priuilegia, & habi-
litates, quæ, vt conceſſæ cenſeantur, indigent ſpe-
ciali forma legitimationis, ſicuti conſtat de habili-
tate ad dignitates, quæ non conceditur per talem
legitimationem, vt ex *dicto cap.* 1. *de filiis preſ-*
byter. dicebatur. Accedit, quod ita habet vſus: &
non obſtat, quod legitimatus per oblationem Cu-
riæ Principis terreni legitimetur cum habilitate 25
ad ſuccendum in bonis paternis; quia neque talis
legitimatio eſt amplius in vſu; & cùm erat in vſu,
facultas ſuccedendi in bonis paternis non erat ex
vi talis legitimationis, ſed ex ſpeciali beneficio
Principis in remunerationem talis oblationis
conceſſo.

Aduerte ſeptimò, quod Prælati Religionum
ex priuilegiis ſuis magnam poteſtatem habeant
diſpenſandi cum ſuis ſubditis (etiam Nouitiis,
cùm & hi gaudeant iiſdem priuilegiis, quibus
gaudent Profeſſi; ſecuti notauit præter alios Bar-
tholomæus de Vecchis in praxi Nouit. *diſp.* 9. *dub.*
16. *num.* 2.) ſuper omni irregularitate, excepta,
quæ

quæ ex voluntario homicidio, vel bigamia vera,
aut interpretatiua prouenit. Sic Nauar. *cit. cap. 27.
n. 197. & lib. 5. conſ. 1. de homicid. edit. 1.* Mol. *de iuſt.
to. 4. tract. 3. diſp. 70. nu. 12.* Rodriguez *to. 1. qq. Regul.
q. 24 art. 2 & ſeqq. & in ſumma c. 158. concl. 5.* Maio-
lus *lib 5. de irregular. cap. 48.* & Peirinus *in priuileg.
Minim. tom. 1. conſt. 2. Iuly II. §. 29. numer. 103. &
ſeqq.* Quamuis Henriquez *lib. 15. cap. 6. num. 11.* Mi-
randa *tom. 2. q. 8. art. 10.* Io de la Cruz *de ſtatu Re-
lig. lib. 1. cap. 6. dub. 19.* Sigiſmundus à Bononia *tract.
de elect. par. 2 cap. 4. dub. 71. num 1.* Bartholomeus de
Vechis *loco ſupra cit.* Hieron. Rodriguez *in Com-
pend. qq. Regular. reſol. 16. num. 14. & reſol. 52. num. 25.*
Portell. *in addit. ad Dub. Regul. ver. diſpenſare, num. 5.*
& Auila *de cenſ. par. 7. diſp. 8. dub. 4. concl. 8.* cenſeant
ex priuilegio quodam Martini V. & aliis relatis in
Compen. Societatis Ieſu, ver. *diſpenſatio*, §. 1. & in
26 noſtro Theatinorum *par. 1. ver. diſpenſatio. §. 2. &
ſeqq.* poſſe dictos Religionum Prælatos diſpenſare
cum ſuis, etiam in bigamia, quin & in homicidio,
circa celebrationem Miſſæ, ſi non ſit notorium;
præſertim cùm adſit aliud priuilegium Pauli III.
conceſſum Religioſis S. Benedicti relatum à Ro-
driguez in Bullario ſolio 817. in quo conceditur,
quod ſingulis quibuſque annis primo die Lunæ
Quadrageſimæ poſſint illi cum omnibus ſubditis
ſuis diſpenſare in omni irregularitate, quauis oc-
27 caſione, vel cauſa contracta; vbi, cùm Pontifex non
limitet, ſi ſit homicidij caſualis, vel voluntarij; nec
ſi ſit occulti, vel publici, ſed abſolutè, & in com-
muni loquatur, & ex alio capite tale priuilegium
à nullo ſucceſſore reuocatum in ſpecie reperiatur,
videtur poſſe dictos Religionum Prælatos vti il-
lo, prout iacet, abſque vlla limitatione; quia cùm
lex, vel Princeps, præſertim in fauorabilibus in or-
dine ad Communitatem, non diſtinguit, nec nos
diſtinguere debemus. Sic Hieron. Rodriguez &
Portel. *in locis ſupra cit.*

28 Aduerte, octauò, quod in dubio quilibet præſu-
mi debeat legitimè natus, & ſic ad defuncti hære-
ditatem ſit admittendus, quamuis temporis ordi-
narij ſpatium (ſcilicet nouem menſium) quod à
conceptione vſque ad natiuitatem plerumque in-
tercedere ſolet, aliquando augeatur, vel minuatur;
quia, teſte Ariſtotele *lib. 7. de animal. cap. 4.* non vnũ,
29 ſed multiplex pariendi tempus homini natum da-
tum eſt: vnde, vt experientia etiam docet, mulier
30 ſeptimo menſe, octauo, nono, decimo, & aliquando
etiam vndecimo cœpto parere ſolet. Accedit, quod
31 in dubio delictum non præſumitur, niſi demon-
ſtretur, cùm ſit quid facti, & in dubio quilibet præ-
32 ſumendus ſit bonus. Quapropter dicendum, quod
ſi poſt contractum matrimonium ante ſeptimum
33 menſem partus naſcatur, non legitimus cenſeri de-
beat. *argum. l. ſeptimo, ff. de ſtatu hominum*: quamuis id
34 alij negent, aſſerendo, quod mulier, præſertim ro-
buſta, aliquando etiam quinto menſe parere con-
35 ſueuit. Rurſus, ſi poſt mariti mortem, vel diuor-
tium exacto menſe decimo, non in initio menſis
vndecimi, ſed ſub fine, partus naſcatur, neque legi-
timus, ſed illegitimus etiam cenſeri debeat, atque
adeò neque ad hæreditatem defuncti admittendus
36 ſit. Si verò intra dicta temporum ſpatia partus na-
ſcatur, pro legitimo (niſi quid aliud obſtet) haberi
debeat, atque adeò ad hæreditatem defuncti admit
tendus ſit. Sic colligitur *ex l. Gallus, ff. de liberis, &
poſthumis. & l. inteſt. to, §. poſt decem, ff. de ſuis, & legiti-
mis heredibus*; & ex Gellio *lib. 3. Noct. Attic. cap.*
16. & docet ex communi Mynſinger. *cent. 6. ob-
ſeru. 40.* Cæterùm, ſi agatur de emancipatione,
emancipatio facta de clerico per patrem coram Iu-
dice laico, & ipſo auctorizante, eſt valida; quia li- 37
cet in *l. 1. Cod. de emancip. liber.* dicatur, quod eman-
cipatio fieri debeat per Iudicem competentem, 38
Iudex competens in hoc caſu cenſetur Iudex ip-
ſius patris agentis, & emancipantis; cùm emanci-
patio ſit actus ipſius patris, & non filij, & *in dict. l.
1* quapropter eſt ſolennizandus à Iudice patris, & 39
non à Iudice filij. Facit quia ius patriæ poteſtatis
eſt introductum à poteſtate ſeculari, & non Eccle-
ſiaſtica, vt *Inſtit. de patria poteſt. in princip.* & quia 40
actus huiuſmodi procedit ex ſola volontate pa-
tris, pro qua explenda, ſeu auctorizanda adhibet 41
pater Iudicem ſuum proprium, & non filij; ſicuti
dicitur in ſimili de alienatione. vel vnione facien-
da alicuius Eccleſiæ, vel rei Eccleſiaſticæ alicui 42
Prælato ſubiectæ alteri Eccleſiæ, vel perſonæ extra
ciuitatem, vel diœceſim rei alienandæ, vel Eccleſiæ
vniendæ conſtituta; quia huiuſmodi alienationem,
vel vnionem auctorizabit ille, ſub cuius poteſtate,
& iuriſdictione res alienanda, vel vnienda conſi-
ſtit, prout habetur *in cap. dudum, de reb. Eccleſ. non
alien. in 6. in Clement. cap. ſi vna, ed. tit. & 17. q. 4. can.
in vendition. in gloſſ* Sic in propoſito Iudex volentis 43
liberare filium ſuum de patria poteſtate liberatio-
ni auctoritatem præſtabit.

Nec obſtat quod actor ſequi debeat forum Rei, 44
cap. cùm ſit de foro compet. quia illud procedit in cõ-
tentioſis; & quando iudicium redditur in inui-
tum, ſecùs in voluntariis, & extraiudicialibus acti-
bus, vt in caſu noſtro. Pro quo facit dictum Inno-
centij *de renunciat. cap. quod; in dubiis*, quod ſci-
licet ille recipit renunciationem beneficij à volen-
te renunciare, qui poſſet ipſum inuitum deſtitue-
re, ſed vbi filius poſſet per Iudicem petere, patrem
compelli ad emancipandum, apud Iudicem Patris
agendum foret, vt *in l. iuris ordinem, Cod. de iur. omn.
Iud. & cap. ſi clericus laicum de foro compet.* ergo, &c. 45
Quod ſi dicas è contrà poſſe apud Iudicem filij,
dic apud vtrumque poſſe, per doctrinam Cyni, *in
l. ſi prædium, Cod. de præd. minor.* Nec obſtat *c. ſi annum
de iudic* vbi quando agitur de beneficio per mino- 46
rem 14 annis, Iudex Eccleſiaſticus, & non ſecula-
ris, dat curatorem ad litem; quia hoc euenit, non
ſolum ratione perſonæ, ſed etiam ratione rei Ec-
cleſiaſticæ, ſuper quam laicus nullam habet diſpo-
ſitionem, *c. Eccleſia S. Mariæ, de conſtitut. & c. fin. de
rebus Eccleſ. non alien.* Prætereà ibi filius ſine con- 47
ſenſu patris, & etiam in patria poteſtate conſtitu-
tus agere poteſt: quapropter non eſt, cur recurſus
habeatur ad Iudicem patris, cùm ſine eo iudicium,
ſeu actus poſſit expleri: ſecùs in propoſito caſu, er-
go, &c. Nec obſtat *cap. ſi Iudex, de ſent. excomm.* vbi 48
Iudex Eccleſiaſticus cognoſcit, an captus, vel de-
tentus per Iudicem laicum ſit clericus, nec nè; quia
hoc euenit ratione poſſeſſionis clericatus, in qua
captus clericus reperitur, licet negetur; vel quia
hæc eſt res merè Eccleſiaſtica, cognoſcere ſcilicet
de clericatu. Prætereà exceptio clericorum tendit
ad libertatem eorum, *cap. nullus de foro compet.* ſed
huiuſmodi emancipatio non derogat huic liberta-
ti, ſi coràm laico fiat immò etiam auget, ergo, &c.
Vide Rotam Rom. *def. 5. in antiq. tit. de foro compet.*

SECTIO X.

An, & quando poteſtas Eccleſiaſtica poſſit cognoſcere de loco præcedendi in proceſſione laicorum Confraternitatem?

SVMMARIVM.

1 *Iudex Eccleſiaſticus cumulatiue ad Iudicem laicum poteſt terminare litem ortam inter Confraternitates quoad locum procedendi in procedendi in proceſſione ſi agatur tamen Iudicio poſſeſſorio, non autem ſi ſpreſſio ſit Iuris.*

2 *Quæſtio iuris an quis ſit male, vel bene eiectus à Confraternitate item circa modum procedendi, habitum, & ſimile, ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum priuatiue quoad laicum.*

1 SEquitur octauò, quod ſi inter laicorum Confraternitates lis oriatur quoad locum procedendi in proceſſione, ſpectet etiam ad Iudicem Eccleſiaſticum, Epiſcopum ſcilicet, vel eius vicarium) cumulatiuè ad Iudicem ſecularem, determinare; quod intellige iuxta ea, quæ ſupra *dubit.* 2. *&* 3. dicebantur, ſi agatur, iudicio poſſeſſorio; ita vt ſit quæſtio facti; non autem vt ſit quæſtio iuris; quia tunc, vtporè cauſa pia, & Eccleſiaſtica, ſpectabit ad Iu-
2 dicem Eccleſiaſticum, priuatiuè; ſicut etiam, ſi agatur circa modum procedendi, circa habitum, & quid ſimile; vel vtrum quis ſit malè, an rectè eiectus è Confraternitate, ſeu ſocietate; vel ſit recipiendus in illam; vel ſit canonicè electus ad gubernium, ſeu adminiſtrationem, &c. Sic Carolus de Graſſis *de effectibus clericatus, effect.* 1. *numer.* 613. & Barboſa *de poteſtate Epiſcopi par.* 2. *allegat.* 78. *num.* 42.

SECTIO XI.

An, & quando Poteſtas Eccleſiaſtica poſſit viſitare Hoſpitale?

SVMMARIVM.

1 *Iudex Eccleſiaſticus cumulatiuè ad Iudicem laicum poteſt viſitare Hoſpitale, etiamſi fundator in ipſius erectione reliquerit, quod ibi non ſe intromittat Epiſcopus, vel eius Vicarius, dummodò tamen de negligentia Iudicis laici conſtet.*

2 *Fundator, ſeu Teſtator, non poteſt prohibere, ne Iudex Eccleſiaſticus ſe immiſceat circa executionem eorum quæ ad piam cauſam relinquuntur.*

3 *Ceſſante negligentia Iudicis laici Hoſpitale vt ſupra erectum non poteſt à Iudice Eccleſiaſtico viſitari & Cur.*

4 *Epiſcopus non poteſt præiudicare Epiſcopatui, & Eccleſiæ in iure acquiſito; poteſt tamen præiudicare in iure acquirendo.*

5 *Eccleſiæ, & loca pia non poſſunt fundari ſine conſenſu Epiſcopi.*

6 *Epiſcopus non poteſt viſitarè Hoſpitale vt ſupra erectum, etiamſi non conſenſerit conditioni prædictæ fundatoris.*

7 *Epiſcopus habet ius viſitandi loca pia, quantumuis exempta, & reuidendi rationes computorum, ſecus tamen eſt ſi in dictorum locorum fundatione expreſſe aliter cautum ſit ob rationem dictam.*

8 *Epiſcopus non poteſt viſitare vt Delegatus ſedis Apoſtolicæ ea loca, quæ in eius fundatione ex decreto Concilij delegantis habent exemptionem.*

9 *Concilium Tridentinum, Cardinalium Congregationes, & ſac. Rota Romana loquuntur non ſolum de reuiſione computorum, ſed etiam de viſitatione; quando in fundatione expreſſe id cautum eſt.*

10 *Decreta Concilij, & Declarationes Sac. Congreg. loquuntur abſolute, & in communi ſine vlla diſtinctione de omni Hoſpitali; ſed etiam in ſpecie de eo, in quo ſunt piæ diſpoſitiones, & erecta Capella cum onere Miſſarum.*

11 *Decreta prædicta loquuntur non ſolum ſi Epiſcopus vt Epiſcopus, ſed etiam vt Delegatus viſitare velit.*

12 *Teſtator, ſeu fundator Hoſpitalis cum conditione, quod Epiſcopus non ſe immiſceat, ſi Iudex laicus ſit negligens, Epiſcopus poteſt ſupplere eius negligentiam, ſecus tamen eſt, ſi fundator ſubſtituit alios Executores.*

13 *Concilium Tridentinum reuocando omnia priuilegia exemptionis ab Ordinario Hoſpitalibus conceſſa, non reuocat ea, quæ conceſſa ſunt in ipſa fundatione.*

14 *Epiſcopus viſitare non poteſt Hoſpitale, Confraternitatem, & quemcumque alium locum pium ſub protectione Regis exiſtentem*

15 *Epiſcopus viſitare poteſt talia loca quoad Diuinum cultum, & ornamenta; quia cum cauſa hæc ſpiritualis ſit, ad Iudicem Eccleſiaſticum neceſſario, & priuatiuè ſpectat.*

16 *Epiſcopus poteſt viſitare ſimpliciter Hoſpitale ceſſante dicta conditione, & Regia protectione, reuidere rationes computorum priuare officialem, & alia huiuſmodi.*

17 *Iudex Eccleſiaſticus Executor eſt piarum cauſarum.*

18 *Fundator Hoſpitalis ſi viuat ſtandum eſt eius voluntati, & Cur, ſecus ſi ſit mortuus, & nihil diſpoſuerit quoad regimen Hoſpitalis.*

19 *Reſiſtentes viſitationi Epiſcopi excommunicari poſſunt quacumque appellatione non obſtante per affixionem cedulonum.*

20 *Epiſcopus non poteſt viſitare Hoſpitale quando conſtat de ſpeciali exemptione tantum in Breui Pontificio.*

21 *Conceſſio facta ad inſtantiam fundatoris arguit eius mentem.*

22 *Voluntas melius declaratur facto, quam verbis*

23 *Forma actus eſt illa, quæ declarat animum, & voluntatem operantis, & magis quam declarent ipſa verba.*

24 *Forma actus fundatoris conſtituta à Papa ad inſtantiam ipſius, declarat mentem fundatoris quod Hoſpitale non ſubiaceat viſitationi, & reuiſioni computorum reſpectu Epiſcopi.*

25 *Epiſcopus non poteſt viſitare, nec reuidere computa, ſi in Breui exemptionis à fundatione cautum ſit, ne in his ſe immiſceat Epiſcopus; et ſi non ad inſtantiam Partis.*

26 *Quod dicitur abſolute, & generaliter, abſolute, & generaliter eſt accipiendum.*

27 *Epiſcopus viſitare poteſt, & computa reuidere, ſi in fundatione ſit ſolum conceſſa generalis exemptio ſine expreſſa mentione Immunitatis à viſitatione, & reuiſione computorum.*

28 *In generali conceſſione Exemptionis non venit Immunitas à viſitatione & computorum reuiſione.*

29 *Loca pia non ſunt immunia à reddendis rationibus; niſi in fundatione aliter expreſſe cautum ſit.*

30 *Viſitatio tanquam inducta in fauorem animæ,*

&

& in honorem Dei, eſt priuilegiata.

31 *Limita, quod hæc doctrina locum non habeat, quando in generali conceſſione exemptionis, adeſſet particula (omnino) & alia dictio æquiualens, quæ ſignificaret abſolutã, & totalem exemptionẽ.*

32 *Dictio (omnino; ſeu omni modo) complectitur omnes ſpecies eius, cui annectitur.*

1 SEquitur nonò, quod ſi Hoſpitale erectum ſit,
ita vt à Patrono in eius fundatione ſit cautum,
ne Iudex Eccleſiaſticus, ſeu Epiſcopus, eiuſque Vi-
carius ſe immiſceat, adhuc in caſu negligentiæ Iu-
dicis laici poſſit illud à Iudice Eccleſiaſtico, cu-
mulatiuè ad Iudicem laicum, viſitari; quia funda-
tor, ſeu teſtator non poteſt prohibere, ne Iudex
Eccleſiaſticus ſe immiſceat circa executionem eo-
2 rum, quæ ad piam cauſam relinquuntur. *cap. tua no-
bis, §. de teſtam.* & docet Garſias *de benefic. to. 1. par.
1. c. 2. num. 98* Suarez *in praxi to. 2. Pral. 1. num. 44.*
Sarmient. *lib. 1. ſelect. cap. 12. num. 14. & ſeqq.* Boba-
dilla *in Polit. lib. 2. cap. 17. num. 102. &* & Spino *in
ſpecul. teſtam. gloſ. 28 principali, n. 20.*

3 Dixi, *in caſu negligentiæ Iudicis laici*; quia extra
caſum talis negligentiæ, ſi ſub dicta conditione,
ſeu cautela Hoſpitale fundatum ſit, meritò (ne ho-
mines à fundandis locis piis abducantur) illud à
Iudice Eccleſiaſtico non poteſt viſitari. Et quidem
ſi Epiſcopus in fundatione tali conditioni, ſeu
cautelæ explicitè conſenſit, videtur res eſſe clara;
quia, licet Epiſcopus non poſſit præiudicare Epi-
4 ſcopatui, & Eccleſiæ in iure acquiſito, poteſt tamẽ
præiudicare in iure acquirendo: ſicuti colligitur ex
Tridentino Concilio *ſeſſ. 22. cap. 8. & 9.* vbi, cùm
ſtante quod Eccleſiæ, & loca pia non poſſint ſine
5 conſenſu Epiſcopi fundari, Concilium præſuppo-
nat Hoſpitalis fundationem cum tali conditione
factam ſubſiſtere, clarè diſponit, dictam conditio-
nem (quod ſcilicet Epiſcopus in dicto caſu non ſe
intromittat, nec viſitet) eſſe ſeruandam; & conſe-
quenter Epiſcopum poſſe præiudicare Epiſcopa-
tui, & Eccleſiæ in iure acquirendo. Atque ita do-
cent Abbas Felinus, Lambertinus, & Rochus de
Curte, quos citat, & ſequitur Gonzales *ſup. 8. Re-
gul. Cancellar. gloſ. 5. n. 41.* Gutierez *in Repet. l. nemo
poteſt. ff. de legat. 1. n. 451. & conſil. 1. n. 1.* & Lata *de An-
niuerſ.* & Capellan. *lib. 2. c. 1. n. 48. contra Federicum de
Senis conſil. 247.* & alios.

6 Quinimmò idem etiam dicendum eſt, quamuis
Epiſcopus explicitè in fundatione dictæ condi-
tioni, ſeu clauſulæ non conſenſerit; ſi tamen (vt
dicebam) fundator in fundatione Epiſcopum à vi-
ſitatione Hoſpitalis excluſerit; quia licet Epiſco-
pus habeat ius viſitandi loca pia, quantumuis exẽ-
pta, & reuidendi rationes computorum, ex Conc.
Trident. *ſeſſ. 22. cap. 8. & 9. de reformat.* non tamen
hoc ipſi conceditur, ſi in dictorum locorum fun-
datione expreſsè aliter cautum ſit ob rationem di-
7 ctam, & vt loquens de reuiſione computorum ha-
bet Trident. *loco cit.* quod procedit etiam quoad vi-
ſitationem, ſicuti teſte Paſqualigo *to. 2. decis. 89.* &
teſte Armendar. *in Addit. ad leg. Nauarra lib. 1. tit.
6. leg. 5. §. 2. num. 66.* declarauit S. Cardinalium Con-
gregatio in his verbis: *Si in fundatione Hoſpitalis ſit
dictum, quod Ordinarius non poſſit ſe intromittere in
eius viſitatione, non poterit is illud viſitare.* Et teſte Fa-
rinacio *to. 1. par. 2. decis. 53.* ita determinauit S. Rota
Romana *in vna Abulenſi*; & teſte Garſia *de benefic.
tom. 1. par. 1. cap. 2. num. 98. & 104.* ita declarauit
Paulus V. die 7. Aprilis 1606. Quæ declarationes
fundantur etiam in iure communi, nempe in
Clement. *quia contingit de religioſ. domib.* vbi
ſtatuitur, quod ij, ad quos pertinet ex fundatione,
&c. reforment loca pia, tollentes abuſus, & ſolum
in caſu negligentiæ ſubiorum Epiſcopi quoad lo-
ca pia exempta, vt delegati Sedis Apoſtolicæ. Qua- 8
propter licet in limine fundationis exemptio con-
ceſſa ſit ſolum à iuriſdictione Ordinarij, non tamẽ
poterit Epiſcopus viſitare vt delegatus ſedis Apoſt.
quia nõ habet, quod poſſit viſitare vt delegatus, ni-
ſi à Concilio; quare ſi decretũ Concilij nõ derogat
exẽptioni conceſſæ in fundatione, neq; etiã Epi-
ſcopus erit conſtitutus delegatus reſpectu ipſorum
cùm talis delegatio ſit exemptionis derogatio. At-
que ita etiam docent ex communi Azeuedus
tom. 2. lib. 4. tit. 1. leg. 10. num. 29. Muta *decis. 8 num.
49.* Gutierez *lib. 1. canon. qq. cap. 35* Rodriguez *in
ſum. tom. 3. cap. 198.* Paſqualigus *loc. cit.* & Carolus
de Graſſia *tract. de effectib. clericat. eff. 1. num. 610. con-
tra Vgolinum de poteſt. Epiſc. cap. 24. §. 1. num. 3.* Ro-
chier. *de poteſt. Ordin. in Exemptos par. 4. qu. 53* Ze-
rolam *in prax. Epiſc. par. 1. ver. Hoſpitale, n. 2.* Mar-
cham *de iuriſdict. par. 4. cent. 2. caſ. 88. num. 14. & caſ.
113. num. 31.* Fuſchum *de viſit. lib. 2. cap. 12. num. 7. &
8.* Duardum in Bullam Cœnæ *lib. 2. can. 15. q. 7. nu.
16.* Monetam *in tract. de commut. vlt. volunt. cap. 10.
conſ. 7.* Barboſam *de poteſt. Epiſc. par. 3. allegat. 75.* &
Ricciũ *par. 4. dec. 209.*

Neque dicas cum Zerola, & aliis, Tridentinum
Concilium, Cardinalium Congregationes, & S.
Rotam Romanam loqui tantum in caſu viſionis
computorum; vel cum Moneta, & aliis, loqui tan-
tum de adminiſtratione fabricæ; vel cum iiſdem,
loqui tantum, cùm agitur de immutanda poſitio-
ne, ſeu voluntate defuncti; non autem loqui in ca-
ſu viſitationis Hoſpitalis; & cùm agitur de exe-
quenda præciſè diſpoſitione, ſeu voluntate eiuſ-
dem defuncti.

Reſpondetur enim, contrarium prorſus colligi 9
ex verbis, & ratione dictorum decretorum; & etiã
ex fine, quem habebant Epiſcopi, ſcilicet Hoſpita-
lia ſimpliciter viſitare, & diſpoſitiones, ſeu vo-
luntates defunctorum non immutare, ſed præ-
ciſè exequi: quo tamen non obſtante, abſo-
lutè, & in communi ſine vlla diſtinctione dictum
fuit, quod ſi in fundatione cautum ſit, quod ordi-
narius non ſe immiſceat in viſitatione Hoſpitalis,
non poſſit illud viſitare. Et ſic in caſibus occurren-
tibus, pro quibus dicta decreta emanarunt, Epiſco-
pi à viſitatione Hoſpitalium, aliorumque locorum
piorum, in quorum fundatione modo quo ſu-
pra dicebatur, cautum eſt, ne ſe immiſceant, ſimpli-
citer ſe abſtinuerunt.

Neque dicas ſecundò cum Barboſa, Tridenti-
num, Cardinalium Congregationes, & S. Rotam
Romanam loqui tantum de Hoſpitali, quod à lai-
cis regitur, tanquam merè laicale, & in quo piæ
diſpoſitiones non ſunt; vel loqui tantum de loco
pio hoſpitalitatis cauſa priuatim intra ipſiuſmet
inſtituentis domũ inſtituto, ita vt ab extra, ſi quid
ſpiritualitatis opus ſit, aduocetur, & deſinatur.

Reſpondetur enim ſimiliter, vt ſupra; & addo, 10
quod dicta decreta non ſolum loquantur abſolutè
& in communi ſine vlla diſtinctione de omni Ho-
ſpitali, ſed etiam in ſpecie de eo, in quo ſunt piæ
diſpoſitiones, & erectæ Capellæ cum onere Miſſa-
rum, vt patet præcipuè *cit. declaratione Pauli V. in
vna Abulenſi.* Addo ſecundò, quod Epiſcopus poſ-
ſit etiam viſitare Hoſpitale, & locum quemcum-
que priuatum modo, quo *infra* dicetur in fine præ-
ſentis ſectionis.

Neque

11 Neque dicas tertiò cum aliis, dicta decreta loqui tantum, ſi Epiſcopus velit Hoſpitale, vel quemcumque alium locum pium viſitare vt Epiſcopus; ſecus, ſi velit viſitare vt ſedis Apoſtolicæ delegatus ex vi decreti ſupradicti Concilij Tridentini

Reſpondetur enim etiam ſimiliter, vt ſupra; & addo, quod Cardinales interrogati fuerunt in ordine ad dictum decretum Tridentini Concilij, & in ordine ad idem decretum de eo ipſo loquentes reſponderunt.

Itaque ſi in fundatione Hoſpitalis, vel cuiuſcunque alterius loci pij cauetur, ne Ordinarius, & Epiſcopus non poſſit illud viſitare, niſi ſolum in caſu negligentiæ Iudicis ſecularis, vti ſupra dicebam. Vnde ſequitur, quod ſi in caſu dictæ negligentiæ Iudicis ſecularis fundator, ſeu teſtator alios execu-
12 tores ſubſtituerit, neque poſſit ob dictas eaſdem rationes illud ordinarius viſitare, niſi dicti executores in negligentia etiam prius ſe conſtituerint. Atque ita docent Couar. *in cap tua nobis de teſtam. num.* 2. Mathienzus *lib.* 3 *tit.* 4 *leg.* 7 *gloſ.* 2. *num.* 2. *&* *leg.* 14 *gloſ.* 1 *num.* 45. Aufrerius *in Apoſt. deciſ.* 152. *Capella Tholoſana*, Monera *de commut. vlt. volunt. cap.* 10. *concl.* 7. *num.* 475. & Perez *de Anniuerſ. lib.* 2. *cap.* 9. *num* 26.

Obiicies, Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 22. *cap.* 9.
13 reuocat omnia exemptionis ab Ordinario priuilegia Hoſpitalibus conceſſa; ergo.

Reſpondetur, diſtinguo antecedens reuocat, ſi illa conceſſa ſint extrà, & non in ipſa fundatione, cõcedo: ſi cõceſſa ſint in ipſa fundatione, nego. Atque ita, teſte Farinacio, locum illum Concilij interpretando declarauit S. Cardinalium Congregatio in his verbis: *Si loca pia in eorum fundatione exempta facta ſint ab Ordinario, per hoc decretum Tridentini nihil eis eſt derogatum.*

Porrò quod dixi de Hoſpitali, & quocunque alio loco pio, non poſſe ſcilicet Ordinarium illud viſitare, ſi in eius fundatione cautum ſit, quod Ordinarius non ſe immiſceat, idẽ dicas de Hoſpitali, Cõ-
14 fraternitate, & quocunque alio loco pio ſub protectione Regis, quà Regis, exiſtente; ſicuti ex Concilio Tridentino cit. *ſeſſ.* 25. *c.* 8. communiter docens Doctores, quos citat, & ſequitur Barboſa *de poteſt. Epiſc. par.* 3. *allegat.* 75. *num.* 16. Piaſecius *in prax. Epiſc par.* 2. *cap.* 3. *art.* 5. *num.* 11. Azeuedus *to.* 3. *lib.* 8. *tit.* 14 *leg.* 13. *num.* 9. & Vgolinus, *de poteſtat. Epiſc. cap.* 24. §. 1. *num.* 5.

Quamuis nihil obſtet, quod ordinarius poſſit talia loca viſitare quoad diuinum cultum, & ornamenta (verum ſcilicet ibi ſacra decenter miniſtren-
15 tur) quia cum cauſa hæc ſpiritualis, & Eccleſiaſtica ſit, ad ſolum Iudicem Eccleſiaſticum neceſſariò, & priuatiuè ſpectare videtur. Atque ita ex *reg. cap.* 2. *in fin. de cuſtod. Euchariſt.* & per totum titulum de Relig. & vener. Sanct. docet Pereira *in tract. de manu Regia par.* 2. *cap.* 57. *num.* 12. & prius Abb. *in cap. vlt. de cenſibus*, & alij, quos citat Pariſios *conſil.* 34. & Curtellius *de Eccleſ. libertate lib.* 2. *q.* 101. limitans tamen niſi conſuetudo fuerit in contrarium.

Neque obiicias Concilij Tridentini decretum in loco ſupra cit; quia decretum illud intelligi debet circa opera, quæ in Hoſpitali, Confraternitate, vel quocunque alio loco pio ſupradicto exercentur, & circa petendas rationes eorum, quæ ibi expenduntur; non autem circa viſitationem quoad ea, quæ ſpectant ad cultum diuinum: quoad hæc enim loca illa viſitare ad Iudicem Eccleſiaſticum ſolum neceſſariò, & priuatiuè ſpectare videtur, vt ſupra dicebam. Et ſic, vt vno verbo dicam, intelligi debet, cum dicitur, quod Ordinarius non viſitet in iis, quæ ſub protectione Regis comprehenduntur; non autem intelligi debet, vt neque viſitet in diuinis, quæ ſub protectione eiuſdem Regis non ſunt, neque eſſe poſſunt; cùm in iis Rex iuriſdictionem non habeat, neque habere poſſit.

Cæterùm, ſi Hoſpitale, vel quicunque alius 16
pius locus, non ſit ſub conditione (vt Ordinarius non ſe immiſceat) fundatum, nec ſit ſub protectione Regis, quà Regis, certum eſt, quod Ordinarius poſſit, & debeat illud ſimpliciter viſitare, etiamſi ſit Hoſpitale priuatum; & ſic etiam in tali Hoſpitali priuato poſſit priuare laicum officio, quod in dicto Hoſpitali habet, ſi malè illud
adminiſtret. Ratio; quia ex dictis piarum cauſa- 17
rum executor eſt Iudex Eccleſiaſticus: quod 18
etiam ex dictis intellige, ſi fundator ſit mortuus; ſecùs ſi viuat, & renuat; quia tunc ſtandum eſt eius voluntati ob rationem dictam, ne alioquin homines abducantur à locis piis fundandis. At extra hunc caſum poteſt; & debet Ordinarius
Hoſpitale, & locum pium quemcumque viſitare 19
ſimpliciter, adeò vt poſſit, tunc reſiſtentes ſine monitione, ſine appellationis acceptatione, & & ſine ſcriptura excommunicare, & cedulones affigi præcipere; quia in tali caſu non excommunicat vt Iudex, ſed vt pars, ius ſuum conſeruando, & ſeipſum ſpirituali gladio defendendo. Vide Genuenſem, *in prax. Archiepiſc c.* 17.

Quid autem dicendum, ſi non conſtet, quòd conditio (ſcilicet Ordinarius non ſe immiſceat) appoſita ſit à fundatore, ſed tantum conſtet de generali exemptione in Breui Pontificio?

Reſpondetur, quod ſi Pontifex in Breui con- 20
cedit exemptionem in ſpecie à viſitatione, & reuiſione computorum ad inſtantiam fundatoris, nulla eſt difficultas, quod Epiſcopus non poſſit,
viſitare, nec computa reuidere; quia hoc ipſo 21
quod conceſſio ſit ad inſtantiam partis, conſtat de voluntate teſtatoris, quod locus pius fundetur
cum tali conditione; ſi quidem voluntas melius 22
declaratur facto, quàm verbis, *cap. dilecti fily,* 2. *de appellat.* Dec. *ibid. not.* 2. Ancharan *conſil.* 302. *num.* 3. Abb. *conſil.* 116. *num.* 3 *lib.* 2. Iaſ. *in l. reprehendenda, num.* 7. *Cod de inſtit. & ſubſtit.* Socin. iun. *conſ.* 38. *num.* 23 *lib.* 1. *& conſ.* 42. *num.* 14. *lib.* 2. Gran, *conſil.* 13 *crimin. num.* 5. Salicet. *in l.* 1. *Cod. ſi maior, fac. rat.* Curt. iun. *conſil.* 30. *num.* 9. & Gozadin. *conſil.* 101. *num.* 3. Vnde cùm fundator procurauerit à Papa conceſſionem exemptionis à viſitatione, & reuiſione computorum, iam ex facto ipſo conſtat, quod voluerit ipſe fundare cum conditione huiuſmodi exemptionis. Accedit,
quod forma actus eſt illa, quæ declarat animum 23
& voluntatem operatis, & magis quàm declarent ipſa verba, *l. ſi tamen,* §. *ſi quis dicit, ff. de adilitio edicto, & l. Paulus, ff. rem ratam haberi,* & docens Dec. *in cap. dilecti,* 2. *not.* 1. *de appellat, & conſ.* 237. *num.* 5. Alciat. *de præſumpt. reg.* 2. *præſumpt.* 26. *& reg.* 3. *præſumpt.* 33. Crauetta *conſ.* 204. *num.* 11. &
Menoch. *conſ.* 313. *num.* 17. Vnde, cùm formæ 24
actus fundationis conſtituta à Papa ad inſtantiam fundationis ſit; quod locus ſit exemptus à viſitatione, & reuiſione computorum, iam ex hoc declaratur mens fundatis, quod non ſubiaceat viſitationi, & reuiſioni computorum reſpectu Epiſcopi.

Similiter etiam non poterit Epiſcopus viſi-
25 tare, nec reuidere computa, ſi in Breui exemptionis à fundatione cautum ſit, ne in his ſe immiſceat Epiſcopus, etſi non ad inſtantiam partis; quia Tridentinum Concilium *in cit. ſeſſ. 22. c. 9. de reform* abſolutè decernit, quod nõ poſſit Epiſcop ſe immiſcere, ſi cautũ ſit in inſtitutione, & ordinatione Eccleſiæ, &c. ne ſe immiſceat, ibi: *Niſi ſecus forè in inſtitutione, & ordinatione talis Eccleſiæ, ſeu fabricæ expreſsè cautum eſſet*: & non dicit,
26 quod debeat eſſe cautum à fundatore, ſed dicit abſolutè & generaliter; quod autem dicitur abſolutè, generaliter, abſolutè, & generaliter eſt accipiendum, *l. 1. §. quod autem, ff. de aleator. l. de pretio, ff. de publica in rem action. l. ſi ſeruitus, ff. de ſeruit. vrb. præd. l. regula, §. fin. ff. de iur. & fact. ignorant. l. ſi finita, §. de cæteris, ff. de damno infect. & l. in fraudem. ff. de teſtam. milit.*

27 At ſi in fundatione ſit ſolum conceſſa, generalis exemptio ſine expreſſa mentione immunitatis à viſitatione, & reuiſione computorum, tunc poterit Epiſcopus viſitare, & computa reuidere; quia in generali conceſſione exemptionis non ve-
28 nit immunitas à viſitatione, & computorum reuiſione, *cap. cum venerabilis, de cenſib.* & docent Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 870. num. 7.* Riccius *collect. n. 1228.* Rota *decis. 2. de cenſibus in antiq. & deciſ. 186.*
29 *par. 1. diuerſ.* & Ciarlin. *lib. 1. con rouerſ. forenſ. cap. 65. numero 5.* Vnde Tridentinum *ſeſſ. 22. cap. 8. de reformat.* ſubiicit viſitationi Epiſcopali etiam loca exé-
30 pta, & *cap. 9* habet, quod loca pia non ſint immunia à reddendis rationibus, niſi in fundatione aliter expreſsè cautum ſit; & meritò; quia cùm viſitatio, tanquam inducta in fauorem animæ, & in honorem Dei, ſit priuilegiata, ſicuti rectè dixerunt Mar. Antonin. *var. reſol. lib. 1. reſol. 109. num. 5.* & Pauinus *de viſitatione quæſtio. 2. num. 6. & 4. 10. num. 1.* non cenſetur illi derogatum per generalia verba, niſi de ipſa fiat expreſſa mentio; quia in generali conceſſione non veniunt, quæ quis veriſimiliter non eſſet in ſpecie conceſſurus, iuxta *regul. in generali, de regul. iuris in 6.* quapropter in generali conceſſione exemptionis non venit conceſſio exemptionis à viſitatione, & computorum reuiſione.

31 Limita tamen, quod hæc doctrina locum non habeat, quando in generali conceſſione exemptionis adeſſet particula, *omnnè*, vel alia dictio æquiualens, quæ ſignificaret abſolutam, & totalem exéptionem; quia ly *omnnè*, indiſtinctè comprehendit omnes caſus, vti docent Rolan. *conſ. 84. num. 24. vol. 1.* Socin. iun. *conſ. 131. num. 23. vol. 1.* Decian. *conſil. 182. num. 2.* Ruin. *conſ. 133. num. 8. vol. 2.* Alex. *conſ. 13. num. 7 lib. 2.* Flamin. *de reſignat. lib. 12. in præfat. num. 12* Seraphin. *de priuileg. iuram. priuil. 49. numer. 44* & Tuſch. *lit. D. concl. 322. numero 10.* quapropter nullam recipit reſtrictionem, vti notat Menochius *conſil. 2. numero 256.* & Tiraquell. *in leg. ſi vnquam, ver. reuertitur, num. 78. Cod. de reuoc. donat.* importat enim quandam totalitatem, quæ, niſi quidquid in tali genere, vel ordine complectitur, includat, ſeruari non poteſt.

Hinc ſecundum Rotam in vna Placentina Archidiaconatus die 4. Maij 1574. & in vna Aſſiſienſi Canonicatus die 14. Iunij 1600 & in vna Calaguritana Canonicatus die 10. Iunij 1605. dictio *omnnè*, ſeu *omni modo* complectitur omnes ſpecies eius, cui annectitur; quia nimirum non ſolum includit ſubſtantiam rei, ſed etiam quemcomque modum ipſius, vt proinde falſa redderetur propoſitio, ſi exciperetur aliquid de re, cui adiungitur.

DVBITATIO VII.

An in cauſis mixti fori, ſi vnus Iudex cauſam cognouerit; poſſit alter Iudex ſaltem ex officio procedere, & Reum punire?

SVMMARIVM.

1 *In cauſis mixti fori, ſi vnus Iudex Reum abſoluerit alter ſi Reum ipſum abſolutum deprehendat nocentem condemnare poteſt.*

2 *Iuriſdictio Eccleſiaſtica, & ciuilis, ſeu ſecularis omnino ſunt inter ſe diſtincta, & ſeparata, & abſolutio in vno Iudicio, non parit exceptionem Rei iudicatæ in altero Iudicio.*

3 *Par non eſt, quod Delictum maneat impunitum.*

4 *Iudex Eccleſiaſticus ſi non puniat Reum pro qualitate criminis, Iudex ſecularis ob dictam rationem, cum punire poteſt iuxta qualitatem delicti.*

5 *Iudex ſecularis è contra ſi mitius puniuerit Reum, poteſt Iudex Eccleſiaſticus pœnam ipſius integrare.*

6 *Doctrina Clari, & nonnullorum Auctorum requiritur circa punitionem Reorum faciendam per Iudicem Eccleſiaſticum.*

7 *Doctrina Couarruuiæ, & nonnullorum reprobatur, & cur.*

8 *Afferuntur multi textus correcti per alia Iura.*

9 *Iudex ſecularis requiſitus ab Eccleſiaſtico ad præſtandum brachium ſeculare ſi recuſet illud præſtare, cogi poteſt per cenſuras ad illud præſtandum.*

10 *Iudex laicus non poteſt ſupplere negligentiam Iudicis Eccleſiaſtici in punitione Clerici, & pœnam exequi iuxta taxatam pragmaticam.*

11 *Iudex Eccleſiaſticus non debet punire Clericum leges ciuiles violantem eadem pœna, quæ in laicum ab iiſdem legibus ſtatuta eſt, ſed mitiori.*

12 *Iudex Eccleſiaſticus ſimpliciter ſecundum aliquos Doctores, non debet Clericum pœna temporali punire, niſi lex Eccleſiaſtica, legi ciuili etiam acceſſerit.*

13 *Iudex ſecularis nullam iuriſdictionem habet in Clericos præſertim coercitiuam.*

14 *Negligentia, & iniuſtitia iudicis Eccleſiaſtici non præbet in auctoritatem iudici ſeculari, vt poſſit Clericum iuriſdictionem exercere.*

15 *Doctrina Pereira reiicitur, & cur.*

16 *Ex conceſſione facta Eccleſiæ nihil concedenti reſeruatur.*

17 *Bona Clericis conceſſa maxime ex titulo ſpirituali Eccleſiaſtica efficiuntur, & gaudent eodem priuilegio, quo gaudent Perſonæ Clericorum.*

18 *Reus punitus à iudice Eccleſiaſtico tantum pœna ſpirituali, ſc. excommunicatione, puniri poteſt à iudice laico pœna temporali.*

19 *Pœna ſpiritualis cenſura eſt facile ad voluntatem*

tem ſcilicet ipſius Rei amouib lis.

20 *Reus totaliter punitus in vno foro nulla interueniente alterius Iudicis ignorantia,in alio foro puniri prohibetur.*

21 *Æquitas non patitur vt idem de eodem crimine bis iudicetur,& puniatur adæquatè.*

22 *Eccleſiaſtica,& ciuilis ſecularis Poteſtas ,ſi æquitas id expoſtulet debent ad inuicem ſe adiuuare, & adinuicem ſibi conſentire.*

23 *Accuſatus in foro Delicti, non poteſt reaccuſari in foro Domicilij.*

24 *Data præuentione non poteſt iterum antiqua cauſa ſuſcitari ; maxime quando æqualis eſt pœna in vtroque foro.*

25 *Affertur opinio,quam ſequitur Auctor.*

1 RESPONDETVR , & dico primò ; ſi
vnus Iudex reum abſoluerit , alter
Iudex cauſam cognoſcere , & ſi ſe-
cundùm allegata reum nocentem
deprehenderit , punire eum poteſt;
2 quia , cùm iuriſdictio Eccleſiaſtica,
& ciuilis , ſeu ſecularis omninò ſint inter ſe diſtin-
ctæ,& ſeparatæ,abſolutio in vno iudicio non parit
exceptionem rei iudicatæ in altero iudicio. Accedit
3 quod par non eſt,quod delictum maneat impuni-
tum;atque ita ex communi docent Conar. 2.*reſol.*
*cap.*10. *num.* 6.& Clarus *in* §.*fin.q.* 57.videri etiam
poterit Gomez 1.*reſol cap.*1.*num.*4.

4 Dico ſecundò , ſi Iudex Eccleſiaſticos reum in
ſuo foro Eccleſiaſtico mitius , quàm merebatur,
puniuerit (ſeu ob ignorantiam iuris , vel facti,vel
ob quid aliud ſimile , ſeu quia non de toto deli-
cto,ſed tantùm ſecundùm qualitatem pertinentem
ad ſuum forom,iudicare , & reum punire voluerit,
verbi gratia punire clerici interfectorem , ſolum
quatenus ſacrilegus,non autem quatenus hominis
iniuſtus interfector eſt:vt explicat Mol.*tract.*3.*diſp.*
49.*num.* 3.) Iudex ſecularis,cauſa denuo in ſuo foro
cognita,ad integrandam pœnam punire etiam eum
poteſt ob eandem rationem ; & quia neque par eſt,
quod delictum maneat,etiam inadæquatè,impuni-
tum ; atque ita contra Anguianum *de legib. lib.* 3.
contr. 32.*n.*7.*& ſeqq.*Seraphinum Freitas *Addit.ad
tract.de confeſſar.ſolicitan.q.*3.*num*.48.& Antoninum
Dianam *par.*1.*tract.*2.*reſol.*107.docent ex *cap.Felicis,
c.*2.*de maledicis,& l.placet,Cod.de ſacroſ. Eccleſ.* pro-
babilius Abbas *in cap.cùm ſit,de foro compet num.*1.*&
in cap.tua,de procurator.*vbi Io. Andreas Alciatus *n.*
134.& alij : item complures Iuriſtæ , quos citat,&
ſequitur Cened.*in Can.qq.q.* 36. *num* 25.Bobadilla
*in Polit.to.*1.*lib.*2.*cap.*17.*num.*94.*in gl.lit.D.* Cuttel-
lius *in Cod.Siculo gloſ.*37.*fol.*504.*& de immunit.Ec-
cleſ.lib.*1.*q.*52 *num.*21.(*quatenus ait* , quod quoties-
cumque delictum eſt mixti fori , ſemper ſuppletio
pœnæ condignæ per vtrumque Iudicem fieri poſſit
ſi aliter vel conueniat,vel mitius puniat;cùm talis
ſit huiuſmodi delicti natura , hicque legis finis,ne
ſcilicet Reus impunitus diſcedat) Pereira *tract.de
manu Regia par.*1.*cap.*10.*num.* 12.*& par.*2.*cap* 56.*n.*
47. Madius *in tract. de ſacris ordin. cap.* 15. *numer.*6.
Tannerus *in* 2. 2. *diſp.* 4 *quæſt.*4.*dub.*4.*num.*93.Mi-
randa *de ordine Iudic. to.* 1. *quæſt.*1.*art.*7.*concl.* 3.Gu-
tierrez *in Can. qq. libr.* 1. *cap.* 12. *numer.* 15. Gomez
tom. 3. *cap.* 1. *numer.* 40. *concl.* 4. Clarus *cit. quæſt.*
57.*n.*12.*& ſeqq.*Scaccia *lib.*1.*c.*12.*n.*91 .& Sanchez
*de matrim.lib.*3.*diſp.*54.*n* 5.qui etiã docent, quod ſi
5 ſimiliter Iudex ſecularis reum mitius puniuerit,
poſſit ſimiliter ob eaſdem rationes ad integran-
dam pœnam,Iudex Eccleſiaſticus eum,etiam puni-
re:ſupponitur enim , quod Iudex Eccleſiaſticus in
cauſis , & criminibus mixti fori ,in quibus contrà
laicos ius habet procedendi , poſſit , ſpectato iure
communi , eos non ſolum cenſuris punire,ſed et-
iam capere , & in propriis Eccleſiaſticis nedum
Regiis carceribus incarcerare,& in perſonas,ac in
bona eorum executionem facere , ſicuti patet ex *c.
attendendum,*17.*q.*4.*cap.contra idolorum,& cap.vlt.§.
ſi quis verò,de pœnis in* 6.& Tridentino Concil. *ſeſſ.*
25.*cap.*3.*de reformat.* & docent ex Doctoribus ſu-
pra citatis Couar.*in pra.qq.cap.*10. *num.* 1.Gutierez
*lib.*1.*pract.q.*45.*num.*2.Martha *de iuriſdict.par.* 2.*cap.*
29 Azor.*par.*2.*lib.*3.*c.*53.*q.*3.Segura *in direct. iudic.
p.*2.*c.*13.*num* 44 & Barboſa *de poteſt. Epiſc.p.* 3.*alleg.*
107.*num.*8.quamuis diſſentiant,ſed immeritò,Cla-
rus §. *fin. q.* 37.*num.* 8.& quidam alij apud Couar.
loc.ſupra cit.

Vnde mihi non probatur , quod cum Claro *loc.* 6
ſupra cit docent Anguiã.*de legib.lib.*3.*contr.*30.*per to-
tam* Salgad.*de protect. Regia to.* 2. *p.*2.*c.*4.*num.*36.*&*
Pereira *de manu Reg. par.* 2. *cap* 57. *& deciſ.* 117.&
*ſeqq.*Bobadilla *in polit.to* 1 *lib.*2.*cap.*17.*n.*167.*& ſeqq.*
nempe non poſſe Iudicem Eccleſiaſticum in cauſis
& criminibus mixti fori contra laicos aliis pœnis,
quàm cenſuris Eccleſiaſticis,excepto caſu hæreſis,
procedere , & tunc criminoſos non in carceribus
Eccleſiaſticis,ſed Regiis reponere.

Nec etiam mihi probatur,quod docent Couar. 7
cit. cap. 10. *num.* 1. Franciſcus Molinus *in tract.de
brachio ſeculari lib.* 1 *c* 3.Curtelius *de Eccleſ.libert.
lib.*2.*quæſt.*10 *& q* 121.& alij *ex cap. cùm non ab ho-
mine de iudic.* (vbi mandatur Iudici Eccleſiaſtico,
quod procedat per cenſuras contra reos , & ſi non
proficiat,tunc cùm non habeat amplius,quid faciat
imploret brachium ſeculare) non poſſe Iudicem
Eccleſiaſticum ſiue delegatum,ſiue ordinarium pro
ſua ſententia exequenda,antequam præmittat cen-
ſuras,brachiũ ſeculare implorare,ſeu inuocare;præ-
ſertim quia omnia iura cùm de inuocatione brachij
ſecularis agunt, abſolutè loquuntur in his verbis:
*ſi neceſſe fuerit,ſi opus fuerit , &c.*Quapropter *ad cit.
cap.cùm ab homine,*& ſimilia,*vt cap.*1.*de officio ordin.* 8
& cap.dilecto de ſent.excom.in 6 Reſpondetur ,quod
procedant in proprio caſu ; vel potius,quod ſint
correcta per iura poſteriora , & nouiſſimè per Tri-
dent.Concilium *loc.ſupra cit.& ſeſſ.* 15. *cap.*5.*de Re-
gular* vide Monetam *in tract. de Iudic. conſer.cap.*8.
numer. 268.Seguram *in Direct.Iudicum Eccleſ.par.*2.
*cap.*13.*num.*13.Barboſam in *Collect.to.*2.*lib.* 5 *tit.*26.
*cap.*2.*n.*8.& Sanctarellum *de hæreſi cap.* 6 *dub.*4.*nu.*
23. qui ſubdunt , & rectè,quod ,ſi Iudex ſecularis 9
requiſitus ab Eccleſiaſtico ad præſtandum bra-
chium ſeculare , recuſet illud præſtare, cogi poſſit
per cenſuras ad illud præſtandum.

Ex dictis tamen non inferas cum nonnullis Iu- 10
riſtis(inter quos Mexia *in pragm. taxa panis concl.*
5.*num.*71.)quod,ſi Iudex Eccleſiaſticus)cuius pro-
prium eſt pœnas in clericos exequi) non puniat
clericum pœna legis laicalis,vel requiſitus,vel ne-
gligens,vel plus iuſto differens , vel etiam leuem
pœnam inferens,poſſit tunc Iudex ſecularis ſe in-
tromittere , & in clericum vſque ad debitam , &
taxatam pragmaticæ pœnam exequendo ſup-
plere.

Nam (vt *in lib.de Parlamentis ,dubitat.*4.*ſect.*19. 11
dicebam)Iudex Eccleſiaſticus non tenetur clericũ
leges ciuiles violantem puniri eadem pœna , quæ
in laicum ab iiſdem legibus ſtatuta eſt,ſed poteſt
mitiori:quinimò Doctores(inter quos Surdus *con-* 12
*ſil.*301.*num.*38.)putant,quod Iudex Eccleſiaſticus
ſimpl.

Digitized by Google

ſimpliciter non debeat clericum in tali caſu pœna temporali punire, niſi lex Eccleſiaſtica legi ciuili
13 etiam acceſſerit. vt omittam, quod Iudex ſecularis nullam iuriſdictionem, præſertim coërcitiuam, in clericos habeat, vt *in cit. Dubit.* 4. diffusè probabam. Neque obſtat quod adſit negligentia, & iniuſta, Iudicis Eccleſiaſtici; quia Iudex ſecularis, cùm ſit in inferiori ordine ad Iudicē Eccleſiaſticū, & ſubordinetur ei, non poteſt ſupplere negligentiam eiuſdem: quapropter dici conſueuit, quod
14 negligentia, & iniuſta, iudicis Eccleſiaſtici nō præbeat auctoritatem Iudici ſeculari, vt poſſit in clericum iuriſdictionem (præſertim coërcitiuam, ſeu punitiuam) exercere, vt faceret, ſi eum pœna legis laicalis, etiam ob publicum bonum; ſeu ob publicam vtilitatem latæ, puniret; Vide *c.* 8. *dubit.* 2. *cap.* 9. *dubit.* 1. *& ſeqq. lib. de Parlamentis*, *cit. Dubit.* 4. *& Dubit.* 30. *in fin.*

15 Neque inferas Secundò cum Pereira *de manu Reg part.* 2. *cap.* 48. *num.* 3. *&* 4. quod ſi Iudex Eccleſiaſticus non condignè puniat in foro Eccleſiaſtico clericum in ſacris, vel beneficiatum, poſſit tunc Rex eum priuare bonis, quæ eidem conceſſit, non quidem per modum, ſeu viam iuriſdictionis, ſed per modum, ſeu viam œconomicæ gubernationis, improbos ſic à ſe, & ſua domo expellendo; præſertim cum videatur Rex in fauorem legis Canonicæ inſurgere, ſi ſcilicet clericis non ſufficienter punitis addat pœnam, quod priuentur omnibus bonis ſibi à Rege conceſſis; præſertim etiam cùm dicta bona ſub tali conditione conceſſa cenſeantur, & conſequenter ſi adueniente conditione adimantur, ſine iniuria adimuntur, vt patet etiam in feudo.

Nam diſpar ratio eſt in feudo, & in aliis criminibus; vt omittam etiam, quod poteſtas ſecularis nullam iuriſdictionem, præſertim coërcitiuam, ſeu punitiuam, in clericos habeat; & ex alio capite
16 certum ſit, quod ex conceſſione facta Eccleſiæ nihil concedenti reſeruatum cenſeatur (quod procedit etiam in dubio, vti docent Barbatia in *cap. verum de foro compet. num.* 69 Felinus, Tuſchus, & alij, quos citat, & ſequitur Cochier *de libert. Eccleſiaſti-*
17 *ca part.* 1. *cap.* 31. *num.* 21.) & ſic bona clericis conceſſa, maximè ex titulo ſpirituali, Eccleſiaſtica efficiantur, & conſequenter gaudeant eodem priuilegio, quo gaudent perſonæ clericorum, vt habetur *in capite Eccleſia S. Mariæ de Conſtitut.* & docent communiter Doctores. Vide etiam Layman *lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 6. *num.* 8. & Cochier *cit. part.* 1. *cap.* 18. *num.* 20. Quapropter ſi Principes alicubi contrarium obſeruant, dicendum, quod id faciant ex priuilegio ſibi à ſede Apoſtolica conceſſo; vel quod ſic in conceſſione expreſſum fuerit.

18 Dico tertiò, ſi Iudex Eccleſiaſticus pœna tantum ſpirituali, v. g. excommunicatione reum punierit, Iudex ſecularis pœna temporali, ſcilicet corporali, vel pecuniaria, punire etiam eum poteſt, ob eandem rationem; & quia neque par eſt, vt delictum maneat, etiam corporaliter, impunitum; præſertim cùm pœna ſpiritualis cen-
19 ſuræ ſit facilè, ad voluntatem ſcilicet ipſius Rei, amouibilis. Atque ita ex communi, & probabiliori ſententia docent Nauar. *lib.* 2. *conſil.* 1. *de iudic. edit.* 2. & Farinac. *in pract. crimin. tit.* 3. *q.* 10. *num.* 39. contra Anguianum, Freitas, & Antoninum Dianam *in locis ſuprà citat.*

20 Dico quartò. Si vnus Iudex in vno foro, nulla interueniente ignorantia, & fraude, reum totaliter iudicauerit, & punierit, alter Iudex in altero foro 21
deinde iudicare, & punire prohibetur; quia æquitas non patitur, vt idem de eodem crimine bis iudicetur, & puniatur, adæquatè. Neque obſtat, ſi 22
dicas, quod Eccleſiaſtica, & ciuilis, ſeu ſecularis poteſtas ſint (vt ſupra dicebatur) inter ſe diſtinctæ, & ſeparatæ. Reſpondetur enim, quod licet inter ſe diſtinctæ, & ſeparatæ ſint, tamen, quatenus æquitatis ratio permittit, debent ad inuicem ſe adiuuare, & ad inuicem ſibi conſentire. *argum. cap.* 1. *de noui operis nunciatione.*

Confirmatur; quia ex *l. ſenatus, ff. de accuſat.* 23
accuſatus in foro delicti non poteſt reaccuſari in foro domicilij; ergo ſimiliter accuſatus laicus de crimine mixti fori in iudicio Eccleſiaſtico, non poterit reaccuſari in iudicio ſeculari, & è contra, quod ſaltem dicendum eſt in ſenſu, qui mox infra in Confirmatione ſecunda dicetur.

Confirmatur ſecundò; quia *ex cap.* 2. *de except.* 24
in 6. data præuentione non poteſt iterum antiqua cauſa ſuſcitari, quod ſaltem dicendum eſt quando æqualis eſt pœna in vtroque foro, propter regulam *l. cum quæritur ff. de except. rei iudic.* quia ſi maior eſt pœna, iuxta ea, quæ mox ſuprà dicebantur, ceſſare videtur dicti cap. ratio.

Et in hoc ſenſu vltimo mihi probatur opinio 25
Anguiani, Seraphini Freitas, & Antonini Dianæ, quod ſcilicet Reus in vno foro iudicatus, & damnatus, non poſſit in altero foro iudicari, & damnari; quamuis & in hoc ſenſu vltimo etiam contrarium doceant Doctores *num.* 2. *ſuprà citati*, quorum opinio vera eſt, ſi crimen ſit mixti fori ob diuerſos reſpectus, & propterea punitio tendat ad diuerſas pœnas, diuerſoſque Iudices, & tribunalia; vt verbi gratia ad bonorum confiſcationem per Iudicem ſecularem, & ad ſepulturæ priuationem per Iudicem Eccleſiaſticum, in caſu quod quis ipſemet ſe interfecerit, *vt ſuprà dicebam ſect.* 1. *in fin.* Vide Doctores, quos citat, & ſequitur Felin. *in cap. de his, de accuſat. num.* 13. Vide etiam Nauar. *in cap. nouit, not.* 6. *n.* 70. & Freitas *loc. ſuprà cit.*

DVBITATIO VIII.

An Iudex Eccleſiaſticus in criminibus mixti fori poſſit laicos per propriam familiam, ſine inuocatione brachij ſecularis, capere?

SVMMARIVM.

1 *Iudex Eccleſiaſticus poteſt capere laicos per propriam familiam, ſine inuocatione brachij ſecularis.*

2 *Epiſcopus iuxta doctrinam nonnullorum non habet Territorium, quod tamen refellitur à ſacris Canonibus.*

3 *Epiſcopus habet Diœceſim, & Iuriſdictionem ordinariam, cum Territorio, fiſcum, Carcerem, & familiam armatam, per quam delinquentes capere poteſt.*

4 *Inquiſitores habere poſſunt familiam armatam, ergo etiam Epiſcopi.*

5 *Epiſcopi etiam contra Hæreticos procedere poſſunt.*

6 *Cui conceditur finis, conceduntur media ad illum neceſſaria, ne conceſſio finis reddatur inutilis, & fruſtratoria.*

7 *Epiſcopo conceditur Carcer, & conſequenter conceduntur etiam Carceris Cuſtodes, & familia.*

8 *Item conceduntur etiam Miniſtri, qui Reos capiant, & in carcere deducant.*

9 *Epiſcopi licet non habeant Dominium temporale, ex declaratione Sac. Congreg. poſſunt tenere familiam armatam, & habere proprios miniſtros, & Executores ad carcerandum, & pœnas corporis afflictiuas imponendum.*

10 *Epiſcopi poſſunt etiam in cauſis mixti fori contra laicos facere executionem perſonalem & realem ſine requiſitione Iudicis ſecularis, & eos pœnis temporalibus punire.*

11 *Epiſcopi non poſſunt imponere pœnas ſanguinis, & terminare Iudicium ſine recurſu ad brachium ſeculare.*

12 *Vide reſponſiones ad argumenta in oppoſitum.*

13 *Epiſcopis à Concilio Tridentino expreſſe tribuitur Iuriſdictio contra quoſcumque etiam laicos*, & *contra eos procedere poteſt ad mulctas pecuniarias, & ad captionem pignorum perſonarumque diſtrictionem etiam per proprios executores.*

14 *Iudex Eccleſiaſticus non ſolum habere poteſt proprios Executores, ſed etiam executores Curiæ ſecularis, ſi velit.*

15 *Curia ſecularis vt potè in Ordine inferiori inſeruire debet Curia Eccleſiaſtica, vt potè in ordine ſuperiori.*

16 *Inuocatio brachij ſecularis eſt Iuris remedium extraordinarium, & ſubſidiarium, quod non debet niſi in ſubſidium adhiberi.*

17 *In criminalibus mixti fori datur locus præuentioni, in qua non attenditur tantum ſola Inquiſitio, & citatio verbalis, ſed attenditur etiam quis nam præuenerit in citatione reali; adeo vt index, captura præueniſſe dicatur.*

1

RESPONDETVR affirmatiuè; quia ſi qua eſſet ratio, quare non poſſit, eſſet, quia, vt docent Aduerſarij (inter quos Clarus *in pract. crim. q. 47. num.* 8. Angoianus *de legib. lib. 3. conr.* 30. Salgadus *de protectione Regia tom. 1 par. 2. c. 4. num.* 2 36. *& ſeq.* Bobadilla *to. 1 lib. 2. cap. 17. num.* 167. Cartellius *in Codic. Nota* 87. *ad leges Federici, num.* 11. *& de Eccleſ. libertate lib. 2. q. 4. &* 89. & Pereira *de manu Regia par. 2. cap. 57. num. 2. & ſeqq. & deciſ.* 117 *quas ſupra ſect. 7.* citabam) Iudex Eccleſiaſticus ex Cyno, & Baldo, *in l. Epiſcopale, num. 2. Cod. de Epiſc. aud.* non habet territorium. Quapropter, inquiunt ipſi, quotieſcunque Iudex Eccleſiaſticus de cauſis laicorum criminalibus, vel ciuilibus cognoſcit, requirere debet Iudicem territorij Rei, vt illum capere poſſit, ne videatur extra ſuum territorium ius dicere, cùm hoc ipſi nec lege aliqua ciuili, nec Canonica reperiatur conceſſum; quin reperiatur oppoſitum lege ciuili ſtatutum (vt videre eſt in *eitat. legib. Epiſcopalem*) & lege Canonica inſinuatum, vt colligitur *ex cap. quoniam de offic. ordin.* vbi auxilium implorandum ſtatuitur; & *ex cap. cùm ſit generale, de foro compet.* vbi, licet dicatur, ſacrilegos puniendos eſſe, non tamen deciditur, per quem capi debeant.

Sed hæc Aduerſariorum ratio potius probat contrarium; quia ex *cap. vt animarum de conſtit. in 6. & cap. omnes baſilicæ, 16. quæſtio. 7.* (cùm ibi dicatur Eccleſias eſſe in poteſtate eius Epiſcopi, in cuius territorio poſitæ ſunt) manifeſtè patet, Epiſcopum habere territorium; ita vt ſi ius Ciuile alicubi ſtatuerit oppoſitum, reſtet ius Ciuile correctum per Canonicum; ergo, &c. Atque ita docent communiter Doctores, gloſſa *in cap. contra idolorum, 16. q. 5.* Ioan. Andreas *in c. cum contingat, de foro compet. num.* 3. Franchus *in c. fin. eodem tit. numer.* 13. Felinus *in cit. c. cùm ſit generale, num.* 20. Marius Antonius *var. reſol. lib. 3. reſol. 14. num. 1. & ſeq.* Pegna *in director. Inquiſit. par. 3. comment.* 116. Franciſc. Leo *in Theſ. fori Eccleſ. par. 1. cap. 9. num. 19. & ſeqq. & par. 2. cap. 16. num.* 16. Campanile *in diuerſ. Iur. Canon. rubr. 12. c. 13 n. 87. & ſeq.* & Bellettus *in diſquiſ. clerio. par. 1. tit. de fauore cleric. realit. § num.* 18.

Confirmatur, quia Epiſcopus habet Diœceſim, & iuriſdictionem ordinariam, ergo & territorium. Conſequentia probatur, quia Diœceſis, & territorium ſunt idem, vt docet Abbas *conſil.* 82. *num. 7. lib. 1.* & Alexander *conſil.* 248. & iuriſdictio ordinaria non poteſt eſſe ſine territorio, vt docet Bert. Angelus *in l. fin. Cod. vbi,* & apud quem Pariſius *volum. 4. conſil.* 16. & Boërius *de ſ.* 227.

Cùm igitur ex dictis Epiſcopus habeat Diœceſim & iuriſdictionem ordinariam cum territorio, conſequens eſt, quod etiam habeat fiſcum, carcerem, & familiam armatam, per quam delinquentes capere poſſit, ſicuti dicebam *cit. 4. Dubitat.* 15. *ſect.* 2. & docent gl. Ioan. Andreas, Franchus, Felinus Mar. Anton. Pegna, Franciſc. Leo, Campanile, & Bellettus *in locis ſupra cit.* Item etiam Turchus *lit. M. concluſ. 263. numer.* 41. & 42. Barboſa *de poteſt. Epiſc. par. 3 allegat. 107. num.* 1. Cialinius *contr. forenſ. cap. 30. num.* 23 & 24. Caluacanens *de brachio Regio par. 4. num.* 258. Rolandus à Valle *lib. 4. conſ.* 57. Lælius Iordanus *de maior. cauſ. par. 2. cap.* 8 Mollinus *de brachio ſeculari num.* 18. & Diana *par. 1. tr. 2. reſol.* 88.

Et probatur vlterius, tum quia Epiſcopus habet imperium in ſua Diœceſi, ergo & habere poteſt familiam armatam. Conſequentia patet ex textu *in l. illicitas, ff. de offic. Præſid. §. qui vniuerſas*, vbi Doctores Odofredus, Albericus, & alij. Antecedens probatur ex *cap. contra Idolorum, c. prope vias, 26. quæſtio. 5. cap. attendendum, 17. quæſtio. 4. & cap. 1. de hæret. in 6.* & Clement 1. *eodem tit.* & docent Baldus *in authent. ea, qua Cod. de Epiſc. & cleric. num.* 6. Geminian. *in cap. cùm Epiſcopus de offic. Ordin. in* 6. & Anania *in cap. 2. de adulter. & cap. qualiter, §. ad corrigendos, de accuſat.* Tùm quia Inquiſitores habere poſſunt familiam Armatam, *Clement. 2. §. porro de hæret.* ergo & habere poſſunt Epiſcopi; quia Epiſcopi etiam contra hæreticos, ſicut Inquiſitores, poſſunt procedere, *Clement. 1. eodem tit.* Tùm quia conceſſa iuriſdictione licent omnia, quæ ad illam tuendam, & exercendam ſunt neceſſaria, *leg. 2 ff. de iuriſdict. omn. Iudic.* & meritò, quia cui conceditur finis, conceduntur media ad illum neceſſaria, ne conceſſio finis reddatur inutilis, & fruſtratoria: *ex cap. cùm infirmitas de pœnitentia*, ex *cap. quoniam de ſentent. excommunicat. in 6.* Vide etiam *cit. cap. Epiſcopus, de offic. Ordin. in 6. & cap. clericos, de ſentent. excommunicat. eodem lib.* vbi Epiſcopo conceditur carcer, & conſequenter conceduntur etiam carceris cuſtodes, & familia, tum ex dictis, tum ex textu *in cit. Clement. 1. § ſanè de hæret.* quin & conceduntur etiam miniſtri, qui reos capiant, & in carcerem deducant, tum etiam ex dictis, tum

4 5 6 7 8

ex

ex texto *in cit.cap.contra idolorum , & ibi gloſſ.26.q.
5.cit cap.attendendum,16.q.4.& cit. cap. 2.de adult.*
in quibus iuribus expreſsè dicitur , quod Epiſco-
pus poſſit laicos capere,& in carcerem intrudere.
Quapropter ex dictis iuribus,& ex Concilio Tri-
dentino mox infra citando determinauit S. Car-
9 dinalium Congregatio coram Pontifice Pio V.die
5.Iunij 1567. quod Epiſcopi , licet non habeant
dominium temporale,poſſint tamen tenere fami-
10 liam armatam , & habere proprios miniſtros , &
executores ad carcerandum,& pœnas corporis af-
flictiuas imponendum,& poſſint in cauſis ; etiam
11 mixti fori, contra Laicos facere executiones per-
ſonales,& reales ſine requiſitione Iudicis ſæcula-
ris,& eos pœnis temporalibus punire (etſi non
poſſint imponere pœnam ſanguinis, & terminare
iudicium ſine recurſu ad brachium ſeculare)quid-
quid in contrarium dicant Amaia *in lib 10.Codicis,*
Hieronymus Leo *in deciſ.Valent.par.2.deciſ.* 154.*tit.*
19.*num.*36.Lartea *in deciſ.Granat. par.* 1 *deciſ.*1.*nu-
mero* 16.*& ſeqq.* Moſcoſus *in allegat. numer.* 24.&
prius dixerint *gloſ.in cap.dilecto de ſent.excommun.in*
6.Hoſtienſis,Abbas,& Felinus ; contra quos pro-
pterea meritò eſt communis opinio ,ſicuti tradunt
Clarus *in prax.crimin.§.fin.q.* 55.*num.* 18. Capycius
dec. 12.*num.*2.Tuſchus *tom.*3.*lit.E.concl.* 17. *numero*
21.Farinacius *q.*8.*num.* 40. Suarez *in Theſauro re-
cept.ſent.ver.Clericus,n.*129 Gratian. *deciſ.* 233.*n.*2.
Ioan. de monte Sperello penes Calcaneum *conſil.*
72.Barbatius *in cap cùm non ab homine , num.*34. *&*
40.& Martha *de iuriſdict.par.*1 *cap.*50. *num.* 12. &
colligitur ex iis,quæ dicebam *cit. cap.*4. *Dubit.* 15.
*ſect.*2.

Neque dicas , in dictis iuribus eſſe quid
12 ſpeciale pro illis caſibus,de quibus eſt ſermo ibi

Reſpondetur enim , quod id gratis dicitur ; &
obſtant,quæ ſupra dicebam,& infra dicam.

Neque dicas ſecundò , *in cit. cap. attendendum,*
non exprimi laicos.

Reſpondetur enim,quod,dum textus ibi loqui-
tur de ſacrilegis,loquitur indefinitè , & ſic inclu-
dit etiam laicos,ita vt & hi,ſi ſacrilegi fuerint , à
Iudice Eccleſiaſtico puniri poſſint. Quod & patet
ex Tridentino Concilio *ſeſſ.*25.*de reformat.c.* 3. vbi
expreſsè tribuitur Epiſcopo iuriſdictio cõtra quoſ-
cunque,etiam laicos,vt contra eos procedere poſ-
13 ſit ad mulctas pecuniarias,& ad captionem pigno-
rum,perſonarumque diſtrictionem per ſuos pro-
prios,vel alienos executores faciendam , & conſe-
quenter quod poſſit tenere familiam armatam , &
tenere proprios executores,etiam in laicos,nedum
in clericos.

Neque dicas tertiò , quod Iudex Eccleſiaſticus
habet cenſuras,& poteſt vti brachio ſeculari ; ergo
non eſt,cur aliud ipſi competat.

Reſpondetur enim negando conſequentiam : nam
hoc Iudici Eccleſiaſtico conceſſum eſt in maiorem
14 fauorem, quod habere poſſit non ſolum proprios
executores,ſed etiã,habere poſſit,ſi opus fuerit,exe-
cutores Curiæ ſecularis,& meritò;quia hæc,vt po-
tè in ordine inferiori, inſeruire debet Curię Eccl.
15 vtpotè in ordine ſuperiori.*ex c.Princeps,*23.*q.*5.*c.*1.
& c.quoniã extra de offic.iudic.ord. Accedit , quod in-
uocatio brachij ſecularis eſt iuris remedium ex-
16 traordinarium; & ſubſidiarium , quod non debet,
niſi in ſubſidium,experto iam ordinario , Epiſco-
pus adhibere.*c.*1.*de ſtatu regular. & cap.* 2. *de cleric.
excommun.miniſtr.*& docet *gl.in Clement.* 2. *de relig.
dom.ver.remediis,*& Doctores,*in cap. cùm non ab ho-
mine,de iudic.* Accedit ſecundò,quod in criminibus
mixti fori(in quibus,vt dicebam ſupra, & habetur
in l.ſi quis poſtea,ff.de iudic. & docent ibi communi- 17
ter Doctores,datur locus præuentioni,in qua prę-
uentione non attenditur tantum ſola inquiſitio,
& citatio verbalis , teſte Boſſio *tit.de foro compet.n.*
130. Sed etiam attenditur, quiſnam præuenerit in
citatione reali;adeò vt Iudex capturæ præueniſſe
dicatur,& meritò;cùm captura realis præponderet
verbali)ſi Epiſcopus non haberet ad effectum , vt
poſſit perſonaliter reos capere,familiam armatam,
eſſet aperta via ſtandibus contra iuriſdictionem
Eccleſiaſticam , vt ſcilicet nunquam Iudex Eccle-
ſiaſticus in dictis criminibus mixti fori poſſet Iu-
dici laico præuenire.

DVBITATIO IX.

An Iudex Eccleſiaſticus in cauſis Eccleſia-ſticis, in quibus petit auxilium à iudice ſeculari teneatur ei proceſſum præbere?

SVMMARIVM.

1 *Iudex Eccleſiaſticus non tenetur proceſſum præbere Iudici ſeculari in iis,in quibus ab ipſo petit auxilium.*

2 *Iudex laicus ſiue per Ordinarium, ſiue per delegatum Iudicem Eccleſiaſticum requiſitus,non poteſt petere ſe velle inſtrui,vel videre ſi coram Iudice Eccleſiaſtico ritè proceſſus fuerit fabricatus.*

3 *Item non poteſt petere copiam proceſſus , neque executionem brachij petiti differre , neque vllo modo directè,vel indirectè ſe intromittere.*

4 *Iudex Eccleſiaſticus non tenetur ſtare proceſſui Iudicis laici.*

5 *Iudex Eccleſiaſticus par eſt , vt acquieſcat proceſſui Iudicis laici , ſi ſuſpicione erroris carere videatur.*

6 *Si executio Iudicis Eccleſiaſtici , pro qua auxilium petitur, ſit modici præiudicij , acta non remittuntur : ſecus ſi de magno præiudicio agitur,præſertim ſi inſtat,qui intereſſe habet.*

RESPONDETVR negatiuè,adeò vt Iu-
dex laicus, ſiuè per ordinarium , ſiue 1
per delegatum Iudicem Eccleſiaſti-
cum requiſitus , non poſſit petere ſe 2
velle inſtrui,vel videre , num ritè co-
ram Iudice Eccleſiaſtico proceſſus fuerit fabrica-
tus,ſed ſtatim teneatur ſuum brachium petitũ im-
pertiri,etiamſi ſibi non oſtendatur proceſſus,cuius 3
copiam nõ poteſt petere,neque executionem bra-
chij petiti differre,neque vllo modo directè,vel in-
directè ſe intromittere; quia ad Iudicem laicum,
vtpotè ſubordinatum Iudici Eccleſiaſtico (qui eſt
in ordine ſuperiori ad ipſum)ſpectat ſolum nuda,&
pura executio(vnde patet diſparitas de Iudice Ec-
cleſiaſtico in ordine ad Iudicem laicum, quod ſi
ſcilicet tractetur de remittẽdo reo Iudici laico,vel
de qua alia re ſimili, non teneatur ſimiliter Iudex
Eccleſiaſticus ſtare proceſſui Iudicis laici,iuxta ea,
quæ dicentur c.16.*dub.*43.Quamuis,ſi Iudicis laici 4
proceſſus ſuſpicione erroris carere videatur,par ſit,
quod Iudex Eccl.dicti Iudicis laici proceſſui acqui-
eſcat,iuxta ea,quę dicebãtur *ſup.dub.* 1.*ſect.*2.*in fin.*) 5

atque ita ex probabiliori ſententia Doctorũ docent Moneta *de iudic.conſeru.c.8.n.261.& ſeq.* Segura *in Director. Iud. Eccleſ.p.2.c.13.n.33.*& Anguianus *de legib.lib.3 contr.31.n.7.& ſeq.* contra Bartolum *in l. Magiſtratibus,ff de iuriſdict.& in l.diuus de cuſtodia reorum*, Baldum *in l.criminali, Cod.de iuriſdict* Rolandum à Valle *lib.1 conſil.37.num.5.& ſeqq.*& alios apud Barboſam *de poteſt. Epiſc. p.3.alleg.108.num.26.*& Cenedum *in Canon.qq.quaſt.36.n.13.* Quod ex dictis contra Mirandam *de ordine iudiciario to.1.q.5.art.1.concl.1.*& Azeuedum *in recopil.lib 4.tit.1.leg.15.num.4.* intelligendum eſt; etiamſi Iudex Eccleſiaſticus procedat in cauſis mixti fori. Vide, quæ dicebantur *cap.8.Dubit.26.per totam*,& quæ tradit Barboſa *cit.alleg.*108. quibus conſentit etiam Curtellius, hac tamen allata differentia, quod ſi execu-
6 tio Iudicis Eccleſiaſtici, pro qua auxilium petitur, ſit modici præiudicij (vt ſi agatur de capiura, & fruſtratio iudicij timeri poſſit) acta non remittantur; ſecus ſi de magno præiudicio agatur, præſertim ſi inſtet, qui intereſſe habet. At quod dixi ſimpliciter, eſt multò probabilius ob rationem dictam.

DVBITATIO X.

An, ſi Iudex laicus cum hæretico ſibi remiſſo mitiùs agat, & pœnam mortis per ignem in eum non inferat, poſſit Inquiſitor, vel Epiſcopus contra talem Iudicem per cenſuras procedere?

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitor, vel Epiſcopus poteſt procedere per cenſuras contra Iudicem laicum, ſi cum Hæretico ſibi remiſſo mitius agat.*

2 *Iudex laicus eſt merus Executor in tali caſu, & tenetur iuxta leges ſtatim in Reum pœnam mortis per ignem inferre, alioquin tanquam fautor hæreticorum habetur.*

3 *Inquiſitores, & Epiſcopi contra Reum procedentes in crimine hæreſis præſeruantur ab Irregularitate.*

4 *Iudex laicus non debet exequi ſententiam Inquiſitoris, & Epiſcopi, ſi talis ſententia euidentiſſima iniquitatis arguatur.*

5 *Quid facere debeat Iudex laicus, ſi Inquiſitor, & Epiſcopus remiſſius agant in hæreticum.*

1 RESPONDETVR affirmatiuè; quia Iu-
2 dex laicus in tali caſu eſt merus executor, & tenetur iuxta leges ſtatim in reum pœnam mortis per ignem inferre; alioquin tanquam fautor hæreticorum habebitur, & conſequenter de iure cenſuris puniri poterit; Atque ita docet Felinus *in cap. ad abolendam, de hæret.*& ex Bullis Vrbani IV. Clementis IV.& Innocentij IV. docet Campegius *in Addit.ad Zachinũ de hæret.c.8.lit.A.*& ex Bulla Innocentij VIII. docet Pegna *in Direct.Inquiſit.par.3.q.36.comment.85.* Miranda *in ordine Iudiciario to.1.q.1.art.5 concl.6.* Suarez de Paz *in pract. to.2.præl.2.n.30.* Mendez *in prax. Luſitana lib.2.c.8.num.16.* Lorca *in 2.2.S.Th.q.11.art.4.diſp.49.nu.9.* Io de Hevia *in Curia Philipp par.3.§.2.n.19.* Farinacius *tr. de hæreſi q.185.n.162.* Sanctarellus etiam *tr.de hæreſi cap.60.dub.4.n.23.* Curtellius *de Eccleſ.libertate lib.2.q.135.*& alij complures, quos citat, & ſequitur Cenedus *ad decret.Collect.55.n.2.* contra Seraphinum Freitas *in Addit. de Confeſſar. ſolicit. quæſtio. 2.numer.78.* (qui licet concedat, dictum Iudicem laicum ad hæreticum morti tradendum compelli poſſe, & debere, tamen cenſet cõpelli poſſe, & debere à ſuo legitimo ſuperiore, non autem ab Inquiſitore) & contra Anguianum tract.de legibus *lib.3.controuerſ.32.num.37.& ſeqq.* vide, quæ dicebantur *cit.c.8.dubit.26.per totam.*

Obiicies, ſi hoc eſſet, ſequeretur, quod Inquiſi- 3
tor incurreret irregularitatem, inſtando ſcilicet, & compellendo, quod Iudex laicus in reum pœnam mortis inferat, quod eſt abſurdum; ergo.

Reſpondetur nego ſequelam antecedentia; quia ad impediendam talem irregularitatem Paulus IV.& Pius V. motu proprio decreuerunt, quod Inquiſitores, & quicunque alii miniſtri, vel Conſultores S Officij, quomodocunque ad Rei condemnationem concurrant, ab irregularitate immunes ſint. Vide Lorcam *loc ſupra cit.* Cenedum *in pract. qq.q.15.num.5.* Henric. *lib.14.c.12.num.5.in gl.lit.B.* Medinam *in ſum lib.1.c.11.§.10.reg.4.* Auilam *de cenſur.p.7.diſp.5.ſect.2.dub.2.* Sanctarellum *de hæreſi cap.26 dub.1.n.8.*

Cæterum, quod dixi, ſi *ſcilicet Iudex laicus cum hæretico ſibi remiſſo mitius agat, poſſe per Inquiſitorem, vel Epiſcopum contra talem Iudicem per cenſuras procedere.* intellige, niſi fortè ſententia euidentiſſimæ iniquitatis argueretur, quia tunc non ab executione, ſed à receptione rei abſtinere, commiſſionemque executionis recuſare deberet Iudex laicus, per tradita à Martha *de iuriſd.par.1.cap.51.num.32.& ſeqq.& cap.52.num.17.* Sed an, ſi e contra Inquiſitor, vel Epiſcopus ſimiliter remiſſius agat, & per iniuriam reum inultum dimiſerit, poſſit etiam Iudex laicus pro publica diſciplina in hæreticum cõuictum animaduertere, & legales pœnas exequi, ſicut feciſſe traditur in Sicilia Oſſunenſium Dux, cùm eſſet Regni illius Prorex, remitto me iudicio, & cenſuræ dominorum Inquiſitorum

DVBITATIO XI.

An Iudex Eccleſiaſticus poſſit iuriſdictionem Eccleſiaſticam exercendam laicis committere?

SVMMARIVM.

1 *Iudex Eccleſiaſticus quoad cauſas mere ciuiles, & pecuniarias poteſt iuriſdictionem Eccleſiaſticam laicis committere, ſecus quoad cauſas mere ſpirituales*

2 *Summus Pontifex ſi ita expedire iudicauerit ſimpliciter Iuriſdictionem Eccleſiaſticam exercendam laicis committere poteſt, non ſolum quoad cauſas ciuiles, ſed etiam criminales quin & etiam ſpirituales.*

RESPONDETVR diſtinguendo quoad cauſas mere ciuiles, & pecuniarias, poteſt: quoad cauſas ſpirituales, non poteſt; ſi tamen Iudex Eccleſiaſticus committens ſit inferior Summo Pontifice, ſic communiter Doctores, & obſeruatur in praxi.

Dixi, *ſi Iudex Eccleſiaſticus committens ſit* 1

inſe

inferior ſummo Pontifice; quia certum eſt, quod ſummus Pontifex, ſi ſic expediens iudicauerit,
3 ſimpliciter iuriſdictionem Eccleſiaſticam exercendam laicis committere poſſit, non ſolum quoad cauſas ciuiles, ſed etiam criminales, quin & etiam ſpirituales. Vide Nauarrum *cap.*27 *num.*6. Aufrerium *de poteſt ſecul.reg.*4.*fallent*. 3.& Curiellium *de Eccleſ. libert. lib.*2.*q* 113.

Dixi ſecundò, *ſic obſeruari in praxi*; quia in puncto iuris forſan eſt probabilius oppoſitum. Vide Angulanum *in tract. de legib. to.*1.*lib.*2.*contr.* 25.*num.*4.

DVBITATIO XII.

An Iudex Eccleſiaſticus poſſit iudicare & punire clericum in caſu, quod hic defectu alicuius conditionis à Concilio Tridentino ſeſſ 23.c. 6.vt fori priuilegio gauderet, requiſitæ, fori priuilegio non gaudet, & ſic foro laicali ſubijcitur?

SVMMARIVM.

1 *Clericus in caſu recenſito in titulo iudicari, & puniri poteſt non ſolum à Iudice laico; ſed etiam à Iudice Eccleſiaſtico.*

1 RESPONDETVR affirmatiuè, ita vt in tali caſu clericus iudicari, & puniri poſſit non ſolum à Iudice laico, ſed etiam à Iudice Eccleſiaſtico, etiam ſi præuenerit Iudex laicus; Atque ita declarauit S. Cardinalium Congregatio teſte Bonacina *de legib. diſp.*10. *q.*2 *punct.*1.§.4.*num.*19.

DVBITATIO XIII.

An qui offendit curſorem, vel alium Iudicis Eccleſiaſtici miniſtrum, poſſit eum Iudex laicus, vel Eccleſiaſticus tantum punire?

SVMMARIVM.

1 *Familia laica Epiſcopi gaudet priuilegio fori, quo gaudent Clerici.*

2 *Iudex Eccleſiaſticus poteſt excommunicare Iudicem laicum, ſi velit cauſas ciuiles ſuæ familiæ cognoſcere.*

3 *Offendens Curſorem, vel alium miniſtrum Iudicis Eccleſiaſtici puniri poteſt ab vtroque Iudice, & ſi laicus Iudex præuenerit, inhiberi non poteſt à Iudice Eccleſiaſtico, & è contra.*

4 *Offendens, vel iniurians Clericum puniri poteſt à Iudice laico, ſi præueniat.*

5 *Amplia id procedere etiam ſi non offendat miniſtrum vt priuatam Perſonam intuitu odij, ſed vt publicam intuitu officij.*

6 *Offendens Principis Conſiliarium vt Perſonam priuatam ex odio, & inimicitia non incurrit crimen læſæ maieſtatis; ſecus ſi offendat vt perſonam publicam intuitu officij.*

7 *Indultum excipiens offenſam factam in Perſonam officialis, intelligitur ſi talis offenſa proueniat intuitu, & contẽplatione officij, non autẽ ſi proueniat ex odio, & inimicitia particulari.*

8 *Offendens miniſtrum S. Officij ex odio, & inimicitia particulari non incurrit pœnas Bullæ Pij V. ſi de protegendis. ſecus eſt ſi offendat intuitu officij.*

9 *Offendens venientes ad Apoſtolicam ſedem, licet cenſuram Bullarem non incurrat, ſi offendat illos vt Inimicos particulares, eam tamen incurret ſi offendat vt venientes formaliter.*

10 *Opiniones nonnullorum quoad dictam punitionem reiciuntur & quæ, & Cur vide ibi.*

11 *Epiſcopus punire poteſt propriam familiam iniuriantes, etiam ſi Iuriſdictionem non impediant, & multo magis ſi impediant.*

12 *Turbans Iuriſdictionem Iudicis punitur ab illo Iudice cuius iuriſdictio turbata eſt.*

SVPPONO, quod Iudex Eccleſiaſticus, 1
v. g. Epiſcopus, poſſit tenere familiam, & familiam armatam (vti dicebam *ſupra dubitat.* 8.) & quæ, licet laica, gaudeat priuilegio fori, quo gaudent ipſimet clerici, ita vt
ſi Iudex laicus delicta (quin & in opinione multorum, cauſas ciuiles) talis familiæ velit cognoſcere, poſſit Iudex Eccleſiaſticus illum excommunicare, vti patet ex iis, quæ dicebam *cap* 4.*dubit.* 15.*& ſeqq.*& ex communi docent Abb. *in cap. fin. de offic. Archidiac. num.* 5.*cap. cum non ab homine de iudic. num.*2.*& c.*2.*de foro compet. num.*6.Io. Antonius de Nigris *in extrauag. vnic. de vita, & honeſtat. cler. num.*89. Calcaneus *conſil.*71.*num.*4. Burſatus *conſil.*25.*num.*13 *lib.*1. Natta *conſil.* 576.*nu.* 5. *in fin. lib.*3.Bombinos *conſil.*10.*num.*10. Viuius *deciſ.*116. *nu.*1. Ambroſius Machin. *in reſolut. pro iuriſdict. Ordin. Milit art.*6.*n.*58.Boſſius *tit. de foro compet num.*127.Decianus *in tract. crimin. to.*1.*lib.* 4.*cap.*4.*num.*47.*&* 57. Marſilius *conſ.*67. *num.*60. Sbrozius *de Vicario Epiſcopi lib.* 2. *q.* 147. *num.* 2. Belluga *in ſpecul. Princ. rubr.*11.§.*videndum, num.*6. Villalobos *in commun. opin. lit. F. num.* 33. Menochius *de arbitr. caſ.*561.*num.*13. Carolus de Graſſis *de effect. lib. cler. eff.*1.*num.* 128. Trentacinquios *var. reſol. lib.* 2.*tit de foro compet. reſol.* 1.*num.*1. Graſſius *in deciſ. par.* 1.*lib.*3.*cap.*5.*nu.*26. Carleualius *de iudic diſp.*2.*q.*6.*ſect.*3.*num.*427.*& ſeq.* Coria Philippica *to* 1.*par.*1. §.1.*num.*15. Montealegr. *in prax. Ciuili lib.* 1.*cap.* 9. *num.* 249. Duardus *in* Bullam *Cœnæ lib.*2.*can.*15.*q.*8.*n.* 2. Theſaurus *deciſ.*22. Reginaldus *to.*1.*lib.*9.*cap* 23.*num.* 154. Angelus *in ſumma ver. famulus*, *num.* 6. Baiardos *in Addit. ad Iulium Clar.* § *fin. q.* 36. *num.* 2. Bellouiſ. *in pract. crimin tit. de iniur. n* 44. Paramus *in reſponſ.*2. *pro iuriſdict. S. Officij*, Megalius *in promptuar. to.* 2. *ver. familia num* 10. Scaccia *de iudic. lib.*1.*cap.*11.*num.*22.Suar. *in commun. opin. ver. Clericus*, Zambellos *in Reper mor. ver. Eccleſia. quoad eius libertatem, num* 10-Acugna *in decret Gratiani par.*1.*diſt.*32 *c.*10.*n.*11.Riccius *par.*2.*deciſ.*291.*& par* 1.*deciſ.*96.*& in praxi par.*1.*reſol.*473.*n.*2. Mar. Antonios *var. lib.*3.*reſ.*14.*n.*1.*& ſeq.* Campanile *in diuerſ. iur. Canon. rub.*12.*c.*13.*n* 88.Zerola *in prax. Epiſc par.*1.*ver. Epiſcopus num.*11. Cenedos *in qq. Canon. q.*4.*n.*26. Gratianus *deciſ. Marchiæ* 233.*n.* 1. Marcha *de iuriſdict. par* 4.*caſ.*111.*n.*3. Narbon *in* 3. *p. recop. lib* 4.*tit.*1.*leg.*20.*gl.* 12. *n.* 4. Barboſa *de poteſt. Epiſc. par.* 3.*allegat* 107.*n.*1.*& ſeq.* Madios *in tract. de ſacr. ordinib. c.*14.*num.*46. Leo *in Theſ fori Eccleſ. p.* 2. *cap.* 11. *num.* 19. Belletus *in Diſquiſ. cleric. p.* 1.*tit. de fauore cleric. reali*, §.1. *num.* 13. *&* 14. & alij multi, quos *cit. dubit.* 15.

Ceuallos *tractat. de cognit. per viam violent. p.* 2. *q.* 58.
num. 10. Carauitam *rict* 43. *num.* 24. Cortellium *in*
Cod. legum Sicularum Martini Regis poſt cap. 21.
in Conc. d Inquiſ. cap. 2. *num.* 10. *&* 11. *& in Patrocinio*
Regiæ Iuriſdict. num. 01. Moſcoſum *in allegat. num.*
25. *& ſeqq* & Pereiram *de manu Regia p.* 1. *c.* 19. *num.*
13 Hoc ſuppoſito.

Reſpondetur, quod puniri poſſit ab vtroque
3 Iudice, ita vt ſit crimen mixti fori. & conſequenter
Iudex laicus præuenerit, inhiberi non poſſit à
Iudice Eccleſiaſtico; ſicut nec inhiberi poteſt à
Iudice laico Iudex Eccleſiaſticus, ſi præuenerit
4 Eccleſiaſticus Probatur, quia offendens, vel iniu-
rians clericum (quamuis clericus quo ad perſonam
ſubiectus ſit Iudici Eccleſiaſtico magis, quàm mi-
niſter Curiæ Eccleſiaſticæ) puniri poteſt à Iudice
laico, ſi præueniat Iudex laicus; ergo multò magis
offendens miniſtrum Curiæ Eccleſiaſticæ puniri
poterit à Iudice laico, ſi ſimiliter præueniat Iudex
laicus Conſequentia patet. Antecedens probatur
ex iis, quæ ſupra *dubitat.* 3. *&* 4 dicebantur, quod
ſcilicet ſacrilegium punire ſit mixti fori. Et ita
quidem etiam, bene perſpecta generalitate textus
in cap. 1 *de foro com;* et. dicendum eſt, vt cõtra Gloſ-
ſam *in Auth item nulla, Cod. de Epiſc. ver. Ab*
Eccleſia, Bartholum *in l.* 1. *Cod de Summa Trinit. num.*
144. Maurantam *in ſpecul. p.* 6. *num.* 141. Sperellum
deciſ. 86 & alios tenentes, quod punitio offenden-
tis clericum ſpectet ſolum ad Iudicem Eccleſiaſti-
cum, adnotarunt Martha *de iuriſdict. p.* 2. *cap.* 27.
numer. 6. Valbna *ſuper cit. cap. §.* 4. *num.* 34 Char-
tarios *deciſ. crimin.* 6. *n.* 2. & Diana *p.* 6. *tr.* 8. *reſol.* 3.

Et hoc verum eſt non ſolum, ſi offendens cle-
5 ricum, vel Iudicis Eccleſiaſtici miniſtrum, offen-
dat illum vt perſonam priuatam, ſcilicet ex odio,
vel inimicitia priuata, ſed etiam ſi offẽdat vt mini-
ſtrum, ſcilicet intuito officij, quod gerit (etiamſi
in hoc caſu maius delictum ſit; cùm offendatur
non ſolum perſona, ſed etiam iuriſdictio illius cu-
ius ipſe miniſter eſt, & iuſſa exequitur. Quo inde
6 patet, quia offendens Conſiliarium Principis, licet
crimen læſæ Maieſtatis non incurrat, ſi illum of-
fendit vt perſonã priuatam, ſeu ex odio, & inimi-
citia particulari, incurrit tamen, ſi eundem offen-
dit vt perſonam publicam, ſeu intuitu, & contem-
platione officij, quod gerit. Fabius de Anna
conſil. 67. *num.* 2. *volum.* 2. Hondedeus *conſil.* 105. *&*
108. *lib.* 1. Capycius *deciſ.* 130 Oddus *conſil.* 88. Ro-
landus *conſil.* 88. *numer.* 2. *lib.* 2. Decianus *conſil* 18.
num. 317. *volum.* 1. Peregrinus *de iure fiſci lib.* 4. *tit.* 5.
num. 27. & alij, quos citat, & ſequitur Diana *cit. re-*
ſol. 3. Quaptopter Vincentius de Franchis *deciſ.*
326. Caballus *reſol. crim. caſ.* 148. *num.* 5. & Rumitus
7 dixerunt, quod indultum excipiens offenſam factã
in perſonam Officialis, intelligatur, ſi talis offenſa
proueniat intuitu, & contemplatione officij, non
autem ſi proueniat ex odio, & inimicitia particu-
8 lari. Item ſecundò; quia offendens miniſtrum S.
Officij, licet pœnas Bullæ Pij V. *ſi de protegendis*,
non incurrat, ſi illum offendit ex odio particulari,
incurrit tamen, ſi offendit intuito officij. Carena
in tract. de modo procedendi in S. Officio, tit. 10. *§* 6.
9 *numer.* 13. & Diana *loc. ſupra cit.* Item tertio, quia
offendens ad Apoſtolicam ſedem veniens, licet cen-
ſuram Bullarem non contrahat, ſi offendit illos vt
inimicos particulares, contrahit tamen, ſi offendit
eoſdem vt tales, ſcilicet vt ad Apoſtolicam ſedem
venientes formaliter. Duardus *in Bull. Cœn. lib.* 2.
can. 9. *queſt.* 32. & Diana *cit. reſol.* 3. Vide etiam
quæ nos *cap.* 2. *dubitat.* 6. *&* 7. dicebamus) quia
vtrobique eſt ſacrilegium, & vtrobique tractatur
de punitione ſacrilegij, quæ cùm ſit quæſtio facti,
& non iuris, eſt mixti fori. vt *ſupra dubit.* 3. *&* 4.
dicebatur, & docet etiam Chartarius *deciſ. crim.* 96.
n. 30. 33. *&* 34.

Vnde contra Farinacium *conſil.* 134 & Antonin. 10
Dianam mihi non probatur, quod, ſi quis offen-
dat curſorem, vel alium Iudicis Eccleſiaſtici mi-
niſtrum vt officialem, punire eum ſpectet ſolum
ad Iudicem Eccleſiaſticum. Et multo minus con-
tra Gloſſam, Bartholum, Maurantam, & Sperel-
lum in locis ſupra cit. mihi probatur, quod ſpectet
etiam ſolum ad Iudicem Eccleſiaſticum punire
eundem, ſi offendat Curſorem, vel alium Iudicis
Eccleſiaſtici miniſtrum vt perſonam priuatam: ſicut
etiam multò minus contra Seguram *in Direct. Iudi-*
cum Eccleſ. p. 2. *cap* 6. *num.* 10. mihi probatur, quod è
contra Iudex Eccleſiaſticus ſit ſolum Iudex com-
petens in dicto caſu, ſi iniuria illata ſit ipſius fami-
liæ, tanquam officiali, ſeu contemplatione officij:
ſecus, ſi illata ſit, tanquam perſonæ priuatæ, ſeu ex
odio, & inimicitia priuata; quia contrarium omni-
no patet ex dictis in cit. *dubit.* 3. *&* 4. *& ex gloſ. in*
cap. 1. *de pœnis in* 6. vbi diſertè ait, quod Epiſcopus 11
punire poſſit iniuriantes propriam familiam, et-
iamſi iuriſdictionem non impediant; & multò
magis, ſi impediant; quia tunc intrat regula,
quod turbans iuriſdictionem Iudicis punitur
ab illo Iudice, cuius iuriſdictio turbata eſt, et- 12
iamſi ille alias eſſet Iudex incompetens. Vide Me-
nochium *conſil.* 230. *num.* 82. *& ſeq. lib.* 2. & Euge-
nium *conſil.* 31.

DVBITATIO XXIV.

An Iudex laicus, vel ſolum Eccleſiaſticus, poſſit mortuò Epiſcopo, bonorum inuentarium pro ſpolio facere?

RESPONDETVR, de hac re dixi *cap.* 8. *dubit.* 23.

DVBITATIO XXV.

An Iudex Supremus, ſcilicet Princeps, etiam Eccleſiaſticus poſſit legatos, ſeu Oratores, eorumque famulos, ſi apud ſe reſidentes, generaliter contra ius naturale, aut ius gentium Rempubl. vel ipſius caput, aut membra offendendo deliquerint, condignè punire?

SECTIO I.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Legatos punire eſt contra Ius gentium.*
2 *Legati in ſententia multorum Auctorum non poſſunt puniri etiamſi moliantur contra Rempublicam, & Regnum.*
3 *Legati puniri poſſunt ſi contra Rempubli-*

cam

cant, & Regnum moliantur.

4 *Ius gentium naturale, & Diuinum dictat, quod delicta præſertim contra ipſamet talia Iura non remaneant impunita. vide alias rationes.*

5 *Ius gentium protegit, & immunes reddit Legatos ſolum intra terminos Legationis, vt poſſint etiam inter hoſtes libere, & ſine periculo accedere.*

6 *Impune delinquere contra ius naturale non ſpectat ad munus Legationis.*

7 *Ius Gentium non concedit id quod eſt contra ius naturale.*

8 *Ius quodlibet, & lex qualibet non extenditur magis, quàm exigat finis.*

9 *Lex eſt medium ordinatum ad finem aſſequendum, & finis dat rationem Legis, quæ eſt anima Legis.*

10 *Lex non eſt niſi ipſa ratio Legis.*

11 *Ius, & lex accipi debent ſecundum menſuram finis, & rationis.*

12 *Concurrentibus duobus, Iuribus minus forte cedit fortiori, & ſic ius gentium cedere debet Iuri naturali.*

13 *Princeps à natura ius habet ſuprà quoſcumque exteros, etiam ſuprà ipſos Principes, quos legati repræſentant, & ſic multo magis ſuprà eorum legatos iniuriam inferendum propulſandi, vel illatam vendicandi.*

14 *Princeps non portat gladium ſine cauſa, Dei enim Miniſter eſt Vindex in iram ei, qui malum agit.*

15 *Princeps non ſolum poteſt, ſed etiam tenetur ratione officij punire legatos ad ſe miſſos ſi grauiter, delinquant contra ius naturale, vel contra ius gentium.*

16 *Princeps ſi non puniat, cum poteſt, & expedit, mortaliter peccat, quia in re graui non ſatisfacit muneri ſuo.*

17 *Amplia id etiam ad Principis miniſtros, ſeu ad eos qui Principi aſſiſtunt in adminiſtranda iuſtitia.*

18 *Amplia id etiam ad Principes Eccleſiaſticos, eiuſque miniſtros Eccleſiaſticos.*

19 *Principes Eccleſiaſtici etiam tenentur in conſcientia vindicare iniurias Reipublicæ, & Populorum.*

20 *Violare legatos, eorumque famulos eſt contra ius gentium in caſu, quo illi non abutantur iure ſua legationis.*

21 *Violare legatos eorumque famulos eſt grauiſſimum delictum etiam contra ius naturale, & Diuinum de conſeruando bono communi Vniuerſi, ad cuius conſeruationem ſunt neceſſarij legati.*

22 *Violentia legatorum eſt cauſa ſufficientiſſima indicandi bellum.*

23 *David Rex ob violatos ſuos legatos bellum intulit Amonitis.*

1 RESPONDETVR, quod quamuis aliqui negent, ex eo, quia Legatos violare, ſit contra ius gentium, *cap. ius gentium, diſt. 1. l. Sanctum, ff. de rerum diuiſ. & l. ſi quis, ff. de legationibus* ibi: *Si quis legatum pulſaret, contra ius gentium id commiſſum exiſtimatur*; quia ſancti habentur Legati, id eſt, inuiolabiles, vt bene explicat gloſſa; & tradunt Bartol. *in l. conuentionum in fin. ff. de pact. in l. 1. ver. circa hanc legem, ff. ad leg. Iuliam & l. 2. §. legatis, ff. de iudic.* & Baldus *in l. adminiſtrantes, §. eorum. ff. de excuſat. tutor.* qui id extendunt ad ſocios, & eos, qui ſunt de familia Legatorum, iuxta regulam; Acceſſorium ſequitur naturam principalis. & videri etiam poterit Bannez *in 2. 2. q. 57. art. 3.* Aranius *in 1. 2. q. 92. diſp. 1. ſect. 6. diffic. 3. num. 15.* Vayet. *de legatione, cap. 4.* Paulus Buſius *de Republica lib. 3. cap. 6.* Alexander ab Alexandro *Genialium dierum lib. 5.*
cap. 3 & ibi Tiraquellus *in Annotat. lit. T.* Tholoſanus de Republica *lib. 11. cap. 10. num. 14* Kirchenerus *lib. 1. cap. 2* qui tenet non poſſe puniri legatos, etiamſi moliantur contra Rempublicam, vel Regnum; & ex parte Grotius *de iure belli lib. 2. cap. 18. num. 4* qui tamen concedit, poſſe Legatos ad auertenda pericula detineri, & etiam, ſi vim intentent, occidi) affirmandum tamen ſit. Atque ita docent 2
Adamus in Politica *lib. 7. cap. 36. §. 5.* Arumæus *in deciſ. Academ. de iure publico volum. 2. diſcurſ. 21. num. 48.* & in Auream Bullam, *diſcurſ. 1. theſ. 2.* Brunus *de legat. lib. 4. cap. 4.* Germonius *de legato lib. 3. cap. 3.* Decianus *volum. 2. lib. 7. cap. 5. num. 27.* Farinacius *in prax. crimin. q. 112. num. 174.* Paſcalius *de legato cap. 74. & 75* Paſqualigus *in deciſ. tom. 1. deciſ. 508.* Hotomannus *de legato cap. 4. numer. 3.* Albericus Gentilis *lib. 2. de legato, capit. 10.* Fridericus de Maſelaer *lib. 2. de Legat. diſſert. 13. & ſeqq.* Contzen. *lib. 10. Polit. cap. 7. §. 4.* Timplerus *lib. 3. Polit. cap. 4.* 3
q. 3. in fin. Arſeus *de iure Maieſt. lib. 3. cap. 6. num. 12.* 4
Chriſtianus *in Collegio Politico exercit. 11. num. 43* & Cochier *de Legato cap. 42.* qui ſic pluries obſeruatum eſſe, pluribus exemplis confirmat. Et probatur; quia ius gentium, naturale, & diuinum dictat, quod delicta, præſertim contra ipſamet talia iura, non remaneant impunita; & quia ſi Princeps Supremus Legatos, eorumque famulos apud ſe reſidentes, grauiter contra ius gentium, naturale, & diuinum Rempublicam, vel ipſius caput, aut membra offendendo delinquentes condignè punire nõ poſſet, aperiretur via ad delinquendum contra prædicta iura: & quia prius violat ius naturale, aut ius gentium, indignus eſt, quod defendatur iure gentium. Et ſic, ſi Legatus offendendo Rempublicam, vel eius caput, aut membra, prius violat ius naturale, aut ius gentium, non tenetur Princeps ei ſeruare ius gentium.

Vnde ſequitur, quod ius gentium protegat, & 5
immunes reddat Legatos ſolùm intra terminos legationis, vt ſcilicet poſſint etiam inter hoſtes
liberè, & ſine periculo accedere, & recedere, & ſi- 6
militer legationis munere ſuo fungi; non autem extra terminos legationis, vt ſcilicet etiam poſſint contra ius naturale, aut ius gentium impunè delinquere; quia hoc non ſpectat ad munus Legati, ſeu Oratoris; nec ius gentium concedit, quod eſt 7
contra ius naturale. Et ratio vlterius eſt, quia ius
quodlibet, & lex qualibet non extenditur magis, 8
quàm exigat finis legis. *cap. fin. de præbend. & l. in aqua, ff. de acquir. rerum domin.* cùm lex ſit medium
ordinatum ad finẽ aſſequendum, & finis det ratio- 9
nem legi, quæ eſt anima legis; quin ratio legis, &
finis ſint idem. Bartolus *in l. cùm mulier, ff. ſolut. ma-* 10
trim. & lex non ſit, niſi ipſa ratio legis. Doctores *in l. cùm ratio, ff. de bonis damnat. & in l. non dubium,*
de legibus, & Abbas *in cap. fin. de præſcript.* Quapro- 11
pter ſecundùm menſuram finis, & rationis accipi debet ius, & lex; ſed finis, & ratio iuris gentium concedentis Legatis patrocinium, & ſecuritatem, eſt ſolum, vt liberè, & ſine periculo poſſint legationis (quæ, etiam inter hoſtes, eſt neceſſaria) munus obire; ergo non magis debet extendi, quàm exigat talis finis; hic autem finis ſolum exigit, vt liberè ſine periculo munus legationis exerceant; non autem vt etiam impunè contra ius naturale, aut ius gentium delinquant, vt ſuprà dicebam; ergo, &c.

Accedit, quod cùm concurrant duo iura, minus
forte cedit fortiori; & ſic ius gentium, quod con-
currit pro legatis, & eorum familia, tribuens eis
patrocinium, & ſecuritatem, cedere debet iuri na-
turali; quod habet Princeps puniendi eoſdem, ſi
extra terminos legationis contra ſeipſum, vt Rei-
publicæ caput, vel contra Rempublicam, vt corpus
13 ipſius ciuile, grauiter delinquant: à natura enim
Princeps ius habet ſupra quoſcunque exteros, et-
iam ſupra ipſos Principes, quos Legati repræſen-
tant: & ſic multò magis ſupra eorum Legatos, in-
iuriam inferendam propulſandi, vel illatam vindi-
candi Victoria *relect. 6. de iure belli, numero 19.* Ca-
iet. & Bannez 2. 2. *q.* 40. *ar.* 1. *dub.* 1. *&* 2. & deſumitur
ex cap. Dominus 23. *q.* 2. & ex illo *ad Rom.* 13. Non
14 enim ſine cauſa gladium portat: Dei enim miniſter
eſt, vindex in iram ei, qui malum agit. Et probatur;
quia hinc naſcitur ius bellandi contra alios Prin-
cipes.

Ex quibus fit, quod Princeps punire legatos ad
15 ſe miſſos, ſi grauiter contra ius naturale, aut ius
gentium, modo, quo ſupra dicebatur, delinquant,
non ſolùm poſſit, ſed etiam teneatur ratione of-
ficii, quo tenetur ſe ipſum, vt caput Reipublicæ,
ad conſeruationem Reipublicæ neceſſarium, &
Rempublicam, vt corpus ipſius ciuile, defendere,
& inuiolatam in quantum poteſt, ſeruare. S. Augu-
ſtinus *ſerm. 49. in Appendice tom.* 10. Anſelmus *de
ſimilitud. cap.* 4 & S. Thom. 2. 2. *q.* 40. *ar.* 2. adeò vt
16 ſi non faciat, cùm poteſt, & expedit, mortaliter
peccet; quia in re graui non ſatisfacit muneri
ſuo. Idem dico de miniſtris Principis, ſeu de iis,
qui aſſiſtunt Principi in adminiſtranda iuſtitia;
17 quia tales ſicuti ſunt participes eiuſdem regimi-
nis, ita etiam ſunt participes eiuſdem obligatio-
nis.

Idemque dico de Principe Eccleſiaſtico, eiuſ-
18 que miniſtris Eccleſiaſticis; quia ipſi quoque non
minus, quàm ſeculares, tenentur quantum poſſunt
implere munus ſuum, & conſeruare Rempubli-
cam indemnem. Et ſic ipſi quoque tenentur in
conſcientia vindicare iniurias Reipublicæ, & po-
19 pulorum *c. ſiue vos oportet*, 23. *q.* 8. Et ratio eſt; quia,
quamuis Princeps Eccleſiaſticus debeat præ ſe fer-
re manſuetudinem, id tamen ſolum locum habet,
quando non pugnat cum executione proprij mu-
neris in beneficium cõmune, & nõ impedit ea, ad
quæ Princeps in conſcientia tenetur, qualia ſunt
inter alia propulſare, & vindicare iniurias à quo-
cunque illatas Reipublicæ; quia tunc id omitte-
re, non eſſet actus virtutis, ſed negligentia, puſil-
lanimitas, defectus in exequendo munere, & iniu-
ſtitia in non reddendo, quod debet Reipublicæ.
Atque hinc

Ad oppoſitum fundamentum Reſpondetur,
20 quod violare legatos eorumque famulos, ſit con-
tra ius gentium, in caſu, quod illi non abutantur
iure ſuæ legationis, concedo (quia tunc eos viola-
21 re, eſt grauiſſimum delictum; etiam contra ius na-
turale, & diuinum de conſeruando bono commu-
ni Vniuerſi; ad cuius conſeruationem ſunt neceſ-
ſarii legati: quapropter hæc eſt cauſa ſufficientiſſi-
22 ma indicendi bellum, vt ex communi notauit Co-
ninch. *in* 1. 2. *diſp.* 31. *dub.* 2. *num.* 24. & Cabedus *par.*
2. *decis.* 116. *num.* 2. & patet etiam ex 2. Regum 10.
vbi Dauid Rex ob violatos ſuos legatos bellum
23 intulit Ammonitis) In caſu, quod abutantur iure
ſuæ legationis, nego, vt patet ex dictis; & quia di-
gnitas, & officium tueri non debet eum, qui illis
abutitur. *l. iudices. & leg. quoties, Cod. de dignitatibus:*
& quia indignus eſt, quod priuilegio fruatur, qui
eo abutitur.

SECTIO II.

Difficultates, earumque ſolutiones.

SVMMARIVM.

1 *Legatus, cùm repræſentet Perſonam ſui Domini non ſubeſt ei ad quem eſt legatus ſimpliciter, & per ſe, ſubeſt tamen ſecundum quid, & per accidens, ſcilicet ratione delicti.*

2 *Quilibet ſortitur forum in loco delicti.*

3 *Ineptum dicitur legatos pro punitione remittere ad ſuum Principem.*

4 *Princeps non tenetur alteri ius cedere puniendi legatos ad ſe miſſos, ſi delinquant.*

5 *In praxi obſeruatum fuit legatos delinquentes dimittere impunitos non defectu poteſtatis, ſed ex mera voluntate Principis.*

6 *Princeps laicus punire non poteſt legatos, ſeu Nuncios ſummi Pontificis.*

7 *Princeps laicus in ordine ad Eccleſiaſticos non eſt ſolum Iudex incompetens, ſed etiam ſimpliciter impotens, ſeu incapax.*

8 *Legati & Nuncij Apoſtolicè erigunt intra ditionem ſuæ legationis proprium tribunal, & cognoſcunt de delictis ſuæ familiæ laicalis, quod ſecularibus legatis non conceditur.*

9 *Princeps Laicus poteſt per modum iuſtæ defenſionis naturalis contra illos grauiter delinquentes præſertim Regnum, vel Rempublicam perturbantes ſe defendere, maximè ſi Pontifex fuerit prius monitus, & renuat audire, vel ad eum aditus non facile pateat.*

OBiicies, Legatus, cùm repræſentet perſonam 1
ſui Domini, non ſubditur ei, ad quem eſt le-
gatus, ergo.

Reſpondetur, non ſubditur ſimpliciter, & per 2
ſe, concedo: non ſubditur ſecundùm quid, & per
accidens, ſcilicet ratione delicti, nego; quia quili-
bet ſortitur forum in loco delicti. ex *l.* 3. *ff. de offic.
præſ.* & videri etiam poterit textus *in leg. non alias,
& in l. conſenſiſſe. ff. de iudiciis.* vbi Gloſſa *ex textu* do- 3
cet, quod ſi legati in legatione ipſi, vel ipſorum
famuli deliquerint, in loco, vbi deliquerunt, te-
nentur iudicium pati; & meritò, quia ineptum eſ-
ſet, legatos pro punitione mittere ad ſuum Prin-
cipem, à quo facinoris, & delicti commiſſi non
modò forſan licentiam, ſed etiam mandatum ha-
buerunt; & ſic à quo forſan potius præmia, quàm
pœnas accepturi ſunt; vt omittam, quod cùm ipſe 4
Princeps, ad quem ſunt legati, ius habeat, ſicuti
dicebam, eos puniendi, non teneatur alteri ius hoc
cedere; præſertim, quia facilè illi non punirentur:
atque ideò multæ naſcerentur occaſiones belli.
Vide Adamum, Vayer, Paſqualigum, & Albericum
Gentilem *in locis ſupra cit.*

Obiicies ſecundò, ſæpè contrarium obſeruatum 5
eſt in praxi, vt ſcilicet Legati delinquentes, liberi,
& impuniti dimiſſi ſint, vt patet ex multis Roma-
norum exemplis, quæ fideliter referunt Aduerſa-
rij, ergo.

Reſpondetur, diſtinguo antecedens: ſæpe con-
trarium obſeruatum eſt in praxi: ex defectu pote-
ſtatis, nego: ex libera voluntate; quia ſic tunc ex
aliqua

aliqua cauſa rationabili expediens viſum fuerit,
concedo. Sunt etiam exempla quamplurima io
c ontrarium pro nobis.
6 Obiicies tertiò, ergo & Princeps laicos in ſi-
mili caſu condignè punire poſſet Legatos, &
Nuncios (eorumque famulos) ſummi Ponti-
ficis.
7 Reſpondetur, nego conſequentiam; quia Prin-
ceps laicus in ordine ad Eccleſiaſticos non eſt ſo-
lùm Iudex incompetens, ſed etiam ſimpliciter im-
potens, ſeo incapax, cùm Eccleſiaſtici ſint ſimpli-
citer extra ſphæram ipſius, quin & in ſphæra ſu-
periori, ioxta ea, quæ dicebantur *ſuprà dubit.* 1. &
8 & ſic exempti ſimpliciter à poteſtate Principis ſe-
cularis: & cùm ex alio capite intra illius ditio-
nem erigant proprium tribunal, pertinet ad ip-
ſos cognoſcere de delictis ſuæ familiæ laica-
lis, vt iam à Summis Pontificibus, & Cardina-
libus declaratum eſſe dicebam *capit.* 4. *Dubit.* 15.
At Legati ſeculares non habent hanc exemptio-
nem, nec faciunt tribunal; cùm id à proprio Prin-
cipe concedi non poſſit in alieno territorio, in
qno ius nullum habent, nec à Principe, apud quem
miſſi ſunt, conceſſum ſit, vt clare conſtat. ergo, &c.
Quapropter licet ratione legationis non ſint ma-
gis immunes legati Pontificis, quàm legati aliorū
9 Principum; ſunt tamen magis immunes ex alio ca-
pite. Interim tamen fateor, quod poſſit Princeps
laicus per modum iuſtæ defenſionis naturalis con-
tra illos grauiter delinquentes, præſertim Regnū,
vel Rempublicam perturbantes ſe defendere; ma-
ximè, ſi Pontifex fuerit prius monitus, & noluerit
audire, vel ſi ad ipſum aditus non ſit facilis; vel ſi
tandem periculum ſit in mora, vt ad ipſum recurri
tempus non permittat, iuxta ea, quæ dicebantur
lib. de parlamentis Dubiut. 4. *ſectio.* 19. *ſubſect.* 2. 23.
25. *&* 30. *& ſect.* 50. *ſubſect.* 1. *& Dubiut.* 23. *ſect.* 2.
& ſuprà cap. 1. *dubit.* 15. *ſect.* 5. *&* 6. *cap.* 3. *dubit.* 8.
ſect. 3. *&* 4. *cap.* 6. *dubit.* 10. *cap.* 7. *dubit.* 8. *& cap.*
9. *dubit.* 4.

SECTIO III.

An Princeps, etiam Eccleſiaſticus, poſſit ſimiliter legatos punire, ſi non ſeruent leges ſui loci, in quo illi reſident? Vbi de aliis caſibus.

SVMMARIVM.

1 *Princeps non poteſt Legatos, ſeu Oratores punire, ſi non ſeruent leges ſui loci, in quo illi reſident; quia ij non ſubiiciuntur legibus municipalibus loci, in quo reſident.*

2 *Legati, ſeu Oratores de iure gentium, ſicuti fictione quadam habentur pro Perſonis mittentium, ita ſimili fictione conſtituuntur extra Territorium, in quo ſunt.*

3 *Legati, ſeu Oratores in operando non debent ſequi motum Principis apud quem reſident, ſed motum Principis, à quo miſſi ſunt.*

4 *Leges feruntur pro Communitate, & ratione Communitatis deſcendunt ad Priuatos, vt ad partes Communitatis.*

5 *Lex eſt veluti quidam influxus capitis in membra corporis politici, quo mouentur ad terminum boni communis.*

6 *Lex communitatis in qua degunt Legati non ſe extendit ad ipſos Legatos.*

7 *Limita, ſi ex non obſeruatione talium legum, magnum damnum ſequatur Communitas, ſeu Reipublicæ, apud quam ſunt.*

8 *Legati, & Oratores neque ſubſunt legibus, & edictis Diœceſanis ſynodalibus, & ordinariorum loci, vbi ſunt.*

9 *Spiritualis Communitas Diœceſis particularis fundatur in Communitate ciuili; cum Communitas in ordine ad ſpiritualia ſit eorum qui ſunt de tali loco.*

10 *Contractus, Teſtamenta, & ſimiles actus Legatorum ſunt validi, etiamſi in illis ſeruata non fuerunt leges municipales loci in quo degunt.*

11 *Item validi ſunt etiamſi ſeruata non fuerint leges municipales propriæ Communitatis, ſiu proprij Principis, à quo miſſi ſunt.*

12 *Legati, ſeu Oratores non ſubſunt, neque obligantur legibus, decretis, ſtatutis vel edictis municipalibus Diœceſanis, vel localibus cuiuſcunque loci; ſed ſolum Iure communi.*

13 *Leges municipales affixæ ſunt loco, & ſic extra locum non obligant.*

14 *Amplia dicta de legatis, & Oratoribus ad Nuncios, ſeu Reſidentes, quos Ciuitates etiam ſubiecta mittunt ad Principes.*

EX dictis ſequitur, quod Princeps, etiam Eccle- 1
ſiaſticus, non poſſit ſimiliter Legatos, ſeu Ora-
tores punire, ſi non ſeruent leges ſui loci, in quo
illi reſident; quia huiuſmodi legibus municipali-
bus loci, in quo illi reſident, non ſubiiciuntur
(quamuis ex probabili ſententia Doctorum illis 2
peregrini, & aduenæ ſubiiciantur) vt dicam cap.
ſequenti, & probatur; quia legati, ſeu Oratores de
iure gentium, ſicuti fictione quadam habentur pro
perſonis mittentium (vnde nihil tractant, niſi no-
mine illius, à quo mittuntur, & qui eos honorant,
vel lædunt, Principem mittentem honorare, vel
lædere cenſentur) ita fictione ſimili conſtituuntur
extra territorium, in quo ſunt; ita vt, licet in illo
ſint, ſint tamen ſolùm materialiter, ſeu corporali-
ter; non autem formaliter, ſcilicet vt pars commu-
tatis dicti territorij, in quo ſunt. Quod inde patet; 3
quia in operando non debent ſequi motum Prin-
cipis, apud quem reſident, ſed motum Principis, à
quo miſſi ſunt; quapropter tractant cum Princi-
pe, apud quem reſident, tamquam alieni, & para
alterius Communitatis; & tenentur procurare vti-
litatem ſui Principis, & ſuæ communitatis; non
autem Principis, & Communitatis apud quam re-
ſident; immò ſeruatis ſeruandis tenentur etiam
agere contra ipſam in commodum ſui Principis, &
ſuæ communitatis. Ex quibus ſatis conſtat, quod
non ſint membra communitatis, apud quam reſi-
dent, ſed alterius communitatis; & conſequen-
ter; quod obligatio legum municipalium illius
communitatis, in qua reſident, non extendatur ad
ipſos, cùm leges ferantur pro communitate, & ra- 4
tione communitatis deſcendant ad priuatos, vt ad
partes communitatis. *l. iura* 2. *de legibus, & cap. dua* 5
ſunt, 19. *q.* 2. ita vt lex ſit veluti quidam influxus ca-
pitis in membra corporis politici, quo mouen-
tur ad terminum boni communis: & ſic, ſicut
influxus capitis non ſe extendit extra mem-
bra corporis; ita nec lex ſe extendit extra membra 6
corporis politici; atque adeò lex communitatis,
in qua degunt legati, non ſe extendit ad ipſos le-
gatos; cùm non ſint membra corporis politici,
ſeu

ſeo pars talis communitatis,ſed omninò alieni ab
illis, repræſentantes aliam communitatem in per-
ſona Principis, à quo miſſi ſunt: quapropter
mouentur ad finem, quem ſpectat regimen iſtius
Principis; non autem ad finem, quem ſpectat re-
gimen Principis, apud quem ſunt. Et ſic non
mirum, ſi legibus municipalibus Principis, apud
quem ſunt, non ſubijciantur, neque obligentur.
7 Excipe ſi ex non obſeruatione talium legum ma-
gnum damnum ſequatur communitati, ſeu Rei-
publicæ, apud quam ſunt; quia tunc ſurgit ius
naturale, & diuinum; & ſic per accidens ratione
talis iuris, cui ſubduntur, legibus illis ſubijciun-
tur, & obligantur iuxta ea, quæ *ſupra ſect. prece-
denti dicebamus.*
8 Sequitur ſecundò, quod neque ſubijciantur,&
obligentur legibus, & edictis Diœceſanis, Syno-
dalibus, & Ordinariorum loci, vbi ſunt; idque ob
eaſdem rationes. Neque dicas, legatos, licet non
ſint pars communitatis Ciuilis, eſſe tamen partem
9 communitatis Spiritualis: quia Reſponderor,
quod ſpiritualis communitas Diœceſis particu-
laris fundetur in communitate ciuili; cùm com-
munitas in ordine ad ſpiritualia ſit eorum, qui
ſunt de tali loco: quapropter communitates ſpiri-
tuales ſumunt diſtinctionē à locis,& aduenæ non
ſunt de cōmunitate ſpirituali: quia nō ſunt de loco.
10 Sequitur tertiò, quod contractus, teſtamenta,
& ſimiles actus Legatorum ſint validi, etiamſi in
illis ſeruatæ non fuerint leges municipales loci,
in quo degunt; quia talibus legibus legati non
ſubijciuntur, neque obligantur, vti dicebamus:
11 quinimmò & validi ſunt, etiamſi in iiſdem ſerua-
tæ neque fuerint leges municipales loci propriæ
communitatis, ſeu proprij Principis, à quo miſſi
ſunt; quia hæ non habent vim extra territorium;
12 Quapropter Legati, ſeu Oratores non ſubijciun-
tur, nec obligantur legibus, decretis, ſtatutis, vel
edictis municipalibus, Diœceſanis, vel localibus
cuiuſcunque loci, ſed ſolum legibus communi-
bus, ſeu ſolum iuri communi: non enim ſubij-
ciuntur, & obligantur legibus municipalibus,
quæ vigent in loco, vbi reſident, vt patet ex di-
ctis, neque legibus municipalibus, quæ vigent in
13 loco, à quo miſſi ſunt; quia, vtpotè municipales,
affixæ ſunt loco, & ſic extra locum, ſeu territo-
rium non obligant: ergo reſtat, quod ſolum ſubij-
ciantur, & obligentur iuri communi.
14 Et quæ dixi de legatis, ſeu Oratoribus Princi-
pum, eadem dico de Legatis, Nunciis, ſeu Reſi-
dentibus, quos Ciuitates, etiam ſubiectæ, mit-
tunt ad Principes, propter eaſdem rationes; quia
& tales Legati, Nuncij, ſeu Reſidentes eodem
modo apud Principem, apud quem reſideor, re-
præſentant ſemper magiſtratum, ſeu Communita-
tem, à qua mittuntur.

DVBITATIO XVI.

An Iudex laicus, vel ſolum Eccleſiaſticus poſſit de dominio vtili rei emphyteuticæ Eccleſiæ inter laicos cognoſcere; & quid dicendum de directo?

SVMMARIVM.

1 *Vide loca citanda.*
2 *Ægidiana non comprehendit Perſonas Eccleſiaſticas, nec eorum bona.*
3 *Bona Eccleſiæ dicuntur ſancta ſanctorum; & Patrimonium [illegible].*
4 *Habens iuriſdictionem tantum laicalem, nullam poteſtatem habet in bonis Eccleſiæ.*
5 *Vtile Dominium inter laicos, eſt connexum, & dependens à Dominio directo, quod eſt magis dignum, & eſt effectus, & qualitas quadam illius, quæ non poteſt eſſe ſine ſubiecto.*
6 *Dominium vtile ratione connexionis iudicari debet quale eſt directum.*
7 *Cognitio cauſæ connexa ſpiritualibus ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum.*
8 *Ratione connexionis illud, quod eſt radicatum in Pupillo, extenditur ad maiorem.*
9 *Forum Clerici extenditur ad laicum ſi cauſa eſt communis inter laicum, & Clericum.*
10 *Præſcriptio non currit contra Capitulum Epiſcopo mortuo ſi res eſt communis Epiſcopo, & Capitulo.*
11 *Priuilegium eius, qui habet vacationem munerum, extenditur ad ſocium.*
12 *Omnes cauſæ Dominij vtilis ſunt ſpirituales.*
13 *Lis inter Vaſſallos eſt terminanda per Dominum feudi, etiam ſi Eccleſiaſticus ſit.*
14 *Iudex laicus nullo pacto poteſt ſe intromittere etiamſi agatur de vtili Dominio inter laicos.*
15 *Paria ſunt forum ſortiri, & ſtatuto ligari.*
16 *Laicus nullo pacto poteſt [illegible]nere ſuper vtili Dominio rei Emphyteuticæ Eccleſiæ.*
17 *Statutum laicorum non comprehendit Eccleſiaſticos, & eorum bona, neque bona Emphyteutica defectu poteſtatis, & ob præiudicium Eccleſiæ.*
18 *Statutum loci non debet attendi in ſucceſſione feudi emphyteuſis, ſed tenor inueſtituræ.*
19 *Vna, & eadem res poteſt diuerſo iure conſeri, quando reſpectu diuerſæ perſonæ, vel diuerſo reſpectu concurrit diuerſa ratio, ſecus eſt quando ratio eſt eadem.*
10 *Dominium vtile non poteſt diuerſimodè conſiderari reſpectu Eccleſiæ, & laici, cum ſemper reſtet connexum cum directo.*
21 *Dominium vtile per ſolam conceſſionem factam laico, non ſeparatur à directo, niſi per ſolam fictionem intellectus.*
22 *Reſpondetur ad doctrinam Surdi, & diluitur.*
23 *Opinio ceterorum Doctorum in contrarium videlicet quod Iudex laicus poſſit cognoſcere de Dominio vtili inter laicos, facile reiicitur.*
24 *Impreſſio Abbatis in cap. quoniam frequenter §. in aliis. eſt mendoſa, nam Speculator ab eo allegatus dicit oppoſitum, ſc. quod Iudex laicus non ſit Iudex competens Clerici venientis ad cauſam, etiamſi renunciet priuilegio fori.*
25 *Dictum Abbatis quando non eſſet mendoſum, eſſet ſaltem contra gloſſam in Can. Clericus 11. q. 1. verbo ſecularem.*
26 *Auctor tenet contra Deciſionem ſac. Rotæ quod Ægidiana non habeat locum inter laicos coram Iudice Eccleſiaſtico.*
27 *Ægidiana reſpicit ordinarium Iudicij, & ideo ſeruandum eſt ius fori.*
28 *Opinio, quod Princeps laicus poſſit ſtatuere ſuper vtili Dominio pendet ab intellectu Ancharani, qui vere loquitur in caſu, quo emphyteuſis fuerat acquiſita pro Hæredibus.*
29 *Pater acquirendo pro filiis, non cenſetur acquirere*

vere pro fœminis; quia cenſetur ſe conformaſſe cum diſpoſitione ſtatuti.

30 *Anckarunus non loquitur de ſtatuto in ordine ad vtile Dominium; ſed de ſtatuto in ordine ad intentionem acquirentis.*

31 *Intentio acquirentis, quod maſculis extantibus fœmina non ſuccedant, non lædit Eccleſiam, cum eius non interſit quod Pater magis acquirat vni, quam alteri ex filiis.*

32 *Tenor inueſtituræ eſt ſecundum ius commune, non ſecundum ſtatutum loci.*

33 *Doctores firmantes conclusionem, quod ſtante ſtatuto excluſiuo fœminarum, fœmina in emphyteuſi cenſeantur excluſæ, non fundant ſe in ſtatuto, ſed in intentione acquirentis, qui præſumitur in acquirendo conformare ſe ſtatuto.*

34 *Doctor eſt intelligendus ſecundum ea, quæ allegat.*

35. *Doctores multifariam diuiduntur circa dictum opinionem.*

36 *Caſtrenſis tenet, quod ſtatutum Florentiæ de prohibita alienatione rei communis, irrequiſito conſorte habeat locum in donatione iuriſpatronatus; ſed nihil probat.*

37 *Socinus dixit circa ſolutionem Canonis eſſe attendendum ſtatutum, & conſuetudinem loci, in quo fieri debet ſolutio; ſed nihil probat.*

38 *Statutum, & conſuetudo non valet in præiudicium Eccleſiæ.*

39 *Conſuetudo in præiudicium Eccleſiæ dicitur proxima ſacrilegio.*

40 *Laici ſicut non poſſunt ſtatuere; ita nec poſſunt inducere conſuetudinem oneroſam Eccleſiis.*

41 *Afflictus ſcripſit conſuetudinem eſſe ſeruandam, quod Dominus feudi Eccleſiaſticus cognoſcat de feudo Eccleſiæ, tam in poſſeſſorio, quam in petitorio; quia iſta conſuetudo eſt ſecundum diſpoſitionem iuris; ſed non facit ad rem.*

42 *Reiiciuntur aliæ ſententiæ Doctorum & cur.*

43 *Cauſa eſt omnino Eccleſiaſtica cum agitur de Dominio directo Eccleſiæ.*

44 *Apoſtolus cauſas de dominio directo Eccleſiæ ad Eccleſiam deferri; & ibi determinari præcepit.*

45. *Impugnatores prædictæ concluſionis merito ab Eccleſia damnati fuerunt.*

46 *Marſilius Pudmarius damnatus ab Eccleſia ob dictam impugnationem.*

47 *Laicis, etiam Religioſis obſequendi neceſſitas relicta eſt, non auctoritas imperandi, & de rebus Eccleſiæ diſponendi nulla eſt iis attributa poteſtas.*

48 *Laici ſtatuentes contra Eccleſiam anathematis pœna feriuntur.*

49 *Dominium vtile eſt vna, & eadem res cum dominio directo & talis Naturæ, vt directum ſemper ſequatur, ſicut incrementum alluuionis & inſula.*

50 *Subiectum bonorum emphyteuticorum eſt materialiter ſemper Eccleſiaſticum, & non poteſt ab ipſo Dominio directo ſaltem actualiter ſeparari dominium vtile.*

51 *Iudex Eccleſiaſticus ſolum iudicat de iure patronatus laicorum, quia licet non ſit proprie ſpirituale, eſt tamen annexum ſpiritualibus.*

52 *Qualitas ſpiritualitatis qualitatem temporalitatis ad ſe trahit, & abſorbet.*

53 *Cauſa decimarum, quæ data ſunt in feudum ſecularibus diſcutienda eſt coram Iudice Eccleſiaſtico; quia dependet à iure ſpirituali, & Eccleſiaſtico.*

54 *Poſſeſſorium matrimonij, licet agatur inter perſonas mere laicales; tamen quia admixtam habet cauſam, & titulum ſpiritualitatis, definitur à Iudice Eccleſiaſtico.*

55 *Emphyteuta Eccleſiæ non tenetur ad collectas, & onera realia ſuper rebus, & bonis impoſita.*

56 *Dominium vtile Vaſalli ſubiicitur, & famulatur Dominio Domini principalis*

57 *Laicus ſocius Clerici ſequitur forum eiuſdem Clerici.*

58 *Maior conſors Pupilli, vel minoris ratione iuris Conſortij gaudet priuilegiis ipſius Pupilli, vel minoris.*

RESPONDETVR; de hac re vide 1
quæ dicebantur *ſupra dubit. 4. & cap 5. dubit. 7. ſect. 17. & cap. 7. dubit. 1. ſect. 2. & lib de Parlamentis dubit. 30. ſect.* 17. 18. & 19. Vide etiam deciſionem Rotæ in vna Romana domus de Scapucciis die 19. Ianuar. 1611. in hac forma: Domini poſt maturam cauſæ diſcuſſionem cenſuerunt, non eſſe locum Ægidianæ; quia ex defectu poteſtatis ſtatuentis non 2
comprehendit perſonas Eccleſiaſticas, nec earum bona, vt ſæpè cenſuit Rota in deciſionibus allegatis per Eugubinum, *conſil.* 10. *num.* 8. *vol.* 2. bona enim Eccleſiæ dicuntur ſancta ſanctorum, *cap.* 3
nulli liceat, & cap. quicunque, 12. *q.* 2. & dicuntur patrimonium Chriſti, *cap ex eo, de elect, in 6.* & tradit Felin. *cap, conſtituimus, num.* 19. *de reſcript.* 4
& propterea habens iuriſdictionem tantum laicalem, in iis nullam poteſtatem habet, *cap. quæ in Eccleſiarum, & cap. Eccleſia S. Mariæ de Conſtitution.* & eſt communis ſententia: qui defectus poteſtatis intrat, etiam in caſu, de quo agitur; 5
quia licet agatur de vtili dominio inter laicos, eſt tamen illud connexum, & dependens à dominio directo, quod eſt magis dignum; & eſt effectus, ac qualitas quædam illius, quæ non poteſt eſſe ſine ſubiecto, vt poſt Bart. *in Extrauag. qui ſint rebelles, ver. rebellando, num.* 17. dicit Iaſ. *conſil.* 6. *n.* 14. *lib.* 1. & latè probat Bero. *cap. quæ in Eccleſiar. num* 10. *de Conſtitut.* quapropter ratione connexio- 6
nis dominium vtile iudicari debet, quale eſt directum, *cap. tranſlatio de Conſt. cap. præterea,* & ibi gloſſ. *de offic. deleg. & l.* 2. *ff. de iuriſdict. omnium Iudic.* & in ſpecie, quod cognitio cauſæ connexæ 7
ſpiritualibus ſpectet ad Iudicem Eccleſiaſticum, eſt textus expreſſus *in cap. quanto,* & ibi latè gloſſ. *ver. connexa,* & Doctores omnes *de iudic.* & propterea ratione connexionis illud, quod eſt radica- 8
tum in pupillo, extenditur ad maiorem, *l. ſi communem, ff. quemadmodum ſeruit. amit.* & eodem ratione ſi cauſa eſt communis inter laicum, & clericum, forum clerici extenditur ad laicum, Bart. *in l præcipimus, §. eodem, num.* 1. *Cod. de appellat.* & 10
ſi res eſt communis Epiſcopo, & Capitulo, Epiſcopo mortuo non currit præſcriptio contra capitulum, Abb. *cap.* 1. *de præſcript, num.* 4. & priuile- 11
gium eius, qui habet vacationem munerum, extenditur ad ſocium, *gloſſ. in l. fin. Cod. de muner & honorib. lib.* 10. & hæc multò magis locum habent in caſu, de quo agitur; quia omnes cauſæ iſtius 12
dominij vtilis ſunt ſpirituales, & propterea ab eis recipit iudicium, Cardin. *in Clement. per literas, num.* 11. *q.* 15. *de præben.* efficiens enim cauſa eſt Eccleſia; materialis bona ipſa Deo dicata; finalis autem

Google

autem vtilitas ipſius Eccleſiæ. Bero *in cap. qua in*
13 *Eccleſiarum, num.* 9. 10. *&* 12 *de conſtitut.* Saluian.
conſil. 9. *num.* 23. & facit textus *in cap. cæterum*, & ibi
14 Abbas *in princip. de iudic.* vbi lis inter vaſallos eſt
terminanda per dominum feudi, etiam quod ſit
Eccleſiaſticus; & quod Iudex laicus nullo pacto
poſſit ſe intromittere, etiam ſi agatur de vtili do-
minio inter laicos. docent Cardin. *conſil.* 92. *num.* 8.
in fin. Calder. *conſil.* 15. *num.* 1. *de iudic.* Rebuff *de de-
cimis, q.* 10. *num.* 1. Cuman. *conſil.* 41. *num.* 1. Campeg.
inter conſilia Bruni, *conſil.* 2. *num.* 35. Federic. de
Sen. *conſil.* 245. *num.* 3. Gemin. *in cap. fin. num.* 14. *de
foro compet. in* 6. Ancharan. *in cap. ea, quæ, num.* 12.
de reg. iuris in 6. & Aluar. Valaſc. *de iure emphyt. q.* 39.
num. 14.
15 Confirmantur prædicta; quia paria ſunt forum
ſortiri, & ſtatuto ligari, *cap.* 2. *de conſtitut. in* 6. ſed
16 laicus nullo pacto poteſt ſtatuere ſuper vtili do-
minio rei emphyteuticæ Eccleſiæ, *capite qua in Ec-
cleſiarum de conſtitut.* ergo & iſte eſt germanus
intellectus illius textus ex allegatis per Riminald.
iun. ibid. *n.* 2. *& ſeqq.* Et quamuis dici poſſit, hoc
eſſe verum, quando agitur de mutatione vaſalli;
17 quia tunc agitur de præiudicio Eccleſiæ; tamen
conſiderabant Domini, quod circa validitatem ſta-
tuti duo potiſſimum poſſunt conſiderari, defectus
ſcilicet poteſtatis ſtatuentis, & præiudicium Ec-
cleſiæ, vt *in dicto cap. qua in Eccleſiarum, & cap. Eccle-
ſia S. Mariæ de Conſtitut.* ſed in ſtatuto diſponente
ſuper vtili dominio laici concurrit præiudicium
Eccleſiæ propter mutationem vaſalli, Campeg. *cit.
conſil.* 2. *num.* 36 Riminal. iun. *in cit. cap. qua in Eccle-
ſiarum, num.* 12. & Bero. *ibid. num.* 9. & concurrit etiã
defectus poteſtatis ſtatuentis ratione connexio-
nis, quam habet dominium vtile cum directo, ſicu-
ti ſupra dictum eſt, & probat Bero. *loc. cit. ergo.* Et in
ſpecie quod ſtatutum laicorum non comprehen-
dat vtile dominium in bonis emphyteuticis, te-
nuerunt Cardin. *conſil.* 1. *num.* 1. Bald. *in authent. ſi
quas ruinas, num.* 9. *de ſacroſ. Eccleſ.* Campeg. cit.
conſil. 2. *num:* 34. Abb. *conſil.* 72. *in princip. lib.* 1. *&
cap. qua in Eccleſiarum, num.* 2. *in* 3. *not.* vbi etiam Be-
ro. *num.* 8. & Decius *num.* 6. *de conſtitut.* Saluian. *con-
ſil.* 9. *numer.* 15. Bald. *conſil.* 300. *num.* 1. *&* 4. *lib.*
1. Iaſon *conſ.* 152. *num.* 9. *lib.* 4. Cuman. *conſil.* 41.
num. 1. & Caſtren. *in conſil.* 146. *in princip. &. conſil.*
300. *lib.* 2. vbi ait, quod in ſucceſſione feudi em-
phyteuſis non debeat attendi ſtatutum loci ſed te-
nor inueſtituræ.
18 Non obſtat: ſi dicatur, quod dominium vtile
non ſit Eccleſiæ, ſed laici inueſtiti, & ideò Iudex
laicus ſit Iudex competens; quia connexio, quam
habent iſta dominia inter ſe, non efficit, quin vti-
le dominium non ſit proprium laici, non autem
Eccleſiæ; & licet videatur inſeparabile à directo,
tamen poteſt diuerſo iure cenſeri; ſicut vna, & ea-
dem res poteſt diuerſo reſpectu, quin ratione di-
uerſarum perſonarum, diuerſimodè iudicari, Surd.
in conſil. 338. *num.* 19. *lib.* 3.
19 Reſpondetur enim, quod licet ſit verum, quod
aliquando vna, & eadem res poſſit diuerſo iure
cenſeri; id tamen procedat, quando reſpectu di-
uerſæ perſonæ, vel diuerſo reſpectu concurrit di-
uerſa ratio; ſecùs verò, quando concurrit eadem
20 ratio, vti rectè declarat Abb. *in cap. cum in tua, num.*
7. *de decimis.* At dominium vtile non poteſt diuer-
21 ſimodè conſiderari reſpectu Eccleſiæ, & laici;
cùm ſemper reſtet connexum cum directo; ſi-
quidem per conceſſionem factam laico non ſepa-
ratur à directo, niſi per ſolam fictionem intelle-
ctus, vt dicitur de iure patronatus *gloſſ.* 1. *in c. pia
mentis*, 16. *q.* 7. quæ facit, vt dominij vtilis capax
ſit laicus, non autem quod ita efficiatur laicale,
quod Iudex laicus ſit Iudex competens; quin co-
gnitio præſeruatur Iudici Eccleſiaſtico. Alex.
conſ. 58. *in fin. lib.* 2. Bero *in cit. cap. qua in Eccle-* 22
ſiarum, num. 9. & ſic ceſſat ratio Surdi *in cit. con-
ſil.* 338. *numer.* 9. quod bona ſint perſonarum ac-
ceſſoria; quia hoc eſt quidem verum, quando res
omninò transfertur; ſecùs verò quando transfer-
tur ſolum dominium vtile, quod reſtat cum dire-
cto connexum; quapropter, vt dictum eſt, non po-
teſt diuerſo iure cenſeri.
Nec dicta Reſponſio poteſt elidi ex eo, quod
aliqui tenuerint, cauſam poſſeſſorij beneficij tra-
ctari poſſe coram Iudice ſeculari; & tamen poſ-
ſeſſio eſt connexa cum proprietate ſpiritua-
li: quo argumento vtitur Surdus *loco cit. num.* 25.
quia præterquam quod id verum non eſt ex ratio-
nibus ſupra iam dictis, & ex adductis per Bero.
cit. cap. qua in Eccleſiarum, numer. 12. *in fin.* eſt
etiam communis ſententia in contrarium, vt te-
ſtatur Aufrer. *in addit. ad deciſ. Capellæ Toloſanæ*
471. Aluar. Valaſc. *conſultat.* 93. *num.* 3. Guillelmus
de Bened. *in cap. Raynutius, ver. & vxorem, deciſ.* 1. *n.*
38 Rota *in deciſ.* 4. *de lit. conteſt. in antiq.* & Puteus
deciſ. 361. *in fin. lib.* 1.
Neque obſtat. quod multi Doctores ſentire vi-
deantur contrarium, ſcilicet quod Iudex laicus 23
poſſit cognoſcere ſuper tali dominio vtili inter
ipſos laicos.
Reſpondetur enim, quod talium Doctorum au-
ctoritas facilè reiicitur; ſiquidem Albert. Brun.
de ſtat. art. 8. *ante numer.* 107. qui in contrarium
allegatur, nihil firmat, ſed ſolum refert opinio-
nem Vberti de Bobio, & Franciſci de Tigro, quos
minus rectè intellexit, ſiquidem illi poſſunt in cõ-
trarium allegari, vt ex Butrio, & Io. Andrea, &
Abb. *ſuprà* dictum eſt: & propterea Surdus *in cit.
conſil.* 338. *num.* 27. dum allegat Brun. decipi vi-
detur, Abb. verò *in cap. quoniam frequenter* §. *in
aliis, num.* 28. licet dicat, quod clericus veniens 24
ad cauſam pro defenſione emphyteutæ, non poſ-
ſit declinare iuriſdictionem; tamen eſt aduerten-
dum, quod impreſſio ſit mendoſa; quia Specul. *de
primo decreto*, §. *reſtat. videre, num.* 24. *&* 25.
quem ipſe allegat, expreſsè tenet, quod Iudex
laicus non ſit Iudex competens clerici venien-
tis ad cauſam, etiam quod renunciet priuile-
gio fori, & in omnem euentum, dictum Abba-
tis eſſet contra gloſſ. *in c. clericum nullum*, 11. *quæſt.* 25
1. *ver. ſecularem.* Cumanus autem *in conſil.* 84. eſt
ſibi contrarius *in dicto conſil.* 41. *numero* 2. & in
eodem caſu Cumani contrarium dixit Fulgoſ. *in
conſil.* 166. Deciſio verò in cauſa Auaimana bono- 26
rum, 19. Ianuar. 1604. licet in terminis dicat,
quod ſit locus Ægidianæ, quando agitur de vti-
li dominio inter laicos; quia perſonæ ſunt ſecu-
lares, nec agitur de bonis, ſed de poſſeſſione inter
ipſos laicos, non firmat, quod cauſa poſſit cogno-
ſci coram Iudice laico, ſed firmat potius, quod Æ-
gidiana habeat locum coram Iudice Eccleſiaſtico,
quando agitur inter laicos; quod non eſt verum;
quia Ægidiana reſpicit ordinaria iudicij, & ideò
ſeruandum eſt ius fori. Contard. *de Ægidiana li-* 27
mit. 4. *rat. can. redintegranda, numero* 11. *&* 12. In
foro autem Eccleſiaſtico, vt dictum eſt, non habet
locum Ægidiana; & ideò cum illa deciſio fuerit al-
legata in cauſa Sabin. Villettarum 9. Iunij 1606 in
qua agebatur de vtili dominio inter laicos, & du-
bitaba

bitrabatur , an eſſet locus Ægidianæ , Rota voluit
videre de iuſtitia mandati de manutenendo , vt
in diariis Dominorum fuit annotatum ; quia cum
Rota haberet vtramque iuriſdictionem , Eccle-
ſiaſticam , & laicalem , cum ageretur de vtili do-
minio , ſuſtinebat vices Iudicis Eccleſiaſtici,
& propterea erat ſeruandum ius fori Eccleſia-
ſtici.
28 Neque obſtat , quod ſi paria ſunt forum ſor-
tiri , & ſtatuto ligari , multi Doctores (quos ci-
tat Tiraqnell. *de retract. lignag. gloſ.* 13. *num.* 8. Sur-
dus *dicto conſil.* 358. *num.* 14. *in fin.* & Aluar. Va-
laſc. *de iure emphyt. q æſt.* 17. *num.* 12.) tenent quod
Prioceps laicus poteſt ſtatuere ſuper vtili domi-
nio , dummodo non lædatur Eccleſia, ſeu non ſit
in præiudicium Eccleſiæ ; quod etiam reperitur
ſcriptum in quadam annotatione Orani in cauſa
Mediol. bonorum 13. Nouembr. 1596.
29 Reſpondetur enim , quod Ancharan. *in conſil.*
125. *num.* 7. *& conſil.* 443. *num.* 2. *&* 3. fuit auctor
iſtius opinionis , & ideò reſolutio pendet ab in-
tellectu Ancharani, qui verè loquitur in caſu, quo
emphyteuſis fuerat acquiſita pro hæredibus. Mo-
uetur ſecundò ; quia pater acquirendo pro filiis,
non cenſetur acquirere pro fœminis ; quia cenſe-
tur ſe conformaſſe cum diſpoſitione ſtatuti, & eo-
dem modo acquirere; & ita declarat Ancharanum
Soccinus iun. *conſil.* 71. *num.* 43. *vſque ad fin.*
lib. 1. Brun. *de ſtat. ar.* 8. *num.* 106. *in princip.* & Rota
in cauſa Romana domus S. Ludouici 27. *Nouembr.*
1601. *& in cauſa Romana Emphyteuſis* 18. *May eiuſ-*
dem anni , & 28. *Nouembr.* 1603. Et quamuis An-
charan. ſubdat , quod ſtatutum non diſponit ſu-
30 per rebus Eccleſiæ, ſed ſuper vtili dominio , quod
eſt laicorum , tamen eſt aduertendum , quod non
loquitur de ſtatuto in ordine ad vtile dominium,
31 ſed de ſtatuto in ordine ad intentionem acqui-
rentis ; quæ intentio acquirentis, vt maſculis ex-
tantibus fœminæ non ſuccedant , non lædit Ec-
cleſiam ; cùm eius non interſit , quod pater ma-
gis acquirat vni quàm alteri ex filiis ; ſed non
propterea dicitur , quod ſi pater acquirat pro
filiis maſculis , & fœminis , ita vt omnes non ſi-
mul ſuccedant ſtante ſtatuto excluſiuo fœmina-
rum , fœminæ non poſſint ſuccedere ; quia hoc
32 eſſet contra iuris communis regulas , ſecundùm
quas ſeruandus eſt tenor inueſtituræ, & non ſta-
33 tutum loci, vt per Caſtren. *loc. ſuprà cit.* & Docto-
res , qui generaliter ponentes iſtam Concluſio-
nem , quod ſtante ſtatuto excluſiuo fœminarum,
fœminæ in Emphyteuſi cenſeantur excluſæ , non
fundant ſe in ſtatuto, ſed in intentione acquiren-
tis, qui præſumitur in acquirendo conformare ſe
ſtatuto, Bart. *in l. vt iuriſiurandi, §. ſi liberi, num.* 5. *ff.*
de oper. libert. Clar. *in §. Emphyteuſis , quæſt.* 31.
verſ. ſed pone Decian. *conſil.* 30. *num.* 40. *&* 41. Curt.
Iun. qui de communi teſtatur, *conſil.* 31. *numer.* 3. &
Rota *in cit. deciſ. Romana S. Ludouici, & Romana Em-*
phyteuſis.

Et ſecundùm ſententiam Ancharani ſunt in-
telligendi Doctores, qui ſupra dictis allatis ratio-
nibus ipſum ſimpliciter ſequuntur , ſcilicet Alex.
conſil. 9. *num.* 1. *lib.* 5. *& conſil.* 27. *num.* 4. *in fin.*
vol. 6. Felin. *cap. quæ in Eccleſiar. numer.* 95. *de*
conſtit. Dec. *in auth. caſſa num.* 9. *de ſacroſ. Eccleſ.*
& conſil. 139. *num.* 2. *& in cit. cap. quæ in Eccle-*
ſiar. num. 20. Pariſ. *conſil.* 21. *numero* 86. *vol.* 2.
& Addit. *ad dec. in cit. cap. quæ in Eccleſiarum,*
numero 20. *verſ. Eccleſia* ; & meritò ; quia præter-
quam quod id colligitur ex verbis ipſorum , in-
trat etiam ratio , quod Doctor ſit intelligendus 34
ſecundùm ea, quæ allegat, Roman. *conſil.* 221. *num.*
5. *verſ. quoad vlt.*

Alij verò Doctores vel torquent Ancharanum,
vel ſecundùm ipſum intelligi poſſunt ; alij lo-
quuntur in caſibus particularibus, in quibus ſunt
reprobati ; alij non tangunt iſtam difficulta-
tem.

Primi generis ſunt Barbat. *conſ.* 14. *lib.* 1. Brun. 35
de ſtat. loco ſuprà cit. Ruin. *conſil.* 70. *num.* 11. *vol.*
5. Marcabrun. *conſil.* 26. *num.* 151. Burſat. *conſil.*
56. *num.* 12 *vol.* 1. & Menoch. *de arbitr. caſu* 18.
num. 9.

Secundi generis ſunt Caſtrenſ. *conſil.* 164. *lib.* 36
1. qui tenent, quod ſtatutum Florentiæ de prohi-
bita alienatione rei communis , irrequiſito con-
ſorte , habeat etiam locum in donatione iuris pa-
tronatus; ſed nihil probat, cùm res ipſa demonſtret
auctoritatem huius conſilij , contrà quod in ſpe-
cie eſt conſilium Gemin. 67. per totum , in quo
concludit contrarium , tam ex defectu volunta-
tis, quàm poteſtatis ſtatuentium . Item eſt Socin.
conſil. 99. *num.* 2. *vol.* 2. qui dicit , quod circa ſo- 37
lutionem Canonis ſit attendendum ſtatutum , &
conſuetudo loci in quo fieri debet ſolutio; ſed ni-
hil etiam probat, quia non valet ſtatutum, & con- 38
ſuetudo in præiudicium Eccleſiæ , *cap. cùm cau-*
ſam , de re iudic. cap. 1. *de conſuetud. & cap. cle-*
ricus , de immunit. Eccleſ. in 6. quin immò iſta 39
conſuetudo dicitur proxima ſacrilegio. Baldus
conſil. 9. *num.* 6. *lib.* 1. & Ruin. *conſil.* 156. *numer.*
8. *lib.* 4. vbi ſubdit, quod conſuetudo non valeat
ex cauſa efficienti ; quia ſicut laici non poſſunt 40
ſtatuere, ita nec poſſunt inducere conſuetudinem
oneroſam Eccleſiis. Purpuratus verò *conſil.* 352,
num. 9. qui loquitur ad effectum quod vtile do-
minium poſſit collectari ; nec etiam facit , quia
in contrarium eſt Bartolus *in l. priuatè , num.* 2.
Cod. de excuſat. muner. lib. 10. vbi poſt Angel.
Ioan. de Platea circa med. *verſ. dicit etiam, Caſſan.*
in conſuetud. Burgund. §. 4. *gloſſ.* 6. *numero* 6.
Thom. Parpalia *in repetit. l. places , num.* 73. *& ſeqq.*
Cod. de ſacroſ. Eccleſ. Ægid. de Thomaſis *de collectis,*
§ pauperes , num. 29. *& ſeq.* Iaſon *in l.* 1. *num.* 31.
Cod. de iure Emphyt. & Syluanus *conſil.* 9. *per totum;*
& in caſu Purpurati loquuntur Surdus, & Aluar.
Valaſc. qui fuerunt quodammodo nouatores
talis opinionis , & propterea conantur fundare
intentionem ſuam defendendo prædictas conclu-
ſiones

Tertij generis ſunt Afflictus *in cap. Imperia-* 41
lem , §. præterea , num. 9. *de prohib. feud. alien.* qui
ſolum dicit conſuetudinem eſſe ſeruandam, quod
dominus feudi Eccleſiaſticus cognoſcat de feudo
Eccleſiæ , tam in poſſeſſorio, quàm in petitorio;
quia iſta conſuetudo eſt ſecundùm diſpoſitionem
iuris , & propterea Afflictus non facit ad pun-
ctum. Socin. Iun. *conſil.* 71. *num.* 13. *vol.* 1, qui 42
quidem facit motiuum , concludit cum Ancha-
rano , quem declarat , vt *ſuprà* , & ideò non de-
buiſſet allegari. Caſtrenſis *conſil.* 290. *in fin. lib.* 3.
loquitur in terminis quæſtionis de his, quæ com-
petunt clericis, non vt clericis, ſed vt cuilibet ; de
quia Bartolus *in l. cunctos populos, quæſt.* 5, *num.* 28.
& ſeq. Cod. de ſumma Trinit. & fide Cathol. & de
hac quidquid dicendum ſit, non facit ad rem. Ri-
minald. ſen. *conſil.* 447. *num.* 20. *vol.* 3. & Abba *con-*
ſil. 28. *num.* 6, ſimpliciter non tangunt iſtam dif-
ficultatem.

Neque obſtat annotatio Orani in cauſa

Mediolanen. bonorum; qoia illa oon eſt deci-
ſio Rotæ, vt paret ex eius initio, ibi: Domini
per viam inclinationis amplexi ſunt deciſionem
factam ſub die 10. Maij ad fauorem domini com-
mendatarij: Rota enim non facit deciſiooes per
viam ioclinationis; ſed in iſtis caſibus eſt in
arbitrio ponentis, ſi quid annotare memoriæ
ſuæ cauſa velit; & eo magis, quia in priori de-
ciſione huiuſmodi Concluſio non reperitur fir-
mata. Accedit, quod vnus ex dominis, qui tunc
temporis erat in Rota, affirmabat, quod viſa hu-
iuſmodi annotatione, Rota non agnouit illam,
vt ſuam.

Cæterum, quid dicendum, ſi Iudex laicus co-
gnoſcat de dominio directo?

Reſpondetur; vide, quæ *loca cit. suprà numero*
5. & alteram Rotæ deciſionem die 28. Maij 1631.
huius tenoris: ſententiam latam extra Curiam Do-
mini dixerunt ex defectu iuriſdictionis nullam
eſſe: promulgata namque fuit in foro laica-
li: & tamen cùm ageretur de bonis ratione di-
43 recti dominij ſpectantibus ad Eccleſiam, cauſa
erat omninò Eccleſiaſtica, & à Iudice Eccle-
ſiaſtico, noo autem à laico definienda, *cap.*
decernimus extra de iudic. c. benè quidem, c. deni-
que diſt. 96. c. continua, c. relatum, c. ſi qua cau-
ſa, & c. placuit, 11. quæſt. 1. in qua quæſt. *per tot.*
Gratianus congerit decreta ad hoc ſpectantia ex
ſacris Conciliis, & ſummorum Pontificum re-
ſcriptis deſumpta; & *in cit. c. placuit*, habetur,
44 quod etiam Apoſt. huiuſmodi cauſas ad Eccle-
ſiam deferri, & ibi determinari præceperit; &
de veritate huius Concluſionis nullus vnquam
orthodoxus dubitauit, & ſi qui auſi ſuot impu-
45 gnare, meritò ſemper ab Eccleſia damnati fue-
runt, vt de Marſilio illo Paduano ſub Pa-
46 ſchali II. tradit Turrecremat. *in summ. Eccleſ.*
lib. 4. part. 2. capite 37. qui ſuper hoc refert
extare Extrauag. Ioannis XXII. quæ incipit:
Licet, & tradunt Bannez *in 2. 2. quæſt. 65. art. 1.*
Azot. *part. 1. lib. 5. cap. 52.* & Bellarmin. *Con-*
trouer. tom. 2. tit. de Cleric. cap. 24. ſicut enim
Laici non poſſunt quidquam ſtatuere circa bo-
na Eccleſiaſtica ex defectu poteſtatis, ſeu iu-
riſdictionis, *cit. c. bene quidem, c. ſi Imperator,*
diſt. 96. c. Laicis 16. quæſt. 7. & cap. cum laicis, ex-
47 *tra de rebus Eccleſ. alienand. vel non* (in quibus
locis habetur, quod laicis, etiam religioſis, ob-
ſequendi neceſſitas relicta ſit, noo auctoritas
imperandi, & quod de rebus Eccleſiæ diſponen-
di nulla ſit iis attributa poteſtas, & quod in
his, quæ ad Eccleſiam ſpectant, diſcere debeant,
non docere, *cap. clericus, & cap. fin. de immu-*
48 *nit. Eccleſ. in 6.* vbi ſtatuentes ipſi anathema-
tis pœna feriuntur, *cap. Eccleſia S. Mariæ de*
Conſtitut.) ita nec etiam poſſunt ſuper illis ius
dicere, & ſententiam proferre; quia paria
ſunt, forum ſortiri, & ſtatutis ligari, *gloſſ.*
in capite quod clericus, de foro compet. & tradit De-
cius *in cit. cap. Eccleſia S. Mariæ, num.* 18 Alex. *con-*
ſil. 111. num. 5. in fin. lib. 2. Rimin ſen. *conſil. 268. num.*
13. *lib.* 2. Berous *conſil. 65. num. 99. lib. 1.* Surdus
conſil. 2. num. 14. in fin. & conſil. 338. num. 26. ad fin.
& Theſaur. iun. *qq. forenſ. lib. 1. cap. 15. num. 52.*
in fin.

Idque procedit, etiamſi (vt in ſuperiori Rotæ
deciſione dictum eſt) cauſa inter ſolos Emphy-
teutas agatur, & ſuper ſolo dominio vtili, quod
penes laicos exiſtit; quia dominium Eccleſiæ
cùm ſit connexum vtili, quin & eidem prædo-
minans; & dominium vtile ſit verè, & propriè 49
voa, & eadem res cum dominio directo, & talis
naturæ, vt directum ſemper ſequatur, ſicuti in-
crementum alluuionis, & inſulæ, vt dixit Ol-
drad. *conſil. 440. num.* 7 & Surd *conſil. 57. num.*
24. & ſubiectum bonorum materialiter ſit ſem- 50
per Eccleſiaſticum, non poteſt ab ipſo dominio
directo, ſaltem actualiter, ſeparari dominium
vtile, nec ideò indirectè bona Eccleſiarum ſub-
iici iuriſdictioni, & iudicio laicorum, *cap.*
quanto, capit. cæterum, & ibi Canoniſtæ, *d. iudic.*
Cardin. conſil. 2. numer. 2. Campeg inter conſil.
Albert. Brun. *conſil. 1. numer.* 34 & Rota in Ro-
mana domo de Scapuceis 19. Ianuar. 1611. *ſu-*
prà cit. quam, quoties caſus contigit, ſemper ſecu-
ta eſt, *vt in deciſ. 471. part. 2. recent* & penes Pa-
cific. de Saluiano. *deciſ. 139. numer. 6.* & in Ro-
mana de Schianchis 18. April. 1617. impreſſ.
poſt modern. Mantuani *contr. c. ſ. forenſ. 12. nu-*
mer. 67. & ab hac opinione recedere, difficile eſſe
admonet Gratian. *diſcept. forenſ. capit. 447. nu-*
mero 11.

Qua ſimili Ratione connexionis, licet ius pa- 51
tronatus laicorum non ſit propriè ſpirituale, ta-
men, quia eſt adnexum ſpiritualitati, ſuper illo
iudicat ſolum Iudex Eccleſiaſticus, *cap. quanto de*
iudic. Et poſſeſſiu rei ſpiritualis, licet ſit merè
temporalis, & laicalis, tamen de poſſeſſione co-
gnoſcit ſolum etiam Iudex Eccleſiaſticus, ſicut de
ipſa proprietate, cùm qualitas ſpiritualitatis qua- 52
litatem temporalitatis ad ſe trahat, & abſor-
beat, Berous *in rubr. de iudic. numero* 51. Cra-
uet. *conſil. 238. numer.* 8. Roland. *conſil. 12. nu-*
mer. 35. & ſeq. lib. 2. Valaſc. *conſil. 93. numer.*
3. Menoch. *de recup. remed. 15. num. 205. &*
ſeq. Couar. *pract. qq. cap. 35. num.* 1. Gutier. *Can.*
qq. cap. 34. num. 26. & 17. Azor. *part. 1. lib. 5. cap.*
14. quæſ. 1. Put. *deciſ. 361. lib. 1. in antiq.* & Duard.
in Bull. Cœnæ lib. 2. Can. 15. quæſt. 19. numer. 47.
Certum eſt autem maiorem connexionem eſſe
inter dominium directum, & vtile, quàm ſit in-
ter proprietatem; & poſſeſſionem, vt per Beroum
in cit. capit. quæ in Eccleſiarum, numer. 53. de Con-
ſtitut.

Item cauſa decimarum, quæ datæ ſunt in feu- 53
dum ſecularibus, diſcutienda eſt coram Iudice
Eccleſiaſtico: licet enim dominium huiuſmo-
di decimarum, ſcilicet fructuum illarum, omni-
nò ſpectet ad laicos, & feudum cenſeatur ſecula-
re, tamen quia oritur, & dependet à iure ſpiritua-
li, & Eccleſiaſtico, non poteſt Iudex laicus de
illis cognoſcere. Federic. de Sen. *conſil. 245. nu-*
mer. 1. Azor. *part. 1. lib. 7. cap. 39. q.* 5. Moneta
de decimis cap. 8. quæſt. 1. num. 15. Fagnnd. *de præcept.*
Eccleſ. præcept. 5. lib. 3. cap. 5. num. 5. vbi Couar-
ruuiam, Rupell. & alios contrarium ſentientes re-
fellit.

Item poſſeſſorium matrimonij, licet agatur 54
inter perſonas merè laicales, tamen, quia habet
admixtam cauſam, & titulum ſpiritualitatis,
definitur à Iudice Eccleſiaſtico. Couar. *de ſponſ.*
part. 2. capit. 7. §. 6. numero 8. & capite 8. §.
12. *num.* 3. Valaſc. *cit. conſil. 93. numer.* 2. & Mo-
lina *de ritu nupt. lib. 2. diffic. 10. numer. 19.*
& 20.

Item tandem ratione dictæ connexionis do- 55
minij vtilis cum directo, Emphyteutæ Eccle-
ſiæ non tenentur ad collectas, & onera rea-
lia per ſtatuta laicorum ſuper rebus, & bo-
nis impoſita, Bartolus *in l. priuata, numer.* 2.

Cod.

Dod. de excuſat. muner lib. 10. Iaſon *in Authent. quas actiones, n.* 42. *Cod. de Sacroſanct. Eccleſ.* Rip *in tract. de peſt. tit. de prin. ad conſeruand. vbert. n.* 124. Pet. de Vbald. *conſ.* 2. *poſt. tract. de collect. per tot.* Silu. *conſ.* 9. *per tot.* Marc. Antun. Eugen. *conſil.* 96. *n.* 23 *lib.* 1. Fachin. *controuerſ. iur. c.* 91. *lib.* 1. Menoch *conſil.* 444. *nu.* 27. Ruin. *conſil.* 111. *n.* 10. Remig. Gunny *de charitat. ſubſid. quæſt.* 61. *n.* 29. *& quæſt.* 39. *nu.* 31. Odd. *conſil.* 70. *per totum* (& præcipuè *n.* 41. vbi ait, hanc opinionem eſſe probabiliorem, nec non magis æquam, & ſecuram, & *num.* 40. vbi ait, hanc dici poſſe opinionem communem, cùm Bartolum, & alios grauiſſimos auctores ſectatores habeat) Burſat. *conſil.* 42. *numer.* 22. *lib.* 1. & videtur admiſſe Rota in cit. Romana domus de Seapucciis.

Et præter motiuum connexionis concurrit etiam prærogatiua qualitatis, & ſubiecti Eccleſia-
36 ſtici; ſi quidem hoc dominium vtile vaſalli ſubiicitur, & famulatur dominio domini principalis. Alc. *in l. ſi quis*, §. *differentia*, *num.* 12. & ibidem Zaſ. *n.* 22. *ff. de acquirend. poſſeſſ.* & Surdus *conſil.* 57. *n.* 23. & in proprietate, tanquam in prima cauſa, inſeparaliter inhæret, ſine qua ſubſiſtere non poteſt. Vnde meritò dominium directum, cùm ſit Eccleſiaſticum, tanquam dignius, debet trahere ad ſuum Iudicem diſcuſſionem ſuper dominio vtili; quia ſemper, vt dictum eſt, hoc dominium vtile reſidet in materia, & re Eccleſiaſtica, veluti in ſuo
57 ſubiecto: ſicut hac eadem ratione prærogatiuæ circa competentiam fori compertum eſt, quod laicus ſocius clerici ſequatur forum eiuſdem clerici. Bartolus *in l. fin. num.* 15. *ad fin. ff. de collect. illic.* Aret. *conſil.* 29. *num.* 24. *in fin.* & Surdus *conſil.* 221.
58 *num.* 3. *& conſil.* 396. *num.* 16. *&* 18. Et maior conſors pupilli, vel minoris ratione iuris conſortij gaudet priuilegiis ipſius pupilli, vel minoris *l. ſi communem*, *ff. quemadmodum ſeruit. amitt.* Afflict. *deciſ.* 213. Franch. *deciſ.* 269. *num.* 1. Odd. *de reſtit. in integr. par.* 1. *q.* 46. *art.* 10. *num.* 35. Et ſi aliter in hoc caſu, vbi agitur etiam ſolum de dominio vtili Emphyteutæ, diceremus, ſequeretur præiudicium ipſius Eccleſiæ, cui expedit habere magis vnum Emphyteutam, quàm alium. Berous *in cit. cap. quæ in Eccleſiar, num.* 9. *de conſtit.* Rimin. Iun. *num.* 12. Bec. *conſ.* 3. *nu.* 61. *&* 62. *lib.* 1. & Rota *in cit. deciſ. Romana de Seapucciis.*

DVBITATIO XVII.

An, ſi clericus, & laicus ſimul delinquant Iudex laicus, vel ſolus Eccleſiaſticus cognoſcat?

SVMMARIVM.

1 *Clericus, & laicus ſi delinquant ſimul cauſa aduerſus vtrumque ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum.*
2 *Iudex Eccleſiaſticus eſt dignior Iudice laico, & ideo potius ad iſtum, quam ad illum ſpectat talis cognitio, præſertim in caſu quo præueniret.*
3 *Cauſa continentia non eſt diuidenda.*
4 *Vterque Iudex ſi procederet in tali caſu diſtincte, ſequerentur abſurda, & quæ.*
5 *Bulla Pij IV. die 26. Maij anno 1565. edita fuit correcta, & reducta ad terminos iuris communis.*
6 *Vxor de furto nõ tenetur pro rebus ſubtractis à viro.*
Iudici laico nullo modo licitum eſt in Domum Clericos irruere, & mulierem inde extrahere, quia hoc eſſet violentiam aduerſus ipſos Clericos exercere.
8 *Conſuetudo quorundam Iudicum laicorum, qui expenſas factas in captura, & cuſtodia mulierum ſuſpectarum poſtea exigunt à Clericis, improbatur, & damnatur.*
9 *Exactio expenſarum prædictarum habet rationem pœnæ, & ideo per Iudicem laicum à Clericis non exigenda.*
10 *Per expenſarum condemnationem fertur ſaltem indirectum iudicium de crimine Clerici.*
11 *Appellatio facienda eſt coram Iudice Eccleſiaſtico quando cauſa deciſa eſt ab vtroque Iudice & laico, & Eccleſiaſtico.*
12 *Quæſtio in dubio Iuriſdictionis inter laicum, & Eccleſiaſticum ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum.*
13 *In Dubio tenenda eſt opinio, quæ fauet Eccleſiæ, vt potè fauorabilis.*

RESPONDETVR, quod ſi clericus, & laicus ſimul delinquant, vt in concubinatu, &c. tota cauſa aduerſus vtrumque reum ad Eccleſiaſticũ Iudicẽ pertineat. Ratio, quia eſt regula generalis tradita à Doctori- 1
bus *in l. nulli, Cod. de iudiciis*, quod ſi plures ſimul delinquãt, omnes ab eodẽ Iudice iudicãdi ſint: quare cum laicus Iudex ſit minus dignus, & impotens, nedum incompetens; Iudex autem Eccleſiaſticus 7
ſit dignior, & non impotens, quamuis ordinariè incompetens, ad iſtum Iudicem potiùs, quàm ad illum, pertinebit in hoc caſu vtrumque reum iudicare; atque ita contra Couarruuiam *in pract. qq. cap.* 34. *numer.* 1. Gutier. *lib.* 1. *pract. quæſt. q.* 6. Marc. Antonium Cucchum *inſtit. lib.* 3. *cap.* 9. *num.* 16. Vrſillum *in addit. ad Afflictum, deciſ.* 223. *num.* 7. Aymonem *conſil.* 232. Rupelium *in forenſ. inſtit. lib.* 3. *cap.* 21. Oſaſcum *deciſ. Pedemontan.* 105. *num.* 10. Cevallos *par.* 2. *q.* 69. *num.* 7. Mexiam ſuper pragm. taxæ panis, *concl.* 3. *numer.* 74. Francum *deciſ.* 113. *num.* 6. Villadieg. *cap.* 5. § 29. *num.* 45. & ex Theologis contra Sanchez *in opuſc. to.* 1. *lib.* 3. *cap. vnic. dubit.* 30. *num.* 5. Molinam *de iuſt. & iur. tom.* 4. *tract.* 3. *diſp.* 49. *num.* 24. Bonacinam *to.* 3. *in Bull. Cœnæ, diſp.* 1. *q.* 16. *punct.* 5. *num.* 20. & Caſtrum Palaum *to.* 2. *diſp. vnic. punct.* 6. *nu.* 11. docent plures Doctores, vt videre eſt apud Menochium *de arbitr. iudic. quæſt. caſ.* 371. *nu.* 12. & Mattham *cit. par.* 4. *caſ.* 44. *num.* 7. præſertim in caſu, quo Iudex Eccleſiaſticus præueniret in captura, Marian. Socinus *in cap.* 2. *n.* 30. *de mutuis petitionib.* & *conſil.* 12. *n.* 19. *vol.* 1. Bartholom. Socinus *in l. cum Senatus, n.* 12. *ff. de reb. dub.* (qui in praxi ita fuiſſe obtentum ſe vidiſſe teſtatus) Felin. *in cap.* 1. *n.* 6. *de præſumpt.* Pariſius *conſil.* 134. *n.* 1. *volum.* 4. Riminald iunior *in l. imperium n.* 83. *de iuriſd. omn. Iud. & conſ.* 102. *n.* 12. *&* 39. *vol.* 2. *conſ.* 261. *n.* 43. *vol.* 3. Card. Albanus *conſ.* 13. *n.* 6. Baiardus *in addit. ad Clarum q.* 36. *n.* 50. Farinac. *q.* 8. *n.* 151. Maynard *de priuileg. Eccl. par.* 1. *ar.* 17. *n.* 10. Duard. in Bull. Cœn. *can.* 17. *q.* 11. *n.* 48 Belletus *par.* 1. *tit. de fauore cleric. perſonali*, §. 16. *n.* 1. Ambroſin. *tract. de immunit. Eccl. c.* 20. *n.* 9. Tamburin. *de iure Abbat. to.* 1. *diſp.* 13. *q.* 19. *n.* 31. Fagnanus *in reſp. pro cenſur. Pauli V. par.* 3. *fol.* 85. Scaccia *lib.* 1. *de iudic. cauſar. &c. cap.* 11. *n.* 24. vbi aſſerit, quod, quidquid dixerint aduerſarij docentes, & teſtantes de conſuetudine in contrarium, ita viderit ipſe ſeruari in praxi; & meritò, quia magis dignum trahit ad ſe minus dignũ, vt ſupra dicebatur: tũ quia ita patet

ex cap. vpe ſuas, de arbitr. cap. quanto, de iudic. l. ſi communem, ff. quemadm. ſeruit. amitt. & l. cum qui
3 *ædi. ff. de vſucap.* tum quia cauſæ continentia diuidenda non eſt, *ex l. nulli, Cod. de iudic. & ex cap.*
4 *1. de cauſ. poſſeſ. & propriet.* tum quia dato, quod comodè vterque Iudex ſuum iuriſdictionarium punire poſſet, non tamen vitaretur abſurdum, quod de facili euenire poſſet, ſi ſcilicet diuerſæ, & forſitan contrariæ ſententiæ ferrentur, v.g. ſi Eccleſiaſticus condemnaret clericum, laicus autem abſolueret, vel è contra; cùm tam clericus quàm laicus de eodem delicto inquirerentur, & æquales contra vtrumque probationes adeſſent.

5 Non obſtat, quod contra noſtram ſententiam videatur eſſe Bulla Pij IV. die 26. Maij anno 1563. nam dicta Bulla fuit correcta, & redacta ad terminos iuris communis, & Concilij Tridentini per aliam Bullam Pij V. die 20. Iunij anno 1566. vt rectè notat Scaccia *loco ſuprà cit.*

6 Non obſtat ſecundò, *l. ſi quis vxori, ff. de furtis*, quam pro ſe adducunt Aduerſarij: nam, vt bene aduertit Ambroſinus vbi ſupra, cùm vxor de furto non teneatur pro rebus ſubtractis à viro, ſi alius, qui ei operam præſtitit ad furandum, hanc immunitatem haberet, impunitus euaderet: quare non mirum, ſi priuilegio vxoris non gaudeat, vt ibi dicitur, & ita ſecundùm noſtram ſententiam fuiſſe deciſum anno 1591. per S. Cardinalium Congregationem, teſtatur Scaccia vbi ſupra, in caſu cuiuſdam clerici & laici, qui erant inquiſiti de violentia illata cuidam mulieri: nam ambo fuerunt remiſſi ad Iudicem Eccleſiaſticum.

At quoniam (vt monet Menoch. *loco cit.*) opinio hæc non ſeruatur in praxi; cùm paſſim Iudices ſeculares contra clericorum concubinas, & mulieres ſuſpectas procedere ſoleant; ex contraria altera non omninò improbabili opinione Doctorum, quam dicebamus *cap. 6. dubit. 13.* quinque ſaltem hic aduertenda ſunt.

7 Primum, quod nullo modo licitum ſit Iudici laico, vel eius miniſtris in domum clerici irruere, & mulierem inde extrahere; quia hoc eſſet violentiam aduersùs ipſos clericos vſurpare, vel ſaltem contra illos iuriſdictionem coactiuam exercere; quod non poſſe, clarè patet ex iis, quæ *c. 9. per totum*, dicebantur.

8 Secundum, quod probanda non ſit conſuetudo quorumdam Iudicum laicorū; qui expenſas factas in captura, & cuſtodia mulierum ſuſpectarū, poſtea exigūt à clericis, tanquā iſti expenſarū cauſam præbuerint: nam in primis clericus cōcubinarius harū expenſarum cauſa per ſe non extitit, cùm mulierē ipſe capi non iuſſerit, ſed ſolum per accidens ſuo
9 delicto ad id occaſionem præbuit. Vnde ſequitur, quod hæc expenſarum exactio potius habeat rationem pœnæ, quæ clericis à ſeculari Iudice inferri non poteſt, ſicuti *cit. c. 9.* dictum eſt.

10 Adde, quod per hanc condemnationem in expenſas iudicium fertur, ſaltē indirectè, de crimine clerici, non citati, nec auditi, & interdum innocentis; idque non ſine publica infamatione; quę omnia excedunt Iudicis ſecularis poteſtatem, ergo, &c.

11 Tertium, quod quando in aliquo caſu cauſa deciſa fuit per duos Iudices, vnum laicum, & alterum Eccleſiaſticū, appellatio facienda ſit coram Eccleſiaſtico; quia (vt ſupra dicebatur) dignior trahit ad ſe minus dignū; & quia cùm in dicta appellatione agatur de actu ipſorum Iudicum, quorū Iudex non poteſt eſſe laicus, appellatio neceſſariò interponēda eſt coram Eccleſiaſtico: atq; ita docet Felin. *c. 1. de præſcript. n. 6.* Ambroſin. *de immun. c. 10. n. 6.* Bonac. *in Bull. Cœn. diſp. 1. q. 16. punct. 5. n. 20. contra* Couarr. *lib. 2. var. cap. 22.*

Quartum, quod quando incidit quæſtio, cuiuſnā ſit iuriſdictio, Eccleſiaſticus ſit Iudex; quia in tali caſu maior cognoſcere debet, vt patet *in c. ſi Iudex de ſent. excomm. in 6.* & docet Ripa *in c. decernimus, de iudic.* Alex. *conſ. 8. col. 3. lib. 1.* Felin. & Decius *in paſtoral. de reſcript.* Couarr. *c. 33. pract. qq. n. 4.* vbi teſtatur ita in Hiſpania ſeruari. Guttier. *pract. qq. lib. 1. q. 6. n. 2.* Fagnan. *in reſponſ. pro cenſur. Pauli V. par. 4. fol. 121.* & Sanchez *in opuſc. tom. 1. lib. 2. c. 4. dub. 52. n. 2. & dub. 55. n. 31.* 12

Quintū, quod in dubio tenenda ſit opinio, quæ fauet Eccleſiæ, vtpote fauorabilis; & ita habetur *in cap. fin. de ſent. & re iudic. & in l. ſunt perſonas, ff. de relig. & ſumpt. fun.* & ex antiquis docet Felin. *in cap. 1. n. 104. de conſtit.* Iaſon *in l. filiusfam. §. diui, n. 82. & in repet. n. 110. ff. de leg. 1.* Decian. *lib. 3. conſ. 80. n. 22.* Hondedeus *lib. 1. conſ. 3. n. 14.* Bellet. *part. 1. tit. 6. §. 4. n. 13.* & Mayoard. *de priuileg. Eccl. contra Venetos part. 2. ar. 22. num. 61.* 14

DVBITATIO XVIII.

An Pontifex poſſit cognoſcere, & ſit Iudex competens, vbi diſcordia oritur in re graui inter duos ſupremos Principes?

SVMMARIVM.

1 *Si duo ſupremi Principes diſcordiam habentes non conſentiunt in Iudicem, ſeu Arbitrum, & ex eorum diſcordia probabiliter timetur fides Catholica, Eccleſia, vel boni ſpiritualis detrimentum, poteſt, quin & debet Papa cognoſcere, & ferre ſententiam inter ipſos.*

2 *Qui tali ſententia ſtare debent.*

3 *Papa eſt dominus vniuerſalis, non ſolum in ſpiritualibus, ſed etiam, ſaltem indirectè, in temporalibus.*

4 *Idque ſiue ſupremi Principes habeant ſuam poteſtatem immediatè à populo, ſiue media electione populi, immediatè à Deo, & multò magis, ſi immediatè habeant à Papa.*

5 *Papa poteſt, quin & debet, abrogare leges ſeculares iniuſtas, & bono ſpirituali contrarias.*

6 *Et tunc ſubditi tenentur potius obedire mandatis Papæ, quàm Principum ſecularium.*

7 *Item poteſt Papa, ſi ſic exigat Eccleſia, vel boni ſpiritualis communis conſeruatio, deponere Reges.*

8 *Item poteſt, ſi Princeps aliquis hæreticus, vel ſchiſmaticus fiat, vel ſi hæreticis, ſchiſmaticis, aut aliis infidelibus auxilium præſtet, vel quid aliud, quod cedat in Eccleſiæ detrimentum efficiat, vti contra illum gladio temporali, & procedere vſque ad depoſitionem, & expulſionem è Regno.*

9 *Item poteſt Papa ex cauſa Imperatoris Electores inſtituere, & inſtitutos mutare.*

10 *Item poteſt Imperatoris electionem non confirmare, quin & illam improbare; & alium eligere, & electum, etiam confirmatum, deponere.*

11 Et

11 *Et hoc factum eſt pluries.*
12 *Item poteſt ex cauſa per ſe ipſum Imperatorem eligere.*
13 *Imperator recipit gladium à Deo, & etiam à Papa, vt Vicario, & Miniſtro Dei.*

1 RESPONDETVR affirmatiuè, ita vt ſi hi
non conſentiant in Iudicem, ſeu arbi-
trum aliquem, & ex tali diſcordia proba-
biliter timeatur fidei Catholicæ, Eccle-
ſiæ, vel boni ſpiritualis detrimentum, poſſit, quin
& debeat Pontifex in ordine ad finem ſpiritua-
2 lem, & vitanda huiuſmodi incommoda cognoſce-
re, & ſententiam ferre inter ipſos, qui tali ſenten-
3 tiæ ſtare omninò debent; quia Pontifex eſt domi-
nus vniuerſalis, non ſolum in ſpiritualibus, ſed
etiam, ſaltem indirectè, in temporalibus; ita vt poſ-
ſit, ſaltem indirectè, ſupremam poteſtatem etiam in
temporalibus exercere, ſi ſcilicet ſic exigat finis
ſpiritualis, id eſt, ſic expediat ad quietem, & con-
ſeruationem Eccleſiæ, ſeu ad ſpiritualium neceſſa-
rium profectum aſſequendum, vel damnum mora-
liter, v.g. Religionis, vel animarum ſalutis pericu-
lum vitandum, ſicuti colligitur ex Extrauag. *Vnã ſanctam* Bonifacij VIII. & ex Extrauag. *meruit*, &
ex communi docent Sotus *in 4. diſt. 25. q. 2. art. 1. concl.* 4. Mol. *de iuſt. tom.* 1. *tract.* 2. *diſp.* 29. Anguian. *de legib. tom.* 1. *lib.* 2. *contr.* 17. *num.* 79. Azot. *part.* 2. *lib.* 11 *cap.* 3. *q.* 6. Suar. *de legib. lib.* 3. *cap.* 22. Rebell. *part.* 2. *lib.* 14. *quaſt.* 23. *ſect.* 1. & 5. Bellarmin. *contr.* 3. *lib.* 5. *cap.* 6. Malder. *in* 2. 2. *q.* 1. *art.* 1 *n. dub* 8. Tanner. *in* 2. 2. *diſp.* 4. *quæſt.* 4. *dub.* 1. *num.* 33. Turrecrem. *in ſumma lib.* 2. *cap.* 13. Maynardus *de priuil. Eccleſ. part.* 1. *ar.* 6. *num.* 1. Siluius *in* 2. 2. *q.* 66. *ar.* 1. Salgad. *de protect. Reg. tom.* 1. *par.* 1. *cap.* 1. *prælud.* 1. *n.* 55. Ceuallos *tract. de cognit. per viam violent. in prolog. num.* 9. & 12. Paramus *de origin. Inquiſit. lib.* 3. *quæſt.* 1. Pereira *de manu Reg. præl.* 1. *num.* 4. & 5. Barboſa *in collectan. tom.* 2. *lib.* 4. *tit.* 17. *cap.* 13. *num.* 37. Bobadilla *in polit. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 2. & 3. Salzed. *de lege Politica lib.* 3. *cap.* 1. *per tot.* Diana *par.* 1. *tract.* 2. *reſol.* 123. & Curtellius *de Eccleſ. libert. lib.* 2. *q.* 124.

4 Idque ſiuè Reges, & Principes habeant ſuam
poteſtatem immediatè à populo (vt probabilius volunt Doctores, quos citat, & ſequitur Diana *cit. tract.* 2. *reſol.* 125.) ſiue, media populi electione, tamquam conditione, ſine qua non (vt dicitur de poteſtate Pontificis in ordine ad Cardinalium electionem) immediatè habeant à Deo (vt volunt Doctores, quos citat, & ſequitur Ceuallos. & Curtellius *cit. lib.* 2. *q.* 126.) & multò magis ſi habeant immediatè à Pontifice, vt volunt Peregrinus *de priuileg. Fiſci lib.* 1. *tit.* 2. *num.* 37. Valenzuola *in defenſ. Monitor. part.* 5. *num.* 226. Ioſeph. Seſe *in inhibition. cap.* 8. §. 5. *num.* 2. & Azeued. *in Recopilation. lib.* 4. *tit.* 1. *leg.* 11. *num.* 16.

5 Hinc Pontifex poteſt, quin & debet, leges ſe-
culares iniuſtas, & bono ſpirituali aduerſantes
abrogare; & tunc ſubditi tenentur potiùs obe-
6 dire mandatis Papæ, quàm mandatis Principum
ſecularium, ita Molina *numer.* 34. & Anguian. *num.* 74.

7 Item ſecundò poteſt, ſic exigente fidei, Ec-
cleſiæ, aut boni ſpiritualis communis conſer-
uatione, deponere Reges. Vnde & tranſtu-
lit aliquando Imperium à Græcis ad Germanos.

8 Item tertiò poteſt, ſi Princeps aliquis hæreti-
cos, vel ſchiſmaticus efficeretur, aut ſi hæreticis, ſchiſmaticis, vel aliis infidelibus Eccleſiam oppugnantibus, auxilium præſtaret, aut quid aliud, quod cederet in Eccleſiæ detrimentum, efficeret, vti aduerſus illum gladio temporali, & procedere vſque ad depoſitionem, & expulſionem à Regno. Ita Mol. *num.* 28. Vide etiam Maldeeum 2. 1. *quæſt.* 1. *art.* 10. *dub.* 8. Bobadillam *tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 5. Comitolum *in Apolog. cap.* 3. & Barboſ. *in collect. tom.* 1. *lib.* 1. *tit.* 6. *cap.* 34. *numer.* 3. & 4.

Item quartò poteſt ex cauſa rationabili Impe- 9
ratoris Electores inſtituere, & inſtitutos mutare, vide Aug. de Ancho.

Item quintò poteſt Imperatoris electionem 10
non confirmare, quin & illam improbare, ſi ipſi
idoneus ille non videretur; & ex cauſa ratio- 11
nabili poteſt alium eligere, & electum, etiam con-
firmatum, deponere, quod & pluries factum eſt; vi- 12
de 15 *q.* 6. *gloſſ. in cap. venerabilem, de elect.* & Barboſam *vbi ſupra*, qui citat Suarium, Bellarminum, Peregrinum de iure fiſci, Maſtrillom, & Auguſt. de Ancho, qui ſubdit, quod ex iuſta, & rationabili cauſa (v. g. propter negligentiam & diſcordiam electorum, aut propter electi bonitatem, & condecentiam, aut propter populi Chriſtiani, & pacis prouidentiam, aut propter hæreticorum, ſchiſmaticorum, & ſimilium hominum audaciam coërcendam) poſſit Papa etiam per ſeipſum Imperatorem eligere, quia Imperator hoc ipſo, quod eſt miniſter Dei (cùm à Deo, 23 *quæſt.* 4. *quæſit.* dicatur gladium recipere) eſt etiam miniſter Papæ, qui eſt Vicarius Dei; ſed principalis agentis eſt, eligere miniſtros, & inſtrumenta ad finem (qui in Papa eſt pax, & commune bonum Eccleſiæ) quapropter Ariſtor. 1. *Ethic.* docuit, quod militaris (cuius finis eſt victoria) eligit Equeſtrem, & frænofactiuam, ergo, &c.

Neque dicas haberi *in cit.* 23. *q.* 4. quod Impe- 13
rator recipiat gladium à Deo, & ſic quod non
recipiat à Papa; Nam reſpondetur, quod imperator non recipit gladium à Papa, vt eſt ſingularis perſona, ſed vt eſt Vicarius Dei; quin ſi gladium Imperator recipit à Deo, neceſſariò recipit illum à Dei Vicario, qui eſt Papa, quia à Deo recipere illum non poteſt Imperator (cùm ſit homo) niſi humano modo, & ſic per hominem, qui eſt Vicarius Dei. Vide, quæ dicebantur *lib. de Parlamentis q.* 4. *ſect.* 21. *ſubſect.* 2.

CAPVT VNDECIMVM

De facultate Eccleſiaſticæ Poteſtatis in Aduenas, & Peregrinos.

DVBITATIO I.

An, & quid poſſit Poteſtas Eccleſiaſtica in Aduenas, & Peregrinos?

SECTIO I.

Suppoſita.

SVMMARIVM.

1 *Aduena, & Peregrinus, ſi habet animum permanendi in perpetuum in aliquo loco, tenetur legibus illius loci.*

2 *Aduena, & Peregrinus amplius non cenſetur conſtituto alicubi domicilio; ſed incola, & pars illius Republica.*

3 *Aduena qui acquiſiuit alicubi Domicilium, poteſt ordinari ab Epiſcopo illius loci, in cuius Diœceſi exiſtit.*

4 *Gloſſa in can. quæ contra diſt. 8. verſ. aut Peregrini reprobatur. Vbi talis domicilij alij effectus afferuntur contra gloſſam.*

5 *Domicilium acquiritur eo ipſo, quo quis incipit habitare animo permanendi in perpetuum.*

6 *Opinio Ioannis Sanchez non acquiri Domicilium, quouſque maiori anni parte perſeueret quis in voluntate permanendi in perpetuum in aliquo loco reprobatur auctoritate Thomæ Sanchez.*

7 *Ad contrahendum domicilium non requiritur decennalis habitatio; ſed tantum ad præſumendum animum in perpetuum.*

8 *Domicilium ſemel acquiſitum, non deperditur, niſi ſimul habitatio, & animus permanendi in perpetuum mutentur.*

9 *Res per quaſcumque cauſas naſcitur per eaſdem deperditur.*

10 *Aduena, & Peregrinus licet intendat ſolum maiori anni parte in aliquo loco permanere, tenetur legibus illius.*

11 *Iura loquentia de habitatione requiſita ad contrahendum Domicilium, limitantur quando agitur de Domicilio parochiali.*

12 & 13 *Parochianus talis loci fit quis incipiens ibi habitare animo permanendi; quod verum eſt non ſolum quoad Sacramenta neceſſaria, ſed etiam ſimpliciter quoad omnia Eccleſiaſtica præter ordinem, & primam tonſuram.*

14 *Quaſi Domicilium acquiritur ratione aſſiduæ, & diuturnæ habitationis.*

15 *Habitans frequenter alicubi, poteſt ibi conueniri.*

16 *Item poteſt recipere omnia Sacramenta præter ordinem, & qua ratione ordo excipiatur.*

17 *Item debet ibi ſepeliri, niſi alibi elegerit ſepulturam.*

18 *Ad contrahendam obligationem ſeruandarum legum municipalium ſufficit diuturna habitatio, & idem dic de præceptis Eccleſiaſticis contra gloſſam & Doctores requirentes etiam in tali caſu animum perpetuò permanendi.*

19 *Scholares in Academiis cenſentur ſubiecti Iuriſdictioni illorum locorum.*

20 *Incola cenſentur, qui licet aliquanto minus temporis, certo permanendi propoſito, alicuius negotij cauſa in aliquo loco Domicilium, officinam, vel Tabernam fixerunt.*

21 *Princeps non tenetur ſtatutis municipalibus locorum, & Prouinciarum dum in ipſis etiam per longum tempus moratur.*

22 *Statuta ab inferiore lata, licet confirmata, & approbata à Principe, attamen ipſum non ligant. Idem dic de legato quoad Leges Diœceſanas Epiſcopi.*

23 *Scholaris Neapolitanus degens Bononiæ ſtudiorum cauſa ab alterutro, quem malueris Ordinario poteſt recipere diſpenſationes, ſacram ſepulturam, & Sacramenta exceptis ordinibus.*

24 *Aſſignato ab Epiſcopo Sacerdote alicui Communitati, quicumque efficitur membrum Communitatis, etiam ad breue tempus ſubiicitur ſpirituali Iuriſdictioni dicti Sacerdotis.*

25 *Cohorti militum aſſignato ab Epiſcopo Sacerdote, licet quotidie in demortuorum locis ceteri aſſumantur, omnes quia moraliter eſt eadem cohors, ſubiiciuntur eidem Sacerdoti.*

26 & 27 *Aſſignatur diſcrimen inter contrahendum Domicilium abſolute, & quaſi Domicilium, nam ad contrahendum nouum domicilium abſolute, requiritur quod quis incipiat ibi habitare cum animo permanendi in perpetuum, ad contrahendum autem nouum quaſi Domicilium ſufficit quod incipiat habitare ad permanendum ad anni tempus non modicum.*

28 *Ad contrahendum tam Domicilium, quàm quaſi Domicilium, duo copulatiue requiruntur, ſcilicet factum, & Animus.*

29 *Animus, conſiſtit in propoſito voluntatis permanendi perpetuo, vel ad anni tempus non modicum.*

30 *Factum conſiſtit in actuali habitatione.*

31 *Scholares accedentes ad Academias animo permanendi ſolum ad tempus etiam aliquot annorum; non contrahunt Domicilium.*

32 *Domicilium præſumitur contractum in dubio ex habitatione decennali, etiamſi defierit animus perpepetuo permanendi.*

33 *Socius nauigationis alicubi expectare coactus neque contrahit ibi quaſi Domicilium, & ita cenſetur Hoſpes, & Peregrinus.*

34 *Ciuis habens Domicilium in Ciuitate, ſi recreationis gratia rus petat, & ibi moriatur non electa ſepultura, non in Eccleſia Villæ, ſed ſua Parochia eſt ſepeliendus.*

35 *Domicilium amittetur quando hæc duo copulatiue interueniunt,* ſcilicet animus recedendi, *& actualis migratio.*

36 *Habitans viciſſim in duobus locis diuerſis anni temporibus cum animo ſic perpetuo faciendi, contrahit in vtroque loco Domicilium, vel quaſi, & ſic duas Parochias.*

37 *Habitans vtrobique magna anni parte, & non tantum recreationis gratia, tenetur legibus illius loci, vbi præſens fuerit, & in alterutra, quam malueris Parochia poteſt recipere Sacramenta.*

38 *Aduena, & Peregrinus tenetur in contractibus ſeruare conditiones, & ſolemnitates ſtatutas à legibus municipalibus loci contractus.*

39 *Contractus cenſetur nullus ſolemnitatibus à lege municipali loci, vbi celebratur, non ſeruatis.*

40 & 41 *Aduena tenetur ſeruare pretium mercibus taxatum, & ſoluere gabellã, & quodcũque aliud onus ibidem contractui annexum. Idem dic ſi contractus celebretur etiam per nuncium, vel per epiſtolam.*

42 *Contractus Dotalis obligat contrahentes ad ſeruandas ſolemnitates loci Viri, non vbi contractus celebratur, de mente Bonacinæ, & aliorum, ſecus eſt de mente Auctoris.*

43 *Lex exigere ff. de Iudic. declaratur, nam non loquitur de conditionibus, & ſolemnitatibus in contractu Dotali requiſitis, vt male opinatus eſt Bonacina, ſed de exactione, & repetitione illius.*

44 *Dos repeti debet vbi Vir Domicilium habet.*

45 *Contractus Dotalis iudicari debet ſecundum leges municipales loci, in quo celebratus eſt.*

46 *Contrahentes non ſortiuntur forum loci contractus, quando per pactum expreſſum aliter cõuenerunt, vel natura contractus aliud exigat.*

47 *Aduena*

47 *Aduena contrahens cum Incola alicuius loci, ... eſt ſtatim diſceſſurum non poteſt conueniri in loco contractus, ſed vbi habet domicilium*

48 *Contraxiſſe vnuſquiſque eo loco intelligitur, in quo vt ſolueret ſe obligarit.*

49 *Locus ſ... tam ex natura contractus, quàm ex voluntate contrahentium dicitur ſolutioni deſignatus.*

50 *Aduena, & Peregrinus etiam obſtringitur legibus municipalibus loci, per quē tranſit quādo iiſdem obſtringitur in loco ſui Domicilij*

51 *Opinio in oppoſitum non eſt improbanda. Vide rationes ibi adductas pro d. opinione.*

52 *Vagi, qui certum domicilium non habent ex probabili ſententia Doctorum nullis particularibus Legibus locorum, per qua vagantur, vinciuntur.*

53 *Aduena, qui in loco ſui Domicilij ſeruauit legem vtrique loco communem, puta ieiunium, ſi aduenit, vbi tale ieiunium ob Kalendarij diuerſitatem non eſt peractum, non tenetur ieiunare, & ſic de ſingulis.*

54 & 55 *Aduena, & Peregrinus tenetur ſeruare lege in loco, vbi tranſit, etiā ſi late ſolum ſint ad bonum illius loci. Item tenentur, etiam ſi late fuerint in ordine ad Peregrinos tantum contra Innocentium.*

56 *Aduena tenetur ſeruare in loco, per quem tranſit leges Iuris communis, etiam ſi in ſuo territorio ex contraria conſuetudine non teneatur*

57 *Conſuetudo proprii loci non excedit territorium, neque facit priuilegium perſonale, ſed ſolum locale*

58 *Conſuetudo Iuri communi contraria, eſt ſtricte interpretanda*

59 & 60 *Caſtellanus tranſiens per Luſitaniam, non poteſt die ſabbati veſci inteſtinis animalium, ſicuti in Caſtella. Idem die de Mediolanenſi, cum in ipſius Patria non incipiat Ieiunium quadrageſimale à feria quarta cinerum tranſeunti per locum vbi ieiunium præfatum ſeruatur.*

61 *Opinio contraria non videtur omnino improbanda*

62 *Leges Diœceſanæ, quando indiſtincte latæ ſunt ab Epiſcopo pro tota Diœceſi ab omnibus Diœceſanis ſunt ſeruandæ dum ſunt ibi ſecus eſt ſi ſolum lata pro parte Diœceſis Vide diffuſius reſponſionem ad obiectionem factam*

63 *Quæ dicta ſunt de legibus & conſuetudinibus Eccleſiaſticis habent locum etiam in ſecularibus propter eaſdem rationes.*

SVPPONO primò, quod aduena, & peregrinus hoc ipſo, quo accedit ad aliquem locum, animo ibi permanendi in perpetuum, obſtringatur ſententiis, præceptis,
1 conſuetudinibus, & legibus municipalibus, vt feſtis, ieiuniis, &c. illius loci, ſicut & obſtringūtur alij ciues; quia hoc ipſo, quo ibi conſtituit domicilium, deſinit eſſe peregrinus, & fit incola, & pars
2 illius Reipublicæ; ac proinde incipit obſtringi præceptis, conſuetudinibus, & legibus municipalibus illius loci, ſicut & obſtringuntur reliqui ciues; quia iam acquiſiuit ibi domicilium, ratione
3 cuius ibi, etiam in ordine ad ſuſcipiendos ordines, factus eſt ſubditus, vt mox infra dicetur, & docent ex communi Paludan. *in* 4. *diſt.* 15. *q.* 4. *ar.* 3. S. Antonin. *par.* 2 *tit.* 6. *cap.* 2 §. 2. Silu. *ver. ieiunium, q.* 2, *dict.* 2. Roſella *eodem ver, num* 1... Nauar. *in cap placuit,* 3, *de pœnit. diſt.* 6. *num* 92. & *ſeqq.* Paulus Scarbanus *reſol.* 92. Medina 1. 2. *q.* 96. *ar.* 5. & alij, quos citat, & ſequitur Sanchez *de matrim lib.* 3. *diſp.* 18. *num.* 9. & *lib.* 1. *moral. cap.* 12. *num.* 42. Suarez *to.* 1. *de relig. lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 15. Salas *de legib. diſp.* 4. *ſect.* 14. *in princip.* Leſſ. *de iuſt. & iur. lib.* 4. *cap.* 2. *dub.* 7. *num.* 46. Paſqualigus *de ieiunio deciſ.* 201. *num.* 1. & Farinacius 1. *par. prax. q.* 7. *num.* 1. *contra gloſſam in cap. quæ contra, d.* 8. *verſ. aut peregrini*

Ex quibus patet, talem, licet incolam fungi de- 4
bere omnibus muneribus publicis, *l. incola* 29. *ff. ad municip.* non enim incolæ obeſt aliquod munus in loco incolatus ſuſcipere, modò ibi domicilium transtulerit *l.* 1. *C. de incol. l.* 10. immò incola muneribus publicis deſtinatus, non poteſt niſi completo munere incolatui renunciare, *l incola* 34. *ff. ad municip* nam incola eſt verè ciuis in omnibus, & per omnia, adeo vt etiam in materia quantumuis ſtricta, ſemper vt ciuis reputetur, & ideo priuilegium conceſſum ciuibus, trahitur etiam ad incolas, Caſtren. *in l. omnes populi, n.* 10. *ff. de iuſt. & iur.* cum aliis per Regent. Rouit. in ſuo ſolemni *conſ.* 48. *n.* 3. *vol.* 1. *in fine,* vbi refert ita per Regiam Cameram deciſum, ſcilicet incolam prædictum tractandum eſſe vt ciuem.

Et hæc ciuilitas acquiritur per incolatum factum per decēnium, etiamſi incola nec verbo, nec facto animum ſuum declarauerit, velle ibi perpetuò habitare: nam ex curſu dicti decennii dictus animus præſumitur: declaratio enim prædicta requireretur, quando minori ſpatio decem annorum in hac ciuitate habitaſſet, quo caſu etiam vti ciuem, eum tractandum eſſe, tradit idem Rouit. *in d. conſ.* 48. *n.* 5. ſignanter in verſ. *aut. denique,* vbi etiam dicit, quod & ſi non adfuerit hæc declaratio, & quis minori ſpatio decem annorum habitauerit, ſi tamen habitatio prædicta habuerit admixta alia ſigna domicilij vt puta ſi habitauerit cum familia, vel emerit prædia, & ſimilia tunc etiam acquiret ciuitatem, Menoch. *de arbitr. Iudic. lib.* 2. *caſ.* 86. & *de præſumpt. lib.* 6. *præſump.* 42. & quod dicatur domicilium eum habere, qui habitat cum bonis, domo, familia, & lare, tradit idem Rouit. *in conſ. ſeq.* 49. *n.* 2. & 3. *vol.* 1. quod eſt conſ. Hippol. Vauuij, allegans textum *in l. ciues* & ibi gloſ. & DD. *C. de incol lib.* 10.

Domiciliū autem acquiritur eo ipſo, quo quis incipit habitare animo permanendi in perpetuum, *l. domicilium, ff. ad municipalem,* & tradit gloſſa, & Doctores communiter, quos refert, & ſequitur Sā- 5
chez *cit. lib.* 3. *diſp.* 23. *num.* 2. Quare minus rectè dixit alter Sanch. *in ſelect. cit.* 3. *diſp.* 54. *n.* 35. non acquiri domicilium, quouſque maiori anni parte
perſeueret quis in voluntate permanendi in per- 6
petuū in aliquo loco. Neque requiritur decennij habitatio, niſi ad præſumendum animum permanendi in perpetuum. vt rectè dixit Thomas Sanch. 7
dict. diſp. 23. *num.* 1. & 2. Semel autem domicilium acquiſitum non deperditur, niſi ſimul habitatio, & animus permanendi in perpetuum moueantur; quia cum vtrumque ad domicilium acquirendum
neceſſarium fuerit, vtrumque etiam ad domi- 8
cilium deperdendum neceſſarium erit, *cit. l. domicilium*; & meritò, ſiquidem res per quaſcunque cauſas naſcitur, per eaſdem deperditur, *cap.* 1. *de regul. iuris*, & tradunt Doctores in locis *ſupra cit.*

Quapropter contra quoſdam, vt gloſſam, & Ioan.
Sanchez *in ſelect. diſp.* 54. *num.* 55. domicilium ſe-
mel acquiſitum non deperditur animo recedendi
ſolum, ſed requiritur etiam, quod re ipſa recedas,
ad hoc, vt inquam, dicaris ibi amplius domicilium
non habere; & conſequenter contra gloſſam, &
Ioannem Sanchez *ibid.* non deſines legibus illius
loci obligari, donec inde re ipſa ſimul cum animo
recedendi recedas. Vide Paſqualigum *de ieiunio dec.*
204. *per totam.*

10 Suppono ſecundò, quod aduena, & peregrinus,
licet intendat ſolum maiori anni parte in loco
permanere (vti ſolent ſcholaſtici in loco ſtudij,
agentes in Curia, locantes opera per longum tem-
pus in extero loco) adhuc etiam obſtringatur ſen-
11 tentiis, præceptis, conſuetudinibus, & legibus mu-
nicipalibus loci, in quo eſt, quia licet talis habita-
tio non ſit ſufficiens ad contrahendum domici-
lium abſolutè, ſufficit tamen ad contrahendũ do-
miciliũ parochiale, ſeu ad contrahendam parochiã
quoad omnia Sacramenta neceſſaria, vti docent
gloſ. *in Clemen.* 1. *de priuileg.* Abb. *in cap. cum contin-
gat, de foro compet. num.* 29. Paludan. *in* 4. *diſt.* 17. *q.* 3.
ar. 3. *concl.* 6. Gabriel. *ibid. q.* 2. *ar.* 3. *dub.* 2. Siluerius
loco ſupra cit. Angel. *ver. Parochia* Henriquez *lib.* 5.
de pœnit. cap. 14. Aragon. *in* 2. 2. *q.* 88 *ar.* 12. Leſſ. *lib.*
2. *cap.* 40. *dub.* 18. *numer.* 121. Suarez *de pœnit. diſp.*
23. *ſect.* 2. Molin. *to.* 1. *tract.* 2. *diſp.* 234. Layman. *lib.* 5.
12 *tract.* 6. *cap.* 10. *num.* 5. Sanchez *lib.* 4. *moral. cap.* 37.
num. 24. *& de matrimon. lib.* 3. *diſp.* 25. *num.* 3. nam
hoc ipſo, quo quis cum tali animo incipit alicubi
13 habitare, fit parochianus talis loci, & ſubiectus tali
parochiæ. Quod non ſolũ verũ eſt quoad Sacramẽ-
ta neceſſaria, ſed etiam ſimpliciter quoad omnia
Eccleſiaſtica, vt Confirmationem; matrimonium,
ſepulturam, diſpenſationem votorum, iuramento-
rum, &c. præter ordinem (ſub quo intellige pri-
mam tonſuram, vt potè quod præuium ad ordi-
nem) ſicuti vſus confirmat; quapropter etiam talis
habitatio ſufficiens eſt ad contrahendam obliga-
tionem conſuetudinum, & legum municipalium
loci; quia licet quis, vti dicebam, per talem habita-
tionem domicilium abſolutè ibi non acquirat, ac-
14 quirit tamen ſaltem quaſi domicilium, ratione aſ-
ſiduæ, & diuturnæ habitationis, ratione cuius po-
15 teſt ibi conueniri, *leg.* 2. *in princip.* ibi: *Et aſſiduè ver-
ſatur, Cod. vbi ſenatores, vel alij Clariſſ. l. hæres abſens,
§ proinde in fin. ff. de iudic. & l.* 2. *Cod. vbi de crimine
agi oport.* & tradit gl. ibi: ver. *elegit*, Silu. *ver. domi-
cilium, num.* 2. Azor. *par.* 1. *lib.* 5. *cap.* 11. *q.* 3. Reginal-
dus *in prax. tom.* 1. *lib.* 13. *cap.* 17. *num.* 172. Granad. *in*
1. 2. *contro.* 7. *tract.* 3. *par.* 1. *diſp.* 6. *ſect.* 4. *numer.* 23 *&*
25. Villalob. *tom.* 1. *tract.* 2. *dub.* 33. *num.* 8. Tiraquell.
de retractu lignag. § 9 *gloſ.* 2 *num.* 26. Farinacius *cit.*
q. 7. *num.* 5. Sanchez *cit. diſp.* 10. *& cit. diſp.* 23. *numero*
26 12. Leſſ. *de iuſt. & iur. lib.* 4. *cap.* 2. *Dub.* 7. *numero* 47.
Pontius *de matrim. lib.* 3. *cap.* 7. § 2. *num.* 4. & Bona-
cina *de legib. diſp.* 1. *q.* 1. *punct.* 6. *num.* 43. Et ratione
cuius poteſt ibi recipere omnia Sacramenta præ-
17 ter Ordinem, cùm ordo excipiatur, *cap. cum nullus,
de tempor. ordin. in* 6 & Doctores, quos ſupra cita-
18 bam; Et ratione cuius ibi debet ſepeliri, niſi alibi
ſepulturam elegerit; Doctores iidem, & alij, quos
citat, & ſequitur Molin. *de iuſt. tract.* 2. *diſp.* 214.
Quapropter quod dixi, videtur etiam ſolum ſuffi-
cere, ad hoc vt aduena, & peregrinus obſtringatur
ſententiis, præceptis, conſuetudinibus, & legibus
municipalibus alicuius loci, quia vti dicebam, in
tali caſu eius loci forum ſortitur, ſeu eius loci iu-
riſdictioni tam ciuili, quam Eccleſiaſticæ ſubiici-
tur; Etſi diſſentiat gloſſa in *cit. cap. quæ contra diſt.* 8.
ver. aut peregrini, Ioſeph. Angles *in* 4 *q.* 4. *de ieiunio
ante dub.* 1. *diffic.* 2. Paſqualigus *de ieiunio decis.* 202.
& 203. *num.* 3. *& ſeqq.* & complures alij Doctores
relati à Sanchez *cit. diſp.* 18. *num.* 8. & à Fagundez
de præcept. Eccleſ. tract. 1. *lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 5 qui pu-
tant ad talem effectum obligationis conſuetudi-
num, & legum municipalium loci requiri animum
perpetuò permanendi in loco; quod dicebam, eſt
multò probabilius, adeo quod nonnulli, inter quos
Nauarr. *tract. de Iubilæo notabil.* 32. *ver. incolæ, numero* 19
41. non improbabiliter putent, non ſolum eos, qui
maiori anni parte (vt ſcholares in Academiis) inco- 20
las, & iuriſdictioni ſubiectos cenſeri, ſed etiam in-
colas cenſeri eos, qui licet aliquanto minus tem-
poris, certo permanendi propoſito, alicuius nego-
tij cauſa in eo loco domicilium, officinam, vel ta-
bernam fixerunt, vel ſaltem conduxerunt, *argum. l.
hæres abſens, § proinde ff. de iudiciis.* 21

Excipiunt tamen, & rectè, Tiraquell. *de vtroque
retractu lib.* 1. *gl.* 1. § 3. *num.* 38. & Suar *de legib. lib.* 3.
cap. 35. *num.* 34. Principem: Is enim non obligatur
ſtatutis municipalibus locorum, vel prouinciarum 22
dum in eis, etiam per longum tempus, moratur,
quia huiuſmodi ſtatuta ab inferiore poteſtate lata
ſunt, vt proinde vim non habeant in ſuperiorem
Principẽ. Quapropter neque legatus in prouincia
obligatur legibus diœceſalibus Epiſcopi, vt cõmu-
niter tradũt Canoniſtæ. Neque obſtat, quod dicta
municipalia ſtatuta à Principe confirmata ſint:
cenſentur enim, quod confirmata, & ſic approbata
à Principe ſint, pro illo determinato loco, atque
adeo pro ſubditis illius determinati loci, non au-
tem pro tota Republica, cuius ipſe caput eſt; niſi
forſan in eodem loco ſuam ſedem habuerit. Vide,
quæ dicentur *infra c.* 15. *dub.* 5. *n.* 6.

Dixi, quod Ordinariorum, ſcilicet Epiſcopi, &
Parochi, iuriſdictioni fideles, non ſolum conſtitu-
endo in diœceſi, vel Parochia domicilium, ſiue ha-
bitationem perpetuam, ſed etiam conſtituendo
quaſi domicilium, ſiue habitationem ad tempus
non admodum breue, negotij alicuius cauſa quoad
omnium Sacramentorum (excepto Ordine, niſi
domiciliũ acquiſiuerint) adminiſtrationem ſubii-
ciantur; Item quod ſubiiciantur quoad ius aſſiſtẽ-
di matrimoniis, diſpenſandi in votis, iuramentis,
& legibus, conferendi ſacram ſepulturam, &c. ita
vt hæc conferre competat Epiſcopis, & Parochis
non ſolum in ordine ad incolas, ſed etiam in ordi-
ne ad quaſi incolas, verbi gratia in ſcholares, agen-
tes in Curia, milites præſidiarios, famulos, & an-
cillas; tametſi alibi (quidquid in contrarium dixe-
rit Nauarr. *cap. placuit, num.* 89. *&* 96. *diſt.* 6. *de pœ-
nit.*) domicilium habeãt; Quapropter poterit ſcho- 23
laris, verbi gratia cuius parentes Neapoli moran-
tur, ipſe verò ſtudiorum cauſa Bononiæ verſatur,
ab alterutro, quem maluerit, Ordinario, tam Nea-
politano, quàm Bononienſi, recipere diſpenſatio-
nes, ſacram ſepulturam, & Sacramenta, non tamen
poterit ſimiliter ab alterutrius diœceſis Epiſcopo,
quem maluerit, recipere ordines, ſed ſolum à Nea-
politano, vel in cuius Eccleſia beneficiũ obtinet.

Et quod dixi de acquirentibus domicilium, vel 24
quaſi domicilium alicuius loci (ſubiici ſcilicet eos
proprio Ordinario eiuſdem loci) idem quoque in-
telligas in caſu, quo alicui Communitati ſacerdos
proprius ab Epiſcopo aſſignatus ſit: nam qui mẽ-
brum eius Communitatis, licet ad breue tempus,
efficitur, etiam iuriſdictioni talis ſacerdotis in ſpi-
ritualibus ſubiicitur. Vnde ſi cohorti militum ex 25
Neapoli

Digitized by Google

Neapoli v.g exeunti,ab Epiſcopo loci aſſignatus
ſit ſacerdos,qui Cōfeſſiones eorum excipiat,& ſi
deinde alibi in eandem cohortem noui milites ad.
dantur,vel in demortuorum locum alij ſubrogen-
tur,omnes hi etiam,ſacerdoti tali ſubiecti erunt,
quia moraliter loquendo,cenſetur vna , & eadem
militum cohors ſub tali duce conſtituta,in quam
ſacerdos ille iuriſdictionem ab Epiſcopo Neapo.
lis accepit.

26 Dixi etiam , quod ad contrahendū alicubi no-
uom domicilinm,requiratur,quod incipias ibi ha-
bitare cum animo permanendi inperpetuum. Si-
cuti ad contrahendum alicubi nouum quaſi do-
micilinm requiritur, quod incipias ibi habitare
cum animo permanendi ad anni tempus non mo-
27 dicom; ita vt vtrumque requiratur , tam ſcilicet
factum,quam animus;ſic colligitur ex cit l. domi-
28 cilium,& docent ex commoni gl. ibi,& Doctores,
quos citat,& ſequitur Silu.ver. *domicilium, nu*.2.
29 &Sanchez *cit.diſp*.23.Animus conſiſtit in propo-
ſito voluntatis permanendi perpetuò, vel ad anni
30 tempus non modicum. Factum conſiſtit in actua-
li habitatione:qua propter non ſufficit ad locum
perueniendi animum habere , niſi etiam peruene-
ris;cum primum autem perueniſti, animo ibi ha-
bitandi,ſtatim iuriſdictioni ſubiectus es. Dico,
31 *animo habitandi*; quia ſi ad locum perueneris ani-
mo permanendi ſolum ad tempus etiam aliquot
annorum,vt ſtudioſi ad Academias;non contrahis
domicilium(quamuis in dubio, an ſtatueris per-
32 petuò permanere , præſumeris ex habitatione de-
cennali ſtatuiſſe,vt proinde in tali caſu domicili-
um habere cenſearis & ſi ad locum perueneris
animo permanendi ſolum ad breue tēpus(quam-
33 uis fortè præter opinionem tuam diutius ibi te
commorari contingat,quia v.g.ſocios nauigatio-
nis expectare cogeris) neque contrahis quaſi do-
micilium,& ſic non habitator,vel incola,ſed pere-
grinus,& hoſpes cenſeris, ſicuti colligitur *ex l*.1.
§.*hec autem*,*ff.de his*,*qui deiecerunt* , *& cap*.15. *qui*
34 *de ſepulturis in* 6.vbi dicitur,quod ſi is , qui habet
domicilium in ciuitate ad villam ruralem ſe tranſ-
ferat recreationis cauſa,vel,vt ruralia exerceat, ibi
que,nō electa ſepultura,moriatur,non in Eccleſia
Villæ,ſed inEccleſia ſuæ Parochiæ ſepeliendus ſit.
Vide Sanchez *lib.4.moral.cap* 37.*& lib*. 3. *de ma-
trim.diſp*.23. & Maſcardum *concl*.1005. Quibus
autem modis domicilium vel quaſi domicilinm
3 contrahitur,iiſdem modis etiam amittitur ; ſcili-
cet non ſolum migrandi propoſito, ſed etiam ac-
cedente reali migratione,ſicuti ſupra dicebam, &
colligitur ex *l. domicilium*

36 E contrà verò ſi in duobus locis viciſſim,ſcili-
cet in diuerſis anni temporibus,habites,cum ani-
mo ſic perpetuò faciendi,in vtroque loco domici-
lium,vel quaſi domiciliom, & ſic duas Parochias,
habebis,*iuxta l.adſumptio §.vlt.ff.ad municipalem
& cap*.2.*de ſepult.in* 6.& docent Abbas *in cap. in,
noſtra de ſepult.num*.10.Palud.*in* 4.*diſt*.17.*q*.3.*ar*.
3.*caſ*.2.Silu.*ver.Domicilium,num*.2.Nauar.*in cap.
placuit,diſt.6.de pœnit.num*.77. Henric. *lib.6.c.7.
num*.2 Sanch.*de matrim.lib*.3.*diſp*.24.*num*.5.Suar.
37 *de.pœnit.diſp*.25.*ſect*.2.& Coninch.*diſp*.8.*dub*.3 *in
fin.concl*.4.*vt* proinde conſuetudinibus,& legibus
municipalibus illius loci,vbi præſens fueris , te-
nearis,& in alterutra,quam malueris,Parochia diſ-
penſationes,Sacramentum pœnitentiæ,& alia Sa-
cramenta recipere poſſis , dummodo in vtroque
loco magnam anni partem habitare conſueueris:
quia ſi recreationis tantum cauſa ad breue tem-
pus in alterutrum locum te conferas , vnum tan-
tum domicilium,atque adeo vnam tantum Paro-
chiā habebis,ibi ſcilicet ,vbi principalius habitas,
argum.cit.cap.is,qui,

Suppono tertio,quod omnis aduena,& peregri- 38
nus teneatur in cōtractibus ſeruare cōditiones, &
ſolemnitates ſtatutas à legibus municipalibus lo-
ci,in quo contrahit, quià ratione contractus
ſortitur forum illius loci; ibique ad ſtandum
contractui conueniri poteſt.*cap. dilecti , cap. fin.
de foro compet. l. quod ſi nolit,§ qui aſſidua , ff. de
edilit.edit.l.omnem obligationem,& l.ſi hæres abſens
§.ſi quis tutelas,ff. de iudic*. & tradunt Doctores,
quos citat,& ſequitur Sanch. *cit diſp*.18. *num*.10.
& 11.Salas *diſp*.14.*ſect*.4.*num*.52. Bonacina *cit.
punct.6,num*.51.Leo *cit.§.1.num*.21.& Mol *de iuſt.
tract.2.diſp* 260.*in princip*.Adeò,quod, ſi non ſer- 39
uet conditiones,& ſolemnitates à lege locali præ-
ſcriptas,contractus,ſit irritus, Felinus *cap.1. de
ſponſalibus num*.23.& Doctores *ſupra cit*. quapro- 40
pter tenetur etiam ſeruare pretium mercibus ibi
ſignatum,item tenetur ſoluere gabellam,& quod-
cumque aliud onus ibidem contractui annexum;
quia eſt pars contractus , vel ſaltem acceſſorium
illius.Quæ omnia vera ſunt , etiamſi per epiſto- 41
lam,vel nuncium contractus celebretur , Felinus,
Pontius,& alij Doctores in locis ſupra citatis.

Excipiunt Sanchez,Salas,Bonacina, *ſupra* , &
Suar. *de legib.cap*.33.*num*.13 contractum dotalē, 42
in quo(in quiunt ipſi)non attendi debent con-
ditiones,& ſolemnitates loci , in quo celebratur,
ſed loci,in quo vir domicilium habet. Mouentur
ex l.exigere,ff.de iudic.ibi *Mulier debet,vbi mari-* 43
*tus domicilium habet,non vbi inſtrumentum dotale
ſcriptum eſt*,&c. At exceptio mihi non probatur;
quia nullo iure videtur exceptus talis contractus,
quin ipſe etiam celebrari non debeat quoad con-
ditiones,lucrum,& alia onera,iuxta leges muni-
cipales loci in quo celebratur; cum ſupra cit. lex
non loquatur de ſolemnitatibus , & conditinni-
bus in hoc contractu requiſitis,ſed de exactione,
& repetitione illius, quod longè diuerſum eſt.
Quapropter dos reperi debet,vbi vir domicilium
habet,& non vbi contractus dotalis celebratus eſt;
quia bona viri obligata ſunt doti ſoluendæ,& cō- 44
tractus iudicari debet ſecondùm leges municipa-
les loci,in quo celebratus eſt.Sic Salas de legibus 45
diſp.16.*ſect*.4.*num*.46 Lopez *in l.Simancas de Ca-
thol.inſtit.tit.9.num*.14.& Pontius *de matrim.lib.
5.c.7.n*.22.

Dixi , quod aduena,& peregrinus ad ſtandum
contractui,vbi contractus celebratus eſt , poſſit
conueniri,quia ſortitur forū illius, iuxta Docto-
res,quos citat,& ſequitur Salas *num*.45. & iuxta,
iura,quæ ſupra citabam. Excipe , niſi ex volunta- 46
te contrahentium,& ex natura contractus execu-
tio in aliū locum deſignata ſit;qnod fit,cùm inco-
la alicuius loci contrahit cum aduena , quem ſcit 48
ſtatim diſceſſurum:tunc enim non poteſt adue-
na conueniri in loco,vbi contractus celebratus
eſt, ſed vbi is domicilium habet ; quia ibi præſu-
mitur,velle ſe ſoluendo obligare,*argum.l.ſi hæres
abſens,§.proinde de iudic.& l.contraxiſſe.ff.de obli-
git.& act.ibi Contraxiſſe vnuſquiſque eo loco intelli-
gitur,in quo,vt ſolueret,ſe obligauit*.Et hac ratione,
etiam contractus dotalis repetendus eſt in loco,
vbi vir domicilium habet ; quia ex natura con-
tractus dotalis,& ex voluntate contrahentiū illo
locus ſolutioni deſignatus eſt.Vide Paulum Strai- 49
banum *reſol*.25 .& quæ dicentur *infra ſect*. 7. &

Marien

Matienzum *lib. 5. recopil. tit. 9. leg. 2. gloſ. 1. num. 71. & ſeqq.*

Suppono quartò, quod etiam omnis aduena, &
50 peregrinus obſtringatur ſententiis, præceptis, &
legibus municipalibus loci, per quem tranſit, ſi il-
læ municipaliter obſtringant etiam in loco, vbi ip-
ſe domicilium habet; quia tunc nulla ratio ipſum
excuſat, cùm talia ieiunia obligent in patria ſua, &
in loco, vbi tunc per modum tranſitus moratur;
tum quia cùm ex hac obligatione non grauetur
magis, quàm ſi ſit in proprio loco, par eſt, quod il-
lis in loco, per quem tranſit, obſtringatur, ſic ex
communiori, & probabiliori ſententia Doctorum
docent Salas *de legib. diſp. 14. ſect. 4. num.* 4. Fagun-
dez *præcept. 4. lib. 1. cap. 7. num.* 7. Sanchez *de matr.
lib. 3. diſp. 18. num. 3. & 24. & lib. 1. moral. cap. 12. nu-
mero* 21. Suar. *to. 1. de relig. lib. 2. cap. 14. num.* 15. Leſſ.
de iuſt. & iur. lib. 4. cap. 2. Dubit. 7. num. 52. & Bona-
51 cina *de legib. diſp. 1. q. 1. punct. 6. num.* 51. Quamuis
contrarium non improbabiliter ſentiant alij, inter
quos Paſqualigus *de ieiunio dec. 106. n. 2. & ſeq.* alter
Sãch. *in ſelect. diſp. 54. n. 31. ad fin.* motus ex eo, quod
aduena, & peregrinus non tenetur dictis ſenten-
tiis, præceptis, & legibus in loco, per quem tran-
ſit; quia non eſt ibi ſubditus, neque in loco pro-
prio, quia eſt inde diſtans, vt cap. ſequenti dicetur,
verbi gratia non tenetur ieiunare in loco, vbi mu-
nicipaliter ſeruatur ieiunium, quando in ſuo loco
municipaliter etiam ſeruatur, quia in tali caſu nõ
tenetur ſeruare legem illam in loco, vbi eſt præ-
ſens, ex vi legis illius loci, per quem tranſit; quia
non eſt ibi ſubditus; neque ex vi legis ſuæ patriæ,
quia eſt inde diſtans, & quia lex ſuæ patriæ non
poteſt obligare extra territorium, ergo, &c. Nec eſt
reputandum, inquit, ipſe, inconueniens, quod in
52 tali caſu peregrinus liber ſit à ieiunio, ſiquidem
vagi, qui certum domicilium non habent, ex pro-
babili ſententia Doctorum nullis particularibus
legibus locorum, per quæ vagantur, vinciuntur.
Sed his non obſtantibus quod dixi, videtur, ſaltem
ex quadam conuenientia, ſi non ex rigore, proba-
bilius.

Excipe, niſi quis legem vtrique loco commu-
53 nem, verbi gratia quadrageſimalis, vel alterius ie-
iunij, aut feſti in vno territorio ſuo expleuerit, &
poſteà ad aliud territorium vbi tale ieiunium, vel
feſtum ob Kalendarij diuerſitatem non eſt pera-
ctum, adueniat; quia tunc non tenetur is iterum
ieiunare, vel feſtum obſeruare; quandoquidem præ-
cepto, quod ſemel tantum in anno obligat, iam ſa-
tisfecit.

Suppono quintò, quod ſi tales ſententiæ, præce-
pta, & leges latæ ſint in bonum illius loci, per quẽ
54 aduena, & peregrinus tranſit (quales eſſe poſſunt,
nè victualia extrahantur, vel introducantur, ne ar-
ma portentur, ne certa peccata ſub grauibus pœ-
nis, etiam ſine iniuria incolarum committantur,
ne merces taxato pretio pluris vendantur, &c.) ob-
ligatus ſit illas ſeruare etiam omnis aduena quam-
uis latæ fuerint in ordine ad aduenas, & peregri-
55 nos ſolum (quales eſſe poſſunt, ne peregrini vltra
tot dies commorentur, ne in tali loco recipiantur,
ne cum armis incedant, ne ſint tot dies, quin ſe
manifeſtent, &c) Ratio; quia alioquin Reſpublica
non eſſet ſibi ſufficiens, vt ſe defendat, & indem-
nem ſeruet. Sic contra Innocentium *in cap. a nobis
1. de ſent. excommun.* tenent Abb. & Hoſtien. *ibi*, Sil-
ueſt. *ver. excommunicatio 2. numero* 5. Salas *de legib.
diſputat. 14. ſectio. 4. numero 49. & 54.* Suar. *etiam de
legib. lib. 3. cap. 33. numero* 7. Sanchez *de matrim. lib.
3. diſput. 18. numero 14. & lib. 1. moral. cap. 12. num.* 36.
Bonacina *de legib. diſp. 1. q. 1. punct. 6. num.* 53. & alij
paſſim.

Suppono ſextò, quod ſi leges loci per quem ad- 56
uena, & peregrinus tranſit, ſint iuris communis, &
ſic vbique obligantes, teneatur etiam illas ſeruare
quicunque aduena, quamuis in loco ſuo illæ ex
contraria conſuetudine non obſeruentur, & vigo-
rem non habeant; quia cùm ſubdatur auctori
talium legum, vtpotè legiſlatori vniuerſali, non
eſt, vnde excuſetur illas non ſeruare, niſi tantum
ea conſuetudine proprij loci contraria, quæ non
excedit territorium, cùm non faciat priuilegium
perſonale, ſed ſolum locale. Accedit, quod, cum di- 57
cta conſuetudo exorbitet à iure communi, non
debet facilè extendi, ſed potius tanquam odioſa 58
reſtringi, ſic ex communi Nauarr. *cap. 23. num.* 120.
Suar. *to. 1. de relig. lib. 2. cap. 14. num.* 27. & 28. Hen-
riq. *lib. 7. cap. 13. num. 8. & lib. 9. de Miſſa, cap. 25. nu.*
2. Medina *1. 2. q. 9. ar. 5 § dubitatur præterea*, Fagũdez
præcept. 4. cap. 7. num. 7. Pontius *de matrimon. lib. 5.
cap. 8. n.* 3 Sayrus *Clauis Reg. lib. 3. cap. 4. n.* 15. Diana
par. 3 tract. 5. reſol. 120. Salas *de legib. diſp. 14. ſect. 4.
ad fin.* Sanch. *lib. 1. mor. cap. 12. num.* 39. mutans ſen-
tentiam, quam docuerat *lib. 3. de matrim. diſp. 18. n.*
7 & alij complures. Quapropter Caſtellanus tran- 59
ſiens per Luſitaniam non poteſt die Sabbati veſci
inteſtinis animalium, ſicuti in Caſtella; quia iure
communi tenetur abſtinere, & ſolum conſuetudi-
ne Caſtellæ excuſatur. Item ob eandem rationem 60
non poteſt Mediolanenſis (cùm in ipſius patria nõ
incipiat quadrageſimale ieiunium à die quarta Ci-
nerum) tranſiens per locum, vbi ieiunium quadra-
geſimale ſeruatur, ieiunium non ſeruare; quamuis
contrarium non omninò improbabiliter ſentiant 61
Palatius *in 4. diſt. 15. diſp. 2.* Petr. Ledeſma *matrim.
q. 45. ar. 5. par. 3. Dub. vlt.* & alij, quos refert, & ſe-
quitur Paſqualigus *de ieiunio deciſ. 207. n. 3. & ſeqq.
& deciſ. 61. n. 2. & 3.* Sanch. *loc. cit. de matrim.* moti ex
eo, quia ciues, ſeu diœceſani dum abſentes ſunt,
ſed mox in patriam redituri, per fictionem iuris
pro præſentibus habentur.

Obiicies, ſi hoc eſſet, ſequeretur, quod tenere-
tur aduena diœceſanus ſeruare ieiunia, & feſta, &
alias ſententias, præcepta, & leges latas ab Epiſco-
po, in cuius diœceſi verſatur, etiamſi in loco diœ-
ceſis, vbi domicilium habet, vigorem illæ non ha-
beant, ergo.

Reſpondetur, diſtinguo ſequelam antecedentis: 62
ſi illæ leges latæ ſint generaliter pro tota diœceſi,
concedo, quod tunc idem dicendum ſit de huiuſ-
modi legibus, ac dictum eſt de legibus iure com-
muni latis, & ſic quod illis obligentur omnes diœ-
ceſani, dum ſunt in diœceſi, quandoquidem ſi ex-
cuſarentur, excuſarentur ſolum conſuetudine lo-
ci, in quo domicilium habent, quæ conſuetudo
non excedit terminos talis loci, & ſic non excuſat
extra illum locum. At ſi latæ nõ ſint pro tota diœ-
ceſi, ſed pro parte diœceſis, tunc ſi aduena nõ ſub-
ditur ſententiis, præceptis, & legibus municipali-
bus loci, per quem tranſit, iuxta ea quæ in ſequen-
ti ſectione dicentur, neque etiam aduena diœceſa-
nus ſubdetur iſtis ſententiis, præceptis, & legibus.
Cæterum, quod dixi de ſententiis, præceptis, & 63
legibus latis à poteſtate Eccleſiaſtica, idem dicas
de ſententiis, præceptis, & legibus latis à poteſta-
te ſeculari, propter eaſdem rationes. His ſuppoſi-
tis, ſit

SECTIO

SECTIO II.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM,

1 *Aduena, & Peregrinus exceptis caſibus recenſitis ſuperiori ſectione (per ſe loquendo, & remoto ſcandalo) nõ tenetur ſentẽtiis, ſtatutis, legibus, preceptis, & conſuetudinibus municipalibus (vt de cenſuris.) loci illius per quem ad breue tempus tranſeunt, ſeu maiori anni parte commorari non intendunt.*

2 *Subditus nemo alteri ſit, vt ab eo poſſit puniri, niſi ratione originis, delicti, domicilij, vel quaſi domicilij*

3 *Domicilium, vel quaſi Domicilium non acquiritur ex eo, quod quis minori anni parte velit alicubi commorari*

4 *Denominatio non fit à minori parte, ſed tantum à maiori*

5 *Celebrare quiſque debet iuxta ritum propria Eccleſia*

6 *Affertur expoſitio verbi (liberas) quo vtitur ſanctus Auguſtinus relatus in c. illa diſt. 12.*

7 *Statuta, & conſuetudines locales ſunt affixa loco, & non obligant niſi exiſtentem in tali loco.*

8 *Qui tranſit, vel per parum temporis diuertit ad aliquem locum, moraliter non dicitur eſſe in illo loco.*

9 *Rebus, qua in fundo ſunt legatis, non accedunt qua caſu illic fuerunt*

10 *Statim obiens reputatur tanquam non natus. qui*

11 *Qui triduo tantum fuit habitu regulari indutus, non dicitur habitum induiſſe*

12 *Non dicitur factum quod non durat*

13 *Sententia lata generaliter in eos, qui furtum fecerunt, comprehendit tantum ſubditos, non Aduenas*

14 *Infideles tranſeuntes per locum fidelium non obligantur legibus illius loci: neque Regulares legibus Territorij, Nouitij profeſſorum. Graci Latinorum.*

15 *Ad obligandum aliquem legibus requiritur Iuriſdictio*

16 *Aduena, & peregrinus non ſubiicitur Iuriſdictioni, nec ſortitur forum loci ob breue tempus hoſpitij*

17 *Epiſcopus loci non poteſt prater confeſſionem, & Euchariſtiam adminiſtrare Peregrinis cetera ſacramenta contra Baſilium Pontium*

18 *Neque poteſt cum illis in votis, Iuramentis, vel aliis obligationibus diſpenſare*

19 *Epiſcopus loci quod poſſit adminiſtrare Aduenis Sacramentum confirmationis, eo quod preſumatur ratihabitio proprij Epiſcopi, eſt probabilis opinio*

20 *Et quod poſſit abſque incurſu in pœnam quando ſuis adminiſtrat confirmationem ſcribit Barboſa*

21 *Opinio Auctoris eſt media inter eam, qua eſt nimis laxa & minis ſtricta contra quamplures Doctores*

22 *Auctores adſtruentes Peregrinos legibus loci per quem tranſeunt obligari ſentiunt non ſufficere ſi ſolum ij tranſitum illuc habeant, ſeu tranſeunter, & per modum hoſpitij ibi ſint, ſed requiri vt permanenter ad vnum ſaltem diem, vel etiam ad plures ibi morentur.*

RESpondetur, Poteſtas Eccleſiaſtica (idemque dicas de poteſtate ſeculari) extra ſupradictos 1
caſus nihil poteſt in aduenas, & peregrinos; adeò
vt hi extra prædictos caſus (per ſe loquendo, & remoto ſcandalo) non ſubdantur neque ſententiis,
neque ſtatutis, ſeu legibus, neque præceptis, neque conſuetudinibus municipalibus (vt de cenſuris; item de ieiunio, vel feſto ibi ſeruando, vel
de Miſſa audienda, &c.) loci illius, per quẽ ad breue tempus tranſeunt, ſeu in quo maiori anni parte commorari non intendunt Et probatur primò; 2
quia nullus ſit alteri ſubditus vt ab eo poſſit puniri, niſi ratione originis, delicti, domicilij, vel 3
quaſi domicilij; ſed domicilium, vel quaſi domicilium non acquiritur ex eo, quod quis minori
anni parte velit alicubi commorari; ergo, &c. Maior patet ex iis, quæ ex communi ſentẽtia Doctorum adduxit Farinacius *lib 1. prax. q. 7. num. 1. & ſeqq.* Minor probatur; quia à minore parte non fit
denominatio, ſed ſolum à maiori. & etiam patet 4
ex iis, quæ dicebantur *ſupra ſect præcedenti.*

Secundò, quia Leo VIII. in Epiſt. aduerſus Mi- 5
chaelem Imperatorem *cap. 28.* ſtatuit, quod vnuſquiſque celebret iuxta ritum propriæ Eccleſiæ;
ergo non tenetur aduena ſe cõformare conſuetudinibus, & legibus loci per quem tranſit.

Tertiò, quia S. Auguſtinus relatus *in cap. illa,* 6
diſt. 12 ſic ait: *Alia, qua per loca terrarum variantur, ſicut eſt, quod alij ieiunant Sabbato, alij non, totum hoc genus rerum liberas habet obſeruationes.*
vbi gl. ver. *liberas*, exponit, quod liberum ſit ſabbato ieiunare, quantum ad extraneos, non quantum ad illos, vbi conſuetudo ſeruatur. Vide etiam
cap. 2. de quaſtion. in 6. ex quibus vtriſque iuribus
habetur, ſtatuta, & conſuetudines locales affixas 7
eſſe loco, & non obligare niſi ſolum exiſtentem
in tali loco.

Quartò; quia qui tranſit, vel per parum tempo- 8
ris diuertit ad aliquem locum, moraliter non dicitur eſſe in illo loco, *l quaſitum, § fin. de legat. 3.*
ibi *Rebus, qua in fundo ſunt legatis, non accedunt, qua caſu illic fuerunt,* & l. ſi ita. ff. eod. tit. ibi: *Nec* 9
quod caſu ibi ſit, magis eſſe, ligatum & cap. nam &
ego, *de verb ſignific.* vbi ſtatim obiens, reputatur 10
tanquam non natus. & *cap. ad veſtram, de regular.*
vbi qui triduo tantum fuit habitu regulari indu- 11
tus, non dicitur habitum induiſſe; quia vt ibi
notat gl. & Felinus *cap. in præſentia de probation.* 12
num. 32. non dicitur factum, quod non durat

Quintò, quia Clemens III. *in cap. à nobis, & l. 1.* 13
de ſent. excommun. dicit, quod ſententia lata generaliter in eos, qui furtum fecerint, comprehendat
tantũ ſubditos, quo vtique dicit ad diſtinctionem
aduenarum.

Sextò, quia infideles tranſeuntes per locum 14
fidelium non obligantur legibus illius loci: neque
Regulares obligãtur legibus territorij: neque Nouitij legibus profeſſorum: neque Græci Sacerdotes legibus Latinorum; ergo neque aduenæ
obligantur legibus loci, per quem tranſeunt.

Septimò, quia ad obligandum aliquem legibus 15
requiritur iuriſdictio; ſed aduenæ, & peregrini ob 16
tempus hoſpitij breue iuriſdictioni non ſubiiciuntur; nec forum acquirunt, vt patet ex *l. heres. ff. de iudiciis*; ergo eius loci legibus municipalibus
non obligantur.

Octauò

17 Octauò,quia(quidquid in contrarium defendat
Baſilius Pontius *lib.5.de de matrimon.cap.* 13. *num.*
4.)Epiſcopus loci non poteſt aduenis, & peregri-
18 nis Matrimonium,Confirmationem, vel alia Sa-
cramenta miniſtrare(præter Confeſſionem,& Cõ-
munionem , & hæc ex tacita proprij Epiſcopi li-
centia.)Item ex probabiliori ſententia Doctorum
(vt dicam infra *ſect.*10.non poteſt cum illis in vo-
tis,iuramentis , vel aliis obligationibus diſpenſa-
re ; ergo nec poterit illos ſuis legibus obligare.
Conſequentia probatur;quia ſi tali manſione, quã
peregrini faciunt in loco , non contrahitur paro-
chia , ſed obligatio Sacramentorum in illo loco
percipiendorum, nec beneficium diſpenſationis à
votis,iuramentis,&c in illo loco obtinendæ;neq;
etiam dicta manſione contrahetur obligatio con-
ſuetudinum & legum municipalium loci, cũ non
videatur eſſe maior ratio in his,quã in illis.Quam-
19 uis ex ratihabitione proprij Epiſcopi probabili-
ter putent Paludanus , Caietanus,Henriquez, O-
chagania *de Sacram. tractat. vnic. de Confirmat.*
*q.*11.*num.*1.Tanoerus *in* 3.*par.S.Th.diſp.*4. *q.*4.*dub.*
3.*num.*56.Præpoſitus *in* 3.*par.etiam S. Thom. q.*72.
20 *ar.*8.*dub.*2.*num.*39.Sà *verb.Confirmatio,num.*2. Lay-
man.*lib.*5.*tract.*3 *cap.*5. *num.* 2. & Barboſa *de iure*
Pontificio lib 1.*cap.*11.*numer.* 47. quod poſſit etiam
abſque vlla pœna,& culpa Epiſcopus loci, dum in
ſua diœceſi ſuos confirmat, in alienos ſubditos eò
concurrentes Sacramentum Confirmationis ad-
miniſtrare;præſertim quia cùm actus confirmandi
non petat neceſſariò ad ſui valorem iuriſdictio-
nem, facilius præſumitur ratihabitio proprii Epi-
ſcopi.

21 Nonò,quia hæc ſententia eſt media inter eam,
quæ, vt peregrini legibus loci municipalibus ob-
ligentur,requirit domicilium(quæ eſt nimis laxa)
& inter eam , quæ ad talem effectum requirit ſo-
lum tranſitum vel vnius diei præſentiam (quæ eſt
nimis ſtricta) nec commodior terminus videtur
poſſe aſſignari,quàm is,qui à Doctoribus aſſigna-
tur ad contrahendam parochiam,ergo,&c.

Atque ita contra Maiorem *in* 4.*diſt.* 15.*quæſt.*5.
Dried.*lib.*1.*de libert. Chriſt. cap.* 17. Nauarrum *cap.*
13.*num.*5.*&* *cap.*23.*num.*120.Abbatem *in cap.conſi-
lium de obſeruat.ieiun.* Couar.*var.reſolut. cap.*20. *nu.*
8.Salas *diſp.*16.*de legib.ſect.*4 *num.*41. Suar. *de feſtis*
*lib.*2.*cap.*14.*&* *de legib.lib.*3.*cap.*33.Filliucium *tract.*
11.*cap.*5.*in fin.&* *tract.*27.*cap.*7.*num.*116.*&* *ſeq.*Ro-
drig.*to* 1.*ſum.c.*122.*concl.*1.Malderum *in p.* 2.*q.*96.
*ar.*5.*circa fin.*Molfeſium *in ſum.to.*1.*tract.*10. *cap.*4.
*n.*17.Ortiz *cap.*19.*concluſ.*2.*n.*12.*in fin* Ioan. de la
Cruz *par.*1.*precept.*3. *ar.*4 *diſp.*9.*concl.*1.Mexiam *in*
*pragmat.taxæ panis concl.*5.*num.*80.Lopez *par.* 2.*cap.*
52.Ledeſm.1.*par.*4.*q.*15.*ar.*2.*dub.*2.Pontium *de ma-
trim.lib.*5.*c.*7 §.1.*n.*6.Fagund.*de precept.Eccleſ.tract.*
2.*lib.*1.*cap.*8.*num.*15.*&* 20.Vaſquez 3. *to. in* 1.*part.*
*diſp.*184.*c.*3.*n.*28.Baſilium Pontium *lib.*5 *c.*7.§.1.*n.*
6.Henriq.*lib.*7.*de indulgent.cap.*13.*numer.*8. Philiar-
chum *to.*1.*de offic.ſacerd.par.*2.*lib.*3.*cap.*23. Leſſium
de iuſt.& *iur.lib.*4.*c.*2.*dub.*7.*n.*50.*&* *dub.*8.*num.*51.&
22 Sà,*ver.Ieiunium n.*1.(quorum tamen aliqui , vt ad-
uena,& peregrinus legibus loci,per quem tranſit,
obligetur,ſentiunt,non ſufficere, ſi ſolum is tran-
ſitum illac habeat,ſeu tranſeunter & per modum
hoſpitii ibi ſit, ſed requiri,vt permanenter ad vnã
ſaltem diem,vel etiam ad aliquot dies ibi moretur)
docent ex probabiliori Doctorum ſententia gloſſa
*in cap.illud,d.*12.*ver.venerdi*,Palud.*in* 4. *diſt.* 15.*quæ-
ſtio.*4.*ar.*3.S.Antonin.*par.*2.*tit.*6.*cap.*2.§.2. Silueſt.
*ver.ieiunium,quæſtio.*2.*dict.*2.Roſella,*eod.ver.num.*16.
Bartol.Medina 1.2.*quæſtio.*96.*art.* 5. Ioannem Me-
dina *Codic.de ieiunio quæſtio.* 10. Angles *de ieiunio q.*
4.*diffic.*2.Azor. *tomo* 1.*lib.*5.*cap.*11. *quæſtio.* 3.*&* *lib.*
7.*cap.*19.*quæſtio* 4 Reginaldus *tomo* 1.*lib.*4.*cap.* 12.
numero 156.Vegh.*to.*1.*cap.*14.*caſ.*11.Granad.*in par.*
2.*contr.*7.*tract.*5.*q.*1.*diſp.*7.*ſect* 4.*numero* 25. Tolet.
*lib.*6.*cap* 5.*numero vlt.*Diana *par.*1.*tract.*9.*reſol.*2.*&*
3.*&* *tract.*10.*reſol* 13.14. *&* 15. Sanchez *de matrim.*
*lib.*3.*diſp.*18.*numero* 5 *&* *lib.*1.*moral.cap.* 12. *numero*
8.Auila *par.*2.*de cenſ.cap.*3.*diſp.*2.*dub.*3.*concl.*5.Sayr.
*in Clau. Reg.lib.*3.*cap.*4 *numero* 15. Hurtad. *de cenſ.*
*in communi diffic.*9.*numero* 39.Coninch 3.*par.to.*1.*q.*
74.*ar.*4.*dub.*1. Villalob.*to.*1 *tract.* 2.*diffic.* 33. *numero*
8.Paſqualigus *de ieiunio decis.*101.*n.*4.*&* 5.*&* *decis.*
202.*numero* 3.*&* *ſeqq.*Bonacina *de legib.diſp.*1. *qu.*1.
*punct.*6.*n.*46.*&* *diſp.vlt.q.*1.*punct.*6.*n.*6.Sanch. *in ſe-
lect.diſp.*54.*n.*31.& alii.

SECTIO III.

Difficultas Prima,eiuſque ſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Sententia S. Ambroſij in cap.illa diſtin.*20. *relata nec non altera S. Auguſtini explicantur, & declarantur quod non loquuntur de præcepto , ſed de conuenientia.*

2 *Aduenæ,& Peregrini non ſunt propriè Pars Communitatis, in qua reperiuntur.*

3 *Sacerdos Græcus per Eccleſiam Latinam tranſiens, poteſt huic ſe conformare , & in azima conſecrare,vel ſi mauit,poteſt propriæ Eccleſiæ morem retinere.*

4 *Aduena,& Peregrinus legibus municipalibus , & conſuetudinibus ſuæ Patriæ propriis, dum abſens eſt,eximitur, & legibus locorum per quæ tranſit, vel in quibus hoſpitatur, non obſtringitur.*

5 *Sacerdos Latinus celebrans in aliqua Eccleſia Græca (puta Romæ,& Neapoli)tenetur ſeruare ritus Romanæ Eccleſiæ,quia priuilegium conſecrandi in fermentato eſt perſonale.*

6 *Sacerdos in itinere poteſt ſe conformare quo ad horas perſoluendas ritui Eccleſiarum per quas tranſit , vel Eccleſiæ propriæ ritum retinere.*

7 *Peregrinus , quando adeſt periculum ſcandali non ſeruando leges loci per quem tranſit , tenetur admonere adſtantes,ſe non teneri.*

8 & 9. *Sententia S. Ambroſij, & S. Auguſtini recenſita,conciliantur cum opinione Auctoris.item oſtẽditur quando capitulum Concil. de obſeru. Ieiuniorum habeat locum in Peregrinis, qui in tali caſu ſunt potius Habitatores.*

10 *Habitator , & non hoſpes cenſetur , qui in aliquo loco ſedem fixit animo ibi perpetuò permanendi.*

11 *Habitantes in aliquo loco ad medietatem anni plus minuſve certo permanendi propoſito de mente Nauarri & aliorum cenſentur Incolæ,& Iuriſdictioni illius loci ſubiecti.*

12 *Is qui alicubi contraxit domicilium, ſi inde habeat animum diſcedendi,nihilominus illius loci legibus manet obſtrictus.*

13 *Auctoritas SS. Ambroſij , & Auguſtini intelligi debet de legibus communibus,non autem de legibus municipalibus,ſeu propriis alicuius loci.*

14 *Ciuis Mediolanenſis Romam profectus , ſi ibi pri-*

ma

Digitized by Google

mis quatuor quadrageſimæ diebus carnibus veſcatur, peccat, licet id ipſi in Patria ſua ſic licitum.

23 *Item dic de Caſtellano diebus ſabbati quoad eſum inteſtinorum & aliarum Pecudum extremitatum.*

1 OBiicies primò, S. Ambroſius relatus *in cap. illa, d. 20* ait: *Cùm Romam venio, ſabbatum ieiuno; cùm Mediolani ſum, non ieiuno: ſic & tu, ad quamcunque Eccleſiam veneris, eius morem ſerua; ſi cuiquam non vis eſſe ſcandalo, nec quemquam tibi.* Similia tradit S. Auguſtinus *Epiſt.* 119. & *lib.* 2. *Confeſſ. cap.* 8. & refertur *in d.* 8. *cap. quæ contra*: item *in lib* 3. *de doctrina Chriſtiana, cap.* 12. & refertur *in cap. quiſquis, d.* 41. *ubi gl. ait in ver.* viuit; *Nota, quod quilibet conformabit ſe ſociis ſuis in cibis, & in moribus.* Et altera Gloſſa *in cit. cap. illa*, inquit: *Hinc verſus ortum habuit.*

Si fueris Romæ, Romano viuito more;
Et ſi ſis alibi, viuito, ſicut ibi.

2 Reſpondetur primò, ſanctos Ambroſium, & Auguſtinum loqui non de præcepto, ſed de conuenientia, & ſic de conſilio, ex eo, quod pars debeat ſe conformare toti; præterquam quod aduenæ, & peregrini non ſunt propriè pars communitatis, in qua reperiuntur, vt ei tanquam toti debeant ſe tanquam partem conformare. Sic Villalobos *in ſum. tom.* 1. *tract.* 2. *diffic.* 24. *num.* 8.

3 Hinc Sacerdos Græcus per Eccleſiam Latinam tranſiens poteſt huic ſe conformare, & in azymo conſecrare, vel, ſi malit, poteſt propriæ Eccleſiæ morem retinere. Similiter Sacerdos Latinus per Eccleſiam Græcã tranſiens, poteſt huic ſe confor-
4 mare, & in fermentato ſacrificare, vel Romanæ Eccleſiæ morẽ ſeruare; quia aduena, & peregrinus, (vt infra dicetur, legibus municipalibus, & conſuetudinibus ſuę patriæ propriis, dum abſens, eſt eximitur; & ex alia parte (vti ſupra dicebatur) legibus alienis, eorum ſcilicet locorum, per quæ tranſit, aut in quibus hoſpitatur, non obſtringitur.

5 Cæterum ſi inter Latinos (vt Romæ, & Neapoli) Græca aliqua Eccleſia exiſtat, tunc Latinus Sacerdos in ea conſecrans tenetur Romanæ Eccleſię ritus obſeruare; quia veluti priuilegium perſonale in tali caſu conceſſum eſt Græcis, vt poſſint ibi in fermentato ſacrificare.

6 Hinc ſecundò ſacerdos in itinere per multas Eccleſias tranſiens, poteſt vel Eccleſiæ, per quam tranſit, & in qua hoſpitatur, vel Eccleſiæ propriæ, in recitandis horis Canonicis ſe conformare: idemque ob eandem rationem dico de ſimilibus aliis caſibus.

Reſpondetur ſecundò, dato, quod SS. Ambroſius, & Auguſtinus loquantur de præcepto; loqui de præcepto non per ſe, ſed per accidens, ob periculum ſcandali, non enim omnes, qui vident hominem ieiunia, vel dies feſtos, &c. non ſeruantem, ſciunt illum peregrinum eſſe, quod tamen pericu-
7 lum ſcandali ſæpe peregrinus vitare poterit, monendo aſtantes, ad eas leges ſe non teneri, vel trãſgrediendo legẽ occultè, ſic Villalob. *in loc. ſupra cit.*

8 Reſpondetur tertiò; dato, quod loquantur de præcepto & per ſe; loqui de peregrinis, qui non mox abituri ſunt, ſed habitandi cauſa adſunt: tales enim peregrinos (qui non ſolum hoſpitandi cauſa præſentes ſunt, ſed animo inhabitandi ad longum tempus, ideoque domiciliũ, vel quaſi domicilium in alieno loco figunt.) omnibus eius loci legibus, ſtatutis & conſuetudinibus municipalibus obligari vltrò concedo, ſicuti dicebam *ſupra ſect.* 1. *ſup-*

poſit. 1. & 2. & ex communi ſententia Doctorum contra gloſſam *in cap. quæ contra, d.* 8 docent Palud. S. Antonin Silu. Roſella, Bartol. Medina *in locis ſupra cit.* Soar, *de feſtis lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 5. & *de legib. lib.* 3. *cap.* 33. *num.* 3. Villalobos *vbi ſuprà*, & Sanchez *de matrim. lib.* 3. *diſp.* 18. *q.* 1. *numer.* 9. in 9
quo ſenſu intelligitur *cap. conſ. de obſeru. ieiuniorum*, & ibi gl. dum dicunt, teneri peregrinos conformati conſuetudini locorum, in quibus ſunt; & poſſe Epiſcopum compellere eos ad huiuſmodi ieiunia, & conſuetudines obſeruandas, ſicuti rectè adnotauit Fagundez *vbi ſuprà num.* 12. Et ex dictis probatur; quia in tali caſu peregrini, vtpotè non propriè peregrini & hoſpites, ſed potiùs loci habitatores, eius loci forum ſortiuntur, & eius loci iuriſdictioni, tam Eccleſiaſticæ, quàm ciuili ſubiiciuntur; vnde & propriis eius loci legibus obſtringuntur.

Vt autem quis non hoſpes, ſed loci habitator 10
cenſeatur, & ſic legibus loci teneatur; Ioſeph Angles *in* 4. *q.* 4. *de ieiunio ante dub.* 1. *diffic.* 2. Paſqualigus *de ieiunio deciſ.* 203. *n.* 3. & *ſeqq.* & alij apud Fagundez *de præcept. Eccleſ. tract.* 1. *lib.* 1 *cap.* 8. *n.* 1 & apud Sanchez *de matrim. to.* 1. *lib.* 3. *diſp.* 18. *n.* 8. arbitrantur, opus eſſe, vt is ſedem figat, animo ibi perpetuò permanendi. Silueſter verò *ver. domicilium, n.* 2. & Sanchez *vbi ſupra num.* 9. & *lib.* 1. *mor. cap.* 12 *n.* 38. Azor. *part.* 1. *lib.* 5 *cap.* 11. *q.* 3. Reginald. *in praxi tom.* 1. *lib.* 13. *cap* 17. *num.* 172. Granad *in part.* 2. *contr.* 7. *tr.* 3. *p.* 1. *diſp.* 6. *ſect.* 4 *num.* 23. & 25. Villalobos *tom.* 1. *tract.* 2. *dub.* 33. *num.* 8. Bonacina *de legibus diſp.* 1. *q.* 1. *punct.* 6. *num.* 49. & *diſp. vl. q.* 1. *punct.* 6. *num.* 6. Leſſius *lib.* 4. *cap.* 2. *dub.* 7. *num.* 49. & alij (quos *ſuprà ſect.* 1. *ſuppoſit.* 2. ſequebar) multò probabilius arbitrantur, ſufficere, vt is pro maiori anni parte, non autẽ pro minori habitare velit.

Quamuis Nauarr. *in tract. de Iubilæo, notab.* 32. 11
ver. incola, num. 43 Hurtad. *de cenſ. in communi diffic.* 3. & alij multi non improbabiliter plus addant, & putent, quod non tantum, qui tempora notabili, v. g. maiori anni parte in oppido moraturi ſunt (vt ſcholares in academiis) ſed etiam qui breuiori tempore, ad medietatem anni v. g. plus minuſvè, certo permanendi propoſito, alicuius negotij cauſa, in eo loco domicilium fixerunt, aut ſaltem conduxerunt, incolæ, & ſic iuriſdictioni loci illius ſubiecti cenſeantur, *arg. l. hæres, §. proinde, ff. de iudiciis.* Vide *cit. ſect.* 1. *ſuppoſit.* 1. & 2.

An autem ſi, qui acceſſit ad locum animo ibi ha- 12
bitandi, & ſic legibus illius loci afficiatur, poſteà mutando animum, decernat ſe breui tempore inde diſceſſurum, eiuſdem loci legibus obſtrictus perſeueret? Affirmabam *ſupra cit. ſect.* 1. *ſuppoſit.* 1. *in fin.* cum Sanchez *lib.* 1. *mor. cit. c.* 12. *n.* 42. & Paſqualigo *de ieiunio deciſ.* 204. *n.* 3. & *ſeqq.* contra alterum Sanchez *in ſelect. diſp.* 54. *n.* 33. Vide ibi.

Reſpondetur quartò, dato, quod ſimiliter SS. 13
Ambroſius, & Auguſtinus loquantur de pręcepto, & per ſe; loqui de legibus communibus, non autẽ de legibus municipalibus, ſeu propriis alicuius loci: quod autẽ aduenæ, & peregrini (licet in loco moraturi non ſint, ſed tantũ tranſeant, vel hoſpitentur) communibus legibus, & conſuetudinibus, quãuis in ipſorũ patria vigorem non habeant, ſubdãtur, vltrò cõcedo, vti dicebã *ſuprà ſect.* 1. *ſuppoſit.* 4. & 6. Vnde, vt ibidẽ notabã, peccat ciuis Mediola- 14
nenſis Romã profectus, ſi ibi primis quatuor quadrageſimæ diebus carnibus veſcatur, quãuis in pa- 15
tria ſua id ipſi licitũ ſit. Itẽ peccat Caſtellan. ſi dũ per alienas regiones peregrinatur, diebus ſabbati

extremitates, vel inteſtina pecodum comedat, quamuis Caſtellæ id ipſi permittatur.

SECTIO. IV.

Difficultas ſecunda, eiuſque ſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Aduena, & Peregrini legibus leci per quem tranſeunt obſtringi, & tranſgredientes puniri non eſt de iure Gentium.*

2 *Conſuetudo in contrarium non obſtat, nam vel procedit ex iuſtitia, vel à cauſa remouendi ſcandalum à Puſillis.*

3 *Conſuetudo Populi non poteſt inducere obligationem legis Eccleſiaſtica, quia non poteſt Populus ferre legem Eccleſiaſticam, cum eiuſdem poteſtatis ſit, conſuetudine, & lege obligari.*

4 *Epiſcopus poteſt approbare conſuetudinem Eccleſiaſticam ſui Populi, & ſic cogere ad eiuſdem obſeruantiam.*

5 *Conſuetudo Populi Eccleſiaſtica obligationem non inducit quando oritur ab aliquibus, qui ignorantia premuntur.*

6 *Epiſcopi ſolent quandoque punire Peregrinos feſta, vel Ieiunia ſua Diœceſis propria non ſeruantes ratione ſcandali, vel quia ſequuntur contrariam ſententiam.*

OBiicies ſecundò, iure gentium, ac Chriſtiani populi, maximè Prælatorum conſenſu, ad rectam gubernationem, tranquillitatem, & pacem cuiuſcunque territorij tuendam introductum, vſuque firmatum eſſe videtur, vt magiſtratus ſuis legibus etiam aduenas, & peregrinos conſtringere, & earum tranſgreſſores punire poſſint; ergo &c.

Reſpondetur, nego antecedens; quia non iure gentium, & populorum conſenſu introductum, vſuque firmatum cenſeri debet, quod non admit-
1 titur, ſed negatur à tot, tantiſque Doctoribus, quorum proinde ſententiam quilibet in conſcientia tutus ſequi poteſt.

2 Neque obſtat, ſi dicas, de facto conſuetudinem eſſe in contrarium. Reſpondetur enim, quod qui id faciunt, faciunt ex conſilio; vel ſi faciunt potiùs ex præcepto, faciant, quia ſunt indocti, ex ignorantia; vel ſi docti, quia ſequuntur opinionem probabilem contrariam; vel ne generent puſillis ſcandalum. Quapropter eſto, de facto conſuetudo ſit in contrarium, illa tamen non obligat;
3 non ex eo, quia, vt putant aliqui, conſuetudo populi non poſſit inducere obligationem legis Eccleſiaſticæ; quia non poteſt populus ferre legem Eccleſiaſticam, cùm eiuſdem poteſtatis ſit conſuetudine, & lege obligare: Non (inquam) ex hoc; quia fieri poteſt, quod conſuetudo populi vim legis habeat, ſi non directè ex voluntate populi, ex tacito, vel expreſſo conſenſu Ordinarij loci, qui hoc ipſo, quo ſcit illam obſeruari, tanquam obligatoriam, & non contradicit, cenſetur eam ap-
4 probare, eique vim legis dare, & ſic populum cogere, vt eam ſeruet. At non obligat ex eo, quia dicta conſuetudo non eſt ex opinione obligationis, niſi aliquorum, & vt plurimum eorum, qui ignorantia premuntur, quod non ſufficit, vt conſuetudo populi obligationem inducat.

4 Neque obſtat ſecondò, ſi dicas, quoſdam Epiſcopos, & Prælatos conſueuiſſe punire peregrinum feſta vel ieiunia ſuæ diœceſis propria non obſeruantem. Reſpondetur enim, quod id faciant, vel quia ſententiam oppoſitam tanquam probabilem ſequuntur, imò quæ à Suarez, & aliis tanquam certa reputatur; vel quia reuerà interdum ratione ſcandali in ea re peregrini delinquunt: ideoque ratione talis delicti ibi commiſſi; ſicut & quotieſcunque contra ius naturale delinquunt, illius loci iuriſdictioni ſubiiciuntur, & forum ſortiuntur, iuxta *cap. 1. de raptor. iunct. gl.*

SECTIO V.

Difficultas Tertia, eiuſque ſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Leges locales afficiunt immediate locum & mediate Perſonas ibi exiſtentes ſi Iuriſdictioni eius loci ſint ſubiecta, quales non ſunt Aduena & Peregrini.*

2. & 3 *Subditi effecti alicui loco poſt ſtatutum conditum, cui eſt annexa cenſura, obligantur ex diſpoſitione ſtatutaria quod etiam dic de Edicto, ſeu præcepto generali contra Sayrum, & Auilam.*

OBiicies tertiò, leges cuiuſcunque territorij ſunt locales, & ſic afficiunt immediatè locum, & mediatè perſonas ibi exiſtentes, ergo & mediatè afficiunt peregrinos, dum ibi manent. 1

Reſpondetur, concedo primam, & ſecundam partem antecedentis; at diſtinguo tertiam: afficiunt mediatè perſonas ibi exiſtentes; ſi iuriſdictioni eius loci ſint ſubiectæ, concedo; ſi ſint aduenæ, & peregrini, nego; vnde & nego conſequentiam. Vbi tamen aduerte cum communi ſententia Doctorum, quod ſtatuto antea facto, & cen- 2
ſura illi annexa, comprehendantur, qui poſt factum ſtatutum ſubditi efficiuntur; quia obligatio, ſtatuti durat eo tẽpore, quo iam ſunt ſubditi. Quinimò addo (vt contra Sayrum, & Auilam aduer- 3
tunt Suar. *diſp. 5. ſect. 5. &.* Coninch. *num. 59.*) quod etiam edicto, ſeu præcepto generali, & cenſura illi annexa, comprehendantur, qui poſt publicatum edictum ſubditi efficiuntur; quia etiam poſt publicationem edicti ſeu præcepti generalis durat illius obligatio, & pœnæ impoſitio.

SECTIO VI.

Difficultas Quarta, eiuſque ſolutio?

SVMMARIVM.

1 *Qui ſentit commodum, ſentire debet & incommodum, limita vt procedat in beneficiis Eccleſiaſticis, & in Hæredibus inſtitutis.*

2 *Regula non procedit, cùm onus, & commodum non connexa, ſed diſparata ſunt.*

3 *Si quis ex loco, vbi nouum Kalendarium non eſt receptum, & vetus ſeruatur proficiſcatur Romã circa quinquageſimam, iam in ſuis Regionibus maiori parte quadrageſima peracta, poteſt ſe Incolis accõmodare, & in Paſchate carnes comedere.*

4 *Romanus ſi expleta quadrageſima, eo tendat, vbi quadrageſima nondum eſt expleta, non tenetur, remoto ſcandalo, ſe Incolis conformare. Item*

die

dic de aliis, quæ ſub præcepto Eccleſiaſtico veniunt,& variantur iuxta diuerſitatem Kalendariorum.

5 *Nouitius gaudet Religionis priuilegiis, & tamen non eſt obſtrictus eius oneribus, & præceptis.*

1 OBiicies quartò, qui ſentit commodum ſentire debet & incommodum, iuxta *reg.55.in 6.* ſed peregrinus, dum abſens eſt (quamuis per tempus modicum) legibus, & conſuetudinibus ſuæ patriæ eximitur, ergo legibus, & conſuetudinibus alieni loci, in quo verſatur, aſtringi debebit.

2 Reſpondetur (quidquid ſit de minori, de qua diffusè dicetur infra cap. ſequenti) regulam illam locum habere, cùm incommodum ſeu onus ex inſtitutione propria annexum eſt commodo, ſicuti contingit in Eccleſiaſticis beneficiis, in hæredis inſtitutione, &c. non item cùm onus & commodum non connexa, ſed diſparata ſunt, ſicuti
3 contingit in caſu noſtro. Nam exempli gratia ſi quis (quod aduerſarij etiam concedunt) ex eo loco, in quo vetus Kalendarium ſeruatur, quia nouum non eſt receptum, circa Quinquageſimam
4 venit Romam, vbi Quadrageſima, ex maiori parte peracta eſt, poteſt is ſe incolis accommodare, & in Paſchate carnes comedere: contra verò, ſi Romanus, expleta ferè Quadrageſima, eò tendit, vbi Quadrageſima paulò ante cœpta eſt, non tenetur (remoto ſcandalo) ſe incolis conformare, ſed poteſt in Paſchate ſecundùm nouum Kalendarium carnibus veſci. Et Leſſius *cit. Dubit. 7. num. 52. in fine*, aliique ex aduerſariis tradunt, quod ſi qui expleuit ieiunium quadrageſimæ, feſtum, Confeſſionem, vel communionem, &c. venerit ad locum, vbi nondum illud ob nouum dictum Kalendariũ ibi non receptum peractum eſt, non teneatur ibidem, remoto tamen ſcandalo, illud obſeruare, v.g. rurſus ieiunare, & à carnibus abſtinere, Miſſam audire, Confiteri, vel communicare, &c. quia (inquiũt ipſi, & rectè) præceptum illud iam impleuit in ſua Eccleſia, & ſic non tenetur, remoto ſcandalo, rurſus illud ſeruare; idque etiam, ſi conſtituat ibi domicilium; quia licet per domicilium contrahat omnes obligationes ciuium illius loci id ſolum intelligatur de obligationibus particularium ſtatutorũ, & conſuetudinum loci, non autem legum, & præceptorum communium toti populo Chriſtiano, quibus iam ſatisfecit. Ex quibus omnibus ſequitur, quod non ſemper locum habeat opinio aduerſariorum, & regula illa, *Qui ſentit commodum, ſentire*
5 *debet & incommodum.* Accedit, quod ſecundùm probabiliorem opinionem Doctorum Nouitius gaudet Religionis priuilegiis, & tamen non eſt obſtrictus eius oneribus & præceptis.

SECTIO VII.

Difficultas Quinta, eiuſque ſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Aduenæ & Peregrini tenentur ad obſeruantiam Legum municipalium, quando illarum tranſgreſſio cederet in damnum loci, per quem tranſeunt.*

2 *Aduenæ, & Peregrini in contractibus tenentur ſeruare leges, & conſuetudines loci Contractus.*

3 *Contractus abſolutè initus, interpretandus eſt ſecundum conſuetudines, & ſtatuta loci, in quo factus eſt.*

4 *Teſtamentum conditum à Peregrino in loco, vbi minor ſolemnitas Iuris requiritur, validum eſt quoad omnia bona, quamuis illa ſita ſint in locis, vbi maior ſolemnitas exigitur.*

5 *Teſtamentum celebrari debet ſecundum ſolemnitates loci, in quo fit, ſi ſtatutum vniuerſaliter, & abſque vlla reſtrictione, talem teſtandi formam requirat.*

6 *Contractus dotis ſtipulari debet ſecundum leges loci vbi Vir Domicilium habet.*

7 *Ordinarius ratione delicti, vel contractus extra loca exempta facti, vel ratione rei extra loca exempta ſita contra exemptos procedere poteſt.*

8 *Limitatur non procedere contra Regulares ſtantibus priuilegiis ſpecialibus.*

9 *Auctor arguit à contrario ſenſu & confirmat ſuam ſententiam cap. vltimum de foro competenti, exponit, & oſtendit ſuæ ſententia potius prodeſſe, quam obeſſe.*

OBiicies quintò, certum eſt, peregrinos, & aduenas obligari quibuſdam legibus, & conſuetudinibus municipalibus locorũ, per quæ tranſeunt, cuiuſmodi leges ſunt, v.g. ne quis noctu arma ferat; ne triticum, vel quid ſimile efferat; ne viator amplius triduum ibi moretur, &c. quia harum legum tranſgreſſio cederet in damnum loci, ſicuti 1
ſupra ſect.1. dicebam. Item certum eſt, eoſdem in contractibus leges, conſuetudines loci ſeruare debere, ſicuti conſtat *ex l.6. ff. de euictionibus, & cap. vlt. de foro compet.* vbi dicitur, quemuis forum ſortiri ratione contractus; & docent communiter Doctores apud Sanchez *cit. diſp.18. num.10.* & nos 2
dicebamus *ſuprà cit. ſect.1.* Vnde contractus abſolutè initus, interpretandus eſt ſecundùm cõſuetudines, & ſtatuta loci, in quo factus eſt; qua de re Silu. 3
ver. contractus, q.8. & Molina *to.2. tract.2. diſp.260.* Item ſecundò, teſtamentum conditum à peregrino in loco, vbi minor iuris ſolemnitas requiritur, 4
validũ eſt, quoad omnia bona, quamuis illa ſita ſint in locis, in quibus maior teſtamenti ſolemnitas exigitur; qua de re Bart. *in l.1. Cod. de ſumma Trinit.* Andreas Gaill. *lib.2. obſeruat.* 123. Nicol. Euer. 5
lib.2. conſ.18. num.76. & alij communiter. Item tertiò, teſtamentum celebrari debet ſecundùm ſolemnitates loci, in quo celebratur, ſi ſtatutum abſolutè, & vniuerſim (& non ſolum à ſubditis, ſeu incolis) talem teſtandi formam requirat; ſicuti cum Gomezio docet Vaſq. *in moral. de teſtam. §. 1. dub.*
1. contra Andr. Fachinæum *lib. 5. controuerſ. iuris* 6
cap.90. & 91. Excipe dotis contractum, qui fieri debet ſecundùm leges loci, vbi vir domicilium habet, ſicuti *ſuprà cit. ſect. 1.* dicebam, & conſtat *ex l. exigere, ff. de iudiciis.* Vnde etiam apparet ratio Conſtitutionis Innocentij IV. *in cap. volentes, de priuilegiis in 6.* confirmatæ *in Trident. ſeſſ.7. c. 7. de reformat.* quod Ordinarius ratione delicti, vel cõtractus 7
extra loca exempta facti, vel ratione rei extra loca exempta ſitæ, poſſit contra exemptos procedere; quamuis, vt rectè notat Nauar. *comment. 2. de Regul.*
n. 61. rarò hodie huic Conſtitutioni in ordine ad 8
Religioſos exemptos locus ſit, propter ſpecialia eorum priuilegia.

Reſpondetur, concedo totum: admitto enim, 9
quod à doctrina ſupra tradita excipiendæ ſint leges, quæ ob bonum, & vtilitatem Reipublicæ, vel ob pacificam communicationem cum ciuibus, ſeu incolis ſpecialiter feruntur: has enim, & peregrini ſeruare tenentur, ſicuti ex communi doctrina

iuriſtatum tradit Sanchez *in cit. diſp.* 18. *num.* 14 & nos dicebamus *ſupra cit. ſect.* 1. Quò etiam pertinent leges contractuum, de quibus etiam obiectio facta eſt: allegatum tamen cap vlt. facit pro nobis; quandoquidem in eo dicitur, quem vis ſortiri forum ratione domicilij, vel ratione contractus; ergo à contrario ſenſu inferri debebit, quod ſi peregrinus neque domicilium fixit, neque in loco deliquit, neque ibi contraxit, forum non ſortiatur, atque adeò legibus, & iuriſdictioni loci, per quem tranſit, ſubiectus non ſit.

SECTIO VIII.

Difficultas ſexta, eiuſque ſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Vagus eſt ille, qui nullibi habet Domicilium, vel qui alicubi habuit Domicilium, & ab illo exiit animo non redeundi, ſed alibi manendi, quoadusque Domicilium alicubi fixerit.*

2 *Vagi obligantur legibus municipalibus locorum per quæ tranſeunt, vel in quibus hoſpitantur.*

3 *Constituitur diſcrimen inter Vagos, & Aduenas, ſeu Peregrinos; nam de mente etiam aſſerentium Peregrinos non teneri legibus municipalibus, & Epiſcopis alibus loci, per quem tranſeunt Vagi eiſdem tenentur.*

4 *Vagi, cum nullibi Domicilium habeant peculiare, vbicumque reperiuntur, Domicilium acquirunt quoad præſentaneam habitationem.*

5 *Vagi, cum nullibi domicilium habeant, ſunt totius Orbis Incolæ, & ſic tenentur ad Ieiunia, feſta, &c. locorum in quibus reperiuntur.*

6 *Vagi à loci magiſtratu capi, & puniri poſſunt ob delicta etiam alibi commiſſa.*

7 *Vagi ligari poſſunt ab Epiſcopo loci, in quo actu habitant, & non ab alio Epiſcopo, quia ſunt ſubditi illius loci ſolum, & non alteri.*

8 *Vagis de mente Hurtadi prædicta non conueniunt de iure ſcripto; ſed iure per vſum, & praxim introducto.*

9 *Vagi & Peregrini non differunt quoad obligationem ſeruandarum legum municipalium.*

10 *Vagi non tenentur ſeruare leges municipales locorum per quæ vagantur.*

11 *Doctores generaliter loquuntur, nec diſtinguunt inter Vagum, & Peregrinum.*

12 *Vagi, quod vbicumque reperiantur poſſint recipere Sacramenta eſt ex priuilegio, non ex obligatione.*

13 *Vagi in omnibus locis vbi reperiuntur ſortiuntur forum ea conſuetudine, non autem ſimpliciter.*

14 *Vagi remitti debent ad Iudicem loci, in quo commiſerunt delictum, ſi ſint ſub vno & eodem Principe, & ab illo Iudice petantur.*

15 *Iudex capiens Vagos habet Iuriſdictionem in illos ratione præſentaneæ habitationis.*

16 *Princeps quando habet iuriſdictionem in loco commiſſi delicti cenſetur nolle alibi Delinquentem puniri.*

17 *Vagus ratione delicti fit ſubiectus Iudici loci.*

18 *Vagi extra locum commiſſi delicti non ſunt puniendi niſi in defectum Iudicis illius loci, in quo delictum fuit commiſſum.*

19 *Punitio eſt ad exemplum, & ad reparationem ſcandali dati,*

OBiicies ſextò, ſaltem vagi, id eſt, qui nullibi habent domicilium (quapropter eum, qui 1
alicubi habuit domicilium, & ab illo exiit animo non redeundi, ſed alibi manendi, vagum eſſe, quoad vſque domicilium alicubi fixerit, docent communiter Doctores, quos citat, & ſequitur Sanchez *de matrim. lib.* 3. *cap.* 23 *num.* 1. *& ſeqq. & lib.* 1. *moral. cap.* 12. *num.* 23 *in fin.* & Farinac.
lib. 1. *prax. quæſt.* 7. *num.* 15. obligabuntur legibus, 2
& conſuetudinibus locorum, per quæ tranſeunt,
vel in quibus hoſpitantur; ſicuti docent etiam 3
illi, qui ſentiunt, aduenas, & peregrinos exemptos eſſe à legibus loci municipalibus; ſic Sot. *in* 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 4. *art* 2. Lorca *in* 1. 2. *tom.* 2. *tract. de legib. diſp.* 25. *memb.* 4. Azor. *part.* 1. *lib.* 5. *cap.* 11. *quæſt.* 13. Salas *de legibus diſp.* 14. *sect.* 4. *num.* 55. Suar. *de relig. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 19. & 20. Sanch. *de matrim. lib.* 3. *diſp.* 18. *num.* 15. *& lib.* 1. *moral. cap.* 12. *num.* 23. Baſilius Pontius *de matrim. lib* 5. *cap.* 7. Bonacina *de legib. diſp.* 1. *quæſt.* 1. *punct.* 6. *numer.* 54. Filliuc. *tom.* 2. *tract.* 27. *cap.* 7. *numer.* 105. Reginald. *in prax. tom.* 1. *lib.* 13. *cap.* 17. *numer.* 171. Fagundez *de præcept. Eccleſ. tract.* 1. *lib.* 1. *cap.* 8. *numer.* 4.
Villabob. *tom.* 2. *tract.* 1. *dub.* 13. *numer.* 1. ex eo, 4
quia cùm vagi nullum peculiare domicilium habeant, illud quoad omnia acquirunt, vbicunque quoad præſentaneam habitationem reperiuntur: nam cum nullibi domicilium habeant, ſunt 5
totius orbis incolæ, & ſic tenentur ad ieiunia, feſta, aliaque leges, & conſuetudines locorum, in quibus reperiuntur, alioquin immunes eſſent ab omnibus legibus, & ſtatutis, quod dici abſurdum videtur, cùm à recta illorum gubernatione diſſideat; tum quia vagi à loci Magiſtratu capi, & 6
puniri poſſunt ob delicta, etiam alibi commiſſa; ſicuti probat textus cum gloſſ. *in l.* 1. *Cod. vbi de criminibus, agi oportet*, quam gloſſam eſſe communiter receptam, teſtatur Farinacius *lib.* 1. *prax. q.* 7. *num.* 13. & docent Clarus *lib.* 5. *ſent. in pract. crim. q.* 39. *num.* 7. & Sanch *lib.* 3. *de matr. diſp.* 25. *n.* 5. ergo ſignum eſt, quod ij in quouis loco præſentiæ ſuæ, forum ſortiantur, atque adeò iuriſdictioni ac legibus, tam ſecularibus, quàm Eccleſiaſticis ſubiiciantur: quod docet etiam nouiſſimè Hurtad.
de cenſur. in communi diffic. 9. vbi ait, quod vagi liga- 7
ri poſſint ab Epiſcopo loci, in quo actu habitant, & non ab alio Epiſcopo; quia ſunt ſubditi Epiſcopo illius loci ſolum, & non alteri Epiſcopo; quan-
doquidem actualis habitatio eſt in his loco domi- 8
cilij; cùm non habeat alium modũ domicilij, quod tamen eis (inquit ipſe, & rectè) non iure ſcripto, ſed iure per vſum, & praxim introducto, conuenit.

Reſpondetur, nego antecedens: nam eadem ra-
tio, quæ eſt de peregrinis, de vagis eſſe videtur, 9
quod ſcilicet & ipſi non obligentur legibus pro- 10
priis locorum, per quæ tranſeunt, vel in quibus hoſpitantur, cùm, ſicut & peregrini, non ſint in-
colæ, ſeu inhabitantes locum; quapropter Do- 11
ctores generaliter loquuntur, nec diſtinguunt in hac re inter peregrinos, & vagos, ſed docent indifferenter, omnes extraneos, ſeu alienigenas, qui veniunt animo non permanendi, non teneri legibus loci. Sic præter alios docent Palud. S. Antonin. Silo. & Medina, quos citat. Leſſius *lib.* 4. *de iuſt. & iur. cap.* 2. *dub.* 7. *num.* 49. Sayr. *in Clau. Reg. lib.* 3.

cap.

Digitized by Google

*cap.4.num.*8.Paſqualigus *de ieiunio deciſ.* 200. *n.* 4. & Sanchez *in ſelect.diſp.*54.*n.*34.

12 Neque obſtat, quod poſſint percipere ſacramenta vbicunque reperiantur: nam hoc eſt priuilegium, non autem obligatio; ſiquidem ad nullam parochiam in particulari aſtringuntur, niſi per maiorem, vel ſaltem per dimidiam circiter anni partẽ (vt ſupra dicebatur) in aliquo loco decreuerint permanere. Neque abſurdũ videri debet quod nullis particularibus ſtatutis locorum teneantur, cum nullibi ipſi ſiſtant, ſeu domicilium habeant. Adde, quod *ex cap. vlt. de foro compet.* generalis doctrina eſt, neminem ſortiri forum, niſi vel ratione domicilij vel ratione delicti, vel ratione contractus (adde tu cum *gl. in cit. l. heres*) vel ratione rei, ſeu poſſeſſionis ſitæ in territorio, vel denique interdum ratione originis, ſeu patriæ: at vagi nul-
13 lo horum modorum (vt ſuppono) ſubiecti ſunt, ergo forum loci, vbi ſunt, non ſortiuntur, quamuis per conſuetudinem introductum ſit, vt vbicumque reperiuntur (cùm proprium Iudicem non habeant, & eorum delicta manere non debeant impunita) poſſint puniri, etiam ob delicta alibi commiſſa; ex quo tamen non ſequitur, quod ſimpliciter, & in omnibus forum, ſeu iuriſdictionem loci, in quo degunt, ſortientur.

14 Cæterum an vagus remitti debeat ad Iudicem loci, in quo commiſit delictum, ſi ab illo Iudice petatur.

Reſpondent Doctores, quos citat, & ſequitur Farinac. *lib.* 1. *prax. q.* 7. negatiuè; ſi iuriſdictiones
15 ſint ſub diuerſis Principibus; ſecùs ſi ſint ſub vno Principe: nam quando ſunt ſub diuerſis Principibus, verè Iudex capiens vagum (inquiunt ipſi) habet iuriſdictionem in illum ratione præſentaneæ
16. habitationis, ſicut ſi domicilium haberet ibi. At quando iuriſdictio eſt ſub eodem Principe, cenſetur Princeps nolle delinquentem alibi puniri, niſi in loco, vbi deliquit.

His tamen non obſtantibus probabilius mihi videtur, debere illum remitti ad locum delicti, vt
17 ibi puniatur, ſi ab illo Iudice petatur remitti; quia ratione delicti illi Iudici ſubiectus eſt; neque vi-
18 detur ſubiectus Iudici loci, per quem tranſit, in punitione delicti, quod alibi commiſit; niſi ad
19 ſummum in defectum Iudicis loci, vbi deliquit; quia punitio eſt ad exemplum, & ad reparationem ſcandali dati; quod cùm ſolum datum ſit, vbi delictum commiſſum eſt, ibi ſolum puniendum videtur; quæ ratio probat indifferenter, ſiue delictũ committens, domicilium ibi habuerit, ſiue non. Atque ita docent. Abb. *in cap. vlt. de foro compet. n.* 21. Couar. *pract. qq. cap.* 11. *num.* 7. Clar. *lib.* 5. *recept. ſenteat. in pract. crim. q.* 39. *num.* 7. Decian. *in tract. crim. tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 13. *num.* 17. *& ſeqq.* & Azor. *tom.* 1. *lib.* 5. *c.* 11. *q.* 3. *in fin.* Vide, quæ dicentur infra *cap. ſeq. dubit.* 4.

SECTIO IX.

An Peregrini, qui non habent animum commorandi pro maiori parte anni, poſſint in Paſchate Euchariſtiam ſumere à Regularibus?

SVMMARIVM.

1 *Peregrini non habentes animum commorandi in aliquo loco pro maiori anni parte poſſunt pro*

adimplendo præcepto de ſumenda Euchariſtia in Paſchate, communicari à Regularibus.

EX dictis ſequitur primò, quod Peregrini, qui non habent animum commorandi in aliquo loco pro maiori anni parte, poſſint ibi pro ſatisfactione præcepto ſumendi Euchariſtiam ſemel in anno in Paſchate, ſumere Euchariſtiam à Regularibus ratione priuilegiorum Religionis; quia in tali caſu nulla fit iniuria Parochis, cùm huiuſmodi peregrini non ſint ſui Parochiani, & propria Parochia in illo loco careant. Sic Sanchez *de matrim. lib.* 3. *diſp.* 23. *n.* 17. & Fagund. *de præcept. Eccleſ. præcept.* 1. *lib.* 1. *c.* 8. *num.* 5. 1

SECTIO X.

An Peregrini ſubdantur ſententiis, præceptis, & legibus municipalibus loci, vbi tranſeunter ſunt?

SVMMARIVM.

1 *Peregrini non ſubduntur ſententiis, præceptis, & Legibus municipalibus loci, vt de Ieiunio ſeruando, de Miſſa audienda &c. ſi ibi nullo pacto ſiſtant, ſed ſolum ibi ſint tranſeunter.*

2 *Idem dic, ſi eos ibi morentur per aliquot dies.*

SEquitur ſecundò, quod peregrini non ſubdantur ſententiis, præceptis, & legibus municipalibus, loci vt de ieiunio ſeruando, de Miſſa audienda, &c. ſi ibi nullo pacto ſiſtant, ſed ſolum ſint tranſeunter, ſeu per modum tranſitus: ſic ex aduerſariis ipſis Nauarr. *c.* 13. *n.* 5. Lopez 1. *par. Inſtruct. c.* 52. *§. nec peccant.* Leſſius *lib.* 4. *dub.* 7. *num.* 47. *& dub.* 8. *num.* 56. Sà, *ver. Miſſæ auditio num.* 6. Suar. *tom.* 1. *de relig. lib.* 2. *de feſtis, cap.* 14. *& lib.* 3. *de legib. cap.* 33. Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 27. *cap.* 7. *n.* 116. *& ſeq.* & Fagund. *de præcept. Eccleſ. præcept.* 1. *lib.* 1. *c.* 8. *num.* 15. *&* 20. *contra Maiorem in* 4. *diſt.* 15. *q.* 5. Driedonem *lib.* 1. *de libert. Chriſt. cap.* 17. *§. vna eſt.* Ledeſmam 1. *part.* 4. *q.* 15. *ar.* 2. *dub.* 2. Couarruuiam *lib.* 4. *var. cap.* 20. *num.* 8. *ad fin.* Salas *de legib. diſp.* 14. *ſect.* 4. *num.* 50. & Pontium *lib.* 5. *c.* 7. *§.* 1. *num.* 14. Quinimò ſequitur, quod neque ſubduntur, ſi ibi ſint per aliquos dies Sic Doctores citati in principio ſectionis contra Leſſium, Suar. Filliuc. & Fagundez *vbi ſuprà.* 1 2

SECTIO XI.

An Peregrini neque ſubdantur ſententiis, præceptis, & legibus municipalibus loci, quoad vim coactiuam, & quoad cenſuras?

SVMMARIVM.

1 *Peregrini multo minus ſubduntur ſententiis, præceptis, & legibus municipalibus loci, in quo nec Domicilium, nec quaſi Domicilium habent quoad vim coactiuam, coerciuam, ſeu punitiuam; ſecus eſt quando delictum ibi commiſerunt.*

2 *Epiſcopus ratione delicti poteſt excommunicare ſubditum alienum, dum manet in ipſius Diœceſi, vel etiã ſi diſceſſerit priuſquã excõmunicatio feratur.*

3 *Epiſcopus tenetur conſentire in punitione Delin-*

quentis ad requiſitionem alterius Epiſcopi, in cuius Territorio Delinquens commiſit delictum.

4 *Epiſcopus, vel alius Prelatus Pontifice Inferior lata generali cenſura, ſiue per ſtatutum, ſiue per particularem ſententiam non ligat Aduenas, & Peregrinos, ſi ibi reperiantur non conſtituto Domicilio, nec quaſi Domicilio.*

5 *Cap. 1. a nobis de ſenten. excommunicationis declaratur.*

6 *Clauſula in cenſuris latis ab Epiſcopo licet generalis non comprehendit niſi ſubditos ſuæ Iuriſdictioni.*

7 *Diſtinctio Abbatis in cap. cit. à nobis de ſententia excommunicationis inter ſententiam generalem, & ſtatutum, nempe Peregrinos ligari ſolum ſtatuto, refellitur.*

8 *Excommunicatio quomodocumque in loco Diœceſis lata contra eos qui ſciunt, & non reuelant aliquod furtum, vel delictum, non ligat tranſeuntes, vel Peregrinos.*

9 *Gloſſa in cit. cap. à nobis, Vgolinus & alij relati per Barboſam confutantur. quia aſſumunt vt notum, quod indiget probatione.*

10 *Is qui non eſt ſubditus non poteſt obligari ſtatuto, & ſententiis.*

11 *Peregrinus committens furtum prohibitum lege Diuina, & lege Diœceſana prohibitum ſub cenſura, peccat mortaliter contra legem Diuinam non tamen incurrit cenſuram Epiſcopi, per cuius locum tranſit.*

12 *Aduena, & Peregrinus violans præceptum generale, aut ſpeciale Epiſcopi non continens materiam aliàs iure naturali, vel Diuino prohibitam, non fit ſubditus ipſi Epiſcopo ratione delicti.*

13 *Aduena, & Peregrinus violans præceptum naturale & Diuinum generaliter, vel ſpecialiter prohibitum ab Epiſcopo, fit ſubditus eidem ob dictam violationem tantum.*

14 *Id procedit etiam ſi poſt iſtam violationem de nouo Epiſcopus præcipiat, dummodo tale præceptum ei notificetur.*

15 *Egrediens à Diœceſi ante dicti præcepti notificationem non ligatur cenſura tali præcepto generali, ſeu ſpeciali ſatis faciendi annexa niſi caſu quo eidem notificetur de conſenſu alterius Epiſcopi in cuius territorio degit.*

16 *Ordinarius quidam reprehenditur, qui Aduenam, ſpreto eius decreto, publice declarauit excommunicatum.*

SEquitur tertiò, quod multò minus peregrini ſubdantur ſententiis, præceptis, legibus muni-
1 cipalibus loci (in quo nec domicilium, nec quaſi domicilium habent) quoad vim coactiuam, coërcitiuam, ſeu punitiuam Sic Doctores communiter pro noſtra ſententia *ſupra in 1. ſect.* citati contra Doctores, quos citat Salas *num. 49.* Suar. *lib. 3. de legib. cap. 33. num. 9.* Vgolinus *tab. 1. cap. 9. §. 2. nu. 4.* Pontius *de matrim lib. 5. cap. 7 §. 2. num. 19.* Barboſa *in collect. tom. 2. lib. 5 cap. 21. num. 4. & contra gloſſam in cap. à nobis de ſentent. excommun.*

Excipe, ſi delictum ibi commiſerint; quia ratione delicti poteſt Epiſcopus excommunicare ſubditum alienum, dum manet in ipſius Diœceſi, vel etiamſi diſceſſerit ab ipſius Diœceſi, priuſquam excommunicatio feratur, ſed fuerit citatione præuentus, vel ſi ad requiſitionem Epiſcopi territorij,
3 in quo deliquit, à proprio Epiſcopo citetur (ad quod Epiſcopus requiſitus tenetur conſentire, vti notant Doctores *in cap. fin. de foro compet.* Auila *de cenſur par. 2. cap. 3. diſp. 2. dub. 3. concl. 2.* Cornecius *in 3. par. S. Th tract. 5. de cenſur. in genere. diſp. 6. nu. 36.*) quia in tali caſu Reus reſpondere tenetur, & ſi non facit, excommunicari poteſt ab Epiſcopo territorij, in quo deliquit. Quamuis ſecus dicen- 3
dum ſit, ſi delictum non commiſerint, vti ſupra dicebam. Quapropter contra eoſdem Doctores, quos citat Salas, Suar. Vgolinus, Pontius, Barboſa in locis ſupra cit. & contra gloſſam cit. cap. à nobis, ſi Epiſcopus vel alius Prælatus Pontifice 4
inferior generalem cenſuram, ſiue per ſtatutum, ſiue per particularem ſententiam, vel præceptum, ferat v. g. quicunque tale crimen commiſerit (vt arma tulerit, cum Monialibus fuerit locutus, vel furtum admiſerit, &c.) ſit excommunicatus, talem cenſuram aduenæ, & peregrini non incurrent, ſi ibi, non conſtituto, neque domicilio, neque quaſi domicilio reperiantur, & in eius diœceſi exiſtentes contra agant; quia tales, vti dicebam, non ſunt ſubditi; tum quia ita expreſsè habetur *in cap. à nobis, 2. de ſent. excommunic.* vbi, cùm quæſitum fuerit, *an ſi quis ita pronunciauerit, quiſ-* 5
quis furtum fecerit, excommunicatus ſit, hæc generalis clauſula referatur ad ipſius excommunicatoris ſubditos. an extendatur generaliter ad omnes, qui non ſunt 6
de iuriſdictione illius? Reſpondetur, quod hac clauſula, ſeu ſententia, non niſi ſubditi, obligentur. Ergo, &c. vide vbi gloſſam marginalem ex Hoſtienſi; Coninch *de Sacramentis diſp. 13. dub. 7. concl. 5. num. 60.* Dianam *par. 3 tract. 5. reſ. 73. & 74.*

Et quamuis Abbas *in cit. cap. à nobis, numer. 7.* 7
diſtinguat inter ſententiam generalem, & ſtatutum, dicatque, non ligari peregrinos illa, ligari autem iſto; mihi tamen hæc diſtinctio non probatur, tum ex dictis; tum quia reſponſio Pontificis innititur in ratione generali, quod poteſtas iuriſdictionis ſe extendat tantum ad ſubditos; ſed non minus ſtatutum, quàm generalis ſententia emanat à poteſtate iuriſdictionis; ergo non minus ſtatutum, quàm generalis ſententia comprehendit ſolum ſubditos, non item aduenas, & peregrinos. Vnde 8
excommunicatio quomodocumque in loco diœceſis lata contra eos, qui ſciunt, & non reuelant, aliquod furtum, vel delictum eſſe commiſſum, non ligat tranſeuntes, vel peregrinos, ſed ſolum ciues, ſeu ſubditos.

Neque mihi probatur, quod docent *gloſ. in cit.* 9
cap. à nobis, Vgolin. *tab. 1. cap. 9. §. 2. num. 4.* Baſilius Pontius *de matrim. lib. 5. cap. 7. §. 2. numer. 19.* Leon *lib. 5. c. 7. §. 1 num. 15.* & Doctores, quos citat, & ſequitur Barboſa *in collect. tom. 2. lib. 5. cap. 21. numer. 4.* dum aiunt, aduenas, & peregrinos delinquentes contra ſententiam, vel ſtatutum, ſubditos fieri ratione delicti, & ſic cenſuram incurrere: nam non rectè (cùm probare debeant) aſſumunt, peregrinos delinquere contra ſententiam, vel ſtatutum proprium eius diœceſis, in qua pro tempore ſine domicilio morantur, cùm meritò dicatur oppoſitum, nempe peregrinos non delinquere contra talem ſententiam, vel ſtatutum; quia non ſubduntur auctori talis ſententiæ, vel ſtatuti: prius enim requiritur, quod aliquis ſit ſubditus, quàm quod 10
ſententia, vel ſtatuto obligetur, & contra illam, vel illud deliquat; ſicut rectè docet præter alios Suarez *diſp. 5. ſect. 5. n. 10.* quamuis & ipſe etiam *n. 14.* (quem ſequitur Filliucius *tract. 11. c. 5. in fine.*) diſtinguat inter ſententiam, & ſtatutum, quod ſcilicet ſtatutum, cùm territorio inhæreat, & vtpotè firmum, & ſtabile, magis cognoſcibile ſit, quàm

quam ſententia, vel præceptum, afficere debeat etiam peregrinos, dum ibi exiſtunt (& ſi ſecus, cùm terminos territorij egrediuntur, iuxta *cap. vt animarum de Conſtitut. in 6.*) quod mihi etiam ex dictis non probatur.

11 Non obſtat, ſi dicas, is qui furtum ſacrilegum v. g. ſub excommunicatione prohibitum in aliena diœceſi committit, abſque dubio ibi delinquit, ergo ſortitur forum illius diœceſis, ratione delicti, *cap. vlt. de foro compet.* Reſpondetur enim, peccare quidem illum contra legem, quatenus illa communis eſt omnium gentium, & naturalis; & ſic ratione delicti ibi commiſſi ſubditum fieri; ideoque ibi poſſe citari, atque Eccleſiaſticis cęnſuris compelli ad ſatisfaciendum; non tamen peccare contra legem, quatenus propria eſt illius diœceſis cenſuram in ſe continens; cùm non ſit ſubiectus huic legi, nec huius legis auctori. Vide Auilam *par. 2. cap. 3 diſp. 2 dub. 3 concl. 1. & 4.*

12 Itaque breuiter dico, quod aduena ratione violationis præcepti generalis, aut ſpecialis Epiſcopi, non continentis materiam aliàs iure naturali, & diuino prohibitam, non fiat ſubditus ipſi Epiſcopo ratione delicti, quia tali violatione non delinquit, cùm nondum ſit ei ſubditus, vt eius pręcepto obedire teneantur: & quamuis fiat ſubditus, quando præceptum Epiſcopi generale, vel ſpeciale continet materiam aliàs iure naturali, & diuino prohibitam (nam tunc violatione illius ibi delinquit contra præceptum naturale, & diuinum) fit tamen ſolum ſubditus ipſa violatione, ita vt ipſi Epiſcopo poſt iſtam violationem generaliter, vel ſpecialiter de nouo præcipienti ſit obſtrictus obedire; & ſic ligetur cenſura annexa præcepto generali, vel ſpeciali ſatisfaciendi de nouo impoſito, ſi non ſatisfecerit, dummodo tale præceptum ei notificetur in Epiſcopatu; quia ſi (vt contra nõnullos rectè aduertunt Auila *vbi ſupra*, & Coninch. *diſp. 13. n. 59*) ante præcepti notificationem is egreditur ab Epiſcopatu, non ligatur cenſura tali præcepto generali, vel ſpeciali ſatisfaciẽdi annexa, niſi in caſu, quod poſt egreſſum ei notificetur ex conſenſu Epiſcopi proprij, aut alterius Epiſcopi, in cuius territorio verſatur; quia quidẽ requiſitus conſentire tenetur, cùm Epiſcopus loci ad id ius habeat ratione delicti, vti ſupra dicebatur, & infra etiam dicetur.

13

14

15

16 Hinc dicendum, non rectè proceſſiſſe Ordinarium quendam, qui cùm cognouiſſet, certum crimen in ſua diœceſi commiitti, decretum ad Eccleſiæ valuas affixit, vt quicunque tale delictum in poſterum commiſerit; ipſo facto excommunicatus ſit; poſtea verò cùm ſciuiſſet, hominem aduenam, decreto ipſius ſpreto, dictum crimen commiſiſſe, illum tanquam excommunicatum publicè declarari iuſſit. Non rectè, inquã, proceſſit Ordinarius iſte, quia decretum eius ſub excommunicatione ipſo facto incurrenda latum, ad ſubditos tantum ſe extendebat, aduena autem, ſeu extraneus ille non erat ſubditus, priuſquam deliquerit, quamuis poſtea ratione delicti ſubditus factus fuerit; & ſic tunc ſolum potuerit (ante egreſſum tamen ab Epiſcopatu, vel ſi ab illo fuerit egreſſus, obtento conſenſu Epiſcopi loci, in quo verſabatur) citari, atque ad ſatisfactionem compelli, & ſi contumax eſſet, excommunicari, ac pro excommunicato declarari.

SECTIO. XII.

An, ſi Epiſcopus diœceſis A. ferat excommunicationem contra ſcientes, & non manifeſtantes, quiſnam commiſerit furtum, & Petrus v g. diœceſis B. mutet poſt latam hanc excommunicationem domicilium in diœceſim A. & cognoſcat furem, & non manifeſtet, ligetur tali cenſura?

SVMMARIVM.

1 *Aduena, qui poſt publicationem edicti Epiſcopi ſub Excommunicatione contra non reuelantes tale quid, ſi tráſtulit Domiciliũ in illius Epiſcopi Diœceſim, tenetur reuelare ſi ſciat, aliàs incurrit cenſuram.*

2 *Contraria ſententia non eſt improbabilis.*

3 *Sententia referenda eſt ad tempus, in quo pronunciatur; quia tunc incontinenter ſumit* vires contra quos fertur

4 *Aduena, qui aberat tempore dicti edicti neque ratione delicti, neque Perſona erat ſubditus, quapropter obſtrictus eſſe non debet à dicta excommunicatione.*

5 *Cenſura per modum ſententiæ etiam generalis lata, directè fertur in perſona ſecundum ſe praſcindendo à Territorio.*

Reſpondetur affirmatiuè; quia non apparet ratio, cur non ligetur, cùm etiam poſt publicationem edicti duret eius obligatio, & pœnæ impoſitio. Sic Suarez, & Coninch, quos citat, & ſequitur Præpoſitus *in 3. par. S. Th. q. 1. de cenſuris in communi dub. 5. n.* 30. & Huttadus *de cenſuris etiam in communi diffic. 9. num. 59.* Quamuis oppoſitum ſit etiam probabile: dici enim poteſt, quod ſententia referenda ſit ad tempus, in quo pronunciatur, quia tunc in continenti ſumit vires *aduerſus eos, aduerſus quos fertur;* & ſic vim ſolum habet aduerſus eos, qui tunc erant ſubditi. Vnde inferri poteſt, quod licet tempore, quo durat hæc ſententia, ille talis ſit in diœceſi A. ſi tamen tempore prolationis ibi nondum erat ſubditus; quia nondum in dicta diœceſi A. domicilium acquiſiuerat, non ligetur tali cenſura; quia tempore prolationis ſententiæ non erat ibi neque ratione perſonæ, neque ratione delicti ſubditus. Sic Auila *de cenſuris par. 2. cap. 4. diſp. 2. dub. 3.* & Corneins *in 3. par. S. Th. tract. 5. de cenſuris in genere. diſp. 6. dub. 2. q. 1* Inferri etiam multò magis poteſt, quod cenſura lata ab Epiſcopo per vim ſententiæ generalis non ligentur, niſi ſubditi ratione perſonæ, vel domicilij, non autem qui ſubditi non ſunt, etiamſi intra eius territorium exiſtant; & ſic quod cenſura non ligentur qui v. g. in alieno furantur Epiſcopatu, vbi furtum ſub cenſura eſt prohibitũ. Sic Doctores ſupra cit. Et confirmatur; quia cenſura per modum ſententiæ, etiam generalis, lata directè fertur in perſonas ſecundum ſe præſcindendo à territorio; & conſequenter ligat ſolum eos, qui ſecundum ſe ſubditi ſunt, non item aduenas, & peregrinos, qui ſubditi non ſunt.

SECTIO XIII.

An Peregrini delinquentes in proprio domicilio, ſi aliò tendant, poſſint in iſto loco puniri?

SVMMARIVM.

1 *Delinquentes in proprio domicilio, ſi ad alium locum accedant, non poſſunt ibi puniri.*

2 *Opinio Pontij, quod viator ſit ſubditus Iudici illius loci, per quem tranſit, redarguitur.*

3 *Viator ſubeſt Iudici loci per quē tranſit tantū ratione rectæ gubernationis illius loci, & ſic indirectè.*

4 *Iudex Ordinarius non poteſt punire delinquentem exiſtentem extra Territorium ſuæ Iuriſdictionis, niſi fuerit illi de more remiſſus.*

5 *Mos generalis conſtituit ius.*

6 *Delictum eſt integra cauſa ſubiectionis, quando delinquens non eſt extra Territorium.*

7 *Praxis Curiæ Romanæ obſeruat punire Reos vbicumque delinquentes, ſed id prouenit ex præſcripta conſuetudine.*

8 *Delinquentes quando puniuntur Romæ ob delicta commiſſa non puniuntur pœna ordinaria, ſed extraordinaria.*

9 *Delinquentes quando præſumuntur continuare delictum poſſunt vbique puniri, prout fures cum re furata reperti, Hæretic., Banniti, Vſurarij, Aſſaſini, & latrones publici, &c.*

1 SEquitur quareò, quod multò minus peregrini delinquentes in proprio domicilio, ſi ad alium locum accedant, poſſint in iſto loco puniri. Sic communiter Doctores, quos refert, & ſequitur Farinacius *lib. 1. praxis q. 7. n. 6. 7. & ſeqq.*

2 Quamuis contrarium ſentiat Pontius *loco ſupra citat. numer.* 15. cum nonnullis aliis ex eo: quia (vt inquit ipſe) viator eſt ſubditus Iudici illius loci, ſicut & legibus illius; quod probat ex Clement. Paſtoralis *de ſent. & re iudic.* ibi: *Quod ſi punitio criminis intra diſtrictum Imperialem commiſſi, ad Imperatorem forſan pertinuiſſe dicatur, verum eſt quidem, ſi in eodem diſtrictu fuiſſet inuentus delinquens, vel ad illum de more remiſſus, quare, ſi eius fines tranſgrediatur, ceſſat poteſtas.* Ex quo deducit Pontius, quod cauſa ſubiiciendi delinquentem nō ſit delictum, aliàs vbicunque delinquens maneret, ſubditus eſſet. Et confirmat ex praxi Curiæ
3 Romanæ, quæ alibi delinquentes punit.

Sed facilè ad has rationes huius auctoris reſpōdetur: nam dato, quod viator ſubdatur Iudici loci, per quem tranſit (quod falſum eſt ex dictis *in ſect.* 2.) ſubditur ſolum (vt concedunt etiam aduerſarij) in his, quæ ad rectam illius loci gubernationem pertinent, non item in aliis; quia cùm ibi domicilium, vel quaſi domicilium non acquiſiuerit, neque ibi delictum commiſerit, non eſt, cur ei ſubdatur, niſi ſolum ad ſummum indirectè, quatenus ad bonum commune illius loci, per quem tranſit, ſic pertinet. At ad bonum commune illius loci, per quem tranſit, non pertinet, puniri delicta alibi commiſſa, ſed ſolum illuc remitti delinquentem puniendum, ergo, &c. Et hoc ipſum probat *cit. Clement. Paſtoralis*, ſiquidem dicit, non poſſe Iu-
4 dicem ordinarium punire delinquentem, exiſtentem extra territorium ſuæ iuriſdictionis, niſi fuerit illi de more remiſſus: ſupponitur ergo ibi, delinquentem, de more, & conſuetudine remittendum eſſe: mos autem talis, cùm non ſit ſpecialis, 5
ſed generalis, conſtituit ius; & conſequenter de iure delinquens eſt remittendus, atque adeò à Iudice illius loci puniri non poteſt. Confirmatur; 6
quia licet delictum ſit integra cauſa ſubiectionis, non propterea ſequitur, exiſtentes extra territorium poſſe à Iudice puniri; ſiquidem conſtituit ſubiectionem, dum delinquens eſt intra territorium, ſecùs dum extra, ſicuti domicilium, quod eſt cauſa integra conſtituendi ſubiectionem, non dat ſectionem Iudici extra territorium, ergo, ſic, &c.
Et ad praxim Curiæ Romanæ Reſpondetur, quod 7
id proueniat ex præſcripta conſuetudine; quia cùm Roma fuerit à principio domina totius Orbis, & ſic omnes habuerit ſibi ſubiectos, alibi delinquentes puniebat, quam poteſtatem prorogatam ex tacita aliorum Principum conceſſione habere videtur. Vide Farinacium *loco ſupra cit.* vbi primò 8
aduertit, delinquentem in tali caſu non puniri pœna ordinaria, ſed extraordinaria. Aduertit ſecun-
dò, Doctrinam ſupra traditam plures limitationes 9
habere, vt in fure cum re furata reperto, in hæretico, in bannito, in vſurario, in aſſaſino, in latrone publico, &c. quæ non tam ſunt limitationes, quàm declarationes regulæ generalis, quæ dicit delinquentem ratione, delicti ſubiectum eſſe Iudici loci, in quo deliquit; cùm omnes dicti Rei cenſeantur delictum continuare, & illud, quaſi de nouo vbi ſunt perpetrare.

DVBITATIO II.

An aduenæ, & vagi poſſint in legibus, votis, iuramentis, irregularitatibus, & pœnis contractis diſpenſari à ſuperiore loci, in quo reperiuntur?

SVMMARIVM.

1 *Vagi nullibi domicilium habentes poſſunt diſpenſari à dictis obligationibus à ſuperiore loci, in quo reperiuntur ſicut, & eaſdem Sacramentis, & ſepultura donari.*

2 *Vagi confiteri poſſunt cuiuis Parocho, vel ſacerdoti expoſito eius loci, in quo pro tempore verſantur.*

3 *Vagi vbique ſortiuntur Diœceſim, Parochiam, & forum ſaltem in fauorabilibus ex priuilegio.*

4 *Vagi ſi Rei ſint in foro externo à quolibet Iudice capi poſſunt & ob delicta etiam alibi commiſſa puniri ex quadam introducta conſuetudine.*

5 *Vagi non poſſunt eligere ſimplicem ſacerdotem non habentem facultatem ordinariam, aut delegatam.*

6 *Vagi poſſunt abſolui à Parocho alterius Diœceſis vbique locorum dummodo cum ipſo diſceſſerius aliquò peregrinandum, contra nonnullos.*

7 *Vagi vbique locorum poſſunt eligere ſacerdotem quemlibet approbatum.*

8 *Vagi licet non habeant alicubi domicilium, nec propriè in loco habitent, ſed tantum hoſpitentur, pertinent tamen ad curam Epiſcopi, & Curati in cuius diœceſi reperiuntur.*

9 Vagi

9 *Vagi poſſunt compelli ab Epiſcopo Diœceſis, in qua reperiuntur, ad confitendum, & communicandum in Paſchate.*

10 *Vagi non ſunt coniungendi in matrimonio niſi adhibitis per Parochum diligentibus Inquiſitionibus, & re ad ordinarium delata, eiuſdem obtenta licentia.*

11 *Parochus in matrimoniis Vagorum, & Aduenarum attendere debet Diœceſis conſuetudinem*

12 *In tres ſententias iuere ſcribentes circa diſpenſationẽ cũ Aduenis in legibus, votis, &c. Aduenæ & Peregrini. Iuxta primam ſententiam, quam tuetur Pontius, poſſunt diſpenſari in legibus, votis &c. à ſuperiore loci in quo reperiuntur, etiam ſi ad breue tempus ibi ſint,*

13 *S. Congregatio Concilij Tridentini declarauit Aduenas abſolui poſſe ab Ordinario loci per quem tranſeunt.*

14 *Epiſcopi ex prima ſentẽtia Pontij ſi non poſſint cum Aduenis diſpenſare non eſt defectu Iuriſdictionis, ſed defectu cauſæ requiſitæ ad dictum effectum*

15 *Epiſcopi ex ſecunda ſententia ſcribentium aliàs recenſita non poſſunt diſpenſare cum Aduenis in legibus, votis, Iuramentis, irregularitatibus & pœnis contractis, niſi ibi reperiantur cum animo permanendi ad diuturnum tempus.*

16 *Animum quis habere ad longum tempus permanendi colligitur ex qualitate negotij expediendi, ſi eius cauſa ibi fuerit.*

17 *Agentes in Curia, ſcholares Vniuerſitatum ex ſecunda ſententia poſſunt diſpenſari ab Ordinariis illorum locorum.*

18 *Aduena & Peregrinus conducta Domo ad habitandum ex dicta ſecunda ſententia contrahit quaſi domicilium, & ſortitur forum, vbi poteſt etiam de alibi geſtis conueniri*

19 *Aduena & Peregrinus ex tertia ſententia non poteſt diſpenſari ab Ordinario loci, vbi reperitur, niſi contraxerit Domicilium.*

20 *Multæ declarationes S. Congregationis Cardinalium relatæ per Garciam tradunt Aduenam non habentem Domicilium non poſſe ab Ordinario loci diſpenſari, quamuis poſſit à Cenſuris, & peccatis abſolui.*

21 *Ex recenſitis ſententiis quælibet dicitur probabilis*

22 *Aduena, quod poſſit diſpenſari à ſuperiore loci, per quem etiam ad breue tempus tranſit, non eſt improbabile; vide rationes ibi adductas pro prima ſententia aliàs recenſita*

23 *Aduena, quod non poſſit diſpenſari præſertim in prima ſententia maxime in voto, Iuramento, irregularitate, ſeu altero ſingulari impedimento eſt probabilius*

24 *Poteſtas diſpenſandi multum pendet ex conſuetudine, quæ ſufficienter videtur declarari à ſac. Cardinalium Congregatione*

25 *Aduena eſt abſoluendus à cenſuris, & peccatis ratione neceſſitatis, ſecus eſt de diſpenſatione, quæ non ita eſt neceſſaria*

26 *Parochia non contrahitur ex tranſeunte habitatione ad aſſiſtendum Aduenæ matrimonio.*

27 *Is, qui habet domicilium in Ciuitate, ſi rus petat recreationis gratia, ſi ab humanis deceſſerit, ſepeliendus eſt in Parochiali ſua Ciuitatis, non electa ſepultura*

28 *Epiſcopus poteſt adminiſtrare Aduenis ſacramenta neceſſaria, non autem voluntaria*

29 *Epiſcopus vrgente cauſa poteſt diſpenſare cum Aduenis, ex præſumpta voluntate ſuorum Ordinariorum, vbi vide quæ cauſa requiratur.*

30 *Opinio etiam non diſpenſandi cum Aduenis, qui habent habitationem diuturnam citra tamen Domicilium, eſt probabilior. Vide Auctoris fundamenta, potiſſimum S. Congregationis reſolutiones allatas per Garciam.*

31 *Ordinarius ex ſententia Auctoris non poteſt cum aduenis diſpenſare niſi concurrat vrgens cauſa, & mens præſumpta proprij Ordinarij*

33 *Textus in cap. cum nullus de temp. ordin. in 6. declaratur, neque recepit extenſionem quoad adminiſtrationem cæterorum ſacramentorum propter ordinem*

SVPPONO, de vagis nullibi domicili- 1
um habentibus certũ eſſe, poſſe in dictis obligationibus illos diſpenſari à ſuperiore loci, in quo reperiuntur, ſicut & cæteris ſacramentis, & ſepultura donari; quia ratione habitationis ibi ſubduntur, & diœceſim, ac parochiam acquirunt, ſaltem in fauorabilibus ex priuilegio, ſicuti dicebam *ſuprà dub. ſect.* 8. *& videri poterit* Leſſius *de iuſt. & iure lib. 2. cap.* 40. *dub.* 18. *num.* 121. Sanch. *de matrimon. lib. 3. diſp. 25. nu.* 5. *& lib. 2. moral. cap. 11. num.* 8. *& lib. 4. cap. 17. nu.* 31. & videri etiam poterit Richard. *in 4. d. 17. ar.* 3. *q.* 1. Paludan. *q. 3. ar. 1. caſ.* 3. S. Antoninus *par. 3. tit. 17. cap.* 4. Caietanus *verb. Abſolutio. cap.* 2. Tolet. *lib. 3. cap.* 13. Med in. *Cod. de Confeſſ. q.* 31. Rodrig. *tom. 1. Sum. cap. 60. num.* 7. & Henriq. *lib. 6. cap.*
8. *num.* 5. qui proptereà ſubdunt, quod vagi confi- 2
teri poſſint cuiuis Parocho, vel ſacerdoti expoſi-
to eius loci in quo pro tempore verſantur; quia 3
vbique ſortiuntur diœceſim, parochiam, & forum
vt dicebatur, ſaltem in fauorabilibus ex priuile- 4
gio; quin ex conſuetudine quadam introducta in externo foro à quolibet Iudice, ſi Rei ſint, poſſunt capi, & ob delicta etiam alibi commiſſa puniri, præterquam ſi à Iudice delicti petantur, ſicuti dicebam *ſuprà cit. ſect.* 8.

Non tamẽ hinc inferas (vt rectè adnotauit Me- 5
din. *cit. q.* 31.) quod poſſint vagi ſacerdotem ſimplicem, ſeu nulla ordinaria, vel delegata poteſtate præditum eligere, quamuis poſſint cuilibet Parocho, vel delegatam in diœceſi iuriſdictionem
habenti confiteri vbicunque locorum, v. g. ſi quis 6
ipſorum cum Parocho Romano Neapolim peregrinetur, poſſit ab iſto in via abſolui. Sic Paludan. & S. Antoninus in locis ſupra cit. Nauarr. *in cap. placuit, d. 6. de pœnit. num.* 8. & alij contra Gabr. *cit. diſt. 17. q. 2. ar. 3 dub.* 2. Petrum Sot. *lect. 5. de Confeſſ.* & Suarez *de pœnit. diſp. 25. ſect. 2. num.* 7. quatenus ait, quod vagus debeat confiteri Parocho, in
cuius parochia pro tempore exiſtit. Sed contra 7
iſtos quod dicebam, probatur, quia vagus nullum proprium ſacerdotem, ſeu Parochum habet, ergo quemlibet approbatum poteſt eligere vbicunque locorum. Conſequentia patet: antecedens probatur; quia parochiam quis acquirit ratione domicilij, vel habitationis, ſed vagus non habet alicubi domicilium, nec propriè in loco habitat, ſed
tantum hoſpitatur, ergo, &c. Non inficior tamẽ, 8
quod pertineat ad curam Epiſcopi, & Curati, in cuius diœceſi, & parochia vagus plerumque verſatur, vt eum Paſchali tempore ad ſacram Confeſ-
ſionem, & Communionem à Confeſſario aliquo 9
ſuo

ſuo approbato recipiendam compellat.
10 Circa matrimonia autem vagorum Trident. Concilium *ſeſſ.24.cap.7. de reform.* præcipit Parochis, ne matrimoniis eorum aſſiſtant, niſi prius diligentem inquiſitionem fecerint, & re ad Ordinarium delata, ab eo licentiam id faciendi obtinuerint. Qua in re quid de vagorum, & aduenatum matrimoniis Parochi agere debeant, attendenda
11 eſt conſuetudo cuiuſcumque diœceſis. Vide, quæ dicebantur *ſupra cit. ſect.8.*

Tota ergo difficultas eſt de aduenis, ſeu peregrinis, in ordine ad quos.
12 Prima ſententia docet, poſſe illos diſpenſari in legibus, votis, &c. ſicut & reliquos ſubditos, à ſuperiore loci, in quo reperiuntur; etiamſi per breue tempus ibi reperiantur. Sic Pontius *de matrim. lib. 8.cap.5.num.7.* & alij. Mouentur; quia ratione habitationis, etiam per breue tempus, aduenæ ſubduntur legibus loci, per quem tranſeunt, ergo habent ſufficientem ſubiectionem, vt ab Ordinario talis loci poſſint diſpenſari. Quod ſi Congregatio
13 Tridentini Concilij apud Farinacium *ſeſſ.24. cap 6.* declarauit, aduenas abſolui poſſe ab Ordinario loci, per quem tranſeunt, non tamen diſpenſari, non
14 eſt, quia deficit iuriſdictio, & poteſtas ad diſpenſandum; ſed quia regulariter deficit cauſa requiſita ad dictum effectum; quapropter ſi hæc adſit, aie poſſe diſpenſari.
15 Secunda ſententia, ad hoc vt aduenæ poſſint in legibus, votis, iuramentis, irregularitatibus, & pœnis contractis diſpenſari ab Ordinario loci, per
16 quem tranſeunt, requirit, vt ibi reperiantur animo permanendi ad diuturnum tempus, v. g. ad maiorem anni partem, qui animus colligitur, ſi eò confluant cauſa expediendi alicuius negotij, quod
17 breui tempore non poteſt expediri. Qua ratione inquiunt, Agentes in Curia, ſcholaſticos Academiæ, & ſimiles ab Ordinario illius loci poſſe diſpenſari, ſicut & poſſunt ciues, & diœceſani. Sic complures Doctores, quos citat, & ſequitur Henriq. *lib.6.de pœnit.cap.14.num.* 8. Suar. *lib. de diebus feſtis cap.14.num.6.& ſeqq.* contrarius ſibi *in lib.6. de voto, cap.11.nu.21* Sanchez *de matrim. lib. 3.diſp. 23.num.12.& 13.* & Leſſ. *de iuſt.& iure lib.2.cap.40.*
18 *dub.18.num.121.* Mouentur, quia ratione habitationis diuturnæ, modo ſupra explicato, præcipuè ſi conducta ſit ibi domus ad habitandum, contrahit quis quaſi domicilium, & ſortitur forum, vt poſſit ibi de alibi geſtis conueniri (vt *ſupra ſectio. 1. ſuppoſit. 2.* dicebam, & docet Innocent. *cap. ex parte de foro compet.num. 1.* Abb. *cap. quod clericis, eodem tit. num. 5.* & patet *l. hæres abſens, §. proinde in fin. ff. de iudic. & l.2. Cod. vbi de crimine agi oport. & ibi gl. verb. degis, & l. quiſquis Cod. ſi certum petat, & ibi etiam gl. ver. verſaris*) ergo etiam ratione talis habitationis acquiret quis quaſi domicilium quoad res ſpirituales, qualis eſt diſpenſatio in legibus, votis, iuramentis, irregularitatibus, impedimentis, & pœnis ſpiritualibus contractis.
19 Tertia ſententia, ad dictum effectum, vt poſſint aduenæ in legibus, votis, iuramentis, irregularitatibus, & pœnis contractis diſpenſari requirit quid plus, quod ſcilicet acquiratur ab ipſis domicilium in loco, vbi ſunt, ita vt non poſſit aduena ab Ordinario loci diſpenſari, niſi ibi acquiſiuerit domicilium. Sic Doctores, quos citat Sanchez *loco ſupra cit. num. 11.* & Doctores, quos citat, & ſequitur Suarez *cit. lib.6. de voto, cap. 11. num. 11.* & Barboſa *2. par. de poteſt. Epiſc. allegat. 36. numer. 18.* mouentur quia apud Garciam *de beneſic. 11. par. cap. 10. numero* 539. extant multæ Cardinalium declarationes, quæ tradunt, quod aduena, niſi domicilium habeat, 20
non poſſit ab Ordinario loci diſpenſari, quamuis poſſit à cenſuris, & peccatis abſolui. His poſitis.

Reſpondetur, quælibet ex his ſententiis eſt pro- 21
babilis, præſertim ſi loquamur de diſpenſatione legis municipalis, & etiam communis; quia improbabile non eſt etiam ſecundùm primam ſententiã, diſpenſari poſſe aduenam, ſicut quemlibet ciuem,
à ſuperiori loci, per quem etiam ad breue tempus, 22
tranſit; quandoquidem ad ſuperiorem loci ſpectat, vt omnes ibi commorantes legem obſeruent; & ſic ad eundem ſpectat, cauſas perpendere, quæ eius obſeruationem impediant, vel excuſent, atque adeò & perpendere cauſas, quæ petant diſpenſationem concedi, & conſequenter exiſtente cauſa, quæ diſpenſationem concedi petat, diſpenſationem concedere. Confirmatur; quia, vt ſupra *Dub. 1. ſect. 2.* dicebatur, improbabile non eſt, etiam ſecundùm primam ſententiam, aduenam, ne deformitatem caueat, legibus loci, per quem tranſit, obligari; ergo improbabile non eſt, quod etiam ſuperior talis loci habeat poteſtatem cogendi illum ad obſeruationem talium legum, & conſequenter habeat poteſtatem, vt poſſit ex cauſa obligationem illarum relaxare, quia alioquin aduena eſſet deterioris cõditionis, quam incola, ſiquidem eſſet obligatus legibus talis loci, ſicut incolæ, & non poſſet diſpenſari ex obligatione illarum, ſicut incolæ.

Quamuis probabilius ſit oppoſitum, præſer- 23
tim ſi loquamur de aduenis in prima ſentia, & præſertim ſi loquamur de diſpenſatione voti, iuramẽti, irregularitatis, vel alterius ſingularis impedimenti: Mouent, tum ex dictis *in cit. ſect. 2.* tum quia 24
poteſtas diſpenſandi multum pendet ex conſuetudine, quæ ſufficienter videtur declarari à Congregatione Cardinalium admittente aduenis, qui do- 25
micilium non habent, abſolutionem à cenſuris, & peccatis, propter eius neceſſitatem; negante autem iiſdem diſpenſationem, cùm ita neceſſaria non ſit.
Confirmatur; quia ex tranſeunte habitatione non 26
contrahitur parochia, vt poſſit parochus illius loci matrimonio aduenæ aſſiſtere, ſicuti colligitur *ex cap. is, qui de ſepult. in 6.* (vbi is, qui habet domi-
cilium in ciuitate, & poſtea ad villam ruralem ſe 27
confert recreationis cauſa, vel vt ruralia exerceat, ſi ibi moriatur, non electa ſepultura, ſepeliendus dicitur non in Eccleſia dictæ villæ, ſed in ſua parochiali:) & docent communiter Doctores, quos citat Nauar. *conſil. 6. lib. 4. tit. de clandeſt. deſponſat.* & Menoch. *vol. 4. conſ.* 398 Confirmatur ſecundò, quia
licet Ordinarius illius loci poſſit aduenis breui 28
tempore commorantibus miniſtrare Sacramentũ pœnitentiæ, & Euchariſtiæ propter horum neceſſitatem; non ſic videtur ſimiliter poſſe miniſtrare Sacramenta voluntaria: quapropter ipſemet Pontius, qui ait, poſſe cum talibus diſpenſari ab Ordinario loci, vbi per breue tempus commorantur, ſubdit, id fieri debere vrgente cauſa, vt ſi verbi gratia con-
trahendum ſit matrimonium ad reſtaurationem 29
damni fæmellæ illati, vel ad legitimationem filiorum, quando parens exiſtit in mortis periculo, in quibus caſibus dici poteſt, diſpenſari poſſe cum talibus aduenis ab Ordinariis loci, non ex iuriſdictione, quam per ſe habent in illos Ordinarii loci ad hæc voluntaria, ſed ex præſumpta voluntate ſuorum Ordinariorum.

Et quod dixi, vt quid probabilius de non diſpẽ- 30
ſandis aduenis, qui habent tranſeuntem habitationem,

tionem ,idem dico ; tanquam quid probabilius etiam de non diſpenſandis aduenis qui habēt habitationem diuturnam , citrà tamen domicilium. Moueor ſolù ex declarationibus relatis à Garcia *ſuprà*, quæ de hoc caſu expreſsè loquuntur; habet enim vna ex ipſis ſic: *Abſoluere Ordinarius poteſt ex decreto Tridentini in ſacramento Pœnitentiæ aduenam ,qui gerit officium Prætoris, Medici, vel Officialis, qui habet domum, & commoratur in ciuitate, vel diœceſi, & in eis Eccleſiaſtica Sacramenta percipit; non tamen poterit cum iiſdem diſpenſare* Item alia declaratio habet ſic : Qui non eſt ſubditus Epiſcopo, vt Medicus, Prætor, & ſimiles cæteri qui tamen habitāt in ciuitate, hoc decreto comprehenduntur, etiamſi commiſerint crimina in aliis ciuitatibus, habita tamen hac diſtinctione, quod ſcilicet poſſint abſolui in Sacramento Pœnitentiæ à ſuis criminibus, non tamen diſpenſari. Atque ita Gregor. XIII audita relatione Congregationis declarauit.

Dices, non poſſe diſpenſari, deficiēte cauſa, non item exiſtente cauſa, ergo.

Reſpondere quis poſſet in iſta ſententia: nego antecedens; quia vel eſt cauſa ſufficiens, vt diſpenſetur ab habente poteſtatem, vel nō. Si ſecundum, nullus poterit diſpenſare : ſi primum, & eſt Or-
31 dinarius ſicuti Ordinarius eſt ille , in cuius loco talis aduena domicilium habet, non eſt , cur non poſſit diſpenſari. Quod ſi dicas, vltra cauſam requiſitam ad diſpenſandum, adeſſe cauſam ſpecialem, vt Ordinarius illius loci diſpenſet. Reſpondet, tunc ex præſumpta voluntate proprij Ordinarij diſpenſari, non ex propria iuriſdictione. Sic Suar. *cit. lib. 6. de voto, c. 11. in fin.* & Barboſa *ſupra num.* 18.

Dices ſecundò, *in cap. cùm nullus de temp. ordin. in 6.* dicitur, quod nullus clericum alienæ parochiæ debeat ordinare ſine ſuperioris licentia, vbi per ſuperiorem intelligitur is , in cuius diœceſi promouendus domicilium habet ; conſequenter cùm textus ſingulariter de Sacramento Ordinis dicat, ſuperiorem eſſe illum, in cuius diœceſi promouendus domicilium obtinet, tacitè videtur inſinuare ad reliqua Sacramenta recipienda, & diſpenſationes obtinendas ſufficere ſuperiorem habitationis, ſaltem diuturnæ.

32 Reſpondere quis poſſet, nego conſequentiam, quia per illa verba Pontifex ſolum voluit diſtinguere Sacramentum Ordinis à reliquis Sacramentis, præcipuè Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ , ad quorum adminiſtrationem requiritur iuriſdictio ex habitatione ; etiam tranſeunte . Accedit , quod Pontifex ibi nihil diſponere intendit de aliorum Sacramentorum adminiſtratione , ſed ſolum decidere quid in adminiſtratione Ordinis ſeruandum ſit, relinquens alia diſpoſitioni iuris.

CAPVT DVODECIMVM

De facultate poteſtatis Eccleſiaſticæ in ſuos exiſtentes in alieno territorio.

DVBITATIO I.

An , & quid poſſit Poteſtas Eccleſiaſtica in ſuos, exiſtentes in alieno territorio?

SECTIO I.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Tam poteſtas Eccleſiaſtica, quam laica in ordine ad ſuos ſubditos exiſtentes in alieno Territorio nihil poteſt.*

2 *Nemo extra Territorium ſui Principis adſtringitur illius Legibus*

3 *Princeps in lege ferenda reſpicit bonum ſuæ Ditionis, & ſic extra illam nihil poteſt imperare.*

4 *Extra Territorium ius dicenti non paretur impunè.*

5 *Ciues, & Diœceſani non tenentur Legibus proprij Territorij dum inde abſentes ſunt, ita vt ſi in proprio territorio ſit vetitus eſus carnium, & vbi ſunt, non adſit prohibitio , poſſint veſci carnibus &c. etiā ſi eadem die ſint in Patriam propriam reuerſuri. Vide caſus, qui afferuntur.*

6 *Ciues, & Diœceſani tenentur ad leges proprij Territorij ſeruandas, ſi obligent in Territorio alieno.*

7 *Diſcedens à ſuo Territorio expleto Ieiunio inducto à lege communi, ſi ob diuerſitatem Kalendarij perueniat vbi ieiunatur &c. non tenetur ad ieiunium, & ſic de ſingulis remoto ſcandalo.*

8 *Ciues & Diœceſani alterius, non improbabiliter ſunt exempti à Ieiunio, & feſtis inductis ex precepto particulari Epiſcopi, per cuius Diœceſim, ſeu Territorium tranſeunt.*

9 & 10 *Confirma dictā ſententiam quatuòr modis. Primo auctoritate D. Auguſtini afferentis S. Ambroſii dictum, vbi indicat licitum fuiſſe Sanctæ Monicæ exiſtenti Mediolani non ſeruare ieiunium ſuæ Patriæ.*

11 *Secundò ex vulgato verſiculo : ſi fueris Romæ &c. Tertio inductione cap. 2. de conſtitut. in 6 vbi non punitur excommunicationis pœna furtum commiſſum à ſubdito extra Territorium excommunicantis*

12 *Quarto quia ſtatutum ſiuè lex , cum habeat ſtabilem obligationem cenſetur immediatè ſolum afficere locum , & Territorium legiſlatoris.*

13 *Statuta, & Conſuetudines locales ſunt veluti affixa loco, & ſic non obligant niſi exiſtentem in loco.*

14 *Si quis noctu perueniat ad locum, vbi ieiunium ſuæ Patriæ non ſeruatur , poteſt ibi cœnare, & carnes comedere.*

15 *Luſitanus tranſiens per Caſtellam poteſt (quāuis id ſibi feria ſexta , & ſabbato in Luſitania non liceat) Animalium inteſtina comedere.*

16 *Amplia, etiam ſi talia Ieiunia ſint de iure communi obligentque in Patria Peregrinum.*

Limita

17 *Limita, dummodo tamen in loco, vbi Peregrinus reperitur etiam non obligent, vel ex deſuetudine, vel ex alio capite.*

18 *Peregrinus, ſeu aduena poteſt Mediolani in quatuor primis quadrageſima diebus carnes comedere.*

19 *Limita ſi vtrobique ieiunia, & feſta ſeruentur.*

20 *Amplia ſi forte ex iure municipali, vel ex ſpeciali tantum, nam tunc Peregrinus non tenetur extra ſuum Territorium.*

21 *Item Aduena, & Peregrinus extra ſuum Territorium non tenetur ſententiis, & praeceptis ſui Principis, ſeu Ordinarij contra Abbatem, & alios docentes appoſitum ex eo quod ſententia inhareat Perſona, lex Territorio.*

22 *Prelati Ordinum Regularium ſubditos ſuos tum praeceptis, ac ſententiis, tum ſtatutis vbique Terrarum degentes poſſunt adſtringere, quin etiam eoſdem in alieno Territorio citare, excommunicare, & fugitiuos propria auctoritate capere.*

23 *Verbum (ius dicere) in cap. 2. de Conſtitut. declaratur quod denotet non condere legem, ſed vti iuriſdictione.*

24 & 25. *Religioſi non ratione territorij, ſed ratione ſui ſunt ſubditi ſuis Religionum Prælatis, ſicut filij parentibus, & vxor marito, quod intellige de Generalibus, non autem de Prouincialibus, & Superioribus Domorum vbi ſtandum eſt legibus, & conſuetudinibus Religionum.*

26 *Epiſcopus poteſt ratione delicti commiſſi in propria diœceſi per praeceptum, quin etiam & per ſtatutum ligare cenſuris ſubditum ſuum exiſtentem extra Territorium.*

27 *Habens curam animarum ſi non reſideat, ſed degat in aliena diœceſi poteſt ligare cenſuris ſui Epiſcopi, nam omittendo reſidentiam, cenſetur delinquere in propria diœceſi.*

28 *Item dic de non reſtituente furtum.*

29 *Subditus ſi non poteſt ratione delicti puniri in foro commiſſi delicti, darentur magna abſurda, & caſus, quo nullibi puniretur.*

30 *Exiſtens in aliena diœceſi incurrit cenſuram annexam ſtatuto, vel praecepto ſiue generali, ſiue ſpeciali notificato ſiu ante, ſiu poſt egreſſum à diœceſi ſui Epiſcopi, ex conſenſu Epiſcopi loci in qua eſt.*

31 *Epiſcopus requiſitus ab altero Epiſcopo procedente ratione commiſſi delicti in propria diœceſi ad punitionem ſui ſubditi, debet conſentire, vt poſſint actus neceſſarij fieri.*

RESPONDETVR, Poteſtas Eccleſiaſtica
1 (idemque dicas de poteſtate laica) nihil poteſt in ordine ad iſtos. Ratio;
2 quia nemo extra territorium aſtringitur legibus illius territorij, etiamſi
ſint leges iuris communis; quandoquidem Prin-
3 ceps in lege ferenda attendit bono ſuæ ditionis;
& ſic extra illam nihil poteſt imperare; quapropter in cap. *vt animarum de Conſtitut. in 6. & leg.*
4 *vlt. ff. de iuriſdict. omn. Iudic.* dicitur, *extra territorium ius dicenti non paretur impunè*, id eſt, ſine punitione; & docent ibi, *& in cap. à nobis de ſent. excommun.* communiter Doctores: item Couar. 4. *var. cap.* 20. *num.* 8. *& in cap. alma, 1. par. §.* 10. *num.* 3. Driedo *lib. 1. de libert. Christiana cap.* 17. Nauar. *cap.* 13. *num.* 5. *& cap.* 23. *numer.* 120. Azor. *tom.* 1. *lib.* 7. *cap.* 30. *in fin.* Suar. *lib.* 2. *de feſt. cap.* 11. *num.* 2. *& cap.* 34. *num.* 25. *& lib.* 3. *de legib. cap.* 32. *num.* 3. Salas *diſp.* 14. *sect.* 5. *num.* 60. Sanchez *de matrimon. lib.* 3. *diſp.* 18. *numer.* 18. *& lib. 1. mor. cap.* 12. *num.* 16. Leſſ. *de iuſt. & iure lib.* 4. *c.* 2. *dub.* 8. Sayr. *in claui Reg. lib.* 7. *cap.* 3. *num.* 11. Pontius *de matrim. lib.* 5. *cap.* 8. *num.* 1. Paſqualigus *de ieiunio deciſ.* 208. *& deciſ.* 211. & Bonacina *de legib. diſp.* 1. *q.* 1. *punct.* 6. *n.* 59. contra Paludanũ, S. Antoninum, Silueſtrum, & Roſellam in *locis mox infra citandis.*

Hinc ſequitur, quod ciues, & diœceſani non te- 5
neantur legibus proprij territorij, dum inde abſentes ſunt; ita vt ſi incolæ, vel parochiani loci, vbi peregrinantur, poſſunt veſci carnibus, vel ouis certis diebus, ibidem poſſint etiam & ipſi, dum ibi peregrinantur, etſi illo tempore in patria, vel parochia propria nõ poſſent, & eodem die in patriã, vel parochiam propriam reuerſuri ſint, verbi gratia ſi perueniant Mediolanum primis quatuor diebus quadrageſimæ, poſſint ibi veſci carnibus, nedum non ieiunare: ſi perueniat Caſtellam die ſabbati, poſſint ibi veſci inteſtinis animalium, &c. Idemq; dicas de vicinis vnius parochiæ, ſi perueniant ad aliam parochiam, vt mox infra diffuſiùs
dicetur. Quod tamen intellige in caſu, quo dictæ 6
leges proprij territorij, neque obligent in territorio alieno, in quo pro tempore tunc peregrinantur; quia ſi in vtroque loco vigent, non eſt cur ciues, & diœceſani talibus legibus ibi quoque non obligentur; cùm tunc nulla ſit ratio, quæ excuſare illos poſſit, ſicuti dicebam ſupra *cap. præcedenti dubii. 1. sect. 1. ſuppoſit.* 5. & docent Doctores locis ſupra citatis.

Excipe tamen in hoc ipſo caſu, niſi quis ipſo-
rum legem vtrique loco communem, verbi gratia 7
quadrageſimalis ieiunij, vigiliæ, vel feſti diei, in vno territorio, ſuo vel alieno, expleuiſſet & poſtea ad alterum territorium, in quo ob Kalendarij diuerſitatem, quadrageſima nondum peracta, vigilia, vel feſtum nondum celebratum eſt, perueniat: nam tunc, remoto ſcandalo, non tenetur iterum ieiunare, vel feſtum obſeruare; quia præcepto, quod ſemel tantum in anno obligat, iam ſatisfecit. Sanchez *lib. 1. moral. cap.* 12. *num* 22. Salas *de legib. diſp.* 14. *sect.* 4. *num.* 37. Trullench *lib.* 3. *in Decalog. cap.* 2. *Dub.* 6. *num.* 4. & Paſqualigus *de ieiunia dec.* 218

Excipe non improbabiliter ſecundò, ſi feſtum, 8
vel ieiunium, &c. non ſolum in patria, ſed etiam in loco, per quem tranſit peregrinus, ex præcepto particulari Epiſcopi vtriuſque diœceſis ſeruetur, quia tunc videtur, peregrinum nullibi obligari; cùm peregrini ex vna parte non ſint ſubditi Epiſcopo illius loci, vt ſuo præcepto illos poſſit obligare; & ex altera parte, vt potè abſentes, non teneantur ad leges ſuæ patriæ; ſicuti ſupra *cit. cap. præcedenti Dubitat. 1. sect. 1. ſuppoſit.* 4. de vagis dicebatur; & videri etiam poterunt Fagundez *de præcept. Eccleſ. tract. 1. lib. 1. cap.* 7. *num.* 13. & Sanchez *in select. diſp.* 54. *n.* 31.

Ratio autem, cur ciues, & diœceſani non obligentur legibus proprii territorii, dum ab illo abſentes ſunt, ſumitur ex dictis ſuprà *numero 3. & ſeqq.*

Confirmatur *ex can. illa, diſt.* 12. deſumpto ex S.
Auguſtino *epiſt.* 118. *cap.* 1. vbi adducit S. Ambro- 9
ſium reſpondentem ſibi in hæc verba: *Cùm Romam venio, ſabbato ieiuno; cùm Mediolani ſum, non ieiuno: ſic & tu ad quamcunque fortè Eccleſiam veneris, eius morem ſerua, ſi cuiquam non vis eſſe ſcandalum, nec quemquam tibi.* Vbi apertè indicat, licitum fuiſſe S. Monicæ exiſtenti Madiolani non ſeruare ieiunium ſuæ patriæ, eo quod in loco vbi tunc præſens erat, non ieiunaretur.

Confirmatur

11 Confirmatur ſecundò ex illo verſiculo vulgato:

Si fueris Romæ Romano viuito more;
Et ſi ſis alibi, viuito ſicut ibi.

Confirmatur tertiò *ex cap. 2. de Conſtitut. in 6.* vbi dicitur, quod *ſtatuto Epiſcopi, quo in omnes, qui furtum commiſerint, excommunicationis ſententia promulgatur, ſubditi eius, furtum extra diœceſim committentes, minimè ligari noſcuntur.*

12 Confirmatur quartò; quia ſtatutum, ſiuè lex, cum ſtabilem, ac perpetuam obligationem habere debeat, immediatè cenſetur afficere locum, ſeu territorium legiſlatoris, & hinc tranſire in ſubditos ibi degẽtes (ad eum modum proportionalem, quo infra de priuilegio locali dicemus.) ergo cùm legiſlator extra territorium iuriſdictionem extẽdere non poſſit, conſequens eſt, quod eius legibus, ſeu ſtatutis ſubditi extra territorium exiſtentes non comprehendantur, atque adeò nec obligentur, *argum cit. cap vt animarum de Conſtitut. in 6. & cit. l. vlt. ff. de iuriſdict. omnium Iudic.* ibi: *Extra territorium ius dicenti impunè non paretur*, ſicut & ſi ſupra iuriſdictionem ſuam velit ius dicere. Atque ita contra Paludanum *in 4. diſt. 15. quæſt. 4. ar. 3.* S. Antoninum *par. 2. tit. 6. cap. 2. §. 2.* Siluestrum *ver. ieiunium, num. 7.* Roſellam *ver. ieiunium. num. 16* docent præter Doctores in principio ſectionis citatos, Abbas *in cap. à nobis, 1. nu. 11 de ſent. excommun.* Silu. *ver. excommunicatio, 2. num 7* Nauar. *c. 23. n. 140* Lopez. *ar. 1. c. 52.* Rebell. *par. 2. lib. 2. q. 7. ſect. 4.* Reginald. *to. 1. lib. 4. c. 12. nu. 136.* Fagundez *de præcept. Eccleſ. tract. 1. lib. 1. c. 7. n. 7.* Filliuc. *to. 2. tr. 27. par. 2. cap. 6. num. 108.* & Villalubos *to. 1. tract. 2. diffic. 34.*

13 *num. 1. & ſeqq.* ex eo, quia ſtatuta, & conſuetudines locales ſunt veluti affixæ loco, & ſic non obli-

14 gant, niſi exiſtentem in loco. Vnde ſi quis noctu perueniat in locum, vbi ieiunium ſuæ patriæ non ſeruatur, poteſt ibi cœnare quin & carnes come-

15 dere, Ita Leſſius in loco ſupra cit. Item ſi Luſitanus tranſeat per Caſtellam, poteſt (quamuis id ſibi feria ſexta, & ſabbato in Luſitania non liceat) animalium inteſtina comedere, Ita Count *libr. 4. var. c. 20. n. 8.* Nauar. *c. 23. n. 120* & Sayr. *in claui Reg.*

16 *lib. 7. c. 3. n. 11.* Quod & procedit, etiamſi talia ieiunia ſint iuris communis, obligentque in patria pe-

17 regrinum dummodo tamẽ in loco, vbi peregrinus reperitur, etiam non obligent, vel ex deſuetu-

18 dine, vel ex alio capite: quapropter poterit Mediolani in quatuor primis quadrageſimæ diebus carnes comedere, Ita Sanchez *de matrim. lib. 3. cap. 18. numer. 18.* Leſſius *in loco ſupra cit. numer.*

19 *59.* & Fagundez *num. 7.* ſecus, ſi ieiunia, feſta, vel quæcunque aliæ leges vel ſtatuta ſeruentur in domicilio ſuo, & in loco, vbi peregrinus reperitur; quia tunc (cùm ea ſeruentur in patria ſua, & in loco, vbi is per modum tranſitus, vel hoſpitij eſt) nul-

20 la ratio ipſum excuſare poſſe videtur, vti ſupra dicebatur; niſi fortè prædicta ieiunia, feſta, vel quæcunque aliæ leges, vel ſtatuta in vtroque loco ex iure municipali, ſeu ſpeciali tantum obligatent: nam in tali caſu (vt ſupra etiam dicebatur) non improbabiliter peregrinus ad illa neque tenebitur; ex eo, quia peregrinus non tenetur ea ſeruare ex vi iuris patriæ ſuæ, cùm illud extra territorium obligare non poſſit; nec ex vi iuris loci, vbi reperitur, cùm illud peregrinos non obliget; ergo. Nec eſt abſurdum dicere, quod in tali caſu peregrinus nullibi teneatur: nam cùm tanquã vagus domicilium nullibi habeat, non eſt mirum, ſi tanquam vagus nullis particularibus legibus lo-

corum vinciatur. vide Fagundez & Io. Sanchez *in locis ſupra cit.*

Et quod de legibus, ſeu ſtatutis dixi, idem quoque de ſententiis, & præceptis ex probabiliori ſententia Doctorum dico cum Henriq. *lib. 13. c. 26. n. 1.* Sayro *lib. 1. theſ. c. 6. n. 40.* Auila *de cenſ. par. 2. c. 3. diſp. 2. dub. 2. cõcl. 1.* Coninch. *diſp. 13 dub. 7. cõcl. 61. argum c. 2. de Conſtitut. & l. vlt ff. de iuriſdict. omn. Iudic.* contra Abb. *in c. vlt. de foro cõpet. n. 42.* Geminianum *in c. 2. de Conſtitut. in 6. n. 12.* Vgolinum *de cõſuris tab. 1. c. 9. §. 3. nu. 4.* Sà, *ver. Index de ſent. & citatione, n. 8.* Suar. *to. 5. de cenſ. diſp. 5. ſect. 5. n. 14.* qui docent oppoſitũ ex eo, quia (vt inquiunt ipſi) in hoc differt lex à ſentẽtia, & præcepto quod ſententia, & præceptum tendunt in perſonas ipſas, earumque oſſibus cohærent, quocunque recenderint; quia ad differentiam legis, vel ſtatuti non tam territoriũ, ſeu locum iuriſdictionis, quàm perſonas ſubditas reſpiciunt, ac proinde obligãt ſubditos, ita vt & cenſura etiam eis annexa eos li- 21

get, vbicunque fuerint. Confirmãt; quia ideo Prælati Ordinum Regularium (quibus iuriſdictio in ſuos competit, non ratione territorij, ſed per ſe, ratione ſcilicet perſonalis obligationis ex obedientiæ voto) ſubditos ſuos, tum præceptis, ac ſententiis, tum ſtatutis, vbicunque terrarum degẽtes poſſunt aſtringere; quin etiam eoſdem in alieno territorio citare, excommunicare, & fugitiuos propria auctoritate capere; ſicuti cum communi docet Silu. *ver. Excommunicatio. 2. numer. 15.* rationem afferens; quia totus mundus eis (id eſt, Prælatis Regularibus) pro territorio eſt; ergo, &c. 22

Sed ad horum Doctorum rationem reſponderi poſſet, ſi dicatur, quod iuriſdictio Iudicis, ſiue per legem, vel ſtatutum, ſiue per ſententiam, vel præceptum, non extendatur vltra ſuum territorium, vt etiam ſatis ſignificat Pontifex in dicto cap. 2. dum reddens rationem, ob quam qui extra territorium Epiſcopi furantur, non ligentur ſtatuto Epiſcopi excommunicantis fures, ait: *Quia extra territorium ius dicenti non paretur impunè.* vbi per *ius dicere* 23

non intelligit Pontifex ferre ſtatutum, ſeu legem: nam eſſet idẽ per idem; ſcilicet nõ poteſt ferre ſtatutum, quia non poteſt ferre ſtatutũ. ſed intelligit *vti iuriſdictione*: ita vt Epiſcopus ſiue per legem, vel ſtatutũ, ſiuè per ſententiam, vel præceptum, habeat tantum iuriſdictionem in perſonas ratione territorij, cũ in eo habent domicilium, vel quaſi domi- 24

cilium. Vnde patet etiã reſponſio ad confirmationẽ ſiquidẽ Religioſi nõ ratione loci, ſed ratione ſui ſũt ſubditi ſuis Religionũ Prælatis, ſicuti filij parẽtibus, & vxor marito, & ideo vbique terrarũ (vt rectè aduertit Coninch *vbi ſupra num 64.*) poſſunt 25

à ſuis ſuperioribus ligari cenſuris, ſiue annexis ſtatuto, ſiue præcepto. Quod intellige de cenſuris annexis ſtatuto totius Religionis, & præcepto Generalis: nam quoad Prouincialem, & ſuperiores immediatos domorum ſtandum eſt legibus, & cõſuetudinibus Religionum. 26

Dicendum tamen interim eſt, ſubditum exiſtentem in alieno territorio, vel Epiſcopatu poſſe per præceptum, quin etiam & per ſtatutum ligari cenſuris à ſuo Epiſcopo ratione delicti cõmiſſi in proprio Epiſcopatu; vt ſi habens curam animarũ non 27

reſideat, ſed ſit abſens, & ſit exiſtens in alieno Epiſcopatu: nam tunc omiſſio reſidentię fit in proprio Epiſcopatu: vel, ſi quis furtũ fecit in proprio Epiſcopatu, & in alieno exiſtens non ſatisfacit: nã 28

iuriſtarum tradit Sanchez *in cit. diſp.* 8. *num.* 14 & nos dicebamus *ſupra cit. ſect.* 1. Quò etiam pertinent leges contractuum, de quibus etiam obiectio facta eſt: allegatum tamen cap. vlt. fecit pro nobis; quandoquidem *in* eo dicitur, quemuis ſortiri forum ratione domicilij, vel ratione contractus; ergo à contrario ſenſu inferri debebit, quod ſi peregrinus neque domicilium fixit, neque in loco deliquit, neque ibi contraxit, forum non ſortiatur, atque adeò legibus, & iuriſdictioni loci, per quem tranſit, ſubiectus non ſit.

SECTIO VIII.

Difficultas ſexta, eiuſque ſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Vagus eſt ille, qui nullibi habet Domicilium, vel qui alicubi habuit Domicilium, & ab illo exiit animo non redeundi, ſed alibi manendi, quoadusque Domicilium alicubi fixerit.*

2 *Vagi obligantur legibus municipalibus locorum per quæ tranſeunt, vel in quibus hoſpitantur.*

3 *Conſtituitur diſcrimen inter Vagos, & Aduenas, ſeu Peregrinos; nam de mente etiam aſſerentium Peregrinos non teneri legibus municipalibus, & Epiſcopi aliſius loci, per quem tranſeunt Vagi eiſdem tenentur.*

4 *Vagi, cum nullibi Domicilium habeant peculiare, vbicumque repeniuntur, Domicilium acquirunt quoad præſentaneam habitationem.*

5 *Vagi, cum nullibi domicilium habeant, ſunt totius Orbis Incolæ, & ſic tenentur ad Ieiunia, feſta, &c. locorum in quibus reperiuntur.*

6 *Vagi à loci magiſtratu capi, & puniri poſſunt ob delicta etiam alibi commiſſa.*

7 *Vagi ligari poſſunt ab Epiſcopo loci, in quo actu habitant, & non ab alio Epiſcopo, quia ſunt ſubditi illius loci ſolum, & non alteri.*

8 *Vagus de mente Hurtadi prædicta non conuenit de iure ſcripto; ſed iure per vſum, & praxim introducto.*

9 *Vagi & Peregrini non differunt quoad obligationem ſeruandarum legum municipalium.*

10 *Vagi non tenentur ſeruare leges municipales locorum per quæ vagantur.*

11 *Doctores generaliter loquuntur, nec diſtinguunt inter Vagum, & Peregrinum.*

12 *Vagi, quod vbicumque reperiantur poſſint recipere Sacramenta eſt ex priuilegio, non ex obligatione.*

13 *Vagi in omnibus locis vbi reperiuntur ſortiuntur forum ea conſuetudine, non autem ſimpliciter.*

14 *Vagi remitti debent ad Iudicem loci, in quo commiſerunt delictum, ſi ſint ſub vno & eodem Principe, & ab illo Iudice petantur.*

15 *Iudex capiens Vagos habet Iuriſdictionem in illos ratione præſentanea habitationis.*

16 *Princeps quando habet iuriſdictionem in loco commiſſi delicti cenſetur nolle alibi Delinquentem puniri.*

17 *Vagus ratione delicti fit ſubiectus Iudici loci.*

18 *Vagi extra locum commiſſi delicti non ſunt puniendi niſi in defectum Iudicis illius loci, in quo delictum fuit commiſſum.*

19 *Punitio eſt ad exemplum, & ad reparationem ſcandali dati.*

OBiicies ſextò, ſaltem vagi, id eſt, qui nullibi 1
habent domicilium (quapropter eum, qui
alicubi habuit domicilium, & ab illo exiit animo
non redeundi, ſed alibi manendi, vagum eſſe,
quoad vſque domicilium alicubi fixerit, docent
communiter Doctores, quos citat, & ſequitur
Sanchez *de matrim. lib.* 3. *cap.* 25. *num.* 1. *& ſeqq.*
& lib. 1. *moral. cap.* 12. *num.* 23 *in fin.* & Farinac.
lib. 1. *prax. quæſt.* 7. *num.* 15. obligabuntur legibus, 2
& conſuetudinibus locorum, per quæ tranſeunt,
vel in quibus hoſpitantur; ſicuti docent etiam 3
illi, qui ſentiunt, aduenas, & peregrinos exemptos
eſſe à legibus loci municipalibus; ſic Sot.
in 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 4. *art* 2. Lorça *in* 1. 2. *tom.* 2.
tract. de legib. diſp. 25. *memb.* 4. Azor. *part.* 1. *lib.*
5. *cap.* 11. *quæſt.* 13. Salas *de legibus diſp.* 14. *ſect.* 4.
num. 55. Suar. *de relig. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 14.
num. 19. & 20. Sanch. *de matrim. lib.* 3. *diſp.*
18. *num.* 15. *& lib.* 1. *moral. cap.* 12. *num.* 23. Baſilius
Pontius *de matrim. lib* 5. *cap.* 7. Bonacina *de*
legib. diſp. 1. *quæſt.* 1. *punct.* 6. *numer.* 54. Filliuc.
tom. 2. *tract.* 27. *cap.* 7. *numer.* 105. Reginald. *in*
prax. tom. 1. *lib.* 13. *cap.* 27. *numer.* 172. Fagundez
de præcept. Eccleſ. tract. 1. *lib.* 1. *cap.* 8. *numer.* 4.
Villabob. *tom.* 2. *tract.* 1. *dub.* 33. *numer.* 1. ex eo, 4
quia cùm vagi nullum peculiare domicilium
habeant, illud quoad omnia acquirunt, vbicunque
quoad præſentaneam habitationem repeniuntur:
nam cum nullibi domicilium habeant, ſont 5
totius orbis incolæ, & ſic tenentur ad ieiunia, feſta,
aliaque leges & conſuetudines locorum, in
quibus repeniuntur, alioquin immunes eſſent ab
omnibus legibus, & ſtatutis, quod dici abſurdum
videtur, cùm à recta illorum gubernatione diſſideat;
tum quia vagi à loci Magiſtratu capi, & 6
puniri poſſunt ob delicta, etiam alibi commiſſa;
ſicuti probat textus cum gloſſ. *in l.* 1. *Cod. vbi de*
criminibus, agi oportet, quam gloſſam eſſe communiter
receptam, teſtatur Farinacius *lib.* 1. *prax. q.* 7.
num. 13. & docent Clarus *lib.* 5. *ſent. in pract. crim.*
q. 39. *num.* 7. & Sanch *lib.* 3. *de matr. diſp.* 25 *n.* 5.
ergo ſignum eſt, quod ij in quouis loco præſentiæ
ſuæ, forum ſortiantur, atque adeò iuriſdictioni ac
legibus, tam ſecularibus, quàm Eccleſiaſticis
ſubiiciantur: quod docet etiam nouiſſimè Hurtad.
de cenſur. in communi diffic 9. vbi ait, quod vagi liga- 7
ri poſſint ab Epiſcopo loci, in quo actu habitant,
& non ab alio Epiſcopo; quia ſunt ſubditi Epiſcopo
illius loci ſolum, & non alteri Epiſcopo; quan-
doquidem actualis habitatio eſt in his loco domi- 8
cilij; cùm non habeât alium modũ domicilij, quod
tamen eis (inquit ipſe, & rectè) non iure ſcripto,
ſed iure per vſum, & praxim introducto, conuenit.

Reſpondetur, nego antecedens: nam eadem ratio, 9
quæ eſt de peregrinis, de vagis eſſe videtur,
quod ſcilicet & ipſi non obligentur legibus pro- 10
priis locorum, per quæ tranſeunt, vel in quibus
hoſpitantur, cùm, ſicut & peregrini, non ſint incolæ,
ſeu inhabitantes locum; quapropter Do- 11
ctores generaliter loquuntur, nec diſtinguunt
in hac re inter peregrinos, & vagos, ſed docent
indifferenter, omnes extraneos, ſeu
alienigenas, qui veniunt animo non permanendi,
non teneri legibus loci. Sic præter
alios docent Palud. S. Antonin. Silu. &
Medina, quos citat. Leſſius *lib.* 4. *de iuſt. &*
iur. cap. 2. *dub.* 7. *num.* 49. Sayr. *in Clau. Reg. lib.* 3.
cap.

Google

*cap.4.num.*8.Paſqualigus *de ieiunio deciſ.* 200. *n.* 4. & Sanchez *in ſelect.diſp.*51.*n.*34.

12 Neque obſtat,quod poſſint percipere ſacramenta vbicunque reperiantur: nam hoc eſt priuilegium,non autem obligatio; ſiquidem ad nullam parochiam in particulari aſtringuntur, niſi per maiorem, vel ſaltem per dimidiam circiter anni partē(vt ſupra dicebatur) in aliquo loco decreuerint permanere. Neque abſurdū videri debet quod nullis particularibus ſtatutis locorum teneantur, cum nullibi ipſi ſiſtant, ſeu domicilium habeant. Adde,quod *ex cap.vlt.de foro compet.* generalis doctrina eſt,neminem ſortiri forum,niſi vel ratione domicilij vel ratione delicti, vel ratione contractus(adde ru.cum *gl.in cit.l.heres*) vel ratione rei, ſeu poſſeſſionis ſitæ in territorio, vel denique interdum ratione originis,ſeu patriæ: at vagi nul-

13 lo horum modorum (vt ſuppono) ſubiecti ſunt, ergo forum loci,vbi ſunt, non ſortiuntur,quamuis per conſuetudinem introductum ſit, vt vbicumque reperiuntur(cùm proprium Iudicem non habeant,& eorum delicta manere non debeant impunita)poſſint puniri,etiam ob delicta alibi commiſſa;ex quo tamen non ſequitur, quod ſimpliciter,& in omnibus forum, ſeu iuriſdictionem loci, in quo degunt,ſortiantur.

14 Cæterum an vagus remitti debeat ad Iudicem loci,in quo commiſit delictum, ſi ab illo Iudice petatur.

Reſpondent Doctores,quos citat, & ſequitur Farinac.*lib.*1.*prax.q.*7. negatiuè; ſi iuriſdictiones

15 ſint ſub diuerſis Principibus;ſecùs ſi ſint ſub vno Principe:nam quando ſunt ſub diuerſis Principibus,verè Iudex capiens vagum(inquiunt ipſi)habet iuriſdictionem in illum ratione præſentaneæ

16 habitationis, ſicut ſi domicilium haberet ibi. At quando iuriſdictio eſt ſub eodem Principe,cenſetur Princeps nolle delinquentem alibi puniri,niſi in loco,vbi deliquit.

His tamen non obſtantibus probabilius mihi videtur,debere illum remitti ad locum delicti, vt

17 ibi puniatur.ſi ab illo Iudice petatur remitti;quia ratione delicti illi Iudici ſubiectus eſt; neque vi-

18 detur ſubiectus Iudici loci, per quem tranſit, in punitione delicti, quod alibi commiſit; niſi ad

19 ſummum in defectum Iudicis loci, vbi deliquit; quia punitio eſt ad exemplum,& ad reparationem ſcandali dati;quod cùm ſolum datum ſit, vbi delictum commiſſum eſt, ibi ſolum puniendum videtur;quæ ratio probat indifferenter, ſiue delictū committens, domicilium ibi habuerit, ſiue non. Atque ita docent.Abb.*in cap. vlt. de foro compet. n.* 21. Conar. *pract. qq. cap.*11. *num.*7. Clar.*lib.*5.*recept. ſentent. in pract. crim. q.*39. *num.* 7. Decian. *in tract.crim.tom.*1.*lib.*4.*cap.*13.*num.* 17. *& ſeqq.* & Azor. *tom.*1.*lib.*5.*c.*11.*q.*3.*in fin.* Vide,quæ dicentur infra *cap.ſeq.dubit.*4.

SECTIO IX.

An Peregrini, qui non habent animum commorandi pro maiori parte anni, poſſint in Paſchate Euchariſtiam ſumere à Regularibus?

SVMMARIVM.

1 *Peregrini non habentes animum commorandi in aliquo loco pro maiori anni parte poſſunt pro adimplendo præcepto de ſumenda Euchariſtia in Paſchate,communicare à Regularibus.*

EX dictis ſequitur primò, quod Peregrini, qui non habent animum commorandi in aliquo loco pro maiori anni parte,poſſint ibi pro ſatisfactione præcepto ſumendi Euchariſtiam ſemel in anno in Paſchate,ſumere Euchariſtiam à Regularibus ratione priuilegiorum Religionis; quia in tali caſu nulla fit iniuria Parochis, cùm huiuſmodi peregrini non ſint ſui Parochiani, & propria Parochia in illo loco careant. Sic Sanchez *de matrim.lib.*3.*diſp.*23.*n.*17.& Fagund.*de præcept.Eccleſ. præcept.*1.*lib.*1.*c.*8.*num.*5. 1

SECTIO X.

An Peregrini ſubdantur ſententiis, præceptis,& legibus municipalibus loci, vbi tranſeunter ſunt?

SVMMARIVM.

1 *Peregrini non ſubduntur ſententiis, præceptis, & Legibus municipalibus loci, vt de ieiunio ſeruando, de Miſſa audienda &c. ſi ibi nullo pacto ſiſtant, ſed ſolum ibi ſint tranſeunter.*

2 *Idem dic, licet ibi morentur per aliquot dies.*

SEquitur ſecundò,quod peregrini non ſubdantur ſententiis,præceptis,& legibus municipalibus,loci vt de ieiunio ſeruando,de Miſſa audienda, &c. ſi ibi nullo pacto ſiſtant, ſed ſolum ſint tranſeunter, ſeu per modum tranſitus: ſic ex aduerſariis ipſis Nauarr.*c.* 13. *n.* 5. Lopez 1. *par. Inſtruct.c.*52.*§. nec peccant.* Leſſius *lib.* 4. *dub.* 7. *num.* 47. *& dub.*8. *num.* 56. Sà, *ver. Miſſæ auditio num.* 6.Suar.*tom.*1.*de relig.lib.*2.*de feſtis,cap.*14. *& lib.* 3. *de legib.cap.*33.Filliuc.*tom.*1.*tract.*27.*cap.* 7. *n.* 116. *& ſeq.*& Fagund.*de præcept. Eccleſ. præcept.* 1. *lib.* 1. *c.*8.*num.*15.*&* 20.*contra Maiorem in* 4. *diſt.* 15. *q.* 5. Driedonem *lib.*1.*de libert. Chriſt. cap.* 17. *§. vna eſt.* Ledeſmam 1.*part.*4.*q.* 15.*ar.* 2. *dub.* 2. Couarruuiam *lib.* 4. *var. cap.* 20. *num.* 8. *ad fin.* Salas *de legib.diſp.*14.*ſect.*4.*num.*50.& Ponium *lib.*5.*c.* 7. *§.* 1.*num.*14.Quinimò ſequitur,quod neque ſubduntur,ſi ibi ſint per aliquos dies Sic Doctores citati in principio ſectionis contra Leſſium, Suar. Filliuc.& Fagundez *vbi ſuprà.* 1 2

SECTIO XI.

An Peregrini neque ſubdantur ſententiis, præceptis,& legibus municipalibus loci, quoad vim coactiuam, & quoad cenſuras?

SVMMARIVM.

1 *Peregrini multo minus ſubduntur ſententiis, præceptis, & legibus municipalibus loci, in quo nec Domicilium, nec quaſi Domicilium habent quoad vim coarctiuam, coercitiuam, ſeu punitiuam; ſecus eſt quando delictum ibi commiſerunt.*

2 *Epiſcopus ratione delicti poteſt excommunicare ſubditum alienum,dum manet in ipſius Diœceſi,vel etiā ſi diſceſſerit priuſquā excōmunicatio feratur.*

3 *Epiſcopus tenetur conſentire in punitione Delin-*

quentis ad requiſitionem alterius Epiſcopi, in cuius Territorio Delinquens commiſit delictum.

4 *Epiſcopus, vel alius Prælatus Pontifice Inferior lata generali cenſura, ſiue per ſtatutum, ſiue per particularem ſententiam non ligat Aduenas, & Peregrinos, ſi ibi reperiantur non conſtituto Domicilio, nec quaſi Domicilio.*

5 *Cap. 1. à nobis de ſenten. excõmunicationis declaratur.*

6 *Clauſula in cenſuris latis ab Epiſcopo licet generalis non comprehendit niſi ſubditos ſuæ Iuriſdictioni.*

7 *Diſtinctio Abbatis in cap. cit. à nobis de ſententia excommunicationis inter ſententiam generalem, & ſtatutum, nempe Peregrinos ligari ſolum ſtatuto, refellitur.*

8 *Excommunicatio quomodocumque in loco Diœceſis lata contra eos qui ſciunt, & non reuelant aliquod furtum, vel delictum, non ligat tranſeuntes, vel Peregrinos.*

9 *Gloſſa in cit. cap. à nobis, Vgolinus & alij relati per Barboſam confutantur. quia aſſumunt vt notum, quod indiget probatione.*

10 *Is qui non eſt ſubditus non poteſt obligari ſtatuto, & ſententiis.*

11 *Peregrinus committens furtum prohibitum lege Diuina, & lege Diœceſana prohibitum ſub cenſura, peccat mortaliter contra legem Diuinam non tamen incurrit cenſuram Epiſcopi, per cuius locum tranſit.*

12 *Aduena, & Peregrinus violans præceptum generale, aut ſpeciale Epiſcopi non continens materiam aliàs iure naturali, vel Diuino prohibitam, non fit ſubditus ipſi Epiſcopo ratione delicti.*

13 *Aduena, & Peregrinus violans præceptum naturale & Diuinum generaliter, vel ſpecialiter prohibitum ab Epiſcopo, fit ſubditus eidem ob dictam violationem tantum.*

14 *Id procedit etiam ſi poſt iſtam violationem de nouo Epiſcopus præcipiat, dummodo tale præceptum ei notificetur.*

15 *Egrediens à Diœceſi ante dicti præcepti notificationem non ligatur cenſura tali præcepto generali, ſeu ſpeciali ſatis faciendi annexa niſi caſu quo eidem notificetur de conſenſu alterius Epiſcopi in cuius territorio degit.*

16 *Ordinarius quidam reprehenditur, qui Aduenam, ſpreto eius decreto, publice declarauit excommunicatum.*

SEquitur tertiò, quod multò minus peregrini
ſubdantur ſententiis, præceptis. legibus muni-
1 cipalibus loci (in quo nec domicilium, nec quaſi
domicilium habent) quoad vim coactiuam, coër-
citiuam, ſeu punitiuam Sic Doctores communiter
pro noſtra ſententia *ſupra in 1. ſect.* citati contra
Doctores, quos citat Salas *num. 49.* Suar. *lib. 3. de
legib. cap. 33. num. 9.* Vgolinus *tab. 1. cap 9. §. 2. nu. 4.*
Pontius *de matrim lib. 5. cap. 7 §. 2. num. 19.* Barboſa
*in collect. tom. 2. lib. 5 cap. 21. num. 4. & contra gloſſam
in cap. à nobis de ſentent. excommun.*

Excipe, ſi delictum ibi commiſerint; quia ratione delicti poteſt Epiſcopus excommunicare ſubditum alienum, dum manet in ipſius Diœceſi, vel etiamſi diſceſſerit ab ipſius Diœceſi, priuſquam excommunicatio feratur, ſed fuerit citatione præuentus, vel ſi ad requiſitionem Epiſcopi territorij,
5 in quo deliquit, à proprio Epiſcopo citetur (ad
quod Epiſcopus requiſitus tenetur conſentire, vti
nutant Doctores *in cap. fin. de foro compet.* Auila *de
cenſur par. 2. cap. 3. diſp. 2. dub. 3. concl. 2.* Corneius *in
3. par. S. Th tract. 5. de cenſur. in genere. diſp. 6. nu. 36.*)
quia in tali caſu Reus reſpondere tenetur, & ſi
non facit, excommunicari poteſt ab Epiſcopo ter-
ritorij, in quo deliquit. Quamuis ſecus dicen- 3
dum ſit, ſi delictum non commiſerint, vti ſupra
dicebam. Quapropter contra eoſdem Doctores,
quos citat Salas, Suar. Vgolinus, Pontius, Bar-
boſa in locis ſupra cit. & contra gloſſam cit. cap.
à nobis, ſi Epiſcopus vel alius Prælatus Pontifice 4
inferior generalem cenſuram, ſiue per ſtatutum,
ſiue per particularem ſententiam, vel præceptum,
ferat v. g quicunque tale crimen commiſerit (vt
arma tulerit, cum Monialibus fuerit locutus, vel
furtum admiſerit, &c.) ſit excommunicatus, ta-
lem cenſuram aduenæ, & peregrini non incur-
rent, ſi ibi, non conſtituto, neque domicilio, ne-
que quaſi domicilio reperiantur, & in eius diœceſi
exiſtentes contra agant; quia tales, vti dicebam,
non ſunt ſubditi, tum quia ita expreſsè habetur
in cap. à nobis, 1. de ſent. excommunic. vbi, cùm
quæſitum fuerit, *an ſi quis ita pronunciauerit, quiſ-* 5
*quis furtum fecerit, excommunicatus ſit, hæc generalis
clauſula referatur ad ipſius excommunicatoris ſubditos.*
an extendatur generaliter ad omnes, qui non ſunt 6
de iuriſdictione illius? Reſpondetur, quod hæc
clauſulà, ſeu ſententia, non niſi ſubditi, obligen-
tur. Ergo, &c. vide vbi gloſſam margiualem ex
Hoſtienſi; Coninch *de Sacramentis diſp. 13. dub. 7.
concl. 5. num. 60.* Dianam *par. 3. tract. 5. reſ. 73. & 74.*

Et quamuis Abbas *in cit. cap. à nobis, numer. 7.* 7
diſtinguat inter ſententiam generalem, & ſtatu-
tum, dicatque, non ligari peregrinos illa, ligari
autem iſto; mihi tamen hæc diſtinctio non pro-
batur, tum ex dictis; tũ quia reſpõſio Pontificis ni-
titur in ratione generali, quod potestas iuriſdictio-
nis ſe extendat tantum ad ſubditos; ſed non mi-
nus ſtatutum, quàm generalis ſententia emanat à
poteſtate iuriſdictionis; ergo non minus ſtatutum,
quàm generalis ſententia comprehendit ſolum
ſubditos, non item aduenas, & peregrinos. Vnde 8
excommunicatio quomodocumque in loco diœ-
ceſis lata contra eos, qui ſciunt, & non reuelant,
aliquod furtum, vel delictum eſſe commiſſum,
non ligat tranſeuntes, vel peregrinos, ſed ſolum
ciues, ſeu ſubditos.

Neque mihi probatur, quod docent *gloſ. in cit.* 9
cap. à nobis, Vgolin. *tab. 1. cap. 9. §. 2. num. 4.* Baſilius
Pontius *de matrim. lib. 5. cap. 7. §. 2. numer. 19.* Leon
lib. 5. c. 7. §. 1. num. 15. & Doctores, quos citat, & ſe-
quitur Barboſa *in collect. tom. 2. lib. 5. cap. 21. numer. 4.*
dum aiunt, aduenas, & peregrinos delinquentes
contra ſententiam, vel ſtatutum, ſubditos fieri ra-
tione delicti, & ſic cenſuram incurrere: nam non
rectè (cùm probare debeant) aſſumunt, peregri-
nos delinquere contra ſententiam, vel ſtatutum
proprium eius diœceſis, in qua pro tempore ſine
domicilio morantur, cùm meritò dicatur oppoſi-
tum, nempe peregrinos non delinquere contra
talem ſententiam, vel ſtatutum; quia non ſubdun-
tur auctori talis ſententiæ, vel ſtatuti: prius enim
requiritur, quod aliquis ſit ſubditus, quàm quod 10
ſententia, vel ſtatuto obligatur, & contra illam,
vel illud deliquat; ſicut rectè docet præter alios
Suarez *diſp. 5. ſect. 5. n. 10.* quamuis & ipſe etiam *n.
14.* (quem ſequitur Filliucius *tract 31. c. 5. in fine.*)
diſtinguat inter ſententiam, & ſtatutum, quod ſci-
licet ſtatutum, cùm territorio inhæreat, & vpo-
tè firmum, & ſtabile, magis cognoſcibile, ſit,
quàm

quam ſenteotia, vel præceptum; aſſicere debeat
etiam peregrinos, dum ibi exiſtunt (& ſi ſecus,
cùm tarminos territorij egrediuntur, iuxta *cap. vt
animarum de Con,'stut.in.6.*) quod mihi etiam ex
dictis non probatur.

11 Non obſtat, ſi dicas, is qui furtum ſacrilegum
v.g. ſub excommunicatione prohibitum in aliena
diœceſi committit, abſque dubio ibi delinquit,
ergo ſortitur forum illius diœceſis, ratione de-
licti, *cap vlt. de foro compet.* Reſpondetur enim,
peccare quidem illum contra legem, quatenus illa
communis eſt omnium gentium, & naturalis;
& ſic ratione delicti ibi commiſſi ſubditum fieri;
ideoque ibi poſſe citari, atque Eccleſiaſticis cēſu-
ris compelli ad ſatisſaciendum; non tamen peccare
contra legem, quatenus propia eſt illius diœce-
ſis cenſuram in ſe cōtinens; cùm non ſit ſubiectus
huic legi, nec huius legis auctori. Vide Auilam *par.
2. cap. 3 diſp. 2 dub. 3 concl. 1. & 4.*

12 Itaque breuiter dico, quod aduena ratione vio-
lationis præcepti generalis, aut ſpecialis Epiſcopi,
non continentis materiam aliàs iure naturali, &
diuino prohibitam, non fiat ſubditus ipſi Epiſco-
po ratione delicti, quia tali violatione non delin-
quit, cùm nondum ſit ei ſubditus, vt eius præ-
cepto obedire teneantur; & quamuis fiat ſubditus,
quando præceptum Epiſcopi generale, vel ſpecia-
13 le continet materiam aliàs iure naturali, & diui-
no prohibitam (nam tunc violatione illius ibi de-
linquit contra præceptum naturale, & diuinum)
fit tamen ſolum ſubditus ipſa violatione, ita vt
ipſi Epiſcopo poſt iſtam violationem generaliter,
vel ſpecialiter de nouo præcipienti ſit obſtrictus
14 obedire; & ſic ligetur cenſura annexa præcepto
generali, vel ſpeciali ſatisfaciendi de nouo impo-
ſito, ſi non ſatisfecerit, dummodo tale præceptum
ei notificetur in Epiſcopatu; quia ſi (vt contra nō-
15 nullos rectè aduertunt Auila *vbi ſupra*, & Conio-
ch. *diſp. 13. n. 59)* ante præcepti notificationem is
egreditur ab Epiſcopatu, non ligatur cenſura tali
præcepto generali, vel ſpeciali ſatisfaciēdi anne-
xa, niſi in caſu, quod poſt egreſſum ei notificetur
ex conſenſu Epiſcopi proprij, aut alterius Epiſco-
pi, in cuius territorio verſatur; qui quidē requiſi-
tus conſentire tenetur, cùm Epiſcopus loci ad id
ius habeat ratione delicti, vti ſupra dicebatur,
& infra etiam dicetur.

16 Hinc dicendum, non rectè proceſſiſſe Ordina-
rium quendam, qui cùm cognouiſſet, certum cri-
men in ſua diœceſi commiſſi, decretum ad Eccle-
ſiæ valuas affixit, vt quicunque tale delictum in
poſterum commiſerit; ipſo facto excommunica-
tus ſit; poſtea verò cùm ſciuiſſet, hominem ad-
uenam, decreto ipſius ſpreto, dictum crimen com-
miſiſſe, illum tanquam excommunicatum publi-
cè declarari iuſſit. Non rectè, inquā, proceſſit Or-
dinarius iſte, quia decretum eius ſub excommu-
nicatione ipſo facto incurrenda latum, ad ſubdi-
tos tantum ſe extendebat, aduena autem, ſeu ex-
traneus ille non erat ſubditus, priuſquam deli-
querit, quamuis poſtea ratione delicti ſubditus
factus fuerit; & ſic tunc ſolum potuerit (ante
egreſſum tamen ab Epiſcopatu, vel ſi ab illo fuerit
egreſſus, obtento conſenſu Epiſcopi loci, in quo
verſabatur) citari, atque ad ſatisfactionem com-
pelli, & ſi contumax eſſet, excommunicari, ac pro
excommunicato declarari.

SECTIO. XII.

An, ſi Epiſcopus diœceſis A. ferat excom-
municationem contra ſcientes, & non
manifeſtantes, quiſnam commiſerit
furtum, & Petrus v. g. diœceſis B. mutet
poſt latam hanc excommunicationem
domicilium in diœceſim A. & cognoſ-
cat furem, & non manifeſtet, ligetur
tali cenſura?

SVMMARIVM.

1 *Aduena, qui poſt publicationem edicti Epiſco-
pi ſub Excommunicatione contra non reue-
lantes tale quid, ſi trāſtulit Domiciliū in il-
lius Epiſcopi Diœceſim, tenetur reuelare ſi
ſciat, aliàs incurrit cenſuram*

2 *Contraria ſententia non eſt improbabilis.*

3 *Sententia referenda eſt ad tempus, in quo pro-
nunciatur; quia tunc incontinenter ſumit*
vires contra quos fertur

4 *Aduena, qui aberat tempore dicti edicti neque
ratione delicti, neque Perſona erat ſubditus,
quapropter obſtrictus eſſe non debet à dicta
excommunicatione.*

5 *Cenſura per modum ſententia etiam generalis
lata, directe fertur in perſona ſecundum ſe
praſcindendo à Territorio.*

RESpondetur affirmatiuè; quia non apparet ra- 1
tio, cur non ligetur, cùm etiam poſt publi-
cationem edicti duret eius obligatio, & pœnæ im-
poſitio. Sic Suarez, & Coninch, quos citat, & ſe-
quitur Præpoſitus *in 3. par. S. Th. q. 1. de cenſuris
in communi dub. 5. n.* 30. & Hurtadus *de cenſuris
etiam in communi diffic. 9. num. 59.* Quamuis oppo- 2
ſitum ſit etiam probabile: dici enim poteſt, quod
ſententia referenda ſit ad tempus, in quo pronun- 3
ciatur, quia tunc in continenti ſumit vires *aduer-
ſus eos, aduerſus quos fertur*; & ſic vim ſolum ha-
bet aduerſus eos, qui tunc erant ſubditi. Vnde
inferri poteſt, quod licet tempore, quo durat hæc
ſententia, ille talis ſit in diœceſi A. ſi tamen tem-
pore prolationis ibi nondum erat ſubditus; quia
nondum in dicta diœceſi A. domicilium acquiſi-
uerat, non ligetur tali cenſura; quia tempore pro-
lationis ſententiæ non erat ibi neque ratione 4
perſonæ, neque ratione delicti ſubditus. Sic Auila
de cenſuris par. 2. cap. 5. diſp. 2. dub. 3. & Corneius
*in 3. par. S. Th. tract. 5. de cenſuris in genere. diſp. 6.
dub. 2. q. 1* Inferri etiam multò magis poteſt quod
cenſura lata ab Epiſcopo per vim ſententiæ gene-
ralis non ligentur, niſi ſubditi ratione perſonæ,
vel domicilij, non autem qui ſubditi non ſunt,
etiamſi intra eius territorium exiſtant; & ſic quod
cenſura non ligentur, qui v.g. in alieno furantur
Epiſcopatu, vbi furtum ſub cenſura eſt prohibitū.
Sic Doctores ſupra cit. Et confirmatur; quia cen-
ſura per modum ſententiæ, etiam generalis, lata 5
directè fertur in perſonas ſecundum ſe præſcin-
dendo à territorio; & conſequenter ligat ſolum
eos, qui ſecundum ſe ſubditi ſunt, non item ad-
uenas, & peregrinos, qui ſubditi non ſunt.

SECTIO XIII.

An Peregrini delinquentes in proprio domicilio, ſi aliò tendant, poſſint in iſto loco puniri?

SVMMARIVM.

1 *Delinquentes in proprio domicilio, ſi ad alium locum accedant, non poſſunt ibi puniri.*

2 *Opinio Pontij, quod viator ſit ſubditus Iudici illius loci, per quem tranſit, redarguitur.*

3 *Viator ſubeſt Iudici loci per quẽ tranſit tantũ ratione rectæ gubernationis illius loci, & ſic indirectè.*

4 *Iudex Ordinarius non poteſt punire delinquentem exiſtentem extra Territorium ſuæ Iuriſdictionis, niſi fuerit ille de more remiſſus.*

5 *Mos generalis conſtituit ius.*

6 *Delictum eſt integra cauſa ſubiectionis, quando delinquens non eſt extra Territorium.*

7 *Praxis Curiæ Romanæ obſeruat punire Reos vbicumque delinquentes, ſed id prouenit ex præſcripta conſuetudine.*

8 *Delinquentes quando puniuntur Romæ ob delicta commiſſa non puniuntur pœna ordinaria, ſed extraordinaria.*

9 *Delinquentes quando præſumuntur continuare delictum poſſunt vbique puniri, prout fures cum re furata reperti, Hæretic, Banniti, Vſurarij, Aſſaſini, & latrones publici, &c.*

1 SEquitur quartò, quod multò minus peregrini delinquentes in proprio domicilio, ſi ad alium locum accedant, poſſint in iſto loco puniri. Sic communiter Doctores, quos refert, & ſequitur Farinacius *lib. 1. praxis q. 7. n. 6. 7. & ſeqq.*

2 Quamuis contrarium ſentiat Pontius *loco ſupra citat. numer.* 15. cum nonnullis aliis ex eo: quia (vt inquit ipſe) viator eſt ſubditus Iudici illius loci, ſicut & legibus illius; quod probat ex Clement. Paſtoralis *de ſentent. & re iudic.* ibi: *Quod ſi punitio criminis intra diſtrictum Imperialem commiſſi, ad Imperatorem forſan pertinuiſſe dicatur, verum eſt quidem, ſi in eodem diſtrictu fuiſſet inuentus delinquens, vel ad illum de more remiſſus, quare, ſi suos fines tranſgrediatur, ceſſat poteſtas.* Ex quo deducit Pontius, quod cauſa ſubiiciendi delinquentem nõ ſit delictum, aliàs vbicunque delinquens maneret, ſubditus eſſet. Et confirmat ex praxi Curiæ
3 Romanæ, quæ alibi delinquentes punit.

Sed facilè ad has rationes huius auctoris reſpõdetur: nam dato, quod viator ſubdatur Iudici loci, per quem tranſit (quod falſum eſt ex dictis *in ſect.* 2.) ſubditur ſolum (vti concedunt etiam aduerſarij) in his, quæ ad rectam illius loci gubernationem pertinent, non item in aliis; quia cùm ibi domicilium, vel quaſi domicilium non acquiſiuerit, neque ibi delictum commiſerit, non eſt, cur ei ſubdatur, niſi ſolum ad ſummum indirectè, quatenus ad bonum commune illius loci, per quem tranſit, ſic pertinet. At ad bonum commune illius loci, per quem tranſit, non pertinet, puniri delicta alibi commiſſa, ſed ſolum illuc remitti delinquentem puniendum, ergo, &c. Et hoc ipſum probat *cit. Clement. Paſtoralis*; ſiquidem dicit, non poſſe Iu-
4 dicem ordinarium punire delinquentem, exiſtentem extra territorium ſuæ iuriſdictionis, niſi fuerit illi de more remiſſus: ſupponitur ergo ibi, delinquentem, de more, & conſuetudine remittendum eſſe: mos autem talis, cùm non ſit ſpecialis, 5
ſed generalis, conſtituit ius; & conſequenter de iure delinquens eſt remittendus, atque adeò à Iudice illius loci puniri non poteſt. Confirmatur; 6
quia licet delictum ſit integra cauſa ſubiectionis, non propterea ſequitur, exiſtentes extra territorium poſſe à Iudice puniri; ſiquidem conſtituit ſubiectionem, dum delinquens eſt intra territorium, ſecùs dum extra, ſicuti domicilium, quod eſt cauſa integra conſtituendi ſubiectionem, non dat actionem Iudici extra territorium, ergo, ſic, &c. Et ad praxim Curiæ Romanæ Reſpondetur, quod 7
id proueniat ex præſcripta conſuetudine; quia cùm Roma fuerit à principio domina totius Orbis, & ſic omnes habuerit ſibi ſubiectos, alibi delinquentes puniebat, quam poteſtatem prorogatam ex tacita aliorum Principum conceſſione habere videtur. Vide Farinacium *loco ſupra cit.* vbi primò 8
aduertit, delinquentem in tali caſu non puniri pœna ordinaria, ſed extraordinaria. Aduertit ſecundò, Doctrinam ſupra traditam plures limitationes habere, vt in fure cum re furata reperto, in hæretico, in bannito, in vſurario, in aſſaſino, in latrone 9
publico, &c. quæ non tam ſunt limitationes, quàm declarationes regulæ generalis, quæ dicit delinquentem ratione, delicti ſubiectum eſſe Iudici loci, in quo deliquit; cùm omnes dicti Rei cenſeantur delictum continuare, & illud, quaſi de nouo vbi ſunt perpetrare.

DVBITATIO II.

An aduenæ, & vagi poſſint in legibus, votis, iuramentis, irregularitatibus, & pœnis contractis diſpenſari à ſuperiore loci, in quo reperiuntur?

SVMMARIVM.

1 *Vagi nullibi domicilium habentes poſſunt diſpenſari à dictis obligationibus à ſuperiore loci, in quo reperiuntur ſicut, & casiris Sacramentis, & ſepultura donari.*

2 *Vagi confiteri poſſunt cuiuis Parocho, vel ſacerdoti expoſito eius loci, in quo pro tempore verſantur.*

3 *Vagi vbique ſortiuntur Diœceſim, Parochiam, & forum ſaltem in fauorabilibus ex priuilegio.*

4 *Vagi ſi Rei ſint in foro externo à quolibet Iudice capi poſſunt & ob delicta etiam alibi commiſſa puniri ex quadam introducta conſuetudine.*

5 *Vagi non poſſunt eligere ſimplicem ſacerdotem non habentem facultatem ordinariam, aut delegatam.*

6 *Vagi poſſunt abſolui à Parocho alterius Diœceſis vbique locorum dummodo cum ipſe diſceſſerint aliquò peregrinandum, contra nonnullos.*

7 *Vagi vbique locorum poſſunt eligere ſacerdotem quemlibet approbatum.*

8 *Vagi licet non habeant alicubi domicilium, nec propriè in loco habitent, ſed tantum hoſpitentur, pertinent tamen ad curam Epiſcopi, & Curati in cuius diœceſi reperiuntur.*

9 *Vagi*

9 *Vagi poſſunt compelli ab Epiſcopo Diœceſis, in qua reperiuntur, ad confitendum, & communicandum in Paſchate.*

10 *Vagi non ſunt coniungendi in matrimonio niſi adhibitis per Parochum diligentibus Inquiſitionibus, & re ad ordinarium delata, eiuſdem obtenta licentia.*

11 *Parochus in matrimoniis Vagorum. & Aduenarum attendere debet Diœceſis conſuetudinem*

12 *In tres ſententias iuere ſcribentes circa diſpenſationẽ cũ Aduenis in legibus, votis, &c. Aduenæ & Peregrini. Iuxta primam ſententiam, quam tuetur Pontius, poſſunt diſpenſari in legibus, votis &c. à ſuperiore loci in quo reperiuntur, etiam ſi ad breue tempus ibi ſint,*

13 *S. Congregatio Concilij Tridentini declarauit Aduenas abſolui poſſe ab Ordinario loci per quem tranſeunt.*

14 *Epiſcopi ex prima ſententia Pontij ſi non poſſint cum Aduenis diſpenſare non eſt defectu Iuriſdictionis, ſed defectu cauſæ requiſitæ ad dictum effectum*

15 *Epiſcopi ex ſecunda ſententia ſcribentium aliàs recenſita non poſſunt diſpenſare cum Aduenis in legibus, votis, Iuramentis, irregularitatibus & pœnis contractis, niſi ibi reperiantur cum animo permanendi ad diuturnum tempus.*

16 *Animum quis habere ad longum tempus permanendi colligitur ex qualitate negotij expediendi, ſi eius cauſa ibi fuerit.*

17 *Agentes in Curia, ſcholares Vniuerſitatum ex ſecunda ſententia poſſunt diſpenſari ab Ordinariis illorum locorum.*

18 *Aduena & Peregrinus conducta Domo ad habitandum ex dicta ſecunda ſententia contrahit quaſi domicilium, & ſortitur forum, vbi poteſt etiam de alibi geſtis conueniri*

19 *Aduena & Peregrinus ex tertia ſententia non poteſt diſpenſari ab Ordinario loci, vbi reperitur, niſi contraxerit Domicilium.*

20 *Multæ declarationes S. Congregationis Cardinalium relatæ per Garciam tradunt Aduenam non habentem Domicilium non poſſe ab Ordinario loci diſpenſari, quamuis poſſit à Cenſuris, & peccatis abſolui.*

21 *Ex recenſitis ſententiis qualibet dicitur probabilis*

22 *Aduena, quod poſſit diſpenſari à ſuperiore loci, per quem etiam ad breue tempus tranſit, non eſt improbabile; vide rationes ibi adductas pro prima ſententia aliàs recenſita*

23 *Aduena, quod non poſſit diſpenſari præſertim in prima ſententia maxime in voto, Iuramento, irregularitate, ſeu altero ſingulari impedimento eſt probabilius*

24 *Poteſtas diſpenſandi multum pendet ex conſuetudine, quæ ſufficienter videtur declarari à ſac. Cardinalium Congregatione*

25 *Aduena eſt abſoluendus à cenſuris, & peccatis ratione neceſſitatis, ſecus eſt de diſpenſatione, quæ non ita eſt neceſſaria*

26 *Parochia non contrahitur ex tranſeunte habitatione ad aſſiſtendum Aduenæ matrimonio.*

27 *Is, qui habet domicilium in Ciuitate, ſi rus petat recreationis gratia, ſi ab humanis deceſſerit, ſepeliendus eſt in Parochiali ſuæ Ciuitatis, non electa ſepultura*

28 *Epiſcopus poteſt adminiſtrare Aduenis ſacramenta neceſſaria, non autem voluntaria*

29 *Epiſcopus vrgente cauſa poteſt diſpenſare cum Aduenis, ex præſumpta voluntate ſuorum Ordinariorum. vbi vide quæ cauſa requiratur.*

30 *Opinio etiam non diſpenſandi cum Aduenis, qui habent habitationem diuturnam citra tamen Domicilium, eſt probabilior. Vide Auctoris fundamenta, potiſſimum S. Congregationis reſolutiones allatas per Garciam.*

31 *Ordinarius ex ſententia Auctoris non poteſt cum aduenis diſpenſare niſi concurrat vrgens cauſa, & mens præſumpta proprij Ordinarij*

32 *Textus in cap. cum nullus de temp. ordin. in 6. declaratur, neque recepit extenſionem quoad adminiſtrationem cæterorum ſacramentorum propter ordinem*

SVPPONO, de vagis nullibi domicilium habentibus certũ eſſe, poſſe in dictis obligationibus illos diſpenſari à ſuperiore loci, in quo reperiuntur, ſicut & cæteris ſacramentis, & ſepultura donari; quia ratione habitationis ibi ſubduntur, & diœceſim, ac parochiam acquirunt, ſaltem in fauorabilibus ex priuilegio, ſicuti dicebam *ſuprà dub. ſect.* 8. *& videri poterit* Leſſius *de iuſt. & iure lib.* 2. *cap.* 40. *dub.* 18. *num.* 121. Sanch. *de matrimon. lib.* 3. *diſp.* 25. *nu.* 5. *& lib.* 2. *moral. cap.* 11. *num.* 8. *& lib.* 4. *cap.* 17. *nu.* 31. & videri etiam poterit Richard. *in* 4. *d.* 17. *ar.* 3. *q.* 1. Paludan. *q.* 3. *ar.* 1. *caſ.* 3. S. Antoninus *par.* 3. *tit.* 17. *cap* 4. Caietanus *verb. Abſolutio. cap.* 2. Tolet. *lib.* 3. *cap.* 13. Med in. *Cod. de Confeſſ. q* 31. Rodrig. *tom.* 1. *Sum. cap.* 60. *num.* 7. & Henriq. *lib.* 6. *cap.* 8. *num.* 5. qui proptereà ſubdunt, quod vagi confiteri poſſint cuiuis Parocho, vel ſacerdoti expoſito eius loci in quo pro tempore verſantur; quia vbique ſortiuntur diœceſim, parochiam, & forum vt dicebatur, ſaltem in fauorabilibus ex priuilegio; quin ex conſuetudine quadam introducta in externo foro à quolibet Iudice, ſi Rei ſint, poſſunt capi, & ob delicta etiam alibi commiſſa puniri, præterquam ſi à Iudice delicti petantur, ſicuti dicebam *ſuprà cit. ſect.* 8. 1 2 3 4

Non tamẽ hinc inferas (vt rectè adnotauit Medio. *cit. q.* 31.) quod poſſint vagi ſacerdotem ſimplicem, ſeu nulla ordinaria, vel delegata poteſtate præditum eligere, quamuis poſſint cuilibet Parocho, vel delegatam in diœceſi iuriſdictionem habenti confiteri vbicunque locorum, v. g. ſi quis ipſorum cum Parocho Romano Neapolim peregrinetur, poſſit ab iſto in via abſolui. Sic Paludan. & S. Antoninus in locis ſupra cit. Nauarr. *in cap. placuit, d.* 6. *de pœnit. num.* 8. & alij contra Gabr. *cit. diſt.* 17. *q.* 2. *ar.* 3 *dub.* 2. Petrum Sot. *lect.* 5. *de Confeſſ.* & Suarez *de pœnit. diſp.* 25. *ſect.* 2. *num.* 7. quatenus ait, quod vagus debeat confiteri Parocho, in cuius parochia pro tempore exiſtit. Sed contra iſtos quod dicebam, probatur, quia vagus nullum proprium ſacerdotem, ſeu Parochum habet, ergo quemlibet approbatum poteſt eligere vbicunque locorum. Conſequentia patet: antecedens probatur; quia parochiam quis acquirit ratione domicilij, vel habitationis, ſed vagus non habet alicubi domicilium, nec propriè in loco habitat, ſed tantum hoſpitatur, ergo, &c. Non inficior tamẽ, quod pertineat ad curam Epiſcopi, & Curati, in cuius diœceſi, & parochia vagus plerumque verſatur, vt eum Paſchali tempore ad ſacram Confeſſionem, & Communionem à Confeſſario aliquo ſuo 5 6 7 8 9

ſuo approbato recipiendam compellat.
10 Circa matrimonia autem vagorum Trident.
Concilium *ſeſſ.24.cap.7. de reform.* præcipit Paro-
chis,ne matrimoniis eorum aſſiſtant, niſi prius
diligentem inquiſitionem fecerint,& re ad Ordi-
narium delata, ab eo licentiam id faciendi obti-
nuerint.Qua in re quid de vagorum, & aduena-
11 rum matrimoniis Parochi agere debeant,attenden-
da eſt conſuetudo cuiuſcumque diœceſis. Vide,
quæ dicebantur *ſupra cit.ſect.*8.
Tota ergo difficultas eſt de aduenis, ſeu pere-
grinis,in ordine ad quos.
12 Prima ſententia docet, poſſe illos diſpenſari in
legibus,votis,&c.ſicut & reliquos ſubditos, à ſu-
periore loci,in quo reperiuntur; etiamſi per breue
tempus ibi reperiantur.Sic Pontius *de matrim. lib.*
8.*cap.*5.*num.*7.& alij.Mouetur; quia ratione ha-
bitationis,etiam per breue tempus, aduenæ ſub-
duntur legibus loci,per quem tranſeunt,ergo ha-
bent ſufficientem ſubiectionem, vt ab Ordinario
talis loci poſſint diſpenſari. Quod ſi Congregatio
13 Tridentini Concilij apud Farinacium *ſeſſ.*24. *cap* 6.
declarauit,aduenas abſolui poſſe ab Ordinario lo-
ci,per quem tranſeunt,non tamen diſpenſari, non
14 eſt,quia deficit iuriſdictio, & poteſtas ad diſpen-
ſandum;ſed quia regulariter deficit cauſa requiſita
ad dictum effectum; quapropter ſi hæc adſit, ait
poſſe,diſpenſari.
15 Secunda ſententia, ad hoc vt aduenæ poſſint
in legibus,votis,iuramentis,irregularitatibus, &
pœnis contractis diſpenſari ab Ordinario loci,per
16 quem tranſeunt,requirit, vt ibi reperiantur ani-
mo permanendi ad diuturnum tempus, v. g. ad
maiorem anni partem,qui animus colligitur, ſi eò
confluant cauſa expediendi alicuius negotij,quod
17 breui tempore non poteſt expediri. Qua ratione
inquiunt,Agentes in Curia, ſcholaſticos Acade-
miæ, & ſimiles ab Ordinario illius loci poſſe diſ-
penſari,ſicut & poſſunt ciues, & diœceſani. Sic
complures Doctores,quos citat, & ſequitur Hen-
riq.*lib.6.de pœnit.cap.*14.*num.* 8. Suar. *lib. de diebus*
*feſtis cap.*14.*num.*6.*& ſeqq.*contrarius ſibi *in lib.*6.
*de voto,cap.*11.*nu.*11 Sanchez *de matrim.lib.* 3.*diſp.*
23.*num.*12.*&* 13.& Leſſ.*de iuſt. & iure lib.*1.*cap.*40.
18 *dub.*18.*num.*121.Mouentur, quia ratione habita-
tionis diuturnæ,modo ſupra explicato, præcipuè
ſi conducta ſit ibi domus ad habitandum, contra-
hit quis quaſi domicilium,& ſortitur forum, vt
poſſit ibi de alibi geſtis conueniri(vt *ſupra ſectio.* 1.
*ſuppoſit.*2.dicebam,& docet Innocent. *cap. ex parte*
*de foro compet.num.*1.Abb.*cap.quod clericis, eodem tit.*
*num.*5.& patet *l.hæres abſens,§.proinde in fin.ff. de iu-*
*dic.& l.*2.*Cod. vbi de crimine agi oport. & ibi gl.verb.*
degis,& l.quiſquis Cod.ſi certum petat, & ibi etiam
gl.ver.verſaris)ergo etiam ratione talis habitatio-
nis acquiret quis quaſi domicilium quoad res ſpi-
rituales,qualis eſt diſpenſatio in legibus,votis,iu-
ramentis,irregularitatibus,impedimentis, & pœ-
nis ſpiritualibus contractis.
19 Tertia ſententia,ad dictum effectum, vt poſſint
aduenæ in legibus,votis,iuramentis, irregularita-
tibus,& pœnis contractis diſpenſari requirit quid
plus,quod ſcilicet acquiratur ab ipſis domicilium
in loco,vbi ſunt,ita vt non poſſit aduena ab Or-
dinario loci diſpenſari,niſi ibi acquiſiuerit domi-
cilium.Sic Doctores,quos citat Sanchez *loco ſupra*
*cit.num.*11.& Doctores,quos citat,& ſequitur Sua-
rez *cit.lib.6.de voto,cap.* 11. *num.* 11. & Barboſa 2.
*par.de poteſt. Epiſc.allegat.*36. *numer.* 18. mouentur
quia apud Garciam *de benefic.*11.*par.cap.*10.*numero*
139.extant multæ Cardinalium declarationes,quę
tradunt, quod aduena, niſi domicilium habeat, 20
non poſſit ab Ordinario loci diſpenſari, quamuis
poſſit à cenſuris, & peccatis abſolui. His poſi-
tis.
Reſpondetur,quælibet ex his ſententiis eſt pro- 21
babilis, præſertim ſi loquamur de diſpenſatione
legis municipalis,& etiam communis;quia impro-
babile non eſt etiam ſecundùm primam ſententiã,
diſpenſari poſſe aduenam,ſicut quemlibet ciuem,
à ſuperiori loci,per quem etiam ad breue tempus, 22
tranſit;quandoquidem ad ſuperiorem loci ſpectat,
vt omnes ibi commorantes legem obſeruent; &
ſic ad eundem ſpectat,cauſas perpendere,quæ ciua
obſeruationem impediant,vel excuſent,atque adeò
& perpendere cauſas, quæ petant diſpenſationem
concedi,& conſequenter exiſtente cauſa, quæ diſ-
penſationem concedi petat, diſpenſationem con-
cedere. Confirmatur;quia,vt ſupra *Dub.* 1. *ſect.*2.
dicebatur, improbabile non eſt, etiam ſecundùm
primam ſententiam, aduenam, ne deformitatem
cauſet,legibus loci,per quem tranſit,obligari;ergo
improbabile non eſt,quod etiam ſuperior talis lo-
ci habeat poteſtatem cogendi illum ad obſerua-
tionem talium legum,& conſequenter habeat po-
teſtatem, vt poſſit ex cauſa obligationem illarum
relaxare,quia alioquin aduena eſſet deterioris cõ-
ditionis,quam incola,ſiquidem eſſet obligatus le-
gibus talis loci,ſicut incolæ & non poſſet diſpen-
ſari ex obligatione illarum,ſicut incolæ.
Quamuis probabilius ſit oppoſitum, præſer- 23
tim ſi loquamur de aduenis in prima ſentẽtia,& præ-
ſertim ſi loquamur de diſpenſatione voti, iuramẽ-
ti,irregularitatis, vel alterius ſingularis impedi-
menti:Moueor,tum ex dictis *in cit.ſect.*2. tum quia
poteſtas diſpenſandi multum pendet ex conſuetu- 24
dine,quæ ſufficienter videtur declarari à Congre-
gatione Cardinalium admittente aduenis,qui do- 25
micilium non habent, abſolutionem à cenſuris,&
peccatis,propter eius neceſſitatem; negante autem
iiſdem diſpenſationem,cùm ita neceſſaria non ſit.
Confirmatur;quia ex tranſeunte habitatione non 26
contrahitur parochia,vt poſſit parochus illius lo-
ci matrimonio aduenæ aſſiſtere, ſicuti colligitur
ex cap.is,qui de ſepult.in 6.(vbi is, qui habet domi-
cilium in ciuitate & poſtea ad villam ruralem ſe 27
confert recreationis cauſa, vel vt ruralia exerceat,
ſi ibi moriatur,non electa ſepultura, ſepeliendus
dicitur non in Eccleſia dictæ villæ, ſed in ſua pa-
rochiali;)& docent communiter Doctores, quos
citat Nauar.*conſil.6.lib.4.tit.de clandeſt. deſponſat.* &
Menoch.*vol.4.conſ.*398 Confirmatur ſecundò,quia
licet Ordinarius illius loci poſſit aduenis breui 28
tempore commorantibus miniſtrare Sacramentũ
pœnitentiæ,& Euchariſtiæ propter horum neceſſi-
tatem;non ſic videtur ſimiliter poſſe miniſtrare Sa-
cramenta voluntaria:quapropter ipſemet Pontius,
qui ait,poſſe cum talibus diſpenſari ab Ordinario
loci,vbi per breue tempus commorantur, ſubdit,
id fieri debere vrgente cauſa,vt ſi verbi gratia con-
trahendum ſit matrimonium ad reſtaurationem 29
damni fæmellæ illati, vel ad legitimationem filio-
rum,quando parens exiſtit in mortis periculo, in
quibus caſibus dici poteſt,diſpenſari poſſe cum ta-
libus aduenis ab Ordinariis loci, non ex iuriſdi-
ctione, quam per ſe habent in illos Ordinarii lo-
ci ad hæc voluntaria, ſed ea præſumpta voluntate
ſuorum Ordinariorum.
Et quod dixi,vt quid probabilius de non diſpẽ- 30
ſandis aduenis, qui habent tranſeuntem habita-
tionem,

tionem, idem dico; tanquam quid probabilius etiam de non diſpenſandis aduenis qui habét habitationem diuturnam, citrà tamen domicilium. Moueor ſolú ex declarationibus relatis à Garcia *ſuprà*, quæ de hoc caſu expreſsè loquuntur; habet enim vna ex ipſis ſic: *Abſoluere Ordinarius poteſt ex decreto Tridentini in ſacramento Pœnitentia aduenam, qui gerit officium Pratoris, Medici, vel Officialis, qui habet domum, & commoratur in ciuitate, vel diœceſi, & in eis Eccleſiaſtica Sacramenta percipit; non tamen poterit cum iiſdem diſpenſare* Item alia declaratio habet ſic: Qui non eſt ſubditus Epiſcopo, vt Medicus, Prætor, & ſimiles cæteri qui tamen habitát in ciuitate, hoc decreto comprehenduntur, etiamſi commiſerint crimina in aliis ciuitatibus, habita tamen hac diſtinctione, quod ſcilicet poſſint abſolui in Sacramento Pœnitentiæ à ſuis criminibus, non tamen diſpenſari. Atque ita Gregor. XIII audita relatione Congregationis declarauit.

Dices, non poſſe diſpenſari, deficiẽte cauſa, non item exiſtente cauſa, ergo.

Reſpondere quis poſſet in iſta ſententia: nego antecedens; quia vel eſt cauſa ſufficiens, vt diſpenſetur ab habente poteſtatem, vel nõ. Si ſecundum, nullus poterit diſpenſare: ſi primum, & eſt Ordinarius ſicuti Ordinarius eſt ille, in cuius loco
31 talis aduena domicilium habet, non eſt, cur non poſſit diſpenſari. Quod ſi dicas, vltra cauſam requiſitam ad diſpenſandum, adeſſe cauſam ſpecialem, vt Ordinarius illius loci diſpenſet. Reſpondet, tunc ex præſumpta voluntate proprij Ordinarij diſpenſari, non ex propria iuriſdictione. Sic Suar. *cit. lib. 6. de voto, c. 11. in fin.* & Barboſa *ſupra num.* 18.

Dices ſecundò, *in cap. cùm nullus de temp ordin. in 6.* dicitur, quod nullus clericum alienæ parochiæ debeat ordinare ſine ſuperioris licentia, vbi per ſuperiorem intelligitur is, in cuius diœceſi promouendus domicilium habet; conſequenter cùm textus ſingulariter de Sacramento Ordinis dicat, ſuperiorem eſſe illum, in cuius diœceſi promouendus domicilium obtinet, tacitè videtur inſinuare ad reliqua Sacramenta recipienda, & diſpenſationes obtinendas ſufficere ſuperiorem habitationis, ſaltem diuturnæ.

32 Reſpondere quis poſſet, nego conſequentiam, quia per illa verba Pontifex ſolum voluit diſtinguere Sacramentum Ordinis à reliquis Sacramentis, præcipuè Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ, ad quorum adminiſtrationem requiritur iuriſdictio ex habitatione; etiam tranſeunte. Accedit, quod Pontifex ibi nihil diſponere intendit de aliorum Sacramentorum adminiſtratione, ſed ſolum decidere quid in adminiſtratione Ordinis ſeruandum ſit, relinquens alia diſpoſitioni iuris.

CAPVT DVODECIMVM

De facultate poteſtatis Eccleſiaſtica in ſuos exiſtentes in alieno territorio.

DVBITATIO I.

An, & quid poſſit Poteſtas Eccleſiaſtica in ſuos, exiſtentes in alieno territorio?

SECTIO I.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Tam poteſtas Eccleſiaſtica, quam laica in ordine ad ſuos ſubditos exiſtentes in alieno Territorio nihil poteſt.*

2 *Nemo extra Territorium ſui Principis adſtringitur illius Legibus*

3 *Princeps in lege ferenda reſpicit bonum ſue Ditionis, & ſic extra illam nihil poteſt imperare.*

4 *Extra Territorium ius dicenti non paretur impunè.*

5 *Ciues, & Diœceſani non tenentur Legibus proprij Territorij dum inde abſentes ſunt, ita vt ſi in proprio territorio ſit vetitus eſus carnium, & vbi ſunt, non adſit prohibitio, poſſint veſci carnibus &c. etiã ſi eadem die ſint in Patriam propriam reuerſuri. Vide caſus, qui afferuntur.*

6 *Ciues, & Diœceſani tenentur ad leges proprij Territorij ſeruandas, ſi obligent in Territorio alieno.*

7 *Diſcedens à ſuo Territorio expleto Ieiunio inducto à lege communi, ſi ob diuerſitatem Kalendarij perueniat vbi ieiunatur &c. non tenetur ad ieiunium, & ſic de ſingulis remoto ſcandalo.*

8 *Ciues & Diœceſani alterius, non improbabiliter ſunt exempti à Ieiunio, & feſtis inductis ex præcepto particulari Epiſcopi, per cuius Diœceſim, ſeu Territorium tranſeunt.*

9 & 10 *Confirma dictã ſententiam quatuor modis. Primo auctoritate D. Auguſtini afferentis S. Ambroſii dictum, vbi indicat licitum fuiſſe Sancta Monica exiſtenti Mediolani non ſeruare ieiunium ſue Patria.*

11 *Secundò ex vulgato verſiculo: ſi fueris Roma &c. Tertio inductione cap. 2. de conſtitut. in 6 vbi non punitur excommunicationis pœna furtum commiſſum à ſubdito extra Territorium excommunicantis*

12 *Quarto quia ſtatutum ſiuè lex, cum habeat ſtabilem obligationem cenſetur immediate ſolum afficere locum, & Territorium legiſlatoris.*

13 *Statuta, & Conſuetudines locales ſunt veluti affixa loco, & ſic non obligant niſi exiſtentem in loco.*

14 *Si quis noctu perueniat ad locum, vbi ieiunium ſua Patria non ſeruatur, poteſt ibi cœnare, & carnes comedere.*

15 *Luſitanus tranſiens per Caſtellam poteſt (quãuis id ſibi feria ſexta, & ſabbato in Luſitania non liceat) Animalium inteſtina comedere.*

16 *Amplia, etiam ſi talia Ieiunia ſint de iure communi obligentque in Patria Peregrinum.*

Limita

11 Confirmatur ſecundò ex illo verſiculo vulgato:
Si fueris Romæ Romano viuito more;
Et ſi ſis alibi, viuito ſicut ibi.
Confirmatur tertiò *ex cap. 2. de Conſtitut. in 6.*
vbi dicitur, quod *ſtatuto Epiſcopi, quo in omnes, qui*
furtum commiſerint, excommunicationis ſententia pro-
mulgatur, ſubditi eius, furtum extra diœceſim commit-
tentes, minimè ligari noſcuntur.
12 Confirmatur quartò; quia ſtatutum, ſiuè lex,
cum ſtabilem, ac perpetuam obligationem habere
debeat, immediatè cenſetur afficere locum, ſeu ter-
ritorium legiſlatoris, & hinc tranſire in ſubditos
ibi degẽtes (ad eum modum proportionalem, quo
infra de priuilegio locali dicemus.) ergo cùm le-
giſlator extra territorium iuriſdictionem extẽdere
non poſſit, conſequens eſt, quod eius legibus, ſeu
ſtatutis ſubditi extra territorium exiſtentes non
comprehendantur, atque adeò nec obligentur, *ar-*
gum. cit. cap vt animarum de Conſtitut. in 6. & cit. l. vlt.
ff. de iuriſdict. omnium Iudic. ibi; *Extra territorium ius*
dicenti impunè non paretur, ſicut & ſi ſupra iuriſdi-
ctionem ſuam velit ius dicere. Atque ita contra
Paludanum *in 4. diſt. 15. quæſt. 4. ar. 3.* S. An-
toninum *par. 2. tit. 6. cap. 2. §. 2.* Siluestrum *ver.*
ieiunium, num. 7. Roſellam *ver. ieiunium. num. 16.* do-
cent præter Doctores in principio ſectionis cita-
tos, Abbas *in cap. à nobis, 1. nu. 11 de ſent. excommun.*
Silu. *ver. excommunicatio, 2. num. 7* Nauar. *c. 23. n. 120*
Lopez *par. 1. c. 52.* Rebell. *par. 2. lib. 2. q. 7. ſect. 3.* Re-
ginald. *to. 1. lib. 4. c. 12. nu. 136.* Fagundez *de præcept.*
Eccleſ. tract. 1. lib. 1. c. 7. n. 7. Filliuc. *to. 2. tr. 27. par. 2.*
cap. 6. num. 108. & Villalobos *to. 1. tract. 2. diffic. 34.*
13 *num. 1. & ſeqq.* ex eo, quia ſtatuta, & conſuetudines
locales ſunt veluti affixæ loco, & ſic non obli-
14 gant, niſi exiſtentem in loco. Vnde ſi quis noctu
perueniat in locum, vbi ieiunium ſuæ patriæ non
ſeruatur, poteſt ibi cœnare quin & carnes come-
15 dere, Ita Leſſius in loco ſupra cit. Item ſi Luſi-
tanus tranſeat per Caſtellam, poteſt (quamuis id
ſibi feria ſexta, & ſabbato in Luſitania non liceat)
animalium inteſtina comedere, Ita Couar. *libr. 4.*
var. c. 20. n. 8. Nauar. *c. 23. n. 120* & Sayr. *in claui Reg.*
16 *lib. 7. c. 3. n. 11.* Quod & procedit, etiamſi talia ieiu-
nia ſint iuris communis, obligentque in patria pe-
17 regrinum dummodo tamẽ in loco, vbi peregrinus
reperitur, etiam non obligent, vel ex deſuetu-
18 dine, vel ex alio capite: quapropter poterit Medio-
lani in quatuor primis quadrageſimæ diebus car-
nes comedere, Ita Sanchez *de matrim. lib. 3.*
cap. 18. numer. 18. Leſſius *in loco ſupra cit. numer.*
19 59. & Fagundez *num. 7.* ſecus, ſi ieiunia, feſta, vel
quæcunque aliæ leges vel ſtatuta ſeruentur in
domicilio ſuo, & in loco, vbi peregrinus reperitur;
quia tunc (cùm ea ſeruentur in patria ſua, & in lo-
co, vbi is per modum tranſitus, vel hoſpitij eſt) nul-
20 la ratio ipſum excuſare poſſe videtur, vti ſupra
dicebatur; niſi fortè prædicta ieiunia, feſta, vel
quæcunque aliæ leges, vel ſtatuta in vtroque
loco ex iure municipali, ſeu ſpeciali tantum obli-
garent: nam in tali caſu (vt ſupra etiam diceba-
tur) non improbabiliter peregrinus ad illa ne-
que tenebitur; ex eo, quia peregrinus non tene-
tur ea ſeruare ex vi iuris patriæ ſuæ, cùm illud ex-
tra territorium obligare non poſſit; nec ex vi iuris
loci, vbi reperitur, cùm illud peregrinos non obli-
get; ergo. Nec eſt abſurdum dicere, quod in tali
caſu peregrinus nullibi teneatur: nam cùm tanquã
vagus domicilium nullibi habeat, non eſt mirum,
ſi tanquam vagus nullis particularibus legibus lo-
corum vinciatur. vide Fagundez & Io. Sanchez *in*
locis ſupra cit.
Et quod de legibus, ſeu ſtatutis dixi, idem quo- 21
que de ſententiis, & præceptis ex probabiliori ſen-
tentia Doctorum dico cum Henriq. *lib. 13. c. 26. n.*
1. Sayro *lib. 1. theſ. c. 6. n. 40.* Auila *de cenſ. par. 2. c. 3.*
diſp. 2. dub. 2. cõcl. 1. Coninch. *diſp. 13. dub. 7. cõcl. 61.*
argum. c. 2. de Conſtitut. & l. vlt. ff. de iuriſdict. omn. Iu-
dic. contra Abb. *in c. vlt. de foro cõpet. n. 42.* Geminia-
num *in c. 2. de Conſtitut. in 6. n. 12.* Vgolinum *de cẽ-*
ſuris tab. 1. c. 9. §. 3. nu. 4. Sà, *ver. Iudex de ſent. & cita-*
tione, n. 8. Suar. *to. 5. de cenſ. diſp. 5. ſect. 5. n. 14.* qui do-
cent oppoſitũ ex eo, quia (vt inquiunt ipſi) in hoc
differt lex à ſententia, & præcepto quod ſententia,
& præceptum tendunt in perſonas ipſas, ea-
rumque oſſibus cohærent, quocunque receſ-
ſerint; quia ad differentiam legis, vel ſtatuti
non tan territoriũ, ſeu locum iuriſdictionis, quàm
perſonas ſubditas reſpiciunt, ac proinde obligãt
ſubditos, ita vt & cenſura etiam eis annexa eos li-
get, vbicunque fuerint. Confirmãr; quia ideo Præ- 22
lati Ordinum Regularium (quibus iuriſdictio in
ſuos competit, non ratione territorij, ſed per ſe, ra-
tione ſcilicet perſonalis obligationis ex obedien-
tiæ voto) ſubditos ſuos, tum præceptis, ac ſenten-
tiis, tum ſtatutis, vbicunque terrarum degẽtes
poſſunt aſtringere; quin etiam eoſdem in alieno
territorio citare, excommunicare, & fugitiuos pro-
pria auctoritate capere; ſicuti cum communi
docet Silu. *ver. Excommunicatio. 2. numer. 15.* ra-
tionem afferens; quia totus mundus eis (id eſt,
Prælatis Regularibus) pro territorio eſt; ergo,
&c.
Sed ad horum Doctorum rationem reſponderi
poſſet, ſi dicatur, quod iuriſdictio Iudicis, ſiue per
legem, vel ſtatutum, ſiue per ſententiam, vel præ-
ceptum, non extendatur vltra ſuum territorium, vt
etiam ſatis ſignificat Pontifex in dicto cap. 2. dum
reddens rationem, ob quam qui extra territorium
Epiſcopi furantur, non ligentur ſtatuto Epiſcopi
excommunicantis fures, ait: *Quia extra territorium* 23
ius dicenti non paretur impunè. vbi per *ius dicere*
non intelligit Pontifex ferre ſtatutum, ſeu legem:
nam eſſet idẽ per idem; ſcilicet nõ poteſt ferre ſta-
tutum, quia non poteſt ferre ſtatutũ. ſed intelligit
vti iuriſdictione; ita vt Epiſcopus, ſiue per legem, vel
ſtatutũ, ſiuè per ſententiam, vel præceptum, habeat
tantum iuriſdictionem in perſonas ratione terri-
torij, cũ in eo habent domicilium, vel quaſi domi- 24
cilium. Vnde patet etiã reſponſio ad confirmationẽ
ſiquidẽ Religioſi nõ ratione loci, ſed ratione ſui
ſũt ſubditi ſuis Religionũ Prælatis, ſicuti filij pa-
rẽtibus, & vxor marito, & ideo vbique terrarũ (vt
rectè aduertit Coninch *vbi ſupra num. 64.*) poſſunt 25
à ſuis ſuperioribus ligari cenſuris, ſiue annexis
ſtatuto, ſiue præcepto. Quod intellige de cenſuris
annexis ſtatuto totius Religionis, & præcepto
Generaliſsimo quoad Prouincialem, & ſuperiores
immediatos domorum ſtandum eſt legibus, & cõ-
ſuetudinibus Religionum. 26
Dicendum tamen interim eſt, ſubditum exiſten-
tem in alieno territorio, vel Epiſcopatu poſſe per
præceptum, quin etiam & per ſtatutum ligari cen- 27
ſuris à ſuo Epiſcopo ratione delicti commiſſi in pro-
prio Epiſcopatu; vt ſi habens curam animarũ non 28
reſideat, ſed ſit abſens, & ſit exiſtens in alieno
Epiſcopatu: nam tunc omiſſio reſidentiæ fit in pro-
prio Epiſcopatu; vel, ſi quis furtũ fecit in proprio
Epiſcopatu, & in alieno exiſtens non ſatisfacit: nã

ratione delicti ſortitur forũ illius, *c. vlt. de foro compet* & probatur, tum ex vſu, tum etiam quia aliàs Eccleſiaſtica Epiſcoporum poteſtas facilè contemneretur; ſiquidem eſſet in cuiuſcunque poteſtate ſe ab eorum iuriſdictione eximere quantum ad delictorum punitionem, & ſe immediatè ſubiicere ſoli Pontifici. Quod inde patet, quia qui v.g. in Epiſcopatu A. furtum commiſit, & ſtatim ad Epiſcopatum B. confugit, non poſſet excommunicari ab Epiſcopo B. cuius ſubditus non eſt, nec ab Epiſcopo A. in cuius Epiſcopatu deliquit; quia iã extra territorium eius eſt; ergo à nullo poſſet pro tali delicto per Eccleſiaſticam cenſuram puniri, niſi à
30 ſolo Pontifice, quod dicere eſt abſurdũ: quapropter dicendum, quod in dictis caſibus exiſtens in alieno Epiſcopatu, incurrit cenſuram annexã ſtatuto, vel pręcepto, ſiue generali, ſiue ſpeciali notificato (ſiue
31 ante egreſſum à ſuo Epiſcopatu, ſiue poſt ex conſenſu Epiſcopi loci, in quo eſt, qui requiſitus debet conſentire; nam alter Epiſcopus habet ius ratione delicti.) quia ex vna parte ſtatuto, vel præcepto notificato, cenſura, quæ ei annectitur, executioni mandatur ſine actu aliquo iudiciali faciendo in alieno territorio; quia in eo inualidè fieret abſque conſenſu Epiſcopi illius territorij, quamuis iniuſtè negato; & ex altera parte, ratione delicti commiſſi in proprio Epiſcopatu manet in alieno territorio ſuo Epiſcopo ſubditus, ergo, &c. ſed de hac re vide diffuſius *infra dubit* 4. vide etiam Corneium *in 3. par. tract. 5. de cenſuris in genere, diſp. 6. dub. 2* & Hurtadum *de cenſuris in communi diffic.* 8. quamuis diſſentiant Gabriel *in 4. diſt. 28. q. 2. concl. 6.* & Pontius *de matrim. libr. 5. cap. 7. num.* 10.

SECTIO II.

An, & quantum extendi debeat doctrina ſupra tradita?

SVMMARIVM.

1 *Concluſio prædicta principio ſectionis poſita ampliatur primo vt locum habeat non ſolum in legibus, & ſtatutis alicuius loci proprijs, ſeu ſpecialibus, ſed etiam in legibus communibus, ſi illæ in loco peregrinationis non vigeant.*

2 *Ampliatur ſecundo vt locum etiam habeat, ſi in duabus eiuſdem Ciuitatis Parochijs non eadem lex ſtatutum, vel conſuetudo, nec eadem ſententia, vel præceptum vigeat.*

3 *Ampliatur tertio, vt lex, ſtatutum, conſuetudo, ſententia vel præceptum, non tantum ceſſet obligare ſubditos exiſtentes extra Territorium, ſed etiam intra, in loco tamen exempto.*

4 *Abbatia, Prioratus & huiuſmodi, quæ ſunt alterius Iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, & ſic ſubducta à Iuriſdictione Epiſcopi, in ordine ad Epiſcopum æquiparantur loco ſito extra Diœceſim.*

5 *Locus ſubductus à Iuriſdictione Epiſcopi, licet materialiter ſit intra, formaliter tamen eſt extra Territorium Epiſcopi.*

6 *Epiſcopus non poteſt in locis exemptis ſuæ Diœceſis exercere Iuriſdictionem contentioſam niſi in caſibus à iure expreſſis.*

7 *Epiſcopus, ſi legem, vel ſtatutum ferat ſub excommunicationis, vel alterius cenſuræ pœna, nequis Clericorum aleis ludat, non ligantur ludentes in loco exempto, licet intra Diœceſim. Item dic de feſto, vel de Ieiunio.*

8 *Limitatur id non procedere in Monaſterijs Monialium, & cæterorum Regularium exemptis, quia huiuſmodi loca non per ſe, ſed per accidens exempta dicuntur ſeu non locus, ſed Perſonæ, ibi degentes ſunt exemptæ.*

9 *Ampliatur contra prædictam limitationem ex probabiliori ſententia DD.*

10 & 11. *Ingredientes Monaſteria Monialium exempta contra generalem prohibitionem Epiſcopi, cui annexa ſit cenſura, non incurrunt eam, ſecus tamen ſi ob vtilitatem Eccleſiæ exprimat etiam de loco exempto.*

12 *Magiſtratus ciuilis ſi ad Reipublicæ vtilitatem condat ſtatutum, in quo prohibeatur, ne quis Ciuium in alienam terram ſe conferat ſtatutum valet.*

13 *Epiſcopus in Monaſterijs prædictis Regularium non poteſt ſedere pro Tribunali, nec exercere in ipſis aliquem actum Iuriſdictionis præter illos, qui expreſſe, & in ſpecie ipſi conceduntur.*

14 *Loca Regularium ex Bulla Sixti V. quæ dicitur mare magnum, eximuntur à Iuriſdictione Ordinarij.*

15 *Verbum (prorſus) poſitum in dicta Bulla denotat plene, & omnimode, & excludit omnia, & ſingula, quæ poſſunt eſſe in contrarium.*

16 *Summus Pontifex in dicta Bulla prohibet exerceri poſſe in loca, ſeu monaſteria Regularium, Iuriſdictionem, ſuperioritatem, vel præeminentiam quamcumque quomodolibet, quod eſt facere loca illa plene, & omnimode exempta.*

17 *Locus exemptus à viſitatione etiam eſt plenè exemptus, & magis quam cætera loca, quæ ſunt plene exempta, immò etiam quàm ſint Eccleſiæ nullius Diœceſis.*

18 *Eccleſia Exempta etiam nullius Diœceſis, etiamſi earum Prælatus habeat iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, viſitantur ab Epiſcopo proximiori.*

19 *Eccleſiæ Regularium non poſſunt viſitari ab Epiſcopo, etiamſi exiſtant intra Diœceſim.*

20 *Altaria Eccleſiarum Regularium, quibus non incumbit cura animarum ſecularium, nec loca, vbi aſſeruatur ſanctiſſimum Euchariſtiæ ſacramentum aut audiuntur ſecularium confeſſiones viſitari non poſſunt ab Epiſcopo.*

21 *Videtur militare eadem ratio etiam in Abbatijs, Prioratibus & cæteris exemptis, in quibus Prælatus ex forma priuilegij habeat quaſi Epiſcopalem Iuriſdictionem.*

22 *In dictis locis exemptis non ligantur ſubditi cenſuris latis ab Epiſcopo.*

23 *Epiſcopus, ſi præcipiat ſub pœna excommunicationis, nequis furetur rem ſacram, & ſubditus eius furetur calicem in loco Regularium, non incurrit excommunicationem.*

24 *Loquentes cum Monialibus Monaſterij exempti contra prohibitionem latam ſub pœna excommunicationis ab Epiſcopo, non incurrunt cenſuram ſecus eſt ſi ſubdicta pœna ſit vetitus acceſſus ad Monaſteria etiam exempta.*

24 *Exempto Monaſterio non dicitur exempta via, quæ tendit ad Monaſterium.*

RESpondetur, cum in præcedenti ſectione dixi *Ciues, & diœceſanos non teneri legibus, vel ſtatutis,* (ſicut

(ſicut nec ſententiis, vel præceptis) *territorij pro-*
prij,dum inde abſentes ſunt, dictum hoc
Extendi debet primò,vt locum habeat non ſo-
lom in legibus , vel ſtatutis alicuius loci propriis,
ſeu ſpecialibus,ſed etiam in legibus communibus,
ſi illę in loco,vbi aliquis peregrinatur,vel hoſpita-
tur,ex aliquo capite v.gratia per deſuetudinem fu-
iſſent abrogatæ,non vigeant,ſicuti ſupra dicebam,
& præter alios docent Suar. *de feſtis lib.2.c.14.* Paſ-
qualigus *de ieiunio decif.*208 & Sanchez *lib.1.mor.*
*c.12.num.*28.& ratio præter dictas vlterius eſt,quia
tunc eſt quaſi priuilegium locale, quo omnes frui
poſſunt,qui in eo loco verſantur. Vnde ſi alicubi
(ſicuti ſupra etiam dicebam) contra communem
Eccleſiæ legem non ieiunetur in aliqua vigilia,
vel(vt Mediolani) in quatuor primis Quadrageſi-
mæ diebus,poteſt peregrinus ibi exiſtens tali con-
ſuetudini ſe conformare. Vide S. Auguſtin. *in E-*
*piſt.*118.*ad Ianuar.*& refertur *in cap.illa, d.*12. vide
etiam Nauarrum *cap.*13.*num.* 5. Sanch *de matrim.*
*lib.3.diſp.*18.*num.*17.& 18.Fagundez *precept.* 4.*lib.*
1.*c.*7.*num.*3.*& ſeqq* Dianam *par.*1. *tract.* 9. 6. *reſol.*
18.Leſſium *cit.cap.*2.*dub* 8.*n.*59.Item poteſt pere-
grinus per regionem Caſtellæ tranſiens , incolarũ
more diebus Sabbati extremitates, & inteſtina ani-
malium comedere.Vide Nauar.*cap.* 23. *num.* 110.
Couar.4.*reſol.c.*20.*n.*8.Leſſium *num.* 55. & Sanch.
*cit.diſp.*18.*num.*19 Item poſſunt ij , apud quos ius
Tridentini Concilij viget ex loco ſuo egredientes
in alio loco,vbi Tridentinum receptum non eſt,
matrimonium ſine parocho,& teſtibus, ſeruata ta-
men antiqua forma,contrahere. Vide , quæ dicen-
tur *infra Dub.*2. & Petrum de Ledeſma *de matrim.*
*q.*45.*art.*5.*Dub.vlt.*Rebell.*par.2.lib.* 2. *de matrimon.*
*q.*7.*ſect.*3.*n.*15.& Sanchez *cit.diſp* .18.*n.*7.*& cit.cap.*
12.*num.*28.

2 Extendi debet ſecundò,vt locum etiam habeat,
ſi in duabus eiuſdem ciuitatis parochiis non ea-
dem lex,ſtatutum,vel conſuetudo,nec eadem ſen-
tentia,vel præceptum vigeat , quia tunc Parochia-
nus poterit etiam propter eaſdem rationes ſupra
dictas,ſi ex ſua parochia,vbi ieiunium, vel feſtum,
&c.obſeruatur , conferat ſe ad alteram parochiam
vbi non obſeruatur ieiunium ,vel feſtum , &c.
non obſeruare. Vide Leſſium *citat. numero* 55.
Suarez *ibid.cap.*13.*n* 6 & Sanchez *cit.cap.*12.*n.* 24.

3 Extendi debet tertiò,vt lex,ſtatutum,conſuetu-
do,ſententia , vel præceptum non tantum ceſſet
obligare ſubditos, quando ſunt extra territorium,
ſeu diœceſim,ſed etiam quando ſunt intra , in lo-
co tamen exempto Ratio,quia locus exemptus, vt
Abbatiæ,Prioratus,oppidi,Parochiæ,&c. (qui eſt
alterius iuriſdictionis Eccleſiaſticę,& ſic ſubductus
4 à iuriſdictione Epiſcopi)in ordine ad iuriſdictio-
nem Epiſcopi , à quo exemptus eſt , æquiparatur
loco ſito extra diœceſim , & ſic habetur pro loco
extraneo , ſeu alieno , ſicut ex communi docent
Silu.*ver.excommunicatio,* 2.*num.*12. Armilla *eod.ver.*
*num.*30.Henriquez *lib.*13.*cap.*26.§.2.Azor. *to.*1.*lib.*
5.*cap.*25.*q.*4.Salas plures referens *diſp.*14. *de legib.*
*ſect.*6.*in princip.num.*85.Sà *ver.excommunicatio,num.*
12.Fagundez *de precept.Eccleſ.tract* 1.*lib.*1.*cap.*7.*nu-*
mero 8.Bonacina *de legib.diſp.*1.*q.*1.*punct.* 6.*num.*65.
*& de cenſur.diſp.*1.*quaſt.*1.*punct.*15. *num.* 8. Paulus
Squillante *de priuileg.cleric.cap.* 2.*Dub.*6. *numer.*68.
Præpoſitus *in* 3.*par.S.Thom.q.*1.*de cenſuris in genere*
*Dub.*5.*num.*31.Paſqualigus *de ieiunio, decif.* 212.*&*
*to.*2.*decif.*167.*&* 176.& Auila *par.*2.*c.*3.*diſp.*2. *Dub.*
5.*argum.*1.*Epiſcopus de offic. ordin.* in 6.*& cap.* 1. *de*
priuileg.in 6.*iuncta gloſ.verſ.nunquid ergo.*Et meritò,

quia talis locus,ſi non materialiter, formaliter eſt
extra territorium Epiſcopi , cùm ſit extra iuriſdi- 5
ctionem illius : tum quia ideò vocatur exemptus,
quia eximitur à iuriſdictione illius,cuius eſt , exẽ-
ptus;ergo non poterit ille iuriſdictionem ibi,præ 6
ſertim contẽntioſam,exercere,niſi in caſibus à iu-
re expreſſis,ſicuti decidirur in Clement.Archiepi-
ſcopo *de priuileg.*facitque c. cum *Epiſcopus de offic.*
ordin.in 6.vbi communiter Doctores , *& can. lumi-*
*noſa,*18.*quaſtio.*1.*cap.*1.*de priuileg.eod.tit.& cap.vnic.*
§.*fin.de ſtatu Regularium in* 6.Quare ſi Epiſcopus le-
gem , vel ſtatutum ferat ſub excommunicationis, 7
vel alterius cenſuræ pœna,ne quis clericorum ale-
is ludat , ea non ligantur clerici ludentes in loco
exempto quamuis intra diœceſim Item, ſi feſtum,
vel ieiunium præcipiat,poſſunt ipſius ſubditi feſtũ
& ieiunium non ſeruare in loco exempto , quam-
uis etiam intra diœceſim.Idem etiam docent Sua-
rez *tom.*5.*diſp.*5.*ſect* 4 *num.*6.*&lib.*3.*de legib.cap.*32.
*numer.*9.*in fin.*Cornejus *in* 3.*par.tract.* 5. *de cenſuris*
*in genere diſput.*6.*Dub.*2. Naldus *ver.exemptio , num.*
5.Gordonus *in ſum.to.*2.*lib.*7.*q.*2.*cap.*3. §. 3.*n.* 35.
Vgolin.*de cenſur Tab.*1.*cap.*9.§.3.Salas *de legib.diſp.*
14.*ſect.*6.*num.*85.Alterius *de cenſur.diſp.*5. *lib.*3.*cap.*
5.Filliucius *tract.*11.*cap.*5.*quaſt.*9. *num.* 149.Merol-
la *tom.*2.*Theol.moral.diſp.*4.*cap.*6.*num.*489. Cochier.
*de iuriſdict.Ordinar.in Exempt.par.*2.*q.*45. *numer.* 2.
& 4.Palaus *par.*1.*tract.*3.*diſp.*1.*punct.* 24. §. 5. *num.*
30.Coninch *diſp.*13.*Dub.*7.& Hurtad. *de cenſuris in*
*commun diff.*8.*num.*33. qui tamen excipiunt Mo-
naſteria Monialium , & cæterorum Regularium 8
exempta ; intra quæ ſi Epiſcoporum ſubditi Epi-
ſcopalia ſtatuta,vel præcepta violent, cenſuras in-
currant , quia huiuſmodi loca non ſunt exempta
per ſe,ſed per accidens , id eſt non ſunt exempta,
niſi tantum ratione perſonarum, quæ ibi degunt,
ſeu quia(quod idem eſt) non eſt exemptus locus
(tum ibi non habeat iuriſdictionem quaſi Epiſco-
palem Prælatus Regularis) ſed ſunt exemptæ tan-
tum perſonæ loci.
Quamuis contrarium,ex probabiliori DD. ſen- 9
tentia tradant Marcellus Vulpe *in praxi fori Eccle-*
ſiaſtici cap 1.*num.*32.Bonacina *de cenſur.diſp.* 1. *q.*1.
*punct.*11.*num* 8.Bordonus *in conſil.Regularib.reſol.*7.
*n.*4.Squillante *de priuileg.clericor.cap.*2. *numer.* 68.
Diana *par.*5.*tract.*9.*reſol.*37. Raynaudus *in tract.de* 10
*monit.par.*1.*cap.*1.*q.*9 Henriquez,Sa, Auila Paſqua-
ligus *in locis ſupra cit.*& indicat Silu. *num.* 14. vbi
propoſita quæſtione,an,ſi Epiſcopus generale ſta-
tutum ferat ſub excõmunicationis pœna , ne quis
virorum Monaſteria Monialium ingrediatur,hanc 11
cenſuram incurrat , qui ingreditur Monaſterium
exemptum?Reſpondet,quod non, ſubdens tamen,
quod ſi Epiſcopus in vtilitatem ſubditorum,adeo-
que ex cauſa pertinente ad Eccleſiam , cui clerici 12
ſubiiciuntur,expreſsè prohibeat , ne quis Mona-
ſterium exemptum ingrediatur , ſt. tutum valeat,
eoque ſubditi ligentur;non minus, quam ſi ciuilis
Magiſtratus in vtilitatem communem,ſeu in ciui-
tatis commodum ſtatutum condat,ne quis ciuium
in alienam terram ſe conferat,ſtatutum valet,iux-
ta Doctrinam,quam tradit Abb. *in cap. poſtulaſti,n.*
10.*de foro compet.*Couar.*in cap.alma,par.* 1.§.10.*n.*3.
& nos dicebamus *cap.*11.*dubit.*1.*ſect.*7.& dicemus 13
*infra Dub.*3. Vide etiam Præpoſitum *num.* 7. qui
ſimiliter contrarium indicat probabile,ex eo, quia
in dictis Monaſteriis Regularium Epiſcopus ſedere
nõ poteſt pro tribunali, nec exercere in ipſis ali-
quẽ actum iuriſdictionis præter illos , qui expreſ-
sè,& in ſpecie ipſi conceduntur, & quia licet locus

exemptus ſit de diœceſi, & territorio Epiſcopi,
tamen locus exemptus, & locus extra territorium,
æquiparantur quoad iuriſdictionem, ſi quidem lo-
cus ille eſt quidẽ de territorio Epiſcopi, quantum
ad ſitum, non autem quantum ad iuriſdictionem.
14 Accedit, quod ſimpliciter exemit à iuriſdictio-
ne Ordinarij talia loca Sixtus V. *in Bulla*, quæ
dicitur *Mare Magnum*, quæ eſt prima eiuſdem
Pontificis apud Confectum *in collectione Priuileg.*
Mendicant. ibi: *Et ne prætextu Conſtitutionis Inno-*
centij IV. Prædeceſſoris noſtri quæ incipit, Volentes,
Locorum Diœceſani, & alij Ordinarij, ac alij qui-
cumque in perſonas, & loca Fratrum Prædicatorum,
contra eiuſdem Prædeceſſoris noſtri ordinationem, ſibi
quamcumque iuriſdictionem, & ſuperioritatem vendi-
care præſumant, diſtrictius inhibemus, ne quiſpiam
abſque dictæ Sedis ſpeciali commiſſione, & auctoritate
in perſonas, & loca dicti Ordinis Prædicatorum, vtpotè
prorſus exempta, aliquas excommunicationis, ſuſpenſio-
nis, & interdicti ſententias ſpecialiter, vel generaliter
quomodolibet promulgare, vel in perſonas, domus, &
loca huiuſmodi aliquam præeminentiam, ſuperiorita-
tem, vel iuriſdictionem quomodolibet exercere præſu-
mant, etiam ratione contractus, vel delicti, ſeu rei, de
qua contra ipſos ageretur, vbicumque ineatur contra-
ctus, committatur delictum, & res ipſa conſiſtat. Vbi
nota, quod Pontifex moueatur ad faciendam, pro-
hibitionem; quia loca, ſeu Monaſteria ſunt pror-
ſus exempta; & eſſe prorſus exẽptum, eſt eſſe ple-
15 nè, & omnimodè exemptum: ſi quidem ly *Prorſus*
excludit omnia, & ſingula, quæ poſſunt in contra-
rium eſſe, *cap. ſtatutum, §. promiſſurus, de reſcriptis*
Vnde in caſu noſtro excludit omnem rationem
ſubiectionis, & quidquid plenæ exẽptioni obſtare
16 poteſt. Secundò nota, quod Pontifex prohibeat, in
loca, ſeu Monaſteria Regularium, iuriſdictionem,
ſuperioritatem, vel præeminentiam quamcumque
quomodolibet exerceri poſſe; quod eſt facere
loca illa ratione ſui plenè, & omnimodè exempta.
Accedit ſecundò, quod locus exemptus, etiam à
17 viſitatione, eſt plenè exẽptus, & magis quàm cæte-
ra loca, quę ſunt plenè exẽpta, immò etiã, quàm ſint
Eccleſiæ nullius Diœceſis: ſiquidẽ loca plenè exẽ-
pta quoad Eccleſias poſſunt viſitari ab Epiſcopo,
ex Tridentino *ſeſſ. 7. cap. 8. de reformat.* ibi: Eccleſias
quaſcumque quomodolibet exemptas auctoritate
Apoſtolica ſingulis annis viſitare teneantur, &c. &
Eccleſiæ quoque nullius diœceſis, etiamſi earum
Prælatus habeat iuriſdictionem quaſi Epiſcopalẽ,
18 viſitantur ab Epiſcopo, cuius Cathedralis eſt pro-
ximior in virtute Concilij Tridentini, ſicuti à ſa-
cra Cõgregatione deciſũ refert Barboſa *ad Concil.*
Trid. cit. ſeſſ. 7. c. 8. de reformat. n. 3. ſed locus, qui viſi-
tari nõ poteſt, eſt etiã exemptus à viſitatione: loca
autẽ Regulariũ, etiam Eccleſiæ, non poſſũt viſitari
19 ab Epiſcopo, etiamſi ſint intra diœceſim, vt etiam
refert deciſũ à S. Congregatione idẽ Barboſa *loco*
cit. n. 15. qui ibidem ab eadẽ Congregatione deciſũ
refert, quod neque in virtute Cõſtitutionis Grego-
20 rij XV. quæ incipit, *Inſcrutabili*, ſub die 9. Febr.
1622 poſſint ab Epiſcopo viſitari Altaria Eccleſia-
rum Regulariũ, quibus non incũbit cura animarũ
ſeculariũ; nec loca, vbi aſſeruatur Sanctiſſimũ Eu-
chariſtiæ ſacramentũ, aut audiũtur perſonarũ ſecu-
lariũ Cõfeſſiones; ergo, &c. Vide etiã Peirinum *de*
priuileg. Minimor. ad Conſtitutionẽ 2. Gregorij XV. vbi
refert plura dubia circa dictã Cõſtitutionẽ Grego-
rij XV. propoſita S. Cõgregationi, & Reſpõſiones
ad ipſa, ad quorũ primũ Reſpondet ipſa S. Cõgre-
gatio, Epiſcopo nõ licere in vim eiuſdẽ Conſtitu-
tionis viſitare altaria Eccleſiarũ Regulariũ, quibus
non incũbit animarũ cura perſonarũ ſeculariũ, nec
loca, vbi in iiſdẽ Eccleſiis aſſeruatur ſanctiſſimum
Euchariſtiæ Sacramentũ, vel vbi Confeſſiones per-
ſonarum ſeculariũ audiuntur. Vnde ſi neque Ec-
cleſię, neque Monaſteria Regulariũ ſubſunt viſita-
tioni, nõ eſt, cur talia loca non dicãtur plenè exẽp-
ta, & nihil ipſis ad plenam exemptionem deſit.
Accedit tertiò quod non videtur eſſe ſufficiens
ratio, quæ affertur, cur potius Monaſteria exem-
pta, quàm Abbatię, Prioratus, oppida, vel Parochię, 21
ſint diuerſæ, & deterioris conditionis in hac par-
te. Similiter non videtur, cur (vt ſentiunt Ancha-
ranus *in c. vt animarum de conſtitut. in 6.* & Antonin.
part. 3. tit. 24. cap. 75. §. 1.) quod dictum eſt, reſtringi
debeat ad locum exemptum, cuius Prælatus ex
forma priuilegij habeat in eo loco iuriſdictionem
Epiſcopalem; quia quomodocunque ſe habeat
Prælatus loci exempti (quod ad rem præſentem
non videtur pertinere) ſi locus ipſe plenè exem-
ptus ſit à iuriſdictione illius Epiſcopi, intra cu-
ius diœceſim materialiter clauditur, militat ſem-
per eadem ratio, vt qui in eo deliquit, non
ligetur talis Epiſcopi excommunicationi; qua-
propter ob rationes dictas idem dicendum vide-
tur de excommunicatione lata ob delictum in lo- 22
co exempto commiſſum (quicunque is locus ſit, &
quomodocunque ſe habeat illius loci Prælatus) ac
de excommunicatione lata ob delictũ commiſſum
extra diœceſim materialiter ſumptã; & ſic, ſi Epiſ-
copus præcipiat ſub excõmunicatione, ne quis fu-
retur rem ſacrã, & ſubditus eius furatur calicẽ in
loco Regulariũ, non incurrit excõmunicationem.
Itẽ, ſi præcipiat ſub excõmunicatione, ne quis in-
grediatur Monaſteriũ Monialiũ ad loquendũ cum
illis, & ſubditus ingreditur Monaſteriũ exemptum 23
& loquitur ibi cum Monialibus, neque incurrit
excõmunicationem (quamuis ſecus, ſi Epiſcopus 24
præcipiat, ne quis accedat ad Monaſterium, etiam
exemptũ, quia licet Monaſteriũ ſit exemptum, non
tamen eſt exempta via, qua pergitur ad illud) Item
tandem, ſi præcipiat ſub excõmunicatione, ne quis
ludat, pecuniam cudat, &c. & ſubditus ludit, pecu- 25
niam cudit, &c. in Monaſterio Regularium, neque
etiam incurrit excommunicationem.

SECTIO III.

An ſubditi incurrant cenſuram latam per ſtatutum propriæ diœceſis, ſi contra illud agant extra diœceſim, vel etiam intra Diœceſim in loco exempto?

SVMMARIVM.

1 *Subditi non incurrunt excommunicationem, vel aliam cenſuram latam per ſtatutum propriæ Diœceſis, ſi contra illud agant extra Diœceſim, vel etiam intra in loco exempto.*

2 *Committens homicidium prohibitum ſtatuto ſuæ Diœceſis ſub cenſura inchoatũ in Diœceſi perſequendo, vel vulnerãdo, conſummatũ vero extra Diœceſim nõ incurrit cenſuram in homicidas latam.*

3 *Reus poteſt puniri ab vtroque Iudice, quando in vno loco inchoauit, in alio conſummauit delictum.*

4 & 5. *Exiſtens in ſuo Territorio vbi eſt lata cenſura contra homicidas, vel ſtuprantes non incurrit eã, ſi occidat ſclopo, vel ſagitta exiſtentem in altero Territorio. item dic de ſtuprante Virginem ex alio. Vgolinum de cenſuris, & alios.*

1 EX dictis ſequitur primò, quòd ſubditi non incurrant excommunicationem, vel aliam cenſuram latam per ſtatutum propriæ diœceſis, ſi cōtra illud agant extra diœceſim, vel etiam intra diœceſim, in loco exempto. Sic habetur expreſsè *in c.2. de Conſtitut.in 6.* vbi Geminianus, aliique Doctores, Ab. *in cap. vlt. de foro compet. n. 4.* Cou. *c. alma, par. 1. §. 10. num. 13.* & patet ex dictis *ſupra* quia vt habetur *in l. vlt. ff. de iuriſdict. omnium Iudic.* Si quis ſupra iuriſdictionem ſuam ius dicit, impunè ei non paretur: at ſi legiſlator velit ſua lege, ſeu ſtatuto ſubditos, etiam extra territorium obligare, ſupra ſuam iuriſdictionem ius dicit (præſertim cùm ſtatutum ex ſua natura territorium afficiat, & ſic intra eius limites tantum ſe extendat) ergo impunè ei non paretur.

2 Quapropter, ſi quis delictum, v.g. homicidium, ſtatuto ſuæ diœceſis ſub cenſura prohibitum, inchoauit intra diœceſim, hominem perſequēdo, vel vulnerando, conſummauit autem extra diœceſim,
3 eundem occidendo, non incurrit cenſuram in homicidas latam, quamuis puniri aliter poſſit ab vtroque Iudice tam delicti inchoati, quàm conſummati, *iuxta l. 1. Cod. vbi de crimine agi oportet.* Simili-
4 ter neque contrahit cenſuram homicidio, vel ſtupro impoſitam, ſi exiſtens in ſuo territorio per ſagittam, vel ſclopum occidat hominem exiſtentem in alieno territorio; vel ſi decipiat in ſuo territorio virginem, quam inde extractam violet in alie-
5 no territorio; quia cenſura non eſt impoſita ad inchoationem, ſed ad conſummationem delicti; quæ conſummatio delicti eſt extra territorium; ergo, &c. Sic contra Vgolinum *de cenſ. tab. 1. c. 9. §. 3. in fin.* docet Suar. *de cenſ. to. 5. diſp. 5. ſect. 5. n. 8. & 9. & de legib. lib. 3. cap. 32. n. 5. & 6.* & Salas *de legib. diſp. 14. ſect. 5. num. 71.*

SECTIO IV.

An ſubditi incurrant cenſuram latam per particulare præceptum proprij Superioris, ſi ſimiliter contra illud agant extra diœceſim, vel etiam intra diœceſim in loco exempto?

SVMMARIVM.

1 *Subditi neque incurrunt excommunicationem, vel quamcumque aliam cenſuram à Superiore latam etiam per particularem ſententiam, vel præceptum, ſi ſimiliter contra illam, vel contra illud agant extra diœceſim, vel etiam intra in loco exempto. Vide rationes illi adductas.*

2 *Opinio Abbatis teſtantis de communi Doctorum ſententia in oppoſitum non eſt improbanda. vide diffuſius rationes alias iactas, & examinatas.*

3 *Fundant primo in eo quod ſtatutum differat à præcepto, nam primum reſpicit territorium, ſecundum perſonas.*

4 *Secundo quia ſuperior ſubdito diſceſſuro aliquid præcipiens, aut prohibens ſub cenſura non fert ſententiam extra Territorium ſuum, ſed intra.*

5 *Tertio, quia fuga non facit, quod Reus non contrahat cenſuram patrato delicto, cuius prohibitioni per ſtatutū, vel per præceptum ſit annexa cenſura*

6 *Quarto quia ſi commiſſo Delicto Reus fugiat etiam citari poterit ratione Domicilij, & cōmiſſi delicti.*

7 *Quinto, quia Extraneus in alieno Territorio delinquens fit ſubditus ratione delicti in ordine ad forum externum.*

8 *Quibus rationibus non obſtantibus Auctor eſt contrariæ ſententiæ, quam docet probabiliorem; & confutat rationes Aduerſariorum.*

9 *Ampliatur Auctoris ſententia ex eo, quod dicant expreſſè Gabriel, & Pontius Epiſcopum non poſſe neque etiam per præceptum ſententiam excommunicationis ferre contra ſubditum exiſtentem in alieno Territorio, licet in proprio deliquerit.*

10 *Epiſcopus poteſt punire ſuum ſubditum in alieno Territorio delinquentem, quando redit ad diœceſim ſuam.*

11 *Non reſidens, vel iuſſus venire ad ſynodum, recuſans, licet exiſtat in alieno Territorio ex omnium ſententia poteſt excommunicari à proprio Epiſcopo rationibus aliàs tactis. Idem dic de fure, qui debet reſtituere.*

12 *Epiſcopus procedens contra ſibi ſubditum Reum exiſtentem in diœceſi alterius, nulliter procedit ſine conſenſu illius Epiſcopi, etiam ſi iniuſtè negaret conſenſum.*

SEquitur ſecundò, quod ſubditi neque incurrunt excommunicationem, vel quamcumque 1 aliam cenſuram à ſuperiore latam etiam, per particularem ſententiam, vel præceptum, ſi ſimiliter cōtra illam, vel contra illud agant extra diœceſim, vel etiam intra diœceſim, in loco exempto; vt ſi ſubditus contra ſententiam vel præceptum ſuperioris, v.g Epiſcopi ſui ſub excommunicationis, vel ſuſpenſionis pœna aliquid præcipientis, aut prohibētis (puta, ſi Epiſcopus clerico peregrinaturo ſub pœna ſuſpenſionis præcipiat, ne aleis ludat, ne arma prohibita ferat, vel vt ſingulis ſeptimanis ſacrificet, &c.) agat extra diœceſim, vel intra diœceſim in loco exempto. Sic Henriq. *lib. 13. c. 26.* Auila *par. 2. c. 3. diſp. 2. dub. 2.* Coninch *diſp. 1. dub. 7.* Hurt. *de cenſ. in comm. diffic...* & Præpoſitus *in 3. par. q. 1. de cenſur. in genere, dub. 5. n. 31.* Et ratio eſt; quia peccata ſubditi in tali caſu phyſicè, & moraliter conſummatur in territorio alieno, & ex alia parte *cit. c. vt animarum de Conſtitut. in 6. & cit. l. vlt. ff. de iuriſdict. omnium Iud.* extra territorium ius dicenti non paretur impunè; ſed ſi Epiſcopus aliquid, etiam per præceptum, ſub cenſura prohibeat, vel præcipiat agendum extra diœceſim ſuam, ius dicit extra territorium, ergo ei etiam in tali caſo non paretur impunè.

Confirmatur; quia *in cit. c. 2. de Conſtit. in 6.* Pontifex aſſerit, quod non ligentur ſtatuto Epiſcopi excommunicantis ii, qui extra eius territorium futantur, & rationem reddit eandem, quam *ſupra* dicebamus; quia ſcilicet extra territoriū ius dicēti nō paretur impunè, ſed per ius dicere non poteſt Pontifex ibi intelligere, ſtatutum ferre, quia eſſet idem per idem, ergo intelligit vti iuriſdictione, vt proinde Epiſcopus iuriſdictionem tantum habeat in perſonas ratione territorii, quatenus ſcilicet in eo domicilium, vel quaſi domicilium habent, & ſic quod nō poſſit Epiſcopus etiā per præceptū, clerico peregrinaturo ſub pœna excōmun. vel ſuſpēſionis, &c. præcipere, ne ludat, ne arma ferat, ne dicat ſacrū vel vt ſingulis ſeptimanis ſacrificet, &c. extra diœceſim, vel intra diœceſim in loco exēpto; niſi forſan quatenus ob iuſtam, & rationabilem cauſam

poſſet ei præcipere, ne diœceſi vel territorio egrederetur; quandoquidem tunc peccaret, & ſic pœnas incurreret, non ludendo, arma ferendo, dicendo Sacrum, &c. extra diœceſim, vel intra diœceſim in loco exempto, ſed potius diœceſi, vel territorio, vbi ſubditor, egrediendo.

2 Quamuis oppoſitum non omninò improbabiliter, & ex communiori ſententia Doctorum (vt fateat) docent Abb. *in cit. cap. vlt. num. 41. de foro compet.* Geminian. *in cap. 2. num 12. de conſtitut. in 6.* Vgolin. *tab. 1. cap. 9. §. 3. numer. 4.* Diana *par. 5. tract. 9. reſol. 32.* Sà, *ver. Iudex de ſentent. & citat. n. 8.* Suarez *in 3. par. to 5. diſp. 5. ſect. 5. in fin.* Sayrus *de cenſ. lib. 1. cap. 7.* Corneius *in 3. par. S. Th. tract. 5. de cenſuris in genere, diſp. 6. dub. 2. §. dico ſeptimò*; & Bonacina *de cenſuris diſp. 1. quæſt. 1. punct. 11. num. 11.*

3 Primò, quia ſtatutum (vt inquiunt ipſi) in hoc differt à præcepto, ſeu ſententia, quod ſtatutum immediatè tendit ad territorium, eique cohæret, & idcirco neminem ligat exiſtentem extra territorium, ſed præceptum, ſeu ſententia immediatè tendit ad perſonas ſubiectas, eiſque cohæret, & idcirco eas afficit quocunque terrarum ierint. Quod inde probatur; quia ſuperior poteſt per præceptum ſubditum ſuum dirigere, quem intendit per præceptum dirigere, vbicunque ſit; cum præceptum reſpiciat ſolum perſonas præſcindendo à territorio, & ſic liget ſubditum, vbicunque ſit. Neque obſtat diuerſitas territorij; ſi quidem, vt hæc cenſura incurratur, nulla exterior vis neceſſaria eſt: quapropter ſi Epiſcopus, non propter bonum territorij directè, ſed propter bonum ipſius ſubditi, vel aliarum perſonarum, ſub cenſura præcipiat alicui particulari ſubdito, aut omnibus generaliter, vt ab exercitio alicuius operis ſe abſtineant, vel econtrà aliquod opus exequantur, v. g. feria ſexta ieiunent, &c. reuerà cenſuram incurrent, quamuis delinquant, extra territorium; quia ex dictis in hoc differt cenſura lata à iure, ſeu per modum ſtatuti, à cenſura lata ab homine, ſeu per modum ſententiæ, ſiue particularis, ſiue generalis; quia hæc lata pro futuris culpis abſtrahit à territorio, & ſolum reſpicit perſonas independenter à territorio, conſequenter ligat illas, vbicunque fuerint, etiam extra territorium.

4 Secundò; quia ſuperior ſubdito diſceſſuro aliquid præcipiens, aut prohibens ſub cenſura, non fert ſententiam extra territorium ſuum, ſed intra: & licet ſententia, commiſſo crimine, extra territorium incurratur, id fit ſine cognitione cauſæ, & ſine ſtrepitu iudiciario; cùm excommunicatio, & quæuis cenſura latæ ſententiæ, tacitam, ac veluti inſenſibilem executionem ſecum trahat, *c. paſtoralis, in fin. de appellat.* ergo, &c.

5 Tertiò, quia ſi alicui per ſententiam, vel etiam per ſtatutum, ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrendæ, homicidium v.g. prohibitum ſit, & ille (homine lethaliter vulnerato, qui poſtea moriatur) fugiat, excõmunicationẽ abſque dubio incurrere videtur) qua de re Silu. *ver. Excommunicatio, 2. n. 8.*) ergo nihil obſtat, excommunicationem à ſubdito incurri extra territorium condentis ſtatutum.

6 Quartò, quia ſi ſubditus ratione domicilij, cõmiſſo delicto fugiat, etiam abſens per nuncium, vel per literas citari poteſt; qui comparere debet, alioquin, ſi contumax ſit, excommunicari etiam poterit, ſicuti colligitur ex *cap. extua, de cleric. non reſident.* & rationem reddit Abbas *numer. 41.* quia citatio decernitur in proprio territorio ipſius Iudicis, licet nuncius exequatur extra territorium, quæ executio nuncij iudicialis non eſt ergo Similiter, ſi ſubditus ratione domicilij alibi deliquit, & à Iudice delicti præuentus non eſt, poteſt Iudex domicilij reum citare, eumque contumacem excommunicare, iuxta ea quæ ex communiori ſententia docent Abb. *cit. cap. cùm contingat, num. 7. & cit. cap. vlt. num. 13. de foro compet.* Vgolin. *tab. 1. cap. 2. §. 12. & cap. 9. §. 3. in fin.* Couar. *in pract. qq. capite 11. num. 6.* Clarus *lib. 5. ſent. §. pract. crim. quæſt. 39.* ſed de hac re vide, quæ dicentur *infrà dubit. 4. & 5.*

Quintò, quia ex *cap. poſtulaſti, & cit. cap. vlt.* 7
de foro compet. extraneus in alieno territorio delinquens fit ſubditus ratione delicti in ordine ad forum externum (niſi delinquens ſit ſuperior, vel papali priuilegio perſonaliter exemptus, ſicuti docent Canoniſtæ *in locis ſupra cit.* & Vgolin. *tab. 1. c. 2. §. 15.* Iulius Clar. *lib. 5. ſent §. practica crim. q. 38. & 39*) & ſic, ſi poſt commiſſum delictum citatus, adeoque iudicio præoccupatus fugiat, vel ſi à Iudice loci ordinario poſtulatus, atque ſiſtere ſe iuſſus non compareat, etiam abſens excommunicari poteſt, ſicuti ex communiori ſententia docent Abbas *cit. cap. vlt. num. 7.* Henriq. *lib. 13. cap. 16. §. 2.* Coninch. *cit. dub. 7. concl. 3.* & Sayr. *lib. 1. theſauri cap. 6. n. 42. & 43. argum. Clement. paſtoralis de re iudic.*

Ex quibus omnibus deducunt non omninò improbabiliter auctores citati huius ſentẽtiæ, quod ratio, propter quam Ordinarius extra ſuum territorium, ſiue diœceſim ſententiam ferre non poſſit (ſicuti docet etiam gl. & Doctores *in cap. Romana, §. contrahentes, de foro compet. in 6.*) non ſit, quia extra territorium non habeat ſubditos (cùm ij, qui ratione domicilij, aut beneficij Ordinario ſubditi ſunt, licet extra diœceſim abſint, ſemper iuriſdictioni ſubiecti maneant, vt proinde ipſis imperari, & in ipſos ſententia ferri poſſit, ſicuti notauit Abb. *in cit. cap. cùm contingat, n. 7*) ſed ratio, propter quam in alieno territorio, ſeu diœceſi Epiſcopus ſententiam cenſuræ ferre non poſſit, ſola ſit, ne alienum territoriũ inuadere, atque violare videatur; quæ ratio ſi ceſſet (inquiunt ipſi) nihil obſtat, quo minus Epiſc. vel alius ſuperior in alieno territorio iuriſdictionem in ſuos exercere poſſit, v.g. cum iis diſpenſando, aliamvè voluntariam iuriſdictionem exercendo; vel iis ſub pœna cenſuræ ipſo facto, & ſine alia ſententia incurrendæ imperando; vel (*vt infra dubit. 6.* non improbabiliter dicetur) particularem ſententiam in eos, ob delictum notorium, quod nullam cauſæ cognitionem poſtulet, pronunciando; vel denique ſi alter Epiſcopus, in cuius diœceſi res agitur, inſtituendi iudiciarium proceſſum facultatem concedat, quod & nos etiam ſupra dicebamus, & docent præterea Abb. *in capite nouit, numer. 3. de offic. legati,* Nauar. *cap. 27. numero 6.* & Sayr. *lib. 1. theſ. cap. 6. propè fin.*

Quapropter hæc ſententia non eſt omninò im- 8
probabilis, ſed multò probabilior mihi videtur prior ob rationes ſupra dictas; ex quibus reſpõderi facilè poteſt ad iſtas oppoſitas rationes Aduerſariorum. Vide etiã pro noſtra ſententia priori Gabrielem *in 4. diſt. 18. q. 2. concl. 2.* & Baſilium Pontiũ 9
lib. 5. de matrim. cap. 7. §. 2. num. 20. qui nobiſcum expreſsè tradit, non poſſe Epiſcopum, neque etiã per præceptum, ſententiam excommunicationis

ferre

ferre contra ſubditum exiſtentem in alieno ter-
ritorio;quamuis in proprio territorio deliquerit;
10 ſubdit tamen,quod pro delicto à ſubdito extra
territorium commiſſo,ſi ad ſuam diœceſim is re-
deat,poſſit ab Epiſcopo ſuo ſubditus ille puniri.
At quidquid ſit de hoc, illud tamen interim in
11 omnium ſententia dicendum eſt,quod ſi, vt alibi
dicebam, ſubditus Epiſcopi A. non reſideat, vel
iuſſus venire ad ſynodum non veniat, ſed exiſtat
in alieno territorio,poſſit excommunicari ab Epiſ-
copo A quia in tali caſu omiſſio reſidentiæ, vel
12 acceſſus, & ſic delictum fit in proprio Epiſcopatu
Epiſcopi A. Vel ſi furatus in territorio vnius Epiſ-
copi, exiſtens in territorio alterius Epiſcopi, no-
lit reſtituere, poſſit ab illo Epiſcopo (cuius fo-
rum ratione delicti ſortitur, *cit. cap. vlt. de foro
compet.*)excommunicari ſimiliter, ſiue per præ-
ceptum generale,vel ſpeciale, ſiue etiam per ſta-
tutum notificatum ante egreſſum à ſuo terri-
torio vel poſt egreſſū,cū conſenſu Epiſcopi territo
rij illius,in quo exiſtit;qui Epiſcopus, cùm alter
Epiſcopus ſaltem ratione delicti ius habeat in il-
lum,requiſitus conſentire tenetur. Vide Auilam
de cenſuris par.2.cap.3.diſp.2.dub.2.concl.3. Præpo-
ſitum *in 3.par.q.1.de cenſuris in genere,dub.3. nu.*
31. Villalobos *in ſum.tom.1.tract.16.diffic. 16. numero*
13 9. & Hurtadum (*de cenſuris in genere diffic* 8.
numero 34. Dixi,cum conſenſu Epiſcopi territorij
illius inquò Reus exiſtit; quo quia ſine con-
ſenſu alis Epiſcopi, quamuis iniuſtè dene-
gato, inualidè procederetur ob rationes iam
dictas. Sic Henriquez *lib.13.cap.26. num.*1.
Auila *par.2.cap.3.diſp.2 dub.2.concl.1.* Sayr. *lib.
1.theſauri cap.6.num* 40.*& de conſ.lib.5.cap.6.num.*
40. Coninch. *de Sacrament.diſp.13.dub.7.concl.*
69. & Hurtad. *de cenſ.in communi diffic.*8.

DVBITATIO II.

An ciues,& diœceſani poſſint ex induſtria licitè,vt ſe à ſui territorij legum,ſtatutorū, vel præceptorū obligatione ſubſtrahant, tranſire ad alienum territorium?

SECTIO I.

Dubitationis Reſolutio

SVMMARIVM.

1 *Ciues,& Diœceſani poſſunt licitè tranſire ad alienum Territorium,vitandi gratia legum,ſtatutorum vel præceptorum obligationem ſuæ Patriæ.*

2 *Ciues,& Diœceſani dum ſe ſubtrahunt à legibus proprij Territorij, tranſeundo ad alienum vtuntur iure ſuo.*

3 *Ciues,& Diœceſani licitè ſe conferre poſſunt ad locum vbi Tridentinum non eſt acceptatum, vt ibi ſine Parocho,& Teſtibus ſeruata veteri forma contrahant matrimonium.*

4 *Item poſſunt ex induſtria licitè contrahere in articulo mortis cum Concubina,vt filios legitimos efficiant,etiam in fraudem ſubſtituti.*

5 *Item poſſunt ob caſus reſeruatos ſeu ob confeſſionem ſimpliciter faciendam ex induſtria licitè tranſire ad locum, vbi non eſt reſeruatio ex conceſſione Iuris communis.*

6 *Dolus,& fraus nemini debet patrocinari*

7 *Dolum,& fraudem non committit qui vtitur iure ſuo.*

8 *Fraus propriè datur vbi eſt obligatio legis,quam quis per dolum, & fraudem vult euadere.*

9 *Lex localis non obligat abſentes,ſeu extra Territorium exiſtentes.*

10 *Fugere obligationem præcepti non eſt contra præceptum.*

11 *Fugiens obligationem legis non dicitur facere animo nocendi ſuo legiſlatori, qui non habet facultatem obligandi extra Territorium, ſed ob commodum ſuum.*

12 *Ordinarij punientes ſubditos ſuos ad aliud Territorium euntes ad euitandas leges proprij territorij,ſequuntur opinionem oppoſitam, quæ eſt ſatis probabilis.*

13 *Opinio Doctorum aſſerentium matrimonium, quod ſponſi in fraudem Tridentini contrahunt,vbi Tridentinum non viget eſſe inualidum,ne dum illicitum,reprobatur.*

RESPONDETVR affirmatiuè; quia, 1
cùm præceptum, quod in ipſorum
loco viget, non obliget ipſos ibi
perſiſtere, ſed ſolum obliget, vt dū
ibi adſunt, illud obſeruent, & ex
alio capite, poſtquam ex illo exie-
rint,ad quod faciendum ius habent,iam ceſſet præ- 2
cepti obligatio,conſequens eſt,quod illi faciunt,
non eſſe fraudem, ſed iure ſuo vti in fugiendo
præcepto, *regul. nullus videtur,ff.de regulis iuris,&
l.3.§.is tamen,ff. de libero homine exhibendo*:& cō-
tra Silueſtrum *ver.ieiunium q.2.* Roſellam *eod.ver.
num.16.* Ledeſmam *de matrim q.45 ar.5.p.3. dub.
vlt.concl.1.& 3.* Rebellium *de iuſt.2. par.lib.2.q.7.
ſect.3.num.16.* Salas *de legib.diſp.14.ſect.5.num 63.
circa fin.* Leſſium *lib.4 cap.2. dub.8. num. 60.* Ro-
drig. *in ſum.tom.2.cap.219.num.2.* Medinam *in 1.
2.q.66.ar.5.* Cenedum *q.30. num.64.* Sayrum *in
Claui Reg.lib.7.cap.3.num.12.* & Vaſquez *in 3.par.
q.98.ar. 2.* Henriq. *lib.12.cap 3.num.8.in fin.* do-
cent Doctores,quos citat,& ſequitur Sanchez *lib.
3.de matrim.diſp.18.num.19. & lib.1. Moral. cap.
15 num.35.* Suarez *de relig. lib.2. cap.13.n. penult.*
Fagundez *præc.1.lib.1.c.7.n.7.* Diana *par.1.tract.9.
reſol.19.& par.3.tract.6.reſol.28.* Pontius *lib.5. de
matrim.cap.9.num.4.* Villalob. *tom.1. tract.2. diffic.
34.num.2.* Paſgaligus *de ieiunio deciſ. 208 num.6.
& deciſ.214.num.1.& ſeqq.* & Bonacina *de legib.
diſp.1.q.1.punct.6.num.64.* qui ſubdunt, poſſe, ex
induſtria ob eandem rationem intendentes con-
trahere ſine Parocho,& teſtibus,ſeruata ſolum ve-
teri forma,licitè,nedum validè,ſe conferre ad lo- 3
cum in quo non eſt acceptum Tridentinum. Item
poſſe ex induſtria licitè contrahere in articulo 4
mortis cum concubina,vt filios legitimos effici-
ant,etiam in fraudem ſubſtituti. Item ob caſus 5
reſeruatos,quin ob Confeſſionem ſimpliciter fa-
ciendā vel ob aliam cauſam poſſe ex licitè tranſire
ad locum,vbi non eſt reſeruatio,vt ibi cuicunque
Confeſſario confiteri poſſint, idquè non ex con-
ceſſione proprij Diœceſani:ſed ex conceſſione iu-
ris cōmunis. Sic expreſsè Couar,& Sarmiētus,quos
citat,& ſequitur Sanch. *num 29.* & Pontius *num.*
6. & nos dicebamus *lib de Parlament.dubit.4. ſect.
19 ſubſect.31.pag.*111. & dicemus *infra cap. 14.
dub.18.Sect.7.*

Obiicies dolus,& fraus nemini debet patroci-

nari, *cap. ſedes, & cap. ex tenore, de reſcriptis*, ergo.

7 Reſpondetur, concedo totum. At ex dictis non committit dolum, & frandem, qui vtitur iure ſuo;
8 quia fraus propriè datur, vbi eſt obligatio legis quam qnia per dolum, & fraudem vult euaderet at hic nulla datur obligatio legis, cùm lex non
9 obliget abſentea, ſeu extra territorium exiſtentes: quapropter non eſt hic propriè fraus, ſed potiùs fuga quædam obligationis præcepti, quæ non
10 eſt contra præceptum; & ſic, licet de ſe non ſit bona, non, eſt tamen de ſe mala; atque adeò ſic faciens vtitur iure ſuo.

11 Obicies ſecundò, id facit homo animo nocendi ſuo legiſlatori, ergo non facit licitè, *argum. l. 1. §. idem aiunt, ff. de aqua pluuia arcenda*, vbi prohibetur quia fodere proprium, ſi id faciat animo nocendi alteri, v. g. auertendi fontem vicini; quamuis ſecos, ſi id faciat animo reddendi meliorem fundum ſuum.

Reſpondetur, nego antecedens; ſed facit ob commodom ſuum: quare retorquetur argumentū, *& cit. lex* 1. Accedit, qnod qui fugit in caſu noſtro obligatiooem legis, iniuriam non facit legiſlatori, quandoquidem is non habet poteſtatem obligandi ſuos, niſi exiſtentes in ſuo territorio, ita vt, poſito exinde egreſſu, ſtatim ceſſet eius poteſtas, & iuriſdictio in ipſos.

12 Obicies tertiò, Ordinarij ſolent punire ſubditos ſuos ad aliud territorium euntes ob finem, vt feſta, vel ieiunia, & ſimilia proprij territorij obſeruare non cogantur, ergo.

Reſpondetur, id forſan faciunt ſequendo opinionem oppoſitam, quam etiam eſſe ſatis probabilem fateor.

13 Cæterùm, quod docent aliqui ex Aduerſariis ſuprà citatis, nempe matrimonium, quod ſponſi in fraudem Tridentini Concilij Parochum, & teſtes requirentis contrahunt in loco, in quo Tridentinum Concilium non eſt receptum, inualidum, ocdum illicitum fore, mihi nullo pacto probatur; tum ex dictis; tum quia eſt hoc ſpeciale in matrimonio, quod ſit ex numero contractuum, qnibus id proprium eſt, vt ſecundùm leges, & conſuetudines locorum celebrari debeant, ſicuti dicebam *ſuprà cap. præcedenti, ſect. 7.* & ex communi docent Doctores *in cap. vlt. de foro compet* & notat Chapeauille *cap. vlt. q. 16. de modo miniſtr. Sacramenta tempore peſtis.*

SECTIO II.

An incola ciuitatis, in qua feſtum agitur, poſſit ex induſtria tranſire ad locum, vbi feſtum non agitur, & ibi opera ſeruilia exercere, & Miſſam non audire?

SVMMARIVM.

1 *Incola Ciuitatis, in qua feſtus dies celebratur, ſi manè inde egrediens ex induſtria perueniat ad locum, in quo dies feſtus non agitur poteſt ibi exercere opera ſeruilia, & Miſſam non audire contra Nauarrum, & alios.*

2 *Opinio oppoſita eſt communior, & ſeruatur in praxi.*

3 *Præceptum affirmatiuum audiendi Miſſam de mente Nauarri & cæterorum debet quamprimum adimpleri, ſi præuideatur poſtea impleri non poſſe.*

4 *Aſſignatur differentia inter præuidere obligationem præcepti, & inter omnino debere ſoluere pro opere obligationem.*

5 Debitor in diem *conditione non adimpleta non tenetur ſoluere, ſecus ſi ſit deſeſſurus, & non poſſit redire præfixo termino ſolutionis.*

6 Debitor in diem *ſi intelligat intra præfixam anni tempus debito prorſus liberatum iri non tenetur anticipare.*

7 *Egrediens à Patria cum talis egreſſus nullo Iure ſit ipſi prohibitus habet diſpenſationem à præcepto audiendi Miſſam, neque teneatur Miſſam præuenire, ſecus eſt ſi tendat ad locum, vbi obligat præceptum, & præuideat ibi Miſſam non eſſe, vel de tempore ſui exitus Miſſa, quæ celebratur ſit vltima.*

8 *Impedimenta adimplendi præcepti ſunt in duplici differentia, alia, quæ omnino liberant à præcepto, alia, quæ ſolum excuſant à præcepto.*

9 *Impedimenta liberantia à præcepto quiſque non tenetur præuenire, neque impedire etiam ſi poſſit, ſecus eſt ſi ſolum excuſant. Vide vtraque ibi recenſita.*

10 *Impedimenta excuſantia à præcepto ante tempus præcepti quiſque non teneatur præuenire præuiſo etiam futuro impedimento.*

11 *Præceptum diei craſtinæ non obligat ante diem nempe audiendi miſſam, Ieiunandi, recitandi horas canonicas, licet præuideatur Impedimentum.*

12 *Præceptum confeſſionis ſi præuideatur in Paſchate non poſſe adimpleri debet præueniri. Secus eſt de Communione.*

13 *Ciues & Diœceſani non ſolum ex induſtria poſſunt ſe ſubtrahere à Legibus municipalibus eundo extra Diœceſim, ſed etiam intra Diœceſim in loco exempto manentes.*

14 *Item non obligantur licet feſtum, vel ieiunium ſeruetur in loco per quem tranſeant ſicut in ſuo Territorio ex præcepto Epiſcopi vtriuſque Diœceſis. Licet ex induſtria peregrinentur.*

Ex dictis ſequitur primo, qnod ſi incola ciuitatis (in qua feſtus dies celebratur) inde manè, 1 etiam ex induſtria, egrediens, peruenturus ſit ad locum, vbi dies feſtus non agitur, poſſit ibi, ſicut opera ſeruilia exercere, ita & Miſſam non audire; ſicuti contra Nauarrum *cap. 13. num. 5.* Lopez *p. 1. c. 12.* Sà, *ver. feſtum, num. 8.* Baſilium Pontium *lib. 5. de matrim. cap. 8. num. 6.* Suarez *lib. 2. de feſtis cap. 5. num. 9.* Sayrum *in Claui Reg. lib. 7. cap. 11.* Fernandez *p. 1. cap. 7. § 1. num. 14.* Naldum *ver. feſtum, num. 8.* Fillincium *tract. 17 cap. 7. num. 31.* & alios (quorum opinio tamen, vt fatear, communior eſt, & ſeruari in praxi ſolet ab Epiſcopis, & Parochis) docent Sanchez *lib. 3. de matrim. diſp. 18 num. 21. &* 2 *lib. 1. moral. cap. 12. num. 32* Leſſius *de iuſt. & iur. lib. 4 cap. 2. dub. 8. num. 56.* Malderus *in p. 2. q. 96. ar. 5.* Fagundez *de præcept. Eccleſ. tract. 1. lib. 1. cap. 7. num. 13.* Salas *de legibus diſp. 14 ſect. 5. num. 66.* Paſqualigus *tom. 1. deciſ 307. & 308.* & Io. Sanchez *in ſelect. diſp. 54 num. 29.* Et ratio eſt; quia incola in tali caſu poterat in proprio loco auditionem Miſſæ differre vſque ad horam diei, v. g quartam, vel quintam, quo tempore in altero loco exiſtens à præcepto Miſſæ audiendæ eſt liber, vt patet ex dictis *ſuprà dubi. 1. ſect. 1.* Ergo, &c.

Neque obſtat, ſi dicas cum Nauarro, Lopez, Sà,

Pon

Puntio, Suarez, Sayru, Fernandez, Naldo, & Fillin-
cio locis ſupra cit. quod teneatur qui præceptum
3 affirmatiuum audiendi Miſſam adimplere quam-
primum, ſi poſtea impleturus non ſit; ſicut qui
præuidet, ſe poſtea ab audienda Miſſa impeditum
iri, ſtatim debet, ſi poteſt, Miſſam audire; ergo
ſic, &c.

Reſpondetur enim quod alia ratio ſit, ſi quis
4 præuideat, ſe ab executione præcepti, quo nunc
manet obſtrictus, ob aliquã cauſã poſtea impeditũ
fore; alia verò, ſi prouideat, ſe præcepti obligatio-
ne omninò exoluendum iri; nam ſi debitor v.g.
centum aureorum, præfixo ipſi tempore vnius
anni ad ſoluendum, intelligat ſe poſt primum an-
ni menſem ſoluere deinceps numquã poſſe (quia
v.g. in lõginquas terras diſceſſurus, & inde reuer-
ſurus non ſit) tenetur anticipare, & primo menſe
ſtatim ſoluere; at ſi intelligat, ſe intra præfixum
5 anni tempus debito prorſus liberatum iri, non
tenetur anticipare, & ſtatim primo anni menſe
ſoluere; ergo ſic, &c.

6 Itaque breuiter dico, quod cùm incola, dum
adeſt in patria, & ſunt plures Miſſæ dicẽdæ, qui-
bus poteſt ſatisfacere præcepto, obligatione præ-
cepti adimplendi non vrgeatur, neque obligetur è
patria non exire; conſequens eſt, quod non tene-
atur Miſſam auſcultare, ſi velit exire; quia exiens
è loco iam exemptus eſt ab obligatione præcep-
ti. Sicut, ſi sciret ſibi eſſe concedendam diſpenſati-
onem hora quarta, vel quinta à præcepto audi-
endi Miſſam, vel recitandi horas Canonicas, &c.
non teneretur illo die Miſſam, vel horas Cano-
nicas præuenire: ſed ita eſt in caſu noſtro, ſiqui-
dem egrediens è patria (cùm talis egreſſus nullo
7 iure ſit ipſi prohibitus) habet diſpenſationem à
præcepto audiendi Miſſam, ergo tenetur Miſſam
præuenire: ſecùs verò eſt, ſi tendat ad locum,
vbi obligat præceptum, & ibi præuideat Miſſam
celebrandam non eſſe; quia tunc tenetur Miſſam
audire, priuſquam exeat; ſiquidem tunc illa Miſ-
ſa, quæ celebratur, quando vult exire, reputatur
vltima, & ſic obligatoria præcepti. Ratio diſcri-
minis eſt; quia impedimenta adimplendi præ-
cepti ſunt in duplici differentia; alia, quæ omni-
8 nò liberant à præcepto; alia, quæ ſolum excuſant
à præcepto: impedimenta prioris differentiæ non
teneris præuenire, neque impedire etiamſi poſſis:
quapropter non teneris impedire diſpẽſationem,
quæ te omninò liberat à præcepto Miſſæ, hora-
9 rum Canonicarum, Confeſſionis, Cõmunionis, &
ſimilium: at impedimenta poſterioris differentiæ
(vt ſunt infirmitas, ignorantia, obliuio, detentio,
& ſimilia) quia præcepto manes ſubiectus, tene-
ris, vt ſatisfacias præcepto, præuenire intra tempus
præcepti, neque licitè potes iſta quærere, vt à
præcepti obligatione libereris, ſicuti licitè potes
quærere diſpenſationem præcepti, & egreſſum è
loco, vbi obligat præceptum, cùm nullo iure ſit
tibi prohibitum, iſta quærere.

Dixi quod quoad impedimenta, quæ ſolum ex-
cuſant à præcepto, *teneris, vt ſatisfacias præcepto,
10 præuenire intra tempus præcepti*; quia ante tempus
præcepti, cùm tunc nondum cœperit obligare
præceptum, non teneris præuenire, vt ſatisfacias
præcepto, quámuis præuideas impedimentum fu-
turum, quo ſis impediendus adimplere præceptum,
v.g. non teneris hodie audire Miſſam, ieiunare, re-
11 citare horas Canonicas, &c pro craſtina die, quã-
do vrgebit præceptum, quamuis hodie præuideas
te craſtina die impediendum fore adimplere præ-
ceptum. Hinc ſi præuideas, v.g. in principio Qua- 12
drageſimæ te impediendum fore, vt tempore Paſ-
chali confitearis, & communices, teneris quidem
præuenire confeſſionem, non item teneris præue-
nire Communionem; quia præceptum Confeſſio-
nis, cùm incipiat obligare à principio anni, iam
cœpit obligare; non ſic præceptum Communio-
nis, quod ſolum obligat tempore paſchatis.

Cæterum, quod à principio dixi in caſu, quo
quis incola, etiam ex induſtria, exeat de loco ad
locum extraneum extra diœceſim, non teneatur ad
leges municipales talis loci extra diœceſim, dic
etiam in caſu, quo quis incola, etiam ex induſtria,
exeat de loco ad locum exemptum intra diœce-
ſim; & ſic quod talis poſſit ſimiliter, v.g. laborare 13
diebus feſtis de præcepto Epiſcopi, & ieiunia eius
non ſeruare intra eandem diœceſim ipſius Epiſ-
copi, ſi ſit (inquam) in loco exempto ab illius iu-
riſdictione, licet exiſtente intra diœceſim eiuſdem
Epiſcopi; quia locus exemptus habetur pro extra-
neo. Quapropter *ſupra dubit. 1. ſect. 2* dicebam, ex-
communicationem Epiſcopi pro tota diœceſi nõ
ligare eos ſubditos, qui commorantur in loco
exempto intra eandem diœceſim ipſius Epiſcopi,
qui cenſuram fert. Item dic, ſi feſtum, vel ieiunium 14
ſeruetur in patria, & in loco extraneo, vel exẽpto,
per quem quis tranſit, ex præcepto Epiſcopi vtri-
uſque diœceſis, vel vtriuſque Superioris vtriuſque
loci, quod probabiliter is nullibi ad feſtum vel
ieiuniũ ſeruandum obligetur; quia peregrini non
obligantur legibus municipalibus loci, per quem
tranſeunt, cùm ſuperiori talis loci non ſubdantur;
nec obligãtur legibus municipalibus proprij loci,
cum ſint inde abſentes, & leges municipales
loci non obligent extra locum: quod etiã quo-
ad caſus reſeruatos probabile eſt, iuxta ea, quæ di-
cebam, *cap. 11. Sect. 1. Suppoſit* 4.

SECTIO III.

An manè quis diſceſſurus è loco, vbi non ieiunatur, poſſit ibi comedere, & veſci carnibus?

SVMMARIVM.

1 *Diſcedentes mane è loco, vbi Ieiunium non ſeruatur poſſunt ibi comedere, quin & veſci carnibus, etiam ſi eadem die peruenturi ſint in Territorium, vel oppidum ſuum, vbi Ieiunium ſeruatur; non tamen poterunt ibi veſci carnibus*

2 *Item poteſt quis noctu etiam ex induſtria perueniens ad locum, vbi non ieiunatur, veſci carnibus, licet in proprio loco, vnde eodem die exierat, ieiunetur*

3 *Id intellige licet ſit reuerſurus nocte ad proprium locum, vnde mane exiuit.*

4 *Obligatio abſtinendi à carnibus diuidua eſt, ſc. obligans pro ſingulis momentis. Sic de obſeruatione Feſtorum*

5 *Obligatio Ieiunandi è contra indiuidua eſt ita vt, qui bis in die (ſiue iuſta, ſiue iniuſta, de cauſa) comedit, lege ieiunij ſoluatur.*

6 *Soluit obiecta Aduerſariorum.*

Ad excuſandum ſufficit moralis certitudo. Hinc laborantes ſumentes cibũ ante laborem in die Ieiunij excuſantur à peccato.

Nemo

7 *Nemo poteſt in ſententia Pontij ab obſeruatione præcepti excuſari ob moralem certitudinem ſuperuenientis in futurum diſpenſationis,ſi quidem non ſpes diſpenſationis,ſed diſpenſatio ipſa liberat ab obſeruantia præcepti.*

8 *Laborantes non excuſantur à Ieiunio ob laborem exiſtentem,ſed ob neceſſitatem laboris.*

9 *Laborantes non tenentur diebus feſtiuis ieiunare non tam ob defatigationem præcedentis diei, quàm ob neceſſitatem ad laborandum die ſequenti.*

10 *Ciues,& Diœceſani diſcedentes manè à loco, vbi ieiunatur in ſententia Pontij,licet veſpere peruenturi ſint ad locum vbi Ieiunium non ſeruatur,non poſſunt ibi manè frangere Ieiunium.quod quidem Auctori non probatur.*

11 *Opinio Pontij refellitur aſſerentis quod qui manè non obligatus Ieiunare,teneatur ſi Ieiunus perueniat ad locum, in quo Ieiunium abſolutè ſeruatur.*

1 SEquitur ſecundò, quod manè quis diſceſſurus
è loco, vbi ieiunium non ſeruatur, poſſit ibi
comedere,quin & veſci carnibus, etiamſi eodem
die peruenturus ſit in territorium, vel oppidum
ſuum,vbi ieiunium ſeruatur; in quo loco tamen
non poteſt veſci carnibus; quia in loco domicilij
2 ſtatim eius legibus obligatur;poterit tamen, re-
moto ſcandalo, cœnare; quia ieiunio ſemel non
ſeruato, non tenetur per abſtinentiam à multi-
plici comeſtione amplius ieiunare, vt mox infra
dicetur. Item poteſt quis noctu, etiam ex indu-
ſtria,perueniens ad locum, vbi non ieiunatur, in
loco,ad quem peruenit,veſci carnibus, etiamſi in
loco proprio, vnde eodem die exierat, ieiunetur:
quapropter antequam manè exeat è proprio loco,
vbi ieiunatur,ſi peruenturus ſit veſperi ad locum,
vbi ieiunium non obligat, poteſt ibi comedere,
remoto ſcandalo,etſi non carnes;idque etiam (vt
3 rectè dixit Io.Sanchez *in ſelect. diſp. 54. num. 28.*)
quamuis nocte reuerſurus ſit ad proprium lo-
cum, ex quo manè exiuit, & in quo ieiunium ſer-
4 uabatur.Ratio diſcriminis eſt; quia obligatio ab-
ſtinendi à carnibus diuidua eſt, ſcilicet obligans
pro ſingulis momentis, & quæ ſingulis momen-
tis integrè adimpleri poſſit;ita vt tametſi vna diei
parte (iuſta, vel iniuſta de cauſa)non abſtineas,
adhuc alia diei parte (vbi præceptum obligat)ab-
ſtinere debeas; ſicuti patet à pari,in obſeruatio-
ne feſti de abſtinentia ab operibus ſeruilibus: ſi
enim in loco tuo feſtum ſeruatur, laborare non
potes dum ibi moraris; cùm tamen primum inde
egreſſus fueris ad locum, vbi eius diei feſtum nõ
5 celebratur,laborare poteris Obligatio autem ie-
iunij indiuidua eſt,ita vt qui bis in die(ſiue iuſta,
ſiue iniuſta de cauſa) comedit,lege ieiunij ſolua-
tur; quia amplius tunc formam ieiunij Eccle-
ſiaſtici ſeruare non poteſt. Cùm igitur inco-
la ex ſuo loco diſceſſurus præuideat noctu lici-
tum ſibi fore veſci etiam carnibus,& quidem non
ſemel,ſed pluries, non tenebitur, vti dicebamus,
etiamſi veſperi reuerſurus ſit ad locum, vnde di-
ſcedit, manè ieiunium ſeruare, cùm tali modo
non poſſit illud ſeruare. Sic Sanchez, & Leſſius
locis ſuprà cit. Salas *de legib diſp.14.ſect.5. num. 68.*
Suarez *de relig.lib. 2.cap.13.in fin. & de legib.lib. 3.
cap.32.num.3.* Molfeſſ.*in ſum.tom.1.tr. 10. cap. 4. n.*
22 Naldus *ver.ieiunium.num.2.* Filliuc.*tom. 2.tract.
27. p.2 cap.6.num. 109.* Sanchez *in ſelect. diſp. 54.
num.28.* Portell.*in addit.ad dub.Regul. ver.ieiunium,
num.2.* Paſqualigus *de ieiunio deciſ. 215. & 216 &
deciſ.59.60.61.63.& 64.*& Villalobos *tom.1. tract.
2.diff.34.num. 5. contra Coninc.in 3. part. de Sacra-
ment.q.74.ar.4.diſp.3.num.105.* Pontium *de matrim.
lib.5.cap.8.num.3.*& alios.

Neque obſtat, cauſam excuſationis nondum 6
adeſſe;quia ſufficit ad excuſandum moralis illius
certitudo; ſicut iturus ad laborandum poteſt ci-
bos ſumere,priuſquam exeat, etſi cauſa excuſans à
ieiunio nondum extet, poſſitque impediri quo-
minus ponatur.Quamuis Pontius ſuprà cit. ſen- 7
tiat,quod talis ratio non vrgeat,ex eo quia nemo
poteſt ab obſeruantia præcepti excuſari ob mora-
lem certitudinem ſuperuenientis in futurum diſ-
penſationis;ſiquidem non ſpes diſpenſationis, ſed
diſpenſatio ipſa liberat ab obſeruantia præcepti.
At exiſtens in loco, vbi ieiunium ſeruatur, tene-
tur ieiunio, ergo ab illo non excuſatur ob ſpem
exiſtentiæ futuræ in loco priuilegiato; alioquin
non exiſtentia in loco priuilegiato, ſed ſpes, &
voluntas illius priuilegium concederet, & ab ob-
ſeruantia præcepti liberaret: Et ad exemplum de 8
laborante dat diſparitatem:quia is,cui labor eſt ne-
ceſſarius,hoc ipſo à ieiunio excuſatur, non ob la-
borem exiſtentem, ſed ob neceſſitatem laboris
(quod inde patet;quia laborans non tenetur die-
bus feſtiuis ieiunare, non tam ob defatigationem 9
præcedentis diei, quàm ob neceſſitatem ad labo-
randum die ſequenti)At neceſſitas, vel voluntas
obtinendi diſpenſationem, vel exiſtendi in loco
priuilegiato non eximit à ieiunio, ergo manet il-
lo obligatus. Sic Pontius vbi ſupra: quapropter 10
quoad hoc tenet contrarium, quod ſcilicet qui
manè exit è proprio loco,vbi ieiunatur, & ſi per-
uenturus ſit veſperi ad locum, *vbi ieiunium ſerua-
tur*, non poſſit ibi manè neque ſumere ientacu-
lum,nedum veſci carnibus.Sed adhuc quod ſupra
dicebam, mihi magis probatur ob rationem no-
ſtram dictam; præſertim quia cùm ſimus in mo-
ralibus,non requiritur in agendo, niſi certitudo
moralis.

Similiter)quamuis idem Pontius *loco ſuprà cit.* 11
cum Sanchez *lib.1.cap.12.num.33.*& Leſſio *lib. 4.
c.2.dub.8.n.57.* teneat,quod qui manè non obliga-
tus fuit ieiunare,vel quia nõ impleuerit 21.annos,
vel quia fuerit in loco, vbi non ſeruabatur ieiu-
nium,teneatur,ſi ſine illius violatione perueniat ad
locum, vbi ieiunatur, ieiunium ſeruare;quia cùm
illud non violauerit abſolutè,inquiunt ipſi, po-
teſt ieiunare,& ſic tenetur ieiunare,cùm ſit in lo-
co,vbi vrget præceptum ieiunandi.) adhuc quod
ſupra dicebam,mihi magis probatur, quia præce-
ptum ieiunij reſpicit non partem diei, ſed totum
diem,vt indiuiduum obiectum (non enim præci-
pitur per partem diei, ſed per totum integrum
diem ieiunari.)ergo exemptus à ieiunio per par-
tem diei,totaliter per illum diem à ieiunio exem-
ptus erit. Confirmatur ad hominem, quia etiam
Aduerſarij, vt Sanchez, Leſſius, & alij fatentur,
quod acceſſurus ad locum, vbi non ſeruatur ieiu-
nium,poſſit in loco domicilij, vbi ieiunatur pran-
dium ſumere;quia ſufficit, quod nocte poſſit cœ-
nare;ergo ſi ex eo,quod nocte poſſit cœnare, po-
teſt manè prandere,vbi ieiunatur,poterit etiam ex
eo,quod manè poteſt prandere,noctu cœnare,vbi
etiam ieiunatur. Vide Dianam *part.1. tract. 9. reſol.
50.* Paſqualigum *de ieiunio deciſ. 217.*& Io. Sanchez
in ſelect.cit.diſp.54.num.4.& 28.

SECTIO

SECTIO IV.

An quis exe-ſcetur, etiam à communibus legibus Eccleſiaſticis, vt ieiuniorum, feſtorum, &c. ratione Kalendarij noui non recepti, vbi repetitur?

SVMMARIVM.

1 *Vbi Calendarium nouum iuſſu Gregorij XIII. editum non eſt receptum, fieri poteſt vt ratione itineris etiam à communibus legibus eccleſia icis liberetur. Vide ibi exẽpla allata.*

2 *Argumentum Leſſij, quod lex communis Eccleſiaſtica, qua in omnibus particularibus Eccleſiis obſeruatur afficiat omnes Chriſtianos, ſoluitur, quod licet obligetomnes & vbique, non tamẽ obligat omnino abſolutè, ſed ſub tacita conditione ſi quis ſit in loco, vbi nõ dum eſt expletum.*

3 *Aſſignatur diſparitas inter precepta ieiunij & feſtorum, & precepta confeſſionis, & communionis, nam ea obligant dependẽter à loco, hac autem non ita; & ideo qui non communicat in Paſchate, debet communicare data commoditate.*

1 SEquitur tertiò, quod, cùm kalendarium nouum iuſſu Gregorij XIII. editum, etiam in quibuſdã Catholicorum locis receptum non ſit, fieri poſſit, vt quis, etiam à communibus legibus Eccleſiaſticis, vt feſtorum, ieiuniorum, &c. liberetur, vbi reperitur. Atque ita docet Paſqualigus *loc. cit. deciſ.* 258 & 219. Sanchez *lib. 1. moral. cap.* 12. *num.* 30. & inclinat Leſſius *lib.* 4 *cap.* 2. *dub.* 8 *num.* 59. Exempli gratia, ſi quis ex loco, vbi antiquum Kalendarium ſeruatur, circa Bachanalia veniat ad locum, vbi ſeruatur Kalendariũ nouum, fieri poteſt, vt ieiunio quadrageſimali maiori ex parte tranſacto, non niſi duabus v.g. ſeptimanis ieiunare teneatur. Itemque fieri poteſt, vt quis ex loco, vbi vetus kalendarium retinetur, perueniat, etiam ex induſtria (antequam incidat ieiunium, aut feſtum aliquod iuxta kalendarium vetus) ad locum, vbi kalendarium nouum ſeruatur, tempore, poſtquam ieiunium, vel feſtum illud tranſactũ eſt, & ſic tale ieiunium, vel feſtum ſeruare non obligetur, vt patet ex dictis ſupra, & ex ratione illa generali, quod poſſit quilibet ſe moribus eorum, quibuſcum viuit, accommodare: quapropter qui primis quatuor diebus quadrageſimæ veniunt Mediolanum, non tenentur ibi ieiunare; vt ſupra dicebam; eo quod ieiunium illud ibi nondum ſit inchoatum; ergo etiam qui veniunt aliquò, vbi iam eſt tranſactum, non tenentur ſimiliter ibi ieiunare, ſed poſſunt ſe incolis accommodare: idemque dicendum de feſtis, & aliis præceptis.

2 Neque obſtat, ſi dicas cum Leſſio vbi ſupra, quod lex communis Eccleſiaſtica, quæ in omnibus particularibus Eccleſiis obſeruatur (cuiuſmodi in primis eſt ieiunium quadrageſimale) perſonas hoc ipſo, quod ſunt membra Eccleſiæ vniuerſalis, afficit; ergo quadrageſimale ieiunium in primis in loco, vbi propter diuerſitatem kalendarij iam eſt expletũ, explendũ erit; quia cùm ſit generale, obligat vbique, & ſic vbique impleri debet.

Reſpondetur enim, etſi ieiunium quadrageſimale in primis obliget omnes, & vbique, non tamen obligat omninò abſolutè, ſed ſub tacita conditione, *ſi quis ſit in loco, vbi nondum eſt expletum* (ſicut & feſta communia) & ſic mentem Eccleſiæ non eſſe, aliquem obligare ad ieiunandum, nec etiam ieiunio quadrageſimali, in loco, vbi alij fideles non ieiunant; quia id commodè plerumque fieri non poteſt, & præterea valde expedit, Eccleſiæ cuiuſque morem vniformiter à fidelibus obſeruari. Quod multò magis dico de obſeruantia feſtorum, & ſimilium, quæ ſunt addicta loco ſeu obligant dependenter à loco, ad differentiam forſan annuæ Confeſſionis, & Communionis, de quibus ſecundùm probabiliorem opinionem videtur eſſe diſpar ratio; ita vt qui in paſchate non impleuit, teneatur poſtea ad primam commoditatem, ſeu opportunitatem dicta præcepta implere; cùm talia præcepta videantur afficere abſolutè perſonam independenter à loco, ſeu abſque vllo reſpectu ad locum. 3

SECTIO V.

An, ſi quis in ſuo loco expleuit præceptum diei feſti, & ieiunij, etiam Quadrageſimalis: item Confeſſionis, & Communionis, &c. & poſtea peruenit ad alium locum, vbi propter non receptum dictum nouum Kalendarium Gregorianum, huiuſmodi præcepta obligant, teneatur illa ſeruare, præſertim ſi ibi Domicilium figat?

SVMMARIVM.

1 *Qui in ſuo Territorio expleuit preceptum tam confeſſionis quam communionis, nec non feſti & Ieiunij, ſi perueniat ad alienum Territorium, vbi Ieiunium non eſt expletũ & preceptum de communione non eſt adimpletum, non tenetur ad vtrumque contra ſententiam Baſilij Pontij.*

REſpondetur, quod (quamuis Baſil. Pontius *cit. lib.* 5. *de matrim. cap.* 8. doceat hunc talem ſolum non teneri ad obſeruantiam præcepti Confeſſionis, & Communionis, non item nõ teneri ad obſeruantiam præcepti diei feſti, & ieiunij; motus ex eo, quia præceptum Cõfeſſionis, & Communionis obligat perſonas independenter à loco; & ſic qui ſemel tali præcepto ſatisfecit, nõ amplius tenetur ad obſeruantiã illius, alioquin ad bis confitẽdum, & communicandum in anno obligaretur: at præceptum diei feſti, & ieiunij obligat perſonas in ordine ad locum; & ſic ſi in loco, ad quem de nouo peruenit, obligat, tenebitur de nouo illud ſeruare, præſertim ſi ibi domicilium figat) tamen ſatis probabiliter non teneatur in vtroque caſu; ita vt, ſicut, ſecluſo ſcandalo, non tenetur confiteri neque communicare, ita etiam ſimiliter, ſecluſo ſcandalo, non teneatur diem feſtum, & ieiunium, etiam quadrageſimale, ſeruare. Ratio, quia tale præceptum etiam non obligat fideles bis, ſed ſolum ſemel in anno: quapropter qui ſemel ei ſatisfecit non amplius tenetur in anno. Atque ita docent Salas *de legib. diſputat.* 14. *ſect.* 4. 1

ſect 4. in princip. Azor. *tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 25 *q.* 2. Leſſ. *de iuſt. & iur. lib.* 4. *c.* 2. *dub.* 7. *num.* 52. Sanchez *lib.* 1. *mor. c.* 12. *num.* 21. Paſqualigus *de ieiunio, deciſ.* 218. *&* 219. & Bonacina *de legib. diſp.* 1. *q.* 1. *punct.* 6. *n.* 57.

DVBITATIO III.

An ciues,& diœceſani ſubdantur legibus, & præceptis reſpicientibus delictum in territorio commiſſum, etiamſi exiſtant extra territorium, in quo delictum commiſſum eſt?

SECTIO I.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Ciues & Diœceſani iuxta aliàs dicta extra Territoriũ exiſtentes tenentur Legibus, & præceptis Territorij ſi in eo deliquerint, aliàs nequaquam, contra Gabrielem & alios.*

2 *Exiſtens in alieno Territorio poteſt delinquere in Territorio, puta per ſclopum, ſeu aliud Inſtrumentum.*

3 *Exiſtens in alieno Territorio ſi occidat hominem exiſtentem in proprio Territorio incurrit cenſuram, ſi qua ibi ſit lata contra Occiſores.*

4 *Sacrilegium committitur quando delictum inchoatum extra Eccleſiam, in ipſa conſummatur.*

5 *Beneficiarius extra Diœceſim ſi contra non reſidentes ſit lata excommunicatio eam incurrit, quia ratione omiſſionis dicitur in Diœceſi delinquere.*

6 *Fures extra Territorium incurrunt cenſuram, ſi qua lata ſit in Territorio contra furantes ibi, & cur.*

7 *Ciues, & Diœceſani abſentes obligantur ratione rei ſitæ, quando ſtatutum eos obligat etiam extra Territorium.*

8 *Statutum prohibens, ne res aliqua vendatur niſi tali forma, vel ſolemnitate ſeruata ligat vendentes etiam extra Territorium.*

9 *Statutum ſi reſpiciat ſpecialiter commodum Territorij obligat ſimiliter ſubditos abſentes. id etiam dic de cenſuris & vide ibi alios caſus, & rationes adductas.*

10 *Conciliantur Doctores contrarij circa intellectum Legis Luſitaniæ, quæ prohibet ne mancipia ſe vendant.*

11 *Mancipium ſi amittit domicilium, vt cum ſe vendit alteri, quam Luſitano, lege Luſitanorum non tenetur, quia tunc non eſt ſubditus; tenetur autem ſi ſe vendat Luſitano, quia tunc reſtat ſubditus.*

1 RESPONDETVR, quod (quamuis Gabriel *in* 4. *diſt.* 28. *q.* 2. *concl.* 6. & Baſilius Pontius *lib* 5. *cap.* 7. *num.* 20. negent etiam & ſimpliciter ex eo quia *in cap. vt animarum de conſtitut. in* 6. dicitur. *Extra territorium ius dicenti non paretur impunè.* id eſt, ſine punitione; quapropter ſubdunt ipſi, non poſſe ſimpliciter Epiſcopum ferre cenſuræ ſententiam contra ſubditum exiſtentem in alieno territorio, etiam pro delicto commiſſo in ſuo territorio) tamen affirmandum ſit, ſubdi ſcilicet, ſaltem modo, quo dicebatur *dub.* 1. *ſect.* 4 *num.* 9. ciues, & diœceſanos extra territorium exiſtentes legibus, & præceptis territorij, ſi deliquerint in territorio; quia, vt ciues, & diœceſani extra territorium exiſtentes non ſubdantur legibus, & præceptis territorij, iuxta ea, quæ *ſuprà cit. dubit.* 1. *& ſeqq.* dicebantur, requiritur quod & ipſi, & res, circa quam operantur, & operatio ipſa ſit extra territorium, ita vt ſi quid ex his ſit intra territorium, ſubdantur, ſaltem modo ſuprà dicto *cit. ſect.* 4. *in fine*, legibus, & præceptis territorij. Sic. Silu. *ver. excommunicatio,* 2. *num.* 8. Angel. *eod. ver. num.* 10. Vgolin. *de cenſur. tab.* 1. *cap.* 5. §. 3. *in fin.* Suar. *tom.* 5. *in* 3. *part. diſp.* 5. *ſect.* 4. *&* 5. *& de legib. lib.* 3. *cap.* 32. *numer.* 8. Couar. *in cap. alma,* 1. *part.* §. 20. *num.* 3. Salas *de legib. diſp.* 14. *ſect.* 5. 2
num. 71. *& ſeqq. &* Bonacina *diſp.* 1. *quæſt.* 1. *punct.* 6. *num.* 67. & probatur; quia exiſtens in alieno territorio poteſt delinquere in territorio (vt ſi extra territorium exiſtens per ſclopum, vel Sagittam occidat hominem exiſtentem in territorio) ergo puniri aliquo modo poteſt à Iudice territorij, alioquin Iudex territorij non eſſet ſibi ſufficiens ſeruare ſe indemnem, & præcauere ſibi noxia in territorio. Quapropter dicendum, quod talis, ſi ſit in territorio excommunicatio lata contra 3
occiſores, ligetur illa, ſaltem modo ſupra dicto *in cit. ſect.* 2. *in fine*: ſicuti, ſi ſit excommunicatio lata contra occidentes in Eccleſia, & quis exiſtens extra Eccleſiam per ſclopum, vel ſagittam occidat hominem exiſtentem in Eccleſia, ligatur illa; quia delictum, licet ſit inchoatum extra Eccleſiam, eſt factum in Eccleſia; vnde verè Sacrilegium dicitur. 4

Ex dictis ſequitur, quod ſi in aliqua diœceſi ſit excommunicatio, etiam per ſtatutum, ipſo facto 5
contra beneficiarios ſine legitima cauſa abſentes lata afficiat, ſaltem modo ſupra dicto, beneficiatium extra diœceſim exiſtentem, ſi ſine legitima cauſa ab illa abſit; quia tunc talis moraliter, ſi non phyſicè, delinquit in diœceſi, quandoquidem, cùm debeat eſſe præſens in diœceſi, *cap. ex tua, de clericis non reſidentib* & omittat eſſe præſent, cenſetur moraliter ibi omittere, iuxta *l. qui non facit, ff. de regul. iur. & cap.* 1. *de vſuris in* 6. *iuncta gloſſ. & cap.* 1. *vt lite non conteſtata*, & tradunt ea communi Silu. Angel. Suar. & Salas *in locis ſuprà cit.*

Sequitur ſecundò, quod ſi ſimiliter ſit excom- 6
municatio, etiam per ſtatutum, ipſo facto lata contra furantes, niſi ſe ſiſtant Iudici domicilij, vel delicti, aut niſi intra tot dies ſatisfecerint, afficiat etiam, ſaltem modo ſupra dicto *cit. ſect.* 4. furem extra diœceſim exiſtentem, non ſe ſiſtendo tali Iudici, aut intra ſignatum tempus non ſatisfaciendo; quia ſic etiam talis moraliter, ſi non phyſicè, delinquit in territorio, non autem extra territorium. Ita Silu. Angelus, Salas *vbi ſupra,* & Azor. *tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 25. *quæſt.* 2.

Sequitur tertiò, quod ſi ſtatutum reſpiciat 7
rem ſitam in territorio, obliget ſimiliter ciues, & diœceſanos abſentes, ſeu extra territorium exiſtentes; quia ſortitur homo forum ratione rei ſitæ, *cap. fin. de foro compet. & cap. Romana,* §. *contrahentes, eod. tit.* Quapropter ſi ſtatutum ſit, ne res 8
aliqua vendatur, niſi tali forma, vel ſolemnitate, ligat vendentes, etiam ſint extra territorium, iuxta *l.* 2. *ff. de fundo dotali.* Accedit, quod huiuſmodi ſtatuti obſeruatio cedit in vtilitatem Reipub. ſicut & eius violatio cedit in detrimentum eiuſdem. Quapropter delictum cenſetur

ſetur moraliter in territorio commitri, non autem
extra, etſi phyſicè committatur extra, vt *ſupra* dice-
bamus.

Sequitur quartò, quod, ſi etiam ſtatutum reſpi-
9 ciat ſpecialiter commodum territorij, obliget ſi-
militer ſubditos abſentes, ſeu extra territorium
exiſtentes, & ſic cenſura etiam talis ſtatuti, ſi cen-
ſuram annexam habet, afficiat etiam ſimiliter,
eoſdem, *citat. cap. ex tua de clericis non reſid.* & do-
cent præter Silueſtrum, Angelum, Suarez, & Sa-
las *ſupra*, Abbas *in cap. poſtulaſti numero 9. de foro
compet.* Couarr. *cap. alma, 1. par. §. 10. num. 3.* Nauarr.
cap. 17. num. 6 Sayr. *lib. 30. theſ. cap. 6. numero 41.* &
Auila *de cenſur. par. 3. cap. 3. diſp. 2. Dub. 2.* & proba-
tur; quia tunc ſubditi extra territorium exiſten-
tes non puniuntur propter delictum commiſſum
extra territorium, ſed commiſſum intra; cùm in-
iuria, & offenſa, & damnum inde proueniens, mo-
raliter, ſi non phyſicè intra fiat: vt ſi v.g. ſtatutum
ſit, vt omnes clerici certo anni tempore ad ſyno-
dum (vel Canonici ad Capitulum, veniant; vel ſe-
cundò, ſi ſtatutum ſit, ne extrahantur victualia, ne
vendātur arma barbaris, & ſimilia; quia licet actio-
nes iſtæ materiales, & phyſicæ extra diœceſim fiāt,
moraliter tamen intra fiunt, cùm iniuria, & damnū
diœceſi irrogetur, & in ipſam redundet, *argum. l.
nemo, 2. Cod. quæ res exportari non debeant*, vbi prohi-
betur, arma & ferrum vendi barbaris; & *argum. l.
fin. de pœnis*, vbi prohibetur, ſcientiam ſubiicien-
darum nauium communicari inimicis. Vel tertiò,
ſi ſtatutum ſit, ne ciues, & diœceſani adeant pro-
uinciam peſte infectam, aut nè exerceant merca-
turam extra territorium; quia id cedere videtur in
damnum, & iniuriam Reipubl. vt tradit Romanus
ſingul. 516. & facit l. 2. Codic. de Eunuchis, vbi caue-
tur, ne Eunuchi Romani ad dominium cuiuſque
transferantur. Quod intellige de Eunuchis ſubdi-
tis Romano Imperio; & ſic conciliantur Doctores
11 contrarij circa intellectum legis Luſitaniæ, quæ
prohibet, ne mancipia ſe vendant; cùm horum Do-
ctorum aliqui, vt Salas, *num. 77. affirment* nequaquā
mancipia ſe vendere poſſe, etiamſi exiſtant in loco,
vbi eſt conſuetudo, vt ſe vendere poſſint: alii autē,
vt Molin. *de iuſt. to. 1. diſp. 33. verſ. ſciendum eſt, in fin.*
ſentiant contrarium. Conciliantur, inquam, quia ſi
mancipium amittit domicilium, vt cùm ſe vendit
alteri, quam Luſitano, lege dicta non tenetur, quia
12 tunc non eſt ſubditus: tenetur autem, ſi ſe vendit
Luſitano, quia tunc reſtat ſubditus.

SECTIO II.

Difficultas earumque ſolutiones.

SVMMARIVM

1 *Extra Territorium poſſunt prohiberi ea, quæ cedunt in damnum, & iniuriam Republicæ, à qua prohibentur ſpecialiter, ſecus ſi prohibeantur generaliter.*

2 *Vide Auctoris ſententiā, & reſponſiones ad oppoſita Textus in cap. vt animarum de conſtit. in 6. explicatur.*

3 *Lex abſolutè lata abſque explicatione legiſlatoris an velit illam habere locum extra Territorium, ad Territorium tantum reſtringitur, ſecus facta dicta expreſſione in ſententia Bartoli.*

4 *Contraria ſententia eſt communis.*

5 *Nonnulli docent ſimpliciter poſſe lege, vel ſtatuto qualicumque ligari ſubditos delinquentes in alieno Territorio puta de homicidio, furto, & ſimilibus.*

6 *Prædicti Doctores eiuſdem ſententiæ arguunt à ſententia generali, ſeu præcepto ad legem, & ſtatutum, cum non ſit maior ratio de vno quàm de alio.*

7 *Non eſt inconueniens quod qui ligantur extra Territorium ſententia generali, vel præcepto ligentur etiam lege, & ſtatuto.*

8 *Punientes ex dicto ſtatuto, ſeu lege, Reos extra Territorium exiſtentes in ſententia dictorum non exercent Iuriſdictionem contentioſam.*

9 *Iuriſdictio contentioſa iuxta Doctrinam Accurſij eſt illa, quæ in inuitum exercetur.*

10 *Iuriſdictio contentioſa non exercetur præciſè in inuitum, ſed Iuriſdictio contentioſa eſt illa, quæ præterquam quod exercetur in inuitum, indiget teſtibus, citatione, vel alia iuris ſolemnitate.*

11 *Iuriſdictio quando pendet ſolum à voluntate obligantis non contentioſa, ſed potius voluntaria dicitur.*

12 *Quæ ad legum impoſitionem ſunt neceſſaria, non poſſunt exerceri extra Territorium, at ſecus dicendum eſt de legis obligatione.*

13 *Lex vel ſtatutum afficit immediatè Territorium, eique cohæret, & idcirco neminem ligat exiſtentem extra Territorium, ſententia vero vel præceptum immediatè afficit perſonas ſubiectas, eiſque cohæret, & idcirco eas ligat quocumque iuerint.*

14 *Ciues, & Diœceſani non poſſunt ligari extra Territorium ſententiis, vel præceptis, niſi duobus copulatiuè concurrentibus hoc eſt delictum commiſſum in Territorio, & notitia præcepti ante egreſſum à Territorio.*

OBiicies, ſi hoc eſſet, ſequeretur, poſſe legiſla-
torem non ſupremū ferre etiā legem, ne quis
è ſuis ſubditis aliquid extra territoriū ſuum exer-
ceat, v.g. poſſe Epiſcopum ferre etiam legem, vel
ſtatutum ne vllus è ſuis clericis ſine ſpeciali ip-
ſius licentia monaſteria accedat, vel cum Moniali-
bus loquatur, etiamſi monaſteria extra diœceſim
ſuā ſint; quia dici poteſt, quod tale delictū ſit ad-
uerſùs dignitatem, & decentiā ſtatus clericalis hu-
ius Epiſcopatus; quā dignitatem, & decentiam per
dictā legem, vel ſtatutum intendit Epiſcopus præ-
cauere. Et fauet *l. Mercatores, C. de commerciis, & mer-
catoribus*, quatenus ibi prohibentur ciues Romani
habere commercium cum Perſis: fauet etiam *l. fin.
ff. de decret. ab ordine faciend.* quatenus ibi cauetur,
ne extra municipium eat quis ad commercia; ex
quibus iuribus videtur, quod poſſint lege munici-
pali ſubditis prohiberi quædam actiones, quæ ce-
dere videantur in damnum municipii; & ita ex-
preſsè docent Bartol. *in l. cunctos populos, C. de Sum-
ma Trinit.* Azor. *to. 1. lib. 5. c. 25. q. 4.* & Salas *de legib.
diſp. 14. ſect. 6. n. 86.*

Reſpondetur, diſtinguo ſequelam antecedentis; 1
ſi actio per legem, vel ſtatutum prohibita, & extra
territorium exercita, cedat in damnum, & iniu-
riam Reipubl. à qua prohibetur ſpecialiter (vti cō-
tingit in lege, vel ſtatuto prohibente extractio-
nem victualium, venditionem armorum exteris, &
ſimilia) concedo, lege, vel ſtatuto tali ligari poſ-
ſe ſubditos, etiam extra territorium exiſtentes ſi
tamen in ea explicentur (quod dixi; quia ſufficiēter

debet explicari actio extra territorium facta,vt le-
ge,vel ſtatuto comprehendi cenſeatur)ſi actio per
legem,vel ſtatutum prohibita & extra territorium
exercita,cedat in damnum , & iniuriam Reipubl.
à qua prohiberur generaliter;quia ſcilicet non ma-
gis cedit in iniuriam illius , ac alterius Reipubl.
(vt contingit in lege, vel ſtatuto prohibente fur-
tum,homicidium,ſtuprum, &c. & vt contingit in
lege,vel ſtatuto prohibente clericis acceſſum ad
monaſteria,vel locutionem cum Monialibus;cùm
hæc æquè ſint contra dignitatem , & decentiam
2 ſtatus clericalis illius Reipubl. quæ tulit legem,
ac alterius cuiuſcũque Reipubl.)ergo, huiuſmodi
lege,vel ſtatuto ligari poſſe ſubditos abſentes, ſeu
extra territoriũ exiſtentes;alioquin omnis lex,om-
neq;ſtatutum ſubditus extra territoriũ exiſtentes
poſſet ligare,cùm omnis lex,omneq; ſtatutũ bonũ
Cõmunitatis reſpiciat;& de violante dici poſſet,
3 quòd iniuriã,& damnum Reipubl.inferat in bonis
fortunæ,vel in bonis famæ,quod videtur eſſe cõ-
tra textum *in c.vt animarum de conſtitut.in 6.* vbi di-
citur: *Ius dicenti extra territorium non paretur impunè;*
quem textum,licet Bartol. *in l.1.Cod.de Summa Tri-
nit.n.45.& ſeqq* explicet,in caſu,quo legiſlator ab-
ſolutè ferat legem,& non explicet,an extra terri-
torium velit illã extendere;quod tunc ſcilicet illa
ad territorium reſtringatur;ſecùs ſi legiſlator ex-
preſſerit,vt lex extra territoriũ procedat,quia tunc
(inquit idem Bartolus)ſubditos,etiam extra terri-
torium exiſtentes,ligat:contrarium tamen docent
4 communiter alij apud Nauarrum *c.27.n.272.* Co-
uar. *cap.Alma,1 par.§.10.num.3* & Suar. *tom.5.in 3.
part.diſp.5.ſect.5.num.17.& lib 3. de legib. cap. 32.
num.4.* ſcilicet quod nullus Iudex extra ſuum ter-
ritorium poſſit ius dicere,& ſi attentet dicere,im-
punè,id eſt,ſine delicto,& punitionis merito poſ-
ſint ei ſubditi non parere. Quod ſaltem intelligi
debet,ſi lex, vel ſtatutum non cedat ſpecialiter in
damnum Reipubl.legem,vel ſtatutum ferentis,vel
ſi ſimus in caſu præter caſus ſupra exceptos. Ita-
que ſi lex , vel ſtatutum non cedit ſpecialiter in
damnum Reipubl.ſtatuentis , vel ſi ſumus in caſu
præter caſus ſupra exceptos,extra territorium ſub-
ditos non ligat ob rationem dictam. Sic commu-
niter Doctores ex cit cap. *vt animarum* , vbi non
attenditur factum,ſed potentia:redditur enim ibi
ratio, quare exiſtentes extra territorium ſtatutis
ſuorum Epiſcoporum nõ ligentur & dicitur;quia
ius dicenti extra territorium non paretur impu-
nè.quod ſaltem,vti dicebam,intelligi debet,vt ſu-
5 pra.Quamuis non deſint,qui ſimpliciter doceant
oppoſitum,poſſe ſcilicet etiã lege,vel ſtatuto qua-
licumque ligari ſubditos delinquentes in alieno
territorio,& ſic poſſe etiam per legem , vel ſtatu-
tum ſub excommunicatione ipſo facto incurren-
da prohiberi ſubditis, vbicunque ſint ne furtum,
6 homicidium,vel aliud delictum committant Mo-
uentur ex eo;quia poſſunt hæc prohiberi per ſen-
tentiam,& generale præceptum, vt ex non impro-
babili ſententia docent Suar. *3.part.tom.5.diſp 5.
ſect.5* & nos admittebamus *ſuprà dubit.1.ſect.4.* Er-
go & prohiberi etiam poterunt per legem , & ſta-
tutum. Conſequentia probatur quia qui imponit
per ſententiam,& generale præceptum , ius dicit,
ſicut & qui imponit per legem , & ſtatutum ; er-
go ſi per ſententiam , & generale præceptum po-
teſt dicere ius in exiſtentes in alieno territorio,
poterit etiam & per legem & ſtatutum dicere ius
in eoſdem:non enim eſt maior ratio de vno,quàm
de altero ; cùm vtrumque tam ſcilicet ſententia,
& generale præceptum,quàm lex, & ſtatutum ob
bonum territorij feratur.

Accedit , quod nullum inconueniens ſequitur 7
ex eo,quod exiſtentes extra territorium ligentur
lege,vel ſtatuto potius , quàm quod ligentur ſen-
tentia,vel præcepto generali,cùm ex hoc non in-
frigatur ſpecialiter iuriſdictio Iudicis , in cuius 8
territorio delictum committitur,ſiquidem in eius
territorio nullum actum iuriſdictionis contentio-
ſæ legiſlator exercet:nam ibi reum non citat,neq;
comprehendit,neque ponit punitione,quæ ſecum
delictum non trahat , quæque præcepto imponi
non poſſit Et ſi obiicias cõtra iſtos Doctores,quod
exerceret iuriſdictionem contentioſam extra ter-
ritorium legiſlator imponendo legem extra terri-
torium;cùm iuriſdictio contentioſa (vt dixit Ac-
curſ.communiter receptus *in l.2.ff.de officio Procon-* 9
ſulis) non ſit,niſi illa, quæ in inuitum exercetur;
& cùm ex alio capite ſemper cenſeatur quis inui-
tus ſuſtinere obligationem legis ſibi impoſitam.
Reſpondent negando iuriſdictionem contentio- 10
ſam eſſe illam,quæ exercetur præcisè in inuitum;
alioquin in nullo caſu,neque ſententia , vel præ-
cepto generali exiſtentes extra territorium ligari
poſſent;cùm in omni caſu, etiam obligatio ſen-
tentiæ,& præcepti generalis,ſicut & legis vel ſta-
tuti cenſeatur adſtringere inuitum:ſed iuriſdictio-
nem contentioſam eſſe illam , quæ præterquam
quod exercetur in inuitum,indiget teſtibus, cita-
tione,vel alia iuris ſolemnitate;& ſic, quando ſo- 11
lum à voluntate obligantia pendet, non conten-
tioſam,ſed potius voluntariam iuriſdictionem di-
cendam eſſe;præſertim cùm aliud ſit,legem,vel ſta-
tutum imponere,& aliud,lege, vel ſtatuto obliga-
re,ſiquidem omnia,quæ ad legis,vel ſtatuti impo- 12
ſitionem neceſſaria ſunt,extra territorium exerce-
ri non poſſunt,cùm extra territorium promulga-
ri non poſſint:at obligatio,quæ eſt effectus ipſius
legis,vel ſtatuti,extra territorium eſſe poteſt, cùm
inſenſibiliter ſine ſtrepitu iudicij perſonas afficiat.
Itaque in iſtorum Doctorum ſententia in omni
caſu , quo poteſt ſubditis extra territorium exi-
ſtentibus imponi ſententia,& præceptum genera-
le, poterit etiam imponi lex , & ſtatutum ; & in
omni caſu , quo non poteſt imponi lex, & ſtatu-
tum,neque imponi poterit ſententia , & præceptũ
generale.Sic Salas *de legib.diſp.14. ſect. 7. num. 90.*
& Baſilius Pontius *de matrim.lib.5.cap.7.§.2. num.
19.* vbi propterea ait,& forſan verè, nullam diffe-
rentiam eſſe in excommunicatione lata per ſen-
tentiam,vel per modum ſtatuti.

Sed ad iſtorum Doctorum rationem facilè 13
reſpondetur , ſi dicatur : tranſeat antecedens : at
nego conſequentiam ; & diſparitas eſt ; quia
lex , vel ſtatutum afficit immediatè territorium,
eique cohæret ; & idcircò neminem ligat exi-
ſtentem extra territorium : ſententia verò , vel
præceptum immediatè afficit perſonas ſubiectas,
eiſque cohæret,& idcircò eas ligat , quocumque
iuerint , vt patet ex iis , quæ dicebamus *ſuprà
cit. dubit. 1. ſect. 5. & ſect. 4.* Quod , ſi diſpari- 14
tas hæc non ſubſiſtit (quod & ego puto pro-
babilius) dicendum eſt , ciues , & diœceſanos
exiſtentes extra territorium non poſſe ligari ne-
que legibus,vel præceptis,neque etiam ſententiis,
vel præceptis ſui ſuperioris,niſi hæc reſpiciant de-
lictum in territorio commiſſum,iuxta ea, quæ di-
cebam ſupra ; & niſi lex , vel ſtatutum, ſenten-
tia, vel præceptum eis notificetur ante egreſſum
à territorio,vel poſt egreſſum cum conſenſu Epi-

ſcopi

ſcopi territorii illius, in quo ipſi exiſtunt, iuxta ea, quæ dicebam *ſect. 2. in fine*, præſertim cùm iuriſdictio contentioſa ex probabiliori opinione Doctorum ſit illa, quæ præcisè exercetur in inuitum, vt dixit Accurſius communiter receptus *in dict. l. 2. ff. de off. Proconſulis.*

DVBITATIO IV.

An ciues & diœceſani ſubdantur pœnis ſi ſimiliter exiſtant extra territorium in quo delictum commiſſum eſt?

SECTIO I.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Ciues, & Diœceſani extra Territorium exiſtentes ſi legibus, vel ſtatutis, & ſententiis, vel præceptis ſubdi poſſint, ſubdi poſſunt etiam pœnis, & cenſuris. Valet etiam argumentum à contrario.*

2 & 3. *Cenſura ſi lata ſit contra vulnerantes, occidentes, defloranter non incurritur ſi actus conſummetur in alieno Territorio, vbi non eſt cenſura, licet ibi fuerit inchoatus.*

4 *Cenſura lata contra occidentes in Eccleſia ligat occiſorem, qui cum ſit in Eccleſia occidit exiſtentem extra ipſam.*

5 *Cenſura incurritur ab eo, qui lethaliter vulnerat in diœceſi vbi homicidium eſt prohibitum ſub cenſura, etiam ſi ſic vulneratus extra propriam diœceſim moriatur, & quare id procedat.*

6 *Homicida non poteſt conueniri pro homicidio in alieno Territorio vbi mors fuit ſecuta, cum in eo nullum delictum commiſerit, quia in homicidio attenditur actio exterior, à qua prouenit, non autem mors ipſa.*

7 *Cenſura, ſi qua lata ſit ab Epiſcopo contra deferentes frumentum extra diœceſim, incurritur ab eo ſtatim ac defert, quia actio, qua defertur conſummatur intra, licet terminus actionis ſit extra.*

8 *Ciues & Diœceſani extra Territorium exiſtentes pœnæ non ſubduntur, ſi ipſa requirat Iudicis executionem.*

9 *Nullus Iudex extra Territorium poteſt pœnã imponere, cum ſit actus Iuriſdictionis contentioſæ.*

10 *Iudex loci commiſſi delicti, & Iudex loci in quo delictum eſt inchoatum, ſi Reus ibi habeat domicilium poteſt pœnam imponere, & Reum punire.*

1 RESPONDETVR, & dico primò, ſi pœna non requirat Iudicis executionem, ſed ipſo facto contrahatur, vti contingit in cenſuris ipſo iure latis, dicendum eſt de pœna idem, quod de legibus, vel ſtatutis, & de ſententiis, vel præceptis dictum eſt, ſcilicet eos, qui extra territorium exiſtentes legibus, vel ſtatutis, & ſententiis, vel præceptis ſubdi poſſunt, etiam ſubdi poſſe cenſuris; & è contra eos qui extra territorium exiſtentes

2 non ſubduntur legibus vel ſtatutis, & ſententiis, vel præceptis, neque ſubdi poſſe cenſuris per legem, vel præceptum impoſitis. Ratio; quia cùm cenſura ſit pœna tranſgreſſionis legis, vel præcepti, vbi non eſt tranſgreſſio legis vel præcepti, non poteſt eſſe impoſitio pœnæ.

An autem, ſi quis exiſtens in territorio proprio delictum inchoet, & in alieno conſummet, verbi gratia in illo incipiat vulnerare, & in iſto inſequendo occidat, vel ex illo per ſclopum, vel ſagittam in iſto interficiat, vel in illo ſeducat puellam per tactus, oſcula, & raptum, & extrahendo in iſto violet, incurrat cenſuram in territorio proprio interfectioni, vel puellæ violationi ipſo facto impoſitam? 3

Reſpondetur negatiuè; quia cenſura non eſt impoſita ob delicti inchoationem, ſed conſummationem, quæ eſt extra territorium, & ſic extra iuriſdictionem Iudicis legem imponentis ergo, &c. 4
Confirmatur, quia ſi feratur cenſura contra occidentes in Eccleſia, is qui intra Eccleſiam exiſtens proiiceret ſclopum, vel ſagittam, qua hominem extra Eccleſiam exiſtentem occideret, reuera cenſuram illam non incurreret, etiamſi homicidium fuerit intra Eccleſiam inchoatum, ergo ſic, &c. Ita dicebam *ſupra dubi 1. ſect. 3. & lib de Parlamentis Dubit. 4. ſect. 19. ſubſect. 31. per totam*; & docent Silu. *ver. excommunicatio, 7. num.* 8. Angel. *ibid. num.* 10. Salas *de legib. Aſſ. 15. ſect. 5. numer.* 71. Diana *par. 5. tract. 9. reſol.* 33. Gordonus *in ſum. tom. 1. lib. 7. cap. 2. § 3. num* 34 Cornejus *in 3. par. tract. 5. de cenſuris in genere, diſ. 6. dub. 2.* & Suar. *de cenſur. tom 5. diſp 5. ſect. 4. num. 8. & 9. & de legib. lib. 3 c. 32. nu. 5. & 6.* quidquid in contrarium dixerit Vgolinus *lib. de cenſur. tab. 1. c. 9. § 3. in fin.*

Obiicies, ſi hoc eſſet, ſequeretur, quod qui alterum vulnerauit lethaliter in propria diœceſi, vbi homicidium eſt prohibitũ ſub cenſura, nõ incurreret cenſuram, ſi ſic vulneratus extra propriam diœceſim moriatur, quod videtur falſum, ergo. 5

Reſpondetur, nego ſequelam antecedentis, quia probabilius eſt, ſic vulnerantem incurrere cenſuram; quia quamuis homicidium ſit conſummatum extra territorium, quantum ad vltimum eius effectum, qui eſt mors, tamen tota actio exterior, à qua mors prouenit, ſcilicet vulnus lethale, cauſata fuit intra territorium, ratione cuius dici poteſt, homicidium fuiſſe conſummatum intra territorium, quantum ad totam actionem, ex qua mors ſecuta fuit. Quod inde confirmatur; quia iſte vulnerans, 6
ſeu homicida non poteſt conueniri pro homicidio in alieno territorio, vbi mors fuit ſecuta, cùm in eo nullum delictum cõmiſerit, ex quo ſequitur, quod accuſari debeat in proprio territorio, non ſolum ratione vulneris illati, ſed etiam ratione homicidii ſecuti. Vide Sayrum *de cenſuris lib. 1. cap. 6. n. 48.* & Villalob *in ſum. to. 1. tract. 15. diffic. 16. n. 4.*

Obiicies ſecundò, ſequeretur, quod non poſſet 7
Epiſcopus prohibere ſub cenſura, ne triticum v.g. extra diœceſim deferatur, aut ne ſacerdos ſubditus in aliena diœceſi celebret; cùm huiuſmodi delicta conſummari non poſſint, niſi extra diœceſim, vbi talem cenſuram incurrere non poſſunt, ergo.

Reſpondetur, nego etiam ſequelam antecedentis; quia delictum deferendi triticum extra diœceſim quoad actionem, qua defertur, conſummatur etiã intra diœceſim, quamuis quantum ad terminũ extraordinariũ conſummatur in aliena Et idẽ dicunt Suarez *de cenſur. diſp. 5. ſect. 4.* & Corneio *in 3. par. tr. 5. de cenſ. in genere diſp. 6. dub. 1.* ad illud de ſacerdote, cui Epiſcopus ſub cenſura prohibuit celebrare extra diœceſim; quia cum hæc prohibitio ſit ſuſpenſio quædam perſonalis impoſita ſacer-

doti intra propriam diœceſim pro diœceſi aliena, non incurritur de nouo à Sacerdore, quando exiſtit in aliena diœceſi, ſed eam ſecum deferr, vel deferre cenſetur, quando à propria diœceſi exinit; quamuis quoad hoc ſit oppoſitum probabilius iuxta ea, quæ dicebantur *ſuprà dubit.* 1. *ſect.* 4.

8 Dico ſecundò, ſi pœna requirat Iudicis executionem ciues,& Diœceſani extra territorium exiſtentes pœnæ non ſubduntur, ſeu pœnam non in-
9 currunt, quia nullus Iudex extra territorium poteſt pœnam imponere, cùm ſit actus iuriſdictionis contentioſæ, ſiue imponatur ob delictum inchoatum, ſiue ob conſummatum.

10 Quiſnam autem Iudex eam imponere, & ſic Reum punire, poſſit, Iudex ſcilicet loci, in quo delictum eſt inchoatum, vel loci, in quo eſt conſummatum?

Reſpondetur ex communi ſententia Doctorum, quod eam imponere,& ſic Reum punire, poſſit Iudex loci, in quo delictum eſt conſummatum, etiãſi ibi Reus domicilium non habeat. Ratio; quia verè ibi delictum eſt commiſſum, & ſic verè læſum illud territorium, ergo Iudex illius poteſt iniuriam ſibi factam vindicare, atque adeo Reum punire. Ex communi ſententia Doctorum etiam eam imponere,& ſic Reum punire poteſt etiam Iudex loci, in quo delictum eſt inchoatum, ſi Reus ibi domicilium habeat, punire, inquam, pœna non ſolum debita delicto attentato, ſed etiam debita delicto conſummato, quia ratione domicilij Reus eſt ſubditus Iudici domiciliario.

SECTIO II.

An, ſi Reus non ſubdatur Iudici loci, in quo delictum eſt attentatum, niſi ſolum ob attentationem delicti, quod tamen alibi eſt conſummatum, poſſit talis Iudex Reum punire ob delictum alibi conſummatum?

SVMMARIVM

1 *Iudex loci in quo delictum eſt attentatum, ſed alibi conſummatum poteſt Reum ſibi non ſubditum punire etiam pro dicta conſummatione.* contra Alexandrum poſt alios.

2 *Delictum vbi eſt inchoatum, ibi reputatur etiam conſummatum.*

3 *Delicti inchoatio,& conſũmatio, vt potè tanquam via, & finis inter ſe connexè vnum delictum cenſeri debent in vtroque loco factum, & ſic in vtroque loco æquè punibile.*

4 *Delicto inchoato non imponitur ea pœna, quæ debetur delicto conſummato.*

5 *Iudex poteſt punire Reũ ſolum ob iniuriã ſibi illatã.*

6 *Mandans aliquem occidi in vno Territorio, ſi in alio occidatur à Mandatario, non poteſt in loco mandati puniri pœna debita occiſioni, ſi mandato talis pœna ibi non eſt impoſita.*

7 *Contrarium videtur probabilius, quia obligatio in mandante non oritur ex mandato, ſed ex delicto ſecuto ex mandato.*

8 *Delictum inchoatum in vno Territorio licet phyſice non cenſeatur ibi conſummatum, ſecus tamen eſt moraliter.*

9 *Mandans,& Mandatarius de delicto alibi conſummato non improbabiliter in ſententia Farinacii puniri poſſunt in loco mandati.*

4 *Iudex mandati non tenetur remittere Reum ad Iudicem delicti conſummati, licet etiam petatur, ſed debet tantum conſulere Principem.*

Reſpondetur etiam ex communi ſententia Doctorum, poſſe Iudicem loci, in quo delictum 1
eſt inchoatum, punire conſummationem illius. Ita Bart. *in l. dominium, ff. de furtis*, Bald. *in l. ſi quis, Cod. de Epiſc.& cleric. num.* 3. Marſilius *in l. vnic. Cod. de raptu virgin.* Felin. *in cap. fin. de foro compet. num.* 13. Abb. *in cap. poſtulaſti, eodem tit. num.* 25. Suar. *de cenſur. diſp.* 5. *ſect.* 4. *num.* 8. & 9. Salas *de legib. diſp.* 14. *ſect.* 5. *num.* 72. Gordonus *in ſum. tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 2. §. 3. *num.* 34. Diana *part.* 5. *tract.* 9. *reſol.* 33.& Farinac *lib.* 1. *praxis, tit.* 1. *q.* 7. *num.* 45. contra complutes tamen Doctores, quos citat, & ſequitur Alex. *conſ.* 75. *n.* 6. *volum.* 3. Probatur; quia iure introductum eſt, vt vtrique Iudici delictum integrè ſub- 2
deretur, ne delicta reſtarent impunita, ſed exactius punirentur, *argum. l.* 1. *Cod. vbi de crimine agi oportet*, 3
ibi: *Commiſſa, vel inchoata ſint.* Accedit, quòd cùm delicti inchoatio coniuncta ſit conſummationi, vbi delictum eſt inchoatum, ibi reputatur etiam conſummatum; & non immeritò; quia delicti inchoatio,& conſummatio, vtpotè tanquam via, & finis inter ſe connexæ, vnum delictum cenſeri debent in vtroque loco factum,& ſic in vtroque loco æquè punibile.

Obiicies, aliud eſt inchoare, ſeu attentare deli- 4
ctum, & aliud eſt delictum conſummare; quapropter ſæpe delicto inchoato, ſeu attentato non imponitur ea pœna, quæ imponitur delicto conſummato (ſicuti *ſupra* dicebam *de cenſura*, quin & lib. de Parlament. *Dubit.* 4. *ſect.* 19. *ſubſect.* 31. *per totam.* probabam cẽſuram impoſitam cenſeri iure nõ debere in dubio, niſi ad delictum conſummatũ (ergo ſi delictũ eſt extra territoriũ, ſeu iuriſdictionẽ Iudicis A. nõ poterit Iudex A. ob illius cõſummatio-
nem Reum punire; quia ſolum poteſt illum puni- 5
re ob iniuriam ſibi illatam, ſed non accepit iniuriã per delictum in ſuo territorio prout conſummatum, ſed tantum prout inchoatum, ſeu attentatũ, ergo ſolum poterit punire inchoationem, ſeu attentationem delicti non autem conſummationem illius. Accedit, quod ſi tu mandares alicui Petrum occidere,& Petrus à mandatario in alio territorio ab illo, in quo tu mandaſti, occidatur, non potes, ſecundùm communiorem opinionem Doctorum in loco mandati puniri pœna debita occiſioni, ſi mandato talis pœna ibi non eſt impoſita, ſed ea remittendus ad Iudicem loci, in quo occiſio facta
eſt, vti docent Abb. *in cit. cap. fin. de foro compet.* Cla- 7
rus *in pract. q.* 38. *verſ. item quæro*,& alij multi, quos citat Farinac. *loc. ſupra cit. numer.* 47. (etſi ipſe totaliter non aſſentiatur) quia obligatio in mandante non oritur ex mandato, ſed ex delicto ſecuto ex mandato. At etiam obligatio delicti vt homicidij, ſtupri, &c. non oritur ex inchoatione ſeu attentatione delicti, ſed oritur ex huiuſmodi delictis in re executis; ergo non poterit Reus puniri in loco inchoationis, ſeu attentationis delicti ob delictum alibi conſummatum.

Reſpondetur, quod cùm ex dictis delicti inchoa- 8
tione, ſeu attentatione pateat via ad conſummationem, conſummatio, licet phyſicè ſit in alio territorio, moraliter tamen iura cenſetur eſſe in eodem territorio, & ſic æquè ibi punibilis; cùm eſto, territorium non lædatur conſummatione, ius tamen potuerit ratione inchoationis delicti Iudici talis territorij ſubdere Reũ puniendũ quoad totum

totum delictum ; quo modo fortè ſimiliter non
9 ſubdidit maudantem;etſi non improbabiliter putet Farioacius , mandantem , & mandatarium de delicto alibi conſummato puoiri poſſe io loco
10 mandati , ueque Iudicem mandati , etiamſi petatur, obligatum eſſe remittere Reum ad Iudicem delicti conſummati, ſed debere tantum coosulere Priocipem.

DVBITATIO V.

An ciues,& diœceſani citari poſſint,ſi exiſtant extra territoriūm?

SVMMARIVM.

1 *Ciues , & Diœceſani non poſſunt citari extra Territorium.*
2 *Superior quoad Iuriſdictionem contentioſam extra ſuum Territorium habetur tanquam priuata Perſona.*
3 *Iuriſdictio coheret Territorio.*
4 *Citatio quomodocumque conſideretur, ſemper eſt actus iudicialis.*
5 *Citatio eſt fundamentum Iudicij actus, & actus Iuriſdictionis.*
6 *Epiſcopus poteſt excommunicare ſibi ſubditum extra Territorium pro crimine commiſſo in Territorio, quia excommunicatio exercetur ſine ſtrepitu iudiciali, Secus dic de citatione.*
7 *Cenſura non tenet, niſi præcedat aliqua ſpecialis iuris monitio, & citatio, quæ , abſente Reo per fraudē, ſatis eſt fieri Domi, ſeu in publico loco.*
8 *Citatio ſine cauſa cognitione conferi poteſt actus voluntaria Iuriſdictionis.*
9 *Epiſcopus poteſt exercere etiam Iuriſdictionem contentioſam extra ſuam Diœceſim , quando cauſa cognitio non vertitur , & effectus intra ſuam Diœceſim confertur.*
10 *Epiſcopus extra ſuum Territorium non poteſt exercere Iuriſdictionem voluntariam, quando requiritur alterius citatio.*
11 *Citatio dari non poteſt in aliena Diœceſi ſine illius Epiſcopi licentia.*
12 *Epiſcopi omnes ſubſunt eidem ſuperiori, hoc eſt Romano Pontifici.*
13 *Si duo Territoria ſubſint uni ſuperiori , tunc poteſt vnus Iudex citare Reum in Territorio alterius, ex permiſſione Principis ſuperioris.*
14 *Iudices loci delicti mittere debent litteras ad Magiſtratus locorum in quibus Rei conſiſtunt ad eos citandos, & ita ſeruatur in praxi.*
15 *Epiſcopus in doctrina Bartoli tunc ſolum poteſt citare ſibi ſubditum exiſtentem in altero Territorio , quando dicta Territoria ſunt eidem ſubiecta, ſecus ſi Diœceſes ſint diſtinctæ.*
16 *Iudex poteſt citare ſibi ſubditum ratione contractus exiſtentem in alieno Territorio , ſecus eſt ratione delicti.*
17 *Citatio, quæ fit ratione contractus non afficit immediate Perſonam, ſed bona, at ratione delicti immediate afficit Perſonam.*
18 *Auctoritate Iudicis contractus videtur facta citatio , quando mediantibus literis deprecatoriis ea fit per Iudicem, in cuius Territorio citandus degit.*
19 *Sententia quod non poſſit Iudex citare ſubditum ſuum exiſtentem in Territorio alterius inconſulto Iudice talis Territorij limitatur primo niſi ſit priuilegium in contrarium.*
20 *Limitatur ſecundo niſi ſit conſuetudo in contrarium.*
21 *Limitatur tertio quoad Prælatos Religionum, ſiue ſupremos vt Generales , & Prouinciales , ſiue Infimos , vt Abbates, Præpoſitos , Priores , vel Guardianos .*
22 *Prælati Religionum reſpectu ſuorum ſubditorum Regularium cenſentur habere totum orbem pro territorio & vbique poſſunt capere ſuos ſubditos etiam nō implorato auxilio brachij ſecularis ſiue Epiſcopi, ſecus eſt vbi Prælati Religionum iuriſdictionem cum Territorio habent.*

RESPONDETVR negatiuè, & probatur, 1
quia citare aliquem , eſt exercere iuriſdictionem, ergo ciues, & diœceſani non poſſunt citari extra territorium. Conſequentia probatur; quia non poteſt exerceri iuriſdictio extra territorium , ſeu in alieno territorio, vt conſtat ex dictis; ex *cap fin. de conſtitut. cap. Epiſcopum , 9. quæſt. 2. l. fin. ff. de iuriſdict. omnium iudic. & ex Clement. 2. de foro com. ei iuncta glo.* Et ratio eſt ; quia habetur pro priuata perſona quoad 2
iuriſdictionem contentioſam ſuperior extra ſuum territorium, *l. 2. de offic. Procōnſ.* & *l. fin. de offic. Prætor.* & meritò, quia iuriſdictio cohæret territorio, *l.* 3
fin. Cod. vbi, & apud quos, & ibi cōmuniter Doctores, & præcipuè Bartolus. Antecedens probatur; 4
quia citatio, ſiue cōſideretur, quatenus pronūciatur à Iudice in proprio territorio, ſiue quatenus intimatur à officio in alieno territorio , ſemper eſt actus iudicialis, ſiquidē tam pronūciatio mandati, quàm eius promulgatio, & intimatio pertinet ad actū iudicialē: quapropter Doctores tradūt , quod citatio ſit fundamentum iudicij, & quod ſi actus, 5
& vſus iuriſdictionis, vt videre eſt apud Giurbam *conſil. 89. n. 12.* Correá de immunitate Eccleſiaſtica *par. 2. nu. 27.* & habetur *in l. cùm clericus , & l. omnes, Cod de Epiſc. & cleric* Vnde in Clement. paſtoralis, *de ſent, & re iudic.* expreſsè determinatur, quod Iudex nō poſſit citare quempiā in alieno territorio, & docēt Doctores, quos citat & ſequitur Couar. *pract. qq. c. 10 n. 7.* Clar. *lib. 5. q. 31. num. 9.* Follerius *in prax. crim. par. 2. ſecunda part rubr.* vel eos verbaliter citari , Scaccia *de iudic. libr. 1. cap. 40. numer. 6.* Rebuff. *in rubr. de literis requiſit. numer. 4. & ſeqq.* Petr. Barboſa *in l. hæres abſent, §. 1. ff de iudic. numer.* 84. Caruenalius *tom. 1. de iudiciis, lib. 1. tit. 1. diſp. 2. n. 21.* Riccius *par. 2. deciſ. 28. nu 11.* Correa loco ſupra cit. Nouarius *de grau immunib. Vaſſallorum to. 1. grauam. 285 n. 3.* Cornejo *in 3 par. S. Th. tract. 5. de cenſuris in genere, diſp. 6. dub. 2.* Auila *de cenſur par. 2. cap. 3. diſp. 2 dub. 2. concl. 3. & 4* Megalius *in 3 par. lib. 1. cap. 3. num 94* & Hurtadus *de cenſuris in communi diſp. 8.* qui ſubdunt eſſe hanc ſententiam communem, & in praxi, vſuque receptam.

Obiicies, poteſt ſubditus excommunicari à proprio Epiſcopo extra territorium pro crimine commiſſo intra territoriū; ergo ſimiliter poterit à proprio Epiſcopo citari , & moneri iudicialiter pro eodem delicto Conſequentia probatur, quia vtrobique eſt par ratio, quin plus eſt excommunicari, quàm citari.

Reſpondetur (vt omittam Gabrielem *in 4. diſt.* 6
28 quæſt. 2. concl. 6. & Pontium *de matrimon. lib. 5. c. 7. n. 10.* non omninò improbabiliter tenere, quod Epiſcopus non poſſit excommunicare ſubditū ſuū exiſtentem in alieno territorio , etiam pro delicto

commiſſo in proprio territorio, ſicuti notabam
ſuprà dubit.3.) diſparitas eſt, quia excommunicatio
exercetur ſine ſtrepito iudiciali, & ſine actu cor-
porali exercito intra alienum territorium; ſiqui-
dem illa ſecum trahit effectum ſuum: at ſecus ci-
tatio iudicialis.

7 Inſtabis, cenſura non tenet, niſi præcedat ali-
qua ſpecialis iuris monitio, & citatio, ergo vel
non poteſt Epiſcopus ſubditum exiſtentem extra
territorium pro delicto in proprio territorio com-
miſſo excommunicare, ſi non poteſt eum ibi ci-
tare, & monere, vel ſi poteſt excommunicare, ne-
ceſſariò poterit citare.

Reſpondetur, diſparitas eſt, quia ſubditus, qui
poſt delictum commiſſum malitiosè fugit extra
territorium ſuum, dolosè impedit, ne à proprio ſu-
periore in ſua propria perſona citetur, & moneatur:
quapropter, cùm dolus, & fraus nemini patro-
cinari debeat, ſatis eſt, quod in propria domo
(quam intra territorium ſubditus habet) aut in lo-
co publico eiuſdem territorij citetur, & in eo cen-
ſura proferatur, & promulgetur.

Obiicies ſecundò, citatio non eſt actus iudicia-
lis, ergo exerceri poterit à ſuperiore in territorio
alieno conſequentia patet: antecedens probatur:
quia ſic eſſe non omninò improbabile, annuebam
ſuprà *dubit.1.ſect.4.n.6.* & tenent Abb. *in c. licet, de
foro compet. num.45.* Ancharanus *in cap. cùm contin-
gat, de foro compet. n.41.* Boſſius *tit. de citatione, num.
20.* & Cochier *de iuriſdict. part.4. quæſt.109. num.
10.* Vnde Tuſchus *lit. T. concl.546. num.5.* & Giuba
conſil. 32. num.7. dixerunt, quod citatio ſine cau-
ſæ cognitione, vt eſt in caſu noſtro, cenſeri poſſit
8 actus voluntariæ iuriſdictionis, quam Epiſco-
pus exercere poteſt in aliena diœceſi, vt tradit
gloſſ.2. in l. fin. ff. de iuriſd. omn. Iudic. Accedit, quod,
vt notanit Gonzales *in regul.8. Cancellar. gloſſ. 62.
num.11.* Gratianus *in diſcept. forenſ. tom. 2. cap. 127.*
9 *num.8* & Barboſa *de poteſt. Epiſc. part.2. allegat. 6. n.
11.* poteſt Epiſcopus exercere etiam iuriſdictionẽ
contentioſam extra ſuam diœceſim, quando cau-
ſæ cognitio non vertitur, & effectus intra ſuam
diœceſim confertur. Vnde Vgolinus *de cenſuris c.
27. tab.1. §.1. num.4.* vniuerſim dixit, quod vbi cau-
ſæ cognitio non adhibetur, nec pro tribunali ſe-
detur, ac propterea alienum territorium non læ-
ditur, extra diœceſim poſſit iuriſdictio exerceri;
quod vtique eſt in caſu noſtro, cùm nulla adſit cõ-
gnitio cauſæ in alieno territorio, & effectus dictæ
citationis conferatur in diœceſim Epiſcopi citan-
tis; ergo, &c.

10 Reſpondetur, nego antecedens; quia contra-
rium eſt multò probabilius, vt patet ex dictis. Vn-
de, licet Epiſcopus poſſit extra ſuum territorium
exercere illa, quæ ſunt iuriſdictionis voluntariæ,
ſicuti docent communiter Doctores, quos citat,
& ſequitur Gratianus *in diſcept. forenſ. tom.2. c.127.
num 1.* fallit tamen in caſibus, in quibus ad exer-
cendam iuriſdictionem voluntariam requiritur
alterius citatio, ſicuti docent Alex. *conſil. 67.
numer. 8. volum. 5.* Petra *de poteſt. Principis,
11 cap. 32. numer. 39. & 40.* & idem Gratianus *ibid.
numer. 10. & 12.* quatenus ait, citationem dari
non poſſe in aliena diœceſi ſine illius Epiſcopi li-
centia.

12 Obiicies tertiò, omnes Epiſcopi ſubſunt eidem
ſuperiori, ſcilicet Summo Pontifici, ergo videtur,
quod vnus Epiſcopus poſſit citare ſubditum exi-
ſtentem in diœceſi alterius Epiſcopi, vt in ter-
minis obſeruat Scaccia *de iudic. lib. 1. cap. 43.
num. 4.* & probatur ex doctrina Bartoli *in l. 5. §.
1. numer. 3. ff. de requirendis Reis*, Cyni, Caſtren-
ſis, Angeli, Alexandri, & aliorum apud Carneua-
lium *de iudicus, tom. 1. lib.1. tit. 1. diſp.2. q.2. n.10.*
aſſerentium, quod quando duo territoria ſubſunt
vni ſuperiori, tunc poſſit vnus Iudex citare Reum 13
in territorio alterius: quia in tali caſu Princeps
ſuperior videtur permittere, & auctoritatem præ-
bere, quod vnus Iudex citet Reum in territorio
alieno.

Reſpondetur, nego conſequentiam; quin retor- 14
quetur argumentum; quia *in cit. l. 1 §. Præſides,
ff. de requirendis Reis*, decernitur, quod Iudices lo-
ci delicti mittant litteras ad magiſtratus locorum,
vbi Rei conſiſtunt, ad eos citandos, & *in §. Si quis
verò* Auth. *vt nulli Iudicum, collat. 9.* ex quo de-
ſumpta eſt Auth. *ſi verò criminis, Cod. ad leg. Iuliam
de adult. requiritur* epiſtola publica, ſcilicet depre-
catoria, miſſa ad Iudicem loci, vbi Reus degit,
quod Reus citari poſſit, & tamen tunc tempo-
ris erant ſubiectæ Imperio Romano omnes Or-
bis prouinciæ, in quibus ius ciuile ſeruabatur.
Accedit, quod ita hodie etiam in praxi ſeruetur,
ſicuti teſtatur Scaccia, Clarus, & Carneualius *in
locis ſuprà cit.* Accedit ſecundò, quod qui ſequun- 15
tur Doctrinam Bartoli ſupra adductam nonnulli
ex iis docent, illam procedere ſolum, quando ter-
ritoria ſunt ſubiecta eidem Epiſcopo, ſecùs, ſi diœ-
ceſes ſint diſtinctæ; quia in tali caſu tenent, quod
Epiſcopus nõ poſſit citare ſuum ſubditum exiſtẽ-
tem in diœceſi aliena ſine licentia Epiſcopi talis
diœceſis. Sic Auila *de cenſur. par.2. cap.3. diſp.2. dub.
2. concl.4.* & alij.

Obiicies quartò, *in cap. Romana, §. contrahentes,* 16
de foro compet. in 6. ſignificatur, quod Iudex poſ-
ſit ſibi ſubditum ratione contractus citare in alie-
no territorio auctoritate propria, & ſine inter-
uentu Iudicis territorij, ibi: *Si eorum auctoritate ci-
tati*, ergo.

Reſpondetur, tranſeat citare poſſe ratione con- 17
tractus: at nego citare poſſe ratione delicti; & diſ-
paritas eſt; quia citatio, quæ fit ratione contra-
ctus, non afficit immediatè perſonam, ſed rem,
ſcilicet eius bona; & ſic tranſeat, quod tunc cita-
tio fieri poſſit de vno Epiſcopatu ad alterum: at
verò citatio ratione delicti immediatè afficit per-
ſonam: quapropter diſpar eſt ratio inter vnum
& alterum caſum. Sic Auila *loc. cit.* At quoniam
probabilius eſt, in vniuerſum extra territorium
citare non poſſe; propterea Reſpondetur ſecundò 18
melius, quod auctoritate Iudicis contractus vide-
tur facta citatio, quando mediantibus literis de-
precatoriis ea fit per illum Iudicem, in cuius ter-
ritorio citandus degit; quia tunc videtur iuſſu re-
quirentis facta dicta citatio, *ex l. à diuo Pio, §. 1. ff. de
re iudicata*, & ſic textus in *dicto c. Romana non pugnat
cum noſtra doctrina.* Vide Barboſam *in l. hæres abſens
§.1. ff. de iudic. n.91* & Carneualium *de iudiciis lib. 1.
tit. 2. diſp. 1. q.1. n.30.*

Ex dictis itaque habetur, quod non poſſit Iu- 19
dex citare ſubditum ſuum exiſtentem in territorio
alterius ſine licentia Iudiciis talis territorij, ſeu
inconſulto Iudice talis territorij.

Limitatur tamen primò, niſi ſit priuilegium in
contrarium, Abb. *in cap. cùm contingat, de foro compet.
num.3.* Taſſonns *in pragmat. de Aurifaio ver.3. obſer-
uat.4. n.209.* Cochier, *de iuriſdict. part.4. q.109. n.12.*
& Nouarius *de grauaminib. Vaſſallorum to.1. grauam.
285. num.14.*

Limitatur ſecundò, niſi ſimiliter ſis conſue- 20
tudo

tudo in contrarium; quia ſi poteſt quis per conſuetudinem præſcribere iuriſdictionem alterius, multo magis poterit per conſuetudinem præſcribere, quod poſſit propriam iuriſdictionem exercere in territorio alterius, & ſic quod poſſit ſubditos ſuos citare, & in eos iuriſdictionem exercere in territorio alieno. Surdus *conſil. 465. num. 6.* Gratian. *in diſcept. forenſ. to. 2. cap. 227. numer. 12. &* Vgolinus *de cenſur. c. 17. tab. 1. §. 2. n. 5.*

11 Limitatur tertiò, quoad Prælatos Religionum, ſiue ſupremos, vt Generales, & Prouinciales, ſiue infimos, vt Abbates, Præpoſitos, Priores, vel Guardianos. &c. quia poſſunt hi iuriſdictionem exercere circa ſubditos ſuos, citando, capiendo, excommunicando eos, in quocumque territorio fuerint; ſiquidem habent independenter à territorio immediatè iuriſdictionem in perſonas Religioſorum quapropter eorum iuriſdictio non finitur certis locis, ſed certis perſonis, quæ vbicumque ſint, eodẽ modo indepẽdenter à territorio iis ſubiectę sũt, & eodẽ modo ab iis coërceri poſſunt. Cùm igitur Prælati Religionum non habeant territorium, vſus iuriſdictionis ipſorum non eſt alligatus territorio, & ſic illam exercere poſſunt in quocumque territorio, ex *l. cui iuriſdictio, ff. de iuriſdict. omn.*

12 *Iudic.* vt etiam de Iudice arbitro habetur *in l. ſi cum dies, ff. de arbitris.* Quapropter Prælati Religionum reſpectu ſuorum ſubditorum Regularium cenſentur habere totum orbem pro territorio, ita vt poſſint vbique illos citare, excommunicare, quin & capere, etiam non implorato brachio ſeculari, nec Epiſcopi implorato brachio. Sic Sayrus *de cenſur. lib. 1. cap. 14. num. 6.* Coninch *de ſacram. diſp. 13. dub. 7. num. 64* Gordonus *in ſum. tomo 1. lib. 7. cap. 5. q. 2. §. 3. num. 32. & 38.* Præpoſitus *in 3. par. S. Thom. q. 1. de cenſur. in communi Dub. 5. numero 28.* Villalob *in ſum. tomo 1. tract. 16. diffic. 16. numero 6.* Cornejo *in 3. par. S. Thom. tractat. 5. de cenſuris in genere diſp. 6. Dubitat. 2. §. dico quintò,* & Vgolinus *de cenſur. cap. 27. tab. 1. §. 1 numero 6.* qui propterea ſubdit, hæc locum non habere, vbi Prælati Religionum iuriſdictionem cum territorio habent.

DVBITATIO VI.

An ciues, & diœceſani excommunicari poſſint ab Epiſcopo extra diœceſim, ſi res ſit adeò clara, vt non requirat cognitionem cauſæ?

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus excommunicare poteſt ſibi ſubditum extra Diœceſim non improbabiliter quando res eſt adeo clara, vt non requirat cognitionem cauſæ, ſi tamen monitiones præmittat.*

2 *Contrarium eſt etiam probabile, quia ferre cenſuram eſt actus Iuriſdictionis contentioſæ.*

3 *In cap. nouit de officio legati non aliter ſaluatur cenſura interdicti à Legato contra Regem Franciæ lata, quam ex eo, quod nondum* fuerat à terminis ſuæ legationis egreſſus.

4 & 5. *Excommunicatus per ſtatutum, vel ſententiam generalem poteſt abſolui ab alio Epiſcopo, in cuius diœceſim contulit Domicilium, quod procedit etiam ſi, vbi cenſura lata eſt ſit reſeruata, dummodo non ſit reſeruata in loco, in quo degit.*

6 *Excommunicatus per ſententiam particularem debet abſolui ab Epiſcopo, qui eum tulit, licet demen e Vaſquez poſſit abſolui ab altero Epiſcopo quando iam eſt ſub illius Iuriſdictione.*

7 *Philippus Faber hallucinatur aſſerens abſolutè Epiſcopum qui excommunicauit, ſolum poſſe in vniuerſum excommunicatis abſolutionem impertiri.*

RESPONDETVR, quod (licet Epiſcopus non poſſit extra diœceſim ſubditos ſuos excommunicare, ex dictis *ſupra dub. 1. ſect. 1. & ſeqq. ex c. Epiſcopum, 9. q. 2. iuncta gloſſ.* quia, ſicuti dicebam, iuriſdictio contentioſa, qualis eſt iuriſdictio ad excommunicandum, non poteſt exerceri in alieno territorio, *cap. nouit de off. deleg. & l. 1. de offi. Proconſ.*) tamen non improbabiliter poſſit, quando crimen eſt adeò clarum, vt non requirat cognitionem cauſæ, quia cum non requiritur cognitio cauſæ; ceſſat ratio prohibitionis; quod intellige, dummodo Epiſcopus monitiones præmittat. Sic Silu. & Nauar. quos citat, & ſequitur Auila *de cenſur. par. 2. cap. 3. Disputat. 2. Dubitat. 1.* & Cornejo *in 3. par. S. Thom. tract. 5. de cenſuris in genere diſp. 6. Dubitat. 2. qu. 1.* 1

Quamuis contrarium ſit etiam probabile, & forſan probabilius ex eo, quia etiã in caſu tali verum eſt, quod Epiſcopus in alieno territorio non habeat tribunal; & quia, quantumcumque cauſa ſit clara, ferre cenſuram eſt actus iuriſdictionis contentioſæ, quæ in alieno territorio non poteſt exerceri, *Clement. vnic. de foro compet. in princip.* quapropter Epiſcopus quoad talis iuriſdictionis exercitium eſt veluti quidam priuatus, poſtquam à diœceſi ſua egreſſus eſt, ita vt cenſura ab ipſo ibi lata ſit non ſolum illicita, ſed etiam nulla, & inualida, vt oſtendit gloſſa in *cap. nouit, de offic. legati, ver. terminos,* & colligitur ex ipſo textu, cùm ibi Pontifex non aliter ſaluet cenſuram interdicti à Legato contra Regem Franciæ latam, quàm ex eo, quod nõndum fuerat à terminis ſuæ legationis egreſſus. Vnde ſequitur, quod ſi iam eſſet ab illis egreſſus, cenſura illa nulla fuiſſet. 2 3

An autem excommunicatus ab vno Epiſcopo poſſit ab illo abſolui, etiamſi excommunicatus mutauerit domicilium, vel debeat abſolui ab Epiſcopo, cui tunc ſubditus eſt.

Reſpondetur diſtinguendo: ſi ſit excommunicatus per ſtatutum, vel ſententiam generalẽ, poteſt abſolui ab alio Epiſcopo, in cuius diœceſim domicilium mutauit; quia cùm huiuſmodi excommunicatio non ſit particulatim reſeruata ei, à quo lata fuit, nihil refert, à quonam lata, vel vbinam contracta fuerit; & ſic non eſt minus, vel magis reſeruata; quinimmò etiamſi talis excommunicatio ſit ibi reſeruata, ſed non ſit reſeruata in diœceſi, in quam mutauit domicilium, poſſet talis, qui ſic mutauit domicilium, à quocumque abſolui; quia Epiſcopus vnius diœceſis per hoc quod aliquas cenſuras ſibi reſeruat in ſua diœceſi, non poteſt impedire, quin ſubditi alterius diœceſis poſſint in alia diœceſi à quocunque abſolui. Si verò ſit excommunicatus per ſententiam particularem, debet abſolui ab Epiſcopo, qui eam tulit; quia talis excommunicatio huic eſt ſingulariter reſeruata; 4 5 6

ſiquidem eſt cauſa incœpta ab illo, & ſic ad illum pertinet cauſæ, & litis conſummatio. Sic Suarez *de cenſuris Diſput.7.ſect.2.num. 19. & 26.* Coninch *de Sacram. Diſp.14. Dub.26.num.258.* Layman. *par. 1.tract.5.cap.7.numero 4* & Præpoſitus *in 3.par.q.1. de cenſuris in communi, Dub.14. num. 92.* Quamuis Vaſquez *Dub.20.num.5* & Turrianus *de cenſur.lib.2 diſp.15. Dub.5.* ſentire videantur, quod & in hoc caſu etiã abſolui poſſit ab altero Epiſcopo quando iam eſt ſub iuriſdictione ipſius, & non aliter. At quidquid ſit de hoc, illud tamen in vtraque ſententia ſequitur, quod minus rectè doceat Phi-
7 lippus Faber *de cenſur.in 4.ſent.diſt.25.q.1.diſp.4.cap. 8.num.241.* Epiſcopum, qui excommunicauit, ſolum poſſe in vniuerſum excommunicationis abſolutionem impertiri.

DVBITATIO VII.

An Epiſcopus in ſuos extra proprium territorium exiſtentes poſſit ſaltem aliquid quoad ea, quæ ſunt voluntariæ iuriſdictionis?

SECTIO I.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Iuriſdictio diuiditur in voluntariam, & contentioſam.*

2 *Ad contentioſam Iuriſdictionem pertinet leges condere, præcipere, excommunicare, punire cauſas ſeu controuerſias tam ciuiles, quam criminales definire.*

3 *Contentioſum à Partium contentione dicitur.*

4 *Voluntaria Iuriſdictio verſatur circa publica Poteſtatis exercitia, qualia ſunt legitimare, diſpenſare, beneficia conferre, Sacramenta adminiſtrare, matrimoniis aſſiſtere & his ſimilia.*

5 *Iudex poteſt in ſuos extra proprium Territorium exiſtentes exercere omnia recenſita ſpectantia ad voluntariam Iuriſdictionem, ſed ad vitandum ſcandalum non debet id publicè facere, ſed tantum priuatè.*

1 SVPPONO, iuriſdictionem diuidi in
contentioſam, & voluntariam. Ad cõ-
2 tentioſam pertinet leges condere præ-
cipere, excommunicare, punire cauſas,
ſeu controuerſias, tam ciuiles, quàm
crimioales definire; quapropter poſtulat proprium
tribunal, quod contentioſum à partium conten-
3 tione dicitur, & exerceri poteſt etiam in inuitos.
Voluntaria verò iuriſdictio verſatur circa alia pu-
4 blicæ poteſtatis exercitia, qualia ſunt legitimare,
diſpenſare, beneficia conferre, Sacramenta mini-
ſtrare, matrimoniis aſſiſtere (quamuis hic actus nõ
niſi latè loquendo à iuriſdictione proueniat, vt re-
ctè dixit Sanch. *de matrimon.lib.3.diſ. 21.*) & non
exercetur niſi in volentes, vnde etiam nomen vo-
luntariæ iuriſdictionis accepit. His ſuppoſitis
5 Reſpondetur, quod (licet Iudex in ſuos extra proprium territorium exiſtentes non poſſit exercere iuriſdictionem contentioſam ſine expreſſo, vel tacito conſenſu Iudicis proprij, ipſarum par-
tium litigantium, cùm extra territorium ius dicẽ- 5
ti impunè non pareatur, *c. 1. de Conſt.in 6.* & diffuſè dicebam *ſupra*) poſſit tamen validè, & plerumque etiam licitè, exercere iuriſdictionem voluntariam, diſpenſando v.g. cum ſubditis in eorum votis, & iuramentis, aſſiſtendo eorum matrimoniis, abſoluendo à cenſuris, & peccatis; quia, cùm voluntaria iuriſdictio nullum ordinarium iuris proceſſum, neque Iudicem pro tribunali ſedentem petat, nulla iniuria infertur Iudici, in cuius diœceſi ſine ipſius licentia tales actus exercentur. Doctores communiter *in l.2.ff.de offic. Proconſ. & in c. nouit, de offic. legati,* Silu.ver. *Confeſſor, 1. q.14.* Couar. *3.reſol.cap.20. num.8.* Suar. *3.par.to.4.diſp.25.ſect. 1.* & Sanchez *de matrim.lib.3.diſp.19. num. 7.* Quamuis ad vitandum ſcandalum, & confuſionem non debeat quis voluntariæ iuriſdictionis actus exercere publicè, quaſi alienã iuriſdictionem exercendo, ſed fermè tantum priuatim, ſicuti notauit Sanchez *loco ſup.cit.*

SECTIO II.

An debeat Parochus in alterius Parochia ſubditorum ſuorum nuptias benedicere?

SVMMARIVM.

1 *Parochus non debet in alterius Parochia ſine Parochi illius licentia ſubditorum ſuorum nuptias benedicere.*

EX dictis ſequitur, quod non debeat Parochus
in alterius parochia ſine Parochi illius licentia 1
ſubditorum ſuorum nuptias benedicere.

SECTIO III.

An poſſit Epiſcopus in alterius diœceſi in proprios ſubditos actus Epiſcopales exercere?

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus non poteſt in alterius Diœceſi ſine Ordinarij licentia in proprios ſubditos Epiſcopales actus exercere, cuiuſmodi ſunt Ordines, vel Confirmationis Sacramenta conferre.*

2 *Epiſcopus an poſſit in aliena Diœceſi ſine licentia Ordinarij ſuis ſubditis primam tonſuram conferre, extant duæ opiniones pro affirmatiua, & negatiua, ambæ probabiles.*

SEquitur ſecundò, quod non ſit permiſſum Epi- 1
ſcopo in alterius diœceſi ſine Ordinarij licentia in proprios ſubditos Epiſcopales actus exercere, cuiuſmodi ſunt Ordines, vel Confirmationis ſacramentum conferre. Couar. *cit.cap. 20.n.9.* Henriq. *lib.3.cap.6.num.6.in Comment.lit. A. B.* & colligitur ex Tridentino *ſeſſ.6.cap. 5.de reformation.* adiuncta Cardinalium declaratione.

An autem neque permiſſum ſit in aliena diœceſi ſine licentia Ordinarij ſuis ſubditis primam tonſuram conferre?

Affirmant probababiliter Campanil. *in diuerſ. 2
iur.Canon.rubr.6.cap.1. numero 2.* Barboſa *de poteſt. Epiſcop.par. 2. allegat. 6. numero 15.* & Sanchez *in opuſ.*

poſt.10.h.lib.7.cap.1.dub.50.num. 2. & cit cap. 5. de reformat. vbi prohibetur Epiſcopo in aliena diœceſi Pontificalia exercere ſine Epiſcopi diœceſani licentia.

At negant etiam probabiliter Axor. *par.2.lib.3. cap.48.q.aſt o.5.* Molfeſius *in ſum tom.1. tract.2. cap. 2. numer.15* Fornarius *de ſacram. Ordine, cap.5.§.4. notab.4.* & Alzedus *in prax. Epiſc.par.2.cap. 5.nu.18.* quia *cit.cap.5.de reformat.* loquitur de Epiſcopo cõferente Ordines; & prima tonſura non eſt Ordo, ſed via, ſeu diſpoſitio ad ordines; & ſolet ſine Pontificalium exercitio conferri; cum ex alio capite odia ſint reſtringenda.

SECTIO IV.

An poſſit Epiſcopus in alterius Diœceſi in Pontificalibus ſacrificare?

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus poteſt in aliena Diœceſi (ſecluſa conſuetudine) ſine proprij Ordinarij licentia cum baculo, & mitra ſacrificare.*

2 *Archiepiſcopus in aliena Diœceſi pallio vti non poteſt, quia ſtrictior eſt vſus pallij, quam Pontificalium.*

3 *Epiſcopus in aliena Diœceſi non poteſt exercere pontificalia quatenus verbum exercere denotat tantum exercitium, non ſimplicem vſum.*

4 *Epiſcopus, qui per vſum pontificalium cum aliquali exercitio puta conſecrandi calicem, & benedicendi corporalia, incidit in cap. tantum 5. de refor. ſeſſ.6. Concilij Tridentini.*

5 *Pontificalia vt mitra, & baculum non ſolum ſunt ornamenta, ſed etiam ſignum ſuperioritatis, & iuriſdictionis non quidem ſemper actualis, ſed vel actualis, vel potentialis.*

6 *Epiſcopus in Pontificalibus celebrans extra propriam Diœceſim non exercet actu officium Pontificale, ſed actu ſolum conficit ſacrificium cum ornamentis Pontificalibus.*

7 *Epiſcopus in aliena Diœceſi ex quadam conuenientia, non ex neceſſitate & obligatione non celebrat in Pontificalibus ſecus ſi conſuetudo ius fecerit, nam ſic obligaretur.*

1 SEquitur tertiò, quod è contra ſit permiſſum Epiſcopo (niſi forſan repugnet conſuetudo) in aliena diœceſi ſine proprij Ordinarij licentia in Pontificalibus, id eſt, cum Baculo, & mitra, ſacrificare, argum. *Clement. vlt. de priuileg.* vbi id obſeruat. gloſ. ſubdens, non obſtare, quod Archiepiſcopus in aliena diœceſi pallio vti non poſſit; quia ſtrictior eſt vſus pallij, quàm pontificalium: & conſentiũt Abb. *in c. vlt. num.4. de tranſlat. Epiſc.* Couar. 3. *reſol. cap. 20. num.* 8. Hoſtienſis penes gloſſam in Clement. *Archiepiſcopo de pœnis, ver. etiam celebrare,* Silu. *ver. Patriarcha, §. tertium* Tabien. *eodem ver. num.4.* Sanchez *de matrim. lib.3. diſp.19. num.* 18.10. Vanshel *in Clement. de priuileg. fol.355. col.2.* Alzedus *in prax. Epiſc. par.1. cap. 13. numer.* 88 & Barboſa *in Collectan. tomo 3. lib.5. titu'.7. Clement. 2. numero 6. contra Ricciura par.4. decis. 27. numero 7.* Gauantum
2 *in Enchirid. Epiſc. ver. vnctiones Epiſcopales, num.* 11. & Dianam *par.3. tractat.6. reſol.16.* Probatur; quia ſi non eſſet id permiſſum Epiſcopo, eſſet, quia prohiberi videtur *in cit. cap.5. de reformat.* ibi: *Nulli Epiſcopo liceat cuiuſuis priuilegij prætextu pontificalia in alterius diœceſi exercere, niſi de Ordinarij loci expreſſa licentia, & in perſonas eidem Ordinario ſubiectas tantum: ſi ſecus factum fuerit, Epiſcopus ab exercitio pontificalium, & ſic ordinati ab executione Ordinum ſint ipſo iure ſuſpenſi.* Sed hæc ratio potius fauet ſententiæ noſtræ quia *cit. cap.5.* loquitur de vſu Pontificalium cum aliquo exercitio, ſcilicet conſecrandi, chriſmandi, ordinandi, degradãdi, &c. quod patet ex ly *exercere*: nam verbum hoc non videtur complecti tantum vſum Pontificalium, ſed etiam exercitium ſuper alios; idque magis patet ex verbis ſubſequentibus, *in perſonas eidem Ordinario ſubiectas*, & ex illis aliis, *& ſic ordinati*, &c. vnde rectè adnotauit Nauar. *conſil.12. de cler. excomm. Miniſtr.* quod quidam Epiſcopus, qui in aliena diœceſi Pontificalia exercuerat, pœnam in dicto decreto Concilij Tridentini impoſitam contraxerit, non ob ſolum Mitræ, & Pontificalium vſum, ſed quia calicem etiam conſecrauerat, & corporalia benedixerat. Atque ſic etiam *cit. cap. 5. de reformat.* exponunt Campanil. *in diuerſ. iur. Can. Rubr. 9. cap. 5. n. 1. & 3* Quaranta *ver. Archiepiſcopi auctoritas, numer. 23.* Coninch, *de ſacram. diſp. 16. Dub. 5. numer. 35.* Villalob. *in ſum. to.1. tract. 18. diffic. 9. num. 5* & Tamburinus de iure Abb. *to.1. diſp. 15. q.15. num.3.* 3 4

Obiicies, Pontificalia, vt Mitra, Baculum, &c. nõ ſolum ſunt ornamenta, ſed etiam ſignum ſuperioritatis, & iuriſdictionis, ergo. 5

Reſpondetur, ſunt ſignum ſuperioritatis, & iuriſdictionis, neceſſariò ſemper actualis, nego: ſunt ſignum iuriſdictionis vel actualis, vel potentialis, concedo: ita vt Epiſcopus in Pontificalibus celebrans extra propriam diœceſim non exerceat actu officium Pontificale, ſed actu ſolum conficiat Sacrificium cum ornamentis Pontificalibus.

Obiicies ſecundò, conſuetudo eſt in contrarium, ergo. 6

Reſpondetur, ex quadam conuenientia, & decentia debita Epiſcopo diœceſano, & ad vitandum lites, & ſcandala, concedo; ex neceſſitate & obligatione, nego: niſi forſan conſuetudo ius fecerit, & ſic obligationem introduxerit. 7

SECTIO V.

An poſſit Epiſcopus inuitatus ad ordinandum in aliena diœceſi, ibi ordinare ſubditos, etiam aliarum diœceſum, literas dimiſſorias ſuorum Epiſcoporum habentes.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus inuitatus ad ordinandum in aliena diœceſi, an poſſit ordinare ſubditos etiã aliarũ diœceſũ, ſũt duæ ſententiæ & pro affirmatiua, & negatiua.*

2 *Epiſcopus, qui habet facultatem à Papa conferendi ordines in aliena diœceſi non poteſt ordinare niſi Clericos illi Ordinario ſubiectos.*

3 *Epiſcopus inuitatus generaliter ab Ordinario vel à Capitulo ad conferendos Ordines poteſt ibi ordinare quoſcunque Clericos habentes dimiſſorias proprij Ordinarij.*

NEgant, ſine noua, & expreſſa licentia Ordinarij, vel Capituli, à quo inuitatus eſt ordinandum. Miranda *tomo 1. q.38. art. 3. concl. vnic.* & Barboſa *de poteſt. Epiſc. par. 2. allegat.4. numero 64.* & 1

pro

probant ex *cit.cap.5.de refor.* ibi : *Et in perſonas eidem ordinario ſubiectas tantum.*

Affirmant autem probabilius alij,quos citat,&
ſequitur Alzedus *in prax.Epiſc.par.2.cap. 5.numer.*
30.& Venerus *in Exam.Epiſc.lib.1.cap.c1.num.52.*
quia *cit.cap.5.*loquitur de Epiſcopo ordinante in
2 aliena diœceſi ratione priuilegij ſibi conceſſi à
Papa ad conferendos ordines in aliena diœceſi,io
quo caſu quidem ſine licẽtia Ordinarij,& niſi cle-
ricos illi Ordinario ſubiectos ordinare nõ poteſt.
At ſecus io caſu noſtro,quando ſcilicet Epiſcopus
eſt inuitatus ab alio Epiſcopo,vel à capitulo ad
conferendos ordines generaliter;quia in tali caſu
3 poterit ibi ordinare clericos talis diœceſis,& alte-
rius cuiuſcumque,ſi literas dimiſſorias à ſuis Epi-
ſcopis habeant;ad quod non requiritur alia noua,
& expreſſa licentia Epiſcopi diœceſis ,in qua or-
dinat,ſed ſufficit generalis;quam habet.

SECTIO VI.

An poſſit Epiſcopus extra propriam diœceſim vti altari portatili,vel coram ſe facere in illo celebrari?

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus extra propriam Diœceſim uti poteſt altari portatili,vel corã ſe facere in ipſo celebrari ſine licentia Ordinarij illius loci,dummodo non fiat Romæ contra Nauarrum,& alios.*

2 *Concilium Tridentinum indecens exiſtimat celebrare extra loca deputata,& delegat Epiſcopos ad corrigenda ea,quæ ſunt contra decentiam celebrationis.*

3 *Concilium Tridentinum non probibet Epiſcopo celebrare in Altari portatili;ſed quod non permittat in illo celebrari ſiue à ſecularibus, ſiue à Regularibus.*

4 *Epiſcopi non veniunt nomine ſecularis,vel Regularis,ideo debent ſpecialiter exprimi.*

5 *Priuilegium Epiſcoporum celebrandi in altari portatili eſt abſolute,& ſic vbicumque conceſſum, & inſertum in corpore Iuris.*

6 *Priuilegia inſerta in corpore Iuris,non derogantur, niſi de ipſis fiat expreſſa mentio.*

7 *Sac.Congregatio Concilij Tridentini declarauit non eſſe per Tridentinum Epiſcopis ſublatum priuilegium celebrandi in Altari portatili.*

8 *Concilium Tridentinum tantum voluit tollere abuſum celebrandi in priuatis Domibus,quod non ſequitur ſi Epiſcopus in aliena Diœceſi celebret in altari portatili.*

SEquitur quartò,quod ſit permiſſum Epiſcopo
1 extra propriã diœceſim vti altari portatili,vel
coram ſe facere io illo celebrari ſine licentia Or-
dinarij talis loci,dummodo nõ fiat in Vrbe Roma.
Sic contra Nauarrum *lib.5.conſ.26.de priuileg.n* 1.
Sà *ver.Epiſc.n.*14.& Beiã *par 4.caſ.*33.(qui cõtra-
riũ ſentiunt ex eo,quod in Tridentino *ſeſſ.* 22.in
decreto *de obſeruãd.& vitand in celebrat.Miſſæ*,qui-
libet Epiſc.in propria diœceſi cõſtituitur delega-
tus Sedis Apoſtolicæ quoad corrigẽda ea,quæ sũt
contra decentiã celebrationis,quorũ vnum cẽſetur
2 ab ipſo Cõcilio,celebrare extra loca deputata:vn-
de ſi hoc eſt prohibitũ ab Epiſcopo,vt ſemper cẽ-
ſetur prohibitũ in executionẽ Tridentini,nõ po-
terit alius Epiſc.ſine licẽtia illius vti altari porta-
tili in aliena diœceſi,ſi ibi Tridentinũ ſit receptũ)
tenẽt Azor.*to.*1.*lib.*10.*c.*26.*q.*4.Vgolin.*lib.*1.*de offic.*
*& poteſt.Epiſc.par.*1.*c.*8.*n.*4.Rodrig.*to.*1.*qq.Regul.q.*
28.*ar.*3.Portell.*par.*5.*caſ.*20.*nu.*7.Mandoſ.*de ſign.*
gratiæ tit de Altari portatili,Barboſa *de offic.& poteſt.*
*Epiſc.par.*2.*allegat.*23.Diana *par.*4 *tract.* 4.*reſol.*15.
Leyna *lib.*4.*exam.Epiſcop.c.*17.*n.* 14. & Alzedus *de*
*praexcelent.Epiſcop.dignit.par.*1.*c.*13.*n.*6.& meritò;
quia Concilium Trident.non prohibet Epiſcopo
quod celebret in altari portatili,ſed quod nõ per- 3
mittat in illo celebrari , ſiue à ſecularibus, ſiue à
Regularibus. Nec Tridentinum prohibet,quod
vnus Epiſcopus non permittat in altari portatili
celebrari ab alio Epiſcopo,quando eſt io ſua diœ- 4
ceſi;ſiquidem Epiſcopi oon veniunt nomine ſecu-
larium,vel Regularium,ob dignitatẽ ,qua cæteris
præcellunt:quapropter vt comprehendantur , de-
buiſſent ſpecialiter nominari.

Confirmatur ; quia , vt comprehendantur
Regulares,qui ſunt exempti , ſpecialiter ſunt no-
minati ; ergo vt & comprehendantur Epiſcopi
debuiſſent etiam ſpecialiter nominari ; cùm &
hi ſint etiam exempti & non ſubiiciantur alteri
Epiſcopo.

Confirmatur ſecundò;quia priuilegium Epiſco- 5
porũ celebrandi in altari portatili,eſt abſolutè ,&
ſic tam in propria,quàm in aliena diœceſi,conceſ-
ſum,& inſertum in corpore iuris , *c.fin.de priuileg.*
in 6.ergo cùm de ipſo non fiat in Trident.ſpecialis
mẽtio,nõ cẽſetur derogatũ iuxta Regul.quod pri-
uilegia inſerta in corpore iuris non derogentur,
niſi de ipſis fiat expreſſa mentio;*argum.l.eius mili-* 6
tis,§.militia , de teſtam.milit. &docent communiter
Doctores *in Auth.qui ver.omni priuilegio,Cod.vbi de*
crimine agi oportet,Felio.*in c.*1.*n.*18.*& in c.nonnull.*
*n.*9.*&* 26 *de reſcriptis in* 6.Iaſ *l.*1.*n.*26.*de Conſtitut.*
Loter.*to.*1.*de re benefic.q.*7.*n.*26.Suar *de legib. lib.*8.
*c.*38.*n.*18.Miranda *to.*1.*Manual.q.*45.*n.* 6 Palaus
*par.*1.*tr.*3.*diſp.*4.*de priuileg.punct.*8.§.4.*n.*5 Ruinus
*conſ.*28.*n.*13.*vol.*1.& Azor.*cit.lib.*10.*c.*26.*q.*4. vbi 7
refert S.Congregationem anno 1586. declaraſſe,
non eſſe per Tridentinum Epiſcopis ſublatum
priuilegium celebrandi in altari portatili.

Confirmatur tertiò;qoia Tridentinum tantum 8
voluit tollere abuſum celebrandi io priuatis do-
mibus , qui non ſequitur , ſi Epiſcopus in aliena
diœceſi celebret , vel coram ſe celebrari faciat in
altari portatili ſine licentia Epiſcopi talis loci;er-
go quod Epiſcopo id ſit à Tridentino ſublatum,
nõ eſt iuxta mentem,& finẽ Concilij Tridentini,

SECTIO VII.

An,& quando poſſit Epiſcopus validè , & etiam licitè ordines conferre?

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus quilibet vere conſecratus , valide poteſt omnes ordines conferre.*

2 *Epiſcopus Is eſt vere ordinatus , qui Epiſcopalem characterem habet.*

3 *Epiſcopus poteſt habere characterem epiſcopalem independenter ab aliis characteribus.*

4 *Epiſcopus non poteſt licite ordinare ſibi non ſubditum niſi de licentia ſui Ordinarij.*

5 *Epiſcopus proprius,qui licite poteſt conferre ordines tripliciter dicitur.*

6 *Primus*

6 *Primus eſt Epiſcopus originis, id eſt cuius Diœceſis ratione originis dicitur Ciuis.*

7 *Epiſcopus originis dicitur etiam is, in cuius Diœceſi natus eſt Pater Ordinandi iuxta declarationes S. Congr. Concilij, licet Pater tempore natiuitatis illius Filij Domicilium aliò tranſtulerit.*

8 *Secundus eſt Epiſcopus Domicilij, id eſt in cuius Diœceſi quis Domicilium fixit animo ibi perpetuo habitandi.*

9 *Conſtituto domicilio habitationis non amittitur domicilium originis, cum hoc immutabile ſit.*

10 *Epiſcopus non poteſt ordinare ſcholares licet diuturnæ habitationis ſuprà decennium*

11 *Ad contrahendum Domicilium non requiritur vt quis diu alicubi inhabitet, ſed hæc duo copulatiuè requiruntur habitare, & animus permanendi perpetuò.*

12 *Domiciliũ ſemel acquiſitum ſolo animo migrandi non amittitur, ſed requiritur realis migratio.*

13 *Domicilium re, & facto transfertur, non nuda conteſtatione.*

14 Habitans in altera Diœceſi, in altera natus, abſens ſtudiorum cauſa in ſententia Nauari poteſt petere dimiſſorias à quolibet maluerit.

15 *Filius manens cum Patre ſortitur Patris Domicilium, neque illud ſuo diſceſſu deperdit, ſi animum ad Patrem redeundi habeat, & alibi Domicilium non fixit.*

16 *Filius familias factus Pubes poteſt etiam alibi figere Domicilium, ſecus impubes.*

17 *Filij ex conſuetudine in aliquibus locis non ordinantur in loco Domicilij paterni ſine dimiſſoriis Epiſcopi Originis.*

18 *Tertius Epiſcopus Beneficij, is eſt in cuius Diœceſi quis Beneficium Eccleſiaſticum poſſidet, licet reſidentiam non requirat, & Beneficiatus in illo, vel in illius Diœceſi non reſideat, contra plures Doctores, quorum rationes confutantur.*

19 *Textus in cap. cum Nullus de tempore Ordinandorum non requirit Beneficij valorem, & quantitatem.*

20 *Clericus quidam promotus ad ordines cum collatione vnius Beneficij, redditus duorum ſcutorum annuorum captus cum armis in habitu laicali, & Homicida ex S. Congregationis Cardinalium decreto gaudet Priuilegio fori.*

21 Habitans in altera Diœceſi in altera natus in altera Beneficiũ habens licet tenue, poteſt à quolibet horum Epiſcoporum ordinari.

22 *Epiſcopus poteſt ordinare Clericum ſuum Beneficiariũ, licet Beneficium ſit tenue, dũ modo adiungat patrimoniũ ad vitam ſufficiens.*

23 *Epiſcopus poteſt ordinare Clericũ Beneficiarium, licet non teneatur reſidere, neque ibi reſideat.*

24 *Domicilium originis ex ſpeciali determinatione ſufficit vt quis poſſit ab illo Epiſcopo ordinari; ſecus eſt in acquirenda Iuriſdictionis ſubiectione.*

25 *In Clericis Beneficiatis idem eſſe ſolet Domicilium habitationis, & Beneficij; ſecus ſi ibidem non reſideant, nam non poterunt in loco Beneficij conueniri, præterquam in cauſis pertinentibus ad Beneficium.*

25 *Epiſcopus poteſt ordinare familiarem ſuum non ſubditum, ſi per triennium ſecum fuerit commoratus; & beneficium ceſſante fraude ſtatim fuerit adeptus.*

26 *Idem dic ſi familiarem pro Eccleſiæ ſuæ vtilitate, à ſe vel ab alio datis literis dimiſſoriis cum ſufficienti patrimonio ordinandum duxerit.*

27 *Famuli familiarium Epiſcopi ſi eiuſdem expenſis alantur, poſſunt eodem modo ordinari ab Epiſcopo, & gaudent priuilegio Tridentini.*

28 *Famuli familiarium Cardinalis gaudent iiſdem priuilegiis, quibus gaudent familiares Cardinalis.*

29 *Epiſcopus, ſi conferat familiari ſuo, vel famulo ſui familiaris Beneficium, poteſt ipſum non expectato triennio ordinare, non ratione familiaritatis, ſed Beneficij.*

30 *Idem dic de quocumque extraneo.*

Reſpondetur, quod, quamuis quilibet verè 1
conſecratus Epiſcopus, etiam abſque diaconatu, vel ſubdiaconatu, &c. poſſit omnes ordines
conferre validè (ſicuti rectè docent Doctores, quos
citat, & ſequitur Vaſq. *diſp.* 143. *cap.* 2. *num.* 23.
contra Siluestrum *ver. Ordo*, 2. *q* 1 & Henriquez
lib. 10. *cap.* 20. *num.* 5. quia quicunque Epiſcopalē 2
characterem habet, eſt verè ordinatus Epiſcopus,
& characterem hunc habere poteſt independenter 3
ab aliis characteribus; cùm vnus character non
pendeat ab aliis eſſentialiter, vt docent ſcholaſtici
communiter *in* 4. *dist.* 24. cum S. Th. ibi, *q.* 1. *ar.* 1.
q. 5. non tamen poteſt licitè, niſi ſit etiam proprius 4
Epiſcopus ordinandorum, vel ab ipſorum Ordinario licentiam, vel literas dimiſſorias habuerit,
ſic communiter Doctores ex Tridentino Concilio
ſeſſ. 23. *cap.* 9. *de reformat.*

Eſt autem Epiſcopus proprius, & ſic qui licitè 5
poſſit ordines conferre, triplex *cap. cum nullus de tempor. ordin. in* 6. & docent communiter Doctores,
quos citat, & ſequitur Henriquez *lib.* 10. *cap.* 22.
& Leſſ. *de iuſt & iur lib* 2. *cap.* 34. *dub.* 19.

Primus eſt Epiſcopus originis, id eſt, è cuius 6
Diœceſi quis oriundus eſt, ſeu cuius diœceſis ratione originis dicitur ciuis dicitur autem ratione originis ciuis, non vbi fortuitò natus eſt, ſi parentes alibi domicilium habebãt, ſed vbi erat illorum domicilium, ſicuti colligitur ex *l. ciues, de incolis lib.* 10. *& ex l. filios, Cod de municipibus*, & docet Bart *ibi*, & Abb. *in cap Bertoldus num.* 9. *de reſcriptis* Et ratio eſt; quia iure fingitur natus, vbi parentes habebant domicilium tempore natiuitatis;
nam & ſi ad tempus alicuius negotij cauſa aliò
receſſerint, cenſentur tamen ibi ſemper manſiſſe 8
ſicuti patet ex l. retrò, de captiuis, ibi; *Retrò creditur in ciuitate fuiſſe, qui ab hoſtibus aduenit.* Vide Panormitanum *loc. ſupra cit.* Fornarium *de ſacram. Ordinis, cap.* 5. *num.* 10 & Silueſtrum *ver. Ciuitas. q.* 4.

An autem dicatur etiam Epiſcopus originis, 7
in cuius diœceſi ſolum natus eſt pater clerici ordinandi?

Negant Doctores, quos citat, & ſequitur Alzedus *in prax Epiſc. par.* 1. *cap.* 5 *num.* 44.

Affirmant autem probabilius gloſſ. & Doctores, quos citat, & ſequitur Molfeſius *in ſum. to.* 1. *tract.* 2 *cap.* 2. *n.* 7. & Barboſa *de poteſt Epiſc. par.* 2. *allegat.* 4. *n.* 7. Vide etiam Sacram Congregationem Concilij die 16 Decembr 1599 & 12. Auguſti 1628. & 7. Aprilis 1629. quæ propterea declarauit, quod poſſit quis ordinari ab Epiſcopo originis paternæ, quamuis pater tempore natiuitatis illius filij domicilium ad aliam diœceſim tranſmutarit.

Secundos eſt Epiſcopus domicilij id eſt,in cu-
ius diœceſi quis domicilium fixit animo ibi per-
9 peruò habitandi,*l.ciues,Cod de incolis* , & Doctores
quos citat , & ſequitur Nauarros *conſ.3.de tempor.*
ordin.& Foroatius *de ſacram.Ordinis cap 5.num* 10.
quo tamen domicilio habitationis conſtituto,non
propterea domiciliū originis amittitur ; cùm hoc
immutabile ſit,*l.1 l.municept,& vlt.ff.ad municipa-*
lem.Potrò ſicuti non ſufficit ad acquirendum do-
micilium habitationis,longo,& continuo tempo-
re alicubi inhabitare,ſi interim animus redeundi
ad patriam durauerit,*l.2.Cod.de incolis* (quapropter
10 ſcholaſtici ordines ab Epiſcopo habitationis,
quamuis diuturnæ ſupra decennium , licitè acci-
pere non poſſunt,ſicut ex communi notauit Abb.
11 *cap.3.num.4.de paroch.*)ita etiam non requiritur,vt
quis diu alicubi inhabitet , ſed ſufficit,ſi incipiat
inhabitare ,dummodo animum continuò inhabi-
tandi habeat,donec aliud eum auocet,cit.*l. ciues*,&
12 nos dicebamus *ſupra cit.ſect.*1. Quamuis in foro
externo id raro præſumatur,niſi in eo loco homo
manſerit per decennium etſi cum animo dubio,id
eſt receſſurus , ſi quid melius occurriſſet , Nauar.
conſil.5 de fil. presbyt.& Henriquez *lib.* 10.*cap.*22.
*num.*1.Acquiſitum tamen ſemel domicilium ſolo
animo migrandi non amittitur,ſed requiritur rea-
lis migratio,ſicuti patet ex *l.domicilium,ff.ad muni-*
13 *cipalem* , ibi : *Domicilium re & facto transfertur, non*
nuda conteſtatione : ſicut enim ſolo animo non ac-
quiritur,ita etiam ſolo animo non deperditur. Vi-
de Panormitanum *in cap.vlt.de Parochiis*,Silueſtrū
ver.domicilium,& Fornarium *loc.ſupra cit.* vbi ex *c.*
*dilectus,*2.*de reſcriptis*,& ex Felino & Io.Andrea *ibi*
notat , quod poſſit quis habere plura domicilia;
Vide etiam quę dicebantur *ſupra c.*11.*dub.*1 *ſect.*1.

14 Hinc rectè dixit Nauar. *lib.*1.*conſil.*3.*de tempor.*
ordin. edit. 2. quod , ſi quis in vna diœceſi natus
ſit,& poſtea in aliam diœceſim cum patre migra-
uit,à quo deinde ſtudiorum cauſa ad Academiam
miſſus ſit , in arbitrio ipſius ſtet, ordines,vel di-
15 miſſorias petere ab Epiſcopo originis,vel ab Epi-
ſcopo domicilij paterni:nam filius manens cum
patre ſortitur domicilium patris, neque illud ſuo
diſceſſu perdit,ſi animū ad patrem redeūdi habet,
& alibi domicilium non fixit:poteſt enim etiam
filiusfamilias domicilium figere,ſi ſit pubes ,non
16 item ſi ſit impubes *l.placet ff.ad municipalem* : con-
17 ſuetudo tamen in quibuſdam locis eſt,quod tales
non ordinentur in loco domicilij paterni ſine di-
miſſoriis datis ab Epiſcopo originis.

18 Tertius eſt Epiſcopus beneficij ,id eſt, in cuius
diœceſi quis beneficium Eccleſiaſticum poſſidet,
quamuis reſidentiam non requirat,& beneficiatus
in illo,vel in illius diœceſi non reſideat , & ſic à
iuriſdictione primi Epiſcopi non eximatur. Gar-
ſias *de benefic. to.* 1. *par.* 2. *cap.*4. *numer.* 8.Ioan.
Præpoſitus *in* 3. *par. S. Th. q. vnic.de ſacram.Or-*
dinis , dub. 14.*num.*136.Bonacina *de ſacram.ordin.*
*diſput.*8.*quaeſt.vnic.punct.*4.*num.*14.Barboſa *de iure*
*Pontif.lib.*1.*cap.*33.*num.* 38.& Diana *par.*4.*tract.*4.
reſol. 51. contra Leſſium *de iuſt. & iur. lib.* 2.
*cap.*34.*dub.*19 *num.*92.& Stephanum Bauny *to.* 1.
tract. 11.*q.* 3 . ob rationes mox *infra, & num. ſe-*
quenti afferendas ; Quin quamuis beneficium ſit
tenue. Garſias , Io. Præpoſitus, Barboſa,& Diana
in locis cit. Henriquez *lib.* 10.*cap.* 17. *in gloſ. lit.*
Q. & cap. 22. §. 1 *ſuncta gloſſa lit. C.*Sylu.*ver.Ci-*
*uitas q.*5.cum Felino Io.Andrea, & aliis,quos ci-
tat,& ſequitur Fornarius *de ſacramento ordinis,cap.*
5.*num.*10.&.Sanch.*in opuſc.*&*c.*2.*lib.*7.*c.*1.*dubit.*22.
*num.*7.contra Vgolinum.Proſperum de Auguſti-
no,Piaſecium,Paulum Squillante *de obligat.cler.c.*
4. *dub.*18. *num.* 238.Riccium *in deciſ.par.* 3. *deciſ.*
77.Leſſium,Stephanum Bauny ,& Bonacinam *ſu-*
pra;quia hic non agitur de titulo ſufficiēti,ſed de
cauſa propter quā quis ſufficiēter cēſeatur ſubiici
alicui,vt ab illo poſſit ordinēs recipere,quæ inter
cęteras eſt beneficium vt ſic ſitum in alicuius diœ-
ceſi,ſicuti patet *ex cap.cum nullus, de tempor.ordin,* 19
cùm cit.cap.loquatur abſolutè,neq; requirat reſi-
dentiam,vel beneficij valorem,& quantitatem,ſi-
cuti notant Franc.Io.Andreas,& Dominius apud
Fornariū *in loc ſupra cit.*Accedit,quod Pōtifex nō
ſolū vult aliquē Epiſcopū vt ab illo poſſit ordina-
ri,ſubiici ratione domicilij,ſed etiā aliis de cauſis
ergo illę ſufficiūt;quamuis propter eas quis domi-
cilium non ſortiatur.Accedit ſecundò,quod cōtra
Sotū *de iuſt.lib.*10.*q.*5.*ar.*3.Cāpanili,& alios Car-
dinaliū Congregatio , teſte Barboſa *loc.cit.c.*39.*n.*
17. & Diana *cit. reſol.* 51. in vna Ianuenſi die 18.
Martij 1618.cenſuit,promotum ad ordines cum 20
collatione vnius beneficij reditus duorum ſcuto-
rum annuorū;qui in habitu laicali cum armis in-
cedens, dum caperetur à birruariis,vnum ex illis
occidit,& ad carceres laicales adductus fuit,gau-
dere priuilegio fori, ergo ſi beneficiū duorū ſcu-
torum annuorum eſt ſufficiens ad gaudendum
priuilegio fori,erit etiam ſufficiens ad ſumendos
Ordines,ex quibus oritur priuilegium fori.

Ex quibus ſequitur , quod ſi quis ſit oriundus 21
ex vna diœceſi,& habeat domicilium in alia,& in
alia beneficium , licet tenue ; poſſit pro arbitrio
ordines ſuſcipere à quolibet Epiſcoporum dicto-
rum locorum;quod idem proportionaliter de ha-
bente plura domicilia vel beneficia,licet tenuia,in
variis diœceſibus ſita dicendum erit.

Obiicies, Tridentinum Concilium *ſeſſ.*21. *de re-* 22
*format.c.*2.poſtulat,beneficiū eſſe ſufficiens,ad hoc
vt poſſit quis ſacros ordines ſuſcipere,ergo,&c.

Reſpondetur,nego conſequentiam;quia Con-
cilium ibi ſolum determinat,quod nō poſſit quis
ordines ſuſcipere ad titulū beneficij ,niſi ſit illud
ſufficiens; non autem aſſerit,quod ſi ordinandus
beneficio non ſufficienti patrimonium ad victum
ſufficiens adiungat,neque poſſit ordines ſuſcipe-
re ab Epiſcopo beneficij,ſicuti patet ex contextu;
præſertim quia loquitur de ordinibus ſacris.

Obiicies ſecundò , ſi beneficium non requirat 23
reſidentiam,vel cùm beneficiato diſpenſatum ſit,
vt non teneatur reſidere , ratione beneficij non
conſtituitur domicilium; ergo non eſt,cur bene-
ficiatus in tali caſu poſſit ab Epiſcopo beneficij
ordinari. Sic Leſſius *loco cit.*

Reſpondetur,nego etiam conſequentiam,quia
Pontifex nō ſolum vult ,aliquem Epiſcopo,vt ab
illo poſſit ordinari , ſubiici ratione domicilij, ſed
etiam aliis de cauſis,vti ſupra dicebam.

Aduerte tamen hic,quod,licet domicilium ori- 24
ginis inſeruiat ad quoſdam effectus particulares,
inter quos eſt iſta ordinis ſuſcipiendi , in aliqui-
bus tamen aliis effectibus,vt in acquirenda iuriſ-
dictionis ſubiectione nō habeatur ratio domicilii
originis,ſed potius domicilii habitationis. Abb.
in cap.propoſuiſti de foro compet. num. 20. & Nauar.
*conſ.*4.*de Conſtit.edit.* 2.In clericis autem beneficia-
tis idem eſſe ſolet domicilium habitationis,& be-
neficii,ſi id reſidentiam poſtulet:ſin verò ibi non
reſideant,non poſſunt conueniri in loco beneficii
præterquam in cauſis pertinentibus ad beneficiū.
Abb *in c.qui tantum,in fin.de cleric.non reſid.*

Aduerte

25 Aduerte ſecundò,quod Epiſcopus poſſit ordi-
nare familiarē ſuum non ſub ditum,ſi per trienni-
um ſecum fuerit commoratus(ſecus,ſi abſens ali-
bi Epiſcopi ſumptibus vixerit,vt ſatis probabili-
ter dixit Additionator Diaz,& videri poteſt Aui-
la de cenſuris,*par.5 diſp.5.dub.7.*& beneficio,ceſ-
ſante fraude,ſtatim honorabitur, ſecundùm Tri-
dentinum *ſeſſ.23 c.9 de reformat.*& docent Nauar.
conſ.11.de tempor.ordinat. Suar. *to.5.diſp.31.ſect.1.*
num.15.& Henriquez *lib.10.cap.21.nu.a.1.*Quod
tamen locum habet in Epiſcopo Ordinario, non
autem in Titulari, quia huic prohibuerat idem
Concilium *ſeſſ.14.cap.2.de reformat.*vt notat Suar.
*loc.ſupra cit.*Secundò locum habet in prima ton-
ſura,in Minoribus, & Maioribus Ordinibus; Et
ſufficit,vt dictum triennium incœperit,antequam
eſſet Epiſcopus,vti declarauit ſacra Congregatio,
quam refert Fornatius *de ſacram ordin cap.5.nu.11.*
26 Idemque dicendum,ſi Epiſcopus familiarem pro
Eccleſiæ ſuæ vtilitate à ſe,vel ab alio datis literis
1 dimiſſoriis ad titulum penſionis, vel eum ſuffici-
enti patrimonio ordinandum duxerit, vti Con-
gregatio Cardinalium declarauit *ſupra cit. cap. 9.*
*de reformat.*Vide etiam Sanch.*in opuſc. to. 2. lib.7.c.*
27 *1.dub.20.n.24* vbi rectè ait,quod Epiſcopi familia-
rium famuli,ſi expenſis Epiſcopi alantur, poſſint
ſimiliter ordinari ab Epiſcopo,& gaudeant ſimili-
ter priuilegio Tridentini *cit.ſeſſ.23.c.9.de reform.*
ex eo,quia tales Epiſcopi familiarium famuli ſunt
28 etiã familiares Epiſcopi;& quia Cardinalis fami-
liarium famuli gaudent iiſdem priuilegiis,quibus
gaudent familiares Cardinalis;vti dixit Mãdoſius
*reg.3.Cancellar.q.16.*citans Salicetum,Oldradũ, &
29 Henriq.Quin ſi Epiſc.conferat beneficium in ea
diœceſi,poteſt ſtatim ſuũ familiarē,& ſui familiaris
famulũ non expectato triennio ordinare;quia tũc
eũ non ordinat prætextu familiaritatis;ſed quia ia
30 ratione beneficij ſortitur domiciliũ in ea diœceſi;
ſicut ſi cõferret beneficiũ cuicũq; extraneo,poſſet
illum ſtatim ordinare;quia is acquirit Ibi benefi-
cium,iuxta *c.3.de tempor.ordin.in 6.*Sic idem Sãch.
*loc.ſupra cit.num.25.*contra Petrum de Ledeſma *in*
ſum.to.2 de ſacram.Ordin.c.5 poſt 9.Concluſ.

SECTIO VIII.

An poſſint Prælati Religionum exempti dare ſuis literas dimiſſorias, vt à quocumque Epiſcopo ordinentur?

SMMARIVM.

1 *Prælati Religionum exempti poſſunt dare ſuis Regularibus literas dimiſſorias vt à quocunque Epiſcopo ordinari queant; quia priuilegia Religionum quoad hoc reuocata non ſunt per Tridentinum.*

2 *Regulares quoad ordines ſubiacent Epiſcopis Diœceſanis ſuorum Monaſteriorum quod ſi abſint, vel non teneant ordinationes,ad alium ire poterunt.*

3 *Regulares quoad ordines ſubiacent examini Epiſcoporum.*

4 *Prælati Religionum mittentes ſuos Regulares ad ordinandum ad Epiſcopum non Diœceſanum Monaſterij Profeſſi debent in literis allegare abſentiã,ſeu impedimẽtum Ordinarij Diœceſani.*

5 *Regulares degentes in Monaſteriis nullius Diœceſis debent ordinari à viciniore.*

6 *Nouitij ſi ordinandi ſint, indigent literis dimiſſoriis proprij Epiſcopi;& non ſufficiunt literæ Prælati Regularium.*

7 *Epiſcopus proprius Nouitiorum in tali caſu dicitur Epiſcopus Diœceſanus Monaſterij,in quo reperiuntur in probatione.*

8 *Nouitius dicitur acquiſiuiſſe Domicilium in loco, vbi inhabitat addictus Religioni.*

9 *Decretum concilij Tridentini de non promouendis Clericis ſecularibus ſine titulo,vel beneficio Pius V.extendit etiã ad Regulares ante profeſſionem.*

10 *Regulares ordinati in ſacris ſine titulo ante profeſſionem ſunt inhabiles ad ordines exercendum eſt Exercentes fiunt irregulares.quod etiam dic de nulliter profeſſis.*

11 *Epiſcopus conferens ordines ſacros Religioſo ante profeſſionem ſine titulo patrimonij,vel beneficij eſt ſuſpenſus per annum a collatione illorumdem ordinum collatorum.*

12 *Prælatus Religionis concedens literas dimiſſorias Nouitio ad recipiendam primam tonſuram incurrit ſuſpenſionem ab officio,& beneficio latam in Concilio Tridentino.*

13 *Appellatione ordinum venit hic prima tonſura.*

RESpondetur affirmatiuè,quia priuilegia quo 1
ad hoc Religionum reuocata non ſunt per
Tridentinum *cit.ſeſſ.23.c.8.de reform* ſicuti colli-
gitur ex *cit. cap 8. & c.* 10.eiuſdem ſeſſionis 23.&
docent Auila *de cenſur. par. 1. diſp.5.dub.7.concl.3.*
Rodrig.*to.1.qq.regul.q.18 ar. 6. & to.3.q.24 ar.1.&*
*2.*Tolet.*lib.1.c 49.nu.6.*&Miranda *in Man. Prælat.*
*to.1.q 39.ar.3.*Vide de hac re decretum Clemẽtis
VIII die 15.Martij 1595.ſic diſponẽs:De mãdato
S D N.Clemẽtis diuina prouidẽtia Papæ VIII.te-
nore præſentiũ mãdatur omnibus,& ſingulis quo-
rumcunque Regulariũ ſuperiorib vt de cætero ob-
ſeruẽt,& obſeruari faciãt ea,quæ in decreto Sacræ
Cõgregationis Cõcilij Trident.cõtinentur,cuius
tenor talis eſt:Cõgregatio Cõcilij cẽſuit,ſuperio-
res Regulares poſſe ſuo ſubdito itidẽ regulari,quà
prædictis qualitatib. requiſitis Ordines ſuſcipere
voluerit,literas dimiſſorias cõcedere, ad Epiſcopũ 2
tamẽ diœceſanũ,nempe illius Monaſterii,in cuius
familia ab iis,ad quos pertinet,iſreg. La is poſitus
fuerit:& ſi diœceſanus abfuerit,vel nõ eſſet habi-
turus ordinationes,ad quemcunq;aliũ Epiſcopum
dũ tamen ab eo Epiſcopo,qui ordines contulerit,
examinetur quoad doctrinã,& Dũ ipſi Regulares 3
nõ diſtulerint de induſtria cõceſſionem dimiſſo-
riarũ in id tempus,quo Epiſc diœceſanus vel abfu-
turus,vel nullas habiturus eſſet Ordinationes. Ve-
rùm cũ à Superiorib.Regularib.Epiſcopo diœce-
ſano abſẽte,vel ordinationes nõ habẽte,literæ di-
miſſoriæ dabũtur,in eis vtiq huiuſmodi cauſã ab-
ſẽtię diœceſani Epiſcopi,vel ordinationũ ab eo nõ
habendarum exprimendam eſſe,quod qui non fe-
cerint,officii,& dignitatis,ſeu adminiſtrationis,ac 4
vocis actiuæ,& paſſiuæ priuationis,ac aliàs arbi-
trio eiuſdẽ D N.Papæ reſeruatas pœnas incurret.
Ad quod decretum Clementis VIII.acceſſit po-
ſtea menſe Decembri 1619.Cardinalium Cõgre-
gationis Concilii Tridentini talis declaratio: Si
Regulares ordinandi morentur in Monaſterio
nullius diœceſis,huiuſmodi dimiſſorię conceden- 5
dę ſunt ad Epiſcopum viciniorem;in eoque pro-
cedunt omnia,quæ de Epiſcopo diœceſano in di-
cto decreto dicta ſunt.
Ex quibus ſequitur,quod,ſi ordinandi ſint No- 6
uitii,indigeant ad id iuxta formam Concilii Tri-

dentini *ſeſſ* 23.*cap*.10.*de reform*.litteris dimiſſoriis
proprij Epiſcopi,& non ſufficiant literæ dimiſſo-
riæ Prælati Regularis.An autem in tali caſu pro-
prius Epiſcopus dici poſſit, etiam, Epiſcopus
loci,vbi Nouitius eſt in probatione?Reſpondetur
7 ex probabiliori,& communiori ſententia Docto-
rũ(vt videre eſt apud Sanch *lib*.4.*mor.c*.39.*n*.19.*&*
20.*& lib*.6.*c*.10.*n*.20.*&* 21.)affirmatiuè,quia No-
uitius dicitur acquiſiuiſſe domicilium in loco;
8 vbi inhabitat addictus Religioni:quapropter me-
ritò ad ipſum quoque ſpectat ordinare dictũ No-
uitium,vel ei,cùm in alia diœceſi de licentia Præ-
lati Religionis eſt ordinandus,dimiſſorias conce-
dere,etiam ad ordines ſacros,vt ex probabiliori,&
communiori ſententia Doctorum quoque docent
9 Doctores,quos citat,& ſequitur Sãch.*cit.lib*.6.*cap*.
10.*n*.18.*&* 19 cùm nullus ſit textus id prohibens;
quamuis extet Bulla Pij V.*Romanus Pontifex*,in qua
Pius V.decretum Concilij Tridentini *ſeſſ*. 21.*c*.2.
de reform.de nõ promouendis clericis ſecularibus
ſine titulo, vel beneficio,extendit ad Regulares
10 ante profeſſionẽ:vnde,ſi hi ordinarentur ordini-
bus ſacris ante profeſſionem ſinè titulo,vel bene-
ficio,eſſent inhabiles ad dictos ordines exercẽdos
& exercẽtes eſſent irregulares,quod etiam militat
in nulliter profeſſis ex declaratione Cardinalium
teſte Garſia *de benefic,par*.2.*cap*.5.*num*. 10.*&* 11.&
Nauarro *de Regular Comment*.4.*n*. 72. *verſ.non ob-
ſtat*,quia ordinandus ordinibus ſacris debet habe-
re patrimoniũ,vel beneficiũ,quo ali poſſit,quibus
carere ſolet Religioſus nõ profeſſus, vel nulliter
11 profeſſus.Et Epiſcopus conferens ordines ſacros
Religioſo ante profeſſionẽ ſine titulo patrimonij,
vel ſine beneficio eſſet ſuſpenſus per annũ à colla-
tione illorũ ordinũ,quos dicto Religioſo cõtuliſ-
ſet,vti cũſtat ex dictá Bulla Pij V Romanus Pont.

Aduerte,quod quæ dixi de ordinibus,vel literis
dimiſſoriis ad ordinandũ,eadẽ intelligere debeas
de prima tõſura;quia hæc ferè eodẽ loquẽdi modo
cõprehendi ſolet;cùm media cõformari ſoleãt fini
cuius ſunt media.Nauar.*conſ*. 11.*de tempor.ordinat*.
12 *edit*.2.Quapropter ſi Prælatus Religionis cõcede-
ret literas dimiſſorias Nouitio ad recipiendã pri-
mã tonſuram,incurreret ſuſpenſionem ab officio,
& beneficio latam in Concilio Trident.*ſeſſ*. 23.*c*.
10. quia appellatione ordinum venit hic prima
13 tonſura,ſicuti dicebam, & diffusè probat Garſias
de benefic.par.1.*c*.5.*n*.142.*& p*.7.*c*.1.*n*.7.

SECTIO IX.

An,ſi quis tonſuram non ab Epiſcopo originis, domicilij, vel beneficij, ſed ab Epiſcopo alieno ſine literis dimiſſoriis, vel diſpenſatione Pontificis acceperit, capax ſit beneficij?

SVMMARIVM.

1 *Clericus, qui accepit primam tonſuram ab alio, quam ab Epiſcopo originis,Domicilij ſeu Beneficij,eſt incapax beneficij Eccleſiaſtici.*

2 *Fit tamen capax per ratificationem proprij Epiſcopi contra Rebuffum.*

3 *Quod ab initio eſt vitioſum,non poteſt tractu temporis coaleſcere.*

4 *Nemo ratũ habere poteſt quod ſuo nomine nõ eſt geſtũ.*

5 *Suſpenſio quoad vſum ordinis, intellige de prima tonſura in Clerico male promoto,poteſt diſpenſari ab Epiſcopo.*

RESpondetur negatiuè,& docet Rebuff. §. *for- 1
mula dimiſſoriarum*,& colligitur *ex can.illud*,
& can.ſi quis auſus diſt.71. ibi: *Si quis alienum ſine
conſenſu proprij Epiſcopi ordinauerit,irrita ſit ordinatio.*
Quod tamen intellige quoad vſum, & priuile-
gium ordinis,ſeu gradus accepti,cùm careat vſu,&
priuilegio illius.

Quid autem tali ſit faciendum,vt capax fiat?

Reſpondetur cum gloſ. *in cit. can. illud*, & cum 2
Decio,& aliis *in cap*.1.*de tempor.ordin.in* 6.ſufficere
quod proprius Epiſcopus ratum habeat:& proba-
tur ex *can.Salonitanæ diſt*. 63. vbi cum Epiſcopus
Salonitanus eſſet ordinatus Pontifice neſciente,
ait Pontifex, *ſe id ei ita ex animo relaxare,ac ſi ipſo
auctore ordinatus fuiſſet*:vbi notat gloſ. Epiſcopum
poſſe remittere,quæ ad ipſum ſpectant. Quamuis
Rebuff.§.*formula dimiſſoriarum num*.12.*&* 19. con-
trarium ſentiat, velitque neceſſariò requiri diſ-
penſationem Pontificis,& literas,quæ vocantur,
perinde valere,ſed quod dixi videtur probabilius.

Neque obſtat,quod ordinatio talis dicatur ir- 3
rita,& quod ab initio eſt vitioſum,non poſſit tra- 4
ctu temporis conualeſcere; & quod nemo poſſit
ratum habere,quod ſuo nomine non eſt geſtum.

Reſpondetur enim,dici irritam,non quaſi nihil
ſit actum, ſed quia ſuſpenditur quoad vſum, & 5
priuilegium; quam ſuſpenſionem Epiſcopus po-
teſt tollere,cum nuſquam ſummo Pontifici reſer-
uetur. Et dicitur habere ratam talem collationem,
quia ſcilicet conſentit in illam,volendo illam va-
lere,ac ſi à ſe ipſo facta fuiſſet.

Quin fortè quis putauerit, talem non eſſe be-
neficij incapacem; quia Tridentinum Concilium
ſeſſ.7.C. 10.*de reform*. cum ademiſſet capitulis po-
teſtatem concedendi dimiſſorias intra primum
annum ſedis vacantis, ſubdit:*Capitulum contraue-
niens Eccleſiaſtico ſubiaceat interdicto,& ſic ordina-
ti,ſi in minoribus ordinibus conſtituti fuerint,nullo pri-
uilegio clericali, præſertim in criminalibus, gaudeant*.
vbi nihil illis adimit,niſi priuilegium fori præſer-
tim,in criminalibus ſed probabilius videtur,quod
iſte caſus ſit ſpecialis, nec ſit extendendus ad
eum,qui ordinatus eſt ab alieno,ſede non vacan-
te,vel abſque vllis dimiſſorijs,

CAPVT XIIII.

De facultate Poteſtatis Eccleſiaſticæ in Infideles,ebrios,amentes, & pueros.

DVBITATIO I.

An, & quid poſſit Poteſtas Eccleſiaſtica in infideles,ebrios,amentes,& pueros?

SVMMARIVM.

1 *Poteſtas Eccleſiaſtica nihil poteſt in ordine ad infideles,quia hi ſunt extra Eccleſiam,& in ipſos nullam habet Iuriſdictionem,*

2 *Infideles tenentur Legibus naturalibus,& diuinis, quia Deo,& rationi ſubduntur.*

3 *Infideles morientes peccant non ſolum in non ſuſcipiendo Baptiſmum,ſed etiam in non ſuſcipiendo Euchariſtiam.*

4 Poteſtas

4 *Poteſtas Eccleſiaſtica poteſt a'iquid in ordine ad Ebrios,& amentes ad tempus, quia hi per ſe afficiuntur legibus,ſicut Dormientes.*

5 *Ebrij & Amentes per accidens excuſantur à legis tranſgreſſione , ſicut ratione dormitionis excuſantur Dormientes , & ratione ignorantia inuincibilis excuſantur , qui ſic ignorant legem.*

6 *Poteſtas Eccleſiaſtica nihil poteſt in ordine ad Pueros ante vſum rationis.qui communiter intelligitur aduenire completo ſeptennio.*

7 *Fundamentum obligationis eſt vſus rationis.*

8 *Pueri ante ſeptennium poſſunt veſci lacticiniis, & carnibus ,intereſſe Diuinis tempore Interdicti,ingredi clauſtra Monialiū,& ſimilia.*

9 *Pueri tenentur legibus naturalibus,quia harum obligatio oritur cum ipſa Natura,licet excuſentur à tranſgreſſione illarum donec vſum rationis fuerint aſſecuti.*

10 *Pueri , & Amentes propter exceſſus puniri propriè non poſſunt,cum pœna ſupponat culpā quod intellige de pœna proprie dicta.*

11 *Amentes alios lædentes,verberantes,vel turpiter loquentes , caſtigari poſſunt vt deterreantur Beſtiarum more.*

12 *Amentes facti poſt commiſſum delictum non poſſunt puniri niſi pœna pecuniaria, non item pœna mortis aut mutilationis , dum in ſtatu amentia perſeuerant,licet ſententia condemnatoria lata ſit ante amentiam.*

13 *Pueris,& perpetuo Amentibus diebus prohibitis carnee dare ad veſcendum non eſt illicitum. Idē dic de operibus ſeruilibus in diebus feſtis.*

14 *Imponentes amentibus opera ſeruilia diebus feſtis ſi ipſis operam ferant vltra duas horas peccant contra præceptum.*

19 *Pueros , & amentes ad iram concitare,vt blaſphement vel alios verberent eſt illicitum.*

16 *Quæ dicta ſunt de Infantibus,& perpetuo amentibus non ſunt extendenda ad Ebrios,amentes ad tempus,& ignorantes.*

17 *Facientes vt Ebrij,Ignorantes,amentes ad tempus aliquid, vetitum faciant in tempore,quo poſſunt excuſari , peccant. poſſunt tamen excuſari præbentes ad veſcendum carnes amentibus , quia eorum Infirmitati eſt cibus vtilis,& neceſſarius.*

18 *Pueri completo ſeptennio in dubio præſumuntur habere rationis vſum,& è contra.*

19 *Præſumptio deſumitur ex communiter contingentibus.*

20 *Puer,qui ante ſeptennium habet vſum rationis, non ligatur legibus Iuris poſitiui.*

21 *Leges accommodantur ad ea,quæ frequentius accidunt.*

1 RESPONDETVR,& Dico primò, Poteſtas Eccleſiaſtica nihil poteſt in infideles;qoia hi ſunt extra Eccleſiam; & ſic in hos Eccleſia,atque adeo Poteſtas Eccleſiaſtica nullam habet iu-
2 riſdictionem,*cap.gaudeamus, de diuort.* tenentur tamen infideles legibus naturalibus,& diuinis;quia
3 Deo,& rationi ſubduntur:quapropter ex probabili ſententia Doctorum peccant morientes oon ſolū in non ſuſcipiendo Baptiſmum,ſed etiam in oon ſuſcipiendo Euchariſtiam. At de ioſidelibus,& Iudæis vide,quæ dicebantur *lib.de Parlamentis Dub. 4.ſectione 21.ſubſect.3.4.5.& 6.*

Dico ſecundò, Poteſtas Eccleſiaſtica poteſt aliquid in cbrios,&amentes ad tempus;quia hi per ſe afficiuntur legibus,ſicut dormientes:ſiquidem per ſe poſſunt intelligere legē,ſicut dormientes;& ſic per ſe dirigitur io ipſos lex,ſicut in dormientes,licet per accidens ratione amentiæ,& ebrietatis ex-
cuſentur à legis tranſgreſſione , ſicut ratione dor- 5
mitionis excuſantur dormientes,& ratione ignorantiæ inuincibilis excuſantur, qui ſic ignorant legem,cùm tunc careant perfecta libertate requiſita ad tranſgreſſionem legis. Sic communiter Doctores,quos refert,& ſequitur Sanchez *lib. 1. mor. c.12.n.3.*

Dico tertiò,Poteſtas Eccleſiaſtica nihil poteſt io 6
ordine ad pueros ante vsū rationis,qui cōmuniter
intelligitur aduenire completo ſeptennio. Sic etiā 7
communiter Doctores , quia fundamentum obli-
gationis eſt vſus rationis . quo carent per ſe pueri 8
ante completū ſeptenniū:quapropter ante tale tēpus , quia carent vſu rationis , poſſunt pueri veſci lacticiniis,& carnibus, intereſſe diuinis tempore interdicti,ingredi clauſtra Monialiū,& ſimilia.Sic Doctores,quos refert,& ſequitur Salas *de legib. diſp. 14.ſect.13.* Suar.*to.3.in 3.par.dſp.40.ſect.1.* Sanchez *lib.1 mor.c.12.n.2.* Syr *Claui Reg.lib.6 c.8.num.21.*
Azor.*to.1.q.1.lib.7.c.40.q.6.*& Bonac.*de legib.diſp.1.* 9
q.1.punct.6.n.6. tenētur tamē legibus naturalibus; quia harū obligatio oritur cū ipſa natura,quæ de ſe capax rationis eſt;quamuis excuſentur à tranſgreſſione illarum,donec vſum rationis fuerint aſſecuti.

Hinc pueri(idemque dico propter eadē rationē 10
de amentibus)propter exceſſus puniri propriè nō poſſunt,cùm pœna ſupponat culpā,quod intelligo
de pœna propriè dicta:nā ſi præcipuè amētes,alios 11
v.g verberent,aut turpia loquātur,aot alterius generis exceſſus cōmittant,caſtigari poterunt.quin & debent,vt ſic puniti perinde ac beſtiæ,à talibus
exceſſibus in poſterum deterreantur.Molina *tract.* 12
3.de iuſt.diſp.38.n.3 qui *n.ſeq* ſubdit,& rectè, quod ſi crimen commiſſum fuerat,dum delinquens ſanę mentis erat,ſed poſtea in amentiam incidit,procedi poſſit contra ipſum ad pœnam pecuniariam, non item ad pœnam mortis,vel mutilationis,dum in ſtatu amentiæ perſeuerat,tametſi prius ſententia condemnatoria contra ipſum lata fuerit.

Hinc ſecundò,pueris(idemque propter eandem 13
rationem dico de perpetuò amentibus)diebus prohibitis carnes ad veſcendum præberi illicitum nō eſt;ſicuti contra Paludanum *cit. .r.2.* docent Caiet. *2.2.q.147.ar.8.dub.1.* Azor *tom.1.lib.7.cap.28. q. 3.* Sà,*ver.Ieiunium in fin.* Angles *in floribus,par. 2. q. 6. de ieiunio,diffic.6* Bonacina *de legib.diſp.1.q.1. punct. 6 num.2.& ſeqq.*& Sanchez *lib.1.mor.cap 12 num.9. & 16.* quia cum legibus Eccleſiaſticis pueri & perpetuò amentes non ſubdantur,cauſa eſſe quæ poteſt,vt faciant id,quod nulli legi aduerſetur:idemque propter eandem rationem dicendū puto quoad opera ſeruilia,quæ nō pueris,& perpetuò amētibus,ſed iis,qui vſum rationis habent, feſtis die-
bus abEccleſia interdicuntur:ideoque nihil obſta- 14
bit,quod ipſis(ſicut & infidelibus. & beſtiis)ſeruilia opera die feſto imponantur , modò id fiat ſine ope,& labore excedente ſpatium duarum horarum ex parte illorum,qui legi Eccleſiaſticæ ſubduntur. Doctores,quos citat,& ſequitur Paſqualigus *tom. 1.deciſ.309.& 310.*

Non tamen hinc inferas,illicitū etiam non eſſe 15
pueros & amentes ad iram concitare , vt blaſphement,vel vt alios verberent, &c. quia cùm hæc ex ſe deformitatem habeant ; moraliter tribuentur principali libero agenti , qui pueri , & amentis

opera, veluti inſtrumento vritur ad illa perpetranda.

16 Neque inferas ſecundò, quod de infantibus, & pe peruò amentibus dictum eſt, idem quoque de ebriis, ignorantibus, & amentibus ad tempus dicendum eſſe; quia hi ſubduntur Eccleſiaſticis legibus per ſe, licet per accidens pro eo tempore, ab obſeruantia illarum excuſentur: quapropter licet non peccent ipſi in ebrietate, vel in ignorantia carnes comedendo, diem feſtũ non ſeruãdo, &c.
17 peccant tamen, qui eos comedere, vel diem feſtum non ſeruare faciunt. Sanchez, & Bonacina in locis ſupra cit. Contra Paſqualigũ *cit. deciſ. 109 n. 4.* Idemque dicendum eſſet de amẽtibus ad tempus, etiam quoad carnes edendas, niſi quia cum amentia grauiſſimus morbus ſit, oportet carnes tanquam cibos magis vtiles, quin & neceſſarios, vt à tali morbo curentur, iis præberi.

18 Cæterum in dubio, an pueri habeant vſum rationis? Reſpondetur, quod ſi compleuerint ſeptennium, præſumũtur habere; ſi non cõpleuerint,
19 præſumuntur non habere, quia præſumptio deſumitur ex cõmuniter contingentibus: quapropter non omninò improbabiliter dixit Sanch. *in ſelect.*
20 *diſp. 51 n. 31. in fin.* quod etſi conſtaret, puerum aliquem ante ſeptẽnium vſum rationis aſſecutũ eſſe, non ob id legibus iuris poſitiui is obſtringatur;
21 quia cùm leges accõmodentur ad ea, quæ frequentius accidunt, *l. nam ad ea, ff. de legib.* & ex alio capite communiter vſus rationis non adueniat ante ſeptennium; conſequens eſt, quod ante talem ætatem, cui ex accidenti vſus rationis aduenit, puer talis legibus iuris poſitiui non obſtringatur.

DVBITATIO II.

An pueri poſt vſum rationis, completo ſeptennio, ſtatim legibus obſtringantur?

SVMMARIVM.

1 *Pueri poſt ſeptennium non ſtatim obligantur ad leges Iuris poſitiui; ſecus eſt de iure Diuino, & naturali.*

2 *Pueri poſt vſum rationis in ſententia Henriq. poſſunt veſci lacticiniis, & carnibus aliquo tempore?*

3 *In ſententia Caietani non ſubſunt præcepto confeſſionis vſque ad decimum, & communionis vſque ad decimum quartum, & decimum quintum. Vide tam de maſculis quam feminis circa dicta præcepta quid ſentiant cæteri Doctores.*

4 *Pueri poſt vſum rationis ex probabiliori ſententia Doctorum tenentur præcepto abſtinendi diebus prohibitis à lacticiniis, & Carnibus.*

5 *Opiniones Doctorum relatorum circa Puerorum obligationẽ ad confeſſionem, & cõmunionem ſunt contra diſpoſitionem ſacrorum Canonum.*

6 *Vſus rationis nec æqualiter de omni materia, nec æqualiter aduenit omnibus Pueris.*

7 *Pueri ſeptennio completo peccare poſſunt periurando, blaſphemando, non tamen carnem die Veneris comedendo, vel annuam confeſſionem omittendo, & Cur.*

8 *Pueri Completo ſeptennio peccare poſſunt prius tempore ſi ſint de educatis inter Vrbanos, quam ſi ſint de Agreſtibus.*

9 *Pueri in dubio completo ſeptennio præſumuntur habere ſufficientem diſcretionem, & ſic eſſe obligati leges poſitiuas obſeruare.*

10 *Limitatur quoad ſumptionem eucharisticam, nam tenentur expectare vſque ad decimum, vel duodecimum.*

11 *Prorogatio temporis circa Communionem remittitur Iudicio Confeſſarij.*

12 *Confeſſarius ſi non prorogauit tempus communionis tenetur Puer ſtatim ac ad annos diſcretionis peruenerit, cõmunicare, ſicut & cõfiteri.*

13 *Non minor diſcretio requiritur ad recipiendam ſacramentalem abſolutionem, quam ad recipiendam reuerenter Euchariſtiam.*

14 *Puer aptus confiteri in articulo mortis poteſt ſumere viaticum, immo quod teneatur multi aſſerunt.*

15 *Pueri habentes diſcretionem ſufficientem ad Sacramentum Confeſſionis, habent etiam diſcretionem ſufficientem ad Sacramentum Euchariſtiæ, & conſequenter ligantur vtroque præcepto.*

NEGANT quoad leges iuris poſitiui (cum de legibus iuris naturalis, & diuini dubium non ſit) nonnulli Doctores, quos citabam *lib. de Parlamentis Dub. 4. ſect. 19 ſubſect. 31. Corollar. 4.* 1
nã Hẽriquez *lib. 8. de Euchariſt. c. 42. n. 4* ait pueros non obligari præceptis Eccleſiæ, ſtatim ac vſum rationis habent: & *lib. 13. de excomm. c. 49. n. 2. in Commem. lit. N.* cenſet, poſſe veſci lacticiniis, & carnibus 2
in diebus ieiunij aliquo tempore poſt vſum rationis, quamuis iſte Doctor non determinet tale tempus. Caiet. *ver. Communio*, docet non ſubiici præcepto Confeſſionis vſque ad decimum annum; & 3
præcepto Communionis vſque ad decimum quartum, & decimum quintum. S. Antonin. *2. par. tit. 9. c. 8. §. 2.* tradit, non teneri præcepto Confeſſionis vſque ad decimũ & dimidium annum, & aliquantulum vltra; ſimiliter fœmellas non teneri vſque ad nonum, & dimidium annum, & aliquantulum vltra. Sotus *in 4. diſt. 12. q. 1. ar. 11. ad fin. corpor.* docet, non teneri Eccleſiæ præceptis, etiam Confeſſionis, vſque ad duodecimum; & Sà, ver. Confeſſio, n. 5. dicit, non teneri præcepto Cõfeſſionis vſque ad pubertatẽ, quamuis in Summis reformatis addatur, quoad pœnas ſtatutas non confitentibus.

At affirmant probabilius alij, quos citat, & ſequitur Sanchez *lib. 1. moral. cap. 12. num. 6.* Salas *cit. diſp. 14. ſect. 13.* loquens de præcepto Confeſſionis, & Miſſæ, Suarez *4 tom. in 3. par. diſp. 36. ſect. 2 n. 5.* & Azor. *tom. 1. lib. 7. cap. 2. q. 1. & c. 40. q. 6.* loquens de præcepto abſtinentiæ à carnibus, & lacticiniis; & probatur; quia eo ipſo, quod quis vſum rationis habet, capax eſt obligationis legis poſitiuæ (cùm de facto capax ſit obligationis legis naturalis & diuinæ) ergo ſi expreſsè non excipiatur, non eſt cur lege poſitiua non obligetur. Vide etiam, quæ dicentur *infrà dub. ſeq.* Et quoad præceptum Confeſſionis, videtur conſtare ex cap. omnis vtriuſque ſexus; cùm ibi expreſsè fidelibus omnibus quando, ad annos diſcretionis peruenerint, confiteri debere præcipiatur; quapropter pueri, ſi peccati mortalis conſcij fuerint, à tali præcepto excuſari non poterũt, niſi affirmãdo, ad diſcretionem ob dictum præceptũ obſeruandum ſufficientẽ non perueniſſe; ſiquidẽ non æqualiter aduenit vſus rationis de omni materia, cùm aliqua ſint clariora, aliqua minus clara, nec æqualiter vſus rationis aduenit omnibus pueris, cùm prius aduenire ſoleat pueris inter vrbanos,

6 vrbanos,& politicos educatis quàm educatis inter 7 ruſticos, & agreſtes; quocirca dici poterit, puerum, ſeptẽnio cõpleto, peccare poſſe, periurãdo, blaſphemando, nõ tamen carnea die Veneris comedendo, vel annuã confeſſionẽ omittendo; quia in his obligationib. quę ſunt de iure poſitiuo, nõ habet ſufficientem diſcretionẽ, quàm habet in iis, quæ ſunt de iure naturali, & diuino. Item dici poterit, puerũ, cõpleto ſeptennio, peccare poſſe priùs tẽpore, ſi 8 ſit de educatis inter vrbanos, quàm ſi ſit de educatis inter agreſtes; quia is prius tempore ſufficiẽtem diſcretionem conſequi conſueuit, quàm iſte. 9 At in dubio ſicuti dicebam, præſumitur quilibet puer ſufficientem diſcretionem conſecutus, & ſic leges poſitiuas obſeruare eſſe obligatus, ſi compleuerit ſeptennium; quia regulariter completo ſeptennio, in omni materia vſus rationis aduenit omni puero; quapropter alleganti contrarium, cùm procedat contra præſumptionem ortam ex cõmoniter contingentibus, incumbit onus probandi.

10 Limitatur tamen communiter poſterior iſta ſententia, quoad præceptum Communionis, ad quod pueri non tenentur ſtatim, ac vſum rationis habuerint, ſed expectare poſſunt, & debent vſque ad decimum, vel duodecimum annum; quia vſque ad illud tempus regulariter non videntur habere diſcretionem ſufficientem, vt reuerenter corpus Chriſti ſumant; quapropter *in cit. c. omnis vtriuſque ſexus*, vbi hoc præceptum imponitur, dicitur, quod 11 Confeſſoris iudicio remittatur temporis prorogatio; & ex alio capite quilibet confeſſor ex iudicio prudentum, & conſuetudine Eccleſiæ ſatis recepta hanc prorogationem facit; ergo illa facta pueri non tenentur tali præcepto.

12 Dixi, *prorogatione facta, pueros ad tale præceptum non teneri*, quia ex non improbabili ſententia Doctorum, ſi Confeſſor Communionem prorogandam expreſsè non conſulit, tenetur puer ſtatim ac ad annos diſcretionis peruenit, communicare, ſicut & confiteri. Sic ſentire videtur S. Antonin. 2. *par. tit. 9. c. 10. §. & 3. par. tit. 14. ca. 12. §. 5. in princip.* & expreſsè ſentit Paludanus *in 4. diſt. 12. q. 1. n.* 25. & Sanch. *in ſelect. q. 26. num. 5.* fauent etiam Tabien. *ver. Excommunicare, num.* 3. Valent. *tom. 4. diſp. 6. q. 8. punct.* 2. Tridentinum Concilium *ſeſſ. 13. can.* 9. Pius V. in Catechiſmo de Eucharistia, *n. 65. & cit. c. omnis vtriuſq; ſexus*, quatenus ibi fidelibus omnib. æqualiter imponitur præceptum Confeſſionis, & Communionis, in Paſchate, ſicuti notat gloſſ. licet ibidem ſubdatur, differri poſſe Communionẽ ex conſilio Confeſſoris; non quia obligatus non ſit communicare, qui obligatus eſt confiteri, ſed quia eſſe poteſt cauſa aliqua prorogandi Communionem. Et probatur; quia puer habens diſcretionem ad confitendum, & ſic obligatus confiteri, vel indiget prorogatione Confeſſoris, vt excuſetur à præcepto Communionis, vel non indiget; ſi primum, ergo ſignum eſt, quod remota prorogatione obligatus ſit communicare; ſi ſecundum, ergo *cap. omnis vtriuſque ſexus* non æqualiter de præcepto Confeſſionis, & Communionis loquitur, quod videtur falſum, cùm verba vniformia ſint; & ex parte fidelium ad obligationem non requiratur aliud, quàm diſcretio.

Confirmatur; quia non minor diſcretio requi- 13 ri videtur ad recipiendam ſacramentalem abſolutionem, quàm ad recipiendam reuerenter Euchariſtiam, cùm ad recipiendam ſacramentalem abſolutionem non ſolum requiratur, quod ſcias diſtinguere inter bonum, & malum, ſed etiam quod ſcias te debere peccata omnia Confeſſori manifeſtare cum dolore ex aliquo motiuo honeſto, & ſupernaturali; quod non minus difficile eſt, quàm ſcire te debere communicare peccatis ſolutum, & ieiunio naturali ieiunum.

Confirmatur ſecundò, quia in articulo mortis 14 puerum aptum confiteri, poſſe ſumere viaticum, docent Caiet. *ver. Miniſter communionis, in fin.* Armilla *ver. Communio, numero* 10 Salas *de legib. lib.* 14. *ſect.* 13. *num.* 127. Suarez *tomo 3. in 3. par. diſp.* 70. *ſect.* 1. *in fin.* Henriquez *lib. 8. cap. 42. num. 4. in fin.* Zambran. *de Euchariſtia cap. 3. Dub. 2. numero* 14. Nauarr. *cap. 21. numero* 57. Nugnus *de Euchariſt. qu. 80. ar. 9. diffic. 2. ad 3. argum.* & Viuald. *de Euchariſtia etiam num.* 160 ex quibus etiam ſentiunt multi, puerum aptum confiteri, in dicto articulo mortis, non ſolum poſſe, ſed etiam teneri viaticum ſumere; quod ſignum eſt, quod cenſeant, puerum habentem diſcretionem ſufficientem ad Sacramentum Confeſſionis, habere etiam diſcretionem ſufficien- 15 tem ad Sacramentum Euchariſtiæ; & conſequenter ligari præcepto Euchariſtiæ, etiam extra mortis articulum, ſimul tempore, ac obligatur ad præceptum Confeſſionis.

DVBITATIO III.

An, & quid poſſit Poteſtas Eccleſiaſtica in Infideles, ebrios, amentes, & pueros per cenſuras, & pœnas?

SVMMARIVM.

1 *Pueri poſſunt obſtringi cenſuris, & pœnis à Poteſtate Eccleſiaſtica.*

2 *Pueri ante pubertatem ob Clerici percuſſionem poſſunt incurrere excommunicationem Canonis.*

3 *Pueri in ſententia Soti non incurrunt excommunicationem canonis ob percuſſionem Clerici ante decimum ætatis annum vel aliquid amplius.*

4 *Pueri in ciuili foro non puniuntur ob delicta, quæ in ætate infantiæ proxima commiſerunt.*

5 *Pueri pubertati proximi (excepto adulterio) tenentur ex furto, homicidio, vel alio delicto.*

6 *Pueri pubertati proximi ob dicta delicta plectuntur non pœna ordinaria, ſed mitiori.*

7 *In omnibus pœnalibus Iudiciis & ætati, & imprudentia ſuccurritur.*

8 *Pueri tenentur ad damni compenſationem integre ex delicto per dolum commiſſo, ſi appareat ipſos eſſe doli capaces.*

9 *Epiſcopus poteſt abſoluere impuberes poſt ipſam pubertatem ſi inciderint in canonem ante ob* Clerici percuſſionem.

10 *Pueri non cenſentur comprehenſi in aliis pœnis ſacrorum canonum ſc. prohibitionis ſepulturæ, ingreſſus Eccleſiæ, & huiuſmodi excepta dicta excommunicatione ob Clerici percuſſionem. poſſunt tamen comprehendi.*

11 *Pueri impuberes cenſuris & pœnis latis ab homine non adſtringuntur, niſi poſtquam ad pubertatem deuenerint, eo quod eorum ætas non ſit capax ordinis Iudiciarij.*

12 *Limita in irregularitate, quam licet Impuberes, ſi doli capaces ſint, contrahunt ex homicidio voluntario expleto tamen ſeptennio,*

contra Abbatem opinantem etiam ante ſepten-nium contrahi irregularitatem, ſi malitia ſuppleat ætatem.

14 *Fauores Legum ſunt ampliandi ſi ſint ſine alterius præiudicio.*

15 *Pueri etiam Doli capaces quod incurrunt irregularitatem non inuenitur expreſſum in Iure.*

16 *Infantes, & Amentes poſſunt ligari cenſura culpam propriam non prærequirente, verbi gratia interdicto perſonali quatenus dicit ſepulturæ priuationem quia prohibitio non tam ipſos infantes, & amentes quam ſepelientes reſpicit..*

17 *Pueri vtentes ratione, quia mortaliter peccare valent, poſſunt valide ligari cenſura lata à iure.*

18 *Pueri vtentes ratione, quod non poſſint à ſuo ſuperiore excommunicari nullo Iure inuenitur expreſſum.*

19 *Pueri vtentes ratione in ſententia Auctoris non ligantur de facto cenſura tam à Iure quam ab homine excepta illa ob Clerici percuſſionem.*

20 *Pueri ante pubertatem licet poſſint peccare mortaliter, tamen ex benignitate Eccleſiæ de facto non ligantur cenſura ab homine.*

21 *Pueri de mente Auctoris non incurrunt aliam excommunicationem à Iure præter annexam Clerici percuſſioni.*

22 *Impubes de Iure non poteſt citari, neque ad agendum, vel defendendum ſe in iudicio admitti.*

23 *Impuberes ſi omittant reuelare non incurrunt excommunicationem ex vi monitorij latam contra non reuelantes. contra Hurtadum.*

24 *Inpuberes omittentes confeſſionem in anno, & communionem in Paſchate non incurrunt excommunicationem ab Epiſcopo latam contra non confitentes & non communicantes.*

25 *Pueri ante pubertatem completam ſuccubi, vel muliebria patientes non comprehenduntur ſub caſu reſeruato ſodomiæ vel alterius peccati quod in aliquibus locis reſeruari ſolet.*

26 *Pueri incidentes in Canonem ſi quis ſuadente, & ſic in excommunicationem Papæ reſeruatam, poſſunt abſolui ab Epiſcopo, quin etiam ab alio priuilegiato Confeſſario.*

27 *Pueri impuberes ſi occidant non contrahunt irregularitatem.*

28 *Pueri doli capaces comprehenduntur etiam ratione præcepti in interdicto lati; etſi non comprehendantur in pœna impoſita ob tranſgreſſionem præcepti.*

DE hac re vide, quæ dicentur *infrà cap. 15. dub. 6.* Cæterùm quoad pueros ſpecialiter

1 Reſpondetur, quod cenſuris, & pœnis à pote-
ſtate Eccleſiaſtica obſtringi poſſint, & probatur *ex*
2 *c. 1. & vlt. de ſentem. excommun.* vbi ſupponitur, pue-
ros ante pubertatem, ob clerici percuſſionem poſ-
ſe incurrere Canonis excommunicationem, quod
etiam de omnibus pueris completi ſeptennij æta-
tem, & rationis vſum conſecutis intelligendum
eſſe colligitur ex dictis ſupra dub. præcedenti,
& docent ex communi Nauar. *c. 27. n. 76.* Henriq.
lib. 8. c. 42. in fin. comment. Sanchez *lib. 1. moral. cap.
12. n. 8.* Videri etiam poterit Suarez *in 3. part. tom.
5. diſp. 5. ſect. 1. n. 19.* Vgolin. *de cenſ. cap. 17. §. 3. n. 5.*
Azorius *tom. 1. lib. 7. c. 41. q. 10.* & Sancius *in ſelect.
diſp. 26. n. 18.*

Quamuis Sot. *in 4. diſt. 18. q. 1. ar. 3* & Sà, ver. 3
Cenſura num. 2. non improbabiliter ſentiant, cen-
ſuram, etiam dictam Canonis ob clerici percuſſio-
nem, non incurri ante annum ætatis decimum, &
etiam paulo plus, cùm impubes pubertati proxi- 4
mus eſſe incipit: ſicut & in ciuili foro pueri non
puniuntur ob delicta, quæ in ætate infantiæ pro-
xima commiſerunt, *§. pupillus, Inſtit. de inutil. ſtipulat.
& §. penult. Inſtit. de obligat. ex delicto, & l. pupillum, ff.* 5
de reg. iuris: ſiquidem ex his iuribus habetur, pue-
rum pubertati proximum (excepto adulterio, quod
in impuberem non cadit, vti rectè notauit *gl. in cit.
l. pupillum*) ex furto, homicidio, vel alio delicto te-
neri.

Quod dixi, *teneri*, intellige ad pœnam luendam 6
(licet mitiorem, iuxta *reg. 108. ff. per quam dicitur*
ferè in omnibus pœnalibus iudiciis, & ætati, & 7
imprudentiæ ſuccurritur) nam quoad damni com-
penſationem pueri ex delicto per dolum com- 8
miſſo integrè tenentur, ſi appareat, ipſos eam ra-
tionis diſcretionem, vt doli capaces ſint, aſſecutos
fuiſſe, *l. impuberem, ff. de furtis.* Quare quod *in §. in
ſumma, Inſtit. de oblig. quæ ex delicto*, dicitur, tunc
ex furto obligari impuberem, quando pubertati
proximus eſt, id intellige ſecundùm præſumptionẽ,
quaſi ante non plenè intelligat, ſe deliquiſſe nam ſi
conſtet, quod doli capacitas ætatem ſuppleat, abſq;
dubio obligabitur, & ſic ad reſtitutionẽ tenebitur.

Simili ratione Pontifex *in cit. c. vlt. de ſent. excom-* 9
mun. concedit ordinario, vt talibus, qui ante puber-
tatem Canonis ſententiam contraxerunt, abſolu-
tionis beneficium, etiam pubertatẽ adeptis, imper-
tiatur; quia propter defectũ ætatis, in qua fuit cõ-
miſſus exceſſus, rigor eſt, manſuetudine tẽperandus.
Quod etiam in ciuili foro obſeruari conſueuit, vt
ſcilicet impubes ob delictum puniatur, ſi doli ca-
pax, & pubertati proximus ſit, ſed mitius, teſte Cla-
ro *in pract. crim. q. 60. num. 2.* & Mol. *tr. 3. de iuſt. diſp.*
36. Quapropter quod contra nonnullos Docto-
res docet Sot. *in 4. diſt. 18. q. 1. ar. 3. prope fin.* Grego- 10
rius Caraffa *de duello tract. 5. ſect. 1. q. 10.* & Vaſq. *de
ſacram. pœnit. q. 90. ar. 2. dub. 4.* mihi probatur, quod
ſcilicet, cum in ſacris Canonibus pœnæ grauiſſi-
mæ vt excommunicationis (excepta prædicta Ca-
nonis ob clerici percuſſionem, vt mox infra dice-
tur) prohibitionis ſepulturæ, ingreſſus in Eccle-
ſiã, & ſimiles aliæ decernuntur, de facto non cenſeã-
tur cõprehendi (quãuis poſſint cõprehendi) pueri,
argum. c. 1. de delictis puerorũ, vbi põtifex ait, quod
peccata in pueris, non ita vt in maioribus ætatu,
punienda videntur. Vnde Vgolin. *t. 1. de cenſ. c. 17. §.* 11
3. n. 5. docet, impuberem neque ab homine excom-
municari ſolere eo quod eiuſmodi ætas ad ordi-
nem iudiciarium intelligendum nõ cenſeatur ſuf-
ficiens, *arg. c. vlt. de iudic. in 6.* Idem ſentiunt Suarez
de cenſ. to. 5. diſp. 5. ſect. 1. n. 19. Vaſq. *in 3. par. tom. 4. q.
90. ar. 2. dub. 4. n. 3.* Corduba *q. 60. diſt. 4.* Sanch. *lib.
1. mor. c. 12. n. 7.* & Sancius *in ſelect. diſp. 26. n. 18. vbi
in c. 1. & c. 1. ſeq. de delictis puerorũ*, docent, quod
pueri cenſuris, & pœnis latis ab homine nõ aſtrin-
gantur, niſi poſtquam ad pubertatem deuenerint.

Excipe irregularitatem: hanc enim ex commu- 12
niori ſententia Doctorum contrahit impubes, ſi
ſeptennium compleuit, & doli capax volunta-
rium homicidium committit: ſicuti colligitur
ex Clement. *ſi furioſus, de homic.* & docet Silu.
ver. *Homicidium, 3. quæſt. 2. diſt. 3.* Sanchez *cit.
cap. 12. num. 8.* & Auila *par. 7 de cenſ. diſp. 6. ſect. 3.
dub. 3.*

Dixi, *ſi ſeptennium compleuit*; quia contra Abb. 13
in

*in cap.*1. *de delictis puerorum*, Conat. *par.* 3. Cle-
ment. *num* 5. 6. *de infante*, Eman. Rodrig. *par.*1.
*Summa de irregularit cap.*176 *concl.*1. (qui putant,
etiam ante ſeptennium, irregularitatem puerum
contrahere, ſi malitia, ita vt mortaliter peccare
poſſit, ætatem ſuppleat) probabilius mihi vide-
tur contrarium, quod docent Henriq. *lib.*14 *c.*1.
*n.*4. *lit. Z.* Gregorius Carafa *de duello tract.* 5. *ſect.*
1. *q.* 10. & Auila *vbi ſupra concl.* 1. Et probatur;
quia in Clementina expreſſè excipitur infans:
14 quod, cùm ſit ſine tertij præiudicio fauor, ſeu be-
neficium legis, latè interpretandum eſt, vt ſcilicet
comprehendat infantem, qui, licet vſum rationis
conſecutus ſit, nondum tamen ætatem ſeptennij
cõpleuerit; propterea quod nõ ſolũ rationis defe-
ctus, ſed etiam ætatis imperfectio ipſa ad eiuſmodi
exceptionis beneficiũ infantibus tribuendũ, legiſ-
15 latorẽ impulerit. Confirmatur; quia irregularitas
non cõtrahitur niſi iure exprimatur, at quod infas,
ſi doli capax homicidum cõmittit, irregularitatem
cõtrahat, nullo iure expreſſum reperitur, ergo, &c.
16 Cæterum infantes, & amentes, licet legibus, &
cenſuris Eccleſiaſticis non ſubdãtur, poſſunt tamẽ
ligari cenſura, culpam propriam non prærequirẽte,
v.g. interdicto perſonali; non quidẽ quoad effectus
in prohibitione cõſiſtentes; quia talis prohibitio-
nis ſunt incapaces, ſed quoad effectus illos, quorũ
ſunt capaces, v.g quoad ſepulturæ priuationẽ, ex
qua priuatione in alios fideles redũdat prohibitio
ſepeliendi eos in loco ſacro, quemadmodum nec
ſepeliri poſſunt in loco interdicto; quia hæc pro-
hibitio non tam ipſos infantes, & amentes, quàm
ſepelientes reſpicit. Atque ita docent Silu. *ver. in-
terdictũ*, 2. *n.*18. Corduba *in ſum. q.*60. *dict.* 3. Azor.
*to.*1. *lib.* 7. *c.* 41. *q.*10. Henriq *lib.*14. *de irregularit. c.*
3. *n* 4. in gloſſ. *lit. Z.* Salas *de legibus diſp.*14. *ſect.*13.
n 116. Suarez *to.*5. *de cenſ diſp.* 5. *ſect.*1. *n* 19. Grego-
rius Carafa *de duello tract* 5. *ſect.* 1 *q.* 10. *n.* 3. Scãchez
lib. 1. *moral. ca.*12. *n.*8. Hurtad. *de cenſur. diffic.*7. &
alij paſſim.
17 Pueri verò vtentes ratione, quia mortaliter pec-
care valent, poſſunt validè ligari cenſura lata à
iure, vti *ſupra ex cap.* 1. *& vlt de ſent excomm.* di-
cebamus; quin & validè poſſunt ligari cenſura
lata ab homine, vti ſupra etiam dicebamus & con
tra Abbatem, & Vgolinum *cap.*17 §. 1. *n.*5. docent
Suar. *de cenſ. diſp.* 5 *ſect.* 2. Coninch. *diſp.* 13. *dub* 6.
& Hurtad. *de cenſ. diffic.*7. quapropter cùm validè
cenſura ligari poſſint; & ex alio capite cenſura
18 contra illos lata nullo iure inhibeatur; nec ferri
prohibeatur, conſequens eſt, quod etiam poſſint
licitè à ſuo ſuperiore ligari, ſicuti docent Suarez,
Coninch, & Hurtad. *in locis ſupra cit.*
19 Non tamen hinc inferas, quod de facto (etiamſi
non clarè id ex verbis colligatur) cenſura ligen-
tur: nam mihi non probatur, idque non ſolum
quoad cenſuram latam ab homine contra Alte-
rium *lib.* 3. *diſp.*10. *cap.*4. Coninch, & Hurtadum
vbi ſupra, quod eſt certius, vt patet ex dictis; ſed
nec etiam quoad cenſuram latam à iure contra
Suarez *in* 3. *par. to.*5. *diſp* 5. *ſect.* 1. *num.*19. Vgolin.
*de cenſ cap.*17. §. 3. *num.* 5. Azor. *to.*1. *lib.* 7. *cap.* 41.
quæſt. 10. Henriq. *lib.* 8. *cap.* 42. *numer.* 8. Sanchez
*lib.*1. *mor. capit.*12. *numer.* 8. & Sancium *in ſelect.*
*diſp.*26. *num.* 18. excepta illa; quæ eſt ob percuſ-
ſionem clerici: hæc enim propter eius grauitatem
contrahitur de facto à pueris doli capacibus ante
pubertatem (modo ſcilicet, & tempore, quo ſu-
pra dicebamus) ex eo, quia ſic habetur *in cap.*
ſuper eo, *cap. pueris*, *& cap. quamuis de ſentent.*
excomm. aliis autem cenſuris, etiam generaliter la-
tis (niſi clarè oppoſitum ex verbis colligatur) non
comprehenduntur pueri ante pubertatem; ſed ſe-
quenda eſt communis deciſio in cap. 1. *de delictis*
puerorum, *odia ſunt reſtringenda*.
Itaque breuiter dico, quod, ſi cenſuræ latæ ſint 20
ab homine, pueri de facto non obſtringantur illis,
quouſque ad pubertatem deuenerint, id eſt, qua-
tuordecim annos compleuerint; quia, licet poſſint
ante pubertatem peccare, & ſic de facto ab homi-
ne cenſuris, ac aliis pœnis obſtringi, tamen ex be-
nignitate Eccleſiæ à pœnis peccato ſic impoſitis,
de facto ante pubertatem excuſantur, *argum cit.*
cap. 1. *de delictis puerorum*, *& cap. referente*, *eodem
tit.* & docent Sot. *in* 4. *diſt.* 18. *q.* 1. *ar.* 3. Vgolin. *tab.*
1. *de cenſur. c.*17. §. 3. *n.* 5. Suar. *de cenſur. to.*5. *diſp.* 5.
ſect. 1. *n.* 19. Henriq *de Euchariſt. c* 42. *Comment.*8.
Vaſq. *to. de pœnitentia q.* 90. *ar.* 1. *dub* 4 *n.* 3. Cordu-
ba *in ſum. q.* 60. *dict.* 4. Azor. *to.* 1. *lib.* 7. *cap.* 40. *q.* 6.
Sanchez *lib.* 1. *Moral cap.* 12. *n* 7, & alter Sanchez
in ſelect. diſp. 16 *n.* 18. contra Hurtadum de cen-
ſuris in communi *diffic.*7. *n.*36. qui tamen pro ſe
citat Suarez & Coninch.
At ſi latæ ſint à iure (quamuis probabile ſit 21
quod obſtringantur illis, etiam ante pubertatem,
ſi doli capaces ſint, ſicuti docent Doctores mox
ſupra citati moti ex *cit. cap ſuper eo*, *cap pueris*, *&
cap. quamuis de ſent. excomm.* qui diſparitatem aſſi-
gnant, quare pueri doli capaces obſtringantur
cenſuris latis à iure, non autem cenſuris latis ab
homine, quia impuberis ætas, inquiunt ipſi, non
cenſetur apta ad ordinem iudiciarium intelligen- 22
dum: vnde de iure non poteſt impubes citari, ne-
que ad agendum, vel defendendum ſe in iudicio
admitti, iuxta *cap. vlt. de iudic. in* 6 quod ad incur-
rendam cenſuram ab homine latam neceſſarium
eſt.) tamen quia hæc ratio ſolùm probat, non in-
curri cenſuram ab homine latam, quæ ſpeciali ci-
tatione indigeat, non autem non incurri cenſu-
ram ab homine, generaliter latam, quæ cenſuræ à
iure latæ conformis ſit, propterea probabilius mi-
hi videtur, ſolum excommunicationem ipſo iure
latam ob percuſſionem clerici, propter eius gra-
uitatem, incurri à pueris doli capacibus ante pu-
bertatem; quia ſic *in cit. textibus* habetur; & alias
cenſuras, & excõmunicationes ab homine etiam
generaliter latas non incurri à pueris ante puber-
tatem, ſed ſequendam eſſe deciſionem *in cap.* 1. *de* 23
delictis puerorum, *odia reſtringi debere*. Quaprop-
ter contra Hurtadum *de Sacram. pœnitentia diffic.*
9. ſi tales omittant denuntiare, ſeu reuelare, non
incurrant excommunicationem ex vi monitorij
latam contra non reuelantes. Item ſi omit- 24
tant confeſſionem in anno, & Communionem in
Paſchate, non incurrent excommunicationem ab
Epiſcopo latam contra non confitentes in anno,
& contra non communicantes in Paſchate. Sic
Filliucius *to.* 1. *tract.* 11. *cap.* 5. *num.* 130. Sancius
in ſelect. diſp. 26. *num.* 18. Cæleſtinus *in Compend.*
Theol. mor. tract. 3. *cap.* 6. *num.* 9. Corduba *in ſum.*
quæſt. 6. Ochagauia *de Sacram. tract.* 2. *de Euchari-
ſtia quæſt.* 7. Mercerus *de Sacram in* 3. *par. S. Th.*
quæſt 6. *ar.* 5. *num.* 7. Homobonus *de bonis
conſult. caſuum conſcient volum.* 1 *par.* 5. *reſponſ.*
126. Diana *par.* 4. *tract.* 4. *reſol.* 207. & Doctores,
quos citabam, & ſequebar *ſupra*, & libro de Parla-
mentis *dubit.* 4. *ſect.* 19. *ſubiect.* 3 *s. corollar.* 4.
Vide Paludanum *in* 4. *diſt.* 34. *qu.* 2. *ar.* 1. Graſ-
ſium *tom.* 1. *conſil. lib.* 5. *de adult. conſil.* 3. *numer.*
13. *& ſeqq.* & Bellochium *de caſib. reſeruat par.* 1.

O 4 *quæſt.*

q.1.num. 103.& *q* 17.*num.*66.qui contra Lazatium
*tract.de blaſphemia quæſt.*9 *num.* 42. Homobonum
25 *de caſib reſeru par.*1.*cap.*3.& Floronum *de caſib. et-*
iam reſern.cap. 3.*num.*3.ſubdunt ,quod pueri ante
pubertatem comp̃letam ſuccubi,vel muliebria pa-
tientes nõ cõprehendantur ſub caſu reſeruato ſo-
domię,vel alterius peccati,quod in aliquibus locis
reſeruari ſolet;quia,ſicut minor ætas in foro exte-
riori excuſat à pœna ordinaria , ſic etiam excuſat
in animæ iudicio;quapropter etiã,ſi ante puberta-
26 tem completam incidat puer in excommunicatio-
nem Papæ reſeruatam,v.g.Canonis.*ſi quis ſuaden-*
dente diabolo,propter percuſſionem clerici grauem
poterit is ob defectũ ætatis abſolui ab Epiſcopo
quin etiam ab alio,ſaltem priuilegiato,Cõfeſſario
vt *ſupra ex c.pueri*,*de ſent.excomm.*dicebã.Vide etiã
Sanciom *cit.diſp.*26.*nu.*18.Auilam *de cenſur.par.*7.
*diſp.*6.*ſect.*2.*dub.*12.& Henriquez *de irregular.c.*3.
qui contra Silueſtrũ,Layman *lib.*1 *tr.*4.*c.*10.*n.*6.Sã-
chez *lib.*1.*moral c.*12.*n.*8.*in fin.*ſubdũt,quod ſi puer
27 impuber occidat,neque contrahat irregularitatẽ.
Non tamen hinc inferas,quod poſito interdicto
28 in aliquo loco ,non comprehendantur pueri im-
puberes doli capaces:cõprehenduntur enim,ratio-
ne præcepti in interdicto lati , etſi non compre-
hendantur in pœna impoſita ob tranſgreſſionem
pręcepti ; ſicuti patet ex iis,quę dicebam ſect.prę-
cedenti,& ex cõmuni tradũt Sanchez *cit.n.*8.Silu.
ver.interdictum 2.*n.*18.Corduba *in ſum.q.*60 *dict.*3.
Azor.*to.*1.*lib.*7.*c.*41.*q.*10.Suar.*to.*5.*de cenſur.diſp.*5.
*ſect.*2.*nu.*19. Salas *de legib.diſp.*14 *ſect.*13.*n.*126.&
Henriq.*lib.*13.*de irregular.c.*3.*n.*4.*in gloſſ.lit.Z.*

DVBITATIO IV.

An, & quid dicendum,ſi excuſatis à præcepto coopereris in actione prohibita per præceptum: Senſus eſt, quid dicendum, ſi infidelibus, ebriis, amentibus, pueris, vel ignorantibus ſubminiſtres, v.g. in die ieiunij, carnes, vel lacticinia?

SVMMARIVM.

1 *Quiſque à poteſt peccato excuſari duobus modis. primo tanquam non comprehenſus in præcepto: ſecundo tanquam comprehenſus.*

2 *Infideles à legibus Eccleſiaſticis,Infirmi à præcepto Ieiunij , perpetuo amentes,& Pueri ante vſum rationis ab omnibus legibus ſaltem poſitiuis primo modo excuſantur à peccato.*

3 *Ebrij,Ignorantes,Dormientes , & Amentes ad tempus dicuntur tranſgredi præceptum,ſed non culpabiliter,& ideo poſteriori modo excuſantur.*

4 *Subminiſtrantes excuſatis à præcepto primo modo in actione eis prohibita per præceptum,ſed honeſta,& de ſe bona,non peccant.*

5 *Subminiſtrantes Excuſatis ſecundo modo,peccant; quia ſubminiſtrant in actione materialiter mala.*

6 *Subminiſtrantes cibos vetitos in die Ieiunij carentibus vſu rationis,Infidelibus,Infirmis,& perpetuo amentibus non peccant.*

7 *Introducentes infideles ad Monaſteria Monialium, licet introducti non teneantur legibus eccleſiaſticis,tamen cooperantes ad eorum ingreſſum peccant.*

8 *Subminiſtrantes pueris ante ſeptẽnium completum cibos vetitos,etiam vbi eſt conſuetudo in contrarium , non peccant.*

9 *Pueri ante ſeptennium licet ſint doli capaces non tenentur abſtinere à carnibus contra nonnullos.*

10 *Subminiſtrantes perpetuo amentibus an peccent eſt opinio pro vtraque parte.*

11 *Subminiſtrantes cibos vetitos ignorantibus eſſe diem Ieiunij,Ebrijs & dormientibus,peccant.*

12 *Introducentes in Monaſteria Monialium puberes non ſeptennes,& fœminas non ſeptennes in Virorum Monaſteria non peccant.*

13 *Cooperantes vt Ebrij, Amentes,& Pueri etiam non ſeptennes vſu rationis carentes ad copulam moueantur,peccant.*

14 *Pueri non ſeptennes vſu rationis carentes licet à tranſgreſſione & culpa excuſentur , non tamen excuſãtur à naturalibus legibus,quibus ſubſunt.*

SVppono,dupliciter quempiam excuſatum eſſe 1
à præcepto.Primo,tanquam non comprehen-
ſũ in præcepto:ſecundò,tanquam comprehenſum:
priori modo excuſantur infideles à legibus Eccle- 2
ſiaſticis,infirmi à præcepto ieiunij,perpetuò amẽ-
tes,&pueri ante vſum rationis ab omnibus legibus 3
ſaltem poſitiuis:poſteriori modo excuſãtur ebrij
ignorantes,dormientes,& amentes ad tempus;hi
enim cõprehenduntur in præcepto,etſi ratione e-
brietatis,ignorantię,dormitionis,& amentię tem-
poraneæ trãſgreſſio pręcepti moraliter ipſis non
imputetur;qui modus excuſationis non eſt pro-
pria excuſatio à pręcepto,ſed excuſatio à trangreſ-
ſione culpabili præcepti;quapropter dicũtur trãſ-
gredi præceptum , ſed non culpabiliter ,vt impu-
tetur ipſis ad culpam tranſgreſſio præcepti. Hoc
ſuppoſito.

Reſpõdetur diſtinguẽdo:ſi quis excuſatur à pręe- 4
cepto priori modo,quia ſcilicet non comprehen-
ditur ſub præcepto , potes ei in actione per præ-
ceptum prohibita ſubminiſtrare;quia non ſubmi-
niſtras in actione , quæ ſit ei aliquo modo prohi-
bita,ſed in actione honeſta , & de ſe bona;& ſic
neq;formaliter, neq;materialiter ei mala;quaprop-
ter non eſt,vnde ſumat malitiam,neque etiam in
ordine ad te,qui voluntariè ei in illa ſubminiſtras. 5
At ſi excuſatur à præcepto poſteriori modo ; quia
ſcilicet à trangreſſione ſolum,& non item à præ-
cepto excuſatur,nõ potes ei in dicta actione ſub-
miniſtrare ; quia ſubminiſtrares in actione ei ma-
terialiter ſaltem mala,vtpote de ſe ei prohibita;&
ſic tibi ratione voluntarij,formaliter mala , atque
adeò ad culpam imputabili.

Ex dictis ſequitur primò,poſſe te ſubminiſtrare 6
cibos vetitos in die ieiunij carentibus vſu ratio-
nis,infidelibus , infirmis ,& perpetuò amentibus;
quia cum hi non comprehendantur in præcep-
to , non peccant neque etiam materialiter,dictos
cibos vetitos edendo ; & ex alio capite tibi
ſpecialiter non eſt interdicta talis ſubminiſtratio.
Quod dixi,quia contingere poteſt , actionem,ali-
quam,prout ab aliis fit , interdictam non eſſe,tibi
verò eſſe interdictam,ſic enim infidelibus iure Ec-
cleſiaſtico,cum legibus Eccleſiaſticis non ſubdã- 7
dantur,interdictum non eſt,Monialiũ monaſteria
ingredi;& tamẽ ſi tu illos eò introducas,peccares;
quia tibi non ſolum ingredi Monialiũ monaſteriũ
ſed etiam ad talem ingreſſum cooperari eſt inter-
dictum.Sic ex communi Sanchez *lib.* 6. *moral.cap.*
16.ſimiliter pueri ante vſum rationis legibus Ec-
cleſiaſticis nõ ſubdũtur,& tamen ſi in ea ætate de-
cedãt,ſepeliri non poterũt in loco interdicto;quia
hæc

hæc prohibitio non tam ipſos pueros;quam ſepe-
lientes reſpicit. Sic Doctores,quos citabam, & ſe-
quebat *ſuprà dubit. præcedenti, in fine, & cit. lib. de
Parlamentis Dubit. 4. ſect. 19. ſubſect. 3. Coroll. 4.*

Ex dictis,inquam,ſequitur primò,poſſe te ſub-
miniſtrare cibos vetitos in die ieiunij carentibus
vſu rationis ; ſeu paruulis ante ſeptennium com-
pletum,infidelibus, infirmis , & perpetuò amen-
tibus.

De paruulis ante ſeptennium completum do-
cent Sanchez *lib. 1. mor. cap. 12. num. 9.* Azor. *tom. 1.
lib. 7. cap. 17. q. 3* Tannerus *in 2.2. diſp. 3. q. 3. dub. 5.
num. 99* Villalob. *tom. 1. tract. 23. dub. 4. num.* 4. Go-
mez *in Bull. Cruciat. clauſ. 7. num. 16. & 17.* & Sà *ver.
Ieiunium n. 17.* contra Paludanum,& Toletum,quos
citat,& ſequitur Siluius *in 2.2. S. Th. q. 147. art. 4.*
quamuis ipſe admittat , quod vbi adeſt talis con-
ſuetudo,poſſis iis dictos cibos ſubminiſtrare:idem-
8 que ſentire videntur Corduba *in ſum. q. 60.* & Lo
pez *p. 1. Inſtruct. cap. 212.* At rectius dicitur, poſſe
te cibos vetitos eis ſubminiſtrare, etiam in locis,
vbi adeſt conſuetudo in contrarium;quia cum pa-
ruuli ante ſeptennium completū non ligentur lege
ſcripta , multò minus ligabuntur conſuetudine,
quæ eſt lex non ſcripta. Sic Sanchez *loc. ſuprà cit.*
& alter Sanchez *in ſelect. diſp. 41. num.* 31. vbi ſub-
dit,& ſatis probabiliter , quod paruulus ante ſep-
tennium completū,etiamſi doli capax ſit,ſeu vſum
rationis aſſecutus fuerit, adhuc nulla lege poſitiua
ligetur;cùm nulla lex poſitiua ante illam ætatem in
qua communiter aduenire ſolet vſus rationis , in-
tendat obligare;ſiquidem per accidens in vno vel
altero paruulo rationis vſus acceleratur : & lex ex
alio capite accommodatur ad ea , quæ frequentius
accidunt. *l. nam ad ea, ff. de legib.* conſequenter etiam
in tali caſu paruulus nō tenebitur abſtinere à car-
9 nibus,atque adeo,& tu poteris ei licitè carnes ſub-
miniſtrare , licet contrarium ſentiant alij , inter
quos Villalob. *in ſum. tom. 1. tract. 23. dub. 8. num.* 7.

10 De infidelibus verò,infirmis,& perpetuò amen-
tibus docent Doctores *ſuprà cit.* quamuis Io. San-
chez *loc. cit. num. 29.* ſecus ſentiat de perpetuò amē-
tibus,ex eo quod hi(vt inquit ipſe)ſub Eccleſiaſti-
cis legibus comprehendantur , ſed oppoſitum eſt
etiam ſatis probabile,vt patet ex dictis, & tradunt
Doctores cit præcipuè Sanchez *lib. 1. mor. c. 12. n.*
16. Angles *in Floril. par. 2. q. 6 de ieiunio, diffic. 6. in
fin.* & Fagundez *de præceptis Eccleſ. præcep. 3. lib. 1. c.
8. num* 8.

Sequitur ſecundò , non poſſe te ignorantibus
11 eſſe diem ieiunij,neque ebriis,neq; dormientibus,
&c. cibos prohibitos miniſtrare , vel ad cibos pro-
hibitos comedendos quomodocunque cooperari;
quia hi ſimpliciter ſubduntur legi ieiunij ; quāuis
per accidens ab illius tranſgreſſione excuſentur;
quapropter tu cooperareris ad actū de ſe malū , ſeu
prohibitū; poteris tamen cibos prohibitos ſubmi-
niſtrare amentibus,etiā ad tempus, non quia carēt
ratione;ſed quia amentia etiam ad tempus, eſt in-
firmitas ſimpliciter excuſans à ieiunio. Sic Do-
ctores,quos citabam, & ſequebar *ſuprà dubit. 1. n.*
17. Sanchez *lib. 1. moral. cap. 12. num. 16.* & Fagun-
dez *de præcept. Eccleſ. præcept. 4. lib. 1. c. 8. n. 8.*

12 Sequitur tertiò , poſſe te pueros non habentes
vſum rationis,quales regulariter ſunt non ſepten-
nes , in Monialium monaſteria , & ſimiliter fæ-
mellas non ſeptennes in virorum monaſteria,in-
troducere ; quia neque ipſis ingredientibus in-
greſſus eſt prohibitus,neque introducentibus in-
troductio eſt interdicta;cùm ex ea non ſequantur
inconuenientia,quæ ſequerentur,ſi introduceren-
tur amētes,infideles,vel pueri puberes. Sic Docto-
res,quos refert,& ſequitur Sanchez *lib. 6. moral. c.
16. n. 5.* Salas *de legibus diſp. 14. ſect. 13. n. 116* Bona-
cina *de leg. diſp. 1. q. 1. punct. 6. n. 6.* & Barboſa *re-
miſſ. Concil. ſeſſ. 25. cap. 1. de reformat.*

Sequitur quartò,non poſſe te ebrios, neq; amē- 13
tes,etiam perpetuò , neque pueros , etiam non ſe-
ptennes,vſu rationis carentes,&c ad copulam mo-
uere;quia talis actio eſt omnibus iſtis interdicta,
licet ob defectum rationis ad culpam eiſdem mo-
raliter non imputetur. Cæterum qui ſentiet, pue-
ros dictos legibus neque naturalibus teneri , con-
ſequenter dicere deberet,mouere eos ad copulam,
non eſſe de ſe malum,ſicuti de ſe malum non eſt,
beſtias ad copulam excitare;quod tamen dicendū
mihi non videtur ; & propterea dixi ex induſtria,
pueros non ſeptennes vſu rationis carentes , licet
à tranſgreſſione & culpa, dum vſum rationis non
habent,excuſentur,tamen non excuſari à natura-
libus legibus,ſed ſubdi illis,vtpotè capaces ratio-
nis,ad differentiam brutorum.

CAPVT DECIMVM QVARTVM

De facultate Poteſtatis Eccleſiaſticæ in Regulares Exemptos.

DVBITATIO I.

An, & quid poſſit Poteſtas Eccleſiaſtica, verbi gratia Epiſcopus, in Regulares exemptos?

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus in Regulares exemptos præſertim per cen-
ſuras nihil poteſt.*

2 *Regulares non ſunt ſubditi,neque ſubiecti Epiſcopis:
item dic de iis, qui ſunt in actuali ſeruitio ipſo-
rum Regularium.*

3 *Regulares explicitè ex priuilegio non poſſunt ab ali-
quo excommunicari,ſuſpendi,& interdici.*

4 *Regulares ex priuilegio exempti ſunt à Cardinali-
bus,Patriarchis,Epiſcopis,Synodis, Capitulis,&
Legatis à Latere & denique ab omni ſuperiore
præter Papam.*

5 *Epiſcopus tamen ex cauſa rationabili poteſt prohi-
bere ſub cenſura ſuis ſubditis ne cum Regulari-
bus,vel Exemptis commercium habeant.*

6 *Epiſcopus poteſt excommunicare Religioſos ſibi ſub-
iectos ne cum Religioſis exemptis loquantur.*

7 *Epiſcopus excommunicare poteſt ſeculares ſibi ſub-
iectos , ne cum Religioſis exemptis communicent
ob delictum ab ipſis commiſſum , cui ſit annexa
excommunicatio.*

8 *Epiſcopus poteſt declarare Regulares incurſos in Ex-
communicationem ob delictum,cui ex diſpoſitione
Apoſtolica ſit annexa,ad effectum , vt euitentur
à Populo ſuo Diœceſis.*

9 *Epiſcopus poteſt huiuſmodi Regulares excommuni-
catos citare ad videndum declarari,& publicari.*

10 *Conceſſo principali videtur conceſſum etiam acceſ-
ſorium.*

11 *Limita Epiſcopum id poſſe facere,in caſibus tan-
tum à iure expreſſis nempe contra Regulares,qui
ſine licentia Parochi adminiſtrant Sacramenta
extremæ*

extremæ vnctionis, Euchariſtiæ, vel matrimonia ſolemniz..nt.

12 *Regulares ſi antequam denuntientur, & publicentur, probent ſe non contraxiſſe excommunicationem, cauſa cognitio ad proprium Iudicem ſpectat, & ſic non ad Epiſcopum.*

13 *Limita etiam quando delictum eſt notorium, & etiam quando eſt notorium quod Regulares nullo modo poſſint ſe excuſare.*

14 *Regulares an teneantur ſeruare ordinationes ac leges Epiſcoporum ſynodales, vel prouinciales, etiam ſi illa non derogent ſtatui Religioſo, & ſpectent ad communem Populi deuotionem, eſt diſſentio inter Doctores.*

15 *Regulares tenentur ad obſeruationem feſtorum, ad Interdicta, & quaſdam cenſuras pro quibus ferendis Epiſcopi licentiam à iure Tridentini Concilij habent.*

16 *Regulares non tenentur Miſſas, & diuina officia ſui ritus ſiue priuatim, ſiue publicè mutare, nec circa hæc Epiſcopis obedire.*

17 *Regulares debent ſe conformare Euangeliis, & Epiſtolis, quibus Clerus ſecularis vtitur, in ſuis ſacris concionibus, non tamen poſſunt ab Epiſcopis ad id compelli.*

18 *Regulares non incidunt in excommunicationem ab Epiſcopo latam contra lacerantes cedulones ab ipſo affixas, non ſolum ſi non nominentur, ſed etiam ſi nominentur.*

19 *Ferre excommunicationem eſt actus iuriſdictionis, ideo ſiue feratur per modum legis, ſiue quocumque alio modo, non poteſt extendi ad non ſubditos.*

20 *Turbans Epiſcopi iuriſdictionem poteſt ab Epiſcopo puniri, quia tunc punitio reducitur ad ius naturale, ſed non poteſt puniri cenſuris ipſo facto incurrendis Regularis qui non eſt eius ſubditus.*

21 *Ius puniendi turbantem iuriſdictionem incipit ſolum cum incipit turbatio, excommunicationis autem impoſitio eſt iuriſdictio exercita ante turbationis iuriſdictionem.*

21 *Excommunicatio parata contra Turbantes iuriſdictionem, non dicitur defenſio parata, ſed ſe habet per modum pœnæ modo iuriſdictionali impoſita, & ideo non ſe extendit ad non ſubditos.*

23 *Defenſio non poteſt incipere, niſi iniuria incipiente.*

24 *Opinio Vaſquez, Sanchez & aliquorum de obligatione Regularium circa leges ſynodales Epiſcoporum, quænam ſit.*

25 *Regulares non tenentur obedire decretis ſynodalibus Epiſcoporum ex vi Tridentini Concilij, niſi in ipſo fiat ſpecialis mentio.*

26 *Concilium Tridentinum vbi dat facultatem Epiſcopis procedendi per cenſuras contra Regulares exemptos, ſolet id explicare, vt in locis citatis.*

27 *Priuilegia Regularium, & eorum vis quid importet.*

28 *Epiſcopus non poteſt declarare excommunicatum Regularem tranſgreſſorem legis, cui ſit annexa excommunicatio, ſiue à iure ſiue ab homine, niſi hoc ſit ei ſpecialiter conceſſum.*

29 *Amplia etiam ſi Regularis publicè commiſerit crimen, cui ſit annexa excommunicatio, vel ſi Clericum publicè percuſſerit.*

30 *Citatio facta Regulari ab Epiſcopo quando id facere non eſt illi ſpecialiter conceſſum, eſt ipſo iure nulla.*

31 *Regularis exemptus etiam nulliter citatus ab Epiſcopo debet comparere ad allegandum priuilegium exemptionis.*

RESPONDETVR, quod nihil poſſit
Epiſcopus in Regulares exemptos, 1
præſertim per cenſuras: patet, cùm tales
Epiſcopo non ſint ſubditi, ſeu
ſubiecti. Atque ita docent ex communi
Henriquez *lib. 7 cap. 25. num. 7. in gl. lit. l.* Portell. 2
in dub. Regul. ver. Epiſcopus, num. 5. Aloyſ. Bariola *in
Aphor. lit. E. verb. Epiſcopus, §. 3.* & Villalob. *in ſumm.
tom. 1 tract. 16. diffic. 5. numero* 13. qui id extendunt
ex priuilegio quodam Nicolai V. ad eos, qui ſunt
in actuali ſeruitio ipſorum Regularium. Vide etiam
Peregrinum *in Compend. priuilegior.* qui ver. *Excommunicatio*
refert, quod explicitè ex priuilegio 3
Regulares non poſſint ab aliquo excommunicari,
nec ſuſpendi, nec interdici; & *ver. exemptio* refert, 4
quod ex priuilegio Regulares ſint exempti à Cardinalibus,
Patriarchis, Epiſcopis, Synodis, Capitulis,
& Legatis à latere, ac denique ab omni ſuperiore
præter Papam; ita vt ſi quis eos moleſtet,
ſit excommunicatus poſt monitionem, & non
poſſit abſolui, niſi à Papa, vel in articulo mortis.
Vide etiam *in fine dubitationis præſentis.*

Poteſt tamen, Epiſcopus ex cauſa rationabili
ſuis ſubditis, ſeu ſibi ſubiectis ſub cenſura prohibere, 5
& ſuos ſubditos, ſeu ſibi ſubiectos excommunicare,
nè cum Regularibus, vel exemptis commercium
habeant, verbi gratia ne monaſteria Religioſarum
exemptarū ingrediantur. Sic Moſcoſus
in ſum. tr. 16. c. 5. n. 6. & alij. Itē excōmunicare Religioſas
ſibi ſubiectas, ne cū Religioſis exēptis loquatur. 6
Itē excōmunicare ſeculares, ſibi ſubiectos,
ne cum Religioſis exemptis cōmunicent, ſi hi v.g.
commiſerint delictum, propter quod ex iuris 7
communis diſpoſitione, vel ex conſuetudinibus
Apoſtolicis ipſo facto excommunicationem contraxerint.

Quinimmò poteſt etiam Epiſcopus in tali caſu 8
Regulares ipſos excommunicatos declarare, &
publicare, ad effectum, vt euitentur à populo ſuæ
diœceſis. Sic Henriquez *citat. num. 7.* Rodriguez *in
qq. Regular. tomo 2. quæſtio. 63. art.* 11. Cened. *in qq.
Can. quæſtio. 26. numero* 30. Alter. *de cenſur. to. 1. diſp.
10. lib. 3. cap. 5. in fin.* Riccius *in addit. Inſtit. Canon.
lib. 2. tit. 22. § nec. ad mirum, vt in praxi to. 2. reſol.* 110.
numero 4. Triuiſanus *lib. 1. deciſ. 36. numero* 2. Bagnus
de S.R.F. dignitatibus, tract. 12. fol. 202. Piaſecius
in prax. Epiſc. par. 2. cap. 3. §. 6. num. 59. & Felin.
in cap. non poteſt, de re iudicata, numer. 3. vbi ſubdit,
quod Epiſcopus poſſit etiam tales Regulares ex- 9
communicatos citare ad videndum, declarari, &
publicari; & rationem reddit; quia conceſſo principali
videtur conceſſum etiam acceſſorium, præſertim
cùm ſit ſumenda informatio ſuper excom- 10
municatione contracta.

Quamuis limitent, & rectè, Nauarr. *Conſil. 2. ver.
a. de ſent. excommun.* Zerola *in prax. Epiſc. par. 1.* 11
verb. excommunicatio, de excommunicationis cauſa
materiali *in fin.* & Laurent. Peirin. *ſuper priuilegia
Minimorum tom. 1. Conſtit. 2.* Sixti IV *§. 10. n.
13.* hoc, quod dictum eſt *numero* 8. locum tantum
habere in iis caſibus, in quibus id facere ſpe- 12
cialiter ei iure permittitur, verbi gratia ſi Regulares
Extremæ vnctionis, vel Euchariſtiæ Sacramentum
Clericis, vel Laicis miniſtrare, vel matrimonia
ſolemniare ſine Parochi proprij licentia
præſumpſerint *cap. Clement. 1. de priuilegiis*,

ita

ita vt Epiſcopus non poſſit idem facere in aliis ca-
ſibus iure non expreſſis; ex eo, quia prius quàm
Regulares excommunicatos denunciet, & publi-
cet, deberet id facere cognita cauſa, & citata parte
(fieri enim poteſt, quod Regulares probent, ſe
excommunicationem non contraxiſſe) at cauſæ
cognitio ad proprium Iudicem ſpectat: & ſic Epi-
ſcopus incompetens Iudex Regularium, non po-
teſt illos excommunicatos declarare, neque de-
nunciare, niſi ad ſummum in caſibus iure expreſ-
ſis, ergo, &c.

13 Quinimmò propter dictam hanc rationem li-
mitauerim ego in caſu ſolum, quo delictum quod-
cunque, ob quod contracta fuerit excommunica-
tio, ſit notorium; & etiam notorium, quod Regu-
lares nullam cauſam habeant, qua ſe poſſint excu-
ſare, quia tunc, cùm declaratio non ſit neceſſaria,
poterit Epiſcopus illos excommunicatos denun-
ciare, ne ſcilicet, ſicuti dicebatur, ipſius ſubditi cum
talibus communicantes excommunicationem et-
iam contrahant. Atque ſic docent Doctores, quos
citat, & ſequitur Vgolinus *de poteſt. Epiſc. c. 29. §.
10. n. 1.* & Barboſa *de poteſt. etiam Epiſc. part. 3. alleg.
205. num. 7 &.*

Vide etiam Malderum *in 1. 2. q. 96. art. 5.* Grana-
dum *in 1. 2. c. tam contr. 7. tract. 3 p. 1. diſp. 6. ſect. 3.
num.* 18. Suar. *de legib. lib. 4. cap. 20. num. 9* Lorcam
in 1. 2. tom. 2. diſp. 25. membr. vlt. Zanardum *in di-
rect. Theol. par. 2 precept. 4. c. 21. in fine,* Llamas *in Sum-
ma part. 3. c. 5 §. 28. in fin.* Salas *de legib. tract. 14 ſect.
4. n. 43.* Portellum *ver. feſti dies, n. 3.* Merollam *to. 1.
diſp. 4. c. 4. d. 22. n. 306.* Bariolā *cōſ. 32. per totū;* Dianā
par. 5. tract. 12. reſol. 36. in fin. & Pontium *de matrim.
lib. 5. c. 7. n. 31.* qui propter eandem rationem ſupra
14 dictam (exemptionis ſcilicet Regularium ab Epi-
ſcopi iuriſdictione) docent contra Vaſquez *in 1. 2.
to. 2. diſp. 167. c. 4. n. 32.* Sanchez *lib. 1. Moral. c. 15. n.
21.* Villalob. *in Summ. lib. 1. tract. 2. dub. 31. n. 4.* & Be-
canum *in ſum. Theol. par. 2. tract. 3. c. 6. q. 11. n. 3.* quod
Regulares nō teneantur ſeruare ordinationes, nec
leges Epiſcoporum Synodales, vel prouinciales
(etiamſi illæ non derogent ſtatui Religioſo, & ſpe-
ctent ad communem obſeruantiam, & deuotionē
totius populi, & cleri, vt de ieiunio, vel voto à Cō-
munitate facto ſeruando, de non commutando vo-
to, vel de non abſoluendo à cenſuris extra Sacra-
mentalem confeſſionem, &c.) niſi ſolū ex decentia,
vel ratione ſcandali vitandi; ita vt, ſi ſcandalum ab-
15 ſit, non peccent ij illas non obſeruando. Excipe
quoad feſtorum obſeruationes, interdicta, & quaſ-
dam cenſuras, pro quibus ferendis Epiſcopi licen-
tiam à iure Tridentini Concilij habent: qua de re
Portell. Malderus, Cenedus, & Barboſa *in locis
ſuprà cit.* Vide tandem Peirinum *in priuileg. Mini-
morum tom. 1. Conſt. 27. Leonis X. n. 2.* vbi refert, quod
quoad Miſſas feſtorū, quæ Epiſcopus in ſua diœ-
16 ceſi ſeruari præcepit, S. Congregatio inſtando de-
creto *c. 11. ver. dies etiā feſti ſeſſ. 25. de regular.* declara-
uerit, non teneri Regulares Miſſas, & diuina officia
ſui ritus ſiuè priuatim, ſiuè publicè mutare; nec
circa hæc Epiſcopos poſſe quidquam in contrariū
præcipere; quod ſi de facto præceperint, Regulares
neutiquam ipſis Epiſcopis obedire teneri; quoad
17 conciones tamen, & lectiones, quas iidem Regula-
res ad populum habuerint, debere ſe conformare
Euāgeliis, & Epiſtolis, quibus clerus ſecularis vti-
tur diebus illis feſtiuis. Vbi nota dici, *debere*, nō au-
tē ab Epiſcopo compelli; vnde ſequitur, quod mul-
tò minus cenſuris compelli poterunt, idque etiam
iuxta ea, quæ dicentur *infrà dub. 3. 4. & 5.*

Ex dictis ſequitur, quod Regulares non incidāt 18
in excommunicationem ab Epiſcopo latam cōtra
lacerantem cedulones ab ipſo affixos, non ſolum, ſi
non nominentur, vt docet Alphonſus de Leone *de* 19
cenſuris recollect. 1. n. 473. ſed etiam, ſi nominentur;
quia ferre excōmunicationē eſt actus iuriſdictio-
nis, & ideò ſiuè feratur per modū legis, ſiue quocū-
que alio modo, nō poteſt extendi ad non ſubditos;
cùm iuriſdictio exerceri nō poſſit in non ſubditū,
iuxta illud ad Corinth. 5. *de iis, qui foris ſunt, nihil
ad nos;* & *cap. 2. de conſtitut. in 6. Extra territorium
ius dicenti non paretur impunè;* Regulares autem
non ſunt ſub iuriſdictione Epiſcopi, cùm ſint ab
illa exempti, ergo, &c.

Obiicies: qui turbat iuriſdictionē alterius, poteſt 20
ab illo puniri, *c. 1. de offic. delegati, c. dilecti, de ſent. ex-
commun. in 6. & l. vnic. in princip. ff. ſi quis ius dicen.* nō
obtemperet; & communiter docent Doctores, quos
citat, & ſequitur Farinac. *in pract. tit. de crimine læſæ
Maieſt. q. 113. num. 67.* quia tunc punitio reduci-
tur ad defenſionem iuriſdictionis, atque adeò ad
ius naturale, vt ex *cit. cap. dilecto* colligitur; Regu-
laris autem lacerans cedulones Epiſcopi, turbat il-
lius iuriſdictionem; ergo, &c.

Reſpondetur, ex hoc tantum ſequi, quod, ſtante
perturbatione iuriſdictionis, poſſit Epiſcopus con-
tra Regularem procedere remedio congruo, & ad-
hibere etiam cenſuras, ſi opus ſit, non autem quod
incidat in excommunicationem iam latā contra la-
cerantem cedulones; quia hæc non fuit directa ad
ipſum, cum non ſit ſubditus, & conſequenter non
comprehendatur ſub actu iuriſdictionis Epiſcopi; 21
qualis eſt impoſitio excommunicationis; & quia
ius puniendi turbantes iuriſdictionem incipit ſo-
lum, cùm incipit turbatio, excommunicationis au-
tem impoſitio eſt iuriſdictio exercita ante turba-
tionis iuriſdictionem, ideo non ſe extendit excom-
municatio ad Regularem.

Inſtabis; excommunicatio eſt defenſio parata
contra perturbantes iuriſdictionem, atque adeò
reſpicit actum perturbationis, ergo Regularis,
dum perturbat, incidit in excommunicationem, vt
poſtè iam habilis puniri per ipſam.

Reſpondetur, quod non ſit defenſio parata, ſed 22
ſe habeat per modum pœnæ modo iuriſdictionali
impoſitæ, & ideò non ſe extendit ad non ſubdi-
tos; aliàs omnis excommunicatio, & pœna impo-
ſita à lege afficeret non ſubditos quia dici poſſet,
quod ſit parata defenſio pro defenſione legis, &
iuriſdictionis exercitæ in imponenda ipſa lege
quod nemo dixerit: quapropter dicendum, quod
non ſe habeat per modum defenſionis; quia de-
fenſio non poteſt incipere, niſi iniuria incipien-
te: vnde cùm impoſitio excommunicationis ſit 23
non exiſtente iniuria illata, non erit actus defen-
ſionis, ſed iuriſdictionis, qui non ſe extendit ad
non ſubditos.

An autem in opinione Vaſquez, Sanchez, Vil- 24
lalobos, & Becani *in locis ſupra cit.* tenentium, quod
Regulares per ſe ſub mortali teneantur obedire
ordinationibus, ſeu legibus Epiſcoporum Syno-
dalibus, vel prouincialibus, concernentibus actio-
nes communes totius populi, & non derogātibus
obſeruantiæ regulari (vt de ieiuniis, promiſſio-
nibus à Communitate Deo factis, vel aliquibus
feſtis ſeruandis, &c.) non quidem debito obe-
dientiæ (cum utpote exempti, Epiſcopis ſub-
diti non ſint) ſed debito, & iure naturali (cum
qua partes, & membra Communitatis illius, in
qua morantur, tali Communitati, tanquam
toti-

Digitized by Google

toti corpori,ſe conformare teneantur) poſſint in prædictis caſibus (in quibus Regulares, licet exēpti, ſubduntur Epiſcopis ex vi Tridentini Concilij) compelli ad obediendum in illis per cenſuras excōmunicationis,ſuſpenſionis, vel interdicti.

Reſpondetur ſatis probabiliter negatiuè, ni-
25 ſi quando id expreſsè ipſis conceditur à Concilio; quia quotieſcumque Concilium voluit dare
26 Epiſcopis auctoritatem procedendi per cenſuras contra Regulares exemptos,id explicuit,vt in *ſeſſ. 25. cap,16.* contra dantes, vel recipientes aliquid pro ingreſſu Nouitiorum, ibi: *Quin potius precepit S. Synodus ſub anathematis pœna dantibus,& recipientibus, ne hoc vllo modo fiat; & vt abeuntibus ante profeſſionem omnia reſtituantur, quæ ſua erant: quod vt rectè fiat, Epiſcopus etiam per cenſuras Eccleſiaſticas, ſi opus fuerit, compellat*: & *cap. 5.* eiuſdem ſeſſionis pro reſtituenda, & conſeruanda clauſura Sanctimonialium; & *ſeſſ. 22. in decreto de obſeruandis, & vitandis in celebratione Miſſa, &c.* ergo ſignum eſt, quod in aliis caſibus, in quibus non explicuit talem auctoritatem concedi Epiſcopis ſupra Regulares exemptos,noluerit illā
27 Epiſcopis concedere, Doctores, quos citat, & ſequitur Sanchez *de matrimon.lib.7,cap 3.numer.22 & lib. 6. moral.capit.1.numero* 14. Confirmatur; quia ſic ſuadent multa priuilegia, quæ Regulares habent, vt non poſſint ab Epiſcopis per cenſuras compelli:de quibus vide *ſupra numero. 3.& 4.Compend.priuil.Societatis Ieſu n.23. & 24.* Corduba *lib. 53.qq.q.41.*& Rodriguez *to. 2.qq.Regul.q.59.art.5.*
28 Hinc neque poteſt Epiſcopus declarare excommunicatum Regularem tranſgreſſorem legis,propter quam impoſita eſt(ſiue à iure,ſiue ab homine)excommunicatio, niſi hoc ſit ei ſpecialiter
29 conceſſum. Ratio ſumitur ex Regularium exemptione, & priuilegiis ſupra dictis. Quod extenditur ad caſum, quo Regularis exemptus publicè commiſerit crimen, ob quod impoſita ſit talis excommunicatio, verbi gratia ſi clericum percuſſerit,Nauar.*lib.5.conſil. de ſentent. excommunicat.*
30 *conſ.2.numero* 2. Quapropter citatio etiam ab Epiſcopo Regulari facta, vt compareat,quando id facere non eſt illi ſpecialiter conceſſum,eſt ipſo iu-
31 re nulla;cum ea ſit à Iudice non competente;debet tamen Regularis ex decentia comparere, & allegare priuilegium exemptionis, & ſic eius forum declinare,Henriq.*lib.7.c.15* & Peitin.*to.1.priuil.Minim.in Conſt.2.Sixti IV.§.10.*

DVBITATIO II.

An, & quid poſſit Epiſcopus in ordine ad exorciſma?

SVMMARIVM

1 *Epiſcopus non poteſt præcipere, ne Regulares exorcizent ſine ſua licentia, & ſine quibuſdam aliis conditionibus.*

2 *Regulares poſſunt exercere exorciſmum ex officio,& ordine Eccleſiaſtico.*

3 *Epiſcopus poteſt præcipere ne Clerici ſeculares exorcizent,quia ſunt ei ſubiecti.*

REſpondetur, quod neque poſſit Epiſcopus præcipere, & multò minus excommunicare, nè Regulares exorcizent ſine ſua licentia, & ſine 2
quibuſdam aliis conditionibus Patet etiam ex dictis *dubitat.1.* præſertim cùm Regulares id poſſint exercere ex officio,& ordine Eccleſiaſtico; & docet præter alios Portellus in addit.ad dubia Regularia,ver exorciſmus; poteſt tamen id præcipere E- 3
piſcopus in ordine ad clericos;quia ſunt ſibi ſubiecti.Sic Nauar.*to.1.lib.1.conſ.6.de officio Iudic.ordinar.n.5.* Vgol.*de officio,& poteſtate Epiſcop.cap. 47.n. 6* Naldus *verb. dæmon n.9.* & Homobonus *part. 1. tract.3.c.8.q.73.*

DVBITATIO III.

An, & quid poſſit Epiſcopus in ordine ad proceſſiones?

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus neque poteſt præcipere & multò minus, excommunicare,quod Regulares ad proceſſiones accedant contra Genuenſem & alios.*

2 *Epiſcopus poteſt præcipere Regularibus vt eant ad proceſſiones publicas, puta in feſto corporis Chriſti, in litaniis, & Iubilæis publicis faciendis in plebibus, in quibus ipſi habent Monaſteria.*

3 *Collegia excipiuntur à publicis proceſſionibus.*

4 *Epiſcopus licet poſſit compellere Regulares ad intereſſendum proceſſionibus,non poteſt eos cenſuris afficere.*

5 *Publicæ proceſſiones intelliguntur etiam illæ, quæ pro Bono publico,de nouo indictæ ſunt.*

6 *Theatini ex vi ſuorum priuilegiorum ad nullas proceſſiones adſtringi poſſunt quacumque ex cauſa fiant.*

7 & 8. *Theatini,& ceteri Regulares exempti non poſſunt ſine licentia Epiſcopi facere proceſſiones extra Conuentum, ſecus eſt in ſententia nonnullorum ſi proceſſiones fiant per triginta paſſus intra ambitum conuentus,vel ita ſit in vſu.*

9 *Proceſſio Roſarij fieri poteſt per totam ciuitatem ſine licentia Epiſcopi,ſi ita habeat conſuetudo à decem retro annis ſeruata, & in quatuor feſtiuitatibus B.M.*

RESPONDETVR, quod neque poſſit Epiſcopus præcipere, & multò 1
minus excommunicare, quod Regulares ad proceſſiones accedant. Patet etiam ex dictis *dub. 1.* & ſic docent Sanch. Henriq & Rodrig. quos citat Barboſa *de poteſt.Epiſcop.par.3. alleg. 78. n.25.* Tamburin.*de iure Abbat.to.1.diſp.19.q.7.nu.7.* Scortia *theor.393.* Peirinus *to.1.Conſt.11. Sixti IV. n.60.* Portell.*in addit.ad dub Regul. ver. Epiſcopus,n. 5.*& ver.*proceſſiones,n.1.* Villalob. *in ſumma tomo 2. tractat.35.diffic.5.numero 17.* Hieronymus Rodriguez *in compend.qq.Regul. reſolut.* 118. qui ſubdunt, ſic pluries ſacram Cardinalium Congregationem determinaſſe:quamuis contrarium ſentiāt Riccius,Genuenſis,& alij, quos citat, & ſequitur Barboſa in *loco ſup.cit.* vbi etiam refert pro ſe aliam Sacræ Cardinalium Congregationis determinationem.Sed hæc(prætcrquam quod dici poteſt,ipſā non eſſe authenticam)apud Peirinum *to.2.Cōſt.* 2
7.Pij V.§.29.n.25. in hac forma loquitur: *Ordinarius poteſt præcipere Regularibus, vt eant ad Proceſſiones*

*net publicas, puta in feſto Corporis Chriſti, in Litaniis
& Iubilæis publicis faciendis in plebibus, in quibus ipſi
habent monaſteria, dummodo proceſſiones ſint eius ge-
neris, quæ in Bulla Pij V. Mendicantibus conceſſa com-
prehendantur; & dummodò Regulares non ſint ex illis
3 Conuentibus Collegia nuncupatis, qui in eadem Bulla
excipiuntur.*

Vnde non ſequitur, quod in ordine ad proceſſio-
4 nes, in quibus dato, quod Regulares intereſſe te-
neantur, & Ordinarius poteſt illis præcipere, poſſit
etiam eoſdē per cenſuras cōpellere; quia Regulares
habent priuilegium, vt non poſſint ab Epiſc. cen-
ſuris affici, niſi in caſibus à iure expreſſis, quorum
aliquos numerat Trident. & caſus proceſſionū ex
alio capite nullibi exprimitur; tū quia expreſsè ali-
bi S. Cōgregatio Cardinaliū pluries declarauit, nō
poſſe Epiſcopū per cenſuras Regulares cōpellere,
vt iā *ſupra* dicebatur, & dicetur etiam *infrà in fine*.

5 Per publicas autem proceſſiones intelliguntur
etiam illæ, quæ pro bono publico de nouo indictæ
ſunt; ſicuti notauit ibidem Peirinus ex eadem ſa-
cra Congregatione cit. & citat Quarantā ad quas
tamen omnes proceſſiones, ſiuè publicas, ſiuè pri-
6 uatas; item ſiuè de ſtatuto, ſiue de iure, vel conſue-
tudine introductas, Clerici Regulares Theatini ex
vi ſuorum priuilegiorum ab Epiſcopo aſtringi
non poſſunt, vti videre eſt apud Peregrinum in
Compendio priuilegiorum verb. proceſſiones.

7 An autem è contra poſſint Theatini, & cæteri
Regulares exempti ſine licentia Epiſcopi facere
proceſſiones extra conuentum?

Reſpondetur negatiuè; quia non habent terri-
torium. Atque ita docent Rodriguez *in addit. ad
Summam to. 4. cap. 105. num. 5.* Villalob. *to. 2. tract.
35. diffic. 5. num. 9.* Barboſa *de poteſt. Epiſc. par. 2. alle-
gat. 78. num. 7.* & Peirinus *in priuileg. Minimor. tc. 2.
Conſtit. 7. Pij V. §. 10. num. 11. ad* 8. Ita etiam teſte
Barboſa, & Peirino *locis ſupra cit.* determinauit S.
Cardinaliū Cōgregatio die 2. Iulij 1620. Quamuis
contrariū ſentiāt Portellus *in dub. Regul. ver. proceſ-
ſiones, n.* 8. Hieron. Rodrig. *in Cōpend. qq. Regul. reſol.*
118. *n.* 10. Iacob. de Graſſis *conſil.* 20. *de Regular.* &
8 Tambur. *de iure Abbat. to. 1. diſp. 15. q. 7. n. 39.* præſer-
tim, ſi proceſſiones fiant per triginta paſſus intra
ambitum Cōuentus, & ita habeat cōſuetudo loci.
Vide etiam Peirinum *loco ſupra cit.* vbi ex declara-
9 tione Cardinaliū iam adducta obſeruat, quod pro-
ceſſio Roſarij tamen fieri poſſit per totā Ciuitatē
ſine licentia Epiſcopi; ſi ita habeat conſuetudo à
decem retro annis ibi ſeruata, & in quatuor feſti-
uitatibus B. Mariæ, ſcilicet Natiuitatis, Annuncia-
tionis, Purificationis, & Aſſumptionis.

Cæterum declarauit S Congregatio, Epiſcopū
auctoritatē habere in Regulares quoad cōponen-
das, amota omni appellatione, controuerſias ortas
circa præcedentiā in proceſſionib. iuxta Trid. Con-
cilium *ſeſſ. 25. c.* 13. & hoc breui manu, ſūmarie, de
plano, ac ſine ſtrepitu, & figura iuditij fieri debere
Vide Campanile *Rubr. 12. c. 13 n.* 120. & Lezanam
to. 2. ſumm. c. 1. n. 27. & to. 4. ver. proceſſio.

DVBITATIO IV.

An, & quid poſſit Epiſcopus in ordine ad conciones.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus non poteſt prohibere, & multo minus ex-
communicare ne Regulares concionentur in Ec-
cleſiis ſuis, ſeu ſuorum Ordinum ſecus ſi velint
concionari in illa hora, quā Epiſcopus vult ha-
bere concionem.*

3 *Regulares non poſſunt prædicare in alienis Eccle-
ſiis ſine Epiſcopi licentia.*

4 *Epiſcopus non poteſt prædicare in Eccleſiis
Regularium illis inuitis, poteſt tamen in illis
audire officia, & in Pontificalibus celebrare.*

5 *Epiſcopus in Eccleſiis Regularium non poteſt exer-
cere ea quæ ſunt Iuriſdictionis, v.g. confirmare,
ordinare, degradare.*

6 *Epiſcopus in Eccleſiis Regularium vti poteſt Bal-
dachino, & ipſos contradicentes pœnis, & cenſu-
ris cogere, & punire.*

7 *Prædicatores Regulares, qui prædicant extra ſuas
Eccleſias non debent ex probabili ab Epiſcopo
examinari ſed ſolum requiratur eius licentia.*

8 *Epiſcopus ex decreto S. Congregationis poteſt
examinare Regulares prædicare volentes in
Eccleſiis, quæ non ſunt ſuorum ordi-
num.*

9 *Parochus poteſt dare licentiam Viro docto, & noto,
etiam Regulari, vt in ſua Parochia concionetur
ſine Epiſcopi approbatione, etiamſi talis ſit
ſolum initiatus prima tonſura.*

10 *Regulares approbati in vno Epiſcopatu, poſſunt
prædicare vbicumque voluerint Parocho non
contradicente.*

11 *Vide quas indulgentias poſſint concedere concionta-
tores Regulares ſuis auditoribus.*

RESPONDETVR, quod neque poſ- 1
ſit Epiſcopus prohibere, & multo mi-
nus excommunicare, ne Regulares con-
cionentur in Eccleſiis ſuis, ſeu ſuorum
ordinum. Patet etiam ex dictis *dubitat.* 1. Qua-
propter poterunt Regulares, etiam contradicen-
te Epiſcopo, concionari in Eccleſiis ſuis, dum- 2
modò non concionentur in illa hora, qua Epiſco-
copus concionari voluerit. Atque ita tradunt Ce-
nedus *in qq. Canon. queſt. 26. numer.* 13. Vega *in ſum.
to. 2. cap. 86. caſ.* 40. Miranda *in Man. Prælat. 1. q. 50.
art. 3. concl.* 1. Barboſa *de poteſt. Epiſc. par. 3. allegat.
76. nu.* 20. Villalob. *to. 2. tract. 35. diffic. 1. n.* 4. & Pei-
rinus *in priuileg. Minimor. tc. 1. Conſtit. 2. Gregorij
XIII. §. 2. n 21. ex Bulla Pij V.* quæ incipit: *Etſi mē-
dicantium*, data Romæ 1567 Quamuis contrarium
ſentiant Portell. *in dub. Regul. ver. Prædicatores n.* 7.
Franciſcus Leo *in Theſ. Fori Eccleſ. par. 2. c.* 8. *n.* 9. &
Piaſecius *in prax. par. 2. c. 3. art. 6. n.* 7. ex eo, quod
putent Gregorium XIII. reuocaſſe dictam Bullam
Pij V. ſed minus rectè, & gratis id putant. Vide et-
iam Peregrinum *in Compend. Priuileg. ver. prædi-
care*, vbi refert, quod nouiſſimè Vrbanus VIII. ta- 3
men decreuerit, Regulares non poſſe prædicare
in alienis Eccleſiis ſine licentia Epiſcopi, nec in
propria ſine benedictione illius, vel illo contra-
dicente; & ſi fecerint, puniri poſſe ab Epiſcopo, de
quo tamē decreto Vrbani VIII. non conſtat au-
thēticè, & dicā inf. in fine præſentis dubitationis.

Cæterùm, An è contra poſſit Epiſc. in Eccleſiis 4
Regularium, inuitis ipſis Regularib. concionari?

Reſpondetur, quod (quamuis aliqui Doctores
affirmare videantur, moti ex eo, quod talis actus ſit
actus honoris) tamen negandum ſit quia exemptis
& priuilegiatis non præiudicatur in ſuis priui-
legiis niſi quatenus exprimitur, *Clement. Archi-
epiſcopo. §. ſi tamen, num.* 2. *&* 3. quod non eſt
in caſu noſtro; Atque ita docet præter alios

Peitinus *in priuileg. Minor. tom 1. conſtitut. 26. Leonis X. §. 24. n. 47.* Quapropter dicendum potius eſt, quod inuitis Regularibus, non poſſit Epiſcopus concionari in Eccleſiis eorum; in quibus tamen poteſt priuatim, & publicè audire officia, & ea, etiam in Pontificalibus, celebrare, & ſolemniter populo benedicere, & etiam facere coram ſe, ſed ſine Pontificalibus celebrari;& quam-
5 nis in eiſdem Eccleſiis non poſſit exercere ea quæ
6 dicunt iuriſdictionem, v. g. confirmare, ordinare degradare,&c. poſſit ibi tamen vti baldachino;& contradicētes Regulares pœnis,& cenſuris Eccleſiaſticis cogere, & punire, per decretum S. Congregationis datū Romæ die 10. Iunij 1603. apud Peitinum *loco ſupra cit. num.* 45. qui *Conſtit.* 2. Sixti IV. §. 11. n. 21. cum Barboſa *de poteſt Epiſcopi part. 3. allegat. 76. num.* 24. & Peregrino *loco ſupra cit. ex Bulla Gregorij XV.* data Nonis Febr. 1622, quæ incipit: *inſcrutabile*, aduertit, quod Epiſcopus poſſit etiam punire eos (non tamen cenſuris, vt ſupra pluries dicebā) ſi ſine licentia ipſius prædicarint in Eccleſiis alienis; quamuis id negent Campanili *in diuer. iur. Canon. rubr. 12. cap. 13. n. 10.* Tamburinus *de iure Abbat. to. 2. diſp. 11. q. 4. num. 3.* & Hieron. Rodiguez *in Compend. qq. Regular. ver. Prædicatores num.* 1. moti ex eo, quod S. Cardinalium Congregatio ita declarauerit ſub iſtis verbis: *Congregatio Concilij cenſuit, Regulares, qui abſque licentia Epiſcopi prædicauerint in Eccleſiis, quæ ſuorum Ordinum non ſunt, tametſi decreto eiuſdem Concilij cap. 2. ſeſſ. 5. contradixerint, non poſſe puniri ab Epiſcopo, ſed tantum à ſuis Superioribus.*

An autem prædicatores debeant ab Epiſcopo examinari?

Reſpondetur ex probabili, negatiuè, etiam at-
7 tento decreto Concilij Tridentini *cit. cap. 2. ſeſſ. 5.* quia ibi requiritur tantū licentia Epiſcopi ad prædicādū extra ſuas Eccleſias,& de examine nullū fit verbū, niſi ſolū ad ordines,& Cōfeſſiones, vti conſtat ex eiuſdē Cōcilij *ſeſſ. 23. c. 15.* ibi: *Nullus etiam Regularis ad id idoneus reputetur, niſi aut parochiale beneficium habeat, aut licentiā ab Epiſcopis obtineat per examen, ſi illis videbitur neceſſariū, aut aliàs idoneus iudicetur:* quod nullatenus dicit, quādo agit de Prædicatoribus Regulariū. Cùm igitur Conciliū in vno loco agendo de Confeſſoribus, mentionem faciat de examine faciendo, ſi Epiſcopis videbitur neceſſariū; non verò in alio, agendo de Prædicatoribus, ſequitur, quod ſententia negatiua ſit aſſerenda; quia vbi Cōciliū voluit hanc auctoritatem Epiſcopis ſupra Regulares concedere, id expreſſit; ergo quando non expreſſit, non conceſſit. Atque ita contra Henriquez *lib. 10. cap. 23. in gloſ. lit. Z.* (cui tamen fauere videtur quædā Cardinaliū Cōgregatio in vna Vgētin die 22. Ianuarij 1622. declarans, poſſe Epiſcopos examinare Regulares prædicare volētes in Eccleſiis, quæ non ſunt ſuorū Ordinū) docent Alzedus *in prax. Epiſc. par. 2. c. 13. n. 104.* Miranda *in Man. Prelat. to. 1. q. 50. ar. 2.* Rodiguez *loco ſupra cit. nu.* 2. Barboſa *de poteſt. Epiſc. par. 3. allegat. 76. n. 23.* Galletus ver. *legere*, & ver. *licentia*, 3. & Lezana *t. 1. ſum. c. 9. n. 48.* qui ſubdūt neque ſubijci ex declaratione S. Cōgregationis Regulares ad licētiā,& examē, in ordine ad habēdam lectionē S. Scripturæ in ſuis Monaſteriis: ſubduoe
8 ſecundò, poſſe in opinione cōmuni Parochum, ſeu Curatū dare licentiā viro docto, & noto, etiā Regulari (qui ex priuilegio, vt videre eſt apud Peregrinū ver. prædicare, ſeruatis ſeruandis, concionari poteſt, etiā prima tōſura ſolum initiatus,& in quocūque loco, etiam extra Eccleſiā, & etiā in aliena) vt bis, vel ter cōcionetur in ſua Eccleſia ſine Epiſcopi approbatione, quin & poſſe prædicatores Regulares ſemel approbatos in vno Epiſcopatu, itinerantes prædicare, vbicūque voluerint, non contradicēte Parocho,& Epiſcopo loci, ex priuilegio Gregorij XIII. conceſſo PP. Societatis Ieſu, vti videre eſt apud Mirandam *art. 4. concl. 5.* Portell *n. 16.* Io. de la Cruz *de ſtatu Relig. lib. 1. c. 6. dub. 2. concl. 3.* & Barboſam, *n. 26.* Hieron. Rodriquez *in compend. qq. Regul. reſol.* 112. Emanuel. Rodriguez *in qq Regular. t. 3. q. 32. ar. 2.* & Villalob. *in ſum. to. 2. tract. 35. diffic. 5. n. 2.* vbi ſubdunt, quod Prædicatores Regulares ex variis Pontificū priuilegiis poſſint in ſuis domibus quocunque anni tēpore prædicātes, cōcedere ſuis auditoribus 18. annos, ac 320. dies indulgentiarū; prædicantes verò extra ſuas Eccleſias poſſint vltra dictos 18. annos, concedere 222. dies tātū:& tēpore quadrageſimæ prædicātes apud ſuas domos feria 2. 4. & 6. poſſint cōcedere 156. annos, & 24. dies: quas tamē indulgētias dicti Prædicatores Regulares debent expreſsè cōcedere nomine ſuæ Sāctitatis, aliàs auditores illas non lucrantur.

DVBITATIO V.

An, & quid poſſit Epiſcopus in ordine ad locutiones cum Monialibus?

SECTIO I.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus non poteſt prohibere, & multo minus excōmunicare Regulares accedentes ad Monaſteria ad loquendum cum monialibus.*

2 *Epiſcopus ex Conſtitutione Gregorij XV. poteſt punire Regulares, ſicut ſeculares vt ſedis Apoſtolicæ Delegatus, accedētes ad Monaſteria Monialiū ipſis Regularibus etiam ſubiecta.*

3 *Epiſcopus ex dicta conſtitutione licet poſſit punire Regulares exemptos, vt ſedis Apoſtolicæ Delegatus non tamen poteſt eos excommunicare contra Duardum.*

4 *Regulares multo minus afficiuntur cenſuris ab Epiſcopo impoſitis in genere contra accedentes ad Monaſteria ad loquendum cum Monialibus contra Graffium.*

5 *Cenſura lata facultate ordinaria non afficiunt niſi ſubditos, & ſic non regulares exemptos. Item dic de facultate delegata.*

6 *Facultas delegata in ordine ad Regulares non ſe extendit ad ferendas cenſuras per modum legis, & ſtatuti, ſed ſolum ad puniendos Tranſgreſſores.*

7 *Facultas delegata Epiſcopo contra Regulares accedentes ad Monaſteria Monialium reſtringitur ad cauſas ſpeciales in facti contingentia, non autem ad auctoritatiuè prouidendum per cenſuras.*

RESPONDETVR, quod neque poſſit Epiſcopus prohibere,& multò minus excommunicare, ne Regulares 1
accedant ad monaſteria ad loquēdū cum Monialibus. Patet etiam ex dictis *dub.* 1. & ita docent Rodriguez *qq. Regular. t. 1. q. 45. ar. 2.* Sanchez *de matrim. lib. 7. diſp. 33. num. 23.* Quaranta ver. Monaſteria

Monialium

Moniali͞u, verſ. dubitari, Bonacina *to. 1. q. 3. de clauſ. punct. 4. n. 8.* Paſqualigus *to. 2. deciſ. 157.* & alij, quos citat Barboſa *de poteſt. Epiſcop. par. 3. allegat.* in 2. *nu.* 73. & Suar. *de Relig. to 4. tract. 1. lib. 1. cap. 10. nu.* 27. vbi ait, ita etiam declaraſſe S. Cardinalium Congregationem die 9. Aprilis 1587. in his verbis: *Regulares accedentes ad monaſteria Monialium ſine licẽtia Epiſcopi incidunt in pœnã excommunicationis, quã Epiſc. ſuo edicto propoſuit, niſi Regulares illi habeant ex priuilegio, quod non poſſint excommunicari; & tũc deberẽt puniri à ſuis ſuperioribus alia pœna;* Quãuis hodie
2 ex Conſtitutione Gregorij XV. de Exemptorum priuilegiis, quæ incipit, *Inſcrutabilis*, ſub die 9. Febr. 1622. & ex declaratione Cardinalium anno 1624 poſſint Regulares, ſicut & ſæculares ab Epiſcopo, vt ſedis Apoſtolicę delegato, corrigi, & puniri, ſi accedant ad loquendum cum Monialibus etiã in monaſterio exempto, & Regularib. ſubdito, ſine licentia Epiſcopi; ſicuti notarunt Bonac. de clauſura, *tit. q. 3. punct. 4. n. 8.* Bellochius *de caſib reſeru. par. 2. q. 9.* & alij; ex qua tamen Gregorij XV. Cõſtitutione, & Cardinaliũ declaratione (vti *ſupra*
3 pluries dicebam) non colligitur, quod poſſint ab Epiſcopo, neque etiam vt Sedis Apoſtolicæ delegato, ſtatuto ſpeciali prohiberi, & excommunicari, ne accedant ad Monaſteria ad loquendũ cum
4 Monialibus etiam exemptis contra Duardum *in Bull. Cœna lib. 1. c. 1. q. 3. n. 119* & multò minus colligitur, affici cẽſuris ab Epiſcopo impoſitis in genere contra accedentes ad monaſteria ad loquendũ cum Monialib. cõtra Graffiũ *in deciſ. par. 1. lib. 2. c 49. n 68.* Atque ita docent Sanch. Rodrig. Barboſa, Quaranta, Bonacina, Paſqualigus *in locis ſupra cit* & alij paſſim, & ratio eſt, quia, vel iſtæ cen-
5 ſuræ ſunt latæ authoritate, & facultate ordinaria, & tunc certum eſt, quod non afficiant Regulares exemptos; quia cenſuræ latæ facultatę ordinaria non afficiunt niſi ſubditos, per textum expreſſum *in cap. à Nobis 1. de ſent. excommun.* vel ſunt latæ facultate delegata à ſede Apoſtolica, & neque affi-
6 ciunt Regulares exemptos; quia facultas delegata in ordine ad ipſos non ſe extendit ad ferendas cẽſuras per modum legis, vel ſtatuti, ſed ſolũ ad pu-
11 niendos Regulares trangreſſores; vnde ſolum poſita tranſgreſſione, ſubintrat delegatio, vt conſtat ex verbis cit Bullæ Gregorij XV. ibi: *Ab Epiſcopo locis ſimiliter tanquam ad hoc ſedis Apoſtolica delegato, quoties, & quando opus fuerit, puniri, & corrigi valeant:* vbi ponderandum eſt, quod facultas delegata eſt tantum ad puniendum, & corrigendum: vnde cùm punitio, & correctio ſupponat tranſgreſſionem, nõ poteſt exerceri facultas delegata niſi circa delicta, & tranſgreſſiones. Rurſus ibidem dicitur, quod Epiſcopus procedere valeat auctoritate delegata, quoties, & quãdo opus fuerit; quapropter delegatio eſt ſolum ad caſus ſpeciales in facti cõtingentia, non autem ad auctoritatiuè prouidendum per cenſuras, ne contingant tranſgreſſiones. Vide, quæ dicentur *cap. 19. dubit. 70. & 71.*

SECTIO II.

An Regulares loquendo cum Monialibus peccent mortaliter? Vbi etiam an declarationes Cardinalium, deciſiones Rotæ, ſententiæ Cancellariæ, Regiique ſenatus, & ſtylus Curiæ Romanæ obligent, & vim legis habeant?

Th. Delbene, de Immunit. Eccleſ. Part II.

SVMMARIVM.

1 *Regulares accedentes ad Monaſteria Monialium ex probabili ſententia non peccant mortaliter ſecluſo ſcandalo. contra plures Doctores.*

2 *Regulares loquendo cum Monialibus, quia cooperantur peccato mortali ipſarum peccant mortaliter.*

3 *Decretum S. Congregationis Cardinalium latum contra Regulares accedentes ad loquendum cum Monialibus non obligat ſub peccato mortali.*

4 *Declarationes S. Congregationis Cardinalium vtrum habeant vim legis, an ſolum ſententia doctrinalis pendèt ex mente Pontificis poteſtàtem ipſis tribuentis.*

5 *Declarationes S. Cong. Cardinalium in dubio præſumuntur non habere vim legis, præſertim quando non ſunt promulgata.*

6 *Lex condens ius nouum requirit promulgationem.*

7 *Declaratio legis in dubiis eſt veluti noua lex, & ſic vt obliget, noua promulgatione indiget.*

8 *Declarationes S. Cong. Cardinalium licet magni ponderis ſint & ab eis non facile recedendum, niſi aliter per ſedem Apoſtolicam declaretur, vim legis non habent*

9 *Sixtus V. cum ſua Bulla dedit facultatem S. Congregationi Concilij Tridentini interpretandi leges dubias Pontifice conſulto.*

10 *Declarationes S. Congr. Cardinalium videntur eſſe ſolum doctrinales, quia raro, & ſolum in grauioribus, & difficilioribus dubijs, Congregatio Pontificem conſulit.*

11 *Declarationes S. Congreg. Cardinaliũ ſæpe inter ſe pugnant ex quo infertur nullam eſſe authẽticam; cum Cardinales non poſſint derogare, ſed ſolum interpretari leges.*

12 *Declarationes S. Congregationis Cardinalium neque typis mandantur, neque à Pontifice publicari iubentur.*

13 *Legum multitudo, & obligationum vitanda eſt, & ſi dicta Declarationes vim legis haberent, eſſent innumeræ leges Eccleſiaſticæ.*

14 *Declarationes S. Congregationis Cardinalium, ſi ſolemniter ſint promulgata; quia cum promulgatione concurrit Poteſtas, habent vim legis.*

15 *Confutantur nonnulli apud Rodriguez aſſerentes poteſtatem Congregationis Cardinalium collatam eſſe ad declarationem doctrinalem, non legiſlatiuam*

16 *Congregatio Cardinalium cenſuit has ſuas Declarationes vim habere, ac ſi à ſummo Pontifice emanarent.*

17 *Declarationibus, quæ promulgantur præſumitur adfuiſſe conſenſus ſummi Pontificis neceſſarius.*

18 *Declarationes S. Congregationis Cardinalium, ſi non ſint ſolemniter promulgata, licet de ipſis conſtet authenticè, ex probabili ſententia Doctorum, vim legis non habent.*

19 *Promulgatio requiritur ad legis conſtitutionem, non autem ad legis declarationem, ſecus eſt quando lex eſt dubia.*

20 *S. Rota Romana ſequitur Declarationes S. Congregationis Cardinalium, licet ſolemniter non ſint promulgata, quia ſunt magni ponderis.*

21 *Declarationes Cardinalium licet non ſint ſolemniter*

ſolemniter promulgata ex probabiliori ſenten-
tia vim legis habent , & obligant tam in Iu-
dicio quam extra, ſi tamen de ipſis authenti-
ce conſtet per Breue ſummi Pontificis, vel
per Monitorium Auditoris Cameræ, vel ali-
quo alio modo authentico.

22 *Iudices Inferiores non poſſunt authentice de-*
clarare leges ſuperioris , ita vt declaratio li-
get Principe inconſulto.

23 *Iudices inferiores in rebus minutioribus poſ-*
ſunt paſſim legem ſuperioris non ſolum do-
ctrinaliter ; ſed etiam authentice decla-
rare.

24 *Deciſiones ſac. Rotæ , & ſententiæ Cancella-*
riæ, Regijque Senatus vim legis non habent,vt
neceſſario ligẽt,quia non procedũt à Iudicibus
habentibus facultatem legis condendæ.

25 *Stylus Curiæ Romanæ, ſi tamen Bullis , & de-*
cretis Pontificum declaratus ſit , vim legis
habet, & ius in ſe continet.

1 RESpondetur ex probabili negatiuè , ſi abſit
ſcandalum, in ordine ad Moniales præcipuè;
quia lex humana pœnalis ex probabili non obligat
ſub mortali,iuxtà ſententiam Nauarri in loco in-
frà citando,& aliorum ; ſic Doctores, quos ſequi-
tur Metolla *to. 1.diſp.1 cap.1.diffic.7.nu.614. con-*
tra Salas in 1.1.diſp.15.ſect.1.concl.2.nu.16, Duar-
dum *in Bull. Cœnæ lib.3.§.8.q.1.n.45*. Bonacinam
tract.de clauſura qu.3.punct.4.num 4. Petrinum *in*
priuileg Minimor.to.2.Conſtit.6. Pij V. §.10.n 36.
Dianam *par.1 tract.10.reſol.22.* Sayrum in Claui
Regia *lib.3.cap.7.nu.34.ad fin.*Barchium *in ſpecul.*
Monial. cap. 9. & Homobonum *2.p.caſu.3.verſ.4.*
2 Dixi, *in ordine ad Moniales præcipuè*; quia ſi hæ
loquendo peccent mortaliter , vtpotè loqui pro-
hibitæ ſub pœna excommunicationis ipſo facto
incurrendæ,certum eſt,quod Regulares loquendo
cum eis peccent etiam mortaliter ; quia peccato
Monialium mortali cooperantur.
3 Neque contra Reſponſionem noſtram poſitam
obſtat decretum Cardinalium de hac re in ſpecie
contra Regulares editum; quia cum tale decretum
ſit pœnale,inferens ſcilicet in ipſos, ſi accedant ad
Monaſteria ad loquendũ cum Monialibus,pœnam
priuationis officij,vociſque actiuæ,& paſſiuæ,pro-
babile eſt,vti dicebam,quod non obliget ad pecca-
tum mortale, Nauar.*cap.25.nu.57.& ſeq.* & dicam
etiam *cit. cap.19.dubitat.71. in fine.*
Neque obſtat ſecundò,quod Cardinales decla-
rauerint,obligare ad peccatũ mortale;ſicuti legere
eſt apud Duardum *loco ſupra cit nu.47.*quia de tali
declaratione non conſtat authenticè:neque decla-
rationi Cardinalium,quamuis magnam habeat au-
ctoritatem,neceſſariò ſtandum eſt;quandoquidem,
vtrũ habeat vim legis, an ſolum ſententiæ doctri-
4 nalis,pendet ex mente Pontificis poteſtatem ipſis
tribuentis;& conſequenter interim dum ſumus in
5 dubio,præſumẽdũ eſt,quod vim legis non habeat,
præſertim cùm authenticè non promulgetur , &
vna declaratio ſoleat cum alia pugnare.
6 Neque obſtat tertiò, ſi dicas, vt lex obliget, re-
quiri,quod promulgetur caſu, quo lex condat ius
nouum;at talis non eſt declaratio,cùm illa à prin-
cipio legi inſit.Ergo.Quia Reſpõdetur,quod licet
7 in manifeſtis declaratio legi inſit; & ſic ea ſe ſine
alia promulgatione obliget,tamen ſecus ſit in du-
biis ; quia in his declaratio eſt veluti noua lex, &
ſic vt obliget,noua promulgatione indiget ; qua-
8 propter niſi aliter per Sedem Apoſtolicã declare-
tur,dicendũ interim eſt,quod declaratio Cardina-
lium, licet magni ponderis ſit, & ab ea non facilè
recedẽdũ,tamẽ vim legis non habeat. & ſic neceſ-
ſariò ipſi ſtandũ non ſit;ſicuti ſupra dicebam,& vi-
deri poterit Sanchez *de matrim.lib. 8.diſp.2.n.10.*
Vaſquez *1.2.diſp 177.cap.vlt.* Nauarrus relatus à
Salas *de legibus diſp.2.ſect.9.n.4* Rodriguez *to.1.q.*
*regular.q.11.art.2.*Ledeſma *in ſum.to.1.de Sacram.*
*Pœnit.c.13 diff.7.*Valerus,*ver.abſolutio, diff.1.n.20.*
*& ver.nullitas, differ.5.n.2.*Pontius *de matrim.lib.*
5.c.13.§.2.n 7. Vega *in ſum to.1.c.61.caſ.41.* Villa-
lob.*to.1.tract.2.dub.7.n.5.*Portell.*ver.Cardinalium*
declarationes, Bonacina *de legibus diſp.1.q.1.punct.*
8.n.4. & alij, quos citat Diana *par.1.tract.10.reſol.*
*29.*quamuis multi alij,quos etiam ipſe Diana ibi-
dem refert,contrarium ſentiant. Videri etiam po-
terit Paſqualigus *tom.2. deciſ.61.*
Sed vt hæc res,quæ ſæpe contingit, melius in- 9
telligatur,ſciendũ eſt,quod de Cõgregatione Car-
dinalium extat Bulla 7. Sixti V. edita anno 1588.
quæ incipit, *in Menſa*,in qua poſtquam Pontifex
ſibi reſeruauit poteſtatem congregandi Conciliũ,
& res fidei definiendas,ſubdit : *Cardinalibus verò*
præfectis interpretationi, & executioni Concilij Tri-
dentini, ſi quãdo in his,quæ de morum reformatione,
diſciplina,& moderatione,& Eccleſiaſticis iudicijs,
& alijs, quæ humana ſtatuta ſunt,dubietas,aut diffi-
cultas emerſerit, interpretãdi facultatẽ (nobis tamen
conſultis) impertimur. Ex quibus verbis conſtat,
Congregationi Cardinaliũ conceſſam eſſe faculta-
tem interpretandi leges Tridẽtini,illa tamen con-
ditione,quod ſummus Põtifex cõſulatur. Vnde ori-
tur prædicta difficultas,an declarationes Congre-
gationis Cardinalium habeant vim legis , vel ſo-
lum ſint doctrinales ?
Et quidẽ videntur eſſe ſolũ doctrinales;quamuis 10
magni ponderis, & auctoritatis, ſicuti ſupra dice-
bam Ratio, quia rarò,& ſolum in grauioribus du-
biis,teſte Salas,*diſp.21.ſect.11.* Cardinalium Con-
gregatio Pontificem conſulit ; & ſic cùm non
ſeruet conditionem, ſub qua poteſtas declaratiua
ipſi cõceſſa eſt,declarationes ipſius vim legis non
habẽt;tum quia huiuſmodi declarationes(vti nota-
uit Suarez *to 4.in 3.par.diſp.18.n.6.*) inter ſe pu- 11
gnant,ergo nulla eſt authentica : non enim prior,
quia non ſuccederet poſterior ipſi contraria; ne-
que ſecunda,quia Cardinalium Congregatio non
habet poteſtatẽ derogandi leges, ſed ſolum inter-
pretandi factas ; & ſic nulli talium declarationum
neceſſariò ſtandũ eſt:tum quia, ſi vim legis habe-
rent,deberent ſolemniter publicari , ſicut & com-
muniter dicitur de declaratione authentica legiſ-
latoris ipſius : at hæ declarationes nec typis man- 12
dantur, nec à Pontifice publicari iubentur ; ergo
ſignum eſt , quod vim legis non habeant : tum
quia vitanda eſt , quoad fieri poteſt , multitudo
legum , & obligationum ; at ſi declarationes 13
Cardinalium vim legis haberent , innumeræ
eſſent leges Eccleſiaſticæ. Ergo dicendum, quod
ſint tantum doctrinales , magni tamen ponderis,
& auctoritatis. Atque ita docent Sanchez , Vaſ-
quez , Salas , Rodriguez , & alij complures,
quos ſupra citabam. His tamen non obſtantibus.
Dico primò,Declarationes Cardinalium, ſi ſo-
lemniter ſint promulgatæ,vim legis habent; quia 14
tunc concurrunt omnes conditiones pro legis
conſtitutione requiſitæ,ſcilicet poteſtas , & pro-
mulgatio.
Neque obſtat , ſi dicas, poteſtatem Congrega-
tioni Cardinalium collatam eſſe ad declaratio- 16
nem

nem doctrinalem, non legiſlatiuam; vti ſentiũt quidam apud Rodriguez *to.*1.*qq.Regular.q.* 11. *art.* 2. Reſpõdetur enim, quod ad declarationem doctrinalem habendam non indigebat Cardinaliũ Congregatio, quod poteſtas ſibi conferretur. Accedit, quod eadem Cardinalium Congregatio cenſuit,
16 has ſuas declarationes vim habere, ac ſi à ſummo Pontifice emanarent, teſte Garſia *de benefic.in Præfat.ad lectorem*, Salas *diſp.* 21. *ſect.* 12. & Bonacina *diſp.* 1.*q.*1.*punct.*8. *nu.* 4. Sed ſi à ſummo Pontifice declarationes legum ſuarum promulgarentur, abſque dubio vim legis haberent, Ergo ſic &c.

17 Neque obſtat ſecundò, ſi dicas obſtare ſuperiores rationes. Reſpondetur enim, quod in iis Cardinalium declarationibus, quæ promulgantur, præſumitur adfuiſſe conſilium ſummi Pontificis neceſſarium. Item ſi fortè pugnantia inter ipſas intercedat, prior tollitur per poſteriorem declarationem contrariam; ſicuti lex prior abrogatur per poſteriorem legem contrariam.

18 Dico ſecundò, ſi non ſint ſolemniter promulgatæ, licet de ipſis conſtet authenticè, ex probabili ſententia Doctorũ, vim legis non habent. Sic Salas *diſp.* 2. *ſect.* 9. *in fin.* & *diſp.*10.*ſect.*9.*num.*68. & *diſp.*12.*ſect.*1.*nu.*8. Lorca 1.2.*diſp.*18.*ad fin.* Suarez *lib.*6.*cap.*1.*n.*3. loquens generaliter de omni declaratione facta à Principe Bonac.*diſp.*1.*q.*1.*punct.* 8. *num.* 4. & alij: & probatur, quia promulgatio, ſeu publicatio eſt de eſſentia legis, ita vt & declaratio ipſius Principis, & vim legis habeat, promulgatio. ne etiam indigeat, Ergo, &c.

19 Neque obſtat, ſi dicas, promulgationem eſſe requiſitam ad legis conſtitutionem, non autem ad legis declarationem; quia declaratio cum ipſa lege à principio ineſt, *l ita fidei*, *ff. de iure fiſci*, Reſpondetur enim, declarationem claram, & euidentem cum ipſa lege à principio ineſſe; non autem declarationem in re dubia, & pro qua variæ ſunt opiniones: hæc enim declaratio, vt omninò ſequenda ſit, & vim legis habeat, publicatione indiget; ſiquidem ex publicatione legis à principio facta non infertur, cùm lex rectè ſtare poſſit cum declaratione contraria.

20 Neque obſtat ſecundò, ſi dicas, Rotam Romanam ſequi declarationes Congregationis Cardinalium, etiamſi promulgatę ſolemniter non ſint vti conſtat ex pluribus deciſionibus Rotæ, quas refert Salas *diſp.*21.*ſect.*12. Rodriguez, & Bonacina *in locis ſupra cit.* Reſpondetur enim, id Rotam Romanam facere, ex eo quod magni ponderis, magnæque auctoritatis ſint; non autem ex eo, quod vim legis habeant.

Dixi Cardinalium declarationes, ſi non ſint ſolemniter publicatæ, licet de ipſis conſtet authẽticè, vim legis non habere *ex probabili ſententia*
21 *Doctorum*; quia forsã probabilius, vel ſaltem tutius eſt oppoſitum, dictas ſcilicet Cardinalium declarationes, licet non ſint ſolemniter promulgatæ, vim legis habere, & obſtringere, tã in iudicio, quã extra, ſi tamen de ipſis authẽticè conſtet per Breue ſummi Pontificis, vel per Monitorium Auditoris Camerę, vel per epiſtolam alicuius Cardinalis ſuo ſigillo munitam, vel per tranſumptum authenticum ex regiſtro Congregationis, parte citata: moueor; quia in harum legum declaratione huiuſmodi promulgatio, ſeu publicatio ſufficiens videtur ex vſu, & conſuetudine antiqua; præſertim, quia licet ex tali promulgatione non ſtatim multis innoteſcat, paulatim tamẽ in multorũ notitiam deuenit, & de ſe apta eſt deuenire, quod in caſu noſtro videtur ſufficiens ad obligationem inducendam, & ſic quod vim legis habeant. Ita Doctores, quos citat, & ſequitur Rodriguez *quæſtio* 12.*art.* 2. Salas *diſputat* 21.*ſect.* 12. *in fin* & Garſias *de benefic. in Præfat. ad lectorem.*

Ex dictis ſequitur, quod non poſſint Iudices 22
Inferiores authenticè declarare leges ſuperioris; ita vt ipſorum declaratio liget, ſicut lex, ſeu vim legis habeat; quia nullibi ipſis collata eſt talis facultas; quamuis poſſint, ſecundùm probabiliorem Doctorum ſenſum, legem interpretari; & ſecundùm talem interpretationem iudicium ferre, maximè, ſi Princeps conſuli non poſſit. Silu. *ver. Interpretatio*,*q.*1. Salas *diſp.*21.*ſect.*5. & Rodriguez *qq. Regular. q.* 11 *art.*1. Et in rebus minutioribus
poſſint paſſim legem ſuperioris nõ ſolum doctri- 23
naliter ſed etiam authenticè declarare; quia aliàs nulla legis obſeruantia perfectè introduceretur, ſi paſſim ad Principem recurrendum eſſet. Vnde Conſtantinus Imperator Plutiano reſcripſit *in l.* 1. *Cod. de relationib. in Cod. Theodoſiano* 1 *ſuper patricis, quæ iuridica ſententia decidi non poſſunt, noſtram debes cõſulere Maieſtatem, nè occupationes noſtras interrumpas, cum litigatoribus legitimum maneat arbitrium à ſententia prouocandi*; Ex quibus, quod dixi, pręcipuè locum habet, quando agitur de intereſſe partium: & neceſſaria eſt interpretatio ad decidendam litẽ; quia tunc abſque dubio poſſunt Iudices inferiores legem ſuperioris, prout ſibi probabilius videbitur, declarare, & partes, vt hanc declarationem ſequantur, neceſſitare. Vide Salas & Rodrig. *in locis ſupra cit* & quæ dicebantur *lib. de Parlamentis Dubit.*4.*ſect.*55.*per ſuas ſubſectiones.*

Sequitur ſecundò, quod deciſiones Rotæ, & 24
ſententiæ Cãcellariæ, Regijq; ſenatus neq; vim legis habeant, vt neceſſariò ligẽt, quia non procedũt à Iudicib. habentib. auctoritatẽ legis cõſtituendæ ſibi collatã. Ita Doctores quos citat, & ſequitur Suarez *lib.*7.*c.*11.*ad fin.* Salas *diſp.*19 *ſect.*19.*n.*109. Vaſquez 1.2.*diſp.*177.*cap.vlt.* *nu.*75, & Sanchez *de matrim.lib.*8.*diſp.*5.*n.*10. Quamuis dictæ deciſiones Rotæ, & ſentẽtię Cãcellarię, Regijq; Senatus habeant quàm maximã auctoritatẽ, ita vt ab ipſis recedendũ non ſit, niſi obſtet vrgẽtiſſima ratio.

Sequitur tertiò, quod è contra ſtylus Curiæ Ro- 25
manæ, ſi tamen Bullis, & decretis Pontificum declaratus ſit, vim legis habeat, & ſic ius in ſe contineat, ita vt ad ſui vigorem diuturnitate temporis non indigeat; habetur in cap. quàm graui, de crimine falſi, & docent cõplures Doctores, quos citat, & ſequitur Sanch *loc. ſupra cit.* *diſp.*21.*n.*16. Quapropter ſi ex ſtylo Curiæ ſic declarato aliqua neceſſariò in diſpenſatione, vel in ſimili actu manifeſtanda ſint, & contrarium fiat, diſpenſatio, vel quicumque alius ſimilis actus ſubreptitius erit. Sanchez *ibidem*, Salas *cit. ſect* 19. Maſcardus *de probat.concluſ.*1317. *num.* 51. & Bonacina *de legibus diſp.*1.*q* 1.*punct.*4.*num.*14.

SECTIO III.

An, & in quibus caſibus loquentes cum Monialibus, non peccent mortaliter? Vbi etiam quid dicendum de ſocio.

SVMMARIVM.

1 *Regularis, quin & quicumque alij non*

exempti non peccant moraliter, neque pœnas incurrunt, ſi loquantur cum Monialibus Vrbanitatis cauſa per horæ quadrantem circiter. ſecus dic ſi locutio ſit de rebus obſcœnis; quia decem verba, quin & duo, vel tria ſufficiunt.

2 *Quanam ſit paruitas materiæ in tali caſu, relinquitur arbitrio prudentis viri.*

3 *Regulares loquentes cum Monialibus ad pacandas earum conſcientias non peccant mortaliter.*

4 *Regulares loquentes cum Monialibus per ſigna, & nutus, vel per interpoſitam Perſonam, non peccant mortaliter, neque pœnas incurrunt.*

5 *Item dic ſi loquantur per interpretem contra Graſſium, & multo minus per Nuncium, vel Epiſtolam.*

6 *Item non peccant mortaliter, nec pœnas incurrunt ſi loquantur cum Monialibus, nihil eis reſpondentibus, & multo minus ſi audiunt & non reſpondeant.*

7 *Loquentes cum Abbatiſſa non peccant mortaliter neque pœnas incurrunt.*

8 *Abbas in odioſis non venit Monachorum nomine, nec Abbatiſſa Monialium.*

9 *Loquentes cum Nouitia, quia non venit in odioſis nomine Monialis, non peccant mortaliter, neque pœnas incurrunt.*

10 *Loquentes cum Monialibus de rebus obſcœnis licet peccent mortaliter, tamen ſi ſint Pueri, vel Puella antequam peruenerint ad Pubertatem non incurrunt pœnas.*

11 *Aduenæ & Peregrini loquentes cum Monialibus vbi non habent Domicilium pœnas non incurrunt.*

12 *Epiſcopi loquentes cum Monialibus non incurrunt pœnas ob eorum reuerentiam, & Dignitatem ſpiritualem.*

13 *Loquentes de Domo propinqua Monaſterio, qua licitè accedit ad Monaſterium, non incurrunt pœnas.*

14 *Loquentes metu graui ducti, & ſerui iuſſu Domini non peccant, neque incurrunt pœnas.*

15 *Licentia in ſcriptis ad accedendum ad Monaſteria loquendi cauſa cum Monialibus, vt quis vitet peccatum, & pœnas non eſt neceſſaria, ſed ſufficit oretenus data Vicario à Epiſcopi*

16 *Licentia data indefinite, abſque temporis præfixione extinguitur per primam collocutionē.*

17 *Frequentare Monaſteria remoto vitio, & ſcandalo non eſt peccatum mortale, ſi tamen qui frequēter monitus ab Epiſcopo non deſiſtit peccat; & poteſt excommunicari.*

18 *Loquentes cum Monialibus exemptis contra Epiſcopi prohibitionem, cui ſit annexa cenſura, non peccant, neque incurrunt Epiſcopi cenſuram contra Doctores quam plures.*

19 *Clauſura non læditur per locutionem cum Monialibus.*

20 *Delegatus cum non poſſit excedere terminos delegationis, non poteſt Epiſcopus ex vi delegationis in ordine ad clauſuram Monialium exemptarum ſe immiſcere circa locutionem cum illis.*

21 *Feſta indicta ab Epiſcopo, & interdicta impoſita ab illo in Eccleſiis exemptis Regularium non ſeruantur ſecluſo præcepto Concilij Tridentini.*

22 *Delictum acceſſus ad Monialium Monaſteria exempta dicitur commiſſum extra Iuriſdictionem Ordinarij, & per ipſum impunibile contra Bonacinam, cuius fundamentum ſoluitur.*

23 *Locus exemptus quamuis ſit in Territorio, non eſt tamen de Territorio, & quoad hoc comparatur loco exiſtenti extra Territorium, nec Epiſcopus poteſt ibi niſi in caſibus à iure expreſſis.*

24 *Statutum, quod dirigitur ad Perſonas, vel loca exempta, eſt nullum defectu Iuriſdictionis.*

25 *Statutum laicorum in quo fit mentio Eccleſiaſticorum, vel Eccleſiarum licet fauorabile, eſt nullum.*

26 *Regulares non obſtante Conſtitutione Gregorij XV. Decreto S. Cong. & approbatione Vrbani VIII. non ſubſunt Cenſuræ Epiſcopi antecedenter, cum ex dictis conſtitutionibus ſolum conſequenter intret delegatio.*

27 *Licentia data regulari loquendi cum Monialibus ſe extendit ad ſocium, ex eo quod in connexis ſit idem iudicium.*

28 *Regulares ex Regulæ præſcripto incedere debent cum ſocio, cum id ſpectet ad decentiam ſtatus religioſi.*

29 *Licentia loquendi cum Monialibus non conceditur Regularibus niſi interueniat iuſta, & rationabilis cauſa.*

30 *Aſſocians Regularem, qui habet licentiam loquendi cum Monialibus non dicitur habere, iuſtam, & rationabilem cauſam.*

31 *In connexis eſt idem iudicium, quando connexa ſe habent inſeparabiliter.*

32 *Quando vnum poteſt ſtare ſine altero non ſumus amplius in connexis, ſed in ſeparatis.*

33 *Regularis & ſocius non ſunt connexi in ordine ad locutionem cum Monialibus, ſi quidem optime loqui poteſt cum eis vnus abſque eo quod loquatur & alter.*

34 *Aſſignatur ratio diuerſa in licentia conceſſa Regulari ad viſendum Sepulchrum Domini, & licentia conceſſa ad loquendum cum Monialibus quoad extenſionem ad ſocium.*

35 *Regularis poteſt accedere cum ſocio ad Monaſteria prædicta at ſolum, qui habet licentiam, loqui debet.*

RESpondetur, Regulares, quin & quicumque alij non exempti, non peccant mortaliter; ne- 1
que pœnas incurrunt, ſi loquantur cum Monialibus Vrbanitatis cauſa per horæ quadrantem circiter; quia paruitas materiæ excuſat in quacumque materia; quamuis alij putent, excedere paruitatem materiæ decem verba, quin & duo, vel tria, ſi ſint de rebus obſcœnis. Quapropter melius, quænam ſit paruitas materiæ, rectè relinquitur, attentis omnibus circumſtantiis, iudicio prudentis viri. Vide Graſſium *in deciſ. par. 1. liber. 4. cap. 8. num. 5.* Finellium *de caſib. reſeru. cap. 5. numer. 10.* Dian. *par. 3. tract. 5. reſol. 69.* Peirinum *to. 2. Conſti-* 2
tut. 6. Pij V. §. 10. Bonacinam *de clauſura q. 3. punct. 5. n. 1.* & Homobonum *par. 2. caſu 5. verſ. 3.*

Item ſecundò, non peccant mortaliter, nec

pœnas 3

pœnas incurrunt,ſi loquantur cum Monialibus ad
pacandas earum conſcientias,v.g caſum aliquem
conſcientiæ eis declarando, vel de ſpiritu ſermo-
nem cum eis habendo, quia finis prohibitionis
non fuit iſte, ſed potius oppoſitus. Peirinus ibi-
dem.
4 Item tertiò,non peccant mortaliter,nec pœnas
incurrunt,ſi loquātur cum Monialibus per ſigna,
& nutus, vel per interpoſitam perſonam; quia ſic
non eſt propriè loqui cum illis; & ex alio capite
odia ſunt reſtringenda, non amplianda. Peirinus
*loco cit.contra Graſſium de caſibus reſeru.lib.2.cap.5.
n.33.* Vnde neque etiam peccant mortaliter,neque
pœnas incurrunt, ſi loquantur cum Monialibus
per interpretem; quia id neque eſt propriè loqui
cum Monialibus,ſed cum interprete, contra eun-
5 dem Graſſium *cit c.5.num.* 34. Et multò minus ob
rationem dictam,ſi mittant nuncium, vel epiſto-
lam ad Moniales.
6 Item quartò non peccant,nec pœnas incurrunt,
ſi loquantur cum Monialibus, nihil ais reſpon-
dentibus; quia neque hoc eſt propriè loqui, ſeu
colloqui cum Monialibus; & ex alio capite verba
legis pœnalis non ſunt extendenda,ſed potius re-
ſtringenda,ſicuti dicebam.Sic quidam recentiores
contra Graſſium *tom.1.conſ.21.de ſentent.excommun.
num.*30 & multò minus,ſi audiant Monialem ſibi
loquentem,& ipſi nihil reſpondeant,quia nec au-
dire eſt loqui, etiam in lata ſignificatione. Sic
iidem recentiores contra eundem Graſſium *loco
cit. num.* 31.
7 His adde primò, quod neque peccent mortali-
ter,neque pœnas incurrant, qui loquuntur cum
Abbatiſſa; quia, ſicuti nomine monachorum in
odioſis non venit Abbas,vt notat *gl.in c.fin.de ſimo-
8 nia*,& ibi Abbas *num.*2. & Cardinalis *in Clement.
num.7.in 6.oppoſi.de Regular.* ità nomine monia-
lium non venit Abbatiſſa. Sic ex probabili multi
contra Graſſium *de caſib.reſeru.cit.lib.*2.*c.*5 *num.*31.
& colligitur ex iis,quæ dicentur *cap.*19. *dubit.*65.
9 Item nec qui loquuntur cum Nouitia;quia ſimili-
ter in odioſis nomine monialium non veniunt
Nouitiæ,Graſſius *to.1.conſ.21.de ſent.excomm.n.*26.
10 Adde ſecundò,quod quamuis peccent mortali-
ter loquendo v.g de rebus obſcœnis,tamen neque
pœnas incurrant,qui loquuntur cum monialibus;
ſi ſint pueri, vel puellæ ante decimumquartum
ætatis annum completum,ob vſus rationis non ſa-
tis completam perfectionem; cùm ius poſitiuum
non obligat cum magno rigore, ſicut obligat ius
naturale.Bonacina *de cenſur.diſp.1.q.1.punct.4.n.7.*
& alij paſſim.
11 Item ſimiliter,ſi ſint aduenæ, & peregrini do-
micilium ibi non habentes; quia tales non ſub-
duntur ſtatutis loci,ex textu *in cap. a nobis*, 1. *de
ſent. excommun.* Et probatur, quia poteſtas iuriſdi-
ctionis extendit ſe tantum ad ſubditos; & ſtatu-
tum ex alio capite, ſicut & ſententia non valet,
niſi emanet à poteſtate iuriſdictionis;Quapropter
ſtatutum(ſicut & ſententia)licet adhęreat territo
rio,non ligat, niſi ſubditos, non autem aduenas,
& peregrinos. Vnde nec excommunicatio lata,
ſiue per ſtatutum, ſiue per ſententiam,contra eos,
qui ſciunt verbi gratia aliquod furtum, vel deli-
ctum eſſe commiſſum, ligat tranſeuntes.Coninck
de Sacramentis *diſp.*13. *dub.* 7. *concl.* 5. *num.* 60.
& Layman *lib.1.tract.5.part.1.cap.4.num.5.* Quam-
uis contrarium ſentiant *gloſ. in cap. à nobis de ſen-
tent. excommunic.* & ibi Abb. *num.* 7. Vgolinus *de
cenſ.tab.2.cap.9.§.2.num.*4. Suarez *de cenſuris diſp.*
*5.ſect.5.num.*12.Pontius *de matrim.lib.5.cap.7.§.*2
num. 19.& alij, quos citat & ſequitur Barboſa *in
Collect. tom.2. lib.5.cap.*21.*num.* 4. præſertim,ſi ex-
communicatio lata ſit per ſtatutum, moti ex eo,
quia ſtatutum ſaltem,cùm adhæreat territorio, af-
ficere debet etiam aduenas, & peregrinos. Sed ad
hoc iſtorum Doctorum fundamentum Reſponſio
patet ex dictis.
Item ſimiliter,ſi ſint Epiſcopi, ob eorum reue- 12
rentiam,& dignitatem ſpiritualem.Graſſius *de ca-
ſibus reſeru.lib* 2.*c.*5.*n.*27. & 34. contra Gratianum
*tom.*2.*c.* 193.*n.*10.
Item ſimiliter, ſi loquantur de domo propin- 13
qua monaſterio,ad quam licitè acceditur, cùm li-
citè habitetur à ſecularibus; quia cùm pœnæ latæ
ſint contra illicitè accedentes ad monaſteria ad
loquendum cum monialibus, non ſunt extenden-
dæ ad eum, qui non illicitè accedit ad monaſte-
rium,ſed loquitur cum monialibus de domo pro-
pinqua monaſterio, ad quam licitè acceditur; Et
multò magis non ſunt extendendæ ad eum qui li-
citè accedit,verbi gratia ſi habens licentiam au-
diendi Confeſſionem vnius ex Monialibus, lo-
quatur cum aliis, Graſſius *tom.1.conſ* 22.*de ſent.ex-
commun. numer.* 23. quamuis contrarium ſatis
probabiliter ſentiat Henriquez *lib.* 15. *capit.* 16.
numer. 2. ex eo, quod in tali caſu principali-
ter, & per ſe prohiberi videtur collocutio, non
autem acceſſus, niſi ſolum ſecundariò, & per ac-
cidens.
Item ſimiliter, ſi loquantur metu graui ducti, 14
vt cùm loquuntur ſerui iuſſu domini; Gregorius
Carafa *de anello tract.5.ſect.1.quaſ.q.*& Bonacina *de
clauſura q.3.punct.1.n.2.*& ratio eſt,quia, licet ius
naturale obliget cum magno rigore, cum eodem
rigore tamen non obligat ius poſitiuum,vti ſuprà
dicebam. Quapropter regula generalis eſt (etiam
in ordine ad peccatum)quod in iis,quæ iuris po-
ſitiui ſunt, ſi abſque contemptu, ac refutatione
finia ex metu graui vrgente, vel ex apparente ibi
excuſatione tranſgreſſio fiat ab eo, qui animum
habet nullo pacto conſentiendi contra præceptum
obligans ad mortale,non incurratur mortale pec-
catum;quia non eſt intentio piæ, ac iuſtæ matris
Eccleſiæ bonas huiuſmodi animas tam hoſtili vin-
culo illaqueare;& propterea talis apud Deum ne-
que cenſuras incurret, quamuis fortaſsè abſol-
uendus ſit ad cautelam. Vide, quæ dicebantur
lib.de Parlamentis, *Dubit.* 4. *ſect.* 25.per ſuas ſub-
ſectiones.
Adde tertiò,quod ad euitandum peccatum, & 15
pœnas in foro conſcientiæ, non requiratur acce-
dendi ad loquendum cum Monialibus (ſicut nec
monaſterium ingrediendi)licentia in ſcriptis, ſed
ſufficiat,ſi fuerit data tenus;Doctores, quos ci-
tat,& ſequitur Diana *part.* 3.*tract.*3.*reſol.*129. *con-
tra Sanchez lib.6.moral.c.16.num.*10.& Suar.*de relig.
tom.4.lib.1.cap.10.n.*14. Item ſufficiat,ſi fuerit da-
ta à vicario Epiſcopi; quæ licentia tamen, licet 16
fuerit data indefinitè, & abſque temporis præ-
finitione, vtpotè odioſa, extinguitur per primam
collocutionem.Graff.*loco ſuprà cit.num.* 40. & 41.
Riccius *part.*3. *collect.* 587. Maſtrillus *decis.* 97. &
Sbrozzius *de vicar. Epiſc.lib.*2.*q.*109.& *q.*210.Quã-
uis contrarium non omnino improbabiliter doceat
Bonacina *de clauſura,q.*3.*punct.*5.*n.*8.Vide quæ di-
cebantur *lib.de Parlamentis cit.Dubit.*4.*ſect.*19. *ſub-
ſect.*30.& quæ dicentur *c.*19.*dubit.*36.& 37.
Adde quartò, quòd licet *in cap. Monaſteria,* 17
de vita & honeſt. cleric. & in capit. periculoſo de

ſtatu Regular. in 6. prohibeatur, frequentari monaſteria Monialium; tamen illa, etiam ſine legitima cauſa, & ſine licentia frequentare (cùm non ſit prohibitio in re graui) non videatur eſſe peccatum mortale, ſi remotis extrinſecis ſcandali, vel mali finis, circumſtantiis, frequententur. Sanchez *lib. 6. moral. cap. 16. numero 170. contra Rodriguez in qq. Regul. tomo 1. qu. 45. art. 4* & Llamas *in Methodo curationis in Appendice*, quam ponit *in fine*, §. 4. Excipe, niſi qui frequentat ab Epiſcopo monitus non deſiſtat; quia tunc poterit ob inobedientiam, & contumaciam ab illo excommunicari. Vide quæ dicentur *c. 19. dub. 70.*

18 Adde quintò, quod licet Roland. à Valle *conſ. 33. volum. 3.* Genuenſis *in prax. Neapol. cap. 33.* & Bellochius *de caſib. reſeruat. par. 2. quæſtio. 9. numero 867.* teneant, quod loquentes cum Monialibus exemptis, ſeu cum Monialibus in loco exempto, incidant in excommunicationem ab Ordinario loci latam contra loquentes cum Monialibus, ſi in edicto quo imponitur excommunicatio, fiat mentio etiam de accedentibus ad Monaſteria exempta, ſumpto argumento ex Tridentino Concilio *ſeſſ. 25. cap. 5. de Regularib.* vbi Moniales exemptæ quoad clauſuram ſubſunt Epiſcopis, tanquam Apoſtolicæ Sedis delegatis, & ideò poſſint ab Ordinario loci per cenſuras impediri quicumque, cũ Monialibus loqui: qua ratione motus Aloyſius Bariola *in Aphor. Lit. E. ver. Epiſcopi, §. vlt.* probabile ſentit, quod Epiſcopi ſtatutum afficiẽs excõmunicationẽ afficiens accedentes ad Monaſteria afficiat & accedentes ad Monaſteria exempta, & Regularibus ſubiecta, etſi de iſtis ſpecialem mẽtionem non faciat (tamen contrarium dicendum ſit; quia aliud eſt clauſura, & aliud loqui cum Monialibus; & per
19 locutionem cum Monialibus nullo pacto læditur clauſura. Quapropter, cùm non poſſit delegatus excedere terminos delegationis, non poteſt Epiſco-
20 pus ex vi delegationis in ordine ad clauſuram Monialium exemptarum, immiſcere ſe circa locutionem cum illis. Et conſequenter loquentes cum Monialibus exemptis non incidunt in excommunicationem ab Epiſcopo latam contra loquentes cum illis, etiamſi in edicto mentio fiat de Monaſteriis exemptis. Quòd dico iuxta doctrinam quam tradebam *ſupra cap. 12. Dubitat. 1. ſect. 4.* quod ſcilicet ſubditi Epiſcoporum, dum ſunt in Monaſteriis exemptis, non ſubdantur eorum legibus; & iuxtà illud, quod colligitur ex Tridentino Concilio *ſeſſ. 25. cap. 12. de reformat.* vbi decernitur, quod in Eccleſiis Regularium ſeruentur feſta indicta ab Epiſcopo, & interdicta impoſita ab illo:
21 quapropter fit, quod, ſecluſo tali præcepto, non ſint neceſſariò illa ibi ſeruanda; atque adeò, quod præcepta, & ſtatuta Epiſcoparia non habeant locum in Monaſteriis Regularium, quæ ſunt exempta. Vide, præter Rolandum à Valle Genuenſem, & Bellochium *ſupra citatos*, Angelum, Auilã (quos citat, & ſequitur Bonac. *de cenſur. diſput. 1. punct. 11.*) Stephan Gratianum *diſcept. forenſ. 393. num. 23. & 24.* Campanil. *in Diuerſ. rubr. 12. cap. 16. numero 45.* Salas *de legib. diſputat. 17. ſect. 13. numero 62.* Azorium *lib. 5. cap. 13. quæſt. 3.* Homobonum *par. 2. caſ. 5.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. 3. par. alleg. 102. n. 59.* & Vgolinum *de offic. Epiſc. part. 1. cap. 21. §. 3. nu-*
22 *mer. 3.*

Et ſic, cùm acceſſus ad Monaſterium Monialium exemptarum, & locutio cum illis conſummetur in loco exempto, ſequitur quod delictum non ſubſit cenſuris Epiſcopalibus, quia hæ non ligant in loco exempto; ſiquidem delictum conſumatum in loco exempto eſt extra iuriſdictionem Ordinarij, *cap. 1 §. nunquid ergo, de priuilegiis in 6.* Quamuis contrarium ex contra nos ſenſerit Bonac. *loc. ſup. cit.* quatenus ait, quod etſi loquens cum Moniali in Monaſterio exempto nõ incurrat cenſuram latam ab Epiſcopo per modum ſtatuti cõtra loquentes cum Monialibus, quia locutio fit in loco exempto, tamen qui accedit ad Monaſterium exemptum incurrat cenſuram latam ab Epiſcopo per modũ ſtatuti contra accedentes ad tale Monaſterium; quia acceſſus fit in territorio Epiſcopi; ad quam rationem facilè dicitur ex dictis quod acceſſus licet fiat in territorio Epiſcopi, conſummatur tamẽ in loco exempto; & pœnæ, vtpotè odioſæ, & ſic ſtrictæ interpretationis, (equi ſolent ad actum non inchoatum, ſed ex omni parte conſummatum, ſicuti diffusè dicebam *lib. de parlamentis. dubit. 4. ſect. 19. ſubſect. 31. pag. 96. & ſeqq.*

Confirmatur, quia cùm nemo poſſit in alieno territorio, vel extra proprium territorium iuriſdictionem exercere, *Clement. 2. de foro compet. Clement. Paſtoralis de re iudic. leg. fin. ff. de ro iuriſdict. omn. Iudic. & leg. fin. ff. de offic. Præfecti*, ſequitur, quod cenſura non ligent extra proprium territorium eas imponentis, *cap. vt animarum, de conſtitut. in 6.* Sed locus exemptus, quamuis ſit in ter- 23
ritorio, non eſt tamen de territorio, ſed quoad hoc comparatur loco exiſtenti extra territorium; quia neque in ipſo, neque in alieno territorio poteſt Ordinarius iuriſdictionem exercere, niſi in caſibus à iure conceſſis, *cap. cum Epiſcopus, de offic. Ordinar. in 6.* ergo cenſuræ impoſitæ ab Epiſcopo contra loquentes cum Monialibus non habent vim contra loquentes cum Monialibus exemptis, ſeu contra loquentes cum Monialibus in loco exempto.

Confirmatur ſecundò; quia quando ſtatutum 24
dirigitur quocumque modo ad perſonas, vel loca exempta, eſt nullum defectu iuriſdictionis, cùm iuriſdictio non ſe extendat ad ipſa, ratione exemptionis; quapropter ſtatutum laicorum, in quo
fit mentio Eccleſiaſticorum, vel Eccleſiarum, 25
etiamſi ſit fauorabile, eſt nullum; ſicuti dicebam *ſupra cap. 8. dubitat. 2. ex cap. Eccleſ. Eccleſia S. Mariæ de Conſtitut. & cap. fin. de rebus non alien.* & tradunt ex communi Abbas *in cap. clericis de foro compet.* Imola *ibid.* Cardinal. *in cap. perpendimus, numero 13. de ſent. excommunicat.* Felin. *in citat. cap. Eccleſia S. Mariæ numero 15.* Alber. *tractat. de ſtat. par. 2. quæſtio. 2. numero 20.* Burrius *conſ. 40.* Socinus *conſil. 71. numero 10. lib. 4.* Baldus *138. lib. 3.* Io. Neuizanus *conſil. 39. numero 5.* Surdus *conſil. 301. numero 13. volum. 1.* Caualcan. *Deciſio. 33. numero 16.* Plotus *conſ. 93. numero 2.* Cioffus *conſil. 81. numero 84. lib. 1.* Suarez *contra Reg. Angl. cap. 16. numero 7. & lib. 3. de legib. cap. 34. numero 13.* Maynar. *de priuileg. Eccleſ. par. 2. art. 22. numero 46.* & Beltran de Gueuar. *in propugnac. libert. Eccleſ. aſſert. 1. §. 6. numero 55. & 58.* quia tale ſtatutum præiudicat exemptioni, qua perſonæ, & loca Eccleſiaſtica ſubtrahuntur iuriſdictioni laicali; ergo cũ Monaſteria exempta ſint ſubtracta iuriſdictioni Epiſcopali, ſtatuta Epiſcoporum, in quibus fit mentio de ipſis, erunt etiam nulla, quia militat eadem ratio.

Obiicies: ſaltem loquentes cum Monialibus exemptis, ſeu cum Monialibus in loco exempto, poterunt puniri per cenſuras ab Epiſcopo, vt Sedis Apoſtolicæ delegato, ex vi citat. Conſti-

tutionis

Digitized by Google

ſutionis Gregorij XV. ibi: *Ad hæc tam ſeculares, quàm Regulares huiuſmodi nullis priuilegiis, & exemptionibus tueri ſe poſſint, quo minus, ſi deliquerint circa perſonas intra ſepta degentes; aut circa clauſuram, vel bonorum adminiſtrationem Monaſteriorum Monialium, etiam Regularibus ſubiectarum; ab Epiſcopo loci ſimiliter, tanquam ad hoc ſedis Apoſtolicæ delegato, quoties, & quando opus fuerit, puniri, & corrigi valeant.* Circa quam Conſtitutionem, quia dubitabatur, an ſub illis verbis; *ſi deliquerint circa perſonas intra ſepta degentes*, comprehenderetur locutio cum Monialibus; Sacra Congregatio Concilij reſpondit, comprehendi, in his verbis: Quæritur, an poſita dicta Conſtitutione, Regularis abſq; legitima licentia accedens ad Monaſterium Monialium Regularibus ſubiectarum, ibiq; in loco colloquiis deſtinato cum Moniali colloquens, à diœceſano Epiſcopo, tanquam ſedis Apoſtolicę delegato, coërceri, & puniri poſſit, Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini interpretũ cenſuit, poſſe. Quam Congregationis ſententiã Vrbanus VIII. ad ſe relatam approbauit, an. 1624. ergo &c.

26 Reſpondetur, nego antecedens, quia in his omnibus non tribuitur Epiſcopo loci facultas procedendi per cenſuras contra tranſgreſſores in loco exempto antecedenter, ſed ſolum puniendi tranſgreſſores conſequenter, ita vt poſita tranſgreſſione ſolum ſubintret delegatio, vt *ſuprà ſect. 1. in fine* dicebam.

27 Adde Sextò, quod (licet Riccius *par. 1. prax. reſol. 745.* Tamburin. *de iure Abbat. diſp. 26. q. 3. n. 2.* & Peirinus *tom. 3. priuileg. in Addit. ad Conſtitut. Pij V. c. 6. n. 1.* teneant, quod licentia data Regulari loquendi cum Monialibus ſe extendat ad ſocium; ex eo quod in connexis ſit idem iudicium, *cap. tranſlatio*; & ſic quod conceditur Regulari, conceſſum cenſeatur etiam ſocio; præſertim quia gratia conceſſa principali ſe extendit ad familiares: vnde licentia inuiſendi ſepulchrum Domini à Pontifice conceſſa alicui, ſe extendit ad Socium à ſuperiore aſſignandum) tamen contrarium etiam dicen-
28 dum ſit; quia licet Doctrina ab Aduerſariis tradita locum habeat quoad acceſſum ad Monaſterium (ſiquidem ex Regulæ præſcripto Regulares incedere debent cum ſocio; cùm id ſpectet ad decentiam ſtatus Religioſi: quapropter licentia accedendi ad Monaſterium cenſetur conceſſa etiam pro ſocio; & valet, quod in connexis ſit idem iudicium; quia talis acceſſus ex vi decentiæ ſtatus Religioſi dicit connexionem cum ſocio. Quod propterea fortè ſolum valet quoad eos Religioſos, qui hanc decentiam ſeruant, incedendi ſcilicet cum ſocio) tamen locum non habet quoad locu-
29 tionem cum Monialibus; quia, vt concedi poſſit licentia loquendi cum Monialibus, interuenire debet iuſta, & rationabilis cauſa, *cap. periculoſo de ſtatu Monachorum*, innouato etiam quoad hoc à
30 Pio V. in Bulla, quæ incipit: *Circa Paſtoralis*, ſub die 5. Iunij 1566. ſed ex eo quod quis aſſocietur Regularem, qui habet licentiam loquendi cum
31 Monialibus, non propterea habetur iuſta, & rationabilis cauſa, quod & ipſe, qui aſſociatur Regularem, loquatur cum Monialibus, ergo, &c. tum quia licet in connexis ſit idem iudicium, *cit. cap. tranſlatio*, id tamen eſt in eo, in quo ſunt connexa, & ſe habens inſeparabiliter, non autem in eo, in quo non ſunt connexa, *l. cum actum, ff. de negot. geſt.* vbi communiter Doctores, & Aretio. *in capit. tranſlato, numer. 3.* Alex. de Neuo *in capit. ſi duobus, numer. 13. de appellat.* Imola *conſil. 139.* Menochius *conſil. 421. numer. 64. & de arbitr. conſil. 91. numer. 9.* Surdus *de aliment. tit. 9. quæſt. 31. num. 15.* Gratianus *diſcept. forenſ. cap. 641. numer. 13.* Pacian. *de probat. lib. 1. cap. 16. numero 40. & 94.* & Scaccia *de appellat. quæſt. 17. limit. 21. numer. 30* quia quando 32
non ſunt inſeparabilia, ſed vnum poteſt ſtare ſine altero, non ſumus amplius in connexis, ſed in ſeparatis, Iaſon *in l. ſed etſi plures, §. 1. nu. 2. ff. de vulg. & pup. ill. &c.* Crauetta *conſil. 131. numer. 1.* Couar. *quæſt. pract. cap. 34.* Menochius *de recup. poſſeſſ. remed. 1. numer. 177. & ſeqq.* Boër. *conſil. 7. numer. 1. & 2.* Regularis autem, & ſocius non 33
ſunt connexi in ordine ad locutionem cum Monialibus; ſiquidem optimè loqui poteſt cum illis vnus, abſque eo quod loquatur & alter; quapropter quoad hoc ſunt potius ſeparati, & conſequenter quoad hoc quod conceditur vni, non cenſetur conceſſum & alteri. Vnde patet ad fundamentum oppoſitum, & quod ſit diuerſa ratio de licentia inuiſendi Sepulchrum Domini: nam hæc conceſſa vni, cen- 34
ſetur conceſſa etiam alteri, ratione decentiæ ſtatus Religioſi, & ratione neceſſitatis; quia valde durum eſt, ſine ſocio peregrinationem tam longam, & periculoſam inire: quapropter eſt eadem ratio de hac re, ac de acceſſu ad Monaſterium Monialium, proportionaliter lo- 35
quendo, & conſequenter rectè hoc infertur ex illo; non autem eſt eadem ratio, ac de locutione cum Monialibus, vt patet ex dictis.

DVBITATIO VI.

An, & quia poſſit Epiſcopus in ordine ad delicta extra clauſtrum commiſſa?

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus non poteſt carcerare Regularem etiam extra Clauſtrum notorie delinquentem, neque poteſt facere proceſſum contra illum, vt poſtea remittat ſuo ſuperiori, vt puniatur; ſi tamen Regularis degat in Monaſterio.*

2 *Epiſcopus poteſt ſolum inſtare certiorando Prælatum Regularem de notorietate delicti commiſſi extra Clauſtra, & præfigere tempus vt Delinquens puniatur.*

3 *Epiſcopus poteſt Regularem delinquentem extra Clauſtra ſuſpectum de fuga carcerare, & ſuo ſuperiori remittere.*

4 *Epiſcopus elapſo termine ab ipſo præfixo ad puniendum Regularem, poteſt ipſe punire, dummodo id factum non fuerit à ſuperiori.*

5 *Poteſtas corrigendi deuoluitur ad Ordinarium propter negligentiam Prælati Religionis, ſi extra clauſtra notorie delinquat.*

6 *Ordinarius non poteſt contra Religioſum componere proceſſum, ac ſi teſtium depoſitionem ſuſceperit ſuper notorietate delicti, debet eam tradere ſuperiori Religionis*

7 *Ordinarius, ſi per ipſum captus fuerit Regularis, debet eum recta via ad ſuperiorem Religionis tranſmittere.*

8 *Epiſcopus poteſt præfigere terminum ſuperiori Religionis*

Religionis, intra quem puniri debeat Regularis notoriè Reus, & cur.

9 *Superior Religionis debet certiorare Epiſcopum de punitione habita erga Regularem, qui instante Epiſcopo venit puniendus.*

10 *Epiſcopus quid agere debeat Superiore Religionis negligente punire delinquentem Regularem, & quid ſi non redierit ad locum delicti.*

11 *Epiſcopus non poteſt vi Concilij Tridentini, vel decreto Clementis V I I I. per ſe, vel per alios procedere ad capturam Religioſi etiam notoriè delinquentis, ſed tantum debet instare.*

12 *Epiſcopus non debet inſtare pro punitione Religioſi, ſi delictum non ſit notorium, & Populo ſcandaloſum.*

13 *Decretum Clementis V I I I. citatum procedit in caſu quo Regularis alio mittatur vt impunitus euadat, ſecus ſi alio tranſmittatur in pœnam delicti.*

14 *Epiſcopus non poteſt declarare excommunicatum Religioſum à iure excommunicatum, etiam ſi deliquerit extra clauſtra Monaſterij.*

15 *Epiſcopus poteſt viſitare, punire, & corrigere Regulares extra Monaſterium degentes, & delinquentes, ſecus ſi degant de licentia ſuorum ſuperiorum.*

16 & 17. *Regularis degens extra Monaſterium de licentia ſui ſuperioris cenſetur intra illud habitare, & ideo non poteſt puniri ab Ordinario ſi de licentia ſuperioris, & ad breue tempus degat; ſecus ſi non ad breue tempus & ibi non viuat ſub ſuperiore conuentualiter.*

18 *Verbum (degere) ſignificat exiſtentiam permanentem, & diuturnam, non breuem, & tranſeuntem.*

19 *Religioſus delinquens in Membro, ſeu Grangia ſui Conuentus non ab Epiſcopo, ſed à ſuo ſuperiore puniri debet, & cur.*

20 *Epiſcopus poteſt viſitare, & corrigere Regulares degentes extra clauſtra occaſione docendi doctrinam Chriſtianam, ſecus ſi habeant in illis locis ſuperiores.*

21 *Regulares, qui ſine mandato ſuorum ſuperiorum in ſcriptis in Conuentibus non inhabitant, qualiter Epiſcopo ſubiiciantur.*

1 RESPONDETVR, quod neque poſſit
Epiſcopus carcerare Regularem, etiam extra clauſtrum, notoriè delinquentem, & neque poſſit facere proceſſum contra illum, vt poſteà remittat ſuo ſuperiori, vt puniatur, ſi Regularis degat in Monaſterio. Patet etiam ex dictis *dubit.* 1. & ex Tridentino *ſeſſ.* 25. *cap.* 14. ibi: *Regularis non ſubditus Epiſcopo, qui intra clauſtra Monaſterij degit, & extra ea ita notoriè deliquerit, vt populo ſcandalo ſit, Epiſcopo inſtante, à ſuo ſuperiore intra tempus ab Epiſcopo præfigendum ſeuerè puniatur, & de punitione Epiſcopum certiorem faciat, ſin minus à ſuo ſuperiore officio priuetur, & delinquens ab Epiſcopo puniatur.* Vnde ſequitur, quod, ſtante notorietate delicti commiſſi
2 extra clauſtra, Epiſcopus poſſit ſolum inſtare, certiorem faciendo per ſuas literas Prælatum Regularis, vt hic intra tempus ab ipſo Epiſcopo præfigẽdum, puniat Regularem ſic delinquentem ſibi ſubditum & ſubiectum; non autem poſſit ſe intromittere, eum carcerando in ſuo carcere, donec Prælatus Religionis requiſiuerit, & formare proceſſũ
contra illum, & ſic cum copia proceſſus remittere
ad ſuum ſuperiorem, vt, cum præfinitione termini
ad puniendum, puniatur. Atque ita ex probabiliori Doctorum ſententia docent Villalobos *in ſumma to.* 2. *tr.* 35. *diffic.* 5. *n.* 5. & Hieron. Rodrig. *in Compend. qq. Regular. reſol.* 62. *num.* 8 *contra Portellum in addit. ad dub. Regular. ver. punitio Religioſi extra Conuentum, num.* 17. Piaſecium *in prax. Epiſc. par.* 2. *cap.* 3. *num.* 45. Naldum *ver. Epiſcopus, num.* 28. & Barboſam *de poteſt. Epiſcop par.* 3. *allegat.* 105. *nu.* 19. Quo- 3
rum opinio tamen vera eſt quoad hoc; quod ſcilicet, ſi talis ſuſpectus ſit de fuga, poſſit illum Epiſcopus apprehendere, & ſtatim Prælato Religionis remittere, vt ab illo puniatur intra terminum ab ipſo Epiſcopo præfixum, intra quem ſi ab illo punitus non fuerit, poſſit ab Epiſcopo puniri; vti colligitur ex Tridentino ſupra, & fatentur etiam Villalob. & Hieronym. Rodrig *in locis citatis.* & 4
ratio eſt, quia corrigendi poteſtas deuoluitur ad Ordinarium propter negligentiam Prælati Religionis, præſertim in delictis notorijs Tuſch. *ver. negligentia, concl.* 35. facit Martha *de iuriſd. par.* 2. *c.* 32.
n. 36. facit etiam Tridentinum *loco ſup. cit.* ac Bulla 5
Clementis VIII. apud Quarant. *in ſum. v. b. Exemptio fol.* 245. vbi expreſsè diſponitur negligẽte Religionis Superiore deuolui iuriſdictionem ad Ordinarium contra Religioſum extra clauſtra notoriè delinquentem, & de iure antiquo eſt textus in *c. nullus de iurepatron. quem allegat.* Alexander. *conſ.* 8. *n.* 2. *verſ. quinimmò, lib.* 1. & Farin. *q.* 8. *nume.* 46. *ampliat.* 23.

Ex dictis itaque, & docet Alder. *lib.* 1. *de Relig.* 6
diſcipl. c. 3. *n.* 35. *& ſeqq.* non poteſt Ordinarius contra Religioſum cõponere proceſſum, ſed ſi quoa teſtes examinauerit, vt de ſcãdalo, & delicti noto-
rietate conſtet, debet eorum depoſitionem tradere 7
Superiori Religionis; nec poteſt Ordinarius Religioſum capere; ſed ſi in ipſo delicto eũ capi fecerit
debet ad ipſum Superiorem Religionis recta via 8
eũ tranſmittere: quia tamen aliqui Superiores Religionum admoniti de delictis Religioſorũ, eos extra Epiſcoporum diœceſim ex induſtria impunitos tranſmittebant, vel ipſi Religioſi delinquentes ad alias prouincias confugiebant, & ita nec Religioſus delinquens ab Epiſcopo puniri poterat, nec ſuperior Religionis officio priuari, propterea Clemens VIII. in motu, qui incipit: *Suſcepti muneris*, apud Quarant. *loc. ſup. cit.* præcepit omnibus, & ſingulis cuiuſcomq; ordinis Superioribus in virtute S. obedientiæ, & ſub indignationis Apoſtolicæ, ac priuationis dignitatũ, & officiorum per eos obtẽtorum, eo ipſo incurrendis pœnis, vt iuxta dictum decretum Tridentini quilibet ipſorum Regularem non ſubditum Epiſcopo intra clauſtra degentem, & extra ea ita notoriè delinquentem, vt populo ſcãdalo ſit, Epiſcopo inſtante, intra tempus ab Epi-
ſcopo præfigendum ſeuerè puniat, ac de punitione 9
Epiſcopum certiorem faciat, & aliàs decretum ipſum in omnibus & per omnia exequatur. Cæterũ, ſi Religionis ſuperior Religioſum delinquentem
non puniat, quin ſi illum impunitum ad alia ſui 10
Ordinis loca extra Epiſcopi diœceſim tranſmiſerit, voluit Pontifex ibidem, vt Superior Religionis inſtante Epiſcopo, intra terminum ab Epiſcopo præfigendũ, & ſub eiſdẽ indignationis, ac priuationis dignitatũ, ac officiorũ, necnõ & ſub inhabilitatis ad illa, & alia in poſterũ obtinendi, ac vlterius priuationis actiuæ, & paſſiuæ vocis (ad quas à nemine, præterquã à Rom. Põtifice pro tẽpore exiſtẽte reſtitui poſſit) ipſo facto ſimiliter incurrendis pœnis

pœnis, ipſum Religioſum delinquentem à loco, ad quem tranſmiſſus fuit, reuocare, & in quo deliquit, conſtituere teneatur. Quod ſi hoc etiam facere prætermiſerit, in dicto Motu etiam ſtatuit, vt Ordinarius loci ad quem Religioſus delinquens tranſmiſſus fuit, ſuper præmiſſis ab ipſo Ordinario loci, in quo deliquit, ſimiliter requiſitus, vel aliàs de illius delicto informatus, vt præfertur, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus, prædictum Tridentini Concilij Decretum omninò, exequi, & Religioſum delinquentem ſeuerè punire, poſſit, & debeat.

11 Ex quibus patet, neque decreto Concilij; neque Clementis VIII. cõcedi Epiſcopo, quod poſſit per ſe, vel per alios ad capturã Religioſi, etiã notoriè delinquentis procedere, ſed ſolùm quod debeat inſtare Prelato pro punitione ipſius, ſicuti ſupra cõtra
12 nõnullos Doctores ex probabiliori ſentẽtia dicebã. Secundò patet ad hoc quod Epiſc. teneatur inſtare Prælato pro punitione Religioſi, debere delictum eſſe notoriũ, & ſcãdaloſũ populo: ſic enim expreſsè dicitur in Decreto Cõcilij. quapropter nõ ſufficit, quod tale delictum ſit notum aliquibus paucis.
13 Tertiò patet, dictum Decretum Clementis VIII. ſolũ procedere, quãdo Superior Religioſi notoriè delinquentis trãſmittit illũ in aliũ locũ, eo fine, vt impunitus remaneat; ſecus ſi tranſmittit illum in pœnam delicti commiſſi, vel vt ibi decentius puniatur, Rodrig *to. 2. qq. Regul. q. 2. ar. 6.* & Peirinus *to. 1. priuil. Minim. in Conſt. 2. Sexti IV. §. 11. n. 69.*

14 An autem, ſi Religioſus notoriè legem, ſub pœna excõmunicationis ipſo facto incurrendæ quid fieri prohibentem, vel iubentem extra clauſtra violet, vt ſi percutiat clericum ſecularem extra, poſſit Epiſcopus illum denunciare excommunicatum? Patet ex dictis ſupra, negatiuè reſpondendum eſſe, & videri poterit Nauar. *lib. 5. conſ. de ſent. excommun. conſ. 2. n. 2.* & Sorbus *in Compend. priuil. Mendicant. ver. Exemptio.*

15 Cæterum poteſt Epiſcopus Regulares extra Monaſteriũ degentes, & delinquentes viſitare, punire, & corrigere, ex decreto Concilij Trident. *ſeſſ. 6. c. 3.* quod quamuis intelligendũ ſolum videatur de Regolaribus degentibus extra Monaſterium ſine licentia ſui ſuperioris, non item de iis, qui degunt
16 cũ tali licentia; quia qui de licentia ſui Prælati degit extra Monaſterium, cenſetur intra illud habitare (ſicuti tenent Abb. Angelus, Silu. Nauar. & Henriquez, quos citat, & ſequitur Sanchez *lib. 6. conſil. moral. c. 9. dub. 3. n. 4.*) tamen quia Piaſegus *in prax. Epiſc. par. 2. c. 3. n. 42.* Barboſa *alleg. 105. n. 26.* & Nouarius *in Lucer. Regular. ver. delinquens, n. 20.*
17 referunt, S. Congregationem declaraſſe oppoſitum (nempe quod Regularis manens extra clauſtrum de licentia ſui ſuperioris, etiam in domo deputata ad erectionem monaſterij, niſi in dicta domo ſit regularis obſeruantia, vt ſaltem ibi viuat ſub ſuperiore conuentualiter; ſi deliquerit, poſſit puniri ab ordinario; quod & deciſum eſſe à Rota *deciſ. 123. n. 5.* refere Tãburin. *de iure Abbat. q. 7. n. 7.*) ideo oppoſitum potius tenendum videtur, cũ limitatione tamen quod intelligatur ſolum de Regulari extra Monaſteriũ per notabile tẽpus exiſtente, non autẽ de illo, qui ad breue tempus extra Monaſterium, in quo habet domiciliũ, de licentia ſui ſuperioris exiſtit: hæc enim videtur mens eſſe Cõcilij, cũ dicatur
18 ibi, Regularis extra Monaſterium degens; degere verò ſignificet exiſtentiam permanentem, & diuturnam, non breuem, vel tranſeuntem. Vide Peirinum, *to. 1. priuileg. Minim. in Conſtit. 2. Sixti IV. n. 12.*

His addo, ſi Regularis maneat per multũ tẽporis 19
de licentia ſui ſuperioris ſub regulari obſeruantia in aliquo membro, ſeu grangia ſui Conuentus pro ſeruitio ſuæ Religionis, & ibi delinquat, non ab Epiſcopo, ſed à ſuo ſuperiore etiam puniri debet; quia talia loca gaudent priuilegiis Monaſteriorum, quorum membra ſunt; *c. recol. ne. §. ceterum, de ſtatu Monach.* & videri poterit Ricc. *deciſ. 81. n. 4. p. 4.* Barboſa *n. 17* & Nauar. *n. 11. & 12.*

Item poteſt Epiſcopus viſitare, & corrigere Re- 20
gulares degentes extra clauſtra occaſione docendi doctrinam Chriſtianam; vti declarauit S. Congregatio in vna Melitenſi apud Nouarium *ſuprà n. 54.* qui ibidem *ver. Ieſuita, n. 32.* refert, declaratum ab eadem S. Congregatione in vna Liman. 10. Iunij 1591. fuiſſe, Ieſuitas doctrinam Chriſtianã extra clauſtra docentes; ſi habeant in illis locis ſuperiores, qui curam ipſorum habeant, & apud quos ſe recipiant, iuxta Regulæ inſtitutum viuentes, nõ poſſe corrigi, nec viſitari ab Ordinariis locorum, quod & de aliis Regularibus intelligendum eſt, ſi eædem circumſtantiæ concurrant, propter eandem rationem.

De iis vero Regularibus, qui ſine mandato ſuo- 21
rum ſuperiorum in ſcriptis extra Conuentus reperti fuerint, vel ſi miſſi ad vniuerſitates, in Conuentibus non inhabitent, qualiter Epiſcopo ſubiiciantur, vide Lezanam *tom. 1. c. 13. n. 11.*

DVBITATIO VII.

An, & quid poſſit Epiſcopus, ſaltem in caſu, quo ſit in poſſeſſione cognoſcendi Regulares.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus: licet ſit in poſſeſſione cognoſcendi cauſas Regularium, non poteſt eas cognoſcere, contra nonnullos Doctores.*

2 *Exempti per priuilegium Pontificis non poſſunt priuilegio, neque implicitè, neque explicitè renunciare.*

RESPONDETVR, quod (quamuis Triuiſanus *lib. 1. deciſ. 36. n. 2.* Cucchus *Inſtit. Canon. lib. 1. tit. 6. n. 6. & 7.* & Capra *reg. 84. n. 21.* doceant, in tali caſu poſſe Epiſcopum cognoſcere, & iudicare Regulares ex eo, quod iſti in dicto caſu euidenter priuilegio exemptionis renunciarint.) tamen dicendum ſit, non poſſe; quia cùm ſint exempti ex priuilegio Pontificis, non poſſunt tali priuilegio, etiam explicitè, nedum implicitè, renunciare; ſiquidem eſſet in præiudicium ſtatus, & iuriſdictionis ſupremæ pontificiæ renunciare. Atque ita fuiſſe in vna Vlyſſipponenſis Monaſterij die 19. Nouembris 1615. deciſum, teſtatur Barboſa *de poteſt. Epiſc. par. 3. alleg. 105. n. 76.* & docent Doctores, quos citat, & ſequitur Hieronym. Rodriguez *in Compend. qq. Regular. reſol. 63. n. 23.* Megalius *in 2. part. lib. 1. cap. 13. num. 10.* & nos dicebamus *lib. de Parlamentis cit. dubit. 4. ſect. 19. ſubſect. 23. & 29. & Dubit. 27. ſectione 8. ſubſect. 3. & cap. 1. dubit. 15. cap. 4. dubit. 31. & 5. dubit. 12. & 13.*

DVBI

DVBITATIO VIII.

An,& quid poſſit Epiſcopus in ordine ad mutationem Conuentuum?

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus non poteſt prohibere,neque impedire,nè Regulares mutent Conuentum de loco ad locum,v.g.de loco non ſano,vel incommodo ad locum ſanum,& commodum,contra nonnullos tenentes oppoſitum.*

2 *Fratres Minores ex priuilegio Sixti IV. & Benedictini ex priuilegio Sixti V. poſſunt de conſenſu Capituli generalis mutare Conuentus de locis incommodis ad locos commodiores,non petita licentia Epiſcopi.*

3 *Priuilegia prædicta non derogantur per Tridentinum;quia loquitur ſolum de noua ædificatione, non autem de mutatione.*

4 *Regulares poſſunt in mutatione Conuentus ſecum transferre omnia mobilia,& vendere immobilia,excepta Eccleſia,quam deponere debent in manu Epiſcopi.*

5 *Ad fundandum nouum Conuentum, ſeu nouam Domum præter conſenſum Epiſcopi,requiritur quod Regulares ibi habitantes ſint ad minus duodecim;alioquin ſubdentur Epiſcopo.*

6 *Item requiritur debita, & Iuridica diſtantia à Conuentibus aliorum Regularium.*

7 *Conditionibus prædictis non exiſtentibus Epiſcopus non dat conſenſum;& ſtante appellatione Regulares non poſſunt ædificare; alias excommunicantur ipſo facto,& priuantur officio,voce actiua,& paſſiua.*

1 RESpõdetur,qood neque poſſit Epiſcopus prohibere,& impedire,ne Regulares muteut conuentus de loco ad locum, v. g. de loco non ſano, vel incommodo ad locum ſanum & commodum; quamuis Eman.Rodriguez *in qq. Regular. to. 1. q. 23.art.7.*&Portell.*in dub.Regular.ver.Monaſterium num.5.*teneant oppoſitum;qoatenus docent, ad id
2 faciendum,licentiam Epiſcopi requiri. Patet etiam ex dictis *dubit.* 1. & probatur ex priuilegio Sixti IV.conceſſo Minoribus,& priuilegio Sixti V. cõceſſo Benedictinis,vt ſcilicet in Capitulo generali de conſenſu Capituli poſſint ipſi mutare Conuentus de locis incõmodis ad locos cõmodiores, non
3 petita licentia Epiſc.cũ cæteris ibi cõtentis. Quæ priuilegia non derogantor per Trident. Conciliũ, quia dictum Concilium loquitor tantum de noua erectione,& ædificatione domorum,non autem de mutatione. Atque, ita docent Miranda *in Man. Prelat.to.1.q.33.art.* 2.Portell. *in addit.cit ver.monaſterium, n.5.* Hieronym.Rodriguez *in Compend. qq.Regul.ar.reſol.55.n.4.*& Peregrinus *in Compend.*
4 *Priuileg.ver.Eccleſia*, vbi ſubdit, quod Regulares poſſint in mutatione ſecũ transferre omnia mobi-
5 lia,& vendere immobilia,excepta Eccleſia, quã deponere debent in manu Epiſcopi. Subdit ſecundò, quod,vt nouus Conuentus,ſeu noua domus fũdetur,præter conſenſum Epiſcopi,requiratur ex Bul-
6 la Vrbani VIII. qood Regulares ibi habitãtes ſint ad minus duodecim;alioquin ſubdentur Epiſcopo.
7 Item, quod ab aliis aliorum Regularium Conuẽtibus,ſeu domibus ſit debita, & iuridica diſtantia: quæ conditiones ſi non adſint,Epiſcopus non det conſenſum (præſertim, ſi interim interueniat ad ſummum Pontificem appellatio; quia tunc multò magis fiet cauſa Summi Pontificis) & Regolares non ædificent;quia ædificando excommunicantur ipſo facto,& priuantur officio;voceque actiua, & paſſiua. Vide,quæ dicentur *infrà dubit.* 22.

DVBITATIO IX.

An,& quid poſſit Epiſcopus, & Capitulum Sede vacante in ordine ad crimen hæreſis?

SECTIO I.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus non habens poteſtatem ad id à ſummo Pontifice delegatam non poteſt cognoſcere in crimine hæreſis contra Regulares.*

2 *Legatus à Latere de iure poteſt cognoſcere de hæreſi contra omnes, quia vices ſummi Pontificis pleniſſime gerit;de conſuetudine,tamen ſine ſpeciali commiſſione id facere non poteſt neque quoad alios.*

3 *Epiſcopus ratione ſui muneris eſt competens Iudex omnium Hæreticorum in ſua Diœceſi.*

4 *Epiſcopus reſpectu ſuorum ſubditorum in crimine hæreſis eſt Iudex Ordinarius; quia ex proprio munere id ipſi competit.*

5 *Epiſcopus reſpectu Exemptorum in crimine hæreſis eſt Iudex Delegatus contra Hoſtienſem, & Sanchez.*

6 *Delegatio abſolute facta non Perſonæ ſed Dignitati tribuit omnimodam Iuriſdictionem & præſentem,& futuram.*

7 *Appellare non poteſt ab Epiſcopo delegato ad Archiepiſcopum ſed ad ſummum Pontificem delegantem.*

8 *Epiſcopus procedens in crimine hæreſis vel vt ordinarius,vel vt delegatus ſeruare debet modum,quem ſeruare poſſunt & debent Inquiſitores per iura communia & ſpeciales conceſſiones,ſeu ordinationes Sedis Apoſtolicæ.*

9 *Epiſcopus attento iuris rigore non poteſt procedere ſine conſilio Capituli.*

10 *Habens iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem eſt Iudex Ordinarius in rebus fidei, vt ſunt Priores, & Abbates exempti & Capitulum ſede vacante.*

11 *Vide quid intelligatur nomine ſedis vacantis.*

12 *Capitulum an ſit Iudex delegatus reſpectu Exemptorum,reſoluitur negatiue contra plures Doctores.*

13 *Capitulum non ſuccedit Epiſcopo niſi in his, quæ Epiſcopo competunt iure ordinario, non autem ex delegatione.*

14 *Capitulum in exercenda Iuriſdictione in cauſis fidei non per ſe, ſed per Vicarium ad id ſpecialiter deputatum procedere debet.*

15 *Vicarius conſtitutus à Capitulo non tenetur requirere conſilium viciniorum Epiſcoporum.*

16 *Iuriſdictio Epiſcoporum & Inquiſitorum ſtat vtroque modo ſc. & copulatiue, & disjunctiue.*

17.& 18 *Sententia proferenda eſt coniunctiuè, non diſiunctiuè, & ad hoc tenentur ad inuicem communicare proceſſum, ſi diſſentiant negotium per vtroſque inſtructum remitti debet ad ſedem Apoſtolicam.*
19 *Epiſcopus ſine Inquiſitore, & è contra, non poteſt procedere ad pœnas, ſiue ad tormenta diſiunctiuè ſub pœna nullitatis Iudicij.*
20 *Epiſcopus, ſeu Vicarius, & Inquiſitor de conſenſu poteſt etiam diſiunctiuè procedere.*

1 RESPONDETVR, quod neque poſſit Epi-
ſcopus cognoſcere Regulares de crimi-
ne hæreſis; niſi ad id Epiſcopus haberet
poteſtatem à Summo Pontifice delega-
2 tam. Quod adeò verum eſt vt, etſi Legatus à la-
tere de iure omnes de hæreſi cognoſcere poteſt;
quia vices Summi Pontificis pleniſſimè gerit, ta-
men de conſuetudine ſine ſpeciali commiſſione
Summi Pontificis, vel ſupremi Tribunalis S. In-
quiſitionis, id facere non poſſit; neque etiam in or-
dine ad alios. Sic Doctores, quos citat, & ſequitur
Farinacius *q.186.n.4.*& videri poterunt, quæ di-
cebantur *cap.7.dubit.26.c.10.dubit.2.ſect.2.*
3 Epiſcopus autem ratione ſui muneris eſt com-
petens iudex omnium hæreticorũ in ſua Diœceſi,
Clement.1.§.propter quod de hereticis, & tradunt ex
communi Farinacius *loco ſuprà cit.n.5.* Azor.1.*par.
lib.*8.*c.*18.*q.*2.Cardinalis de Lugo *tract de fide diſp.*
4 24.& Gundiſalu. *de hereticis,q.7.n.*8.Ita tamen, vt
reſpectu ſubditorum ſit Iudex ordinarius; quia ex
proprio officio, & munere id ipſi cõperit, Pegna
3.*par.direct.q.*1.*Comm*ẽ*t.*50.Farinac.*n.*6.Simanca *in
Enchirid.tit.de Epiſcopis,n* 2.& 3. & Decian.*tract.
5 crim.lib.*5 *c.*21.*n.*4.At reſpectu exemptorum, con-
tra Hoſtienſem *in cap.ad abolendam de hereticis, n.*
1.& Sanchez *de matrim.lib.*2.*diſp.*40.*n.*14.(qui te-
nent eſſe Iudicem ordinarium, ex eo, quod à iure
ipſo generaliter eſt ei conceſſa delegatio, & ex alio
capite quando alicui delegatur iuriſdictio, non ra-
tione perſonæ, ſed dignitatis, non delegata, ſed or-
dinaria iuriſdictio dicitur) ſit Iudex delegatus, vt
patet, ex *cit.c.ad abolendam, §.ſi verò*, ibi: *Si qui verò
fuerint, qui à lege diœceſan: iuriſdictionis exempti
ſubiaceant, ſoli Sedis Apoſtolicæ poteſtati, nihilominus
in iis, quæ ſunt contra hereticos ſtatuta, Epiſcoporum
ſubeant iudicium, & eis in hac parte, tanquam à Sede
Apoſtolica delegatis, non obſtantibus ſuæ libertatis pri-
uilegiis, obſequantur.*& docent ibi Gloſ. Io. Andreas
Abbas, Felinus, & alij, quos citat, & ſequitur Fari-
nacius *q.*186.*n.*7.Simanca *tit.*25 *rubr.de Epiſcopis,
n.*6.Zanchin *de hereticis,c.*8.*n.*3.Decian.*cit. num.*4.
6 Gundiſalu.*cit.q.*7.*n.*14.& Carret.*tract. de hereticis,
n.*65.Verùm, etſi hæc iuriſdictio abſolutè delegata
ſit, quia tamen non eſt delegata perſonæ, ſed digni-
tati, tam præſentibus, quàm futuris iuriſdictionis
ordinariæ priuilegiis gaudet quoad delegationem;
At quoad appellationem ſortitur naturam iuriſdi-
7 ctionis delegatæ. Vnde non appellatur à ſententia
interlocutoria Epiſcopi ad Archiepiſcopum, ſed
ad Pontificem delegantem, Simanca *tit.*6. *rubr. de
appellat n.*3.Zanchin.*cap.*28.*n.*3.& 4. Locat. *in iu-
dicial.inquiſit.ver.appellare,n.*1.& Farinac. *q.* 185.
*n.*240.& *q.*186.*n.*9.
8 Cæterùm, ſiue Epiſcopus procedat in crimine hæ-
reſis poteſtate ordinaria, ſiue delegata, ſeruare de-
bet modum, quem ſeruare poſſunt, & debent In-
quiſitores, per iura communia, & ſpeciales con-
ceſſiones, ſeu ordinationes Sedis Apoſtolicæ,
cap.per hoc, §.fin. de hereticis in 6.& docent ibi gl.
Geminianus, Francus, & alij, quos citat, & ſequi-
tur Farinac.*cit.q.*186.*n.*16.Simanca *tit.*25. *rubr.de
Epiſcopis.num.*4. & Io. Calderinus *tract. de hereti-
cis, rubr. de proceſſ. inquiſit. num.* 1. An autem Epi- 9
ſcopus procedere poſſit ſine conſilio ſui Capituli?
Reſpondetur, attento iuris rigore, negatiuè; quia
in cit.cap.ad abolendam dicitur, vt id fiat cum con-
ſilio clericorum: at, attenta conſuetudine, Reſpon-
detur affirmatiuè. Sic Farinac.*cit.q.*186.*num.* 14.
& ſeqq.
Quod dixi de Epiſcopo, eſſe ſcilicet eum Iudicẽ 10
ordinarium in cauſis fidei, idem dicas de habente
iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, vt de aliquibus
Prioribus, & Abbatibus exemptis. Molina *de iuſt.
tract.*5.*diſp.*28.*n.*11.Idem etiam dicas de Capitulo
Sede vacante, *cit.c.ad abolendam*, & docent ibi gl.
Hoſtienſis, Butrius, & alij, quos citat & ſequitur
Farinacius *q.*186.*n.*177.Simanca *tit.de Epiſcopis n.*
6.Decian.*n.*13.& Carret.*n.*68.& *ſeq.*
Nomine Sedis vacantis intelligitur, non, ſolũ 11
quando ſedes vacat abſolutè, ſed etiã quando Diœ-
ceſis ab Epiſcopo gubernari non poteſt, vt ſi Epi-
ſcopus captiuus eſſet, vel de Epiſcopatu prouiſus
non adminiſtraret ob non expeditas literas; quia
tunc quoad adminiſtrationem dicitur Sedes verè
vacare. *gl.in Clement.*1.*de hereticis, ver. Vacante*, De-
cian.*n.*13. Carret.*n.*66.& Farinac.*n.*179.
An autem Capitulum etiam ſit Iudex delega-
tus reſpectu exemptorum, ſicut eſt Epiſcopus?
Reſpondetur, quod quamuis affirment Socinus
in cit.cap.ad abolendam, n. 44.& Zabatella *in Cle-
ment.*1.*de hereticis, §.duro, n.*60.ex eo, quòd cùm eo-
dem modo *in dict.cap.ad abolendam*, dicatur, cleri-
cos Sede vacante eſſe Iudices in cauſis fidei, ac eſt
Epiſcopus, conſequens eſſe videtur, quod ſicut cõ-
perit Epiſcopo iuriſdictio delegata reſpectu exem-
ptorum, ſic competat etiam Capitulo.) tamen ne-
gandum ſit, quia Capitulum non ſuccedit Epiſco- 12
po, niſi in his, quæ Epiſcopo competunt iure ordi- 13
nario, non autem ex delegatione. Atque ita docẽt
Abbas *in cap.ad abolendam, n.*17.Ancharan.*ibid. n.*
10.Io. Andr.*n.*15.Zabarella, *§.ſi qui*, Anania *n.* 19.
Decian.*c.*21.*n.*14.Carret.*n.*66. & Farinac. *q.* 186.
*num.*182.
Cæterùm modus, quem ſeruare debet Capitulũ 14
in exercenda iuriſdictione in cauſis fidei, non eſt
per ſe, ſed per vicarium ad id ſpecialiter deputatũ.
*Clement.*1.*§.præter, de hereticis*, vbi dicitur, non
poſſe Inquiſitores procedere ad deciſionem cau-
ſarum ſine Epiſcopo, vel eius Officiali, vel Capitu-
li vicario ſede vacante. Vbi nota, non dici ſine Ca-
pitulo, & eius vicario, ſed ſolũ ſine vicario, ſeu de-
legato Capituli Sede vacante; vt inſinuet, Capitu-
lũ per ſe iuriſdictionem hanc exercere non poſſe,
& meritò; quia aliàs ſecretum ſeruari non poſſet,
ac breui cauſæ non expedirentur. Doctores, quos
citat, & ſequitur Farinacius *cit.q.*186. *num.* 180.
An autem talis vicarius debeat conſilium vici-
norum Epiſcoporum requirere?
Reſpondetur negatiuè (præterquam quod ita 15
eſt in vſu) quia *in cit.cap.ad abolendam*, ſolum dici-
tur, hoc conſilium requiri debere, ſi oportuerit,
cuius rei iudicium capitulo relinquitur.
Sed, vt quod modò dixi, diſtinctius intelliga-
tur, vide per extenſũ *c.per hoc*, de hæreticis *in* 6.vbi
Bonifacius VIII.decernit, ex delegatione Inquiſi-
toris ab Apoſt. ſede generaliter facta in aliqua pro-
uincia, ciuitate, vel diœceſi, nihil diœceſanis Epi-
ſcopis derogari, quin & ipſos diœceſanos Epiſc. au-
ctoritate ordinaria, vel delegata procedere poſſe.

Deinde ſubdit, vt S. Inquiſitionis officium melius
peragarnt, poſſe Epiſcopũ, & Inquiſitorem com-
muniter, vel diuiſum inquirere, citare, capere, car-
ceri recludere hæreticos, examinare teſtes, & alia,
quæ ad ſententiam reqoiruntur; ſententiam auté
per vtroſque ſimul proferendam eſſe; ad cuius
17 prolationem, ſi diuiſim proceſſerint, teneri ſibi
inuicem communicare proceſſus, vt per hoc
poſſit melius veritas indagari; ſin autem in
ſententia ferenda non conuenerint, per vtroſque
18 negorium ſufficienter inſtructum ad ſedem
Apoſtolicam remitti debere. Vide etiam per
extenſum *Clement.* t. mulrorum, de hæreticis, vbi
Clemens V. vt dictnm S. Inquiſitionis officium
melius procedat, decernit tam per diœceſaoos
Epiſcopos, qoam per Inquiſitores à ſede Apoſto-
lica deputatos (omni carnali amore, odio, vel
timore, ac cuioslibet commodi temporalis
affectione ſemotis) exerceri, ita vt quilibet de
prædictis ſine altero citare reos poſſit, & arreſtare,
ſiue capere, ac tutæ cuſtodiæ mancipare, ponendo
etiam in compedibus, vel manicis ferreis, ſi ei
viſum fuerit expediens, ſuper quo ipſius con-
ſcientiam onerat; nec non inquirere contra illos,
de quibus pro huiuſmodi negotio ſecundùm
19 Deum, & inſtitiam viderit expedire: duro tamen
carceri tradere, qui magis ad pœnam, quàm ad cu-
ſtodiam videatur, vel tormentis exponere illos,
vel ad ſententiã procedere contra illos, Epiſcopus
ſine Inquiſitore, vel Inquiſitor ſine Epiſcopo
Diœceſano, aot eius officiali, aut Epiſcopali,
ſede vacante, Capituli ſuper hoc delegato, ſi ſui
ad inuicem copiam habere poſſint, intra octo
dierum ſpatium, poſtqoam inuicé ſe requiſierint,
non poſſit; & ſi ſecus præſumptum fuerit nullum
20 ſit, & irritum ipſo iure. Verùm ſi Epiſcopus, vel
eius Capituli, ſede vacante, delegatus cum Inqui-
ſitore, vel Inquiſitor cum altero eorundé propter
præmiſſa nequeat, aut nolit perſonaliter cõuenire,
poſſit Epiſcopus, vel eius, ſeu Capituli ſede va-
cãte, delegatus Inquiſitori, & Inquiſitor Epiſcopo,
vel eius delegato, ſeu illi, qui ad hoc per Capi-
tulum ſede vacante fuerit deputatus, ſuper illis
committere vices ſuas, vel ſuum ſignificare per
literas conſilium, & conſenſum.

SECTIO II.

An Vicarius generalis Epiſcopi, vel capituli ſede vacante ſit competens Iudex hæreticorum?

SVMMARIVM

1 *Vicarius Generalis Epiſcopi, vel Capituli ſede vacante non eſt competens Iudex Hæreticorum; niſi ad id ſpecialiter deputetur.*

EX dictis ſequitur primò, quod Vicarius Generalis Epiſcopi, vel Capituli ſede vacante, nõ ſit competens Iudex hæreticorum, niſi ad id ſpecialiter deputetur, & meritò, quia ob grauitaté criminis requiritur ſpecialis commiſſio, vt colligitur ex *Tridètino Seſſ. 24. c. 6. de reformat.* ibi: *Ipſis Epiſcopis, & non eorum Vicariis ſit permiſſum.* & docent ex communi Locatus *ver. Epiſcopus, n. 6.* Repert. *Inquiſit ver. cognoſcere.* Decianus, *num. 7.* Farinac. *de hæreſi q. 186. num. 13. & 181.* & Barboſ. *de poteſt. Epiſc. 3. par. allegat. 54. num. 85.*

SECTIO XI.

An iuriſdictio delegata generaliter Inquiſitori deroget iuriſdictioni Epiſcopi?

SVMMARIVM.

1 *Iuriſdictio generaliter delegata Inquiſitori pro aliqua Diœceſi non derogat Iuriſdictiem Epiſcopi, quia vtrique in ſolidum concesſa eſt.*

2 *Limita ſi per ſpecialem commiſſionem ordinariorum, vel Inquiſitorum, poteſtas reſtricta cenſeatur ad certas perſonas.*

3 *Exemptus citatus eodem tempore ab Epiſcopo, & Inquiſitore poteſt comparere coram eo, quem maluerit; ſed debet proteſtare de impotentia comparendi coram alio.*

4 *Citatus ab Epiſcopo tanquam habẽte iuriſdictionem ordinariam, & ab Inquiſitore, qui eam habet delegatam tenetur comparere coram Inquiſitore, quia gerit vices ſummi Pontificis.*

5 *Iuriſdictio delegata ex cauſa delegationis eſt maior qualibet alia Iuriſdictione contra nonnullos non improbabiliter contrarium ſentientes.*

6 *Textus in cap. finale de officio delegati, & in l. 1. de officio eius, cui mandata eſt Iuriſdictio, videntur loqui de delegato, cui demandata eſt iuriſdictio priuatiuè, non autem cumulatiuè cum Ordinario.*

7 *Commiſſarius electus ab Inquiſitore non præfertur Epiſcopo, ſecus eſt ſi ſit electus à Pontifice, licet ſit ſubdelegatus.*

8 *Inquiſitor Superior eſt Ordinario, & præualet quoad citationem. ita die de Commiſſario electo à Papa.*

9 *Commiſſarius ſiue electus ſit à Pontifice, ſiue ab Inquiſitore, eſt ſuperior Ordinario, & eius citatio eſt præferenda citationi Epiſcopi.*

10 *Subdelegatus delegati ſummi Pontificis gaudet iiſdem priuilegiis, quibus ipſe delegatus,* vbi nota quod delegatus à Pontifice poteſt ſubdelegare, aliàs ſecus.

11 *Subdelegatus delegati Pontificis, cui conceſſa eſt iuriſdictio.* priuatiue quoad alios, habet *eamdem Iuriſdictionem.*

12 *Bartolus in cit. l. filius, & l. Vicarius non loquitur in caſu, de quo agitur.*

13 *Subſtitutus Iudicis Ordinarij deputatus ſine expreſſa Principis facultate, non gaudet priuilegiis, & immunitatibus ſubſtituentis; ſecus ſi ex Principis priuilegio.*

14 *Ordinarij locorum in Regnis Hiſpaniarum, non poſſunt cognoſcere cauſas S. Officij Inquiſitionis; quia integra Iuriſdictio eſt penes Inquiſitores, quibus tranſmittere debent proceſſus ab ipſis fabricatos.*

SEquitur ſecundò, quod iuriſdictio delegata 1
generaliter Inquiſitori pro aliqua Diœceſi nõ
deroget iuriſdictioni Epiſcopi, qoia vtrique in ſo-
lidum conceſſa eſt. Excipe, ſi commiſſio reſtricta ſit 2
ad certas perſonas, vel certas hæreſis caoſas; quia
per talem ſpecialem commiſſionem Ordinario-
rum, & Inquiſitorum poteſtas reſtricta cenſetur,

gl. in

gl. in cap. per hoc, ver. generaliter de hereticis in.6.
& alij communiter Canoniſtæ ibidem, quos ci-
tat, & ſequitur Farinacius *cit.q.* 186.*n.*59.

An autē citatus ab Epiſcopo, & inquiſitore, eodē
tempore, poſſit comparere coram eo, quem potius
voluerit, omiſſa citatione alterius? Reſpondetur:
ſi Epiſcopus procedit ex delegatione (vt quia ci-
tatus eſt exemptus) tunc certum eſt, quod citatus
comparere poſſit coram illo Iudice, quem malue-
rit; cùm comparere non poſſit ſimul coram vtro-
que, Azor. 1.*part.lib.*8.*cap.*18.*q.*8. Zech. 1.*par. ſum.*
*tit. de fide rubr. de hereſi, cap.*11.*num.*13. & Farinac.
3 *num.*95. Quamuis, ne videatur mandatum alterius
contemnere, expedit (& ſi non teneatur) vt com-
parendo coram vno, coram altero proteſtetur im-
potentiam comparendi. Eymer. 3.*par. director. q.*
5.*num.*3.

4 At ſi Epiſcopus, vel qui Epiſcopalem iuriſdi-
ctionem habet, procedit ex iuriſdictione propria,
ſcilicet in ſubditos, & ſibi iure ordinario ſubie-
ctos, tunc citatus comparere debet coram Inqui-
ſitore; quia Inquiſitor, vtpotè delegatus Summi
Pontificis, vices Summi Pontificis gerit, & illum
repræſentat: quapropter ei obediendū eſt, tanquam
Summo Pontifici præcipienti, poſthabito omni
alio Iudice citante; ob quam rationem *in cap. fin. de*
5 *offic. delegat.* dicitur, iuriſdictionem delegati in
cauſa delegationis maiorem eſſe qualibet alia iu-
riſdictione, & *in l.*1 *ff. de offic. eius*, cui mandata eſt
iuriſdictio, dicitur, eum, qui mandatam iuriſdi-
ctionem ſuſcepit, proprium nihil habere; ſed eius,
qui mandauit, iuriſdictione vti. Atque ita docent
cum Eymer. *Pegna* 3.*part. direct. q.* 5.*num.* 4. *&* 5.
comment. 54. Simanca *tit.*43.*rubr. de modo proceden-*
di, Param. *de origine S. Inquiſit. lib.* 3.*q.*4.*rubr. de for-*
ma, & ordine iudicij, Azor. *tom.*1.*lib.*8.*cap.*18.*q.*8. &
Farinac. *q.*186.*num.*87. *& ſeqq.*

Quāuis contrarium non improbabiliter ſentiant
alij, vt Molin. *de inſt. tract.* 5.*diſp.*28.*num.* 17. quod
ſcilicet citatus poſſit adhuc comparere coram Iu-
dice ex duobus prædictis, quem maluerit; ex eo
quia Epiſcopus, & Inquiſitor quoad hoc pares sūt
in iuriſdictione; cùm quilibet ex ipſis in ſolidum,
& independenter ab altero reum poſſit citare, &
examinare; & cùm, quando in proferenda ſententia
iunguntur, & diſcordant, neuter præualeat alteri,
quæ ſigna ſunt æqualis iuriſdictionis. Neque ob-
6 ſtat textus *in cit. c. ſanè, & cit. l.*1. quia videntur lo-
qui de delegato, cui demandata eſt iuriſdictio pri-
uatiuè reſpectu aliorum, non autem de delegato,
cui cumulatiuè cum ordinario, & in ſubſidium il-
lius conceditur iuriſdictio.

7 Sed, an Suppoſito, quod Inquiſitor ſit ordinario
ſuperior, & ſic citatio eius ſit præferenda citationi
iſtius, idem de Commiſſario dicendum ſit.

Reſpondetur ex communi ſententia Doctorū,
quos citat, & ſequitur Pegna 3.*par. direct. q.*5.*Com-*
*ment.*54. Azor. 1.*part. lib.*8.*cap.*18.*q.*8. & Farinacius
*q.*186.*n.*91. diſtinguendo: vel loquimur de com-
miſſario electo ab Inquiſitore, vel de commiſ-
ſario electo à Pontifice. Prior Commiſſarius non
præfertur, ex doctrina Bart. *in l. vicarius & l. filius ff.*
de legation. vbi vicerector conſtitutus à Rectore nō
gaudet priuilegiis, & immunitatibus Rectoris. Po-
ſterior autem præfertur, etiamſi tunc ſubdelegatus
ſit; quia à Principe eſt ſubdelegatus, & ſic eandem
cum delegato prærogatiuam habet, *ex l. vlt. Cod. vt*
dignitatum ordo ſeruetur, lib. 12. *& l. ſuggerente,*
8 *Cod. de offic. eius., qui vicem alicuius Iudicis obtinet,*
& tradit Abbas, & Decius *in cit. cap. ſanè. Quapro-*
pter, ſicut ipſe Inquiſitor ſuperior eſt Ordinario, &
præualet eius citatio; ſic Commiſſarius à Pontifi-
ce electus ſuperior etiam eſſe debet, & eius citatio
præualere. 9

His tamen non obſtantibus, probabile etiam
mihi videtur, quod in vniuerſum Commiſſarius,
ſiue electus ſit à Pontifice, ſiue ab Inquiſitore, ſu-
perior ſit Ordinario, & eius citatio præferenda ci-
tationi Epiſcopi: moueor; quia ſubdelegatus dele- 10
gati Pontificis Pontificem repræſentat, & vices
eius gerit, ſicut, & ipſe delegatus; & ſic eiſdem pri-
uilegiis gaudet, quibus delegatus; quod inde pro-
batur; quia ſi priuatiuè in aliquo caſu delegato 11
conceſſa ſit iuriſdictio, & is alterum ſubſtituat,
ſubſtitutus procedere poterit cum iuriſdictione
priuatiua aliorum, ac poterat ipſe ſubſtituens &
ſic, ſicut ipſe ſubſtituens eſt ſuperior, ſic eſt etiam
ſubſtitutus. 12

Ad illud ex doctrina Bart. *in cit. l. filius, & l. vica-*
rius, Reſpondeo, non obſtare; quia loquitur in caſu 13
longe diuerſo. Interim fateor, quod ſi Iudex ordi-
narius eligat ſubſtitutum extra caſum neceſſitatis,
ratione morbi, vel abſentiæ, &c. & ſine expreſſa
Principis facultate, ſubſtitutus non gaudeat priui-
legiis, & immunitatibus ſubſtituentis. At ſi ex pri-
uilegio Principis, vt eſt in caſu noſtro, eligat ſub-
ſtitutū, vt loco ipſius cauſas cognoſcat, & decidat,
ſentio probabile, quod iiſdem priuilegiis, & im-
munitatibus gaudeat ſubſtitutus. Atque ita docet
Mol. *de inſt. tra.* 5.*diſp.* 28. *n.* 17. & complures alij,
quos citat, & ſequitur Maranta *de ordine iudic. par.*
4.*diſtinct.*5.*n.*17. *& ſeqq.* & ipſemet Bart. *in l. nec*
quidquam, §. *vbi decretum*, *numer.* 6. *& l. obſer-* 14
*uare, n.*3. *&* 5. *ff. de officio proconſulis.*

Quāuis hodie in Regnis & ſtatibus Inquiſitionis
Hiſpanicæ hæc quæſtio locū nō habeat, quia ex re-
cepta conſuetudine, quin (vt alij ſentiunt) ex pri-
uilegio Summi Pontificis non poſſunt Ordinarij
citare, capere, vel in carcerē detrudere reos, ſed de-
poſitiones teſtiū, ſeu denunciationes, ſi quæ apud
ipſos fiāt, debent tranſmittere Inquiſitoribus, qui-
bus in hac parte conceſſa eſt integra iuriſdictio, &
Ordinariis ſublata. Mol *n.*13. *&* 14. & ex parte cō-
ſentiunt Simanca, & Azor. *lib.*8.*cap.*18.*q.*8. quate-
nus, licet negent priuilegium Summi Pontificis,
concedunt tamen ſic ibi obſeruari ex præſcripto
Regis, & conſuetudine.

SECTIO IV.

An Inquiſitor, & Epiſcopus procedentes diuiſim, teneantur ad inuicem ſibi communicare proceſſus?

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitor, & Epiſcopus procedentes diuiſim, formando diuerſum & diſtinctum proceſſum, tenentur ad inuicem ſibi ipſos communicare.*

2 *Communicatio proceſſus fieri debet non ſolùm in fine litis, ſed etiam quando vnus non poteſt commodè procedere niſi viſo proceſſu, & viſis actis alterius, & poſtulat ſibi præberi.*

3 *Epiſcopus non poteſt procedere ad torturam Rei ſine Inquiſitore, ſecus fortaſſe ad torturam Teſtis, & è contra.*

4 *Communicatio proceſſuum facienda eſt, ne imprudenter procedant non viſis indiciis, & proba-*

tionibus ad torturam.

4 *Communicatio proceſſuum in caſibus prædictis ceſſat hodie in Regnis Hiſpaniarum.*

1 SEquitur tertiò, quod inquiſitor, & Epiſcopus
procedẽtes diuiſim, diuerſum ſcilicet, & diſtin-
ctũ formando proceſſum, teneantur ad inuicem ſi-
bi cõmunicare proceſſus, vt ſic veritas clariùs elu-
ceſcat, & ſententia ſine errore proferatur; iuxta *cit.*
2 *textum in c. per hoc*: quæ tamen communicatio fa-
cienda eſt non ſolum in fine litis, quando nihil ſu-
pereſt faciendum, niſi ſententiam definitiuam pro-
ferre; ſed etiam quando vnus non poteſt commodè
procedere, niſi viſo proceſſu, & viſis actis alterius,
& poſtulat ſibi præberi, in quo caſu tamen ſemel
tantum, ne fraudi locus detur, in toto negotio co-
3 pia dari debet iuxta textum *in Extrauag. 1. de hæ-
reticis* inter communes. Vnde cum ad torturam
Rei (quamuis non ſic fortaſsè ad torturam teſtis;
4 & docent Pegna, Farinacius, Molina, & Decianus
in locis mox infra citandis) Inquiſitor ſine Epi-
ſcopo, & è contra, procedere nõ poſſit, cõmunica-
tio proceſſuũ facienda eſt, ne imprudenter proce-
dant, non viſis iudiciis, & probationibus ad tortu-
ram. Pegna 3. *par. direct. q.* 53. *Comment.* 102. Fari-
nac. *de hæreſi, q.* 186. *n.* 86. Mol *de iuſt. tract.* 5. *diſp.*
28. *n.* 11. Decian. *tract. crimin. lib.* 5. *c.* 21. *n.* 23. Lo-
cat. *ver. tortura, n.* 9. Campeg. *in addit. ad Zanch.
tract. de hæret. cap.* 8. *lit. F. ver. proceſſum*, Repert. In-
quiſit. *ver. communicare, §. ſed quomodo.*

Quamuis hodie in Regnis, & ſtatibus Inquiſi-
tionis Hiſpanicæ etiam hæc communicatio pro-
4 ceſſuum ceſſet; cùm ibi ſolùm Inquiſitores pro-
ceſſus faciant, & illis factis ordinarios vocent,
quibus eos oſtendunt, & ex iis ſententiam ſimul
cum Inquiſitoribus Ordinarij proferunt Pegna *q.*
52. *Comment.* 101. & Molin. *diſp.* 28. *n.* 14. *in fin.*

SECTIO V.

An poſsit Inquiſitor ſine Ordinario, vel è contra, tradere Reum carceri?

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitor ſine Ordinario, & Ordinarius ſine Inquiſitore etiam ſi ſeparatim procedant, non poſſunt tradere Reum Carceri duro, qui magis ad pœnam, quam ad cuſtodiam reputetur.*

2 *Reus S. Officij, qui exiſtens in vno carcere poteſt communicare cum aliis, poteſt cuſtodiri duriori carcere.*

1 SEquitur quartò, quod non poſſit Inquiſitor ſi-
ne Ordinario, neque Ordinarius ſine Inquiſi-
tore, etiamſi ſeparatim procedant, tradere reum car-
ceri duro, qui magis ad pœnam, quam ad cuſtodiam
2 videatur, *cit. Clement.* 1. Hinc tamen non inferas,
quod reus incluſus in carcere ſecuro à fuga, expo-
ſitus tamen aliorum communicationi, non poſſit
in alium durum, & strictum carcerem mutari; quia
tunc non ad pœnam, ſed ad rationabilem, & debi-
tam cuſtodiam mutatur. Mol *cit. diſp.* 28. *n.* 13. *verſ.
mihi verò*, & alij, quos citat, & ſequitur Farinac. *q.*
186. *num.* 75.

SECTIO VI.

An poſsit Inquiſitor ſine Ordinario, vel è contra, Reum tormentis ſubiicere, vel condemnare?

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitor non poteſt ſine Ordinario, vel eius officiali, vel Delegato Capituli Sede vacante, & è contra Reum tormentis ſubiicere, vel condemnare.*

2 *Confeſſio Rei facta in tormentis ei inflictis ab Inquiſitore ſine licentia Ordinarij, & è contra, licet ratificata non nocet confitenti.*

SEquitur quintò, quod neque poſſit Inquiſitor 1
ſine Ordinario, vel eius officiali, vel Epiſcopali
Sede vacante Capituli ſuper hoc delegato, aut è
contra, reum tormentis ſubiicere, vel condemna-
re; ita vt ſi ſecus fiat, ſit irritum ipſo iure, *cit. Cle-* 2
ment. 1. Vnde fit, quod ſi reus in huiuſmodi tor-
mentis confiteatur, confeſſio ſic facta, etiamſi fue-
rit ratificata, illi non noceat, vtpotè contra iuris
ordinem extorta. Sic Doctores, quos citat, & ſequi-
tur Farin. *num.* 71. *& ſeq.*

SECTIO VII.

An poſsit Inquiſitor ſine Epiſcopi conſenſu, vel eo abſente, ſine conſenſu Vicarij Reum hæreticum beneficiis, vel dignitatibus Eccleſiaſticis ante hæreſim obtentis priuare?

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitor ſine Epiſcopi conſenſu, vel eo abſente ſine conſenſu Vicarij & è contra, non poteſt priuare Reum hæreticum beneficiis, vel dignitatibus Eccleſiaſticis ante hæreſim obtentis.*

2 *Limitatur à nonnullis non procedere ſi Dignitates ſint ſeculares.*

3 *Ampliatur etiam vt requiratur conſenſus Epiſcopi, & è contra, licet Dignitates ſint ſeculares.*

SEquitur ſextò, quod neque poſſit Inquiſitor ſi- 1
ne Epiſcopi conſenſu, vel eo abſente, ſine con-
ſenſu vicarij, &c. reum hæreticum beneficiis, vel
dignitatibus Eccleſiaſticis ante hæreſim obtentis
priuare; quia id facere, eſſet quædam hæretici con-
demnatio, & pœnæ impoſitio, quæ ab Inquiſitore
ſolo fieri non poteſt; *cit. Clement.* 1. *& c. vt commiſſi,
de hæreticis in* 6. ibi: *Priuandi prætereà, vel priuatos
nunciandi dignitatibus, aut aliis beneficiis Eccleſiaſti-
cis, de diœceſanorum, vel eis abſentibus, vicariorum
ſuorum conſilio.* Et docent ibi gloſſa, & Doctores
communiter, quos citat, & ſequitur Farinacius *n.*
77. Simanca *tit.* 46. *rubr. de pœnis, n.* 71. & Sanch.
c. 18. *n.* 6. Hinc referunt *gl. in cit. c. vt commiſſi*, Archi-
diac. *n.* 4. Decian. *c.* 21. *n.* 15. & Farin. *n.* 78. ſi digni- 2
tates ſeculares ſint, nullũ eſſe neceſſarium, Epiſc.
vel eius vicarij conſiliũ. At id verum eſſe arbitror
ex vi, & diſpoſitione *cit. cap. commiſſi*, vbi ſolùm
conſi

Digitized by Google

conſilium, non item conſenſus videtur requiſitus non item ex vi, & diſpoſitione cit. *Clement.* 1. & tit. *cap. per hoc, de hæreticis in 6.* vbi ad quamlibet hære-
3 tici priuationem ab Inquiſitore faciendã, non ſolùs conſilium, ſed conſenſus Epiſcopi requiritur; cùm ibi expreſsè caueatur, nè contra hæreticum, niſi Epiſcopo requiſito, ſententia proferatur.

SECTIO VIII.

An poſsit Inquiſitor ſine Epiſcopo, vel è contra, ſuſpectum vehementer de hæreſi cogere abiurare?

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitor attento Iure communi non poteſt ſine Epiſcopo & è contra ſuſpectum vehementer de hæreſi cogere abiurare.*
2 *Abiuratio eſt ignominioſa Reo, & eius Conſanguineis illumque reddit obnoxium morti, ſi in crimen abiuratum incidat.*
3 *Abiuratio cenſetur grauiſſima pœna.*
4 *Abiuratio non eſt contra Reum, quatenus purgat ſuſpicionem; eſt tamen contra Reum quatenus reddit illum infamem, & relapſi pœna ſubiectum.*
5 *Tortura non eſt contra Reum quatenus purgat indicia, eſt tamẽ contra ipſum, quatenus infert dolorẽ.*
6 *In Regnis Hiſpaniarum Ius commune non habet locum & eſt correctum quoad hoc per contrariam conſuetudinem.*

SEquitur ſeptimo, quod attento iure communi,
1 nec poſſit Inquiſitor ſine Epiſcopo, vel è cõtra Epiſcop. ſine Inquiſitore ſuſpectũ vehemẽter de hæreſi cogere abiurare quia cùm hæc abiuratio ſit ig-
2 nominioſa Reo, & eius conſanguineis, illũq; reddat obnoxiũ morti, ſi in crimẽ abiuratũ incidat, cẽſetur
3 grauiſſima pœna (quã propterea Reus conatur euitare magis quàm torturã) at ad pœnam condẽnare Reum non poteſt Inquiſitor ſine Epiſcopo, nec è contra, vt patet ex dictis ſupra. Ergo, &c. Tũ quia,
4 eſto, abiuratio nõ ſit contra Reũ, qua parte per illã purgat ſuſpicionem, eſt tamen contra Reũ, qua parte reddit illum infamem, & relapſi pœnę ſubiectũ; ſicut tortura, licet non ſit contra Reum, qua parte
5 per illam purgat indicia, eſt tamẽ contra Reũ, qua illi parte infert dolorem; & tamen ad torturam Reum condemnare non poteſt Inquiſitor ſine Epiſcopo, nec è contra Epiſc. ſine Inquiſitore. Ergo ſic &c. Atque ita ex probabiliori & magis in vſu recepta ſententia docet Mol. *de iuſt. tr. 5. diſp.* 28. *nu.* 16. Azor. 1. *par. lib.* 8. *c.* 18. *q.* 16. Paramus *lib.* 3. *q.* 4. *rubr. de expedit. proceſſus in cauſis fidei*, *n.* 2. & multi alij, quos citat, & ſequitur Farinac. 186. *n.* 79. & Pegna *in* 3. *par. direct.* de ſecundo modo terminandi proceſſum fidei, *n.* 144. & *q.* 48 *Comment.* 97. *verſ. an* autem contra Campegium in Addit. ad Zanch. *tract. de hæret. cap.* 8. *lit. E. ver. definitiuam* cuius tamen opinionem in puncto iuris probabiliorem vocat ipſe Pegna *in locis ſupra cit.*
6 Dixi, *attento iure communi*, quia in Regnis, & ſtatibus Inquiſitionis Hiſpanicæ certum eſt, id non poſſe fieri, ſed ordinarium ab Inquiſitore vocandum eſſe, vt patet ex dictis ſupra.

Th. Delbene, de Immunit. Eccleſ. Part. II.

SECTIO IX.

An poſsit Inquiſitor ſine Epiſcopo, vel è contra, indicere hæretico pœnitenti abiurationem.

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitor ſine Epiſcopo, & è contra non poteſt hæretico pœnitenti indicere abiurationem; quia ſi reincidat eſt grauiſſima pœna.*
2 *Captus à Mauris profeſſus Mahometanam ſectam poſtea aufugiens, ſi ſponte ad Tribunal S. Officij accedat, & manifeſtando delictum, petat abſolutionem, poteſt ab Inquiſitore ſine Ordinario reconciliari, quod tamen non probatur rationibus ab Auctore in contrarium allatis.*

SEquitur octauò, quod à fortiori neque poſſit 1
Inquiſitor ſine Epiſcopo, vel eius Delegato, &c. nec è contra, indicere hæretico pœnitenti abiurationem; quia cum hæc abiuratio indicatur per ſẽtentiam, qua declaratur reus fuiſſe hæreticus, & ex vi illius omnia bona cõfiſcentur, & morti ſubiectus reddatur, ſi reincidat; eſt grauiſſima pœna, ad quam ex dictis non poteſt Inquiſitor ſine ordinario, nec Ordinarius ſine Inquiſitore Reum condemnare.

Excipit Mol. cit. *diſp.* 28. *num.* 16. ſi quis captus 2
à Mauris Mahometanam ſectam profeſſus fuerit, & poſtea aufugiens ſponte ad Tribunal S. Officij accedat, delictum ſuũ manifeſtans, & pœnitentiam petens: hunc enim ait, poſſe ab Inquiſitore ſine Ordinario reconciliari; quia ſecretò reconciliatur, & hæreſes abiurat: tum quia nulla eſt dubitatio, quin talis ad reconciliationem ſit admittendus; quæ videtur eſſe cauſa, ob quam præſentia Ordinarij non expoſtuletur ſed exceptio mihi non probatur, quia talis abiurans, etiamſi non coram populo, ſed ſolum in Tribunali abiuret, ſubditur pœnę mortis, ſi reincidat; & declaratur excommunicationem cõtraxiſſe, eiuſq; bona fiſco eſſe addicta, quæ grauiſſima pœna eſt; & ſic non eſt cur ab Inquiſitore, vel ab Epiſcopo ſolum imponi poſſit, contra textum in *cit. Clement.* 1. & *cit. c. per hoc*. Neq; valet dici, nullam dobitationem, eſſe, quin talis ad reconciliationem ſit admittendus; quia etiam nulla dubitatio eſt, quin pœnitens hæreticus publicus ad reconciliationem admittendus ſit; & tamen hinc non ſequitur, quod is ſine Ordinario ab Inquiſitore; vel è contra ad reconciliationem admitti poſſit.

SECTIO X.

An ſi de facto Inquiſitor ſine Epiſcopo, vel è contra, Reum ad abiurationem coëgerit, ſic abiurans maneat ſubiectus pœnæ relapſi.

SVMMARIVM.

1 *Abiurãs de facto de mãdato Inquiſitoris ſine Epiſc. & è contra non manet ſubiectus pœnæ relapſi.*
2 *Id, quod irritum, & inane eſt, nullum præſtat effectum.*
3 *Abiurationis legitima effectus eſt pœna relapſi.*
4 *Opinio Pegnæ reiicitur.*

1 SEquitur nonò, qood ſi de facto Inquiſitor ſi-
ne Epiſcopo, vel è contra Epiſcopus ſine In-
quiſitore, Reum ad abiurationē coegerit, ſic abiu-
rans non maneat ſubiectus pœnæ relapſi, *cit. Cle-
ment. 1. de hereticis, §. duro*; vbi, poſtquam Pontifex
dixerat, non poſſe Inquiſitorem ſine Epiſcopo, vel
è contra, ad ſententiā contra Reos procedere, ſub-
dit. *Non valebit, & ſi ſecus preſumptum fuerit, irritū*
2 *ſit, & inane*. At quod irritū, & inane eſt, nullum præ-
ſtat effectū. Ergo talis abiurationis ſentētia Reum
3 oboxiû pœnæ relapſi non ſubdit; qui eſt effectus
legitimæ abiurationis. Qoare non placet, quod in
4 contrariū docet Pegna 3. *par. direct. q. 47. comment.*
97. *ver. rurſus dico*, nō debere ſcilicet id fieri, vtpote
iure prohibitū; valere tamē, ſi fiat, aſſerendo eſſe de
genere eorū, quæ tenent, licet fieri prohibeantur.

SECTIO XI.

An poſſit Inquiſitor ſine Ordinario, vel è contra, Reum abſoluere?

SVMMARIVM

1 *Inquiſitor ſine Ordinario, & è contra non poteſt Reum abſoluere, ſiue per ſententiam diffinitiuam, ſiue interlocutoriam diffinitiuæ ſententiæ vim habentem.*

2 *Inquiſitor antequam ſententiam proferat contra Reum, debet Epiſcopum requirere, & inter ſe communicare proceſſus, & examinare vtrum Reus ſit condemnandus nec ne?*

3 *Inquiſitor ſi ſine Ordinario, & è contra abſolueret, ſequerentur multa abſurda,*

4 *Inquiſitor quòd nullam poſſit ſine Ordinario proferre ſententiam, & è contra, cauetur in cap. per hoc de Hæreticis in ſexto, vbi abſolute loquitur textus de quacumque ſententia, tam contra Reos, quam pro Reis danda.*

5 *Quorum eſt eadem iuris diſciplina, eiuſdem ſunt poteſtatis.*

6 *Opinio quod Inquiſitor poſſit in cæteris ſententiis præter condemnatoriam procedere ſine Ordinario, & è contra, licet ab aliquibus cenſeatur in puncto iuris probabilior, tamen contrarium ſeruari debet in praxi.*

7 *Epiſcopus de iure antiquo poterat abſoluere ſine Inquiſitore.*

8 *A iure antiquo non eſt recedendum, niſi in quantum iure nouo correctum illud inuenitur.*

9 *Epiſcopus, licet non explicite, implicite tamen de iure nouo, non poteſt proferre ſententiam abſolutoriam ſine Inquiſitore.*

10 & 11 *Communicatio neceſſaria inter Epiſcopum & Inquiſitorem habuit pro ratione impulſiua querelas de vexationibus factis ab Inquiſitoribus per exceſſus eorum Commiſſionum, at pro ratione finali habuit cauere ab errore in iudicando.*

12 *Bulla Vrbani IV. incipiens præ cunctis §. ſi vero, & Clementina ſeptima cum ſicut declarantur, quia licet limitate loquantur, attamen rationibus allatis in quacumque ſententia requirunt prædictam Communicationem.*

13 *Argumentum à contrario ſenſu non eſt leue in iure, quando contrarium eſt conforme diſpoſitioni iuris antiqui.*

14 *Vide quid ſeruetur in Regnis Hiſpaniarū circa prædicta.*

SEquitur decimò, quod neque poſſit Inqoiſitor 1
ſine ordinario, aut eius delegato, &c. vel è con-
tra, Reū abſoluere, ſiue per ſententiam diffinitiuā,
qua is abſoluitur ſimpliciter; ſiue per ſententiam
interlocutoriam, vim ſententiæ diffinitiuæ haben-
tem, qua ſimiliter is abſoluitur à tortura, vel alio 2
actu, & pœna; quia antequam Inquiſitor proferat
contra Reum ſententiā, debet Epiſcopū requirere,
& inter ſe communicare proceſſus, & examinare
vtrū Reus ſit condemnandus, an abſoluendus; & ſic 3
vtriuſq; aſſiſtentia eſt neceſſaria, non tam pro actu
ſententiæ, quàm pro antecedentibus ad ipſam, ne
ſcilicet error aliquis io iodicando cōmittatur, tum
quia, ſi valida eſſet ſententia diffinitiua, qua ſolus
Inqoiſitor, nō requiſito ordinario, vel è contra, ab- 4
ſolutè abſoluit, vel qua abſoluit à tortura, &c. ſe-
queretur, qood, cùm ſimul in iudicādo procedūt, &
inter ſe diſcordant, deberet præualere ſentētia ab-
ſolutoria, vtpotè quæ non eſt contra Reū, noo autē
deberet negotiū remitti Pontifici, cōtra textum *in
cit. c. per hoc*, vt mox infra dicetur; tum quia *in cit.
c. per hoc de hæreticis in* 6. abſolutè cauetur de qua-
libet ſententia, tam contra Reos, quàm pro Reis
danda, per Epiſcopū, & Ioquiſitorem ſimul eā pro-
ferri debere; tum qoia licet *cit. Clement.* 1. explicitè
loquantur ſolum de ſententia condēnatoria (quod
ſcilicet ab Inquiſitore ſolum, non requiſito ordi- 5
oario, vel è contra, talis ſententia proferri non
poſſit) indirectè tamen loquitur etiam de qualibet
ſententia, ob communicationem, & examinatio-
nem proceſſuum requiſitam; & quia condemna-
re, & abſoluere, vtpotè contraria (quorum eſt ea-
dem iuris diſciplina) eiuſdem ſunt poteſtatis, *l. qui
condemnare, ff. de re iudicata.*

Atque ita (licet contraria opinio ab aliquibus 6
concedatur io puncto iuris probabilior,) ſeruan-
dum eſſe io praxi, docent Simanca *tit.* 3. *rubr. de
abſolution. num.* 9. & *in Enchirid. viol. relig. tit.*
41. *rubr. de abſolut. num.* 2. Royas *ſingul.* 27. *num.*
7. Locat. *quæſt.* 29. Mandoſ. *in addit. ad Repert. In-
quiſit. ver. Inquiſitor, l.* C. Zechius *ſum.* 1. *part. tit.
de fide, cap.* 21. *rubr. de hæreſi, num.* 14. Carrer. *tract.
de hæreticis n.* 72. Azor. 1. *part. lib.* 8. *c.* 18. *q.* 16. & Pe-
gna 3. *par. q.* 48. *Comment.* 97. *verſ. ex his omnibus*,
contra gloſſam *in cit. Clement.* Eymer. & alios Do-
ctores, quos citat Pegna *loco ſuprà cit.* Item contra
Clarum *in pract. crimin.* §. *hæreſis, n.* 5. *verſ. ſed ſi quis
in fin.* Farinacium *q.* 186. *n.* 60. & Molinam *de iuſt.
tract.* 5. *diſp.* 29. *num.* 15.

Obiicies, iure antiquo poteſt Epiſcopus ſine In-
quiſitore ſolus abſoluere; ergo & poteſt ſolus iu- 7
re nouo. Conſequentia probatur; quia iure nouo
prohibetur ſolum, ſine Ioquiſitore ſeorſorſum
condemnatoriam, non item abſolutoriam profer-
re, vt conſtat *ex dict. Clement.* 1. ibi: *Neque ad ſenten-
tiam procedere contra Reos.* Et ex alio capite à iure 8
antiquo recedendum non eſt, niſi in quantum iu-
re nouo correctum illud inuenitur, *l. ſancimus, Cod.
de teſtament. l. præcipimus, de appellat. auth. de non
alien. aut permut. rebus Eccleſiaſt. §. fin. c. ad noſtram,
de regular.* Ergo, &c.

Reſpondetur, concedo antecedens: at oego
conſequentiam; & ad probationem Reſpondeo, 9
iure oouo prohibetur ſolum, ſine Inquiſitore
ſententiam condemnatoriam, noo item abſoluto-
riam proferre, explicitè, concedo; implicitè,
nego.

Obiicies ſecuodò, tota ratio, ob quā in dict. Cle-
ment. prohibitū fuit Epiſcopo ſine Inqoiſitore, vel
è contra, Reos duro carceri tradere, tormentis 10
ſubiicere,

ſubiicere, ſententia condemnare, &c. fuit ſatisfacere querelæ de vexationibus factis ab Inquiſitoribus prætextu inquiſitionis S. Officij; in cuius exercitio metas iuriſdictionis ſibi commiſſas excedebant; at hæc ſatisfactio ceſſat, cùm Reus abſoluitur; ergo, &c.

11 Reſpondetur, diſtinguo antecedens: tota ratio fuit, ſatisfacere querelæ de vexationibus factis ab Inquiſitoribus prætextu inquiſitionis S. Officij impulſiua, concedo: tota ratio finalis, nego: nam ratio finalis, vt dicebamus, fuit, ne error in iudicando committatur.

12 Obiicies tertiò, in Bulla Vrbani IV. incipiente, *Pro cunctis*, §. *ſiverò*, *& in Clement*. 7. incipiente, *Cum ſicut*, expreſsè dicitur: *Contra huiuſmodi exemptos vſque ad ſententiam diffinitiuam, ad quam ferendam, ſi fuerit condemnatoria, cum conſenſu Ordinarij*

13 *procedatis*. Ergo tacitè inſinuatur, ſi abſolutoria ſit, conſenſum Ordinarij non requiri. Et confirmatur, quia argumentum à contrario ſenſu non eſt leue in iure, quando contrarium diſpoſitioni iuris antiqui conforme eſt.

14 Reſpondetur, nego conſequentiam, ob rationes dictas, ex quibus etiam patet ad confirmationem.

Cæterùm, in Regnis, & ſtatibus Inquiſitionis Hiſpanicæ, tam ſententia diffinitiua, qua Reus abſoluitur abſolutè, quàm interlocutoria, vim ſententiæ diffinitiuæ habens, qua ſimiliter Reus abſoluitur à tortura, vel alio actu, & pœna; *non poteſt ab Inquiſitore ſine Epiſcopo, vel eius delegato, &c. vel è contra, proferri, quia ſic expreſsè* cauetur in Inſtructionibus datis particularibus Inquiſitoribus, quas ipſi obſeruare tenentur; cùm iuxta illas ab Inquiſitore generali iuriſdictionem acceperint. Vide Doctores, & præcipuè Simanc. in *loc. ſup. cit.*

In Regnis tamen, & ſtatibus Inquiſitionis Hiſpanicæ ex ſpeciali Summi Pontificis priuilegio 2
(vt quidam referunt) poteſt Inquiſitor generalis pœnitentias delinquentibus impoſitas mutare, & relaxare. Farinac. *loc. ſup. cit.* & Simanc. *tit.* 26 *rubr. de cuſt. Reor. n.* 20.

SECTIO XII.

An poſſit Inquiſitor ſine Epiſcopo, vel è contra, pœnitentiam ab Inquiſitore, & Epiſcopo ſimul impoſitam relaxare, vel mutare?

SMMARIVM.

1 *Inquiſitor ſine Ordinario non poteſt, vel è contra mutare pœnas, ſeu relaxare Reis condemnatis, quia ad eas imponendas vterque ſimul debuit concurrere.*

2 *Inquiſitor generalis in Hiſpaniarum Regnis ex ſpeciali ſummi Pontificis priuilegio poteſt delinquentibus pœnitentias impoſitas mutare, & relaxare.*

1 SEquitur vndecimò, quod neque poſſit Inquiſitor ſine diœceſano, vel è contra, pœnitentiam carceris, triremis, portationis veſtis cruce ſignatæ ab Inquiſitore, & diœceſano ſimul impoſitam relaxare, vel mutare; quia ad eam imponendam vterque ſimul debuit concurrere, *cap. vt commiſſi de hæreticis in* 6. ergo alter ſine altero non poteſt eam relaxare, vel mutare. Conſequentis probatur; quia fruſtra vtriuſque auctoritas ad illam imponendam expoſtularetur, ſi quilibet poſteà diſiunctiuè poſſet eandem relaxare, vel mutare, quin & fraudi occaſio daretur in agendo; ſiquidem quilibet poſſet conſentire condemnationi, quam iniuſtam reputat, ſub prætextu, quod ſtatim eam reuocaret. Doctores, quos refert, & ſequitur Farinac. q. 186. n. 76.

SECTIO XIII.

An, & quantum ſe extendat poteſtas Inquiſitoris, & Epiſcopi?

SVMMARIVM.

1 *In iiſdem Regnis nullus Hæreticus etiam conſentientibus Inquiſitoribus, & Epiſcopis poteſt brachio ſeculari relaxari, niſi conſulto ſupremo Inquiſitore, eiuſque ſenatu.*

2 & 3. *Inquiſitor diſcordans ab Epiſcopo, & è contra, in quocumque actu Iudicij ſpectato iure communi debet tranſmitti negotium inſtructum ad Summum Pontificem, ſecus eſt in Regnis Hiſpaniarum, nam negotium remittitur ad Generales Inquiſitores.*

4 *Inquiſitor, & Ordinarius non ſolum de hæreſi, ſed etiam de omnibus connexis, dependentibus, & incidentibus illius cognoſcere poſſunt.*

5 *Conceſſa Iuriſdictione, & cognitione cauſæ principalis, conceduntur etiam acceſſoria, iuxta illud: Acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis.*

6 *Prælati in cauſa hæreſis contra ſubditos ſuos nullo modo cognoſcere poſſunt, ſed id totum Inquiſitoribus, & Epiſcopis eſt remiſſum.*

7 & 8. *Inquiſitor ſubordinatus in Regnis Hiſpaniarum nullum Religioſum, nullumque Nobilem, vel aliqua ratione inſignem comprehendere poteſt, quin prius Inquiſitorem generalem eiuſque ſupremum ſenatum de indiciis certiorem reddat, ſecus ſi adſit periculum fugæ, vel alterius grauis mali.*

9 *Inquiſitor Generalis non poteſt procedere contra Epiſcopum niſi de expreſſa ſedis Apoſtolicæ conceſſione, debet tamen certiorare Pontificem de eo, quod ei innotuit.*

10 *Epiſcoporum nomine veniunt etiam Epiſcopi titulares, veniunt etiam Electi, & à ſede Apoſtolica confirmati, etiam ſi conſecrati non ſint, ſecus Electi, & nondum à Sede Apoſtolica confirmati.*

11 *Inquiſitor poteſt recipere dicta Teſtium contra Epiſcopos, vt ea ad Pontificem tranſmittat.*

12 *Inquiſitor poteſt carcerare Epiſcopum ſuſpectum de fuga, ſi clare cognitus ſit hæreticus, & multo magis ſi clare dilatione carcerationis periculum ſit in mora, & ipſum ad Pontificem mittere.*

13 *In dubio ſtandum eſt pro lege prohibente.*

14 *Epiſcopus poteſt procedere contra alium Epiſcopum, ſi in illius diœceſi hæreſim committat, vel de hæreſi ſuſpectus reddatur.*

15 *Inquiſitor, & Epiſcopus non poſſunt procedere contra Nuncios, & alios Sedis Apoſtolicæ officiales, niſi de facultate expreſſa Summi Pontificis, poteſt tamen vterque contra eos dummodo Epiſcopi non ſint, inquirere, & Informationem tranſmittere ad ſummum Pontificem.*

16 *Nunciorum nomine veniunt Legati ſedis Apoſtolicæ.*

17 *Officialium Sedis Apoſtolicæ nomine veniunt ſignati à ſede Apoſtolica ad aliquas cauſas ſedem ipſam Apoſtolicam,eiuſque Dignitatem ſpectantes,non item ſignati ad cauſas particulares inter partes decidendas.*

18 *Inquiſitores, & Epiſcopi non poſſunt procedere contra alios Inquiſitores, & Epiſcopos quia par in parem non habet Imperium, ſecus eſt ſi remoueantur ab officio Inquiſitoris.*

20 *Item ſi Inquiſitores particulares non ſint delegati à ſede Apoſtolica.*

21 *Commiſſio facta ab Inquiſitore Generali Inquiſitori particulari eſt modificata,& reuocabilis ad libitum.*

22 *Epiſcopi quod poſſint procedere contra Inquiſitores eſt opinio multorum Doctorum maximè quando hæreſis eſt manifeſta ſed reprobatur.*

23 *Epiſcopi contra Inquiſitores poſſunt tantum informationes capere, & ad ſedem Apoſtolicam tranſmittere.*

24 *Inquiſitores,ſi Clerici ſeculares ſint, electi à Cardinalibus ſanctæ Romanæ Inquiſitionis, etiam extra crimen hæreſis, ſiue delinquant in officio,ſiue extra,puniri debent ab ipſis.*

25 *Inquiſitores electi à Generali Inquiſitore Hiſpaniarum,ab eo, & etiam à ſupremo ſenatu etiam extra crimen hæreſis, ſiue ſimiliter delinquant in officio, ſiue extra puniri poſſunt.*

26 *Inquiſitores Regulares non poſſunt puniri à ſuis Prælatis,idque dic de Conſultoribus,ſi delinquant in proprio officio,ne dum in crimine hæreſis.*

27 *Inquiſitores Regulares ſi delinquant extra proprium officium & contra Regularem obſeruantiam à ſuis Prælatis coerceri, & puniri poſſunt.*

28 *Limita dummodo pœna,qua puniuntur,eos non remoretur à proprii officii exercitio directè aut indirectè.*

29 *Prælati Religionum ne Inquiſitores indirectè retrahantur ab exercitio ſui officii poſſunt aſſumere informationes, & eas tranſmittere ad ſupremum S.Officii tribunal.*

RESponderet,& dico primò,quod in Regnis,&
1 ſtatibus Inquiſitionis Hiſpanicæ nullus hæreticus,etiam conſentientibus Inquiſitoribus, & Epiſcopis,brachio ſeculari relaxati, niſi conſulto ſupremo Inquiſitore,eiuſq; ſenatu, poſſit,vt habetur in quadam Madriliana Inſtructione *c.66. apud Pegnam 3.par.direct.q.50. Comment.* 96. Molinam *tract.5.diſp.28.n.14.prope fin.* in his verbis:*Verumtamen in cauſis grauiſſimis* (qualis vtique eſt cauſa vitæ) *non debent vota Inquiſitorum, Ordinarii & Conſultorum executioni mandari,etiamſi fuerint conformia,inconſulto ſenatu,atq; ſic ſolitum eſt,& iuſſum fieri.*

Dico ſecundò,quod,cùm Inquiſitor,& Ordinarius diſcordant in his,ad quæ ambo ſimul concur-
2 rere debent,ſpectato iure cõmuni,Pontifex ſit cõſulendus, eiq. cauſa cum ſummaria informatione ſit remittenda,*c per hoc de hæret.in 6.*ibi:*In qua* (ſcilicet ſententia)*ferenda,ſi non conuenerint,per vtroſque negotium ſufficienter inſtructum ad ſedem Apoſtolicam remittatur.*Neque obſtat, quod textus loquatur ſolum de ſententia diffinitiua, quia id eſt ex eo,quod illo tempore ad ſolã ſententiam diffinitiuã Inquiſitor, & Epiſcopus concurrere tenebantur.Vnde,cùm ex Clement.1.non ſolum ad ſẽtentiam diffinitiuam,ſed etiam ad interlocutoriam torturæ,carceris durioris in pœnam, cõdemnationis,&c.ambo cõcurrere teneantur,conſequens eſt, quod ſi in aliquo ex his diſcordent Epiſc & Inquiſitor, cauſa etiã talis ad ſummũ Pontificem remittenda ſit Eymeric. *q.50.* Pegna *ibid. Comment.* 99. *verſ.iam illud,*Mol *de iuſt.tract.5.diſp.* 28. *num.*24.
& Farinac *q.*188.*n*... 3

Quamuis in locis Inquiſitionis Hiſpanicæ ex ſpeciali Pontificis priuilegio(vt arbitror, cùm id ſit in præiudicium Ordinariorum) Inquiſitori generali,eiuſque ſenatui remittatur, & prout eis videbitur,executioni mandetur. Vide Molinam *loco ſupra ſupra cit.in fine.*

Dico tertiò,quod Inquiſitor,& Ordinarius co-
gnoſcere poſſint de hæreſi modo, quo ſupra dicebatur;ita vt etiam cognoſcere poſſint de omnibus 4
connexis,dependentibus, & incidentibus illius. Eymeric. *3.par.n.37.in fin.*Pegna *ibid.Comment.* 10 *verſ.in prædictis omnibus,*& Farinac.*de hæreſi,q.*186. *n.*26.Et probatur quia conceſſa iuriſdictione, & cognitione cauſæ principalis, conceduntur emer-
gentia,incidentia,connexa, acceſſoria, & depen- 5
dentia ab illa,*l.nulli, C. de iud. & Clem. diſpendioſam,eod.tit.*& docent communiter Doctores *ibi*, & Decius *in c.paſtoralis,de appellat.n.4.*& Menoch.*de arbitr. lib.* 1.*q.*45.*n.*9.

Dico quartò,quod,cùm dixi,Inquiſitorem poſ-
ſe cognoſcere in cauſa hæreſis omnes exiſtentes 6
in ſua prouincia,&Epiſcopũ poſſe cognoſcere omnes exiſtẽtes in ſua diœceſi,ſiue ſeculares illi ſint, ſiue Religioſi,ſeu aliàs exẽpti,iuxta textũ *in cap.vt officium,§.denique de hæreticis in 6.c. accuſatores, & c. ad abolendam de hæret.*hoc ita intelligendum ſit, vt hodie non poſſint Prælati in cauſa hæreſis contra ſubditos ſuos vllo modo procedere; ſed id totum Inquiſitoribus,& Epiſcopis remiſſum ſit,ex Cõſtitutione Pauli V.prout videre eſt apud Farinac.*cit.*
*q.*186.*n.* 128. In locis tamen Hiſpanicæ Inquiſi- 7
tionis ſancitum eſt, quod Inquiſitores particulares nullum Religioſum,nullumque nobilem, vel aliqua ratione inſignem comprehendant, quin prius Inquiſitorem generalem, eiuſque ſupremum ſenatum,miſſis ad ad eos indiciis, certiores faciãt, & quod probationibus habitis contra talem Reũ, & ex eorum præſcripto procedatur, & non aliter. Simanca *tit.*34.*n.*33.Pegna *3.par. Comment.* 77.& Mol *diſp.*28.*n.*18.qui tamen excipiunt, & rectè, niſi ſit periculum fugæ,vel alterius grauis mali.

Dico quintò,quod ab hac vniuerſalitate perſo- 8
narum,quas cognoſcere poſſunt modo, quo ſupra dicebatur,Inquiſitor,& Epiſcopus,

Primò excipiuntur Epiſcopi,contra quos neque
poteſt procedere Inquiſitor,etiam generalis, niſi 9
de expreſſa ſedis Apoſtolicæ cõceſſione,ſed quid is ſciuerit,debet Põtificem certiorem facere, vt quid faciendum ſit,prouideat,*c. Inquiſitores de hæret. in*
6.Nomine verò Epiſcoporum veniunt Epiſcopi 10
etiã titulares,quia hi verè ſũt Epiſcopi,veniũt etiam electi,&à ſede Apoſtolica cõfirmati etiamſi cõſecrati nõ ſint;quia & hi verè iuriſdictionem Epiſcopalẽ habent,nõ ſic electi, ſed nondũ à ſede Apoſtolica confirmati.Simanca *tit.*25.*n.*11. *& ſeqq.* & Mol *n.*19.Poteſt tamen Inquiſitor dicta teſtiũ cõtra Epiſcopos recipere,vt ea ad Põtificem tranſmittat,quia non alia via poteſt ſcire, vel inuenire
Epiſcopos eſſe hæreticos, aut de hæreſi ſuſpectos, 11
vt teneatur eos Summo Pontifici denunciare

Simanca

Simanca *n.*8 Mol *n.*19 Pegna *3.par.q.*27.*n.*76.Fa-
rinac *n.*116.Decian.*lib.*5 *c.*23.*n.*1. Item poteſt In-
12 quiſitor Epiſcopum ſuſpectum de fuga(ſi clarè co-
gnitus ſit hæreticus, & multò magis, ſi clarè de-
latione carcerationis periculũ ſit in mora, vt quia
interim alios ſeducit)carcerare, & ad Pontificem
mittere;quia tunc ex Epicheia caſus cenſetur ex-
ceptus Simanca,Mol.Pegna,Farinac.& Decian.*in
locis ſupra cit.*

13 Dixi,ſi *clarè cognitus ſit hæreticus, vel clarè peri-
culũ ſit in mora*;quia in dubio ſtãdũ eſt pro lege pro-
hibente Dixi ſecundò,quod Inquiſitor non poſſit
cõtra Epiſcopũ procedere;quia poteſt cõtra eũ pro-
14 cedere alius Epiſc.ſi in ipſius diœceſi ille hæreſim
cõmittat,vel de hæreſi ſuſpectus reddatur; ſiquidẽ
tunc ex delegatione iuriſdictionẽ habere videtur,
iuxta textũ *in cit.c.ad abolendã*,& docent Farinac.
*n.*122.Decian.*c.*21.*n.*5.Repert.Inquiſit.*ver.Epiſc.
ver.ad ſecũdũ* Gundiſalu.*tract.de hæreticis,q.*7.*n.*16.

15 Secundò excipiuntur Nuncij,& alij eiuſdẽ ſedis
Apoſtolicæ Officiales,contra quos non poteſt ne-
que Inquiſitor, neque Ordinarius procedere, niſi
de facultate expreſſa ſummi Põtificis; poteſt tamẽ
vterque cõtra eos(modò Epiſcopi non ſint)inqui-
rere,& ſe informare,vt informationes ad ſummum
Põtificẽ tranſmittat,iuxta textũ in extrauag. Ioan-
nis XXII.cum Matthæus de hæret. Nomine autẽ
16 Nunciorũ veniũt Legati ſedis Apoſtolicæ, *c.nobi-
liſſimus,97.diſt.*Et nomine Officialiũ ſedis Apoſto-
17 licæ veniunt ſignati à ſede Apoſtolica ad aliquas
cauſas ſedẽ ipſam Apoſtolicã, eiuſque dignitatem
ſpectantes,non item ſignati ad cauſas particulares
inter partes decidendas.quia hi non negotiũ ſedis
Apoſtolicæ,ſed priuatarũ perſonarum agunt;& ſic
meritò priuilegiis officialiũ Sedis Apoſt.non gau-
dent.Pegna *q.*25.*Comment.*75.& Mol.*diſp.*28.*n.*20.

18 Tertiò excipiuntur Inquiſitores, contra quos
nec alij Inquiſitores, nec Epiſcopi poſſunt proce-
dere quia ſunt à Sede Apoſtolica delegati, & par
in parem non habet imperium. Eymer. & Pegna
*q.*30.*Comment.*79 Mol.*n.*21.& Farin.*q.*186.*n.*126.
19 Quod tamen intellige,donec officium Inquiſito-
ris durat;quia ſi à tali officio remoueantur (vt in
locis Inquiſitionis Hiſpanicæ ab Inquiſitore ge-
nerali remouentur)poterit tunc Inquiſitor,& Or-
dinarius contra illos procedere: quinimò, ſi In-
20 quiſitores particulares non ſint delegati à Sede
Apoſtolica,ſed ſubdelegati ab Inquiſitore genera-
li(vt non improbabiliter contra Eymericum, &
Pegnam *q.*3.*Comment.*57 *in princ.*Locatum *ver.In-
quiſitor,n.*5.Repert.*eodem verb.verſ.an Inquiſitores,*
Royam *ſingul.*114.*n.*4.*& tract.de hæret.* 1.*p.n.*438.
Molin.*diſp.*28.*n.*7. & Farinac. *q.*186.*n.*41. ſentit
Simanc.*tit.*34.*n.*15. motus ex eo, quia Inquiſitor
21 generalis in aſſignandis particularibus Inquiſito-
ribus modum ſeruat,dicendo: Committimus vo-
bis vices noſtras, donec ad nos duxerimus eas re-
uocandas.)poterit Inquiſitor generalis eos in car-
cerem mittere,& punire.Mol.& alij *in loc.ſupr.cit.*

22 Dixi,*contra Inquiſitores,nec Epiſcopi poſſunt pro-
cedere*;quia (licet contrarium affirment Zanch *de
hæret.c.*8.*n.*9.Repert.Inquiſit.*ver.Epiſcopus,verſ.*1.
Mandoſ.*ibid.in Addit.* Decianus *tract. crim.lib.*5.
*c.*21.*n.*6.Locat.*ver.Inquiſitor,n.*15. & alij;quorum
tamen aliqui limitant,ſi hæreſis ſit manifeſta, ſe-
cus ſi ſit occulta)tamen ita dicendum eſt, ſcilicet
23 nullo modo contra Inquiſitores Epiſcopos poſſe,
niſi,vt ſupra dicebam, in caſu per Epiikeiam exce-
pto,procedere, ſed ſolum poſſe informationes ca-
pere, & eas ad Sedem Apoſtolicam tranſmittere.

Ratio,quia durãte Inquiſitionis officio,ſunt Apo-
ſtolicæ Sedis officiales; & ſic comprehenduntur
ſub Extrauag.Ioannis XXII. in qua cauetur, ad-
uerſus Nuncios,officialéſque Sedis Apoſtol. non
poſſe ordinarios procedere in crimine hæreſis,niſi
tantum recipiendo informationes,& eas ad Sedem
Apoſtolicam tranſmittendo Vide Azor. 1.*p.lib.*8.
*c.*18.*q.*14 Mol.*diſp.*28.*n.*21.& Farin.*q.*186.*n.*124.
& 131.

A quonam autem Inquiſitores; ſi delinquant,
etiam extra crimen hæreſis,puniendi ſint?

Reſpondetur diſtinguendo: ſi Inquiſitores ſint 24
clerici ſeculares à Cardinalibus S.R Inquiſitionis
electi ab his, etiam extra crimen hæreſis,ſiue de- 25
linquant in officio, ſiue extra puniri debent;quia
his ſunt ſubiecti.Si ſint electi à generali Hiſpania-
rum Inquiſitore,ab hoc, huiuſque ſupremo Sena-
tu,etiam extra crimen hæreſis,ſiue ſimiliter delin-
quãt in officio,ſiue extra,puniri poſſunt,ob eandẽ
rationem,& ob commiſſionem à Sede Apoſt. ipſi
factam,vt teſtatur Pegna *3.p.direct.q.*12.*Comment.*
61.*verſ. in Hiſpania.* At ſi Inquiſitores ſint Reli- 26
gioſi,idémque dico de Conſultoribus (licet,ſi de-
linquant in proprio officio, nedũ in crimine hæ-
reſis,à proprijs Prælatis non poſſint puniri, quia
quoad hoc etiã sũt ab illis exẽpti, ex cõſtitutione
Alexandri IV.& Clementis IV.apud Eymericũ 3.
*par.direct q.*12.& ibi Pegnam *Comment.*60 tamen 27
ſi delinquant extra officium, & contra regularem
obſeruantiã, cùm ratione Religionis ſuis Prælatis
ſubdãtur,à ſuis Prælatis coërceri,& puniri poterũt
Eymeric *q.*12.*num.*1.Locat.*ver.inquiſitor,n.* 40. &
videri etiam poterit Pegna *loc.ſupra cit.* Decianus 28
*cap.*22.*num.*33.& Farinac.*q.*186.*num.*128. Quod
tamen intelligo, dũmodo nõ puniantur pœna,quæ
aliquo modo retardari poſſit proprij officij exerci-
tium;quia in ſupradictis conſtitutionibus eximũ-
tur à Prælatorum obedientia Inquiſitores in ſuo
officio exercendo;ita vt ipſis Prælatis grauiter in-
iungatur, ne dictos Inquiſitores ab exercitio ſui
officij directè,vel indirectè impediant.At ſi poſsẽt
eos extra officium delinquentes, quomodocum-
que punire, poſſent conſequenter indirectè eo-
rundem officium impedire contra intentionem
Summi Pontificis in dictis Conſtitutionibus.Vi-
de Farinac. *loco ſupra cit.num.*131. vbi ait, quod,
licet Inquiſitores teneantur ſuis ſuperioribus Re-
gularibus obedire in his, quæ regulæ obſeruan-
tiam,& alia,per quæ directè, vel indirectè S.Offi-
cium non impeditur, reſpiciunt; & propterea in
delictis extra officium commiſſis per eoſdem ſu-
periores poſſint moneri,& reprehendi,non tamen
poſſint dicti ſuperiores eos punire, & ab eorum
officio per indirectum retrahere: quamuis poſſint
contra eoſdem informationes aſſumere,illaſque ad
ſupremum Tribunal tranſmittere, expectando, 29
quid ſibi ab eodem Tribunali ſupremo mande-
tur;aliàs eſſet inuenta aperta via impediendi offi-
cium S. Inquiſitionis per indirectum, contra id,
quod in cit.Conſtitutionibus Summi Pontifices
cauere curarunt. Vide etiam, quæ dicebantur *ſu-
pra cap.*4.*dub.*14. *&* 15. vbi dicebam, à quonam
Iudice puniendi ſint cæteri Inquiſitorum, ac Epi-
ſcoporum familiares, & Officiales, tam ſimiliter
in cauſis criminalibus extra crimẽ hæreſis, quàm
etiam in cauſis ciuilibus.

SECTIO

SECTIO XIV.

An Inquiſitor teneatur requirere Epiſcopum,& è contra, quotieſcumque vnus ſine altero non poteſt procedere.

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitor tenetur requirere Epiſcopum,& è contra quoties vnus ſine alio non poteſt procedere.*
2 *Requiſitio Inquiſitoris Epiſcopo, & è contra ſemel tantum fieri debet.*
3 *In requiſitione non requiritur expreſſio temporis octo dierum,quia hoc tempus ab ipſo iure præſcribitur & currit à puncto Requiſitionis.*
4 *Requiſitio fieri poteſt per Nuncium, vel per Epiſtolam,vel ad domum,quia in iure non præſcribitur forma,& ita qualibet ſufficit.*
5 *Requiſitus debet accedere ad locum vbi eſt requirens,& proceſſus formatus,ſecus ſi vterque diuiſim proceſſerit, quia tunc communis locus eſt eligendus;niſi obſtet conſuetudo in contrarium.*
6 *Epiſcopus in Regnis Hiſpaniarum requiſitus ad locum Inquiſitoris accedit.*
7 *Alter nolens,aut impeditus accedere poteſt alteri committere vices ſuas vel per literas ſignificare ſuum conſilium,& conſenſum.*
8 *Requiſitus ſi non potuerit vel noluerit conuenire, neque vices ſuas intra octo dies à puncto requiſitionis commiſerit,vel ſuum conſilium,& conſenſum ſignificauerit, requirens poterit ſtatim ad ſententiam procedere.*
9 *Exceptio Impotentiæ conueniendi,ſeu ſignificandi &c.ob infirmitatem,reprobatur.*
10 *Requiſitus admitti debet etiam octo diebus tranſactis, dummodo re integra accedat, ſecus re non integra.*
11 *Cauſa iam iudicata non debet iterum iudicari.*
12 *Inquiſitor,Epiſcopum, & è contra tenentur ſolum requirere quando requiſitus haberi poteſt, aliàs ſecus,*
13 *Copia Requiſiti tunc dicitur haberi non poſſe,ſi ſit abſens extra Prouinciam vel Dioceſim nullo relicto delegato.*
14 *Capitulum non eſt requirendum niſi ſede vacante,non autem per Epiſcopi abſentiam, nam ſedes tunc non dicitur vacare.*
15 *Sedes Epiſcopalis tunc dicitur quaſi vacans quando Epiſcopus captus eſt , ſeu literæ non ſunt expeditæ.*

1 SEquitur duodecimò quod Inquiſitor teneatur
requirere Epiſcopum,& è contra,quoties vnus
ſine altero non poteſt procedere,*cit.Clem.* 1. quæ
tamen requiſitio ſemel facienda eſt; quia ibi non
2 cauetur pluries facienda. Item non requiritur ex-
primi,vt intra octo dies requiſitus compareat;quia
hoc tempus ab ipſo iure præſcribitur, & currit à
3 púcto requiſitionis,*gl.in cit.Clem.ver.requiſiuerint*,
& communiter Canoniſtæ, quos citat,& ſequitur
Dec.*c.*19.*n.*6.Farinac.*q.*486.*n.*98.*& ſeq.*Locat.*ver.
expectare,verſ.& ſufficit*, & Campeg. *in addit. ad
Zanch.tr.de hæret.c.*8.*lit. D. ver.torquere.* Item re-
4 quiſitio fieri poteſt per nuncium, vel per epiſtolã,
& ad domum;quia in iure non præſcribitur forma,
& ſic quælibet ſufficit.Doctores *ſup.cit.*qui ſubdũt,
5 requiſitum debere accedere ad locum, vbi eſt re-
quirens,& proceſſus formatus;ſecus,ſi vterque di-
uiſim proceſſerint;quia tunc communis locus eli-
gendus eſt,niſi obſtet conſuetudo in contrarium.

Quamuis in Regnis, & ſtatibus Inquiſitionis
Hiſpanicę ſemper Epiſcopus,vel eius Officialis re- 6
quiſitus ad locum Inquiſitoris accedit; quia in
dictis Regnis,& ſtatibus, ſicuti dicebam, ſolum
Inquiſitores proceſſus fabricant.

Quod ſi Epiſcopus requiſitus ab Inquiſitore,
vel è contra,Inquiſitor requiſitus ab Epiſcopo(v- 7
bi Epiſcopi independenter ab Inquiſitoribus pro-
cedunt)noluerit,vel non potuerit conuenire,po-
terit vnus alteri cõmittere vices ſuas, vel per lite-
ras ſignificare ſuum conſilium,& conſenſum, *cit.
Clem.* 1. Vnde infertur, alterutrum ex his duabus
rebus ſufficere; cùm apponatur particula ly *vel*,&
meritò;quia vices committere nõ deſeruit, ſi con-
ſilium,& conſenſus ſignificetur. Accedit, quod
alioquin requiſitus procederet in cauſa, tum per
ſe,ratione conſilij,& conſenſus;tum per alium ex
delegatione facta; & ſic procederet quaſi duplici
voto,quod nemini conceſſum videtur, *gl.in citat.
Clem.ver.conſenſum*;quidquid in contrarium dixe-
rit Bonifac.de Vital.*n.*70.& Farinac.*n.*107.

At,ſi requiſitus non potuerit, vel non voluerit 8
conuenire,neque vices ſuas intra octo dies à pun-
cto requiſitionis commiſerit, vel ſuum conſilium,
& conſenſum ſignificauerit,requirens poterit ſta-
tim ad ſententiam procedere,*cit.Clem.*1.& tradunt
gl.*ver. conſenſum in fin.* & communiter Doctores,
quos refert,& ſequitur Farinac.*n.*108.qui limitat,
niſi impotentia conueniendi,vel ſignificandi con-
ſilium & conſenſum ex infirmitate proueniat,ſed
minus rectè,quia textus in dict. Clem. indefinitè
dicit,ſi requiſitus intra octo dies non potuerit,aut
noluerit; & ſic non eſt cur reſtringatur ad impo-
tentiam,v.g.ex abſentia,& excludatur impotentia
ex infirmitate præſertim quia facultas procedendi 9
in tali caſu,quo requiſitus non potuerit conueni-
re,eſt in fauorem fidei, vt ſcilicet cauſæ Reorum
citius expediantur; & ſic ex quacũq; cauſa impo-
tentia proueniat,cenſenda eſt facultas eſſe cõceſſa.

Quod ſi tranſactis illis octo diebus, requiſitus 10
conueniat,vel conſenſum ſignificet, vel vices cõ-
mittat,admitti debet,ſi res ſit integra; quia ter-
minus ille non ad excludendum, & priuandum
iuriſdictione requiſitum conceſſus eſt, ſed ne im-
pediatur negotium fidei, quod non impeditur, ſi
requiſitus admittatur, cùm ſententia lata non eſt;
quamuis,ſi ſententia lata,adueniat,non poterit ſi- 11
gnificare ſuum conſenſum, vel committere vices;
quia non debet cauſa iterum iudicari,cùm iam ve-
rè iudicata ſit.Doctores,quos citat,& ſequitur Fa-
rinac.*n.*110.*& ſeq.*Repert.*Inquiſit.ver.Inquiſitor*, &
Squallicenſ.*tr.de fide Cath.c.*40.*n.*1.

Cæterum obligatio Inquiſitoris requirendi E-
piſcopum,& è contra,procedit ſolum, quando re- 12
quiſitus haberi poteſt;ſecus, ſi haberi non poſſit,
iuxta textum *in cit.Clem.*1. ibi:*Si ſui adinuicem co-
piam habere valeant*. Dicitur autem copia requiſiti
non haberi,ſi fuerit abſens extra prouinciam, vel 13
diœceſim,nullo relicto delegato.Bonifac. de Vita-
linis *in dict.Clem.* 1.*n.* 65. Quin etiam, etſi fuerit
intra prouinciam, vel diœceſim, ſed adhuc nimis
abſens ab Inquiſitore, arbitrio prudentis viri.Lo-
cat.*ver.expectare,verſ.idem fiat*,& alij,quos citat,&
ſequitur Farinac.*q.*186.*n.*96.in quo vtroque caſu
requirendum non eſt loco Epiſcopi Capitulum;
quia Capitulum,ſeu potius dicam, delegatus Ca-
pituli loco Epiſcopi requirendus non eſt, niſi ſolũ
ſede vacante,vel quaſi vacante. At ex ſola prædicta
abſentia non eſt ſedes vacans,vt de ſe conſtat, ne- 14
que quaſi vacans; cùm quaſi vacans ſolum ſit ex

captiui

captiuitate Epiſcopi, vel quaodo non ſunt pto Epiſcopatu expeditæ literæ. Imola *in cit. Clem. 1. de hæreticis n. 14.* Vitalin. *n. 65. & 75.* Zabarella *n. 11. in 14. q.* Locat. *ver. expectare, verſ. ſi autem,* & Farin. *n. 96.* ſed in ordine ad omnia, quæ dixi *in pr ſenti dubitatione per totam*, vide quæ dicebantur *cap. 8. dub. 26. & c. 10. dub 2 ſect. 2.*

DVBITATIO X.

An, & quid poſſit Epiſcopus in ordine ad crimen ſolicitationis pœnitentis in Confeſſione, & quoad quædam alia?

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus non poteſt cognoſcere ſacerdotes Regulares de crimine ſolicitationis pœnitentis in confeſſione, niſi habeat facultatem ad id a ſummo Pontifice delegatam.*

2 & 3. *Inquiſitores ſolum ante Bullam Gregorii XV. poterant cognoſcere de crimine ſolicitationis etiam contra ſacerdotem ſecularem: ſed poſt dictam Bullam indiſtincte tam Inquiſitores, quam Epiſcopi ſimul, vel ſeparatim contra quoſcumque procedere poſſunt.*

4 *Epiſcopi omnium Regionum etiam Hiſpaniarum poſſunt diuiſim cognoſcere de crimine ſolicitationis.*

5 *Epiſcopi de iure communi poſſunt procedere ſeparatim ab Inquiſitoribus in cauſis fidei contra ſuſpectos de fide, & contra hæreticos.*

6 *Inquiſitores in cauſis fidei dati ſunt Epiſcopis tanquam coadiutores, & eorum iuriſdictio cenſetur data cumulatiuè, non autem priuatiuè.*

7 *In Regnis Hiſpaniarum Epiſcopi non poſſunt ex priuilegio Apoſtolico cognoſcere de cauſis fidei ſed tenentur denunciationes ſibi factas ad ipſos Inquiſitores remittere.*

8 *Confeſſarius ſolicitans, & pœnitens ſolicitatus in Regnis Hiſpaniarum ſi citentur tam ab Epiſcopo, quam ab Inquiſitore, comparere debent coram Inquiſitore, cum ibi ex priuilegio Apoſtolico tractentur tantum cauſa fidei.*

9 *Iuriſdictio Inquiſitoris cum ſit delegata à ſummo Pontifice eſt maior Iuriſdictione Ordinaria; & ſic vbique locorum coram Inquiſitore comparere debent.*

10 *Inquiſitores ſine Epiſcopis, & è contra, licet ex Bulla Gregoriana poſſint diuiſim procedere contra ſolicitantes, attamen non poſſunt diuiſim ferre ſententiam, ſed fieri debet communicatio proceſſuum, iuxta aliàs dicta.*

11 *Inquiſitores, & Epiſcopi non poſſunt ſeparatim proferre ſententiam abiurationis, quia eſt proprie condemnatio.*

12 *Epiſcopi ſententia abiurationis lata contra confeſſarium ſolicitantem ſine Inquiſitore non tenet contra nonnulles Doctores.*

13 *Inquiſitores, & Epiſcopi non poſſunt ſeparatim abſoluere Confeſſarium ſolicitantem rationibus aliàs recenſitis.*

14 *Inquiſitores non poſſunt cognoſcere de ſolicitatione præterita, ſi illa iam iudicata fuerit ab Epiſcopis.*

15 *Crimina iam iudicata à Iudice Ordinario, manent extincta in foro Eccleſiæ.*

16 *Crimen, quando inducit ſuſpicionem de hæreſi poteſt recognoſci vt Reus ſaltem cogatur ad abiurandum.*

17 *Confeſſarius ſolicitans, qui non iudicatur de fide ſuſpectus, non eſt ad ſuum Ordinarium remittendus, ſed adhuc ab Inquiſitoribus ratione culpæ puniendus eſt.*

18 *Iuriſdictio Inquiſitorum cenſetur ſuſpenſa ceſſante ſuſpicione contra fidem. Sed contra, ratione abſoluta commiſſionis.*

19 *Confeſſarius ſolicitans, licet non ſit ſuſpectus de fide, tamen punitur ſine abiuratione pœnitentia ſalutari ſecundum qualitatem exceſſus.*

RESPONDETVR quod neque poſſit 1
Epiſcopus cognoſcere ſacerdotes
Regulares de crimine ſolicitationis
pœnitentis in Confeſſione, niſi ad
id ſimiliter hodie Epiſcopus haberet
poteſtatem à Summo Pontifice delegatam; ſiquidem licet ante Bullam Gregorij XV. de tali crimine non poſſent, etiam ſacerdotem ſecularem cognoſcere, niſi ſolum Inquiſitores, tamen poſt dictam Bullam de dicto crimine poſſunt ſacerdotem, etiam Regularem, cognoſcere, non ſolum Inquiſitores, ſed etiam Epiſcopi, ſcilicet Ordinarij locorum, vt patet *in cit. Bulla*, ibi: *Et prætereà omnes Inquiſitores, & locorum Ordinarij ſuper his contra prædictos ſimul, vel ſeparatim in omnibus,* &c. docent Acugna *de Confeſſ. ſolicit. q. 2.* Peirinus *ſuper priuileg. Minim. to. 2. Conſtit. 4.* Gregor. XV. §. 6 *num. 10.* Faguodez *de precept Eccleſ. par. 2. lib. 4. cap. 31. n. 1.* Bonacina *diſp. 6. punct. 3. n. 23.* & Sanctarellus *tract. de hæreſi c. 44. n. 11.*

Et quidem non ſolum coniunctim, ſed etiam 4
ſeparatim, vt patet ex cit. verbis Bullæ Gregorij XV. idque non ſolum in Regnis, & ſtatibus, in quibus adeſt Inquiſitio Romana, in quo conueniunt Doctores, ſed etiam in Regnis, & ſtatibus, in quibus adeſt Inquiſitio Hiſpanica; quia dicta
verba citatæ Bullæ ſunt generalia, & abſolutè loquuntur 5
de Epiſcopis omnium Regnorum, quod ſcilicet poſſint hi ſimol, vel ſeparatim ab Inquiſitorib. de dicto crimine cognoſcere. Accedit, quod Epiſcopi poſſunt de iure communi procedere ſeparatim ab Inquiſitoribus in cauſis fidei contra ſuſpectos de fide, & contra hæreticos; vt in præcedenti ſect. dicebam ex *cap. per hoc, cap. præſidentes, cap. ſtatutum, cap. vt Inquiſitionis, de hæreticis in 6. & cap. ad abolendum, cap. excommunicamus, Clement. 1. & Extrauag. 1. de hæreticis,* ergo ſimiliter ſeparatim poterunt procedere contra ſacerdotes ſolicitantes in Confeſſione; cùm hi per ſolicitationem reddantur ſuſpecti de fide, ex
vi cit. Bullæ Gregorij XV. Accedit ſecundò, quod 6
Epiſcopis Inquiſitores ad cauſas fidei dati ſunt, tanquam adiutores, vnde iuriſdictionem Inquiſitorum non præiudicare iuriſdictioni Epiſcoporum; cùm cenſeatur illa conceſſa cumulatiuè, non autem priuatiuè. Docent gloſſ. & Abb. *in cit. c. ad abolendam de hæreticis,* Silu. *ver. hæreticus, §. 1. nu. 10.* Roias *ſingular. 28. num. 2.* Simanca *de Cathol. Inſtit. tit. 25. num. 4.* Scaccia *de iudiciis tom. 1. lib. 1. cap. 67. num. 9.* Carrera *de hæret num. 67.* & Decian. *to. 2. lib. 5. c. 21. n. 10.*

Quamuis in Regnis, & ſtatibus, vbi adeſt In-
qui 7

qoiſitió Hiſpanica,ex quadam cōſuetudine,& pri-
oilegio Apoſtolico coocedente,quod ibi non poſ-
ſint Epiſcopi ſeparatim ab Inquiſitorib. cauſas de
rebus fidei cognoſcere,ſed teneantur denunciatio-
nes ſibi factas ad ipſos Inquiſitores remittere,& nō
poſſint Reū,niſi ſit ſuſpectus de fuga,carcerare,ſed
teneātur Inquiſitores,vt illū capiāt certiores facere
(de qno priuilegio teſtātur Pegna in Directot. *par.*
*3.q.52.Comment.*101.Molina *de iuſt.to.5.tract.5.diſp.*
*28.n.12.& 13.*Acugna *de Confeſſ ſolicis.q.2.n.1.*Bar-
boſa *in Colectan.to.3.lib.5.tit.2.c.17.n.3.*& Sancta-
rellus *de hæreſi, c. 40. dub.2.n.15.*)contrarium do-
ceant alij, ex eo, quod cit. Bulla Gregorij XV.
dictæ conſuetudini, & dicto priuilegio Apo-
ſtolico Hiſpanicæ Inquiſitionis non deroget; vel
ſaltem quoad hoc in dictis regnis, & ſtatibus
recepta non ſit.

8 Vnde,ſi Confeſſarius ſolicitans,& pœnitens ſo-
licitatus in dictis Regnis,& ſtatibus Hiſpanicę In-
quiſitionis eodem tempore ab Epiſcopo,& Inqui-
ſitore citentur, coram Inquiſitore, & non coram
Epiſcopo comparere debent;cùm ibi ex dicta con-
ſuetudine,& dicto priuilegio Apoſtolico cauſæ fi-
dei tractentur ab Inquiſitoribus tantum,cum qui-
bos aſſiſtunt Epiſcopi per procuratores.

Accedit,quod Iuriſdictio Inquiſitoris, cùm ſit
9 delegata à ſummo Pontifice, eſt ſuperior, & ma-
ior Iuriſdictione ordinaria: & ſic etiam in Re-
gnis,& ſtatibus, vbi non adeſt Inqniſitio Hiſpani-
ca,coram Inquiſitore ſimiliter, & non coram Epi-
ſcopo comparere debent.Souſa *opuſc. de Confeſſ.ſo-*
*licit tract.2.cap.1.num.7.*Quamuis contrarium ſen-
tiat Roias *ſingul.44 num 3.& 4.*præſertim,ſi Con-
feſſarius ſolicitans ſit Regularis, cum præſertim
contra iſtum Epiſcopus procedat,etiam ex faculta-
te à ſummo Pontifice delegata.Vide,quæ diceban-
tur *ſupra dubitat.præcedenti.*

Aduerte tamen hic,quod licet ex vi dictæ Bullæ
10 Gregorij XV.poſſint tam Inquiſitores,quam Epi-
ſcopi,ſaltem in locis, vbi non eſt Inqoiſitio Hiſ-
panica,ſeparatim procedere,tamen non poſſint et-
iam ſeparatim ſententiam condemnatoriam con-
tra Confeſſarium ſolicitantem proferre;ſed qooad
hoc ſeruaoda ſint iura,& Cōſtitutiones Pontificiæ
& facienda ſit ſecundùm ius Canonicum commu-
nicatio proceſſuum, *cap.per hoc. de hæreticis in 6.*&
doceot Pegna *in direct. par. 3. Comment.* 97. Souſa
tract. 2. cap. 1. num. 15. Fagundez *cit. par. 2.lib.4.*
*cap.3.num.*96.Azor.*par.1.lib.8.cap.18.qu.16.*Mol.
*de iuſt tract.5.diſp.28.num.16.*Lucerna *Inquiſit. ver.*
abſoluere,nu.2.& Paramus *lib.3.q.4.n.2.* Quod adeò
verum eſt,vt neq; poſſint ſententiam abiurationis
11 ſeparatim proferre;quia per abiurationem abiurans
prononciatur hæreticus,vel de hæreſi ſuſpectus,&
ſic verè, & propriè condemnatur. Quapropter ſi
12 Epiſcopi ſine Inquiſitorib.vel è contra,ſententiam
abiurationis aduerſus Cōfeſſarios ſolicitātes pro-
ferant,factum oon tenet.*Clement.1.de hæreticis*; vbi
poſtquam Pont.dixerat,nō poſſe Inquiſitores abſq;
Ordinario,vel è contra,ad ſententiam contra Reos
procedere;concludit,quod ſi ſecus fieri præſumptū
fuerit,irritum ſit,& inane. Sic dicebam *ſupra cit.*
dub.præcedenti,contra præcitatos Doctores,qui cō-
trarium ſentiunt, docendo, quod id ſit de genere
eorum,quæ facta tenent,licet fieri prohibeantur;
ſed minus rectè,vt patet ex dictis.

Aduerte ſecundò,quod neque poſſint ſeparatim
13 abſoluere. Pegna *cit. Comment.* 97. Roias *ſingul.*
27. numer. 7. Simanca *in Inſtit. Cathol. tit. 3. num.*
8. Palaus *numer.* 20. & alij, quos citat Barboſa *in*
*cit.Clement.nu.*18.contra Molinam *num.*15.Fagun-
dez *n.93.*& Souſam *n.*21.quia licet Clementina dè
ſola ſententia condemnatoria loquatur (quod eſt
fundamentum Aduerſariorum)indirectè tamen lo-
qoitur etiam de qualibet ſententia; tum ob com-
mūicationem,& examinationem proceſſuum ſen-
tentiæ prærequiſitam;tum quia coodemnare,& ab-
ſoluere,vtpote contraria(quorum eſt eadem diſci-
plina)ſunt eiuſdem poteſtatis,*l.qui condemnare,ff.de*
*re iudicata.*Vide *cit.dubit.præcedentem.*

Aduerte tertiò,quod neque poſſint Inquiſito- 14
tes in ſolicitationem præteritam,ſi illa præiudica-
ta fuerit ab Epiſcopis,vlterius procedere;qoia cri- 15
mina præiudicata ab ordinario Iudice,manent ex-
tincta in foro Eccleſiæ, quandoquidem, vel Reus
eſt iudicialiter abſolutus,& ſic ſiſtit accuſatio,nec
vltrà progreditur,*c.de his,de accuſat.*vel eſt damna-
tus per diffinitiuā ſententiam; quamuis non ſoffi-
cienter;& ſimiliter ſiſtit accuſatio,nec etiam vltra
progreditur Acugna *q 3.num.*11. & Freitas *in Ad-*
dit.ad dictam q.3.num.37.& ſeqq.& contra Mouram
opuſc. 1. de enſ. & incant. ſect. 3. cap. 3.numer. 16.
qui ſentit,quod,cùm hoc crimen inducat ſuſpicio- 16
nem de hæreſi.& Conſtitutio Pontificis ſit ſolum
excitatiua iuriſdictionis Inquiſitorum, poſſint ipſi
illod reaſſumere ſaltem vt Reum cogant ad abiuran-
dum.Sed de hac re vide, quæ dicebantur *ſupra cit.*
dub.præcedenti.

Aduerte quartò,quod Confeſſarius ſolicitās,qui 17
noo iudicatur de fide ſuſpectus,non ſit propterea
ad ſuum Ordinarium remittendus, ſed adhuc ab 18
Inquiſitoribus ratione culpæ puniendus. Neque
obſtat dici,quod ceſſante ſuſpicione contra fidem,
videatur ſoſpendi Inqoiſitorum ioriſdictio.Reſpō-
detur enim,qood licet ratio commiſſioois ſit ſuſpi-
cio,cōmiſſio tamen Pontificis eſt abſoluta,& Pont.
ex illo facto præſumit, & ſuper præsūpto ſtatuit,
Soo ſa *tr.2.c.1.n.7.*Quaprotet rectè dixit Molfeſius
*in ſumma to.1.tr.7.c.24.n.43.*qood Confeſſarius ſo- 18
licitans, licet non ſit ſuſpectus de fide,tamen pu-
niatur ſine abiuratiooe, pœnitentia ſalotari ſe-
cundùm qualitatem exceſſus.

Cæterum qualiter Regulares in quibuſdam aliis
caſib.vt Aſtrologię iudiciarię;obloquentiū contra
puriſſimam Virginis Mariæ conceptionē; Miſſam
celebrantium qui nō ſunt ſacerdotes;vel indebitè
ſub pretextu ſanctitatis colentiū defunctos nō ca-
nonizatos,nec beatificatos,iudicari poſſint ab Or-
dinario,vide Lezanam *ver. cauſa iudicialis Regula-*
*rium,num.*14.

DVBITATIO XI.

An, & quid poſſit Epiſcopus in ordine ad crimen,quod Regularis exemptus committit in officio,quod habet ab ipſo Epiſcopo.

SVMMARIVM.

1 *Regularis exemptus ſi delinquat in officio, quod habet ab Epiſcopo non poteſt per ipſum puniri,ſi caſus non ſit Epiſcopo delegatus ad Apoſtolicā ſedem vel aliàs ex Pontificia conſtitutione ad Epiſcopi Iudicium pertinens.*

2 *Officium non ponit ſubiectionem in Exempto,neque dat Iuriſdictionem Ordinario contra exemptum.*

3 *Regularis*

3 *Regularis aſſumptus ad aliquod officium, cenſetur aſſumi citra præiudicium exemptionis.*
4 *Exemptio non eſt priuilegium ſecularis perſonæ, ſed ſtatus totius, & ideo non poteſt præiudicari.*
5 *Eccleſiaſtici ratione criminis, quod committunt in officio, quod habent à Principe laico, non poſſunt trahi ad forum ſeculare.*
6 *Officium ſeculare collatum Clerico non extrahit ipſum à gradu, ſeu à ſtatu clericali atque adeo non extrahit ipſum ab exemptione.*
7 *Officium exercitij eſt perſonale, & inſeparabiliter adhæret Perſonæ, cum conſiſtat ſolum in actionibus ipſius.*
8 *Clericus non poteſt iudicari à Iudice Laico ratione officij ſecularis, ex eo, quia Iudex Laicus non habet iuriſdictionem in illum, & Clericus eſt exemptus.*
9 *Laicus exemptus à Iuriſdictione alterius Iudicis Laici, non poteſt ab illo Iudicari, etiamſi alias ſit capax Iuriſdictionis laicalis.*
10 *Aſſignat paritatem rationis cur regularis delinquens in officio Epiſcopi, non poſſit per ipſum puniri.*
11 *Regularis acceptando Epiſcopi officium non cenſetur conſentire ipſius Iuriſdictioni.*
12 *Clericus non poteſt conſentire in Iudicem ſecularem cum hoc ſit in præiudicium ſtatus Clericalis.*
13 *Exemptus non poteſt in aliquo renunciare priuilegio exemptionis, cum hoc ſit in præiudicium ſuperioris.*
14 *Refellitur Aldanus docens contrarium deciſum per Congregationem die 14. Feb. 1585. ex eo, quod non referat cuius Congregationis ſit deciſio, neque de ipſa authenticè conſtet.*
15 *Reſolutiones S. Congregationis Cardinalium non continentes puram declarationem, ſed conſtituentes aliquid de nouo ad obligandum indigent publicatione.*

1 Reſpondetur, quod nihil etiã poſſit; ita vt Regularis exemptus non poſ-
ſit in tali caſu conueniri coram
Epiſcopo, nec vllo modo ab illo
puniri, ſi aliundè coram ipſo conue-
niri non poteſt (ſicuti poteſt in caſi-
bus, in quibus iuxta Cõcilij Tridentini diſpoſitio-
nem, vel alia ſummorum Pontificũ decreta Regu-
lares exẽpti ſubijciũtur Epiſcopis, tanquã Apoſto-
licæ ſedis delegatis; vel in quibus ex alia ſpeciali
capite iuxta eorumdem ſummorum Pontificum
conſtitutiones iudicium pertinet ad Epiſcopos)
atque ita contra Aldanum *in Compend. Canonica-
rum reſol. lib. 1. tit. 6. num. 3.* & Barboſam *in Concil.
Trident. ſeſſ. 6. cap. 3. de reform. num. 3.* ex probabilio-
ri ſententia docent alij, & clarè colligitur ex ijs,
2 quæ dicebam *cap. 9. dubit. 35.* & probatur, quia offi-
cium non ponit ſubiectionem in exempto, atque
adeò non dat iuriſdictionem Ordinario in illum;
3 ſiquidem cùm aſſumitur Regularis ad tale offi-
4 cium, cenſetur aſſumi citra præiudicium exem-
ptionis; quia cùm exemptio non ſit priuilegium
ſingularis perſonæ, ſed ſtatus, ſequitur, quod,
quandiu perſona permanet in ſtatu, & eſt de ge-
nere exemptorum, tandiu permaneat etiam exem-
ptio, cui per officium, vt quid ſingularis perſonæ,
non poteſt præiudicari.
5 Confirmatur; quia Eccleſiaſtici ratione crimi-
nis in officio, quod habent à Principe laico, ex
probabiliori etiam ſententia non poſſunt trahi
ad forum ſeculare, ſicuti docent Alex. *conſ. 98. vol. 2.*
Zanard. *par. 3. direct. cap. 50.* Cochier *de iuriſdict.
Ordinar. in exempt. to. 2. par. 3. q. vlt. num. 1. & 2.*
Duard. *in Bull. Cœn. lib. 2. Can. 15. q. 11. num. 25.*
Megalius *par. 3. inſt. lib. 3. ca. 11, num. 26, & 32.*
Ambroſin *de immunit. Eccleſ. cap. 10. num. 54.* Bonac.
de legib. diſp. 10. quæſt. 2. punct. 1. §. 1. num. 24. Squil-
lante *de priuileg. cleric. cap. 7. dub. 3. num. 87.* Carolus
de Graſſis *de effectib. cleric. eff. 1. num. 82.* Riccius *in
prax. par. 3. reſol. 105. num. 1.* Diana *par. 1. tract. 2. reſol.
19.* & nos dicebamus *ſupra cit. c. 9. dubit. 35. & lib.
de Parlament. dubit. 4. ſect. 20. ſubſect. 2. num. 5.* & facit
l. ſi quis ad declinandum, Cod. de Epiſc. & cleric. &
ſuadet ratio, quia officium ſeculare collatũ clerico 6
non extrahit ipſum à gradu, ſeu ſtatu clericali,
atque adeò nec extrahit ipſum ab exemptione, ſed
ſequitur conditionem, & immunitatem perſonæ,
ſicuti ſequuntur eiuſdem bona, quin multò magis, 7
quia exercitij officium eſt quid perſonale, &
inſeparabiliter adhæret perſonæ, cùm conſiſtat
ſolum in actionibus ipſius, vnde iudicare de
exercitio officij, eſſet exercere iuriſdictionem in
propriam perſonam clerici, qui exercet offi-
cium.
Obijcies, eſſe diuerſam rationem de clerico
exercente officium ſeculare reſpectu Iudicis laici,
ac de Regulari reſpectu Epiſcopi; quia Iudex
laicus non eſt capax iuriſdictionis Eccleſiaſticæ,
cuius eſt capax Epiſcopus; & quam de facto exer-
cet in ſuo tribunali.
Reſpondetur, nego antecedens; & ad probatio- 8
nem Reſpondeo, id in præſenti nihil obſtare; quia
clericus non poteſt iudicari à Iudice laico ratio-
ne officij ſecularis, ex eo, quia Iudex laicus non
habet iuriſdictionem in illum, & clericus eſt 9
exemptus: vnde nec laicus exemptus à iuriſdi-
ctione alterius Iudicis laici poteſt ab illo iudi-
cari, etiamſi aliàs ſit capax iuriſdictionis laica-
lis: cum ergo Regularis ſit exemptus à iuriſdictione 10
Epiſcopi, neque poterit ratione officij, quod ab
Epiſcopo accepit, ab illo iudicari.
Obijcies ſecundò, Regularem acceptando
officium cenſeri conſentire in iuriſdictionem
Epiſcopi.
Reſpondetur, nego antecedens, alioquin dici 11
poſſet, quod etiam clericus reſpectu Iudicis
ſecularis conſentiat in iuriſdictionem illius, cùm
ab illo ſeculare officium accepiat, quod dici non 12
poteſt, quia non poteſt clericus conſentire in Iu-
dicem ſecularem, cùm hoc ſit in præiudicium
ſtatus, *cap. inſolita 11 q. 1. & cap. placuit, de foro
compet.* tum quia exemptus non poteſt in aliquo 13
renunciare priuilegio exemptionis, cum hoc
ſit in præiudicium Superioris, vti notant ex com-
muni Abb. *in cap. cum tempore de arbitr. in fin.* Silu.
ver. Exemptio, num. 10. Archidiac. *in cap. conqueſtus
num. 49. quæſt. 3. de foro compet.* Bald. *in l. ſi quis ex
conſenſu, numer. 8. de Epiſc. audient.* Surdus *con-
ſil. 47. numer. 24.* & Rota in Gandauenſi Mo-
naſter. 29. April. 1641. per *text. in cit. cap. cum
tempore.*
Obiicies tertio, eſſe contrarium deciſum die
14. Februar. 1585. refert Aldan. *loco ſupra cit.*
ergo.
Reſpondetur, tranſeat antecedens, at nego con- 14
ſequentiam; quia cum Aldanus non referat, cuius
ſit talis deciſio, nec de ipſa, cuiuſcumque ſit, authẽ-
ticè conſtet, non inducit obligationem, iuxta de-
cretũ Vrbani VIII. quoad declarationes S. Congre- 15
gationis. Adde, quod ſũ dicta deciſio nõ cõtineret

putam declarationem, ſed conſtitueret aliquid de
nouo, indigeret, vt obligaret, publicatione, non ſe-
cus ac indigent ipſæ leges.

DVBITATIO XII.

An, & quid poſſit Epiſcopus, ſi Regularis ſibi vſurpet iura Epiſcopalia?

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus non poteſt punire Regularem ſibi vſurpantẽ iura Epiſcopalia cõtra plures Doctores.*
2 *Regulares vſurpantes iura Epiſcopalia ſubiciuntur Interdicto ſua Eccleſia, & irritum redditur quod ab ipſis eſt factum.*
3 *Summus Pontifex in ſuis conſtitutionibus imponens pœnas cenſetur excludere ab Epiſcopis facultatem eas imponendi.*
4 *Epiſcopus non poteſt exercere Iuriſdictionem in Regulares niſi in caſibus in iure expreſſis.*
5 *Capitulum cum & plantare in §. quod autem de priuilegiis declaratur, ſoluiturque argumentum ab eo deſumptum.*
6 *Oblati non ſunt vere Religioſi, & ideo ſi plenè non ſe tradiderint ſuis fratribus, non eximuntur à ſententia Epiſcopi, id eſt, non gaudent priuilegio exemptionis.*
7 *Fratres Templi, & Hoſpitalis non poſſunt recipere Eccleſias, & Decimas de manu laicorum ſine conſenſu Epiſcopi.*
8 *Item debent euitare Excommunicatos nominatim & interdictos per ſententiam Epiſcoporum.*
9 *Item in Ecleſiis ſuis, quæ ad ipſos pleno iure non pertinent, inſtituendos Presbyteros præſentare debent Epiſcopo, quo inconſulto non poſſunt inſtitutos remouere.*
10 *Item pro rebus temporalibus inſtituti exhibere debent rationem competentem ipſi Epiſcopo.*
11 *Item in Eccleſia poſita in loco interdicto celebrare poſſunt ſemel in anno.*
12 *Epiſcopus poteſt punire Regulares exemptos perturbantes ipſius Iuriſdictionem.*
13 *Iuriſdictione conceſſa conceduntur omnia, ſine quibus Iuriſdictio exerceri non poteſt.*
14 *Aſſignatur diſparitas inter vſurpare Iura Epiſcopalia, & perturbare Iuriſdictionem, tunc. perturbatur quando impeditur ne illa exerceatur, at vſurpans non impedit quin Epiſcopus etiam exerceat.*
15 *Epiſcopus in aliena Diœceſi ſolemniter benedicens, non perturbat illius Iuriſdictionem.*

RESPONDETVR, quod (quamuis Cochier
de iuriſd. in exemptos par. 2. lib. 1. q. 45. nu.
100. Barboſa *de poteſt. Epiſc. par. 3 allegat.*
105 *num.* 65. & Metolla *to. 3. diſp. 7. cap. 4.*
dub. 9. num. 166. teneant *ex cap. cum & plantare, de*
priuileg. poſſe Epiſcopum in tali caſu punire Re-
gularem) negandum tamen ſit; quia *ex cit. cap. cum*
1 *& plantare*, id minimè colligitur; ſiquidem ibi tan-
tum Eccleſiæ Regularium ſic attentantium inter-
dicto ſubiiciuntur, & irritum decernitur, quid-
quid fecerint in his verbis: *Quod autem de prædictis*
2 *Fratribus dictum eſt, ab aliis quoque Religioſis, qui*
præſumptione ſua Epiſcoporum percipiunt iura, &
contra Canonicas eorum ſententias, & tenorem priui-
legiorum noſtrorum venire præſumunt, præcipimus ob-
ſeruari. Si enim contra inſtitutum hoc venerint, &
Eccleſia in quibus iſta præſumpſerint, ſubiaceant in-
terdicto & quod egerint, irritum habeatur: ex quibus
verbis manifeſtè apparet, quod Pontifex in *cit. cap.*
cum & plantare, nullam tribuat Epiſcopis faculta-
tem puniendi Regulares, ſi ſibi iura Epiſcopalia
vſurparint: quinimmò cùm ipſe pœnas imponat, 3
potiùs excludit ab Epiſcopis talem facultatem. Et
probatur; quia quando ius vult, quod Ordinarius
poſſit exercere iuriſdictionem in Regulares, id ex- 4
primit, vt paſſim in Trident. Concil. videre eſt; &
quoad cenſuras notant Doctores, quos citat, & ſe-
quitur. Sanch. *de matr. lib. 8. diſp. 23. n. 23.* & Lezana
to. 1. qq. Reg. c. 11. n. 14. Et ſuadet ratio; quia ſtante
exẽptione requiritur ſpecialis diſpoſitio, vt poſſint
Epiſcopi exercere iuriſdictionẽ in exẽptos, cũ hi, vt
potè exẽpti, ab ipſorum iuriſdictione ſubtrahãtur.

Obiicies; in *cit. c. cum & plantare, §. quod autem* 5
de priuileg. iubetur obſeruari ab aliis Religioſis
quod ibi ſtatutum eſt quoad prædictos Fratres; ſed
de his ſtatutum erat *in præced. §. de confratrib.* quod
in ipſos Epiſcopi poſſint exercere ſuam poteſtatẽ,
ergo & poterunt illam exercere in omnes alios
Religioſos.

Reſpondetur, id non obſtare; quia *in cit. §. de con-* 6
fratribus, ſermo eſt de Oblatis, qui non ſunt verè
Religioſi, vt clarè conſtat ex verbis *ipſius text.* ibi:
De confratribus hoc conſtituimus, vt ſi non ſe prædictis
Fratribus omninò reddiderint, ſed in proprietatibus
ſuis omninò duxerint remanendum; & de his ſtatui-
tur, quod ſi non ſe tradiderint planè ſuis fratribus
non eximantur à ſententia Epiſcopi, id eſt, non
gaudeant priuilegio exemptionis. In ſequenti au-
tem §. *quod autem, quod ſupra §. Eccleſias igitur, &*
ſequentibus, ſtatutum fuerat de Fratribus Templi,
& Hoſpitalis, extenditur ad omnes Regulares; ſta- 7
tuitur autem pro dictis Fratribus Templi, & Hoſ-
pitalis, quod non poſſint recipere Eccleſias, & de-
cimas de manu laicorum ſine conſenſu Epiſcopi; 8
quod euitent excommunicatos nominatim, & in-
terdictos per ſententiam Epiſcoporum; quod in
Eccleſiis ſuis, quæ ad ipſos pleno iure non perti- 9
nent, inſtituendos Presbyteros præſentent Epi-
ſcopo, quo inconſulto non poſſint inſtitutos re-
mouere; & pro rebus tẽporalibus inſtituti exhibeãt 10
rationem cõpetentẽ ipſi Epiſcopi; quod in Eccleſia
poſita in loco interdicto celebrare poſſint ſemel 11
tantũ in anno; hæc, inquã, extenduntur ad omnes
alios Religioſos, nõ antè aliquid decernitur quoad
Epiſcopos circa punitionem Religioſorum.

Obiicies ſecundò; Epiſcopus poteſt punire Re- 12
gulares exemptos, qui perturbant ipſius iuriſdi-
ctionem, vti notant Innoc. *in c. dilectus in fin. de pœ-*
nis, Aufret. *de poteſt. ſecular. ſuper Eccleſ. perſon. n. 23.*
Roias *de heret. par. 1. n. 15.* Sanch. *de matr. lib. 7. diſp.*
33. n. 21. Salzed. *in addit. ad Pract.* Diaz *c. 3. lit. A. §.*
punire, & Eman. Themudus *par. 1. dec. 62. n. 32.* &
meritò; quia conceſſa iuriſdictione conceduntur 13
omnia, ſine quibus iuriſdictio exerceri non poteſt,
l. 2. ff. de iuriſd. omn. Iud. ſed qui ſibi vſurpat iura E-
piſcopalia, perturbat iuriſdictionem Epiſcopi, er-
go, &c.

Reſpondetur, nego minorem; quia vſurpatio iu- 14
rium Epiſcopalium non eſt perturbatio iuriſdi-
ctionis Epiſcopi; ſiquidem tunc ſolum perturba-
tur iuriſdictio alicuius, cũ impeditur, ne illa exer-
ceatur. At quando quis exercet iura Epiſcopalia, &
ea ſibi vſurpat, non impedit, quin Epiſcopus etiam
exerceat. Vnde ſi alius Epiſcopus in aliena diœceſi
ſolẽniter benediceret, nõ perturbaret iuriſdictionẽ 15
diœce-

diœceſani, quia, ſicuti dicebam, vſurpatio iurium
Epiſcopalium tuoc ſolum perturbat iuriſdictionẽ
quando ex hoc fit, quod Epiſcopus ipſe non poſſit
illa exercere, quod eſt per accidens.

DVBITATIO XIII.

An, & quid poſſit Epiſcopus, ſi Regularis abutatur ſuis priuilegijs?

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus non poteſt punire Regulares abutentes ſuis priuilegijs contra Zabarellam, & alios.*

2. & 3 *Epiſcopus non poteſt punire Regulares propter abuſum priuilegiorum, quæ non concernant exemptionem, neque propter abuſum priuilegiorum concernentium exemptionem.*

4 *Abutens priuilegio non ipſo facto amittit priuilegium, ſed eſt eo priuandus.*

5 *Qui pœnam aliquam meretur, non illi ſubiacet, niſi ex ſententia Iudicis infligentis.*

6 *Ordinarius non poteſt punire Regulares abutentes priuilegijs etiam ſi in ipſo priuilegio ponatur pro abuſu pœna amiſſionis ipſo facto.*

7 *Pœna amiſſionis ipſo facto non incurritur, niſi præcedat ſententia declaratoria culpæ.*

8 *Hæreſis ſententia declaratoria requiritur, vt locum habeat confiſcatio bonorum ipſo facto pro crimine hæreſis impoſita.*

9 *Lex pœnalis non ſortitur ſuum effectum quoad pœnam; niſi præcedat ſententia declaratoria criminis.*

10 *Impoſitio pœnæ ipſo facto incurrendæ habet vim ſententiæ condemnatoriæ; & ſententia condemnatoria non poteſt habere locum; niſi in Iudicio conſtet de crimine.*

11 *Ordinarius iudicare non poteſt Regulares exemptos de abuſu priuilegiorum per ſolam declarationem abuſus.*

12 *Iudicare de Summi Pontificis priuilegio non ad inferiores, ſed ſolum ad Sedem Apoſtolicam ſpectat.*

13 *Religio non amittit priuilegia, ſi aliqui ex ipſa illis abutantur.*

14 *Præiudicans iuri proprio, quod eſt implicatum cum iure alieno non nocet alteri.*

15 *Priuilegium non minus deperditur per abuſum, ac deperditur per renunciationem.*

16 *Nemo eſt puniendus ex alieno delicto.*

17 *Religioſus abutens priuilegio illo non priuatur, quia cum priuilegij abuſus non valeat contra Religionem, neque valet contra ipſum.*

18 *Religioſi ius eſt ius Religionis.*

19 *Religionis conſenſus etiam tacitus facit amittere priuilegia.*

20 *Religionis conſenſus tacitus tunc cenſetur interuenire, quando videns, & poſſet impedire abuſum, frequenter taceret:*

21 *Monaſterium vnum, vel plura priuilegio abutentes non amittunt illud alia Monaſteria, ſi priuilegium eſt locale.*

22 *Monaſterij vnius ius eſt ſeparabile à iure alterius, & quando eſt tale, poteſt vni præiudicari, & non alteri.*

RESPONDETVR, quod (quamuis
Zabarella *in Clement. abuſionibus, n. 2.*
& vlt. de pœnit. & in Clem. vnic. num.
16. de offic. Ordinar. & Tamburinus *de*
iure Abbat. tom. 1. diſp. 15. q. 7. num. 53.
teneant, poſſe Epiſcopum in tali caſu punire Regu-
larem, forſan quia abutens priuilegio exemptionis,
illud amittit, ac proinde deſinit eſſe exemptus,
atque adeò fit ſubiectus iuriſdictioni Epiſcopali;) 1
tamen negandum ſit; quia vel poteſt Epiſcopus
Regularem punire propter abuſum priuilegiorum, 2
quæ non concernunt exemptionem, & non; quia
non obſtante tali abuſu Regularis remanet exem-
ptus ob priuilegium exemptionis, quod habet vim
legis: vel poteſt punire propter abuſum priuilegij
concernentis exemptionem, & neque; quia non 3
obſtante tali abuſu, priuilegium non amittitur 4
ipſo facto, ſed tantum eſt auferendum; ſiquidem
iura, quæ ponunt amiſſionem priuilegij propter
abuſum, vt *cap. vbi. diſt. 74. cap. priuilegium, 11. q. 3.*
cap. licet, de Regularib. cap. priuilegia, de priuilegijs, &
cap. contingit, 2. de ſentent. excommun. ſolum ſignificat,
abutentem priuilegio, eſſe illo priuandum: dicunt
enim, quod meretur, at qui pœnam aliquam mere- 5
tur, non illi ſubiacet, niſi ex ſententia Iudicis
infligentis; ergo &c. quapropter abutens priuilegio
exemptionis, non hoc ipſo priuatur exemptione,
ita vt ſubiaceat Epiſcopi iuriſdictioni.

Quin ſi in aliquo priuilegio exemptionẽ con- 6
cernente ponatur pro abuſu talis priuilegij pœ-
na amiſſionis ipſo facto, neque adhuc Ordina-
rius poterit Regularem dicto priuilegio abuten-
tem punire; quia pœna amiſſionis ipſo facto, non 7
incurritur, niſi præcedat ſententia declaratoria
abuſus, vti deſumitur *ex l. eius qui delatorem, ff. de*
iure fiſci, & cap. cum ſecundum, de hæreticis in 6. (vbi 8
requiritur ſententia declaratoria hæreſis, vt locum
habeat confiſcatio bonorum ipſo facto pro crimi-
ne hæreſis impoſita) & tradunt Bart. *in cit. l. eius, qui*
delatorem, Felin. *in cap. Rodulphus, num. 35. de re-*
ſcript. Tiraquell. *in l. ſi vmquam, num. 400. C. de re-*
uoc. donat. & Iſernia *in cap. 1. num. 10. de feud. ſine*
cul. non amit. & de lege pœnali, quod non ſortiatur 9
ſuum effectum quoad pœnam, niſi præcedat ſen-
tentia declaratoria criminis, docent Bald. *in cit. cap.*
1. de feud. ſine cul. non amit. Io. Andr. *in c. pro huma-*
ni de homicid. in 6. Dec. *in cap. 1. num. 73. in 1. lect. de*
conſtitut. Silu. *ver. Aſſaſſinus, num. vlt.* Tabien. *num. 2.*
& 3. Caiet. *in 2. 2. q. 62. art. 3. in fin.* Bannez, & Ara-
gon. *ibid.* Couar. *4. decret. part. 2. cap. 6. §. 8. num. 4.*
Grammat. *deciſ. 15. num. 8.* Mynſinger. *centur. 2. ob-*
ſeruat. 43. Achill. de Graſſis *deciſ. 1. de pœnis*, Nauar.
cap. 23. num. 66. Medina *Cod. de reſtit. q. 1. §. poſt ve-*
rum dominium, ver. ad propoſitum, Mol. *de iuſt. & iur.*
tom. 1. diſp. 95. ver. contrariam ſententiam, Sot. *lib.*
4. q. 6. art. 6. concl. 1. Valentia *1. 2. diſp. 7. q. 5. punct. 6.*
ver. ex quo deinde, Vaſq. *1. 2. diſp. 170. cap. 3.* Sua-
rez *de legib. lib. 5. cap. 8. num. 5.* Riccius *collect. 303.*
& Sanch. *lib. 2. moral. cap. 21. num. 7.* Quod etiam 10
conſtat ex praxi, & ratione; quia Impoſitio pœ-
næ ipſo facto incurrendæ habet vim ſententiæ
condemnatoriæ, & ſententia condemnatoria
non poteſt habere locum, niſi in iudicio con-
ſtet de crimine: quapropter vt ſententia condem-
natoria legis locum habeat, & ſubintret, de-
bet crimen ad iudicium deduci, & decla-
rari.

Obiicies; ſaltem poteſt Ordinarius iudicare Re-
gulares exemptos de abuſu priuilegiorum, per ſo-
lam declarationem abuſus.

11 Reſpondetur ; nego antecedens ; quia quando
agitur de priuilegio Pontificis , ſoli Sedi Apoſto-
12 licæ competit iudicium , *c.cùm veniſſent , de iudic.*
& notat ibi gl. *ver. iudicari* , Innocent. *in cap.*
venerabili , de cenſibus , Abb. *ibidem numer 3.&*
4. & in cap. ex parte de verbor. ſignific. Gutierez
pract. qq. lib. 3. quaſt. 28. numer. 2. Gail. *lib. 1. ob-*
ſeruat. 1. num. 7. Armila *ver. interpretatio, num. 4.* Ioan.
Garſia *de nobilit. gloſ. 1. §. 1. num. 1. & 2.* Gironda
de priuileg. & exemption. numer. 83. Cochier *de iu-*
riſd. Ordinar. in exempt. libr. 2. quaſtio. 13. Tambu-
rin. *de iure Abbat. tom. 1. diſputat. 15. quaſtio. 10.*
num. 3. Barboſa *ad cit. cap. cum veniſſent, numer. 2.* &
ratio eſt; quia inferior non poteſt iudicare de ſupe-
riore, & de iis, quæ ad ipſum concernunt; ſed pri-
uilegia conceſſa à Pontifice , præſertim ſi concer-
nant exemptionem, pertinent ad Sedem Apoſtoli-
cam, vt quid ipſius, ergo, &c.

An autem Religio amittat priuilegia , ſi aliqui
ex ipſa illis abutantur?

13 Reſpondetur negatiuè , etiamſi plures abu-
14 tantur ; quia præiudicans iuri proprio , quod eſt
implicatum cum iure alieno , non nocet alteri.
cap. cum tempore , de arbitris , & cap. cum olim,
§. nos igitur , de præſcription. Sed priuilegium con-
ceſſum Religioni , & ſingulis ipſius ita pertinet
ad ſingulos , vt etiam pertineat ad totum corpus
Religionis , ergo, &c. quapropter qui quoad illud
illud ſibi præiudicat per abuſum , non præiudicat
Religioni, Felin. *in cap. cum dilecta, de reſcript.* Abb.
in c. ſignificaſti , num. 11. de foro compet. Seraph. *deciſ.*
324. num. 5. & deciſ. 341. num. 7. Silu. *ver. priuilegium,*
q. 10. Armilla *num. 9.* Suar. *de legib. lib. 8. cap. 6. num. 2.*
Sanch. *lib. 4. mor. cap. 39. numer. 29.* Tuſch.
lit. P. concl. 759. numer. 3. Sarania *de iuriſd.*
adiunctor. quaſtio. 7. numer. 7. in fin. Mandel. *conſil.*
74. numer. 3. Nouarius *in prax. elect. for. ſect. 3.*
quaſtio. 7. numer. 15. & ſeq. Sigiſmundus *de elect.*
par. 1. cap. 2. dub. 25. num. 7. & Rota *deciſ. 32. num. 8.*
p. 2. diuerſ. & apud Farin. *in poſt. tom. 2. deciſ. 273. n. 3.*

Confirmatur ; quia in dicto caſu priuilegium
non deperditur vni per renunciationem alterius,
15 ergo neque per abuſum alterius: conſequentia pa-
tet ; quia priuilegium non minus deperditur per
abuſum, ac deperditur per renunciationem : ante-
cedens etiam patet, & tradunt Căcer. *lib. 2. var. reſol.*
cap. 2. de iuriſd. num. 194. & Giurba *conſil. 95. num. 13.*
præſertim ſi lædatur iura ſuperioris non con-
ſentientis, vti notăt Caſtreoſ. *conſ. 431. n. 3.* Roman.
conſil. 369. num. 18. Cardinal. *conſ. 38. in fin.* Afflict.
deciſ. 273. Gratian. *deciſ. 78. num. 50.* Cened. *q. 12.*
num. 8. & 9. Tuſch. *lit. C. concl. 1027. num. 3.* Gail.
lib. 1. obſeruat. 40. num. 3. Rouitus *pract. 2 de iuriſd.*
inuit. non turb. num. 25. & Coſta *de ſcient. & ignorant.*
Centur. 2. diſt. 66. num. 5.

16 Neque obſtat, quod in abuſu interueniat cul-
pa , non ſic in renunciatione ; quia cùm nemo ſit
puniendus ex alieno delicto, *cap. iam itaque , 1. q. 4.*
cap. ſi habes, 24. q. 1 & cap. quaris. de conſecrat. diſt. 4. &
tradunt Tuſch. *lit. P. concl. 1212. n. 4. & 5.* & Farinac.
par. 1. praxis criminalis, q. 24. num. 1. & 2. Sequitur,
quod non magis abuſus vnius debeat alteri
nocere , quam renunciatio , aliàs quis ex delicto
alterius puniretur contra id , quod iam ſupra
dicebatur.

17 Quinimò neque Religioſus abutens priui-
legio , illo priuatur , quia cùm priuilegij abuſus
non valeat contra Religionem , neque valet
contra ipſum , ſicuti nec priuaretur priuilegio,
ſi priuilegio renunciaret, quod ſequitur ex dictis, &
ex iis, quæ tradit Abb. *in cap. ad audient num. 12.*
de præſcript. Felin *ibid.* Scaccia *de ſent. & re iudic. gl. 7.*
q. 3. limit. 4. num. 219. Cened. *lib. 1. pract. q. 26. num. 9.*
Tamburio. *de iure Abbat. tom. 1. diſp. 15. q. 12. num. 3.*
& Cochier. *de iuriſdict. Ordinar. in exempt. par. 3. q. 12.*
n. 4. præſertim quia ius Religioſi eſt ius Religio- 18
nis ; & ideo quamuis ex propria actione Religio-
ſus deberet amittere priuilegium , tamen quia
manet membrum Religionis, ab ipſa manutenetur
in illo, à quo ratione ſui deberet cadere.

Limita , niſi interueniat conſenſus Religionis, 19
etiam tacitus , quia tunc cenſeretur abuſus totius
Religionis, ac proinde tota Religio deberet priui-
legio priuari ; ſiquidem conſentiendo abuſui , ra-
tum illum haberet, ac proinde ſuum proprium fa-
ceret. Cæterùm tunc cenſetur interuenire conſen- 20
ſus Religionis tacitus, quando videns abuſum fre-
quentẽ taceret, & poſſet impedire; quia cùm poſſit
impedire, & non impediat, tacendo cenſetur con-
ſentire, *l. fideiuſſor , C. mandati,* & tradunt Bart. *in l.*
qua dotis, n. 22. ff. ſolut. matrim. Barboſa *ibid. n. 160.*
Couar. *cap. 15. pract. n. 5.* Sord *conſ. 290. num. 22.* Ti-
raquell. *de retractu, §. 1. gloſſ. 9. num. 149.* Maſcard.
de probat. concl. 1158. num. 47. Menoch. *lib. 6. præ-*
ſumpt. 99. num. 15.

Aduerte tamen, quod ſi vnum , vel plura Mo- 21
naſteria priuilegio abuterentur , non per hoc alia
Monaſteria illud amitterent , ſi priuilegium eſſet
locale , quia ius vnius Monaſterij eſt ſeparabile à 22
iure alterius, vti notant Miliſ. *in repertor. ver. poſſeſ-*
ſio, & Coccinus *deciſ. 52. num. 8.* cum autem ius eſt
ſeparabile , poteſt vni præiudicari , & non alteri;
ſicuti tradunt Bart. *in l. penult. num. 3. Cod. de pactis,*
Bald. *ibid. num. 4.* Salicet. *num. 4.* Abb. *in c. ſi diligenti,*
num. 7. de foro compet. Seraphin. *deciſ. 970. num. 3.*
Gonzalez *de alternat. gl. 45. §. 2. num. 32.* Gratian.
to. 3. diſcept. forenſ. c. 426. n. 8 & 9 Rota apud Farinac.
deciſ. 132. num. 4. tom. 2. Poſth. & in vna Cenenſi
iurispatron. 1. Decembr. 1606. coram Lugdunenſi.
ergo , &c.

DVBITATIO XIV.

An , & quid poſſit Epiſcopus in Regularem præter caſus exceptos, in alijs caſibus propter extenſionem rationis?

SVMMARIVM.

1 *Iuriſdictio Epiſcopi non poteſt extendi ad Regula-res extra caſus expreſſos.*

2 *Caſus non expreſſus habetur pro omiſſo in omnibus diſpoſitionibus.*

3 *Caſus exceptus firmat regulă in caſibus nõ exceptis.*

4 *Regula generalis requirit ſpecialem expreſſionem, vt habeatur exceptio ; ita vt admittenda illa non ſit, niſi de ipſa conſtet.*

5 *Regulares ſunt generaliter exempti , & ideo non debet admitti extenſio Iuriſdictionis Ordinarij in Regulares extra caſus exceptos.*

6 *Expreſſum vbi requiritur, non ſufficit tacitum , & præſumptum.*

7 *Conceſſio facta Epiſcopis , vt in aliquibus caſibus poſſint contra Regulares ſtat taxatiuè , quia in-cluſio vnius eſt excluſio alterius.*

8 *Iuriſd;*

8 *Iuriſdictio Ordinarij in Regulares non eſt capax extenſionis de caſu ad caſum ex paritate rationis.*

9 *Summo Pontifici intereſt ſuos ſubditos ab alio non iudicari.*

10 *Iuriſdictionis extenſio Ordinarij in exemptos eſt contra Pontificem, & ſic odioſa, non autem fauorabilis.*

11 *Extenſio datur à iure ob extenſionem rationis etiam in exorbitantibus; ſecus eſt in correctorijs, in quibus tanquam in odioſis non fit extenſio, ſed reſtrictio.*

12 *Rationis extenſio fieri debet quando correctio reducit ad ius antiquum, dummodo ius antiquum non ſit in totum abrogatum tanquam odioſum.*

13 *Ius ſubijciens Regulares Ordinario eſt abrogatum, vt odioſum, & praiudicans communi vtilitati, & Iuriſdictioni ſummi Pontificis.*

14 *Ordinarius habet Iuriſdictionem per totam ſuã Diœceſim, & ei cenſetur conceſſum quidquid expreſſè non exprimitur, in ordine tamen ad perſonas ſubditas, non autem ad exemptas.*

15 *Prohibitum cenſetur quidquid in exemptos non eſt expreſſè conceſſum.*

16 *Ordinarij Iuriſdictio in exemptos non eſt fauorabilis, ſicuti eſt in perſonas ſubditas; ſed potius odioſa.*

17 *Innocentius in cap. dudum de priuilegijs, & alij poſt ipſum reprehenduntur.*

18 *Lex habens admixtum odium, & fauorem, eſt cenſenda fauorabilis, ſi fauor ſit ex intentione legiſlatoris.*

19 *Intentio eſt forma legis, & finis dat ſpeciem actibus humanis.*

20 *Intentio, & finis concedendi Regularibus exemptionem, fuit fauor ipſorum Regularium; quia nimis grauabantur ab Ordinarijs.*

RESPONDETVR, contra Peirinum *to. 3. priuileg. in addit. ad Conſtitut. Vrbani VIII. cap. 12. ad Conſtitut. 1. nu. 25* & Cochier *de iuriſdict. Ordinar. in exempt. to. 2. part. 2. q. 102.* (qui cum Gutierez decretum Concilij Tridentini *ſeſſ. 7. cap. 14. de reformat.* decernens quod Regulares extra clauſtra degentes coram Ordinario conueniantur, extendunt etiam ad Regulares intra clauſtra degentes ob identitatem rationis) nihil poſſe; & probatur quia cùm Regulares generaliter ſint exempti à iuriſdictione Ordinarij, & ſolum in quibuſdam caſibus ſubiecti, ſe-
1 quitur, quod iuriſdictio ipſius non poſſit extendi ad Regulares extra caſus expreſſos; quia
2 caſus non expreſſus habetur pro omiſſo, *l. commodiſſimè, ff. de liber. & poſth. cap. inter temporalia, de tranſlat. Epiſc. cap. cum dilectus de offic. Ordinar. & cap. si quis, de ſentent. excommun.* idque in omnibus diſpoſitionibus, Ancharan. *conſil. 120. init. & conſil. 245. num. 5.* (vbi docet, id valere, etiamſi maior ratio militet) Socin. *conſil. 32. num. 18. lib. 1.* Alex. *conſil. 113. num. 5. lib. 2. & conſil. 123. num. 21. lib. 4.* Oldrad. *conſil. 224. num. 4* & Tiraquell. *de iure primogenit. q. 40. num. 194.* tum quia caſus exceptus
3 firmat regulam in contrarium, *l. nam quod liquidè, §. fin. ff. de penu legata, l. quaſitum, § idem reſpondit, ff. de fun. inſtr. & cap. 2. de coniug. leproſ.* Acce-
4 dit; quia ſtante regula generali, requiritur ſpecialis expreſſio, vt habeatur exceptio, ita vt admittenda illa non ſit, niſi de ipſa conſtet, *l. ab ea parte ff. de probat. l. illud, Cod. de ſacroſ. Eccleſ. l. fin. Cod. de hared. inſtit. l. apud antiquos, Cod. de furtis, & cit. c. 2. de coniug. leproſ.* Ergo cùm Regulares ſint gene- 5
raliter exempti, non debet admitti extenſio iuriſdictionis Ordinarij in Regulares extra caſus exceptos; quia extra ipſos non conſtat de exceptione à regula generali exemptionis; & quia 6
vbi expreſſum requiritur, non ſufficit tacitum, & præſumptum, *cap. 2. de prabend. & cap. fin. de procurator. in 6.*

Accedit ſecundo, quod, cùm conceſſa ſit Regularibus abſolutè exemptio à iuriſdictione Ordinarij & exprimãtur in ſpecie caſus, in quibus Pontifices volunt, illos ſubeſſe Ordinario, ita vt ad conſeruãdam generalem exemptionem, vt plurimum in ordine ad dictos Regulares conſtituant Epiſcopos pro illis caſibus Sedis Apoſtolicæ delegatos, vt
paſſim in Concilio Tridentino videre eſt, ſequitur, 7
quod conceſſio pro illis caſibus ſtet taxatiuè; quia cùm incluſio vnius ſit excluſio alterius, *l. cum Prator. ff. de minorib. & cap. nonne de praſumpt.* expreſſio caſuũ, in quibus Regulares ſubijciũtur Ordinario, non includit alios, ſed excludit, Abb. *conſil. 57. n. 2. lib. 1.* Calderin. *conſ. 543. de ſent. excommun.* Angelus *conſ. 375. n. 3.* Ruin. *conſil. 112. num. 3. lib. 5.* Caſtrẽſ. *conſil. 468. num. 4. lib. 1.* Ancharan. *conſil. 70. n. 8.* &
Geminian. *conſ. 15. num. 18.* & conſequenter iuriſdi- 8
ctio Ordinarij in Regulares non eſt capax extenſionis de caſu ad caſum, ex paritate rationis.

Accedit tertio, quod cùm interſit ſummo Pon- 9
tifici, ſuos ſubditos ab alio non iudicari, Abb. *in cap. 1. num. 19. de re iudic. cap. ſi de terra, num. 5. de priuileg. cap. ſignificaſti, num. 8. in fin. de foro compet.* Io. Andr. *in c. ſcienti, in fin. de regul. iur. in 6.* Franch. *ibid. num. 4.* Felin. *in cap. cum olim, num. 3. de praſcription.* Caſtrenſ. *conſil. 432. num. 3. lib. 1.* Armilla *ver. exemptio, num. 8.* Gail. *lib. 1. obſeruat. 40. num. 2.* Rota in Vlyxbonen. Monaſterij, 19. Nouembr. 1625. corã Coccino, & in Gandauen. Monaſterij 29. April.
1641. coram Panzirolo, ſequitur, quod extenſio 10
iuriſdictionis Ordinarij in exemptos ſit contra Pontificem, & ſic odioſa, non autem fauorabilis, atque adeò reſtringenda, non autem ampliãda.

Obiicies; ob extenſionem rationis etiam in exor- 11
bitantibus à iure datur extenſio, vt latè Nauar. *in cap. pœna, de pœnit. diſt. 1. ergo.*

Reſpondetur, concedo antecedens: at nego conſequentiam; quia nunc nõ ſumus in exorbitãtibus à iure, ſed in correctoriis, quando quidem conceſſio iuriſdictionis Ordinarijs in Regulares corrigit in parte legẽ vniuerſalẽ de exemptione, in correctoriis autem, tanquã in odioſis, nõ fit extenſio, ſed reſtrictio; *arg. l. pracipimus, C. de appell. in fin. l. ſancimus, Cod. de teſtam. & cap. cum expediat, de*
elect. in 6. Neque dicas, quod debeat fieri extenſio 12
ex eo, quia correctio hic reducit ad ius antiquum, ſicuti docet gl. *in cap. ſtatutum de praben. in 6.* Nam reſpondetur cum Tiraquello *in prafat. ad Retract. num. 59.* id locum habere, quando ius antiquum non eſt id totum abrogatum, tanquam odioſum, vt eſt in caſu noſtro, cum de facto ius
ſubijciens Regulares Ordinario ſit abrogatum, 13
vt odioſum, & præiudicans communi vtilitati, & iuriſdictioni Summi Pontificis, ſicuti conſtat ex ipſius abrogationibus.

Obijcies ſecundò; Ordinarius habet iuriſdictio- 14

nem per totam ſuam diœceſim, *cap. cùm omnes Baſilica, 16. quaſt. 6. & cap. cum Epiſcopus, de offic. Ordinary in 6.* Quapropter cùm habeat intentionem fundatam per totam ſuam diœceſim; quidquid non excipitur expreſsè, cenſetur ipſi conceſſum; atque adeò iuriſdictio ipſius eſt extendenda ad omnia non excepta; præſertim quia talis iuriſdictio fauorabilis eſt.

Reſpondetur, concedo totum, in ordine ad
perſonas ſubditas, non tamen in ordine ad exemp-
tos; quia hi per exemptionem generaliter ſubtra-
huntur à iuriſdictione Ordinarij: quapropter
15 quidquid ipſi in exempros non eſt expreſsè con-
16 ceſſum, cenſetur prohibitum; & conſequenter iu-
riſdictio Ordinarij in exemptos non eſt fauorabilis
ſicuti eſt in perſonas ſubditas, ſed potius odioſa, vt
patet ex dictis.

17 Ex his ſequitur, quod Innocent. *in cap. dudum*
de priuileg. Bellameta *conſ.* 20. Boër. *conſ.* 24. *num.*
8. *lib.* 1. Abb. *in cap. cum capella, numer.* 5. *de pri-*
uileg. Flamin. *de reſignat. libro* 3. *quaſt.* 16. *num.* 6.
Craueta *conſil.* 152. *num.* 2. Fuſcus *libr.* 2. *de vi-*
ſit. cap. 20. *num.* 29. & Ceuallos *par.* 2. *de cognit per*
viam violent. quaſt. 71. *num.* 29. minus rectè doceant,
Regularium exemptionem à iuriſdictione Ordina-
rij eſſe odioſam, & ſtricti iuris, ex eo, quod detra-
hat ipſi Ordinario, minus rectè, inquam, ita docent,
quia licet illa ſit odioſa Ordinario, eſt tamen fa-
uorabilis Summo Pontifici, & ipſis Regularibus;
18 ac proinde non eſt reſtringenda, ſed amplianda;
quia præualet fauor; ſiquidem quando lex ha-
bet admixtum odium, & fauorem, eſt cenſenda
fauorabilis, ſi fauor ſit ex intentione legiſlatoris
gl. in cap. ſi propter; de reſcript. in 6. Dominic. ibid.
numer. 9. Franch. *numer.* 6. Item gl. *in cap. ſciant.*
de elect. in 6. Ioan. Andr. & Geminian. *ibid.* Bart.
in l. qui exemptionem numer. 2. *de condit. indeb.* Iaſ.
& Salic. *ibid.* Caſtrenſis *in l. ſi quis ne cauſam, num.*
4. *ff. ſi certum pet.* Feliu. *in cap.* 1. *numer.* 14. *de*
ſponſal. Silu. *ver. interpretatio in fin.* Conar. *lib.* 1.
var. cap. 11. *n.* 5. Mandoſ. *Reg.* 10. *de an. queſt.* 3. *num.*
7. Flamin. *de reſignat. lib.* 12. *quaſt.* 2. *numer.* 33.
Tiraquel. *de retract. in præfat. numer.* 56. & §.
30. *gl.* 1. *num.* 5. Menoch. *de recuper. poſſeſſ. Remed.*
1. *num.* 28. Sanchez *de matrim. lib.* 1. *diſp.* 1. *num.* 4. &
deſumitur ex *cap.* 2. §. *ſtatuimus de decimis in* 6. ibi:
Cùm non ſit dicendum aſperum, ſed pium potius, & be-
nignum. & probatur ratione; quia intentio eſt for-
19 ma legis, & finis dat ſpeciem actibus humanis; in-
20 tentio autem, & finis concedendi Regularibus
exemptionem fuit fauor ipſorum Regularium,
quia nimis grauabantur ab Ordinariis, deſumi-
tur ex *cap. nimis iniqua, & cap. nimis praua de*
exceſſibus Prælat. & notant Tuſch. *ver. Exemp-*
tio, concl. 566. *num.* 6. Rebuff. *Reſp.* 142. Vbald.
de Canon. Epiſcop. cap. 3. *q.* 6. *num.* 9. Cenedus *q.* 26.
num. 3. & Cochier. *de iuriſdict. Ordinar. in exempt.*
co 1. *par.* 1. *q.* 1. *num.* 15. Quapropter in dubio priui-
legia latè ſunt interpretanda in fauorem Religio-
ſorum, Henriquez *libr.* 7. *cap.* 22. *numer.* 3. Ro-
driguez *to.* 1. *qq. Regular. q.* 11. *art.* 6. *Reg.* 10.
Hieron. Rodrig. *reſol.* 90. *num.* 49. & habetur ex pri-
uilegio Leonis X. vt in conpendio pri-
uileg. Societ. Ieſu, *ver. priuileg.* §. 4 & in
compendio priuileg. Benedict.
ibid. num. 49

DVBITATIO XV.

An, & quid poſſit Epiſcopus in Regularem in ordine ad examen, & alia, quæ exerceri ſolent in iudicio exteriori?

SVMMARIVM.

1 *Teſtimonium Regularis in Iudicio coram Iudice non ſuo non petita licentia ſuperioris, valet de mente Abbatis, Silueſtri, Sanchez.*

2 *Regularis depoſitio facta coram Epiſcopo ſine licentia ſui Prælati eſt valida, licet illicita in ſententia Farinacij.*

3 *Regularis depoſitio ſi ſpontaneè accedat ad examen valet, ſecus ſi coactè iuxta opinionem Cochier.*

4 *Multa ſubſiſtunt Parte non opponente, quæ tamen in Iudicio reuocata impedirentur.*

5 *Regularis depoſitio, ſeu examinatio facta coram Epiſcopo ſine ſui Prælati licentia eſt non ſolum illicita; ſed etiam inualida, non ſolum ſi deponat coactè; ſed etiam ſpontaneè.*

6 *Examinatio Teſtium eſt pars proceſſus, atque adeo actus Iuriſdictionis ſaltem ex delegatione, vel mandato, & non poteſt valere, niſi habeat fundamentum ex Iuriſdictione.*

7 *Teſtis depoſitio rogata à Notario extra Iudicium, & ſine mandato, vel decreto Iudicis eſt nulla.*

8 *Iuriſdictionis defectus dicitur omnium maximus quoad annullationem actuum.*

9 *Regularis Teſtis conſenſus in alterius Iudicis iuriſdictionem non ſanat nullitatem examinis.*

10 *Nemo poteſt in Iudicem non ſuum conſentire ſine licentia ſui ſuperioris.*

11 *Religioſi non habent proprium velle, neque nolle.*

12 *Conceſſo vno cenſentur conceſſa etiam omnia, ſine quibus non peruenitur ad ipſum, ſecus quando ſunt conceſſa ſine præiudicio alterius.*

13 *Regularis ſtare non poteſt in Iudicio ſiue vt actor, ſiue vt Reus ſine licentia ſui Prælati.*

14 *Regularis, cum omne ius in Monaſterium tranſtulerit, ac veluti mortuus ſit, comparatur ſeruo.*

15 *Seruus in Iudicio neque agere, neque conueniri poteſt.*

16 *Limita ſi Regularis Beneficiatus ſit cum libera adminiſtratione.*

17 *Limita ſi de licentia ſui Prælati verſetur in ſtudio literarum vel alia occaſione diſtans ſit à Prælato.*

18 *Limita ſi contraxit obligationem ante Religionis ingreſſum, tunc n libellus formãdus eſſet contra Regularem; licet executio conſummanda eſſet contra bona Monaſterij, quatenus ex rebus dicti Regularis aduenerunt.*

19 *Limita ſi Regularis Prælatum ſuum ob rationabilem cauſam accuſare velit, quo*

caſu

caſu ei expenſa neceſſaria ad litigandum à Monaſterio preberi debent.

20 *Limita ob delictum à Regulari commiſſum, propter quod ipſe conueniendus eſt, neque Monaſterium obligatur.*

21 *Dominus ob ſerui delictum conueniri non poteſt.*

22 *Regularis in iudicio eſſe non poteſt Aduocatus, aut Procurator ſine licentia ſui Prælati, & cum vtilitate ſaltem indirecta Monaſterij.*

23 *Regularis in cauſa criminali non poteſt agere coram Iudice ſeculari.*

24 *Regularis etiam extra Iudicium procuratorem agere poteſt, modo Prælati interſit licentia, ſine qua illicite quidem negotium ex mandato alterius geret, quamuis valide.*

25 *Regularis tam ſuo quam alterius nomine in Iudicio ſtare non poteſt ſub pœna nullitatis actorum.*

26 *Regularis non prohibetur dare conſilium ſiue voce, ſiue ſcripto quid in cauſa qualibet ſecundum iura agendum, vel reſpondendum ſit, cum id non ſit Aduocatum, & Procuratorem agere.*

27 *Regularis poteſt eſſe Teſtis in teſtamento, ſicut & in Iudicio ſi conſenſus ſuperioris adſit, quando coram Iudice, cui ſubiectus non eſt, teſtificaturus, ac iuraturus ſit.*

28 *Teſtamentum validum eſt etiam ſi Regularis teſtimonium ſuum interponendi à Prælato non habuerit licentiam, quam tamen ſaltem præſumptam, vt licitè interponat, habere debet.*

29 *Regularis tractare non debet ea, quæ ſunt ab Inſtituto ſuo aliena, & ad cauſas pias non inſeruiunt.*

30 *Regularis licitè poteſt eſſe Teſtis in teſtamento, ſine licentia ſui Prælati, ſi Monaſterium, vel cauſa pia inſtituatur.*

31 *Regularis obire non poteſt munus Tabellionis, item dic de Clericis.*

32 *Regularis, vel Clericus, qui ante profeſſionem, vel Clericatum erat Tabellio, debet quidem ſignare, & perficere Inſtrumenta, quæ prius cœperat, poſtea tamen munus deponere tenetur.*

33 *Regularis Tabellio conficit valida Inſtrumenta ante interdictum ſui Prælati.*

34 *Religioſi, qui ante ingreſſum Religionis erant Tabelliones; & Clerici, qui ante Clericatum; ex ſpeciali priuilegio poſſunt libere gerere idem officium in cauſa fidei contra Hæreticos.*

35 *Regularis neque poteſt obire munus vllum Iudiciale, ſiue vt ſit propriè Iudex, ſiue Aſſeſſor Iudicis, niſi cum licentia ſui Prælati, & in cauſa concernente ſaltem indirectè Monaſterij vtilitatem.*

36 *Neque poteſt eſſe Arbiter, niſi duabus dictis conditionibus concurrentibus. poteſt tamen eſſe Arbitrator de Prælati ſui licentia, quamuis de Monaſterij vtilitate non agatur.*

37 *Arbiter, & Arbitrator differunt. nam Arbiter conſtituitur à Partibus, & ſecundum Iuris terminos iudicat, at Arbitrator à Partibus eligitur tanquam amicabilis Compoſitor.*

38 *Arbitratoris munus, ſeu arbitramentum cum ad partium concordiam, atque pietatem principaliter ſpectet, non eſt alienum à Regularibus.*

39 *Regularis, qui Prælatus non eſt non poteſt conſtitui Delegatus ad exequendas literas Summi Pontificis, aut eius legati, niſi ex certa licentia ſummi Pontificis,*

40 *Delegatus ſummi Pontificis debet eſſe in Dignitate conſtitutus, vel Cathedralis Eccleſiæ Canonicus.*

41 *Priores Ordinum Mendicantium, & Guardiani Minorum, & ſimiles, cum in Dignitate conſtituti ſint, Iudices Conſeruatores conſtitui poſſunt.*

42 *Iudex Conſeruator eſt qui ex ſummi Pontificis voluntate, miſerabilium Perſonarum cauſas contra iniuſte vexantes ſuſcipit, ac defendit.*

43 *Canonici Eccleſiæ Cathedralis nomine venit etiam Canonicus Eccleſiæ Regularis ſi Cathedralis ſit.*

44 *Iudices Conſeruatores tenentur recipere literas ipſis à Regularibus oblatas, & eos defendere in ſuis Iuribus.*

RESPONDETVR, quod (quamuis Abb. 1
in cap. cum nuncius, num. 4. de teſtibus,
Silu. *ver. teſtis, 2. quæſtio. 1. dict. 2.* &
Sanchez *lib. 6. mor. cap. 13. num.* 108.
ſentiant, quod aliquid poſſit, quate-
nus aiunt, quod ſi Regularis in iudicio coram Iu- 2
dice non ſuo, non petita licentia Superioris, te-
ſtimonium deponat, teſtimonium ipſius valeat: &
Farinac. *in prax. quæſtio. 61. de teſtib. num.* 134. qua-
tenus dicit, quod depoſitio Regularis facta coram
Epiſcopo ſine licentia ſui Prælati ſit valida, quam-
uis illicita; motus ex eo, quod licentia Prælati re-
quiratur ſolum ex quadam conuenientia: & Co-
chier *de iuriſdict. Ordinar. in exempt.* quatenus 3
tradit, quod ſit valida, ſi Regularis ad examen
accedat ſpontaneè, ſecus, ſi accedat coactè; mo-
tus ex eo, quod multa ſubſiſtant parte non appo- 4
nente, quæ tamen in iudicio reuocata impedirentur)
tamen ex probabiliori dicendum ſit, quod ni-
hil poſſit, ita vt depoſitio, ſeu examinatio Regula- 5
ris facta coram Epiſcopo ſine ſui Prælati licentia,
ſit non ſolum illicita, ſed etiam inualida; & non
ſolum, ſi Regularis coram Epiſcopo deponat coa-
ctè, ſed etiam ſi deponat ſpontaneè; atque ita præ-
ter alios docet Angel *ver. teſtis, numer.* 4. & proba- 6
tur; quia cùm examinatio teſtium ſit pars pro-
ceſſus, atque adeò actus iuriſdictionis, ſaltem
ex delegatione; vel mandato, non poteſt valere,
niſi habeat fundamentum ex iuriſdictione, *cap.
1. §. neque de foro compet.* & notat ibi Geminian.
num. 3. Et hoc adeò verum eſt, vt, ſi Notarius ex-
tra iudicium examinet teſtes ſine mandato, vel de- 7
creto Iudicis, eorum depoſitio ſit etiam nulla;
Maſcard. *de probat. in præfat. lib. 2. quæſtio. 5. nu.
23. & 89.* Maranta *de ordine iudic. tit. de teſtib.
produc. numero* 6. & Carrer. *deciſ. crimin.* 86. *nu-
mero* 9.

Cùm ergo Epiſcopus nullam habeat iuriſdi-
ctionem in exemptos Regulares præter caſus in
iure, & Conſtitutionibus Pontificiis expreſſos, &
per conſequens Regulares nullam habeant ſubie-
ctionem ad Epiſcopos, ſequitur, quod Epiſcopi 8
non poſſint circa ipſos Regulares exemptos exer-
cere actus iuriſdictionis, & ſi exerceant, ſint nulli
defectu iuriſdictionis, qui defectus eſt omnium
maximus quoad annullationem actuum, Curtius

*conſil.*69.*in fin.*Dec.38.*n.*7.*& conſil.*360.*num.*1.Pa-
riſ.*conſil.*204.*num.*102.*lib.*2. Menoch. *conſ.* 1080.
*n.*2.& Vantius *de nullit.tit.de nullit. defectu iuriſ-
dict.num.*2.*& ſeqq.*

9 Neque obſtat, quod Regularis non coactè, ſed
ſpontaneè coram Epiſcopo deponat,quaſi per hoc
conſentiat in iuriſdictionem Epiſcopi.Reſponde-
tur enim,quod cùm Regularis non habeat facul-
10 tatem conſentiendi,nulliter conſentiat,etiamſi ex-
preſsè conſentiat;quia agitur de intereſſe ſui ſupe-
rioris,cui non poteſt præiudicare;qua ratione etiã
nemo poteſt in Iudicem non ſuum conſentire ſi-
ne licentia ſui ſuperioris, *cap. cum tempore de ar-
bitr.& cap.ſignificaſti,de foro compet. & tradunt ex
communi* Butrius *in cit. cap. cum tempore,* Io. Andr.
*ibid. num.*12.Abb.*num.*11. & Sociu. *num.* 42. Ro-
drig. *tom.* 1.*qq. Regular. q.* 36. *art.* 1.*& tom.* 2. *q.*
63. *art.*10. & Tamburin.*de iure Abbat.tom.*1.*diſp.*
11 15.*q.*12.*num.* 3. Quod multò magis locum habet
in Religioſis,qui non habent proprium velle,ne-
que nolle.

12 Neque obſtat ſecundò, ſi dicas, quod conceſſo
vno cenſeantur conceſſa omnia, ſine quibus non
peruenitur ad ipſum, *l.*1.*ff. de iuriſdict. omn. Iudic.
& l. ad rem mobilem, §.qui procuratorem, ff. de pro-
curatoribus.* Quapropter cùm Epiſcopus habeat
facultatem procedendi iudicialiter,habebit etiam
facultatem examinandi quoſcumque, quorum
examen ſit neceſſarium pro terminanda illa cau-
ſa. Reſpondetur enim, quod cenſeantur conceſſa
ſine præiudicio alterius;& ſic cenſetur conceſſum
Iudici examinare exemptos cum licentia ſuorum
ſuperiorum; at non aliter: alioquin poſſet etiam
in alieno territorio iuriſdictionem exercere (ver-
bi gratia citare, condemnare, &c)quando id eſſet
ad complementum iudicij neceſſarium, quod ne-
mo dixerit.

13 His adde, quod Regularis neque ſtare poſſit
in iudicio, ſeu vt actor, ſeu vt Reus, ſine licen-
14 tia ſui Prælati; ſic ex communi Nauar. *comment.*
2. *de Regular. num.* 64. & ratio eſt; quia Regu-
15 laris, cùm omne ius in Monaſterium tranſtulerit,
ac veluti mortuus ſit, comparatur ſeruo; ſeruus
16 autem in iudicio neque agere, neque conueni-
ri poteſt, *l. lis nulla, l. vix, ff. de iudic. & l. ſer-
17 uus Cod. eodem.* Excipe primò, ſi Regularis be-
neficiarius cum libera adminiſtratione ſit, teſte
Nauarro *loco ſuprà cit.* Excipe ſecundò, ſi Regu-
laris cum licentia Prælati verſetur in ſtudio li-
terarum, vel ſi alia occaſione diſtans ſit à Præ-
lato, facilè licentiam petere non poſſit, & de ea
obtinenda rationabilem præſumptionem habeat,
18 Nauar. *loco cit.* Azor. *tom.* 1. *lib.* 12.*cap.*11 *quæſt.*
9. & Sanchez *lib.* 6. *moral. cap.* 12. *num.* 14. Ex-
cipe tertiò, ſi Regularis obligationem contraxit,
priuſquam Religionem ingrederetur; quia tunc
per ingreſſum ea eximi non potuit; quare hoc
caſu libellus contra Regularem formandus eſt;
quamuis executio ſententiæ fieri debeat in bonis
Monaſterij quatenus ex rebus dicti Regularis ad-
uenerunt, Nauar.*num.*67.Azor.*q.*12.& Sanchez,*n.*
19 2.Excipe quartò, ſi Regularis Prælatum ſuum ob
rationabilem cauſam accuſare velit,*cap.ex parte de
accuſat.*quo caſu ei expenſæ neceſſariæ ad litigan-
20 dum à Monaſterio præberi debent,gl.& Abb.*n.* 9.
eodem c. Excipe quintò, quod ob delictum à Re-
21 gulari commiſſum ipſemet conueniendus eſt;ne-
que Monaſterium obligatur;ſicuti neque dominus
ob ſerui delictum conueniri poteſt,*l.penult.§.ſanè,
Cod.de noxalib.actionib.*

Adde ſecundò,quod Regularis neque eſſe poſſit 22
in iudicio aduocatus, vel procurator, niſi cum li-
centia ſui Prælati, & cum vtilitate, ſaltem indire-
cta,Monaſterij,*cap.Monachi,* 2. *cauſa* 16. *q.* 1. *& c.*
2.*de poſtulando*;quibus duabus conditionibus in-
teruenientibus aduocatum,& procuratorem agere
poterit,tam in ciuili foro, quàm in Eccleſiaſtico; 23
dummodò in cauſa criminali non agat coram Iu-
dice ſeculari, *argum. cap.* 1. *& cap. vlt. de poſtu-* 24
lan. Et extra iudicium procuratorem agere etiam
poterit,modò Prælati interſit licentia, ſine qua il-
licitè quidem negotium ex mandato alterius ge-
ret,quamuis validè(cùm adſit voluntas mandantis,
& ſuſcipientis mandatum) ſaltem ſpectato natu-
rali iure, quod ſacri Canones infirmaſſe nuſquam 25
leguntur. At verò in iudicio,ſuo, vel alterius no-
mine, ſine Prælati ſui licentia ſtare non pote-
rit; quapropter ipſius acta irrita erunt, Cle-
ment. *Religioſus, de procuratorib.* & docent San- 26
chez *lib.* 6.*moral. cap.* 13.*num.* 41.Conſilium ve-
rò ſiuè voce, ſiuè ſcripto, quid in cauſa qualibet
ſecundùm iura agendum, vel reſpondendum ſit,
dare non prohibetur; cùm id non ſit aduoca-
tum, vel procuratorem agere, Silu. Angel. Ro-
ſell. Armilla, ver. *Aduocatus in principio,* & alij
paſſim.

Adde tertiò,quod è contra Regularis teſtis in 27
teſtamento eſſe poſſit,ſicut & in iudicio,ſi conſen-
ſus Superioris adſit, quando coram Iudice, cui
ſubiectus non eſt, teſtificaturus, ac iuraturus ſit,
Silu.*ver.teſtes,*Farinac *in prax.crimin.p.*2.*q.* 61. *op-
poſit.*14.Clar.*lib.*3.*recept.§. teſtamentum, quæſt.* 55.
Sanchez *cit.lib.* 6. *cap.* 13. & Mol. *tom.* 1. *tract.* 2. 28
diſp. 127. vbi ait, validum eſſe teſtamentum, ta-
metſi Regularis teſtimonium ſuum interponen- 29
di à Prælato non habuerit licentiam, quam ta-
men,ſaltem præſumptam, vt licitè interponat ha-
bere debet;quandoquidem Regularis ea, quæ ab
inſtituto ſuo aliena, & ad cauſas pias inſeruien-
tia non ſunt, tractare non debet: quamuis,ſi Mo- 30
naſterium, vel cauſa pia inſtituatur, tunc Regu-
laris teſtis teſtamentarius, etiam non petita li-
centia Superioris licitè eſſe poterit, Silu. *ver. te-
ſtamentum,*1.*q.*5.*dict.*1.Roſella,*ver.eod.n.*13.& Ar-
milla *num.*8.

Adde quartò,quod Regularis neque poſſit obi- 31
re munus Tabellionis,*cap.ne clerici,* vel Monachi,
vbi idem decernitur etiam de clericis. Quod ſi Ta- 32
bellio quis erat, priuſquam Religionem profeſ-
ſus eſt, vel ordinem ſacrum aſſumpſit, debet qui-
dem ſignare, ac perficere inſtrumenta,quæ prius
cœperat, tamen poſtea munus deponere tenetur:
quod ſi tamen in muneris executione perſeue- 33
rat, valida erunt, quæ ab ipſo geruntur, præ-
terquam ſi à Prælato ſuo ipſi interdicatur id fa-
cere, ita vt interdictio in publicam notitiam de-
ueniat,Silu. *ver.Tabellio, q.*3.*diſt.*4. Abb. *cit. cap.
ſicut, num.* 11. Roſella *cit. ver. Tabellio, num.* 7.
& Sanchez *cit. lib.* 6. *cap.* 13. *num.* 48. Cæterum
*in cap. vt officium, §. verum quia, ver. ad con-
ſcribendas, de hæreticis in* 6.ſpecialiter concedi- 34
tur clericis, & Religioſis, qui ante clericatum,
vel profeſſionem ſuam Tabellionis officium geſ-
ſerant, vt etiam poſteà in cauſa fidei con-
tra hæreticos liberè gerere idem officium poſ-
ſint.

Adde quintò, quod Regularis neque poſſit 35
obire munus vllum iudiciale, ſeu vt ſit pro-
priè Iudex, ſeu vt Aſſeſſor Iudicis,niſi cum licen-
tia Prælati ſui, & in cauſa concernente, ſaltem
indi-

inditectè, Monaſterij vtilitatem; ſic colligitur ex
cap. Monachi, 2.16.q.2.& c.2. de poſtulando, vbi Ho-
ſtienſis, & Abb. *n.3.* & Sanchez *cit. lib. 6 mor. c.13.*
n.35.& 85.
36 Ex quibus ſequitur, quod neque poſſit eſſe ar-
biter, niſi concurrentibus iiſdem duabus condi-
tionibus Angel. *ver. arbiter, §.5.* Tabiena *numer.* 10.
Armilla *num.* 12. Silu. *q.* 16. vbi tamen rectè ſub-
37 dunt, quod poſſit eſſe arbitrator cum Prælati ſui
licentia, quamuis de Monaſterii vtilitate non
agatur; quia differunt arbiter, & arbitrator; ſiqui-
dem arbiter conſtituitur à partibus, vt ſecundùm
iuris terminos ſententiam ferat, ideoque veluti
Iudex quidam ſit, iuxta *l.1. ff. de arbitris*: at arbitra-
tor à partibus eligitur, tanquam amicabilis com-
poſitor, vt pro bono pacis ſeruandæ, vnius iuri
diminuere, & alteri tribuere, viſitata tamen læſio-
ne magna, licitè, & validè poſſit, Silueſt. *ver. arbi-
ter, 1. quæſtio. 2. different.* 20 *& q.3.* Tabien *num.* 13.
Ariolla, *numero* 18. & Sanchez, *num.* 5 a. Vide pau-
38 lum Staibanum *reſ.* 37. Quapropter cùm arbitrato-
ris munus, ſeu arbitramentum ad partium con-
cordiam, adeoque ad pietatem principaliter ſpe-
ctet, non eſt alienum à Regularibus, vt præſtare
illud poſſint, modò Prælati habeant licentiam, ſi-
ne qua illicitè præſtarent, quamuis validè: ſed ar-
bitrium, quod inſtat Iudicij eſt, ſi ſine licentia Su-
perioris præſtarent, irritum erit; ſicut & ſerui arbi-
trium irritum eſt *leg. Pedius, §. in ſeruum, ff. de re-
ceptis, qui arbitrium, &c.* & *ibi gloſſ. ver. nullum
ſit.*
39 Adde ſextò, quod Regularis, qui Prælatus non
eſt, non poſſit conſtitui delegatus ad exequendas
literas Summi Pontificis aut Legati eius, niſi ex
certa ſcientia ipſius Summi Pontificis; *cap. ſtatu-
40 tum, de reſcript. in 6.* vbi dicitur, huiuſmodi delega-
tos debere eſſe conſtitutos in dignitate, vel eſſe
Cathedralis Eccleſiæ Canonicos: inter Regulares
autem ſoli Prælati, id eſt, qui ſaltem in eodem
Monaſterio ſuperiorem alium non habent, in di-
gnitate conſtituti cenſentur, Sanchez *cit. cap.* 11.
num. 75. & colligitur ex *cap. niſi eſſent de præbend.*
& Clement 2. *de reſcript.* Ex quo infertur, quod
41 Priores Ordinum Mendicantium, & Guardiani
Minorum, & ſimiles, cùm in dignitate conſtituti
ſint, iuxtà ea, quæ dicebantur, Iudices Conſerua-
tores conſtitui poſſint, Rodriguez *to. 1. regul. q.* 65.
art. 3. & ſumitur ex *cap. vlt. de offic. delegati
n. 6.*
42 Eſt autem Iudex Conſeruator, qui ex Summi
Principis voluntate, qualis in Eccleſiaſticis eſt
Summus Pontifex, miſerabilium perſonarum, &
viduarum, pupillorum, ſenum decrepitorum, ac
Regularium cauſas, contra iniuſtè vexantes ſuſci-
pit, ac defendit. Vbi nota, quod à Gregorio XIII.
in Bulla edita anno 1573 conceſſum ſit, quod in
Conſeruatorem Iudicem eligi poſſit quicumque
in dignitate conſtitutus ſit, & Vicarius generalis
43 Epiſcopi, & Canonicus Eccleſiæ Cathedralis; quo
nomine venit etiam Canonicus Eccleſiæ Regula-
ris, ſi Cathedralis ſit, Abb. *in cap. cauſam quæ, num.
9. de iudic.* Nota ſecundò, quod Iulius II. Innocent.
44 VIII. & Leo X. Eccleſiaſtica diſtrictione præcepe-
rint perſonis in dignitate conſtitutis, quod lite-
ras conſeruatorias à Regularibus oblatas recipere,
eoſque in iuribus, ac priuilegiis ſuis conſeruare, ac
defendere teneantur, vt apud Rodriguez *cit. q.* 65.
videre eſt.

DVBITATIO XVI.

An, ſi Regularis aliquis declaretur incorrigibilis, poſſit Epiſcopus loci inquirere, an iuſtè, vel iniuſtè eiectus ſit?

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus in ſententia Cardinalis in Clement. 1. §. quia vero, ver. addo quarto poteſt cognoſcere an Eiectus à Religione ſit iuſtè vel iniuſtè eiectus.*

2 *Sac. Congregatio ſtatuit ſolummodo quod ſententia eiectionis notificetur Ordinario.*

3 *Recognoſcere alterius ſententiam eſt actus ſuperioritatis, & Iuriſdictionis.*

4 *Sententia Pontificis, & Principis non poteſt per alium retractari, quia ſuperiorem non habent.*

5 *Regulares ſunt omnino exempti à Iuriſdictione Ordinarij iuxta alias dicta, & ſolum ſubiiciuntur in caſibus expreſſis.*

6 *Ordinarius loci non poteſt ſe ingerere, an Regularis eiectionis ſententia à Prælato Religionis data, ſit iuſta, vel iniuſta.*

RESPONDETVR, quod (quamuis 1
Cardinal. *in Clement. 1. §. quia verò,
ver. Addo quartò*, & Lauretus de
Franchis *par. 1. Controuerſ. inter E-
piſc. & Regular. ad Decreta S. Congre-
gationis de Apoſtatis, & eiectis ad tertium quæſitum
pag.* 219. affirment, quia multi ſunt eiecti culpa
propria, & laxè viuunt, vnde dolos ipſis patrocina-
retur) negandum tamen ſit; quia in decreto S. Cō-
gregationis de Eiectis diſponitur, quid ſeruandum
ſit ante eiectionem, in ipſa eiectione, & poſt eie-
ctionem, & ſolum ſtatuitur, quod ſententia eie- 2
ctionis notificetur Ordinario; ergo ſignum eſt,
quod omne aliud non conceditur, præſertim fa-
cultas inquirendi, an ſententia eiectionis ſit iuſta,
vel iniuſta; & meritò; quia recognoſcere alterius
ſententiam, eſt actus ſuperioritatis, & iuriſdictio- 3
nis; cùm facultas recognoſcendi ſit facultas corri-
gendi ſententiam, & ſit ſubiicere propriæ poteſta-
ti, quod ab alio geſtum eſt, quod non fit ſine exer-
citio ſuperioritatis *argum. cap. ſententia, 35. q. 9. cap.
nemini, 17. q. 4. l. 1. in fin. ff. de quæſt. & l. 1. § de qua, ff.
de poſtulan.* & tradunt gl *in cit. cap. nemini*, & Bald.
in l. 2. Cod. de ſen. exper. recit. vbi dicitur, quod ſen-
tentia Pontificis, & Principis non poſſit per alium 4
retractari, quia ſuperiorem non habent. Cùm ergo
Regulares ſint omninò exempti à iuriſdictione
Ordinarij, *vt ſupra* dicebam ex *cap. nimis praua de* 5
*exceſſibus Prælat. cap. 1. §. fin. & cap. neque aliquis de
priuilegiis in 6.* & ex Tridentino *ſeſſ. 14. cap. 5. &
ſeſſ. 21. cap. 2. & cap. 21. de reformat.* & ſolum ſub-
iiciantur in caſibus expreſſis, de quibus non eſt
præſens caſus, ſequitur, quod non poſſit Ordina- 6
rius loci ſe ingerere, an Regularis eiectionis ſen-
tentia à Prælato Religionis data ſit iuſta vel iniu-
iuſta.

DVBITATIO XVII.

An, ſi quis alleget exemptionem, poſſit Epiſcopus cognoſcere an ſua ſit iuriſdictio?

SVMMARIVM.

1 *Iudex ſtante allegatione exemptionis non poteſt cognoſcere de ſua Iuriſdictione, atque adeo nec iudicare de exemptione.*

2 *Iudex inferior allegato per aliquem priuilegio exemptionis, non poteſt procedere, nec iudicare, an ſua, vel non ſua ſit Iudiſdictio: ſed ſtante dubio recurrere debet ad ſuperiorem, à quo conceſſum eſt priuilegium exemptionis.*

3 *Illius eſt declarare cuius eſt condere.*

4 *Declaratio debet præbere auctoritatem priuilegio, & eius terminos præſcribere, quapropter fieri debet à concedente, vel ei æquale.*

5 *Inferior non poteſt iudicare cauſam ſuperioris.*

6 *Iudicans de gratia exemptionis non ſolum cognoſcere debet de conceſſione; ſed etiam de iure concedentis.*

7 *Romano Pontifici intereſt ſubditos ſuos exemptos, & ſibi immediate ſubiectos ab alio non iudicari; ac proinde eorum exemptionem non cognoſci.*

8 *Textus in cap. cum Perſonæ de priuileg. in 6. oſtenditur potius prodeſſe, quam obeſſe ſententia Auctoris in medium affertur, perpenditur, & examinatur.*

9 *Habentes priuilegium exemptionis tenentur in loco tuto illud exhibere Ordinariis non autem ab Ordinariis iudicari poterit.*

10 *Nemo poteſt eſſe Iudex in cauſa propria.*

11 *Iudicans an ſibi non obſtante exemptione allegata Iuriſdictio competat, non iudicat in propria cauſa; ſed in cauſa magiſtratus.*

12 *Cauſa magiſtratus non eſt cauſa propria priuata ipſius Iudicis, ſed publica: nam non ſibi ius dicit; ſed tuetur auctoritatem, & maieſtatem publicam.*

13 *Cauſa Iuriſdictionis non eſt priuata; ſed publica; nam damnum, & emolumentum non pertinet ad Iudicem; ſed ad Rempublicam.*

14 *Cauſa omnis eſt illius, ad quem pertinet damnum, vel emolumentum.*

15 *Iudex Inferior non quia in cauſa propria, ſed quia in cauſa ſui ſuperioris cognoſceret, non poteſt Iudicare de exemptione à ſua Iuriſdictione.*

16 *Cauſa exemptionis eſt cauſa ſuperioris.*

17 *Textus in l. ſi quis ex aliena ff. de Iudic. & in l. 2. ff. ſi quis in ius vocatus non ierit. exponuntur, & declarantur non obſtare Auctoris ſententiæ.*

18 *Vocatus in Iudicium ex aliena Iuriſdictione debet accedere, quando ſumus in concurſu Iuriſdictionis, puta Prætoris, & alterius Iudicis Inferioris; ſecus in concurſu Inferioris, & ſuperioris ratione exemptionis.*

19 *Vocatus in Iudicium debet ſolum allegare ſuam exemptionem, & priuilegium, non autem Iudex debet iudicare an ſua ſit Iuriſdictio.*

20 *Citatus debet comparere ad hoc vt Iudex ſciat an cauſa ſit de ſua Iuriſdictione; non quod ſtante dubio debeat cognoſcere, an ſua ſit Iuriſdictio.*

RESPONDETVR in genere, quod ſtante 1
allegatione exemptionis, non poſſit Iudex cognoſcere de ſua iuriſdictione, atque adeò nec iudicare de exemptione;
ſic ex communi gl *in c. cùm veniſſent, ver. iudicari, de iudic.* Abb. *in cap. ſuper litteris, num.* 10. *de reſcript.* Innocent. *in cap. venerabili de cenſib.* Gutier. *lib.* 3. *pract. quæſt.* 28. *num.* 2. Garſias *de nobilit. gl.* 1. §. 1. *num.* 1. Gail. *lib.* 1. *obſeruat.* 1. *num.* 7. Armilla *ver. Interpretatio, num.* 4. Gironda *de priuileg. & exempt. num.* 83. Gregor. Lopez *in l.* 1. *tit.* 1. *part.* 2. & *in l.* 27. *gl.* 1. *num.* 18. *part.* 3. Barboſa *ad cap. cùm veniſſent, numer.* 2. *de iudic.* Tamburin. *de iure Abbat. tom.* 1. *diſp.* 15. *quæſt.* 10. *num.* 3. & Cochier *de iuriſdict. Ordinar. in Exempt. lib.* 2. *q.* 13. contra Maneinum *in diſquiſit. Genial.*
centur. 3. *cap.* 271. Quapropter allegato priuile- 2
gio exemptionis non poteſt amplius Iudex inferior procedere, nec iudicare, an ſua, vel non ſua, ſit iuriſdictio, ſed ſtante dubio recurrere debet ad ſuperiorem, à quo conceſſum eſt priuilegium exemptionis. Probatur ex *cit. cap. cùm veniſſent, de iudic.* ibi: *Cùm ſuper priuilegiis Sedis Apoſtolicæ cauſa verſatur, nolumus de ipſis per alios iu-*
dicari. & meritò; quia illius eſt declarare, cuius 3
eſt concedere, *l. fin. Cod. de legib. cap. inter alia*
de ſent. excommun. & cap. ſicut, §. ex his, 11. 4
quæſt. 1. Siquidem declaratio debet præbere auctoritatem, priuilegia, & eius terminos præſcribere: quapropter id fieri debet ab habente æqualem auctoritatem cum eo, à quo priuilegium fuit conceſſum: Conſequenter, cùm agitur, an ſtante
priuilegio exemptionis, competat iuriſdictio In- 5
dici inferiori, non poteſt ipſe de hoc iudicare;
quia iudicando præſcriberet terminos exemptio- 6
ni, quod ab ipſo fieri non poteſt: nam inferior non poteſt iudicare cauſam ſuperioris; ſiquidem ad iudicandum requiritur iuriſdictio ſupra perſonam, cuius cauſa iudicatur; cùm iudicare ſit actus iuriſdictionis: cùm autem iudicatur circa alicuius exemptionem, iudicandum eſt, non ſolum de gratia conceſſa à ſuperiore, ſed etiam de iure ſuperioris; quia qui eſt exemptus, exemptus eſt immediatè de iure, & proprietate Superioris; *cap. cum tempore, de arbitr. & cap. cùm*
olim, §. nos igitur, de priuileg. Vnde communi- 7
ter Doctores docent, quod interſit Romano Pontifici, ſubditos ſuos, ſcilicet exemptos, & ſibi immediatè ſubiectos, ab alio non iudicari, ac proinde eorum exemptionem non cognoſci. Sic Abb. *in cap.* 1. *num.* 19. *de re indic. & in cap. ſi de terra, num.* 5. *de priuileg.* Io. Andr. *in cap. ſcienti in fin. de regul. iuris in* 6. Franch. *ibid. numer.* 4. Felin. *in cap. cùm olim, numer.* 3. *lib.* 1. & Rota in Vlyxbonen. Monaſterij 19. Nouembr. 1625. coram Coccino, & in Gandauenſi Monaſter. 29. April. 1641. coram Cardin. Panzirolo. Vide *ſupra ſect.* 14.

Obiicies, obſtare text. *in cap. cùm perſonæ de priuileg. in* 6.

Reſpondetur, textum hunc non obſtare; quia 8
ſolum ibi ſtatuitur, quod ad tollenda ſubterfugia, quibus aliqui prætextu exemptionis declinabant forum, & correctiones Ordinariorum,

tenean

teneantur, qui tale priuilegium exemptionis præ-
9 tendunt, illud in loco tuto monſtrare Ordina-
rio, vel eius deputatis, & exhibere integraliter
legendum, & tradere tranſcriptum de articu-
lis, de quibus controuerſia erit: non autem tri-
buitur Ordinario aliqua facultas iudicandi circa
priuilegium exemptionis, vel, an illo non obſtan-
te, iuriſdictio ſibi competat, vti conſtat ex ip-
ſo textu, ibi: *Nos volentes ſuper hoc de ſalubri re-
medio prouidere, ſtatuimus, vt hi, qui ſe aſſerunt
per priuilegia, ſeu indulgentias Sedis Apoſtolicæ
exemptos à locorum Ordinariis, requiſiti huiuſmodi
priuilegia, ſeu indulgentias, quibus ſe dicunt fo-
re munitos, ipſis Ordinariis in loco congruo, & ſe-
curo, vel aliquibus prudentibus viris omni ſuſpi-
cione carentibus, ad hoc per dictos Ordinarios de-
putatis, infra terminum competentem pro facti
qualitate ipſorum Ordinariorum, vel delegatorum
ſuorum arbitrio moderandum iuſto impedimento ceſ-
ſante oſtendere, ac ad legendum integraliter exhi-
bere; nec non de articulis, de quibus contro-
uerſia fuerit, tranſcriptum tradere teneantur.* Ex
quibus clarè conſtat, quod ſolum oſtendendum
ſit priuilegium exemptionis ad excludendas exem-
ptiones fictitias, & ſine fundamento, non autem
quod ſtante vera exemptione, Iudex inferior iudi-
cet, an ſua ſit iuriſdictio.

10 Obiicies ſecundò cum Mancino *loco ſuprà cit.*
ſi Iudex inferior non poſſet in tali caſu iudicare,
an ſua ſit iuriſdictio, in tantum eſſet, in quantum
nemo poteſt eſſe Iudex in cauſa propria, iuxta
11 *totum Tit. Cod. vt nemo in ſua cauſa*: at ſi iudicat,
an ſibi, non obſtante exemptione allegata, iuriſ-
dictio competat, non iudicat in propria cauſa, ſi-
12 quidem iudicat in cauſa Magiſtratus, quæ non
eſt cauſa propria priuata ipſius, ſed publica: nam
non ſibi ius dicit, ſed tuetur auctoritatem, &
maieſtatem publicam, quam tenetur tueri; qua-
propter vindicat etiam iniuriam ſibi illatam,
quaſi factam dignitati, quam gerit; præſertim
quia cauſa priuata diſtinguitur ab ea, quæ eſt
13 cauſa Reipublicæ, *l. Reipubl. & l. non verè, ff.
ex quibus cauſis &c.* Et in hoc caſu cùm agatur
de iuriſdictione, quæ non eſt quid priuatum,
ſed quid Reipublicæ, cauſa non eſt priuata, ſed
Reipublicæ: quandoquidem damnum, vel emo-
14 lumentum non pertinet ad Iudicem, ſed ad Rem-
publicam: omnis autem cauſa eſt illius, ad quem
pertinet damnum, vel emolumentum, *l. 1. §. in
propria, ff. quando appell.* ergo. &c.

15 Reſpondetur, nego ſequelam maioris, quia ra-
tio, cur non poſſit in hoc caſu Iudex inferior iu-
dicare, an ſua ſit iuriſdictio, non eſt, quia iudica-
ret in propria cauſa, ſed quia iudicaret in cauſa
ſui ſuperioris, quod non poteſt facere; quia cùm
cauſa ſit illius, ad quem ſpectat damnum, vel
emolumentum, *vt ſuprà dicebatur ex cit. l. 1. § in
propria, ff. quando appelland. ſit*; & damnum, vel
emolumentum circa exemptionem pertineat ad
16 Superiorem, vt conſtat ex dictis, cauſa exemptionis
eſt cauſa ſuperioris.

17 Obiicies tertiò, obſtare textum *in l. ſi quis ex
aliena, ff. de iudic. & textum in l. 2. ff. ſi quis in
ius vocat. non ierit*; In quibus dicitur, quod in
ius vocatus venire debeat; quia pertinet ad Iu-
dicem iudicare, an ſua ſit iuriſdictio: ſic enim ha-
betur *in cit. l. ſi quis: Si quis ex aliena iuriſdictio-
ne ad Prætorem vocetur, debet venire, vt & Pom-
ponius. & Vindius ſcripſerunt. Prætoris eſt enim
æſtimare, an ſua ſit iuriſdictio; vocati autem non
contemnere auctoritatem Prætoris: nam & Legati,
cæteriqne, qui reuocandi domum ius habent, in ea
ſunt cauſa, vt in ius vocati veniant, priuilegia
ſua allegaturi*; & in *cit. l. 2.* habetur ex quacum-
que cauſa ad Prætorem, vel alios, qui iuriſdictioni
præſunt, in ius vocatus venire debet, vt hoc ipſum
ſciatur, an iuriſdictio eius ſit.

Reſpondetur, textus hos non obſtare: non enim 18
obſtat textus *in l. ſi quis*; quia, vt ex citatis verbis
ipſius patet, in prima parte ſolum habetur, quod
cùm quis non exemptus vocatur in iudicium ex
aliena iuriſdictione, debeat accedere; quia per-
tinet ad Prætorem iuriſdictio; quando ſcilicet
ſumus in concurſu iuriſdictionis ipſius Præto- 19
ris, & alterius Iudicis inferioris; non autem
quando ſumus in concurſu Iudicis inferioris, &
ſuperioris ratione exemptionis; quia tunc, vt
habetur in ſecunda parte textus, vocatus in
iudicium, debet ſolum allegare ſuam exemptio-
nem, ac priuilegium; non autem Iudex debet
iudicare, an ſua ſit iuriſdictio. Et *in l. 2.* ſo- 20
lum habetur, quod citatus debeat comparere,
ad hoc, vt Iudex ſciat, an cauſa ſit de ſua iuriſ-
dictione; quia nimirum exemptus debet co-
ram ipſo allegare ſuam exemptionem, vt hoc pa-
cto Iudex ſciat, quod non ſit de ſua iuriſdictio-
ne; non autem quod, ſtante dubio de exem-
ptione, debeat cognoſcere, an ſua ſit iuriſdi-
ctio.

DVBITATIO XVIII.

An, & quid poſſit Epiſcopus in ordine ad Confeſſiones?

VT Reſponſio, quæ ſect. 17. ponetur, clarius pateat, ſit.

SECTIO I.

Quiſnam poſsit eſſe Miniſter Sacramenti Confeſsionis?

SVMMARIVM.

1 *Solus Sacerdos poteſt eſſe Miniſter Confeſſionis Sacramenti.*

2 *Confeſſio in articulo mortis abſente Sacerdote, poteſt fieri etiam laico non in ordine ad Sacramentalem abſolutionem; ſed ſolum ad excitandam contritionem, & exercendum actum humiliationis, & pudoris.*

3 *Confeſſio, quod in mortis articulo abſente ſacerdote fieri debeat laico, non eſt de præcepto; ſed tantum de conſilio, ſi ſpectatis circumſtantiis ſalubriter fieri poſſit.*

4 *Miniſter abſolutionis à cenſuris validè in articulo mortis poteſt etiam eſſe laicus, ſiue Vir, ſiue fœmina.*

REſpondetur, quod ſolus Sacerdos poſſit eſſe 1
miniſter Sacramenti Confeſſionis. Sic defini-
tur in *Flor. in decreto Eugenij IV.* & Trid. *ſeſſ. 14. c.
6. & Can. 10.* & ſumitur *ex cap. 20. S. Ioan.* Vnde, 2
quod Doctores aliqui monent ex *c. 1. diſt. 6. de pœ-
nit.* ſi deſit Sacerdos, præſertim in articulo mortis,
cuinis alteri, etiā laico, cōfitendū eſſe; id nō intelli-
gitur in ordine ad Sacram. abſolutionē, ſed ſolū ad
exci

excitandam contritionem, & exercendom actum
humiliationis,& pudoris:quare neque in præce-
3 pto eſt talis peccatorum confeſſio, ſed ſolum in
conſilio,ſi ſpectatis circomſtantiis, ſalubriter fieri
poſſit. Alenſis *p.4.q.78.membr.1.art.1.* S Bonaoent.
in 4.d.17.p.3.art.1.q.1. Durand.*ibid.q.11.* Abb.*in
c.quanto,de conſuetud.n.* 12. Cardinalis de Lugo *de
ſacram.pœnit.diſp* 18.*ſect.*1.& Nauar.*c.1.numer.* 78.
Quamuis miniſter abſolutionis à cenſuris, vtpotè
4 noo ſacramentalis,validè,quin in articulo mortis,
etiam licitè,ex probabili ſentcotia Doctorum poſ-
ſit eſſe etiam laicus, & etiam fœmina, ſicuti dice-
bam *lib.de Parlamentis Dubitat.* 4.*ſect.* 19.*ſubſect.*
6 32.*Corol.*2.

SECTIO II.

An, vt ſacerdos poſſit abſoluere,præter poteſtatem Ordinis,requiratur poteſtas iuriſdictionis?

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos vt à peccatis abſoluat præter poteſtatem Ordinis, debet habere poteſtatem Iuriſdictionis.*

2. *Abſoluere eſt actus Iudicialis, & ſic Iuriſdictionem in ſubditos requirit.*

3 *Diſtinguitur inter poteſtatem Ordinis, & Iuriſdictionis, ſi quidem poteſtas Ordinis in omni ſacerdote æqualis eſt,ſed eſt tantum remota, & indeterminata,determinatur autem per poteſtatem Iuriſdictionis à Christo, vel Eccleſia in omnes vel in certos tantum fideles collata.*

4 *Is,qui Doctor, Iuris creatur, poteſtatem is accipit iudicandi de rebus in iure controuerſis, vel ex cathedra publice docendi,ſed tantũ, remotã & incompletam, donec fiat Index vel Lector publicus.*

5 *Confeſſarius non venit in Bullis Pij V. de clauſura, & Clementis VIII. de Largitione munerum, ſed ſolum priuantur gradus honorifici, quibus annexum eſt ius ſuperioritatis, contra Lezanam.*

1 RESpondetur,qood vt ſacerdos à peccatis poſ-
ſit abſoluere,præter poteſtatem Ordinis, re-
quiratur poteſtas iuriſdictionis. Sic etiam defini-
tur in Florent. *loco cit.*& Trident.*ſeſſ.*14.*cap.*7. &
colligitur ex *cit.cap.*20.*Ioan.*& probator, quia ab-
2 ſoluere eſt actus iudicialis;& ſic iuriſdictiooem in
ſubditos reqoirit.
Quare diſtinctio eſt inter poteſtatem Ordiois,
& poteſtatem Iuriſdictionis,ſiqoidem poteſtas Or-
3 dinis in omoi ſacerdote æqualis eſt, extendens ſe
ex Chriſti inſtitutione ad omoia omnium fideliũ
peccata remittenda,iuxta illud, *Quorum remiſeritis
peccata,&c.*ſed eſt tantum remota, & indetermina-
ta,quæ per ſe in actum exire noo poteſt, perficitur
autem,& determinatur, vt in actum exire poſſit,
per poteſtatem iuriſdictioois à Chriſto, vel Eccle-
ſia in omnes,vel in certos tantum fideles collata;
ſicuti cùm quis Doctor ioris creatur, poteſtatem
4 is accipit iudicandi de rebus io iure controuerſis,
vel ex cathedra publicè docendi,ſed tantum remo-
tam,& incompletam,quæ in actum exire non po-
teſt,donec accepta iuriſdictione alicubi Iodex, vel
accepta cathedra alicobi Profeſſor cooſtituatur.
Sot.*in 4.diſt.*18.*q.*4.*art.*2.Nauar. *in c.placuit.n.*18.
Med.*C.de Confeſſ.q.*34.& 35.Heoriquez *lib.*6.*cap.*
1.§.2.& Suar.*de ſacram.pœnit.diſp.*26.*ſect.*3.
Cæterùm cùm in Bullis Pontificiis(vt Pij V.de
5 clauſora,& Clementis VIII. de largitione mune-
rum)& in decretis S. Congregationis prohibetur
aliquid fieri ſob pœoa priuationis officiorũ, gra-
duum,dignitatum,admioiſtrationom, honorum,
&c.oon venit Confeſſarius,ſicut oec veoit Magi-
ſter Nouitiorum,nec veniuot Miniſtri, Conſulto-
res, Admooitores,Prædicatores, Theologiæ lecto-
res,Sacriſtiæ Præfecti definitores, diſcreti, &c.ſed
ſolum veniunt gradus honorifici com ſuperiorita-
te,ſeu officia,quibus annexum eſt ius ſuperiorita-
tis,vt Generalatus,Prooincialatus, Guardianatus,
officium Commiſſarij generalis,viſitatoris, Vica-
rij mooachorum,vel monialium,officium Abbatiſ-
ſæ,vel Prioriſſæ, & ſimilia. Sic contra Lezanam *in
ſum.qq. Regular.cap.*10.*n.* 32. docent ex communi
Rodriguez in Expoſit. Mot. Pij V.*nn.*21. Sanchez
*lib.6.moral.c.*15.*n.*66.Filliocius *to.* 2. *tract.* 32.*cap.*
3.*num.*77.Bonacina *de clauſura punct.* 4. *num.* 6.&
de largitione munerom *diſp.*3.*punct.*5.*numer.* 2.&
videri etiam poterit Souſa in Bulla Clementis
VIII.*de largit.muner.n.*102.& Fauſtus *in Reſol.Re-
lig.lib.*8.*q.*130.qoi ſubdunt, & rectè, quod dicta
pœna officiorum,graduum,&c noo incurratur,ni-
ſi poſt ſeoteotiam criminis declaratoriam.

SECTIO III.

An ſacerdos ex ſe poteſtatem iuriſdictionis habeat ad abſoluendum?

SVMMARIVM.

1 *Quilibet ſacerdos in tribus caſibus ex perpetua Eccleſiæ conſuetudine poteſtatem Iuriſdictionis habet ad abſoluendum.*

2 *Quilibet ſacerdos poteſt abſoluere à peccatis venialibus,ſi pœnitens velit illa clauibus ſubiicere,& conſequenter ab excommunicatione minori contra Caietanum.*

3 *Quilibet ſacerdos poteſt abſoluere à peccatis mortalibus,a quibus pœnitens ante legitimè abſolutus fuit.*

4 *Peccata oblita indirectè in Confeſſione propter bonam fidem remiſſa ſunt, tamen ſi in memoriam veniant, neceſſariò Clauibus ſubiicienda ſunt.*

5 *Quilibet ſacerdos in mortis articulo poteſt abſoluere ab omnibus peccatis,& cenſuris etiam ſũmo Põtifici,vel Epiſcopo ſpecialiter reſeruatis.*

6 *Sacerdos excommunicatus denunciatus,vel publicus Percuſſor Clerici non poteſt abſoluere niſi in articulo mortis.*

7 *Facultas ſeu Iuriſdictio abſoluendi non de iure diuino,ſed ex Eccleſiæ conceſſione competit ſacerdoti cõtra Caietanum ſatis probabiliter aſſerentem eſſe de iure diuino.*

8 *Simplex ſacerdos licet in ſententia Caietani poſſit abſoluere à venialibus,& mortalibus rite ſemel confeſſis,& abſolutis, non tamen poteſt ab excommunicatione minori, quia requiritur Eccleſiæ Iuriſdictio.*

9 *Iuriſdictio non requiritur ad abſoluenda peccata venialia cum ſint materia ſacramenti Pœnitentiæ non neceſſaria,ſed ſolum ſufficiens.*

10 *Per mortis articulum non intelligitur tantum quaſi vltimus vitæ ſpiritus, ſed quoduis etiam*

probabile

probabile mortis periculum vide ibi, quod habet locum etiamſi quis ſponte, & non ex cauſa vrgente metus tale periculum adeat contra Sanchez.

12 *Peccator in articulo mortis & iure diuino poſitiuo, & iure diuino naturali, & ex charitate erga ſe ipſum tenetur confiteri.*

13 *Peccator abſolutus in articulo mortis à peccatis ſuperiori reſeruatis per ſimplicem Sacerdotem, ceſſante periculo non tenetur comparere coram illo ſuperiore.*

14 *Sacerdotes omnes in mortis periculo non indirectè, & per concomitantiam; ſed directè, & per ſe ab omnibus peccatis, & cenſuris abſoluere poſſunt.*

15 & 16 *Abſolutus in articulo mortis à ſimplici ſacerdote à cenſura aliqua ſuperiori reſeruata, ceſſante mortis periculo ſuperiori ſiſtere ſe debet, non vt iterum abſoluatur; ſed vt mandatum eius accipiat, ſi partis ſatisfactio requiratur, aliàs ſecus.*

17 *Abſolutus à priuilegiato à cenſura prædicta in articulo mortis non tenetur ſe ſiſtere ſuperiori.*

18 *Concilium Tridentinum ſeſſ. 14. cap. 7. intelligendum eſt ſolum de iis cenſuris, quæ Sacramentorum ſuſceptionem, & Eccleſiaſticam ſepulturam impediunt, non de ſuſpenſione ab ordine, officio, vel Beneficio; & multo minus irregularitate.*

19 *Quilibet ſacerdos in mortis articulo etiam non approbatus, etiam ſuſpenſus, quin etiam excommunicatus non toleratus poteſt abſoluere; item hæreticus denunciatus.*

20 *Peccator in articulo mortis non peccat ſi Hæretico ſacerdoti; quamuis ab illo peruerſionis periculum non timeat, in odium, & deteſtationem hæreſis confiteri recuſat, modo ſperet de peccatis ſuis ſe eſſe contritum.*

21 *Quæ dicta ſunt de Sacramentali confeſſione extendi poſſunt etiam ad ſacramentum Baptiſmi, non autem ad alia ſacramenta, cum non ſint tanta neceſſitatis.*

22 *Viaticum in mortis articulo in caſu neceſſitatis non eſt illicitum ſumere ab excommunicato non tolerato, & etiam ab Hæretico denunciato, ſi peruerſionis periculum non timeatur.*

23 *Viaticum ſumere in articulo mortis ad mentem nonnullorum eſt neceſſarium neceſſitate medij ad ſalutem, & ſic de iure diuino.*

24 *Viaticum producit per accidens primam gratiam, ſi ſuſcipiens ſit in bona fide.*

25 *Quilibet ſacerdos in periculo mortis modo quo ſupra dicebatur poteſt abſoluere; etiamſi adſit Confeſſarius approbatus, & multo magis etiam ſi adſit proprius Parochus.*

26 *Oppoſita ſententia eſt communior, & fortaſſe probabilior.*

1 REſpondetur, quod Sacerdos ex ſe, & ſic quilibet Sacerdos in tribus caſibus ex perpetua
Eccleſiæ conſuetudine, poteſtatem iuriſdictionis
2 habeat ad abſoluendum. Primò, ſuper peccata venialia (vt potè Sacramenti Confeſſionis materiam
non neceſſariam, ſed ſolum ſufficientem, ſi pœnitens velit illa clauibus ſubiicere) & conſequenter
etiam ſuper excommunicationem minorem, vt
potè quid acceſſorium ad illa: quamuis contrarium
quoad hanc ſentiat Caietanus ver. *abſolutio*, 5. *in*
3 *fin.* vt mox infra dicetur. Secundò, propter eandem rationem, ſuper mortalia, à quibus pœnitens
ante legitimè abſolutus fuit. Quapropter minus 4
rectè addunt aliqui peccata etiam oblita; quia licet hæc indirectè propter bonam fidem remiſſa ſint,
tamen cùm in memoriam veniunt, neceſſariò clauibus ſubiicienda ſunt, vt ſcilicet directè, quomodo numquam remiſſa ſunt, remittantur. Tertiò, 5
in mortis articulo ſuper omnia peccata, & cenſuras, etiam ſummo Pontifici, vel Epiſcopo ſpecialiter reſeruata.

Diſcrimen autem eſt, quod in primo, & ſecundo 6
caſu poteſtatem iuriſdictionis, ſeu poteſtatem abſoluendi Eccleſia aufert ſacerdoti excommunicato
denunciato, vel notorio percuſſori clerici; non ſic
in tertio caſu; quia licet in tertio caſu auferre etiam
poſſet, non expedit propter huius Sacramenti neceſſitatem ad ſalutem, vt etiam in tertio caſu illam auferat. Quæ omnia arguunt, quod huiuſ- 7
modi facultas, ſeu iuriſdictio abſoluendi non de
iure diuino, ſed ex Eccleſiæ conceſſione competat
Sacerdoti; ſicuti docent Med. *q.* 36. Suar. *loco cit.*
diſp. 26. *ſect.* 5. Cardinalis de Lugo *de ſacram. pœnit. diſp.* 18. *ſect.* 2. & Valent. *de ſacram. pœnit. diſp.* 7.
q. 10. *punct.* 2. Quamuis contrarium ſatis probabi- 8
liter ſentiat Caiet. *loco ſupra cit.* vbi propterea ait,
quod à peccatis venialibus (idem dic ad mentem
ipſius de mortalibus ritè ſemel confeſſis, & abſolutis propter eandem rationem) poſſit abſoluere
ſimplex ſacerdos, non tamen poſſit ab excommu- 9
nicatione minori; quia ad hanc, cùm ſit vinculum Eccleſiaſticum, requiritur Eccleſiæ iuriſdictio, quam non habet ſimplex ſacerdos; non tamen requiritur ad peccata venialia, cum ſint materia Sacramenti pœnitentiæ non neceſſaria, ſed
ſolum ſufficiens; & ſic ſufficiat ſolum, ſi ipſemet
pœnitens liberè ſe ſubmittendo tribuat ei iuriſdictionem.

Dixi, *in mortis articulo, ſeu periculo*; quia per 10
mortis articulum, quo omnis ſacerdos, ex Eccleſiæ conceſſione, poteſt abſoluere, non intelligitur
tantum, quaſi vltimus vitæ ſpiritus, ſed quoduis
etiam probabile mortis periculum, ſiuè ex infirmitate, vel ſuperuentura perpetua, vel diuturna
amentia, ſiue ex iudicis decreto, ſiue ex alia cauſa
vt ex imminenti belli conflictu, peſte, partu periculoſo (puta, ſi primus ſit, vel ſi mulier ante difficiles partos experta fuerit, iuxta Abb. *in cap. quod in te, de pœnit. remiſſ.*) vel nauigatione periculoſa, aut valde longa, in qua ſacerdotis copia
probabiliter futura non ſperatur. Doctores, quos
citat, & ſequitur Nauar. *cap.* 26. *num.* 31. Silu.
ver. Confeſſor, 1. *q.* 6. *dict.* 7. Couar. *cap. alma par.*
2. §. 11. *num.* 8. Henriq. *lib.* 6. *cap.* 9. & 11 Auila
de cenſur. part. 5. *diſp.* 4. *ſect.* 1. *dub.* 5. Mol. *de iuſt. tract.* 3. *diſp.* 63. *num.* 6. Suarez *diſp.* 26. *ſect.* 4. Cardinalis de Lugo *cit. diſp.* 18. *num.* 21. & Sanchez
lib. 2. *mor. cap.* 13. *num.* 7. *argum. cap. ſi quis ſuadente*, 17. *q.* 4. & *cap. eos qui de ſententia excomm. in* 6.
contra Sotum *in* 4. *diſt.* 18. *q.* 4. *art.* 4. §. *quæris autem.*

Et etiam, ſi quis ſponte, & non ex cauſa vrgen- 11
te motus tale periculum adeat, contra Sanchez
ſupra. Moueor; quia ratio, cur Eccleſia in mortis periculo omnibus ſacerdotibus abſoluendi poteſtatem tribuat, eſt; quia peccator in tali caſu, &
iure diuino poſitiuo, & iure diuino naturali ex 12
charitate ſcilicet erga ſeipſum, ad ſua peccata confitendum obligatur: quæ ratio obligationis locum
habet, etiamſi quis ſponte, & ſine neceſſitate periculum mortis adeat.

Dixi ſecundò, *ſuper omnia peccata, & cenſuras,*
etiam Summo Pontiſici, vel Epiſcopo ſpecialiter re-
ſeruata: quia in Trid. *Concil.ſeſſ.*14.*cap.*7.dicitur:
In Eccleſia Dei cuſtoditum ſemper fuit, vt nulla ſit re-
ſeruatio in articulo mortis: atque ita omnes ſacerdotes
quoſlibet pœnitentes à quibuſlibet peccatis, & cenſuris
abſoluere poſſunt. Vbi

13 Aduerte primò, quod ſi ſacerdos quicunque
ob neceſſitatem in mortis periculo à peccatis ſu-
periori reſeruatis abſoluit, ceſſante tali periculo
opus non ſit, vt abſolutus coram ſuperiore illo
compareat. Palud. *in* 4. *diſt.*20. *q.*1.*art.*2. *concl.*3.
Silu. *ver. Confeſſor.* 1. *q.* 20. Cardinalis de Lugo
de ſacram. Pœnit.diſp. 20. *ſect.*19.§.1.Nauar.*cap.*26.
*num.*26. & alij paſſim; quia in mortis periculo om-
14 nes ſacerdotes, non indirectè, & per concomitan-
tiam, ſed directè, & per ſe, ab omnibus peccatis,
15 & cenſuris poſſunt abſoluere. Quamuis ſi pecca-
to alicui annexa ſit excommunicatio ſuperiori re-
ſeruata, tunc abſolutus, ceſſante mortis periculo
(aliàs reincidet in excommunicationem eiuſdem
naturæ, licet non ſimiliter vitandam, ſi prior erat
vitanda) ſuperiori ſiſtere ſe debeat, non quidem vt
ab eo iterum abſoluatur, ſed vt mandatum eius
accipiat, iuxta *cit. cap. eos,* & Extrauag. *inter cun-*
16 *ctas.* §. *incendiarios, de priuileg.* Quod tamen ali-
qui limitant, ſi annexa ſit excommunicatio partis
17 ſatisfactionem requirens; ſecus, ſi alia. At quid-
quid ſit de hoc, ſaltem limitatio vera eſt, ſi abſolu-
tus fuerit à priuilegiato; quia hic poteſtatem ab-
ſoluendi habet à cenſuris reſeruatis, tanquam Pon-
tificis delegatus, ſine onere, quod abſolutus ha-
beat ſe ſuperiori poſtea ſiſtendi, ſeu comparendi.

18 Aduerte ſecundò, quod Tridentinum intelli-
gendum ſit ſolum de iis cenſuris, quæ Sacramen-
torum ſuſceptionem, & Eccleſiaſticam ſepulturam
impediunt; cuiuſmodi ſunt excommunicatio, per-
ſonale interdictum (à quibus moribundus, etiamſi
Sacramentalem abſolutionem non recipiat, inter-
dum abſolui poteſt, vt quia v. g. amens eſt.) non
item ſuſpenſio ab ordine, officio, vel beneficio, &
multò minus irregularitas. Zambran. *cap.*4.*dub.*4.
*num.*17. & Sanchez *lib.*2. *mor. cap.*13. *n.* 12.

19 Aduerte tertiò, quod, cum Tridentinum verbis
generalibus vtatur, *omnes ſacerdotes abſoluere poſſe,*
comprehendatur ibi (ſicuti *ſupra* dicebam) quili-
bet ſacerdos, etiam non approbatus, etiam ſuſpen-
ſus, quin etiam excommunicatus non toleratus,
Doctores, quos citat, & ſequitur Henriquez *lib.*6.
*cap.*11. *num.* 18. Zambran. *loco cit. num.* 20. Suar.
*part.*3.*tom.*3.*diſp.*72.*ſect.*4 *in fin. & tom.*4. *diſp.* 26.
*ſect.*4. *num.*5. Coninch. *diſp.*14.*dub.*16. *num.*234.
Cardinalis de Lugo *loc. cit. num.*18. & alij commu-
niter contra Medinam *Cod. de Confeſſ. q.* 28. quem
ſequitur Couar *cap. alma, p.*1.§.6. *concl.*8. quamuis
dubius, ſicut & Sot. *in* 4. *diſt.*18.*q.*4. *art.*4. Nauar.
*cap.*26. *num.*26. qui ſaltem hæreticum denuncia-
tum, etiam in periculo mortis, abſoluendi pote-
ſtate priuatum eſſe arbitratur; ſed minus rectè, cùm
Tridentinum *loco cit.* apertè dicat, in mortis peri-
culo nullam eſſe reſeruationem peccatorum, ſed
eorum abſolutionem omnibus ſacerdotibus ex
perpetua Eccleſiæ conſuetudine eſſe conceſſam.
20 Illud tamen cum Paludano *in* 4.*diſt.*17. *q.* 3. *art.*3.
admiſerim, quod non peccet in articulo mortis
quis, ſi hæretico ſacerdoti, quamuis ab illo petuer-
ſionis periculum non timeat, in odium, & dete-
ſtationem hæreſis, confiteri recuſet, modò ſperet
ſe de peccatis ſuis eſſe contritum.

Cæterum quod dixi de abſolutione Sacramen- 21
tali, poſſe ſcilicet eam à Sacerdote non tolerato, &
etiam hæretico denunciato, ob neceſſitatem ſuſci-
pi, idem ob eandem rationem, & multò magis, de
ſuſceptione Baptiſmi dicendum eſt; non item de
aliis Sacramentis; quia tantæ neceſſitatis non ſunt
Azorius *tom.*1. *lib.*8.*cap.*11.*q.*12. Quamuis ſi Sa- 22
cramentum pœnitentiæ in mortis periculo ſuſcipi
non poſſit, viaticum ab excommunicato non to-
lerato, & etiam hæretico denunciato (ſi peruer-
ſionis periculum non timeatur, & moriturus ſpe-
ret ſe eſſe contritum, & alius nemo adſit, qui poſ-
ſit adminiſtrare.) accipere non ſit illicitum; quia
lex Eccleſiaſtica in tali neceſſitate non obligat;
cùm illa obligare non ſoleat cum magno rigore;
præſertim, quia multi putant, quod illud ſuſcipere, 23
ſit neceſſarium neceſſitate medij ad ſalutem; & ſic
de iure diuino; vel ſaltem quod producat per ac- 24
cidens primam gratiam, ſi ſuſcipiens ſit in bona
fide.

An autem in periculo mortis poſſit abſoluere 25
quilibet ſacerdos, modo, quo *ſupra* dicebatur,
etiamſi adſit Confeſſor approbatus, & multo ma-
gis, etiamſi adſit proprius Parochus? Affirmant
Nauar. *lib.*5. *conſil.*23. *de pœnit. & remiſſ. edit.* 2. Sà
ver. abſolutio, num. 3. & Rodriguez *tom.* 1. *Sum.*
*cap.*59. *concl.* 3. & videri poterunt, quæ dicebam
lib. de Parlamentis dubit. 14. *ſect.* 19. *ſubſect.* 35.
*pag.*157. *& ſeq.* & ſuaderi poteſt; quia ex Triden-
tino, loco cit. in articulo mortis nulla eſt reſerua-
tio; & prætereà, quia ſic exigebat ſolatium mori-
turi; quamuis, vt fatear, oppoſita ſententia ſit
communior, & fortaſſe probabilior; de qua vide 26
*cit. ſubſect.*35. *de parlamentis,* Couar. *cap. alma, par.*
1.§.11.*concl.*8. Gutierez *lib.*2. *Canon. qq. cap.*19.
Valent. *tom.*4. *diſp.*7. *q.* 10. *punct.*2. Mol. *de iuſt.*
*tract.*3.*diſp.*63. Suarez *diſp.*26. *ſect.*4. *n.*4. Cardi-
nalem de Hugo *num.*23. & Sanchez *lib.*2. *Moral.*
cap. 13. *num.* 7.

SECTIO IV.

A quonam iuriſdictio detur?

SVMMARIVM.

1. *Iuriſdictio alia immediatè datur à Chriſto, alia à Prælatis.*
2. *Iuriſdictio immediatè data eſt à Chriſto Apoſtolis ſuper omnes fideles, quamuis ſpecialiter Petro.*
3. *Petrus reliquorum Apoſtolorum caput, & Paſtor conſtitutus eſt.*
4. *Petrus iuriſdictionem accepit perpetuò in ſucceſſoribus ſuis duraturam, ad hoc vt nunquam viſibili in terris Paſtore, & ſummo Capite deſtitueretur Eccleſia.*
5. *Omnes poſt Apoſtolos iuriſdictionem à ſummo Pontifice mediatè, vel immediatè recipiunt.*

REſpondetur, quod iuriſdictio alia immediatè 1
detur à Chriſto, alia à Prælatis. A Chriſto 2
immediatè data eſt Apoſtolis ſuper omnes fideles,
*Ioann.*20. quamuis ſpecialiter Petro; quippe qui 3
reliquorum etiam Apoſtolorum caput, & paſtor
conſtitutus eſt: quapropter inſuper iuriſdictio- 4
nem accepit perpetuò in ſucceſſoribus ſuis dura-
turam, ad hoc vt nunquam viſibili in terris Pa-
ſtore,

ſtore, & ſummo capite deſtitueretur Eccleſia; & ad hoc vt ab ipſo, conueniente ordine, in reliquos Chriſti ſacerdotes, & miniſtros deſcenderet poteſtas ſpiritualis iuriſdictionis; adeò vt omnes
5 poſt Apoſtolos iuriſdictionem à ſummo Pontifice mediatè, vel immediatè recipiant.

SECTIO V.

Quotuplex ſit iuriſdictio in Pœnitentiæ foro?

SVMMARIVM.

1. *Iuriſdictio in foro Pœnitentiæ alia eſt ordinaria, alia delegata.*
2. *Iuriſdictio ordinaria primo competit ſummo Pontifici, eiuſque ſummo Pœnitentiario in omnes Chriſti fideles.*
3. *Iuriſdictio ordinaria ſecundo competit Epiſcopo, eiuſque Vicario in omnes tam Clericos, quam laicos ſuæ diœceſis; quod etiam dic de Prælatis exemptis in ordine ad ſuos ſubditos.*
4. *Iuriſdictio ordinaria tertio competit Parocho, eiuſque perpetuo Parochiæ Vicario, in omnes ſuæ Parochiæ fideles.*
5. *Reges, & Principes ſupremi ſine aliquo ſcripto non eximuntur à iuriſdictione ſuorum ordinariorum, licet poſſint ex priuilegio ſummi Pontificis ſibi deligere Confeſſarium.*
6. *Reges, & Principes ſupremi priuilegium etiam habent quominus ab alijs quam à ſummo Pontifice excommunicatione aliiſque cenſuris affici poſſint.*
7. *Priuilegium alicui conceſſum, quominus excommunicari, ſuſpendi, vel interdici poſſit non extenditur ad ſententias Ordinariorum excepto ſi ſit conceſſum Regibus, Reginis, vel ipſorum filiis, & Religioſo ordini, vel Conuentui.*
8. *Priuilegium deligendi ſibi quemvis prouidum, & diſcretum Confeſſarium competit ipſo iure Epiſcopis, aliiſque exemptis Prælatis.*
9. *Item priuilegium deligendi ſibi idoneum, & approbatum Confeſſarium competit Parochis, & ex conſuetudine competit etiam omnibus ſacerdotibus.*

1 REſpondetur, quod iuriſdictio in Pœnitentiæ
foro alia ſit ordinaria, quæ alicui competit
ratione officij, quo fungitur, alia ſit delegata,
quæ aliis competit ex conceſſione illius, vt mox
2 infra dicetur. Ordinaria primò competit ſummo
Pontifici, eiuſque ſummo Pœnitentiario in om-
3 nes Chriſti fideles. Secundò competit Epiſcopo,
eiuſque vicario, in omnes tam clericos, quàm laicos
ſuæ diœceſis; quod etiam dico de Prælatis
4 exemptis in ordine ad ſuos ſubditos. Tertiò competit
Parocho, eiuſque perpetuo Parochiæ vicario,
in omnes ſuæ Parochiæ fideles. Alenſis *p.4. quæſt.8. membr. 3. art. 2.* Nauar. *in cap. placuit, num. 128. diſt.6. de pœnit* Palud. *in 4. d. 17. q. 3. art. 2.* Sot. *diſt. 18. quæſt. 4. art. 2.* Suar. *diſp. 25. in fin.* Cardinal. de Lugo *diſp. 19. ſect. 1.* & alij paſſim; quod adeò verum eſt, vt neque Reges, &
5 Principes ſupremi à iuriſdictione ordinariorum,
vbi ſcilicet ſedem fixam habent, iure ſcripto aliquo
eximantur; quamuis quoad Sacramentum pœnitentiæ ex priuilegio ſummi Pontificis, vel præſcripta conſuetudine poſſint quemuis approbatum confeſſarium ſibi deligere. Vide Alenſem, Nauarrum, Paludanum, Sotum, Suar. *in locis ſupra cit.* & Silueſtrum *ver. excommunicatio, 1. §. 10.* Armillam *eod. verb. §. 28.* Sà, *num. 15* & Henriquez *lib. 13. cap. 25. num. 5.* qui ſubdunt, quod 6
dicti Reges, & ſupremi Principes priuilegium
etiam habeant, quo minus ab aliis, quàm à Summo Pontifice, excommunicatione, aliiſue cenſuris affici poſſint. Quapropter *in cap. ne aliqui,* 7
de priuileg. in 6. dicitur, quod priuilegium alicui
conceſſum, quo minus excommunicari, ſuſpendi, vel interdici poſſit, non extendatur ad ſententias ordinariorum; excepto, ſi ſit conceſſum Regibus, Reginis, vel ipſorum filiis, vel Religioſo ordini, vel conuentui.

Cæterum priuilegium deligendi ſibi quemuis 8
prouidum, & diſcretum confeſſarium, competit
ipſo iure Epiſcopis, aliiſque exemptis Prælatis, *cap. vlt. de pœnit. & remiſſion.* Item priuilegium 9
deligendi ſibi idoneum, & approbatum Confeſ-
ſarium, competit Parochis, Coninch *diſp. 8. dub 8. concl. 3.* Sà, *ver. Confeſſor. num. 1.* & videri etiam poterit Silu. *eod. verb. 1. quæſt. 8.* & Suar. *diſp. 27. ſect. 2.* & ex conſuetudine competit etiam omnibus ſacerdotibus, ex eo quod ipſi variis in locis ſacrificantes, eiuſmodi facultate cuilibet approbato, & expoſito Confeſſario confitendi, opus habere videantur; & propterea Prælati, & Parochi omnes in eam facultatem conſentiant, Doctores, quos citat, & ſequitur Nauar. *in cap. placuit, n. 28. & ſeqq. diſt. 6. de Pœnit.* Quod & de peregrinis, præſertim ſi non ex induſtria ad hunc finem peregrinentur, dicebam *ſupra cap. 12. dubit. 2.* quamuis propter aliam rationem.

SECTIO VI.

Quantamnam facultatem abſoluendi Regulares habeant, tam à peccatis, quàm à cenſuris, & pœnis Eccleſiæ?

SVMMARIVM.

1. *Regulares ex iuriſdictione à ſummo Pontifice delegata habent priuilegium abſoluendi quoſcumque Chriſti fideles, auditis eorum Confeſſionibus, à quibuſcumque peccatis, & quibuſcumque inde ſecundum iuris conſtitutiones reſultantibus cenſuris exceptis caſibus in Bulla Cœnæ, & Epiſcopo reſeruatis.*
2. *Regulares nihil poſſunt ſuper irregularitatibus, quia non per abſolutionem, ſed per diſpenſationem tolluntur.*
3. *Regulares nihil poſſunt abſoluere à cēſuris, quæ ob contumaciam inferuntur, & etiam à ſuſpenſione, & interdicto ob delictum mere præteritum, ſeu ad tempus v.g. biennium, vel triennium, ſeu in perpetuum, & ſine ſpe remiſſionis imponantur.*
4. *Priuilegium ſic amplum abſoluendi tam à peccatis quam à prædictis cenſuris competit ordini; ita vt Prælati ordinum poſſint illud communicare ſuis ſacerdotibus, quos idoneos iudicauerint.*

5. *Priuilegium ſic amplum abſoluendi vt Regulares adhibeant, opus eſt præter approbationem Epiſcopi vt habeant conſenſum Prælati, vel Capituli iuxta cuiuſcumque Ordinis conſtitutionem, vel conſuetudinem.*

6. *Epiſcopus dare non poteſt Regularibus tam amplam abſoluendi facultatem; ſed ea ipſis datur à Summo Pontifice cum dependentia à conſenſu, & voluntate ſuorum Prælatorum.*

7. *Prælati Regularibus ſuis ſemel approbatis iuriſdictionem ſemel collatam ob cauſam etiam non notoriam auferre poſſunt.*

8. *Prælati ſi de facto prohibeant ſuis Regularibus confeſſiones audire, non cenſentur, quod iuriſdictionem auferre velint; ſed ſolum quod licitè illas non audiant.*

9. *Prælati prohibitio quoad priuationem iuriſdictionis facta, ſi notoria non ſit, adhuc confeſſiones valent.*

10. *Error communis, & titulus coloratus tribuit iuriſdictionem.*

11. *Regularis electus ab Epiſcopo inſcio ſuo Prælato, vel inuito ad audiendas confeſſiones, poteſt abſoluere iuxta iuriſdictionem ei ab Epiſcopo delegatam.*

12. *Regularis eſt etiam eligibilis ad audiendas confeſſiones per Parochi delegationem, per electionem ex Iubileo, priuilegio Bullæ cruciatæ remota Iulij III. conſtitutione*

13. *Regularis ita electus, ſi audiat confeſſiones inſcio, vel inuito ſuperiore, peccat venialiter.*

14. *Conſtitutiones Religionum Theatinorum & Ieſuitarum non obligant ad peccatum mortale, neque ad veniale.*

1 RESpondetur, quod ea iuriſdictione à Summo
Pontifice delegata Regulares habeant priui-
legium abſoluendi quoſcumque Christi fide-
les, auditis eorum confeſſionibus, à quibuſ-
cumque peccatis, & à quibuſcumque in-
de ſecundùm iuris conſtitutiones reſultantibus
cenſuris, ſententiis, vel pœnis Eccleſiaſticis, ex-
ceptis caſibus in Bulla Cœnæ Domini, & iis,
2 quos ſpecialiter ſibi reſeruant Epiſcopi. Vnde fit,
quod ea vi talis priuilegij Regulares non poſſint
quidquam ſuper irregularitates; quia hæc, cùm
non tam pœnæ, quàm Canonica impedimenta
ſint, non per abſolutionem, ſed per diſpenſatio-
nem tolluntur: poſſint autem è contra, propter
3 contrariam rationem, non ſolum ſuper cenſuras
propriè dictas, quæ ob contumaciam inferuntur,
ſed etiam ſuper ſuſpenſiones, & iuris interdicta,
quæ ob delictum merè præteritum, ſeu ad tem-
pus, v.g. biennium, vel triennium, ſeu in perpe-
tuum, & ſine ſpe remiſſionis imponuntur, qualis
eſt perpetua ſuſpenſio, ſeu potius depoſitio à
Pio V. lata in ſodomiam exercentes, qui ſi occul-
ti ſint, etiam ab Epiſcopis abſolui poſſunt, ex
commiſſione ipſis facta in Tridentino *ſeſſ.24. c.6.*
de reformat.
4 Hoc tamen ſic amplum priuilegium abſoluen-
di tam à peccatis quàm à prædictis cenſuris, ſen-
tentiis, &c. competit Ordini, ita vt Prælati Ordi-
num poſſint illud communicare ſuis ſacerdotibus
Regularibus, quos idoneos iudicauerint, ſicuti
colligitur *ex Clemen. dudum, §. ſtatuimus, de*
ſepult. & docent Paludan. *in 4. d.17. quæſt.4. art.3.*
concl.5. Henriquez *lib.6. cap.6. num.6. lit.V.* Ro-
driguez *tom.1. qq. Regul. quæſt.6. art.3.* Miranda
tom.1. quæſt.45. art.12. Gregorius Carafa *de duello*
tract. 5. quæſt.5. & 6. & Llamas *part.1. cap.7. §.4.*
qui propterea rectè admonet, quod vt dictum 5
priuilegium illi conſequantur, præter approba-
tionem Epiſcopi, opus etiam habeant conſenſu
Prælati, vel Capituli, iuxta cuiuſcumque Ordinis
conſtitutionem, vel conſuetudinem; ſiquidem 6
tam amplam abſoluendi facultatem ipſi non ha-
bent ab Epiſcopo, qui dare eam ipſis non poteſt,
ſed à Summo Pontifice, cum dependentia à con-
ſenſu, & voluntate ſuorum Prælatorum, vti dice-
bam. Vnde fit, quod Prælati Regularibus ſuis ſe- 7
mel approbatis, & expoſitis iuriſdictionem ſemel
collatam, ob cauſam etiam non notoriam, aufer-
re poſſint, ſi velint; quamuis, ſi de facto iis con- 8
feſſiones audire prohibeant, non cenſeantur,
quod iuridictionem auferre velint (idque ex eo,
ne incommoda inualidarum confeſſionum in de-
trimentum animarum ſequantur; niſi contra-
rium conſtet, vel colligatur ex circumſtantiis, vt
ſi propter inſcitiam fiat prohibitio) ſed ſolum
quod licitè illas non audiant. Rodriguez *art. 2.*
& Miranda *art.13.* qui tamen rectè monet, quod 9
ſi prohibitio, etiam quoad priuationem iuriſdi-
ctionis facta, notoria non ſit, adhuc confeſſiones 10
valeant, ex eo, quod error communis, & titulus
coloratus tribuat iuriſdictionem, iuxta *textum in*
l. Barbarius, ff. de officio Prætoris.

An autem quis Regularis ab Ordinario, inſcio,
vel inuito Prælato Ordinis, approbatus poſſit
ſaltem abſoluere iuxta iuriſdictionem, quam ipſi
Epiſcopus, aliúſve Ordinarius delegat?

Reſpondetur affirmatiuè; quia quoad hoc om- 11
nia requiſita (ita vt ſit etiam eligibilis per Paro- 12
chi delegationem, electionem ex Iubileo, priui-
legio Bullæ Cruciatæ, &c. vbi docent Ledeſma
in ſum. tom.1. tract. de pœnit. cap. 13. dub. 12. &
(Acoſta *in Expoſit. Bullæ, quæſt.41.*) ad Miniſtrum
huius Sacramenti adiunt, ſcilicet Ordo Sacer-
dotalis, approbatio Epiſcopi, & iuriſdictio dele-
gata. Salas *de legib. diſp.16. ſect.10. num. 43.* Mi-
randa *tom.2. quæſt.45. art. 11. & 12.* Angles *in 4.*
q. de Confeſſ. art. 6. diff. 8. Pitigianus *in 4. ſent.*
tom.2. diſt. 17. q. vnic. art. 4. dub. 1. Nugnus *in*
Addit. ad 3. par. tom. 2. quæſt. 8. art. 5. dub. 8.
Ioan. de la Cruz *de ſtatu Relig. lib.2 cap. 6. dub.*
2. concl. 2. Villalob. *tom. 1. tract. 9. dub. 50. n. 4.*
& Homobon *de exam. Eccleſ. part.1, tract.5. c.2.*
quæſt. 13. contra Adrianum *q. 5. de Confeſſ. dub. 2.*
Rodriguez *tom.1. q.60. art.3.* Angelum, & alios.

Excipe, niſi in Religione talis Regularis rece-
pta ſit (quod non credo) Conſtitutio Iulij III.
facta ad inſtantiam Generalis Ordinis Prædicato-
rum, quæ huiuſmodi abſolutiones irritas decla-
rat, apud Mirandam *loco ſupra cit.* Peccat tamen,
ſaltem venialiter, dictus Regularis; cùm in om- 13
nibus à ſui Prælati voluntate, & imperio depen-
dere debeat. Doctores, quos citat, & ſequitur
Peregrinus *in Comment. ad noſtras Conſtitut. part.*
1. cap. 5. §. 5. quamuis in Religione, vbi Con-
ſtitutiones non obligant, neque ad mortale, ne-
que ad veniale (ſicuti eſt in noſtra, & Societatis 14
IESV) excuſari poſſit, etiam à veniali, ſi hic, &
nunc adſit cauſa rationabilis audiendi Confeſſio-
nes; præſertim ſi illas audire, poſitiuè, & ex-
preſsè non ſit prohibitus. Molfeſius *in ſum. tom. 1.*
tract. 7. cap.14. num. 87. & Megalius *in 5. part.*
lib.1. cap.15. n.8.

SECTIO

SECTIO, VII.

An Regulares poſſint abſoluere quoſcumque, etiam peregrinos, & etiam à peccatis reſeruatis cum cenſura, & illos in Paſchate communicare?

SVMMARIVM.

1 *Regulares poſſunt abſoluere quoſcumque etiam peregrinos vndequaqae aduenientes.*

2 *Peregrini poſſunt à quocumqae expoſito ſacerdote Pœnitentia & S. Eucharistia, etiam tempore Paſchali, Sacramenta ſuſcipere, ſi ad propriam Parochiam non poſſint facile accedere.*

3 *Peregrini reuerſi in Patriam ſi ia Paſchate alibi ſumpſerint Eucharistiam, teſtimoniam Parochis id poſtulantibus exhibere debent.*

4 *Peregrini extra ſuam Diœceſim poſſunt abſolui etiam à reſeruatis cum cenſura (non tamen nominatim inflicta) in propria Diœceſi ſui Ordinarij, etiam ſi debita opera illuc accedant; ſi vbi confitentur non ſint reſeruata.*

5 *Confeſſarij debent indicare, & abſoluere ſecundum leges ſua, & non alterius Diœceſis.*

6 *Epiſcopus poteſt abſoluere Peregrinos a caſibus reſeruatis in alterius Diœceſi.*

7 *Peregrini poſſunt abſolui a Confeſſariis à caſibus reſeruatis vbi confitentur ſi non ſint reſeruata in loco Domicilij.*

1 RESpondetur quòd Regulares ex vi ſupradicti priuilegij poſſint abſoluere quoſcunque, etiam peregrinos vndecunque aduenientes; quinimmò ex tacita voluntate Ordinariorum per conſuetudinem confirmata, & ex declara-
2 tione Eugenij IV. poſſunt ſimiliter peregrini vndecumque aduenientes, etiam à quocunque expoſito ſacerdote, pœnitentiæ, & S. Euchariſtiæ, etiam tempore Paſchali, Sacramenta ſuſcipere, ſi ad propriam parochiam non poſſint facilè accedere; dummodo reuerſi poſteà
3 teſtimonium annuæ Confeſſionis, & Communionis Parochis id poſtulantibus exhibeant. Paludan. *in 4. d. 17. quæſt. 3. art. 3.* Caiet. *ver. abſolutio, cap. 2.* Silu. *ver. Confeſſor. 1. q. 11.* Sot. *diſt. 18. q. 4. art. 2.* Nauar. *in cap. placuit, n. 66. diſt. 6. de pœnit.* Suarez *diſp. 25. ſect. 2. &* Sà, *ver.*
4 *Confeſſor. num. 1.*

Quod adeò verum eſt, vt ibi poſſint à quocunque expoſito ſacerdote abſolui, etiam à reſeruatis cum cenſura (non tamen particulatim, ſeu nominatim inflicta) in propria Diœceſi ſui Ordinarij, non ſolum ſi bona fide, ſed etiam, ex probabili (cùm iure ſuo vtatur) ſi dedita opera illuc accedant; quamuis cum diſcrimine; quia ſi in diœceſi, vbi confitentur, reſeruata non ſint, tunc omnes Confeſſarij expoſiti poſſunt eos ab-
5 ſoluere; quia iudicare, & abſoluere Confeſſarij ſolent, & debent ſecundùm leges, & conſuetudines ſuæ, & non alterius diœceſis; alioquin hi leges, & conſuetudines omnium diœceſum, ne in ſtatu peccati ſint, noſſe deberent, quod valde durum, & laborioſum eſſet Caiet. *loco cit.* Henriquez *lib. 6. cap. 14. num. 8.* Soar. *diſp. 30. ſect. 1.* Vaſquez *in 3. part. tom. 4. q. 93. art. 2. dub. 4.* & Pontius *de matrim. lib. 5. cap. 9. contra Sotum cit. art. 2. & alios.* Sin autem etiam in illa diœceſi re- 6
ſeruata ſint, tunc ſolus Epiſcopus, & qui ab ipſo ſuper reſeruata peccata poteſtatem habet, pere- 7
grinos à reſeruatis abſoluere poteſt; idemque ex probabiliori ſententia Doctorum dicendum, tametſi peccatum reſeruatum non ſit in diœceſi, vbi peregrinus domicilium habet, ſed ſolum in diœceſi; vbi confitetur, quia peregrinus iudicatur, & abſoluitur ſecundùm conſuetudines eius loci, ſeu diœceſis, in qua iudicio ſe ſubmittit. cum tacito conſenſu Epiſcopi proprij, ſicuti *ſupra* contra Sotum dicebatur. Vide *cap. 12. dubitat. 2. n. 5.* & quæ dicebantur *lib. de Parlamentis dubio. 4. ſect. 19. ſubſect. 31. pag. 111.*

SECTIO VIII.

An Regulares poſſint abſoluere Regulares alterius Ordinis.

SVMMARIVM.

1 *Regulares non poſſunt abſoluere Regulares alterius Religionis, quibus ſecundum propria ſtatuta id non eſt permiſſum.*

2 *Priuilegiam generale non derogat conſuetudini, vel ſtatuto particulari, niſi exprimatur.*

3 *Regularis iter faciens, cui nam confiteri debeat iudicari debet ex conſuetudine cuiuſuis Religionis, & ex voluntate ſui Prælati.*

4 *Regulares plures ſimul iter facientes poſſunt ſibi inuicem confiteri.*

5 *Regulares iter facientes de præſumpta licentia ſui Prælati confiteri poſſunt cuique ſacerdoti Confeſſario, ſaltem peccata, quæ non ſunt in Religione reſeruata.*

RESpondetur quòd Regulares ex vi dicti priuilegij non poſſint abſoluere Regulares al- 1
terius Religionis, quibus ſecundùm propria ſtatuta extra ſuum Ordinem, vel alteri Confeſſario, quàm ei, quem Prælatus illorum ad hoc munus deſtinauit, confiteri permiſſum non eſt. Rodriquez *tom. 1. qq. Regular. quæſt. 62. art. 4.* & alij communiter. Ratio; quia alioquin priuilegium in beneficium Religionis conceſſum, in detrimentum, & perturbationem Religionis redundaret: tum quia per priuilegium generale non 2
cenſetur derogari conſuetudini, vel ſtatuto particulari, niſi exprimatur.

Cæterùm, de Regularibus iter facientibus, 3
vtrum poſſint confiteri alieno ſacerdoti, & vtrum cuicumque expoſito Regulari, vel ſeculari; an verò debeant confiteri alicui ſuæ Religionis ſacerdoti, vel ei, qui in monaſterio, vel conuentu, vbi hoſpitantur, pro Cōfeſſionibus Regulariū audiendis expoſitus eſt; id ex cuiuſcumque Religionis conſuetudine, vel Prælatorum voluntate iudicandum eſt. Rodriguez, *quæſt. 62. art.* & Lamas *part. 1. cap. 5. §. 4.* Hoc verò in omni Religione receptum eſſe videtur, quod ſi plures Sacerdotes Regulares iter facere permittantur, 4
vnus alteri confiteri poſſit. Item ſi Regulares, præſertim ſacerdotes, iter faciant, vel extra

monaſterium, ſeu conuentum morentur, in lo-
5 co, vbi copiam Confeſſarij ſuæ Religionis non habent, ex præſumpta licentia Prælati confiteri poſſiot alteri ſacerdori Regulari, vel etiam ſeculari. ſaltem peccata, quæ non ſunt in Religione ſua reſeruata. Rodriguez *cit. art. 5.*

SECTIO IX.

An Prælati Ordinum, & ipſorum Vicarij, quin & alij Religionis ſacerdotes poſſint abſoluere ſubditos eiuſdem Religionis? Vbi etiam, An poſſint abſoluere à cenſuris extra ſacramentum Pœnitentiæ.

SVMMARIVM.

1 *Prælati Ordinum, & ipſorum Vicarij, & de eorum conſenſu, cæteri ſubditi Regulares poſſunt abſoluere non ſolum ſubditos ſuos Regulares; ſed etiam ſuæ Religionis Aduenas, & Nouitios, & etiam ſæculares Religionem mox ingreſſuros ab omni excommunicatione, aliaque cenſura particulatim non inflicta.*

2 *Proxime accingendus habetur pro accincto.*

3 *Priuilegium abſoluendi ab omni cenſura, etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruata, extenditur ad cenſuras, quæ futuro tempore reſeruabuntur.*

4 *Priuilegium indefinite conceſſum ſi non ſit oneroſum, ample interpretandum eſt, & ad futura etiam extendendum.*

5 *Prælati ordinum, quin & Regulares quicumque an abſoluere poſſint à cenſuris etiam ſecularem extra ſacramentum pœnitentiæ eſt diſſenſio inter Doctores.*

6 *Opinio Nauarri affirmatiua dicitur probabilior.*

7 *Cenſura in foro conſcientiæ, iniuncta pœnitentia ſalutari, ſine abſolutione Sacramentali tolli poteſt.*

8 *Priuilegium Principis interpretandum eſt ſecundum naturam rei quæ conceditur.*

9 *Parochus poteſt abſoluere ab excommunicatione non reſeruata, & non abſoluere à peccatis.*

10 *Prælatus poteſt mittere abſolutum à cenſura pro confeſſione facienda ad alterum ſuæ Religionis Confeſſarium.*

11 *Confeſſarius quilibet hodie poteſt quempiam à cenſura abſoluere, & poſt aliquot dies, poſtea eiuſdem Pœnitentis magis diſpoſiti, confeſſionem audire.*

12 *Vbi lex non diſtinguit, neque nos diſtinguere debemus.*

13 *Regulares poſſunt ſimiliter extra Sacramentum pœnitentiæ etiam cum ſeculari commutare, vel diſpenſare votum, iuramentum, &c.*

1 RESpondetur quod Prælati Ordinum, & ipſorum Vicarij in ipſorum abſentia, morte, vel ſuſpenſione, &c. quin de ipſorum conſenſu cæteri ſubditi Regulares ex vi dicti priuilegij poſſint abſoluere ſubditos ſuos Regulares, quin ſuæ Religionis aduenas, & Nouitios (quia gaudent priuilegiis profeſſorum) & etiam ſeculares Reli-
gionem mox ingreſſuros (quia proximè accin- 2
gendus habetur pro accincto, *l. miles, ff. de teſtam. militari*) ab omni excommunicatione aliaque cenſura particulatim non inflicta, quamuis Sedi Apoſtolicæ reſeruata, Rodriguez *tom. 1. regul. qq.*
q. 20. art. 4. ex Bulla Martini V. vbi etiam ſubdit 3
art. 8. priuilegium hoc abſoluendi ab omni cenſura, etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruata, extendi ad cenſuras, quæ futuro tempore reſeruabuntur; quia priuilegium indefinitè conceſſum, ſi alteri
non onerosum, ſed merum Principis beneficium 4
ſit, amplè accipiendum, & ad futura etiam extendendum eſt, gloſſa communiter recepta *in cap. quia circa, de priuileg.*

Ao autem ex vi dicti priuilegij poſſint Prælati 5
Ordinum, quin & Regulares quicumque, abſoluere à cenſuris, etiam ſecularem, extra Sacramentum pœnitentiæ?

Reſpondetur, quod (quamuis neget Nauar. *cap. 26. num. 31.* & inclinare videatur Suar. *tom. 1. diſp. 7. ſect. 5. n. 36.* ex eo, quod in dicto priuilegio detur Regularibus facultas abſoluendi quoſcunque Chriſti fideles à quibuſcunque peccatis, & quibuſcumque cenſuris, ſententiis, pœnis, &c. inde reſultantibus, diligenter auditis eorum Confeſſionibus) probabilius tamen cum
Nauarro *lib. 5. conſ. 11. num. 2. de priuileg. edit.* 2. 6
Henriq. *lib. 7. cap. 13. n.* 2. Suarez *de legibus lib.* 8. *cap. 6. num. 15. & ſeqq.* Rodriguez *q. 61. art. 7.* Aula *de cenſur. part. 2. cap. 7. dub. 13.* & Coninch *diſp. 14. dub. 16. num. 253.* affirmetur; quia licet
priuilegium loquatur ſolum de foro pœnitentiali 7
non tamen propterea illud neceſſario ad forum Sacramentale reſtringendum eſt; cùm cenſura in foro conſcientiæ, iniuncta pœnitentia ſalutari, ſine abſolutione Sacramentali tolli poſſit: & ex
alio capite priuilegium Principis interpretandum 8
ſit ſecundum naturam rei, quæ conceditur; abſolutio autem à cenſura non dependet ab abſolutione à peccatis, (poteſt enim Parochus abſoluere ab excommunicatione non reſeruata, & non abſoluere à peccatis. Item poteſt Prælatus à cenſura abſolutum mittere pro. Confeſſione facienda ad alterum ſuæ Religionis Confeſſarium. Ac tandem poteſt quilibet Confeſſarius hodie quempiam à cenſura abſoluere, & poſt aliquot dies poſteà eius magis ad pœnitentiam diſpoſiti Confeſſionem audire,) Ergo, &c. Accedit, quod in huiuſmodi priuilegio limitatio non apparet, & verba intelligenda ſunt accommodatè, ita vt ſingula ſingulis reſpondere debeant ſecundùm naturam rei ſubiectæ, ſcilicet vt abſolutio à peccatis prærequirat antecedentem peccatorum Confeſſionem, ſine qua illa dari non poteſt; non item abſolutio à cenſuris.

Cæterum, quod dixi, Regulares ex vi dicti priuilegij poſſe etiam ſecularem abſoluere à cenſuris extra Sacramentum pœnitentiæ, idem multo magis dico, Regulares poſſe ſimiliter extra Sacramentum pœnitentiæ, etiam cum ſeculari, commutare vel diſpenſare, v. g. votum, iuramentum, petitionem debiti matrimonialis, &c. Ratio; quià à Sacramentali peccatorum abſolutione multò minus pendet diſpenſatio voti, iuramenti, &c. ac pendet abſolutio cenſurarum.

SECTIO

SECTIO X.

An Regulares poſſint abſoluere ſic amplè, etiam poſt mortem Papæ priuilegium concedentis? Vbi etiam quid dicendum de quolibet alio delegato ad Confeſſiones audiendas.

SVMMARIVM.

1 *Regulares poſſunt abſoluere ab omnibus peccatis, cenſuris, pœnis, &c. inde reſultantibus, etiam poſt mortem Papæ tale priuilegium concedentis.*

2 *Facultas prouidendi beneficia Perſonis idoneis in certa Eccleſia non expirat per mortem concedentis.*

3 *Facultas audiendi confeſſiones remotè tendit in vtilitatem confitentium, ſicut & facultas prouidendi beneficia tendit in vtilitatem prouidendorum.*

4 *Gratia, ſeu Priuilegium, aut beneficium Principis decet eſſe manſurum.*

5 *Facultas audiendi Confeſſiones alicui conceſſa ab Epiſcopo non expirat per mortem Epiſcopi.*

6 *Textus in cap. ſi cui de Prebendis, & in cap. ſi ſuper de Officio Delegati in 6. declarantur.*

7 *Capellani, ſeu cooperatores aſſumpti à Parocho ad audiendas Confeſſiones mortuo Parocho exercent facultatem, donec à ſucceſſore remoueantur.*

8 *Iuriſdictio delegata in foro contentioſo mortuo delegante expirat.*

9 *Officium Inquiſitorum hæreticæ prauitatis per mortem Pontificis committentis, etiam quoad negotia nondum cœpta, non expirat.*

10 *Iuriſdictio alicui ad Iuſtitiam delegata, habet rationem mandati, non gratiæ.*

11 *Mandatum expirat morte mandantis.*

12 *Delegatus ad Iuſtitiam, gerit vices Delegantis, & repræſentat eius Perſonam.*

13 *Extincto iure Auctoris, extinguitur ius Acceptoris.*

14 *Delegatus ad confeſſiones audiendas exercet iudicium in foro Pœnitentiæ non tam in Perſona Delegantis, quam in Perſona Chriſti, & in auctoritate per poteſtatem ordinis collata.*

15 *Quod dictum eſt de facultate audiendi confeſſiones, extendi poteſt ad omnem aliam gratiam, priuilegium, & beneficium.*

16 *Facultas abſoluendi vnam vel plures Perſonas determinatas non expirat morte concedentis; ſecus ſi ſuper prouiſione certæ Perſonæ facienda.*

17 *Gratia quando eſt eius, cui ſcribitur, non expirat morte concedentis; ſecus quando eſt alterius pro quo ſcribitur.*

18. & 19. *Facultas neceſſaria habens ſe per modum præcepti non expirat morte concedentis; ſecus eſt in facultate voluntaria.*

20 *In commiſſione neceſſaria ius acquiritur ei, cum quo diſpenſandum eſt; at in commiſſione voluntaria nulli ius acquiſitum eſt; & ideo perit, niſi fiat à ſede, quæ nunquam moritur.*

21 *Licentia audiendi confeſſiones Reſeruatorum etiam ad beneplacitum, non expirat morte concedentis.*

22 *Particula (ad beneplacitum) ſonat (donec fuerit poſitiuè reuocatum.)*

23 *Idoneitas pendet non ſolum ex doctrina; ſed etiam ex moribus, qui proceſſu temporis poſſunt immutari; & ideo Epiſcopus ſuſpendere poteſt etiam aliàs idoneum.*

RESpondetur, quod Regulares ex vi dicti pri- 1
uilegij poſſint abſoluere ſic amplè (ſcilicet
ab omnibus peccatis, cenſuris, pœnis, &c. inde
reſultantibus, vti ſupra dicebam) etiam poſt mortem Papæ tale priuilegium concedentis. Moueor;
quia *in cap. ſi ſuper. de offic. delegati in 6. & in cap.*
ſi cui, de præbend. in 6. Dicitur, quod ſi cui, nulla 2
perſonarum facta expreſſione, gratiosè conceſſa
ſit facultas in certa Eccleſia perſonis idoneis prouidendi beneficia, talis facultas, etiam re integra, non expiret per mortem concedentis; cùm
ſit gratia, ſeu priuilegium principaliter conceſſum in fauorem priuilegiari; ergo idem dicendum
erit de facultate audiendi Confeſſiones alicui ſacerdoti generatim gratiosè ſimiliter conceſſa;
cùm, licet remotè talis facultas audiendi Confeſſiones tendat in vtilitatem confitentium, ſicuti &
facultas prouidendi beneficia tendit in vtilitatem 3
prouidendorum, proximè tamen, ac directè vtraque ſit gratia, ſeu priuilegium conceſſum in fauorem eius, cui talis facultas conceditur; gratiam
autem, ſeu priuilegium, aut beneficium Princi- 4
pis decet eſſe manſurum. *reg. 16. in 6.* Quapropter idem etiam dicendum eſt de facultate ab
Epiſcopo, vel Parocho alicui ad audiendas con- 5
feſſiones delegata; quod ſcilicet & hæc non expiret per mortem, vel depoſitionem Epiſcopi, vel
Parochi delegantis; cùm etiam ſit gratia, ſeu priuilegium conceſſum in fauorem eius, cui talis facultas delegatur.

Neque obſtat, quod in *dicto cap. ſi ſuper, &* 6
dicto cap. ſi cui, ſermo ſit de facultate à ſede Apoſtolica alicui delegata; quia deciſio horum, & ſimilium textuum, non nititur in plenitudine poteſtatis Papalis, ſed quod ſit gratia facta ei, cui committitur: quapropter id locum habere debet etiam in Epiſcopo, vel Parocho, ſi cui audiendi confeſſiones ſuorum ſubditorum facultatem concedat; præſertim, quia per huiuſmodi gratiam nullum ſucceſſori præiudicium infertur; cùm is, ſi voluerit, poſſit poſteà gratiam hanc reuocare; & fluet praxis; cùm, mortuo Epiſcopo, Pœnitentiarius, alijque Confeſſarij ab ipſo expoſiti pergant ſua facultate vti, donec à Capitulo, vel ſucceſſore reuocetur. Similiter & mortuo Parocho, 7
pergant ſacellani, ſeu cooperatores ab ipſo ad audiendas Confeſſiones aſſumpti, donec à ſucceſſore remoueantur.

Atque nobiſcum ita docent etiam Nauar. *in cap. placuit, num. 162. & ſeq. diſt. 6. de pœnis.* Henriq. *lib. 6. cap. 6. num. 7. & lib. 7. cap. 21. num. 6.* Sà, *ver. gratia, num. 4.* Sanchez *de matrimon. diſp. 28. num. 72.* Coninch *diſp. 8. dub. 10. num. 72.* & Sayr. *tom. 1. theſ. lib. 7. cap. 14. num. 7.* contra Paludanum *in 4. diſt. 17. q. 4. art. vlt. concl. 7.* S. Antoninum *p. 3. tit. 17. cap. 9. in fin.* Silueſtrum, *ver. Confeſſor, 1. q. 7.* Cordubam *lib. 5. q. 36.* & Philiarchum *tom. 1. de offic. Sacerd. part. 2. lib. 2. cap. 24. in fine.*

8 Obijcies, *in cap. ſanè, cap. relatum, cap. gratum, & cap. licet vndique de offic. iudic. delegat.* iuriſdictio in foro externo contentioſa, quamuis generatim, ſeu ad vniuerſitatem cauſarum alicui delegata, mortuo delegante, expirat: quod etiam docet ea communi Abb. *in cit. cap. relatum, n.7. ducto argum. ex cap. ne aliqui, de hæret. in 6.* Vbi
9 fauore fidei ſpecialiter decernitur, quod officium inquiſitorum hæreticæ prauitatis per mortem Pontificis committentis, etiam quoad negotia nondum cœpta, non expiret. Ergo ſic, &c.

Reſpondetur, in delegato ad iuſtitiam, ſeu iuriſdictionem contentioſam eſſe quid ſpeciale, quod mortuo delegante illius poteſtas expiret, ſi res ſit integra, id eſt, delegatus nondum cœpe-
10 rit iuriſdictione vti. Ratio; quia iuriſdictio ad
11 iuſtitiam alicui delegata habet rationem mandati, non gratiæ; mandatum autem expirat morte
12 mandantis; tum quia delegatus ad iuſtitiam gerit vices delegantis, & repræſentat eius perſonam, *cit. cap. ſanè, & l. vlt. ff. de offic. eius, cui mandata eſt iuriſdictio.* Cùm igitur mortuo delegante expiret iuriſdictio delegantis, conſequenter etiam expirat iuriſdictio delegati; quia extincto iure
13 auctoris, extinguitur ius acceptoris, *l. lex vectigal. ff. de pignorib.* & docet Abb. *in cit. cap. relatum, num.6.* & Sanchez *de matrim. diſp.18. num.30. ex cap. quamuis, de offic. delegat. in 6.*

14 At delegatus ad Confeſſiones audiendas exercet iudicium in foro Pœnitentiæ, non tam in perſona delegantis, quàm in perſona Chriſti, & in auctoritate per poteſtatem Ordinis collata; quapropter iuriſdictio abſolutè ad Confeſſiones audiendas delegata non habet rationem mandati, ſed potius gratiæ, priuilegij, & beneficij, cuius ius efficaciter acquiritur ipſi delegato, & in eo
15 perpetuò manet, donec fuerit reuocatum. Idem propter eandem rationem dicas de omni alia gratia, priuilegio, & beneficio, ſiue à Pontifice, ſiuè ab Epiſcopo, vel alio Prælato alicui conceſſo, v.g. de facultate ſibi deligendi Confeſſarium, ſuſcipiendi ordines ab altero Epiſcopo, celebrandi in priuato Oratorio, aſſiſtendi matrimoniis, veſcendi ouis, & lacticiniis in quadrageſima, &c. quod ſcilicet huiuſmodi facultas neque expiret morte concedentis; cùm ſit etiam gratia, priuilegium, & beneficium, non autem mera delegatio, ſeu mandatum.

16 An autem idem dicendum ſit de ſpeciali commiſſione abſoluendi vnam, vel plures perſonas determinatas?

Reſpondetur ex dictis, quod ſi talis commiſſio, ſeu facultas conceſſa ſit in fauorem abſoluendi, neque expiret morte committentis; quia eſt etiam gratia ipſi facta ſeu priuilegium, & beneficium ipſi conceſſum; ſicuti rectè notauit Sanchez *n.73. & 81. ducto argum. à ſenſu contrario ex cit. cap. ſi cui, in fin.* ibi: *Secùs, ſi ſuper prouiſione certa perſonæ faciunda, non ob ſuam, ſed eius, cui prouideri mandatur, gratiam, vel fauorem, illa quidem expirat omninè, ſi concedens re integra, moriatur.* Vbi gloſſa communiter recepta ver. *ſuam*, tradit regulam generalem, quod quando eſt gratia eius,
17 cui ſcribitur, non expiret morte concedentis; ſecus, quando eſt alterius, pro quo ſcribitur.

At, ſi dicta facultas conceſſa ſit in fauorem pœnitentis (quomodo plerumque accidit, & in dubio præſumendum eſt; ſcilicet quod reſcriptum, vel commiſſio de danda abſolutione, diſpenſatione, &c. determinatis perſonis in earum fauorem principaliter facta ſit) iterum diſtinguendum eſt, 18
vtrum commiſſio ſit neceſſaria habens ſe per modum præcepti; vt ſi v.g. Pontifex, vel Epiſcopus alicuius ſupplicatione motus mandet inferiori, quod ſupplicantem abſoluat ab excommunicatione, aliavè cenſura, vel à caſibus reſeruatis, vel diſpenſet cum eo in impedimēto matrimonij, in petitione debiti matrimonialis, in voto, vel iuramento, &c. vel aſſiſtat matrimonio, conferat Ordines, & ſimilia; quia tunc, cùm ſit etiam gratia facta ſupplicanti, neque expirat morte mandantis, etiam re integra: atque adeò, etiamſi ante cœptam executionem moriatur mandans, locus erit executioni. Tabiena. *ver. gratia, §.6.* Suar. *de cenſur. diſp.41. ſect.2.* Rodriguez *tom.1. q.46. art.7.* Henriquez *lib.7. cap.21. num.7.* & Sanchez *loco ſupra cit. num.87.* An verò ſit delegatio volunta- 19
ria, quæ ſe habet inſtar facultatis; quia tunc expirat morte committentis, ſi res ſit integra, ſeu executio nondum ſit cœpta. *cit. cap. ſi cui.* Ratio 20
diſcriminis eſt; quia in commiſſione neceſſaria jus acquiſitum eſt ei, qui abſoluendus, vel cum quo diſpenſandum eſt; & ſic, vt *ſupra* dicebam eſt gratia facta per abſolutam conceſſionem committentis, ſolumque exigitur commiſſarij executio, quam is neceſſariò facere compellitur. At verò in commiſſione voluntaria nulli ius acquiſitum eſt (non enim Commiſſario, cùm non in fauorem eius delegatio facta ſit, vti ſuppono: neque alteri, qui v.g. abſoluendus eſt, vel cum quo diſpenſandum eſt; cùm voluntati, & arbitrio delegati relinquatur, vtrum velit abſoluere, vel diſpenſare, &c. nec nè.) & ſic eſt gratia facienda, non facta: quare illa perit per mortem delegantis (niſi delegatio facta ſit auctoritate ſedis, ſeu dignitatis, quæ numquam moritur.) hæc verò non perit, re integra; ſicuti rectè adnotauit *gl. in cit. cap. ſi cui, ver. moriatur*; & Sanchez *loco ſupra cit. n.71.*

Ex dictis ſequitur, quod neque expiret morte 21
concedentis licentia audiendi, etiam reſeruatorum, confeſſiones ad beneplacitum conceſſa ſicut contra Paludanum *in 4. diſt.17. q.4. art. vlt. concl. 7. num.25.* S. Antoninum *3. part. tit.17. cap.9. in fin.* Nauarrum *cap.27. num.264* Philiarchum *de offic. Sacerd. part.2. lib.2. cap.24. in fin.* & Torreblancam *lib.14. iuris ſpirit. pract. cap.3. num.10.* docent Cardinalis in Clement. *dudum, ver. ac deinde num.2. notab.5. de ſepult.* Bonifac. *ibid. ver. etſi num.6. gloſſ. ibid. ver. conceſſerint,* Henriq. *lib.6. de pœnit. cap.6. num.7. & lib.7. de indulgent. cap.21. n.6.* Sayr. *tom.1. Theſ. caſ. lib.7. cap.14. num.7.* Graf. *1. part. deciſ. lib.1. cap.13. num.40.* Vaſq. *3. part. q.93. de pœnit. 3. dub.5.* Ioan. à Cruce *de ſtatu Relig. lib 2. c.3. dub.1. concl.3.* Ochagauia *tract.3. de confeſſ. q.36. n.13.* Garſias *de benef. tom.1. part.6. cap.2. num.316.* Salas *de legib. diſp.20. ſect.17. in fin.* Raguccius *in Lucern. Parech. q.130.* Sanc. *in ſelect. diſp.48. n.19.* Sà *ver. gratia, num.4.* Sanch. *de matrim. lib.8. diſp.28. n.72.* Palaus *part.1. tract. 3. diſp.4. punct.16. §.5. num.5.* Caranza *in allegat. pro Ordinib. Mendicant. ad Regem, part.2.* Suar. *diſp.26. de pœnit. ſect.3. n.9.* Cardinalis de Lugo *de ſacram. Pœnit. diſp.19. ſect.2. §.2.* & Hurtad. *de ſacram. diſp.10. de Pœnit. diffic.4. ver. Addimus tamen.*

Neque obſtat ly *ad beneplacitum*; quia talis par- 22
ticula, vt ſit conformis iuri communi, reſoluitur (vt notat gloſſ. *in cap. ſi delegatus, ver. morte, de offic.*

offic. delegat. in 6. Bald. *in cap. ſi gratioſè de reſcript. in 6.* Aot. Gabr. *tom. 3. comm. opin. lib. 6. tit. de prabend. concl. 1. num. 33.* & Paulus *loco ſupra cit.*) in clauſulam *donec poſitiuè reuocauere*, ſcilicet (vt in approbationibus ſecularium) iuriſdictionem, vel (vt in approbationibus Regularium) iudicium de idoneitate, quod etiam poteſt eſſe ad beneplacitum; quia, cùm idoneitas pendeat non
23 ſolum ex doctrina, ſed etiam ex moribus, qui proceſſu temporis poſſunt immutari, poteſt ſibi Epiſcopus relinquere locum, vt eos ſuſpendat, ſi forte contingat in moribus mutatio, ratione cuius poſſit aliquem illorum cenſere ad confeſſiones audiendas non amplius idoneum: mors autem non
1 eſt poſitiua reuocatio; & ſic non mirum, ſi prædicta licentia non expiret morte concedentis.

SECTIO XI.

An, & quando, vt ſacerdos poſſit abſoluere, requiratur Epiſcopi per examen approbatio? Vbi etiam quandonam approbatio poſſit ab Epiſcopo denegari, vel limitatè concedi, vel ſemel conceſſa reuocari?

SVMMARIVM.

1. *Regularis non habens beneficium, vel non examinatus & approbatus ab Epiſcopo de iure nouo poſt Concilium Tridentinum non poteſt audire Confeſſiones ſecularium, etiam ſacerdotum.*
2. *Regulares, Nouitij, & etiam ſeculares mox Religionem ingreſſuri, poſſunt confiteri cuique ſacerdoti idoneo, id eſt non ſuſpenſo, neque excommunicato, licet ab Epiſcopo approbatus non ſit.*
3. *A iure antiquo non eſt recedendum, niſi quatenus inuenitur illud expreſſe correctum.*
4. *Regularis, vel Nouitius cuiuſcumque Religionis ſi à ſuo Pralato habeat facultatem confitendi ſacerdoti cuicumque voluerit, poterit confiteri ſacerdoti non ſuſpenſo, &c. ab Epiſcopo non approbato.*
5. *Diœceſanus habens facultatem confitendi ſacerdoti cuilibet, non poteſt confiteri niſi approbato ab Epiſcopo.*
6. *Sacerdos, qui obtinuit beneficium cui annexa eſt cura animarum habens in foro pœnitentiali iuriſdictionem, cenſetur ſtatim approbatus ad Confeſſiones audiendas, & non indiget alia approbatione.*
7. *Doctor vel licentiatus in ſac. Theologia, vel in iure Canonico non cenſetur ipſo iure approbatus ad audiendas Confeſſiones, niſi ipſi faueat loci conſuetudo.*
8. *Vbi lex non diſtinguit neque nos diſtinguere debemus.*
9. *Quibus non deeſt ſcientia, deeſt aliquando probitas, vel diſcretio, cuius cognitio ad Epiſcopum ſpectat in approbatione Confeſſarij.*
10. *Habentes publicam approbationem de æquitate examini nouo non ſubijciuntur, cum adſit magna præſumptio de ipſorum ſufficientia.*
11. *Epiſcopus denegans approbationem ſacerdotibus dignis, & idoneis ſine rationabili cauſa, vel ſemel datam reuocans peccat.*
12. *Approbatio Confeſſar. non eſt gratia, aut priuilegium, quod ex libera voluntate concedentis dependet; ſed eſt teſtificatio habilitatis, & idoneitatis ſacerdotis.*
13. *Teſtificatio prædicta iure debetur ſacerdotibus præditis ſcientia, & prudentia & præ[illegible] Regularibus à ſuis ſuperioribus E[illegible] præſentatis, qui ex priuilegio [illegible] fluentium Confeſſiones audire poſſunt.*
14. *Reuocatio licentiæ ſeu facultatis audiendi Confeſſiones conceſſa Regulari habili, & idoneo facta ab Epiſcopo, non ſolum eſt iniuſta; ſed etiam nulla, ſine cauſa legitima de conſenſu fere omnium Doctorum.*
15. *Opinio Turriani, Sancij, Hurtadi eſt in contrarium, & quia approbationis reuocatio nullo iure limitatur; & quia nullo iure prohibetur non poſitiuo, nec naturali.*
16. *Opinio Turriani, Sancij & Hurtadi refellitur maxime auctoritate Sac. Congr. quæ contrarium omnino ſtatuit.*
17. *Secus ſi adſit noua cauſa, quæ concernat Confeſſiones, & non ſeruent Interdictum ab ipſis Ordinariis impoſitum.*
18. *Regulares ſemel approbati inuitis Epiſcopis, à quibus licet ſint manifeſte idonei, non admittuntur, poſſunt valide audire Confeſſiones, dummodo ſint ipſis præſentati à ſuis Prælatis.*
19. *Epiſcopus negans licentiam audiendi Confeſſiones Regularibus idoneis, vel alias approbatis, ſeu eam reuocans, excedit limites ſuæ facultatis.*
20. *A ſententia euidenter iniqua non eſt neceſſe appellare; ſed ſufficit allegare ſuam iniquitatem.*
21. *Doctores qui ſe fundant ad docendum, quod ita recuſati ab Epiſcopis non poſſint audire Confeſſiones, in clauſula appoſita in Decreto Concil. Trid. (Priuilegiis quibuſcumque non obſtantibus) hallucinantur, quia per clauſulam generalem non tollitur priuilegium ſpeciale clauſum in corpore Iuris, ſi per rationem ſpecialem videatur exceptum.*
22. *Correctio iurium vitari debet, & iura iuribus ſi fieri poteſt conciliare debemus.*
23. *Epiſcopus ob iuſtam, & rationabilem cauſam poteſt approbationem denegare, & ſemel datam reuocare.*
24. *Succeſſor Epiſcopi approbantis pro maiori conſcientiæ ſuæ quiete contra nonnullorum ſententiam nouo inſtituto Confeſſariorum examine poterit eoſdem approbare, vel reprobare.*
25. *Praxis Nouorum Epiſcoporum contra Regulares, eſt inſtituere nouum examen.*
26. *Capitulum ſede vacante non poteſt facere [illegible], quod poteſt ſucceſſor Epiſcopi contra Regulares.*
27. *Reuocatio facta à ſucceſſore Epiſcopi omnium licentiarum audiendi Confeſſiones non comprehendit licentias conceſſas Regularibus, niſi exprimantur.*
28. *Regulares in odioſis non comprehenduntur, niſi explicentur.*
29. *Reuocatio generalis, & etiam ſpecialis non comprehendit omnes Regulares talis Conuentus, ne naſcantur ſcandala.*

30. Epiſco

30. *Epiſcopus ob iuſtam cauſam poteſt limitatè approbare Regulares, hoc eſt ad certum tempus, locum, ad Virgines, & non ad fœminas, vel è contra.*

31. *Sacerdos qui non eſt ſimpliciter aptus pro omnibus locis, & Perſonis poteſt abſolute reprobari, ut excitetur periculum perniciei animarum.*

32. *Conceſſio limitata audiendi confeſſiones facta ei, qui non eſt ſimpliciter aptus, eſt cenſenda ſimpliciter gratia, & non expediens ubi eſt copia idoneorũ Confeſſariorum.*

33. *Epiſcopus poteſt reuocare licentiam audiendi confeſſionem Regularibus ad beneplacitum datam dummodo adſit iuſta cauſa reuocandi contra Barboſam.*

34. *Licentia conceſſa ad beneplacitum eſt limitata ad tempus vagum pro arbitrio Approbantis determinandum.*

35. *Secus de mente Auctoris ita conceſſa Regularibus.*

36. *Opinio Auctoris videtur amplectenda à Docentibus, quod approbatio facta ſimpliciter non poſſit reuocari.*

37. *Item & qui docent, quod clauſula (ad beneplacitum) non poſſit apponi; & ſi apponatur abſque iuſta cauſa non valeat, & habeatur pro non appoſita.*

38. *Licentia quæ datur ab Epiſcopo Regularibus ad cõfeſſiones ſecularium audiendas, non eſt propriè licentia; ſed approbatio Perſonæ, & quaſi iuſta ſententia, ſeu declaratio, quod talis Perſona ſit idonea ad confeſſiones audiendas.*

39. *Sententia prolata ſecundum iuris regulas non poteſt neque valide, neque licite reuocari.*

40. *Clauſula (ad beneplacitum) ſtante abſoluta habilitate Regularium in ordine ad approbationem perdit vim ſuam.*

41. *Ceſſante alterius voluntate ceſſat etiam id, quod eſt ad illius beneplacitum.*

42. *Clauſula (ad beneplacitum) habet locum ſolum in gratuitis & in iis, quæ dependent ex liberali voluntate, non ex iis, quæ debita ſunt ex iuſtitia.*

43. *Regulares ad audiendas confeſſiones ſecularium habent ius a ſummo Pontifice tanquam ipſius Delegati.*

44. *Regulares idonei debent ex iuſtitia abſolute approbari.*

45. *Ordinarii in ordine ad admittendos Regulares ad confeſſiones audiendas à Concilio Tridentino deputantur tanquam iudices ipſorum idoneitatis, & ideo non pro libito, ſed pro veritate iudicare debent.*

46. *Approbatio de natura ſua, eſt actus intellectus, non autem voluntatis, cum ſit de idoneitate iudicium.*

47. *Iudicium non pendet ex beneplacito iudicantis; ſed ex rei veritate; quapropter debet eſſe ſecundum habilitatis menſuram, non ſecundum beneplacitum.*

48. *Paria ſunt aliquid nulliter fieri, & factum non fuiſſe, & ideo clauſula (ad beneplacitum) in iis, quæ ſunt iuſtitia, euaneſcit.*

49. *Officialis creatus ad beneplacitum eſt etiam perpetuus neque poteſt remoueri ſine legitima cauſa.*

50. *Gratia conceſſa ad beneplacitum eſt etiam gratia perpetua.*

51. *S. Congregatio declarauit quod Regulares abſolute idonei, abſolutè debeant approbari.*

52. *Regulares audientes ex cauſa confeſſiones in Domibus laicorum ſtatim Parochum admonere tenentur, & fidem confeſſionis pro medico aduenienti relinquere.*

53. *Omnis interpretatio facienda eſt pro ſuſtinendo valore actus.*

54. *Clauſula ad beneplacitum locum habet, quando beneplacitum Approbantis locum habere poteſt, id eſt donec aliquid emergat, ob quod reddatur inhabilis ad confeſſiones.*

RESpondetur, quod iure nouo Tridentini 1
Concilij *ſeſſ. 23. cap. 15. de reformat.* decre-
tum ſit, *nullum Regularem poſſe Confeſſiones ſecu-
larium, etiam ſacerdotum audire; nec ad id
idoneum reputari, niſi aut parochiale beneficium,
aut ab Epiſcopis per examen, ſi illis videbitur
neceſſarium, aut aliàs idoneus iudicetur, & appro-
bationem, quæ gratis detur, obtineat, priuilegiis, &
conſuetudine quacumque, etiam immemorabili, non
obſtantibus.* Vbi

Aduerte primò, quod Regulares, quin (vt ſu- 2
pra dicebam) Nouitij, & etiam ſeculares Reli-
gionem mox ingreſſuri poſſint confiteri cuicum-
que ſacerdoti idoneo, id eſt, non ſuſpenſo, nec ex-
communicato, quem Prælatus, vel eo mortuo, ab-
ſente, &c. vicarius, ipſis ſecundùm Religionis
ſtatuta conſtituerit, quamuis ab Epiſcopo appro-
batus non ſit; quia tales ante Tridentinum Con-
cilium poterant confiteri ſacerdoti non approba-
to ab Epiſcopo; ergo & poſſunt hodie; cùm à 3
iure antiquo recedendum non ſit, niſi quatenus
inuenitur illud expreſsè correctum, *l. præcipimus,
Cod. de appellat. & cap. 2. de tranſlat. Epiſcop.* &
docent Nauar. *cap. 4. num. 7. & in cap. placuit, n. 49.
diſt. 6 de pœnit.* Suarez *tom. 4. diſp. 28. ſect. 4. n. 5.*
Rodrig. *tom 1. regul. qq. q. 62. art. 4.* Sa, *ver. Con-
feſſor, n. 6.* Fagundez *de præcept. Eccleſ. præcept. 2.
lib. 7. cap. 2. num. 34. & 35.* Villalob. *tom. 1. tract. 9.
diff. 47. num. 4.* Reginald. *tom 1. lib. 1. cap. 5. n. 41.
cap. 15. num. 175. & lib. 8. cap. 3. ſect. 4. num. 36.*
Diana *part. 3. tract. 2. reſol. 1. 2. & 3.* Alphonſus
de Leone *de offic. & poteſt Confeſſ. tom. 2. recolle. 6.
num. 92.* Portell. *in dub. Regular. verb. Confeſſor
erga Regulares, num. 14* Zerola *in prax. cap. 15.
q. 2. §. dico quartò,* Coninch. *de Sacram. diſp. 8.
dub. 7. n. 48.* doctiſſimus Cardin. de Lugo *de Sacr.
pœnit. diſp. 21. ſect. 1.* & alij communiter.

Hinc ſequitur, quod, ſi Prælatus Religionis, 4
etiam Militaris, facultatem det Regulari, vel
Nouitio, confitendi ſacerdoti cuicumque volue-
rit, poterit is confiteri ſacerdoti idoneo id eſt, non
ſuſpenſo, nec excommunicato, etiam ab Epiſcopis
non approbato. At ſi Parochus eandem faculta-
tem det Diœceſano ſuo, non poterit is confiteri, 5
niſi ſacerdoti ab Epiſcopis approbato. Ioan. de la
Cruz *de ſtatu Relig. lib. 2. cap. 6. dub. 11. concl. 1.
in fin.* Alphonſus de Leone, & Diana *in locis ſu-
pra cit.*

Aduerte ſecundò, quod qui beneficium curæ 6
animarum annexum obtinuit, v. g. Parochiam,
vel aliud in ſuperiori ordine beneficium, vt Abba-
tiam, vel Presbyteratum, &c. curam animarum,
& in foro pœnitentiali iuriſdictionem habens, eo
ipſo ad confeſſiones audiendas approbatus cen-
ſeatur; vt proinde alia approbatione ad confeſſio-
nes

nes audiendas non indigeat. Quod an verum ſit
in omni loco, etiam extra diœceſim ſui Epiſcopi,
dicetur *infra in ſect. ſequenti.*
7 Aduerte tertiò, quod id, quod docent Henri-
quez *lib. 6. num. 2.* & Llmas *part. 1. cap. 7. §. 7.*
nempè Doctorem, vel licentiatum in Theologia,
aut iure Canonico, ipſo iure approbatum etiam
cenſeri, vt nec etiam alia approbatione ad audien-
das Confeſſiones indigeat, id, niſi alicuius diœ-
ceſis conſuetudine firmatum ſit, verum non videa-
tur; cùm Tridentinum Concilium generaliter
8 dicat, *vt nullus ſacerdos*, &c. vbi autem ius non
diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus, *l. de
pretio, ff. de publican. iunct. gloſſ.* ibi; præſertim
9 quia fieri poteſt, vt aliquibus ſcientia non deſit,
deſit autem morum probitas, vel diſcretio; cu-
ius rei etiam iudicium ad Epiſcopum, vt potè ad
paſtorem animarum, ex officio ſpectat. Vide Ro-
10 driguez *tom. 1. quæſt. 59. art. 10.* Æquitas tamen
poſtulare videtur, quod tales, qui publicam ha-
bent approbationem, ob quam de ipſorum ſuffi-
cientia magna præſumptio eſt, examini nouo non
ſubiiciantur, *argum. decreti Tridentini Concilij
ſeſſ. 7. cap. 17. de reformat.* ibi: *Vt præſentati, electi,
vel nominati ad beneficia Eccleſiaſtica non confir-
mentur, niſi prius fuerint à locorum Ordinariis exa-
minati, & idonei reperti, exceptis iis, qui ab vniuer-
ſitatibus ſtudiorum præſentati, vel nominati ſint.*
Et docent Gutierez *lib. 1. Can. quæſt. cap. 6. num. 9.*
& Miranda *tom. 1. quæſt. 45. art. 9.*
11 Aduerte quartò, quod Epiſcopus, ſi ſacerdoti-
bus dignis, & idoneis approbationem ſine ratio-
nabili cauſa deneget, & multò magis, ſi ſemel da-
tam ſine rationabili cauſa reuocet, peccatum
12 committat, quia approbatio non eſt gratia, ſeu
priuilegium, quod ex libera voluntate conceden-
tis dependet, ſed eſt authentica teſtificatio, qua
quis declaratur, eſſe perſonam habilem, & di-
gnam, cui iuriſdictio ad Confeſſiones audiendas
13 conferatur: quæ teſtificatio ſacerdotibus ad id or-
dinatis, ſi ſcientiam, & prudentiam habent, iure
debetur, præſertim Regularibus à ſuperioribus
ſuis Epiſcopo præſentatis; cùm talea ex priuilegio
Sedis Apoſtolicæ habeant, vt fidelium quorum-
cumque Confeſſiones audire poſſint; quapropter
14 his ex ſummi Pontificis voluntate, ac tacito man-
dato, ſi idonei ſint, approbatio debetur; & reuo-
catio approbationis ſemel datæ ſine cauſa facta,
erit quaſi ablatio iuris iam acquiſiti, vel quaſi
reuocatio ſententiæ iuſtæ ſine cauſa, cum notabi-
li detrimento bonæ famæ; & conſequenter non
tantùm iniuſta, ſed etiam nulla erit. Atque ita
ex communi docet Fumus, verb. abſolutio, Syl.
verb. Confeſſor. 2. num. 5. Baptiſta Salis *in ſumm.
tit. 4. de Confeſſ. num. 5.* Vega *part. 1. ſum. cap. de
Confeſſario, caſ. 7.* Miranda *tom. 1. Man. quæſt. 14.
art. 10. concl. 2.* Henriquez *lib. 3. de pœnit. cap. 6.
num. 6.* Fagundez *præcept. 2. lib. 7. cap. 2. num. 26.*
Lezana *tom. 1. qq. Regul. cap. 19. num. 9.* Filliucius
tom. 1. tract. 7. cap. 9. num. 267. Paſqualigus *tom. 2.
deciſ. 142.* Coninch. *de Sacram. diſp. 8. dub. 7
num. 58.* Suar. *in 3. part. tom. 4. diſp. 28. ſect. 8.
dub. 7.* Cardinalis de Lugo *diſp. 21. ſect. 3. num. 53.*
Mercerus *in 3. part. S. Thom. quæſt. 8. art. 4. num. 8.*
Gammachæus *in Comment.* S. Thom. *de Sacram.
Pœnit. cap. 18.* Nauar. *cap. 27. num. 264.* Rodri-
guez *in Addit. ad Bull. Cruciat. §. 9. num. 30. &
in qq. Regular. tom. 1. quæſt. 59. art. 3.* Cæleſtinus
*in Compend. Theol. Mor. tract. 1. cap. 14. quæſt. 2.
num. 4. & cap. 16. num. 1.* & Portell. *in dubiis Re-
gular. verb. Confeſſoris præſentatio*, contra Turria- 15
num *de Pœnit. q. 8. art. 1. diſp. 26. dub. 3.* Sancium
in ſelect. diſp. 48. num. 23. & Hurtadum *de Sacram.
Pœnit. diſp. 10. diff. 19.* qui tenent, quod non
ſolum approbatio non debeatur, ſed etiam, quod
reuocatio approbationis, etiam Regulariũ, quan-
tumuis ſine iuſta, vel rationabili cauſa pro ſolo
nutu Epiſcopi facta ſit valida, & licita; Et qui-
dem quod ſit valida, probant; quia approbatio
(inquiunt ipſi) ſua natura eſt reuocabilis, &
nullo iure eius reuocatio limitatur: ergo ſi de fa-
cto fiat quamuis ſine rationabili cauſa, erit valida.
Quod autem ſit etiam licita, probant; quia nullo
iure (ſubdunt ipſi) prohibetur: non poſitiuo;
quia nullibi extat: nec naturali; quia ſicut in prin-
cipio potuit ab Epiſcopo pro ſolo ſuo nutu ſine
cauſa licitè negari; quia nullo iure ſacerdotis, nec
alio titulo cogitur Epiſcopus ad id faciendum:
ita etiam poſt eam factam poterit pro libito ſine
cauſa licitè reuocari; quia poſt approbationem
factam nullum apparet ius acquiſitum in appro-
bato, vt approbatio ipſius non poſſit reuocari;
quia quamuis approbatio ſit inſtar ſententiæ, eſt
tamen ſolum declaratiua ſufficientiæ (quam priùs
approbatus habebat) non autem collatiua alicu-
ius, in quo, vel ad quod ius aliquod acquirat; ac
proinde ſicut potuit à principio licitè pro ſolo
nutu Epiſcopi non declarari ſufficientia ſacerdo-
tis; ita etiam declaratio ſemel facta poterit licitè
pro libito Epiſcopi reuocari: ſic illi. At minus
rectè, tum ob rationes adductas, tum ob declara-
tionem S. Congregationis Epiſcoporum, & Re- 16
gularium in vna Giennenſi, & Criolenſi 30. Au-
guſti 1630. quam affert Barboſa in Collectan.
declarationum, ver. Regularis Confeſſor, & ver.
approbare: tum etiam ob alteram declarationem
S. Congregationis 20. Nouembris 1615. quam
affert Gauantus *in Man. Epiſcop. verb. Confeſſor,
num. 23. & 24.* & Peirinus *in priuileg. Minimor.
tom. 1. Conſtitut. 2.* Sixti IV. *§. 11. num. 45.* vbi 17
ſtatuitur, quod Ordinarij non poſſint ſuſpendere
Regulares ab audiendis Confeſſionibus, ſi ſim-
pliciter ſint admiſſi, niſi ex noua cauſa, quæ con-
cernat Confeſſiones, vel quia non obſeruent in-
terdictum ab ipſis Ordinariis impoſitum. Vide
etiam, quæ dicentur *infra ſect. 14.*
Hinc ſatis probabiliter docent Nauar. Rodri- 18
guez, Gammachæus, Portellus, Cæleſtinus, Paſ-
qualigus *in locis ſupra cit.* Miranda *tom. 1. q. 45.
art. 6. & 8.* Henriquez *lib. 6. cap. 6. num. 4.* Co-
chier *de iuriſdict. Ordin. in exempt. part. 4. q. 77.*
Villalob. *tom. 1. tract. 2. diffic. 53. num. 3.* Peirinus
de Religioſo ſubdito tom. 1. q. 1. cap. 21. §. 2. Io. de
la Cruz *de Sacram. Relig. lib. 2. cap. 6. dub. 1.* Sot.
in 4. diſt. 18. quæſt. 4. art. 3. Lezana *in ſumm. qq.
Regular. cap. 19. num. 9.* Angelus, Vega, Graffius,
Cenedus, quos citat, & ſequitur Fagundez *de
præcept. Eccleſ. lib. 7. cap. 2. num. 15.* Diana *part. 3.
tract. 2. reſol. 24.* & Finellius *de caſibus reſeruatis
cap. 3. num. 3.* quod ſi Epiſcopus Regulares à ſuis
ſuperioribus ipſi præſentatos, & manifeſtò ido-
neos ſine rationabili cauſa non admittat, vel ſe-
mel admiſſos ſine rationabili cauſa remoueat,
poſſint illi nihilominus ex facultate, quam tunc
temporis ſummus Pontifex de plenitudine Apo-
ſtolicæ poteſtatis concedit, Confeſſiones, etiam
ſecularium, validè, & licitè audire; Clement.
dudum, §. ſtatuimus de ſepult. Et probatur; quia
in

19 in hoc excedit Epiſcopus limites ſuæ facultatis; & dici poſſet, quod etiam pro foro externo, ſicut dicitur de ſententia euidenter iniqua, non ſit ne-
20 ceſſe appellare, ſed ſufficiat iniquitatem allegare, ſicuti de ſententia tradunt Abb. *in cap. inter ceteras de ſent. & re iudic.* Butrius *ibid.* Zabarella *conſ.* 16. Curtius ſenior *conſ.* 60. *verb. delegata, & 66. ver. imò potius*, Barbat. *conſ.* 44. *lib.* 1. Pariſ. *conſ.* 1 on. *num.* 43. *lib.* 1. Socin. ſen. *conſ.* 101. *num.* 6. *lib.* 3. Ruin. *conſ.* 16. *n.* 6. *lib.* 2. Menoch. *conſ.* 675. *num.* 20. & pro confirmatione refert Peirinus *conſtitut.* 26. *Leonis X.* §. 6. quæ habetur *tom.* 1. *priuileg. Minim.* vbi habetur: *Confitentes Regularibus indebitè ab Epiſcopo recuſatis, Conſtitutioni, quæ incipit, omnis vtriuſque ſexus, quoad Confeſſionem dumtaxat, ſatisfeciſſe cenſeantur.* Ex quibus apparet, quod ſupponat Pontifex, Regulares in dicto caſu audire poſſe Confeſſiones, ſiquidem illis confitentes ſatisfaciunt præcepto confitendi. Quamuis contrarium præter Cardinalem de Lugo Turrianum, Sancium, & Hurta-
21 dum *in locis ſupra cit.* doceant etiam Suarez *in* 3. *part. tom.* 4. *diſp.* 28. *ſect.* 5. *num.* 11. Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 7. *cap.* 9. *num.* 257. Vaſquez *in* 3. *part. tom.* 4. *quæſt.* 93. *art.* 3. *dub.* 3. *num.* 2. Reginaldus *in prax. tom.* 1. *lib.* 9 *cap.* 16. *quæſt* 5. *num.* 192. Siluius *in addit. ad* 3 *part. quæſt.* 8. *art.* 5. *quæritur* 4. Pirigianus *in* 4. *tom.* 2. *diſt.* 17. *q. vnic. art.* 4 *dub.* 4. Fernandez *in Exam. Theol. part* 3. *cap.* 9. §. 8. *n.* 2. Barboſa *in Collect. tom.* 3. *part.* 2. *lib.* 5. Clement. *tit.* 7. Clem. *dudum*, *num.* 8. & Coninch *de Sacram. diſp.* 8. *dub.* 7. *num.* 28. ex eo, quod cit. Clement. (vt inquiunt ipſi) derogata ſit à Tridentino Concilio in illis verbis: *Priuilegiis quibuſcumque non obſtantibus.* Sed facilè ad id Reſpondetur, ſi dicatur, eiuſmodi clauſula derogatoria generali non tolli priuilegium ſpeciale clauſum in corpore iuris, *gloſſ. in Auth. qua in prouincia, Cod. Vbi de criminibus, verb. omni priuilegio*; & eſt regula Canoniſtarum, quam tradit Decius *conſil.* 165 & ratio eſt; quia correctio iurium vi-
22 tari debet, & inter iuribus ſi fieri poteſt, conciliare debemus: quapropter, vti dicebam, in generali derogatione non cenſetur comprehenſum priuilegium ſpeciale clauſum in corpore iuris, ſi ob ſpecialem rationem (vt in caſu noſtro contingit) exceptum videri poſſit, *argum. cap.* 1. *de ſupplenda neglig. Prælatorum*; & docent Nauar. Rodriguez Miranda *in locis ſupra cit.* Diana *part.* 3. *tract.* 2. *reſ.* 3. & Canoniſtæ communiter, vti *ſupra* dicebam.

23 Non nego tamen cum Cardinali de Lugo *diſp.* 21. *ſect.* 3. quod ob iuſtam, ſeu rationabilem cauſam poſſit illis Epiſcopus approbationem denegare, & etiam ob iuſtam ſuperuenientem cauſam ad Confeſſiones ipſas pertinentem vel ob non ſeruatum interdictum ab ipſo Epiſcopo poſitum, ſemel datam, etiam ſimpliciter, reuocare, *argum. cap. ac epimus, de ætate, & qualit. ordinand.* ibi: *Niſi fortè, poſtquam promoti fuerint, reddiderint ſe indignos*; & patet ex declaratione Sacræ Congregationis 20. Nouembr. 1615. quam af-
24 fert Gauantos & Peirinus *ſuprà.* Quod præcipuè facere poteſt Epiſcopi approbantis ſucceſſor, qui, ſi ſic res poſtulare videatur, vel pro maiori conſcientiæ ſuæ quiete, poterit (quidquid diſſentire videatur Syl. *ver. confeſſor num* 5 Fumus *ver. abſolutio*, Vega *part.* 1. *ſum. tit.* 4. *de Confeſſario, caſu* 7. Rodriquez *tom.* 3. *qq. Regular. q.* 23. *art.* 6. & in Bullam Cruciatæ §. 9. *num.* 32. Baptiſta Salis *in ſum. tit.* 4. *de Confeſſ. num.* 5. & Villalobos *in Summ. tom.* 2. *tractat.* 9. *diffic.* 53. *num.* 5. nouo inſtituto Confeſſariorum examine, eoſdem, prout prudenter iudicauerit, denuò approbare, vel reprobare, vt conſulat, tum conſcientiæ ſuæ, tum etiam ouibus ſibi commiſſis, ſicuti declarauit Sacra Congregatio in vna Albanenſi 5. Februarij, 1628. & in vna Gieronen. 30. Ianuarij, 1629. apud Barboſam *in Collectan. declarat. ver. Regular. Confeſſor. & ver. approbare.* Vide etiam Motum Pij V. qui incipit, *Romani Pontificis*, Suar. *diſput.* 28. *ſect.* 8. *num.* 4. & Mirandam *cit. quæſt.* 45. *artic.* 7. Campanil. *in diuerſ. iur. Can. rubr.* 12. *cap.* 13. *num.* 70. Fagundez *de præcept. Eccleſ. lib.* 7. *cap.* 2. *num.* 30. Zanardum *in direct. theol. part.* 1. *de Sacram. pœnit. cap.* 24. §. 4. Riccium *in praxi tom.* 4. *reſol.* 70. *num.* 5. Henriquez *lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 5. *&* 6. Vaſquez *in* 3. *part. tom.* 4. *quæſt.* 93. *artic.* 3. *dub.* 5. Ledeſmam *in ſumm. tom.* 1. *de ſacram. pœnit. cap.* 13. Lopez *in Inſtruct. part.* 2. *cap.* 8. Becanum de Sacram. *cap.* 38. *quæſt.* 11. *num.* 4. Sancium *in ſelect. diſput.* 48. *per totam*, Aldanum *in compend. Canon. reſol. lib.* 3. *tit.* 12. *num.* 8. Lezanam *in ſumma qq. Regular. cap.* 19. *num.* 7. Ioan. de la Cruz *de ſtatu Relig. lib.* 2. *cap.* 6. *dub.* 4. *concl.* 4. Dianam *part.* 3. *tractat.* 2. *reſol.* 25. *& ſeq.* Peregrinum *in Compend. priuileg. ver. abſolutio*, & Nouarium *in Concluſion. noui Iuris Pontificij*, *concl.* 69. *num.* 3. qui ſubdunt ita etiam aliàs declaraſſe Congregationem Cardinalium, & ita eſſe praxim Epiſcoporum contra Regula- 25
res. Vide tandem, quæ dicentur *infra ſectio.* 15.

Hoc tamen, quod poteſt facere ſucceſſor 26
Epiſcopi, non poteſt ſimiliter facere Capitulum ſede vacante; ob particulare priuilegium Regularibus à Clemente IV. conceſſum; & docent Miranda, Fagundez, Henriq. Peregrin. & Diana in locis *ſuprà cit.* qui ſubdunt, quod, 27
ſi ſucceſſor Epiſcopi reuocet omnes licentias & approbationes audiendi Confeſſiones, non intelligantur, niſi in edicto fiat expreſſa mentio, Regulares; & meritò; quia in odioſis Re- 28
gulares; non comprehenduntur, niſi explicentur. Item ſubdunt, quod non priuentur 29
facultate Confeſſiones audiendi Regulares omnes, & ſinguli vnius Conuentus; & meritò etiam, quia alioquin ſequerentur ſcandala, & incommoda plurima.

Non nego ſecundò, quòd poſſit Epiſcopus ex 30
iuſta cauſa Regulares ad audiendas confeſſiones approbare limitatè, v. g. ad certum tempus, locum, atque perſonas v. g. ad viros, & non ad fœminas vel è contra, &c. Sic habet praxis, & docent Fagundez *de præcept. Eccleſ. lib.* 7 *cap.* 2. *num.* 1. Miranda *tom.* 1. *q.* 45. *num.* 10. Henriquez *lib.* 3. *de pœnit. cap.* 6. *num.* 5. *&* 6. Lezana *in ſum. qq. Regular. cap.* 19. *num.* 8. & Suarez, Coninch. Filliuc. Barboſa, Siluius, Vaſquez, Pirigianus, Sancius, Reginaldus, & Fernandez, quos citat, & ſequitur Diana, *part.* 3. *tract* 2. *reſol.* 24. & Paſqualigus *tom.* 1. *deciſ.* 500. quamuis diſſentiant Vega *in ſum. tom.* 1. *cap.* 6. *caſ.* 7. Portell. *ver. Confeſſor. num.* 3. Villalob. *in ſum. tom.* 1. *tract* 9. *diffic.* 53. *num.* 2. & videri etiam poterit Zanardus

dus *in direct. theol.part.* 1. *de ſacram Pœnit. cap.*
24. Cardinalis de Lugo *diſp.* 21. *de pœnit. ſect.* 3.
§. 1. *num.* 60. & Peirinus *de Religioſo ſubdito tom.* 1.
q. 1. *cap.* 21. §. 2. quorum ſeutentia eſt vera, &
concordat cum priori, ſi ſcilicet limitatio, & re-
ſtrictio fiat ſine cauſa.

31 Cæterum, qui non eſt ſimpliciter aptus pro
omnibus locis, & perſonis, poterit abſolutè re-
probari, *argum. decreti Concilij Tridentini ſeſſ.* 23.
cap. 15. *de reformat.* cùm loquatur de approba-
tione abſoluta; & meritò, vt ſic euitetur pericu-
lum perniciei animarum. Vnde quando Epiſco-
32 pus concedit ei, qui non eſt ſimpliciter aptus,
approbationem limitatam (quam tamen coocedit,
atteudens potius ad mentem, quàm ad verba
Concilij) eſt ſimpliciter cenſenda gratia; & for-
ſan ob dictaoi rationem non eſt expediens talem
gratiam concedere; ſic ſcilicet approbare perſo-
nas, quæ ſimpliciter approbari non poſſunt ſal-
tem vbi eſt copia Confeſſariorum ad Con-
feſſiones audiendas ſimpliciter idoneorum. Vi-
de Cardinalem de Lugo *diſput.* 21. *ſect.* 4.
num. 74.

33 Non nego tertiò, qood poſſit etiam Epiſcopus
licentiam audiendi Confeſſiones Regularibus ad
beneplacitum datam, reuocare. Sic declarauit
S. Coogregatio Epiſcoporum, & Regularium
in vna Papienſi, 12. Martij 1619. apud Barboſam
*in Collectan. declaration. ver. Regularis confeſſor. &
ver. approbare.*

Quod tamen ego intelligo, dummodo ſubſit
iuſta, & rationabilis cauſa reuocandi, contra Bar-
boſam *loco ſupra cit.* Sel. *in ſelect. Canon. cap.* 14.
num. 17. & Dianam *part.* 6. *tract.* 6. *reſol.* 48. (& qui
34 contrarium tenent ex eo, quod licentia conceſ-
ſa ad beneplacitum ſit limitata ad tempus vagum
pro arbitrio approbantis determinandum. At quã-
do reuocatur licentia, tunc determinatur tem-
pus, vt proinde, cùm ſit tranſactum tempus, pro
quo eſt conceſſa licentia, ipſa licentia ceſſet, ergo
&c.) Quapropter mihi multò magis probatur,
quod non poſſit Epiſcopus licentiam Regulari-
35 bus, etiam ad beneplacitum, medio debito exa-
mine, datam, ſine cauſa iuſta, & ad Pœnitentiæ
Sacramentum pertinenti, vel ob non ſeruatum
interdictum ab ipſo Epiſcopo impoſitum, reuo-
care: atque ita ſentit Peirinus *tom.* 3. *priuileg. in
Additam. ad Conſtit. Sixti IV. cap.* 2. *num.* 20.
citans Coninch, Portell. Filliucium; inſuper ita
etiam ſentit Cæleſtin. *in compend Theol. moral.*
36 *tract* 8. *cap.* 9. *q.* 3. & ita etiam ſentire debent,
qui docent, quod approbatio facta ſimplici-
ter non poſſit reuocari, & ſentire debent qui
37 docent, quod clauſura, *ad beneplacitum* non
poſſit apponi, & ſi apponatur abſque iuſta cauſa,
non valeat, & habeatur pro non appoſita, vt
Henriq. *lib.* 3. *de Pœnit. cap.* 6. *n.* 6. Miranda *tom.*
1. *Manual. q.* 45. *art.* 10. *& tom.* 1. *qq. Regular cap.*
19. *num.* 8. & ratio eſt; quia, vt ſupra diceba-
38 tur, licencia, quæ datur ab Epiſcopo Regularibus
ad Confeſſiones ſecularium audiendas, non eſt
propriè licentia, ſed approbatio perſonæ, & qua-
ſi iuſta ſententia, ſeu declaratio, quod talis per-
ſona ſit idonea ad Confeſſiones audiendaa; vt
patet ex dictis ſupra, & ex ipſis verbis Tridenti-
ni Concilij *ſeſſ.* 15. *de reformat. cap.* 15. Vnde
poſtquam Epiſcopus iudicauerit, Regularem
aliquem eſſe idoneum ad Confeſſiones audien-
das, Pontifex ſtatim concedit ei facultatem illas

audiendi; ſicuti patet ex *Clemeat. dudum, de ſe-* 39
pult. Sed ſententia data ſecundum regulas iuſti-
tiæ, non poteſt, neque licitè, neque validè re-
uocari; ergo nec dicta approbatio medio debito
examine facta, licet ſit ad beneplacitum data, po-
terit ab Epiſcopo ſine iuſta cauſa, & ad Sacramen-
tum Pœnitentiæ pertinenti, vel ob non ſeruatum
interdictum ab ipſomet Epiſcopo impoſitum li-
citè & validè reuocari, *gl. in cit. Clement. dudum.
ver conceſſerint.*

Confirmatur; quia quando ly *ad beneplacitum,* 40
ſtante abſoluta habilitate Regularium, apponitur
in Ordine ad approbationem, perdit vim ſuam;
quia ex natura ſua facit id, ſupra quod ipſa cadit
eſſe dependens in conſeruari ab alterius volunta-
te, ita vt ceſſante illius voluntate, ceſſet etiam
id, quod eſt ad illius beneplacitum, *l. centeſimis,* 41
*§. fin. ff. de verbor. obligat. l. vxor, §. Sceuola, ff. de
legat.* 3. *& cap. ſi gratioſè, de reſcript. in* 6. Vnde 42
ſolum habet locum in gratuitis, & in iis, quæ de-
pendent ex liberali voluntate, non autem in iis
quæ ſunt de iuſtitia. At approbatio Regularium
pro aodiendis Confeſſionibus non eſt ex gratui-
tis, & quæ pendent ex liberali voluotate Ordi-
nariorum; ſed ex iis, quæ debita ſunt ex iuſti- 43
tia; quia habent ius à ſummo Pontifice, taoquam
ipſius delegati, Confeſſiones audiendi, ſi idonei
inuenti fuerint, vt *ſupra* dicebam; ergo, &c. Et 44
ſic quando abſolutè ſunt idonei, debent ex iu-
ſtitia abſolutè approbari; quia in hoc Ordioarij 45
ſe habent tanquam Iudices à Concilio Tridenti-
no deputati pro iudicando de idoneitate ſacerdo-
tum in ordine ad Confeſſiones audiendas; &
ideò debent ſecundùm veritatem, non autem ſe-
cundùm voluntatem iudicare.

Confirmatur ſecundò; quia approbatio ex na- 46
tura ſua eſt actus intellectus, non autem volun-
tatis, cùm ſit de idoneitate iudicium, quod vt re-
ctum ſit, debet conformari cum habilitate perſo-
næ approbandæ; ſed iudicium non pendet ex be- 47
neplacito iudicantis, ſed ex rei veritate: quapro-
pter debet eſſe ſecundùm habilitatis menſuram,
non ſecundùm beneplacitum. Cùm ergò, ſtante
abſoluta idoneitate, approbatio debeat eſſe abſo-
luta, ly *ad beneplacitum* ſuam vim perdit; quia
excludit limites Ordinariorum facultatis, quæ
ſolum in virtute Concilij Tridentini *ſeſſ.* 23. *cap.*
15. *de reformat* extenditur ad iudicandum de ido-
neitate, non autem ad reſtringendam, & propriæ
voluntati ſubiiciendam facultatem, quam habent
Regulares ad Confeſſiones audiendas; & ſic ap-
ponitur nulliter, atque adeo habetur pro non
appoſita, cùm paria ſint nulliter aliqoid fieri, ac
factom non fuiſſe, *l. quoties, ff. qui ſatis da-
re cog.*

Confirmatur tertiò, quia Officialis creatus ad 49
beneplacitum, eſt etiam perpetuus, nec poteſt
remoueri ſine legitima cauſa, *l. iuris peritus, ff. de
excuſat. tut.* & ibi communiter Doctores, & Alex.
in l. principalibus, num. 6. *ff. ſi cert. pet. & in l. cente-
ſimis §. ſi ita ſtipulatus, num.* 11. *ff. de verb oblig.* Iaſ.
ibid. num. 14. Anna *conſil.* 56. *num.* 22. *vol* 1. aſſe-
rens id procedere etiam de officiali creato ab Epi-
ſcopo, Maſcard. *de probat. concl.* 188. *num.* 8. *lib.*
1. Gutier. *qq. Canon. lib.* 2. *q.* 11. *num* 4. Gonza-
lez *ad Regul.* 8. Cancell. *gl.* 12. *num.* 28. & Me-
noch. *in addit. ad lib.* 1. *de arbitr. q.* 55. *num* 21.
Quod à fortiori locum habet quoad Confeſſa-
rios; quia agitur de approbatione, quæ eſt actus

iuſtitiæ; quin immò quod & gratia conceſſa ad
50 beneplacitum, ſit etiam gratia perpetua, tradunt, Capicius *deciſ.* 123. *num.* 4. *& in addit.*, *ad deciſ.* 116. & Riccius *part.* 1. *praxis reſol.* 65. *num.* 4.

51 Hinc S. Congregatio die 2. Iulij 1587. declarauit, quod Regulares abſolutè idonei, abſolutè debeant approbari, in his verbis: *Regulares qui quoad Confeſſiones audiendas idonei generaliter ab Ordinarijs, eorúmve Examinatoribus reperti, & probati fuerint, generaliter quoque, & indiſtinctè abſque limitatione temporis, certorúmve locorum, aut generis perſonarum admittantur in diœceſi propria. De cæteris verò, qui non adeo idonei reperientur, ſi petierint ſe admitti, arbitrio Ordinariorum relinquitur, ipſos cum limitata facultate, prout eiſdem Ordinarijs magis expedire videbitur, pro-*
52 *bare, & admittere. Qui autem in domibus laicorum Confeſſiones ex cauſa audierint, ſtatim Parochum admonere teneantur, & fidem Confeſſionis pro medico aduentante relinquere.* Cùm ergo dicta clauſula habeatur pro non appoſita, eodem modo nulliter reuocabitur talis approbatio, non exiſtente iuſta cauſa, ac ſi eſſet abſolutè conceſſa ſine tali clauſula.

53 At, quoniam facienda eſt omnis interpretatio pro ſuſtinendo valore actus, vt notat Roland. à Valle *conſil.* 61. *num.* 26. *lib.* 3. Tuſch. *lit. A. concl.* 136. *num.* 14. & Rota *deciſ.* 469. *num.* 3. *part.* 2. *Recent.* ideò cenſendum eſt, quod ſy *ad beneplacitum* apponatur in terminis habilibus,
54 vt ſcilicet locum habeat, quando beneplacitum approbantis locum habere poterit, nempe pro eo tempore, in quo emergat cauſa aliqua, ob quam approbatus abſolutè ab audiendis Confeſſionibus ſuſpendi poſſit: & ſic accepta dicta clauſula inſeruit, vt exiſtente vera cauſa, ob quam quis debeat ſuſpendi ab audiendis Confeſſionibus, & de ipſa verè conſtet Ordinario, poſſit ipſe Ordinarius abſque ſtrepitoſo iudicio ſuſpendere.

SECTIO XII.

An approbatus ab vno Ordinario poſſit vbiuis terrarum Confeſſiones audire ſine noua approbatione Ordinarij loci illius, vbi de nouo Confeſſiones audire vult?

SVMMARIVM.

1 *Regulares approbati ab vno Ordinario non poſſunt audire Confeſſiones in alterius Diœceſi.*

2 *Idonei in altera Diœceſi, poſſunt in altera non eſſe tales ob diuerſos mores Diœceſanorum.*

3 *Priuilegium illud quod Romæ ſemel approbatus vbique terrarum pro approbato habeatur, hodie locum non habet ex Vrbani VIII. conſtitutione.*

1 Reſpondetur, non poſſe: colligitur ex Tridentino *loco cit.* illis verbis: *Nullum ſacerdotem poſſe Confeſſiones audire, niſi ab Epiſcopis approbationem accipiat.* Quibus verbis ſatis ſignificatur, ſacerdos plurium Epiſcoporum approbatione indigere, ſi in pluribus diœceſibus Confeſſiones audire velit: & ſuadet ratio; quia ad Epiſcopi munus ſpectat, prouidere in ſua diœceſi de idoneis Confeſſarijs; in qua re ille non ſemper fidem habere poteſt iudicio aliorum Epiſcoporum, cum aliquando timere poſſit, ne illi amore ducti, ſuum munus non rectè geſſerint; vel dato, quod rectè geſſerint, ſacerdotes qui in aliorum diœceſi idonei erant, in ſua diœceſi idonei non ſint, vel ob varietatem morum, con- a
ſuetudinum, & peccatorum reſeruationum, &c. vel quia de nouo in illis ſacerdotibus inſurrexerit ob negligentiam inſufficientia, vel ob malitiam morum improbitas: quapropter etiam priuilegium illud, quod Romæ ſemel approbatus, 3
vbique terrarum pro approbato habeatur, hodie locum non habet, & in fauorem Epiſcoporum, vt ius ſuum ob rationes dictas illæſum conſeruatent, derogatum eſt, ex Conſtitutione Vrbani VIII. de qua dicam mox infra, & videri etiam poterit Alphonſus de Leone in *loco infra citando.*

SECTIO XIII.

An approbatus ab vno ordinario (idemque dico per æquiparantiam de obtinente beneficium curatum, vt Parochiam, Abbatiam, vel Presbyteratum, &c. curam animarum annexam habens, *ex reg. iur.* & quia per gloſſ. *in l. ſi quis ſeruum, Cod. de furtis, & in cap. ſi poſtquam, ver. mente, de elect. in* 6. & per Bartolum *in l. in tantum*, §. *penult. de ſeru corrupt.* & docent contra nonnullos Doctores communiter, quos citat, & ſequitur Diana *part.* 1. *tract.* 11. *reſ.* 8.) poſſit alibi Confeſſiones audire, ſaltem per Parochi, vel alterius Curati delegationem, electionem ex Iubileo, priuilegio Bullæ Cruciatæ, &c. vt ſaltem in his caſibus non indigeat noua approbatione Epiſcopi loci illius, vbi ſic Confeſſiones audit?

SVMMARIVM.

1 *Approbatus ſeu Parochus vnius Diœceſis ex ſola Parochi alterius Diœceſis delegatione poteſt confeſſiones audire etiam non approbatus ab Epiſcopo contra nonnullos, præſertim ex vi Iubilei, & Bullæ Cruciatæ.*

2 *Idem dic ſi iam Approbatus ob maleuolentiam fuerit reprobatus, & quocumque modo, niſi tamen defectu ſcientiæ, approbatus fuerit, licèt hodie non ſit approbatus.*

3 *Amplia vt multo magis procedat in Regularibus non repugnantibus Parochis.*

4 *Priuilegia prædicta Regularium non ſunt derogata per conſtitutionem Vrbani VIII.*

5 *Regulares, & etiam ſeculares exiſtentes in alterius Diœceſi poſſunt audire confeſſiones ſubditi illius Epiſcopi, à quo fuerunt approbati,* licet

licet in loco, vbi ſunt talem approbationem non habeant.

6 *Conſtitutio Vrbani VIII. locum non habet in caſu noſtro.*

1 RESpondetur, quod (quamuis ſatis probabiliter obtationes dictas, etiam in his caſibus, negent Gutierez *lib.* 1. *Canon. qq. cap.* 17. *num.* 21. Rodriguez *tom.* 1. *q.* 59. *art.* 5. Miranda *cit. q.* 45. *art.* 7. Villalob. *tom.* 1. *tract.* 9. *dub.* 56. *num.* 3. Vaſq. *in* 3. *part. tom* 4. *qu.* 93. *art.* 3. *dub.* 4. *num.* 3. Zerola *in prax. cap.* 16. *q.* 8. Acoſta *in Bull. Cruciat. q.* 38. Beia *part.* 4. *caſ.* 20. Campanil. *in diuerſ. iur. Canon. rubr.* 12. *cap.* 13. *num.* 77. Alphonſus de Leone *de Iubileo, part.* 2. *q.* 9. *num.* 19. & Sà, *ver. Confeſſor. num.* 5. qui afferunt pro ſe Cardinalium declarationes) tamen probabilius affirment alij; quia in dictis caſibus, præſertim ex vi Iubilei, & Bullæ Cruciatæ, ſufficit, ſi eligatur Confeſſarius approbatus ab Ordinario in genere (ſiue
2 ſcilicet talis ſit Epiſcopus originis, ſiue beneficij, ſiue domicilij, & ſiue ſit pœnitentis, ſiue Confeſſarij, quin cuiuſcumque diœceſis alterius; & ſiue Confeſſarius ſit approbatus ſimpliciter, ſiuè limitatè, ſcilicet ad certum tempus, locum, vel perſonarum genus, &c. non tamen defectu ſcientiæ, & ſiuè ſit approbatus de præſenti, ſiue olim tantum, & modo non approbatus, quin & modo de præſenti ab Epiſcopo reprobatus, ſine cauſa tamen rationabili, ſed ſolum ex maleuolentia reprobatus) vt patet ex contextu verborum, quibus talia priuilegia concedi conſueuerunt. Atque ita docent Henriquez *lib.* 7. *cap.* 12. *num.* 4. Medina 1. 2. *q.* 19. *art.* 6. Suarez *diſp.* 28. *ſect.* 7. *num.* 4. Coninch *cit. dub.* 7. & complures alij Doctores, quos citat, & ſequitur Diana *loco cit. reſol.* 7. 8. *& ſeqq. vſque ad* 13. & afferunt pro ſe alias in oppoſitum Cardinalium declarationes.

3 Quod multò magis locum habet in Regularibus, qui ex priuilegio Eugenij IV. & Gregorij XIII. (vt patet apud Miraodam *tom.* 1. *q.* 45. *art.* 8. & apud Peregrinum *in compend. priuileg. part.* 1. *tit. abſolutio quoad ſeculares*, §. 5.) facultatem habent, vt poſſint fidelium Confeſſiones, non repugnantibus Parochis, audire, quotieſcumque ſe præſentare Epiſcopis commodè non poſſunt; vel quia ſunt in itinere, vel quia ſunt in loco (etiam recreationis cauſa) diſtanti à loco, vbi eſt Epiſcopus.

Dices, priuilegia hæc derogata eſſe per conſtitutionem Vrbani VIII. editam die 17. Septem-
4 bris 1628. quæ incipit: *Cum ſicut accepimus.* Vbi Pontifex annullat, & reuocat omnia priuilegia conceſſa quibuſcomque Religionibus Societatibus, &c. audiendi ſecularium Confeſſiones, abſque Ordinarij examine, & approbatione.

Reſpondetur, id certum non eſſe; quia, licet per dictam Conſtitutionem, vt ex eius titulo apparet, reuocentur omnia indulta, & priuilegia Confeſſiones ſecularium audiendi abſque Ordinarij examine, & approbatione, tamen in illa, vt etiam ex corpore ipſius conſtitutionis apparet, ſermo eſt ſolum de facultate generali audiendi ſecularium Confeſſiones abſque examine, & approbatione; non autem de dicto indulto, & priuilegio ſpeciali, quod habent Regulares, quando ſunt in itinere, vel quando ſunt per accidens in loco diſtanti, vbi eſt Epiſcopus, & commodè non poſſunt ei ſe præſentare.

At, quidquid ſit de hoc, illud tamen, etiam ſtante dicta conſtitutione Vrbani VIII. fatendum eſt, quod, ſi Regulares, quin & ſeculares Confeſſarij, inueniant in aliena diœceſi ſubditum diœceſis, in qua approbati ſunt, poſſint eum in Confeſſione audire, & abſoluere; quia hoc non eſt priuilegium ſpeciale conceſſum Regularibus, ſed diſpoſitio iuris communis generalis quoad omnes Confeſſarios; cùm ſit in aliena diœceſi iuriſdictionem exercere non contentioſam, ſed voluntariam (quam ibi exercere nulli prohibetur) & ſic dicta Conſtitutio Vrbani VIII. locum non ha- 6
beat in caſu noſtro; quia loquitur tantum de priuilegiis. Vide Sanchez *de matrim. lib.* 3. *diſp.* 34. *num.* 2. Rodriguez *in qq. Regul. tom.* 1. *q.* 60. *art.* 5. Peregrinum *loco cit.* §. 8. *in ſcholio.* Tamburinum *de iure Abbat. tom.* 1. *diſp.* 6. *q.* 14. *num.* 4. & Alphonſ. de Leone *tract. de offic. & poteſt. Confeſſ. tom.* 2. *recollect.* 10. *num.* 45. 56. *& ſeqq.*

SECTIO XIV.

Difficultates, earumque ſolutiones, contra ea, quæ ſupra ſectionibus tribus præcedentibus, præcipuè ſectione II. dicebantur.

SVMMARIVM.

1 *Decretum Vrbani VIII. directum ad Epiſcopum Gienenſem diſponit, quod Epiſcopus ſuſpendens Regulares ab audiendis Confeſſionibus, non teneatur ipſis edicere cauſam, ob quam ſuſpendit, ſed tantum ſedi Apoſtolicæ, ſi ab illa requiſitus fuerit.*

2 *Decretum prædictum non habet vim vniuerſaliter in omnibus locis; ſed tantum in Diœceſi Gienenſi, pro qua editum fuit; atque ideo conceſſa Epiſcopo Gienenſi, non cenſentur conceſſa aliis Epiſcopis.*

3 *Decretum prædictum Vrbani VIII. verbaliter affertur in medium.*

4 *Lex non obligat niſi eos, ad quos loquitur.*

5 *Obligatio legis, cum ſit ſecundum menſuram intentionis legiſlatoris, non extenditur ad eos, ad quos non extenditur intentio.*

6 *Decretum prædictum ex intentione Papæ dirigitur ſolum ad Epiſcopum, & Diœceſim Gienenſem; & rurſus declarat Pontifex ſe id ſtatuere ad fauorem dicti Epiſcopi.*

7 *Facultas conceſſa in dicto decreto Epiſcopo Gienenſi, eſt gratia priuilegiatiua contra ius commune, & exemptionem Regularium, qui ſunt immediatè ſubiecti ſedi Apoſtolicæ.*

8 *Sedis Apoſtolicæ intereſt ſuos ſubditos ab aliis non iudicari.*

9 *Priuilegium, & gratia conceditur ſolum Perſonis expreſſis in gratia, vel ad ſummum iis, qui habent connexionem cum ipſis.*

10 *Iuriſdictio, quæ in dicto Decreto Vrbani tribuitur Epiſcopo Gienenſi eſt delegata.*

11 *Procedens auctoritate ſedis Apoſtolicæ procedit vt delegatus; quia exercet iuriſdictionem Delegantis.*

12. & 13 *Iuriſdictio delegata coarctatur ad delegatum, & non extenditur ad alios neque vltra perſonam, quando nomen Perſonæ exprimitur*

mitur, vt hic aut ad ſummum eſt iuriſdictio delegata dignitati; atque adeo ſolus Epiſcopus diœceſis Gienenſis.

14 *Diſpoſitio dicti decreti coarctatur etiam ad ſolam Diœceſim Gienenſem, quia diſponit tantum circa Regulares, qui degunt in dicta Diœceſi.*

15 *Commiſſio prædicta determinata ad locum non ſe extendit extra talem locum.*

16 *Finis mouet Principem ad diſponendum, & eius intentio ſequitur finem, & ceſſante cauſa finali diſpoſitionis ceſſat etiam diſpoſitio.*

17 *Finis Pontificis fuit præbere remedium inconuenientibus ortis in dicta Diœceſi Gienenſi.*

18 *Lex habens rationem generalem, licet ſit ſpecialis, efficitur generalis, quia cum ratio ſit anima legis, legem extendit.*

19 *Diſpoſitio dicti decreti non eſt per modum legis; ſed per modum commiſſionis, ſeu delegationis.*

20 *Priuilegium eſt ſtrictè interpretandum maximè contra ius commune.*

21 *Lex licet extendatur ex identitate rationis, non tamen extenditur de Perſona ad Perſonam, & de loco ad locum.*

22 *Lex præcipiens denunciandos Confeſſarios ſollicitantes edita à Pio IV. pro Regnis Hiſpaniarum extra ipſa non obligabat, antequam à Gregorio XV. ad omnia alia Regna per aliam legem extenderetur.*

23 *Ratio licet ſit generalis, lex reſtringi debet ad perſonas expreſſas.*

24 *Reſcriptum Principis etiam in cauſis particularibus habet vim legis.*

25 *Reſcriptum Principis, ſicut ſententia, & Epiſtola tunc habet vim legis vniuerſalis, quando coniungitur cum voluntate condendi ius vniuerſale.*

26 *Decretum prædictum non eſt ita propoſitum, vt pro lege communi ſeruetur.*

1 OBiicies. Adeſt decretum eiuſdem Vrbani VIII. directum ad Epiſcopum Diœceſis Gienenſis, quod incipit, *Alias à nobis*, &c. ſub die 30. Ianuar. 1629. & continens Regulam, ſecundum quam gerere ſe debet Epiſcopus cum Regularibus circa Confeſſiones, & licentias in ordine ad ipſas Confeſſiones, & examen, vel reuocationem licentiæ, & circa prædicationem verbi diuini. Quod decretum, cùm militet eadem ratio in omnibus locis, in omnibus locis vniuerſaliter vim habebit, ſicuti tenent Barboſa *in Collectan. ad cap. 15 num. 45 ſeſſ. 23.* Conc. Tridentini, & Burdonus *in conſil. Regular. reſol. 36. num. 83.* quatenus docent, quod Epiſcopus ſuſpendens Regulares ab audiendis Confeſſionibus, non teneatur ipſis, edicere cauſam, ob quam ſuſpendit, ſed tantùm Sedi Apoſtolicæ, ſi ab illa requiſitus fuerit; quia ſic diſponitur in dicto decreto, ergò, &c.

2 Reſpondetur, dictum decretum non habere vim vniuerſaliter in omnibus locis, ſed tantùm in Diœceſi Gienenſi, pro qua edictum fuit; atque adeo quæ in dicto decreto conceduntur Epiſcopo Gienenſi, non cenſeri conceſſa aliis Epiſcopis, niſi aliundè concedantur; quod vt manifeſtum fiat ex inſpectione ipſius decreti, tenorem eiuſdem decreti ſubiiciam.

3 Vrbanus PP. VIII. ad futuram rei memoriam. Aliàs à nobis emanarunt literæ tenoris ſequentis; videlicet à tergo: dilecto filio noſtro Balthaſſari S.R.E. Presbytero Cardinali de Sandoual nuncupato, Eccleſiæ Gienenſ. ex conceſſione, & diſpenſatione Apoſtolica Præſuli. Intus verò. Vrbanus Papa VIII. Dilecte fili noſter ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Cùm, ſicut nuper nobis exponi feciſti, in tuis ciuitate, & diœceſi Gienenſi multi diuerſorum Ordinum Religioſi, ſub prætextu quòd ad ſacras confeſſiones audiendas, & Verbum Dei prædicandum ſemel approbati fuerint, abſque tua licentia Confeſſiones prædictas audiant, & Verbum prædicent non ſine graui Chriſti fidelium ſcandalo, & eorum ſalutis animarum detrimento, & licet per cenſuras, & pœnas Eccleſiaſticas contra eoſdem proceſſeris, ij tamen vigore cuiuſdam priuilegij à felicis recordat. Clemente Papa VIII. prædeceſſore noſtro ad fauorem Mendicantium emanati, ſe ab alio, quàm à Romano Pontifice pro tempore exiſtente excommunicari minimè poſſe prætendant. Nos inconuenientibus huiuſmodi iuxta creditum nobis deſuper Apoſtolicæ ſeruitutis officium, quatenus cum Domino poſſumus, obuiare, teque ſpecialibus fauoribus, & gratiis proſequi volentes, ſupplicationibus tuo nomine nobis ſuper hoc humiliter porrectis, inclinati de venerabilium fratrum noſtrorum S.R.E Cardinalium negotiis Regularium præpoſitorum conſilio tibi Religioſis prædictis, ne abſque expreſſa tua licentia ſacras confeſſiones de cætero audire; minuſque Verbum Dei prædicare audeant, & præſumant, per cenſuras, & pœnas Eccleſiaſticas auctoritate noſtra inhibere, eoſdemque ad exhibendum tibi licentias, quas illi de ſuper à te, ſiuè à Prædeceſſoribus tuis Eccleſiæ Gienenſis Præſulibus, ſiue adminiſtratoribus obtinuerint, ad hoc, vt eas vel confirmes, vel reuoces, prout ad diuini cultus augmentum, & animarum ciuitatis, & diœceſis ſalutem, & confirmationem in Domino expedire iudicaueris, cogendi, & compellendi facultatem dicta auctoritate tenore præſentium concedimus, & impartimur; non obſtantibus quibuſcumque conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, ſtatutis, & conſuetudinibus, nec non prædicti Clementis prædeceſſoris, & quibuſuis aliis priuilegiis in vim Cruciatæ ſanctæ eis quomodolibet competentibus indultis, & literis Apoſtolicis ſub quibuſcumque tenoribus, & formis, ac cum quibuſcumque derogatoriis, aliiſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, irritantibuſque, & aliis decretis in genere, & in ſpecie, ac aliàs in contrarium præmiſſorum quomodolibet conceſſis, confirmatis, & innouatis. Quibus omnibus, & ſingulis, ſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, & indiuidua, & de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes mentio, ſeu quæuis alia expreſſio habenda, aut alia exquiſita forma ad hoc ſeruanda foret, illorumque tenor pro plenè, & ſufficienter expreſſis haberi, illis aliàs in ſuo robore permanſuris, hac vice dumtaxat ſpecialiter, & expreſsè derogamus, cæteriſque contrariis quibuſcumque. Datum Romæ apud S. Mariam Maiorē ſub annulo Piſcatoris die 13. Octob. 1627. Pontificatus noſtri anno quinto.

Nunc

Nunc autem litibus, & controuerſiis, quæ inter Ordioarium Gienenſem ea vna, ſac Religioſos prædictos ea altera partibus, de, & ſuper præinſertis prædictis, vt accepimus, ad præſens vigeant, & de cætero oriri poſſint, quantum cum Domino poſſumus, obuiamire, ac deſuper opportuoo declarationis noſtræ miniſterio prouidere volentes, de venerabiliom fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium negotiis, ac coolulrationibus Epiſcoporum, ac Regularium præpoſitorum, conſilio, partibus auditis, reque maturè diſcuſſa, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium decernimus, & declaramus, præinſertas literas huiuſmodi ita eſſe intelligendas, & declarandas vt Regulares quidem in Ciuitate, & diœceſi Gienenſi à prædeceſſoribus Epiſcopis examinati & approbati ad coofeſſiones perſonarum ſecularium audiendas à præſente Epiſcopo ſucceſſore pro maiori conſcientiæ ſuæ quiete poſſint iterum eaaminari, & ſi minus idonei reperti fuerint, reprobari ad præſcriptum Conſtitutionis ſanctæ memoriæ Pij Papæ V. Prædeceſſoris noſtri hac de re editæ. Sed illi, quos idemmet Epiſcopus approbauit, ſiquidem huiuſmodi approbationem obtinuerint ad certum tempus, eo elapſo non poſſint confeſſiones audire abſque noua Epiſcopi ipſius licentia, & approbatione, præuio etiam, ſi eidem libuerit, nouo examine. Illi autem, quos ipſemet Epiſcopus ad confeſſiones huiuſmodi audiendas ſemel admiſit ſimpliciter, ac ſine vlla temporis præfinitione, nullatenus poſſint ab eodem reprobari ſine noua cauſa, eaque confeſſiooes ipſas concernente. Cæterum an eadem cauſa ſubſit, nec ne, Epiſcopum non teneri ipſis Regularibus edicere, ſed ſedi Apoſtolicæ dumtaxat, vbi eam ſibi aperiri poſtulauerit. Ad hæc quod in eiſdem præinſertis literis dicitur, Regulares non poſſe verbum Dei prædicare ſine Epiſcopi licentia, id locum ſibi vendicare in his tantùm Eccleſiis, quæ ſui Ordinis non ſunt, cùm in aliis Eccleſiis ſui Ordinis ſufficiat Epiſcopi benedictio petita, licet non obtenta; ita tamen, vt ſi Epiſcopus non modò benedictionem ſimpliciter non conceſſerit, verum etiam Regularibus prohibuerit, quominus prædicent, tunc illo contradicente in ſui quidem Ordinis Eccleſiis liceat illis prædicare, quemadmodum ſancti Tridentini Concilij decretis ſalubriter eſt cautum. Quod ſi Regulares ſiue in confeſſionibus audiendis, ſiue in prædicando aduerſus ea, quæ ſuperius declarauimus, quoquo modo deliquerint, in vim earumdem præinſertarum literarum, ab Epiſcopo Gienenſi coërceri, & puniri poſſint, etiam cenſuris Eccleſiaſticis. Sicque, & non aliter in præmiſſis omnibus, & ſingulis per quoſcunque iudices ordinarios, & delegatos, & cauſarum Palatij Apoſtolici Auditores iudicari, & definiri debere; ac irritum, & inane quicquid ſecus ſuper his à quoqoam quauis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus omnibus illis, quæ in præinſertis literis huiuſmodi volumus non obſtare, cæteriſque contrariis quibuscunque. Datum Romæ apud ſanctum Petrum ſub annulo Piſcatoris die 30. Ianuarij, 1529. Pontificatus noſtri anno ſexto. *M. A. Maraldus.*

Ex his ergo colligitur, dictum decretum
non eatendi eatra diœceſim Gienenſem, &
auctoritatem, quam tribuit Epiſcopo Gienen-
ſi; non eatendi vltra Epiſcopum Gienenſem: 4
& probatur ex eo; quia lea non obligat, ni-
ſi eos, ad quos loquitur, iuxta illud ad
Rom. 3. *Scimus autem, quoniam quacumque*
lex loquitur, iis, qui in lege ſunt, loquitur.
Siquidem cum obligatio legis ſit ſecundum 5
menſuram intentionis legiſlatoris, non exten-
ditur ad eos, ad quos non extenditur inten- 6
tio, ſed dictum decretum ea intentione Pa-
pæ dirigitur ſolum ad Epiſcopum & diœceſim
Gienenſem, ibi: *Dilecto filio noſtro Balthaſ-*
ſari Cardinali, & Eccleſia Gienenſis Præſuli.
Et rurſus declarat Papa, ſe in fauorem dicti
Epiſcopi ſtatuere, quod per tale decretum
ſtatuit, ibi: *Teque ſpecialibus fauoribus, ac*
gratiis proſequi volentes, ſupplicationibus tuo no-
mine nobis ſuper hoc humiliter porrectis inclinati,
&c. cogendi facultatem dicta auctoritate tenore præ-
ſentium concedimus, &c.

Accedit, quod facultas, quæ in dicto de- 7
creto conceditur Epiſcopo Gienenſi eſt gratia
vti conſtat ex citatis verbis: *Teque ſpecialibus*
fauoribus, ac gratiis proſequi volentes; & eſt
gratia priuilegiatiua contra ius commune, &
exemptionem Regularium; qui ſunt imme-
diatè ſubiecti ſedi Apoſtolicæ, atque adeò
contra intereſſe ſedis Apoſtolicæ; cuius in- 8
tereſt, ſuos ſubditos ab aliis non iudicari,
vt alibi dicebam, & ex communi docent
Abb. *in cap. ſi de terra, numero 5. de pri-*
uileg. & Rota in Vlixbonen. Monaſterij 19.
Nouembr. 1625. coram Coccino: ſed priui- 9
legium, & gratia conceditur ſolum iis, qui
exprimuntur in gratia, vel ad ſummum iis,
qui habent connexionem cum perſonis ex-
preſſis in gratia, *cap. fin. de prebend.* & tra-
dunt ea communi *gl.* & alij *in capit. priuile-*
gium, de regul. iur. in 6. Cardinal. *in Cle-*
ment. 1. 9. 6. de teſtam, Bartol. *in l. 1. Cod.*
Conſtit. Princip. Azor. *part. 1. lib. 5. cap.*
23. q. 2. Salas *de legib. diſput. 17. ſect. 8. n.*
48. Merolla *tom. 3. diſput. 6. cap. 3. dub.*
5. & Suar. *lib. 8. de legib. cap. 10. num. 4.*
Ergo præſens gratia non extenditur vltra Epi-
ſcopum Gienenſem; cùm ſolus ipſe in ea expri-
matur.

Accedit ſecundò, quòd iuriſdictio, quæ 10
ibi tribuitur dicto Epiſcopo Gienenſi, eſt de-
legata, vt colligitur ea illis verbis: Tibi Re-
ligioſis prædictis, ne abſque expreſſa tua li-
centia ſacras confeſſiones de cætero audire,
minuſque verbum Dei prædicare audeant, &
præſumant per ceoſuras, & pœoas Eccleſia-
ſticas auctoritate noſtra inhiberi, &c. (cùm
enim quis procedit auctoritate Apoſtolica
procedit vt delegatus, quia exercet iuriſdictio-
nem delegantis, ioxta *Reg. in cap. cum aliquibus,*
de reſcript. in 6. & ex communi notat Menoch.
de præſumpt. lib. 2. præſumpt. 56. num. 31.) ſed
iuriſdictio delegata coarctatur ad delegatum, &
non extenditur ad alios; & quando exprimitur
in delegatione (vt in caſu noſtro) nomen perſo-
næ, non extenditur vltra perſonam; quia dele-
gatio eſt perſonalis, Ioan. Andr. *in cap. ſtatutum,*
num. 17. de reſcriptis in 6. Archidiac. *ibid. num. 3.*
Alexandr. *conſil. 175. num. 5. vol. 5.* Imola *in cap.*

quoniam Abbas, *num.8. in fin. de offic. deleg.* Gutierex *de matrimon. cap.125. numer.9.* Flamin. *de reſignat. lib.1. quaſt.11. num.12.* Gratian. *diſcept. forenſ. tom. 1. cap. 92. numer. 2.* & Sanchez *de matrim. lib.8. diſput. 27. num. 20.* Aut adſum-
13 mum eſt iuriſdictio delegata dignitati; atque adeò ſolis Epiſcopis Diœceſis Gienenſis; ergo, &c.

14 Accedit tertiò, quod dicta diſpoſitio coarctatur etiam ad ſolam Diœceſim Gienenſem, quia diſponit tantùm circa Regulares, qui degunt in dicta Diœceſi, ibi: *Auctoritate Apoſtolica tenore præſentium decernimus, & declaramus, præinſertas literas huiuſmodi ita eſſe intelligendas, vt Regulares quidem in ciuitate, & Diœceſi Gienenſi à Prædeceſſoribus Epiſcopis examinati, & approbati ad confeſſiones perſonarum ſecularium audiendas, &c.* Quapropter cùm huiuſmodi iuriſdictio committatur determinatè Epiſcopo Gienenſi, & ſolum in ordine ad Regulares, qui ſunt in ciuitate, & Diœceſi Gienenſi, reſtrin-
15 gitur delegatio, ſeu commiſſio per ſpeciem loci, ita vt non ſe extendat extra talem locum, iuxta *cap. 2. de reſcript. & cap. ſtatuto, de decimis in 6.*

16 Accedit quartò, quod, cùm finis moueat Principem ad diſponendum, & eius intentio ſequatur finem, fit, quod ceſſante cauſa diſpoſitionis finali, ceſſet etiam diſpoſitio, *l. adigere, §. quamuis, de iurepatronat. l. cum te, Cod. de pactis inter empt. cap. ceſſante de appellat. & cap. & ſi Chriſtus de iureiur.* & tradunt Anchatan. *conſil. 47. numer. 4.* Angel. *conſil. 346.* & Tiraquel. *tractat. ceſſante cauſa, part.1. numer.11. & de iure primogen. quæſt.40 numer. 170. & ſe-*
17 *quentib.* ſed in caſu noſtro finis Pontificis fuit præbere remedium inconuenientibus ortis in dicta diœceſi Gienenſi ex diſſenſionibus natis inter Epiſcopum, & Regulares talis diœceſis, ibi: *Nos inconuenientibus huiuſmodi iuxta creditum nobis de ſuper Apoſtolicæ ſeruitutis officium, quantum cum Domino poſſumus obuiare, atque ſpecialibus fau ribus, & gratiis proſequi volentes, &c.* Ergo cùm hæc cauſa ſit coarctata ad diœceſim Gienenſem, ibi: *Cùm ſicut nuper nobis exponi feciſti in tuis ciuitate, & diœceſi Gienenſi multi diuerſorum Ordinum Religioſi ſub prætextu, &c.* diſpoſitio etiam erit coarctata ad dictam diœceſim.

18 Inſtabis; quando lex habet rationem generalem, licet ſit ſpecialis, efficitur generalis, *l. Regular. §. ſi quis ff. de iur. & facti ignor.* & docet Bart. *ibi*, Alexand. *in l. ſi pupillus, ff. de verb. obligat.* Et probatur; quia cùm ratio ſit anima legis, legem extendit, *l. illud, ff. ad leg. Aquil. & l. ſi poſtulauerit, §. 2. ff. ad leg. Iul. de adult.* & docet Surdus *de aliment. tit. 1. quæſt. 44. numer. 15.* ergo cùm in aliis locis ſit eadem ratio, in aliis locis etiam vigebit eadem diſpoſitio

19 Reſpondetur, dictam diſpoſitionem non eſſe per modum legis, ſed per modum commiſſionis, ſeu delegationis: quapropter locum non habet doctrina tradita de extenſione. Ad-
30 de, quod cùm ſit priuilegium, eſt ſtrictè interpretandum, *cap. 1. & ſequent. de filiis preſbyter. capit. ex tuorum de vſu pallij, & cap. quamuis de reſcriptis in 6.* & docent Pariſ. *conſil. 9. numer. 9. vol. 4.* Franciſcus Becc. *conſil. 32. num. 10.* & Turret. *conſ. 99. num. 10. vol. 1.* Quod præſertim locum habere debet in caſu noſtro; quia eſt contra ius commune, & tribuens exemptionem Regularibus, *cap. priuilegia, diſt. 3.* & docent Pariſ. *conſ. 6. num. 13. vol. 2.* Becc. *loc. ſupra cit.* & communiter Doctores *in cap. cauſam, de reſcriptis.*

Et dato ſe habeat per modum legis, non tamen extendi debet extra diœceſim Gienenſem:
quia licet extendatur lex ex identitate ratio- 21
nis de caſu ad caſum, non tamen extenditur de perſona ad perſonam, & de loco ad locum, *l. ſi quis ita, ff. de pœnis*, & docent Aretin. *in l. Gallus, §. & quid ſi tantum, ff. de liber. & poſthum.* Iaſon. *in l. cum ref. not.6. ff. de legat. 1.* Abb. *conſil. 57. vol.1.* Decius *conſil. 85.* & Caueta *conſil. 161. numer. 11. vol. 1.* Vnde
lex præcipiens denunciandos confeſſarios ſoli- 22
citantes edita à Pio IV. pro Regnis Hiſpaniarum extra ipſa, etiamſi ratio legis eſſet eadem, non obligabat, antequam à Gregorio XV. per aliam legem ad omnia alia Regna extenderetur. Itaque etiamſi ratio ſit generalis, lex re- 23
ſtringi debet ad perſonas expreſſas, *l. de eo, §. ſi quis, iunct. gloſſ. ff. ad exhib.* & docent. Brun. *tract. Excluſ. fœmin. art. 3. in fin.* Caueta *conſil. 929. num. 17.* & Macerat. *var. Reſol. lib. 3. reſol. 59. caſ. 13. verb. quia ratio:* ſed in caſu noſtro ſunt expreſſæ perſonæ, non ſolum quibus conceditur iuriſdictio, ſed etiam circa quas eſt illa exercenda, & coarctatur ad exiſtentes in diœceſi Gienenſi; ergo, &c.

Vrgebis. Reſcriptum Principis, etiam in 24
cauſis particularibus, habet vim legis, *l. de legib. & Conſtitut. Princip. & §. ſed & quod. verb. quodcumque ergo, Inſtitut. de iure natur. cap. licet 16. quæſt. 3. cap. multi 2. quæſt. 1. & cap. 1. diſtinct. 19.* & docent. Roman. *conſil. 260. in princip.* Archidiacon. *in cap. ignorantia, diſt. 38.* Dominic. *ibidem* Felinus *in Rubr. de reſcript.* Ioann. Andr. *ibidem* Nauar. *libr. 3. conſil. 3. numer. 4. de præbend.* Rebuff. *ad Conſtitut. Reg. in proœm. gloſſ. 2. & tom 2. Conſtit. Regul. tract. de reſcript. quæſt. 11. §. 14. numer. 152.* Iaſon. *in l. 1. numer. 1. ff. de Conſtitut. Princip.* Gomez *in proœm. ad Regul. Cancellar. quæſt. 2.* Suarez *de legib. libr. 3. cap. 15.* Afflict. *deciſ. 368. numer. 8.* Sanchez *de matrim. lib. 2. diſput. 31. num. 6.* Vaſquez *1. 2. diſput. 159. numer. 37.* Salas *de legib. diſput. 2. ſect. 8.* Maſtrillus *lib. 3. de Magiſtrat. cap. 4. num. 365.* & Merolla *tom. 2. diſp. 4. cap. 3. dub. 13. n. 134. & dub. 15. num. 143.*

Reſpondetur: Reſcriptum, ſicut ſententiam,
& Epiſtolam Principis tunc habere vim legis vni- 25
uerſalis, quando coniungitur cum voluntate condendi ius vniuerſale, atque adeò quando proponitur, & publicatur, vt ab omnibus ſeruetur: lex enim vim ſuam obligatiuam non exercet niſi fuerit publicata. Sic Reſponſa Pontificum, licet ſint in caſibus particularibus, faciunt ius; quia inſerta ſunt in corpore iuris, quod ſufficit pro ipſorum publicatione; Salas *de legibus diſput. 2. ſect. 8. concluſ. 4.* Mancinus *in diſquiſit. Genial. contur. 1. capit. 95.* Palaus *part. 1. tractat. 3. diſput. 1. punct. 8. num. 5.* Suarez *de legib. libr. 3. cap. 15. num. 16.* Sanchez *libr. 2. moral. cap. 29. num. 14. & de matrimon. libr. 2. diſput. 14. numer. 4.* & Merolla *tom. 2. diſput. 4.*

cap.

capit. 3. dub. 14. num. 139. At dictum Pontifi-
26 cis Decretum, non eſt ita propoſitum, vt ſcili-
cet pro lege communi ſeruetur; ergò, &c.

SECTIO XV.

An, qui eſt approbatus, hoc ipſo iuriſdictionem recipiat?

SVMMARIVM.

1 *Approbatus Ordinarij iudicio, ſeu ſufficiens declaratus non hoc ipſo iuriſdictionem recipit.*

2 *Approbatio diſtinguitur à delegatione iuriſdictionis; cum approbatio ſit actus intellectus, & delegatio ſit actus voluntatis ſuperioris.*

3 *Iuriſdictio in foro Pœnitentiæ interdum confertur cum ipſa approbatione, interdum ante Epiſcopi approbationem; ſed dependenter ab illa.*

4 *Iuriſdictio è contra interdum confertur ſacerdoti poſt eius approbationem.*

1 RESpondetur, quod qui eſt approbatus Ordi-
narij iudicio, ſeu ſufficiens declaratus, non
2 hoc ipſo iuriſdictionem recipit; ſiquidem diſtin-
ctio eſt inter approbationem, & delegationem
iuriſdictionis; cum approbatio ſit actus intelle-
ctus, vt potè iudicium, ſeu ſententia: at de-
legatio, ſeu traditio iuriſdictionis ſit actus vo-
luntatis ſuperioris. Quapropter licet iuriſdictio
3 in foro Pœnitentiæ interdum conferatur ſacer-
doti ſimul cum approbatione; vt cùm Epiſco-
pus aliquem exponit ad audiendas confeſſiones;
quia tunc eo ipſo cenſetur illum approbare: ta-
men interdum confertur ante Epiſcopi appro-
bationem, ſed dependenter ab illa, tanquam à
conditione, ſine qua non; vt cùm Parochus
cooperatori facultatem dat audiendi confeſſio-
nes, cùm primum ab Ordinario approbatus
fuerit: qua etiam ratione Regulares à ſummo
Pontifice iuriſdictionem in foro pœnitentiæ ac-
cipiunt, cùm primum à ſuis ſuperioribus ad hoc
4 munus deputati, & ab Ordinariis approbati
fuerint. Interdum verò è contra iuriſdictio con-
fertur ſacerdoti poſt eius approbationem, vt cùm
Parochus ſacerdotem ab Epiſcopo ante approba-
tum ad audiendas Confeſſiones ſuorum ſubdito-
rum admittit. Vide Rodriguez *tom. 1. qq. Re-
gul. quæſt. 59. artic. 1. & ſeqq.* Llamas *part. 1.
cap. 7. §. 3. & 4.* & Coninch. *diſput. 8. dub. 7.
num. 49.*

SECTIO XVI.

Cuiuſnam Epiſcopi, eiuſne, qui eſt Ordinarius Sacerdotis, an Ordinarius pœnitentis, approbatio requiratur?

SVMMARIVM.

1 *Approbatio fieri debet ab illo Epiſcopo in cuius Diœceſi ſacerdos confeſſiones audit.*

2 *Peregrini habent tacitam licentiam confitendi cuique approbato ſacerdoti, vbicumque exiſtat, & vbi vis ſit approbatus.*

3 & 4. *Epiſcopus habens priuilegium ſibi eligendi Confeſſarium, ſi ſit, extra ſuam Diœceſim debet eligere approbatum ab illo Epiſcopo contra nonnullos tenentes poſſe etiam ſibi approbare Confeſſarium.*

5 *Approbare Confeſſarium eſt Iuriſdictionis voluntaria non contentioſa, & ideo vbique fieri poteſt.*

6 *Concilium Tridentinum circa hoc non derogat priuilegiis Iuris communis.*

RESpondetur, requiri approbationem eius Or- 1
dinarij, in cuius diœceſi ſacerdos Confeſſio-
nes audit. Qui Ordinarius interdum non eſt 2
Ordinarius pœnitentium, vt ſi ſint peregrini ha-
bentes expreſſam, vel tacitam licentiam cui-
cumque expoſito ſacerdoti peccata ſua confitendi.
Quinimmò, ſi ipſemet Epiſcopus (qui ex *cap.* 3
vlt. de pœnit. & remiſſ. poteſt ſibi deligere Confeſ-
ſarium, vt *ſuprà* dicebam) velit ſacerdoti non ſub-
dito in aliena diœceſi confiteri, debet is vel cura-
tum beneficium habere, vel à proprio Epiſcopo
eſſe approbatus. Suarez *in 3. part. tom. 4. diſp. 18.
ſect. 6.* Graff. *tom. 2. lib. 5. conſ. 4. de pœnit. & remiſſ.
n. 13.* Riccius *in prax. tom. 1 reſol. 470. n. 2.* Azor.
part. 2. lib. 4. cap. 3. q. 16. Nauar. *lib. 1. tit. 18. leg.
7. n. 54.* Barboſa *in Collect. tom. 2. lib. 5. tit. 38. c. 16.
n. 4.* Filliuc. *tom. 1. tract. 7. cap 9. n. 256.* Megalius
in 3. part. lib. 1. cap. 10. num. 12. Molfeſius *in ſum-
ma tom. 1. tract. 7. cap. 15. n. 34.* Alphonſus de Leo-
ne *tract. de Iubileo part. 1. q. 9. num. 28.* Cardinalis
de Lugo *de ſacram. pœnit. diſp. 21. ſect. 1. num. 18.*
& alij, quos citat, & ſequitur Diana *p. 3. tract. 2.
reſol. 3.* & afferunt pro ſua ſententia Cardinalium
declarationem: quamuis Villalob. *tom. 1. tract. 9.
diſp. 55. n 4.* Valerus *ver. iuriſdictio, diff. 14. n. 2.* & 4
Coriolan. *de caſib. reſeru. part. 1. ſect. 2. art. 21. n. 5.*
contrarium non improbabiliter doceãt ex eo, quia
ſi Epiſcopus in aliena diœceſi poteſt approbare ſa-
cerdotem non ſubditum ad Confeſſiones ſuorum
ſubditorum audiendas (cùm id in aliena diœceſi 5
ſeu territorio non ſit exercere iuriſdictionem con-
tentioſam, ſed voluntariam, quam in omni diœ-
ceſi, & territorio exercere quis non prohibetur)
poterit etiam eum approbare ad audiendas Con-
feſſiones ſuimet ipſius. Accedit quod Tridenti- 6
num *in cit. ſeſſ. 23. de reformat. cap. 15.* in illis
verbis, *non obſtantibus priuilegiis*, non derogat
priuilegiis in corpore inſertis, vt ſuppoſito præ-
cedenti dicebam, conſequenter nec derogat priui-
legio, quod Epiſcopus ex *cit. cap. vlt.* habet deli-
gendi ſibi Confeſſarium.

E contrà interdum Epiſcopus, à quo peten-
da eſt approbatio, eſt potius Ordinarius pœni-
tentium, quàm ipſius Confeſſarij; vt ſi ſacerdos
peregrinus in aliena diœceſi aſſumatur à Parocho,
approbandus erit ab Ordinario eiuſdem loci; quod
ob rationes dictas in ſect. præcedenti ſentit Gu-
tierez *lib. 1. Canon. qq. c. 17. n. 21.* etiamſi talis ſacer-
dos peregrinus alibi curatum beneficium habeat.
Quamuis cõtrarium ſentiat Suar. *diſp. 28. ſect. 4. n.
15.* & ex probabili dicebã *ſupra in præcedenti ſect.
in fine*: Quæ ſententia ſaltem vera eſt, ſi talis diœ-
ceſis conſuetudo ſit, vt quicumque alibi curatum
beneficium habet, ad audiendas Confeſſiones ex-
poni poſſit; quia tunc Epiſcopus talem conſuetu-
dinem ſciens, & tolerans, ei conſentire cenſetur.

SECTIO XVII.

Dubitationis principalis in principio poſitæ Reſolutio.

SVMMARIVM.

1. *Epiſcopus non poteſt prohibere quod ſacerdotes Regulares, quin etiam ſeculares abſoluant ipſius ſubditos à peccatis venialibus, & forſan ab excommunicatione minori.*
2. *Item à peccatis mortalibus vitè ſemel confeſſis, & abſolutis.*
3. *Item in periculo mortis ab omnibus peccatis, & cenſuris non ſolum Epiſcopis, ſed etiam ſummo Pontifici reſeruatis, licet ipſi ſacerdotes ſint publice ſuſpenſi, & excommunicati ob quodcumque delictum.*
4. *Quod procedit etiam ſi adſit Confeſſarius approbatus, quin & Parochus, & nulla cenſura, nulloque impedimento detentus.*
5. *Epiſcopus non poteſt præcipere quod ſic abſolutus à cenſuris, ceſſante mortis periculo, ſuperiori ſe ſiſtere teneatur, vt mandatum eius accipiat; dummodo fuerit abſolutus à priuilegiato; ſecus aliter ſi cenſura exigat partis ſatisfactionem.*
6. *Epiſcopus non poteſt prohibere Regularibus, Nouitiis præſente vel abſente, aut impedito eorum Prælato, ne confiteantur ſacerdoti ipſis beneviſo alias idoneo ab Epiſcopo non approbato.*
7. *Theatini non poſſunt confiteri alteri, quam eiuſdem Congregationis Religioſo.*
8. *Decretum dictæ Religionis habet locum ſolummodo in Bulla Cruciata, & etiam in aliis indultis confitendi extero inſcio ſuperiore, non autem in priuilegiis inſertis in corpore iuris.*
9. *Nouitij Religionum non poſſunt confiteri niſi magiſtro Nouitiorum, vel Religionis ſuperiori, vel cui ille commiſerit.*
10. *Opinio in contrarium eſt probabilior.*
11. *Decretum Clementis VIII. non loquitur per modum præcepti irritando confeſſiones aliter factas, ſed ſolum per modum Regulæ, & Conſilij.*
12. *Nouitij, quia ſunt in via ad Religionem poſſunt confiteri Religioſis illius ex priuilegio.*
13. *Nouitij participant Profeſſorum priuilegia vt Canonis, fori, & exemptionis Gabellarum.*
14. *Nouitij poſſunt cum litteris Prælati Religionis mitti ad quemcumque Ordinarium ad Ordines ſuſcipiendos ſine literis Diœceſani.*
15. *Doctores aſſerentes literas Nouitio ordinando concedendas eſſe ab Epiſcopo Diœceſano loquuntur de iure communi, non autem virtute priuilegiorum.*
16. *Profeſſi, qui viuunt ſub cura Magiſtri an poſſint de facto valide confiteri alteri extra ſuum Magiſtrum eſt diſſenſio inter Doctores, probabilius tamen tenendum eſt pro affirmatiua.*
17. *Theatini manentes ſub cura Magiſtri poſſunt confiteri eorum Religioſo cuilibet ad id deſtinato.*
18. *Decretum Clementis VIII. loquitur ſolum de Nouitiis formaliter, & ſi loquitur de profeſſis, loquitur tantum per modum conſilij.*
19. *Epiſcopus non poteſt prohibere ne quocumque modo à quibuſcumque peccatis & cenſuris Prælati Religionum, vel ipſorum ſubditi poſſint abſoluere ſuos Regulares, Nouitios, & ſeculares mox Religionem ingreſſuros etiam reſeruatis ſpecialiter Epiſcopo, vel ſanctæ Sedi Apoſtolicæ.*
20. *Epiſcopus non poteſt prohibere quin Regulares ab ipſo approbati non audiant omnium confitentium confeſſiones, & eos abſoluere à quibus vis peccatis exceptis caſibus ipſi Epiſcopo, & ſummo Pontifici reſeruatis in Bulla Cœnæ.*
21. *Neque poteſt prohibere quod extra forum pœnitentiæ, non abſoluant à cenſuris, ſententiis, vel pœnis.*
22. *Neque poteſt prohibere diſpenſare vota, iuramenta, & petitionem debiti coniugalis.*
23. *Neque poteſt prohibere quod mortuo Pontifice abſoluant.*
24. *Neque poteſt Doctoribus dignis & idoneis ſine cauſa approbationem denegare; ſecus ſi reuocet ex cauſa præſertim nouus Epiſcopus.*
25. *Neque poteſt prohibere ex ſatis probabili ſententia quod approbatus in alterius Diœceſi, Delegatus à Parocho Diœceſano tempore Iubilei non audiat confeſſiones.*

REſpondetur ea dictis, & Dico primò, non po- 1
teſt Epiſcopus prohibere quod ſacerdotes Re-
gulares, quin etiam ſeculares, poſſint abſoluere
ipſius Epiſcopi ſubditos à peccatis venialibus (&
ſic forſan etiam ab excommunicatione minori,
vt potè peccatis venialibus acceſſoria.) Item ſe- 2
cundò, à peccatis mortalibus ritè ſemel confeſſis,
& abſolutis. Item tertio, in periculo mortis ab 3
omnibus peccatis, & cenſuris, etiam ipſi Epiſcopo
ſpecialiter, quin & ſummo Pontifici in Bulla Cœ-
næ, vel alibi expreſsè reſeruatis; idque etiam, ſi di-
cti ſacerdotes ſint ſimplices, ſeu ab Ordinario non
approbati, quin ſint ſuſpenſi, hæretici, & excom-
municati non tolerati, & etiam ſi, ex non impro-
babili ſententia Doctorum, adſit Confeſſor appro- 4
batus, quin & Parochus, & nulla cenſura, nullo-
que impedimento detentus. Quin addo, non po-
teſt Epiſcopus præcipere, quod taliter abſolutus à 5
cenſuris, ceſſante mortis periculo, ſuperiori ſe ſi-
ſtere teneatur, vt mandatum eius accipiat, iuxta
cap. eos, & Extrauag. inter cunctos, §. incendiarios,
de priuileg. Quod tamen ſolum intellige, ſi fue-
rit abſolutus à priuilegiato: ſecùs, ſi fuerit abſolu-
tus à non priuilegiato; dummodo non tantum à
peccatis reſeruatis, pro quibus ſolis ſe ſiſtere ſupe-
riori non tenetur, à quocunque abſolutus fuerit,
ſed etiam à cenſuris, & illis partis ſatisfactionem
exigentibus. Patet ex dictis *in ſect. 2. & 3. per totam.*

Dico ſecundò, neque poteſt Epiſcopus pro- 6
hibere, quod Religionum Prælati, aut ipſorum
vicarij in ipſorum abſentia, morte, vel ſuſpenſio-
ne, &c. quin de ipſorum conſenſu cæteri ſubditi
Regulares, quin etiam Nouitij, & etiam ſeculares
Religionem mox ingreſſuri, poſſint confiteri ſa-
cerdoti idoneo (Regulari, ſiue ſeculari) ſimplici,
ſeu non approbato ab Epiſcopo. Patet etiam ea di-
ctis *in ſect. 5. & 11.*

Obiicies, ſaltem id in noſtra Religione cleri- 7
corum Regularium Theatinorum locum non
habet

habet, quia *in part. 1. cap. 6. num. 1.* dicitur: *Nemo noſtrum ſua peccata extero ſacerdoti confiteri queat ſed iis ſolum noſtratibus Confeſſariis, qui à Præpoſito Domus fuerint aſſignati non obſtante quocumque priuilegio, cui ex nunc totius Religionis nomine renunciamus.* Ex quibus verbis deducit Peregrinus *in Comment. ad noſtras Conſtitutiones, part. 1. cap. 9. lit. C §. 1* Generalem, & Præpoſitos noſtræ Religionis neque habere pro ſe, neque poſſe concedere ſuis ſubditis facultatem eligendi in Confeſſarium, quemcumque ſacerdotem, etiam ab Epiſcopo approbatum, intra, vel extra Religionem, ſicuti locum res habet in aliis Religionibus.

Reſpondetur, nego antecedens, & ad probationẽ Reſpondeo, decretum illud in noſtra Religione
8 factum eſſe pro priuilegio Bullæ Cruciatæ, & aliis facultatibus, ſeu indultis confitendi cuicumque, etiam extero ſacerdoti, inſcio ſuperiore, non autẽ pro priuilegiò inſerto in corpore iuris, quod habent Prælati Religionum eligendi ſibi in Confeſſarium quemcumque (ſiue Regularem, ſiue ſecularem) ſimplicem, ſed idoneum, ſacerdotem, *cit. c. vlt. de pœnit. & remiſſ.* & quod habent iidem Prælati Religionum tanquam Ordinarij, concedendi eandem facultatem ſubditis ſuæ Religionis, *c. omnis vtriuſque ſexus, eod. tit.* quia priuilegium inſertum in corpore iuris non cenſetur in generali derogatione comprehenſum; & ſic non cenſetur, licet apponantur quælibet clauſulæ generales, derogatum, niſi de ipſo fiat expreſſa mentio, ſicuti ſupra dicebam *ſect. 11.* & docent cõmuniter Doctores, quos citat, & ſequitur Diana *p. 3. tr. 2. reſ. 1. & 2.*

Obijcies ſecundo, Nouitij cuiuſcumque Religionis (& multò magis ſeculares Religionem mox ingreſſuri) vtpote adhuc ſeculares, & nondũ profeſſi, poſſunt validè: etiam de peccatis reſeruatis ſuorum ſuperiorũ confiteri cum quocumque Cõfeſſario ſeculari, vel Regulari, ab Epiſcopo tamen approbato, ergo non poterunt etiam ex priuilegio confiteri, ſicuti ex priuilegio confiteri poſſunt Regulares profeſſi.

9 Reſpondetur, nego antecedens, quia Nouitij nõ poſſunt confiteri, niſi cum Magiſtro Nouitiorum vel cum Religionis ſuperiore, vel cũ quo ille commiſerit. Sic Peregrin. in Cõment. ad noſtras Conſtitut. *p. 2. c. 5. lit. K.* Megalius *in 1. p. lib. 1. c. 8. n. 20.* Vecchius *in prax. Nouitiorũ, diſp. 10. dub. 3.* & Tãbur. *de iure Abbat. tom 2. diſp. 6. q. 6. n. 11.* & probãt ex decreto Clementis VIII. ibi: *Quilibet Nouitius &c.* quorum opinio non omninò improbabilis eſt.
10 At quoniam oppoſita (quam tradunt Ortiz *in ſum. c. 5. n. 11.* Rodriguez *tom. 1. q. 27. ar. 11.* Portell. *ver. Nouitij abſolutio, n. 36.* Villalob. *tom. 1 tr. 9. diff. 56. n. 6.* Miranda. *tom. 2. q. 34. ar. 16. in fin.* Riccius *in prax. tom. 4. reſ. 241. n. 3.* Molfeſius *in ſum. tom. 1. tr. 7. c. 14. n. 81,* Homobonus *p. 1. tr. 5. c. 2. q. 13.* & alij complures Doctores, quos citat, & ſequitur Diana *p. 3. tr. 2. reſ. 4.*) ob rationem in argumento adductam eſt probabilior, præſertim quia decretũ Clementis VIII. non loquitur per modum præcepti
11 irritando Confeſſiones aliter factas, ſed ſolum, per modum regulæ, & conſilij (ſicuti rectè adnotarunt Molfeſius *in ſum. tom. 1. tr. 7. c. 14. n. 83* Alphonſus de Leone *tract. de offic. & poteſt. Confeſſ. r. 2. recollect. 11. n. 151. & ſeq.* & Diana *loco cit. reſol. 5.*) ita tamẽ vt Confeſſarij Confeſſionẽ Nouitiorũ excipientes poſſint puniri, & Nouitij confitentes debeant è Religione expelli; propterea melius
12 Reſpondetur ſecundo, concedo antecedens, at nego conſequentiã; quia, licet nouitij poſſint primũ (ſicuti dicitur in argumento) vtpote nondum profeſſi, ſed adhuc ſeculares, poſſunt tamen ex priuilegio etiã ſecundum, quia nõ ſunt in via ad Religionem; qua ratione participãt etiam cætera profeſſorum priuilegia, vt Canonis, fori, & exem- 13
ptionis gabellarum, ſicuti ſupra in ſuis locis dicebam. Item & quod modo, quo profeſſi poſſunt cũ literis dimiſſorialibus Prælati Religionis (abſque eo quod hic incurrat ſuſpẽſione ab officio, vel beneficio latam in Concilio Trid. *ſeſſ. 23. c. 10,* mitti
ad quoſcumque locorum ordinarios causa ordines 14
ſuſcipiendi, ſine licentia, ſeu literis commendatitiis Epiſcopi diœceſani. Doctores communiter, quos refert, & ſequitur Diana *loco ſupra cit. reſ. 7.* contra Peregrinum *in Comment. ad noſtras Conſtit. p. 1. c 4. lit. A. §. 1.* Naldum *ver. Nouitius n. 8.* Vgol. *de poteſt. Epiſc. c. 26. §. 20. n. 7.* & Henriq. *lib. 10.*
c. 23. n. 3. & lib. 14. c. 9. n. 2. qui aiunt, quod literæ 15
dimiſſoriæ ad Ordines ſuſcipiendus concedendæ ſint Nouitiis ab Epiſcopo, diœceſano, non autem à Religionis Prælato; ſed loquuntur fortaſsè de iure communi, non attento priuilegio Regularibus conceſſo, quod videri poterit apud Suar. *de relig. tom. 3. lib. 5. c. 16. n. 17.* & apud Dianam *reſol. 7.*

Cæterum an profeſſi, qui viuunt ſub cura Ma- 16
giſtri, poſſint de facto validè confiteri alteri extra ſuum Magiſtrum, vel extra illum à Prælato Religionis ipſis aſſignatum?

Negant Portell. *ver. Nouitij abſolutio, n. 36.* & Peregrin. *cit. p. 1. c. 9. lit. C. §. 6.* quia pro talium profeſſorum Confeſſionibus ſolus Magiſter, vel ille aſſignatus deputatur, vt Parochus: quapropter non poſſunt alteri validè confiteri; quod præcipuè in noſtra Religione clericorum Regularium Theatinorum locum habere videtur ob decretum pro ipſa ſpeciale Clementis VIII. apud Peregrinum, & Dianam *in locis ſupra cit.* vbi Pontifex ait, quod tales noſtri profeſſi permaneant in Nouitiatu, & viuant regulis Nouitiorum, &c.

At affirmant probabilius alij; quia idẽ Clemens VIII. in decreto generali publicato anno 1593. die 26. Maij ordinat, & meritò, in vniuerſum omnibus Regularium ſuperioribus, vt pro ſubditorum numero plures ab ipſis Confeſſarij in Monaſterio, ſeu Cõuentu conſtituãtur, ad hoc, vt dicti ſubditi liberius confiteãtur, & propter verecundiã fortaſsè ſacrilegas confeſſiones efficere non inducantur (quidquid in alio ſenſu dictum decretum Clemẽtis VIII. explicet Suar. *de relig. tom. 4. lib. 2 c. 15. n. 7.*) At hoc etiam & multò magis, in profeſſis degentibus ſub cura Magiſtri locum habet; ergo, &c. Accedit, quòd in noſtra *Religione Clericorum Regularium* Theatinorũ Conſtit. *p. 1. c. 9.* indiſtinctè, 17
& ſine vlla reſtrictione dicitur: *Confitebitur autem quiſq; noſtrũ ſuo Præpoſito, vel cui velet ex Cõfeſſariis, quos Præpoſitus deputauerit.* Et in decretis Capituli generalis *p. 1. c. 6. n. 7.* habetur: *Nemo noſtrũ ſua peccata extero ſacerdoti cõfiteri queat, ſed iis tantũmodo noſtratibus Confeſſariis, qui à Præpoſito domus fuerint deſignati, non obſtante quocũque priuilegio, &c.*

Vnde patet ad oppoſitũ argumentũ; & ad aliud non authenticũ, & ſpeciale pro noſtra Clericorũ Regulariũ Theatinorũ Religione Clemẽtis VIII. decretum. Reſpondetur primò, quod loquatur ſolũ
de Nouitiis formaliter: & dato, loquatur de pro- 18
feſſis etiã ſub cura Magiſtri degentibus, loquitur ſolũ per modũ regulæ, & conſilij, nõ autẽ per modũ præcepti Cõfeſſionis irritando, ſicuti ſupra dicebã.

Dico

19 Dico tertiò, Neque poteſt Epiſcopus prohibere, quod Religionum Prælati, & ipſorum vicarij in de ipſorũ abſentia, morte, vel ſuſpẽſione; &c. quin ipſorum conſenſu cæteri ſubditi ſacerdotes idonei Regulares poſſint abſoluere ſuæ Religionis Regulares, quin & Nouitios, & etiam ſeculares Religionem ſuam mox ingreſſuros, ab omni peccato, & ab omni excommunicatione, aliaque cenſura particulatim non inflicta, quamuis Epiſcopo ſpecialiter, vel etiam ſedi Apoſtolicæ in præteritum reſeruata, vel in futurum reſeruanda. Patet etiam ex dictis in ſuppoſito 8. & 9. Et de ſecularibus mox Religionem ingreſſuris docet in terminis Vecchius *in prax. Nouit. diſp. 9. dub. 7. n. 5.*

20 Dico quartò, Neque poteſt Epiſcopus prohibere quod Religionum Prælati, & ipſorum vicarij, quin & cæteri idonei Regulares, obtenta tamen ipſius Epiſcopi approbatione, & Religionis Prælati licentia poſſint abſoluere quoſcunque ſeculares, etiam peregrinos vndequaque aduenientes, à quibuſcumque peccatis, & à quibuſcumque inde ſecundùm iuris Conſtitutiones reſultantibus cenſuris, ſententiis, vel pœnis Eccleſiaſticis (exceptis caſibus ſpecialiter ipſi Epiſcopo, &
21 ſummo Pontifici in Bulla Cœnæ reſeruatis) etiam extra ſacramentum pœnitentiæ, ſi de abſolutione à cenſuris, ſententiis, vel pœnis loquamur; & multò minus poterit prohibere quod ſimiliter extra Sacramentum pœnitentiæ poſſint ſacerdotes Regulares cum ſecularibus commutare, vel
22 diſpenſare vota, iuramenta, vel petitionem debiti matrimonialis ex impedimento voti, vel inceſtus, &c. Patet etiam ex dictis *in ſect. 6. 7. & 9.* & videri poterunt, quæ de hac re diffusè dicebantur *lib. de Parlamentis dub. 4 ſect. 19. ſubſect. 31. & 32.* per totas: & quæ docent Doctores, quos citat, & ſequitur Diana *part. 3. tract. 2. reſ. 14. & tract. 5. reſ. 25. & part. 5. tract. 13. reſol. 46.*

23 Dico quintò, Neque poteſt Epiſcopus prohibere, quod Religionum Prælati, & ipſorum Vicarij quin & cæteri ſacerdotes idonei Regulares modo quo *ſupra in 3. & 4.* dicto dicebam poſſint abſoluere, etiam mortuo Pontifice ipſis facultatem abſoluendi ſic amplam delegante. Patet etiam ex dictis *ſect. 10.*

24 Dico ſextò, Neque poteſt Epiſcopus dignis & idoneis ſacerdotibus Regularibus, quin etiam & ſecularibus (ſi hi in Theologia, vel iure Canonico ſint Doctores, vel licentiati) ſine cauſa approbationem denegare, & multo minus ſemel datam ſine cauſa reuocare; adeò quòd ſi tales ſine cauſa non admiſſi, vel reiecti, Confeſſiones ſecularium audiant, ex ſatis probabili ſententia Doctorum, validè, quin & licitè, illas poſſint audire: ſecùs ſi reuocet ex cauſa, præſertim Epiſcopi approbantis ſucceſſor. Patet etiam ex dictis *in ſect. 11.*

Dico ſeptimò, Neque poteſt Epiſcopus, ex ſatis probabili etiam ſententia Doctorum, prohibe-
25 re, quod ſacerdotes approbati ab vno Ordinario (idemque dico de habentibus beneficium curatũ) in ſua diœceſi Confeſſiones audire poſſint, ſi ij per Parochi delegationem, & multo magis per electionem ex Iubileo, vel Bullæ priuilegio ibi confeſſiones audiant. Patet etiam ex dictis *in cit. ſect. 11. in fine.*

DVBITATIO XIX.

An, & quid poſſit Epiſcopus in ordine ad diſpenſationem legis, votorum, iuramentorum, pœnarum, & ſimilium?

SVMMARIVM.

1 *Religioſi, qui non ſunt exempti à Iuriſdictione Epiſcopi ei omnino ſubiacent etiam quoad dictam diſpenſationem.*

2 *Prælatus Religionis ſuis Regularibus exemptis poteſt concedere dictam diſpenſationem, quod competit etiam Prælatis Religionis inferioribus.*

3 *Omnis diſpenſatio in Iuriſdictione fundatur; qua ceſſante non poteſt diſpenſari.*

4 *Prælatus Religionis non poteſt diſpenſare cum ſuo Religioſo iam Epiſcopo facto.*

5 *Regularis creatus Epiſcopus eſt exemptus à iuriſdictione Religioſa.*

6 *Prælatus Religionis non poteſt diſpenſare cum eiecto in perpetuum, quia Religio illius iuriſdictionem abdicauit in Epiſcopum.*

7 *Epiſcopus abſque licentia Prælati Religionis non poteſt diſpenſare cum Religioſo.*

8 *Religioſus ſine voluntate & licentia ſui Prælati, non poteſt renunciare exemptionem, quam habet.*

9 *Clericus non poteſt etiam cum iuramento renunciare priuilegium Canonis, exemptionis gabellarum & fori.*

10 *Religioſo licitum eſt adire Epiſcopum pro diſpenſatione ſi ei denegetur iniuſtè à ſuo Prælato, ex præſumpta licentia ſummi Pontificis.*

11 *Exemptio pro bono Religionis, & Religioſi conceſſa non debet in detrimentum eorum conuerti, ſicuti eſt ſi vagari daretur anſa.*

12 *Regularis ad hoc vt poſſit adire Epiſcopum pro diſpenſatione debet eſſe certus quod ſuus Prælatus eam iniuſtè neget; ſecus ſi ſit dubius.*

13 *Poſſeſſio ſtat pro ſuperiore, & pro lege exemptionis in fauorem Religionis conceſſa.*

14 *Religioſus poterit adire Epiſcopum ſi Prælatus Religionis non poſſit abſoluere vel diſpenſare aliquo impedimento detentus, & non ſit qui ipſius vices gerat, ex præſumpta licentia ſummi Pontificis.*

15 *Religioſus ſi non poſſit abſolui à ſuo Prælato, poteſt de licentia ſui Prælati Epiſcopum adire, ex præſumpta licentia Religionis illi communicata.*

16 *Priuilegium exemptionis Religioni cenſetur ſemper conceſſum cum clauſula niſi aliter Prælatis Religionis viſum fuerit expedire.*

17 *Religioſus de iure communi non poteſt neque de licentia ſui Prælati adire Epiſcopum pro abſolutione vel diſpenſatione obtinenda; ſecus eſt ex priuilegio.*

18 *Religioſus non poteſt adire Epiſcopum pro abſolutione, vel diſpenſatione, ſi Prælatus Religionis habeat eandem facultatem.*

19 *Prælatus Religionis fruſtra ſibi caſus reſeruaret, ſi Religioſus poſſet adire Epiſcopum pro eorum abſolutione, vel diſpenſatione. Secus ſi vrgeat neceſſitas, & Prælatus abſit.*

20 *Religio*

20. *Religioſus, & ſecularis ſubiectus Priori Ordinis militaris, qui non habet poteſtatem abſoluendi ſubditos ſuos in caſibus commiſſis à Tridentino Epiſcopis, poteſt de licentia ſui Prælati Epiſcopum adire pro abſolutione, vel diſpenſatione obtinenda in ea Diœceſi, vbi ipſe Religioſus moratur.*

21. *Nuncius, qui poteſtatem legati à latere habet, poteſt etiam quemlibet Religioſum abſoluere, vel diſpenſare; quia eſt legitimus exemptorum ſuperior.*

22. *Religioſus ſubiectus Priori Ordinis militaris poteſt etiam remitti pro obtinenda abſolutione ad vicinum Epiſcopum, etiam ſi illius Diœceſis non ſit.*

1 SVPPONO, quod ſi Religioſi non ſint à iuriſdictione Epiſcopi exempti, ſed ei ſubiecti, reputentur, ac alij clerici ſeculares, in ordine ad diſpenſationem dictarum obligationum; ita vt nihil in hac parte poſſit Prælatus regularis. Ratio; quia talis non gaudet iuriſdictione quaſi Epiſcopali, quæ ad hanc diſpenſationem concedendam requiritur. Sic ex communi Nauar. *cap.* 1 x. *num.* 75. Soarez *lib.* 6. *de voto, cap.* 10. *num.* 14. *& ſeqq.* & Sanchez *lib.* 4. *Mor. cap.* 39. *num.* 9.

2 Suppono ſecundò, quod, ſi è contra Religioſi ſint exempti à iuriſdictione Epiſcopi, quales communiter ſunt hodie ex priuilegio, poſſit Prælatus eis dictam diſpenſationem concedere, quatenus eſt ex parte iuriſdictionis; quia eam habet in ſuos Religioſos, ſicut Epiſcopus in ſuos clericos. Sic Doctores, quos citat, & ſequitur Nauar. Suarez, & Sanchez *in locis ſupra cit.* Quod non ſolum intellige de ſuperioribus Prælatis, ſed etiam de inferioribus, quales ſunt Præpoſiti, Guardiani, Rectores, quin & Vicerectores, ſeu Vicarij, dum Rectores abſunt, & ipſi domum gubernant; quia & hi iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habent in ſubditos, ita tamen, vt propter ſubordinationem illa limitari poſſit à ſuperioribus Prælatis. Sic Doctores, quos citat, & ſequitur idem Sanchez *cit. cap.* 39. *num.* 5. Quapropter, cùm Religioſus Prælato ſubiectus

3 eſſe deſinit, eo ipſo Prælatus non poteſt cum illo quidquam diſpenſare; quia omnis diſpenſatio in

4 iuriſdictione fundatur; vnde non poteſt Religionis Prælatus diſpenſare in votis, iuramentis, pœnis, vel alijs inhabilitatibus cum ſuo Religioſo,

5 iam Epiſcopo facto; quia talis iam Epiſcopus factus exemptus eſt à iuriſdictione Religioſa. Item

6 non poteſt diſpenſare cum eiecto in perpetuum; quia Religio illius iuriſdictionem abdicauit in Epiſcopum, ita vt Epiſcopo ſubditus ille ſit, ſicut quilibet alius clericus ſecularis. Sic Sanchez *ex communi loco cit. num.* 13. *&* 14.

Difficultas itaque eſt, an poſſit Epiſcopus cum Religioſis exemptis diſpenſare, ſicuti poteſt cum clericis ſecularibus. His ſuppoſitis.

7 Dico primò, abſque licentia Prælati Religionis nihil poteſt Epiſcopus diſpenſare cum Religioſo; quia exemptio, quam Religioſus habet ab Epiſcopi iuriſdictione, non tam in fauorem Religioſi, quàm in fauorem totius Religionis conceſſa

8 eſt: quapropter non poteſt is pro ſuo arbitratu ſine voluntate Prælati illam renunciare, & iuriſdictioni Epiſcopi ſe ſubmittere; præſertim, quia talis renunciatio cederet in detrimentum Religioſi ſtatus, eſſet enim contraria quieti, & ſubiectioni debitæ Religioſo Prælato. Qua ſimili ratione dicebam *cap.* 1. *dubit.* 14. *cap.* 4. *dubit.* 31. *&* 9

c. 5. *dubit.* 12. *&* 13. *& lib. de Parlamentis dubit.* 4. *ſect.* 19. *ſubſect.* x8. *& dubit.* x7. *ſect.* 8. *ſubſect.* 3. non poſſe clericum neque etiam cum iuramento renunciare priuilegium Canonis, exemptionis gabellarum, & fori. Vide Sanchez *cit. c.* 39. *n.* 17. & Pontium *de matrimonio lib.* 8. *c.* 5. *n.* 13.

An autem, ſi Religionis Prælatus nolit, vel non poſſit diſpenſare, licitum ſit Religioſo pro diſpenſatione obtinenda Epiſcopum adire? 10

Reſpondetur, ſi iniuſtè neget, licitum eſſe; quia tunc præſumitur Summus Pontifex licentiam ei concedere, & exemptionem tollere: ſiquidem cum talis exemptio pro bono Religionis, & Religioſi conceſſa ſit, non debet in detrimentum eorũ conuerti; eſſet autem detrimentum, tum Religioni, tum Religioſo, ſi negata iniuſtè licentia, cogeretur Religioſus pro diſpenſatione (idemque dico pro abſolutione ab aliquo caſu Papæ reſeruato in Bulla Cœnæ, vt ab hæreſi intus, & exterius conſummata) obtinenda euagari, & Romam adire. Vide, quæ dicebam *lib. de Parlamentis dubit.* 4. *ſect.* 19. *ſubſect.* 29. *&* 35. *Addend.* 8. *&* 9. Vt autem per 11

Epiikeiam licentia à Papa conceſſa præſumatur, 12

debet Religioſus noſſe, iniuſtè ſibi à Prælato regulari licentiam denegari; ſiquidem in dubio, vtrum iuſtè, vel iniuſtè ea ſibi ab illo denegetur, poſſeſſio 13

ſtat pro ſuperiore, & pro lege exemptionis in fauorem Religionis conceſſa: quapropter in dubio non poterit Religioſus Epiſcopum adire. Sic Mol. *de iuſtitia tom.* 4. *tract.* 3. *diſp.* 63. *n.* 5. Sanchez *lib.* 4. *Moral. c.* 39. *n.* 36. & Pont. *de matr. lib.* 8. *c.* 5. *n.* 14.

Dico ſecundò, ſi Religionis Prælatus non poſſit abſoluere vel diſpenſare, eo quod excõmunicatus non toleratus ſit, vel defunctus, vel longè abſens, & non ſit alius, qui ipſius vices gerat, poterit etiã Religioſus Epiſcopum adire, propter eandem rationem dictam; quod ſcilicet in tali caſu præſumatur etiam ſummus Pontifex in bonum Religionis, & ipſius Religioſi licentiã ei dare, & exemptionem ex: o_nere Sic Doctores, quos citat, & ſequitur Sanch. & Pontius in locis ſupra citatis. 14

Dico tertiò, ſi nullus Religionis Prælatus poſſit ſubditum Religioſum a:ſoluere, vel diſpenſare, poteſt ſubditus Religioſus pro abſolutione, vel diſpenſatione obtinenda de licentia ſui Prælati Epiſcopum adire; quia tunc præſumitur id fieri ex licentia Religionis, illi prælato communicata; & ſic id fieri non obſtat priuilegio exemptionis, neque bono regimini Religionis, neque debitæ ſuperiori ſubditorum obedientiæ; cùm fiat ex licentia ſuperioris. Accedit, præſumi hoc modo priui- 15

legium exemptionis à ſummo Pontifice concedi, 16

ſcilicet, niſi aliter Prælatis Religionis viſum fuerit expedire; aliàs deterioris conditionis eſſent Religioſi ſecularibus, cùm nõ poſſint neque à ſuis Prælatis, neque ab Epiſcopis, ſicuti poſſunt ſeculares, abſolutionem, vel diſpenſationem obtinere, ſed cogerentur euagari, & Romam adire. Sic Mol. *cit. diſp* 61. *n.* 4. Henriquez *lib.* 6. *de pœnitentia, c.* 16. *n.* 8. *lib.* 14. *de irregul. c.* 20. *n. vlt. & lib.* 10. *de Sacram. Ordinis, cap.* 20. *n.* 2. Suarez *de pœnit. diſp.* 30. *ſect.* x. *num.* 3. *& tom.* 5. *de cenſur. diſp.* 41. *ſect.* x. *num.* 1x. Sanchez *lib.* 4. *mor.* 39. *num.* 3x. Auila *de cenſur. part.* x. *cap.* 7. *diſp.* 1. *dub.* 6. & Pontius *de matrim. cit. cap.* 5.

Aduerte

Aduerte tamen, quod, licet non poſſit Reli-
gioſus de licentia ſui Prælati pro diſpenſatione,
vel abſolutione obtinenda Epiſcopum adire, de
iure communi poſſit, ſaltem ex priuilegio à ſede
Apoſtolica Religioſibus conceſſo, quapropter
ità eſſe in praxi receptum, teſtatur Suarez *loco*
18 *ſupra cit.* Corduba *in compend. priuileg. Mendi-*
cant. in Addit. ver. abſolutio ordinaria quoad fra-
tres, §.1. Sanchez *num.* 32. & Pontius *n.*18.

Aduerte ſecundò, quod, ſi Prælatus Religionis
hebet poteſtatem diſpenſandi, vel abſoluendi,
debeat ſubditus Religioſus priùs adire ſuum Præ-
latum Religionis, quàm Epiſcopum; quia cùm
intra Religionem remedium babere poſſit, non
præſumitur tunc ſummus Pontifex licentiam ei
19 dare, & exemptionis priuilegium tollere in detri-
mentum boni regiminis Religionis, & debitæ ſu-
periori ſubditorum ſubordinationis. Accedit, quod
fruſtra Prælatus Religionis caſus ſibi reſeruaret,
ſi Religioſus poſſet adire Epiſcopum pro eorum
abſolutione. vel diſpenſatione. Sic Mol. *num.* 3.
Sanchez *num.* 38. & Pontius *num.* 15. Excipe,
niſi vrgeat neceſſitas impetrandi abſolutionem,
vel diſpenſationem, & ſuperior Prælatus longè
20 abſit, & facilè adiri non poſſit, quia tunc ex dicta
Epicheia poterit Religioſus priùs Epiſcopũ adire.

Aduerte tertiò, quod Religioſus, & ſecularis
ſubiectus Priori Ordinis Militaris, qui non ha-
bet poteſtatem abſoluendi, & diſpenſandi ſubdi-
tos ſuos in caſibus commiſſis à Tridentino Epiſ-
copis, poſſit de licentia ſui Prælati Epiſcopum
21 adire pro abſolutione, vel diſpenſatione obtinen-
da; quia talis non debet eſſe conditionis dete-
rioris alijs ſecularibus. Epiſcopus autem in tali
caſu erit ille, in cuius diœceſi ipſe commoratur,
vel ſi nullius diœceſis ſit, erit Metropolitanus, vel
22 Nuncius, qui, ſi poteſtatem legati à latere habet,
poteſt etiam quemlibet Religioſum abſoluere, vel
diſpenſare; quia eſt legitimus exemptorum ſu-
perior. Vide Pontium *cit. cap.*5. *num.* 21. & San-
chez *cit. cap.*39. *num.*25. qui ſubdit, quod poſſit
etiam prædictus Religioſus, & ſecularis ſubie-
ctus Priori Ordinis Militaris, remitti ad vicinum
Epiſcopum, etiamſi illius diœceſis non ſit; quia
iſta ſubiectio fit ex voluntate Prælati; & quia niſi
fuiſſet exemptionis priuilegium, ad illum de iure
communi talis exemptus pertineret.

DVBITATIO XX.

An, & quid poſſit Metropolitanus in ſuffraganeos?

SECTIO I.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Metropolitanus non habet in ſuffraganeos etiam non exemptos poteſtatem diſpenſandi, niſi in aliquibus caſibus à iure conceſſis.*

2 *Metropolitanus poteſt in Eccleſijs ſuorum ſuffraganeorum concedere indulgentias.*

3 *Metropolitanus diſpenſare poteſt cum ſuffraganeis primo ſi per appellationem ad ipſum cauſa deuoluta eſt, eo quod nolit inferior diſpenſationem concedere.*

4 *Item diſpenſare poteſt, ſi ab inferiore imploretur eius poteſtas, vel quia inferior renuat diſpenſare iuſta diſpenſandi cauſa interueniente; ſed cauſa debet eſſe manifeſta.*

5 *Item tertio diſpenſare poteſt quando viſitat Prouinciam, quod libere facere poteſt communi iure, licet nulla Epiſcopi negligentia intercedat.*

6 *Metropolitanus dum Prouinciam viſitat, poteſt audire confeſſiones Prouincialium.*

7 *Item poteſt iubere, Crucem ante ipſum ferri, & benedicere Populo etiam in Prouinciæ locis exemptis.*

8 *Metropolitanus poteſt diſpenſare communi iure cum ſuis ſuffraganeis, non ſolum dum viſitat Prouinciam, ſed quandocumque.*

9 *Opinio in contrarium eſt probabilior; quia ex iure non conſtat talis poteſtas.*

10 *Metropolitanus quando poteſt diſpenſare cum ſuis, tunc etiã poteſt Epiſcopus pari auctoritate.*

11 *Metropolitanus dicitur ſimpliciter Ordinarius ſuperior ſuorum ſuffraganeorum, ita vt ius communi iure præcipere, eoſque negligentes ad officium compellere poteſt.*

12 & 13 *Metropolitanus in cauſis criminalibus maioribus priuatione vel depoſitione dignus, re cum Prouincialibus Epiſcopis cognita, ad ſententiam definitiuam aduerſus Epiſcopum ſine ſedis Apoſtolicæ auctoritate, procedere non poteſt. ſecus eſt de iure nouo. nam proceſſus, & cæteri actus reſeruantur ſummo Pontifici.*

14 *Epiſcoporum minores tantum criminales cauſæ in Concilio Prouinciali cognoſcuntur, & terminantur.*

15 *Archiepiſcopus in ordine ad Coëpiſcoporum ſeu ſuffraganeorum Epiſcoporum ſubditos nullo pacto ſuperior e , nec iuriſdictionem vllam habet.*

16 *Epiſcopi ob ſolam negligentiam nulla interpoſita à partibus appellatione ad Archiepiſcopum non deuoluit iuriſdictio.*

17 *Epiſcopo recuſante præſtare conſenſum in aliqua re ſine rationabili cauſa, poteſt adiri Archiepiſcopus vt Epiſcopum ad conſentiendum compellat.*

18 *Archiepiſcopus ſi velit Prouincialia ſtatuta condere, debet Epiſcoporum ſynodum eius rei cauſa congregare, & in ea tanquam Decanus in capitulo præſidere.*

19 *Archiepiſcopus eſt inferior Concilio Prouinciali, & ideo non poteſt eius decreta reuocare, vel immutare.*

20 *Archiepiſcopus hoc ipſo quo confirmatus fuerit poteſt expedire ea, quæ ad adminiſtrationem, & ordinariam iuriſdictionem pertinent.*

21 *Archiepiſcopus non debet prius quam à ſede Apoſtolica pallium accepit, exercere ea, quæ ordinis Epiſcopalis ſunt, neq; cogere Concilium*

22 *Plenitudo officij Archiepiſcop. pallio ſignificatur.*

23 *Archiepiſcopus ante acceptum pallium poteſt alteri concedere facultatem ordinandi, cum talis conceſſio ſit actus iuriſdictionis.*

24 *Pallium habet quaſi ſingulare perſonale priuilegium, quo Archiepiſcopus vti debet determinatis feſtis, vt illud alteri Archiepiſcopo commodare non poſſit, ſed cum eo mortuus ſepeliri debeat.*

RESPON

1 RESPONDATVR, quod Metropolitanus (qui & Archiepiſcopus dicitur, poſtquam à Sede Apoſtolica pallium accepit, *c. niſi de auctorit. & vſu pallij*) non habeat in ſuffraganeos, etiam non exemptos, poteſtatem diſpenſandi, niſi in aliquibus caſibus à iure conceſſis, *cap. paſtoralis, de offic. ordinar.* ibi: *Cùm tamen, exceptis quibuſdam articulis, nullam habeat poteſtatem. cap. 1. in princ. de foro compet. in 6. cap. de eo, de offic. Ordin. & cap. noſtra de pœnit. & remiſſ.* Vbi conceditur Metropolitano, tanquam

2 quid ſpeciale, poſſe in ſuffraganeis Eccleſiis indulgentias concedere; conſequenter ſignum eſt, eum alia non poſſe. Sic Silu. *ver. votum, 4. q. 3.* Suarez *lib. 6. cap. 10. n. 8.* Sanchez *lib. 4. Mor. c. 38. n. 11.* Sayr. *lib. 6. c. 11. n. 79.* Pontius *de matrim. lib. 8. c. 5. n. 9.* Barboſa *2. part. de poteſt. Epiſc. allegat. 36. num. 20.* & alij paſſim.

Caſus autem, in quibus Metropolitanus, ſeu Archiepiſcopus cum ſuffraganeis diſpenſare poteſt, ſunt.

3 Primus, ſi per appellationem ad ipſum cauſa deuoluta ſit, eo quod nolit inferior diſpenſationem concedere. Sic communiter Doctores *in cap. 1. de offic. deleg. & cap. duo, de offic. Ordinar.*

4 Secundus, ſi inferior remiſſus ſit in concedenda diſpenſatione, & ob eam cauſam imploretur Metropolitani poteſtas, & iuriſdictio, etiamſi legitima appellatio non interueniat: quam cauſam ſufficere, vt Metropolitano iuriſdictio deferatur (ita vt ſolum ex eo, quod inferior renuat, cauſa diſpenſandi interueniente, diſpenſationem concedere; poſſit Metropolitani auxilium implorari, vt diſpenſet, vel faciat, vt inferior diſpenſationem concedat) ſentit *gloſſ. in cap. Romana, de ſupplenda neglig. Prælat.* Abb. *in cap. ex frequentibus de inſtitut.* Henriq. *lib. 14. de irregular. cap. 18. num. 3.* Sanchez *cit. cap. 38. num. 12.* & Auila *de cenſur. part. 7. diſp. 10. dub. 6. notab. 2.* Quamuis probabilius mihi videatur id non ſufficere, ſed requiri, vt cauſa concedendi diſpenſationem ita neceſſaria ſit, vt teneatur ſuffraganeus Epiſcopus illam concedere; & præterea hoc manifeſtum ſit; quia tunc illa negligentia ſic manifeſta vicem gerit appellationis, vt ad Metropolitanum deferatur iuriſdictio, aliàs non, Moueor; quia alio modo. cùm non malè faciat manifeſtè inferior diſpenſationem denegando, negligens reputari non poteſt, vt loco illius Metropolitanus ſubrogetur.

5 Tertius caſus eſt, dum Metropolitanus, prouinciam viſitat (quod liberè facere poteſt communi iure, quamuis nulla Epiſcopi negligentia intercedat; cùm limitatione tamen Tridentini Concilij *ſeſſ. 24. cap. 3. de reform.*) quia tunc videtur in ordine ad ſuffraganeos eſſe ſuperior; quamuis non videatur ſuperior ad diſpenſandum, ſed ſolum ad abſoluendum, *cap. fin. de cenſibus, in 6.* Et probatur; quia aliàs poſſet dimiſſorias concedere, quod à Doctoribus communiter negatur. Sic Suarez *tom. 5. de cenſur. diſput. 41. ſect. 2. num. 12. & tom. 1. de relig. lib. 6. de voto,*

6 *cap. 10. num. 9.* Sanchez *num. 14.* & Pontius *n. 11.* poteſt tamen, inquam, Metropolitanus, dum prouinciam viſitat, prouincialium confeſſiones audire iuxta *cit. cap. fin. de cenſib. in 6.* Item poteſt

7 iubere, crucem ante ſeipſum ferri, & benedicere populo, etiam in prouinciæ locis exemptis, iuxta Clement. Archiepiſcopo de priuileg. Item poteſt concedere indulgentias intra ſuam prouinciam, iuxta cap. noſtræ de pœnit. cum limitatione tamen Concilij Lateranenſis.

Quartus caſus eſt, reſpectu ipſorum Epiſcoporum ſuffraganeorum, reſpectu quorum dicitur ſimpliciter ſuperior: quapropter cum his communi iure poterit diſpenſare, non ſolum dum viſitat, vt tenet Auila *de cenſuris, part. 2. cap. 7. diſp. 1. dub. 10. concluſ. 3. & part. 7. diſp. 10. dub. 6. notab. 3. circa 3. concl.* ſed etiam in omni alio tempore, vt tenent Paludan. *in 4. diſtinct. 38. quæſt. 4. art. 4. concl. 8.* S. Antoninus *part. 2. tit. 11. cap. 2. §. 9.* Angles, *part. 2. quæſt. de voto, art. 8. diffic. 9. concl. 9.* & doctores, quos citat, & ſequitur Henriquez *lib. 14. de irregular. cap. 18. num. 3.* & Sanchez *lib. 4. Moral. cap. 38. num. 16.* 8

Quamuis probabilius hunc quartum caſum ſimpliciter non admittant Suarez *lib. 6. de voto,* 9
capit. 11. numer. 3. & Pontius *de matrimon. lib. 8. cap. 5. num. 10.* & meritò; quia ex iure non conſtat talis poteſtas; & præterea non eſt neceſſaria; non enim eſt neceſſaria in ordine ad diſpenſationem concedendam in legibus Metropolitani; quia his non ligantur Epiſcopi; quin neque cæteri ſubditi ſuffraganei. Nec eſt neceſſaria in ordine ad diſpenſationem concedendam in legibus Pontificis & Concilij generalis; quia in his æquè omnibus Papa inferioribus Prælatis interdicta eſt poteſtas diſpenſandi; & ex alio capite, quando in his Metropolitanus poteſt cum ſuis diſ- 10
penſare, poteſt etiam Epiſcopus cum ſuis, & cum ipſomet. Idemque quod dictum eſt de diſpenſatione in ordine ad leges, dicas de diſpenſatione in ordine ad vota, iuramenta, irregularitates, &c.

Cæterum, cùm dixi, quod Metropolitanus ſit reſpectu ipſorum Epiſcoporum ſuffraganeorum, ſeu Coepiſcoporum prouinciæ ſimpliciter ſuperior, intelligitur, quod ſit illorum Ordinarius ſuperior, ita vt iis communi iure præcipere, eoſdemque negligentes ad officium compellere poſſit, ſicuti colligitur *ex cap. ſolicitudinem, de appellat. cap. 1. 2. & ſequentib. cauſ. 9. quæſt. 3. & cap. cognouimus, 10. quæſt. 3.* & docet gloſſ. *in capit. paſtoralis,* & ibid. Abb. *num. 1. de offic. Ordinar.* Quamuis in cauſis cri- 11
minalibus maioribus, priuatione, vel depoſitione dignis, ſe cum prouincialibus Epiſcopis cognita, ad ſententiam definitiuam aduerſus Epiſcopum ſine Sedis Apoſtolicæ auctoritate procedere non poſſit, *cap. 2. de tranſlat. Epiſcop. & cap. 5. & ſeqq. 3. quæſt. 6.* & docent cum Abb. *in cit. cap. 2.* communiter Doctores. Quinimmò 12
Nauarr. *lib. 2. conſil. 2. de foro compet. edit. 2.* ſubdit, quod iure nouo in dictis cauſis criminalibus maioribus non ſolum condemnatio, ſed etiam cognitio, ac proceſſus aduerſus Epiſcopum ſoli Pontifici reſeruetur, & inferioribus interdicatur, *argument. capit. Inquiſitores, de hæreticis in 6. iunct. gloſſ. verb. Apoſtolicæ:* & videtur ſatis indicare Concilium Tridentinum *ſeſſ. 14. capit. 5. de reformat. in fin.* ibi: Minores verò 13
criminales cauſæ Epiſcoporum in Concilio tantum prouinciali cognoſcantur, & terminentur, vel à deputandis per Concilium prouinciale. 14

At in ordine ad Coëpiſcoporũ, ſeu ſuffraganeorum Epiſcoporum ſubditos Archiepiſcopus nullo pacto ſuperior eſt, neque iuriſdictioné vllá habet; 15

ſecuti conſtat *ex cap. nullus Primas*, *cap. conqueſtus*, 9. *quæſt*. 3. *cap*. 1. *de offic. legat. & cap. duo ſimul, de offic. Ordinar.* Quapropter *ſupra* dicebam, quod non poſſit cum ſubditis Epiſcoporum ſuffraganeorum in votis diſpenſare, niſi per appellationem ad ipſum, eo in caſu, quo Epiſcopus diſpenſationem denegauerit, & cum eam, iuſta cauſa ſubſiſtente, concedere debuiſſet. Sic in ſpecie Auila *de cenſur. part*. 7. *diſp*. 10. *dub*. 6. *concl*. 1. *notan*. 2. & Henriquez *lib*. 14. *de irregular. cap*. 18, *num*. 3. qui ſubdunt, etiam poſſe Archiepiſcopum cum dictis ſubditis Epiſcoporum ſuffraganeorum in votis diſpenſare, cùm illorum diœceſes viſitat, iuxta *cap. vlt. de cenſib. in* 6. & Tridentinum Concilium *ſeſſ*. 24. *c*. 3. *de reformat*. quod tamen alij, ſicuti etiam ſupra dicebam, rectiùs negant; cùm id nullo iure expreſſum ſit, ſed ſolum poſſe Archiepiſcopum, *dum viſitat, ſubditorum ſuffraganeorum Confeſſiones audire, & abſoluere*, *cit. cap. vlt. de cenſib.* & tradunt Suarez, Sanchez, & Pontius *in locis cit. argum. cap. duo ſimul, de offic. Ordinar.* in quo dicitur; *Primatem nihil iuris præ cæteris Epiſcopis habere, niſi quantum ſacri Canones concedunt, vel priſca conſuetudo.* Videatur etiam Abbas *in cap. cùm ad quorumdam de exceſſib. Prælat. num*. 4. vbi ait quod Archiepiſcopus nihil poſſit in diœceſi ſuffraganeorum, niſi in caſibus iure *ſupra* expreſſis; vt ſi v.g. ab Epiſcopo ad ipſum fuerit appellatum, iuxta *cit. cap.* conqueſtus, iuncta *gloſſ. & cap. peruenit*, 11. *quæſt*. 1. *& cit. cap. duo ſimul, & cit. cap*. 1. *de offic. legat.* Quamuis,
16 ob ſolam negligentiam Epiſcopi, nulla interpoſita à partibus appellatione ad Archiepiſcopum, non deuolui iuriſdictionem doceat idem Abbas *in cit. cap. duo ſimul, & cap. paſtoralis de offic. Ordin. & cap. nullus, de iure patronat. num*. 2. vbi etiam ſubdit, quod, ſi Epiſcopus requiſitus in aliqua re
17 conſenſum ſine rationabili cauſa deneget, poſſit adiri Archiepiſcopus, non vt ipſe conſenſum ſuppleat, ſed potius vt Epiſcopum ad conſentiendum compellat.

18 His adde, quod ſi Metropolitanus, ſeu Archiepiſcopus velit prouincialia ſtatuta condere, debeat Epiſcoporum ſynodum, eius rei cauſa, congregare, & in ea, tanquam Decanus in Capitulo, præſidere, *cit. cap. nullus Primas*. Quod verò in prouinciali ſynodo decretum fuerit, reuocare, immutare, vel diſpenſare non poteſt; quia inferior
19 eſt ſynodo, ſeu Concilio Epiſcoporum, à quibus propterea iudicari poteſt. Nauar. *lib*. 1. *conſil*. 6. *de maior. & obedient. edit*. 2. Suarez *de legibus lib*. 6. *cap*. 15. & Sanchez *de matrimonio lib*. 8. *diſp*. 17. *num*. 36.

20 Adde ſecundò, quod Metropolitanus, hoc ipſo, quo confirmatus fuerit, poſſit expedire ea, quæ ad adminiſtrationem, & ordinariam iuriſdictionem pertinent, *cap. tranſmiſſam, & cap. ſuffraganeis cum*
21 *gloſſ*. ibi: *de elect*. At non debeat priùs quàm à Sede Apoſtolica pallium acceperit, exercere ea, quæ ordinis Epiſcopalis ſunt neque cogere concilium; cùm plenitudo officij Epiſcopalis pallio
22 ſignificetur, *cap. niſi, de auctor. & vſu pallij*, & *cap. quod ſicut*, §. *præterea*, *de elect*. Quamuis poſſit alteri, v.g. Epiſcopo ſuffraganeo ſuo concede-
23 re facultatem ordinandi; cùm talis conceſſio ſit actus iuriſdictionis. Quaranta *verb. Archiepiſcopus*, *n*. 32. *& gloſſ. in c*. 1. *de tranſlat. Epiſcop.* quidquid contradixerit altera gloſſ. *in cit*. §. *præterà*.
24 Adde tertiò, quod pallium habeat, quaſi ſingulare perſonale priuilegium conceſſum, vt eo in certis feſtis (de quibus gloſſ. *in cap. ad honorem, de auct. & vſu pallij*) in Eccleſiis ſuæ prouinciæ vtatur, *cit. cap. ad honorem*, & illud alteri Archiepiſcopo commodare non poſſit, ſed cum eo mortuus ſepeliri debeat, *cap. ad hoc, eodem tit.*

SECTIO II.

An Metropolitanus, ſeu Archiepiſcopus factus Epiſcopus vti poſſit pallio?

SVMMARIVM.

1. *Archiepiſcopus factus Epiſcopus non poteſt vti pallio.*
2. *Archiepiſcopus ante pallij ſuſceptionem non poteſt vocari Archiepiſcopus.*
3. *Pallium datur Perſonæ in ordine ad locum, ita vt ſit priuilegium ſingulare, & indiuiduum reſpectu ſingularis, & indiuiduæ poteſtatis Archiepiſcopalis.*
4. *Archiepiſcopus ad alium Archiepiſcopatum tranſlatus non poteſt vti pallio priori; ſed indiget alio de nouo.*
5. *Archiepiſcopus vti non poteſt pallio extra Prouinciam ſuam etiam de licentia Epiſcopi illius Diœceſis, in qua reperitur.*
6. *Tranſlatus de vno Archiepiſcopatu ad alium, ſi tandem redeat ad priorem, indiget nouo pallio; cum primum pallium non ſufficiat.*
7. *Archiepiſcopus, qui amiſit pallium, poteſt probabiliter ſine illo Pontificalia exercere.*

Reſpondetur negatiuè; ſic Venerus *in Exam.* 1
Epiſc. lib. 4. *cap*. 10. *n*. 12. & probatur; quia pallium eſt ſignum proprium poteſtatis, & dignitatis ſolius Archiepiſcopalis quapropter *in*
cap. niſi de auctorit. & vſu pallij dicitur quod Ar- 2
chiepiſcopus ante pallij ſuſceptionem non poſſit vocari Archiepiſcopus: tum quia vt patet ex dictis,
& *ex cap. bona memoria*, 2. *de poſtulat. & gloſſa ibi*, 3
pallium datur perſonæ in ordine ad locum; ita vt ſit priuilegium ſingulare, & indiuiduum reſpectu ſingularis, & indiuiduæ poteſtatis Archiepiſcopalis: quapropter *ex cit. cap. niſi de auctorit. & vſu pallij* Cæremoniale Romanum *lib*. 1. *cap*. 16. Azor. *part*. 2, *lib*. 3. *c*. 34. *q*. 8. Cucchus *Inſtit. Canon. lib*. 4. *tit*. 6. *n*. 25. Lancellotus *in Inſtit. etiam Canon. lib*. 1. *tit*. 11. *in gloſ. lit. H*, Genuenſis *in prax. Archiep. cap*. 70. *n*. 18. Zerola *in prax. Epiſc. part*. 1. *ver. Archiepiſcopus num*. 1. Acugna *in decretum Gratiani part*. 1. *diſt*. 100. *cap*. 7. *n*. 1. Zecchius *de Republ. Chriſt. tit. de Patriarchis*, *n*. 5. & Quaranta *verb.*
Archiepiſcopus, *n*. 23. *& ſeqq.* aiunt, quod Archie- 4
piſcopus ad alium Archiepiſcopatum tranſlatus non poſſit vti pallio priori, ſed indigeat alio de nouo: vnde ſequitur, quod multò minus poſſit vti illo, ſi ad Epiſcopatum tranſlatus eſt; cùm tunc non ſit amplius Archiepiſcopus, cui, vt dicebam, vſus pallij, non ſolum ratione perſonæ, ſed ratione loci conceditur.

Quod adeò verum eſt, vt Barboſa *in collectan. tom*. 1. *lib*. 1. *tit*. 8. *cap*. 6. *n*. 2. Maiolus *de irregul. lib*. 2. *cap*. 2. *n*. 7. Pariſius *de reſignat. benefic. lib*. 1. *q*. 57. *num*. 20. *& ſeqq.* Ruzzeus de præeminen-

tia

ſia Archiep. *priuileg.21. ver. iſtud tamen*, & Proſper de Auguſtino *in Addition. ad ſummam Quaranta, ver. Archiepiſcopus, num.23.* teneant pallij priuilegium adeò eſſe in ordine ad locum, vt Archiepiſcopus, etiam de licentia Ordinarij illius diœceſis, in qua reperitur, vti non poſſit extra prouinciam ſuam: cui ſententiæ fauet textus *in*
5 *cap. ad poſtulationem de renunciatione*, vbi Archiepiſcopo Raguſienſi propter periculum vitæ Eccleſiam, non autem dignitatem renuncianti, ſummus Pontifex concedit exercere officia Pontificalia, denegat tamen vſum pallij. Fauet etiam gloſſa *in Clement. Archiepiſcopo de priuilegiis lit. M.* quatenus ibi ait, differre Pontificalia à pallio; cùm pallio non vtatur Archiepiſcopus in aliena prouincia, etiam de licentia illius, ad quem ſpectat niſi ſuper hoc ſit priuilegiatus.

6 Quinimò alij aiunt, quod ſi quis ſemel habuerit pallium vnius Archiepiſcopatus, & ab hoc ad alterum transferatur, iterumque redeat ad priorem, indigeat nouo pallio, & prius pallium non ſufficiat. Sic Acugna in Decretum Gratiani *part. 1. diſt.100. cap.10. num. 3. & ſeqq.* vbi probabiliter ſubdit, quod ſi Archiepiſcopus pallium à Pontifice receptum amiſerit, vel ignis illud combuſſerit, &c. poſſit abſque illo Pontificalia mune-
7 ra exercere; quamuis Venerus *in exam. Epiſcop. lib.4. cap.10. num. 19.* ſentiat oppoſitum, quod ſcilicet teneatur aliud à Pontifice impetrare.

DVBITATIO XXI.

An legatus natus poſſit exercere iuriſdictionem in Regulares exemptos?

SVMMARIVM.

1 *Legatus natus non poteſt exercere iuriſdictionem in Regulares exemptos.*

2 *Legatus à latere ſolum poteſt exercere iuriſdictionem in Regulares exemptos.*

3 *Legatus natus non poteſt exercere dictam iuriſdictionem niſi hoc in eius priuilegiis ſpecialiter ſit expreſſum.*

4 *Soli ſanctæ ſedi conceſſa nullus vſurpare ſine eius conſultu præſumat.*

5 *Cauſæ, quæ ad correctionem, & clauſtralem obedientiam pertinent, non ſunt à Legatis tractandæ, ſed ſuperioribus Regularibus relinquendæ.*

6 *Appellatio ad Legatum non admittitur in cauſis Regularium, niſi in iis magnus, & euidens ſit exceſſus.*

7 *Limita in caſu, quo Prælatus Regularis contra Regulas ordinis procederet, & vti priuatus ſubditum grauaret, & ad ſuperiorem appellationem admittere nollet.*

8 *Affertur Praxis Regni Siciliæ quoad recurſus ad dictum Legatum, qui exemptorum iudex dicitur, ſed non in cauſis correctionis, niſi iniuria ſit manifeſta.*

9 *Dubitatur de vſu licito dicti Tribunalis.*

1 RESpondetur negatiuè; atque ita contra Io. Andream *in cap. 1. de verbor. ſignif. in 6.* & quoſdam alios Canoniſtas apud Franc. Marcum *deciſ. 44. lib. 1.* Andream Gambar. *de offic. legat. lib. 2. num. 31. in princip. lib. 8. num. 78. & in tit. de poteſt. legat. in exempt. n. 8.* & Curtellium *de immun. Eccleſ. lib. 2. q. 17.* tenent gloſſ. *in c. 1. de offic. legat. ver. vniuerſos.* ibid. Abb. *n. 8. docens* id ſolum 2
poſſe legatum à latere, Speculator *in tit. de legat. §. ſupereſt, n. 13. verſ. ſed numquid Legatus*, vbi arguens pro, & contra, concludit: *In iis autem* 3
non videtur, niſi hoc in illis priuilegiis ſpecialiter ſit expreſſum, vt extr. de offic. ordin. gran. Villadieg. *in tract. de legat. q. 8. n. 20.* Cochier. *in tract. de iuriſd. in exemptos part. 2. quæſt. 2. per tot. & q. 50. n. 6. & part. 4. q. 26. n. 2.* & Diana *part. 1. tract. 2. reſol. 16.* & probatur ex *c. 4. huic ſoli ſedi, diſt. 17.* ibi: *Huic ſoli ſedi conceſſa nullus vſurpare ſine eius conſultu præſumat: ex cap. ad petitionem, de accuſat.* 4
ex cap. ſi Abbatem, de elect. in 6. & ex tit. cap. 1. de verbor. ſignif.

At quidquid ſit de hoc, illud ſaltem, in quo 5
conueniunt etiam Aduerſarij, dicendum eſt, cauſas, quæ ad correctionem, & clauſtralem obedientiam pertinent, à Legatis non eſſe tractandas, ſed ſuperioribus Regularibus relinquendas; Sanch. *lib. 6. cap. 3.* Nauar. *de Regular. cap. 2. n. 63.* Eman. Rodrig. *qq. Reg. tom. 1. q. 29. art. 3. & tom. 2. q. 3. art.* 6
1. & Petinus *de ſubdito, lib. 1. cap. 19. & 20.* Quod adeò verum eſt, vt in iis, niſi magnus, & euidens ſit exceſſus, non poſſit appellari, *cap. ad noſtram, cap. reprehenſibilis, & cap. cum ſpeciali, de appellat.* & ibi Doctores, & Scaccia *de appellat. q. 17. limitat. 26. n. 8.* Sanch. *cit. cap. 3. n. 111.* Barboſa *de poteſt. Epiſc. allegat. 73. n. 36.* & alij quos citat, & ſequitur Salzed. *de leg. Polit. lib. 1. cap. 22. n. 85.*

Excipe, ſi Prælatus Regularis contra Regulas 7
Ordinis procedens, ac vti priuatus ſubditum grauet, & ad Superiorem appellationem admittere nolit; quia tunc ſi ad Superiorem Regularem eiuſdem Ordinis aditus non ſit, etiam ad Principem laicum per modum facti, & defenſionis naturalis recurri poterit, iuxta ea, quæ dicebantur *c. 9. dubit. 4. 5. & 6.* ne dum ad Legatum quemlibet Eccleſiaſticum; vti practicari ſolet in Regno Siciliæ in Tribunali Eccleſiaſtico Regiæ Legationis, quod 8
exemptorũ iudex dicitur, non ſolum quia omnes Eccleſiaſtici fori, & eorum, qui in regno iudicem non habent, cauſas cognoſcit (vt ſunt ciuiles Epiſcoporum poſt Tridentinum Concilium, & omnes Abbatum exemptorum cauſæ) ſed etiam Religioſorũ, exceptis correctionis Regularis cauſis, niſi in præmiſſo caſu, quo vis manifeſta contra Conſtitutiones Religionis ſubdito inferretur, vt dicebatur: cuius tamen Tribunalis vſus an validus 9
& licitus ſit, dixi *cap. 5. dubit. 14. ſect. 9.*

DVBITATIO XXII.

An, & quid aliud poſſit Epiſcopus in Regulares etiam in Moniales?

SVMMARIVM.

1 *Regulares non poſſunt de nouo conſtruere Monaſteria ſine conſenſu Epiſcopi.*

2 *Epiſcopus poteſt vocare, & audire Priores, & alios intereſſe habentes aliorum Monaſteriorum in caſu, quo in ipſius Diœceſi nouum Monaſterium præſumatur ædificari.*

3 *Appellatio à ſententia Epiſcopi de nouo ædificando nouum Monaſterium non admittitur quoad effectum ſuſpenſiuum: ſed tantum deuolutiuum.*

4 *Noua Monaſteria edificari ſine Regularium iam ibi exiſtentium conſenſu, etiam ſi diſtent quatuor millia paſſuum; niſi aliàs Epiſcopo conſtiterit commode in numero duodenario poſſe ſuſtentari.*

5 *Monaſterium de nouo ædificatum, ſi in eo duodecim Regulares non viuant ſubiacet Epiſcopi iuriſdictioni, limita quoad diſciplinam Eccleſiaſticam tantum. amplia procedere extra Italiam.*

6 *Bulla Clementis VIII. circa erectionem nouorum Monaſteriorum locum habet etiam in erigendis Monaſteriis monialium.*

7 *Regulares non poſſunt recipere Eccleſias à ſæcularibus ſine conſenſu Epiſcopi; ſecus eſt de receptione iuriſpatronatus.*

8 *Iuſpatronatus poteſt recipi à Regularibus non expectato Epiſcopi conſenſu.*

9 *Nouitij non poſſunt diſponere de bonis ſine auctoritate Epiſcopi niſi intra duos menſes ante profeſſionem, & cum licentia ipſius Epiſcopi.*

10 *Epiſcopus confirmatus à tempore confirmationis acquirit omnia quæ ſunt iuriſdictionis.*

11 *Abbates, & alij Prælati iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes, nec non Capitulum ſede vacante circa fundationem nouorum Monaſteriorum poſſunt omnia, quæ poteſt Epiſcopus.*

12 *Amplia etiam ad Vicarium Capituli.*

13 *Epiſcopus poteſt compellere Regulares etiam per cenſuras, ad reſtituenda ſua bona Nouitio nolenti profeſſionem emittere.*

14 *Epiſcopus poteſt ſtatuere ſuper numerum Monialium ſuæ Diœceſis etiam in exceptis cum interuentu tamen ſuperioris Regularis.*

13 *Conuerſæ de conſuetudine aliquorum locorum non habentur in conſideratione ad effectum augendi numerum Monialium.*

16 *Epiſcopus, ſeu ab eo Deputatus poteſt explorare voluntatem Virginis habitum regularem ſuſceptura, & ante profeſſionem eidem aſſignare terminum ad deliberandum, vt ſi nolle decreuerit, dimittatur ad Domum conſanguineorum vel affinium.*

17 *Epiſcopus ſi infra terminum vigintiquinque dierũ admonitus examen prædictum facere negligat, iis elapſis, amplius ad id ſe intromittere non debet.*

18. *Epiſcopus habet facultatem declarandi profeſſionem ante decimum ſextum annum factum, nullã eſſe cumulatiue cum ſuperiore Religionis.*

19 *Amplia de quacumque nullitate, vt ob metum, vim, vel quid ſimile.*

20 *Epiſcopus habet facultatem procurandi, vt Monialium clauſura reſtituatur, & conſeruetur.*

21 *Particula [in aliis vero] quid ſignificet quoad Epiſcopi facultates in Monaſteria exempta.*

22 *Epiſcopus poteſt viſitare clauſuram Monialium quarumcumque, etiamſi illa nunquam viſitata fuerit. & circa clauſuram Moniales interrogare abſque eo quod à Regularibus impediri poſſit.*

23 *Epiſcopus poteſt viſitare clauſuram Monialium Regularibus ſubiectarum ſine aſſiſtentia ſuperioris Monaſterij, ſed oppoſitũ eſt probabilius.*

24 *Epiſcopus ad cuſtodiendam clauſuram Monialium etiam Regularibus ſubiectarum poteſt imponere pœnam excommunicationis latæ ſententiæ, & eam ſibi reſeruare, declarando quod afficiat etiam moniales; nec à dicta cenſura poteſt ſuperior Regularis abſoluere.*

25 *Epiſcopus poteſt procurare prædictam clauſuram, inuocato ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachij ſecularis.*

26 *Principes, & ſeculares Magiſtratus ſub excommunicationis latæ ſententiæ pœna tenentur præſtare brachium ſeculari Epiſcopo conanti clauſuram conſeruare.*

27 *Epiſcopus poteſt dare licentiam ingrediendi, & exeundi à Monaſterio monialium.*

28 *Epiſcopus habet facultatem in Regulares quoad omnia quæ ſunt ordinis Epiſcopalis.*

29 *Epiſcopus habet omnimodam facultatem in Monachos Eccleſiæ Cathedralis Regularis, quoad ea, quæ non pertinent ad Regularia inſtituta.*

30 *Inſtituta Regularia dicuntur ea, quæ ſunt priuatiue propria, & peculiaria Regularium.*

31 *Epiſcopus quoad inſtituta Regularia debet Monachos remittere Prælato Regulari.*

32 *Epiſcopus reſpectu Regularium non exemptorum poteſt ea, quæ poſſunt Prælati Regulares circa ſubditos ſuos.*

33 *Epiſcopus quid poſſit circa Regulares non exemptos, qui eidem obedientiam emittunt, & eos, qui non emittunt.*

34 *Epiſcopus habet facultatem ſuper quoſcumque Regulares etiam exemptos quoad editionem librorum cum approbatione ipſius.*

35 *Idem dic de inſolitis imaginibus, & nouis miraculis admittendis nouiſque reliquiis recipiendis, ac non celebrando in priuatis Domibus.*

36 *Ordinarij in recenſitis numero ſuperiori poſſunt contra Regulares etiam per cenſuras procedere.*

37 *Facultas Miſſas celebrandi in priuato Oratorio intelligitur (ſaluo interim iure Parochialis Eccleſiæ)*

38 *Epiſcopus poteſt prohibere Regularibus etiam per cenſuras vt non admittant ad celebrandum ſacerdotes ſeculares exteros in ſuis Eccleſiis ſine eius litteris commendatitiis.*

39 *Epiſcopi non poſſunt prohibere ne Regulares Peregrini celebrent in Eccleſiis ſuorum ordinum ſine ipſorum licentia.*

40 *Epiſcopus habet auctoritatẽ in eoſdem circa obſeruationem dierum feſtorũ, quos ipſe præceperit.*

41 *Epiſcopus habet facultatem faciendi in locis exemptis ſuæ Diœceſis ſolemnes benedictiones, & celebrandi Diuina officia.*

42 *Abbas in ſuo monaſterio præſente Epiſcopo non poteſt benedicere palmas, ſi Epiſcopus ad illud ire teneatur.*

43 *Epiſcopus poteſt in Eccleſiis Regularium cantari facere miſſas Rogationũ per ſuos Canonicos.*

44 *Epiſcopus in aliis caſibus quid poſſit contra Regulares.*

RESPONDETVR, & dico primò: habet Epiſcopus auctoritatem, quod non poſſint Regulares conſtruere de nouo Monaſteria ſine ipſius conſenſu, ſicuti dicebam *ſupra dubit.* 9. & habetur ex Tridentino *ſeſſ.* 25. *de Regul. cap.* 3. & ex litteris Vrbani VIII. quod etiam ſupponitur à Clemente VIII. in Bulla, *Quoniam ad inſtitutum*, & à S. Congregatione ſub Gregorio XV. in Bulla, *Cum aliàs*. 1

Et quoad hoc habet etiam auctoritatem vocandi, & audiendi Priores, Procuratores, & alios intereſſe habentes aliorum Monaſteriorum in iis 2

locis,

locis, in quibus fundari curantur noua Monaſte-
ria, ad hoc vt ipſi conſtet, an dicta noua Mona-
ſteria commodè ſuſtentari poſſint ſine aliorum
3 detrimento. Quod ſi ab ipſius ſententia ad Se-
dem Apoſtolicam appellatum fuerit, tamdiu di-
ctorum Monaſteriorum erectionem ſuſpendere
poteſt, & debet, quamdiu à dicta ſede in eadem
cauſa pronunciatum erit; ſic decreuit Clemens
VIII. in Bulla cit. quod & innouauit S. Con-
gregatio ſub Gregorio X V. in Bulla etiam cit.
Et addidit S. Congregatio, vt non ſolum ad id
4 vocari, audiri, & conſenſum præſtare deberent
Priores & Procuratores aliorum Monaſteriorum
in illis locis, in quibus erigi curantur noua Mo-
naſteria, ſed etiam in aliis locis per quatuor mil-
lia paſſuum circumuicinis, niſi aliàs ipſi Epiſcopo
conſtiterit, Regulares Monaſterij noui ſine detri-
mento aliorum Regularium commodè in numero
duodenario ſuſtentari poſſe, vtque in caſu, quo
in illis locis alij Regulares non recipiantur, præ-
dicta inquiſitio cum locorum incolis, & habi-
tatoribus efficiatur.

5 Cæterum, ſi de nouo conſtruitur aliquod Mo-
naſterium, vbi duodecim Regulares ali non poſ-
ſint, habet Epiſcopus omnimodam auctoritatem
ſuper illud, ita vt ipſius viſitationi, correctioni, &
iuriſdictioni omnimodæ ſubiaceat; ſic S. Con-
gregatio Concilij in decretis de celebratione Miſ-
ſarum ſub Vrbano VIII. quæ ſubdidit, id locum
habere etiam extra Italiam. Hæc verò omnimo-
da iuriſdictio, viſitatio, & correctio intelligitur
quoad diſciplinam Eccleſiaſticam, non autem
quoad obſeruantias Regulares, iuxta ea, quæ di-
centur *infra dict*. 10.

6 Quæ omnia fuerunt ab Vrbano VIII. in Bulla,
Romanus Pontifex, approbata, & innouata, cum
derogatione quorumcumque priuilegiorum. Vbi
nota, quod cit. Bulla Clementis VIII. locum
habeat etiam in erigendis Monaſteriis Monia-
lium, vti declarauit S. Congregatio 19. Decem-
bris 1620. teſte Barboſa *de iure Eccleſiaſt. lib*. 2.
cap. 12. *num*. 7. & Tamburino *de iure Abbat. diſp*.
33. *q*. 1. *n*. 4.

7 Dico ſecundò; Item habet Epiſcopus auctorita-
tem, quod non poſſint Regulares recipere Eccle-
ſias à ſecularibus ſine conſenſu ipſius, *c. decimas*,
16. *q*. 7. *cap. quod autem, cap. illud, cap. nullus, de
iurepatron. & cap. cum, & plantare de priuileg.*
Quod intellige ſolum de receptione Eccleſiarum
à laicis, non item de receptione iuriſpatronatus
8 in Eccleſiis: hoc enim ius poſſunt recipere Regu-
lares à laicis, non expectato Epiſcopi conſenſo,
Azor. *tom*. 2. *lib*. 6. *cap*. 20. *quæſt*. 5. & Suarez *de
relig. lib*. 4. *cap*. 28. *num*. 16.

9 Dico tertiò, item habet Epiſcopus auctorita-
tem, quod non poſſint Nouitij diſponere de bo-
nis, niſi intra duos menſes ante profeſſionem, &
cum licentia ipſius Epiſcopi, vel Vicarij; ſic Tri-
dentinum *ſeſſ*. 25. *de Regul. cap*. 16.

10 Per Epiſcopum autem hic venit non ſolum
Epiſcopus conſecratus, ſed etiam confirmatus;
quia à tempore confirmationis acquirit omnia,
quæ ſunt iuriſdictionis, Sanchez *lib*. 7. *moral.
cap*. 5. *num*. 65. Venit etiam ob eandem rationem
Archiepiſcopus in ſua diœceſi ante receptionem
pallij Sanchez *ibid. num*. 66. & Fauſtus *in The-
11 ſaur. lib*. 5. *q*. 196. Item veniunt ob eandem ra-
tionem Abbates, & alij Prælati iuriſdictionem,
quaſi Epiſcopalem, in ſuis diœceſibus habentes,

Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſc. alleg*. 99. *n*. 6. Item
tandem venit Capitulum ſede vacante; quia in
tali caſu Capitulum ſuccedit in omnem ordina-
riam iuriſdictionem Epiſcopo competentem, San-
chez *n*. 67. qui extendit etiam ad Capituli Vica- 12
rium: hic enim etiam Epiſcopi Vicarius vocatur,
Fauſtus *q*. 198.

Dico quartò: item habet Epiſcopus auctorita- 13
tem ad faciendum, etiam mediis cenſuris Eccleſia-
ſticis, quod Nouitio profeſſionem facere nolenti
reſtituantur omnia, quæ ipſius erant; ſic Conci-
lium Trident. *cit. ſeſſ*. 25. *cap*. 16. & tradunt Do-
ctores, quos citat, & ſequitur Tamburin. *de iure
Abbat. tom*. 1. *diſp*. 15. *q*. 7. *n*. 29.

Dico quintò, item habet Epiſcopus auctorita- 14
tem ſuper numerum Monialium in Monaſteriis
ſtatuendũ, vt ſcilicet tam in Monaſteriis ſibi ſub-
iectis, quàm in exemptis (cum interuentu tamen
ſuperioris Regularis) curare debeat, quod in con-
formitatem ad iura antiqua, Tridentinum Conci-
lium *ſeſſ*. 25. *cap*. 3. & Pij V. Bullam, *Circa Paſto-
ralis*, tantus Monialium numerus ſtatuatur, quan-
tus ex redditibus propriis, vel ex conſuetis elee-
moſynis commodè ſuſtentari poſſit: ſic decreuit
Gregorius XIII. in Bulla, *Deo ſacris*, & S. Con-
gregatio Epiſcop. & Regul. in vna Sortonenſi 27.
Maij 1603. & eadem S. Congregatio pro Monia-
libus Regni Portugaliæ 6. Iunij 1615. & notant
Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſc. alleg*. 98. *n*. 3. *& in
collect. Bullar. ver. numerus*, & Tambur. *de iure Ab-* 15
batiſſ. diſp 5. *q*. 1. *n*. 4. qui *n*. 3 ait (quod de conſue-
tudine multorum locorum conuetiæ non habean-
tur in conſideratione ad effectum augendi nume-
rum Monialium.

Dico ſextò: item habet Epiſcopus, vel ipſo 16
impedito, ipſius Vicarius, vel quis alter ipſorum
ſumptibus deputatus, auctoritatem explorãdi vo-
luntatem virginis habitum Regularem ſuſceptu-
ræ, vel profeſſionem emiſſuræ, vtrum coacta, vel
ſeducta ſit, iuxta Tridentinum Concilium *ſeſſ*.
25. *cap*. 17. Hoc autem quod fieri ſolet ante pro-
feſſionem, ſic faciendum eſſe declarat S. Congre-
gatio, quod ſcilicet præfigatur puellæ certos v. g.
15. vel 20. dierum numerus, intra quem declarare
debeat, an velit, nec ne, profeſſionem emittere, &
ſi nolle decreuerit, dimittatur ad domum conſan-
guineorũ, vel affinium. Vide Campanile *in diuerſ.
Iur. Canon. Rubr*. 12. *c*. 16. *n*. 16. vbi cum Armenda-
riz *in addit. ad Recopilat. leg*. Nauarr. *lib*. 2. *tit*. 18.
lib. 7. *de Religionib. num*. 44. & cum Barboſa *in Col-
lectan. Bullar. ver. Epiſcopus quoad Regulares*,
alias S. Congregationis declarationes afferente
deciſum refert; quod Epiſcopus intra 25. dies, 17
poſtquam monitus fuerit, hoc examen perficere,
ita vt, iis elapſis, amplius ad id ſe intromittere
non debeat.

Dico ſeptimò: item habet Epiſcopus facul- 18
tatem declarandi profeſſionem ante decimum
ſextum annum factam, nullam eſſe; ſic deci-
ſum refert Armendariz *in addit. ad Recopilat.
leg. Nauarr. cit. libr*. 2. *titul*. 18. *libr*. 7. *de Re-
ligionib. numer*. 21. Cùm autem Tridentinum
ſeſſ. 25. *cap*. 19. dicat profeſſi reclamationem fa-
ciendam eſſe coram ſuperiore, & Ordinario, ſe-
quitur, quod talem declarationem facere non
ſpectat ſolum ad Epiſcopum, ſed ad ipſum ſi-
mul cum ſuperiore Religionis. Idemque di- 19
co in aliis caſibus nullitatis profeſſionis, ve
ob metum, vim, vel quid ſimile, propter

decretum eiuſdem Concilij ſupra; itavt etiam ta-
lis cauſa decidenda ſit coram Epiſcopo,& ſuperio-
re Religionis. Vide Azorium *tom.* 1.*lib.* 12.*cap.*
4.*quæſt.* 10.& Mirandam *tom.* 1.*Man. q.* 30.*art.* 1.
& ſeqq.

20 Dico octauò; item habet Epiſcopus facultatem
procurandi, quod Monialium clauſura reſtitua-
tur, & conſeruetur;& quidem in Monaſteriis ſibi
ſubiectis ordinariam, in aliis autem delegatam
ſedis Apoſtolicæ; ſic Tridentinum *ſeſſ.* 25. *c.* 5. &
Pij V. Bulla, *Circa paſtoralis officij*, & Gregorij
XIII. altera, *Deo ſacris*.Et quamuis vim faciendo
in verbis Concilij,ſatis probabile ſit,hanc faculta-
21 tem non competere Epiſcopo in ordine ad Mo-
niales Regularibus ſubiectas, ita vt particula illa
Concilij,*in aliis vero*,ſolum ſit intelligēda de aliis
Monaſteriis,exēptis non item de Monaſteriis Re-
gulari ſubiectis provt colligitur *ex c.periculoſo, §.
vlt.de ſtatu Regul.in* 6. (cui capitolo Conciliū nō
derogat,quin immò ſe illud innouare proteſtatur)
& ex Pij V. dicta Bulla (vbi non ſolum approbat
d.c.periculoſo,ſed & per ly aliis verò intelligit Mo-
naſteria,quæ ad Rom. Eccleſiam mediatè,vel im-
mediatè ſpectant, Nauarr.*comment.* 4.*n.* 60. *de re-
gul.* Sanch.*lib.* 6.Moral. *cap.* 15.*n.* 21.& Bonac.*de
clauſura q.* 1.*punct.* 6.)Nihilominus,quia S. Con-
gregatio ſæpe oppoſitum declarauit,teſte Gallet-
to *ver.Clauſura n.* 1.Barboſa *de offic.& poteſt Epiſc.
allegat.* 102.*n.* 6.*& ſeqq.*&*in collectan.ver.clauſura.*
& Gauanto *ver. Monialiū clauſura n.* 47.58.*& ſeqq.*
& conſonat Gregorij XV.Bulla,*Inſcrutabili*, cum
dicta Congregatione ad nouum dubium circa il-
lam(quæ tamen ſuſpenſa fuit pro Regnis Hiſpa-
niæ) ideo oppoſitum forſan potius dicendum vi-
22 detur.Poteſt itaque ex his Epiſcopus viſitare clau-
ſuram Monialium quarūcumque etiamſi illa num-
quam viſitata fuerit, & toties,quoties expedire
iudicauerit, ingredi Monaſterium, & interrogare
Moniales de pertinentibus ad dictam clauſuram
abſque eo quod à Regularibus impediri poſſit,ſic
dicta S. Congregatio,& tradunt Gallettus,Zero-
la,& Armendarij, quos citat, & ſequitur Gauan-
tus,& Barboſa *locis ſupra cit.*qui ſubdunt (& cōſo-
natalia Congregationis declaratio apud eundem
23 Barboſam *in Collect.ſupra*)deciſum eſſe à S.Cōgre-
gatione Epiſcop. & Regular. poſſe etiā Epiſcopū
viſitare clauſuram Monialium Regularibus ſubie-
ctarum ſine aſſiſtentia ſuperioris Monaſterij:quā-
uis tali declarationi obſtet Pij V.Bulla relata;cùm
ibi expreſsè dicatur,id faciendum eſſe vnà cum ſu-
perioribus earundem Monaſteriorum quapropter
24 oppoſitum videtur probabilius.Poteſt etiam Epi-
ſcopus, ad clauſuram in Monaſteriis Monialium
Regularibus ſubiectarum cuſtodiendam, excom-
municationis latæ ſententiæ pœnam imponere,
& ſibi eam reſeruare, circa reſerationē oſtij clau-
ſuræ extra caſus indigentiæ, nec non & circa ac-
ceſſum,& colloquia cum Monialibus,& quòd di-
cta excommunicatio liget non ſolum Regulares
accedentes,ſed etiam Moniales facta de eis men-
tione, adeo vt ſuperior Regularis non poſſit à ta-
li excommunicatione abſoluere; ſic declarauit S.
Congregatio in vna Viterbien.26.Iunij 1616.ſi-
cuti referunt Barboſa *in Collect.Bullar.ver. Epiſco-
pus* 1.& Ioan.Maria Nouarius *in Lucerna Regular.
ver.Epiſcopus quoad.Regulares n.* 7.& habetur au-
thenticè in Additamentis ad Petrini *decret.* 5.Ad-
25 ditur ibi,ex Concilio,quod poſſit Epiſcopus præ-
dictam clauſuram procurare, inuocato ad hoc, ſi
opus fuerit, auxilio brachij ſecularis; quod auxi- 26
lium præberi, hortatur Concilium omnes Princi-
pes, & ſub excommunicationis latæ ſententiæ
pœna conſtringit omnes, & ſingulos Magiſtrā-
tus ſeculares. Vide Sanch. *loco ſupra cit.
num.* 22.

Quoniam autem ad Epiſcopum ſpectat prædi- 27
ctam Monialium clauſuram conſeruare, fit,quod
ad ipſum etiam ſpectet dare licentiam exeundi è
Monaſterio; Doctores, quos citat, & ſequitur
Tamburini *de iure Abbat.diſp.* 20. *q.* 5. Item dare
licentiam ingrediendi: item prohibere,etiam ſub
pœna excommunicationis ſibi reſeruatæ, vel ali-
quando permittere acceſſum ad loquendum cum
illis: Doctores, quos citat, & ſequitur Barboſa
de offic. & poteſt. Epiſc. allegat. 102.*num.* 69. *&
ſeqq.*& Nouarr. *ſupra* ex declaratione dictæ Con-
gregationis.

Dico nonò: item habet Epiſcopus facultatem 28
in Regulares quoad omnia, quæ ſunt ordinis
Epiſcopalis, v.g. quoad Chriſmatis confectio-
nem, Ordinum collectionem, & ſimilia, ex *cap.
veniens*, Cochier.*de iuriſdict. Ordinar. in exempt.
part.* 2.*q.* 45.*num.* 16.*& part.* 4.*& q.* 11.& Noua-
rius *loco cit.num.* 4.*&* 5.vbi refert de hoc S.Con-
gregationis declarationem quod tamen intel-
lige, ſecluſis priuilegiis particularibus Regula-
rium.

Dico decimò; Item habet Epiſcopus omnimo- 29
dam facultatem in Monachos Eccleſiæ Cathedra-
lis Regularis (quales ſunt aliquot in Sicilia)
quoad ea, quæ non pertinent ad Regularia in-
ſtituta (ſicuti habetur *in cap.nullus de elect.in* 6.
& ibi tradunt communiter Doctores, & Tambu-
rin. *de iur. Abbat. diſp.* 15.*q.* 7.& habetur in Bul-
la quadam Pauli III. & deciſione Rotæ co-
ram Coccino anno 1604.) ſed pertinent ad diſ-
ciplinam Eccleſiaſticam: hæc enim non ſpectant
ad Regularia Inſtituta: dicuntur autem Regu- 30
laria Inſtituta, ea quæ ſunt priuatiuè propria,
& peculiaria Regularium, vt tales ſunt; qualia
ſunt ieiunia, ſilentia,abſtinentiæ à carnibus,hu-
militas in habitu, & lectiſterniis,ſimileſque mor-
tificationes, quæ in Regulis, & ſtatutis ipſo-
rum præcipiuntur *cap. quanto, de offic. Iudic.* 31
Ordin. quare quoad iſta debet Epiſcopus di-
ctos Regulares remittere Prælato Regulari,
vel ſaltem tempore viſitationis adhibere ſecum
vnum ex Religione, ſicuti diſponitur *in extra-
uag. debens ſuperioribus ſuis de offic. Ordin.*
inter communes *lib.* 1, & tradunt Doctores,
quos, citat, & ſequitur Barboſa *de offic. & po-
teſt. Epiſc. alleg.* 105. *numer.* 77. qui ſubdunt,
quod loquendo de Epiſcopo reſpectu Regu-
larium non exemptorum, ſeu ſibi ſubiecto- 32
rum, poſſit in illos, illorumque Monaſteria fa-
cere, non ſolum, ea quæ poteſt circa exemptos,
ſed etiam ea, quæ poſſunt alij Prælati Regulares
circa ſubditos ſuos.

Cæterum inter huiuſmodi non exemptos alij 33
ſunt, qui ipſi Epiſcopo obedientiam emittunt,
provt ſunt aliquæ Moniales; alij verò, qui ipſi
Epiſcopo talem obedientiam non emittunt, ſed
ſolùm Abbati, vel Generali: circa eos, qui ſunt
prioris generis, Epiſcopus, cùm ſit verus eo-
rum Prælatus, poteſt facere, quidquid poſſunt
alij Prælati Regulares circa ſuos ſubditos: cir-
ca eos verò, qui ſunt poſterioris generis, cum
ſolum ſubſint Epiſcopo quoad diſciplinam Ec-
cleſiaſticam

cleſiaſticam, ſicut alij clerici, non verò quoad obſeruantias Regulares; quia quoad eas ſolum ſubſunt ſuis Prælatis Regularibus, ſequitur quod ſolum quoad ea, quæ ſpectant ad diſciplinam Eccleſiaſticam, non item quoad ea, quæ ſpectant ad obſeruantias Regulares, habeat auctoritatem ſuper illos: vnde tales licet quoad diſciplinam Eccleſiaſticam magis teneantur obedire Epiſcopo, quàm ſuo Prælato Regulari, tamen quoad obſeruantias regulares magis tenentur obedire ſuo Prælato Regulari, quam Epiſcopo; ſic S. Th. *in 2. diſt. 44. in fin.* Silu. *ver. obedientia quæſt. 8. & 10. dict. 2.* & Sanch. *lib. 6. moral. cap 1. num.* 13.

34 Dico vndecimò: item habet Epiſcopus facultatem ſuper quoſcumque Regolares, etiam exemptos, quoad editionem librorum cum approbatione ipſius, iuxta Tridentinum *ſeſſ. 4. in edit. li-*
35 *brorum.* Item ſuper imagines ioſolitas ponendas, oona miracula admittenda, nouaſque Reliquias recipiendas, iuxta decretum eiuſdem Concilij *ſeſſ. 25. de inuocat. & venerat.* Sanchez *lib. 2. Moral. cap.* 43. & Fagundez *lib. 1. cap.* 4. Item quantum ad oon celebrandum in priuatis domibus, aut omninò extra Eccleſiam, & Oratoria ab Epiſcopo deſignanda, iuxta *dict.* Conciliom *ſeſſ. 22. in decret. de obſeruand. & vitand. in celebrat. Miſſa-*
36 *rum.* Quo caſu poſſunt Ordinarij contra Regulares, etiam per cenſuras procedere, non obſtantibus eorum priuilegiis, vt habetur io eodem
37 Coocilij decreto ad fin. Vbi nota, quod cùm conceditur facultas Miſſas celebrandi in priuato Oratorio, iotelligitur, *ſaluo interim iure Parochialis*
38 *Eccleſiæ*, quod attioet ad Sacramentorum admiſtrationem. Item quantum ad prohibendum, ne Regolares in ipſorum Eccleſiis ſacerdotes ſeculares exteros ad diuina officia celebraoda admittant, niſi prius ab ipſo, viſis literis coomendatitiis, ſacerdotes tales admiſſi fuerint, ſic declarauit S.Congregatio, teſte Armendariz *in Addit. ad Recopilat. leg. Nauarr. lib. 2. tit. 18. lib. 1. Relig. num* 43. & Barboſa *in Collectan. ver. Epiſco-*
39 *pus quoad Regulares.* Non tamen poſſunt Ordinarij locorom prohibere Regularibos peregrinis, ne celebrent ſine ipſorum licentia in Eccleſiis ſuorum Ordinum, ſic declarauit eadem S. Congregatio 17. Iulij 1626.

40 Dico duodecimo: item habet Epiſcopus auctoritatem in eoſdem circa obſeruationem dierum feſtorum, quos ipſe præceperit; ſic Tridentinum Concilium *ſeſſ. 25. cap.* 12. Quinam autem dies feſti poſſint ab Epiſcopo præcipi; & an Regulares cogi poſſint ab ipſo, ad annunciandum in ſuis Eccleſiis dies feſtos, & ieiunia Eccleſiæ & per cenſuras cogi ad dictorum dierum feſtorum obſeruatiam, vide Lezanam *ver. feſti dies*; & quæ dicebamus *dubit.* 1.

41 Dico decimo tertiò: item habet Epiſcopus auctoritatem faciendi in locis exemptis ſuæ Diœceſis ſolemnes benedictiones, & celebrandi diuina officia, Cochier *cit. q. 45. num. 34. & ſeqq.* & Barboſa *cit. allegat.* 105. *num.* 66. Vnde declarauit
42 S.Congregatio in vna Fanen die 11. Aprilis 1601 qood ſi Epiſcopus in die Palmarum vnà cum Capitulo, & Clero perſonaliter ad Monaſterium Regularium accedere teneatur, debeat ipſe benedicere palmas, & non Abbas: vide Nouarium in *Lucer. ver.* Epiſcopus quoad Regolares *num.* 1.
43 Item declarauit eadem ſacra Congregatio in vna Firmana 25. Ianuarij 1603. qood poſſit Epiſcopus in Eccleſiis Regularium cantari facere Miſſas Rogationum per ſuos Canonicos; Vide Nouarium *ibid. n.* 40.

Cæterùm, in quibuſoam aliis caſibus habeat 44
Epiſcopus circa Regolares iuriſdictionem, auctoritatem, ſeu facultatem, vide ſupra in dubitatioоibus præcedentibus, & Cochier *locis cit.* Barboſam *cit. allegat.* 105. & Tamburinum *q. 7. n.* 54. afferentem alios caſus, quos tamen omitto; quia licet ij ſubſiſtant de iure communi, oon tamen ſubſiſtunt, attentis Regularium priuilegiis, quæ in hac materia ſunt ampliſſima. Et de Regularium animarum curam habentium ſubiectione ad Epiſcopum, in iis ſcilicet, quæ ad curam ſpectant; & ao poſſint eorum Eccleſiæ Parochiales viſitari ab Epiſcopo, vide Lezanam *tom. 1. cap. 11. num. 9. & tom. 2. cap. 1. num. 28. & cap. 18. num. 9.* qui etiam *cit. tom. 1. cap. 6. num. 44. & cit. tom. 2. cap. 1. num. 4.* tangit, an, & quomodo ſubiiciaotur Regulares Epiſcopo in ordine ad quæſtraodum extra loca, vbi habent Conuentus.

CAPVT XV.

De facultate Eccleſiaſticæ Poteſtatis in ſeipſam.

DVBITATIO I.

An, & quid poſſit Poteſtas Eccleſiaſtica in ſeipſam?

SVMMARIVM.

1 *Poteſtas tam Eccleſiaſtica quam laica poteſt aliquid in ordine ad ſe ipſam ſecundum vim directiuam, & materiam communem.*

2 *Lumen naturale dictat, quod debeat caput ſe partibus conformare, & indecens ſit oppoſitum; alioquin ſubditi facile remouerentur à legum obſeruantia.*

3 *Lex non continens materiam communem non obligat Principem vt v. g. de non deferendo arma &c.*

4 *Pater familias non obſtringitur quibuſvis præceptis, quæ familiæ imponit.*

RESPONDETVR, Poteſtas Eccleſiaſtica (idemque dico de Poteſtate laica) poteſt aliquid in ſeipſam, ſecundùm vim directiuam, id eſt, poteſt per ſuas leges, ſi reſpiciaot materiam communem, & accommodatam ſibi, & 1
ſubditis, obligare ſe ad culpam. Patet; quia lu- 2
men oaturale dictat, qood debeat caput ſe partibus conformare, & indeceos ſit oppoſitum; præſertim quia alioquin ſubditi facilè ſcandalizarentur, & remouerentur ab obſeruaotia legum. Sic habetur ex *cap. cùm omnes de conſtitut.* & tradit S. Thom. 1. 2. *quæſt. 96. art. 5. ad* 3. quem ſequuntur communiter Doctores, Couar. *in cap. alma mater, 1. part. §. 1. num.* 5. Nauar. *in cap. ſi quando*

de reſcript. except. 1. *& conſil.* 18. *de pœnit. & remiſſ.* Salas *de legib. diſp.* 14. *ſect.* 2. *num.* 15. *&* 16. Leſſius *de iuſt. & iure lib.* 2. *cap.* 35. *dub.* 5. Suar. *lib.* 3. *de legib. cap.* 35. *num.* 4. Granad. *in* 1. 2. *contr.* 7. *tract.* 3. *part.* 1. *diſp.* 6. *ſect.* 1. *n.* 6. Layman. *lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 9. *num.* 3. Fernandez *part.* 2. *cap.* 6. §. 2. Vaſquez *in* 1. 2. *tom.* 2. *diſp.* 167. *cap.* 2. *num.* 17. Becanus *part.* 2. *tract.* 3. *cap.* 6. *quæſt.* 12. Ioan. de la Cruz *in proœmio dub.* 3. *num.* 17. Diana *part.* 1. *tract.* 10. *reſol.* 10. & Azor. *lib.* 5. *cap.* 11. *quæſt.* 1.

Dixi, *per ſuas leges, ſi reſpiciant materiam communem, & accommodatam ſibi, & ſubditis*; quia
3 ſecus eſt, ſi lex talis non ſit, ſed dictet v. g. de non inducendo veſtes ſericas, de non habendo numerum magnum famulorum, de non ferendo arma per ciuitatem, &c. quia huiuſmodi lex, licet vt obſeruetur, ſit rationabilis, & conuenientiam habeat in ſubditis, non tamen ſic ſimiliter eſt in Principe: quare non mirum, ſi non eodem modo, ac obligat ſubditos, obliget Principem; quia in his, & ſimilibus, vti dicebam, non eſt eadem ratio Principis ac ſubditorum, cùm deceat quandoque Principem, vtporè Reipublicæ caput, aliquid præcipuum habere, & non eandem cum aliis Reipu-
4 blicæ membris conditionem ſubire. Adeo quod nec paterfamilias quibuſuis præceptis, quæ familiæ imponit, obſtringitur, vti rectè adnotauit Sotus *de iuſt. & iur. lib.* 1. *quæſt.* 6. *art.* 7. & Diana *cit. reſol.* 10.

DVBITATIO II.

Vndenam naſcatur obligatio in legiſlatore?

SVMMARIVM.

1 *Rex Aragoniæ, & Rex Poloniæ in lege ferenda teneatur adhibere conſilium Procerum Regni.*

2 *Is qui ſolus non poteſt legem ferre Communitati, ſed cum aliis, inter quos ipſe principem locum tenet, obligatur legibus ab eo, & cæteris latis.*

3 *Dux Venetus ſine Senatoribus, Metropolitanus ſine Epiſcopis, Epiſcopus ſine Capitulo ferre non poſſunt, & ita latis obligantur.*

4 *Obligatio in legiſlatore non naſcitur ex ipſamet legiſlatoris lege, quæ cæteros adſtringit, ſed ex lege naturali.*

5 *Nemo poteſt exercere Iuriſdictionem in ſeipſum.*

6 *Obligatio legis poſitiuæ pendet à voluntate legiſlatoris.*

7 *Legiſlator non obligatur ſuis legibus directè; ſed ſolum indirectè.*

8 *Legiſlator tranſgrediens ſuam legem poſitiuam, non peccat aduerſus eam; Sed ſolum aduerſus legem naturalem dictantem legiſlatorem debere ſuis ſubditis conformari.*

9 *Princeps legibus ſolutus eſt: Auguſta autem ex Principis priuilegio eſt ſoluta.*

10 *Decet Imperatoriam Maieſtatem ſeruare eas leges, quibus ſolutus eſſe videtur.*

11 *Antoninus, & Seuerus ſæpiſſimè reſcripſerunt, Licet legibus ſoluti ſimus, attamen legibus viuimus.*

12 *Theodoſius, & Valentinianus hæc protulere: Digna vox eſt Maieſtate Regnantis legibus alligatum ſe Principem profiteri: & paulo poſt: Reuera maius Imperio eſt ſubmittere legibus Principatum.*

13 *Iſidorus etiam dixit, Iuſtum eſt, Principem legibus obtemperare ſuis: tunc n. Iura ſua ab omnibus cuſtodienda exiſtimet, quando & ipſe illis reuerentiam præbet.*

14 *S. Ambroſius etiam in his verbis, &c. quod cum præſcripſiſti aliis, præſcripſiſti etiam tibi. leges n. Imperator fert, quas primus ipſe cuſtodiat.*

15 *Nemo imperare ſibi, neque ſe prohibere quiſquam poteſt; ideo verbum in Imperatiuo non habet primam perſonam.*

16 *Lex, & Præceptum ſuperioris eſt erga inferiorem; nemo autem ſe ipſo inferior, ſibique ſubditus eſſe poteſt.*

17 *Lex hominis non ſe extendit, niſi ad creaturas rationales, quæ homini ſubiiciuntur.*

18 *Lex eſt directiua actuum, qui conueniunt ſubiectis gubernationi alicuius; vnde nullus proprie loquendo ſuis actibus legem imponit.*

19 *Princeps fert leges tanquam Miniſter Dei per poteſtatem à Deo deriuatam.*

20 *Leges Principis etiam ſecularis in Conſcientia obligant; ſed aliter Principem legiſlatorem, & aliter ſubditos.*

21 *Subditi non obſeruantes præceptum Ieiunij peccant contra virtutem temperantiæ.*

22 *Legiſlator facilius quam ſubditus à mortali peccato excuſari poteſt, ſi legem propriam ceſſante ſcandalo violet.*

23 *S. Paulus ad Romanos cap.* 2. *loquitur tantum de peccato contra legem naturæ.*

24 *Quiſque Magiſtratus vti debet illo iure, quod in aliquem ſtatuit.*

25 *Quod quiſque Iuris in alterum ſtatuit, eodem ipſe vti debet.*

SVPPONO difficultatem intelligi debere de legiſlatore ſingulari, & abſoluto, id eſt, de eo, qui ſolus poteſt legem ferre communitati, qualis eſt Summus Pontifex, Imperator, Rex, Epiſcopus, duces Imperij, &c. (quamuis iſtorum aliqui, vt Rex Aragoniæ, & Rex Poloniæ, certarum perſonarum, vt procerum Regni 1
in comitiis in lege ferenda conſilium adhibere teneantur) Nam de eo legiſlatore, qui ſolus non poteſt legem ferre Communitati, ſed cum aliis, 2
inter quos ipſe primum locum tenet, vt de Duce Veneto inter Senatores, Metropolitano inter Epiſcopos, Prælato inter capitulares, ſeu capitu- 3
lum, &c. certum eſt, quod communibus legibus ſic latis aſtringatur: & multo magis, ſi tota Communitas legem ferat, certum eſt, quod ſinguli eorum tali lege obligentur, *argum. cap. omnes, de Conſtitut.* Hoc ſuppoſito.

Reſpondetur, obligatio in legiſlatore non naſcitur ex ipſamet legiſlatoris lege, quæ cæteros ad- 4
ſtringit, ſed ex lege naturali, quæ dictat, quod legiſlator, vtporè caput Reipublicæ, conformare ſe debeat cum ſubditis, vtporè cum cæteris Reipublicæ membris; præſertim quia alioquin ſubditi facilè dimouerentur ab obſeruantia legum. Sic Abbas *in cap. magnæ de voto* ; Azor. *tom.* 1.

tom. 1. lib. 3. cap. 11. q. 1. Salas *de legib. diſp.* 14.
5 *ſect.* 12. *num.* 18. & alij. Probatur; quia nemo
poteſt exercere iuriſdictionem in ſeipſum; er-
6 go, &c. Confirmatur primò; quia obligatio
legis poſitiuæ pendet à voluntate legiſlatoris,
ergo, cùm legiſlator poſſit velle obligare ſuis
legibus alios, & non ſeipſum; de facto ſic vi-
detur velle, quotieſcumque legem latam tranſ-
greditur: naſcitur ergo in legiſlatore obligatio
ex lege ipſa naturali, ſicuti ſupra dicebam, ita
vt ipſe non obligetur ſuis legibus directè, ſed
7 ſolum indirectè; & ſic quotieſcumque ſine cau-
8 ſa legem ſuam aliis impoſitam tranſgreditur, non
peccet aduerſus ſuam legem poſitiuam (ſicuti
non peccat quilibet alius ab obſeruantia talis
legis ſine cauſa à legiſlatore diſpenſatus) ſed ſo-
lum aduerſus legem naturalem dictantem, legi-
ſlatorem debere ſuis ſubditis conformari; præ-
ſertim vt excitet ſuo exemplo ſubditos ad vir-
tutem.

Confirmatur ſecundò; quia *in l. 31. ff. de le-*
9 *gibus* dicitur: *Princeps legibus ſolutus eſt: Au-*
guſta autem licet legibus ſoluta non ſit, Principes
tamen eadem illi priuilegia tribuunt, quæ ipſi ha-
bent. Item *in l. 23. ff. de legatis 3. & l. 3. Cod.*
de teſtamentis habetur: *Ex imperfecto teſtamen-*
to legata, vel fideicommiſſa Imperatorem vindica-
re, inuerecundum eſt: decet enim tanta Maieſta-
ti eas ſeruare leges, quibus ipſe ſolutus eſſe vide-
10 *tur.* Item in Inſtitut. quibus modis teſtamen-
ta infirmentur, dicitur: *Antoninus, & Seuerus ſæ-*
11 *piſſimè reſcripſerunt, licet legibus ſoluti ſimus, at-*
tamen legibus viuimus. Eo quod rationi valde
conſentaneum, & bono Principi in primis deceas
ſit, vt vltrò, & ſponte ſe legibus ſubiiciat, perin-
deque eas obſeruet, ac ſi neceſſitate aſtringatur.
Quo ſenſu dictum videtur à Theodoſio, &
12 Valentiniano Impp. *in l. 4. Codic. de legib. inter-*
prete gloſſ. ibidem: Digna vox eſt Maieſtate re-
gnantis, legibus alligatum ſe Principem profiteri.
Et paulò poſt: *Reuera maius Imperio eſt, ſubmit-*
tere legibus Principatum. Et quo ſenſu dictum
13 videtur ab Iſidoro *in capit. iuſtum, diſtinct. 9. iu-*
ſtum eſt, Principem legibus obtemperare ſuis: tunc
enim iura ſua ab omnibus cuſtodienda exiſtimet,
quando & ipſe illis reuerentiam præbet.

Confirmatur tertiò; quia S. Ambroſius *lib. 5.*
14 *Epiſtol. 32. ad Valentinianum Imperatorem* ait:
Quod cùm præſcripſiſti aliis, præſcripſiſti etiam
tibi: leges enim Imperator fert, quas primus ipſe
cuſtodiat. Ne obiiciatur illud apud S. Matth.
capit. 23. reprehendentis Phariſæos: *Dicunt*
enim, & non faciunt: alligant enim onera gra-
uia, & importabilia, & imponunt in hume-
ros hominum, digito autem ſuo nolunt ea mouere.

Confirmatur quartò; quia ſi Pontifex verbi
gratia ante legem Eccleſiaſticam à ſe latam ali-
quid facere licitè poterat, poſteaquam verò le-
gem tulit, licitè per ſe loquendo, & ex vi legis
facere non poſſet, ſequeretur, quod idem homo
per legem, vel præceptũ ſe obligare poſſet, & idem
homo ſibimet ipſi obedire teneretur, quod eſt cõ-
15 tra *l. penult. ff. de receptis, qui arbitrium*, &c. ibi:
Nemo imperare ſibi neque ſe prohibere quiſquam
16 *poteſt.* Vbi gloſſa ſubdit: *Ideo verbum in impe-*
ratiuo non habet primam perſonam. Et probatur;
quia lex, & præceptum ſuperioris eſt erga infe-
riorem, ſiue ſubditum, iuxta *cap. cum inferior,*
de maior. & obed. nemo autem ſeipſo inferior, ſi-
bique ſubditus eſſe poteſt, vti dicebam, tum
quia in cap. *innotuit, de electione* dicitur, quod
par in parem non habet imperium, ergo multo
magis neque idem in ſeipſum: & fauet S. Thom.
1. 2. quæſt. 93. in corp. art. 5. ibi: *Lex hominis non*
ſe extendit, niſi ad creaturas rationales, quæ homini 17
ſubiiciantur: cuius ratio eſt; quia lex eſt directiua
actuum, qui conueniunt ſubiectis gubernationi alicu- 18
ius; vnde nullus propriè loquendo ſuis actibus legem
imponit.

Confirmatur quintò; quia Princeps fert leges, 19
tanquam miniſter Dei per poteſtatem à Deo deri-
uatam, ſicut expreſsè ait Apoſtolus Paulus ad
Romanos 13. & S. Petrus Epiſt. 1. cap. 2. Qua-
propter leges Principis, etiam ſecularis, in con- 20
ſcientia obligant, ſed aliter Principem legiſlato-
rem, & aliter ſubditos; ſicuti rectè denotauit Ca-
ietan. *cit. quæſt. 96. art. 5.* ſiquidem ſubditi legem
iuſtam ſuperioris tranſgrediendo peccant; quia
Deus præcepit ſuperiori cunctos ſubditos obe-
dire debere: ſuperior autem legiſlator ſuam le-
gem non obſeruando peccat; quia Deus per lu-
men naturæ indirectè monet, legem, quæ com-
munitati imponitur, etiam ſuperiori legiſlatori
obſeruandam eſſe; quia turpis eſt omnis pars ſuo
toti non congruens, teſte S. Auguſtino *lib. 3.*
Confeſſ. cap. 8. vt refertur *in cap. quæ contra, diſt. 8.*
& ſic turpis etiam eſt pars præcipua, ſeu caput
Reipubl. niſi ipſa etiam cum reliquis partibus
congruat; præſertim quia alioquin ſubditi legem
facilè, ac libenter non obſeruarent. Vnde quam-
uis obligatio legis humanæ in ordine ad ſubdi-
tos radicaliter deſcendat ex voluntate Dei; pro-
ximè tamen, & immediatè prouenit ab ipſa le-
ge, quæ iuſtè, & legitimè lata conſtituit eis ma-
teriam ſuam in certa ſpecie virtutis, tanquam
neceſſarium eius medium, vt proinde ſubditi
contra temperantiæ virtutem verbi gratia peccent, 21
ſi Eccleſiaſticum ieiunium non obſeruent, & ſic
de aliis, &c. Non ſic in ordine ad legiſlatorem,
ſed ſolum indirectè, ex debito ſcilicet conformi-
tatis, quam ipſe etiam habere debet cum cæteris
membris communitatis, vti dicebam, & etiam di-
cam *ſect. ſequenti.* Quapropter aduerſarij quo-
que concedunt, quod faciliùs quàm ſubditus à 22
mortali peccato excuſari poſſit legiſlator, ſi le-
gem propriam, ceſſante ſcandalo, violet, vti vi-
dere eſt apud Sotum *de iuſt. & iur. & lib. 10. q. vlt.*
artic. vltim. & Sanchez *libr. 6. moral. capit. 6.*
num. 19.

Obiicies, Apoſtolus Paulus ad Rom. cap. 2. ait: 23
Inexcuſabilis es, ô homo omnis, qui iudicas: in quo
enim iudicas alterum, teipſum condemnas: eadem
enim agis, quæ iudicas. Ergo ſignum eſt, quod
legiſlator lege ſua directè aſtringatur, & ſub
mortali.

Reſpondetur, nego conſequentiam; quia S.
Paulus ibi loquitur tantum de peccatis contra
legem naturæ, quæ dum Iudæi in Gentilibus dam-
nabant, & eadem ipſi Iudæi perpetrabant, ſimili
pœna dignos ſe reddebant: quod inde patet,
quia ſubdit Apoſtolus *verſ. 9. Tribulatio enim &*
anguſtia in omnem animam hominis operantis ma-
lum, Iudæi primum, & Græci, &c. non enim eſt ac-
ceptio perſonarum apud Deum. Et clarius verſ. 21.
Qui ergo alium doces, teipſum non doces: qui prædi-
cas non furandum, furaris.

Obiicies ſecundò, ex edicto Prætoris *lib. 2.* 24
tit. 2. ff. quod quiſque magiſtratus noui iuris in ali-
quem

quem ſtatueris; vel ſi alius apud magiſtratum aliquid noui iuris obtinuerit, ipſemet quoque, aduerſario poſtulante, eodem iure vti debet. Quod edictum ait Vlpianus, *ſummam habet æquitatem: quis enim aſpernabitur idem ius ſibi dici, quod ipſe aliis dixit, vel dici effecit. Ergo, &c.*

Reſpondetur, nego etiam conſequentiam; quia ibi non eſt ſermo de lege iuſta aliqua lata, ſed tantum de nouo aliquo grauamine, quod vel magiſtratus proprij commodi cauſa in aliquem decreuit, vel alius à magiſtratu decerni impetrauit. Exemplum affert gloſſa: ſi magiſtratus Bononienſis (cùm fuiſſe debitis oneratus eſſet) ſtatutum feciſſet, vt debitores ante quinquennium ſuis creditoribus ſoluere non tenerentur, in tali caſu etiam qui magiſtratui aliquid debet, eodem contra ipſum iure vti poterit, vt ſcilicet ante quinquennium etiam ſoluere non teneatur: qua ſimili ratione *in cap. cum omnes de conſtitut.* reprehendit Innocentius III. Canonicos Trecenſes, quod contra Eccleſiæ ſuæ conſuetudinem conſtitutionem feciſſent, vt ipſi quidem tam in abſentia, quàm in præſentia reditus perciperent; qui autem poſt illam Conſtitutionem Canonici facti fuerint, reditus non in abſentia, ſed ſolum in præſentia, id eſt, dum reſident, percipere poſſent: & propterea mandat Archiepiſcopo Senonenſi, & Epiſcopo Trecenſi, vt iu-
25 niores Canonicos antiquioribus in redituum perceptione coæquent; quia *quod quiſque iuris in alterum ſtatuit, eodem ipſe vti debeat, & ſapientis Catonis dicat auctoritas: Patere legem, quam tu ipſe tuleris.* Quod autem in iis, quæ ſpectant ad iuſtitiam naturalem, legiſlator etiam ſubdatur, vt ipſe quoque æqualitatem ſeruare teneatur, vltrò concedo; & dicam etiam *in dubit. ſequenti in fin.*

DVBITATIO III.

Quantanam ſit talis obligatio in legiſlatore?

SVMMARIVM.

1 *Obligatio legiſlatoris, eſt grauis, ſi grauis eſt materia per legem præcepta.*

2 *Summus Pontifex omittens Euchariſtiam in Paſchate, ieiuniũ, vel Miſſam à ſe ipſo in die feſto præceptum, peccat aduerſus illam virtutem, aduerſus quam ſubditi peccant.*

3 *Obligatio legiſlatoris ſeruandi ſuas leges ſecluſo ſcandalo ſemper eſt leuis; quia tota ratio obligationis eſt ex debito conformitatis.*

4 *Ieiunium in ordine ad temperantiam, & Miſſa in ordine ad Religionem eſt materia grauis; & ex vnica illorum omiſſione peccatum graue committitur; ſecus tamen eſt in ordine ad Regimen rectum communitatis.*

5 *Summus Pontifex ſi remoto ſcandalo non communicet in Paſchate, vel faciat contractum in e tantum humano ſimoniacum, non peccat grauiter; idem dic de ſimilibus.*

6. & 7 *Legiſlator tenetur ſub mortali, ſicut tenentur & ſubditi, ſeruare taxam à ſe factam; item ſeruare leges contractuum à ſe factas; non à ſuis legibus, ſed à iuſtitia naturali, qua cauetur ne res vendatur carius, quam communiter valeat.*

8 *Iuſtitia naturali etiam cauetur quod in contractibus ſeruetur æqualitas.*

9 *Princeps non tenetur ſub mortali ſeruare ſuas leges, niſi iuraſſet ſeruare eas.*

10 *Princeps poteſt naturaliter ſe ſuis ſubditis obligare.*

11 *Legiſlator cum aliquo celebrans contractum, qui aliàs ſuis legibus initus eſt, cenſetur in eo diſpenſare.*

12 *Legiſlator non poteſt manere obligatus altero manente deobligato.*

13 *Contractus non poteſt celebrari ſub vna conditione non acceptata ab altero ex contrahentibus.*

14 *Teſtamentum Principis ſine ſolemnitatibus à ſuis legibus requiſitis eſt validum.*

15 *Ex cauſa præſumitur Princeps ſibi diſpenſare iniens contractum ſine ſolemnitatibus à ſuis legibus præſcriptis; cum in tali diſpenſatione nulli iniuriam inferat.*

16 *Teſtamentum alterius ſine ſolemnitatibus à legibus Principis requiſitis non ſuſtinetur, etiam ſi ipſe Princeps inſtitutus fuerit hæres, vel legatarius.*

17 *Teſtamentum eſt initum ſine ſolemnitatibus requiſitis, ſecus eſt ſi fuerit facta diſpenſatio.*

VIdetur, quod ſit grauis, ſi grauis ſit ma- 1
teria per legem præcepta. Ratio; quia legiſlator, ſiuè ex obligatione ſuæ legis, ſiue ex obligatione legis naturalis, tenetur illam exequi: ergo cùm ſit grauis, tenetur illam exequi ex obligatione graui: tum quia cùm legiſlator 2
omittit verbi gratia Pontifex Euchariſtiam in Paſchate, ieiunium, vel Miſſam à ſeipſo in die feſto præceptam, peccat aduerſus illam virtutem, aduerſus quam ſubditi peccant, ſicuti tenent Victoria *relect. de ſimonia, numer.* 39. Salas *de legib. diſput.* 14. *ſect.* 2. *numer.* 17. Suarez *libr.* 3. *capit.* 35. *numer.* 8. Leſſius *de iuſt. & iur. libr.* 2. *capit.* 35. *dub.* 5. & Bonacina *de legib. diſput.* 1. *quæſt.* 1. *punct.* 6. *numer.* 24. At ſubditi in tali caſu peccabit grauiter quia omittunt materiam virtutis grauem; ergo etiam legiſlator eandem omittendo peccabit grauiter: tum quia, ſi legiſlator teneretur ex lege naturali ſeruare ieiunium, vel Miſſam, &c. abſque dubio hæc omittendo peccaret mortaliter; ſed legiſlator imponens legem ieiunij, vel Miſſæ, &c. tenetur ex lege naturali illa ſeruare, ſicuti in præcedenti ſectione dicebam; ergo ſi ſine cauſa non ſeruat, peccabit mortaliter. Sic Silu. *verb. lex, quæſt.* 14. Vaſquez 1. 2. *diſp.* 167. *cap.* 7. Sayr. *in claui Reg. lib.* 12. *cap.* 9. *num.* 2. Couarru. *cap. alma mater.* 1. *part. num.* 5. *& ſequent.* Suarez *cit. lib.* 3. *cap.* 35. *num.* 8. & 20. Maldetus *in* 1. 2. *quæſt.* 96. *tract.* 5. *fol.* 405. Granad. *cit. tract.* 3. *part.* 3. *diſput.* 17. *ſect.* 3. *num.* 24. & complures alij, His tamen non obſtantibus.

Reſpondetur, quod ſi ſcandalum abſit, obligatio ſemper ſit leuis; quia tota ratio obligationis ſeruandi leges ſuas in legiſlatore eſt ex debito conformitatis: ergo obligatio non eſt niſi leuis. Antecedens patet ex dictis. Conſequentia probatur; quia legiſlatorem ſemel, vel bis

bis ſubditis ſe non conformare, non eſt grauis de-
ordinatio; cùm ex tali deformitate non ſequatur
magna perturbatio in Communitate, nec ſequa-
tur graue inconueniens in illa.

Hinc patet ad oppoſita; quia in caſu noſtro
non eſt attendenda grauitas materiæ ſecun-
dùm ſe, ſed in ordine ad finem præceptum: &
4 ſic licet ieiunium in ordine ad temperantiam,
vel Miſſa in ordine ad religionem ſit materia
grauis, vt proinde ex vnica illorum omiſſio-
ne peccatum graue committatur, tamen in or-
dine ad regimen rectum Communitatis non eſt
materia grauis, ſed leuis; & conſequenter,
cùm legiſlatore præcipiente ieiunium, vel Miſ-
ſam, &c. non præcipiatur ei ieiunium ob tem-
perantiam, vel Miſſa ob religionem, &c. ſi-
cuti præcipitur ſubditis, ſed ob regimen re-
ctum Communitatis, non peccat grauiter, ſi
ſemel, vel bis, remoto ſcandalo, legem ſuam
tranſgreditur; quia, ſicuti dicebam, illam tranſ-
grediendo non peccat legiſlator contra virtu-
tem, contra quam peccant ſubditi, ſed con-
5 tra virtutem poteſtatiuam. Similiter ob ean-
dem non peccat grauiter, ſi, remoto ſcanda-
lo, non communicet in Paſchate, ſi faciat con-
tractum iure tantum humano ſimoniacum, &
ſimilia. Vide Salas *de legib. diſp.* 14. *ſect.* 2. *num.*
17. *& ſeq. & diſp.* 20. *ſect.* 12. *num.* 104. Azor.
lib. 5. *cap.* 11. *quæſt.* 1. Leſſium *de iuſt. & iur.*
lib. 2. *cap.* 35. *dub.* 5. Filliucium *tom.* 2. *tract.* 21.
cap. vlt. num. 426. Dianam *part.* 1. *tract.* 10.
reſol. 10. & Bonacinam *de legib. diſp.* 1. *punct.* 6.
num. 23. licet ex his Doctoribus diſſentiant ali-
qui in ordine ad id, contra quod peccet legiſlator
vt patet ex dictis.

6 Obiicies, Legiſlator tenetur ſub mortali, ſi-
cuti tenentur & ſubditi, ſeruare taxam mercium
à ſe factam: item ſeruare leges contractuum
à ſe factas; ergo ſuis legibus obligatur gra-
uiter.

Reſpondetur, concedo antecedens: at nego
7 conſequentiam; quia ad dicta ſeruanda obliga-
tur grauiter, non à ſuis legibus, ſed aliunde,
ſcilicet à iuſtitia naturali, qua cauetur, ne res
vendatur carius, quàm communiter valet; quæ
ex alio capite (facta taxa communi æſtimatione,
8 quæ melius lege, quam alio arbitrio declaratur)
valet tanti; & non pluris. Idemque dico in con-
tractibus; quia iuſtitia naturali etiam cauetur,
quod in contrahentibus ſeruetur æqualitas: &
ſic, ſi contrahens cum legiſlatore grauiter obli-
gatur legibus legiſlatoris ſtare contractui, gra-
uiter obligabitur etiam illis, ſtare contractui
legiſlator, non quidem quia leges ipſius ſunt,
ſed quia ſunt conditiones, ſub quibus contra-
ctus celebratus eſt; vt ex communi docent Suar.
de legib. lib. 3. *cap.* 35. *num.* 23. Salas etiam *de le-
gibus diſp.* 14. *ſect.* 2. *num.* 27. Azor. *part.* 1. *lib.*
5. *cap.* 11. *quæſt.* 1. Filliuc. *tom.* 2. *tract.* 21. *cap.*
vlt. num. 426. Reginald. *in prax. tom.* 1. *lib.* 13.
cap. 17. *num.* 168. Villalob. *in ſum. tom.* 1. *tract.*
2. *dub.* 30. *num.* 6 Lorca *in* 1. 2. *tom.* 2. *tract. de
legib diſp.* 26. *membr.* 3. Tannerus *in* 1. 2. *diſp.*
5. *quæſt.* 6. *dub.* 1. *num.* 22. Diana *part.* 1.
tract. 10. *reſol.* 10. & Ioan. Valerus *in diff.
vtriuſque fori ver. lex, differ.* 10. *num.* 1. vbi
9 ait, quod Princeps non teneatur ſub mor-
tali ſeruare leges, ni iuraſſet ſeruare eas (vt ſo-
let tale iuramentum à Regibus, & Dominis
terrarum exigi, dum de nouo capiunt poſſeſſio- 10
nem earum) quia Princeps poteſt naturaliter ſub
mortali ſe ſuis ſubditis obligare.

Hinc fit, quod ſi legiſlator cum aliquo cele- 11
bret contractum, qui aliàs ſuis legibus irritus eſt,
cenſeatur in ſuis legibus diſpenſare; quia præſu-
ſumitur velle actum fieri meliori modo, quo po-
teſt; vt docet Suar. *de legib. lib.* 3. *cap.* 35.
num. 25. Salas *diſp.* 14. *ſect.* 3. *num.* 32. & Bona-
cina *diſp.* 1. *quæſt.* 1. *punct.* 6. *num.* 16. Vel di-
cendum, quod cenſeatur velle, neutrum eſſe
obligatum; ſiquidem non poteſt legiſlator ma- 12
nere deobligatus, alio manente obligato; cùm
non poſſit vnus ex contrahentibus celebrare ſub 13
vna conditione quæ ab altero non acceptetur. 14
Quapropter, ſi Princeps faciat teſtamentum ſine
ſolemnitate à ſe requiſita, & inſtituat aliquem
hæredem, vel legatarium, &c. validum eſt te- 15
ſtamentum; quia præſumitur ex cauſa rationabili
ſibi in hac re diſpenſare; cùm in tali diſpenſa-
tione nulli iniuriam inferat. At ſi alter in ſimili 16
teſtamento, ſcilicet ſolemnitatem iuris etiam
non habenti, Principem, hæredem, vel legatarium
&c. inſtituat, Princeps nequit ex tali teſtamento
conſequi hæreditatem, vel legatum, &c. quia
non præceſſit in eo teſtamento condendo diſpen-
ſatio; & ex alio capite, diſpenſatione non facta 17
eſt irritum teſtamentum; & ſic non poteſt Prin-
cipi ius tribuere *l. ex imperfecto, Cod. de teſta-
ment. & §. vlt. Inſtitut.* quibus modis teſtamen-
ta infirmentur; & tradit *gl. ibi*, Salas *de legibus
diſp.* 14. *ſect.* 3. *num.* 32. Suarez *lib.* 3. *cap.* 35.
num. 25. *&* 36. & Bonacina *diſp.* 1. *quæſt.* 1.
punct. 6. *num.* 17.

DVBITATIO IV.

An, ſi legiſlator, ſine iuſta cauſa, in lege propria, ſecum, vel etiam cum aliis diſ-penſet, peccet mortaliter?

SVMMARIVM.

1 *Legiſlator ſecum diſpenſans ſine iuſta cauſa in ſententia Caietani, & Ceterorum, mortaliter peccat.*

2 *Diſpenſare ſine cauſa eſt vnicuique ad leges tranſgrediendas viam aperire.*

3 *Legiſlator ſecum diſpenſans remoto ſcandalo, & graui damno alterius in ſententia multorum non peccat mortaliter.*

4 *Deformitas grauis non eſt partem toti non conformari ſi abſit ſcandalum, & graue damnum alterius.*

5 *Graue peccatum eſt; ſi ex conceſſa diſpenſatione ſine cauſa Diſpenſati ſumerent occaſionem contemnendi legem, aut inde graue damnum proueniret Eccleſiæ vel ſubditis.*

6 *Graue damnum de facto prouenit Eccleſiæ vel ſubditis ex diſpenſatione cum ſacerdote in Cœlibatu vel in continua officij recitatione, vel in Beneficiorum pluralitate.*

7 *Tridentinum prohibet grauiter diſpenſationem ſine cauſa, quia ex illa ſequuntur prædicta inconuenientia.*

8 *Diſpenſatio ab inferioribus ſine cauſa conceſſa eſt inualida.*

9 *Princeps peccat mortaliter, ſi ſecum diſpenſet in legibus quas tenetur ex honeſtate ſeruare, vel venialiter iuxta diuerſas ſententias, & diuerſas circumſtantias.*

10 *Princeps iure naturæ tenetur non diſcordare à ſubditis ſine cauſa.*

11 *Princeps non poteſt ſecum contra legem diſpenſare & tenetur diſpenſationem conceſſam ſibi reuocare.*

12 *Subditus petens diſpenſationem ſine cauſa grauiter vel venialiter, peccat, ſicut Princeps diſpenſans.*

13 *Subditus petens diſpenſationem ſine cauſa ideo peccat, quia cooperatur peccato Principis, & petit rem malam, ſecus ſi laboret ignorantia inuincibili.*

14 *Princeps, vel ſuperior poteſt excuſari à peccato in concedenda diſpenſatione, & non excuſari ſubditus illam obtinens, & è contra.*

15 *Superior tenetur diſpenſationem conceſſam reuocare, quando cognouit non adfuiſſe cauſam diſpenſandi.*

16 *Superior tenetur proſpicere, quod ſubditi, niſi iuſta cauſa excuſet, vniformiter viuant, & legibus communibus æqualiter obligentur.*

17 *Vtens diſpenſatione ſine cauſa à diſpenſatione conceſſa in propria lege, peccat ſaltem venialiter contra Nauarrum, & alios, non improbabiliter id negantes.*

18 *Quia nec contra legem poſitiuam, nec naturalem vtitur.*

19 *Vtens diſpenſatione ſine cauſa non cooperatur peccato ſuperioris vtendo, ſed petendo illicitè diſpenſationem.*

20 *Vſus diſpenſationis ſine cauſa, non videtur ſpecialiter prohibitus.*

1 AFFIRMANT Caietanus, Armilla,
Ledeſma, Vega, & Rodriquez, quos
citat Sanchez *de matrim. lib.* 8.
diſp. 18. *num.* 6. & ſequitur Couar.
in 4. *decret.* 2. *part. cap.* 6. §. 9. *num.*
7. Suar. *lib.* 6. *de legib. cap.* 18. *num.* 6. & Granad. *contr.* 7. *tract.* 3. *part.* 2. *diſp.* 17. *ſect.* 3. *num.*
24. mouentur ex Tridentino *ſeſſ.* 25. *cap.* 5. *de reform.* vbi grauiter prohibetur diſpenſatio ſine cauſa conceſſa: & ratio redditur *in ea-*
2 *dem ſeſſ.* 25. *c.* 18. quia diſpenſare ſine cauſa, eſt
vnicuique ad leges tranſgrediendas viam aperire.
3 Negant autem (remoto ſcandalo, & graui
damno alterius) probabilius Sanchez *loco ſupra cit. num.* 7. *& lib.* 1. *moral. cap.* 20. Nauarr. *prælud.* 9. *num.* 14. *& cap.* 12. *num.* 57. Sot. *de iuſt. lib.* 1. *q.* 7. *num.* 59. Lopez *part.* 1. *Inſtruct. cap.* 4. §. *ſexto ſuperaddimus*, Salas *de legib. diſp.* 20. *ſect.* 5. *num.* 55. Valentia *t.* 2. *diſp.* 7. *quæſt.* 5. *punct.* 9. *ad fin.* Pontius *de matrim. lib.* 8. *cap.* 14. *num.* 4. Villalob. *in ſumma tom.* 1. *tract.* 2. *dub.* 4. *num.* 6. Malderus *in* 1. 2. *quæſt.* 97. *art.* 4. Tannerus *ibid. diſp.* 5. *q.* 7. *dub.* 2. *num.* 29. Paſqualigus *de ieiunio*, *deciſ.* 382. *num.* 4. *& ſeqq. & deciſ.* 386. *num.* 4. & Diana *part.* 1. *tract.* 10. *reſol.* 35. Et probatur; quia, ſicuti dicebam *ſect.*
4 *præcedenti*, non eſt grauis deformitas, partem
roti non conformari, ſi abſit ſcandalum, &
graue damnum alterius; ergo ſecluſo ſcandalo
& graui damno alterius, non videtur graue
peccatum diſpenſationem ſibi, vel etiam aliis
ſine cauſa concedere: quamuis ſecus, ſi ex 5
conceſſa diſpenſatione ſine cauſa diſpenſati ſumerent occaſionem contemnendi legem, aut
inde graue damnum proueniret Eccleſiæ, vel 6
ſubditis (ſicuti de facto proueniret, ſi cum ſacerdote ſine cauſa diſpenſaretur in cælibatu, vel in continua officij recitatione, vel in beneficiorum pluralitate) quia tunc abſque dubio teneretur Princeps ſub mortali diſpenſationem denegare. Et ex his ſoluitur fundamentum
contrariorum; ſiquidem Tridentinum prohibet 7
grauiter diſpenſationem ſine cauſa; quia ex illa ſequuntur prædicta inconuenientia: quapropter in tali caſu diſpenſationem ſine cauſa concedere, ſine dubio, ſicuti dicebam, erit mortale; præſertim ſi id faciant inferiores,
quibus grauiter, ne id faciant, præcipi poteſt; 8
quia tunc, vti dicemus, diſpenſatio ſine cauſa ab illis conceſſa inualida eſt.
Hinc ſequitur primò, Principem, ſi ſecum 9
ſine cauſa diſpenſet in legibus, quas ipſe debet ex honeſtate obſeruare, peccare mortaliter, vel venialiter, iuxta diuerſas ſententias, & iuxta diuerſas circumſtantias ſupra relatas; quia
iure naturæ tenetur non diſcordare à ſubditis 10
ſine cauſa. Neque dicas, poſita ſecum diſpenſatione à Principe, iam Principem diſcedere
cum cauſa. Reſpondetur enim, quod ob ratio- 11
nem dictam non poſſit talem diſpenſationem ſibi concedere, & quod iam conceſſam teneatur reuocare.
Sequitur ſecundò, ſubditum petentem diſ- 12
penſationem ſine cauſa, peccare etiam graui-
ter, vel venialiter, ſicuti peccat ſuperior il- 13
lam concedens. Ratio; quia cooperatur peccato ſuperioris diſpenſationem concedentis, &
petit rem malam, quamuis fieri poſſit, quod 14
excuſetur ſubditus, vt ſi ignoret inuincibiliter, & non excuſetur ſuperior, vt ſi ſciat non adeſſe cauſam: & è contra fieri poſſit, quod excuſetur ſuperior, vt ſi putet adeſſe cauſam, & non excuſetur ſubditus, vt ſi ſciat non adeſſe illam. Sic Suarez *lib.* 6. *de legib. cap.* 18. *num.* 12. *& ſeq.* & Pontius *de matrim. lib.* 8. *cap.* 14. *num.* 5. Contra Paſqualigum *de ieiunio*, *deciſ.* 402. Cæterum, cùm ſuperior nouit, cauſam
ad diſpenſandum non adfuiſſe, tenetur diſpen- 15
ſationem conceſſam reuocare; quia ſemper te-
netur proſpicere, quod ſubditi, niſi iuſta cauſa 16
excuſet, vniformiter viuant, & legibus communibus æqualiter obligentur. Sic Pontius *loc. ſupra cit.*
Sequitur tertiò, vtentem diſpenſatione ſi- 17
ne cauſa à legiſlatore conceſſa in propria lege, peccare ſaltem venialiter, tum quia cooperatur diſpenſationi iniquæ ſuperioris, illam acceptando; tum quia non ſe conformat aliis ſubditis; tum quia ſuperior ipſe tali diſpenſatione vtens peccaret. Sic Caiet. 1. 2. *quæſt.* 96. *art.* 5. *propè fin.* Couar. *in* 4. *decret.* 2. *part. cap.* 6. §. 9. *num.* 7. Ledeſma 2. *part.* 4. *quæſt.* 17. *artic.* 3. Sanchez *de matrim. lib.* 8. *diſput.* 18. *numer.* 12. Salas *de legib. diſput.* 20. *ſect.* 6. *num.* 59. Quamuis non improbabiliter negent Nauarr. *cap.* 12. *num.* 57. Suar. *cit. lib.* 6. *cap.* 19.

cap.19.num.14. Vaſquez *diſp.178.cap.4.* Riualdus *in append. ad Candelabr. cap. 12. num. 8. & 22.* Emanuel Rodriguez *tom.2. regul.99. q.22. art.4.* Summa Coron. *cap.1. de cognoſcend. peccat. n.32.* Pontius *de matrim. lib.8. cap.14. numer.5.* Azor. *tom.1. lib.5. cap.15. quaſt.3.* Malderus *1.2. q.97. art.4.* Paſqualigus *de ieiunio, deciſ.342. numer.3.*
18 *& ſequent.* & Diana *part. 1. tract. 10. reſolut. 35.*
Et ratio eſſe poteſt; quia talis non peccat contra legem poſitiuam, cùm illa iam non extet, vt potè diſpenſata, ſeu derogata; neque contra legem naturalem, cùm diſpenſatus non teneatur ex iure naturæ ſe alijs conformare (habet enim legitimam cauſam exemptionis, ſcilicet diſpenſationem validam, etſi illicitè obtentam) ergo, &c. In quo eſt diuerſa ratio ſubditi, & ſuperioris; quia ſuperior vtens diſpenſatione ſibi ſine cauſa in lege propria conceſſa, peccat, quia inualidè diſpenſat, vti dicebam; & dato, diſpenſet validè, tenetur, cùm poſſit, diſpenſationem reuocare: at ſubdito tale onus non incumbit: quapropter iſte non peccat ex hoc capite neque peccat; quia co-
19 operatur diſpenſationi illicitæ à ſuperiori conceſſæ; quia huic ſolum cooperatur, cùm petit, & non cum vtitur illa iam petita, & conceſſa. Ex alio autem capite talis vſus non videtur ſpecialiter prohibitus; ergo, &c.

DVBITATIO V.

Quantanam ſit obligatio in legiſlatore ſupremo in ordine ad leges ab inferiori latas, ſi ſit in loco, vbi illæ habent vigorem?

SVMMARIVM.

1 *Nulla eſt obligatio in Principe ſeruandi leges inferiorum.*
2 *Summus Pontifex non tenetur ſeruare leges ſpeciales Diœceſis, in qua eſt.*
3 *Princeps non tenetur ſeruare leges municipales alicuius Prouinciæ.*
4 *Princeps non ſolum eſt caput illius loci ſpecialis, in quo de facto eſt, ſed etiam aliorum locorum, in quibus illæ leges non ſeruantur.*
5 *Princeps tenetur ſeruare leges municipales, à ſe confirmatas. At contra quia non pro toto Territorio, ſed pro parte confirmata fuerunt.*
6 *Princeps tenetur ſeruare leges municipales à ſe confirmatas illius loci, vbi habet Curiam, qua tamen limitatio non probatur.*

1 RESPONDETVR, quod ſit nulla, & ſic
2 non teneatur, v.g. Pontifex ſeruare leges ſpecialis diœceſis, in qua eſt; nec
3 teneatur Princeps ſeruare leges municipales alicuius prouinciæ, in qua commoratur,
4 Ratio; quia Princeps non ſolum eſt caput illius loci ſpecialis, in quo de facto eſt, ſed etiam aliorum locorum, in quibus illæ leges non obſeruantur: ergo ex ratione capitis non eſt cur teneatur ſe ſubditis talis loci conformare; cùm alij ſubditi aliorum locorum contrarij ſint. Sic Felin. *c. 1. de conſtitut. n.30.* Tiraquell. *de vtroque retractu lib.1. gl.1. §.3. n.38.* Suar. *de legib. lib.3. cap.35. n.14.* Salas *diſp. 14. ſect. 2. n. 23. & 24.* Bonac. *diſp.1. q.1. punct.6.* & alij.

Limitant Salas, & Bonacina, niſi fuerint illæ leges ab ipſo confirmatæ; quia tunc ſi ſint accom- 5
modatæ ſibi, & ſuis ſubditis, tenetur illas ſeruare. Sed non probatur limitatio; quia licet fuerint ab ipſo confirmatæ, non tamen fuerunt pro toto territorio; ſed pro parte territorij confirmatæ; & ſic militat eadem ratio, quam ſupra dicebam.

Limitat ſecundò Suarez, niſi Princeps fuerit 6
in loco proprio, ſcilicet in Curia; quia tunc, inquit Suarez, tenetur Princeps ſeruare leges talis loci ſibi, & ſuis ſubditis accommodatas: alioquin enim ſuo exemplo præberet occaſionem illas contemnendi. Sed adhuc non probatur limitatio, ob eandem rationem ſupra dictam, ob quam ad id, quod dicit Suarez, Reſpondeo, quod illa occaſio non ſit occaſio data, ſed accepta. Vide quæ dicebantur *ſuprà cap.11. dubit.1. num.22.*

DVBITATIO VI.

Quidnam poſſit poteſtas Eccleſiaſtica in ſeipſam, ſecundùm vim punitiuam, ſeu in ordine ad pœnam?

SVMMARIVM.

1 *Poteſtas Eccleſiaſtica ſi propriam legem non ſeruet, non poteſt puniri poteſtate humana.*
2 *Legiſlatoris vxor, licet legibus à legiſlatore latis ſubiecta ſit, tamen ex beneficio legiſlatoris exempta præſumitur.*
3 *Nemo poteſt cogi à ſe ipſo, neque à lege ſua pœnam imponente.*
4 *Pœna imponi debet per iudicis ſententiam etiam inuito, & Princeps iudicem, vel ſuperiorem non habet.*
5 *Legiſlator non eſt ſuæ legis tranſgreſſor; ſed naturalis dictantis debitum conformitatis ipſius.*
6 *A tituli limitatione non infertur limitatio Deciſionis.*
7 *Standum eſt potius Deciſioni, quam rubricæ.*
8 *Poteſtas Eccleſiaſtica non poteſt ſe ipſam cenſura afficere; quia cenſura eſt pœna.*
9 *Cenſura vt contrahatur tendere debet in Baptizatum viatorem, rationis, & doli capacem, & qui in Eccleſia ſuperiorem habeat.*
10 *Cenſura non incurritur ab homine nondum completo crimine, vel nondum completa conditione, ſub qua cenſura lata eſt, ſi antequam perficiatur, obeat.*
11 *Hæretici etiam poſt mortem anathematizari poſſunt.*
12 *Anathema accipitur quandoque pro execratione, ſeu deteſtatione.*
13 *Ij etiam, qui excommunicandi poteſtatem non habent, poſſunt anathematizare hæreticos, quatenus illud verbum denotat deteſtari.*
14 *Verbum anathematizare aliquando accipitur pro aliquem excommunicatum declarare, & ita ij qui excommunicandi poteſtatem habent, anathematizant hæreticos etiam poſt mortem.*
15 *Poſt mortem poteſt quis excommunicari impro-*

priè tamen & indirectè præcipiendo fidelibus, vt abſtineant ab Eccleſiaſtica eius ſepultura, & à publicis pro eis precibus, ac ſacrificiis faciendis.

16 *Eccleſia licet propriè, & directè non poſſit abſoluere mortuum iam excommunicatum, poteſt tamen editis pœnitentiæ ſignis dare facultatem vt in loco ſacro ſepeliatur.*

17 *Infans furioſus, & amens excommunicari non poſſunt; quia huiuſmodi Perſonæ legibus, & præceptis non obligantur.*

18 *Lex, & præceptum eſt regula quædam rationis, & eius vinculi capaces non ſunt, qui ratione carent.*

19 *Cenſura fertur in contumaces, quales eſſe non poſſunt infantes, furioſi, & amentes.*

20 *Furioſus, qui ante furorem contraxit cenſuram debet abſolui in ipſa amentia.*

21 *Cenſura cum ſit pœna medicinalis, non debet afficere eum, qui medicinæ ſpiritualis incapax eſt.*

22 *Par in parem, & multo magis in ſe ipſum, vel in ſuperiorem non habet imperium nec poteſtatem cogendi aut puniendi.*

23 *Iuriſdictio in foro externo requiritur in ferente cenſuram, & ſubiectio in eo, in quem fertur.*

24 *Dæmones cum non ſubdantur ſuperiori Eccleſiaſtico, non poſſunt propriè excommunicari.*

25 *Summus Pontifex non poteſt excommunicari, neque alia cenſura affici neque ab alio, neque à ſe ipſo.*

26 *Poteſtas Eccleſiaſtica non fert cenſuram in propria cauſa, niſi per modum defenſionis, vt ſc. violentiam ſibi factam repellat.*

27 *Summus Pontifex non poteſt contrahere pœnas ſimoniæ de iure Eccleſiaſtico ſtatutas, quia non ſubditur ſuis legibus quoad vim coactiuam.*

28 *Contrahens cum ſummo Pontifice ſecundum nonnullorum ſententiam, non contrahit dictas pœnas, quia præſumitur pro eo in tali caſu conceſſa exemptio.*

29. *Is, qui ſimoniace accepit rem à ſummo Pontifice, ipſo ſciente, & conſentiente, non tenetur eam renuntiare.*

30 *Summus Pontifex poteſt contrahere culpam Simoniæ iuris diuini; quia æque ac alij ſubiicitur iuri diuino.*

31 *Summus Pontifex an contrahere poſſit culpam ſimoniæ iuris humani eſt diſſenſio inter Doctores.*

32 *Obligatio, qua Princeps tenetur ſeruare legem ſuam, non oritur immediatè à voluntate, & poteſtate Principis volentis ſe obligare; ſed ex ipſa rei natura.*

33 *Princeps non poteſt ſe ipſum pro arbitrio ſuo lege ſua eximere, cum iure naturali teneatur ſe ſuis ſubditis conformare.*

34 *Summus Pontifex in ſententia Auctoris non poteſt contrahere culpam ſimoniæ iuris humani.*

35 *Epiſcopus excommunicans, vel alia cenſura afficiens ludentes non incurrit excommunicationem, ſi poſtea ludat; quin immo nec cum Epiſcopo ludentes, ſecus eſt ſi Epiſcopo tantum denunciet cenſuram ſuperioris.*

RESPONDETVR, Poteſtas Eccleſia-
ſtica (idemque dico de poteſtate
laica) nihil poteſt in ordine ad ſe- 1
ipſam ſecundum vim punitiuam,
ſeu ad pœnam, id eſt, ſi propriam
legem non obſeruat, non poteſt puniri pote-
ſtate humana. Sic docent cum S. Thomæ 1. 2.
q. 96. *art.* 5. *ad* 3. Vaſquez *diſp.* 167. *cap.* 1. Va-
lentia *tom.* 2. *diſp.* 7. *quæſt.* 5. *punct.* 4. Azor. *tom.* 1.
libr. 5. *cap.* 11. *quæſ.* 2. Sayr. *in Claui Reg. lib.* 3.
capit. 4. *num.* 5. Salas *de legibus diſput.* 14. *ſect.*
2. *numer.* 8. & *ſect.* 3. *numer.* 36. Suar. *libr.* 3.
cap. 35. *num.* 15. *& ſeqq.* Leſſius *de iuſtit. & iur.*
libr. 2. *capit.* 35. *dub.* 5. & Bonacina *diſput.* 1.
quæſt. 1. *punct.* 6. *numer.* 10. *&* 14. (qui *ex l.*
Princeps, ff. de legib. ſubdunt, & rectè, quod le- 2
giſlatoris vxor, licèt legibus à legiſlatore latis
ſubiecta ſit, tamen ex beneficio legiſlatoris exem-
pta præſumatur) & ratio Reſponſionis eſt; quia 3
nemo poteſt cogi à ſeipſo, neque à lege ſua pœ-
nam imponente, cùm ſit ſuperior ad ſuam legem;
ergo non poteſt ligari pœna à ſe ſtatuta per
legem.

Confirmatur primò; quia pœna imponi debet 4
per iudicis ſententiam, etiam inuito, ſed Prin-
ceps Iudicem, vel ſuperiorem non habet, à quo
cogi, vel puniri poſſit: à ſeipſo autem nemo
propriè cogitur, ait S. Thomas loco ſupra cit.
nec quiſquam in proprio facto iudex eſſe poteſt.
Ergo, &c.

Confirmatur ſecundò; quia ſicuti dicebam 5
ſect. 2. *præcedenti*, pœna imponitur ob tranſ-
greſſionem legis poſitiuæ à legiſlatore; & ex alio
capite legiſlator non eſt tranſgreſſor ſuæ legis, ſed
legis naturalis dictantis debitum conformitatis
ipſius legiſlatoris cum cæteris Reipublicæ mem-
bris, ergo.

Confirmatur tertiò, *ex cit. l. Princeps*, ibi: *Prin-
ceps legibus ſolutus eſt*; & §. *vlt. Inſtitut. quibus mo-
dis teſtamenta infirmentur*, ibi: *licet legibus ſoluti
ſimus, attamen legibus viuimus.* id eſt, licet legibus
non adſtringamur, attamen ob bonum exemplum
legibus conformamur; ergo, &c.

Neque obſtat, ſi dicas, has leges ſub titulo 6
limitato comprehendi, cùm de legatis caducis, &
teſtamentis ſit titulus. Reſpondetur enim, quod
licet limitatus ſit titulus, deciſio tamen ſit gene-
ralis; & ex alio capite ſtandum ſit potiùs deciſio- 7
ni, quàm rubricæ, ſicuti rectè dixit Menochius
lib. 6. *præſumpt.* 1.

Ex dictis ſequitur, quod non poſſit Poteſtas 8
Eccleſiaſtica ſeipſam cenſura afficere; quia cenſu-
ra eſt pœna: & præterea, quia cenſura vt contra- 9
hatur, tendere debet in baptizatum, viatorem,
rationis, & doli capacem, & qui in Eccleſia ſupe-
riorem habeat; vt communiter Doctores in mate-
ria de cenſuris docent apud Nauarr. *cap.* 27. *n.* 13.
Suar. *de cenſur. diſp.* 5. *ſect.* 1. & Coninch. 3. *part.*
tom. 2. *diſp.* 13. *dub.* 6.

Prima pars, quod ſcilicet vt contrahatur cenſu-
ra, debeat is, in quem tendit cenſura, eſſe bapti-
zatus, non autem paganus, Iudæus, aut catechu-
menus, probatur ex Apoſtolo 1. ad Corinth. 5.
vbi ait: *Quid enim mihi de iis, qui foris ſunt, iudi-
care?* Idem habetur *ex cap. gaudemus, de diuortiis,
cap. de Iudæis, d.* 45. Hæretici tamen, apoſtatæ,
& ſchiſmatici, quia fide Chriſti in baptiſmo ſuſ-
cepta, Eccleſiæ aſſociati fuerunt, ab eadem rece-
dentes, Eccleſiaſticis pœnis, ac cenſuris ad fidem,

& obedientiam redire compelli poſſunt: atque
ita etiam demonſtrat praxis Eccleſiæ, & ſignifi-
catur in *cic. cap. de Iudæis*; & videri poterit Gre-
gorius Carafa *de duello tract.2. ſect. 3. q. 3.*

Secunda pars, quod ſcilicet debeat eſſe viator,
ſeu viuens non autem mortuus probatur ex ver-
bis Domini, ait Gratianus, *cauſa* 24. *q.* 2. Matth.
16. *Quodcumque ligaueris ſuper terram, &c. ſuper
terram, inquit, non ſub terra, oſtendens, quod
viuentes pro varietate ſuorum meritorum ſoluere
poſſumus, vel ligare, de mortuis autem ſententiam
ferre non poſſumus.* Et Leo I. ad Ruſticum Epiſ-
copum Narbonenſem *epiſt. 90. capit. 7.* inquit:
Mortuorum cauſa Dei iudicio reſeruanda eſt: &
Gelaſius Papa in epiſtola ad Epiſcopos Dardaniæ
ait: *De eo, qui in diuino iudicio eſt conſtitutus,
nobis fas non eſt aliud decernere præter id, in quo
eum Dies ſupremus inuenit.* Idemque contra non-
nullos Theologos, & iuriſtas (vt videre eſt
apud Hurtadum *de cenſuris diffic. 7.*) docent
communiter Doctores, Silueſt. *ver. excommuni-
catio* 1. §. 7. Couarr. *cap. Alma, part.* 1. §. 11.
num. 8. Caſtr. *libr. 2. de hæreticor. punit. cap.* 19.
& 20. Auila *part. 2. cap. 4 diſp. 1. dub.* 8. Suar.
Coninch. *in loc. ſupra cit.* & alij paſſim.

10 Hinc ſi homo, nondum completo crimine,
vel nondum completa conditione, ſub qua cen-
ſura lata eſt, obeat (quamuis poſtea crimen,
vel conditio perficiatur) non incurrit cenſuram;
verbi gratia ſi in aliquem excommunicatio lata ſit,
niſi intra annum ſatisfecerit, ille autem ante
elapſum annum ſine ſatisfaciendi propoſito mo-
riatur: vel ſi quis mandatum dedit alteri, vt cle-
ricum occideret, is autem poſt mortem man-
dantis mandatum executus ſit, in neutro ca-
ſu reus mortuus excommunicationem incurrit.

11 Neque obſtant, quæ congerit Gratian *in
capit. vltim* 24. *quæſt.* 2. quibus oſtenditur,
hæreticos etiam poſt mortem anathematizari
poſſe.

12 Reſpondetur enim, anathema interdum ſu-
mi pro execratione, ſeu deteſtatione: atque ita
colligitur ex Apoſt. ad Galat. 1. vbi ait: *Licet
nos, aut Angelus de cœlo euangelizet vobis, præ-
terquam quod euangelizamus vobis, anathema ſit.*
Et in hoc ſenſu etiam ij, qui excommunican-
di poteſtatem non habent, poſſunt hæreticos
13 anathematizare, id eſt, tanquam impios, &
ab Eccleſia alienos execrari, ſeu deteſtari.

14 Reſpondetur ſecundò, anathematizari ali-
quando accipi pro declarari aliquem excommu-
nicatum; & in hoc ſenſu ab iis, qui excom-
municandi poteſtatem habent, anathematizan-
tur etiam poſt mortem hæretici, id eſt, publicè
declarantur excommunicati; quippe qui à fide,
& Eccleſiæ communione alieni deceſſerint; &
ſic pro iis publicè orari non poſſit. Vide gl.
Gregorianam *ſupra cit. capit. vltim.* & Toler.
lib. 1. cap. 7.

His adde, quod etiam poteſt quis poſt mor-
15 tem excommunicari, impropriè tamen, & in-
directè, id eſt, præcipi fidelibus (ita exigente
eius crimine, in quo deceſſit, ad aliorum ter-
rorem) vt abſtineant ab Eccleſiaſtica eius ſe-
pultura, & à publicis pro eo precibus, ac ſa-
crificiis faciendis: qua ſimili ratione, licet Ec-
cleſia propriè, & directè non poſſit abſoluere
16 eum, qui in excommunicatione, tametſi editis
pœnitentiæ ſignis, mortuus fuit, tamen po-
teſt aliis facultatem dare, vt illum in loco ſacro
ſepeliant, & publicas preces, ac ſacrificia pro
eodem offerant: atque ita explicari debet *cap.
à nobis, 3. de ſentent. excommun.* & docet Sot.
in 4. diſt. 22. quæſt. 2. artic. 2. & Couar. *cit.*
§. 11. *num.* 8.

Tertia pars, quod ſcilicet debeat eſſe ratio- 17
nis & doli capax, ideoque infans, & furioſus,
vel amens cenſura non poſſit affici, probatur;
quia huiuſmodi perſonæ legibus, ac præceptis
non obligantur; ſicut ex communi docent Pa-
lud. *in 4. diſt. 15. quæſt. 4. art. 2.* Sot. *de iuſt. lib.
1. quæſt. 3. art. 9.* Sanchez *lib. 1. mor. cap.* 12. 18
Azor. *tom. 1. lib. 5. cap. 11. quæſt.* 4. & alij paſ-
ſim, & nos infra dicemus *Dubit. ſeq.* & ratio eſt;
quia cum lex, & præceptum ſit regula quædam
rationis, eius vinculi, ſeu obligationis capaces
non ſunt, qui ratione carent; tum quia cenſura 19
fertur in contumaces, quales non ſunt, nec eſſe
poſſunt infantes, furioſi, vel amentes: qua-
propter addo, quod potius, ſi cenſuram aliquam 20
ante furorem, vel amentiam quis eorum con-
traxerit, abſolui debeat in ipſa amentia: nam 21
cùm cenſura, præſertim excommunicatio, pœ-
na medicinalis ſit, non debet afficere eum, qui
medicinæ ſpiritualis incapax eſt.

Quarta pars, quod ſcilicet debeat eſſe ſubdi- 22
tus, qui in Eccleſia ſuperiorem habeat, pro-
batur; quia par in parem, & multò magis in
ſeipſum, vel in ſuperiorem non habet impe-
rium, nec poteſtatem cogendi, aut puniendi: 23
tum quia in ferente cenſuram requiritur in foro
externo iuriſdictio, ergo & in eo, in quem fer-
tur, requiritur ſubiectio; cùm hæc duo ſint in-
ter ſe correlatiua, & connexa.

Hinc fit, quod dæmones, cùm ſuperiori Ec- 24
cleſiaſtico non ſubdantur; non poſſint propriè
excommunicari, vel quacumque alia cenſura pro-
priè affici, ſicut nec locuſtæ, &c. ſed ſolum exe-
crari, vt ſcilicet deſiſtant à malo.

Fit ſecundò, quod non poſſit excommunicari, 25
vel alia cenſura affici Summus Pontifex: non
enim poteſt ab alio, quia neminem in terris ſu-
periorem habet; neque à ſeipſo; quia nemo ſibi
ipſi præcipere, aut ſeipſum iudicare, & con-
demnare, ſeu in ſeipſum vim coerciuam exer-
cere poteſt, *vt ſupra* dicebatur; & habetur *in can.
2. quæſt.* 4. Ergo, &c. quinimmò in *cap. dile-
cto, 6. de ſentent. excomm. in 6.* dicitur, quod 26
non ferat poteſtas Eccleſiaſtica cenſuram in pro-
pria cauſa, niſi per modum defenſionis, vt ſci-
licet violentiam ſibi factam repellat.

Fit tertiò, quod neque poſſit Summus Pon- 27
tifex contrahere pœnas ſimoniæ iure Eccleſiaſti-
co ſtatutas, vt excommunicationem, ſuſpenſio-
nem, inhabilitatem, &c. quia, vt dicebatur,
Princeps non ſubditur ſuis legibus quoad vim
coactiuam, ſeu punitiuam; ſicut nec par in pa-
rem. Vnde etiam fieri videtur, quod neque qui 28
contrahit cum ſummo Pontifice, dictas pœnas
(quamuis contrarium ſentiant alij, quos citat,
& ſequitur Adrianus *quodlibet.* 9.) incurrat; quia
hoc ipſo, quod cupit quempiam ſic ſecum con-
trahere, cenſetur illum eximere à lege, quan-
tum poteſt: non enim veriſimile eſt, quod ve-
lit illum punire pro actu, ad quem inuitat,
vel certè in quem conſentit: ſic enim ſeipſum
condemnaret: quapropter non tenetur talia re-
nunciare rem ſimoniacè à ſummo Pontifice acce-

pram. Sic Silu. *ver. ſimonia, quaſt.*4. Paludan. *in 4 diſt.* 25. *quaſt.* 4. *artic.* 1. *concl.* 3. Sot. *de iuſt. & iur. libr.* 9. *quaſt.* 5. *art.* 2. Couar. *ad regul.* 30 *peccatum, part.* 2. §. 8. *num.* 9. Poteſt tamen Summus Pontifex contrahere culpam ſimoniæ iuris diuini; quia æquè ac alij, ſubditur legi diuinæ, & naturali; & in hoc conueniunt, Doctores.

31 An autem poſſit etiam Summus Pontifex contrahere culpam ſimoniæ iuris humani, exigendo v.g. pecuniam pro officiis iure vendi prohibitis, vel pro beneficiis, &c.

32 Affirmant Victoria *relect. de ſimonia num.* 39. Salas *de legib. diſput.* 14. *ſect.* 1. Suar. *libr.* 3. *cap.* 35. *dub.* 5. & Bonacina *diſput.* 1. *quaſt.* 1. *punct.* 6. niſi ſubſit rationabilis cauſa, ob quam tali lege cenſeatur exemptus. Mouentur, quia (vt dicebatur *ſupra dub.* 2.) obligatio, qua Princeps tenetur ſeruare legem ſuam, non oritur immediatè à voluntate, & poteſtate Principis volentis ſe obligare, ſicut obligatio, quæ eſt in ſubdito (nam Princeps ex dictis non eſt ſibi ſuperior, vt ſeipſum poſſit immediatè ſuo præcepto obſtringere) ſed oritur ex ipſa rei natura, id eſt, ex conditione Principis & Reipublicæ, ex qua prouenit, vt ius naturale dictet, Principem debere pati legem, quam ipſe ſubditis impoſuit, *l.* 1. *tit. quod quiſque iuris*, & *Cod. cum omnes de conſtitut.* (ſi ſcilicet ratio legis æquè in vtriſque locum habeat, *vt ſupra dub.* 1. *in* 33 *fin.* dicebatur.) Quapropter Princeps non poterit ſeipſum pro arbitrio ſuo lege ſua eximere, cùm iure naturali teneatur ſe ſuis ſubditis conformare; ſed ſi contra fecerit, peccabit pro conditione materiæ, & virtutis præceptæ, v.g. ſi non ieiunet tempore quadrageſimæ, peccabit contra temperantiam; ſi non ſeruet diem feſtum, vel non recitet officium, peccabit contra religionem; & ſic ſi vendat officia Eccleſiæ, vel beneficia, peccabit peccato ſimoniæ: obligatio enim illa, qua tenetur ſe conformare ſubditis, eſt generalis, quæ contrahitur ſecundùm variam materiam, & ſpecies virtutum, ad quas ſubditi obligantur per leges ſuperioris. Sic Victoria, Salas, Suarez, & Bonacina *in locis ſuprà cit.* quorum tamen aliqui concedunt, quod ſi cauſa iuſta ſubſit, poſſit tunc Princeps ſecum diſpenſare, ſicut cum ſubditis, quamuis alij probabilius dicant, diſpenſationem hic locum non habere; quia non obligatur Princeps ex imperio ſuæ voluntatis, ſed ex iure naturæ, in quo non poteſt diſpenſare: & reuera non eſt opus diſpenſatione, quia poſita cauſa, ceſſat in Principe illa obligatio per ſe, cùm deſinat ratio, ob quam ſe ſubditis debebat conformare.

34 At his non obſtantibus, placet mihi magis opinio oppoſita non poſſe ſcilicet Summum Pontificem contrahere culpam ſimoniæ iuris humani. Sic Silu. *ver. Simonia, quaſt.* 4. & Sot. *de iuſtit. & iur. lib.... quaſt.* 5. *artic.* 2. & probatur ex iis, quæ dicebantur *ſupra dub.* 3. quia etſi Princeps abſque iuſta cauſa fecerit contra legem ſuam, non peccat mortaliter, ſi ſcandalum abſit; quia non tenetur illam ſeruare, niſi illo iure, quo tenetur ſe conformare ſubditis; & non tenetur ob materiam, vel virtutem præceptam, ſed ſolum ob rectum regimen Reipubl. ſeu communitatis; ita vt legem ſuam tranſgrediendo, non peccet contra virtutem, contra quam peccant ſubditi, ſed ſolum contra virtutem poteſtatiuam, non conformando ſe ſemel, vel bis cum ſubditis; quæ non eſt magna, & grauis deordinatio in Republica, cùm inde non ſequatur magna perturbatio, nec magnum inconueniens in illa: & ſic ſimpliciter trangreſſio propriæ legis in caſu noſtro non eſt peccatum mortale, ſed tantum veniale; & non ſimoniæ contra religionem, ſed tantum iniuſtitiæ contra virtutem poteſtatiuam.

Fit quartò, quod ſi poteſtas Eccleſiaſtica, vt 35 Epiſcopus, &c. excommunicet, vel alia cenſura afficiat ludentes v.g. ex vi talis excommunicationis, vel cuiuſcumque alterius cenſuræ non afficiatur ipſe Epiſcopus, ſi poſtea ludat; quinimmò nec afficiantur, qui ludunt cum ipſo, vt in ſimili ſupra dicebamus: at ſecus eſt, ſi Epiſcopus non ferat ipſe cenſuram, ſed denunciet cenſuram à ſuperiore contra ludentes latam; quia tunc ex vi talis cenſuræ, cùm emanet à ſuperiore ipſius Epiſcopi, & ludentium cum ipſo Epiſcopo, afficitur Epiſcopus, & ludentes cum Epiſcopo. Vide Tolet. *lib.* 1. *cap.* 7.

DVBITATIO VII.

Quidnam poſſit Poteſtas Eccleſiaſtica in ſeipſam ſecundùm iuriſdictionem voluntariam?

SECTIO I.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Poteſtas tam Eccleſiaſtica, quam laica poteſt aliquid etiam directè in ordine ad ſeipſam ſecundum iuriſdictionem voluntariam.*

2 *Item poteſt directè ex iuſta cauſa diſpenſare cum ſeipſa, ſicut poteſt cum ſubditis in iis, quæ ſunt de iure Diuino.*

3 *Item poteſt etiam directè ex iuſta cauſa diſpenſare cum ſeipſa in legibus etiam ſuperiorum in quibus poteſt cum ſubditis, vt in lege ieiunij, eſus carnium, audiendi ſacrum, recitandi officium, & ſimilium; quæ ſunt de iure poſitiuo.*

4 *Iuriſdictio, quæ in diſpenſatione exercetur non eſt coactiua, neque contentioſa, neque ſententiatiua; ſed omnino voluntaria & directiua; & ideo non repugnat illam exercere in ſeipſum.*

5 *Superiores poſſunt ſicut cum ſubditis, ita cum ſeipſis diſpenſare in votis, iuramentis, votis iuratis; nam à Deo non ſolum ipſis quoad ſubditos hæc poteſtas conceſſa eſt, ſed etiam quoad ſe ipſos.*

6 *Superior, quod non poſſit diſpenſare ſecum in his, in quibus poteſt diſpenſare cum ſubditis nullibi generaliter prohibitum reperitur.*

7 *Superior quod non poſſit exercere iuriſdictionem voluntariam in ſeipſum in materia odioſa, & fraudibus ſubiecta expreſſum in ſpecie reperitur.*

8 *Nullus*

8 *Nullus ſe ingerere debet Eccleſiaſticæ Prælationis officio.*

9 *Is, qui beneficium conferre poteſt, non poteſt ſe ipſum inſtituere.*

10 *Dictum quod inter dantem, & accipientem debeat eſſe diſtinctio Perſonarum non eſt generaliter intelligendum; ſed in materia beneficiorum.*

11 *Vnio Eccleſiæ alteri facta de conſenſu Epiſcopi, & Capituli valet; ſecus ſi facta ſit ipſi Capitulo.*

12 *In proprio facto nemo ſibi ius dicere poteſt.*

13 *In rem ſuam tutor fieri auctor non poteſt.*

14 *Laudatur Epiſcopus Trecenſis, quod noluerit ſe ſine ſedis Apoſtolicæ conſilio exemptum iudicare à voti cuiuſdam obligatione.*

15 *Papa, & Epiſcopus poſſunt ſibi conferre indulgentias, remittendo ſibi etiam iniuſtè, debitum pœnæ, quod iure diuino debent.*

16 *In iuriſdictione voluntaria poteſt quis ſuſtinere vices plurium Perſonarum; dummodo exercitium vnius actus non impediat exercitium alterius actus.*

17 *Filiusfamilias, ſi ſit Præſes poteſt ſe ipſum apud ſeipſum emancipare, vel in adoptionem dare.*

18 *Conſul poteſt apud ſeipſum emancipare ſuum ſeruum; & ſic repræſentare Perſonam Conſulis, & Perſonam Domini.*

19 *Idem ſecundum diuerſas qualitates, & officia poteſt ſeipſo eſſe ſuperior, & inferior.*

20 *In naturalibus etiam idem poteſt agere in ſe ipſum, & ſic eſſe agens, & patiens.*

21 *Nemo poteſt ſe ipſum à peccatis abſoluere, nec pœnis, vel cenſuris ligare defectu iuriſdictionis.*

22 *Abſolutio Sacramentalis de iure diuino poſtulat diſtinctionem iudicis, & Rei; non ſic iuriſdictio ad diſpenſationem voti, iuramenti, & cæterorum.*

23 *Prælatus iuſta cauſa interueniente, ob quam poſſit cum ſubditis diſpenſare, immunem poteſt ſe reputare à legis obligatione.*

24 *Excommunicatio fertur per modum ſententiæ, quam nemo in ſe ipſum ferre poteſt.*

25 *Nemo poteſt eſſe ſimul iudex, & Reus.*

26 *Indulgentia non datur per modum ſententiæ; ſed per modum cuiuſdam diſpenſationis.*

27 *Diſpenſatio voti, iuramenti, voti iurati, & ſimilium non eſt niſi quædam condonatio, quæ fit nomine, & auctoritate Dei, nec requirit diſtinctionem Perſonarum.*

28 *Qui habet auctoritatem aliquid diſtribuendi nomine alterius poteſt etiam ſibi ipſi quid applicare, ſi habeat eadem requiſita illorum.*

29 *Diſpenſatio non requirit maiorem diſtinctionem, quam actus iuſtitiæ.*

30 *Patronus non poteſt præſentare ſe ipſum.*

31 *Collator non poteſt alteri committere ſuam poteſtatem, qui ipſi poteſtatem committendi beneficium conferat; ſed hoc ſe habet ſpecialiter in beneficiis.*

32 *Is, qui eſt ſolus, poteſt ſeipſum in beneficiorum collatione ſe ipſum eligere.*

33 *Tutor non poteſt dare Pupillo auctoritatem in negotio, quod ad ipſum tutorem principaliter ſpectat.*

34 *Summus Pontifex non ſolum poteſt diſpenſare cum ſeipſo in votis, iuramentis, votis iuratis, legibus, & ſimilibus; ſed etiam cæteri Prælati inferiores tam ſeculares, quam Regulares.*

35 *Prælati Regulares etiam inferiores, ut Priores, & Guardiani habent in ſuos ſubditos iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem.*

36 *Prælatus Monaſterij poteſt omnibus diſpenſationibus uti ſecum, quibus poteſt cum ſubditis.*

37 *Idem generaliter dicas de quolibet habente etiam delegatam poteſtatem diſpenſandi cum aliqua Communitate, cuius ipſe pars fuerit.*

RESPONDETVR, Poteſtas Eccleſiaſtica 1
(idemque dico de poteſtate laica) poteſt
aliquid etiam directè in ſeipſam ſecun-
dum iuriſdictionem voluntariam, & ſic poteſt, 2
etiam directè, ex iuſta cauſa diſpenſare cum ſeip-
ſa in omnibus, in quibus poteſt cum ſubditis, vt
in votis, iuramentis, votis iuratis, & ſimilibus,
quæ ſunt de iure diuino; ſicuti poteſt, etiam di- 3
rectè, ex iuſta cauſa diſpenſare cum ſeipſa in legi-
bus, etiam ſuperiorum, in quibus poteſt cum ſub-
ditis, vt in lege ieiunij, eſus carnium, audiendi
ſacrum, recitandi officium & ſimilium, quæ ſunt
de iure poſitiuo. Sic communiter Doctores, quos
citabam, & ſequebar *lib. de Parlamentis Dubit.* 4.
ſect. 27. *ſubſect.* 1. & Doctores, quos citat, & ſequi-
tur Couar. *cap. alma,* 1. *part.* §. 1. *num.* 7. Salas *de
legib. diſp.* 20. *ſect.* 3. *diffic.* 3. Suar. *lib.* 6. *cap.* 12.
num. 8. *& ſeqq.* Sanchez *de matrim. lib.* 8. *diſp.* 3. *n.* 6.
& *lib.* 4. *moral. cap.* 37. *numer.* 40. Pontius *de ma-
trim. lib.* 8. *cap.* 4. *num.* 9. Paſqualigus *de ieiunio, de-
ciſ.* 412. *n.* 2. *& ſeqq. &* 413. *num.* 2. *&* 3. & Bonac.
de legib. diſp. 1. *q.* 2. *punct.* 1. *num.* 9. & probatur;
quia neque de iure naturali, neque de iure poſiti-
uo repugnat, aliquem ſecum in dictis obligatio-
nibus diſpenſare; ergo non eſt cur denegetur. Pro-
batur prior pars antecedentis; quia ſi de iure na-
turali repugnaret, id eſſet, quia diſpenſatio requi-
rit diſtinctionem perſonarum, eo quod ſit actus
iuriſdictionis; & nemo videtur poſſe iuriſdictio-
nem in ſeipſum exercere, & ſibi ipſi ſubiici; ſed
ex hoc capite non repugnat, quia iuriſdictio, quæ
requirit diſtinctionem perſonarum, eſt iuriſdi-
ctio coactiua, cum nemo poſſit à ſeipſo cogi. Item
eſt iuriſdictio contentioſa, cùm inter partes fieri
debeat. Item eſt iuriſdictio in actu ſententiæ,
cùm nemo ſeipſum ſententiare, id eſt, abſoluere,
vel condemnare in aliqua cauſa poſſit. At iuriſdi-
ctio, quæ in diſpenſatione exercetur, non eſt 4
coactiua, neque contentioſa, neque ſententia-
tiua, ſed omninò voluntaria, & directiua; ergo
non repugnat, quod quis in ſeipſum illam exer-
ceat. Siquidem hæc diſpenſatio, vel eſt in lege
propria, vel in lege ſuperioris: ſi primum, non
eſt propriè diſpenſatio; quia nemo ſua lege pro-
priè, & directè ligatur, ſed ligatur lege naturali
dictante, quod ab obſeruatione propriæ legis
excuſandus non ſit, niſi iuſtam cauſam excuſa-
tionis habeat; quin dato, propriè, & directè
propria lege ligeror, facilè ab illa ſe ſoluere po-
teſt, ſi ſcilicet nolit illa obligari, cùm ex propria
ipſius voluntate legis obligatio pendeat. Si ſe-
cundum, vel diſpenſatio facienda eſt in lege ſu-
perioris ex illius commiſſione, & tunc non obſtat
quod ſuperior committat vices ſuas inferiori, vt
quotieſcumq; ſibi viſum fuerit, in obligatione le-
gis cum ſubditis, vel ſecū diſpenſare, id facere poſ-
ſit: quomodo ſatis probabile eſt, eſſe commiſſum,

ne ſuperiores ſint deterioris conditionis, quam
5 ſubditi. Idem dicendum de votis, iuramentis,
votis iuratis, &c. ſiquidem horum vinculo-
rum obligationem ſuperiores remittunt, qui-
bus à Deo poteſtas hæc remittendi, non ſolum
quoad ſubditos, ſed etiam quoad ſeipſos conceſ-
ſa eſt propter dictam rationem. Probatur poſte-
rior pars antecedentis; quia nullibi generaliter
6 prohibitum reperitur, non poſſe ſuperiorem in
his, in quibus poteſt cum ſubditis, etiam ſe-
cum diſpenſare; ſed ſolum prohibitum in ſpe-
7 cie reperitur, non poſſe quempiam in ſeipſum
iuriſdictionem voluntariam exercere in materia
odioſa, & fraudibus ſubiecta, vt *in cap. per no-
ſtras de iure patronat.* vbi dicitur, nullum ſe
8 ingerere debere Eccleſiaſticæ prælationis offi-
9 ciis; & *in cap. fin. de inſtitut.* vbi habetur,
eum, qui beneficium conferre poteſt, non poſ-
ſe ſeipſum inſtituere: quod ſi ibidem ſubdatur
10 ratio, inter dantem, & accipientem debere
eſſe diſtinctionem perſonarum, non eſt talis
ratio generaliter intelligenda, ſed in materia
dicta beneficiorum ambitioſa, ob inconueniens,
quod ſequeretur, ſi Prælatus beneficiorum di-
ſtributor, ſibi ipſi conferre poſſet, vti rectè
dicit Abbas *in dicto cap. numer.* 5. *& cap. ex
litteris de probat. numero* 11. *&* 12. & colli-
11 gitur *ex Clement.* 2. de rebus Eccleſiæ non
alienandis, vbi vnio Eccleſiæ alteri facta de
conſenſu Epiſcopi, & capituli, valet; ſecus
12 ſi facta ſit ipſi Capitulo; eo quod in proprio
facto, vt ait *gloſſ.* ibi, In materia ambitioſa
nemo ius ſibi dicere poteſt: in quo ſenſu ex-
13 plicatur etiam *lex.* 1. *ff. de auctor. & conſenſ. tu-
tor.* vbi dicitur, in rem ſuam tutorem fieri aucto-
rem non poſſe. Neque obſtat textus *in cap.* ma-
14 gnæ de voto, vbi laudatur Epiſcopus Trecenſis,
eo quod noluerit ſe voti cuiuſdam obligatione
exemptum, ſine conſilio ſedis Apoſtolicæ, iu-
dicare; quia nemo iuramentum, vel votum ſuum
debet interpretari. Non, inquam, obſtat; quia
ibi laudatur, non quia fecit opus neceſſarium,
& de præcepto, ſed quia fecit opus ſupereroga-
tionis; & de conſilio, ſeu valde decens. Vide
gloſſam ibi, ver. conſilio.

Confirmatur; quia poteſtas Eccleſiaſtica po-
teſt in dictis obligationibus ex iuſta cauſa diſ-
penſare cum ſubditis, ergo etiam poterit in
iiſdem ex iuſta cauſa diſpenſare cum ſeipſa; quia
non debet ſuperior eſſe deterioris conditionis,
quàm ſint ſubditi.

Confirmatur ſecundò; quia poteſt ex iuſta
cauſa ſe eximere ab obligatione; quam iure na-
turæ contrahit occaſione propriæ legis; ergo
& poterit ex iuſta cauſa ſe eximere ab obliga-
tione, quam iure naturæ contrahit occaſione
proprij voti, iuramenti, voti iurati, & ſimi-
lium.

15 Confirmatur tertio; quia poteſt Papa, Epi-
ſcopus, &c. conferre ſibi indulgentias, remit-
tendo ſibi, etiam iniuſtè, debitum pœnæ, quod
iure diuino debet de peccato; Doctores, quos
citabam, & ſequebar *loc. ſuprà cit.* ergo &
poterit ſibi remittere debitum voti, iuramenti, vo-
ti iurati, & ſimilium, quod etiam de iure diuino
debet, propter dictas obligationes.

Confirmatur quartò; quia, vt docet Abb.
16 *in cap. ex literis, num.* 11. *de probation.* in iuriſ-
dictione voluntaria poteſt quis ſuſtinere vices
plurium perſonarum, dummodo exercitium
vnius actus non impediat exercitium alterius
actus; idque probat ex *l. ſi Conſul. ff. de ado-
ption.* vbi dicitur, quod filius familias, ſi ſit
Præſes, poſſit ſeipſum apud ſeipſum emanci- 17
pare, vel in adoptionem dare; & ex *l. vnic.
ff. de offic. Conſul.* vbi Conſul poteſt apud ſe-
ipſum emancipare ſuum ſeruum; & ſic repræ- 18
ſentare perſonam Conſulis, & perſonam Do-
mini: & ratio doctrinæ, quam tradit Abbas,
eſt; quia idem ſecundum diuerſas qualitates, 19
& officia poteſt ſeipſo eſſe ſuperior, & inferior:
ſic Pontifex eſt Pontifex, & ſimul eſt Princeps
ſecularis; Epiſcopus eſt Epiſcopus, & ſimul eſt
Canonicus; Rex eſt Rex, & ſimul eſt Dux, vel
Comes coronæ ſubiectus, & vaſſallus; ac
tandem quilibet ſuperior, vt ita dicam, ha-
bet qualitatem ſuperioris, & qualitatem per-
ſonæ priuatæ; & ideo gratias, & benefi-
cia, quæ vt ſuperior in ſubditos diffundit,
poteſt, diffundere etiam in ſeipſum; quia
vt ſuperior habet veluti virtutem actiuam, &
vt perſona priuata, habet veluti potentiam re-
ceptiuam: neque mirum, quia in naturalibus 20
etiam, idem poteſt agere in ſeipſum, &
ſic eſſe agens, & patiens, vt patet in ordine ad
actus vitales. Itaque ſi quid obſtaret, quo mi-
nus poſſet Prælatus ex iuſta cauſa directè diſ-
penſare ſecum in dictis obligationibus, id eſſet
defectu iuriſdictionis, quam non poſſet exerce-
re in ſe ipſum; vnde nemo poteſt ſeipſum à 21
peccatis abſoluere, nec pœnis, vel cenſuris li-
gare, ſed hoc non obſtat, quia non magis re-
quiritur hæc iuriſdictio in diſpenſatione voti,
iuramenti, &c. ac requiritur in diſpenſatione
legum, collatione indulgentiarum, obligatio-
ne ſui ipſius per proprias leges, &c. ſed in his
poteſt exercitium in ſeipſum præſtare, ergo
& poterit in iis; tum quia, ſicuti dicebam,
quod iuriſdictio poſtulet diſtinctionem perſo-
narum, id eſt, vel quia eſt iuriſdictio coacti-
ua, quæ exercenda eſt in inuitum, vt eſt po-
teſtas inferendi pœnas, aut cenſuras; vel quia
eſt contentioſa, inter partes ius diſtribuens
(non enim eſt æquum, vt quis in ſua cauſa ſi-
bi ius dicat contra ius aduerſarij, ſed debet Iu-
dex eſſe diſtincta perſona à partibus, quibus ius
dicit) vel quia ſpectat ad abſolutionem ſacra- 22
mentalem, quæ de iure diuino poſtulat diſtin-
ctionem Iudicis, & rei, ſed iuriſdictio, quæ re-
quiritur ad diſpenſationem voti, iuramenti, voti
iurati, legum, &c. nulla iuriſdictio iſtarum
eſt, ergo non eſt, cur requirat diſtinctionem
perſonarum. Adde, quod dato, non poſſit quis
ſeipſum directè auctoritatiuè obligatione aliqua
ſoluere (quapropter plerique Doctores *in* 4.
diſt. 20. vt Richardus *art.* 4. *quæſt.* 3. Paludanus
q. 4. *art.* 3. *concl.* 5. etſi minus rectè, negant,
Prælatum ſibi ipſi per ſe, ac directè indulgentias
poſſe concedere) adhuc ſaltem dici debet, quod ſi
iuſta cauſa ſubſit, ob quam Prælatus cum ſubditis 23
diſpenſare poſſit, naturalis æquitas dictet, Præ-
latum etiam in tali caſu legis obligatione ſe im-
munem reputare poſſe, ne ſcilicet ipſe deterio-
ris conditionis, ac ſubditi exiſtat, vt proinde
hæc non tam propriè dicta diſpenſatio, quam in-
terpretatio ſit.

Confirmatur quintò; quia S. Thom. *in* 4. *diſt.*
20. *quæſt. vnic. art.* 5. *ad* 3. communiter receptus
(vt

(vt videre eſt apud Suarez *locis ſupra cit.* Henriq.
lib.6. cap.8. & lib.7. cap. 32. num.3. & Sanchez
24 *n.12.*) docet, quod nemo poſſit ſeipſum excom-
municare; quia excõmunicatio fertur per modum
ſententiæ, quam nemo in ſeipſum ferre poteſt; ſi-
25 quidem nemo poteſt eſſe ſimul iudex, & Reus: at
poſſit idem ſibi indulgentias concedere; quia in-
26 dulgentia non datur per modum ſententiæ, ſed per
modum cuiuſdam diſpenſationis, ergo, &c.

Confirmatur ſextò; quia ſi in diſpenſatione re-
quireretur diſtinctio perſonarum, ſicuti requiritur
in inferendis pœnis, & cenſuris, ſequeretur, quod
non poſſet Prælatus eſſe particeps diſpenſatio-
nis, & beneficij, quod concedit communitati, ſi-
cuti non poteſt contrahere pœnas, & cenſuras,
quas infert communitati, quod eſt contra id, quod
dicetur *infra*, & contra S. Thomam *in loco cit.* com-
muniter receptum, ergo.

27 Confirmatur ſeptimò; quia diſpenſatio voti,
iuramenti, voti iurati, & ſimilium non eſt, niſi
quædam condonatio, quæ fit nomine, & auctori-
tate Dei; ſed condonatio non requirit diſtin-
ctionem perſonarum; quia qui habet verbi gratia
auctoritatem condonandi omnibus aliquid Regi
debentibus, poteſt etiam ſibimetipſi debenti con-
28 donare: & qui habet auctoritatem diſtribuendi
aliqua nomine alterius, poteſt etiam ſibimetipſi
quid applicare, numerando ſeipſum inter eos,
quibus eſt facienda diſtributio, ſi eadem requi-
ſita, & eaſdem conditiones eorum habeat: vnde
poterit quæſtor ſibimetipſi ſoluere, ſi ſit Princi-
pis creditor, & poterit Eleemoſynarius ſibimet
eleemoſynas applicare, ſi ſit pauper.

29 Confirmatur octauò; quia diſpenſatio non re-
quirit maiorem diſtinctionem, quàm actus iuſti-
tiæ, ſed actus iuſtitiæ poteſt eſſe einſdem ad ſe-
ipſum ſecundùm diuerſas rationes, & officia; vt
patet, cùm Quæſtor vt debitor, nomine Regis,
ſoluit ſibimetipſi vt creditori eiuſdem Regis; &
cùm Chriſtus vt homo, ſatisfecit ſibimetipſi vt
Deo, ergo &c.

Obiicies, non poteſt quis ſibimetipſi benefi-
cium conferre, *cit. cap. fin. de inſtitut.* quia, vt ibi
dicitur, inter dantem, & accipientem debet eſſe
diſtinctio perſonalis: ſimiliter non poteſt patro-
30 nus ſeipſum præſentare, *cap. per noſtras, de iure-
patron.* ergo.

Reſpondetur, hoc argumentum nimis proba-
re: quapropter ſignum eſt, quod non valeat, quia
ſi valeret, ſequeretur, quod neque poſſet Præla-
31 tus ſui voti, iuramenti, &c. diſpenſationem alte-
ri committere, ſicut nec poteſt collator commit-
tere ſuam poteſtatem alteri, qui ipſi poteſtatem
committenti beneficium conferat, teſte Abbate
cap. cit. num.6. Quapropter dicendum vt ſupra,
quod ſpecialiter in beneficiorum collatione, &
præſentatione ſic ſtatutum ſit; & meritò; quia ne-
mo debet ſe ingerere Eccleſiaſticæ Prælationis
officio, quantumuis ſit idoneus, vt habetur *in cit.
cap. per noſtras*, tum quia pernicioſum eſſet exem-
plum, ſi prouideret ſibi is, qui aliis conferre tene-
tur, vt ait Abb. ibid. quamuis poſſit, niſi fortè ſit
32 ſolus, ſeipſum eligere; quia id non eſt iure pro-
hibitum; cùm tunc non à ſe ſolo ius accipiat, ſed
etiam à coëlectoribus; & præterea cùm ſic rariſſi-
mè eueniat, vt ipſe promoueatur.

Obiicies ſecundò, quia in *cit. l.1. ff. de auth. &
conſenſ. Tutor.* dicitur, quod tutor in rem ſuam
auctor fieri non poſſit, ergo, &c.

Reſpondetur, legem iſtam ad rem non facere:
ſolum enim ibi dicitur, tutorem in rem ſuam au-
ctorem fieri non poſſe, id eſt, non poſſe dare pu- 33
pillo auctoritatem in negotio, quod ad ipſum
tutorem principaliter ſpectat, non autem dicitur,
vt contendit argumentum, neminem poſſe præ-
ſtare auctoritatem in ſuo facto, vt patet in exem-
plis allatis; quamuis ſit verum, quando agitur de
præiudicio alterius rationabili, ſicuti dicebam; vi-
deatur Abb. *loc. cit.*

Ex dictis itaque non ſolum poteſt Pontifex ex 34
cauſa iuſta, etiam directè, diſpenſare ſecum in
votis, iuramentis, votis iuratis, & in cæteris om-
nibus, in quibus poteſt diſpenſare cum ſubditis,
ſed etiam poteſt Epiſcopus; idemque dico de Ge-
neralibus, Prouincialibus, cæteriſque Religio-
num Prælatis, qui toti conuentui præſunt, vt
ſunt Priores, Præpoſiti, Guardiani, Rectores,
quin etiam Vicepriores, vicepræpoſiti, &c. qui
ſcilicet in abſentia illorum conuentum guber-
nant; quia hi omnes habent iuriſdictionem qua-
ſi Epiſcopalem in ſuos, & ſunt Paſtores ordina-
rij, ſicuti Epiſcopi ſuorum diœceſanorum. Vide 35
Doctores, quos citabam, & ſequebar *cit. dubit.4.
ſect.27. ſubſect.1. de parlamentis*, Molinam *de inſt.
& iure diſp.248.* vbi ait, quod Superior Monaſte- 36
rij poſſit omnibus facultatibus, & diſpenſationi-
bus, quibus vti poteſt erga ſubditos, vti etiam
erga ſeipſum, niſi contrarium in ea Religione
ſpecialiter ſtatutum ſit: quam ſententiam dicit eſſe
rationabilem Armilla verb. Monachus, *num. 9.*
præſertim ſi loquamur de diſpenſatione in iis,
quæ ſunt de iure poſitiuo, vt in lege ieiunij, eſus
carnium, audiendi Miſſam, recitandi officium, &
ſimilium. Vide etiam Doctores, quos citat, & ſe-
quitur Sanchez *de matrim. lib.8. diſput.3. num.9.*
Suarez *de legib. libr.6. cap. 12. numer.* 12. Salas
diſp.20. ſect.12. num. 105. Paſqualigus *de ieiunio,
deciſ.* 388. & 415. & Pontius *de matrimon. lib.8.
cap.4. num.12.* & eſt expreſſa ſententia S. Th 2.2.
quaſt.185. art. 8. Idem generaliter dicas de quo- 37
libet habente, etiam delegatam, poteſtatem diſ-
penſandi cum aliqua communitate, cuius ipſe
pars fuerit; quod ſcilicet poſſit & iſte etiam (ne
ſit deterioris conditionis in iiſdem obligationi-
bus, quod par non eſt) ſecum diſpenſare. An au-
tem poſſit Abbatiſſa cum Monialibus, vide Paſ-
qualigum *de ieiunio deciſ.391.*

SECTIO II.

Aduertenda.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus, qui poteſt dare facultatem alteri ab-
ſoluendi à caſibus Papæ reſeruatis, poteſt
etiam concedere vt ſe ipſum abſoluat conce-
dentem; idem dic de Vicario Epiſcopi, & de
Vicario alterius ſuperioris, ſi tamen poſſit ſub-
delegare.*

2 *Nihil prohibet quominus alter alteri iuriſdi-
ctionem committere poſſit erga ſe ipſum exer-
cendam.*

3 *Summus Pontifex dat Confeſſario ſuo iuriſdi-
ctionem abſoluendi, & diſpenſandi ipſummet
ſummum Pontificem.*

4 *Prælatus Eccleſiaſticus non eſt dubium, quin directè poſſit alteri committere vices ſuas, qui cum ipſe diſpenſet.*

5 *Prælatis exemptis datur facultas eligendi Confeſſarium, qui ipſos abſoluat.*

6 *Prælatus non debet eſſe deterioris conditionis ſuis ſubditis.*

7 *Prælatus diſpenſans pro tota Diœceſi diſpenſat etiam cum ſeipſo, & diſpenſans alteri indulgentias, diſpenſat ſibi ipſi.*

8 *Prælatus non poteſt ſe abſoluere ab excommunicatione ſuſpenſione, & ceteris, ſi quidem abſolutio eſt quædam ſententia, quam in ſeipſum ferre non poteſt.*

9 *Prælatus neque poteſt ſecum diſpenſare in irregularitatibus per ſententiam incurſi; cum ad eas tollendas requiratur imponentis ſententia; ſecus ſi ipſe iure ſit contracta.*

10 *Lex lata tantum pro Prælatis, cui ſit tantum annexa pœna, debet reſtringi quoad eius diſpenſationem.*

11 *Diſpenſatio Prælati facta tam ſibi, quam aliis ſine iuſta cauſa non dum eſt nulla; ſed etiam illicita, etiam in lege propria.*

12 *Idem dic de votis, iuramentis.*

13 *Nulla auctoritas poteſt alteri condonare quod Deo, ſeu alteri ſuperiori debetur, ſi iuſta cauſa condonandi non ſubſit.*

14 *Poteſtas diſpenſandi in iure ſuperioris, præſertim Dei, Prælatis Eccleſiaſticis conceſſa eſt in ædificationem, & non in deſtructionem.*

15 *Prælatus Eccleſiaſticus excuſatur ſi bona fide examine adhibito, cauſa diſpenſandi exiſtimetur iuſta, nam valebit, etiam ſi poſtea non cognoſcatur iuſta, ſeu ſatis ſufficiens.*

16 *Deus, ſeu alter ſuperior ab homine plus non videtur requirere quam quod faciat quantum in ſe eſt.*

17 *Eccleſiæ recta gubernationi conducit vt ſcrupulis obuietur, & conſcientiæ ſecura reddantur; quod locum habet non ſolum in recenſitis diſpenſationibus; ſed etiam matrimonij.*

18 *Reſciſſio, ſeu irritatio voti quamuis fiat ſine iuſta cauſa non eſt illicita; quia votum, vel iuramentum ex iuris diſpenſatione includit hanc clauſulam niſi ſuperior, vel ille, cuius intereſt, contradixerit.*

19 *Diſpenſatio differt à reſciſſione, ſeu irritatione; ſi quidem irritatio non requirit auctoritatem Eccleſiaſticam, ſecus eſt diſpenſatio.*

20 *Superior licet poſſit diſpenſare, non tamen poteſt irritare vota vel iuramenta propria.*

21 *Vouens vouendo, vel iurando ſe obſtringit Deo, eique fit debitor certi operis, ſoluique tali debito non poteſt, niſi ipſe, vel alius eius nomine, & auctoritate condonet.*

22 *Diſpenſare non eſt idem, ac declarare materiam voti, & iuramenti, non eſſe Deo gratam.*

23 *Declarare ſpectat tam ad Doctores quam ad Prælatos.*

24 *Materia voti & iuramenti, quando non eſt grata, obligatio voti, & iuramenti euaneſcit.*

25 *Diſpenſare non eſt idem in voto, ac diſpenſare in lege humana.*

26 *Votum, vel Iuramentum non ſolum eſt lex quædam priuata; ſed etiam tribuit ius alteri, quod ab eo adimi non poteſt, niſi conſentiat.*

27 *Diſpenſatio in lege humana fieri non poteſt quando eſt acquiſitum ius tertio.*

DIxi in principio Reſponſionis *ſect. præceden-* 1
ti n.1. quod Prælatus Eccleſiaſticus *poſſit di-*
ſpenſare ſecum in votis, iuramentis, ſicut & in legibus
ſuperioris, etiam directè; quia dubium non eſt,
quod poſſit indirectè nimirum dando alicui ex
ſubditis poteſtatem, quam diſpenſet cum ipſo in
illis; ſicuti poteſt dare ſacerdoti ſubdito poteſta-
tem, qua ipſum abſoluat à peccatis, etiam reſerua-
tis, vt colligitur *ex cap. fin. de pœnit. & remiſſ.*
v. g. poteſt ſi incidat in caſum Pontifici reſerua-
tum, à quo ipſe alios abſoluere poteſt, dare ſacer-
doti ſubdito poteſtatem, vt ab illo ipſum abſoluat:
idemque dico de Vicario Epiſcopi, & de Vicario
ſuperioris Regularis quod ſcilicet ſi ſimiliter hic
incidat in caſum à ſuo ſuperiore reſeruatum, poſ-
ſit etiam dare alteri poteſtatem, vt ab illo ipſum
abſoluat ſine licentia ſui ſuperioris; ſi tamen po-
teſtatem ſubdelegandi à ſuperiore habet; ſicuti
declarauit Cardinalium Congregatio Tridentini
Concilij *in ſeſſ. 24. de reform. cap. 6.* & docent Mi-
randa *tom. 2. Manual. q. 34. art. 14. concl. 1.* Co-
riolanus *de caſibus reſeruat. part. 1. ſect. 1. art. 22.*
n. 2. Bordonus *in conſiliis Regularib. Reſol. 39. n. 63.*
& alij communiter Doctores, quos citabam. &
ſequebar loco ſupra *cit. de Parlamentis* contra Ia- 2
cobum de Graff. *in append. ad deciſ. lib. 3. cap. 8.*
num. 22. Alterium de cenſur. tom. 2. diſp. 8. cap. 3.
concl. 4. Paſqualigum *tom. 2. deciſ. 164.* & ſuadet
ratio; quia nihil prohibet, quominus alter alteri
iuriſdictionem committere poſſit erga ſeipſum
exercendam; ſiquidem de facto ſic ſummus Pon-
tifex dat confeſſario ſuo iuriſdictionem abſoluen-
di, & diſpenſandi ipſummet ſummum Pontificem,
vt rectè adnotauit S. Bonauentura *in 4. diſt. 19.* 3
art. 3. q. 2. Accedit, quod alioquin ſuperior eſſet
deterioris conditionis, quàm ſint ſubditi, quod
par non eſt.

Dixi itaque, *etiam directè*; quia dubium, in- 4
quam, non eſt, quod Prælatus Eccleſiaſticus poſſit
vices ſuas alteri committere, qui cum ipſo diſpen-
ſet; quod probatur, tum ex dictis, & ex *cap. fin. de*
pœnit. & remiſſ. vbi datur Prælatis exemptis facul-
tas eligendi Confeſſarium, qui ipſos abſoluat, ne
cogantur ſuperiorem abſentem adire: quæ ratio 5
eadem militat in diſpenſando; tum quia Con-
gregatio Tridentini decreuit, quod facultas Epi-
ſcopis data *ſeſſ. 24. cap. 6. de reform.* abſoluendi, &
diſpenſandi ſubditos, poſſit cum ipſis Epiſcopis à
Confeſſario ab ipſis electo exerceri; tum quia
Prælatus non debet eſſe deterioris conditionis
ſubditis. Sic Palud. *in 4. diſt. 38. q. 4. art. 2. concl. 4.*
Silu. *verb. Confeſſor. 1. q. 9.* Layman. *lib. 1. tract. 4.* 6
cap. 22. n. 33. & Doctores communiter, quos citat,
& ſequitur Garſias *de benefic. part. 11. cap. 10.*
n. 139. Suarez *lib. 6. de voto cap. 11. n. 3. & tom. 5. de*
cenſur. diſp. 41. ſect. 2. n. 9. & ſeqq. Sanchez *de ma-*
trim. lib. 8. diſp. 3. n. 3. & lib. 4. mor. cap. 37. n. 41.
Sà, *verb. Confeſſor, n. 15.* Pontius *de matr. lib. 8. c. 4.*
n. 9. Paſqualigus *de ieiunio, dec. 411. n. 2.* & Bar-
boſa *ad cap. Concilij ſeſſ. 24. cap. 6.* Quapropter
ſimiliter quando Prælatus diſpenſat in lege ieiu-
nij, vel feſti, &c. pro tota diœceſi, ciuitate, vel
Conuentu, in tali diſpenſatione ipſe etiam inclu-
ditur, ſicut & includitur, quando diſtribuit indul- 7
gentias pro tota communitate; quia cùm ſit ipſe
præcipua pars illius, debet etiam ipſe in illa diſtri-
butione includi, ſaltem indirectè. Sic Sot. *in 4.*
diſt. 21. q. 1. art. 4. in fin. Lopez *2. part. Inſtruct.*
c. 5. concl. 32. Suar. *tom. 3. diſp. 82. ſect. 2. prope fin.*

&

Digitized by Google

& tom. 4. *diſp.* 52. *ſect.* 1. *n.* 20. Sanchez *de matr.*
lib. 8. *diſp.* 3. *num.* 2. *& lib.* 6. *mor. cap.* 12. *num.* 8.
Layman. *lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 22. *num.* 30. & alij
paſſim.

Dixi ſecundò, *quod Prælatus Eccleſiaſticus poſ-
ſit ſecum diſpenſare, in votis, iuramentis, & vo-
tis iuratis ſicut & in legibus ſuperioris, in quibus
poteſt cum ſubditis*; quia de cenſuris aliter dicen-
dum videtur; quod ſcilicet, ſi cenſura aliqua,
8 v. g. excommunicatione, ſuſpenſione, vel in-
terdicto Prælatus ligatus ſit, non poſſit, niſi
per medium ſacerdotem à ſe electum ab illa abſol-
ui, ſiquidem cenſura tolli non poteſt, niſi abſo-
lutione, quæ eſt ſententia quædam, & ſic quæ in
ſeipſum exerceri nequit. De irregularitate, de-
poſitione, & qualibet alia inhabilitate, an poſ-
ſit in illis cum ſe ipſo Prælatus Eccleſiaſticus diſ-
penſare, maior eſt difficultas. Et quidem ſi illa
per ſententiam contracta eſt, videtur certum
quod non poſſit illam à ſe immediatè, & directè
non media aliqua perſona à ſe electa tollere;
quia non poteſt illam tollere, niſi ex imponen-
tis commiſſione, quam non præſumitur ille
concedere: nam aliàs fruſtratoria eſſet eius co-
actio: in quo ſenſu verè dicitur, *Eius eſſe ſolue-
re, cuius eſt ligare, cap. cum inferior, de maior. &
obedient. cap. at ſi clerici, de iudic. & cap. 2. de bi-
gamis.*

At ſi pœna, vel inhabilitas non per ſenten-
tiam, ſed ipſo iure contracta ſit, Prælatus Ec-
cleſiaſticus ex probabiliori ſententia Doctorum
poteſt ſecum in illa, ſicuti poteſt cum ſubditis,
diſpenſare; quia licet per iuriſdictionem coacti-
uam illa fuerit ligatus, ſoluitur tamen per iu-
riſdictionem voluntariam, & directiuam; tum
quia in tali caſu non tam ipſe ſe ſoluit, quàm ſu-
perior, qui pœnam impoſuit; & qui potuit Præ-
lato committere vices ſuas, vt diſpenſet in om-
nibus pœnis, & irregularitatibus, tam ſecum,
quàm cum ſibi ſubditis; ex qua commiſſione ipſe
10 ſecum de facto diſpenſat: quare ſolum in caſu;
quo lex lata ſit pro Prælatis tantum, & ipſis tan-
tum pœna ſit à lege impoſita, cenſeo, quod pote-
ſtas diſpenſandi in Prælato reſtringi debeat. Vide
Sanchez *cit. diſp.* 3. *num.* 4. *& diſp.* 5. *num.* 3. &
Pontium *cit. lib.* 8. *cap.* 6. *num.* 6. *& cap.* 7.
num. 17.

11 Dixi tertiò, *quod Prælatus Eccleſiaſticus poſſit
ſecum diſpenſare ex iuſta cauſa*, quia ſi ſine iuſta
cauſa ſecum diſpenſet (quidquid ſit, quando
diſpenſat cum aliis, qua de re alibi commo-
dius dicam) diſpenſatio nulla, nedum illi-
cita eſt.

Et quidem quoad leges proprias, quod ſi ſine
iuſta cauſa ſecum diſpenſet, diſpenſatio etiam
nulla ſit, probatur; quia ſi quis propriæ legis vin-
culum ſibi ad libitum, & nulla exigente cauſa,
validè relaxare poſſet, ſequeretur, eum legis vin-
culo, ſeu neceſſitate numquam obſtrictum fuiſſe,
quod contradictionem inuoluit, cum neceſſitas,
vel obligatio dici non poſſit, quam quis, quan-
documque voluerit, abiicere poteſt. Sic ex com-
muni Doctores, quos citat, & ſequitur Suar.
12 *lib.* 6. *de legib. cap.* 2. *num.* 17. & Vaſquez *in* 1.
2. *tom.* 2. *diſp.* 178. *cap.* 4. videri etiam poterit Paſ-
qualigus *de ieiunio deciſ.* 380 *&* 386. Quoad vo-
ta autem, iuramenta, & leges ſuperioris, quod
ſimiliter, ſi ſine iuſta cauſa ſecum, vel cum aliis
diſpenſet, diſpenſatio, etiam nulla ſit, probatur;
quia nulla auctoritas poteſt validè condonare,
quod Deo, vel alteri ſuperiori debetur, ſi iuſta cau- 13
ſa condonandi non ſubſit: Deus enim, vel qui-
cumque alter ſuperior huiuſmodi condonationem
ratam non habet. Vnde ſi quis abſoluatur ſine le-
gitima diſpoſitione, abſolutio non valet; vel ſi
cui indulgentiæ dentur ſine cauſa, vel ſupra men-
ſuram cauſæ, vim non habent. Confirmatur; quia 14
poteſtas diſpenſandi in iure ſuperioris, præſertim
Dei, Prælatis Eccleſiaſticis conceſſa eſt in ædifi-
cationem, & non in deſtructionem; eſſet autem
in deſtructionem, ſi diſpenſatio valeret ſine iuſta
cauſa. Sic S.Th. 2.2. *q.* 88. *art.* 12. *ad* 2. & Caiet.
ibid. Sot. *de iuſt. & iur. lib.* 7. *q.* 4. *art.* 3. & com-
muniter alij doctores, quos citat, & ſequitur Na-
uarr. *c.* 12. *num.* 73. & Llamas *part.* 3. *Method. cap.*
4. §. 42.

Sufficit tamen ex probabili; vt cauſa bona fi-
de, adhibito congruo examine pro rei qualitate, 15
à Prælato, & ſubdito putetur iuſta; quia tunc ex
probabili diſpenſatio valebit, etiamſi fortè poſteà
deprehendatur non fuiſſe iuſta, ſeu ſatis ſufficiens
Deus enim, & quicumque alter ſuperior ab homi- 16
ne plus non videtur requirere, quàm quod faciat
quantum in ſe eſt; quo facto concedere ei vide-
tur vſum auctoritatis, & poteſtatis ſuæ: non
enim eſt credendum, aliam eſſe Pontificis men-
tem circa ſuàs leges & Dei circa ſuas; ſiquidem
hac ratione ſcrupulis obuiatur, & conſcientiæ ſe-
curæ redduntur, & geſta à Prælatis firma rema-
nent; quæ omnia rectæ gubernationi Eccle- 17
ſiæ conducunt. Sic Azor. *part.* 1. *lib.* 7. *Inſtit. Mo-
ral. cap.* 19. *q.* 6. Henriq. *lib.* 7. *cap.* 14. *num.* 3. *lit.*
Y. Paſqualigus *de ieiunio. deciſ.* 395. Diana *part.*
1. *tract.* 10. *reſol.* 33. Sanch. *de matrim. lib.* 8. *diſp.*
17. *quæſt.* 1. *n.* 8. & alter Sanchez *in ſelect. diſp.*
54. *num.* 39. Quod locum habet non ſolum in
diſpenſatione voti, iuramenti, voti iurati, & le-
gum cuiuſcumque ſuperioris, ſed etiam locum
habet in diſpenſatione impedimentorum matri-
monij, & matrimonij diſſolutione, ſicuti rectè
dixit Sanchez *cit. lib.* 8. *de matrim. diſp.* 17. *num.*
8. quamuis ſecus ſit, quando ſententia eſt tantum
declaratoria, non autem diſpenſatoria.

Cæterum non ſimiliter in ordine ad alios reſ-
ciſſio, ſeu irritatio voti, iuramenti, & voti iu-
rati licet ſine iuſta cauſa fiat, illicita, & nulla erit; 18
quia ſuperior, vt Prælatus Religionis, pater, ma-
ritus, vel tutor, votum vel iuramentum, &c, re-
ligioſi, filij, vxoris, vel pupilli reſcindens, ſeu ir-
ritans, non exercet iuriſdictionem Eccleſiaſticam or-
dinariam, vel delegatam ſibi ab aliquo Prælato, vel
poteſtate Eccleſiaſtica conceſſam, ſed exercet pro-
prium ius, ſeu poteſtatē in perſonā ſibi ſubditam, &
obligatam: quapropter ſi in hac re etiam ſine iuſta
cauſa operetur, nemini facit iniuriam, ſed vtitur
iure ſuo. Accedit, quod in tali caſu votum, vel
iuramentū in ipſius arbitrium totum collatum eſt:
pendet enim ab ipſius conſenſu; cùm habeat ta-
citam quandam conditionem, vel ex natura rei,
vel ex iuris diſpoſitione, nempe hanc, Niſi *ſupe-
rior, vel ille cuius intereſt, contradixerit*: quapro-
pter ſi talis intelligens votum, vel iuramentum,
repugnauerit, ſtatim ceſſabit obligatio: qua de re
vide Paludanum *in* 4. *diſt.* 38. *q.* 4. *art.* 2. Silu. *ver.
votum* 4. *q.* 2. Angelum *eod. ver.* 2. *n.* 10. & Leſſium
lib. 2. *cap.* 40. *dub.* 12. *num.* 69.

Itaque differt diſpenſatio à reſciſſione, ſeu irri-
tatione; ſiquidem irritatio non requirit auctori- 19
tatem

tatem Eccleſiaſticam, ſed eſt, quando materia,
quam v.g. vouemus, vel voluntas vouentis eſt
ſubiecta aliquo modo alienæ poteſtati, & ab eius
conſenſu dependens; eum talia habent tacitam
conditionem, *niſi ſuperior, vel ille, cuius intereſt,*
20 *contradixerit*. Vnde ſuperior, licet poſſit diſpen-
ſare, non tamen poteſt irritare vota, & iuramen-
ta propria. Doctores, quos ſequitur Sanch. *lib*.4.
mor. cap.24. At diſpenſatio, ſicut & commutatio,
requirit auctoritatem Eccleſiaſticam; cùm diſpen-
ſare ſit relaxare vinculum, & tollere eius obliga-
tionem condonando nomine Dei, vel alterius cu-
iuſcunque ſuperioris debitum, quod erga Deum
21 v.g. vouendo, vel iurando contraxeras, vt rectè
ait Caietan. 2. 2. *quæſt*. 88. *art*. 2. nam cùm vo-
uendo, vel iurando te obſtrinxeris Deo, eique fa-
ctus ſis debitor certi operis, ſolui tali debito non
potes, niſi ipſe, vel alius eius nomine, & auctori-
tate condonet, ſicuti videmus in promiſſionibus
humanis,

22 Quapropter diſpenſare neque eſt idem ac de-
clarare materiam voti, vel iuramenti non eſſe
23 Deo gratam (vt videtur ſentire S. Bonauentura
in 4. *diſt*.38. *art*.1. *quæſt*.3. & Paludan. *ibid. q*.4.
art.4.) quia id potius ſpectat ad Doctores, quàm
ad Prælatos Eccleſiæ; tum quia, cùm materia grata
24 non eſt, obligatio voti, vel iuramenti, &c. per ſe
euaneſcit, nec requirit diſpenſationem; tum quia
diſpenſatur de facto cum multis, qui gratum Deo
facerent, ſi votum, vel iuramentum, &c. execu-
25 tioni mandarent, ergo &c. Pari modo diſpenſare
neque eſt idem, ac diſpenſare in lege humana,
26 quam tibi impoſuiſti vouendo, vel iurando, ſicuti
ſentit Sot. *de iur. lib*.7. *q*.4. *art*.1. quia votum, vel
iuramentum non ſolum eſt lex quædam priuata,
ſed etiam tribuit ius alteri, quod ab eo adimi non
poteſt, niſi conſentiat. Accedit, quod diſpenſatio
in lege humana fit per hoc, quod is, qui ſua aucto-
ritate obligationem impoſuit, eam in particulari
tollat; hoc autem fieri non poteſt, quando per eam
27 alteri ius eſt acquiſitum: id enim cederet in iniu-
riam tertij, ergo tali modo non poteſt tolli obliga-
tio voti, vel iuramenti, &c. alioquin ipſe, qui vo-
uit, vel iurauit, poſſet ſua auctoritate ab obliga-
tione voti, vel iuramenti ſe eximere, quod non eſt
dicendum,

DVBITATIO VIII.

Quænam, & quotuplex ſit iuſta cauſa diſpenſandi, præcipuè in votis, iuramentis, & votis iuratis?

SVMMARIVM.

1 *Iuſta cauſa diſpenſandi in prædictis eſt imprudentia vouentis & iurantis; item ira, metus, & huiuſmodi.*

2 *Item eſt ipſa materia iuramenti v.g. non petere debitum.*

3 *Item difficultas tam voti, quam iuramenti exequendi.*

4 *Item neceſſitas, ſeu familiæ magna vtilitas.*

5 *Votum, quo dignius eſt puta caſtitatis, & Religionis, maior cauſa requiritur ad diſpenſationem obtinendam.*

6 *Imperfectum voluntarium eſt cauſa diſpenſationis in voto.*

7 *Prælatus in dubio in diſpenſatione concedenda poteſt inclinare in benigniorem partem.*

8 *Iuſta cauſa diſpenſandi eſt vtilitas Eccleſiæ, & honor Dei.*

9 *Item vtilitas vouentis, & ipſius magna fragilitas; item leuitas, inconſideratio, inconſtantia, timor, vel quæcunque alia anxietas, vel mentis perturbatio.*

10 *In votis raro vtendum eſt diſpenſatione; ſed potius commutatione, &c.*

RESPONDETVR, iuſta cauſa, ſiue ſecum,
ſiue etiam cum aliis diſpenſandi à vo-
tis, iuramentis, & votis iuratis.
Prima eſt ex ipſo actu vouendi, vel 1
iurandi, vt ſi is ſine prudentia, & perfecta deli-
beratione in ira, metu, mœrore, tenera ætate,
&c. elicitus fuerit, *argum. cap*.2. *de vot*, ibi: *Nos
ipſum à voto, quod in tenera ætate, facilitate potius,
quàm arbitrio diſcretionis, promiſit, abſoluimus*. Ad-
de, quod cætera etiam, quæ voluntarium, vel libe-
rum ex quacunque paſſione minuunt, ad diſpen-
ſationem, vel ſaltem commutationem facilius ob-
tinendam, multum conducant, vt ſi, v.g. meretrici
nimis allicienti quid dare iuraueris; ſi iuramentum,
vel votum non fuerit abſolutum, ſed pœnale; ſi
acciderit error circa cauſam impulſiuam: vel ſi ea
omninò ceſſauerit, *iuxta cap. magna, in fin. de voto*.
Secunda eſt ipſa materia iuramenti, vel voti, 2
&c. vt ſi iuranti, vel vouenti, ſpectata naturæ fra-
gilitate, vel alia circunſtantia quacunque pericu-
lum maioris ruinæ ſecuturum inde videatur: aut
ſi ſpectata qualitate perſonæ diſpenſatio ad ſpiri-
tualem eius vtilitatem, quæ præcipuè hic ſpecta-
ri debet, ceſſura iudicetur. Tale ſolet eſſe iura-
mentum, vel votum non petendi debitum coniu-
gale: item votum cælibatus, ſeu perpetuæ caſti-
tatis elicitum à perſona, quæ ad carnis lapſum pro-
cliuis eſt.
Tertia eſt ex difficultate iuramentum, vel votum, 3
&c. exequendi oon præuiſa, vel poſtea ſuperue-
niente, adeo quod ſi ſit id per ſe manifeſtum, &
non in dubio diſpenſatio nulla requiratur, ſed iu-
ramenti, vel voti obligatio per ſe ſine diſpenſa-
tione ceſſet.
Quarta eſt ex neceſſitate, vel magna vtilitate 4
familiæ, vel Reip. vt ſi vnicus hæres magni Prin-
cipis vouerit Religionem, vel caſtitatem, & fami-
liæ præſtet eum vxorem ducere: vel magnus vir
vouerit longam peregrinationem, & Reip. præ-
ſtet eum ioteresse. Sic colligitur ex *cap*.1. *de voto*,
& docet Abb. *ibi n*.5. Sot. *de iuſt. & iur. lib*.1. *q*.7.
art.3. *& lib*.7. *quæſt*.4. *art*.3. Nauar. *cap*.12. *n*.77.
Suarez *lib*.6. *de voto*, *c*.17. *n*.17. & Sanchez *lib*.4.
mor. cap.45.
Aduerte tamen hic, quod quo dignius eſt vo- 5
tum, v.g. Religionis, vel caſtitatis, eò maior cau-
ſa requiratur ad diſpenſationem obtinendam; ita
vt interdum vna ſola ex dictis non ſufficiat; v.g.
cauſa teneræ ætatis, vel imperfecti voluntarij, niſi
ſimul accedat cauſa reddens iuramenti, vel voti
executionem difficilem. Sic indicat S. Tho. 2. 2.
q.88. *art*.12. *ad* 2. & docet Caiet. *ibi*, Sot. *de iuſt*.
lib.7. *q* 4. *art*.3. Valentia *tom*.3. *diſp*.6. *q*.6. *punct*.7.
propè fin. & Berarduccius *in ſum c*.9. §. *primò quæri-
tur*; quamuis noo improbabiliter ſentiat Sanch. 6
loc. cit. n. 28. ſupra cauſam imperfecti voluntarij
in

in caſu dicto non requiri, quod etiā accedat cauſa
reddens iuramenti, vel voti executionē difficilem,
modo cum diſpenſatione iungatur aliqua com-
mutatio; quia hæc compenſat alteram cauſam,
quæ ad diſpenſationem obtinendam ſuper accе-
dens requireretur.

7 Aduerte ſecundò, quod ſi Prælatus cauſam ali-
quam concedendi diſpenſationem videat, ſed an
illa ad diſpenſationem, vel commutationem
concedendam ſufficiens ſit, dubitet, in benignio-
rem partem inclinare poſſit, ſi ex diſpenſatione,
vel commutatione concedenda aliquam vtilitatē
ſperet, nullumque ſcandalum timeat. Silu. *ver. diſ-
penſatio. q. 14. in fin.* Diana *p. 1. tr. 10. reſ. 31.* Paſ-
qualigus *de ieiunio, deciſ. 396.* & Sanch. *cit. c. 45. n.*
11. contra Bonacinā *de legib. diſp. 1. q. 2. punct. 3. n. 7.*
& probatur; quia in tali caſu de dubio, facultas diſ-
penſandi ſuperioribus conceſſa videtur; cùm ſic
exigat ſuaue regimē Eccleſiæ; & cùm alioquin res
eſſet plena ſcrupulis, & vix auderent ſuperiores
diſpenſare. Accedit, quod *in cap.* magnæ de voto,
dicitur, quod in diſpenſatione ſuper voto tria præ-
cipuè attendenda ſint, *quid liceat ſecundùm æqui-
tatem, quid deceat ſecundum honeſtatem, & quid ex-
pediat ſecundùm vtilitatem.*

8 Quapropter breuiter ex dictis iuſta cauſa diſpē-
9 ſandi eſt vtilitas Eccleſiæ, & honor Dei, vt rectè
dixit S. Th. 2. 2. q. 88. *art.* 12. Item vtilitas vouen-
tis, & magna fragilitas eiuſdem, per quam time-
tur ſæpe violaturus, quamuis faciliorem diſpenſa-
tionem (etiamſi non timeatur periculum violan-
di) reddant leuitas vouentis, inconſideratio, in
conſtantia, timor, vel quæcumque alia animi, vel
mentis perturbatio in vouendo; ſicuti dicebam ſu-
pra, & ex communi tradunt Caiet. *cit. art.* 12. Sot.
de iuſt. lib. 7. q. 4. art. 3. & Nauarr. *n. 77.* ceterum
aduerte, quod rarò vtendum ſit pura diſpenſatione
10 quia rarò iuſta cauſa ſubeſt, vt ſine vllo onere cō-
donetur; quare plerumque vtendum eſt commu-
tatione, quæ commutationem alicuius operis ad-
mixtam habeat, & extendatur iuxta tempus voti,
vel iuramenti, &c. aut ſaltem eſt imponendum
opus aliquod ſemel vel ſæpius faciendum in com-
penſationem ſublati voti, vel iuramenti, &c.

CAPVT XVI.

De Immunitate Eccleſiarum.

DVBITATIO I.

An, & quomodo violetur Immunitas Eccleſiaſtica per Rei extractionem ab Eccleſia.

SVMMARIVM.

1 *Immunitas Eccleſiaſtica violatur, ſi poteſtas ſe-
cularis extrahat ab Eccleſia Reum, illuc tan-
quam ad Aſylum confugientem.*

2 *Extrahens Reum ab Eccleſia, ſi monitus deſiſte-
re non vult, excommunicatur.*

3 *Extrahentes Reum ab Eccleſia ex conſtitutione
Gregorij XIV. ſunt ipſo facto excommunicati.*

4 *Reus cuiuſcumque maleficij non eſt ab Eccleſia
violenter extrahendus.*

5 *Rei extrahendi non ſunt neque ab Eccleſiæ atrijs,
vel Domibus Epiſcopi.*

6 *Rei ideo non extrahendi, quia defendi debent
loci ſancti reuerentia, & interceſſione.*

7 *Tridentini authoritas de hac re.*

RESPONDETVR, violari, ſi poteſtas 1
ſecularis extrahat ab Eccleſia Reum,
illuc tanquam ad Aſylum, confugien-
tem. Vide *c. antiquitus* 17. q. 4. vbi præ-
cipitur; quod extrahens, ſi monitus deſiſtere no- 2
lit, excommunicetur. Vide Gregorij XIV. Conſti-
tutionem, quæ incipit, cum aliàs nonnulli, editam
28. Maij 1591. vbi Pontifex excommunicationem 3
ipſo iure infert contra ſic violantes Immunitatem
Eccleſiarum. Vide *c. inter alia de Immunit. Eccleſ.* 4
ibi. *ſi liber quantumcunque grauia maleficia perpe-
trauerit, non eſt violenter ab Eccleſia extrahendus,
iuxta ſacrorum ſtatuta Canonum, & traditiones le-
gum ciuilium;* Et *c. id conſtituimus,* 17. q. 4. *ex Con-
cilio Aurelian.* 1. c. 3. ibi, *Id conſtituimus obſeruan-
dum, quod Eccleſiaſtici Canones decreuerunt, & lex
Romana conſtituit, vt ab Eccleſiæ atrijs, vel domo* 5
Epiſcopi Reos abſtrahere omnino non liceat; Et *can.
eos, qui, d. 87. ex Concil. Arauſicano 1. can. 5.* ibi
eos qui ad Eccleſiam confugiunt, tradi non oportere, 6
ſed loci ſancti reuerentia; & interceſſione defendi.
Vide *can. frater, can. miror, cap. Reum, c. ſi quis con-
tumax, cap. definiuit,* & *alios canones 17. ead. q. 4.*
Tridentinum *c. 20. ſeſſ. 25.* ibi: *Eccleſiæ, & perſo-* 7
*ſonarum Eccleſiaſticarum immunitatem Dei ordi-
natione, & canonicis ſanctionibus conſtitutam & c.
quamuis* ibi per ly *Eccleſiæ* immunitatem Conci-
lium non tam intelligat immunitatem locorum,
quam rerum Eccleſiæ, ſicuti docent Doctores,
quos ſequitur Mar. Italia *lib. 1. c. 2. §. vnic num. 3.*
Vide S. Auguſtinum *epiſt.* 187. *ad Bonifac.* & S.
Chryſ. ſerm. inuectiuo contra Eutropium, *tom. 5.*
Vide etiam *Cod. de his, qui ad Eccleſias confugiunt,*
& præcipuè *l. 2.* vbi expreſsè ſancitur nemini lice-
re ad ſacroſanctas Eccleſias confugientem abdu-
cere, & Auth. *de mandatis Principum, §. ſed nec ho-
micidis,* vbi id ipſum etiam expreſſe ſancitur.

DVBITATIO II.

An, & de quo iure Immunitas Eccleſiarum introducta ſit.

SVMMARIVM.

1 *Reos extrahere ab Eccleſijs, vel Eccleſiarum
atrijs prohibetur non tam iure Canonico, quam
iure ciuili.*

2 *Immunitas Eccleſiarum non videtur introducta
nec de iure naturali, nec de iure Diuino con-
tra plures Auctores.*

3 *Opinio Couar. lib. 2. variarum reſol. & Georgij
Bitsherſurij de iure Aſylorum contra Abu-
lenſem & Sarpum eſt probabilior.*

4 *Templum Hieroſolymitanum in lege veteri præ-
ter Ciuitates Refugij Reis pro Aſylo conſti-
tutum fuiſſe de mente prædictorum eſt proba-
bilis opinio.*

5 *Lex Moſaica de reorum Aſylo poſt Chriſti
mortem expirauit.*

6. *Immunitas*

6 *Immunitas videtur competere locis ſacris ad imitationem legis Moſaicæ, & ſecundum iuris naturalis congruam aliquam æquitatem.*

7 *Lex naturalis, & etiam lex Euangelica poſitiua abſolutè non præcipiunt Immunitatem hanc Eccleſiarum etiam ſuppoſita loci ſanctitate.*

8 *Chriſtus ſupra legem naturæ, ac fidei nullas leges ceremoniales niſi circa ritus ſacrificij, & Sacramentorum præſcripſit, reliqua vero Eccleſia diſponenda reliquit.*

9 *Eccleſia gaudens dicta immunitate non fit ſpelunca latronum, quia ibi delinquentes non defendit.*

10 *Eccleſia gaudens dicta immunitate non fouet delicta; ſed concedit miſericordiam delinquentibus.*

11 *Intereſt Reipublicæ ne delicta remaneant impunita.*

12 *Rei confugientes ad Eccleſiam pro delictis exceptis conſignantur Curiæ ſeculari, vt puniantur.*

13 *Reipublicæ etiam intereſt quod Eccleſiæ ſint refugium confugientibus ad ipſas ob honorem, & reuerentiam debitam Deo, quod eſt bonum maius, & in ordine ſuperiori.*

14 *Eccleſia non debet dare occaſionem delinquendi, neque ab ipſa datur talis occaſio, quandoquidem immunitatē concedit ob iuſtam cauſam.*

15 *Occaſio delinquendi ſumitur à malitia hominum, & non debet Eccleſiæ prædicta occaſio imputari.*

16 *Deus, & Eccleſia delicta abhorrent; ſunt tamen delinquentium miſericordia, & refugium.*

17 *Apud antiquos erant pauca Aſyla.*

18 *Rei apud antiquos recurrentes ad Aſyla pro quibuſcumque delictis immunitate gaudebant, & ab omni pœna liberabantur. at nunc pro delictis exceptis non gaudent.*

1 RESPONDETVR, quod introducta ſit, non ſolùm de iure Canonico, ſed etiam de iure ciuili à Canonicis ſanctionibus, & à Pontificum, & Conciliorum, præcipuè Tridentini *cit. ſeſſ. 25. cap. 20.* decretis approbato, & ſtabilito; quamuis non videatur etiam introducta de iure naturali, vel diuino; Poſterior pars patebit ex di-
2 cendis *infra num. 3. & ſeqq.* Et contra Decium *in cap. Eccleſia ſanctæ Mariæ de conſtit. n. 14. & ſeq.* Gutier. *pract. qq. lib. 1. q. 1. n. 8.* Igneum *in l. 1. ff. ad Syllan. n. 26.* Tuſch. *tom. 3. concl. 8. n. 4. & tom. 4. litt. I, concl. 59. n. 1.* Farinacium *in append. de Immunit. Eccleſ. cap. 1. n. 9.* Io. Lupum *in tract. de libertate Eccleſ. part. 2. q. 2. Addit. ad Capellam Tholoſ. diſput. 423. num. 5.* Rebuffum *tom. 2. ſuper conſtitut. in tract. de Immunit. in princip. n. 2.* Germonium *de ſacr. immunit. lib. 3. cap. 56. num. 3.* Marium Ital. *de immunit. lib. 1. cap. 2. per tot.* Remigium Gouni *de immun. Eccleſ. ſuppoſ. 2. n. 5.* Cenedum *in qq. Canon. q. 42. num. 6. & ſeqq.* Chartarium *in deciſ. crimin. 46. n. 34.* Simonem Rao *in Reſponſ. ad dubium ſuper immunitate Eccleſ.* Pechium *in tract. de Areſt. cap. 6. n. 5.* & Antoninum Dian. *part. 4. tract. 1, reſol. 44. & part. 6. tract. 1. reſol. 29.* docent Bacconus *in 4. diſt. 12 art. 1.* Couar. *lib. 2. var. reſol. cap. 20.* Decian. *tract. crim. lib. 6. c. 25 n. 2.* Suar. *tom. 1. de relig. lib. 3. cap. 8. num. 9.* Ambroſin. *de immun. cap. 1. num. 3.* Peguer. *in pract. crim. cap. 26. n. 1.* Pereira *de manu Regia, p. 2. cap. 50. n. 1.* Gambacurta *de immun. lib. 3. cap. 15. n. 8.* Sarpus *de iure Aſylorum, cap. 6. fol. 61. & ſeqq.* Fagundez *de precept. Eccleſ. prec. 2. lib. 4. cap. 4. num. 59.* Rodriq. *tom. 2. qq. regular. q. 50. art. 1.* Bordonus *reſol. 1.* Lezana *ver. immunitas Eccleſ. num. 1.* Bobadilla *in Polit. tom. 1. lib. 2. cap. 14. n. 3.* Bouad. Polina *libr. 2.*
cap. 14. n. 3. & ſeqq. & Bonacina *diſp. 3. de primo* 3
decal. precepto, q. 7. §. 1. n. 2. ex eo quia, licet probabilior videatur opinio Couar. *loco ſupra cit. n. 2.* & Georgij Bitthersuſij *de iure Aſylorum, c. 12.* contra Abulenſem *in c. 20. Ioſue, q. 7.* & Sarpum *de iure Aſylorum cap. vlt.* quod in lege veteri, præter ciui-
tates refugij, etiam ipſum templum Hieroſolymi- 4
tanum Reis pro Aſylo conſtitutum fuerit, *c. 21.*
Exod. ibi. *Conſtituam tibi locum, in quem fugere de-* 5
beas; tamen lex illa Moſaica poſt Chriſti mortem
expirauit, ideoque non ex illius obligatione, ſed 6
ſolùm ad illius imitationem quandam, & ſecundum iuris naturalis congruā aliquam æquitatem, talis immunitas locis ſacris competere videtur;
quandoquidem id abſolutè non præcipit lex na- 7
turalis, etiam ſuppoſita ſanctitate loci, cum ei Rei
extractio, quæ per ſe iuſta eſt, non repugnet; Nec 8
præcipit lex poſitiua euangelica; cum Chriſtus ſuprà legem naturæ, ac fidei, nullas leges ceremoniales niſi circa ritus ſacrificij, & Sacramentorum, præſcripſerit, reliqua verò Eccleſiæ diſponenda reliquerit, ſicuti ex communi tradunt Couar. *loco ſupra cit. n. 2.* & Suar. *tom. 1. de relig. tr. 2. lib. 3. c. 8. n. 13.* prior pars patet ex dictis in dubit. 1. & meritò ſic introductum eſt ab vtroq; iure, tam canonico, quam ciuili: tum, vt fideles concipiant maiorem reſpectum in locos ſacros; tum vt apprehendant ſub tutela Dei eſſe illic reſidentes.

Neque hinc inferas, quod Eccleſia Dei fiat ſpe- 9
lunca latronum; quia Eccleſia ibi delinquētes non
defendit; tum quia defendendo non fouet delicta, 10
ſed concedit miſericordiam delinquentibus; vt rectè notarunt Decianus *loco ſuprà cit. n. 2. & ſeqq.* & *conſil. 80. n. 12. & 13. lib. 3.* Gutierez *pract. q. ciuil. lib. 3. q. 5. n. 9.* & Anaſt. Germ. *de ſacrorum immunit. lib. 3. c. 16. n. 15. & ſeqq.*

Obiicies. Intereſt Reipublicæ, nè delicta rema- 11
neant impunita, ergo.

Reſpondetur. Concedo antecedens. At hinc
nihil cōtra ſequitur; quia Rei pro delictis exceptis 12
conſignantur Curiæ ſeculari, vt puniantur, pro delictis autem non exceptis adhuc puniuntur, & ſi non pœna mortis, vel abſciſſionis membrorum
vt infra in locis ſuis dicetur. Adde, quod ſi Rei- 13
publicæ intereſt, quod delicta non remaneant impunita; Reipublicæ etiam intereſt, quod Eccleſiæ ſint refugium confugientibus ad ipſas, ob honorem, & reuerentiam debitam Deo; quod eſt bonum maius, & in ordine ſuperiori.

Obiicies 2. Eccleſia non debet dare occaſionem 14
delinquendi, ergo.

Reſpondetur; ab Eccleſia non datur occaſio delinquendi (quando quidem immunitatem cōcedit ob iuſtam cauſam, vti dicebam) ſed ſumitur à ma-
litia hominum talis occaſio. Vnde, cum diſpoſitio 15
ſit facta propter maius bonum, quod ipſa Eccleſia intendit, non debet ei prædicta occaſio imputari.

Obiicies 3. Deus, & Eccleſia delicta abhorrēt, ergo. 16

Reſpōdetur, licèt delicta abhorreant, ſunt tamen delinquentium miſericordia, & refugium.

Obiicies 4. Apud Antiquos erant pauca Aſyla, 17
at hodiè ſunt innumeræ Eccleſiæ, ergo.

Reſpondetur, tranſeat. At hoc mirum eſſe non
debet

debet, quia maior honor, & reuerentia debetur Deo viuo, & vero, quam Diis falſis, & mortuis.
18 Adde, quod tunc Rei, qui recurrebant ad Aſyla, pro quibuſcunque delictis immunitate gaudebāt, & ab omni pœna liberabantur; non ſic nunc, cum pro delictis exceptis non gaudeant, pro delictis autem non exceptis, licet gaudeant, adhuc tamen aliqua pœna puniuntur, vt infra ſuo loco dicetur.

DVBITATIO III.

An Immunitas Eccleſiarum latè interpretanda ſit?

SVMMARIVM.

1 *Immunitas Eccleſiarum in ſententia Couar. Deciani, Curtell. ſtrictè eſt interpretanda ex eo quod derogat ius commune, quin & naturale.*

2 *Eccleſia non intendit fauere delinquentibus; ſed miſericordiam præſtare miſeris, & caſu delinquentibus.*

3 *Immunitas Eccleſiarum in ſententia Auctoris, & aliorum late eſt interpretanda; quia eſt cauſa pia, & Eccleſiæ fauorabilis.*

4 *Immunitas Eccleſiarum eſt priuilegium per modum legis in iure communi inſertum, quod latam habet interpretationem, eſt bonum publicam, & nemini præiudicat.*

1 RESPONDETVR, quod (quamuis Couar. *lib. 2. c. 20. n. 4. in fin.* Curtellius *de immunit. Eccleſ. lib. 1. q. 4. n. 18.* & Decian. *cit. n. 25. n. 14 & c. 28. n. 6. in fin. & c. 29. n. 1.* velint, ſtricte illam interpretandā eſſe ex eo, quod deroget ius commune, quin & naturale, quo cauetur ne delicta maneant impunita; & præterea improbi hac immunitate reddantur audaciores ad
2 committenda delicta, & Eccleſia non intendat fauere huiuſmodi hominibus, ſed miſericordiā præ-
3 ſtare miſeris, & caſu delinquentibus) latè tamen interpretanda ſit; quia eſt cauſa pia, & Eccleſiæ
4 fauorabilis; tum quia eſt priuilegium per modum legis in iure communi inſertum, quod latam habet interpretationem; tum quia nemini in particulari præiudicat; & bonum publicum eſt, quod præſtetur reuerentia debita Eccleſiæ; alioquin pro nullo delicto ad Eccleſiam Aſylus eſſe deberet; vnde patet ad oppoſita; atquè ita ex communi docēt Farinacius, *in append. Immunit. cap. 2. n. 21.* Ambroſio. *de Immun. Eccleſ. c. 10. n. 7.* Marc. Ant. Genuenſ. *pract. Archiepiſcop. c. 22. n. 2. in fin. & cap. 94.* Mat. Italia *de immunit. Eccleſ. lib. 1. c. 2. §. vnic. n. 1.* Barboſa *tom. 2. c. 3. n. 90. de vniu. iure,* & Vincentius de Franch. *deciſ. 713. lib. 4.* Caſtill. *deciſ. Sicilia 156. n. 42.* Guazin. *de defenſ. Reor. in. ex defectu iuriſd. defect. 1. poſt medium,* & Decian. etiam ſibimetipſi contrarius *conſ. 80. n. 19. & 22. lib. 3.*

DVBITATIO IV.

An Gregorij XIV. Conſtitutio vbique locorum locum habeat?

SVMMARIVM.

1 *Conſtitutio Gregoriana de immunitate vbique locorum locum habet contra nonnullos.*

2 *Minus probè aſſerunt aliqui non niſi in illis locis, & Prouinciis, in quibus aliqua priuilegia immunitatem Eccleſiarum derogantia concesſa erant, locum habere.*

3 *Gregorius XIV. extendit dictam conſtitutionem ad omnia loca, vt ibi videre eſt.*

4 *Conſtitutio Gregoriana derogat omnes conſuetudines, ius commune, & prouinciale, & Doctorum interpretationes, reducendo omnia ad vnicam formam.*

RESPONDETVR, quod (quamuis Gutierez *pract. qq. ciuil. lib. 3. q. 1. n. 36.* Curtellius *de immunit. Eccleſ. to. 1. q. 1. n. 25. 30. 48. & ſeqq.* & nonnulli alij velint illam non niſi in illis locis, & prouinciis, in quibus aliqua priuilegia, immunitatem Eccleſiaſticam derogantia conceſſa erant, locum habere; ex eo quod ſic videatur colligi ex principio dictæ conſtitutionis) 2
vbique tamen locorum; ex eo quod id, quod dicunt Gutierez, & Curtellius, non fuerit cauſa finalis, ſed ſolum occaſio locum habere, dicendum ſit; quia ſic ſentiunt communiter Doctores, qui poſt illam ſcripſerunt; tum quia ſic clarè colligitur ex ipſa conſtitutione, ibi: *Volumus quando* 3
præſens temporum calamitas, & nimia perverſorum hominum malitia expoſcit, aliquid permittere circa immunitatem Eccleſiarum, vltra id, quod à priſca illa Maiorum diſciplina, & à ſacris Canonibus eſt præſcriptum; tum quia dicta conſtitutio derogat 4
omnes conſuetudines, ius commune, & prouinciale, ac Doctorum interpretationes, reducendo omnia ad vnicam formam, vti dicetur *infrà dubit. 7. & 8.*

DVBITATIO V.

An, quando ius Canonicum, & ius Ciuile non ſunt concordantia, interpretatio circa materiam Eccleſiarum facienda ſit ſecundùm ius Ciuile, vel ſecundùm ius Canonicum?

SVMMARIVM.

1 *Interpretatio circa materiam Eccleſiarum iuribus ciuilibus, & Canonicis diſcordantibus facienda eſt ſecundum ius canonicum contra nonnullos Doctores.*

2 *Leges ciuiles de immunitate Eccleſiaſtica loquentes, approbantur à iure canonico.*

3 *Ius ciuile in materia Eccleſiam, & ius ipſius concernenti, non habet iuriſdictionem, niſi ad fouendam diſpoſitionem iuris Canonici.*

4 *Eccleſia ſemper fuit a iuriſdictione Principis ſecularis exempta, & Pontificiis iuribus ſubiecta.*

5 *Iudex Eccleſiaſticus poteſt compellere iudices ſeculares, vt ſeruent leges canonicas ſuum forum reſpicientes.*

6 *Si exoriatur dubium ſuper interpretatione iuris canonici, amplectenda eſt illa interpretatio, quæ cum iure ciuili conuenit.*

7 *Iura iuribus conuenire decet & iurium correctio quoad fieri poteſt, vitari debet.*

8 *Declaratio iuris canonici, & ciuilis in dubio facienda*

faciendo eſt in materia Eccleſiaſtica à iudice Eccleſiaſtico.

1 RESPONDETVR, quod tunc (quamuis Addentes ad Angel. *de maleſic. ver. quod ſama publica, n. 59. lit. B.* Alciat. *de præſumpt. reg. 3. præſumpt. 33. n. 5.* & alij relati à Deciano *cit. conſ. 80. n. 3.* velint illam, faciendam eſſe ſec. ius ciuile ex eo, quod in pluribus iuribus pontificiis, &
præcipuè *in c. inter alia de immunit. Eccleſ. & in c.*
id conſtituimus 17. q. 4. leges ciuiles de immunit.
2 Eccleſiaſtica loquentes approbentur, & ſic ſaltem
amplectendæ ſint pro terris Imperij, & pro iudicibus ſecularibus authoritatem iudicandi ab alio,
quàm à Papa recipiétibus) tamen facienda ſit ſec.
ius canonicum; quia hæc eſt materia pia, & Eccleſiaſtica, in qua ius ciuile iuriſdictionem non habet, niſi ad fouendam diſpoſitionem iuris canoni-
3 ci; tum quia Eccleſiæ ſemper ſunt à iuriſdictione
Principis ſæcularis exemptæ, & pontificiis iuribus
4 ſubiectæ; tum quia iudex Eccleſiaſticus poteſt cōpellere iudices ſæculares, vt ſeruent leges canonicas ſuum forum reſpicientes, *c. 1. de foro compet. in*
5 *6. c. decernimus de ſentent. excommun. eod. lib.* & in
Clement. 1. *de pœnit. & remiſſ.* Atque ſic docent
Decianus *cit. c. 25. n. 6.* Alexand. *conſ. 145. n. 2. & n.*
10. lib. 7. Ludouic. Peguer. *in pract. crim. c. 26. n. 6.*
Couar. *var. reſol. c. 20. n. 3. & 12.* Suar. *de relig. tom. 1.*
tr. 2. lib. 3 c. 8 n. 11. Peregrin. *de immunit. c. 7. n. 19.*
Currellius *de imm. Eccl. lib. 1. q. 32. n. 27.* & Farin.
cit. c. 2. n. 28. & 31. & de carceribus, & caceratis, *q.*
28. qui rectè aduertit cum Deciano in loco *ſuprà*
cit. quod ſi exoriatur dubiū ſuper interpretatione
iuris canonici, amplectenda ſit illa interpretatio,
6 quæ cum iure ciuili conuenit; quia iura iuribus
conuenire decet, & iurium correctio, quoad fieri
7 poteſt, vitari debet. Quæ tamen declaratio, ſeu interpretatio non à iudice ſeculari, ſed Eccleſiaſtico
8 fieri debet, cum ſit materia Eccleſiaſtica, vt rectè
aduertit etiam Farinacius *ibid.*

DVBITATIO VI.

An Immunitas Eccleſiarum conſuetudine aliqua diminui poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Immunitas Eccleſiarum diminui poteſt ex conſuetudine legitime præſcripta ex non improbabili opinione.*

2 *Ius poſitiuum per conſuetudinem legitimè præſcriptam non eſt cur in parte abrogari non poſſit.*

3 *Immunitas Eccleſiarum quod diminui non poſſit non obſtante quacumque conſuetudine in contrarium ſentiunt quamplures Doctores.*

4 *Immunitas Eccleſiarum in ſententia nonnullorum eſt de iure diuino.*

5 *Conſuetudo, quæ eſt contra Eccleſiarum libertatem, non valet.*

6 *Conſuetudo extrahendi Reos ab Eccleſia per Curiam ſecularem nulla temporis diuturnitate defendi poteſt.*

7 *Conſuetudo contra immunitatem, & libertatem Eccleſiarum eſt irrationabilis, & ſic non poteſt rationabiliter præſcribi, & potius corruptela, quam conſuetudo dicenda eſt.*

8 *Non poteſt præſcribi contra ius naturale, vel diuinum.*

Constitutio Gregoriana de immunitate non poteſt dici non eſſe vſu recepta etiamper conſuetudinem in contrarium antiquata.

9 *Clauſula Decreti irritantis appoſita in Conſtitutione Gregoriana, eſt tantæ virtutis, quod non poteſt probari dictam conſtitutionem non eſſe vſu receptam.*

10 *Mediolani contra quemdam Reum iudices laici pretendebant non fuiſſe ſeruandam Gregorianam conſtitutionem, eo quod non eſſet vſu recepta; at ob decretum clauſulæ irritantis ſecus fuit reſponſum.*

11 *Conſuetudo vt præualeat aduerſus canones, & leges Pontificias, opus eſt quod introducta ſit non ſolum cum ſcientia, ſed etiam cum expreſſo conſenſu ſummi Pontificis.*

12 *Pontifices Romani non ſolum non conſentiunt conſuetudinibus contra immunitatem Eccleſiaſticam, ſed ſingulis annis potius reclamant in Bulla Cœnæ.*

13 *Vrbanus VIII. in vna ex ſuis Bullis annullat, reprobat, & declarat ſemper fuiſſe nullas omnes conſuetudines contra immunitatem Eccleſiaſticam.*

14 *Conſuetudo etiam particularis non valet aduerſus immunitatem Eccleſiaſticam, & aduerſus canones, & leges Pontificias.*

15 *Conſuetudo non poteſt introducere id, quod lex non poteſt ſtatuere.*

16 *Conſuetudo non poteſt habere plus auctoritatis quam lex.*

17 *Conſuetudo æquiparatur ſtatuto, & non inducitur ſuper quibus Populus expreſsè ſtatuere non poteſt.*

18 *In materia immunitatis Eccleſiaſticæ, & Eccleſiarum non ſolum populus; ſed nec etiam Principes ſeculares, neque Prælati Eccleſiaſtici Papa inferiores in generali; vel in particulari quidquam ſtatuere poſſunt defectu iuriſdictionis.*

19 *Valet argumentum de toto ad partem, præſertim vbi militat eadem ratio.*

20 *Non minus eſt reprobanda conſuetudo generalis contra immunitatem Eccleſiaſticam, quam particularis.*

21 *Magis, & minus non mutant ſpeciem, nec variant ſubſtantiam Rei.*

22 *Immunitas Eccleſiaſtica neque per conſuetudinem generalem in omni caſu, neque per particularem in aliquibus caſibus tolli, vel diminui poteſt.*

23 *Immunitas Eccleſiaſtica in ſententia Auctoris prædictis non obſtantibus conſuetudine, ſi legitime ſit præſcripta id eſt habeat omnes qualitates in cap. finali de conſuetud. requiſitas, diminui in aliquibus caſibus poteſt.*

24 *Immunitas Eccleſiaſtice rura è contra à ſecularium Principum iuriſdictione tam quoad Perſonas, quam quoad bona, quia eſt de iure diuino, vel ſaltem de iure poſitiuo iure Diuino dictante, diminui non poteſt.*

25 *Reus quod non gaudeat immunitate intra circuitum 30. vel 40. paſſuum ab Eccleſia videtur vſu receptum contra, id quod ſtatuitur per ſacros canones.*

26 *Immunitas Eccleſiaſtica hodie de facto eſt diminuta*

Digitized by Google

diminuta conſuetudine aliqua, ſiue quod conſtitutio Gregoriana alicubi recepta non ſit, ſiue quod alicubi conſuetudo in contrarium ſit praſcripta.

27 *Fures ſimplices, receptum eſt in multis locis, quod immunitate Eccleſiaſtica non gaudeant.*

1 RESPONDETVR, quod conſuetudine (ſi legitimè ſit hæc præſcripta, id eſt, habeat omnes qualitates *in cap. fin. de conſuetud.* requiſitas) diminui non improbabiliter poſſit; quia immunitas Eccleſiarum, vt *ſuprà dub.* 2. dicebamus,
2 introducta eſt, non à iure naturali, vel diuino, ſed
ſolùm à iure poſitiuo quod per conſuetudinem ſuprà dictam non eſt cur in parte abrogari non poſſit; Atque ita præter Abbatem, Couarruuiam, Mattham, Barboſam, Sarpum, Ioan. Petrum Fontanellam, Decianum & Oldradum mox *infra* citandos, docent Suarez, *tom.* 1. *de relig. lib.* 3. *cap.* 9. *num.* 9. Nauar. *cap.* 25. *num.* 18. Clarus, §. *practica criminalis*, *quaſt.* 30. *num.* 1. Briardus *ibid.* Vulpellus, *conſil.* 230. *n.* 4. Farinacius *de carceribus*, *quaſt.* 28. *n.* 12. Fagundez *part.* 2. *lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 61. Cuttellius *de immun. Eccleſ. lib.* 1. *quaſt.* 1. *num.* 30. Ambroſin. *de immun. cap.* 10. *num.* 4. Layman. *lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 3. *num.* 2. Gauant. *in addit. ad Manual. Epiſc. ver. immunitas Eccleſiaſtica*, *num.* 1. & Villalob. *in ſumma tom.* 2. *tract.* 39. *diffic.* 5. *num.* 3.
3 Quamuis contrarium probabilius ſentiant
quam plures Doctores *dubit.* 2. *ſuprà* citati, quo-
4 rum nonnulli ex ſuo principio particulari, quod
ſcilicet immunitas Eccleſiarum ſit de iure diuino
5 deducunt etiam & fortius, quod quando con-
ſuetudo eſt contra Eccleſiaſticam immunitatem
vt eſſet, ſi Curia ſæcularis Reos ab Eccleſia extraheret, & ad ipſius carceres mancipare ex con-
6 ſuetudine prætenderet, non valeat; Item quod
talis conſuetudo nulla temporis diuturnitate defendi poſſit; Item quod dicta conſuetudo ſit ir-
7 rationabilis, & ſic non poſſit rationabiliter vnquam præſcribi; atquè adeò etiamſi à parte rei exiſtat, non teneat; quia potius corruptela, quam conſuetudo dicenda eſt.

Primò, quia dato quòd immunitas Eccleſiarum quo ad particulares caſus ſtrictè, & in rigore nō ſit de iure naturali, & diuino, eſt tamen ei valde conformis, & conſona; nulla autem conſuetudo introduci poteſt contra ius naturale, vel diuinum, vt communiter ſentiunt Doctores; quia huiuſmodi conſuetudo potius corruptela, quam conſuetudo dicenda eſt, ſiquidem rationabilis non eſſet, vti dicebam.

8 Secundo propter Conſtitutionem Gregorij
X I V. quæ non poteſt dici non eſſe vſu recepta,
vel per conſuetudinem aliquam in contrarium
9 antiquata; quia in illa Pontifex appoſuit clauſu-
lam decreti irritantis, cuius ea virtus eſt, quod probari non poſſit, legem, vel Conſtitutionem tali clauſula roboratam, non eſſe vſu receptam, vel aliquando antiquatam, ſicuti poſt Ancharanum, Archidiaconum, Geminianum, & alios firmat Caputaquenſis, *part.* 3. *deciſ.* 204. Bonacina *tom.* 2. *diſput.* 3. *quaſt.* 8. *punct.* 10. *num.* 4. Farinac. *in append. de immunit, cap.* 2. *n.* 5. Caſtrus Palaus, *tom.* 2. *tract.* 12. *diſput. vnic. punct.* 10. *num.* 2. Sacra Rot. in Maior. Indultorum die 11. Aprilis 1639. & in eadem cauſa, die 16. Nouembr. 1640. & Chartarius *dec. crim.* 74. *num.* 19. vbi pro hac ſententia adducendo etiam Gabrielem, Gratianum, & Marcheſanum; ſic ad
Iudices laicos Mediolanenſes (qui in cauſa cuiuſ- 10
dam Rei prætendebant, Mediolani Conſtitutionem Gregorij XIV. ſeruandam non eſſe ex eo, quod Mediolani non ſit vſu recepta) reſpondet.

Tertiò, quia ad hoc, vt conſuetudo præua- 11
leat aduerſus canones, & leges Pontificias, opus eſt, quod introducta ſit, non ſolùm cum ſcientia, ſed etiam cum expreſſo conſenſu ſummi Pontificis (vt præter DD. *in cap. cum non ignoras, de prabend.* & *in cap. litteras de conceſſ. prabend.* & præter Oldrad. *conſ.* 237. 244. & 254. Federicum de Senis *conſ.* 17. & Nattam *conſ.* 574. tradit ſacra Rota Romana in vna Trencrenſi Abbatiæ S. Maximini, die 24. Ianuarij 1633. & in Meſſan. Decanatus, die 21. Maij 1641. & in Maior.
Indultorum, die 11. Aprilis 1639) quod in ca- 12
ſu noſtro non contingit; cum ſingulis annis
Pontifex potius reclamet in Bulla Cœnæ, & Vr- 13
banus VIII. ediderit Bullam (quæ incipit Romanus Pontifex) 3. Iunij 1641. vbi annullat, reprobat, & declarat, ſemper fuiſſe nullas, & reprobas omnes conſuetudines contra immunitatem Eccleſiaſticam, ergò, &c. Vide, quæ dicebamus *cap.* 1. *dubit.* 15. *capit.* 4. *dubit.* 31. *capit.* 5. *dubit.* 14. & *libr. de Parlamentis dubit.* 15. *ſect.* 2. *dubit.* 23. *ſect.* 2. & *dubit.* 27. *ſect.* 5. & *ſequentib.* Vide etiam Franciſcum Aranium *in* 1.2. *S. Thom. quaſtion.* 97. *diſputat.* 3. *ſect.* 5. *difficult.* 4.

Neque dicas, conſuetudinem aduerſus immunitatem Eccleſiarum, & aduerſus Canones, & leges Pontificias, vt irrationabilem, introduci non poſſe, ſolum ſi tolleret vniuerſam Eccleſiarum immunitatem, & in omni caſu, & ſic, ſi ſit conſuetudo generalis, ſecus ſi tolleret in aliquo caſu (vt accidit in conſuetudinibus quorundam Regnorum) & ſic ſi ſit conſuetudo particularis; ſicuti docent Couarr. *in pract. cap.* 31. *num.* 5. Garcias *de nobilit. gloſſ.* 9. *numer.* 44. & *ſequent.* Farinac. *quaſt.* 8. *num.* 3. Iulius Clar. §. *fin. quaſt.* 36. *ver. ſed.* Graſſus *de effect. cleric. effect.* 1. *num.* 388. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.* 1. *cap.* 340. *numer.* 39. Giurba, *conſil.* 52. *num.* 3. Guttierez *de gabell. quaſt.* 93. *num.* 12. Cenedus *in can. qq. quaſt.* 4. *num.* 3. Seſſe *de inhibit. cap.* 8. §. 3. *num.* 146. 147. 135. & 156. Pereira *de manu Regia part.* 2. *cap.* 69. *num.* 19. Valaſcus, *tom.* 1. *allegat.* 10. *nu.* 5. Caſtill. Soto Maior *de Tertiis*, *c.* 12. *num.* 34. Roderic. *de ann. reddit. libr.* 1. *cap.* 12. *numer.* 38. 62. & 63. Villalob. *in compend. opin. ver. Clericus*, *num.* 80. *in fin.* Thom. Bozius *de iur. ſtat. cap.* 17. *ver. & quod Papa*, & alij.

Reſpondetur enim nego antecedens; tum *ex* 14
cap. Clericis de iudiciis, vbi à Pontifice damnatur conſuetudo, etiam particularis, contra im-
munitatem Eccleſiaſticam, tum quia conſue- 15
tudo non poteſt introducere id quod lex non poteſt ſtatuere (ſicuti determinauit S. Rota Romana die 26. Nouembris 1594. & die 22. Martij 1613. penes deciſiones poſthumas Farinacij *tom.* 1. *deciſ.* 20. *n.* 3. & *deciſ.* 489. *n.* 3. & meritò; quia conſuetudo non poteſt habere plus authoritatis, quàm lex, vt patet ex iuribus, quæ

adducit S. Rota, die 23. Maij 1629. penes deci-
ſiones Venetas Guerrilij, *deciſ.* 265. *n.* 18. & pa-
tet ex eo, quia conſuetudo æquiparatur ſtatuto,
17 *l. de quibus ff. de legibus*, *& cap. cum dilectus, de*
conſuetud. quapropter non inducitur ſuper his,
ſuper quibus populus expreſſe ſtatuere non po-
teſt, vt obſeruauit Aymon *conſil.* 134. *num.* 25.
& de antiquitate temporum, 4. *part. ſect.* 1. *num.*
18 13.) Sed in materia immunitatis Eccleſiaſticæ,
& Eccleſiarum, non ſolùm populus, ſed nec
etiam Principes ſeculares, quin neque Prælati
Eccleſiaſtici Papa inferiores, in generali, vel in
particulari quidquam ſtatuere poſſunt; defectu
iuriſdictionis, vt patet *ex cap. Solitæ de Maior.*
& obed. & ex cap. 1. *de Conſtitut.* & ex communi
tradit nouiſſimè Chartarius *deciſ. crimin.* 46. *n.*
84. ergò *&c.*

19 Adde, quod valet argumentum de toto ad par-
tem (præſertim, vbi militat eadem ratio; vt eſt in
caſu noſtro) *l. quæ tota, ff. de rei vendic.* & docet
ſacra Rota in vna Romana, die 11. Maij 1609.
penes deciſiones poſthumas Farinacij, *tom.* 1.
deciſ. 223. *n.* 1. Menochius *de præſumptionib. lib.*
3. *quæſt.* 35. *n.* 27. *& conſ.* 72. *n.* 5. Surd. *conſil.*
193. *n.* 6. *& conſil.* 435. *num.* 21 & Thomas à
20 Romaſettis *in floribus legum Regul.* 46. ergò ſi
conſuetudo generalis contra immunitatem Ec-
cleſiaſticam, & Eccleſiarum per Aduerſarios eſt
reprobanda, reprobanda etiam erit particula-
21 ris; quia vtraque eſt deformis, & irrationabi-
lis; cum magis, & minus non mutent ſpeciem
nec varient ſubſtantiam rei; vt habetur *in l. vlt.*
ff. de fund. inſtruct. & in l. ſi is cui. ff. quemadmo-
dum ſeruit. amitt. & docet ex comm. Surdus *con-*
ſil. 305. *n.* 66. *& conſil.* 368. *n.* 13.

22 Atque ità, quod, ſcilicet immunitas Eccle-
ſiarum, neque per conſuetudinem generalem
in omni caſu, neque per particularem in ali-
quibus caſibus tolli, vel diminui poſſit, do-
cent Maſcardus *de interpretat. ſtatut. concluſ.*
1. *numer.* 131. Tannerus *tom.* 3. *diſput.* 5.
quæſt. 7. *dub.* 1. *num.* 16. Baldell. *tom.* 1. *lib.* 5.
diſp. 39. *num.* 7. Bonac. *in Bulla Cœn. diſput.* 1.
quæſt. 20. *punct.* 1. *num.* 10. Duardus *ibid. lib.*
2. *can.* 18. *quæſt.* 9. *numer.* 7. Giumpat. *in defenſ.*
iur. Pontif. diſput. 6. *cap.* 4. *numer.* 23. Ciarli-
nius *in controuerſ. forenſ. lib.* 1. *cap* 31. *num.* 17.
Sperellus, *deciſ.* 37. *num.* 47. & nominatim
contra Couaruuiam nouiſſimè ſacra Rota Ro-
mana die 20. Iunij 1636. Vide etiam, quæ dice-
bantur *cit. cap.* 1. *dubit.* 15. *cap.* 4. *dubit.* 31.
cap. 5. *dubit.* 14. *& lib. de parlamentis cit. du-*
bit. 15. *&* 27.

23 At his non obſtantibus quod dixi, nempè
quod immunitas Eccleſiarum conſuetudine (ſi
legitimè ſit hæc præſcripta, id eſt, habeat omnes
qualitates *in cit. cap. fin. de conſuetud.* requiſitas)
diminui in aliquibs caſibus poſſit, cum ſit de iure
24 poſitiuo tantum (non ſic immunitas Eccleſiaſti-
corum à ſecularium principum iuriſdictione, tam
quoad perſonas, quàm quo ad bona; quia hæc
ſicuti dicebam *cit. cap.* 1. *dubit.* 2. *& capit.* 5. *du-*
bit. 8. *& lib. de Parlamentis cit. dubit.* 27. *ſect.* 4.
& 5. eſt de iure diuino, vel ſaltem, de iure po-
ſitiuo, iure diuino dictante; & de hac dici po-
teſt, quod reclamet quotannis Bulla Cœnæ Do-
mini & Vrbanus VIII. *in cit. Bulla, Romanus*
Pontifex. Vnde inter vnam, & alteram immuni-
tatem aſſignari poteſt aliqua diſparitas) non vi-
detur mihi omninò improbabile; tum ob ratio-
nem *ſupra* dictam *num.* 2. tum quia ſic videtur col-
ligi ex ipſamet Conſtitutione Gregorij XIV. ibi
Volumus, quando præſens temporum calamitas, &
nimia peruerſorum hominum malitia expoſcit, ali-
quid permittere circa immunitatem Eccleſiarum,
vltrà id, quod a priſca illa Maiorum diſciplina,
& à ſacris Canonibus eſt præſcriptum; tum quia
de facto, conſuetudine, ſcientibus, & nullo pa-
cto Prælatis Eccleſiaſticis cum ſummo Ponti-
fice contradicentibus, receptum videtur, quod
Reus immunitate non gaudeat intra circuitum 25
30. vel 40. paſſuum ab Eccleſia, contra id
quod ſtatuitur *in c. ſicut antiquitus*, 17. *quæſt.*
4. *c. quiſquis*, & *c. definiuit*, *eadem cauſ. &*
quæſt.

Atque ita, quod ſcilicet conſuetudine aliqua 26
Eccleſiarum immunitas diminui poſſit, quin
de authoritate diminuta ſit, ex eo, quod Bulla
Gregorij alicubi legitimè præſcripta eſt, affirmant
Abbas *in capit. inter alia de immunitat. Eccleſ.*
numer. 13. *ante fin.* Couar. *libr.* 2. *var. capit.* 20.
per totum, Martha *de iuriſdict. part.* 2. *capit.* 51.
numer. 23. Barboſa *de iure Eccleſ. libr.* 2. *capit.* 3.
numer. 82. (vbi proptereà ait, quod circa im-
munitatem Eccleſiarum vim magnam habeat
conſuetudo, ad quam proptereà in multis locis
recurrendum ſit) Sarpus de iure Aſylorum,
cap. 6. *fol.* 61. *& ſequentib.* Ioannes Petrus Fon- 27
tanella *deciſ.* 200. *&* 201. Oldradus *conſil.* 54.
numer. 3. & alij citati *ſuprà numer.* 2. ex eo præ-
cipuè quia, vt inquiunt ipſi, in multis locis
de facto iam conſuetudine receptum eſt, quod
ſimplices fures immunitate Eccleſiæ non gau-
deant: ſaltem (vt dicebam ego *n.* 25.) ſi ad Eccle-
ſiam ipſam, vel eius Cœmeterium non ſe recipiant
ſed ſolum intra 30. paſſus propè exiſtant; qua de
re vide *infra dubit.* 9. *ſect.* 8. *dub.* 24. *ſect.* 5. *&* 8.
& dubit. 41. *ſect.* 1.

DVBITATIO VII.

An omnes conſuetudines ante Tridentinum, & Gregorij XIV. conſtitutionem aduerſus Immunitatem Eccleſiarum introductæ, ſublatæ modò ſint?

SVMMARIVM.

1 *Omnes conſuetudines ante Tridentinum & Gregorij XIV. conſtitutionem aduerſus immunitatem Eccleſiarum ſublatæ modo ſunt per ipſum Concilium Tridentinum, & Bullam Gregorij XIV.*

2 *Concilium Tridentinum reuocauit obſeruantiam immunitatis ſecundum canones, concilia generalia, & Pontificum conſtitutiones.*

3 *Concilium Tridentinum fuit confirmatum per Bullam Pij IV. in qua adeſt clauſula Decreti irritantis, quæ tollere videtur omnem conſuetudinem præteritam, & futuram contra nonnullos.*

4 *Conſuetudo contra immunitatem Eccleſiaſticam quando de ea oritur diſceptatio, videndum eſt an poſt Tridentinum & Bullam Gregorianam*

Digitized by Google

rianam ſit introducta, & præſcripta: aliàs ad nihilum valebit.

5 *Conſuetudo, cùm ſit quid facti in dubio præſumi non debet, niſi legitimè probetur.*

6 *De conſuetudine Doctoribus teſtantibus extra locum, vbi vixerunt, fides adhibenda non eſt.*

7 *Textus in cap. 1. de conſtitut. in 6. diſponic quod Romanus Pontifex per conſtitutionem à ſe nouiter editam, non intelligatur in aliquo derogaſſe conſuetudinibus locorum & Perſonarum; niſi expreſſam de his mentionem fecerit.*

8 *In conſtitutione Gregoriana nulla expreſſa mentio ſit de conſuetudinibus particularibus.*

9 *Textus citatus in cap. 1. de conſtitutionibus non procedit, quando, per legem conſuetudini contrariam reducimur ad ius commune primæuum, vt eſt in conſtitutione Gregoriana.*

RESPONDETVR affirmatiuè; quia licet Gregorius X I V. eas non reuocet expreſsè; reuocat tamẽ tacitè, quatenus intendit modum extrahendi à loco ſacro reducere ad vnam formam per dictionẽ *tantum*, quæ eſt taxatiua; & excludit omnem aliam formam per conſuetudinem, vel corruptelam introductam, *l. properandum*, *Cod. de iudic.* & quatenus aufert quamlibet facultatem aliter definiẽdi, & iudicandi, redditque irritũ aliter factum, ibi: *ſublata eis, & eorum cuilibet, quauis aliter iudicandi & interpretandi facultate, in quauis cauſa, & inſtā-*
3 *tia iudicari debere; nec non irritum decernimus & inane, ſi ſecus ſuper his per quoſcunque quauis authoritate ſcienter, vel ignoranter, contigerit attentari*; contra Conſtitutionem autem, in qua ponitur clauſula irritans, allegari nequit non vſus, quin per multos neque contrarius vſus; Puteus *deciſ. 50. num. 5. par. 1.* Caſſadorus *deciſ. 2. de reſeruat.* Caputaquenſ. *deciſ. 134. n. 4. p. 4.* & alij apud Farinacium *in append. de immun. cap. 2. num. 15.*

2 Secundo quia ſufficienter eas reuocat Tridentinum *ſeſſ. 25. cap. 20. de reformat.* quatenus ibi Concilium renouat, & exactè præcipit, obſeruari ab omnibus ſacros Canones, & omnia concilia & generalia, & Apoſtolicas ſanctiones in fauorem libertatis, & immunitatis Eccleſiaſticæ editas; ſiquidem dum Concilium legem edit, iura antiqua renouando vel contraria reuocando, cenſetur omnem contrariam conſuetudinem, quæ antiquis decretis aduerſatur, reuocare; alioquin decreta antiqua reuocari, & in priſtino ſtatu conſtitui non dicerentur; Quod Concilium confirma-
3 tur per Bullam Pij IV. in qua ſimiliter ponitur irritantis decreti clauſula; quæ tollere videtur omnẽ conſuetudinem præteritam, vt futuram, vti *ſuprà* dicebatur, & dicetur *dubit. 24. ſect. 5. & 8. & dubit. 41. ſect. 2. n. 20.*

Confirmatur ex iis; quæ dicebantur *dubit. 6. n. 3. & ſeqq.* ſi immunitas Eccleſiarum ſit de iure diuino formaliter, vel iure diuino dictante.

Confirmatur ſecundo ex iis, quæ dicentur *dubit. ſequenti num. 3. & ſeqq.* Atque ità docent Farinac. *in append. de immunit. cap. 2. n. 14. & c. 22. n. 359.* Mar. Anton. Maceratenſ. *lib. 2. reſol. 15. n. 5.* Giurba *conſ. 50. num. 14. & conſ. 70. num. 9.* Bonac. *de legib. diſp. 3. quæſt. 7. § 6. num. 4.* Peregrinus *tract. de immunit. Eccleſ. cap. 2. num. 16. & ſeqq. & cap. 4. dub. 8.* Diana *1. part. tract. 1. reſol. 1. & part. 6. tract. 1. reſol. 29.* Franciſcus Leo *in theſauro fori Eccleſiaſtici 1. part. cap. 14. num 27. & 28.* Ambroſin. *de immunit. Eccleſ. cap. 14. num. 11. & 12.* Tuſchus 10. *conſ. 59. num. 19.* Lezana *ver. Immunitas Eccleſ. num. 16.* Cenedus *in qq. can. q. 42. num. 11.* Antonius de Ballis *lib. 9. tit. 42. numer. 12. & 13.* Marius Italia *in tractat. de Immunit. lib. 1. capit. 6. in princip.* & alij paſſim.

Quamuis contrarium ſentiant Zerola *in prax. Epiſcop. p. 1. verb. Immunitas, numer. 7.* Gambacurta *lib. 5. cap. 8. & ſeq....* Layman. *lib. 4. tract. 9. cap. 9. num. 2.* Tannerus *to. 2. 2. diſput. 5. q. 5. dub. 1. num. 17. in fin.* Guttierez *pract. qq. lib. 3. q. 1. num. 36.* Sarpus *de iure Aſylorum cap. 6. fol. 62. & ſeqq.* Curtellius *de immunit. Eccleſ. lib. 1. quæſt. 1. num. 18. & ſeqq.* & Venerus *in exam. Epiſcop. lib. 9. cap. 37. num. 32.*

At quod dixi, videtur omnino propter ratio-
nes dictas dicendum; Quapropter cum de con- 4
ſuetudine aliqua circa hanc materiam diſceptatio exoritur, videndum ſtatim eſt, an poſt Tridentinum poſt Pij I V. & poſt Gregorij X I V. Conſtitutionem legitimè introducta, & præſcripta illa ſit; aliàs ad nihilum valebit. Et in dubio
cum ſit quid facti, vt benè Surdus *lib. 3. conſ. 354.* 5
num. 24. & Menoch. *tom. 1. conſ. 37. num. 92.* præ-
ſumi non debet niſi legitimè probetur; quia fa- 6
ctum non præſumitur, niſi demonſtretur, *l. in bello. § facta ff. de captiuis, & poſtlim. reuerſ. & l. 2. ff. de probat.* Quin cum conſuetudo mutabilis ſit, variaſque conditiones requirat, difficulter probari poteſt, Maſcard. *volum. 2. concl. 423. num. 1.* cum Bart. Burſato, Aretio, & aliis quos citat.

His adde quod & Doctoribus de conſuetudine teſtantibus extra locum, vbi vixerunt, fides adhibenda non eſt, vt rectè notauit Farinac. *in d. cap. 2. num. 18.* & pluribus relatis, *q. 28. num. 18.* Vide etiam quæ dicentur *infrà cit. dubit. ſeq. & cit dubit. 24. ſect. 5. & 8. & dubit. 41. ſect. 2. n. 20.*

Ex his ſequitur, quod Miniſtri Curiæ ſecularis non excuſentur non ſeruando Conſtitutionem Gregorij X I V. etiam in iis locis, in quibus conſuetudo ante prædictam Conſtitutionem inualuerat extrahendi delinquentes abſque debita forma; niſi forraſſe poſt eamdem Conſtitutionem de nouo legitimè præſcripta illa ſit; quod ſi ità eſt, videant, qui aſſerunt: nam in tali caſu non audeo illam damnare, iuxtà ea quæ dicebam *ſuprà dubit. præcedenti.*

Obiicies textum *in cap. 1. de conſtitut. in 6.* vbi 7
Bonifacius VIII. decreuit, quod Romanus Pontifex per conſtitutionem à ſe nouiter editam, non intelligatur in aliquo derogaſſe conſuetudinibus locorum, & perſonarum niſi expreſſam de iis men-
tionem fecerit, ſed in Conſtitutione Gregorij 8
XIV. nulla expreſſa mentio ſit de conſuetudinibus particularibus: ergo, &c. Sic. Gambacurta *de immunit. lib. 5. c. 8. n. 4.*

Clarus, & alij apud Farinacium *de carcerib. q. 28. n. 71.* apud Peregrinum *de immun. c. 2. q. 5.* & apud Ambroſinum *c. 14.*

Reſpondetur, quod textus *in d. cap. 1. de Con-* 9
ſtitut. non procedit, quando per legem conſuetudini contrariam reducimur ad ius commune primæuum, vt eſt in Conſt. Gregor. XIV. tunc enim conſuetudo tollitur per legem contrariam, licet de tali conſuetudine in illa mentio expreſſa non fiat, vt rectè dixit præter alios Paulus de Caſtro *in*

l.de quibus n.54.ff.de legib. & Chartarius *dec.crim.46.n.45.*

Reſpondetur ſecundo, quod dicitur in argumento, exceptionem habere in legibus Concilij generalis; quia cum in Concilio generali intereſſe ſoleant Epiſcopi, & Prælati ex omnibus prouinciis, non præſumuntur ignotæ Concilio conſuetudines particulares, conſequenter cenſentur reuocatæ, dum aliquid in Concilio prædicto cõſuetudinibus contrarium decernitur; Gambacurta *lib.5.cap.* 8.*n.*3.Suar. Azorius, & alij, quos citat, & ſequitur Bonacina *de legib.diſput* 1.*quæſt.*1. *punct.vlt.*§.3.*n.*38.*& ſeqq.* Quamuis aliqui contrarium ſentiant ea eo, quia generalia concilia aliquando exprimunt conſuetudinem, quam reuocare intendunt; quapropter ex non expreſſione licebit inferri contrariũ; Ad quod tamen Reſponderi poteſt, id facere concilia ad maiorẽ cautelã, quæ maior cautela non obeſt, *l.teſtamentum Cod.de teſtamentis.*

DVBITATIO VIII.

An Gregorij XIV. Conſtitutio deroget non ſolum omnes conſuetudines ante introductas, ſed etiam ius commune?

SVMMARIVM.

1 *Conſtitutio Gregoriana non ſolum derogat omnes conſuetudines ante introductas, ſed etiam ius commune, & multo magis Prouinciale, & ampliationes à paritate rationis à Doctoribus factas.*

2 *Conſtitutio Gregoriana derogat omnia priuilegia quæcumque illa fuerint prius conceſſa contra Zerolam, & alios.*

3 *Particula (tantum) eſt taxatiua, & poſita in conſtitutione Gregoriana omnia reducit ad formam, quam ibi praſcribit ſummus Pontifex.*

4 *Exceptio firmat regulam in caſibus non exceptis & ideo exceptis in Conſtitutione Gregoriana aliquibus caſibus nullus alius cenſetur exceptus à dicta immunitate.*

5 *Particula taxatiua (tantum) de ſui natura impedit extenſionem in non exceptis, ſeu non expreſſis nomine facultatis.*

6 *Nomine facultatis iudicandi, quo ſummus Pontifex vtitur in dicta Conſtitutione tam ſtatutum, quam lex, conſuetudo, & Doctorum interpretatio comprehendi videtur.*

7 *Conſtitutio Gregoriana pluries fuit Romæ quod ſit ſeruanda non obſtante qualibet conſuetudine, vel lege in contrarium.*

8 *Homicida induſtrioſus, ac inſidioſus ſecundum Bullam Gregorij XIV. immunitate Eccleſiæ gaudere debet, qui tandem ex cap. 1. de homicid. non gaudet.*

9 *Per Bullam Gregorianum corrigitur ius commune.*

10 *Determinatio Pontificis tenet, etiam non conuocatis, neque auditis Principibus, quia id non requiritur ad legem vel declarationem Pontificis; neque aliorum Principum in ordine ad ſuos ſubditos contra Curtelinum.*

11 *In Conſtitutione Gregoriana exprimetur quando ius commune debet remanere in ſuo robore, at valet argumentum à contrario, &c.*

12 *In conſtitutione Gregoriana reuocantur omnia priuilegia contra, vel præter immunitatem conceſſa.*

RESPONDETVR, quod Gregorij XIV. 1
Conſtitutio non ſolum deroget omnes
conſuetudines ante introductas, ſed
etiam deroget ius commune; & multò magis Prouinciale, & ampliationes à paritate rationis à Doctoribus factas, ſicuti derogat priuilegia omnia, quæcunque illa fuerint, prius conceſſa; vt contra
Zerolam; Gambacurtam, Tannerum, Layman, 2
Guttierez, Venerum in locis *ſuprà cit.* & Curtel-
linum *cit.q.1.n.* 28.35.42.53.57. *& ſeqq.* docent 3
Gratianus *diſcept.forenſ.tom.*2.*c.*80.*n.*29.Tuſchus *tom.*3.*ver.Eccleſia, concluſ.*11.*n.*9.Riccius; *part.l.deciſ.*141.*n.*1.2.*&* 5.*collect.*1390.Giurba *conſ.*20.*n.*3.*& ſeqq.& conſ.*70.*n.*2.*&* 13.*& conſ.*100.*n.*18. Leo *in praxi fori Eccleſ.p.*3.*cap.*15.*n.*27.Lazarius *tract.de blaſp.q.*5.*n.* 20. Regens de Ponte *deciſ.*14.*in fin.* Filliucius *tom.*1.*tract.*15.*c.*6.*num.*153. Scortia *Epitom.*153.*Theorem.*385.Duard. *in Bull. Cæn.lib.*2.*can.*15.*q.*16.*n.*27.Megalius *in* 3. *p. lib.*4.*cap.* 2. *q.*1.*n.*15.Diana *p.*1.*tr.*1.*reſol.*1.Villalob. *tom.*2.*tr.*39.*dub.*7.*n.*22. *&*.23. Genuenſ. *in prax. cap.*17.*n.*11.Homobon. *de exam. Eccleſ.p.*2.*tr.*11.*c.*52.*q.*26.*ſuppoſ.*3.Rainun. *in Cathal. conſ.c.*9.*excom.*31.Confettus *in priuil. Mendicant.tit.*5.*c.* 6. Lezana *ver. immunitas Eccleſ.num.*16. Capiblanc. *de Baronib.pragm.*8.*p.*2.*n.*105.Franciſc. de Caſtell. *tom.*2.*deciſ.*156.*n.*32, & nos dicemus iterum, *infrà dubit.*24.*ſoll.*5.*&* 8.

Ratio autem eſt; quia Pontifex in dicta Conſtitutione per ly *tantum* reducit omnia ad vnicam formam (vt patet ex illis verbis, *ità ad vnam tantum formam reducimus, & moderamur*) ergò reuocat non ſolùm conſuetudines, ſed etiam ius commune, & multò magis prouinciale, & ampliationes à paritate rationis à Doctoribus factas, ſicuti derogat priuilegia quæcumque diuerſam aliã formam ab illa, quam ipſe Pontifex ibi aſſignat, introducentia.

Confirmatur; quia Pontifex ibidem expreſsè 4
enumerat, excipiendo quoſdam, & certos caſus, qui Eccleſiæ immunitate non gaudeant, ergò nullus alius præter illos remanet à dicta immunitate excluſus. Conſequentia probatur; quia exceptio firmat contrarium in caſibus non exceptis, ſeu non
expreſſis, l. nam quod liquidè, *§.fin.ff.de penu le-*
gata, & *cap.domus,* 32.*q.*7. præſertim quia Ponti- 5
fex excipit per particulam taxatiuam ly *tantùm,* quæ de ſui natura impedit extenſionem in non exceptis, ſeu non expreſſis, *l.ſi cũ exceptione, §.quod ſi homo, ff. quod metus cauſa, l.properandum, §.*1. *Cod.de iudic.& §.*1.*in fin.Inſtit. de ſtipulat. ſeruor.* Præſertim ſecundò, quia Pontifex expreſsè ſubdit: quod plures caſus, quàm exprimit, ab Eccleſiæ immunitate non excludantur, ergo, &c.

Confirmatur ſecundò; quia Pontifex ibidem 6
expreſsè derogat quamlibet facultatem (quomodocumque illa à Sede Apoſtolica emanauerit) contrarium iudicandi, ſub qua tam ſtatutum, quàm lex, conſuetudo, & Doctorum interpretatio comprehendi videtur, vt rectè adnotarunt Ambroſin. *de immun.Eccl.c.*14.Mat.Ital. *de Immun.lib.*1.*c.*6.*in princip.&* Bonac. *de immun.diſp.*3.*q.*7.*punct.*6.*num.*4.

Confirmatur

Confirmatur tertiò; quia ſic pluries (vt etiam apud Curtellium *de immun. Eccl. lib. 1. q. 1. n. 11. & ſeqq.* videre eſt) Romæ reſponſum fuit, tum per Congregationem Cardinalium, tum per Pontifices; quandoquidem Clemens VIII. in ſpecie determinauit, quod homicida induſtrioſus ac inſidioſus ſecundùm Bullam Gregorij XIV. immunitate Eccleſiæ gaudere debeat, qui tamen ex *cap. 1. de homicid.* non gaudet, ſed excipitur; ergo ſignum euidens eſt, quod per dictam Bullam Gregorij XIV. corrigatur ius commune.

Neque dicas cum Curtellio *loco cit. n. 51. 66. & 74.* quod talis determinatio Clementis VIII. non obliget; quia facta non eſt conuocatis, auditiſque Principibus; quia id non requiritur ad legem, vel declarationem Pontificis; ſicuti nec requiritur in legibus aliorum inferioris Ordinis Principum in ordine ad ſuos ſubditos. Neque dicas ſecundò cum eodem Curtellio, quod dicta determinatio Clementis VIII. non obliget; quia facta non eſt ex Cathedra; quia id ſolum requiritur ad ea, quæ ſpectant ad fidem, ſeu ſunt nobis à Deo dicente reuelata; non autem in ordine ad ea, quæ ſpectant ad mores. Quod vtrumque inde confirmatur; quia alioquin neque Bulla Cœnæ Dom. neque leges Pontificiæ ad mores ſpectantes, quæ ſunt in corpore iuris, obligarent; quia neque conuocatis audiriſque Principibus, neque ex Cathedra conditæ ſunt.

11 Confirmatur quartò; quia in dicta conſtitutione Pontifex pluries facit mētionem de iure communi, & quando voluit, quod in robore illud perſeueraret expreſſit (vt conſtat cùm loquitur de clericis, Monachis aliiſque perſonis Eccleſiaſticis, & de eorum priuilegiis) ergo è contra, quando nō expreſſit, ſignum eſt, quod contrarium intendat.

12 Confirmatur quintò, quia tandem ibidem Pontifex hæc verba habet: *quod ſi quis quacunque dignitate, & authoritate præditus præmiſſorum (nempe indultorum per alios Pontifices conceſſorum) aut alio quouis prætextu, quidquam præter, aut contra huius noſtræ Conſtitutionis tenorem attentare præſumpſerit, eum ipſo facto cenſuras etiam incurriſſe, declaramus*; Ex quibus verbis clarè conſtat, quod intentio Pontificis non ſolum fuerit, priuilegia Principibus conceſſa, ſed etiam omnes conſuetudines, aliáque contraria omnia, præter, vel contra formam in dicta Conſtitutione traditam, introducta reuocare; & ideò poſt factam mentionem de priuilegiis appoſuit illa verba, *aut alio quouis prætextu*, &c. ſed de hac re vide etiam, quæ dicuntur *infrà dubit. 24. ſect. 5. & 8. & dubit. 41. ſect. 2. n. 20.*

DVBITATIO IX.

An, & quid veniat nomine Eccleſiæ, quæ gaudeat priuilegio immunitatis?

SECTIO I.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſiæ nomine venit quilibet locus auctoritate Epiſcopi erectus, etiam ſi actu conſecratus, vel benedictus non ſit ſed ad publicum ſacrificij, & ſacramentorum vſum deputatus.*

2 *Locus deputatus ab Epiſcopo ad ſacrificia ſacer cenſetur, ideoque nullis temerariis auſibus profanandus.*

3 *Eccleſia, in qua diuina Myſteria celebrantur, licet non conſecrata, nullo iure priuilegia immunitatis amittit.*

4 *Oratoria Epiſcopi auctoritate ad diuina officia deputata gaudent Eccleſiaſtica immunitate, licet non conſecrata, nec benedicta. Secus dicendum de Oratoriis priuatis.*

5 *Eccleſia vt gaudeat immunitate in ſententia nonnullorum Doctorum requiritur, vt ibi Sanctiſſima Euchariſtia conſeruetur.*

6 *Opinio prædictorum Auctori non arridet, & ſi in praxi ſeruetur, deberet eſſe conſuetudo legitime introducta, & præſcripta poſt Concilium Tridentinum, & Bullam Gregorianam.*

7 *Ratio cur Eccleſiæ concedatur immunitas, non eſt quia ibi ſeruatur ſanctiſſima Euchariſtia; ſed quia locus ad publicè ſacra celebranda Epiſcopi auctoritate ſit deſtinatus.*

8 *Eccleſia, vt immunitate gaudeat in ſententia nonnullorum oportet, vt in ea diuina officia celebrari cœperint.*

9 *Eccleſia eo ipſo, quæ conſtructa eſt Epiſcopi auctoritate, & ad ſacra facienda determinata, fit quod ſit locus ſacer, religioſus & diuinis obſequiis dicatus, licet ibi diuina non celebrentur.*

10 *Hoſpitale auctoritate Epiſcopi ad ſacrum vſum deſtinatum, ita eſt locus ſacer, & religioſus, vt non poſſit profanis vſibus deſeruire.*

11 *Eccleſia non conſecrata, nec benedicta, & in qua non aſſeruatur ſanctiſſima Euchariſtia; ſed ſolum auctoritate Epiſcopi deſtinata publicè ad diuina officia, ſi polluatur, indiget reconciliatione.*

RESPONDETVR, venire quemcunque locum authoritate Epiſcopi erectum, etiamſi actu conſecratus, vel benedictus non ſit, ſed alia ratione, verbi gratia crucis erectione, ad publicum ſacrificij, & ſacramentorum vſum deputatus; quia talis locus ſacer cenſetur; ideoque nullis temerariis auſibus profanandus eſt, *cap. Eccleſia de Immunit. Eccleſ.* ibi; *Eccleſia, in qua diuina myſteria celebrantur*, licet adhuc non extiterit conſecrata, nullo iure priuilegium *immunitatis adimitur; quia obſequiis diuinis dedicata, nullis ſunt temerariis auſibus profananda*, vbi id explicat Abb. *num. 5.* Bacconus *in 4. diſt. 13. art. 5.* Suar. *tom. 1. de relig. tract. 2. lib. 3. cap. 9. num. 1.* Sanchez *tom. 2. conſil. mor. lib. 6. cap. 1. dubit. 7. num. 2.* & Syl. *ver. immunitas, 1. quæſt. 1.* qui eadem ratione inferunt, Oratoria etiam immunitate gaudere, ſi cum Epiſcopi authoritate diuinis officiis deputata, licet nec conſecrata, nec benedicta ſint. Secus dicendum de priuatis Oratoriis; quamuis in iis Pontifex, vel Epiſcopus licentiam dederit Miſſam celebrandi; hæc enim immunitate non gaudent, vt *infrà* dicemus, & ex communi notauit Sanchez *lib. 9. de matrim. diſp. 15. n. 4.* 1 2 3 4

Nonnulli tamen Doctores (inter quos Couar. *lib. 2. var. cap. 20. num. 4.* Iulius Clarus *§. fin. q. 30. num. 30.* Tuſchus *verb. Eccleſia, concl. 9. num. 19.* Sarpus *in lib. de iure Aſylorum, c. 4. fol. mihi 39.*

& Anaſtaſ. Germon. *de ſacrorum immunit. lib.2. capit.16. numer.26.)* vt Eccleſia gaudeat im-
5 munitate requitunt, vt ibi ſanctiſſima Euchariſtia conſeruetur; dicúntque ſic in praxi ſeruari: ſed mihi (niſi reuera ſic in praxi ſeruetur per conſuetudinem legitimè introductam, & præſcriptam
6 contra Tridentinum; & Gregorij XIV. Conſtitutione) non probatur, quia in dicto cap. Eccleſiæ, & in aliis iuribus de immunitate loquentibus id non exigitur; tum quia, ratio,cur Eccleſiæ concedatur talis immunitas, non eſt continua
7 Chriſti ſacramentalis præſentiæ ibi conſeruatio, ſed quod locus ad publica ſacra ibi celebranda,authoritate Epiſcopi ſit deſtinatus, & ſic ſacer effectus; atque ita ex communi, & probabiliori ſententia Doctorum tenet Farinac. *quæſt.28. num.34. & in append. de immunit. cap.17. num.254.* Peregrin. *de immunit. cap.4. num.2.* Mar. Italia *lib.1. cap.4. §.3. num.5.* Bonac. *diſp.3. quæſt.7. punct.4. num.2.* & Gambacurta *lib.3. cap.4.& 5.*

Nonnulli etiam (inter quos gl. *verb. celebrantur*, & ibi Zabarella, & Burtius *num.2.& 3.* Item Innoc. & Hoſtienſ. *in cap. inter alia de immunit. Eccleſ. ver. ad Eccleſiam*, Ambroſin. *de immunit.*
8 *Eccleſ. cap.10. num.2.* Tuſchus *num.16* & Decian. *lib.6. cap.24. num.24.*) requirunt vt ſaltem ibi diuina celebrari cœperint; idque ex eo quod,cum in *cit. cap. Eccleſia* dicatur, non adimi priuilegium immunitatis Eccleſiæ,in qua diuina Myſteria celebrantur,conſequens ſit è contrario ſenſu, adimi, ſi in illa non celebrentur. Sed mihi etiam id non
9 probatur, quia hoc ipſo, quod Eccleſia eſt authoritate Epiſcopi primum lapidem ponentis conſtructa, & ad ſacra facienda deſtinata, fit, quod ſit locus ſacer,& religioſus diuinis obſequiis dicatus; Et ſi ibi diuina non celebrantur eſt per accidens, cum ſufficiat, quod ſolum poſſint celebrari, vt mox *infrà ſect.4.* dicetur & docent ex communi Sylu. *verb. immunitas, 1. n.2.* & Saochez *tom.2. conſil. moral. lib.6. cap. dubit.7. num.2.*

Confirmatur Reſponſio in principio poſita; quia ex hac deputatione Epiſcopi ad ſacra ibi facienda,& ſic ex loci aptitudine, vt eo ipſo diuina poſſint celebrari, Eccleſia, vel ſaltem locus ſacer,& religioſus nominatur, ergo.

10 Coofirmatur ſecundò quia (vt habetur in cap. ad hæc de religioſis domibus) Hoſpitale authoritate Epiſcopi ad ſacrum vſum deſtinatum, ita eſt locus ſacer,& religioſus,vt non poſſit profanis vſibus deſeruire, ergo idem multò magis dicendum eſt de Eccleſia authoritate eiuſdem ad ſacra myſteria facienda deſtinata.

11 Confirmatur tertiò, quia ſi talis Eccleſia, vel locus pius effuſione ſanguinis, vel ſeminis illicita polluatur,de iure reconciliatione indiget,vt *ſuprà cap.2. dub.2.* dicebamus, & probat textus cum gl. ibi *ver. non conſecrata in cap.* ſi Eccleſia de conſecrat. Eccleſ. ergò ſignum eſt quod ſit locus ſacer, & ſic quod gaudeat priuilegio Immunitatis.

Atque ita ex communi docent Angelus *verb. Eccleſia*, Fillincius *tract.15. cap.6. q.5. n.150.* Syl. *verb. immunitas, 1. q.1.* Azor *p.2. lib.9. num.2. & ſeqq* Farin. *q.28. n.34.* & in append. *de immun. c.17. n.258.* Suar. *lib.3. cap.9. n.2.* Peregrin. *de immunit. cap.4. n.7.* Raphaël de la Turre, *tom.2. in 2.2. q.99. art.3. diſp.7.* Ludouic. Correa *in relect. de immunit. p.2. n.8.* Matt. Ital. *lib.1. cap.4. §.3. num.8.* Gambacurta *lib.4. cap.4. num.6.* & Bonac. *diſp.3. de primo decal. precept. q.7. §.2. n.2.* qui ad fundamentum oppoſitum Aduerſariorum reſpondent, vt mox *infra ſect.4.* reſpondebimus.

SECTIO II.

An priuilegio Immunitatis gaudeat Eccleſia non perfectè conſtructa?

SVMMARIVM.

1. *Eccleſia eo ipſo, quod auctoritate Epiſcopi conſtrui cœpit, dicitur locus Diuinis obſequiis dicatus, & gaudet priuilegio immunitatis, ſi ſucceſſiue, & continuo conſtruatur.*
2. *Eccleſia ſi conſtrui deſiſtat non gaudet immunitate Eccleſiaſtica, quia tunc potius eſt locus deſertus, quam domus orationis. Sed hæc opinio non arridet.*

Reſpondetur affirmatiuè, quia hoc ipſo, quod auctoritate Epiſcopi conſtrui cœpit, dicitur locus diuinis obſequiis dicatus, & ſic ſacer, vt *ſupra ſect.1.* dicebamus, & docent etiam Abb. *in cap. Eccleſia de immunit. Eccleſ. n.5.* ibid. Anchar. *num.1.* Sanch. *de matrim. lib.9. diſp.15. n.39.* & Farinac. *in cit. cap.17. n.261.* Quamuis id limitet Mar. Ital. *de immunit. Eccleſ lib.1. c.4. §.3. n.15. & ſeqq.* vt procedat, ſi continuò,& ſucceſſiuè conſtruatur, ſecus ſi conſtrui deſiſtat; quia tunc (inquit ipſe) potius eſt locus deſertus, quàm domus orationis; ſed huius Doctoris ratio non conuincit; quia ob ceſſationem ab ædificio, deputatio ad ſacra facienda non adimitur: vnde ſi ſanguinis; vel ſeminis effuſio illicita ibi contingat, violatur. Vide Sanch. *loc. ſuprà cit.* 1 2

SECTIO III.

An eodem priuilegio gaudeat Eccleſia polluta, etſi nondum reconciliata?

SVMMARIVM.

1. *Eccleſia polluta gaudet priuilegio immunitatis; quia ratione pollutionis non deſiſtit eius ſanctitas.*
2. *Eccleſia, vt priuetur immunitate ob pollutionem non requiritur in iure expreſſum, & pollutio non priuat ipſam ſuo priuilegio.*

Reſpondetur affirmatiuè; quia ratione pollutionis non deſinit eius ſanctitas,vt non ſit Locus ſacer; tum quia Eccleſia propter pollutionem dicto priuilegio priuari, gratis dicitur; cum id nuſquam in iure reperiatur, & inter effectus pollutionis (ſicut & interdicti non ſit, vt pro eo tempore Eccleſia immunitate priuetur; quia hæ iuris cenſuræ, ſeu impedimenta, cum ſint pœnalia, & odioſa, extendi non debent vltra caſus de iure expreſſos, nec debent pollutio, & interdictum plus operari, ac Canones præſcribunt, ergo, &c. atque ita docent Suarez & Bonacina *in loc. ſuprà cit.* Item Abb. *in cap. Eccleſia, de immunit. Eccleſ.* Syl. *ver. immunitas, 1. quæſt.1.* 1 2

Clar.

Clar. §. *practica criminal. quæſt.* 30. *numer.* 3. Tuſchus *verb. Eccleſia, concluſ.* 9. *num.* 9. Azor. *p.* 2. *tom.* 2. *lib.* 9. *cap.* 8. *quæſt.* 4. Scottia, *theor.* 385. Marſilius *in leg. vn. Cod. de raptu Virg. num.* 116. Laym. *lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 3. *numer.* 2. Fagundez *præc.* 2. *lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 62. Raphaël de la Torre, *tom.* 2. *in* 2. 2. *quæſt.* 99. *art.* 3. *diſput.* 7. Peregrin. *de immunit. cap.* 4. *numer.* 14. Correa *in relect. de immunit. p.* 2. *num.* 9. Lezana *verb. immunitas Eccleſ. numer.* 2. Farinacius *in append. de immunit. cap.* 17. *num.* 29. Villalob. *in ſumm. tom.* 2. *tract.* 39. *diff.* 5. *numer.* 1. & Mat. Italia *lib.* 1. *cap.* 4. §. 3. *num.* 7.

SECTIO IV.

An eodem priuilegio gaudeat Eccleſia interdicta?

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia interdicta gaudet priuilegio immunitatis.*
2 *Eccleſia non perdit eſſe ſacram per interdictum.*
3 *Clericus non perdit ſua priuilegia per interdictum.*
4 *Eccleſia interdicta, quod ſolum gaudeat priuilegio immunitatis quoad Peregrinos, non autem quoad homines de populo, qui cauſam dederunt interdicto limitatur ab aliquibus.*
5 *Eccleſia, ſi per accidens in ipſa non poſſit celebrari dummodo per ſe poſſit, gaudet immunitate.*

1 RESpondetur, quod propter eaſdem rationes
mox ſupra dictas, eodem priuilegio etiam
2 gaudeat Eccleſia interdicta. Et confirmatur; quia
Eccleſia non perdit eſſe ſacrum ob interdictum;
3 tum quia clericus non perdit ſua priuilegia ob
interdictum, ergo nec Eccleſia, atque ita docent
Suarez, Bonacina, Abbas, Sylu. Clar. Tuſchus,
Azor. Scorzia, Marſil. Layman, Fagundez, Raphael de la Torre, Peregrinus, Correa, Lezana,
Mar. Italia & Villalobos *in locis ſupra cit.* Item Farinacius *quæſt.* 28. *num.* 35. *&* *append. de immunit. cit. cap.* 17. *numer* 259. & Decian. *tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 25. *num.* 20. qui tamen non omnino impro-
4 babiliter contra Tuſchum, Peregrinum, & alios
limitando id aſſerit quoad peregrinos, non item
quoad homines de populo, propter quorum delictum Eccleſia interdicta eſt.

Obiicies in Eccleſia interdicta non poſſunt celebrari diuina officia, ergo immunitate non gaudet: Vt enim immunitate gaudeat, requiritur ex *cap. Eccleſia de immunit. Eccleſ.* quod in ipſa diuina officia celebrentur.

5 Reſpondetur nego conſequentiam. Et ad probationem eius Reſpondeo, vt ſupra quod ad hoc, vt Eccleſia immunitate gaudeat non opus ſit, quod in ipſa celebrentur actu diuina officia, ſed ſufficiat, quod ſit locus ad id Epiſcopi authoritate deputatus, vt ſcilicet ibi per ſe, ſi non per accidens, poſſint illa celebrari. Vide Doctores, qui ſupra citabantur.

SECTIO V.

An eodem priuilegio gaudeat Eccleſia diruta?

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia etiam diruta gaudet immunitate, quia ſaltem ratione ſoli, in quo poſita erat, non deſinit eius ſanctitas.*
2 *Limita ſi non ſit diruta de licentia Epiſcopi cum ſpe reædificationis.*
3 *Eccleſia diruta de licentia ſuperioris, perdit omnia priuilegia.*

RESpondetur affirmatiuè; quia ſaltem ratione 1
ſoli, in quo poſita erat, non deſinit eius ſanctitas, vt non ſit locus ſacer, & amittat ſua priuilegia, vt indulgentias, &c.

Quod tamen intellige, ſi diruta ſeu deſtru- 2
cta non fuerit authoritate ſuperioris, & cum ſpe
reædificationis; quia ſi authoritate ſuperioris, &
ſine ſpe reædificationis deſtructa fuerit, deſinit eſ-
ſe locus ſacer, & ſit profanus, vt proinde non ſo-
lùm priuilegium immunitatis, ſed etiam cætera 3
omnia priuilegia deperdat.

Atque ita habetur *in l. ad ſacra ff. de contrah. empt. & l. in tantum, §. ſacra in fin. ff. de rer. diuiſ.* ex communi contra Ludouicum Corream *in relect. de immunit. Eccleſ. p.* 2. *num.* 10. & nonnullos alios, docent Tuſchus ver. Eccleſia, *concl.* 9. *num.* 10. Decian. *lib.* 6. *cap.* 24. *num.* 27. *&* *cap.* 25. *num.* 22. Clarus *pract.* §. *fin. quæſt.* 30. Farinacius *de carceribus quæſt.* 28. *numer.* 70. & in append. *de immunit. cap.* 17. *numer.* 260. Gambacurta *de immunit. lib.* 4. *cap.* 2. *num.* 11. Mat. Italia *de immunit. lib.* 1. *cap.* 4. §. 3. *num.* 4. Ambroſin. *de immunit. cap.* 10. *num.* 3. Sanchez *in opuſc. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 1. *dub.* 7. *num.* 2. *&* *lib.* 9. *de matrim. diſput.* 15. *num.* 37. *in fin.* Scortia *cit. theorem.* 385. Carolus Maranta *p.* 2. *reſponſ.* 35. *num.* 2. Diana *p.* 6. *tract.* 1. *reſol.* 1. Barboſa *de iure Eccleſiaſt. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 62. Lezana *num.* 2. & Bonacin. *diſp.* 3. *quæſt.* 7. *de immunit.* §. 2. *num.* 4. & videri etiam poterunt quæ *lib. de parlamentis dubit.* 4. *ſect.* 19. *ſubſect.* 30. *Corollar.* 5. dicebantur.

SECTIO VI.

An eodem priuilegio gaudeat Eccleſia ſolum quoad ambitum internum?

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia non ſolum quoad ambitum internum; ſed etiam quoad totam fabricam gaudet immunitate.*
2 *Capella, valuæ, ſerta, tectum, ſacriſtia, parietes, & turres etiam ipſius Eccleſiæ gaudent immunitatis priuilegio.*
3 *Eccleſia non polluitur per ſanguinis vel ſeminis effuſionem factam in dictis locis.*
4 *Pollutionis effectus cum ſit pœnalis, & odioſus non excedit ambitum Eccleſiæ, ſecus eſt de priuilegio*

priuilegio immunitatis, quod eſt gratioſum, & fauorabile.

5 *Apprehendens manibus valuas oſtij Monaſterij Monialium non violat clauſtrum Monialium, & tamen apprehendens valuas Eccleſiæ gaudet Eccleſiaſtica immunitate.*

6 *Confugiens ad portas Eccleſiæ, etiam ſi clauſas illas inueniens, eaſdem, vel illarum anſam, vel vectes manibus apprehendat, gaudet Eccleſiaſtica immunitate.*

7 *Spatia immunitatis protenduntur vſque ad extremas fores.*

8 *Eccleſia & domus appellatione, venit oſtium.*

9 *Confugiens ſupra tectum Eccleſiæ, nec non ſupra tectum Palatij Epiſcopalis, Monaſterij, Hoſpitalis, vel cuiuſcumque alterius loci pij, gaudet Eccleſiaſtica immunitate.*

10 *Eccleſia, ſicut & quælibet alia domus non ſolum ex ſolo; ſed etiam ex tecto, eiuſque ſuperficie conſtat.*

11 *Confugiens ad ſcalas Eccleſiæ, quia & hæ pertinent ad Eccleſiam, & cum Eccleſiæ adhæreant, religioſa reputantur, gaudet Eccleſiaſtica immunitate.*

12 *Confugiens ad Campanile, quod ſit Eccleſiæ coniunctum in omnium Doctorum ſententia, ſi diſiunctum in ſententia Nauarri gaudet immunitate Eccleſiaſtica.*

13 *Palatium Epiſcopi gaudet immunitate, etiam ſi ſit ab Eccleſia diſiunctum.*

14 *Campanile plus ſpiritualitatis habet, quam Palatium Epiſcopi, cum ibi adſint campanæ oleo ſancto conſecratæ, & ibidem exerceantur opera pia, quando in Dei honorem campanæ pulſantur.*

15 *Palatio Epiſcopi conceditur immunitas ſimpliciter, & ratione dignitatis Epiſcopalis, & ſic mirum non eſt ſi gaudeat immunitate, quamuis ſit diſiunctum ab Eccleſia, & quamuis non habeat oratorium, ſeu ſacellum, in quo Miſſa celebretur.*

16 *Non omnia loca, in quibus exercentur opera pia, gaudent immunitate.*

17 *Oratoria priuata domorum licet in ipſis Miſſa celebretur, fideles confiteantur, & Eucharistiam ſumant, non gaudent immunitate.*

18 *Campanile diſiunctum ab Eccleſia ſi diſtet ab illa intra triginta paſſus gaudet immunitate ex determinatione S. Cong. Epiſcoporum, & immunitatis.*

1 RESpondetur, quod priuilegio gaudeat Eccleſia, non ſolum quoad ambitum internum, ſed etiam quoad totam fabricam, ita vt
2 Capellæ, valuæ, ſerta, tectum, ſacriſtia, parietes, & turres etiam ipſius tali priuilegio gaudeant; quia omnes hi loci in lata ſignificatione Eccleſia dicuntur; & quia ſatis clarè ſic colligitur ex l. pateant, *Cod. de his, qui ad Eccleſ. confug. ex l. quæ religioſis ff. de rei vendicat.* ibi: *quæ religioſis adhærent, religioſa cenſentur*; & *ex cap. ſi quis in atrio*, & *ex cap. id conſtituimus*, 17. *quæſt.*4. vbi decernitur, atrium Eccleſiæ, vel porticum gaudere immunitate, ergo eodem priuilegio gaudebunt tectum, parietes, & alia ad Eccleſiæ fabricam pertinentia.

Neque obſtat, quod ſanguinis, vel ſeminis effuſio in dictis locis facta, Eccleſiam non polluat; ſicuti docet gloſſ. *in capit. vnic. verb. ſanguis de conſecrat. Eccleſ. & Doctores* quos ad ſatietatem refert, & ſequitur Perſicus *de offic. ſa-* 3
cerd. libr. 1. *capit.* 7. *dub.* 9. *numer.* 86. quia ad
effectum pollutionis (cum ſit pœnalis, & odio-
ſus) ſolum internus ambitus Eccleſiæ ſpecta- 4
tur, ſecus quoad priuilegium immunitatis, quod
eſt gratioſum, & fauorabile; quapropter hoc à
iure, & conſuetudine optima iuris interprete,
magis extenditur, quàm Eccleſiæ pollutio; ſi-
cuti *ſupra capit.*2. *dubit.* 2. dicebamus; & probatur ex textu, *in l. pateant, Cod. de his, qui ad Eccleſiam confugiunt*, vbi dicitur: *Quidquid fuerit interiacens, ſiue in cellulis, ſiue in domibus, hortulis, balneis, atque porticibus confugas interioris* templi vice tueantur; Item *ex textu in cap. frater, cap. ſiquis contumax, cap. illud conſtituimus, & capit. ſiquis in atrio*, 17. *quæſt.*4. Item à simi- 5
li; quia manibus apprehendens valuas oſtij Monaſterij Monialium non violat clauſtrum Monialium, & tamen apprehendens valuas Eccleſiæ gaudet immunitate Eccleſiæ, vt mox *infra* ex communi dicetur; quia (vti dicebam) illa eſt materia pœnalis, hæc autem fauorabilis, & ſic illa reſtringenda, hæc autem amplianda; quapropter ita etiam docent Decianus *lib.* 3. *conſ.*80. *numer.*19. & 22. Fagundez, *prac.* 2. *lib.*4. *cap.*4. *numer.* 63. Suarez *de relig. libr.* 3. *cap.* 9. *num.* 6. *& ſequentib.* Tuſchus *verb. Eccleſia, concluſ.* 9. *numer.* 3. & 7. *& concluſ.* 20. *per tot. & verb. immunitas concluſ.* 59. *numer.* 5. Farinacius *in append. de immunit. capit.* 17. *numer.* 168. Ambroſio. *de immunit. cap.* 10. *numer.* 6. Speciellus *deciſ.*63. *num.*10. Diana *p.*6. *tract.* 1. *reſol.* 1. *in fin.* Bonac. *diſp.*3. *q.*7. *de immunit.* §.2. *n.*5. & alij paſſim.

Ex dictis ſequitur primò, quod ſecurus ſit,
qui confugit ad portas Eccleſiæ, etiamſi clauſas 6
illas inueniens, eaſdem vel illarum anſam, vel
vectes manibus apprehendat; quia ſaltem talis adhæret Eccleſiæ; & quia ita habetur in iuribus *ſuprà cit.* præcipuè *in cit. cap. ſiquis*, 17. *quæſt.*4.
vbi declarantur ſpatia immunitatis vſque ad ex-
tremas fores (vbi nota ly *extremas*) & meritò; 7
quia appellatione Eccleſiæ, ſicuti appellatione
domus (ex *l. ſi aquaductum, Cod. de contrahent.* 8
empt. præſertim in fauorabilibus, vt notat Vincentius de Franchis, *deciſ.* 402. *num.*11. & Speciellus *deciſ* 60. *num.* 38.) venit oſtium; atque ita docent Suarez, & Bonacina, *vbi ſuprà*. Igneus *in l.* 1. *ff. ad Syllanum*, affirmans, ſic ſæpe deciſum, Decian. *conſil.* 6. *cap.* 15. *numer.* 17. Nauarrus *cap.* 25. *num.* 17. *ad fin.* Farinacius *de carcer. quæſt.* 28 *numer.* 24. & *in append. de immunit. cap.* 17. *num.* 279. Sanch. *in opuſc. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.*1. *dub.*7. *num.* 2. Couarr. *var. reſ. lib.* 2. *cap.* 10. *numer.* 18. Gambacurta *libr.* 4. *capit.* 1. *numer.* 9. Megalius *in* 3. *part. libr.* 4. *capit.* 2. *quæſt.* 2. *numer.* 37. Correa *in relect. de immunit. part.* 2. *numer.* 16. Villalob. *tom.* 2. *tractat.* 39. *diffic.* 5. *numer.*4. Diana *part.* 6. *tom.* 1. *reſol.* 3. Bobadilla *in Polit. tom.* 1. *libr.* 2. *capit.* 14. *numer.* St. Catthar. *deciſ. crimin.* 7. *numer.* 1. & 11. Locatell. *in Breuiar. de tortura, inſpect.* 5. *num.* 163. & alij communiter; quidquid in contrarium dicat Ioannes de Vilchis *num.* 12. & Sarpus de iure Aſylorum, *capit.* 4. *fol.* 41. An autem ſecurus etiam ſit qui confugit ad Eccleſiæ parietes quoad partem exteriorem manibus illos ſimiliter apprehendendo, dicetur *infrà ſect.*8. *in fin.*

Sequitur

9 Sequitur 2. quod ſecurus etiam ſit, qui confugit ſuprà tectum (idemque dicas cum Sperello *deciſ.63.n.9.* & Diana, *p.6. tom.1.reſol.3.* de eo, qui confugit ſupra tectum palatij Epiſcopalis, Monaſterij, Hoſpitalij, vel cuiuſcunque alterius loci pij) quia talis verè eſt in Eccleſia, cum in eo loco quis verè ſit, in quo pedes habet; vnde Corpus Chriſti verè eſt in Cœlo, quamuis à cœlo non circumdetur, ſed pedibus ſolum illud calcet; & Monialis verè eſt in clauſura, quæ pedes habet ſuper tectum clauſuræ; tum quia talis verè in ſitu Eccleſiæ exiſtit; cum Eccleſia, ſicut & quælibet alia domus, non ſolum ex ſolo, ſed etiam ex tecto, eiuſque ſuperficie conſtet, vt habetur, *in l.eum, qui in princ. ff. de vſu capiemb.*
10 & ita contra Sarpum *loc. ſuprà cit.* docent ibi gl. Suar. *de relig. libr.3. capit. 9. numer.* 8. Layman. *libr.4. tractat. 9. cap. 3. numer.* 3. Curtea *in relect. de immunit. part. 2. numer.* 16. Sperell. *cit. deciſ.* 63. *numer.* 9. Farinac. *quæſt.* 28. *numer.* 14. & *in append. de immunit. capit.* 17. *numer.* 272. Fagundez *de præcept. Eccleſ. præc.2. lib. 4. cap. 4. numer.* 63. Acugna *de Iubil. capit. 7. dubit.* 13. *numer.* 20. *ad fin.* Peregrin. *de Immunit. capit. 4. numer.* 40. Perſicus *de offic. ſacerd. libr. 1. cap. 9. dub.* 11. *numer.* 98. Mar. Ital. *de immunit. Eccleſ. libr. 1. capit. 4. §. 9. numer. 24. & ſequent.* Bonac. *tom. 3. in Bull. Cœn. diſput. 2. quæſt. 3. punct. 16. numer.* 14. & 20. Villalob. *in ſumm. tom. 2. tract. 39. difficult. 5. numer.* 3. & Diana, *p. tract. 1. reſol.* 73.

Et hoc adeò verum eſt, vt non poſſit delinquens capi per eam pallij partem, quæ prominet extrà tectum, valuas, aut alium locum immunem; quia adhuc diceretur extrahi è loco immuni, Decian. *tom. 2. libr. 6. cap.25. num.17.* Suar. *capit. 9. numer. 8. & capit. 12. numer.* 4. Couarr. *libr. 2. var. capit. 20. numer.* 16. Azor. *quæſt.* 5. Peregrin. *capit. 4. numer.* 18. Quin neque poſſit capi per aliquam corporis partem, quam delinquens habet extra locum ſacrum, vt ſi extrahatur brachio, vel pede extrà locum ſacrum extenſo, reliquis principalibus corporis partibus intrà locum ſacrum exiſtentibus; quia adhuc diceretur extrahi è loco ſacro, Suar. & alij in locis *ſuprà cit.* Secus, ſi ambobus pedibus exiſtat in via publica, & ſolum humeris attingat parietem Eccleſiæ; niſi manibus apprehenderit terram, vel valuas Eccleſiæ, ſicuti ſuprà dicebam.

Obiicies, qui manibus apprehendit valuas ianuæ Monaſterij Monialium, non dicitur eſſe in Monaſterio Monialium, alioquin eſſet reus violationis clauſuræ Monialium, ergò neque qui apprehendit valuas, aut ſeram ianuæ Eccleſiæ dici debet eſſe in Eccleſia.

Reſpondetur. diſparitas eſt; quia clauſura non violatur, niſi ingreſſu intra clauſtra Monaſterij; immunitas autem Eccleſiæ non reſtringitur ad interiorem ambitum, ſed extenditur etiam ad partes exteriores Eccleſiæ, ſicuti ſuprà dicebam. Conſequenter immunitas Eccleſiæ violatur, etiam ſi quis capiat aliquem in ianua exiſtentem, vel valuas apprehendentem; nec mirum eſſe debet; quia illa eſt materia pœnalis, & ſic reſtringenda; hæc autem eſt materia fauorabilis, & ſic extendenda.

11 Sequitur 3. quod ſecurus etiam ſit, qui confugit ad ſcalas Eccleſiæ, quia & hæ pertinent ad Eccleſiá, & cùm Eccleſiæ adhæreant religioſæ reputantur; atque ità docent Angel. *de malefic. ver. quod fama publica, n.* 59. Tulcb. *ver. Eccleſia, concl.* 10. *num.* 5. Sperell. *dec.* 60. *num.* 14. Dian. *p. 6. tract. 1. reſol.* 1. Nouarius *in ſum. Bullar. cit. de Immunit. num.* 50. & ex declaratione S. Congregationis Farinac. *in append. num.* 280. & *quæſt.* 28. *num.* 14. & Barboſa *de iure Eccleſ. lib. 2. c.3. num.* 66. Dixi, ad ſcalas Eccleſiæ, quia ſecus dicendum eſt, ſi Scalæ pertineant ad publicam viam, eiuſque ſint pars, Farinac. *in cit. append. num.* 281. & 288.

Sequitur 4. quod ſecurus etiam ſit, qui con- 12
fugit ad Campanile, & quidem ſi Campanile
ſit Eccleſiæ coniunctum, docent omnes; ſi au-
tem ſit ab Eccleſia diſiunctum, docet non im-
probabiliter Nouarius in ſumm. Bullarum, *tit.*
de immunit. Eccleſ. num. 26. à pari ex eo, quod
Palatium Epiſcopi immunitate gaudet, etiam 13
ſi ſit ab Eccleſia diſiunctum; quinimò campanile 14
plus ſpiritualitatis habet, quam palatium Epi-
ſcopi, cum ibi adſint campanæ oleo ſancto
conſecratæ, & ibidem exerceantur opera pia,
quando in Dei honorem campanæ pulſantur;
quapropter vulgò Turris ſacra vocatur.

At reſponderi poſſet, quod diſpar ratio ſit
de Campanili, & de Palatio Epiſcopi; quia Pa- 15
latio Epiſcopi (vt infrà dicetur) conceditur im-
munitas ſimpliciter, & ratione dignitatis Epi-
ſcopalis, & ſic mirum non eſt ſi gaudeat im-
munitate, quantumuis ſit diſiunctum ab Eccle-
ſia, & quamuis Oratorium, ſeu Capellam, in
qua Miſſa celebretur, non habeat, vt ibidem
dicetur. Ad id verò, quod ſubditur, quod in
campanili exerceantur opera pia, quando in
honorem Dei Campanæ pulſantur, Reſponde- 16
ri poſſet quod non omnia loca in quibus exer-
centur opera pia, immunitate gaudeant. Nam 17
in Oratoriis priuatis domorum celebratur ſa-
crificium Miſſæ, & in iiſdem fideles confiten-
tur, & Euchariſtiam ſumunt. & tamen immuni-
tate non gaudent, vt ex *ſuprà* dictis colligitur, &
infrà dicetur. Quapropter quod campanile diſ-
iunctum ab Eccleſia, ſi diſtet ab illa intrà triginta 18
paſſus; ſolum gaudeat immunitate, determina-
uit ſacra Congregatio Epiſcoporum die 17. No-
uembris 1627. & Congregatio Immunitatis die
9. Decembris 1631.

SECTIO VII.

An eodem priuilegio gaudeat Eccleſia quoad loca adhærentia?

SVMMARIVM.

1 *Clauſtrum, Porticum, ambitus, Dormitorium, & cætera loca, ſeu habitacula quolibet modo Eccleſiæ adhærentia gaudent immunitate.*
2 *Quæ Religioſis adhærent religioſa ſunt.*
3 *Cellula Horti, & adhærentia gaudent immunitate.*
4 *Confuga in Eccleſia cubare, aliaque corpori neceſſaria peragere opus non habent.*

Reſpondetur, quod eodem priuilegio etiam 1
gaudeat Eccleſia, quoad clauſtrum atrium,
ſeu

ſeu porticum, ambitum, dormitorium, & cætera
loca, ſeu habitacula quolibet modo ipſi adhæ-
rentia, ſicuti dicitur *in l. ſi quis contumax*, 17. q. 4.
vbi gloſſ. *ver. adhærentibus allegat. & in l. 1. ff.*
de rei vendicat. ibi. *quando religioſis adhærent,*
2 *religioſa ſunt*; & probatur; quia hæc omnia vel
ſunt de fabrica Eccleſiæ, vel ſunt Eccleſiæ anne-
xa; atque ita etiam habetur expreſsè *in c. ſi*
quis in atrio, cap. frater, ead. 17. quæſt. 4. &
in l. pateant, Cod. de his, qui ad Eccleſiam con-
fugiunt, Vbi de cellulis, hortis, ac adhærenti-
3 bus eadem immunitate potiendis adijcitur, data
4 quoque cauſa, vt confugæ in Eccleſia cubare,
aliaque corpori neceſſaria peragere opus non ha-
beant, *argum. l. penult. ff. de oper. libert.* ibi: *In*
omnibus tempora ad curam corporis neceſſaria re-
linquenda; & docet Abb. *in cap. Eccleſia, de im-*
munit. Eccleſ. numer. 18. & probat *ex cit. capit. ſi*
quis. Item docet Nauar. *cap.* 26. *numer.* 17. Tuſch.
ver. Eccleſia concluſ. 9. & concl. 20. Suar. *cap.* 9.
numer. 7. Barboſa *numer.* 64 Lezana *num.* 2 Azor.
tom. 2. libr. 9. capit. 8. quæſt. 7. Scortia *theor.* 385.
Sperell. *deciſ.* 60. *numer.* 14. Nouarius *in ſumm.*
Bullar. tit. de immunit. num. 56. Diana, *part.* 6.
tract. 1. reſol. 1. & Farinac. *de carcerib. quæſt.* 28.
numer. 14. & in Appendic. de immunit. *cap.* 17.
numer. 268.

SECTIO VIII.

An eodem priuilegio gaudeat Eccleſia quoad confines?

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia gaudet priuilegio immunitatis etiam quoad confines.*

2 *Eccleſia Cathedralis, ſeu maior gaudet per 40. paſſus per circuitum; minor autem per 30.*

3 *Quilibet paſſus ſupradictorum continere debet quinque pedes, & quilibet pes quindecim digitos.*

4 *Paſſus prædicti numerari debent ab Oſtio, ſeu muro Eccleſiæ.*

5 *Paſſus prædicti numerandi ſunt à Cœmeterio, ſi Eccleſia illud habeat annexum.*

6 *Priuilegium immunitatis per circuitum 30. vel 40. paſſuum, procedit ſolum in Eccleſiis, quæ ſunt extra murorum ambitum; non autem in Eccleſiis intra muros Populi contentis, contra nonnullos.*

7 *Priuilegium immunitatis per circuitum 30. vel 40. paſſuum procedit in eo, qui iam ad Eccleſiam confugit, & ex illa progreditur per 30. vel 40 paſſus; non autem in eo, quem Eccleſia nondum ſuum recepit.*

8 *Progreſſus Confugæ per 30. vel 40. paſſuum ab eccleſia debet eſſe ad requiſitum naturæ vſum v.g. ad ventrem exonerandum.*

9 *Amplius quod ſi intra dicta ſpatia non ſit locus opportunus ad Naturæ neceſſaria poſſit vltra progredi, & finita neceſſitate ſtatim debet ad Eccleſiam redire.*

10 *Spatium 30. vel 40. paſſuum habebat locum quando nondum erant tot Eccleſiæ; vnde domus Parochorum & Canonicorum exiſtentes prope Eccleſias in prædictis confiniis, immunitate etiam gaudebunt.*

11 *Cœmeterij ambitus nunc tantum gaudet circuitu ſupradictorum paſſuum.*

12 *Confugiens ad Domum Parochi, Canonici, vel alterius Eccleſiaſticæ Perſonæ etiam exiſtentem intra ſpatium prædictum, non gaudet immunitate, præſertim ſi talis domus ſit laico locata, vel ad emphyteuſim conceſſa, contra nonnullos.*

13 *An autem, ſi quis fugiens à Birruariis Eccleſiæ parietem ex parte exteriori tangat, vel amplectatur, Eccleſia immunitate gaudeat? eſt diſſenſio inter Doctores. Auctor autem ſequitur tenentes pro affirmatiua.*

14 *Eccleſiæ appellatione non venit pars parietis exterior, quæ viam publicam ſpectat, & Reus tangens dictam parietem, non dicitur eſſe in Eccleſia.*

15 *Quæ adhærent ſacris ſacra cenſeri debent.*

16 *Acceſſorium ſequitur naturam ſui Principalis.*

17 *Priuilegia immunitatis in dubio non ſunt reſtringenda, ſed potius amplianda.*

RESpondetur, quod eodem priuilegio etiam 1
gaudeat Eccleſia, quoad confines, *cap. ſi-*
cut antiquitus, 17. quæſt. 4. cap. quiſquis, & cap.
definiuit eadem cauſa, & quæſt. & l. præſenti, §. ex
his, C. de his qui ad Eccleſiam confugiunt, & docent
Suarez *tract. 1. lib. 3. cap. 9. n.* 8. & Farinac. q. 28.
num. 14. *& ſeq.* & in append. *de Immunit. cap.* 18.
num. 283. & alij multi: Ità vt Eccleſia cathedra-
lis, ſeu maior gaudeat per 40. paſſus per circui-
tum, minor autem per 30. *cit. cap. ſicut antiqui-* 2
tus 17. quæſt. 4. & cit. cap. definiuit, ead. cauſa, &
quæſt. & docent Couar. *lib. 2. var. reſol. cap.* 20.
Nauarr. *cap.* 25. *num.* 18. Tuſch. *ver. Eccleſia,*
concl. 9. & 19. & ver. Immunitas, concl. 59. Suar.
lib. 3. cap. 9. num. 8. Farinac. *q.* 28. *num.* 14. &
in append. de immunit. cap. cap. 18. *num.* 284.
Scortia *theor.* 385. & Germon. *de ſacr. immunit.*
lib. 3. cap. 16. num. 38. Qui paſſus (ità ſcilicet 3
vt quilibet eorum contineat quinque pedes, &
quilibet pes contineat quindecim digitos, ex
gloſſa *in cit. cap. ſicut antiquitus, 17. quæſt. 4. in*
ver. paſſus, Farinacio *cit cap.* 18. *num.* 286. Tuſ- 4
cho *cit. concl.* 59. *num.* 2. & aliis communiter *ſu-*
prà citatis contra Couarruuiam *cap.* 20. *num.* 5.
& quoſdam alios, qui putant, pedem continere
menſuram ſexdecim digitorum tranſuerſorum)
numerari debent, non à candelabro poſito in Ec-
cleſia, vt quidam ſentiunt, ſed ab oſtio, vel
muro Eccleſiæ, vt ſatis indicat ly verbum *per*
circuitum; alioquin enim Eccleſia non diceretur
gaudere immunitate, per tantam diſtantiam, per 5
quantam dicitur, vti rectè docent Decianus *intr.*
crim. lib. 6. cap. 22. lib. 5. q. 1. num. 18. Farina-
cius *in append. immun. cap.* 18. *num.* 285. & 286.
& Ambroſin. *de immun. Eccleſ. cap.* 10. *num.* 4.
Quamuis ſi Eccleſia habeat cœmiterium anne-
xum contiguum, numerari debeant à cœmiterio;
& ſic intelligo Tuſchum, *ver. Eccleſia, concluſ.*
9. n. 3. & 4. Farinac. *in append. cap.* 18. *num.* 287.
& Decian. *tract. crim. lib 6. cap.* 25. *num.* 9. quate-
nus docent quod Eccleſia per circuitum priuile-
gio Immunitatis gaudeat; etiamſi ipſius circui-
tus, & territorium 40. paſſus excedat.

Cæterum, quod dixi de priuilegio immunitatis 6
per circuitum 30. vel 40. paſſuum, intellige primo.

quod

qood procedat in Eccleſiis, quæ ſunt extra mu-
ros, non autem io Eccleſiis in ciuitate conſtro-
ctis; atque ità colligitur ex *capit. quiſquis*, 17.
*quæſt.*4. & docet gloſſ. *in cap. ſicut antiquitus, ver.*
paſſus, 17. *quæſt.* 4. Tuſchus *verb. Eccleſia, con-*
cluſ. 9. *numer.* 5. *&* 6. Suarez *cap.* 8. *numer.* 3. *&*
cap. 9. *numer.* 9. Farinacius *de carcerib. quæſt.* 28.
numer. 12. & *in append. de immunit. capit.* 18. *nu-*
mer. 290. Decian. *lib.*6. *cap.*25. *numer.*6. Anaſt.
Germ. *de Immunit. Eccleſ. libr.* 3. *capit.* 16. *nu-*
*mer.*40. Ambroſin. *de immunit. cap.*10. *numer.*4.
Sarp. *de iure Aſylorum, cap.* 4. *fol.* 39. & Bonac.
*diſp.*3. *quæſt.*7. *de immunit.* §.2. *numer.* 5. quam-
uis contrarium, & non improbabiliter ſentiant
alij, inter quos Peregrinus *de immunit. cap.* 4.
numer. 33. Mar. Ital. *libr.* 1. *cap.* 4. §. 6. *numer.*3.
& Diana *p.*6. *tract.* 1. *reſol.* 2.

7 Intellige ſecundò, quod procedat in eo, qui
iam ad Eccleſiam coofugit, & ex illa progredi-
tur per 30. vel 40. paſſus, non autem in eo,
quem Eccleſia nondum iam recepit; atque ita ha-
betur ex *cap. definiuit*, 17. *quæſt.* 4. ibi: *Qui Ec-*
cleſias petunt per omnia licitum eis eſt in 30. *paſ-*
ſus ab Eccleſiæ ianuis progredi, & contra Tuſ-
chum *ver. immunitas, concl.*59. *num.*1. *& ſequent.*
& Aotoninum Dian. *part.* 6. *tractat.* 1. *reſol.* 2.
8 docent DD. mox *infra* cirandi. Deinde requiri-
tor, quod huiuſmodi progreſſus ad requiſitom
naturæ vſum (verbi gratia ad ventrem exoneran-
dum) ſit, vt conſtat ex illis verbis. *Qualiter ad*
requiſitum naturæ vſum debitis exeant locis, & nul-
lo teneantur euentu neceſſitudinis, qui dominicis
ſe defendendos commiſerint clauſtris. Quamuis,
9 ſi non ſit alius locus ad talem requiſitum natu-
ræ vſum opportuoos intra terminum 30. vel 40.
paſſuum, & finita neceſſitate ſtatim ad Eccle-
ſiam homo redeat, poterit vltra dictum termi-
num 30. vel 40. paſſuom exire. Vide Decia-
num, *tractat. crimin. libr.* 6. *capit.* 27. *numer.* 6.
in fin. Fatioac. *in append. de immun. cap.* 18. *n.*293.
Mantua. *conſ.*6. *n.*17. *& ſeqq.* & Mar. Ital. *de im-*
*mun. Eccleſ. lib.*1. *cap.* 4. §.7. *n.*12. *& cap.*6. §.2.
num. 26.

10 Intellige tertiò, quando nondum erant tot Ec-
cleſiæ (vnde factum videtur, quod domus Paro-
chorum, & Canonicorum exiſtentes propè Ec-
cleſias in prædictis confinus immunitate etiam
gauderent, qoa de re Decian. *cap.* 25. *numer.*16.
Ambroſin. *cap* 10 *num.*8 & Scortia, *theorem.* 385.)
ſecos de conſuetudine, quam contra Tuſchum,
*ver. immunitas, concl.*59. *num.*1. *&* 2. Peregrinus
de immunit. cap. 4. *num.*33. *in fin.* & Antoninum
Diana *part.* 6 *tractat.* 1. *reſol.* 2. teſtantur nonc
eſſe in contrariom, Suarins, *lib.* 3. *cap.*9. *num.*8.
Nauar. *cap.*25. *num.* 18. Couar. *lib.* 2. *var. reſol.*
cap. 20. *numer.* 5. Clarius §. *practica criminalis*,
quæſt. 30. *num.* 1. Vulpell. *conſ.* 230. *num.*4. Fa-
gundez *prac.*2. *lib.*4. *cap.* 4. *num.* 61. Ambroſin.
*de immun. cap.*10. *num.*4. Layman, *lib.*4. *tract.*9.
*cap.*3. *num.*2. Gauant. *in adatt. ad manual. Epiſc.*
ver. immunitas Eccleſiaſtica, *num.* 5. Villalob. *in*
*ſumm. tom.*2. *tractat.* 39. *diffic.* 5. *num.* 3. Sarpus
11 *de iure Aſylorum, lib.*4. *fol.*39. & Farinac. *de car-*
cerib. quæſt. 28. *num.* 12. ita vt pro dictorum paſ-
ſuum circuito, nunc tali iure gaudeat tantum
ambitus cœmiterij ab Epiſcopo deputatus. Vide
Nauarrum, Clarum, Soar. *in loc. ſuprà cit.* &
Sanchez *tom.*2. *conſil. moral. lib.*6. *cap.*1. *dubit.*7.
12 Hinc ſequitur, quod ſi quis coofugiat ad do-
mum Parochi, Canonici, vel alterins Eccleſiaſti-
cæ perſonæ, quin etiam & ipſiuſmet Eccleſiæ,
infrà 30. paſſus ad Eccleſiam exiſtentem, immu-
nitate non gaudeat, præſertim ſi talis domus ſit
laico locata, vel ad emphyteuſim conceſſa, ſicuti
notarunt Farinacius *in append. de immun. cap.*16.
num. 260. Mar. Ital. *lib.* 1. *cap.* 4. §. 6. *num.* 6.
Oldrad. *conſil.* 53. Nald. *in ſumm. verb. Eccleſ.*
*num.*7. & Peregrin. *cap.* 4. *numer.* 27. Vide etiam
Villalob. *in ſumm. tom.* 2. *tract.* 39. *diff.* 5. *num.* 3.
& Nouarium *in ſumm. Bullar. tit. de immunit.*
num. 25. Quamuis contrarium (etiam ſi dicta
domus ſit laicu. locata, vel ad emphyteuſim con-
ceſſa) noo omninò improbabiliter, & ſatis piè
tradaot Nauar. *cap.*25. *num.* 18. Sanch *loc. ſuprà*
cit. Lezana *num.*2. Decian. *in tract. crimin. lib.* 6.
*cap.*25. *num.* 16. Ambroſin. *de immunit. cap.* 10.
num. 8. Bonac. *tom.* 3. *diſp.*2. *quæſt* 3. *punct.* 16.
§. 4. *num.*7. Diana *part.* 3. *tract.* 1. *reſol.* 71. Giuib,
*conſ.*10. *num.* 12. Villagut. *de extenſ. leg. titul. de*
extenſione immunitatis Eccleſiarum, *num.* 86. &
Cartarius *deciſ. crimin.* 46. *num.* 20. At, quid-
quid de hoc, illud tamen apud Barboſam *in Col-*
lectan. Bullar. ver. immunitas, à S. Congregatio-
ne immunitatis declaratum reperio, quod ſcilicet
immunitate gaudeat Campana Eccleſiæ intra tri-
ginta paſſus ab ea diſtans, quæ ſolummodo pro
Eccleſiæ vſo deſeruit.

An autem, ſi quis fugiens è Birruariis Eccleſiæ 13
parietem ex parte exteriori tangat, vel amplecta-
tur, Eccleſiæ immuoitate gaudeat?

Negat Archidiacoous *in cap. vn. de reliq. &*
vener. ſumm. in 6. (quem ſequuntur communi-
ter Iuriſtæ) & nouiſſimè Sarpus *de iure Aſylorum*, 14
cap. 4. *fol.* 41. ex eo qoia appellatione Eccleſiæ
non venit pars parietis exterior, quæ viam publi-
cam ſpectat; tum quia reus in tali caſu noo dici-
tur eſſe in Eccleſia.

Affirmat autem Riccius *in prax. tom.*3. *reſol.*560.
num. 8. Booac. *de legib. tom.* 2. *diſput.* 3. *quæſt.*7.
*punct.*4. *num.*5. Scipio de Rubeis *in Aphor. Epiſc.*
*ver. immunitas, num.*3. Nouarius *in ſumm. Bullar.*
de immunit. num. 16. Trullench. *in Decal. tom.*1.
*lib.*1. *cap.*11. *dub.*1. *num.*4. & Diana, *p.*3. *tract.*1.
reſol. 73. ex eo quia *ex l. qua religioſis, ff. de rei*
vendicat. quæ religioſis adhærent, religioſa cen- 15
ſeotur; & ſic, quæ adhærent ſacris, ſacra cenſeri de-
bebunt; tum qnia *ex cap. ſi ſuper gratia de offic. de-* 16
legat. in 6. acceſſorium ſequitur naturam ſui prin-
cipalis; tum quia tandem priuilegiom conceſſum
Eccleſiæ, ex vi Canonom coonceſſum eſt per 40.
vel 30. paſſus; quapropter ſi hodie noo ſeruatur,
vt ſic, ſeruari ſaltem debere videtur quoad adhæ-
rentiam parietibus Eccleſiæ; præſertim cum priui- 17
legia immunitatis in dubio noo ſint reſtringen-
da, ſed potius amplianda; & io dubio fauendum
ſit Reo; quapropter hæc poſterior ſententia vide-
tur mihi magis pia, & in praxi amplectenda;
præſertim, quia eideoi fauent ea, quæ
de appreheodente portas Eccleſiæ
claoſas *ſuprà ſect.*6. *corollar.*1.
dicebantur.

***

SECTIO IX.

An eodem priuilegio gaudeat Cœmeterium?

SVMMARIVM.

1 * *Cœmeterium etiam gaudet eodem immunitatis priuilegio, quo gaudet Eccleſia.*

2 *Diſtinctio nonnullorum quod ſolum Cœmeterium benedictum gaudeat immunitate, refellitur.*

3 *Cœmeterium eo ipſo, quod ſepulturæ fidelium eſt deſtinatum, præſumitur benedictum, & auctoritate Epiſcopali ſacratum.*

4 *Priuilegio immunitatis non ſolum Cœmeterium, ſed oſtium, & porticus eius gaudent.*

5 *Cœmeterium gaudet immunitate etiam ſi non ſit benedictum ab Epiſcopo; ſed à ſimplici ſacerdote; quinimmo etiamſi à nemine ſit benedictum; dummodo in ipſo aliquis Chriſtianus ſepultus ſit cùm Eccleſiaſticis officiis de licentia Epiſcopi.*

6 *Cœmeterium etiam pollutum, & interdictum, gaudet immunitate.*

7 *Diſpoſitio facta in fauorem Eccleſiæ cenſetur etiam facta in fauorem Cœmeterij.*

8 *Eccleſia, & Cœmeterium, cum ſit Eccleſiæ acceſſorium æquiparantur & pari paſſu ambulant quoad ſacrilegium, interdictum, & pollutionem.*

1 RESpondetur, quod eodem priuilegio, ſcilicet immunitatis Eccleſiæ, etiam gaudeat Cœmeterium; atque ita contra Sarpum, *cap.4. fol.42.* expreſsè habetur *in cap. fin. de immunit. Eccleſ.* & docent *ibi* Abb. Archidiaconus, Ioan. Andreas, Turrecremata, Archidiaconus, Imola quos citat, & ſequitur Farinacius *in appendic. de immunit. cap. 17. num. 262.* Item ex Theologis S. Antoninus, *cap. 3. tit. 12. in princip. verb. Et Cœmeteria earum*, Armilla *verb. Cœmeterium, numer. 1.* Suarez *de relig. tom. 1. lib. 3. cap. 9. num. 8.* Azorius, *part. 2. lib. 9. cap. 8. quæſt. 6.* Fagundez *præcept. 2. libr. 4. cap. 4. numer. 6.* Sanchez *in opuſc. tom. 2. libr. 6. cap. 1. dub. 7. num. 2.* Villalob. *in ſumm. tom. 2. tract. 39. diffic. 5. numer. 6.* Palaus, *tom. 2. tract. 11. diſput. vnic. punct. 6. num. 16.* Perſicus *de offic. ſacerd. lib. 1. capit. 9. dub. 11. num. 97.* Et ex Iuriſtis Tuſchus, *ver. Eccleſia, concluſ. 10. num. 3.* Decian. *lib. 4. cap. 24. num. 21.* Ambroſin. *de Immunit. cap. 10. num. 5.* Mar. Italia *lib. 1. cap. 4. §. 7.* Germon. *de ſacror. immunitate, lib. 3. cap. 16. num. 30.* Peregrin. *cap. 4. num. 58.* Mantica, *conſ. 60. num. 8.* Valaſcus, *tom. 1. conſ. 81. num. 1.* Bobadilla *in Polit. tom. 1. lib. 2. cap. 14. num. 80.* & Correa, *in relect. de immunit. part. 2. num. 12.*

An autem id intelligendum ſit ſolùm de Cœmeterio contiguo, non item de ſeparato?

2 Reſpondetur, quod (quamuis nonnulli, ſicuti videre eſt apud Decianum *lib. 6. cap. 24. num. 28. & 30.* affirment, in caſu, quod non conſtet, hoc eſſe benedictum) tamen negandum mihi videatur; quia hoc ipſo; quod ſepulturæ fidelium eſt deſtinatum, licet ſit ſeparatum, præſumitur benedi-
3 ctum, & auctoritate Epiſcopali ſacratum. Atque ita docent Nauar. *cap. 25. verb. Cœmeterium,* Farinacius *in append. de immunit. cap. 27. num. 264.* Palaus *tom. 2. tract. 11. diſp. vn. punct. 6. num. 16.* Diana *part. 6. tract. 1. reſol. 6.* Georgius Ritterſuſius *de iure Aſylorum, cap. 12.* Marius Ital. *de immunit. Eccleſiaſt. lib. 1. cap. 4. §. 7. n. 28. & ſeqq.* Anaſtas Germ. *de ſacror. immun. lib. 3. n. 31. & ſeqq.* & Bertach. *in Repert. verb. Cœmeterium n. 2.*

Et quod dico de Cœmeterio, idem intelligas 4
de oſtio, & porticu eius; ſicuti rectè præter alios
docent Correa *in relect. de immunit. part. 2. n. 16.*
& Peregrin. *c. 4. num. 55. & 56.* qui rectè ſubdit,
ex Farinacio, Suar. *n. 7.* Ambroſ. *num. 5.* Deciano 5
cap. 25. Mario Italia *cap. 4. §. 7. num. 28.* Gambacurta *lib. 4. cap. 3.* & aliis, quod Cœmeterium
immunitate gaudeat, etiamſi non ſit benedictum
ab Epiſcopo: ſed à ſimplici ſacerdote; quinimò
etiamſi à nemine ſit benedictum; dummodo in
ipſo aliquis Chriſtianus ſepultus ſit cum Eccle-
ſiaſticis officiis de licentia Epiſcopi. Rectè ſub- 6
dit ſecundò, quod Cœmeterium immunitate ſi-
militer gaudeat, etiamſi ſit pollutum, vel inter-
dictum, vt ſupra de Eccleſia dicebatur. Et ratio
eſt; quia (cùm contra Sarpum *loco ſuprà cit.* immu-
nitas Cœmeterij non fundetur ſolum in conſue-
tudine, ſed etiam in iure) quidquid ius diſponit 7
de Eccleſia, cenſetur diſponere etiam de Cœme-
terio; quia Eccleſia, & Cœmeterium (cùm ſit 8
Eccleſiæ acceſſorium) æquiparantur. Vnde
quoad ſacrilegium, interdictum, & pollutionem
pari paſſu ambulant. Vide Paulum de Caſtro
conſ. 441. & Tuſchum *de viſitat. lib. 1. cap. 12.*
num. 7. & 8.

SECTIO X.

An eodem priuilegio gaudeat Hoſpitale, vel quid ſimile?

SVMMARIVM.

1 *Hoſpitale auctoritate Epiſcopi, cum altari ad celebrandum erectum gaudet Eccleſiaſtica immunitate. Item dic de omni alio loco, qui canonice iure ſacer, vel religioſus cenſetur.*

2 *Hoſpitale auctoritate Epiſcopi, & cum altari ad celebrandum erectum eſt locus ſacer, & religioſus; ita vt ad profanos vſus conuerti non poſſit.*

3 *Priuilegia omnia, quæ Eccleſiis conceduntur, conceduntur etiam huiuſmodi Hoſpitalibus.*

4 *Amplia quod Hoſpitale gaudeat immunitate Eccleſiaſtica erectum auctoritate Epiſcopi tantum, licet in eo non ſit altare ad celebrandum, neque campanile, neque Eccleſia, ſufficit n. erectum eſſe ſub inuocatione alicuius Sancti, & viſitari ab Epiſcopo.*

RESpondetur, quod eodem priuilegio gaudeat Hoſpitale auctoritate Epiſcopi, & cum altari ad celebrandum erectum (idemque dico de omni alio loco, qui Canonico iure ſacer, vel religioſus cenſetur) atque ita contra Sarpum etiam *cit. cap. 4. fol. 42.* colligitur *ex cap. ad hæc de religioſis domibus, ex cap. ligna, d. 1. de conſecrat. & ex cap. definiuit, 27. quæſt. 4.* & docent communiter

communiter Doctores & conſuetudo confirmat
2 & probatur ; quia non Hoſpitale ſic erectum,
eſt locus ſacer, & religioſus, ita vt ad profanos
vſus conuerti non poſſit ; quapropter omnia
3 priuilegia, quæ conceduntur Eccleſiis, conce-
duntur etiam huiuſmodi hoſpitalibus. *l. omnia*
Cod. de ſacroſ. Eccleſ. & ex communi ſententia
Doctorum docet Innocentius, & Abbas *in cap.*
penult. de immun. Eccleſ. Decian. *libr. 6. cap. 25.*
num 18. Sylu. *ver. immunitas*, 3. *num.* 1. Nauarr.
cap. 25. num. 17. & 18. Barboſa *de iure Eccleſ.*
lib. 2. cap. 3. num. 67. & 68. Lezana *ver. immu-*
nitas Eccleſ. num. 2. Tuſchus *ver. Eccleſia, concl.*
10. *num.* 2. Scortia *Theor.* 385. Raphaël de la
Torre *tom. 2. in 2.2. quæſt. 99. artic. 3.* Layman
libr. 4. tract. 9. cap. 3. num. 3. Palaus *tom. 2. tract.*
11. *diſput. vnic. punct. 6. num. 17.* Farinac. *q. 28.*
num. 36. & 37. & in Append. de immunit. num.
265. & 266. Sayr. *lib. 3. de cenſur. cap. 29. n. 16.*
Gambacurta *libr. 4. cap. 4.* Filliucius *tractat. 15.*
cap. 6. quæſt. 5. num. 150. Mar. Italia *libr. 1. cap. 4.*
§. 8. Couar. *libr. 2. var. reſol. capit. 20. num. 4.*
Suar. *libr. 3. cap. 9. num. 3. & 9.* Sanchez *libr. 9.*
de matrim. diſput. 15. num. 39. & in opuſc. tom. 2.
libr. 6. cap. 1. dub. 7. num. 2. Megalius *in 3. part.*
lib. 4. conſil. 2. quæſt. 2. num. 37. Villalob. *in ſum-*
ma tom. 2. tract. 39. diffic. 5. num. 2. Georgius Rit-
therſuſius *de iure Aſylorum, cap. 12.* Sperellus
deciſ. 55. numer. 19. Ciarlinius *diſcept. forenſ. cap.*
116. *num. 7.* Diana *part. 6. tract. 1. reſol. 6.* Per-
ſicus *de offic. ſacerd. libr. 1. cap. 9. dub. 11. num. 97.*
& Peregrinus *de immunit. cap. 4. num. 69.* vbi ex
Paulo de Caſtro *conſil.* 458. *lib. 2.* & ex Cardi-
nali Tuſcho ſatis probabiliter ſubdit id verum
eſſe, etiamſi in Hoſpitali auctoritate Epiſcopi
4 erecto altare non ſit, ita vt Hoſpitale, licet in ip-
ſo non ſit campanile, neque altare, neque Eccle-
ſia, ſi tamen ex aliis ſignis colligatur auctoritate
Epiſcopi eſſe erectum (vt ſi v. g. inſtitutum ſit
ſub nomine alicuius Sancti, & viſitetur ab Epi-
ſcopo) priuilegio immunitatis gaudeat. Vide
etiam Dianam, & Ciarlinium *in locis ſupra cit.*

SECTIO XI.

An eodem priuilegio gaudeat domus Religioſorum?

SVMMARIVM.

1 *Domus, Conuentus, Monaſterium Religioſorum ſecundum totum ſeptum, hoc eſt Clauſtrum, Dormitorium, Hortus, Domus familiarium, animalium, & ſimilia gaudent immunitate.*

2 *Loca recenſita, cum Eccleſiis adhæreant, loca ſacra reputantur ad effectum immunitatis; ſecus ad effectum pollutionis.*

3 *Granciæ Religioſorum, hoc eſt paruæ Domus ipſorum, quæ ſunt veluti ſpatia, & membra Monaſterij, & ſubiacent poteſtati, & iuriſdictioni Monaſterij in ſententia aliquorum gaudent immunitate; quod tamen eſt controuerſum.*

4 *Item Priuilegium immunitatis extenditur ad cellulas, Domus, hortulos, balneos, & ſepta Eccleſiæ, & Monaſterij; ſed minus rectè.*

RESpondetur, quod eodem priuilegio etiam 1
gaudeat domus, Conuentus, ſeu Monaſte-
rium Religioſorum ; patet ex Bulla Gregorij
XIV. ibi: *Monaſteriis, Domibus locisque ſacris, vel*
religioſis. Addo, hoc priuilegium extendi ad to-
tum ſeptum, ita vt comprehendantur clauſtrum,
dormitorium, hortus, domus familiarium, ani-
malium, & ſimilia ; quia hæc omnia, cùm ad-
hæreant Eccleſiæ, ad effectum immunitatis lo-
ca ſacra, & religioſa reputantur, & ſi non repu- 2
tentur ad effectum pollutionis, vt ſupra diximus,
& contra Sarpum *cit. cap. 4. fol. 42.* habetur ex-
preſsè ex *l. pateant, Cod. de his, qui ad Eccleſ. con-*
fug. in illis verbis : *Quidquid fuerit interiacens,*
ſiue in cellulis, ſiuè in domibus, hortulis, balneis,
atque porticibus confugas interioris templi iure
tueantur. Item colligitur *ex cap. 2. de conſuetud.*
ex c. ſi quis contumax, ex c. frater, & ex c. minor.
17. quæſt. 4. & docent præter Silueſtrum *ver. im-*
munitas, 3. Doctores, quos citant & ſequuntur
Sanch. *de matrim. libr. 9. diſput. 15. numer.* 42. &
Farinac. *in Append. de immunit. cap. 17. num.* 268.
Item docent Palaus *tom. 2. tract. 11. diſput. vnic.*
punct. 6. num. 18. Peregrin. *de immunit. cap. 4.*
num. 58. & in compendio priuileg. *ver. Immuni-*
tas, Raphael de la Torre, *tom. 2. in 2.2.* S. Thom.
quæſt. 99. art. 7. diſput. 7. Georgius Rittherſuſius
de iure Aſylorum cap. 12. Portellus *in Dubia Re-*
gular. ver. Eccleſiæ immunitas, Lezana *eod. ver.*
num. 3. Nauar. *cap. 25. num. 17.* Correa *in relect.*
de immunit. part. 2. num. 2. & ſeq. Bonacin. *tom.*
2. diſput. 3. quæſt. 7. punct. 4. num. 10. Idem do-
cent Rodriguez *in qq. Regul. tom. 2. quæſt. 75.*
artic. 2. Villalob. *in ſumma, tom. 2. tract. 39.*
diffic. 5. num. 6. & Diana *part. 6. tract. 1. reſol. 6.*
qui id extendunt etiam ad Grancias Religioſo- 3
rum, id eſt, ad paruas domus Religioſorum,
quæ ſunt veluti ſpatia ipſorum, & membra Mo-
naſterij, quæ ſubduntur poteſtati, & iuriſdictio-
ni Superioris Monaſterij, cuius ſunt Granciæ:
quamuis contrarium ſentiat Ægidius Trullench. 4
tom. 1. libr. 1. cap. 11. dub. 1. num. 6. quoad Gran-
cias, & non improbabiliter : Item Barboſa *de iu-*
re Eccleſ. lib. 2. c. 3. n. 73. etiam quoad cellulas,
domus, hortulos, balneos, & ſepta Eccleſiæ, & Mo-
naſterij, ſed minus rectè ; ſicuti conuincitur ex
iuribus *ſupra cit.* & præcipuè ex *cit. l. pateant, Cod.*
de his, qui ad Eccleſ. confug. Quamuis quod ſub-
dit Barboſa *num. 74. & 75.* nempè domos, ſeu
villas ab Eccleſiis ſeparatas, quas Religioſi cau-
ſa recreationis habent, immunitate non gaudere
ſatis probabile mihi videatur.

SECTIO XII.

An eodem priuilegio gaudeat Oratorium?

SVMMARIVM.

1 *Oratorium auctoritate Epiſcopi erectum gaudet immunitate, ſecus eſt, ſi ſit erectum priuata auctoritate, vt ſunt in Priuatorum Domibus, & Confraternitatum, etiamſi in ipſis Miſſa celebretur de licentia Epiſcopi.*

2 *Oratoria, quæ priuata auctoritate eriguntur, priuata auctoritate ad vſus profanos*

conuerti poſſunt, etiamſi de licentia Epiſcopi in iis celebretur.

3 *Loca ſacra ſemel Deo dicata ad vſus profanos conuerti amplius non poſſunt.*

4 *Epiſcopus in Oratoriis priuatis non habet ius viſitandi, nec exigendi procurationem.*

5 *Oratoria, quæ auctoritate Epiſcopi erecta ſunt, eo ipſo cultui diuino in perpetuum ſunt deputata, itaut amplius ad vſus profanos conuerti non poſſunt.*

6 *Epiſcopus habet ius viſitandi, & procurationem exigendi, & ipſius iuriſdictioni ſubſunt Oratoria eius auctoritate erecta.*

7 *Oratorium in dubio quomodo probetur erectum eſſe Epiſcopi auctoritate.*

1 RESpondetur, quod eodem priuilegio etiam gaudeat Oratorium, ſi auctoritate Epiſcopi (ſecus, ſi auctoritate priuata, vt ſunt Capellæ priuatorum Prælatorum, Oratoria in priuatorum domibus & nonnulla Oratoria Confraternitatum; etiamſi in iis Miſſa de licentia Epiſcopi celebretur; & etiamſi, illa contra Henriquez, & Peregrinum *de immunit. cap.4. numer.* 68. alicui Eccleſiæ, vel Monaſterio adhæreant) erectum ſit; Atque ita declarauit ſacra Congregatio Epiſcop. in vna Marſicenſi die 17. Nouembr. 1617. & ſacra Congregatio immunitatis in vna Peruſina die 9. Decembris 1631. & ex communi docent Abbas *cap. Eccleſia de immunit. & cap. vlt. de cenſib.* Clar. *libr.* 5. *quæſt.* 30. *numer.* 7. Decian. *libr.* 6. *cap.* 25. *num.* 19. Couar. *libr.* 2. *var. reſolut. cap.* 20. *num.* 4. Silu. *ver. immunitas* 3. *numer.* 1. Nauar. *cap.* 25. *numer.* 17. & 18. Barboſa *de iure Eccleſ. libr.* 2. *cap.* 3. *numer.* 67. & 66. Lezana *ver. immunitas Eccleſ. num.* 2. Farinacius *in Append. de immunit. cap.* 17. *numer.* 267. Gambacurta *lib.* 4. *capit.* 1. Peregrin. *num.* 62. Suarez *tom.* 1. *de relig. libr.* 3. *cap.* 9. *numer.* 10. Filliucius *tract.* 15. *capit.* 6. *quæſt.* 5. *numer.* 150. & Sanchez *de ma-*
2 *trim. libr.* 9. *diſput.* 35. *numer.* 39. Et probatur, quia quæ priuata auctoritate eriguntur, priuata auctoritate ad vſus profanos conuerti poſſunt (etiamſi de licentia Epiſcopi in iis celebretur) ergo non ſunt loca ſacra (loca enim ſa-
3 cra ſemel dicata, ad vſus profanos redire amplius
4 non poſſunt, *c. ad hæc de religioſis domibus*) Quapropter in priuatis Oratoriis non habet Epiſcopus ius viſitandi nec exigendi procurationem,
5 *cap. fin. de cenſibus.* E contra verò quæ auctoritate Epiſcopi erecta ſunt, eo ipſo cultui diuino in perpetuum ſunt deputata, & ſic loca ſacra cen-
6 ſentur, ità vt amplius ad vſus profanos conuerti non poſſint; ipſeque Epiſcopus ius habeat viſitandi, & procurationem exigendi, & iuriſdictioni ipſius ſubdantur. *capit.* 1. §. *deinde liceat de cenſibus in* 6. Vide, quæ *ſuprà cap.* 2. *dubit.* 2. dice-
7 bantur.

Cæterùm in dubio, quando præſumatur Oratorium erectum auctoritate Epiſcopi, quando non, vide *cap. præſentibus, de priuilegiis* Sanchez *de matrim. lib.* 9. *diſput.* 35. *num.* 19. Decianum *libr.* 6. *cap.* 25. *num.* 56. Maſcardum *de probation. concl.* 869. *num.* 1. & 2. vide etiam, quæ *cit. dubit.* 2. *ſect.* 7. dicebantur.

SECTIO XIII.

An eodem priuilegio gaudeat domus Clericorum in communi viuentium?

SVMMARIVM.

1 *Domus Clericorum in communi viuentium, vt Patres Oratorij ſancti Philippi Nerij, Patres Doctrinæ Chriſtianæ, & ſimilium, gaudent dicta Immunitate, ſi ſint fundata Epiſcopi auctoritate.*

RESpondetur, quod eodem priuilegio etiam gaudeat Domus clericorum in communi viuentium, vt Patres Oratorij S. Philippi Nerij, Patres Doctrinæ Chriſtianæ, &c. Domus Seminarij, Domus puellarum, vel orphanorum, & ſimiles; ſi ſcilicet (vti dicebam) auctoritate Epiſcopi fundatæ ſint; quia tunc cenſentur loca ſacra, pia, ſeu religioſa; patet ex Bulla Gregorij XIV. ibi: *Monaſteriis, Domibus, locíſque ſacris, aut religioſis*; & paſſim ità docent Doctores, quos citat, & ſequitur Genuenſis *in praxi cap.* 17. *num.* 10. Diana *part.* 6. *tract.* 1. *reſol.* 1. & Peregrinus *c.* 4. *num.* 67. Idemque dicas de diſciplinatorum, ſeu Confratrum Oratoriis alicui Eccleſiæ, vel Monaſterio affixis, quia hæc loca etiam cenſentur ſacra, pia, ſeu religioſa, Doctores, quos citat, & ſequitur Peregrinus *num.* 64. 1

SECTIO XIV.

An eodem priuilegio gaudeat Palatium Epiſcopi?

SVMMARIVM.

1 *Palatium Epiſcopi gaudet eodem immunitatis priuilegio.*

2 *Palatium Epiſcopi gaudet immunitate etiam mortuo, vel abſente Epiſcopo, dummodo tamen Palatium non ſit alteri locatum.*

3 *Palatium Epiſcopi ſi diſtet extra 40. paſſus per circuitum Eccleſiæ Cathedralis non gaudet immunitate, ſecus ſi ſit intra paſſus 40.*

4 *Palatium Epiſcopi non debet ab Eccleſia diſtare; ſed illi eſſe contiguum.*

5 *Palatium Epiſcopi ſi diſtet ab Eccleſia non gaudet immunitate, præſertim ſi non habeat Oratorium, in quo ſacrum celebretur; ſed contraria ſententia eſt magis tuta in praxi.*

6 *Conſuetudo, quæ iuri communi non aduerſatur, breui tempore poteſt introduci.*

7 *Palatium Epiſcopi licet diſtet vltra 40. paſſus ab Eccleſia, dummodo habeat ſacellum, ſeu Oratorium, in quo celebretur, gaudet immunitate.*

8 *Amplia quod Palatium Epiſcopi licet non habeat ſacellum, & Oratorium, in quo celebretur,*

celebretur, & diſtet vltra 40. paſſus ab Eccleſia gaudet immunitate.
9 Priuilegium immunitatis Palatio Epiſcopi conceditur in reuerentiam; & decorem dignitatis Epiſcopalis, quæ eſt ſuprema dignitas in Eccleſia.
10 Familia Epiſcopi laica gaudet priuilegio fori.
11 Cauſa Immunitatis primo, & per ſe eſt fauorabilis non ſolum ratione Eccleſiæ; ſed etiam ratione Rei.
12 Cauſa Immunitatis non eſt reſtringenda; ſed potius amplianda, præſertim quod in dubio ſtandum eſt ſemper pro Eccleſia.
13 Palatium Epiſcopi, vbi reperitur quando etiam tranſcurrit viſitando Prouinciam, gaudet Eccleſiaſtica Immunitate in ſententia nonnullorum.
14 Canones ſtatuentes Palatium Epiſcopi debere eſſe contiguum Eccleſiæ, quoad hoc hodie receſſerunt ab vſu; & merito quia edici fuerunt in antiquis temporibus, quando Clerici habitabant ſimul cum Epiſcopo, quod hodie locum non habet.
15 Opinio Curtelly reiicitur.
16 Bulla Gregoriana nullam facit mentionem de Palatiis Epiſcoporum; facit tamen mentionem de loco ſacro, & religioſo.
17 Palatium Epiſcopi venit appellatione loci ſacri & religioſi, licet ſacellum non habeat, & multo magis ſi habeat.
18 Pœna, & eleemoſyna pro piis operibus relicta poſſunt pro fabrica Palatij Epiſcopi applicari.
19 Palatij Epiſcopi nomine venit etiam ſeminarium annexum, quin & furum, & quæcumque alia Domus ipſius ſeminarij.
20 Palatium Epiſcopi extra propriam Diœceſim non gaudet immunitate; quia Epiſcopus ibi nullam habet auctoritatem, nec poteſt pontificalia exercere.
21 Palatia Cardinalium contra nonnullos in ſententia Dianæ non improbabiliter gaudent immunitate.
22 Palatium Epiſcopi titularis non gaudet immunitate, at oppoſitum non improbabiliter tenet Diana.
23 Familia laica Epiſcopi titularis gaudet priuilegio fori.

1 RESpondetur, quod eodem priuilegio etiam gaudeat Palatium Epiſcopi; atque ita habetur in c. id conſtituimus, 17. quæſt. 4. ex Concilio Aurelianenſi 1. c. 3. ibi: Id conſtituimus obſeruandum, quod Eccleſiaſtici canones decreuerunt, & lex Romana conſtituit, vt ab Eccleſiæ atriis, vel domo Epiſcopi reos abſtrahere omninò non liceat, & docent communiter Doctores; vti teſtatur
2 Couar. libr. 2. var. reſol. cap. 20. Quod verum eſt, etiamſi Epiſcopus abſens, vel mortuus ſit (modò non ſit Palatium alteri locatum) ſicuti rectè docet Farinacius in Append. de immunit. Eccleſ. cap. 17. num. 170. & Mart. Italia de immunit. Eccleſiaſt. libr. 1. cap. 4. §. 9. num. 4. vide etiam Azorium tom. 2. libr. 9. cap. 8. Layman. libr. 4. tract. 9. cap. 3. num. 3. & Antonium Nouarium in ſumma Bullarum tit. de immunit. Eccleſiaſt. num. 10.

Et quamuis nonnulli (inter quos Innocent. in cap. inter alia ver. ſeu alij, de immunit. Eccleſ.

Anton. de Buttrio, num. 9. Anania, num. 10. Turrecremat. in cit. can. id conſtituimus, num. 117. Oldrald. conſil. 55. Curtellus de immunit. Eccleſ. lib. 1. quæſt. 27. Decianus lib. 6. cap. 25. num. 14. Clarus in loco infra citando, Bobadilla in Polit. tom. 1. lib. 2. cap. 14. num. 85. qui in gloſſ. lit. C. ex Couar. libr. 2. var. cap. 20. num. 5. de communi praxi teſtatur, Piaſecius in praxi Epiſcop. part. 2. cap. 4. artic. 8. num. 2. Sarpus de iure Aſylorum cap. 4. fol. 41. & Bonacina diſput. 3. quæſt. 7. de immunit. §. 2. num. 8.) id limitent, vt intelliga- 3
tur de Palatio Epiſcopi exiſtenti intra 40. paſſus 4
per circuitum Eccleſiæ Cathedralis; ex eo quod Palatium Epiſcopi non debeat ab Eccleſia diſtare, ſed illi eſſe contiguum. c. Epiſc. de conſecrat. diſt. 3. & c. Epiſcopus, diſt. 41. quapropter ſi diſtet, 5
non debeat tali priuilegio gaudere, præſertim ſi non habet Oratorium, in quo ſacrum celebretur: tum ex eo, quòd (vti teſtantur Couar. cit. cap. 20. num. 3. Clar. §. fin. quæſt. 3. n. 2. Decian. & Bonac. in locis ſupra citatis, etſi contrariam ſententiam inter Doctores communem commendent cum Abbate in cap. penult. num. 9. de immunit. Eccleſ. Couar. & Clarus vbi ſupra citati) conſuetudine iam ſic receptum ſit: præſertim ſi (vt dicebatur) non adſit Oratorium, in quo ſacrum celebretur.

Nihilominua (ſi cooſuetudine contra Tridentinum, & Gregorij XIV. Conſtitutiooem legitimè præſcripta, reuerà iam ſic receptum non ſit; quam conſuetudinem, cùm iuri non aduerſetur 6
breuiori tempore introduci poſſe, notauit Suar. tom. 1. de relig. lib. 3. cap. 9. num. 9. in fin. & improbabile non eſſe, dicebatur ſupra dub. 6.) dicendum mihi videtur, quod Palatium Epiſcopi dicta 7
immuoitate gaudeat (etiamſi vltra 40. paſſus ab Eccleſia Cathedrali diſtet) in caſu ſaltem, quod Cappellam, ſeu Oratorium (vt regulariter ſolet habere) habeat. Et probatur ex eo; quia ſaltem ratione Oratorij eſt locus ſacer.

Atque ita ex communi ſententia Doctorum (quam, vti dicebam, commendant cum Abbate Couar. & Clarus in locis ſupra cit.) docent gl. in cit. cap. id conſtituimus, Abb. Archidiaconus, Io. Andreas, Zabarella, Hoſtienſis, Barbat. conſ. 33. num. 7. lib. 4. Remigius de immunit. ampliat. 15. quos citat, & ſequitur Farinacius in Append. de immunit. cap. 17. num. 273. Item & ita docent Ambroſin. de immunit. Eccleſia cap. 10. num. 7. Anaſtaſ. Germon. de ſacrorum immunit. lib. 3. c. 16. num. 45. & ſeqq. (qui idem ſentit, etiamſi Epiſcopus duo Palatia habeat, motus ex eo; quia textus in cit. c. id conſtituimus, loquitur abſolutè) Azor. part. 2. lib. 9. cap. 8. quæſt. 3. Fagundez præcept. 2. lib. 4. cap. 4. num. 60. Perſicus de offic. ſacerdot. libr. 1. cap. 9. dub. 11. numer. 97. Mar. Ital. de immunitat. libr. 1. cap. 4. §. 9. numer. 1. & ſequent. Acugna in decretal. Gratiani part. 1. diſtinct. 87. capit. 2. numer. 2. Correa relect. de immunit. part. 2. num. 19. Alzedus in praxi Epiſc. part. 1. capit. 12. numer. 77. Peregrin. capit. 4. numer. 69. Megalius in 3. part. libr. 4. cap. 2. q. 1. numer. 36. Villadieg. in polit. cap. 3. num. 201. (qui id extendit ad Oratorum Palatia) Franc. Leo in Theſ. fori Eccleſ. part. 1. cap. 13. num. 14. Gambacurt. de immunit. libr. 4. cap. 3. numer. 7. Diana part. 1. tractat. 1. reſol. 27. Giorba conſ. 10. numer. 13. Antonius Nouarius in ſumma Bullarum, titul. de immunit. Eccleſ. numer. 10,

Bellet. *part.* 1. *tit. de fauore clericorum reali*, §. 4.
num. 35. Ciarlinus *controuerſ. forenſ. cap.* 116. *n.* 4.
Barboſa *de vniuerſ. iure Eccleſia tom.* 2. *cap.* 3. *n.* 70.
Gauantus *in Enchir. Epiſcop. ver. Immunitas Ec-*
cleſiaſtica. Io. Domin. Taiſonus *in pragmat. de*
Amiſato ver. 13. *obſeru.* 3. *n.* 31. & coniectiunt
Decian. & Bonacina *in locis ſupra cit.*
8 Quinimmò quod gaudeat, etiam in caſu, quod
Cappellam, ſeu oratorium non habeat, ſatis pro-
babiliter probatur ex eo, quia expreſsè, & ſine vlla
limitatione in *in cit. id conſtituimus*, conceditur
Palatio Epiſcopi tale priuilegium: quapropter,
vt potè prima, & per ſe fauorabile, & pium li-
mitandum, & ad Palatia Oratorium, ſeu Cap-
pellam habentia reſtringendum non eſt: tum
quia dictum priuilegium non conceditur Pa-
latio Epiſcopi, quia Palatium Epiſcopi canonicè
deputatum ſit diuinis officiis, vt per ſe patet;
neque quia Eccleſiæ adhæreat, tanquam aliquid
illius, vt Cœmeterium, Sacriſtia, atrium, &c.
quia ſic cæteris domibus etiam competeret: ergo
9 conceditur in reuerentiam, & decorem dignita-
tis Epiſcopalis (quæ eſt ſuprema dignitas in Ec-
cleſia; quapropter, vti dicebam *cap.* 4. *dubit.* 15.
tota familia Epiſcopi laica, gaudet priuilegio
fori) & ſic etiam in caſu, quod diſtet ab Eccleſia
10 Cathedrali vltra 40. paſſus; & etiam in caſu,
quod Cappellam, ſeu Oratorium non habeat;
quia propter adhuc rationem dictam ſacer, reli-
gioſus, vel pius locus cenſetur.
Quod inde confirmatur primò; quia ſi Cap-
pellam, ſeu Oratorium habet, conceditur ei tale
priuilegium in communi ſententia, (vti ſupra
dicebam) ſed non ob Capellam; ſeu Oratorium
cùm ſit priuatum; ergo ſolum ob Epiſcopalem
dignitatem; cum ſic etiam ſacer, religioſus, vel
pius locus cenſeatur.
11 Confirmatur ſecundò; quia cauſa immunita-
tis eſt primo, & per ſe fauorabilis non ſolum ra-
12 tione Eccleſiæ, ſed etiam ratione Rei; ergo ex
hoc capite etiam non eſt reſtringenda, ſed po-
tius amplianda; præſertim quod in dubio ſtan-
dum eſt ſemper pro Eccleſia, & pro Reo. Vide
Riccium *in prax. part.* 2. *reſol.* 42. *num.* 2.
Atque ita contra Ambroſinum *loc. ſuprà cit.* &
Eliſæum Danza *cap.* 2. *de immunit. Eccleſ. num.* 1.
docent Nauar. *cap.* 25. *num.* 18. Tuſchus *ver. Ec-*
cleſia, concluſ. 9. *num.* 11. & *concl.* 10. *n.* 8. Suar.
tom. 1. *de relig. cap* 9. *num.* 9. Farinac. *de carceribus*
q. 28. *n.* 38. & *in Append. de immunit. cit. cap.* 17.
num. 172. vbi citat Archidiaconum. Item ita do-
cet Mar. Italia *n.* 4. & 13. (vbi id extendit ad Pa-
latium Epiſcopi, vbi reperitur, quando in viſita-
tione per ſuam Diœceſim tranſcurrit; quod etiam
docent Farinacius *cit. cap.* 17. *num.* 270. & Diana
part. 6. *tract.* 1. *reſol.* 4. etſi non conſentiat, & ſa-
tis probabiliter, ſaltem de conſuetudine, Pere-
grinus *de immunit. cap.* 4. *num.* 79.) Item ita etiam
13 docent Gambacurta, Diana, Ciarlinius, Giurba,
& cæteri ferè omnes Doctores, quos ſupra ci-
tabam.
Vnde patet Reſponſio ad fundamentum op-
poſitum aduerſariorum; nempe quod licet Pala-
tium Epiſcopi vltra 40. paſſus ab Eccleſia Cathe-
drali exiſtat contra debitum ius, non tamen pro-
pterea immunitate priuari debeat, ſi à conſuetu-
dine tenera priuatum non ſit, vti *ſuprà* dicebam,
quia non quidquid fit contra ius, tollit immuni-
14 tatem à iure conceſſam. Adde ex Mario Italia
cit. §. 9. *num.* 1. & Peregrino *cit. cap.* 4. *num.* 78.
quod Canones quoad hoc hodie abolenerint, vt
patet in Cœremoniali Romano Clementis VIII.
cap. 2. vbi ſupponitur, quod Epiſcopus habere
poſſit Palatium in loco diſtanti ab Eccleſia Ca-
thedrali; & meritò; quia Canones illi editi fue-
runt in antiquis temporibus, quando clerici ha-
bitabant ſimul cum Epiſcopo, & ideò præcipie-
bant, quod Palatium Epiſcopi non abeſſet ab
Eccleſia maiori; quod hodie, cùm clerici diſper-
ſim habitent, locum non habet.
Quapropter ex his facilè reijcitur Curtellius 15
loco ſupra cit. quatenus Palatium Epiſcopi, quam-
uis cappellam habeat, immunitate, ſi ab Eccleſia
Cathedrali vltra 40. paſſus diſtans ſit, non gau-
dere, contendit; ex eo, quia *in cit. can.* Epiſco-
pus *de conſecrat. diſt.* 3. *& c. Epiſcopus* 41. ab ea
non diſtare debere præcipitur. Reſpondetur enim
illud non diſtare debere, præcipi, non ad finem,
vt immunitate gaudeat, tanquam quid Eccleſiæ
adhærens vel tanquā quid illius, vt Cœmeterium,
Sacriſtia, atrium, &c. quia ſic cæteræ domus etiam
gauderent; ſed ad alium finem, qui nunc ceſſauit,
vt modò dicebam: quapropter argumentum Cur-
tellij nihil concludit. Quod ſi cum eodem Cur-
tellio vrgeas, Bullam Gregorij XIV. de locis 16
confugij loquutam non feciſſe mentionem de Pa-
latio Epiſcopi; quæ Bulla per nos ius ciuile, &
municipale, priuilegia, Doctorum interpretatio-
nes, & conſuetudines omnes corrigendo, omnia
ad vnicam formam reduxit; & ſic non eſſe, cur
Palatio Epiſcopi ab Eccleſia Cathedrali vltra 40.
paſſus diſtanti, præſertim ſi capellam non habeat,
priuilegium immunitatis tribuatur. Reſponde-
tur facilè Bullam dictam, licet mentionem non
fecerit de Palatio Epiſcopi, feciſſe tamen mentio-
nem de loco ſacro, & religioſo, ibi: *Super abdu-*
cendis, vel extrahendis ab Eccleſiis, Monaſteriis,
ſacellis, domibus ſecularibus, & regularibus, locis
ſacris, vel religioſis, aliàs, quam &c. appellatione
autem loci ſacri, vel religioſi venit, vt potè lo- 17
cus pius, Palatium Epiſcopi etiamſi cappellam
non habeat, & multò magis ſi habeat: quod in-
de patet; quia pœnæ, & eleemoſynæ pro piis ope-
ribus relictæ, poſſunt pro fabrica Palatij Epiſcopi
applicari; ſicuti docent Doctores communiter,
quos citat, & ſequitur Suar. *de relig. tom.* 2. *lib.* 4. 18
cap. 30. *num.* 19.
Cæterùm nomine Palatij Epiſcopi venit etiam
Seminarium annexum, quin & furnus, & quæ- 19
cunque alia domus ipſius Seminarij, vt potè loci
pij, in quibus propterea reus immunitate gaudet,
etiamſi ad aliquem iſtorum locorum confugerit
per portam aliam ab illa, per quam Seminariſtæ
Seminarium ingrediuntur; vt rectè notauit Ge-
nuenſis *in prax. cap.* 22. *num.* 10.
An autem Palatium Epiſcopi immunitate gau-
deat, etiam extra diœceſim Epiſcopi?
Reſpondetur negatiuè; quia Epiſcopus extra
ſuam Diœceſim nullam habet auctoritatem, nec 20
poteſt Pontificalia exercere: quapropter non vi-
detur, quod tali Palatio Epiſcopi immunitas
competat (ſi non de iure, propter canones, & ratio-
nes ſupra adductas, quæ generaliter omni Palatio
Epiſcopi immunitatem competere, probare vi-
dentur) ſaltem de conſuetudine, etiam poſt
Gregorianam, introducta; quin & fortaſſe
etiam de iure; quia in tali caſu Palatium Epiſ-
copi, vtpotè locus non pius, non videtur locus
ſacer

21 ſacet, & religioſua eſſe. Accedit, qnod (vt mox in-
fia dicetur) neque gaudent immunitate nunc Pa-
latia Cardinalium; ergò, &c. Atque ita docent
Peregrin. *de immunit. cap. 4. num. 73.* Marius
Italia *lib. 1. cap. 4. §. 9. n. 19.* Ciarlinius *controuerſ.
forenſ. lib. 2. cap. 10. num. 10.* & Antonius de
Marinis *quotidian. reſol. c. 180. num. 12.* Quam-
uis oppoſitum non improbabiliter doceat Diana
part. 4. tract. 1. reſol. 40.

Ex dictis ſequitur, quod immunitate neque
22 gaudeat Palatium Epiſcopi Titularis, propter
eaſdem rationes iam dictas: Atque ita in termi-
nis docet Ciarlinius *loco ſupra cit.* Quamuis &
quoad hoc, oppoſitum non improbabiliter etiam
doceat Diana *part. 6. tract. 1. reſol. 5.* præſertim
23 quia ſacra Immunitatis Congregatio pluries (vt
idem Diana *cit. reſol. 5.* refert) decreuit, qnod fa-
milia laica Epiſcopi Titularis priuilegio fori
gaudeat; & nos dicebamus *capite 4. dubi-
tat. 17.*

SECTIO XV.

An eodem priuilegio gaudeant Palatia Cardinalium?

SVMMARIVM.

1 *Palatia Cardinalium ſiue in vrbe, ſiue extra Vrbem exiſtant, non de iure, ſed de conſuetudine, gaudent immunitate.*

2 *Conſuetudo propter quam Palatia Cardinalium gaudebant Immunitate, ſublata eſt ex conſtitutionibus Gregorij XIII. & Sixti V. licet nonnulli teneant dictam ſublationem factam fuiſſe tantum pro Vrbe, non autem pro aliis locis.*

Palatia Supremorum Principum, & Oratorum eorum gaudent immunitate ciuili.

3 *Reus ad ſupplicium ductus, ſi caſu ei obuiam factus Cardinalis pileum ſuum imponi ei faciat in ſententia nonnullorum Doctorum liberandus eſt à morte; & mitiori pœna puniendus.*

4 *Limita niſi crimen, ob quod Reus fuiſſet condemnatus eſſet de atrociſſimis, niſi crimen, falſi, læſæ maieſtatis Diuinæ, vel humanæ, proditionis Patriæ, & ſimile.*

5 *Cardinalis, an caſu, vel data opera in Reum ſic ad ſupplicium ductum inciderit, ſtandum eſt eius dicto ſine alio iuramento.*

6 *Cardinalis quod potius extra Vrbem, quam in Vrbe habeat talem facultatem dicendum eſt, & præcipue extra ſtatum Eccleſiaſticum.*

7 *Cardinales Regibus æquiparari debent.*

8 *Cardinales non debent eſſe deterioris conditionis ac erant olim apud Romanos flamines, Diales, & Virgines veſtales, ob quos ſontes non plectebantur.*

9 *Rationes Cartelli in oppoſitum diluuntur.*

10 *Conſuetudo poteſt etiam introduci contra Bullam Gregorianam de immunitate, maxime ſi ſit in fauorem immunitatis & conſentientibus Principibus ſecularibus.*

11 *Palatia Cardinalium etiam in Vrbe annexa Eccleſiis ſuorum titulorum gaudent de iure Eccleſiaſtica immunitate in ſententia Auctoris.*

12 *Cardinales in fauoribus, & gratiis Epiſcopis comparantur.*

13 *Cardinalis ob offenſam indicitur Ciuitati ſedis Epiſcopalis amiſſio, & comparantur Pontifici.*

14 *Palatia Legatorum Pontificis apud Imperatorem & Reges gaudent immunitate Eccleſiaſtica ſi non de iure, ſaltem de conſuetudine.*

RESpondetur, quod eodem priuilegio etiam 1
gaudeant Palatia Cardinalium, ſiue in Vrbe
ſiue extra Vrbem exiſtant; non quidem de iure
(cùm nuſquam id ſtatutum reperiatur) ſed de con-
ſuetudine rationabiliter introducta, ex eo, quia ſi
gaudet Palatium Epiſcopi, multò magis vidētur,
gaudere debere Palatia Cardinalium, præſertim ſi
Cappellam, ſeu Oratorium habeant Nauarr. *c. 25.
n. 18. in fin.* Tuſch. *ver. Eccleſia concl. 9. num. 12.*
Decian. *tract. crimin. lib. 6. cap. 25. n. 15. in fin.* Cla-
rus *pract. crim. §. fin. q. 30. ver. item adde.* Sanchez
in opuſc. tom. 2. lib. 6. c. 1 dub. 7. num. 2. Iacoba-
tius *de conciliis lib. 1. fol. 38. col. 1. lit. A.* Cucchus
in inſtit. can. lib. 2. tit. 4. num. 91. Manfredus *tit.
de Cardinal. deciſ. 147. & cap. 8. priuileg. 14.* Bar-
boſ. *de iure Eccleſ. lib. 1. cap. 4. num. 80.* & Mar. Ital.
de immunit. Eccleſiæ lib. 1. c. 4. §. 9. n. 22.

At modò talia conſuetudo (ſi quando viguit) 2
conſtitutionibus Gregorij XIII. & Sixti V. ſubla-
ta eſt (vti teſtatur Farinacius *de carcerib. q. 28. n.
48.* & *in Append. de immunit. cap. 17. num. 274.*
Duardus *in Bull. Cœnæ lib. 2. can. 15. q. 16. num. 12.*
Gambacurta *lib. 4. cap. 5.* Lezana *ver. immunitas
Eccleſ. num. 2.* & Zechius *de Republ. Chriſt. tit. 3. de
Card. n. 9. priuileg. 9.*) forſan per abuſus qui ex illa
naſcebantur. Quamuis Marius Italia *de immunit.
lib. 1. cap. 4. §. 9. n. 22. & 23.* Peregrin. *cap. 4. n. 75.
in fin.* Diana *part. 1. tract. 1. reſol. 37.* Barboſa *de iure
Eccleſiaſtico, lib. 2. c. 3. n. 71.* & Antonius de Mari-
nis *quotidian. reſol. c. 180. n. 12.* non improbabiliter
ſentiant, quod dicta ſublatio facta ſit pro Vrbe
tantum, non item pro aliis locis, præſertim extra
ſtatum Eccleſiaſticum exiſtentibus.

Hinc ſequitur, quod immunitate neque gau-
deant Palatia oratorum ſupremorum Principum;
quia hæc non ſunt loca ſacra; tum quia immuni-
tas Eccleſiaſtica huiuſmodi Palatiis nullibi con-
ceſſa reperitur; quamuis extra Vrbem gaudere vi-
deantur immunitate ciuili ob reuerentiam ſupre-
mi Principis, cuius perſonam repræſentant; ex
violatione tamen iſtius immunitatis ciuilis cen-
ſura non incurritur; quia cenſura impoſita eſt ob
violationem immunitatis loci ſacri. Vide Nauar-
rum *cap. 25. n. 18.* & Sanchez *tom. 2. conſil. moral.
lib. 6. c. 1. dubit. 7.* qui ſupponunt, Palatia Regum,
& Imperatoris, cæterorumque ſupremorum Prin-
cipum immunitate ciuili gaudere, non ſic domus
Magnatum inferiorum. Vide etiam, quæ dicentur
infrà ſect. 17.

Cæterum. Non deſunt Doctores, qui ſentiant, 3
quod ſi Reo, qui ad ſupplicium ducitur, Cardi-
nalis obuiam factus, pileum ſuum imponi ei fa-
ciat, à morte Reus liberandus ſit; Atque ita do-
cent Baldus *in l. addictos, Cod. de appell.* & com-
muniter iuriſtæ, quos affert Clarus *in pract. crim.
lib. 5. §. fin. q. 98. num. 5.* (quamuis ipſe) ſi caſus
contingat, ſentiat, quod poſſit pœna mortis mi-
tigari, & reus ad triremes tranſmitti; & hoc, niſi 4
crimen, ob quod ille fuiſſet condemnatus, ſit de
atrociſſimis, vt crimen falſi, læſæ Maieſtatis diui-
næ, vel humanæ, proditionis patriæ, & ſimile)

Item ita docent Decianus *tom. 2. lib. 7. cap. 37. n.*
27. Lancellotus *in Templo Iud. lib. 1. cap. 2. de Car-*
dinal. §. 3. n. 30. Anaſtaſ. Germonius *lib. 3. cap.*
6. n. 52. (quamuis ipſe hanc ſententiam teneat,
5 quando Cardinalis caſu, non autem data ope-
ra in reum incidit, cui ſine iuramento in hac
re credendum eſſe ait) Item ita docent Villadieg.
tract. de Cardinalib. q. 13. num. 64. Lotichius *in*
Theſaur. ver. Cardinales, §. 7. Cucchus *inſtit. Can.*
lib. 2. tit. 4. num. 85. Zechius *de Republ. Chriſtiana*
tit. 3. de Cardinalib. n. 9. priuileg. 7. Barboſ. *de iure*
Eccleſ. lib. 1. c. 4. n. 61. Danza *in pugna Doctorum*
de qualitate officialium cap. 1. n. 16. & Albanus *de*
Cardinal. q. 47. Contra Farinacium *in fragm. cri-*
min. part. 1. num. 631. Corſettum *ver. Cardinalis.* &
Barbatiam *tract. de Cardinal. quaſt. 9. n. 1. & ſeqq.*

Quod (ſicut & illud, quod Mar. Italia, Peregri-
nus, Diana, Barboſa, & Antonius de Marinis di-
6 cunt de Palatiis Cardinalium, gaudere ſcilicet iſta
7 immunitate etiam nunc, extra Vrbem tamen, &
præcipuè extra ſtatum Eccleſiaſticum) verum ar-
bitror ob rationem *ſupra* dictam, vbi tale priuile-
gium Cardinalium (qui teſte Claro *loc. ſupra cit.*
Regibus æquiparantur) conſuetudine obſeruari
reperitur; præſertim, quia valde, rationabile vi-
detur; cùm non debeant Cardinales eſſe deterio-
8 ris conditionis, ac erant olim apud Romanos Fla-
mines, diales & virgines Veſtales, quarum aucto-
ritas tanta erat, quod ſi quis ad vapulandum tra-
heretur, & ſupplex ad Flaminem procumberet
non vapularet, authore Gellio *lib. 10. cap. 15.* vel ſi
quis ad capitale ſupplicium duceretur, & caſu
tranſiſſet aliqua virgo Veſtalis, non necaretur.

Obiicies ex Curtellio *cit. q. 27. n. 19.* Bulla Gre-
gorij XIV. ius commune, & municipale, priui-
legia, Doctorum interpretationes, & conſuetu-
dines omnes corrigendo, omnia per nos reduxit
ad vnicam formam, ergo non eſt, cur etiam per
nos locum habeat nunc talis conſuetudo.

9 Reſpondetur: Diſtinguo antecedens: omnia re-
duxit ad vnicam formam, ita vt contra dictam
10 Bullam non poſſit introduci conſuetudo in con-
trarium, ſaltem in fauorem immunitatis, & ma-
ximè conſentientibus Principibus ſecularibus,
nego; ità vt poſſit, & concedo. Vide quæ dice-
bantur *dubit. 6.*

11 Cæterum arbitror, quod Palatia Cardinalium
(etiam in Vrbe) de iure, *ex c. Epiſcopus de con-*
ſecrat. diſt. 3. & ex c. Epiſcopus diſt. 41. immunitate
gaudeant; & huic iuri cit. Conſtitutio Gregorij
XIII. & cit. Conſtitutio Sixti V. non præiudicet,
ſi Palatia ipſorum adhæreant Eccleſiis ſuorum ti-
tulorum, & ſuæ dignitatis (ad eum modum, quo
dicebam *ſect. praced. de Palatiis Epiſcoporum*) quia
in ordine ad has Eccleſias Cardinales habent iu-
riſdictionem, ac ſe habent tanquam Epiſcopi; &
12 ex alio *cap.* Cardinales in fauoribus, & gratiis
Epiſcopis comparantur; *cap. felicis* ad finalia verba
13 de pœnis, vbi ciuitati ſedis Epiſcopalis amiſſio
ob Cardinalis offenſam indicitur; & vbi Pontifex
ſibi illos comparat. Vide Barboſam *de vniu. iur. Ec-*
cleſ. tom. 2. c. 3. n. 71. Curtellium *de immun. Eccleſ.*
lib. 1. q. 37. & Gambacurtam *lib. 5. cap. 4. n. 5. & lib.*
14 *4. c. 5.* qui ſubdunt quod & immunitate gaudeant
Palatia Legatorum Pontificis apud Imperatorem,
& Reges, ſi non de iure, ſaltem de conſuetudine,
etiam poſt Gregorianam, rationabiliter introdu-
cta; cùm perſonam ſummi Pontificis repræſentent.

SECTIO XVI.

An eodem priuilegio gaudeat Tabernaculum Sanctiſſimæ Euchariſtiæ?

SVMMARIVM.

1 *Tabernaculum Sanctiſſima Euchariſtia gaudet immunitatis priuilegio; ſi actu illam habeat & ſacerdos illam portans incidat per Plateam.*

2 *Confugiens ad cœtum fidelium comitantem Sanctiſſimum delatum ad infirmos, ſeu proceſſionaliter, licet non tangat haſtam Baldachini, gaudet immunitate non de iure, ſed de conſuetudine.*

3 *Comitantes ſanctiſſimam Euchariſtiam ſunt tanquam Eccleſia animata.*

4 *Immunitatis extenſio ad Comitantes Sanctiſſimum eſt valde pia; & probabilis; cum corpus Chriſti ſit longe dignius, quin immo ratio & fundamentum, cur immunitas locis ſacris, ac Religioſis concedatur.*

5 *Priuilegium ad non expreſſa per conſequentiam trahi non debet.*

Communicans, & intra os habens Euchariſtiam non gaudet immunitate.

6 *Priuilegium extendi poteſt vltra caſum expreſſum ex voluntate priuilegiantis rationabiliter præſumpta præſertim Principibus ſecularibus conſentientibus.*

7 *Confugiens ad ſacerdotem deferentem Euchariſtiam eumque tangens, vel intra domum infirmi, vbi eſt Euchariſtia, vel Comitantibus ſe immiſcens, gaudet immunitate.*

8 *Præſentia Sanctiſſimi ſub ſpeciebus ſacramentalibus videtur facere locum ſacrum, & Religioſum.*

9 *Vbi eſt Papa ibi eſt Roma, ſeu Curia Romana.*

10 *In locis refugij per Bullam Gregorianam aſſignatis, quia ſumus in fauorabilibus, licet arguere ex paritate, vel maioritate rationis.*

11 *Confugiens ad ſacerdotem deferentem oleum ſanctum ad infirmos eumque tangens non gaudet immunitate.*

12 *Oleum ſanctum non ſolum non eſt Sacramentum ſimpliciter; ſed tantum materia Sacramenti.*

13 *Sacramentum extremæ vnctionis conſiſtit tantum in actuali vnctione infirmi cum actuali prolatione formæ verborum.*

14 *Confugiens ad ſanctorum Imagines, vel reliquias quæ per plateas proceſſionaliter deferuntur non gaudet immunitate.*

15 *Sacerdos indutus cotta & ſtola ante crucem ad efferendum Defunctum non poteſt capi ſaltem de conſuetudine à ſatellitibus.*

16 *Reuerentia eadem, quæ competit Eccleſiæ, quæ Domus Dei eſt, videtur multo magis competere ſacerdoti.*

17 *Amplia multò magis procedere ſi ſacerdos cotta & ſtola indutus deferat oleum ſanctum, vel Euchariſtiam ad infirmos.*

18 *Sacerdos ita captus interrogatus ab Epiſcopo de aliquo delicto, non tenetur reſpondere;*
ſed

ſed debet allegare nullitatem capturæ, vtpote non legitimè captus.

1 RESpondetur, quod eodem priuilegio etiam
gaudeat tabernaculum ſanctiſſimæ Eucha-
riſtiæ, ſi actu illam habeat; quin & ſacerdos il-
lam portans (etiamſi non ſit in cubiculo infirmi,
ſed per plateam; & etiamſi reus ad eum confu-
2 giens, neque ſacerdotem, neque haſtam balda-
chini tangat) & corona hominum (cùm ſit veluti
Eccleſia quædam animata) quæ ſacerdotem, qui
illam portat, comitatur (ita vt qui confugit ad
vnum iſtorum, ſeu inter iſtos Euchariſtiæ Sacra-
mentum comitantes ſe intermiſcet, ſecurus ſit
tanquam ſi ad Eccleſiam confugiſſet) non quidē
de iure, cùm nuſquam etiam id ſtatutum repe-
riatur, ſed de conſuetudine piè, & meritò, etiam
poſt Gregorianam, introducta; ex eo, quia ſi
Eccleſia gaudet tali priuilegio ob reuerentiam
Sanctiſſimæ Euchariſtiæ in ipſa exiſtentis, multò
magis gaudere debet tabernaculum Euchariſtiæ,
ſi actu illam habeat; quin & ſacerdos, qui il-
3 lam portat; & corona hominum, quæ ſacerdotem,
qui illā portat, tāquam Eccleſia quædam animata,
comitatur. Quapropter conſuetudo hic ſpectan-
da eſt, & ſecundùm illam caſus decidendus; præ-
4 ſertim, cum in fauorem immunitatis inclinat;
quia talis extenſio valde pia, & rationabilis eſt,
cùm corpus Chriſti ſit longe dignius quocunque
loco ſacro, & religioſo; quin tale, cui nul-
la res præferri debet, *c. multi, quæſt. 5. diſt.* &
ratio, & fundamentum, cur immunitas locis
ſacris & religioſis concedatur, vti ſuprà dicebam
Quamuis nonnulli cum *gl. in cap. quæſitum, 13.
q. 2.* (ex eo, quod de hoc nihil in iure expreſſum
5 reperiatur; *& priuilegium ad non expreſſa per con-
ſequentiam trahi non debeat*) contrarium doceant;
& Couar. *var. reſol. lib. 2. cap. 20. num.* 6. dubius
maneat. His adde, quod communicans, & in-
tra os habens Euchariſtiam non gaudet immuni-
tate ex communi ſententia Doctorum, teſte Fari-
nacio in loco mox *infra* citando, *num.* 276. ergo
multò minus gaudebit confugiens ad ſacerdo-
tem Euchariſtiæ Sacramentum deferentem, vel ad
alium illud in vaſe, vel in alio loco retinentem.

6 Contrarium tamen iuxta iam dicta mihi ma-
gis placet vt ſcilicet reus in tali caſu ab Eccleſia
defendatur, ſi ſic fieri, ſit conſuetudo, quam
ſaltem vtpotè immunitati fauorabilem, poſſe,
etiam poſt Gregorianam introduci, *ſuprà* dice-
bam. Quapropter ad gloſſ. Reſpondeo cum Ab-
bate in loco *infra cit.* quod priuilegium extendi
poſſit vltra caſum expreſſum, ex voluntate pri-
uilegiantis rationabiliter præſumpta, præſertim
Principibus ſæcularibus conſentientibus. Et ad il-
lud, quod dicitur de communicante Reſpondetur
diſparitatem eſſe, quia tunc Euchariſtia non ſe
habet per modum venerationis, ſed per modum
ſacramenti ſumpti. Vide Archidiaconum *in cit.
cap. quæſitum.* Abb. *in cap. ſanè, numer. 2. de ce-
lebrat. Miſſar.* Matth. *de iuriſdict. p. 2. cap.* 50.
in fin. Clar. *§. fin. quæſt.* 98. *num.* 2. Sà *ver. Ec-
cleſiæ immunitas num.* 1. Marium Ital. *de immunit.
lib.* 1. *cap.* 4. §. 10. *num.* 8. Peregrinum *cap.* 4.
num. 19. Dianam *part.* 1. *tract.* 1. *reſol.* 28. Tuſ-
chum *ver. Eccleſia, concl.* 10. *num.* 33. Suar. 1.
tom. de relig. lib. 3. *cap.* 9. *num.* 10. Couarr. *cit.
cap.* 20. *numer.* 6. Farinacium *de Carcerib. quæſt.*
28. *num.* 11. *& in append. de immunit. cap.* 17.
num. 275. Anaſtaſ. Germon. *de ſacr. immunit. lib.*
3. *cap.* 26. *n.* 51. & Petr. Gregor. *Syntag. iuris lib.*
33. *cap.* 21. *num.* 14.

Aduerte tamen, quod, Reus in dicto caſu im- 7
munitate gaudeat ſimpliciter docent, & ſatis pro-
babiliter Silu. *ver. immunitas* 3. *num.* 1. Angel.
eodem verb. q. 28. Miranda *de ordine Ind. tom.* 1.
q. 15. *art.* 5. *concl.* 2. Nauarr. *cap.* 25. *num.* 10.
Tanner *in* 2. 2. *diſp.* 5. *quæſt.* 8. *dub.* 1. *num.* 14.
Graff. *in deciſ. part* 2. *lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 32. Ro-
driguez *in Sum. tom.* 1. *cap.* 155. *n.* 1. Raphael.
de la Torre *tom.* 2. *in* 2. 2. *quæſt.* 99. *art.* 3. *diſp.* 7.
Megalius *in* 3. *part. lib.* 4. *cap.* 2. *quæſt.* 1. *num.*
38. Petr. de Cenedo *in qq. Canon. q.* 42. *num.* 13.
Ambroſin. *de immunit. cap.* 10. *num.* 9. Curtel-
lius *de immun. Eccleſ. lib.* 1. *quæſt.* 28. Barboſa
de iure Eccleſ. tom. 2. *cap.* 3. *num.* 69. Bacconus
in 4. *diſt.* 12. *art.* 1. Lezana *ver. immunitas Ec-
cleſ. num.* 2. Gambacurt. *de immunit. lib.* 4. *cap.* 6.
num. 4. Ioan. de Heuia *in Curia Philipp. p.* 3. §. 12.
num. 8. Ceuallos *in tract. de cognitione per viam
violent. part.* 2. *quæſt.* 42. & alij multi, quos citat
Bobadilla *in Polit. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 86.
& in gl. lit. S. contra gloſſ. *in cit. cap. quæſitum.*
13. *quæſt.* 2. tum propter reuerentiam tanti Sacra-
menti, tum quia illud dignius eſt quocumque
templo, Baſilica, vel Eccleſia, ſicuti ſuprà dicebam; 8
tum quia præſentia Sanctiſſimi ſub Speciebus Sa-
cramentalibus videtur facere locum ſacrum, &
religioſum: nam ſi vbi eſt Papa, ibi eſt Roma, ſeu 9
Curia Romana, non eſt, cur vbi eſt præſentia
Sanctiſſimi ſub ſpeciebus Sacramentalibus, ibi nō
ſit locus ſacer, & religioſus; cui immunitatem
conuenire patet ex iuribus, & nouiſſimè ex Gre-
goriana.

Accedit, inquiunt ipſi; quod licet in caſibus
exceptis non liceat argui ex iis ad alios caſus ex
paritate, vel maioritate rationis, liceat tamen in 10
locis refugij per Bullam Gregorianam aſſignatis,
argui ex iis ad alia loca ex paritate, vel maiori-
tate rationis; ex eo, quia in priori caſu ſumus in
odioſis, & vbi exceptio fit per particulam *tantum*;
in poſteriori autem ſumus in fauorabilibus, &
vbi deſignatio, locorum refugij fit ſine particula,
tantum.

Aduerte ſecundò, quod è contra, ſi reus con- 11
fugiens ad ſacerdotem, qui Oleum ſanctum ad
infirmos portat, eum tangat, & quantumuis
tangat; immunitate non gaudeat, ex communi
docet Gambacurta *lib.* 4. *cap.* 6. & Riccius *part.* 3.
deciſ. 88. *num.* 5. & meritò; quia iura loquuntur
tantum de Eccleſiis, & cœmeteriis, Doctores au-
tem tantum de Sacerdote, qui Euchariſtiam por-
tat. Confirmatur, quia oleum ſanctum non ſo- 12
lum non eſt Sacramentum ità dignum, vt eſt Sa-
cramentum Euchariſtiæ (continens in ſe gratiam
& auctorem omnis gratiæ) ſed nec etiam eſt Sacra-
mentum ſimpliciter, ſed tantum materia Sacra-
menti, & tantum quid Sacramentale; cum Ex-
tremæ vnctionis Sacramentum conſiſtat tantum 13
in actuali vnctione infirmi cum actuali prolatione
formæ verborum. Vnde multò minus gaude-
bit reus immunitate, ſi confugiat ad ſolum ipſum 14
ſacerdotem, quin Epiſcopum eum apprehen-
dendo, vel ad Sanctorum imagines, & Reli-
quias, quæ per plateas proceſſionaliter circum-
portantur.

Quamuis contrarium, ſcilicet ex conſuetu-
dine; etiam poſt Gregorianam, introducta; vel
etiam

etiam de iure, deſumpto argumento à paritate,
vel maioritate rationis) ſatis piè doceat Ludoui-
cus Correa *in relect. ad cap. inter alia, de immunit.
Eccleſ. part. 2. num.* 25. Vide etiam Locatellium
in Breuiario de tonſura, inſpect. 5. num. 164. vbi
non improbabiliter ſubdit; quod ſacerdos cotta
& ſtola indutus (extra Eccleſiam, præcedente
15 cruce ad efferendum defunctum v. g. tendens)
non poſſit de licentia Epiſcopi à ſatellitibus ca-
pi, itaque coram Eminentiſſimo Vicario Vrbis an-
no 1614. deciſum fuiſſe teſtatur. Et ratio eſſe po-
16 teſt; quia eadem reuerentia, quæ debetur Eccle-
ſiæ (quæ domus Dei eſt) videtur multò magis
competere ipſi Sacerdoti; (qui viuum templum
eſt. ad Corinth. 1. *cap.* 3. & tradit Victoria *de po-
teſt. Eccleſ. q.* 1.) ſaltem pro ipſomet Sacerdote,
dum in habitu Sacerdotali diuina miniſtrando, &
Eccleſiaſtica officia exequendo Chriſtum Domi-
17 num repræſentat; eiuſque vices gerit. Quod mul-
tò magis procedit, ſi ſacerdos cotta, & ſtola in-
dutus deferat Sacramentum extremæ vnctionis,
vel Euchariſtiæ ad infirmum. Quapropter in his
18 caſibus interrogatus ſacerdos ab Epiſcopo de ali-
quo delicto, propter quod captus fuerat, non
tenetur ad mentem illius reſpondere, ſed poteſt
vtpotè illegitimè captus, capturæ nullitatem
obiicere.

SECTIO XVII.

An eodem priuilegio gaudeant ſtatuæ Principis? Vbi etiam de eius Palatio.

SVMMARIVM.

1 *Confugiens ad ſtatuas Principis gaudet priui-legio immunitatis.*

2 *Immunitas, qua gaudent Confugientes ad ſta-tuas Principis non eſt ſacra; ſed politica, quia nec eſt à Pontifice, nec ob reuerentiam Diuini cultus.*

3 *Immunitas à ſtatuis Principum hodie ſublata eſt propter abuſus, qui ſequebantur.*

4 *Palatia ſupremorum Principum, & Oratorum eorum gaudent immunitate ſimili.*

1 RESpondetur, quod eodem priuilegio etiam
gaudeant ſtatuæ Principis, ad quas ſimili-
ter ſi quis confugit, ſecurus ſit, ac ſi ad Eccle-
ſiam confugiſſet. Atque ita expreſsè ſtatuitur
in l. vnic. Cod. de his, qui ad ſtatuas confugiunt. &
*in l. 1. Cod. de his, qui ad Eccleſias confugiunt. &
in l. capit. alium, §. ad ſtatuas, ff. de pœnis.* & do-
cent Hoſtienſis, Anchar. Ioan. Andreas *in cap.
Eccleſiæ, de immunit. Eccleſ.* & Petr. Gregor. loco
ſupra cit. num. 11. & 12. Vide etiam Tuſchum
ver. Eccleſia, concl. 9. num. 4. Decianum *tract.
crimin. lib. 6. cap. 2. num.* 5. & Farinacium *de car-
cerib. queſt. 28. num* 49. & *in append. de immu-
2 nit. cap. 17. num.* 278. Verùm hæc immunitas,
quamuis vigeat, ſacra non eſt, ſed politica; quia
non eſt introducta à Pontifice, nec in reueren-
tiam diuini cultus, ſed in honorem humani Prin-
cipis; quapropter, ſi violetur, non incurritur
cenſura. Adde, quod modò conſuetudine talis
3 immunitas ſublata ſit, propter abuſus, qui inde
exoriebantur, teſte Tuſcho, Deciano, & Farina-
cio in locis *ſuprà cit.* Cæterum, quid dicendum
ſit de Palatiis Regum, Imperatoris, aliorumque
ſupremorum Principum, Item de Palatiis Orato- 4
rum eorum, & de domibus Magnatum inferiorum
patet ex dictis *ſupra*, & ex iis, quæ dicebantur *ſect.
15. num.* 2.

DVBITATIO X.

An, & quis veniat nomine confugientis ad Eccleſiam, ita vt illius immunitate gaudeat?

SECTIO I.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Confugientis nomine ad Eccleſiam venit quili-bet homo, ſiue mas, ſiue fœmina, ſiue liber, ſi-ue ſeruus, ſiue nobilis, ſiue ignobilis.*

2 *Eccleſia ad exemplum Dei, non eſt acceptatrix Perſonarum.*

3 *Vbi lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere de-bemus.*

4 *Exceptio firmat regulam in contrarium.*

RESPONDETVR, venire quemcunque, 1
ſiue ſit mas, ſiue fœmina; ſiue liber, ſi-
ue ſeruus; ſiue nobilis, ſiue ignobilis, &c.
Atque ita conſtat ex cap. inter alia *de immunit. Ec-
cleſiæ, c. frater. c. minor. c. definitur, c. id conſtitui-
mus, & c. ſi quis contumax,* 17. *q.* 4. & nouiſſimè
ex Gregoriana, & ex cõmuni docet Gutierez *pract.
qq. ciuil. lib. 3. q. 1. n.* 7. Et probatur, quia Eccleſia ad 2
exemplum Dei non eſt acceptatrix perſonarum; &
qualitas maris, vel fœminæ, libertatis, vel ſeruitu-
tis, &c. per accidens ſe habet; tum quia prædicta
iura abſolutè, & ſine diſtinctione loquuntur, vbi
autẽ ius non diſtinguit, nec nos diſtinguere debe- 3
mus; & propoſitio indiſtinctè prolata æquiualet
vniuerſali *l. 1. ff. de legat præſt. & cap. ſoluæ de ma-
iorit. & obed.* tum quia in Gregoriana ſolum exci-
piuntur quidam caſus, de quibus infrà; Et exceptio 4
firmat regulam in caſibus non exceptis, *c. Dominus
32. q. 7. l. nam quod liquida, §. fin. ff. de penu leg. &
l. Tribunus, §. vlt. ff. de militar. teſtam.*

SECTIO II.

An Eccleſiæ immunitate gaudeat ſuſpenſus, vel interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ.

SVMMARIVM.

1 *Suſpenſus, vel interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ, ſi ad ipſam confugiat, gaudet Eccleſiaſtica immunitate, licet denunciatus.*

2 *Suſpenſus vel interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ cẽ-ſetur eſſe priuatus ab ingreſſu formali hoc eſt ad audiẽda diuina officia; nõ autẽ ab ingreſſu materiali, ſc. vt gaudeat illius immunitate.*

3 *Interdicti cenſura, vt odioſa, non habet alios effe-ctus, præter expreſſos in iure.*

4 *Suſpenſus, aut interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ ſi*

ſi ob vitandam grauem pœnam confugiat ad illam tempore diuinorum officiorum non cenſetur delinquere contra cenſuram.

5 *Eccleſia interdicta non caret priuilegio immunitatis.*

6 *Eccleſia defendendo indignum tanto maiorem pietatem oſtendit; quia non tantùm attendit ad cenſuram incurſam, quam ad delinquentis fragilitatem, & loci ſanctitatem.*

7 *Auctoritas Felini non probatur.*

8 *Suſpenſus, vel interdictus ab ingreſſu Eccleſia licet priuetur ſepultura Eccleſiaſtica, non tamen priuatur immunitate quia in pœnis non valet illatio de caſu ad caſum.*

1 Reſpoodetur, quod ſi ad Eccleſiam confugiat, immunitate Eccleſiæ gaudeat ſuſpenſus, vel interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ, quamuis denunciatus; quia nullus textus eum excludit ab hoc communi priuilegio fidelium.

2 Confirmatur, quia ſuſpenſus, vel interdictus
ab ingreſſu Eccleſiæ, quamuis denunciatus, licet
priuetur ab ingreſſu Eccleſiæ formali, ſcilicet
ab ingreſſu Eccleſiæ in ordine ad audienda diui-
3 na officia, non tamen priuatur ab ingreſſu Eccle-
ſiæ materiali, ſcilicet vt gaudeat illius immuni-
tate; cùm interdicti cenſura, vt potè odioſa, non
habeat alios effectus, niſi qui iure expreſſi ſunt, &
hic expreſſus non reperiatur, ſcilicet quod priuet
perſonam ſuſpenſam, vel interdictam Eccleſiæ immunitate.

4 Confirmatur ſecundò, quia qui ob vitandam grauem pœnam ad Eccleſiam, etiam tempore diuinorum officiorum, confugit, non delinquit contra cenſuram interdicti, cùm neceſſitate compulſus eo confugiat; & cenſura interdicti, vtpotè de iure poſitiuo, non obliget cum tanto incommodo.

5 Confirmatur tertiò, quia Eccleſia interdicta non caret priuilegio immunitatis, ob interdictum locale, ſicuti *dubit. 9. ſect.* 4. dicebam, ergo neque perſona interdicto priuatur fauore immunitatis localis, ob interdictum perſonale.

6 Neque obſtat, talem indignum eſſe, vt hoc Eccleſiæ beneficio fruatur; quia tantò maiorem pietatem Eccleſia oſtendit, ſi illum defendat; præſertim quia illum defendendo, non tam attendit ad delictum, & cenſuram incurſam, quàm ad eius, qui deliquit, fragilitatem, & loci ſanctitatem.

Atque ita ex communi docent Silu. *verb. immunitas, 3. quaſt.* 3. Nauar. *capit.* 25. *numer.* 19. Tuſchus *verb. Eccleſia, concluſ.* 10. *numer.* 26. Couar. 2. *var. cap.* 20. *numer.* 11. Clarus *lib.* 5. *§. fin. quaſt.* 30. *numer.* 18. Azor 1. *part. lib.* 9. *cap.* 9. Decian. *tractat. crimin. libr.* 6. *capit.* 26. *numer.* 3. Farinacius *in append. de immunit. cap.* 2. *numer.* 44. *& de carcerib. quaſt.* 28. *numer.* 39. *&* 40. Suarez *tom.* 1. *de relig. libr.* 3. *capit.* 10. *numer.* 4. Peregrinus *de immunit. cap.* 12. *num.* 2. Gambacurta *libr.* 4. *cap.* 10. *numer.* 4. Filliucius *tractat.* 15. *cap.* 6. *quaſit.* 8. Mat Iralia *lib.* 1. *cap.* 2. *§. vnic.* Germonius *libr.* 3. *cap.* 16. *numer.* 27. *& ſequentib.* Ambroſin. *de immunit. Eccleſ. cap.* 8. *num.* 12. Layman *libr.* 4. *tractat.* 9. *cap.* 3. *num.* 10. Bonacin. *diſput.* 3. *quaſt.* 7. *§.* 3. *num.* 8. & alij paſſim; quidquid in contrarium ſenſerint Felin. *in cap. à nobis de exception. num.* 5. Summa Confeſſorum, *tit. de immunit. Eccleſ. q.* 5. & alij apud Farinacium *cit. cap.* 2. *num.* 45. *&* 78.

Obiicies, ſuſpenſus, vel interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ, Eccleſiam ingrediens, delinquit aduerſus prohibitionem eius, cuius aditus eſt ipſi interdictus, ergo fruſtra implorat auxilium Eccle-
ſiæ; Ita Felinus *loco ſuprà cit.* & adducit textum 7
in cap. quia fruſtra de vſur.

Reſpoodetur, nego antecedens; quia (vt dicebatur) cenſura ſuſpenſionis, vel interdicti non priuat ab ingreſſu Eccleſiæ materialis, ſed formalis tantum, ſcilicet ab ingreſſu in ordine ad audienda diuina officia: & ſic non facit pro Felino textus, quem adducit; cùm ſuſpenſus, vel interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ, non delinquat contra Eccleſiam, ingrediendo Eccleſiam materialem, nempè ad ſaluandam ſolum perſonam, & non ad audienda diuina officia.

Inſtabis, ſuſpenſus, vel interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ denuntiatus priuatur ſepultura Eccleſiæ, ergo & priuatur immunitate eiuſdem.

Reſpondetur, concedo antecedens: at nego 8
conſequentiam; quia in pœnis (præſertim in præiudicium immunitatis Eccleſiaſticæ, quæ eſt quam maximè fauorabilis) non valet illatio de caſu ad caſum, etiam à maioritate, nedum à paritate rationis, ſicuti diffusè dicetur *infrà dubit.* 24. *ſect.* 3.

SECTIO III.

An gaudeat excommunicatus?

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus licet denunciatus, vel non toleratus gaudet Eccleſiaſtica immunitate.*

2 *Clericus excommunicatus non perdit priuilegium fori, vel canonis, nec excommunicatus immunitatem.*

3 *Eccleſia interdicta non perdit priuilegium immunitatis.*

4 *Excommunicatus licet ſit excluſus ab Eccleſia formali hoc eſt à fidelium communione, non tamen eſt excluſus à materiali ob immunitatem.*

5 *Excommunicatus non defenditur ab Eccleſia ratione delicti, ſed ratione priuilegij immunitatis Eccleſia ipſi competentis.*

Reſpondetur, quod gaudeat etiam excommu- 5
nicatus, quamuis denunciatus, vel non toleratus, ob eaſdem rationes, modò ſupradictas.

Confirmatur; quia clericus excommunicatus 2
non perdit priuilegium fori, vel Canonis, ergo
nec laicus excommunicatus perdet hanc immu-
nitatem. Confirmatur ſecundò; quia Eccleſia in- 3
terdicta (vt dicebatur *cit. dub.* 9. *ſect.* 4.) non perdit priuilegium immunitatis, ergo nec perdet illud homo excommunicatus.

Atque ita ex communi etiam docent Silu. *ver. immunitas,* 3. *quaſt.* 3. Angelus *eod. ver. num.* 11. Roſella etiam eodem *ver. immunitas,* 2. *n.* 7. Armilla *eod. ver. num.* 7. Nauar. *cap.* 25. *n.* 20. Altet. *de conſ. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 6. *col.* 3. Faguodez *de præceptis Eccleſia, præc.* 2. *lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 50. Ioan. de la

Cruz

Cruz *part. 1. precept. 8. q. 3. art. 1. dub. 1. concl. 2.* Chartarius *deciſ. crimin. 59. num. 17.* Lezana *ver. immunitas, num. 5.* Diana *part. 1. tract. 1. reſ. 34.* & alij Doctores *precedenti sect. num. 6.* citati contra Felinum, & Summam Confeſſorum *vbi ſuprà.*

4 Obiicies, excommunicatus eſt excluſus ab Eccleſia, & fidelium participatione, ergo & excluſus erit à priuilegio immunitatis.

Reſpondetur, concedo antecedens, ſi ſcilicet intelligatur (vt ſupra dicebam) de excluſione ab Eccleſia formali: at nego conſequentiam; quia (vt etiam ſupra dicebam) in pœnis (præſertim ſi ſit in præiudicium Eccleſiaſticæ immunitatis, quæ eſt quam maximè fauorabilis) non valet illatio de caſu in caſum, etiam à maioritate, nedum à paritate rationis.

Inſtabis, excommunicatus eſt rebellis Eccleſiæ, ergo non eſt, cur ab illa defendatur.

5 Reſpondetur ſimiliter, concedo antecedens: at diſtinguo conſequens: non eſt, cur ab illa defendatur; ſi attendamus perſonam, & delictum, concedo: ſi attendamus Eccleſiæ pietatem (quæ in hoc magis relucet) & loci ſanctitatem, nego. Vide, quæ dicentur *infra dubit. 22. & dubit. 24. sect. 21.*

SECTIO IV.

An gaudeat hæreticus? Vbi etiam agitur de gentili.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus in aliis criminibus præter hæreſim, quæ eſt caſus exceptus, gaudet Eccleſiaſtica immunitate.*

2 *Lex priuans Hæreticum immunitate Eccleſiaſtica intelligi debet formaliter quatenus hæreticus eſt, non autem quatenus Homicida eſt.*

3 *Opinio, quod hæreticus in aliis criminibus gaudeat immunitate eſt ſaltem probabilis vt concedunt etiam multi ex aduerſariis.*

4 *Quando duæ opiniones ſunt probabiles, illa amplecti debet quæ fauet Eccleſiæ.*

5 *Vbi crimen non eſt exceptum, non habemus fundamentum, vt excipiamus perſonam.*

6 *Hæreticus ſi ſit reconciliatus Eccleſiæ, abſque dubio gaudet Eccleſiæ immunitate, quia licet fuerit, de præſenti tamen hæreticus non eſt. Idem dic cum Diana de Schiſmaticis, Apoſtatis, Hæreticorum fautoribus, & cæteris, ſi non ſint cum errore intellectus.*

7 *Iudæus, Saracenus, & quicumque alius gentilis confugiens ad Eccleſiam gaudet Eccleſiaſtica immunitate, ſiue confugiat ex delicto non excepto, ſiue ex debito ciuili.*

8 *Priuilegium immunitatis indiſtincte conceditur omnibus, eſt quæ non tam perſonale, quam locale, conceditur n. perſonis non ratione perſonæ ſed ratione loci, qui ſacer, & ſanctus eſt.*

9 *Priuilegium loco conceſſum extenditur ad omnes ibi exiſtentes.*

10 *Priuilegium immunitatis eſt fauorabile, & ideo late interpretandum.*

11 *Opinio in contrarium, quod ſi infideles contra fideles flagitia commiſerint non gaudeant immunitate eſt ſatis probabilis.*

12 *In lege veteri conſtitutæ erant ciuitates refugij pro Iudæis, & fratribus eorum non autem pro gentibus.*

13 *Salomonis templum Alienigenis ingredi, vel limine tenus attingere non licebat.*

14 *In ſacra ſcriptura pro aduenis, & Peregrinis intelliguntur qui eundem Deum, eademque præcepta, ceremonias, & ſacrificia colebant.*

15 *Proſelyti hi vocabantur, qui vt iure ciuitatis fruerentur, vel promiſſionum participes fierent, circumcidebantur, ac legi ſe ſubiiciebant.*

16 *Infideles qui non ſunt ex circumciſione ex lege veteri non gaudebant refugio.*

17 *Lex Moyſis quoad hæc confugij loca cum cæteris moralibus præceptis ad nos tranſlata non fuit; atque ideo nunc abrogata eſt.*

18 *Infideles mirum non eſt, ſi (cum ſimus in tempore gratiæ) alliciantur per aliquod priuilegium, ad conuerſionem.*

19 *Textus in l. 1. C. de his, qui ad Eccleſiam confugiunt excludens gentiles à priuilegio immunitatis non eſt obſeruandus, cum ſit de iure ciuili & Pontificio iuri contrarius.*

20 *Par non eſt, quod ab Eccleſia defendatur is, qui eius gremio, tutelæ, ac fidei ſe committere prorſus non vult.*

21 *Canones ſtatuentes immunitatem reis, videntur loqui ſecundum materiam ſubiectam, de perſonis ſc. ſub iuriſdictione Eccleſiæ conſtitutis.*

22 *Eccleſia de his, qui foris ſunt, non curat.*

23 *Priuilegium immunitatis licet vt fauorabile ſit late interpretandum, non tamen plus eſt extendendum quam in terminis habilibus, & iuxta capacitatem ſubiectorum.*

24 *Declaratio S. Congregationis quod infidelis gaudeat immunitate vltra quod de ipſa non conſtat authentice, intelligi debet de infideli volenti conuerti.*

25 *Iudæus, Saracenus, & quicumque alius infidelis gaudet immunitate volens conuerti, & baptizari, ſecus non gaudet.*

26 *Par eſt quod Eccleſia tueatur eos, qui ipſi inſeruire volunt.*

27 *Textus in cit. l. 1. C. de his, qui ad Eccleſiam confugiunt, excludit ab immunitate eos, qui ſimulate ſe conuertunt non eos, qui vere fidem Chriſti amplectuntur.*

28 *Ius canonicum non eſt contrarium dicto textui cit. in l. 1. C. de his, qui ad Eccleſiam confugiunt.*

29 *Leges ciuiles ſeruandæ ſunt quotieſcumque Canonicis non contradicant.*

30 *Nulla lex Canonica expreſſe de infidelibus diſponit, gaudeant vel non gaudeant immunitate.*

31 *Dubium, ſi inſurgat in lege Canonica, interpretatio petenda eſt à lege ciuili.*

32 *Par non eſt, quod ab Eccleſia defendatur is, qui eius gremio, & fidei ſe committere non vult, inſpecto eius delicto, & demerito; ſecus inſpecta pietate matris Eccleſiæ alliciente ad conuerſionem.*

33 *Eccleſia non curat, de his, qui foris ſunt, ſi exercet iuriſdictionem, ſecus ſi concedat priuilegia, quæ etiam non ſubditis conferri poſſunt.*

34 *Gentilis, ſi ante patratum delictum, & conceptum iudicis timorem ſigna dederit conuerſionis, confugiens ad Eccleſiam, & baptiſmum petens, præſumitur non ſimulate; ſed ex animo petere & è contra.*

35 *Præſum*

35 *Præſumptio hæc an ſit Iuris, & de iure, ita vt aduerſus ipſam nulla admittatur probatio in contrarium. Diſſentiunt Doctores, & ſunt pro vtraque parte ſcribentes.*

36 *Opinio Abbatis, & nonnullorum pro affirmatiua eſt probabilior.*

37 *Præſumptio tunc dicitur Iuris, & de Iure, quando Ius certum quid ſtatuit ob præſumptionem, quam habet.*

38 & 39. *Ius Ciuile ſtatuit Gentilem confugientem ad Eccleſiam & Baptiſmum petentem, non eſſe defendendum, ob præſumptionem, quam habet, quod ſimulatè petat. Ergo talis præſumptio eſt Iuris, & de Iure, & contra ipſam non admittitur probatio directa, ſecus autem indirecta.*

40 *Probatio indirecta erit ſi probet ſe alijs rationibus præter delictum patratum, motum ſe fuiſſe ad petendum Baptiſmum.*

41 *Probatio indirecta dum ſit, poteſt Eccleſia concedere immunitatem probanti, ſecus ſi non probet.*

1 RESpondetur quod gaudeat etiam hæreticus (in alijs tamen criminibus præter hæreſim; cùm hæc ſit caſus exceptus, vt infra dicetur) quia reſpectu aliorum criminum hæreſis ſe habet per accidens. Vide, quæ dicentur *cit. dub.* 22. & *Dubitat.* 24.

2 Confirmatur; quia lex priuans hæreticum immunitate Eccleſiaſtica, intelligi debet formaliter, vt ſcilicet priuet hæreticum, quatenus hæreticus eſt, non autem quatenus homicida, fur, aut alio crimine infectus eſt; alioquin qui occideret, vel mutilaret in Eccleſia, priuatus eſſet immunitate Eccleſiæ, non ſolum quoad tale delictum, ſed etiam quoad alia quælibet, quod eſt contra communionem ſententiam Doctorum.

3 Confirmatur ſecundò; quia hæc opinio ſaltem eſt probabilis (vti concedunt multi ex ipſiſmet Aduerſarijs apud Fagundez *de præceptis Eccleſ. præcept.* 2. *lib.* 4. *cap.* 4. *numero* 49.) ergo eſt amplectenda. Conſequentia probatur; quia quotieſcumque
4 duæ opiniones ſunt probabiles, illa debet amplecti quæ fauet Eccleſiæ, ſicuti rectè docent, & probant Gratianus *in diſceptation. cap.* 88. *numero* 6. & *cap.* 131. *numero* 2. Pacianus *reſponſ.* 7. *num.* 1 a 3. Hondedeus *conſil.* 3. *num.* 24. *lib.* 1. & Sperellus *deciſ.* 91. *num.* 29.

5 Confirmatur tertiò, quia vbi crimen non eſt exceptum, non habemus fundamentum, vt excipiamus perſonam: quapropter ſi excipiamus, temerè, & gratis excipimus.

Atque ita contra Gundiſaluum *de hæreticis q.* 1 c Hypolitum *in l. ex ſenatus conſulto, ff. ad leg. Corneliam de ſicarijs*, Oldradum *conſ.* 54. Boerium *deciſ.* 110. *num.* 6. Couar. *cap.* 20. *num.* 14. *lib.* 2. Nauarrum *cap.* 25. *num.* 30. Clarum *§. fin. q.* 30. Peregrinum *cap.* 8. *num.* 13. Gambacurtam *lib.* 7. *cap.* 3. *num.* 6. Tannerum 2. 2. *diſp.* 5. *q.* 8. *dub.* 1. *num.* 16. Bobadillam *to.* 1. *lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 54. Gigantem *de crim. læſæ Maieſt. lib.* 5. *q.* 93. *n.* 18. Curtellium *q.* 29. Decianum *tract. crim. lib.* 6. *cap.* 26. *num.* 4. Sarpum *de iure Aſylorum cap.* 5. *fol.* 60. & Ambroſinum *de immunit. cap.* 8. *nu.* 9. docent ex probabiliori ſententia Doctorum Silueſter, *ver. Immunitas, num.* 2. Suar. *tract.* 1. *de relig. c.*
6 1. *num.* 13. Ludouicus Correa *relect. de immunitate par.* 3. *num.* 3. Caſtrus Palaus *to.* 2. *tract.* 11. *diſp. vnic. punct.* 7. *num.* 4. Villalobos *in ſumma to.* 2. *tract.* 39. *diffic.* 7. *num.* 20. Farinac. *in append. de immunit. cap.* 13. *nu.* 170. Mar. Italia *lib.* 1. *cap.* 5. §. 6. *num.* 7. Trullench. *in Decalog. to.* 1. *lib.* 1. *cap.* 11. *dub.* 2. *num.* 2. Azor *par.* 2. *lib.* 9. *cap.* 9. *q.* 9 Portel *in dub. Regular. ver. Eccleſiæ immunitas, num.* 10. Lezana *ver. immunitas Eccleſ. num.* 3. & Bonacina *diſp.* 3. *de primo Decalog. præcept. q.* 7. §. 3. qui rectè ſubdunt, quod ſi hæreticus ſit reconciliatus Eccleſiæ, abſque dubio immunitate Eccleſiæ gaudeat; quia licet fuerit hæreticus, de præſenti tamen hæreticus non eſt. Vide etiam Antoninũ Dianam *reſol.* 29. qui rectè docet idem de ſchiſmaticis, Apoſtatis, hæreticorum fautoribus. &c. ſi non ſint cum errore intellectus. Neque obſtat, ſi dicas, quod tales, ſicut & hæretici, ſint indigni, vt tali priuilegio fruantur; cùm ſint hoſtes, & proditores Eccleſiæ. Nam ad hanc obiectionem facilè reſpondebitur *infra dub.* 19. *ſect.* 6. & patet ex iis, quæ dicebam *ſect. præcedenti*.

Dices, ergo & gaudet Iudæus, Saracenus, & quicumque alius gentilis, ſi ad Eccleſiam confugiat. 7

Reſpondetur primò, concedo totum (idque ſiue confugiat ad Eccleſiam ex delicto; quamuis non excepto, ſiue etiam ex debito ciuili) Atque ita ſatis probabiliter docent gl. Hoſtienſis, Innoc. Io. Andr. & Cardinalis *in c. inter alia de immunit. Eccl.* Silu. *verb. Immunitas.* 3. *n.* 2. Tabien. *n.* 7. Armilla *num.* 9. S. Antonin. *par.* 3. *tit.* 12. *par.* 3. §. 1. Tiraq. *de iure primogenitura q.* 66. *n.* 9. Felin. *in c. Iudæi, de Iudæis, n.* 2. Hippolytus *in l. vnic. C. de raptu virginum, nu.* 114. Faber. *in l.* 2. *C. de his, qui ad Eccleſiam confugiunt, & in §. ſed & hoc, inſtit. de his, qui ſunt ſui, vel alieni iuris.* Barboſ. *in collect. to.* 1. *lib.* 5. *tit.* 49. *c.* 6. *n.* 50. & *de iure Eccleſ. lib.* 2. *c.* 3. *n.* 44. (vbi teſtatur, ſic declaraſſe menſe Februario 1631. Sac. Congreg. Immunitatis) Gauantus *in Enchir. Epiſc. ver. Immunitas Eccleſiaſtica, n.* 9. Fagundez *de præceptis Eccleſiæ lib.* 4. *c.* 4. *n.* 49. Portell *ver. Eccleſiaſtica Immunitas, n.* 10. Bobadill. *to.* 1. *lib.* 2. *c.* 14. *n.* 51. Diana *par.* 1. *tr.* 1. *reſol.* 22. Azor. 2. *par. lib.* 9. *cap.* 1. *q.* 9. Ricciullus *de iur. patr. lib.* 2. *c.* 12. *per totum*, Zambellus *in Reper. Mor. ver. Eccleſia, quoad eius immunitatem, n.* 2. Carolus Maranta *in controuerſ. iur. par.* 2. *reſponſ.* 51. *numer.* 3. Hieronymus Tabal. *q.* 269. Mar. Ital. *de immunitat. Eccleſ. lib.* 1. *c.* 3. §. 1. & Ludou. Correa *relect. de immun. Eccleſ. par.* 3. *cap.* 3. ex eo, quod in *cit. can.* inter alia, *c. minor, c. frater, c. ſi quis inuentus, & cap. ſi quis contumax*, indiſtinctè, omnibus concedatur hoc 8
priuilegium; & ſic videatur eſſe non tam perſonale, quàm locale (vt ſcilicet concedatur perſonis, nõ ratione perſonæ, ſed ratione loci, qui ſacer, & ſanctus eſt) priuilegium autem loco conceſſum extē- 9
ditur ad omnes ibi exiſtentes, ſicuti notarunt Bartol. *in l. cunctos populos, C. de ſumm. Trinit. & fid. Cathol. & in l. fin. Cod. de teſtamentis*, & Bald. *in l. ſi non ſpeciali, C. eodem*, quos ſequuntur cæteri Doctores.
Adde, quod priuilegium immunitatis eſt fauorabi- 10
le, & ideò latè eſt interpretandum.

Quamuis, vt fateor oppoſitum, præſertim, ſi Infideles contra fideles flagitia commiſerint, ſatis 11
probabiliter etiam doceant Cou. 2. *var. c.* 20. *nu.* 11. Clar. *§ fin. q.* 30. *n.* 17. Remigius *de immunit. fallent.* 18. *n.* 5. Dec. *tr. crim. lib.* 6. *c.* 26. *n.* 2. Ambroſinus *c.* 8. *n.* 8. Farin. *de carcerib. q.* 28. *n.* 68. Megal. *in* 5. *par. lib.* 4. *c.* 2. *n.* 3. & 16. Peregrin. *de immun. c.* 12. *n.* 1. Suar. de Paz *in prax. to.* 1. *par.* 5. *c.* 3. §. 3. *n.* 106. Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. c.* 13. *n.* 13. Pereira *de manu Regia par.* 2. *c.* 51. *n.* 5. Sarpus *de iure Aſylorum cit. c.* 5. *fol.* 58. Curtell. *ad legem Feder. c.* 72. *notab.* 81. *n.* 1. & *de immun. Eccleſ. lib.* 1. *q.* 22. & alij, qui Iudæum, Saracenum, & quemcumque aliũ gentilem Eccleſiæ immunitate gaudere abſolutè negant.

Primò, quia in lege veteri etiã ciuitates refugij 12

ad confugas recipiendos conſtitutæ, ſolum erant
13 pro Iudæis, & fratribus eorum, non item pro gen-
tibus, Pſal. 149. & ad Roman. 2. 14. & Salomonis
templum alienigenis ingredi, vel limine tenus at-
tingere non licebat, n. 187. ibi: *Si quis externus ac-*
14 *ceſſerit, occidetur.* Quod ſi in Num. c. 35. refugij loca
aduenis, peregriniſque patere dicantur, id non ad
Gentiles referendum eſt; quia in ſacra Scriptura
aduenæ, & peregrini, qui ad paria cum filiis Iſrael
tractari præcipiuntur, ſunt illi, qui eundem Deum,
eadémque præcepta, ceremonias, ac Sacrificia
colebant, vt patet ex eodem lib. Num. cap. 15. ibi:
Tam indigena, quàm peregrini eodem ritu offerent
Sacrificia, vnum præceptum erit, atque iudicium tam
15 *vobis, quàm aduenis terræ.* Hi Proſelyti vocabantur,
qui vt iure ciuitatis fruerentur, vel promiſſionum
participes fierent, circumcidebantur, ac legi ſe ſub-
16 iiciebant; quorum meminit Matth. 23. & Paul. 5.
cap. ad Galatas. Quotieſcumque ergo immunita-
17 tis Sacrorum noſtrorum infideles participes fie-
rent, id non conforme eſſet legi veteri; qua confu-
gæ, qui ſolum ex circumciſione erant, recipieban-
tur, ſed non probat: Reſpondetur enim, quod mo-
dò Moyſis lex quoad hæc confugij loca cum cæ-
teris moralibus præceptis ad nos tranſlata non
fuerit: nã quoad hanc partem ad iudicialia perti-
net, atque adeò nunc abrogata eſt; ſicuti rectè do-
cet *S. Th. 1. 2. q. 105. art. 2. ad* 10. Couar. *lib. 2. c.* 20.
n. 2. verſ. prima concluſio, dum probat, immunitatis
hoc ius iure Põtificio, & Cæſareo ſuſtineri, de quo
18 nos *ſuprà dub. 2. dicebamus.* Accedit, quod ſucceſſit
tempus gratiæ; quare non mirum, ſi infideles, etiã,
vt ſic ſaltem ad conuerſionem alliciantur, aliquo-
rum, priuilegiorum participes efficiantur.

19 Secundò, quia *in l. 1. Cod. de his, qui ad Eccleſ. con-*
fugiunt, gentiles confugientes ad Eccleſiam à pri-
uilegio immunitatis Eccleſiæ excluduntur, quam-
uis Baptiſmum petant; quia præſumuntur ſimulatè
petere. Sed neque probat: Reſpondetur enim cum
Correa *loco ſuprà cit.* Abbate *in c. inter alia, de im-*
munit. n. 6. Mario Italia *lib. 1. c. 3. §. 3. n.* 1. & aliis, tex-
tum hunc eſſe iuris ciuilis, & Pontificio contra-
rium, idcoque non eſſe obſeruandum

20 Tertiò; quia par non eſt, quod ab Eccleſia de-
fendatur is, qui eius gremio, tutelæ; ac fidei ſe
committere prorſus non vult: quapropter licet pu-
niri pœna non poſſit, gaudere tamen priuilegio
aliquo non meretur, vt habetur *in l. priuilegia, Cod.*
de hæret. & Manich. & docet S. Th. 2. 2. *q.* 10. *art.* 6.
& q. 12. *art.* 2.

21 Quartò, quia Canones ſtatuentes immunitatem
Reis, videntur loqui ſecundùm materiam ſubiectã,
de perſonis ſcilicet ſub iuriſdictione Eccleſiæ con-
22 ſtitutis; cum Eccleſia de his, qui foris ſunt, non cu-
ret, iuxta illud Ioan. 21. 18. *Paſce oues meas*; & ex-
preſsè dicitur ad Corinth. 2. c. 5. 12. & ex commu-
ni docet Victoria *in relectione de Indis, n.* 21. Vnde
ad iura citata in oppoſitum reſpõderi poſſet, quod
licet illa videantur indiſtinctè omnibus, ſiue libe-
ris, ſiue ſeruis, &c. tale priuilegiũ concedere, reuera
tamen intelligenda ſint de liberis, & ſeruis fideli-
bus, cùm Eccleſia (ſicuti dicebam) de his, qui foris
23 ſunt, nõ curet. Et conſequenter, quod, licet priuile-
giũ immunitatis, vtpotè fauorabile, latè interpretã-
dum ſit, non tamen plus ſit extendendũ, quàm in
terminis habilibus, & iuxta capacitaté ſubiectorũ.
24 Et ad declarationem Congregationis reſponderi
poſſet, quod de ipſa non conſtet authenticè, vel
quod intelligatur de infideli, qui ad Eccleſiam cõ-
fugit, verè conuerti volens, iuxta ea, quæ mox in-
fra dicentur, & refert, & ſequitur Barboſa *tom. 2.*
de iure Eccleſ. cap. 3. num. 44.

Quapropter reſpondetur ſecundò: diſtinguo con- 25
ſequens. Ergo & gaudet Iudæus, Saracenus, & qui-
cumq; alius gentilis immunitate Eccleſiæ, ſi verè,
ſiue Baptiſmo petito, ſiue non petito, conuerti ve-
lit, concedo: ſi conuerti ſimulet, nego. Atque ita
contra Couarruuiam, Clarum, Remigium, & alios
in locis ſuprà cit. Doctores abſolutè negantes do-
cent gl. marginalis *in l. 1. Cod. de his, qui ad Eccleſiã*
confugiunt, & altera gl. *in c. inter alia, ver. extrahen-*
dus de immunit. Eccleſ. Angel. *ver. Immunitas, §.* 13.
Silu. *loco ſuprà cit.* Nauar. *c.* 25. *n.* 10. Suarez *to.* 1. *de*
religion. c. 10. *n.* 10. *&* 11. Filliucius *tract.* 15. *c.* 6. *q.* 5.
n. 151. Gambacurta *lib. 2. par. 2. c. 7. n.* 88. Tuſchus
ver. Eccleſia, concl. 10. *n.* 28. Azor. 2. *par. lib.* 9. *c.* 9. *q.*
9. Farinacius *in append. de immunit. c.* 5. *n.* 83. Lezana
ver. immunitas, n. 5. Guttierez *pract. qq. ciuil. lib.* 3. *q.*
7. *n.* 51. Baiard. ad Clarum *q.* 30. *n.* 23. Layman. *lib.* 4.
tract. 9. *c.* 5. *n.* 12. Cuttellius *cit. q.* 22. *n.* 22. & Bona-
cina *diſp. 3. de primo Decal. precept. q. 7. de immunit.*
§. 3. n. 5. Et probatur (vnde patet Reſponſio ad op- 26
poſita) quia par eſt, quod Eccleſia tueatur eos, qui
ipſi inſeruire volunt. Secundò, quia *in cit. l. 1. Cod.*
de his, qui ad Eccleſiam confugiunt, excluduntur ab 27
immunitate, qui ſimulatè ſe conuertunt, ergo taci-
tè admittuntur, qui reuera fidem amplectuntur. 28
Quapropter idem de iure Canonico dicendum eſt,
argum. cit. c. inter alia, ibi: *Iuxta ſtatuta Canonum, &*
traditiones legum ciuilium: tum quia leges ciuiles 29
ſeruandæ ſunt, quotieſcunque Canonicis non cõ-
tradicunt (vt eſt in caſu noſtro; quia nulla lex Ca- 30
nonica expreſsè de infidelibus diſponit, gaudeãt,
vel non gaudeant immunitate) tum quia, cùm du-
bium inſurgit in lege Canonica, in omnium ſen- 31
tentia interpretatio petenda eſt ex lege Ciuili. Ter-
tiò, quia, ſicuti dicebam, priuilegium immunitatis
videtur eſſe, non tam perſonale, quàm locale; cùm
omnibus, etiam infidelibus, ſaltem, ſi verè conuerti
velint, competere videatur, præſertim, quia, vt etiã
dicebam, eſt priuilegium fauorabile, & ſic etiam ad
infideles, ſaltem ſi verè conuerti velint, extenden-
dum: præſertim ſecundò, quia, vt ſupra ſimiliter di-
cebam, ſic apud Barboſam *de iure Eccleſ. lib. 2. c. 3. n.*
44. *& tom. 5. in Collectan. n.* 59. declarauit Sacra Cõ-
gregatio menſe Febr. anno 1631. cuius declaratio,
etiamſi de ipſa non conſtet authenticè, facit ſaltem
opinionem valde probabilem, & in praxi ſe-
quendam.

Ad argumenta autem, quibus ſupra probabatur,
quod priuilegium immunitatis non competat in-
fidelibus, ſi quidem loquantur de infidelibus, qui
verè conuerti velint, facilè reſpondetur ex di-
ctis; ſiquidem ad primum, & ſecundum patet, vt
ſuprà. Ad tertium autem Reſpondetur diſtin- 32
guendo: par non eſt, quod ab Eccleſia defenda-
tur is, qui eius gremio, tutelæ, ac fidei ſe com-
mittere non vult, diſtinguo: ſi attendatur eius de-
lictum, & demeritum, concedo: ſi attendatur
pietas matris Eccleſiæ, vt ſic ſaltem alliciat ad
conuerſionem, nego. Quod inde confirmatur;
quia alioquin neque competere illud deberet hæ-
reticis, quin neque Catholicis delinquentibus,
præſertim excommunicatis, cùm & hi, ſi atten-
datur ipſorum delictum, & demeritum, indigni
ſint, qui defendantur ab Eccleſia, & ſic eius immu-
nitate gaudeant. Ad quartum reſpondetur: nego
antecedens; & ad probationem, quod Eccleſia non
loquatur de iis, qui foris ſunt. Reſpondetur diſtin- 33
guendo: ſi imponat præcepta, cõcedo, quia nõ habet
in

Digitized by Google

in eos iuriſdictionem: ſi conferat priuilegia, quæ
etiam non ſubditis conferri poſſunt, nego; quia ſic
allicit ad conuerſionem, & magis oſtendit ſuam
pietatem. Itaque infidelis, ſeu gentilis, ſatis proba-
bile eſt, quod gaudeat immunitate Eccleſiæ, ſaltem
in caſu, quod verè conuerti velit, ſiue petendo, ſi-
ue non petendo explicitè Baptiſmum.

34 Cæterùm, ſi gentilis ante patratum delictum, &
conceptum Iudicis timorem ſigna dederit conuer-
ſionis; confugiens ad Eccleſiam, & Baptiſmum
petens, præſumitur non ſimulatè, ſed ex animo
petere; quia tunc petere præſumitur ex eadem
voluntate, qua primò Baptiſmum deſiderabat,
non autem ex animo vitandi pœnam, & ſe ſecu-
rum reddendi in Eccleſia. Si autem poſt patra-
tum delictum, & conceptum Iudicis timorem Bap-
tiſmum petat, præſumitur ſimulatè petere. & ſolum
pœnæ vitandæ cauſa; ideoque (niſi contrarium ap-
pareat) ab Eccleſia extrahi poterit. Atque ita deci-
ditur *in dict. l. 1. Cod. de his, qui ad Eccleſias confugiunt*
& docent Decianus *cap.* 28. *num.* 2. Gambacurta Pe-
regrinus, Suarez, Farinacius, Layman, & Bonacina
in locis *ſupra cit.*

35 An autem hæc præſumptio ſit iuris, & de iure;
ita vt aduerſus ipſam nulla admittatur probatio in
contrarium?

Negant Suarez, Farinacius, Layman, Bonacina
vbi ſupra Peregrin. *de immunit. cap.* 12. *numer.* 1. &
Diana *par.* 4. *tract.* 1. *reſol.* 50. dicuntque, ſolum eſſe
præſumptionem iuris, ita vt admittatur probatio
in contrarium. Quinimmò ad Eccleſiæ Prælatum
pertineat, vt in hoc caſu voluntatem Rei Bap-
tiſmum petentis examinet, & ſi iudicarit verè à
Deo eum eſſe inſpiratum, immunitatem ei con-
cedat, vt à Iudice extrahi ex Eccleſia non poſ-
ſit.

36 Affirmant autem probabilius Abb. *in dict. cap.
inter alia, num.* 6. Martha *de iuriſdict. par.* 3. *cap.* 51.
num. 33. Megalius *in* 3. *par. lib.* 4. *cap.* 2. Sarpus *de
iure Aſylorum cap.* 5. *fol.* 58. & quidam alij; quia tunc
eſt præſumptio iuris, & de iure, quando ius cer-
37 tum quid ſtatuit ob præſumptionem, quam habet
(vt rectè probant Menoch. *de præſumpt. lib.* 1. *quæſt.*
3. *numer.* 16. *& ſeqq.* & Sanchez *de matrim. lib.* 7.
38 *diſputat.* 37. *numer.* 7. *&* 8. & alij paſſim) At in
præſenti ius ciuile ſtatuit, gentilem confugientem
ad Eccleſiam, & Baptiſmum petentem, non eſſe de-
39 fendendum ab Eccleſia, ob præſumptionem, quam
habet, quod ſimulatè petat; ergo præſumptio de
tali ſimulatione eſt iuris, & de iure; atque adeò ad-
uerſus ipſam non admittitur probatio. Intellige, *di-
recta*: indirecta enim, qua ſcilicet fundamentum ſi-
mulationis excluditur, admitti poteſt, & debet, vt
rectè ex communi probat Sanchez *n.* 33. Erit autem
40 probatio indirecta in præſenti, ſi probet is aliis ra-
tionibus præter delictum patratum motum ſe fuiſ-
ſe ad petendum Baptiſmum. Interim verò dum hæc
41 indirecta probatio fit, poterit Eccleſia ad ſe confu-
gientem defendere, factaque probatione. ſi iudicet
petitionem ex vero animo conuerſionis ortam
fuiſſe, concedere debet immunitatem Eccleſiaſti-
cam, ſicut & Baptiſmum; ſecus verò, ſi id probatum
non fuerit. Vide Decianum Gambacurtã, Peregri-
num, Suar. Farinac. Layman, & Bonac. *in locis ſupra
cit.* ex dictis ſequitur, quod multò magis immuni-
tate gaudeant Cathecumeni; quia, licet non ſint
baptizati, ſunt tamen fideles, & deſiderant eſſe in
Eccleſia; Quapropter multò magis æquũ eſt, vt ipſa
eos defendat, præſertim cum intra illos nõ excludãt
quin potius cum generaliter loquantur, includãt

SECTIO V.

An gaudeat bannitus, & condemnatus ob delictum?

SVMMARIVM.

1 *Bannitus, & condemnatus ob delictum, licet ob delictum exceptum, non tamen ſi fuerit condemnatus plenis probationibus gaudet immunitate.*

2 *Bannitus non debet poſt condemnationem eſſe melioris conditionis, quam ante condemnationem.*

3 *Condemnatus ex ſolis indiciis, & ex probationibus non concludentibus gaudet immunitate.*

4 *Bannitus multo magis gaudebit ſi quomodocumque condemnatus fuerit ob delictum non exceptum.*

RESpondetur, quod etiam gaudeat bannitus, & 1
condemnatus ob delictum, quamuis ob deli-
ctum exceptum (non quidem, ſi fuerit condemna-
tus plenis probationibus; quia tunc, ſi ante condẽ-
nationem non gaudet, multo minus poſt condem-
nationem gaudebit, vt rectè notauit Farinacius *de
carcerib. q.* 28. *n.* 47. quia non debet poſt condemna- 2
tionẽ eſſe melioris cõditionis; ſed ſi condemnatus 3
ſit ex ſolis indiciis, & ex probationibus non con-
cludentibus) Ratio quia tunc potius ob contuma-
ciam, quam ob delictum exceptum condemnatus
eſt; & per fugam ad Eccleſiam non tam intendit
fouere inobedientiã, quàm vitare condemnationẽ;
Atque ita docet Clarus *in pract.* §. *fin. q.* 3. Mantica,
Nauarrus, & alij, quos citat, & ſequitur Farinac. *de
carcerib. q.* 28. *n.* 47. & *in append. de immunit. c.* 2. *n.* 42.
& ſeqq. & Lezana *ver. immunitas Eccleſ. n.* 16. Quid-
quid in contrarium in aliquo ſenſu ſentire videa-
tur Decianus 2. *par. tract. crimin. lib.* 6. *cap.* 27. *n.* 8. Et 4
multò magis gaudebit, ſi quomodocunque con-
demnatus fuerit ob delictum non exceptum. Vide,
quæ dicentur *dubit.* 34. *ſect.* 27.

SECTIO VI.

An gaudeat captus, & fugiens à carcere, vel exilio?

SVMMARIVM.

1 *Captus & in carcere incluſus, ſi fracto carcere ad Eccleſiam confugiat, gaudet immunitate.*

2 *Deportatus, vel Exul, ſi à loco deportationis vel exilij ad Eccleſiam confugiat, gaudet immunitate.*

3 *Qui fracto carcere fugit ad Eccleſiam, non committit caſum exceptum.*

4 *Captus, & in carcere incluſus ſubeſt Poteſtati, & Iudicio Iudicum dum in eorum Iuriſdictione exiſtit; ſecus ſi extra illam exeat, ſicut de facto exiit, cum ad Eccleſiam ſe recepit.*

5 *Carceratus fugiens a carcere delictum non committit; quia vtitur iure ſuo, & dato, quod committat, non committit delictum exceptum.*

6 *Limita niſi delictum, ob quod carceratus erat, eſſet de exceptis, quia tunc immunitate non gauderet.*

7 *Delictum quouſque pœna purgatum non eſt, idem quoad omnes effectus reputatur, & ex fuga non fit leuius, ſed potius augetur.*

1 RE ſpondetur, quod gaudeat etiam captus, & in
carcere incluſus, ſi fracto carcere fugiens
ad Eccleſiam confugiat (idemque dicas cùm Ge-
2 nuenſi *in praxi cap. 22. n. 1. de deportato vel exule,*
ſi à loco deportationis, vel exilij fugam aſſumendo
ad Eccleſiam ſimiliter ſe recipiat) quia priuile-
gium immunitatis Eccleſiaſticæ conceditur om-
3 nibus, qui ad illam confugiunt, præter caſus ex-
ceptos, ſed qui fracto carcere fugiens ad Eccleſiam
confugit, non committit caſum exceptum, ergo,
&c. Atque ita ex communi docent Abb. *in cap. inter
alia in fin. de immunit. Eccleſ.* Silu. *ver. Immunitas.
3. q. 3. §. 5.* Angelus §. 19. Nauar. *cap. 25. num.* 19.
Couar. 2. *var. cap. 20. num.* 13. Clarus *§. fin. q.* 3.
Farinac. *de carcerib. q.* 28. *num.* 41. *in append. de
immunit. cap.* 14. *num.* 200. Tuſchus. *ver. Eccleſia,
concl.* 10. *num.* 30. Suarez *lib. 3. de reuerentia debita
locis ſacris, cap.* 11. *num* 18. *&* 19. Decian. *tract.
crimin. 2. p. lib. 6. cap.* 28. *num.* 28. Ambroſin. *de
immunit. Eccleſ. cap.* 10. *num.* 11. Layman *lib. 4.
tract. 9. cap. 3. num.* 9 Peregrin. *de immunit. cap.* 5.
num. 9. Diana *par. 1. tract. 1. reſol.* 19. Barboſa *in
Collect. tom 1. lib. 3. tit 49. cap. 6. num.* 11. Correa *in
relect. de immunitate p. 2. num.* 13. Nouarius *in
Summa Bullarum tit. de immunit cap. 10. num.* 11.
Cuttell. *de immunit. Eccleſ. q.* 19 *lib.* 1. Lezana
ver. immunitas num. 16. & Bonac. *q. 7. de immunit. §.
2. num.* 10. contra Petrum Gregorium *Syntag Iuris
lib. 13. cap. 22. num. 2. verſ. non effractores carcerum,*
Gambacurtam *lib 4 cap. 18. num. 9. in fin.* Naldum
in ſumma, ver. Reus, num. 13. Iuſtum Oldelſob. *in
pract. crimin. tit. 3. caut. 17. num.* 7. & nonnullos
alios apud Couar. *cit. num.* 13. & Suar. *num.* 18.

4 Neque obſtat, ſi dicas, quod captus, & in carcere
incluſus ſubſit poteſtati, & iudicio Iudicum, ergo
contra iuſtitiam facit, ſi à tali iudicio ſe eximat; &
conſequenter (cùm Eccleſia non faueat iniuſtis)
immunitate non gaudebit.

Reſpõdetur enim, quod ſubſit poteſtati, & iudicio
Iudicum, dum in eorum iuriſdictione exiſtit; at
ſecus, ſi extra illã exeat, ſicuti de facto exit, cùm ad
5 Eccleſiam ſe recipit, ſeu confugit. Neque in hac
fuga delictum committit, quia vtitur iure ſuo: &
dato, quod committat, non committit delictum
exceptũ vide etiam, quæ dicentur *ſect. 10. dubit. 14.
ſect. 17. & dub.* 33.

6 Excipe tamen, ſi delictũ, pro quo Reus manebat
in carcere immunitate non gauderet, vel ob quod
illa iam excluſus fuerat, quia tunc non eſt dubium,
eandem cauſam manere, vt immunitate etiam
7 frui non debeat; ſiquidem delictum, quouſque
pœna purgatum non eſt, idẽ quoad omnes effectus
reputatur; & ex fuga non fit leuius, ſed potius
augetur, *l inficiando, §. infans, ff. de furtis,* naturaque
æquum eſt (vt aiebat Vlpianus *in l. 1. ff. ſiis teſtam.
liber eſſe iuſſerit,* &c.) non eſſe impunitum eum, qui
ſub hac ſpe audacior factus eſt. quapropter ob tale
delictum, pro quo Eccleſia immunitatem non con-
cedit, Reus è loco Sacro extrahi poteſt, ſeruata
tamen forma in Bulla Gregorij XIV. præſcripta,
de quo infrà, ſic Farinac. *de carcerib. c.* 28. *num.* 46.
& Peregrin. *cap. 5. num.* 10. Vide etiam Pegueram
deciſ. 17.

SECTIO VII.

An gaudeat, qui ex manibus miniſtrorum Iuſtitiæ ſe recipit ad Eccleſiam: & quid ſi ex manibus eorum ereptus fuerit ab alijs: vel ſi cum ſatellite ſe receperit ad Eccleſiam?

SVMMARIVM.

1 *Captus, & è manibus miniſtrorum Iuſtitiæ confugiens ad Eccleſiam, gaudet immunitate Eccleſiaſtica.*

2 *Ereptus ab alijs è manibus ſatellitum, vel trahens ſecum miniſtros Iuſtitiæ, ſi ſe recipiat in Eccleſia gaudet immunitate.*

3 *Vbi lex non diſtinguit, neque nos diſtinguere debemus.*

4 *Vinctus à ſatellitibus ſi per Eccleſiam ad carceres ab ipſis ducatur, non gaudet immunitate, quia non à ſe, ſed ab alijs vinctus, ducitur.*

5 *Carceratus non gaudet immunitate, ſi in carcere exiſtens confugiat ad ſacerdotem ibi adminiſtrantem Euchariſtiam.*

6 *Carceratus ductus per Eccleſiam à Birruarijs non neceſſariò; ſed voluntariò in ſententia nonnullorum Doctorum gaudet immunitate.*

7 *Vtraque opinio eſt probabilis, prior in rigore iuris eſt probabilior, ſecunda verò dicitur magis pia, & in praxi amplectenda.*

EX dictis ſequitur primò, quòd etiam gaudeat, 1
qui ex manibus miniſtrorum Iuſtitiæ ſe recepit
ſeu confugit ad Eccleſiam; quia in tali caſu, etiam
propriè ad illã confugit; Atque ita ex communi et-
iam contra eoſdem ſupra dictos Doctores docent
Abb. Silu. Angelus, Tuſch *ver. Eccleſia, concl. 10. n.* 21.
& 30. Decian. *lib. 6. cap. 28. n.* 32. Gutierez *lib. 3. q. 6.
n. 4. &* 5. Genuenſis *in prax. c. 22. n.* 10. Layman *lib. 4.
tract. 9. n.* 9. Farinac. *in append. de immunit. cap. 15. nu.*
196. & Anaſt. Germ. *de ſacrorum immunit. lib. 3. c. 16.
num.* 56. Quod & verum arbitror contra Sanch. *in
ſelect. diſp. 44. num.* 52. Nouarium *in ſumma Bullarum,
tit. de immunit. Eccleſ. num.* 14. Paſqualigum *deciſ.*
486. *per totam*, ſi è manibus Satellitum fuerit erep- 2
tus ab aliis; vel ſi ſecum per vim ad Eccleſiam tra-
hat miniſtros Iuſtitiæ; quia adhuc verum eſt dicere
quod propriè ad Eccleſiam ſe recipit, ſeu confugit; 3
& vbi lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debe-
mus, præſertim cùm immunitas ſit fauorabilis, &
pœnæ reſtringendæ; Atque ita docent Farinac. *in
append. de immunit. cap. 15. num.* 196. Mar. Ital. *de im-
munit. Eccleſ. lib. 1. cap. 6. §. 2. num.* 70. *& ſeqq.*
Ghilinus *in ſumma, ver. Eccleſia, num.* 2. Henr. Ca-
niſius *lib. 3. decret. tit. 12. de immunit Eccleſ. fol.* 242
Cæſar Locatellius *in Breuario de Tortura, inſpect.* 3.
num. 162. Correa *in relect. ad caput inter alias de im-
munit. Eccleſ. par. 3. num.* 21. Tullench *in Decalogo
to. 1. lib 1. cap. 11. dub. 1. n.* 11. Glianes *de conſuris, ver.
extrahens, num.* 18 Bonacina *to. 2. diſp. 4. q. 8 punct.* 9.
num. 10. Gutierez *in qq. pract. lib. 3. q. 4 num.* 10. *&*
Diana *par. 3. tract. 1. reſol. 36. &* 39. *& par. 4. tract. 1.
reſol.* 106. contra Pegueram *deciſ.* 251. Gamm. *deciſ.*
141. Ambroſinum *de immunit. cap. 10. num.* 10 Paſ-
qualigum *deciſ* 486. & Nouarium *in ſumma Bulla-
rum, tit. de immunit. Eccleſ. n.* 14. Vide, quæ diffuſiùs
dicentur *infrà dubit. 19. ſect. 2. & dubit.* 33.

Quamuis

4 Quamuis non gaudeat item, ſi à miniſtris Iuſtitiæ per Eccleſiam ad carcerem, vel ad ſupplicium vinctus ducatur, & inde exire recuſans, per vim extrahatur; quia tunc non ipſe ad Eccleſiam ſe recipit, ſeu confugit, (ſicuti requirunt leges Ciuiles, & Canones, & nouiſſimè ita Conſtitutio Gregorij XIV. ibi: *vt Laicis ad Eccleſias, Locaue Sacra, & religioſa prædicta confugientibus, &c.*) ſed per illam vinctus ab aliis ducitur (quapropter in ſen-
5 tentia omnium neque gaudet, ſi in carcere exiſtens ad ſacerdotem Euchariſtiæ Sacramentum portantem intra carcerem confugiat. Atque ita docent Tuſchus *ver. Eccleſia, concl.* 12. *num.* 28. Couar. *lib.* 2. *var. reſol. cap.* 20. *n.* 17. Graff. *par.* 1. *lib.* 2. *cap.* 48 Scortia *Theor.* 385. Suarez *de relig. lib.* 3. *cap.* 11. *nu.* 18. Farinac. *de carcerib. q.* 28. *num.* 69. *& in append. de immunit. cap.* 15. *num.* 201. Decian. *tract. crimin. lib.* 6. *cap.* 28. *num.* 30. Lezana *ver. immunitas, numer.* 19. Gutierez *lib.* 3. *qq. q.* 6. Tannerus *in* 2. 2. *diſp.* 5. *q.* 8. *dub.* 1. *num.* 17. Bobadilla *in Polit. to.* 1. *lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 61. (qui *in gl. lit. A.* plures alios Doctores adducit Ambroſin. *de immunit. Eccleſ. cap.* 10. *num.* 10. Curtellius *de immunit. Eccleſ. lib.* 1. *q.* 25. *numero* 8. *&* *q.* 30. Azeued. *in l.* 1. *tit.* 2. *lib.* 2. *num.* 11. vbi ſic deciſum refert, & Bonacina *diſp.* 3. *q.* 7. *de immunit.* §. 2. *n.* 10. Quamuis contrarium defendant Clarus *lib.* 5. *q.* 30. Nauarr. *cap.* 25. *num.* 19. Boër. *deciſ.* 100.
6 Germon. *de immunit. lib.* 3. *cap.* 16. *num.* 35. Megalius *conſil.* 46. Villagut. *de extenſ. legum cap. fin. num.* 40. & alij à Bobadilla *loco ſupra cit. in gloſ. lit. B.* citati. Item & Peregrinus *de immunit. cap.* 5. *num.* 8. ſaltem in caſu, quod Reus ducatur ad carcerem per Eccleſiam non neceſſariò, ſed voluntariè; cum ſcilicet per alium locum ad carcerem duci poſſit. Vide etiam Fagundez *de preceptis Eccleſiæ, precept.* 2. *lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 57. & Dian. *par.* 1. *tract.* 1. *reſol.* 30. qui
7 vtramque opinionem dicunt eſſe probabilem, etſi priorem dicant eſſe in rigore iuris probabiliorem; poſteriorem autem eſſe magis piam, & ideò in praxi amplectandam. Vide etiam Farinacium *in Append. de immunit. c.* 15. *n.* 205.

SECTIO VIII.

An gaudeat condemnatus ad mortem, ſi ſimiliter, cùm ad ſupplicium ducitur, ex manibus miniſtrorum iuſtitiæ ſe recipit ad Eccleſiam?

SVMMARIVM

1 *Condemnatus ad mortem, ſi cum ad ſupplicium ducitur, è manibus miniſtrorum Iuſtitiæ, confugiat ad Eccleſiam, gaudet immunitate.*

2 *Ductum ad ſupplicium mortis ſi per vim ſecum trahat Iuſtitiæ miniſtros ad Eccleſiam, gaudet immunitate, ſecus ſi ab illis ducatur per Eccleſiam ad locum ſupplicij.*

1 SEquitur ſecundò, quod propter eandem rationem etiam gaudeat condemnatus ad mortem (ob delictum ſcilicet non exceptum) ſi ſimiliter, cùm ad ſupplicium ducitur, ex manibus miniſtrorum Iuſtitiæ ſe recipiat, ſeu confugiat ad Eccleſiam; Decian *num.* 29. Ambroſin. *num.* 13. Suar. *cap.* 11. *num.* 18. Graff. 1. *par. lib.* 2. *c.* 48. *n.* 7. Farinac. *de carcerib. q.* 28. *numero* 44. *& in append. cap.* 15. Gambacurta *lib.* 4. *cap.* 18. *numero* 7. & Peregrin. *cap.* 5. *numero* 4. *& ſeqq.* item, ſi per vim ſecum trahat ad

Eccleſiam miniſtros Iuſtitiæ; quamuis non etiam, ſi ab illis vinctus ducatur per Eccleſiam ad locum 2
ſupplicij, vt *ſupra* dicebam, & docent Tuſchus *nu.* 22. Farinacius *cit. cap.* 15. *num.* 197. Lezana, *ver. immunitas, num.* 19. Decian *cit. cap.* 28. *num.* 29. Gutierez *q.* 4. *num.* 10. & alij paſſim. Vide, quæ dicentur, *infra dub.* 24. *ſect.* 17.

SECTIO IX.

An gaudeat condemnatus ad triremes, ſi ſimiliter ex his ſe recipit ad Eccleſiam?

SVMMARIVM.

1 *Condemnatus ad Triremes, ſiue ad tempus, ſiue ad ſemper, ſi à triremibus confugiat ad Eccleſiam, gaudet immunitate.*

2 *Fugiens à triremibus gaudet Indulto, ſi non fuerit illuc damnatus pro crimine excepto in ipſo Indulto. ita dic ſi non fuerit illuc damnatus pro crimine excepto ab ipſa Eccleſia.*

3 *Fugiens à Triremibus ſi non gaudeat immunitate ob crimen exceptum, propter quod illuc eſt damnatus, non eſt puniendus de fuga, & antequam de Eccleſia extrahatur talis remiſſio per Epiſcopum eſt ei impetranda.*

4 *Eccleſia reddit delinquentem ſecurum à pœna non ſolum infligenda, ſed etiam inflicta.*

5 *Opinio diſtinguentium quo modo condemnatus ad triremes, ſi inde aufugiat debeat gaudere immunitate, nempe ſi reclamauerit, vel conſenſerit in pœna, & ſimilibus ab auctore reiicitur.*

6 *Seruus pœnæ hodie quis non efficitur per condemnationem Triremium, vel cuiuſcumque alterius operis publici etiam in perpetuum.*

7 *Seruus pœnæ licet effectus ſit damnatus ad mortem, ſi tamen quando ad ſupplicium ducitur, ſe ſubducat è manibus ſatellitum, gaudet immunitate.*

8 *Condemnatus ad vapulandum, ſi ad Eccleſiam confugiat, gaudet immunitate.*

9 *Seruus ſi fugiat ad Eccleſiam non liberat ſe à Poteſtate Domini, Reus tamen ſe liberat à poteſtate Iudicis.*

10 *Seruus, qui fugit ad Eccleſiam non eſt Reus alicuius criminis, & ab Eccleſia non defenditur, cum eius dominium, & poſſeſſio ſit apud dominum.*

11 *Damnatus ad triremes eſt verè Reus (ſicut & miles, qui per fugam militiam deſerit) & propter ſententiam latam, & pœnam inflictam contra eum, non deſinit eſſe Reus.*

12 *Nemo hodie etiam per condemnationem ad opus publicum in perpetuum, pœnæ ſeruus efficitur.*

13 *An ſi qui confugit ad Eccleſiam è triremibus, vbi non ex ſententia ſed ex locatione, & conductione addictus erat, gaudeat immunitate eſt diſſenſio.*

14 *Famuli ad præſtanda ſeruitia conuenta cogi poſſunt, & tales, qui ita ſe locauerunt cenſentur vt famuli.*

15 *Limita ſi tranſacto tempore conductionis cogerentur remigare, nam non amplius famuli, ſed adſcriptitij dici poſſunt.*

SEquitur tertiò, quod propter eandem rationem etiam gaudeat condemnatus ad triremes, 1

ſiue ad tempus, ſiue ad ſemper ad illas fuerit condemnatus, ſi ſimiliter etiam è triremibus confugiat ad Eccleſiam. Et confirmatur; quia (ſicuti docet
2 Maſtrillus *de indulto, cap. 41. num. 5.*) fugiens è triremibus gaudet indulto, ſi non fuerit illuc damnatus pro crimine excepto in ipſo indulto; ergo multò magis gaudere debebit immunitate Eccleſię, ſi ſimiliter non fuerit illuc damnatus pro crimine excepto ab ipſa Eccleſia. Atque ita contra Mattham *de iuriſdict. par. 2. cap. 51. num. 17.* Megalium *in 3. par. lib. 4. cap. 2. q. 1. num. 33.* Sarpum *de iure Aſylorum cap 5. fol. 54.* Curtellium *de immun. Eccleſ. lib. 1. q. 25. n. 8. & q. 40. per totam*, Gamma *dec. 362.* & Villadieg *in Polit. c. 3. n. 215.* (qui tamen admittũt, quod talis cogi ſolum debeat redire ad remigandum ad tempus prius ſtatutum, non item ad ſuſtinendam ob fugam pœnam aliam, cum huius remiſſio, prius quam Iudici ſeculari tradatur, ab Epiſcopo, vel Eccleſiæ Præpoſito obtineri debeat) docent Pereira *de manu Regia, par. 2. cap. 50. num. 17.* Ludouicus Correa *in relect. ad cap. inter alia de im-*
3 *munit. Eccleſ. par. 3. q. 4. num. 9.* Antonius de Marinis *quotid. reſol. cap. 177. num 2.* Trullench. *in Decalog. tomo 1. lib. 1. cap. 11. dub. 3. num. 29.* Nouarius *in Summa Bullarum tit. de immunit. Eccleſ. numero 27.* Diana *par. 1. tract. 1. reſol. 40.* & Lezana *ver. immunitas num. 16.* Giurba *in conſil. crimin. conſ. 30. num. 21.* ex eo, quia Eccleſia reddit delinquentem ſecurum
4 à pœna, non ſolum infligenda, ſed etiam inflicta; ſicuti pluries fuiſſe deciſum; *in cit. conſ. 30.* teſtatur; & colligitur *ex cap. id conſtituimus, q. 12.* ibi: *& ab omni pœnarum genere ſint ſecuri.*

5 Hinc opinio diſtinguentium (quod, ſi Reus, qui è triremibus ad Eccleſiam confugit, ſic loco depoſiti ibi condemnatus, vel certam habeat condemnationem, ſed ſit reclamatum, & pendeat reclamatio, vel compleuerit tempus, ſed ibi generalem expectando libertatem detineatur, in his caſibus immunitate gaudeat: ſi verò certam habeat condemnationem de qua non pendeat appellatio; vel pro delictis commiſſis deſeruire ibi concordauerit, & tempus deſeruiendi nondum compleuerit, in his caſibus immunitate non gaudeat, quia pœnæ ſeruus effectus ſit, & ſic tempus deſeruiendi complere debeat) mihi non probatur, tum ob rationes dictas; tum etiam, quia hodie per condemnationem
6 huiuſmodi, vel ad quodcunque aliud opus publicum, etiam in perpetuum, ſeruus pœnæ quis non efficitur; iuxta textum in Authent. ſed hodie *Cod. de donat. inter vir. & uxor.* Excepto caſu, ſi ad mortem ſit condemnatus, vt patet ex *l. qui vltimò, ff. de*
7 *pœnis.* Adde, quod etiamſi ad mortem ſit condemnatus, licet ſeruus pœnæ efficiatur, ſi tamen, quando ducitur ad ſupplicium, ad Eccleſiam confugit, immunitate gaudet, vti communiter docent Doctores; ergo gaudere etiam debebit in omni alio caſu (niſi ad triremes condemnatus ſit pro crimine ex-
8 cepto, ratione cuius immunitate quidem priuatur, vt rectè dixit, Curtellius *loc. ſuprà cit. num. 10.* & in ſimili Gambacurta *lib. 4. cap. 19. n. 20*) & multò magis, ſi condemnatus fuerit ad vapulandum; vt rectè notarunt Pereira, & Correa *in locis ſupra cit. dub. 24. ſect. 17.*

6 Obiicies ex Curtellio *loc. cit.* Si ſeruus fugiat ad Eccleſiã, nõ liberat ſe à poteſtate domini, ergo nec Reus, qui per crimen, maximè accedente ſententia, fit ſeruus publicus, & ſeruus pœnæ, liberabit ſe à poteſtate Iudicis, & Iuſtitiæ.

10 Reſpondetur, diſparitas eſt; quia ſeruus, qui fugit à domino ad Eccleſiam, non eſt reus alicuius criminis, vti ſuppono; & ideò ſi ad Eccleſiam fugiat, ab Eccleſia non defenditur, cùm eius dominium, & poſſeſſio ſit apud dominum, vt patet ex *cap. inter alia, §. ſi verò, de immunit.* & *ex l. præſenti, §. fin. Cod. de his, qui ad Eccleſ. confugiunt.* At non ita 11
eſt in caſu noſtro; cùm damnatus ad triremes ſit verè Reus (ſicut & miles, qui per fugam militiam deſerit) & propter ſententiam latam, & pœnam inflictam contra ipſum non deſinat eſſe Reus. Adde, quod (vt ſupra dicebam ex Auth. ſed hodie, & notat Correa *in relect. de immunit. par. 2. numer. 9.*) 11
nemo hodie, etiam per condemnationem ad opus publicum in perpetuum, pœnæ ſeruus efficitur.

Obiicies ſecundò ex eodem Curtellio: Canones impertiuntur Reis non totalem, ſed ſolum vitæ, & membrorum immunitatem, qua à Prælato Eccleſiæ obtenta, Iudici ſeculari eos tradi volunt, *ex cap. id conſtituimus, & c. inter alia, q. 12.* ergo

Reſpondetur nego antecedens; qua de re vide 13
infra dub. 35. 37. & 39.

Cæterùm an, ſi qui confugit ad Eccleſiã è triremibus, vbi non ex ſententia; ſed ex locatione, & conductione addictus erat, gaudere etiam debeat immunitate?

Negat probabiliter Curtellius *num. 17.* quia tali nec pœnæ, nec Rei confugientis definitio conuenit; quin talis contineri videtur ſub diſpoſitione *c. metuentes, 17. q. 4. & l. præſenti, §. ſanè, Cod. de his, qui ad Eccleſ. confug.* vbi de famulis cauetur, quod 14
ad præſtanda ſeruitia cogi debeant; ergo, &c. Excipitur tamen niſi cogeretur redire ad remigandum tranſacto conductionis tempore; quia tunc ille, cũ 15
tranſierit tale tempus, non amplius famulus, vel aſcriptitius dici poteſt, ſic Curtell. Vide etiam Barboſam *de iure Eccleſ. lo. 2. c. 3. n. 33.*

Affirmat autem, & probabiliter etiam, ſimpliciter Giurba, iuxta ea, quæ dicentur *infra dub. 11.*

SECTIO X.

An gaudeat quis, ſi præſtito iuramento de redeundo in carcerem, ſe recipiat ad Eccleſiam?

SVMMARIVM.

1 *Carceratus ſi præſtito iuramento Cuſtodi de redeundo, inde confugiat ad Eccleſiam gaudet immunitate.*

2 *Amplia procedere non ſolum in carceratione iniuſta verum etiam iuſta.*

3 *Periurium, cum non ſit vnum de criminibus exceptis non tollit Eccleſiæ immunitatem.*

4 *Iuramenti relaxatione impetrata, ceſſat Periuriũ.*

5 *Reus qui præſtito Iuramento de redeundo ad carcerem, ſi nolit redire, ſed ſe in Eccleſia defendere, poteſt Prælatus concedere facultatem, vt habita cautione de impunitate pœna corporalis ab Eccleſia extrahatur, ſecus ſi adſit periculum pœna mortis.*

SEquitur quartò, quod etiam gaudeat ſi præſtito iuramento Cuſtodi carceris de redeundo in 1
carcerem, ad Eccleſiam confugiat; Quod verum eſt non ſolum, ſi carceratio erat iniuſta (in quo omnes cõueniunt) ſed etiam, ſi erat iuſta, & ſine Rei mor- 2
tis periculo; quia periurium (cùm non ſit vnum de criminibus exceptis, vt dicetur *infra Dubit. 24. ſectio. 12.*) non tollit immunitatem Eccleſiæ; & 3
ex alio capite (vt ſuppono) non erat carcera-

tus,

ratus pro crimina exeapro. Adde, quod forſan impetrari poterit relaxatio iuramenti, & ſic ceſſabit periurium; Atque ita ex communi doeent Abbas *in cit. cap. inter alia*, Silu. *ver. Immunitas*, 3. *q.* 3. Aogal. §. 19. Couar. 2. *ver. cap.* 20. *num.* 13. Suarez *cap.* 11. *num.* 18. Layman. *lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 3. *num.* 9. Farinacius *in append. de immunit. cap.* 15. *num.* 200. *& de carceribus, q.* 28. *num.* 43. Diana *part.* 3. *tract.* 1. *reſol.* 37. Ambroſin. *cap.* 10. *num.* 12. & Fagundez 2. *part. de preceptis Eccleſia, lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 58. contra Decianum *tract. crimin. lib.* 6. *cap.* 28. *num.* 21. Cortalliom *de immun. Eccleſ. lib.* 2. *q.* 19. *num.* 4. *& ſeqq.* Peregrinom *de Immunit. cap.* 5. *num.* 10. Azorium 2. *part. lib.* 9. *c.* 9. *verſ. quid dicendum*, & nonnullos alios apud Couar. & Suar. *in locis ſuprà cit.*

Cæterùm, quod ſubdit Fagundez *loco cit.* & do-
5 cent etiam Couar. Silueſter, Layman. Curtellius, & Suarez *vbi ſuprà* (nempe, quod ſi Reus in tali caſu iuſtè datentos, ad careerem nolit redite, poſſit Prælatus concedere faeultatem, vt habita cautione de impunitate pœnæ corporalis, ab Ecclesia extrahatur; quamuis ſecus, ſi talis pœnæ morale periculum ſubeſſet) mihi cum Gambacurta *lib.* 4. *cap.* 19. *n.* 20. non probatur (ſaltem ſi cuſtodi carcerum ex tali Rei fuga pericolũ mortis non immineat; quia talis traditio priuilegium immunitatis ſimpliciter (exceptis caſibus in iure expreſſis) Reo cõceſſum deſtrueret. Accedit, quod Gregorius XIV. in ſui Conſtitutione prohibet extractionem fieri, etiam pro quauis pace, & cauſa; Nequè inde fit (vt obiiciũt Aduerſarij) quod Eccleſia faueat delicto, ſed quod faueat delinquenti, ob delictum commiſſum; præſertim, quia talis non peccat formaliter, quia eſt in Eccleſia, ſed ſolum quia non redit, ſiue ſit in Eccleſia, ſiue alibi, quod materialiter, & impertinenter ſe habet ad peccatum; Et ex alio capite Cuſtos carcerum ſibi imputat, ſi non didicerit cautius agere, ſicuti debebat.

SECTIO XI.

An gaudeat clericus comparatiuè ad Iudices ſeculares?

SVMMARIVM.

1 *Clericus etiam comparatiuè ad Iudices ſeculares, gaudet immunitate, ſiue ſubſit eorum iuriſdictioni, ſiue non.*

2 *Clericus non debet eſſe deterioris conditionis, quam laicus.*

3 *Clericus, ſi non ſeruet requiſita Tridentini, priuatur priuilegio perſonali, non item locali.*

1 Reſpondetur, quod gaudeat etiam clericus, (ſi loquamur comparatiuè ad Iudices ſeculares) ſiuè eorum iuriſdictioni non ſubdatur (quod eſt certum) ſiuè etiam, ſi ex defectu alicuius requiſiti, ſubdatur; quia tunc clericus reputatur tamquam
2 Laicus, atquè adeò non debet eſſe deterioris conditionis, quàm laicus, quapropter, licet in tali caſu priuetur priuilegio perſonali clericorum, non tamen priuatur priuilegio locali ſacrorum locorum iure communi generaliter conceſſo, etiam laicis;
3 Atque ita ex communi ſententia Doctorum docent Nauarrus *cap.* 25. *num.* 22. Suarez *lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 7. Genuenſis *in praxi cap.* 22. *num.* 11. Bonacina *de Immunitate quaeſt.* 7. §. 3. *num.* 6. Filliuc. *tract.* 15. *cap.* 6. *q.* 8. *num.* 151. Gambacurta *lib.* 4. *cap.* 11. Farinac. *de carceri. q.* 28. *num.* 7. *& in append. cap.* 2. *num.* 34. *& ſeqq.* Gemon *de ſacr. immunit. lib* 3. *cap.* 26. *num.* 90. *& ſeqq.* Mar. Italia *lib.* 1. *cap.* 3. §. 1. Sacra Congregatio Cardinalium teſte Farinacio *cit. cap.* 2. *num.* 36. *ad fin.* & alij contra nonnullos apud citatos Doctores, præſertim Farinacium *cit. num.* 36. Vide *infrà ſect.* 14.

SECTIO XII.

An clericus, qui non ſubditur iuriſdictioni Iudicum ſecularium, ſed Eccleſiaſticorum, gaudeat comparatiuè ad Iudices Eccleſiaſticos, non quidem in caſibus exceptis (in quibus certum eſt, quod non gaudeat; quia nullibi reperitur hoc ſpeciale priuilegium, & pro eis perſonali quoque per degradationem immunitate exuuntur, vti docent ex communi Suarez *lib.* 3. *de relig. cap.* 10 *num.* 7. Farinacius *de carceribus q.* 28. *num.* 8. *& in append. de immunit. Eccleſ. num.* 35. Barboſa *tom.* 2. *de iure Eccleſ cap* 3. *num.* 45. *verſ. Et multò magis*, & Curtellius *de immun. Eccleſ. lib.* 2. *q.* 20 *num.* 11. *& quaeſt.* 23. *num.* 25. contra Bernardum Diaz *pract. capite* 123. *in fin*) ſed in caſibus non exceptis?

SVMMARIVM.

1 *Clericus, qui non ſubeſt Iuriſdictioni Iudicum ſecularium, ſed Eccleſiaſticorum non gaudet immunitate Eccleſiæ comparatiuè ad Iudices Eccleſiaſticos,*

2 *Immunitas Eccleſiæ non derogat Poteſtati Eccleſiaſticæ, ſicut derogat Poteſtati Laicali.*

3 *Sententia Eccleſiaſtica contra Delinquentem ferri poteſt in Eccleſia; ſecus ſi ſit Laicalis.*
Prælatus Eccleſiaſticus poteſt exercere iuriſdictionem ſuam in locis ſacris.

4 *Immunitas perſonalis debita Clericis non impedit eorum punitionem à Iudice Eccleſiaſtico.*

5 *Immunitas perſonalis eſt maior quam Eccleſiarum aſylum cum Clerici ſint Dei templum viuum.*

6 *Iudex Eccleſiaſticus citra vllam Eccleſiæ violationem, poteſt punire ſuos ſubditos Clericos.*

7 *Immunitas Eccleſiæ læditur quando contra eius Prælati voluntatem, Delinquens ibi exiſtens extrahitur.*

8 *Clericus cum extrahitur à Iudice Eccleſiaſtico, ex voluntate Eccleſiæ extrahi dicitur.*

9 *Iniuria facta Eccleſiæ cenſetur facta Prælato, & è contra.*

10 *Iudex Eccleſiaſticus maiorem poteſtatem habet in Eccleſia, ex qua Reus extrahitur, quam Iudex ſecularis.*

11 *In Iudicio Eccleſiaſtico non ita ſeuere agitur ad corporis pœnam, & publicam vindictam, ad quam euitandam introducta eſt Immunitas Eccleſiarum; ſicuti in ſeculari.*

12 *Immunitas Eccleſiarum propriè tantum introducta videtur comparatiuè ad Iudices ſecula-*

res(quo minus ſcilicet Reos ab Eccleſia extrahere poſſint) non item comparatiue ad Iudices Eccleſiaſticos.

13 *Clerici delinquentis ab Eccleſia extractio, Eccleſiæ nec dedecus, nec irreuerentiam gignit.*

14 *Prælatus Eccleſiaſticus tenetur defendere loci ſacri immunitatem, cuius eſt Ordinarius.*

15 *Clericus ſi ob delicta non poſſet extrahi ab Eccleſia à ſuo Prælato, raro puniretur.*

16 *Conſtitutio Gregoriana, quæ reducit antiquos Canones ad vnam formam, mentionem facit de laicis, & non de Clericis.*

17 *Ex aſſumptione oppoſita ſpeciei alterius remotio ſequitur.*

18 *Eccleſiaſticus, & laicus, cum duo ſint directè contraria, mutuo ſe emittunt, ita vt admiſſo vno emittatur alterum.*

19 *Prælatis permittitur etiam in Eccleſiis citra immunitatis violationem, ſubditos ſuos punire, ac verberibus afficere. & ideo poſſunt illos ab Eccleſia extrahere vt loco decentiori puniant.*

20 *Maius decus, & honor Eccleſiæ eſt quod Eccleſiaſtici puniantur ne laicis ſcandalum generetur*

21 *Clericis conuenit ſanctitas, & maior quam laicis integritas.*

22 *Pontifex quia in Bulla nullam mentionem fecit de Epiſcopis, ſequitur quod ipſis noluerit hanc ſuorum Clericorum extractionem prohibere directè, vel indirectè.*

23 *Loquentium perſona ſemper excepta cenſentur ex vulgatis Iuribus.*

24 *Religioſorum exceſſus grauibus pœnis puniuntur, qui tamen ſemper in locis ſacris morantur.*

1 REſpondetur negatiuè; quia Immunitas Eccle-
ſiæ non derogat poteſtati Eccleſiaſticæ, ſicut
2 derogat poteſtati laicali; ergo, &c. Conſequentia
patet: antecedens probatur, quia ſententia delin-
3 quentis Eccleſiaſtica pronunciari poteſt in Eccle-
ſia, quamuis non ſic laicalis. *c. præceptum*, 2. *q.* 2. &
tradit gloſ. *in c. nullus clericorum*, 17. *q.* 4. & Abbas *in
cap. inter alia*, *num.* 13. *de immunit. Eccleſ.* tum quia
4 ſicut poteſt exercere iuriſdictionem ſuam Princeps
ſecularis in locis ſibi ſubiectis, ita etiam debent
poſſe exercere ſuam Prælati Eccleſiaſtici in locis
ſibi ſubiectis, cuiuſmodi ſunt Eccleſiæ, & loca ſacra;
tum quia immunitas perſonalis debita clericis non
impedit eorum punitionem à Iudice Eccleſiaſtico,
5 ergo nec impediet immunitas localis, quæ minor
eſt; ſiquidem immunitas perſonalis eſt maior, quam
Eccleſiarum Aſylum, cum ſint illi Dei templum
viuum, 1. *ad Corinth. cap.* 5. & tamen illius immu-
nitatis nulla in delictis per Iudicem Eccleſiaſticũ
6 ratio habetur, quin eos citra vllam Eccleſiæ vio-
lationem puniat; tum quia immunitas Eccleſiæ
7 læditur, quando contra eius voluntatem delin-
quens ibi exiſtens extrahitur; at cum extrahitur
8 clericus à Iudice Eccleſiaſtico, ex voluntate Eccle-
ſiæ extrahitur; cum Eccleſia, & Iudex Eccleſiaſticus
ſeu Eccleſiæ Prælatus quo ad hoc ſint idem; Vnde
9 iniuria facta Eccleſiæ cenſetur facta Prælato, & è
contra ſatisfactio facta Prælato cẽſetur facta Eccle-
ſiæ; tum quia Iudex Eccleſiaſticus maiorem pote-
10 ſtatem habet in Eccleſiam, ex qua Reus extrahitur
quàm Iudex ſecularis: tum quia in Iudicio Eccle-
11 ſiaſtico non ita ſeuerè agitur ad corporis pœnam,
& publicam vindictam, (ad quam euitandam intro-
ducta eſt immunitas Eccleſiarum) ſicuti in ſeculari;
quapropter Eccleſiaſticum iudicium etiam in Ec-
cleſia fieri poteſt, non ſic ſeculare, vti *ſupra* dice-
batur: tum denique quia immunitas Eccleſiarum 12
propriè tantum introducta videtur comparatiuè
ad iudices ſeculares (quò minus ſcilicet Reos ab
Eccleſia extrahere poſſint) non item comparatiuè
ad Iudices Eccleſiaſticos; vti rectè notarunt Suarez
cit. cap. 10. *num.* 6. & 23. Azorius *to.* 2. *lib.* 9. *cap.* 9.
quæſt. 9. § *quid de pagano*, & Layman. *lib.* 4. *tract.* 9. *cap.*
3. *num.* 10. *argum. cap. inter alia, de immunit. Eccleſ.* &
ita habet praxis, & conſuetudo, teſte Fagundez,
Layman, Cortellio, & Peregrino, (quæ eſt optima
legum interpres) & fatentur nonnulli ex Aduerſa- 13
riis, *in locis infra citandis*, & ſuadet ratio; quia Cleri-
ci delinquentis ab Eccleſia extractio, Eccleſiæ nec
dedecus, nec irreuerentiam gignit, & ſic ceſſat ra-
tio Canonum, qui Aduerſariis ipſis fatentibus,
non perſonis, ſed locis fauere voluerunt, Ergo,
&c.

Secundò, quia loci ſacri immunitatem tenetur 14
defendere Prælatus Eccleſiaſticus illius loci; ſed ſi
clericus ei ſubditus gauderet illius loci immunita-
te, non eſſet, qui clericum defenderet à Prælato vo-
lente illum extrahere; nec eſſet, qui cognoſceret, an
debita ſit illi immunitas: (nam remittere cognitio-
nem ei, qui prætendit immunitatem, & aduerſus
quem eſt immunitas, abſurdum videtur) ergo ne
talia abſurda ſequatur, dicendum eſt, quod clericus
comparatiuè ad Iudices Eccleſiaſticos immunitate
Eccleſiæ non gaudeat.

Tertiò, quia alioquin rarò de ſuis delictis puni- 15
ri poſſet clericus; cùm regulariter in Eccleſiis, vel
iuxta eas verſetur; & ſic eius ſequeretur impunitas
contra *cap.* 2. & *c. cum illorum de ſent. excom.*

Quartò, quia in Conſtitutione Gregorij XIV. 16
(quæ reducit omnes Canones antiquos ad vnam
formam) mentio fit expreſſa de laicis, & non de
clericis, ibi: *Ad vnam tantum formam reducimus, &
moderamur, vt laicis ad Eccleſias, locaque ſacra, & reli-
gioſa confugientibus.* Item ibi: *volumus dictaque, &c.
vt Curia ſecularis, eiuſque Iudices, & Officiales ab Ec-
cleſiis, &c. Laicum aliquem, vt præfertur, delinquentem,*
&c. Item ibi: *Reuocamus omnia priuilegia laicis conceſſa
extrahendi delinquentes à loco ſacro*; nulla mentione
facta clericorum; ergo clarè ibi inſinuatur, clericos
non habere hanc immunitatem comparatiuè ad
Iudices Eccleſiaſticos: Ex aſſumptione enim oppo- 17
ſitæ ſpeciei, alterius remotio ſequitur, *l. ſi inter, ff. de
except. rei iudicatæ, iuncta gl. in ver. directo contrar.* in
Clement. *teſtibus* de teſtibus: quapropter cum Ec- 18
cleſiaſticus, & laicus duo ſint directè con-
traria, vt *in cap. inter alia de immunit. Eccleſ.* mutuò
ſe emittunt, ita vt admiſſo vno emittatur alte-
rum, Surd. *deciſ.* 24. *numer.* 10. & *deciſ.* 92. *numer.* 11.
& *conſil.* 211. *nu.* 16. Barboſa *axiom.* 58. *num.* 3. & alij
paſſim.

Quintò, vt arguit Abbas *loco ſupra cit.* à ſuffi-
cienti partium enumeratione; quia, vt inquit ipſe,
Canones locuti ſunt de laicis, & ius Ciuile et-
iam locutum eſt de ſuis ſubditis laicis, nec potuit
de clericis, ſeu Eccleſiaſticis validè loqui, & diſ-
ponere.

Sextò, quia dum permittitur Prælatis, etiam 19
in Eccleſiis citra immunitatis violationem ſubdi-
tos ſuos punire, ac verberibus afficere, per *cap. vni-
uerſitas de ſentent. excommunicat. cap. fin. de Regular. c.
præceptum*, 2. *quæſtio.* 2. & *cap. qua fronte, de
appellat.* non eſt, cur, vt in decentiori loco
puniant, ab Eccleſia extrahere illos poſſe prohi-
beantur.

Septimò, quia maius decus, & honor Eccleſiæ 20
eſt, quod Eccleſiaſtici ad aliorum exemplum, ne
laicis

laicis ſcandalum generetur,puniantur,quàm quod
21 Eccleſiæ immunitate gaudeant, & non extrahan-
tur: clericis enim conuenit ſanctitas, & maior,
quàm laicis integritas, *cap. ſacerdotes* 8.*diſtinct.*

22 Octauò, quia cùm Pontifex clericos Vrbis ra-
tione ſui Lateranenſis Epiſcopatus, ac reliquos
omnes ſibi ſubditos coërcere poſſit, neque in hac
Bulla de Epiſcopis locutus fuerit,ſequitur, quod
23 neque Epiſcopis,& multò minus ſibi ſuorum ſub-
ditorum extractionem,directè, vel indirectè pro-
hibere voluerit;loquentium enim perſonæ ſemper
exceptæ cenſentur ex vulgatis iuribus per Surdū
*conſ.*47.*num.*19.Gambacurtam *lib.*5.*cap.*43.*num.*2.
*& ſeqq.*Phæb. *deciſ.*113.*n.*14. *lib.* 2. & Modernum
*de iure belli lib.*2.*cap.*4.*num.*12.Siquidem nemo in
ſeipſum, niſi in ſpecie ſtatuit, quinimmò nec in
ſpecie,vt *in l.penult.ff. de recept. arbitr.* quapropter
cùm ſæpe de membrorū,ac vitæ integritate ab Ec-
cleſiaſticis impetranda In citatis de Immunitate
Canonibus agatur,numquam tamen de indulgen-
tia per ipſoſmet, vel per Pontificem diſponentem
impertienda mentio fit(quemadmodum Abbas, &
Abbatis ſequaces rectè conſiderarunt)vt hinc ma-
nifeſtum fiat,quod loquentis perſona in diſpoſi-
tione non venerit.

Atque ita ex probabiliori,licet non communio-
ri ſententia Doctorum docet Abbas *in cit. cap.inter
alia,de immunit.Eccleſ.num* 13.ex eo, quia ſi rectè
perpendantur Canones, ſemper in iis mentio fit
de laicis,*cap.Reum,cap.Conſtituimus,*17.*q.*4.*cit.cap.
inter alia,* &c.& ex auctoritate Gloſſæ id tenentis
*in cap.nullus clericorum,*17.*q.*4.& ex *Clement.* 1. *de*
24 *priuil.& cap. non ſolum.de regul.iuris*, vbi Religio-
ſorum exceſſus grauibus pœnis puniuntur,qui ta-
men ſemper in locis ſacris morantur:ita etiam do-
cent Silueſter *verb. Immunitas, numer.* 7. Armilla
*num.*10.Roſella *num.*9.Nauar.*cap.*25.*num.* 22. Re-
migius de Gonny *de immunit. Eccleſ. fallentia* 21.
Layman *lib.*4 *tract.*9.*cap.*3.*num.*11.(qui teſtantur,
ex vi conſuetudinis ita ſeruari in praxi)Item Sua-
rez *lib.*3.*cap.*10.*num.*5.*& ſeqq.*Decianus *tract.cri-
min.lib.*6.*cap.*28. *num.* 14. Genuenſis *in prax. Ar-
chiepiſc.cap.*22.*in fin.num.*11.Lopez *part.*2. *c.* 285.
Azorius *part.*1.*lib.*9.*cap.*9.*quæſt.*9.Portell.*ver. Im-
munitas Eccleſiaſtica num.*13. Homobon. *part.* 21.
*tract.*11.*cap.*12.*quæſt.*26.*Suppoſ.*3. Tanner. *in* 2. 2.
*diſp.*9.*quæſt.*8.*dub.*1.*num.*16.Ricc.*part.*3.*deciſ.*172.
Peregrin. *de immunit.cap.*12.*num.*3.Megalius *in* 3.
*part.lib.*4.*cap.*2.*num.*34.Fagundez *de præceptis Ec-
cleſiæ,præcept.*2.*lib.*4. *cap.* 4. *num.* 52. Villadieg. *in
Polit.cap.*3.*num.*213. Heuia *in Curia Philipp. part.*
3.§.12.*num.*17. Bellettus *part.*1.*tit.*3.§.15.*num.* 1.
Curtellius *de immun.Eccleſ.lib.*1.*q.*24.Rodriguez
*tom.*2.*qq.Regul. q.*50.*art.*4.Filliucius *tract.*15.*c.* 6.
*q.*8.*num.*151.& Bonacina *diſp.*3.*de primo Decalogi
præcept.q.*7.*& de immunit.*§.3. *num.* 7. Contra Co-
uar.2.*var.cap.*20.*num.*16.Diaz *pract. cap.* 125. Tu-
ſchum *ver.Eccleſia,concl.*9.*num.*17. *& concl.* 11. *n.*
17.Romanum *conſil.* 226. *&* 834. Zerol. *in prax.
Epiſ. part.*1.§.*Immunitas Eccleſiaſtica, ver.*8. Mon-
ticellum *in prax. crimin.regul.* 12. *num.* 18. Duar-
dum *in Bull.Cœnæ.lib.*2.*can.*15.*q.*16.*num.*13.Gam-
bacurtam *de Immunit.lib.*4 *cap.*11.*num.*8.Gutierez
*pract.qq.Ciuil.q.*3.*num.*1,(qui ait,ſententiam ſuam
veriorem eſſe in puncto iuris, etſi fateatur, prio-
rem ſeruari in praxi)Item contra Ambroſinum *de
immunit.cap.*12.*num.*3.Clarum *in pract.*§. *fin.q.* 30.
Decianum *lib.*6.*cit.cap.*26.*num.*1.Barboſam *in col-
lect.tom.*1.*lib.*3.*tit.*49.*cap.*6.*num.*14.*& de vniu.iur.
Eccleſ.tom.*2.*cap.*3.*num.*135. *& ſeqq.* Lotterium *de
benef.tom.*1.*lib.*1.*q.*13.*num.*113.Farinacium *de car-
cerib.q.*28.*num.*7.*& in append.de Immunit.cap.* 2. *n.*
34 Mar.Ital.*tract.de immunit.lib.*1.*cap.*3.§.1. (qui
dicunt,opinionem, quam ipſi tradunt, eſſe com-
munem,& ſi fateantur, opinionem oppoſitam eſſe
vſu receptam) Item contra Dianam *part.*1. *tract.*1.
*reſol.*24.Lezanam *ver.immunitas,num.*6. Salgad. *de
protectione Regia tom.* 1. *part.* 1. *cap.* 4. *num.* 115.
Lol.*lit. P. tom.*1.Bobadillam *in Polit. tom.* 1. *lib.* 2.
*cap.*14.*num.*57.*in gloſ.lit P.*(vbi contendit opinio-
nem ſuam eſſe veriorem, & communiorem)& cō-
tra Petrum Cenedum *q.*42.qui aſſerit,quod Iudex
Eccleſiaſticus extrahens ab Eccleſia Reum cleri-
cum,ſine licentia Summi Pontificis,in criminibus
non exceptis, incurrat pœnas, & cenſuras latas
contra violantes immunitatem Eccleſiarum.

Difficultates,earumque ſolutiones.

SVMMARIVM.

1 *Sacri Canones concedentes immunitatem loquun-
tur generaliter,& ſine limitatione,ſed compa-
ratiue ad Iudices ſeculares tantum.*

2 *Clericus Delinquens ſi confugiat ad Eccleſiam,
duplici titulo eximitur à laicali Iuriſdictione,
& ratione Perſonæ,& ratione loci.*

3 *Generalis locutio comprehendit ſolum omnia eiuſ-
dem generis,ſeu ſpeciei,non vero etiam id,quod
non ſolum eſt diuerſum,ſed etiam oppoſitum.*

4 *Summi Pontifices, vbi volunt includere Clericos
& Laicos,eos ſpeciatim exprimunt.*

5 *Generalis locutio non includit eos, qui ſpeciali
nota digni ſunt,quales ſunt Clerici.*

6 *Item non includit eos qui ſpeciales ob cauſas ex
generali diſpoſitione eximi debent; nec eos de
quibus loquens in ſpecie loqui deberet, nec eos,
qui probabiliter in illa diſpoſitione venire non
deberent.*

7 *Priuilegium ratione loci conceſſum, ex qualitate
perſonarum metiri non debet;nec in ordine ad
ipſum Perſonæ ratio haberi.*

8 *Exempta Eccleſia, licet Perſonæ omnes ad eam
pertinentes exemptæ cenſeantur, non tamen
id etiam ad Curatum, ſeu Parochum exten-
ditur.*

9 *Locus ſacer dicitur proprium Iudicis Eccleſiaſti-
ci Territorium,vnde ex captura Clerici in eo,
non ſequitur Eccleſiæ irreuerentia.*

10 *Clerici,licet non gaudeant dicto Immunitatis
priuilegio cōparatiue ad Iudices Eccleſiaſticos,
non propterea ſunt deterioris conditionis quā
laici. & ſi ſunt nō ſunt per ſe,ſed per accidens.*

11 *In prædictis attendi debet non vtilitas vnius
Clerici tantum,ſed totius ſtatus Clericalis.*

12 *Multa bona præſtantur inuitis, quando eorum
conſulitur vtilitati,non voluntati;quia ipſi in-
ueniuntur ſibi inimici.*

13 *Religioſi,qui ſui commodi gratia exiſtimationem
proprij ordinis per implorata iudicia, deni-
grant,ac proiiciunt,vocantur Ingrati.*

14 *Declaratio Cardinalium quod Clerici confu-
gientes ad Eccleſiam gaudeant immunitate,
non conſtat authenticè,& facit tantum opinio-
nem ſatis probabilem.item dic de pluribus aliis
ſimilibus Declarationibus.*

15 *Eccleſia eſt Domus Clericorum, at in Domo
propria non decet quempiam capi, & vinculis
alligari,ſecus à ſuperiore Domus.*

16 *Nullus Clericorum ſeruum, vel diſcipulum
ſuum*

ſuum ad Eccleſiam confugientem extrahere audeat, vel flagellare præſumat, quod ſi fecerit, donec digne pœniteat à loco, cui honorem non dedit, ſegregetur.

17 *Canon citatus prohibet immoderatam caſtigationem ſerui vel Diſcipuli, non autem moderatam, quæ in Eccleſia fieri poteſt.*

18 *Canon citatus loquitur in ordine ad extrahendum laicum, non autem Clericum, & de extrahente, qui non ſit ſuperior Eccleſiæ.*

19 *A præcepto negatiuo, & limitante affirmatiua diſpoſitio elici non poteſt.*

20 *Conſtitutio Gregoriana diſponit ne laici, & ſeculares magiſtratus aliquid poſſint contra Clericos, quo fit vt nihil de Clericis, aliiſve fauore Eccleſiaſticorum iudicium poſitiue conſtitutum ſit.*

21 *Expreſſio, & ſpecialis locutio eorum quæ tacitè inſunt, quando ad maiorem claritatem, & euidentiam fit non vitiatur, neque aliquid addit, licet dubietatem tollat.*

22 *Ratio conſtitutionis Gregorianæ, quod ſit directa ad Iudices laicos patet ex dicta clauſulæ verbis.*

23 *Clerici confugientes ad Eccleſiam, ſequuntur opinionem oppoſitam, quæ eſt etiam ſatis probabilis.*

24 *Ratio, cur Clerici non gaudeant immunitate eſt ſtatus diuerſus à laicis, in quibus magis excuſabilia ſunt delicta, quam in Clericis.*

25 *Legiſlator tenetur legem ſuam ſeruare, quando materia legis eſt communis.*

1 DIces, *cap. inter alia, cap. id conſtituimus & cap. definiuit, cap. ſi quis contumax, & cap. ſi quis inuentus. 17. q. 4.* loquuntur de hoc Immunitatis Eccleſiæ priuilegio generaliter, & ſine limitatione, ergo non eſt cur ad ſolos laicos reſtringatur, *l. de pretio, ff. de publicana*; alioquin clerici eſſent deterioris conditionis, quàm laici; tum quia dictum priuilegium non tam videtur perſonale, quàm locale, id eſt, quod concedatur perſonis ratione loci, ſed locus eſt communis laicis, & clericis, quin magis proprius clericorum; ergo, &c.

Reſpondetur ex dictis: concedo totum iura ſcilicet loqui de hoc immunitatis priuilegio generaliter, & ſine limitatione; ſed aduerſus iuriſdictionem ſecularem, ſeu comparatiuè ad Iudices ſecula-
2 res tantum, ita vt ſi clericus delictum committat, & ad Eccleſiam confugiat, duplici titulo à iuriſdictione ſeculari eximatur, primo ratione perſonæ, ſecundo ratione loci.

Accedit, quod ex *l. item apud Labeonem, ff. de in-*
3 *iuriis.* & ex *cap. ſi ſententiam, de ſentent. excommunicat. in 6.* generalis locutio comprehendat ſolum omnia eiuſdem generis, ſeu ſpeciei, non verò etiam id, quod non ſolum eſt diuerſum, ſed etiam oppoſitum, quales ſunt inter ſe clerici, & laici, quorum vnis expreſſis alteri cenſentur remoti, & ex-
4 cepti, vt in *cap. duo ſunt, 12. q. 1.* Vnde ſummi Pontifices, vbi volunt ambos includere de ambobus loquuntur, *cap. ex parte, de priuileg. & cap. 1. de præbend.* & docent communiter Doctores, quos citat, & ſequitur Lal. Zech *de Republ. Eccleſ. lib. 123.* Ac in hac ſpecie, vt ſupra dicebam, & videre eſt apud
5 Canones, & Gregorianā, de laicis ſolis locuti ſunt. Ergo, &c. Vt omittam, quod generalis locutio eos, qui ſpeciali nota digni ſunt (quales ſunt clerici)
6 non includat: item nec eos, qui ſpeciales ob cauſas ex generali diſpoſitione eximi debent: item nec eos, de quibus loquens, in ſpecie loqui deberet, vt ſeipſum ad aliquid obligaret: item tandem nec eos qui probabiliter in illa diſpoſitione venire non debcrent, vt patet ex vulgatis limitationibus, quas afferunt Doctores *in cap. veniens, cap. Quinta vallis, de iureiur. cap. vlt. de officio Vicarij in 6. & l. in obligatione generali, ff. de pignor.*

Accedit ſecundò, quod licet priuilegium ratio- 7
ne loci conceſſum ex qualitate perſonarum metiri non debeat; nec in ordine ad ipſum perſonæ ratio haberi, iuxta Doctrinam Bartoli *in leg. cunctos populos, Cod. de ſumma Trinit. & fide Cathol. & in l. fin. Cod. de teſtament.* & Baldi *in l. ſi non ſpeciale, Cod. eodem*; quam ſequuntur communiter Doctores: non tamen hæc Regula ſit ita abſolutè vera, quin manente realitate priuilegij perſona aliqua excludi poſſit, vt expreſsè habetur *in cap. per exemptionem*
de priuileg. in 6. vbi exempta Eccleſia, licet perſonæ 8
omnes ad eam pertinentes exemptæ cenſeantur, non tamen id etiam ad Curatum, ſeu Parochum extenditur, cùm hic ratione officij, ſpeciali quadam ratione Ordinario ſubeſſe cenſeatur, & ſic in facta loco exemptionis conceſſione non includatur, quod ibi quamplures ad Regulæ in oppoſitum adductæ declarationem adnotarunt; ergo, &c.

Vt omittam, quod per hoc ipſum clerici ab im- 9
munitate excludi debeant; quoniam ex eorum per Eccleſiaſticos Iudices captura non ſequitur loco ſacro irreuerentia; cùm Eccleſia ſit proprium Iudicis Eccleſiaſtici territorium, vbi ius ille dicit, & ſubditos punit *cap. vniuerſitas de ſentent. excommunicat.* Iudicia enim huiuſmodi omnia, & citra ſanguinem, in Eccleſia ab Epiſcopo rectè peraguntur, ſecularis non item: ceſſante verò loci ſacri ratione nullus in hoc caſu perſonæ fauor attenditur; quia præualere huic debet bonum correctionis, & emendationis, vt delinquens fiat melior, vtque cæteri, metu certæ punitionis perterriti, non delinquant: nam ſi Epiſcopus eos in ipſamet Eccleſia corrigere poteſt, non eſt; cur ad id ipſum agendum alibi decentiùs, ab Eccleſia extrahere non poſſit.

Accedit tertiò, quod clerici per hoc non ſint 10
laicis deterioris conditionis per ſe, ſed ad ſummum ſolum per accidens, quod non eſt mirum; cùm at-
tendi debeat non vtilitas vnius clerici perſonæ, ſed 11
potius ſtatus clericalis, cui valde prodeſt, ſi paucorum exemplo reliqui deterreantur, ſciendo, quod pro delictis Eccleſiarum aſylo participes non ſint, ſed capi, & puniri, à ſuis ſuperioribus poſſint; quod etiam prodeſt ex ipſis clericis, quoad diſciplinam Eccleſiaſticam: quapropter etiam ex hoc capite hęc immunitas ipſis iuſtè denegatur, ita vt, ſi de hac re conquerantur iniuſtè conquerantur, iuxta illud diui Auguſtini *cap. 72. Enchirid.* Vt etiam nolenti-
bus remedia, ſi proficua ſint, præſtentur: *Multa* 12
enim, inquit ille, *bona præſtantur inuitis, quando eorum conſulitur vtilitati, non voluntati; quia ipſi inueniuntur ſibi inimici.* Vnde rectè Laurentius de Peirinis *tract. de ſubdito, cap. 20. fol. 214.* vocat ingratos Eccleſiaſticos, præcipuè Religioſos, qui ſui com-
modi gratia, exiſtimationem proprij Ordinis per 13
implorata iudicia denigrant, ac proiiciunt.

Inſtabis primò, extat Cardinalium declaratio 14
(quam ex Barboſa *in Collectan. Bullar. ver. immunitas*, refert Diana *par. 3. tract. 1. reſol. 35.*) quod ſcilicet clerici confugientes ad Eccleſiam immunitate gaudeant, Ergo.

Reſpondetur, quod de illa non conſtet authenticè: & ſic quod faciat ſolum opinio nem, quamuis ſatis

ſatis probabilem. Idem dico de alia declaratione Sacræ Congregationis Epiſcoporum in vna Tiopienſi die 29 Ianuarij 1617. vbi dicitur, quod gaudere immunitate debeant clerici, qui poſt delicta patrata ad Eccleſias confugiunt, extra caſus in Bulla Gregorij XIV. comprehenſos, cùm in hoc caſu opinio Abbatis communiter ſit reprobata. Idem etiam dico de alia declaratione eiuſdem Sacræ Congregationis die 17. Auguſti 1618. vbi tamen non ita ſtrictè, ſed aliquantulum laxiùs dicitur, quod non poſſint clerici ab Eccleſia extrahi, præterquam in caſibus degradatiooe dignis; ſi ſecus fiat, reſtituantur Eccleſiæ.

15 Inſtabis ſecundò, Eccleſia eſt domus clericorum, at in domo propria non decet quempiam capi, & vinculis alligari *l. plerique, ff. de in ius vocando, & l. nemo, ff. de reg. iuris*; ergo.

Reſpondetur, diſtinguo minorem: in domo propria non decet quempiam capi, & vinculis alligari; ab eo, qui non ſit ſuperior illius domus, concedo, ab eo, qui ſit ſuperior illius domus, & nego; quapropter, cùm Epiſcopus ſit ſuperior Eccleſiæ, poterit clericum ibi capere, & vinculis alligare; & ſic retorquetur argumentum.

16 Inſtabis tertiò, *in cap. nullus*, 17. *q.* 4. dicitur, quod nullus clericorum ſeruum, vel diſcipulum ſuum ad Eccleſiam confugientem extrahere audeat, vel flagellare præſumat; quod ſi fecerit, donec dignè pœniteat, à loco, cui honorem non dedit, ſegregetur; Ergo ſi dominus ſeruum, & magiſter diſcipulum non poteſt ab Eccleſia extrahere, & ad correctionem punire, neque poterit Iudex Eccleſiaſticus clericum.

17 Reſpoodetur, quod ibi prohibeatur immoderata caſtigatio ſerui, vel diſcipuli, non item moderata, quam in Eccleſia fieri poſſe, probat gl. *ibi*, & nos dicebamus *ſuprà*. Adde, quòd textus loquitur in
18 ordine ad extraheodum laicum, non item clericum. & de extraheote clerico; qui non ſit ſuperior Eccleſiæ, & propria authoritate extrahat, quia talis non habet iuriſdictiooem in Eccleſia; non autem de extrahente clerico, qui ſit ſuperior Eccleſiæ, vel ſi non eſt ſuperior Eccleſiæ, extrahat authoritate eius qui ſit ſuperior Eccleſiæ.

Inſtabis quartò, Clauſula ipſa excipiens à generali Bullæ diſpoſitione ſæculares, clericos, vel cuiuſcumque Ordinis, aut militiæ regulares oſtendit, in caſibus ibi relatis, quin immò indiſtinctè in omnibus illos immunitate gaudere; ergo.

Reſpondetur; nego antecedens, quia in ea Pontifex id non agit, vt quid de illis delinquentibus, & confugis faciendum ſit, ſtatuat, ſed in prædicta diſpoſitiooe incluſos eſſe abnegat; quod licet per laicorum expreſſionem obtinere potuiſſet, voluit tamen expreſſiùs exprimere, ne id laici Magiſtratus vigore facultatum (in hoc non derogatarum) exercere poſſe prætenderent, præcipiens, ne illis (etiam
19 in caſibus in conſtitutione expreſſis) contra eius generis homines vterentur; à quo negante, & limitante præcepto affirmatiua diſpoſitio elici non poteſt, cùm in caſu valde remoto Pontifex proceſſerit, vt *in l. quæ, ff. de verb. oblig.* ibi: *Extrinſecus, & nihil ad præſentem actū pertinentia pro ſupervacuis habebuntur*, &c. nam tota illa oratio ad laicos Magiſtratus dirigitur, vt in ſuis ſubditis ea omnia, quæ in Bulla dicta ſunt, experiantur, ne putarent idipſum ſibi contra clericos licere, quo fit, vt
20 nihil de clericis, aliiſve fauore Eccleſiaſticorum iudicum poſitiuè conſtitutum ſit, ex *cap. duo ſunt*, 11. *q.* 1. *& ex l. Miles, in princip. ff. de legat.* 2. & ex Baldo *conſ.* 495. *præſuppoſita, verſ. non obſtant illa verba, lib.* 4. Caſt. *conſ.* 252. *viſo puncto, col.* 2. *in princip. lib.* 1. & Barboſa *axiom.* 73. *num.* 17. Expreſſio ſi- 21 quidem, & ſpecialis locutio eorum, quæ tacitè inerant, quando ad maiorem claritatem, & euidentiam fit, non vitiatur, neque aliquid addit, licet dubietatem tollat, *l. quæſitum eſt*, §. *ſi quis fundum, ff. de fund. inſtr.* ibi: *Sed potius ex abundanti adiectum, l. conditiones, quæ extrinſecus*, vbi *gl. ff. de condit. & demonſtr. l. pediculis*, §. *Labeo, ff. de aur. & argent. legat. l. inſula*, §. 1. *& l. teſtamentum, Cod. de teſtam.* Quod autem oratio ad Iudicem laicum directa 22 fuerit, patet ex dictæ clauſulæ verbis: vbi poſtquam præcepiſſet Pontifex, ne Curia ſæcularis in ſpirituali quæſtione hæreſis (licet à ſacrorum immunitate excluſum crimen illud fuiſſet) ſe intromitteret, ſequitur præcipiendo, vt idem de perſonis Eccleſiaſticis ſeruandum ſit, etiam in caſibus in illa expreſſis: quod ſi, vt ſupra dicebatur, nullatenus clerici, minúſque Religioſi, in Canonibus exprimantur, quia neque comprehendi poſſint, ſed potius ex eis expellantur, cùm à laicis per oppoſitam ſpeciem contra diſtinguantur, ſequitur, quod idem de clericis, & Religioſis dici non poſſit.

Hinc non obſtat, ſi dicas: Conſtitutio Gregoriana facultatem extraheodi clericos laicis Iudicibus detrahit; ergo clericos ad Eccleſiam confugere ſolitos innuit. Item Eccleſiaſticis Iudicibus id permittit in caſibus exceptis; ergo negare videtur in non exceptis: patet enim ad hæc facilè Reſponſio ex dictis. Vt omittam; quod ſi clerici ad 23 Eccleſiam coofugere ſunt ſoliti, id faciant ſequendo opinionem oppoſitam, quæ eſt etiam ſatis probabilis.

Inſtabis quintò. Clericus ſi extra Eccleſiam delinquat, ac inde ad Eccleſiam confugiat, habetur, ac ſi quilibet laicus deliquerit; ergo.

Reſpondetur; quod ſiue clericus deliquerit in Eccleſia, ſiue extra, non eſt hæc ratio, cur is immunitate non gaudeat, ſed relatæ per nos ſupra, 24 quæ reſpiciunt perſonam, & ſtatum totaliter diuerſum à laicis, in quibus magis excuſabilia ſunt delicta; quàm in clericis, *cap. cùm ab omni*, 10. *de vit. & honeſt. Cler & cap. fin. eod. tit.*

Inſtabis ſextò. Legiſlator tenetur legem ſuam ſeruare, *cap. cùm omnes, de conſtitut.* ibi: *Patere legem quam tu ipſe tuleris*, ergo etiam Eccleſiaſtici tenentur legem de immunitate ab Eccleſia latam ſeruare.

Reſpondetur. diſtinguo antecedens: Legiſlator tenetur legem ſuam ſeruare; quando materia legis eſt communis omnibus, concedo; quando non eſt communis omnibus, nego; & ita eſt in caſu 25 noſtro; quia, ſicuti ſuprà dicebam, extractio è locis ſacris non eſt inducta contra poteſtatem Eccleſiaſticam, ſed contra ſæcularem: nam, cum de iure communi nemo poſſit exercere iuriſdictionem in alieno territorio, meritò Pontifex ſæcularibus interdixit iuriſdictionem in Eccleſia exercere, extrahendo ad illam confugientes; quam tamen facultatem Eccleſiaſticis Prælatis in ſuis Eccleſiis, id faciendi non ademit; cum illæ ad ipſorum quaſi territorium pertineant.

SECTIO XIII.

An gaudeat ſeruus comparatiuè ad dominum?

SVMMA

SVMMARIVM.

1 *Seruus, licet comparatiuè ad Iudicem gaudeat immunitate; tamen non gaudet comparatiuè ad dominum.*

2 *Seruus poſtquam Clericis iuramentum præſtiterit dominus ei de eius immunitate, ad ſeruitium domini ſui redire compellitur, etiam inuitus, alioquin à domino poterit occupari.*

3 *Iuramentum domini videtur ſufficiens ad ſecuritatem ſerui quando delictum eſt leue; at ſi delictum fuerit graue regulariter iuramentum non ſufficit.*

4 *Prælatus Eccleſiaſticus non obligatur domino ſeruum ſuum tradere quando delictum eſt graue, ſimplici iuramento; ſed tenetur dare maiorem ſecuritatem.*

5 *Dominus recuſans dare maiorem ſecuritatem pro ſeruo immunitate, compellitur ad eum vendendum, quia tunc non debet domino tradi.*

6 *Si ſeruus armatus irruat in Eccleſiam, & ibi mutilat, vel occidit, eſt extrahendus; quia tunc immunitate non gaudet.*

1 RESpondetur, quod ſeruus (quamuis comparatiuè ad Iudicem gaudeat immunitate Eccleſiæ, vt ſuprà dicebam; quia comparatiuè ad illum qualitas ſeruituris per accidens ſe habet) tamen comparatiuè ad dominum non gaudeat; & probatur, quia Innocent. III. *in cap. inter alia, §. ſi verò*
2 *ſeruus, de immunit. Eccleſ.* ait, quod poſtquam de immunitate ſerui dominus eius clericis iuramentum præſtiterit, ad ſeruitium domini ſui redire compellitur, etiam inuitus, alioquin à domino poterit occupari. Idémque habetur *l. præſenti, §. fin. Cod. de his,*
3 *qui ad Eccleſiam confugiunt.* Quod tamen locum habet, ſi delictum ſerui fuerit leue: tunc enim per iuramentum præſtitum videtur ſufficiens ſecuritas ſeruo dari, & periculum irregulatæ correctionis euitari. At ſi delictum fuerit graue, regulariter iuramentum non ſufficit; quapropter ſecuritatem aliam maiorem debet dominus dare (aliàs nó obli-
4 gabitur Prælatus Eccleſiaſticus ſeruum domino tradere; ſicuti rectè docent gl. *in cit. l. præſenti,* & *in Authen. de mandatis Principum §. publicorum,* & Suar. *lib. 3. cap. 10. num. 2.* Azorius *2. par. lib. 9. cap. 9. quæſt. 9. in fin.* Duard. *in Bull. Cœn. lib. 2. can. 15. q. 16. num. 14.* Farinacius *in append. de immunit. cap. 4. num. 76.* Gutierrez *pract. qq. ciuil. q. 1. num. 1. & 18.* & Anaſtaſ. Germon. *de ſacr. immunit. lib. 3. cap. 16. num. 55.* quam ſecuritatem maiorem ſi dominus noluerit, vel non potuerit dare, compelli debet ſer-
5 uum vendere, & non debet ſeruus domino tradi, *§. fin. Inſtit.* quibus alienare licet, vel non; & docet gl. *in cit. l. præſenti, & in cit. Authent. de mandatis Princip.* Abb. *in cap. inter alia num. 23.* Butrius *ibid. num. 17.* Decian. *lib. 6. cap. 26. num. 9.* & alij apud Farinacium *loc. ſupra cit. num. 69.* Vide etiam Curtellium *de immunit. Eccleſ. lib. 1. q. 1. n. 9.* & quæ dicētur *ſect. 15. obijcies in l. ſeruus C. de his, qui ad Eccleſ. conf.* dicitur, quod ſi ſeruus armatus in Eccleſiam irruat, ſtatim ſit extrahendus, vel domino danda facultas illum extrahendi, ergo.

6 Reſpondetur cum Angelo *ver. immunitas, n. 12.* id intelligendum eſſe cum cautione prædicta iuris Canonici, promiſſa ſcilicet, vt *ſuprà,* impunitate ſerui, dummodo non irruat in Eccleſiā, & ibi mutilet, vel occidat, quia tunc abſque dubio extrahendus eſt, vtpote immunitate Eccleſiæ non gaudens, vt *infra dub. 19.* dicetur.

SECTIO XIV.

An gaudeat clericus, ſaltem in aliquo caſu, tam comparatiuè ad Iudicem ſæcularem, quàm Eccleſiaſticum?

SVMMARIVM.

1 *Clericus dimiſſo habitu modo ſit tantum in minoribus, gaudet immunitate.*

2 *Clericus ſine requiſitis præſcriptis à Concilio Tridentino* ſeſſ. 23. cap. 6. *reputatur vt laicus, & ſic non debet eſſe deterioris conditionis.*

3 *Clericus gaudens priuilegio fori, ſi committat delictum, ob quod Iudici ſæculari tradendus eſt, extrahi poteſt ab Eccleſiaſtico Iudice, & Iudici ſæculari tradi.*

4 *Crimina, ob quæ Reus Clericus deponendus eſt, & Iudici ſæculari tradendus, excepta eſſe ſolent.*

5 *Clericus extrahi non debet ob crimen non exceptum, vel ſi extrahatur Curiæ ſæculari non eſt tradendus.*

RESpondetur, quod clericus (in quibus caſibus 1
Iudex ſæcularis, eum capere poteſt, ſi ſcilicet in minoribus exiſtat, & beneficiatus non ſit, nec habitum, & tonſuram geſtans alicui Eccleſiæ, iuxta Tridentinum Concilium *ſeſſ. 23. c. 6.* deſeruiat) im- 2
munitate Eccleſiæ gaudeat, ita vt nec à Iudice ſæculari, nec Eccleſiaſtico extrahi poſſit; quia clericus in tali caſu reputatur vt laicus, & ſic non debet eſſe deterioris cōditionis, quàm laicus. vide *ſupr. ſect. 11.*

An autem, ſi clericus gaudens priuilegio fori 3
committat delictum, ob quod Iudici ſæculari tradendus eſt, ab Eccleſiaſtico Iudice extrahi poſſit, vt Iudici ſæculari tradatur?

Reſpondetur affirmatiuè; quia crimina, ob quæ 4
reus clericus deponendus, & Iudici ſæculari tradendus eſt, excepta eſſe ſolent, ita vt in ipſis ceſſet immunitas Eccleſiaſtica.

Cæterùm, ſi crimen aliquod ſit, quod ab Eccle- 5
ſiaſticæ immunitatis defenſione non excipiatur, & nihilominus ob id clericus incorrigibilis Iudici ſæculari tradi poſſit, tunc Iudex Eccleſiaſticus, vel illum extrahere non debet, vel ſi extrahit, Iudici ſæculari tradere non poteſt.

SECTIO XV.

An gaudeat Religioſus in ordine ad Prælatum Religionis?

SVMMARIVM.

1 *Religioſus ſi delinquat non gaudet Eccleſiæ immunitate, & ſic à Prælato Religionis ab Eccleſia extrahi poteſt.*

2 *Religioſi gauderent Eccleſiæ immunitate, ſi ea gauderent Clerici, & ſic nunquam de delictis ſuis à ſuperioribus puniri poſſent, cum ſemper ſint in Monaſteriis immunitatem habentibus.*

3 *Religioſis immunitas conuenire non poteſt, nec de iure Cæſareo, nec de iure Pontificio.*

4 *Reli*

4 *Religioſi attentis votis ſolemnibus non veniunt appellatione liberorum, ſed ſeruis æquiparantur, adeo ſuis ſuperioribus tradi debent.*

5 *Seruus ſiue ius Canonicum, ſiue ius Ciuile ſpectetur, ad ſeruitium reuocari poteſt.*

6 *Religioſi quod gaudeant immunitate in Eccleſiis non ſuorum Monaſteriorum affirmant Gambacurta, & Petrus Cenedus, ſecus ſi à ſuperiore eis tantum imponenda ſit pœnitentia paterna.*

7 *In ſententia dictorum ſi ſuperior ad iniungendas pœnas vltrices extraheret Religioſum ab Eccleſia alterius Ordinis violet immunitatem, & cenſuras latas contra violantes incurrat.*

8 *Religioſi ſic extracti non tenentur ad interrogationes factas reſpondere.*

9 *Religioſus in Ordine ad Prælatum Religionis quod non gaudeat Eccleſiæ immunitate ſimpliciter dicendum eſt.*

10 *Praxis, & conſuetudo obtinet quod Religioſi pro ſuis criminibus cognoſcantur tantum à Prælatis Religionum etiam de mandato Summi Pontificis.*

11 *Religioſus committens apoſtaſiam, & quodcumque aliud delictum etiam non exceptum, non gaudet immunitate, ita vt à ſuo ſuperiore ab Eccleſia extrahi poſſit, & puniatur in foro etiam Iudiciali ſecundum ſacros canones contra plures Doctores.*

12 *Limitant quod non gaudeat in Monaſteriis, & Eccleſiis ſui Ordinis.*

13 *Amplia ſecundum Auctorem, quod abſolutè non gaudeat.*

1 RESpondetur, quod Religioſus è contra, ſi delinquat, immunitate Eccleſiæ non gaudeat & conſequenter à Prælato Religionis ex Eccleſia extrahi poſſit; Atque ita docent Doctores *ſupra* citati illi, qui tenent, quod clerici immunitate Eccleſiæ non gaudeant; ad quam ſententiam confirmandã.

2 Rectè ſubdunt primò, quod, ſi clerici gauderent, gauderent etiam Religioſi; & ſic numquam iſti de delictis ſuis à ſuis ſuperioribus puniri, & detrudi in carcerem poſſent, cùm ferè ſemper, & Moniales ſemper, ſint in monaſteriis immunitatem habentibus; ſed hoc eſt abſurdum, ergo & abſurdum eſt illud, vnde hoc ſequitur; quapropter dicendum, quod nec clerici, nec Religioſi immunitate Eccleſiæ gaudeant.

3 Rectè ſubdunt ſecundò quod immunitas Religioſis conuenire non poſſit, neque ratione iuris Cæſarei (à quo etiam immunitas Eccleſiarum dimanauit) ſiuè poteſtatis, ſiuè intentionis effectu; neque ratione iuris Canonici; cùm Pontifex *in c. inter alia de immun. Eccl.* diſtinguat duo hominũ genera, ibi: *Iuxta ſacrorum ſtatuta Canonum, & traditiones legum Ciuilium, ita duximus diſtinguendum, quod fugiens ad Eccleſiam, aut liber, aut ſeruus exiſtat*: & qua diſtinctione adhibita, priores in exceptis aliquibus criminibus, obtentis prius membris, & vita, præcipiat extrahendos; poſteriores autem impunitate præſtita, dominis vel inuitos tradi: qua-
4 re cùm Religioſi, attentis votis ſolemnibus, appellatione liberorum non veniant, ſed ſeruis æquiparentur, conſequens eſt, quod ex vi huius textus ſuperioribus ſuis tradendi ſint; præſertim quia ſer-
5 uus, ſiue ius Canonicum, ſiue ius Ciuile ſpectetur, ad ſeruitium reuocari poteſt, vt *ſup. ſect.* 13. dicebamus, & habetur in *Can. 34 id conſtituimus, 17. q. 4. & can. proclius, 20. q. 3. & l. 4. & 6. §. ſanè ſi ſeruus, Cod. de eis, qui ad Eccleſ. confug.*

Atquè ità in ſpecie docent Silu. *ver. Immunitas, 3. §. 3. n.* 2. Fagundez *de præceptis Eccl. præcept. 2. lib. 4. c. 4. n.* 52. Curtell. *de immun. Eccl. lib. 1. qu. 23. & 25.* Riccius *par. 3 dec. 172. num. 6.* (vbi ſic in Curia Archiepiſcopali Neapolitana deciſum fuiſſe, teſtatur) Suar. *lib. 3. c. 10. n.* 6. Megal. *in 3. par. lib. 4. c. 2. n.* 6. & Peregrin. *de immun. c. 12. n. 3. dub. 3.* contra Gãbacurt. *lib. 4. c. 11. n.* 10. Petr. Cened. *qu.* 42. & Dian. *par. 1. tr. 1. reſol.* 25. Quamuis hi duo Doctores fateantur, quod Religioſus immunitate Eccleſiæ nõ 6
gaudeat, in Eccleſia proprij Monaſterij, vbi delinquit, etſi tamen id non concedat Gambacurt. niſi ſolum in caſu, quod Superior procederet ad pœnitentias ſalutares iniungendas in foro paterno, (nè Religionis vniuerſum ſtatutum peruertatur) non item, ſi procederet ad iniungendas vltrices pœnas Canonum in foro Iudiciali, adeò vt, ſi hoc faciant 7
Superiores, incurrant illi, inquit ipſe, pœnas, & cenſuras latas contra violantes immunitatem Eccleſiarum; & Religioſi extracti non teneantur ad interrogationes factas reſpondere.

At ſimpliciter dicendum eſt, quod Religioſus 8
in ordine ad Prælatum Religionis immunitate Eccleſiæ non gaudeat, non ſolum propter rationes ſupra adductas, quod ſcilicet clerici non gaudeant immunitate Eccleſiæ, ſed etiam quia alioquin nũquam Religioſus aliquis puniri poſſet; & ſic cor- 9
rueret diſciplina regularis; & prætereà, quia ſic habet quotidiana praxis, & conſuetudo à Summis Pontificibus approbata, cùm quotidie Summi Põ- 10
tifices ex appellatione cauſarum ad Vrbem videant Superiores Regularium contra illos proceſſum formare, & ſententiam ferre de delictis intra Monaſterium commiſſis; & tamen id non reprobent, ſed potius approbent, & confirment; propter quam rationem deſcendunt in noſtram opinionem Mar. Italia *de immun. lib. 1. c. 3. §. 1. & lib. 5. §. 6. n.* 119. & Diana *cit. reſol.* 25.

Hinc ſequitur, quod, ſi Religioſus apoſtaſiam 11
(idemque dico de omni alio delicto, etiam non excepto: nam de exceptis nulla eſt difficultas) committat; Eccleſiæ immunitate non gaudeat; ita vt à ſuo Superiore ab Eccleſia extrahi poſſit, vt puniatur in foro etiam Iudiciali ſecundum rigorem Canonum; Atque ita in terminis docet præter alios Lezana *ver. immunitas Eccleſ. num.* 16. Peregrinus *de immunitat. cap.* 12. *numero* 16. & Curtellius *de immunitat. Eccleſ. lib. 1. quæſtio.* 23. contra Bobadillam in Polit *tom. 1. lib. 2. cap.* 14. *numero* 57. (qui citat Rebuffum, & Decianum.) & contra Marium Ital *de immunit. lib. 1. cap. 3. § 1. numero* 17. & *cap. 5. §. 6. numero* 114 (qui teſtatur, Apoſtatam quemdam à Religione fuiſſe reſtitutum Eccleſiæ, à qua fuerat extractus) & contra Farinacium in *append. de Immun. cap* 13. *n.* 169. Duardum *in Bull. Cœnæ lib. 2. Can.* 15. *q.* 16. *n.* 15. Barboſam *de iure Eccleſ. lib. 2. c. 3. n.* 45. Trullench. *in Decalog. to. 1. lib. 1. cap. 11. dub. 2. numer.* 2. & 3. & Dian. *par. 1. tract. 1. reſol.* 23. qui ſententiam negatiuam ſequuntur, quamuis, illam limitando, fateantur, quod non gaudeant in 12
Eccleſiis, & Monaſteriis eiuſdem Religionis, à qua apoſtatauit, & ſic quod ex his locis extrahi quidem poſſit, etſi nõ ex aliis. Sed quod dixi, abſolutè ſcilicet quod in omnibus Eccleſiis, & Monaſteriis non gaudeat; & ſic quod abſolutè ex omnibus Eccleſiis, & Monaſteriis extrahi poſſit, eſt probabilius, 13
præſertim, cum ſemper videatur eſſe eadem ratio.

DVBITATIO XI.

An, & quid dicendum ſit in cauſis Ciuilibus?

SECTIO I.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Immunitas Eccleſiæ locum habet in cauſis ciuilibus; ita vt ſi Debitor ad illam confugiat gaudeat immunitate;nam conceſſa eſt de iure ciuili.*

2 *Debitor ob ciuilia debita ad Eccleſiam confugiens per ſe, vel per Procuratorem in Iudicio comparere poteſt.*

3 *Debitore recuſante comparere in Iudicio modo prædicto poteſt Iudex poſt ſolemnium edictorum citationem,apprehenſis bonis ipſius Creditoribus ſatisfacere.*

4 *Eccleſia approbat Leges Ciuiles,quæ Eccleſiarum Immunitati à ſe ſtatuta non præiudicant.*

5 *Immunitas Debitoribus conceſſa eſt non ſolum à Iure ciuili;ſed etiam à Iure Canonico.*

6 *Debitor ſuſpectus de fuga,publicus tributorum Exactor,obligatus ad publica ratiocinia gaudet d.immunitate.*

7 *Nemo ab Eccleſia extrahi poſſit etiamſi non ſit Reus,etiam ſi extrahatur ad duellandum, vel firmandam pacem,neque debet impediri exitus ab ipſa poſitis cuſtodibus ad euitãda ſcandala.*

8 *Violantes Eccleſiæ immunitatem de Iure excommunicari debent.*

9 *Conſtitutio Gregoriana licet loquatur ſolum de extrahentibus Reos ibi(laicis Reis) diſpoſitio tamen pœnalis extenditur ex identitate, & maioritate rationis,quando aliàs ſequeretur abſurdum.*

10 *Quando duo caſus æquiparantur in lege antiqua, Lex noua,loquẽs in vno,locum habet in altero.*

11 *Conſtitutio pœnalis quando continet fauorem Eccleſiarum ſit extenſio ex identitate rationis.*

12 *In odioſis, & contra immunitatem Eccleſiaſticã non eſt facienda extenſio ex identitate, & maioritate rationis;ſecus eſt in fauorabilibus.*

13 *Rei,qui non gaudent,cum in Bulla excipiuntur, exceptio non ſit per particulam(tantum)*

14 *Reorum appellatione veniunt etiam Debitores, vt potè Rei Debitorum.*

1 RESPONDETVR, Immunitatem Eccleſiæ locum habere in cauſis ciuilibus(ita vt ſi debitor ad illam confugiat,ſecurus ibi exiſtat) quia talis immunitas iure ciuili conceſſa eſt ex *l.præſenti*, *Cod. de his, qui ad Eccleſ.confug.* & ex *l.*
2 *vlt.eodem tit.* (vbi dicitur, quod debitor ob ciuilia debita ad Eccleſiam confugiens,per ſe,vel per pro-
3 curatorem in iudicio comparere poſſit; quod ſi id facere recuſet,vel differat,poſſit Iudex,poſt ſolem-
4 niũ edictorum citationem , bona debitoris apprehendere,& ex iis petitoribus ad modum debiti ſatisfacere)ſed Eccleſia approbat leges ciuiles , quæ
5 Eccleſiarum immunitati à ſe ſtatutæ non præiudicant.*c.inter alia,c.id conſtituimus,c.ſi quis contumax, c.ſi quis inuentus,c.frater,ſeſſ.25.c.20.Tridentini* , & Conſtitutione Gregorij XIV. Ergo non ſolum à iure ciuili,ſed etiam à Canonico hæc immunitas debitoribus conceſſa eſt.

Atque ita contra Iaſonem *in l.vinum,ff.ſi certum petatur*,Curtelliũ *de immun.Eccleſ.lib.1.q.32.n.26.& ſeqq.*& contra alios,quos citat , & ſequitur Ceuall.*in tract.de cognit.per viam violent.par.2.q.5.n.*6. declarauit ſacra Congregatio Epiſcop. in vna Cotronenſi die 21. Iulij 1617 & in vna Beneuentana die 10.Maij 1619.& ex communi docent Abbas *in c.inter alia,de immunit. Eccleſ.n.22.& ſeqq.* Silu.*ver.Immunitas,3.q.3.dict.6.*Nauar.*c.25.n.19.* Couar.*cit.c.20.n.14.*Layman.*lib.4.tract.9.c.3.n.5.* Azor.2.*par.lib.9.c.9.q.9.*Suarez *lib.3.c.11.n.3.*Farinac.*de carcerib.q.28.n.31.*& in append.*de Immunit.c.3.n.57.*Gutierez *pract.qq.Ciuil.lib.3.q.1.*Decian.*tract.crimin.lib.6.c.28.n.34.*Ambroſio.*de Immunit.Eccleſiaſt.c.13.n.1.*Anaſtaſ.Germon.*de ſacrorum immunit.lib.2.c.16.n.8.& ſeqq.* Megalius *in 3.par.lib.4.c.2.q.2.n.33.*Diana *par.1.tract.1.reſol.6 32.* (qui id verum eſſe dicit,etiam ſtante ſtatuto, quod debitor poſſit carcerari ; & in caſu , quod ſit ſuſpectus de fuga,& debitor publicus , vt exactor tributorum,& debitor ex cauſa adminiſtrationis, & redditionis rationum;& obligatus ad ratiocinia publica;& officialis debitor ex cauſa Syndicatus.) Item Graff.*to.1.lib.3.conſ.1.de immunit.Eccleſ.*Portell.*ver.Eccleſ.immunitas,n.14.*Barboſa *de iure Eccleſ.to.2.c.3.*Tuſch *tom.3.lit.E.concl.11.n.3.*Gam- 7
bacurta *lib.4.c.15.*Peregrin.*de immunit.c.12.n.10.* Bonacina *diſp.3.q.7.de immunit.§.4.num.1.*Lezana *ver.immunitas Eccleſ.n.16.*& Genuenſ.*in prax.c.22. n.1.& 9.*qui,& ſatis probabiliter,ſubdit, quod dicta immunitas cõceſſa ſit aliis omnibus,ita vt nemo (quamuis nullo modo ſit reus)ex Eccleſia extrahi poſſit ob quemcunque finem;ſiuè v.g.ad Reum in illa receptum reuelandum , vbi nam is ſe abſconderit;ſiuè(cùm ipſa ad duellum aliquem prouocauerit,& in Eccleſiã ſe receperit,ne à curia ſeculari impediatur à duello proſequendo)ad pacem faciẽdam cum illo,quem ad duellum prouocauerat , & ad vitanda ſcandala,præſertim cùm alio modo ſcãdalis obuiari poſſit, apponendo ſcilicet cuſtodes, vel adeundo Epiſcopum,qui prouideret,&c.idque probat ex eo,quia in Cõſtitutione Gregorij XIV. ob extractionem pro quacunque cauſa,imponuntur ipſo facto pœnæ, quæ à iure ſunt ſtatutæ con-
tra violantes immunitatẽ,& libertatẽ Eccleſ.& de 8
iure excõmunicari debent violantes immunitatẽ,*c. miror,cap.ſi quis contumax,cap.quiſquam,17.q.4.*

Et quamuis cit.Conſtitutio Gregorij XIV.lo- 9
quatur ſolum de extrahentibus reos ibi(*laicis Reis*) diſpoſitio tamen pœnalis(inquit , & rectè , idem Genuenſis)extenditur ex identitate , & maioritate rationis,quando,ſi non fieret extenſio,ſequeretur abſurdum,vt ſequeretur in caſu noſtro , ſi ſcilicet non poſſent extrahi Rei,& alij poſſent,Imola *in l. ſi verò,§.de viro,ff.ſoluto matrim.*& Franc.*in c.1.de*
temporibus ordination.in 6. tum quia , quando duo 10
caſus æquiparantur in lege antiqua , lex noua loquens in vno, locum habet in altero. Bartol *in l. quod verò,ff.de legib.*& Franc. & Imola *in locis ſuprà cit.*tum quia *in c.definiunt,17.q.4.* cauetur ſimpliciter,nè confugientes , & commorantes in Eccleſia extrahi poſſint:tum denique quia,quando Con-
ſtitutio pœnalis continet fauorem Eccleſiarum, 11
ſit extenſio ex identitate rationis,vt ait gl. *notabilis in cap.ſciant , de elect. in 6.* & Franch.*in dicto cap.1.*

Obiicies,Cùm in Bulla Gregorij XIV excipiãtur quidã,& determinati caſus,qui nõ *gaudẽt. immunit.*

Eccleſiæ

Eccleſiæ, non licet ex his ad alios, quod etiam non gaudeant, argui ea identitate, quia neque *ex maioritate* rationis, vt dicetur *infra dub.19.& 24.ſect.3.* ergo ſic & in caſu noſtro.

12 Reſpondetur: diſparitas eſt: quia ibi ſumus in odioſis, & contra immunitatem Eccleſiaſticam, quæ, vtpotè fauorabilis, debet potius ampliari, quàm reſtringi, & prætereà caſus, qui in Bulla excipiuntur, excipiuntur per particulam, *tantum*. At in caſu noſtro potius ſumus in fauorabilibus, & pro immunitate Eccleſiæ; & prætereà cùm in Bul-
13 la excipiuntur Rei, qui non gaudeant; non excipiuntur per particulam *tantum*. Vel dic cum Suario *lib.1.to.1.tr.2.de relig.q.11.n.3.* & Peregrino *de im-*
14 *mun.c.12.verſ. nec conuenit*, appellatione Reorum venire etiam debitores, vtpotè Reos debitorum.

SECTIO II.

An, & quid dicendum de debitore?

Difficultas Prima, eiuſque ſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia ſolum Delinquentibus immunitatem concedit explicitè, implicitè autem eam concedit etiam Debitoribus.*

2 *In lege, quamuis pœnali, fit extenſio, ſi alioquin ſequitur abſurdum.*

3 *Appellatione Reorum licet veniant delinquentes, veniunt etiam debitores.*

4 *Priuilegium Immunitatis cum ſit pium, debet etiam ampliari ad debitores.*

OBiicies primò ex Curtellio *cit.q.32.n.22.& ſeqq.* Eccleſia ſolum delinquentibus immunitatem concedit, non item debitoribus, vt videtur colligi ex *c.inter alia*, ibi: *Quæcunque grauia maleficia perpetrauerit* ex *c.ſtatuimus*, ibi: *Non liceat Reos ab Eccleſiis extrahere.* (Rei enim propriè ſunt delinquentes, non autem debitores.) ex *cap.ſi quis contumax*; *cap.ſi quis inuentus*; & *cap.frater*, in quibus iuribus omnibus mentio fit de delinquentibus, nō autem de debitoribus: & ex Conſtitutione Gregorij XIV. ibi: *Laicum delinquentem*. & infra: *Quodque delinquentes laici, &c.* ergo debitoribus ex iure Eccleſiaſtico immunitas non debetur, ſed ad ſummum ex iure Ciuili; & ſic vbi ius Ciuile non obligat, non habebit effectum.

1 Reſpondetur, diſtinguo antecedens: Eccleſia ſolum delinquentibus immunitatem concedit; explicitè, concedo, Implicitè, nego; quia hoc ipſo, quod concedit eam delinquentibus, intelligitur implicitè concedere etiam debitoribus, ex eo, quod abſurdum eſſet, fauere nocentibus, excluſis innocentibus. Quapropter in lege, quamuis pœnali, fit extēſio vltra proprietatem verborum, quotieſcumque alioquin, attentis verbis in propria ſignificatione ſequitur abſurdum, Doctores, quos citat &
2 ſequitur Genuenſ. *in prax.c.17.n.2.* Adde, quod licet appellatione reorum, quibus Eccleſia concedit immunitatem, propriè veniant delinquentes, veniunt tamen etiam debitores, vtpote Rei debitorum, & Rei in iudicio, (vnde Reus dicitur, quicun-
3 que in iudicium vocatur, ſiuè ciuiliter, ſiuè criminaliter,) ſicuti rectè docent Cou. *2.var.c.20.num.14.* Suar. *lib.3.c.11.n.3.* Azor. *2.par.lib.9.c.9.* Farin. *de carcerib.q.28.n.31.& in append.de immun.c.3.n.5.1.* Ambro. *de immun.c.13.n.1.* Anaſtaſ. Germ. *de ſacror. immun.lib.3.c.16.n.10.* Genuenſis *in praxi c.17.n.* 4
2. & Bonac. *diſp.3.q.7.de immun.§.4.n.2.*) præſertim quia, cùm hoc priuilegium, ſit pium, & fauorabile, debet ampliari, Doctores, quos citat, & ſequitur Farin. *in append.c.2.n.21.* Ambroſ. *c.10.n.7.* & Mar. Italia *lib.1.c.2.* contra Decianum *lib.6.c.2.n.14.* & quia Eccleſia approbat leges ciuiles, quæ ſunt in fauorem immunitatis, vti *ſuprà* dicebam *ſect.1.n.1.& ſeqq.* & hæ tale priuilegium concedunt, etiam debitoribus, vti dicebam ibidem.

Th. Delbene, de Immunit. Eccleſ. Pars II.

SECTIO III.

An dicendum, quod debitor debeat laborare, vel ſeruiens creditori ſatisfacere?

Difficultas ſecunda, eiuſque ſolutio.

SVMMAARIVM.

1 *Immunitas eſt non ſolum vt debitor pœnam corporalem non luat, ſed etiam vt in Eccleſia exiſtens non extrahatur, vinculis non alligetur, & alio modo vexetur.*

2 *Debitor licet ad Eccleſiam confugerit, poteſt citari, & ſi ſe non defendat, Creditor obtinebit, non autem tradendus eſt in ſeruum Creditori: ſecus dicendum de ſeruo fugitiuo.*

OBiicies ſecundò ex eodem Curtellio *loc.ſup.cit.n.32.& ſeqq.* Immunitas ſolum eſt, vt debitor pœnam corporalem non luat *c.inter alia, de immun.Eccl.c.id conſtituimus, & c.definiuit, 17.q.4* non autem, vt non laboret, vel creditori ſeruiens non ſatisfaciat; alioquin irrationabilis eſſet, quia præiudicat iuri tertij, & fauet nocenti. Vnde ſeruus fugiens ad Eccleſiam ob ſæuitiam Domini, ſecuritate accepta, Domino redditur, ne Dominus priuetur iure quæſito, quod habet, vt ſeruus ei laboret, ergo ſic, &c.

Reſpondetur, nego priorem partem antecedentis; quia iuxtà iura cit. immunitas eſt non ſolum vt debitor pœnam corporalem non luat, ſed etiam vt ibi exiſtens non extrahatur, vinculis non alligetur, & alio modo non vexetur. Neq; hinc abſurda, quæ inferebantur, ſequuntur; quia poterit debitor citari, & ſi ſe non defenderit, mittetur creditor in eius bonorum poſſeſſionem; quamuis nunquam tradēdus ſit in ſeruum creditori; quia hoc non debetur ei niſi poſt ſententiam, & in pœnam. Secus dicendum de ſeruo fugitiuo, cuius poſſeſſio, & dominiū eſt apud dominum, etſi contrarium etiā quoad hūc ſentiant Abb. *in c.inter alia, n.22.* Oldrad. *Conſ.54.* Boërius *dec.2.15.n.7.* & Alberic. *1.par.ſtatutorum q.39.& in rubr.Codic. de his, qui ad Eccleſiam confugiunt.* 1
2

SECTIO IV.

An, & quid dicendum de debitore ſuſpecto de fuga?

Difficultas Tertia, eiuſque ſolutio.

 SVM

SVMMARIVM.

1 *Debitor ſuſpectus de fuga, eſt ſuſpectus de graui delicto.*

2 *Suſpectus de fuga poteſt capi,& incarcerari,etiam à Iudice incompetenti in die feſto.*

3 *Priuilegium Immunitatis non excludit ſuſpectum de fuga,nec illud impediri poteſt delicto Debitoris committendo.*

4 *Debitor exiſtens in Eccleſia ne fugiat à Iudice cuſtodia adhibita impediri poterit, & non extrahi.*

5 *Reus carcerari poteſt in die feſto & puniri, non autem in loco ſacro.*

6 *Quæ dicta ſunt de Debitore dici etiam poſſunt de milite qui pecunia accepta,fugit.*

7 *Fugiens à Militia non eſt Reus criminis læſæ maieſtatis in Perſonam ſed ſolum in ſtatum.*

1 OBiicies tertiò,ſaltem immunitas non compe-
tet debitori ſuſpecto de fuga, ita vt hic ſaltē
ab Eccleſia extrahi poſſit,& tradendus ſit Iudici,vt
ſecurus reddatur creditor;Atque ita docent non-
nulli apud Couar.2.*var.c.*20.*n.*14.& apud Anaſta-
ſium Germ.*de ſacr.immunit.lib.*3.*c.*16.*n.*99.*& ſeqq.*
ex eo,quod debitor ſuſpectus de fuga eſt ſuſpectus
de graui delicto;ergo Eccleſia,cùm poſſit,impedire
illud debet; & ſic Iudici tradere debitorē, vel alia
via de fuga iſtius ſecurum reddere creditorem;tum
ex eo,quod ſuſpectus de fuga poteſt capi,& incar-
2 cerari(etiam ab incōpetenti Iudice)in die feſto;vt
rectè docet Couar.2.*var.c.*20.*n.*14.Ergo & poterit
capi,& incarcerari in loco ſacro argum.ſumpto de
tempore ad locum,*l.vinum ff.ſi certum petatur,l.ra-
tio,§.ſi per venditorem,ff.de action.empti.*

3 Reſpondetur,nego antecedens,quia priuilegiū
immunitatis non excludit ſuſpectum de fuga; nec
illud impediri poterit delicto debitoris commit-
4 tendo;tum quia alia via(ſcilicet ſi à Iudice cuſto-
dia apponatur) fuga impediri poteſt, abſque eo,
5 quod ab Eccleſia debitor extrahatur Neque argu-
mentū de tempore ad locum eſt firmū;quandoquī
dē Reus puniri poteſt in die feſto, nō autē in loco
ſacro. Vnde patet ad oppoſita reſpōſio;atque ita ex
communiori,ac probabiliori ſententia Doctorum
docent Couar. & Anaſtaſ. Germ. *in locis ſuprà cit.*
Suarez *c.*11.*n.*3.Farinac.*in append.de immunit.c.* 3.
*n.*60.Ambroſin.*de immunit.Eccleſiaſt.cap.* 13. *n.*3.
Diana *cit.reſol.*32.& Bonac. *q.* 7. *de immunit.* §. *in*
6 *princip.* Idemque dicas de milite, qui cùm militiæ
Pecunia accepta,fuerit aſcriptus,inde fugam arri-
piens,ad Eccleſiā ſe recepit;quia per talem militiæ
aſcriptionē,nō eſt propriè ſeruus Principis,ſed de-
bitor;& per fugā à militia nō eſt Reus criminis læ-
7 ſæ Maieſtatis in perſonā,ſed ſolū in ſtatū Principis.
Vide, quæ dicentur *infrà dubit.* 23. *ſect.* 2. *& ſeqq.*

SECTIO V.

An,& quid dicendum de debitore tributorum? Difficultas quarta, eiuſque ſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Immunitas quod non competeret Debitoribus tributorum qui ab Eccleſia extrahi poſſent, ſi conſuetudo non eſſet in contrarium voluerunt nonnulli Doctores.*

2 *Immunitas in ſententia dictorum Doctorum conceditur Eccleſiæ quatenus approbat leges ciuiles immunitatem concedentes.*

3 *Leges ciuiles potius denegant, quam concedant immunitatem Debitoribus tributorum.*

4 *Princeps non præſumitur contra ſe ipſum legem condere.*

5 *Immunitas non eſt ſolum ex eo,quod Eccleſia approbet Leges ciuiles,ſed etiam ex eo,quod omnibus delinquentibus & Reis immunitatem concedit,aliquibus caſibus exceptis.*

6 *In generali conceſſione immunitatis veniunt etiam Debitores quicunque ſint, & qui Rei in Iudicio,& Rei Debitorum nominantur.*

7 *Authentica de mandatis Principum,cum Iuri canonico aduerſetur,iam ab illo reuocata eſt.*

8 *Hoc ius immunitatis reſpectu Debitorum qui in fraudem Creditorum rebus ſuis abſconditis, ad Eccleſiam confugiunt in aliquibus locis non ſeruatur.*

9 *Obligatus ad ratiocinia ex cauſa alicuius adminiſtrationis etiam gaudet immunitate.*

10 *In Can.Vxor.17.q.4.qui tenebatur ad ratiocinia, quem Pontifex præſtito iuramento impunitatis extrahi mandat,erat ſeruus.*

OBiicies quartò,ſaltem non competet debito- 1
ri tributorum; ita vt hic ſaltem ab Eccleſia
extrahi poſſit,ſi conſuetudo non ſit in oppoſitum;
atque ita docent Ancharan.*c.inter alia,n.*6.*&*7.Bu-
trius *n.*13.Oldrad *conſil.*54.*n.*2.Curtellius *cit.q.*32.
*n.*42.*& ſeqq.* Gambacurta *lib.*5.*c.*43.*n.* 2. *& ſeqq.* &
Petr.Greg.Syntag.Iuris, *l.*33.*c.*22.*n.*2.ex eo,quod
ſic ſtatuitur in Authent.*de mandatis Princip.*§.*pu-
blicorum,iuncta gl.ibi*;tum ex eo, quod immunitas
debitori conceditur ab Eccleſia, quatenus appro- 2
bat leges ciuiles immunitatem concedentes, quæ
debitori illam non concedunt,ſed potius denegāt, 3
cit.Authent.de mandatis Principum;tum denique ex
eo, quod Princeps non præſumitur contra ſei- 4
pſum legem condere.

Reſpondetur,nego antecedens;quia immunitas 5
non eſt ſolum ex eo,quod Eccleſia approbet leges
ciuiles,ſed etiam ex eo,quod omnibus delinquen-
tibus,& Reis immunitatem concedit,aliquibus ca-
ſibus exceptis,& exceptis per particulam, *tantum*;
qua generali conceſſione veniunt debitores, qui-
cunque ſint,& qui Rei in Iudicio, & Rei debito- 6
rum nominantur;maximè quia priuilegium pium,
& fauorabile latè interpretandum eſt,vt ſuprà di-
cebamus;& caſus, qui excipiuntur, excipiuntur
per particulam, *tantum*.

Hinc patet ad oppoſita;& ad illud *de Authent.de* 7
mandatis Principum, quod ſcilicet, cùm *cit. Au-
thent. de mandatis Principum* Iuri Canonico ad-
uerſetur, iam ab illo reuocata ſit; Atque ita ex
communiori,& probabiliori etiam ſententia Do-
ctorum docent Couar.2.*var.cap.*20.*num.*14.(vbi 8
tamen ait, quod hoc ius immunitatis reſpectu
debitorum ex cauſis ciuilibus in quibuſdam Re-
gnis non vſque adeò obſeruetur; præſertim ſi
per fraudem bonis abſconditis, vel ſecum delatis
in Eccleſiam confugiant; vt Gutierez *lib.* 1. *pract.
q.*1.*num.*13.notauit:qua de re tamen nos dicemus
infrà) Suar.*lib.*3.*cap.*11.*num.*3.Azor.2.*part.lib.*9.
*cap.*9.*verſ.item dubia*,Anaſt.Germ.*de ſacr.immunit.
lib.*3.*cap.*16.*num.*110. Ambroſin. *de immunit. Ec-
cleſ.cap.* 13. *num.* 2. Layman *lib.* 4. *tract.* 9. *cap.*
3. *num.* 5. Farinac. *de carceribus quæſt.*28. *num.* 31.
& in append. de immunit.cap. 3. *num.* 51.Bonacina
diſp.

diſp.3.q.7.de immunit.§.4. num 2. & Diana *cit. reſol.*32.

9 Hinc ſequitur à fortiori, quod immunitate etiam gaudeat obligatus ad ratiocinia ex cauſa alicuius adminiſtrationis, ſicuti rectè docent Nauar. *cap.*25.*num.*19.*in fin.* Farinac. *in append. num.* 63. & Decianus *lib.6.cap.*28.*nu.*26. quidquid in contrarium dicat Curtellius *n.*26.& 41.

10 Neque obſtat, quod in *cap. vxor,* 17.*q.* 4. quidam ſeruus, obligatus ad ratiocinia confugit ad Eccleſiam, & Pontifex mandat, quod is, præſtito iuramento immunitatis, inde extrahatur. Nam ibi (vt rectè aduertunt Farinacius, & Decian. in *locis ſupra cit.*) ſermo eſt non de homine libero, ſed de ſeruo, quem domino reſtituendum eſſe, præſtito iuramento impunitatis, *ſupra* dicebam Vide etiam, quę dicentur *infrà dub.*24.*ſect.*19.

SECTIO VI.

An, & quid dicendum de decocto fraudulenter? Difficultas quinta, eiuſque ſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Decoctus fraudulenter in ſententia plurimorum Doctorum non gaudet immunitate.*

2 *Decoctus fraudulenter eſt publicus latro, & propterea plectitur pœna capitis.*

3 *Pius V. in ſua conſtitutione æquiparat decoctum fraudulenter publico latroni.*

4 *Decoctus fraudulenter nec ratione debiti, nec ratione delicti priuatur Eccleſia immunitate.*

5 *Decoctus fraudulenter reuera non eſt publicus latro, ſed ſolum per quamdam æquiparantiam.*

6 *In pœnis non eſt facienda extenſio ad delicta ſimilia.*

7 *Decoctus fraudulenter gaudet immunitate procul dubio ſi ad Eccleſiam ſecum non aſportet bona, vt illa abſconderet, ſed tantum, confugit, vt ſaluet Perſonam.*

8 *Conſtitutio Gregoriana reuocat omnia priuilegia, & Indulta data principibus extrahendi delinquentes ab Eccleſia, & nominatim fraudulenter decoctos.*

9 *Raro in fraudulenter decocto poſſunt contingere quæ neceſſaria ſunt in publico latrone, præſertim actuum frequentia.*

10 *Clemens VIII. in quibuſdam literis directis Archiepiſcopo Bononienſi, & Nuncio Neapolitano, mandat ſuperioribus Regularium ne fallitos, Bannitos, fures &c. in ſuis Conuentibus recipiant.*

11 *Huiuſmodi literæ non derogant Conſtitutioni Gregorianæ quia non ſunt datæ & publicatæ in forma legis.*

12 *Huiuſmodi literæ non ſtatuunt tradi Reos Iudicibus ſecularibus, ſed tantum expelli à Conuentibus.*

13 *Huiuſmodi literæ non obligant niſi Bononiæ & Neapoli non autem in aliis locis, & Prouinciis, licet eſſent publicatæ.*

14 *Lex, & præceptum non poteſt vltra intentionem legiſlatoris vel præcipientis obligare.*

15 *Regularium ſuperiores, qui in eorum Conuentibus dictas perſonas receperint, & diu detinent, non poſſunt puniri niſi Bononiæ, & Neapoli.*

16 *Debitor fraudulentus ad Eccleſiam cum bonis confugiens, non debet ibi multo tempore tolerari, ſed debet tandem expelli.*

17 *Decoctus non debet res, & bona in præiudicium Creditorum ad Eccleſiam transferre, ſed debet illa Iudici ſeculari conſignare, vt adiudicet cui de iure competunt.*

18 *Decoctorum bona poſſunt etiam auferri à Iudice ſeculari, de licentia tamen Iudicis Eccleſiaſtici.*

19 *Si poſita ſint in loco immuni in præiudiciũ creditorum, debent poni in loco non immuni, & conſignari Iudici cõpetenti, ex Sacra Cõgregatione.*

OBiicies quintò, ſaltem non competet decocto 1
fraudulenter. Atque ita docent Boërius *deciſ.* 115.*num.*7. & alij complures Doctores apud Couar. quos ipſe ſequitur 2.*var cap.*20.*num.* 14. Farinac. *de carcerib.q.*28.*num.* 33. Gutierrez *pract. qq. ciuil. lib.*3.*q.*1.*numer.*4.& 15. Decian *tract.crim. lib.*6. *cap* 28.*num.*34. Gambacurta. *lib.* 4. *cap.* 15. Rodriguez *in Summ. tom.*7.*cap.*154.*num.* 1. Fagundez *de præceptis Eccleſ. præc.* 2.*lib* 4.*cap.*4.*num.*53. Ioan. de la Cruz *p.*1.*præc.*8.*q.*3.*art.*1.*Dub.*1.*concl.* 1. Bobadilla *to.*1.*lib.*2.*cap.*14.*num.*67.& 71. Villadieg. *in Polit.cap.*3.*num.*216. Azeuedus *to.*3.*lib.* 5.*tit.* 20.*leg.* 6.*num.* 2. Sarpus *de iure Aſylorum cap* 5.*fol.* 50. Anaſtaſ. Germon, *de ſacrorum immunit lib.*3.*cap.*16 *num.*113 Rebuff. 2.*to.ad reg. Conſtit. Galliæ, & de mercatoribus art. vlt. gl. vlt. num.*7.& 8. Tannerus *in* 2.2.*S.Th.diſp.*5 *q* 8.*dub.*1 *num.*17. Peregrin. *de immun.cap.*12 *num.*4. Suarez da Paz *in pract. to.*1.*par.* 5.*cap.*3 *q* 3.*num* 156. Curtellius *de immunit. Eccl. lib.*1.*q.*32.*num.*1.& Pereira *de mann Reg. par.* 2 *cap.* 2
50.*num.*16. ex eo, quod talis ſit publicus latro (quapropter pœna capitis plectitur) tum ex eo, quòd ſic ſtatuerint multi Catholici Reges (vti teſtatur Couar. *loco ſupra cit.*) & Pius V. expreſsè in ſua Conſtitutione eum æquiparet publico latroni. 3

Reſpondetur, nego antecedens; quia, nec ratione debiti, nec ratione delicti ab immunitate excluditur; non ratione debiti, alioquin omnes debitores excludi deberent, nec ratione delicti; quia non eſt publicus latro reuera, ſed ſolum per quandam æquiparantiam; in pœnis autem non eſt facienda 5
extenſio ad delicta ſimilia. Quapropter, licet à Pio 6
V. expreſsè in ſua Conſtitutione æquiparetur publico latroni, non tamen hinc ſequitur, quod etiã æquiparatus veniat quoad priuationem immunitatis; cùm pœnæ non ſint extendendæ ad delicta ſimilia (præſertim, ſi extenſio ſit in præiudicium Eccleſiarum; & oppoſitum reperiatur expreſſum in iure, ſicuti eſt in caſu noſtro, vt mox infra dicetur) Atque ita in ſpecie de hac Conſtitutione loquens docet Farinacius *to.*1.*conſil.*76.*num.*13. Ambroſin. *de immunit. c.*1.*n.*14. Locatellus *de tortura, inſpect.* 5.*num.*158 & Chartarius *deciſ. crimin.*46 *num.*72.

Et quidem quod dixi, eſt certum in caſu, quod 7
non fugeret ad Eccleſiam cum bonis, vel illa abſconderet, ſed ſolum fugeret ad Eccleſiam, vt perſonam ſaluaret (quod fatentur etiam ipſi Aduerſarij; ſaltem quamplurimi) & multò magis eſt certum, ſtante Conſtitutione Gregorij XIV. cùm in illa reuocentur omnes conſuetudines, ac omnia priuilegia, & indulta data Principibus extrahendi delinquentes ab Eccleſia, & nominatim fraudulentos decoctos, & cũ ibidem in narratiua fiat mentio de huiuſmodi decoctis, de quibus poſtea, quando Põtifex diſponit, nullum verbũ facit: vnde manifeſtè apparet,

apparet, quod voluerit Pontifex huiuſmodi frau-
dulenter decoctos immunitate Eccleſiæ gaudere:
& manifeſtè etiam apparet reſponſio ad argumen-
ta Aduerſariorum.

Atque ita ex communiori,& probabiliori,& poſt
Gregorij XIV. Conſtitutionem,ex certa ſententia
Doctorum docent. Nauar. *c.*25.*n.* 19. *in fin.* Suarez
*lib.*3.*c.*11.*n.*3. Farinac. *in append. de immunit. cap.* 3.
num. 64. retractans oppoſitam opinionem, quam
docuerat *in cit. q.*18. *de carcerib.* Ambroſin. *de im-
munit. Eccleſ. cap.* 13. *in fin. num.* 4. Duardus *in bull.
Cœnæ lib.*2. *can.*5. *q.*16. *num.* 16. Fernandez *part.* 4.
*cap.*10.§.1.*num.*10. Gratian. *in diſcept. forenſ. tom.* 2.
*c.*380.*n.*29. Anton Nouarius *in Sum. Bullar. tit. de
immunit. Eccleſ. n.* 28. Diana *part.* 1. *tract.* 1. *reſol.* 32.
referens,ſic eſſe deciſum Romæ in S. Cardinalium
Congregatione:item Girooda *tract. de priuilegiis c.*
23.*n.*1035. Flauius Cherubinus *in Compend. Bull.
to.*2. *Conſtit.*117. *Pij V. ſchol.* 2. Cotrea *in relect. ad c.
inter alia, de immunit. Eccleſ. par.*3.*q.*12.*n.*12. Sãch.
in opuſc. tom. 2. *lib.*6. *cap.*1. *dub.*8.*n.* 24. Dominicus
Taſſonus *in pragmat. de antiſato ver.* 13. *obſeru.*3.*n.*
33. Lezana *ver. immunitas Eccleſ. n.* 16. Bonacina
*diſp.*3.*q.*7. *de immunit.* §. 4. *in princip.* & Marius
Ital. *de immunit. Eccleſ. lib.* 1. *cap.*5. Adde,quod,da-
to,vera ſit Aduerſariorum ſententia, rarò io praxi
illa locum habere poſſet, vt notauit etiam ex Ad-
9 uerſariis Peregrin. *loco ſupra cit.* quia rarò in frau-
dulenter decocto ea, quæ ad publicum latronem
conſtituendum neceſſaria ſunt,poſſunt contingere,
præcipuè actuum frequentia.

10 Neque obſtat,quod Mar. Ital. *loco cit.* §. 8. *num.*
1. *& ſeqq.* referat quaſdam literas ſcriptas Archi-
epiſcopo Bononienſi, & Nuncio Neapolitano de
mandato Clementis VIII. in quibus mandatur
Superioribus Regularium,ne condemnatos, falli-
tos,bannitos,fures,decoctores,debitores, aliosque
ſimiles in ſuis Conuentibus receptarent,iniuncta
receptantibus pœna.

11 Reſpondetur enim, non derogari per hoc (vt
ipſe Marius Italia *loco ſuprà cit.* minus rectè opi-
natur) Conſtitutioni Gregorij XIV. quia tales li-
teræ non ſunt datæ, & publicatæ in forma legis:
tum quia In illis ſolum cauetur, ne tales condem-
nati,falliti,banniti,fures,&c. in illis conuentibus
12 receptentur, ſed expellantur,non tamen quod Iu-
dicibus ſecularibus deſignentur, vt bene aduertit
præter alios Farinacius *in append. de immunit. cap.* 3.
*num.*64. Peregrinus *cap.*11. *num.* 14. & Diana *par.*3.
*tract.*1. *reſol.*40. cùm Clemens VIII. io dictis lite-
ris non excipiat alios caſus,vltra exceptos in Con-
ſtitutione Gregorij XIV.

13 Adde Contra Curtellinum *de immun. Eccleſ. lib.* 1.
*q.*17.*n.*7. *&* 8. quod cùm dictæ literæ miſſæ fuerint
14 ſolum ad Archiepiſcopum Bononiæ, & Nun-
ciũ Neapolis,cõſequens eſt, quod etiãſi in aliis lo-
cis,& prouinciis illæ publicatæ ſint,ſolũ Bononię,
& Neapoli,nõ antè in aliis locis,& prouinciis obli-
gent;quia lex,vel præceptũ non poteſt vltra inten-
tionẽ legiſlatoris, vel præcipiẽtis obligare:ſi enim
Põtifex intendiſſet,vbique per illas obligare,vbiq;
vel ſaltẽ Romæ,eaſdem curaſſet promulgari,quod
vtique non curauit. Quapropter Regularium Su-
periores, qui data opera in ſuis Conuentibus nu-
15 meratas In dictis literis facinoroſas perſonas reci-
piunt,& detinent diu, puniri poterunt Bononiæ,
16 & Neapolis;non item in aliis locis,vel prouinciis.
Vide Peregrinum *loco cit. num.* 12. *&* 22. & Dian.
cit. reſol. 40. *& part.*6. *tract.*1. *reſol.* 27. vbi refert,
quod ſacra Epiſcoporum Congregatio in vna Ba-
renſi,decreuerit die 12. Martij 1600. quod debitor
fraudulentus ad Eccleſiam cum bonis confugiens
non debeat ibi multo tempore tolerari,ſed debeat
tandem ab Eccleſia expelli. Item, quod eadẽ Sacra
Congregatio determinauerit die 1. Decẽbris 1617. 17
quod decoctus non debeat res,& bona in præiudi-
cium creditorum ad Eccleſiam transferre, ſed de-
beant illa Iudici ſeculari conſignari, vt adiudicet,
cui de iure competunt. Vide tandem Barboſam *de* 18
*vniu. iure Eccleſ. c.*3.*n.*47. vbi tenet, quod poſſint
etiam auferri à Iudice ſeculari, de licentia tamen
Iudicis Eccleſiaſtici:qua de re dicam *dubit.* 24. *ſect.*
8. *&* *dubit.* 30.

Interim tamen video, S. Congreg Epiſcop. & Re-
gular. 14. Nouembr. 1636 præcepiſſe, bona poſita
io loco immuni in præiudicium creditorũ,deponi
debere in loco non immuni;& 9. Martij 1635. præ-
cepiſſe Vicario Generali Mediolanẽſi,nè talia bo-
na retinerentur io loco immuni,in præiudiciũ cre-
ditorũ;& 12. Decẽbris 1642. præcepiſſe,vt ex quadã
Eccleſ. extraherentur bona eò trãſportata in fraudẽ
creditorum, conſignanda tamen Iudici cõpetenti.

DVBITATIO XII.

An, & quid dicendum ſit in cauſis Criminalibus?

SVMMARIVM.

1 *Afferuntur nonnulli canones in cauſis criminali-
bus quantumcunque grauibus immunitatem
Eccleſiæ ad eas confugientibus concedentes
præter caſus exceptos.*

2 *Bulla Gregorij XIV. in Delictis exceptis in mediũ
affertur iuxta qualibet delictorum nomina.*

RESPONDETVR, Immunitatem Ec- 1
cleſiæ etiam locum habere in cauſis
criminalibus,quantumcunque gra-
uibus,exceptis caſibus à iure expreſ-
ſis;atque ita deciditur io *c. inter alia
de immunit. Eccleſ.* ibi: *Quantumcunque grauia male-
ficia perpetrauerit,non eſt violenter ab Eccleſia extra-
hendus.* Et paulò inferius,ibi: *Hoc verum eſt,niſi pu-
blicus latro fuerit,vel nocturnus depopulator agrorum,
qui dum itinera frequentata.vel publicas ſtratas obſi-
det inſidiis agreſſionis,ab Eccleſia extrahi poteſt.* Alia
exceptio ponitur *in cap. vlt. de immunit. Eccleſ.* vt
ſcilicet immunitate etiam non gaudeat com-
mittens homicidia,vel mutilationes membrorum
in Eccleſia. Item ſecundùm intellectum plurium
Doctorum ponitur & alia *in c.*1. *de homicidio*,vt ſci-
licet neque gaudeat committens homicidium per
induſtriam,& inſidias. Quæ omnia congerit Gre- 2
gorius XIV. in ſua Conſtitutione aliquibus addi-
tis,ibi: *Ad vnam tantum formam reducimus, & mo-
deramur,vt laicis ad Eccleſias, locaque ſacra confu-
gientibus,ſi fuerint publici latrones, viarumque graſ-
ſatores,qui itinera frequentata,vel publicas ſtratas ob-
ſident,ac viatores ex inſidiis aggrediuntur, vel depo-
pulatores agrorum,quique homicidia, & mutilationes
membrorum in Eccleſiis, earumque Cœmeteriis com-
mittere non verentur; aut qui proditione proximum
ſuum occiderint,aut aſſaſinij,vel hæreſis,aut læſæ Ma-
ieſtatis Rei in perſonam ipſiuſmet Principis, immuni-
tas Eccleſiaſtica non ſuffragetur.*

DVBI

DVBITATIO XIII.

An immunitate priuetur publicus latro?

SVMMARIVM.

1 *Publicus latro priuatur Eccleſiaſtica immunitate.*
2 *Latro eſt qui deprædatur violenter.*
3 *Publicus, qui deprædatur palam, & publice, vel per inſidias in via publica, etiam mari, vel flumine, vel per vim in Domibus priuatorum.*
4 *Diffamatus in vno ex multis, Latrocinio publico, vel ex aliquibus ſecretis, dum latro publicus reputatur, non gaudet Eccleſia immunitate; multo magis, ſi ſit latro notorius notorietate iuris. At gaudet, ſi non ſit notorius, nec notorietate facti, nec iuris.*
5 & 6. *Præſumptio, vel dubitatio quod aliquis ſit publicus latro non ſufficit ad effectum, ipſum priuandi immunitate Eccleſiaſtica, ſed debet in hoc caſu conſtare eſſe latronem publicum per informationem factam citata parte, & per iudicis ſententiam.*
7 *Latro publicus, vt immunitate priuetur, requiritur, quod deprædetur in viis publicis, & itineribus frequentatis, & non ſufficit, quod furetur per inſidias in loco non publico.*
8 & 9. *Item requiritur quod non ſemel, ſed bis, vel ter tale delictum commiſerit.*
10 *Nomen latronis frequentiam denotat.*
11 *Non ſufficit quod pluries tentauerit, ſed requiritur quod pluries conſummauerit, cum ſimus in materia odioſa & pœnali.*
12 *Mulier ex vnico actu fornicationis non dicitur publica meretrix; nec quis ex vnico actu vſura dicitur publicus vſurarius.*
13 *Frequentia ſi ſit neceſſaria duo actus ſufficiunt, quia ad inducendam conſuetudinem duo actus ſufficiunt.*
14 *Quod dictum eſt de publico latrone, idem dicas de Graſſatore, & agrorum depopulatore.*
15 *In aliquibus Regnis publici latrones, graſſatores viarum, Depopulatores Agrorum per vnicum delictum vita priuantur: at non ſic eſt de immunitate, circa quam Principes non poſſunt diſponere.*

1 RESPONDETVR affirmatiuè; patet
ex dictis in ſectione præcedenti, &
ex cit. cap. inter alia, & citata Con-
ſtitut. Gregorij XIV.
2 Eſt autem latro, qui deprædatur
violenter; publicus autem, qui de-
3 prædatur palam, & publicè, vel per ioſidias in via
publica, etiam mari, aut flumine, vel per vim publi-
cè io domibos priuatorum, vti rectè docent *gl. in*
cit. cap. inter alia, Abb. *ibid.* Silu. *ver latro*, Azor. *to. 2.*
lib. 9. c. 9. q. 9. Scortia *Theor.* 385. Decian. *lib. 6 tract.*
crimin. cap. 28. num. 2. Peregrin. *cap. 6. num. 2. & ſeqq.*
Mar. Italia *lib. 1. cap. 5. §. 1.* Ambroſin. *de immunit. Ec-*
cleſ. cap. 2. num. 3. & 4. Farinac. *de carceribus q. 28. nu.*
5. & in append. de immunit. cap. 10. num. 150. Cortea
4 *in reperit. cap. 7. nu. 27.* & Barboſa *de iure Eccleſ. lib. 2.*
cap. 3. num. 79. & 80. qui rectè ſubdunt, quòd, quis
non ſolom propter notorietatem iuris (vt ſi in iu-
dicio hoc crimen confeſſus, vel propter ipſum ali-
quando damnatus ſit) ſed etiam propter notorieta-
tem facti (vt ſi, vel vno ex multis latrocinio publico
vel ex aliquibus ſecretis diffamatus ſit, & publicè
latro reputetur) immunitate Eccleſiæ priuetur; quia
in vtroque caſu verè dicitur latro publicus. Vnde à
contrario latrones, qui non ſunt publici, nec noto-
rietate iuris, nec notorietate facti immunitate gau-
debunt, Bacconus *in 4. diſt. 13. art. 1.* Sot. *de iuſt. &*
iur. lib. 5. q. 3. art. 3. Sanchez *tom. 2. conſil. moral. lib. 6.*
cap. 1. dubit. 8. num. 14. & Lezana *ver immunitas Ec-*
cleſ. num. 8. Subdunt ſecundò, quod, vt quis immu-
nitate Eccleſiæ priuetur, conſtare debeat, eſſe latro-
nem publicum, neque ſufficiat præſumptio, vel du- 5
bitatio; quia non præſumptè latro publicus, ſed ve-
rè latro publicus immunitate priuatur. Vt autem 6
hoc conſtet in hoc caſo, debet prius parte citata
fieri ioformatio, & ſententia declarari, aliàs delin-
quens immunitate non priuatur. Vide Decianum
cit. numer. 2. & Farinacium *numer.* 155. &
156.
Requiritur tamen ad hoc vt latro publicus im- 7
munitate priuetur, quod deprædetur in viis publi-
cis, & itineribus frequentatis, & non ſufficit, quod
furetur per inſidias in loco non publico; quia tex-
tus tam iuris communis, quàm conſtitutionis Gre-
gorij XIV. expreſsè dicit: *Itinera frequentata, & pu-*
blicas ſtratas obſidet. Quæ verba ad declarationem
delicti, & non fruſtra fuerunt appoſita. Atque ita
contra Innocentium *in cap. inter alia*, & ibi Hoſtiē-
ſem, *num. 4* & Ioannem Andream *num. 6.* motos ex
ratione (quam referam *dubit. 18. num. 3.* docent Fa-
rinacius, Ambroſinus, Maſtrillus, Riccius, Nouarius
& Diana in locis *infra* citandis: item Clarus *§. fin.*
quæſt. 30. numer. 9. & videri etiam poterit Abbas *in*
dicto cap. inter alia, num. 5. & Laymao *lib. 4. tract. 9. c.*
3. num. 8.
Requiritur etiam, quod non ſemel, ſed ad minus 8
bis, vel ter tale delictum commiſerit; quia nomen 9
latronis freqoeotiam denotat; ſicuti præter alios 10
docet Abbas *in cap. 1. num. 24. de iudic.* Igneus *in l. 3.*
§. ſubuerſitur, num. 107. ff. ad Syllan. Barboſa *de iur. Ec-*
cleſiaſt. lib. 2. cap. 3. num. 84. Giurba *conſil. 50. num. 27.*
Nouarius *in ſumma Bullarum, tit. de immunit. num.*
45. (vbi ex Suar. & Giurba *num. 46.* ſubdit, quod ad
hoc, vt immunitate priuetur, non ſufficiat, quod
pluries delictum tentauerit, ſed requiratur, quod 11
pluries conſummauerit; cùm ſimus in mate-
ria odioſa, & pœnali, præſertim in præiudicium
Immnoiratis Eccleſiarum) Peguera *deciſ. 40. num.*
4. Carolus Maranta *in Controuerſ. iur. par. 2. reſponſ.*
46. num. 7. Maſtrillus *de indulto, cap. 37. num. 7.* Pere-
grio. *de immunit. cap. 6. num.* 8 Horatius Perſius *con-*
ſil. crim. 39 num. 2. & 3. Decian. *cit. num. 2.* Ambroſin.
cap. 3. num. 5. & Farinacius *cap. 10. num. 154. & 164.*
Et clare etiam patet ex *l. capitalium, §. & generaliter,*
ff. de pœnis. Quapropter mulier ex vnico actu forni- 12
cationis non dicitur publica meretrix; nec quis ex
vnico actu vſuræ dicitur publicus vſurarius. ex
text. in l. quis ſit fugitiuus §. errorem, & in l. ſciendum, §.
illud, ff de ædilit. Quidquid in contrarium dicat Mar-
tha *de iuriſdict par. 2. cap. 55. num. 22.* (licet ibi teſte-
tur de praxi) & Megalius *in 3. par. lib. 4. cap. 2. q. 1. n.*
10. qui tamen ſubdit, & rectè, quod, ſi frequentia 13
ſit neceſſaria, duo actus ſufficiant; quia ad indu-
cendam conſuetudinem duo actus ſufficiunt. ex
gl. *in auth. de teſtibus, §. quia vero multi, & l. 2. in*
fin. Cod. de do Epiſcop. audient. & docent Graff. *de ca-*
ſib. reſeru. lib. 1. c. 10. num. 14. Floronus *par. 2. caſ. 3. n.*

10. & alij contra Antoninum Dianam *par. 6. tract. 1. reſol. 15.* & alios.

14 Quod dixi de publico latrone, idem dicas de graſſatore, & agrorum depopulatore, quod ſcilicet ad hoc, vt & quis immunitate priuetur, requiratur etiam, quod non ſemel, ſed pluries ſimiliter actu graſſatus, vel depopulatus fuerit.

15 Dices, in aliquibus Regnis (vt in Regno Siciliæ ex vi Regiæ Pragmaticæ ſub *Rubr. de furt. & rap. in tit. 47. pragmat. 1.*) qui ſemel deliquit delicto, quo ſupra, vita priuatur, ergo & immunitate Eccleſiarum etiam priuatur.

Reſpondetur, nego conſequentiam; & diſparitas eſt; quia Principes, licet poſſint diſponere circa vitam hominis, non tamen poſſunt diſponere circa immunitatem Eccleſiarum; cùm hoc ſpectet tantum ad Summum Pontificem; ſicuti dicam *infra dubitat. 20. ſect. 7. ad fin.* & docent Peregrin. *de immunit. cap. 6. numer. 9.* Ambroſin. *cap. 3. num. 6.* & ex ipſiſmet Conſiliariis Regiis, Peguera *deciſ. 410.* & Maſtrillus *de indult. cap. 33. num. 7.* quidquid in contrarium ſentiat Mat. Ital. *lib. 1. c. 5. §. 1. n. 20.*

DVBITATIO XIV.

An priuetur ſimplex fur?

SVMMARIVM.

1 *Simplex fur non priuatur Eccleſiaſtica immunitate præſertim ſi furetur in loco non publico.*

2 *Simplex fur, licet nonnulli affirmant ſi tamen extet conſuetudo in contrarium, gaudet immunitate.*

3 & 4. *Quælibet conſuetudo ſublata eſt per conſtitutionem Gregorianam; ſi ſecus conſuetudo introducta ſit alicubi poſt dictam Bullam.*

1 RESPONDETVR negatiuè; quia ſimplex fur (præſertim ſi furetur in loco non publico) non eſt latro publicus; & exceptio vnius firmat regulam in caſibus non exceptis. Vide Innocentium *in tit. cap. inter alia*, & ibi Hoſtienſem, *num. 4.* & Ioannem Andream *num. 6.* item Farinacium *cap. 12. num. 165.* Ambroſinum *cap. 3. num. 5.* Maſtrillum *de indult. cap. 32. n. 8.* Riccium *par. 4. deciſ. 144.* Nouarium *in ſumma Bullarum tit. de immunit. num. 47.* & Dian. *par. 6. tract. 1. reſol. 15.*

2 An autem talis immunitate priuetur ſaltem ex conſuetudine?

Reſpondetur, quod (quamuis affirment Couar. *2. var. cap. 20. num. 16. ad fin.* Clar. *in pract. lib. 5. §. fin. q. 30. ver. quæro, an fures.* Farinacius *de carcerib. quæſt. 28. numer. 51.* & Suarez *lib. 3. cap. 11. num. 5.* ex eo quod hæc conſuetudo non ſit contra immunitatem Eccleſiæ; quia ex Eccleſiæ conſenſu introducta eſt, vt tales delinquentes arceantur) tamen cum Farinacio reuocante priorem ſententiam *in append. de immunit. cap. 6. num. 94.* Tuſcho, *ver. Eccleſia, concl. 10. numer. 23.* Mario Ital. *de immunit. lib. 1. §. 1. numer.* a & Bonacina *diſputat. 3. quæſt. 7. de immunit. §. 4. num. 5.* negandum ſit; quia cùm Conſtitutio Gre-
3 gorij XIV. ad vnam tantum formam, immunitatem hanc Eccleſiæ reduxerit, ſublata qualibet alia forma ſub clauſula irritante, conſuetudinem talem (ſi de facto alicubi fuerat introducta) ſuſtulit. Niſi forſan dicas, iterum poſt ipſam Conſtitutionem Gregorij XIV. dictam conſuetudinem alicubi legi- 4
timè introductam, & præſcriptam eſſe; quod an ſit verum, viderint, qui affirmant: nam ſi ſic eſt, non audeo illam damnare. Vide quæ diffuſius dicentur *dubit. 24. ſect. 5. & 8. & dubit. 41. ſect. 2. num. 18.* & quæ dicebantur *dub. 6.*

DVBITATIO XV.

An priuetur perſonas captiuans, & componens?

SVMMARIVM.

1 & 2. *Captiuans, & componens Perſonas ſi pluries id faciat vt ſupra in itineribus, & ſtratis publicis etiam Vrbium, non gaudet immunitate; ſecus ſi id faciat priuatim, & ſecretò, ſiue immediatè, ſiue miſſis aliquibus nuntiis, vel literis comminatoriis.*

RESpondetur, quod immunitate priuetur per- 1
ſonas captiuans, & ea componens, ſi id faciat pluries (vt ſupra) in itineribus, & ſtratis publicis, etiam vrbium; quia tunc eſt latro publicus, vel 2
graſſator; ſecus, ſi id faciat priuatim, & ſecretò, ſiue immediatè, ſiue miſſis aliquibus nunciis, vel literis comminatoriis; quia tunc non eſt neque publicus latro, neque graſſator; Atque ita docent Carolus Maranta *in Controuerſ. iur. par. 2. reſponſ. 46. n. 16. & 17.* & Diana *par. 6. tr. 1. reſol. 15.* contra Nouarium *in Summa Bullarum tit. de immunit. numer. 44. in fin.* qui (vt rectè aduertit Diana *in reſol. cit.*) non ad rem adducit Maſtrillum; cùm hic loquatur in terminis indulti à Rege conceſſi, & non in terminis Conſtitutionis Gregorij XIV. quæ excludit omnem extenſionem de caſu ad caſum, vt dicemus *infra dubit. 24. ſect. 1. & ſeqq.* Vnde apparebit, quod etiam gaudeat immunitate in terminis iuris communis.

DVBITATIO XVI.

An priuetur nocturnus depopulator agrorum.

SVMMARIVM.

1 *Nocturnus Depopulator Agrorum non gaudet immunitate.*

2 *Agrorum Depopulator pluribus per inſidias exitium excogitat.*

3 *Agrorum Depopulator Rempublicam, eiuſque quietem, & pacem grauiter pertubat.*

4 *Agrorum Depopulator de iure cæſareo plectitur pœna vltimi ſupplicij; licet ſæpe ſola pœna triremis, vel fuſtigationis puniatur parte ſatisfacta.*

5 *Agrorum nocturnus Depopulator eſt qui nocte Agrorum ſegetes, vel vinearum fructus deſtruit, ibi ſe abſcondendo, vel alia via eos deuaſtando.*

6 Idem

6 *Idem dic de incendente agros, qui propterea neque gaudet immunitate, qua tamen gaudent alij incendiarij per ſe loquendo.*

7 *Depopulator nocturnus agrorum non gaudet immunitate, licet delictum non ſit publicè factum, dummodo de illo conſtet.*

1 RESPONDATVR affirmatiuè, *cit. cap. inter alia,*
de immunit. Eccleſ. & docent ex communi Fa-
rinacius *de carceribus q.* 28. *num.* 50. *& in append.*
de immunit cap 11 *num.* 158. Layman. *lib.* 4. *tract.* 9.
cap. 3. *num* 8. & Ambroſinus *cap.* 4. *num.* 5. & meri-
tò; quia teſte gloſ. *in cap. vlt. de immunit. Eccleſ.*
2 agrorum depopulator pluribus per inſidias exi-
3 tium excogitat. *c. eſt iniuſta* 23. *q.* 4. & Rempubli-
cam, eiuſque quietem, & pacem grauiter perturbat.
l. 2. *C. quando liceat ſine iudice ius ſibi dicere*; contra
quem etiam Leo X. *Bul.* 10. *num.* 2. renouauit quaſ-
cumque Conſtitutiones, & pœnas antea latas. &
4 *lex.* 2 *ff arbor. furt.* Cæſar infligit pœnam mortis;
quamuis ſæpè ſola pœna triremia, vel fuſtigationis
puniatur, parte ſatisfacta; vt notauit Clarus *lib.* 5.
§. *fin q.* 68.

5 Eſt autem agrorum nocturnus depopulator, qui
nocte agrorũ alienorum ſegetes, vel vinearũ fructus
deſtruit, ibi ſe abſcondendo, vel alia via eos ſubri-
piendo, vel deuaſtando. *l.* 1. *Cod. quando liceat ſine*
Iudice ius ſibi dicere, & docent Hoſtienſis, Inno-
centius, Ioannes Andreas, in *cit cap. inter alia*, Pe-
regrinus *cap.* 6. Decianus *lib.* 6. *cap.* 25. *num.* 3. Tuſ-
chus *ver. Eccleſia, concluſ* 11. *num.* 10. Suar. *de relig.*
lib. 3. *cap.* 11. *num.* 4. Mar. Italia *lib.* 1. *cap.* 5. §. 1. Fari-
nacius *in locis ſupra citatis*, & Ambroſinus *vbi ſuprà*
num. 4 & alij paſſim.

6 Idem dic de incendente agros: hic enim etiam
dicitur agrorum depopulator, Imò Decian. *loc. cit.*
cap. 28. *num.* 24. Mar. Italia §. 3. *num.* 56. *& ſeqq.* &
Peregrin. *cap.* 12. *num.* 6. idem dicendum putant de
aliis incendiariis data opera incendentibus; quod
mihi non probatur; quia hi per ſe loquendo non
comprehenduntur in exceptionibus Gregorianæ,
ſicuti dicam *dub.* 24. *ſect.* 15.

Dixi, *per ſe loquendo*; quia ſi ex incendio ſequa-
tur proditoria mors, vel aliud delictum exceptum
in dicta Gregoriana, clarum eſt, ſic delinquentem
immunitate Eccleſiæ non gaudere.

7 Vt autem dictus depopulator agrorum immu-
nitate priuetur, non requiritur, delictum ab ipſo
publicè fieri, ſed ſufficit, quomodocumque fieri,
dummodo de illo conſtet, & pluries factum fuerit.
Vide Farinac. *cit. cap.* 11. *num.* 160. & Ambroſinum
cit. cap. 4. *num.* 3. Vide etiam, quæ dicebam *dub.* 13.
num. 14.

DVBITATIO XVII.

An priuetur diurnus depopulator agrorum?

SVMMARIVM

1 *Diurnus depopulator agrorum inſpecto cap. inter alia de immunitate, non priuatur dicte immunitatis priuilegio.*

2 *Diurnus depopulator attenta Conſtitutione Gregoriana indefinitè loquente non gaudet immunitate in ſententia aliquorum Doctorum.*

3 *Opinio in contrarium non eſt improbabilis, quia Conſtitutio Gregoriana intelligi debet ſecundum ius commune, quod ſolum nocturnos excludit.*

4 *Diurnus agrorum depopulator comprehenditur ſub exceptione publici latronis ſi ſcilicet publicè agros deuaſtet, & non clandeſtinè.*

RESPONDATVR, quod è contra immunitate 1
non priuetur diurnus depopulator agrorum;
quia ly nocturnus in *cit. cap. inter. alia*, tacitè
excludit diurnum, & quia, cùm ſit materia pœnalis,
non eſt extendenda.

An autem talis priuetur ſaltem ex vi Conſti-
tutionis Gregorij XIV.

Reſpondetur, quod (quamuis affirment, & rectè, 2
Farinac. *de immunit. cap.* 11. *num.* 161. Ambroſinus
cap. 4. *num* 5. Scottia *Theor.* 385. Barboſa *de iure Ec-
cleſ. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 87. Lezana *ver. immunitas, n.* 10.
& Bonac. *diſp.* 3. *q.* 7. *de immunit.* §. 4. *num.* 6. ex eo,
quod dicta Conſtitutio demens particulam ly, no-
cturnus ab immunitate indefinitè excludat depo-
pulatores agrorum) negari tamen non improbabi-
liter poſſit; quia illos excludendo Conſtitutio 3
Gregorij XIV. intelligi debeat, iuxta ius commu-
ne, quod ſolum nocturnos excludit; cùm ex alio
capite talis excluſio, vtpotè derogans immunitati,
ſit odioſa, & pœnalis, & conſequenter non ſit latè,
ſed ſtrictè interpretanda; & ſic non de diurno, ſed
de ſolo nocturno intelligenda.

Cæterùm, etſi diurnus, vt dicebam, non videa- 4
tur quodammodo ſub iis verbis comprehendi,
comprehenditur tamen ſub exceptione publici la-
tronis, ſi ſcilicet publicè vineas, vel agros aliorum
deuaſtet, & ſi non item clandeſtinè.

DVBITATIO XVIII.

An priuetur viarum graſſator?

SVMMARIVM.

1 *Graſſator viarum non gaudet Eccleſiæ immunitate.*

2 *Graſſator viarum eſt qui in vrbe per inſidias aggreditur vt viatores ſpoliet, vulneret, vel occidat.*

3 *Ly* graſſari *frequentationem denotat.*

4 *Graſſator viarum, ſi non in loco publico, & frequentatis itineribus aggrediatur, gaudet Eccleſiæ immunitate contrà nonnullos.*

5 *Hinc tonſores monetarum, & alij ſine armis, & violentia ſubripientes, ſeu occultè, vel in viis priuatis, aut etiam in viis publicis, at non per inſidias, ſed quaſi ex accidenti furantes non priuantur immunitate Eccleſiæ.*

6 *Quamuis nonnulli putent, contrarium conſuetudine ex parte receptum eſſe de eo, qui in viis priuatis, aut alibi per inſidias aggreditur, & furatur.*

REſpondetur affirmatiuè, cit. c. inter alia, ibi 1
*Qui dum itinera frequentata, vel publicas ſtratas
obſidet aggreſſionis inſidijs.* Eccit. Conſtitut. Gregorij
XIV. ibi: *Viarumque graſſatores, qui dum itinera fre-
quentata, vel publicas ſtratas obſident, ac viatores ex
inſidijs aggrediuntur*; & probatur, quia graſſatores
viarum cõprehenduntur nomine latronũ, quamuis
à latro

Digitized by Google

à latronibus differant in huc, quod latro dicitur, qui vias extra vrbem obſidet, graſſator verò in vrbe, *l. capitalium. §. graſſatores, ff. de pænis.* Decian. *lib. 6. cap. 28. num. 2.* Ambroſin. *cap. 2. num. 4.* & Farinac. *in append. cap. 12.*

Eſt itaque viarum graſſator, qui in Vrbe per
2 inſidias aggreditur, vt viatores ſpuliet, vulneret, vel occidat, vti docent communiter Doctores. vbi nota, quod per vnam graſſationem non priuetur quis Eccleſiaſtica immunitate; quia verbū *graſſari* frequentationem denotat, vt ex Deciano, Ambroſino, & Farinacio refert Barboſa *de iure Eccleſ. lib. 2. cap. 3. num. 84* & ego dicebam *dub. 13. num. 8.*

Cæterùm, an ſufficiat, vt immunitate priuetur, ſi
3 aggrediatur, quamuis non in loco publico?

Reſpondetur, quod (quamuis Innocentius *in dict. cap. inter alia, col. 2.* Hoſtienſis *num. 4. ver. Impunitas,* Io. Andreas *num. 6. ver. Inſidijs*, affirment, ex eo, quod in *cap. inter alia*, exempli gratia dicitur: *Qui itinera frequentata, & publicas ſtratas obſident*, quia hi viarum graſſatores ibi ſæpius aggrediuntur) negandum tamen ſit; quia & textus de
4 graſſatore in viis publicis, & itineribus frequentatis expreſsè loquitur (quæ verba ad declarationem delicti fuerunt appoſita) & quia ly *via* publicum iter denotat; quapropter qui itinera priuata, vel occultas ſtratas obſidet, non videtur priuari immunitate Eccleſiaſtica, ſiquidem Pontifex ſolum excludit eos, qui itinera frequentata, vel publicas ſtratas obſident, iuxta *l. 1. Cod. quando liceat vni.* vti *ſuprà* dicebam. Vide Farinacium *in append. de immunit. cap. 2. num. 165.* Ambroſin. *cap. 3. num. 5.* Bonacinam *de legib. diſp. 3. q. 7. de immunit. Eccleſ. §. 4. n. 1.* & Lezanam *ver immunitas num. 9.*

Ex dictis ſequitur, tonſores monetarum, vel alios ſine armis & violentia ſubripientes, ſeu oc-
5 cultè, vel in viis priuatis, aut etiam in viis publicis, at non per inſidias, ſed quaſi ex accidenti furantes, non priuari immunitate Eccleſiæ: quia non ſunt publici latrones, nec dicuntur obſediſſe vias frequentatas, iuxtà *cit. cap. inter alia, l. 1. Cod. cum liceat vni ſine iudic. ſibi ius dicere.* & cit. cōſtit. Gregorij XIV. & tradunt Decianus, Ambroſin. Farinacius, & Peregrinus in locis *ſuprà cit.* quamuis Couar. *cit. num. 14.* Suar. *cap. 12. num. 4.* & Filliucius *num. 152.* putent contrarium conſuetudine ex par-
6 te receptum eſſe de eo, qui in priuatis viis, aut alibi per inſidias aggreditur, & furatur. Vide, quæ dicebam *dub. 18. num. 7.*

DVBITATIO XIX.

An priuetur, qui occidit, vel mutilat in Eccleſia, vel Cœmeterio?

SECTIO I.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Occidens, vel mutilans in Eccleſia, vel Cœmeterio non gaudet immunitate: nam ly* Et *in textu, ſtat pro* Vel.

2 *Delinquens in Eccleſia indignus eſt immunitate Eccleſiæ.*

3 *Fruſtra legis auxilium inuocat, qui legē contēnit.*

4 *Puniri quis debet in eo, in quo deliquit.*

5 *Mutilator eſt qui abſcindit membrum, non qui vulnerat debilitando membrum, & qui abſcindit membrum, cuius officio corpus mouetur, & iuuatur.*

6 *Digiti, dentes, & huiuſmodi multa non ſunt membrum; ſed potius partes membri.*

7 *An qui aliud delictum graue, licet non exceptum committat in Eccleſia gaudeat immunitate? ſunt Auctores grauiſſimi pro vtraque ſententia.*

8 *Tenentes partem negatiuam quod non gaudeant immunitate cæteri delinquentes in Eccleſia arguunt à maioritate rationis.*

9 *Opinio in contrarium, quod cæteri delinquentes in caſibus non exceptis in ſententia Auctoris eſt probabilior.*

10 *Delinquens in Eccleſia ratione loci commiſſi delicti eſt puniendus à iudice Eccleſiaſtico; vel conſulto prius Romano Pontifice poteſt tradi Curiæ ſeculari; ſi delictum ſit atrociſſimum.*

11 *Diuerſum eſt aliquid potuiſſe iuſtè fieri, & factum non eſſe.*

12 *In pœnis, vt in cenſuris, & irregularitatibus non valet argumentum à paritate, quin neque à maioritate rationis.*

13 *Homicidium, & mutilatio non ſolum exempli cauſa, ſed tanquam materia integrè prohibita, non gaudet immunitate.*

14 *Homicidium, & mutilatio commiſſa in vna Eccleſia, etiam non conſecrata, priuant immunitate etiam in cæteris Eccleſiis ſecundum probabiliorem.*

15 *Qui offendit vnam Eccleſiam, offendit omnes; cum Eccleſia ſit vna per totum Orbem diffuſa.*

16 *Reus aliorum criminum in Eccleſia commiſſorum præſertim ſi rationem ſacrilegij habeant, ratione loci commiſſi delicti, poteſt puniri à Iudice Eccleſiaſtico, vel conſulto Romano Pontifice Iudici ſeculari eſt remittendus.*

17 *Sacrilegium eſt delictum mixti fori.*

18 *Committens in Eccleſia leuia delicta gaudet immunitate.*

19 *Qui mutilauit, vel occidit in Eccleſia non poteſt capi ob alia delicta in Eccleſia, niſi ſimul capiatur ob delictum mutilationis, vel homicidij nondum caſtigatum.*

SVppono cum communi Doctorum ſententia, 1
quā ſequitur Clar. *§ fin. q. 30. n. 13. verſ. item quæro* Farinac. *q. 28. n. 53.* & Peregrin. *cap. 5. n. 14.* quod licet Gregorius XIV. in ſua Conſtitutione dicat: *Qui homicidia, & mutilationes membrorum in Eccleſiis, vel Cœmeteriis committere non verentur*, immunitate non gaudeant, vtendo coniunctione illa *Et* (quod etiam habetur *in cap. fin. de immunit.*) qua denotari videtur, vtrūque requiri, vt quis immunitate priuetur: Contrarium tamen dicendum ſit, ſufficere ſcilicet ad hoc, occidere vel mutilare in Eccleſia; quia ſic eſt praxis totius Eccleſiæ, tum quia alioquin occidens, ſed non mutilans in Eccleſia, gauderet immunitate Eccleſiæ, quod minimè dicendum videtur, tum quia mirum non eſt, quod ly *Et* ſumatur disiunctiuè pro ly *vel*, vti dicam *cap. 19. dub. 77.* Hoc ſuppoſito.

Reſpondetur affirmatiuè. cit. *cap. fin. de immunit. Eccleſ.* & cit. Conſtitut. Gregorij XIV. & docent communiter Doctores, & meritò, quia (vt dicitur in *cit. cap. inter alia, & c. ad Epiſcopos, 17. q. 7.*)

delinquens

Digitized by Google

2 delinquens in Eccleſia, indignus eſt immunitate Eccleſiæ: tum quia (vt dicitur *in cap. quia fruſtra.*
3 *de vſuris*, & *in l. auxilium*, §. *in delictis*, *de minori-*
4 *bus*) fruſtra legis auxilium inuocat, qui legem contemnit; tum quia puniri quis debet in eo, in quo deliquit, & ſic, ſi deliquit in Eccleſia, puniri debet priuatione Eccleſiæ, ſicut & puniri à ſuperiore Eccleſiæ, quia deliquit in Eccleſia.

5 Eſt autem mutilans (vt dicitur in tractatu de irregularitate) qui abſcindit membrum, non qui vulnerando debilitat membrum (cùm aliud ſit vulnerare & debilitare membrum, & aliud mutilare membrum.) & qui abſcindit propriè membrum, cuius ſcilicet officio corpus mouetur, & iuuatur, vt ſunt oculi, pedes, manus, lingua, mandibula
6 &c. non ſic digiti, & dentes, qui non ſunt membrum, ſed potius partes membri: membrum enim propriè eſt pars illa corporis, quæ proprium habet officium diſtinctum ab aliis partibus; Bart. *l. 2. ff. de publicis iudic.* Nauar. *cap.* 27. *numer.* 20. Couar. *in Clement. ſi furioſus*, *p.* 3. Mol. *tom.* 4. *diſputat.* 69. *numer.* 2. Auila *de cenſuris par.* 7. *diſp.* 5 *ſect.* 2. *dub.* 1. Suar. *de cenſ. diſp.* 44. *ſect.* 2. *numer* 6. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 71. Fillinc. *tract.* 19. *cap.* 9. *numer.* 235. & Reginaldus *lib.* 40. *numer.* 91. contra Caietanum 2. 2. *quæſtio.* 68. *ar.* 5. Sotum *de iuſt. & iur. lib.* 5. *quæſtio.* 2. *ar.*.. & alios, qui tenent, membrum propriè illud eſſe quod habet officium diſiunctum, vel coniunctũ cum aliis membris, vt eſt digitus ſecundum ipſos; quapropter ſecundum noſtram ſententiam digitus, quamuis pollex, vel index, non eſt propriè membrum, ſicut nec dentes, vngues, teſtes, barba, capilli, digitorum articuli, nares, pars carnis, copia ſanguinis, vel auriculæ, id eſt cartilago illa externa, quæ tuetur aurem, & ornat faciem. Idem dico de mamillis maris, cum non habeant actum proprium, & particularem, ſed potius videantur inſeruire ad ornatum hominis; oculus autem, manus pes, auris, lingua, membrum virile ſunt propriè membra, quia habent particulares actus diſtinctos ab aliis membris. Item dico de mamillis fæmellæ, eo quod habeant proprium actum, & officium diſtinctum à cæteris membris, vt benè Vgolinus *de irregularit. cap.* 4. §. 5. Mol. *numer.* 6. Sayr. *lib.* 6. *cap.* 15. *numer.* 18. Reginal. *num.* 91. quamuis Bald. Couar. & alij exiſtiment, mamillam fæminæ non eſſe propriè membrum, & Cepolla apud Giurbam *conſil.* 40. *n.* 6. putet, nec linguam ſimiliter eſſe propriè membrum.

7 Dices, ergo & immunitate priuatur, quicunque in Eccleſia, vel Cœmeterio aliud delictũ graue (quamuis non exceptum) committit; cùm & hic ſit eadem ratio decidendi.

Reſpondetur, quod (quamuis Abb. *in cap. immunitatem extra. de immunit. Eccleſ.* Clar. §. *fin. q.* 30. *numer.* 13. Angelus de Caſtro inter Conſilia Pauli patris, *conſil.* 458. *lib.* 2. Petrus Gregor. *lib.* 33. *cap.* 22. *numer.* 6. Nauar. *cap.* 25. *numer.* 20. Couar. 2. *var. cap.* 10. *numer.* 15. Decianus *lib.* 6. *cap.* 28. *numer.* 7. Suar. *libr.* 3. *de reuerentia debita locis ſacris cap.* 11. *num.* 6. Farinac. *de Carcerib. quæſt.* 27. *num.* 53. Gutierez *pract. qq. Ciuil. lib.* 3. *q.* 1. *num.* 17. Raphael de la Torre *in* 2. 2. *to.* 2. *quæſt.* 99. *ar.* 3. *diſp.* 7. Reginald. *in prax. to.* 1. *lib.* 9. *cap.* 26. *num.* 38. *in fin.* Tanner. *in* 2. 1. *diſp.* 5. *q.* 8. *dub.* 1. *num.* 16. Sarpus *de iure Aſylorum cap.* 5. *fol.* 43. Graff. *to.* 1. *lib.* 3. *conſ. vnic. num.* 10. *& ſeqq. de immunit. Eccleſ.* Portell. *ver. Eccleſ. immunitas num.* 15. Gambacurta *lib.* 5. *cap.* 18. Villadieg. *in Polit. cap.* 3. *num.* 206. Barboſa *in collect. to.* 1. *lib.* 3. *tit.* 29. *cap.* 10. *numer.* 4. Io. de Heuia *in Curia Philipp. par.* 3 §. 12. *num.* 20. Zipæus *in iure nouo Can. lib.* 3. *de immunit. Eccleſ. numer.* 10. Bobadilla *Polit. lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 14. Cuttellius *de immunit. Eccleſ. lib.* 1. *q.* 1. & alij affirment propter eaſdem rationes
ſupra dictas; & quia non videtur credibile, quod 8
Pontifex voluerit immunitatem denegare vulneranti in Eccleſia, & illam concedere mœchanti, adulteranti, ſtupranti, ſimoniam committenti, vel falſam pecuniam cudenti, &c. in eadem. Vnde, inquiunt ipſi, dicendum eſt, quod Pontifex homicidium, & vulnerationem appoſuerit exẽpli cauſa; ex eo, quod homicidium, & mutilatio frequentius in Eccleſia contingant, ſub ipſis tamen
cætera delicta grauia ſacrilega comprehenderit.) 9
tamen probabilius negetur; quia priuatio immunitatis eſt pœna, & in præiudicium Eccleſiæ; & ſic non extendenda vltra verba legis, id eſt, ad alia delicta grauia in Eccleſia commiſſa, præter homicidium, & mutilationem; cùm de ſolis illis *cit. cap.*
fin. & cit. Conſtitutio Gregorij XIV. loquantur; licet 10
talis delinquens ſit puniendus à Iudice Eccleſiaſtico, ratione loci, in quo delictum commiſit; vel conſulto prius Romano Pontifice poſſit tradi Curiæ ſeculari, ſi delictum ſit atrociſſimum. Confirmatur; quia S. Congregatio Immunitatis 18. Martij 1631. apud Barboſam in Collectan. Bullar. ver. immunitas, declarauit, quod immunitate gaudeat furans in Eccleſia; ergo, &c. Atque ità docent Farinac. *in append. de immunit. cap.* 16. *num.* 108. *& in deciſ. conſ.* 76. *numer.* 7. *&* 9 Gratian. *in diſceptat. Forneſ to.* 2. *cap.* 380. *num.* 29. Boerius *deciſ.* 109. *nu.* 3. Genuenſ. *in prax. cap.* 22. *num.* 8. Peregrin. *in tract. de immunit. Eccleſ. cap.* 6. *num.* 23. *& cap.* 12. *quæſit.* 15. Riccius *par.* 5. *collect.* 1792. (vbi ſentit, quod per Conſtitutionem Gregorij X I V. correctum ſit *cap. fin. de immunit. Eccleſiæ*) Megalius 3. *par. lib.* 4. *cap.* 2. *quæſt.* 1. *numer.* 15. Scortia *Epit.* 153. *Theor.* 385. Diana 1. *par. tract.* 1. *reſol.* 2. *&* 39. Bonacina *diſp.* 3. *quæſt.* 7. *de immunit.* §. 5. *num.* 12. & alij paſſim contra Nauarrum, Couar. & alios Doctores *ſupra* citatos; & præterea contra Sanchez in ſelectis *diſputat.* 44. *numer.* 52. vbi ſubdit, quod qui delinquit in Eccleſia, neque gaudeat immunitate quoad alia delicta extra Eccleſiam commiſſa qua de re tamen vide, quæ dicentur *infra dub.* 22. *& dub.* 14. *ſect.* 22. *in fin.*

Vnde neque obſtant oppoſita: non enim obſtat 11
primum; quia, licet ratio decidendi æquè procedat in aliis caſibus grauibus, hinc tamen ſolum ſequitur, quod in aliis caſibus grauibus iuſtè
idem conſtitui potuerit, non tamen quod de facto 12
conſtitutum ſit. Vnde ortum eſt illud dictum, quod in pœnis, vt in cenſuris, irregularitate, &c. non valeat argumentum à paritate, quin neque à maioritate rationis.

Neque obſtat ſecundum; quia alia crimina gra 15
uia Pontifex non excluſit: nam ita frequentiora non ſunt.

Neque obſtat tertium, quod ſcilicet homici- 13
dium, & mutilationem exempli cauſa tantum appoſuerit: appoſuit enim verè, tanquam materiam integrè prohibitam, vt colligitur ex dictis.

Probabilius itaque eſt; quod tantum homicidium & mutilatio commiſſa in Eccleſia priuent immunitate, quamuis hæc ita priuent, vt non ſolum in Eccleſia in qua quis alterutrum eorum delictorum commiſit, tutus non ſit, ſed nec etiam in aliis Eccleſiis, ad quas confugit; quia adhuc verum eſt,

eſt.talem perpetraſſe delictum homicidij,vel muti-
15 lationis, in Eccleſia, præſertim quia immunitas, qua ſic delinquens priuatur, eſt eadem in omnibus & qui offendit vnam Eccleſiam,offendit omnes; cùm Eccleſia ſit vna per totum orbem, ſicuti ex communi ſententia Doctorum contra Siluestrum,*ver. Immunitas*,§.3.& quoſdam alios docent Couar 2.*var.cap.*20.*num.*15.Sanchez *tom.*2 *conſil. moral.lib.*6.*cap.*1.*dubit.*7. *num.* 16. Lezana *ver. immunitas Eccleſ.num.*11.Azor. 2. *part. lib.* 9.*cap.* 9. *quæſt* 9 Anaſtaſ.Germ.*de ſacr.immunit.lib.*3.*cap.*16. *n.*80. Filiuc *pract.lib.*5.*c.fin.q.* 30.Remig Gogni *Fallentia* 11.*n.*2.Tholuſana *deciſ.*422.Decian.*lib.*6. *c.* 28.*num.*8.& 10.Ambroſin.*de immunit.cap.*5. *num.* 3.Farinac.*de carceribus q.* 28.*num.* 59. & *in append. de immunit.cap.*16.*n.* 219. Scortia *Theor.* 385. Bonacina *diſp.*3.*q.*7.*de immunit.*§.4.*n.*7.Curtellius *de immun. Eccleſ.lib.*1.*q.*3.*n.fin.*Mar. Italia *lib.*1.*c.* 5.§. 1.*num.*20 Peregrin *c.*6.*n.*19 & Filliuc.*tract.* 15.*c.* 6.*q.*8 *num.*152. qui rectè ſubdunt, id verum eſſe, etiamſi prædicta delicta commiſſa fuerint in Eccleſia non conſecrata;quia ſi ſic delinquens non gaudet priuilegio Eccleſiæ conſecratæ, multò magis non gaudebit priuilegio Eccleſiæ non conſecratæ Vide Doctores *ſupra cit.* præcipuè Farinacium *in append.cit.cap.*16 *num.* 228. & Marium Italiam §. 3.*num* 25.& 26.

16 Aduerte tamen hic,quod ob alia crimina etiam in Eccleſia commiſſa(præſertim ſi rationem ſacrilegij habeant) ratione loci, in quo ſunt commiſſa, poſſit delinquens à Iudice Eccleſiaſtico puniri,vel à Pontifice impetrari,quod iſte, non obſtante immunitate delinquentem Iudici ſeculari puniendũ remittat, vt ſupra dicebamus;& hoc Pontifex libenter concedit,vt aduertit Farinacius *cit.cap.*16. Vide quæ dicentur *infra dubit.*24.*ſect.* 8. & *dubit.* 39.*in fin.*Vnde ſequitur etiam, quod & ob crimen in Eccleſia commiſſum in eo caſu, in quo debeat delinquens ſeculari Iudici plectendus remitti,quia immunitate non gaudet, poſſit à Iudice Eccleſiaſtico puniri ratione ſacrilegij, vti dicebam ratione cuius,cum ſit mixti fori, Eccleſiaſticus etiam Iudex competens factus eſt,vti conſentit etiam Curtellius *lib.*1.*cit.q* 12.*num.*23.

17 Aduerte ſecundò,quod etiam ſtando in opinione contraria,in terminis iuris communis, nedum
18 in terminis Conſtitutionis Gregorij XIV. (quidquid in contrarium dicat Sarpus de iure Aſylorum *cap.*5.*fol.*43) immunitate Eccleſiæ gaudeat is, qui in Eccleſia leuia tantum delicta committit;Atque ita docent Hoſtienſis,&Abbas *in c.fin.*Idem Abbas *in c.inter alia*,Henricus Boïchus *in cap. Eccleſiæ,de immunit. Eccleſ.*Paulus de Caſtro *lib.*2. *conſil.* 459. (vbi dicit eſſe communem)Couar.*lib.*2. *var. c.* 20. *n.*15 Farinac.*de carcerib.q.*28.*n.*63.Suar.*de relig.to.* 1.*lib.*3.*c.*11.*n.*6.Sanchez *in opuſc.tom.*2.*lib.* 6. *c.* 1. *dub* 8.*n.*15.Peregrin.*de immunit.c.*6.*n.*29.Villalob. *in ſum.tom.* 2.*tract.*39.*diffic.*5. *n.* 6. vbi citat Panormitanum, & Suarez de Paz. Item Fagundez *pr.* 2. *lib.*4.*c.*4.*n.*48.Perſicus *de offic.Sacerd.lib.*1.*c.*9.*dub.* 19.*n.*108.Raphael de la Torre,*tom.* 2.*in* 2.2.*S. Th quæſt.*99 *art.*3.*diſp.*7..Chartarius *deciſ. crimin.* 74. *num* 6 & alij paſſim,communiter.

Aduerte tertio,quod qui mutilauit, vel occidit in Eccleſia,nõ poſſit ob alia delicta capi in Eccleſia, niſi ſimul capiatur ob delictũ mutilationis,vel homicidij, nondum punitum;secà Contra Ambroſinũ *c.*5.*n.*10.Decianum, & alios apud Farinacium, *de carcer.q.*28.*n.*64.& *in append.c.* 16. *n.* 222. docent Couar,Boerius,& alij, quos citat Gutierez *lib.* 3. *&c.*

*practic.q.*1.*n.*18.& ratio pro nunc breuiter eſt,quia ob alia delicta non datur facultas extrahendi. & verba ſunt formaliter accipienda, vt in ſimili dicã de hæretico Vide,quæ dicebantur *dub.*10 *ſect.*4.& quæ dicentur *dub.*22 & *dub.*24.*ſect.*22.

SECTIO II.

An priuetur,qui vulnerat in Eccleſia?

SVMMARIVM.

1 *Vulnerans in Eccleſia vulnere non lethali quamuis cum magna ſanguinis effuſione non priuatur immunitate.*

2 *Vulnerare etiam cum magna ſanguinis effuſione, non eſt mutilare,nec occidere, & ſolum mutilanti,& occidenti pœna priuationis immunitatis infligitur.*

3 *Inferens ſfrigia in faciem alicuius in Eccleſia, gaudet Eccleſia immunitate,non obſtante Delicti atrocitate.*

4 *Reus per vim intrans in Eccleſiam cum ſatellitibus,à quibus ducitur,ſi vt ſe eximat ab eorum manibus illic eos vulneret cum magna ſanguinis effuſione,gaudet immunitate.*

5 *Reus ob delictum læſæ maieſtatis in primo genere tantum priuatur immunitate,at offendens Birruarios non committit in primo genere.*

6 *Reus,qui captus a ſatellitibus in Eccleſia eos vulnerat,peccat quidem vulnerando; ſed non peccat confugiendo ad Eccleſiam.*

7 *Ius naturæ dictat fugam, quando imminet periculum graue.*

8 *Reus ad euitandum graue periculum contra Principis voluntatem licitè fugere poteſt à carcere, quin & carcerem infringere.*

9 *Reus,qui trahit ſatellites ſecum,& non trahitur à ſatellitibus non dicitur eſſe in poſſe ipſorum; ſed vere confugit ad Eccleſiam.*

10 *Iura generaliter ſine diſtinctione loquuntur de confugientibus.*

11 *Immunitate priuatur, qui vulnerat in Eccleſia lethaliter, licet ſic vulneratus moriatur extrà Eccleſiam;gaudet autem immunitate, qui mutilat,vel occidit extrà Eccleſiam, ſi paſſus ſe recipiat in Eccleſiam,ibique moriatur.*

EX dictis ſequitur primò quod immunitate nõ 1
priuetur,qui in Eccleſia vulnerat vulnere, ex
quo mors non ſequatur,quamuis ſit cũ magna ſan- 2
guinis effuſione,quia vulnerare,etiam cum magna ſanguinis effuſione,non eſt mutilare,nec occidere; & ſolum mutilanti,& occidẽti,*ex c. fin.de immunit.* & maximè ex Conſtitutione Gregorij XIV.pœna priuationis immunitatis infligitur.Atque ita contra Tuſchum *ver.immunitas,concl.* 59. Mar. Italiam *lib.*1.*c.*5.§.3.*n.*18.& quoſdam alios docent Farinac. *in append.de immunit.c.*16.*num.* 227.Boerius,*deciſ.* 109.*n.*3 Barboſa *in collectan.to.*1.*lib.*3.*tit.*4.*c.*10.*n.* 10 Lezana *ver.immunitas,n.*11.Diana *par.*1.*tract.*1. *reſol.*9.& 11.Palaus *to.*2.*tract.*11.*diſp.vnic punct.*6.
*n.*10.& Chartarius *deciſ.crimin.*74.Quapropter ſa- 3
cra Congregatio Epiſcoporum die 16.Nouembris 1618.teſte Barboſa de iure Eccleſiaſtico,*lib.*1.*c.* 3. declarauit, quod inferens ſfrigia in faciem alicuius in Eccleſia,Eccleſiæ immunitate gaudeat, non obſtante,quod tale delictũ ſit graue,&atrox,vt rectè notarunt Menochius *de arbitr.iudic.caſ.*263. *n.* 27.&

27.& Pacianus *conſil.92.num.2.* Vide, quæ dicentur *infrà dub.24.per totam.*

Hinc contra Gambacuttam *lib.4.cap.18. num 6.*
4 Villadieg *in Polit.c.3.n.*206. & Curtellium *de immun.Eccl.lib.2.q.*13. dicendum eſt, quod ſi Reus iam vicinus Eccleſiæ cum ipſo ſatellite per vim intrat in Eccleſiam;& vt ſe de illius manibus eximat,eundem cum magna ſanguinis effuſione vulnerat,immunitate Eccleſiæ non priuetur;vt in terminis docet Farinacius *vbi ſupra*, & Diana *cit.tr.1.reſol.13.* Vide *dub.10.ſect.7.& dub.33.*

Obiicies ex Curtellio *loc.cit.* Reus in tali caſu committit in miniſtrum Principis, ergo immunitate Eccleſiæ non gaudet.

Reſpondetur: nego conſequentiam: quia vt Reus
5 non gaudeat immunitate Eccleſiæ,requiritur,quod committat in perſonam Principis,vt *infra dub.23.ſect.4.* dicetur.

Inſtabis ex eodem Curtellio: non obedit Principi,cui vt ſubditus obedire debet, ex D. Paulo ad Roman.*c.*23.& ex multis iuribus;ergo.

Reſpondetur:tranſeat antecedens: at nondum
6 probatum eſt,quod Reus ob tale delictum immunitate Eccleſiæ priuetur.Accedit,quod,licet peccet in Eccleſia miniſtrum iuſtitiæ vulnerando,non tamen peccat ad Eccleſiam fugiẽdo, contra Principis
7 voluntatem;quia ad hoc præualet ius naturæ,quãdoquidem dictat fugam, quando imminet periculum graue:vnde & ad hunc finem licitè etiam cõ-
8 tra Principis voluntatem poteſt è carcere fugere, quin & carcerem infringere,neque per hoc omnia perturbantur, vt infert Curtellius; quia id eſt ſolum in tali caſu, & valdè per accidens; & ſi accidat,ſibi imputent miniſtri iuſtitiæ, cum non diſcant cautius agere.

Vrgebis ex eodem Curtellio:eſt in poſſe, ſeu manu ſatellitis, ergo immunitate Eccleſiæ gaudere non debet;cùm ſic non liber confugiat,ſeu ſe recipiat ad Eccleſiam.

Reſpondetur: nego conſequentiam; quia cùm non trahatur à ſatellite per Eccleſiam, ſed ipſe trã-
9 hat ſatellitem ad Eccleſiam;verè confugit,& ſe recipit ad Eccleſiam; & ex alio capite Iura generaliter ſine diſtinctione loquuntur de confugiente:
10 quare cùm illa non diſtinguant, nec non diſtinguere debemus, præſertim in præiudicium immunitatis,quæ vt fauorabilis,eſt amplianda; & in ampliationẽ pœnarum,quæ,vt odioſæ, ſunt reſtringendæ. Vide omninò loca *ſup.cit.*

Cæterum concedo,quod immunitate priuetur, qui vulnerat in Eccleſia lethaliter, licet ſic vulne-
11 ratus extra Eccleſiam moriatur; quia tale homicidium cenſetur factum in Eccleſia; quapropter è contra immunitate non priuabitur, qui mutilat, vel occidit extrà Eccleſiam, ſi paſſus ſe recipiat in Eccleſiam,ibique moriatur; quia delictum factum fuit extrà Eccleſiam.

SECTIO III.

An priuetur,qui cum armis confugit ad Eccleſiam?

SVMMARIVM.

1 *Confugiens ad Eccleſiam cum armis prohibitis, non priuatur immunitate.*
2 *Confugiens ad Eccleſiam cum armis prohibitis,licet Eccleſiam offendat, & pœnam capitalem mereatur,gaudet immunitate.*
3 *Geſtans in ſtatu Eccleſiæ breuiora ignis tormenta committit crimen læſæ maieſtatis.*
4 *Geſtãs talia arma in Hiſpaniarum Regnis cõmittit crimen proditionis pragmaticali lege.*
5 *Geſtans talia arma non committit crimen læſæ maieſtatis in Perſonam Principis, neque eſt propriè,& ſtrictè proditor,quod requiritur, vt immunitate priuetur.*
6 *Geſtans arma prohibita in Eccleſia ſi gaudere nõ debeat in nonnullorum ſententia immunitate, debet delationi prohibitæ armorum eſſe annexa pœna mortis.*
7 *Arma reo in Eccleſia auferri quidẽ debent propter rixas vitandas,& propter bonum publicum, & reuerentiam debitam loco ſacro, non tamen per Iudicem ſecularem,ſed Eccleſiaſticum.*
8 *Iudicibus laicis expreſsè prohibetur Iuriſdictionem aliquam in Eccleſia exercere.*
9 *Eccleſia eſt de Territorio Epiſcopi.& extra Territorium ius dicẽti etiam a ſubditis non paretur,*

SEquitur ſecundò, quod nec immunitate priue- 1
tur,qui ad Eccleſiam,cum armis,etiã prohibitis confugit;quia nec hoc eſt mutilare,vel occidere.

Neque obſtat, quod qui ad Eccleſiam cum ar- 2
mis,præcipuè prohibitis confugit, Eccleſiam offẽdat,& pœnam capitalem mereatur.Nam (vt ſupra dicebam) non propter quamcunque offenſionem factã in Eccleſia priuatur quis immunitate Eccleſiæ,ſed ſolùm propter occiſionem,vel mutilationẽ factam in illa. Vnde potius ſequitur, quod aliis delictis delinquenti in illa tacitè priuilegium immunitatis concedatur.

Neque obſtat ſecundò, quod qui geſtat arma 3
prohibita,committat crimen læſæ Maieſtatis.vt in ſtatu Eccleſiæ,vbi à Pio IV.& V.in Bulla,quæ incipit,*Vices eius*,breuiora ignis tormenta ſub pœna talis crimis geſtari prohibentur;vel quod committat
crimen proditionis,vt in Hiſpania, vbi pragmati- 4
cali lege talia arma ſub pœna criminis proditoris geſtari interdicuntur:nam per hoc talis non committit crimen læſæ Maieſtatis in perſonã Principis,
nec eſt propriè,& ſtrictè proditor;quod requiritur 5
vt immunitate priuetur,ſicuti dicam *infra dub.20. ſect.5.& dub.23.ſect.4.& ſeqq.*

Atque ita docent Farinac.*in append.de immunit.c.16.n.*247. Ambr.*de immun c 5.n.5.* Peregrinus *de immun.c.12 n.*11. Dian *par.2.tr.1.reſol.17.& par.6.tr.1.reſol.*8.(vbi ait,ſic determinaſſe ſacram Epiſcoporũ Congregationem in vna Salernitana die 30. Septembris 1616)Guazzinus *to.2.defenſ.1.c 29.n.7.* Sperell.*dec.46.n.15.& ſeq.* Contra Cou. *2 var.c.20.n.*18 *verſ.*36.Rebuffum *in Conſtit. Gallica tom.2.tit.de immunit.Eccleſ.gl.1. num.* 28. Villadieg.*in Polit.cap.3.num* 244.Sarpum *de iure Aſylorum,fol.*43 Curtellium *de immunit.Eccleſ.lib.1.quæſtio.*17. & Decianum *lib.6 cap.26.numer.10.& lib.8.cap.3. n.30.&* 51.qui contrarium docent *ex l. ſi ſeruus, Cod.de his,qui ad Eccleſ.confug.* ad quorum tamen fundamentum patet ex dictis.

At, eſto ipſorum opinio probabilis ſit (quod
facilè tamen non conceſſerim) intelligi tamen il- 6
la debet non de armorum delatione quacunque, ſed ſolum de illa, cui capitalis pœna annexa eſt, vt ſi deferat verbi gratia ſclopettones, ſeu archibuſettos, ſicuti notauit præter alios Farinac. *de carcerib q. 28. numer. 66* & etiam ipſe Curtellius *locis ſuprà citatis* & meritò, quia ſolum hæc digna eſt,cui priuatio immunitatis iniungatur, cùm (vt *ſupra Dubitat.19.ſect.1 in fin.*dicebatur) qui in

Eccleſia,committit delictum non graue, ſed leue, immunitate certò non priuetur. Cæterum in noſtra
7 ſententia,quæ multò probabilior eſt, & amplectenda, arma Reo in Eccleſia auferri quidem debent propter rixas vitandas & propter bonum publicũ
8 & reuerẽtiam debitam loco ſacro, non tamen per Iudicem ſecularem,ſed per Iudicem Eccleſiaſticum, qui iuriſdictionem ibi exercere poteſt; & quem delinquens, Eccleſiam offendendo,offendit; quandoquidem *in cap. 1. extra de immunit. Eccleſ. & cap. 2. eod. tit. in 6.* expreſsè prohibentur Iudicibus laicis iuriſdictionem aliquam in Eccleſia exercere, &
9 meritò, cùm Eccleſia ſit de territorio Epiſcopi; & extra territorium ius dicenti etiam à ſubditis non paretur. *cap. 2 de conſtitut. in 6. & l. vlt. cum gl. ff. de iuriſdict. omnium Iudicum.* Atque ita determinauit Sacra Cõgregatio Immunitatis die 24 Iulij, 1634. & docent Farinac. *cit. cap.* 16. *num.* 248. Diana *cit. reſol.* 17 *in fin. & reſol.* 8. Maranta *in Controuerſ. iur. par. 2. reſponſ.* 37. *num.* 1. Zambellus *in Repert. mor. ver. Eccleſia quoad eius immunitatem, num.* 9. Nouarius *in ſum. Bullar. tit. de immunit. num.* 6. Palaus *tom. 2. tract. 11. diſp. vnic. punct. 9. n.* 10 & Ciarlinius *controuerſ. forenſ. cap.* 10 *num.* 16. contra Sanchez *in opuſc. tom. 2. lib. 6. cap. 1. dub.* 14. Villalob. *in ſum. tom. 2 tract. 34. diffic. 5. num.* 11. Ioannem de Heuia *in Curia Philip par. 3. §. 12. num.* 26. Sarpum *de iur. Aſyl c. 5. fol.* 43 & Naldum, *ver. Eccleſia, n.* 5. Vide etiam *infra dub.* 24. *ſect.* 8. *& dub.* 30. An autem talis,& alius ſimilis Reus è loco ſacro eiici debeat, ſi ex pòſt facto,non iam ad refugium, ſed ad perpetuam receptationem, ac aſylum loco ſacro abutatur? Vide quæ dicebam *ſupra dub. 11. ſect. 6. in fine.*

SECTIO IV.

An priuetur,qui mutilat, vel occidit in Eccleſia quomodocumque?

SVMMARIVM

1 & 2. *Mutilans, ſeu occidens in Eccleſia, ſiue ſub ſpe immunitatis, ſiue ſine tali ſpe, item ſiue præmeditatè, ſiue ex propoſito, ſed ex ſubita ira, & occaſione, & prouocatus, priuatur immunitate; ſecus ſi per modum defenſionis cum moderamine inculpatæ tutelæ.*

3 *Mutilantes, ſeu occidentes in Eccleſia ſi ex ſubita ira & occaſione, & prouocati in ſententia plurimorum gaudent immunitate.*

4 *Deciſio ſummi Pontificis quod non gaudeant immunitate occidentes, & mutilantes in Eccleſia eſt generalis, & fundata præcipuè in ratione quadam communi*

5 *Quotieſcunque duplex eſt cauſa mouens ad aliquam diſpoſitionem faciendam, ceſſante vna, ſi altera perſeueret, non ceſſat diſpoſitio.*

6 *Immunitate eodem modo priuantur mutilantes, & occidentes in Eccleſia, quo priuantur publici latrones, & ſic non requiritur, quod ſub ſpe immunitatis.*

7 *Delicti excuſationẽ quoad pœnam, ſpeciem delicti quoad immunitatem, vel quoad forum, vel quoad aliud non mutant.*

8 *Diuerſa ſunt ex circunſtantiis delictum effici leuius, vt pœna temperari debeat, & delictum ex vna in aliam ſpeciem tranſire, vel vnam qualitatem amittere.*

9 *Delictum homicidij, aut mutilationis in Eccleſia commiſſum pœna leuiori quam morte, aut membrorum abſciſſione, ideſt pœna extraordinaria, puniendum eſt.*

10 *Textus in cap. inter alia de immunit. conciliatur cum auctoribus contrariæ ſententiæ.*

11 *Vtraque opinio eſt probabilis, poſterior verò probabilior.*

12 *Delinquens in Eccleſia in dubio ſemper præſumitur delinquere ſub ſpe immunitatis.*

13 *Delinquens in Eccleſia defendi non debet ab ipſa, donec probauerit, ſe caſu & fortuito, & non ex propoſito deliquiſſe.*

SEquitur tertiò, quod è contra immunitate priuetur, qui in Eccleſia mutilat, vel occidit (ſiuè 1
ſub ſpe immunitatis; ſiue ſine tali ſpe: item ſiuè præmeditatè, ſeu ex propoſito, & non ex ſubita ira, & occaſione, ſiuè non præmeditatè, ſeu ex propoſito, ſed ex ſubita ira, & occaſione, & prouocatus
dummodo non ſit per modum defenſionis cum 2
moderamine inculpatæ tutelæ; quia tunc non delinquit; cùm de iure naturæ vim vi repellere liceat. (Atque ita contra Tuſchum *ver. Eccleſia, concl.* 11 *num.* 13. & 14. Azotium 2. *par. lib. 9. cap. 9. quæſt* 9. Farinacium *in append de immunit. cap.* 16. *num.* 238. Gutier. *pract. qq. Ciuil. lib. 3. q. 1. num. 3. & ſeqq.* Azeued *lib. 1. tit. 2. leg. 3. num. 24. & ſeq.* Seſſe, *deciſ.* 141. *num.* 8. Antoninum Dian. *par. 1. tract. 1. reſol.* 11. *& par. 6. tract. 1. reſol.* 7. vbi ait, ſic fuiſſe Romæ deciſum anno 1639. Item contra Nouarium in ſumma Bullarum *tit. de immunit. Eccleſ. num.* 58. Auctorem Caſuum Conſcientiæ Bononiæ diſcuſſorum anno 1637. menſe Nouembri *caſ. 2. fol.* 94. Zambellum *in Repert. Mor. ver. Eccleſia quoad eius immunit. numero* 13. Sperellum, *deciſ.* 59. *numero* 36. & Marium Ital. *de immunit. Eccleſ. lib. 1. cap. 5. §. 3. numero 1. &*
ſeqq. (qui docent, quod immunitate quis priuetur 3
ſolum, ſi ſub ſpe immunitatis, vel præmeditatè, & ex propoſito; non item, ſi ex ſubita ira, & occaſione, & prouocatus in Eccleſia mutilet, vel occidat; moti ex eo, quod cap. *inter alia* ſolum delinquentes ſub ſpe immunitatis punire velle videatur, *Nonnulli impunitatem ſuorum exceſſuum per defenſionem Eccleſiæ obtinere ſperantes.* Et infra: *Qui niſi per Eccleſiam, ad quam confugiunt, crederent ſe defendi, nullatenus fuerint commiſſuri.* quapropter non ſit extendenda priuatio immunitatis ad alios, qui ſine ſpe immunitatis, ſeu non præmeditatè, vel ex propoſito, ſed ex ſubita ira, & occaſione, & prouocati in Eccleſia delinquunt.) ex probabiliori ſententia Doctorum (cùm de deciſione Romæ edita, quam dicit Diana *citat. reſol.* 7. non conſtet authenticè) docent Abbas *in cap. inter alia de immunitat. Eccleſ. numero* 8. Couarr. 2. *var. cap.* 20. *numero* 15. Nauarr. *cap.* 25. *numero* 20. Suarez *lib. 3. cap. 11. numero 6. in fin.* Clarus *pract. §. fin. qu.* 30. Farinac. *de carcerib. quæſtio.* 28. *numero* 54. Layman. *lib. 4. tract. 9. cap. 3. num.* 6. Peregrin. *de immunitat. cap. 6 numero* 15. Gambacurt. *lib. 5. cap.* 23. Barboſa *de iure Pontif. lib. 2. cap. 3. numero* 104. Lezana *ver. immunitas, numero* 11. Decian. *lib. 6. cap. 28. numero* 5. Anaſt. Germon. *de ſacr. immunitat. lib. 3. cap.* 16. *numero* 79. Bonacina *diſputat. 3. quæſtio. de immunitat. 7. §. 4. n.* 7. & Curtellius *de immun. Eccl. lib. 1. q.* 11.

Ratio autem (vt omittam conſuetudinem, quæ optima iuris interpres ita declarare videtur) eſt; quia eſto, Pontifex voluerit coërcere audaciam illorum, qui ante illam conſtitutionem ſub

ſpe

Digitized by Google

ſpe immunitatis in Eccleſia occidebant, vel muti-labant:hinc tamen non bene infertur, quod ſolum illos priuet; cùm generaliter ſine diſtinctione homicidis, & mutilatoribus in Eccleſia talem pœnam inferat: potuit ergo Pontifex ex cauſa particulari ad prohibitionem vniuerſalem faciendam moueri, & quod de facto ſic motus ſit, patet; quia poſtquam Pontifex retulit, aliquos ſub ſpe immunitatis in Eccleſia delinquere, ſubdit: *Cum autem in eo, in quo deliquit puniri quis debeat; & fruſtra legis auxilium inuocet, qui committit in legem, mandamus, quatenus publicè nuncietis, tales non debere gaudere immunitatis priuilegio, quo faciunt ſe indignos*; ergo de-
4 ciſio eſt generalis; & fundata præcipuè in ratione quadam communi, quod quis puniatur in eo, in quo deliquit.

Confirmatur; quia eſto, Pontifex motus ſit ad priuandos immunitate homicidas, & mutilatores in Eccleſia, ex eo, quod ſub ſpe immunitatis delinquebant illa, negari tamen non poteſt, quod etiam moueatur ex eo, quod in Eccleſiam delinquunt; &
5 ſic quod fruſtra auxilium eius implorent, cùm in eam delinquant. At quotieſcumque duplex eſt cauſa mouens ad aliquam diſpoſitionem faciendam, ceſſante vna, ſi altera perſeueret, non ceſſat diſpoſitio; vt rectè notarunt Couar. & Farinacius in *locis ſup. cit.* Ergo, &c.

6 Confirmatur ſecundò; quia Gregorius XIV. eodem modo priuat immunitate homicidas & mutilatores in Eccleſia, ac priuat publicos latrones, viarum graſſatores, &c. ergo ad hoc, vt homicidæ, & mutilatores in Eccleſia immunitate priuentur, non requiritur, quod ſub ſpe immunitatis in Eccleſia delinquant.

7 Confirmatur tertiò, quia delicti excuſationes quoad pœnam, ſpeciem delicti quoad immunitatem, vel quoad forum, vel quoad aliud non mutant cùm hæc ſint diuerſa inter ſe, ita vt non liceat ex vno aliud inferri: ſiquidem aliud eſt, ex circumſtan-
8 tiis delictum effici leuius, vt pœna temperari debeat; & aliud eſt, delictum ex vna in aliam ſpeciem tranſire, vel vnam qualitatem amittere, & alteram induere: quapropter in omnibus Canonum, & legum titulis vbi de delictis agitur, manente eadem delicti ſpecie ſubiiciuntur aliquæ exceptiones, ſiue ex circumſtantiis excuſationes, quæ quidem delictum quoad pœnā alleuiant, non tamen naturam mutant. Accedit, quod delictum homicidij, aut mu-
9 tilationis in Eccleſia commiſſum, vel leuiori pœna, quàm morte, aut membrorū abſciſſione (ſcilicet pœna extraordinaria) plectendum eſt, & tunc non videtur, quod Eccleſiæ immunitate gaudere indi-
10 geat, arg. è contrario ſenſu textus in *c. inter alia de immun. Eccl.* vel ordinariam pœnā meretur, & tunc ipſi aduerſarij fatentur, immunitate priuari, puta ſi ex propoſito commiſſum fuerit, vel ita quod committeos excuſatione dignus non ſit.

11 Atquidquid ſit de hoc, quod quoad vtramque partem probabile mihi videtur; etſi probabilius quoad poſteriorem, illud tamen (quod & fatentur etiam Aduerſarij) dicendum eſt, quod qui in Eccle-
12 ſia delinquit, ſemper præſumatur in dubio ſub ſpe immunitatis delinquere (& ſic quod defendi non debeat ab Eccleſia, donec non probauerit, ſe caſu, & fortuitò, & non ex propoſito deliquiſſe) quia contra ſe legem habet. Atque ita ex communi docent
13 Azor. 2. *par. lib. 9. cap. 9. quæſtio. 9.* Farinac. *in append. de immunitat. cap.* 16. *numero* 241. Gutierez *pract. qq. Ciuil. lib. 3. quæſtio. 1. numero* 8. Bobadilla *Polit. lib. 2. cap. 14. numero 24. & ſeqq.* & Azeued. *leg. 3. numero 25. lib. 1. titul. 25.*

SECTIO V.

An priuetur, qui in Eccleſia exiſtens ſagitta occidit exiſtentem extra Eccleſiam?

SVMMARIVM.

1 *Exiſtens in Eccleſia ſi ſagitta, vel ſclopo mutilet extra ipſam manentem, non priuatur immunitate.*

2 *Circumſtantia quod quis in Eccleſia exiſtens occidat hominem extra ipſam non aggrauat notabiliter homicidij peccatum.*

3 *Pœna priuationis Immunitatis ſunt ob actum conſummatū, & non inchoatum tantum, nam ſi ſecus eſſet ad perdendam immunitatem ſufficeret gladij euaginatio in Eccleſia.*

4 *Exiſtens in Eccleſia, ſi ſagitta, vel ſclopo occidat hominem manentem extra, non incurrit cenſuram latam contra occidentem in Eccleſia.*

5 *Amplia, etiam ſi fraude vel dolo extractum ab Eccleſia occidas, vel mutiles, nam etiam in tali caſu quis non priuatur immunitate, quia in Eccleſia non fuit data cauſa neceſſaria actionis.*

6 *Poterit tamen capi à Miniſtris Eccleſiaſticis, etſi non à laica poteſtate.*

7 *Actio & paſſio ſunt idem: paſſio autem eſt in paſſo, & non in Agente: & ideo ex Eccleſia occidens non occidit in Eccleſia manentem extra ipſam.*

8 *Idem eſt inchoare, ac agere, & perficere. Homicida verò qui extra Eccleſiam manentem occidit dicitur inchoare in Eccleſia quoad diſpoſitiones, inchoare quatenus denotat agere extra quoad ſubſtantiam homicidij.*

SEquitur quartò, quod immunitate neq; priuetur, qui in Eccleſia exiſtens, ſagitta, lapide vel 1
ſclopo exiſtentem extra Eccleſiam mutilat, vel occidit. Atque ita contra communiorem (vt fateor) ſententiam Abbatis in *cap. fin. num.* 11. *de immunit. Eccleſ.* Nauarri *cap* 25 *num.* 21. Suarij *de relig. lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 6. Angeli *ver. immunitas*, 6. 23. Sylu. *eod. ver.* 3. *num.* 8. Azorij 2 *par. lib.* 9. *cap* 9 *q.* 14. Farinacij *de carcerib. q.* 28. *num.* 61. *& in append. de immunit. cap* 16. *num.* 223. *& conſil.* 214. *in princip.* Deciani *lib.* 6 *cap.* 24 *num.* 7. *& cap.* 28. *num.* 6. Gutierez *pract. qq. ciuil. lib.* 3. *q.* 1. *num.* 19. Ambroſini *de immunit. cap* 5 *num* 7. Couar. 2. *var. cap.* 20. *num.* 15. 2
Marij. Ital *de immunit. Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 5. 6. 3. Layman *lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 3. *num.* 6. Marth. *de Iuriſdict. par.* 2. *cap.* 51. *num.* 26. Villagut. *de extenſ. legum cap. fin. num.* 61. *& ſeqq.* Graff *tom.* 1. *lib.* 3 *conſil. vnic. numero.* 10. *de immunit. Eccleſ.* Duardi *in Bullam Cœnæ lib.* 2. *can.* 15. *q.* 16. *num.* 23. Portel. *ver. Eccleſiæ immunitas num.* 15. Megalij *in* 3. *par. lib.* 4. *cap.* 2. *q.* 1. *num.* 12. Gambacurt. *lib.* 5 *cap.* 24. *num* 21. Sarpi *de iure Aſylorum cap.* 4. *fol.* 44. Villadieg. *in Polit. cap.* 3. *num.* 206. Io. de Heuia *in Curia Philipp. par.* 3. §. 12. *num.* 23. Cartellij *de immunit. Eccleſ. lib.* 1. *qu* 9. Lezanæ *ver. immunitas, numero* 11. & Bobadill. *lib.* 2. *polit. cap.* 14. *numero* 26 docent probabilius Nouarius *in Summa Bullarum tit. de immunit. Eccleſ. n.* 51 Bonacina *diſp.* 3. *q.* 7. *de immun. punct.* 4 *num.* 8. Diana *par.* 1. *tract.* 1. *reſol.* 9. Rice *par.* 5 *col-*

*lect.*1792.Peregrin.*c.*13.*n.*16.& conſentit Fagũdez
2 2.*pracept.lib.*4.*cap.*4.*num.*17.(quatenus docet,quod
talis circumſtantia ootabiliter homicidij pecca-
tum non aggrauet) Et probatur;quia talis reuerà
non mutilat, vel occidit in Eccleſia, ſed ex Eccle-
ſia: quapropter non eſt facienda extentio, cùm
ſimus in materia odioſa; & immunitas Eccleſiæ
ſit fauorabilis; tum quia non conſummat, ſed
3 ſolum inchoat mutilationem, vel occiſionem in
Eccleſia; pœnæ autem ſunt ob actum conſumma-
tum,non inchoatum, vt *lib.de parlamentis dubit.*4.
*ſect.*19.*ſubſect.*31.diffusè dicebamus:tum quia alio-
quin qui in Eccleſia ex ſubita ira gladium euagi-
naret,& inimicum inſecutum extra Eccleſiam oc-
cideret,etiã immunitate Eccleſiæ priuaretur, quod
non videtur dicendum, quamuis id dicat Azor.*to.*
1.*lib.*9.*cap.*9.*q.*14.
4 Confirmatur; quia, vt ex communi docet Bo-
nacina *de cenſ.diſput.*1.*quaſt.*1.*punct.*11 *numer.*11.
ſi quis exiſtens in Eccleſia, ſagitta,vel ſclopo oc-
cidit hominem exiſtentem extra Eccleſiam,non in-
currit cenſuram latam contra occidentem in Ec-
cleſia,ergo ſic,&c.
5 Hinc,ſi dolo, fraude, vel etiam vi,&c.aliquem
extraxeris ab Eccleſia, & extractum occidas, vel
mutiles, immunitate non priuaberis; quidquid
in contrarium etiam dicant Azor. in loco *ſupra*
cit. Farinacius *in append. de immunit. cap.*16.*numer.*
232. Peregrinus *de immunit. cap.* 6. *numer.* 16.
(vbi citat Abbatem,Silueſtrum,& Remigium Gon-
ni)Barboſa de iur. Eccleſiaſt. *lib.* 2 *cap.*3.*num.*114.
Duardus *loc. ſupra cit.* Scortia in Bullar. *Epit.*152.
Theor. 385. maximè quia licet in Eccleſia dederis
cauſam occiſionis,non tamen dediſti cauſam occi-
ſionis neceſſariam,cùm liberè poſtea occideris, er-
go,&c. Vide Palaum *to.*2.*tract.*13.*diſp.vnic.punct.*9.
*n.*18.Bonac.*cit.diſp.*1.*q.*7.*punct.*6.*§.*2.*n.*4.& Antoni-
num Dian.*par.*4.*tract.*1.*reſol.* 107. *&* *par.* 6.*tract.*1.
*reſol.*7.
Cæterum concedo, quod in tali caſu capi poſſis
6 ab Eccleſiaſticis Miniſtris ob iniuriam Eccleſiæ fa-
ctam, vel ob ſacrilegam vulnerationem in Eccleſia
inchoatam,&c.ſicut & capi potes ab iiſdem ob alia
delicta in Eccleſia perpetrata iuxta ea,quę dicebam
dub 10.*ſect.*12.& docent Farinac.*num.* 209. & Mar.
Italia *lib.*1.*cap.*5.*§.*1.*num.*53.non tamen capi pote-
ris à laica poteſtate, vti ex probabiliori ſententia
Doctorum dicebam *ſuprà n.*1.*&* 2.

Obiicies: qui in Eccleſia exiſtens ſagitta,vel ſclopo exiſtentem extra Eccleſiam occidit,agit in Eccleſia,ergo occidit in Eccleſia.

7 Reſpondetur:nego antecedens; ſed agit ex Ec-
cleſia;quia ex Ariſtot.*in lib.de Pradicamentis*,actio,
& paſſio ſunt idem,paſſio autem eſt in paſſo,non in
agente.

Inſtabis:inchoat in Eccleſia,ergo agit,& perficit in Eccleſia.Conſequentia probatur; quia,vt ex Suetonio,Salluſtio, Virgilio,Gellio, & Calepino ver.Committo,probat Curtellius,*cit.q.*9.*n.*2. idem eſt inchoare,ac agere,& perficere.

8 Reſpondetur:diſtinguo antecedens:inchoat in
Eccleſia quoad diſpoſitiones homicidij,&ſic quoad
iſtas agit,& perficit in Eccleſia, concedo:inchoat
quoad ſubſtantiam homicidij, & ſic quoad iſtud
agit,& perficit in Eccleſia,nego;ſed ſic potius agit,
& perficit,ex Eccleſia.

Vrgebis:ſaltem,licet occidat ex Eccleſia,occidit ex illa ſub ſpe immunitatis,ergo adhuc immunitate Eccleſiæ gaudere non debet.

Reſpondetur:tranſeat antecedens:at nego conſequentiam, ſaltem ſecundùm opinionem probabiliorem: vide etiam *ſect. ſeq.*

SECTIO VI.

An priuetur, qui occidit prope Eccleſiam, vel exiens ab Eccleſia, vel exiſtens in ſacriſtia, atrio, tecto Monaſterio, palatio, vel ſcalis Eccleſiæ, &c.

SVMMARIVM.

1 *Occidens, vel mutilans in locis contiguis Eccleſiæ puta in Sacriſtia,tecto,atrio, & ſimili, gaudet immunitate etiamſi ſub ſpe immunitatis occiderit.*

2 *Loci predicti in fauorabilibus veniunt Eccleſia appellatione,non tamen in odioſis.*

3 *Committens tempore iubilei etiam ſub ſpe abſolutionis peccata reſeruata etiam habentia annexam cenſuram,quandiu durat iubileum, abſolui poteſt.*

4 *Quod in vno loco eſt prohibitum cenſetur in alio permiſſum & ſic homicidium, & mutilatio in Eccleſia, & Cœmeterio prohibita ſub pœna priuationis immunitatis, cenſentur extra non prohibita.*

Reus puniri debet in loco,in quo deliquit.

5 *Nonnulli Doctores limitant de homicidio, & mutilatione facta ex propoſito prope Eccleſiam,vel cœmeterium;ſecus ſi ex ſubita rixa,& caſu contigerint.*

6 *Delinquens prope Eccleſiam cenſetur ſub ſpe Immunitatis delinquere, & ei incumbit onus probandi contrarium.*

7 *Ex frequenti de ambulatione circa locum ſacrum mediatè,& immediatè poſt delictum,inſidia, & ſpeculatores ibi poſiti,& ſimilia faciunt præſumere delictum patratum ſub ſpe immunitatis.*

8 *Delinquens in loco ſacro ſpectato eius delicto indignus eſt immunitate, ſecus ſpectata Eccleſia ſanctitate.*

9 *Eccleſia non fit ſpelunca latronum, quia ibi Delinquentes corrigi,& puniri poſſunt à Iudice Eccleſia.*

10 *Eccleſia non dat occaſionem delinquendi, ſed Rei eam accipiunt ab ipſa; quandoquidem non eſt Eccleſia imputandus abuſus illuc confugientium.*

11 *Declaratio Clementis VIII. qua reſoluitur Delinquentes ſub ſpe immunitatis, ea gaudere non debere,non conſtat authentice.*

12 *Declaratio particularis non tollit legem vniuerſalem.*

13 *Conſuetudo legitime præſcripta poſt Bullam Gregorianam eſt attendenda in materia immunitatis; ſecus ante dictam Bullam.*

SEquitur quintò, quod immunitate multò mi- 1
nus priuetur,qui prope Eccleſiam, vel Cœme-
terium, aut exiens ab Eccleſia, vel Cœmeterio,
quin & in ſacriſtia, ſcalis,atrio, ſeu Porticu,oſtio,
campanili, vel tecto Eccleſiæ, nedum in Monaſte-
rio,vel Palatio Epiſcopi,&c.licet eadẽ immunitate
gaudeãt hi loci,ac gaudeat Eccleſia.quandoquidem
etſi veniãt appellatione Eccleſiæ in fauorabilib.nõ 2
tamen

tamen veniunt in odioſis. Vnde ſi effundatur ſan-
guis, vel ſemen in aliquo ipſorum locorum, non
polluitur Eccleſia; vt rectè notarunt Barboſa *de iur.
Eccleſ. lib. 2. cap. 3. num. 64. & ſeqq.* Carolus Maran-
ta *in Controuerſ par. 2. reſponſ.* 36. Antonios de Ma-
rinis, *quotid reſol. cap.* 170. & Sperellus *deciſ. 60. &
63.*) mutilat, vel occidit, & etiamſi ſub ſpe immuni-
tatis ibi delinquat (ſicut qui tempore Iubilæi etiam
ſub ſpe abſolutionis virtute Iubilei obtinendę pec-
5 cata reſeruata, vel excommunicationem annexam
reſeruatam habentia committit, abſolui poteſt,
quamdiu durat Iubileum, vel priuilegium abſol-
uendi) Probatur ex dictis, & confirmatur, quia ſo-
lum excipitur ab immunitate homicidium, & mu-
tilatio in Eccleſia, vel Cœmeterio; ergo, &c Ante-
cedens conſtat ex *cap. vlt. de immunit. Eccleſ.* & ex
Conſtit. cit. Gregorij XIV. Conſequentia proba-
tur; quia in his exceptionibus, vtpotè odioſis, &
immunitati Eccleſiæ derogantibus, non eſt facien-
da extenſio ex identitate, vel maioritate rationis,
tum quia, quod in vno loco eſt prohibitum cen-
ſetur in alio permiſſum; & ſic homicidiũ, & mutila-
tio in Eccleſia, & Cœmeterio prohibita ſub pœna
priuationis immunitatis, cenſentur extra Eccleſiã,
& Cœmeterium ſub tali pœna non prohibita, ſed
permiſſa; cùm enim diſtinctè dicatur: *In Eccleſia,
vel Cœmeterio*, virtute ponitur excluſiua, extra Ec-
cleſiam, vel Cœmeterium, tum quia in eo loco
quis puniri debet, in quo deliquit, ſed iſte non
4 deliquit in Eccleſia, ſed extrà, ergò puniri debet ex-
tra; & ſic non priuatur immunitate Eccleſiæ, tum
quia qui propè Eccleſiam delinquit ſine ſpe im-
munitatis, immunitate gaudet, ſi confugit ad Ec-
cleſiam; ergo immunitate etiam gaudebit ſi deli-
querit cum ſpe immunitatis; quia Pontifex non
reſpicit ſpem, ſed qualitatem delicti, & iniuriam
Eccleſiæ.

Atque ita ex probabiliori etiam, ſi non ex com-
muniori ſententia Doctorum, docent Abb. *c. inter
alia, n. 18. de immun. Eccl.* Angel. *ver. Immun. §. 17.*
Nau. *c. 25. n. 22.* Layman. *lib. 5. tr. 9. c. 3. n. 7.* Tabien.
ver. Immunitas n. 10. Silu. *n.* 5. Armilla *n.* 12. Fagun-
dez *de præcept. Eccl. tr. 2. lib. 4. c. 8. n. 45.* Peregrin. *de
immun. c. 6. n. 60.* Io. de la Cruz *par. 1. præcept. 8. q. 3.
art. 2. dub. 1. concl. 1.* Dian. *par. 1. tr. 1. reſol. 3 & 39. &
par. 3. tr. 1. reſol. 39.* Megal. *in 3. par. c. 2. q. 1. num. 17.*
Riccius *par. 3. dec. 250. per totam*, Nouarius *in ſum.
Bull. tit. de immun. n. 6.* Filliuc. *tract. 15. c. 6. n. 132.*
Mar. Italia *lib. 1. c. 4. §. 7. num. 16.* Sperellus *deciſ.
60. & 61.* Ciarlinius *in controuerſ. forenſ. c. 10. n. 95.*
Maranta *in controu. iur. par. 2. reſponſ. 45. n. 10. ſeqq.*
Trullench. *in Decalog. to. 1. cap. 18. dub. 3. numer. 13.*
Zambellus *in Reper. mor. ver. Eccleſia quoad eius im-
munitatem, num. 6.* Suar. *de relig. lib. 3. cap. 11. num. 9.*
Lezana *ver. immunitas, num. 11.* & Bonacina *diſp. 3.
q. 7. de immunit. §. 4. num. 13.* contra Hoſtienſem *in
ſum. de immunit. Eccleſ. §. in quantum*, Marth. *de iu-
riſdict. par. 2. cap. 51. num. 2.* Gambacurt. *lib. 5 cap. 19*
Tannerum *in 2. 2 diſp. 5. q. 8. dub. 1. num. 17.* Zanard.
par. 1. de ſacram. Pœnit. cap. 18. caſ. 5. Sanch. *tom. 2.
conſ. moral. lib. 6. cap. 1. dub. 7. n. 20.* Villadieg. *in Po-
lit. cap. 3. num. 206.* Ambroſinum *de immunitat. Ec-
cleſ. cap. 5. num. 4.* Sanchez *in ſelectis diſp. 44. numero
52* Barboſ. *in collect. lib. 3. tit. 49. cap. 10. numero. 5.
& tom. 2. de vniuerſ. iure Eccl. cap. 3. n. 109.* (vbi am-
pliatur etiã ſi in vna Eccleſia Reus delinquens ad
aliam ſe recipiat; quia ſunt vnica Eccleſia, Sylu.
ver. immunitas, 3. num. 6. Hermon. *c. 16. nu.* 80. Azor.
par. 2. lib. 9. c. 9 q. 9. verſ. ſed ſi quis Gambacurt. *lib. 5.
c. 26.* Correa *in c. inter alia, par. 3. n. 36. &* Trullench.
dub. 3. n. 15.) Io. de Heuia *par. 5. §. 12. num. 21.* Alcia-
tum *de præſumptionibus reg. 3. præſumpt. 33. num. 2. &
ſeqq.* Sarpum de iure Aſylorum, *cap. 5. fol.* 45. Dan-
zam *in Pugna Doctorum to. 1. tit. de immunit. cap. 2.
num. 6.* Fragoſum *in Regim. Reipubl. Chriſt. par. 1. lib.
4. diſp. 11. §. 2. num. 274.* Couar. *2. var. cap. 20. num.
15. verſ. 26.* Gig. *de crimine leſæ Maieſt. Rubr. quali-
ter, & à quibus, quæſt. 10. num. 7. & 9.* & alios plures
mox *infra* citandos, quos refert, & ſequitur Cur-
tellius *de immunitate Eccleſ. lib. 1. q. 3.* Guazzinus
in defenſ. Reor. defenſ. 1. ex defectu iuriſd. n. 19. De-
cianus *tract. crim. lib 6. cap. 28. num. 5.* & Farinacius
*tract. de carcerib. q. 28. n. 56. & in append. de immun.
cap. 16. num.* 210. Quamuis ex his nonnulli loquan-
tur de iure communi, non attenta Conſtitutione
Gregorij XIV. Et alij (inter quos Tuſchus *ver. Ec-
cleſia concl. 11. num. 4. in fin.* Gutierez *pract. qq. Ciuil.
lib. 3 q. 1. num. 15.* Barboſa, Decianus, Curtellius, &
Farinacius *in locis ſupra cit.*) deſcendendo ex parte 5
in noſtram ſententiam, id limitent in homicidio, &
mutilatione facto ex propoſito prope Eccleſiam,
vel Cœmeterium; ſecus, ſi ex ſubita rixa, & caſu
contigerint; quia in primo caſu (inquiunt ipſi) de-
lictum præſumitur factum ſub ſpe immunitatis, &
ſic immunitate eſt indignum, non item in ſecun-
do. In dubio autem, an ſub ſpe immunitatis deli-
querit, qui prope Eccleſiam, vel Cœmeterium de-
lictum commiſit, cenſent cum Farinacio *in append.
cit. c. 16 n.* 214 nonnulli Doctores mox *ſupra* citati,
quod ſub ſpe immunitatis deliquiſſe præſumatur;
& ſic quod illi incumbat onus probandi contra- 6
rium, quod ſi non probauerit, immunitate priuari
debeat; Quamuis alij, vt Alciatus *præſumpt. 33. reg.
3.* & Menoch. *præſumpt 10. num. 22. lib. 6* id remit-
tant arbitrio Iudicis, ſed melius alij, vt Curtellius
de immun. Eccl. lib. 1. q. 3 n. 13. id dignoſcant ex in-
diciis, quæ ſic ſuadeant, v. g. frequens circa locum
ſacrum deambulatio ante, & immediatè ad delictũ,
inſidiæ, & ſpeculatores ibi poſiti, vel ſimilia, &c.

Obiicies, qui ſub ſpe immunitatis delinquit, vel 7
delinquere præſumitur, indignus eſt priuilegio im-
munitatis, *c. quando de conſecrat. diſt. 4 & c. illud de
clerico excommun. miniſtrante*, ergo.

Reſpondetur, diſtinguo antecedens: indignus 8
eſt priuilegio immunitatis, ſi ſpectetur eius deli-
ctum, & perſona, concedo; ſi ſpectetur loci ſancti-
tas, nego: at immunitas non conceditur ipſi pro-
pter ipſum, ſed ipſi propter locum ſanctum, qui eſt
omni priuilegio digniſſimus.

Obiicies ſecundò, Eccleſia fieret ſpelunca latro- 9
num; ergo, &c.

Reſpondetur, nego ſequelam antecedentis; quia
delinquens non delinquit in Eccleſia; tum quia,
quando eſt in Eccleſia, corrigi, & puniri poteſt à
Iudice Eccleſiæ.

Inſtabis, ſaltem Eccleſia daret improbis occaſio-
nẽ delinquendi, cõtra *c. eſt iniuſta, 24 q. 4. ergo, &c.*
Reſpondetur, nego etiam ſequelam anteceden- 10
dentis, quia hæc non eſt occaſio data, ſed accepta,
quandoquidem non eſt Eccleſiæ imputandus abu-
ſus illuc confugientium, cùm ipſa ſolum intendat
fauere miſeris, eos à pœna liberando, non autem
fouere eorum iniquitatem, quæ merè per accidens
ſequitur.

Obiicies tertiò, Clemens VIII. apud Farina-
cium in locis cit. declarauit, quod, qui ſub ſpe im-
munitatis delinquit, vel delinquere præſumitur,
immunitate non gaudeat, ergo. Vide Danzam *in
loc. ſupra cit.* & Barboſam *de iure Eccleſ. lib. 2. cap. 3.
num. 109.*

11 Reſpondetur, quod de tali declaratione non conſtet authenticè. Adde, quod talis declaratio, ſeu 12 reſolutio Clementis VIII. in caſu particulari non tollit legem vniuerſalem; quia ex aliquibus cauſis, & circumſtantijs particularibus mouentibus animum ſuum, potuit, & voluit Pontifex, vt ibi annuit in illo caſu ita determinare; quod non militat in vniuerſali. Vide Genuenſ. *in prax. cap.94. in fin.* Dian. *cit. reſol.* 3. & Ciarlinum *in Controu. forenſ. cap.10. num.93. & ſeqq.*

13 Inſtabis, ſaltem ſic eſt conſuetudo, ergo.

Reſpondetur, diſtinguo antecedens: ſi loquamur de conſuetudine, quæ erat ante Concilium Tridentinum, & Conſtitutionem Pij IV. & Gregorij XIV. tranſeat: at hæc fuit iam per dictum Conciliũ & dictam Conſtitutionem Pij IV. & Gregorij XIV. reuocata, & ſic nunc nihil prodeſt. Si loquamur de conſuetudine, quæ iterum poſt dictam Conſtitutionem Gregor. XIV. legitimè introducta & præſcripta fuerit; videant, qui id affirmant: nam ſi ita eſt, non audeo illam damnare, iuxta ea, quæ dicebatur *dub.6.*

SECTIO VII.

An priuetur, qui exiſtens extra Eccleſiam ſagitta occidit exiſtentem in Eccleſia?

SVMMARIVM

1 *Exiſtens extra Eccleſiam ſi ſagitta, vel ſclopo occidat manentem in Eccleſia, priuatur immunitate.*

2 *Exiſtens extra, ſi occidat hominem intus manentem, conſummat actum in Eccleſia.*

3 *Qui extra Eccleſiam gladium euaginat, & inimicum inſecutum intra Eccleſiam, occidit, priuatur immunitate, ſecus ſi vulneratus, extra Eccleſiam, intret intro, & moriatur.*

1 SEquitur ſextò, quod è contra immunitate priuetur, qui exiſtẽs extra Eccleſiam ſagitta, lapide vel ſclopo exiſtentem in Eccleſia mutilat, vel occidit, quia talis reuera mutilat, vel occidit in Eccleſia 2 tum quia conſummat actũ in Eccleſia, tum quia qui 3 extra Eccleſiam gladium euaginat, & inimicum inſecutum intra Eccleſiam occidit, immunitate priuatur. ergo ſic, &c. Quamuis non idem dicendum ſit, ſi vulneret quis exiſtentem extra Eccleſiam, & vulneratus intret Eccleſiam, & ibi moriatur; quia tunc non eſt is cauſa mortis in Eccleſia, eſto ſit cauſa mortis vulnerati: atque ita docent Nauar. *cap.25. num.71.* Couar. 2 *var. cap.10. num.15. verſ.27.* Decian. *lib.6. c.28.* Layman *lib.4. tract.9. cap.3. num.6.* Farinacius *de carceribus q. 28. num.61. & in append. de immunit. cap.16. num.* 224. Suarez *lib.3. cap.11. num.7. &* 8. Ambroſinus *de immunit cap.5 num.*8 Bonacina *diſp.3. q.7. §.4. num.7. in fin.* Marius Italia *de immunit. lib.1. cap.5. §.3. num.* 47. Scortia *Theor* 385. Riccius *par.5. collect.* 1792. Portell. *ver. Eccleſia immunitas, num.*15. Peregrin. *de immunit. c.*13. *num.*16. Magalius *in 3. part. lib. 5. cap.2. q.1 num.*13. Dian. *par.1, tract.1. reſol.9.* Lezana *ver. immunitas, numer.* 11. & Bobadilla *lib. 2. Polit. cap.14. num.26.* contra Henriquez *lib.4. cap.17. nu. 4. in fin.* Villagut. *de extenſ. leg. cap. fin. num. 50. & ſeqq.* & alios.

SECTIO VIII.

An priuetur, qui mandat aliquem mutilari, vel occidi in Eccleſia?

SVMMARIVM.

1 *Mandans aliquem mutilari, vel occidi in Eccleſia non priuatur immunitate, ſiue mandatum detur in Eccleſia, ſiue extra ipſam.*

2 *Nomine mutilantis, vel occidentis non venit mandans mutilari, vel occidi, niſi in lata, & extenſa ſignificatione, quæ in materia pœnali circa immunitatis priuationem facienda non eſt.*

3 *Cenſura lata contra facientes non extenditur ad mandantes.*

4 *Mandans in Eccleſia aliquem mutilari exiſtentem extra, quia tunc videtur habere reuerentiam Eccleſiæ, gaudet immunitate.*

5 *Qui per alium facit per ſe ipſum facere videtur.*

6 *Actus tribuitur mandanti, & non exequenti.*

7 *Cuiuſcumque negotij principium attenditur, & quis nam fuerit mali auctor.*

8 *Mandans videtur facere per ſe ipſum ex iuris interpretatione; & impropriè, quod in pœnis locum non habet.*

9 *Qui per alium facit per ſe ipſum facere videtur quoad culpam, non autem quoad pœnam.*

10 *Mandans, aliquem è loco ſacro extrahi, contrahit excommunicationem, non autem immunitatis priuationem.*

11 *Mandans aliquem occidi, committit crimen homicidij moraliter, non autem phyſicè.*

12 *Agentes, & conſentientes pari pœna puniuntur ſi ſic expreſſum ſit.*

SEquitur ſeptimò, quod immunitate non priue- 1 tur qui mandat aliquem in Eccleſia mutilari, vel occidi, ſiuè mandatum detur in Eccleſia, ſiue extra Eccleſiam, quia aliud eſt mutilari, vel occidi, aliud mutilare, vel occidere (quos duos caſus excipit Conſtitutio Greg. XIV.) cùm ſub mutilante, 2 vel occidente non veniat mandans mutilari, vel occidi, niſi in lata, & extenſa ſignificatione, quæ in pœnalibus, & præcipuè Eccleſiaſticæ immunitati repugnantibus facienda non eſt. Vnde cenſura 3 lata contra aliquid facientes non extenditur ad mandãtes niſi exprimatur; atque ita ex probabiliori ſententia DD. docent Megalius *in 3. par. lib.4. cap. 1. q.1. num.13.* Palaus *tom.2. tract.11. diſp. vnic. punct. 4. num.17. & ſeqq.* Bonacina *diſp.3. q.7. de immunit. §.4. num.9.* Diana *par.1. tract.1. reſolut.* 10. Lezana *ver. immunitas, num.*11. & aliqui alij. Quamuis contrarium doceant Layman *lib.4. tract.9. cap.3. num.6.* Duardua *in Bullam Cœnæ lib.2. can.15. q.16. n.*23. Portell. *ver. Eccleſia Immunitas n.* 15. Gambacurt. *lib.5. cap.25.* Io. de Heuia *in Curia Philipp. par.3. §. 12. nu.23.* Barboſa *de iure Eccleſ. lib.2. cap.3. n.*116. Sarpus *de iure Aſylorum fol.* 44. & alij (vt videre eſt apud Abb. *in cap. inter alia, num.12. de immunit. Eccleſ.* Nauarrum *cap.25. nu.* 21. & Sylueſtrum *ver. immunitas q.25.*) Gutierez *lib.3. qq. Ciuil. q.* 2. Suarez *lib.3. cap.11. num.7. & 26.* Peregrin. *de immunit. cap.6. num.36.* Azor. 1. *par. lib.9. c.9. q.14.* Farinacius

vt

in append. de immunit. cap. 16. numer. 230.
Marth.*de iuriſdict. par.* 2. *cap.* 51 *num.* 26.Decian.
lib. 6. *cap.* 28. *num.* 7. Curtellius *de immunit.*
Eccleſ. lib. 1. *q.* 10. & Mar. Ital. *lib.* 1. *cap.* 5.§.3.
*num.*48.*& ſeqq* quorum tamen aliqui nobis conce-
4 dunt,quod immunitate non priuetur, ſi quis exi-
ſtens in Eccleſia mandet mutilari,vel occidi aliquẽ
extra Eccleſiam;quia tunc (vt fatentur etiam ipſi)
mandans videtur habere reuerentiam Eccleſiæ, ne
ſcilicet homicidium,vel mutilatio committatur in
Eccleſia:tum quia talis caſus non eſt caſus exceptus
in Conſtitutione Gregorij X I V. vt *ſupra* diceba-
mus.Vide Decianum, Peregrinum, & Farinacium
ibi *ſupra*;& præterea Ambroſinum *de immunit.cap.*
5.*num.*9.& Ioannem de Viſchis,*de immunit.Eccleſ.*
*num.*6.Quamuis & hoc ipſum etiam negent Sua-
rez,Gutierez,Azor.Barboſa,Layman,& Sarpus cum
aliquibus Doctoribus aliis ſupra citatis.
5 Obiicies,qui per alium facit,per ſe ipſum facere
cẽſetur,*reg.*72.*de regul.iuris*;& probatur,quia actus
6 tribuitur mandãti,& non exequenti *l.item* §.*Decu-
riones,ff quod cuiuſque vn.nom.l.vnum ex familia* §.1.
*ff.de legat.*2.*l.Omnia,Cod.de veter iur.enucl.cap. ſuper
literis,cap.cum aliquibus de reſcript.& cap.vt fama tua
in fin.de ſent.excommun.*tum quia cuiuſque negotij
principium attenditur,& quiſnam fuerit mali au-
thor,*l.nam origo,ff.quod vi,aut clam, l.ſi procuratorem
ff. mandati.* Neque hæc videtur extenſio legis pœ-
nalis,ſed interpretatio iuxta legis diſpoſitionem.
7 Reſpondetur. qui per alium facit, per ſeipſum
8 facere cenſetur,propriè,ſeu verè, & realiter nego.
impropriè,ſeu per iuris fictionem (quæ locum in
pœnis non habet,niſi ab ipſo Iure fiat extenſio;præ-
ſertim in caſu noſtro,in quo Pontifex loquens de
homicidio,& mutilatione tollit facultatem inter-
pretandi,& extendendi ſuam Conſtitutionem ad
alios caſus in dicta Conſtitutione non expreſſos)
concedo. Vel dicas cum Auila *de cenſ.par.*2. *cap.*5.
9 *diſp.*3 *dub.*2.& aliis,quod axioma illud intelligatur
quoad culpam, non autem quoad pœnam niſi
exprimatur, vti dicebam, & patet in exemplo de
cenſuris *ſuprà* allato.

Inſtabis primò, mandans aliquem è loco ſacro
extrahi, contrahit excommunicationem huius
Conſtitutionis,ergò mandans aliquem in loco ſa-
cro occidi, contrahet priuationem immunitatis
eiuſdem Conſtitutionis.
10 Reſpondetur, nego conſequentiam; quia à di-
uerſis,& diſparatis non valet illatio, *l. Papinianus
exul.ff.de Minor.*Ratio autem diſparitatis conſtabit
ex dicendis *dub.*35.

Inſtabis ſecundò, Verè talis committit crimen
homicidij,*cap.mulieres,*§.*ille verò de ſent.excommun.
c.ſi quis*, 23. *q.* 8. *& c. perniciosè*, 23. *de pœnit.diſt.*
1. *l. vtrum, ff. ad leg. Pomp. de parricid. l. non ſolum*
§. *ſi mandato meo, ff. de iniur. & l. non ideo minus,
Cod. de accuſat.* & ibi communiter Doctores,
ergò.

Reſpondetur, diſtinguo antecedens: verè talis
11 committit crimen homicidij moraliter, conce-
do; phyſicè, nego. At occidenti phyſicè priuatio
immunitatis impoſita eſt, non autem occidenti
moraliter; vt ſuprà dicebamus ob rationes dictas;
ob quas etiam dicendum eſt, quod axioma illud ex
12 Paul.ad Roman. *cap.* 1. *agentes, & conſentientes pari
pœna puniuntur*,intelligatur,ſi ſic expreſſum fuerit.

SECTIO IX.

An priuetur,qui vi,vel fraude extrahit aliquem ex Eccleſia,& extractum illum occidit extra Eccleſiam?

SVMMARIVM.

1 *Extrahens aliquem ab Eccleſia vi, dolo,vel fraude cumque extractum mutilans, vel occidens non priuatur immunitate.*

2 *Repetuntur rationes aliàs recenſita, nam etiam hîc procedunt.*

SEquitur octauò,quod immunitate neque pri- 1
uetur,qui vi,vel dolo,vel fraude aliquem ex Ec-
cleſia extrahit, & extractũ illũ mutilat,vel occidit
extra Eccleſiam;idque propter eaſdem rationes,quę
*ſupra ſect.*5.afferebantur;quamuis contrarium ſen-
tiant Azor.2.*par.lib.*9.*q.c.*9 14 *verſ.*15.Item & Fari-
nac. *in append de immunit c.*16 *n* 232.

Neque obſtat, quod talis dederit cauſam muti- 2
lationis,vel occiſionis in Eccleſia;quia adhuc non
mutilat, vel occidit in Eccleſia,neque conſummat
actum in Eccleſia.Adde,quod neque dedit cauſam
mutilationis,vel occiſionis in Eccleſia neceſſariam
(ſicut qui ſagitta,vel ſclopo mutilat,vel occidit ex
Eccleſia) ſed liberam; cùm liberè poſteà occiderit
extra Eccleſiam.

SECTIO X.

An priuetur immunitate debita pro aliis delictis, qui mutilat,vel occidit in Eccleſia?

SVMMARIVM.

1 & 2. *Occidens,vel mutilans in Eccleſia non priuatur immunitate debita pro aliis delictis ante vel poſt commiſſis, ſcilicet non exceptis; ſecus ſi pro occiſione commiſſa in Eccleſia talis punitus non ſit.*

3 & 4. *Delictũ commiſſum in Eccleſia ſi eſt Eccleſiaſticum,vel à Clerico commiſſum, ſolum à Iudice Eccleſiaſtico poteſt puniri;quia in tali caſu eſt extra Iuriſdictionem Iudicis ſecularis; ſi vero delictum eſt ſeculare,& à laicis commiſſum,datur locus preuentioni.*

5. *Vnum delictum ſortitur vtrumque forum & ratione Perſonæ,& ratione loci commiſſi Delicti.*

6 *Delinquens ſi aufugiat,& citatus non cõpareat,pariter vterque Iudex poteſt procedere; ſed tunc non datur preuentio, cum poſſeſſionem Delinquentis requirat.*

SEquitur nonò, quod immunitate debita pro
aliis delictis,ante,vel poſt cõmiſſis (ſcilicet nõ 1
exceptis)neque priuetur,qui mutilat,vel occidit in
Eccleſia;quia,quod mutilatio,vel occiſio in Eccle-
ſia priuet etiam immunitate quoad alia delicta an-
te,vel poſt commiſſa,non excepta,nullibi ſtatutum
in iure repetitur,& pœnæ ex alio capite,præſertim
in præiudicium immunitatis Eccleſiaſticæ,exten-
dendæ non ſunt;ergo,&c.Atque ita docent Couar.
alios referens 2.*var.cap.*20.*num.* 15.*verſ.*24.& Gu-

tiesez *pract.qq.Ciuil.lib.3.q.1.num.*18. Quamuis contrarium ex communiori (vt fatear) doceant Tuſchus *ver.Eccleſia,num.*12. Decian. *tract. crimin.*
2 *lib.6.cap.*28 *num.*9 & Boëſius *deciſ.*110. *num.* 10. in caſu tamen, quod pro mutilatione, vel pro occiſione commiſſa in Eccleſia talis punitus non ſit (quamuis non item ſi ſit punitus) quia dum non eſt punitus, non eſt Eccleſiæ ſatisfactum; ac proinde ab Eccleſia non defenditur: at his tamen obſtantibus, quod dixi, eſt probabilius, etſi minus commune.

Cæterùm, quiſnam Iudex poſſit delictum in Eccleſia commiſſum punire?

3 Reſpondetur diſtinguendo; quod, ſi delictum eſt Eccleſiaſticum, vel à Clerico commiſſum, ſolum Iudex Eccleſiaſticus poſſit punire; quia in tali caſu delictum eſt extra iuriſdictionem Iudicis ſecularis; ſed ſi delictum eſt ſeculare, & à laico commiſſum,
4 poſſit Iudex ſecularis, & Eccleſiaſticus, ita vt detur locus præuentioni, quia in tali caſu delictum ſor-
5 titur vtrumque forum; ſeculare, ratione perſonę, & delicti; Eccleſiaſticum, ratione loci ſacri, in quo eſt commiſſum, & ratione immunitatis Eccleſiaſticæ violatæ.

6 Quod ſi delinquens aufugerit, & citatus non comparuerit, vterque Iudex etiam procedere poteſt, quia tunc non datur præuentio; cùm hæc poſſeſſionem delinquentis requirat & ſic Iudex ſecularis procedere poterit ad condemnandum illum in pœnis debitis delicto, & Iudex Eccleſiaſticus in pœnis, quas de iure apponere poteſt. Atque ita docent Tuſchus, *ver. Eccleſia, concl.*5 *num.* 10. 14. *& ſeqq. & ver. Immunitas, concl.* 59. *num.*6. *& ſeqq.* Gutier *pract.qq.Ciuil lib.*3 *q.*1 *num.* 13. *&* 14. Franc. Leo *Theſaur. Eccleſiaſt.*1 *.par. cap.* 13. Salzed. *pract. crimin.c.*87. *num.* 1. *in addit. l it. A.* Marius Ital. *de immunit.lib.*1*.cap.*5.§.3 *num.* 52. *&* 53. & Farinac. *in append. de immunit. cap. vlt.n.*364. *& conſil.* 214. *num.* 3.

DVBITATIO XX.

An immunitate priuetur, qui proditoriè occidit proximum ſuum?

SECTIO I.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Occidens proditoriè Proximum ſuum non gaudet immunitate.*

2 *Salamon Ioab ad Altare confugientem impunem non reliquit, quia per inſidias Abner occiderat.*

3 *Occiſor proditoriè Proximi ſui eſt, qui illum incautum nihil ſibi præcauentem per inſidias, & induſtriam occidit.*

4 *Præſertim ſi cum illo amicitiam ſimulabat.*

5 *Immunitate non gaudet, qui eum, cui ſe ſocium in via adiunxerat, nulla rixa cauſa intercedente, occidit.*

6 *Nec gaudet filius occidens patrem, vel à contra, ſi occiſus mortem præuidere non potuit.*

7 *An verò gaudeat falſus teſtis, & Iudex iniuſtè condemnans? remiſſiuè.*

RESPONDETVR, affirmatiuè, *cap.* 1. *de homicid.* ibi: *ſi quis per induſtriam occiderit proximum ſuum, & per inſidias, ab altari meo euelles eum, vt moriatur, &c.* Conſtitut. Gregorij 1
XIV. ibi: *Aut qui proditoriè proximum ſuum occiderit.* Quod deſumptum eſt ex cap. 21. Exod. & exem- 2
plum habes in Salomone Rege 3. Reg. 2. qui Ioab ad altare confugientem impunem non reliquit; quia per inſidias Abner occiderat 2. Reg. 3 & Amaſam, 2. Reg 20. Vide Tuſchum, *ver. Eccleſia, concl.* 11 *num.*5. Suar. *lib.* 3. *de reuerentia debita locis ſacris, cap.*11 *.num.*10. *& ſeqq.* Couar. *lib.* 2. *var. c.* 20. *num.*6. *verſ.*8. Clar. *lib.*5.§ *fin.q.*30. *num.*9. *&* 21. Gomez *de delictis cap.*10. Plaza *lib.*1. *delictorum, cap.* 21. Gutierez *pract.qq.ciuil.lib.*3.*q.*7.*n.* 52. Remig. Gonzi *de immunit. fallentia* 13. Scortia *Theor.* 385. Layman *lib.*4. *tract.*9. *cap.*5. *num.* 8. Farinacium *de carceribus q.*28. *num.* 23. *& in append. de immunit. cap.* 9. *num.* 134. & Doctores alios *infrà* citandos.

Eſt autem proditoriè proximi ſui occiſor, qui 3
illum incautum, nihil ſibi præcauentem per inſidias, & induſtriam occidit. *l. propter inſidias. Cod. qui accuſare non poſſunt l. fin Cod. de delatoribus, lib.* 10. *l.*4. *ff. ad leg. Iul. Maieſt. cap. clericus.*46. *diſt. cap. ſi cupis* 16.*q.*1. & docent ex communi Anton. Gom.
.3. *var. cap.* 3. *de homicidio, num.* 5. Farinac. *locis ſuprà* 4
*cit. & q.*18. *num.*76. Suarez *cit. cap.* 11. *num.* 12. & alij paſſim; præſertim, ſi cum illo, non ſolum inimicitias non gerebat, ſed etiam amicitiam, vel ſocietatem ſimulabat. Sanch. *tom.*2. *conſil. moral. lib.* 6. *c.* 2. *dub.*7. *numer.*26. Bonacina, Diana, & Lezana in *locis infra citandis.* Vide etiam, quæ dicentur *dub.* 24. *ſect.*12.

Hinc ſequitur, quod immunitate non gaudeat, 5
qui alterum, cui ſe tanquam ſocium, & amicum in via adiunxerat, nulla rixæ cauſa interueniente, oc-
cidit. Item nec filius, qui occidit patrem, vel pater, 6
qui occidit filium, ſi occiſus mortem præuidere non potuit.

An autem neque gaudeat, qui falſum teſtimo- 7
nium aduerſus aliquem tulit in iudicio, ob quod iſte à Iudice morte damnatus eſt. Item neque gaudeat Iudex, qui aliquem iniuſta morte damnauit? Vide *infrà dubio* 21 *ſect.*7. *num.*4.

SECTIO II.

An priuetur, qui occidit aliquem veneno?

SVMMARIVM.

1 *Occidens aliquem veneno, quia Proditor cenſetur, non gaudet immunitate.*

2 *Sac. Congregatio Concilij declarauit, quod immunitate Eccleſiæ non gaudeat qui homicidium committit veneno.*

3 *Mater filium infantem, vel ſi quis alius occidat fœtum animatum per aliquam potionem non gaudet immunitate contra nonnullos.*

4 *Gaudet tamen Medicus, qui fœminæ grauidæ pharmacum prabet non ad abortum faciendum, ſed ad ſanitatem recuperandam, etſi inde fœtus animati mors ſequatur.*

5 *Prædicta non habent locum ſi veneno Iudaicus occidatur quia ad proditoriè committendum requiritur ſimulata amicitia quando loquimur de adulto.*

6 Occidere

Digitized by Google

6 *Occidens inimicum veneno in ſententia Auctoris gaudet immunitate, quia non dicitur propriè occidere proditoriè.*

7 *Occidens inimicum in ſomnis non priuatur immunitate.*

8 *Occidens per inſidias inimicum quomodolibet vel per feneſtram, vel à tergo, vel in lecto, dummodo non ſimuletur amicitia poſt Conſtitutionem Gregorianam, gaudet immunitate.*

1 EX dictis ſequitur primò, quod immunitate priuetur, qui occidit aliquem veneno; quia proditor cenſetur. Atque ita docent Baldus *in l. nemo, Cod. de ſumma Trinit.* Felinus *cap. 1. de homicidio, n. 1.* Anania *ibidem*, Sylu. *ver. Proditio*, Molina *tract. de iuſt. diſp. 24.* Couar. *2. reſol. cap. 20. num. 7.* Hieronym. Gigas *de crimine læſæ Maieſt. q. 10. num. 23.* Gomez *lib. 3. reſol. cap. 3. num. 7.* Maitha *lib. 2. cap. 51. num. 8. argum. l. 1. §. occiſorum, ff. ad SC. Syllanianum, & l. 1. C. de Malef. & Mathematicis*, Suar. *de relig. tom. 1. lib. 3. cap. 11. num. 12.* Megalios *in 3. p. lib. 4. cap. 1. q. 1. n. 18.* Peregrin. *de immunit. cap. 3. num. 6.* Mar. Ital. *lib. 1. cap. 5. 6. 4. num. 36.* Graff. *tom. 1. lib. 3. conſ. vnic. de immunit. Eccleſ. num. 16* Homobonus *p. 2. tract. 11. cap. 5. q. 5. reſol. 4.* Io. de la Crux *part. 1. prac. 8. q. 3. art. 2 dub. 1. concl. 1.* Villadieg. *in Polit. cap. 3. num. 28* Bobadilla *in Polit. tom. 1. lib. 2. cap. 14. n. 75.* Maſtrillus *de indulto cap. 35. num. 5.* Gauantus *in addit. ad Man. Epiſc. ver. Immunitas Eccleſiaſtica, num. 10.* Sarpus *cap. 5. fol. 47.* Bucerus *in tract. de homicidio lib. 1. cap. 4. num. 95.* Caſtrus Palaus *tom. 2 tract. 11. diſp. vnic. punct. 9. num. 26.* Villalob. *in ſumma tom. 2. tract. 39. diffic. 7. num. 14.* Caſtillo *deciſ. 254. num. 2.* Boëtius *deciſ. 109.* Lodouicus Correa *Relect. de immunit. part. 2. num. 19.* Sanchez *in opuſc. tom. 2. lib. 6. cap. 1. dub. 7. num. 26.* Ricc. *part. 3. deciſ. 262.* Anaſtaſ. Germon. *de ſacrorum immunit. lib. 3. cap. 16. num. 63* Decian. *lib. 6. cap. 28. num. 19.* Carrerius *in pract. crimin.* Scottia *Theor. 385.* Layman *lib. 4. tract. 9. cap. 3. num. 8.* Farinac. *de carcerib. quæſt. 18. num. 74. & q. 28. num. 24. in fin. & in append. de immunit. cap. 9. num. 142.* (vbi tamen ait, quod debeat Epiſcopus certiorem facere Summum Pontificem, & iuxta reſponſum illius ſe regolare, & exequi) Barboſ. *in collect. tom. 1. lib. 3. tit. 49. cap. 9. num. 13. & de vniu. iure cap. 3. num. 44.* Io. de Henia in Curia Philipp. *par. 3. 6. 12. num 6.* Guazin. *de defenſ. Reor defenſ. 1.* Cortellius *de immunit. Eccleſ. lib. 1. q. 5. & 36.* Lezana *ver. immunitas Eccleſ. num. 12.* & Diana *part. 1. tract. 1. reſol. 36.* Confirmatur, quia

2 adeſt de hac re Declaratio Sacræ Congregationis Concilij, quæ id ipſum in terminis die 3. Decembr. 1632. decreuit, quod ſcilicet immunitate Eccleſiæ non gaudeat, qui homicidium committit veneno.

3 Idem dicas, propter eandem rationem, ſi mater occidat filium infantem, vel ſi quis alios occidat fœtum animatum per aliquam noxiam potionem, ſicuti in terminis docent Remigius de Gonni, *de immunit fallent. 14.* Peregrinus *cit. cap. 3. num. 8.* & Farinacius *in append. de immunit. cap. 8. num. 138.* & declarauit eadem Sacra Congregatio Concilij die 3. Decembris 1632. apud Barboſam *in Collect. Bullar. ver. Immunitas, & de iure Eccleſiaſt. lib. 2. c. 3. num. 42.* & apud Lezanam *loc. ſuprà cit.* Quamuis contrarium quoad hunc caſum ſentiant Franciſcus Leo *in Theſ. fori Eccleſ. part. 1. cap. 13. verſ. Dubitari etiam poteſt;* Bonac. *tom 3. diſp. 2. q. 3. punct. 16. §. 8. num. 8.* & Diana *part. 3. tract. 1. reſol. 72.* moti ex eo, quod huiuſmodi delinquens iuxta communem modum loquendi non dicitur propriè proditoriè occidere: nam is propriè proditoriè dicitur occidere, qui per inſidias, ſeu dolum id non præuidentem occidit; quapropter infans non poteſt propriè dici per inſidias, & doloſè occidi; quia in ipſũ cum non ſit rationis capax, non poteſt propriè dolus committi: dolus enim eſt fraus ad aliquem decipiendum adhibita, infans autem decipi propriè non poteſt; cum deceptio propriè ſit in illum, qui dolum cognoſcere, & præcauere aliqua ratione poteſt.

At quidquid ſit de hac opinione, quæ eſt ſatis probabilis, illud ſaltem dicendum eſt, quod non 4 priuetur immunitate Medicus, qui fœminæ grauidæ pharmacum, non intentione abortus, ſed vt ſanitatem recuperet, præſtat, quamuis inde fœtus animati mors ſequatur; quia talis actio ex ſui natura curatiua eſt, vel ſaltem talis iudicatur à Medico, & mors inde ſolum ſequitur per accidens, non per ſe. Quando verò Medicus pharmacum, ex quo mors abortus, vel ipſius fœminæ prægnantis ſequi poteſt, præſtando peccet, conſtat ex dictis *cap. 2. dub. 4. ſect...*

Cæterùm, ego puto iuxta ea, quæ dicentur infra 5 in ſectionibus ſequentibus, quod ſupradicta *n. 3.* Doctorũ opinio, & ſacræ cõgregationis declaratio, (ſi ſcilicet loquamur de adulto) procedant ſolum in caſu, quod is occiditur veneno, nulla præcedente inimicitia, quia tunc homicidium eſt propriè proditorium, cùm occidatur homo nihil ſibi præcauens & non habens cauſam ſibi præcauendi; ſecus, ſi occiditur veneno inimicus, quia in tali caſu homicidium non poteſt dici propriè proditorium, cùm homicidium proprie proditorium tunc ſit, cũ nullus præcedebat rãcor, ſed potius ſimulabatur amicitia, aliud ſcilicet gerendo in corde, ſeu in interno, & aliud in externo; ſicuti rectè notarunt Bartolus *in l. recipiendum, § delinquunt, num. 1. ff. de pœnis*, Bald. *cap. 1. quibus modis feudum amittatur de vſibus feudorum*, Angellus Aretinus *§. interdum, num. 6. Inſtit. de hereditatibus, quæ ex inteſtato deferuntur*, Gerardus *in ſuis Singularibus, Singular. 14.* Lucas de Penna *in l. ſenium, in fin. de delatoribus lib. 10.* Henricus Buccerus *in tract. de homicidio lib. 1. c. 3. num. 16.* Ciarlin. *in Controuerſ. forenſ. lib. 1 cap. 116. num. 31.* & alij, quos citat Afflictus *deciſ. 265. num. 68. & ſeqq.* Peregrinus *de immunit. cap. 7. num. 2.* Giuiba *conſil. 120. num. 13.* Guazzinus *defenſ. 1. cap. 38. n 40.*

Quapropter ſi quis occidat inimicum veneno, 6 puto ego, quod immunitate gaudeat; quia non dicitur propriè proditoriè illum occidere; cùm, ſtante inimicitia, haberet occiſus fundamentum ſibi præcauẽdi, & poterat, & debebat ſibi præcauere, vnde ſi non fecit, ſibi imputare debet.

Confirmatur; quia ſi quis occidat inimicum in 7 ſomnis, non priuatur immunitate, vt multi etiam ex Aduerſarijs concedunt, & dicetur *infra ſect. 5.* ergo neque priuabitur, ſi occidat inimicũ veneno; cùm vtrobique occidat hominem incautum.

Itaque non priuabitur immunitate (maximè 8 poſt Conſtitutionem Gregorij XIV.) quantumcunque quis per inſidias inimicum occidat, ſiuè eum occidat veneno, ſiue in ſomnis, ſiue per ſclopũ à feneſtra, vel à tergo; &c, quia non quæcunque inſidiæ immunitate priuãt, ſed ſolum inſidiæ, quæ conſtituunt propriè proditionem, id eſt quæ ſub colore amicitiæ fiunt, cùm ſolum (maximè poſt Conſtitutionem Gregorij XIV.) ab immunitate excludatur proditoriè occidens; at ſtante inimicitia,

tia, vti dicebam, inſidiæ non conſtituunt propriè proditionem; quia inimicus ſemper habet fundamentum ſibi præcauendi; & ſic imputare ſibi debet ſi veneno, in ſomnis, vel alio modo incautus occidatur.

Quapropter, inquam, maximè poſt Conſtitutionem Gregorij XIV. immunitate priuatur tantum homicidium, quod fit ſub colore amicitiæ; quia tunc eſt propriè proditorium; non autem; quod fit ab inimico, etiam per quaſcunque inſidias; quia tunc propriè proditorium dici non poteſt Atque ita declarauit Clemens VIII. per Breue ad Archiepiſcopum Panormitanum die 6. Februar. 1597. & explicant Farinacius, Ambroſinus Peregrinus, Bonacina, Gratianus, Giurba, Caſtillo, Nouarius (qui ſubdit, quod ſalutationes ordinariæ, cùm ſint ſigna communia, non conſtituunt effectû amicitiæ; ita vt ſi quis in tali caſu occidat, propriè proditor dici poſſit) Sperellus; & alij citandi mox *infrà ſect.* 5.

SECTIO III.

An priuetur, qui occidit inimicum promiſſione facta de non offendendo? Vbi etiam de amico reconciliato.

SVMMARIVM.

1 *Occidens Inimicum promiſſione, ſeu fideiuſſione data de non offendendo, priuatur immunitate; quia per dictam cautionem ſublata fuit ab Inimico omnis occaſio ſibi præcauendi, & ſic occiſor proprie Proditor cenſetur.*

2 *Opinio in contrarium eſt ſatis probabilis.*

3 *Homicidium proprie proditorium eſt quod ab Amico nullo præcedente rancore, ſed ſub colore amicitiæ committitur.*

4 *Odium propter præcedentes inimicitias præſumi debet adhuc adiuuare non obſtante promiſſione de non offendendo.*

5 *Occidens amicum reconciliatum neque committit homicidium proditorium, & ſic neque immunitate priuatur.*

6 *Amicus reconciliatus æquipollet Inimico iuxta illud Inimico tuo ne credas in æternum.*

7 *Præſertim, ſi poſt reconciliationem noua inimicitiarum cauſa interceſſerit.*

1 Sequitur ſecundò, quod immunitate ſimiliter priuetur, qui occidit inimicum, promiſſione, vel fideiuſſione facta de non offendendo, quia per talem promiſſionem, vel fideiuſſionem ſublata fuit inimico omnis occaſio ſibi præcauendi; & ſic occiſor propriè proditor cenſetur, cùm deceptio contra fidem proditio videatur. Atque ita docent Farinacius *lib.* 2. *conſil.* 168. *num.* 75. Curtellius *de immunit. Eccleſ. lib.* 1. *q.* 25. Decian. *lib.* 7. *cap.* 29. *num.* 23. Giurba *conſ.* 60. Barboſa *de vniu. iure Eccleſ. cap.* 3. *num.* 94. & Peregrinus *tract. de immunit. Eccleſ. cap.* 7. *num.* 10. probans ex Sylueſtro, Angelo, Decio, Armilla, & Gigante, huuc propriè proditorem eſſe.
2 Quamuis contrarium, & ſatis probabiliter, doceant Antonius de Marinia *reſolut quotid. c.* 174.
3 & Diana *part.* 4. *tract.* 1. *reſol.* 33. ex eo, quod (*vt ſuprà dicebatur*) homicidium propriè proditorium fit, quod ab amico, nullo præcedente rancore, ſed ſub colore amicitiæ, committitur, v. g. ſimul comedendo, commorando, in itinere, deambolando, vel colloquendo, &c. quod in caſu noſtro non eſt (ſupponitur enim, quod poſt promiſſionem, vel fideiuſſionem de non offendendo factam, non interceſſerit ſtricta amicitia, ſimul ſcilicet, vt dicebam, comedendo, commorando, in itinere deambulan-
do, vel colloquendo, &c.) ſed potius oppoſitum; 4
cùm propter inimicitias præcedentes (licet interceſſerit promiſſio, vel fideiuſſio de non offendendo) præſumi debeat, attenta noſtra natura vitiata, odium adhuc, quamuis valde turpiter, durare. Quapropter ſubdunt, & ſatis probabiliter etiam, *in locis ſuprà cit.* quod qui occidit amicum reconciliatum,
neque committat homicidium propriè proditorium; & ſic neque immunitate priuetur; quia ami- 5
cus reconciliatus æquipollet inimico, iuxta il- 6
lud: *Inimico tuo ne credas in æternum* Et ita fuiſſe deciſum in Curia Archiepiſcopali Neapolitana, teſtatur Riccius *par.* 1. *deciſ.* 168. *num.* 2. Vide etiam Ambroſinum *de immunit. Eccl. cap.* 6. *n.* 1.

At quidquid ſit de hoc, illud certum eſt, immu- 7
nitate non priuari eum, qui inimicum (cum quo pacem inierat) noua inimicitiarum, vel occiſionis cauſa poſt pacem, ſeu reconciliationem anteà factam ſuperueniente, occidit; quia in tali caſu occiſus non occiditur incautus; quandoquidem cogitare poterat de periculo mortis ſibi inferendæ; Quomodo autem huiuſmodi cauſa probari poſſit, tractat Farinacius *q.* 107. *num.* 435. *& ſeqq.*

SECTIO IV.

An priuetur, qui occidit proditoriè infidelem?

SVMMARIVM.

1 *Occidens propriè proditoriè Infidelem gaudere non debet immunitate.*

2 *Infidelis venit proprie ſub nomine noſtri proximi, alioquin præceptum de diligendo Proximum, non extenderetur ad Infideles.*

3 *Hæretici, & Schiſmatici nobiſcum in fide, & charitate non conueniunt, & tamen cenſentur nomine noſtri Proximi.*

Sequitur tertiò, quod immunitate ſimiliter pri- 1
uetur, qui occidit propriè proditoriè infidelem;
quia licet infidelis non communicet nobiſcum in 2
fide, in ſacramentis, in Eccleſia, &c. tamen propriè venit ſub nomine noſtri proximi; alioquin præceptum de diligendo proximo non extenderetur ad infideles, quod non eſt dicendum; ergo, &c.

Neque obſtat, quod nobiſcum non communicet 3
in fide, Sacramentis, in Eccleſia, &c. aliàs hæreticos etiam, & ſchiſmaticus excludi poſſent à ratione proximi; cùm nobiſcum in fide, & charitate non conueniant, quod abſque dubio dicendum non eſt. Atque ita docent Farinac *in append. de immunit. c.* 8. *n.* 120. Peregrinus *de immunit. cap.* 7. *num.* 15. & Marius Ital. *de immunit. Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 5. *§.* 4. *n.* 20. & 21. contra Ambroſinum *de immunit. cap.* 7. *num.* 12. Dian. *par.* 4. *tract.* 1. *reſol.* 105. & Bonac. *diſp.* 3. *q.* 7. *de immunit.* 9. 4. *n.* 16.

SECTIO V.

An priuetur, qui occidit per induſtriam inimicum, etiam incautum?

SVMMARIVM.

1 *Occidens per induſtriam Inimicum dormientem, vel alio modo incautum veris gratia à tergo, vel à feneſtra gaudet immunitate.*

2 *Proditor propriè dicitur is, qui aliud gerit in opere, aliud in corde.*

3 *Verbum (proditorium) in Conſtitutione Gregoriana appoſitum eſt ſtrictè interpretandum.*

4 *In Regno Neapolis recepta eſt opinio Bartoli, quod ſcilicet Delictum non intelligatur propriè proditorium, niſi ſub colore, ſeu ſpecie amicitiæ committatur.*

5 *In ſententia aliquorum Doctorum homicidium vt vulgo dicitur appoſtatum ſemper eſt proditorium; ſed reuera eſt proditorium latè & impropriè non autem ſtrictè, & propriè.*

1 SEquitur quartò, quod è contra immunitate non
priuetur, qui occidit per induſtriam, & inſidias
inimicum, etiam dormientem, vel alio modo incau-
tum, v. g. à tergo, vel à feneſtra cum ſclopo; quia in
Conſtitutione Gregorij XIV. excipitur ſolum ho-
micidium proditorium; at, ſtante inimicitia, inſidię
(vti *ſupra ſect.* 2. dicebam) non conſtituunt homici-
dium propriè proditorium; quia ſemper inimicus
habet fundamentum ſibi præcauendi, & ſi non fa-
cit, ſibi imputare debet; ergò, &c.

Confirmatur; quia (vt ibidem dicebam) homici-
dium in tantum dicitur propriè proditorium, in
quantum committitur ſub colore amicitiæ; cùm
2 proditor propriè dicatur is, qui aliud gerit in
opere, aliud in corde; ſiquidem, cùm immunitas
Eccleſiæ ſit fauorabilis propter reuerentiam ſacro-
3 rum locorum, & exceptio ſic odioſa, ly *prodito-
rium*, ſtrictè interpretandum eſt. Vide, quę diceban-
tur *ſupra dub.* 3.

Atque ita contra Couar. 2. *var. cap.* 10. *n.* 7. Menochium *de arbitr. caſ.* 461. *n.* 27. Suar *lib.* 3. *c.* 11. *num* 10. Fagundez *de præcept. Eccleſ. tract.* 2. *lib.* 4. *num.* 46. Porrel. *ver. Eccleſia immunitas num.* 15. Gambacurt. *lib.* 5. *cap.* 4 & 31. Villadieg. *in Polit. cap.* 3. *num.* 208. Azeued. *lib.* 1 *tit.* 2. *n.* 11. *in Conſtitut. Hiſpan.* Petrum à Placa *de delict. lib.* 1. *cap.* 21. *num.* 2. Villagut. *de extenſione legis, cap fin. num.* 53. *ver. quartus modus*, Mar. Ital. *de immunit. Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 5. §. 4. *num.* 1. & *ſeqq.* Bobadill. *Polit. lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 34. & 35. Curtellum *de immunit. Eccleſ. lib.* 1. *q.* 5. & 33. & 36. *num.* 11. Megalium *in* 3. *par. lib.* 4. *cap.* 2. *q.* 1. *num.* 18. & alios (quos refert, & ſequitur Farinacius *de carceribus q.* 18. *num.* 76.) docent ex Bartolo *loc. ſupra cit.* Antonius Gomez *var. reſol. §. de homicidio, cap.* 3. *num* 5. Vincentius de Franchis, *deciſ.* 713. (vbi ait, etiam ante Conſtitutionem Gregorij XIV. ita in Regno Neapolis deciſum fuiſſe) Cepolla *conſil.* 32. Clar. § 3. *homicidium, verſ. proditoriè*, Follerius *in cap. Regni*, Item ſtatuimus de his, qui ad Eccleſ. confugiunt, Peregrin. *de immunit. cap.* 7. *num.* 5. & 10. Bonac. *diſp.* 3. *qu.* 7. *punct.* 4. *num.* 14 Riccios *par.* 5 *collect.* 179 2. & *par.* 1. *deciſ.* 168. *num.* 1. Gratian. *diſcept. forenſ. to.* 3. *c.* 38. *nu.* 4. & *ſeq.* Caſtillo *deciſ.* 156. *num.* 38. & 39 Barboſa *de iur. Eccleſ. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 62. (vbi ait, quod occidentem inimicum à tergo cum ſclopo, immunitate gaudere, decreuerit ſacra Cōgregatio Epiſcoporum in vna Meliuetana die 2. Auguſti, 1619.) Giurba *conſ.* 20. *num.* 11. & *conſil* 60. *num* 4. Lezana. *ver. immunitas, num.* 12. Nouarius *in Summa Bullar. tit. de immunit. num.* 76. & 79. & 82. Sperellus *deciſ.* 23. *per totam*, Gutierez *pract. qq. ciuil. lib.* 1. *q.* 2. & 3. *num.* 18. Ambroſin. *de immunit. cap.* 6. *num.* 3. & *ſeq.* Suarez *lib.* 3. *cap.* 11. *numer.* 12. Dinoa *par.* 1. *tract.* 1. *reſol.* 1. *num.* 3. & *reſol.* 5. & 35. Scortia *Theor.* 385. Farinacius *conſil.* 76. *num.* 7. & 15. & *in append. de immunit. cap.* 9. *num.* 143. (vbi Clementem VIII. iuxtà Conſtitutionem Gregorij XIV, corrigendo *cap.* 1. *de homicidio*, ſic reſpondiſſe teſtatur, & propterea
mutat ſententiam priorem, quam tenuerat *cit. q.* 18.
num. 76.) & Genuenſis *in prax. cap.* 94. vbi ait, quod 4
in Regno Neapolis recepta ſit opinio Bartoli,
quod ſcilicet delictum non intelligatur propriè
proditorium, niſi ſub colore, ſeu ſpecie amicitiæ
committatur.

Obiicies. Multi Doctores (quos citat, & ſequitur 5
Gambacurta *lib.* 5. *cap.* 4. 28. & 31. & Curtellius *lib.*
1. *q.* 5) docent, quod non ſolum homicidium, quod
fit ſub ſpecie amicitiæ, ſed etiam quod fit ſine tali
ſpecie, occidendo ſcilicet inimicum per inſidias,
quin etiam ſine inſidiis, ex induſtria tamen, & non
ex rixa (quod homicidium vulgo appoſtatum dici-
tur) ſiue à tergo, ſiue etiam à facie, ſine diffidatio-
ne tamen, vt poſſit inuaſus ad rixam ſe accingere,
proditorium ſit, quia ſemper in quolibet ex dictis
caſibus incautus occiditur, & ex improuiſo adortus;
ergo & talia homicidia non gaudent immunitate
Eccleſiæ; quod inde confirmari poteſt; quia ſi
veneno quis occidatur, etiam inimicus, non gaudet
tale homicidium immunitate Eccleſiæ, ergo,
&c.

Reſpondetur. Diſtinguo antecedens: proditorium ſit latè & impropriè, concedo: ſtrictè & propriè, nego: ſicuti patet ex doctrina Bartoli *cit. l. proſpiciendum*, §. *delinquitur*, *ff. de pœnis*, vbi nomen proditoris ad occiſorem amici refert, & occiſorem inimici excipit: quam doctrinam communiter ſequuntur Iuriſtæ, vt dicit Igneus *in l. ſi certus*, §. *ſi vnus ex dominis*, *verſ. ſecundum quod*, *ff. ad Sillan.* Clarus §. *homicidium*, *verſ. proditoriè*, Anton. Gomez *libr.* 3. *var. tit. de homicid. numer.* 5. Gutierez *pract. lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 14. & 11. & Vincentius de Franchis *deciſ.* 713. *num.* 14. Et ſic nego conſequentiam. Ad confirmationem patet ex iis, quæ dicebam *ſupra ſect.* 2.

SECTIO VI.

An priuetur, qui occidit inimicum in duello?

SVMMARIVM.

1 *Occidens inimicum ſuum in Duello non priuatur immunitate.*

2 *Duellantes ſunt excommunicati, & priuantur ſepultura Eccleſiaſtica, non tamen priuantur immunitate.*

SEquitur quintò, quod immunitate multò mi- 1
nus priuetur, qui occidit inimicum ſuum in
Duello. Atque ita terminis docent Farinac. *append.*
de immunit. cap. 7. *num.* 117. & Diana *par.* 4. *tract.* 1.
reſol.

reſol. 46. Quidquid in contrarium ſentiant Ludouicus Correa *in relect. ad cap. inter alia, de immunit. Eccleſ. par.* 3. *n.* 19. Barboſa *de iure Eccleſ. lib.* 2. *c.* 3. *n.* 161. & Mar. Italia *de immunit. lib.* 1. *cap.* 5. §. 4. *n.* 42. *& ſeqq.*

Obiicies, duellantes ſunt excommunicati, & priuantur ſepultura Eccleſiaſtica, ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 25. *cap.* 19. ergo.

2 Reſpondetur, concedo antecedens: at nego conſequentiam; quia excommunicati, licet priuentur ſepultura Eccleſiaſtica, non tamen priuantur immunitate Eccleſiæ. Vide Ambroſinum *de immunit. Eccleſ. c.* 8. *n.* 12. & quæ dicebantur *ſuprà dubit.* 10. *ſect.* 2. 3. *&* 4.

SECTIO VII.

An priuetur, qui occidit per induſtriam, ſed non per inſidias, proximum, quamuis non inimicum?

SVMMARIVM.

1 *Occidens ex propoſito deliberate, & per induſtriam, ſed non per inſidias inimicum non priuatur immunitate.*

2 *Occidens ex induſtria, & animo penſato; ſed non per inſidias, non committit homicidium propriè, & ſtrictè proditorium.*

3 *Exceptio, quæ fit in cap.* 1. *de homicidio eſt odioſa, & eſt reſtringenda ſeruata verborum proprietate.*

4 *Verba textus citati proprie explicantur, ſi duæ illa per induſtriam, & per inſidias coniungantur, vt poſterior limitet, ſeu determinet priorem.*

5 *Copulatiua in qualibet illius parte vera eſſe debet.*

6 *Propoſitio deſumpta ex cap.* 1. *de homicidio non eſt copulatiua, ſed ſimplex.*

7 *Verbum per induſtriam ibi appoſitum non eſt ſuperfluum, quia ponitur ad maiorem ſubſequentis declarationem, alioquin ſuperfluum etiam eſſet verbum illud per inſidias.*

8 *Conſtitutio Gregoriana derogat ius commune, ſicut & priuilegia, & omnem conſuetudinem in contrarium.*

9 *Principes non poſſunt quidquam ſtatuere circa immunitatem Eccleſiarum, cum hoc ſpectet ſolum ad ſummum Pontificem.*

10 *Opinio Gambacurtæ, & Curtellij refellitur.*

1 SEquitur ſextò, quod immunitate multò minus etiam priuetur, qui occidit ex propoſito, deliberatè, & per induſtriam, ſed non per inſidias, proximum, quamuis non inimicum; quia ſaltem (quidquid ſit de iure communi) in dicta Conſtitutione
2 Gregorij XIV. excipitur ſolum (vti dicebam) homicidium proditorium; at qui occidit, quamuis non inimicum, ex induſtria, & animo penſato, ſed non per inſidias, non committit homicidium propriè, & ſtrictè proditorium, ergo, &c. tum quia (ſtādo etiam in iure communi (exceptio illa) quæ fit
3 *in cit. cap.* 1. *de homicidio*) à lege communi Eccleſiæ valde fauorabili, odioſa eſt; quapropter non eſt extendenda, ſed potius reſtringenda, ſeruata verborum proprietate; ſed verba textus propriè explicantur, ſi duæ illæ voces *Per induſtriam, & per inſi-* 4
dias, coniungantur, vt poſterior limitet, ſeu determinet priorem, ſenſuſque ſit: *Si quis occiderit per induſtriam inſidioſam proximum*; ſicuti rectè Couar. Gutierez, & alij complures explicant; ergo, &c.

Atque ita docent Caballus *in tract. de homicidio num.* 388. (vbi ait, quod fruſtra modò de hac re diſputatur, cùm extat Bulla Gregorij XIV. clarè ſic diſponentis) Tuſchus *tom.* 3. *lit. E. concl.* 11. *num.* 9. (vbi dicit, quod iſte caſus, & multi alij ſimiles prius controuerſi erant inter Doctores; at modò, cùm ius dubium declaratum ſit per Conſtitutionem Gregorij XIV. vbique ſic debet attendi, & ſeruari; & non eſt amplius locus Doctorum opinionibus adhærere) Chartarius *in deciſ. crimin. deciſ.* 95. *per totam*, Boërius *deciſ.* 109. *num.* 39. (vbi dicit, eſſe communem) Couar. 2. *var. cap.* 20. *num.* 7. Gutierez *lib.* 1. *pract. qq. quæſt.* 2. Layman. *lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 3. *numer.* 8. Suarez *lib.* 3. *cap.* 11. *numer.* 13. Anton. Gomez *de delictis cap.* 10. *num.* 2. Peregrin. *cap.* 7. *num.* 16. Diana *part.* 1. *tract.* 1. *reſol.* 31. *&* 33. Riccius *part.* 5. *collect.* 1792. & Farinacius *plures alios referens, conſil.* 76. *num.* 17. Contra Molin. *tract.* 3. *de iuſtit. diſp.* 23. Andr. Fachinæum *part.* 3. *lib.* 9. *controuerſ. cap.* 93. Gambacurtam *lib.* 5. *cap.* 4. *numer.* 19. *& ſeq.* Sarpum *cap.* 5. *fol.* 48. Naldum *in ſumma, ver. Eccleſia, numer.* 5. Ludouicum Correa *in relect. de immunit. Eccleſ. part.* 2. *numer.* 19. Sanchez *in opuſc. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 1. *dub.* 8. *num.* 27. Peguer. *deciſ. crimin.* 54. *num.* 10. Ioſephum Ludouicum *deciſ. Lucenſ.* 16. *num.* 3. Curtellium *de immunit. Eccleſ. lib.* 1. *q.* 5. *&* 33. *&* 36. *num.* 11. Franciſcum Marcum *deciſ.* 268. *num.* 2. Vulpellum *de immunit. Eccleſ. part.* 1. *num.* 27. *&* 28. Gutierez *in pract. qq. lib.* 1. *quæſt.* 2. *num.* 17. Gerronium *de ſacr. immunit. lib.* 3. *cap.* 16. *num.* 59. Matth. *de Iuriſdict. part.* 2. *cap.* 55. *num.* 4. *&* 5. Barboſam *de iure Eccleſiaſt. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 99. Decianum *lib.* 6. *cap.* 28. *num.* 15. Clarum *pract. q.* 30. *verſ. punctus eſt*, & alios multos, quos refert Couar. *loco ſuprà cit.* quorum tamen multi Doctores loquuntur de iure communi, & ante Conſtitutionem Gregorij XIV.

Obiicies, *in cap.* 1. *de homicid.* (qui deſumptus eſt ex Exod. 21.) dicitur, euellendum eſſe ab altari, & immunitate priuandum, qui per induſtriam 3
occiderit, & per inſidias; ergo clarè ſequitur, quod immunitate priuandus ſit, qui occidit per induſtriam, etiamſi non occidat per inſidias, quia copulatiua in qualibet illius parte vera eſſe debet; tum quia alioquin ſuperfluum eſſet verbum illud *Per induſtriam*, cùm ſufficeret dici, per inſidias, eo quod occidens per inſidias, occidit per induſtriam.

Reſpondetur, nego conſequentiam, & ad pro- 6
bationem reſpondeo, quod illa non ſit propoſitio copulatiua, ſed ſimplex: facit enim propter rationem, quam dicebam) hunc ſenſum: *Qui per induſtriam inſidioſam occiderit proximum, ab altari euellatur.* Quod inde probatur; quia locus Exod. 21. (ex quo textus cap. 1. citati deſumptus eſt) concedit locum refugij ei, qui proximo inſidiatus non fuerit.

Neque ſequitur, quod verbum illud *Per indu-* 7
ſtriam, ſuperfluum ſit; quia ponitur ad maiorem ſubſequentis declarationem: alioquin ſuperfluum etiam eſſet verbum illud *Per inſidias*; ſi ſcilicet omne homicidium per induſtriam ab immunitate excluſum eſſet; quandoquidem inde

de excluſum erat homicidium per inſidias, quod eſſe non poteſt, niſi per induſtriam. Quapropter ita ſupremum Concilium Caſtellæ in facti contingentia determinaſſe, teſtatur ex Paz Villalo-
8 bos *in ſumma tom. 2. tract. 39. diffic. 7. num.* 12. Adde, quod (quidquid ſit de iure communi) Conſtitutio Gregorij XIV. modò derogat ius commune; ſicut & priuilegia, & omnem conſuetudinem in contrarium, vt ſupra dicebamus.

Inſtabis, in aliquibus Regnis adeſt ſtatutum Principum in contrarium. Ergo. Ita Sarpus *de iure Aſylorum cap. 5. fol* 48.

9 Reſpondetur, tranſeat antecedens. At hoc nihil obſtat; quia Principes non poſſunt quidquam ſtatuere circa immunitatem Eccleſiarum; cùm hoc ſpectet ſolum ad ſummum Pontificem. Vide Farinacium *in append. de immunit. capit.* 6. *numer.* 25. Vide etiam quæ *lib. de parlamentis dubit.* 27. *per totam*, & præcipuè *ſect.* 5. per ſuas ſubſectiones, *& cap.* 8. *per totum* diffusè dicebantur. Adde, quod (vt etiam dicebamus) Conſtitutio Gregorij XIV. modò reuocat omnia in contrarium, reducendo omnia ad vnicam formam.

10 Hinc refellitur Gambacurta *lib. 3. cap.* 13. *n.* 17. & Curtellius *de immunit. Eccleſ. lib. 1. q. 1. num.* 54. vbi defendunt *cap.* 71. ius Regni Siciliæ, in quo datur facultas Officialibus laicis, vt extrahant ab Eccleſia reum, qui homicidium ex propoſito commiſit. Nec obſtat, ſi dicas, quod tale decretum factum fuerit in Parlamento, vbi adſunt Prælati totius Regni; quia nec iſti poſſunt quidquam circa immunitatem Eccleſiarum, cùm id ſpectet ad ſolum Pontificem, vt dicebamus.

SECTIO VIII.

An priuetur, qui per inſidias deducit aliquem, vt ab alio occidatur, & is de facto occiditur?

SVMMARIVM.

1 *Deducens aliquem per inſidias, vt ab alio occidatur, gaudet immunitate, licet deductus ab alio ſit occiſus.*

2 *Deducens aliquem vt occidatur, licet proprie proditorie occidat, non tamen id phyſice agit ſed tantum moraliter.*

1 SEquitur ſeptimo, quod immunitate neque priuetur, qui per inſidias deducit aliquem vt ab alio occidatur, & ille deductus ab alio de facto occiditur; Atque ita docet præter alios Bonacina *de excommun. in partic. extrà Bullam Cœnæ* §. 8. *n.* 1. & Diana *part. 6. tract. 1. reſol.* 12. *in fin.* contra Remi-
2 gium de Gonny, & Peregrinum *de immunit. c.* 7. *n.* 9. quia ex dictis excluditur ſolum, qui propriè proditoriè occidit; at qui deducit, vt ab alio quis occidatur, licet propriè proditoriè occidat, non tamen propriè phyſicè occidit, ſed ſolum ad ſummum moraliter; & ex alio capite pœnæ (præcipuè quæ ſunt in præiudicium immunitatis Eccleſiæ) non ſunt ampliandæ, ſed potius reſtringendæ, *ſicuti dicebam ſuprà dub.* 2.

An autem talis priuetur immunitate, tamquam aſſaſinus patebit ex dicendis *dubit.* 21. *ſect.* 7.

SECTIO IX.

An priuetur, qui vulnerat proditoriè animo occidendi, ſed mors inde non ſequitur?

SVMMARIVM.

1 *Vulnerans propriè proditoriè animo occidendi Proximum ſuum, morte non ſecuta, non priuatur immunitate.*

2 *Doctores ſunt pro vtraque ſententia.*

3 *Lex ceremonialis Exodi* 21. *vim non habet niſi quantum ab Eccleſia eſt recepta.*

4 *In iure nullibi reperitur ſtatutum quod vulnerans proditoriè, morte non ſecuta, priuetur immunitate.*

5 *Ex conſtitutione Gregoriana vi verborum colligitur requiri ad perdendam immunitatem actum conſummatum cum effectu, ſeu morte ſecuta.*

6 *Attentans aſſaſinium etiam non ſecuto effectu priuatur immunitate, quia is dicitur Aſſaſinus etiam effectu non ſecuto, at non dicitur occiſor proditorius niſi ſecuta morte.*

SEquitur octauò, quod immunitate neque priuetur, qui vulnerat propriè proditoriè, animo 1
occidendi, proximum ſuum, ſed mors ex tali vulnere non ſequitur. Atque ita contra Ioannem Igneũ *in l. 1. §. ſi dominus, ff. ad Sillanianum, n.* 7. & 20. Nauarrum *cap* 25. *num* 22. Couar. 1. *var. cap.* 20. *num.* 7. *& ſeqq.* Guttierez *pract. qq. Ciuil. lib. 3. quæſt.* 7. *num.* 55 *& ſeqq.* Gambacurt. *lib. 5. cap.* 30. *num.* 6. Tannerum *in 2. 2. diſp. 5. quæſt. 8. dub.* 1 *num.* 16. Sarpum *cap. 5. fol.* 47. Curtellium *de immunit. Eccleſ. lib. 1. q.* 4. Farinacium *de carcerib. q.* 28. *num.* 45. Maſtrillum, *deciſ.* 293. *num.* 10. Pegueram *deciſ. crimin.* 49. *num.* 11. Petrum à Plaça *Epit. delict. cap.* 21. *verſ. rurſus*, Azeued. *lib. 1. tit. 2. leg. 3. num.* 9. Io. de Heuia *in Curia Philipp. part.* 3. §. 12. *num.* 36. Taſſonum *in pragmat. de antifato ver.* 13. *obſer.* 3. *numer.* 35. Fontanellam *de pact. nupt. tom. 1. clauſul.* 4. *gloſſ.* 14. *numer.* 117. Ludouicum Correa *in relect. de immunit. Eccleſ. part.* 3. *quæſt.* 6. *numer.* 29. & Bobadil. *lib. 2. Polit. cap.* 14. *num.* 34. (qui, vt fatear; ex communiori ſententia Doctorum contrarium tenent, moti ex eo, 2
quod, licet *in cit cap* 1. *de homicid.* dicatur: *Si quis per induſtriam, & per inſidias occiderit proximum ſuum, ab altari eſſe euellendum*; tamen talis textus refertur ad locum dictum Exod. 21. vbi in eius principio dicitur: *Qui percuſſerit hominem volens occidere, morte moriatur*, &c. Et deinde ſubditur, quaſi hoc diſtinguatur: *Qui autem non eſt inſidiatus, ſed Deus illum tradidit in manus eius, habebit locum ad quem fugere poſſit: ſi autem per induſtriam, &c. ab altari eſt euellendus.* Quaſi dicatur: Si quis in percuſſione hominis inſidiis vſus non fuerit, locum habet refugij: ſi autem percuſſerit inſidiosè volens occidere, vel occiderit, ab altari eſt euellendus) docent ex probabiliori, ſi non ex communiori Doctorum ſententia Suar. *lib.* 3. *cap.* 11. *numer.* 14. Bonac. *diſp. 3. quæſt. 7. de immunit.* §. 4. *numer.* 16. Decian. *conſ.* 80. *lib.* 3. *& tract. crimin. lib. 6. cap.* 28. *num.* 17. Anaſt. Germ. *de ſa-*

lect. 1792. Peregrin. *c.* 13. *n.* 16. & conſentit Fagũdez
2 2. *precept. lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 17. (quatenus docet, quod
talis circumſtantia notabiliter homicidij pecca-
tum non aggrauet) Et probatur; quia talis reuerà
non mutilat, vel occidit in Eccleſia, ſed ex Eccle-
ſia: quapropter non eſt facienda extenſio, cùm
ſimus in materia odioſa; & immunitas Eccleſiæ
ſit fauorabilis; tum quia non conſummat, ſed
3 ſolum inchoat mutilationem, vel occiſionem in
Eccleſia; pœnæ autem ſunt ob actum conſumma-
tum, non inchoatum, vt *lib. de parlamentis dubit.* 4.
sect. 19. *ſubſect.* 31. diffusè dicebamus: tum quia alio-
quin qui in Eccleſia ex ſubita ira gladium euagi-
naret, & inimicum inſecutum extra Eccleſiam oc-
cideret, etiã immunitate Eccleſiæ priuaretur, quod
non videtur dicendum, quamuis id dicat Azor. *to.*
1 *lib.* 9 *cap.* 9. *q.* 14.

4 Confirmatur; quis, vt ex communi docet Bo-
nacina *de cenſ. diſput.* 1. *quæſt.* 1. *punct.* 11 *numer.* 11.
ſi quis exiſtens in Eccleſia, ſagitta, vel ſclopo oc-
cidit hominem exiſtentem extra Eccleſiam, non in-
currit cenſuram latam contra occidentem in Ec-
cleſia, ergo ſic, &c.

5 Hinc, ſi dolo, fraude, vel etiam vi, &c. aliquem
extraxeris ab Eccleſia, & extractum occidas, vel
mutiles, immunitate non priuaberis; quidquid
in contrarium etiam dicant Azor. in loco *ſupra*
cit. Farinacius *in append. de immunit. cap.* 16. *numer.*
232. Peregrinus *de immunit. cap.* 6 *numer.* 16.
(vbi citat Abbatem, Siluestrum, & Remiginm Gon-
ni) Barboſa de iur. Eccleſiaſt. *lib.* 2 *cap.* 3. *num.* 114.
Duardus *loc. ſupra cit.* Scortia in Bullar. *E; n.* 152.
Theor. 385. maximè quia licet in Eccleſia dederis
cauſam occiſionis, non tamen dediſti cauſam occi-
ſionis neceſſariam, cùm liberè poſtea occideris, er-
go, &c. Vide Palaum *to* 1. *tract.* 13. *diſp. vnic. punct.* 9.
n. 18. Bonac. *cit. diſp.* 3. *q.* 7. *punct.* 6. §. 1. *n.* 4. & Antoni-
num Dian. *par.* 4. *tract.* 1. *reſol.* 107. *& par.* 6. *tract.* 1.
reſol. 7.

Cæterum concedo, quod in tali caſu capi poſſis
6 ab Eccleſiaſticis Miniſtris ob iniuriam Eccleſiæ fa-
ctam, vel ob ſacrilegam vulnerationem in Eccleſia
inchoatam, &c. ſicut & capi potes ab iiſdem ob alia
delicta in Eccleſia perpetrata iuxta ea, quę dicebam
dub 10. *ſect.* 12. & docent Farinac. *num.* 209. & Mar.
Italia *lib.* 1. *cap.* 5. §. 1. *num.* 53. non tamen capi pote-
ris à laica poteſtate, vti ex probabiliori ſententia
Doctorum dicebam *ſuprà n.* 1. *&* 2.

Obiicies: qui in Eccleſia exiſtens ſagitta, vel
ſclopo exiſtentem extra Eccleſiam occidit, agit in
Eccleſia, ergo occidit in Eccleſia.

7 Reſpondetur: nego antecedens; ſed agit ex Ec-
cleſia; quia ex Ariſtot. *in lib. de Prædicamentis*, actio,
& paſſio ſunt idem, paſſio autem eſt in paſſo, non in
agente.

Inſtabis: inchoat in Eccleſia, ergo agit, & perfi-
cit in Eccleſia. Conſequentia probatur; quia, vt ex
Suetonio, Salluſtio, Virgilio, Gellio, & Calepino
ver. Committo, probat Cortellius, *cit. q.* 9. *n.* 2. idem
eſt inchoare, ac agere, & perficere.

8 Reſpondetur: diſtinguo antecedens: inchoat in
Eccleſia quoad diſpoſitiones homicidij, & ſic quoad
iſtas agit, & perficit in Eccleſia, concedo: inchoat
quoad ſubſtantiam homicidij, & ſic quoad iſtud
agit, & perficit in Eccleſia, nego; ſed ſic potius agit,
& perficit, ex Eccleſia.

Vrgebis: ſaltem, licet occidat ex Eccleſia, occidit
ex illa ſub ſpe immunitatis, ergo adhuc immunita-
te Eccleſiæ gaudere non debet.

Reſpondetur: tranſeat antecedens: at nego con-
ſequentiam, ſaltem ſecundùm opinionem proba-
biliorem: vide etiam *ſect. ſeq.*

SECTIO VI.

An priuetur, qui occidit prope Eccleſiam, vel exiens ab Eccleſia, vel exiſtens in ſacriſtia, atrio, tecto Monaſterio, palatio, vel ſcalis Eccleſiæ, &c.

SVMMARIVM.

1 *Occidens, vel mutilans in locis contiguis Eccleſiæ puta in Sacriſtia, tecto, atrio, & ſimili, gaudet immunitate etiamſi ſub ſpe immunitatis occiderit.*

2 *Loci prædicti in fauorabilibus veniunt Eccleſiæ appellatione, non tamen in odioſis.*

3 *Committens tempore iubilei, etiam ſub ſpe abſolutionis peccata reſeruata etiam habentia annexam cenſuram, quandiu durat iubileum, abſolui poteſt.*

4 *Quod in vno loco eſt prohibitum cenſetur in alio permiſſum & ſic homicidium, & mutilatio in Eccleſia, & Cœmeterio prohibita ſub pœna priuationis immunitatis, cenſentur extra non prohibita.*

Reus puniri debet in loco, in quo deliquit.

5 *Nonnulli Doctores limitant de homicidio, & mutilatione facta ex propoſito prope Eccleſiam, vel cœmeterium; ſecus ſi ex ſubita rixa, & caſu contigerint.*

6 *Delinquens prope Eccleſiam cenſetur ſub ſpe Immunitatis delinquere, & ei incumbit onus probandi contrarium.*

7 *Ex frequenti de ambulatione circa locum ſacrum mediatè, & immediatè poſt delictum, inſidiæ, & ſpeculatores ibi poſiti, & ſimilia faciunt præſumere delictum patratum ſub ſpe immunitatis.*

8 *Delinquens in loco ſacro ſpectato eius delicto indignus eſt immunitate, ſecus ſpectata Eccleſiæ ſanctitate.*

9 *Eccleſia non fit ſpelunca latronum, quia ibi Delinquentes corrigi, & puniri poſſunt à Iudice Eccleſiæ.*

10 *Eccleſia non dat occaſionem delinquendi, ſed Rei eam accipiunt ab ipſa; quandoquidem non eſt Eccleſiæ imputandus abuſus illuc confugientium.*

11 *Declaratio Clementis VIII. qua reſoluitur Delinquentes ſub ſpe immunitatis, ea gaudere non debere, non conſtat authenticè.*

12 *Declaratio particularis non tollit legem vniuerſalem.*

13 *Conſuetudo legitimè præſcripta poſt Bullam Gregorianam eſt attendenda in materia immunitatis; ſecus ante dictam Bullam.*

SEquitur quintò, quod immunitate multò mi- 1
nus priuetur, qui prope Eccleſiam, vel Cœme-
terium, aut exiens ab Eccleſia, vel Cœmeterio,
quin & in ſacriſtia, ſcalis, atrio, ſeu Portili, oſtio,
campanili, vel tecto Eccleſiæ, nedum in Monaſte-
rio, vel Palatio Epiſcopi, &c. licet eadẽ immunitate
gaudeãt hi loci, ac gaudeat Eccleſia. quandoquidem
etſi veniãt appellatione Eccleſiæ in fauorabilib. nõ 2
tamen

tamen veniunt in odioſis. Vnde ſi effundatur ſanguis, vel ſemen in aliquo ipſorum locorum, non polluitur Eccleſia; vt rectè notarunt Barboſa *de iur. Eccleſ. lib. 2. cap. 3. num. 64. & ſeqq.* Carolus Maranta *in Controuerſ. par. 2. reſponſ.* 36. Antonius de Marinis, *quotid. reſol. cap.* 170. & Sperellus *deciſ. 60. & 63.*) mutilat, vel occidit, & etiamſi ſub ſpe immunitatis ibi delinquat (ſicut qui tempore Iubilæi etiam ſub ſpe abſolutionis virtute Iubilæi obtinendæ pec-
3 cata reſeruata, vel excommunicationem annexam reſeruatam habentia committit, abſolui poteſt, quamdiu durat Iubilæum, vel priuilegium abſoluendi) Probatur ex dictis, & confirmatur, quia ſolum excipitur ab immunitate homicidium, & mutilatio in Eccleſia, vel Cœmeterio; ergo, &c. Antecedens conſtat ex *cap. vlt. de immunit. Eccleſ.* & ex Conſtit. cit. Gregorij XIV. Conſequentia probatur; quia in his exceptionibus, vtpotè odioſis, & immunitati Eccleſiæ derogantibus, non eſt facienda extenſio ex identitate, vel maioritate rationis, tum quia, quod in vno loco eſt prohibitum cenſetur in alio permiſſum; & ſic homicidiũ, & mutilatio in Eccleſia, & Cœmeterio prohibita ſub pœna priuationis immunitatis, cenſentur extra Eccleſiã, & Cœmeterium ſub tali pœna non prohibita, ſed permiſſa; cùm enim diſtinctè dicatur: *In Eccleſia, vel Cœmeterio*, virtute ponitur excluſiua, extra Eccleſiam, vel Cœmeterium, tum quia in eo loco quis puniri debet, in quo deliquit, ſed iſte non
4 deliquit in Eccleſia, ſed extrà, ergò puniri debet extra; & ſic non priuatur immunitate Eccleſiæ, tum quia qui propè Eccleſiam delinquit ſine ſpe immunitatis, immunitate gaudet, ſi confugit ad Eccleſiam; ergo immunitate etiam gaudebit ſi deliquerit cum ſpe immunitatis; quia Pontifex non reſpicit ſpem, ſed qualitatem delicti, & iniuriam Eccleſiæ.

Atque ita ex probabiliori etiam, ſi non ex communiori ſententia Doctorum, docent Abb. *c. inter alia, n. 18. de immun. Eccl.* Angel. *ver. Immun. §. 17.* Nau. *c. 25. n. 22.* Layman. *lib. 5. tr. 9. c. 3. n. 7.* Tabien. *ver. Immunitas n. 10.* Silu. *n. 5.* Armilla *n. 12.* Faguudez *de præcept. Eccl. tr. 2. lib. 4. c. 8. n. 45.* Peregrin. *de immun. c. 6. n. 60.* Io. de la Cruz *par. 1. præcept. 8. q. 3. art. 2. dub. 1. concl. 1.* Dian. *par. 1. tr. 1. reſol. 3. & 39. & par. 3. tr. 1. reſol. 39.* Megal. *in 3. par. c. 2. q. 1. num. 17.* Riccius *par. 3. dec. 250. per totam*, Nouarius *in ſum. Bull. tit. de immun. n. 6.* Filliuc. *tract. 15. c. 6. n. 132.* Mar. Italia *lib. 1. c. 4. §. 7. num. 16.* Sperellus *deciſ. 60. & 61.* Ciarlinius *in controuerſ. forenſ. c. 10. n. 95.* Maranta *in controu. iur. par. 2. reſponſ. 45. n. 10. ſeqq.* Trullench. *in Decalog. to. 1. cap. 11. dub. 3. numer. 13.* Zambellus *in Reper. mor. ver. Eccleſia quoad eius immunitatem, num. 6.* Suar. *de relig. lib. 3. cap. 11. num. 9.* Lezana *ver. immunitas, num. 11.* & Bonacina *diſp. 3. q. 7. de immunit. §. 4. num. 13.* contra Hoſtienſem *in ſum. de immunit. Eccleſ. §. in quantum*, Marth. *de iuriſdict. par. 2. cap. 51. num. 2.* Gambacurt. *lib. 5. cap. 19* Tannerum *in 2. 2. diſp. 5. q. 8. dub. 1. num. 17.* Zanard. *par. 1. de ſacram. Pœnit. cap. 18. caſ. 5.* Sanch. *tom. 2. conſ. moral. lib. 6. cap. 1. dub. 7. n. 20.* Villadieg. *in Polit. cap. 3. num. 206.* Ambroſinum *de immunitat. Eccleſ. cap. 5. num. 4.* Sanchez *in ſelectis diſp. 44. numero 52.* Barboſ. *in collect. lib. 3. tit. 49. cap. 10. numero 5. & tom. 2. de vniuerſ. iure Eccl. cap. 3. n. 109.* (vbi ampliatur etiã ſi in vna Eccleſia Reus delinquens ad aliam ſe recipiat; quia ſunt vnica Eccleſia, Sylu. *ver. immunitas, 3. num. 6.* Hermon. *c. 16. nu. 80.* Azor. *par. 2. lib. 9. c. 9. q. 9. verſ. ſed ſi quis* Gambacurt. *lib. 5. c. 26.* Correa *in canter. aſia, par. 3. n. 36. &* Trullench,

dub. 3. n. 15.) Io. de Heuia *par. 5. §. 12. num. 21.* Alciacum *de præſumptionibus reg. 3. præſumpt. 33. num. 2. & ſeqq.* Sarpum de iure Aſylorum, *cap. 5. fol. 45.* Danzam *in Pugna Doctorum to. 1. tit. de immunit. cap. 2. num. 6.* Fragoſum *in Regim. Reipubl. Chriſt. par. 1. lib. 4. diſp. 11. §. 2. num. 274.* Couar. *2. var. cap. 20. num. 15. verſ. 26.* Gig. *de crimine læſæ Maieſt. Rubr. qualiter, & a quibus, quæſt. 10. num. 7. & 9.* & alios plures mox *infra* citandos, quos refert, & ſequitur Curtellius *de immunitate Eccleſ. lib. 1. q. 3.* Guazzinus *in defenſ. Reor. defenſ. 1. ex defectu iuriſd. n. 19.* Decianus *tract. crim. lib. 6. cap. 28. num. 5.* & Farinacius *tract. de carcerib. q. 28. n. 56. & in append. de immun. cap. 16. num. 210.* Quamuis ex his nonnulli loquantur de iure communi, non attenta Conſtitutione Gregorij XIV. Et alij (inter quos Toſchus *ver. Eccleſia concl. 11. num. 4. in fin.* Gutierez *pract. qq. Ciuil. lib. 3. q. 1. num. 15.* Barboſa, Decianus, Curtellius, &
Farinacius *in locis ſupra cit.*) deſcendendo ex parte 5
in noſtram ſententiam, id limitent in homicidio, & mutilatione facta ex propoſito prope Eccleſiam, vel Cœmeterium; ſecus, ſi ex ſubita rixa, & caſu contigerint; quia in primo caſu (inquiunt ipſi) delictum præſumitur factum ſub ſpe immunitatis, & ſic immunitate eſt indignum, non item in ſecundo. In dubio autem, an ſub ſpe immunitatis deliquerit, qui prope Eccleſiam, vel Cœmeterium delictum commiſit, cenſent cum Farinacio *in append. cit. c. 16. n. 214.* nonnulli Doctores mox *ſupra* citati, quod ſub ſpe immunitatis deliquiſſe præſumatur;
& ſic quod illi incumbat onus probandi contra- 6
rium, quod ſi non probauerit, immunitate priuari debeat; Quamuis alij, vt Alciatus *præſumpt. 33. reg. 3.* & Menoch. *præſumpt. 10. num. 22. lib. 6.* id remittant arbitrio Iudicis, ſed melius alij, vt Curtellius *de immun. Eccl. lib. 1. q. 3. n. 13.* id dignoſcant ex iudiciis, quæ ſic ſuadeant, v.g. frequens circa locum ſacrum deambulatio ante, & immediatè ad delictũ, inſidiæ, & ſpeculatores ibi poſiti, vel ſimilia, &c.

Obiicies, qui ſub ſpe immunitatis delinquit, vel 7
delinquere præſumitur, indignus eſt priuilegio immunitatis, *c. quando de conſecrat. diſt. 4. & c. illud de clerico excommun. miniſtrante*; ergo.

Reſpondetur, diſtinguo antecedens: indignus 8
eſt priuilegio immunitatis, ſi ſpectetur eius delictum, & perſona, concedo; ſi ſpectetur loci ſanctitas, nego; at immunitas non conceditur ipſi propter ipſum, ſed ipſi propter locum ſanctum, qui eſt omni priuilegio digniſſimus.

Obiicies ſecundo, Eccleſia fieret ſpelunca latro- 9
num; ergo, &c.

Reſpondetur, nego ſequelam antecedentis; quia delinquens non delinquit in Eccleſia; tum quia, quando eſt in Eccleſia, corrigi, & puniri poteſt à Iudice Eccleſiæ.

Inſtabis, ſaltem Eccleſia daret improbis occaſionẽ delinquendi, cõtra *c. eſt iniuſta, 24. q. 4. ergo, &c.*

Reſpondetur, nego etiam ſequelam anteceden- 10
dentis, quia hæc non eſt occaſio data, ſed accepta, quandoquidem non eſt Eccleſiæ imputandus abuſus illuc confugientium, cùm ipſa ſolum intendat fauere miſeris, eos à pœna liberando, non autem fouere eorum iniquitatem, quæ merè per accidens ſequitur.

Obiicies tertiò, Clemens VIII. apud Farinacium in locis cit. declarauit, quod, qui ſub ſpe immunitatis delinquit, vel delinquere præſumitur, immunitate non gaudeat, ergo. Vide Danzam *in loc. ſupra cit.* & Barboſam *de iure Eccleſ. lib. 2. cap. 3. num. 109.*

11 Reſpondetur, quod de tali declaratione non conſtet authenticè. Adde, quod talis declaratio, ſeu 12 reſolutio Clementis VIII. in caſu particulari non tollit legem vniuerſalem; quia ex aliquibus cauſis, & circumſtantiis particularibus mouentibus animum ſuum, potuit, & voluit Pontifex, vt ibi annuit in illo caſu ita determinare; quod non militat in vniuerſali. Vide Genuenſ. *in prax. cap.* 94. *in fin.* Dian. *cit. reſol.* 3. & Ciarlinum *in Contron. forenſ. cap.* 10. *num.* 93. *& ſeqq.*

13 Inſtabis, ſaltem ſic eſt conſuetudo, ergo.

Reſpondetur, diſtinguo antecedens: ſi loquamur de conſuetudine, quæ erat ante Concilium Tridentinum, & Conſtitutionem Pij IV. & Gregorij XIV. tranſeat: at hæc fuit iam per dictum Conciliũ & dictam Conſtitutionem Pij IV. & Gregorij XIV. reuocata, & ſic nunc nihil prodeſt. Si loquamur de conſuetudine, quæ iterum poſt dictam Conſtitutionem Gregor. XIV. legitimè introducta & præſcripta fuerit; videant, qui id affirmant: nam ſi ita eſt, non audeo illam damnare, iuxta ea, quæ dicebatur *dub.* 6.

SECTIO VII.

An priuetur, qui exiſtens extra Eccleſiam ſagitta occidit exiſtentem in Eccleſia?

SVMMARIVM

1 *Exiſtens extra Eccleſiam ſi ſagitta, vel ſclopo occidat manentem in Eccleſia, priuatur immunitate.*

2 *Exiſtens extra, ſi occidat hominem intus manentem, conſummat actum in Eccleſia.*

3 *Qui extra Eccleſiam gladium euaginat, & inimicum inſecutum intra Eccleſiam, occidit, priuatur immunitate, ſecus ſi vulneratus, extra Eccleſiam, intret intro, & moriatur.*

1 SEquitur ſextò, quod è contra immunitate priuetur, qui exiſtẽs extra Eccleſiam ſagitta, lapide vel ſclopo exiſtentem in Eccleſia mutilat, vel occidit, quia talis reuera mutilat, vel occidit in Eccleſia tum quia conſummat actũ in Eccleſia, tum quia qui 2 3 extra Eccleſiam gladium euaginat, & inimicum inſecutum intra Eccleſiam occidit, immunitate priuatur. ergo ſic, &c. Quamuis non idem dicendum ſit, ſi vulneret quis exiſtentem extra Eccleſiam, & vulneratus intret Eccleſiam, & ibi moriatur; quia tunc non eſt is cauſa mortis in Eccleſia, eſto ſit cauſa mortis vulnerati: atque ita docent Nauar. *cap.* 25. *num.* 71. Conat. 2 *var. cap.* 20. *num.* 15. *verſ.* 27. Decian. *lib.* 6. *c.* 28. Layman. *lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 3. *num.* 6. Farinacius *de carceribus q.* 28. *num.* 61. *& in append. de immunit. cap.* 16. *num.* 224. Suarez *lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 7. *&* 8. Ambroſinus *de immunit. cap.* 5. *num.* 8. Bonacina *diſp.* 3. *q.* 7. §. 4. *num* 7. *in fin.* Marius Italia *de immunit. lib.* 1. *cap.* 5. §. 3. *num.* 47. Scortia *Theor.* 385. Riccius *par.* 5. *collect.* 1792. Portell. *ver. Eccleſia immunitas, num.* 15. Peregrin. *de immunit. c.* 13. *num.* 16. Magalius *in* 3. *part. lib.* 5. *cap.* 2. *q.* 1. *num.* 13. Dian. *par.* 1. *tract.* 1. *reſol.* 9. Lezana *ver. immunitas, num.* 11. & Bobadilla *lib.* 2. *Polit. cap.* 14. *num.* 26. contra Henriquez *lib.* 4. *cap.* 17. *nu.* 4. *in fin.* Villagut. *de extenſ. leg. cap. fin. num.* 50. *& ſeqq.* & alios.

SECTIO VIII.

An priuetur, qui mandat aliquem mutilari, vel occidi in Eccleſia?

SVMMARIVM.

1 *Mandans aliquem mutilari, vel occidi in Eccleſia non priuatur immunitate, ſiue mandatum detur in Eccleſia, ſiue extra ipſam.*

2 *Nomine mutilantis, vel occidentis non venit mandans mutilari, vel occidi, niſi in lata, & extenſa ſignificatione, quæ in materia pœnali circa immunitatis priuationem facienda non eſt.*

3 *Cenſura lata contra facientes non extenditur ad mandantes.*

4 *Mandans in Eccleſia aliquem mutilari exiſtentem extra, quia tunc videtur habere reuerentiam Eccleſiæ, gaudet immunitate.*

5 *Qui per alium facit per ſe ipſum facere videtur.*

6 *Actus tribuitur mandanti, & non exequenti.*

7 *Cuiuſcumque negotij principium attenditur, & quis nam fuerit mali auctor.*

8 *Mandans videtur facere per ſe ipſum ex iuris interpretatione; & impropriè, quod in pœnis locum non habet.*

9 *Qui per alium facit per ſe ipſum facere videtur quoad culpam, non autem quoad pœnam.*

10 *Mandans, aliquem è loco ſacro extrahi, contrahit excommunicationem, non autem immunitatis priuationem.*

11 *Mandans aliquem occidi, committit crimen homicidij moraliter, non autem phyſicè.*

12 *Agentes, & conſentientes pari pœna puniuntur ſi ſic expreſſum ſit.*

SEquitur ſeptimò, quod immunitate non priuetur qui mandat aliquem in Eccleſia mutilari, 1 vel occidi, ſiuè mandatum detur in Eccleſia, ſiue extra Eccleſiam, quia aliud eſt mutilari, vel occidi, aliud mutilare, vel occidere (quos duos caſus excipit Conſtitutio Greg. XIV.) cùm ſub mutilante, 2 vel occidente non veniat mandans mutilari, vel occidi, niſi in lata, & extenſa ſignificatione, quæ in pœnalibus, & præcipuè Eccleſiaſticæ immunitati repugnantibus facienda non eſt. Vnde cenſura 3 lata contra aliquid facientes non extenditur ad mandãtes niſi exprimatur; atque ita ex probabiliori ſententia D D. docent Megalius *in* 3. *par. lib.* 4. *cap.* 1. *q.* 1. *num.* 13. Palaus *tom.* 2. *tract.* 11. *diſp. vnic. punct.* 4. *num.* 17. *& ſeqq.* Bonacina *diſp.* 3. *q.* 7. *de immunit.* §. 4. *num.* 9. Diana *par.* 1. *tract.* 1. *reſolut.* 30. Lezana *ver. immunitas, num.* 11. & aliqui alij. Quamuis contrarium doceant Layman *lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 3. *num.* 6. Duardus *in Bullam Cœnæ lib.* 2. *can.* 15. *q.* 16. *n.* 23. Portell. *ver. Eccleſiæ Immunitas n.* 15. Gambacurt. *lib.* 5. *cap.* 25. Io. de Heuia *in Curia Philipp. par.* 3. §. 52. *nn.* 23. Barboſa *de iure Eccleſ. lib.* 2. *cap.* 3. *n.* 116. Sarpus *de iure Aſylorum fol.* 44. & alij (vt videre eſt apud Abb. *in cap. inter alia, num.* 12. *de immunit. Eccleſ.* Nauarrum *cap.* 25. *nu.* 21. & Syluestrum *ver. immunitas q.* 25.) Gutierez *lib.* 3. *qq. Ciuil. q.* 2. Suarez *lib.* 3. *cap.* 11 *num.* 7. *&* 26. Peregrin. *de immunit. cap.* 6. *num.* 36. Azor. 2. *par. lib.* 9. *c.* 9. *q.* 14. Farinacius

in

in append. de immunit. cap. 16. numer. 230. Marth. *de iuriſdict. par. 2. cap.* 51. *num.* 26. Decian. *lib. 6. cap. 28. num. 7.* Curtellins *de immunit. Eccleſ. lib. 1. q. 10.* & Mar. Ital. *lib. 1. cap.* 5. §. 3. *num.* 48. *& ſeqq* quorum tamen aliqui oobis conce-
4 dunt, quod immunitate non priuetur, ſi quis exi-
ſtens in Eccleſia mandet mutilari, vel occidi aliquẽ
extra Eccleſiam; quia tunc (vt fatentur etiam ipſi)
mandans videtur habere reuerentiam Eccleſiæ, ne
ſcilicet homicidium, vel mutilatio committatur in
Eccleſia: tum quia talis caſus non eſt caſus exceptus
in Conſtitutione Gregorij X I V. vt *ſuprà* diceba-
mus. Vide Decianum, Peregrinum, & Farinacium
ibi *ſupra*; & præterea Ambroſinum *de immunit. cap.*
5. *num.* 9. & Ioannem de Viſchis, *de immunit. Eccleſ.*
num. 6. Quamuis & hoc ipſum etiam negent Sua-
rez, Gutierez, Azor. Barboſa, Layman, & Sarpos cum
aliquibus Doctoribus aliis ſupra citatis.

5 Obiicies, qui per alium facit, per ſe ipſum facere
eſſe tur, *reg. 72. de regul. iuris*; & probatur, quia actus
6 tribuitur mandati, & non exequenti *l. item §. Decu-*
riones, ff. quod cuiuſque vn. nom. l. vnum ex familia §. 1.
ff. de legat. 2. l. Omnia, Cod. de veter iur. enucl. cap. ſuper
literis, cap. cum aliquibus de reſcript. & cap. vt fama tua
in fin. de ſent. excommun. tum quia cuiuſque negotij
principium attenditur, & quiſnam fuerit mali au-
thor, *l. nam origo, ff. quod vi, aut clam, l. ſi procuratorem*
ff. mandati. Neque hæc videtur extenſio legis pœ-
nalis, ſed interpretatio iuxta legis diſpoſitionem.

7 Reſpondetur. qui per alium facit, per ſeipſum
8 facere cenſetur, propriè, ſeu verè, & realiter nego.
impropriè, ſeu per iuris fictionem (quæ locum in
pœnis non habet, niſi ab ipſo iure fiat extenſio; præ-
ſertim in caſu noſtro, in quo Pontifex loquens de
homicidio, & mutilatione tollit facultatem inter-
pretandi, & extendendi ſuam Conſtitutionem ad
alios caſus in dicta Conſtitutione non expreſſos)
concedo. Vel dicas cum Auila *de cenſ. par. 2. cap. 5.*
9 *diſp. 3. dub. 2.* & aliis, quod axioma illud intelligatur
quoad culpam, non autem quoad pœnam niſi
exprimatur, vti dicebam, & patet in exemplo de
cenſuris *ſuprà* allato.

Inſtabis primò, mandans aliquem è loco ſacro extrahi, contrahit excommunicationem huius Conſtitutionis, ergò mandans aliquem in loco ſacro occidi, contrahet priuationem immunitatis eiuſdem Conſtitutionis.

10 Reſpondetur, nego conſequentiam; quia à di-
uerſis, & diſparatis non valet illatio, *l. Papinianus*
exul. ff. de Minor. Ratio autem diſparitatis conſtabit
ex dicendis *dub.* 35.

Inſtabis ſecundò, Verè talis committit crimen homicidij, *cap. mulieres, §. ille verò de ſent. excommun. c. ſi quis, 23. q. 8. & c. perniciosè, 23. de pœnit. diſt. 1. l. vtrum, ff. ad leg. Pomp. de parricid. l. non ſolum §. ſi mandato meo, ff. de iniur. & l. non ideo minus, Cod. de accuſat.* & ibi communiter Doctores, ergò.

Reſpondetur, diſtinguo antecedens: vere talis
11 committit crimen homicidij moraliter, conce-
do; phyſicè, nego. At occidenti phyſicè priuatio
immunitatis impoſita eſt, non autem occidenti
moraliter, vt ſuprà dicebamus ob rationes dictas;
ob quas etiam dicendum eſt, quod axioma illud ex
12 Paul. ad Roman. *cap. 1. agentes, & conſentientes pari*
pœna puniuntur, intelligatur, ſi ſic expreſſum fuerit.

SECTIO IX.

An priuetur, qui vi, vel fraude extrahit aliquem ex Eccleſia, & extractum illum occidit extra Eccleſiam?

SVMMARIVM.

1 *Extrahens aliquem ab Eccleſia vi, dolo, vel fraude eumque extractum mutilans, vel occidens non priuatur immunitate.*

2 *Repetuntur rationes aliàs recenſita, nam etiam hîc procedunt.*

SEquitur octauò, quod immunitate neque pri- 1
uetur, qui vi, vel dolo, vel fraude aliquem ex Ec-
cleſia extrahit, & extractũ illũ mutilat, vel occidit
extra Eccleſiam; idque propter eaſdem rationes, quæ
ſupra ſect. 5 afferebantur; quamuis contrarium ſen-
tiant Azor. 2. *par. lib. 9. q. c. 9* 14 *verſ.* 15. Item & Fari-
nac. *in append. de immunit. c. 16 n* 232.

Neque obſtat, quod talis dederit cauſam muti- 2
lationis, vel occiſionis in Eccleſia; quia adhuc non
mutilat, vel occidit in Eccleſia, neque conſummat
actum in Eccleſia. Adde, quod neque dedit cauſam
mutilationis, vel occiſionis in Eccleſia neceſſariam
(ſicut qui ſagitta, vel ſclopo mutilat, vel occidit ex
Eccleſia) ſed liberam; cùm liberè poſteà occiderit
extra Eccleſiam.

SECTIO X.

An priuetur immunitate debita pro aliis delictis, qui mutilat, vel occidit in Eccleſia?

SVMMARIVM.

1 & 2. *Occidens, vel mutilans in Eccleſia non priuatur immunitate debita pro aliis delictis ante vel poſt commiſſis, ſcilicet non exceptis; ſecus ſi pro occiſione commiſſa in Eccleſia talis punitus non ſit.*

3 & 4. *Delictũ commiſſum in Eccleſia ſi eſt Eccleſiaſticum, vel à Clerico commiſſum, ſolum à Iudice Eccleſiaſtico poteſt puniri; quia in tali caſu eſt extra Iuriſdictionem Iudicis ſecularis; ſi vero delictum eſt ſeculare, & à laicis commiſſum, datur locus preuentioni.*

5. *Vnum delictum ſortitur vtrumque forum & ratione Perſonæ, & ratione loci commiſſi Delicti.*

6 *Delinquens ſi aufugiat, & citatus non cõpareat, pariter vterque Iudex poteſt procedere; ſed tunc non datur præuentio, cum poſſeſſionem Delinquentis requirat.*

SEquitur nonò, quod immunitate debita pro
aliis delictis, ante, vel poſt cõmiſſis (ſcilicet nõ 1
exceptis) neque priuetur, qui mutilat, vel occidit in
Eccleſia; quia, quod mutilatio, vel occiſio in Eccle-
ſia priuet etiam immunitate quoad alia delicta an-
te, vel poſt commiſſa, non excepta, nullibi ſtatutum
in iure reperitur, & pœnæ ex alio capite, præſertim
in præiudicium immunitatis Eccleſiaſticæ, exten-
dendæ non ſunt; ergo, &c. Atque ita docent Couar.
alios referens 2. *var. cap. 20. num. 15. verſ. 24.* & Gu-

tierez *pract.qq.Ciuil.lib.3.q.1.num.* 18. Quamuis
contrarium ex communiori (vt fatear) doceant
Tuſchus *ver. Eccleſia,num.*12. Decian *tract. crimin.*
2 *lib.6.cap.*28 *num.*9. & Boërius *deciſ.*110. *num.* 10.
in caſu tamen, quod pro mutilatione, vel pro oc-
ciſione commiſſa in Eccleſia talis punitus non ſit
(quamuis non item ſi ſit ponitus) quia dum non
eſt punitus, non eſt Eccleſiæ ſatisfactum; ac proinde
ab Eccleſia non defenditur: at his tamen obſtan-
tibus, quod dixi, eſt probabilius, etſi minus com-
mune.

Cæterùm, quiſnam Iudex poſſit delictum in
Eccleſia commiſſum punire?

Reſpondetor diſtinguendo; quod, ſi delictum eſt
3 Eccleſiaſticum, vel à Clerico commiſſum, ſolum
Iudex Eccleſiaſticus poſſit punire; quia in tali caſu
delictum eſt extra iuriſdictionem Iudicis ſecularis;
ſed ſi delictum eſt ſeculare, & à laico commiſſum,
4 poſſit Iudex ſecularis, & Eccleſiaſticus, ita vt detur
locus præuentioni, quia in tali caſu delictum ſor-
5 titur vtrumque forum; ſeculare, ratione perſonę, &
delicti; Eccleſiaſticum, ratione loci ſacri, in quo eſt
commiſſum, & ratione immunitatis Eccleſiaſticæ
violatæ.

6 Quod ſi delinquens aufugerit, & citatus non
comparuerit, vterque Iudex etiam procedere po-
teſt, quia tunc non datur præuentio; cùm hæc poſ-
ſeſſionem delinquentis requirat & ſic Iudex ſecu-
laris procedere poterit ad condemnandum illum
in pœnis debitis delicto, & Iudex Eccleſiaſticus in
pœnis, quas de iure apponere poteſt. Atque ita do-
cent Tuſchus, *ver. Eccleſia, concl.*5.*num.* 10. 14. *&*
*ſeqq & ver. Immunitas, concl.*59.*num.*6. *& ſeqq.* Gu-
tier *pract.qq.Ciuil.lib.*3 *q.*1 *num.* 13. & 14. Franc.
Leo *Theſaur. Eccleſiaſt.*1.*par. cap.* 13. Salzed. *pract.*
*crimin.c.*87.*num.* 2. *in addit.l it. A.* Marius Ital. *de*
*immunit.lib.*1.*cap.*5.§.3.*num.* 52. & 53. & Farinac.
*in append.de immunit.cap.vlt.n.*364. *& conſil.* 214.
num. 5.

DVBITATIO XX.

An immunitate priuetur, qui proditoriè occidit proximum ſuum?

SECTIO I.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Occidens proditoriè Proximum ſuum non gaudet immunitate.*

2 *Salamon Ioab ad Altare confugientem impunem non reliquit, quia per inſidias Abner occiderat.*

3 *Occiſor proditoriè Proximi ſui eſt, qui illum incautum nihil ſibi præcauentem per inſidias, & induſtriam occidit.*

4 *Præſertim ſi cum illo amicitiam ſimulabat.*

5 *Immunitate non gaudet, qui eum, cui ſe ſocium in via adiunxerat, nulla rixa cauſa intercedente, occidit.*

6 *Nec gaudet filius occidens patrem, vel è contra, ſi occiſus mortem præuidere non potuit.*

7 *An verò gaudeat falſus teſtis, & Iudex iniuſtè condemnans? remiſſiuè.*

RESPONDETVR, affirmatiuè, *cap.* 1. 1
de homicid. ibi: *ſi quis per induſtriam*
occiderit proximum ſuum, & per inſi-
dias, ab altari meo euelles eum, vt mo-
riatur. & cit. Conſtitut. Gregorij
XIV. ibi: *Aut qui proditoriè proximum ſuum occide-*
rit. Quod deſumptum eſt ex cap. 21. Exod. & exem- 2
plum habes in Salomone Rege 3. Reg. 2. qui Ioab
ad altare confugientem impunem non reliquit;
quia per inſidias Abner occiderat 2. Reg. 3 & Ama-
ſam, 2. Reg 20. Vide Tuſchum, *ver. Eccleſia, concl.*
31 *num.*5. Suar, *lib.* 3. *de reuerentia debita locis ſa-*
*cris, cap.*11.*num.*10. *& ſeqq.* Couar. *lib.* 2. *var. c.* 20.
*num.*6.*verſ.*8. Clar. *lib.*5.§.*fin.q.*30.*num.*9. & 11. Go-
mez *de delictis cap.*20. Plaza *lib.*1. *delictorum, cap.*
21. Gutierez *pract.qq.ciuil.lib.*3.*q.*7.*n.* 52. Remig.
Gonni *de immunit. fallentia* 13. Scortia *Theor.*385.
Layman *lib.*4.*tract.*9.*cap.*5. *num.* 8. Farinacium *de*
*carceribus q.*28.*num.* 29. *& in append. de immunit.*
cap. 9.*num.*134. & Doctores alios *infrà* citandos.
Eſt autem proditoriè proximi ſui occiſor, qui 3
illum incautum, nihil ſibi præcauentem per inſi-
dias, & induſtriam occidit. *l. propter inſidias, Cod.*
qui accuſare non poſſunt. l. fin Cod. de delatoribus, lib.
10. *l.* 4. *ff. ad leg. Iul. Maieſt. cap. clericus.* 46. *diſt. cap.*
ſi cupis 16.*q.*1. & docent ex communi Anton. Gom.
3.*var.cap.*3.*de homicidio, num.*5. Farinac. *locis ſuprà* 4
*cit. & q.*18 *num.*76. Suarez *cit.cap.* 11. *num.* 12. &
alij paſſim; præſertim, ſi cum illo, non ſolum inimi-
citias non gerebat, ſed etiam amicitiam, vel ſocie-
tatem ſimulabat. Sanch. *tom.* 2. *conſil moral. lib.* 6, *c.*
1. *dub.*7. *numer.*26. Bonacina, Diana, & Lezana in
locis infra citandis. Vide etiam, quæ dicentur *dubit.*
24. *ſect.*12.
Hinc ſequitur, quod immunitate non gaudeat, 5
qui alterum, cui ſe tanquam ſocium, & amicum in
via adiunxerat, nulla rixæ cauſa interueniente, oc-
cidit. Item nec filius, qui occidit patrem, vel pater, 6
qui occidit filium, ſi occiſus mortem præuidere
non potuit.
An autem neque gaudeat, qui falſum teſtimo- 7
nium aduerſus aliquem tulit in iudicio, ob quod
iſte à Iudice morte damnatus eſt. Item neque gau-
deat Iudex, qui aliquem iniuſta morte damnauit?
Vide *infrà dubio* 21 *ſect.* 7. *num.*4.

SECTIO II.

An priuetur, qui occidit aliquem veneno?

SVMMARIVM.

1 *Occidens aliquem veneno, quia Proditor cenſetur, non gaudet immunitate.*

2 *Sac. Congregatio Concilij declarauit, quod immunitate Eccleſiæ non gaudeat qui homicidium committit veneno.*

3 *Mater filium infantem, vel ſi quis alius occidat fœtum animatum per aliquam potionem non gaudet immunitate contra nonnullos.*

4 *Gaudet tamen Medicus, qui fœminæ grauidæ pharmacum præbet non ad abortum faciendum, ſed ad ſanitatem recuperandam, etſi inde fœtus animati mors ſequatur.*

5 *Prædicta non habent locum ſi veneno Inimicus occidatur quia ad proditoriè committendum requiritur ſimulata amicitia quando loquimur de adulto.*

6 *Occidens inimicum veneao in ſententia Auctoris gaudet immunitate, quia non dicitur propriè occidere proditoriè.*

7 *Occidens inimicum in ſomnis non priuatur immunitate.*

8 *Occidens per inſidias inimicum quomodolibet vel per feneſtram, vel à tergo, vel in lecto, dummodo non ſimuletur amicitia poſt Conſtitutionem Gregorianam, gaudet immunitate.*

1 EX dictis ſequitur primò, quod immunitate priuetur, qui occidit aliquem veneno; quia proditor cenſetur. Atque ita docent Baldus *in l. nemo, Cod. de ſumma Trinit.* Felinus *cap. 1. de homicidio, n. 1.* Anania *ibidem*, Sylu. *ver. Praditio*, Molina *tract. de iuſt. diſp.* 24. Couar. 2. *reſol. cap.* 20. *num.* 7. Hieronym. Gigas *de crimine laeſa Maieſt. q.* 10. *num.* 23. Gomez *lib.* 3. *reſol. cap.* 3. *num.* 7. Martha *lib.* 2. *cap.* 51. *num.* 8. *argum. l.* 1. *§. occiſorum, ff. ad SC. Syllanianum, & l.* 2. *C. de Malef. & Mathematicis*, Suar. *de relig. tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 12. Megalius *in* 3. *p. lib.* 4. *cap.* 1. *q.* 1. *n.* 18. Peregrin. *de immunit. cap.* 3. *num.* 6. Mar. Ital. *lib.* 1. *cap.* 5. *§.* 4. *num.* 36. Graff. *tom.* 1. *lib.* 3. *conſ. vnic. de immunit. Eccleſ. num.* 16 Homobonus *p.* 2. *tract.* 21. *cap.* 5. *q.* 5. *reſol.* 4. Io. de la Cruz *part.* 1. *prac.* 8. *q.* 3. *art.* 2 *dub.* 1. *concl.* 1. Villadieg. *in Polit. cap.* 3. *num.* 28. Bobadilla *in Polit. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 14. *n.* 75. Maſtrillus *de indulto cap.* 35. *num.* 5. Gauantus *in addit. ad Man. Epiſc. ver. Immunitas Eccleſiaſtica, num.* 10. Sarpus *cap.* 5. *fol.* 47. Bucerus *in tract. de homicidio lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 95. Caſtrus Palaus *tom.* 1. *tract.* 11. *diſp. vnic. punct.* 9. *num.* 26. Villalob. *in ſumma tom.* 2. *tract.* 39. *diffic.* 7. *num.* 14. Caſtillo *deciſ.* 254. *num.* 2. Boëtius *deciſ.* 169. Ludouicus Correa *Relect. de immunit. part.* 2. *num.* 19. Sanchez *in opuſc. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 1. *dub.* 7. *num* 26. Ricc. *part.* 3. *deciſ.* 262. Anaſtaſ. Germon. *de ſacrorum immunit. lib.* 3. *cap.* 16. *num.* 63 Decian. *lib.* 6. *cap.* 28. *num.* 19. Carrerius *in pract. crimin.* Scottia *Theor.* 385. Layman *lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 3. *num.* 8. Farinac. *de carcerib. quaeſt.* 18. *num.* 74. *& q.* 28. *num.* 24. *in fin. & in append. de immunit. cap.* 9. *num.* 142. (vbi tamen ait, quod debeat Epiſcopus certiorem facere Summum Pontificem, & iuxta reſponſum illius ſe regulare, & exequi) Barboſ. *in collect. tom.* 1. *lib.* 3. *tit.* 49. *cap.* 9. *num.* 13. *& de vniu. iure cap.* 3. *num.* 44. Io. de Henia in Curia Philipp. *par.* 3. *§.* 12. *num* 6. Guazin. *de defenſ. Reor. defenſ.* 1. Curtellius *de immunit Eccleſ. lib.* 1. *q.* 5. *&* 36. Lezana *ver. immunitas Eccleſ. num.* 12. & Diana *part.* 1. *tract.* 1 *reſol.* 36. Confirmatur, quia
2 adeſt de hac re Declaratio Sacrae Congregationis Concilij, quae id ipſum in terminis die 3. Decembr. 1632. decreuit, quod ſcilicet immunitate Eccleſiae non gaudeat, qui homicidium committit veneno.

3 Idem dicas, propter eandem rationem, ſi mater occidat filium infantem, vel ſi quis alius occidat foetum animatum per aliquam noxiam potionem, ſicuti in terminis docent Remigius de Gonni, *de immunit falleat.* 14. Peregrinus *cit cap.* 3. *num.* 8. & Farinacius *in append. de immunit. cap.* 8. *num.* 138. & declarauit eadem Sacra Congregatio Concilij die 3. Decembris 1631. apud Barboſam *in Collect. Bullar. ver. Immunitas, & de iure Eccleſiaſt. lib.* 2. *c.* 3. *num.* 42. & apud Lezanam *loc. ſuprà cit.* Quamuis contrarium quoad hunc caſum ſentiant Franciſcus Leo *in Theſ. fori Eccleſ. part.* 1. *cap.* 13. *verſ. Dubitari etiam poteſt*; Bonac. *tom* 3. *diſp.* 2. *q.* 3. *punct.* 16. *§.* 8. *num.* 8. & Diana *part.* 3. *tract.* 1. *reſol.* 72. moti ex eo, quod huiuſmodi delinquens iuxta communem modum loquendi non dicitur propriè proditoriè occidere: nam is propriè proditoriè dicitur occidere, qui per inſidias, ſeu dolum id non praeuidentem occidit; quapropter infans non poteſt propriè dici per inſidias, & dolosè occidi; quia in ipsū cum non ſit rationis capax, non poteſt propriè dolus committi: dolus enim eſt fraus ad aliquem decipiendum adhibita, infans autem decipi propriè non poteſt; cum deceptio propriè ſit in illum, qui dolum cognoſcere, & praecauere aliqua ratione poteſt.

At quidquid ſit de hac opinione, quae eſt ſatis probabilis, illud ſaltem dicendum eſt, quod non priuetur immunitate Medicus, qui foeminae grauidae pharmacum, non intentione abortus, ſed vt ſanitatem recuperet, praeſtat, quamuis inde foetus animati mors ſequatur; quia talis actio ex ſui natura curatiua eſt, vel ſaltem talis iudicatur à Medico, & mors inde ſolum ſequitur per accidens, non per ſe. Quando verò Medicus pharmacum, ex quo mors abortus, vel ipſius foeminae praegnantis ſequi poteſt, praeſtando peccet, conſtat ex dictis *cap.* 2 *dub.* 4. *ſect.*... 4

Caeterùm, ego puto iuxta ea, quae dicentur infra in ſectionibus ſequentibus, quod ſupradicta *n.* 3. Doctorū opinio, & ſacrae cōgregationis declaratio, (ſi ſcilicet loquamur de adulto) procedant ſolum in caſu, quod is occiditur veneno, nulla praecedente inimicitia, quia tunc homicidium eſt propriè proditorium, cùm occidatur homo nihil ſibi praecauens & non habens cauſam ſibi praecauendi; ſecus, ſi occiditur veneno inimicus, quia in tali caſu homicidium non poteſt dici propriè proditorium, cùm homicidium proprie proditorium tunc ſit, cū nullus praecedebat rācor, ſed potius ſimulabatur amicitia, aliud ſcilicet gerendo in corde, ſeu in interno, & aliud in externo; ſicuti rectè notarunt Bartolus *in l. recipiendum, § delinquunt, num.* 1. *ff. de poenis*, Bald. *cap.* 1. *quibus modis feudum amittatur de vſibus feudorum*, Angellus Aretinus *§. interdum, num.* 6. *Inſtit. de haereditatibus, quae ex inteſtato deferuntur*; Gerardus *in ſuis Singularibus, Singular.* 14. Lucas de Penna *in l. ſenium, in fin. de delatoribus lib.* 10. Henricus Buccerus *in tract. de homicidio lib.* 1. *c.* 3. *num.* 16. Ciarlin. *in Controuerſ. forenſ. lib.* 1 *cap.* 116. *num.* 31. & alij, quos citat Afflictus *deciſ.* 265. *num.* 68. *& ſeqq.* Peregrinus *de immunit. cap.* 7. *num.* 2. Gimba *conſil.* 120. *num.* 13. Guazzinus *defenſ.* 1. *cap.* 38. *n* 40. 5

Quapropter ſi quis occidat inimicum veneno, puto ego, quod immunitate gaudeat; quia non dicitur propriè proditoriè illum occidere; cùm, ſtante inimicitia, haberet occiſus fundamentum ſibi praecauēdi, & poterat, & debebat ſibi praecauere, vnde ſi non fecit, ſibi imputare debet. 6

Confirmatur; quia ſi quis occidat inimicum in ſomnis, non priuatur immunitate, vt multi etiam ex Aduerſarijs concedunt, & dicetur *infra ſect.* 5. ergo neque priuabitur, ſi occidat inimicū veneno; cùm vtrobique occidat hominem incautum. 7

Itaque non priuabitur immunitate (maximè poſt Conſtitutionem Gregorij XIV.) quantumcunque quis per inſidias inimicum occidat, ſiuè eum occidat veneno, ſiue in ſomnis, ſiue per ſclopū à feneſtra, vel à tergo; &c, quia non quaecunque inſidiae immunitate priuāt, ſed ſolum inſidiae, quae conſtituunt propriè proditionem, id eſt quae ſub colore amicitiae fiunt, cùm ſolum (maximè poſt Conſtitutionem Gregorij XIV.) ab immunitate excludatur proditoriè occidens; at ſtante inimicitia, 8

Digitized by Google

tia, vti dicebam, inſidiæ non conſtituunt propriè proditionem; quia inimicus ſemper habet fundamentum ſibi præcauendi, & ſic imputare ſibi debet ſi veneno, in somnis, vel alio modo incautus occidatur.

Quapropter, inquam, maximè poſt Conſtitutionem Gregorij XIV. immunitate priuatur tantum homicidium, quod fit ſub colore amicitiæ, quia tunc eſt propriè proditorium; non autem, quod fit ab inimico, etiam per quaſcunque inſidias; quia tunc propriè proditorium dici non poteſt Atque ita declarauit Clemens VIII. per Breue ad Archiepiſcopum Panormitanum die 6. Februar. 1597. & explicant Farinacius, Ambroſinus Peregrinus, Bonacina, Gratianus, Giurba, Caſtillo, Nouarius (qui ſubdit, quod ſalutationes ordinariæ, cùm ſint ſigna communia, non conſtituunt effectũ amicitiæ; ita vt ſi quis in tali caſu occidat, propriè proditor dici poſſit) Sperellus; & alij citandi mox *infrà ſect. 5.*

SECTIO III.

An priuetur, qui occidit inimicum promiſſione facta de non offendendo? Vbi etiam de amico reconciliato.

SVMMARIVM.

1 *Occidens Inimicum promiſſione, ſeu fideiuſſione data de non offendendo, priuatur immunitate; quia per dictam cautionem ſublata fuit ab Inimico omnis occaſio ſibi præcauendi, & ſic occiſor propriè Proditor cenſetur.*

2 *Opinio in contrarium eſt ſatis probabilis.*

3 *Homicidium propriè proditorium eſt quod ab Amico nullo præcedente rancore, ſed ſub colore amicitiæ committitur.*

4 *Odium propter præcedentes inimicitias præſumi debet adhuc adiuuare non obſtante promiſſione de non offendendo.*

5 *Occidens amicum reconciliatum neque committit homicidium proditorium, & ſic neque immunitate priuatur.*

6 *Amicus reconciliatus æquipollet Inimico iuxta illud Inimico tuo ne credas in æternum.*

7 *Præſertim, ſi poſt reconciliationem noua inimicitiarum cauſa interceſſerit.*

1 SEquitur ſecundò, quod immunitate ſimiliter priuetur, qui occidit inimicum, promiſſione, vel fideiuſſione facta de non offendendo, quia per talem promiſſionem, vel fideiuſſionem ſublata fuit inimico omnis occaſio ſibi præcauendi; & ſic occiſor propriè proditor cenſetur, cùm deceptio contra fidem proditio videatur. Atque ita docent Farinacius *lib. 2. conſil. 168. num. 75.* Curtellius *de immunit. Eccleſ. lib. 1. q. 25.* Decian. *lib. 7. cap. 29. num. 23.* Giurba *conſ. 60.* Barboſa *de vniu. iure Eccleſ. cap. 3. num. 99.* & Peregrinus *tract. de immunit. Eccleſ. cap. 7. num. 10.* probans ex Syluestro, Angelo, Decio. Annania, & Gigante, hunc propriè proditorem eſſe.
2 Quamuis contrarium, & ſatis probabiliter, doceant Antonius de Marinis *reſolut. quotid. c. 174.*
3 & Diana *par. 4. tract. 1. reſol. 33.* ex eo, quod (*vt ſuprà dicebatur*) homicidium propriè proditorium fit, quod ab amico, nullo præcedente rancore, ſed ſub colore amicitiæ, committitur, v. g. ſimul comedendo, commorando, in itinere, deambulando, vel colloquendo, &c. quod in caſu noſtro non eſt (ſupponitur enim, quod poſt promiſſionem, vel fideiuſſionem de non offendendo factam, non interceſſerit ſtricta amicitia, ſimul ſcilicet, vt dicebam, comedendo, commorando, in itinere deambulando, vel colloquendo, &c.) ſed potius oppoſitum; 4
cùm propter inimicitias præcedentes (licet interceſſerit promiſſio, vel fideiuſſio de non offendendo) præſumi debeat, attenta noſtra natura vitiata, odium adhuc, quamuis valde turpiter, durare. Quapropter ſubdunt, & ſatis probabiliter etiam, *in locis ſuprà cit.* quod qui occidit amicum reconciliatum, neque committat homicidium propriè proditorium, & ſic neque immunitate priuetur; quia ami- 5
cus reconciliatus æquipollet inimico, iuxta illud: *Inimico tuo ne credas in æternum* Et ita fuiſſe deciſum in Curia Archiepiſcopali Neapolitana, teſtatur Riccius *par. 1. deciſ. 168. num. 2.* Vide etiam Ambroſinum *de immunit. Eccl. cap. 6. n. 1.* 6

At quidquid ſit de hoc, illud certum eſt, immunitate non priuari eum, qui inimicum (cum quo pacem inierat) noua inimicitiarum, vel occiſionis cauſa poſt pacem, ſeu reconciliationem anteà factam ſuperueniente, occidit; quia in tali caſu occiſus non occiditur incautus; quandoquidem cogitare poterat de periculo mortis ſibi inferendæ; Quomodo autem huiuſmodi cauſa probari poſſit, tractat Farinacius *q. 107. num. 435. & ſeqq.* 7

SECTIO IV.

An priuetur, qui occidit proditoriè infidelem?

SVMMARIVM.

1 *Occidens propriè proditoriè Infidelem gaudere non debet immunitate.*

2 *Infidelis venit propriè ſub nomine noſtri proximi, alioquin præceptum de diligendo Proximum, non extenderetur ad Infideles.*

3 *Hæretici, & Schiſmatici nobiſcum in fide, & charitate non conueniunt, & tamen cenſentur nomine noſtri Proximi.*

SEquitur tertiò, quod immunitate ſimiliter priuetur, qui occidit propriè proditoriè infidelem; 1
quia licet infidelis non communicet nobiſcum in fide, in ſacramentis, in Eccleſia, &c. tamen propriè venit ſub nomine noſtri proximi; alioquin præceptum de diligendo proximo non extenderetur ad infideles, quod non eſt dicendum; ergo, &c. 2

Neque obſtat, quod nobiſcum non communicet in fide, Sacramentis, in Eccleſia, &c. aliàs hæreticus etiam, & ſchiſmaticus excludi poſſent à ratione proximi; cùm nobiſcum in fide, & charitate non conueniant, quod abſque dubio dicendum non eſt. Atque ita docent Farinac. *in append. de immunit. c. 8. n. 120.* Peregrinus *de immunit. cap. 7. num. 15.* & Marius Ital. *de immunit. Eccleſ. lib. 1. cap. 5. §. 4. n. 20. & 21.* contra Ambroſinum *de immunit. cap. 7. num. 12.* Dian. *par. 4. tract. 1. reſol. 105.* & Bonac. *diſp. 3. q. 7. de immunit. p. 4. n. 16.* 3

SECTIO

SECTIO V.

An priuetur, qui occidit per induſtriam inimicum, etiam incautum?

SVMMARIVM.

1 *Occidens per induſtriam Inimicum dormientem, vel alio modo incautum verbi gratia à tergo, vel à feneſtra gaudet immunitate.*

2 *Proditor propriè dicitur is, qui aliud gerit in opere, aliud in corde.*

3 *Verbum (proditorium) in Conſtitutione Gregoriana appoſitum eſt ſtrictè interpretandum.*

4 *In Regno Neapolis recepta eſt opinio Bartoli, quod ſcilicet Delictum non intelligatur propriè proditorium, niſi ſub colore, ſeu ſpecie amicitiæ committatur.*

5 *In ſententia aliquorum Doctorum homicidium vt vulgo dicitur appoſtatum ſemper eſt proditorium; ſed reuera eſt proditorium latè & impropriè non autem ſtrictè, & propriè.*

1 SEquitur quartò, quod è contra immunitate non priuetur, qui occidit per induſtriam, & inſidias inimicum, etiam dormientem, vel alio modo incautum, v.g. à tergo, vel à feneſtra cum ſclopo; quia in Conſtitutione Gregorij XIV. excipitur ſolum homicidium proditorium: at, ſtante inimicitia, inſidię (vti *ſupra ſect.* 2. dicebam) non conſtituunt homicidium propriè proditorium; quia ſemper inimicus habet fundamentum ſibi præcauendi, & ſi non facit, ſibi imputare debet; ergò, &c.

Confirmatur; quia (vt ibidem dicebam) homicidium in tantum dicitur propriè proditorium, in quantum committitur ſub colore amicitiæ; cùm
2 proditor propriè dicatur is, qui aliud gerit in opere, aliud in corde; ſiquidem, cùm immunitas Eccleſiæ ſit fauorabilis propter reuerentiam ſacro-
3 rum locorum, & exceptio ſit odioſa, ly *proditorium*, ſtrictè interpretandum eſt. Vide, quę dicebantur *ſupra dub.* 3.

Atque ita contra Couar. 2. *var. cap.* 10. *n.* 7. Menochium *de arbitr. caſ.* 461. *n.* 27. Suar *lib.* 3. *c.* 11. *num* 10. Fagundez *de præcept. Eccleſ. tract.* 1. *lib.* 4. *num.* 46. Portel. *ver. Eccleſia immunitas num.* 15. Gambacurt. *lib.* 5. *cap.* 4 *&* 31. Villadieg. *in Polit. cap.* 3. *num.* 208. Azeued. *lib.* 1. *tit.* 2. *n.* 11. *in Conſtitut. Hiſpan.* Petrum à Placa *de delict. lib.* 1. *cap.* 21. *num.* 2. Villagut. *de extenſione legis, cap fin. num.* 53. *ver. quartus modus*, Mat. Ital. *de immunit. Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 3. *§.* 4. *num.* 1. *& ſeqq.* Bobadill. *Polit. lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 34. *&* 35. Cortellium *de immunit. Eccleſ. lib.* 1. *q.* 5. *&* 33. *&* 36. *num.* 11. Megalium *in* 3. *par. lib.* 4. *cap.* 2. *q.* 1. *num.* 18. & alios (quos refert, & ſequitur Farinacius *de carceribus q.* 18. *num.* 76.) docent ex Bartolo *loc. ſupra cit.* Antonius Gomez *var. reſol. §. de homicidio, cap.* 3. *num* 5. Vincentius de Franchis, *deciſ.* 713. (vbi ait, etiam ante Conſtitutionem Gregorij X I V. ita in Regno Neapolis deciſum fuiſſe) Cepolla *conſil.* 32. Clar. *§* 1. *homicidium, verſ. proditoriè*, Follerius *in cap. Regni*, Item ſtatuimus de his, qui ad Eccleſ. confugiunt, Peregrin. *de immunit. cap.* 7. *num.* 5. *&* 20. Bonac. *diſp.* 3. *qu.* 7. *punct.* 4. *num.* 14 Riccius *par.* 5 *collect.* 1792. *& par.* 1. *deciſ.* 168. *num.* 1. Gratian. *diſcept. forenſ. to.* 3. *c.* 38. *nu.* 4. *& ſeq.* Caſtillo *deciſ.* 156. *num.* 38. *&* 49 Barboſa *de iur. Eccleſ. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 62. (vbi ait, quod occidentem inimicum à tergo cum ſclopo, immunitate gaudere, decreuerit ſacra Cõgregatio Epiſcoporum in vna Meliuetana die 5. Auguſti, 1619.) Giurba *conſ.* 20. *num.* 11. *& conſil* 60. *num* 4. Lezana. *ver. immunitas, num.* 12. Nouarius in *Summa Bullar. tit. de immunit. num.* 76. *&* 79. *&* 82. Sperellus *deciſ.* 23. *per totam*, Gutierez *pract. qq. ciuil. lib.* 1. *q.* 2. *&* 3. *num.* 18. Ambroſin. *de immunit. cap.* 6. *num.* 3. *& ſeq.* Suarez *lib.* 3. *cap.* 11. *numer.* 12. Diana *par.* 1. *tract.* 1. *reſol.* 1. *num.* 3. *& reſol.* 5. *&* 35. Scortia *Theor.* 385. Farinacius *conſil.* 76. *num.* 7. *&* 15. & *in append. de immunit. cap.* 9. *num.* 143. (vbi Clementem VIII. iuxtà Conſtitutionem Gregorij XIV. corrigendo *cap.* 1. *de homicidio*, ſic reſpondiſſe teſtatur, & propterea mutat ſententiam priorem, quam tenuerat *cit. q.* 18.
num. 76.) & Genuenſis *in prax. cap.* 94. vbi ait, quod 4
in Regno Neapolis recepta ſit opinio Bartoli, quod ſcilicet delictum non intelligatur propriè proditorium, niſi ſub colore, ſeu ſpecie amicitiæ committatur.

Obiicies. Multi Doctores (quos citat, & ſequitur 5
Gambacurta *lib.* 5. *cap.* 4. 28. *&* 31. & Cortellius *lib.* 1. *q.* 5) docent, quod non ſolum homicidium, quod fit ſub ſpecie amicitiæ, ſed etiam quod fit ſine tali ſpecie, occidendo ſcilicet inimicum per inſidias, quin etiam ſine inſidiis, ex induſtria tamen, & non ex rixa (quod homicidium vulgo appoſtatum dicitur) ſiue à tergo, ſiue etiam à facie, ſine diffidatione tamen, vt poſſit inuaſus ad riſam ſe accingere, proditorium ſit, quia ſemper in quolibet ex dictis caſibus incautus occiditur, & ex improuiſo adortus; ergo & talia homicidia non gaudent immunitate Eccleſiæ; quod inde confirmari poteſt; quia ſi veneno quis occidatur, etiam inimicus, non gaudet tale homicidium immunitate Eccleſiæ, ergo, &c.

Reſpondetur. Diſtinguo antecedens: proditorium ſit latè & impropriè, concedo: ſtrictè & propriè, nego: ſicuti patet ex doctrina Bartoli *cit. l. proſpiciendum*, *§. delinquitur*, *ff. de pœnis*, vbi nomen proditoris ad occiſorem amici refert, & occiſorem inimici excipit: quam doctrinam communiter ſequuntur Iuriſtæ, vt dicit Igneus *in l. ſi certus*, *§. ſi vnus ex dominis*, *verſ. ſecundum quod*, *ff. ad Sillan.* Clarus *§. homicidium*, *verſ. proditoriè*, Anton. Gomez *libr.* 3. *var. tit. de homicid. numer.* 5. Gutierez *pract. lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 14. *&* 11. & Vincentius de Franchis *deciſ.* 713. *num.* 14. Et ſic nego conſequentiam. Ad confirmationem patet ex iis, quæ dicebam *ſupra ſect.* 2.

SECTIO VI.

An priuetur, qui occidit inimicum in duello?

SVMMARIVM.

1 *Occidens inimicum ſuum in Duello non priuatur immunitate.*

2 *Duellantes ſunt excommunicati, & priuantur ſepultura Eccleſiaſtica, non tamen priuantur immunitate.*

SEquitur quintò, quod immunitate multò minus priuetur, qui occidit inimicum ſuum in 1
Duello. Atque ita terminis docent Farinac. *append. de immunit. cap.* 7. *num.* 117. & Diana *par.* 4. *tract.* 1. *reſol.*

Digitized by Google

*reſol.*46. Quidquid in contrarium ſentiant Ludouicus Correa *in relect. ad cap. inter alia, de immunit. Eccleſ. par.*3.*n.*19. Barboſa *de iure Eccleſ. lib.* 2. *c.*3.*n.*101. & Mar. Italia *de immunit. lib.*1.*cap.*5.§.4. *n.*42.*& ſeqq.*

Obiicies, duellantes ſunt excommunicanti, & priuantur ſepultura Eccleſiaſtica, ex Concilio Tridentino *ſeſſ.*25.*cap.*19. ergo.

2 Reſpondetur, concedo antecedens: at nego conſequentiam; quia excommonicati, licet priuentur ſepultura Eccleſiaſtica, non tamen priuantur immunitate Eccleſiæ. Vide Ambroſinum *de immunit. Eccleſ. c.*8.*n.*12. & quæ dicebantur *ſuprà dubit.*10. *ſect.*2.3.*&* 4.

SECTIO VII.

An priuetur, qui occidit per induſtriam, ſed non per inſidias, proximum, quamuis non inimicum?

SVMMARIVM.

1 *Occidens ex propoſito deliberate, & per induſtriam, ſed non per inſidias inimicum non priuatur immunitate.*

2 *Occidens ex induſtria, & animo penſato; ſed non per inſidias, non committit homicidium propriè, & ſtricte proditorium.*

3 *Exceptio, quæ fit in cap.* 1. *de homicidio eſt odioſa, & eſt reſtringenda ſeruata verborum proprietate.*

4 *Verba textus citati proprie explicantur, ſi duæ illæ per induſtriam, & per inſidias coniungantur, vt poſterior limitet, ſeu determinet priorem.*

5 *Copulatiua in qualibet illius parte vera eſſe debet.*

6 *Propoſitio deſumpta ex cap.* 1. *de homicidio non eſt copulatiua, ſed ſimplex.*

7 *Verbum per induſtriam ibi appoſitum non eſt ſuperfluum, quia ponitur ad maiorem ſubſequentis declarationem, alioquin ſuperfluum etiam eſſet verbum illud per inſidias.*

8 *Conſtitutio Gregoriana derogat ius commune, ſicut & priuilegia, & omnem conſuetudinem in contrarium.*

9 *Principes non poſſunt quidquam ſtatuere circa immunitatem Eccleſiarum, cum hoc ſpectet ſolum ad ſummum Pontificem.*

10 *Opinio Gambacurtæ, & Curtellij refellitur.*

1 SEquitur ſextò, quod immunitate multò minus
etiam priuetur, qui occidit ex propoſito, deliberatè, & per induſtriam, ſed non per inſidias, proximum, quamuis non inimicum; quia ſaltem (quidquid ſit de iure communi) in dicta Conſtitutione
2 Gregorij XIV. excipitur ſolum (vti dicebam) homicidium proditorium; at qui occidit, quamuis non inimicum, ex induſtria, & animo penſato, ſed non per inſidias, non committit homicidium propriè, & ſtrictè proditorium, ergo, &c. tum quia (ſtando etiam in iure communi (exceptio illa) quæ fit
3 *in cit. cap.* 1. *de homicidio*) à lege communi Eccleſiæ valde fauorabili, odioſa eſt, quapropter non eſt extendenda, ſed potius reſtringenda, ſeruata verborum proprietate; ſed verba textus propriè explicantur, ſi duæ illæ voces *Per induſtriam, & per inſi- 4
dias*, coniungantur, vt poſterior limitet, ſeu determinet priorem, ſenſuſque ſit: *Si quis occiderit per induſtriam inſidioſam proximum*; ſicuti rectè Couar. Gutierez, & alij complures explicant; ergo, &c.

Atque ita docent Caballus *in tract. de homicidio num.* 388. (vbi ait, quod fruſtra modò de hac re diſputatur, cùm extat Bulla Gregorij XIV. clarè ſic diſponentis). Tuſchus *tom.*3.*lit. E. concl.* 11. *num.* 9. (vbi dicit, quod iſte caſus, & multi alij ſimiles prius controuerſi erant inter Doctores; at modò, cùm ius dubium declaratum ſit per Conſtitutionem Gregorij XIV. vbique ſic debet attendi, & ſeruari; & non eſt amplius locus Doctorum opinionibus adhærere) Charrarius *in deciſ. crimin. deciſ.* 95. *per totam*, Boërius *deciſ.* 309. *num.* 39. (vbi dicit, eſſe communem) Couar. 2.*var. cap.* 20.*num.*7. Gutierez *lib.*1.*pract. qq. quæſt.* 2. Layman. *lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 3 *numer.* 8. Suarez *lib.* 3. *cap.* 11. *numer.* 13. Anton. Gomez *de delictis cap.* 10. *num.* 2. Peregrin. *cap.* 7. *num.* 16. Diana *part.*1. *tract.* 1. *reſol.* 31. *&* 33. Riccius *part.* 5.*collect.* 1792. & Farinacius *plures alios referens, conſil.* 76. *num.* 17. Contra Molin. *tract.* 3. *de iuſtit. diſp.* 23. Andr. Fachinæum *part.* 3. *lib.* 9. *controuerſ. cap.* 93. Gambacurtam *lib.* 5. *cap.* 4. *numer.* 19. *& ſeq.* Sarpum *cap.* 5. *fol.* 48. Naldum *in ſumma, ver. Eccleſia, numer.* 5. Ludouicum Correa *in relect. de immunit. Eccleſ. part.* 2.*numer.* 19. Sanchez *in opuſc. tom.*2.*lib.*6.*cap.* 1.*dub.* 8. *num.* 27. Peguer. *deciſ. crimin.* 54.*num.*10. Ioſephum Ludouicum *deciſ. Lucenſ.* 16.*num.*3. Curtellium *de immunit. Eccleſ. lib.*1.*q.*5.*&* 33. *&* 36.*num.* 11. Franciſcum Marcum *deciſ.* 268.*num.* 2. Volpellum *de immunit. Eccleſ. part.* 1.*num.* 27.*&* 28. Gutierez *in pract. qq. lib.* 1. *quæſt.* 2. *num.* 17. Germonium *de ſacr. immunit. lib.*3.*cap.*16.*num.*59. Marth. *de Iuriſdict. part.* 2.*cap.*55.*num.*4.*&* 5. Barboſam *de iure Eccleſiaſt. lib.*2.*cap.*3.*num.*99. Decianum *lib.*6.*cap.* 28. *num.* 15. Clarum *pract. q.* 30. *verſ. punctus eſt*, & alios multos, quos refert Couar. *loco ſuprà cit.* quorum tamen multi Doctores loquuntur de iure communi, & ante Conſtitutionem Gregorij XIV.

Obiicies, *in cap.* 1. *de homicid.* (qui deſumptus eſt ex Exod. 21.) dicitur, euellendum eſſe ab altari, & immunitate priuandum, qui per induſtriam 5
occiderit, & per inſidias; ergo clarè ſequitur, quod immunitate priuandus ſit, qui occidit per induſtriam, etiamſi non occidat per inſidias; quia copulatiua in qualibet illius parte vera eſſe debet; tum quia alioquin ſuperfluum eſſet verbum illud *Per induſtriam*, cùm ſufficeret dici, per inſidias, eo quod occidens per inſidias, occidit per induſtriam.

Reſpondetur, nego conſequentiam, & ad pro- 6
bationem reſpondeo, quod illa non ſit propoſitio copulatiua, ſed ſimplex: facit enim propter rationem, quam dicebam) hunc ſenſum: *Qui per induſtriam inſidioſam occiderit proximum, ab altari euellatur.* Quod inde probatur; quia locus Exod. 21. (ex quo textus cap. 1. citati deſumptus eſt) concedit locum refugij ei, qui proximo inſidiatus non fuerit.

Neque ſequitur, quod verbum illud *Per indu- 7
ſtriam*, ſuperfluum ſit; quia ponitur ad maiorem ſubſequentis declarationem: alioquin ſuperfluum etiam eſſet verbum illud *Per inſidias*; ſi ſcilicet omne homicidium per induſtriam ab immunitate excluſum eſſet; quandoquidem inde

Digitized by Google

de excluſum erat homicidium per inſidias, quod eſſe non poteſt, niſi per induſtriam. Quapropter ita ſupremum Concilium Caſtellæ in facti contingentia determinaſſe, teſtatur ex Paz Villalo-
8 bos *in ſumma tom. 2. tract. 39. diffic. 7. num.* 12. Adde, quod (quidquid ſit de iure communi) Conſtitutio Gregorij XIV. modò derogat ius commune; ſicut & priuilegia, & omnem conſuetudinem in contrarium, vt ſupra dicebamus.

Inſtabis, in aliquibus Regnis adeſt ſtatutum Principum in contrarium. Ergo. Ita Sarpus *de iure Aſylorum cap. 5 fol* 48.

9 Reſpondetur, tranſeat antecedens. At hoc nihil obſtat; quia Principes non poſſunt quidquam ſtatuere circa immunitatem Eccleſiarum; cùm hoc ſpectet ſolum ad ſummum Pontificem. Vide Farinacium *in append. de immunit. capit. 6. numer.* 25. Vide etiam quæ *lib. de parlamentis dubit. 27. per totam*, & præcipuè *sect.* 5. per ſuas ſubſectiones, *& cap.* 8. *per totum* diffusè dicebantur. Adde, quod (vt etiam dicebamus) Conſtitutio Gregorij X I V. modò reuocat omnia in contrarium, reducendo omnia ad vnicam formam.

10 Hinc refellitur Gambacurta *lib. 3. cap.* 13. *n.* 17. & Curtellius *de immunit. Eccleſ. lib. 1. q. 1. num.* 54. vbi defendunt *cap.* 71. ius Regni Siciliæ, in quo datur facultas Officialibus laicis, vt extrahant ab Eccleſia reum, qui homicidium ex propoſito commiſit. Nec obſtat, ſi dicas, quod tale decretum factum fuerit in Parlamento, vbi adſunt Prælati totius Regni; quia nec iſti poſſunt quidquam circa immunitatem Eccleſiarum, cùm id ſpectet ad ſolum Pontificem, vt dicebamus.

SECTIO VIII.

An priuetur, qui per inſidias deducit aliquem, vt ab alio occidatur, & is de facto occiditur?

SVMMARIVM.

1 *Deducens aliquem per inſidias, vt ab alio occidatur, gaudet immunitate, licet deductus ab alio ſit occiſus.*

2 *Deducens aliquem vt occidatur, licet proprie proditorie occidat, non tamen id phyſice agit ſed tantum moraliter.*

1 SEquitur ſeptimo, quod immunitate neque priuetur, qui per inſidias deducit aliquem vt ab alio occidatur, & ille deductus ab alio de facto occiditur; Atque ita docet præter alios Bonacina *de excommun. in partic. extrà Bullam Cœnæ* §. 8. *n.* 1. & Diana *part. 6. tract. 1. reſol.* 12. *in fin.* contra Remi-
2 gium de Gonny, & Peregrinum *de immunit. c. 7. n.* 9. quia ex dictis excluditur ſolum, qui propriè proditoriè occidit; at qui deducit, vt ab alio quis occidatur, licet propriè proditoriè occidat, non tamen propriè phyſicè occidit, ſed ſolum ad ſummum moraliter; & ex alio capite pœnæ (præcipuè quæ ſunt in præiudicium immunitatis Eccleſiæ) non ſunt ampliandæ, ſed potius reſtringendæ, *ſicuti dicebam ſuprà dub.* 2.

An autem talis priuetur immunitate, tamquam aſſaſinus patebit ex dicendis *dubit. 21. sect.* 7.

SECTIO IX.

An priuetur, qui vulnerat proditoriè animo occidendi, ſed mors inde non ſequitur?

SVMMARIVM.

1 *Vulnerans propriè proditoriè animo occidendi Proximum ſuum, morte non ſecuta, non priuatur immunitate.*

2 *Doctores ſunt pro vtraque ſententia.*

3 *Lex ceremonialis Exodi 21. vim non habet niſi quantum ab Eccleſia eſt recepta.*

4 *In iure nullibi reperitur ſtatutum quod vulnerans proditoriè, morte non ſecuta, priuetur immunitate.*

5 *Ex conſtitutione Gregoriana vi verborum colligitur requiri ad perdendam immunitatem actum conſummatum cum effectu, ſeu morte ſecuta.*

6 *Attentans aſſaſinium etiam non ſecuto effectu priuatur immunitate, quia is dicitur Aſſaſinus etiam effectu non ſecuto, at non dicitur occiſor proditorius niſi ſecuta morte.*

SEquitur octauò, quod immunitate neque priuetur, qui vulnerat propriè proditoriè, animo 1
occidendi, proximum ſuum, ſed mors ex tali vulnere non ſequitur. Atque ita contra Ioannem Igneũ *in l. 1. §. ſi dominus, ff. ad Sillanianum, n. 7. &* 20. Nauarrum *cap 25. num* 22. Couar. *2. var. cap. 20. num. 7. & ſeqq.* Guttierez *pract. qq. Ciuil. lib. 3. quaſt. 7, num. 55 & ſeqq.* Gambacurt. *lib. 5. cap. 30. num.* 6. Tannerum *in 2. 2. diſp. 5. quæſt. 8. dub. 1. num.* 16. Sarpum *cap. 5. fol.* 47. Curtellium *de immunit. Eccleſ. lib. 1. q.* 4. Farinacium *de carcerib. q. 28. num.* 45. Maſtrillum, *deciſ.* 293. *num.* 10. Pegueram *deciſ. crimin.* 49. *num.* 11. Petrum à Plaça *Epit. delict. cap. 21. verſ. rurſus*, Azeued. *lib. 1. tit. 2. leg. 3. num.* 9. Io. de Heuia *in Curia Philipp. part. 3. §.* 12. *num.* 36. Taſſonum *in pragmat. de antifato ver.* 13. *obſer. 3. numer.* 35. Fontanellam *de pact. nupt. tom. 1. clauſul. 4. gloſſ. 14. numer.* 117. Ludouicum Cortea *in relect. de immunit. Eccleſ. part. 3. quæſt. 6. numer.* 29. & Bobadil. *lib. 2. Polit. cap. 14. num.* 34. (qui, vt fatear; ex communiori ſen- 2
tentia Doctorum contrarium tenent, moti ex eo, quod, licet *in cit. cap. 1. de homicid.* dicatur: *Si quis per induſtriam, & per inſidias occiderit proximum ſuum, ab altari eſſe euellendum*; tamen talis textus referatur ad locum dictum Exod. 21. vbi in eius principio dicitur: *Qui percuſſerit hominem volens occidere, morte moriatur*, &c. Et deinde ſubditur, quaſi hoc diſtinguatur: *Qui autem non eſt inſidiatus, ſed Deus illum tradidit in manus eius, habebit locum ad quem fugere poſſit: ſi autem per induſtriam, &c. ab altari eſt euellendus.* Quaſi dicatur: Si quis in percuſſione hominis inſidiis vſus non fuerit, locum habet refugij: ſi autem percuſſerit inſidioſè volens occidere, vel occiderit, ab altari eſt euellendus) docent ex probabiliori, ſi non ex communiori Doctorum ſententia Suar. *lib. 3. cap. 11. numer. 14.* Bonac. *diſp. 3. quæſt. 7. de immunit. §. 4. numer.* 16. Decian. *conſ. 80. lib. 3. & tract. crimin. lib. 6. cap. 28. num.* 17. Anaſt. Germ. *de ſa-*

*cror.immunit.lib.*3 *cap.*16.*num.*60. Mar. Ital *de immunit.Eccleſ.lib.*1.*cap.*5.§.4.*num.* 22.Boërius,*deciſ.* 109.Farinac.*in append.de immunit.cap.*9. *num.*145. *&* 146 *in fin.*Baiard.ad Clarum *q.*30.*num.* 17.Rebuſtus *de immunit. art.*1.*q.*5.Peregrinus *cap.*7.*num.* 15.Genuenſ.*in prax.c.*94.*in fin.*Diana *par.* 1. *tr.*1. *reſol.*4 *&* 58.Peregrin *de immunit.Eccleſ.cap.* 7.*nu.* 13.Villagutt.*de extenſione legis,cap.fin.num.* 54.*& ſeqq.*Barboſ.*de iure Eccleſiaſt lib.* 2.*cap.*3.*numer* 90. Sperellus *in deciſ.fori Eccleſiaſtici, deciſ.* 22.*num.*4. Ciarlinius *in controuerſ.forenſ.cap.*14.*num.*19.Tuſchus,*ver.Eccleſia,concl.*11.*num.*7. Lezana *ver. immunitas,num.* 12.& Nouarius *in Summa Bullarum tit. de immun.Eccl.n.*75.

3 Ratio autem (ex qua patet ad fundamentum Aduerſariorum) eſt; quia lex illa cæremonialis Exod.21.vim non habet, niſi quatenus ab Eccleſia recepta eſt; ſed in cit. *cap.* 1. *de homicidio* tantum infertur pœna excluſionis ab altari, ſeu priuatio immunitatis Eccleſiæ in eum, qui per induſtriam inſidioſam proximum ſuum occiderit; ergo non extendenda ad vulnerantem inſidioſè; cùm nullibi in iure id ſtatutum reperiatur; ac propterea noluerit Ius Canonicum totam legem Exodi, ſed ſolum vltimam partem illius, in textu inſerere: & ex alio capite pœnæ (præſertim in præiudicium im-
4 munitatis Eccleſiaſticæ) non ſint ampliandæ, ſed potius reſtrigendæ, ſicuti dicebam *Dub.* 3. & præterea affectus non puniatur eadem pœna, qua punitur effectus, ſicuti teſtantur Clarus §. *fin. qu.*92. Farinac. *q.*17.*num* 48.Maſtrillus *deciſ.*293.*in princ.* Ceuallos *quæſtio.* 540. *& quæſtio.* 901. *numero* 48.

5 Confirmatur; quia (quidquid ſit de iure communi) ſaltem in Conſtitutione Gregorij XIV. manifeſtè ſolum excipitur ab immunitate Eccleſiæ, qui proximum ſuum proditoriè occiderit; ergo ex vi verborum requiritur actus conſummatus cum effectu, ſeu morte ſubſecuta, iuxta *leg.*1. §. *hæc verba, ff.quod quiſque iuris, & l.*1. *de extra. crimin.* & notat Bald. *in l.damni infecti*, §. *Sabinus, Cod. de damno infect.* Suar. *tom.* 1.*lib.* 3.*cap.* 11 *numer.*4. Alciatus *in l.verbum erit*, *numer.*1. *de verborum ſignificat.* Menochius *conſil.*97.*num.*60.*lib.* 1.& Farinacius *in append. cit. cap.* 9. vbi propterea rectè ait, quod hæc opinio hodie poſt Conſtitutionem Gregorij XIV. omni difficultate careat, propter illa verba: *Aut qui proditoriè proximum ſuum occiderit*; & ideò retractat ſententiam contrariam, quam *in tit.de carcerib.cit.q.*28.docuerat.

6 Dices, qui attentauit aſſaſinium, Eccleſiæ immunitate non gaudet (quamuis non ſit ſubſecutus effectus) ſi ad actum aliquem conſummationi proximum, v.g. ad inſultum, vel vulnus &c. deuenit; ergo neque gaudebit, qui ſimiliter attentauit homicidium proditorium.

Reſpondetur, diſparitas eſt; quia in cit. Conſtitutione Gregorij XIV. excipiuntur proditoriè occidentes, & aſſaſini; ſine autem morte ſubſecuta non poteſt quis dici proditorius occiſor, ſicut dici poteſt aſſaſinus, ex *cap.*1.*de homicid.in* 6.ibi: *quamquam mors ex hoc forſitan nõ ſequatur*, &c. Adde, quod (vt *in dub.ſequenti* dicetur) adhuc probabilius eſt, quod aſſaſinus etiam morte non ſubſecuta, Eccleſiæ immunitate gaudeat.

SECTIO X.

An priuetur, qui proditoriè alapam viro nobili impingit, vel fuſtibus illum percutit?

SVMMARIVM.

1 *Is, qui ſub ſpecie amicitiæ propriè proditoriè alapam viro Nobili impingit, vel fuſtibus illum percutit, gaudet immunitate.*

2 *Exceptio firmat regulam in contrarium in caſibus non exceptis.*

3 *Dictio taxatiua (tantum) eſt appoſita in conſtitutione Gregoriana ad excludendos omnes alios caſus præter expreſſos.*

4 *A viro nobili honor æſtimatur magis quam vita; ita vt viri Nobilis ſit inſtar vitæ honorem ſeruare.*

5 *Nobilis inuaſus licet poſſit fugere, vitamque ſuam & proximi ſeruare, non tamen tenetur, ſed poteſt ſine peccato, & irregularitate inuadentem occidere.*

6 *In materia Immunitatis non valent argumenta à paritate, vel maioritate rationis.*

SEquitur nonò, quod multò minus immunitate priuetur, qui ex propoſito, & ſub ſpecie ami- 1
citiæ propriè proditoriè alapam viro nobili impingit, vel fuſtibus illum percutit; quidquid in contrarium dicant Bobadilla *in Polit.tom.*1.*lib* 2.*c.*14. *n.*44.Villadieg.*c.*3.*n.* 211. Curtellius *de immunit.Eccleſ.lib.*1.*quæſtio.*31.& Ioannem de Heuia *in Curia Philipp.par.*3. §.12. *numero* 37. (quia vti
dicebam) Pontifex in Conſtitutione excipit tan- 2
tum quoſdam caſus; exceptio autem firmat regulam in contrarium in caſibus non exceptis, ex *l. Tribunus*, §.*vlt.ff.de teſtam.militari*; & ſic cùm excipiat tantum homicidium proditorium, non eſt exceptio iſta extendenda ad alapas, & fuſtes proditoriè inflictas: tum quia (vti etiam dicebam) Pontifex, vt excludat omnes alios caſus, appoſuit dictionem taxatiuam ly *tantum*, ſic: *Ad vnam tantum*
formam reducimus. quæ dictio de ſui natura impe- 3
dit extenſionem ad caſus non expreſſos. *leg. properandum*, §.1. *Cod. de Iud.* & docent Decius, *lib.*1. *conſil.* 54.*num.*1.Ambroſinus *de immunit. cap.* 1.*n.* 14.Peregrinus *cap.*6.*num.*24.Diana *par.*4. *tract.* 1. *reſol.*45 & Suarez *de legib.lib.*8.*cap.* 19. *numero* 6. *in fin.*

Obiicies ex Curtellio *loco cit.* A viro nobili ho-
nor æſtimatur magis, quàm vita, ita vt viri nobilis 4
ſit inſtar vitæ honorẽ ſeruare (quapropter licet in-
uaſus poſſit fugere, vitamq; ſuã, & proximi ſeruare, 5
non tamen tenetur fugere, ſed poteſt ſine peccato, & irregularitate ſe defendendo, inuadentẽ occidere.) ergo ſi proditoriè occidere, Reum priuat immunitate, priuabit etiam immunitate, proditoriè alapã viro nobili impingere, vel fuſtibus illum percutere; cũ his actibus vir nobilis honore priuetur.

Reſpondetur, in hac materia non valere argu-
mentũ à paritate, vel maioritate rationis, vt patet 6
ex rationibus iam ſupra adductis, & ex iis, quæ dicentur infra *Dubitat.* 24. *ſectio.* 5. cùm ſimus in odioſis, & contra immunitatem Eccleſiaſticam, quę vtpotè fauorabilis, potius debet ampliari, quàm reſtringi.

reſtringi; & cùm caſus, qui in Bulla excipiuntur, excipiantur per particulam, *tantum*, & reductis omnibus ad vnicam formam.

DVBITATIO XXI.

An immunitate priuetur Aſſaſinus?

SECTIO I.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Aſſaſſinus non gaudet immunitate Eccleſiæ.*

2 *Aſſaſinus præciſa Conſtitutione Gregoriana ſi non de rigore iuris ſaltem de conſuetudine priuatur immunitate.*

3 *Aſſaſinus per tranſlationem ab Infidelibus ex Syria eſt, qui fas eſſe arbitrabantur quoſcũque Regis ſui inimicos ipſo iubente interficere.*

4 *Mandans aliquem occidi per Aſſaſinos videtur priuari immunitate etiam effectu non ſecuto. ex cap. 1. de homicid. in 6.*

4 *Pœna, & cenſura decreta in dicto cap. aduerſus crimen Aſſaſinorum hodie locum non habent.*

5 *Aſſaſinus eſt qui (ſiue Infidelis, ſiue fidelis ſit) pecunia, vel alio æquiualenti conductus incautum aliquem occidit.*

6 *Mandans in aliquorum ſententia Aſſaſinus propriè non eſt, & pœna Aſſaſinij ad mandatarios extenduntur.*

7 *Textus in dicto cap. 1. de homicid. in 6. qui loquitur de iis, qui per Infideles quoſdam Barbaros Chriſtianum occidebant, extenditur ad eos qui etiam per fideles pacta, vel interueniente pecunia, ſeu alio Chriſtianum occidunt.*

8 *Promiſſio, cùm pretio æſtimetur, pecuniæ æquiualet.*

9 *Pecunia, vel quæcunque alia res pretio æſtimabilis, promiſſa vel data pro aſſaſinio debet eſſe in magna quantitate vt conſtituat aſſaſinium.*

10 *Pecuniæ qualibet quantitas, vel promiſſa, vel data licet exigua, & modica conſtituit aſſaſinium in ſententia auctoris & priuat reum immunitate Eccleſiæ.*

11 *Aſſaſinium quo minus pecunia interuenit, eo eſt grauius delictum, quia vita hominis magis vilipenditur.*

12 *Promiſſio de danda aliqua in Vxorem, de dando aliquod officium, & qui ſimile, licet non ſit in poteſtate promittentis, attamen eſt quid pretio æſtimabile & conſtituit aſſaſinium.*

13 *Promiſſio de re incerta, & generali, v.g. non defuturam eſſe in eius neceſſitatibus ſufficit ad aſſaſinium.*

14 *Promiſſio ad hoc vt conſtituat aſſaſinium debet eſſe acceptata; alioquin cùm nullam pariat obligationem, non eſt pretio æſtimabilis, & ſic non æquiualet pecuniæ.*

15 *Subminiſtratio expenſarum pro itineribus ſuſcipiendis pro homicidio patrando, ſi homicidium fiat gratis non conſtituit aſſaſinium.*

16 *Occidens incautum vt aliquid obtineat ab amico vel vt ei complaceat, vel vt in occiſi bona ſuccedat, vel vincat litem? non committit aſſaſinium, & ſic non priuatur immunitate.*

17 *Vt aſſaſinus immunitate non gaudeat, requiritur, vt conſtet plenè, per teſtes, vel per confeſſionem ipſius, pecuniam ad occidendum datam eſſe.*

RESPONDETVR affirmatinè, cit. 1
Conſt Gregorij XIV. & etiam (tali
Conſtitutione præciſa) ſi non 2
de rigore iuris (quia *cap. pro humani
de homicidio in 6.* quod ad id probandum adduci ſolet, non conuincit) ſaltem ex
conſuetudine communiter recepta, & approbata
à Doctoribus, vti videre eſt apud Suarez *lib. 3.
cap. 11. numero 13.* Gutierez *pract. qq. Ciuil. lib. 3.
q. 7. numero 50. & ſeqq.* Farinacium *de Carcerib.
q. 18 numero 16 & in append. de immunit. cap. 8.
numero 118. & de homicidio q. 123. numero 69.* &
Bonac. *diſp. 3. q. 7 de immunit. punct. 4. num.* 18.

Eſt autem Aſſaſinns (per translationem ab 3
infidelibus ex Syria, qui fas eſſe arbitrabantur,
quoſcunque Regis ſui inimicos, ipſo iubente,
interficere; de quibus mentio fit *in cap. 1. de
homicid. in 6.* ex quo textu colligi videtur Chriſtiannm mandantem per huiuſmodi Aſſaſinos
homicidium committi, immunitate priuari, etiam
effectu non ſecuto, vt *infra ſect. 5.* notabimus, &
notauit etiam Suarez *cit cap. 11. numero* 16. & videri
poterit Couar. *1. var. cap. 20 numero* 10. Nauar.
cap. 27. numero 136. & Suarez *tom. 5. diſp. 25.
numero* 46. qui etiam anouunt, pœnas, & cenſuras 4
decretas *in cit. cap. 1. de homicid. in 6.* aduerſus
crimen Aſſaſinorum hodie locum non habere; cùm
tales Aſſaſini infideles, de quibus ibi mentio fit 5
nunc non graſſentur) is, qui (ſiue infidelis ſiue
fidelis ſit) pecunia, vel alio æquiualenti conductus
incautum aliquem occidit; vt ex communi ſententia Doctorum docent Probus, Anchàranus, &
Imola *in cap. 1. de homicid. in 6,* Suar. *cap. 11. num.*
15 Menoch *de arbitrar. lib. 2. centuria 4. caſu* 360.
num. 42. Guttierez *pract qq. lib. 3. q. 7.* Peregrinux
cap. 7. num. 27. Silu, *ver. Aſſaſini numero* 2. Clar. §.
Aſſaſini num. 1. Boſſius *tit. de mandato ad homicidium
num* 16. Ambroſin. *cap. 7 num.* 3. Maſcard. *de probation. tom. 2. concl.* 138. Burſatus *lib. 1. conſ.* 20.
Plaza *lib. 1. delictorum cap.* 19. Sayr. *lib. 3. cap. 34.
num.* 21. Couar. *cit. cap.* 20. *num.* 10. Decian. *lib. 6.
cap. 28. num* 18. Nauar. *cap. 27. num.* 136. Farinacius
*de carcerib. q 28. num. 26. & in append de immunit.
cap. 8. num. 19. & ſeqq.* & de homicid *q. 123. num.* 19.
Azor. *tom. 3. lib. 2. cap.* 17. Scortia *Theor.* 385. &
Bonac. *cit. num.* 18. *contra Villadieg. in Polit. cap. 3.
num.* 215. qui tenet, quod aſſaſinus etiam ſit ille
qui per preces, vel per alium reſpectum incautum hominem occidit.

Porro licet textus *in cap. 1. de homicidio in 6.* non
loquatur de mandatarijs, ſed de mandantibus
(quidquid in contrarium dicat Henricus Bocerus
in tract. de homicid. lib. 1. cap. 3 num. 4. qui propterea 6
cenſet, quòd mandans aſſaſinus propriè non ſit)
iam ad mandatarios ex communi ſententia Doctorum pœnæ aſſaſinij extenduntur: qua de re Ambroſin, *de immunit. cap. 7.* Scortia *Theor.* 385. &
Farinacius *tit. de aſſaſinij crimine q. 123 num.* 19.

Item, licet cit. textus loquatur de ijs, qui per 7
Infideles quoſdã barbaros Chriſtiannm occidebãt,
iam etiam ex communi ſententia Doctorum extenditur ad eos, qui per fideles pecunia, vel quocunque alio æquiualenti conductos Chriſtia-

num occidunt: qua de re Farinacius *de homicid. qu.* 128. *numero* 21. Anaſt. Germon, *de ſacror. immunit. lib.* 5. *cap.* 16 *numero* 67. Clar. §. *Aſſaſinum, numero* 1. Decian. *tract. crimin. lib.* 6. *cap.* 28. *numer.* 18. Ambroſin. *de immunit. cap.* 7. *numero* 1. *& ſeqq.* Mat. Ital. *de immunit. Eccleſ. lib.* 2. *cap.* 5. *numer.* 149 Scortia *cit. Theor.* 385. & Gutierez *pract. qq. Ciuil. lib.* 3. *q.* 7. *num.* 1 *& ſeqq.*

8 Dixi, quod Aſſaſinus ſit, qui pecunia, vel alio æquiualenti conductus in cautum aliquem occidit; quia ad id ſufficit, ſi promiſſa ſit ei (quamuis non data) pecunia, vel quæcumque alia res pretio æſtimabilis; quia talis promiſſio, cùm pretio æſtimetur, pecuniæ æquiualet. Atque ita ex communi ſententia Doctorum docent Farinacius *de homicid. q.* 123. *n.* 36 *&* 37. *de immunit. c.* 8. *n.* 125. Gutier. *pract. qq. Ciuil. lib.* 3. *q.* 7 *n.* 20. & Maſcard. *de probat. lib.* 1. *concl.* 138.

An autem pecunia, vel quæcumque alia res
9 pretio æſtimabilis promiſſa, vel data debeat eſſe in magna quantitate, & Aſſaſinium conſtituat.

Affirmant Farinacius *cit. quæſtio* 123 *numer.* 43. Vulpell. *conſil.* 143. *num* 9. Gabriel. *conſil.* 170 *num.* 21. *lib.* 1. Eugenius *conſil.* 76. *num.* 139. Maſullus ad Capyc. *deciſ.* 155 *num.* 4. Diana *par.* 6. *tract.* 1. *reſol.* 11. & Ambroſin. *de immunit. cap.* 7. *num.* 9 quia alioquin pecuniæ promiſſio, vel datio (inquiunt ipſi) non cenſetur cauſa talis, & tanti criminis; cùm ex ſe, vtpotè exigua, non videatur apta animum ad illud mouere.

10 Cæterum arbitror, quod ſi conſtet, ex vi promiſſionis, vel dationis pecuniæ, vel alterius rei æquiualentis, quamuis exiguæ, tenera homicidium ſit ſecutum, ſit illud verè aſſaſinium; & ſic priuet Reum immunitate Eccleſiæ; quinimmò ſit aſſaſi-
11 nium grauius; quia in tali caſu vita proximi magis vilipenditur; & ſic paruitas pretij non minuit, ſed potius auget malitiam aſſaſinij; ſicuti contingit in ſimonia iuxta communiorem ſententiam Doctorum.

12 Item ſufficit, ſi promiſſum ſit ei dari aliquam in vxorem, dari aliquod officium, vel quid ſimile, &c. quia licet executio talis promiſſionis non ſit in poteſtate promittentis; & ſic (vt inquiunt Aduerſarij) reputetur, ac ſi nihil promiſſum fuiſſet (quod eſt fundamentum ipſorum) eſt tamen reuerà adhuc quid pretio æſtimabile; & ſic æquiualens pecuniæ; cùm promittens ex tali promiſſione reſtet verè obligatus procurare, quantum eſt ex ſe, vt vxor promiſſa velit illum in maritum accipere; vel vt ei detur officium, &c. Atque ita docet Decian. *tract. crimin. lib.* 9. *cap.* 3. *num.* 16. Quamuis contrarium Boſſius *tit. de mandatis ad homicidium, n.* 35. Diana *par.* 6. *tract.* 1. *reſol.* 11. & Farinacius *cit. q.* 123. *numero* 44. Ad quorum tamen fundamentum patet ex dictis.

Item ſufficit, ſi promiſſa ſit ei dari res, ſiuè certa, & ſpecifica, ſiuè incerta, & generalis, dummodo pretio ſit æſtimabilis (vt ſi verbi gratia promiſſum ſit ei, quod mandans nunquam defuturus ſit in ipſius neceſſitatibus) quia adhuc talis promiſſio eſt pretio æſtimabilis, & ſic æquiualens pecuniæ. Quod inde confirmatur; quia in omni ſententia ſat eſt, vt pariat vſuram, & ſimoniam. Atque ita docent Iuſtus Oſdeſob. *in pract. crimin. tit.* 2. *canſ.* 10. *num.* 9. Vincentius de Franchis, *deciſ.* 170. Maſtrillus *de indulto, cap.* 31. *num.* 11. (qui dicunt, ſic fuiſſe deciſum in Concilio Neapolitano) Villagut. *de extenſ. leg. tit. de crimine aſſaſinij, num.* 8. & alij complures Doctores apud Farinacium, *q.* 113. *num.* 145. *& in append. cap.* 8. *num.* 131. quamuis ipſe contrarium ſentiat cum Baldo *conſil.* 583. Boſſio *tit. de mandatis ad homicid. num* 35. *& conſil.* 170. *num.* 18 *& ſeqq. lib.* 1 Burſato *conſil* 20. *num.* 4. *lib.* 1. Bertazolio *conſil.* 341. *num.* 38. *vol.* 2. Hondedeo *conſil* 93. *num.* 66. *lib.* 2. Ruino iuniori, *conſ.* 685. *num.* 12. *lib.* 6. Peregrino *de immunit. cap.* 7. *num.* 40. Ambroſino *cap.* 7. *num.* 9. Grammatico *vot.* 11. *num.* 29. Corneo *conſil.* 249. *lib.* 1 Eugenio, *conſil.* 76. *num.* 138. Diana *par.* 6. *tract.* 1. *reſol.* 11. Vulpello *conſil.* 143. *num.* 5. Baiard. ad Clarum *in* §. *Aſſaſinum, num.* 7. Barboſa *de iure Eccleſ. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 97. Lezana *ver. immunitas Eccleſ. num.* 13. & Bonacina *diſp.* 3. *q.* 7. *de immunit. punct.* 4. *n.* 18. ex eo, quod promiſſio incerta, & generalis nullam (vt inquiunt ipſi) obligationem pariat; & ſic, hoc ſtante, gratis fieri actio cenſeatur; quod tamen ex dictis mihi minus probatur; & ſic quod dixi, arbitror eſſe probabilius.

Requiritur tamen, quod promiſſio ſit accepta- 13
ta; quia alioquin illa, cùm nullam pariat obligationem, non eſt pretio æſtimabilis; & ſic non æquiualet pecuniæ. Atque ita docent Baldus *loc. ſupra cit.* Decian. *tract. crim. lib.* 9 *cap.* 30 *num.* 17. Farinac. *cit. q.* 113. *num.* 147. Grammaticus *conſil.* 11. *nu.* 19. (qui ſubdit non ſufficere, promiſſionem poſteà eſſe executam; quia requiritur, vt interueniat conuentio, & contractus mutuæ voluntatis inter mãdantem, & mandatarium) & Riminaldus Iunior, *conſil.* 685. *num.* 12. *vol.* 6 qui *num.* 14. ſubdit, non ſufficere præſumptionem, quod mandatarius præſumatur acceptaſſe promiſſionem mandantis fauorabilem ſibi factam.

Requiritur ſecundò quod pecuniæ, vel alterius 14
rei æquiualentis promiſſio acceptata, & etiam datio ſit pro ipſa occiſione, non autem pro expenſis itineris ad occidendum, vel pro occiſore à morte eripiendo, vel pro re aliqua ſimili, &c. quia ad naturam aſſaſinij requiritur, quod non gratis, ſed pecunia, vel alio æquiualenti occiſio fiat, vt ſupra dicebatur, & docent Bald. *conſil.* 170. *numer.* 21. *&* 23. Boſius *tit. de mandatis ad homicid. numero* 34. Vulpellus, quem citat, & ſequitur Ambroſin. *de immunitat. cap* 7. *num.* 9. Farinac. *de homicid. q.* 123. *num.* 158. *& in append. de immunit. cap.* 8. *num.* 127. Lezana *ver. immunitas, num.* 13. & Bonac. *diſp.* 3. *q.* 7. *de immun. punct.* 4 *n.* 18.

Vnde, ſi quis nulla interueniente promiſſione, 15
in cautum aliquem occidat, vel occidi faciat, motus ſpe ſolum aliquid obtinendi, vel complacendi amico, vel ſuccedendi in bona occiſi, vel vincendi litẽ, aſſaſinium non cõmittet, & ſic immunitate non priuabitur. Atque ita contra Ioannem Andream *cap. penultim. de Clerico non reſid.* & alios Doctores, quos citat Giurba *conſil.* 70. *numer.* 37. & Graſſius *de effectib. clericat. effect.* 1. *num.* 701. docent Baldus Farinac. *de homicid. quæſtio.* 123. *nu.* 158. *& ſeqq. & In append. de immunit. cap.* 8. *num.* 138 Pariſ. *conſil.* 166. *numero* 2. *& ſeqq. lib.* 4 Hondedeus *conſil.* 83. *numero* 68. *lib.* 2. Griſenzonius, *conſil.* 45. *numero* 7. Maſcardus *de probat. tom.* 1. *concl.* 138. *numero* 2. Antonius Gabriel. *commun. opin. tit. de maleſ. concl.* 1. *num.* 34. Menochius *de arbitrar. lib.* 2. *cent.* 4. *caſu* 360. *numero* 42. Peregrinus *cap.* 7. *numero* 48. Ambroſinus *cap.* 7. *numero* 8 Diana *par.* 6 *tract.* 1. *reſol.* 11. *in fin.* Baiard. ad Clarum, §. *aſſaſinium, numero* 11. Ambroſin. *de immunit. cap.* 7. *numero* 9. & Bonacina *citat. punct.* 4. *numer.* 17. An autem talis cenſendus ſit proditor conſtat ex dictis *Dub.* 20.

Requiritur tertiò (ad hoc, inquam, vt aſſaſinus

ſinus immunitate priuetur, quod conſtet planè, vel per teſtes, vel per confeſſionem partis, pecuniam hac de cauſa datam fuiſſe; cum alia de cauſa dari illa poterit, Doctores, quos citat, & ſequitur Peregrinus *cap. 7. num. 49.*

SECTIO II.

An priuetur, qui pecunia conductus occidit infidelem?

SVMMARIVM.

1 *Aſſaſinus eſt, & immunitate priuatur qui pecunia, vel alio æquiualenti conductus occidit infidelem.*

2 *Fidelem, vel infidelem eſſe materialiter ſe habet ad crimen aſſaſinij.*

3 *In ſententia Cornei Accuſans aliquem de aſſaſinio debet probare aſſaſinatum fuiſſe Chriſtianum.*

4 *Textus expreſſe loquitur de occiſore fidelis, non autem infidelis.*

5 & 6 *Infidelis quod ſit verè proximus non obſtat, quia textus in dicto cap. loquitur de proximo fideli, non de infideli, ſecus contingit in occiſione proditoriè facta, nam ibi non eſt appoſita hæc limitatio.*

7 *In dubio quando ſumus in Territorio Chriſtianorum proximus præſumi debet fidelis ſecus in Territorio contrario.*

8 *Præſumptio deſumi debet ex communiter contingentibus.*

1 Ex dictis ſequitur primò, quod aſſaſinus ſit, & immunitate priuetur, qui pecunia, vel alio 2 æquiualenti conductus, occidit infidelem; quia eſſe fidelem, vel infidelem, materialiter, & impertinenter ſe habet ad crimen aſſaſinij, aliàs neque etiam occidens per fidelem aſſaſinium committeret: tum quia (vt ſuprà dicebam) infidelis eſt verè proximus, ergo, &c. Atque ita docent Decian. *tract. crimin. lib. 6. c. 28. num. 18.* Farinac. *in append. de immunit. Eccleſiaſt. lib. 1. cap. 5. §. 4. num. 20. & 21.* Marius Italia *de immunit. lib. 1. c. 5. §. 4. num. 20.* Henricus Bucerus *tract. de homicid. lib. 1. cap. 3. num. 14.* Peregrin. *de immunit. cap. 7. num. 39.* Bonac. *tom. 2. diſp. 3. q. 7. punct. 6. §. 5. num. 9.* & alij multi. Quamuis contrarium, & ſatis probabiliter, doceant Couar. *var. reſol. lib. 2. cap. 20. num. 10. verſ. quinto.* Gutier. *pract. qq. Ciuil. lib. 3. q. 7. num. 8.* Clar. *in pract. §. aſſaſinium, verſ. bene verum eſt*, Baiardus *in addit. ad Clarum ibi num. 13.* Ambroſin. *de immu-* 3 *nit. cap. 7. num. 12.* (vbi citat Corneum *lib. 1. conſil. 249. n. 21.* aſſerentem, quod euaſerit quidam Prælatus, qui fuerat accuſatus de aſſaſinatus crimine, & non fuerat deductum in proceſſu, ſeu libello, quod is, qui fuerat aſſaſinatus, fuerit Chriſtianus, & propterea admonet Aduocatos, vt id probent) Nouarius in Concluſionibus iuris Pontif. *concluſ. 43. num. 22.* Guazzinus, *defenſ. 1. cap. 38. num. 41.* Maſcardus *de probat. lib. 1. concl. 137. num. 13.* Diana *part. 4. tract. 3. reſol. 105.* & Farinac. *prim. in q. 123. num. 33.* ex eo, quod textus *in cap. 1. de homi-* 4 *cidio in 6.* expreſsè loquatur, Si quis occiderit fidelem; ergo tacitè excludit, ſi quis occiderit infidelem: tum quia illa Conſtitutio facta fuit aduerſus infideles, ne occideretur fidelis; ergo non poteſt conuenire occidentibus infidelem.

Neque obſtat, quod infidelis ſit verè proximus, 5 quia pœna hæc aſſaſinij (rectè reſpondent ipſi) nō incurritur pro cuiuſlibet proximi occiſione, ſed 6 ſolum pro occiſione proximi fidelis: quamuis non ſic in occiſione proditoriè facta contingat; quia in hoc crimine non fuit facta limitatio ad proximum fidelem, ſicut facta fuit in crimine aſſaſinij. Quapropter opinio hæc, vti dicebam, eſt etiam ſatis probabilis; quinimò ipſius authores vocant eam communem, & receptam in praxi.

Cæterùm, an in dubio, occiſus præſumi debeat potius fidelis, quàm infidelis?

Reſpondetur (ſi ſimus in territorio Chriſtianorū, vbi infideles non permittuntur liberè habitare) 7 præſumi debere potius fidelē (niſi forſan appareat, 8 fuiſſe infidelem, vt quia eſt circumciſus) quia præſumptio deſumi debet ex communiter contingentibus. *leg. certi, §. quoniam, ff. ſi certum petatur*, & docent Gutier. Clarus, & Bonacina *in locis ſupra cit.* Quidquid in contrarium aſſerant Ioannes Andreas, Alexander, Iaſon, Anton. Gabriel, & alij, quos citat, & ſequitur Maſcardus *tom. 1. concl. 138. num. 17.* Gutierez *lib. 3. pract. qq. 7. n. 9.* Ambroſin. *de immunit. Eccleſiaſt. c. 7. n. 12. & 13.* & Farinac. *de immunit. c. 8. num. 121.* qui tenent, præſumendum eſſe potius infidelem, niſi contrarium, ſaltem ex communi hominum opinione, probatum fuerit. Sed iſtorum opinio procedit, ſi non ſimus in territorio, de quo ſuprà dicebam, ſed in territorio contrario, de quo forſan citati Doctores loquuntur.

SECTIO III.

An priuetur, qui pecunia conductus occidit inimicum mandantis, & ſuum ſimul?

SVMMARIVM.

1 *Aſſaſinus non eſt, nec priuatur immunitate qui accepta, vel pacta mercede occidit mandantis, & ſui ipſius Inimicum.*

2 *Occidens inimicum mandantis etiam pacta pecunia, vel accepta non occidit incautum; cum homo ſemper habeat occaſionem ſibi præcauendi ab Inimico ſuo item dic etiam præſente ipſo mandante.*

3 *Nec non idem dic de Milite occidente hoſtem.*

Sequitur ſecundò, quod quamuis aſſaſinus ſit, & immunitate priuetur, qui pecunia, vel alio æquiualenti conductus, occidit inimicum mandātis 1 tantū, aſſaſinus tamen non ſit, nec immunitate priuetur, qui eodem modo conductus, occidit inimicū 2 mandantis, & ſuum ſimul etiā cum ſociis pecunia conductis; quia in tali caſu non occidit incautum; cùm homo ſemper habeat occaſionem præcauendi ſibi ab inimico ſuo, & ſi non facit, ſibi imputare debet. Atque ita docent Couar. *2. var. c. 20. n. 9. ad fin.* Peregrinus *c. 7. n. 45.* Farinac. *q. 123. n. 157. & de immunit. c. 8. n. 132.* Bonacina, *n. 18.* Lezana, *n. 13.* Diana *par. 1. tract. 1. reſol. 18.* & Ambroſin. *de immunit. Eccleſ. c. 7. n. 10.* Item Grammaticus *conſil. 52. n. 49.* Vulpellus *conſil. 143. n. 10.* & Hondedeus *conſil. 87. n. 4. lib. 2.* qui ſubdunt, quod in tali caſu, neque qui pecuniam dedit, ſit propriè aſſaſinus, ſed potius inſtigator, ſeu inſlammator.

Quinimmò propter eandem rationem idem

dicendum eſt, ſi occidat inimicum mandantis tantum, ſed præſente ipſo mandante; quia & in tali caſu etiam mandatarius, cùm occiſus præcauere ſibi deberet à mandante inimico præſente, non occidit incautum. Atque ita ducente Gabriel *conſil.* 180. *num.* 1. *lib.* 1. Bertazolus *conſil.* 143. *num.* 15. *vol.* 1. Farinac. *q.* 113. *num.* 35. 99. & 148. *& de immunit. cap.* 8. *num.* 133. Diana *cit. reſol.* 18. Hieron. Gabr. *conſil.* 170. *numero* 1. *& ſeqq. lib.* 1. & Ambroſinus *cap.* 7. *num.* 7. qui ex Alciato ſubdit, & rectè, idem dicendum eſſe de milite, qui occidit hoſtem, quia non occidit incautum. Accedit, quod non accipit mandatum ad occidendum hoſtem, cum quo bellum geritur.

SECTIO IV.

An priuetur, qui pecunia conducitur ad vulnerandum tantum.

SVMMARIVM.

1 *Aſſaſinus non eſt nec immunitate priuatur, qui pecunia, vel alio æquiualenti conducitur ad vulnerandum tantum, ſed non ad occidendum.*

2 *Aſſaſinus non eſt qui conductus ad occidendum, (licet per accidens) non occidit, ſed tantum vulnerat.*

3 *Textus in cit. cap. 1. de homicid. in 6. loquens de mandante aſſaſinium, punit affectum etiam effectu non ſecuto, non tamen loquitur de mandatario, qui ideo relinquitur diſpoſitioni Iuris communis.*

4 *Aſſaſinus in ſententia aliorum eſt qui conductus ad occidendum, (licet per accidens) non occidit ſed tantum vulnerat, quia per ſe ipſum non ſtetit quominus ſequatur homicidium.*

5 *Reſtringe quod committat aſſaſinium quoad affectum, non tamen quoad effectum.*

6 *In atrociſſimis delictis punitur affectus, & conatus etiam non ſecuto effectu, at non procedit quoad pœnam priuationis immunitatis.*

7 *Pœna ordinaria non intrat contra mandatarium, qui accepto mandato ad occidendum, tantum vulnerauit contra Megalium.*

SEquitur tertiò, quod aſſaſinus etiam non ſit, nec immunitate priuetur, qui pecunia, vel alio æquiualenti conducitur ad vulnerandum, vel percutiendum tantum, & non ad occidendum, quia cit. *cap.* 1. *de homicidio in* 6. loquitur tantum de interficientibus fidelem, non de vulnerantibus; & pœnæ ex alio capite, præſertim in præiudicium immunitatis Eccleſiaſticæ, non ſunt ampliandæ, ſed potius reſtringendæ. Atque ita contra quoſdam docent Farinac. *de homicid. q.* 123. *n.* 139. *& de immun. cap.* 8. *num.* 134. Decian. *tract. crimin. lib.* 9. *cap.* 30. *n.* 41. Gutierez *pract. qq. ciuil. lib.* 5. *q.* 7. *numer.* 59. Baiard. ad Clarum §. *Aſſaſinium num.* 2. Vulpel. *conſil.* 143. *num.* 1. Anton. Gabriel *opinion. commun. concl.* 1. *de delictis, num.* 30. Maſcardus *tom.* 1. *concl.* 138 *num.* 2. Peregrin. *cap.* 7. *num.* 44. Riccius *par.* 1. *deciſ.* 112. *num.* 1. Bonac. *diſp.* 3. *q.* 7. *punct.* 4 *num.* 26. Diana *par.* 1. *tract.* 1. *reſol.* 18. Lezana *ver. immunitas, numer.* 13. & Ambroſin. *de immunitat. Eccleſ. cap.* 7. *numero* 11.

Quinimmò idem dicendum videtur, ſi conducatur ad occidendum, ſed tamen (quamuis per accidens) non occidit, ſed tantum vulnerat; tum propter eandem rationem iam ſupra dictam; tum etiam quia cit. *cap.* 1. *de homicidio in* 6. (vbi aſſaſinij crimen declaratur) ſolum de mandante dicit, quod puniendus ſit pœnis aſſaſinij, quamuis mors non ſequatur, nihil dicendo de mandatario; quapropter cùm nihil dicat de mandatario, relinquitur mandatarius, qui mortem non intulit, diſpoſitioni iuris communis diſponentis, quod nemo ob vulnerationem tantum immunitate priuetur. Atque ita docent complures Doctores, quos refert, & ſequitur Farinacius *de homicid. quæſtio.* 123. *numero* 77. *& de immunitat. cap.* 8. *numero* 123. *in fin.* Maſcardus *de probat. concl.* 138. *numero* 2. *&* 5. Suarez *citat. lib.* 3. *cap.* 11. *numero* 14. Layman. *lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 3. *num.* 9. Zecall. *commun. contra comm. q.* 540. *num.* 5. *& ſeqq.* Diana *cit. reſol.* 18. Theſaurus *in pract. Eccleſ. de pœnis, par.* 2. *ver. Aſſaſinium, cap.* 1. *ſol.* 164. contra Gutierez *lib.* 3. *pract. quæſtio.* 97. *num.* 59. Peregrinum *de immunit. cap.* 7. *numer.* 31. Gambacurtam *cap.* 34. *num.* 12 *fol.* 437. *lib.* 5. Curtellium *de immunit. Eccleſ. lib.* 1. *q.* 18. Barboſam *tom.* 2. *de vniuerſ. iure Eccleſ. cap.* 9. *num.* 97. Bonac. *to.* 2. *diſp.* 3. *q.* 7 *punct.* 6. §. 5 *num.* 6. Megallom *in* 3. *par. lib.* 4. *c.* 2. *q.* 1. *num.* 20. Lezanam *ver. immunitas Eccleſ. num.* 13. & Sarpum *de iure Aſylorum c.* 5. *ſel.* 45. qui contrarium tenent ex eo, quod talis verè crimen aſſaſinij committat, cùm conducatur pecunia, vel alio æquiualenti ad occidendum, & per ipſum non ſtet, quin occidat. Sed facilè ad iſtorum Doctorum fundamentum Reſpondetur, quod talis verè crimen aſſaſinij committat quoad affectum, non tamen quoad effectum, cui tantum talis pœna aſſaſinij annexa eſt, cùm pœnæ, vtpote odioſæ (præſertim quæ ſunt in præiudicium immunitatis Eccleſiaſticæ) extendendæ non ſint, niſi extenſæ reperiantur in iure. 4 5

Quod ſi inſtetur ab Aduerſariis, quod in atrociſſimis delictis puniatur affectus, & conatus, etiam non ſecuto effectu: & ideò in noſtro caſu (cùm deuentum ſit ad actum morti proximum) aſſaſinium puniatur pœna ordinaria, conſequenter Reus gaudere non debeat immunitate Eccleſiæ. 6

Reſpondetur, transeat totum quoad pœnam corporalem, quia id fortaſſe reperitur in iure: nego tamen quoad pœnam priuationis immunitatis Eccleſiæ, quia quoad hoc (vti probabam) potius habetur oppoſitum.

Adde, quod contra Maſtrillum *de indulto c.* 31. *num.* 14 & contra Doctores, quot citat, & ſequitur Megalius *loco ſupra cit.* in crimine aſſaſinii, etiamſi ad actum morti proximum deuentum ſit, non intrat pœna Ordinaria, ſi mors ſecuta non ſit. Atque ita docent complures, & graues Doctores, quos citat Farinacius, *q.* 123. *inſpect.* 4. *num.* 115. & Curtellius *cit. q.* 18. *num.* 6 qui tamen excipit, ſi delinquens ſimilium diffamatus ſit. Et in genere, quod non puniatur pœna Ordinaria affectus, & conatus, ſi non ſequatur effectus, docent etiam complures, & graues Doctores, quos citat idem Farinacius, *q.* 124. *num.* 84 Quapropter cùm hæc opinio ſit mitior & etiam Eccleſiæ immunitati fauorabilis, amplectenda, & adhibenda in praxi eſt. 7

SECTIO

SECTIO V.

An priuetur, qui ſub promiſſione pecuniæ mandat aliquem occidi?

SVMMARIVM.

1 *Aſſaſinus eſt, & immunitate priuatur qui ſub promiſſione pecuniæ, vel alterius æquiualentis mandat aliquem occidi.*

2 *Mandans ſi morte non ſecuta punitur vt aſſaſinus, punietur vt aſſaſinus etiam in priuatione immunitatis.*

3 *Amplia id verum eſſe etiamſi mandans reuocauerit mandatum ante effectum ſecutum; quia iam commiſit crimen, cui in facto annexa erant pœnæ aſſaſinij.*

SEquitur quartò, quod è contra aſſaſinus ſit, &
1 immunitate priuetur, qui ſub promiſſione pecuniæ, vel alterius æquiualentis mandat aliquem occidi, etiamſi effectus non ſit ſecutus, ſed ſolum actus effectui proximus, vt inſultus, vel vulneratio; quia in cit. cap. 1. de homicid. in 6 dicitur: *Statuimus, vt quicumque Princeps, Prælatus, ſeu quæuis alia Eccleſiaſtica, ſeu ſecularis perſona quempiam Chriſtianorum per prædictos Aſſaſinos interfici fecerit, vel etiam mandauerit, quamquam mors ex hoc forſitan non ſequatur, aut eos receptauerit, vel defenderit, ſeu occultauerit, excommunicationis, & depoſitionis à dignitate, honore, ordine, officio, & beneficio incurrat ſententiam ipſo facto,*
2 *&c.* Ergo ſi mandans, morte non ſecuta, punitur vt aſſaſinus, punietur etiam vt aſſaſinus quoad priuationem immunitatis Eccleſiæ, præſertim cum Gregorius XIV. quo ad hanc in ſua Conſtitutione generaliter loquatur de Reis aſſaſinij: *aut aſſaſinij Reis.*

Atque ita contra Henricum Bocerum *in tract. de homicidio, lib. 1. cap. 3. num. 4.* & Marium Italianum *lib. 1. cap. 5. §. 3. num. 130.* ex probabiliori ſententia Doctorum docet Maſcardus *tom. 1. concl. 138. num. 4.* Decian. *lib. 6. cap. 28. num. 18. ad fin.* Ambroſin. *de immunit. cap. 7.* Naldus *ver. Eccleſia,* Theſaur. *in prax. par. 1. ver. aſſaſinium 9. cap. 1.* Lezana *ver. immunitas Eccleſiar. numer. 13.* Soar. *cap. 11. num. 15.* Peregrinus *cap. 7. num. 29.* Gutierez *pract. qq. lib. 3. q. 7. num. 26. & 27.* Franc. Leo *in Theſauro par. 1. cap. 23. num. 27.* & Farinac. *de immunit. cap. 8. num. 128. & de homicid. q. 125. num. 26. 29. & 82.* qui ſubdit, id eſſe verum, etiamſi mandans mandatum reuocauerit ante effectum ſecutum; quia iam commiſit crimen, cui ipſo facto annexæ ſunt pœnæ aſſaſinij. Sed de hac re vide, quæ dicebantur *ſupra c. 2. dubit. 4. & 8.*

SECTIO VI.

An priuetur, qui receptat defendit, vel occultat Aſſaſinum?

SVMMARIVM.

1 *Aſſaſinus eſt, & immunitate priuatur qui receptat, defendit, vel occultat aſſaſinum; dummodo is vere cauſa ſit mortis illatæ per aſſaſinium & cognoſcat ſe aſſaſinio auxiliari, alias non.*

2 *Socij, & Complices, & ſic multo magis Proxenetæ, ſeu mediator, qui habuerint cognitionem qualitatis aſſaſinij, priuantur immunitate.*

3 *Opinio in oppoſitum eſt ſatis probabilis.*

4 *Qui per proclamata Gubernatoris vrbis habetur pro aſſaſino, licet aliàs de iure aſſaſinus dici non poſſit, gaudet immunitate.*

SEquitur quintò, quod etiam aſſaſinus ſit, & 1
immunitate priuetur, qui receptat, defendit, vel occultat aſſaſinum; quia ex ſupra dicto *cap. 1. de homicid. in 6* etiam talis expreſsè afficitur pœnis aſſaſinij; & Gregorius XIV. in ſua Conſtitutione generaliter loquitur de Reis aſſaſinij quod tamen intellige, ſi talis verè cauſa ſit mortis illatæ per aſſaſinium, & cognoſcat aſſaſinum eſſe cui auxilium præſtat; & præterea ei, quatenus tali, auxilium præſtet; alioquin pœnas aſſaſinij non incurret, ſed euitabit. Vide Bonacinam *de excommun. in partic. extrà Bullam Cœnæ diſp. 2. q. 3. punct. 16. §. 9. num. 6.* Farinacium *q. 125. n. 19. & ſeqq.* Lezanam *ver. immunitas, n. 14* Gutierez *n. 53.* & Peregrinum *de immunit. Eccleſ. c. 7. n. 37.* qui propterea ſubdit, quod ſocij, & complices (& ſic multò magis proxenetæ, ſeu mediator) qui 2
habuerint cognitionem qualitatis aſſaſinij, immunitate priuentur; & citat Caballum *in tract. de omni genere homicidij, num. 412.* & Tuſchum *tom. 3. lit. E. concl. 10. numer. 10. & concl. 12. numer. 7.* Vide etiam Barboſam *to. 2. de vniuer. iure Eccleſ. cap. 3. num. 97.* & Cortellium *de immun. Eccleſ. lib. 1. q. 18. num. 6.* qui id extendunt ad cooperatores, & mediatores. Quam- 3
uis ſatis probabiliter oppoſitum doceant Gambacurta *de immunit. Eccleſ. lib. 5. cap. 34. nu. 14.* Maſſullus *in addit. ad Capyc. deciſ. 112.* Diana *par. 4. tract. 1. reſol. 109.* Antonius de Marinis *in reſolut. quotidian. cap. 171. num. 5.* & Nouarius *in Summa Bullarum, tit. de immunit. Eccleſ. num. 72.* ex eo quod in Conſtitutione Gregorij XIV. priuetur immunitate tantum aſſaſinus, tales autem non ſint propriè, & rigoroſè aſſaſini; & ita in ſacro Concil. anno 1615. deciſum fuiſſe, refert Rouitus *in pragmat. 1. de Aſſaſinio,* 4
numer. 49. Vnde multo magis contra Farinacium *de immunit. q. 8. num. 130. & 133.* Bonacinam *loc. cit. num. 7.* & Cortellium *cit. lib. 1. q. 20. num. 3.* ſequitur, quod immunitate neque priuetur, qui per proclamata Gubernatoris Vrbis pro aſſaſino habetur; ſi aſſaſinus de iure non ſit.

SECTIO VII.

An priuetur teſtis, qui pecunia conductus falſum deponit, vnde accuſatus ad mortem damnatus fuit? Vbi etiam de Iudice damnante.

SVMMARIVM.

1 *Aſſaſinus eſt, & immunitate priuatur Teſtis, qui pecunia, vel alio æquiualenti corruptus, falſum deponit, vnde Innocens morte damnatus fuit.*

2 *Item Iudex qui pecunia, vel alio æquiualenti corruptus Innocentem morte damnauit.*

3 *Opinio, & diſtinctio in contrarium allata diluitur ab Auctore.*

4 *An autem Teſtis, & Iudex, ſi id fecerint, ſed non media pecunia, vel alio æquiualenti, priuentur*

etiam immunitate tanquam proditorie occidentes diſſentiunt Doctores.

5 *Opinio negatiua eſt probabilior.*

6 *In pœnis præſertim priuationis Immunitatis non ſufficit æquiparatio; ſed requiritur identitas ſi caſus tamen aliquis contingat in dubio conſulendus eſt ſummus Pontifex.*

1 SEquitur ſextò, quod etiam aſſaſinus ſit, & immunitate priuetur teſtis, qui pecunia, vel alio
æquiualenti corruptus falſum deponit, vnde inno-
2 cens ad mortem damnatus fuit. Item & Iudex, qui
ſimiliter pecunia, vel alio æquiualenti corruptus
innocentem ad mortem damnauit; quia & tales verè
ſunt aſſaſini. Atq; ita docent Mar. Ital. *lib.* 1. *c.* 5. §.
4. *&* 5. *num.* 114. *& ſeq.* Cortellius *cit. lib.* 1. *q.* 19. *nu.*
14. *&* 15. & Peregrin. *cap.* 7. *num.* 42. contra Bonacinam
docentem *diſp.* 3. *q.* 7. *punct.* 6. §. 3. *num.* 8. oppoſitum
eſſe etiam probabile; ex eo, quod teſtis, &
Iudex in dicto caſu non ſint verè, & propriè aſſaſi-
3 ni; cùm non propriè, & phyſicè occidant; ſed minus
rectè; quia alioquin dici poſſet, quod neque mandans
aliquem occidi media pecunia, ſit verè aſſaſinus;
& ſic pœnas aſſaſini non contrahat; quod ex
probabiliori, & etiam ex communiori opinione
Doctorum non admittitur, vt *ſupra* dicebamus.

An autem tales, ſi id fecerint, ſed non media
4 pecunia, vel alio æquiualenti, priuentur etiam
immunitate, tanquam proditoriè occidentes?

Affirmant Marius Ital. *loco ſupra cit.* Zambellus *in Repert. Mor. ver. Eccleſia, quoad eius immunitatem num.* 10. Cortellius *de immun. Eccleſ. lib.* 1. *q.* 19. *num.* 11. *&* 12. & alij.

5 Negant autem probabilius Peregrinus *numer.*
42. Bonacina *num.* 4. Caſtrus Palaus *to.* 2. *tract.* 11.
diſp. vnic. punct. 10. *num.* 8. & Diana *par.* 4. *tract.* 1. *reſol.* 104. cum non propriè, & phyſicè occidant; quod
6 ad proditoriè occidentem, etſi non ad aſſaſinum,
vt *ſupra* dicebamus, requiri videtur ex vi Conſtitutionis
Gregorij XIV. proditoriè occidentes tantum
excipientis; Et in pœnis (præſertim priuationis
immunitatis Eccleſiæ, cùm tractetur de præiudicio
illius) non ſufficiat æquiparatio, ſed requiratur
identitas. Quapropter adminus, ſi caſus contingat,
cùm ſit valde dubius, conſulendum arbitror
Summum Pontificem; ſicuti rectè notauit Farinacius
in append. de immunit. cap. 7. *numer.* 142.
& Diana *cit. reſol.* 104. *& par.* 1. *tractat.* 1. *reſol.* 19.

DVBITATIO XXII.

An immunitate priuetur hæreticus? Vbi etiam de hæreſis ſuſpecto.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus, qui pertinaciter credit aliquid contra fidem priuatur immunitate, etiam ſi talis eſſe ſolum præſumatur.*

2 *Miniſtri Curiæ ſecularis poſſunt talem Reum ab Eccleſia extrahere, non vt iudicent, ſed vt conſignent eum Iudici Eccleſiaſtico iudicandum.*

3 *Hæreticus non priuatur immunitate ob alia crimina à crimine hæreſis diſtincta.*

4 *Hæreticus, qui de hæreſi non fuit punitus immunitate priuatur etiam ob alia delicta à crimine hæreſis diſtincta.*

5 *Delictum quando non excipitur, neque Perſona quoad illud excipi debet. Quod probatur multis rationibus.*

6 *Hæretici in illis locis in quibus impunè viuunt, gaudent immunitate pro delictis non exceptis.*

7 *Et multò magis, qui ab hæreſi receſſerunt, & Eccleſiæ reconciliati ſunt.*

8 *Suſpectus de hæreſi, eo quod auxilium præſtet aliquo modo Hæretico, vel Blaſphemus non gaudet immunitate, non per ſe, ſed ratione hæreſis, cuius ſuſpicionem incurrit.*

9 *Suſpectus de hæreſi ob bonum publicum, & ob fauorem fidei ab Eccleſia extrahi poteſt, vt examini ſubiiciatur.*

10 *Cognitio hæreſis, Apoſtaſia à fide, cum ſit eiuſdem ſpeciei, & ſortilegij ſi hæreſim contineat, ad forum tantum Eccleſiaſticum ſpectant, nullumque ius in iis Iudices ſeculares habent.*

11 *In ordine ad forum Eccleſiaſticum tantùm Immunitas Eccleſiæ locum non habet, vt ex probabiliori DD. ſententia.*

12 *Iudex laicus debet ſuſpectos de hæreſi retinere, vt eos deinde Iudici Eccleſiaſtico tradat.*

13 *Dictio (quoquomodo) eſt generalis omnia comprehendens.*

14 *Iudices laici licet olim poterant cognoſcere de crimine hæreſis, hodie non poſſunt ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrenda.*

15 *Quæſtio facti criminis Hæreſis non eſt magis ſpiritualis, quam quæſtio facti aliarum ſpiritualium, de quibus Iudex ſecularis de facto cognoſcit.*

16 *Cognitio de quæſtione facti non eſt proprie cognitio de crimine; attamen ſi Iudex ſecularis vult ſe immiſcere, poteſt in hoc caſu inhiberi à Iudice Eccleſiaſtico.*

RESPONDETVR, quod immunitate 1
priuetur hæreticus, id eſt, qui perti-
naciter credit aliquid contra fidem,
cit. Conſtit. Gregorij XIV. & docent
communiter Doctores, & meritò;
quia delinquit contra Eccleſiam, ita vt eam funditus euertat; eſtque reus atrociſſimi
criminis læſæ Maieſtatis diuinæ; tum quia
immunitas Eccleſiæ non conceditur contra poteſtatem
Eccleſiæ; ſed crimen hæreſis (vt *infra num.* 8. dicetur) ſpectat ad poteſtatem Eccleſiæ; conſequenter
hæreticus capi conſetur, vt tradatur poteſtati
Eccleſiæ, ad quam ſpectat iudicare de hæreſi.
Vide Syluestrum *ver. immunitas,* 3. *q.* 3. Ambroſium
cap. 8. *num.* 1. Gambacortam *lib.* 5. *cap.* 38. Fillincium
tract. 15. *cap.* 6. *quæſ.* 8. *num.* 15. Couar. *lib.* 2. *var. reſol. cap. vlt.* Simanc. *tit.* 46. *num.* 65. Clarum §. *fin. q.* 30. *nu.* 10. *& q.* 36. *num.* 27. Marth. *de iuriſdict. cap.* 5 *num.* 29. Layman *lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 3. *num.* 9. Suar. *to.* 1. *de relig. tract.* 2. *cap.* 10. Decian. *lib.* 5. *cap.* 42. *& lib.* 6. *cap.* 28. doctiſſimum Cardinalem de Lugo *tract. de fide diſp.* 14. & Farinacium *de carceribus qu.* 28. qui ſubdunt id verum eſſe, etiamſi nondum ſufficienter
declaratus ſit hæreticus, ſed talis ſufficienter præſumatur.

Obiicies, ſeculares non poſſunt de crimine hæreſis iudicare, ergo non poſſunt hæreticum ab Eccleſia extrahere.

Reſpondetur ex dictis, nego conſequentiam; quia

2 quia poſſunt extrahere,vt à foro Eccleſiaſtico etſi non vt à poreſtate Laica, iudicentur. Vide Farinacium *in append.cap.13.ad fin.num.178.*

3 Cæterum immunitate hæreticus non priuetur ob alia crimina à crimine hæreſis diſtincta, ſicuti (contra Iodocum *in praxi cap.* 106. Peregrinum *de immunit.cap.8.num.* 13. Couarruuiam 2. *var.cap.* 20.*nu.*11. Ambroſinum *cap.8.num.* 9. Decianum *lib.* 6.*cap.*28.*num*.4. Tannerum *in* 2.2.*diſp.* 5.*q.*8.*dub.*1. *num.* 16 Clarum *in pract.* §.*fin.q.*30. Sarpum *de iure Aſylorum cap.*5 *fol.*60. Gambacurt.*lib.*4.*cap* 8.*& lib.* 5.*cap.*3.*nu.*6 Bobabill.*to.*1.*lib.*2.*cap.*14.*num.*54 Curtellium *de immunit.Eccleſ.lib.*1.& alios,quos citabam *dubit* 10 *ſect.* 4 aientes,quod in caſu , quod de hæreſi hæreticus non fuerit punitus , immunitate
4 priuetur ob alia delicta , etiam à crimine hæreſis diſtincta,ex eo quod indignus ſit talis,qui ab Eccleſia defēdatur)probabilius docent Azor.*par.*2.*lib.* 9.*cap.*9.*q.*3. Silu.*ver.Immunitas*,3.*q.*3. Suarez *de relig.to.*1.*tract.* 2. *lib.*3.*cap.* 10.*num.*13. Farinacius *loc. infra* citando, Fillincius *tract.*15.*cap.*6.*queſ.* 8 *num.* 151. Bonac.*de legib. diſp.* 2.*q.*7.§.3.*num.* 3. Gutierez *lib.* 3.*pract. q.*1.*num.*28, Portell.*in dubiis Regul.ver. Eccleſia immunitas,num.*10.& alij,quos citabam ,& ſequebar.*cit.dub.*10.*ſect.* 4. ità vt non poſſit Iudex ſecularis reū in tali caſu è loco ſacro extrahere,niſi intendat illum extrahere ob delicta priuationem immunitatis inducentia. Et probatur ; (vnde patet Reſponſio ad fundamentum Aduerſariorum)quia cum non excipiatur delictum,non eſt cur excipiatur quoad illud perſona.

5 Confirmatur,quia in cit.Conſtitutione Gregorij XIV. excipitur crimen hæreſis ; conſequenter excipitur hæreticus , ſolum ratione hæreſis ; quia verba ſunt accipienda formaliter;& quia,cum immunitas Eccleſiaſtica ſit fauorabilis,non debet reſtringi ſine ſufficienti fundamento,& ratione.

Confirmatur ſecundo;quia Gregorius XIV. in ſua Conſtitutione omnino vetuit , extrahi delinquentes , exceptis caſibus in ea Conſtitutione expreſſis,& ſublata facultate aliter interpretandi.

Confirmatur tertio, quia reliqua crimina non efficiunt delinquentem indignum immunitate,ergò propter reliqua non poteſt extrahi è loco ſacro, & in carcerem detrudi.

6 Confirmatur quartò;quia in illis locis,in quibus hæretici impunè viuunt , & non puniuntur ,gaudent immunitate in delictis non exceptis,ergo,&c Vide Farinacium *in append.de immunit.cap* 13. *num.* 170.& *de carceribus q* 28.*num.*60.*& ſeq.*vide etiam quæ dicebantur *cit. dict. dubit.* 10. *ſect.* 4. & quæ dicentur *dubit.*24.*ſect.*22.

Ex his ſequitur , quod multò minus priuilegio immunitatis priuentur hæretici , qui ab hæreſi re-
7 ceſſerunt;quia non ſunt amplius hæreſis Rei , vtpotè iam per pœnitentiam Eccleſiæ matri reconciliati,& conſequenter digni,qui ab eadem per immunitatem protegantur ; Doctores ſupra citati communiter.

8 An autem immunitate priuetur , qui hæretico fauorem,vel auxilium quomodocunque præſtat,& ſic,vel alio modo de hæreſi ſuſpectus eſt,vt ſortiarius , ſeu maleficus , vel hæreticalis blaſphemus, &c.

Reſpondetur affirmatiuè , non quidem per ſe, (vnde patet ad fundamentum oppoſitum Gambacurtæ mox *infrà* annuendum)ſed ratione hæreſis cuius ſuſpicionem incurrit ; quia cùm hæreſis cri-
9 men exceptum ſit,& in animo conſiſtat,& ſic examinationem requirat,fit,quod quotieſcunque delinquens illius ſuſpicionem incurrit , ob bonum publicum , & ob fauorem fidei ab Eccleſia extrahi poſſit,vt examini ſubiiciatur,ſi non de iure,ſaltem ex cōſuetudine,etiā poſt Gregorianā,rationabiliter introducta; Atq; ita cōtra Gambacurtā *lib.*5.*c.*38.*n.* 4.(qui cum quadam limitatione negat,ſumpta paritate ex aliis delictis exceptis , in quibus ſuſpicio non ſufficit,vt Reus Eccleſię immunitate non gaudeat)ex communi docent Pena *in ſuis adnotat.ad* 2. *par.Director.Inquiſit.ſchol.*9.*§.qui autem.*,Marius Ital. *lib.*1.*cap.*5.§.6.*num.*59 *&* 104. Ambroſin *cap.*8.*num.* 10. Lezana *ver immunitas,num.*14 Diana *par.*1 *tract.* 2.*reſol.*38. Farinac *de immunit.cap.* 13. *num.* 173.qui de incōcuſſa praxi teſtatur, Curtellius *de immunit. Eccleſ.lib.*1 *q.*38.licet ex alia ratione motus, Barboſa *de iure Eccleſ. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 125. Peregrinus *cap.* 8. *numer.* 8. & Bonacina *diſputat.* 3. *quæſtio.* 7.*de immunit. punct.* 4. *num* 11. & ita verè ſeruatur in praxi. Vide etiam Cardinalem de Lugo *loc. suprà cit.diſp* 25.

His adde quod Gregor. XIV in *cit.Conſtitut.*§ 6. 10
decreuit,quod cognitio hæreſis (& ſic apoſtaſiæ à fide;cum ſit eiuſdem ſpeciei,& ſortilegij,ſi hæreſim contineat. Quamuis contrarium quoad ſortilegiū ſentire videatur, Valentia *to.*4.*diſp.*6.*q.*13.*punct* 4.)
ad forum tantum Eccleſiaſticum ſpectet(in ordine 11
ad quod immunitas Eccleſiæ locum non habet , vt ex probabiliori ſententia DD. *dubit.* 10.*ſect.*12.dicebam)nullumque ius in ea Iudices ſeculares habeant , quod etiam decretum reperitur ab Innocentio IV. Bull.I.& à Iulio III.Bull.11.*in cap.accuſatus* §.*vlt.cap.ſtatutum*,1.*cap.vt officium* §.*vlt.& cap. vt Inquiſitionis*,§.*prohibemus,de hæreticis in* 6.& meritò ; quia ex diuinis literis , ſacriſque Canonibus crimen hoc eſt diiudicandum ; ideoque à ſolis Iudicibus Eccleſiaſticis cognoſcendum,quamuis de-
beat laicus Iudex ſuſpectos de hæreſi retinere , vt 12
eos deinde Iudici Eccleſiaſtico tradat , vt præcipit Innocentius IV.*Bull* 1.§.4. Atque ita docent Clar. §.*hæreſis num.*4.*&* §.*fin.queſt.*96. Simanc.*tit.*36.*n.*1. Alciat. *cap.*1.*de offic.Ordin.num.*13, Azor. *to.* 1. *lib.*8. *cap.* 18. *q.* 6. *& to.* 2.*lib.* 3.*cap.*43.*q.*2.& alij paſſim. Idque etiam , ſi agatur de quæſtione facti , ex *cit. cap.vt Inquiſitionis.*§.*prohibemus,de hæreticis in* 6,quia vbi lex non diſtinguit,nec nos diſtinguere debemus:& quia (cùm ibi dicatur : *Prohibemus quoque diſtrictius Poteſtatibus,dominis temporalibus , & Rectoribus,eorumque Officialibus ſupradictis , ne ipſi de hoc crimine,cum merè ſit Eccleſiaſticum , quoquo modo cognoſcant,& iudicent*)ly *quoquo modo*,omnem ſpeciem cognitionis excludit:eſt enim dictio generalis omnia comprehendens(vt patet ex *l.* 1.*ver.quoquomodo.ff.de teſtam.milit.iunct.gloſ.ff. de fideicommiſ.* & notant Ruinus *conſ.*98.*num* 11. *vol.*2 Rolandus *conſ.*80.*num.*37.*vol.*1.& Cephalus *conſ.* 58. *num.*17. *vol.*1.)& ſic licet olim Iudices ſeculares potuerint de crimine hæreſis cognoſcere(vt patet ex §.*ſi verò, in Auth.de ſanctiſſ.Epiſc.ex l.* 15. *fin. Cod.de Summa Trinit. & ex l. quicunque* §. *vlt. Cod. de hæreticis*) hodie non poſſunt ex vi dicti cap. vt inquiſitionis,vbi id ipſis diſtrictius , & ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrenda prohibetur,vt dicebamus , & docent etiam Doctores , quos citat, & ſequitur Sanctarellus *in tract. de hæreſi cap.* 60. *dub.*4.*num* 21. Felinus *in cap.cùm ſit, de foro compet.* Alexander *in l. Titia , numer.* 13. *ff.ſolut. matrim.* Dec.*in cap.* 2. *numer.* 24. *de Iudic. in fin.* Tuſch. *ver.Iudex Eccleſiaſticus , concl.* 446. *num.* 4. Barboſa *in cit. l. Titia , numer.* 82. *& in Collect.tom.*3. *libr.* 5. *tit.* 2. *cap.* 18. *numer.* 9. Moura *de inſul. ſect.* 3.

*cap.1.num.*54.& Farinac.*de hæreſi,q.*18.§.4.*num.*101. *contra Ceuallos part.* 2 *quæſt.* 56. *n.* 39. Seraphinus Freitas,*in* 3.*edit de Confeſſ.ſolut.q.*5 *num.*86. & Pecein.*de manu regia part* 2. *cap.* 29. *num.* 4. *cap.* 43. *num.*4.*cap* 44.*num.*14.*cap.*50.*num.*16.*cap.*52.*num.*
15 41.*& cap.*63.*num.*18. *&* 19.Quamuis hic,vbi pro parte affirmatiua multas rationes adduxerit(quod ſcilicet quæſtio facti criminis hæreſis non ſit magis ſpiritualis, quàm quæſtio facti aliarum ſpiritualium,de quibus Iudex ſecularis de facto cognoſcit,prout eſt cauſa beneficialis,matrimonialis,&c. & quod cognitio de quæſtione facti non ſit pro-
16 priè cognitio de crimine:)tandem concludit, quod ſi contingat, Iudicem ſecularem in hoc caſu velle ſe immiſcere,poſſit à Iudice Eccleſiaſtico inhiberi, ne procedat.Vide,quæ dicebantur *c.*8. *dubit.* 26. *c.* 10.*dubit.*2.*ſect.*2 *& cap.*14.*dub.*9.*&.*10.

DVBITATIO XXIII.

An immunitate priuetur, qui committit crimen læſæ Maieſtatis humanæ?

SECTIO I.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Committens crimen læſæ maieſtatis in Perſonam Principis non quidem ſpectato iure communi, ſed tantum conſtitutione Gregoriana, priuatur immunitate.*

2 *Delictum læſæ maieſtatis in Perſonam Principis eſt atrociſſimum.*

3 *In crimine læſæ maieſtatis punitur affectus,effectu non ſecuto, bona acquiruntur fiſco , poteſt de eo cognoſci poſt mortem , & Reis memoria damnari.*

Explicatur, quinam , & quando committentes crimen læſæ Maieſtatis priuentur immunitate Eccleſiæ.

4 *Filij ob crimen læſæ maieſtatis excluduntur à ſucceſſione Parentum , & aliorum conſanguineorum,licet ſolum Parentes tale delictum commiſerint.*

5 *Filij Reorum læſæ maieſtatis puniuntur magis ac filij Hæreticorum.*

7 *Filij hæreticorum ſecundum probabiliorem opinionem Doctorum ſuccedunt ex teſtamento, & ab inteſtato aſcendentibus conſanguineis,& extraneis catholicis.*

6 *Limita quod ſi de tempore commiſſi delicti hæreditas matris,vel auia ſit filio delata,filius ea non priuatur ex crimine Patris ; quia iam habet ius quæſitum ad illam.*

8 *Amplia hanc limitationem procedere etiamſi nondum cœperit rei poſſeſſionem.*

9 *Filiæ Reorum læſæ maieſtatis excluduntur ab eorum ſucceſſione ,licet non priuentur legitima in bonis paternis;quia Filiæ ob ſexus infirmitatem minus auſuræ creduntur,quam mares.*

10 *Filiæ Reorum læſæ maieſtatis non priuantur ſicuti filij ſucceſſione aliorum conſanguineorum & extraneorum.*

11 *Filii, & Filiæ Reorum læſæ maieſtatis licet priuentur ſucceſſione Parentis; non priuantur tamen donatione Parentis inter viuos , ſicut nec priuantur Filii hæreticorum.*

12 *Textus in l quiſquis C.ad l.Iuliam maieſt. nihil de donatione diſponit;ſed tantum de ſucceſſione;at ſucceſſio teſtati,& inteſtati nihil commune habet cum donatione.*

13 *Ex incapacitate ſuccedendi ex teſtamento , vel ab inteſtato non bene infertur incapacitas acquirendi ex donatione.*

14 *Licet videatur militare in ſententia Gigantis eadem ratio de donatione ac ſucceſſione, tamen in pœnalibus non eſt arguendum ex identitate rationis.*

15 *Textus citatus ponderatur vbi diſponit dictos filios eſſe in perpetuum egentes , & pauperes, quod tamen cum ſit ſub dubio non eſt extendendum ob dictam pœnalitatem.*

16 *Filii, & filiæ Reorum læſæ maieſtatis , priuantur modo,quo ſuprà dicebatur donatione cauſa mortis.*

17 *Donatio cauſa mortis ſapit naturam vltimæ voluntatis,& ſic æquiparatur ſucceſſioni ex teſtamento.*

18 *Filii Reorum læſæ maieſtatis contrahunt pœnam infamiæ dummodo delictum ſit notorium , nec poſſit vlla tergiuerſatione celari.*

19 *Delictum læſæ Maieſtatis ad hoc vt Reorum filios infamia afficiat debet eſſe notorium per ſententiam,cum ſine ea non videatur ſatis probatum.*

20 *Filii Reorum læſæ maieſtatis non poſſunt vt infames aſcendere ad ſacros ordines , & Eccleſiaſticas dignitates.*

21 *Nomine filiorum veniunt filii emancipati poſt delictum;quia præſumuntur in fraudem emancipati ; ſecus ſi multo ante delicti conſpirationem emancipati fuerint.*

22 *Nomine filiorum veniunt etiam filii naturales, & ſpurii , qui certo ſint filii Parentis delinquentis,ne plus honoris detur luxuriæ , quam caſtitati.*

23 *Item veniunt filii poſt delictum Parentum geniti,non ante ; etſi contrarium ſit etiam ſatis probabile.*

24 *Nomine filiorum ob tale delictum non veniunt Clerici ; quia ratione dignitatis cenſentur exempti.*

25.& 26 *Clerici filii Reorum læſæ maieſtatis non ſunt inhabiles ad Beneficium, & multo minus priuantur beneficiis acquiſitis.*

27 *Item nomine filiorum quoad hanc pœnam non veniunt filiæ fœminæ.*

28 *Item non veniunt Nepotes,quia nec ipſi exprimuntur, & in materia odioſa non veniunt ni exprimantur.*

29 *Filii committentis crimen læſæ maieſtatis humanæ,æquiparantur filiis committentis crimen hæreſis,& ita ſicut pœna hæreticorum extenduntur ad Nepotes via maſculina,ita etiam extendi debent in crimine læſæ maieſtatis humanæ.*

30 *Filii Mulieris & non Patris committentis crimen læſæ maieſtatis humanæ non incurrunt pœnas ſupradictas.*

31 *Crimen læſæ maieſtatis humanæ in Muliere non contingit, & leges accommodantur ad ea , quæ frequenter accidunt & caſu , quo contingat eſt leuioris conſiderationis.*

32 *Pœna contenta in cit.lege contra filios & filias*

Reorum

Reorum læſæ maieſtatis humana conſuetudine derogata videntur, & ab hac conſuetudine non eſſe in iudicando recedendum, ſentiunt Doctores.

33 *Pœnæ contentæ in citata lege dato non ſint derogatæ, habent locum in filiis, & filiabus ſi crimen ſit commiſſum à patre contra Imperatorem, vel Regem, vel eius lateri aſſiſtentem.*

34 *Lex* quiſquis *citata ſolum loquitur de crimine læſæ maieſtatis commiſſo aduerſus Imperatorem, Conſiliarios, & Senatores eius, eoſque qui ei militant; & ideo non eſt extendenda ad crimen læſæ maieſtatis commiſſum contra Rempublicam vel Principem inferiorem.*

35 *Nomine Principis in caſu priuationis immunitatis venit qui ſupremam habet iuriſdictionem, & nemini eſt ſubiectus; vt Pontifex, Imperator, Rex Hiſpaniarum; Rex Galliæ, Angliæ, Poloniæ &c.*

36 *Item venit Magnus Dux Florentiæ, Auſtriæ, Sabaudiæ, Saxoniæ, Parmæ, & ſimilium: Dux Reip. Venetæ, vel Iannenſis, & Magnus Magiſter Equitum S. Ioannis.*

37 *Item ex non improbabili ſententia DD. venit etiam ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis; etſi capellum a Papa nondum acceperit. Non item Epiſcopus, nec ſummi Pontificis Nuncius.*

38 *Non reuelantes coniurantes, vel conſpirantes, vel machinantes in perſonam Cardinalis (ante vel poſt delictum commiſſum) & eorum fautores, receptatores nedum qui poſitiue offendit perſonam Cardinalis, incidunt in crimen læſæ Maieſtatis.*

39 *Cardinales æquiparantur Regibus, & faciunt vnum corpus, & Conſiſtorium cum ſummo Pontifice, & ſunt ſpeciali modo membra illius, & filij Eccleſiæ Catholicæ.*

40 *Inter Pontificem, & Cardinales non ſolum vnio, ſed etiam vnitas, & identitas quadam intercedit.*

41 *Occiſor Cardinalis nedum Epiſcopi in ſententla Farinacij, Eccleſiæ immunitate non priuatur.*

42 *Prælatus Eccleſiaſticus debet in tali caſu Reum cautum ſeruare, & interim Pontificem certiorem reddere.*

43 *Offendens Principem ad hoc vt priuetur immunitate, debet ei eſſe ſubditus aliquo modo v.g. ratione originis, vel Domicilij.*

44 *Extraneus offendens Principem non incurrit crimen læſæ maieſtatis; & propterea immunitate non priuatur.*

45 *Quilibet offendens Papam committit crimen læſæ Maieſtatis; & propterea immunitate priuatur.*

46 *Item probabiliter quilibet offendens Cardinalem.*

47 *Non item quilibet, offendens Principem ſecularem; quamuis hunc Reum facile debeat Papa immunitate priuare.*

R Eſpondetur, quod immunitate priuetur, qui committit crimen læſæ Maieſtatis in perſonam Principis; non quidem ſpectato iure communi (vti cenſent Sarpius de iure Aſylorum *cap. 5. fol. 51.* & quidã alij moti ex eo, quod tale crimen deteſtabilius eſt homicidio proditorio; quia obſtat iis textus *in cap. inter alia, de immunit. Eccleſ.* concedens immunitatem quibuſcunque, quantumuis grauia crimina committentibus, exceptis quibuſdam ibi: ſicuti rectè notarunt Boſſius *in de capitura, num. 32.* Scortia *Theor. 387.* Villaguit *de extenſione legum, cap. fin. num. 5.* & Gutier. *pract. qq. Ciuil. lib. 4. q. 4. num. 3. & 9.*) ſed ſpectata Conſtitutione Gregorij XIV. in qua expreſsè priuatur immunitate reus criminis læſæ Maieſtatis in perſonam Principis.

Et meritò; quia tale delictum eſt atrociſſimum, à ita vt morte infami puniatur, & puniatur etiam af- ȝ fectus, effectu non ſecuto; bona acquirantur fiſco; deque huiuſmodi delicto etiam poſt mortem poſſit cognoſci, & Rei memoria damnari, *l. quiſquis Cod. ad l. Iuliam Maieſt.* & ita docent communiter Doctores, Boſſius *tit. de crimine læſæ Maieſtatis*, Gig. *eodem tit.* Layman *lib. 4. tractatu 6. cap. 3. num. 9.* Scortia *cit. Theor. 387.* Sà, & alij paſſim.

Spectata itaque Conſtitutione Gregorij XIV. immunitate priuatur, qui committit crimen læſæ Maieſtatis in perſonam Principis, exercendo ſcilicet actionem aliquam in damnum, & offenſam Principis, verbi gratia occidendo, vulnerando, percutiendo, cõiurando, machinando, hoſtiliter inſequendo perſonam Principis, vel reuelando hoſtibus ſecretum Principis, vt ab illis capiatur. Idem dico de conſulentibus, auxiliantibus, vel fauorem præſtantibus; quia & iſti omnes etiam ſunt rei crimininis læſæ Maieſtatis in perſonam Principis. Secus dicas de ratum habentibus, vel defendentibus delinquentem poſt factum, & de ſcientibus delictum in perſonam Principis perpetrandum, & non reuelantibus; quia, licet iſti vt plurimum ſint rei criminis læſæ Maieſtatis, non tamen ſunt rei criminis læſæ Maieſtatis in perſonam Principis: notanda namquè eſt illa particula, *in perſonam Principis*, quæ non fruſtà apponitur, & actionem poſitiuam indicat; ratihabitio autem, & reuelandi omiſſio non importat huiuſmodi actionem, & influxum poſitiuum; Doctores, quos ſequitur Peregrinus *cap. 10. num. 11.* contra Farinacium *in append. cap. 14. num. 186.* & Marium Italiam *libr. 1. cap. 5. §. 7. num. 52.*

An autem immunitate priuetur, qui commiſit crimen læſæ Maieſtatis in perſonam Principis, etiamſi effectus ſecutus non ſit; vt ſi quis dedit Conſilium, vel mandatum percutiendi, vel occidendi Principem, ſed percuſſio, vel occiſio ſecuta non fuit?

Reſpondetur ex dictis affirmatiuè; & vlterius probatur; quia adhuc verum eſt dicere, delinquentem iſtum eſſe Reum criminis læſæ Maieſtatis in perſonam Principis, iuxtà Conſtitutionem Gregorij XIV. Vide Clarum *in pract. §. crimen læſæ Maieſtatis, numer. 16. verſ. ſciás autem*, Farinacium *tom. 2. in tit. de crim. læſæ Maieſtatis, quæſtio. 111. numer. 91. & quæſtio. 116. §. 4.* & Peregrinum *cap. 10. numer. 7. & cap. 11. numer. 1.* ſecus dicas de ratum habente; quia ratihabitio eſt poſterior facto, & in crimen non influit. Secus etiam dicas de ſciente, & non reuelante, quia talis non eſt Reus criminis læſæ Maieſtatis in perſonam Principis, per actionem ſcilicet poſitiuam, vt requirere videtur illa particula *in perſonam Principis*; cum ly *In* importare videatur actionem poſitiuam, non autem negatiuam, vti *ſuprà* dictum eſt, & dicetur *infrà ſect. 5. in fine.*

His adde, quod non ſolum puniantur in ſuis Rei principales pœnis ſupradictis, ſed etiam

puniantur

4 puniantur ipſorum Filij, ſucceſſione, cum pa-
rentum, tum aliorum conſanguineorum, & ex-
5 traneorum, *l. quiſquis, leg. Filij, Cod ad §. Iuliam
Majeſt.* in quo filij iſtorum magis, ac filij hæretico-
rum (de quorum pœnis dixi *lib. de Parlamentis
dubit.* 4. *ſect.* 19. *ſubſect.* 31. *Corollar.* 7. *ſubcorol-
lar.* 3.) puniuntur; ſicuti rectè notarunt Gomez
de delictis, cap. 2. *num.* 13. Decian. *tract. crimin.
lib* 7. *cap.* 31. *num* 2. Menoch. *conſil.* 175. *num.* 2.
& ſeq. lib. 3. Farinac. *de crimine læſæ Maieſt. q.* 116.
6 *num.* 75. & Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 29. *num.* 13.
quia filij hæreticorum ſecundum probabiliorem
opinionem Doctorum ſuccedunt ex teſtamento,
& ab inteſtato aſcendentibus, conſanguineis, &
extraneis catholicis.

7 Quamuis ſi tempore, quo pater crimen com-
miſit, hæreditas matris, vel auiæ ſit filio delata,
filius ea non priuetur ex crimine patris; quia iam
habet ius quæſitum ad illam, & iure quæſito non
priuatur filius ob crimen patris, etiamſi poſſeſſio-
nem rei nondum apprehenderit. Grammatic. *deciſ.*
8 6. *num.* 13. & Farinac. *cit. q* 116 *num.* 110 & colligi-
tur ex *l.* 2 *ff. de interdict. & relegat.*

Item & puniuntur etiam filiæ (licet hæ legi-
tima in bona paternis non priuentur, *cit. l. quiſ-
9 quis §. ad filias*: & redditur ibi ratio; quia filiæ
propter ſexus infirmitatem minus auſuræ credun-
tur, quam mares; & notarunt Doctores, quos ci-
tat, & ſequitur Decian *cap.* 41. *num* 13. & Farinac.
num. 94. Quin etiam ex bonis parentis condem-
nati dotandæ ſint. Doctores, quos citat, & ſequi-
tur idem Farinacius. 1. *par. tit de delictis, & pœnis
q.* 24. *num* 47.) tamen priuantur ſimiliter ac filij
ſucceſſione parentis, cum bona illius ſint fiſco ad-
dicta, & applicata; quamuis ſimiliter ac filij non
priuentur etiam ſucceſſione aliorum conſangui-
10 neorum, & extraneorum; quia textus in *citata l.
quiſquis*, diſtinguit inter filios, & filias, & filios
dicit iſtorum ſucceſſione priuari, nihil diſponens
de filiabus. Quapropter dicendum, quod hę quoad
iſtorum ſucceſſionem non priuentur ſimiliter
ac filij; quia quoad hoc comprehendi non de-
bent, cùm non exprimantur in lege ſic rigoroſa,
& pœnali. Decianus *cit. cap* 41. *num.* 12. Greg. Lop.
l. 2. *par.* 7. *gloſſ. penult.* Mol. *de iuſt. to.* 3. *diſp.* 658.
num. 13. in priori parte, Sanchez *lib.* 2. *Moral. cap.*
29. *num.* 10. Clarus *pract. crimin. §. læſæ Maieſt.
num.* 10. *verſ. hæ autem pœna*, & Gigas *de crimine
læſæ Maieſt. q.* 41.

Dixi, quod filij, & filiæ committentium crimen
læſæ Maieſtatis humanæ priuentur ſucceſſione
11 parentis, &c. quia non priuantur donatione pa-
rentis inter viuos, ſicut nec priuantur filij hæreti-
corum. Moueor (quidquid in contrarium dixerit
Gigas *lib.* 3. *rubr. de pœnis, quas filij incurrunt. q.* 2.
in fin.) quia cit. *lex. quiſquis* nihil de donatione
diſponit, ſed tantum de ſucceſſione: at ſucceſſio
12 teſtati, & inteſtati nihil commune habet cum do-
natione, *L. verba contraxerint ff. de verbor. ſignifica.*
Ergo ex incapacitate ſuccedendi ex teſtamento, vel
ab inteſtato non bene infertur incapacitas acqui-
13 rendi ex donatione, *l. inter ſtipulantem §. ſacram
ff. de verb. obligat.*

Dices, militare in præſenti eandem rationem in
donatione, ac in ſucceſſione. Sic Gigas *ſupra.*

14 Reſpondetur; id non ſufficere, vt diſpoſitio di-
ctæ legis, quiſquis, ad donationem etiam extenda-
tur, cum ſit illa valde, odioſa, & pœnalis; & ſic ex
identitate rationis non ſit facilè extenſio conce-
denda.

Inſtabis, non tam ex extenſione rationis, quam 15
ex diſpoſitione legis ipſius donationem compre-
hendi, ibi, *ſint perpetui egentes, & pauperes*;
quibus verbis videtur legiſlator velle filios ſic
delinquentis in paupertate perpetua exiſte-
re.

Reſpondetur, id clarè non conſtare, ſed eſſe
ſub dubio: at in dubio in materia pœnali non eſt
facilè concedenda extenſio, vt *ſupra* dicebamus:
& ſic in præſenti caſu ſentiunt Gregor. Lop. Moli-
na, Sanchez, Decianus, & Farinacius *locis ſupra
citat.* & Peregrinus *de iure fiſci lib.* 3. *tit* 9. *num.* 11. 16

Ex dictis tamen ſequitur, quod priuentur filij,
& filiæ modo, quo ſupra dicebatur, donatione
cauſa mortis; quia hæc donatio ſapit naturam vl- 17
timæ voluntatis, & ſic æquiparatur ſucceſſioni ex
teſtamento §. 1. *Inſtit. de donation. & l. fin. Cod. de
donat. cauſa mortis*, & docent Baldus *in l. iam is, §.
filius, ff. eodem*, Gigas *loco ſupra cit. q.* 3. Decia-
nus *cap.* 41. *num.* 22. & Farinac. *cit. quæſt.* 116. *num.*
114.

Adde, quod iidem filij contrahant pœnam in- 18
famiæ, *cit. l. quiſquis. §. filij verò*, ibi: *Infamia eos
paterna ſemper comitetur: ad nullos prorſus hono-
res, ad nulla ſacramenta perueniant.* Debet tamen,
vt quod dixi, locum habeat, delictum eſſe noto-
rium, vt tergiuerſatione celari non poſſit; quin-
imò ex probabili ſententia Doctorum debet eſſe
notorium per ſententiam, ita vt donec ſententia 19
non accedit, non videatur delictum ſatis proba-
tum ad hanc pœnam aliis à delinquente contra-
hendam.

Ex hac pœna infamiæ infertur, non poſſe tales 20
ad ſacros ordines & Eccleſiaſticas dignitates
aſcendere; quia licet poteſtas laica non poſſit
pœnam irregularitatis imponere; tamen quia
hæc impoſita eſt à poteſtate Eccleſiaſtica vnicui-
que infami; conſequens eſt, quod ij eam con-
trahunt. Decian. *lib.* 7. *cap.* 41. *num.* 30. Anton.
Gomez *to.* 3. *var. cap.* 2. *num.* 13. Gigas *lib.* 3. *de
pœnis q.* 1. *num.* 6. & *q.* 12. *numer.* 1. Peregrinus *de
iure fiſci lib.* 3. *tit.* 9 *num.* 1. & Farinacius *q.* 116.
num. 83. ſub hac pœna infamiæ plures aliæ pœnæ
comprehenduntur, cùm infamibus plura alia in-
terdicta ſint.

Nomine filiorum hic veniunt filij emancipati 21
poſt delictum, quia præſumuntur in fraudem
emancipari; ſecus, ſi multò antè delicti conſpi-
rationem emancipati fuerint; colligitur ex cit. l.
quiſquis, §. emancipationes; & docet ibi gloſſ.
ver. non valeant & communiter Doctores, quos
refert Baiardus ad Clarum, §. *læſæ Maieſt. num.* 20.
Gigas *q.* 6. & Farinacius *quæſt.* 116. *numer.* 84. &
ſeqq.

Secundò veniunt filij naturales, & ſpurij, qui 22
certò ſint filij parentis delinquentis, ne plus ho-
noris detur luxuriæ, quam caſtitati. Gigas *quæſt.* 7.
Farinacius *num.* 86. Clarus *pract. § læſæ Maieſtat.
num.* 11. & Decianus *lib.* 7. *cap.* 41 *num.* 5.

Tertiò veniunt filii poſt delictum parentum 23
geniti, non ante, *lib.* 6. *tit.* 27. *par.* 2. & docent
Clarus *loco ſupra citato num.* 12. *verſ. fuit etiam.*
Diaz *reg.* 165. *num.* 2. Farinacius *num.* 92. & alij
multi, quos refert, & ſequitur Ceuallos *pract. qq.
cap.* 653. etſi contrarium ſit etiam ſatis proba-
bile.

Non tamen veniunt clerici; quia ratione di- 24
gnitatis videntur exempti. Gigas *quæſt.* 9. Boërius
tract. de ſedition. quæſt. 6. *num.* 3. & 23. *in fin.* & Fa-
rinacius *num.* 117. Quapropter hi non ſunt
inhabiles

Digitized by Google

inhabiles ad beneficia, & multò mious priuantur
beoeficiis acquiſitis.
27 Item nec veniunt quoad hanc pœnam infamiæ
filiæ fœminæ; quia in citata lege, quiſquis, non
exprimuntur filiæ in hac pœoa, ſed ſolum filij, &
ſub nomine filiorum in materia odioſa non ve-
oiunt filiæ. Gigas *q.*14. Decianus *num.*12. & Fa-
tinacius *num.*97.
28 Item nec veniunt nepotes, ob eandem satio-
nem; quia nec hi exprimuntur: & ſub nomine
filiorum in materia odioſa nec veniunt nepotes.
Decianus *in tract. crimin.lib. 7. cap. 41. num. 7.* &
alij: Accedit, quod vt in crimine hæreſis ad nepo-
tes via maſculina pœnæ deſcenderent, neceſſe
fuit, oepotes exprimi: ergo cùm in præſenti caſu
noo exprimantur nepotes, ſed filij ſolum expri-
mantur, filij ſolum comprehendentur. Quamuis
29 contrarium (ſcilicet filios committentis crimen
læſæ Maieſtatis humanæ æquiparari cum filiis
committentis crimen læſæ Maieſtatis diuinæ ſeu
crimen hæreſis; & ſic, ſicut pœnæ hæreticorum
extenduntur ad filios, & nepotes via maſculina
deſcendentes,& ad ſolos filios via fœminina idem
de his filiis dicendum eſſe.) ſentiant Clarus *pract.§.
læſæ Maieſtatis num.* 13. Peregrinus *de iure fiſci
lib.3.tit.9. num.* 5. Gomez *de delictis to.3. cap.* 2.
num. 15. & Farinacius *quæſt.*116. *num.*89. ſed mi-
nus rectè vt patet ex dictis.
30 An autem ſi mater, & non pater, commiſerit
crimen læſæ Maieſtatis humanæ, filij eodem mo-
do incurrant pœnas ſupra dictas?
Reſpondetur, ex probabili negatiuè; quia in
citata lege, quiſquis, nihil ſtatuitur contra fi-
lios, cùm mater hoc crimen commiſerit; & ex
alio capite odia non ſuot amplianda. Accedit,
31 quod talis caſus rarò contingit, & leges accom-
modantur ad ea, quæ frequentius accidunt. Acce-
dit ſecundò, quod etiamſi quando contingat, eſt
id leuioris conſiderationis; cùm non timeatur
propter illud filios, & filias audaciam matris eſſe
imitaturas. Albertinus *in dicta lege, quiſquis, num.*4.
Odofredus *ibidem, num.*4. Salicetus *num. 9. Gigas,
quæſt.* 17. *numer.* 3. *& ſeqq.* & Decianus *cap.* 41.
*num.*14. contra Doctores plures, qoos refert, &
ſeqoitur Farinacius *quæſt* 116.*num.*98.
Cæterum, prædictæ pœnæ contentæ in citata
32 lege, quiſquis, aduerſus filios, & filias com-
mittentis crimen læſæ Maieſtatis humanæ con-
ſuetudine derogatæ videntur. Doctores, quos
citat, & ſequitur Farioacius *loco ſupra citato
num.* 144. *& ſequentibus*; adeò vt ſubdat, in iu-
dicando noo eſſe ab iis Doctoribus de hac con-
ſuetudine atteſtantibus recedendum. At dato,
33 non ſint conſuetudine derogatæ, locum ſolum
habent in filiis, & filiabus, ſi crimen ſit commiſ-
ſum à patre contra Imperatorem, vel Regem, vel
eius lateri aſſiſtentem, vt multis Doctoribus re-
latis docet idem Farinacius *num.*125. & probatur
ex lege eorum *ff. ad legem Iuliam Maieſtat.* iuncta
gloſſa, vbi expreſsè dicitur, bona damnatorum
ex hoc crimine fiſco applicari; ſi damnati non
habeant filios, ſecus, ſi habeant: quod pugnat
cum eo, quod dicitur *in lege, quiſquis*, & *leg.* 1.
Cod. de bonis, quæ liberis, & l.4.ff. de interdict. Qua-
propter vt diſcordes non ſint inter ſe leges, di-
cendum eſt, has leges poſteriores loqui de cri-
mine læſæ Maieſtatis commiſſo contra Princi-
pem; & l. eorum, priorem loqui de aliis caſi-
bus læſæ Maieſtatis, de quibus *in l.*1. 2. *&* 3.
ff. ad legem Iuliam Maieſtat. vt rectè notant præ-

ter alios Clarus *loco ſupra citato, numer.* 15. Ac- 34
cedit, quod lex, quiſquis, ſolum loquitur de cri-
mine læſæ Maieſtatis commiſſo aduerſus Impera-
torem, Conſiliarios, & Senatores eius, eoſque,
qui ei militant; & ex alio capite, leges, præſer-
tim pœoales, extendi noo debeot ad alias per-
ſonas, præter ibidem extenſas; & conſequenter
extendi illa non debet ad crimen læſæ Maieſta-
tis commiſſum aduerſus Rempublicam, vel Prin-
cipem inferiorem Imperatore, vel Rege, etiamſi
ſuperiorem non recognoſcat, vt rectè nota-
uit præter alios Facchin. *lib. 9. controuerſ. cap.* 32.
At quidquid ſit de hoc; nomine Principis in
caſu noſtro priuationis immunitatis Eccleſiæ 35
venit, qui ſupremam habet iuriſdictionem, &
nemini eſt ſubiectus, qualis eſt, v.g. Pontifex,
Imperator, Rex Hiſpaniæ, Rex Galliæ, Angliæ,
Poloniæ, &c. item ex probabiliori ſententia 36
Doctorum venit Dux Florentiæ, Auſtriæ, Sa-
baudiæ, Saxoniæ, Parmæ & ſimilium; Item Dux
Reipubl. Venetæ, vel Ianuenſis, & Magnus Ma-
giſter Equitum S. Ioannis, ſicuti tradunt Iul.
Clarus *§. læſæ Maieſtatis numer.* 2. Decian. *tract.
crim. lib. 7. cap.* 32. *numer.* 7. Peregrin. *de immu-
nit. cap.9. num.*4. Farinacius *in append. de immunit.
cap.*14. *num.*188. & de homicidio *quæſt.*112. *num.*
176. Ambroſin. *de immunit. cap.9. num.*5. & Ma-
rius *Ital. de immunit. Eccleſ. cap* 6. 4.7. *num.* 18.
Item ex non improbabili ſententia DD. venit ſi 37
non Epiſcopus quin neque S. Pontificis Nun-
cius ſiquidem Gregorius loquitur de offendente
perſonam ipſiuſmet Principis. Doctores commu-
niter, qoos citat, & ſequitur Farinac. *in append.
cap.*145. & Mar. Italia *lib.1.§.7.cap.*29.) *ſaltem.* S
R.E. Cardinalis etſi Capellum à Papa nondum
acceperit; ſicuti docent Clarus *§. læſæ Maieſta-
tis num.*4. Peregrin. *de immunit. cap.9. num.* 5. *&
cap.*11. *num.*2. Gambacurta *de immunit. lib.*5. *cap.*
44. *num* 5. Mar. Ital *lib.1. cap. 5. num.*16. *& §.* 7.
*num.*11. Curtellius *de immunit. Eccleſ. lib.*1. *q.*20.
*nu.*3. *&* 12. & Diana *p.*1. *reſol.*20. *& par.*5. *tract.*2.
*reſol.*86.87.90. *&* 91. quia *ex cap. felicis, de pœ-
nis in* 6 & ex Bulla Pij V. quæ incipit. *Infelicis ſe-
culi; verſ. quicunque*, incidit io crimen læſæ Ma- 38
ieſtatis, qui non reuelat cooiurantes, vel conſpi-
ratores, vel machinantes in perſonam Cardinalis
(ante, vel poſt delictum commiſſum) & eorum
fautores, receptatores, &c. nedum qui poſitiuè
offendit perſonam Cardinalis & merito; quia
Cardinales æquiparantur Regibus, & Principes 39
Eccleſiæ Romanæ vocantur, & faciunt vnum cor-
pus, & Conſiſtorium cum Summo Pontifice; &
ſunt ſpeciali modo membra illius, & ſpeciali mo-
do filij Eccleſiæ Catholicæ, *cit. cap. felicis, §.* 1. *de
pœnis in* 6. & multis in id collatis iuribus probat
Clarus *loc. ſuprà cit.* (adeò quod, vt dicebamus,
& rectè notauit Io. Andreas *in cap. requiſiſti de
teſtam. num.*12.) inter Pontificem, & Cardinales 40
non ſolum vnio, ſed etiam vnitas, & identitas
quædam intercedat; & propterea quidquid fa-
uet, vel nocet Cardinalibus, fauere, vel nocere
Sedi Apoſtolicæ intelligatur, & è contra licet Re-
giam quaſi dignitatem habeat, & Principi æqui-
paretur, *d. cap. felicis, de pœnis, in* 6. non fit
tamen propriè ſupremus Princeps ſuperiorem
non habens, de quo loquitur Conſtitutio
Gregorij XIV.) ſentiat Farinacius *in append.
de immunit. cap.* 13. *num.* 185. *&* 192. vbi propte-
rea ait, quod etiam occiſor Cardinalis, ne-
dum Epiſcopi, Eccleſiæ immunitate non priuetur;

etſi ſubdat,quod ad caotelam debeat Prælatus Ec-
cleſiaſticus in tali caſu Pontificem certiorem face-
re,& interim cautè Reum ſeruare.

42 Requiritur tameo ad hoc, quod offendens Prio-
cipem immunitate priuetur,quod princeps,offen-
ſus ſit Princeps reſpectu offendentis,ſeu offendens
ſit ei ſubditus ratione originis , vel domicilij ; itâ
43 vt,licet delinquens io aliquo territorio, fiat ſub-
ditus ratione delicti,non tamen dicatur commit-
tere crimen læſæ maieſtatis,niſi ratione domicilij,
vel originis ſit ſubditus Principi, in cuius perſo-
nam delictum commiſit,ſicuti clarè cõſtat ex *Cle-
ment. paſtoralis de appellation.* in qua , cùm inter
44 cætera ageretur , an Rex Siciliæ commiſiſſet cri-
men læſæ maieſtatis, Summus Pontifex negatiuè
reſpondet , quia non erat ſubditus ratione domi-
cilij , vel originis , ibi: *rurſus non eſt ſilentio re-
linquendum, quod ipſe Rex noſter , & Eccleſia Ro-
mana ratione Regni prædicti notoriè ſubditus , ho-
moque ligius , ac vaſſallus , ac in eodem regno,non vt
præmittitur,in Imperio certum,continuum,ac notorium
ſuum habens domicilium,ac originem inde trahens,Im-
peratori eo modo non ſubfuit,quod in eum crimen læ-
ſa maieſtatis commiſerit,quãtumlibet omnia in ſenten-
tia ſupradicta contenta veritatem indubiam contine-
rent;*& docent ex communi ibi gloſſ. Imola, Zaba-
rella,& alij Canoniſtæ, Boerius *de ſeditioſis col.* 18.
verſ.præſuppono etiam ſexto, Bonacina *de legib. diſp.*
3 *q.7.de immunit Eccleſ.*§.4.*n.* 22. Lezana *ver. im-
munitas Eccleſ.n.*15. Rolandus *lib.*1.*conſil.*4.*num* 5.
Clarus *in pract* §.*læſa Maieſtatis,n.* 7. Diaz *pract. c.*
119.*n.*1.*in princ.* Farinac *de homicidio,q.*112.*n.*240.
*& in append.de immunit.cap.*14.*n.*191. Anton. Go-
mez *de delictis.c.*2.*n.*10. Scortia *Theorem* 387. Am-
broſinus *de immunitate Eccleſ.cap* 9.*num.*6. Marius
Italia *de immunit.lib.*1.*cap.*5.§. 7.*num.* 48. *& ſeqq.*
Megal.*in* 3 *part.lib.*4.*cap.*2.*q.*1.*num.*23. Peregrinus
*de immunit. Eccleſ.cap.*9.*n.*8. Gambacurta *lib.* 5.*cap.*
41.*n.*2. Decianus *lib.*7.*cap.*8.*num.* 3. & Diana *part.*
1.*tract.* 1. *reſol.* 7. contra Curtellium *de immunit.
Eccleſ.lib.*1.*q.*7.*num.*21.*& ſeqq.* & alios , quos ci-
tat *num.*38.

45 Hioc iofertur à præcitatis, Doctoribos, crimen
læſæ maieſtatis contra Summum Pontificem com-
mitti poſſe ab omnibus,tam laicis, quam Clericis,
quacunque dignitate fulgentibus, vbicunquè exi-
ſtaot,etiam ſi ei in temporalibus ſubditi non ſint;
quia territorium Summi Pontificis eſt vniuerſus
orbis;cum ipſe ſit Chriſti Vicarius , ſuamque iu-
riſdictiooem exerceat in toto Orbe. Idem de offeo-
dente Cardinalem(etiamſi offendens nõ ſit ei ſub-
46 ditus in temporalibus)teſtatur Farinac.*de carcer.q.*
112 *n.*100. Gigas *de crimine læſa maieſt.lib.*1. *rubr.
qualiter,& à quibus crimen læſa maieſt.committ.q.* 2.
*n.*10. Peregrin.*c.*9 *n.* 7. & ratio deſumi poteſt ex
47 ſupradictis *n.*38.*& ſeqq.* Non tamen idem dicas de
offendente Principem ſecularem,ſi offendens non
ſit ei ſubditus ratione domicilii , vel originis , vti
dicebam ; quamuis Papa facilè poſſet , & deberet
priuilegio immunitatis priuare quemcunquè ta-
lem delioquentem, qui tam graue ſcelus in per-
ſonam alicuius Principis , vel Regis committere
auſus fuiſſet , etiam ſi aliàs ſubditus, ei noo eſſet,
nequè ratione domicilij, neque originis.

SECTIO II.

Difficultates,earumque Solutiones.

SVMMARIVM.

1 *Extraneus offendens Principem licet non ſubſit ei ratione Originis,vel Domicilij,ſubeſt tamen ſaltem ratione delicti,ex quo videtur ex mente Curtellij committere crimen læſa maieſtatis.*

2 *Sicuti forum rei ſita in ciuilibus ; ita in criminalibus forum delicti foro originis , & Domicilij potentius eſt.*

3 *Extraneus offendens Principem ſubeſt ei ſaltem ratione delicti concomitanter ad delictum ; ita vt poſt delictum ei ſubſit , & ita priuatur immunitate;ſecus ſi antecedenter ad delictum non erat ei ſubditus.*

4 *Extraneus furans in Diœceſi Epiſcopi qui furtum prohibuit ſub cenſura , cenſuram non incurrit ſi antecedenter ad delictum non erat ei ſubditus.*

5 *Ius loquendo de lædentibus maieſtatem , includit omnem,qui in Maieſtatem delinquit quæ propoſitio vera eſt ſi antecedenter ad delictum erant ſubditi , ſecus ſi tantum concomitanter.*

6 *Non ſubditi,& liberi etiam dato fœdere poſſunt retineri,& puniri vt Rei ſimpliciter ; ſecus vt Rei læſa maieſtatis formaliter.*

7 *Infidelis offendendo Pontificem, vtpote ei non ſubditus non committit crimen læſa maieſtatis; ſecus ſi ei ſubſit vt Principi ſeculari ratione Domicilij,vel ratione originis.*

8 *Infidelis gauderet immunitate offendendo Pontificem ſi ei non ſit ſubditus vt Princips ſeculari in ſententia extendentium immunitatem ad infideles.*

9 *Delicta leuiora ſæpe magis puniuntur quam grauiora , quia frequentius illa accidunt , vel ex aliqua alia cauſa , quæ mentem Legiſlatoris mouit.*

OBiicies ex Cortellio. Extraneus offendens 1
Principem,licet non ſubdatur ei ratiooe ori-
ginis,vel domicilii,ſubditur tamen ſaltem ratione
delicti,ergo adhuc offendendo Principem cõmittit
crimen læſæ Maieſtatis. Conſequentia patet:ante-
cedẽs probatur ex *Auth ſi qua in prouincia Cod. vbi
de crimine agi oport.* Quinimmò ſicuti forũ rei ſitæ 2
in ciuilibus,ita in criminalibus forum delicti foro
origiois,& domicilij potentius eſt,ex *dict. Auth. ſi
qua in* prouiocia, & Aoth. de conſult.& Auth. de
mandat.Princip.*c.poſtulaſti,*14 *de foro compet. c.* 2.
conſult.in 7.*c.*1.*de rapt.c.*1.*de priuileg.in* 6. & Con-
cil. Trident.*de reformat.ſeſſ.*7.*c.*14. & colligitur ex
ipſa *cit.Clement. Paſtoralis,* & tradunt communiter
Doctores,quos citat,& ſequitur Curtellius *in Cod.
Siculo ad legem Petri Nota* 7. *n.* 9. *&* 10. Donellus
*comm.iur.ciuil.lib.*17.*c.*16. *tom.* 2. Morla *in empor.
part.*1 *tit.*2 *q.*20.*n.*10. Cabed.*deciſ.*26 *part.*1. Cald.
*conſil.*23.*n.*5 & Barboſa *appellat.*101.*n.* 4. *&* 5. vbi
allegans Hieronymum Buccarum *in differ.iuris ci-
uil.& crimin.differ.*130.*n.*16.ait in hoc differre ci-
uilia à criminalibus, quod ſi in his contra perſo-
nam agatur , forus loci delicti eſt potentior foro
domicilij.

Reſpon

Reſpondetur, Diſtinguo antecedens : extraneus offendens Principem ſubditur ei ſaltem ratione, delicti, concomitanter ad delictum, ita vt poſt delictum, & ratione delicti ei ſubdatur, vt ſic poſſit ab eo puniri ob tale delictum, concedo. antecedenter ad delictum, ita vt committendo delictum, illud cōmittat tanquā ſubditus, nego. Et hoc requiritur ad committendum crimen læſæ Maieſtatis, vt patet ex *dict. Clemēt. Paſtoralis*; & confirmatur ex doctrina cōmuni, quā tradam *c. 11. dub. 1. ſect. 11.* quod ſcilicet, ſi quis Epiſcopus in ſua diœceſi prohibeat v.g. furtum ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrendæ, extraneus ibi furando poſſit quidem ob furtum ibi commiſſum puniri, citari, & ſi non obediat, tanquam contumax, poſtea ab Epiſcopo talis diœceſis excommunicari ; quia ratione talis delicti ibi commiſſi factus eſt ei ſubditus;
4 non tamen ibi furando contrahat excommunicationem furto à dicto Epiſcopo annexam, & alligatam ; quia antecedenter ad furtum non erat ei ſubditus, vt furando contrahere poſſet excommunicationem, quam Epiſcopus talis diœceſis furto alligauerat : vnde patet etiam ad rationes antecedentis : concedo enim, quod extraneus delinquendo in aliquo loco, poſſit, & potiori ratione puniri à Iudice talis loci, quam à Iudice originis vel domicilij, quia ratione delicti ei factus eſt ſubditus ; non tamen hinc infertur, quod ibi delinquendo in Principem, crimen læſæ Maieſtatis committat ; quia delinquendo non erat ei ſubditus, & ſic non offendit eum vt ſubditus, quod ex dictis ad committendum crimen læſæ Maieſtatis requiritur.

5 Inſtabis. Ius loquendo de lædentibus Maieſtatem includit omnem, qui in Maieſtatem delinquit, vt *in l. 5.* ibi : *Quo tenetur in.* & *in l. vlt.* ibi : *Nam quiſque legis Iuliæ, ff. ad leg. Iul. Maieſt. & l. quiſquis, Cod. eod.* quarum qualibet dictio generalis eſt, ac omnes ſine vlla exceptione comprehendit, teſte gloſſ. *in l. ſi neceſſaria, §. ſi annuum, ff. de pign.*

Reſpondetur. Diſtinguo antecedens : includit omnem, qui ſit ſubditus antecedenter ad delictum, concedo : concomitanter ad delictum, nego.

6 Reinſtabis. *In l. non dubito, ff. de capt. & poſtlimin. reuerſis*, clarè dicitur, quod non ſubditi, & liberi, etiam dato fœdere, poſſint retineri, & puniri, ibi : At fiunt apud nos Rei ex ciuitatibus fœderatis, & in eos damnatos animaduertimus, ergo.

Reſpondetur. Diſtinguo antecedens : poſſint retineri, & puniri vt Rei ſimpliciter, concedo : vt Rei læſæ Maieſtatis formaliter, nego.

7 Vrgebis. Sequeretur, quod infidelis offendendo Pontificem, vtpotè ei non ſubditus, quia ſecundùm Apoſtolum, *de foris eſt*, neque crimen læſæ Maieſtatis committeret, & immunitate Eccleſiæ gauderet.

Reſpondetur. Concedo totum : ſi infidelis neque
8 ſubdatur Pontifici, vt Principi ſeculari, ratione domicilij, vel ratione originis, ſed ſolum ratione delicti ; etſi ſit probabilis opinio eorum, qui docent, Eccleſiæ immunitatem, tanquam localem etiam ad infideles extendi, de qua dixi *ſupra dub. 10. ſect. 4.*

Reurgebis. Leuiora delicta immunitate Eccleſiæ priuantur, ergo multò magis priuari debent & hæc.

9 Reſpondetur. Nego conſequentiam ; quia ſæpe magis puniuntur delicta leuiora, quam grauiora ; quia frequentius illa accidunt, vel ex aliqua alia cauſa, quæ mentem legiſlatoris mouerit, vti videre eſt ex iis, quæ dicentur *infra ſect. ſequenti per totam*, & colligitur *ex l. aut facta, §. vlt. ff. de pœnis*, ibi : *Nonnunquam euenit, vt aliquorum maleficiorum ſupplicia exacerbentur.* Et ex Ariſtotele *in problematibus ſect. 29.* ibi : *Legis auctor, cùm ſciret illis in locis dominos res ſuas cuſtodire non poſſe, cuſtodem legem addidit.*

SECTIO III.

An immunitate priuetur, qui delinquit in perſonam Principis ſuperiorem recognoſcentis?

SVMMARIVM.

1 *Committentes crimen læſæ maieſtatis in Perſonam Principis ſuperiorem recognoſcentis vt in Principes, Duces, Marchiones, Comites, & Barones Regni, non priuantur Eccleſiæ immunitate.*

2 *In conſtitutione Gregoriana nomen Principis strictè pro Principe ſupremo accipiendum eſt.*

EX dictis ſequitur primò, quod immunitate non priuetur, qui crimen committit in perſonam Principis ſuperiorem recognoſcentis, vt in Principes, Duces, Marchiones, Comites, & Barones Regni, &c. quia cùm ſimus in materia odioſa, & pœnali, & immunitas Eccleſiæ ſit fauorabilis propter loci ſacri reuerentiam, (vt dicebam *ſuprà dubitat. 3.* ly nomen Principis in cit. Conſtitutione Gregorij XIV strictè, ſcilicet pro Principe Supremo, accipiendum eſt. Atque ita docent Peregrin. *de immunit. Eccleſ. cap. 9. numer.* 8. Barboſ. *in collectan. tom. 1. libr. 3 tit. 49. cap. 6. num.* 10. Farinac. *in append. de immunit. cap. 13. num.* 187. Bonacina *de legib. diſputat. 3. quæſt. 7. punct. 4. numer. 7. & 2.* Ambroſinus *de immunit. Eccleſ. cap. 9. numer. in fin.* Mat. Ital. *de immunit. lib. 1. c. 6. §. 7. n. 29. & ſeqq* & Diana *par. 1. tract. 1. reſol.* 6. contra Megalium *cit. c. 2. q. 1. n. 22.* Gambacurt. *lib. 5. c. 44.* & Curtellium *de immunit. Eccleſ. lib. 1. q. 6.* 1 2

SECTIO IV.

An priuetur, qui delinquit in ſtatum Principis ſupremi in vxorem, conſanguineos, vel officiales eius?

SVMMARIVM

1 *Committentes crimen læſæ Maieſtatis in ſtatum Principis (quāuis ſupremi) vel in vxorem, conſanguineos, Officiales, vel Conſiliarios eius, gaudet Eccleſiæ immunitate.*

2 *Occidentes ſiſtentem Regium, Præſidem Iuſtitiæ, Conſiliarium, vel ſummum Magiſtratum lateri ſupremi Principis aſſiſtentem in ſententia Curtelly non omnino improbabili, non gaudent immunitate.*

3 *Summus Magiſtratus aſſiſtens lateri ſupremi Principis facit vnum corpus cum illo.*

4 *Par eſt & expediens bono publico quod ita diligenter & exactè defendatur ſupremus Princeps cum tribunali ſupremo ſuo ſumptus, cum quo bonum publicum curat.*

1 SEquitur ſecundò, quod immunitate neque pri-
uetur, qui crimen committit in ſtatum Prin-
cipis ſupremi, vt in vxorem, conſanguineos, offi-
ciales, vel conſiliarios eius ſupremos; v. g. ſi quis
occidat vxorem, filium; aut fratrem, Protegem, ora-
torem, Fiſcum regium, vel quemcumque alium Iu-
ſtitiæ Præſidem Principis, etiam in odiũ Principis;
quia licet talis per rebellionem, vel per occiſionem
vxoris, filij, conſanguinei, officialis, vel conſilia-
rij Principis, reſiſtat, & non obediat Principi, & ſic
crimen læſæ Maieſtatis committat, non tamen of-
fendit perſonam Principis; quod, vt reus immuni-
tate Eccleſiæ priuetur, requiritur ex vi Conſtitu-
tiunis Gregorij XIV. alioquin enim fruſtra pone-
rentur in conſtitutione verba illa: *In perſonam Prin-
cipis.* Atque ita docent Peregrin *de immunit. c.* 10.
n. 13. Marſilius, & Burſatus, quos citat, & ſequitur,
Farinac. *in append. c.* 14. *n.* 190. *&* 192 Ambroſinus
de immunit. c. 9. *n.* 7 Scortia *in Ballar. Theorem* 587.
Lezana *ver. immanit. n.* 15. Bonac. *de immunit. diſp.*
3. *q.* 7 *punct.* 4. *n.* 22. Diana *part.* 1. *tract.* 1. *reſol.* 7 *&*
20. Siluius *in reſol. var. ver. Immunitas, fol.* 108. Iu-
lius Clarus §. *læſæ Maieſtatis n.* 3. Mat. Italia *lib.* 1.
c. 5. §. 7. *n.* 20. *& ſeqq.* & Marcellus Vulpe *in praxi.
crimin. l.* 3. *n.* 15. Contra Curtellium *cit. q.* 6. *n.* 25.
2 & Gambacurtam *lib.* 5. *c.* 45. *dub* 3. *&* 4. quorum
opinio (vt verum fatear) non omninò improbabi-
lis eſt in caſu, quòd verbi gratia occidatur fiſcus
Regius, Præſes Iuſtitiæ, Conſiliarius, vel ſummus
Magiſtratus lateri ſupremi Principis aſſiſtens, qui
3 ſit pars proprij corporis illius, ſeu faciat vnum cor-
pus ſeu ſupremum tribunal cum illo, ſicuti ex non
improbabili ſententia Doctorum dicebatur *ſuprà
ſect.* 1. *n.* 57. quod offendens Cardinalem immuni-
tate non gaudeat; ex eo, quod Cardinalis faciat
vnum corpus, ſeu conſiſtorium cum Summo Pon-
4 tifice. Et confirmatur; quia par eſt, & expediens bo-
no publico, quod ita diligenter, & exactè defen-
datur ſupremus Princeps cum tribunali ſupremo
ſuo ſumptus, cùm non ſolitariè, ſed cum tribunali
ſupremo ſuo ſumptus, bonum publicum curet, &
gubernet.

SECTIO V.

An priuetur rebellis, vel qui offendit ſtatuas, vel imagines dicatas Principi, vel quid aliud ſimile facit contra Principem? Vbi etiam de ſciente, & non reuelante.

SVMMARIVM.

1 *Rebelles, vel offendentes ſtatuas, vel imagines dicatas Principi, licet committant crimen læſæ Maieſtatis, non tamen in Perſonam Principis, gaudent Eccleſiæ immunitate.*

2 *Dictio taxatiua (tantum) de ſui natura impedit extenſionem ad non expreſſa.*

3 *Cudentes falſam pecuniam, vel bonam tondentes, & omnes alij offendentes principem in Dignitatem, non autem in Perſonam gaudent immunitate.*

4 *Appellantes à Papa ad futurum Concilium, licet id agentes incidant in crimen læſæ maieſtatis, non tamen priuantur immunitate contra Gambacurtam, & Curtellium.*

5 *An non reuelans coniurationem, conſpirationem, vel machinationẽ in Perſonam Principis (ſiue antè, ſiue poſt crimen commiſſum) priuetur immunitate, eſt diſcrimen inter Doctores & ſunt pro vtraq; parte. negatiua tamẽ eſt probabilior.*

6 *Non reuelans coniurationem in Perſonam Principis committit crimen læſæ maieſtatis in omittendo, ſecus in committendo, & quia Conſtitutio Gregoriana intelligit tantum de committentibus gaudet immunitate.*

7 *Item dic de eo qui non reuelat machinationem in Perſonam Cardinalis.*

8 *Caſus prædictus eſt valde dubius, & ideo ex conſilio Auctoris, ſi accidat, eſt de eo ſummus Pontifex certiorandus per Epiſcopum, & ab eo conſilia capienda.*

9 *Fauens vel receptans offendentem Principem, vel Cardinalem per ſe & formaliter in fauorem criminis commiſſi in Perſonam Principis & Cardinalis non gaudet immunitate; ſecus ſi per accidens & materialiter, puta ratione amicitiæ, conſanguinitatis &c.*

10 *Si caſus contingat ex ſententia Dianæ capiendum eſt conſilium à ſummo Pontifice.*

SEquitur tertiò, quod immunitate neque priue- 1
tur rebellis, vel qui offendit ſtatuas, vel imagi-
nes dicatas Principi, etiam in odiũ Principis; quia
licet talis etiam crimen læſæ Maieſtatis commit-
tat, non tamen ſimiliter committit in perſonam
Principis; quod requiritur ex vi dictæ Conſtitutio-
nis Gregorii XIV. vti dicebam; præſertim, quia 2
paulò ante ponitur in illa dictio taxatiua ly *tantũ*,
quæ de ſui natura eſt, impedire extenſionem ad nõ
expreſſa; & in eadem fit exceptio caſuum per mo-
dum formæ; cui propterea nihil addi, vel minui po-
teſt, ſed ad vnguem prorſus ſeruari debet.
Idem propter eaſdem rationes dicas de eo, qui 3
falſam pecuniam vel veram, ſed contra Principis
edictum, cudit; vel bonã tondet, tractat de Rege faci-
endo, viuente Rege; vel facit, & dicit ſe Regem, cũ
non ſit; offendit eum, qui ſaluum conductum habet
à Rege; expoliat nuncios Regis, vt ſciat arcana Re-
gni, & ſecreta Regis, à militia fugit, cùm ſit miles
militiæ, accepta pecunia, aſcriptus; imprimit pro-
priam imaginem, ſublata imagine Principis; con-
iurat, vel machinatur, vt inimicis tradatur Regnũ,
&c. etiam in odium Principis; cùm talis etiam non
coniuret, & machinetur in perſonam Principis,
nec faciat actionem in offenſionem perſonæ Prin-
cipis, ſed ſolum in offenſionem dignitatis, vel ſta-
tus Principis; Atque ita docet Peregrinus, Siluius,
& Farinacius *in locis ſuprà cit.* Mat. Ital. *de immunit.
lib.* 1. *c.* 5. §. 7. *n* 45. Lezana *cit. n.* 15. Bonac. *cit. q.* 7.
punct. 6. §. 6. *n.* 5. Diana *cit. reſol.* 7. *&* 20. *& part.* 4.
tract. 1. *reſol.* 103. & Franciſcus Ceſpedes *in dub.
Militar. dub.* 21. contra Gambacurtam *de immunit.
lib.* 1. *c.* 44. *dub.* 5. Sarpum *loco ſuprà cit.* & Curtel-
lium *de immun. Eccleſ. lib.* 1. *q.* 7. Vnde etiam ſequi-
tur contra Gambacurtam *lib* 7. *c.* 5. *in fin.* & Cur-
tellium *q.* 17. *n.* 11. quod neque appellans à Papa ad
futurum Concilium immunitate priuetur, etiam
ſtante, & decernente Conſtitutione Pij II. & Iulij
II. id agentes in crimen læſæ Maieſtatis incidere.
An antè, qui nouit coniurationem, conſpiratio- 4
nem, vel machinationem in perſonam Principis, &
non reuelat (ſiuè antè, ſiuè poſt crimen commiſ-
ſum) priuetur immunitate Eccleſiæ?
Affirmant Farinacius *in append de immunit. c.* 13. 5
n. 586. Mat. Ital. *de immunit. lib.* 1. *c.* 5. §. 7 *n.* 52. &
Curtellius *cit. q.* 7. *n.* 41. *&* 42. quia talis revera cõ-
mittit crimẽ læſæ Maieſtatis in perſonã Principis.
Negans

Negant autem probabilins Peregrin *de immu-*
nit. cap. 10.*num.* 11. Bonacina *tom.* 2.*diſp.* 3. *quaſt.* 7.
punct. 7.*num* 11. Diana *part.* 6. *tract.* 1. *reſol.* 18. &
Ghilinus in Summa, *ver. Crimen. laſa Maieſtatis,*
n. 1.*lit. C.* quia licet talis aliquo modo cõmittat cri-
men læſæ Maieſtatis in perſonam Principis, & ſic
morte ſit dignus; committit tamen propriè crimen
læſæ Maieſtatis in perſonam Principis, omitten-
do, non autem committendo; quod vltimum re-
6 quiri videtur in Conſtitutione Gregorij XIV.
cùm Pontifex loquatur per dictionem *In*, quæ
idem valet, ac *Contra*; & importat actionem in per-
ſonam Principis, non autem omiſſionem, & ex
alio capite ſimus in materia pœnali, & odioſa; &
immunitas Eccleſiæ propter reuerentiam loci ſacri
7 ſit fauorabilis, vt ſupra dicebatur; Quapropter ob
eandem rationem cum Peregrino *cap.* 11. *num.* 5.
8 idem dicas de eo, qui nouit machinationem in
perſonam Cardinalis, & non reuelat; quamuis ad
cautelam, ſi talis caſus contingat, cùm ſit valde gra-
uis, & dubius, conſulerem, quod Epiſcopus cer-
tiorem faciat Pontificem, & interim cautè cuſtu-
diat delinquentem. Vide Dian. *cit. reſol.* 90 & 91.
9 & Peregrinum *cit. cap.* 11. *num.* 4. vbi cum Megalio
in 3. *part. lib* 3. *cap.* 9. *q.* 1. *n.* 3. de fautore, & recepta-
tore offendentis Principem, vel Cardinalem rectè
notat, quod, ſi receptio facta ſit per ſe, & formaliter
in fauorem criminis commiſſi in perſonam Prin-
cipis, vel Cardinalis (vt ſi facta ſit, v. g. ne reus à ſa-
tellitibus comprehendatur, vel ne à Iudice punia-
tur) receptator non excuſetur à pœna, & Eccleſiæ
immunitatem deperdat; ſi autem non facta per ſe,
& formaliter in fauorem criminis commiſſi, ſed
per accidens, & materialiter (vt ſi facta ſit hoſpitij,
amicitiæ, vel conſanguinitatis gratia) mitiori pœna
puniatur, & Eccleſię immunitatem retineat; quam-
uis quoad hoc vltimum dubius ſit Diana *cit. reſol.*
91. *in fin.* & velit ſimiliter, ſi caſus contingat, con-
10 ſulendum eſſe Pontificem, quod propter iam ſuprà
dictam rationem mihi etiam probatur.

DVBITATIO XXIV.

An excipiantur ab Eccleſiæ Immunitate aliæ cauſæ criminales, præter ſupra dictas, ſaltem grauiores?

SECTIO I.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Præter cauſas ſupradictas non excipiuntur ab Eccleſia immunitate alia grauiores.*
2 *Deciſio capituli, inter alia. de immunitate non eſt extendenda ad alios caſus prater ibi expreſſos.*
3 *Omnes de iure canonico gaudent immunitate Eccleſia exceptis caſibus in dicto capitulo, inter alia poſitis.*
4 *Exceptio firmat regulam in contrarium quoad caſus non exceptos.*
5 *A regula generali recedendum non eſt vbi exceptio non ponitur.*
6 *Qui habet regulam pro ſe, fundatam habet ſuam intentionem in caſibus non exceptis.*
7 *Dictio taxatiua (tantum) quando adiecta eſt oratio-*

tioni affirmatiua (vt in conſtitutione Gregoriana) affirmat illud quod ponit, & negat, & excludit omne aliud, quod eſt extra modum, & formam eius quod ponitur.
8 *Afferuntur ad corroboranda qua dicta ſunt verba Conſtitutionis Gregoriana.*
9 *Forma nihil addi, aut minui poteſt; ſed ſeruari illa debet ad vnguem.*
10 *Clauſula (ſublata facultate ei, & eorum cuilibet &c. appoſita in Conſtitutione Gregoriana tollit omnem prorſus interpretationem, & extenſionem.*
11 *Qui furatur in Eccleſia, gaudet immunitate Eccleſia.*
12 *Conſtitutio Gregoriana corrigit ius commune, & prouinciale, Doctorum interpretationes, & à paritate rationis ampliationes conſuetudines, & priuilegia in contrarium.*

RESPONDETVR, negatiuè; & probatur 1
primò; quia *in cap. inter alia, de immunit.*
Eccleſ. conceditur immunitas quibuſcũ-
que Reis, quantumuis grauia delicta cõ-
mittentibus (exceptis quibuſdam ibi) ergo omnes
alij Rei propter quæcumque alia grauia delicta ex
vi talis textus; & ſic ex vi Iuris communis etiam
non excipiuntur, ſed manent comprehenſi. Qua-
propter Panormit. ibi, *n.* 17. & Antonius Gomez, 2
tom. 3. *var. c.* 10. *n.* 2 dicunt, quod deciſio illius ca-
pitis non ſit extendenda ad alios caſus; & Boſſius,
tit. de captura n. 31. dicit, concluſum eſſe in Senatu,
quod nec etiam pro crimine læſæ Maieſtatis poſ-
ſit Reus extrahi, & ſic ob quantumuis crimen gra-
ue, vltra ibi excepta, non ſit extrahendus, Et Mon- 3
taldus, *par.* 1. *tit.* 21. *lib.* 4 dicit, quod in nullis alijs
caſibus, vltra ibi exceptos, Reus debeat extrahi;
quia immunitas, & fauor Eccleſiæ debet amplè
intelligi; & Marianus Zozymus *in tract. de citatio-*
nibus art. 17 *num.* 36. dicit, quod ſecundum Docto-
res caſus ibi excepti non extendantur ad ſimiles;
Et tandem Faber §. *fin. Inſtit. de his, qui ſunt ſui, vel*
alieni iuris, num. 2. dicit, quod de iure Canonico
omnes gaudeant immunitate Eccleſiæ, exceptis
caſibus in dicto cap. inter alia, poſitis; idemque do-
cent Guttierez *in pract. qq. lib.* 3. *q.* 4. *num.* 12. & 13.
Farinac, *in append. de immunit. c.* 21. *n.* 353. Caſtrus
Palaus *tom.* 2. *tract.* 11. *diſp. unic. punct.* 10. *n.* 4. Chat-
tarius *deciſ. crimin.* 9. *num.* 14. & 15. & alij mox *in-*
frà citandi, contra Gambacurtam *lib.* 5. *cap.* 18. Por-
tellum *in dubia Regular. ver. Eccleſia immunitas, n.*
15. Cuttellium *in leg Martini Regis cap.* 17. *n.* 5. &
de immunit. Eccleſ. q. 2. & 21. *lib.* 1. Sarpum *de Iure*
Aſylorum cap. 5. *fol.* 55. & quoſdam alios. Et ratio
eſt; quia dictum cap. *Inter alia* prius dicit, quan-
tumcunque grauia delicta perpetrauerint; & po-
ſtea in particulari ſubdit quaſdam exceptiones,
ſcilicet, niſi publicus latro fuerit, vel nocturnus
depopulator agrorum, &c. ergo non poſſumus ad
alia delicta æquè grauia illas exceptiones exten-
dere; quia ſic non eſſet exceptio, ſed regulæ de-
ſtructio: cùm ergo ius commune conſtituat vni-
uerſalem regulam, & poſtea ſubdat quaſdam parti-
culares exceptiones, conſequens eſt, quod confir-
met regulam quoad omnia delicta non excepta,
iuxta illud: *Exceptio firmat regulam in contra-*
rium quoad caſus non exceptos. ex l. nam quod liquidè, 4
§. fid. de procurat. legat. & ex l. quaſitum, §. denique, ff.
de fund. inſtruct. & *ex cap. domus,* 32. *q.* 7. & tradit
Bartol. *in dict. leg. quaſitum,* Roman. *ſingular.*
337. *numer.* 8. Suidus *conſil.* 430. *numer.* 7. *lib.* 3.

Gratian.*diſcept.forenſ.cap.* 598. Gratus, *reſponſ.* 155. *num.* 6. *lib.* 1. Giurba *conſil.* 120. *num.* 18. & determinauit Rota Romana coram Ludouiſio *deciſ.* 259. *num.* 4. Vnde recedere non poſſumus à regula generali poſita *in diſt. c. inter alia*; quia à regula genera-
5 li recedendum non eſt, vbi exceptio non ponitur, vt patet *ex l. praeuaricationis, ff. de praeuaricat.* & docuit Rota Romana penes Farinacium, *par.* 4. *deciſ.* 688. *num* 3. & Caputaquen. *par.* 2. *deciſ.* 367. *num.* 2. & 3. & ideò rectè dixit Barthol. *in l. in fraudem*, §. *bonorum, ff. de teſtam. militari*, & Monaldus *conſil.* 96. *nu.* 3. *vol.* 2. quod exceptio, quæ à lege non fit neque ab homine fieri debeat. Cum igitur ius commune conſtituat regulam generalem (ſcilicet, quod Rei pro quibuſcunque delictis, quantumuis grauibus, gaudere debeant immunitate Eccleſiæ) & poſteà excipiat quoſdam caſus, ſequitur neceſſariò, quod
6 in caſibus non exceptis regulæ generali ſtandũ ſit; quia qui habet regulam pro ſe, fundatam habet ſuã intentionem in caſibus non exceptis, ex gloſ. *in c.* 2. *de regul. iuris in* 6. *circa fin.* & *ex gl. in l. omnis definitio. ff. eodem.*

Secundò probatur; quia in Conſtitutione Gregorij XIV. (in qua omnia ad vnã formam redigũtur) expreſsè excipiuntur caſus in præcedentibus dubitationibus recenſiti, & nullus alius præter illos excipitur, ergo nullus alius præter illos manet ab immunitate excluſos. Conſequentia probatur; quia exceptio firmat contrarium in caſibus non exceptis, ſeu non expreſſis *l. nam quod liquidè*, §. *fin. ff. de penu legata*, & *cap. denuo*, 32. *q.* 7.

Adde, quod excipiens Pontifex prædictos caſus, apponit particulam taxatiuam ly *tantum*, quæ de ſui natura impedit extenſionem in non exceptis, ſeu non expreſſis. *l. ſi cum exceptione*, §. *quod ſi homo, ff. quod metus cauſa*, *l. properandum*, §. 1. *Cod. de iudiciis.*
7 & §. 1. *in fin. Inſtit. de ſtipulat. ſeruor.* Et quando adiecta eſt rationi affirmatiuæ, vt in dicta Conſtitutione, affirmat illud, quod ponit, & negat, ac excludit omne aliud, quod eſt extra modum, & formam eius quod ponitur *ex l. Iulianus*, & *l. non tantum*, *ff. de petit. heredit.* & ex *l. qui aliena*, § *libertos, ff. de negot geſt.* & obſeruant Surdus, *deciſ* 192. *num* 10. Viuius *deciſ.* 380. *numer.* 11. *lib.* 2. Franchus *deciſ.* 123. *num* 4. & Seraphinus *deciſ.* 257. *num.* 1. Vide etiam Decium *lib.* 1. *conſil.* 54. *num.* 1. Suar. *de legib. lib.* 8. *cap.* 19. *num.* 6. & *de relig. lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 5. Ambroſinum *de immunit. cap.* 1. *num.* 14. Farinacium *conſil.* 76. *num.* 13. & *in append. cap.* 25. *num* 353. Peregrinum *cap.* 6. *num.* 24. & Dian. *par.* 4. *tract.* 1. *reſol.* 45. Et quod dixi
8 eo magis verum eſt, quia Gregor. XIV. in fine hæc verba ſubdit: *Quæ omnia, & ſingula, ac illorum tenores, pro expreſſis habentes, quatenus præmiſſis in aliquo aduerſentur, aut plures, quam ſæpius expreſſos caſus contineant, authoritate, & tenore præmiſſis omnino tollimus, & abrogamus, & ad terminos præſentis Conſtitutionis quo ad ſuperius reſcripta duntaxat reducimus; Et nolumus, quidquam de cætero ſuffragari, & quælibet alia dicta ſedis indulgentia generali, vel ſpeciali, per quæ præſentibus non expreſſa, vel ad verbum non inſerta effectus earum quomodolibet valeat impediri.*

Adde ſecundò, quod talis exceptio fit per modum formæ (vti conſtat ex illis verbis, *Ad vnam*
9 *tantum formam reducimus.*) At quod formæ nihil addi, vel minui poſſit, ſed ſeruari illa debeat ad vnguẽ, certum eſt *ex l.* 1. §. *opus nouum, ff. de non. oper. nunciat.* & docent Baldus *in l. quoties*, *Cod. de ſuis*, & *legitim.* Roland *conſil.* 30. *num.* 3. & *conſil.* 72. *num.* 60. & 68. *lib.* 3. & Pariſ. *conſil.* 19. *num.* 188 *lib.* 2

Adde tertiò, quod in dicta Conſtitutione apponitur clauſula, ly *ſublata facultate eis; & eorum cuilibet* &c. quæ clauſula reſecat, & tollit omnem prorſus interpretationem, & extenſionem ad caſus non ex- 10
preſſos, vt notat Decius *conſil.* 61. *nu.* 2. *lib.* 1. Puteus *deciſ.* 50. *n.* 5. *lib.* 1. Aymon *conſil.* 201. *nu.* 43. Farinac. *conſil.* 76. *n.* 14. & in appendice *de immunit. Eccleſ. cap.* 22. *n.* 333. Gutierez *lib.* 3. *pract. cap.* 4. *n.* 22. & 13. Leo *in Theſauro fori Eccleſ. cap.* 13. *num.* 23. Suar. *de relig. lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 5. Germonius *de ſacror. immunit. lib.* 13. *cap.* 13. *nu.* 56. Ambroſinus *cap.* 1. *ad fin.* & Peregrin. *de immunit. cap.* 16. *num.* 44. contra Decianum *lib.* 6. *cap.* 28. *num.* 20. & alios.

Adde quartò, quod S. Congregatio Immunitatis 20. Martij 1631. apud Barboſam *in Collectan. Bullar. ver. immunitas* declarauit, quod immunitate Eccleſiæ gaudeat, qui furatur in Eccleſia. Et S. Congregatio Epiſcoporum 16. Nouembris 1618. apud eundem Barboſam *de iure Eccleſ. libr.* 2. *cap.* 3. declarauit, quod immunitate Eccleſiæ etiam gaudeat, qui infert Strigia in faciem alicuius in Eccleſia.

Atquè ita (quamuis contrarium dicant Gam- 11
bacurta, Portellus, Curtellius, & Sarpus *in locis ſupra citatis*, & Decianus, ac Layman in locis *infra* citandis) præter octodecim Doctores) quos citat, & ſequitur Diana *par.* 1. *tractatu* 1. *reſol.* 1.) docent etiam Sanchez *in opuſc. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 1. *dubitat.* 10. *numer.* 2. Eliſæus Danza *in pugna Doctorum tom.* 1. *tit. de immunit. Eccleſ. cap.* 7. *numer.* 15. Gutierez *in pract. qq. libro* 3. *quæſt.* 1. *numer.* 3. & *quæſt.* 4. *num.* 12. Germonius *de ſacro. immunit. lib.* 3. *cap.* 16. *num.* 53. Azeuedus *lib.* 1. *tit.* 2. *leg.* 3. *numer.* 18. Marcellus Vulpe *in prax. fori Eccleſ. cap.* 3. *numer.* 3. Marauta *in controuerſ. iur. par.* 1. *reſponſ.* 36. *numer.* 29. Ambroſinus *de immunit. cap.* 1. *numer.* 5. & 6. Farinac. *in append. de immunit. cap.* 22. *numer.* 355. Caſtrus Palaus *tom.* 2. *tractatu* 11. *diſputat. vnic. punct.* 10. *numer.* 6. Chartarius, *deciſ. crimin.* 46. *numer.* 3. & 4. Lezana *ver. immunitas Eccleſiarum, num.* 11. Sperellus, *deciſ.* 22. *numer* 8. Peregrin. *de immunit. c.* 6. *n.* 13. & 24. Locatellius *in Breuiar. de tortura*, *inſpect.* 5. *num.* 159. Antonius de Marinis *in quotidian. reſol. cap.* 170. *n.* 10. Ciarlinius *in controuerſ. forenſ. cap.* 4. *n.* 34. Bonacina, *to.* 2. *diſp.* 3. *q.* 7. *punct* 3. *num.* 1. & Nouarius *in Summa Bullar. tit. de immunit. Eccleſ. num.* 3. & 55. Quod præſertim verum eſt ex vi Conſtitutionis Gregorij XIV. quę, vt 12
dicebamus, corrigit ius commune, & prouinciale, Doctorum interpretationes, & à paritate rationis ampliationes, conſuetudines, & priuilegia in contrarium, & omnia ad vnam formam redigit. Vide *ſuprà dubit.* 7. & 8.

SECTIO II.

Difficultas Prima, Eiuſque ſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Immunitas ex authent. de mandat Princip. concedenda non eſt Homicidis, Adulteris, & Virginum Raptoribus.*

2 *Authentica prædicta Iure canonico correcta eſt.*

3 *Si liber quantumcumque grauia maleficia perpetrauerit, non eſt violenter ab Eccleſia extrahendus, & paulo poſt, niſi publicus latro fuerit, vel Depopulator agrorum.*

3 *Virginum Raptores in ſententia Clari priuantur immunitate*

munitate , quia tale crimen eſt enorme. Sed ratio non conuincit.

5 *In materia immunitatis potius ſtandum eſt Iuri Canonico quam Iuri Ciuili.*

6 *Virginum Raptores , ſi conſuetudine legitimè introducta id ſeruetur non gaudent immunitate in aliquibus locis.*

7 *Conſuetudine introductum eſt aliquibus in locis, quod fures etiam ſimplices ad Eccleſiam confugientes à ſeculari Iudice extrahi inde poſſint, cum hoc crimen propter eius frequentiam Reipublica perniciosum ſit.*

OBiicies primò, in Authent. de mandatis Principum, *c.* 11. expreſſè habetur, quod neque homicidis, neque adulteris, neque virginum raptoribus, &c. immunitas concedenda ſit; ergo.

* Reſpondetur, concedo antecedens: at nego conſequentiam, quia talis Authentica iure Canonico correcta eſt, vti conſtat *cap. de raptoribus, 36. quaeſt. 1. & ex citat. cap. inter alia , de immunitate Eccleſiae.*
3 vbi dicitur: *Si liber quantumcumque grauia maleficia perpetrauerit, non eſt violenter ab Eccleſia extrahendus.* Et paulò poſt: *Et hoc verum eſt , niſi publicus latro fuerit , vel nocturnus depopulator agrorum; &c.* quae exceptio firmat regulam in contrarium, vti *ſupra* dicebamus, & docent Abbas *citat. cap. inter , numero* 14. Angel. *ver. Immunitas , §.* 17. Silu. 3 *quaeſtio.* 2. Suarez *citat. cap.* 11. *numero* 17. Ioan. Faber. *Inſtitut. de his, qui ſunt ſui , vel alieni iuris, §. ſed & hoc tempore* (vbi dicit eſſe communem) &
5 Clarum §. *fin. q.* 3. *n.* 1 n. quamuis de Virginum raptoribus contrarium ſentiat, ibid. *n.* 8. ex eo, quod tale crimen enorme ſit, quae ratio non conuincit, quia apertè obſtat iuris Canonici Conſtitutio *in cit. cap. inter alia* , cui in hac materia potius ſtandum eſt, quàm iuri Ciuili, ſicuti *ſupra dubit.* 5. ex
6 communi dicebamus, & fatetur etiam ipſe Couar. *numer.* 3. Quapropter id defendi non poteſt, niſi forſan conſuetudine alicubi, ſcientibus, & tacitè conſentientibus Eccleſiae Praelatis , introductum ſit; ſicuti conſuetudine introductum eſt (ait idem
7 Couar. *num.* 13. *in fin.* & Martha *de iuriſdict. par.* 2. *cap.* 51. *num.* 13.) quod fures , etiam ſimplices , ad Eccleſiam confugientes, à ſeculari Iudice extrahi inde poſſint, cùm hoc crimen propter eius frequentiam, Reipubl. valde perniciosum exiſtat, quamuis fateantur, quod in Gallia gaudeant immunitate, ſicuti & gaudent in Regno Neapolis, & in aliis multis locis Vide quae dicentur *infra ſect.* 5. *& ſeqq.* & quae dicebantur *ſupra dub.* 15.

SECTIO III.

Difficultas Secunda , eiuſque ſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Videntur nonnulla criminales ex identitate rationis gaudere non debere immunitate , vt raptus, adulterij, Sodomiae, incendij , ſacrilegij; & ſimilium tendentium in praeiudicium Reipublicae.*

2 *Lex poenalis extendi poteſt ad alios ſimiles caſus, praeſertim quando in diſpoſitione legis ratio ſcripta eſt, quia tunc non dicitur extendi , ſed comprehendi ſub expreſſo.*

3 *Ne Immunitas in Dei iniuriam cadat dicendum eſt quod in ſupradictis cauſis criminalibus ex identitate , vel maioritate rationis locum non habeant.*

4 *Quod lex poenalis extendi poſſit ad caſus ſimiles & maiores ex identitate, vel maioritate rationis non procedit quando agitur de praeiudicio cauſa fauorabilis.*

5 *Item ſi liceret extenſio vltra caſus exceptos nihil ſtabile, & firmum conſtitueretur.*

6 *Confeſſarius ſolicitans in confeſſione Puerum ante Bullam Gregorii XV. non erat denunciandus quia praecedentes aliorum Pontificum Bullae erant contra ſolicitantem foeminas.*

7 *Clericus abutens foemina, vel committens Beſtialitatem non incurrit poenas Bullae Pii V. latam contra Clericos Sodomiam exercentes, cum talis actus non ſit propriè ſodomiticus.*

8 *Clericus Sodomiam patiens probabiliter non incurrit dictas poenas latas à Pio V. quia non eſt propriè Sodomita, ſed mollis.*

9 *Molles dupliciter dicuntur , vel quia patientes ſunt cum aliis, vel quia pergunt in ſe pollutionem voluntariam.*

10 *Grauius eſt peccatum Agentis quam Patientis, & in foro exteriori maior poena imponitur agenti, quam patienti.*

11 *Reſeruatio caſus Sodomiae in ſententia Graff. extenditur tantum ad agentem, & non ad patientem.*

12 *In relatiuis quidquid diſponitur de vno, diſpoſitum cenſetur de altero.*

13 *Foemina ſecularis nubens Religioſo profeſſo non incurrit excommunicationem latam contra Moniales profeſſas nubentes cuicumque & contra ducentes illas in vxores , & contra profeſſos matrimonium ineuntes.*

14 *Cogens mares Religionem ingredi non incurrit excommunicationem Tridentini contra cogentem foeminas monaſteria ingredi.*

15 *Religioſus miniſtrans Baptiſmum , & poenitentiam ſine licentia Parochi non incurrit poenas Clementinae primae de priuilegiis.*

16 *Poena Religioſi fraudantis decimas Eccleſiae non extenditur ad Clericum ſecularem.*

17 *Excommunicatio contra ingredientem Monaſteria monialium praetextu licentiarum non extenditur ad ingredientem ſine praetextu illarum.*

18 *Poena lata contra delegatum Papae non extenditur contra delegatum Ordinarii.*

19 *Lex imponens poenam priuationis vocis non extenditur ad priuationem vocis paſſiuae, praeſertim cum vox paſſiua non ſit propriè vox.*

20 *Prohibitio conuiuendi, nutriendi Iudaeos, eiſque famulandi non extenditur ad idem exercentes cum Saracenis, & Paganis.*

21 *Poena lata contra deferentem arma , & inſtrumenta bellica ad Hoſtes nominis Chriſtiani, non extenditur ad deferentem illa ad Haereticos.*

22 *Idem in caſu, de quo agitur non dari extenſionem ex identitate vel maioritate rationis docent multi Auctores.*

23 *Eccleſia nemini dat occaſionem delinquendi concedendo immunitatem ex miſericordia, ſed Delinquentes eam per ſe accipiunt.*

24 *S. Ioannes Chryſoſtomus defenſor immunitatis contra Honorium , & Arcadium Imperatores , qui Eutropium ab Eccleſia extrahere volebant.*

1 OBiicies ſecundò excipi ſaltem, præter cauſas
ſupra dictas in precedẽtibus dubitationibus,
aliquas alias cauſas criminales,ex identitate vel ma-
ioritate rationis, vt raptus,adulterij, ſodmiæ , in-
cendij, Sacrilegij & ſimiliũ. quę tendunt in pręiu-
dicium Reipublicæ;ergo,&c. Antecedẽs probatur;
quia(ve probat Decian.*tract.crimin.l.6.c.28.n.20*)
2 lex, etiam pœnalis, extendi poteſt ad alios ſimiles
caſus , præſertim quando in diſpoſitione legis ra-
tio ſcripta eſt ; quia tunc non dicitur lex pœnalis
extendi , ſed comprehendi , ſeu intelligi ſub ex-
preſſo *,l.nominis, & rei ff.de verbor. ſignificat.* Ne-
que illa extenſio eſt extenſio , ſed intellectio le-
gis,& declaratio illius , vti tradunt Baldus *in l.
quamuis , circa princip. Cod.de fideicommiſſ.* Calde-
rin. *conſil.1. tit. vt lite pendente* , & *conſil. 1. tit. de
Regularib.* Oldrad.*conſil.* 185. *in fin.* & compiures
alij quos referam *infra dubit.37. numero 3.& ſeqq.*

Confirmatur ; quia alioquin daretur improbis
occaſio liberius viuendi, & grauia crimina perpe-
trandi quapropter ne Eccleſiæ immunitas (quæ
in honorem Dei introducta eſt) in eius iniuriam
3 cedat , dicendum eſt , quod in ſupradictis cauſis
criminalibus ex identitate , vel maioritate ratio-
nis locum non habeant.

Reſpondetur , nego antecedens ; & ad proba-
tionem eius Reſpondeo , quod (quidquid dicen-
dum ſit in aliis caſibus) in caſu noſtro non eſt
facienda extenſio ex identitate , vel maioritate
rationis ; quia in *cit.cap.inter alia , de immunit.* di-
citur , quod Reus non extrahatur ab Eccleſia,
quantumcomque grauia delicta perpetrauerit,
niſi in caſibus ibi expreſſis. Vnde Abbas ibi;
num.17 ait,deciſionem illius capitis extendendam
non eſſe ad alios caſus ; quod etiam docent Go-
mez ,*to. 3 var.cap.10.num.* 2. Boſſius *tit.de captura
num.*32.& alij compiures Doctores, vt *ſupra* dice-
bam ; tum quia extenſio in caſu noſtro præiudi-
caret cauſæ fauorabili immunitatis Eccleſiaſticæ.
4 At , licet ex identitate , vel maioritate rationis
Conſtitutio pœnalis extendi poſſit ad caſus ſimi-
les , vel maiores , id tamen (vt ex Alexandro, &
Romano rectè docet Farinacius *in append.de im-
munit.cap.vlt. num.* 355. & nos dicemus *infra cit.
dubit.37.*) non procedit , quando agitur de præ-
iudicio cauſæ fauorabilis , prout eſt in caſo no-
ſtro immunitas Eccleſiaſtica. Tum quia ſi vltra
5 caſus exceptos liceret alios ob identitatem , vel
maioritatem rationis excipere , per regulam aſſi-
gnatam in cap.*inter alia*,& in Conſtitutione Gre-
gorij X I V. omnia reducentis ad vnicam formam
nihil firmum , & ſtabile conſtitueretur. Vide,
quæ dicebantur *ſupra dubit.7.& 8.*

6 Adde , quod (vt tradunt *gl. in cap.in pœnis de
regul.iuris in 6.c. pœna , de pœnitent diſt.1. & l. in-
terpretationem, ff.de pœnis,* Io. Andreas *in reg. odia
de regulis iuris,* Caietan.2.2.*q.7 art.4.ad* 2. Ledeſ-
ma *in 2.2.quæſt.3.ar.4.* Snat.*dec.diſp 4.ſect.7.*Larrea
deciſ. Granatenſ. to.2.deciſ. 78.*num.*16.& *deciſ.*93.
*num.*7. Salas *de legib.tract.*14.*diſp.*21.*ſect.*13. *num.*
29. *in fin.* Villagutt. *in tract.de extenſione legum,*
Rubr. *de extenſ. legis pœnalis reſpectu mera pœna
per totam,* Sanchez *de matrim lib.*10.*diſp.*4.*num.*3.
Henriquez.*lib.7.cap.* 30.*num.* 4. *& in gl.lit.c.* Ca-
ſtrus *de leg. lib. 6. cap. 2. num.5.& cap.4. num.* 2.
Portell. *in addit. ad dubia Regul. ver.lex.num.* 13.
Ioan. Valerus *ver. lex , differ. 5. num.* 2. Bonac.
de legib. diſp.1. quæſt.1. punct. 8. *num.* 23. Cur-
cellius *de immun. Eccleſ.lib. 1. quæſt.* 41.*numer.*11.
Macerat.*reſol. 34. num. 11. & 32. lib. 3.* Gironda
de priuileg. num. 563. Barboſa *ver. pœna numer. 7.
& 9.* Gutierez *can. q. lib. 1.cap. 4. num. 30. &
ſeqq.*& Diana.1. *par.tract. 10.reſol. 26.*) & clarè
habetur ex Authent *de non eligend.2. nubentes, §.
ſin autem , ex l. factum cuique §. in pœnalibus ff. de
regul. iuris & ex cap.in pœnis , de regulis iuris
in 6.* lex pœnalis , & eius pœnæ, vt potè odioſæ,
locum non habent , niſi in caſibus expreſſis , ità
vt non poſſit fieri extenſio ex vno ad aliud , nec
de caſu ad caſum , nec de perſona ad perſonam
etiam ex identitate rationis. Vnde V.G. Confeſ-
ſarius ſolicitans in confeſſione puerum ante Bul-
lam Gregorij X V. non erat denunciandus ; quia
præcedentes aliorum Pontificum Bullæ erant
contra ſolicitantem fœminas. Diana loco ſupra cit.

Item clericus abutens fœmina,vel committens 7
beſtialitatem non incurrit pœnas Pij V.latas con-
tra clericos ſodomiam exercentes, præſertim cum
tales actus non ſint propriè actus ſodomiæ. Ban-
nez 2.2. *d 64.art.*4. Garcias *de benefic.to.2 cap.*10.
*par.2.§.2 num.*105.& Barboſa *in collectan. to.2.l.5.
tit.31.cap.4 num.*10.Quas pœnas probabiliter ne-
que incurrit etiam clericus ſodomiam patiens ;
præſertim quia talis non eſt propriè ſodomita,ſed
mollis, iuxta illud Pauli 1 *ad Cor. 6. Neque adul-
teri ; neque molles , neque maſculorum concubitores
Regnum Dei poſſidebunt.* Sicuti *gl.ibi* , & S. Th. 2.
2.q.138.art.1 ad 1. exponunt & Caiet.*ver. molli-
ties in fin.* vbi ait , quod molles dupliciter dican-
tur , vel quia patientes ſunt cum aliis , vel quia
peragunt in ſe pollutionem voluntariam; tum
quia(vt notauit S.Antonin.*p.3.tit.17.cap.*17.§.4.)
grauius eſt peccatum agentis , quam patientis :
quapropter in foro exteriori maior pœna imponi-
tur agenti , quàm patienti ; & Graff. *in pract.caſ.
reſ.lib.1.c.11.n.7.8.& 26.* docet , quod reſeruatio
caſus ſodomiæ extendatur tantum ad agentem, &
non ad patientem. Quamuis contrarium ex com-
muni ſententia Doctorum (vt fatear) ſentiant
Riccius *in prax.to.3. reſol. 37. num.7.* Floronus *de
caſib.reſeru.par.2.caſ.7.§.1 num.6.* Coriolan.*par.2.
caſ.9.§.10.num.*30.Bonac.*de matrim.q.4.punct.*11.
& Finelius *de caſib.reſeru.caſ.9.num.3* .ex eo,quod
ſimus in relatiuis, in quibus quidquid diſponitur
in vno, diſpoſitum cenſetur in altero.

Item fœmina ſecularis nubens Religioſo pro-
feſſo non incurrit excommunicationem *in Cle-
ment. vni. de conſanguin. & affin.* latam contra mo-
niales profeſſas nubentes cuicunque , & contra
ducentes illas in vxores , & contra profeſſos ma-
trimonium ineuntes. Caiet.*ver. Excommunicatio,
cap.*47. S. Antonin.*par.3.tit.24 cap.34.*& Sanchez
de matrim.lib.7.diſp 48.*num.*2.

Item cogens mares Religionem ingredi , non
incurrit excommunicationem Tridentini *ſeſſ.*25.
*de Regularib.cap.8. contra cogentem fœminas mona-
ſteria ingredi.* Sanchez *lib. 4. moral. cap.4.num.*3.
cum Bannez,& Suarez.

Item Religioſus miniſtrans Baptiſmum , &
pœnitentiam ſine licentia Parochi ; non incurrit
pœnas *Clement.1.de priuilegiis* , latas contra Reli-
gioſum miniſtrantem Matrimonium , Euchari-
ſtiam, vel Extremam vnctionem. gl.& Abb. *in cit.
Clem.1.& Tholoſ.deciſ.* 121.

Item Conſtitutio,qua punitur Religioſus frau-
dans decimas Eccleſiæ,non extenditur ad clericum
ſecularem idem facientem.*gl.in Cl.1 .de decimis.*

Item Excommunicatio Gregorij X I I I contra
ingredientem

ingredientem Monaſteria Monialium prætextu licentiarum, non extenditur ad ingredientem ſine prætextu illarum. Suarez *de cenſ. diſp.* 22. *ſect.* 6. *numer.* 11.

18 Item pœna in *cap. ſtatutum*, § *inſuper de reſcriptis*, lata contra Delegatum Papæ, non extenditur ad Delegatum Ordinarij gl. *in cit. cap. ver. Moderatas in fin.*

19 Item lex imponens pœnam priuationis vocis, non extenditur ad priuationem vocis paſſiuę; præſertim cùm vox paſſiua non ſit propriè vox. Garſ. *de benefic par.* 3. *cap.* 4. *num.* 15. & Caſtr. Palaus, *tomo* 2. *tractat.* 13. *diſp.* 6. *punct.* 6. *num.* 15. quamuis contrarium probabiliter ſentiat Leſſ. *lib.* 2. *c.* 34. *dubit.* 29. *num.* 105.

20 Item cap. *ad hæc*, *de Iudæis*, in quo prohibetur Chriſtianis famulari, conuiuari, nutrire Iudæos, &c. non extenditur, ſi id exerceant cum Saracenis, & Paganis, præſertim cùm Iudæi ſint acerbiores in Chriſtum; & leges, quando volunt Saracenos, & Paganos amplecti, id exprimant. Hurtad. in 2. 2. *diſp.* 76. *ſect.* 3 *numer.* 81. cum Sanchez. Quamuis contrarium ſentiat Suarez *de fide*, *diſp.* 18. *ſect.* 6. *num.* 10.

21 Item pœna lata contra deferentem arma, & inſtrumenta bellica ad hoſtes nominis Chriſtiani, non extenditur ad deferentem illa ad hæreticos; præſertim cùm hi non odio habeant, ſed glorientur nomine Chriſti. Mendoza *in* 2. 2. *diſp.* 76. *ſect.* 3. § 83. Quamuis contrarium ſentiat Lorca *in* 2. 2. *diſp.* 84. *ſect.* 7. §. 125. & ſic de aliis, &c.

22 Quapropter in præſenti caſu noſtro, quod non detur extenſio ex identitate, vel maioritate rationis, docent Gutier. *pract. qq. lib.* 3. *cap.* 4. *numero* 12. & 17. Franc. Leo *in Theſaur. fori Eccleſiaſt. cap.* 13. *rubr. de immunitat. Eccleſ. n.* 27. & *ſeqq* Anaſtaſ. Germon. *de ſacror. immunitat. lib.* 3. *cap.* 13. *numero* 56. Ambroſin *de immunitat. Eccleſ. cap.* 1. *numero* 23. & *ſeqq.* Farinac. *in append. de immunitat. cap. vlt. numero* 353. Genuenſ. *in prax. cap.* 22. *numero* 8. Suarez *lib.* .. *cap.* 11. *num* 15. & 17. & alij Doctores innumeri ſupra citati contra Decianum loco ſupra cit. Sarpum *de iure Aſylorum cap.* 5. *fol.* 51. Curtellium *in leg. Martini Regis*, *cap.* 17. *num* 5. & *de immunit. Eccleſ. lib.* 1. *quæſtio.* 2. & 21. & 31. Layman. *lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 9. *numero* 2. & *ſeqq.* & alios *infra* citandos.

23 Ad confirmationem Reſpondetur ex dictis, quod id ſit totum peraccidens, & non ſit occaſio data, ſed accepta. Quod inde etiam probatur; quia alioquin in nullo delicto locum habere deberet immunitas Eccleſiarum; quod dicendum non eſt; præſertim, quia apud Gentes (vti teſtatur Tacitus lib. 3. Annalium) capitalium criminum Rei in Aſylo tuti erant. Et ad ſtatuam Beli (vt notat S. Antoninus *lib.* 1. *hiſtor. titul.* 1. *cap.* 3. §. 7.) Rei quorumcunque crimininum impunitatem inueniebant. Vide Gutierez *pract. qq. lib.* 3. *quæſtio.* 3. *numero* 9. vbi ſatis ad rem adducit auctoritatem S. Chryſoſtomi

24 defendentis Eutropium ſæuiſſimum tyrannum, deprædatorem, & Chriſtianorum perſecutorem, qui ob manifeſtas eius rapinas ab Honorio, & Arcadio Imperatoribus ad mortem damnatus, ad Eccleſiam confugerat; & ne ab Eccleſia extraheretur, acriter contendit. Vide etiam, quæ dicebamus *ſupra Dubitat.* 9. *ſect.* 15. 16. & 17.

SECTIO IV.

Difficultas Tertia, eiuſque ſolutio.

SVMMARIVM.

1. *Nauarrus qui ſcripſit Romæ ſolum pro delictis leuioribus Reos gaudere immunitate arguitur, & excuſatur ſimul à Farinacio.*
2. *Stylus, qui ſeruatur in Vrbe circa Immunitatem, dato quod ſolum leuibus delictis Rei ea non priuentur, non poteſt amplecti à Principibus laicis, & cur.*

OBiicies tertiò cum Sarpo, in Vrbe ſolum pro delictis leuioribus Reos gaudere immunitate Eccleſiæ, ſicuti teſtantur Nauarrus, & Farinacius, ergo. 1

Reſpondetur, nego antecedens, quapropter Farinac. *in append. de immunitat. cap.* 2. *numero* 17. vbi ſe retractat, & ſic inuehitur contra Nauarrum: *Et in Vrbe, quod Eccleſiaſtica immunitas non habeat locum aduerſus Iudices ſeculares Pontificis, teſtatus fuit Nauarrus in Man. cap.* 25. *numero* 16. *Quod idem teſtatus fui, & ego in quæſtio.* 26. *numero* 24. *quam teſtificationem typis mandaui, fidem Nauarri ſecutus, & longe prius, quàm Officialis in Vrbe fuiſſem, ſed poſtquam locumtenentis criminalis Sanctiſſimi D.N. & ſucceſſiuè Procuratoris fiſcalis generalis officiis functus fui, hanc corruptelam in Vrbe non vigere comperi; quia Reos ad Eccleſiam propter grauia delicta confugientes, officiales non extrahunt, niſi de licentia Pontificis: & ita ego ſæpius expertus ſum, & practicaui. Nec mirum eſt, quod Nauarrus in hoc hallucinatus fuerit; quia huiuſmodi licentia per Summum Pontificem oretenus Officialibus conceduntur*; ſic ille.

Vnde corruit, quod ibidem ſubdit Sarpus, ſcilicet quod ſicut ratione boni regiminis Pontifex in Vrbe non obſeruat iura circa immunitatem Eccleſiarum, ſic etiam concedere Principibus laicis, dicendus ſit.

Adde, quod, dato, & non conceſſo, Pontifex in Vrbe dictam immunitatem obſeruet ſolum quoad delicta leuiora, & non quoad alia, non tamen hinc ſequitur, quod idẽ efficere poſſint Principes laici, quia ſpeciali ratione id Põtifex poteſt, propter præſentiã ipſius, qui legem tulit; qui propterea ſecundùm contingentiam, & diuerſitatem caſuũ poteſt oretenus prouidere, & ſic concedere, vel non cõcedere immunitatem; iuxta *leg. præſenti*, *C. de his, qui ad Eccleſ. confug.* vbi Imperator, facta generali prohibitione, quod nullus ex Eccleſia extrahi poſſit, declarat, hanc prohibitionem (quamuis defectu iuriſdictionis nulla fuerit.) Vbique ſeruandam; præterquam Conſtantinopoli, vbi ipſe regebat. 2

SECTIO V.

Difficultas Quarta, Eiuſque ſolutio.

SVMMARIVM.

1. *Concilium Tridentinum de facto ſuſtulit omnes conſuetudines Immunitati Eccleſiaſticæ derogantes.*

2 In

2 *In Bulla confirmationis Concilij adeſt clauſula Decreti irritantis, quæ omnem conſuetudinem præteritam, & futuram ſuſtulit.*

3 *Item clauſula, (ſublata) in conſtitutione Gregoriana adimit facultatem aliter interpretandi, quam ibi ſit expreſſum.*

4 *Contra Decretum irritans non poteſt allegari contrarius vſus.*

5 *De natura forma ad quam vnicam eſt reducta conſtitutio Gregoriana, eſt vt ad vnguem ſeruetur.*

6 *Conſuetudo immunitatem Eccleſiaſticam derogans eſt corruptela.*

7 *Nomine facultatis iudicandi venit ſtatutum, lex & conſuetudo.*

8 *Pontifex motus fuit ad edendam ſuam Conſtitutionem de immunitate ob priuilegia, & indulta Principibus ſecularibus, ſiue vere, ſiue prætenſiue conceſſa.*

9 *Teſtantes de conſuetudine legitime introducta in Regnis Portugaliæ, & Hiſpaniarum contra Eccleſiaſticam immunitatem, videant ne propter Principum gratiam, Dei gratiam amittant.*

10 *Allegan̄ti conſuetudinem Immunitati contrariam credendum non eſt, niſi probet.*

11 *Factum in dubio non præſumitur niſi demonſtretur.*

OBiicies quartò, excipi præter cauſas ſupra dictas in præcedentibus dubitationibus, aliquas alias cauſas criminales, ex conſuetudine ſic legitime introducta, & præſcripta; ergo, &c. Antecedens probatur; quia Conſtitutio Gregorij XIV. non videtur tollere conſuetudines, ſed ſolum priuilegia, & indulta Principibus conceſſa. Et dato, quod ſuſtulerit conſuetudines, non eſt, cur iterū non potuerit legitimè introduci, & præſcribi conſuetudo aliqua in oppoſitum, præcipuè videntibus, & tacentibus Prælatis; ſicut quod de facto introducta, & præſcripta ſit conſuetudo extrahendi complures delinquentes è locis ſacris per Iudices ſeculares, affirmant Clarus *in pract. §. fin. q. 30. verſ. ſciat autem*, Oldradus *conſil. 54. num. 2.* Petrus Gregor. *Syntag. iuris lib. 33 cap. 22. num. 3.* Suarez *lib. 3. cap. 11.* Layman *lib. 4. tract. 9. cap. 3. num. 6.* & alij apud Farinacium *de carcerib. q. 28. num. 75. & in append. de immunit. cap. 5. num. 16.* apud Boſſium *tit. de captura, nu. 3.* & Ambroſinum *de immunit. Eccleſ. cap. 14.*

1 Reſpondetur, nego antecedens; & ad probationem Reſpondeo: nego etiam primam partem illius; quia Concilium Tridentinum de facto ſuſtulit omnes conſuetudines immunitati Eccleſiaſticæ derogantes, quatenus *in ſeſſ. 25. cap. 20. de reformat.* renouauit obſeruantiam immunitatis ſecundum canones, concilia generalia, & ſummorum Pontificum conſtitutiones: quod Concilium poſteà confirmatum fuit per Bullam Pij IV. in
2 qua adeſt clauſula decreti irritantis, quæ tollere videtur omnem conſuetudinem præteritam, & futuram, vt mox infra dicetur. Suſtulit etiam eaſdem Conſtitutio Gregorii XIV. ſi non expreſsè, ſaltē per verba æquiualētia; quia ibi adeſt clauſula,
3 *ſublata*, &c. qua tollitur omnis facultas aliter iudicādi, vel interpretādi iuxta *c. ſi eo tēpore, de delect.*
4 *in 6.* tum quia adeſt ibi decretū irritās, contra quod non poteſt allegari contrarius vſus, vt ex Caſſad. Puteo, & aliis docet Farinacius *in append. de im-*
5 *munit. cap. 2. num. 15.* tum quia dicta Conſtitutio
6 edita fuit, vt ad vnam formam omnia reducerentur, de cuius natura eſt, vt ad vnguem ſeruetur: tum quia conſuetudo Immunitatem Eccleſiaſticam derogans corruptela à Pontifice vocatur: tum quia expreſsè derogatur quælibet facultas (quomodocunque emanauerit à ſede Apoſtolica) contrā- 7
rium iudicandi; ſub qua tam ſtatutum, quam lex & conſuetudo comprehendi videtur; ſicuti rectè docent Ambroſinus *de immunit. Eccleſ. cap. 14.* Marius Ital. *de immunit. lib. 1. cap. 6. in princ.* & Bonac. *diſp. 3. q. 7. de immunit. punct. 6. num. 4.* Vide, quæ dicebantur *ſuprà dubit. 7. & 8.*

Neque obſtat; quod Pontifex motus fuerit ad 8
talem Conſtitutionem edendam ob priuilegia, & & indulta Principibus ſecularibus, ſiuè verè, ſiuè prætenſiuè conceſſa, quia eſto ex tali capite motus fuerit, ſimul etiam in illa Pontifex voluit conſuetudines contrarias, & ius, ſiuè commune, ſiue prouinciale, & Doctorum interpretationes, derogare, & formam generalem, vbique ſeruandam, in materia Immunitatis conſtituere, vt conſtat ex illis verbis: *Sublata qualibet differentia, ad vnam formam tantum reducimus, &c.*

Secunda pars probationis (quod ſcilicet iterum poſt Concilium Tridentinum, & Conſtitutionem Gregorij XIV. conſuetudo contraria legitimè introduci, & præſcribi potuerit) tranſeat; de qua dixi *ſupra dubit. 6. & ſeqq.*

Tertiam partem (quod ſcilicet de facto legiti- 9
mè fuerit introducta, & præſcripta, vt aliqui teſtantur de Portugalia, de Hiſpania, & de quibuſdam aliis locis) videant ipſi, qui id affirmant; nè fortè propter Principum gratiam, Dei gratiam amittant: Nam cæterum, ſi ita eſt, non audeo 10
illam damnare; illud tamen addo, quod allegan̄ti conſuetudinem Immunitati contrariam, credendum non ſit, niſi probet, *argum. l. in bello §. facta, ff. de captiuis, & poſtlimin reuerſ.* & docent Surdus *lib. 3. conſil. 354. num. 2.* Menoch. *conſil. 37. num. 92.* Farinac. *in append. de immunit. cap. 2. num. 18.* & Bonac. *diſp. 3. q. 7. punct. 6. num. 4.* & meritò, tum quia eſt quid facti; factum autem in dubio non præſumitur, niſi demonſtretur, *cit. l. in bello, & l. 2. de probat.* tum quia eſt quam maximè odioſa. 11
Vide, quæ dicebantur *ſupra cit. dubit. 6. 7. & 8.* & quæ dicentur *infra ſect. 8. & dubit. 45. ſect. 2. num. 18. & ſeqq.*

SECTIO VI.

An immunitate priuetur raptor Virginis, & adulter?

SVMMARIVM.

1 *Raptor Virginis, & Adulter propter rationes iam dictas, non priuantur immunitate.*

2 *Raptus eſt rapina grauior quolibet alio latrocinio, non tamen excipitur cum latrocinio; quia non valet argumentum à maioritate rationis.*

3 *Authētica de mandatis Principum vbi denegatur Raptoribus Virginum, & Adulteris immunitas Eccleſiæ fuit correcta per ius canonicum.*

4 *Immunitas ad honorem, & reuerentiam rebus ſacris exhibendam pertinet.*

5 *Honor, & cura rerum ſacrarum ſpectat ad ſuperiores Eccleſiaſticos, non ad ſeculares.*

6 Conſuetudo

6 *Conſuetudo legitimè introducta, & præſcripta, præcipuè videntibus, & tacentibus Prælatis tenet contra immunitatem.*

7 *Auctor credit non adeſſe huiuſmodi conſuetudinem Immunitati contrariam.*

8 *Raptoribus Virginum expreſsè Immunitas conceditur in c. de raptoribus 36. q. 1.*

9 *Canon prædictus licet non ſit Concilij Generalis, ſed tantum Prouincialis; quia tamen ab Eccleſia receptum eſt ab omnibus ſeruari debet.*

10 *Raptorem Virginis intelligi nomine publici latronis non videtur proprium Vocabuli.*

11 *Raptor Virginis dato quod ſit publicus latro, non tamen priuatur immunitate, nam neque publicus latro ea priuatur ſi non pluries in viis publicis cum armis, & violentia deprædatus ſit.*

1 RESpondetur negatiuè, propter rationes dictas. Et confirmatur; quia talibus in ſpecie immunitas conceditur in *cap. de raptoribus, 36. quæſtio. 1.* Atque ita in terminis noſtri caſus docent, etiam de iure communi, Hoſtienſis, Archidiaconus, Bellamera, Abbas, & omnes Canoniſtæ, & Caſuiſtæ, quos citat, & ſequitur Peregrinus *de Immunitat. Eccleſ. cap. 12. num. 14.* Fagundez *de præceptis Eccleſ. præc. 2. lib. 4 cap. 4. numero 47.* Layman. *lib 4. tract. 9. cap. 2. num.* 8. Tuſchus, *ver. Eccleſia, concl. 11. num. 17. & ſeqq.* Suarez *de relig. tom. 1. tract. 2. lib. 3. cap. 13 num. 3.* Raphael de la Torre, *tom. 2. in 2. 2.* S. Thom. *q. 99. art. 3 diſp. 7. grad* 8. (quamuis hi duo Doctores contrariam ſententiam etiam probabilem putent ex rationibus mox infra adducendis.) Azor. *2. par. Inſtit. Mor. lib. 9 cap. 9.* Gutierez *pract. qq. Ciuil. lib. 3. qu. 5.* Farinac. *de carceribus, quæſtio. 28. numero 17. & in append. de immunitat. cap. 6. nu.* 88. Anaſtaſ. Germon *de ſacror. immunitat. lib. 3. cap. 16 num.* 57. Mar. Ital. *de immunit. Eccleſ. lib. 1. cap. 3. §. 2. numero* 8. Bonac. *diſp. 3. q. 7. punct. 4. numero* 4. Diana *par. 1. tract. 1. reſol.* 31. Guazzinus *tomo 1. defenſ. 1. cap. 37. numero* 72. Perſicus *de offic. ſacerd. lib. 1. cap. 9. Dubitat. 11. numero* 113. Chartarius *deciſ. crimin 46. numero* 84. Sperellus *deciſ 59. numero* 32. Lezana *ver. immunitas, numero* 16. & Ludouicus Correa *in relect de immunit. par. 4. numero 1. contra Angelum de maleficiis, ver. quod. fama publica, numero 59. in princip.* & ibi Addentes, lit B. Anton. de Burrio *cap. inter alia, de immunitat. Eccleſ. num.* 18. Anebaranum *in cit. c. intèr alia de immunit. Eccleſ.* Couar. *2. var. cap. 20.* Boërium *deciſ. 109 ad fin.* Decianum *tract. crim. lib. 6. cap. 28. num. 20. in fin.* Sarpum *cap. 5. fol 49 de iure Aſylorum*, & Ludouicum Correa *in relect. ad cap. inter alia, de immunit. Eccl. par. 3. num. 16.*

2 Obiicies, raptus eſt rapina grauior quolibet alio latrocinio, ergo excipitur cum latrocinio.

Reſpondetur ex dictis, non valere in caſu noſtro argumentum à paritate, vel maioritate rationis.

3 Inſtabis, *in cit. auth. de mandatis Principum, §. neque autem, collat.* 3. denegatur talibus delinquentibus immunitas Eccleſiæ, ergo.

Reſpondetur, concedo totum: at Ius Ciuile correctum eſt à Canonico, cui in materia de immunitate Eccleſiaſtica ſtandum eſt; ſicuti *ſupra dubitat.* 5. dicebamus, & docent Chartarius, Guazzinus, Sperellus, & Ludouicus Correa in locis ſupra cit. Item alij, quos refert, & ſequitur Farinacius *in append. de immunitat. cap. 1. numero 27. & ſeqq.* & Villalob. *in Summa, tom. 2. tract. 39. diffic. 7. num.* 15.

Et ratio eſt clara; quia immunitas ad honorem, & reuerentiam rebus ſacris exhibendam pertinet, ex *leg. præſenti, Codic. de his, qui ad Eccleſ. confug.* 4
ibi: *Vt honor Eccleſiarum conſeruetur.* Rerum ſacrarum autem honor, & cura ad Superiores Eccleſiaſticos ſpectat, non ad ſeculares. *ex cap. decernimus de iudiciis, cap. ſicut antiquitus 17. q. 4. & ex gloſ.* ibi. 5

Vrgebis, ita habet conſuetudo legitimè intro- 6
ducta, & præſcripta, præcipuè videntibus, & tacentibus Prælatis. Ergo, &c.

Reſpondetur ex dictis, ſi ſic eſt, tranſeat. At 7
videant ipſi, qui id affirmant: nam credo, quod non ſit. Quapropter Farinacius, opinionem, quam tradiderat *in tract de carceribus, quæſtio. 28. numero 17. & ſeqq* (nempe quod ſeruanda ſit conſuetudo) retractauit *in append. de immunit. cit. cap. 6. numero* 88. dicendo, quod nullo modo conſuetudini ſtandum ſit.

Cæterùm ad id, quod pro probabilitate contrariæ ſententiæ adducit Raphael de la Torre (quod ſcilicet iura priuantia immunitate Eccleſiæ raptorem Virginis non ſint clara) patet ex dictis, cùm in *cap. inter alia, de immunitat.* & in Conſtitutione Gregorij X I V. raptor virginis clare non excipiatur; & in *cap. de raptoribus, 36. q. 1.* expreſsè im- 8
munitate donetur; cuius *can. decretum*, licet non ſit Concilij generalis, ſed Prouincialis; quia tamen 9
ab Eccleſia receptum eſt, ab omnibus ſeruari debet.

Ad id verò, quod pro probabilitate eiuſdem contrariæ ſententiæ adducit Suarez (quod ſcili- 10
cet raptor Virginis veniat nomine publici latronis) patet etiam ex dictis, præſertim cùm id ſit valde impropriare vocabulum in præiudicium immunitatis Eccleſiaſticæ. Et dato, quod ſit propriè publicus latro, tamen ad hoc, quod publicus latro immunitate priuetur, requiritur (vt ſupra in ſuo loco 11
dicebam) quod non ſemel, ſed pluries in viis publicis cum armis, & violentia deprædatus ſit.

SECTIO VII.

An immunitate priuetur Sodomita?

SVMMARIVM.

1 *Sodomita, quamuis Sodomia crimen grauiſſimum ſit, non priuatur immunitate.*

2 *Sodomia crimen ex iure Cæſareo habet annexam pœnam mortis.*

3 *Clericus exercens Sodomiam ex conſtitutione Pij V. Curia ſeculari traditur.*

4 *Auctores aliqui cenſent Sodomitam non gaudere immunitate.*

5 *Auctor ob rationes iam dictas, & quod tale crimen nullibi ſit exceptum, ſentit Sodomitam non priuari immunitate.*

6 *Non ſolum laicus Sodomita, ſed etiam Clericus non priuatur immunitate.*

7 *Amplia id procedere etiam ſi Sodomiæ crimen commiſſum ſit in Eccleſia.*

8 *Si in caſu, quod Sodomita confugerit ad Eccleſiam, conſulatur Summus Pontifex, daturus eſt facultatem, vt Sodomita ab Eccleſia extrahatur.*

9 *Sodomita vt incidat in conſtitutionem Pij V. neceſſe eſt, vt de pluribus actibus ſit infamatus, ponderato verbo (exercens) ibi appoſite.*

10 *Deciſio*

10 *Deciſio Caſtilli, quod in Curia Panormitana Archiepiſcopali fuerit excluſus ab immunitate quidam Religioſus, qui in Dormitorio ſui Monaſterij commiſerat ſodomiam, proceſſit ex literis arbitrariis à Pontifice conceſſis, non de iure communi.*

1 RESpondetur, quod immunitate neque priue-
tur Sodomita (quamuis ſodomiæ crimen gra-
2 uiſſimum ſit, ita vt ex iure Cæſareo pœnam mortis
3 annexam habeat; & quamuis ex Conſtitutione Pij
4 V. clericus tale crimen exercens Curiæ ſeculari tra-
datur; quapropter Correa *in relect. ad cap. inter alia, de immunit. Eccleſ. par. 3. num. 40. q. 17.* Rodriguez
in qq. Regul. to. 2. q. 51. art. 4. Auendagnus *de exequen. mandatis, par. 1. cap. 229.* Phœbus; *to. 1. deciſ. 81. numer. 7.* Barboſa *ad Ordin. tom. 2. libro 2. §. 1. num. 5.* Curtellius *in leg. Martins, c. 47. n. 5* & *de immunit. Eccleſ. lib. 1. q. 2.* & Marius Lial. *de immunit. lib. 1. c. 5. §. 3.* cenſent oppoſitū) moueor ob eaſdem rationes
dictas: quod ſcilicet tale crimen nullibi exceptum
5 reperiatur; & in materia pœnali (præſertim ſi im-
munitati Eccleſiaſticæ præiudicet) non ſit facien-
da extenſio de caſu ad caſum, etiam ex maioritate,
nedum ex paritate rationis; Atque ita in ter-
minis. etiam iuris communis docet præter
alios Bonacina *diſputat. 3. queſtio. 7. punct. 5. numer. 14* Giurba, *conſil. 100. num. 4.* Sanch. *in opuſc. tom. 1. libr. 6. cap. 1. dub. 10. num. 2.* Diana *par. 4 tract. 1 reſol. 45* Lezana *ver. immunitas Eccleſ. numer. 16.* Eliſæus Danza in pugna Doctorum, *tom. 1. tit. de immunit. Eccleſ. cap. 4. numer. 10. &*
6 *ſeq.* (qui hanc ſententiam docet non ſolum in
laico, ſed etiam in clerico) Anton. Nouarius
in Summa Bullarum, *tit. de immunit. Eccleſ.* (qui
7 id extendit, etiamſi ſodomiæ crimen commiſ-
ſum ſit in Eccleſia; & meritò; quia in Con-
ſtitutione Gregorij XIV. excipitur tantum ho-
micidium, & mutilatio commiſſa in Eccleſia
Rouitus *ad pragmat. de Sodomitis in Rubr. in nouis. addit.* & Farinacius *in append. de immunit. cap.*
8 *6 numer. 98. & ſeqq.* qui rectè tamen aduertit,
quod ſi Pontifex in tali caſu (ſicut & in aliis ſi-
militer grauioribus) conſulatur, daturus ſit fa-
cultatem vt ſodomita ab Eccleſia extrahatur;
9 præſertim, ſi de pluribus actibus ſit infama-
tus; quod requirit cit. Conſtitutio Pij V. per
lẏ *exercens*; vt ex communi contra Ioan. de
Vela *de pœnis delict. cap. 33.* Ceuallos *par. 2. q. 87. numer. 4.* Salzed. *in addit. ad pract. crimin.* Bernardi
Diaz, *cap. 8. lit. C.* Cherubinum in compendio Bul-
larij, *conſtit. 72. Pij V. ſchol. 2.* & Aldrete *lib. 2. cap. 15. §. 5. numer. 18.* docent Nauar. *cap. 17. numer. 149. verſ. tertiò dico.* Azor. *par. 3. lib. 3. cap. 19. numer. 2.* Suar. *de cenſ. diſputat. 31. sect. 4. num. 21.* Geuuenſ. *in prax. cap. 97. num. 1.* Quaranta, *ver. Sodomia, limit. 4.* Portell. *in dub. Regul. ver. pœna, num. 7.* Sayr. *de cenſ. lib. 7. cap. 12. num. 23.* Graff. *p. 1. lib. 1. cap. 90. num. 12* Rodriguez *in ſum. par. 1. cap. 108. numer. 2.* Riccius *in prax. to. 3. reſol. 58.* & Auila *de cenſ. par. 7. diſp. 4. concl. 7.*
10 Obiicies, adeſt in contrarium deciſio 155. Fran-
ciſci de Caſtillo, *par. 1.* in qua habetur, quod in
Curia Archiepiſcopali Panormitana fuerit deci-
ſum quemdam, qui ſodomiam in Dormitorio ſui
Monaſterij commiſerat, immunitate non gaudere;
ergo

Reſpondetur ex mox ſupra dictis; deciſio
illa fundata fuit in literis arbitrariis à Ponti-
fice Archiepiſcopo illi conceſſis: quapropter
ſtando in terminis iuris, meritò reprobat de-
ciſionem illam del Caſtillo Carolus Maiauta
in Controuerſ. iur. par. 1. reſponſ. 36. numer. 12. & 13.

SECTIO VIII.

An immunitate priuetur, qui furatur in Eccleſia, & ſacrilegus?

SVMMARIVM.

1 *Furans in Eccleſia etiam res ſacras, & quicumque alius ſacrilegus (licet crimen ſacrilegij grauiſſimum ſit) non priuatur immunitate.*

2 *Sacrilegium tendit ſpecialiter contra reuerentiam Deo debitam.*

3 *Sacrilegus in ſententia multorum Doctorum priuatur immunitate.*

4 *Sacrilegus ob rationes ſupradictas non priuatur immunitate, & quia in Conſtitutione Gregorii XIV. excipitur ſolum ſacrilegium ob mutilationem, & homicidium in Eccleſia commiſſum.*

5 *Amplia id eſſe verum, licet fur ſacrilegus confugiens ad Eccleſiam rem ſacram furto ſublatam, in Eccleſia contractet.*

6 *Qui conterit ſacra indignus eſt vt illis tueatur, non tamen inſpecta pietate Eccleſiæ.*

7 *Principes ſeculares non poſſunt quidquam ſtatuere circa immunitatem Eccleſiaſticam.*

8 *Atteſtantes de conſuetudine legitime introducta contra Eccleſiæ Immunitatem, videant quid affirment.*

9 *Fur qualiſcumque ille ſit ſiue ſacrilegus, ſiue non ſacrilegus rebus furto ſublatis, vt poſſit ſpoliari recurrendum eſt ad Iudicem Eccleſiaſticum.*

10 *Fur ſacrilegus ſubeſt Iuriſdictioni Iudicis Eccleſiaſtici, cum ſacrilegium ſit mixti fori.*

11 *Fur ſacrilegus, & quicunque in Eccleſia delinquit capi poteſt à Miniſtris Eccleſiaſticis; & datur locus præuentioni.*

12 *Quin ad mentem aliquorum, ſi videbitur Epiſcopo, tradi poteſt poteſtati ſeculari, obtenta prius cautione, ſaltem iuratoria, de ſalute delinquentis.*

RESpondetur, quod immunitate neque priue- 1
tur, qui furatur in Eccleſia, etiam res ſacras,
vel quicunque alius ſacrilegus (quamuis ſacrile-
gium crimen grauiſſimum ſit & ſpecialiter contra 2
reuerentiam Deo debitam tendat, faciendo eam 3
ſpeluncam latronum; ob quas rationes multi Do-
ctores, quos refert, & ſequitur Gutier. *pract. qq. lib. 3. q. 1. n. 33.* Farinacius *de carcerib. q. 28. n. 47.* ſibi con-
trarius in appendice loc. *infrà* citando, Decian. *to. 2. lib. 6. c. 16. n. 7.* Boerius *deciſ. 109. n. 1.* Godefredus à
Bauo *in prax. crimin. lib. 2. §. ſacrilegium n. 23.* Iguens
in leg. 1. n. 10 ff. ad Syllian. Gaſtrus *conſil. 458. n. 1. lib. 2.* Bobadil. *in Polit. to. 1. lib. 2. c. 14.* Sarpus *de iure Aſylorum c. 5. fol. 43.* Tuſchus *ver. Eccleſia. concl. 11. n. 19.* Curtellius *de immunit. Eccleſ. lib. 1. q. 1. & q. 17. n. 12. & q. 34. n. 18.* & Petr. Gregor. *Syntagm. iuris, c. 21. n. 2.* tenent, quod ſacrilegus immunitate priuetur)
moueor ob eaſdem rationes ſupra dictas; & quia in 4
Cōſtitutione Gregorij XIV. excipitur ſolū ſacrile-
gium ob mutilationem, & homicidium in Eccleſia
commiſſum, quapropter cætera ſacrilegia ex-

cepta

cepta non ſunt, ſed ſub priuilegio immunitatis includuntur, Atque ita docent Cardin. *in cap. fin. de immunit. Eccleſ.* Nauar. *c.* 25. *n.* 19. Ambroſin. *de immunit. cap.* 5. *num.* 6. Tuſchus *tom.* 3. *lit. E. concl.* 11. *n.* 16. *&* 17. Conar. 2. *var. c.* 20. *n.* 15. Peregrinus *de immunit. Eccleſ. c.* 12. *n.* 10. Bonac. *diſp.* 3. *q.* 7. *de immunit. punct.* 4. *num.* 3. *& punct.* 5. *n.* 7. Nouarius *in ſumma Bullarum, tit. de immunit. num.* 4. Riccius *part.* 1. *deciſ.* 110 Lezana *ver. immunitas, n.* 8. *&* 16. Chartarius *deciſ. crimin.* 7. *num.* 6. *& deciſ.* 9. *num.* 7. Sperellus *deciſ.* 59 *n.* 11. Diana *part.* 1. *tract.* 1. *reſol.* 17. *& part.* 6. *tract.* 1. *reſol.* 9 (vbi ex Barboſa *in Collectan. Bullar. ver. immunitas*, refert, ſic determinaſſe ſacram Immunitatis Congregationé in vna Squillacenſi 18. Martij, 1632.) Barboſ. *de iure Eccleſiaſt. lib.* 2. *c.* ... *num.* 123. Gauantus *in addit. ad... Epiſcop. ver. Immunitas Eccleſiaſtica n.* 8. qui ex Farinacio contra Naldum, *ver. Eccleſia n.* 5. id etiam extendunt ad furantem in Eccleſia Pixidem Sanctiſſimæ Euchariſtiæ Sacramenti.) Caſtrus Palaus, *tom.* 2. *tract* 11. *diſp.* 1. *punct.* 9. *num.* 3. Mar. Ital. *de immunit. Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 5. §. 3. *num.* 75. *& ſeqq.* Genuenſ. *in prax. c.* 22. *num.* 8. & Farinacius *in append. de immunit. cap.* 16. *n.* 99 qui ſubdunt, id eſſe
5 verum, etiamſi fur ſacrilegus, confugiens ad Eccleſiam, rem ſacram furto ſublatam in Eccleſia contractet.

6 Obiicies ex Cortellio *loc. ſuprà cit. qui conterit ſacra, indignus eſt, vt illis tueatur, c. frater,* 17. *q.* 4. ergo.

Reſpondetur: indignus eſt, vt illis tueatur; ſi attendatur Eccleſiæ pietas, quæ ſic magis elucet, nego: indignus eſt, vt illis tueatur, ſi attendatur eius delictum, & concedo. Vnde ſolum ſequitur, quod fuerit quidem fundamentum condendi talem legem, vt ſcilicet talis ſacris non tueatur, non tamen quod de facto condita ſit; præſertim cùm contrarium potius conſtet ex dictis.

7 Obiicies ſecundo, ſtatutum Principum (ſaltem in aliquibus locis, vbi eſt copia furum) eſt in contrarium, vt ſcilicet fur, præſertim, ſi furetur in Eccleſia, immunitate priuetur, ergo. Sic Sarpus *loc. ſuprà cit.*

Reſpondetur, tranſeat antecedens. At hoc nihil obſtat; quia Principes ſeculares non poſſunt quidquam ſtatuere circa immunitatem Eccleſiaſticam. Vide Farinacium *in append. de immunit. cap.* 6. *num.* 25. Alexandrum *lib.* 7. *conſil.* 145. *num.* 4. Decianum *lib.* 3. *conſil.* 80. *n.* 27. & Sperellum *deciſ.* 59. *n.* 33. Vide etiam quæ *lib. de parlamentis, dub.* 27. *per totam*, & præcipuè *ſect.* 5. *per ſuas ſubſectiones & ſuprà c.* 8. *per totum* diffusè dicebantur.

Inſtabis, eſt ſaltem in contrarium conſuetudo legitimè (videntibus ſcilicet, & in odium delicti conſentientibus Prælatis Eccleſiaſticis) introducta; ergo, &c. Ita Sarpus *vbi ſuprà*, Villalob. *in ſum. tom.* 2. *tract* 39. *diffic.* 5. *num.* 2. Suarez *de relig. tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 11. *num.* 4. & Raphael de la Torre, *tom.* 2. *in* 2. 2. *S. Th. quæſt.* 99. *num.* 4. *diſp.* 7. *grad.* 8.

Reſpondetur, nego antecedés; quia vt *ſuprà ſect.* 5. *& dubit.* 6. *& ſeqq.* dicebamus, & dicemus *infrà dubit.* 41. *ſect.* 2. *num.* 20. Tridentinum Concilium,
8 & Conſtitutio Gregorij XIV. ſuſtulit omnem conſuetudinem in contrarium; quæ ſi iterum poſtea in aliquo loco legitimè introducta ſit, videant ipſi, qui id affirmant: nam ſi ita eſt, non auden illam damnare, vt ibidem dicebamus; quamuis probabilius damnent alij, quos *in locis ſuprà cit.* referebam, & alij, quos refert Diana *part.* 6. *tract.* 1. *reſol.* 9. vide etiam Valboam de Mogrou. *in cap.* 1. *de foro compet. num.* 6. Palaum *tom.* 2. *tract.* 11. *diſp. vnic.* *punct.* 11. *num.* 5. Sperellum *deciſ.* 37. *num.* 63. & quæ dicebam *ſuprà cit. c.* 8. *& cit. dubit.* 27. *per totam de parlamentis.*

Hinc, vt fur, qualiſcunque ille ſit, ſiuè ſacrile- 9
gus, ſiuè non ſacrilegus rebus furto ſublatis (ſicut & quilibet alius Reus armis prohibitis, quæ ad Eccleſiam defert) ſpoliari poſſit, recurrendum eſt ad Iudicem Eccleſiaſticum; qui, cùm in Eccleſia iuriſdictionem exercere queat, poterit illum, ſiuè per
ſeipſum, ſiuè per Iudicem Laicum, de licentia ta- 10
men ipſius, prædictis rebus ſpoliare, ſicut & capere, etiam extra Eccleſiam, quando Reus delinquendo ſacrilegium commiſit, cùm ſacrilegium ſit mixti fori. Vide Bonacinam *tom.* 2. *diſp.* 3. *q.* 7. *punct.* 5. *n.* 7. Dian. *part.* 6. *tract.* 1. *reſol.* 9. *in fin.* Sperellum, *deciſ.* 3. *&* 4.

Itaquè huiuſmodi fur, omniſque alius in Eccleſia delinquens capi poterit à Miniſtris Eccleſiaſticis; quia commiſit, inquam, ſacrilegium, quod eſt mixti fori; quapropter in ipſo datur locus præuentioni, ſicut ex multis probat Farinac. *in append. c.* 22. *n.* 364. & Mar. Italia *lib.* 1. *cap.* 5. §. 14. *n.* 7. Imò multi Doctores putant, delinquentem in Eccleſia, ſi Epiſcopo videbitur, tradi poſſe poteſtati ſeculari, obtenta prius cautione, ſaltem iuratoria, de ſalute delinquentis quoad vitam, & corporis pœnã, *c. id conſtituimus*, 17. *q.* 4. nam huiuſmodi delictum, vti dicebam, eſt mixti fori, & delinquens non capitur authoritate laicæ poteſtatis, ſed Eccleſiaſticæ, cui Eccleſiarum immunitas non præiudicat, *vt ſuprà dubit.* 10. *ſect.* 12. dicebatur de Clerico; ſic Suar. *de relig. tom.* 1. *tract.* 2. *lib.* 3. *c.* 13. *n.* 3. Silu. *ver. Immunitas*, 3. *q.* 4. Peregrin. *de immunit. c.* 6. *n.* 28. *& c.* 12. *dub.* 9. *n.* 9. Mar. Italia *lib.* 1. *c.* 5. §. 3. *n.* 75. *&* 76. & Farinac. *in append. c.* 16. *n.* 117. *&* 256. Vide quæ dicebam *dubit.* 11. *ſect.* 6. *& dubit.* 19. *ſect.* 1. *&* 3. *in fin.* & quæ dicebam *dubit.* 25. 26. *&* 30.

SECTIO IX.

An priuetur blaſphemus, & ſuperſtioſus.

SVMMARIVM.

1 *Blaſphemus etiã Dei, & B. Virginis, ac ſuperſtitioſus, niſi de hæreſi ſuſpectus ſit gaudet, immunit.*

2 *Blaſphemus etiam Dei, & B. Virginis cum ſententia multorum Doctorum non gaudet immunitate.*

3 *Qui delinquit aduerſus Eccleſiam ſponſam immunitate priuatur, ergo multo magis immunitate priuabitur qui delinquit aduerſus Chriſtum Ieſum ſponſum, & Caput Eccleſiæ.*

4 *Non quilibet Delinquens contra Eccleſiam ſponſam, niſi mutilando, vel occidendo in illa immunitate priuatur.*

5 *Blaſphemus, ſi Blaſphemia ſit hæreticalis non gaudet immunitate, non vt Blaſphemus, ſed vt hæreticus eſt.*

EX dictis ſect. præcedenti ſequitur primò; 1
quod neque immunitate priuetur blaſphemus, etiam Dei, &. B. Virginis, nec ſuperſtitioſus (niſi de hæreſi ſuſpectus ſit, vt *ſuprà dubitatie* 22. dicebatur) Atque ita in terminis docent Nauarrus *capite* 25. *numero* 20. Nouarius in Summa Bullarum, *titulo*

de immunit.n.4. Bonacina *tom.2.diſp. 3.q.7. punct.*
5.num.13. Ambroſin.*de immunit. Eccleſ. c. 8. num.*
11. Peregrin.*c.12.num.12.* Megalius *in 5 part.lib.4.*
cap.2.n.6. Farinac.mutans ſententiam *in append.de*
immunit.c.13.n.175. Gambacurta *lib 4.n.9.* & Dia-
2 na *p.1.tract.2.reſol.31.* & 29 Quamuis contrarium
ſentiant Boërius *deciſ.110.* Decian.*lib.6.c.26.num.*
5. & *6.* Martha *de iuriſdict.part.2.c.51.n.30.* & *31.*
Sanchez *in ſelect.diſp.44.n.52.* Oldrad. *conſil. 154.*
Remigius *de immunit. fall. 24.* Tuſch. *ver. Eccleſia*
concl.12.n.52. Curtell *de immunit. Eccleſ.lib.1.q.39.*
Baiardus *ad Clarum q.30.n.15.* Villalob. *in ſumma*
tom.2.tract.39.diffic. 7.n. 20. Ludouicus Correa *in*
relect.de immunit.part.3.n.35. Lezana *n. 16.* & Fa-
rinac *de carcerib.q.28.n.67.* motus ex eo, quod ſi,
3 qui delinquit aduerſus Eccleſiam ſponſam, im-
munitate priuatur, multò magis immunitate pri-
uabitur, qui delinquit aduerſus Chriſtum Ieſum,
ſponſum, & Caput Eccleſiæ. At minus rectè; quia
non quilibet delinquens contra Eccleſiam Spon-
ſam (niſi mutilando, vel occidendo in illa) immu-
nitate priuatur; & quia in hac materia non valet
argumentum à maioritate rationis, & quia alio-
quin omne crimen (cùm omne crimen ſit contra
4 Chriſtum) immunitate priuaretur. Illud tamen re-
ctè aduertit Farinacius *in cit.cap.13.n.175.* quod
ſi blaſphemia ſit hæreticalis, blaſphemus immuni-
tate Eccleſiæ non gaudeat, (ità vt in tali caſu à
5 Miniſtris S. Officij, ad quos ſolum ſpectat de hæ-
reſi cognoſcere, extrahi poſſit) non quidem quà
blaſphemus, ſed quà hæreticus; vel qua de hæreſi
ſuſpectus, vt *in cit. dubit. 22.* dicebam, & tradunt
Curtellius *loc.cit.* Gambacurta *cit. lib. 4. cap. 9.* &
Barboſa *de vniu.iure Eccleſ.tom.2.c.6. n. 105. 122*
& *ſeqq.*

SECTIO X.

An priuetur Simoniacus?

SVMMARIVM.

1 *Simoniacus, niſi ſit cum errore intellectus, (quia tunc eſt hæreticus, & exceptus in Conſtitutione Gregorij) non priuatur immunitate.*

2 *Simoniacus æquiparatur Hæretico; ſed in pœnis non valet illatio de caſu ad caſum.*

3 *Simoniacus æquiparatur Hæretico, ſi ſit cum errore intellectus, ſi credat ſc. res ſpirituales poſſe licitè emi, & vendi.*

1 SEquitur ſecundo, quod neque immunitate pri-
uetur Simoniacus (niſi ſit cum errore intelle-
ctus; quia tunc eſt hæreticus; & ſic exceptus in
Conſtitutione Gregorij) Atque ita contra Decia-
num *lib.6.c. 26. n. 5.* ex communi docent Farinac.
c. 13. n.177. Peregrinus *c.12.n.17.* Barboſa *de iure*
Eccleſ.lib.2.c.3.n.126. Lezana *n. 16.* & Dian.*p. 1.*
tract.1.reſol.31.

2 Obiicies, Simoniacus æquiparatur hæretico. *c.*
Petrus, & *cap.cum omnis.1.q.1.ergo.*

Reſpondetur, tranſeat antecedens: et in pœnis
(vt ſæpius dictum eſt) non valet illatio de caſu ad
caſum; præſertim in præiudicium cauſæ fauorabi-
3 lis, qualis eſt immunitas Eccleſiarum. Vel Reſpon-
detur: æquiparatur hæretico, ſi ſit cùm errore in-
tellectus, ſcilicet ſi credat, res ſpirituales poſſe lici-
tè emi, & vendi, & tunc concedo, quod immunita-
te priuetur, vt mox *ſuprà* dicebamus.

SECTIO XI.

An priuetur deflorans Monialem?

SVMMARIVM.

1 *Deflorans monialem non priuatur immunitate.*

2 *Amplia etiamſi ipſam defloret in Eccleſia Monaſterij.*

SEquitur tertiò, quod neque immunitate priue- 1
tur deflorans Monialem; Atque ita docet præ-
ter alios Diana *par.4.tract.1.reſol.43.* contra Ludo-
uicum Corream *in relect.ad c.inter alia, de immu-*
nit.Eccleſ.par.3.n.16. & Barboſam *ad Ordin. Luſi-*
tan.tom.2.lib.2.tit.5. §. 2.n. 5. Idque etiam verum 2
eſt, ſi Monialem defloret in ipſa Eccleſia Monaſte-
rij; quia (vt *dubit.19.per totam* dicebamus) delicta
ex eo, quod committantur in Eccleſia, non ſunt de
excepti, niſi ſit homicidium, vel mutilatio.

SECTIO XII.

An priuetur periurus, & falſus teſtis?

SVMMARIVM.

1 *Periurus, & falſus Teſtis non priuatur immunitate.*

2 *Omnes Sacrilegi hodie, præter occidentes, vel mutilantes, gaudent immunitate.*

3 *Omnes publicè percutientes, vel occidentes etiam Clericum vel Religioſum, licet ſacrilegium committant, non priuantur immunitate.*

4 *Periurus, & falſus teſtis, æquiparantur homicidæ, ſed quoad pœnitentiam, non quoad omnes alios effectus.*

5 *Periurus, & falſus teſtis, ſi cauſa ſint vt quis morti damnetur ſunt homicidæ proditorij moraliter, non autem phyſicè, & ideo non priuantur immunitate.*

SEquitur quartò, quod neque immunitate pri- 1
uetur periurus, & falſus teſtis; Atque ita in ter-
minis noſtri Caſus docent contra Gutierez *lib. 3.*
q.1.n.33. & Igneum *in leg.1.n.20.ff. ad Syllan.* De-
cianus *tract.crimin.lib.6. c. 28. num. 121.* Farinac.
in append.de immunit.c.9.n.140. Peregrin.*de immu-*
nit.c.12.n.15. Bonac.*tom. 2.diſp.3 q.7.punct.5.n.11.*
& Chartarius, vbi rectè ait, omnes ſacrilegos ho- 2
die, præter occidentes, vel mutilantes, immunitate
gaudere. Adde tu, & omnes publicè percutientes, 3
vel occidentes etiam clericum; vel Religioſum, li-
cet ſacrilegium committant; quia ex dictis nullum
ſacrilegium immunitate priuat, niſi ſit mutila-
tio, vel occiſio in loco ſacro. Vide etiam Suar. *de*
relig.tom.1.tract.2.lib. 3. cap. 10. num.3. Alterium
de cenſur.tom.1.lib.2.cap. 6. & Sperellum, *deciſ.22.*
num. 10.

Obiicies, periurus, & falſus teſtis æquiparantur 4
homicidæ *cap. fin. 22. q.1.* ergo priuatur immuni-
tate Eccleſiæ.

Reſpondetur, nego conſequentiam; quia in pœ-
nis (præſertim ſi ſint in præiudicium immuni-
tatis) non valet argumentum à paritate, quin
neque à maioritate rationis, vt ſupra diceba-
mus.

Reſpon-

Reſpondetur ſecundò, diſtinguo antecedens: æquiparantur homicidæ, quoad pœnitentiam, ita vt poſſit pro ipſis eadem pœnitentia imponi, ac pro homicida imponitur, concedo: æquiparantur homicidæ, quoad alios omnes effectus, nego; alioquin periurus, & falſus teſtis eſſent irregulares, ſicut homicida, quod falſum eſt. Vel æquiparantur homicidæ voluntario tantum concedo; homicidæ proditorio, nego; et huic tantum homicidæ imponitur pœna priuationis immunitatis Eccleſiarum, vt *dubio*. 20. dicebatur.

Inſtabis, ſaltem periurus, & falſus teſtis priuantur immunitate, ſi cauſa ſint, vt quis morti damnetur, qui alioquin non damnaretur; quia tunc ſunt homicidæ proditorij, ergo. Atque ita non omninò improbabiliter docet Marius Ital. *de immunit. lib. 1. cap. 5. §. 4. & cap. 5. num. 145. & ſeqq.* Curtellius *de immun. Eccleſ. lib. 1. q. 19. num. 11. & 12.* & inclinat Farinacius *in append. de immunit. cap. 9. numer.*
1 141. quatenus dubius dicit, quod in tali caſu conſulendus ſit Pontifex, videri etiam poterit Clarus *in §. falſum, in princip.* Menoch. *de arbitr. caſu 306. centur. 4.* Tiraquel *de pœnis temperandis, cauſa 31. num. 23. & 24.* Ioſeph Ludouic. *deciſ. 15. num. 32. & ſeqq.* Barboſa *tom. 2. de iure Eccleſ. cap. 3. num. 129* & Zambellus *in Repert. mor. ver. Eccleſia quoad eius immunitatem, n. 10.*

5 Reſpondetur, nego antecedens, & ad probationem Reſpondeo, quod in tali caſu periurus, & falſus teſtis ſunt homicidæ proditorij, moraliter, concedo: phyſicè, nego. At homicidæ proditorio phyſicè tantum (vt *ſupra cit. dub. 20. ſect.* 8. dicebam de mandante homicidium) immunitas Eccleſiarum denegatur. Vide quæ dicebantur *cit. dub. 20. ſect. 8. & ſeqq. & dub. 21. ſect. 7.* vbi referebam Doctores noſtram ſententiam in terminis ſequentes.

SECTIO XIII.

An priuetur, qui infert ſtrigia in Eccleſia?

SVMMARIVM.

1 *Inferens ſtrigia in Eccleſia, non priuatur Immunitate.*

1 SEquitur quintò quod neque immunitate priuetur, qui infert ſtrigia in Eccleſia; atque ita declarauit S. Congreg. Epiſc. die 16. Nouemb. 1618. Quod intellige in caſu, quo abſit ſuſpicio hæreſis. Vide Lezanam, *n* 16 & quæ dicebam, *dub. 19. ſect. 2. & dub. 22. n. 6. & ſeqq.*

SECTIO XIV.

An immunitate priuetur parricida?

SVMMARIVM.

1 *Parricida ob rationes recenſitas, non priuatur immunitate contra Pariſium, & alios.*
2 *In iure nullibi cautum reperitur hominem ex ſola Parricidij qualitate priuari immunitate.*
3 *Occidens Patrem inſidioſè, & incautè non priuatur immunitate, ſecus eſt ſi inter Patrem, & filium nulla præceſſerit inimicitia.*

REſpondetur negatiuè, ob eaſdem rationes *ſupra* dictas; quamuis contrarium minus rectè 1
ſentiant Curtell. *de immun. Eccl. lib. 1. q. 34. n. 9.* Pariſius *lib. 1. Conſ. 96.* & alij, quorum ſententia ſecundùm aliquos non procedit in quouis parricidio, ſed tantum in parricidio inſidioſo, & incauto; Alioquin ſi ſimul pater, & filius digladiarentur, & vnus alterum in rixa occideret, immunitate priuaretur, quod non eſt dicendum (inquiunt ipſi) cùm 2
ex ſola parricidij qualitate hominem immunitate priuari, in iure cautum nullibi reperiatur; Ita inter alios Barboſ. *de iure Eccleſiaſt. lib. 2. c. 3. n. 95.* ſed etiam minus rectè; quia ſi ſecundùm ipſum ſola qualitate parricidij reus immunitate non priuatur, neque immunitate priuabitur, ſi occiderit patrem inſidioſè, & incautè, cùm (vt *ſupra* dicebamus) homicidium inſidioſum, & incautum nõ priuet reum immunitate. Secus, ſi inter patrem, & filiũ nulla præceſſiſſet inimicitia, quia tunc homicidium, vtpotè proditorium, abſque dubio immunitate priuaret. 3

SECTIO XV.

An immunitate priuetur incendiarius?

SVMMARIVM.

1 *Incendiarius non priuatur immunitate, cum non excipiatur in iuribus recenſitis.*
2 *Incendiarius æquiparatur agrorum Depopulatori, ſed vt diximus non valet argumentum à paritate rationis.*
3 *Principibus datur facultas puniendi expreſsè incendiarium conſultis Prælatis Eccleſiaſticis in quantum Incendiarius confugit ad Eccleſiam non ad ipſum extrahẽdum ab illa, ſed vt Principes prudenter procedant in aſſignanda pœna Incendiario.*
4 *Conſtitutio Gregoriana derogat iuri communi, & omnia reducit ad vnicam formam; & ſic non obſtat aliquid in contrarium.*
5 *Violans Eccleſiam eius fores frangendo, vel comburendo, gaudet immunitate.*
6 *Violans tamen Eccleſiam Regularium, eius, vel Monaſterij fores frangendo, vel comburendo, vel in eas quocumque alio modo violentiam exercendo, præter ſacrilegium, & pœnas communes, pœnas quaſdam alias incurrit ex priuilegiis Religionum, etſi non priuationem immunitatis.*
7 *Qui violat Eccleſiam eius fores frangendo, vel cõburendo peccat non ſolum in Eccleſia, ſed etiam contra Eccleſiam, at non valet argumentum à maioritate rationis, vt ſupra dictum eſt.*
8 *Neque valet argumentum ab Incendiario ſegetum ad Incendiarium fororum Eccleſiæ.*
9 *Qui ſimpliciter violat Eccleſiam, eſt indignus vt ab illa defendatur & ſic eius immunitate gaudeat, ſi attendatur eius delictum, ſecus ſi attendatur Eccleſiæ pietas.*
10 *Perſona loquentis cum fert legem, in generali ſermone cenſetur excepta, ſi aliunde contrarium clare non conſtet.*

REſpondetur negatiuè, ob eaſdem rationes dictas; quod ſcilicet neque *in cap. inter alia*, vel 1
aliis iuribus, neque in Conſtitutione Gregorij XIV. excipiatur, & conſequenter comprehẽdatur ſub regula generali immunitatis; Atque ita docet præter alios Farinac. *in append. de immunit. cap. 6.*

num. 105. Diana *part.* 2. *tract.* 1. *reſol.* 21. *& part.* 6. *tract.* 1. *reſol.* 16. & Bonacina *tom.* 2. *diſp.* 3. *q.* 7. *punct.* 6. §. 1. *n.* 6. quamuis oppoſitum ſentiant Faber. *in l.* 1. *Cod. de his, qui ad Eccleſ. confugiunt.* Peregrin. *de immunit. cap.* 12. *num.* 6. Guazzinus *tom.* 1. *de-fenſ.* 1. *cap.* 38. *num.* 44. Mar. Ital, *lib.* 1. *cap* 4. §. 3. *numer.* 56. *&* 57. Sarpus *de iure Aſylorum cap.* 5. *fol.* 50. Villadieg. *in Polit. cap.* 3. *num.* 213. & Bobadilla *in Polit. tom.* 1. *lib.* 2. *capite* 14. *n.* 49.

2 Obiicies, incendiarius æquiparatur agrorum depopulatori, *c. peſſimum*, 23. *q.* 8. Ergo.

Reſpondetur, ſolutio patet ex dictis; quin retorquetur argumentum; quia, cùm incendiarij crimen non ſit idem crimen, ac crimen agrorum depopulatoris, exceptio vnius non eſt exceptio alterius, ſed potius firmat regulam in non exceptis.

3 Inſtabis, Incendiarius expreſsè priuatur immunitate, cit. c. peſſimum; ergo. Antecedens patet; quia datur ibi facultas Principibus eum puniendi, conſultis Prælatis Eccleſiaſticis; quod conſilium requiritur, in quantum incendiarius confugit ad Eccleſiam; aliàs enim non requireretur tale conſilium; & tamen hoc non obſtante conceditur illis facultas eum puniendi, conſultis Prælatis Eccleſiaſticis, ergo, &c.

Reſpondetur, nego antecedens: & ad probationem Reſpondeo, quod conſilium Prælatorum Eccleſiaſticorum requiratur in dicto caſu, non quia incendiarius confugit ad Eccleſiam, ſed vt Principes prudenter procedant in aſſignanda pœna incendiario; cùm ſecundum ius antiquum variæ in illum pœnæ ſint conſtitutæ, vt notat *gloſ. ibi.*

4 Adde, quod Conſtitutio Gregorij XIV. derogat iuri communi, & omnia reducit ad vnicam formã cum particulis taxatiuis & clauſulis prohibentibus; & ſic non obſtat hodie talis textus, etiam ſi eſſet in contrarium.

5 Hinc ſequitur, quod neque immunitate priuetur, qui violat Eccleſiam, eius fores frangendo, vel comburendo; ſicuti Contra Curtellium *de immun. Eccleſ. lib.* 1. *q.* 21. & alios rectè docent in terminis Diana *reſol.* 16. Nouarius *in Summa Bullarum, tit. de immunit. n.* 9. & ex Aduerſariis Peregrinus *loco ſuprà cit. n.* 15. quia, cùm ex dictis *dubit.* 19. ſolum immunitate priuetur, qui violat Eccleſiam per homicidium, vel mutilationem, conſequens eſt, quod qui alio modo illam violat, immunitate non priuetur, ſed gaudeat vt patet ex dictis ibi. Vide etiam, quæ dicebantur *dubit.* 16. *&* 17.

6 Cæterum, ſi Miniſtri curiæ ſecularis fores Eccleſiarum, vel Monaſteriorum Regularium infringant, aut in eas violentiam exerceant, præter ſacrilegium, & pœnas communes, pœnas quaſdam alias incurrunt ex Religionum priuilegiis, quæ referunt Caſſanubius *in Compend. priuileg. Mendicant. ver. Eccleſia Fratrum, n.* 3. Rodrig. *to.* 2. *qq regular. q.* 50. *ar.* 2. & Lezana *ver. immunitas Eccleſ. n.* 20.

7 Obiicies ſecundò ex Curtellio *loc. ſuprà cit* Qui violat Eccleſiam, eius fores frangendo, vel comburendo, peccat non ſolum in Eccleſia, ſed etiam in Eccleſiam, ergo immunitate non gaudet.

Reſpondetur: concedò antecedens; at nego conſequentiam; quia in materia hac immunitatis non valet argumentum à paritate, neque à maioritate rationis, vt patet ex dictis *ſuprà cit dubit.* 19. *& dubit.* 24.

8 Inſtabis ex eodem Curtellio: Agrorum depopulator, qui incendit ſegetes, immunitate nõ gaudet, ergo multò minus, quid incendit fores Eccleſiæ,

Reſpondetur ſimiliter vt ſuprà: Concedo antecedens: at nego conſequentiam, ob rationem dictam. Accedit, quod vt agrorum depopulator, qui incendit ſegetes, immunitate non gaudeat, requiritur, quod id pluries, non autem ſemel vel bis fecerit, ſicuti dicebam *dubit.* 15.

Reinſtabis ex eodem Curtellio: Qui ſimpliciter violat Eccleſiã eſt indignus, vt ab illa defẽdatur, & ſic eius immunitate gaudeat, *c. ad Epiſcopos*, 17. *q.* 4. ibi: *Ad Epiſcopos cunctos direxiſſe iuſſionem, & eos, qui Eccleſias violaſſe perhiberentur, acceſſu earum iudicarent eſſe indignos. & in c. frater*, 10. *dict. cauſa* 17. *q.* 4. ibi: *Nullus enim inter limina tanta veneratione deputata vtrumq; ſibi licere exiſtimet pro ſua voluntatis arbitrio, vt & humanitatẽ ſibi vendicet, & furorem.* & in *c. omnes cit.* 17. *q.* 4. ibi: *A liminibus eiuſdem matris anathematizamus Apoſtolica auctoritate, pellimus, damnamus, atque ſacrilegos iudicamus*, ergo &c. 9

Reſpondetur: diſtinguo antecedens: eſt indignus, ſi attendatur eius delictum, concedo: eſt indignus, ſi attendatur matris Eccleſiæ pietas, quæ ex hoc magis elucet; & propter quam correxit ius commune, nego. Quod inde magis patet; quia alioquin nullus delinquens gauderet immunitate Eccleſiæ; quia omnis delinquens, vtpotè delinquens indignus eſt, qui defendatur ab Eccleſia.

Vrgebis ex eodem Curtellio: Perſona loquentis, cùm fert legem, in generali ſermone cenſetur excepta, quod non ferat illam in proprium præiudicium; Doctores communiter, quos citat Barboſa *axiom.* 206. *n.* 2. ergo, &c.

Reſpondetur: Diſtinguo etiam antecedens: ſi aliunde contrarium clarè non conſtet, concedo; ſi conſtet, ſicuti cõtingit in caſu noſtro, nego. Quod inde confirmatur; quia alioqui quomodocumque quis delinquaret in Eccleſia, immunitate non gauderet Eccleſiæ. 10

Reſpondetur ſecundò, quòd licet id vergat in caſu noſtro in proprium præiudicium materialiter, ſeu quoad materiale Eccleſiæ, non tamen vergit in proprium præiudicium formaliter, ſeu quoad immunitatem, & iuriſdictionem Eccleſiæ.

SECTIO XVI.

An immunitate priuetur apoſtata à Religione?

SVMMARIVM.

1 *Apoſtata à Religione ob rationes ſupradictas non excluditur ab immunitate Eccleſiæ, in opinione tamen illorum Doctorum aſſerentium quod Clerici, & Regulares Delinquentes gaudeant Eccleſiæ immunitate.*

REſpondetur etiam negatiuè ob eaſdem rationes iam dictas; quod tamen dico in opinione eorum Doctorum, qui docent, quod clerici, & Regulares delinquentes immunitate Eccleſiarũ gaudeant; cùm ego tamen opinionem oppoſitam putem probabiliorem, de qua vide *dub.* 10. *ſect.* 15. 1

SECTIO XVII.

An immunitate priuetur exul, vel capitaliter bannitus?

SVM

SVMMARIVM.

1 *Exul vel Bannitus, dummodo eius delictum non ſit de exceptis, non priuatur immunitate.*

2 *Bannitus non poteſt extrahi ex alieno Territorio, & ſic neque ex Eccleſia, cum ea ſit de Territorio Epiſcopi.*

3 *Bannitus vel Exul ſi ſit in Eccleſia ſua Patria non dicitur exilium fregiſſe.*

4 *Ius generaliter loquens generaliter eſt intelligendum.*

5 *Vbi ius non diſtinguit neque nos diſtinguere debemus, præſertim ſi diſtinctio ſit in præiudicium Eccleſiæ.*

6 *Reus, qui ducitur ad ſupplicium mortis, ſi ſe eximat è manibus ſatellitum, gaudet Eccleſia immunitate.*

7 *Bannitus, & exul mortuus non poteſt ſepeliri ex doctrina Bartoli in Eccleſiis locorum, de quibus arcetur.*

8 *Non valet argumentum à priuatione ſepulturæ ad priuationem immunitatis.*

9 *Excommunicatus non poteſt ſepeliri in Eccleſia, & tamen gaudet immunitate.*

10 *Infidelis non poteſt ſepeliri in Eccleſia, & tamen ex multorum ſatis probabili opinione gaudet etiam immunitate.*

11 *Opinio Bartoli de ſepultura Banniti, & Exulis non eſt tuta.*

12 *Bannitus, vel Exul, hoc ipſo, quod tranſgrediatur fines vetitos confugiendo ad Eccleſiam committit crimen læſæ maieſtatis, ſed non in Perſonam Principis.*

13 *Bannitus, vel exul cum confidenter audeat permanere in loco ſacro, delinquit in Eccleſia, non tamen occidendo, vel mutilando, & ideo gaudet immunitate.*

14 *Literæ conceſſæ particularibus locis contra immunitatem, non ſunt generaliter ad omnia loca extendendæ.*

15 *Bannitus ſi vi ſtatuti poſſit impunè occidi, non ſolum non debet extrahi ab Eccleſia, ſed nec in illa occidi.*

16 *Occidens Bannitum ex permiſſione ſtatuti, ſi occidat in Eccleſia licet non poſſit puniri vt homicida, punitur tamen vt Eccleſiaſticæ Immunitatis violator.*

17 *Occidens tali caſu in Eccleſia contrahit excommunicationem conſtitutionis Gregorianæ latam contra extrahentes ab Eccleſia.*

1 REſpondetur, quod immunitate neque priuetur exul, vel capitaliter bannitus (dummodo delictum, pro quo eſt exul, vel bannitus, non ſit de exceptis) ob eaſdem rationes ſupra dictas.

2 Et confirmatur; quia bannitus non poteſt extrahi ex alieno territorio (vt inter alios notauit Azenedus *lib. 1. cap. 3. num. 7.*) Ergo neque ex Ec-
3 cleſia; cùm Eccleſia ſit de territorio Epiſcopi (quapropter, ſi bannitus, vel exul fuerit in Eccleſia ſuæ patriæ, non dicitur exilium fregiſſe; qua de re Diana *par. 4. tract. 1. reſol. 91.*) Atque ita contra Sarpum *de iure Aſylorum cap. 5. fol. 53.* & quoſdam alios docent Sanchez *in opuſc. tom. 2. lib. 6. cap. 1. dub. 8. numero* 24. Barboſa *de iure Eccleſiaſt. lib. 2. cap. 3 numero* 130. Peregrin. *in tract. de immunitat. cap. 5. numero* 11. Diana *par. 2. tract. 1. reſol. 31.* Clarus *in pract. §. fin. q. 30. numero* 21. Farinacius *qu. 28. numero* 47. Caſtrus Palaus *tom. 2. tract. 11. diſp. vnic. punct. 7. numero* 9. Baiardus ad Iulium Clarum, *qu. 30. numero* 28. Guazzinus *tom. 1. defenſ. 1. cap. 38. num. 55.* Bonac *tom. 2. diſp. 3 q. 7. punct. 5. num. 15.* Ludouicus Cortez *in relect. de immunit. par. 3. num.* 40. Lezana *ver. immunitas, num. 16.* Cochier. *de iuriſdict par. 4. q. 65 num. 2.* & Marius Anton. Maceratenſis *var. reſol. lib 3. reſol. 15. n. 9.* Vide etiam quæ dicebantur ſupra *cit. dub. 10. ſect. 5. & ſeqq.*

Obiicies, Eccleſia non defendit, quos Iudicum ſententia damnauit, ſed eos ſolum, quos iuſtitia inſequitur, antequam ſententiam ferat; ergo.

Reſpondetur, nego antecedens; quia iura quoad
hoc indefinitè loquuntur; ius autem, quod ge- 4
neraliter loquitur, generaliter eſt intelligendum.
cap. in fraudem, §. vlt. de teſtam. militar. præſertim
in fauorabilibus. Item vbi ius non diſtinguit, nec 5
nos diſtinguere *debemus, leg. præſes, ff. de offic. Præſid.*
præſertim, ſi diſtinctio ſit in præiudicium Eccle-
ſiæ. Adde, quod, ſi, quod dicitur, verum eſſet, 6
ſequeretur, quod, ſi Reus lata ſententia, & damnatus ad mortem, cùm ad ſupplicium ducitur) eximens ſe è manibus ſatellitum ad Eccleſiam confugeret, Eccleſiæ immunitate non gauderet, quod eſt contra praxim, & communem ſententiam Doctorum, vt videre eſt apud Decianum *lib. 6. cap. 28. numero* 29. Gutierez *in qq. pract. lib. 4. q. 4. numero* 10. Tuſchum *ver. Eccleſia, 15. numero* 197. Corteam *in relect. de immunitat par. 2. numero* 9. Farinacium *in append. de immunitat. cap. 15. num.* 197. & Caſtrum Palaum *tom. 1. tract. 11. diſp. vnic. punct. 7. numero* 12. & nos dicebamus *ſupra cit. dub. 10. ſect. 7. & ſeqq.*

Obiicies ſecundò, bannitus, & exul mortuus
ex Bartolo non poteſt ſepeliri in Eccleſiis lo-
corum, de quibus arcetur; adeò quod ſi in 7
aliqua Eccleſia illorum ſepeliatur, exhumandus ſit, ergo viuus Eccleſiæ immunitate non gaudebit.

Reſpondetur, tranſeat antecedens, at nego con-
ſequentiam; quia non valet argui de priuatione 8
ſepulturæ ad priuationem immunitatis Eccleſiæ;
quandoquidem excommunicatus non poteſt ſe-
peliri in Eccleſia, & tamen gaudet immunitate Ec- 9
cleſiæ, vt dicebatur *cit. dub. 10. ſectio. 3.* Item infi-
delis ſimiliter non poteſt ſepeliri in Eccleſia, & ta-
men ex multorum ſatis probabili opinione gau- 10
det etiam immunitate Eccleſiæ; qua de re vide *cit. dub. 10. ſect. 4.*

Reſpondetur ſecundò, nego antecedens; quia
licet Eccleſia ſit in territorio Principis ſecularis, 11
non tamen propriè eſt de eius territorio, quin (vt alij loquuntur) eſt extra territorium, & iuriſdictionem Principis ſecularis. Atque ita docent Aymon. *Conſil. 908. numero 6. lib. 5.* Toſchus, *ver. Eccleſia, concluſ. 5. numero* 10. Farinacius *in append. de immunitat. cap 22, numero* 356. Chaſſanæus *in conſuetud. Burgund. Rubr. 1. §. 5. num.* 137. Sperellus, *dec. 3. n. 11. &* 16. Antonius de Marinis *cap. 116 per totum,* & alij.

Obiicies tertiò, bannitus, vel exul, hoc ipſo, quod
tranſgreditur fines vetitos, confugiendo ad Eccle- 12
ſiam, committit crimen læſæ Maieſtatis; ergo immunitate Eccleſiæ non gaudet.

Reſpondetur, tranſeat antecedens: at non com-
mittit in perſonam Principis; quod requiritur, vt
Eccleſiæ immunitate non gaudeat, ſicuti diceba- 13
tur *ſupra dub. 32. ſect. 4. & ſeqq.*

Obiicies quartò, hoc ipſo, quod permanet in Eccleſia (cum in loco ſacro ſibi interdicto ſtare cõfidenter audeat) in illa actu delinquit, ergo illius immunitate non gaudet.

Reſpondetur, tranſeat, quod actu in illa delinquat:at non delinquit in illa occidendo, vel mutilando,quod requiritur, vt immunitate non gaudeat, ſicuti dicebatur *ſuprà dubit. 19. per totam.*

14 Obiicies quintò cum Mario Italia *de immunit. Eccleſ. lib. 1. cap. 5. §. 8. num. 1. & ſeq* & Curtellio *de immunit Eccleſ. lib. 1. q. 17. n. 8.* quaſdam literas Clementis VIII. miſſas ad Archiepiſcopum Bononiæ; & Nuncium Neapolis, in quibus præcipit Regularium Superioribus, ne bannitos, fraudulenter decoctos, fures &c. in ſuis Conuentibus recepteut, & detineant, ſed expellant, ergo, &c.

Reſpondetur, de his litteris vide, quæ dicebantur *ſuprà ſect. . dubit. 15. ſect. 6. in fin.*

16 Cæterum aduerte hic, quod exul, vel bannitus non ſolum non poſſit ab Eccleſia extrahi, ſed nec etiam (non obſtante, quod ex forma ſtatuti, vel ex alio capite poſſet impunè interfici) in Eccleſia oc-

17 cidi, adeò, quod taliter occidens, licet non poſſit puniri, vt homicida, puniri tamen debeat vt Eccleſiæ & Eccleſiaſticæ immonitatis violator; ſicuti rectè ex Remigio de Gonni notauit Peregrinus *de immunit. cap. 5. num. 11.* & videri poteſt Farinacius *q. 103. num. 323. & in append. de immunit. cap. 2. num. 39.*

An autem in tali caſu occidens in Eccleſia exulem, vel bannitum, contrahat excommunicationem Gregorij XIV. contra extrahentes ab Eccleſia latã?

Reſpondetur affirmatiuè, vt *infrà dubit. 37.* dicetur.

SECTIO XVIII.

An immunitate priuetur cudens falſam monetam, vel bonam tondens?

SVMMARIVM.

1 *Cudens falſam monetam, vel bonam tondens non priuatur immunitate ob rationes ſupradictas.*

2 *Cudens falſam monetam, vel bonam tondens committit iniuſtitiam aduerſus Rempublicam, & Regem; & ſic committit furtum publicum, non tamen dicitur committere latrocinium publicum, quod requiritur ad perdendã immunitatẽ.*

3 *Cudens falſam monetam committit crimen læſæ maieſtatis in ſtatum Principis, non autem in Perſonam eiuſdem.*

1 RESPONDETVR negatiuè ob eaſdem rationes dictas; quod ſcilicet non ſit crimen hoc exceptum in iure communi, neque in Bulla Gregorij XIV. Atque ita contra Sarpum *de iure Aſylorum cap. 5. fol. 52.* docent Guttierez *pract. qq. ciuil. lib. 3. q. 4.*) vbi in crimine falſæ monetæ ſic in Regali Cancellaria Pinciana deciſum fuiſſe teſtatur) Farinacius *in append. de immunit. c. 6. num. 91.* Mar. Italia *lib. 1. cap. 5. §. 1. num. 15.* Diana, *part. 1. tract. 1. reſol. 31.* Villalob. *in ſumma tom. 2. tract. 39. diffic. 7. num. 19.* Trullench. *in decalog. tom. 1. lib. 1. cap. 11. dub. 3. num. 28.* Peregrin *de immunit. cap. 6. num. 11.* Nouatius *in ſumma Bullarum tit. de immunit. num 4.* Lezana, *num. 16.* Bonacina *tom. 2. diſp. 5. quæſt. 7. punct. 6. §. 1. numer. 4.* & Barboſa *de iure Eccleſiaſt. lib. 2. cap. 3. numer. 122.* vbi ait, quod cùm Neapoli in Eccleſiam quidam Monetarij confugiſſent, Prorex Paulo V. ſupplicauit, vt eius Nuncio mandaret, quod tales Reos Regiæ Curiæ conſignare vellet; & Pontifex ſub die 19. Iulij 1619. mandauit, dari literas Nuncio, vt (conſtito ſibi ſummariè, & ex proceſſu laicorum, quod tales erant Monetarij) eos conſignari mandet.

Obiicies, talis committit iniuſtitiam aduerſus Rempublicam, & Regem, & ſic committit furtum publicum, ergo. 2

Reſpondetur, concedo vtramque partem antecedentis: at nego conſequentiam; quia non committit latrocinium publicum (cùm non inferat violentiam cum publicitate, ſeu in loco publico, ſed furetur clam, & ſine violentia) At latroni publico tantum, vt ſupra ſuo loco dicebatur, imponitur pœna priuationis immunitatis. Vide *dubit. 13.*

Inſtabis committit crimen læſæ Maieſtatis, Ergo, &c. 3

Reſpondetur, diſtinguo antecedens: committit crimen læſæ Maieſtatis in ſtatum Principis, concedo, in perſonam Principis, nego. At ex dictis in in hoc caſu tantum immunitas Eccleſiarum denegatur. Vide *dubit. 23. ſect. 4. & ſeqq.*

SECTIO XIX.

An immunitate priuetur Regia tributa, vel fiſcum fraudans, aut Reipublicæ pecunias in ſuos vſus conuertens? Vbi etiam de obſtricto ad reddendum ratiocinia ratione tutelæ, vel officij Regij.

SVMMARIVM.

1 *Fraudans Regia Tributa, aut Republica pecunias in ſuos vſus conuertens non priuatur immunitate.*

2 *Authentica de mandatis Principum, vt diximus fuit correcta per ius Canonicum.*

3 *Ius ciuile, cum diſcordet à Canonico in materia Immunitatis, ſtandum eſt Iuri Canonico.*

4 *Obligatus ad reddendum ratiocinia ratione tutelæ, vel adminiſtrationis ſi ſit in fraude, multo minus priuabitur immunitate.*

5 *Textus in Can. Vxor 17. q. 4. non loquitur de homine libero; ſed de ſeruo.*

6 *Officialis Regius, & Debitor ex cauſa ſyndicatus multo minus priuatur immunitate.*

REſpondetur etiam negatiuè, ob eaſdem rationes dictas; atque ita contra Sarpum *de iure Aſylorum, cap. 5. fol. 52.* & Curtellium *de immunit. Eccleſ. lib. 1. q. 32 num. 41. & ſeqq.* docent Angelus, *ver. Immunitas, num. 15.* Silu. *eodem ver. 3. num. 8.* Tabien. *num. 8.* Armilla, *numer. 12.* Suarez *de relig. tom. 1. lib. 3. cap. 11. num. 3.* Fagundez *precept. 2. lib. 4. cap. 4. numer. 53.* Villalobos *in ſumma, tom. 2. tract. 39. diffic. 7. num. 17.* (vbi citat Abbatem, Lopez, & Bobadillam) Ambroſinus *de immunit. cap. 13. numer. 2.* Farinacius *capite 3. numero 65.* Gennonius *de ſacror. immunit. lib. 3. cap. 16. numero 110.* & Caſtrus Palaus, *tom. 2. tract. 11. diſp. vnic. punct. 8. num. 5.* & videri poterunt, quæ dicebantur *dubit. 15. ſect. 5. & 6.* 1

Obiicies,

Digitized by Google

Obiicies, eſt in contrarium Authent. *de mandatis Princip. § publicanorum*, ergo, &c.

2 Reſpondetur, concedo antecedens. At id nihil obſtat; quia correcta iam illa eſt per ius Canonicum; cùm autem in materia immunitatis diſcordat
3 ius Ciuile à Canonico ſtandum eſt Iuri Canonico, etiam in foro Ciuili, ſicuti ex communi docent Gutierez *in pract. qq. lib. 4. q. 4. num.* 4. Tuſchus *ver. Eccleſia, concl.* 10. *num.* 19. *& ver. Immunitas, concl.* 59. *num.* 13. Germonius *de ſacror. immunit. lib. 3. c.* 16. *num* 21. Peguera *in pract. crimin. cap.* 26. *num.* 6. & Sperellus, *deciſ.* 52. *num.* 32. & nos dicebamus *ſupra dub.* 5.

4 Hinc ſequitur primò contra Curtellium *loc. cit.* quod à fortiori multò minus immunitate priuetur obligatus ad reddendum ratiocinia ratione tutelæ, vel adminiſtrationis. Nec obſtat textus in
5 *cap. vxor*, 17. *q.* 4. vbi quidam ſeruus obligatus ad ratiocinia reddenda, confugit ad Eccleſiam; & Gelaſius Pontifex mandauit, quod, præſtito impunitatis iuramento, ex illa extraheretur. Nam (vt rectè aduertit præter alios Decianus *lib.* 6. *cap.* 28. *nu* 26.) non loquitur textus ille de homine libero, ſed de ſeruo, qui (cùm ſit quid Domini) certum eſt, quod Domino, præſtito impunitatis iuramento, reſtitui
6 debeat.

Sequitur ſecundò contra eundem Curtellium, quod ſimiliter à fortiori multò minus immunitate priuetur Officialis Regius obligatus, & debitor ex cauſa Syndicatus; ſicuti notauit præter alios Farinacius *in append. de immunit. cap.* 1. *numero* 66. Vide quæ dicebantur *ſupra citata Dub.* 11. *ſect.* 1. *& ſeqq.*

SECTIO XX.

An immunitate priuetur Iudex, vel alius miniſter extrahens ab Eccleſia confugientem ad illam?

SVMMARIVM.

1 *Crimen extrahendi Reos ab Eccleſia non eſt de exceptis, & ideo extrahens gaudet immunitate contra graues Doctores.*

2 *Iudex, & Miniſter in tali caſu indignus eſt vt immunitate gaudeat, cum alterum immunitate priuauerit, ſecus eſt inſpecta Eccleſiæ pietate.*

1 RESpondetur etiam negatiuè ob eaſdem rationes dictas, quod ſcilicet crimen extrahẽdi reũ ab Eccleſia non ſit vnum de exceptis; Atque ita docet Farinacius *in append. de immunitat. cap.* 6. *numero* 106. Quamuis contrarium ſentiant graues Doctores, inter quos Decianus *tractat. crimin. lib.* 6. *cap.* 25. *numero* 7. *& cap.* 26. *numero* 9. Mar. Ital. *de immunitat. lib.* 1. *cap.* 5. §. 15. Anaſt. Germon. *de ſacror. immunitat. lib.* 3. *cap.* 16. *numero* 104. *& ſeqq.* Cortellius *de immunitat. Eccleſ. lib.* 1. *quæſtio.* 11. & Petr. Gregor. *Syntag. iuris, lib.* 33. *cap.* 21. *num.* 3. *& c.* 22. *n.* 2.

Obiicies, Iudex, vel miniſter in tali caſu indi-
2 gnus eſt, vt immunitate gaudeat, cùm alterum immunitate priuarit; quapropter conqueri non poteſt, quod eadem menſura, qua alios, menſus eſt, remetiatur, ergo, &c.

Reſpondetur, diſtinguo antecedens: indignus eſt, vt immunitate gaudeat, ſi ſpectetur ad pietatem Eccleſiæ, nego antecedens: ſi ſpectetur ad perſonam, & delictum, concedo antecedens. At hinc tãtũ ſequitur, quod potuerit ſtatui, quòd talis Reus immunitate priuetur, non autem quod de facto ſic ſtatutũ ſit, cùm contrariũ in Gregoriana appareat; Quapropter pro Reo ſtat regula generalis, quod immunitate gaudere debeat; ità vt ſi ius commune *in cap. frater*, 10. *cauſa*, 17. *q.* 4. vel alibi oppoſitum præceperit, id iam correxerit Gregoriana.

SECTIO XXI.

An immunitate priuetur occidens clericum, vel Regularem, vel etiam Epiſcopum?

SVMMARIVM.

1 *Occidens Clericum vel Regularem, vel etiam Epiſcopum; non priuatur Eccleſiæ immunitate, cum non ſit homicidium de exceptis.*

2 *Occidens ſupradictos contrahit excommunicationem, non autem amittit immunitatem, quia priuilegium eſt conceſſum loco ſacro, non Perſonæ ſacræ.*

3 *Excommunicationi eſſe annexum effectum priuandi excommunicatos immunitate, non reperitur in iure.*

4 *Occidens Clericum ſaltem conſtitutum in ſacris eſt Parricida ſed impropriè, & dato, quod eſſet propriè diximus Parricidam gaudere immunitate.*

5 *Occidens Clericum committit ſacrilegium, & tamen per ea quæ dicta ſunt non eximitur ab immunitate.*

6 *Occidens Clericum committit crimen læſæ maieſtatis, ſed remotè.*

7 *Occidens Clericum licet delinquat in Eccleſiam, non tamen delinquit materialiter, quod oporteret, vt priuetur immunitate.*

8 *Eccleſia cum diligat inimicos, ac ſe perſequentibus benefaciat, occiſores amplectitur.*

9 *Immunitas Eccleſiarum eſt ſolum in ordine ad Iudices ſeculares, non item in ordine ad Iudices Eccleſiaſticos.*

REſpondetur etiam negatiuè ob eaſdem rationes ſupra dictas, quod ſcilicet inter homicidia 1
excepta non ponatur, niſi homicidium proditorium, quale non eſt homicidium, de quo nunc loquimur; Atque ita docent *Peregrin. de immunitat. Eccleſ. cap.* 12. *num.* 13. Diana *par.* 1. *tract.* 2. *reſol.* 39. Boërius *deciſ.* 109. *num.* 7. *in fine*, Farinacius *de immunitat. cap.* 7. *numero* 114. retractans ſententiam oppoſitam, quam prius docuerat *in tract. de carcerib. quæſtio.* 28. *numero* 29. Marius Ital. *de immunitat. lib.* 1. *cap.* 2. §. *vnic. numero* 6. *& cap.* 5. §. 3. *numer.* 79. Giuba *conſil.* 70. *numero* 9. Antonius de Marinis *in quotid. reſol. cap.* 170. *numero* 14. & Ceoall. *par.* 2. *qu.* 101. contra Decianum *lib.* 6. *cap.* 28. Riccium *in prax. par.* 2. *reſolut.* 209. Sanchez *in ſelect. diſp.* 44. *numero* 52. Villadieg. *in Polit. cap.* 3. *numer.* 212. Curtellium *de immun. Eccleſ. lib.* 1. *q.* 24. Suarez de Pax *in prax. to.* 1. *par.* 5. *c.* 3. *n.* 169. Ludouicum Corteam *in relect. de immun. Eccl. par.* 3. *n.* 37. & Bobadillam *to.* 1. *lib.* 2. *cap.* 14. *nu.* 47. qui citat Viſquium, & Remigium; videri etiam poterit Barboſa *de iure Eccl. to.* 2. *c.* 3. *n.* 123.

2 Obiicies ex Curtellio *loc. cit.* qui occidit clericum vel Regularem, &c. contrahit excommunicationem, ergo priuatur immunitate Eccleſiæ.

Reſpondetur, concedo antecedens: at nego conſequentiam, quia tale priuilegium conceſſum eſt loco ſacro, non autem perſonæ ſacræ. Vnde clericidium (vt dicebamus) non reperitur inter homicidia excepta; nec, quod excommunicatio habeat talem
3 effectum, reperitur in iure vnquam expreſſum. Vide, quæ dicebantur *ſupra dubit. 10. ſect. 3.*

4 Obiicies ſecundò; qui occidit clericum, ſaltem conſtitutum in ſacris, eſt parricida, *c. quis, 9. diſt. 96.* ibi: *Quis dubitet, ſacerdotes Chriſti, Regum, & Principum, omniumque fidelium patres, & magiſtros cenſeri?* Ergo priuatur immunitate.

Reſpondetur: diſtinguo antecedens: eſt parricida impropriè, concedo: at in caſu noſtro ex dictis *ſupra ſect. 3.* non eſt facienda extenſio ad alia, præſertim ad impropria. eſt parricida propriè, nego. Reſpondetur ſecundò; tranſeat antecedens: at nego conſequentiam: quia neque parricida propriè priuatur immunitate Eccleſiæ, ſicuti dicebam *ſupra ſect. 14.*

5 Inſtabis, committit ſacrilegium, ergo.

Reſpondetur, concedo antecedens; at nego ſimiliter conſequentiam; per ea quæ dicebantur *ſupra ſect. 8.*

6 Reinſtabis, committit crimen læſæ Maieſtatis diuinæ, ergo.

Reſpondetur, diſtinguo antecedens: ita vt committat immediatè in Deum, vel in perſonam Principis (quod requiritur, vt quis immunitate Eccleſiæ priuetur) nego: ita vt committat mediatè, ſeu remotè (quod nihil obſtat) & concedo. Vide, quæ dicebantur *ſupra dubit. 23. ſect. 4. & ſeqq.*

7 Vrgebis, delinquit in Eccleſiam; cùm læſus clericus repræſentet Eccleſiam, ergo.

Reſpondetur, diſtinguo antecedens: delinquit in Eccleſiam ita vt delinquat in materialem; in illa ſcilicet occidendo, vel mutilando (quod requiritur, vt quis immunitate Eccleſiæ priuetur) nego: ita vt delinquat in Eccleſiam alio modo, & tranſeat. At hinc nihil ſequitur contra nos cum in pœnis, præſertim in caſu noſtro, non valeat argumentum à maioritate, nedum à paritate rationis, vt *ſupra ſect. 3.* dicebamus. Vt omittam, quod Eccleſia, cum diligat inimicos, ac ſe perſequentibus bene faciat, occiſores amplectatur.

8 Cæterùm, An ſaltem, qui occidit, vel quocunque alio modo offendit S. R. E. Cardinalem, immunitate priuetur? Vide *ſupra dubitat. 23. ſect. 1. num. 37.*

Reurgebis ex eodem Curtellio, ſi Clericus delinquit, & confugit ad Eccleſiam non gaudet immunitate Eccleſiæ, ergò par eſt, quod ſi Laicus delinquat in Clericum, neque gaudeat immunitate Eccleſiæ.

Reſpondetur, tranſeat antecedens; quod dixi, quia ſatis probabile eſt oppoſitum, vti dicebatur *dubit. 10. ſect. 12.* Nego tamen conſequentiam; quia immunitas Eccleſiarum eſt ſolum in ordine ad Iudices ſæculares, non item in ordine ad Iudices Eccleſiaſticos, ob rationes dictas *cit. ſect. 12.*

SECTIO XXII.

An priuetur immunitate quoad crimina non excepta, delinquens in crimine excepto?

SVMMARIVM.

1 *Delinquens in crimine excepto non priuatur immunitate quoad crimina non excepta ſiue ante, ſiue poſt commiſſa.*

2 *Caſus procedit ſi Iudex non intendit punire in eo homicidium proditorium; ſed ſolum caſum non exceptum.*

3 *Non eſt improbabile Reum poſſe abſolute extrahi ab Eccleſia ob alia delicta non excepta, quando ob excepta abſolute priuatur immunitate.*

4 *Contrarium videtur probabilius, quia pœnales Conſtitutiones immunitatem derogantes accipiendæ ſunt in rigoroſa, & formali ſignificatione.*

Reſpondetur, quod delinquens in crimine excepto, neque priuetur immunitate quoad crimina non excepta, ſiuè ante, ſiuè poſt commiſſa, v. 1
g. quod homicida proditorius non priuetur immunitate quoad crimen adulterij, ſtupri, ſimplicis
furti, &c. ſiuè ante, ſiuè poſt commiſſi. Caſus autem 2
procedit, ſi Iudex non intendit punire in eo homicidiū proditorium; quia ſi illud punire in eo intendat, & ob illius cauſam reum ab Eccleſia extrahat, abſque dubio in tali caſu in eo reliqua crimina punire poteſt: quia tunc non cenſetur Iudex reum extrahere ab Eccleſia ob alia crimina, ſed iam iuſtè extractum punit. At ſi ſolum non excepta crimina
in eo punire intendit (quamuis non improbabile 3
ſit, reum extrahi etiam poſſe, quia abſolutè immuni-
tate priuatus exiſtit) tamen probabilius videtur, 4
extrahi non poſſe; quia pœnales Conſtitutiones Immunitatem derogantes, accipiendæ ſunt in rigoroſa, & formali ſignificatione; & ſic Conſtitutio excludens Reum ab immunitate in quibuſdam caſibus, accipienda eſt in eadem ſignificatione, ita vt ſolum comprehendat delinquentes, quatenus tales ſunt, id eſt, quatenus talia crimina commiſerunt, & quoad alia crimina ſecuri maneāt; præſertim cùm Conſtitutio Gregorij XIV vetuerit extrahi ab Eccleſia delinquentes, niſi pro delictis exceptis, ſublata facultate aliter interpretandi. Atque ita contra Peregrinum *de immunit. cap. 6. num. 20.* Ambroſinum *cap. 5. num. 10.* Sanchez *in ſelect. diſp. 44. numer. 51.* & Sarpum *de iure Aſylorum cap. 5. fol. 60.* docent Farinacius *de carcerib. qu. 28. number. 67. in fin.* Decian. *tract. crimin. lib. 6. cap. 26. num. 6.* Diana *par. 1. tract. 1. reſol. 39.* & Bonſcina *diſp. 3. q. 7. de immunit. punct. 4. in fin. num. 25.* Vide quæ dicebantur *ſupra dubit. 10. ſect. 4. & dubit. 22.*

SECTIO XXIII.

An immunitate priuetur, qui vulnerat, vel etiam occidit ſacerdoti peccata ſua actu confitentem, vel actu quodcumque aliud Sacramentum ſumentem?

SVMMARIVM.

1 & 2. *Occidentes pœnitentem ſacerdoti ſua peccata confitentem, vel quodcumque aliud ſacramentum actu ſumentem, non priuātur immunitate; ſecus ſi id facinus committant animo hæreticali, aut cum errore intellectus.*

3 *Neque*

3 *Neque valet argumentum in hoc delicto à paritate, vel maioritate rationis.*

4 *Talis Delinquens indignus eſt vt ab Eccleſia recipiatur ſpectato delicto, & Perſona, ſecus eſt ſpectata Eccleſiæ pietate.*

2 RESpondetur etiam negatiuè, ob eaſdem rationes ſupradictas; atque ita præter alios in terminis docet Diana *par. 6. tract. 1. reſol. 16.* contra Barboſam *de iure Eccleſ. libr. 1. cap. 4. numer.* 98. & Trullench. *in Decalog. to. 2. lib. 1. cap. 18. dubit. 3. num.* 11.

Obiicies, qui in vilipendium Sacramenti Confeſſionis, vel cuiuſcunque alterius Sacramenti tantum facinus committit, contemnit Eccleſiam, & Chriſtum Dominum auctorem Sacramentorum, ergo immunitate priuatur.

2 Reſpondetur, diſtinguo conſequens: ſi id facinus committat animo hæreticali, ſeu cum errore intellectus, ſaltem rationabiliter præſumpto, concedo conſequens; quia tunc immunitate priuatur, vt hæreticus, vel ſaltem, vt de hæreſi ſuſpectus: Si id facinus committat non tali, ſed alio modo, nego conſequentiam; quia tunc facinus, licet ſit grauiſſimum, & enorme, non tamen eſt de exceptis; iura autem antiqua, & maximè Conſtitutio Gregorij XIV. omninò vetuit, extrahi Reum, præterquam in caſibus exceptis, ſublata etiam facultate aliter interpretandi; Quapropter ad minus cenſeo in tali caſu conſulendum eſſe Summum Pontificem.

Inſtabis, qui committit homicidium proditorium, vel qui occidit, vel etiam mutilat in Eccleſia; & ſecundùm aliquos etiam extra Eccleſiam, cum ſpe confugiendi ad Eccleſiam, immunitate priuatur, ergo multò magis priuabitur, qui in vilipendium Confeſſionis, vel cuiuſcumque alterius Sacramenti tantum facinus committit.

Reſpondetur, nego conſequentiam; quia in pœnis (præſertim in præiudicium immunitatis Eccleſiaſticæ, quæ quam maximè fauorabilis eſt) non 3 valet argumentum à paritate, vel maioritate rationis, vt *ſupra* dicebamus *ſect.* 3.

Vrgebis, indignus eſt, vt ab Eccleſia recipiatur, *cap. fin. de immunit. Eccleſ.* ergo.

4 Reſpondetur, diſtinguo antecedens: indignus eſt, vt ab Eccleſia recipiatur, ſi ſpectetur delictum, & perſona, concedo (quapropter poterat quidem in ipſum talis pœna ſtatui; at eſſe ſtatutam, nec ex iure antiquo, nec ex nouo Gregorianæ Conſtitutionis apparet) ſi ſpectetur pietas S. Matris Eccleſiæ; in quo magis relucet eius pietas, nego. Vide, quę dicebantur *ſupra dubit.* 19.

DVBITATIO XXV.

An poſſit Reus è loco ſacro extrahi inuitus?

SECTIO I.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Reus è loco ſacro extrahi inuitus, & contra voluntatem Eccleſiæ non poteſt.*

2 *Reus ſi liberè a loco ſacro egrediatur poteſt capi, & puniri per Iudicem laicum; cum Immunitas Reo conceſſa ſit tantum ratione loci.*

RESPONDETVR, quod non poſſit Reus è loco ſacro extrahi inuitus; 1
quod ſi extractus fuerit inuitus, reſtituendus ſit Eccleſiæ; Atque ita habetur *in l. 2. Cod. de his, qui ad Eccleſiam confug. & in cap. inter alia, de immunit. Eccleſ. cap. de his, qui ad Eccleſ. confug. c. ſicut antiquitus, c. miror. c. frater. c. Reum, & c. diffiniuit. 17. quæſt. 4.*

Dixi, quod *non poſſit Reus à loco ſacro extrahi inuitus,* quia ſi liberè egrediatur, poterit eũ ſic egreſſum Iudex ſecularis capere, & punire; cùm immunitas Reo conceſſa ſit ratione loci. Vnde, cum dicitur, non violari immunitatem Eccleſiæ, ſi capiatur Reus in Eccleſia ſeipſum offerens, nolens ſcilicet frui immunitate Eccleſiæ, intelligitur, dummodo non capiatur in loco ſacro, ſed poſtquam exiit è loco ſacro; cum immunitas ſit directè conceſſa loco ſacro, cuius priuilegio non poteſt ipſe cedere, iuxta ea, quæ dicam *dubit.* 26. & ex communi docent Nauar. *cap.* 15. *num.* 21. Graff. *lib. 1. cap. 1. num.* 47. Couar. *cit. cap.* 20. *num.* 37. Firmat. *in append. de immunit. cap.* 19. *num.* 306. Decian. *cit. lib. 6. cap. 16. numer.* 21. Suar. *lib. 3. cap.* 12. *num. 5. & 6.* Lezana *ver. immunitas Eccleſ. n.* 18. Layman *lib. 4. tr. 9. cap. 3. n.* 13. & Bonacina *diſputat. 3. quæſt. 7. de immunit. punct.* 5. Hinc

SECTIO II.

An, & quid dicendum ſi egreſſus fuerit neceſſitate ductus?

SVMMARIVM.

1 *Reus egreſſus ab Eccleſia tantum ad exonerandum ventrem ſtatim regreſſurus, quia indecens eſt vt Eccleſia Dei his immunditiis ſordeſcat, gaudet immunitate.*

2 *Reus ad neceſſaria Naturæ, abſque eo, quod in Domibus extraneorum ſe recipiat, poteſt ab Eccleſia progredi per ſpatium 30. paſſuum vltra quod non prodeſt excuſatio.*

EX dictis ſequitur primò, quod idem dicendum 1
ſit, ſi neceſſitate ductus, v. g. ad exonerandum ventrẽ, ſtatim regreſſurus, egreſſus fuerit: indecens enim eſt, quod Eccleſia Dei, & locus ſacer; qui omni odore bono olere debet, his immunditiis ſordeſcat; quapropter tunc Iudex non poterit eum capere, & punire; tùm in tali caſo non cenſeatur moraliter egreſſus è loco ſacro; vti docent præter alios Fagundez *de præcept. Eccleſ. lib. 4. cap. 4. n.* 56. Curtellius *de immun. Eccleſ. lib. 1. q. 26. n.* 11. & Bonacina *cit. punct. 5. num. 1 in 2. effectu.* Vide etiam Suar. *ver. Immunitas, 3. num.* 34. & Dian. *par. 1. tract. 1. reſol.* 26.
Vide tandem *cap. diffiniuit.* 33. ibi: *Sic tamen, vt hi, qui* 2
ad eam confugiunt, in extraneis, vel longè ſeparatis ab Eccleſia domibus nullo modo abſcedant, ſed in hoc 30. paſſuũ numero, abſque domorũ extranearum receptaculo progredientes aditũ obtinebũt, qualiter ad requiſita naturæ vſum debitũ exeant locis, & nullo teneãtur euentu neceſſitudinis, qui Dominicis ſe defendẽdos cõmiſerint locis:

Vnde

Vnde colligi videtur, quod ad hunc finem datum ſit hoc ſpatium, & vltra hoc ſpatium non proſit excuſatio.

SECTIO III.

An, & quid dicendum, ſi extractus fuerit per vim?

SVMMARIVM.

1 *Reus ſi per vim extractus ſit ab aliquo loco ſacro debet à Iudice Eccleſiæ reſtitui, & ſic non puniri; cum talis extractio, vtpote violenta ſit nulla.*

2 *Iudex, qui non fuit particeps violentæ extractionis non violat Immunitatem phyſicè; ſecus eſt moraliter.*

3 *Iudex ſecularis ſi ab alio Reum extractum à loco ſacro, Eccleſiæ non reſtituat, primam iniuſtam extractionem continuat, & ſic Eccleſiæ immunitatem violat.*

1 SEquitur ſecundò, quod idem etiam dicendum ſit, ſi per vim ab aliquo inde extractus fuerit; quia tunc Iudex neque poterit eum capere, & punire, ſed tenebitur Eccleſiæ reſtituere; cùm talis extractio, vtporè violenta, nulla ſit, & ſic Reo præiudicare non debeat. Vide *infrà ſect. 4. & 5.*

Confirmatur; quia alioquin facilè poſſet Iudex confugientes ad Eccleſiam capere, & punire, ſi per vim ab aliis extractos licitè capere, & punire poſſet vt docet Valentia, *to. 3. diſp 6. q. 15. punct. 1. ad 2.* Genuenſ. *in prax. cap. 17. num. 6.* & Bonac. *diſp. 3 q. 7. de immunit. punct. 2.* contra Suar. *lib. 3. cap. 13. num. 19. in fin.*

2 Obiicies, Iudex, qui non fuit particeps violentæ extractionis, non violat immunitatem; quia non extrahit delinquentem è loco ſacro, ſed profano, ergo, Sic Suar. *in loco ſupra cit.* quamuis ſubdat, quod ſic primò extrahens teneatur extracto damna omnia, quoad poſſit, compenſare.

Reſpondetur, nego antecedens; & diſtinguo probationem: non extrahit delinquentem è loco ſacro ſed profano; phyſicè, concedo: moraliter, nego; quia delinquens, quamuis exiſtat extra locum ſacrum corporaliter, moraliter tamen reputatur, ac ſi in loco ſacro ſit; cùm extractio, vtporè violenta (vti dicebam) nulla fuerit; & ſic priuilegium immunitatis Reus non amiſerit: quapropter ſi Eccleſiæ Iu- 3 dex eum non reſtituit, primam iniuſtam extractionem continuat, & ſic Eccleſiæ immunitatem violat.

SECTIO IV.

An, & quid dicendum, ſi egreſſus fuerit per metum?

SVMMARIVM.

1 *Reus extractus per metum ei incuſſum, puta ob perſuaſam extractionem de eo faciendam à Iudice ſeculari à loco ſacro, non poteſt capi, neque puniri, cum moraliter in tali caſu extrahi cenſeatur.*

SEquitur tertiò, quod idem etiam dicendum ſit, 1 ſi per metum iniuſtè illatum, & non vanum ſed fundatum (quod v.g. à Iudice laico extrahendus ſit) ex Eccleſia egreſſus fuerit; quia tunc Iudex neque poterit eum egreſſum capere, & punire; cùm in tali caſu moraliter non tam egredi, quàm per violentiam extrahi ex Eccleſia cenſeatur. Atque ità do- 2 cet præter alios Farinac. *in append. de immunit. cap. 1. num. 55.* & Lezana *ver. immunitas Eccleſ. num. 18. ex c. ſi, ut antiquitus, & c. miror, 17. q. 4.* Quidquid in contrarium ſentire videantur Abbas, Syluester, & alij apud Peregrinum *cap. 14. num. 2.* quatenus aiunt, quod non violet immunitatem Eccleſiæ, & ſic non contrahat excommunicationem Iudex, qui verbis iniurioſis, vel minis inducit reum ad egrediendum è loco ſacro, egreſſumque ex illo in carcerem coniicit, ex eo, quia immunitas violatur, & excommunicatio incurritur tantum ob violentam extractio- 3 nem, vel cooperationem ad illam: Nam ad hoc iſtorum Authorum fundamentum facilè reſponderi poteſt ex dictis.

SECTIO V.

An, & quid dicendum, ſi voluntariè egreſſus fuerit, rogatus, vel blanditiis, vel doctoris verbis inductus?

SVMMARIVM.

1 *Reus rogatus vel blanditiis, vel doloſis verbis inductus ab Eccleſia voluntariè egreſſus capi, & puniri poteſt, cum in tali caſu non violenter ab Eccleſia extrahatur.*

2 *Extractio ſola violenta in iure prohibetur.*

3 *Adducuntur in medium plures ſacri Canones prohibentes dictam extractionem, & iubentes reſtitutionem, contra nonnullos graues DD contrarium ſentientes.*

4 *Blanditiæ, & præcipuè doloſa verba violentiæ æquiparantur.*

5 *Beneficium non confertur in inuitum, & volenti non fit iniuria.*

6 *Eccleſia iura propria immunitatis illæſum curat, non Rei vtilitatem, niſi quatenus ſacris adhæret; quo ſemel diſcedente iura coniunctionis ceſſat, ſeparataque de Reo ratio habetur.*

7 *Blanda, & fallacia verba æquiparantur violentiæ habito reſpectu ad mulierem, & valde impropriè. ſecus habito reſpectu ad virum, nam neceſſarius eſt metus cadens in virum conſtantem.*

8 *In iure vani timoris, ac doli ratio non habetur.*

9 *Eccleſia nõ fauet Reis, vt Reis ſed quatenus ad ipsã tãquam ad aſylum confugiunt, ne ipſa violetur.*

10 *Eccleſia nunquam id ſibi ad fauorem reputat, quod renuentibus canonibus fit, quia fauorum per iniuriam captatrix non eſt.*

11 *Eccleſia reſpuit reſcripta fauorabilia contra ius impetrata.*

12 *Excommunicatio non contrahitur ſi in iure non ſit expreſſum.*

13 *Iudex promittens impunitatem Reo, ad effectum ipſum extrahendi ab Eccleſia, tenetur ſtare promiſſis; aliàs poteſt cogi per Epiſcopum ad dandam hanc ſecuritatem, cum ſecus talis ceſſio immunitatis eſſet nulla.*

14 *Tenetur*

14 *Tenetur etiam Iudex reſtituere Reum Eccleſiæ, ſi priuata perſona eum ab Eccleſia extraxerit per deceptionem, cui Iudex conſenſerit.*
15 *Secus, ſi Iudex deceptioni non conſenſerit, qui tamen decepit, tenetur Reo compenſare damna & expenſas.*

1 SEquitur quartò, quod è contra, ſi rogatus, vel
blanditiis, vel doloſis verbis inductus ex Ec-
cleſia voluntariè egreſſus fuerit, capi, & puniri
poſſit, cùm in tali caſu nõ violenter ex Eccleſia ex-
trahatur, & ex alio capite ſola extractio violenta
2 in citatis iuribus prohibeatur; Atque ſic ex com-
muni docent Nauarr. *cap. 25. num. 21.* Decian. *lib. 6.*
cap. 26 num. 11 Farinac. *in append. de immun. cap. 19.*
num 302. Suar. *lib. 3. c. 13 n. 2.* Fillucius *to. 1. tr. 15.*
c. 6. n. 154 Duardus *in Bull. Cœn. lib. 2. can. 15 q. 16.*
n. 34. Fagundez *cit. lib. 4. c. 4 n 66.* Layman. *lib. 4. tr.*
9 c 3 num. 13. Curtellius *de immun. Eccl. lib. 1. q. 26.*
& Bonac. *diſp. 3. q. 7. de immun. punct. 2. verſ. 6. arg.*
3 *cit. cap. inter alia*, ibi: *Non eſt violenter extrahendus;*
& cap. miror. 8. cauſ. 17. q. 4. ibi: *Hominem de Eccle-*
ſia rapuiſti; & infra: *Eccleſiæ igitur illæſum reuoca,*
quem irreligioſiſſimè rapuiſti. & c. frater, 10. eadem
cauſa, & quæſt. ibi: *Vt hominem in Sanctuariis conſti-*
tutum, captata ſacerdotis abſentia, reluctantem, recla-
mantemque violenter abſtraherent. & in Can. ſi quis
contumax, 20. ibi: *De porticibus Eccleſiæ quolibet*
modo adhærentibus per vim abſtraxerit. & in can. de-
finiuit, 33. ibi: *Nullus audeat confugientes ad Eccle-*
ſiam vel reſidentes inde vi abſtrahere, vel quodcumque
nocibilitatis, &c. inferre. & *in Can. conſtituimus, 34.*
ibi: *Timore aliquo, vel ob compoſitionis ſpem ab Eccle-*
ſia diſcedens à clericis repeti, non debet. quaſi dicatur
ſibi imputet, qui vano ductus timore, reſpectu, vel
ſpe ſe cum læſo componendi, Eccleſiæ refugium
deſerit, ac alibi ſe recipit, *argum. l. 1. ff. de eo, per quẽ*
factum fuerit, verſ. quamuis. Idemque habetur *in l.*
3. Cod. de his, qui ad Eccleſ. confug. ibi: *Si quis eos cone-*
tur inuadere: & in l. præſenti, Cod. eodem, ibi: Expelli,
aut trahi, vel protrahi confugas; & in Conſtit. ipſa
Gregorij XIV. ibi: *Ne confugas in Eccleſia exiſten-*
tes ſecularis Iudex eiuſque miniſtri capere, extrahere,
vel incarcerare poſſint; quæ verba vim propriè con-
tinent, ac ſupponunt, ergò, &c. Quamvis contrariũ
ſentiant alij nonnulli graues Doctores, vt Mega-
lius *in 3. par. lib. 4. cap. 2 q. 1. n. 31.* Bobadilla *in Po-*
lit. to. 1. lib. 2. cap. 14 num. 80. Antonius de Marinis
reſol. quotid. cap. 78. Maſtrillus *lib. 2. deciſ. 169. num.*
12. Villadieg. *in Polit. cap. 3. num. 122.* Lezana *ver.*
immunitas, num. 18. & Diana *par. 1. tract. 1. reſol. 26.*
ex eo, quod blanditiæ, & præcipuè doloſa verba,
violentiæ æquiparentur; & hæc opinio Eccleſiæ
fauorabilis videatur. Vide Suar. *num. 17.* Layman.
cit. n. 13.

4 At quod dixi, eſt multò probabilius, tum ob Ca-
nonum, & iurium verba, quæ violentam tantùm
extractionem damnant, & improbant; tum ob ca-
ſum expreſſum Canonis, *id Conſtituimus*, clericis
præcipientem, nè confugam inde timore exeun-
tem reduci curarent, tũ ob rationem, quia cùm cõ-
fuga nequeat inuitus extrahi, ne Eccleſia violetur,
ceſſat omnis ratio, vbi ille Eccleſiam volens relin-
5 quat; præſertim, quia beneficium non confertur in
inuitum, & volenti non fit iniuria, *l. in diem, ff. de*
6 *aqua pluuia arcenda*, præſertim etiam, quia Eccleſia
ius propriæ immunitatis illæſum curat, non Rei
vtilitatem, niſi quatenus ſacris adhæret, quo ſemel
diſcedente ius coniunctionis ceſſat, ſeparataque de
Reo ratio habetur, *l. cum actum, ff. de negot. geſtis.*

Accedit, quod licet blanda, & fallacia verba ali-
quando violentiæ æquiparentur, id eſt per exagge- 7
rationem, & valdè impropriè: quapropter ad ſum-
mum in muliere locum habere poteſt: nam vbi cum
viris agitur, requiritur violentia, vel ſaltem metus
cadens in conſtantem virum; ſiquidem in iure va-
ni timoris, & doli ratio non habetur, *cap cum dile-* 8
ctus, de his, quæ vi metuſque cauſa fiunt, ibi: *Non ob-*
ſtante violentia, quæ proponebatur illata, cùm neque
metum mortis neque cruciatum corporis contineret, &
ideo non debuerat cadere in conſtantes, non obſtante
dolo, quo ſe proponebant fuiſſe ſeductos, cùm talis dolus
non tam ad circumuentionem prædictorum, quàm ad
fatuitatem eorum debeat retorqueri; ſuper reſtitutione
petita ſilentium eis duximus ſententialiter impo-
nendum & leg. 1. ff. de eo, per quem factum erit,
ibi: *Sibi eum imputare debere, qui credulus fue-*
rit.

Quod verò dicitur, quod hæc opinio Eccleſiæ 9
fauorabilis videatur, nego aſſumptum, cùm Eccle-
ſiæ per id tantum conſultum ſit, quod fines ipſius
non violentur, ſed maneant illæſi, & illibati: qua-
propter quod inde recedentibus confugis damnũ 10
ſequatur, Eccleſia non curat, quia non fauet Reis
vt Reis, ſed quatenus ad ipſam, tanquam ad aſy-
lum confugerint, ne ipſa violetur. Accedit quod
Eccleſia nunquã id ſibi ad fauorem reputat, quod
renuentibus Canonibus fit, quia fauorum per in-
iuriam captatrix non eſt: vnde reſcripta fauorabi- 11
lia contra ius impetrata reſpuit, *cap. dicentes, 25. q.*
2. ibi: *Conceſſa præualere, & effectui mancipari, quæ*
cum iuris, & legum ratione concordant Accedit ſe-
cundò, quod noſtro caſu contraheretur excommu-
nicatio, quæ eſt maxima pœna & propterea vt non 12
contrahatur, ſufficit dicere, quod verba canonis id
non dicant, vt *in leg. 1. ff. de aleator.* ibi: *Prætor enim*
ſimpliciter ait. & *in l. ſi verò, § de viro,* ibi: *Nihil in le-*
ge ſcriptum eſt, ff. ſolut. matrim.

Excipe, niſi Iudex punitionis impunitatem pro-
miſerit, & ſub hac promiſſione Reus ex Eccleſia 13
egreſſus fuerit, quia tunc (ſi delictum non erat ex-
ceptum) videtur capi, & puniri non poſſe, non ſecus
ac ſi in Eccleſia exiſteret, cùm ipſe immunitatis pri-
uilegio ceſſerit pro ſecuritate à Iudice promiſſa, &
ſic Iudex teneatur, & ſi nolit, per Epiſcopum cogi
poſſit, hanc ſecuritatem ſeruare, cum aliàs talis ceſ-
ſio immunitatis ſit nulla, ſic tradunt Nauar. *cap.*
25. num. 22. in fin. Azeued. *lib. 1. ti. 2. leg. 3. num. 13.*
& ſeqq. Farinac. *de carcerib. q. 81. num. 282. & in ap-*
pend. de immunit. cap. 19. num. 301. Barboſa *in tract.*
de vniuerſ. iure Eccleſ. tom. 2. cap. 3. num. 54. Curtel-
lius *de immun. Eccleſ. lib. 1. q. 27. num. 11.* Sanchez
tom. 2 conſil. moral. lib. 6. cap. 1. dub. 12. Lezana *ver.*
immunitas Eccleſ. num. 19. & Azor. *2. par. lib. 9. cap.*
5. q. 11. Vide etiam Salonium *2. 2 q. 60. art. 4. contr.*
2. Leſſiũ *lib. 2. c. 19. dub. 6. n. 52.* & Genueñſem *in pra-*
xi c. 17 n. 5. qui refert, ſic in terminis iudicatum in
Curia Archiepiſcopali Neapolitana anno 1598.
quod ſcilicet in caſu, quo quis ab Eccleſia, cuius
immunitate gaudebat, extractus fuerit ſub promiſ-
ſione quod nõ punietur ipſi à Iudice facta, nõ de-
beat, nec poſſit puniri, quia in tali caſu fides ipſi
ſeruari debet, vel ad Eccleſiã remitti propter ius,
quod habet ad immunitatem Eccleſiæ ſimul cũ ipſa
Eccleſia. Excipe ſecũdò, niſi Reus à priuata perſona
per deceptionem extrà Eccleſiam traheretur, & Iu- 14
dex tali deceptioni conſenſerit, quia tunc Iudex
capiens illum teneretur Eccleſiæ reſtituere, ſecus, ſi
talis deceptionis Iudex particeps nõ fuerit, quia, ſi
Reum ſic deceptum extrà Eccleſiã inuenerit, pote- 15
rit

ſit illum capere,& contra illum procedere, quamuis priuata illa perſona, quæ decepit, teneatur ratione iniuſtæ actionis Reo decepto damnum, & expenſas compenſare.

DVBITATIO XXVI.

An poſſit Reus è loco ſacro extrahi contra voluntatem Eccleſiæ?

SVMMARIVM.

1 *Reus è loco ſacro extrahi contra voluntatem Eccleclesia non poteſt; ſecus de Eccleſia voluntate in delictis exceptis.*

2 *Reus in delictis exceptis nullum ius habet ad immunitatem Eccleſiæ, & ſic Prælatus Eccleſiæ tueri illum non poteſt.*

3 *Prælatus Eccleſiaſticus accepta ſecuritate quod Reus pro delictis non exceptis non punietur, poteſt eum Iudici ſeculari conſignare; ſi expedire iudicauerit, ſpectato tamen iure loci.*

4 *Prælatus Eccleſiaſticus ſi per conſignationem factam Iudici laico de Reo, Iudex nolit ſtare promiſſis, poteſt eum compellere per Eccleſiaſticas Cenſuras. ſpectato iure communi.*

5 *Prælatus Eccleſiaſticus non poteſt in caſibus non exceptis conſignare Iudici laico Reum inuitum ſpectata conſtitutione Gregoriana.*

6 *Immunitas loci ſacri ne violetur debet in caſibus non exceptis concurrere conſenſus Delinquentis, & conſenſus Eccleſiæ.*

7 *Conſenſus ſolius Delinquentis in caſibus non exceptis non ſufficit, cum tale priuilegium non ratione ſui, ſed ratione loci ſit conceſſum, nec ab eo etiam cum Iuramento renunciari poſſit.*

8 *Clericus non poteſt in præiudicium ſtatus Clericalis renunciare priuilegium canonis etiam cum Iuramento.*

9 *Clericus poteſt in ciuilibus ſe ſubiicere Iudici ſeculari, qui tamen non poteſt exequi mandatum à ſe relaxatum contra ipſum, ſed debet adiri ſuperior Eccleſiaſticus.*

10 *Clericus in cauſa reconuentionis poteſt iudicari à Iudice ſeculari.*

RESPONUATVR, quod non poſſit Reus è loco ſacro extrahi contra voluntatem Eccleſiæ; patet ex iuribus adductis *ſupra dubit. 23. ſect. 1. num. 1.*

Cæterùm ex voluntate Eccleſiæ
1 extrahi poteſt,& quidem quod poſſit in delictis ex-
2 ceptis, docent Doctores omnes; cùm tunc Reus
nullum ius habeat ad immunitatem Eccleſiæ; &
ſic Prælatus Eccleſiæ tueri illum non poſſit; In
delictis autem non exceptis, docent Suar. *lib. 3 cap.*
13. num. 3. Curtellius *de immunit. Eccleſ. lib. 1. q. 32. n.*
24. & ſeqq. & q. 40. numer. 4. & Layman *libr. 4. tract. 9.*
cap. 3. num. 13.) iuramento tamen, vel ſimili cautione à mortis,& omni alia corporali pœna immunitatis è Iudice accepta) ex eo, quia in *in c. Reum*, &
4 *in c. id conſtituimus, 17. q. 4.* dicitur: *Reos abſtrahere non liceat, ſed neque alteri conſignare, niſi ad Euangelia*
3 *datis ſacramentis de morte, debilitate, & omni pœnarum genere ſunt ſecuri*; Ergo data hac ſecuritate poterit
Eccleſiæ Prælatus (ſi expedire iudicauerit) Reum
Iudici laico conſignare, etiam inuitum; Ita Layman, Curtellius & Suarez, qui ſubdit, quod in tali 4
caſu Iudex laicus teneatur promiſſum ſeruare &
ſi ſeruare noluerit, compelli debeat ad illud ſeruandum ab Eccleſiæ Prælato per cenſuras. Vide etiam
Abb. *in cap. inter alia, in fin. de immunit. Eccleſ.* Silu.
ver. Immunitas, 3. quæſt. 4. & Azor. *to. 2. lib. 9. cap. 9.*
q. 10.

At licet, quod docent Suarez, Curtellius & Lay- 5
man, verum ſit, ſpectato iure communi; ſpectata tamen Conſtitutione Gregorij XIV. probabilius videtur oppoſitum (quod ſcilicet Eccleſiæ Prælatus non poſſit Reum inuitum conſignare Iudici ſeculari extra caſus exceptos) ex eo, quia in cit. Conſtitutione ſolum in caſibus exceptis datur Eccleſiæ Prælatis talis facultas, ergo tacitè in aliis caſibus denegatur; præcipuè cùm in eadem Conſtitutione ſubdatur, eſſe irritum,& inane, quod contra ſtatum fuerit. Vide quæ dicentur *infra dubit. 39. & 40. per totam.*

Itaque ne immunitas loci ſacri violetur, debet 6
in caſibus non exceptis concurrere conſenſus delinquentis,& conſenſus Eccleſiæ: non enim ſuffi- 7
cit conſenſus ſolius delinquentis; cùm tale priuilegium non ſit ipſi conceſſum ratione ſui, ſed ratione loci; & ſic ab ipſo, etiam cum iuramento (quidquid in contrarium dicat Curtellius *de immunit. Eccleſ. lib. 1. q. 30. num 14.* & Barboſa *de iure Eccleſ. to. 2. cap. 3. num. 58.*) renunciari non poteſt in præiudicium loci; ſicuti, etiam cum iuramento, renunciari
non poteſt priuilegium Canonis, vel fori à clerico 8
(cùm ipſi illud nõ ratione ſui, ſed ratione ordinis, cõceſſum ſit) v. g. quod iniurioſè grauiter percuriatur, vel licitè, aut validè à Iudice ſeculari, ſiuè in criminalibus, ſiuè etiam in ciuilibus iudicetur, *c. inolita, 11. q. 1. & c. placuit, ibid.* & *c. ſi diligenti, de foro*
cõpet. Quamuis poſſit clericus ſe ſubiicere in ciuili- 9
bus Iudici ſeculari, vt arbitro, qui tamen Clericum nolentem ſtare ſententiæ non poteſt per ſe cogere, Et quamuis poſſit clericus vt actor, laicum pertrahere ad Iudicem ſecularem, nõ autem vt Reus pertrahi; item & poſſit Clericus in caſu reconuentio-
nis à Iudice ſeculari iudicari; vt ſi dum laicum per- 10
trahit ad Iudicem ſecularem, laicus viciſſim illum in cauſa ciuili reconueniat, vt expreſſè docet gl. communiter recepta in *cap. 2. de mutuis petitionibus* & colligitur tum ex *illo cap. tum ex 3. quæſt. 8. cap. 1.* Vide Farinacium *in append. de immunitate, cap. 19. num. 304.* Vide etiam quæ dicebam *lib. de parlamentis Dubit. 4. ſect. 19. ſubſect. 27. & Dubit. 27. ſect. 8. ſubſect. 3.* & *ſupra cap. 9. dubit. 34.*

DVBITATIO XXVII.

An poſſit Reus in Eccleſia incarcerari, vinculis alligari, vel alio modo vexari? vbi etiam quid interim fieri poſſit, donec examinatur cauſa?

SVMMARIVM.

1 *Reus in Eccleſia carcerari, vinculis alligari, vel alio quocumque modo vexari non poteſt.*

2 *Reus neque poteſt in Eccleſia vinculis alligari ſaluo iure reſtituendi loco ſacro.*

3 *Reus etiam quando dubitatur an delictum ſit exceptum*

ceptum nec ne, non debet in Eccleſia vinculis alligari; ſed poteſt Iudex laicus mittere cuſtodiam extra locum ſacrum.

4 *Cuſtodiam ponere extra locum ſacrum, non eſt ipſum obſidere, neque Reum ibidem vexare; ſed profanum locum obſeruare, & in illo cuſtodiam conſtituere.*

5 *Iudex Eccleſiaſticus in delictis exceptis caſu quo nolit conſignare Curiæ ſeculari Reum, debet illum cuſtodire in carcere Eccleſiaſtico, dum cauſam examinet.*

6 *Reus dum cauſa examinatur an gaudere debeat nec ne immunitate, gaudet ipſa immunitate Eccleſiæ.*

7 *Eccleſia dum cauſa examinatur habet pro ſe regulam, quod quilibet cuiuſcumque conditionis ad ipſam confugiat, ſit in ipſa tutus.*

8 *Eccleſia debet conſeruari in ſua poſſeſſione, cum ibi Reus reperiatur, donec de veritate conſtiterit.*

9 *Reus regulariter etiam de iure communi, non eſt conſignandus Curiæ ſeculari vt in eius carceribus detineatur, ſed tutus manere debet penes Iudicem Eccleſiaſticum.*

10 *Iudex Eccleſiaſticus non poteſt donec articulus diſcutitur cuſtodire Reum in carceribus Iudicis laici, licet id fiat nomine Epiſcopi, contra nonnullos.*

11 *Iudex laicus, qui extrahit Reum in caſibus exceptis non poteſt etiam dando cautionem de immunitate, in ſuis carceribus detinere; ſed debet Eccleſiæ reſtituere, etiamſi Reus ſic extractus iuri ſuo cedere velit.*

12 *Iudex laicus non poteſt ligare Reum in Eccleſia, neque de Epiſcopi licentia; Niſi forſan, id faciat ad inſtantiam Epiſcopi, ſeu nomine Epiſcopi, & non proprio.*

1 RESPONDETVR, quod nõ poſſit Reus in Eccleſia incarcerari, vinculis alligari, vel alio quocunque modo vexari; quia hoc eſſet locum ſacrum è loco ſacro carcerem fieri, & in loco exempto iuriſdictionem exerceri; ſic habetur *in cit. l. præſenti, Cod. de his, qui ad Eccleſ. confugiunt*, & *in cit. c. definiuit, 17. quæſtio. 4.* & docent ex communi Couar. *numer.* 17. Tuſch. *ver. Eccleſia, concl.* 10. *numer.* 12. & 16. Suar *libro* 3. *cap.* 11. *numer.* 2 & *ſeqq.* Decian. *tract. crim. lib.* 6. *cap.* 27 *num.* 6. Farinac. *de carcerib. quæſtio.* 28. *numer.* 9. & *in append. de immunit. cap.* 19. *num.* 297. Mar. Ital. *de immunit. libro* 1. *cap.* 6. §. 2. *num.* 58. Scortia *theor.* 385. Layman *num.* 13. Bonac. *diſp.* 3. *q.* 7. *de immunit.* punct. 5. & alij paſſim.

2 An autem poſſit vinculis alligari in Eccleſia, vel alia via cuſtodiri; verbi gratia extrahi (ſaluo iure reſtituendi loco ſacro) ex Eccleſia, donec ab Ordinario examinetur cauſa, vtrum debeat Reus immunitate gaudere?

Reſpondetur negatiuè; tum ob rationes iam dictas; tum quia *in cit. l. præſenti* indefinitè præcipitur, ne ipſi requies denegetur; & in cit. *cap. definiuit*, *indefinitè* præcipitur, ne ipſi aliqua vis, nocibilitas, vel damnum inferatur, quin & poſſit, quod modo non eſt in vſu) per triginta paſſus ab Eccleſia egredi; ergo ſupponitur, quod vinculis ibi alligari, vel alio modo vexari non poſſit. Atque ita docent Suarez *lib.* 3. *cap.* 2. *n.* 2. Fagundez *lib.* 4. *cap.* 4. *numer.* 55. Diana *par.* 6. *tract.* 1. *reſol.* 29. & Bonacina *diſputat.* 3. *quæſt.* 7 *de immunit. punct.* 5. in ſecundo effectu. Quamuis contrarium teneant Clar. *in pract.* §. *fin. quæſtio* 30. Sarpus *de iure Aſylorum c.* 6. *fol.* 65. Farinacius *de carcerib. q.* 28. *num.* 10 & eſſe probabile ex vi conſuetudinis defendat Fontanell. *deciſ.* 200. & 201.

Obiicies ex Claro, Sarpo, & Farinacio in locis *ſupra* citatis; dum cauſa examinatur, dubium eſt, ad cuiuſnam iuriſdictionem ſpectet delinquens, ergo Iudex ſecularis, vt ſe ſeruet indemnem, poteſt eum, ne fugiat, vinculis ibi alligare, vel in cuſtodiam tradere.

Reſpondetur, tranſeat antecedens; at nego conſequentiam; quia hoc non eſt, Iudicem ſecularem ſeruare ſe indemnem, ſed falcem mittere in meſſem alienam; cùm Reus, dum eſt in Eccleſia, ſit extra territorium, & iuriſdictionem Iudicis ſecularis, & præterea Iudex ſecularis alio modo poſſit ſe indemnem ſeruare apponendo ſcilicet cuſtodiam extra locum ſacrum, vt ſi fortè inde egrediatur, capi poſſit; cùm hoc non ſit locum ſacrum obſidere, neque Reum ibidem vexare, ſed profanum locum obſeruare, & in illo cuſtodiam conſtituere; ſicuti docent idem Farinacius *in append. de immunit. cap.* 19. *num.* 69. *in fin.* Mar. Ital. *de immunit. Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 6. §. 2. *numer.* 52. Suarez *libro* 3. *cap.* 11. *numer.* 4 Megalius *in* 3. *par. lib.* 4. *cap.* 2. *quæſt.* 1. *numer* 29. Peregrin. *de immunit. Eccleſ. cap.* 13. *num.* 10 Diana *par.* 1. *tract.* 1. *reſol.* 8. *in fin.* Fagondez *par.* 2. *lib.* 4 *cap.* 4. *num* 55. Perſicus *de offic. ſacer. lib.* 1. *cap.* 9. *dub.* 2. *num.* 118. Raphael de la Torre *to.* 2. *in* 2. 2. *quæſt* 99 *art.* 3. *diſp.* 7. & Bonac. *diſp.* 3. *q.* 7. *de immunit. punct.* 5. 3 4

Inſtabis, in Conſtitutione Gregorij XIV. dicitur: *Quodque delinquentes laici prædicti, poſtquam, vt præfertur, ab Eccleſijs, locis ſiue extracti, & capti fuerint, ad carceres Curiæ Eccleſiaſticæ reponi, & ibi ſub tuta, & firma carcere, ac opportuna cuſtodia data illis, ſi opus fuerit, per Curiam ſecularem detineri, neque inde extrahi, &c.*

Reſpondetur, ſermonem ibi eſſe, non de alligatione facta in Eccleſiâ, ſed in carcere Eccleſiaſticæ iuriſdictionis; & hoc in criminibus exceptis, caſu quo requiſitus Iudex Eccleſiaſticus noluerit Reum dum cauſam examinat, ſub tuto loco habere; 5

At, quod dum cauſa examinatur (vtrum ſcilicet Reus gaudeat immunitate) non poſſit Iudex ſecularis illum ab Eccleſia extrahere, & in ſuis carceribus detinere (ſaluo iure reſtituendi loco ſacro, quando immunitate gaudere iudicatus fuerit, vt præcipuè Sarpus *loc. cit.* contendit) patet ex rationibus iam ſupra adductis; Et probatur vlteriùs; quia extrahens extraheret ab Eccleſia Reum ſine licentia Epiſcopi, quod (vt dicetur *infra ſect.* 9. *ſubſect.* 1. per totam) eſt contra ſacros Canones, & Bullam Gregorij XIV tum quia Eccleſia habet pro ſe regulam, quod quilibet cuiuſcumque conditionis ad Eccleſiam confugit, ſit in ipſa tutus, tum quia; cùm Reus ſit in Eccleſia, Eccleſia eſt quaſi in ipſius Rei poſſeſſione, & ſic debet Eccleſia conſeruari in ſua poſſeſſione, donec de veritate conſtiterit; Atque ita præter Suar. Fagund. Dian. & Bonacinam in *locis ſupra cit.* docent Decianus *lib.* 6 *cap.* 29. *num.* 2. Peregrinus *de immunit. c.* 16. *num.* 29. & etiam Farinacius *in append. cap. vlt. num.* 370. qui ſubdunt, quod regulariter, etiam de iure communi, Reus non ſit conſignandus Curiæ ſeculari, vt in eius carceribus detineatur, ſed tutus manere debeat penes Iudicem Eccleſiaſticum, Quod (poſt Conſtitutionem Gregorij XIV. vbi decernitur, quod delinquẽtes, poſtquã ab Eccleſia, in caſu quod Epiſcopus, eos extrahi recuſauerit, 6 7 8 9

Digitized by Google

à ſeculari extracti,& capti fuerint, ad carceres Curiæ Eccleſiaſticæ reponantur,& ibi ſub tuto,& firmo carcere, cuſtodia, ſi opus fuerit, appoſita per Curiam ſecularem detineantur) dubium eſſe non debet. Vide,quæ dicentur *infra cit. dub.* 40. *per totam*; Vide etiam determinationem Sacræ Congregationis Epiſcop in vna Neapol.die 30.Septembr. 1616.quæ habet,quod delinquentes, qui ab Eccleſiis,aliiſque locis immunibus extrahuntur, debeant,dum articulus, an immunitate Eccleſiaſtica gaudeant diſcutitur, per Eccleſiaſticos miniſtros ſub cuſtodia, iuxta citatam Conſtitutionem Gregorij XIV.retineri.

An autem poſſit Iudex laicus in caſibus exceptis,nomine Epiſcopi reponere Reos in carceribus laicis,vt ibi rutiùs cuſtodiantur?

10 Reſpondetur quod(quamuis nonnulli affirmẽt, ex eo,quia in tali caſu, cùm nomine Epiſcopi ibi detineantur,cenſentur reponi in carceribus Curiæ Eccleſiaſticæ) negari tamen debeat; quia Conſtitutio Gregorij XIV.præſcribit, quod Reus reponendus ſit in carceribus Eccleſiaſticis,& poſtquam Epiſcopus declarauerit,eum immunitate gaudere, non poſſit,niſi conſentiente Magiſtratu ſeculari,è carceribus liberari, ergò à fortiori non poterit Iu-

11 dex laicus,qui extrahit Reum in caſibus exceptis, eum,etiam dando cautionem de immunitate, in ſuis carceribus,dum cauſa diſcutitur,detinere, ſed debet Eccleſiæ reſtituere;etiamſi Reus ſic extractus iuri ſuo cedere velit. Vide Bonac.*to.* 2. *diſp.* 3.*qu.*7. *punct* 4.*n.*11.& quæ dicentur *infra dub.* 33.*&* 34.

Vrgebis,ſaltem quod Reus compedibus in Eccleſia detineatur,viget conſuetudo diuturna, ergo.

Reſpondetur de hac re vide, quæ dicebantur *dub* 6 *&* *dub.*24.*ſect.*4. *&* 8. & quæ dicentur *dub.* 41.*ſect.*2.*num.*18.

Cæterùm licet Mar.Italia *lib.* 1. *c.* 6.§. 2.*n.*51.& Peregrin.*c.*13.*n.*2.putent, Iudicem Laicum non eſſe Reum violationis immunitatis Eccleſiæ, ſi delinquentem in Eccleſia liget de Epiſcopi licentia, ex eo quod id faciat non authoritate laica,ſed Eccleſiaſtica,iuxta illud: *omnia noſtra facimus, quibus authoritatẽ impertiamur,l.*1.§.*ſed neq.Cod.de vet.iur. enucl.* Mihi tamẽ id probabile nõ videtur,niſi Iudex Laicus faciat bona fide,quod certum eſt apud omnes;cùm in tali caſu non intercedat peccatũ mortale nedum non intercedat præſumptio, vel niſi faciat ad inſtãtiã Epiſcopi,& non proprio nomine Romano,quia Epiſcopus nõ poteſt in iure cõmuni diſpẽſare concedendo Iudici laico facultatem non ſeruãdæ immunitatis,quamuis id probabile ſit, ſi faciat authoritate Epiſcopi,& ad inſtantiam illius,ſeu nomine Epiſcopi,& non proprio, quia probabile eſt, quod immunitas conceſſa ſit Eccleſiis, ne ibi exiſtentes capiantur à laica poteſtate tantũ, non item ab Eccleſiaſtica,ſicuti dicebam *dub.*10.*ſect.*14.

DVBITATIO XXVIII.

An poſſit Iudex laicus immittere ſatellites,vel milites in locum immunem,vt ob metum Reus inde diſcedat,&capi poſſit?

SVMMARIVM.

1 *Iudex laicus non poteſt immittere ſatellites, vel milites in locum immunem, vt ob metum Reus inde diſcedat,& capi poſſit contra nonnullos.*

2 *Nullum genus nocumenti inferri poteſt confugiẽti ad locum immunem,nec directè, nec indirectè.*

Reſpondetur,quod(quamuis nonnulli affirment ex eo,quia id non eſt extrahere Reum è loco immuni,nec ei vim inferre,vel prohibere, quo minus immunitate loci fruatur, ſed tantũ facere quid vnde is occaſionem ſumat diſcedẽdi de loco immuni,quod dat occaſionẽ ſolũ,vt poſſit capi) negãdũ tamen ſit,quia ex dictis ſupra nullum genus nocumenti inferri poteſt confugienti ad locum immunem,*cit.c.definiuit*,17.*q.*4. ſed immittere ſatellites, vel milites in locum immunem, vt inde Reus diſcedat,& ſic habeat occaſionem,quod poſſit capi,eſt maximum nocumentum ipſi inferre,quia indirectè cogitur ad relinquẽdum locum immunitatis,quod eſt valde ipſi præiudiciale,cùm ſic non ſolum non ſit ſecurus,quia patitur vim moralem,ſed etiam indirectè cogatur exire, & ſic indirectè priuetur beneficio immunitatis,ex quibus patet ad ea,quæ in oppoſitum dicebantur. Vide etiam *dub.*15.*ſect.*4. 2

DVBITATIO XXIX.

An poſsit Reus in Eccleſia victu, & veſtitu, & reliquis vitæ neceſſariis impediri? Vbi etiam, An ad Eccleſiam cuſtodia apponi poſsit?

SVMMARIVM.

1 *Reus,dum in Eccleſia exiſtit,victu, & veſtitu, & reliquis vitæ neceſſariis impediri non debet. Impedientes variis pœnis, & cenſuris, non tamen latis,ſed ferendis, afficiuntur.*

2 *Reus,ſi in Eccleſia exiſtens,non habeat vnde neque de ſuo, neque de bonis conſanguinei, vel amici viuat, tenetur Eccleſia illi alimenta præſtare.*

3 *Reus,cum ſub Eccleſiæ protectione ſit,par eſt,vt Eccleſia, vtpotè pia, ipſum non derelinquat, ne ipſe neceſſitate ſeculari Iudici ſe tradat. Idẽ in iure ſtatuitur de cuſtode in ordine ad captiues. Idemque poſſunt facere Regulares,non obſtante in contrarium Bulla quadam Sixti V.*

4 *Reus ſi habeat bona ad ſe alendum debet cõpenſare expenſas Eccleſiæ, quia tunc Eccleſia præſumitur ſolum velle ſubuenire præſenti neceſſitati,non autem abſolutè donare.*

5 *Reus ſi ſimpliciter non habeat bona, cum quibus poſſit ſe ſuſtentare, tenetur Eccleſia ei ſubuenire vel de proprio, vel applicando aliquid pro vſu Pauperum deputatum,ſecus ſi poſſit laborando ſe alere.*

6 *Rectores Eccleſiarum ſubminiſtrantes alimenta Reo,poſſunt ipſum compellere ad laborandum pro Eccleſia,ſeu Conuentu in victus compenſationem,ſecus ſi non poſſit,aut non ſoleat.*

7 *Iudex ſecularis poteſt apponere Eccleſiæ cuſtodiam ne Reus inde liberè aufugiat, & ſi extra Eccleſiæ fines conſtitutus ſit,eum capere,& incarcerare.*

8 *Immunitas Eccleſiæ violatur ſi Reus,cum ſolã veſtẽ extra Eccleſiã poſuit,extrahatur & capiatur.*

9 *Item dic ſi capiatur per aliquam pallij partem, quæ prominet extra tectum, vel valuas, vel quemcumque alium locum immunem.*

10 *Item dicendum ſi pedem,vel manum (capite,& aliis præcipuis mẽbris intra Eccleſiã exiſtẽtib.) extra Eccleſiã poſuit,ſecus ſi ambobus pedibus in*

in via publica exiſtat, & humeris ſolum Eccleſiæ parietes attingat.

11 *Reus, qui manibus ferrum, vel valuam Eccleſiæ apprehendit, gaudet immunitate.*

12 *Reus vt gaudeat immunitate ſufficit quod præcipuas corporis partes habeat in loco ſacro.*

1 RESPONDETVR, quod non poſſit Reus; dum in Eccleſia exiſtit, victu, & veſtitu, & reliquis vitæ neceſſariis impediri; Atque ita expreſsè habetur *in l. 2. & l. præſenti Cod. de his, qui ad Eccleſ. confug.* ibi: *Vt ei aliquid, vel victualium rerum, vel veſtis denegetur, aut requies*, &c. & in *c. definiuit, c. nullus, c. ſi quis contumax, c. miror, & c. id conſtituimus*, 17. *q.* 4. vbi mandatur, ne ei quodcũque nocibilitatis, vel damni inferatur: & docent ex communi Couar. 2. *var. cap.* 20. *num.* 17. Farinac. *de carcerib. q.* 18. *num.* 9. Azor. *lib.* 9. *par.* 2. *cap.* 8. *quæſt.* 9. *numer.* 14. Anton. Gom. *tom.* 3. *cap.* 10. *tit.* quando Reus gaudet immunitate, *num.* 1. Clar. §. *læſa Maieſtatis, num.* 21. Abb. *cap. inter alia, de immunit.* Scortia, *Theor.* 385. Layman. *num.* 13. Suar. *lib.* 3. *cap.* 12. *num.* 2. Lezana *ver. immunitas Eccleſ. nu.* 28. & Bonacina *diſp.* 3. *q.* 7. *de immunit. punct.* 5. Et probatur; quia alioquin eſſet illum per indirectum ab Eccleſia extrahere (cogeretur enim, quod ipſemet ſe poteſtati ſeculari tradat, & moriatur) & ſic eſſet per indirectũ aduerſus Eccleſiaſticã immunitatem operari; quapropter Reum in perſona, vel in bonis lædentes, etiam obſidendo, vel prohibendo, nè eis victus, aut veſtitus deferatur variis pœnis afficiuntur, tum de iure ciuili, vt *in cit. l. 2. & l. præſenti Cod. de his, qui ad Eccleſ. confug.* tum etiam de iure canonico, vt in *in cit. c. definiuit*, & aliis iuribus ſuprà allegatis. Vide Suar. *cap.* 13. *num.* 7. & Azorium *loc. cit.* Non tamen in dictis iuribus cenſuræ feruntur ipſo facto, ſed ſunt ferendæ.

2 Hinc ſequitur, quod, ſi Reus in Eccleſia exiſtens, non habeat vnde, neque de ſuo, neque de bonis conſanguinei, vel amici viuat, teneatur Eccleſia alimenta illi præſtare, ex dict. *l. præſenti*, § *ſanè, Cod. de*
3 *his, qui ad Eccleſ. confugiunt*; & à ſimili de Custode carceris, qui prouidet captiuis, *Cod. de Epiſcop. audientia*, vt Iudices & gloſ. *in c. diffiniuit*; 17. *q.* 4. Et ratio eſſe poteſt; quia, cùm ſub Eccleſiæ protectione ſit, par eſt, quod Eccleſia, vtpotè pia, eum non derelinquat, ne ductus neceſſitate, ſeculari Iudici ſe tradat; Atque ita docent Abb. *in cap. inter alia, de immunit. Eccleſ. nu.* 28. Archidiacon. *in cap. definiuit*, 17. *q.* 4. Hugo ibidem, Igneus *in l.* 1. *nu.* 47. Angelus *ver. immunitas, qu.* 12. Syl. *eodem verb.* 3. *num.* 5. Azor. 2. *par. lib.* 9. *cap.* 9. *q.* 13. Decian *tract. crim. lib.* 6. *cap.* 19. *num.* 3. Boërius *deciſ.* 303. *num.* 3. & Farinacius *cit. q.* 28. *num.* 9. & *in append. de immunit. cap.* 19. *n.* 299. & Peregrinus *cap.* 13. *num* 11. quidquid in contrarium dicat Sarpus *de iure Aſylorum cap.* 2. *fol.* 30. Vide etiam Rodriguez *tom.* 2. *qq. Regular. q.* 50. *art.* 1. & Sorbum *in addition. ad Compend. priuileg. Mendicat. ver. Eccleſia Fratrum*, qui ſubdunt, id poſſe facere etiam Regulares, non obſtante excommunicatione quadam Sixti V. pro Regno Neapolis; cum hæc vt inquiunt ipſi, reuocata ſit per Conſtitutionem Gregorij XIV.

Dixi, ſi Reus in Eccleſia exiſtens, non habeat, vnde neque de ſuo, neque de bonis conſanguinei vel amici viuat; quia ſi habet propria, vel conſanguinei, vel amici bona, debet ex his ſe ſuſtentare;
4 quæ ſi tamen præſto non habet; tenetur Eccleſia ſupplere; ipſe tamen manebit obſtrictus ad compenſandas expenſas; quia tunc Eccleſia

præſumitur ſolum velle ſubuenire præſenti neceſ-
ſitati, non autem abſolutè donare, S. Thom. 5
Quodlib. 5. *art.* 17. & Silu. *ver. immunitas*, 3. *num.* 5. Quod, ſi autem ſimpliciter non habet bona, ex quibus poſſit ſe ſuſtentare, tenetur Eccleſia ſimpliciter ſubminiſtrare, quia tunc ille ſe habet tanquam pauper, cui Eccleſia, ſeu Eccleſiaſticæ perſonæ tenentur ſubuenire, vel de proprio, vel applicando aliquid pro vſu pauperum deputatum. Quod tamen intelligo, ſi Reus non poſſit manibus laborando victum ſibi quærere; quia ſi poteſt, & ſit ſolitus, debet laborando ſibi prouidere; cùm priuilegium immunitatis non debeat eſſe occaſio otiandi; quapropter à Rectoribus Eccle-
ſiæ cogi poterit, quod verbi gratia in Eccleſia, 6
Conuentu, vel in alio loco immuni laboret, inſeruiendo fabricæ, vel alteri operi, quando non poteſt alio modo ſibi victum comparare; quia cùm Eccleſia illi ſubminiſtret alimenta, par eſt, quod in compenſationem operam illius exigat, ſi eam tamen præſtare poſſit, & ſoleat. Vnde fit, quod poſſit etiam à Rectoribus Eccleſiæ cogi quod reſarciat expenſas pro ipſo factas, vel det cautionem de reſarciendo antequam à loco immuni exeat, aliàs ipſum non dimittere, ſed retinere poterit; quia non debet Eccleſia detrimentum pati ex beneficio præſtito: quod tamen intellige, ſi Reus non erat ſimpliciter pauper, ſed pauper ſecundùm quid, id eſt, non habebat præſto bona, ex quibus ſe poſſet ſuſtentare; & prætereà Eccleſia liberaliter non ſuſtentaſſet quia in vtroque tali caſu non ſunt reſarciendæ expenſæ: non enim in priori; quia datæ ſunt pro eleemoſyna; neque in poſteriori; quia donatæ ſunt ſimpliciter.

Aduerte tamen hic, quod poſſit Iudex ſecularis 7
cuſtodiam Eccleſiæ apponere, ne Reus inde liberè aufugiat, & ſi extra Eccleſiæ fines conſtitutus ſit, eum capere, & incarcerare.

Dixi, Si extra Eccleſiæ fines conſtitutus 8
ſit; quia meritò Couar. *citat. cap.* 20. *numer.* 17. cum Ioan. Andrea, & Io. Igneo monet, immunitatem Eccleſiæ violari, ſi Reus, cùm, ſolam veſtem extra Eccleſiam poſuit, extrahatur, & capia-
tur. Idem dicendum, rectè ait Villalob. *in ſum. to.* 9
2. *tract.* 39. *diffic.* 5. *num.* 4. vbi citat Couarruuiam, Paz, & Bobadillam, ſi capiatur per aliquam pallij partem, quæ prominet extra tectum, vel valuas,
vel quemcumque alium locum immunem. Idem- 10
que dicendum, rectè ait Suarez *cit. cap.* 12. *numer.* 4. Peregrin. *cap.* 4. *nu.* 61. & Bonacina, *diſp.* 3. *q.* 7. *punct.* 4. *num.* 20. ſi pedem, vel manum (capite, & aliis præcipuis corporis membris intra Eccleſiam exiſtentibus) extra Eccleſiam poſuit; quia adhuc in tali caſu non extra Eccleſiam, ſed in Eccleſia conſtitutus dicitur. Vnde cum Bonacina loc. *ſupra* cit. contrariũ dicendũ videtur de eo, qui ambobus pedibus in via publica exiſtit, & humeris ſolum Eccleſiæ parietes attingit; quamuis ſecus, ſi manibus ferrum, vel valuam Eccleſiæ attingat, ſeu apprehendat, vt *dub.* 9. *ſect.* 6 dicebatur) contra Ægidium Trullẽch *to.* 1. *lib.* 1. *c.* 11. *dub.* 1. *n.* 12. & Dian. *par.* 6. *tr.* 1. *reſ.* 6. *in fin* vbi non improbabiliter defendunt, eum, qui fugiens è manibus ſatellitũ cadit ſuper limen portæ Eccleſiæ, & humeris, ac capite illam tangit, licet tibias, & pedes extrà habeat, immunitate gaudere; talis, inquiunt ipſi, præcipuas corporis partes, ſcilicet caput, & humeros, habet in loco ſacro.

DVBITATIO XXX.

An poſſit Reus in Eccleſia bonis ſuis, & iuſtè poſſeſſis, quæ ſecum ad Eccleſiam tranſtulit, ſpoliari? Vbi etiam de bonis aliis, & an poſſit his per iudicem laicum ſpoliari?

SVMMARIVM.

1 *Reus bonis ſuis, quæ ſecum ad Eccleſiã tranſtulit, & iuſtè poſſeſſis, ſpoliari non debet, adeò quod ſi quis eum in Eccleſia ſpoliauerit dictis bonis, quin & armis, ſaltem non prohibitis, puniri debeat tanquam immunitatis Eccleſiaſticæ violator.*

2 *Reus, ſi bona ſint aliena, vel alteri obligata poteſt probabiliter ipſis ſpoliari à Iudice ſeculari, cum hoc non ſit illi nocumentum inferre.*

3 *Item Reus poteſt à Iudice ſpoliari armis prohibitis cum quibus ad Eccleſiam confugit, cum hoc etiam non ſit Reo nocumentum inferre, ſed peccandi occaſionem auferre.*

4 *Item dic ſi fœminam ſecum ad Eccleſiã rapuerit.*

5 *Iudex laicus ſecundum probabiliorem opinionem non poteſt Reum in Eccleſia receptum ſpoliare bonis, & armis, niſi de licentia Prælati Eccleſiaſtici: nam quod ſimpliciter poſſit, eſt de iure ciuili, non autem de iure Canonico.*

Seruus indebitè fugiens ad Eccleſiam à domino, extrahi poteſt ab iſto, at non propria authoritate, ſed cum licentia Epiſcopi, & præſtito iuramento de non offendendo.

6 *Acceſſorium ſequitur naturam ſui Principalis, & Diſpoſitio facta de ſuperiore, comprehendit etiam officialem.*

7 *Reum armis prohibitis, & rebus furtiuis ſpoliare ſe habet, nõ per modum Iuriſdictionis exercẽda, ſed per modum facti, & iuris defenſionis naturalis.*

8 *In praxi obſeruandum ſẽper eſt, quod in ſpoliando Reum in Eccleſia rebus alienis ſeu armis ſemper intercedat licentia Prælati Eccleſiaſtici quo tamen recuſante per ſe ipſum poterit.*

9 *Vbi parti aliquid tribuitur vt ſe vindicare ſine Iudice poſſit, Iudex vt quid gerat, non cenſetur Iuriſdictionem exercere, ſed maius periculum vitare, ne priuatus id proſequatur.*

10 *Iudex incompetent ob competentis defectum procedere poteſt.*

11 *Contra nocturnum furem vnuſquique eſt Iudex.*

12 *Nõ obſtat in caſu, quod Reus debeat ſpoliari à Iudice laico, quod ſequatur aliqua irreuerentia cõtra Eccleſiam, quia maior irreuerentia eſt non auferre ab eo occaſionem delinquendi.*

13 *Furis receptio cum furte, furtum cenſetur.*

14 *Reus in quocumque euentu Parti læſæ ſatisfacere debet.*

15 *Opinio Gambacurtæ, quod ſatellites Curiæ ſecularis poſſint quando Reus eſt in Eccleſia ne inde fugiat, brachio apprehenſum illum tenere, reiicitur.*

RESPONDETVR, quod non poſſit Reus in Eccleſia bonis ſuis, & iuſtè poſſeſſis, quæ ſecũ ad Eccleſiã trãſtulit, ſpoliari: Atque ita habetur in *cit. c. definiuit.* ibi: *Aut quodcũq; nocibilitatis, & dãni ſeu ſpolij reſidentibus in loco ſacro inferre.* Et docet Cou. *lib. 2. var. reſol. c. 20. n. 16.* Scottia *Theor. 385.* Laymã. *lib. 4. tr. 9. c. 3. n. 13.* Farin. *cit. c. 19. n. 100.* Suar. *lib. 3. c. 12. n. 3.* Lezana *ver. immun. n. 18. & 19.* & Bonac. *diſp. 3. q. 7. de immun. punct. 5.* Quapropter Congregatio ſuper controuerſiis iuriſdictionalibus 13. Ianuarij 1632. declarauit, quod aduerſus auferentes hæc, etiam arma (ſaltem non prohibita) à confugiẽtibus ad Eccleſiam procedendum ſit, vti aduerſus violatores immunitatis Eccleſiaſticæ.

Dixi; *bonis ſuis, & iuſtè poſſeſſis*; quia ſi bona ſint aliorum, vel aliis obligata, poterit probabiliter illis à Iudice ſeculari ſpoliari; cùm hoc non ſit ei nocumentum inferre, ſed potius prohibere, ne ipſe aliis nocumentum inferat: ſicuti poteſt etiam armis prohibitis (cum quibus ad Eccleſiam confugit) ab eodem ſpoliari, cùm hoc etiam non Reo nocumentum inferre, ſed peccandi occaſionem auferre; Atque ita docent Suarez *cit. lib. 3. c. 12. numer. 3.* Layman *num. 13.* Cortellius *de immun. Eccleſ. lib. 2. q. 8.* & videri etiam poterit Couar. *loco ſupra cit.* propè finem. Idemque dicendum, ſi fœminam ſecum ad Eccleſiam rapuerit, quod poſſit etiam ea à Iudice ſeculari ſpoliari *cap. de raptoribus 36. q. 1.* & docent Suarez, & Layman *in locis ſupra cit.* Vide etiam præter Suarez, Couar. & Layman, vbi ſupra Graff. *tom. 1. lib. 3. conſil. vnic. nu. 19. de immunit. Eccl.* Sanchez *in opuſc. to. 2. lib. 6. cap. 1. dub. 14.* Villalob. *to. 2. tract. 34. diffic. 5. n. 11.* Sarpum *de iure Aſylorum c. 5. fol. 43.* Naldum *ver. Eccleſia, n. 5.* Franciſcum Ceſpedes *in dub. Militar. dub. 21.* Fagundez *de præc. Eccleſ. præc. 2. lib. 4. c. 4. n. 55.* Portell. *ver. Eccleſia immunit. n. 15.* Io. de la Cruz, *par. 1. præcept. 8. q. 3. art. 1 concl. 3.* Gambacurt. *lib. 4. cap. 16. n. 11. c. 17. & c. 26. num. 11.* Villadieg. *in Polit. c. 3. n. 214* qui omnes in eandem ſententiam affirmatiuam conueniunt. 2 3 4

Quamuis etiam quo ad hæc contrarium, ſi non fiat de licentia Prælati Eccleſiaſtici, multò probabilius doceant Peregrin. *de immunit. cap. 13. num. 5.* Diana *par. 6. tract. 1. reſol. 8.* (vbi refert ſic determinaſſe ſacram Epiſcoporum Congregationem in Salernitana, die 30. Septemb. 1616. Maranta *in controuerſ. iur. par. 2. reſponſ. 37. num. 1.* Zambellus *in Repert. Mor. ver. Eccleſia, quoad eius immunitatem, num. 9.* Nouarius *in ſum. Bullar. tit. de immun. num. 6* Palaus *to. 2. tract. 11. diſp. vnic. punct. 9. num. 10.* Ciarlinius *in controuerſ. forenſ. c. 10. n. 16.* Lezana *cit. nu. 19.* & Farinac. *in append. c. 16. n. 248.* vbi ait, quod contraria ſententia procedat de iure ciuili, iuxtà *l. 3. §. arma Cod. de his, qui ad Eccleſ. confug.* ibi: *arma quoque in quouis telo, ferro, vel ſpecie eos, qui confugiunt, minimè intrà Eccleſiam habere præcipimus*, non autem procedat de iure Canonico. Et probatur, quia *in c. 1. extrà de immun. Eccleſiarum, & in c. 2. de immun. Ecc. in 6.* expreſsè prohibetur ſub pœna excommunicationis Iudici ſeculari iuriſdictionem aliquam in Eccleſia exercere, tum quia, licet ſeruus à domino ad Eccleſiam indebitè fugiens, ei obtento iuramento de ſecuritate, ſeu de non offendendo reſtituendus ſit, adhuc non tamen, poteſt propria authoritate ex Eccleſia extrahi à domino, *cap. nullus clericorum, 17. quæſtio. 4.* & videri poteſt Azor. *p. 2. lib. 9. q. 9.* Dec. *lib. 6. c. 26. n. 9.* Suar. *de ſtatu Relig. lib. 3. c. 10.* & Farin. *c. 4. n. 67. & ſeqq.* tũ quia nõ poteſt, Iudex ſecularis, & in delictis exceptis, Reum ab Eccleſia extrahere ſine licentia Epiſcopi, vel eius Officialis (vti determinat Conſtitutio Gregor. XIV. & nos *infra dubit. 39.* 5

& 49.

& 40. dicemus) ita nec poterit armis, & cæteris rebus prohibitis in Eccleſia Reum ſpoliare ſine licentia eiuſdem Epiſcopi, vel eius Officialis; cùm acceſſorium ſequatur naturam ſui principalis. Vide, quæ dicebantur *ſupra dubit.* 11 *ſect.*6. *dubit.* 19. *ſect.* 3. & *dubit.* 14 *ſect.*8.

7 Quamuis Reſponderi poſſit ad hoc, quod Reum armis prohibitis vel rebus furtiuis ſpoliare ſe habeat non per modum iuriſdictionis exercendæ, ſed per modum facti, & iuris defenſionis naturalis; & ſic ea, quæ pro poſteriori ſententia dicebantur, nihil obſtent.

At quidquid ſit, an prior, vel poſterior ſententia in puncto iuris ſit probabilior, illud (in quo conueniunt multi prioris, & poſterioris ſententiæ Do-

8 ctores. Couar. Farinac. *q.* 28. *n.* 58. Curtellius *n.* 18. & alij) in praxi ſequendum mihi videtur, quod ſemper Eccleſiæ ſuperior requirendus ſit, vt ipſe hoc præſtet; quod ſi renuat præſtare, occurri periculo, atque per laicos miniſtros armorum prohibitorũ, & rerum furtiuarum ablatio fieri poſſit, arg. ipſius Conſtitutionis Gregorianæ, per quam etiam permittitur, ſi Eccleſiæ ſuperior renuat Reum extrahi, ac laicis miniſtris tradi, ac mancipari; quapropter ſi in perſonæ extractione permittitur, multò magis in armorum prohibitorum, & rerum furtiuarum abla-

9 tione permitti debebit. Accedit, quod vbi perti aliquid tribuitur, vt ſe vindicare ſine Iudice poſſit, Iudex ſi quid gerat, non cenſetur iuriſdictionem exercere, ſed maius periculum vitare, ne priuatus id proſequatur; ideoque etiam non habenti iuriſdictionem id permittitur, vt dicitur de incompetenteque, quod ob competentis defectum procedere poſſit;

10 Doctores communiter, quos citat, & ſequitur Curtellius *in Cod. Nota* 24. *ad leg. Feder. verſ. item pro Regibus fol* 145. & de debitore à creditore (abſente Iudice) retento, alijsque exemplis *ad l.* 1. *Cod. quando liceat vnicuique ſine Iudice vindicare*, Doctores etiam communiter, quos citebam, & ſequebar *lib. de Parlam. dub.* 4. *ſect.* 19. *ſubſect.* 6. & *ſuprà c.* 9 *dub.* 8.

11 Vnde etiam fit, quod contra nocturnum furè vnuſquiſque ſit Iudex, *l. ſi in pignore, § furem, ff. de furtis, & l. furtum, ff. ad leg. Corneliam, de ſicarijs*, ob defectum ſcilicet illius, qui iniuriam auertere poſſit.

12 Neque obſtat, quod hinc aliqua irreuerentiæ ex miniſtrorum ſecularium opere ſequatur; quia in tali caſu timoris, quod arma prohibita in demnum commune, vel res furtiuæ in damnum Domini abſcondantur, permitti ea debebit; ſicuti permittitur eadem in ſimili caſu timoris, quod Reus eufugiat; vel quod ab Eccleſiaſticis dimittatur, & per hoc ipſum permittitur etiã laicis clerici perſonæ ipſius capturas; præſertim quia ex oppoſito (quod ſcilicet Reus armis prohibitis, vel rebus furtiuis non ſpolietur) ſequitur non minor Eccleſiæ irreuerentia, cùm per hoc faueatur Reo in rebus prauis, & peccaminoſis; & furi ſic aliquid largiri, ſpecies furti ſit,

13 *l. ſi pignore, ff. de furtis*; & furis receptio eum furto, furtum quoque ſit; quapropter licet quoad pœnam perſonalem pro Reo Eccleſie, ne ei infligatur, intercedat, tamen quoad armorum prohibitorum, & rerum furtiuarum reſtitutionem attinet, nõ intercedit, cùm id ipſius Rei non damnum, ſed lucrum

14 ſit, quod nullo pacto conueniat; quia Canones expreſſè præcipiunt quod Reus in quocumque euentu parti læſæ ſatisfacere debeat, *id conſtituimus*, 17. *q* 4. & alibi plures.

Hinc minus probabile mihi videtur, quod docet Gambacurta *loco ſupra cit. n.* 14. 15. & 18 (nempe quod poſſint ſemper ſatellites Curiæ ſecularis,

Io. Delbene, de Immunit. Eccleſ. Part. I I.

quando Reus eſt in Eccleſia, ne inde fugiat, brachio apprehenſum illum tenere, donec licentia Epiſcopi obtineatur. Item quod poſſint ſemper, ſi quis Eccleſiaſticus attentet, & quæret Reum dimittere, & ſeluum facere, non expectata licẽtia Epiſcopi, eum capere, & ab Eccleſia extrahere, & ad Epiſcopum ducere) mouent tum ob rationes ſuprà dictas pro poſteriori ſententia; tum quia exinde paſſim multe ſcandala, & incommoda ſequerentur in detrimentum reuerentiæ locis ſacris debitæ ſine neceſſitate; cum in ſecuritatem Iudicum ſecularium aliud remedium adhiberi poſſit, ſcilicet ad Eccleſiã cuſtodiam apponi, ne inde Reus liber eufugiat; ita vt ſi extra fines Eccleſiæ exeat, capiatur; cùm in tali caſu nulla vis inferatur exiſtenti in loco ſacro (vt eſſet in oppoſite ſententia) ſed ſolũ cuſtodiatur locus nõ ſacer; vt ſi voluerit eò ex Eccleſia deueniat, ibi teneatur, & ſic vis ei inferatur in loco non ſacro, vbi licitè inferri poteſt, vt *ſupra dubit.* 27. dicebemus

DVBITATIO XXXI.

An poſsit Reus in Eccleſia exiſtens ad pœnam aliquam corporalem damnari? Vbi etiam, An poſsit laliquam ad aliquam aliam, & per quem.

S V M M A R I V M.

1 *Reus dum in Eccleſia exiſtit morte vel pœna aliqua corporali non damnetur per Iudicem ſecularem neque etiam per Eccleſiaſticum, quin potius de morte, debilitate, & omni pœnarum corporalium genere ſecurus eſſe debet.*

2 *Reus in Eccleſia affici poteſt ſolũ pœna pecuniaria.*

3 *Reus exiſtens in Eccleſia damnari non poteſt pœna ſeruitutis, exilij, aut triremis, quia ſunt ha valde graues pœnæ, & corporalibus æquiparantur.*

4 *Opinio Gambacurte, quod Reus exiſtens in Eccleſia poſſit puniri pœna Triremis etiam in perpetuum, dummodo non debeat ibi remigare, refellitur.*

5 *Item reijcitur etiam eius opinio de pœna ſeruitutis.*

6 *Diſpoſitio C. de Raptoribus* 36 *q.* 1. *ſpecialis eſt in raptu Virginis propter atrocitatem talis delicti, ſed non eſt vſu recepta.*

7 *Confugiens ad Eccleſiam non eſt liberè dimittendus, ſed de crimine, quod iniquè geſſit puniẽdus, pœna pecuniaria, quod ſi egeat, aliquali pœna corporali, nõ multum tamen corporis afflictiua.*

8 *Reus ſi nolit ab Eccleſia egredi eò quod timeat iudicem ſecularem & fidem non ſeruaturum, poteſt dicta pœna puniri per Iudicem Eccleſiaſticum, qui ſi omittat, peccat.*

9 *Reus exiſtens in Eccleſia procurare debet vt Iudex Eccleſiaſticus ipſum condemnet; quia ſic à Iudice mulctatus non poterit amplius de eodem delicto ab vllo accuſari, inquiri, vel indicari.*

10 *Reus ſi Iudici ſeculari conſignetur modo ſupradicto Iudex ſecularis pœnam inferre poterit.*

11 *Reus, cum ad Eccleſiam confugit in caſibus non exceptis, conſuetudine receptum eſt, vt Iudex laicus ſeruatis ſeruandis contra eum delicto condignam, etiam capitalem proferat ſententiam, quam tamen exẽcutioni non mandat.*

12 *In omnibus caſibus, in quibus confugiens ad Eccleſiam extrahi poteſt, non eſt ei ſeruanda fides ſuper impunitate delicti.*

13 *Secus,ſi de iure extrahi non poterat.*

14 *Opinio Silueſtri, & multorum Doctorum quod eonfugiens ad Eccleſiam, licet poſtea ex illa egrediatur,immunitate ſemper gaudere debeat reiicitur.exceptis quatuor caſibus vt ibi diffuſius.*

15 *Reus confugiens ad Eccleſiam, licet non poſſit à Iudice laico ſpoliari bonis, quæ poſſidet in Eccleſia, poteſt tamen ſpoliari bonis quæ poſſidet extra Eccleſiam.*

16 *Poteſt etiam dum exiſtit in Eccleſia, affici pœna bonorum,quæ poſſidet in Eccleſia, quin & omni alia pœna,etiam capitali,quæ tamen, pro tunc quod Reus exiſtit in Eccleſia executioni non mandetur.*

17 *Non violatur immunitas Eccleſiæ, ſi Reus, qui in Eccleſia captus fuit, & in carcere fori ſecularis nomine Epiſcopi detinebatur, è carcere fugit,& poſteà ab eadem fore iterum capitur, & morti traditur, non expectata Epiſcopi ſententia.*

1 RESPONDETVR, quod non poſſit
Reus, dum in Eccleſia exiſtit, ad
mortem,vel ad pœnam aliquam cor-
poralem damnari, neque per Iudi-
cem ſecularem, neque per Eccleſia-
ſticum,ſed quod,debeat de morte,debilitate,& om-
ni pœnarum corporalium genere ſecurus eſſe; At-
que ita habetur *ib c.in conſtituimus*, & in aliis mul-
tis *cap.17.q.4.& in cap.inter alia, de immunit.Ec-
cleſ.* vbi id explicat Abb.*num.3.* monétque, (quod
eſt contra Curtellium *loc.infrà* citando *num.* 23.)
2 pecuniaria ſolum Reum affici poſſe, ſicuti colligi-
tur ex verbis *cit.cap.inter alia*, ibi:*Super hoc tamen,
quod iniquè fecit,eſt aliàs legitimè puniendus.* Idem
contra Gambacurtam *lib.4.cap.* 33.*&* 35. Curtel-
lium *de immunit.Eccleſ.lib.1.q.12.per totam*,& Sar-
pum *de iure Aſylorum cap.2.fol.*30. docent Silueſt.
ver.Immunitas,3.*q.4* Azor.*to.2.lib.9.cap.9.quaſt.*12.
& Suarez *cit.cap.*12.vbi ſubdit, nec pœnam ſerui-
tutis,exilij, aut triremis (etiamſi ibi verberandus
non eſſet)decerni poſſe; quia valde graues hæ pœ-
3 næ ſunt,& corporalibus æquiparantur, immò ca-
rum quaſdam excedunt.Idemque docent Salon.2.
2.*q.60.art.4.contr.*2.Leſſ. *de iuſtit. & iur. lib.2.cap.*
29.*dub.6.numer.*52. Clar.*in pract. crimin. quaſt.*30.
Scortia *Theorem.*385. Layman. *lib.4. tract.9.cap.3.
num.*13.Barboſa *de iur.Eccleſ.lib.* 2.*cap.* 3.*num* 56.
Tuſchus *ver.Eccleſia,concl.*10. *num.* 5.8. 14.*&* 66.
Bonacina *diſp.3.q.7 de immunit.punct.*3 *num.*8.Pe-
regrin.*cap.*13.*numer.*13. Lezana *ver. immunitas
Eccleſiaſt.numer.* 18. Perſicus *de offic.ſacerd.lib.* 1.
*cap.9.dub.*12.*num.*119.& Fagundez *par.2.lib.4.nu.*
48.Vide etiam Gloſſam,Innocentium,& Hoſtienſ.
in cit.cap.inter alia,Ancharan.& Zabarel.*in Clem.*1.
*de pœnit.& remiſſ.*Bellugam *in Specul. Princip.rubr.*
24.*§.mixtum,& §.videamus num.* 4. Farinacium *in
append.de immunit.Eccleſ.cap.*21. *nu.* 333.*&* 336.
Dian.*par.1.tract.1.reſol.*12. & Marium Ital. qui ſi-
militer(vt Suarez *loco ſupra cit.*) contra Gamba-
curtam,Curtellium,& Sarpum docent, quod dum
Reus in Eccleſia exiſtit,non poſſit per Iudices pu-
niri pœna exilij,vel perpetui carceris, ex eo,quod
exilium,& perpetuus carcer (vti dicebatur) ſint
4 pœnæ valde graues,& corporalibus comparentur.
Vnde cum Curtell.*n.*19. mihi minus probatur,
quod docet Gambacurt.*c.*34.*n.*9.nempe,quod poſ-
ſit Reus in caſu poſito per Iudices pœna triremis,
etiam in perpetuum,puniri, dummodo non habeat
ibi remigare,quod adhuc Gambacurta non negat
in homine robuſto,& laboribus aſſueto,etiamſi in
remigatione verberandus eſſet.
Nec etiam cum Curtellio *n.* 20. mihi probatur,
quod docet idem Gambacurta *c.*32.*n.*2 *& ſeqq.*nē- 5
pe,quod poſſit per Iudices puniri pœna ſeruitutis,
vt ſcilicet ſeruiat ei,cui iniuriam intulit,*arg.cap.de
raptoribus*,36.*q.*1.Nam(vt omittam rationem ſupra
dictam diſpoſitio illa cit.Canonis, vti rectè nota- 6
uit Suar.*loc.ſup.cit.*ſpecialis eſt in raptu virginum,
propter atrocitatem talis delicti. Adde, quod non
eſt vſu recepta;& ſic ſi non eſt vſu recepta in raptu
virginum,multò minus recepta erit in caſu no-
ſtro.
Obiicies,confugiens ad Eccleſiam non eſt libe- 7
rè dimittendus,ſed de crimine,quod iniquè geſſit,
puniendus, *cit.c.inter alia*,ergo.
Reſpondetur,diſtinguo antecedens: puniendus
(vt ſupra dicebatur)pœna pecuniaria,& ad damna,
& intereſſe paſſa ab eo,in quem deliquit, concedo:
puniendus pœna corporali,vt vitæ, triremis, ver-
berum,vel exilij,&c.nego. Quamuis, ſi pecuniam
non habeat,vt ſententiæ ſatisfacere poſſit, impro-
babile non ſit, quod tunc aliqua pœna corporali,
non multum tamen corporis afflictiua, puniri
queat;cùm tunc non per ſe, ſed quaſi per accidens
in corpore puniatur;vti docent Mar. Ital. Suar. *in
locis cit.n.*6.& Farinac *n.*334.336.*& ſeqq.* Vide etiā
gloſſam,Innoc.Hoſtienſ.Abbatem,Ioan.Andream,
Ancharanum,Butrium,Ananiam, Zabarellam *in c.
inter alia,de immunit.Eccleſ.*& Decianum,*lib.6 cap.*
27.*n.*3.
Inſtabis,non eſt qui hanc pœnam inferat, ergo.
Antecedens probatur; quia non eſt maior ratio,
quod inferat eam Iudex Ordinarius loci ſacri,quā
Iudex ſecularis, cui laicus Reus extra locum ſa-
crum ſubditus eſt,ergo,&c.
Reſpondetur,nego antecedens; & ad probatio- 8
nem Reſpondeo, quod ſi nolit Reus ab Eccleſia
egredi, & Iudici ſeculari tradi, eo quod timeat,
quod is ſeruaturus ipſi non ſit ſecuritatis promiſ-
ſionem ad Iudicem Eccleſiaſticū ſpectet hanc pœ-
nam inferre;quia ratione loci ab Eccleſia punien-
dus eſt;ſicuti contra Curtell *nu.*21.docent Docto-
res,quos refert,& ſequitur Farinac.*in append.de im-
mun.c.*21.*n.*338.*&* 339,& patet ex *textu in c.inter
alia,de immunit.*ibi:*Qui ad Eccleſiam confugit,legi-
timè*,id eſt canonicè,*puniendus ſit de eo, quod iniquè
fecit,&c.* Quapropter Iudex Eccleſiaſticus non ſo-
lum poteſt,ſed etiam tenetur id facere,ita vt,ſi non
faciat peccet contra iuſtitiam, & officium ſuum
omittendo;vti rectè notarunt communiter Cano-
niſtæ *in dict.c.inter alia*,Hoſtienſis *n.*2.Io.Andreas,
*n.*5.Ancharanus,*n.*5.Abbas.*n.*13.Zabarella,*num.*3.
& alij,quos citat,& ſequitur Farinacius *in append.
de immun.c.*21.*nu.*329 & Caſtrus Palaus,*to.2.tract.*
11.*diſp.vnic. punct.* 11. *n.* 9. Quod & Reus in ſe 9
fieri, procurare debet;quia ſic à Iudice Eccleſiaſti-
co mulctatus,non poterit amplius de eodem deli-
cto criminaliter ab vllo accuſari, inquiri, vel iudi-
cari, &c. alioquin enim priuilegium immunitatis
Eccleſiæ nihil, vel parum prodeſſet,vt mox infrà
dicemus.
At ſi Iudici ſeculari Reos conſignetur modo, 10
quo ſupra(alio enim modo non poteſt ei Reus in
caſibus non exceptis conſignari) propterea quod
ſcilicet ipſe è loco ſacro egredi velit, in tali ca-
ſu,in quo conſentio cum Curtellio *loc ſuprà cit.* Iu-
dex ſecularis pœnam inferre poterit ſicuti docent
Abb.*in c inter alia,num.*8. *& ſeqq.* & alij Doctores,
quos

quos refert,& ſequitur Farinacius *loc.ſupra cit.* Reua
tamen,hac pœoa impoſita,& ſic iudicatus,iudicari
ab vllo amplius non poterit;alioquin priuilegium
immunitatis parum,vel nihil prodeſſet,ſicuti *ſupra*
dicebamus & docent *gl.in cap.Reum,ver.ad mortem,*
17.*q* 4.& ibidem Aichidiaconus, *numer.* 3. Bella-
mera,*nu.* 3 Hoſtienſis,Io.Andr.Ancharan Butrius,
& Zabarella *in cap.inter alia,de immunit.* Decian.*lib.*
6.*cap.*29.*num.*6 *in fin.*& Farinacius *in append de im-*
*munit.cap.*21.*num.* 340.

11 Quamuis conſuetudine nunc receptum eſſe vi-
deatur,quod cùm Reus ad Eccleſiam confugit io
caſibus non exceptis,Iudex ſecularis eum inqui-
rat,& citari faciat; &,ſi non comparet, tanquam
in abſentem, condignæ iuxta delicti qualitatem
pœnæ,etiam capitalis,proferat ſententiam, quam
tamen executioni non mandat;quia ob immunita-
tem mandare non poteſt;Atque ita teſtantur Cla-
rua *lib.*5.*pract.*§ *fin.q.*3 &Farinac *de car crib.q.*28.*n.*
77.*in fin.vbi num.*78 ſubdit,quod in omnibus ca-
ſibus,in quibus confugiens ad Eccleſiam extrahi
12 poteſt,non ſit err ſeruanda fides à Iudice data ſuper
impunitate delicti, ad finem,vt ipſum extraheret,
quamuis ſecus dicendum ſit,quando iure non po-
tuiſſet ſic confugiens ab Eccleſia extrahi.

13 Cæterùm,quod Silu.*ver.Immunitas q.* 4. Angel.
eod.ver q 16 Abb.*in cap.inter alia,num.* 8 *de immunit.*
Eccleſ Boſſ,*ſub tit de captura,num.* 14. Armilla,*num.*
12.Deciao.*conſil.*80 *numer* 9 *lib.* 3.Oldradus *conſil.*
154.*in fin.*Azur.*par.*2.*lib.*9.*cap.*9 *q.*12 Fagundez *pr.*
2.*lib.*4.*cap.*4.*n.*18.Perſicus *de offic.ſacerd.lib.*1.*cap.*9.
*dub.*12.*num.*12. & alij relati per Boer.*deciſ.*109 *nu.*
8.docent, nempe quod confugiens ad Eccleſiam,
14 licet poſteà ex illa egrediatur,immunitate ſemper
propterea quod ad Eccleſiam ſemel confugerit,
gaudere debeat, ita vt de iure nou poſſit ob illud
delictum amplius corporaliter,ſed ſolum pœna pe-
cuniaria,puniri,& condemnari, vniuerſaliter mihi
(vt verum fatear)non probatur;ſed ſolum in qua-
tuor caſibus.Primò, quaudo Reus fuit condemoa-
tus à Iudice Eccleſiaſtico vel ſeculari, modo quo
ſupra dicebamus.Secundò,quãdo fuit extractua ab
Eccleſia in caſibus non exceptis,in quibus ſcilicet
gaudet immunitate.Tertiò, quando fuit extractus
in caſibus etiam exceptis,ſed ſine licentia Epiſco-
pi.Quartò, quando fuit conſignatua,ab Epiſcopo
in caſibua ſimiliter exceptis cum cautione im-
punitatis quoad vitam, membra, & alias pœnas
corporales,iuxta *cap. id conſtituimus*, *& cap.Reum,*
17.*q.*4.Quamuis hodie hic vltimus caſus poſt Cõ-
ſtitutionem Gregorij XIV.quæ decernit, quod in
caſibus exceptis Reua liberè Curiæ ſeculari puni-
endus tradatur, ac ſi nunquam ad Eccleſiam con-
fugiſſet,locum nõ habeat,vt rectè obſeruauit Boer.
*loc ſuprà cit.*Clar.*in pract. crim.*§.*fin.qu.*30. *in fin.* &
Ambroſinus *de immunit.cap.*11.*num.*6.& nos dice-
15 mus *infra dubit* 40.

Ex dictis ſequitur,qood Reòa confugiens ad Ec-
cleſiam,licet non poſſit à Iudice laico ſpoliari bo-
nis,quæ poſſidet in Eccleſia,poſſit tamen ſpoliari
bonis,quæ poſſidet extra Eccleſiam,ſi ſcilicet cita-
tus ſub pœna confiſcationis bonorum negligat
coram Iudice comparere;qoia *text.in cap.inter alia,*
*de immunit.Eccleſ.*ibi: *Neque damnari debet ad mor-*
tem, vel ad pœnam,&c loqui ſolum videtur de
pœna coporali, non vero de pœna pecuoiá-
ria; tum quia hoc modo non agitur contra
ipſum ratione confugij ad Eccleſiam, ſed ratione
delicti,propter quod lex pœnam imponit;ſic con-
tra gloſſam *loc. cit.* & Ioanoem de Vitchia *tract.de*
*de immunit.num.*57.*verſ.nunquid*,docent Abbas,De-
cianus,Farioac.Suar.Gambacurta, Peregrinus, &
alij,quos citat,& ſequitur Bonacina *de excomm. in*
*partic.extra Bullam Cœnæ diſp.*2.*q.*3.*punct.*16.§ 4 *n.* 16
9 qui ſubdunt,& nos dicebamus ſupra,Iudicem ſe-
cularem conſueuiſſe citare delinquentem, illum-
que iuxta delicti qualitatem, etiam ad mortem,
nedum ad quamcunque aliam pœnam condemna-
re;quæ conſuetudo,& praxis comprobari poteſt ex
ratione mox ſupradicta, quod ſcilicet hoc modo
non damnetur Reus,vt mors,vel alia pœna corpo-
ralis executioni in ipſum mandetur de præſenti,
dum ſcilicet exiſtit in Eccleſia, ſed in futurum,
cum ſcilicet licitè in eum pœna illa ſtatuta inferri
poterit;& ſic ceſſat præiudicium Eccleſiæ.

Sequitur ſecundò, quod immunitas Eccleſiæ 17
non violetur,ſi Reus,qui in Eccleſia captus fuit,&
in carcere,ſeu cuſtodia fori ſecularis nomine Epi-
ſcopi detinebatur,donec cognoſceret,an Reus im-
munitate Eccleſiæ gaudere deberet, è carcere,ſeu
cuſtodia fori ſecularis fugit, & poſteà ab eodem
foro iterum capitur,& morti traditur, non expe-
ctata Epiſcopi ſententia; quia in hac ſecuoda vice
nõ eſt captus in loco ſacro,ſicuti ſuppono,& Reua
ſibi imputare debet damnum,quod patitur ratione
fugæ,quæ ipſi abſtulit priuilegium primæ deten-
tionis,Farinac.*in append.cap.*39.*num.* 306. licet alij
contrarium ſentiant. Vide Decianum *tract. crim.*
*lib.*6.*cap.*29.*numer.* 7. Farinacium *loc. cit.num.*52.*&*
306. & Marium Italiam *lib.* 1. *cap.* 6. §. 2.
*num.*28.

DBITATIO XXXII.

An Iudici tentanti extrahere Reum è loco ſacro reſiſtere quis poſſit?

SVMMARIVM.

1 *Iudici tentanti extrahere Reum è loco ſacro vltra caſus permiſſos,reſiſtere poteſt,& Reus,& Eccleſia,cum ſic vtrique Iudex iniuriam faciat.*

2 *Vim vi repellere, & Eccleſiaſticam immunitatem tueri licet.*

3 *Reus in Eccleſia ad defendendam immunitatem, reſiſtere poteſt armis, & quacumque alia vi; quia cuilibet ius ſuum armis defendere licet.*

4 *Eccleſia reſiſtere poteſt oſtia claudendo, & qualibet alia media extrema ad impediendam vim apponendo, ſine armis tamen.*

5 *Raro auxilium laicorum, etiam cum armis adhibendum eſt ad Eccleſiam defendendam.*

6 *Ordinarius modus defendendi immunitatem eſt cenſura Eccleſiaſtica.*

RESPONDETVR,quod Iudici tentanti 1
extrahere Reum è loco ſacro vltra ca-
ſus permiſſos,reſiſtere poſſit & Reus,
& Eccleſia;cùm ſic vtrique Iudex in-
iuriam faciat,& ex alio capite vim vi 2
repellere,& Eccleſiaſticam immunitatem tueri li-
ceat;Atque ita docent Farinac.*in append.de immu-*
*nit.c.*2.*n.*46 Mar.Italia.*de immunit.Eccleſ.lib.*1.*c.*6.
§ 2.*n.*45.*in fin.*Diana *part.*6.*tract.*1.*reſol.*32.Suarez
*lib.*3.*c.*83.*n.*4.Laymao *lib.*4.*tract.*9.*cap.* 3.*n.* 14. &
Bonac.*diſp.*3.*q.*7.*de immunitat. punct.* 3. *in princip.*

& colligitur ex l. prohibitum, Cod. de iure fiſci, lib. 10. vbi Officiali iniuſtè exequenti licitè de facto reſiſtitur.

3 Cæterum Reus ei reſiſtere poteſt armis, & quacumque alia vi; quia cuilibet ius ſuum armis defendere licet; cùm talis non ſit aggreſſio, ſed de-
4 fenſio, Eccleſia autem eidem reſiſtere poteſt, oſtia claudendo, & quælibet alia media externa ad impediendam vim apponendo, ſine armis tamen (cùm
5 Eccleſiaſticis non liceat arma ſumere; cum exinde maiora ſcandala, & mala exoriri ſoleant) ſaltem quibus ipſimet clerici vtantur; quia in raro neceſſitatis caſu auxilium laicorum, etiam cum armis, adhiberi poteſt ad Eccleſiam defendendam; Atque ita docent Fagundez *lib. 4. cap. 4. n. 59. de præcept. Eccleſ.* Suarez *cit. c.* 13. *n.* 4 Layman *n.* 14. Azabed. *lib. 1. tit. 2. leg. 3. n. 30.* Bobad. *lib. 2. c. 15. n. 3. p. 1.* & Curtellius *de immun. Eccleſ. lib. 1. q 37. in fin. & lib. 2. quæſt.* 10.

6 Ordinarius autem modus defendendi Eccleſiaſticam immunitatem, & arcendi Iudicem ab iniqua violentia, eſt per cenſuras Eccleſiaſticas præſertim excommunicationis, ſi deſiſtere, vel Reum iam extractum reſtituere Iudex recuſet, iuxta *cap. miror,* 17. *q.* 4. vt rectè tradunt Abb. *c. inter alia, n. 62. de immunit. Eccleſ.* Couar. *c.* 20. *in fin.* Suarez *c.* 13. *n.* 6. Layman, *n.* 14 & alij paſſim. Vide, quæ dicentur *dubit.* 39.

DVBITATIO XXXIII.

An debeat Reus è loco ſacro extractus ante omnia Eccleſiæ reſtitui? Vbi etiam an extrahentes immunitate priuentur?

SVMMARIVM.

1 *Reus è loco ſacro (extra caſus exceptos) extractus debet ante omnia Eccleſiæ reſtitui.*

2 *Iudex ſecularis non poteſt Reum ſic extractum, neque n. ob alia delicta poſt carcerationem, v. g. in carceribus ſecularibus commiſſa, illum detinere.*

Iudex laicus extrahendo indebite Reum ab Eccleſia, ſemper tenetur iniuriam factam Eccleſiæ compenſare.

3 *Eccleſia in tali caſu eſt prior in tempore, & ſic potior eſſe debet in Iure.*

Idem dic, ſi Iudex extraxerit in caſibus exceptis, ſed non ſeruata forma præſcripta in Bulla Gregorij XIV.

4 *Iudex tenetur ſatisfacere Eccleſiæ præuia rei Reſtitutione, neque excuſatur Iuramento, vel cautione exhibita, quod Reus non plectetur corporali pœna.*

5 *Item tenetur ſatisfacere Eccleſiæ, etiam ſi Reus violenter extractus, poſtea extractioni conſentiat, & priuilegium immunitatis renunciet.*

6 *Idem dicendum, ſi renunciet exiſtens in loco ſacro.*

7 *Idemque dicendum, ſi renunciet exiſtens in carcere Curiæ ſecularis, dum agitur, an immunitate gaudere debeat.*

8 *Reus ad hoc vt renunciare poſſit priuilegium Immunitatis requiritur, vt prius Eccleſiæ, ex qua extractus fuit, reſtituatur, & poſtea voluntariè ex illa exeat.*

9 *Iudex non excuſatur à reſtitutione Rei facienda Eccleſiæ per petitionem termini ad probandum, quod Reus in caſu excepto deliquerit.*

10 *Spoliatus ante omnia eſt reſtituendus, maximè quando agitur de præiudicio Eccleſiæ.*

11 *Priuilegium Immunitatis vniuerſale, & generale eſt ad omnes Eccleſias, & ſic iniuria vni facta, cenſetur omnibus facta, & ſatisfactione vni præſtita cenſetur omnibus præſtita.*

12 *Epiſcopus, quia Eccleſiam repræſentat, vel eius Vicarius loco Eccleſiæ reſtitui poteſt in Rei poſſeſſione.*

13 *Epiſcopus eſt in Eccleſia, & Eccleſia in Epiſcopo.*

14 *Offenſa facta Epiſcopo dicitur facta Eccleſiæ.*

15 *Qui ſeruit Epiſcopo dicitur quod ſeruiat Eccleſiæ.*

16 *Pœna pecuniaria impoſita pro offenſa facta Eccleſiæ ob violatam eius immunitatem cauſa extractionis Rei ex ipſa ſolui debet Epiſcopo.*

17 *Quando Iniuria fit Eccleſiæ, ſiue eius loco, ſufficit ſi ſatisfactio fiat Epiſcopo.*

18 *Reſtitutio propter exactionem Pedagiorum facienda Eccleſiæ ſufficit, ſi ſimiliter fiat Epiſcopo.*

19 *Reſtitutio facienda à Viſitatoribus, quod indebitam procurationem, ſeu munera extorſerint, ſufficit, ſi fiat etiam Epiſcopo, qui repræſentat Eccleſiam contra Barboſam, qui affert pro ſe Declarationem ſacræ Congregationis immunitatis, ſed de ea non conſtat authentice.*

20 *Vide conciliationem vtriuſque opinionis factam per Farinacium.*

21 *Cognitio an crimen commiſſum ſit exceptum, & an fuerit legitime probatum ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum, non autem ad ſecularem.*

22 *Opinio Nouarij refellitur innixa illi fundamento, quod ſicut Eccleſia, quæ fuit ſpoliata habet interdictum de libero homine reſtituendo, ita etiam habeat Curia ſecularis interdictum reſtitutionis.*

23 *Vbi Iura non diſtinguunt, neque nos diſtinguere debemus, præſertim in fauoribus, qui potius ſunt ampliandi, quam reſtringendi.*

24 *Reus ex hoc ipſo quod non ſit in manibus Curiæ, etiamſi violenter ſit ab aliis extractus, habet ius confugiendi ad Eccleſiam.*

25 *Extractio violenta non poteſt priuare Reum iure, quod habet ad vitam, libertatemque ſuam tuendam.*

26 *Eccleſia excipiendo, & defendendo Reum vi à Satellitibus ſubductum, non facit contra iuſtitiam, nec fouet iniuſtam, ſpoliationem.*

27 *Si quis exiens è carcere ſub iuramento redeundi ad carcerem, confugiat ad Eccleſiam, immunitate eius gaudet, & non dicitur quod Eccleſia non reſtituendo foueat ſacrilegium Rei.*

28 *Princeps vnius Territorij non dicitur quod faciat iniuriam Principi alterius Territorij non reſtituendo Reum, qui illuc confugit; cum liber in illius Territorium intrauerit.*

29 *Princeps extrahens Reum ſibi ſubditum à Territorio alterius violat iuriſdictionem ipſius.*

30 *Reus immunitate gaudet, etiamſi detentus à ſatellite ſimul cum ſatellite ad Eccleſiã confugiat.*

31 *Satelles ſi capiat aliquem extra Domum, & captus ſatellitem capientem trahens, ingreſſus fuerit Domum, vel intra clauſuram Domus partem corporis immiſerit, non debet inde iniuſtus extrahi.*

Reus

32 *Reus à Satellitum manibus extractus, nec Reus ſatellitem ſecum ad Eccleſiam trahens non excipiuntur in Conſtitutione Gregoriana.*

33 *Reus captus antequam dedubatur ad carcerem, non intelligitur ita perfecte captus, vt ſit in tuto, ſub dominio, & poteſtate iuſtitia.*

34 *Reus è manibus Curiæ ſecularis violenter ab aliis extractus, ſi confugeris ad Eccleſiam quod Eccleſiæ immunitate gaudeat, & conſequenter Curia ſeculari reſtituendus non ſit deciſum fuit in Hiſpaniarum Regnis.*

35 *Aſſignatur diſparitas, quæ eſt in argumento Nouarij nempe de homine libero, & non libero.*

36 *Iudex laicus debet reſtituere Reum Eccleſiæ ſpoliatæ; quia per talem ſpoliationem Eccleſia non amittit ius protectionis acquiſitum.*

35 *Curia ſecularis capiens reum, lædit ius Eccleſiæ; ex iniuſta autem læſione oritur reſtituendi obligatio.*

38 *Quiſque uti poteſt iure ſuo, licet per accidens impediatur ius alterius; quin licet per accidens ſequatur damnum alterius.*

39 *Argumentum non valet de caſu priuilegiato ad caſum non priuilegiatum, & de fauoribus ad odia.*

40 *Extrahentes Reum à manibus ſatellitum etiam cum vulneribus ipſorum gaudent Eccleſiæ immunitate.*

1 RESPONDETVR, quod Reus è loco ſacro extra caſus exceptos, ſiuè à ſatellitibus, ſiuè ab aliis, extractus, debeat ante omnia Eccleſiæ reſtitui; Atque ita habetur *ex cap. inter alia, de immunit. Eccleſ cap conquerente, & cap. item cum quis, de reſtitut. ſpoliatorum, c. ſicut antiquitus, c. miror*, & aliis multis *c 17. q. 4.* (vbi dicitur, extrahentem compellendum eſſe per excommunicationem ad reſtitutionem) & docent ibi gloſſa, Abb. Ancharan. Bellamera, & alij Canoniſtæ paſſim. vide etiam Clarum *in pract. crimin. q.* 30. Salonium *quæſt.* 60. *art.* 4. *contr.* 2. Scortiam *Theor.* 385. & Leſſium *lib.* 2. *cap.* 29. *dubit.* 6. *num.* 52.

2 Et hoc adeò verum eſt, vt non poſſit Iudex ſecularis Reum ſic extractum, neque etiam ob alia delicta poſt extractionem, v. g. in carceribus ſecularibus commiſſa, illum detinere; quia ſic extractus habet ius, vt reſtituatur Eccleſiæ, ac per conſequēs, vt nihil Contra ipſum agatur; & Iudex ſemper in obligatione eſt, vt iniuriam factam Eccleſiæ com-
3 penſet, & ſic ſtatim ac poteſt, compenſare illam tenetur; tum quia Eccleſia prior eſt in tempore, & ſic potior eſſe debet in iure; & non eſt conueniens, quod propter iniuſtam extractionem illa in ſua immunitate detrimentum patiatur. Atque ita docent. Farinac. *in append. de immunit c.* 2. *n.* 49 Mar. Ital, *de immunit. Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 6. §. 2. *num.* 49. Peregrin. *cap* 15. *num.* 25. Bonacina, *tom.* 2. *diſp.* 3. *q.* 7. *punct.* 4. *num.* 13. Genuenſis *in praxi, cap.* 17. *num.* 5. Lezana *ver. immunitas, num.* 19. & Diana *part.* 6. *tract.* 1. *reſol.* 32. contra Gamam *deciſ.* 57.

4 Neque ab hac reſtitutione Rei facienda Eccleſiæ excuſatur Iudex, eſto iuramentum præſtet, & cautionem, ſeu ſecuritatem exhibeat, quod ipſe illum corporali pœna plectendus non ſit; quia prius ſatisfacere debet Eccleſiæ, quæ ſpoliata fuit, at debitam ſatisfactionem non præſtat Eccleſiæ, niſi prius ei faciat actualem reſtitutionē *c. mir,* 17. *q.* 4. & docent Archidiaconus, Turrecrem. Bellam Angelus, Silu. & alij, quos citat, & ſequitur Farinacius *in loco ſuprà cit. num.* 50. Couar. 2. *var. cap.* 20. *num.* 6. Decian. *lib.* 6. *cap.* 25. *num.* 1. Suarez *lib.* 3. *cap.* 13. *n.* 6. *in fin.* Villalob. *in Summa, tom.* 2. *tract.* 59. *diffic.* 8. *num.* 4. & Diana *part.* 6. *tract.* 1. *reſol.* 32.

Quinimò Remig. de Gonni *in tract. de immunit. q.* 15. Peregrin. *cap.* 15. *num.* 21. & alij. Idem dicendum ſentiunt, ſi Iudex extrahit in caſibus exceptis, ſed non ſeruat formam præſcriptam in Bulla Gregorij XIV. & meritò: quia adhuc in tali caſu Iudex immunitatem Eccleſiæ violat, extrahendu, v. g. cauſa nondum cognita, vel ab Epiſcopo licentia nō obtenta; tum quia Eccleſia Canonica Iudicem poteſt agere de ſpolio, Doctores quos citat, & ſequitur Tutchus *to.* 3. *lit. E. concl.* 10. *n.* 20. ergo ſignum eſt, quod Iudex teneatur de ſpolio; tum quia in dicto caſu extractio iuridicè nulla eſt ex textu in cit. Bulla ibi: *nec non irritum decernimus, & inane, ſi ſecus ſuper his per quoſcunque quauis authoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit* attentari, ergo nullo modo poteſt Iudex in dicto caſu Reum extractum retinere; cum ex actu irrito nullum ius acquiratur.

Neque ſecundo à dicta reſtitutione Rei facienda Eccleſiæ excuſatur Iudex, eſto Reus, qui fuit extractus violenter ab Eccleſia, & deductus v. g. ad carceres ſeculares, priuilegio immunitatis ibi renunciet; quia tale priuilegium principaliter, & directè Eccleſiæ (licet ſecundariò, & indirectè Reo) conceſſum eſt; & ſic renunciare illud non poteſt Reus, ſicuti renunciare non poteſt clericus priuilegium furi, vel Canonis, quod ipſi non ob ipſum, ſed ob dignitatem clericatus principaliter conceſſum eſt; Atque ita docent Decianus, & Mar. Ital. quos citat, & ſequitur Farinacius *in append. de immunit. cap* 19. *num.* 304 Suar. *num.* 11. Peregrin. *cap.* 15. *num.* 22. Caſtrus Palaus, *tom.* 2. *tract.* 11 *diſp. vnic. punct.* 11. *num.* 5. Maſtrillus, *lib.* 2. *deciſ.* 169. & Trullench. *in Decalog. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 11. *dub.* 1. *numero* 14. & 15. contra Remigium de Gonni *in tract. de immunit. fallent.* 11. *ad fin.* Barboſam *de iure Eccleſ. lib.* 2. *capite* 3. *numer.* 58. & Salgadum *in tract. de Bull. Pontific. part.* 1. *cap.* 3. *num.* 64. 5

Idem ob eandem rationem dico de eo, qui renunciat exiſtens in loco ſacro: hic enim, licet poſſit voluntariè exinde exire, vt extra locum ſacrum capiatur, non tamen poteſt conſentire, vt è loco ſacro à laica poteſtate extrahatur; Decianus *cap.* 26. *num.* 12. Peregrinus *num.* 23. Mar. Ital. *lib* 1. *cap.* 6. §. 2. *num.* 82. 6

Idemque ob eandem rationem dico de eo, qui legitimè extractus ex Eccleſia nomine Epiſcopi, in carceribus Iudicis ſecularis detinetur: hic enim etiam (dum, agitur ad deliquerit in caſibus à Gregorio expreſſis) non poteſt renunciare; quia fieri poteſt, quod fuerit extractus in caſu, in quo immunitas loco ſacro conceſſa fuerit; & ipſe, ſicuti dicebam, non poteſt loci ſacri immunitati cedere; Decianus, Mar. Ital. & Peregrin. *in locis ſuprà cit.* 7

Itaque vt poſſit Reus immunitatis priuilegio renunciare, requiritur, vt prius Eccleſiæ, ex qua extractus fuit, reſtituatur; & poſteà voluntariè ex illa exeat, & ſic à miniſtris laicis capiatur. quia tunc non fit præiudicium Eccleſiæ; ſecus, dum in Eccleſia exiſtit; quia tunc ob rationem dictam nō poteſt renunciare priuilegio immunitatis, quapropter licet conſentiat in Eccleſia, ſe ligari, & 8

extrahi,

extrahi, talis conſenſus non excuſat extrahentes à
cenſuris iuris, & Conſtitutionis Gregorij X I V.
ſicuti nec excuſat conſenſus Prælati Eccleſiaſtici;
niſi ſimul cum conſenſu Rei coniungatur, vt dice-
batur *ſupra dubit.* 26. & dicetur *infra dub.* 39 *&* 40.

Neque tertio à dicta reſtitutione Rei facienda
Eccleſiæ excuſatur Iudex, eſto petierit terminum
9 ad probandum, quod Reus in caſu excepto deli-
querit; quin eſto, id probauerit per confeſſionem
ipſius Rei. Ratio, quia non fuit ſeruata forma, nec
talis eſt ſufficiens probatio; cùm non agatur de
præiudicio tantum Rei, ſed etiam Eccleſiæ; &
ſemper procedat regula, *quod ſpoliatus ante omnia
ſit reſtituendus*; Atque ita docent Remigius *de im-
munit. Eccleſ. 9. fin.* Suarez *in prax. 1. p. tom. 1. cap. 3.*
10 *§. 3. num. 16.* & Genuenſ *in prax Archiepiſc. cap. 22.
num. 6.*

Quapropter cum Eccleſia ſpoliata ſit iure deti-
nendi Reum, prius ipſa reſtitui debet in ſua poſ-
ſeſſione, & poſteà fieri cauſa, an legitimè poſſideat;
reſtitui verò debet Eccleſia in ſua poſſeſſione,
ſiuè eadem numero, ſiue alia, dummodo ſit æquè
tuta, & æquè commoda Reo; quia hoc priuile-
gium vnicum eſt omnibus Eccleſiis, & ſic iniuria
11 vni facta, cenſetur omnibus facta; & ſatisfactione
vni præſtita, cenſetur omnibus præſtita; ſiquidem
immunitas Eccleſiæ non magis reſpicit hanc,
quam illam Eccleſiam, cum in vniuerſum omnibus
Eccleſiis conceſſa ſit; tum quia qui homicidij, vel
mutilationis delictum in vna Eccleſia commiſit,
poteſt in alia à Miniſtris laicæ poteſtatis capi, &
in carcerem deduci, ergo ſimiliter qui captus eſt
in vna Eccleſia, poterit alteri Eccleſiæ reſtitui, ſi
in hac cum æquali commodo æquè tutus, & ſecu-
rus ſit; cum in tali caſu extractus nullum damnum
ſentiat, & Eccleſia, ex qua fuit extractus, facta al-
teri Eccleſiæ reſtitutione, nullum detrimentum
patiatur.

Quin ob eandem iam dictam rationem reſtitu-
tio fieri poterit Epiſcopo, vel eius vicario; quia
12 Epiſcopus Eccleſiam repræſentat, ipſique cura in-
cumbit ſeruandæ immunitatis Eccleſiæ, *cap. ſcire
debes, 7. q. 1.* & docent Bonif. *in Clem. attendentes,
§. hoc autem, num. 17. de ſtatu Monachor.* Farinac.
cit. cap. 2 num. 48. & Bonacina *diſp. 3. q. 7. de immu-
nit. punct. 55. circa fin.* Vnde in *cit. cap. ſcire debes,*
13 *& in cap. 1. de reſtitut. in integrum in* 6. dicitur, quod
14 Epiſcopus ſit in Eccleſia, & Eccleſia in Epiſcopo;
15 Item offenſa facta Epiſcopo, dicitur facta Eccle-
ſiæ, *Clem. 1. de foro compet.* & docent ibi Card. &
Bonif. Item qui ſeruit Epiſcopo, dicitur quod ſer-
uiat Eccleſiæ, *cap. de cætero, de clericis non reſiden-
tibus.* Item ly *dic Eccleſiæ*, intelligitur *dic Epiſcopo*,
16 cap. nouit, de iudiciis. Item pœna pecuniaria im-
poſita pro offenſa facta Eccleſiæ ob violatam eius
immunitatem cauſa extractionis Rei ex ipſa, ſolui
debet Epiſcopo, *C. ſi quis contumax,* 17. *q.* 4. & do-
cet ibi Archidiaconus, quem ſequens Ioan. Andr.
17 *in cap. quamquam, de cenſib. in* 6. ait, quod quando
18 iniuria ſit Eccleſiæ, ſeu eius loco, ſufficit, ſi ſatiſ-
factio fiat Epiſcopo; ſubditque, quod reſtitutio
propter exactionem pedagiorum facienda Eccleſiæ
iuxta *cit. cap. quamquam*, ſufficit, ſi ſimiliter fiat
Epiſcopo; & Mattan. *in tract. de viſitatione lib. 11.
in fin.* ait, quod reſtitutio facienda à viſitatoribus,
19 ex eo, quod contra formam *cap. 2. de cenſib. in 6.*
indebitam procurationem, ſeu munera extorſerint,
ſufficit, ſi fiat etiam Epiſcopo, qui repræſentat
Eccleſiam; ergò ſic & in caſu noſtro.

Quamuis Barboſa *de iure Eccleſ. lib. 2. c. 3. n. 54.*
probabiliter contrarium ſentiat, quod ſcilicet re-
ſtitutio fieri debeat eidem Eccleſiæ, & non ſuffi-
ciat, fieri alteri Eccleſiæ, vel Epiſcopo, aut eius Vi-
cario, loco Eccleſiæ; & affert pro ſe declarationem
ſacræ Congregationis immunitatis anno 1632.
cui tamen, cùm de ipſa non conſtet authenticè, ne-
ceſſariò ſtandum nõ eſt; præſertim quia dici poteſt
quod illa iuxta dicta intelligatur in caſu, quo, re-
ſtitutione tali facta, extractus non ſit cum æquali
commodo, & æquè tutus, ac ſi reſtitutio facta fuiſ-
ſet eidem Eccleſiæ; nam cum immunitas cõceſſa ſit
locis ſacris, vt ad ipſa confugiens ſecurus ſit; eum-
que inde extractus paſſus ſit iniuriam, & ſic ha-
beat ius petendi, vt in ſuam libertatem priſtinam
reſtituatur, par eſt, vt in loco æquè commodo,
ac æquè tuto cõſtituatur, quæ Farinacius probabi-
liter etiam diſtinguit, & ſic vtramque opinionem 20
conciliat, quod ſcilicet, aut Reus petit ſe reſtitui
Eccleſiæ, ex qua fuit extractus, & ſic procedit
poſterior opinio; aut non petit; & ſic procedit
prior, nempe quod reſtitui poſſit alteri Eccleſiæ,
vel loco Eccleſiæ etiam Epiſcopo, aut eius Vica-
rio, non, vt eum incluſum in carcere detineat, ſed
vt liberum in Palatio, vel in Eccleſia reponat; alio-
quin enim immunitatis priuilegium fruſtratorium
eſſet, ſeu, vt dici ſolet, ſeruiret de vento.

Cæterùm cognitio, an commiſſum crimen ſit
exceptum; & an fuerit legitimè probatum, &c.
ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum, non autem ad 21
ſecularem, vt *dubit.* 41. dicetur.

Obiicies, Eccleſia Reo ſpoliata reſtituenda eſt
in ſua poſſeſſione; ergo Curia ſecularis ſimiliter,
ſi ſpoliata fuerit Reo, qui detinebatur à ſuis mini-
ſtris, reſtituenda erit in ſua poſſeſſione, quo argu-
mento conuictus Nouarius *in ſumma Bullar. tit. de* 22
immunit. num. 14. non omninò improbabiliter ait
quod licet Reus, ſi è carceribus, vel è ſatellitum
manibus ſe eximens, confugiat ad Eccleſiam, im-
munitate gaudeat, & curiæ ſeculari reſtituendus
non ſit; tamen ſi inde exemptus ab aliis ad eam
confugiat, immunitate non gaudeat, & curiæ ſe-
culari reſtitui debeat; ſicut & non gaudet, ſi de-
tentus à ſatellite, ſimul cum ſatellite ad Eccleſiam
confugiat; quia in tali caſu non liber, & ſolutus
ad Eccleſiam confugit, ſed captiuus, & detentus
ab aliis; & probat vlterius; quia ſicut Eccleſia,
quæ fuit ſpoliata, habet interdictum de libero ho-
mine reſtituendo, ita etiam habet Curia ſecularis
interdictum reſtitutionis; & adducit pro ſe Fran-
chum, *deciſ. 709. num. 3.* & videri etiam poterit
Paſqualigus *deciſ. 486. per totam.*

Reſpondetur concedo antecedens. At nego
conſequentiam; quia licet extrahentes malè fa-
ciant; & digni ſint propterea, vt maxima pœna
puniantur, extractus tamen, ſi ad Eccleſiam con-
fugiat, immunitate gaudet, & Curiæ ſeculari
reſtituendus non eſt; quia liber, & ſolutus ad Ec-
cleſiam confugit; & ſic non eſt, cur immunitate
priuetur, cùm omnia iura, tam antiqua (*vt cap.
inter alia, de immunit. c. definiuit, 17. quæſt. 4. lex. 2.
Cod. de his, qui ad Eccleſ. confug.*) quàm noua (vt
Conſtitutio Gregorij X I V.) abſolutè dicant,
quod Rei confugientes ad Eccleſiam immunitate 23
gaudeant; & ex alio capite, vbi iura non diſtin-
guunt, nec nos diſtinguere debemus ex vulgatis
textibus (quos adducit Iaſon *in l. non dubium,
num. 58. ff. de legibus,* Surdus *conſil. 55. num. 7.* & alij
paſſim) præſertim in fauoribus, qui potius ſunt
ampliandi, quam reſtringendi;

Confirmatur, quia ſi quis ſe eximens, ad Eccle-
ſiam,

ſiam confugit, gaudet; ergo & gaudebit, qui ad
eandem confugiet exemptus ab aliis; cùm in vtro-
que caſu liber, & ſolutus, non autem detentus, &
24 captiuus ad Eccleſiam confugiat; & cum hoc ipſo
quod Reus non eſt amplius in manibus Curiæ
(etiamſi violenter ab aliis è manibus illius extra-
25 ctus fuerit) habeat ius confugiendi ad Eccleſiam;
ſiquidem extractio illa violenta non potuit ipſum
priuare iure, quod habet ad vitam, libertatémque
ſuam tuendam; alioquin ſi ſic extractus, remane-
ret adhuc ſub dominio Curiæ ſecularis, teneretur
fugam non arripere, ſed permittere, & expectare,
iterum ſe à ſatellitibus capi; quod dicere, abſur-
dum eſt; ergo dicendum, quod licitè pro ſui de-
26 fenſione ad Eccleſiam confugere poſſit; & ſic quod
Eccleſia ipſum excipere, & defendere debeat; at-
que adeò quod eundem excipiendo, & defenden-
do, non faciat (vti contendunt aduerſarij) contra
iuſtitiam, nec foueat iniuſtam ſpoliationem (ſi-
cut faceret contra iuſtitiam, & foueret iniuſtam
ſpoliationem, qui rem ab alio furatam apud ſe re-
tineret, & nollet illam reſtituere Domino) ſed
præſtet tantum patrocinium Reo, iam in priſtina
libertate repoſito, & liberè ad ipſam confugienti;
quamuis ipſi extrahentes in extractione illa vio-
lenta peccauerint; quorum improbitas (vti dice-
bam) tollere non poteſt, quin Reus ſic extractus,
& in priſtina libertate repoſitus, non poſſit vti iu-
re ſuo pro ſui defenſione ad Eccleſiam confugien-
di; & quin Eccleſia non teneatur illum, quem li-
berum recipit, defendere, & ſuo patrocinio iuuare;
quia ſi Reus habet ius pro ſui defenſione violen-
ter ſe extrahendi è manibus Curiæ, & ad Eccle-
ſiam confugiendi; multò magis habebit ius id fa-
ciendi ab aliis extractus, & ſic in ſua priſtina li-
bertate repoſitus. Quapropter dicendum, quod
Eccleſia in tali caſu præſtet tantum auxilium ſuum
Reo libero, & liberè ad ipſam confugienti; non
autem, quod non reſtituendo, foueat iniuſtam ſpo-
27 liationem laico Iudici factam. Sicuti, ſi quis exiens
è carcere ſub iuramento redeundi ad carcerem,
confugiat ad Eccleſiam, immunitate eius gaudet, &
non dicitur, quod Eccleſia non reſtituendo, foueat
ſacrilegium Rei, & iniuſtum damnum, quod inde
cuſtos carceris recipit; ſed tantum quod Eccleſia
tueatur ius, quod Reus habet pro ſui defenſione
ad Eccleſiam confugiendi vt *ſupra dubit. 10. ſect. 10.*
dicebatur. Item ſicuti, ſi quis ex manibus Curiæ
etiam violenter extractus ex territorio vnius Prin-
cipis recipiat ſe ad territorium alterius, etiam im-
28 munitate gaudet, & non dicitur, quod Princeps il-
lius territorij, ad quod Reus liberè confugit, non
reſtituendo, faciat iniuriam alteri Principi, & foueat
iniuſtam ſpoliationem illi factam; ſed quod tan-
tum licitè reum defendat; quia non tenetur requi-
ſitus Reum reſtituere; cùm ille liber in ipſius terri-
torium intrauerit; quin immò Princeps alter, ſi in-
de violenter extrahit, violabit iuriſdictionē Prin-
29 cipis iſtius, ex cuius territorio extrahit; Quapro-
pter rectè dixit Ludouicus Correa *in relect. ad cap.
inter alia, de immunit. Eccleſ. part. 3. num. 21.* quod
licet delinquens prius eſſet in manibus Curiæ, ni-
hilominus nunc, cùm exiſtat in Eccleſia, fiat Eccle-
ſiæ præiudicium in ſuo priuilegio, ſi ex illa extra-
hatur, ſicut qui in alienum territorium fugit, fiet
alienæ iuriſdictionis offenſio, ſi exinde ſimiliter
violenter extrahatur. Vide, quæ dicebantur *ſupra
eo dubit. 10. ſect. 6 per totam, & dubit. 19. ſect. 2.*
30 Confirmatur ſecundò; quia Reus immunitate
gaudet etiamſi detentus à ſatellite, ſimul cum ſa-
tellite ad Eccleſiam confugiat, vt in *locis cit.* pro-
babamus.

Confirmatur tertiò, ex doctrina Mariani Socci- 31
ni *in tractat. de cit. art. 17. in 2. membr.* vbi docet,
quod, ſi ſatelles capit aliquem extra domum, & ca-
ptus ſatellitem capientem trahens ingreſſus fuerit
domum, vel intra clauſuram domus partem corpo-
ris immiſerit, non debeat inde inuitus extrahi.

Confirmatur quartò; quia in cap. inter alia, & in 32
conſtitutione Gregorij XIV. nominatim exclu-
duntur Rei, qui ad Eccleſiam confugientes, immu-
nitate non gaudent, inter quos non numeratur
Reus è ſatellitum manibus extractus, nec Reus ſa-
tellitem ſecum ad Eccleſiam trahens, ergo non eſt,
cur ab immunitate hi excludantur; præſertim quia
(vt fatetur ipſe Nouarius, *num. 47.*) verba Con-
ſtitutionis Gregorij XIV. (cùm tollat omnem fa-
cultatem aliter interpretandi) licet non ſint am-
plianda, nec extendenda, non ſunt tamen limitan-
da, nec declaranda, ſed intelligenda, prout
ſonant.

Confirmatur quintò ex doctrina Ægidij Bortij 33
tit. de captura, num. 23. vbi docet, quod Reus ca-
ptus, antequam deducatur ad carcerem, non intel-
ligitur ita perfectè captus, vt ſit in tuto ſub domi-
nio, & poteſtate iuſtitiæ, quapropter ſibi imputet
Curia ſecularis ſi non tutè, & ſecurè Reum in car-
cerem traduxerit; Vnde, quod Reus è manibus Cu- 34
riæ ſecularis violenter ab aliis extractus, ſi confu-
gerit ad Eccleſiam, Eccleſiæ immunitate gaudeat,
& conſequenter Curiæ ſeculari reſtituendus non
ſit, in Hiſpania decíſum fuiſſe, teſtatur Gutierez *in
qq. pract. lib. 3. q. 4 n. 10.*

Ad id verò, quod dicit Nouarius, quod ſicut Ec- 35
cleſia in ſua poſſeſſione reſtitui debet, ita & Curia
ſecularis ſimiliter in ſua poſſeſſione reſtitui debeat,
Reſpondetur, diſparitatem eſſe; quia in caſu Ec-
cleſiæ ipſe Iudex ſecularis illam ſpoliauit, extra-
hendo ab ipſa, vel retinendo extractum ab ipſa,
Reum violenter; & ideò iure Reus eſt ei reſtituen-
dus. At in alio caſu ipſa Eccleſia non ſpoliauit
Curiam ſecularem; quia recepit eum liberum, &
ius habentem pro ſui defenſione ad ipſam confu-
giendi; Quapropter Iudex laicus debet reſtituere 36
Reum Eccleſiæ ſpoliatæ; quia per talem ſpoliatio-
nem Eccleſia non amittit ius protectionis acquiſi-
tum: & ideò Curia capiens Reum lædit tale ius: ex 37
iniuſta autem læſione oritur reſtituendi obligatio.
At Eccleſia protegens Reum violenter ereptum
Curiæ, non lædit ius Curiæ, licet quodammodo
Reus in tali caſu ſit ſub dominio Curiæ: quia pro-
tegit Reum venientem iure ſuo: atque adeò protegit
in eo, in quo poteſt illum protegere: quia ſine iniu- 38
ria alterius vnicuique ius proprium protegi poteſt.
Quod ſi ex hac protectione impediatur ius alte-
rius, per accidens eſt, atque quiſque poteſt vti iure
ſuo, licet per accidens impediatur ius alterius, quia
licet per accidens ſequatur damnum alterius, *l. ſi
cui, §. denique.* Marcellus *ff. de aqua, & aqua pluu.
arcenda.* Adde, non valere argumentum de caſu pri-
uilegiato ad non priuilegiatum, & de fauoribus ad
odia; præſertim quia Gregorius XIV. prohibet 39
actiones iſtas, *extrahere, capere, vel incarcerare,* diſ-
iunctiuè per particulam *vel*: & ſic, licet Eccleſia
poſſit tueri Reum è Curiæ manibus violenter ex-
tractum (quia ſic extractus habet etiam ius, vti
dicebam, pro ſui defenſione confugiendi ad Eccle-
ſiam) nontamen in caſu, quod Reus fuerit vio-
lenter extractus ex Eccleſia ab aliis, poterit Iudex
laicus illum ſic extractum capere, vel incarcerare;
quia

à ſeculari extracti,& capti fuerint, ad carceres Curiæ Eccleſiaſticæ reponantur,& ibi ſub tuto,& firmo carcere, cuſtodia, ſi opus fuerit, appoſita per Curiam ſecularem detineantur) dubium eſſe non debet. Vide, quæ dicentur *infra cit. dub* 40. *per totam;* Vide etiam determinationem Sacræ Congregationis Epiſcop in vna Neapol. die 30. Septembr. 1616. quæ habet, quod delinquentes, qui ab Eccleſiis, aliiſque locis immunibus extrahuntur, debeant, dum articulus, an immunitate Eccleſiaſtica gaudeant diſcutitur, per Eccleſiaſticos miniſtros ſub cuſtodia, iuxta citatam Conſtitutionem Gregorij XIV. retineri.

An autem poſſit Iudex laicus in caſibus exceptis, nomine Epiſcopi reponere Reos in carceribus laicis, vt ibi tutiùs cuſtodiantur?

10 Reſpondetur quod (quamuis nonnulli affirmẽt, ex eo, quia in tali caſu, cùm nomine Epiſcopi ibi detineantur, cenſentur reponi in carceribus Curiæ Eccleſiaſticæ) negari tamen debeat; quia Conſtitutio Gregorij XIV. præſcribit, quod Reus reponendus ſit in carceribus Eccleſiaſticis,& poſtquam Epiſcopus declarauerit, eum immunitate gaudere, non poſſit, niſi conſentiente Magiſtratu ſeculari, è carceribus liberari, ergò à fortiori non poterit Iu-
11 dex laicus, qui extrahit Reum in caſibus exceptis, eum, etiam dando cautionem de immunitate, in ſuis carceribus, dum cauſa diſcutitur, detinere, ſed debet Eccleſiæ reſtituere; etiamſi Reus ſic extractus iuri ſuo cedere velit. Vide Bonac. *to.* 2. *diſp.* 3. *qu.* 7. *punct.* 4. *n.* 11,& quæ dicentur *infra dub.* 33. *&* 34.

Vrgebis, ſaltem quod Reus compedibus in Eccleſia detineatur, viget conſuetudo diuturna, ergo.

Reſpondetur de hac re vide, quæ dicebantur *dub* 6. *&* *dub.* 24. *ſect.* 4. & 8. & quæ dicentur *dub.* 41. *ſect.* 2. *num.* 18.

Cæterùm licet Mar. Italia *lib* 1. *c.* 6. §. 2. *n.* 51. & Peregrin. *c.* 13. *n.* 2. putent, Iudicem Laicum non eſſe Reum violationis immunitatis Eccleſiæ, ſi delinquentem in Eccleſia liget de Epiſcopi licentia, ex eo quod id faciat non authoritate laica, ſed Eccleſiaſtica, iuxta illud: *omnia noſtra facimus, quibus authoritatẽ impertiamur, l.* 1. §. *ſed neq. Cod. de vet. iur. enucl.* Mihi tamẽ id probabile nõ videtur, niſi Iudex Laicus faciat bona fide, quod certum eſt apud omnes; cùm in tali caſu non intercedat peccatũ mortale nedum non intercedat præſumptio, vel niſi faciat ad inſtãtiã Epiſcopi,& non proprio nomine Romano, quia Epiſcopus nõ poteſt in iure cõmuni diſpẽſare concedendo Iudici laico facultatem non ſeruãdæ immunitatis, quamuis id probabile ſit, ſi faciat authoritate Epiſcopi,& ad inſtantiam illius, ſeu nomine Epiſcopi,& non proprio, quia probabile eſt, quod immunitas conceſſa ſit Eccleſiis, ne ibi exiſtentes capiantur à laica poteſtate tantũ, non item ab Eccleſiaſtica, ſicuti dicebam *dub.* 10. *ſect.* 14.

DVBITATIO XXVIII.

An poſſit Iudex laicus immittere ſatellites, vel milites in locum immunem, vt ob metum Reus inde diſcedat,& capi poſſit?

SVMMARIVM.

1 *Iudex laicus non poteſt immittere ſatellites, vel milites in locum immunem, vt ob metum Reus inde diſcedat, & capi poſſit contra nonnullos.*

2 *Nullum genus nocumenti inferri poteſt confugiẽti ad locum immunem, nec directè, nec indirectè.*

RE ſpondetur, quod (quamuis nonnulli affirment ex eo, quia id non eſt extrahere Reum è loco immuni, nec ei vim inferre, vel prohibere, quo minus immunitate loci fruatur, ſed tantũ facere quid vnde is occaſionem ſumat diſcedẽdi de loco immuni, quod dat occaſionẽ ſolũ, vt poſſit capi) negãdũ tamen ſit, quia ex dictis ſupra nullum genus nocumenti inferri poteſt confugienti ad locum immunem, *cit. c. definiuit,* 17. *q.* 4. ſed immittere ſatellites, vel milites in locum immunem, vt inde Reus diſcedat,& ſic habeat occaſionem, quod poſſit capi, eſt maximum nocumentum ipſi inferre, quia indirectè cogitur ad relinquẽdum locum immunitatis, quod eſt valde ipſi præiudiciale, cùm ſic non ſolum non ſit ſecurus, quia patitur vim moralem, ſed etiam indirectè cogatur exire, & ſic indirectè priuetur beneficio immunitatis, ex quibus patet ad ea, quæ in oppoſitum dicebantur. Vide etiam *dub.* 25. *ſect.* 4. 1 2

DVBITATIO XXIX.

An poſsit Reus in Eccleſia victu, & veſtitu, & reliquis vitæ neceſſariis impediri? Vbi etiam, An ad Eccleſiam cuſtodia apponi poſsit?

SVMMARIVM.

1 *Reus, dum in Eccleſia exiſtit, victu, & veſtitu, & reliquis vitæ neceſſariis impediri non debet. Impedientes variis pœnis, & cenſuris, non tamen latis, ſed ferendis, afficiuntur.*

2 *Reus, ſi in Eccleſia exiſtens, non habeat vnde neque de ſuo, neque de bonis conſanguinei, vel amici viuat, tenetur Eccleſia illi alimenta præſtare.*

3 *Reus, cum ſub Eccleſiæ protectione ſit, par eſt, vt Eccleſia, vtpotè pia, ipſum non derelinquat, ne ipſe neceſſitate ſeculari Iudici ſe tradat. Idẽ in iure ſtatuitur de cuſtode in ordine ad captiuos. Idemque poſſunt facere Regulares, non obſtante in contrarium Bulla quadam Sixti V.*

4 *Reus ſi habeat bona ad ſe alendum debet cõpenſare expenſas Eccleſiæ, quia tunc Eccleſia præſumitur ſolum velle ſubuenire præſenti neceſſitati, non autem abſolutè donare.*

5 *Reus ſi ſimpliciter non habeat bona, cum quibus poſſit ſe ſuſtentare, tenetur Eccleſia ei ſubuenire vel de proprio, vel applicando aliquid pro vſu Pauperum deputatum, ſecus ſi poſſit laborando ſe alere.*

6 *Rectores Eccleſiarum ſubminiſtrantes alimenta Reo, poſſunt ipſum compellere ad laborandum pro Eccleſia, ſeu Conuentu in victus compenſationem, ſecus ſi non poſſit, aut non ſoleat.*

7 *Iudex ſecularis poteſt apponere Eccleſiæ cuſtodiam ne Reus inde liberè aufugiat, & ſi extra Eccleſiæ fines conſtitutus ſit, eum capere, & incarcerare.*

8 *Immunitas Eccleſiæ violatur ſi Reus, cum ſolã veſtẽ extra Eccleſiã poſuit, extrahatur & capiatur.*

9 *Item dic ſi capiatur per aliquam pallij partem, quæ prominet extra tectum, vel valuas, vel quemcumque alium locum immunem.*

10 *Item dicendum ſi pedem, vel manum (capite, & aliis præcipuis mẽbris intra Eccleſiã exiſtẽtib.) extra Eccleſiã poſuit, ſecus ſi ambobus pedibus in*

*in via publica exiſtat, & humeris ſolum Eccleſiæ
parietes attingat.*
11 *Reus, qui manibus ferrum, vel valuam Eccleſiæ
apprehendit, gaudet immunitate.*
12 *Reus vt gaudeat immunitate ſufficit quod præci-
puas corporis partes habeat in loco ſacro.*

1 RESPONDETVR, quod non poſſit Reus;
dum in Eccleſia exiſtit, victu, & veſtitu, &
reliquis vitæ neceſſariis impediri; Atque
ita expreſsè habetur *in l. 2. & l. præſenti
Cod. de his, qui ad Eccleſ. confug.* ibi: *Vt ei aliquid, vel
victualium rerum, vel veſtis denegetur, aut requies*, &c.
& in *c. definiuit, c. nullus, c. ſi quis contumax, c. miror, &
c. id conſtituimus*, 17. *q.* 4. vbi mandatur, ne ei quodcũ-
que nocibilitatis, vel damni inferatur: & docent
ex communi Couar. 2. *var. cap.* 20. *num.* 17. Farinac.
de carcerib. q. 28. *num.* 9. Azor. *lib.* 9. *par.* 2. *cap.* 8. *quæſt.*
9. *numer.* 14. Anton. Gom. *tom.* 3. *cap.* 10. *tit.*
quando Reus gaudet immunitate, *num.* 1. Clar.
§. læſæ Maieſtatis, num. 21. Abb. *cap. inter alia, de im-
munit.* Scortia, *Theor.* 385. Layman. *num.* 13. Suar.
lib. 3. *cap.* 12. *num.* 2. Lezana *ver. immunitas Eccleſ. nu.*
18. & Bonacina *diſp.* 3. *q.* 7. *de immunit. punct.* 5. Et
probatur; quia alioquin eſſet illum per indirectum
ab Eccleſia extrahere (cogeretur enim, quod ipſe-
met ſe poteſtati ſeculari tradat, & moriatur) & ſic
eſſet per indirectũ aduerſus Eccleſiarũ immuni-
tatem operari; quapropter Reum in perſona, vel
in bonis lædentes, etiam obſidendo, vel prohiben-
do, nè eis victus, aut veſtitus deferatur variis pœ-
nis afficiuntur, tum de iure ciuili, vt *in cit. l. 2. & l.
præſenti Cod. de his, qui ad Eccleſ. confug.* tum etiam de
iure canonico, vt in *in cit. c. definiuit*, & aliis iuribus
ſuprà allegatis. Vide Suar *cap.* 13. *num.* 7. & Azo-
rium *loc. cit.* Non tamen in dictis iuribus cenſuræ
feruntur ipſo facto, ſed ſunt ferendæ.

2 Hinc ſequitur, quod, ſi Reus in Eccleſia exiſtens,
non habeat vnde, neque de ſuo, neque de bonis
conſanguinei, vel amici viuat, teneatur Eccleſia
alimenta illi preſtare, ex dict. *l. præſenti, § ſane, Cod. de
3 his, qui ad Eccleſ. confugiunt*; & à ſimili de Cuſto-
de carceris, qui prouidet captiuis, *Cod. de Epiſcop.
audientia*, vt Iudices & gloſ. *in c. diffiniuit*; 17. *q.* 4. Et
ratio eſſe poteſt; quia, cùm ſub Eccleſię protectione
ſit, par eſt; quod Eccleſia, vtpotè pia, eum non de-
relinquat, ne ductus neceſſitate, ſeculari Iudici ſe
tradat; Atque ita docent Abb. *in cap. inter alia, de
immunit. Eccleſ. nu.* 28. Archidiacon. *in cap. definiuit,*
17. *q.* 4. Hugo ibidem, Ignæus *in l.* 1. *nu.* 47. Angelus
ver. immunitas, qu. 22. Syl. *eodem verb.* 3. *num.* 5. Azor.
2. *par. lib.* 9. *cap.* 9. *q.* 13. Decian *tract. crim. lib.* 6. *cap.* 19.
num. 3. Boërius *deciſ.* 303. *num.* 3 & Farinacius *cit. q.*
28. *num.* 9. & *in append. de immunit. cap.* 19. *n.* 299. &
Peregrinus *cap.* 13. *num* 12. quidquid in contrarium
dicat Sarpus *de iure Aſylorum cap.* 2. *fol.* 30. Vide
etiam Rodriguez *tom.* 2. *qq. Regular. q.* 50. *art.* 3. &
Sorbum *in addition. ad Compend. priuileg. Mendicat.
ver. Eccleſia Fratrum*, qui ſubdunt, id poſſe facere
etiam Regulares, non obſtante excommunicatio-
ne quadam Sixti V. pro Regno Neapolis; cum hæc
vt inquiunt ipſi, reuocata ſit per Conſtitutionem
Gregorij XIV.

Dixi, ſi Reus in Eccleſia exiſtens, non habeat,
vnde neque de ſuo, neque de bonis conſanguinei
vel amici viuat; quia ſi habet propria, vel conſan-
guinei, vel amici bona, debet ex his ſe ſuſtentare;
4 quæ ſi tamen præſto non habet; tenetur Eccle-
ſia ſupplere; ipſe tamen manebit obſtrictus
ad compenſandas expenſas; quia tunc Eccleſia
præſumitur ſolum velle ſubuenire præſenti neceſ-
ſitati, non autem abſolutè donare, S. Thom. 5
Quodlib. 5. *art.* 17. & Silu. *ver. immunitas*, 3. *num.* 5.
Quod, ſi autem ſimpliciter non habet bona, ex
quibus poſſit ſe ſuſtentare, tenetur Eccleſia ſim-
pliciter ſubminiſtrare, quia tunc ille ſe habet tan-
quam pauper, cui Eccleſia, ſeu Eccleſiaſticæ per-
ſonæ tenentur ſubuenire, vel de proprio, vel
applicando aliquid pro vſu pauperum deputatum
Quod tamen intelligo, ſi Reus non poſſit manibus
laborando victum ſibi quærere; quia ſi poteſt, &
ſit ſolitus, debet laborando ſibi prouidere; cùm
priuilegium immunitatis non debeat eſſe occa-
ſio otiandi; quapropter à Rectoribus Eccle-
ſiæ cogi poterit, quod verbi gratia in Eccleſia, 6
Conuentu, vel in alio loco immuni laboret,
inſeruiendo fabricæ, vel alteri operi, quando
non poteſt alio modo ſibi victum comparare;
quia cùm Eccleſia illi ſubminiſtret alimenta, par
eſt, quod in compenſationem operam illius exi-
gat, ſi eam tamen præſtare poſſit, & ſoleat. Vn-
de fit, quod poſſit etiam à Rectoribus Eccleſiæ
cogi quod reſarciat expenſas pro ipſo factas, vel
det cautionem de reſarciendo antequam à loco
immuni exeat, aliàs ipſum non dimittere, ſed
retinere poterit; quia non debet Eccleſia detri-
mentum pati ex beneficio præſtito: quod tamen
intellige, ſi Reus non erat ſimpliciter pauper,
ſed pauper ſecundùm quid, id eſt, non habebat
præſto bona, ex quibus ſe poſſet ſuſtentare; &
prætereà Eccleſia liberaliter non ſuſtentaſſet
quia in vtroque tali caſu non ſunt reſarciendæ
expenſæ: non enim in priori; quia datæ ſunt pro
eleemoſyna; neque in poſteriori; quia donatæ ſunt
ſimpliciter.

Aduerte tamen hic, quod poſſit Iudex ſecularis 7
cuſtodiam Eccleſiæ apponere, ne Reus inde liberè
aufugiat, & ſi extra Eccleſiæ fines conſtitutus ſit,
eum capere, & incarcerare.

Dixi, Si extra Eccleſiæ fines conſtitutus 8
ſit; quia meritò Couar. *citat. cap.* 20. *numer.*
17. cum Ioan. Andrea, & Io. Igneo monet, immuni-
tatem Eccleſiæ violari, ſi Reus, cùm, ſolam veſtem
extra Eccleſiam poſuit, extrahatur, & capia-
tur. Idem dicendum, rectè ait Villalob. *in ſum. to.* 9
2. *tract.* 39. *diffic.* 5. *num.* 4. vbi citat Couarruuiam,
Paz, & Bobadillam, ſi capiatur per aliquam pallij
partem, quæ prominet extra tectum, vel valuas,
vel quemcumque alium locum immunem. Idem- 10
que dicendum, rectè ait Suarez *cit. cap.* 12. *numer.* 4.
Peregrin. *cap.* 4. *nu.* 61. & Bonacina, *diſp.* 3. *q.* 7. *punct.*
4. *num.* 20. ſi pedem, vel manum (capite, & aliis præ-
cipuis corporis membris intra Eccleſiam exiſten-
tibus) extra Eccleſiam poſuit; quia adhuc in tali
caſu non extra Eccleſiam; ſed in Eccleſia conſtitu-
tus dicitur. Vnde cum Bonacina loc. *ſupra* cit. con-
trariũ dicendũ videtur de eo, qui ambobus pedibus
in via publica exiſtit, & humeris ſolum Eccleſiæ
parietes attingit; quamuis ſecus, ſi manibus ferrum,
vel valuam Eccleſiæ attingat, ſeu apprehendat, vt
dub. 9. *ſect.* 6 dicebatur) contra Ægidium Trullẽch
to. 1. *lib.* 1. *c.* 11. *dub.* 1. *n* 12. & Dian. *par.* 6. *tr.* 1. *reſ.* 6.
in fin vbi non improbabiliter defendunt, eum, qui
fugiens è manibus ſatellitũ cadit ſuper limen por-
tæ Eccleſiæ, & humeris, ac capite illam tangit, licet
tibias, & pedes extrà habeat, immunitate gaudere;
talis, inquiunt ipſi, præcipuas corporis partes, ſci-
licet caput, & humeros, habet in loco ſacro.

DVBITATIO XXX.

An poſſit Reus in Eccleſia bonis ſuis, & iuſtè poſſeſſis, quæ ſecum ad Eccleſiam tranſtulit, ſpoliari? Vbi etiam de bonis aliis, & an poſſit his per iudicem laicum ſpoliari?

SVMMARIVM.

1 *Reus bonis ſuis, quæ ſecum ad Eccleſiã tranſtulit, & iuſtè poſſeſſis, ſpoliari non debet, adeò quod ſi quis eum in Eccleſia ſpoliauerit dictis bonis, quin & armis, ſaltem non prohibitis, puniri debeat tanquam immunitatis Eccleſiaſticæ violator.*

2 *Reus, ſi bona ſint aliena, vel alteri obligata poteſt probabiliter ipſis ſpoliari à Iudice ſeculari, cum hoc non ſit illi nocumentum inferre.*

3 *Item Reus poteſt à Iudice ſpoliari armis prohibitis cum quibus ad Eccleſiam confugit, cum hoc etiam non ſit Reo nocumentum inferre, ſed peccandi occaſionem auferre.*

4 *Item dic ſi fœminam ſecum ad Eccleſiã rapuerit.*

5 *Iudex laicus ſecundum probabiliorem opinionem non poteſt Reum in Eccleſia receptum ſpoliare bonis, & armis, niſi de licentia Prælati Eccleſiaſtici; nam quod ſimpliciter poſſit, eſt de iure ciuili, non autem de iure Canonico.*

Seruus indebitè fugiens ad Eccleſiam à domino, extrahi poteſt ab iſto, at non propria authoritate, ſed cum licentia Epiſcopi, & præſtito iuramento de non offendendo.

6 *Acceſſorium ſequitur naturam ſui Principalis, & Diſpoſitio facta de ſuperiore, comprehendit etiam officialem.*

7 *Reum armis prohibitis, & rebus furtiuis ſpoliare ſe habet, nõ per modum Iuriſdictionis exercẽdæ, ſed per modum facti, & iuris defenſionis naturalis.*

8 *In praxi obſeruandum ſẽper eſt, quod in ſpoliando Reum in Eccleſia rebus alienis ſeu armis ſemper intercedat licentia Prælati Eccleſiaſtici quo tamen recuſante per ſe ipſum poterit.*

9 *Vbi parti aliquid tribuitur vt ſe vindicare ſine Iudice poſſit, Iudex vt quid gerat, non cenſetur Iuriſdictionem exercere, ſed maius periculum vitare, ne priuatus id proſequatur.*

10 *Iudex incompetens ob competentis defectum procedere poteſt.*

11 *Contra nocturnum furem vnuſquiſque eſt Iudex.*

12 *Nõ obſtat in caſu, quod Reus debeat ſpoliari à Iudice laico, quod ſequatur aliqua irreuerentia cõtra Eccleſiam, quia maior irreuerentia eſt non auferre ab eo occaſionem delinquendi.*

13 *Furis receptio cum furto, furtum cenſetur.*

14 *Reus in quocumque euentu Parti læſæ ſatisfacere debet.*

15 *Opinio Gambacurtæ, quod ſatellites Curiæ ſecularis poſſint quando Reus eſt in Eccleſia ne inde fugiat, brachio apprehenſum illum tenere, reiicitur.*

RESPONDETVR, quod non poſſit Reus in Eccleſia bonis ſuis, & iuſtè poſſeſſis, quæ ſecũ ad Eccleſiã trãſtulit, ſpoliari: Atque ita habetur in *cit. c. definiuit*. ibi: *Aut quodcũq; nocibilitatis, & dãni ſeu ſpolij reſidentibus in loco ſacro inferre.* Et docet Cou. *lib. 2. var. reſol. c. 20. n* 16. Scortia *Theor*. 185. Laymã. *lib. 4. tr. 9 c. 5. n.* 13. Farin. *cit. c. 19. n.* 109. Suar. *lib. 3. c. 12. n.* 3. Lezana *ver. immun. n.* 18. & 19. & Bonac. *diſp. 3. q. 7. de immun. punct.* 5. Quapropter Congregatio ſuper controuerſiis iuriſdictionalibus 13. Ianuarij 1632. declarauit, quod aduerſus auferentes hæc, etiam arma (ſaltem non prohibita) à confugiẽtibus ad Eccleſiam procedendum ſit, vti aduerſus violatores immunitatis Eccleſiaſticæ.

Dixi; *bonis ſuis, & iuſtè poſſeſſis*; quia ſi bona ſint
aliorum, vel aliis obligata, poterit probabiliter illis
à Iudice ſeculari ſpoliari; cùm hoc non ſit ei nocu- 2
mentum inferre, ſed potius prohibere, ne ipſe aliis
nocumentum inferat: ſicuti poteſt etiam armis prohibitis
(cum quibus ad Eccleſiam confugit) ab eodem
ſpoliari, cùm hoc etiam non Reo nocumentum
inferre, ſed peccandi occaſionem auferre; At-
que ita docent Suarez *cit. lib. 3. c. 12. numer.* 3. Lay- 3
man *num.* 13. Curtellius *de immun. Eccleſ. lib. 2. q.* 8.
& videri etiam poterit Couar. *loco ſupra cit.* propè
finem. Idemque dicendum, ſi fœminam ſecum ad
Eccleſiam rapuerit, quod poſſit etiam ea à Iudice 4
ſeculari ſpoliari *cap. de raptoribus* 36. *q.* 1. & docent
Suarez, & Layman *in locis ſupra cit.* Vide etiam præter
Suarez, Couar. & Layman. vbi ſupra Graff. *tom. 1. lib. 3. conſil. vnic. nu.* 19. *de immunit. Eccl.* Sanchez *in opuſc. to. 2. lib. 6. cap. 1. dub.* 14. Villalob. *to. 2. tract. 34. diffic. 5. n.* 11. Sarpum *de iure Aſylorum c.* 5. *fol.* 43. Naldum *ver. Eccleſia, n.* 5. Franciſcum Ceſpedes *in dub. Militar. dub.* 21. Fagundez *de prec. Eccleſ. prec. 2. lib. 4. c. 4. n.* 55. Portell. *ver. Eccleſia immunit. n.* 15. Io. de la Cruz, *par. 1. precept.* 8. *q.* 3. *art.* 1 *concl.* 3. Gambacurt. *lib. 4. cap. 16. n. 11. c. 17. & c. 26. num.* 11. Villadieg. *in Polit. c. 3. n.* 214. qui omnes in eandem ſententiam affirmatiuam conueniunt.

Quamuis etiam quo ad hæc contrarium, ſi non
fiat de licentia Prælati Eccleſiaſtici, multò probabilius
doceant Peregrin. *de immunit. cap.* 13. *num.* 5.
Diana *par. 6. tract. 1. reſol.* 8. (vbi refert ſic determinaſſe
ſacram Epiſcoporum Congregationem in
Salernitana, die 30. Septemb. 1616. Maranta *in
controuerſ. iur. par. 2. reſponſ. 37. num.* 1. Zambellus *in
Repert Mer. ver. Eccleſia, quoad eius immunitatem,
num.* 9. Nouarius *in ſum. Bullar. tit. de immun. num.* 6
Palaus *to. 2. tract* 11. *diſp. vnic. punct. 9. num.* 10. Ciarlinius
in controuerſ. forenſ. c. 10. n. 16. Lezana *cit. nu.*
19. & Farinac. *in append. c. 16. n.* 248. vbi ait, quod
contraria ſententia procedat de iure ciuili, iuxtà
l. 3. §. arma Cod. de his, qui ad Eccleſ. confug. ibi: *arma* 5
*quoque in quouis telo, ferro, vel ſpecie eos, qui confugiunt,
minimè intra Eccleſiam habere præcipimus*, non
autem procedat de iure Canonico. Et probatur,
quia *in c. 1 extrà de immun. Eccleſiarum, & in c. 2. de immun. Ecc. in 6.* expreſsè prohibetur ſub pœna excommunicationis Iudici ſeculari iuriſdictionem aliquam in Eccleſia exercere, tum quia, licet ſeruus à domino ad Eccleſiam indebitè fugiens, ei obtento iuramento de ſecuritate, ſeu de non offendendo reſtituendus ſit, adhuc non tamen, poteſt propria authoritate ex Eccleſia extrahi à domino, *cap. nullus clericorum*, 17. *quæſtio.* 4. & videri poteſt Azor. *p. 2. lib. 9. q. 9.* Dec. *lib. 6. c. 26. n.* 9. Suar. *de ſtatu Relig. lib. 3. c.* 10. & Farin. *c. 4. n. 67. & ſeqq.* tũ quia nõ poteſt, Iudex ſecularis, &c. (nonnullis) delictis exceptis, Reum ab Eccleſia extrahere ſine licentia Epiſcopi, vel eius Officialis (vti determinat Conſtitutio Gregor. XIV. & nos *infra dubit.* 39.

& 4

& 40. dicemus) ita nec poterit armis, & cæteris
rebus prohibitis in Eccleſia Reum ſpoliare ſine li-
centia eiuſdem Epiſcopi, vel eius Officialis; cùm
acceſſorium ſequatur naturam ſui principalis. Vi-
de, quæ dicebantur *ſupra dubit.* 11. *ſect.* 6. *dubit.* 19.
ſect. 3. *&* *dubit.* 24 *ſect.* 8.
7 Quamuis Reſponderi poſſit ad hoc, quod Reum
armis prohibitis vel rebus furtiuis ſpoliare ſe ha-
beat non per modum iuriſdictionis exercendæ, ſed
per modum facti, & iuris defenſionis naturalis; &
ſic ea, quæ pro poſteriori ſententia dicebantur, ni-
hil obſtent.
At quidquid ſit, an prior, vel poſterior ſententia
in puncto iuris ſit probabilior. illud (in quo con-
ueniunt multi prioris, & poſterioris ſententiæ Do-
8 ctores. Couar. Farinac. *q.* 28. *n.* 58. Curtellius *n.* 18.
& alij) in praxi ſequendum mihi videtur, quod ſem-
per Eccleſiæ ſuperior requirendus ſit, vt ipſe hoc
præſtet; quod ſi renuat præſtare, occurri periculo,
atque per laicos miniſtros armorum prohibitorũ,
& rerum furtiuarum ablatio fieri poſſit, atq; ipſius
Conſtitutionis Gregorianæ, per quam etiam per-
mittitur, ſi Eccleſiæ ſuperior renuat Reum extrahi,
ac laicis miniſtris tradi, ac mancipari; quapropter ſi
in perſonæ extractione permittitur, multò magis in
armorum prohibitorum, & rerum furtiuarum abla-
9 tione permitti debebit. Accedit, quod vbi parti ali-
quid tribuitur, vt ſe vindicare ſine Iudice poſſit,
Iudex ſi quid gerat, non cenſetur iuriſdictionem
exercere, ſed maius periculum vitare, ne priuatus id
proſequatur, ideoque etiam non habenti iuriſdi-
ctionem id permittitur, vt dicitur de incompeten-
te, quod ob competẽtis defectum procedere poſſit;
10 Doctores communiter, quos citat, & ſequitur Cur-
tellius *in Cod. Nota* 24. *ad leg. Feder. verſ. item pro
Regibus, fol* 145. & de debitore à creditore (abſente
Iudice) retento, alij que exemplis *ad l.* 1. *Cod. quan-
do liceat vnicuique ſine Iudice vindicare*, Doctores
etiam communiter, quos citabam, & ſequebar *lib. de
Parlam. dub.* 4. *ſect.* 19. *ſubſect.* 6. *&* *ſuprà c.* 9 *dub.* 8.
11 Vnde etiam fit, quod contra nocturnum furẽ vnuſ-
quiſque ſit Iudex, *l. ſi in pignore*, §. *furem. ff. de furtis,
& l. furtum, ff. ad leg. Corneliam, de ſicariis*, ob defe-
ctum ſcilicet illius, qui iniuriam auertere poſſit.
12 Neque obſtat, quod hinc aliqua irreuerentia ex
miniſtrorum ſecularium opere ſequatur; quia in ta-
li caſu timoris, quod arma prohibita in damnum
commune, vel res furtiuæ in damnum Domini ab-
ſcondantur, permitti ea debebit; ſicuti permittitur
eadem in ſimili caſu timoris, quod Reus aufugiat;
vel quod ab Eccleſiaſticis dimittatur, & per hoc
ipſum permittitur etiã laicis clerici perſonæ ipſius
captura; præſertim quia ex oppoſito (quod ſcilicet
Reus armis prohibitis, vel rebus furtiuis non ſpo-
lietur) ſequitur non minor Eccleſiæ irreuerentia,
cùm per hoc faueatur Reo in rebus prauis, & pec-
caminoſis; & furi ſic aliquid largiri, ſpecies furti ſit,
13 *l. ſi pignore, ff. de furtis*; & furis receptatio cum furto,
furtum quoque ſit; quapropter licet quoad pœnam
perſonalem pro Reo Eccleſia, ne ei infligatur, in-
tercedat, tamen quoad armorum prohibitorum, &
rerum furtiuarum reſtitutionem attinet, nõ inter-
cedit, cùm id ipſius Rei non damnum, ſed lucrum
14 ſit, quod nullo pacto conueniat; quia Canones ex-
preſsè præcipiunt quod Reos in quocumque euen-
tu parti læſæ ſatisfacere debeat, *id conſtituimus*, 17.
q. 4. & alibi pluries.
Hinc minus probabile mihi videtur, quod do-
cet Gambacurta *loco ſupra cit. n.* 14. 15. *&* 18 (nem-
pe quod poſſint ſemper ſatellites Curiæ ſecularis,
quando Reus eſt in Eccleſia, ne inde fugiat, brachio
apprehenſum illum tenere, donec licentia Epiſcopi
obtineatur. Item quod poſſint ſemper, ſi quis Ec-
cleſiaſticus attentet, & quærat Reum dimittere, &
ſaluum facere, non expectata licẽtia Epiſcopi, eum
capere, & ab Eccleſia extrahere, & ad Epiſcopum
ducere) moueor tum ob rationes ſuprà dictas pro
poſteriori ſententia; tum quia ea inde paſſim multa
ſcandala, & incommoda ſequerentur in detrimen-
tum reuerentiæ locis ſacris debitæ ſine neceſſitate;
cum in ſecuritatem Iudicum ſecularium aliud re-
medium adhiberi poſſit, ſcilicet ad Eccleſiã cuſto-
diam apponi, ne inde Reus liber aufugiat; ita vt ſi
extra fines Eccleſiæ exeat, capiatur, cùm in tali ca-
ſu nulla vis inferatur exiſtenti in loco ſacro (vt eſſet
in oppoſita ſententia) ſed ſolũ cuſtodiatur locus nõ
ſacer; vt ſi volũtariè eò ex Eccleſia deueniat, ibi te-
neatur, & ſic vis ei inferatur in loco non ſacro, vbi
licitè inferri poteſt, vt *ſupra dubit.* 27. dicebamus

DVBITATIO XXXI.

An poſsit Reus in Eccleſia exiſtens ad pœnam aliquam corporalem damnari? Vbi etiam, An poſsit ſaltem ad aliquam aliam, & per quem.

SVMMARIVM.

1 *Reus dum in Eccleſia exiſtit morte vel pœna ali-
qua corporali non damnetur per Iudicem ſecula-
rem neque etiam per Eccleſiaſticum, quin potius
de morte, debilitate, & omni pœnarum corpora-
lium genere ſecurus eſſe debet.*
2 *Reus in Eccleſia affici poteſt ſolũ pœna pecuniaria.*
3 *Reus exiſtens in Eccleſia damnari non poteſt pœna
ſeruitutis, exilij, aut triremis, quia ſunt hæ valde
graues pœnæ, & corporalibus æquiparantur.*
4 *Opinio Gambacurtæ, quod Reus exiſtens in Ec-
cleſia poſſit puniri pœna Triremis etiam in per-
petuum, dummodo non debeat ibi remigare, re-
fellitur.*
5 *Item reiicitur etiam eius opinio de pœna ſeruitutis.*
6 *Diſpoſitio C. de Raptoribus* 36. *q.* 1. *ſpecialis eſt in
raptu Virginis propter atrocitatem talis delicti,
ſed non eſt vſu recepta.*
7 *Confugiens ad Eccleſiam non eſt libere dimitten-
dus, ſed de crimine, quod iniquè geſſit puniẽdus,
pœna pecuniaria, quod ſi egeat, aliquali pœna
corporali, nõ multum tamen corporis afflictiua.*
8 *Reus ſi nolit ab Eccleſia egredi eò quod timeat iu-
dicem ſecularem & fidem non ſeruaturum, po-
teſt dicta pœna puniri per Iudicem Eccleſiaſti-
cum, qui ſi omittat, peccat.*
9 *Reus exiſtens in Eccleſia procurare debet vt Iu-
dex Eccleſiaſticus ipſum condemnet; quia ſic à
Iudice mulctatus non poterit amplius de eodem
delicto ab vllo accuſari, inquiri, vel iudicari.*
10 *Reus ſi Iudici ſeculari conſignetur modo ſupradi-
cto Iudex ſecularis pœnam inferre poterit.*
11 *Reus, cum ad Eccleſiam confugit in caſibus non
exceptis, conſuetudine receptum eſt, vt Iudex
laicus ſeruatis ſeruandis contra eum delicto
condignam, etiam capitalem proferat ſenten-
tiam, quam tamen executioni non mandat.*
12 *In omnibus caſibus, in quibus confugiens ad Ec-
cleſiam extrahi poteſt, non eſt ei ſeruanda fides
ſuper impunitate delicti.*

23 *Secus,ſi de iure extrahi non poterat.*
24 *Opinio Silueſtri, & multorum Doctorum quod confugiens ad Eccleſiam, licet poſtea ex illa egrediatur,immunitate ſemper gaudere debeat reiicitur.exceptis quatuor caſibus vt ibi diffuſius.*
25 *Reus confugiens ad Eccleſiam, licet non poſſit à Iudice laico ſpoliari bonis, quæ poſſides in Eccleſia; poteſt tamen ſpoliari bonis quæ poſſidet extra Eccleſiam.*
26 *Poteſt etiam dum exiſtit in Eccleſia, affici pœna bonorum,quæ poſſidet in Eccleſia, quin & omni alia pœna,etiam capitali,quæ tamen, pro tunc quod Reus exiſtit in Eccleſia executioni non mandetur.*
27 *Non violatur immunitas Eccleſiæ, ſi Reus, qui in Eccleſia captus fuit, & in carcere fori ſecularis nomine Epiſcopi detinebatur, è carcere fugit,& poſteà ab eodem foro iterum capitur, & morti traditur, non expectata Epiſcopi ſententia.*

1 RESPONDETVR, quod non poſſit
Reus, dum in Eccleſia exiſtit, ad
mortem,vel ad pœnam aliquam cor-
poralem damnari, neque per Iudi-
cem ſecularem, neque per Eccleſia-
ſticum,ſed quod,debeat de morte,debilitate,& om-
ni pœnarum corporalium genere ſecurus eſſe; At-
que ita habetur *ib c.in conſtituimus*, & in aliis mul-
tis *cap.17.q.4.& in cap.inter alia, de immunit.Ec-
cleſ.*vbi id explicat Abb.*num.*3. monérque, (quod
eſt contra Curtellium *loc infrà* citando *num.* 23.)
2 pecuniaria ſolum Reum affici poſſe, ſicuti colligi-
tur ex verbis *cit.cap.inter alia*, ibi:*Super hoc tamen,
quod iniquè fecit,eſt aliàs legitimè puniendus.* Idem
contra Gambacurtam *lib.4.cap.* 33.*&* 35. Curtel-
lium *de immunit.Eccleſ.lib.1.q.12.per totam*,& Sar-
pum *de iure Aſylorum cap.2.fol.*30. docent Silueſt.
*ver.Immunitas.*3.*q.*4 Azor.*to.2.lib.9.cap.9.quæſt.*12.
& Suarez *cit.cap.*12.vbi ſubdit, nec pœnam ſerui-
tutis,exilij, aut triremis (etiamſi ibi verberandus
non eſſet)decerni poſſe; quia valde graues hæ pœ-
3 næ ſunt,& corporalibus æquiparantur, immò ea-
rum quaſdam excedunt. Idemque docent Salon. 2.
2.*q.*60.*art.*4.*contr.*2.Leſſ. *de iuſtit. & iur. lib.*2.*cap.*
29.*dub.*6.*numer.*52. Clar.*in pract. crimin. quæſt.*30.
Scortia *Theorem.* 385. Layman. *lib.*4. *tract.*9.*cap.*3.
*num.*13.Barboſa *de iur.Eccleſ.lib.* 2.*cap.* 3.*num* 56.
Tuſchus *ver.Eccleſia,concl.*10. *num.* 5.8. 14.*&* 66.
Bonacina *diſp.*3.*q.*7 *de immunit.punct.*3.*num.*8.Pe-
regrin. *cap.* 13.*numer.* 13. Lezana *ver. immunitas
Eccleſiaſt.numer.* 18. Perſicus *de offic. ſacerd.lib.* 1.
*cap.9.dub.*12.*num.*119.& Fagundez *par.2. lib.4.nu.*
48. Vide etiam Gloſſam, Innocentium,& Hoſtienſ.
in cit.cap.inter alia,Anchatan.& Zabarel.*in Clem.*1.
*de pœnit.& remiſſ.*Bellugam *in Specul. Princip.rubr.*
24.*§.mixtum,& §.videamus num.* 4. Farinacium *in
append.de immunit.Eccleſ.cap.*21. *nu.* 333.*&* 336.
Dian.*par.*1.*tract*,1.*reſol.*12. & Marium Ital. qui ſi-
militer(vt Suarez *loco ſupra cit.*) contra Gamba-
curtam,Curtellium,& Sarpum docent, quod dum
Reus in Eccleſia exiſtit,non poſſit per Iudices pu-
niri pœna exilij,vel perpetui carceris, ex eo,quod
exilium,& perpetuus carcer (vti dicebatur) ſint
4 pœnæ valde graues,& corporalibus comparentur.
Vnde cum Curtell.*n.*19. mihi minus probatur,
quod docet Gambacurt.*c.*34.*n.*9.nempe,quod poſ-
ſit Reus in caſu poſito per Iudices pœna triremis,
etiam in perpetuum,puniri, dummodo non habeat
ibi remigare,quod adhuc Gambacurta non negat
in homine robuſto,& laboribus aſſueto,etiamſi in
remigatione verberandus eſſet.
Nec etiam cum Curtellio *n.* 20. mihi probatur,
quod docet idem Gambacurta *c.*32.*n.*2 *& ſeqq.*nē- 5
pe,quod poſſit per Iudices puniri pœna ſeruitutis,
vt ſcilicet ſeruiat ei,cui iniuriam intulit,*arg.cap.de
raptoribus*,36.*q.*1.Nam(vt omittam rationem ſupra
dictam diſpoſitio illa cit.Canonis, vti rectè nota- 6
uit Suar.*loc.ſup.cit.*ſpecialis eſt in raptu virginum,
própter atrocitatem talis delicti. Adde, quod non
eſt vſu recepta;& ſic ſi non eſt vſu recepta in raptu
virginum,multò minus recepta erit in caſu no-
ſtro.
Obiicies,confugiens ad Eccleſiam non eſt libe- 7
rè dimittendus,ſed de crimine,quod iniquè geſſit,
puniendus, *cit.c.inter alia*,ergo.
Reſpondetur,diſtinguo antecedens: puniendus
(vt ſupra dicebatur)pœna pecuniaria,& ad damna,
& intereſſe paſſa ab eo,in quem deliquit,concedo:
puniendus pœna corporali,vt vitæ, triremis, ver-
berum,vel exilij.&c.nego. Quamuis, ſi pecuniam
non habeas,vt ſententiæ ſatisfacere poſſit, impro-
babile non ſit, quod tunc aliqua pœna corporali,
non multum tamen corporis afflictiua, puniri
queat;cùm tunc non per ſe,ſed quaſi per accidens
in corpore puniatur;vti docent Mar. Ital. Suar.*in
locis cit.n.*6.& Farinac *n.*334.336.*& ſeqq.* Vide etiā
gloſſam,Innoc.Hoſtienſ.Abbatem,Ioan.Andream,
Ancharanum,Butrium, Ananiam, Zabatellam *in c.
inter alia,de immunit.Eccleſ.*& Decianum,*lib.*6 *cap.*
27.*n.*3.
Inſtabis,non eſt qui hanc pœnam inferat, ergo.
Antecedens probatur; quia non eſt maior ratio,
quod inferat eam Iudex Ordinarius loci ſacri,quā
Iudex ſecularis, cui laicus Reus extra locum ſa-
crum ſubditus eſt,ergo,&c.
Reſpondetur,nego antecedens; & ad probatio- 8
nem Reſpondeo, quod ſi nolit Reus ab Eccleſia
egredi, & Iudici ſeculari tradi, eo quod timeat,
quod is ſeruaturus ipſi non ſit ſecuritatia promiſ-
ſionem ad Iudicem Eccleſiaſticū ſpectet hanc pœ-
nam inferre;quia ratione loci ab Eccleſia punien-
dus eſt;ſicuti contra Curtell *nu.*21.docent Docto-
res,quos refert,&ſequitur Farinac.*in append.de im-
mun.c.*25.*n.*338.*&* 339,& patet ex *textu in c.inter
alia,de immunit.*ibi:*Qui ad Eccleſiam confugit,legi-
timè*,id eſt canonicè,*puniendus ſit de eo, quod iniquè
fecit,&c.*Quapropter Iudex Eccleſiaſticus non ſo-
lum poteſt,ſed etiam tenetur id facere,ita vt,ſi non
faciat peccet contra iuſtitiam, & officium ſuum
omittendo;vti rectè notarunt communiter Cano-
niſtę *in dict.c.inter alia*,Hoſtienſis.*n.*1.Io.Andreas,
*n.*5.Ancharanus,*n.*2.Abbas.*n.*13.Zabarella,*num.*3.
& alij,quos citat,& ſequitur Farinacius *in append.
de immun.c.*25.*nu.*329 & Caſtrus Palaus,*to.*2.*tract.*
12.*diſp.vnic. punct.* 11. *n.*9. Quod & Reus in ſe 9
fieri, procurare debet;quia ſic à Iudice Eccleſiaſti-
co mulctatus,non poterit amplius de eodem deli-
cto criminaliter ab vllo accuſari, inquiri, vel iudi-
cari, &c. alioquin enim priuilegium immunitatis
Eccleſiæ nihil, vel parum prodeſſet,vt mox infrà
dicemus.
At ſi Iudici ſeculari Reus conſignetur modo, 10
quo ſupra(alio enim modo non poteſt ei Reus in
caſibus non exceptis conſignari) propterea quod
ſcilicet ipſe è loco ſacro egredi velit, in tali ca-
ſu,in quo conſentio cum Curtellio *loc ſuprà cit.*Iu-
dex ſecularis pœnam inferre poterit ſicuti docent
Abb.*in c.inter alia,num.*8. *& ſeqq.* & alij Doctores,
quos

quos refert,& ſequitur Farinacius *loc.ſupra cit.*Reus
tamen,hac pœna impoſita,& ſic iudicatus,iudicari
ab vllo amplius non poterit;alioquin priuilegium
immunitatis parum,vel nihil prodeſſet,ſicuti *ſupra*
dicebamus & docent *gl.in cap.Reum,ver.ad mortem,*
17.*q* 4.& ibidem Archidiaconus, *numer.*3. Bella-
mera,*nu.*3 Hoſtienſis,Io.Andr.Ancharan.Burrius,
& Zabarella *in cap.inter alia,de immunit.*Decian.*lib.*
6.cap.29.num.6 in fin.& Farinacius *in append de im-*
*munit.cap.21.num.*340.

11 Quamuis conſuetudine nunc receptum eſſe vi-
deatur,quod cùm Reus ad Eccleſiam confugit in
caſibus non exceptis,Iudex ſecularis eum inqui-
rat,& citari faciat; &,ſi non comparet, tanquam
in abſentem, condignæ iuxta delicti qualitatem
pœnæ,etiam capitalis,proferat ſententiam, quam
tamen executioni non mandat;quia ob immunita-
tem mandare non poteſt;Atque ita teſtantur Cla-
rus *lib.5.pract.§ fin.q.*3 &Farinac *de car erib.q.*28.*n.*
77.*in fin.vbi num.*78 ſubdit,quod in omnibus ca-
ſibus,in quibus confugiens ad Eccleſiam extrahi
12 poteſt,non ſit effectuanda fides à Iudice data ſuper
impunitate delicti, ad finem,vt ipſum extraheret,
quamuis ſecus dicendum ſit,quando iure non po-
tuiſſet ſic confugiens ab Eccleſia extrahi.

13 Cæterùm,quod Silu.*ver.Immunitas q.* 4. Angel.
eod.ver q 16 Abb.*in cap.inter alia,num.* 8.*de immunit.*
Eccleſ Boſſ.*ſub tit.de captura,num.*14.Armilla,*num.*
12.Decian.*conſil.*80 *numer 9 lib.* 3.Oldradus *conſil.*
154.*in fin.*Azor.*par.2.lib.9.cap.9 q.*12 Fagundez *pr.*
*2.lib.4.cap.4.n.*48.Perſicus *de offic.ſacerd.lib.1.cap.9.*
*dub.12.num.*12.& alij relati per Boer.*deciſ.*109 *nu.*
8.docent, nempe quod confugiens ad Eccleſiam,
14 licet poſteà ex illa egrediatur,immunitate ſemper
propterea quod ad Eccleſiam ſemel confugerit,
gaudere debeat, ita vt de iure non poſſit ob illud
delictum amplius corporaliter,ſed ſolum pœna pe-
cuniaria,puniri,& condemnari ,vniuerſaliter mihi
(vt verum fatear)non probatur;ſed ſolum in qua-
tuor caſibus.Primò, quando Reus fuit condemna-
tus à Iudice Eccleſiaſtico vel ſeculari, modo quo
ſupra dicebamus.Secundò,quãdo fuit extractus ab
Eccleſia in caſibus non exceptis,in quibus ſcilicet
gaudet immunitate.Tertiò, quando fuit extractus
in caſibus etiam exceptis,ſed ſine licentia Epiſco-
pi.Quartò, quando fuit conſignatus,ab Epiſcopo
in caſibus ſimiliter exceptis cum cautione im-
punitatis quoad vitam, membra, & alias pœnas
corporales,iuxta *cap. id conſtituimus*, & *cap.Reum,*
17.*q.*4.Quamuis hodie hic vltimus caſus poſt Cõ-
ſtitutionem Gregorij XIV.quæ decernit, quod in
caſibus exceptis Reus liberè Curiæ ſeculari puni-
endus tradatur, ac ſi nunquam ad Eccleſiam con-
fugiſſet,locum nõ habeat.vt rectè obſeruauit Boer.
*loc ſuprà cit.*Clar.*in pract. crim.§.fin.qu.*30. *in fin.* &
Ambroſinus *de immunit.cap.*11.*num.*6.& nos dice-
15 mus *infra dubit* 40.

Ex dictis ſequitur,quod Reus confugiens ad Ec-
cleſiam,licet non poſſit à Iudice laico ſpoliari bo-
nis,quæ poſſidet in Eccleſia,poſſit tamen ſpoliari
bonis,quæ poſſidet extra Eccleſiam,ſi ſcilicet cita-
tus ſub pœna confiſcationis bonorum negligat
coram Iudice comparere;quia *text in cap.inter alia,*
*de immunit.Eccleſ.*ibi: *Neque damnari debet ad mor-*
tem, vel ad pœnam,&c loqui ſolum videtur de
pœna coporali, non vero de pœna pecunia-
ria; tum quia hoc modo non agitur contra
ipſum ratione confugij ad Eccleſiam, ſed ratione
delicti,propter quod lex pœnam imponit;ſic con-
tra gloſſam *loc. cit.* & Ioannem do Vilchis *tract.de*
*de immunit.num.*57.*verſ.nunquid,*docent Abbas,De-
cianus,Farinac.Suar.Gambacurta, Peregrinus, &
alij,quos citat,& ſequitur Bonacina *de excomm. in*
*partic extra Bullam Cœnæ diſp.2.q.3.punct.*16. § 4 *n.* 16
9 qui ſubdunt,& nos dicebamus ſupra,Iudicem ſe-
cularem conſueuiſſe citare delinquentem, illum-
que iuxta delicti qualitatem, etiam ad mortem,
nedum ad quamcunque aliam pœnam condemna-
re;quæ conſuetudo,& praxis comprobari poteſt ex
ratione mox ſupradicta, quod ſcilicet hoc modo
non damnetur Reus,vt mors,vel alia pœna corpo-
ralis executioni in ipſum mandetur de præſenti,
dum ſcilicet exiſtit in Eccleſia, ſed in futurum,
cum ſcilicet licitè in eum pœna illa ſtatuta inferri
poterit;& ſic ceſſat præiudicium Eccleſiæ.

Sequitur ſecundò, quod immunitas Eccleſiæ 17
non violetur,ſi Reus,qui in Eccleſia captus fuit,&
in carcere,ſeu cuſtodia fori ſecularis nomine Epi-
ſcopi detinebatur,donec cognoſceret,an Reus im-
munitate Eccleſiæ gaudere deberet, è carcere,ſeu
cuſtodia fori ſecularis fugit, & poſteà ab eodem
foro iterum capitur,& morti traditur, non expe-
ctata Epiſcopi ſententia; quia in hac ſecunda vice
nõ eſt captus in loco ſacro,ſicuti ſuppono,& Reus
ſibi imputare debet damnum,quod patitur ratione
fugæ,quæ ipſi abſtulit priuilegium primæ deten-
tionis,Farinac.*in append.cap.*39.*num.* 306. licet alij
contrarium ſentiant. Vide Decianum *tract. crim.*
lib.6.cap.29.numer. 7. Farinacium *loc. cit.num.*52.&
306. & Marium Italiam *lib.* 1. *cap.* 6. §. 2.
*num.*28.

DBITATIO XXXII.

An Iudici tentanti extrahere Reum è loco ſacro reſiſtere quis poſſit?

SVMMARIVM.

1 *Iudici tentanti extrahere Reum è loco ſacro vltra ca-*
ſus permiſſos,reſiſtere poteſt,& Reus,& Eccle-
ſia,cum ſic vtrique Iudex iniuriam faciat.

2 *Vim vi repellere, & Eccleſiaſticam immunitatem*
tueri licet.

3 *Reus in Eccleſia ad defendendam immunitatem,*
reſiſtere poteſt armis, & quacumque alia vi;
quia cuilibet ius ſuum armis defendere li-
cet.

4 *Eccleſia reſiſtere poteſt oſtia claudendo, & qua-*
libet alia media extrema ad impediendam vim
apponendo, ſiue armis tamen.

5 *Raro auxilium laicorum, etiam cum armis adhi-*
bendum eſt ad Eccleſiam defendendam.

6 *Ordinarius modus defendendi immunitatem eſt*
cenſura Eccleſiaſtica.

Reſpondetur,quod Iudici tentanti 1
extrahere Reum è loco ſacro vltra ca-
ſus permiſſos,reſiſtere poſſit & Reus,
& Eccleſia;cùm ſic vtrique Iudex in-
iuriam faciat,& ex alio capite vim vi 2
repellere,& Eccleſiaſticam immunitatem tueri li-
ceat;Atque ita docent Farinac.*in append.de immu-*
*nit.c.2.n.*46 Mar.Italia.*de immunit.Eccleſ.lib.1.c.6.*
§ 2.*n.*45.*in fin.*Diana *part.6.tract.1.reſol.*32.Suarez
*lib.3.c.13.n.*4.Layman *lib.4.tract.9.cap.* 3.*n.* 14.&
Bonac.*diſp.3.q.7.de immunitat. punct.* 5. *in princip.*

& colligitur ex l. prohibitum, Cod. de iure fiſci, lib. 10. vbi Officiali iniuſtè exequenti licitè de facto reſiſtitur.

3 Cæterum Reus ei reſiſtere poteſt armis, & quacumque alia vi; quia cuilibet ius ſuum armis defendere licet; cùm talis non ſit aggreſſio, ſed de-
4 fenſio; Eccleſia autem eidem reſiſtere poteſt, oſtia claudendo, & quælibet alia media externa ad impediendam vim apponendo, ſine armis tamen (cùm
5 Eccleſiaſticis non liceat arma ſumere; cum exinde maiora ſcandala, & mala exoriri ſoleant) ſaltem quibus ipſimet clerici vtantur; quia in raro neceſſitatis caſu auxilium laicorum, etiam cum armis, adhiberi poteſt ad Eccleſiam defendendam; Atque ita docent Fagundez *lib. 4. cap 4. n.* 59. *de praecept. Eccleſ.* Suarez *cit. c.* 13. *n.* 4 Layman *n.* 14. Azabed. *lib. 1. tit. 2. leg. 3. n.* 30. Bobad. *lib. 2. c.* 15. *n. 3. p.* 1. & Curtellius *de immun. Eccleſ. lib. 1. q* 37 *in fin. & lib. 2. quaeſt.* 10.

6 Ordinarius autem modus defendendi Eccleſiaſticam immunitatem, & arcendi Iudicem ab iniqua violentia, eſt per cenſuras Eccleſiaſticas præſertim excommunicationis, ſi deſiſtere, vel Reum iam extractum reſtituere Iudex recuſet, iuxta *cap. miror,* 17. *q.* 4. vt rectè tradunt Abb. *c. inter alia, n.* 62. *de immunit. Eccleſ.* Couar. *c.* 20. *in fin.* Suarez *c.* 13. *n.* 6. Layman, *n.* 14 & alij paſſim. Vide, quæ dicentur *dubit.* 39.

DVBITATIO XXXIII.

An debeat Reus è loco ſacro extractus ante omnia Eccleſiæ reſtitui? Vbi etiam an extrahentes immunitate priuentur?

SVMMARIVM.

1 *Reus è loco ſacro (extra caſus exceptos) extractus debet ante omnia Eccleſiæ reſtitui.*

2 *Iudex ſecularis non poteſt Reum ſic extractum, neque n. ob alia delicta poſt carcerationem, v. g. in carceribus ſecularibus commiſſa, illum detinere.*

Iudex laicus extrahendo indebite Reum ab Eccleſia, ſemper tenetur iniuriam factam Eccleſiæ compenſare.

3 *Eccleſia in tali caſu eſt prior in tempore, & ſic potior eſſe debet in Iure.*
Idem dic, ſi Iudex extraxerit in caſibus exceptis, ſed non ſeruata forma præſcripta in Bulla Gregorij XIV.

4 *Iudex tenetur ſatisfacere Eccleſiæ præuia rei Reſtitutione, neque excuſatur Iuramento, vel cautione exhibita, quod Reus non plectetur corporali pœna.*

5 *Item tenetur ſatisfacere Eccleſiæ, etiam ſi Reus violenter extractus, poſtea extractioni conſentiat, & priuilegium immunitatis renunciet.*

6 *Idem dicendum, ſi renunciet exiſtens in loco ſacro.*

7 *Idemque dicendum, ſi renunciet exiſtens in carcere Curiæ ſecularis, dum agitur, an immunitate gaudere debeat.*

8 *Reus ad hoc vt renunciare poſſit priuilegium Immunitatis requiritur, vt prius Eccleſiæ, ex qua extractus fuit, reſtituatur, & poſtea voluntariè ex illa exeat.*

9 *Iudex non excuſatur à reſtitutione Rei facienda Eccleſiæ per petitionem termini ad probandum, quod Reus in caſu excepto deliquerit.*

10 *Spoliatus ante omnia eſt reſtituendus, maximè quando agitur de præiudicio Eccleſiæ.*

11 *Priuilegium Immunitatis vniuerſale, & generale eſt ad omnes Eccleſias, & ſic iniuria vni facta, cenſetur omnibus facta; & ſatisfactione vni præſtita cenſetur omnibus præſtita.*

12 *Epiſcopus, quia Eccleſiam repræſentat, vel eius Vicarius loco Eccleſiæ reſtitui poteſt in Rei poſſeſſione.*

13 *Epiſcopus eſt in Eccleſia, & Eccleſia in Epiſcopo.*

14 *Offenſa facta Epiſcopo dicitur facta Eccleſiæ.*

15 *Qui ſeruit Epiſcopo dicitur quod ſeruiat Eccleſiæ.*

16 *Pœna pecuniaria impoſita pro offenſa facta Eccleſiæ ob violatam eius immunitatem cauſa extractionis Rei ex ipſa ſoli debet Epiſcopo.*

17 *Quando Iniuria fit Eccleſiæ, ſiue eius loco, ſufficit ſi ſatisfactio fiat Epiſcopo.*

18 *Reſtitutio propter exactionem Pedagiorum facienda Eccleſiæ ſufficit, ſi ſimiliter fiat Epiſcopo.*

19 *Reſtitutio facienda à Viſitatoribus, quod indebitam procurationem, ſeu munera extorſerint, ſufficit, ſi fiat etiam Epiſcopo, qui repræſentat Eccleſiam contra Barboſam, qui affert pro ſe Declarationem ſacræ Congregationis immunitatis, ſed de ea non conſtat authentice.*

20 *Vide conciliationem vtriuſque opinionis factam per Farinacium.*

21 *Cognitio an crimen commiſſum ſit exceptum, & an fuerit legitime probatum ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum, non autem ad ſecularem.*

22 *Opinio Nouarij refellitur innixa illi fundamento, quod ſicut Eccleſia, quæ fuit ſpoliata habet interdictum de libero homine reſtituendo, ita etiam habeat Curia ſecularis interdictum reſtitutionis.*

23 *Vbi Iura non diſtinguunt, neque nos diſtinguere debemus, præſertim in fauoribus, qui potius ſunt ampliandi, quam reſtringendi.*

24 *Reus ex hoc ipſo quod non ſit in manibus Curiæ, etiamſi violenter ſit ab aliis extractus, habet ius confugiendi ad Eccleſiam.*

25 *Extractio violenta non poteſt priuare Reum iure, quod habet ad vitam, libertatemque ſuam tuendam.*

26 *Eccleſia excipiendo, & defendendo Reum vi à Satellitibus ſubductum, non facit contra iuſtitiam, nec fouet iniuſtam, ſpoliationem.*

27 *Si quis exiens è carcere ſub iuramento redeundi ad carcerem, confugiat ad Eccleſiam, immunitate eius gaudet, & non dicitur quod Eccleſia non reſtituendo foueat ſacrilegium Rei.*

28 *Princeps vnius Territorij non dicitur quod faciat iniuriam Principi alterius Territorij non reſtituendo Reum, qui illuc confugit; cum liber in illius Territorium intrauerit.*

29 *Princeps extrahens Reum ſibi ſubditum à Territorio alterius violat iuriſdictionem ipſius.*

30 *Reus immunitate gaudet, etiamſi detentus à ſatellite ſimul cum ſatellite ad Eccleſiã confugiat.*

31 *Satelles ſi capiat aliquem extra Domum, & captus ſatellitem capientem trahens, ingreſſus fuerit Domum, vel intra clauſuram Domus partem corporis immiſerit, non debet inde inuitus extrahi.*

Reus

32 *Reus à Satellitum manibus extractus, nec Reus ſatellitem ſecum ad Eccleſiam trahens non excipiuntur in Conſtitutione Gregeriana.*

33 *Reus captus antequam deducatur ad carcerem, non intelligitur ita perfectè captus, vt ſit in tuto, ſub dominio, & poteſtate iuſtitiæ.*

34 *Reus è manibus Curiæ ſecularis violenter ab aliis extractus, ſi confugerit ad Eccleſiam quod Eccleſia immunitate gaudeat, & conſequenter Curiæ ſeculari reſtituendus non ſit deciſum fuit in Hiſpaniarum Regnis.*

35 *Aſſignatur diſparitas, quæ eſt in argumento Nouarij nempe de homine libero, & non libero.*

36 *Iudex laicus debet reſtituere Reum Eccleſiæ ſpoliatæ; quia per talem ſpoliationem Eccleſia non amittit ius protectionis acquiſitum.*

35 *Curia ſecularis capiens reum, lædit ius Eccleſiæ; ex iniuſta autem læſione oritur reſtituendi obligatio.*

38 *Quiſque vti poteſt iure ſuo, licet per accidens impediatur ius alterius; quin licet per accidens ſequatur damnum alterius.*

39 *Argumentum non valet de caſu priuilegiato ad caſum non priuilegiatum, & de fauoribus ad odia.*

40 *Extrahentes Reum à manibus ſatellitum etiam cum vulneribus ipſorum gaudent Eccleſiæ immunitate.*

1 RESPONDETVR, quod Reus è loco ſacro extra caſus exceptos, ſiuè à ſatellitibus, ſiuè ab aliis, extractus, debeat ante omnia Eccleſiæ reſtitui; Atque ita habetur *ex cap. inter alia, de immunit. Eccleſ. cap conquerente, & cap. item cum quis, de reſtitut. ſpoliatorum, c. ſicut antiquitus, c. miror*, & aliis multis *c.* 17. *q.* 4. (vbi dicitur, extrahentem compellendum eſſe per excommunicationem ad reſtitutionem) & docent ibi gloſſa, Abb. Ancharan. Bellamera, & alij Canoniſtæ paſſim. vide etiam Clarum *in pract. crimin. q.* 30. Salonium *quæſt.* 60. *art.* 4. *contr.* 2. Scortiam *Theor.* 385. & Leſſium *lib.* 2. *cap.* 29. *dubit.* 6. *num.* 52.

2 Et hoc adeò verum eſt, vt non poſſit Iudex ſecularis Reum ſic extractum, neque etiam ob alia delicta poſt extractionem, v. g. in carceribus ſecularibus commiſſa, illum detinere; quia ſic extractus
3 habet ius, vt reſtituatur Eccleſiæ, ac per conſequẽs, vt nihil contra ipſum agatur; & Iudex ſemper in obligatione eſt, vt iniuriam factam Eccleſiæ com-
3 penſet, & ſic ſtatim ac poteſt, compenſare illam tenetur; tum quia Eccleſia prior eſt in tempore, & ſic potior eſſe debet in iure; & non eſt conueniens, quod propter iniuſtam extractionem illa in ſua immunitate detrimentum patiatur. Atque ita docent. Farinac. *in append. de immunit c.* 2. *n.* 49 Mar. Ital, *de immunit. Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 6. §. 2. *num.* 49. Peregrin. *cap* 15. *num.* 25. Bonacina, *tom.* 2. *diſp.* 3. *q.* 7. *punct.* 4. *num.* 13. Genuenſis *in praxi, cap.* 17. *num.* 5. Lezana *ver. immunitas, num.* 19. & Diana *part.* 6. *tract.* 1. *reſol.* 32. contra Gamam *deciſ.* 57.

4 Neque ab hac reſtitutione Rei facienda Eccleſiæ excuſatur Iudex, eſto iuramentum præſtet, & cautionem, ſeu ſecuritatem exhibeat, quod ipſe illum corporali pœna plecturus non ſit; quia prius ſatisfacere debet Eccleſiæ, quæ ſpoliata fuit; at debitam ſatisfactionem non præſtat Eccleſiæ, niſi prius ei faciat actualem reſtitutionẽ *c. mir,* 17. *q.* 4. & docent Archidiaconus, Turrecrem. Bellam Angelus, Silu. & alij, quos citat, & ſequitur Farinacius *in loco ſuprà cit. num.* 50. Couar. 2. *var. cap.* 20. *num.* 6. Decian. *lib.* 6. *cap.* 25. *num.* 1. Suarez *lib.* 3. *cap.* 13. *n.* 6. *in fin.* Villalob. *in Summa, tom.* 2. *tract.* 59. *diffic.* 8. *num.* 4. & Diana *part.* 6. *tract.* 1. *reſol.* 32.

Quinimò Remig. de Gonni *in tract. de immunit. q.* 15. Peregrin. *cap.* 15. *num.* 21. & alij. Idem dicendum ſentiunt, ſi Iudex extrahit in caſibus exceptis, ſed non ſeruat formam præſcriptam in Bulla Gregorij XIV. & meritò: quia adhuc in tali caſu Iudex immunitatem Eccleſiæ violat, extrahendo, v. g. cauſa nondum cognita, vel ab Epiſcopo licentia nõ obtenta; tum quia Eccleſia Canonica Iudicem poteſt agere de ſpolio, Doctores quos citat, & ſequitur Turchus *to.* 3. *lit. E. concl.* 10. *n.* 20. ergo ſignum eſt, quod Iudex teneatur de ſpolio; tum quia in dicto caſu extractio iuridicè nulla eſt ex textu in cit. Bulla ibi: *nec non irritum decernimus, & inane, ſi ſecus ſuper his per quoſcunque quauis authoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit* attentari, ergo nullo modo poteſt Iudex in dicto caſu Reum extractum retinere; cum ex actu irrito nullum ius acquiratur.

Neque ſecundo à dicta reſtitutione Rei facienda Eccleſiæ excuſatur Iudex, eſto Reus, qui fuit extractus violenter ab Eccleſia, & deductus v. g. ad carceres ſeculares, priuilegio immunitatis ibi renunciet; quia tale priuilegium principaliter, & directè Eccleſiæ (licet ſecundariò, & indirectè Reo) conceſſum eſt; & ſic renunciare illud non poteſt Reus; ſicuti renunciare non poteſt clericus priuilegium fori, vel Canonis, quod ipſi non ob ipſum, ſed ob dignitatem clericatus principaliter conceſſum eſt; Atque ita docent Decianus, & Mar. Ital. quos citat, & ſequitur Farinacius *in append. de immunit. cap* 19. *num.* 304 Suar. *num.* 11. Peregrin. *cap.* 15. *num.* 22. Caſtrus Palaus, *tom.* 2. *tract.* 11 *diſp. vnic. punct.* 11. *num.* 5 Maſtrillus, *lib.* 2. *deciſ.* 169. & Trullench. *in Decalog. tom.* 1 *lib.* 1. *cap.* 11. *dub.* 1. *numero* 14. & 15. contra Remigium de Gonni *in tract. de immunit. fallent.* 11. *ad fin.* Barboſam *de iure Eccleſ. lib.* 2. *capite* 3 *numer.* 38. & Salgadum *in tract. de Bull. Pontific. part.* 1. *cap.* 3. *num.* 64. 5

Idem ob eandem rationem dico de eo, qui renunciat exiſtens in loco ſacro: hic enim, licet poſſit voluntariè exinde exire, vt extra locum ſacrum capiatur, non tamen poteſt conſentire, vt è loco ſacro à laica poteſtate extrahatur; Decianus *cap.* 26. *num.* 12. Peregrinus *num.* 23. Mar. Ital. *lib.* 1. *cap.* 6. §. 2. *num.* 81. 6

Idemque ob eandem rationem dico de eo, qui legitimè extractus ex Eccleſia nomine Epiſcopi, in carceribus Iudicis ſecularis detinetur: hic enim etiam (dum, agitur an deliquerit in caſibus à Gregorio expreſſis) non poteſt renunciare; quia fieri poteſt, quod fuerit extractus in caſu, in quo immunitas loco ſacro conceſſa fuerit; & ipſe, ſicuti dicebam, non poteſt loci ſacri immunitati cedere; Decianus, Mar. Ital. & Peregrin. *in locis ſuprà cit.* 7

Itaque vt poſſit Reus immunitatis priuilegio renunciare, requiritur, vt prius Eccleſiæ, ex qua extractus fuit, reſtituatur; & poſteà voluntariè ex illa exeat, & ſic à miniſtris laicis capiatur: quia tunc non fit præiudicium Eccleſiæ; ſecus, dum in Eccleſia exiſtit; quia tunc ob rationem dictam nõ poteſt renunciare priuilegio immunitatis, quapropter licet conſentiat in Eccleſia, ſe ligari, & 8

extrahi,

extrahi, talis conſenſus non excuſat extrahentes à
cenſuris juris, & Conſtitutionis Gregorij XIV.
ſicuti nec excuſat conſenſus Prælati Eccleſiaſtici;
niſi ſimul cum conſenſu Rei coniungatur, vt dice-
batur *ſupra dubit. 26.* & dicetur *infra dub. 39 & 40.*

Neque tertio à dicta reſtitutione Rei facienda
Eccleſiæ excuſatur Iudex, etſi petierit terminum
9 ad probandum, quod Reus in caſu excepto deli-
querit; quin etſi, id probauerit per confeſſionem
ipſius Rei. Ratio, quia non fuit ſeruata forma, nec
talis eſt ſufficiens probatio; cùm non agatur de
præiudicio tantum Rei, ſed etiam Eccleſiæ; &
ſemper procedat regula, *quod ſpoliatus ante omnia
ſit reſtituendus*; Atque ita docent Remigius *de im-
munit. Eccleſ. 9. fin.* Suarez *in prax. 1. p. tom. 1. cap. 3.*
10 *§. 3. num. 56.* & Genuenſ. *in prax. Archiepiſc. cap. 22.
num. 6.*

Quapropter cum Eccleſia ſpoliata ſit iure defen-
dendi Reum, prius ipſa reſtitui debet in ſua poſ-
ſeſſione, & poſteà fieri cauſa, an legitimè poſſideat;
reſtitui verò debet Eccleſia in ſua poſſeſſione,
ſiuè eadem numero, ſiue alia, dummodo ſit æquè
tuta, & æquè commoda Reo; quia hoc priuile-
gium vnicum eſt omnibus Eccleſiis, & ſic iniuria
11 vni facta, cenſetur omnibus facta; & ſatisfactione
vni præſtita, cenſetur omnibus præſtita; ſiquidem
immunitas Eccleſiæ non magis reſpicit hanc,
quam illam Eccleſiam, cum in vniuerſum omnibus
Eccleſiis conceſſa ſit; tum quia qui homicidij, vel
mutilationis delictum in vna Eccleſia commiſit,
poteſt in alia à Miniſtris laicæ poteſtatis capi, &
in carcerem deduci, ergo ſimiliter qui captus eſt
in vna Eccleſia, poterit alteri Eccleſiæ reſtitui, ſi
in hac cum æquali commodo æquè tutus, & ſecu-
rus ſit; cum in tali caſu extractus nullum damnum
ſentiat, & Eccleſia, ex qua fuit extractus, facta al-
teri Eccleſiæ reſtitutione, nullum detrimentum
patiatur.

Quin ob eandem iam dictam rationem reſtitu-
tio fieri poterit Epiſcopo, vel eius vicario; quia
12 Epiſcopus Eccleſiam repræſentat, ipſique cura in-
cumbit ſeruandæ immunitatis Eccleſiæ, *cap. ſcire
debes, 7. q. 1.* & docent Boniſ. *in Clem. attendentes,
§. hoc autem, num. 17. de ſtatu Monachor.* Farinac.
cit. cap. 2 num. 48. & Bonacina *diſp. 3. q. 7. de immu-
nit. punct. 55. circa fin.* Vnde in *cit. cap. ſcire debes,*
13 *& in cap. 1. de reſtitut. in integrum, in 6.* dicitur, quod
14 Epiſcopus ſit in Eccleſia, & Eccleſia in Epiſcopo;
15 Item offenſa facta Epiſcopo, dicitur facta Eccle-
ſiæ, *Clem. 1. de foro compet.* & docent ibi Card. &
Boniſ. Item qui ſeruit Epiſcopo, dicitur quod ſer-
uiat Eccleſiæ, *cap. de cætero, de clericis non reſiden-
tibus.* Item ly *dic Eccleſiæ*, intelligitur *dic Epiſcopo,*
16 cap. nouit, de iudiciis. Item pœna pecuniaria im-
poſita pro offenſa facta Eccleſiæ ob violatam eius
immunitatem cauſa extractionis Rei ex ipſa, ſolui
debet Epiſcopo, *C. ſi quis contumax, 17. q. 4.* & do-
cet ibi Archidiaconus, quem ſequens Ioan. Andr.
17 *in cap. quamquam, de cenſib. in 6.* ait, quod quando
18 iniuria fit Eccleſiæ, ſeu eius loco, ſufficit, ſi ſatiſ-
factio fiat Epiſcopo; ſubditque, quod reſtitutio
propter exactionem pedagiorum facienda Eccleſiæ
iuxta *cit. cap. quamquam*, ſufficit, ſi ſimiliter fiat
Epiſcopo; & Marian. *in tract. de viſitatione lib. 21.
in fin.* ait, quod reſtitutio facienda à viſitatoribus,
19 ex eo, quod contra formam *cap. 2. de cenſib. in 6.*
indebitam procurationem, ſeu munera extorſerint,
ſufficit, ſi fiat etiam Epiſcopo, qui repræſentat
Eccleſiam; ergò ſic & in caſu noſtro.

Quamuis Barboſa *de iure Eccleſ. lib. 2. c. 3. n. 54.*
probabiliter contrarium ſentiat, quod ſcilicet re-
ſtitutio fieri debeat eidem Eccleſiæ, & non ſuffi-
ciat, fieri alteri Eccleſiæ, vel Epiſcopo, aut eius Vi-
cario, loco Eccleſiæ; & affert pro ſe declarationem
ſacræ Congregationis immunitatis anno 1632.
cui tamen, cùm de ipſa non conſtet authenticè, ne-
ceſſario ſtandum nõ eſt; præſertim quia dici poteſt
quod illa iuxta dicta intelligatur in caſu, quo, re-
ſtitutione tali facta, extractus non ſit cum æquali
commodo, & æquè tutus, ac ſi reſtitutio facta fuiſ-
ſet eidem Eccleſiæ; nam cum immunitas cõceſſa ſit
locis ſacris, vt ad ipſa confugiens ſecurus ſit; eum-
que inde extractos paſſus ſit iniuriam, & ſic ha-
beat ius petendi, vt in ſuam libertatem priſtinam
reſtituatur, par eſt, vt in loco æquè commodo,
ac æquè tuto cõſtituatur, quæ Farinacius probabi-
liter etiam diſtinguit, & ſic vtramque opinionem 20
conciliat, quod ſcilicet, aut Reus petit ſe reſtitui
Eccleſiæ, ex qua fuit extractus, & ſic procedit
poſterior opinio; aut non petit; & ſic procedit
prior, nempe quod reſtitui poſſit alteri Eccleſiæ,
vel loco Eccleſiæ etiam Epiſcopo, aut eius Vica-
rio, non, vt eum incluſum in carcere detineat, ſed
vt liberum in Palatio, vel in Eccleſia reponat; alio-
quin enim immunitatis priuilegium fruſtratorium
eſſet, ſeu, vt dici ſolet, ſeruiret de vento.

Cæterùm cognitio, an commiſſum crimen ſit
exceptum; & an fuerit legitimè probatum, &c.
ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum, non autem ad 21
ſecularem, vt *dubit. 41.* dicetur.

Obiicies, Eccleſia Reo ſpoliata reſtituenda eſt
in ſua poſſeſſione; ergo Curia ſecularis ſimiliter,
ſi ſpoliata fuerit Reo, qui detinebatur à ſuis mini-
ſtris, reſtituenda erit in ſua poſſeſſione, quo argu-
mento conuictus Nouarius *in ſumma Bullar. tit. de* 22
immunit. num. 14. non omninò improbabiliter ait
quod licet Reus, ſi è carceribus, vel è ſatellitum
manibus ſe eximens, confugiat ad Eccleſiam, im-
munitate gaudeat, & curiæ ſeculari reſtituendus
non ſit; tamen ſi inde exemptus ab aliis ad eam
confugiat, immunitate non gaudeat, & curiæ ſe-
culari reſtitui debeat; ſicut & non gaudet, ſi de-
tentus à ſatellite, ſimul cum ſatellite ad Eccleſiam
confugiat; quia in tali caſu non liber, & ſolutus
ad Eccleſiam confugit, ſed captiuus, & detentus
ab aliis; & probat vlterius; quia ſicut Eccleſia,
quæ fuit ſpoliata, habet interdictum de libero ho-
mine reſtituendo, ita etiam habet Curia ſecularis
interdictum reſtitutionis; & adducit pro ſe Fran-
chum, *deciſ. 709. num. 3.* & videri etiam poterit
Paſqualigus *deciſ. 486. per totam.*

Reſpondetur concedo antecedens. At nego
conſequentiam; quia licet extrahentes malè fa-
ciant; & digni ſint propterea, vt maxima pœna
puniantur, extractus tamen, ſi ad Eccleſiam con-
fugiat, immunitate gaudet, & Curiæ ſeculari
reſtituendus non eſt; quia liber, & ſolutus ad Ec-
cleſiam confugit; & ſic non eſt, cur immunitate
priuetur, cùm omnia iura, tam antiqua (*vt cap.
inter alia, de immunit. c. definiuit, 17. quæſt. 4. lex. 2.
Cod. de his, qui ad Eccleſ. confug.*) quàm noua (vt
Conſtitutio Gregorij XIV.) abſolutè dicant,
quod Rei confugientes ad Eccleſiam immunitate 23
gaudeant; & ex alio capite, vbi iura non diſtin-
guunt, nec nos diſtinguere debemus ex vulgaris
textibus (quos adducit Iaſon *in l. non dubium,
num. 58. ff. de legibus,* Surdus *conſil. 51. num. 7.* & alij
paſſim) præſertim in fauoribus, qui potius ſunt
ampliandi, quam reſtringendi.

Confirmatur, quia ſi quis ſe eximens, ad Eccle-
ſiam,

ſiam confugit, gaudet; ergo & gaudebit, qui ad eandem confugiet exemptus ab aliis; cùm in vtroque caſu liber, & ſolutus, non autem detentus, &
24 captiuus ad Eccleſiam confugiat; & cum hoc ipſo quod Reus non eſt amplius in manibus Curiæ (etiamſi violenter ab aliis è manibus illius extra-
25 ctus fuerit) habeat ius confugiendi ad Eccleſiam; ſiquidem extractio illa violenta non potuit ipſum priuare iure, quod habet ad vitam, libertatémque ſuam tuendam; alioquin ſi ſic extractus, remaneret adhuc ſub dominio Curiæ ſecularis, teneretur fugam non arripere, ſed permittere, & expectare, iterum ſe à ſatellitibus capi; quod dicere, abſurdum eſt, ergo dicendum, quod licitè pro ſui de-
26 fenſione ad Eccleſiam confugere poſſit; & ſic quod Eccleſia ipſum excipere, & defendere debeat; atque adeò quod eundem excipiendo, & defendendo, non faciat (vti contendunt aduerſarij) contra iuſtitiam, nec foueat iniuſtam ſpoliationem (ſicut faceret contra iuſtitiam, & foueret iniuſtam ſpoliationem, qui rem ab alio furtam apud ſe retineret, & nollet illam reſtituere Domino) ſed præſtet tantum patrocinium Reo, iam in priſtina libertate repoſito, & liberè ad ipſam confugienti; quamuis ipſi extrahentes in extractione illa violenta peccauerint; quorum improbitas (vti dicebam) tollere non poteſt, quin Reus ſic extractus, & in priſtina libertate repoſitus, non poſſit vti iure ſuo pro ſui defenſione ad Eccleſiam confugiendi; & quin Eccleſia non teneatur illum, quem liberum recipit, defendere, & ſuo patrocinio iuuare; quia ſi Reus habet ius pro ſui defenſione violenter ſe extrahendi è manibus Curiæ, & ad Eccleſiam confugiendi; multò magis habebit ius id faciendi ab aliis extractus, & ſic in ſua priſtina libertate repoſitus. Quapropter dicendum, quod Eccleſia in tali caſu præſtet tantum auxilium ſuum Reo libero, & liberè ad ipſam confugienti; non autem, quod non reſtituendo, foueat iniuſtam ſpo-
27 liationem laico Iudici factam. Sicuti, ſi quis exiens à carcere ſub iuramento redeundi ad carcerem, confugiat ad Eccleſiam, immunitate eius gaudet, & non dicitur, quod Eccleſia non reſtituendo, foueat ſacrilegium Rei, & iniuſtum damnum, quod inde cuſtos carceris recipit; ſed tantum quod Eccleſia tueatur ius, quod Reus habet pro ſui defenſione ad Eccleſiam confugiendi vt *ſupra dubit.* 10. *ſect.* 10. dicebatur. Item ſicuti, ſi quis ex manibus Curiæ etiam violenter extractus ex territorio vnius Principis recipiat ſe ad territorium alterius, etiam im-
28 munitate gaudet, & non dicitur, quod Princeps illius territorij, ad quod Reus liberè confugit, non reſtituendo, faciat iniuriam alteri Principi, & foueat iniuſtam ſpoliationem illi factam; ſed quod tantum licitè reum defendat; quia non tenetur requiſitus Reum reſtituere; cùm ille liber in ipſius territorium intrauerit; quin immò Princeps alter, ſi inde violenter extrahit, violabit iuriſdictioné Prin-
29 cipis iſtius, ex cuius territorio extrahit; Quapropter rectè dixit Ludouicus Correa *in relect. ad cap. inter alia, de immunit. Eccleſ. part.* 3. *num.* 21. quod licet delinquens prius eſſet in manibus Curiæ, nihilominus nunc, cùm exiſtat in Eccleſia, fiat Eccleſiæ præiudicium in ſuo priuilegio, ſi ex illa extrahatur, ſicut qui in alienum territorium fugit, fiet alienæ iuriſdictionis offenſio, ſi exinde ſimiliter violenter extrahatur. Vide, quæ dicebantur *ſupra cit. dubit.* 10. *ſect.* 6 *per totam, & dubit.* 19. *ſect.* 2.

30 Confirmatur ſecundò; quia Reus immunitate gaudet etiamſi detentus à ſatellite, ſimul cum ſatellite ad Eccleſiam confugiat, vt in *locis cit.* probabamus.

31 Confirmatur tertiò, ex doctrina Mariani Socci-
ni *in tractat. de cit. art.* 17. *in* 2. *membr.* vbi docet, quod, ſi ſatelles capit aliquem extra domum, & captus ſatellitem capientem trahens ingreſſus fuerit domum, vel intra clauſuram domus partem corporis immiſerit, non debeat inde inuitus extrahi.

32 Confirmatur quartò; quia in cap. inter alia, & in conſtitutione Gregorij XIV. nominatim excluduntur Rei, qui ad Eccleſiam confugientes, immunitate non gaudent, inter quos non numeratur Reus è ſatellitum manibus extractus, nec Reus ſatellitem ſecum ad Eccleſiam trahens, ergo non eſt, cur ab immunitate hi excludantur; præſertim quia (vt fatetur ipſe Nouarius, *num.* 47.) verba Conſtitutionis Gregorij XIV. (cùm tollat omnem facultatem aliter interpretandi) licet non ſint amplianda, nec extendenda, non ſunt tamen limitanda, nec declaranda, ſed intelligenda, prout ſonant.

33 Confirmatur quintò ex doctrina Ægidij Bortij *tit de captura, num.* 23. vbi docet, quod Reus captus, antequam deducatur ad carcerem, non intelligitur ita perfectè captus, vt ſit in tuto ſub dominio, & poteſtate iuſtitiæ, quapropter ſibi imputet Curia ſecularis ſi non tutè, & ſecurè Reum in car-
34 cerem traduxerit; Vnde, quod Reus è manibus Curiæ ſecularis violenter ab aliis extractus, ſi confugerit ad Eccleſiam, Eccleſiæ immunitate gaudeat, & conſequenter Curiæ ſeculari reſtituendus non ſit, in Hiſpania deciſum fuiſſe, teſtatur Gutierez *in qq. pract. lib.* 3. *q.* 4. *n.* 10.

35 Ad id verò, quod dicit Nouarius, quod ſicut Eccleſia in ſua poſſeſſione reſtitui debet, ita & Curia ſecularis ſimiliter in ſua poſſeſſione reſtitui debeat, Reſpondetur, diſparitatem eſſe; quia in caſu Eccleſiæ ipſe Iudex ſecularis illam ſpoliauit, extrahendo ab ipſa, vel retinendo extractum ab ipſa, Reum violenter; & ideò iure Reus eſt ei reſtituendus. At in alio caſu ipſa Eccleſia non ſpoliauit Curiam ſecularem; quia recepit eum liberum, & ius habentem pro ſui defenſione ad ipſam confu-
36 giendi; Quapropter Iudex laicus debet reſtituere Reum Eccleſiæ ſpoliatæ; quia per talem ſpoliationem Eccleſia non amittit ius protectionis acquiſi-
37 tum: & ideò Curia capiens Reum lædit tale ius: ex iniuſta autem læſione oritur reſtituendi obligatio. At Eccleſia protegens Reum violenter ereptum Curiæ, non lædit ius Curiæ, licet quodammodo Reus in tali caſu ſit ſub dominio Curiæ: quia protegit Reum venientem iure ſuo: atque adeò protegit
38 in eo, in quo poteſt illum protegere: quia ſine iniuria alterius vnicuique ius proprium protegi poteſt. Quod ſi ex hac protectione impediatur ius alterius, per accidens eſt, atque quiſque poteſt vti iure ſuo, licet per accidens impediatur ius alterius, quia licet per accidens ſequatur damnum alterius, *l. ſi cui, §. denique.* Marcellus *ff. de aqua, & aquæ pluu. arcenda.* Adde, non valere argumentum de caſu priuilegiato ad non priuilegiatum, & de fauoribus ad
39 odia; præſertim quia Gregorius XIV. prohibet actiones iſtas, *extrahere, capere, vel incarcerare*, diſiunctiuè per particulam *vel*: & ſic, licet Eccleſia poſſit tueri Reum è Curiæ manibus violenter extractum (quia ſic extractus habet etiam ius, vti dicebam, pro ſui defenſione confugiendi ad Eccleſiam) non tamen in caſu, quod Reus fuerit violenter extractus ex Eccleſia ab aliis, poterit Iudex laicus illum ſic extractum capere, vel incarcerare;

quia

quia hoc ipſum ei à Pontifice in Bulla prohibetur, cùm diſiunctiuè dictæ actiones prohibeantur, vti dicebam.

Inſtabis, ſaltem Eccleſiæ immunitate non gaudent extrahentes (præſertim qui damnatum iam, vel è carceribus Reum in illis manentem extraxerint) ſi hi ad Eccleſiam confugiant; quia committunt crimen læſæ Maieſtatis, *ex textu in l. cuiuſque, ff. ad l. Iul. Maieſt.* Et docet ex communi Alexander *Conſil. 35. num. 4. vol. 2.* Burſat. *Conſil. 216. num. 1. & 5. vol. 2.* Viuius *deciſ. 92. num. 4.* Maſtrillus *de indulto cap. 59. num. 1. & 2.* Et alij paſſim.

Reſpondetur, nego antecedens; maximè in terminis Conſtitutionis Gregorij XIV. vbi tantum ab Eccleſiæ immunitate excluduntur Rei læſæ Maieſtatis in perſonam Principis. Vide, quæ dicebantur *ſuprà dubit. 23 ſect. 4. & ſeqq.*

40 Ex quibus vlterius ſequitur, quod ipſi extrahentes Eccleſiæ immunitate etiam gaudeant, ſi in ipſo actu extrahendi ipſos ſatellites, quin & quoſcumque Regios officiales vulnerent, & occidant; quia adhuc (licet crimen læſæ Maieſtatis committant, *ex l. 1 ff. ad leg. Iul. Maieſt.* & notant communiter Doctores apud Farinacium, *q. 112. num. 136.* & Antonium de Amatis, *deciſ. 8. & 4.*) non tamen in perſonam Principis committunt. Vide *cit. dub. 23. per totam.*

DVBITATIO XXXIV.

An, ſi Reus extractus Eccleſiæ non reſtituatur, omnia acta ſint nulla? Vbi etiam quinam alij effectus inde ſequantur?

SVMMARIVM.

1 *Si Reus extra caſus exceptos extractus, Eccleſiæ non reſtituatur omnia acta ſunt nulla.*

2 *Eccleſia eſt locus exemptus à Iuriſdictione Iudicis ſecularis quoad actum extrahendi Reum ab ipſa extra caſus exceptos, & propterea extractio, & ſic omnia ſubſequentia ſunt nulla.*

3 *Iudex præter caſus exceptos non poteſt Reum ab Eccleſia extractum incarcerare, vel interrogare, vel torquere, vel quidquam aliud iudiciale in eum facere.*

4 *Iudex ſecularis per capturam iniuſtam non acquirit iuriſdictionem in Reum.*

5 *Fundamentum Iudicij ſi iure non ſubſiſtat, omnia, quæ in eo fundantur irrita ſunt.*

6 *Non poteſt Iudex in tali caſu iuridicè Reum interrogare, qui propterea non tenetur reſpondere, ad mentem Iudicis interrogantis.*

7 *Extrahens illegitime, vel contra ita extractum vlterius procedens tenetur ex iuſtitia compenſare Reo omnia damna quæ ex tali extractione ei contigerunt.*

8 *Extrahens illegitime abſolui non debet niſi prius reſtituerit Eccleſiæ extractum, & refecerit ei omnia damna, & intereſſe.*

9 *In indebita Rei extractione intercedit ſolum ſacrilegij culpa primario & per ſe, ſecundarie vero & conſecutiuè obligatio reſtituendi*

10 *Nullus extrahens eſt, qui ſaltem extracti reſtitutionem faciat vel quia fecit bona fide vel quia ſi, mala putat tantum eſſe ſacrilegium*

RESPONDETVR, quod ſi Reus extra caſus exceptos extractos, Eccleſiæ non reſtituatur, omnia acta ſint nulla; Atque ita expreſsè definitur in Cõſtitutione Gregorii XIV. ibi: *nec non irritum decernimus, & inane, ſi ſecus ſuper his per quoſcunque quauis authoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari;* & docent Bartol. *in l. præſenti Cod. de his, qui ad Eccleſ.* Oldradus *conſ. 53.* Sylu. *ver. immunitas, 3 q. 4.* Angel. *eod. ver. num. 20.* Abb. *cap. inter alia de immunit.* Mar. Italia *lib. 8. cap. 6. §. 2. num. 21.* Ambroſin. *cap. 15. num. 7,* Peregrin. *cap. 15. n. 21.* Lezana *ver. immunitas, num. 8.* Suar. *lib. 3. cap. 13 num. 12. & ſeqq.* Clar. *in pract. crimin. q. 30.* Salon. *q. 60 art. 4 contr. 2.* Leſſ. *lib. 2 cap. 29. dubit. 6. num. 52.* Farinacius *tom. 1. de carcer. 6. q. 28. num. 5. & in append. de immunit. cap. 2. num. 56* Scortia *epit. 152. & Theor. 385* Layman *lib. 4. cap. 3 in fin.* & Bonacina *cit. q. 7. punct. 5. num. 2.* & probatur; 1
quia, cùm Eccleſia ſit locus exemptus à iuriſdictione Iudicis ſecularis quoad actum extrahendi Reum ab ipſa extra caſus exceptos, extractio eſt nulla (vtpotè facta ab eo, qui non habet iuriſdictionem extrahendi, tum ob rationem dictam; tum quia Reus habet ius, ne à loco ſacro inuitus extrahatur) & ſic omnia ſubſequentia ſunt nulla. 2

Hinc ſequitur, quod Iudex ſecularis non poſſit extractum Reum in tali caſu incarcerare, vel torquere, vel quidquam aliud iudiciale in eum exercere, quia cùm ad hæc omnia requiratur, vt prius acquiſiuerit in Reum iuriſdictionem (quam per capturam ſacrilegam, & iniuſtam non acquiſiuit) conſequens eſt, quod omnia ibi fundata, nulla, & irrita ſint. Vnde fit, quod proceſſus iudicij poſt huiuſmodi ſacrilegam, iniuſtam, & violentam extractionem inſtitutus, ipſo facto ſit irritus; quia ſi fundamentum iudicij (ſicuti dicebam) iure non ſubſiſtit, omnia, quæ in eo fundantur, irrita ſunt; conſequenter, cum omnis vlterior iudicij proceſſus fundetur in captura, per quam veluti poſſeſſio in Reum acquiritur, conſequens eſt, quod, ſi captura illegitimè ſine iuriſdictione, & per ſacrilegam, & iniuſtam violentiam attentata fuit; reliquus etiam proceſſus ipſo iure irritus ſit; Atque ita docent Farinacius, Suarez, Layman, Bonac. & alij *in locis ſuprà cit.* contra nonnullos paucos, quos innuit Suar. & Bonacina *in tract. de excommun. in particulari diſp. 2. q. 3 punct. 16. §. 3. numer. 17.* 3 4 5

Sequitur ſecundò, quod Iudex ſecularis neque poſſit in dicto caſu iuridicè Reum interrogare, & conſequenter Reus non teneatur interroganti ad mentem eius reſpondere; quia Iudex ſecularis, vti dicebam, non habet iuriſdictionem in Reum eo modo captum, & Reus eo modo captus habet ius ſe eximendi ab eius poteſtate, & procurandi, vt loco ſacro liber reſtituatur; tum quia ſicut Reus, dum in Eccleſia exiſtit, poteſt ſine culpa reſiſtere, nè inde extrahatur, & non tenetur Iudici ſeculari interroganti ad mentem eius reſpondere (cum ſit extrà eius territorium & ius dicenti extrà territorium impunè non pareatur, *l. vlt. ff. de iuriſdict. omnium Iudic. & c. 2. de conſtitut. in 6.*) ità neque tenetur reſpondere, poſtquam, per vim extractus fuit, cum idem ius, quod ipſi ante extractionẽ competebat, poſt extractionem retinere videatur, Farinacius, Suar. & alii, *quos ſuprà citabam.*

Sequitur tertiò, quod illegitimè extrahens, vel 6

contra

contra ita extractū vlterius procedens, teneatur ex iuſtitia compenſare Reo, vel eius hæredibus, omnia dāna, quæ ex tali extractione Reo contigerunt; quia nō ſolū Eccleſiæ, ſed etiam ipſi Reo talis extractio iniurioſa eſt; cùm etiam Reus (cui ſaltem ſecundariò, *vt ſuprà dicebam*, priuilegium immunitatis conceditur) ius habeat, nè in loco ſacro capiatur (& ſic ſi opus fuerit, capienti per vim poſſit reſiſtere, *vt ſuprà etiam dicebatur*) & cum Iudex in Reum, dum in Eccleſia exiſtit, iuriſdictionem non habeat. Vide Valentiam *to. 3. diſp. 6.*
7 *& 15. punct. 1. q. 2.* Medinam *in ſum. lib. 1. c. 16.* Suarez *cit. c. 13. n. 15.* Farinacium *de carceribus q. 28. n. 5. & in append. de immunit. c. 20. n. 221* Bonac *cit. q. 7. punct. 6. n. 1. & 2.* Sanchez *to. 1. conſil moral. lib. 3. c. vnic. dub. 17.* Scortiam *Theor. 385.* Layman *lib. 4. tract. 9. c. 3. n. 14.* Villalob. *in ſumma tom. 2. tract. 39. diffic. 8. n. 4.* Lezanam *ver. immunitas, n. 20.* Peregrinum, *c. 15. n. 26.* & Ambroſium *de immunit. c. 15. n. 7.* Vide etiam S. Auguſtinum in perſona Bonifacij Regis *c. miror, 17. q. 4.* Silueſtrum *ver. Immunitas, 3. in fin.* Ioannem de Vichis *de immunit. n. 651.* Marium Ital *lib. 1. c. 6 §. 11. n. 23.* Capell. Tholoſan. *deciſ. 423. n. 3. in addit.* & Decianum *lib. 6. c. 27. in princip.* qui propreteà, *& arg. c. conquer. de reſt. ſpoliat.* & aliorum iurium tradunt, quod illegitimè extrahens, abſolui non debeat, niſi prius reſtituerit Eccleſiæ extractum, & refecerit ei, vel eius hæredibus, omnia damna, & intereſſe.

8 Obiicies, *S. Th. 2. 2. q. 99. art. 1. ad 3.* docet, quod in indebita Rei extractione è loco ſacro, intercedat ſolum ſacrilegij culpa, ergo.

Reſpondetur, diſtinguo ad mentem S. Th. antecedens; intercedat ſolum ſacrilegij culpa per ſe, & primariò, concedo; ſecondariò, & conſecutiuè etiā (quatenus ſcilicet, ſuppoſita immunitate, competit Reo, ne inuitus ab Eccleſia extrahatur) nego.

9 Inſtabis, nullus extrahens eſt, qui talem extracto reſtitutionem faciat, ergo.

Reſpondetur, id eſſe, vel quia extrahens bona fide extrahit, putando in caſu, quo extrahit, extrahere ſibi licere ex probabili aliqua opinione Doctorū; vel dato, quod mala fide extrahat id eſſe, quia ſequitur opinionē corū, qui dicunt, quod in indebita Rei extractione è loco ſacro, intercedat ſolū ſacrilegij culpa contra locum ſacrū, & non etiā iniuſtitiæ contra Reū extractū; quorū Doctorum opinionē probabilē putant Suarez, Sāchez, & Bonac *in locis ſuprà cit.* licèt alij quos citat, & ſequitur Diana *part. 6. tract. 1. reſol. 32.* meritò ad id ex rationibus ſuprà adductis nō cōſentiant; Et ſi contra eos obiicias, talē reſtitutionem non eſſe vſu receptā; reſpondent, eſſe tamen illā vſu recipiendam, & Iudicibus reſtitutionis obligationem imponendam non obſtante cōſuetudine in contrarium; quia huiuſmodi conſuetudo, quandiu durat priuilegium immunitatis locis ſacris conceſſum, eſt contra ius naturæ, contra quod induci non poteſt conſuetudo, Vide Valentiam *loc. cit. verſ. ad primum argumentum*, & Suar. *cit. num. 15.*

DVBITATIO XXXV.

An, & quā, culpam, & pœnam incurrat, indebitè Reum extrahens è loco ſacro? Et quis?

SECTIO I.

Dubitationis reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Extrahens indebitè Reum à loco ſacro incurrit culpā ſacrilegij grauiſſimam; quia in re grauiſſima facit contra ſanctitatem Eccleſiæ, & infert iniuriam grauiſſimam Deo, cui Eccleſia dicata eſt.*

2 *Extrahens indebitè Reum è loco ſacro incurrit infamiā ex legibus Caroli IV. & inhabilitatem ad concilia publica, & priuationem honorum ex eiſdem legibus.*

3 *Item incurrit pœnam capitalem, quia reputatur crimen iſtud crimen læſæ maieſtatis, cum Diuinam maieſtatem offendat, qui eius Domum violat.*

4 *Extrahens indebitè Reum ab Eccleſia, vſurpat iuriſdictionem Pontificis, de cuius licentia ſolum Reus in Eccleſia exiſtens extrahi inde poteſt.*

5 *Pœna Iuris ciuilis circa punitionem extrahentis Reum ab Eccleſia non videtur vſu recepta; quia tam in puniendo, quam in iudicando tale crimen, non iuri ciuili, ſed iuri canonico ſtandum eſt.*

6 *Item incurrit de iure canonico pœnā pecuniariam aliquando 30. librarum examinati argenti, aliquando nonaginta rum ſolidorum.*

7 *Pœna pecuniaria in tali caſu inſpecta qualitate delicti, & Perſonæ poterit arbitrio Iudicis moderari.*

8 *Pœna lata contra Immunitatis Eccleſiæ Violatores non eſt antiquata contra nonnullos Doctores; quia per Tridentinum, & conſtitutionem Gregorianam renouantur circa id omnes pœnæ in antiquis canonibus latæ.*

9 *Item incurrit pœnam excommunicationis non latæ, ſed ferendæ ſententiæ tam vigore Iuris communis, quam etiam conſtitutionis Gregorianæ.*

10 *Auctor exiſtimat ponderando verba conſtitutionis, & præſertim particulam (ipſo facto) quod ſic Extrahentes ſint ipſo iure excommunicati.*

11 *Clemens VIII & Paulus V. declarauerunt ſic extrahentes eſſe ipſo iure excommunicatos.*

12 *Pœnas, & cenſuras dictas incurrit, qui extrahit in caſibus non exceptis; vel extrahit, non ſeruata forma Bullæ Gregorianæ.*

13 *Quapropter incurrit, qui extrahit abſquè licentia Epiſcopi, vel, ſi cum licentia Epiſcopi, abſquè interuentu perſonæ Eccleſiaſticæ, ad hoc ab Epiſcopo deputatæ.*

14 *Idque in opinione multorum, etiam ſi extrahat ad bonum finem; quod Authore non probatur.*

15 *Item, ſi extrahat, quem notoriè conſtat, commiſiſſe delictum in Gregoriana exceptum.*

16 *Incurrit etiam pœnas, & cenſuras dictas qui, cum quem notoriè conſtat commiſiſſe delictum exceptum, & Epiſcopus extrahendi facultatem indebitè negauit; extrahit cum magno ſcandalo quem ſine malo ſcandalo extrahere potuiſſet.*

17 *Item, qui captum, & extractum de licentia Epiſcopi, vel etiam ſine licentia Epiſcopi indebitè denegata, reponit in carceribus Curiæ ſecularis.*

18 *Limitant nonnulli, dummodo id fiat nomine proprio; ſecus ſi reponant in propriis carceribus nomine Epiſcopi, vt ibi tutius cuſtodiatur; Quod Author non facilè conceſſerit.*

19 *Poteſt Iudex apponere debitam cuſtodiam ad carcerē Curiæ Eccleſiaſticæ, ſi ibi repoſitus fuerit extractus.*

20 *Non poteſt tamen inde Reum extrahere, donec Epiſcopus cognouerit, an Reus crimen exceptum commiſerit.*

21 *Poſtquam autem Epiſcopus id cognouit, debet eum conſignare Curiæ ſeculari.*

22 *Incurrit etiam cenſuras dictas qui extrahit perſonam Eccleſiaſticam, etiam ſi hæc commiſerit crimen exceptum; dummodò ſeruauerit, requiſita Concilij Tridentini.*

23 *Item incurrit, qui cognoſcit de crimine ad forum Eccleſiaſticum pertinenti.*

24 *Iudex mandans extrahi Reum à loco ſacro in caſibus non exceptis, & etiam ſic extractum Eccleſiæ non reſtituens, Birruarij mandatum exequentes, conſanguinei, & amici ipſius occiſi incurrunt excommunicationem contra Gambacurtam.*

25 *Iudex qui non reſtituit Reum ab Eccleſia ipſo in-*

ſcio etiam extractum, incurrit pœnas Gregorianæ conſtitutionis.

26 *In legem committit non ſolum qui contra ius verba facit, ſed etiam qui contra mentem.*

27 *Conſtitutio Gregoriana, ne eluſoria reddatur, extendenda eſt ad mandantes & non reſtituentes, etiam ſi de his in illa mentio non fiat.*

28 *Verba (qua vis dignitate præfulgeāt) appoſita in Conſtitutione Gregoriana, non de Extrahentibus, cum ij viles ſint, ſed de mandantibus intelligi debent.*

29 *Confugiens ad Eccleſiam neque à Perſona priuata extrahi poteſt contra Gambacurtam.*

30 *Iura generaliter loquētia generaliter sūt intelligēda.*

31 *Carceratus in alieno Territorio, vel in Eccleſia, non poteſt etiam pro alia iuſta cauſa ad inſtantiam cuiuſuis in carcere detineri.*

32 *Res tranſit cum onere ſuo, & res furtiua tranſit ad quemcumque cum onere reſtitutionis.*

33 *Peccatum, quod ex confeſſione etiam mediatè ſcitur, tranſit ad quemcumq; cū onere ſigilli ſacramētalis.*

34 *Reus ab Eccleſia iniuſtè extractus, ſi poſtea à carcerib. aufugiat, & iterum capiatur in loca etiā nō immunis, Eccleſiæ reſtitui debet propter rationē dictam.*

35 *Verba Cōſtitutionis Gregorianæ, videlicet (extrahunt, capiunt, incarcerant) vt inania, & ſuperflua non ſint, ſuum operentur effectum, valent ac ſi ab aliis extractum non reſtituant.*

1 RESpondetur (quidquid ſit de culpa iniuſtitiæ contra Reum extractum, de qua dixi *dub præced.*) incurrit culpam ſacrilegij grauiſſimam (ſicut & quādocunque alia ratione violat immunitatem Eccleſiaſticam) quia in re grauiſſima facit contra ſanctitatem Eccleſiæ, in cuius honorem immunitas hæc introducta eſt; & conſequenter infert iniuriam grauiſſimam Deo, cui Eccleſia dicata eſt Atque ita conſtat ex *cap. ſacrilegium*, 17. *q.* 4. & ex pœnis ſubſequentibus grauiſſimis, ſub quibus prohibetur talis extractio, & docet S. Th cōmuniter receptus in 2. 2. *q.* 99. *art.* 2. *ad* 3.

2 Secundò, incurrit infamiam ex legibus Caroli IV. de quibus Scortia Epit. 29. & inhabilitatem ad conſilia publica, & priuationem honorum ex iiſdē legibus.

3 Tertiò, incurrit pœnam capitalem, vt habetur *in l. præſenti, & l. fideli, C. de his, qui ad Eccl. confugiunt*; quia reputatur crimen iſtud, crimen læſæ Maieſtatis, cùm diuinam Maieſtatem offendat, qui eius domum violat; tum quia vſurpatur iuriſdictio Pontificis, de cuius licentia ſolum Reus in Eccleſia exiſtens, extrahi inde poteſt. Atque ita docent Bacconus *in* 4. *diſt.* 12. *art.* 1. *n.* 5. Tuſchus *ver. Eccl. concl.* 8. *n.* 2. & 4. Azor. 2 *par. lib.* 9. *c.* 9. *q.* 11. Clar *in pr. q.* 68. Dec. *lib.* 6. *c.* 18. *n.* 4. Scortia *Epit.* 152 & *Theor.* 387. Suar. *de relig. lib.* 3 *cap.* 13. *n.* 7. Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *caſ.* 360 *num.* 68. Theſaurus *in praxi par.* 2. *ver. immunitas cap.* 1. Farinac. *de carcerib. q.* 28. *num.* 2. & *in append. de immunit. cap.* 20. *num.* 309. Anaſt. Germon. *de ſacror. immunit. lib.* 2. *c.* 16. *num.* 6. & Bonac. *diſp.* 3. *q.* 7. *de immunit. punct.* 6. *num.* 5. & alij paſſim.

5 Quamuis hæc pœna (vt aduertunt Suarez *cit. c.* 13. *num.* 6. Bonac. *cit. num.* 5. Clarus §. *fin. q.* 30. & Decian. citato *num.* 4.) non videatur vſu recepta, ex eo, quia tam in puniendo, quàm in iudicando tale crimen non iuri Ciuili, ſed iuri Canonico ſtandum ſit, ſicuti rectè docent Doctores, quos refert, & ſequitur Conac. 2 *var. cap.* 20. *num.* 3. Item & docent Decian. *loco ſupra cit. n.* 16. & *c.* 15. *n.* 7 & Farinac. *de carcerib. cit. q.* 28. *n* 6.

6 Quartò, incurrit de iure Canonico pœnam pecuniariam, aliquando 30. librarum examinati argenti, aliquando non argenteorum ſolidorum, vti tradit Hoſtienſ. *in ſum. de immunit. num.* 14. Quam tamen pœnam pecuniariam poterit Iudex pro ſuo arbitrato, penſata delicti qualitate, & delinquentis conditione, moderari, & ſuo iudicio eum pœnitentia publica mulctare, ſicut habetur in *c. quiſquis*, & *c. ſi quis contumax*, 17 *q.* 4. *ver. Componat*, & docent Hoſtienſ. *loco ſupra cit.* Gutier. *pract. qq. ciuil. lib.* 3. *q.* 4. *num.* 12. Farin. *de carcerib. q.* 28. *num.* 3 & *in append de immunit. c.* 20. *num.* 320. Suar. *n.* 7. Lezana *n.* 21. & Amboſin. *de immunit. c.* 15. *n.* 7. 7

8 Et quamuis nonnulli Doctores (quos refert, & ſequitur Clarus *ſuprà*, & Decian. *lib.* 6. *cap.* 28. *num.* 4) velint, pœnam hanc eſſe antiquatam, dicendum tamen contrarium eſt, quia per Tridentinū *ſeſſ.* 25. *c.* 20. & per Conſtitutionem Gregorij XIV. renouantur omnes pœnæ in antiquis Canonibus latæ contra immunitatis violatores, tum quia hæc pœna (ſi ſcilicet in Eccleſiæ cultum applicetur, vt de iure applicari debet) efficacius Eccleſiæ ſatisfit. Atque ita docent Tuſchus *ver. Eccleſia, concl.* 8. *n.* 11. Farin. *de carcerib. cit. q.* 28. *n.* 5. & *in append. de immun. cit. c.* 20. *num.* 319. Amboſin. *cit. c.* 15. *num.* 1. & 2. & Bonac. *diſp.* 3. *q.* 7. *de immun. punct* 6. *n.* 5.

9 Quintò, incurrit pœnam excommunicationis, *cap. nouerit, de ſent. excomm. c. ſicut antiquitus, cap. frater, c. definiuit, c. miror, c. quiſquis, c. ſi quis contumax*, 17. *q.* 4. In his tamen iuribus non eſt excommunicatio ipſo facto lata, ſed ferenda, & comminatoria ſub conditione, ſi violator immunitatis Eccleſiaſticæ Reum non reſtituat, nec ſatisfaciat, vti notat Suar. *loc. cit. cap.* 13. *n.* 3. Zerola *in praxi ver. immunitas, verſ.* 24. Peregrinus *c.* 15. *n.* 1. Silu. *ver. immunitas*, 2. *q.* 8. & Farin. *de immun. Eccleſiaſt. c.* 20. *n.* 312. Quapropter Socin. Turrecremata, Gofred & alij apud Farinacium *in append de immun. c.* 20. *n.* 312. item & Suarez *n.* 7. putant, quod ſpectato iure communi, nulla cenſura de facto lata tali crimini annexa ſit, & fortaſsè (ſicuti præter alios docet Zambellus *in Repert. Mor. ver. Eccleſia quoad eius immunitatem n.* 23.) de facto lata, neque etiam annexa eſt, ſpectata Conſtitutione Gregorij XIV. ex eo, quod in ea ſic ſtatuitur: *Si quis quouis prætextu quidquid præter, aut contra huius noſtræ Conſtitutionis tenorem attentare præſumpſerit, declaramus eum ipſo facto cenſuras & pœnas eaſdem incurrere, quæ contra libertatis, iuris, & immunitatis Eccleſiaſticæ violatores per ſacros Canones, Conciliorumque generalium, & noſtrorum Prædeceſſorum Conſtitutiones ſunt promulgatæ*, &c. Ex quibus verbis (cùm intendat ibi Pontifex antiquas pœnas renouare) ſolum ſequitur, quod talis violator excommunicationem incurrat, ſi per ſacros Canones, vel Concilia lata ſit; Quapropter cùm nullibi lata ipſo facto reperiatur, dicendum videtur, quod ipſo facto etiam ſpectata Conſtitutione Gregorij XIV. illam non incurrat.

10 Nihilominus contrarium probabilius dicendum ſentio, ſicut & ſentiunt Farinacius *in append. de immun. c.* 20. *n.* 313. & *ſeqq.* Diana *par.* 6. *tract.* 2. *reſol.* 34. Mar. Ital. *de immun. Eccl. lib.* 1. *c.* 6. §. 2. *num.* 29. & *ſeqq.* Latrea *de immun. par.* 4. *n.* 8 Theſaurus *in praxi, par.* 2. *ver. immunitas c.* 1. Lezana *eodem ver. n.* 21. Bonac. *diſp.* 3. *q.* 7 *de immunit. punct.* 6. *n.* 5. & inclinat Naldus *ver. caſus reſeruatus, n.* 1. & probatur, quia illa verba Conſtitutionis *ipſo facto* (ne ſuperflua eſſe dicantur) aliquid operari debent, ſed ſi excommunicationem ipſo facto non inferrent, nihil operarentur (ſiquidem excommunicatio ferenda iam habebatur in *cit. cap. antiquitus, cit. c. frater, & cit. c. definiuit*, 17. *q.* 4.) ergo, &c. tū quia in cit. Conſtitutione dicitur, quod talis violator incurrat ipſo facto cenſuras aduerſus libertatis, iuris & immunitatis Eccleſiaſticæ violatores à ſacris

Canonibus

Canonibus, Conciliis & Pontificũ Conſtitutionibus
promulgatas, ſed promulgata eſt iam excommunica-
tio cit. iuribus aduerſus illos, ergo ipſo facto excómu-
11 nicationẽ incurrit; tum quia ita declarauit Clemens
VIII. & Paulus V. (vti teſtantur Farinac. Mar. Ital.
Diana, & Bonac. *in locis ſuprà cit*) Ergo, &c.

12 Cæterum has dictas pœnas incurrit primò, qui ex-
trahit in caſibus non exceptis (de quibus dixi dubit.
13 & ſeqq.) & qui extrahit non ſeruata forma Bullæ
Gregorij XIV. ibi: *Volumus, dictaque auctoritate decer-
nimus, & declaramus, vt Curia ſecularis, eiuſque Iudices,
& Officiales ab Eccleſiis, Monaſteriis, locisque ſacris præ-
dictis laicum aliquem, vt præfertur, delinquentem in
nullo ex caſibus ſuprà dictis ſine expreſſa licentia Epi-
ſcopi, vel eius Officialis, & cum interuentu perſonæ Ec-
cleſiaſticæ ab eo auctoritatem habentis, ad quos ſolos, & nõ
alios Epiſcopis inferiores, etiamſi alij Ordinarij ſint;
aut nullius diœceſis, aut conſeruatores, ab hac ſede ſpe-
cialiter, vel generaliter deputati, prædictam licentiam
dandi facultas pertineat: occurrente autem caſu in
loco exempto, & nullius diœceſis, tunc ad Epiſcopum
viciniorem deuoluatur hæc cognitio, & non ad alios; ca-
pere, extrahere, aut incarcerare non poſſunt niſi eo caſu,
quo ipſe Epiſcopus, & dicta perſona Eccl. requiſita, illos
in delictis ſuperius expreſſis culpabiles tradere, aut ca-
pturæ, & carcerationi interuenire, & aſſiſtere recuſaue-
rint; tuncque reuerentiæ Eccleſiæ, & locis ſacris debitæ
memores prædictos delinquentes minori, quo id fieri pote-
rit, cum ſcandalo, & tumultu extrahere curent.*

13 Vnde ſequitur, dictas pœnas incurrere Miniſtros
Curiæ ſecularis, ſi extrahant abſq; licentia Epiſcopi,
vel ſi cum licentia Epiſcopi, abſque interuentu per-
ſonæ Eccleſiaſticæ, ad hoc ab Epiſcopo deputatæ; quia
in vtroque caſu non ſeruatur forma in Bulla Gregorij
14 præſcripta; Doctores, quos citat, & ſequitur Gãbacur-
ta *lib.* 8. *c.* 10. *n.* 8. Idq; ampliant Farinac. *in Append. c.*
20. *n.* 325. & Genuenſ. *in praxi c.* 22. *n.* 9. etiamſi fiat
15 ad bonũ finem; quia Gregorius prohibet extrahi pro
quacunque cauſa: qua de re tamen vide *Dubit. ſequent.
in fine*. Ampliant ſecundò alij iuxta ea quæ dicam *dub.*
40. *ſect.* 2. contra Gambacurtam *lib.* 6. *c.* 10. *n.* 2. etiamſi
extrahatur is, quem notoriè conſtat cõmiſiſſe delictũ
16 in Gregoriana exceptum; quia, cum ſummus Pontifex
abſolutè, & indiſtinctè prohibeat vllũ capi, vel extra-
hi abſque licentia Epiſcopi, adhuc in tali caſu nõ ſer-
uatur forma in dicta Bulla Gregorij præſcripta.

Sequitur ſecundò, dictas pœnas incurrere Miniſtros
Curiæ ſecularis, ſi (etiã quẽ notoriè conſtat, cõmiſiſſe
delictũ exceptũ; & Epiſcopus eũ extrahendi facultatẽ
renuit concedere) extrahant cũ magno ſcandalo, quẽ
alioquin ſine magno ſcandalo extrahere potuiſſent, vt
ſi vulnera, vel mortẽ infligant, cum alioquin cõmodè
illæſum, & viuum capere potuiſſent; quia ſimiliter in
hoc caſu nõ ſeruatur forma in Bulla Gregorij præſcri-
pta; Doctores, quos ſequitur Gãbacurta *cit. c.* 10. *n.* 11.

17 Sequitur tertiò, propter eandẽ rationem idẽ dicendũ
eſſe, ſi captum, & extractum de licentia Epiſcopi, vel
etiã ſine ipſius licentia, quã renuit cõcedere in caſibus
in Bulla exceptis, reponãt in carceribus Curiæ ſecula-
ris; quia in Bulla præſcribitur, reponi in carceribus
Curiæ Eccleſiaſticæ: quare ſi miniſtri Curiæ ſecularis
reponãt in propriis carceribus, excõmunicationẽ in-
current; quia attentant aliquid contra formã in Bulla
18 præſcriptã. Quod tamen quidã limitãt, modò Miniſtri
Curiæ ſecularis id faciãt auctoritate, vel nomine pro-
prio, ſecus, ſi reponant in propriis carceribus nomine
Epiſc. vt ibi tutius cuſtodiatur: in hoc enim caſu putãt,
excõmunicationẽ nõ incurri; quia tunc cenſetur Reus
reponi in carceribus Curię Eccleſiaſticę, cũ ibi nomine
Epiſc. reponatur. Doctores, quos ſequitur Gãbacurta
loc. cit. n. 12. quamuis horũ Doctorum opinionem non

facilè in praxi conceſſerim, cùm in Bulla præſcriba-
tur, extractum reponi in carceribus Eccleſiaſticis.

Additur primò in Bulla, quod poſt dictam actionẽ, 19
à Curia ſeculari in extractum è loco ſacro, & repoſi-
tum in carceribus Curiæ Eccleſiaſticæ debita cuſto-
dia adhibeatur. Quod intellige, non præceptiuè, ſed
permiſſiuè, ne Reus interim effugiat, vt patet ex forma
loquendi, ibi: ſub tuto, & firmo carcere, ac opportuna
cuſtodia data illis, ſi quis per Curiã ſecularem, &c.

Additur ſecundo, quod non liceat Miniſtris Curiæ 20
ſecularis huiuſmodi delinquẽtẽ repoſitũ in carceribus
Curiæ Eccleſiaſticæ inde extrahere, donec Epiſcopus,
aut alius ab eo deputatus cognouerit, an is commiſerit
crimen in Bulla exceptum; quare ſi ſecus fiat, excom-
municatio incurretur à Miniſtris Curiæ ſecularis.

Aduerte tertiò, quod huiuſmodi delinquens, poſtquã 21
Epiſcopus cognouit, eum commiſiſſe crimen exceptũ,
conſignandus ſit Curiæ ſeculari: quare ſi Miniſtri di-
ctæ Curiæ ſecularis propria auctoritate dictum delin-
quentem extrahant è carceribus Curiæ Eccleſiaſticæ
excommunicationem incurrent; quia faciunt præter
formam in Bulla præſcriptam.

Et ſimiliter excommunicationẽ incurrent, ſi capiãt, 22
vel extrahãt &c. perſonã Eccleſiaſticã, etiã ſi cõmiſerit
crimen exceptũ; quia licet ob hoc non gaudeat priui-
legio immunitatis localis, gaudebit tamen priuilegio
immunitatis perſonalis, quod cõpetit perſonę ratione
ſtatus Eccleſiaſtici, ſi ſeruauerit requiſita Cõcilij Tri-
dentini *ſeſſ.* 23. *c.* 6. quæ ſi non ſeruauerit, neq; gaude-
bit priuilegio perſonali. Vide *Dub.* 10. *ſect.* 11. *& ſeqq.* 23
& c. 4. *per tot.* Excommunicationem etiam incurrent
Miniſtri Curiæ ſecularis, ſi cognoſcant de criminibus
ad forum Eccleſiaſticum pertinentibus in caſibus, qui
ex iuris diſpoſitione non permittuntur. Vide *cap.* 3. 9.
& 10. *per totum*.

Secundo contra nonnullos dictas pœnas incurrit
Iudex, qui mandat extrahi, vel iam ab aliis extractum
Eccleſiæ non reſtituit, in caſibus ſimiliter non exce-
ptis; quia in vtroque caſu operatur Iudex contra, vel
præter Bullam Gregorij XIV. ob quã eandem rationẽ, 24
vti dicebam, eaſdem pœnas incurrunt Birruarij man-
datum exequentes, & (non renuente Curtellio *de
Immun. Eccl. lib.* 2. *q.* 16. *n.* 14.) quælibet aliæ priuatæ
perſonæ (vt conſanguinei, vel amici ipſius occiſi; cum
Bulla generaliter loquatur de facientibus aliquid cõ-
tra, vel præter formam in ipſa præſcriptam, & non
tantum de miniſtris Curiæ; quidquid in contrarium
quoad hoc dicat Gambacorta, *lib.* 8. *cap.* 7. *n.* 4. *&* 5.)
Reum extrahentes, vel ad id aliquo modo iuuantes;
atque ita docent Suar. *tom.* 1. *de Relig. tract.* 2. *lib.* 3. *c.*
13. *n.* 17. Farinacius *in Append. de immunit. c.* 20. *n.*
324. Peregrinus *de Immunit. Eccl. c.* 14. *n.* 10. Mar. Ital.
de Immun. lib. 1. *c.* 6. *§.* 2. *n.* 38. *&* 39 & Genuenſ. *in prax.
c.* 26. *n.* 7. & colligitur *ex c. Reum, & c. definiuit*, 17. *q.* 4.

Has, inquam, ſecundò dictas pœnas incurrit Iudex, 25
qui Reum è loco ſacro extrahi mandat Doctores com-
muniter, etſi nonnulli contrarium ſentiant quia &
Iudex, qui illũ ab ipſius familia, vel ab occiſi cõſangui-
neis, aut amicis (etiam ipſo inſcio) extractum Eccleſiæ
non reſtituit, vel mori facit; quia per quamlibet iſtarũ
actionum (vti ſuprà dicebam) operatur cõtra Conſti-
tutionem Gregorij XIV. in qua de facto excõmunicã- 26
tur attentãtes facere aliquid præter, vel contra formã
ipſius Conſtitutionis, quæ, cùm velit, cõfugientes ad
Eccleſiam immunitate gaudere, Iudex etiã non reſti-
tuens, videtur non ſolum præter, ſed etiã contra Cõ-
ſtitutionem attentare, & operari, maximè, ſi extractum
mori faciat; cùm illum redocat ad terminum, vt non
poſſit amplius immunitate gaudere; tum quia in le-
gem committit, non ſolum qui contra eius verba fa-
cit, ſed etiam qui contra mentem *l. non dubium Cod.*

de legib.& docent ibi Bart & alij Iuriſtæ paſſim; Tum
27 quia alioquin Conſtitutio de facili eluſoria reddere-
tur;ergo ne talis illa reddatur, extendenda eſt ad mã-
dantes, & non reſtituentes, etiamſi de his in illa
mentio non fiat,& etiamſi de cenſuris,quæ ſtricti in-
28 tis ſunt,agatur,*c.ſi ſententia,§ fin. & cap ſi ciuitas, de*
ſententia excommun.in 6. & docent ibi Franchus, &
Probus.gl.*in c.quamquam,de vſuris in* 6.& Imola *in l.*
ſi verò,§ de viro,ff. ſolut. matrim. tum quia verba illa,
quæ apponuntur in Conſtitutione. *Quanis dignitate*
præfulgeant, intelligi non poſſunt de extrahentibus
(cùm tales vilis conditionis eſſe ſoleant) ergo
neceſſariò intelliguntur de iudicibus mandanti-
bus Reum extrahi,vel illum Eccleſiæ non reſtituen-
tibus; Quapropter etiamſi Reos à perſonis priuatis,
vt ab amicis,vel conſanguineis occiſi (Iudice, & eius
miniſtris inſciis) ex Eccleſia extractus fuerit, Iudex,&
eius miniſtri illum de manibus eorum accipientes,
vt dictas pœnas non incurrant, tenentur extractum
Eccleſiæ reſtituere,vt patet ex dictis.

Confirmatur quia confugiens ad Eccleſiam neque
à perſona priuata extrahi poteſt (vt ſupra cõtra Gam-
29 bacurtam dicebatur,& vlterius probatur ex *c. Reum,*
c.definiunt, 17.q.4 *& ex l.* 2.*Cod.de his qui ad Eccleſiam*
*confugiunt;*cùm enim hæc iura generaliter intelligen-
da ſunt,*l.* 1.*§.generaliter ff.de legatis præſtandis*) ergo
extractio,etiam in tali caſu,fuit, non ſolum illicita,
30 ſed etiam irrita, & nulla; & conſequenter ſic extra-
ctus non poterit iuridicè à Iudice ſeculari incarce-
rari (quamdiu per extractum non ſteterit,vt in Eccle-
ſia reponatur) ſed debet ſtatim Eccleſiæ reſtitui, vel
reponi in carcere Curiæ Eccleſiaſticæ, donec Iudex
Eccleſiaſticus cognouerit, an ille delictum exceptum
perpetrauerit.Vide quæ *dub.*33 *&* 34. dicebantur.

Confirmatur ſecundò; quia carceratus in alieno
31 territorio,vel in Eccleſia (prout in caſu noſtro) non
poteſt,etiam pro alia iuſta cauſa,ad inſtantiam cuiuſ-
uis in carcere detineri,ſicuti rectè docet Bart.*in qu.*6.
incipiente Lapus, Item & Baldus *in l fin. de iuriſdict.*
*omn Iudic.& in conſil.*90.*volum.*5.Pariſius *conſil.*101.
*volum.*1. Brun.*de ceſſ bonorum,* 11.*q.* 4. *in princip.* An-
too.Gom *lib.var.reſolut.tit.de captura Reorum, n.*4.&
nos etiam *ſupra cit.dub.*33.dicebamos, ergò nec po-
terit etiam in caſu noſtro.

Confirmatur tertiò, quia ſic extractus eſt affectus
pro reſtitutione Eccleſiæ, quæ per iniuriam ſpoliata
fuit;ergo ad quemcumque tranſierit, cum tali onere
tranſit,*argum.l.ſi obducta,C.de furtis, & §.furtiua In-*
*ſtit.de vſucap.*vbi res furtiua tranſit ad quemcumque
cum onere reſtitutionis coi de iure competit,ſcilicet
32 domino ſuo;& ſimiliter peccatum, quod ex Confeſ-
ſione,etiam mediatè,ſcitur, tranſit ad quemcunque
cum onere ſigilli ſacramentalis; Quapropter rectè di-
xit Antonius de Marinis *reſolut.quotid.c.*80. & Diana
33 *par.*4 *tr.*1.*reſol.*34 quod Reus ab Eccleſia iniuſtè ex-
tractus,ſi poſteà è carceribus aufugit,& iterum capta-
tur in loco,etiam non immuni, Eccleſiæ reſtitui de-
34 beat,propter rationem dictam.

Confirmatur quartò,quia hoc ipſum expreſsè præ-
35 caueri videtur à Gregorio XIV.in his verbis, *extra-*
*hunt.capiunt,vel incarcerant,*ſcilicet extractũ, ad hoc,
vt omnia verba obtineant effectum,& inania, ſeu ſu-
perflua non ſint,iuxta *cap. Paſtoralis de appellat.* vbi
Ant.Abb.Præpoſit. Franch. & alij paſſim. Accedit,
quod ly *vel* facit propoſitionem alternatiuam, quæ
verificatur adimpleta altera parte.

Atque ita docent Farinacius, Marius Ital. & Ge-
nuenſ.in *locis ſupra cit.*Item Megalius *in* 3 *par lib.*4.
*c.*2.*q.*1.*n.*32 Diana *par.* 1.*tr.*1.*reſol.* 16. Bonac. *in De-*
*calog.diſp.*3.*q.*7.*de immun.punct.* 9. *n.*10. & Valentia
*to.*3.*diſp.*6.*q.*15.*punct.*1.*ad* 2. contra Suar. *de relig.to*
1.*tract.*2.*lib.*3.*c.*13.*n.*17 *&* 19. *in fin.* Gambacurtam
*cit.lib.*8.*c.*7.& Curtell.*vbi ſup.* qui contrarium ſen-
tiunt ex eo,quia Iudex ſecularis & eius Miniſtri in
tali caſu (cum Reum repetiant extrà Eccleſiam ab
aliis extractum) exercent ſuam poteſtatem extrà lo-
cum ſacrum. Ad quod tamen fundamentum facilè
Reſpõdetur ex dictis. Vide,quæ dicentur *infra dub.* 37.

SECTIO II.

Difficultates, earumque ſolutiones.

SVMMARIVM.

1 *Iudex,qui non mandauit extrahi Reum ab Eccleſia,ſi tamen reſtituat,cum ſit ſub eius poteſtate, non peccat ratione mandati.ſed ratione indebitæ retẽtionis.*

2 *Iudex, qui non mandauit extrahi Reum ab Eccleſia,ſed extractum non reſtituit, cum ſit ſub eius poteſtate.peccat violando reuerentiam debitam, Eccleſia,& immunitatem eius, & quoad vtrumque facit contra Gregorianam.*

3 *Iudex,qui Reum nulliter, & inualide extractum etiam ipſo inſcio, Eccleſiæ non reſtituit,cenſetur primo extrahere, ſeu capere ab Eccleſia.*

4 *Ratificãs percuſſionẽ Clerici non factã ſuo nomine peccat,ſed non incurrit excommunicationẽ Canonis.*

5 *Ratificans tamen extractionem Rei, indebitæ detentioni cooperando non ſolum peccat, ſed incidit in excommunicationem.*

6 *Conſulens extractionem Rei non incurrit cenſuras,& & pœnas Gregorianæ.*

7 *Neque etiam,qui illam ratam ſolum habet.*

8 *Neque Epiſcopus,aliuſvè Prælatus, qui extrahit,vel extrahi mandat.ſi id faciat quatenus vtitur poteſtate Eccleſiaſtica,ſecus ſi prout vtitur poteſtate laica.*

9 *Reſpondetur ad oppoſita.*

OBiicies ex Curtell.*loc.ſup.cit.* ſaltem Iudex, qui
ſine mandato proprio extractum Reum, iãque 1
in ſuo poſſe ſine propria culpa exiſtentem nõ reſti-
tuit,non peccat,ergo non incurrit excommunicatio-
nem,cùm hæc neceſſariò ſupponat peccatũ mortale.

Reſpondetur ex dictis,nego antecedens.

Inſtabis:non peccat violando reuerentiam debitam
Eccleſiæ,nec violando immunitatem eius, qui ad Ec-
cleſiam confugit,iuxta *c.ſicut antiquitus,*ibi:*Qui autẽ*
*confinia eorum confringere tentauerit.& c.miror.*ibi:*Ho-*
minem ab Eccleſia rapuiſti.& paulò poſt:Eccleſiæ igi-
tur illæſum reuoca,quem irreligiosè rapuiſti. & *in c.*
*frater,*ibi:*In contumeliam religionis, acerba nimis, &*
plectibili contumacia proſiluiſſe,qui confugientẽ ad Ec-
cleſiæ ſepta Curialem ſuum nec ibi quidem tutum de in-
iuria ſua ſecurum eſſe dimiſerunt.& infra: *Hi,qui in in-*
iuriã ſanctorum locorum proſiluiſſe probantur.& in Can.
Si quis contumax, ibi:*Timorem Dei, vel reuerentiam*
ſanctarum Eccleſiarum non habuerit, ergo, &c.

Reſpondetur:nego antecedens, ſed peccat quoad 2
vtrumque, ſiquidem Eccleſiæ, quæ per iniuriam eſt
ſpoliata,Reũ per iniuriam extractum non reſtituit:&
ſic quoad vtrumque facit contra Gregorianam. Acce-
dit,quod cùm extractio fuerit nõ ſolũ illicita ſed e- 3
tiam nulla,& inualida, ſicuti ſupra dicebam, Iudex,qui
Reum ſic extractum Eccleſiæ non reſtituit,ipſe cen-
ſetur primò extrahere,ſeu capere ab Eccleſia.

Vrgebis,qui approbat percuſſionem clerici factam, 4
licet peccet,non incurrit excõmunicationem,niſi illa
nomine ſuo fuerit facta,vel ab ipſo mandata, *cap.cum*
*quis,*23.*de ſentent.excom.in* 6. ergo & Iudex, qui ap-
probat extractionem Rei ab Eccleſia, licet peccet,
excom

excõmunicationẽ ſimiliter nõ contrahet, niſi extractio ſimiliter nomine ſuo fuerit facta, vel ab ipſo mãdata.

Reſpondetur: concedo antecedens: at nego conſequentiam; & diſparitas eſt, quia poſterior excommunicatio, vt patet ex dictis, fertur diuerſo modo, quo fertur prior: non enim omnis excommunicatio fertur eodem modo, ſcilicet in eaſdem perſonas, vel actiones.

5 Reſpondetur ſecundò; diſtinguo conſequens: ergo & Iudex, qui approbat extractionẽ Rei ab Eccleſia, licet peccet, excõmunicationem ſimiliter nõ contrahet, niſi extractio ſimiliter nomine ſuo fuerit facta, vel ab ipſo mandata; diſtinguo: ſi approbet quoad effectum tantũ, concedo: ſi approbet, vlterius etiam quoad effectum, Reum ſcilicet ſic ab aliis extractum retinẽdo, & incarcerando, nego; quia ſic progreditur ad actum cui, etiã à Gregorio XIV. eadem excommunicatio allegata eſt, vt patet ex dictis: ſicuti excõmunicationem contraheret, qui percuſſionem clerici nomine ſuo non factam, non ſolum approbaret quoad affectum, ſed etiã quoad effectum, vlterius ſcilicet clericum percutiendo.

Petes primo. An pœnas, & cenſuras dictas incurrat, qui conſulit aliquid contra, vel præter formam iſtius Bullæ?

6 Reſpondetur negatiuè; quia pœnæ, & cenſuræ latæ contra facientem, vel attentantem non complectuntur conſulentem, quapropter, vt eum complectantur ſolet legiſlator in eis explicare.

Petes ſecundo. An incurrat, qui ſolum ratam habet extractionem Rei?

7 Reſpondetur etiam negatiuè; quia, cum ratihabitio ſit poſterior facto, qui ratum habet non dicitur attentare, ſed approbare factum; quapropter vt excommunicatio cap. *ſi quis ſuadente*, eum complectatur explicuit legiſlator.

Petes tertio. An incurrat Epiſcopus, vel alius Prælatus, qui extrahit, vel extrahi mandat contra vel præter formam præſentis Bullæ?

Reſpõdetur, quod (licet Gambac. *lib. 8. c. 9. n. 7. & ſeq.* ſimpliciter affirmet; quia ſi Eccleſiaſtici immunitatẽ, nõ ſeruant, neque eã ſeruabunt Miniſtri Curiæ ſecularis ob prauum Eccleſiaſticorũ exemplum; tum quia poſt-

8 quam Gregorius in hac Bulla expreſſit nonnulla ſeruandatã à laicis, quam à Clericis, abſolutè excõmunicat omnes temerarios huius Bullæ tranſgreſſores, qui aliquid contra, vel præter formam in ea expreſſam attentare præſumpſerint) tamen diſtinguendum ſit: vel Epiſcopus, aliuſque Prælatus id facit, quatenus vtitur poteſtate laica; vt ſi dominium temporale habeat, vel Principis officialis ſit, & hoc titulo procedat; vel quatenus vtitur poteſtate Eccleſiaſtica, ſiuè ordinaria, ſiuè delegata. Si primum, abſque dubio incurrit excõmunicationẽ præſentis Bullæ; quia tũc procedit, vt laicus. Si ſecundum, ſatis probabiliter nõ incurrit, quia ſatis probabiliter præſens Bulla ſolũ introducta eſt in præiudicium poteſtatis laicæ, ad refrænandam, ſcilicet temeritatem, & audaciam laicorum, qui confugientes ad Eccleſiam propria authoritate extrahebant, vti *dubit. 10. ſect. 12.* dicebam.

9 Quapropter ad primum Gambacurtæ argumentum Reſpondetur, quod Laici arrepturi ſint occaſionem ſcandali, ſi Eccleſiaſtici non ſeruent immunitatem, cũ procedunt authoritate laica, ſecus cùm procedunt authoritate Eccleſiaſtica; cum immunitas Eccleſiæ, vti dicebam, introducta ſit ſolum in ordine ad poteſtatem laicam, non item Eccleſiaſticam.

DVBITATIO XXXVI.

An ad dictas pœnas, & præcipuè Gregorij XIV. Excommunicationem, incurrendas requiratur Extractio Rei è loco ſacro ſecuta, vel ſufficiat ſolum attentata? vbi etiam, an ſufficiat quæcunque ſcientia?

SVMMARIVM.

1 *Ad incurrendas pœnas Conſtitutionis Gregorianæ, & excommunicationẽ ipſi annexam ſufficit attentare per illã clauſulã ibi appoſitam (ſi quis præter, vel contra attentare præſũpſerit) modo attentatio ad actum proximũ externũ reducta fuerit.*

2 *Exempla attentatorum adducuntur, hoc eſt dare mandatum, portas aperire, & huiuſmodi, Non item capiendi, vel extrahendi ſola tractatio.*

3 *Ad incurrendas in foro conſcientiæ pœnas conſtitutionis Gregorianæ requiritur ſcientia earum, nec ſufficit ignorantia culpabilis, etiam craſſa, & affectata, ſiue iuris, ſiue facti.*

4 *Difficulter in foro externo admittitur excuſatio.*

5 *Tentans extrahere, quin & etiam extrahens, non improbabiliter excommunicationem euitat, ſi ſtatim, vel ſaltem mox requiſitus, ſatisfaciat Eccleſiæ, & Reum reſtituat.*

RESpondetur, quod (cùm in Conſtitutione Gregorij XIV. dicatur; *Si quis præter, vel contra attentare præſumpſerit.*) probabilius, cũ ſimus in materia immunitatis, quæ eſt fauorabilis, ſufficiat attentatio, modò attentatio, ad actum proximum externum aliquem reducta fuerit, v. g. ſi dediſti mandatum, & mandatarius acceptauit: ſi Eccleſiam clauſam tentaſti aperire, vt inde Reum extraheres (etiamſi ob reſiſtentiam non potueris) quia per talem conatum contra tenorem dictæ Conſtitutionis Gregorij XIV, cum effectu attentare præſumpſiſti; & ex alio capite cenſura incurritur, dum exercetur actio ſub cenſura prohibita; quæ ſicuti dicebam, in caſu noſtro eſt conatus, & attentatio externa capiẽdi, &c. cum in textu dicatur *attentari præſumpſerint*; & delictum dicatur attentatum, etiamſi effectu ipſo perpetratum non ſit, modò iunctus ſit aliquis actus conſummationi proximus, non autem præceſſerit ſolum capiendi, vel extrahendi tractatio, quæ cum non ſit propriè, & proximè attentatio, ad contrahendam cenſurã non ſufficit. Atque ita contra nõnullos (inter quos Gambacurta *lib. 8. c. 13.* & Curtelius *de immunit. Eccleſ. lib. 1. q. 15.*) docent gloſſa *in l. 2. Cod de his, qui ad Eccleſiam confugiunt, ver. tentauerit*, Farinacius *de carceribus q. 28. n. 4. & in append. de immunit. Eccleſ. c. 20. n. 321. ex tex in cit. l. 2.* Decian. *tract. crimin. lib. 6. c. 27. n. 5.* Marius Italia *de immunit. Eccleſ. lib. 1. cap. 6. §. 1. num. 60.* Megalius *in 3. part. lib. 4. c. 2 quæſt. 1. n. 30. in fin.* Peregrinus *de immunit. Eccleſiæ, cap. 14. n. 7.* Ambroſinus *de immunit. Eccleſiaſt. c. 15. num. 6.* Diana *1. part. tract. 1. reſolut. 15.* & Menochius *de arbitr. caſ. 350 numero 68.* vbi recenſet multos alios caſus, in quibus punitur conatus, non ſecuto effectu.

At ob eandem rationem (quia in dicta Conſtitutione Gregorij XIV. dicitur: *Si quis præter, vel contra attentare præſumpſerit*) dicendum eſt, quod ad dictas pœnas in foro conſcientiæ incurrendas non ſufficiat ignorantia culpabilis, etiam craſſa, & affectata (ſiuè iuris, ſiuè facti) & multò minus probabilis, ſeu bona fides, ſed requiratur vera ſcientia (ſicuti *lib. de parlamentis dubit. 4 ſect. 19. ſubſect. 31. pag. 78.* dicebamus, *& infrà capite 17. dubitatio 1. numero 10. & capite 19. dubitatio 59.* dicemus) ità vt operans verè ſciat, ſe nullo pacto licitè id poſſe facere, cùm nulla iuris congrua interpretatione, nulloque remedio, vel exceptione iu-

ridica ad id faciendum fulcit, ſe videat & tamen cum malitia, & dolo (legem, ſaltem virtualiter, contemnendo) facit, atque ita ſaluant, & rectè, multas oppoſitiones Flam. Pariſ. *de reſignat. benef. lib.* 8. *q.* 7. *n.* 169. Marcheſan. *de Cōmiſſ. quib. par.* 2. *fol.* 422. Mattha. *clauſ.* 31. *par.* 1. *n.* 9. Barboſ. *clauſ.* 91. *n.* 5. & videri poterit Sayr. *in Theſauro lib.* *c.* 7. Malderus 1. 2. *q.* 1. *ar.* 10. *dub.* 8. Mar. Ital. *lib.* 1. *c.* 6. § 2. *n.* 88. *& ſeqq.* & Caiet. *ver. praecepti tranſgreſſio, in fin.* vbi hanc vniuerſalem regulā tradit, quod in iis, quæ sūt poſitiui iuris, ſi abſquè cōtemptu, ac refutatione finis ex ignorantia, pura, vel ex apparente ſibi excuſatione tranſgreſſio fiat ab eo, qui animum habet nullo pacto conſentiendi contra præceptum obligans ad mortale, non incurratur peccatū mortale, neq; cenſura in foro conſcientiæ, quia nō eſt intentio piæ, ac iuſtæ matris Eccleſiæ bonas huiuſmodi animas illaqueare tam hoſtili vinculo, etſi putet Caietanus, talem abſoluendum eſſe ad cautelam.

Dixi, *in foro conſcientiæ*, quia in foro externo nō ſi-
4 ne difficultate ita excuſatio admittitur: cū enim præſumptio ſtet pro lege (quam conſtat publicatam fuiſſe, & qua Gregorius intendit, ità obligare, & afficere, ac ſi cuilibet perſonaliter intimata fuiſſet, vt dicitur in dicta Bulla Gregorij XIV.) ſequitur ignorantiam
3 prædictæ Bullæ in foro externo non poſſe, niſi ſaltem cum magna difficultate allegari, Doctores; quos ſequitur Fario *in append. c.* 20. *n.* 326. contra Mar. Ital. *loc. ſuprà cit.*

Cæterum, cum contrauenientes aduerſus dictam
5 Conſtitutionem Greg. XIV. de iurè non excōmunicentur abſoluté, ſed ſub conditione, ſi Eccleſiæ nō ſatisfaciant, & Reum non reſtituant, ſicuti dicebā præcedenti *dub.* 9. *n.* 9. & docet Turrecrem. *in c miror*, 17. *q.* 4. & Suar. *de relig. to.* 1. *tr.* 2. *lib.* 3. *c.* 13. *n.* 7. *circa fin.* ſequitur, quod eſto, ipſo facto vigore dictæ Cōſtitutionis excōmunicationem contrahant, probabiliter tamen dici videatur, quod excommunicationem nō incurrat eo ipſo, quod cōfugientē ad Eccleſiam inde extrahere attentent, quin & extrahant, ſed ſolū, ſi Eccleſiæ non ſatisfaciant, & Reum nō reſtituant, quia, vt ait Suar. ibidem, pro tali delicto commiſſo, nū fertur excommunicatio, niſi quatenus pendet in futurum cum habeat tractum ſucceſſiuum quoad emendationē. Vnde ſic extrahentes, nè dū extrahere attentantes, ſi ſtatim, vel ſaltem mox requiſiti, Reum reſtituant, & Eccleſiæ ſatisfaciant, in cenſurā huiuſmodi nō videntur incidere, eo magis, quia dicta Conſtitutio Gregorii XIV. quo ad hoc non diſponit omniter, ſed tantum declarat, ſic delinquentes ipſo facto cenſuras, & pœnas eaſdem incurrere, quæ contra libertatis, iuris, & immunitatis Eccleſiaſticæ violatores per ſacros Canones, Conciliorum generalium, & aliorum prædeceſſorum Pontificū Conſtitutiones ſunt promulgatæ, vt patet ex illis verbis: *declaramus, eum ipſo facto cenſuras, & pœnas eaſdem &c. Vide* quæ *in cit. dub. præced. n.* 11. *& ſeqq.* dicebantur.

DVBITATIO XXXVII.

An ad eaſdem pœnas, & præcipuè Gregorii XIV. Excommunicationem, incurrendas, ſufficiat, quod, remota extractione, Iudex laicus ſolum iubeat, Reum occidi in Eccleſia, & miniſtri ibi eum occidant.

SECTIO I.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Iudex laicus mandans Reum ſolum occidi in Eccleſia incurrit pœnas, & excommunicationem Conſtitutionis Gregorianæ ſi miniſtri illum ibi occidant.*

2 *Iudex laicus iubens occidi Reum in Eccleſia, non ſolum facit præter, ſed etiam contra Conſtitutionem.*

3 *In legem committit non ſolum qui contra eius verba, ſed etiam qui contra mentem.*

4 *Certum eſt quod is committit in legem, qui verba legis complectitur, & contra legis nititur voluntatem.*

5 *Recedere debemus à verbis legis ad hoc vt mentem ſeruemus idq; non ſolum quando mens, ſeu ratio legis eſt expreſſa, ſed etiam quando non eſt expreſſa.*

6 *Mens, & ratio finalis Conſtitutionis Gregorianæ fuit reuerentia debita ſacris templis, & ſic indemnitas confugientium ad illa.*

7 *Maiorem offenſionem in confugientes ad Eccleſiam præſtat, qui iubet occidi, vel occidit in illis, quam qui extrahit ex illis.*

8 *Lex frequentioris vſus cauſa aliquid decernens, caſum minus frequentem non excludit, ſed cōprehendit.*

9 *Quis admitti non debet per aliam viam, quando per vnam prohibetur illud facere.*

10 *Vbicūq; etiā in odioſis, & pœnalibus eſt eadē ratio, & omnimoda ſimilitudo, debet eſſe eadē Iuris diſpoſitio, quia tūc non fit extenſio, ſed declaratio Iuris.*

11 *Vbicumque eſt eadem ratio (licet non ſimus in eadem materia) fit idē caſus formalis ex mēte Iuris.*

12 *Conſtitutio pœnalis non dicitur extendi, vbi extenditur ex mente eiuſdem Conſtitutionis.*

13 *Lex licet prohibeat extenſionem, tamen non renuit extenſionem de ſimilibus ad ſimilia.*

14 *Similia ſunt in quibus eſt eadem ratio, vel maior.*

15 *Vbicumque & in quacumque materia ratio legis locum habet, ibi etiam locum habet ipſa lex.*

16 *In his, quæ per rationē legis comprehenduntur, non dicitur fieri interpretatio extēſiua, ſed cōprehēſiua.*

17 *Lex pœnalis licet extendenda non ſit de caſu ad caſum à paritate, vel maioritate rationis, extendenda tamen eſt etiam quando agitur de cenſuris, quando alioquin redderetur eluſoria.*

18 *Interdictum ciuitatis, ne remaneat eluſorium extenditur ad ſuburbana.*

19 *Gloſſa in Clem.* 1. *de ſepult. & in cap. quamquam de vſuris in* 6. *extendit conſtitutionem illam odioſā de teſtamēto ad Codicillos, & omnem vltimam voluntatem.*

20 *Excommunicatio lata contra confringentes & ſpoliantes Eccleſiam extēditur contra comburentes.*

21 *Lex extendenda eſt quando primario eſt fauorabilis, licet ſecundario ſit odioſa.*

22 *Diſpoſitio ex primario fine attendenda eſt.*

23 *Gloſſa in c. ſi propter de reſcriptis in* 6. *verſ. primi anni, Conſtitutionē illam fructus vacaturos Epiſcopo mortuo reſeruantē appellat fauorabilē, quia edita eſt in fauorem Epiſcopi, quamuis redundet in dānum eorum quibus fructus obuenire debebāt.*

24 *Excommunicatio lata in Canone ſi quis ſuadente, licet pœnam contineat, non pœnalis, ſed fauorabilis eſt, atque ideo extendenda.*

25 *Leges latæ pro defenſione Immunitatis Eccleſiaſticæ, etiam ſi pœnas infligant, fauorabiles ſunt, & inter priuilegia computari debent.*

26 *Reus dum in Eccleſia exiſtit, non poteſt vinculis alligari, vel alio quocumque modo vexari.*

27 *Quotieſcumq; eſt opinio hinc, & inde probabilis, opinio illa amplectenda eſt, quæ facit pro Eccleſia, cum in dubio fauendum ſit Eccleſiæ.*

RESPONDETVR ex dictis affirmatiuè; Atque ita docent Naldus in Annotationibus practicis ad eius Canonicum, fol. 61. 1
Io. Maria Nouarius *tract. de elect. fori*, *to.* 2. *par.* 2.

*part.2.q.14.*Paulus Squillante *tr. de obligat. cleric.*
part.5.dub 14.*n.*90.vbi teſtatur, ita etiam fuiſſe ob-
ſeruatum in facti contingentia.

Prima Probatio.

2 Probatur primò;quia ſic,& præcipuè, ſit contra
Conſtitutionem Gregorij XIV.in qua de facto ex-
communicantur attentantes facere aliquid præter
vel contra formam ipſius Conſtitutionis,quæ cùm
ſtatuat confugientes ad Eccleſiã immunitate gau-
dere,Iudex iubens,ibi Reum occidi,& miniſter ibi-
dem occidens, videtur non ſolum præter ſed contra
Conſtitutionem(& præcipuè)attentare, & operari
ergo,&c.

Secunda Probatio.

3 Secundò probatur;quia in legem committit,non
ſolum qui contra eius verba,ſed etiam (& magis)
qui contra mentem facit,vt habetur *in l.non dubium*
Cod.de legib & docẽt ibi Bartol.& alij Iuriſtæ com-
muniter. Item & vt habetur ex *regul.iuris, certum,*
4 88. *lib.6.* ibi *Certum eſt, quod is committit in legem,*
qui verba legis complectitur, & contra legis nititur vo-
luntatem;& docent ibi glo.Dynus, Pechæus, & alij
cõmuniter,quos ſequitur Thomas Vallaſcus,*tom.1.*
alleg 67.n.41 Item,& vt habetur ex l.ſcire,ff.de legi.
l.non aliter,ff.de legat.3 l.nominis,& rei,§. verbum ex
legibus, ff.de verbor.ſignific. & tradunt Surdus *deciſ*
35.*n.*14 Ferretius *in Conſtitut Cathol.gloſ.4.n.66* &
alij communiter; Quod adeò verum eſt, vt dixerit
Bald.*in dict l.ſcire*,Bartol.*in l.cum mulier.ff.ſolut ma-*
trim Iaſon *in l.iuris gentium.§. aut Prætor, n.15 ff de*
pactis, Alb.*conſil.1.n.7 volum.1.* & Bartholomæus
Humada *in ſchol.ad gloſſ.* Lopez *leg 57. tit.5.part.1.*
5 *gloſſ 2.n 7.* quod recedere debemus à verbis legis,
ad hoc vt mentẽ ſeruemus(idque nõ ſolum,quando
mens,ſeu ratio legis eſt expreſſa,ſed etiã quando nõ
eſt expreſſa)ergo cùm mens, & ratio finalis Conſti-
6 tutionis Gregorianæ fuerit (vt patet etiam ex ipſo
contextu) reuerentia debita ſacris Templis, & ſic
indemnitas confugientium ad illa, dicendum eſt,
ad hoc vt Conſtitutionis dictæ mens, ſeu intentio,
& ratio ſeruetur, quod; licet verba Conſtitutio-
nis dirigantur in extrahentes, interpretanda ta-
men (& à fortiori) ſint in occidi iubentes, &
7 occidentes; quia certè maiorem irreuerentiam in
ſacra Templa, & maiorem offenſionem in confu-
gientes ad illa præſtat, qui iubet occidi, vel occi-
dit in illis, quàm qui extrahit ex illis.

Neque obſtat, ſi dicatur, quód extrahi ex Ec-
cleſia,ſit frequentius, quàm occidi iubere, vel oc-
cidere in Eccleſia, & ſic quod excommunicatio fe-
ratur in extrahentem ex Eccleſia, & non in iuben-
tem occidi vel occidentem in Eccleſia;quia in caſu
8 noſtro,& in omni alio ſimili,propter rationem di-
ctam lex frequentioris vſus cauſa aliquid decernẽs,
caſum minus frequentem non excludit,ſed compre-
hendit,gl.*in l.vnic.Cod.de raptor.Virgin.l.verbo Dei;*
Cod.de his,qui ad Eccleſ confug.& Clementin.1.*ver.*
Præſidentes de reſcript.& ibi communiter Doctores.
Item Valaſc.*tom 1.conſil* 8.*n.*2.Peralta *in l.Lucius* 1.
n.22 ff.de legat.2 & Sanch. *de matrim.lib.3.diſp.*20.
9 *n.3.& lib.9.diſp.14.n.16.* Et confirmatur;quia non
debet quis admitti per aliam viam (præſertim pe-
iorem, vt eſſet in caſu noſtro) quando per vnam
prohibetur illud facere *l. oratio,ff.de ſponſal. Regul.*
cum quid 84.*lib.6.* & ibi gloſſ.Dynus,Pecheus, Io-
ſeph Seſſe,*deciſ. Aragon.* 18.*num.*11:& alij, quos ci-
tat.& ſequitur Larrea *in deciſ.Granatenſ.part.2. de-*
*ciſ.67.num.*13.

Tertia Probatio.

Tertiò probatur; quia licet lex pœnalis exten-
denda non ſit de caſu ad caſum à paritate, quin ne-
què à maioritate rationis,vt *ſupra dub.24.ſect.3.*di-
cebamus (etſi contrarium non improbabiliter,ſal-
tem pro foro externo, doceant alij ex *text. in l.2.*
verſ ſi curatores. ff.ad Tertull. *in cap ſi poſtquam cum*
gloſſ.de elect in 6.& ex eo,quia vbicumque,etiam in 10
odioſis,& pœnalibus,eſt eadem ratio,& omnimoda
ſimilitudo,debet eſſe eadem iuris diſpoſitio; quia
tunc non dicitur fieri iuris extẽſio,ſed potius quæ-
dam declaratio,*gl.in c.1.verb. Italia,de temper. ordi-*
nand.lib.6. quam pro ſingulari cõmendat Abb. *in c.*
nihil,de elect.& in c.fin.de reſcript. Cynus *in l.1.Cod.*
de interdict. vbi Bald. allegando illam gloſſam, ait,
quod vbicumque eſt eadem ratio, ibi licet non ſi-
mus in eadem materia, ſit idem caſus formalis ex
mente iuris;& *in l.illud,& l.ſi quis ſeruo,Cod.de fur-*
tis,dicit,quod Conſtitutio pœnalis non dicitur ex- 11
tendi, vbi extenditur ex mente eiuſdem Conſtitu-
tionis, iuxta gloſſ. *in c. ſi poſtquam de elect. in 6.vbi*
*gl.ver.mente,& Cod.de ſacroſanct.Eccleſ.*docet,quod, 12
licet lex prohibeat extenſionem, tamen adhuc fiat
extenſio de ſimilibus ad ſimilia; ſimilia autem ſub-
dit Baldus,ſunt illa,in quibus eſt eadem ratio, vel 13
maior, *l.non ſolum, §. qua priuilegium, ff.de excuſat.* 14
Tutor.& allegat Cynum ibi,& gloſſ *in dict.c.1.* Quæ
omnia latè tradit etiam Alphonſus Moditius *in §.*
lex eſt, inſtit. de iure gent. dub.54.n.1.& Gutierez *in*
pract.qq.lib.3.q.17.n 83.probans,quod vbicumque, 15
& in quacumque materia ratio legis locum habet,
ibi etiam locum habeat ipſa lex,ex *l.illud ff.ad leg.*
Aquiliam & ex *l. à Titio, ff.de verbor. obligat.* Tira-
quell. *de cauſa ceſſant.part.1.n.151.*Decian.*conſil.76.*
*n.10.lib.2.*Maſcard.*de probat.concl.313.n.9.& concl.*
1162.*n* 4.Mantica *de coniect.vlt.volunt.lib.2.cap.11.*
*n.30.*Becc.*conſil.89 n.10.* & Barb. *conſil.10.n.11.&*
ſeqq.lib 2.Vnde in his,quæ per rationem legis com- 16
prehenduntur, non dicitur fieri interpretatio ex-
tenſiua, ſed comprehenſiua Tiraquellus *cit. part.1.*
de cauſa ceſſante n.136.& ſeqq. Roland à Valle *con-*
*ſil.27.num.6. & ſeqq.lib.1.*Becc.*conſil.62.n.17.*& alij
multi,quos citat,& ſequitur Molin. *lib. de Hiſpan.*
*primogenit c 5.n.12.*Et dicitur fieri interpretatio in-
tellectiua,non autem extenſiua,Baldus *in l. Quam-*
uis in princip.Cod.de fideicomm. Tiraquell. *loco ſupra*
*cit.num.155.*Decian.*cit.conſil 76.n.20.lib.2.* Et non
dicitur lex extendi,ſed caſus ſub eiuſdem legis di-
ſpoſitione includi, Pariſius *conſil.32.n.20. lib.2.* &
Crauetta *de antiquit.temp.4 part. in princip.n.91.&*
ſeqq.) licet,inquam,lex pœnalis extendenda non ſit 17
de caſu ad caſum à paritate, quin neque à maiorita-
te rationis,extendenda tamen eſt,etiamſi agatur de
cenſuris,quando alioquin,ſi non extenderetur (vt
eſſet in caſu noſtro) reſtaret eluſoria, *cap.ſi ſententia*
*§.fin.& cap.ſi ciuitas,de ſent.excommun.in 6.*vbi inter- 18
dictum ciuitatis,ne reſtet eluſorium,extenditur ad 19
ſuburbana,*gl.in cap.Clement.1.de ſepult.& gl.in cap.*
*quamquam,de vſuris in 6.*vbi extendit,ne ſit eluſoria,
conſtitutionem illam odioſam de teſtamẽto ad co-
dicillos,& omnem vltimam voluntatem;Felin.*in c.*
*tranſlato de Conſtitut.n.24.*Tiraquell.*in legib. connu-*
bial.gloſſ 5.n.115 Nauar.*c.27.num.51.* Sarmient.
lib.1.ſelect.interpretat cap.12.n.7. Couar. *var.reſol.*
lib.3.cap.5.n.9. Suarez *lib.4.cap.2.n.7.* Maſcard. *de*
probat concl.596.n.2.& Valaſc.*to.2.cõſult.159 n.10.*
Item extendenda eſt, quando eſt lata (vt in caſu
noſtro) in fauorem animarũ, Bartol.*in Auth.Sacra-*
menta puberum n.19.Cod.ſi aduerſus venditionem 3.&

ibid Iaſon *num.7 2* Francus *cap.ſciant cuncti, de ele-ction in 6 n.6.*addens, *quandocumque lex correctoria ſit,*Hoſtienſis *in c.penult in fin.qui filij ſint legitimi ,*& ibid. Io. Andreas,*num.5.*Anton.*n.9.*Anchara n.*nu. 5.* Abb *num.5* & 6 Henricus *n.10.*Alexander de Neuo *num.7* Præpoſitus,*num.3* Caſtill.*leg.40.Tauri, nu 14.* Couar. 4. *decret.p*art *2.c.6.num 12* Perez *lib.5 Ordin. tit.lib.1.fol. 9 col.1.*Gratianus,*regul.111.num 6* Flaminius *de reſignat.benef.lib.11.q 2.num.17.*Axeued.*lib.5. recopil.tit.1 l.2.n.4* & Sanchez *de matrim.lib.3. diſp.1. num 8.*

Itē extendenda eſt,quando eſt lata (vt etiã in caſu noſtro)in fauorē Eccleſiæ gl *in cit.c.ſciãt cuncti, ver. alios,*& ibid Dominicus,*nu.6.*Francus *n.6* & Leſſius *de iuſt.& iur. libr 2. cap.45.Dubitat 4.num.22.* vbi ex Suarez excommunicationem in *cap.conqueſti , de*
20 *ſent excommun,*latam contra infringentes & ſpoliantes Eccleſiam , extendit contra comburentes (licet comburens non ſit propriè infringens,& ſpolians) quia lata eſt in fauorem Eccleſiæ.

21 Item extendenda eſt,quando(vt etiam in caſu noſtro)lex,licet ſecundariò ſit odioſa ,& pœnalis ,primario tamē eſt fauorabilis;quia tunc ſimpliciter eſt fauorabilis,& ſic extendenda;cùm diſpoſitio ex pri-
22 mario fine attendenda ſit,*gl in cap.ſi propter , de reſ-*
23 *cript.in 6.verſ.primi anni*(vbi Conſtitutionem illam fructus vacaturos Epiſcopo mortuo reſeruantem, appellat fauorabilem;quia principaliter edita eſt in fauorem Epiſcopi,vt debita perſoluat ; quamuis redundet in damnum illorum,quibus fructus obuenire debebant)ibidem Dominicus,*num 9.*& Francus *num.6* Item *gl.in cap.ſciant cuncti de electio.in 6.ver. alios,*ibid Dominicus,& Francus *in fin.*Item Bartol. *in l qui exceptionem,num.2.de condict.indeb.*ibid. Albericus *num.1.*& Salicetus,*nu.1.*Idem Bartol.*in l.ſi quis nec cauſam,num.6.ff.ſi certum petat.*& ibid Paulus *nu. 4.*Felio *in cap.4.de ſponſal. num. 14.& in cap.non dubium,de ſentent.excommunic.num.2.*adducens textum *in cap.2.§.ſtatuimus de decimis in 6.*ibi(*dum non ſit dicendum, alterum,ſed ſtatum potius,ac beneg*nu*m*;Item Silueſt.*ver.Interpretatio in fin.*Couar.*var.reſol.lib.1. cap. 11.num 5.*Flaminius *de reſignat.beneficior.lib.12 q 2. num. 22.& ſeqq* Mandoſius *regul.10.de Annalis,q. 3.n. 7.*Alphonſus Moditius *in §.lex eſt Inſtitut.de iur.gentium,dub.21.num. 4.*docens, quod excommunicatio
24 in *cap.ſi quis ſuadente,17.q.4.*(licet pœnam cõtineat) non pœnalis,ſed fauorabilis ſit , atque adeò extendenda;ex eo,quod principalis intentio diſponentis ibi fuerit fauor clericatus;Item Merolla *to.4.diſp.6. cap 6.dub.1.num.14.*in terminis dicens , quod leges latæ pro defenſione immunitatis Eccleſiaſticæ(etiãſi
25 pœnas infligant)fauorabiles ſint,& inter priuilegia computari debeãt;Quapropter Conſtitutio Gregorij XIV cùm principalis intentio Pontificis ibi fuerit fauor Eccleſiæ , & Reorum ad illam confugientium,dicendum eſt,quod(licet pœnas in extrahentes inferat)non odioſa,ſed fauorabilis ſit,atque adeò extendenda.

Quarta Probatio.

Quartò probatur;quia Reus dum in Eccleſia ex-
26 iſtit,non poteſt vinculis alligari,vel alio quocũque modo vexari,*l.præſenti Cod.de his,qui ad Eccleſ. confug.*(vbi indefinitè præcipitur,ne ei requies denegetur)& *cap.ad cõſtituimus.17.q.4.*(vbi præcipitur,ne ad mortem vel ad aliquã pœnã corporalē dãnetur,ſed de morte,debilitate,& omni pœnarũ corporaliũ genere ſecurus ſit)& *c.definiuit , 17. q.4.*(vbi præcipitur, ne ei aliqua vis,nocibilitas ,vel damnum inferatur Ergo multò minus poterit,dum in Eccleſia exiſtit, ibi occidi. Vide,quæ dicebantur *ſupra dubit. 27.& ſeqq.vſque ad 31.*

Quinta Probatio.

Quintò probatur;quia quotieſcumque eſt opinio 27
hinc,& inde probabilis,opinio illa amplectenda eſt, quæ facit pro Eccleſia , cùm in dubio fauendum ſit Eccleſiæ(vt omittam,quod in dubio fauendum ſit etiam Reo)*cap.fin.de ſent.& re iudicata,l.ſunt perſonæ, ff de relig.& ſumpt.funer.*& docet Iaſon *in l.filiusfamilias.§.diui,n.28.& in repet.num.110 ff de legat.1* Felin. *in cap.1.num.104.de Conſtitut.*Decian.*lib.3.conſ.80.n. 12.*Hondedeus,*lib.1.conſ.3.num.24.*Bellettus *in diſquiſ.cleric.par.1.tit.6.§.4.num. 13.* Maynardus *de priuilegiis Eccleſ.par.2 art.22.num. 61.* Riccius *in prax. par.2.reſol.41.num.2.*Diana *par.1 tract.2.reſol.17.10.* Solorzanus *de Indiarum iure , to.1 lib.2. cap.24.num. 39.* Farinac. *in append. de immunit.cap.8.num.123.in fin.*Maranta *par.2.reſponſ.36.num.11.& reſponſ. 51. num. 12.* Giurba *conſil.10.num 25.in fin.*Guazzinus *defenſ.20.num 20.*& Sperellus *deciſ.60.num.13.*Vide etiam quæ dicentur *infra dub.46.*

SECTIO II.

Difficultates in oppoſitũ,earũq; ſolutiones.

SVMMARIVM.

1 *In Conſtitutione Gregoriana quando excipiuntur caſus ob quos eſt licita extractio,apponitur particula taxatiua(tantum)quæ non apponitur quando pœna ſtatuitur.*

2 *Eccleſia violatur ſi Iudex exiſtens extra illam emiſſo iaculo occidat Reum in ea manentem.*

OBiicies primò,ſi noſtra Reſponſio affirmatiua vera eſſet,ſequeretur,quod,dum *in c.inter alia de immunit. Eccleſ. & in Conſtitutione Gregorij XIV.* excipiuntur propter grauitatem ſuam , ne gaudeant immunitate quidam caſus , intelligerentur excepti alij à paritate , vel ſaltem à maioritate , & identitate rationis,ſed hoc eſt contra id,quod *ſupra dub 24.ſect 3.*dicebamus,ergo. 1

Reſpondetur , nego ſequelam maioris;quia dum in cap.interalia,& in Conſtitutione Gregorij XIV. excipiuntur ab immunitate quidam caſus ,apponitur ibi particula taxatiua ly *tantum*,quæ non apponitur in caſu noſtro,vt v.g.dicatur:Excommunicati ſint extrahentes tantum ; Quapropter retorquetur argumentum.

Reſpondetur ſecundò(dato,quod quando in iuribus citatis excipiuntur propter grauitatem ſuam ab immunitate quidam caſus ,non excipiantur ibi cum particula taxatiua ly *tantum*,ſed ſimpliciter)adhuc nego ſequelam maioris , & do diſparitatem ex ſingulis rationibus *ſupra* adductis,præcipuè ex tertia.

Obiicies ſecundò,non violatur Eccleſia,ſi Iudex 2
extra Eccleſiã exiſtens,Reipublicæ perturbatorē in Eccleſia exiſtentem,quem capere non poteſt ,emiſſo iaculo occidit;cùm actum debitum & iure ſibi conceſſum exerceat,& ſic vtatur iure ſuo,vt dicit Henriquez in ſumma *lib.4 cap.17.n.4.in fine;*ergo.

Reſpondetur, nego antecedens, & antecedentis probationem ; cùm quoad hoc,minus rectè locutus ſit Henriquez,recte Fagũdez eiuſdē Societatis Ieſu *in Decalog.to. 2.lib.6.cap. 3.n.14.*Vide,quæ dicebantur *ſupra dubit.19 ſect.7.*

DVBI

DVBITATIO XXXVIII.

An à cenſura tali, caſu quod contracta fuerit, poſsit ſolum abſoluere Puntifex, vel etiam poſsit Ordinarius, & ſic de illius facultate quilibet Confeſſor.

SECTIO I.

Dubitationis reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Ordinarius probabiliter, & de illius facultate, quilibet Confeſſarius poteſt abſoluere à cenſura incurſa propter Rei extractionem; quia nullibi reperitur Pontifici reſeruata.*

2 *Multò magis, ſi delictum fuerit occultum.*

RESpondetur, quod probabiliter poſſit etiam Ordinarius, & ſic de illius facultate quilibet Confeſſor, facta reſtitutione, & ſatisfactione ab eo, qui cenſuram contraxerat, modò eam præſtare poſſit iuxta regulas, quas tradunt Doctores in tractatu de cenſuris in communi. Probatur; quia nullibi talis cenſura reperitur Pontifici reſeruata; ergo conceditur etiam Ordinario, & ſic de illius licentia cuilibet Confeſſori, ex *textu in cap. nuper de ſent excomm.* & docent Genoenſis *in prax. cap. 12. num. 3. & ſeq.* Bonac. *diſp. 3. q. 7. de immunit. punct. 6. num.* 8. Barboſa *de poteſt. Epiſc. part. 2. alleg. 51. caſ. 3. n 72. in impreſſione Romana*, Gratiano *in diſcept. tom. 3. cap. 414. num.* 12. Graff. *tom. 1. lib. 3 conſil. vnic. n. 29. in fin. de immunit.* Megal. *in 3. part. lib. 4. cap. 2. reſol. 333. num.* 1. Bellett. *in diſquiſit. Cler tit. de fauore Cleric.* §. 4 *num* 39. Rainer. in Catal. *cenſ. cap. 9. excomm.* 31. Macerat. *reſol* 15. *lib.* 3. Riccius *in praxi, part. 2. reſol.* 333. Curtellius *de immun. Eccleſ lib.* 1. *q.* 41. Naldus, *ver. caſus reſeruatus, num* 1. Homobon. *de exam. Eccleſ. part. 2. tract. 11. cap. 12. q. 26. ſuppoſ.* 3. Marius Anton. *var. reſol. lib. 3. reſol.* 15. & Zipæus *lib. 3. tit. de immunit. Eccleſ. num.* 13. contra Farinacium *in append. de immunit. cap. 20. n.* 315. Graffium *in conſil. vnic. de immunitate*, Filliucium, *tom. 1. tract. 15. cap. 6. n.* 155. Barboſam *de iure Eccleſiaſt. lib. 2. cap. 3. num.* 167. Marantam *in controuerſ. iur. part. 2. reſponſ. 36. n.* 14. Dian. *part. 6. tract. 1. reſol.* 34. Scortiam *in Bullar. Epitom.* 152. *Theorem.* 387. Marium Ital. *de immunit. Eccleſ. cap. 6. §. 2. num.* 3. Theſaurum *in prax. part. 2. ver. immunitas, cap.* 1. Duardum *in Bull. Cœn. lib. 2. can. 15. q. 16. num.* 19. Ciarlinium *in controuerſ. forenſ. cap. 10. num.* 38. Lezanam & Peregrinum *de immunit. cap. 15. n.* 16. Ex his ſequitur, quod à fortiori poſſit Epiſcopus, aliuſve Confeſſarius ab ipſo ſpecialiter deputatus ab hac cenſura abſoluere, ſi delictum ſit occultum, ex decreto Tridentini Concilij *ſeſſ. 24. cap.* 6. iuxtà ea, quæ dicebam *lib de parlamentis dubit. 4 ſect. 19. ſubſect. 34. & 35.* & dicam *cap. vlt. dubit.* 28. 69. 81. & 82.

SECTIO II.

Difficultates in oppoſitum, earumque ſolutiones.

SVMMARIVM.

1 *Offenſa Eccleſiaſticæ libertati facta, eſt reſeruata per extrauag. Pauli II.*

2 *Nomine libertatis Eccleſiaſticæ non venit Immunitas, ſiquidem libertas refertur ad Perſonas, immunitas autem ad locum.*

3 *Cenſuræ latæ contra violatores libertatis Eccleſiaſticæ, non extēduntur ad violatores Immunitatis.*

4 *In Decreto Clementis VIII. aliquantulum poſteà moderato à Paulo V. prohibetur quibuſcumque Confeſſariis, ne abſoluant in caſibus in Bulla Cœnæ ſiue claris, ſiue dubiis tā Iuris, quam facti.*

5 *Item ab iis, quos ſibi ſpecialiter reſeruant Epiſcopi.*

6 *Item à ſex aliis, inter quos numeratur violatio Immunitatis Eccleſiæ in terminis conſtitutionis Gregorianæ. ſed ibi eſt ſermo in ordine ad Regulares, non autem in ordine ad Ordinarios.*

7 *In Bulla Cœnæ fertur cenſura reſeruata contra violatores non quidem Immunitatis, ſed libertatis Eccleſiaſticæ, & non cuiuſcumque libertatis, ſed ſpecialis.*

8 *In Conſtitutione Gregoriana ſolum expreſſe renouantur cenſuræ, & non expreſsè renouatur earū reſeruatio, quapropter non manent reſeruatæ.*

9 *Reſeruatio vtpotè pœnalis, numquam adeſſe cenſetur, niſi expreſsè facta fuerit.*

10 *Relatum eſt in referente cum omnibus ſuis qualitatibus.*

11 *Relatum non eſt in referente, quando qualitas relati acquirit ſpecialem mentionem, prout eſt abſolutio, quæ debet expreſſe reſeruari Papæ.*

12 *Curiæ Romanæ Stylus, & Cardinalium declarationes, quando nam dari debeat abſolutio.*

13 *Et quomodo?*

OBiicies, in Extrauag. Pauli II. de pœnit. & remiſſ. *cap.* 3. inter caſus Sedi Apoſtolicæ reſeruatos apponitur offenſa Eccleſiaſticæ libertati facta; Ergo.

Reſpondetur, concedo antecedens: at nego conſequentiam, & retorqueo argumentum; quia, cùm 1
ibi ſolum reſeruetur generaliter violatio libertatis Eccleſiaſticæ, ſub qua in rigore immunitas nō comprehenditur (ſiquidem libertas refertur ad perſo- 2
nas, Immunitas autem ad loca) conſequens eſt, quod cenſuræ latæ contra violatores libertatis Ec- 3
cleſiaſticæ (vtpotè pœnæ) non extendantur ad violatores immunitatis; Qua de re Couar 2. *var. c. 20. num.* 1. Villagut, *de extenſ. legum, cap fin. num.* 3. & etiam ipſe Farinac. *in append. de immunit. cap. 1. n.* 4 & ipſe Marius Italia, *de immunit. Eccleſ. lib. 1 cap. 6. §. 2 n 6 & ſequent.*

Inſtabis, in decreto Clementis VIII. (quod poſteà innouatum, ſed aliquantulum moderatum fuit à Paulo V.) apud Quaranta in Bullario, *ver. caſus reſeruati*, & apud Marium Ital. *cit. cap. 6. §. 2. num.* 31. prohibetur quibuſcumque Confeſſariis, 4
ne abſoluant à caſibus in Bulla Cœnæ, ſiuè claris, ſiuè dubiis, tam iuris, quàm facti. Item ab iis, quos ſibi ſpecialiter reſeruant Epiſcopi. Item à ſex aliis, inter quos numeratur violatio immunitatis Eccleſiæ in terminis Conſtitutionis Gregorij XIV. percuſſio clerici contra Canonem, *ſi quis ſuadente dia-* 5
bolo, &c. ergo. 6

Reſpondetur, quod ibi tantum ſermo ſit in ordine ad Confeſſarios, qui virtute ſuorum priuilegiorum prætendebant, poſſe abſoluere à dictis caſibus, non autem in ordine ad ordinarios; Quapropter cum dictum decretum Clementis VIII. limitatè procedat quoad ſacerdotes inferiores, extendi non debet ad ordinarios, ex vulgata regula *l. in agris, ff. de acquir. rer. dominio.* Et cōfirmatur; quia alioquin ex ui

dicti

dicti decreti Clementis VIII.non poſſet ordinariua abſoluere,neque à caſibus dubiis Cœnæ ,oeque etiam ab excommunicatione ob percuſſionem clerici, vel leuem , &c.quod falſum eſt,qua de re vide,quæ *lib.de Parlamentis dub.4.ſect.19.ſubſect.31.32.& 35.* diffusè dicebamus.

Reinſtabis,In Conſtitutione Gregorij XIV.infliguntur contra violantes immunitatem Eccleſiaſticam omnes cenſuræ latæ contra libertatis Eccleſiaſticæ violatores;ſed io Bulla Cœnæ fertur cēſura reſeruata contra iſtos,ergo etiam fertor contra illos;Ita Peregrinus,& Scortia in *locis ſupra cit.*

Reſponderetur,quod in Bulla Cœnæ feratur ceoſura reſeruata contra violatores , non qoidem im-
7 munitatis,ſed libertatis Eccleſiæ,& non cuiuſcumque libertatis,ſed ſpecialis,vt ſi quis ſtatuat,ſeu ſtatuta condat,vel quædam alia ibi expreſſa operetur coorra libertatem Eccleſiaſticam,non item , ſi quomodocumque alio modo operetur contra libertatem,& præſertim immunitatem Eccleſiaſticam (de qua non eſt ibi ſermo)vt patet ex *cap.unic.de his,qui vi,metuſque cauſa,in 6.*& ex *cap.fin.de immunit.Eccleſ. in 6.*& docet ex Vgolioo,Gratiano,& aliis oouiſſimè Fontaoella *to.1.deciſ.201.num.38.*& nos dicebamus *cap.16.dubit.1.* Adde quod (licet in Conſtitutione Gregorij XIV.infligantur contra violatores immunitatis ibi præſcriptæ ipſo facto cenſuræ latæ contra libertatis , iuris , & immunitatis Eccleſiaſticæ violatores)illis nominibus,*libertatis,iuris , & immunitatis* idem exprimitur ,& claritatis maioris gratia ſimul apponontor.Adde ſecundo,quod eſto in Cōſtitutione Gregorij XIV.infligantur contra violantes immunitatem omnes cenſuræ , quæ in Bulla Cœoæ latæ ſunt contra violantes libertatem Eccleſiaſticam,hinc tamen oon ſequitor,quod tales cenſuræ habeant reſeruationis qualitatem,quam habet Bulla Cœnæ;quia io Conſtitutione Gregorij XIV. ſolum expreſsè renouantur cenſuræ,& non expreſsè renouatur earum reſeruatio,qoapropter non ma-
8 nent reſeruatæ;cùm reſeruatio(vtpotè pœoalis)nū-
9 quam adeſſe cenſeatot,niſi expreſsè facta fuerit,*cap. nuper de ſent.excommun.* & ex alio capite relatum in referente non includator expreſsè,ſed tacitè,*cap penult.de iureiurando*;Vnde,quamuis relatum includatur in fereote cum omnibus ſuis qualitatibus(vt ait
10 Bart.*in l.ff.ſi familia furtum fec.*& habetur in *l.1.ff.de arbitris*)tameo quando qualitas relati reqoirit ſpecialem mentionem,prout eſt abſolutio , quæ debet
11 expreſsè reſeruari Papæ,*cit.cap.nuper,de ſent.excommun.* oon includitur in diſpoſitiooe referente ,*cit. cap.penult.de iureiurande.*& docet Gambarus *de auct. ritate legati.in princip.num.35.*

Vrgebis,ita foit Romæ declaratom,vti teſtantur Farinacius , Maranta , Diaoa,Theſaurus ,Lezaoa,& Peregrio.*in locis ſupra citatis*,ergo.

Reſpooderur , quod talis declaratio noo conſtet anthenticè,faciat tamen opioionem ooſtræ contrariam ſatis probabilem,qoin cooſulendam vtpotè tu-
12 tiorem in praxi;præſertim,com eam ſequatur ſtylus Pœoitentiariæ,& Curiæ Romanæ;quapropter Cōgregatio Immunitatis fertur 1631. 16. Iunij ita ad Vicarium geoeralem Capuæ reſpondiſſe: *Non eſſendo permeſſo all' Ordinarij ſenza facoltà expreſſa di queſta ſanta ſede d' aſſoluere l'excommunicato per cauſa di violata immunita ò giuriſdittione,& liberta Eccleſiaſtica, perciò vi donete aſtenere dal dare in queſto aſſolutione, etiam dio cum reincidentia,madi quanto inciò occorreſſe à dal iſteſſi foſſe fatta inſtanza , ne darete auiſe diſtinte à queſta Sacra Congregatione,che pigliarà gl'ordini neceſſarij,è che ſaranne eſpedienti,è di giuſtitia.*

Vide,quæ *lib.de Parlamentis Dubit 4.ſect.19.ſubſect.35.& ſupra cap.14.dubit.4.ſect.2.* dicebaotur.

Cæterum incurrens dictam excommonicationem abſoluendus non eſt,niſi reſtituerit Reum loco ſacro,Doctores , quos citat,& ſequitur Faſioacius *de immunit.Eccleſ.num.312.* & Theſaurus *loc.ſupra cit.* & declarauit S. Coogregatio Immunitatis Eccleſ. 11.Auguſti, 1638. Quæ eadem S.Coogregatio de- 13
clarauit io vna Neapolitana 20. Iunij 1630. & 16. Septembris 1625. quod ex praxi Curiæ Romanæ non abſoluitur,ſaltem in foro exteriori , Iodex laicus,qoi Reom extraxerit ab Eccleſia,& pœna capitis damnauerit;Et Congregatio ſuper cootrooerſiis iuriſdictionalibus declarauit 7. Septembris 1638. quod Breuia Pœniteotiariæ non ſuffragentur io foro exteriori,ſed in foro cooſcientiæ , præuia tamen ſatisfactione io materia violationis libertatis,ac iuriſdictionis Eccleſiaſticæ.

DVBITATIO XXXIX.

An Reus laicus ad locū ſacrum confugiens, Iudici ſeculari puniendus aliquando tradi poſſit,& debeat,& qua ratione? Vbi etiam quid dicendum de Epiſcopo , ſi extrahendi licentiam indebitè concedat?

SVMMARIVM.

1 *Reus laicus confugiens ad locum ſacrum poteſt etiam in caſibus non exceptis tradi a prelato Iudici ſeculari,recepto tamē iuramento vel fideiuſſione , de ſecuritate pœna corporalis , ſecus Reo nolente,non obſtante impunitatis cautione.*

2 *Immunitas Rei conſiſtit,vt non poſſit à loco ſacro inuitus extrahi,& iudicari.*

3 *Extractio quia in Conſtitutione Gregoriana explicite conceditur in caſibus exceptis,implicite negatur in caſibus non exceptis.*

4 *Immunitatis Priuilegium primario eſt conceſſum Eccleſiæ,ſecūdario autem videtur conceſſum etiā Reo.*

5 *Debent Eccleſiaſtici,etiam Regulares,contra Miniſtros iuſtitia ſecularis Reum defendere , ianuas claudendo,eum abſcondendo,& etiam extrahendo ex manibus eorum,ſi opus fuerit,& cenſuras iuris contra eoſdem intimando.*

6 *Non tamen debent defendere armis.*

7 *Quin,ſi faciant pœnam irregularitatis incurrent,caſu,quod mors,vel mutilatio indè alicui ſequatur.*

8 *Poſſunt tamen Eccleſiæ Paſtores , ſi neceſſitas expoſtulet,& ſine ſcandalo fieri poſſit,vti ad id auxilio,& armis laicorum.*

9 *Debent ſemper Reum defendere cenſuris.*

10 *Quapropter in caſu,quod Reus gaudet immunitate,ſi illum Curia ſeculari tradant,vel extrahendi licentiam concedant,irregularitatem incurrent, ſi inde extracto mors,vel mutilatio ſequatur.*

11 *Etiam ſi id faciant cum proteſtatione impunitatis circa corpus illius.*

12 *Non tamen incurrent irregularitatem,ſi ſolum non defendant,ſed permittant eum extrahi.*

13 *Quamuis contrarium ſentiant alij, ſi loquamur de Eccleſiaſticis, qui defendere , & extrahi , non permittere tenebantur ex officio.*

14 *Epiſcopus indebitè concedens licentiam, in caſibus non exceptis Reum extrahendi ab Eccleſia, probabiliter non incidit in cenſuras, & pœnas Bulla Gregoriana.*

15 *Multò*

15 *Multò magis non incidit dans licentiam extrahendi nomine proprio pro delictis ad forum Eccleſiaſticum pertinentibus.*

16 *Quomodo ſint recipiendi, detinendi banniti, qui non commiſerint delicta excepta.*

17 *Prælatus in caſibus exceptis poteſt ſine nota irregularitatis, & cēſura, quin & debet, Iudici ſeculari Reum puniēdum tradere, ſi fuerit requiſitus.*

18 *Non tenetur exigere cautionem, qua Iudex ſecularis promittat, illum non eſſe puniendum pœna ſanguinis.*

19 *Tenetur tamen, non ſtatim ac is captus fuerit, laicæ poteſtati tradere, ſed nomine proprio in carcerem conicere, & detinere, donec ipſe, vel ipſius deputatus cognouerit, an is crimen exceptum commiſerit.*

20 *Et etiam ſi aliunde crimen exceptum Reum commiſiſſe, notorium ſit.*

1 RESpondetur, & dico primò, ſi ſimus in caſibus
non exceptis, (quamuis Silo *ver. Immunitas,* 3.
*n.*4 Alexander *conſtit.* 145. *n.* 3 *lib.*7. Correa *in relect.*
*de immunit. part.*4. *n.*10. Raphaël de la Torre *tom.*2.
in 2.2.*q* 99. *art.*3. *diſp.*7. *grad.*8. Villalobos *in ſummæ*
*tom.*2. *tract.*59. *diffic.*8. *n.*3 Villagut. *de exten. ſ. legum,*
*cap. fin. n.*8. *& ſeqq.* Azor. 2 *p. lib.*9 *cap.*9 *q.*10 Peregrin. *de immunit. cap.*12. *n.*9. Curtellius *de immunit.*
*Eccleſ. lib.*1. *q.*32. *n.*24. *& ſeqq. & q.*40. *n.*4. & Suar.
*lib.*3. *cap.*13 *n* 4. cenſeant, quod Prælatus poſſit, &
debeat eum Iudici ſeculari puniendum tradere;
quia ſic videtur colligi ex *c. definimus,* 17. *q.*4. & ibi
gloſſa, Archidiacono, & Turrecremata; obtenta tamen prius cautione de ſalute Rei, quoad vitam,
membra, & omnem pœnam corporalem, iuratoria, ſi
non dubitatur de violatione iuramenti, ſi verò dubitetur, an Iudex ſeruaturus ſit iuramentum, fideiuſſoria; ſicut in ſimili colligitur *ex cap. transmiſſa,*
de reſtitut. ſpoliat.) contrarium tamen dicendum eſt
in caſu, quod Reus nolit tradi, quamuis Iudex ſecularis quamlibet ſecuritatem præſtet de eius impo-
2 nitate. Ratio eſt, quia immunitas, qua Reus in dictis caſibus gaudet, conſiſtit, vt non poſſit inuitus
è loco ſacro extrahi, & iudicari, ergo &c. Quod ſaltem in terminis Conſtitutionis Gregor. XIV. dubiū
3 eſſe non debet; cùm in illa ſolum in caſibus exceptis
extractio concedatur; & ſic implicitè, ſeu virtualiter
in caſibus non exceptis denegetur; maximè, quia in
dicta Cōſtitutione dicitur eſſe irritū, & inane, quod
contra actū fuerit; & ibi Pōtifex omnes alias facultates abrogat, & cuncta ad vnā tantū formā reducit,
& moderatur; Quapropter ne immunitas violetur
in caſibus non exceptis, concurrere debet cōſenſus
4 Rei, & cōſenſus Eccleſiæ; quia licet priuilegiū conceſſum ſit Eccleſiæ; primariò tamen conceſſum eſt
etiam Reo, ita vt ab Eccleſia inuitus extrahi nō poſſit. Vide Abb. *in c. inter alia, de immun. Eccleſ.* Gambacurtā *lib.*8 *c.*11 *&* 12. *n.*4. Bonac. *to.*2. *diſp.*3. *q.*7.
*punct.*7. *n.*3. & Farin *in appēd de immun. c. vlt. n.*344.
Vide quæ dicebantur *ſupr dubit.*26. *in fin. dub.*32 *&*
Vide etiā Suar. *to.*1. *de relig. tract.*2. *lib.*3. *c.*8. Sanch.
*dub.*7. Theſaur. *in prax ver. Immunitas cap.*1. Rodriq.
*tom.*2. *qq. reg. q.*50. *art.*3. Sorb. *in addition. ad compēd.*
priuileg. Mēdicant. ver. Eccleſia Fratrum, & Layman.
*lib.*4. *tract.*9. *c.*3. qui ſubdūt, quod Eccleſiaſtic. etiam
5 Regulares, debeāt contra Miniſtros iuſtitiæ ſecularis extrahere volētes Reū defendere, ianuas claudēdo, eū abſcondendo (etſi iā fuerit captus) eū abſtrahendo ex eorū manibus, & eiſdem cenſuras, ac pœnas contra violatores immunitatis Eccleſiaſticæ in
iure & Conſtitutione Gregor. XIV. impoſitas intimando; quāuis nō debeāt etiā eum defendere armis
(cum Eccleſia nō ſit defendenda more caſtrorum; &
perſonis Eccleſiaſticis id armis efficere ſit prohibitū 6
ſine ſpeciali diſpenſatione, quæ in caſu noſtro non
cōceditur, & regulariter neceſſaria nō eſt, adeo quod
ſi id armis efficiant, & mors, vel mutilatio alicuius
ſequatur, irregularitatem incurrant, Theſaur. *ſupra;*
poſſunt tamen ad id interdū Eccleſiæ paſtores auxi- 7
lio & armis laicorum vti, ſi ſine ſcādalo id fieri po- 8
teſt, & grauis neceſſitas ſic expoſtulat; quia licitum
eſt, vim vi repellere, ſeruato moderamine inculpatæ
tutelæ, & ſeruatis regulis prudentiæ; Couar. 2. *var.*
*c.*20. *n.*18 Remig. *de immunit. c.*12. Peregrin. *cap.*14.
*n.*11 Farinac. *in append. c.*1. *n.*47. Suar. *ſup. n* 5 & Bonac. *cit.* §.5. *n.*1.) ſed non debeant defendere eū cenſuris, ſi ſcilicet adſit Epiſcopus, vel alius ſuperior, 9
qui illas inferre poſſit in ſeculares, *c. miror* 17. *q.*4.
Sāch. *cit. dubit.*7. & Layman *ſupra n.*14. Quapropter
ſi in caſibus, in quibus Reus gaudet immunitate
Eccleſiæ, illū Curiæ ſeculari tradant, ſeu extrahendi
licentiam concedant, irregularitatē contrahēt, caſu,
quod inde Reo tradito mors, vel mutilatio ſequatur; quia Curiæ ſeculari eum tradendo cenſentur 10
ipſius morti, vel mutilationi cooperari, Rodriq. &
Sobos in locis ſupra cit.

Idque ex probabiliori ſententia Doctorū, etiamſi
tradant, præmiſſa cautione, & proteſtatione impunitatis circa corpus ipſius quia talis proteſtatio eſt 11
cōtraria factu, nec iura in tali caſu excuſant ſic operantes, præmiſſa proteſtatione, præſertim cum grauiter peccent; Doctores, quos citat, & ſequitur Bonacin. *de irregul. diſp.*7. *q.*4. *punct.*1. *n.*19 & Theſaur.
loc. ſupra cit. irregularitatem tamen nō contrahent,
ſi ſolum non defendant, ſed permittant eū extrahi;
Theſaur. ibid. quamuis oppoſitum ſentiat Bonacina
quoad Prælatos, ex eo quod hi teneantur ex officio, 12
& ſic ex iuſtitia Eccleſiaſticam Immunitatē defendere. Sed quod ſimpliciter, & indiſtinctè dixi, eſt adhuc ſatis probabile; cū in dicto caſu, etiam Prælati,
negatiuè ſolum ſe habeant, & poſitiuè nō influant; 13
quod poſterius ad contrahendam irregularitatem
iuxta Canones neceſſarium eſſe, ſuo loco probaui.

An autem, ſi in dictis caſibus Epiſcopus indebitè
concedat licentiam extrahendi Reum, contrahat
præter irregularitatem, etiam pœnas, & cenſuras
Conſtitutionis Gregor. XIV.

Reſpondeo: videtur dicendum ex iis, quæ dicebantur *dubit.*26 *&* 35. affirmatiuè, & ità tenent 14
Farinacius, Palaus, & alij, quos citat, & ſequitur
Theſaur. *in praxi part.*2. *ver. immunitas, c.*1. Lezana
*eodem ver. n.*28. & Gambacurta *loc. ſupra cit.* ex eo,
quia in tali caſu Epiſcopus violat immunitatem in
Bulla præſcriptam: licet alij ſatis probabiliter negēt,
ex eo, quod illæ latæ ſint contra violantes immunitatem per extractionem, conſequenter non cōtra
Epiſcopos cōcedētes licentiam extrahēdi; cùm pœnæ nō ſint ampliandæ, ſed potius reſtringēdæ: Accedit, quod ſatis probabiliter immunitas Eccleſiarū introducta eſt in ordine ad poteſtatē laicā, nō itē
in ordine ad Eccleſiaſticā, vti dicebā *dub.*10. *ſect.*52.

At, his nō obſtantibus, eſt etiam probabile, quod
docent Farinac. Palaus, Theſaur. Lezana, & Gambacur. *in locis ſupra cit.* præſertim in opinione noſtra,
quam contra Syluestrum, & alios *ſuprà* tradidimus,
quod ſcilicet non poſſit Iudex Eccleſiaſt. in caſibus
non exceptis, quacumque cautione de ſecuritate
pœnæ corporalis accepta, tradere Reum Curiæ ſeculari. Vide, quæ dicebantur *cit. dub.*26. *&* 35. aduerte tamen, quod etiam ſatis, quin magis, probabiliter ob rationes ſuprà dictas Epiſcopus non incurrat excommunicationem dando facultatem Curiæ
ſeculari Reum ab Eccleſia ſuo nomine extrahendi 15
pro delictis ad forum Eccleſiaſticū pertinentibus;

quam

quamuis Decianus,& alij ,quos citat Farinacius *in append. c.2.n.32* contrarium ſentire videantur.

61 Aduerte ſecundò, quod licet banniti, qui nō commiſerint delicta excepta in Conſtitutione Gregorij
XIV. gaudere poſſint immunitate Eccleſiæ, ni-
hilominus circa eorum receptionem,detentionē&
traditionem ſeruanda ſint,quæ ex præſcripto S.Con-
gregationis Concilij in litteris ad Epiſcopos ,&
Nuncios mitti conſuetis dixi *dub 11.ſect. 6.in fine*

Dico ſecundo, Si ſimus in caſibus exceptis,Prę-
tus poteſt,ſine nota irregularitatis,& cenſuræ,qui
17 & debet,Reum Iudici ſeculari puniendū tradere , ſi
fuerit requiſitus,quia,cùm tunc immunitas Reo nō
proſit,non eſt,cur is detineri poſſit,& nō tradi;At-
que ita habetur in dict. Cōſtitutione Gregorij XIV.
in qua Prælatis,& Superioribus Eccleſiarū diſtrictè
præcipitur,quod ſic delinquentem Curiæ ſecular.
quādo à Iudice ſeculari requiſiti fuerint,conſignēt;
vbi autem habemus Pontificiam Conſtitut.non eſt
cur vlteriùs inueſtigemus rationem Vide Farin.
Dec.Bonac.*q.7.punct.7.n.1.* Suar.& alios.

18 Ex his ſequitur,quod Epiſc.(ante quam delinquē-
tem,qui ob aliquod delictum immunitatis priuile-
giū amiſit,curiæ ſeculari trādat)nō teneatur exige-
re cautionem ,qua Iudex ſecularis promittat delin-
quentē pœna ſanguinis nō eſſe puniendū;quia Gre-
gorius in ſua Conſtitutione id non requirit,ſed ab-
ſolutè præcepit Reū in tali caſu tradi. Decian *lib.6.
c.29.n.6.* Peregr.*c.16.n.21.* Farin.*de carcer q.28.n.77.*
qui rectè ſubdunt , hanc cautionem fore ſuper-
fluam,& inanem; quia curia ſecularis eam non ſer-
uaret propter criminis atrocitatem.

Tenetur tamen Epiſcopus delinquentem,non ſta-
tìm,ac captus fuerit,laicæ poteſtati tradere,ſed no-
19 mine proprio in carcerem coniicere,& detinere,do-
nec ipſe,vel ipſius deputatus cognouerit,an ille de-
lictum immunitate non gaudens commiſerit,vti pa-
tet ex Gregoriana,ibi: *Quodquè delinquentes laici præ-
dicti poſtquā vt præfertur,ab Eccleſiis,locisvè ſacris ex-
tracti,& capti fuerint,ad carceres Curiæ Eccleſiaſticæ re-
poni,& inibi ſub tuto,& firmo carcere,ac opportuna cuſto-
dia,data illis ſi opus fuerit,per Curiam ſecularem ,detineri
nec tradi poſſint, niſi cognito prius per Epiſcopum, ſeu ab
eius deputato, an ipſi verè crimina ſuperius expreſſa com-
miſerint,tuncque demum de mandato Epiſcopi per Iudi-
cem Eccleſiaſticum Curiæ ſeculari,quacunque appellatio-
ne poſtpoſita,conſignentur.* Vide Farinacium *in append.
c.22.n.367.& ſeqq.*& Mariū Italiā *lib.1.c.5.§ 14.n.7.*

Ex quo patet,delinquentem non eſſe tradendum
20 Curiæ ſeculari,donec Epiſcopo cōſtiterit de perpe-
trato delicto excepto,etiam ſi alioquin tale delictū
notoriū ſit, vti dicā *infra dubit.ſeq.ſect 2.n.3.& ſeqq.*

DVBITATIO XL.

Quonam modo Reus in caſibus exceptis Curiæ ſeculari tradi debeat?

SECT. I. *Dubitationis Reſolutio.*

SVMMARIVM.

1 *Reus (ſecluſa conſtitutione Gregoriana) tradi debet à Prelato Eccleſiaſtico Iudici laico,accepta cautione de non puniendo illo corporaliter.*

2 *Iudex ſecularis vigore tā cōſtitutionis Gregorianæ,quā cōſuetudinis hodie nō tenetur praſtare iuramentū Prelato Eccleſiaſtico de non puniendo Reū corporaliter pro caſibus exceptis.*

3 *Prelatus Eccleſiaſticus ex dicta conſtitutione non debet requirere in conſignatione Rei dictum Iuramentum.*

4 *Traditio Rei ex vi dictæ Conſtitutionis fieri debet de mandato Epiſcopi,aut eius officialis per aliquam Eccleſiaſticam Perſonam ab eo deputatam omni appellatione remota cognito tamen de crimine prius an ſit de exceptis.*

5 *Iudex ſecularis nō poteſt in dictis caſibus exceptis reū extrahere ſine expreſſa licentia Epiſcopi,vel eius officialis,ſeu Vicarij.*

6 *Ad Iudices Inferiores Eccleſiaſticos etiam quaſi Epiſcopalem Iuriſdictionem habentes dare huiuſmodi facultatem Reos in caſibus exceptis extrahendi,non pertinet.*

7 *Si caſus contingerit in loco exempto,& nullius Diœceſis, tunc ad Epiſcopum viciniorem deuoluitur cognitio(vtrum ſcilicet delictum ſit exceptum,nec ne) & non ad alios.*

8 *Epiſcopus propria auctoritate poteſt extrahere Clericum ſibi ſubditum ab Eccleſia Viciniores Prælati nullius Diœceſis,ſine licentia Prelati illius Eccleſiæ.*

9 *Iudex laicus, Epiſcopo vel eius Officiali recuſante tradere Reum,poteſt propria auctoritate in caſibus tamen exceptis extrahere ab Eccleſia,quod fieri debet remoto ſcandalo,& tumultu,& ſic extractum in carcere Eccleſiaſtico cuſtodire.*

10 *Nomine Epiſcopi hic intelligitur verus Epiſcopus vel eius Officialis,ſeu Vicarius generalis.*

11 *Si duo Epiſcopi ſint vicini,licentia extrahendi Reum ,qui ſe recepit in locum exemptum & nullius diœceſis, petenda eſt ab Epiſcopo viciniori qui ad habitationem,modo iſte vicinam etiam diœceſim habeat.*

12 *In caſu ſedis vacantis licentia petēda eſt à Vicario capitul.*

13 *Licentia extrahēdi Reū requiritur expreſſa & nō ſufficit tacita.*

14 *Epiſcopus,vel Vicarius renuens indebite concedere licentiam extrahendi Reum,non incurrit excommunicationem Conſtitutionis Gregorianæ.*

RESPONDETVR,quod,ſecluſa Cōſtitutio- 1
ne Gregorij XIV. tradi debet,recepto à ſe-
culari Iudice iuramēto de nō puniēdo illo
corporaliter;Atq; ita habetur *in c.Reū,& in
c.id conſtituimus,17.q.4.* quamuis attenta Conſtitu- 2
tione Gregorij XIV.& etiam attenta conſuetudine
iam recepta,hoc iuramentum hodie non recipiatur, 3
quin neq; exigatur neq; Iudex ſecularis illud pręſtare
teneatur,ſed liberè(ac ſi ad Eccleſiā nō confugiſſet)
Reus pro qualitate criminis puniēdus ipſi tradatur;
ex eo,quia fuga ad Eccleſiā in caſibus exceptis nihil
reo prodeſſe debet;Atq; ita docēt Dec.& Ambroſin.
in loc.ſup.cit. Boër.*dec.*109.*n.*8 Far.*de carcer.q.28.n.77.*

Traditio autem hæc ex vi Conſtitutionis Gregor. 4
XIV. fieri debet de mādato Epiſcopi,aut eius officia-
lis(id eſt Vicarij generalis,vt *ex C.cum. 2.de reſcript.*
&gloſſa ibi *ver.officialis* benè docet Sanch.*de matrim.
lib.8.diſp.27 n.19.* per aliquam Eccleſiaſticā perſonā
ab eo deputatā,*omni appellatione remota*,cognito tamē
prius per Epiſcopū , vel per perſonam,ab illo depu-
tatā,an reus verè crimē exceptum commiſerit. Qua- 5
propter Iudex ſecularis nō poterit in dictis caſibus
exceptis reū extrahere ſine expreſſa licentia Epiſco-
pi, vel eius officialis,ſeu vicarij,& ſine interuentu
perſonæ Eccleſiaſticæ ab eo auctoritatem habentis; 6
ad quos ſolos(& non ad alios Epiſcopis inferiores,
vt Abbates locorum Regularium Superiores,cæte-
roſque Eccleſiarum ſecularium Prælatos;etiamſi or-
dinarij ſint,vel nullius diœceſis,vel Conſeruatores
à ſede Apoſtolica ſpecialiter,vel generaliter deputa-
ti)talem licentiam dandi facultas pertinet; adeò vt
quęlibet facultas,quę Curię ſeculari olim fuerat co-
ceſſa extrahendi talem reū propria auctoritate,nunc
reuocetur;Et ſi caſus contigerit in loco exempto,& 7
nullius diœceſi,tūc ad Epiſcopū viciniorem deuol-
uatur cognitio(vtrum ſcilicet delictum ſit exceptū,
nec ne)& non ad alios;Et ſic ipſe,ſi inuenerit deli-
ctum eſſe exceptum,& non alius,det licētiam extra-
hendi. Vnde ſi illuc confugerit clericus ſibi ſubdi- 8
tus,qui ex probabiliori,ſi non ex communiori ſen-
tentia Doctorum,vt *dub.10.ſect.14.* dicebam, Eccle-
ſiarum immunitate non gaudet propria auctoritate,
ſine licentia Prælati Eccleſiæ illius,poterit inde il-
lū extrahere;Quod ſi Epiſc. eiuſq; officiales requi- 9
ſiti culpabiliter recuſauerint Reum in caſibus exce-
ptis Iudici ſeculari tradere,vel eius capturæ,& car-
cerationi interuenire , tunc Iudex ſecularis poterit
reū(minori,quo id fieri poſſit,ſcandalo , & tumultu
pro reuerentia Eccleſiæ)ab Eccleſia extrahere ,et ſic
extractū ad carceres Curiæ Eccleſiaſticæ,nō autē ſe-
cularis,deferre;vbi ſub tuto,& firmo carcere,ac op-
portuna cuſtodia adhibita(ſi placuerit)per Curiam
ſecularem

ſecularem detineri debet, donec Epiſcopus; vel eius officialis, vel deputatus iudicauerit, an extractus delictum immunitate priuans commiſerit; hæc omnia Gregorius XIV. *in cit. ſua conſtitutione*; quæ etiam ante illam, vſu & conſuetudine fuiſſe ſeruata, teſtantur Guido Papa, *deciſ.* 121. & Remigius Gogni *de immunit. fallent.* 13. & videri poterunt, quæ dicebam *dubit.* 35. *num.* 12.
10 *& ſeqq.* Dixi, quod ſi caſus contingat, vt delinquens ſe recipiat in locum exemptum, & nullius diœceſis, licentia extrahendi petenda ſit ab Epiſcopo, vel eius officiali, id eſt Vicario generali viciniori, & non ab alio Prælato, qui ſit Epiſcopo inferior, etiam ſi ſit Ordinarius, aut nullius diœceſis; quia nomine Epiſcopi hîc intelligitur verus Epiſcopus, vel eius Officialis, id eſt Vicarius generalis, & non alius Prælatus Epiſcopo inferior, etiamſi ſit ordinarius, vel nullius diœceſis, vt patet ex præcitata Bulla Gregorij XIV. Circa quod

Petes primo; quid dicendum, in caſu quod duo Epiſcopi ſint vicini, ſeu proximi, ſed vnus proximus quo ad diœceſim, non verò quoad habitationem; alter proximus quoad habitationem, non verò quo ad diœceſim?

Reſpondetur licentiam tunc petendam eſſe ab Epiſcopo viciniori quo ad habitationem, modo etiam ipſe proximam habeat diœceſim; quia Gregorius XIV. principaliter reſpexit perſonam Epiſcopi, ſecundario diœceſim: ob id enim Pontifex non dixit ad Epiſcopum proximioris, diœce-
11 ſis, ſed *ad Epiſcopum viciniorem*; tum quia ſic occurritur incommodis, quæ aliàs ſequi poſſent, ſi adeundus eſſet Epiſcopus exiſtens in remotiori loco. Quod tamen intellige, modo Epiſcopus, qui aditur, habeat etiam ipſe diœceſim proximam; alioquin Iudex poſſet licentiam extrahendi petere ab Epiſcopo titulari, vel ab alio in ſua domo cauſa recreationis exiſtente; quod non videtur conforme menti Pontificis, qui, dum voluit licentiam ab Epiſcopo viciniori obtineri, reſpexiſſe videtur perſonam Epiſcopalem, & diœceſim Epiſcopi.

Petes ſecundo, quid dicendum in caſu, quod ſedes Epiſcopalis vacet ob mortem Epiſcopi, vel ob aliam rationem?

12 Reſpondetur, licentiam tunc petendam eſſe à Vicario Capituli; quia ſede vacante hic ſuccedit in iuriſdictionem Epiſcopi. Et dum Gregorius requirit licentiam vicinioris Epiſcopi, vel eius Officialis, intelligendus videtur ſolum reſpectu loci nullius diœceſis, non verò reſpectu loci alicuius diœceſis, cuius Epiſcopalis ſedes vacet.

Petes tertiò, An licentia requiratur expreſſa, & non ſufficiat tacita?

13 Reſpondetur affirmatiuè; patet ex dictis *ſuprà*, ex Bulla Gregorij XIV. ibi: *ſine expreſſa licentia, &c.* quapropter minus rectè dixit Gambacurta *lib.* 8. *cap.* 10. *num.* 7. ſufficere tacitam.

Petes quartò, an Epiſcopus, vel eius Officialis renuens concedere facultatem extrahendi in caſu, in quo confugiens ad Eccleſiam priuilegio immunitatis gaudere non debet, incurrat excommunicationem præſentis Bullæ Gregorij XIV.

14 Reſpondetur, quod (licet Gambacurta *lib.* 8. *cap.* 11. *num.* 3 affirmet) negandum tamen ſit; quia quamuis Epiſcopus, poſtquam cognouerit confugientem ad Eccleſiam non gaudere priuilegio immunitatis ex eo, quod commiſerit delictum exceptum, debeat facultatem Reum extrahendi concedere, non tamen facultatem iſtam denegando, excommunicationem incurrit, cum hæc imponatur ob violationem immunitatis, quam hic, & nunc Epiſcopus non violat, ſed potius nimis ſeruare prætendit.

SECTIO II.

An poſſit iudex laicus confugientem ad Eccleſiam in caſibus exceptis ex illa extrahere ſine expreſſa licentia Epiſcopi?

SVMMARIVM.

1 *Iudex laicus non poteſt ſine ſacrilegio & cenſura reſeruata ſine licentia Epiſcopi, vel eius officialis extrahere; ſecus eſt illis culpabiliter in caſibus exceptis conſentire nolentibus.*

2 *Iudex ſecularis, donec non fuerit cognitum an delictum ſit de exceptis, non poteſt ad proprios carceres Reum ita extractum ducere, ſed debet interim eum cuſtodire in carcere Eccleſiaſtico.*

3 & 4 *Iudex laicus etiamſi notoriè conſtet delictum eſſe de exceptis, adhuc non poteſt propria auctoritate ſine Epiſcopi licentia attenta Conſtitutione citata Reum extrahere. alioquin ſacrilegium committit, & excommunicationem ipſo facto Papæ reſeruatam incurreret; & Reus Eccleſiæ reſtituendus erit.*

5 *Notorium regulariter releuat ab onere probandi; ſecus tamen eſt quando probatio requiritur pro forma.*

6 *Publicatio reſignationis Beneficij eſt facienda; licet notoria ſit reſignatio.*

7 *Reus extractus ab Eccleſia non ſeruatis ſeruandis etiamſi confeſſus fuerit ſe delictum exceptum commiſiſſe, adhuc eſt reſtituendus Eccleſiæ, ob non ſeruatam formam Gregorij.*

8 *Iudex ex recepta conſuetudine aliquibus in locis legitimè praſcripta poteſt in caſibus tamen exceptis ſine licentia Epiſcopi Reum extrahere à loco ſacro.*

9 *Eccleſia videtur in tantum poſſe Reum defendere, in quantum gaudet immunitate, quæ ſi non gaudeat, non eſt cur ipſum defendat.*

10 *Eccleſia non eſt locus exemptus à iuriſdictione laicali in caſibus exceptis, qui eius immunitatem non concernunt; ſed ſolum in caſibus non exceptis.*

11 *Iudex ſecularis nec licite, nec valide poteſt iudicium exercere, nec ſententiam ferre in Eccleſia.*

EX dictis ſequitur, quod non poſſit (abſque 1
eo quod ſacrilegium committat, & cenſuram Gregorij XIV. reſeruatam contrahat) iudex laicus confugientem ad Eccleſiam in caſibus exceptis, ab illa extrahere ſine expreſſa licentia Epiſcopi, 2
vel eius officialis (id eſt Vicarij generalis, vt *ex Clement. II. de reſcript.* dicebam *ſect. præcedente num.* 4.) quamuis ſi Epiſcopus, vel eius officiales in tali caſu requiſiti, culpabiliter noluerint conſentire, poſſit iudex laicus Reum è loco ſacro extrahere, & in carcere Eccleſiaſtico reponere, quouſque per Epiſcopum, vel eius ſuperiorem,

vtrum Reus gaudere debeat immunitate, cogni-
tum fuerit; Numquam tameo poterit iudex ſæ-
cularis Reum ad proprios carceres interim tranſ-
ferre, ibique condemnare. Vide citat. Conſtitu-
tionem Gregorij XIV. & Farinacium *in append.*
de immunit. cap. vlt. num. 359. Mar. Ital. *libr.* 1.
cap. 6. *num.* 8. *& ſeqq.* Genuenſem *in praxi cap.* 17.
Bonacinam *diſp.* 3. *q.* 7. *de immunit. punct.* 7. *n.* 3.
Scott. *Theor.* 366. Ambroſin. *de immunit. cap.* 11.
num. 1. *& cap.* 14. *per totum*, Dianam *part.* 4. *tract.*
1. *reſol.* 42. & Lezanam *ver. immunitas Eccleſ.*
num. 28.

Et hoc, quod modò dixi, quod ſcilicet non poſ-
ſit Iudex laicus confugientem ad Eccleſiam in
caſibus exceptis, ab illa extrahere ſine expreſſa
licentia Epiſcopi vel eius officialis (ſi loquamur
attenta Conſtitutione Gregorij XIV. quæ, vt di-
cebamus, ea probabiliori ſententia Doctorum
vbique obligare videtur; etſi nonnulli Doctores
3 (inter quos Cuttellius *lib.* 1. *de immunit. Eccleſ.*
quæſt. 1. *num.* 50. *& quæſt.* 14. *num.* 3. *& ſeqq.*)
negent illam obligare in Portugallia, in Hiſpania
& quibuſdam aliis locis, ex eo, quod ibi non ſit
vſu recepta) certum, & indubitatum videtur,
etiam ſi notoriè conſtet, Reum confugientem
ad Eccleſiam delictum exceptum commiſiſſe; quia
adhuc ſeruanda eſt forma dictæ Conſtitutionis
Gregorij XIV. quod ſcilicet Epiſcopus debeat
prius cognoſcere, an Reus confugiens ad Eccle-
ſiam commiſerit delictum exceptum, & poſteà
4 Curiæ ſæculari illum reſignare; alioquin extra-
hentes ſacrilegium committent, excommunica-
tionemque ipſo facto Papæ reſeruatam incurrent;
& Reus Eccleſiæ reſtituendus erit.

5 Ratio; quia, licet notorium regulariter rele-
uet ab onere probandi, *cap. manifeſta, & cap. ſeq.*
112. *quæſt.* 1. *cap. euidenter de accuſat. cap. veſtra,*
de cohabitat. cler. & mulier. & l. 1. *ff. ex qui-*
bus cauſis maiores, & docent ex communi Farina-
cius *q.* 116. *num.* 66. & Cuttell. *in Cod. Siculo ad*
leges Martini vota 50. *num.* 7. id tamen non rele-
uat, quando probatio requiritur pro forma.

Atquè ſic docent Sarneſis *in regula de publi-*
candis reſignationib. quæſt. 9. Pariſius *de reſignat.*
6 *beneficij, lib.* 11. *quæſt.* 6. *num.* 81. (qui dicit eſſe
communem, & proptereà ait à ſimili publicatio-
nem reſignationis beneficij eſſe faciendam, licet
notoria ſit reſignatio) Genuenſis *in prax. cap.* 22.
num. 5. Riccius *part.* 5. *collect.* 1792. Laxar. *tract.*
de blaſphem. quæſt. 5. *n.* 71. Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 15.
cap. 6. *num.* 154. Duard. *in Bull. Cœna lib.* 2. *can.*
15 *quæſt.* 16. *num.* 31. Chartarius *deciſ. crimin.* 46.
num. 87. Ciarlinius *in controuerſ. forenſ. libr.* 1.
cap. 10. *num.* 33. Farinac. *in append. de immunit.*
cap. 22. *num.* 359. Megalius *in* 3. *part. lib.* 4. *cap.* 2.
quæſt. 1. *num.* 31. Raynet. *in Catal. cenſur. cap.* 9.
excom. 31. *notab.* 3. Zipæus *libr.* 3. *de immunit.*
Eccleſ. num. 12. Ambroſin. *de immunit. cap.* 11.
num. 1. Simon Rao *in reſponſ. ad dubia ſuper im-*
munit. Eccleſ. fol. 27. citans Cynum Auſterium,
Vulpellum, & Siluestrum; Peregrinus *de immu-*
nit. cap. 14. *num* 6. Diana *part.* 1. *tract.* 1. *reſol.* 14.
Remigius *de immunit. Eccleſ.* 9. *fin.* & Suarez *in*
prax. 1. *part. tom.* 1. *cap.* 3. *§.* 3. *num.* 16. (ità vt
7 & ſubdant hi vltimi Doctores, quod etiamſi Reus
ipſe poſteà confeſſus fuerit ſe delictum exceptum
commiſiſſe, reſtituendus adhuc Eccleſiæ ſit: quia
adhuc in extractione forma Conſtitutionis Gre-
gorij XIV. ſeruata non fuit; & Eccleſia ſpoliata
ante omnia reſtitui debet, cap. conquirente, &
cap. item cùm quis, de reſtitutione ſpoliatorum)
quamuis contrarium teneant Couar. *lib.* 2. *var.*
c. 20. *n.* 18. Clarus *lib.* 5. *q.* 30. *§. fin. n.* 10. Decian.
lib. 6. *c.* 29. *num.* 4. Farinac. *de carcerib. q.* 28. *n.* 75.
retractans tamen ſeipſum *in appendice loc. ſuprà*
cit. Boërius, *deciſ.* 109. *num.* 2. Acugna *in decret.*
Gratiani part. 1. *diſt.* 87. *cap.* 6. *num.* 7. Correa *in*
relect. ad cap. inter alia, de immunit. Eccleſ. part. 4.
num. 10. Guillelmus de Benedictis *in repet. cap.*
Raynutius, ver. & vxorem, num. 444. Gamba-
curta *libr.* 6. *cap.* 14. *& libr.* 8. *cap.* 10. Villadiego
in Polit. cap. 3. *num.* 238. Guido Papa *deciſ.* 121.
num. num. 1. Sarpus *de iure Aſylorum, cap.* 6. *fol.*
61. 62. *&* 67. Iuſtus Oldeſob. *in pract. crimin. tit.*
3. *cauſ.* 17. *num.* 3. Martinus del Rio *diſquiſ.* Ma-
gicar. *libr.* 5. *ſect.* 7. *verſ.* Capiſortiarios, Caraſc.
ad recopilat. cap. 3. Heuia *part.* 3. *§.* 12. *num.* 57.
Bellug. *in ſpecul. Princip. rubr.* 11. *§. ſed quia lit. I,*
Bobadilla *libr.* 2. *cap.* 14. *num.* 94. Curtellius *de*
immunit. Eccleſ. libr. 1. *quæſt.* 1. *num.* 50. *& q.* 14.
num. 3. & Suarez *de relig. tom.* 1. *tract.* 2. *libr.* 3.
cap. 13. *num.* 1. quorum tamen aliqui loquuntur
ante Cõſtitutionem Gregorij XIV. aliqui autem,
licet loquantur etiam poſt illam, id aſſerunt, quia
prætendunt, dictam Conſtitutionem Gregorij
XIV. quoad hoc, vel non eſſe vſu receptam; vel
dato, à principio fuerit vſu recepta, nunc
contra ipſam legitimè eſſe præſcriptum; quod,
an ſit alicubi verum, viderint ipſi, qui id affir-
mant; quia ſi ita eſt, non audeo id ibi damnare,
ſicuti dicebam etiam *dubit.* 6. *dubit.* 24. *ſect.* 5. *&*
8. *dubit.* 26.

At (ſi loquamur, Conſtitutione Gregorij XIV. 8
præciſa, vel alicubi ea à principio non vſu recepta
vel licet à principio fuerit vſu recepta, modò ibi
legitimè præſcripta) probabile eſt etiam oppoſi-
tum, quod ſcilicet poſſit Iudex ſecularis in caſi-
bus clarè exceptis Reum ſine expreſſa licentia
Epiſcopi, ſeu inconſulto Epiſcopo ab Eccleſia
extrahere, ſaltem ex recepta ſic quadam conſue-
tudine; Atque ita docent Abb. Ancharan. Bart.
& alij, quos refert, & ſequitur Boerius, *deciſ.*
109. *num.* 1. *&* 2. Couar. Clar. Suar. Curtellius
Sarpus *in locis ſupra cit.* Guido Papa, *deciſ.* 121.
Fagundez *in Decal. tom.* 1. *libr.* 5. *cap.* 1. *num.* 22.
Decian. *tract. crim. lib.* 6. *cap.* 29. *num.* 4. Farinac.
de carcerib. q. 28. *num.* 75. & Azeued. *libr.* 1. *tit.* 2.
leg. 3. *num.* 29. idquè ex eo, ne Eccleſiaſtici faciant
interim Reum aufugere; & quia Eccleſia in tan- 9
tum videtur, quod poſſit defendere Reum, in
quantum ille gaudet immunitate, ergo ſi non
gaudet, non eſt, cur eum defendat.

Neque obſtat, quod Eccleſia ſit locus exem-
ptus à iuriſdictione laicali (vti probat Tuſchus
ver. Eccleſia concl. 5. *num.* 10.) quapropter non
poſſit iudex laicus ibi Rei capturam (quæ eſt
actus iuriſdictionis) exercere.

Reſpondetur enim, quod Eccleſia non ſit lo- 10
cus exemptus à iuriſdictione laicali in caſibus ex-
ceptis, qui eius immunitatem non concernunt;
ſed ſolum in caſibus non exceptis, vbi colligitur
ex *cap.* 1. *de immunit. Eccleſ. in* 6. *verb. etiam ip-*
ſa Eccleſia; vbi habetur, quod Eccleſiæ ſint in
territorio Principis ſecularis; quod ſaltem intel-
ligi debet circa caſus eius immunitatem non con-
cernentes; quamuis non poſſit ibi Iudex ſecula- 11
ris, nec licitè, nec validè iudicium exercere, vel
ſententiam ferre, vti ſtatuitur *in cap. decet,*

§. Ordina

§. *ordinarij de immunit. Eccleſ. in 6.* ibi: *Proceſſus Iudicum ſecularium, ac ſpecialiter prolata ſententia in eiſdem locis* (ſcilicet Eccleſiis) *omni careant robore firmitatis.*

SECTIO III.

An, & quid dicendum ſit de iure communi?

SVMMARIVM.

1 *De iure communi probabilius eſt quod Iudex ſecularis non poſſit in caſibus clare exceptis Reum ſine licentia Epiſcopi, ſeu inconſulto Epiſcopo ab Eccleſia extrahere.*

2 *Tam in lege ciuili quam canonica prohibetur Poteſtatibus ſecularibus inuitum ab Eccleſia extrahere captata ſacerdotis abſentia.*

3 *Neque de iure Canonico permittitur in caſibus exceptis Reum Curiæ ſeculari tradi, niſi recepto prius iuramento de eius impunitate corporali.*

4 *Item de iure canonico datur facultas iudici ſeculari reddendi Eccleſiæ Reum extractum ſine conſenſu ſacerdotis, quod etiam procedit in publico latrone.*

5 *De iure cæſareo ſi maritus inuenerit in Eccleſia hominem ſibi de adulterio ſuſpectum cum Vxore ſua loquentem, debet ambos Defenſori Eccleſiæ tradere, vt ſeruentur, donec ſecularis iudex, qui de hoc cognoſcere debet inquirat Epiſcopum, vt illos ipſi tradat.*

6 *De iure Cæſareo licet Reus per iudicem laicum poſſit, ſi cum armis ad Eccleſiam confugerit inde extrahi, non tamen poterit inconſulto Epiſcopo.*

7 *Captura Reorum eſt actus iuriſdictionis, qui in Eccleſia, vt potè de alieno Territorio, à iudice laico exerceri non poteſt.*

8 *Crimina excepta ab Eccleſia non proteguntur, non tamen Rei in ipſa poſſunt capi, ligari, & extrahi ſine licentia Prælati Eccleſiaſtici.*

9 *Licentia licet regulariter peti debeat ex illo, à quo negari poteſt, tamen debet peti à iudice Eccl. qui illam negare non poteſt, ne generetur confuſio.*

10 *Epiſcopus non poteſt denegare licentiam Regularibus prædicandi in ſuis Eccleſiis, & tamen illam ab eo petere debent; & ex Tridentino ſufficit petita, & non obtenta.*

11 *Prælatus Religionis ſaltem de iure communi, non poteſt ſuis Religioſis negare licentiam tranſeundi ad Religionem ſtrictiorem & tamen illam ab eo petere debent, & ſufficit petita, & non obtenta.*

12 *Damnatur capitulum 75. Alphonſi Regis in Sicilia de indebita extractione Reorum contra immunitatem Eccleſiaſticam.*

13 *Reus dum non conſtat an immunitate gaudere debeat nec ne, non poteſt per Iudicem laicum extrahi ſine Epiſcopi licentia.*

1 RESpondetur, dixi, præciſa Conſtitutione Gregorij XIV. probabile eſſe, quod poſſit
iudex ſecularis in caſibus clarè exceptis, Reum ſine expreſſa licentia Epiſcopi ex Eccleſia extrahere, ſaltem ea recepta ſic quadam conſuetudine; quia ſpectato iure communi etiam probabilius eſt, quod non poſſit iudex ſecularis in caſibus clarè exceptis Reum ſine expreſſa licentia Epiſcopi, ſeu inconſulto Epiſcopo, ab Eccleſia extrahere; quod & docet Salicetus *in l. ſi quis ei n. 6.*
Cod. de adulter. Belluga *in ſpecul princip. rubr. 11.* 2
§. & quia num. 27. & probatur, quia *in cap. frater. 17. q. 4.* prohibetur Poteſtatibus ſecularibus inuitum ab Eccleſia extrahere, captata Sacerdotis abſentia; ergo ſignum eſt, quod requiratur ſacerdotis præſentia, & conſenſus; in idem eſt ſenſus *cap. inter alia de immun. Eccleſ.* & in cap. id conſtituimus, *in cap. Reum*, non permittitur in caſibus exceptis Reum Curiæ ſeculari 3
tradi, niſi recepto prius iuramento de eius impunitate corporali (qua de re vide etiam Doctores, quos refert, & ſequitur Decian. *lib. 6. cap. 29. num. 6.*) Ergo; ſi Curia ſecularis tenetur hoc iuramentum præſtare, priuſquam Reus ſibi tradatur, ſignum eſt, quod non poſſit inconſulto Epiſcopo (in cuius manibus iuramentum præſtare tenetur) Reum ab Eccleſia extrahere; & *in c. definiuit. 17. q. 4.* datur facultas Iudici ſeculari redden- 4
di Eccleſiæ Reum extractum ſine conſenſu ſacerdotis; ergò è contrario ſignum eſt, quod denegetur facultas extrahendi eum ſine conſenſu illius; vbi Archidiaconus, & alij notant, hoc procedere etiam quoad publicum latronem, & ſic quoad caſus exceptos; Et in *Authent. ſi quis, Cod. ad leg. Iul. de adulter. in §. fin.* ſtatuitur, quod ſi 5
maritus inuenerit in Eccleſia hominem ſibi de adulterio ſuſpectum cum vxore ſua loquentem, debeat ambos defenſori Eccleſiæ, vel aliis clericis (vt ſeruentur) tradere, donec ſecularis Iudex, qui de hoc cognoſcere debet, requirat Epiſcopum, vt illos ipſi tradat; Quod etiam probatur *ex Auth. vt liceat matri, & auiæ coll. 8. tit. 18. num. 117. cap. 15.* ibi: *donec iudex hoc cognoſcens mittat ad Epiſcopum Ciuitatis, quatenus ei iſti tradantur, vt debeant ſuſtinere tormentum ſecundum leges, quæ interdicunt adulteros à ſanctiſſimis Eccleſiis vindicari*; & ex *Authent. de mandat. Princip. §. ſed neque*, ibi *Auxiliabuntur autem tibi ad hoc etiam Deo amabiles Eccleſiarum defenſores, & œconomi.* Et ex *l. pateant in fin. Cod. de his, qui ad Eccleſ. confug.* vbi Imperator, licet ſtatuerit, confugientem ad Eccleſiam cum armis, ſi monitus arma non depoſuerit, inde extrahi poſſe; voluit tamen, id inconſulto Epiſcopo fieri non licere; & reddit rationem, ne ſcilicet, ſi multis paſſim id liceat, confuſio generetur; Et licet ibidem Imperator requirat ſimul cum conſenſu Epiſcopi conſenſum Iudicum ſuorum, id tamen nihil obſtat; quia in materia immunitatis, præſertim contra ſacros Canones, ſtatuere nihil poteſt; Sufficit tamen nobis per dictum textum demonſtrare, quod etiam de iure Ci- 6
uili Imperatores voluerint; confugientem ad Eccleſiam, inconſulto Epiſcopo inde extrahi non poſſe. Et ratio eſt; quia captura Reorum eſt actus 7
iuriſdictionis, qui in Eccleſia vt potè de alieno territorio, à iudice laico exerceri non poteſt, ex *l. extra territorium, ff. de iuriſdict.* & *ex cap. 2. de Conſtitut. in 6.* Eccleſia enim (vt latè probant Tuſchus *loco ſupra cit.* Carolus de Graſſis *effect. 1. num. 617.* Farinacius *conſil. 214. num. 3. lib. 3.* &

Ciatlinius *Controuerſ. forenſ. cap.* 10. *num.* 5.) licet ſit in territorio Principis ſecularis, non tamen eſt de territorio, ſeu diſtrictu illius, ſed de territorio iudicis Eccleſiaſtici.

Atque ità; quod ſcilicet iudex ſecularis in caſibus claiè exceptis, non poſſit, etiam præciſa Conſtitutione Gregorij XIV. de iure communi Reum ſine expreſſa licentia Epiſcopi, ſeu inconſulto Epiſcopo, ab Eccleſia extrahere, docent præter Salicetum ſuprà citatum Anton. Gomez *var. reſol. lib.* 3. *cap.* 10. *Rubr. quando Reus gaudeat immunitate Eccleſia, num.* 2. *ad fin.* Anaſtaſ. Germon. *de ſacrorum immunit. lib.* 3. *cap.* 16. *num.* 1. Buſius *de captura, num.* 24. Tuſch. *ver. Eccleſia, concl.* 11. *num.* 47. *& ſeqq.* Farinacius *in append. de immun. cap. vlt. num.* 370. Caballus *in qq. crimin cap.* 194. *num.* 12. Guazzinus, *tom.* 1. *defenſ.* 1. *c.* 31. *num.* 3. Rolandus à Valle *lib.* 1. *conſil.* 24. *num.* 15. Ioan. VVigers *de iuſt. & iur. tract.* 8. *cap.* 6. *dub.* 16. *num.* 172. Diana *part.* 6. *tract.* 1. *reſol.* 28. & alij ſuprà.

8 Ad oppoſitum Reſpondetur, quod, licet crimina excepta ab Eccleſia non protegantur, non tamen hinc ſequatur, Reos in illa poſſe comprehendi; & ea illa extrahi ſine licencia Prælati Eccleſiaſtici, vt patet ex rationibus iam adductis, ex quibus etiam patet ad Confirmationem.

Inſtabis, facultas, ſeu licentia peti debet ex illo, à quo negari poteſt: at iudex Eccleſiaſticus in noſtro caſu talem licentiam (cùm ea tribuatur à iure) negare non poteſt, ergo. &c.

9 Reſpondetur, quod, licet talem licentiam in dicto caſu iudex Eccleſiaſticus negare non poſſit, tamen ea illo peti debeat, ob rationem quam adducit ipſe Imperator in cit. leg. pateant nempe ne generetur confuſio, & irreuerentia in Eccleſias à miniſtris laicis in captura Reorum.

10 Et confirmatur à ſimili, quia Epiſcopus non poteſt negare licentiam prædicandi Regularibus in ſuis Eccleſiis, & tamen illam petere debent ex illo; quapropter ex Tridentino Concilio ſufficit

11 petita, & non obtenta. Item Prælatus Religionis non poteſt (ſaltem de iure communi) ſuis Religioſis negare licentiam tranſeundi ad Religionem ſtrictiorem, & tamen etiam petere illam debent ex illo; quapropter ex *cap. licet, de Regularibus*, ſufficit ſimiliter petita, & non obtenta; & ſic de aliis, &c. Ergo non eſt ſemper verum, quod dicunt Aduerſarij, petendam ſcilicet eſſe ſolum licentiam ex illo, qui eam negare poteſt.

12 Ex dictis ſequitur, cauendum eſſe à capitulo 75. Alphonſi Regis in Sicilia, quatenus ibi vult, quod delinquentes extrahi poſſint ex Eccleſia per iudices, & officiales ſuos ſeculares in caſibus ibidem recenſitis.

13 Dixi ſecundò, *in caſibus clarè exceptis*, quia in dubiis (ſi ſcilicet ſimus in dubio, an caſus ſit exceptus) abſque dubio non poterit iudex ſecularis Reum, ſine expreſſa licentia Epiſcopi, ſeu inconſulto Epiſcopo, ab Eccleſia extrahere; quia dum non conſtat, quod is immunitate ſit excluſus, immunitate gaudet; cùm immunitas concedatur cuicumque delinquenti extra caſus exceptos; & conſequenter, dum probatum non fuerit, quod delinquens caſum exceptum commiſerit, immunitate priuari non poterit; Atque ita ex communi ſententia Doctorum docent Decian. *tract. crimin. lib.* 6. *cap.* 29. *num.* 2. & Farinac. *in append. de immunit. c. vlt. n.* 370.

DVBITATIO XLI.

Ad quemnam iudicem ſpectet cognoſcere, vtrum caſus ſit exceptus, nec ne?

SECTIO I.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Ad iudicem Eccleſiaſticum ſpectat abſque dubio cognoſcere vtrum caſus ſit exceptus nec ne, non ſolum attenta Conſtitutione Gregoriana, verum etiam iure communi.*

2 *Cauſa Eccleſiaſtica cognitio, qualis eſt immunitatis, non poteſt niſi ad Iudicem Eccleſiaſticum ſpectare.*

3 *Cauſa Immunitatis Eccleſiaſtica pertinet ad honorem, & reuerentiam Rei.*

RESPONDETVR, quod abſque dubio ſpectet ad iudicem Eccleſiaſticum; idque non ſolum attenta Conſtitutione Gregorij XIV. (in qua expreſſè dicitur. *Niſi cognito prius per Epiſcopum, vel ab eo deputatum, an delinquentes verè crimina excepta commiſerint*) ſed etiam attento iure communi. Et probatur; quia cauſæ Eccleſiaſticæ (qualis eſt cauſa immunitatis Eccleſiarum) cognitio non poteſt, niſi ad Iudicem Eccleſiaſticum ſpectare, per textum *in c. Eccleſia ſancta Maria, de conſtitut.* 1 2

3 Confirmatur, quia, cum agere de immunitate Eccleſiaſtica pertineat ad honorem, & reuerentiam Dei, & Eccleſiæ, abſque dubio cura hæc ad iudicem Eccleſiaſticum ſpectare debet. Confirmatur ſecundo ex *cap. fin. de immunit. Eccleſ. cap. metuentes, cap. ad Epiſc.* 17. *q.* 4. *cap. ex parte, de verb. ſignificat.* ex *l. pateant, §. hoc verò*, & ex *l. præſenti, Cod. de his, qui ad Eccleſ. confugiunt*, ex quibus iuribus etiam ciuilibus clarè colligitur, quod dicebam, & docent Anaſtaſ. Germon. *de immunit. ſacror. lib.* 3. *cap.* 16. *num.* 21. Gutierez *pract. qq. lib.* 3. *q.* 1. *num.* 5. Azeued. *lib.* 1. *noua compilat. tit.* 2. *leg.* 3. *num.* 20. Farinacius *de carcerib. q.* 28. *num.* 76. & *in append. de immunit cap. vlt. num.* 366. *&* 367. Rodriguez *in qq. Regular. tom.* 2. *q.* 51. *art.* 3. Peregrinus *cap.* 3. *num.* 1. Guazzinus *tom.* 1. *defenſ.* 1. *cap.* 31. *num.* 3. Mar. Ital. *de immunit. lib.* 1. *cap.* 5. *§.* 14. *num.* 7. *& cap.* 6. *§.* 1. *num.* 4. *& ſeqq.* Lotherius *de Benef. tom.* 1. *lib.* 1. *q.* 13. *num.* 96. *& ſeqq.* Diana *part.* 4. *tract.* 1. *reſol.* 49. Cotrea *in relect. de immunit. Eccleſ. part.* 4. *num.* 2. Barboſa *de iur. Eccleſ. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 155. *& ſeqq.* & Bonacina *diſp.* 3. *q.* 7. *de immunit. punct.* 7. *num.* 2. *verſ.* 3. contra Vulpellum *conſ.* 130. *num.* 6. & quoſdam alios, vt Petrum Bellugam, & Remigium Gogni, quos refert Anaſtaſ. Germon. *in loco ſuprà cit.* Item contra

Pereir.

Pereir. *de manu Regia part.2. cap.16. n.12.* Suarez de Paz *in prax. tom.1. part.5. cap. 3. § 3. num.8.* Bobadillam *in Polit. tom.1. & lib.2. cap.19. n.40* & Sarpum *de iure Aſylorum, cap.6. fol.62.* Vide, etiam Marthain *de iuriſdict. part.2. cap.1. n.10.* & Fagundez *de præceptis Eccleſ. præc.2. lib.4. cap.4. num.57.*

SECTIO II.

Difficultates in oppoſitum, earumque ſolutiones.

SVMMARIVM.

1 *Nemo in cauſa propria eſt iudex competens.*

2 *Immunitatis cauſa non eſt propria Epiſcopis, ſed communis cum Eccleſia.*

3 *Inconueniens non eſt quod cauſa Immunitatis ſpectet ad Epiſcopum, & quod ipſe in illa dicat ius, ſicut & quod in eadem dicat teſtimonium.*

4 *Rector, Beneficiatus, vel Religioſus poteſt teſtificari in cauſa ſua Eccleſia.*

5 *Iudex debet eſſe medius, ac veluti diremptor inter partes contendentes.*

6 *Limitatur primò in Prælato Eccleſiaſtico.*

7 *Limitatur ſecundo in Principe ſupremo, ſeu magiſtratu ſupremo.*

8 *Princeps ſupremus à ſubditis cogi non poteſt vt alteri ſe ſubiiciat.*

9 *Non præſumitur à ſupremo Principe tanquam legum, & iuſtitia fonte, atque Conſiliariis optimis munito, poſſit quidquam iniuſtum promanare.*

10 *Limitatur tertiò Regula ſupradicta ratione iniuria accepta cauſa exercendi officium iudicis, dummodo ſit notorium de ipſa; quia tunc poteſt punire etiam ſine alio proceſſu.*

11 *Limitatur quartò, ſi iudex à parte requiſitus, dubitetur, an cognoſcendi poteſtatem habeat, quia, tunc id ipſum ante omnia poterit diſcutere.*

12 *Prætoris eſt æſtimare an ſua ſit iuriſdictio.*

13 *Regula quod nemo in propria cauſa iudex eſſe debet intelligenda eſt in ſenſu ne directe quis id faciat in propriam vtilitatem ſententiam ferendo.*

14 *Iudex Ordinarius ſuborto dubio an ſit iudex competens, poteſt id ipſum cognoſcere, & dubio pro affirmatiua reſoluto, ad cauſam principalem determinandam procedere.*

15 *Epiſcopus non ſolum poteſt compellere laicos ad obſeruandas conſuetudines Eccleſia laudabiles ſed etiam poteſt, exorto dubio, num conſuetudo laudabilis ſit, idipſum determinare.*

16 *Epiſcopus poteſt examinare vires iuramenti à ſe præſtiti de obſeruandis capitulis in ſua electione, quouſque illud extendere ſe debeat.*

17 *Iudex ſi à parte contendente allegetur ſuſpectus, iuſtitiam huius allegationis cognoſcere non poteſt, ſi notoria friuola non eſt, & superſedere debet in cauſa principali.*

18 *Dato quod extractio in caſibus exceptis ſpectet ad iudicem ſecularem, non tamen ſpectat ad eumdem cognitio, an caſus ſit exceptus.*

19 *Refellitur argumentum Sarpi ex eo quod ſi verum eſſet, iudex Eccleſiaſticus neque poſſet cognoſcere delicta mixti fori.*

20 *Non obſtat conſuetudo in contrarium, ſi non ſit præſcripta legitimè ante Conſtitutionem Gregorianum, quod non creditur.*

21 *Pontifices, & Epiſcopi ſciunt, & tolerant aliquid fieri contra immunitatem, non conſentiendo, & approbando; ſed diſſimulando ad maiora mala vitanda, & incommoda.*

OBiicies, cauſa immunitatis eſt cauſa propria 1
Epiſcopi, ergo non ſpectat ad Epiſcopum. Conſequentia probatur; quia nemo in cauſa propria eſt iudex competens.

Reſpondetur, nego antecedens; quia potius 2
eſt cauſa communis, & Eccleſiæ; quapropter in- 3
conueniens non eſt, quod ſpectet illa ad Epiſcopum, & quod Epiſcopus in illa dicat ius, ſicut &
quod in eadem dicat teſtimonium; quod teſtimo- 4
oium Rector etiam, aliuſuè beneficiatus, vel Religioſus dicere poteſt in cauſa ſuæ Eccleſiæ, ſicuti notauit Layman *lib.3. tract.5. cap.2. num.5.*

Itaque, cùm dicitur, quod quis in propria cauſa iudex competens non ſit, ſeu iudex eſſe non poſſit; vt etiam ſumitur ex *l. vnic. Cod. ne quis in ſua*
cauſa iudicet, & patet ex eo; quia iudex debet eſſe 5
medius, ac veluti diremptor inter partes contendentes, *cap.1. iuncta gloſſ. cauſa 4. quæſt.4.*

Excipitur primò, quod ſcilicet Prælatus iudex 6
eſſe poſſit in cauſa ſuæ Eccleſiæ, ſicuti modò ſuprà dicebam, & docet gloſſ. communiter recepta *in c. ſi erga ver. priuetur, 2. q.7.* & Abb. *in cap. ad audientiam, de appellat. n.8.*

Excipitur ſecundò, ſi ſit in ordine ad ſubditos 7
ſuos Princeps, ſeu iudex ſupremus, qui, niſi aliud conſtitutionibus Regni receptum ſit, cum conſiliariis ſuis cognoſcere, & definire litem poteſt; ſicuti colligitur ex *l. vn. Cod. ſi quis Imperatori maledixerit,* & *l. proximè, ff. de his, quæ in teſtamento*
delentur. Et ratio eſt; tum propter plenitudinem 8
poteſtatis, ſecundùm quam à ſubdito cogi non 9
poteſt, vt alteri ſe ſubiiciat; tum quia non præſumitur à ſupremo Principe, tanquam legum, ac iuſtitiæ fonte, atque conſiliariis optimis munito, poſſe quidquam iniuſtum promanare.

Excipitur tertiò, ſi notorium ſit, quod iudex 10
ratione publici officij iniuriam ab aliquo paſſus fuerit; quia tunc poteſt ſine alio iuris proceſſu in continenti illum punire, ad hoc, vt iuriſdictio ſua, & poteſtas publica defenſa permaneat; ſicuti docet præter alios Andr. Gaill. *lib.1. obſeruat. 59.* exemplum afferens de eo, qui literas iniuriarum plenas ad Senatum ſcripſit, ob quod facinus iuſtè à Senatu ipſo punitus fuit.

Excipitur quartò, ſi iudex à parte requiſitus 11
dubitetur, an cognoſcēdi poteſtatem habeat; quia tunc id ipſum ante omnia poterit diſcutere, *l. ſi*
quis ex aliena, ff. de iudic. vbi dicitur, quod *Prætoris* 12
ſit æſtimare, an ſua ſit iuriſdictio; & *l.2. ff. ſi quis in ius vocatus,* vbi dicitur, quod *ex quacumque cauſa ad Prætorem, vel alios, qui iuriſdictioni præſunt, in ius vocatus venire debeat, vt hoc ipſum ſciatur, an iuriſdictionis eius ſit.* Quod tamen intellige, ſi rationabiliter id dubitetur; ſecus, ſi notorium ſit, quod à iuriſdictione citantis exemptus exiſtat (v. g. clericus à iuriſdictione laici) quia tunc citatus comparere non tenetur, ſicut docet gloſſ.

communiter recepta *in cap. veniens, ver. propter contumaciam, de accuſat.* Innocent. *in cap. præterea, de dilation.* Abb. *in cap. ex parte, de reſcript.* & Martha *de iuriſdict. part. 2. cap. 4*

13 Ex quibus ſequitur, dictum illud, quod *nemo in propria cauſa iudex eſſe debeat*, intelligendum eſſe in ſenſu, ne directè quis id faciat in propriam vtilitatem, ſententiam ferendo; ſicuti rectè notauit gloſſ. *in cit. l. ſi quis ex aliena, ver. æſtimare*; inte-
14 rim tamen poterit iudex ordinarius ſuborto dubio, vtrum cauſa aliqua, quæ ad ipſum defertur, ſuæ iuriſdictionis ſit necnè, id ipſum cognoſcere, & dubio in partem affirmatiuam reſoluto, ad cauſam principalem determinandam procedere, *argum. cap. ad Apoſtolicam, de ſimon. vbi num. 3. ait*
15 Abbas, quod Epiſcopus non ſolum poſſit compellere laicos ad obſeruandas conſuetudines Eccleſiæ laudabiles, ſed etiam poſſit, exorto dubio, num conſuetudo aliqua laudabilis ſit, id ipſum determinare; quia tunc non eſt, niſi indirectè (quatenus ſcilicet id neceſſarium eſt, vt ordinario ſuo iudicandi officio ſatisfaciat) in cauſa propria iudicare.

16 Quapropter idem dicas de Epiſcopo, qui in ſui electione, propoſita ſibi capitulatione, præter alia Capitulo iurare debuit, quod in tali rerum genere nihil immutare velit; & poſt confirmationem diœceſani ius ſibi ab ipſo dici petunt; quod ſcilicet poſſit etiam Epiſcopus in tali caſu, cum conſilio prudentum, cognoſcere de viribus iuramenti ſui præſtiti, & quouſque illud extendere ſe debeat, vt deinde appareat, vtrum in cauſa principali ad inſtantiam partis progrediendi ius habeat; quia alioquin Epiſcopus (ſi ſcilicet exorto dubio circa fundamentum ſuæ iuriſdictionis, illud determinare non poſſet) in conſiſtorio ſuo ad gubernandam diœceſim ſufficiens ſibi non eſſet.

17 Quamuis, ſi iudex à parte contendente tanquam ſuſpectus recuſetur, iuſtitiam huius recuſationis cognoſcere non poſſit, ſed cauſa ſuperſedere debeat; quia exceptio ſuſpicionis, ſicuti (ſi notoriè friuola non ſit) reddit inhabilem iudicem quominus ſuper principali cognoſcere poſſit; ita, & multo magis reddit inhabilem ſuper incidente; cùm per talem exceptionem ad indignationẽ prouocetur, ſicuti rectè notauit Abb. in *c. requiſiuit, n. 12. de appellat.* & Gaill. *libr. 1. obſeruat. 34. n. 6*

Obiicies ſecundò, extrahere Reum in caſibus exceptis eſt cauſa ſecularis, non Eccleſiaſtica (cùm per ſecularem poteſtatem extractio fiat) ergo eius cognitio ſpectat ad Iudicem ſecularem, & non ad Eccleſiaſticum.

18 Reſpondetur; eſto, extractio in caſibus exceptis ſpectet ad iudicem ſecularem, non tamen hinc ſequitur, quod cognitio, an caſus ſit exceptus ab immunitate, ſpectet ad eundem, vt patet ex dictis; præſertim cùm vnum ſit quid facti, alterum autem quid iuris, & circa ea quæ ſunt extra ſphæram poteſtatis ſecularis.

Inſtabis, vt iudex Eccleſiaſticus id aſſequatur, & cognoſcat, debet certa cognitione cognoſcere omnia, quæ acciderunt, item & cognoſcere delicti grauitatem, & leuitatem; at hæc diſcurere eſt minus alienum ab Eccleſiaſtico iudice, cui tantum res ſpirituales committuntur; ergo, &c. Ita Sarpius *loco ſupra cit.* & alij.

19 Reſpondetur; nego minorem, cùm ex dictis cauſa hæc ſit Eccleſiaſtica, & ſpiritualis. Adde, quod ſi verum eſſet, quod dicit Sarpus, ſequeretur, quod iudex Eccleſiaſticus neque poſſet cognoſcere delicta mixti fori; quod eſt omninò falſum.

Inſtabis ſecundò, adeſt conſuetudo in contrarium; ita vt ſaltem ratione conſuetudinis cognitio de tali re ſit mixti fori, & ſic ſpectet ad vtrumque iudicem, tam ſecularem, quàm Eccleſiaſticum, in ordine ad diuerſos effectus; Ita Pereira, & Correa *in locis ſupra cit.*

Reſpondetur; nego conſequentiam; quia Con- 20
ſtitutio Gregorij XIV. reuocat *omnes conſuetudines* in contrarium, *vt ſuprà dubit. 7.* dicebamus. Vide etiam Tuſchum, *ver. immunitas, conſil. 59. n. 19. & ſeqq.* Bonacinam *diſp. 3. quæſt. 7. punct. 10. n. 2.* & Cenedum *in qq. Canon. quæſt. 42. num. 12.* Quod ſi contendant Aduerſarij, quod poſt dictam Conſtitutionem Gregorij XIV. iterum legitimè conſuetudo in contrarium introducta ſit, videant ipſi, qui id affirmant; quia, ſi ita eſt, *non audeo (vt ſuprà dubit. 6. & dubit. 24. & ſect. 5. & 8.* dicebam) illam damnare.

Vrgebis, Pontifices, & Epiſcopi ſciunt, & to- 21
lerant, ergo, &c.

Reſpondetur cum Farinacio *in append. de immunit. cap. 1. num. 15.* Paciano *de probationib. lib. 1. c. 29. num. 87.* & Laudenſi *par. 1. deciſ. Piſan. 36. n. 265.* diſtinguendo antecedens: ſciunt, & tolerant conſentiendo, ſeu approbando, nego: diſſimulando, ad maiora ſcilicet vitanda mala, & incommoda, concedo. Vide *cap. iam dudum, de præbendis*; & quæ dicebantur *cap. 1. dub. 15. ſect. 5. & lib. de parlamentis dub. 4. ſect. 19. ſubſect. 3. & 4. dubit. 15. & dubit. 27. ſect. 9. & ſeqq.*

SECTIO III.

An cognoſcere locum, vtrum ſit ſacer ad gaudendum immunitate, ſpectet ad iudicem Eccleſiaſticum tantum?

SVMMARIVM.

1 *Cognoſcere locum an ſit ſacer vel religioſus, & capax immunitatis Eccleſiæ ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum priuatiue quoad laicos.*

2 *Cognitio an territorium Eccleſiæ ſit violatum necne, ſpectat ad iudicem Eccleſiaſticum.*

3 *Vicarius Capituli in probabiliori ſententia, ſede vacante, poteſt cognoſcere, vtrum delicti caſus ſit exceptus.*

4 *Limita modo commiſſum fuerit in ſua diœceſi, & non in loco exempto.*

5 *Capitulum, vel is, ad quem Epiſcopalis iuriſdictio tunc temporis pertinere noſcitur, poteſt facere omnia, quæ poſſet Epiſcopus ſi tunc viueret.*

6 *Epiſcopus electus & confirmatus ſed nondum conſecratus poteſt cognoſcere ea quæ diximus circa immunitatem; quia poteſt omnia, quæ ſunt iuriſdictionis.*

7 *Epiſcopus electus, & confirmatus tantum; ſed nondum conſecratus poteſt abſoluere ab omnibus cenſuris, & diſpenſare ab omnibus irregularitatibus, à quibus poſſunt cæteri Epiſcopi vigore Concilij.*

8 *Ea, quæ ſunt actus iuriſdictionis tantum, &*

non

non ordinis, & ſic in abſoluente, & diſpenſante non indigent conſecratione, poſſunt exerceri etiam per Epiſcopum electum, & tamum confirmatum.

1 EX dictis ſequitur, quod cognoſcere locum, an ſit ſacer, vel religioſus, ad gaudendum immunitate, nec ne, ſpectet etiam ad iudicem Eccleſiaſticum tantum, ſeu priuatiuè; Atque ita docent Martha *de iuriſdict. part. 2. cap. 50. numer.* 4. Raudenſis *vol. 2. conſil.* 17. *num.* 12. Marius Giurba *conſil.* 10. *num.* 7. Peregrinus *de immunit. cap.* 13. *numer.* 18. Bonac. *diſput.* 3. *quaeſt.* 7. *punct.* 3. *numer.* 16. & Diana *part.* 4. *tractat.* 1. *reſol.* 49. contra Pereiram in *loco ſupra citato*. Et patet ex rationibus, & iuribus *ſupra* adductis; item etiam
2 patet *ex cap. ex parte, de verbor. ſignific.* vbi, cùm agatur, An territorium Eccleſiæ ſit violatum, nec ne, dicitur, quod huius rei cognitio ſpectet ad iudicem Eccleſiaſticum. Quinimmò Comitiſſa, cuius intereſſe ibi tractabatur, appellat ad Archiepiſcopum. Vide etiam, quæ dicentur *infrà dubit.* 46.

3 An autem, ſede vacante, poſſit etiam Vicarius Capituli cognoſcere; vtrùm delicti caſus ſit exceptus, nec ne?

Negat Marius Italia *de immunit. lib.* 1. *cap.* 6. §. 1. *num.* 42. & mouetur ex Conſtitutione Gregorij XIV. in illis verbis: *Ad quos ſolos, & non ad alios Epiſcopis inferiores, &c.*

4 Affirmat autem probabilius Peregrinus *de immunit. cap.* 3. *num.* 33. *& ſeqq.* (ſi ſcilicet delictum commiſſum fuerit in ſua diœceſi, non autem in loco exempto, vel nullius diœceſis) Et probatur; quia facultas, de qua loquimur, competit Epiſcopo iure ordinario, *c. quiſquis, & c. contumax,* 17. *quaeſt.* 4. ergo, &c. Conſequentia probatur;
5 quia *ex cap. vnic. de maiorit. & obedient. in* 6. Sede vacante, poteſt Capitulum, vel is, ad quem Epiſcopalis iuriſdictio tunc temporis pertinere noſcitur, facere omnia, quæ poſſet Epiſcopus, ſi tunc viueret.

6 Cæterùm certum eſſe debet contra Marium Ital. *loco ſupra cit. num.* 88. quod id poſſit Epiſcopus electus, & confirmatus tantum, etſi nondum conſecratus; ſicuti ex communi docet Peregrinus *num.* 39. Et ratio eſt; quia talis cognitio eſt actus iuriſdictionis; & Epiſcopus electus, ac confirmatus tantum, etſi nondum conſecratus, poteſt omnia, quæ ſunt iuriſdictionis, per textum *in cap. tranſmiſſa, de elect.* Quopropter rectè dixit
7 Suarez *tom.* 5. *diſp.* 41. *ſect.* 2. *num.* 7. quod Epiſcopus electus, & confirmatus tantum, quamuis nondum conſecratus, poſſit abſoluere ab omnibus cenſuris, & diſpenſare ab omnibus irregularitatibus, à quibus poſſunt cæteri Epiſcopi vigore
8 Concilij Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *de reformat.* quia hæc omnia ſunt actus iuriſdictionis tantum, & non Ordinis; & ſic in abſoluente, & diſpenſante non indigent conſecratione.

* * *

DVBITATIO XLII.

Qualiternam Epiſcopus cognoſcere debeat delictum eſſe exceptum, vt poſſit Reum tradere, remittere, ſeu conſignare Curiæ ſeculari?

SECTIO I.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Ad probandum id quod in iudicio incidenter & ſecundario, & per modum cauſæ deducitur, quæuis probatio etiam leuis, & præſumptiua dicetur ſufficiens.*

2 *Is, cuius iudicio res committitur, non tenetur informationem iuridicam facere, ſed poteſt prout ſibi placuerit, informationem ſumere & quomodocumque de veritate ſibi conſtet, iudicium ferre.*

3 *Epiſcopus tamen in caſu noſtro debet cognoſcere concludenti probatione Delictum eſſe exceptum, vel non exceptum.*

4 *Eccleſia ius habet defendendi Reum in caſibus non exceptis, & Reus ius habet ne in talibus caſibus à loco ſacro extrahatur, & ob id Prælatus non cognoſcendo exactè, iniuriam Eccleſiæ, & Reo faceret.*

5 *Coniecturæ non ſufficiunt vt vincant præſumptionem ortam ex poſſeſſione immunitatis, & iure fundato.*

6 *Ad tollendum ius ab aliquo acquiſitum, non ſufficit coniectura, ſed requiritur plena probatio.*

7 *Ex conſtitutione Gregoriana requiritur quod Prælatus priuſquam Reum puniendum iudici ſeculari tradat, cognoſcat vere, quod is exceptum delictum commiſerit.*

8 *Quod per coniecturas tales cognoſcitur, non vere ſed probabiliter tantum cognoſcitur; neque illud eſt propriè, & abſolutè verum, ſed ſub dubio verum.*

9 *Vera ſunt ea, quæ oculis inſpicimus, & indubitanter nouimus, non autem quæ præſumptione credere poſſumus.*

10 *Lex, quotieſcumque probationem requirit de probatione concludenti, & perfecta intelligi debet.*

11 *Probatio coniecturalis, quando ſufficit, cauetur ab ipſo legiſlatore.*

12 *Commiſſum delictum eſſe exceptum, eſt conditio neceſſario requiſita ad hoc vt delinquens immunitate priuetur.*

13 *Probatio conditionis, ſeu formæ ad actum requiſitæ, debet eſſe plena, & concludens.*

14 *Sententia contumacialis (cum hæc non probet delictum) ſed requiratur plenior probatio non ſufficit ad extrahendum Reum à loco immuni.*

RESPONDETVR, quod (quamuis videatur ſufficere, quod cognoſcat ex præſumptionibus, & coniecturis rem probabilem efficientibus; quia ad probandum id, quod in iudicio incidenter, & 1

ſecundariò,& per modum cauſæ deducitur,quæuis probatio, etiam leuis; & præſumptiua dicitur ſufficiens;& quia in Conſtitutione Gregorij XIV conceditur Epiſcopo remiſſio Rei, qui ſibi videbatur delictum exceptum commiſiſſe; cùm autem alicuius iudicio res committitur, non tene-
2 tur is informationem iuridicam facere,ſed poteſt, prout ſibi placuerit, informationem ſumere, & quomodocumque de veritate ſibi conſtet, iudicium ferre, ſicuti tradidit Menochius *de arbitr.*
3 *quæſt.* 13. *num.* 2. *& quæſt.* 19. *num.* 10. ergo, &c.) tamen dicendum ſit, requiri, quod cognoſcat ex concludenti probatione, ſeu ità quod probationes ſint certæ, quamuis ſummariè, & quam primum fieri poteſt, expediendæ; ſicut ex declaratione ſacræ Congregationis refert Naldus, *ver. Eccleſia, num.* 32. Atque ita contra Senatum Luſitanum apud Gamınam *deciſ.* 171. *&* 182. Gratianum *tom.* 3. *cap.* 596. *num.* 23. Peregrinum *de immunit, cap.* 3. *numer.* 3. *& ſeqq.* & Giurbam *conſil.* 50. *num.* 10. *& conſil.* 100. docent præter Naldum *ſuprà* Farinacius *libr.* 1. *conſil. conſ.* 76. *num.* 3. *& conſ.* 168. *num.* 8. & *in append de immunit. cap. vlt, num.* 8. *& ſeqq.* Ambroſin. *de immun. cap.* 11. *n.* 4. Mat. Ital. *de immunit. Eccleſ. cap.* 6. §. 1. *num.* 80. *& ſeqq.* Bonac. *diſp.* 3. *q.* 7. *de immun. punct.* 7. *circa fin.* Riccius *collect.* 1792. Gambacurta *lib.* 6. *cap.* 14. *&* 15. Caſtillus *deciſ.* 156. *num.* 3. Gutierez *pract. qq. lib.* 3. *quæſt.* 1. *num.* 36. Barboſa *de iure Eccleſ. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 168. Auendanus *de exequend. Mand. part.* 1. *cap.* 12. *num.* 9. *& ſeqq.* Sanchez *in opuſc. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 1. *dub.* 11. *num.* 2. Lezana *ver. immunitas Eccleſ. num.* 28. & Diana *part.* 3. *tract.* 1. *reſol.* 38. *& part.* 4. *tract.* 1. *reſol.* 112.

Prima Probatio.

4 Probatur primò; quia Eccleſia ius habet defendendi Reum in caſibus non exceptis; & Reus etiam ius habet, ne in talibus caſibus è loco ſacro extrahatur, *cap.* inter alia, *cap. fin de immunit. Eccleſ. & c. ſicut antiquitus*, 17. *quæſtion.* 4. Ergo Prælatus, dum concludenter non cognoſcit quod Reus crimen exceptum commiſerit, iniuriam Eccleſiæ, & Reo faceret (Eccleſiam ſcilicet, & Reum ſuo iure priuando) ſi Reum Iudici ſeculari puniendum traderet.

Dices, Epiſcopus per præſumptiones, & coniecturas probabiles ſufficienter cognoſcit, ergò (ne Eccleſiæ, & Reo iniuriam faciat, tradendo Reum puniendum Iudici ſeculari) non requiritur cognitio maior, ſeu certior, & euidentior.

Reſpondetur; negò antecedens; quia dictæ
5 coniecturæ non ſufficiunt, vt vincant præſumptionem ortam ex poſſeſſione immunitatis, & iure fundato, *l. fin. ff. quod metus cauſa*, & docent ibi communiter Iuriſtæ, & Abb. *in cap. quia ve-*
6 *riſimile in* 2. *notab. de preſumptionib.* tum quia ad tollendum (præſertim irreparabiliter) ius ab aliquo acquiſitum, non ſufficit coniectura, ſed requiritur plena probatio, Bald. *in l. iudices, num.* 2. *Cod. de iudiciis.* & Speculator *tit. de effic. omnium Iud.* §. *fin. num.* 18.

Secunda Probatio.

7 Secundò probatur; quia in Conſtitutione Gregorij XIV. exigitur, quod Prælatus, priuſquam Reum puniendum Iudici ſeculari tradat, cognoſcat verè, quod is exceptum delictum commiſerit; ergo non ſufficit, quod cognoſcat per
præſumptiones, & coniecturas probabiles. Con- 8
ſequentia probatur; quia quod per coniecturas tales cognoſcitur, non verè, ſed probabiliter tantum cognoſcitur, ſeu præſumitur, & putatur; neque illud eſt propriè, & abſolutè verum, ſed ſub dubio verùm; ſicuti rectè docent Doctores, quos citat, & ſequitur Farinacius *conſ.* 168. *num.* 10. *& conſ.* 76. *num.* 6. Et confirmatur ex doctrina Innocentij *in c. cum. cauſam, col.* 2. *verſ.* illud autem,
de iuramento calumniæ, vbi ait, quod vera ſine 9
ea, quæ oculis inſpicimus, & indubitanter nouimus, non autem quæ præſumptiuè credere
poſſumus; Quapropter quotieſcumque lex pro- 10
bationem requirit, de probatione concludenti, & perfecta intelligi debet; *l. Iudices Cod. de Iudicibus*, & docent Decius *in Rubr.* 10. *de probationibus num.* 133. & Maſcard. *de probat. q.* 4. *num.* 12. Præſer-
tim quia quando ſufficit probatio coniecturalis, id 11
à legiſlatore ipſo cauetur, vt in *l. non. omnes.* §. *à barbaris, ff. de re militari*, ibi: *Argumentis tantum cognoſcendum eſt*; & *in cap. pro humani, de homicidio in* 6. ibi *Et poſtquam probabilius conſtiterit argumentis.*

Tertia Probatio.

Tertiò probatur; quia commiſſum delictum 12
eſſe exceptum, eſt conditio neceſſario requiſita ad hoc; vt delinquens immunitate priuetur (vt ex ſe patet, & iubet Gregor XIV. in *cit.* ſua Conſtitutione; ibi: *Niſi cognito prius per Epiſcopum, aut eius deputatum, vt ipſi vera crimina ſuperius*
expreſsè commiſerint) ergo debet conſtare. Con- 13
ſequentia probatur; quia probatio conditionis, ſeu formæ ad actum requiſitæ debet eſſe plena, & concludens, *l. ius alimentorum, ff. vbi pupillus educari debeat, & l. Lucius, ff. de condition.* demonſtrat, & docet ibi Bartol. & Farinac. *in cit. conſ.* 76. *&* 168. Vide Congregationem Epiſcop. quæ in vna Cremonenſi die 17. Iulij 1618. decreuit; quod ad delinquentem extrahendum à loco immuni; & conſignandum Curiæ ſeculari, non ſufficiat ſententia contumacialis (cùm hæc non probet delictum) ſed requiratur plenior probatio. Vide etiam Guazzinum *in defenſ. Reorum, tom.* 1. *defenſ.* 1. *cap.* 31. *n.* 9. Caſtillum *deciſ.* 156. *num.* 9. Riccium. *in prax. tom.* 2. *reſol.* 450. *num.* 3. Regentem Conſtantium *in ſupplic. ad Paul. V. num.* 69. Curtellium *in Notis politicis ad Leges Siculas* Martini Regis *controuerſ.* 5. *&* 7. *fol.* 432. *& de immun. Eccleſ. lib.* 1. *quæſt.* 38. *& lib.* 2. *q.* 24. & Gambam, *deciſ.* 179. qui tamen tenere videntur, quod probatio illa, quæ ſufficit ad torturam ſuper delicto, ſufficiat etiam, vt quis declaretur non gaudere immunitate fori, & Eccleſiæ.

SECTIO II.

Reſponſium ad fundamentum oppoſitum.

SVMMARIVM.

1 *Iudicio Epiſcopi remittitur quænam delicti probatio ſufficiens ſit; non tamen remittitur Iudicio eiuſdem deregare iuri, & perfectæ probationi delicti.*

2 *Epiſcopus*

2 *Epiſcopus in tali cognitione tenetur ſeruare ordi-
nem iudiciarium, & omnes regulas iuris.*
3 *Soluuntur oppoſita.*
4 *Epiſ opus ſi errauerit in iudicando delictum eſſe
exceptum, cum reuera non ſit, tenetur repe-
tere Reum, & iudex ſecularis reſtituere.*
5 *Error vnius non debet alteri praiudicare, praſer-
tim Reo & Eccleſia, pro quorum fauore cla-
mant omnia iura.*
6 *Item dic ſi Epiſcopus iudicauerit contra Curiam
ſecularem, ſed per errorem, quia tunc etiam
tenetur tradere Reum.*
7 *Iudex ſecularis, vel Reus lata ſententia per
Epiſcopum an gaudere debeat, nec ne, poteſt
appellare, ſi habeat ſufficiens & rationabi-
le fundamentum, contra Peregrinum, &
alios.*

1 RESpondetur ex dictis, quod licet in dicta
Cōſtitutione Gregorij XIV. remittatur iudi-
cio Epiſcopi, quænam delicti probatio ſufficiens
ſit, non tamen remittitur iudicio eiuſdē, derogare
veræ, & perfectæ probationi delicti; Quinimmò
Menoch. *q.* 8. *de arbitr. iudic. lib.* 1. ait, quod,
cùm remittatur iudicio Epiſcopi, verba hæc de-
notent arbitrium boni viri, *l. fideicommiſſaria, §.
caterum, ff. de fideicomm. & l. fideicommiſſa, §. ſi
fideicommiſſum, ff. de legat.* 3. quod & docet etiam
Bart. *in extrau. ad reprimendum, ver. videbitur, in
princip.* & *num.* 4. & ſic qood teneatur Epiſcopus
ſeruare ordinem iudiciarium, & omnes regulas
iuris, idem Bartul. *in dict. ver. videbitur, num.* 8.
Alexand. *conſil.* 33. *lib.* 2. *num.* 3. Iaſ. *in l. ſi ſic le-
gatum, ff. de legat.* 2. *num.* 26. Idque etiam in cri-
minalibus, vbi quoquè liberum arbitrium eſt le-
gibus ſubiectum, Iaſ. *ibid. num.* 24. Farinacius
in fragment. part. 1. *lit. A, num.* 244. & idem Me-
nochius *de arbitr. iudic. lib.* 1. *quaſt.* 9. *num.* 3. &
4. *quaſt.* 13. 20. & 77. & *conſil.* 69. *num.* 63. &
& 69. & *conſil.* 1131. *num.* 8. *lib.* 11. Inſtabis
ex Gratiba *loc. cit.* In Conſtitutione Gregorij XIV.
non præſcribitur forma ſeruanda in huiuſmodi co-
gnitione, ſed generaliter, & abſolutè dicitur, niſi
cognitio prius per Epiſcopum, an ipſe verè crimi-
na ſuperius expreſſa commiſerit, ergò, cum hu-
iuſmodi verba generalia ſint, generaliter intelli-
3 genda ſunt, conſequenter in quauis cognitione
verificantur, *l. cognitionem, ff. de vir. & extraord.
cognit.* Præterea, ſicut Iudex, cui imponitur, vt
cognitionem reiiciat, poteſt cognitionem reiice-
re per informationem ſine proceſſu, & extraiu-
dicialiter, ex gloſſ. *in l. ius alimentor. §.* 1. *ver. co-
gnitio, ff. vt pupillus educ. deb.* ità & in caſu no-
ſtro. Denique in quæſtionibus emergentibus ſuf-
ficit cognitio extraiudicialis, & non requiritur
cognitio cauſæ plenaria ex Bartolo, & Baldo *in
cit. l. ius alimentorum*, ergò, &c.

Reſpondetur, qood ad hæc pateat ex dictis.

Cæterum dicendum, quod, ſi Epiſcopus in iu-
dicando errauerit, v. g. iudicauerit Reum com-
miſiſſe crimen exceptum (& ſic dederit licentiam
4 iudici ſeculari illum extrahendi) poſteà verò no-
uerit oppoſitum, v. g. Reum commiſiſſe crimen
non exceptum, teneatur illum repetere, & iudex
ſecularis teneatur illum reſtituere, vti rectè no-
tarunt Regens Conſtantius in ſupplicatione ad
5 Paulum V. pro moderanda Bulla Gregorij XIV.
num. 70. Anton. de Marinis *reſol. quotid. cap.* 175.
num. 4. & *ſeqq.* Diana *part.* 4. *tract.* 1. *reſol.* 34. Et
ratio eſt; quia non debet error vnius alteri præiu-
dicare; præſertim Reo, & Eccleſiæ, pro quorum
fauore clamant omnia iura.

Idemque propter eandem rationem dicas, ſi 6
Epiſcopus in iudicando errauerit in præiudicium
Curiæ ſecolaris, quod debeat ſimiliter poſtea
Reum Curiæ ſeculari tradere. Vnde non impro-
batur mihi, qood Farinac. *in append. de immunit.
cap.* 22. *num.* 372. Gambacorta *lib.* 6. *cap* 17. *n.* 3.
& Ciarlinius *in controuerſ. forenſ. cap.* 116. *n.* 68.
docent, nempe, quod ſi lata fuerit ſententia iu- 7
dicis Eccleſiaſtici, quod Reus gaudeat, vel non
gaudeat immunitate Eccleſiæ, poſſit iudex ſeco-
laris, vel Reus (ſi habeat ſatis ſufficiens, & ratio-
nabile fundamentum appellandi) de tali ſenten-
tia appellare; qoidquid in contrarium ſentiant
Peregrinus *de immunit. cap.* 16. *num.* 33. & Diana
part. 3. *tract.* 1. *reſol.* 58. & videri etiam poterit
Guazzinus *de modo defen. Reos, tom.* 1. *defenſ.* 1.
cap. 31. *num.* 11. & Bonacina *de legibus diſput.* 3.
quaſt. 7. *punct.* 7. *num.* 11.

SECTIO III.

Altera difficultas, eiuſque ſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Conſtitutio Gregoriana, quod non detur appella-
tio, non habet locum quando eſt ſatis ſuffi-
ciens, & rationabile fundamentum appel-
landi, & ſic non tollit, ſiue Reo, ſiue
fiſco appellationem, quando notoriè vel
ſatis fundatè de lata ſententia iniuſtitia
conſtat.*

OBiicies, in Conſtitutione Gregorij XIV. ex-
plicitè Reo prohibetur appellatio; quapro-
pter etiam prohibita implicitè cenſetur fiſco, &
Actori, vt ſeruetur in iudicio æqualitas; quæ, ſi ſer-
uanda non eſſet, potios ad Rei (cuius partes ſunt
fauorabiles) quàm ad fiſci fauorem, ſeruari non
deberet; vt contra Gambacurtam, & Bonacinam
in *locis ſupra cit.* docent Peregrinus, Ciarlinius,
& Sperellus *in deciſion. forenſ. Eccleſiaſt. deciſ.*
65. *num.* 2. & *ſeqq.* qui *num.* 7. *ſubdit*, quod in
dicto caſu non ſolum denegari debeat fiſco appel-
latio, ſed etiam recurſus, & affert pro ſe ſacræ
Congregationis immunitatis declarationem, die
6. Iunij 1619. & alteram die 15. Decembris 1634.
& prætereà Reſponſionem Vrbani VIII. priua-
tim ſibi datam (cuius iuſſo, inquit ipſe, de Co-
dice Gambacurtæ deleta fuit ſententia contraria)
& ſic, quod, licet prohibita appellatione, non
cenſeatur de iure communi prohibitus recurſus
(vti docet Minadous *deciſ.* 27. & alij, quos citat
& ſequitur Martha *de iuriſdict. part.* 4. *centur.* 1.
caſ. 56. *num.* 7.) id tamen non procedat in ter-
minis Conſtitutionis Gregorij XIV.

Reſpondetur ex dictis, quod Conſtitutio Gre- 1
goriana non procedit, quando eſt ſatis ſufficiens,
& rationabile fundamentum appellandi; & ſic
non tollit, ſiuè Reo, ſiue fiſco appellationem,
quando notoriè, vel ſatis fundatè de latæ ſen-
tentiæ iniuſtitia conſtat; quia clauſula illa, *appel-
latione remota*, non prohibet appellationem à ſen-
tentia notoriè iniuſta, vt præter Doctores, quos
citat,

citat,& ſequitur Ciarlinius *loco ſupra citato, n.69.* docet Scaccia *de appellat. lib.3. cap. 2. quæſt. 16. limitat. 1. num.84.* & Gloritices *in cap. ſuper litteris de reſcript. num.333.* Vide etiam Franciſcum Zipæum *libr.3. titul. de immunit. Eccleſiaſt. conſil. 5.* Vbi rectè etiam docet, quod, quando iudex Eccleſiaſticus ex præparatoriis informationibus, inaudito Reo, declarauit immunitate eum non gaudere, poſſit Reus appellare, idquè probat ex ipſa Conſtitutione Gregorij XIV.

DVBITATIO XLIII.

An Iudex Eccleſiaſticus obligatus ſit in hac cognitione ſtare proceſſui facto à iudice laico, vt poſſit Reum remittere Curiæ ſeculari?

SECTIO I.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Iudex Eccleſiaſticus non tenetur ſtare proceſſui fabricato à iudice laico, vt poſſit Reum remittere Curiæ ſeculari.*

2 *Acta inſtructoria vnius iudicij non probant in alio; niſi fiant inter eaſdem Perſonas in iiſdem cauſis, & ad eundem effectum.*

3 *Cui delegatur alicuius cauſa cognitio, prout in cauſa immunitatis delegatur Ordinario, ei delegatur facultas ſumendi probationes pro tali cognitione.*

4 *Probationes, quæ fiunt ſine citatione partis vim non habent.*

5 *Iudex ſecularis cum probationes facit de delinquentis delicto, Eccleſiam, vt pote ei non ſubiectam non citat, neque ipſum delinquentem.*

6 *Ampliatur noſtra opinio negatiua, ſi vergat aliqua ſuſpicio contra teſtes examinatos à iudice ſeculari.*

7 *Epiſcopus ſi proceſſus delinquentis factus fuerit antequam de immunitate ageretur poteſt ſtare proceſſui iudicis laici non tamen tenetur.*

1 RESPONDETVR negatiuè; Atque ita contra Giurbam, *conſil.50. num. 2. & conſil. 100.* (qui contrarium tenet ex Breui Clementis VIII. mox *infrà* adducendo) docent Farinacius *in append. de immunit. Eccleſ. cap.22. num.373. & in cit. conſil.76. num 1.& 2. & cit. conſ.168. num.26.& ſeqq.* Clar. *§.fin.q.30. verſ. vltimo quæro,* Ambroſin *de immunit. cap.11. num.3.* Scortia *Theor.386.* Diana *part.4. tract. 1. reſol.112.* Peregrin. *de immunit. cap.3. numer. 2.* Mar. Italia *lib.1.cap.6. §.1. num.79.* Ciarlinius *in controuerſ. forenſ.tom.1. cap.10. num.92.* Ægidius Trullench. *in decalog. tom.1. lib.1. cap.11. dub.6. num.4. & 5.* Guazzinus *tom.1. defenſ. 1.cap.30. num.7.& 8.* Riccius *in praxi tom. 2. reſolut. 285. num. 3. & collect. 1792.* Belletus *in diſquiſ. Cler. part.1. tit. de fauore Cler. reali §. 4. num. 50.* Vulpius *in prax. cap.3. num.22.* Naldus, *ver. Eccleſia num.32.* Lezana *num. 28.* & Bonacina *diſp. 3.*
quæſt.7. punct.7. num. 3. Et probatur; quia acta 2
inſtructoria vnius iudicij non probant in altero, niſi fiant inter eaſdem perſonas, in iiſdem cauſis & ad eundem effectum, *cap. inter dilectos, §. in omnibus, de fide inſtrument.* & docet gloſſ. *in cap.2. de ordine cognit.* & alij multi Doctores, quos citat, & ſequitur Farinacius *in cit. conſ.168. num.26. & ſeqq.* Sed forum ſeculare reſpicit Reum, vt ſeculari iuriſdictioni ſubiectum, & vt taliter pro delicto puniendum; forum verò Eccleſiaſticum reſpicit Eccleſiæ immunitatem, quam defendat; quæ ſunt cauſæ, & perſonæ diuerſæ; ergo acta inſtructoria, ſeu probationes vnius iudicij non probant in altero. Vide Farinacium *cit. conſil. 76. in princip.* Clarum *in pract. crim. §. fin. quæſt. 36. n. 49.* & Grammaticum *conſ.42. num. 1.* qui propterea generaliter docent, quod regulariter Iudex Eccleſiaſticus non teneatur ſtare proceſſui facto per iudicem ſecularem; quamuis (vti notant Naldus, & Lezana *locis ſuprà cit.*) poſſit et ſtare, ſi prudenter credat legitimè eſſe factum, & ſe poſſe vti eo ad ſuam conſcientiam informandam.

Secundò probatur; quia in Conſtitutione Gregorij XIV. conceditur Epiſcopo facultas cognoſcendi, an delictum ſit exceptum; ergo non tenetur ſtare probationibus iudicis ſecularis. Antecedens patet ex Gregoriana ibi: *cognito prius per Epiſcopum, ſeu ab eo deputatum, an ipſi crimina ſuperius expreſſa commiſerint.* Conſequentia pro-
batur; quia cui delegatur alicuius cauſæ cognitio 3
eidem delegatur facultas ſumendi probationes pro tali cognitione, ſicuti probat Farinacius *dict. conſil.76.* & Ambroſin. *dict. num.3.* & patet *ex cap. præterea, de offic. delegat.* & ibi gloſſ. *ver. delegatus, & l. vbi falſi,* & ibi gloſſ. *ver. relationes, Cod de falſis.* Quapropter poterit Epiſcopus ſumere ſuas probationes; & non ſtare probationibus iudicis ſecularis; præcipuè cùm agatur de proprio intereſſe.

Tertiò probatur; quia probationes, quæ fiunt
ſine citatione partis, vim non habent, *cap. de te-* 4
ſtibus; ſed iudex ſecularis, cùm probationes facit
de delinquentis delicto, Eccleſiam (vt pote ſibi 5
non ſubiectam non citat, quinimmò ſæpe neque citat ipſum delinquentem) ergo contra immunitatem Eccleſiæ vim non habent.

Et hæc noſtra negatiua Reſponſio multò ma- 6
gis locum habet, ſi vergeret (quod & concedit Giurba in loco ſupra cit.) aliqua ſuſpicio contra teſtes examinatos à iudice ſeculari, vel dubius aliquo alio modo eſſet Epiſcopus (quod ferè ſemper contingit; cùm iudex laicus aduerſarium agat, & nimio affectu vt plurimum protrahatur) quia tunc certum eſt, quod ille non teneatur ſtare proceſſui facto à iudice ſeculari, ſed poterit, quin & debebit, maiorem diligentiam adhibere, curando ſcilicet examinari teſtes priores diligentius, vel alios de nouo pro informatione ſuæ conſcientiæ examinari; ſicuti, rectè tradit, & teſtatur de praxi Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ Anton. Nouarius *in ſumma Bullarum tit. de immunit. Eccleſ. num. 81.*

Quapropter aduertat Epiſcopus, an formatus 7
proceſſus à iudice ſeculari, formatus ille ſit, antequam delinquens ad Eccleſiam confugerit, & ſic antequam de immunitate tractaretur; vel poſtquam delinquens ad Eccleſiam confugerit; & ſic

cauſa immunitatis tractari cœperit: nam ſi formatus ſit ante, quamuis Epiſcopus tunc non ſit obligatus illi ſtare, ob rationes iam dictas; debet tamen quamprimum poterit, teſtes illos apud ſe examinare, (ſi examinare velit, ac proceſſui à iudice ſeculari facto non ſtare; quod regulariter eſſe debet,& delinquentem iudici ſeculari remittere; quia tuoc nonapparet ſuſpicio falſi in proceſſu; at ſi formatus ſit poſt,ſuſpiciooem non leuem falſitatis,tunc proceſſus habebit, eo quod formatus fuerit in cauſa propria,ſeu in defenſionem proprij iuris & diminutionem iuriſdictionis Eccleſiaſticæ. Vide, quæ dicebantnt *cap.10. dubit.1. ſect.1. in fin.* & *dubit. 9. per tot.* Vide etiam Farinacium *in append de immunit. cap. vlt. num. 375. & conſil. 76. & 79. lib. 1. num. 1. & 2. & conſ. 168. lib. 2. num. 26. & ſeqq.* Bonacinam, Naldum, & Lezanam *in locis ſuprà cit.*

SECTIO II.

Difficultates in oppoſitum, earumque ſolutiones.

SVMMARIVM.

1 *Examinantur clauſula Breuis Clementis VIII. ad Archiepiſcopum Panormitanum directi.*

2 *Clauſula (ſit tibi ſummariè, ſimpliciter, extraiudicialiter, & quantum pro tua conſcientia informatione, ſufficere tibi videbitur) videtur importare non plenam probationem.*

3 *Quod alicuius conſcientiæ committitur non dicitur commiſſio iudicialis, ſed conſcientialis.*

4 *Commiſſio eſt exequenda ſecundum veritatem, & ſatis eſt ſi iure gentium ſuſtineatur.*

5 *Ex dicta commiſſione ſufficit qualitercumque inquirere, ac probationem ipſi ſoli, cui eſt demandata, concludere.*

6 *Talis Commiſſarius habet iure Ordinario ſolum Deum cognitorem, & iudicem.*

7 *Item ſequi poteſt animi ſui proprium motum ſola naturali æquitate moderatum.*

8 *Item poteſt Epiſcopus vti Iudicis laici proceſſu, qui in foro Eccleſiaſtico facit probationem extraiudicialem.*

9 *Eccleſiaſtica, & ciuilis iuriſdictio adinuicem iuuare ſe debent, cum ſint ad inuicem confœderata.*

10 *Bannitus à iudice ſeculari, pro Bannito etiam habetur ab Eccleſiaſtico.*

11 *Ex Breui Clementis VIII. citato non ſequitur quod Epiſcopus teneatur ſtare proceſſui facto à iudice ſeculari; ſed tantum quod tollatur longinquitas temporis.*

12 *Clauſula dicti Breuis (ſummariè, ſimpliciter, & extraiudicialiter, ſeu de plano) non excludunt concludentem probationem, ſed excludunt ſolum modum probandi.*

13 *In caſu dicti Breuis, conſtabat de delicto; & tantum difficultas erat, an illi gauderent Eccleſiæ immunitate, & ideo Clemens VIII. ne videretur approbare proceſſum iudicis ſecularis, diſpenſauit in illo caſu particulari.*

14 *Quod ſtatuitur à Principe per Epiſtolam, ad conſultationem priuatorum, publici iuris vim obtinet; ſecus quando fuit pro vno caſu locali tantum.*

15 *Tale Breue, tanquam lex localis, & particularis non ligat extra illum locum, & illum caſum.*

16 *Regula (quod Principi placuit legis habet vigorem) procedit quando Princeps habuit animum legem condendi, & facit publicare.*

17 *Tale Breue Clementis VIII. licet eſſet generale, & generaliter obligaret, non tollit tamen conſtitutionem Gregorianam, quæ requirit concludentem probationem.*

18 *Clauſula (ſummariè, & extraiudicialiter, & quantum pro ſua conſcientia informatione ſufficere videbitur) tollunt ſolum iuris ſolemnitates, & apices, non item veras, plenas, & concludentes probationes.*

19 *Clauſula recenſita non efficiunt, quod ius gentium, vel naturæ ſeruandum non ſit.*

20 *Epiſcopus pro informatione ſuæ conſcientiæ non poteſt quid ſufficienter habere; niſi habeat probationem veram, plenam, & concludentem.*

OBiicies Breue Clementis VIII. ad Archie- 1
piſcopum Panormitanum die 6. Febr. 1597.
directum in illis verbis: *Sit tibi ſummariè, ſimpli-* 2
citer, extraiudicialiter, & quantum pro tua conſcien-
tia informatione ſufficere tibi videbitur, (quod Bre-
ue ad literam refert Genuenſis *in prax. Archie-*
piſcop. c.94. & Farinac. *conſil. 168. lib. 2. addit. 1.*)
Ergo cùm ſummus Pontifex ex dictis verbis con-
teotus ſit extraiudiciali probatione (quod inſi-
nuat non ſolum dictio illa *extraiudicialiter*, ſed
etiam clauſula; *Quantum pro tua conſcientia infor-*
matione, &c. quia cùm quid alicuius conſcientiæ
committitur, non dicitur commiſſio iudicialis,
ſed conſcieotialis, Baldus *in l. certum Cod. vnde*
leg. num 7. in fin. Roman. *num. 25.* Franch. *in cap.* 3
ſtatutum, §. aſſeſſorem de reſcript. in 6. num. 6. Et
propterea non requiritur cognitio, Lapus *alleg. 60.*
num. 4. Eſt enim commiſſio exequenda ſecundum 4
veritatem, & ſatis eſt, ſi iure gentium ſuſtineatur,
Baldus *in l. 2. Cod. de fideicommiſ. num. 2.* Franch.
loco ſupra cit. Et ſufficit qualitercumque inquire- 5
re, ac probationem ipſi ſoli, cui eſt demandata,
concludere, Franch. *ibid.* & Felin. *in cap. 1. de con-*
ſtitut. num. 51. prope fin. Et habet is iure ordina- 6
rio ſolum Deum cognitorem, & iudicem, gloſſ.
in cit. §. aſſeſſorem verb. relinquitur, Franch. *n. 6.*
& Abb. *in cap. ſuper his, de accuſat. num. 16.* Et
tandem ſequi poteſt animi ſui proprium motum 7
ſola naturali æquitate moderatum, Mandoſius
Addit. vlt. ad allegat. 15. Lapi.) poterit Epiſco-
pus Iudicis laici proceſſui (cui in foro Eccleſiaſtico 8
facit probationem extraiudicialem, Dec. *in cap. at*
ſi clerici, num. 90. de iudiciis; & meritò; quia Ec-
cleſiaſtica, & ciuilis iuriſdictio adinuicem iuua-
re ſe debent; cum ſint adinuicem confœdera-
tæ; quapropter Bannitus à iudice ſeculari, pro 9
Bannito etiam habetur ab Eccleſiaſtico, vt bene 10
per Alciatum *in cap. 1. n. 121. de offic. ordin.*) ſtare,
& acquieſcere; maximè, ſi ex perſonarum grauita-
te fides videatur teſtibus adhibenda; vel ſi ex tem-
pore exceptarum probationum videatur ſuſpicio
tolli;

Digitized by Google

tolli;vel ſi exhibeatur proceſſus, immunitatis controuerſia nondum orta, formatus; quamuis ſecus, ſi,formatus fuerit poſteà, vti *ſuprà* cum Farinacio dicebamus.

Reſpondetur, ex dictis verbis Breuis Clementis V I I I. non ſequi; quod Epiſcopus teneatur
11 ſtare proceſſui facto à iudice ſeculari;neque ſequi (vt rectè ex multis notauit Nouarius in *loco ſuprà cit.*) quod tollatur ſubſtantia probationis, ſed tantum quod tollatur longinquitas temporis;
12 cùm ly *ſummariè*, *ſimpliciter*, *& extraiudicialiter,ſeu deplano*,non excludant concludentem probationem, ſed excludant ſolum modum probandi.

13 Adde quod in tali caſu Breuis Clementis VIII. planè conſtabat de delicto, & tantum difficultas erit, an illi gauderent Eccleſiæ immunitate; & ideò Clemens V I I I. ne videretur approbare proceſſum Iudicis ſecularis, diſpenſauit in illo caſu particulari,vt Archiepiſcopus Panormitanus traderet aliquos ex illis Reos Curiæ ſeculari cum ſummaria, ſimplici, & extraiudiciali informatione tantum; quod ad alios caſus, vt faciat regulam generalem, trahendum non eſt: ſatis enim ex ipſo contextu dignoſcitur, dictum Breue datum fuiſſe in illa cauſa Panormitana ex rationabilibus cauſis animum Papæ mouentibus,& cum clauſulis derogatotiis ad Conſtitutionem Gregorianam, & alias iuris Conſtitutiones; præſertim quia tractabatur de crimine aſſaſſinij,quod propter grauitatem, & enormitatem ſuam habet multa ſpecialia, iuxta *textum in cap.* 1. *de homicid. in* 6. & ex communi tradit Maſcardus *concl.* 137.

Inſtabis,ita declarauit ſacra Congregatio;ergo, ſic Ginrba *loco ſupra cit.*

Reſpondetur dupliciter etiam,vt ſupra;præſertim quia talis ordo emanauit à Pontifice,media Congregatione ipſum repræſentante.

Vigebis, Quod ſtatuit Princeps per Epiſtolam
14 ad conſultationem priuatorum, publici iuris vim obtinet *l.* 1.*ff. de conſtitut. Princip. &* §.*ſed & quod Principi placuit*, *inſtitut.de iur.natur.gent.& Ciuil.* & docet gl. *in cap.ex tua,de fil.preſbyt.* Abb. *in cap. Paſtoralis,de except.num.* 1. *not.* 1.& Felin. *in cap.* 1. *de conſtit. num.* 17. ergo dictum Breue ſeu Epiſtola Pontificis dicenda eſt,quod ſit edita, tanquam lex ad declarationem Bullæ Gregorij X I V.

Reſpondetur cum Ciarlinio *in cit. cap.* 10. *num.* 92. *& ſeqq.* nego conſequentiam; quia dictum Breue fuit locale pro ciuitate Panormi, & pro illo caſu tantum; nec voluit Pontifex in illo Breui condere legem generalem; quod apparet; quia dirigitur ad Archiepiſcopum illius Ciuitatis, vt videre eſt ex inſcriptione, quæ ait; *Venerabili fratri Archiepiſcopo Panormi Clemens V I I I.* Et ſic ſolum deſeruit pro illo caſu, pro quo Papa fuit requiſitus, vti colligitur ex illis verbis: *Supplicando,vt quid in huiuſmodi cauſa faciendum ſit, tibi præſcribere dignaremur.* Quapropter tale Bre-
15 ue, tanquam lex localis, & particularis non ligat extrà illum locum, & illum caſum, vt rectè dixit Farinacius *in append. de immunit. cap.* 22. *num.* 351.& Peregrin. *cap.* 11. *num.* 10. *& ſeqq.* quia ſi voluiſſet Pontifex per illud facere legem generalem, feciſſet illud Romæ publicari ſicuti fieri ſolet, cùm publicatio ſit de eſſentia legis.Et
16 quamuis quod placet Principi, etiam per epiſtolam, vim legis habeat (vt dixit etiam Mar. Ital *de immunit.lib.*1.*cap.*5.§.4.*num.*6.) id tamen procedit, quando Princeps habuit animum legem condendi; & fecit publicari, vt modò ſupra dicebam, & docent Farinac. & Peregrin. in *locis ſupra*
cit. Adde; quod licet tale Breue Clementis VIII. 17
ſit generale, & generaliter obliget, non tamen (vt ſuprà etiam dicebam) tollit Conſtitutionem Gregorij X I V. quæ requirit veram, & concludentem probationem;& ſic non efficit, quin neceſſaria ſit plena probatio:licet enim in dicto Bre- 18
ui dicatur, poſſe Epiſcopum ſe informare ſummariè, & extraiudicialiter, & quantum pro ſuæ conſcientiæ informatione ſufficere videbitur;hæc tamen verba tollunt ſolum iuris ſolemnitates, & apices, non item veras, plenas, & concludentes 19
probationes; ita vt ius gentium, vel naturæ (iuxta quod in ore duorum vel trium ſtat omne verbum, *l. vbi numerus*, *ff. de teſtibus*, *& cap. ſi quis teſtes*, §. *vbi* s. *quæſt.* 3. *&* tradunt Cephal. *conſil.* 651. Maſcard. *de probat. in præfat. quæſt.* 5. *num.* 117. & Farinac, *quæſt.* 63. *num.* 232.) ſeruandum non ſit,ſicuti rectè docent etiam Oſaſcus *deciſ.*1.*num.*1. *&* 15. Farinac. *q.* 8. *num.* 68. *& cit. q.* 63. *num.*13. & Martha, *clauſ.* 160.*num.*
10.*part.*1.Quapropter non poterit Epiſcopus pro 20
informatione ſuæ conſcientiæ quid ſufficienter habere, niſi habeat probationem veram, plenam, & concludentem, quam omnia iura requirunt;præſertim, ſi tractetur de præiudicio Rei, & Eccleſiæ,quorum partes ſunt valde fauorabiles.

DVBITATIO XLIV.

An iudex Eccleſiaſticus obligatus ſit in hac cognitione citare Reum, vt poſſit illum remittere Curiæ ſeculari?

SECTIO I.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Iudex Eccleſiaſticus cum hac cognitione tenetur citare Eccleſiam, ſeu nomine Eccleſiæ defendere, cum directè de eius præiudicio agatur.*

2 *Item tenetur citare Reum, cum non poſſit inuitus ab Eccleſia à Prælato Eccleſiaſtico extrahi.*

3 *Reus poteſt extrahenti reſiſtere, & extractus iam agere vt Eccleſiæ reſtituatur.*

4 *Iudex Eccleſiaſticus ſine citatione Delinquentis non poteſt illum remittere Curiæ ſeculari.*

5 *Quotieſcumque directè agitur de præiudicio alicuius, agitur de præiudicio eiuſdem ad ipſum condemnandum.*

DIxi, *an obligatus ſit citare Reum*; 1
quia quod obligatus ſit citare Eccleſiam, ſeu nomine Eccleſiæ promotorem fiſcalem, ad quem ſpectat iura Eccleſiæ defendere, indubitatum videtur; cùm directè de eius præiudicio agatur

agatur, *l. de vnoquoque ff. de re iudicata*; *l. nam ita Diuus, ff. de adoption. & cap. 2. de teſtibus*, & docet Farinac. *in conſ. 168. num. 41. & in append. de immunit. capit. vlt. in fin.* Hoc poſito.

2 Reſpondetur affirmatiuè; Atque ita contra
Remigium Gogni *de immunit. Eccleſ. q. 2. num.*
3. & 11. Gratianum *diſp. 596. num. 26* Giurbam
conſil. 100. de immunit. n. 28. & Antonium Noua-
uarium *in ſumma Bullarum tit. de immunit. Eccleſ.*
num. 96. (vbi pro ſua ſententia teſtatur de praxi
Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ, & citat
Methnum in Controuerſiis forenſibus) docent
Doctores, quos citat, & ſequitur Farinacius *in*
appendice, cap. 22. num. 376. & conſil. 168. num.
48. Peregrin. *de immunit. Eccleſ. cap. 3. num. 9. &*
ſeqq. Bonac. *tom. 2. diſp. 3. quæſt. 7. punct. 7. num. 10.*
& Diana *part. 4. tract. 1. reſol. 112.* & probatur;
quia priuilegium immunitatis, quamuis com-
petat primo, & per ſe Eccleſiæ, competit tamen
immediate, directè, & per ſe etiam delinquenti;
cùm ipſe non poſſit inuitus ex Eccleſia à Prælato
Eccleſiſtico extrahi (vt tradit etiam Gambacurta
lib. 4. cap. 22. num. 16.) quin & poſſit (vt *ſuprà*
dubit. 25. ſect. 1. dubit. 26. & 32. dicebam) ex-
3 trahenti reſiſtere, & extractus iam agere, vt Ec-
4 cleſiæ reſtituatur; ergo ſine citatione delinquen-
tis non poteſt iudex Eccleſiaſticus illum remitte-
re Curiæ ſeculari. Conſequentia probatur; quia
5 quotieſcumque directè agitur de præiudicio ali-
cuius, requiritur citatio eiuſdem ad ipſum con-
demnandum.

SECTIO II.

Difficultates in oppoſitum, earumque ſolutiones.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium immunitatis competit primo & per ſe Eccleſiæ, nec non competit immediate, directe, & per ſe etiam Reo.*

2 *Priuilegium immunitatis potius dicendum eſt competere Reo, quam Eccleſiæ, cum Eccleſiæ intuitu ei concedatur, & homo capax ſit beneficij.*

3 *Citatio Delinquentis non videtur neceſſaria quotieſcumque probatio fit ad iudicis inſtructionem, ſi ſimus in cauſis Tertio non præiudicantibus, aliàs ſecus.*

4 *In crimine aſſaſinij ad excommunicationem, depoſitionem vel aliam cenſuram ferendam requiritur etiam partis citatio.*

5 *In crimine aſſaſinij ad ferendam ſententiam ſufficiunt probabilia argumenta; quæ tamen in caſu immunitatis non ſufficiunt.*

6 *Ferre ſententiam ſine Partis citatione eſt contra ius naturale, nec poteſt conſuetudine aliqua firmari.*

7 *Reus ſi ſponte compareat non citatus, petatque audiri pro ſui iuris defenſione, audiri debet; & quouſque audiatur, opponere poteſt ſententia Ordinarij declarantis immunitatem ipſi non competere.*

1 OBiicies, priuilegium immunitatis competit primò, & per ſe Eccleſiæ; Reo autem competit tantum in conſequentiam (vti docent Couar. *2. var. cap. 20. num. 11.* & Decian. *tract. crimin. lib. 6. cap. 29. num. 11. in fin.*) Ergo non eſt, cur citetur Reus, Conſequentia probatur; quia quotieſcumque priuilegium alicui competit in conſequentiam, & non immediatè, ſeu directè, & per ſe, non debet is citari, ſed ſufficit, ſi citetur principalis.

Reſpondetur, concedo priorem partem an-
tecedentis, quod ſcilicet priuilegium immunita-
tis competat primò, & per ſe Eccleſiæ; at nego
poſteriorem partem illius quod ſcilicet compe-
tat tantum delinquenti in conſequentiam, &
non immediatè, directe, & per ſe etiam vti *ſuprà*
dicebam; Quin immò dicendum eſt, quod po- 2
tius competat delinquenti, intuitu tamen Eccle-
ſiæ; cùm non Eccleſia, quæ eſt res inanimata, ca-
pax beneficij ſit, ſed potius homo, in honorem
tamen, & reuerentiam Eccleſiæ.

Obiicies ſecundò, probatio, an delictum ſit exceptum, ſit ad inſtructionem Iudicis (cùm ipſi tantum id conſtare debeat, vt poſſit delinquentem remittere Curiæ ſeculari; & patet ex Conſtitutione Greg. XIV. ibi: *Cognito prius per Epiſcopum, an verè ſupradicta crimina commiſerint.* & quia nullibi ab illa requiritur, vt parti etiam conſtet) Ergo non eſt, cur delinquens citetur. Conſequentia probatur, quia quotieſcunque probatio ſit ad iudicis inſtructionem, non videtur neceſſaria citatio delinquentis; ità Innocent. Bart. & Bald. quos citat Farinácius *in cit. conſ. 168 n. 48.*

Reſpondetur, concedo antecedeus; at nego
conſequentiam; & ad probationem Reſpondeo, 3
diſtinguendo: non videtur neceſſaria citatio de-
linquentis, quotieſcumque probatio ſit ad iudi-
cis inſtructionem; ſi ſimus in cauſis tertio non
præiudicantibus concedo: ſi ſimus in cauſis tertio
præiudicantibus (vt in caſu noſtro) nego. Neque
obſtat; quod ſoli iudici dicatur debere de verita-
te conſtare; quia id dicitur; quia probatio (quam-
uis citetur pars, *cap. ſtatutum, §. cum verò de reſ-
criptis in 6.*) ſit iudici, & non parti, etſi con-
ſtando Iudici, ex conſequentia etiam conſtet
& parti.

Obiicies tertiò, in crimine aſſaſinij ad excommunicationem, depoſitionem, vel aliam cenſuram ferendam, non videtur neceſſaria citatio partis, Hoſtienſ. *in cap. vnic. de homicid. in 6. num. 37. ver. Conſtiterit. & ibi* Ioan. Andr. & Geminian. Ergo neque neceſſaria eſt in caſu noſtro; cùm hic de minori præiudicio delinquentis agatur.

Reſpondetur, nego antecedens, quia licet ad 4
condemnationem ibi argumenta probabilia ſuffi-
cient, hæc tamen plenè, & in forma iudicij pro-
bari debent, & conſequenter cum citatione
partis.

Reſpondetur ſecundò, tranſeat antecedens: at 5
nego conſequentiam; & diſparitas eſt, quia in cri-
mine aſſaſinij (cum propter grauitatem ſuam ha-
beat multa ſpecialia, *cap. 1. de homicid. in 6.* & ex
communi tradit Maſcard. *concl. 137.*) ad ferendam
ſententiam ſufficiunt probabilia argumenta, quæ
tamen in caſu immunitatis non ſufficiunt; cùm
verè, plenè, & perfectè de dalicto excepto conſta-
re debeat, vt ſupra dicebamus.

Obiicies quartò, videtur receptum, vt informationes fiant ſecretè, ſine citatione partis; ergo.

Reſpondetur, nego antecedens. Et eſto, ita alicubi receptum ſit, abrogari id deberet, vt potè
7 contrarium iuri naturali. Quinimmò addo, quod, ſi Reus ſponte compareat non citatus, petatque audiri pro ſui iuris defenſione, audiri debeat; & quovſque audiatur, opponere poſſit ſententiæ Ordinarij declarantis immunitatem ipſi non competere; quia agitur de eius præiudicio; & ex alio capite de iure naturæ ipſi competit, ſe poſſe defendere, & iudici defenſiones ipſius admittere. Vide Farinac. *cit. conſ.* 168. *n.* 61. *&* 62. & Peregrinum *cit. cap.* 3.

SECTIO III.

An teſtes examinati in proceſſu informatiuo ſint poſtea repetendi, & quomodo?

SVMMARIVM.

1 *Teſtes examinati in proceſſu informatiuo ſunt poſtea repetendi citato, & audito fiſco Eccleſiaſtico, & ipſo Reo, niſi forſan habeantur pro repetitis.*

2 *Repetitio teſtium multum Eccleſiæ, & Reo, cum rei veritate poteſt prodeſſe.*

3 *Solus proceſſus informatiuus non facit fidem, cum teſtes examinati, parte non citata, non probent, nec faciant iudicium etiam in criminalibus.*

4 *Teſtes, non obſtat, quod deponant ſuper crimine, licet non ſint repetiti.*

5 *Ratio Guazzini, quod ſc. in criminalibus exceptis, parte non citata, patitur difficultatem.*

1 EX dictis ſequitur, quod teſtes examinati in proceſſu informatiuo, ſint poſteà repetendi, citato, & audito fiſco Eccleſiaſtico, & ipſo Reo, niſi forſan habeantur pro repetitis; Atque ita in terminis contra Guazzinum, *tom.* 1. *defenſ. cap.* 31. *numer.* 19. docet Ciarlinius *in controuerſ. forenſ. cap.* 10. *num.* 150. & meritò; quia repetitio teſtium
2 multum Eccleſiæ, & Reo cum rei veritate prodeſſe poteſt; cùm teſtes repetiti ſæpe dictis ſuis quid addant, vel minuant vel alio modo ſe declarent ita vt quod prius Eccleſiæ, & Reo noxium
3 erat, incipiat eſſe vtile, & proficuum; tum quia ſolus proceſſus informatiuus non facit fidem, cùm teſtes examinati, parte non citata, non probent, nec faciant iudicium, etiam in criminalibus, vt docent Farinac. *quaſt.* 72. *num.* 87. & ipſe etiam Guazzinus *defenſ.* 24. *cap* 9.

4 Neque obſtat, quod dicunt idem Guazzinus *cit. defenſ.* 1. *cap.* 30. & Giurba *conſil.* 50. ſufficere in noſtro caſu, quod teſtes deponant ſuper crimine, licet non ſint repetiti; quia ratio Guazzini,
5 quod ſcilicet in criminibus exceptis probent teſtes parte non citata (præterquam quod Doctores per eum allegati loquuntur ſolum in crimine aſſaſinij, & læſæ Maieſtatis, quæ propter grauitatem ſuam habent multa ſpecialia, vt ſupra dicebam) patitur difficultatem; cùm multi alij teneant, etiam in dictis criminibus requiri citationem; vt per Farinacium *q.* 72. *n.* 87. Maſcardum *concl.* 137. & etiam per eundem Guazzinum *cit. defenſ.* 24. *cap.* 9. videre eſt.

DVBITATIO XLV.

Qualiternam iudex Eccleſiaſticus obligatus ſit in hac cognitione procedere?

SVMMARIVM.

1 *Oblatio libelli, & litis conteſtatio non videtur neceſſaria in hac cognitione.*

2 *Oblatio libelli, & litis conteſtatio non eſt neceſſaria quando agitur ad cognitionem qualitatis delicti, & non ad pœnam illius.*

3 *Idem procedit quando agitur ex officio, & nullo accuſatore interueniente maximè quando deciſio committitur arbitrio, & cum clauſula (ſummariè.)*

4 *Iudex Eccleſiaſticus in caſu ſupradicto tenetur Reo, & Eccleſiæ concedere dilationes, quæ vt iura ſua defendat, neceſſaria ſibi viſa fuerint.*

5 *Iudex Eccleſiaſticus in tali cognitione facienda, non poteſt denegare dilationes ad probandum, cum id ſit de iure naturæ, & aliàs delictum non eſſet plenè probatum.*

6 *Item tenetur fabricatum proceſſum publicare, ne Reo, & Eccleſiæ defenſio, & allegandi ſi quid habeat in ſui iuris fauorem, poteſtas tollatur.*

RESPONDETVR, non videtur neceſ- 1
ſarium, quod procedat, libellum exhibendo, & litem conteſtando; quia 2
agitur ad cognitionem qualitatis de- 3
licti, & non ad pœnam illius; tum quia agitur ex officio, & nullo accuſatore interueniente; tum quia committitur arbitrio Epiſcopi huius cauſæ deciſio; tum quia poteſt ſummariè, & extra ordinem iuris hæc cauſa tractari, ergo, &c. Conſequentia probatur; quia in his omnibus non requiritur libellus, & litis conteſtatio, vt ex communi tradunt Menoch. *de arbitr. quaſt.* 18. & Farinacius *cit. conſil.* 168. *num.* 63. Tenetur tamen 4
iudex Eccleſiaſticus Reo, & Eccleſiæ concedere dilationes, quæ vt iura ſua defendant, neceſſariæ ſibi viſæ fuerint; quia, etſi eius iudicio & arbitrio delicti probatio commiſſa ſit, non tamen propter-
eà tollitur, quin teneatur dictas dilationes conce- 5
dere; cùm id ſit de iure naturæ, & aliàs delictum non eſſet plenè probatum; Atque ita docent Farinac. *loco ſuprà cit. num.* 64. Speculat. *in tit. de offic. omn. indic.* §. *fin. num.* 18. & Ciarlinius *in contr.* 6
forenſ. cap. 10. *n.* 152. contra Giurbam *conſ.* 50. *num.* 5. Tenetur etiam iudex Eccleſiaſticus, cùm proceſſum fecerit, illum publicare, ne Reo, & Eccleſiæ defenſio, & allegandi, ſi quid habeat in ſui iuris fauorem, poteſtas tollatur. Vide Doctores, quos citat, & ſequitur Farinac. *loco ſuprà cit.*

* * *

DVBITATIO XLVI.

An in dubio, quod delictum ſit exceptum, poſſit iudex Eccleſiaſticus iudicare, quod Reus non gaudeat, ſed priuetur immunitate?

SVMMARIVM.

1 *In dubio amplectenda eſt ea opinio, quæ magis fauet Eccleſiæ & Reo etiam in caſu priuilegij immunitatis.*

2 *Epiſcopus in omni caſu dubio conſulere debet Pontificem.*

3 *Epiſcopus tradẽs indebitè Reũ Curiæ ſeculari præter peccatum mortale ſacrilegij, & iniuſtitiæ, & ſic damnorum obligationem, ſi Reus morte puniatur, incidit etiam in irregularitatem.*

1 RESPONDETVR negatiuè; quia (vt per ſe patet, & ſupra dicebam *dubit. 37. ſect. 1. num. 27.*) in dubio ea opinio tenenda eſt, quæ magis fauet Eccleſiæ, & Reo; Atque ita in terminis caſus dubij de immunitate Eccleſiæ docent Farinac. *in append. cap. 8. num. 123. in fin.* Maraota *part. 2. reſponſ. 36. num. 11. & reſponſ. 51. num. 12.* Giurba *conſil. 16. num. 25. in fin.* & Sperellus *deciſ. 60. num. 13.* Vide etiam Guazzinum *defenſ. 20. num. 20.* vbi re-
2 ctè ait, quod Epiſcopus in omni caſu dubio conſulere debeat Pontificem.

3 Cæterum Epiſcopus, ſi Reum Curiæ ſeculari tradit in caſu, quo debet ille gaudere, præter peccatum mortale ſacrilegij, ac iniuſtitiæ, & ſic damnorum obligationem, & irregularitatem (ſi Reus ad mortem damnatur) incurret; quia in caſibus non exceptis nullam poteſtatem in Reum habet; & conſequenter, ſi tunc Curiæ ſeculari eum tradit, Reo, & Eccleſiæ iniuriam maximam infert contra virtutem iuſtitiæ, & Religionis. Vide Nouarium *in ſum. Bull. tit. de immunit. num. 31.*

DVBITATIO XLVII.

Ad quemnam iudicem ſpectet cognitio, ſi captus à ſatellitibus, affirmet, ſe captum fuiſſe in loco ſacro, illi autem negent?

SVMMARIVM.

1 *Cognitio controuerſiæ Rei capti, & ſatellitum capientium aſſerentium contra Rei depoſitionem ſe non executes capturam in loco ſacro, ſpectat ad iudicem Eccleſiaſticum.*

2 *Acceſſorium ſequitur naturam ſui Principalis.*

3 *Reus ſi captus à iudice laico, alleget Clericatum de hoc cognoſcere ſpectat ad iudicem Eccleſiaſticum.*

4 *Melior eſt conditio poſſidentis quando ſumus in dubio, & cetera ſint paria.*

5 *In caſu poſito iudex Eccleſiaſticus non debet facile credere ſatellitibus, quia agitur de graui præiudicio tertij, & ideo eſt cauendum hac de re deligenter.*

6 *Per iudicem Eccleſiaſticum hic intelligitur Epiſcopus, & non Prælatus regularis.*

RESPONDETVR, quod ſpectet ad iudicem Eccleſiaſticum; Atque ita docent Farinacius *in append. cap. 2. numer. 54.* Gambacurta *lib. 4. cap. 22. num. 25.* Peregrinus *in tract. de immunit. Eccleſ. cap. 13. n. 18.* Antonius Nouarius in ſumma Bullarum, *tit. de immunit. num. 95.* & Marius Italia *lib. 1. cap. 6. §. 2. num. 100. & ſeqq.* Et probatur; quia ad iudicem Eccleſiaſticum ſpectat cognoſcere cauſas immunitatis principales, vt potè Eccleſiaſticas, & ſpirituales; ergo ad eundem ſpectabit cognoſcere alia ad illas concernentia; quia acceſſorium ſe- 1
quitur naturam ſui principalis, *cap. acceſſorium de regul. iuris in 6.* Quapropter *in cap. ſi iudex de* 2
ſententia excommun. in 6. deciditur, quod, ſi Reus captus à iudice laico, dicit ſe eſſe clericum, huius 3
rei cognitio ſpectet ad iudicem Eccleſiaſticum: qua de re tamen nos dicebamus *cap. 4. dubit. 25. vſquè ad 30.*

Dices, Reus eſt in poſſeſſione iudicis laici, ergo cogoitio ſpectat ad iudicem laicum. Conſequentia probatur; quia melior eſt conditio poſſidentis.

Reſpondetur, concedo antecedens; at nego con- 4
ſequentiam, & ad probationem eius Reſpondeo, quod melior eſt conditio poſſidentis, ſi ſimus in dubio, & cætera ſint paria (quod non eſt in caſu noſtro, vt dicebamus) Vnde *in cit. cap. ſi iudex*, licet Reus ſit in manibus iudicis ſecularis, deciditur tameo, quod cognitio de clericatu ſpectet ad iudicem Eccleſiaſticum.

Aduerte tamen hic cum Doctoribus (quos citat, & ſequitur Tuſchus *ver. Eccleſia concl. 10.* 5
num. 17. Farinac. *in append. cap. 2. num. 44.* Mar. Italia *de immunit. lib. 1. cap. 6. §. 2. num. 98.* Decianus *in tract. crim. tom. 2. lib. 6. cap. 29. num. 10.*) quod in caſu poſito non debeat iudex Eccleſiaſticus de facili credere ſatellitibus, ſeu Birruariis affirmantibus; quia agitur de graui præiudicio tertij & de graui præiudicio loci ſacri, quorum partes ſunt valde fauorabiles; quamuis debeat prudenter attendere verba illorum, & conſiderare omnes circumſtantias, & ſecundùm illas ſe regulare, & rem exequi; ſiquidem in obſcuris, quod veriſimile eſt, ex coniecturis inſpici ſolet, *l. in obſcuris, ff. de regul. iur.* huiuſmodi verò coniecturæ deſumuntur primò; ſi omnes ſatellites id affirment, præſertim ipſorum dux, ſeu vulgò dictus Capitaneus. Secundo, ſi ſatellites Reum acceperint, non accepto pretio, vel mercede. Tertio, ſi alij etiam affirment Reum captum fuiſſe in loco non ſacro.

Aduerte ſecundo, quod etiam in dubio, an Reus in loco ſacro, vel prophano captus ſit ſpectet ad Epiſcopum, & non ad alios Prælatos regulares id decidere, prout ex Peregrino, 6
Correa, & aliis tradit Barboſa *de iure Eccleſ. lib. 2. cap. 3. n. 15. & ſeqq.*

DVBITATIO XLVIII.

An Reus ad locum ſacrum confugiens, in caſibus non exceptis, expelli inde poſſit, & debeat?

SVMMARIVM.

1 *Reus confugiens ad locum ſacrum in caſibus non exceptis non poteſt inde expelli.*

2 & 3 *Qui dat immunitatẽ alicui loco dat etiam cuilibet ius confugiendi ad illum locum; quapropter qui eum expellit, priuat eum iure ſuo, & grauiter peccat contra iuſtitiam. item dic de impedientibus ne recipiatur.*

4 *Reus non eſt expellendus à loco immuni prætextu, quod alibi poſſit ſe recipere; quia habet ius ad quem maluerit locum ſacrum.*

5 *Clerici, & Regulares non poſſunt expellere confugientes ad ſuos Conuentus, & Domos, etiam reiiciendo illos ad Eccleſiam, quia in Eccleſia non ſunt neceſſaria miniſtrari e non licet.*

6 *Reus non ſeruans debitam reuerentiam Eccleſiæ vel in ea cibum ſumens, & quid ſimile, poteſt cum violentia ad loca circumiacentia immunia impelli, ſi renuat obedire.*

7 *Reus turbans quietem, inficiens diſciplinam Regularem, vel indecenter ſe gerens, poteſt expelli etiam à Domibus, & Conuentibus ipſorum.*

8 *Quod conceditur in fauorem, non debet in diſpendium retorqueri.*

1 RESPONDETVR negatiuè; quin debet eius defenſio ſuſcipi, *cap. miror. cap. Reum, cap. id conſtituimus, c. definit. c. ſicuti antiquitus, 17. quæſt. 4. c. de raptorib. 36. quæſt. 1. cap. inter alia de immunit. Eccleſ. & l. præſenti Cod. de his, qui ad Eccleſ. confug.* Et
2 ratio eſt; quia qui dat immunitatem alicui loco,
dat etiam cuilibet ius confugiendi ad illum locum: quapropter qui eum expellit, priuat eum
iure ſuo; atque adeò grauiter peccat contra iuſti-
3 tiam, quod extendendum etiam eſt ad omnes,
qui quomodocumque impediunt, ne Reus recipiatur in loco immuni; quia impediunt ius confugientis in re graui.

4 Neque obſtat, quod Reus poſſit confugere ad alium locum immunem (qua ratione nonnulli Reum expellunt, vel non recipiunt) quia cum omnis locus ſacer ſit immunis, Reus ius habet confugiendi ad omnem talem locum, ita vt è nullo poſſit expelli, vel impediri, quod ibi recipiatur, ſed ſit in poteſtate ipſius eligere quemcumque locum voluerit, cùm quilibet ſit ipſi conceſſus, ad quem poſſit confugere.

5 Hinc ſequitur, quod clerici, & Regulares non poſſint expellere Reum à domibus, vel conuentibus immunitate gaudentibus, etiam reiiciendo illum ad Eccleſiam; quia cùm dictæ domus, vel conuentus immunitate gaudeant, habet ius confugiendi non ſolum ad Eccleſiam, ſed etiam ad dictas domus, & conuentus, quo iure non poteſt priuari; cùm quod eſt conceſſum à ſuperiori non poſſit auferri ab inferiori; præſertim quia ob reuerentiam Eccleſiæ non poteſt in illa exercere quædam, quæ ſunt ad vitæ conſeruationem neceſſaria, vt cibum capere, dormire, & ſimilia: quapropter ad hæc exercenda concedi debet ipſi alius locus: ob quam cauſam Imperatores conceſſerunt certum ſpatium extra Eccleſiam, in quo Reus hæc exercere poſſit, ſicuti conſtat *ex l. præcant, Cod. de his, qui ad Eccleſ. confug.* & notat Rittherſuſius *de iure Aſyl. cap. 7. num. 7.*

Quod ſi Reus non ſeruet debitam reuerentiam 6
Eccleſiæ, vt ſi in illa cibum ſumat, dormiat, aut
quid ſimile gerat, moneri debet à clericis, quod
ad hæc præſtanda extra Eccleſiam, v.g. ad circumiacentia loca immunia, ſe conferat, ita vt ſi renuat obedire, etiam cum violentia ad id cogi poſſit, *cit. l. præcant, §. præinde*; quia vt ibi dicitur, *præferenda humanitati religio eſt*; & cùm ſpectet ad clericos cura Eccleſiarum, ad ipſos etiam ſpectabit impedire, ne Eccleſiæ indecenter tractentur. Nouarius *in ſum. Bullar. tit. de immunit. num. 40.* aſſerens ita declaraſſe S. Congregationem, & Farinac. *de immunit. cap. 2. num. 40.*

Quin, ſi Reus indecenter in domibus, conuen- 7
tibus, vel aliis locis immunibus ſe gerit, v.g.
turbat quietem, vel inficit diſciplinam regularem
expelli licitè ex illis poteſt; quia cùm immunitas
ſit priuilegium loci, non debet redundare in de-
trimentum loci, & eorum qui ſunt in loco; ſiqui- 8
dem quod conceditur in fauorem, non debet in
diſpendium retorqueri, *cap. quod ob gratiam, de regul. iur. in 6.* quapropter tunc præualet ius illorum conſeruandi propria loca cum debita quiete, præſertim cùm tale ius ſit naturale, & primæuum, & cùm Reus confugiat ad illa vt protegendus, & ſic vt ſupplex, & protectionem implorans: quapropter ſi taliter ſe non gerat; indignum ſe reddit protectione.

DVBITATIO XLIX.

An, ſi laicus delinquat in loco ſacro, poſſit iudex Eccleſiaſticus cognoſcere de delicto, & delinquentem ſecularem punire?

SVMMARIVM.

1 *Iudex Eccleſiaſticus cognoſcere, & punire poteſt ſimpliciter, etiam ſi delictum in loco ſacro commiſſum non ſit Eccleſiaſticum, ſed ſeculare, & à ſeculari commiſſum.*

2 *Delictum in loco ſacro commiſſum, ratione loci ſacri, in quo eſt commiſſum, ſortitur naturam mixti fori, & datur locus præuentioni.*

RESPONDETVR, quod (quamuis Olibanus *de iure fiſci cap. 11. num. 7. & ſeqq.* & Antonius Ripol. *de iuriſdict. omn. iud. cap. 1. num. 170.* aſſerant, quod iudex Eccleſiaſticus, ſi habet iuriſdictionem, & territorium in rebus ſecularibus; poſſit cognoſcere per ſeculares de delicto intra locum ſacrum à ſeculari commiſſo, & delinquentem illum punire; ex eo, quia ad dominum habentem omnem iuriſdictionem, & imperium in ciuitate, pertinet cognitio, & punitio

ſecularis

ſecularis delinquentis intra Eccleſiam; ſecus ſi ta-
1 lem iuriſdictionem non habeat) tamen dicendum
ſit, quod cognoſcere, & punire poſſit ſimpliciter
etiamſi delictum in loco ſacro commiſſum, non
ſit Eccleſiaſticum, ſed ſeculare, & à ſeculari com-
miſſum. Et probatur (vnde patet Reſponſio fun-
damentum aduerſariorum) quia (vt ſupra dice-
bam) delictum in loco ſacro commiſſum, ratione
loci ſacri, in quo eſt commiſſum, ſortitur natu-
ram mixti fori, cùm propterea induat naturam ſa-
crilegij; quapropter in tali caſu vterque iudex,
2 tam ſecularis, quàm Eccleſiaſticus, cognoſcere; &
punire poterit; ita vt detur locus præuentioni, &
ſic punire poſſit is iudex, qui in captura præuenit,
atque ita docent Doctores, quos refert, & ſequi-
tur Farinac. *in appendice de immunit. Eccleſ. cap.* 16. *num.* 236. Vide etiam, quæ dicebantur. *cap.* 10. *dubit.* 6. *ſect.* 1. *& ſeqq.*

CAPVT XVII.

De bonis Eccleſiaſticis non alienandis.

DVBITATIO I.

An, & quomodo violetur immunitas Eccleſiaſtica per alienationem bonorum Eccleſiaſticorum?

SVMMARIVM.

1 *Laicus, ſiue Eccleſiaſticus habens adminiſtrationem bonorum Eccleſiæ, ſi ſcienter in quantitate notabili alienet, deſtruat, vel demoliatur in effectu bona, quæ ſunt immobilia, vel mobilia pretioſa eiuſdem Eccleſiæ quæ ſeruando ſeruari poſſunt, violat Eccleſiaſticam immunitatem.*

2 *Bona Eccleſiaſtica alienationis immunitate gaudent; & propterea inalienabilia dicuntur.*

3 *Alienans bona Eccleſiaſtica ſine iuſta cauſa, & ſolemnitate, & denique Romano Pontifice inconſulto, incurrit ipſo facto excommunicationem, aliaſque pœnas, vt Beneficij priuationem.*

4 *Adducuntur ad id probandum multa iura, præcipuè extrauag. Ambitioſæ Pauli II.*

5 *Enumerantur pœnæ contra alienare præſumentem, & contra eum, qui rem alienatam receperit.*

6 *Alienatio declaratur eſſe nullius valoris.*

7 *Vrbanus VIII. derogat omnia priuilegia Regularium in contrarium.*

8 *Infert in Regulares contrauenientes cenſuras, & alias nouas pœnas.*

9 *Declarat omnem actum eſſe nullum.*

10 *Accipiens non poteſt in conſcientia rem acceptam retinere, neque etiam fructus rei acceptæ.*

11 *Monaſterium non poteſt cedere iuri ſuo.*

12 *Ex vi dicti decreti Vrbani VIII. Regulares ſuper bonis Monaſterij neque poſſunt accipere pecuniam ad cambium, vel mutuo cum ſolutione lucri ceſſantis, vel damni emergentis.*

13 *Neque poſſunt bona iuriſdictionalia in feudum vel emphyteuſim concedere, vel vltra triennium locare.*

14 *Alienationis prohibitio extenditur etiam ad bona loci pij, v.g. Confraternitatis, Collegij, Congregationis, Capellæ, vel Hoſpitalis, ſi auctoritate Epiſcopi ſint erecta.*

15 *Loca pia, & Eccleſia hac in re æquiparantur.*

16 *Confraternitatis, Collegium, Congregatio, vel Hoſpitale ſine autoritate Epiſcopi erecta, non cenſentur loca pia propriè, & quælibet horum bona poſſunt ſine ſolemnitate iuris alienari.*

17 *Capella, quæ non fuit auctoritate Epiſcopi erecta, non cenſetur Eccleſiaſticum beneficium.*

18 *Extrauagans Ambitioſæ, & Clementina I. de rebus Eccleſiæ non alienandis loquitur de Prælatis, Beneficiariis, & aliis adminiſtrationem habentibus.*

19 *Religioſus ſubditus, vel quicumque, alius, nullo iure adminiſtrationem habens alienans aliquid Eccleſiæ, deſtruens, vel demoliens, excommunicationem, & pœnas dictæ Extrauagantis non incurrit.*

20 *Præſumptio ſupponit dolum, & ſcientiam.*

21 *Alienans, deſtruens, vel demoliens ex ignorantia iuris, vel facti excommunicationem, & pœnas dictæ extrauagantis non incurrit. ſecus forſitan ſi ignorantia coniuncta ſit cum ingenti temeritate.*

22 *Ignorantia coniuncta cum ingenti temeritate, ſcientiæ æquiparatur.*

23 *In alienatione quantitatis parui momenti, puta 25. aureorum non requiritur iuris ſolemnitas, nec Romani Pontificis conſultatio, & conſenſus.*

24 *Quantitas parui momenti; æſtimatur etiam ea, quæ centum aureos non attingit.*

25 *In parui momenti quantitate poſſunt etiam alienari ſine ſolemnitatibus, & conſenſu ſummi Pontificis, res immobiles Eccleſiæ.*

26 *Amplia id eò magis procedere, ſi res non patiatur moras.*

27 *Amplia, ſi alienetur ſumma pecuniaria ad pium vſum, quantumuis ea magna ſit, dummodo ad menſam Prælati pertineat; quia dicta pecunia non eſt res Eccleſiæ; ſed Prælati.*

28 *Prælatus etiam Regularis licet non habeat dominium bonorum ſuæ Eccleſiæ; quia tamen habet adminiſtrationem, poteſt ad cauſas pias liberè diſponere de redditibus Eccleſiaſticis.*

29 *Verbum (alienare) late ſumpto vocabulo, amplectitur omnes contractus, quibus directè rei traditæ Dominium transfertur, vel Dominium vtile, per feudum, emphyteuſim, locationem in longum tempus; & multo magis per contractum cenſualem, per quem Dominium, ſeu directum, ſeu vtile in alterum transfertur conſtituta penſione annua.*

30 *Nomine alienationis in materia hac Eccleſiæ, & priuilegiatis Perſonis fauorabili; comprehenditur etiam quæuis conſtitutio pignoris, & hypotheca ſpecialis, non tamen generalis.*

31 *Per generalem hypothecam non tantum iuris in rem, cum periculo eam alienandi, transfertur, quantum per ſpecialem.*

32 *Nomine alienationis in materia odioſa non comprehenditur hypotheca, vel pignus niſi ſit conſtitutum pro tanta quantitate, vt non ſit ſpes facilis redemptionis.*

33 *Prohibito actu, cenſetur prohibitum omne illud per quod peruenitur ad actum.*

34 *Si res prohibetur alienari, non ſolum prohibetur Dominij directi translatio; ſed pignoris etiam obligatio, vſusfructus, & ſeruitutis conſtitutio.*

35 *Si res aliqua ab antiquo tempore in feudum, vel emphyteuſim concedi ſolita erat, poterit à Prælato, dummodo non fuerit Eccleſia incorporata ſine alia ſolemnitate concedi, ſi Eccleſia expedire videatur.*

36 *Vt res dicatur ſolita concedi, ſufficit ſi ſemel conceſſa fuerit.*

37 *Decima, quæ ante Lateranenſe Concilium laicis dabantur, ſi poſtea ad Eccleſiam reuertantur, poſſunt ante ipſarum incorporationem, iterum eiſdem concedi.*

38 *Conſuetudo obtinet in multis locis, vt fundi Eccleſiaſtici ſine iuris ſolennitatibus in emphyteuſim licitè, & validè tradantur.*

39 *Pœna impoſita facienti non incurritur ob criminis attentationem.*

40 *Attentans, tractans, vel promittens alienare, dum modo in effectu non alienet, licet tradat rei pacificam poſſeſſionem non incurrit excommunicationem, & pœnas dicta extrauagantis.*

41 *Clericus ſubſcribens alienationem bonorum Eccleſiæ, excommunicatur, niſi alienans, & recipiens rem Eccleſiæ, celeri reſtitutione ſibi proſpiciant.*

42 *Celeri reſtitutione ſibi proſpicit, qui reſtituit antequam Eccleſia ex tali alienatione lædatur.*

43 *Reuocans alienationem rei Eccleſiæ, antequam alter pacificam poſſeſſionem rei venditæ recipiat, non incurrit excommunicationem dictæ Extrauagantis.*

44 *Excommunicatio, & Pœna dictæ extrauagantis non incurruntur, niſi etiam rei pacifica poſſeſſio habita ſit, in quo caſu tamen dicta pœna incurrentur, etiam ſi contractus ſit factus ſaluo aſſenſu ſedis apoſtolicæ; & non aliter.*

45 *Aſſenſus ſuperioris debet præcedere contractum, quia quando aliquid pertinet ad formam actus, debet præcedere ipſum actum.*

46 *Factum tempore inhabili, ſed relatum in tempus habile validum eſt ſaltem pro tempore habili, ſi iure illud non irritetur.*

47 *Conſenſus ſuperioris requiritur tanquam forma ad valorem alienationis; ſecus eſt de tractatu alienationis faciendæ, ſi Papa, ſeu ſedes Apoſtolica conſenſerit.*

48 *Conſentiens in alienationem bonorum Eccleſiaſticorum, non incurrit excommunicationem, & pœnas dictæ extrauagantis; quia conſentire in alienationem, non eſt alienare.*

49 *Cenſura lata contra facientem, non ligat conſentientem, niſi exprimatur.*

50 *Nomine bonorum immobilium vel mobilium in hac materia alienationis, veniunt vaſa aurea, argentea, gemmæ, caſulæ pretioſæ, tapetes: item quæcunque triennio non corrumpuntur, & ſimul fructificant, vt integer Grex ouium, caprarum, &c.*

51 *Item veniunt mobilia omnia quæ ſeruando ſeruari non poſſunt; item quæ triennio vſu corrumpuntur vel breui tempore inueteraſcunt, quales ſunt pleraque veſtes, vinum, oleum, frumentum, & alij fructus, pecudes, & cetera animalia, &c.*

52 *Reliquiæ ſanctorum non veniunt ſub diſpoſitione dicta extrauagantis.*

53 *Reliquias vendere (niſi vendantur ratione Capſæ, vel vaſis pretioſi) eſt ſimonia, quæ conſumptu infert excommunicationem in opinione aliquorum licet minus probabili.*

54 *Si reliquiæ alicubi traditæ ſint perpetuæ ſepulturæ, vt inde nunquam extrahantur, vſus & ſtylus Curiæ Romanæ habet, vt non poſſint abſque conſenſu Apoſtolico extrahi & aliis tradi.*

55 *Et ſi fiat, actus, tanquam irritus, erit impugnandus.*

56 *Reliquiæ modicæ poterit licitè alicui Eccleſiæ, vel Oratorio donari ſine aſſenſu Apoſtolico.*

57 *Regulares poſſunt alienare ſine aſſenſu Apoſtolico mobilia non pretioſa, vt vinum, frumentum, veſtes, præſertim attritas, & ſimilia.*

58 *Item poſſunt ſimiliter alienare bona mobilia pretioſa, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, vt quæ non durant triennio, vel vſu conſumuntur, & non fructificant.*

59 *Regularium ſuperiores poſſunt ſine aſſenſu Apoſtolico ex bonorum Monaſterij fructibus facere pingues eleemoſynas.*

60 *Item poſſunt Regulares ſine aſſenſu Apoſtolico accommodare, præſertim ad tempus breue, bona quæcunque, & quantumcumque pretioſa.*

RESPONDETVR, violari, ſi quis 1
(ſiuè laicus, ſiue etiam Eccleſiaſti-
cus, vt *infra dub. 22. & 32.* dice-
tur) Eccleſiæ bonorum adminiſtra-
tionem habens, ſcienter in quan-
titate notabili alienet, deſtruat, vel demoliatur
in effectu bona, quæ ſunt immobilia, vel mo-
bilia pretioſa, & ſeruando ſeruari poſſunt. Ra- 2
tio; quia talia bona alienationis immunitate
gaudent, & propterea inalienabilia dicũtur; & ſub 3
pœna excommunicationis, aliiſque pœnis, vt be-
neficij priuationis, ipſo facto incurrendis, alienari,
prohibentur, præterquam ob iuſtam cauſam, &
interueniente certa ſolemnitate; ac denique Ro-
mano Pontifice conſulto, cap. nulli de rebus Ec-
cleſ. non alienandis *l. iubemus*, 2. *Cod. de ſacroſ.*
Eccleſiis, Authent. *de non alienandis*, *coll.* 2. *Clement.* 1. & *Extrauag. Ambitioſæ Pauli II. eodem*
tit. ibi: *Omnium rerum, & bonorum Eccleſiaſtico-*
rum alienationem, omneque pactum, per quod
ipſorum dominium, conceſſionem, hypothecam, lo- 4
cationem, & conductionem vltra triennium, nec
non infeudationem, vel contractum emphyteuticum
præterquam in caſibus iure permiſſis, ac de rebus, &
bonis in emphyteuſim ab antiquo concedi ſolitis, &
tunc cum Eccleſiarum euidenti vtilitate, ac de fru-
ctibus, & bonis, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt,
pro inſtantis temporis exigentia, hac perpetuo va-
litura Conſtitutione fieri prohibemus Prædeceſſorum
noſtrorum Conſtitutionibus, prohibitionibus, & de-
cretis aliis ſuper hoc editis, quæ tenore præſentium in-
nouamus, in ſuo nihilominus robore permanſuris.

Quapro

Quapropter poſtea Pontifex excommunicationis
ſententiam contra eum, qoi alienat, & qui alie-
natas res receperit, fulminat; Prælatum verò alie-
5 nantem, ſi Pontificali, vel Abbatiali præfulgeat
dignitate, ab ingreſſu Eccleſiæ interdicit; alios
verò Prælatos inferiores ſuis officiis, & dignitati-
bus ipſo facto, abſque vlla declaratione, priuatos
eſſe denunciat. Contractuſque huiuſmodi nul-
lius valoris eſſe declarat; quod & facit Paulus IV.
io Bulla quæ incipit. *iniunctum nobis*, vbi ſimiliter
ipſe alienationem, & locationem quorumcunque
bonorum Eccleſiaſticorum in damnum Eccleſia-
rum, vel non ſeruatis iuris ſolemnitatibus, aut
6 aliàs nulliter factas, reſcindit, & annollat. Quia
tamen poſt hæc iura ſunt varia priuilegia Reli-
gionibus conceſſa (de quibus Rodriq. *tom.1. qq.
regul. quæſt.* 27.) quale eſt illud, quod poſſint Re-
ligioſi, & Moniales quædam vendere, & alienare
quæcunque bona, etiam ſtabilia, dummodo hoc
fiat in commodum, & vtilitatem ipſarum Reli-
gionum, vel Monaſteriorum, & ex conſenſu dua-
rum ex tribus partibus Religioſorum, vel Mo-
nialium Monaſterij accedente etiam conſenſu,
vel ratihabitione Generalis: ideo S. Congregatio
Tridentini Concilij in decreto iuſſu Vrbani VIII.
edito, 1624. abrogatis omnibus indultis, & pri-
uilegiis quomodolibet Religionibus conceſſis,
ſic ſtatuit in his verbis: *Sacra Congregatio Cardin.
Concilij Tridentini interpretum rerum experimenta
edocta, quantum Religiones accipiant detrimenti ex
bonorum immobilium, & pretioſorum mobilium di-
ſtractionibus, quas crebrò faciunt Regulares Apoſto-
licis priuilegiis innixi, opera pretium putat, illorum
7 facultatem aliqua ratione compeſcere. Quapropter
ſpeciali S.D.N. iuſſu Generalibus, & Prouincialibus
Capitulis, vel Congregationibus, Abbatibus, Gene-
ralibus, & quibuſcunque aliis ſuperioribus Regula-
ribus cuiuſuis Ordinis, Congregationis, Societatis,
vel Inſtituti intra fines Europæ exiſtentibus, om-
nium rerum, & bonorum immobilium, ac pretio-
ſorum mobilium alienationem omneque pactum, per
quod ipſorum dominium traſfertur, cenſus perpetuos,
ſeu vitalitios, hypothecam, locationem, & condu-
ctionem vltra triennium, conceſſionem in feudum,
vel emphyteuſim, præterquam in caſibus à iure per-
miſſis, fieri perpetuò prohibet, atque interdicit, abſ-
que ipſius Congregationis Concilij expreſſa licentia,
in ſcriptis, & gratis concedenda, ſub pœna priuatio-
nis omnium officiorum, quæ tunc obtinebunt, vociſque
actiuæ, & paſſiuæ, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa
in poſterum obtinenda, quam ipſo facto abſque alia
declaratione incurrant; ſublata etiam Generali, &
Protectori illam moderandi, aut relaxandi faculta-
te; pœnis nihilominus Apoſtolicarum* Conſtitut. &
præſertim fel. rec. Pauli II. quæ incipit: *Ambitio-
8 ſæ*, in ſuo robore permanſuris. *Alienationes vero,
& pacta, cenſus, hypothecas, locationes, conductio-
nes, & conceſſiones quaſcunque contra huiuſmodi pro-
hibitionem faciendas, ſanctitatis ſuæ auctoritate ipſo
9 iure nullas, atque irritas decernit.* Ex quibus vlti-
mis verbis colligitur, contractus factos alienatio-
nis ſine prædictis conditionibus, & ſolemnitati-
bus, eſſe irritos abſque vlla ſententia, & declara-
tione, cum irritatio hæc non ſit pœna, ſed natura
ipſorum poſita lege. Vnde, qui accepit hoc mo-
10 do bona alienata à Monaſterio, non poteſt illa in
conſcientia retinere, nec etiam fructus illorum,
ſed ſi ſit in mora reſtituendi tenetur ad damna
Monaſterij. Molina *tom.2. de Iuſtit. à diſp.* 466.

Suarez 4. *tom. de Relig. tract.* 8. *libr.* 2. *cap.* 27.
*n.*20. & 21. Addens, & rectè, neque Monaſte- 11
rium poſſe cedere iuri ſuo, quia hoc eſt intentum
Eccleſiæ, propter indemnitatem bonorum Eccle-
ſiaſticorum.

Poſt quæ (cum compertum eſſet, Regulares,
qui tali decreto prohibebantur cenſus imponere
ſuper bonis ad ipſorum Monaſteria pertinentibus
loco cenſuum huiuſmodi, pecunias ad cambium,
vel mutuò accipere cum ſolutione lucri ceſſantis,
& damni emergentis) eodem Vrbano VIII. ap- 12
probante decreuit, ac declarauit S. Congregatio;
*Huiuſmodi contractum etiam eſſe contra mentem
Decreti, vt ſupra editi; ideoque non licere Regula-
ribus pecunias, vt proponitur, accipere, ac ſi accepe-
rint, in ipſius decreti pœnas ipſo facto incidere*; Lau-
rentius de Peirinis *tom.* 2. *priuileg. Minim. in
Conſtit.* 8. Vrbani VIII. Vrbanus VIII. etiam in
Conſtit. *humanæ ſalutis*, anno 1625. prohibet bo- 13
na iuriſdictionalia in feudum, vel emphyteuſim
concedere, aut vltra triennium locare. Vide 4.
tom. Bullar. inter Bullas Vrbani *n.* 51. & quæ di-
centur *dubit.* 8.

Ex his itaque habetur ſub pœnis eoumeratis
bonorum Eccleſiaſticorum alienationis prohibi-
tio, quæ alienationis prohibitio extenditur etiam 14
ad bona loci pij, v.g. Confraternitatis, Collegij,
Congregationis, Capellæ, vel Hoſpitalis, ſi aucto-
ritate Epiſcopi ſint erecta; quia tunc in omnium
opinione ſunt loca pia, & in *cit. Extrauag. Am-
bitioſæ*, fit ſermo etiam de locis piis; tum quia ſic
expreſsè habetur in *cap. hoc ius porrectum*, 10. *q.*2.
& docent Abb. *in cit. cap. nulli, num. vlt.* Riccius
in praxi part. reſol. 37. *num.*1. & 2. & alij com- 15
muniter; tum quia loca pia, & Eccleſiæ in eiuſ-
modi æquiparantur, *argum. cap. requiſiſti, §. ſecus
autem de teſtam.* ſecus videtur dicendum de con- 16
fraternitate, Collegio, Congregatione, vel Hoſ-
pitali, ſi ſine auctoritate Epiſcopi ſint erecta; quia
tunc non cenſentur propriè loca pia; & ſic quod
iſtorum locorum bona immobilia, & mobilia pre-
tioſa poſſint ſine ſolemnitate iuris alienari; Ita
Pariſius *conſ.* 35. *tom.*3. Quaranta *num.*28. & 41.
Riccius *deciſ.*48. Redoanus, *quæſt.* 28. Sopranus
cap. 4. *num.* 19. Idemque dicas cum Riccio de
bonis capellæ, quæ non fuit auctoritate Epiſcopi 17
erecta; quia huiuſmodi capella non cenſetur Ec-
cleſiaſticum beneficium. Sed de hac re vide, quæ
dicebantur *cap.* 2. *dubit.* 2. *ſect.*7. *n.* 15. & *ſeqq.*
& *cap.*4. *dubit.* 20.

An autem in dubio Hoſpitale, vel Capella, vel
quicumque alius locus pius auctoritate Epiſcopi
erectus præſumi debeat, vide, quæ dicebantur
cit. cap. 2. *dubit.*2. *ſect.*7. *num.*38. & *ſeqq.* & *cit.
cap.*4. *dubit.* 20.

Dixi *in principio num.*1. *ſi quis Eccleſiæ bonorum* 18
adminiſtrationem habens; quia *in cit. Extrauag.
Ambitioſæ*, & *cit. Clement.I. de rebus Eccleſiæ non
alienandis*, ſermo eſt de Prælatis beneficiariis, &
aliis adminiſtrationem habentibos (qui etiam ad-
miniſtratione priuantur alienando) Quapropter 19
ſi Religioſos ſubditus, vel quicumque alter nul-
lo iure adminiſtrationem habens, aliquid Eccle-
ſiæ alienet, deſtruat, vel demoliatur, v.g. arbo-
res fructiferas incidat, domum deſtruat, fundum
in quid peius immutet, &c. excommunicatio-
nem, & pœnas dictæ extrauagantis non incurrit
quamuis grauiter peccet. Zabarella *in cit. Cle-
ment. I. quæſt.* 21. *num.* 28. Felinus, Sopranus,

&alij, quos citat Filliucius, *part.3. tract. 44. cap. 6. quæſtion. 4. numer. 4.* An autem ex alio capite talis excommunicationem incurrat, dicam alibi.

20 Dixi ſecundò, *ſcienter*; quia in *cit. Extrauag.* dicitur: *Quidquam alienare præſumpſerit.* Sed præſumptio ſupponit dolum, & ſcientiam. Ergo,
21 &c. Quapropter ſi quis alienet, deſtruat, vel demoliatur ex ignorantia iuris, vel facti, excommunicationem, & pœnas dictæ Extrauagantis neque incurrit; niſi forſan ignorantia coniuncta ſit cum ingenti temeritate; quia tunc ex non improbabili
22 ſententia Doctorum, Nauarri *conſ.19. de rebus Eccleſ. non alien.* Quaranta *ver. alienatio, n.9. & 10.* Soprani apud Filliucium *tract.44. cap.6. quæſt.4. num.5.* & aliorum, ignorantia ſcientiæ æquiparatur. Vide, quæ lib. de Parlamentis *dubit.4. ſect.19. ſubſect. 31. Corollar. 2. & 3. & ſupra capit. 16. dubit. 36. num. 3.* dicebantur, *& infrà cap. 19. dubit. 59.* dicentur.

23 Dixi tertiò, *in quantitate notabili*; quia in quantitate parui momenti, v.g. 23. ſcutorum aureorũ (ſicuti dicam *dubit. 2. ſect. 2.* & declarauit S. Congregatio teſte Naldo *ver. Prælatus, num.7.* Gauanto *in man. Epiſcop. ver. alienatio, n.24.* Diana *par.4. tract. 4. reſol. 223.* Homobono *in conſt. conſult. Caſ. Conſ cient. vol.2. part.6. reſpenſ.98.* & Peregrino *in compend. priuileg. ver. alienatio bonorum in*
24 *ſcholio*; quamuis Palaus *tom.2. diſp. vnic. punct.13. §. 1. n. 2.* dixerit, eſſe etiam quantitatem parui momenti, ſi centum aureos non attingat) non requiritur iuris ſolemnitas, nec Pontificis Romani conſultatio, & conſenſus. Molina *diſp.468. §.*
25 *licet prædictæ*, Sà *ver. alienatio, n.7.* aliique com-
26 muniter, qui id intelligunt, & rectè, de quibuſcunque rebus Eccleſiæ modicis, tametſi immobiles ſint, *argum. c. ſterrulas, 12. q.2.* Idem dicas, ſi res non patiatur moram, Abbas *in cap. vt ſuper de rebus Eccleſ. non alien. num. 15.* & *in cap. fin. de*
27 *Eccleſiis ædif. num. 8.* & meritò; nè id, quod in beneficium Eccleſiæ conceſſum eſt, in detrimentum eiuſdem conuertatur. Idemque dicas, ſi alienetur ſumma pecuniaria ad pium vſum, quan-
28 tumuis ea magna ſit, dummodo ad menſam Prælati pertineat; quia dicta pecunia non eſt res Eccleſiæ, ſed Prælati, de qua ad cauſas pias liberè diſponere poteſt Prælatus, etiamſi ſit Regularis; quia talis, etſi non habeat dominium, habet tamen ad cauſas pias adminiſtrationem. Silu. *verb. alienatio, n.7.* & alij paſſim.

29 Dixi quartò, *alienet*, non ſolum per venditionem, permutationem, donationem, precarium (vt rectè Riccius *deciſ. 64.* Quaranta *ver. alienatio, num.15.* & Bonacina *de alien. bonorum Eccleſ. punct.2. num.9.*) & ſimiles contractus, quibus directè rei traditæ dominium transfertur, iuxta *l. 1. Cod. de fundo dotali*, & *l. alienatum, ff. de verbor. ſignif.* & iuxta gloſſam *in cap. cum nulli liceat de reb. Eccleſ. non alien.* Sed etiam (cum ſimus in materia Eccleſiæ, & priuilegiatis perſonis fauorabili) per feudum, emphyteuſim, & locationem in longum tempus (ſcilicet vltra triennium, ſi res ſingulis annis fructificet; vel vltra ſexennium, ſi binis; vel vltra nouennium, ſi ternis annis fructificet) quibus rei vſusfructus, ſiuè dominium vtile transfertur, & multò magis per contractum cenſualem, per quem dominium, ſeu directum, ſeu vtile in alterum transfertur, conſtituta penſione annua. Redoanus *de rebus Eccleſ. non alien. cap.27.* Andr. Gaill. *lib.2. obſeruat. 10.* Mol. *de iuſtit. tract.2. diſput. 464. & ſeqq.* Azor. *tom.1. lib.9. cap.1. quæſt.2.* Couar. *2. var. cap.2. §.2.* & alij paſſim ex Extrauag. Ambitioſæ, & S. Congregationis Decreto *ſuprà cit.*

Quod adeò verum eſt, vt nomine alienationis 30
in materia hac Eccleſiæ, & priuilegiatis perſonis fauorabili, comprehendatur etiam ex dictis iuribus quæuis conſtitutio pignoris, & hypothecæ, ſpecialis tamen, non item generalis, vti contra Rodriguez *qq. Regular. quæſt.7. art.1.* Vaſquez *dub.8. num.7.* Quaranta, *n.16. & 27.* Sopranum apud Filliucium *tract.44. cap.4.* & Bonacinam *punct 2. num.23.* dicam diffuſius *infra dub.3.* & colligitur ex *cit. cap. nulli*, & docent ibi Abbas *num.3.* Couar. *2. var. cap.16. n.7.* Rodoanus *cap.6.* & Mol. *diſp.446.* Et ſuadet ratio; quia per generalem hy- 31
pothecam non tantum ius in rem, cum periculo eam alienandi, transfertur, quantum per ſpecia- 32
lem. Quamuis ſi loquamur de alienatione prohibita in materia odioſa, nomine alienationis non comprehendatur hypotheca, vel pignus, niſi ſit conſtitutum pro tanta quantitate, vt non ſit ſpes facilis redemptionis, ideoque probabili periculo alienationis exponatur; quia prohibito actu, cenſetur prohibitum omne illud, per quod peruenitur ad actum; ſicuti rectè dixit Rodoanus *num.2.* 33
& 11. & in hoc ſenſu procedit Rubrica Saliceti *in l. vlt. Cod. de rebus alienis non alien. ſi res prohibetur alienari, non ſolum prohibetur dominij directi* 34
tranſlati, ſed pignoris etiam obligatio, vſusfructus, & ſeruitutis conſtitutio.

At, ſi res aliqua ab antiquo tempore in feudum, 35
vel emphyteuſim concedi ſolita erat (ad quod 36
ſufficit, vt ſcilicet dicatur ſolita, ſi ſemel conceſſa fuerit, teſte Claro *§. feudum, q.13. num.4.* & Mol. *diſp.648. concl.8.*) poterit etiam deinceps (dummodo poſt traditionem expirante contractu non fuerit, quoad fructus, Eccleſiæ incorporata) ſine alia ſolemnitate à Prælato concedi, ſi Eccleſiæ expedire videatur, ſicuti expreſsè habetur *in cit. extrauag. Ambitioſæ Pauli II.* Et probatur; quia hæc non eſt noua alienatio, quæ iure prohibetur, ſed potius continuatio alienationis prius factæ, ſeu executio alienationis antiquæ. Sic Abb. *in cap. vt ſuper de rebus Eccleſ. non alien. num.11.* & Doctores communiter, vt refert Clarus de Emphyteuſi, *quæſt.6. & de feudo, quæſt.13.* Couarr. *lib.2. var. cap. 17. num. 4.* Quaranta *num. 39.* & Barboſa *de poteſt Epiſcop. allegat.19. num.22.* Quapropter infert gloſſa communiter recepta *in cap. prohibemus, de decimis*, Couar. *num.5.* quod decimæ, quæ ante Lateranenſe Concilium laicis, dabantur, ſi poſteà ad Eccleſiam reuertantur, poſ- 37
ſint ante ipſarum incorporationem iterum eiſdem concedi, *argum. cap.2. de feudis*; & docent contra Andream Fachinæum *libr.7. controuerſ. iuris, cap.7.* gloſſa, & Doctores *in cit. cap. 2. de feudis*, 38
& Iulius Clarus *§. emphyteuſis, q.28. num.7. §. etſi dicas*, vbi teſtatur, quod in multis locis conſuetudo ſit, vt fundi Eccleſiaſtici ſine iuris ſolemnitatibus in emphyteuſim licitè, ac validè tradantur. Vide, quæ dicentur *infra ſect. 15.*

Dixi quintò, *in effectu*; quia pœna impoſita 39
facienti (vt eſt in caſu noſtro, ſicuti patet ex cit. iuribus) non incurritur ob criminis attentationem. Quapropter ſi quis cogitet, tractet, attentet, vel promittat alienare; dummodo in effectu non alienet, ita vt tradendo etiam rei pa-
cificam

cificam poſſeſſionem, conſummet actum, neque
excommunicationem, & pœnas dictæ Extraua-
gantis incurrit; quia odia ſunt reſtringenda: tum
quia in cap. ſi presbyterorum de rebus Eccleſ.
41 non alien. decernitur, quod clericus ſubſcribens
alienationem bonorum Eccleſiæ excommunice-
tur, niſi alienans, & recipiens rem Eccleſiæ ce-
42 leri reſtitutione ſibi proſpiciat, & iuxta gloſſ. ibi-
dem, ver. celeri, celeri reſtitutione ſibi proſpi-
cit, qui reſtituit, antequam Eccleſia ex tali alie-
43 natione lædatur. Ergo à fortiori excommunica-
tionem euadet, qui Eccleſiæ rei alienationem re-
uocat, antequam alter pacificam illius rei venditæ
poſſeſſionem recipiat. Sic Iaſon *in l. fin. Cod. de
iure emphyt.* Nauar. *conſil.* 18. *de rebus Eccleſ. non
alien.* Couar. *var. reſol. cap.* 16. *n.* 7. Riccius *deciſ.*
65. Quaranta *ver. alienatio, num.* 50. Filliuc. *tract.*
14. *n.* 159. & Sopranus apud Filliucium *tract.*
44 44. *cap.* 7. *quaſt.* 5. Etſi quidam alij quoad eum,
qui alienat, ſed pacificam poſſeſſionem nondum
tradidit, contrarium ſenſerint, ex eo, quod licet
non ſit tradita pacifica poſſeſſio, conſummatus ſit
tamen alienationis actus: ſed quod dixi (tum ob
rationem dictam; tum quia tunc poſſeſſio manet
apud Eccleſiam, & alter non habet ad rem, niſi ius
conditionatum, nempe ſuppoſito aſſenſu ſedis
Apoſtolicæ, non autem abſolutum, & ſic non
habet ſemper ius in rem) videtur probabilius;
nempè excommunicationem; & pœnas cit. Ex-
trauagantis non incurri, niſi etiam rei pacifica
poſſeſſio tradita ſit; in quo caſu tamen dictæ pœ-
næ incurrentur, etiamſi contractus ſit factus ſal-
uo aſſenſu ſedis Apoſtolicæ, & non aliter. Ratio;
quia licet adſit talis proteſtatio, eſt tamen prote-
ſtatio contraria facto: tum quia aſſenſus ſuperio-
ris debet præcedere contractum; quia quando ali-
quid pertinet ad formam actus, debet præcedere
ipſum actum. Atque ita declarauit (Clemens
VIII. apud Genuenſem in praxi Archiep. *cap.* 50.
& cap. 44. & docent ex communiori ſententia
Doctorum Abbas *in cap. nulli de rebus Eccleſ. non*
45 *alien.* Genuenſis *loc. cit.* (quamuis *in cap.* 88. *n.* 4.
videatur ſibi contrarius) Peirinus *tom.* 1. *priuileg.
Minim. in Conſtit.* 9 *Iuly II. num.* 14. Bonacina
de alienat. bonor. Eccleſ. diſp. 2. *q. vnic. punct.* 4. *n.* 5.
Lezana *part.* 2. *cap.* 19. *num.* 61. & alij apud Ric-
cium *deciſ.* 24. *contra ipſum Riccium deciſ.* 56. &
apud Sopranum *num.* 5. *quaſt.* 9. *num.* 9. & apud
Quarant. *num.* 8. *&* 9.

46 Neque obſtat, ſi dicas, quod factum tempore
inhabili, ſed relatum in tempus habile, validum
ſit ſaltem pro tempore habili, *l. in tempus, ff. de
heredum inſtitut.* Ergo contractus alienationis rei
Eccleſiaſticæ factus ſub forma, *ſaluo aſſenſu ſedis
Apoſtolica*, dicendus eſt, quod ſit validus; quia re-
fertur ad tempus habile, in quo ſcilicet obtentus
fuerit aſſenſus ſedis Apoſtolicæ.

Reſpondetur enim, quod factum tempore in-
habili, ſed relatum in tempus habile, validum ſit,
ſaltem pro tempore habili, ſi iure illud non irrite-
tur, vti contingit in caſu noſtro; cùm conſenſus
ſuperioris requiratur tanquam forma ad valorem
47 alienationis, vti dicebam. Secus dicendum de tra-
ctatu alienationis faciendæ, ſi Papa, ſeu ſedes
Apoſtolica conſenſerit; quia hic actus non eſt
alienatio. Vide Quarant. *num.* 10. vbi oſtendit,
rationem, & modum, quo poſſit contractus alie-
nationis celebrari ſub forma, ſaluo aſſenſu ſummi
Pontificis, ſeu ſedis Apoſtolicæ.

Et, quod dictum eſt de tractante, attentante,
promittente alienare, quin & de ipſo alienante,
quod ſcilicet non contrahat cenſuras, & pœnas
extrauagantis Ambitioſæ, niſi tradiderit pacifi-
cam poſſeſſionem, idem dico de conſentiente in 48
alienationem, quia conſentire in alienationem 49
non eſt alienare; & cenſura lata contra facientem,
non ligat, vt potè odioſa, & ſic ſtricti iuris, con-
ſentientem, niſi exprimatur, vt communiter Do-
ctores in tractatu de cenſuris. Vide Riccium *in
cit. deciſ.* 65.

Dixi ſextò, *bona immobilia, vel mobilia; quæ* 50
ſeruando ſeruari poſſunt; qualia ſunt vaſa aurea, ar-
gentea, gemmæ, caſulæ pretioſæ, tapetes, copioſa
bibliotheca librorum; item quæcumque triennio
non corrumpuntur, vel fructificant, vt integer
grex ouium, caprarum, &c. ex quo Eccleſia re-
ditus annuos accipere conſueuit: mobilia enim,
pretioſa, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt; vt
quæ triennio vſu corrumpuntur, vel breui tem- 51
pore inueteraſcunt (quales ſunt pleræque teſtes,
præſertim tritæ, vinum, oleum, frumentum, & alij
fructus, pecudes, & cætera animalia: item pecu-
nia vſui quotidiano deſeruiens, etiam ex vendi-
tione rei immobilis redacta; vel etiam ad emptio-
nem rei immobilis deſtinata, deſtinatione ſaltem
reuocabili, ſi non etiam irreuocabili, vt per vo-
tum, iuramentum, vel ſuperioris præceptum;
quia tunc forſan inter immobilia, vel mobilia
pretioſa numeratur; ſicut & forſan etiam inter
pretioſa numeratur, ſi ſit fructifera, ſcilicet in
montibus, banchis, vel in cenſibus collocata, ſi-
cuti dicetur *infra dub.* 2. *ſect.* 3. ſine iuris ſolemni-
tate licitè, & validè alienantur; qua de re dice-
tur *cit. dub.* 2. *ſect.* 1. *& ſeqq.* & docent Couar. 2.
var. cap. 17. *num.* 2. Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſc.
allegat.* 19. *num.* 39. Lezana *part.* 2. *cap.* 19. *n.* 55.
Sylu. *ver. alienatio, q.* 7. Leſſ. *de iuſt. & iure lib.* 2.
cap. 24. *dub.* 11. *num.* 6 a Mol. *diſp.* 468. Quaranta
ver. alienatio, num. 24. Riccius *deciſ.* 61. Bonacina
diſp. de alien. bonorum Eccleſ. q. vn. punct. 2. *n.* 2.
Genuenſis *in prax. cap.* 44. 60. *&* 88. & alij
paſſim.

Dixi ſeptimò, *pretioſa*; quia cit. Extrauag. Pauli 52
II. loquitur de bonis temporalibus pretio æſti-
mabilibus, & ſic reliquiæ ſanctorum, etiam inſi-
gnes, vt caput, pes, manus, & ſimilia, quin &
pars crucis, vel ſpina Coronæ Domini Ieſu Chri-
ſti, cùm non ſint res pretioſæ, ſeu pretio æſtima-
biles, non prohibentur ſub pœna excommunica-
tionis ipſo iure latæ alienari ex hoc capite, ſeu
non comprehenduntur ſub prohibitione dictæ
Extrauag. Pauli II. Vide Bordonum *in conſil. Re-
gular. reſol.* 27. *num.* 62. Dianam *part.* 4. *tract.* 4.
reſol. 223. Riccium *deciſ.* 63. *num.* 6. Peregrinum
*in compend. priuilegiorum, ver. alienatio bonorum,
dub.* 4. Lezanam *num.* 57. Bonacinam *tract. de alie-
nat. diſp.* 2. *q. vn. punct.* 2. *num.* 31. Quamuis ipſi
oppoſitam ſententiam putent probabiliorē quam
Paſqualigus *tom.* 2. *deciſ.* 181. putat eſſe certam;
ſed minus rectè, vt patet ex dictis.

Reliquias tamen vendere (niſi vendantur ra- 53
tione capſæ, vel vaſis pretioſi) eſt ſimonia; quæ
ſi conſummatur, infert excommunicationem ex
iſto capite in opinione aliquorum, quamuis mi-
nus probabili; quia ex probabiliori non inducit
pœnas iuris ipſo facto ſimonia, niſi ſolum in Or-
dine, beneficiis, vel Religione; ſicuti docent
Nauar. *cap.* 23. *num.* 111. Silu. *ver ſimonia, q.* 19.

Leſſi.

Leſſi. *de iuſt. & iur. libr.2.cap.35. dub.* 23. & alij
paſſim, præſertim Recentiores.
54 Cæterùm, ſi reliquiæ alicubi traditæ ſint perpe-
tuæ ſepulturæ, vt inde nunquam extrahantur, vſus
& ſtylus Curiæ Romanæ habet, vt non poſſint
abſque conſenſu Apoſtolico extrahi, & aliis tradi
itaut ſi id fiat actus tanquam irritus, impugnan-
dus ſit, Cherubin. *in Compend. Bullar. in conſti-*
55 *tutione q.* 8. *Pij V.* Quod intellige de dictis Reli-
quiis perpetuæ ſepulturæ traditis, & de inſignibus
exiguarum enim reliquarũ alienatio non videtur
exigere conſenſum Apoſtolicum; quapropter ſa-
56 cra Congregatio, teſte Barboſa *in collectan. Bullar.*
ver.reliquia, declarauit, reliquiam modicam iam
factam alienabilem poſſe donari alicui Eccleſiæ,
vel Oratorio. Vide Armillam, *ver. Religio, num.* 4.
Silueſtrum *ver. Reliquia,* & Riccium *deciſ.* 65.
*num.*1. *&* 6.

Ex dictis ſequitur, quod alienari poſſint, & à
Regularibus, ſine licentia S.Congregationis mo-
bilia non pretioſa, vt dictum eſt *ſupra n.* 41.v. g.
57 vinum, frumentũ, veſtes præſertim tritę, & ſimilia;
quia in dicto Sacræ Cõgregationis decreto ſolum
prohibetur ſine licentia eiuſdem ſacrę Congrega-
tionis alienatio bonorum mobilium pretioſorum

Item alienari poſſunt ſine prædicta S.Congre-
gationis licentia bona mobilia pretioſa, quæ ſer-
uando ſeruari non poſſunt; vt dictum eſt ibi-
dem; v.g. quæ non durant triennio, vel vſu conſu-
muntur, & non fructificant; quia, licet non ex-
primatur in dicto decreto ſacræ Congregationis,
colligitur tamen ſatis *ex cit. Extrauag. Ambitioſa,*
(quam roborare intendit dictum decretum) cum
in ea expreſsè concedatur alienatio talium bono-
rum, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, DD.
58 quos ſequitur Mol. *de contractib. diſp.* 465. *n.*1.
Vnde declarauit S. Congregatio ſuperiores Mo-
59 naſteriorum, non obſtante decreto de rebus Re-
gularium non alienandis poſſe ex fructibus bono-
rum pingues eleemoſynas facerę, v.g. decem ru-
biorum tritici, & ſimilium; quia fructus non
comprehenduntur in dicto decreto. Vide Barbo-
ſam *in collectan. Bullar. ver. ſuperior Regularis.*
60 Item poſſunt accommodari, præſertim ad bre-
ue tempus, bona Monaſteriorum quæcumque, ità
vt talium bonorum transferatur ſolum vſus, non
autem dominium directum, vel indirectum; quia
per dictam Extrauag. Ambitioſę, & dictum Decre-
tum S. Congregationis ſolum prohibentur alie-
nationes; At quod accommodatur, non aliena-
tur; ergo, &c Ricc. *deciſ.*68. *&* 74. & Bonac. *n.*32.

Sed, vt quæ dixi, diſtinctius intelligantur, ſit

DVBITATIO II.

Quænam bona dicantur immobilia, & mobilia pretioſa, quæ ſeruando ſeruari poſſunt, vt proinde ſine ſolemnitate iuris alienari non poſſint,

SECTIO I.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Nomine bonorum immobilium veniunt fundi, Prædia, domus, & ſimilia, quæ fixam radicem habent,*

2 *Immobilia reputantur annui redditus, cenſus, iura ad ipſos, & ad quaſlibet alias ſeruitutes, Cathedra, Commenda, beneficia Eccleſiaſtica, iura patronatus, vſusfructus longi temporis, & ſimilia.*

3 *Tale iudicatur ius, ſeu actio, qualis eſt res, ad quam eſt ius, ſeu actio.*

4 *Ius, & actio non comprehenditur ſub bonis mobilibus, neque ſub immobilibus, vbi expreſſe verba intelliguntur; ſecus autem eſt in hac materia prohibitionis de non alienando in fauorem Eccleſiæ.*

5 *Ius Eccleſiæ percipiendi fructus aliquos per decennium, connumeratur inter bona immobilia.*

6 *Tempus decennij longum tempus, & quaſi perpetuum à iure reputatur.*

Hinc annui redditus, ſi ſint citra decennium, & credita Montium, vulgò dicta loca Montium, reputantur bona mobilia; quamuis oppoſitum ſit etiam probabile.

7 *Mancipium, & iumenta ruſticana etiam inter bona immobilia connumerari debent; ſi tamen iſta affixa ſint Prædiis tanquam illorum pars, aliàs ſecus.*

8 *Mobilia pretioſa, quæ ſeruando ſeruari poſſunt quæque inter immobilia ad hunc effectum computantur, ſunt vaſa aurea, argentea, gemmæ, caſula pretioſa, calices, tapetes, & veſtes, quæ difficile conſumuntur, & generaliter ſunt omnia illa, quæ fructificant, & triennio non corrumpuntur.*

9 *Quæ diximus non poſſe alienari ſine iuris ſolemnitate locum habent etiam in relictis Eccleſiæ factis ſine expreſſa conditione, vt in perpetuum ſeruentur.*

10 *Conditio expreſſa vt in perpetuum ſeruentur, ſeu numquam alienentur, neceſſaria non eſt ad legalem inalienationem.*

11 *Nec poſſunt alienari bona hæreditaria accepta de manu laici, & ex neceſſitate ſoluendi æris alieni alienanda.*

12 *Pretioſa res dicitur, quæ valet pluris, quam* 25. *ſcutis aureis; & ſic tunc ſolum alienari non poteſt ſine iuris ſolemnitate.*

13 *Requiritur tamen ad hoc vt ſine iuris ſolemnitate poſſit alienari res modica, quæ ſcilicet valet minoris, quam* 25. *ſcutis aureis quod ſit etiam minus vtilis, & an ſit alienandi neceſſitas, & ſit, ſi ſit ſtabilis, disiuncta ab aliis terrulis Eccleſiæ.*

14 *Serui fugitiui, qui reuocati retineri non poſſunt, poſſunt ſine conſenſu Pontificis alienari, etiam in caſu, quod ſint affixi prædiis ruſticis, vel vrbanis.*

15 *Idem dicendum de ſeruis ebrioſis, latronibus, vel inhoneſtis.*

16 *Si ſeruus ſit relictus Eccleſiæ ea conditione, quod non vendatur, alioquin pertineat ad hæredem teſtatoris, venditus pertinebit ad hæredem teſtatoris.*

17 *Oblationes imagini Regularium facta ſine ſolemnitate iuris alienari poſſunt, niſi ſint vaſa aurea, vel argentea magni valoris.*

RESPONDETVR, Et dico primo immobilia propriè ſunt fundi, prædia, domus & ſimilia, quæ fixam radicem habent: item immobilia reputantur annui redditus, cenſus

ſus, iura ad ipſos, & ad quaſlibet alias ſeruitutes
cathedræ, commoda, beneficia Eccleſiaſtica, iura
patronatus, vſusfructus longi temporis, & ſimi-
lia; quia huius generis iura de ſe ſunt perpetua,
& præterea tale iudicatur ius, ſeu actio, qualis
eſt res, ad quam eſt ius, ſeu actio, ita vt ſi
3 ſit ius, ſeu actio rerum immobilium, vel mobi-
lium pretioſarum: ſine ſolemnitate iuris alie-
nari non poſſit; poſſit autem, ſi ſit aliarum rerum
mobilium, v. g. debitum pecuniarium. Sic Abb.
in cap. nulli. de rebus Eccleſ. non. alien. Silu. *ver.*
alienatio, q. 9. Mol. *diſp.* 468. Gomez, 2. *var. c.* 14.
n. 14. (vbi id probat, tum auctoritate Bartholi, &
Baldi, tum *ex l. ſi ad reſoluendum. Cod. de prædiis*
Minorum) Vaſquez *in opuſc. de redit. cap.* 2. §. 2.
num. 44 Suar. *tom.* 4. *de relig. tractat.* 8 *lib.* 2. *c.* 27.
n. 16. & 17. Quaranta *ver. alienatio, num.* 26. & 39.
Riccius *deciſ.* 44. Barboſa *alleg.* 95. & 96. & ex-
preſsè traditur *in Clement. Exiui de paradiſo* §. *cum-*
que annui reditus. & tradit gl. *ver.* *ſed ex textu*
4 *in cap.* 2. *de rebus Eccleſ. non alien. in* 6.

Obiicies, ius, & actio non comprehenditur
ſub bonis mobilibus, neque ſub immobilibus, *l.*
à Diuo Pio, §. *in venditione*, *ff. de ſent. & re iudic.*
Ergo.

Reſpondetur, diſtinguo antecedens: non com-
prehenditur in teſtamentis, & aliis diſpoſitioni-
bus, in quibus verba expreſsè intelliguntur,
concedo: in hac præſenti materia prohibitionis
de non alienando in fauorem Eccleſiæ; nego.
Sic communiter Doctores teſte Azorio 2. *part. lib.*
9. *cap.* 1. *quæſtion.* 6. & Barboſa 2. *part. alleg.* 95.
num. 46.

Obiicies ſecundò, ſaltem id dici ſolum debe-
bit de iure perpetuo; non item de iure ad decen-
5 nium, vel vltra; ergo.

Reſpondetur, nego antecedens; ita vt ſi Ec-
cleſia habet ius percipiendi fructus aliquos per
6 decennium, tale ius etiam inter bona immobilia
connumerabitur. Ratio; quia tempus decennij
longum tempus, & quaſi perpetuum à iure re-
putatur. Vide Molinam *de iuſt. tract.* 2. *diſput.* 46.
& Naldum *ver. annus num.* 7. & *ver. bona, num.*
16. qui tamen ait, annuos redditus, ſi ſint citrà
decennium, & credita Montium, vulgò dicta
loca Montium, eſſe bona mobilia, atque adeò
poſſe alienari ſine aſſenſu Apoſtolico; quamuis
contrariũ doceat Leaana ex Curiæ vſu, qui eſt na-
turæ ipſorum conformis; cum poſſit illa perpetuò
durare. Accedit, quod licet non ſint bona immo-
bilia, ſunt ſaltem mobilia pretioſa, quin & fructi-
fera; quapropter de ipſis, quoad alienatio-
nem, iudicandum eſt, ac ſi eſſent bona immo-
bilia.

7 Idemque tradunt alij de mancipio, & iumen-
mento ruſticano, quod ſcilicet & hoc etiam in-
ter bona immobilia cõnumerari debeat; & ſic quod
hoc etiam ſine ſolemnitate debita iuris alienari
non poſſit. Vide *cap. nulli de rebus Eccleſ. non alien.*
Vide etiam Gloſſam *ibi*, & Molinam *diſp.* 465.
Quod tamen intellige, ſi mancipium, iumentum,
& ſimilia affixa ſint prædiis, tanquam illorum
pars; quia tunc cenſentur pars prædij, & conſe-
quenter inter bona immobilia computantur. Se-
cus, ſi non ſint affixa prædiis, tanquam illorum
pars, ſed liberè ibi ponantur; quia tunc nõ cenſen-
tur bona immobilia neque mobilia pretioſa, quæ
ſeruando ſeruari poſſunt, cùm ob morbum, mor-
tem, & alios caſus multos ſeruari non poſſint.

Sic Abb. *in cit. cap. nulli*, Mol. *loco ſupra cit.* & So-
pranus apud Filliucium *tractat.* 44. *capit.* 4.
quæſt. 21. *num.* 57. & Leaana *part.* 2. *cap.* 19.
num. 57.

Dico ſecundo: Mobilia pretioſa, quæ ſeruan- 8
do ſeruari poſſunt, quæque inter immobilia ad
hunc effectum computantur, ſunt vaſa aurea, ar-
gentea, gemmæ, caſulæ pretioſæ, calices, tape-
tes, veſtes, quæ difficilè conſumuntur, & gene-
raliter ſunt omnia illa, quæ fructificant & triennio
non corrumpuntur. Sic dicebam *ſupra dubit.* 1. *n.*
40. & *ſeqq.* & tradit gl. *in l.* 1. *Cod. ſi aduerſus vſu-*
ras, Azor. *lib.* 9. *cap.* 1. *q.* 5. & 7. Barboſa *de poteſt.*
Epiſc. 3. *part. allegat.* 95. *numer.* 38. & alij
paſſim.

Quapropter omnia hæc, quæ dixi in primo, 9
& ſecundo Dicto, ſine ſolemnitate iuris alienari
non poſſunt; etiamſi ſint expreſſa conditione, vt 10
in perpetuum ſeruentur, Eccleſiæ relicta ſint. Ra-
tio; quia talis expreſſa conditio, vt in perpe-
tuum ſeruentur, ſeu numquam alienentur; ne-
ceſſaria non eſt ad legalem inalienationem, de
qua loquimur, vt communiter Doctores. Quid
autem operetur dicta conditio, ſi quando fuerit ap-
poſita, dicam *infra dub.* 11.

Item, etiamſi ſint bona hæreditaria, accepta 11
de manu laici, & ea neceſſitate ſoluendi æris alie-
ni alienanda; quia per aditionem hæreditatis iam
ſunt facta bona Eccleſiaſtica, ac proinde ad ipſo-
rum alienationem Sedis Apoſtolicæ licentia re-
quiritur; Rota, quam citat Naldus *ver. bona*,
num. 7.

Petes, quantinam valere res debeat; vt pretioſa
dicatur, & ſic alienari ſine iuris ſolemnitate non
poſſit.

Reſpondetur, vt *in cit. Dubit.* 1. *n.* 13. dice-
bam, valere debere eam pluris, quam viginti
quinque ſcutis aureis, vti S. Cardinalium Congre- 12
gatio determinauit, quamuis Filliucius *tom.* 3.
tract. 44. *cap.* 4. *num.* 4. Quaranta *ver. alienatio*,
num. 41. Peirinus *tom.* 1. *priuileg. Minim. in Con-*
ſtit. 9. *Iulij II. num.* 15. & Barboſa *de offic. & po-*
teſt. Epiſc. allegat, 95. *n.* 51. Satis probabiliter pu-
tent, id relinquendum eſſe arbitrio Iudicis, vel pru-
dentis viri.

Ratio autem, cur è contra res, quæ non exce-
dit ſummam viginti quinque ſcutorum aureorum
poſſit ſine licentia ſedis Apoſtolicæ vendi (& ſic,
teſte Riccio *in praxi deciſ.* 113. *n.* 5. *edit.* 1. &
reſol. 98. *num.* 5. *edit.* 2. & Barboſa *loc. ſuprà cit.*
multò magis vltra triennium locari, vel alio modo
alienari) eſt, quia res talis (etiamſi ſit immobi-
lis) modica, ſeu modici valoris eſſe cenſetur, &
ſic vendi, & alienari ſine dicta licentia permitti-
tur, *c. terrulas*, 12. *q.* 2. cui textui, neque conſtitu-
tionem Pauli II. neque decretum Concilij Tri-
dentini *ſeſſ.* 22. *de reformat. cap.* 11. & *ſeſſ.* 25.
etiam de reformat, cap. 11. (vbi ſimiliter prohi-
betur alienatio bonorum Eccleſiaſticorum) dero-
gaſſe, declarauit S. Congregatio, teſte Quaran-
ta *cit. n.* 41. & Gauanto in Man. Epiſc. *ver. alie-*
natio, n. 22. Idemque (ſcilicet prædicto textui
neque derogaſſe) dicendum eſt de decreto S. Con-
gregationis, quod referebam *dubit.* 1. *n.* 4. cum
tale decretum ſit conforme Conſtitutioni Pauli,
illius explicatio, & confirmatio pro Regularibus,
ſublatis eorum priuilegiis, vt cit. loco di-
cebam.

Cæterum in *dict. cap. terrulas*, vt res prædicta,
tanquam

13 tanquam res modici valoris, alienari, vel quocunque alio modo diſtrahi poſſit requiritur præterea, quod ſit minus vtilis, & adſit alienandi neceſſitas, & ſit diſiuncta ab aliis prædiis, vel terris Eccleſiæ; ſi enim fuerit coniuncta cum illis, ita vt illorum ſit pars, ſapiet naturam illorum quorum eſt pars; quapropter alienari non poterit ſine dicta licentia, ſicuti non poſſunt illa; alioquin enim daretur occaſio, vt totū ipſum prædium magnū paulatim, & diuiſim per partes modicas poſſit, alienari.

14 Quia tamen in eodem *c. ſerrulas*, & *c. fugitiui*, 12. *q.* 2. conceditur Epiſcopis poſſe alienare ſeruos fugitiuos, qui reuocati retineri non poſſunt, ſequitur, quod mancipia fugitiua, quæ reuocata retineri non poſſunt, vendi poſſint ſine licentia Pontificis, vel S. Congregationis, etiam in caſu, quo aliàs illa alienari non poſſent, iuxta dicta *ſupra n.* 7. ex eo ſcilicet, quod ſint annexa, vel affixa prædiis ruſticis, vel vrbanis, tanquam illorum pars; Doctores, quos ſequitur Portell. *in Dubia Regul. v. alienatio in addit. n.* 3. qui ſubdit, idem ob eandem rationem dicendum eſſe, ſi ſeruus ſit ebrioſus, latro, vel inhoneſtus: ſubdit
15 ſecundò: quòd ſi tamen ſeruus relictus ſit ea conditione, ne vendatur, & ſi venditur, pertineat v.g. ad hæredes teſtatoris, in tali caſu, vendi non poſ-
16 ſit; ita vt ſi in dicto caſu vendatur, pertineat ad hæredes illius; ratio, quia lex canonica derogare non debet legi naturali, quæ hic; & nunc præſcribit obſeruantiam illius conditionis, aliàs rationabiles. Quod tamen intellige, niſi obtenta ſit diſpenſatio in dicta conditione.

Petes ſecundò, An oblationes Imagini Regularium factæ, ſine ſolemnitate iuris, alienari poſſint?

17 Reſpondetur ex dictis, poſſe, niſi ſint vota aurea, vel argentea magni valoris, excedentia ſcilicet ſummam viginti quinque ſcutorum aureorum Sic Bonacina *de alienat. bon. Eccleſ. punct.* 2. *n.* 6. Riccius *deciſ.* eo. 102. Nouarius *in ſumma Bullar. tit. de alienat. num.* 22. & Diana *par.* 4. *tract.* 4. *reſol.* 223.

SECTIO II.

An, & quid dicendum de re, quæ valorem 25. aureorum non attingit, vel quæ non durat triennio, nec fructificat?

SVMMARIVM.

1 *Res, quæ non attingit valorem viginti quinque aureorum non eſt pretioſa, & ſine iuris ſolemnitate alienari poteſt.*

2 *Item res, quæ non durat triennio, ſed vſu conſumitur, & non fructificat quale eſt vinum frumentum, oleum, hordeum, lana, veſtes ordinaria; & ſimilia.*

1 EX dictis ſequitur primò, quod pretioſa non ſit, & ſic ſine iuris ſolemnitate alienari poſſit res illa, quæ valorem 25. aureorum non at-
2 tingit. quæque non durat triennio, ſed vſu conſumitur, & non fructificat, quale eſt vinum, frumentum, oleum, hordeum, lana, veſtes ordinariæ, vel tritæ & ſimilia. Sic colligitur *ex l. quæ lex, §. vlt. Cod. de adminiſtrat. tutor. cap. veſtra de locato*; & docent gl. *in l.* 1. *Cod. ſi aduerſus vſucap.* Silu. *ver. alienatio, num.* 7. Azor. *tom.* 2. *lib.* 9. *cap.* 9. 5. Leſſ. *lib.* 2. *cap.* 24. *dub.* 11. *num.* 62. Nauarr. *de alienat. rerum Eccleſiaſt. num.* 4. Mol. *diſp.* 465. Genuenſis *in praxi cap.* 60. *num.* 7. Quaranta *ver. alienatio, num.* 28. & Barboſa *de poteſt. Epiſc.* 3. *part. allegat.* 95. *num.* 38. *& ſeq.* & nos dicebamus *ſupra cit. dub.* 1. *num.* 13.

SECTIO III.

An, & quid dicendum de pecunia, quæ in capſa, & domo teſtatoris reperitur? Vbi etiam, quid dicendum, ſi ad immobilia, vel pretioſa mobilia emenda deſtinata fuerit; vel in banchis, montibus, aut cenſibus repetta?

SVMMARIVM.

1 *Pecunia, quæ in Capſa etiam, & in Domo Teſtatoris reperitur, non eſt res pretioſa; quia hæc vſui quotidiano deſeruit, & ſeruata fructum non parit.*

2 *Limita niſi pecunia (auctoritate Prælati Eccleſiam, vel monaſterium adminiſtrantis) ad emptionem immobilium, vel pretioſorum mobilium deſtinata ſit ex relicto, & diſpoſitione alicuius, ſecus ſi diſpoſitio ſit reuocabilis, & non confirmata iuramento, & ſuperioris præcepto.*

3 *Qualibet deſtinatio pecuniarum præter ſupradictas, præſertim reuocabilis, accidentaria cenſetur, vt ſic pecunia conditionem mutare non poſſit.*

4 *Pecunia ſi ad ſupradictum effectum à Teſtatore fuerit relicta, vel redacta ex redemptione cenſus Eccleſiæ, vel ex aliqua re Eccleſiæ immobili, vel mobili pretioſa vendita, vt renouetur in aliqua alia re, non poteſt ſine ſolemnitatibus iuris alienari.*

5 *Pecunia Pupilli deſtinata ad emenda Prædia, non poteſt alienari niſi interueniente ſolennitate, quæ requiritur ad alienationem immobilium.*

6 *Quod ſuccedit in loco alterius, ſeu ſubrogatur in locum alterius induit conditiones illius.*

7 *Si fundus legatus poſt mortem Teſtatoris euincatur dato pretio, hoc pretium tanquam ſubrogatum in locum fundi, debetur legatario.*

8 *Res & actus iudicatur ex ſuo principio, & in omnibus attendi debet, principium & finis.*

9 *Finis tanquam menſura, & forma, oſtendit, quales ſint cenſendæ res.*

10 *Via ſicut non facit ſtatum; ita nec ſufficit vt ſecundum ipſam de re iudicemus.*

11 *Pecunia vt ſupra relicta & deſtinata non dicitur de fructibus Eccleſiæ; ſed de proprietate illius.*

12 *Prælatus non poteſt diſponere de rebus, quæ ſunt de proprietate Eccleſiæ, ſed ſolum de fructibus.*

13 *Pecunia eſt illius, cuius eſt res, ex qua deſumitur.*

14 *Prælatus*

14 *Prælatus, quod poſſit diſponere de pecunia à teſtatore ad res immobiles, vel mobiles pratioſas emendas relicta, eſt valde abſurdum.*

15 *Limitatur ſecundo ab aliis, niſi pecunia in Banchis, montibus vel cenſibus poſita ſit; quia tunc vt poiè negotiationi expoſita eſt fructifera. Secus in ſententia auctoris ſi nondum ſit poſita in dictis montibus.*

16 *Limitatur tertio ab aliis, niſi pecunia deſtinata ſit pro futura aliqua neceſſitate Eccleſiæ, vel eius patrimonij conſeruandi; quia tunc in rei immobilis, vel mobilis pretioſæ, vel in patrimonij locum ſuccedit. Secus in ſententia auctoris ſi non actu iam fuerit applicata.*

17 *Pecunia vt ſupra relicta, & deſtinata non poteſt conuerti in extinctionem debitorum eiuſdem Eccleſiæ.*

18 *Cauſa extinctionis debitorum Eccleſiæ, non eſt cauſa ſufficiens alienandi res Eccleſiæ niſi debitum ſit vrgens, ita vt illud extingui, ſit neceſſitas, vel vtilitas Eccleſiæ.*

19 *Res Eccleſiæ debita neceſſitate interueniente, alienari poſſunt, ſeruatis tamen debitis iuris ſolemnitatibus, quæ remittuntur, ſi neceſſitas ſit adeo vrgens, vt non patiatur eas ſeruari.*

20 *Ad alienandum res Eccleſiæ non adhibitis debitis ſolemnitatibus; non ſufficit vtilitas, & neceſſitas qualiſcumque ſed requiritur euidens.*

21 *Vtilitas, vel neceſſitas, examinari debet an ſit ſufficiens, & debet authorizari, & declarari quod ſit ex illis quæ iura requirunt; & tunc obtenta à Papa facultate alienandi, poterit res Eccleſiæ legitimè alienari.*

22 *Neceſſitas, vel vtilitas Eccleſiæ debita extinguendi non poteſt eſſe talis, quæ cogat debita extingui; ſiquidem poteſt continuari ſolutio debiti intereſſe, vel alio modo prouideri.*

23 *Semper reſpiciendum eſt ad vtilitatem Eccleſiæ, & ideo præmittenda ſunt ſolemnitates, quæ inſtituta ſunt pro ſeruanda Eccleſia indemni, & procuranda eius vtilitate.*

24 *Neceſſitas facit licitum quod aliàs non erat licitum, & neceſſitas non habet legem, debet intelligi de neceſſitate ſic vrgenti, quæ non permittat legem ſeruari.*

25 *Neceſſitas quando compatitur conſeruationem legis, non præualet contra legem.*

26 *Pecunia vt ſupra relicta, & diſpoſita non poteſt conuerti ad emenda mobilia vſualia pro Monaſterio, vel Eccleſia.*

27 *Pecunia ſupradicta non poteſt conuerti in cenſum vitalitium; quia cenſus vitalitius non computatur inter bona immobilia.*

28 *Res, quæ ſunt in continuo periculo, cum conſiſtant in hominis vita, cenſentur bona mobilia.*

29 *Cenſus breui duraturus computatur inter bona mobilia.*

30 *Cenſus redimibilis etiam computatur inter bona mobilia.*

31 *Fundatio cenſus vitalitij tendit ad alienationem; ſiquidem reſpicit alienationem, quæ ſit poſita mortis conditione, & licet de præſenti ſit emptio, de futuro tamen eſt alienatio.*

32 *Qualitas adueniens qualificat diuerſum ens, & reponit in noua ſpecie, vnde res qualibet conſiderari debet cum ſua qualitate.*

33 *Prohibitio alienandi res Eccleſiaſticas eſt ad effectum, vt res conſeruentur ſuæ Eccleſiæ; vt illis ipſa Eccleſia, Monaſteria, & pia loca ſuſtententur.*

34 *Quando aliquid eſt prohibitum, cenſentur etiam prohibita omnia, quæ ad ipſum conducunt.*

35 *Fundatio cenſus vitalitij eò tendit, vt Eccleſia remaneat priuata & pecunia, & cenſu.*

36 *Pecunia non habet alium vſum, niſi vt conſumatur, ſecus ſi loquamur de pecunia in montibus, cenſibus perpetuis collocata.*

37 *Prohibitio dictæ Extrauagantis licet ſit ſolum de alienandis quæ poſſidentur, amplectitur etiam pecuniam, quæ habetur pro re immobili, vel mobili pretioſa, quia poſſidetur.*

38 *Fundatio cenſus vitalitij licet ſit quædam emptio, eſt tamen emptio qualificata, quæ continet etiam alienationem per pactum quod ius acquiſitum per emptionem transferatur poſt mortem.*

39 *Cenſus vitalitius dicitur vtilis ex vno capite, & ex alio damnoſus Eccleſiæ, quia tendit ad priuationem intra certum tempus neceſſario futurum, & Eccleſia de præſenti exponitur periculo perdendi capitale.*

40 *Vtilitas, vel neceſſitas non ſufficit, vt res Eccleſiæ poſſit alienari; ſed ſufficit ſolum vt poſſit obtineri à ſede Apoſtolica licentia de alienando.*

SEquitur ſecundò, quod neque res pretioſa ſit, & ſic alienari poſſit, pecunia, & quæ in capſa, & domo teſtatoris reperitur; quia hæc vſui quotidiano deſeruit, & ſeruata fructum non parit; Sic Molin. *citat. diſput.* 465. *ad fin.* Azor. 2. *part. libr.* 9. *cap.* 1. *quæſt.* 5. Mantica *de coniecturis, lib.*9 *tit.* 3. Riccius *in praxi, reſol.* 56. *numer.* 1. & Barboſa *loco ſuprà cit. numer.* 49. & colligitur ex *capit. eiiciens dominus,* 88. *diſtinct.* & ex gloſſ. *in l. cùm plures ff. de adminiſtrat. tutor.* & *in cap. nulli, de rebus Eccleſ. non alien. num.* 11. 1

Limitatur ab aliquibus, niſi pecunia (auctoritate Prælati Eccleſiam, vel Monaſterium adminiſtrantis) ad emptionem immobilium, vel pretioſorum mobilium deſtinata ſit; quia tunc ratione talis deſtinationis loco rei immobilis, vel mobilis pretioſæ ſuccedit; ſic Azor. *q.* 5. Barboſa *num.* 41. & Bonacina *diſput.* 3. *de contractu locati quæſt.* 8. *punct.* 4. *n.* 2. 2

Quam tamen limitationem admitto, ſi pecunia ſic, ſeu ad talem effectum deſtinata ſit, ex eo quod ſic, ſeu ad dictum effectum ab aliquo relicta fuit (ſicuti contingit in pecunia, quæ Moniali traditur in dotem, cùm ex voluntate dantis Monaſterio detur, vt pro Monialis ſuſtentatione perſeueret: quæ ipſa pecunia, an poſtea ſine aſſenſu Apoſtolico alienari poſſit ad immobilia emenda, dicam *infra dub.* 23. *num.* 14.) vel ſi redacta ſit ex

redemptione cenſus Eccleſiæ, vel ex aliqua alia re
Eccleſiæ immobili, vel mobili pretioſa vendita ad
hoc, vt in alia re immobili, vel mobili pretioſa
renouaretur, vel melioraretur; ſicuti docent Silu.
ver. alienatio, quæſt. 6. Rodoan. quæſt. 16. Boër.
deciſ. 299. Quaranta verb. alienatio, num. 3. & 25.
Vaſquez in loco infra cit. num. 45. Gennenſis in
prax. cap. 60. num. 8. & 9. Bonacina de alienat.
bonor. Eccleſ. diſp. 2. quæſt. vnic. punct. 2. num. 6.
Peirin. de priuileg. Minor. ad Conſtitut. 9. Iulij II.
num. 11. Riccius in prax. part. 1. reſol. 58. num. 2.
Tamburin. de iure Abbat. tom. 3. diſp. 13. quæſt. 1.
num. 4. Lezana part. 2. cap. 19. num. 59. & colligi-
tur ex deciſionibus Rotæ apud Genuenſem loc.
ſuprà cit. num. 14. & apud Riccium in prax. §. alie-
natio, dec. 50. 61. 70. 74. & 96. (quidquid in
contrarium nonnulli apud Manticam de coniectu-
ris vlt. voluntat. lib. 9. tit. 3. num. 2. Paſqualigum
tom. 2. deciſ. 173. Bordonum reſol. 27. num. 57. &
Genuenſem cit. c. 60. ſentire videantur etiam de
pecunia ſic redacta, & ad emenda immobilia, vel
mobilia pretioſa deſtinata) quia tunc concedo,
quod pecunia in locum rei immobilis, vel mobi-
lis pretioſæ ſuccedat. At ſecus, ſi aliter, ſeu alio
modo deſtinata fuerit, etiam ad prædictos effe-
ctus, præſertim deſtinatione reuocabili, vt ſine
3 voto, iuramento, & Superioris præcepto: cùm
omnis alia deſtinatio præter ſupra dictas, præſer-
tim reuocabilis, accidentaria cenſeatur; & ſic
pecuniæ conditionem mutare non poſſit. Ita
Vaſquez in opuſcul. de reditib. capit. 2. §. 2.
num. 44.

4 Quod autem pecunia, ſi ad ſupra dictum effe-
ctum à teſtatore fuerit relicta, vel redacta ex re-
demptione cenſus Eccleſiæ, vel ex aliqua alia re
Eccleſiæ immobili, vel mobili pretioſa vendita,
ad hoc vt in alia re immobili, vel mobili pretio-
ſa renouaretur, vel melioraretur, computetur in-
ter bona immobilia, vel mobilia pretioſa, & ſic
non poſſit ſine ſolemnitatibus iuris alienari, tra-
dunt, præter Doctores ſupra citatos, Raphaël
Cuman. in l. à Diuo Pio, §. fin. ff. de re iudic. & in
l. cætera, §. ſed ſi ſeparauit, ff. de legat. 1. Roman.
in l. quid ergo, §. vſuras, ver. quid ergo, ff. de contr.
& vt. act. tutelæ, & in ſingular. 103. & conſil. 188.
dubit. vlt. & in l. ſi ex legati cauſa, ff. de verb. obli-
gat. Aretin. ibidem, ver. addit. etiam, Barbat. verb.
adde etiam in quantum, Baldus in l. etiam,
Cod. de fideicom. & conſ. 14. lib. 2. Fulgoſus in l.
eadem, Cod. de collat. Alexand. Aretin. & alij ibid.
Firmian. tract. de gabel. part. 2. Ioan. Lupus in
Repet. Rubr. de donat. inter vir. & vxor. §. 38. ver.
& pecunia, Franc. Ripa in l. 1. num. 9. ff. ad Sena-
tus conſ. Trebel. Tiraquel. de retract. lignag. §. 1.
gloſſ. 7. num. 106. Viuius tom. 2. commun. opin.
lib. 7. tit. 1. num. 278. Ceuallus commun. contra
commun. q. 312. Pereir. de empt. & vendit. c. 13. n. 32.
Ioſeph. Ludouic. tom. 3. tit. de verb. ſignific. concl.
vnic. ampliat. 3. Gomez §. item Seruiana, num. 21.
Inſtit. de actionib. Menoch. conſil. 114. num. 32.
Redoan. de rebus Eccleſ. non alien. quæſt. 16. n. 13.
Boër. deciſ. 209. Gaill. lib. 1. pract. obſeruat. c. 11.
Theſaur. deciſ. 160. n. 6. Riccius in praxi part. 1.
reſol. 67. num. 5. & Foller. in praxi ver. annotentur
bona. Quod præſertim verum eſt, ſi debeat con-
uerti in res immobiles, vt notat Silu. ver. aliena-
tio, quæſt. 6. Mol. de inſtit. & iur. tract. 2. diſp. 465.
num. 4. Vaſquez opuſc. de reditib. Eccleſiaſt. c. 2.
§. 2. dub. 13. num. 45. Quaranta ver. alienatio, n. 3.
& 25. Bonac. de alien. Bonor. Eccleſ. diſp. 2. punct. 2.
n. 6. & Rota in vna Veneta Nullitatis contractus
in fin. 13. Nouembr. 1602. coram Pamphilio. Et
deſumitur ex cit. l. à Diuo Pio, in fin. §. fin. ff. de re
iudic. & ex cit. l. quid ergo, ſi de re, ff. de contract.
tut. & vt act. vbi ſupponitur, quod pecunia pupil-
li deſtinata ad emenda prædia non poſſit alienari, 5
niſi interueniente ſolemnitate, quæ requiritur ad
alienationem immobilium. Et ratio eſt, quia tunc
res repræſentatur in illa pecunia, l. quia quiſpretio,
ff. de vſufruct. ſiquidem tunc ſubſtituitur pecunia
pro re, cum qua fieri debet commutatio: quapro-
pter quamuis de ſe pecunia mobilis ſit, induit
tamen conditiones rei immobilis; quia ſuccedit
loco illius, argum. ex l. ita conſtante, ff. de iure do-
tium, & per ea, quæ tradunt Doctores in l. fin. ff.
eod. tit. & in cap. 1. cauſa 12. q. 3. Quod autem 6
ſuccedit loco alterius, ſeu ſubrogatur in locum al-
terius, induit conditiones illius, vt habetur etiam
in l. ſi eum, §. qui iniuriarum, ff. ſi quis caut. &
cap. Eccleſia, t. vt lite pendente, & ibi Doctores: 7
Vnde, ſi fundus legatus poſt mortem teſtatoris
euincatur dato pretio, hoc pretium tanquam ſub-
rogatum in locum fundi, debetur legatario, l. qui
ſolidum, §. 1. ff. de legat. 3.

Accedit, quod in omnibus attendi debet prin- 8
cipium, & finis; quia res, & actus iudicatur ex
ſuo principio, l. Pomponius, ff. de neget. geſt. l. ſi
procuratorem, ff. mandati, & l. nam & ergo. ff. quod vi,
aut clam, eſt enim principium de ſubſtantia prin-
cipiati, & fundamentum illius, vt notant Oldrad.
conſ. 200. & Tuſch. lit. P. concl. 702. n. 1. Finis 9
verò, tamquam menſura, & forma determinans
oſtendit, quales ſint cenſendæ res, l. ſed & ſi quid,
§. 1. ff. de vſufr. & c. fraternitatis, §. fin. de frigid. &
malefic. Quare cùm dicta pecunia habeat pro ſui
principio rem immobilem, vel ſaltem rem abſque
iuris ſolemnitatibus inalienabilem, & ſit conuer-
tenda in rem immobilem, vel mobilem pretioſam,
debet cēſeri inalienabilis abſque dictis ſolemnita-
tibus iuris, vt pote iudicanda ſecundum princi-
pium, & finem: & quia in illa pecunia conſiſtunt
bona Eccleſiæ non tamquàm in ſtatu permanenti,
ſed tanquam in via ordinata ad terminum, non
debemus de ipſa iudicare, vt eſt in via; quia via, 10
ſicut non facit ſtatum, ita nec ſufficit, vt ſecun-
dùm ipſam de re iudicemus; ſiquidem via compu-
tatur inter ea, quæ ſe habent per accidens, & ſunt
extra terminum; ergo, &c.

Accedit etiam; quod dicta pecunia à teſtatore 11
ad res immobiles, vel mobiles pretioſas emendas
relicta, vel ex redemptione cenſus, vel ex alia re
immobili, vel mobili pretioſa deſumpta, non eſt
de fructibus Eccleſiæ, ſed de proprietate illius:
quapropter eſt deſtinata ad fructificandum in vti-
litatem Eccleſiæ, & debet conſeruari in ordine ad
finem, ad quem eſt deſtinata, vel in ſe, vel in aliis
bonis fructiferis: ſed Prælatus non poteſt diſpo-
nere de rebus, quæ ſunt de proprietate Eccleſiæ, 12
ſed ſolum de fructibus, vt ex Clement. 1. in fin. de
reb. Eccleſ. non alien. notat gl. in cap. fin. 5. q. 3.
& in cap. generali de elect. in 6. pecunia enim eſt
illius cuius eſt res, ex qua deſumitur, l. mater, §. 1. C. 13
de rei vendit. l. fin. Cod. de negot. geſt. & l. ſi cum
ſeruum ff. ſi cert. pet. Et eſſet valde abſurdum,
quod Prælatus poſſet diſponere de pecunia à te- 14
ſtatore ad res immobiles, vel mobiles pretioſas
emendas relicta, vel ex redemptione cenſus, vel ex
aliqua alia re immobili, vel mobili pretioſa de-
ſumpta,

ſumpta, cùm non potuerit diſponere de his, ad
quæ eſt relicta, vel ex quibus eſt deſumpta ipſa
talis pecunia.

15 Limitatur ſecundò, ab aliis, niſi pecunia in
banchis, montibus, vel cenſibus poſita ſit; quia
tunc, vtpote negotiationi expoſita, eſt fru-
ctifera. Sic Tiraquell. *de retract. lignag. §. 1. gl.
7. numer.* 214. Bajard. ad Clarum *§. fin. quæſt.
38. numer.* 151. Bonacina *de alienat. bono-
rum Eccleſ. punct. 2. numer.* 5. & alij, quos ci-
tat, & ſequitur Barboſa *cit. allegat. 95. nu-
mer.* 44.

Quam limitationem etiam admitto, ſi iam
in banchis, montibus, vel cenſibus poſita
ſit. At ſecus, ſi nondum ſit poſita, quando-
quidem licet pecunia fuerit collecta ex rebus Ec-
cleſiæ, & multò magis ſi ab aliquo fuerit Ec-
cleſiæ ad ſumptus quotidianos relicta, non eſt,
cur inter immobilia vel mobilia pretioſa, quæ
ſeruando ſeruari poſſunt, numerari debeat; cùm
illam in banchis, montibus, vel cenſibus con-
ſeruari, non ſit obligatio. Sic Leo in *The-
ſaur. fori Eccleſ. deciſ.* 160. & Riccius *deciſ. 70.
in 1. edit.*

16 Limitatur tertiò ab aliis, niſi pecunia de-
ſtinata ſit pro futura aliqua neceſſitate Eccle-
ſiæ, vel eius patrimonij conſeruandi; quia tunc
in rei immobilis, vel mobilis pretioſæ vel in patri-
monij locum ſuccedit. Sic colligitur *ex l. ſi laicus
§. 1. ff. de legat.* 3. & docent Boër. *deciſ.* 209. Ro-
doan. *quæſtion.* 16. Sopran. apud Filliucium *tra-
ctat. 44. cap. 4. quæſtion. 16. num.* 25. *&* 26. &
Barboſa *cit. allegat. 95. n.* 45. Quam limitatio-
nem etiam admitto ſolum modis, quibus ex-
plicabam ſupra limitationem primam; & non
aliter.

17 An autem pecunia ab aliquo ad res immobi-
les, vel mobiles pretioſas emendas relicta, vel
ex redemptione cenſus, aut ex aliqua alia re
immobili, vel pretioſa mobili, Eccleſiæ de-
ſumpta, ad hoc vt in alia re immobili, vel mo-
bili pretioſa renouaretur, poſſit ſine ſolemnita-
tibus iuris conuerti in extinctionem debitorum
eiuſdem Eccleſiæ?

Reſpondetur negatiuè; & ita tenet Turrecrem.
in ſumm. lib. 12. quæſt. 2. (qui rectè id extendit
etiam in caſu neceſſitatis) Redoan. *de rebus Ec-
cleſ. non alien. q. 16. num.* 15. Beroius *in cap.
nulli, num. 83. de reb. Eccleſ. non alien.* Riccius
in prax. part. 1. reſol. 70. num. 3. Genuenſ. *in
prax. Archiepiſc. cap. 60. num.* 14. & Rota in
vna Veneta Nullitatis contractus, 13. No-
uembr. 1602. coram Pamphilio. Et ratio ex di-
ctis eſt; quia cùm talis pecunia ſucceſſerit loco
talis rei, ſcilicet immobilis, vel mobilis pretioſæ,
ſequitur, quod ſicut ſine ſolemnitatibus iuris
non poterat pro extinctione debitorum alienari
talis res, ita nec poſſit ſine iiſdem ſolemnitatibus
iuris alienari talis pecunia.

18 Quin quando agitur de extinctione debito-
rum Eccleſiæ, non eſt cauſa huiuſmodi cauſa ſuf-
ficiens alienandi res Eccleſiæ, niſi debitum ſit
vrgens, ita vt illud extingui, ſit neceſſitas, vel
vtilitas Eccleſiæ, ſicuti dicemus *infrà dubit.* 9. &
docet Bellamera *in cap. non liceat verſ. tertiò pro-
batur*, 12. *q.* 2. per Authent. hoc *Cod. de ſacroſ. Ec-*
19 *cleſ.* & hac neceſſitate, vel vtilitate Eccleſiæ in-
teruueniente, licet iura concedant, alienari res
Eccleſiæ, id tamen non concedunt fieri non ſer-
uatis debitis ſolemnitatibus, niſi ſolum, quando
neceſſitas eſt adeò vrgens, vt non patiatur, eas
ſeruari, ſicuti dicam *infra dub.* 23. & habetur ex
cap. placuit, 12. *q.* 2. & tradunt Cardinal. *in Cle-
ment. 1. num. 29. de reb. Eccleſ. non alien.* Abb. *in
c. fin. de Eccleſ. ædif. vel reparand.* Villadiego *de
legib. q. 11. in fin.* Turrecrem. *cit. q.* 2. & Redoa-
nus *de reb. Eccleſ. non alien. q. 19. num.* 34. Et 20
non ſufficit vtilitas, vel neceſſitas qualiſcumque
ſed requiritur euidens, vt dicam citata *dub.* 9. &
& habetur expreſsè *in cap. 1. de reb. Eccleſ. non
alien. in 6.* & notant ex communi Couar. *lib. 2.
var. reſol. cap. 16. num.* 8. Quapropter debet vti- 21
litas, *vel* neceſſitas examinari, vt conſtet, an ſit
ſufficiens, & debet autorizari, & declarari, quod
ſit ex illis, quas iura requirunt, & tunc obten-
ta à Papa facultate alienandi res Eccleſiæ, poterit
res Eccleſiæ legitimè alienari, iuxta ea, quæ dicen-
tur infra *cit. dub.* 9.

Quod à fortiori militat in caſu noſtro, quia 22
non adeſt neceſſitas, nec vtilitas, quæ cogat, de-
bitum Eccleſiæ extingui; ſiquidem poteſt conti-
nuari ſolutio intereſſe conſueti, vel alio modo
debitum extingui: & aliàs poteſt cedere in ma-
iorem vtilitatem Eccleſiæ, quod illa pecunia in
aliud conuertatur, vt in ſimili dixit Marian. So-
cin. *tract. de oblat. lib. 3. n.* 15. Quapropter cùm
ſemper reſpiciendum ſit ad vtilitatem Eccleſiæ,
præmittendæ ſunt ſolemnitates, quæ inſtitutæ 23
ſunt pro ſeruanda Eccleſia indemni, & procuran-
da eius vtilitate. Et hinc quando dicitur, quod 24
neceſſitas facit licitum, quod aliàs non erat lici-
tum, *cap. quod non eſt licitum, de reg. iur. &*
quod neceſſitas non habet legem, *l. ſi quis pro-
pter, Cod. de patrib. qui fil. ſu. diſtrax.* id intelli-
gi debet de neceſſitate ſic vrgenti, quæ non per-
mittat legem ſeruari, ſicuti dicebam ſupra, & di-
cam infra *cit. dub.* 23. & tradit Archidiac. *in cap.
ea enim, §. hortus, ver. conſtat. 10. quæſt.* 2. quan- 25
doquidem ſi neceſſitas comparitur conſeruatio-
nem legis, neceſſitas non præualet contra
legem.

Ex dictis ſequitur contra Bordonum *in Con-* 26
ſil. Regular. reſol. 27. numer. 21. quod pecu-
nia, de qua ſupra loquebamur, non poſſit con-
uerti ad emenda mobilia vſuaria pro Monaſterio
vel Eccleſia; quia dicta pecunia computa-
tur inter bona immobilia, vel mobilia pre-
tioſa.

Sequitur ſecundò contra eundẽ Bordonũ *loc. cit.* 27
n. 56. quod neque poſſit conuerti in cenſum vita-
litium, idque propter eandem rationem, ſaltem
ſi pecunia ſit relicta ad emendas res immobiles
vel deſumpta ex re immobili ad hoc, vt renoua-
retur in alia re immobili, ſiquidem cenſus vi-
talitius non computatur inter bona immobi- 28
lia; quia quæ ſunt in continuo periculo, vt amit-
tantur (qualis eſt cenſus vitalitius, cùm conſiſtat
in hominis vita) cenſentur bona mobilia, Angel.
in l. non ſolet, ff. de pet. heredit. Bald. *in cap. con-
tingit. de dolo, & contumac.* & Corneus *conſil.*
173. *vol.* 3. tum quia cenſus breui duraturus 29
computatur inter bona mobilia, Barbat. *conſil.*
22. *lib.* 3. Menoch. *de arbitr. lib. 2. centur. 3.
caſu* 233. *num.* 2. Federic. de Senis *conſil.* 12. *num.* 5.
Feder. Martin. *de iure cenſ. cap. 1. num.* 101. &
Duardus *de cenſib. in proœm. Conſtit. Pij V. quæſt.
10. num.* 40. Ergo & cenſus vitalitius qui etiam
eſt breui duraturus, vtpote de ſui natura non per-

petuus, ſed ſequens vitam hominis, & ſic non ſtabilis, vel immobilis, ſed temporalis, & mobilis, 30 qualis eſt vita hominis, ſuper qua fundatur ipſe cenſus, tum quia cenſus redimibilis etiam computatur inter bona mobilia; Anton. Gomez *de cenſib. cap.3. num.4.* Marienſus *l.2. gloſſ.1. n.83. tit.9. lib.5. noua Recopil.* Garſias *de benefic. part.2. cap.5. numer.95. in fin.* & Molin. *de primogenit. lib. 2. cap 10. numer.3.* ex eo, quia non habet ſtatum ſtabilem, ſed eſt temporaneus; ergo & cenſus vitalitius, cùm fundetur in hominis vita, quæ nec habet ſtatum ſtabilem, ſed eſt etiam tempo- 31 ranea.

Confirmatur; quia fundatio cenſus vitalitij tendit ad alienationem, ſiquidem reſpicit alienationem, quæ ſit poſita mortis conditione; quapropter licet de præſenti ſit emptio iuris percipiendi fructus ex re fructifera, eſt tamen etiam alienatio pro tempore futuro; cùm ergo res iudicanda ſit ex euentu, & fine, ad quem ordinatur, *l. ſed & ſi quid, §.1. ff. de vſufruct.* & *cap. fraternitatis, §. fin. de frigid. & malefic.* ſequitur, quod fundatio cenſus vitalitij non tam ſit dicenda emptio, quàm alienatio pecuniæ, atque adeo fieri 32 prohibita per Extrauag. *Ambitioſa.*

Confirmatur ſecundò; quia (cùm qualitas adueniens qualificet diuerſum ens, & reponat in noua ſpecie, *§. præterea, inſtit. de inutil. ſtipulatione, cap. cum Martha, §. quaſiuiſti, de celebrat. Miſſar.* & *capit. ſtatutum, de elect. in 6.* & tradunt Hippolyt. *ſingul. §.20.* Menoch. *de recuper. poſſeſſ. Remed. 6. n.8.* Surdus *conſil. 321. num. 12.* & Gomez *§. perſonam, Inſtit. de actionib.*) ſit quod res quælibet conſiderari debeat cum ſua qualitate; atque adeò, quod cenſus conſiderari debeat, non præcisè vt emptio quædam, neque vt emptio cuiuſcumque cenſus, ſed vt talis cenſus, ſcilicet vitalitij; quod eſt, eſſe emptionem iuris extinguibilis ad tempus in fauorem venditoris, & continet reuerſionem iuris acquiſiti per emptionem ad ipſum venditorem; quod ſanè eſt alienatio, quia dicit tranſlationem iuris ipſius Eccleſiæ finita hominis vita, ſuper qua fundatur cenſus; & de hac tranſlatione fit pactum de præſenti, quando inſtituitur cenſus.

33 Confirmatur tertiò, quia prohibitio alienandi res Eccleſiaſticas eò tendit, quod res conſeruentur ſuæ Eccleſiæ, vt illis ipſæ Eccleſiæ, Monaſteria, & pia loca ſuſtententur, Extrauag. *Ambitioſa, de reb. Eccleſ. non alien.* At per fundationem cenſus vitalitij res non conſeruantur ſuæ Eccleſiæ, vt illis ipſæ Eccleſiæ, Monaſteria, & pia loca ſuſtententur, ſed conſtituuntur in ſtatu, vt infra certum tempus debeat Eccleſia neceſſariò remanere iis priuata; ergo fundatio cenſus vitalitij ex pecunia ſaltem, quæ ſuccedit loco rei immobilis, eſt prohibita alienari per dict. Extrauag. *Ambitioſa*; quia quando aliquid eſt prohibitum, cenſentur etiam 34 prohibita omnia, quæ ad ipſum conducunt, *l. ratio, ff. de ſponſalib. l. pupillus, §. ſi per interpoſitum, ff. de auctor. tutor. l. fin. Cod. de reb. alien. vel non alien. cap. præterea de offic. deleg.* & *cap. cùm quid prohibetur, de regul. iur. in 6.* fundatio namque cenſus vitalitij eò tendit, vt Eccleſia remaneat priuata & pecunia, & cenſu.

35 Obiicies: pecunia non eſt de iis, quæ prohibentur alienari, cùm non ſit res immobilis, nec res pretioſa mobilis; ſiquidem non poteſt ita inſeruire, vt ſeruando ſeruetur; quia non habet alium vſum, niſi vt conſumatur; ergo, &c.

Reſpondetur: ſi loquamur de omni alia pecunia, concedo, ſi loquamur de pecunia, de qua ſupra dicebatur, nego; quia cùm talis pecunia, vt patet ex dictis, ſuccedat loco rei immobilis, vel mobilis pretioſæ, prohibetur diſtrahi tanquam res immobilis, vel mobilis pretioſa: quo ſtante alienatio ipſius æquiualenter eſſet 36 alienatio rei immobilis, vel mobilis pretioſæ. Neque obſtat, quod res immobilis, vel mobilis pretioſa emenda non poſſideatur, & prohibitio ſit ſolum de alienandis, quæ poſſidentur. Reſpondeo enim, quod poſſidetur ipſa pecunia, quæ habetur pro re immobili, vel pretioſa; Armilla *ver. alienatio, numer.4.* Conrad. *part. 2. Reſp. caſ. conſcient. quæſt. 25.* Barboſa *de poteſt. Epiſc. part.3. allegat. 95. numer.40.* Homobon. *part. 4. reſp. 44.* & Bonacina *de alien. bonor. Eccleſ. diſp.2. quæſt. vnic. punct.2. num.5.* qui teſtatur de communi.

Obiicies ſecundò; fundatio cenſus vitalitij non eſt alienatio, ſed emptio iuris exigendi fructus ſuper re fructifera, ergo non eſt de prohibitis. Conſequentia probatur; quia non prohibetur pro Eccleſia emptio, ſed tantum alienatio bonorum Eccleſiæ.

Reſpondetur; quod licet fundatio cenſus vi- 37 talitij ſit quædam emptio, eſt tamen emptio, qualificata, quæ continet etiam alienationem, ſiquidem continet pactum, quod ius acquiſitum per emptionem transferatur poſt mortem illius, ſuper cuius vita fundatur, ad venditionem. Aut ſaltem ordinatur ad alienationem, quod ſufficit, vt prohiberi comprehendatur in dict. Extrauag. *Ambitioſa.*

Obiicies tertiò: cenſus vitalitius, licet extin- 38 guatur morte contrahentis, eſt tamen vtilis Eccleſiæ, ſiquidem vtilitas attenditur tempore contractus, *gl. in cap. ad aures, ver. tunc de reb. Eccleſ. non alien.* Genuenſ. *in prax. Archiep c.89. n.3.* & Bonac. *de alien. bonor. Eccleſ. diſp. 2. q. vnic. punct. 3. num. 2.* quinimò adeſt etiam vtilitas pro tempore futuro; quia durante cenſu percipiuntur fructus.

Reſpondetur; quod fundatio cenſus vitalitij, licet de præſenti ſit ex vno capite Eccleſiæ vtilis, eſt tamen ex alio capite etiam de præſenti ei damnoſa; tum quia abſolutè tendit ad priuationem intra certum tempus neceſſariò futurum; tum quia de præſenti Eccleſiæ exponitur periculo amittendi capitale, & fructus ad breue tempus; cùm vita hominis ſit in continuo, & quotidiano periculo. Vnde bona certa Eccleſiæ commutantur in ſpem incertam fructuum percipiendorum ex tali cenſu.

Accedit, quod vtilitas, vel etiam neceſſi- 39 tas non ſufficit, vt res Eccleſiæ poſſit alienari, ſed ſufficit ſolum, vt poſſit obtineri à Sede Apoſtolica licentia de alienando, ſicuti patebit ex iis, quæ dicam *infrà diffusè dubit. 9.*

SECTIO

SECTIO IV.

An, & quid dicendum de grege ouium vel de armento boum, & ſimilibus?

SVMMARIVM.

1 *Inter mobilia pretioſa, quæ ſeruando ſeruari poſſunt, numerari debet Grex Ouium, & Caprarum; Armentum Boum, Præſepium equorum, & ſimilia.*

2 *Secus dic de fructibus Gregis, & Armenti, & ſimilium; quia hæc non computantur inter bona pretioſa, quæ ſeruando, ſeruari poſſunt.*

3 *Fructus gregis, Armenti, & ſimilium alienari poſſunt ſine iuris ſolemnitate ſicut alienari poſſunt fructus agrorum.*

1 SEquitur tertiò, quòd è contra inter mobilia
pretioſa, quæ ſeruando ſeruari poſſunt, nume-
rari debeat grex ouium, & caprarum, armentum
boum, præſepium equorum, & ſimilia; quia eſt
quid magni valoris, & per continuam fœtuum
2 multiplicationem conſeruari poteſt. Secus dicas
de fructibus gregis, armenti, & ſimilium; quia hæc
non computantur inter bona pretioſa; quæ ſer-
uando ſeruari poſſunt; ſicut nec computaretur
3 fructus agrorum: quapropter hæc alienari pote-
runt ſine ſolemnitate iuris; ſicut ſine ſolemnita-
te iuris alienari poſſunt fructus agrorum. Sic
Doctores communiter, Mol. *tract.* 2. *diſp.* 456. *in
fin.* Rodoanus *de alienat. quæſt.* 2. Quaranta, *n.* 25.
Soptanus *cap.* 4. *quæſtio* 19. *num.* 24. & alij paſſim.
Vide, quæ dicebantur *ſuprà dub.* 1.

SECTIO V.

An, & quid dicendum de arboribus.

SVMMARIVM.

1 *Inter bona immobilia numerari debent arbores, ſi prædio ſint neceſſariæ; ita vt illis ſublatis Prædium notabiliter deterioretur.*

2 *Secus dic ſi non ſunt neceſſariæ, vel prædio damnum aliquod inferant; vel loco illarum reponantur aliæ fructiferæ, vel magis fructiferæ*

3 *Conſeruari poſſe non debet dici id, cuius conſeruatio Eccleſiæ potius damnoſa eſt.*

4 *Prælatus ſcindens arbores, eaſq. vendens in vtilitatem Eccleſiæ non peccat in caſu, quo talis ſciſſio damnum Prædio non inferat.*

5 *Damnum in ſciſſione arborum; non conſideratur, ſi in Prædio relictæ ſint arbores ſufficientes.*

6 *Idem dicas ſi ſcindat arbores cæduas, quales ſunt, quæ tantum vtiles ſunt ad lignandum.*

7 & 8 *Silua cædua, nemus, arundinetum, & ſimilia cenſentur potius fructus Prædij, quam Prædium; & ideo nullam exigunt ſolemnitatem in earum alienatione. Secus de ſilua, arboribus, vel luco conſito in prædio ad amœnitatem Prædij, & non conſito ad lignandum, niſi fieret tranſmutatio in quid aliud magis fructiferum.*

9 *Quod dixi de inciſione arborum, idem dic de inciſione vineæ, vel alterius rei ſimilis.*

SEquitur quartò, quod etiam inter bona immo- 1
bilia numerari debeant arbores, ſi ſcilicet præ-
dio ſint neceſſariæ; ita vt illis ſublatis prædium
notabiliter deterioretur: Secus, ſi non ſint neceſ-
ſariæ, v.g. ſint vel ferè mortuæ, vel ita denſæ, vt 2
potius prædio damnum inferant; vel loco illarum
reponantur aliæ fructiferæ, vel magis fructiferæ;
quia hæc omnia vtilia ſunt, & ſecundum regulas
agriculturæ; Et dici non debet, conſeruandum 3
eſſe id, cuius conſeruatio Eccleſiæ potius damno-
ſa eſt. Quapropter neque peccabit Prælatus, ſi 4
ſcindat arbores, eaſque vendat in vtilitatem Ec-
cleſiæ, in caſu, quod talis ſciſſio poſſit, vel ſaltem
damnum prædio non inferat: ſicuti de facto non
infert, ſi in prædio ſufficientes arbores relinquat. 5
Idemque dic, ſi ſcindat arbores cæduas, quales 6
ſunt, quæ tantum vtiles ſunt ad lignandum, vt
eſt ſilua cædua, nemus, arundinetum, & ſimilia; 7
quia hæc cenſentur potius fructus prædij, quàm
prædium: quapropter poterunt ſine ſolemnitate
iuris ſcindi, & alienari. Secus dicendum de ſilua, 8
arboribus, luco conſito in prædio ad amœnita-
tem prædij, & non conſito ad lignandum, ſeu
cædendum, niſi talis ſilua, arbores, vel lucus tranſ-
mutetur in vineam, vel quid aliud. Magis fructi-
ferum, & Eccleſiæ vtilius, iuxta ea, quæ dicentur
infra dub. 2. Sic Nauar. *lib.* 1. *conſil.* 6. & 7. *de re-
bus Eccleſ. non alien.* Suar. *tom.* 4. *de relig. tract.* 8.
lib. 2. *cap.* 27. *num.* 18. Rodriguez *lib.* 1. *qq. Regul.
quæſt.* 27. *art.* 4. Quaranta *ver. alienatio*, *num.* 37.
lit. F. Bonacina *diſp.* 3. *de contract. quæſt.* 8. *punct.* 4.
num. 18. Peirinus *tom.* 1. *priuileg. Minim in conſtit.*
9. *Iulij II. num.* 18. & *ſeqq.* Farinacius *part.* 2. *de-
ciſ.* 553. Tamburinus *de iure Abbat. tom.* 3. *diſp.*
13. *quæſt.* 3. Bordonus *reſol.* 27. *num.* 14. Lezana
ver. alienatio, *num.* 16.

Et quæ dixi de inciſione arborum, eadem dicò 9
de inciſione vineæ, vel alterius rei ſimilis.

DVBITATIO III.

Quænam alienatio prohibeatur?

SVMMARIVM.

1 *In extrauag. Ambitioſæ non ſolum prohibetur alienatio ſtrictè ſumpta, per quam fit tranſlatio dominij directi rei alienatæ; ſed etiam alienatio latè ſumpta, per quam fit tranſlatio cuiuſcumque iuris, & dominij.*

2 *Item in citata Extrauaganti prohibentur venditio, Donatio, conſumptio, permutatio, precarium, cenſus, feudum, emphyteuſis & locatio ad longum tempus.*

3 *Cenſus impoſitio fieri poteſt à Capitulo pro ſuſtinendis litis expenſis.*

4 *Per feudum, & emphyteuſim, ſeu locationem transfertur dominium vtile in feudatarium, emphyteutam, & conductorem.*

5 *Item prohibetur actio pigneratitia, & hypotheca*

ratione periculi translationis dominij, caſu, quo deficiat, vnde principali obligationi ſatisfiat.

6 *Alienationis prohibitio fauore Eccleſiæ comprehendit omnem actum, per quem in extraneum ius aliquod vtile transfertur, & per quem in rebus Eccleſiæ ſeruitus aliqua conſtituitur, licet probabiliter comprehendat tantum hypothecam ſpecialem.*

7 *Per Generalem hypothecam non tantum res, quam perſona remanet obnoxia obligationi.*

8 *Qui ſua bona tantum hypotheca generali obligauit, non impeditur ea alienare, cum eadem ſic alienata creditori non ſubmittantur.*

9 *Seruus, ſi per generalem tantum hypothecam obligatus fuerit manumitti poteſt; licet alij probabiliter ſentiant oppoſitum.*

10 *Res ſterilis, & domus, ex qua nihil vtilitatis percipitur, non poteſt alienari.*

11 *Regulares non poſſunt vendere ſtabilia, vel mobilia pretioſa, quæ ſeruando ſeruari poſſunt nec etiam pro fabrica Monaſterij, vel ad effectum emendi cenſus.*

12 *Nec poſſunt dicta bona vnius Monaſterij transferre in aliud.*

13 *Poſſunt tamen, ſi ſint bona non pretioſa, vel quæ ſeruando ſeruari non poſſunt.*

14 *Quod dictum eſt de tranſlatione, idem dicendum de permutatione.*

1 RESPONDETVR, prohiberi, non ſolum
alienationem ſtrictè ſumptam, nempè
per quam fit tranſlatio dominij directi
rei alienatæ, *l. 1. Cod. de fundo dotali*,
& ibi gl. & colligitur ex *l. 1. Cod. de iure emphyt.*
Sed etiam alienationē latè ſumptam, per quam fit
tranſlatio cuiuſcumque iuris, & dominij, etiam
vtilis, vel indirecti (retento directo) vſusfructus,
vel poſſeſſionis, &c. iuxta *cap. nulli de rebus Eccleſ.*
a *non alien, & l. ſancimus, eod. tit.* Et ſic prohiberi in rebus
Eccleſiæ non ſolum venditionē, donationem,
conſumptionem, permutationem, precarium (vt
rectè dixit Riccius *dec.* 64. Quaranta, *ver. alienatio*,
num. 15. & Bonacina *de alien. bonorum Eccleſ.*
punct. 2. num. 9.) ſed etiam prohiberi cenſum,
ſiuè perpetuum, ſiuè vitalitium (quamuis cenſus
impoſitio fiat à Capitulo pro ſuſtinendis litis ex-
3 penſis, vt ex Baldo, & aliis probat Riccius *dec.* 49.
& 71.) feudum, emphyteuſim, locationem per lon-
gum tempus, contractum ſuperficiarium, libella-
rium, & ſimilem; quia per hæc transfertur domi-
4 nium vtile in feudatarium, emphyteutam, condu-
ctorem, &c. Sic dicebam *ſupra dub. 1. num.* 19.
& ſeqq. & conſtat *ex cit. cap. nulli*, *ex toto titulo de*
rebus Eccleſ. non alien. Extrauag. *Ambitioſæ*, cum
decreto S. Congregationis, & *Clement. 1. eadem*
tit. & docent præter Silueſtrum *ver. alienatio n.* 6.
& Molinam *de contract. tract. 2. diſp.* 464. *n. 1. &*
ſeqq. communiter Doctores, quos citat, & ſequi-
tur Quaranta *cit. num.* 15. *&* 16. Bonacina *cit.*
punct. 2. num. 1. & Rodriguez *tom. 1. qq. regular.*
q. 27. art. 1. Quin addo, prohiberi etiam pigno-
ratitiam actionem, & hypothecam, ratione peri-
5 culi tranſlationis dominij, caſu ſcilicet, quod de-
ficiat, vnde principali obligationi ſatisfiat, tum
quia hypotheca expreſsè ponitur inter contractus
prohibitos, tam in *cit.* Extrauag. *Ambitioſæ*, quam
in cit. decreto S. Congregationis, quæ referebam
cit. dubit. 1. num. 4. tum quia, qui non poteſt alie-
nare, nec etiam poteſt hypothecare, DD. apud Bar-
boſam *de offic. & poteſt. Epiſc. allegat.* 19. *num.* 85.
Sic Couar. 2. *var. cap.* 16. *num.* 7. Vaſquez *de re-*
dditib. cap. 2. §. 2. num. 35. Mol. *de iuſt. tractat.* 2.
diſp. 464. *& ſeqq.* & Azorius *tom. 2. lib. 9. cap.* 1. 6
quæſt. 2. Et ratio horum omnium eſt; quia, fauo-
re Eccleſiæ, alienationis prohibitio comprehen-
dit omnem actum, per quem in extraneum ius
aliquod vtile transfertur; & per quem in rebus
Eccleſiæ ſeruitus aliqua conſtituitur; quamuis
probabiliter comprehendat tantum hypothecam
ſpecialem, non item generalem, ex eo, quia per
generalem non tam manet obligata res, quam 7
perſona. Vnde, qui ſua bona tantum hypotheca 8
generali obligauit, non impeditur ea alienare, &
eadem ſic alienata creditori non ſubmittuntur.
Similiter ſeruus, ſi per generalem tantum hypo- 9
thecam obligatus fuerit, manumitti poteſt. Vide
Abbatem *cit. cap. nulli*, *num.* 3. Rodoanum, *cap.* 6.
Couar. 2. *var. cap.* 16. *num.* 7. & Molinam *de iuſt.*
tract. 2. diſp. 466. Vide etiam, quæ dicebam *ſu-*
prà dubit. 1. n. 19. quamuis alij, quos ibi citabam,
ſentiant, & etiam probabiliter, oppoſitum, ex eo,
quia ſumus in materia fauorabili Eccleſiæ, & Ex-
trauagans Ambitioſæ abſolutè loquitur; ſed quod
dixi, ob rationes dictas (ex quibus patet ad oppo-
ſitum) eſt etiam ſatis probabile. 10

His adde, prohiberi etiam alienationem rei
ſterilis, ſeu domus, ex qua nihil vtilitatis percipi-
tur; quia adhuc res hæc eſt immobilis; Doctores,
quos citat, & ſequitur Quaranta *n.* 37. & Bonac.
num. 9. 11

Adde ſecundò, non poſſe Regulares ſtabilia,
vel mobilia pretioſa, quæ ſeruando ſeruari poſſunt
vendere, nec etiam pro fabrica Monaſterij, vel ad
effectum emendi cenſus; Doctores apud Barboſ.
in Collect. Bullar. ver. Stabilia.

Adde tertiò, nec poſſe Regulares bona vnius 12
Monaſterij transferre in aliud; quia huiuſmodi
tranſlatio eſt quædam alienationis ſpecies; Docto-
res, quos ſequitur Bonac. *cit. n.* 9. quapropter pri-
uilegia, quibus id Regularibus permitti videtur
(vt legere eſt apud Rodriq. *tom 2. quæſt. 125. art.* 9.
& Peirinum *tom. 1. priuileg. Minim. in Conſtit.* 1.
Iulij II. n. 76.) quoad huiuſmodi bona transfe-
renda, modò ceſſant propter dictum decretum
S. Congregationis, cum in eo reuocentur omnia
priuilegia Regularium in ordine ad alienationes
prædictorum bonorum faciendas; quamuis non
ceſſent quoad bonorum mobilium non pretioſo-
rum, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, horum 13
enim alienatio non eſt prohibita, vt patet ex dict.
Extrauag. *Ambitioſæ*, & dict. decreto S. Congre-
gationis. Et quod dixi de tranſlatione, idem dico
de permutatione; ſeu commutatione; quia per- 14
mutatio etiam eſt alienatio, & expreſsè prohibe-
tur in dictis iuribus; vnde nec iſta fieri poteſt à
Regularibus ſine licentia S. Congregationis,
niſi ſimiliter de rebus mobilibus non
pretioſis, vel quæ ſeruando
ſeruari non
poſſunt.

DVBITA

DVBITATIO IV.

An, & quid dicendum ſit, ſi Prælatus in ordinatione ſui ſummo Pontifici iurauerit, ſe bona Eccleſiæ non alienaturum?

SECTIO I.

Suppoſitum.

SVMMARIVM.

1 *Iure antiquo in alienatione bonorum Eccleſiæ Cathedralis requirebatur conſenſus ſedis Apoſtolicæ, non quidem vt alienatio eſſet valida, ſed ſolum vt eſſet licita; etiam ſi Epiſcopus in ſui conſecratione iurauiſſet, ſe bona Eccleſiæ inconſulto ſummo Pontifice, non alienaturum.*

2 *Epiſcopus, & Abbas à ſummo Pontifice creatus periuri ſunt alienando bona Epiſcopatus, & Monaſterij reſpectiue, ad quæ non alienanda iuramento adſtringantur, inconſulto ſummo Pontifice.*

3 *Alienatio prædicta non tamen de iure antiquo de conſenſu ſummi Pontificis obtento eſt inualida, ſi ſolum conditio hæc deſit; quia nullo iure antiquo illa irritatur.*

4 *Aliud eſt aliquid eſſe illicitum, ac eſſe inualidum.*

5 *Iurans ſe rem ſuam non venditurum, ſi poſtea vendat, illicitè facit, non tamen inualidè.*

6 *Iure nouo per extrauagantem Ambitioſæ Pauli II. requiritur conſenſus apoſtolicus non ſolum in rebus Eccleſiæ Cathedralis; ſed etiam cuiuſcumque alterius Eccleſiæ, & loci pij, vbi tamen dicta extrauagans, eſt recepta.*

7 *Conſenſus apoſtolicus ſufficit ſine alia ſolemnitate, ſi ſic vellet Pontifex, quia cum talis ſolemnitas ſit de iure canonico, Papa poteſt diſpenſare.*

8 *Conſenſus Apoſtolicus, licet ſuppleat ſolemnitates poſitiuas; non tamen ſupplet alienandi cauſam, niſi Pontifex exprimat.*

9 *Pontifex ſemper conſenſum præſtat ſub conditione, ſi alienatio ſit in euidentem Eccleſiæ vtilitatem; quod forſan etiam non expreſſum tacitè intelligitur.*

10 *Alienatio, etiam cum dicto conſenſu Apoſtolico ſupplente facta impugnari poterit, niſi euidenter conſtet illam in vtilitatem Eccleſiæ celebratam fuiſſe.*

11 *Conſenſus Apoſtolicus, ſicut & omnis alia iuris ſolemnitas, præſumitur ex lapſu triginta vel quadraginta annorum in alienatione rei Eccleſiæ, vel loci pij, ſi contrarium aliunde non conſtet.*

12 *Conſenſus Apoſtolicus in dubio non præſumitur, niſi demonſtretur, ſecus eſt ſi de iure requiſitus aliunde non rebatur.*

13 *Delictum, & defectus non præſumitur, niſi demonſtretur.*

14 *Homo, quando conſtat Deo vouiſſe, iuraſſe, vel contractum feciſſe; præſumitur deliberationem ſufficientem & conditiones, & ſolemnitates requiſitas, ſeu neceſſarias adhibuiſſe.*

SVPPONO, in alienatione bonorum
Eccleſiæ Cathedralis iure antiquo 1
requiri cōſenſum ſedis Apoſtolicæ,
non quidem, vt alienatio ſit valida,
ſed ſolum, vt ſit licita; etiamſi Epiſ-
copus in ſui conſecratione iurauerit, ſe bona Ec-
cleſiæ, inconſulto ſummo Pontifice non aliena-
turum, neque oppignoraturum, neque in feudum
vel emphyteuſim de nouo daturum; quapropter
Epiſcopus (idemque dico de Abbate, qui à Papa
creatur, quia & hic etiam ſimiliter, ſicut & Epi- 2
ſcopus, iuramentum emittit de non alienando
bona ſui monaſterij) periurus quidem eſt, alie-
nando bona ſuæ Eccleſiæ, inconſulto ſummo
Pontifice; non tamen alienatio iure dicto antiquo
attento eſt inualida, ſi ſolum conditio hæc
de conſenſu ſummi Pontificis obtento deſit;
quia nullo iure antiquo illa irritatur; & ex 3
alio capite aliud eſt, aliquid eſſe illicitum, 4
ac eſſe inualidum, vt patet ſi quis iuret rem 5
ſuam non venditurus, & poſtea tamen ven-
dat; in quo caſu illicitè quidem vendit, non ta-
men inualidè. Abb. *in cit. c. 1. de his, quæ fiunt
à Prælat.* Mol. *de iuſt. diſp.* 468. *n.* 8 & 16. Ric-
cius *deciſ.* 11. & 49. Sopranus *cap.* 1. *quæſtion.*
10. & alij paſſim. Vide, quæ dicentur *infra dub.* 29.

Dixi, *iure antiquo*; quia iure nouo Extrauag. 6
Ambitioſæ Pauli II. requiritur conſenſus Apoſto-
licus, non ſolum in rebus Eccleſiæ Cathedralis
(ſicut etiam iure antiquo requirebatur ad lici-
tam ſolum alienationem talium bonorum) ſed
etiam in rebus cuiuſcumque alterius Eccle-
ſiæ, & loci pij (in locis tamen, in quibus di-
cta Extrauagans quoad hanc partem recepta eſt)
ad hoc vt talium rerum alienatio ſit licita, & va-
lida ſimul. Sic communiter Doctores, Leo *in the-
ſaur. fori cap.* 15. *num.* 7. & Quaranta *ver. aliena-
tio, num.* 5. contra Rodoanum *quæſt.* 42. & 46. 7
Sufficeret tamen conſenſus Apoſtolicus ſine alia
iuris ſolemnitate, ſi ſic vellet Pontifex: quia ta-
lis ſolemnitas requiritur de iure Canonico, in
quo Pontifex poteſt diſpenſare. Accedit, quod
bona Eccleſiæ ſubſunt arbitrio ipſius Pontificis,
ergò, &c. ſic Ruinus *conſ.* 157. Riccius *conſ.* 242. &
Sopranus *cap.* 5. *q.* 4. Qui tamen conſenſus Apo- 8
ſtolicus ſupplens, licet ſuppleat ſolemnitates po-
ſitiuas, non tamen ſupplet alienandi cauſam, niſi
Pontifex exprimat; quia Pontifex ſemper conſen- 9
ſum præſtat ſub conditione, *ſi alienatio ſit in eui-
dentem vtilitatē Eccleſiæ*, adeò quod, ſi quando for-
tè non exprimit, tacitè ſubintelligat. Rota 2. *part.
diuerſ. deciſ.* 178. *num.* 2. Quaranta *num.* 7. Ro-
doanus *quæſt.* 22. *num.* 75. & Sopranus apud Fil-
liucium *tract.* 44. *cap.* 5. *quæſt.* 11. Quapropter 10
alienatio etiam cum dicto conſenſu Apoſtolico
ſupplente celebrata impugnari poterit, niſi eui-
denter conſtet, illam in vtilitatem Eccleſiæ ce-
lebratam fuiſſe. Menochius, Quaranta, & alij in
locis ſuprà cit.

Cæterùm, an conſenſus Apoſtolicus, ſicut & 11
omnis alia iuris ſolemnitas, præſumatur ex lapſu
XXX. vel XL. annorum in alienatione rei Ec-
cleſiæ, vel loci pij interceſſiſſe, ſi contrarium
aliundè non euidenter conſtet?

Reſpondetur affirmatiuè: Sic Felinus, & alij quos citat, & ſequitur Genuenſis *in praxi cap.*88. Riccius *deciſ.* 34. *&* 35. Maſcardus *de probation. concl.*416. *num.* 1. & videtur eſſe vſu receptum in Rota Romana; quamuis contrarium teneant Baldus *in l.* 2. *Cod. de legit. hæred.* Menoc. *lib.* 3. *præſumpt.*132. *num.*70. *&* 71. Quaranta *num.* 46. & Redoanus *quæſt.* 38. *num.* 16. Sed quod dixi, eſt multò probabilius, iuxtà regulam apud Maſcardum *vol.*2. *de probation. concl.*734. *& gloſſ. l. in con-*
12 *trahenda, ff. de regul. iuris*: factum (licet in dubio non præſumatur, niſi demonſtretur, vt colligitur *ex l. in bello* §. *facta, ff. de captiuis, & poſtliminio reuerſis, & l.*2. *ff. de probat.*) tamen præſumitur, ſi illud de iure faciendum erat; quia magis eſt, vt exiſtimemus, aliquem munus ſuum rectè obiiſſe atque in eo, quod egit, nihil neceſſarium
13 omiſiſſe, quàm non: quia delictum, & defectus non præſumitur, niſi demonſtretur,

14 Vndè ſimiliter ſi conſtet, hominem quippiam egiſſe, v.g. Deo vouiſſe, iuraſſe, vel contractum feciſſe, &c. præſumitur deliberationem ſufficientem, & conditiones, ac ſolemnitates requiſitas, ſeu neceſſarias adhibuiſſe. His ſuppoſitis ſit

---

SECTIO II.

Difficultatis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus ſi iurauit ſimpliciter non alienare bona ſua Eccleſiæ, dicitur quod intellexit ſolum de illicita alienatione.*

2 *Epiſcopus, ſi iurauit ſe non alienaturum bona ſuæ Eccleſiæ, inconſulto ſummo Pontifice, cenſetur intellexiſſe de alienatione licita, & iure conceſſa.*

3 *Iuramentum debet aliquid operari.*

4 *Solus defectus conſultationis Papæ ſufficit ad incurrendas pœnas à iure ſtatutas, licet ſeruaretur tenor præſcribi ſolitus.*

5 *Ad diſiunctionem ſufficit alterutram partem verificari.*

6 *Epiſcopus, vel Abbas alienantes in caſu poſito res ſuæ Eccleſiæ, etiam in cauſis, quas iura concedunt, fiunt periuri; cum tale iuramentum ſit de re licita.*

7 *Excipitur primò caſus magnæ neceſſitatis, quæ dilationem non patiatur, vt Pontifex, aliuſue ſuperior prius conſuli poſſit.*

8 *Excipitur ſecundò caſus in rebus modicis, vel Eccleſiæ parum vtilibus, quas Prælatus poteſt alienare non obſtante iuramento.*

9 *Excipitur tertiò caſus locationis ad longum tempus, & conceſſionis in pignus ſeu hypothecam vel in feudum, & emphyteuſim; in quo poteſt Prælatus non obſtante iuramento, inconſulto ſummo Pontifice, ad actum deuenire ſine periurij periculo, & ſic non validè, nec licitè ex alio capite.*

10 *Iuramentum eſt ſtricti iuris, & ſtrictæ interpretationis; & ideo in tali caſu alienationis appellatione non venit, niſi alienatio ſtrictè ſumpta, per quam directum dominium transfertur.*

11 *Nomine alienationis ſtrictè ſumptæ, non venit locatio etiam ad longum tempus, vel pignus, vel hypotheca vel in feudum, vel emphyteuſim conceſſio, contra Abbatem, & alios.*

12 *Iuramentum ſimpliciter prolatum, intelligi debet ſecundum ſubiectam materiam, & ſecundum iuris diſpoſitionem.*

13 *Nomine alienationis ex iuris diſpoſitione venit etiam locatio ad longum tempus, & in pignus, ſeu hypothecam, vel in feudum, & emphyteuſim conceſſio.*

14 *Nomine alienationis per extrauagantem Pauli II. venit etiam locatio ad longum tempus, & in pignus, ſeu hypothecam, vel in feudum, & emphyteuſim conceſſio.*

15 *Extrauagans Pauli II. pluribus in locis, quoad dictum rigorem non fuit recepta, ſaltem quoad pœnas, & cenſuras, & etiam quoad locationem vltra triennium; & quoad conceſſionem in pignus, ſeu hypothecam, vel in feudum, & emphyteuſim.*

16 *Extrauagans Ambitioſæ Pauli II. in quibuſdam locis recepta non eſt quoad aſſenſum Apoſtolicum in alienatione quorumdam bonorum Eccleſiaſticorum.*

17 *Iuramentum Prælati de non alienando bona ſuæ Eccleſiæ inconſulto ſummo Pontifice, non eſt improbabile, quod intelligatur de alienatione tantum illicita, & contra formam iuris.*

18 *Iurans non infeudare bona Eccleſiæ, inconſulto ſummo Pontifice, non intelligitur de feudo dato, & ad Eccleſiam deuoluto, quod eſt licitum; ſed tantum de noua feudi conceſſione, quæ eſt illicita.*

19 *Iurans non alienare res Eccleſiæ, inconſulto ſummo Pontifice non intelligitur, quod non poſſit alienare in caſu neceſſitatis, vel quod non poſſit alienare res modicas, aut parum vtiles.*

20 *Prælatus iurans perpetuò in Eccleſia ſe permanſurum, non intelligitur, quod non poſſit abeſſe ex cauſa neceſſitatis, ſeu vtilitatis Eccleſiæ.*

21 *Iuramentum factum in materia iuris, ad iuris terminos reſtringi debet.*

22 *Conſenſus ſummi Pontificis iuxta extrauagantem Ambitioſæ, requiritur in illis caſibus, in quibus Prælati conſenſus, & tractatus à iure expoſtulatur. Secus vbi conſenſus Prælati non requiritur.*

23 *Iuramentum Prælati in dictis caſibus non eſt eluſorium, operatur n. vt Prælatus ſit firmior in obſeruandis iuris ſtatutis.*

24 *Iuramentum extendi poteſt ad quamlibet alienationem, etiam licitam, & iure conceſſam, de facto tamen non extenditur.*

25 *Defectus conſultationis ſummi Pontificis, ſufficit ad incurrendas pœnas in illis caſibus, in quibus conſultatio illius expoſtulatur; non tamen requiritur in omnibus caſibus.*

26 *Legatus à latere non poteſt releuare iuramentum factum à Prælato de non alienandis bonis Eccleſiæ inconſulto ſummo Pontifice, quia id eſſet in præiudicium ſummi Pontificis*

RESPONDETVR ad difficultatem poſitam diſtinguendo: vel Epiſcopus iurauit ſimpliciter, ſe bona Eccleſiæ non 2
alienaturum, vel non alienaturum, inconſulto ſummo Pontifice. Si primo modo iurauit, iuramentum

mentum intelligitur de alienatione ſolum illicita,
vt perinde ſit, ac ſi Prælatus iuraſſet, ſe bona Ec-
cleſiæ non alienaturum ſine iuſta cauſa; & præ-
ter iuris formam; in quo non eſt difficultas &
conueniunt Doctores. Si ſecundo modo iurauit
ex probabiliori ſententia Doctorum intelligitur
de alienatione etiam licita, & iure conceſſa. Sic
2 Abb. *in cap. vt ſuper de rebus Eccleſ. non alien.*
Silu. *ver. alienatio, quæſt.* 16. Molina *de iuſt. tract.*
2. *diſp.* 468. Azor. 2. *part. lib.* 9. *cap.* 1. *quæſt.* 9.
Scortia *Theorem.* 118. & Nauarr. *comment. de alie-
nat. rerum. Eccleſ. num.* 13. & in Man. *cap.* 27. *n.*
149. & colligitur ex verbis, quæ Prælatus, ſcili-
cet Epiſcopus, & Abbas, qui vigore literarum
Apoſtolicarum conſecratur, in ordinatione ſui
profert; ibi: *Poſſeſſiones ad menſam meam perti-
nentes non vendam, neque donabo, neque impi-
gnorabo, neque de nouo infeudabo, vel aliquo modo
alienabo, etiam cum conſenſu Capituli Eccleſiæ meæ,
inconſulto Romano Pontifice.* Et probatur etiam ra-
3 tione; quia iuramentum debet aliquid operari:
at ſi ad ſolas alienationes prohibitas extenderetur,
nihil operaretur; tum quia, ſi dicatur extendi
ad omnes alienationes, etiam licitas, & non
prohibitas, cautius, & conſultius in fauorem
Eccleſiæ proceditur; tum quia in Extrauag. *Am-
bitioſæ* ſtatuuntur pœnæ aduerſus eos, qui incon-
ſulto Papa, vel contra illius conſtitutionis præ-
ſcriptum tenorem res Eccleſiæ alienare præſum-
4 pſerint, Ergo ſolus defectus conſultationis Papæ,
tametſi ſeruetur ibi præſcriptus tenor, ſufficiet
ad incurrendas prædictas pœnas. Conſequentia
probatur; quia in cit. Conſtitutione diſiunctiuè
5 fit ſermo; & ex alio capite ad diſiunctionem ſuf-
ficit, alterutram partem verificari, *l. plerumque,
ff. de iure dotium, & cap. in alternatiuis de regul. iu-
ris in* 6.

6 Itaque, ſi Epiſcopus, vel Abbas in caſu poſi-
to res ſuæ Eccleſiæ, etiam in cauſis, quas iura
concedunt, alienent inconſulto Pontifice, fiunt
periuri; cum tale iuramentum, ſit de re licita
(nempe vt alienatio cautius fiat.) & poſſit ſerua-
ri; ideoque ſit complendum, iuxta *cap. ſi verè
de iureiur. & cap. quamuis de pactis in* 6. *niſi* velint
eſſe periuri.

7 Excipitur primò caſus magnæ neceſſitatis, quæ
dilationem non patiatur, vt Pontifex, aliúſve
ſuperior prius conſuli poſſit, *vt ſupra dub.* 1. di-
cebatur. Et hoc nota (inquit Silu. *loco ſupra cit.*
q. 17.) quia facit pro exemptis habentibus ſupe-
riorem in locis valde remotis.

8 Excipitur ſecundò caſus in rebus modicis, vel
Eccleſiæ parum vtilibus: has enim Prælatus, qui
iurauit ſe non alienaturum inconſulto ſummo
Pontifice, poteſt nihilominus alienare; quia ta-
les in tali materia non cenſentur comprehenſæ
nomine alienationis ſolemnitatem aliquam, &
ſummi Pontificis conſenſum poſtulantis; vt *cit.
dub.* 1 dicebam ex textu *in cap. terrulas,* 12. *q.* 11.
& docet gloſſa *ex cap. vt ſuper de rebus Eccleſ. non
alien.* Calderin. *conſil.* 7. *eod. tit.* Federicus de Se-
nis *conſil.* 210. & Abb. *in cap. vlt. de Eccleſ. ædi-
ficandis, numer.* 9. *& in cit. capit. vt ſuper nu-
mero* 15.

Excipitur tertiò caſus locationis ad longum
9 tempus, & conceſſionis in pignus, ſeu hypothe-
cam, vel in feudum, & emphyteuſim; adeo vt
licet Prælatus iurauerit, ſe non alienaturum res Ec-
cleſiæ inconſulto Pontifice, poſſit adhuc tamen ſi-
ne periurij periculo, etſi non validè, nec licitè ex
alio capite, illas ad longum tempus, inconſulto
Pontifice, locare, vel in pignus, ſeu hypothecam,
vel in feudum, & emphyteuſim concedere; quia
cùm iuramentum ſit ſtricti iuris, & ſtrictæ inter-
pretationis, *arg. cap. penult. de iureiurando*, alie- 10
nationis appellatione nõ venit, niſi alienatio ſtri-
ctè ſumpta, per quam directum dominium trans-
fertur (vt venditio, donatio, & permutatio) non
item locatio (etiamſi illa ſit ad longum tempus) 11
vel in pignus, ſeu hypothecam, vel in feudum,
& emphyteuſim conceſſio. Sic Couar. 2. *reſol. cap.*
16. *num.* 2.

Quamuis contrarium quoad hoc ſatis proba-
biliter ſentiant Abb. *in cap. intellecto, de iureiur.
num.* 9. Silu. *ver. alienatio, q.* 17. Mol *diſp.* 466.
§. ex dictis, & Vaſquez *de redditibus cap.* 2. *§.* 2.
dub. 3. *num.* 24. ex eo quod iuramentum ſimpli- 12
citer prolatum intelligi debeat ſecundùm ſubie-
ctam materiam, & ſecundum iuris diſpoſitionem
& ex alio capite in noſtro caſu alienationis no-
mine veniat ex diſpoſitione iuris, etiam locatio ad 13
longum tempus, & in pignus, ſeu hypothecam
vel in feudum, & emphyteuſim conceſſio, vt pa-
tet ex *cap. ad audientiam de rebus Eccleſiaſt. non
alien.* & ex iis quæ *ſupra* dicebantur; iuxta Con-
ſtitutionem Extrauagantis *Ambitioſæ* Pauli II. in
qua certum eſt, quod alienationis appellatione
veniat etiam locatio ad longum tempus, & in
pignus, ſeu hypothecam, vel in feudum, & em- 14
phyteuſim conceſſio, ſicuti rectè aduertarunt Ro-
doanus *de rebus Eccleſ. non alien. rubr.* 8. *n.* 50. Leſſ.
de iuſt. & iur. lib. 2. *cap.* 24. *num.* 60. Rodrig. *in
Compend. qq. Regul. reſol.* 7. *num.* 23. Caſtr. Palaus
tom. 2. *tract.* 12. *diſp. vn. punct.* 15. *§.* 1. *n.* 2. Bar-
boſa *de poteſt. Epiſc. part.* 3. *allegat.* 95. *num.* 38.
Bonacina *de alienat. diſp.* 2. *q. vn. punct.* 3. *num.* 30.
Diana *part.* 5. *tr.* 13. *reſol.* 6. & alij quos *ſupra dub.* 1.
referebam.

Cæterùm Silu. *ver. Excommunicatio,* 7. *num.* 83.
Nauar. *lib.* 3. *conſil.* 10 *eod. tit. edit.* 2. & in Sum-
ma *cap.* 27. *num.* 149. Couar. 2. *reſol. cap.* 16. *num.*
6. Azor. 2. *p. Inſtit. Moral. lib.* 2. *c.* 2. *verſ. quod atti-
net,* Vaſquez *in opuſc. de redditib. cap.* 2. *§.* 2. *num.* 32.
& alij quos *infra ſect* 22. citabo, teſtantur, Extra- 15
uag. iſtam pluribus locis ſecundùm hunc rigorem
receptam non eſſe, ſaltem quoad pœnas, & cen-
ſuras, & etiam quoad locationem vltra triennium
& quoad conceſſionem in pignus, ſeu hypothe-
cam, vel in feudum, & emphyteuſim. Vide, quæ
dicentur. *infra cit. dub.* 22. 23. *& cap. ſequenti
dub.* 1. Vide etiam Bonacinam *punct.* 5. *num.* 4.
vbi ſubdit, quod neque dicta Extrauagans *Am- 16
bitioſa* Pauli II. recepta ſit quoad aſſenſum Apo-
ſtolicum in alienatione quorumdam bonorum
Eccleſiaſticorum; quia bona aliqua Eccleſiaſtica
vendi conſueuerunt de licentia ſolius Epiſcopi,
non petito aſſenſu Apoſtolico.

Dixi ſupra in Reſponſione ad Difficultatem,
*ex probabiliori ſententia Doctorum, iuramentum
Prælati intelligi de alienatione, etiam licita, & iure
conceſſa*; quia improbabile non eſt, quod intelliga-
tur de alienatione tantum illicita; & contra for- 17
mam iuris. Sic defendit Abb. *in cap. vlt. de Eccleſ.
ædificand. n* 3. & Azor. *cit. lib.* 9. *c.* 1. *q.* 17. & probari
poteſt à ſimili; quia iurans non infeudare bo- 18
na Eccleſiæ, inconſulto Summo Pontifice, non
intelligitur de feudo dato, & ad Eccleſiam de-
uoluto; quod eſt licitum, ſed ſolum de noua
feudi

19 feudi conceſſiooe, quæ eſt illicita. Item iurans
non alienare res Eccleſiæ incooſulto ſummo Pon-
tifice, non intelligitur, quod non poſſit alienare
in caſu neceſſitatis, vel quod non poſſit alieoare
res modicas, aut parum vtiles; quod etiam eſt
20 licitum, vti ſupra dicebam. Item iurans Prælatus
perpetuò in Eccleſia ſe permanſurum, noo intelli-
gitur, quod non poſſit abeſſe ex cauſa neceſſitatis,
21 vel vtilitatis Eccleſiæ, quia iurameotum factum
in materia iuris, ad iuris terminos reſtringi debet;
Ergo ſimiliter iuramentum fact im de noo alie-
nando bona Eccleſiæ, niſi conſult · ſummo Pon-
tifice, non intelligitur, oiſi de non alienando illa
in iis caſibus, io quibus ſummi Pootificis cooſen-
ſus à iure requiritur.

Quod ſi petas, io quibus caſibus iuxta Extra-
uag. *Ambitioſæ* ſummi Pootificis conſenſus requi-
ratur.

22 Reſpoodetur, requiri in illis caſibus in quibus
Prælati conſenſus, & tractatus à iure expoſtulatur:
tunc eoim Pontifex in cit. Extrauag. conſenſum
ſuum ſecundum requiri, addidit: at ooo in aliis
caſibus, in quibus, ſi res Eccleſiæ alienetur, nul-
lus tractatus, nullus conſenſus ſuperioris, nulla-
que iuris ſolemnitas expoſtulatur.

23 Vnde ad oppoſita facilè Reſpondetur. Ad pri-
mum, nego iuramentum oihil operari: operatur
enim, vt Prælatus ſit firmior in obſeruandis iuris
24 ſtatutis. Ad ſecundum, coocedo iuramentum ex-
tendi poſſe ad quamlibet alienationem, etiam li-
citam, & iure conceſſam; at oego de facto exten-
25 di. Ad tertium, concedo, defectum cooſultatio-
nis ſummi Pontificis ſufficere ad incurrendas pœ-
nas in illis caſibus, in quibus conſultatio illius
expoſtulatur; at oego, in omnibus caſibus illam
expoſtulari; ſed ſolum in iis, io quibus requiritur
tractatus, & Epiſcopi conſenſus.

26 Si petas ſecundò, an Legatus à latere poſſit da-
re licentiam operandi contra iurameotum præ-
dictum?

Reſpondetur negatiuè; quia id eſſet in præiu-
dicium Romani Pontificis, cui tale iuramentum
Prælatos obſtriogit. Atque ita docent Speculator
& Abbas, quos citat & ſequitur Silu. *ver. Alienatio, num. 16. in fin.*

DVBITATIO V.

An poſſit Prælatus ſuæ Eccleſiæ præiudicare? Vbi etiam de Prælato Religionis & de Religioſo.

SVMMARIVM.

1 & 2 *Prælatus ſine Capituli conſenſu, aliiſque ſolemnitatibus iure requiſitis non poteſt Eccleſiæ ſuæ præiudicare in bonis, vel iuribus acquiſitis. Secus eſt in acquirendis, quibus etiam ſine Capituli conſenſu poteſt renunciare.*

3 *Prælatus validè repudiat donationem Eccleſiæ ſuæ oblatam & validè repudiat legatum, & donationem, ſi non adimpleat conditionem legati, vel donationis.*

4 *Res relicta ſub conditione non acquiritur legatario, vel Donatario, ante conditionis euentum.*

5 *Res relicta ſub modo acquiritur legatario, vel donatario etiam non adimpleto modo, quamuis legatario, vel donatario remaneat grauamen & obligatio aliquid faciendi.*

6 *Donatio, vel legatum ſub modo habet eſſe ſuum ſubſtantiale abſolutum, independenter quodammodo à modo, ſeu grauamine acceſſorio.*

7 *Promiſſum, ſeu legatum ſub modo ſtatim etiam non impleto modo, peti poteſt; quamuis promiſſarius, vel legatarius ſatis dare debeat de illo implendo.*

8 *Promiſſarius, vel legatarius, licet modum nondum impleuerit, tamen ius omne ſuum tranſmittit ad hæredem, qui etiam modum implere poteſt, & debet, & tam actiuè quam paſſiuè tranſmittit.*

9 *Modus, ſeu grauamen, vt promiſſioni acceſſorium cenſeatur, ideoque à Promiſſario implendum ſit, requiritur 1. fieri in continenti. 2. modum adiectum eſſe poſſibilem; ſecus non tenet.*

10 *Modus promiſſioni, donationi, vel alteri diſpoſitioni adiectus, eſt veluti acceſſoria pactio ſeu obligatio; quapropter ipſa corruente propter ſui impotentiam, non etiam corruit pactio, ſeu obligatio principalis; cum principale non pendeat à ſuo acceſſorio.*

11 *Modus adiectus tanquam cauſa finalis, ac principalis reſoluitur in conditionem ſine qua non, quia tunc corruit donatio, vel legatum.*

12 *Modus adiectus non tanquam cauſa finalis, ac principalis ſicut non reſoluitur in conditionem ſine qua non; ita etiam non efficit promiſſionem, vel donationem reuocabilem. Obligat tamen ad præſtandam eius æſtimationem.*

13 *Donatio Eccleſiæ facta ſub modo, eo non ſeruato, neque reuocari poteſt, niſi id ipſum in donatione fuerit expreſſum; quia in dubio præſumitur facta propter Deum, & in remedium peccatorum.*

14 *Amplia etiam ſi idipſum in donatione fuerit expreſſum, quod propter modum non ſeruatum, eſſet reuocata.*

15 *Prælatus Eccleſiæ nocere non poteſt, ſi ſolus ſine Capituli conſenſu modū donationis tranſgrediatur.*

16 *Prælatus nocere poteſt Eccleſiæ in caſu, quo donatio facta fuerit ſub conditione, & conditionem Prælatus, qui res Eccleſiæ adminiſtrat, non adimpleat.*

17 *Promittens Eccleſiæ ſe donaturum centum, ſi pro eius Patre anniuerſarium celebretur, ſi Eccleſiæ Prælatus nolit implere conditionem, promiſſor liberatur obligatione.*

18 *Si quis leget, vel donet centum cum modo, ſeu obligatione vt anniuerſarium celebretur, relictum reuocari non poteſt ob non adimpletū poſtea modum, ſed agi poteſt ad implementum.*

19 *Res ſemel Eccleſiæ acquiſita, eſt quaſi ſacra facta, & in ſpeciali dominio Chriſti conſtituta; ideoque reuocari non poteſt.*

20 *Donans, vel legans Eccleſiæ, licet conditionem appoſuerit, vt res ab ipſo relicta alienari non poſſit, adhuc non cenſetur alienari prohibita in caſu neceſſitatis.*

21 *Superior Religionis, cum Nouitium in Religionem ſuſcipit, validè repudiat hæreditatem, quæ poſt eius profeſſionem, & Patris obitum Religioni obuentura eſſet.*

22 *Tenetur tamen in dictis caſibus de mala adminiſtratione ſui muneris.*

23 *Prælatus*

23 *Prælatus habet ſe ad Eccleſiam, tamquam Tutor, ſeu Curator.*

24 *Monachus, ſeu Religioſus accepians rem ſibi teſtamento legatam ſine licentia Prælati, licet validè acceptet, peccat tamen.*

25 *Si vero legatum ſine conſenſu repudiat, non validè repudiat, quia iam eſt acquiſitum Religioni.*

26 *Monachus, vel Religioſus in iure quærendo non ſolum prodeſſe ſed etiam obeſſe poteſt Religioni ſc. ſi donationem ſibi faciendam reſpuat, validè renunciat; & ſic ſine violatione voti Paupertatis rogare poteſt offerentem vt alteri dare velit.*

27 *Prælatus, licet abſque Capituli conſenſu, ceteriſq; iuris ſolemnitatibus, non poſſit obeſſe alienando res Eccleſiaſticas, poteſt tamen obeſſe in iudicialibus, permittendo aduerſus ſuam Eccleſiam ſententiam ferri.*

28 *Item poteſt obeſſe in vſucapionibus, permittendo res Eccleſiæ ab alio tẽporis diuturnitate præſcribi*

29 *Eccleſia læſa reſtituitur in integrum intra quatriennium.*

30 *Quæ alienari iure prohibentur, præſcribi non poſſunt; ſi alienari ſimpliciter prohibeantur ratione ipſius rei.*

31 *Fundus dotalis, cum ſit ſub adminiſtratione mariti, & vxor agere prohibeatur, non præſcribitur contra mulierem.*

32 *Præſcriptio incipere non poteſt contra filium, dum bona ipſius aduentitia ſunt penes Patrem, & filius pro his agere impeditur.*

33 *Præſcriptio aliquando ſuſpenditur, ac quodammodo dormit.*

34 *Quæ alienari non prohibentur ſimpliciter, ſed ſolum limitate, tunc præſcribi interdum non impediuntur.*

1 RESPONDATVR, quod, licet Prælatus ſine
Capituli conſenſu, aliiſque ſolemnitatibus iure requiſitis, non poſſit Eccleſiæ
ſuæ præiudicare in bonis, vel iuribus acquiſitis,
poſſit tamen ſine Capituli conſenſu, & omni alia
iuris ſolemnitate præiudicare in bonis, ac iuribus
2 acquirendis, & ſic illis validè renunciare. Ita gloſſa
communiter recepta *in cap. vlt. 16. q. 6.* Iuriſtæ *in
l. iubemus Cod. de ſacroſanctis Eccleſ.* Abbas, & Canoniſtæ *in cap. tua de his, quæ fiunt à Prælatis*, Silu.
ver. alienatio, n. 18. Et probatur, qoia (ſicuti colligitur *ex l. ſi ſponſus, §. ſi maritus hæres, ff. de donation.
inter virum, & vxorem*) aliud eſt nocere, aliud verò eſt non prodeſſe,

3 Ex dictis ſequitur primo, quod Prælatus validè
repudiet donationem Eccleſiæ ſuæ oblatam; & validè repodiet legatum, vel donationem, ſi non ad-
4 implet conditionem legati, vel donationis; quia res
relicta ſub conditione non acquiritur legatario,
vel donatario, ante conditionis euentum.

5 Non ſic, ſi non adimplet modum; quia res relicta ſub modo acquiritur legatario, vel donatario
etiam nondum adimpleto modo; quamuis legatario, vel donatario reſtet grauamen, ſeu obligatio aliquid faciendi, ac præſtandi; ſicuti colligitur
ex tit. Cod. de donationibus, quæ ſub modo; & docet gloſſa communiter recepta *in cap. verum, ver.
conditione, de condition. appoſitis*, Abb. *ibid. num.* 2.
Mol. *de iuſt. tom.* 1. *tract.* 2. *diſp* 208. & Rebell. *part.*
6 2. *lib.* 18. *q.* 13. Et ratio eſt; quia donatio, vel legatum ſub modo habet eſſe ſuum ſubſtantiale abſolutum, independenter quodammodo à modo,
ſeu grauamine acceſſorio.

Vnde ſubſequitur primò, quod promiſſum, ſeu 7
legatum ſub modo ſtatim, etiam non impleto
modo, peti poſſit, quamuis promiſſarius, vel legatarius ſatis dare debeat de illo implendo, *l. quibus diebus, §. Thermus, ff. de condition. & demonſtrat.*

Subſequitur ſecundò, quod licet promiſſarius, 8
vel legatarius modum nondum impleuerit, tamen
ius omne ſuum tranſmittat ad hæredem, qui
etiam modum implere poteſt, & debet, *l. à teſtatore, iunct. gl. ver. conditio, ff. eodem.* Quin, ſi promiſſarius, vel legatarius ante cautionem, quam
dare debuiſſet, moriatur, hæres ipſius, ſi cautionem det, in poſſeſſionem mittendus erit.

Subſequitur tertiò, quod, vt tamen modus, ſeu 9
grauamen promiſſioni acceſſorium cẽſeatur, ideoque à promiſſario implendum ſit, requiratur primò, modum in continenti, veluti vnica pactione
promiſſioni, donationi, alteriue diſpoſitioni adiectum fuiſſe; quia ſi prorſus perfecta, ſeu ſimpliciter facta fuerat donatio, modum, vel conditionem illa amplius non recipit, donatario inuito,
l. perfecta, Cod. de donation. quæ ſub modo. Secundo requiratur, modum adiectum eſſe poſſibilem: nam, ſi impoſſibilis ſit, iure, vel facto, v.g.
dono eibi centum, vt blaſphemes, vel vt cœlum digito tangas, valet promiſſio, donatio, vel legatum, 10
perinde ac ſi modus adiectus non eſſet; quia modus promiſſioni, donationi, vel alteri diſpoſitioni adiectus, eſt veluti acceſſoria pactio, ſeu obligatio; quapropter ipſa corruente propter ſui impotentiam, non etiam corruit pactio, ſeu obligatio principalis; cùm principale non pendeat à
ſuo acceſſorio. Vide Molinam *diſp.* 208.

Dubium autem eſt, an ſi modus poſſibilis, ac 11
honeſtus à donatario, vel legatario non ſeruetur,
donatio, vel legatum corruat; vel ſolum reuocari
poſſit?

Reſpondetur, inueſtigandam eſſe mentem donantis, vel legantis, partim ex verbis, partim ex
circumſtantiis, verum modus ab illo adiectus fuerit tanquam cauſa finalis, ac principalis, quæ in
euentu reſolui debeat in conditionem, ſine qua
non: nempe *dono, vel lego tibi centum ea lege, vt
hoc vel illud præſtes, alioquin donatum, vel legatum
retinere non poſſis*; quia tunc corruit donatio, vel
legatum. An verò non fuerit cauſa finalis, ac 12
principalis donandi, vel legandi, etſi interim donator, vel legator aliquam obligationem imponere intenderit; quia tunc reuocari non poteſt donatio, vel legatum, ſed ſolum compelli donatarius, vel legatarius ad modum ſeruandum, vel ad
præſtandam æſtimationem eius, quod intereſt,
modum non ſeruari. Sic Abb. *in cit. cap. verum,
de condition. appoſitis, n.* 3. & Molina *cit. diſp.* 208.

Quamuis id peculiariter fauore cauſæ piæ ſta- 13
tutum ſit *in cap. verum, de condition. appoſitis*, vt
ſcilicet donatio Eccleſiç facta ſub modo, eo nõ ſeruato, neque reuocari poſſit, niſi idipſum in donatione fuerit expreſſum; ex eo, quia in dubio præſumitur donatio facta principaliter propter Deum,
& in remedium peccatorum. Abb. *loco ſupra cit.*
Quin, etſi idipſum in donatione fuerit expreſſum, 14
vt ſcilicet, ſi non ſeruetur modus, reuocetur Eccleſiæ facta donatio, & de facto non ſeruetur modus (v.g. fundus Eccleſiæ donatus, & alienari pro- 15
hibitus, de facto alienetur) neque poterit Prælatus Eccleſiæ nocere, ſi ſolus ſine Capituli conſenſu modum donationis tranſgrediatur; ſicùti no- 16
cere poteſt in caſu, quod donatio facta fuerit ſub
conditio

conditione,& conditionem Prælatus, qui res Ec-
16 cleſiæ adminiſtrat,non adimpleat;quo caſu corruit
donatio; quia (ſicuti dicebam) res donata ſub
conditione non acquirit donatario ante eius
euentum, ſed donata ſub modo ſtatim acquiritur,
etiam nondum impleto modo; & ex alio ca-
pite (ſicuti etiam dicebam) Prælatus Eccleſiæ
nocere poteſt in iure acquirendo, non item in iu-
re acquiſito; Sic Abbas *in cit. cap. verum, de foro*
17 *compet. numer.* 28. Quapropter ſi quis promiſit
Eccleſiæ, ſe donaturum centum, ſi pro ſuo
patre anniuerſarium celebretur, ſed Eccleſiæ
Prælatus nolit adimplere conditionem, promiſ-
18 ſor liberatur obligatione. Sin verò leget, vel do-
net centum cum modo, ſeu obligatione, vt an-
niuerſarium celebretur, relictum reuocari non
poteſt,ob non adimpletum poſteà modum,ſed agi
poteſt, & debet ad eius impletionem; idque non
ſolum, quia (ſicuti dicebam) Prælatus non po-
19 teſt obeſſe Eccleſiæ in iure acquiſito; ſed etiam,
quia res ſemel Eccleſiæ acquiſita, eſt quaſi ſa-
cra facta, & in ſpeciali dominio Chriſti conſti-
tuta; ideoque reuocari non poteſt. Innocent. *in
cit. cap. verum,de foro compet.*

20 Illud etiam hic obiter nota cum Abbate *in
cap. verum de condit. appoſitis*, *num.* 4. quod, li-
cet donans, vel legans conditionem appoſuerit,
vt res ab ipſo Eccleſiæ relicta alienari non poſſit,
adhuc non cenſeatur alienari prohibita in caſu
neceſſitatis, ſi ſcilicet ius naturale charitatis, &c.
talem alienationem poſtulet fieri, verbi gratia ad
captiuorum redemptionem, vel ad quid aliud ſi-
milis rationis,ſaltem in caſu, quod alia bona non
ſupperunt; De qua re diſtinctius dicetur *infrà
dubit.* 11.

21 Sequitur ſecundo, quod Superior Religionis,
cùm Nouitium in Religionem ſuſcipit, validè
repudiet hæreditatem, quæ poſt eius profeſſio-
nem, & patris obitum Religioni obuentura eſſet.
Sic Doctores, quos citat, & ſequitur Sanchez
*lib.7. moral. cap. 6. num.*4. Quamuis in dictis
22 caſibus (quod & de Epiſcopo, & omni alio Præ-
lato dicendum eſt) obligatus maneat, quod mu-
nere ſuo adminiſtrationis malè functus ſit, iuxta
cap. 2. *cauſa* 12. *quæſt.* 4. & docet Abb. *in cap.*1.
*de in integr. reſtit. num.*9. Silu. *loco ſupra cit.* San-
23 chez *de matrim. lib.*6. *diſp.* 4. *n.*15. & Leſſ. *lib.* 2.
cap. 24. *dub.* 10. *n.*65. & meritò; quia Prælatus
habet ſe ad Eccleſiam tanquam tutor,ſeu curator,
vti rectè adnotauit gl. *in cap. auditis,ver. iure mi-
noris, de in integr. reſtitut.*

24 Sequitur tertiò, quod monachus;ſeu Religio-
ſus (qui quidem ex communi ſententia Docto-
rum Religioni ſuæ prodeſſe poteſt, non tamen
obeſſe in iure quæſito; v. g. ſi rem ſibi teſtamento
25 legatam ſine licentia Prælati acceptat, quamuis
26 peccet, validè acceptat ita vt legatum acquiratur
Religioni, ſin verò legatum ſine conſenſu Præla-
ti repudiat, non validè repudiat) in iure quæren-
do non ſolum poteſt prodeſſe, ſed etiam obeſſe;
ſcilicet ſi donationem ſibi faciendam reſpuit, va-
lidè renunciat, & ſic ſine violatione voti pauper-
tatis rogare poteſt offerentem, vt alteri dare velit.
Abb. *in cap. cùm ad monaſterium, de ſtatu monach.*
Nauar. *conſil.*2. *de Regularib. n.* 32. & Sanchez *de
matrim. lib.*6. *diſp.*4.

27 Cæterum, licet Prælatus abſque Capituli con-
ſenſu, cæteriſque iuris ſolemnitatibus non poſſit
obeſſe alienando res Eccleſiaſticas, poteſt tamen
obeſſe in iudicialibus, permittendo aduerſus ſuam
Eccleſiam ſententiam ferri. Item poteſt obeſſe 28
in vſucapionibus, permittendo res Eccleſiæ ab
alio temporis diuturnitate præſcribi; quamuis in
vtroque caſu apparentis læſionis reſtitutio in in- 29
tegrum intra quadriennium Eccleſiæ concedatur.
Abbas *in cap.* 1. *n.*9. *de præſcrip.* & alij paſſim.

Obiicies, quæ alienari iure prohibentur, præ- 30
ſcribi non poſſunt. Ergo.

Reſpondetur cum Abbate *in cap.cùm non li-
ceat, de præſcription.num.*7. diſtinguo antecedens:
ſi alienari ſimpliciter prohibentur, fauore ipſius
rei,concedo, quod tunc præſcribi etiam impedian-
tur. (Qua ratione, dum fundus dotalis eſt ſub ad-
miniſtratione mariti, & vxor agere prohibetur, 31
præſcriptio inchoari non poteſt, *l. ſi fundum, ff.
de fundo dotali*, & *l. in rebus, Cod. de iure dotium.*
Item, dum bona filij aduentitia ſunt penes pa- 32
trem,& filius pro iis agere impeditur, præſcriptio
incipere non poteſt, *l.*1. *Cod. de annali except.*
& docet Abb. *in cap.* 2. *de præſcript. numer.* 11.
Dixi, *incipere non poteſt*; quia ſi ante cœpta præ-
ſcriptio rei, poſteà perueniat in ſtatum, quo
præſcribi non poteſt, v. g. marito in dotem de-
tur, præſcriptio interim ſuſpenditur, ac veluti
dormit, vt inquiunt Doctores.) Sin verò alienari
non prohibentur ſimpliciter, ſed ſolum limitatè, 33
vt ſcilicet certa forma, & ſolemnitate alienentur 34
(prout contingit in rebus Eccleſiæ, & minorum)
tunc præſcribi interdum non impediuntur vti re-
ctè adnotauit gl. in *l.vlt.C.in quibus caſis reſtitu-
tio non eſt neceſſaria.*

DVBITATIO VI.

An poſſit Prælatus legatum, vel hære- ditatem Eccleſiæ ſuæ delatam non acceptare?

SVMMARIVM.

1 *Prælatus non poteſt ſine Capituli conſenſu aliiſ-
que iuris ſolemnitatibus rei immobilis, vel
mobilis pretioſæ legatum, vel hæreditatem
Eccleſiæ ſuæ delatam, non acceptare, ſeu re-
pudiare.*

2 *Repudiatio, ſeu non acceptatio eſt quædam alie-
natio, quandoquidem ipſa res repudiata
tranſit ad hæredem.*

3 *Eccleſia, cui legatum, vel hæreditas eſt delata,
habet ius,& actionem ad illam ex diſpoſitio-
ne teſtatoris.*

4 *Fauore Eccleſiæ talia relicta ipſo iure tranſeunt
in Eccleſiam,etiam abſque traditione.*

5 *Legatum quodlibet generaliter in ſpecie relictum
tranſit à morte Teſtatoris in dominium lega-
tarij; neque requiritur expectare hæreditatis
aditionem.*

6 *Pupillus non poteſt ſine Prætoris auctoritate re-
pudiare fundum ſibi legatum, nam rem ſuam
alienare non poteſt.*

7 *Repudiatio, ſeu iuris abdicatio ſpecies alienatio-
nis cenſeri debet in cauſa Eccleſiæ fauorabili.*

8 *Nomine alienationis in aliis prohibitionibus,
non venit repudiatio legati, vel hæredi-
tatis.*

9 *Marito*

9 *Marito permittitur repudiatio legati, vel hereditatis, vt vxori obueniat.*

10 *Alienatio legati, vel Hereditatis non cenſetur facta in fraudem creditorum.*

11 *Opinio multorum Doctorum quod Prelatus poſſit recuſare hereditatem, vel legatum Eccleſiæ, ſuæ delatum non eſt improbanda.*

12 *Legatum, vel hereditas delata, & Eccleſia non incorporata, non eſt ius Eccleſiæ acquiſitum; ſed acquirendum.*

13 *Repudiatio non eſt alienatio; ſed ſolum non acquiſitio.*

14 *Paria non ſunt lucrum non capere, & acquiſita perdere.*

15 *Repudiatio ſimpliciter non eſt alienatio; quia ius legati, vel hereditatis adeunde non eſt abſolutum; ſed conditionatum pendens à voluntate acceptantis.*

16 *Facta res repudiatione, conuincitur numquam res Eccleſiæ fuiſſe.*

17 *Hereditas non tranſit ipſo iure ad Heredes; ſed tranſit praua acceptatione propter pericula, quæ incurrit Heres adeundo hereditatem.*

18 *Repudiatione facta res tranſit ad heredes non ex repudiatione, ſed ex ſucceſſione, quæ impediabatur legatione facta.*

19 *Eccleſia, cui legatū, vel hereditas eſt delata non habet ius abſolutum ad illa; ſed ſub tacita conditione, ſi ſcil. legatario placuerit.*

20 *Fauore Eccleſiæ relicta ipſo iure, etiam abſque traditione tranſeunt in Eccleſiam, non abſolutè, ſed reuocabiliter.*

21 *Pupillo, ſeu minori prohibita eſt non ſolum alienatio bonorum ſed etiam omiſſio lucri: at Prelato ſolū prohibita eſt acquiſiti lucr. alienatio.*

22 *Prælatus, quin & capitulum, peccat grauiter; non admittendo legatum, vel hereditatem, niſi forſan ex cauſa rationabili non admittat.*

23 *Eccleſia læſa negligentia, vel facilitate Prelati non ſolum damno accepto; ſed etiam lucro amiſſo, poteſt petere beneficium reſtitutionis in integrum, quia ei competit tale priuilegiū.*

24 *Limitatur modo res non fuerit acquiſita alteri Eccleſiæ; quia tunc melior eſt conditio Eccleſiæ poſſ dentis.*

25 *Eccleſia poteſt etiam agere contra Prælatum, quia ex officio tenebatur rem Eccleſiæ agere, eiuſque vtilitati conſulere.*

26 *Repudiatio hereditatis, vel legati, facta à Prælato non eſt valida ſine iuris ſolemnitatibus, ſi facta ſit in fauorem illius, ad quem hereditas nō perueniret; ſed peruenit ſolum ex eo, quia Prælatus in eius fauorem repudiauit.*

27 *Prælatus non poteſt valide hereditatem iam aditam repudiare; quia hæc eſt alienatio; cum ſit iuris iam acquiſiti in alterum tranſlatio.*

28 & 29 *Si maritus, qui iure prohibetur donare vxori, & è contra repudiet hereditatem, ſeu legatum ſibi delatum, & nondum acceptatum vt perueniat ad vxorem, repudiatio valet ſi ſc. Vxor alias erat ſucceſſura. Secus ſi nullum ius habebat, & maritus repudiet in fauorem vxoris*

30 *Eo ipſo, quod quis cedit alteri cenſetur tacite, & natura prius adiiſſe, ſeu acceptaſſe.*

31 *Repudiatio, quæ fit à marito de re ſibi delata, quam rogat dari vxori, valet, ſecus ſi iubeat donari vxori; quia ex mandato ſupponitur acceptatio tacita.*

32 *Idem operatur tacitum, ac expreſſum.*

33 *Legatarius rei certæ ſtatim per mortem legantis acquirit dominium legati.*

34 *Ea, quæ legantur recta via ab eo, qui legauit, ad eum, cui legata ſunt, tranſeunt.*

35 *Dominium prædictum tranſit fictè à die mortis, verè à die aditæ hereditatis.*

36 *Dominium prædictum non eſt omnino perfectum, & abſolutum ante acceptationem; ſed habet hanc imperfectionem eſſe repudiabile.*

37 *Quamuis legatum retro noſtrum ſit, niſi repudietur, attamen cum repudiatur, retro noſtrum non fuiſſe palam eſt.*

38 *Heres ſuus accipit dominium hereditatis abſque aditione; vnde & ad ſuos Heredes eam tranſmittit; ſed reuocabiliter, ita vt poſſit repudiare.*

39 *Repudiatio valet in dictis caſibus, licet bona omnia repudiantis ſint hypothecata vel fiſco iure addicta ob crimen; aut quamuis faciat in fraudem creditorum.*

40 *Religioſus, cum per profeſſionem ceſſerit bonis, quæ ſolum erant obligata pro debito, non tenetur, vt ſoluat ſi quid debiti ſuperfuerit, artem exercere, in ſententia tamen auctoris peccat contra iuſtitiam repudiando hereditatem.*

RESPONDETVR, quod Prælatus 1
non poſſit ſine Capituli conſenſu,
aliiſque iuris ſolemnitatibus, rei
immobilis, vel mobilis pretioſæ legatum, vel hæreditatem Eccleſiæ
ſuæ delatam non acceptare, ſeu repudiare, abſque eo, quod incurrat pœnas Extrauag. *Ambitioſæ* & Decreti S. Congregationis Tridentini, de
quo dicebam *dubit. 1. num. 4.* quia talis non acceptatio, ſeu repudiatio eſt quædam alienatio; 2
quandoquidem, ipſa facta, res tranſit ad hæredem: ſecundò, quia Eccleſia, cui legatum, vel 3
hæreditas eſt delata, habet ius, & actionem ad illa ex diſpoſitione teſtatoris: ergo non poteſt hoc
ius, & hanc actionem alienare. Conſequentia
probatur; quia ex dictis inter bona immobilia,
& mobilia pretioſa computantur iura, & actiones, quæ ſunt ad ipſamet immobilia, vel mobilia pretioſa. Tertiò, quia fauore Eccleſiæ talia 4
relicta ipſo iure tranſeunt in Eccleſiam, etiam abſque traditione, *l. fin. Cod. de ſacroſanct. Eccleſ.*
Accedit, quod generaliter quodlibet legatum in 5
ſpecie relictum tranſit à morte teſtatoris in dominium legatarij, neque requiritur hæreditatis
aditionem expectari, *l. huiuſmodi, §. ſtrictum, ff. de legat. 1. l. à Titio, ff. de furtis, & l. 1. §. ſed vtrum, ff. ſi quid in fraudem patroni:* & probat fusè Guillel.
de Benedictis *in cap.* Raynaldus *§. ſi abſque liberis num.* 150. Quartò, quia pupillus non poteſt ſine 6
Prætoris auctoritate repudiare fundum ſibi legatum: nam rem ſuam alienare non, poteſt, *l. magis puto §. ſi pupillus ff. de rebus eorum*; Ergo ſic 7
etiam in caſu noſtro, præſertim, cùm meritò huiuſmodi repudiatio, ſeu iuris abdicatio ſpecies
alienationis cenſeri debeat in cauſa Eccleſiæ fauorabili, ſicuti ex *cit. l. magis puto, §. ſi pupillus,* 8
dicebatur de pupillo; etſi in aliis prohibitionibus
nomine alienationis non veniat repudiatio legati
vel hæreditatis, vti conſtat ex *l. ſi ſponſus, ff. de donation. inter virum & vxorem.* vbi permittitur marito repudiatio legati, vel hæreditatis, vt vxori 9
obueniat; & ex *l. qui autem, ff. quæ in fraudem* 10

creditorum, vbi repudiatio legati, vel hæreditatis
non cenſetur alienatio facta in fraudem credito-
rum. Sic docent Geminianus *in cap. 1. de rebus
Eccleſ. non alien. num. 19.* Molin. *de iuſt. tract. 2.
diſput. 468. numer. 10.* Quaranta *ver. alienatio,
numer. 23.* Lambertin. *de iurepatronat. libr. 3.
quæſt. 9. art. 1. num. 31.* Corneus *lib. 3. conſil. 11.
numer. 2.* Sopranus *capit. 4. numer. 34.* Barboſa
de poteſtat. Epiſcop. allegat. 95. numer. 54. &
Menchaca *de ſucceſſ. progreſſu libr. 3. §. 27.
num. 23.*

11 Contrarium tamen non improbabiliter do-
cent Abb. *in cap. tua de his, quæ fiunt à Prælatis,
num. 8.* Menoch. *de arbitr. iudicum qq. libr. 2.
caſu 171. num. 52.* Anton. Gomez *2. var. cap. 14.
num. 13.* Silu. *ver. alienatio, quæſt. 19.* Armilla
eodem verb. num. 17. Rebell. *lib. 18. quæſt. 14. n. 5.*
Scottia *in ſelectis Conſtitut. Epith. 1. theorem. 2.*
Sanchez *de matrim. libr. 7. diſp. 4. numer. 12. &
libr. 7. moral. cap. 6. num. 4.* Azor. *2. part. lib. 9.
cap. 1. quæſt. 12.* Riccius *in praxi decis. 96. 1. edit.*
12 & Bonacina de contractu feudi, *diſp. 3. quæſt. 8.
punct. 4. num. 38.* ex eo, quia legatum, vel hære-
13 ditas delata, & Eccleſiæ non incorporata, non eſt
ius Eccleſiæ acquiſitum, ſed acquirendum: tum
ex eo, quia repudiatio non eſt alienatio, ſed ſolum
non acquiſitio, *l. alienationis, ff. de verbor. ſigni-*
14 *ficat.* Vnde paria non ſunt, lucrum non capere,
& acquiſita perdere, *l. ſi ſponſus, §. ſi maritus, ff.
de donat. inter vir. & vxor.* Et confirmatur; quia
alioquin debitor repudians legatum, cenſeretur
alienare in fraudem creditorum, contra textum
in l. qui autem, ff. de his, qui in fraudem credit.
Quod ſi dicatur, ex his tantum ſequi, dictam
repudiationem non eſſe alienationem legati, vel
hæreditatis, non item, non eſſe alienationem
iuris ſeu actionis ad ipſa, quod ius, & actio ea di-
ctis inter immobilia, vel mobilia pretioſa com-
15 putatur. Reſponderi poteſt, dictam repudiatio-
nem ſimpliciter alienationem non eſſe; quia ius
legati, vel hæreditatis adeundæ non eſt abſolu-
16 tum, ſed conditionatum pendens à voluntate ac-
ceptantis; quapropter facta repudiatione, con-
uincitur numquam Eccleſiæ fuiſſe, *argum. l. 1.
verſ. mirum autem, ſi quid in fraudem patroni,* vbi
dicitur; *Quamuis legatum retro noſtrum ſit, niſi re-
pudietur, attamen cùm repudiatur, retro noſtrum*
17 *non fuiſſe palam eſt*; quod à fortiori dicendum
eſt in repudiatione hæreditatis; quia hanc per-
ſpicuum eſt, non tranſire ipſo iure ad hære-
dem, ſed ſolum tranſire præuia acceptatione, pro-
pter pericula, quæ incurrit hæres adeundo hære-
ditatem.

18 Hinc ad oppoſita dici poteſt; Ad primum, ne-
go antecedens, & ad probationem Reſpondeo,
quod, repudiatione facta, res tranſeat ad hære-
dem, diſtinguo: ita vt tranſeat ea repudiatione,
nego: ita vt tranſeat ea ſucceſſione, quæ impe-
19 diebatur legatione facta, concedo. Ad ſecundum
Reſpondetur: diſtinguo antecedens: Eccleſia,
cui legatum vel hæreditas eſt delata, habet ius,
& actionem ad illa ex diſpoſitione teſtatoris:
habet ius abſolutum, nego: habet ius ſub tacita
conditione, ſi ſcilicet legatario placuerit (vt pro-
inde ſit ius reuocabile, & imperfectum) concedo;
Quapropter non dicitur eſſe inter bona legatarij;
20 *l. pretia rerum, ff. ad leg. Falcidiam.* Ad tertium
Reſpondetur, diſtinguo ſimiliter antecedens:
fauore Eccleſiæ, relicta ipſo iure, etiam abſque
traditione, tranſeunt in Eccleſiam, abſolutè, ne-
go: reuocabiliter, concedo. Ad quartum, omiſ-
ſis aliis ſolutionibus, Reſpondetur cum Sanchez
cit. diſp. 4. num. 12. & Gomeſio *num. 14.* concedo
antecedens: at nego conſequentiam: & diſpari-
tas eſt; quia pupillo, ſeu minori prohibita eſt non 21
ſolum alienatio bonorum, ſed etiam omiſſio lu-
cri: at Prælato ſolum prohibita eſt acquiſiti lucri
alienatio, non item lucri omiſſio.

Cæterum, quidquid ſit de hac quæſtione, in 22
eo tamen conueniunt primo Doctores, quod poſ-
ſit Prælatus, quin & ipſum Monaſterium, graui-
ter peccare, tum non admittēdo tale legatum, vel 23
hæreditatem; niſi ex cauſa valde rationabili id
efficerent; Prælatus quidem contra iuſtitiam; quia
ex iuſtitia tenetur conſulere vtilitati Monaſterij;
Monaſterium autem ſaltem contra charitatem,
vel aliam virtutem, prodigè ſcilicet renunciando
dictum legatum, vel hereditatem, in damnum
aliorum Religioſorum ſuccedentium; DD. quos
citat, & ſequitur Bonacina *de contractib. diſp. 3.
quæſt. 8. punct. 4. num. 38*

Conueniunt ſecundò Doctores, quod poſſit
Monaſterium, vel Eccleſia in caſu poſito, vel pe-
tere beneficium reſtitutionis in integrum; quia
tale priuilegium ei competit, quotieſcumque ne-
gligentia, vel facilitate Prælati, non ſolum dam-
no accepto, ſed etiam lucro amiſſo, læſa eſt; ſicuti
docet gl. *in cap. auditis, verb. reſtituimus, de in inte-
grum reſtitut.* Couar. *lib. 1. var. cap. 3. n. 10. & 11.*
Bonacina *de contractib. diſp. 3. q. 8. punct. 4. n. 38.*
Lezana *part. 2. cap. 14. num. 60.* & Leſſius *de iuſt.* 24
& iure lib. 2. cap. 17. dub. 9. n. 66. modo res non
fuerit acquiſita alteri Eccleſiæ; quia tunc melior
eſt conditio Eccleſiæ poſſidentis. Angel. *ver. do-
natio, num. 48.* Mol. *loco cit. num. 14.* Vaſquez *de
redditib. cap. 2. § 2. dub. 4. num. 39.* Quaranta *ver.
alienatio, num. 43.* Riccius *decis. 22.* Sanchez *loco
cit. num. 15.* Tabiena, & alij, quos citat, & ſequitur
Beia *1. p. caſ. 41. verſ. reſpondemus*, & Sopranus
cap. 5. quæſt. 9. num. 15. vel agere contra Præla-
tum; quia is ex officio tenebatur rem Eccleſiæ 25
agere, eiuſque vtilitati proſpicere, *cap. quicum-
que 12. q. 4.* & docet ex communi Sanchez *loco
ſupra cit. n. 15.*

Conueniunt tertiò Doctores, quod valida 26
non ſit ſine ſolemnitatibus iuris repudiatio hæ-
reditatis, vel legati facta à Prælato, ſi facta ſit in
fauorem illius, ad quem hæreditas non perue-
niret, ſed peruenit ſolum ex eo, quia Prælatus in
fauorem talis repudiauit. Ratio; quia huiuſmodi
repudiatio non eſt pura repudiatio; cùm fieri
non poſſit ſine aditione hæreditatis: Prælatus 27
autem non poteſt validè ſine ſolemnitatibus iu-
ris hæreditatem iam aditam repudiare; quia hæc
eſt alienatio: cùm ſit iuris iam acquiſiti in alterum
tranſlatio; Ergo, &c. Sic Rota apud Puteum
dec. 519. lib. 2. apud Quarant. *ver. alienatio, n. 23.*
& 43. apud Caputaquenſ. *decis. 359. part. 9.* &
apud Sopranum *q. 29. num. 35.*

Hinc quamuis ſi maritus (qui iure prohi- 28
betur donare vxori, & è contra, vt communiter
Doctores *ex l. cùm hic ſtatus, ff. de donat. inter
virum, & vxorem,* & *ex capit. fin. eodem titul.*
ex eo, ne coniuges mutuo amore ſe bonis ſuis
ſpoliarent) repudiet hæreditatem, legatum, vel
fideicommiſſum ſibi delatum, & nondum acce-
ptatum, vt perueniat ad vxorem, repudiatio valeat,
l. ſi ſponſus, §. ſi maritus, ff. de donat inter virum,
&

& vxorem (ſi ſcilicet vxor aliàs erat ſucceſſura, vt quia v. g. marito erat ſubſtitura, vel quia ab inteſtato debebat ſuccedere, ſicuti notauit Gomezius *tom. 2. c. 4. num. 23. & ſeqq.* quia tunc non immediatè accipit à marito, ſed iure proprio,
29 quod habebat marito non acceptante) tamen non valet repudiatio, ſi ipſa nullum ius habebat, & maritus repudiet in fauorem vxoris; quia tunc potius erit ceſſio, quàm repudiatio; ſiquidem ipſa tunc immediatè accipit à marito; & conſequenter talis ceſſio in fauorem vxoris non valet: quia continet tacitam acceptationem natura priorem: nam hoc ipſo, quod cedit alteri, cenſetur tacitè,
30 & natura priùs adiiſſe, ſeu acceptaſſe; ſicuti colligitur ex *l. ſi auia, Cod. de iure deliberandi.* Similiter, quamuis valeat repudiatio, ſi maritus quid ſibi oblatum non acceptet, ſed roget dari vxori; quia tunc non acquirit, non tamen valet repu-
31 diatio, ſi maritus quid ſibi donatum iubeat dari vxori; quia hoc ipſo, quod id mandat, ſupponitur is tacitè acceptaſſe; & ex alio capite idem ope-
32 ratur tacitum, ac expreſſum, vt colligitur ex *l. 1. ff. de rebus eorum, qui ſub tutela*, vbi dicitur: *Si minor emat prædium obligans illud pignori, donec ſoluat integrè pretium, obligatio non valet; quia hoc ipſo, quod dominium acquiſitum eſt minori, incipit non poſſe obligari:* cenſetur autem acquiſitum tacitè, & prius natura, quam poſſit oppignorari.
33 Neque obſtat, ſi dicas, quod legatarius rei certæ ſtatim per mortem legatoris acquirat domi-
34 nium legati; quia vt habetur *in cit. l. à Titio, ff. de furtis, ea quæ legantur, rectà via ab eo, qui le-*
35 *gauit, ad eum, cui, legata ſunt, tranſeunt.* Vbi Bartolus dicit, hoc dominium tranſire fictè à die mortis, verè die aditæ hæreditatis. Ergo repudiatio talis legati eſt alienatio, & donatio, ac proinde non valet.
36 Reſpondetur enim, nego conſequentiam; quia, vt dicebam, hoc dominium non eſt omnino perfectum, & abſolutum ante acceptationem, ſed habet hanc imperfectionem, quod ſit repudiabile, adeò vt ſi repudietur, retrotrahatur repudiatio, & fingatur nunquam acquiſitum, vt *ſupra* etiam dicebam ex *cit. l. ff. ſi quid in fraudem*
37 *patroni* ibi. *Quamuis legatum retro noſtrum ſit, niſi repudietur; attamen cum repudiatur, retro no-*
38 *ſtrum non fuiſſe palam eſt.* Idem cernitur in hæreditate reſpectu hæredis ſui: hic enim ſtatim accipit dominium hæreditatis abſque aditione (vnde & ad ſuos hæredes eam tranſmittit) ſed reuocabiliter; ita vt poſſit repudiare ſicuti conſtat ex *l. apud hoſtes, Cod de ſuis, & legitimis hæredibus*, & ex *l. ſi fratris, Cod. de iure deliberat.* & docet ex communi Gomezius *tom. 1. cap 9. num. 17. & 20.*
39 Quapropter valet in dictis caſibus repudiatio, quamuis bona omnia repudiantis ſint hypothecata, vel fiſco iure addicta ob crimen; aut quamuis faciat in fraudem creditorum, quibus potuiſſet ſoluere, ſi non repudiaſſet; in quo poſtremo caſu (etſi Gomez *tom. 2. cap. 4. num. 22.* putet, illum etiam licitè id poſſe facere, forſan quia, vt ex S. Thoma notat Sanchez *de matrim. lib. 6. diſp. 4.* creditoribus ſint tantum obligata bona, non item perſona debitoris, quæ libera eſt pro ære alieno ſoluendo: vnde com-
40 plures Doctores docent, quod Religioſus, cum per profeſſionem ceſſerit bonis, quæ ſolum erant obligata pro debito, non teneatur, vt ſoluat, ſi quid debiti ſuperfuerit, artem exercere) puto peccare contra iuſtitiam, quia eadem virtute quis obligatur ad finem ac ad media neceſſaria, ſed debitor obligatur ex iuſtitia ad finem, nempe ad debiti ſolutionem; ergo ex iuſtitia etiam obligatur ad acceptationem hæreditatis, quæ hic, & nunc eſt medium neceſſarium ad talem finem, nempe ad dictam debiti ſolutionem; repudiatio tamen erit valida ob dictam rationem.

DVBITATIO VII.

An, ſi relictum ſit legatum rei immobilis monaſterio incapaci retinendi rem immobilem, poſſit Prælatus monaſterij in proprios, & quotidianos vſus monaſterij ſine ſolemnitate iuris talem rem legatam alienare?

SVMMARIVM.

1 *Prælatus monaſterij incapacis legatorum poteſt ſine ſolemnitatibus in proprios, & quotidianos vſus monaſterij rem legatam alienare.*

2 *Extrauagans ambitioſa loquitur de bonis Eccleſiæ incorporatis.*

3 *Legata res immobilis, non eſt monaſterio ob eius incapacitatem incorporata.*

4 *Relinquens legatum rei immobilis monaſterio incapaci, tacitè videtur illud voluiſſe relinquere ad vſum monaſterij eo modo, quo poteſt, ſecus dicendum eſt ſi fuerit legatum rei mobilis pretioſæ.*

5 *Monaſterium licet legatorum incapax non dicatur, tamen incapax retinendi rem mobilem pretioſam; & propterea ea eſt monaſterio per acceptationem incorporata.*

RESPONDETVR affirmatiuè, quia 1
prohibitio alienationis ex Extrauag.
Ambitioſa eſt ſolum pro bonis Eccle- 2
ſiæ incorporatis; at dicta legata res
immobilis non eſt monaſterio, ob eius incapaci- 3
tatem, incorporata, ex Clement. *Exiui, de verbor. ſignificat*, Ergo, &c.

Confirmatur; quia qui relinquit legatum rei
immobilis monaſterio incapaci, tacitè videtur 4
illud voluiſſe relinquere, vt illo monaſterium vtatur modo, quo poteſt; quia præſumitur voluiſſe legatum ſuum eo modo, quo poteſt, eſſe firmum, & ratum. Sic Riccius in praxi, *deciſ. 56. in edit. 1.* Quaranta *verb. alienatio num. 41.* & Barboſa *de poteſtat. Epiſcopi part. 3. allegat. 95. num. 59.*

An autem idem dicendum ſit, ſi fuerit legatum 5
rei mobilis pretioſæ?

Reſpondetur (quamuis nonnulli affirment ex eo, quia tota ratio prohibitionis alienandi res mobiles pretioſas, quæ ſeruando ſeruari poſſunt eſt; quia computantur inter bona immobilia, quorum alienatio, non ſeruatis iuris ſolemnitatibus, omnino prohibita eſt.) negandum tamen eſſe; quia è contra rei mobilis pretioſæ retinendæ capax eſt monaſterium; & propterea ob dictam rationem, ea eſt Monaſterio per acceptationem incorporata;

incorporata; Exgo, &c. Vide, quæ dicentur *infra dubit.22.* Vide etiam Ricciuni, & Barbolam *in locis ſuprà citatis.*

DVBITATIO VIII.

An poſſint Regulares, inconſulto ſummo Pontifice, accipere pecuniam ad cambium, vel ad mutuum, cum ſolutione lucri ceſſantis, & damni emergentis, vel fundare cenſum?

SVMMARIVM.

1 *Non poſſant Regulares inconſulto ſummo Pontifice fundare cenſum, & accipere pecunias ad cambium, vel ad mutuum, cum ſolutione lucri ceſſantis, aut damni emergentis.*

2 *Afferuntur multa reſolutiones, & praſertim Declaratio S. Congregat. Concilij de mandato Vrbani VIII. qua ad literam reſcribitur.*

Excipe, niſi excuſet vrgens neceſſitas, & interim non poſſit adiri S. Pontifex; quia in tali caſu poſſunt impignorari lampades, candelabra argentea, & ſimilia.

3 *Excipe ſecundo, niſi excuſet conſuetudo legitimè praſcripta.*

4 *Ratio editionis talis decreti fuit, ne quod per vnam viam probibetur per alteram concederetur in fraudem legis.*

5 *Sine aſſenſu Apoſtolico licet alienari poſſit prædiolum, vel vineola; tamen non poteſt alienari pars pradij magni, & pretioſi; quia ſic ſucceſſiue poſſet alienari totum in fraudem legis.*

6 *Probatur, quod Regulares non poſſint fundare cenſum, neque perpetuum, neque vitalitiam.*

7 *Neq; poſſint vẽdere cenſũ pro ſolutione aris alieni.*

8 *Poſſunt tamen emere, v.g. fundum, vel domum mille aureis ad cenſum ſuper ipſum fundum, vel domum impoſitis.*

9 *Dummodò dictus cenſus non imponatur cum bypotheca, etiam ſuper alia bona Eccleſia, ſpeciali.*

10 *Etſi non obſtat dictorum bonorum Eccleſia hypotheca generalis.*

1 RESPONDETVR negatiuè. Sic habetur
2 expreſsè in decreto ſub die 21. Maij, 1624. & declaratione S. Congregationis Concilij, de quibus dicebam *dub.1. n.4.* & tradunt Homobonus *in conſult. caſ. conſcient. vol.2. part.6. reſponſ 97.* Paſqualig. *tom.2. dec.172.* Peyrinus *in Priuileg. Minim.tom.2.Conſtitut.8. Vrbani VIII.* & Nouarius *in ſumma Bullar. tit. de alienat. n.3.* ità vt ſi id faciant, incurrant pœnas Extrauag. *Ambitioſa*, & dicti decreti S. Congregationis *de rebus Regular. non alien.*

3 Excipe, niſi excuſet vrgens neceſſitas, & interim adiri non poſſit S. Pontifex, aut S. Congregatio; quia tunc fieri poteſt, etiam impignoratio lampadum, candelabrorum argenteorum, & ſimilium, Peyrinus *in formulario lit. A. cap. 11. num.3.* & Diana *part.5. tract.13. reſ.6.*

4 Excipe ſecundò, niſi excuſet (vt adnotauit Lezana *in ſumma q. Regal. c.10. n.4.*) aduerſus dictum decretum, & dictam ſacræ Congregationis declarationem conſuetudo legitimè præſcripta.

5 Cæterum, ratio editionis talis decreti, & talis declarationis S. Congregationis fuit, nè, quod per vnam viam prohibetur, per alteram concederetur in fraudem legis. Ob quam ſimilem rationem rectè dixit Genuenſis, quod licet ſine aſſenſu Apoſtolico poſſit alienari Eccleſiæ prædiolum, vel vineola, *argum.cap.terrulas, 12.q.2.* & docent Molin. *diſp.468. §. licet prædicta,* Sà *verb. alienatio,* & alij paſſim; tamen non poſſit alienari pars prædij magni, & pretioſi; quia ſic ſucceſſiuè poſſet alienari totum prædium magnum, & pretioſum in fraudem legis.

Quod autem Regulares non poſſint fundare 6
cenſum, neque perpetuum, neque vitalitium, patet expreſsè, ſi non ex Extrauaganti, ſaltem ex decreto prædicto; & probatur; quia impoſitio cẽſua eſt quædam alienatio, *l. fin. Cod. de reb. Eccleſ. non alien.* & ex deciſione Rotæ docet Naldus *ver. cenſus n.3.* impoſitio namque cenſus eſt veluti quædam bonorum libertatis, venditio; quapropter, pecuniam ad cambium, vel mutuo accipere cum ſolutione lucri ceſſantis, vel damni emergentis (quod eſt multò minus, quam impoſitio cenſus) prohibuit Regularibus S. Congregatio, Sanctiſſimo approbante, ſicuti *ſuprà* dicebam, & refert & Gauantus *in Man. Epiſcop. ver. alienatio, n.35.*

Hinc etiam declarauit S. Congregatio, non poſſe Regulares facere alienationem, ſeu venditionem cenſus pro ſolutione æris alieni, Gauantus *loc. cit. n.40.* & Io. Maria Nouarius *in lucerna Regular. ver. alienatio num.3.*

An autem poſſint Regulares, aut alij Eccleſiaſtici 7
emere v.g. fundum vel domum, mille aureis ad cenſum ſuper ipſum fundum, vel domũ impoſitis?

Reſpondetur affirmatiuè; quia in tali caſu Ec- 8
cleſia non tam alienat, quam aquirit bonum illud
ſtabile, tali onere affectum ſecus dicendum, ſi ille 9
cenſus imponeretur cũ hypotheca ſpeciali, etiam ſuper alia bona Eccleſiæ; quia hoc eſſet alienatio quædam libertatis bonorum Eccleſiæ; quod eſt iure prohitum.

Dixi, *hypotheca ſpeciali*; quia ſi id fieret per hy- 10
pothecam generalem, licitè fieret, quia iuxta dicta *dubit.1. n.20. & dub.3. n.7. & ſeqq.* probabile eſt hypothecam generalem bonorum Eccleſiæ non eſſe prohibitam Eccleſiaſticis, & Regularibus.

DVBITATIO IX.

An, & quomodo ſit licita Eccleſiæ rerum alienatio?

Suppoſitum Primum.

SVMMARIVM.

1 *Ad licitam rerum Eccleſia alienationem requiritur ſemper cauſa legitima, hoc eſt euidens Eccleſia neceſſitas, aut vtilitas.*

2 *Neceſſitas eſt, vt ſi Eccleſia grauetur ære alieno, & non poſſit ſoluere, niſi alienet, vel ſi reparanda ſit Eccleſia, fundus inſtaurandus, vel domus ſuffulcienda, qua alioquin corrueret.*

3 *Vtilitas, vt ſi vendatur aliquid, vt melius aliud habeatur; vel ſi alienetur res inutilis, aut in qua plures ſumptus inſumuntur, quam ſint reditus.*

4 *Eccleſia neceſſitate, aut vtilitate ceſſante requiritur ad alienandum quod ſaltem id exigat pietas ſc. ad propagandam fidem, ad redimendos captiuos, & huiuſmodi alia.*

5 Pro

5 *Pro alendis Pauperibus, ne frigore vel fame pereant, licet vaſa ſacra infringere, & pretium erogare, ſi alia non ſuppetant. Refertur mos S. Ambroſij & laudatur.*

6 *Abſurdum non eſt animas hominum quibuſcumque vaſibus, vel veſtimentis præferri.*

7 *Rerum alienatio vt Eccleſiæ ſit licita, tempore, quo fit, neceſſe eſt interueniat altera ex duabus dictis cauſis; quia ex illis alienatio honeſtatur.*

8 *Item neceſſe eſt quod alienanti conſtet cauſam alienationis vere exiſtere; quia ex dubia cauſa alienare non debet; cum tunc non conſtet de euidenti vtilitate.*

9 *Item ſecundum probabiliorem ſententiam id ipſi debet per informationem teſtium conſtare; quia alioquin non poteſt reddere rationem de ſua recta adminiſtratione.*

10 *Epiſcopus non debet præſtare aſſenſum alienationi, niſi præmiſſa prius huiuſmodi informatione, & citatis his, quorum intereſt.*

11 *Is cui à Papa cõmittitur vt rebus Eccleſiæ alienandis, &c. ſi ei legitime conſtiterit alienationem cedere in euidentem vtilitatem Eccleſiæ debet de iis informationem ſumere, alioquin non dicetur eidem legitime conſtare.*

12 *Alienatio, ſi fiat ob Eccleſiæ vtilitatem, vtilitas ob quam alienatur res Eccleſiæ debet eſſe quam maxima haberi poſſit.*

13 *Res Eccleſiæ, quæ alienatur dari ſemper debet plus offerenti, quæ tamen non ſic data, alienatio adhuc ſuſtinetur.*

14 *Alienatio facta à Prælato decepto in eo, quod ipſum putauerit faciendum ex cauſa legitima, adhuc non exiſtente legitima cauſa ſuſtinetur.*

15 *Eccleſia non præſumitur velle alienationem inualidam eſſe ob cauſam non legitimam; ſi legitima putabatur bona fide.*

16 *Eccleſia etiam ex ſe decepta ob bonam fidem in ſententia nonnullorum gaudet beneficio reſtitutionis in integrum, ſed contrarium eſt multo probabilius.*

17 *Alienatio an facta fuerit ex legitima cauſa nec ne in dubio ſemper præſumendum eſt pro parte affirmatiua, præſertim ſi Commiſſarius conſenſum præſtiterit.*

18 *In dubio ſtandum eſt pro valore actus, & quia in dubio nemo præſumitur malus, & non præſumitur delictum, niſi demonſtretur.*

19 *Eccleſia volens gaudere beneficio reſtitutionis in integrum, debet probare inualiditatem actus.*

20 *Alienatio quando fit pro ſoluendis debitis Eccleſiæ, cogitur venditor probare pretium verſum eſſe in talem effectum.*

21 *Emptor eximitur ab onere probationis ſi præmiſſo tractatu, aliiſque ſolemnitatibus à iure requiſitis, pretium ſoluerit.*

22 *Redditibus Eccleſiæ ſufficientibus debitorum extinctioni, vel Pauperum neceſſitati, &c. etiam applicatis in miniſtrorum ſuſtentationem, non dicitur adeſſe cauſa neceſſaria alienandi.*

23 *Fructus Beneficij in ſuſtentationem miniſtrorum applicati, ſi eorum congrua ſuſtentationi ſuperſint, conuerti debent in Pauperum vtilitatem.*

24 *Alienatio Bonorum Eccleſiæ pro Pauperibus alendis fieri non debet pro quacumque neceſſitate; ſed pro extrema; vel ſaltem valde graui.*

25 *Alienatio bonorum Eccleſiæ facienda etiam eſt pro extrema neceſſitate vel valde graui illorum Pauperum, qui culpabiles ſunt in eorum paupertate.*

26 *Culpa antecedens non impedit obligationem charitatis, quæ eſt de ſubueniendo Proximo in extrema, vel etiam valde graui neceſſitate.*

27 *Limita niſi contrarium exigat iuſtitia, vt ſcil. delicta non maneant impunita, & ſatisfiat Reipublicæ læſæ, & ſcandalizatæ.*

28 *Neceſſitas Reipublicæ læſæ, & ſcandalizatæ præferri debet neceſſitati particularis Perſonæ iuſte condemnatæ.*

SVPPONO ad hoc, vt Eccleſiæ rerum 1
alienatio ſit licita, requiri ſemper
cauſam legitimam ad alienandum,
nempe, quod ſic exigat euidens Ec-
cleſiæ neceſſitas, aut vtilitas: *neceſ-* 2
ſaria, vt ſi Eccleſia grauetur ære alieno, & non
poſſit ſoluere, niſi alienet, *authent. hoc ius & au-*
thent. Sancimus, Cod. de ſacroſanct. Eccleſ. Vel ſi re-
paranda ſit Eccleſia, fundus inſtaurandus, vel
domus ſuffulciẽda, quæ alioquin corrueret; quin-
immo dari poteſt talis neceſſitas, vt licita ſit alie-
natio, etiam ſine ſolemnitate, & aſſenſu Apo-
ſtolico, vt *infra* ſuo loco dicetur; & docent ex
Rebuffo, & aliis Redoanus, *q.* 13. Quaranta
ver. alienatio, num. 42. Mol. *diſp.* 648. Sopranus
tract. 44. *cap.* 5. *q.* 11. *num.* 11. *Vtilitas*, vt ſi ven- 3
datur aliquid, vt melius aliud habeatur, v.g. ven-
datur ager, vt vtilior ematur, aut vendatur calix,
vt pretioſior obtineatur, *c. ſine exceptione*, 12. *q.* 2.
Vel, ſi alienetur res inutilis, aut res, in qua plu-
res ſumptus inſumuntur, quam ſit eius vtilitas,
vt quia v. g. multum diſtat, *argum. c. terrulas*, 12.
q. 2. *cit. c. ſine exceptione, Clemen. I. de rebus Eccleſ.*
non alien. & l. iubemus, Cod de ſacroſanct. Eccleſ.

At, ſi ſic non exigit euidens Eccleſiæ neceſſitas
aut vtilitas, requiritur, quod ſaltem ſic exigat pie- 4
tas, v.g. neceſſaria ſit Eccleſiæ rerum alienatio pro
fide propaganda, pro redimendis captiuis, *§. ſa-*
cra inſtit. de rerum diuiſione, vel pro alendis pau- 5
peribus, ne frigore, aut fame pereant: ob quam
cauſam etiam vaſa ſacra infringere, & pretium ero-
gare (ſi alia nõ ſuppetant) quãdoque conceſſũ eſt,
exemplo S. Ambroſij ſub tyranno Maximo; quod
factum laudauit S. Auguſtinus apud Poſſidonium
in vita illius *c.* 24. Vide *c. aurum, c. currum habet*
Eccleſia, & *c. ſanctorum*, 12. *q.* 2. ipſumque Am-
broſium *lib.* 2. *offic. cap.* 28. quia (vt dicitur in *l. ſan-*
cimus, Cod. de ſacroſ. Eccleſiis.) abſurdum non eſt; 6
animas hominum quibuſcumque vaſibus vel ve-
ſtimentis præferri. Vide etiam gloſſam in *Sum.*
cauſæ 12. *q.* 2. Abb. *in cap. nulli de rebus Eccleſ. non*
alien. Silu. *ver. alienatio*, *q.* 2. Nauar. *de alien. rer.*
Comment. n. 3. Azor. 2. *p. lib.* 9. *c.* 1. *q.* 3. Couar. 2. *var.*
c. 17. *n.* 2. Mol. *de iuſt. diſp.* 468. Leſſium *de iuſt. &*
iur. lib. 2. *c.* 24. *dub.* 11. *n.* 63. *& ſeqq.* Layman. *lib.* 3.
tr. 4. *c.* 10. *n.* 4. *& ſeqq.* Vaſquez *de redditib. c.* 2. *§.* 2.
dub. 9. Quaranta *n.* 12. Genuenſem *cap.* 89. Bo-
nacinam *punct.* 3. *n.* 1. & Barboſam *de poteſt. Epiſc.*
3. *p. alleg.* 95. *n.* 23.

Aduerte tamen hic, quod, vt dicta Eccleſiæ rerũ 7
alienatio ſit licita, neceſſe ſit, tempore, quo fit, cau-
ſa aliqua, vna ſaltem, ex dictis exiſtat; ſi quidẽ ex il-
la cauſa alienatio honeſtatur; cùm, quod nõ exiſtit,

non poſſit honeſtare; & cùm alioquin non diceretur alienatio cum euidenti vtilitate fieri, ſed potius cum ſpe vtilitatis. Surdus *de aliment. tit.* 8. *priuileg.* 58. *num.* 78. Rebuff. *in compend. alienat. num.* 73. Genuenſ. *in praxi, cap.* 89. *num.* 3. &
8 Barboſa *alleg.* 95. *num.* 27 Neceſſe eſt etiam, quod alienanti conſtet, cauſam alienationis vere exiſtere; quia ex dubia cauſa alienare non debet, cum tunc alienatio non cedat in euidentem vtilitatem Eccleſiæ, *cit. c. ſine exceptione,* 12. *quæſt.* 2. & docent Menoch. *de arbitrar. lib.* 2. *caſ.* 172. Caluacan. 1. *part. deciſ.* 45. *n.* 53. *&* *deciſ.* 46. *n.* 26. & Bo-
9 nac. *punct.* 3. *n.* 2. conſtare prætereà, ſaltem ſecundùm probabiliorem ſententiam, id ipſi debebit per informationem teſtium; quia alioquin non poterit reddere rationem de ſua recta administratio-
10 ne; & Epiſcopus non præſtabit aſſenſum, niſi præmiſſa prius huiuſmodi informatione, & citatis his, quorum intereſt; Riccius *in praxi deciſ.* 94.
11 *edit.* 1. Vnde, cùm alicui à Papa committitur, vt rebus Eccleſiæ alienandis (ſi ei legitimè conſtiterit, alienationem cedere in euidentem vtilitatem Eccleſiæ, vel eam neceſſariam eſſe pauperibus alendis, vel captiuis redimendis) aſſenſum præſtet, debet de iis informationem ſumere; alioquin non dicetur ei legitimè conſtare. Genuenſis *in praxi, cap.* 60. *num.* 21. Quaranta, Riccius *in locis ſupra cit.* Paſqualigus *tom.* 2. *deciſ.* 174. & Bonacin. *de contractu feudi, diſp.* 3. *quæſt.* 8. *punct.* 4. *num.* 5.

12 Aduerte ſecundò, quod, ſi alienatio fiat ob Eccleſiæ vtilitatem, vtilitas, ob quam alienatur res Eccleſiæ, debeat eſſe, quam maxima haberi poteſt,
13 vt ſcilicet detur plus offerenti, quia ſemper, quoad fieri poteſt, proſpiciendum eſt Eccleſiæ, præſertim ab eo, qui operatur ex officio; quamuis ſi non alienetur cum maxima vtilitate, quæ haberi poteſt, ſcilicet non detur plus offerenti, valida ſit alienatio, quia adhuc adeſt cauſa alienationis, ſcilicet vtilitas, etſi non maxima, quæ haberi poteſt; & Prælatus non prouideat Eccleſiæ in acquiſitis, ſed ſolum in acquirendis, in quibus, vt infra dicetur, præiudicare poteſt. Sic Quaranta *num.* 12. & Sopranus apud Filliucium *tract.* 44. *cap.* 5. *quæſt.* 4. *num.* 4.

14 Aduerte tertiò, quod non omninò improbabiliter valida ſit etiam alienatio, ſi eam fecerit Prælatus credens, cauſam eſſe legitimam, quamuis poſteà comperiatur non fuiſſe legitima. Sic gl. *in cap. ad noſtram, de rebus Eccleſ. non alien.* Vaſquez *de redditib. cap.* 2. §. 2. *dub.* 4. *num.* 39. & alij apud Couar. 2. *var. cap.* 17. *num.* 20. apud Molinam *diſp.* 468. *num.* 14. & apud Riccium *loco ſu-*
15 *pra cit. deciſ.* 15. Et ratio eſſe poteſt; quia Eccleſia non præſumitur velle alienationem inualidam eſſe ob cauſam non legitimam, ſi legitima puta-
16 batur bona fide: quamuis detur Eccleſiæ, etiam in iſtorum ſententia, in tali caſu beneficium reſtitutionis in integrum. Sed de hac re vide *infrà*
17 *dub.* 20. vbi contrarium multò probabilius eſſe oſtendam: illud tamen interim admitto, quod in dubio, an alienatio facta ſit ex legitima cauſa, &
18 in euidentem vtilitatem Eccleſiæ, præſumendum ſit in partem affirmatiuam, præſertim ſi commiſſarius, ſeu deputatus conſenſum præſtitit; quia
19 in dubio ſtandum eſt pro valore actus; & quia in dubio nemo præſumitur malus; & non præſumitur delictum, niſi demonſtretur: quapropter in tali caſu Eccleſiæ incumbet onus probandi contrarium, ſi velit vti beneficio reſtitutionis in integrum. Maſcardus *de probat. concl.* 488. *&* 111 a Redoanus *quæſt.* 78. Sopranus *cap.* 5. *quæſt.* 9. Menochius *lib.* 2. *præſumpt.* 75. *num.* 15. & determinauit Rota Romana 1. *p. diuerſ. deciſ.* 716. Vide etiam Layman *lib.* 1. *tract.* 1. *cap.* 5. §. 4.

Aduerte quartò, quod, cùm alienatio fit pro 20
ſoluendis debitis Eccleſiæ, cogatur venditor probare pretium verſum eſſe in talem effectum, *c.* 2. §. *hoc ius porrectum,* 10. *quæſt.* 2. & tradunt Baldus Innocent. Imola, & alij, quos citat, & ſequitur Couar. *lib.* 2. *var. cap.* 17. *num.* 3. Quamuis ab hoc
onere probationis eximatur emptor, ſi præmiſſo 21
tractatu, aliiſque ſolemnitatibus à iure requiſitis, pretium ſoluerit, & rem Eccleſiæ receperit; quia tunc pro ipſo præſumitur, in Eccleſiæ vtilitatem pretium verſum eſſe. Sic Couar. *loc. ſupra cit.*

Aduerte quintò, quod ſi ſatisfactioni debito- 22
rum Eccleſiæ, vel neceſſitati pauperum, aut redemptioni captiuorum, &c. prouideri poſſit redditibus beneficij (tametſi hi in ſuſtentationem miniſtrorum ſint applicati) ceſſet tunc cauſa neceſſaria, vel vtilis alienandi res Eccleſiæ; quia ſupereſt tunc alia via minus damnoſa Eccleſiæ pro-
uidendi dictis neceſſitatibus. Neque obſtat, quod 23
fructus beneficij in ſuſtentationem miniſtrorum applicati ſint; quia applicati ſunt ad talem effectum ſub onere, vt dicti miniſtri (ſi ſine ſuo magno incommodo poſſunt) Eccleſiæ, pauperibus, aliiſque grauiter oppreſſis de dictis fructibus prouidere teneantur. Sic ſæpius definiuit Rota Romana; & tradunt Genuenſis *cap.* 89. *num.* 4. Tabiena *ver. alienatio, num.* 4. Riccius *eodem ver.* §. *cauſa, num.* 3. *&* *deciſ.* 103. & Bonac. *num.* 5.

Aduerte ſextò, quod, vt dicta alienatio rerum 24
Eccleſiæ licita ſit, non ſufficiat quælibet pauperum, aliorumue oppreſſorum neceſſitas, ſed requiratur eorum neceſſitas extrema, vel ſaltem valde grauis; præſertim, ſi ex dicta rerum Eccleſiæ alienatione diminutio cultus diuini facienda ſequatur. Sic Couar. *cap.* 16. *numer.* 8. & Mol. *diſput.* 468. quod tamen arbitrio Prælati relinquitur.

Aduerte ſeptimò, non obſtare, quod tales cul- 25
pa propria, v.g. ludis, conuiuiis, vel luxuriis, &c. in dictam neceſſitatem deuenerint; quia ſi reuerà eorum neceſſitas hic, & nunc ſit extrema, vel valde grauis, vt ſcilicet nuditatem, famem, carcerem, vel carceris periculum patiantur, tenetur adhuc hic, & nunc Eccleſia illis alienatione ſuorum bonorum prouidere; quia culpa antecedens
non impedit obligationem charitatis, quæ eſt 26
de ſubueniendo proximo in extrema, vel etiam in valde graui neceſſitate; præſertim, ſi præſumi poteſt, illius culpæ tales pœnituiſſe; Sic Couar. *loc. ſupra cit.* Mol. *diſp.* 468. *concl.* 2 & Vaſquez *cap.* 2. §. 2. *dub.* 10. *num.* 37. *&* *ſeq.* Et fauet textus *in cap. paſce.* 88. *diſt.*

Excipe niſi contrarium exigat iuſtitia, vt ſcilicet 27
delicta non maneant impunita, & ſatisfiat Reipublicæ læſæ, & ſcandalizatæ; vti contingit, ſi quis ob delicta ſua damnatus ſit ad carcerem perpetuum, triremes, vel etiam ad mortem ſubeundam; quia tunc iis Eccleſia, non ſolum non tenetur alienatione ſuorum bonorum prouidere, ſed etiam non poteſt; quia neceſſitas Reipublicæ læſæ, & ſcandalizatæ præferri debet neceſſitati
particularis perſonę iuſtè condemnatæ. Sic Couar. 28
Molina,

Molina, & Vaſqnez *in locis ſupra citatis* Redoanus *q.11.& ſeq.*& Bonscina *punct.3. num. 1.*

Suppoſitum Secundum.

SVMMARIVM.

1 *Rerum Eccleſiæ alienatio, vt licita ſit, præter legitimam cauſam ad illas alienandas, requiruntur alia iuris ſolemnitates; ſed non pro alienatione rerum mobilium, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt.*

2 *Rerum Eccleſiæ adminiſtrator poteſt mobilia, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt ſine ſolemnitatibus iuris alienare, ſi ſic Eccleſiæ, vel piis operibus expedire iudicauerit.*

3 *Item dic de rebus immobilibus, ſi ſint modicæ quantitatis hoc eſt infra 25. aureorum valorem.*

4 *Rei non vtilis, vel modicæ alienatio pro nihilo reputatur.*

5 *Epiſcopus ſine conſenſu Capituli poteſt alienare res modicas, vel parum vtiles Eccleſiæ, licet de non alienandis rebus Eccleſiæ, iuramentum præſtiterit.*

6 *Iuramentum Prælati de non alienandis bonis Eccleſiæ non extenditur ad caſus iure non prohibitos, ſed permiſſos.*

7 *Pro alienatione rerum immobilium, & mobilium pretioſarum ſtatuuntur à iure quædam particulares conditiones.*

1 SVppono ſecundò, ad hoc, vt dicta rerum Ec-
cleſiæ alienatio ſit licita, præter legitimam cauſam ad illas alienandum, requiri alias iuris ſolemnitates, non pro alienatione rerum mobilium, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt (vt patet *ex cap. nulli de rebus Eccleſ. non alien.* Clement. I.& Extrauag. *Ambitioſæ*, & Authent. *eod. tit.* vbi de his nulla fit prohibitio, ſed potius conceſſio;
2 Quapropter rerum Eccleſiæ adminiſtrator, poterit mobilia, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, ſine ſolemnitatibus iuris alienare, ſi ſic Eccleſiæ, vel piis operibus expedire iudicauerit. Gloſſ. *in cit. cap. nulli, verb. immobilium,* Abb. *ibid. num.*8. & gloſſ. *in cap. tua,* de his quæ fiunt à Prælato ſine conſenſu Capituli, *ver. tractatu*, Abb. ibidem, *num.*7. Mol. *de iuſt. tract. 2. diſp.* 468. *concl.* 1. Vaſquez *opuſc. de redditib. c.2.§.2.dub.13.n.*44.& Barboſa *de poteſt. Epiſc. 3. part. alleg.*95. *num.* 37.
3 Et quod dixi de mobilibus, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, idem dico de rebus immobilibus, ſi ſint modicæ, ſcilicet infra 25. aureorum valorem, vt *ſupra dub.*1. *& dubit.*2. *ſect.*2. dicebam, vel pa-
4 rum vtiles Eccleſiæ; quia harum alienatio pro nihilo reputatur; neque vult Eccleſia cum ſuorum bonorum adminiſtratore ita rigidè tractare; ſicuti dicebam *locis cit.*& habetur *in cap. terrulas*, 12. *quæſt.* 5. & tradunt communiter Doctores, inter quos Mol. *cit. diſp.* 468. Maſcardus *de probation. concl.*277. *num.*12. Riccius *in praxi deciſ.*39. *edit.* 1. Quaranta *ver. alienatio, num.*41. Barboſa *alleg.* 95. *num.*50. & Bonacina *quæſt.*8. *punct.*4. *num.*7.
5 Quapropter Epiſcopus abſque conſenſu Capituli poteſt alienare res modicas, vel parum vtiles Eccleſiæ; tametſi de non alienandis rebus Ec-
6 cleſiæ iuramentum præſtiterit; quia huiuſmodi iuramentum non extenditur ad caſus iure non prohibitos, ſicuti dicebam *ſupra dub.* 4. & docent Molina, Riccius, Quaranta, Barboſa, Redoanus, Sopranus, & Bonacina *in locis ſupra cit.*) Sed pro alienatione rerum immobilium, & mobilium pre- 7
tioſarum, quæ ſeruando ſeruari poſſunt: pro his enim tantum ſtatuuntur à iure quædam aliæ conditiones, vti conſtat ex *c. ſine exceptione*, 12. *q.*2. *cap. tua*, de his, quæ fiunt à Prælato, *cap. nulli, de rebus Eccleſ. non alien.* Clement. I. & Extrauag. *Ambitioſæ, eodem tit.* His ſuppoſitis ſit

Difficultatis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Alienatio rerum immobilium, vel mobilium pretioſarum quæ ſeruando ſeruari poſſunt, eſt licita, ſi præter legitimam alienandi cauſam, adſint quinque ſequentes conditiones.*

2 *Primo ſi adſit tractatus, ſeu communis examinatio de neceſſitate, vel vtilitate alienationis inter eos, ad quos rem Eccleſiæ alienare ſpectat, propoſitis & diſcuſſis hinc inde, ex vtraque parte rationibus, exceptis tamen rebus parui momenti, & neceſſitate alienandi.*

3 *Secundo ſi adſit conſenſus Collegij, vel Capituli ſc. Canonicorum; ſi res alienanda ſit Eccleſiæ Cathedralis, vel Collegiata; Religioſorum ſi ſit Conuentus, & ſic de ſingulis.*

4 *Eccleſia Parochialis ſi plures beneficiatos non habeat ſolum Doctor de conſenſu Epiſcopi, poteſt alienare.*

5 *Conſenſus Capitularium eſſe debet expreſſus; vocatur n. talis conſenſus collaudatio, quæ approbationē, & conſenſum expreſſum importat.*

6 *Item debet eſſe à maiori parte Capituli, ſeu Capitularium, qui ſc. tunc præſentes ſunt, abſentium enim conſenſus non requiritur.*

7 *Capitulum tunc conſentire cenſetur; cum merito maior pars trahere debeat minorem.*

8 *Conſenſus Capituli debet eſſe à Canonicis in Capitulo congregatis, & non ſufficit, ſi ſit à ſingulis ſeorſim ſumptis.*

9 *Canonici vt ſinguli ſeorſim ſumpti, non faciunt Capitulum; nec talis conſenſus ſingulorum eſt conſenſus Capituli.*

10 *Tractatus, & conſenſus à iure requiſiti debent eſſe inter Congregatos.*

11 *Capitulum ſi ob bellum, vel aliam cauſam vrgentem abſit, Prælatus debet loco Capituli ſubſtituere alios clericos, quibuſcum tractet, & conſulat de re Eccleſiæ alienanda, & quorum conſenſu obtento, rem Eccleſiæ alienet.*

12 *Alienatio facta à Prælato ſine conſenſu Capituli eſt irrita; niſi Capitulum poſtea ratificauerit, & tunc vires ſumet ab ipſa ratificatione & non aliàs.*

13 *Capitulum poteſt interim contrahentem ad contractus obſeruationem compellere; quia fauore Eccleſiæ contractus interim claudicat.*

14 *Tertio ad validam alienationem requiritur conſenſus ſuperioris, id eſt eius, qui ex munere publico Eccleſiæ præeſt.*

15 *Superior pro alienatione rei Eccleſiæ ſibi ſubiectæ, eſt Epiſcopus, ſiue Archiepiſcopus in ſua Diœceſi.*

16 *Pro alienatione rei Religionis eſt Prælatus*

exemptus, vt Abbas in Monaſteriis Monachorum; Prouincialis in ordinibus mendicantium, & in Theatinorum Religione ſolus Generalis.

17 *Prælatus Religioſus, ſeu Abbas, ſi Epiſcopo ſubiectus ſit, etiam Epiſcopi conſenſus requiritur idem die de quouis inferiore Eccleſiæ Rectore.*

18 *Conſenſus inferiorum præter Capitulares, non requiritur quod ſit expreſſus; ſed ſufficit ſi ſit tacitus ad differentiam conſenſus Capituli.*

19 *Superior v.g. Epiſcopus nunquam poteſt alienare bona Eccleſiæ inferioris, ſine illius Eccleſiæ Rectoris conſenſu, ſaltem tacito.*

20 *Deficiente Rectore Eccleſiæ, ſi Prælatus bona illius Eccleſiæ alienare duxerit, debet illius Eccleſiæ defenſorem conſtituere, qui partes Rectoris gerat, & cum eius conſenſu ſaltem tacito alienare.*

21 *Prælatus, Rector, vel Defenſor ſi procul abſint & res non patiatur morã, vt ſi adſit periculũ ab Hæreticis cõfiſcari, ſufficit cõſenſus præſumptus.*

22 *Quod in priuilegium, & Beneficium conceſſum eſt non debet in odium, & detrimentũ conuerti.*

23 *Conſenſus Capituli Eccleſiæ Cathedralis requiritur etiam quando Epiſcopus eſt principalis auctor alienationis bonorum alicuius Eccleſiæ ſecularis, non Cathedralis.*

24 *Quarto ad dictam alienationem requiritur etiam in caſibus expreſſis ſubſcriptio Clericorum.*

25 & 26 *Caſus expreſſi tres ſunt tantum ſc. venditio, permutatio, & donatio, hi tantum contractus ſunt alienatio propriè dicta, per quam rei Dominium transfertur.*

27 *Subſcriptio prædicta nihil releuat an fiat manu propria Clericorum, & Religioſorum; vel manu Notarij.*

28 *In multis locis dicta ſubſcriptio neque eſt in vſu; quare ſtandum eſt locorum conſuetudini, quæ poteſt legem inducere, & abrogare.*

29 *Quinto demum requiritur conſenſus Apoſtolicus, vbi eſt acceptata Extrauag. Ambitioſæ Pauli II.*

30 *In omnibus caſibus alienationis rerum, quæ veniũt in citata Extrauaganti, præter caſus à iure expreſſos, requiritur Pontificis conſenſus.*

31 *Conſenſus Pontificis concedi non ſolet, niſi præuia delegatione aliquorum in dignitate exiſtentium, quibus committitur, vt ſi ipſis de vtilitate alienationis conſtiterit, aſſenſum nomine Pontificis præſtent, ſin minus denegent.*

32 *Conſenſus Pontificis, & alia extrinſeca requiſita ſolemnitates, interceſſiſſe præſumuntur per lapſum triginta, vel quadraginta annorum, licet de ipſis ſolemnitatibus nulla mentio in Inſtrumento facta fuerit.*

33 *Ex temporis diuturnitate præſumuntur omnia legitimè geſta, niſi ex inſtrumento facto, vel aliunde contrarium conuincatur.*

34 *Etiam ſi alienatio ſit euidenter vtilis, & neceſſaria Eccleſiæ, adhuc licitè fieri non poteſt ſine conſenſu Pontificis; ſed ad ipſum ſpectat iudicare de vtilitate, & neceſſitate alienationis.*

35 *Obtento conſenſu Pontificis, poſſunt Regulares alienare, non ſeruatis aliis requiſitis iuris communis, iuxta formam priuilegiorum, quæ poſt Etrauag. Ambitioſæ, à ſede Apoſtolica obtinẽt.*

36 *Nam hæc à Decreto Vrbani VIII. ſunt ſolum reuocata quo ad alienationes ſine conſenſu Pontificis faciendas non verò quo ad alias iuris communis ſolemnitates.*

37 *Solus conſenſus ſummi Pontificis ſufficit ad validè, & licitè alienandum.*

38 *In ſolemnitatibus requiſitis de iure canonico ſummus Pontifex poteſt diſpenſare.*

39 *Bona Eccleſiæ ſubſunt arbitrio ipſius ſummi Pontificis.*

40 & 41 *Conſenſus ſummi Pontificis, ſeu ſedis Apoſtolicæ, licet ſuppleat cæteras iuris ſolemnitates, non tamen ſupplet cauſam legitimam alienãdi; quia conſenſus prædictus eſt conditionatus, & conditio, ſit ſi euidens etiam non expreſſa intelligitur.*

42 *Alienatio facta etiam cum tali conſenſu ſummi Pontificis, conſtito de ſubreptione gratiæ, poteſt impugnari.*

43 *Alienatio ſine conſenſu Sum. Pontificis fieri poteſt, ſi res alienanda ſit modici valoris.*

44 *Item, ſi ſit conſuetudo legitimè præſcripta contra Extrauag.* Ambitioſæ, *& Decretũ Vrb. VIII.*

45 *Item, ſi ſit neceſſitas vrgens, & non poſſit expectari conſenſus ſummi Pontificis.*

46 *Item, ſi res alienanda ſit relicta Religioni, quæ non poteſt poſſidere, neque etiam in communi.*

47 *Item, ſi ſit relicta cum tali onere, vt debeat certo tempore, vel caſu alienari.*

48 *Item, ſi ſit ſolita in feudum, vel emphyteuſim concedi.*

49 *Item, ſi fiat vnio Eccleſiæ loco Regulari.*

RESpondetur ad difficultatem poſitam, quod 1
alienatio rerum immobilium, & pretioſarum,
quæ ſeruando ſeruari poſſunt, ſit licita, ſi præter
legitimam alienandi cauſam, quam *ſupra* dicebam
adſint quinque ſequentes conditiones, de quibus
vide Doctores *infra* citandos præcipuè Tamburinum *de iure Abbat. tom. 3. diſp. 13. q. 8.*

Prima, ſi adſit tractatus, ſeu communis examina- 2
tio de neceſſitate, vel vtilitate alienationis inter
eos, ad quos rem Eccleſiæ alienare ſpectat, propoſitis, & diſcuſſis hinc inde ex vtraque parte rationibus, *cap. ſine exceptione, 12. q. 2. Clem. I. de rebus Eccleſ. non alien. cap. 1. & 2 eod. tit. in 6. cap. 1. & 2. de his, quæ fiunt à Prælato*, &c. Quod tamen intellige, ſicuti *ſupra* dicebam, non in rebus, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, neque in rebus parui momenti, neque ſi alienationem conſtet eſſe neceſſariam, vt ſi res non patiatur moram, vt docet Abb. *in c. vt ſuper, de rebus Eccleſ. non alien. num. 15.* & *in cap. fin. de Eccleſiis ædificandis, n. 8.* ſed ſolum in rebus maioris momenti, in quibus poſſit eſſe aliqua ambiguitas: in his enim ſolummodo locum habet conſultatio, ſeu tractatus: quamuis ſufficiat vnicus tractatus; quia in *cit.* iuribus fit mentio de tractatu, ſolum in ſingulari. Abb. Silu. *verb. alienatio, n. 10.* Couar. *c. 17. n. 1.* Mol. *de iuſt. tract. 2. diſp. 468.* Vaſquez *de redditib. cap. 2. § 2. dub. 12. n. 41.* Azor. 2. *part. lib. 9. cap. 1. q. 4* Leſſi. *lib. 2. cap. 24. dub. 11. n. 63.* Riccius *deciſ. 51.* & Bonacina *quæſt. 8. punct. 4. num. 7.*

Secunda, ſi adſit conſenſus Collegij, vel Capi- 3
tuli; ſcilicet Canonicorum, ſi res alienanda ſit
Eccleſiæ Cathedralis, vel Collegiatæ; Religioſorum, ſi ſit Conuentus; Clericorum Beneficiatorũ ſi ſit Eccleſiæ parochialis plures beneficiatos habentis, *cit. cap. ſine exceptione, cap. tua de his, quæ fiunt à Prælato, & cap. vt ſuper de rebus Eccleſ. non alienand.* & docent Sil. *ver. alienatio, q. 4* Gama *deciſ. 49. n. 2.* Vaſquez *num. 42.* & Mol. *cit. diſp. 468.*
Quamuis, ſi plures beneficiatos non habeat 4
ſolus

ſolus Rector de conſenſu Epiſcopi poſſit aliena-
re, *cap. 1. de rebus Eccleſ. non alien. in 6.* & docent
Molin. *loco ſupra cit. concl. 5.* & alij paſſim. Con-
5 ſenſus tamen Capitularium eſſe debet expreſſus,
vti colligitur ex *cap. 1. de his, quæ fiunt a Prælato:*
vocatur enim talis conſenſus collaudatio, quæ ap-
probationem, & conſenſum expreſſum importat,
vti notant Abb. Mol. Vaſquez, Leſſius, & Bona-
6 cina *in locis cit.* Item debet eſſe à maiori parte
Capituli ſeu Capitularium, qui ſcilicet tunc præ-
ſentes ſunt (abſentium enim conſenſus non re-
quiritur, *cap. 1. de his, quæ fiunt à Prælato, & cap.
ſine exceptione 12. quæſt. 2.*) & talis conſenſus ſuf-
ficit, vti ex communi docent Abb. *in cap. 1. de iis,
quæ fiunt a Prælatis, n. 5.* Mol. *diſp. 468. §. tertiò
7 dictum eſt,* & Leſſius *loco ſuprà cit.* quia tunc Ca-
pitulum conſentire cenſetur; cùm meritò maior
8 pars trahere debeat minorem. Item debet eſſe à
Clericis in capitulo congregatis, & non ſufficit,
ſi ſit à ſingulis ſeorſim ſumptis; quia ſinguli ſeor-
9 ſim ſumpti non faciunt Capitulum, nec talis con-
ſenſus ſingulorum eſt conſenſus Capituli; in iuri-
bus autem requiritur conſenſus Capituli; quia in
cap. ſine exceptione, dicitur: *Et cum totius Cleri
tractatu, atque conſenſu.* Et *in cap. continebatur,* de
his, quæ fiunt à Prælato, dicitur: *Si Conuentu ſcien-
te, & non contradicente.* Et *in cap. cùm nos iam
pridem eod. tit.* dicitur: *Reclamante Capitulo,*
10 &c. Accedit, quod tractatus debet eſſe inter
Congregatos, ergo & conſenſus; quia eodem
modo vterque à citatis iuribus requiritur. Sic
Hoſtienſ. & alij, quos citat Silu. *loco ſupra cit. q. 5.
ad fin.* quamuis ipſe Silu. ſentiant oppoſitum, &
ſequantur Vaſquez *dub. 12. num. 42.* & Bonaci-
na *punct. 4. num. 7.* Vide etiam Abb. *in cap. irrita
de his, quæ fiunt à Prælato, numer. 7.* & Molinam,
11 qui rectè aduertunt, quod ſi Capitulum ob
bellum, vel aliam cauſam vrgentem abſit, Præ-
latus debeat loco Capituli ſubſtituere alios cleri-
cos, quibuſcum tractet, & conſultat de re Ec-
cleſiæ alienanda, & quorum conſenſum petat,
& illo obtento rem Eccleſiæ alienet, & non
aliter.

12 Quod, ſi Capitulo non conſentiente, Prælatus
rem Eccleſiæ alienauerit, alienatio erit irrita, *cap.
continebatur,* & *cap. irrita de his, quæ fiunt à
Prælato.* Excipe, niſi Capitulum, ſiue prius non
conſenſerit, ſiuè etiam contradixerit, poſteà ra-
tam illam habeat, *cap. cùm nos pridem, eod. tit.*
quia tunc rata erit; à tempore tamen, quo ratam
illam habuit Capitulum; quia à tunc tantum
adſunt requiſita ad alienandum. Sic Abb. *in cit.
cap. irrita, numer. 5.* & Molin. *diſp. 468.* Quin
13 poteſt Capitulum contrahentem ad contractus
obſeruationem compellere; quia fauore Eccle-
ſiæ contractus interim claudicat, vt inquit Abb.
in cap. 1. de rebus Eccleſ. non alien. in 6. & colli-
gitur ex *cap. cùm nos, de his, quæ fiunt à Præ-
latis.*

14 Tertia, ſi adſit conſenſus Superioris, id eſt,
eius, qui ex munere publico Eccleſiæ præeſt,
*cap. ſine exceptione, 12. quæſt. 2. cap. 1. 2. & 3.
de his, quæ fiunt à Prælato, & cap. nulli, de re-
bus Eccleſ. non alien.* Qualis ſuperior pro alie-
15 natione rei Eccleſiæ ſibi ſubiectæ eſt Epiſcopus, ſeu
Archiepiſcopus in ſua diœceſi; pro alienatione
rei Religionis eſt Prælatus exemptus, vt Abbas
16 in Monaſteriis Monachorum; Prouincialis in
Ordinibus Mendicantium; & in noſtra Religio-
ne Theatinorum ſolus Generalis. Vide Nauarrum
conſil. 8. de alienat. Quarant. *num. 5.* Soptanum
apud Filliucium *tract. 44. cap. 5. q. 6. n. 12. & 13.*
Molinam *diſp. 468.* Vaſquez *cap. 2. §. 2. dub. 12.*
Azorium *lib. 9. cap. 1. q. 4.* & Bonac. *q. 8. punct. 4.
num. 7.*

Quod, ſi Prælatus Religionis, ſeu Abbas Epiſ- 17
copo ſubiectus ſit, etiam Epiſcopi conſenſus re-
quiritur: idemque dicendum de quouis inferio-
ris Eccleſiæ Rectore cuius conſenſus, ſi Colle-
gium, ſiuè Capitulum clericorum is non habeat,
ſufficit ad alienationem cum Epiſcopi conſenſu,
teſte Abbate *in cit. cap. 1. de rebus Eccleſ. non alien.
in 6.* qui conſenſus, ad differentiam conſenſus 18
Capituli, non requiritur, quod ſit expreſſus, ſed
ſufficit, ſi ſit tacitus, id eſt, cum ſcientia, & patien-
tia eius, quod agitur. Sic ex communi Layman
lib. 3. tract. 4. cap. 10. num. 4.

Numquam tamen ſuperior, v.g. Epiſcopus, alie- 19
nare poteſt bona Eccleſiæ inferioris ſine illius
Eccleſiæ Rectoris conſenſu, ſaltem tacito, *cap.
placuit, 12. quæſt. 2. cap. ſi quis Epiſcopus, 10. q. 2.
& cap. 1. de rebus Eccleſ. non alien. in 6.* Quod 20
adeò verum eſt, vt ſi contingat, Eccleſiam infe-
riorem Rectore carere, & Prælatus bona illius alie-
nare neceſſarium iudicet, conſtituere debeat Ec-
cleſiæ illius defenſorem, qui partes Rectoris gerat,
& cum conſenſu defenſoris, ſaltem tacito, alienet,
alioquin alienare non poterit, *cap. 1. de rebus
Eccleſ. non alien. in 6.* & docent Abb. *in cap. 1. ne
ſede vacante, num. 7.* Mol. *cit. diſp. 468. concl. 5.*
Riccius *deciſ. 6.* & Bonacina *quæſt. 8. punct. 4.
num. 7.*

Quin, vt ſi Prælatus, Rector, vel defenſor procul 21
abſit, & res non patiatur moram, & ſi ſit peri-
culum, nè ab hæreticis confiſcetur, ſufficit con-
ſenſus præſumptus. Sic Abb. *in cap. fin. de rebus
Eccleſ. non alien.* Silueſt. *ver. alienatio, num. 16.*
Armilla *eod. verb. num. 18.* & Leſſ. *numer. 63.* &
probatur; quia alioquin quod in priuilegium, & 22
beneficium Eccleſiæ conceſſum eſt, in odium, &
detrimentum eiuſdem verteretur, quod eſt maxi-
mum abſurdum.

An autem præter conſenſum Epiſcopi requira- 23
tur etiam tractatus, & conſenſus Capituli Eccle-
ſiæ Cathedralis, quando Epiſcopus eſt principalis
auctor alienationis bonorum alicuius Eccleſiæ
ſecularis, non Cathedralis?

Reſpondetur affirmatiuè. Atque ſic habetur
expreſsè *in cap. 1. de rebus Eccleſ. non alien.* &
meritò ſic ibi ſancitur, ne ſcilicet Epiſcopus,
quando eſt auctor alienationis, poſſit facilè bona
Eccleſiæ alienare. Vide Abbatem *in cap. 1. de
his, quæ fiunt à Prælatis, n. 5. & in cap. placuit, 12.
quæſt. 2.* Molin. *diſp. 468. numer. 13.* & Riccium
deciſ. 6.

Quarta, ſi adſit ſubſcriptio clericorum, in caſi- 24
bus tamen à iure expreſſis, qui tres tantum ſunt 25
venditio, permutatio, & donatio, *cit. cap. 1. &
cap. tua, de his, quæ fiunt à Prælatis;* & tradunt
Abbas, Mol. Leſſius, & Bonacina *in locis ſuprà cit.* 26
& Azor. *libr. 9. capit. 1. quæſt. 4.* quia hi tantum
contractus ſunt alienatio propriè dicta, per quam 27
rei dominium transfertur. Quæ tamen ſubſcriptio
non eſt neceſſe, quod fiat manu propria clerico-
rum, vel Religioſorum, ſed ſufficit, ſi fiat manu 28
Notarij; quia ſic habet conſuetudo: quin in mul-
tis locis neque vlla ſubſcriptio requiritur: quare
ſtandum erit conſuetudini locorum: hæc enim
poteſt

poteſt legem inducere, & abrogare. Vide Abbatem *in cit. cap.* 1. *de rebus Eccleſ. non alien. in* 6. Molinam, Ledium, Quarant. Bonacinam *ſupra*, & Armillam *ver. alienatio*, §. 6.

29 Quinta, ſi adſit conſenſus Apoſtolicus (vbi Extrauag. *Ambitioſa* fuerit recepta quoad hanc
30 partem) quia ſic in ipſa Extrauag. cauetur. Quapropter in omnibus caſibus, in quibus requiritur tractatus, conſenſus clericorum, & Prælati, id eſt, quotieſcumque eſt res aliqua cuiuſcumque Eccleſiæ (etiam non cathedralis) immobilis, vel mobilis pretioſa alienanda, hypothecanda, impignoranda, vel in feudum, & emphyteuſim tradenda, præter caſus à iure permiſſos, conſenſus Pontificis etiam debet expoſtulari. Sic Leo *in Theſaur. for. cap.* 15. *n.* 7. Quarant. *num* 5. Barboſa *de poteſtat. Epiſc. part.* 3. *alleg.* 95. *num.* 66. Bonacina *in loco ſupra cit.* & alij
31 paſſim contra Redoanum *q.* 42. & 46. Qui conſenſus Pontificis concedi non ſolet, niſi præuia delegatione aliquorum in dignitate exiſtentium, quibus committitur; vt ſi ipſis de vtilitate alienationis conſtiterit, aſſenſum nomine Pontificis præſtent, ſin minus, denegent. Riccius *in praxi,*
32 *deciſ.* 94. *edit.* 1. & Barboſa *ſupra.* vbi aduertè, quod conſenſum Pontificis, & alias extrinſecè requiſitas ſolemnitates inter futile præſumitur, ſi poſt alienationem triginta, vel quadraginta anni
33 lapſi fuerint; quamuis earum in inſtrumento nulla mentio reperiatur; quia ex diuturnitate temporis præſumuntur omnia legitimè geſta niſi ex inſtrumento facto, vel aliunde contrarium conuincatur. Sic Ancharanus *conſil.* 139. Felin. *in cap. ſicut, numer.* 30. & 33. §. *contrarium, de re iudicata.* Riccius *deciſ.* 34 & 35. Barboſa *cit. alleg.* 95. *num.* 72. Bonac. *punct.* 4. *num.* 7. *ad fin.* Genueoſ. *cap.* 88. Maſcardus *de probation. concl.* 416. *num.* 1. *volum.* 1. Sicque videtur vſu receptum in Rota Romana contra Baldum *in l.* 2. *Cod. de legit. hæredib.* Menochium *lib.* 3. *præſumpt.* 132. *num.* 70. & 71. Quarantam *num.* 7. & Redoanum *quæſt.* 38. *num.* 16.

Ex dictis ſequitur, quod etiamſi alienatio ſit euidenter vtilis & neceſſaria Eccleſiæ, adhuc licitè fieri non poſſit ſine conſenſu ſum. Pontificis, ſed ad eum ſpectet iudicare de vtilitate, & ne-
34 ceſſitate alienationis; quia finis, propter quem iure prohibetur dicta alienatio ſine conſenſu ſummi Pontificis, eſt, quia ipſe Pontifex ad obuiandum detrimento Eccleſiarum (cum ſub prætextu vtilitatis plures alienationes inutiles fieri ſoleant) vult iudicare de vtilitate, vel inutilitate ipſarum. Quapropter alienationem eſſe euidenter vtilem, aut neceſſariam Eccleſiæ, ſolum eſt cauſa iuſta, & ſufficiens ad impetrandam licentiam à ſummo Pontifice, non autem vt fiat ipſa alienatio independenter à dicto conſenſu ſummi Pontificis, vel etiam ſine prædicta iuris ſolemnitate.

Aduerte tamen hic, quod, licet iure communi ad alienationem rerum, Eccleſiaſticarum faciendam requiratur prædicta iuris ſolemnitas (quæ
35 præter aſſenſum Apoſtolicum, continet quatuor, ſcilicet tractatum circa alienationem faciendam, conſenſum Capituli, auctoritatem Prælati, & Capitularium ſubſcriptionem, de quibus *ſupra* dicebam) nihilominus; quia plures Religiones habent priuilegia faciendi alienationes ſine prædicta iuris ſolemnitate; qualiter nonnullæ Religiones habeat à Gregorio XIII. in Bulla, *Ex incumbenti*, facultatem illas faciendi, dummodo ſint in vtilitatem Monaſteriorum, & ex conſenſu duarum ex tribus partibus Capitularium Religioſorum, vel Monialium, accedente etiam conſenſu, vel ratihabitione Generalis: & Patres è Societate Ieſu habent alium modum ſolemnitatis ab eodem Gregorio XIII. ipſis præſcriptum (de quo Mol. *de contract. diſp.* 468. §. *quarta concluſio*) ideo quælibet Religio poteſt iuxta formam priuilegiorum, quæ poſt Extrauag. *Ambitioſa*, à ſede Apoſtolica habent, prædictas alienationes, obtenta tamen licentia Sedis Apoſtolicæ, vel S. Congregationis facere; quia quoad hoc reuocata non ſunt ipſorum priuilegia, ſi illa
habent; ſi quidem decretum S. Congregationis 36
Concilij de quo dicebam *dubit.* 1. *num.* 4.) ſolum reuocat priuilegia Regularium quoad alienationes ſine conſenſu Sedis Apoſtolicæ, vel eiuſdem S. Congregationis faciendas, non autem quoad alia, quæ pertinent ad ſolemnitatem illarum. Pro Regularibus tamen non habentibus priuilegium alienandi cum ſola licentia ſedis Apoſtolicæ requiruntur ad alienandum præter Sedis Apoſtolicæ licentiam prædictæ conditiones quatuor, de quibus dicebam *ſuprà.*

An autem ſolus conſenſus ſummi Pontificis 37
ad validè, & licitè alienandum ſufficiat?

Reſpondetur affirmatiuè: tum quia ſolemni- 38
tates requiruntur de iure Canonico, in quo ſummus Pontifex poteſt diſpenſare; tum quia bona 39
Eccleſiæ ſubſunt arbitrio eiuſdem ſummi Ponti-
ficis. Sic Ruinus *conſil.* 157. Riccius *conſil.* 242. 40
Sopranus *cap.* 5. *quæſt.* 4. Tamburinus *de iure Abbat. tom.* 3. *diſp.* 13. *quæſt.* 1. *num.* 9. Bordonus *reſol.* 27. *num.* 11. & *ſeqq.* Lezana *part.* 1. *cap.* 19. *num.* 62. & alij paſſim. Vbi tamen aduerte, quod licet conſenſus ſummi Pontificis, ſeu ſedis Apoſtolicæ ſuppleat cæteras iuris ſolemnitates non tamen ſupplet cauſam legitimam alienãdi; quia ſemper ſummus Pontifex præſtat conſenſum ſub conditione, ſi ſit alienatio in euidentem vtilitatem Eccleſiæ; adeò, quod ſi dictam conditionem non exprimat, tacitè ſemper ſub-
intelligat. Rota 2. *part. diuerſ. deciſ.* 178. *num.* 2. 41
Quaranta *num.* 7. Redoanus *quæſt.* 22. *num.* 75. &
Sopranus apud Filliucium *tract.* 44. *cap.* 5. *q.* 11. 42
Quapropter alienatio cum tali conſenſu ſummi Pontificis ſeu Sedis Apoſtolicæ celebrata poterit adhuc impugnari, niſi probetur fuiſſe in euidentem vtilitatem Eccleſiæ celebrata. Menochius, Quaranta, & alij in *locis ſupra citatis*

Cæterum caſus à iure permiſſi in quibus lici- 43
ta eſt alienatio ſine vlla ſummi Pontificis, vel ſacræ Congregationis licentia, ſunt: Primus ſi alienanda ſit res modici valoris, iuxtà *c. terrulas,* 12. *q.* 2. & quæ dicebã *dub.* 1. *n.* 13. & *dubit.* 2. *ſect.* 2. & docent DD. quos citat, & ſequitur Bonac. *tract. de reſtit. diſp.* 3. *q.* 8. *punct.* 4. *num.* 7. Lucianus *in man. Epiſc. ver. alienatio.* 25. eſt conſuetudo legitimè præſcripta contra Extrauag. *Ambitioſa*, (idemque dico de decreto S Congreg. quod referebam *dubit.* 1. *num.* 4.) iuxtà ea quæ dicebam *dubit.* 8. & docent DD. quos citat, & ſequitur, Azor. *lib.* 2. *cap.* 9. *quæſt.* 1. *n.* 35. eſt neceſſitas tam vrgens, vt non poſſit expectari licentia ſedis Apoſtolicæ, vel ſum. Pontificis, vt ſi eſſent citò redimendi captiui à piratis detenti, vel alendi pauperes in graui, & repentina neceſſitate, iuxta ea

quæ

46 quæ dicebam *eit.dubit.*1.*n.*13. & dicam *dubit.*23. *n.*2.*& ſeqq.*& docent Mol. *diſp.*468. & alij Quartus, ſi bona ſint relicta Religioni incapaci bonorum in communi, iuxta ea, quæ dicam *dubit.*22. & docent DD. quos citat, & ſequitur Sanch. *lib.*7.
47 *moral .cap.*26.*n.* 30.*& c.* 27. *n.*17. Quintus ſi fiat relicta cum tali onere, vt debeant certo tẽpore, vel caſu alienari, vel ex obligatione iuſtitiæ reſtitui, iuxta ea, quæ dicam *dubit.*10. Sextus ſi bona ſolita ſint infeudari, vel in emphyteuſi concedi, iuxta ea quæ dicam *dubit.* 15. & docent Mol. *diſp.* 468. & Rodriq. *tom.*1.*q.*27. *art.* 13. Septimus ſi fiat vnio Eccleſiæ loco Regulari, iuxta Clement. *ſi vna de rebus Eccleſ.non alien.* iuxta ea, quæ dicam *dubit.* 13. Vide etiam, quæ dicentur *eit.dub.*23.

DVBITATIO X.

An in alienatione rei relictæ loco pio capaci, vel Eccleſiæ capaci cum ea clauſula, vt quotieſcumque Eccleſia voluerit eam alienare, vel in proprios vſus conuertere, poſſit id etiam non ſeruatis iuris ſolemnitatibus facere, ſeruandæ ſint conditiones, ſeu ſolemnitates iuris?

SVMMARIVM.

1 *Alienatio fieri poteſt ſi in diſpoſitione relicti, expreſſa fuerit licentia per diſponentem poſſe tempo alienari ſine ſolemnitatibus, & in proprios vſus conuerti, non ſeruatis iuris ſolemnitatibus.*

2 *Teſtator poterat res ſuas in teſtamento relictas alienare ſine ſolemnitatibus, & ita dicendum eſt de Eccleſia iure tranſmiſſe.*

3 *Teſtator poteſt hæreditatem ſuam Eccleſiæ relinquere ad certum tempus quo elapſo teneatur illam transferre in aliquem ex Conſanguineis ab ipſa Eccleſia eligendum.*

4 *Ad recenſitam tranſlationem, licet ſit quoddam fideicommiſſum, nullus conſenſus ſummi Pontificis, nullusque tractatus requiritur.*

5 *Clauſula recenſita non eſt iuri contraria, quia ius prohibet alienari quando bona ſunt Eccleſiæ abſolute.*

6 *Eccleſia, quæ ſit incapax poſſidendi, reiecta conditione retinendi per diſponentem appoſita, tanquam turpi, poteſt rem relictam alienare.*

7 *Qui relinquit Eccleſiæ incapaci retinendi, ea conditione, vt retineat, manifeſtè contradicit iuris diſpoſitioni, & ad id talis conditio tanquam turpis eſt reiicienda.*

8 *Is, qui relinquit Eccleſiæ, ea conditione, vt alienare poſſit quandocumque voluerit non contradicit iuri Eccleſiæ, quia Eccleſia non impeditur in omni caſu rem ſuam alienare.*

1 RESPONDETVR, negatiuè contra Armillam, *ver. alienatio*, *num* 19. Couarruuiam *in cap. tua de teſtam. num.* 6. Riccium *in praxi*, *deciſ.* 67. Quarantam *ver. alienatio. numer.* 31. *&* 32. & Bonacinam *diſp.* 3. *de contract. quæſtion.* 8. *punct.* 4. *num.* 8. ita vt dicta Eccleſia poſſit rem ſibi ſub hac conditione relictam, non ſeruatis iuris ſolemnitatibus, alienare. Probatur; quia teſtator
poterat ſine huiuſmodi ſolemnitatibus rem 2
ſuam alienare: ergo in tali caſu poteſt etiam Eccleſia: antecedens patet: conſequentia probatur; quia in tali caſu Eccleſia alienat ex poteſtate acepta à teſtatore, qui transferens rem ſuam Eccleſiæ, potuit cum ea poteſtate transferre. Confirmatur; quia teſtator potuit hæ-
reditatem ſuam Eccleſiæ relinquere, ea clauſu- 3
la, vt poſt aliquod tempus teneatur illam transferre in aliquem ex conſanguineis, quem
Eccleſia elegerit; ad quam tranſlationem etiam- 4
ſi ſit quoddam fideicommiſſum, nullus conſenſus ſummi, Pontificis, nulluſque tractatus requiritur, *argum. l.* 1. *&* 3. *Cod. quando decreto opus non eſt*, & tradunt Vgolin. *de poteſtat. Epiſcop. cap.* 14. §. 7. *numer.* 5. Quaranta, *numer.* 45. *limit.* 16. & Barboſa *alleg.* 95. *num.* 61. Ergo neque in caſu noſtro requiritur.

Obiicies fundamentum Aduerſariorum. Talis 5
clauſula ſeu conditio eſt iuri contraria; ergo reiicienda tamquam turpis, & habenda pro non appoſita.

Reſpondetur, nego antecedens; quia ius prohibet ſolum, Eccleſiæ rem alienari; quando illa eſt Eccleſiæ abſolutè, & in perpetuum: ſecus, ſi ſit Eccleſiæ non abſolutè, & in perpetuum: ſed quamdiu Eccleſiæ placuerit illam retinere.

Obiicies ſecundò, rem relictam Eccleſiæ inca- 6
paci retinendi, ea clauſula, vel conditione, vt retineat, & non alienet, Eccleſia non tenetur retinere, ſed reiecta tali conditione, tanquam turpi poteſt alienare. Rebuffus *Compend. de alien. n.*23. Franchus *de rebus Eccleſ. non alien. in* 6. *verſ.*12. Quaranta *num.* 41. & Sopranus *num.* 32. Ergo è contra rem relictam ea clauſula, vel conditione, vt poſſit alienare, non ſeruata iuris ſolemnitate, tenetur illam retinere, & non alienare, niſi in alienatione ſeruet iuris ſolemnitatem.

Reſpondetur, concedo antecedens; at nego 7
conſequentiam: & diſparitas eſt; quia qui relinquit Eccleſiæ incapaci retinendi ea conditione, vt retineat, manifeſtè contradicit iuris diſpoſitioni; & conſequenter talis conditio, tanquam
turpis, eſt reiicienda. Non ſic contradicit qui re- 8
linquit Eccleſiæ ea conditione, vt alienare poſſit quandocumque voluerit; quia Eccleſia iure non impeditur ſine ſolemnitate alienare rem ſuam in omni, caſu ſed ſolum, quando illa eſt Eccleſiæ abſolutè, & non pro tempore limitato; ſicuti eſt in caſu noſtro; quandoquidem relinquitur pro tempore, quo ipſa Eccleſia illud retinere voluerit.

* * *

DVBITA

DVBITATIO XI.

An, ſi è contra res relicta ſit Eccleſiæ cum ea clauſula, ſeu conditione, vt numquam alienetur, poſſit adhuc, exiſtente tamen iuſta cauſa, & ſeruatis iuris ſolemnitatibus, alienari? Vbi etiam, quandonam incurratur pœna caducitatis?

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia probibita per diſponentem alienare bona ſibi relicta, adhuc poteſt alienare ſi non habeat quomodo poſſit vtilitati, neceſſitati, vel pietati prouidere.*

2 *Eccleſia probibita per diſponentem alienare, ſi habeat quomodo poſſit prædictis prouidere, debet conditionem ſeruare.*

3 *Conditio recenſita non aduerſatur in tali caſu iuri concedenti alienationem rerum Eccleſiæ in caſu vtilitatis, neceſſitatis vel pietatis.*

4 *Opinio in oppoſitum Hoſtienſis, Innocentij, & Abbatis eſt ſatis probabilis, & vide eorum fundamenta.*

5 *Res relicta ſub conditione, quod non poſſit alienari, operatur tamen vt non poſſit alienari pro quacumque neceſſitate; ſed pro graui.*

6 *In opinione prædictorum quando requiritur Conſenſus ſummi Pontificis in alienatione rei vt ſupra relictæ, non eſt neceſſe narrare conditionem Teſtatoris, niſi impetrandus ſit conſenſus per modum diſpenſationis.*

7 & 8 *Conditio appoſita à diſponente, quod bona relicta Eccleſia non poſſint alienari, debet exprimi in impetratione conſenſus ſummi Pontificis, aliàs reſcriptum vitiaret; ſecus ſi impetrandus ſit per modum approbationis cauſarum ad alienationem requiſitarum.*

9 *Pœna caducitatis adiecta rei, quæ donata fuit Eccleſiæ capaci, cum clauſula, ſeu conditione, vt nõ alienetur, nõ incurritur ſemper, ſed ſolũ quando ſine iuſta cauſa alienatur, vel etiam ſine debita ſolemnitate, & conſenſu Pontificis.*

10 *Quilibet eſt rei ſuæ moderator, & arbiter.*

11 *Qui potuit liberè non donare, ſic etiam potuit cum tali onere donare.*

1 RESPONDETVR (quamuis poſſit, ſi Eccleſia non habeat alia bona, quibus poſſit vtilitati, neceſſitati, vel pietati prouidere: in quo caſu conueniunt Doctores, non poſſe tamen
2 ſi habeat; quia in tali caſu conditio ſeruari poteſt;
3 & non aduerſatur iuri concedenti alienationem rerum Eccleſiæ in caſu vtilitatis, neceſſitatis, vel pietatis. Et fauet textus in Authent. *de alienat. & emphyteuſi. collat. 9. §. ſanctiſſimus*, vbi dicitur, res Eccleſiæ alienari poſſe pro captiuis redimendis, niſi eo pacto relictæ ſint, ne alienari poſſint.

4 Contrarium tamen, & ſatis probabiliter, ſentiunt Hoſtienſis, Innocentius, & Abbas, quos ſequitur Silu. *verb. alienatio, q.* 28. Sotanus apud Filliucium *tr.* 44. *c.* 4. *q.* 25. *n.* 31. & Azot. 2. *p. lib.* 9. *cap.* 2. *q.* 9. ex eo, quia habere Eccleſiam alia bona, quæ alienare poſſit, non impedit, quominus rei ſic relictæ alienatio ex cauſa pietatis, vtilitatis, vel neceſſitatis, & ſeruatis iuris ſolemnitatibus, fiat, Ergo. Conſequentia probatur; quia quotieſcumque alienatio fit ex cauſa pietatis, vtilitatis, vel neceſſitatis, & ſeruatis iuris ſolemnitatibus, permittitur à iure; ergo non poteſt teſtator conditionem contrariam apponere; quia ſi apponeret, apponeret contra ius, & conſequenter ea, tanquam turpis, reiicienda erit. Vnde videtur quodammodo ad noſtrum fundamentum Reſponderi poſſe; & ad textum in Authent. *de alienat.* Reſpondent, non poſſe rem relictam alienari pro captiuis redimendis, ſi relicta fuerit ea clauſula, ſeu conditione, vt non alienetur, niſi captiui extremã vel valde grauem neceſſitatem patiantur: id enim 5
operatur conditio, vt ſcilicet res ſic relicta non poſſit alienari pro quacumque neceſſitate.

Hæc opinio eſt, inquam, ob dicta ſatis proba- 6
bilis, & iuxta eam, cùm à ſuperiore impetrandus eſt conſenſus, vt res ſic relicta poſſit alienari, non eſt manifeſtanda talis clauſula, ſeu conditio; niſi impetrandus ſit à ſuperiore conſenſus per modum diſpenſationis, qualiter ſolet impetrari à Pontifice quia tunc Pontifex, vel non concederet reſcriptum vel ſi concederet, non concederet eodem modo, ſi 7
ſcilicet talis clauſula, ſeu conditio ipſi manifeſtaretur: quapropter eſt exprimenda, alioquin eius taciturnitas vitiaret reſcriptum, iuxta *c. ſuper literis extra de reſcriptis*; & docent communiter Doctores, quos citat, & ſequitur Riccius *deciſ.* 45. &
Bonacina *punct.* 4. *num* 12. Secùs, ſi impetrandus 8
ſit per modum approbationis cauſarum ad alienationem requiſitarum; quia tunc non eſt neceſſe quod dicta clauſula, ſeu conditio manifeſtetur: quandoquidem illa appoſita in iſtorum Doctorum opinione non immutat poteſtatem alienandi ex iuſta cauſa, & ſeruatis iuris conditionibus, magis quàm ſi appoſita non eſſet, ac proinde quoad hanc partem habetur pro non adiecta.

Ex dictis ſequitur, quod non ſemper incurra- 9
tur pœna caducitatis adiecta rei, quæ donata fuit Eccleſiæ capaci com clauſula, ſeu conditione, vt non alienetur, alioquin ad aliam tranſeat; ſed ſolum, quando alienatur ſine iuſta cauſa, vel etiam ſine debita ſolemnitate, & conſenſu Pontificis, quando hæc requiruntur, iuxta ea, quæ *ſupra* dicebantur. Prior pars patet ex dictis: poſterior pars probatur; quia quilibet eſt rei ſuæ modera- 10
tor, & arbiter, *l. in re mandata, Cod. mandati*; & conſequenter, ſicuti potuit liberè non do- 11
nare, ſic etiam potuit cum tali onere donare. Vide Silueſtrum *verb. alienatio, q.* 28. Nauarrum *conſil.* 8. *de vendit.* Azotium *lib.* 9. *c.* 2. *queſt.* 9. & Sopranum *cit. cap.* 4. *q.* 25. *n.* 31.

DVBITATIO XII.

An ſeruandæ ſint iuris ſolemnitates in ceſſione iuris, vel actionis? Vbi etiam, quid dicendum in tranſactione rerum, quæ poſſidentur ab Eccleſia, & in remiſſione pœnæ caducitatis?

SVMMARIVM.

1 *In ceſſione iuris acquirendi non ſunt ſeruandæ iuris ſolẽnitates; ſecus autẽ eſt in ceſſione iuris acquiſiti.*

2 *Prælatus*

Digitized by Google

2 *Prælatus in iure acquirendo poteſt præiudicare Eccleſiæ.*

3 *Tranſactio, remiſſio, vel concordia, de rebus ab Eccleſia poſſeſſis, fieri non poteſt ſine iuris ſolemnitate.*

4 *Tranſactio, remiſſio, vel concordia, probabiliter fieri poſſunt de rebus in quarum poſſeſſione nondum exiſtit Eccleſia, & conſequenter de re litigioſa, præſertim ſi ſit magni diſpendij Monaſterio.*

5 *Tranſactio, remiſſio, vel concordia probabiliter fieri poteſt, etiam de rebus, in quarum poſſeſſione iam exiſtit Eccleſia, ſi iniuſtè poſſideat.*

6 *Tranſactio, remiſſio, vel concordia de Decimis futuris fieri non poteſt, fieri licet poſſit de præteritis; non ſic ceſſio iuris acquiſiti circa res futuras.*

7 *Ceſſio litis, vel cauſæ fieri non poteſt ſine ſolemnitate iuris, quia & talis ceſſio eſt quædam alienatio, cum & ipſa ſit ceſſio iuris iam acquiſiti.*

8 *Ceſſio legati, vel hæreditatis relictæ fieri non poteſt ſine iuris ſolemnitate; quia talis ceſſio eſt etiam alienatio, cum ſit iuris acquiſiti, & non acquirendi.*

9 *Prælatus, vel Beneficiatus, qui eſt Dominus directus emphyteuſis facere poteſt ſine ſolemnitate iuris remiſſionem caducitatis Emphyteutæ, qui incidit in commiſſum ob non ſolutum canonem.*

10 *Limita dummodo Prælatus, vel Beneficiatus non declarauerit ſe velle incurſam eſſe caducitatem; quia in tali caſu non videtur poſſe illum remittere.*

11 *Emphytheuta incidit in caducitatem à die, qua proprietarius declarat ſe velle caducitatem incurſam eſſe.*

12 *Caducitas cenſetur remiſſa, ſi Prælatus vel Beneficiarius recipiat penſionem, & canonem pro tempore elapſo.*

1
RESPONDETVR, diſtinguendo, ſeruandas non eſſe in ceſſione iuris acquirendi; ſeruandas autem eſſe in ceſſione iuris acquiſiti. Prior pars probatur; quia in
2 priori caſu non eſt alienatio; & Prælatus poteſt præiudicare Eccleſiæ iuri acquirendo. Sic communiter Doctores. Vide *ſupra ſect.* 5. Poſterior pars probatur; quia in poſteriori caſu eſt alienatio; & ius acquiſitum computatur inter immobilia, vel mobilia pretioſa. Vide *ſuprà du-*
3 *bit.*1. *&* 2.

Ex dictis ſequitur primò, quod fieri non poſſit ſine ſolemnitate iuris tranſactio, remiſſio, vel con-
4 cordia de rebus ab Eccleſia poſſeſſis: & in hoc conueniunt Doctores; quia tunc alienatur ius acquiſitum: quamuis probabiliter fieri poſſit de rebus in quarum poſſeſſione nondum exiſtit Eccleſia; quia tunc non alienatur, quod habet Eccleſia, ſed quod ſperatur ſub dubio haberi, remittitur pro alicuius rei certæ acquiſitione; ſicut ex probabili dicebam *ſuprà dubit.*6. & docent Rebuff. *in compend. alienat. n.*21. Quaranta *ver. alienatio, n.*20. *&* 43. Barboſa *de poteſt. Epiſc. allegat.* 95. *n.* 63.
5 Bonac. *diſp.*3. *quæſt.*8. *punct.*4. *n.*20. & alij. quos ibi citabam. Quapropter rectè ait Bordonus *reſol.*27. *n.* 59. *& ſeqq.* poſſe Regulares tranſigere ſuper re litigioſa, præſertim ſi ſit magni diſpendij Monaſterio; quia res litigioſa non dicitur Religioni incorporata; conſequenter non eſt, cur non poſſit fieri ſuper illa tranſactio, præſertim ad euitandum damnum, quod Monaſterio ex lite immineret; Quin & fieri poteſt tranſactio etiam de rebus in quarum poſſeſſione iam exiſtit Eccleſia, ſi iniuſtè poſſideat; quia tunc non eſt alienare rem Eccleſiæ, cùm Eccleſia in illam nullum ius habeat, vti ſuppono. 6

Sequitur ſecundò, quod fieri neque poſſit ſine ſolemnitate iuris tranſactio, remiſſio, vel concordia de decimis futuris (quamuis fieri poſſit de præteritis) quia & talis actio etiam eſt quædam alienatio; cùm ſit ceſſio iuris acquiſiti circa res futuras. Sic Abbas, Rebuffus, & alij quos citat, & ſequitur Quaranta, *n.*20. Riccius *dec.*41. *&* 46. & Genuenſis *in praxi cap.*60. *num.* 19. vbi refert ſic eſſe à Rota deciſum. 7

Sequitur tertiò, quod fieri neque poſſit ſine ſolemnitate iuris ceſſio litis, vel cauſæ; quia & talis ceſſio eſt etiam quædam alienatio; cùm & ipſa ſit etiam ceſſio iuris iam acquiſiti. vt ait Armilla *ver. alienatio, n.* 16. & alij quos citat Quaranta *n.* 22. Idemque dicas de conceſſione ſeruitutis, Quaranta, Redoanus, Sopranus *in locis ſuprà cit.* & alij communiter. 8

Sequitur quartò, quod fieri neque poſſit ſine ſolemnitate iuris ceſſio legati, vel hæreditatis relictæ; quia talis ceſſio etiam eſt alienatio; cùm ſit ceſſio etiam iuris acquiſiti, non acquirendi: quamuis oppoſitum ſit etiam probabile, idque ex oppoſita ratione; quia ſcilicet dicta ceſſio non eſt alienatio; cùm ex probabili etiam, ſit ceſſio iuris acquirendi non acquiſiti. Vide *cit. dub.*6. 9

Sequitur quintò, quod è contra à Prælato, vel beneficiato, qui eſt Dominus directus emphyteuſis, fieri poſſit ſine ſolẽnitate iuris remiſſio caducitatis emphyteutæ, qui incidit in commiſſum ob non ſolutam penſionem; quia talis remiſſio non eſt ceſſio iuris acquiſiti abſolutè, ſed acquirendi, ſi ſcilicet ipſe Prælatus, vel beneficiatus voluerit. Sic Clarus §. *Emphyteuſis*, *q.*10. Vgolin. *de poteſtat. Epiſcop. cap.* 14. *§.*7. *n.*5. Quaranta *n.* 44. vbi refert Ruinum, Cæpollam, & alios; Rebellius *de obligat. iuſt. lib.*13. *q.*11. *n.*7. Sanchez *de matrim. lib.*6. *diſp.*4. *n.*13. Barboſa *de poteſt. Epiſc. alleg.* 95. *n.*64. Riccius *dec.* 135. (vbi refert Maſtrillum, Valaſchum, & Afflictum) & *dec.*136. & Bonac. *q.*8. *punct.* 4. quidquid dubitare videatur Lezana *part.*2. *cap.*19. *num.*58. 10

Hoc tamen, quod modò dixi, intellige, dummodo Prælatus, vel Beneficiarius non declarauerit, ſe velle incurſam eſſe caducitatem; quia in tali caſu non videtur poſſe illam remittere; cùm cenſeatur tunc acquiſitum eſſe ius Eccleſiæ; ſiquidem 11
Emphyteuta incidit in caducitatem à die, qua proprietarius declarat, ſe velle caducitatem incurſam eſſe, vt communiter Doctores *in tractatu de Emphyteuſi.* Vide Leſſium *de iuſt. & iure lib.*2. *c.*24. *dub.*9. *num.*46. 12

An verò præſumatur caducitas remiſſa, quando Prælatus, vel Beneficiarius recipit penſionem, & Canonem pro tempore elapſo? Affirmant, ſi nulla facta fuerit proteſtatio, Ruinus, Curtius, Socinus, Pariſius, & alij, quos citat, & ſequitur Menochius *lib.*3. *præſumpt.* 112. *n.*1. Clarus §. *Emphytheuſis*, *quæſt.*10. & Bonacina *de Emphyteuſi, punct.*2. *num.*15.

DVBITATIO XIII.

An ſeruandæ ſint iuris ſolemnitates in permutatione rerum Eccleſiaſticarum, quæ fit inter ipſas Eccleſias? Vbi etiam, quid dicendum in vnione Eccleſiarum, & in diſmembratione fructuum?

SVMMARIVM.

1 *Iuris ſolemnitates in permutatione rerum Eccleſiaſticarum ſeruanda ſunt ſpectata conſuetudine. etiamſi fiat inter ipſas Eccleſias.*

2 *Permutatio eſt rei alienatio, cum rei Dominium transferat in alium.*

3 *Permutatio prohibetur eodem modo, quo prohibetur venditio, & donatio.*

4 *Venditio, & donatio etiam inter Eccleſias fieri non poteſt ſine ſolemnitate iuris.*

5 *Hereditas vnius Eccleſia non poteſt ſine tractatu Capituli, Prelati, & ſummi Pontificis conſenſu permutari cum ornamento, vel hareditate alterius Eccleſia.*

6 *In praxi eadem iuris ſolemnitas, idemque aſſenſus Apoſtolicus adhibetur, in permutatione inter Eccleſias, ac adhibetur in venditione, & donatione inter eaſdem.*

7 *Vnio Eccleſiarum fieri non poteſt ſine iuris ſolemnitatibus, quia hac eſt quadam alienatio, exceptis tamen caſibus Tridentini Concilij, inter quos vnus eſt ille, ſi vnio Eccleſia fiat loco Regulari.*

8 *Diſmembratio fructuum non poteſt fieri ſine iuris ſolemnitatibus, quia hac etiam eſt quadam alienatio.*

9 *Ex fructibus Eccleſia Parochialis non poſſunt erigi Canonicatus, quando maior numerus ſacerdotum non eſt neceſſarius ad ſacramentorum adminiſtrationem.*

10 *Cauſa, que in proœmio citata extrauagantis ambitioſa, non eſt cauſa finalis, ſed impulſiua ad prohibitionem alienationis rerum Eccleſia faciendam.*

11 *Prohibitio citata extrauagantis non eſt de nouo lata; ſed antiqua renouata, & confirmata.*

12 *Antiqua prohibitio alienandi, non ſolum fuit ne res exirent ab Eccleſia; & applicarentur vſui profano; ſed etiam ne perirent, & vt conſeruarentur.*

13 *Finis dicta prohibitionis, cum per multiplicationem permutationum res conſumantur, laditur permutatione, etiam ſi fiat inter Eccleſias.*

14 *Pœna, & cenſura Extrauagantis Ambitioſa non contrahuntur in permutatione facta inter Eccleſias ex eo, quod res Eccleſia in tali caſu non exeunt ab Eccleſia. Idem dic de venditione & donatione inter eaſdem.*

15 *Canones permittentes permutationem rerum Eccleſiaſticarum inter Eccleſias ſunt correcti per alios canones prohibentes.*

16 *Correctio textuum eſt vitanda quam maximè, & ſolum admittenda quando claro apparet correctionis fundamentum.*

17 *Sufficit in caſu noſtro, quod in aliis textibus permittatur permutatio inter Eccleſias, non tamen venditio, & donatio. & quod ſpectato iuris rigore contraria ſententia ſit ſatis probabilis.*

18 *Praxis Romana Curia non inducit legem de Mente Pontificis ſeruandam, quia etiam in caſibus non neceſſaris ſoles haberè recurſus ad ſedem Apoſtolicam.*

19 *Conſuetudo tunc obligat quando ſumus in interpretatione neceſſaria; ſecus autem quando ſumus in facultatiuis, prout in caſu noſtro.*

20 *Ex actibus mere facultatiuis non inducitur conſuetudo.*

21 *Conſuetudo in actibus mere facultatiuis, non participat intrinſecas legis conditiones, quarũ vna eſt, quod ſit neceſſaria pro Communitate.*

22 *Conſuetudo ſi non eſt neceſſaria indebite, ac proinde irrationabiliter, priuat ſubditos; & conſequenter non poteſt habere vim legis,*

REſpondetur, ſeruandas eſſe in permutatione, 1 etiamſi permutatio fiat inter Eccleſias, ſaltem ſpectata conſuetudine ſic hodie recepta. Prima 2 pars probatur; quia permutatio eſt rei alienatio; cùm rei dominium transferat in alium: tum quia de ipſa permutatione loquuntur expreſsè *cap.*1. de his, quæ fiunt à Prælato, Extrauag. *Ambitioſa*, & multa alia iura; & ſic etiam docent communiter Doctores.

Secunda pars probatur; quia iura ſimpliciter & abſolutè loquuntur; tum quia in *c. ſine exceptione*, 12. *quæſt.* 1. *cit. cap.* 1. & cit. Extrauag. 3 *Ambitioſa*, prohibent permutatio eodem modo, ac prohibetur venditio, & donatio; ſed venditio, 4 & donatio; etiam inter Eccleſias, fieri non poteſt ſine ſolemnitate iuris: ergo ſimiliter ſine ſolemnitate iuris neque fieri poterit, etiam inter Eccleſias, permutatio. Quapropter calix v.g. vel hære- 5 ditas vnius Eccleſiæ non poterit ſine tractatu, Capituli, Prælati, & ſummi Pontificis conſenſu permutari cum ornamento, vel hæreditate alterius Eccleſiæ. Sic Io.Andr. *in cap.*1. *de reb. Eccleſ. non alien.* Buttius, Abbas, *ibid.* Imola *num.* 1. *& cap. ſine exceptione*, 12. *q.* 2. Beroius *conſil.*179. *num.*3.*lib.*1. Mantica *de tacitis, & ambiguis lib.*25. *tit.*6. *num.*66. Gratian. *diſcept. forenſ. cap* 674.*n.*4. *&* 5. Filliuc. *tr.*44.*c.*2.§.2.*ver. quod eſt*, Naldus *in ſum. ver. permut. n.* 2. Lezan. *ver. alien.*, *n.*12 Rebuff. Redoanus, Genuenſis, quos citat, & ſequitur Quaranta, *ver. alienatio, num.* 15. Bonacina *q.* 8. *punct.*4. *num.*20. & alij contra Riccium *in praxi deciſ.* 38. *&* 74. *edit.*1. Triuiſan. *deciſ.*56. *part.*2. (vbi ait, ità fuiſſe iudicatum) Peregrinum *in compend. priuileg. ver. alienatio, dub.*7. Monal. *conſil.* 91. *num.*3. *vol.*1. Megalium *tom.*1. *var. reſol.* 31. *num.*10. Bordonum *in conſil. regular. reſol.* 27. *n.*61. Ciarlin. *cap.* 18. *contr. forenſ. num.* 30. Paſqualigum *tom.*2. *deciſ.*95. & Barboſam *alleg.*95.*n.*55.

Tertia pars probatur; quia teſte ex Aduerſariis 6 Riccio *reſol.*35. *&* 60. *in fin.* & Barboſa *num.* 57. Ita hodie habet praxis, vt ſcilicet eadem iuris ſolemnitas, idemque aſſenſus Apoſtolicus adhibeatur in permutatione inter Eccleſias, ac adhibetur in venditione, & donatione inter eaſdem. Vide quæ dicentur *infrà dubit.*23. per totam.

Ex dictis ſequitur, quod non poſſit ſine ſolem- 7 nitatibus iuris fieri vnio Eccleſiarum; quia hæc eſt quædam alienatio. Sic Abbas, & alij, quos citat, & ſequitur Quaranta *num.* 35. Excipe niſi vnio Eccleſiæ fiat loco Regulari; quia tunc non

poteſt

poteſt impugnari, ex Clement. *Si vna Eccleſia de rebus Eccleſ. non alien.* & ſupponit gloſſ. ibi *ver. donetur.* Vide Tridentinum Concilium. *ſeſſ.* 22. *cap.* 5. *ſeſſ.* 23. *cap.* 18. & *ſeſſ.* 24. *cap.* 13. & 15. Vide etiam Thelantum *in praxi part. 2. ver. alienatio bonorum Eccleſ. §. quintus caſus*, & Lezanam *tom.* 1. *cap.* 10. *num.* 4.

8 Sequitur ſecundò, quod neque poſſit ſine ſolemnitatibus iuris fieri dimembratio fructuum; quia hæc etiam eſt quædam alienatio; vel ſaltem habet magis rationem alienationis, quam locatio, quæ, ſi fiat ad longum tempus, etiam prohi-
9 betur. Hinc non poſſunt ex fructibus Eccleſiæ Parochialis erigi Canonicatus, quando maior numerus ſacerdotum non eſt neceſſarius ad Sacramentorum adminiſtrationem, vt ex deciſionibus Rotæ tradit Genuenſis *in praxi, cap.* 60. *n.* 17. & Riccius *deciſ.* 47. & 95.

Obijcies in permutatione rerum Eccleſiaſticarum inter Eccleſias ceſſat ratio prohibitionis de alienandis rebus Eccleſiæ Ergo. Antecedens probatur; quia ratio prohibitionis eſt, ne res Eccleſiæ ab Eccleſia exeant, & profanis vſibus applicentur; ſicuti conſtat ex Proœmio *cit.* Extrauag. *Ambitioſa*, ibi: *Profanis vſibus applicare, vel cum maximo illorum, vel diuini cultus detrimento vſurpare præſumunt.* Quæ verba cùm ſint proœmialia cauſam finalem diſpoſitionis ſignificant, *l. fin.* & ibi Abb. *num.* 3. *de heredib. inſtituend.* At in permutatione rerum Eccleſiaſticarum inter Eccleſias hæc ratio ceſſat, vt patet: ergo aduerſùs talem permutationem lex prohibens non procedit. Conſequentia probatur; quia ſolùm præſumi debet extendi ad ea, ad quæ extenditur finis intentus in ipſa lege prohibente, *cap. cum ceſſante de appellation.*

Reſpondetur, nego antecedens; & ad probationem Reſpondeo, quod cauſa, quæ in proœmio
10 *cit.* Extrauag. *Ambitioſa* apponitur, non eſt cauſa finalis, ſed impulſiua ad prohibitionem alienationis rerum Eccleſiæ faciendam: & ſic, quamuis ea ceſſet, non tamen ceſſet diſpoſitio. Quod autem illa ſit cauſa impulſiua, non autem cauſa finalis diſpoſitionis, inde probatur; quia
11 illa prohibitio non eſt de nouo lata, ſed antiqua
12 renouata, & confirmata: antiqua verò prohibitio alienandi, non ſolùm fuit, ne res exirent ab Eccleſia, & applicarentur vſui profano, ſed etiam
13 ne perirent, & vt conſeruarentur; qui finis, cùm per multiplicationem permutationum res conſumantur, & deteriorentur, læditur permutatione, etiam ſi permutatio fiat inter Eccleſias.

Accedit, quod alioquin poſſet inter Eccleſias fieri donatio, & venditio; quia per hos actus etiam res non exirent ab Eccleſia, nec applicarentur vſui profano; Accedit ſecundò, quod eſto, concedatur, in Extrauag. *Ambitioſa.* dictam cauſam appoſitam eſſe finalem prohibitionis, dicere tamen debemus, eſſe finalem prohibitionis, non vtrumque, ſed ſolùm prohibitionis ſub illis pœnis, cenſuræ ſcilicet, & priuationis beneficiorum;
14 ita vt in permutatione rerum Eccleſiaſticarum inter Eccleſias (idemque dico de venditione, & donatione inter eaſdem) non contrahantur dictæ pœnæ ex eo, quod res Eccleſiæ in tali caſu non exeant ab Eccleſia, neque applicentur vſui profano.

Obijcies ſecundò, in *c. ea enim, §. ſibi inuicem,* 10. *quæſt.* 2. *cap.* 1. *de rebus Eccleſ. non alien.* & Clement. III. *in cap. ad quæſt. de rerum permutat.* permittitur permutatio rerum Eccleſiaſticarum inter Eccleſias, conſentientibus Prælatis: ergo.

Reſpondetur, hos textus eſſe correctos per 15
alios prohibentes eodem modo permutationem, ac donationem, & venditionem, vt ſupra dicebam.

At quoniam (vt fatear) correctio textuum eſt 16
vitanda quam maximè, & ſolùm admittenda, quando clarum apparet correctionis fundamentum, quod non eſt in caſu noſtro, dici poteſt, 17
ſufficere, quod in alijs textibus permittatur permutatio inter Eccleſias, non tamen venditio, & donatio; & ſic, quod ſpectato iuris rigore, oppoſita ſententia Riccij, Peregrini, Triuiani, Barboſæ & aliorum (præſertim ſi permutatio fiat inter Clericos, vel Regulares eiuſdem Eccleſiæ, Monaſterij, vel etiam Religionis, vt dicetur. *dubit.* 23.) ſit etiam probabilis.

Et ad praxim Romanæ Curiæ Reſpondetur, 18
quod talis praxis non inducat legem de mente Pontificis ſeruandam; quia etiam pro caſibus non neceſſarijs, v. g. ad tollendos ſcrupulos, vel ex alio capite, vt in caſu noſtro, ſolent haberi recurſus ad ſedem Apoſtolicam, & impetrari à Pontifice ea, quæ etiam ab Ordinarijs obtineri poſſunt. Quapropter dicendum, quod tunc ſolùm conſue- 19
tudo interpretatione, quæ obliget, legem interpretetur quando ſumus in neceſſarijs, non autem quando ſumus in facultatiuis, ita vt praxis ver- 26
ſetur circa ea, quæ ſunt in libera poteſtate cuiuſcumque; quia ex actibus meræ facultatis non inducitur conſuetudo, ſicuti tradunt Rochus de Curte *in cap. fin. num.* 366. *de conſuetud.* *Abbat. in cap. Abbate, num.* 10. *de verb. ſignif. cap. ad noſtram de confirm. vtili, vel inutili, cap. cùm ſit generale, num.* 15. *de foro compet. cap. ex parte, num.* 7. *de conceſſ. præbend.* & *cap. quoniam, num.* 8. *de vita, & honeſt. cler.* Cyn. *in l.* 2. *Cod. quæ ſit longa conſuetudo*, Calderin. *conſil.* 3. *numer.* 3. *de conſuetud.* Cæſen. *conſ.* 4. *num.* 6. Dec. *conſ.* 437. *in fin.* Rolan. à Valle *conſil.* 22. *num.* 20. Afflict. *deciſ.* 388. *num.* 4. Pedemontan. *deciſ.* 99. *num.* 43. Ripa *in cap. cùm Eccleſia Sutrina, numer.* 44. *de cauſa poſſeſſ. & propriet.* Mantica *deciſ.* 10. *num.* 12. Rebuff. *de pacific. poſſeſſ. numer.* 335. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellar.* gloſſ. 5. §. 6. *num.* 36. Rota *deciſ.* 778. *in fin. part.* 1. *diuerſ.* & *deciſ.* 161. *num.* 10. coram Gregorio XV. 21
vbi latè Oliuer. *num.* 16. Et ratio eſt; quia tunc conſuetudo non participat intrinſecas legis conditiones, quarum vna eſt, quod ſit neceſſaria pro communitate. *cap. Regula, diſt.* 29. *cap. erit autem, diſt.* 2. & ibi gloſſ. *ver. neceſſaria*, Sanct. Thom. 1. 2. *quæſt.* 95. *art.* 3. Medina, & Vuigers *ibid.* Vaſquez *diſp.* 151. *cap.* 1. *num.* 10. Rebuff. *tom.* 1. *ad Conſtit. reg. in proœm. numer.* 29. & Xammar. *de offic. iud. part.* 1. *quæſt.* 16. *num.* 51. 22
Vnde ſi non eſt neceſſaria, indebitè, ac proinde irrationabiliter grauat ſubditos, & conſequenter non poteſt habere vim legis; cùm in tantum habeat vim legis, in quantum participat conditiones legis.

DVBITATIO XIV.

An ſeruandæ ſint iuris ſolemnitates in alienatione iuriſpatronatus, ſepulchri, & ſimilium?

SVMMARIVM.

1 *In alienatione iuriſpatronatus, ſepulchri, & ſimilium cum computemur inter bona immobilia, vel ſaltem mobilia pretioſa, ſeruanda ſunt iuris ſolemnitates; ſi penes Eccleſiam exiſtant.*

2 *Ius patronatus laicum poteſt alienari de ſolo conſenſu Epiſcopi.*

3 *Ius patronatus ſepulchri, & ſimilium eſt quid ſpirituale.*

4 *Iura prædicta conſequenter, ſeu acceſſoriè vendi poſſunt ſine ſimonia.*

5 *Ius patronatus ſine ſimonia ſimpliciter alienari poteſt donatione; quia rebus ſacris irreuerentia non committitur in donatione.*

6 *Donatio iuris patronatus laicalis non indiget Epiſcopi conſenſu ſi fiat Eccleſiæ, vel loco pio; ſecus ſi fiat laico.*

7 *Item dic cum permutetur ſpirituale cum ſpirituali, quod non eſt ipſum beneficium, ſine ſimonia alienari poteſt permutatione cum iurepatronatus alicuius Eccleſiæ, vel loci pij, etiam ſine Epiſcopi licentia.*

8 *Permutatio non poteſt fieri de iure patronatus cum priuato ſine Epiſcopi conſenſu, ſi ius patronatus ſit Eccleſiæ:at ſi ſit iuſpatronatus priuatum, non requiritur neceſſario; ſed ſolum ex probabiliori ſententia.*

9 *Quæ diximus de iurepatronatus eadem dici poſſunt de iure ſepulchri; quod directè ſine ſimonia vendi non poteſt; ſecus autem acceſſoriè.*

10 *Ius ſepulchri ſine ſimonia donari poteſt, ſeu permutari cum alia re ſpirituali.*

11 *Ius ſepulchri in ſententia nonnullorum Doctorum, etiam directè, ſeu ſolitariè ſumptum ſine ſimonia vendi poteſt.*

12 *Obligatio ſepulchri eſt quid temporale, & per accidens adiungitur rei ſpirituali.*

13 *Habens ſepulchrum proprium ſuis ſumptibus emptum, vel ædificatum quoad proprietatem habita ratione expenſarum, vendere poteſt ſine ſimonia, & cur.*

14 *Sepulchrum ratione materialitatis à Parentibus ad filios transferri ſolet.*

15 *Dicta de ſepulchro, extende proportionaliter etiam ad capellam dari ſolitam pro vſu ſepulturæ.*

16 *Inſignia fundatoris, vel patroni, non poſſunt auferri à capella.*

17 *Amplia etiam in caſu, quo is tanquam Proditor à ciuitate expulſus fuerit.*

18 *Sepeliri non poteſt aliquis in ſepulchro Patroni, niſi poſtquam tota ipſius progenies extincta fuerit; ſecus tamen ſi rationabilis cauſa ſubſit ſepeliendi, & quæ ea ſit.*

19 *Sepulchrum vel capella in Eccleſia patronata conſtrui poteſt etiam inuito Patrono, vel fundatore.*

20 *Negligens ſepelire fidelium corpora mortaliter peccat, ſi ſit caſus neceſſitatis.*

RESPONDETVR affirmatiuè; quia 1
ius patronatus, ſepulchri, & ſimi-
lium certum eſt ex dictis *in dub.* 1.
& 2. inter bona immobilia, vel ſal-
tem mobilia pretioſa computari; ac
proinde, ſi apud Eccleſiam exiſtat, non poſſe à
Rectore, vel Prælato ſine ſolemnitatibus iuris in
laicum alienari; quamuis, ſi ſit ius patronatus
laicum, poſſit de conſenſu Epiſcopi, *cap. extra,* 2
de iure patronatus; & docent Riccius *deciſ.* 43.
Bonacina *punct.* 2. *num.* 15. & alij communiter
Doctores.

Obijcies, ius patronatus ſepulchri, & ſimi- 3
lium eſt quid ſpirituale; ergo etiam ſeruatis con-
ditionibus iuris, vendi non poteſt ſine ſimonia.

Reſpondetur, concedo antecedens: at diſtin- 4
guo conſequens: etiam ſeruatis conditionibus
iuris vendi non poteſt ſine ſimonia, directè, ſeu
ſolitariè ſumptum, concedo: conſequenter, ſeu
acceſſoriè, ſimul ſcilicet cum hæreditate, cui tale
ius annexum eſt, nego. Sic communiter Do-
ctores in tractatu de ſimonia.

Cæterum ius patronatus,&c. ſine ſimonia ſim- 5
pliciter alienari poteſt donatione; quia rebus ſa-
cris irreuerentia non committitur in donatione, 6
vt patet; quæ donatio non indiget Epiſcopi con-
ſenſu, ſi fiat Eccleſiæ, vel loco pio: quamuis in-
digeat, ſi fiat laico, *capit. quod autem, &*
cap. illud, de iure patronat. & docent ex communi
Rochus *de iure patron. quæſt.* 7. *num.* 16. Mol. *de*
primog. lib. 1. *cap.* 24. *num.* 13. & Lambertinus *de*
iure patronat. lib. 1. *part.* 2. *quæſt.* 1. *art.* 2. Item 7
(cùm permutetur ſpirituale cum ſpirituali, quod
non eſt ipſum beneficium) ſine ſimonia alienari
poteſt permutatione cum iure patronatus alicu-
ius Eccleſiæ, vel loci pij, & hoc etiam ſine li-
centia Epiſcopi, *c. nemini,* 16. *quæſt.* 6. *& tradit*
gl. in cap. cùm ſeculum, *verb. emptorem, & Cle-*
ment. 2. *ver. liberè, de iure patronat.* Si verò per- 8
mutatio fiat cum priuato requiritur neceſſariò
conſenſus Epiſcopi, ſi ius patronatus ſit Eccleſiæ:
at ſi ſit ius patronatus priuatum, non requiritur
neceſſariò, ſed ſolum ex probabiliori ſententia
Doctorum. Sic Rochus *loco ſupra cit. quæſt.* 16.
num. 30. Mol. *num.* 14. & Lambertin. *quæſt.* 3. *art.*
1. 2. *&* 3.

Et quod dixi de iure patronatus, dico de iure 9
ſepulchri (quod quis habet, vt ipſe, ipſiuſque
hæredes, ſucceſſores, & quicumque ab ipſo ſi-
gnati in loco ab Epiſcopo benedicto ſepeliantur,
& non alij) ſcilicet directè, ſeu ſolitariè ſumptum,
ſine ſimonia vendi non poſſe; quia eſt quid ſpi-
rituale; vendi tamen poſſe conſequenter, ſeu ac-
ceſſoriè, ſimul prædio, cui tale ius annexum eſt,
vti *ſupra* de iure patronatus dicebam. Item & ſi- 10
ne ſimonia ſimpliciter donari poſſe, vel permu-
tari cum alia re ſpirituali.

Qua nam autem ratione ius patronatus, ius ſe-
pulchri, & quid aliud ſimile, poſſit ad ſucceſſo-
res deuenire, vide Couarruuiam 2. *var. cap.* 18.
num. 8. *& ſeqq.* & Mol. *de primogen. cit. cap.* 24.

His adde, quod Suar. *tom.* 1. *de relig. lib.* 4. *de Si-*
monia cap. 14. Sanch. *to.* 1. *conſ.* 3. *dub.* 14. *n.* 1. & Io.
de la Cruz *prac.* 7. *q.* 4. *dub.* 9. ſatis probabiliter te- 11
nent, quod ius ſepulchri, id eſt, pro obligatione, vt
in tali loco nullus alius, præter emptorē, ſucceſſores

&

& quoſcumque ab ipſo ſignatos, ſepeliatur,
etiam directè, ſeu ſolitarie ſumptum ſine ſimo-
nia vendi poſſit; quia talis obligatio, inquiunt
12 ipſi, eſt quid temporale, & per accidens adiun-
gitur rei ſpirituali; ſicut & ſine ſimonia, qui ſe-
13 pulchrum proprium ſuis ſumptibus emptum, vel
ædificatum pro ſe, vel ſuis habet, illud quoad
proprietatem iuxta valorem fundi, & reſpectu
habito ad ſolas expenſas in eo ædificando factas,
vendere poteſt; quia ſic non venditur benedi-
ctio loci, ſed materiale illud, ad quod alia ſe-
quuntur; vnde ratione materialitatis, quæ in
14 ipſo eſt, iure hæreditatio à parentibus ad filios
transferri ſolet.
15 Et quod dictum eſt de ſepulchro, idem pro-
portionaliter dicunt etiam de Capella, quæ in
Eccleſia præſertim Regularium, dari ſecularibus
pro vſu ſepulturæ conſueuit, Sanchez *loco ſupra*
16 *citato numer.* 4. & alij, qui ſubdunt, non poſſe
inſignia fundatoris, vel patroni in ea poſita au-
ferri, Doctores etiam, quos citat, & ſequitur
17 Lezana *tom.2. cap.11. num.* 23. Idque neque in
caſu, quo is, tanquam proditor, è ciuitate ex-
pulſus fuerit, *l. qui liberali, & l. opus nouum, ff.
de oper. publ.* & Roman. *ſingular.* 480. *&* 673.
Peyrinus *tom.* 1. *priuil. Minim. in conſtit.* 26.
Leon. X. *num.* 24. & videri etiam poterit Lam-
bertinus *de iure patronat. lib.1. part.1. quæſt.11.
artic.* 13. *& libr.* 3. *quæſt.* 5. *art.* 4. & Lauorius
18 *var. tom.1. tit.2. cap.*10. Subdunt ſecundo, non
poſſe ibi ſepeliri alios, niſi poſtquam tota ip-
ſius progenies extincta fuerit, Doctores etiam
quos citat, & ſequitur Lezana *num.* 23. *& ſe-
quent.* Lambertin. *cit. artic.* 4. Peyrinus *cit. nu-
mer.* 49. & Portellus *in Reſponſ. moral. parte.* 2. *ca-
ſu* 20. *num.*1. loquens de capella vni conceſſa, an
alteri poſtea concedi poſſit. Subdunt tertiò,
poſſe tamen ibi alios ſepeliri, ſi rationabilis
cauſa ſubſit, ſcilicet ſi ſepeliendus non habeat
ſepulturam propriam, & non ſit in Eccleſia, vel
Cœmeterio ſepultura communis; quia tunc eſt
præſtare extremè indigenti eleemoſynam, quæ
fieri poteſt de bonis alterius inuito domino, Ar-
chidiac. *in cap. præcipiendum*, 13. *quæſt.* 2. Ro-
man. *ſingular.* 692. Abb. *in cap. abolenda de ſe-
pultur. numer.* 5. Peyrinus *loco citato numer.* 22.
19 Subdunt quartò, ad conſtruendam ſepulturam,
vel Capellam in Eccleſia Patronata, ſeu quæ
fundatorem habet, non requiri conſenſum fun-
datoris, quia, eo inuito, eam ibi conſtrui poſ-
ſe; quia exinde nullum patrono infertur præiu-
dicium, & Eccleſiæ confertur beneficium, quod
cum patronus procurare teneatur, eſt irrationabi-
liter inuitus, & ſic ipſius contradictio nihil ob-
ſtat, Lambertin. *cit. lib.* 1. *part.* 1. *quæſt.* 3. *art.*
17. Lauorius *cit. titul.* 2. *cap.* 9. *numer.* 83. &
Peyrinus *num.* 50. Subdunt quintò, conceſſa
capella, non intelligi conceſſum ius funerandi
niſi exprimatur, Archidiac. *in cap.* 1. *de pactis in*
6. Bonifac. *in Clement. Dudum §. huiuſmodi,
num.* 11. *de Sepult.* & Gennenſ. *in prax. cap.* 33.
20 *num.*17. *& cap.*61. *numer.*7. Subdunt ſextò, pec-
care mortaliter eum, qui fidelium corpora ſe-
pelire negligit, quando non eſt alius, qui id offi-
cium præſtet; quia opus miſericordiæ, & charita-
tis obligat in caſu neceſſitatis, Doctores, quos
citat, & ſequitur Layman *lib.3. cap.*12. *n.* 12.

DVBITATIO XV.

An ſeruandæ ſint iuris ſolemnitates in conceſſione feudi, vel emphyteuſis?

SVMMARIVM.

1 *Feudum, vel emphyteuſis ſi non concedatur de nouo; ſed antiqua, & iam conceſſa renouetur, ſeruanda non ſunt iuris ſolemnitates.*

2 *Renouatio feudi, vel Emphyteuſis antiqua non reputatur alienatio; ſed prioris alienationis facta continuatio.*

3 & 4 *Feudum, vel emphyteuſis, ſi de nouo concedatur ſeruandæ ſunt iuris ſolemnitates; quia tunc conceſſio feudi, vel emphyteuſis, eſt vera Dominij vtilis, & cuiuſdam Eccleſiaſticæ ſeruitutis alienatio.*

5 *Poſitis iuris ſolemnitatibus poteſt feudum, vel Emphyteuſis in perpetuum, etiam pro hæredibus extraneis, concedi.*

6 *Eccleſia ſeruatis iuris ſolemnitatibus concedit etiam in perpetuum pro Hæredibus extraneis venditionem, & donationem.*

7 *Vt renouatio feudi, & emphyteuſis non noua alienatio; ſed prioris antiquæ alienationis, ſeu conceſſionis continuatio reputetur, tres conditiones requiruntur.*

8 *Prima conditio eſt vt feudum, vel emphyteuſis concedatur eodem modo, ac prius erat conceſſa; itavt ſi qua fiat variatio, non cenſeatur continuatio antiqua.*

9 *Secunda conditio eſt vt in renouatione adſit euidens Eccleſiæ vtilitas, ſicut adfuit in prima conceſſione; aliàs renouatio illicita erit.*

10 *Sufficiens cauſa renouandi emphyteuſim eſt remuneratio obſequij in ea facti; quia ſic in vtilitatem Eccleſiæ excitantur alij ad meliorationes faciendas.*

11 *Tertia conditio eſt vt res non ſit iterum Eccleſiæ incorporata, quia per incorporationem extinguitur prima alienatio, & res fit ita Eccleſiæ, ac ſi numquam ab Eccleſia exiuiſſet.*

12 & 13 *Incorporata dicitur res Eccleſiæ, ſi is ad quem adminiſtratio ſpectat, decernat eam non alienare; quod præſumitur ſi finita emphyteuſi per annum integrum à renouatione abſtinuerit.*

14 *Res Eccleſiæ ſemel cum ſolemnitate iuris alienata, eſt ſemper ſine ſolemnitate iuris alienabilis interuenientibus tribus dictis conditionibus.*

15 *Terra ſterilis poteſt concedi in emphyteuſim, vt melioretur.*

RESPONDETVR diſtinguendo; ſeruan- 1
das non eſſe, ſi feudum, vel emphyteuſis
non concedatur de nouo, ſed antiqua, &
iam conceſſa renouetur; quia talis re-
nouatio non reputatur alienatio, ſed prioris

alienationis factæ continuatio. Sic dicebam *ſu-
pra dub.* 1.& docent Socinus *conſil.* 169. *num.* 9.
lib. 2. Iaſon.*conſil.*155. *lib.*2. Leſſius *lib.* 2.*de iuſt.*
& iure cap. 24.*dub.*11. *num.* 59. Couar. 2. *var.*
*cap.*17.*num.* 4. Clar.§. *Emphyteuſis , quæſt.* 6.*n.*1.
*& §. feudum, quæſt.*13. *num.* 1.;Riccius *deciſ.* 26.
70.& 116. Genuenſis *in praxi cap.* 60. *num.*5.
& 6. Menoch.*de arbitr. caſu* 81. *num.* 5. *& ſeqq.*
Mol. *de iuſt. diſp.* 469. *concl.* 5. Vaſquez *in opuſc.*
*de redditibus , cap.*2. §. 2. *dub.* 16. *num.* 57. So-
pranus apud Fillucium *tract.* 44. *cap.* 4. *ad. fin.*
Gonzalez *reg.* 8. *Cancellar.* gloſſ. 6. *num.* 194.
Scortia *theor.* 116. Quaranta *ver. alienatio , num.*
39.*& ſeqq.* Barboſa *de poteſt. Epiſcop. part.* 3. *al-
leg.*95.*num.*29.& Bonacina *q.*8.*punct.* 4. *num.* 30.
& *habetur ex cap.* 2. *de feud.* & ex Extrauag. *Am-
bitioſa*, ibi: *Vel contractum emphyteuticum , præ-
terquam in caſibus à iure permiſſis , ac de rebus , &
bonis in emphyteuſim ab antiquo concedi ſolitis.*

3 At ſeruandas eſſe, ſi feudum , vel emphyteuſis
4 concedatur de nouo ; quia tunc conceſſio feudi,
vel emphyteuſis eſt vera dominij vtilis , & cu-
iuſdam Eccleſiaſticæ ſeruitutis alienatio. Sic com-
muniter Doctores ; & habetur *ex cap.* 1. *de his, quæ
fiunt à Prælato* ; & ex cit. Extrauag. *Ambitioſa*, vbi
cùm excipiatur feudum , & emphyteuſis in caſi-
bus à iure permiſſis (id eſt, quando res eſt ſolita
dari in feudum , vel emphyteuſim ; ad cuius veri-
tatem ſufficit vnica conceſſio , teſte Claro §. *feu-
dum , quæſt.* 13. *num.* 4. Molina *diſp.* 648, *concl.*
8. Riccio *deciſ.* 26.*num.*3.& Barboſa *cit. alleg.*95.
num. 36.) conſequens eſt , quod in aliis caſibus,
niſi interueniant iuris ſolemnitates , prohi-
beatur.

5 Cæterùm poſitis iuris ſolemnitatibus poteſt
feudum , & emphyteuſis in perpetuum , etiam
pro hæredibus extraneis , concedi ; quia ius Ca-
nonicum , cui in hac re , vtpote ad Eccleſiam
ſpectante , ſtandum eſt, omnem venditiooem, do-
nationem , permutationem, feudum , & emphy-
teuſim prohibet, non ſeruatis iuris ſolemnita-
tibus , & è contra omnia hæc abſque vlla exce-
ptione concedit , ſeruatis ioris ſolemnitatibus;
ergo.

6 Confirmatur ; quia in perpetuum , etiam pro
hæredibus extraneis , ſi ſeruentur iuris ſolemni-
tates ; concedit venditionem , & donationem ,
ergo multò magis , ſi ſeruentur iuris ſolemnita-
tes, concedet feudum, & emphyteuſim. Conſe-
quentia probatur ; quia per venditionem , & do-
nationem transfertur dominium directum, quod
eſt quid maius ; per feudum autem , & emphy-
teuſim transfertur tantum dominium vtile, quod
eſt quid minus. Sic Doctores , quos citat , & ſe-
quitur Couar. 2. *var.cap.* 17. *num.* 4. *&* 5. Clar.
lib. 4. *ſentent.§.emphyteuſis* . *q.*6. *num.* 4.& *q.* 28.
num. 5. *& ſeqq* Mol. *de iuſt. diſput.* 469. *concl.* 1.
Vaſq.*de redditibus, cap.* 2. §. 2. *dub.* 16. *num.* 57.
& colligitur ex Authent. *de alien. & emphyteuſi*,
§. *licentiam*; vbi corrigitur Authent. *de non alien.*
§. *emphyteuſim* concedens emphyteuſim ſolum ad
vitam accipientis.

Dixi , *iuris ſolemnitates ſeruandas non eſſe , ſi
feudum ; vel emphyteuſis non concedatur de nouo,
ſed antiqua , & iam conceſſa renouetur.* Vbi ad-
uerte , quod , vt renouatio feudi , & emphy-
teuſis non noua alienatio , ſed prioris antiquæ
alienationis, ſeu conceſſionis continuatio repu-
7 tetur , tres conditiones requirantur; quarum

Prima conditio eſt , vt feudum , vel emphy- 8
teuſis concedatur eodem modo, ac prius erat con-
ceſſa , v. g. ſi prius erat conceſſa , vt non ſe ex-
tendat ad hæredes extraneos, vel vltra vitam vnius
neque in renouatione ad extraneos vel ad vitam
alterius concedatur : ita vt ſi quæ fiat variatio
non cenſeatur continuatio antiqui feudi, vel em-
phyteuſis , ſed noua conceſſio. Sic Mol. *loco.cit.*
Clar. §. *feudum.q.*13. Genuenſis *in praxi cap.*60.
num. 6. Riccius *in praxi, deciſ.* 26. Barboſa *alleg.*
num. 32. Bonacina *punct.* 2. *num.* 20. & alij
paſſim.

Secunda conditio eſt , vt in renouatione adſit 9
euidens Eccleſiæ vtilitas , ſicut adfuit in prima
conceſſione , alias renouatio illicita erit. Vnde
ſi prius datum fuerit prædium ſterile in emphy-
teuſim , vt ſic ad culturam reduceretur , &
finita emphyteuſi , non ſterile , ſed fructiferum
factum ſit , renouari non poterit emphyteuſis,
niſi ex noua cauſa euidenti vtilitatis Eccleſiæ ;
quia iam prior cauſa ceſſauit ; & quia prædium
ſic redditum reputatur diuerſa res , ac erat prius.
Eſt autem ſufficiens cauſa renouandi emphyteu- 10
ſim, remuneratio obſequij in ea facti ; quia ſic in
vtilitatem Eccleſiæ , excitantur alij ad meliora-
tiones faciendas. Vide Barboſam *num.* 26. *&* 34.
Riccium *deciſ.*5. Graſſis *deciſ.*4. *de locato* Gennen-
ſem *cap.* 60. *num.* 6. Scortiam *theorem.* 116.& Pe-
reiram de nomine emphyteuſ. *q.* 12.*n.* 2. *& q.*23.
*num.*60.

Tertia conditio eſt, vt res non ſit iterum Ec- 11
cleſiæ incorporata; quia per incorporationem ex-
tinguitur prima alienatio; & res fit ita Eccleſiæ
ac ſi nunquam ab Eccleſia exiuiſſet. Sic dicebam
*ſupra dub.*1. & docent Abb. *in cap. vt ſuper de re-
bus Eccleſ. non alien. num.* 11. Clar.*de emphyteuſi*
q. 6. *& de feudo.q.*13. Couar.*cap.* 17. *num.* 4.Mol.
diſp. 468.*concl.*8. & Bonacina *q.* 8. *punct.* 4.*n.*30.
Dicitur autem res Eccleſiæ incorporata, ſi is , ad 12
quem adminiſtratio ſpectat , decernat eam non 13
alienare; quod præſumitur decreuiſſe, ſi finita em-
phyteuſi, per annum integrum ab renouatione ab-
ſtinuerit. Mol.*diſp.*468 *ad finem:* Vel ſi , vt in *cit.
ſect.* 1.dicebam , poſt traditionem, expirante con-
tractu , fuerit quoad fructus Eccleſiæ incorpora-
ta, id eſt, fuerint fructus eius vſibus Eccleſiæ à Præ-
lato incorporati.

Ex dictis inferunt Gonzalez *regul.* 8. *Can-
cellar. gloſſ.* 6. *numer.* 194. Barboſa *alleg.* 95.
numero 32. & Riccius *in praxi deciſ.* 26. 14
quod res Eccleſiæ ſemel cum debita ſolem-
nitate alienata , ſit ſemper ſine ſolemnita-
te iuris alienabilis ; quod tamen intellige ,
ſi adſint tres conditiones , quas *ſuprà* di-
cebam.

Sed de hac re vide, quæ doctè docet Paulus Stai- 15
banus *in Reſol. forenſ. reſol.* 1. *&* 2. per totam, &
Franciſcus Leo, qui probat ex multis iuribus
poſſe terram ſterilem concedi in
emphyteoſim illi , cuius
ſtudio ad culturam
reducatur.

***

DVBITA

DVBITATIO XVI.

An, & quando feudum, vel emphyteuſis Eccleſiaſtica cenſeatur conceſſa in perpetuum, etiam vt tranſeat ad hæredes extraneos?

SVMMARIVM.

1 *Feudi, vel emphyteuſis conceſſio ſi facta ſit expreſſe in perpetuum, ſeu ad quoſcumque hæredes, quos emphyteuta relinquere voluerit, cenſetur conceſſa in perpetuum, & tranſit ad hæredes non ſolum deſcendentes; ſed etiam aſcendentes, & extraneos.*

2 *Aſcendentes, & extranei hæredes propriiſſime ſunt hæredes.*

3 *Feudi, vel emphyteuſis conceſſio ſi facta ſit pro ſe ſuiſque hæredibus, non tranſcendit tertiam generationem, neque deuenit ad hæredes extraneos.*

4 *Feudi, vel emphyteuſis conceſſio, ſi facta ſit pro ſe ſuiſque filiis, diuidenda eſt æqualiter inter filios; neque poteſt Pater vni cæteris omiſſis, aſſignare.*

5 *Pater non poteſt mutare voluntatem Domini concedentis expreſſam in conceſſione emphyteuſis, vel feudi; ſecus ſi de filiis tamquam hæredibus mentio facta eſſet.*

6 *Feudi, vel emphyteuſis conceſſio, ſi facta ſit pro ſe, ſuiſque filiis, & deſcendentibus, non tranſit ad extraneos, neque ad aſcendentes, tranſit tamen ad filios quamuis hæredes non ſint.*

7 *Feudi, vel emphyteuſis conceſſio ſi facta ſit pro ſe, ſuiſque filiis, & hæredibus, deuenit ad filios ſi hæredes ſint.*

8 *Dictio copulatiua (filiis & hæredibus) denotat rationem concedendi filiis emphyteuſim non eſſe ſolum, quia filij ſunt; ſed etiam quia hæredes.*

9 *Ex vi talis conceſſionis, ſi emphyteuſis ſit Eccleſiaſtica, non competit hæredibus extraneis; ſecus ſi ſit ſecularis.*

10 *Dictio illa (filiis, & hæredibus) non limitat ſignificatum filij, ſed potius auget ſignificationem illius.*

11 *Emphyteuſis conceſſio, ſi facta ſit tibi tuiſque filiis, abſque eo quod addatur hæredibus, competit filiis, licet Patris hæreditatem renunciauerint; quia talis emphyteuſis non eſt hæreditaria, ſed ex pacto; ſecus dicas de feudo ſi in eadem forma relictum ſit.*

12 *Feudum, licet hæreditarium non ſit, numquam poteſt ad filios Patris hæreditatem repudiantes deuenire.*

13 *Emphyteuſis conceſſio ſi facta ſit tibi, nulla facta mentione hæredum, vel ſucceſſorum, emphyteuſis hæreditaria non eſt, ac proinde ad filios non hæredes pertinere poteſt.*

14 *Feudum, vel emphyteuſis hæreditaria dicitur quando expreſsè in conſtitutione feudi, vel emphyteuſis mentio fit hæredum: vt ſi dicatur tibi tuiſque hæredibus.*

15 *Feudum, vel emphyteuſis hæreditaria non dicitur quando relinquitur nulla mentione facta hæredum, vel relinquitur tibi tuiſque filiis, & deſcendentibus.*

RESPONDETVR, & dico primò, ſi feudi, 1
vel emphyteuſis conceſſio facta ſit expreſsè in perpetuum, ſeu ad quoſcumque hæredes, quos emphyteuta relinquere voluerit certum eſt, quod ſit in perpetuum, & tranſeat ad hæredes, non ſolum deſcendentes, ſed etiam, ex probabiliori ſententia Doctorum, aſcendentes, & extraneos. Sic colligitur ex Authent. *de alienat. & emphyteuſi*, §. *licentiam*. Et 2
probatur; quia aſcendentes, & extranei hæredes propriiſſimè hæredes ſunt: & ita docent Couar. 2. *var. cap.* 17. *n.* 5. *concl.* 4. Clar. *lib.* 4. *ſent.* §. *emphyteuſis*, *q.* 28. *n.* 6. & Mol. *de iuſt. tract.* 2. *diſp.* 469. loquendo de emphyteuſi Eccleſiaſtica; quia de emphyteuſi priuata nulla eſt difficultas. Quapropter conueniunt Doctores, quod talis emphyteuſis tranſeat ad hæredes quoſcumque, etiam aſcendentes, & extraneos.

Dico ſecundò, ſi feudi, vel emphyteuſis con- 3
ceſſio facta ſit pro te, tuiſque hæredibus, non tranſcendit tertiam generationem, neque deuenit ad hæredes extraneos, Authent. *de non alien.* §. *emphyteuſis*: & docent Couar. *cit. cap.* 17. *num.* 5. & Vaſquez *cap.* 2. §. 2. *dub.* 17. *n.* 59. Nomine autem hæredum veniunt non ſolum viri, ſed etiam fœminæ, *cit.* §. *emphyteuſis*; & docent Couar. *cap.* 18. *num.* 1. & Vaſquez *cit. dub.* 17.

Dico tertiò, ſi feudi, vel emphyteuſis conceſ- 4
ſio facta ſit pro te, tuiſque filiis, diuidenda eſt æqualiter inter filios, neque poteſt pater vni, cæteris omiſſis, aſſignare; quia tunc emphyteuſis competit filiis, non ex voluntate patris, ſed ex 5
voluntate Domini concedentis emphyteuſim; quam voluntatem pater non poteſt mutare, *cap.* 5. *in princip. de ſucceſſ. feudi*: & tradunt Doctores, quos citat, & ſequitur Couarru. *cit. capit.* 18. *numer.* 2. Molin. *diſputat.* 474. & Vaſquez *citat. dub.* 17. *num.* 60. Excipe, niſi quid aliud concedens expreſsè determinauerit; vt ſi dixerit: Concedo tibi, tuiſque filiis, vt ipſis tanquam hæredibus deferatur; quia tunc voluntati patris prælectio relinquitur, ſicut & melioratio. Sic Couarruuias, *numer.* 2. *concluſ.* 4. & Vaſquez *num.* 6.

Dico quartò, ſi feudi, vel emphyteuſis con- 6
ceſſio facta ſit pro te tuiſque filiis, & deſcendentibus, non tranſit ad extraneos, neque ad aſcendentes, tranſit tamen ad filios, quamuis hæredes non ſint, ſed hæreditatem renunciauerint; quia in tali caſu competit illis, non quà hæredibus, ſed quà filiis, & emphyteutæ deſcendentibus. Sic Couarru. *numer.* 2. & Vaſquez *num.* 61.

Dico quintò, ſi feudi, vel emphyteuſis con- 7
ceſſio facta ſit pro te, tuiſque filiis, & hæredibus, deuenit ad filios, ſi hæredes ſint; quia dictio co- 8
pulatiua illa, *& hæredibus*, denotat rationem concedendi filiis emphyteuſim non eſſe ſolum, quia filij ſunt, ſed etiam, quia hæredes. Sic Couarru. 9
num. 16. & Vaſquez *num.* 61. Ex vi tamen talis conceſſionis, ſi emphyteuſis ſit Eccleſiaſtica, quæ ſua natura non tranſit ad extraneos, non competit hæredibus extraneis: ſecus, ſi emphyteuſis ſit 10
ſecularis, quæ ſua natura tranſit ad extraneos; quia dictio illa, *& hæredibus*, non limitat ſignifi-

catum filij, vt emphyteuſis ad ſolos filios hæredes debeat deuenire, ſed potiùs auget ſignificationem illius, vt faciat ſenſum: deueniat ad filios; quia hi iam heredes præſupponuntur; & deueniat etiam ad eorum hæredes, &c. Sic Couar. & Vaſquez *in locis ſupra citatis.*

11 Dico ſextò, ſi emphyteuſis conceſſio facta ſit tibi, tuiſque filiis, abſque eo, quod addatur, hæredibus, competit filiis quamuis patris hæreditatem renunciauerint; quia talis emphyteuſis non eſt hæreditaria, ſed ex pacto. Sic Couarru. *cap.* 18.
12 *num.* 4. Secus dicas de feudo, ſi in eadem forma dicta relictum ſit; quia feudum, quamuis hæreditarium non ſit, numquam poteſt ad filios patris hæreditatem repudiantes deuenire, *cap.* 1. *an agnati, & filij*, & docet Couarru. *ibidem* ex Bartolo.

13 Dico ſeptimò, ſi emphyteuſis conceſſio facta ſit tibi, nulla facta mentione hæredum, vel ſucceſſorum, emphyteuſis hæreditaria non eſt, ac proinde ad filios non hæredes pertinere poteſt. Secus dicas de feodo, quod numquam ad filios non hæredes pertinet, bene tamen ad agnatos.

14 Dico octauò, feudum, vel emphyteuſis hæreditaria dicitur, quando expreſsè in conſtitutione feudi, vel emphyteuſis mentio fit hæredum; vt ſi dicatur tibi, tuiſque hæredibus, &c. E con-
15 tra hæreditarium, ſeu hæreditaria non dicitur, quando relinquitur, nulla mentione facta hæredum, vel relinquitur tibi, tuiſque filiis, & deſcendentibus. Sic Clar. *libr.* 4. *ſent.* §. *emphyteuſis*, *q.* 16. Mol. *de iuſt. tract.* 2. *diſp.* 472. & Valaſc. *de iure emphyteuſis*, *q.* 43. *& ſeqq.* Vide etiam Paulum Staibanum Iuniorem *in reſolut. forenſ. reſol.* 1. *&* 2. *per totam.*

DVBITATIO XVII.

An ſeruandæ ſint iuris ſolemnitates in alienatione materialis Eccleſiæ, Oratorij, vel alicuius alterius rei ſimilis?

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia, Oratorium, vel quid ſimile ad perpetuum vſum Eccleſiaſticum, vel in pio loco fundatum, ſeu erectum auctoritate Epiſcopi, non poſſunt alienari niſi iuris ſolemnitatibus ſeruatis. Secus ſi Oratorium ſit in domo priuata.*

2 *Capella cum ſepulturis concedi poſſunt ad vſum; non tamen poteſt vendi; ita vt qui emit fiat Dominus rei, & poſſit cuicumque alteri vſum eius concedere, quia tunc eſſet vera alienatio.*

3 *Commenda v.g. S. Ioannis non poteſt alienari ſine iuris ſolemnitatibus.*

4 *Locus in quo erat Eccleſia, nunc profana, & diruta, alienari non poteſt ſine iuris ſolemnitatibus.*

5 *In loco, vbi iam erat Eccleſia modo diruta, non poteſt fieri ſtabulum; & gaudet immunitate.*

6 *Monaſterium, vel Conuentus & hortus ei annexus non poteſt alienari ſine iuris ſolemnitatibus.*

7 *Cenſus fundari non poteſt in Conuentu, & horto annexo, & in omnibus aliis ſupradictis rebus; cum etiā cenſus comprehendatur in prohibitione.*

8 *Theatini, ſtante eorum inſtituto de non poſſidendo bona immobilia non comprehenduntur ſub prohibitione de non alienando bona immobilia.*

9 *Theatini licet non poſſint ex praſcripto regulæ poſſidere bona immobilia, non poſſunt tamen alienare Monaſterium, vel Conuentum, ſeu hortum, annexum, cum hac retinere non repugnet inſtitutum.*

10 *Legis ratione ceſſante, ceſſat etiam eius diſpoſitio.*

11 *Vbi eſt diuerſa ratio, ibi eſt etiam diuerſa iuris diſpoſitio.*

RESPONDETVR, affirmatiuè, ſi materialis Eccleſia, Oratorium, vel quid aliud ſimile ad perpetuum vſum Eccleſiaſticum, vel in pio loco fundatum, ſeu erectum ſit auctoritate Epiſcopi; quia tunc hæc, ſicut & ipſorum res, inter bona Eccleſiaſtica computantur. Secus, ſi Oratorium, vel quid aliud ſimile fundatum, ſeu erectum ſit in domo priuata (vbi non poteſt Miſſa celebrari ſine licentia Epiſcopi, vt ex Tridentino ſeſſ. 22. oſtendit Quaranta, *num.* 29.) quia tunc vt potè acceſſorium domus, ſequitur naturam principalis, & conſequenter ſine ſolemnitatibus iuris poterit conſequenter, & indirectè ſimul cum domo alienari (ſicuti ſimul cum fundo, iuxta ea, quæ dicebantur *dub.* 14. poteſt alienari ius patronatus) quamuis ob id, vtpotè ſpirituale, non poſſit pretium augeri, quia eſſet ſimonia. 1

Cæterùm, an in dubio Oratorium, vel capella, &c. fundata ſit auctoritate Epiſcopi? vide ſuprà *cap.* 2. *dubit.* 2. *ſect.* 7. *in fine.*

Ex dictis ſequitur, quod licet poſſit ſine ſolemnitatibus iuris concedi capella cum ſepulturis ad vſum; quia tunc non eſt alienatio, ſed conceſſio ad vſum, ad quem res fuit fabricata, vt bene dixit Quaranta, *num.* 19. & Riccius *dec.* 42. tamen non poſſit vendi, ita vt qui emit, fiat Dominus rei, & poſſit cuicumque alteri vſum eius concedere; quia tunc eſſet vera rei Eccleſiaſticæ alienatio. Sic Menoch. & alij, quos refert Riccius *dec.* 42. Quaranta *num.* 24. Bonacina *num.* 12. Lezana *part.* 2. *c.* 14. *num.* 56. & nos dicebamus *ſuprà cit. dub.* 14. 2

Sequitur ſecundò, quod neque poſſit ſine ſolemnitatibus iuris alienari commenda, vt S. Ioannis, &c. quia Commendæ etiam huiuſmodi inter bona Eccleſiaſtica computantur. Ita Couar. 2. *var. cap.* 16. *num.* 3. & alij, quos citat Riccius *deciſ.* 76. *&* 79. 3

Sequitur tertiò, quod neque poſſit ſine ſolemnitatibus iuris alienari locus in quo erat Eccleſia nunc tamen profanata, & diruta; quia adhuc, licet profanata, & diruta, cenſetur locus Eccleſiæ, & habetur in honore, cùm ibi prohibeatur fieri ſtabulum, gloſſ. *in cap. ligna, de conſecrat. diſt.* 1. Riccius *dec.* 78. & Genuenſis *loc. ſuprà cit.* Quin- 4
immò gaudet immunitate Eccleſiaſtica, ſi diruta fuit cum ſpe reædificationis, ſicuti dicebam *c.* 16. *dubit.* 9. *ſect.* 5. 5

Sequitur quartò, quod neque poſſit ſine ſolemnitatibus iuris alienari Monaſterium, vel Conuentus, & hortus annexus: quin ſequi- 6
tur, quod neque poſſit ſine ſolemnitatibus iuris in Conuentu, & horto connexo, & in omnibus aliis ſupra dictis rebus fundari cenſus; quia in prohibitione alienationis interdictæ de rebus Eccleſiaſticis comprehenditur 7

etiam

etiam fundatio cenſus, vti dicebam *ſuprà dub.* 8.
8 Quod & militat apud nos Clericos Regulares
Theatinos; quia licet, ſtante noſtro Inſtituto de
non poſſidendo bona immobilia, non compre-
hendantur ſub prædicta prohibitione de non alie-
nando bona immobilia, ſicuti declarauit Con-
9 gregatio Concilij anno 1625. hoc tamen non ſe
extendit ad ipſum Monaſterium, vel con-
uentum, neque ad hortum annexum, qui ſit
pars Conuentus, vel ad hortum recreationis
cauſa decentum? quia in tantum non compre-
henditur ſub dicta prohibitione; in quantum
bona immobilia retinere prohibemur noſtro in-
ſtituto, & ideo poſſumus ſine facultate alienan-
di à Sede Apoſtolica obtenta alienare illa pro
ſeruando dicto Inſtituto: conſequenter extendi-
tur ſolum ad illa immobilia, quæ nos retine-
re repugnat noſtro Inſtituto; quia in his ſo-
lum militat ratio legis; qua ceſſante in aliis bo-
10 nis immobilibus ceſſat in iis diſpoſitio legis, *l. in
omni; ff. de adoption. l. quod dictum, ff. de pactis,
& l. adigere, §. quamuis, ff. de iure patron.* At
non repugnat noſtro Inſtituto, habere Conuen-
tus proprios, & hortum annexum, vel hortum
recreationis cauſa decentum, quin id eſt confor-
me dicto noſtro inſtituto; quapropter eſt diuer-
ſa ratio de his, & de aliis bonis immobilibus; &
conſequenter induci debet in his diuerſa iuris
diſpoſitio, ac in illis, *l. inter ſtipulantem, § ſacram*
11 *de verbor. oblegat. l. fin. ff. de ritu nuptiar. & l. ſi ita,
ff. de manumiſ. teſt.* Vide etiam, quæ dicentur *in-
fra dub. 22. num.* 10. *& ſeqq.*

DVBITATIO XVIII.

An, cum facultate alienandi res Eccleſia-
ſticas à ſede Apoſtolica obtenta, poſſit
à Regularibus in Monaſterio, vel Con-
uentu, vel horto inſeruiente Monaſte-
rio; ex pecunia ipſis relicta pro Miſſa
perpetua dicenda, fundari cenſus?

SVMMARIVM.

1 *Pecunia, & bona mobilia, quæ ab Eccleſiis acquiruntur cum onere perpetuarum Miſſarum conuerti debent in bona immobilia frugifera cum expreſſa oneris mentione.*

2 *Pecunia ita relicta non poteſt impendi in emendo conuentu vel horto conuentui annexo, contra ſententiam nonnullorum affirmantium, monaſterium, & conuentum annumerari inter bona immobilia.*

3 *Violat per fraudem legem, qui in cortice ſeruat verba legis ſi faciat contra mentem, & intentionem legis.*

4 *Fraudem facit, qui ſaluis verbis legis, mentem eius circumuenit.*

5 *Mens Vrbani VIII. in Decreto de celebratione Miſſarum citato fuit, quod applicaretur pecunia in bonis immobilibus frugiferis, vt annuatim perciperentur fructus, & in eum finem, & onus annuum Miſſarum ſingulis annis congruo emolumento, compenſaretur, ne ſecluſo tali emolumento, cum tepiditate oneri Miſſarum ſatisfieret.*

6 *Cenſus, ſi fundaretur ſuper Conuentu, vel horto annexo Conuentui, emolumentum pro celebratione Miſſarum non correſponderet oneri.*

7 *Relicta cum perpetuo onere Miſſarum reinueſtiri debent in re actualiter frugifera, & immobili.*

8 *Verba antecedentia declarant ſubſequentia.*

9 *Bona immobilia non poſſunt dici fructifera, niſi ſint deſtinata ad fructificandum, & niſi ſoleant fructus afferre.*

10 *Vana eſt illa potentia, quæ non reducitur ad actum.*

11 *Paria ſunt non eſſe, & inutiliter eſſe.*

12 *Paria ſunt, non fructificare, & non eſſe fructifera.*

13 *Conuentus, vel monaſteria Regularium non ſunt deſtinata ad fructificandum mediante locatione; ſed inſeruiunt ipſis pro habitatione & ideo non dicuntur ſolita fructificare.*

14 *Bona immobilia non dicuntur ſolita fructificare niſi pluries fructum afferant.*

15 *Capucini, & fratres minores, licet non poſſint iuxta ipſorum regulas poſſidere bona ſtabilia fructifera, poſſunt tamen poſſidere Conuentus & hortos pro ipſorum vſu.*

16 *In caſu, quo bona immobilia, quæ Miſſarum onus perpetuum annexum habent authoritate Apoſtolica alienantur, eorum pretium ſub pœna interdicti ipſo facto incurrenda in alia bona ſtabilia fructifera, cum eiuſdem oneris annexione, conuerti debent.*

RATIO dubitandi eſt; quia Sacra 1
Concilij Congregatio in decretis de
celebratione Miſſarum editis iuſſu
Vrbani VIII. ſub die 21. Iunij
1625. ſtatuit, quod pecunia, & bona
mobilia, quæ ab Eccleſiis acquiruntur, cum onere perpetuarum Miſſarum, conuerti debeant in bona immobilia fructifera cum expreſſa mentione oneris, in his verbis: *Præterea ne in Eccleſiis, in quibus onera Miſſarum in perpetuum impoſita ſunt, ſacerdotes in eis, vt par eſt, adimplendis eò tepidiores, ac ſegniores reddantur, quod onera huiuſmodi cum nulla, vel parua ſint vtilitate coniuncta; ſtatuit, atque decreuit, vt pecunia, ac bona immobilia Eccleſiis, Capitulis, collegiis, Hoſpitalibus, Societatibus, Congregationibus, Monaſteriis, Conuentibus, ac locis omnibus, tam ſecularibus, quàm Regularibus, atque illorum perſonis in futurum ſimpliciter acquirenda cum onere perpetuo Miſſarum celebrandarum ab iis, ad quos pertinet; ſub pœna interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ ipſo facto incurrenda, à die realis acquiſitionis ſtatim deponi debeant penes ædem ſacram, vel perſonam fide, & facultatibus idoneam ad effectum, illa, ſeu illorum pretium quamprimum inueſtienda in bonis immobilibus fructiferis cum expreſſa, & indiuidua mentione oneris, quod illis annexum acquiritur. Et ſi eadem bona immobilia authoritate Apoſtolica deinceps alienari contigerit, eorundem pretium ſub eadem pœna, vt ſupra deponi, atque in aliis bonis ſtabilibus itidem fructiferis cum eiuſdem oneris repetitione atque annexione conuerti debeat.* Quo decreto ſtante dubitatur, an conuerſio dictæ pecuniæ vel pretij fieri poſſit in Conuentum vel hortum inſeruientem Conuentui, ea ſubſtituendo

oneri

oneri Miſſarum, & ſuper ipſis fundando cenſum.
2 Reſpondetur, quod (quamuis quidam affir-
ment ex eo, quod Monaſterium, vel Conuentus
annumerentur inter bona immobilia fructifera,
quia, cùm inſeruiat habitationi, eſt aptus fructi-
ficare: quapropter, ſi Religioſi non haberent
Conuentum, cogerentur conducere domus ad
habitandum cum annuo diſpendio; conſequen-
ter, quod ſingulis annis ſoluerent pro domibus
ad habitandum conductis, computari poteſt
pro emolumento oneris aſſumpti celebrandi Miſ-
3 ſas) tamen negandum ſit; quia violat per frau-
dem legem, qui in cortice ſeruat quoad verba
legem, ſed facit contra mentem, & intentio-
nem legis, *l. non dubium, Cod. de legib. & l. con-
tra, ff. eod. tit.* ibi: *Fraudem facit, qui ſaluis verbis
4 legis, mentem eius circumuenit*; Et ita eſſet in caſu
noſtro; quia mens dicti Decreti fuit, quod appli-
5 carentur pecuniæ in bonis immobilibus fructife-
ris, vt annuatim perciperentur fructus, & in eum
finem, vt onus annuum Miſſarum ſingulis annis
congruo emolumento compenſaretur, ne ſeclu-
ſo tali emolumento, cum tepiditate oneri Miſſa-
rum ſatisfieret, vti conſtat ex illis verbis: *Ne in
Eccleſiis, in quibus onera Miſſarum in perpetuum
impoſita ſunt, Sacerdotes in eis, vt par eſt, adim-
plendis eo tepidiores, ac ſegniores reddantur, quod
onera huiuſmodi eum nulla, vel parua ſint vtilitate
coniuncta, ſtatuit, atque decreuit, &c.* Ex quibus
verbis clarè conſtat, quod intendit decretum, vt
6 effectiuum emolumentum correſpondeat quot-
annis oneri Miſſarum ſoluendo: at nullum cor-
reſponderet, ſi cenſus fundaretur ſuper Conuen-
tu, vel horto inſeruiente Conuentui; ergo, &c.
7 Accedit, quod neque in cortice quoad verba
ſeruaretur ſic lex in caſu noſtro; quia dictum de-
cretum præcipit, quod pecuniæ inueſtiantur ſu-
per bonis immobilibus fructiferis, ex quibus quo-
tannis percipiantur fructus debiti, & ſic quod
inueſtiantur ſuper bonis fructiferis actualiter; ſi-
8 quidem cùm verba antecedentia declarent ſubſe-
quentia, *l. vnum, ff. de petit. hæredit. l. qui filia-
bus init. & l. ſi ſeruum, §. fin. de legat.* 1. & no-
tant Caſtrenſ. *conſ.* 343. *num.* 2. *lib.* 2. Surd. *deciſ.*
288. *num.* 30. & 31. Cephal. *conſ.* 159. *num.* 10.
& conſil. 351. *num* 38. & Patiſ. *conſil.* 23. *num.* 118.
lib. 1. ex verbis antecedentibus colligitur, quod
intelligat Decretum de bonis immobilibus, ex
quibus actualiter percipiantur fructus debiti: nam
antecedenter in decreto dicitur: *Præterea ne in
Eccleſiis, in quibus onera Miſſarum in perpetuum
impoſita ſunt, Sacerdotes in eis, vt par eſt, implen-
dis eo tepidiores, ac ſegniores reddantur, quod onera
huiuſmodi cum nulla, vel parua ſint vtilitate con-
iuncta, ſtatuit, atque decreuit, vt pecunia, &c.
ad effectum illorum pretium quamprimùm inue-
ſtiendi in bonis immobilibus fructiferis*, &c. intel-
ligit ergo decretum de bonis immobilibus fru-
ctiferis, quæ continuò faciant actu correſpon-
dere congruum emolumentum oneri Miſſarum
ſoluendo.
9 Accedit etiam, quod bona immobilia non
poſſunt dici fructifera, niſi ſint deſtinata ad fru-
10 ctificandum, & niſi ſoleant fructus afferre; quia
cùm vana ſit potentia, quæ non reducitur ad
actum, *l. hæ enim, §. ſi prætor, ff. de ſuſpect. tutor.
l. multum intereſt, Cod. ſi quis alteri, vel ſibi; &
cap. paſtoralis, §. quoniam de reſcriptis*, ſequitur,
quod dum bona non reducuntur ad fructifican-
dum, habeantur pro non fructiferis; ſiquidem
eſſe ſine effectu, & non eſſe, paria ſunt, vti no- 11
tauit Surdus *deciſ.* 51. *num.* 21. & 22. *conſil.* 3.
num. 8. & *conſil.* 179. *num.* 49. & Maceraneoſ.
var. reſol, lib. 1. *reſol.* 61. *num.* 24. Quapropter 12
paria ſunt etiam, non fructificare quoad effe-
ctum, & non eſſe fructifera. Cùm ergo Conuen- 13
tus, vel Monaſteria Regularium non ſint deſti-
nata ad fructificandum mediante locatione, ſed
inſeruiant ipſis pro habitatione, non poſſunt dici
ſolita fructificare, præſertim quia non poſſunt
bona immobilia dici ſolita fructificare, niſi plu-
ties fructum afferant, *argum. ex §. Pauonum, in-* 14
*ſtit. de rer. diuiſ. & l. lege, §. igitur, ff. de ver-
bor. ſignific. & l. ſolet, ff. de feriis.* Vnde licet 15
Cappucini & Fratres Minores non poſſint iuxta
ipſorum Regulas poſſidere bona ſtabilia fructife-
ra, ſeu prouentus annuos, poſſunt tamen poſ-
ſidere Conuentus, & hortos pro ipſorum vſu,
ſicuti de vtroque declarauit Pontifex *in Cle-
ment. Exiui, §. licet verò, de verbor. ſigni-
ficat.*
Cæterum aduerte hic, quod caſu, quo bona
immobilia, quæ Miſſarum onus perpetuum an-
nexum habent, authoritate Apoſtolica alienen- 16
tur, eorum pretium, ſub pœna interdicti ab in-
greſſu Eccleſiæ ipſo facto incurrenda, in alia
bona immobilia fructifera cum eiuſdem oneris re-
petitione, atque annexione conuerti debet; ſa-
cra Congregatio *in decretis de celebrat. Miſſa-
rum*, & DD. quos citat, & ſequitur Gauantus
in Man. Epiſc. ver. alienatio, num. 36. & Lezana
ver. Miſſa.

DVBITATIO XIX.

An ſeruandæ ſint iuris ſolemnitates in Eccleſiæ rei immobilis, vel mobilis pretioſæ conceſſione per precarium vel ad beneplacitum?

SVMMARIVM.

1 *In conceſſione per precarium, vel ad beneplacitum Eccleſiæ rei immobilis, vel mobilis pretioſæ, ſeruanda ſunt iuris ſolemnitates.*
2 *Per huiuſmodi conceſſionem iure transfertur ius in rem in alterum; & ſic eſt vera alienatio.*
3 *Limita niſi concederetur ſolus vſus, ſeu ſola commoditas ad breue tempus.*
4 *Lampades, Calices, & ſimilia mobilia pretioſa Eccleſiæ, commodari poſſunt ſine incurſione cenſurarum.*

RESPONDETVR affirmatiuè; quia per 1
huiuſmodi conceſſionem verè trans-
fertur ius in rem in alterum; & ſic 2
eſt vera alienatio. Sic communiter
Doctores, quos citat, & ſequitur Riccius *de-
ciſ.* 68. & 74. Excipe, niſi dictæ rei concedatur 3
ſolus vſus, ſeu ſola commoditas ad breue tem-
pus; ita vt nullum transferatur dominium ne-
que vtile, neque directum; quia tunc non eſt
alienatio, neque ob id Eccleſia graue patitur
damnum. Et confirmatur; quia alioquin non
poſſent

poſſent ſine incurſione cenſuræ, & aliarum pœnarum Extrauag. *Ambitioſæ* commodati lampades
4 calices; & ſimilia mobilia pretioſa Eccleſiæ, quod dicere eſt abſurdum, & contra vſum, & praxim etiam piæ vitæ virorum. Sic iidem Doctores apud Riccium *loco ſupra citato*.

DVBITATIO XX.

An alienatio rei Eccleſiaſticæ facta ſine iuſta cauſa, valida ſit in foro externo, vel conſcientiæ?

SVMMARIVM.

1 *Alienatio rei Eccleſiaſticæ facta ſine iuſta cauſa inualida eſt, tam in foro externo, quam conſcientia, contra nonnullos ſentientes in dicto caſu validam eſſe alienationem; ſed Eccleſiæ competere reſtitutionem in integrum.*

2 *Beneficium reſtitutionis in integrum, eſt remedium extraordinarium quod non datur ei, cui competit remedium ordinarium.*

3 *Eccleſia poteſt duplici capite petere reſtitutionem rei alienatæ primo ſi ſine legitima & iuſta cauſa. Secundò ſi cum enormi læſione alienauerit etiam ſeruatis iuris ſolemnitatibus.*

4 *Præſumptio cauſæ non infert cauſam, & ſic non infert in alienatione valorem.*

5 *Contrahentes præſumuntur habuiſſe iuſtam cauſam contrahendi,*

6 *Creditores Eccleſiæ quibus eſt ſatisfactum cum retractu Bonorum immobilium, vel mobilium alienatorum obligati ſunt probare creditum ipſorum verſum fuiſſe in Eccleſiæ vtilitatem.*

1 RESPONDETVR, inualidam eſſe tam in foro externo, quàm conſcientiæ. Sic, patet ex dictis *dubit. 1. num. 3. & ſeqq.* & probatur *c. ſine exceptione* 112. *q.* 2. vbi declaratur nulla alienatio, quæ in vtilitatem Eccleſiæ non vergit; ex *cap. 1. de rebus Eccleſ. non alien. in. 6.* vbi etiam declaratur nulla alienatio, ſi careat legitima cauſa, & ex Extrauag. *Ambitioſæ*, eodem tit. ex qua idem colligitur. Sic etiam docent Abb. *in cap. 1. de in integr. reſtit. num. 17. in cap. tua*, de his, quæ fiunt à Prælato, *num* 8. & *in cap. nulli, de rebus Eccleſ. non alien. num. 7.* Couar. *lib. 2. var. cap. 17. num. 2.* Mol. *de iuſt. tract. 2. diſp.* 468. Suar. *4. tom. de relig. tract. 8. lib. 2. cap. 27. num* 20. & 21. Bordon. *reſol. 27. num. 21. & ſeqq.* Lezana *part. 2. cap. 19. num.* 62. & alij paſſim contra gloſſam in *ſum. 12. q. 2.* & *in cit cap. ſine exceptione, ver. profuturum*. & quoſdam alios, qui ſentiunt, quod valida ſit alienatio in dicto caſu; ſed quod tamen Eccleſiæ competat reſtitutio in integrum. Vide etiam Dianam *tom. 1. tract. 8. reſol.* 77. & Theſaurum *in praxi part. 1. c.* 35.

Obiicies fundamentum illorum Eccleſiæ datur reſtitutio in integrum iuxta textum in *cit. capit.* 1. de reſtitut. in integrum. Ergo ſignum eſt, quod alienatio ſit valida. Conſequentia probatur; quia ſi alienatio non eſſet valida non indigeret Eccleſia beneficio reſtitutionis in integrum; quandoquidem tale beneficium reſti- 2
tutionis in integrum eſt remedium extraordinarium, quod non datur ei, cui competit remedium ordinarium, *l. in cauſa, ff. de minorib.* At ſi alienatio facta ſine iuſta cauſa eſſet inualida, competeret Eccleſiæ remedium ordinarium nullitatis; vnde ceſſaret remedium extraordinarium, ipſum ſcilicet beneficium reſtitutionis in integrum; Ergo dicendum eſt, quod alienatio dicta non ſit inualida.

Reſpondetur, quod Eccleſia poſſit ex duplici 3
capite ſibi petere reſtitutioné rei alienatæ. Primò, ſi ſine legitima, ſeu iuſta cauſa alienauit, & tunc non petit reſtitutionem; quaſi valida fuerit alienatio, ſed petit reſtitutionem rei, cuius dominium in alium transferre non potuit. Secundò; poteſt petere reſtitutionem rei alienatæ; quia eſto fuerit alienata ex iuſta cauſa, & etiam cum debita ſolemnitate, tamen fuit in pretio enormiter læſa ratione cuius enormis læſionis poteſt petere reſtitutionem in integrum, iuxta textum *in cap. ad noſtram de rebus Eccleſiæ non alienandis.*

Obiicies ſecundò, ſaltem alienatio eſt valida in caſu quod Eccleſia iudicauit legitimam, ſeu iuſtam alienandi cauſam adfuiſſe; quia tunc ſaltem in foro externo cauſa adfuit legitima alienandi; & præterea cenſendum non eſt Eccleſiam velle, alienationem bona fide factam, irritam & nullam eſſe. Sic probabiliter gloſſa *in cit. cap. ad noſtram ver. enorme.* Felin. *in cap. quæ in Eccleſiar. de conſtitution.* Couar. *2. var. capit. 17. numer. 1.* Mol. *diſp. 468. concl. 6.* Vaſq. *in opuſc. de redditibus cap. 2. §. 2. num.* 30. & Bonacina *q. 8. punct. 4. num. 6.* qui ſubdunt, adeſſe in alienatione legitimam cauſam, ſi in ea ſeruata fuerit forma à iure præſcripta, quamuis Eccleſia admittatur ad probandam illegitimitatem, ſi ſe viderit deceptam.

Reſpondetur, nego antecedens; quia textus ſupra adducti alienationem ſine cauſa factam irritant abſolute: & ex alio capite præſumptio 4
cauſæ non infert cauſam, & ſic non infert in alienatione valorem; tum quia rarò, vel numquam poſſet declarari nulla, & irrita alienatio; quan- 5
doquidem contrahentes præſumi debent indicaſſe habere iuſtam cauſam contrahendi. Sic ex probabiliori docent Nauar. *Comment de alienat. rerum Eccleſ. num.* 9. & alij contra gloſſam, Felinum, Couarruuiam, Molinam, & cæteros in *locis ſupra cit.* Vbi bene tamen aduertunt, quod, ſi alienatio bonorum immobilium, vel mobilium 6
pretioſorum facta ſit pro ſatisfaciendo debito creditoribus Eccleſiæ, obligati ſint creditores, probare pecuniam mutuatam verſam eſſe in vtilitatem Eccleſiæ, alioquin alienatio nulla erit. Ratio; quia alienatio horum bonorum facta ſine iuſta cauſa non tenet; ſed quando pecunia mutuata verſa non eſt in vtilitatem Eccleſiæ, Eccleſia non tenetur illam ſoluere, Authent. *hoc ius porrectum, Cod. de ſacroſ. Eccleſ. & cap. 2. §. hoc ius porrectum* 110. *queſt.* 2. Ergo non adeſt iuſta cauſa alienandi; dum non probauerint creditores obligatam ſibi eſſe Eccleſiam ad debitum ſoluendum. Vide quæ dicebantur *ſupra dubitat. 9.*

Cæterum, Corollaria, quæ ex dictis in præſenti

dubit.

dubit. colligi poſſent, vide in *dubit. ſequenti circa finem.*

DVBITATIO XXI.

An ſaltem alienatio rei Eccleſiaſticæ facta cum iuſta cauſa, ſed ſine debita iuris ſolemnitate, valida ſit in foro externo, vel conſcientiæ?

SECTIO I.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *In ſententia aliquorum Doctorum valida eſt alienatio rei Eccleſiæ facta cum iuſta cauſa, ſed non ſeruatis iuris ſolemnitatibus, ſaltem in foro conſcientiæ ſi adfuerit cum iuſta cauſa liber conſenſus contrahentium.*

2 *Tota ratio ſtatuendi has ſolemnitates in alienatione rei Eccleſiaſticæ, eſt ne Eccleſiæ præiudicium inferatur, ergo ſi non infertur, ceſſat prohibitionis ratio.*

3 *Contrahens cum Eccleſia ſine debita ſolemnitate, non poteſt pro arbitratu ſuo ſtare contractui, vel ab illo recedere; ſed neceſſario ſtare illi debet, donec ab Eccleſia non repellitur.*

4 *In foro conſcientiæ ſufficit contractum tenere ſecundum limites iuris naturalis, ſeu gentium.*

5 *In ſententia aliorum probabiliter exiſtimatur dicta alienatio claudicare; in fauorem Eccleſiæ ſc. valere, ſi ſit in eiuſdem vtilitatem, ſecus, è contra.*

6 *In ſententia ceterorum eſt inualida dicta alienatio, tam in foro externo, quam in foro conſcientiæ, licet ſit in vtilitatem Eccleſiæ.*

7 *Finis prohibitionis dictæ alienationis non eſt Eccleſiæ læſio, & fraus, quæ in hoc, vel illo particulari caſu omiſſis ſolemnitatibus contingere poteſt; ſed eſt læſio, & fraus, quæ communiter & vt plurimum ex illarum omiſſione ei prouenire poteſt.*

8 *Actus ſine forma ſubſtantiali non valet.*

9 *Probata ſolemnitatum omiſſione contractus in foro externo, quamuis in vtilitatem Eccleſiæ factus fuerit, irritus declaratur.*

10 *Forum conſcientiæ conuenit foro externo, cum externum falſæ præſumptioni non innititur.*

11 *Eccleſiæ datur optio an velit ſtare contractui celebrato nec ne? debet tamen ſupplere defectus, qui interceſſerunt.*

12 *Eccleſia nolens ſtare contractui, poteſt non ſolum ipſa; ſed capitulum, & Prælatus illius rem à ſe male alienatam, repetere.*

13 *Turpe eſt factum proprium impugnare; ſecus eſt quando fit ob cauſam neceſſariam, prout eſt animæ ſalus, & Eccleſiæ, ſeu reipublicæ vtilitas.*

14 *Quod fauore alicuius introductum eſt, non debet in eius detrimentum retorqueri, ſi non deſit ſolemnitas, ſeu forma ſubſtantialis.*

RESPONDETVR, & dico primò, quod aliqui Doctores ſatis probabiliter ſentiunt, talem alienationem, ſaltem in foro conſcientiæ, validam eſſe, ſi ſcilicet adfuerit alienandi iuſta cauſa, & ſimul conſenſus liber contrahentium; & ſic, quod taliter contrahens cum Eccleſia non teneatur in conſcientia ad reſtitutionem, aut reſcindere contractum. Ita Syluеſter ex Butrio, & Panormitano, *ver. alienatio, num.* 13. Angel. *eod. verb. num.* 14. Nauarr. *Comment. de alienat. rerum Eccleſ. n* 17. Azor. 2. *part. Inſtit. lib.* 9. *cap.* 1. *quæſt.* 9. *in fin.* Rodriguez *tom.* 1. *qq. Regul. quæſt.* 27. *art.* 9. Capicius *deciſ.* 16. *num.* 4. Beretta *conſil.* 92. Gabriel *de rer. alien. concluſ.* 1. *libr.* 3. Reginald. *in praxi tom.* 2. *lib.* 30. *tract.* 3. *cap.* 6. *ſect.* 2. *num.* 69. & 70. Filliucius *tract.* 14. *cap.* 7. *quæſt.* 6. Naldus *ver. actus, num.* 15. & *ver. Contractus num.* 10. & Quaranta *ver. alienatio, num.* 34. & 50. (quibus fauet etiam Rota Romana *part.* 3. *lib.* 2. *deciſ.* 225. *n.* 3. & 4. & *lib.* 3. *deciſ.* 261. *num.* 6. & 7.) Mouentur; 1
quia tota ratio ſtatuendi has ſolemnitates in alienatione rei Eccleſiaſticæ eſt, ne Eccleſiæ præiudicium inferatur: ergo ſi in aliquo caſu non infertur, ceſſat prohibitionis ratio; atque adeò & ceſſat ipſamet prohibitio: tum quia contrahens 3
cum Eccleſia ſine debita ſolemnitate non poteſt pro arbitratu ſuo ſtare contractui, vel ab illo recedere, ſed neceſſariò ſtare illi debet, donec ab Eccleſia non repellitur, vti rectè ex multis deciſionibus, & Doctoribus probat Sarmient. 1. *part. de redditibus, cap.* 2. *num.* 18. & Genuenſis *in praxi cap.* 88. *num.* 1. Ergo ſignum eſt, quod contractus in foro conſcientiæ validus ſit alioquin poſ- 4
ſet is pro arbitratu ſuo ab illo recedere; tum quia in foro conſcientiæ ſufficit contractum tenere ſecundùm limites iuris naturalis, ſeu gentium, ad quod ſufficit, adeſſe legitimam cauſam alienandi, & liberum conſenſum contrahentium.

Dico ſecundò, quod alij, ſatis etiam probabiliter, ſentiunt alienationem claudicare, in fauo- 5
rem Eccleſiæ, ſcilicet valere, ſi ſit in vtilitatem Eccleſiæ non valere, ſi non ſit in vtilitatem illius. Vide Sarmient. Genuenſem *in locis ſupra cit.* & Bonacinam, *punct.* 4 *num.* 14. & *ſeqq.*

Dico tertiò, quod alij denique ſentiunt, tam 6
in foro externo, quam in foro conſcientiæ inualidam eſſe etiamſi ſit in vtilitatem Eccleſiæ. Sic Couarru 2. *var. cap.* 17. *numer.* 2. Molina *de iuſt. tract.* 2. *diſput.* 468. *concl.* 6. Vaſquez *in opuſc. de redditib. cap.* 2. §. 2. *dub.* 14. Sarmient. 1. *part. de redditib. cap.* 2. Menochius *lib.* 9. *conſil.* 872. Riccius *in praxi, part.* 1. *reſolut.* 7. 12. & 24. Suarez *de legib. lib.* 5. *cap.* 14. *num.* 6. & *tom.* 4. *de relig. tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 27. *num.* 20. & 21. Maceratenſis *lib.* 1. *var. reſol.* 5. *numer.* 6. & 7. & *reſolut.* 50. *num.* 43. & Bonacina *diſp.* 3. *de contractibus feudi, quæſt.* 8. *punct.* 4. *num.* 10. Mouentur; quia expreſsè irritatur in *cap. ſine exceptione,* 12. *quæſt.* 2. *cap. tua,* de his, quæ fiunt à Prælatis, *cap. ſi quis, cap. nulli de rebus Eccleſ. non alien. cap.* 1. *eod. tit.* 7
in 6. & Clement. I. & Extrauag. *Ambitioſæ eod. tit.* Sed finis huius irritationis non eſt Eccleſiæ læſio, & fraus, quæ in hoc, vel illo particulari caſu, omiſſis ſolemnitatibus, contingere poſſet, ſed eſt læſio & fraus, quæ communiter, & vt plurimum ex illarum omiſſione ei prouenire poteſt, qui finis ſemper perſeuerat quamtumuis vnus, vel alius, & alius contractus in vtilitatem Eccleſiæ

Eccleſiæ factus ſit. Ergo contractus, in quo ſunt
omiſſæ ſolemnitates a iure ad dictum finem re-
8 quiſitæ, ſemper eſt irritus. Confirmatur; quia
9 actus ſine forma ſubſtantiali non valet. Con-
firmatur ſecundò; quia probata tali ſolemnita-
tum omiſſione, contractus in foro externo, quam-
uis in vtilitatem Eccleſiæ factus fuerit, irritus de-
claratur. Ergo ſignum eſt, quod etiam in foro
10 conſcientiæ irritus ſit. Conſequentia probatur;
quia forum conſcientiæ externo conuenit, cùm
externum falſæ præſumptioni non innititur.

Dico quartò, quod hæc tertia vltima ſenten-
tia eſt etiam ſatis probabilis; ex cuius fundamen-
to patet ad primum, & tertium primæ ſenten-
tiæ argumentum, & ad ſecundum eiuſdem pri-
mæ; & etiam ad ſecundæ ſententiæ fundamen-
tum: Reſpondetur enim, in foro externo non
permitti contrahentem cum Eccleſia, vel Mino-
11 re abſque ſolemnitate requiſita, reſilire à con-
tractu, in pœnam fraudis, quam præſumitur
ille contrahendo intentaſſe; & ideò ad hanc
fraudem vitandam, & Eccleſiæ vtilitati conſu-
lendum, concedi Eccleſiæ, vt ſi ipſa velit ſtare
contractui abſque ſolemnitate facto, alius non
poſſit reſilire; ſi verò velit illum repellere, cen-
ſeatur repulſus: debet tamen Eccleſia, ſi velit
approbare contractum, approbationem ſolem-
niter facere, & ſolemnitates prætermiſſas ſup-
plere; quia, cùm contractus à principio fuerit
irritus, de nouo contrahit. Vide Sarmient. &
Vaſquez *in locis ſuprà cit.* & quæ dicebantur
dubit.1. num. 3. & ſequent. Vide etiam Abbatem
in cap. ſi quis, de rebus Eccleſ. non alien. & Nauar-
rum *lib.1. conſil. 20. de reſcriptis, edit. 1.* vbi ſub-
12 dunt, quod ſi è contra Eccleſia nolit ſtare contra-
ctui, poſſit non ſolum Eccleſia, ſeu Capitulum, ſed
etiam ipſemet Eccleſiæ Prælatus rem à ſe malè
13 alienatam repetere; quia, licet ordinariè non li-
ceat facto proprio contrauenire, & propriam tur-
pitudinem allegare, excipitur tamen, niſi id effi-
ciatur ob cauſam neceſſariam, ad animæ ſalutem,
vel nomine Eccleſiæ, aut Reipublicæ.

14 Obiicies, quod fauore alicuius introductum eſt,
non debet in eius detrimentum retorqueri. Ergo
cùm iuris ſolemnitates introductæ ſint in fauorem
Eccleſiæ, ne ſcilicet illa lædatur, conſequens eſt,
quod ſi contractus ſine iuris ſolemnitatibus in
vtilitatem Eccleſiæ ſit celebratus, validus ſit.

Reſpondetur, diſtinguo antecedens: quod
fauore alicuius introductum eſt, non debet in eius
detrimentum retorqueri; ſi non deſit ſolemni-
tas, ſeu forma ſubſtantialis, concedo; ſi deſit, vt
eſt in caſu noſtro, nego. Præterquam, quod ex
alio capite reſtat prouiſum Eccleſiæ, nè lædatur,
vt patet ex dictis, & dicendis.

SECTIO II.

Corollaria.

SVMMARIVM.

1 *Alienans res Eccleſiæ mobiles, vel immobiles pretioſas ſine iuris ſolemnitatibus peccat mortaliter, & cenſuras incurrit, probabiliter tamen creditur id non procedere quando alienatio eſt in euidentem Eccleſiæ vtilitatem.*

2 *Is, cui alienatio facta fuit non ſeruatis iuris ſo-*

lemnitatibus tenetur ad reſtitutionem rei vna cum fructibus perceptis deductis tamen expenſis in foro externo.

3 *Eccleſia non tenetur pretium reſtituere, ſi contractus initus ſit mala fide; quia tunc ob pœnam delicti commiſſi emptor pretio priuatur in Eccleſiæ vtilitatem.*

4 *Item ſi Eccleſia ex tali contractu non ſit facta locupletior, licet bona fide ex parte Emptoris contractus factus fuerit; ſed in tali caſu, qui contraxit nomine Eccleſiæ, tenetur pretium reſtituere.*

5 *Eccleſia tenetur pretium reſtituere ſi pretium retineat, vel locupletior ex contractu facta ſit.*

6 *Beneficiarius, ſi ſine iuris ſolemnitatibus incidat arbores, non tamen caduas, tenetur Eccleſiæ ad damni compenſationem*

7 *Arbores non caduæ non cenſentur Beneficij fructus; ſed Eccleſiæ bona.*

8 *Res Eccleſiæ ſi alienata fuerit in caſu licito, & cum debita ſolemnitate, alienatio valida erit, ſed reſpectu læſionis enormis gaudet beneficio reſtitutionis in integrum.*

EX dictis ſequitur primò, quod, qui alienat 1
rem Eccleſiæ immobilem, vel mobilem pre-
tioſam ſine iuris ſolemnitatibus, etiam in vtilita-
tem Eccleſiæ, peccet mortaliter, & afficiatur cenſu-
ris, cæteriſque pœnis Extrauagantis *Ambitioſæ*
Pauli II. quia inualidè contrahit, & facit contra
prohibitionem Eccleſiæ in re graui: quamuis pro-
babile ſit, quod ſi alienet in euidentem vtilitatem
Eccleſiæ, & ſic euidenter gerat vtiliter negotium
Eccleſiæ, dicta Extrauagans recepta non ſit, neque
quoad pœnas, neque etiam quoad peccatum. Sic
Doctores, quos citat, & ſequitur Quaranta, *n.50.*
Filliucius *tom.1. tract.14. cap.7. q 6. num.119. &*
tract.16. cap.9. n.226. Layman *lib. 1. tract.4. c.16.*
n.9. Reginald. *in praxi tom.2. lib.30. tract.3. c.6.*
ſect.2. n.69. & 70. & Diana *part.1 tract.8. reſol.77.*
contra Bonacinam *punct. 4. n.14.* Genuenſem *in*
praxi c.50. & alios, qui contrarium docent ex eo,
quod Clemens VIII. declarauerit quendam Re-
ctorem Eccleſiæ incurriſſe pœnas Extrauagantis,
& etiamſi alienauerit ſaluo aſſenſo Apoſtolico: ſed
ad hoc facilè Reſpondetur, id fuiſſe, quia non eui-
denter conſtabat, alienationem fuiſſe factam in
euidentem vtilitatem Eccleſiæ.

Sequitur ſecundò, quod is, cui alienatio facta 2
fuit, rem ſibi ſine ſolemnitatibus debitis aliena-
tam Eccleſiæ cum omnibus fructibus (quia res
fructificat Domino ſuo) deductis tamen expenſis,
in foro externo reſtituere compellatur; quia con-
tractus irritus fuit; & ſic non eſt titulus eam reti-
nendi. Et probatur ex *cit. c. ſi quis, c. non liceat, 12.*
q.2. & l. iubemus, & Authent. qui res, C. de ſacro-
ſanct. Eccleſ. & patet ex dictis *dubit.1. n.3. & ſeqq.*
& docent Couar. *1. var. c.3.* Riccius *dec.79.* Mol.
diſp.468. concl.6. Vaſq. *de redditib. c.2. §.2. dub.15.*
& Bonacin. *diſput. 3. de contractib. feudi, quæſt. 8.*
punct. 4. num. 12. Eccleſia verò non tenetur pre-
tium ei reſtituere, primò ſi contractus factus ſit 3
mala fide; quia tunc in pœnam ob delictum com-
miſſum emptor pretio priuatur, in Eccleſiæ vtili-
tatem, *cit. l. iubemus, & citat. Authent. qui res*
Cod. de ſacroſanctis Eccleſiis: & tradunt Molina, &
Bonacina *in locis ſupra cit.* Quin & tenetur in tali
caſu compenſare damnum; quia ob malam fidem
cenſetur fuiſſe iniuſta cauſa damni. Abbas *in*

cap. ſi quis, Silu. *ver. alienatio num.* 14. Angelus
eod. verb & numero; Molina *diſp.*468.Leſſi. *lib.*2.
*cap.*24. *dub.*10. *num.*66. Rodriq. *qq. Regul. q.* 27.
art. 10. *&* 11. & alij apud Quarantam ver. alie-
nario,ad finem, contra ipſum Quaraotam ex par-
4 te, Sarmientum, & alios. Secondò, ſi ex tali con-
tractu Eccleſia locupletior facta non ſit; quam-
uis bona fide ex parte emptoris contractus factus
fuerit; quia tunc non Eccleſia, ſed is, qui oomi-
ne Eccleſiæ contraxit, tenetur emptori pretium
reſtituere, & illum indemnem ſeruare; ſecus, ſi
Eccleſia pretium retineat, vel locupletior ex con-
5 tractu facta ſit; quia tuoc ipſa tenetur reſtituere:
& ſic in tali caſu emptor poteſt rem Eccleſiæ, aut
eius fructus titulo recompenſarionis pretij ſibi
reſtitueodi retinere, donec ab Eccleſia pretium
ſibi reſtituatur. Sic Abbas *in cit. cap. ſi quis, ad
finem*, Silu. *ver. ulienatio, q.*14. Molina, Vaſquez
& Bonacina *ſupra*.

6 Sequitur tertiò, quòd, ſi beoeficiarius ſioe ſo-
lemnitatibus iuris incidat arbores, noo tamen cæ-
duas, teneatur Eccleſiæ ad compeoſarionem dam-
7 oi; quia arbores non cæduæ non ſuot beneficij
fructus, ſed Eccleſiæ bona, quorum domioium
beneficiarius non habet. Et quod dixi, verum eſt
ſioe inciſio arborum dici poſſit alienatio, ſiue non
quia & in hoc poſteriori caſu eſt ſaltem benefi-
ciarius Eccleſiæ iniuſta cauſa damni, vti *ſupra* di-
cebam.

8 Quod ſi verò res Eccleſiæ alienata fuerit in ca-
ſu licito; & cum præſcripta, ſeu debita ſolemni-
tate, valida erit quidem alienatio, ſed adhuc, ſi
Eccleſia enormiter læſa reperiatur, competet ei,
ſicut pupillo, & Minori contrahenti, beneficiom
reſtitutioois in integrum; Qua de re dixi *lib. de
Parlamentis dubit.*4. *ſect.*2. & videri poterit Abb.
*in cap. fraternitatem de donat. num.*5.

DVBITATIO XXII.

An Extrauagans *Ambitioſa* Pauli II. recepta ſit in omnibus locis? Vbi etiam de eius pœnis; & an locum habeat in Clericis Regularibus Theatinis?

SVMMARIVM.

1 *Extrauagans Ambitioſa Pauli II. videtur receptu in paucis locis, non ſolum quoad priuationem Beneficij, & Officij; ſed etiam quoad cenſuras.*

2 *Conſtitutio prædicta Pauli II. in ſententia Nauarri, quoad pœnum priuationis beneficij nullibi eſt recepta.*

3 *Conſuetudo locorum plurimum valet circa obligationem dictæ Conſtitutionis, fieri n. poteſt, quod alicubi recepta ſit quoad vnum partem, & non quoad aliam.*

4 *Conſtitutio prædicta in Italia videtur receptu & quoad obligationem, & quoad excommunicationem, ſaltem in caſu, quo res alienata non fuerit in euidentem Eccleſia vtilitatem.*

5 *Conſtitutio prædicta non habet locum quoad priuationem beneficij, & officij ante iudicis ſententiam, licet a Sac. Pænitentiaria tales delinquentes rehabilitentur ad beneficia, & officia.*

6 *Adminiſtratores omnes, alienantes bona immobilia, vel mobilia pretioſa Eccleſiarum, vel Conuentuum contrahunt, præter ſacrilegium, excommunicationem ipſo facto.*

7 *Quam contrahunt etiam, rem alienatã recipientes.*

8 *Non tamen eam, tam alienãtes, quam recipientes, contrahunt, niſi procedant ex dolo, & malitia; non item, ſi procedant ex ignorantia culpabili, etiam craſſa, ſupina, & affectata.*

9 *Dicta excommunicatio non eſt reſeruata; quapropter ab illa poſſunt abſoluere pro foro conſcientia omnes Prælati ſuos ſubditos; quin & omnes Confeſſarij, ſuos pænitentes.*

10 *Interdum tamen abſolutio obtinetur per Breuia ab Vrbe, ſed pro foro exteriori, vel etiam pro foro interiori, ad maiorem cautelam, vel ex ignorantia.*

11 *In Tridentino reſeruatur excommunicatio, non in alienantes bona Eccleſia, ſed in illa ſibi vſurpantes, ſeu in proprium vſum conuertentes.*

12 *Epiſcopi, & Abbates contrahunt interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ; in quo interdicto, ſi per ſex menſes perſtiterint, ſuſpenduntur à regimine, tum in temporalibus, quam in ſpiritualibus.*

13 *Ab his pænis, & cenſuris, cum non ſint reſeruatæ, abſolui poſſunt à quocunque.*

14 *Alij Epiſcopis, & Abbatibus inferiores contrahunt ipſo facto præter excommunicationem, etiam pœnam priuationis beneficiorum, & officiorum, & inhabilitatis ad eadem recipienda.*

15 *Regulares, etiam è Societate Ieſu, alienantes indebitè & non ſeruatis ſeruandis res Monaſterij incurrunt pœnas ſtatutas in dicta conſtitutione, & priuantur voce actiua, & paſſiua, redduntur que perpetuo inhabiles ad illas obtinendas ſublata Generali, & Protectori facultate moderandi, & relaxandi dictas pœnas.*

16 *Hæ pœnæ non incurruntur in foro conſcientia ante quamcunque ſententiam, etiam delicti cõmiſſi.*

17 *In opinione contraria affirmantium, quod in foro conſcientiæ incurrantur ante quamcunque ſententiam, etiam delicti commiſſi, ſunt illæ, vt potè non reſeruatæ, diſpenſabiles à ſuperioribus alienantium.*

18 *Non ſic pœna deſignata in decreto Vrbani VIII. quia neque pœnæ, quæ ex Extrauag.* Ambitioſæ *in dicto decreto repetuntur.*

19 *Priuilegia in contrarium Religionum reuocantur in dicto decreto Vrbani.*

20 *Ad incurrendas pœnas dicti decreti Vrbani non requiritur dolus, ſicut requiritur ad incurrendas pœnas Extrauag.* Ambitioſæ, *ſed ſufficit ignorantia vincibilis, ſeu culpabilis, quamuis grauiter.*

21 *Decretũ Vrbani ſolum obligat intra fines Europæ.*

22 *Affertur iudicium de pœnis Conſtitutionum aliorum Pontificum quoad eandem hanc præſentem materiam.*

23 *Regulares habentes adminiſtrationem bonorum Religionis, ſi iura, reddit us, vel poſſeſſiones ad vitam recipientis, vel ad aliud certum tempus (niſi ob neceſſitatem Monaſterij cum conſenſu Capituli, vel Prælati) alienent, contrahunt ſuſpenſionem ab officio, & alienatio eſt nulla, ex Clement. I.* de rebus Eccleſ. non alieo.

24 *Suſpenſio hæc non eſt reſeruata.*

25 *Eſt tamen ab officio ordinis, iuriſdictionis, & adminiſtrationis.*

26 *Certum*

16 *Certum tempus hic non continet modicum,id eſt, triennium.*

17 *Dicta ſuſpenſio non eſt ſublata per Extrauag.* Ambitioſæ.

28 *Excipiuntur à dicta conſtitutione* Ambitioſæ, *& Decreto Vrbani VIII. Patres Theatini quoad bona immobilia, qui inconſulto ſummo Pontifice, de conſenſu tamen P.Generalis,& duarum partium vocalium Domus poſſunt alienare.*

29 *Theatini inconſulto ſum. Pontifice,poſſunt alienare immobilia,donec dictum inſtitutum non retinendi immobilia,ſeruauerint.Secus ſi è cõtra.*

30 *Theatini non poſſunt inconſulto ſummo Pontifice, alienare mobilia.*

31 *Incluſio vnius, eſt excluſio alterius.*

32 *Limita regulam non procedere, quando eſt eadem ratio in excluſo, qua in incluſo.*

33 *Stante identitate rationis non incluſum non cenſetur quid diuerſum; ſed idem cum incluſo.*

34 *Bona immobilia, & mobilia quoad PP. Theatinos ſunt in diuerſa ratione,ſi quidem immobilia repugnant inſtituto, non ſic mobilia.*

35 *Finis declarationis S.Congregationis fuit,vt ſeruaretur inſtitutum Theatinorum non retinendi immobilia.*

36 *Declaratio dicta S. Congregationis non ſe extendit ad mobilia pretioſa.*

37 *Lex non ſe extendit vltra finem, & mentem legiſlatoris; præſertim quando verba non ſe extendunt vlterius.*

38 *Lex ſecundum rationem attendenda eſt,& per rationem amplianda,& reſtringenda.*

39 *Declaratio S.Cong. neque ſe extendit ad mobilia pretioſa,licet Theatini profiteantur cultum Eccleſiæ pretioſum.*

40 *Vbi eſt diuerſa ratio ibi eſt diuerſa iuris diſpoſitio.*

41 *Quando in vno caſu fit ſpecialis diſpoſitio in aliis caſibus in contrariũ attendendum eſt ius cõmune.*

42 *In noua diſpoſitione caſus omiſſus intelligitur relictus iuri antiquo.*

43 *Praxis,& conſuetudo eſt optima legis interpres.*

44 *Obſeruantia ſubſecuta, quod non alienentur ſine licentia ſedis Apoſtolicæ mobilia pretioſa, conſtituit ius.*

45 *Theatini forſan, inconſulto ſummo Pontifice, neque poſſunt alienare immobilia illa, quæ ex alio inſtituto retinere poſſunt, v.g. hortos Domui cõtiguos, Villas recreationis cauſa,& ſimilia.*

46 *Mobilia quantumuis pretioſa cenſentur appellatione rerum mobilium*

47 *Mobilia ſunt omnia illa, quæ de loco ad locum moueri poſſunt.*

48 *Quæ ſunt de vna ſpecie, non poſſunt computari inter ea quæ ſunt de ſpecie oppoſita, cum habeant repugnantiam.*

49 *Excipiuntur etiam alij quoad aſſenſum Apoſtolicum in alienatione quorundam bonorum Eccleſiaſticorum,quia bona aliqua Eccleſiaſtica vendi conſueuerunt.*

50 *Cenſuræ contrahuntur ante ſententiam criminis,non alia pœna.*

SVPPONO, in Extrauag. *Ambitioſæ* contra tranſgreſſores, præter cõtractuum reſciſſionem,imponi pœnas ſequentes,in his verbis: *Tam qui alienat, quam qui alienatas res, & bona prædicta receperit,ſententiam excommunicationis incurrat; alienanti verò bona Eccleſiarum, Monaſteriorum; locorumque piorum quorumlibet, inconſulto Romano Pontifice, aut contra præſentis Conſtitutionis tenorem, ſi Pontificali vel Abbatiali præfulgeat dignitate, ingreſſus Eccleſiæ ſit penitus interdictus, & ſi per ſex menſes immediatè ſequentes ſub interdicto huiuſm.animo, quod abſit, perſeuerauerit indurato, lapſis menſibus eiſdem à regimine,vel adminiſtratione ſuæ Eccleſiæ, vel Monaſterij (cui præſidet in ſpiritualibus & temporalibus) ſit eo ipſo ſuſpenſus, inferiores verò Prælati Commendatarij, & alij Eccleſiarum Rectores,beneficiati, vel adminiſtrationem quomodolibet obtinẽtes,Prioratibus,& præpoſituris, præpoſitatibus,dignitatibus,perſonatibus,adminiſtrationibus, officiis, Canonicatibus, Præbendis, aliiſque Eccleſiis cum cura, & ſine, ſecularibus,& regularibus beneficiis,(quorum res,& bona alienarunt) dumtaxat ipſo facto priuati exiſtant, illaq; abſque declaratione aliqua vacare cenſeantur,poſſintque per locorum Ordinarios,vel alios,ad quos eorum collatio pertinet,perſonis idoneis (illis exẽptis, quæ propterea priuata fuerint) liberè de iure conferri;niſi aliàs diſpoſitioni Apoſtolicæ ſedis ſint ſpecialiter, aut generaliter reſeruata, & nihilominus alienatæ res, & bona huiuſm. ad Eccleſias, Monaſteria,& loca pia (ad quæ ante alienationem huiuſm.pertinebant) liberè reuertantur.* Hoc ſuppoſito.

Reſpondetur,quod dicta Extrauagans Pauli II. 1
videatur recepta in paucis locis,non ſolum quoad priuationem beneficij,& officij, ſed etiam quoad cenſuras. Sic Rochus,Curtius *cap.vlt. de conſuetudin.* Angelus *ver. excommunicatio,7. caſ.*48. Silueſter *ver. alienatio, q.*15.Caietanus *verbo,excommunicatio,cap.*75.Tolet. *lib.*5.*cap.*91. Sarmient. 1. *part. de redditib.cap.*2.*n.*20.Vaſquez *cit.cap.*2.§... *dub.*7.*n.*31.Suar.*tom.*5.*de cenſur.diſp* 23.*ſect.*6.*n.*3 Armilla, *ver.excommunicatio, n.*62.Saytus *de cenſur. lib.*3.*c.*33.*n* 22.Azor. *lib.*6.*c.*16. *q.* 1. Scortia *epit.* 42. Theor. 115. Nauarr. *comment. de alien. rer. Eccleſ. n.*13. & 14. & in Manuali *c.*27.*n.*149. 2
(vbi ait, quod quoad pœnam priuationis beneficij dicta conſtitutio nullibi ſit recepta) Quaranta, *ver. alienatio,n.*4 Sanchez *lib.*1.*moral. cap.*22.*n.*2. Riccius *deciſ.*139.Leſſius *de iuſt.& iur.lib.*2.*c.*24. *dub.*11.*n.*69.Couar.*lib.*2.*var.cap.*17.*n.*6.& Bonacina *diſp.*3. *de contractib.feudi q.* 8.*punct.*4. *n.*14.
Quapropter in hac re inſpicienda eſt loci conſue- 3
tudo: fieri enim poteſt, quod dicta Extrauagans alicubi recepta ſit quoad vnam partem, & non quoad aliam v.g.quoad obligationem, vel nullitatem contractus,& non quoad pœnas; quamuis in Italia videatur recepta & quoad obligationem,
& quoad excommunicationem (ſaltem in caſu, 4
quod res alienata fuerit non in euidentem vtilitatem Eccleſiæ; in quo ſenſu procedit declaratio Clementis VIII. quod quidam Rector Eccleſiæ, qui alienauerat bona illius,contraxerit pœnas dictæ Extrauagantis; ſecus,ſi alienata fuerit in euidentem vtilitatem illius,vti dicebam *ſupra dub.* 1. & adnotarunt Reginaldus *in praxi tom.* 2.*lib.*30. *tr.*3.*c.*6.*ſect.*2.*n.*69.& 70.Filliucius *tom.* 1. *tr.*14. *cap.*7.*q.*6.*n.*119.& *tract.*16. *c.* 9. *n.*226. & Diana
*part.*1.*tract.*8.*reſol.*77.) non tamen quoad priua- 5
tionem beneficij,& officij ante iudicis ſententiam quamuis quoad hoc vltimum, in contrarium ſit vſus,& praxis S.Pœnitentiariæ in qua delinquentes abſoluuntur, & ad beneficia, & officia rehabilitantur; idquè vel ad pacandas conſcientias vel quia ſupponit,dictam Extrauag.eſſe quoad omnia ſimpliciter receptam.

6 Vbi tamen quoad omnia ſimpliciter recepta eſt,
adminiſtratores omnes alienātes bona immobilia,
vel mobilia pretioſa Eccleſiarum, Conuentuum,
ſeu Monaſteriorum (præterquam quod commit-
tunt ſacrilegium, quia irreuerenter ſe habent erga
res Deo ſacras, Caiet. *ver. excomm. c. 75.* & Quaran-
ta *ver. alienatio n. 49.*) contrahunt etiam excom-
municationem ipſo facto inflictam à Paulo II.
verbis *ſupra* relatis; quam & contrahunt rem
alienatam recipientes, vt patet ex contextu.

7 Quamuis, quia Pontifex in antecedentibus
vſus eſt verbo præſumpſerint, non contrahant il-
lam, niſi qui id fecerint ex dolo, ſeu malitia, & au-
dacia, non tamē qui fecerint ex ignorantia culpa-
bili, etiam craſſa, & ſupina; quia verbum *præſumere*
ſignificat audaciam, ſeu temeritatem, quę excludat
omnem ignorantiam, ſicuti dicebam *cap. 16. du-*
8 *bit. 36. in fine,* & dicam *cap. 19. dubit. 59.*

9 Quæ eadem excommunicatio nulli eſt reſer-
uata, vt patet ex contextu, & adnotarunt Angel.
ver. excommun. 7. n. 48. Suar. *tom. 5. diſp. 22. ſect. 6.*
n. 6. Scortia *theor. 118.* & Gauantus *in Man. Epiſc.*
ver. alienatio, n. 28. Vnde Prælati omnes poſſunt in
foro conſcientiæ ab illa abſoluere ſuos ſubditos;
quinimmò & omnes Confeſſarij ſuos Pœnitentes

Non obſtat, quod (vt Quaranta ait *cit. n. 49.*
aliquando per ·reuia Pœnitentiariæ, vel ſigna-
turæ obtineatur iſta abſolutio.

10 Reſpondetur enim id eſſe, vel pro foro exterio-
ri ad obuiandum moleſtiis, quæ in illo exoriri
poſſent; vel etiam pro foro interiori ad maiorem
cautelam; Vt omittam, id aliquos facere ex igno-
rantia authoritatis, quam habent ipſorum ſupe-
riores.

Neque obſtat ſecundò quod, licet (vt ait The-
ſaurus *in praxi part. 2. ver. alienatio §. nota circa*)
dicta excommunicatio non ſit reſeruata in Extra-
uaganti *Ambitioſæ*, ſit tamen reſeruata in Trident.
ſeſſ. 22. cap. 11.

11 Reſpondetur enim, cum Concilium loquatur
ſolum de vſurpantibus, ſeu in proprios vſus con-
uertentibus bona Eccleſiarum, id extendendum
non eſſe ad ſimpliciter alienantes. Vide Filliucium
tract. 44. cap. 6. n. 3. in fine.

12 Secundò Epiſcopi, vel Abbates contrahunt cen-
ſuram interdicti ab Eccleſiæ ingreſſu, in quo in-
terdicto ſi per ſex menſes perſtiterint, ſuſpendun-
tur à regimine, & adminiſtratione, tam in tem-
poralibus, quàm in ſpiritualibus Eccleſiæ, vel Mo-
13 naſterij, cui præſunt; à quibus cenſuris ſimiliter,
cum non ſint reſeruatæ, abſolui poterunt à quo-
cumque habente iuriſdictionem ordinariam, vel
delegatam ad abſoluendum à cenſuris.

14 Tertiò alij Prælati Epiſcopis & Abbatibus in-
feriores contrahunt etiam, præter excommuni-
cationem pœnam priuationis beneficiorum, &
officiorum (ita vt iſta vacent abſque vlla declara-
tione, & poſſint liberè aliis conferri) pœnamque
inhabilitatis ad illa recipienda; & ſi fuerint Re-
15 gulares, etiam è Societate Ieſu, prout declarauit
ſacra Congregatio Concilij teſte Barboſa *in collect.*
Bullar. ver. Domus) puniuntur ſimiliter, vt *ſupra*
ex cit. Extrauag. & etiam, reuocatis omnibus ip-
ſorum priuilegiis, ex decreto S. Congregationis
Concilij die 7. Septemb. 1624. in his verbis: S.
Congregatio iuſſu ſummi Pontificis Vrbani VIII.
Religioſis cuiuſcumq; ordinis, & Religionis, etiāſi
aliàs ex peculiari priuilegio, & conſuetudine fa-
cultatem alienandi haberent, perpetuò interdicit
omnium rerum immobilium, & mobilium pretio-
ſarum alienationem, omneque pactum, per quod
ipſarum dominium transfertur, cenſus perpetuos
vel vitalitios, hypothecam, locationem, & condu-
ctionem vltra triennium, conceſſionem in feudū,
vel emphyteuſim, præterquam in caſibus à iure
permiſſis, de quibus *ſupra* dicebatur. Pœna autem
alienantium ſine licentia in ſcriptis ipſius Con-
gregationis gratis concedenda, eſt priuatio ipſo
facto vocis actiuæ, & paſſiuæ, perpetua ad illam in
poſterum obtinendam inhabilitas, ſublata etiam
Generali, & Protectori illam moderandi, vel rela-
xandi facultate, & permanentibus in ſuo robore
pœnis Apoſtolicarum Conſtitutionum, præſertim
Conſtitutionis Pauli II. quæ incipit: *Ambitioſæ.*
Vide, quæ dicebantur *ſupra dubit. 1. num. 4. & ſeq.*

An autem non obſtante, quod in Extrauag. *Am-* 16
bitioſæ dicatur, dictas pœnas incurri abſque alia
declaratione, incurrantur illæ in foro conſcientiæ
ante quamcumque declarationem, ſiuè pœnæ,
ſiuè etiam criminis commiſſi; vide infrà in
fine.

Quis verò caſu, quod vera ſit ſententia dicen- 17
tum, illas incurri in foro conſcientiæ ante quam-
cumque declarationem, etiam delicti commiſſi,
poſſit in eis diſpenſare.

Reſpondetur quod, licet pœnæ in dicta Extrau. 18
deſignatæ, ex vi Extrauag. (cum nulli reſeruentur)
videantur iure communi diſpenſabiles à ſuperio-
ribus illorum, qui alienarunt (cum ipſi habeant
authoritatē ordinariam in ſubditos ſuos quoad ea,
quæ non ſunt aliàs reſeruata) pœnæ tamen deſi-
gnatæ in decreto relato S. Congreg. in capitula, &
in ſuperiores Regularium alienātes, quin etiam &
pœnæ, quæ ex dicta Extrau. Ambit. in dicto decre-
to referuntur (cùm ibi auferatur facultas Protecto-
ri, & Generali eas moderandi, & relaxandi) ſedi
Apoſtolicæ reſeruatæ videntur.

Et quamuis aliàs ex priuilegiis aliquarum Re- 19
ligionum (vt videre eſt apud Lezanā *c. t. c. 18. n. 33.*
35. & 36. poſſint Prælati Regulares cum ſuis ſub-
ditis in eis diſpenſare, tamen quia in prædicto de-
creto reuocantur omnia priuilegia Regularibus
conceſſa, ideò, niſi poſt dictum decretū die 7. Sep-
temb. 1624. editū, à ſede Apoſtolica aliquod aliud
priuilegium obtinuerint, in poſterum id facere
non poterunt.

Aduerte, quod ad incurrendas pœnas dicti de- 20
creti S. Congreg. non requiratur dolus, ſeu mali-
tia, quia non eſt in eo verbū *præſumere*, ſicuti eſt
in Extrauag. *Ambitioſa*: quapropter qui ex igno-
rantia vincibili, ſeu culpabili, grauiter tamen illud
tranſgreſſi fuerint, pœnas incurrent.

Aduerte ſecundò, quod dictum decretū ſolum 21
obliget intrà fines Europæ, vt in ipſo dicitur.

Ex his iudicari poteſt, quid dicendū ſit de aliis 22
pœnis impoſitis ab aliis ſum. Pōtificibus, quatenus
ſpectāt etiam ad Regulares bona Eccleſiaſtica alie-
nantes; ſiquidem eas manere in ſuo robore, conſtat
ex dicto decreto S. Congr. iam ſuprà relato. Hi verò
ſunt poſt Paulum II. Paulus IV. in Bulla, *Iniunctum*
nobis; Pius IV. in Bulla, *Apoſtolica*; Pius V. in Bul-
la, *Admonet*; Greg. XIII. in Bulla, *inter cætera*; Six-
tus V. in Bulla, *Sollicitudo* & in Bulla, *Quanta*;
Gregor. XIV. in Bulla *Romanus Pontifex*; Inno-
centius IX. in Bulla, *Quæ ab hac*; Clemens VIII.
in Bulla, *Ad Romani*, & in Bulla, *Romanum de-*
cet; Paulus V. in Bulla, *Paſtorale*, & Vrbanus VIII.
in Bulla, *Humana ſalutis*, & in Bulla, *Decens*.

Aduerte

Aduerte Tertio, quod Clement. 1. *de reb. Eccleſ. non alien.* Regulares habentes adminiſtra-
tionem bonorum Religionis, ſi iura, redditus, vel
poſſeſſiones ad vitam recipientis; vel ad aliud
certum tempus (niſi ob neceſſitatem, vel vtilita-
tem Monaſterij, vel Religionis cum conſenſu
capituli, vel ſi capitulum non habent, cum con-
ſenſu ſui Prælati) alienent, contrahant ſuſpen-
ſionem ab officio, & alienatio ſit nulla, DD. quos
ſequitur Theſaurus *in praxi part. 2. cap. 5.* qui no-
24 tat, Primò ex Immola, & Ancharano, hanc ſuſ-
penſionem non eſſe reſeruatam. Notat ſecundò
ex Suar. *tom. 5. in 3. part. diſp. 26. ſect. 1. num. 4.*
25 *& diſp. 31. ſect. 6. num. 8. hanc ſuſpenſionem* eſſe ab
officio ordinis, iuriſdictionis & adminiſtrationis.
Notat, tertiò ex eodem Suar. *cit. diſp. 31.* certum
26 tẽpus non continere modicu, id eſt triennium Notat
27 quartò ex Rodrig. *tom. 1. qq regul. q. 27. art. 13.* hanc
ſuſpenſionem non eſſe ſublatam per Extrauagan-
tem *Ambitioſa*, quia lex poſterior generaliter lo-
quens non derogat legi antiquiori loquenti in
caſu particulari. Clementina autem loquitur in ca-
ſu particulari Regularium, & Extrauagans ge-
neraliter. Accedit, quod eſto per Extrauagantem
Clementina ſit derogata; nihilominus quia in De-
creto ſacræ Congregationis relato dicitur, *pœnis ni-
hilominus Apoſtolicarum Conſtitutionum in ſuo ro-
bore permanſuris*, cenſetur dicta Clementina re-
nouata.

28 Excipe tamen primo à pœnis, quas *ſupra* dice-
bam, Clericos Regulares noſtræ Religionis quo-
ad bona immobilia, quæ ex priuilegio eiuſdem ſa-
cræ Congregationis ſuum decretum *ſuprà* dictum
declarantis, poſſunt inconſulto Summo Ponti-
fice (conſulto tamen Patre Generali, & cum con-
ſenſu duarum partium vocalium illius domus, cu-
ius bona ſunt alienanda) alienare ſimpliciter, vt
per venditionem, permutationem, &c. nedum
alienare ſecundùm quid, vt per hypothecam, af-
fectionem cenſus, vel conceſſionem in emphy-
teuſim; &c. ex eo quia Inſtitutũ habent non reti-
nendi bona immobilia, ſed illa, cùm ſibi fuerint
relicta, ſtatim commoda data occaſione, ven-
dendi, vel alio modo alienandi, vt patet ex ſequen-
ti declaratione Cardinalium in verbis: *Sacra Con-
gregatio Cardinalium Concilij Tridentini interpre-
tum cenſuit Regularium Theatinorum, quamdiu In-
ſtitutum propoſitum retineat, quoad bona immobilia
non comprehendi in prohibitione nuper edita de rebus
Regularium non alienandis.*

29 Vnde ſequitur primò, quod noſtri poſſint, in-
conſulto Summo Pontifice, alienare immobilia, do-
nec dictum inſtitutum non retinendi immobilia
ſeruauerint, & ſecus, ſi illud mutauerint, vel mi-
ſerint in deſuetudinem, vt patet ex illis verbis:
Quamdiu inſtitutum propoſitum retineant.

30 Sequitur ſecundo, quòd ſolum poſſint, incon-
ſulto Pontifice, alienare immobilia, non item mo-
bilia, vt patet tum ex verbis dictæ declarationis,
ibi: *Quoad bona immobilia non comprehendi*: nam
31 incluſio vnius eſt excluſio alterius, *l. cùm prætor, ff. de iudic. l. cum maritus Cod de procurat, l. quam-
uis, Cod. de pignor.* & *cap nonnè, de præſumptionib.*
& docent Menoch. *conſil. 106. num. 314. & ſeqq.
& conſil. 1148. num. 13. & ſeqq.* Surdus *deciſ. 145.*
32 *num. 12. & conſil. 25. num. 3.* & alij paſſim. Quod
licet non valeat, quando eſt eadem ratio in ex-
cluſo; quæ in incluſo, ſicuti notat idem Menoch.
conſil. 197. num. 83. Thomas de Thomaſetis in
Floril. leg. Reg. 148. & alij, ex eo, quod ſtante
identitate rationis non incluſum non cenſetur 33
quid diuerſum, ſed idem cum incluſo; valet tamen
in caſu noſtro; quia quoad nos Clericos Regu-
lares Theatinos eſt diuerſa ratio de bonis im- 34
mobilibus, ac de bonis mobilibus pretioſis; ſiquidẽ
immobilia repugnãt cum noſtro Inſtituto, non ſic
mobilia pretioſa. Conſequenter cùm in cit. S. Cõ-
gregationis declaratione includãtur ſola immobi-
lia, erunt excluſa mobilia pretioſa: tũ patet ex fine
dictæ declarationis, quæ facta fuit ex eo quod no-
ſtri inſtitutũ habeant non retinendi immobilia, &
ſic ad finem, vt ſeruetur dictum Inſtitutũ non re-
tinendi immobilia: quapropter eſt conditionata
& limitata ad tempus, nempe quamdiu noſtri re- 35
tinuerint tale Inſtitutum non retinendi immobi-
lia: & proinde conceſſit poſſe noſtros ſine facul-
tate Pontificis alienare immobilia tanquam con- 36
traria dicto Inſtituto: ergo conceſſio non ſe ex-
tendit ad mobilia pretioſa; quia lex non ſe exten- 37
dit vltra finem, & mentem legiſlatoris, præſer-
tim quando verba non ſe extendunt vlterius: nam
cùm ratio potius attendenda ſit, *l. ſiue, §. aliud, ff. de* 38
*excuſat. tutor. & l. cùm pater §. dulciſſimis, ff. de le-
gat. 2.* & proinde lex per rationem amplietur, &
reſtringatur, *l. vnum ex familia, §. fin. ff. de legat.
2. & l. ſi is; qui animo, ff. de acquir. poſſeſſ.* & no-
tat Iaſ. *in l. id quod, num. 7. ff. de legat. 1.* Surd. *Conſ.
67. num. 20.* Rota *deciſ. 10. num. 2. part. 1.* Re- 39
cent. apud Farinac. & ratio prædictæ conceſſio-
nis non habeat locum in bonis mobilibus pretio-
ſis (cùm non ſint contra noſtrum Inſtitutum im-
mò iuxta illud, ſiquidem profitemur cultum Ec-
cleſiæ pretioſum) fit, quod neque locum habeat
dicta conceſſio in mobilibus pretioſis (præſertim
cùm neque etiam ſecundùm verba ad illa ſe ex-
tendat: loquitur enim tantum de immobilibus)
ergo, &c.

Confirmatur, quia cùm verba dictæ declaratio-
nis non comprehendant mobilia pretioſa, ſed ſo-
lum immobilia: non poteſt declaratio extendi ad
mobilia pretioſa, niſi vel extenſione cõprehenſiua
ex idẽtitate rationis, quãdo neceſſe eſt, vt fiat talis
extẽſio, vel extenſione ampliatiua ex ſimilitudine,
vel maioritate rationis; quando adhuc interuenire
debet ratio ſimilis, vel maior, vt lex extendatur,
quandoquidem, ſi adeſt diuerſa ratio, vel cõtraria,
non poteſt fieri extenſio; cùm, vbi eſt diuerſa ratio,
diuerſa debeat eſſe iuris diſpoſitio, *l. ſeruus, ff. de ſta-* 40
*tu liber. l. ſi ita. ff. de manumiſ. teſtam. & l. inter
ſtipulantem, §. ſacram. ff, de verbor. ſignif.* Sed in
caſu noſtro adeſt contraria ratio, cùm ratio, ob
quam conceſſa eſt alienatio immobilium, ſit; quia
repugnant noſtro Inſtituto, quo modo non re-
pugnant pretioſa mobilia, ſed potiùs ſunt con-
formia dicto Inſtituto; ergo, &c.

Confirmatur ſecundò; quia in dicta declara-
tione ſpecialiter conceditur alienatio immobi-
lium, quæ in ſpecie nominantur, ergò quoad pre-
tioſa mobilia remanet in robore ius commune, vt
ſit ſcilicet prohibitio alienandi bona mobilia pre-
tioſa, præſertim cùm in ipſis ſit diuerſa & contraria
ratio, vt patet ex dictis, & cùm ſpecialis diſpo-
ſitio in vno caſu faciat, quod in aliis caſibus in
contrarium ſit ius commune, Abb *conſ. 79. lib. 1.*
Imola *conſ. 139. in fin.* Roman. *conſ. 86. num. 12.* 41
Bald. *conſ. 382. num. 7. lib. 5.* Ancharan. *conſ. 203.
in fin.* Angel. *conſ. 183. in fin.* & Corneus *conſ. 81.
num. 9. lib. 2.*

42 Confirmatur tertiò; quia in noua diſpoſitione ca-
ſus omiſſus intelligitur relictus iuri antiquo, *l. ſi*
verè, §. de viro, ff. ſolut. matrim. & l. commodiſſi-
mè, ff. de liber. & poſth. ergo cùm in dicta S.Con-
gregationis declaratione ſit tantum diſpoſitum
de bonis immobilibus, & non mobilibus pretio-
ſis, conſequens eſt, quod bona hæc poſterioris
generis ſint relicta diſpoſitioni antiquæ præce-
denti, atque adeo ſub prohibitione alienationis.
Atque ita docent Riccius *reſol.* 53. *num.* 5. Bar-
boſa *de poteſt. Epiſc. part* 3. *alleg.* 95. *num.* 59. *in fin.*
Peregrinus *in compend. priuileg. ver. alienatio in*
princip. ſui ſcholij, & ſeruat praxis, & conſue-
tudo, quæ eſt optima legis interpretes, *cap. dile-*
43 *ctus, de conſuetud. Clem. exiui, de verbor. ſignif. l.*
minimè, & l. interpretatione, ff. de legib. Immò
44 obſeruantia ſubſequuta, quod non alienentur ſi-
ne licentia ſedis Apoſtolicæ mobilia pretioſa, con-
ſtituit ius, *l. de quibus, ff. de legib. l. nulli, ff. quod*
cuiuſque vniuer. & l. obſeruare, §. 5. ff. de offic. Pro-
conſul. quidquid in contrarium ſentiat Nouarius
in ſumma Bullarum de alienatione rerum Regula-
rium prohibita, num. 29. & ſequi videatur Diana
part. 5. *tract.* 13. *reſol.* 6. qui putant, quod noſtri
poſſint, inconſulto Pontifice, alienare etiam
mobilia. Sed quod dixi, eſt omninò dicendum
45 ob rationes dictas. Quin propterea addo, quod
fortaſſe etiam ſequitur, quod neque poſſint no-
ſtri, inconſulto ſummo Pontifice, alienare im-
mobilia illa, quæ ex alio inſtituto retinere poſ-
ſunt, v. g. hortos domui contiguos, villas re-
creationis cauſa, & ſimilia.

Obijcies, tota ratio prohibitionis alienandi
mobilia, quæ ſeruando ſeruari poſſunt, eſt; quia
inter immobilia computantur, vt notauit præter
alios Caſtrus Palaus *tom.* 2. *tract.* 12. *diſput. vnic.*
punct. 15. *num.* 13. ergo conceſſa licentia alienandi
immobilia, cenſebitur etiam conceſſa licentia alie-
nandi mobilia.

Reſpondetur: nego antecedens; quia mobilia,
46 quantumuis pretioſa, continentur ſub appellatio-
ne rerum mobilium, gloſſ. *in cap. is cui, de elect.*
in 6. & in cap. 1. de cler. egrot. in 6. Tiraquel.
tract. de retract. conſanguin. §. 1. gloſſ. 7. num. 99.
47 & Menoch. *conſ.* 407. *num.* 7. ſiquidem mobilia
ſunt omnia illa, quæ de loco ad locum moueri
poſſunt, *l. à Diuo Pio, §. in venditione, ff. de re*
iudic. & l. mouentium, ff. de verbor. ſignif. & ibi
communiter Doctores, Bart. Alciat. Rebuff. &
alij paſſim: quapropter non poſſunt computari
48 inter immobilia; quia, quæ ſunt de vna ſpecie,
non poſſunt computari inter ea, quæ ſunt de
ſpecie oppoſita, cùm habeant repugnantiam, vt
ſub oppoſita ſpecie contineantur.

Reſpondetur ſecundò, tranſeat antecedens: at
diſtinguo conſequens, ſi in vtriſque eſſet eadem
ratio, concedo: ſi ſecus (vti contingit in caſu
noſtro) nego.

49 Excipe ſecundò, etiam alios quoad aſſenſum
Apoſtolicum in alienatione quorumdam bono-
rum Eccleſiaſticorum; quia bona aliqua Eccleſia-
ſtica vendi conſueuerunt de licentia ſolius Epi-
ſcopi, non petito aſſenſu ſummi Pontificis, ſi-
cuti dicam *dubit. ſequenti*, & adnotauit præter
alios Bonacina *punct.* 5. *num.* 4. Vide: quæ dicen-
tur *infra cit. dub. ſequenti*, & quæ dicebantur *ſu-*
prà dub. 4.

Cæterum, an alienans ſine ſolemnitatibus re-
50 quiſitis rem Eccleſiæ, teneatur in conſcientia
(vbi ſcilicet Bulla recepta eſt quoad omnia ſim-
pliciter) ſubire cenſuras, & alias pœnas, vt pri-
uationis vocis actiuæ, & paſſiuæ, officiorum, &
beneficiorum, & pœnam inhabilitatis ad hæc om-
nia, ante iudicis ſententiam, etiam criminis; ex
eo quod imponantur in Bulla hac cum addito,
abſque vlla declaratione? dicam *cap.* 19. *dubit.* 23.
per totam.

DVBITATIO XXIII.

An in locis, vbi Extrauagans *Ambitioſæ* Pauli II. recepta eſt, poſſint bona Eccleſiæ immobilia, vel mobilia pretioſa licitè in aliquo caſu ſine ſolemnitatibus iuris alienari?

SVMMARIVM.

1 *In locis, in quibus ſimpliciter recepta eſt extraua-gans Ambitioſæ Pauli II. adhuc poſſunt bona Eccleſiaſtica alienari inconſulto ſummo Pontifice, etiam ſine incurſione cenſurarum alia-rum ve pœnarum in quibuſdam caſibus.*

2 *Vt ſi id fiat in caſu neceſſitatis, propter quam res non patitur moram adeundi ſummum Pon-tificem.*

3 *Lex non ligat quando de facto ſeruari non poteſt.*

4 *Impoſſibilium nulla eſt obligatio.*

5 *Lex ſeruanda non eſt quando iniquè fieret, ſi ſeruaretur.*

6 *In qualibet prohibitione cenſetur excepta cauſa occurrens, quæ ſuaderet oppoſitum.*

7 *Quæ ad fauorem ſunt introducta non debent in odium retorqueri.*

8 *Patres Theatini cauſa neceſſitatis vrgente (etiam inconſulto Patre Generali) poterunt alienare immobilia.*

9 *Generalis Religionis Theatinorum non poteſt ab-dicare à ſe eius dandi facultatem alienandi bona immobilia, illamque committere Præ-poſitis, & Capitulis Domorum, quia iura obli-gant Generalem per ſeipſum.*

10 *Item licentia Patris Generalis danda eſt Capi-tulis, & Præpoſitis domorum ſingulis vocibus & cauſa cognita.*

11 *Tranſmutatio vnius rei Eccleſiaſticæ in aliam, abſque alicuius Dominij directi, vel vtilis tranſlatione, ſed ad vtilitatem maiorẽ Eccle-ſiæ, non venit ſub conſtitutione* Ambitioſæ.

12 *Item dic, ſi pretium earum conuertatur in alium vſum Eccleſiæ, puta, vendantur lampades, argentea ad reparandam fabricam.*

13 *Item ſi licet fiat alienatio, fiat permutatione rerum in aliam Eccleſiam.*

14 *Item, ſi fiat alienatio inter Regulares eiuſdem Monaſterij,*

15 *Item ex probabili, ſi fiat à Regulari vnius Mo-naſterij in Regularem alterius Monaſterij, vel Prouinciæ, eiuſdem tamen Religionis, et ſi alij ſentiant oppoſitum.*

16 *Item, ſi fiat in remunerationem beneficij in Ec-cleſiam collati.*

17 *Item, ſi ad finem, vt alienetur, res Eccleſiæ reli-cta, vel empta fuerit.*

18 *Item ſi res ſit prius alijs debita, vel obligata.*

19 *Item,*

19 *Item, ſi ſit relicta Eccleſia cum obligatione illam*
permutandi.
20 *Item, ſi detineatur ab Eccleſia iniuſtè.*
21 *Item, ſi ſit relicta per fideicommiſſum cum onere,*
quod poſt aliquod tempus alteri reſtituatur.
22 *Item, ſi debeat alienari neceſſario, vt quia v.g.*
eſt indiuiſim in manu ſecularis, qui vult illam
vendere.
23 *Item, ſi vendatur, quia fuit empta cum pacto*
de retrouendendo; cum non ſit alienatio, ſed
potius reſciſſio prioris contractus; etſi ſit etiam
probabilis opinio in oppoſitum.
24 *Quando emphyteuta vendidit rem cum pacto*
de retrouendendo debetur laudemium.
25 *Item tandè, ſi res ſit difficilis recuperationis, ſeu*
incerta, vel incognita, & intercedat pactum,
quod laicus emptor ſuis expenſis, & periculo
eam recuperet.

1 RESPONDETVR, quod etiam in locis,
vbi dicta Extrauagans *Ambitioſæ* Pau-
li II. quoad omnia ſimpliciter recepta
eſt, poſſint adhuc tam immobilia, quàm mobilia
pretioſa, licitè, & ſic ſine metu cenſurarum, alia-
rumque pœnarum, ſine ſolemnitatibus iuris, non
ſolum oppignorari, vel hypothecari, ſed etiam
(quamuis ſubſit iuramentum de non alienando)
alienari.

2 Primò, ſi immineat neceſſitas, quæ Pontificem
adiri non patiatur, v.g. ſi hic, & nunc non alie-
nentur, tranſeat occaſio alienandi, & ſic tranſeat
occaſio vtilitatis Eccleſiæ, vel occaſio redem-
ptionis captiuorum, alimoniæ pauperum; vel pro-
pria, &c. in quo caſu Regulares poſſunt id efficee-
re, etiam incōſulto Epiſcopo; cùm illi quoad hoc
ſubiecti minimè ſint. Atque ita contra Peregri-
num *verb. alienatio dub. 9.* docent Abb. *in cap.*
cit. ſuprà de rebus Eccleſ. non alien. num. 15. & in
c. fin. de Eccleſ. ædif. n. 8. & communiter Docto-
res quos citat, & ſequitur Quaranta *ver. alienatio*
rerum Eccleſiæ, num. 42. limit. 7, Fillinc. *tom. 3.*
tract. 44. cap. 5. numer. 11. Leſſius *de iuſt. & iur.*
libr. 2. capit. 24. dub. 11. numer. 64. Peregrinus
ver. alienatio, dub. 9. & Peyrinus *in Formulario*
3 *lit. A. cap. 11. numer. 3.* Et probatur; quia lex
non ligat, quando de facto ſeruari non poteſt,
l. 1. §. dies, ff. quando appellan. ſit, & cap. erit
4 *autem, diſtinct. 4.* Et ratio eſt; quia impoſſibi-
lium nulla eſt obligatio, *l. impoſſibilium, ff. de*
5 *regul. iuris.* Quinimmò, ſicuti rectè probat
S. Thom. 2. 2. *quæſt. 120. art. 1.* lex ſeruanda non
6 eſt quando iniquè fieret, ſi ſeruaretur: tum quia
in qualibet prohibitione cenſetur excepta cau-
ſa occurrens, quæ ſuaderet oppoſitum *cap. de*
cætero, & cap. quamuis, de ſent. excommun. &
7 *cap. excellentiſſimus, 11. quæſt. 3.* tum quia, quæ
ob fauorem ſunt introducta, non debent in
odium retorqueri, *l. nulla iuris ratio, ff. de leg.*
reg. quod ob gratiam, de regular. iur. in 6.

8 Quapropter in dicto caſu poterunt noſtri lici-
tè alienare immobilia, etiam inconſulto Patre Ge-
nerali, cùm hic apud nos ex priuilegio ob di-
ctum finem conceſſo ſuccedat quoad dandam
alienandi immobilia licentiam in locum ſum-
mi Pontificis; ſi immineat, inquam, neceſſitas,
quæ Patrem Generalem adiri non patiatur; ſecus,
ſi patiatur; quia tunc eius conſenſus expectan-
dus erit; cùm ius clamet, alienationem facien-
dam non eſſe à Regularibus inconſulto ſum-
mo Pontifice, pro quo ex priuilegio ſuccedit
in noſtra Religione Pater Generalis, *vt ſuprà*
dicebam.

Neque dicas, in noſtra Religione adeſſe dicti 9
Patris Generalis licentiam generalem, & illum
hanc poteſtatem voluiſſe à ſe abdicare, & Præpo-
ſitis, ac capitulis domorum præbere; quia praxis
probat oppoſitum. Adde, neque poſſe Patrem
Generalem id efficere, etiamſi velit; quia iura,
& S. Congregationis decreta ex iuſta, & ratio-
nabili cauſa hanc poteſtatem à Capitulis, & ſu-
perioribus inferioribus tollere voluerunt, & de
facto abſtulerunt. Ergo non poteſt Pater Gene-
ralis contra mentem Pontificum illis eam præbe-
re. Accedit, quod dicta Patris Generalis licen- 10
tia generalis non ſufficiat; quia debet ille licen-
tiam Capitulis, & domorum Præpoſitis ſingulis
vicibus, cauſa cognita, præbere. Vide Marcel-
lum Vulpium *in praxi, cap. 6. numer. 27. & 28.*
& Confettium *in priuileg. mendicant. titul. 9.*
cap. 2.

Secundò, ſi fiat conſumptio, ſeu tranſmutatio 11
vnius rei Eccleſiaſticæ in aliam abſque alicuius
dominij directi, vel vtilis tranſlatione (verbi
gratia, ſi ex calice vetuſto, & Eccleſiæ non ne-
ceſſario fiat crux neceſſaria; aut ex olineto, ſilua,
&c. ferè inutili fiat vinea fructifera, velè contra;
aut ſi arbores incidantur ad reparationem Eccle-
ſiæ materialis, præſertim, ſi aliunde pecunia ad
hunc finem non adſit, & neceſſitas vrgeat) quia
talis tranſmutatio non videtur prohibita illis
textibus, in quibus prohibetur Eccleſiæ rerum
alienatio; ſiquidem ſine tranſlatione dominij,
directi, vel vtilis in alterum non eſt alienatio.
Accedit, quod talis tranſmutatio non ſolum non
eſt alienatio, ſed etiam eſt, cùm vtiliter negotium
Eccleſiæ geratur, optima rerum Eccleſiæ admi-
niſtratio. Sic Abb. *in cap. cùm nullo de rebus Eccleſ.*
non alien. Quaranta *loco ſuprà citat.* Nauarr.
lib. 3. conſil. conſ. 6. Rodriguez *tom. 1. qq. regul.*
quæſt. 27. artic. 4. Peregrinus *in Compend. priui-*
leg. verb. alienatio, dub. 2. & 3. & Riccius,
deciſ. 136. quidquid in contrarium ſeorite vi-
deantur Sopranus apud Filliucium *de alienat.*
tractat. 44. capit. 4. quæſtion. 14. numer. 17. &
cap. 5. quæſt. 8. numer. 14. & Bonacina *de alienat.*
punct. 2. numer. 8. Secus, ſaltem ſecluſa conſue-
tudine in contrarium, contra Riccium *in praxi*
deciſ. omiſſarum deciſ. 7. dicendum eſt, ſi res Ec- 12
cleſiæ alienentur, vt eius pretium conuertatur,
etiam in vtilitatem, vel neceſſitatem Eccleſiæ,
verbi gratia, vendantur lampades argenteæ, vo-
ta pretioſa, & ſimilia, vt eorum pretium con-
uertatur in fabricam neceſſariam, vel alium vſum
neceſſarium Eccleſiæ. Ratio; quia in tali caſu
euidenter res Eccleſiæ alienatur, cum dominium
eius in alterum transferatur; & ex alio capite,
vt immobilia, vel mobilia pretioſa Eccleſiæ lici-
tè alienentur, non ſufficit, vt adſit euidens vti-
litas, vel neceſſitas Eccleſiæ, ſed hac ſuppo-
ſita, tanquam cauſa alienandi legitima, præ-
terea requiritur aſſenſus ſummi Pontificis. Sic
Redoanus, *quæſtion. 13.* Quaranta *numer. 24.*
& videri poterunt, quæ dicebam *ſuprà dub. 9.*
& ſeqq.

Tertiò, ſi licet fiat alienatio, fiat permuta- 13
tione rerum in aliam Eccleſiam. Sic, attento
ſaltem rigore iuris, docent probabiliter nonnulli
Doctores, vti videre eſt *ſuprà dub. 13.* maximè

loquendo de Eccleſiis eidem Prælato ſubiectis
quales ſunt Regulares ſub eodem Prouinciali vel
Generali exiſtentes, iuxta ea, quæ mox *infra* di-
centur.

Quartò, ſi fiat donatio inter Regulares eiuſdem
Monaſterij, quia tam in Extrauag. *Ambitioſa*, quã
14 in decreto S. Congregationis (quæ referebam *du-
bit.1.n.4.*) ſolum prohibetur donatio; quæ eſt alie-
natio, donatio verò inter Regulares eiuſdem Mo-
naſterij non eſt alienatio; cum dominium rei do-
natæ in tali caſu non transferatur in alterum, ſed
maneat, ſicut prius, in Monaſterio; Doctores,
quos ſequitur Naldus, *ver. alienatio, n.4.*

Quinimmò ſatis probabiliter, etiamſi fiat do-
natio à Regulari vnius Monaſterij Regulari alte-
15 rius Monaſterij, vel Prouinciæ, eiuſdem tamen
Religionis; Riccius *deciſ.* 38. *&* 74. & Tambu-
rin. *de iure Abbat. diſp.*13.*quæſ.*2. *num.*19. (quod
nota pro donationibus rerum pretioſarum, quas
Regulares vnius Monaſterij facere ſolent alij Mo-
naſterio cum ſola licentia Prælati) quamuis con-
trarium ſentiat Bonac. *in tract. de alienat. bono-
rum Eccleſiaſt. diſp.*2. *q.vnic. punct.*2. *num.*14. *&*
17. *& de contractib. diſp.*3. *q.*8. *punct.* 4. *n.* 24. &
Bordonus *reſol.*27. *n.* 1. loquens in caſu contin-
genti de quodam prouinciali, qui propria aucto-
ritate agrum vnius Conuentus valoris quinqua-
ginta ſcutorum donauit alteri Conuentui; ad-
mittentes tamen *num.*2. id eum potuiſſe facere, ſi
ager ille fuiſſet ſolum valoris 20. vel 25. ſcutorum
aureorum.

16 Quintò, ſi fiat donatio in remunerationem be-
neficiorum Eccleſiæ collatorum; Doctores, quos
ſequitur Barboſa *de offic. & pot. Epiſc. allegat.* 95.
*n.*62. *ex cap. conſenſus de reb. Eccl.*

Sextò, ſi res Eccleſiæ ſit relicta, vel empta ad
17 finem, vt alienetur; Quapropter pecunia depu-
tata ad bona immobilia emenda, qualis videtur
eſſe pecunia pro dote Monialium tradita, quæ
propterea non poteſt alienari, vel diſtrahi in alios
vſus, quam vt de fructibus illius ſuſtentari poſſit,
poteſt ſine ſolemnitatibus iuris, & aſſenſu Apo-
ſtolico inſumi in emendis agris, vel in emenda,
aut conſtruenda domo neceſſariã; quia huiuſmo-
di pecunia ſolum ſeruari debet, donec inſumatur
ad vſum, ad quem fuit deputata; atque ita etiam
videtur eſſe vſu receptum. Vide, quæ dicebantur
*ſupra dub.*10. & Lezanam *tom.* 2. *cap.*19. *num.* 57.

18 Septimò, ſi res ſit priùs aliis debita, vel obligata;
quia res tranſit cum onere ſuo; quamuis alij ſen-
tiant oppoſitum apud Quarantam *ver. alienatio,
num* 36. & apud Bonacinam *de alienat. bonor. Ec-
cleſ. num.*9.

Octauò propter eandem rationem, ſi ſit relicta
Eccleſiæ cum obligatione illam permutandi. Item
multò magis, ſi detineatur ab Eccleſia iniuſtè;
19 Quaranta *n.*43. §.11. Item, ſi ſit relicta per fidei-
commiſſum cum onere, quod poſt aliquod tem-
20 pus alteri reſtituatur; quia, tranſacto tali tempore,
21 non eſt amplius Eccleſiæ; Quaranta *num.* 45. &
Barboſa *de poteſt. Epiſc. allegat.*45. *num.*61.

22 Nono, ſi debeat alienari neceſſariò, vt quia v.g.
eſt indiuiſim in manu ſecularis, qui vult illam
vendere, Doctores, quos ſequitur Bordonus *re-
ſol.*27. *num.*3. *& ſeqq.*

Decimò, ſi vendatur, quia fuit empta cum pacto
de retrouendendo; quia retrouenditio probabili-
ter non eſt propriè, & rigoroſè alienatio, & con-
23 tractus à primo diſtinctus, ſed potius eſt reſciſſio
prioris contractus: quapropter pro retrouenditio-
ne non debetur laudemium; cùm hoc debeatur ſo-
lum pro alienatione propriè, & rigoroſè accepta.
Sic Bordonus *loc. ſupra cit.* & Redoanus *de rebus
Eccleſ. non alien. q.* 66. *num.* 9. & complures alij,
quos citat Bonacina *in tract. de Emphyteuſi punct.*
2. quamuis Menochius *tom.* 1. *conſil.* 13. *num.* 6.
& Riccius *deciſ.* 52. probabiliter etiam ſentiant
oppoſitum, ex eo quod retrouenditio ſit propriiſ-
ſimè alienatio, cùm per ſe ipſam dominiũ in alte-
rum transferatur, & conſequenter, quod & pro
retrouenditione etiam debeatur laudemium, quã-
do emphyteuta vendidit rem cum pacto de retro- 24
uendendo, Vtraque opinio eſt probabilis, & for-
ſan poſterior probabilior.

Vndecimò, ſi ſit difficilis recuperationis, ſeu 25
incerta, vel incognita, & intercedat pactum, quod
Laicus emptor ſuis expenſis, & periculo eam re-
cuperet, Rota, & DD. quos citat, & ſequitur Nal-
dus *ver. bona. num.*9. & Gauantus *in Man. Epiſ-
cop. ver. alienatio, num.*42.

DVBITATIO XXIV.

An in locis, vbi Extrauagans Ambitioſæ Pauli II. recepta eſt, poſſint fructus beneficiorum licitè in omni caſu ſine ſolemnitatibus iuris vltra triennium, quin ad vitam, vendi, vel locari.

SVMMARIVM.

1 *Fructus Beneficiorum poſſunt vltra triennium ſimpliciter locari, etiam vbi eſt recepta Extrauagans Ambitioſa; modo ipſi fundi vltra Triennium non locentur.*

2 *Fructus non ſunt quid Eccleſiæ, ſed priuatorum.*

3 *Talis locatio expirat morte, vel beneficij amiſſione locantis, ſeu vendentis.*

4 *Locatio facta de fundo non expirat morte locantis; quia tunc locatio ipſum fundum immediatè attingit.*

5 *Locatio vltra triennium ex extrauaganti Ambitioſa inualida eſt, & canonicis pœnis obnoxia.*

6 *Beneficiarius, vel Prælatus ſucceſſor tenetur ſtare locationi rei Eccleſiæ, quam eius Prædeceſſor fecit; ſi tamen legitimè facta fuerit; ſecus, ſi è contra.*

7 *Succeſſor Beneficiarius poteſt ſi Prædeceſſor ex illo contractu locationis enormiter læſus fuerit, vti beneficio reſtitutionis in integrum, item dic de Pupillo.*

8 *Beneficiarius ſucceſſor non tenebitur ſtare locationi facta ab Anteceſſore, ſi locatio ſit ea lege facta, vt Conductor in primo anno ſoluat multum, in vltimis annis ſoluant parum quia defraudantur ſucceſſores.*

9 *Hæredes Beneficiarij qui vt ſupra locauit tenentur ad reſtitutionem anticipatè.*

RESPONDETVR affirmatiuè; quia in 1
iuribus non prohibetur, quin poſ-
ſint fructus beneficiorum; & cætero-
rum bonorum Eccleſiæ vltra triennium
vendi, vel locari, modò ipſi fundi vltrà triennium
non

2 non locentur. Ratio; quia fructus non ſunt quid
3 Eccleſiæ, ſed priuatorum. Accedit, quod ta-
lis fructuum venditio, vel locatio (cùm condo-
ctor nullum ius acquirat in fundum, ſed solùm
in fundi fructus ad venditorem, vel locatorem
pertinentes) expirat morte, vel beneficij amiſſio-
ne vendentis, vel locantis: quapropter exinde
nullum periculum Eccleſiæ, vel beneficiario ſuc-
ceſſori imminet; ſicuti rectè dixit Abb. *in cap. 2.*
de his, quæ fiunt à Prælatis, & in cap. veniens de
transact. num. 1. & Molin. *diſput.* 466. *§. in ter-*
tio autem euentu. Secus eſt, ſi fundus ipſe locetur;
4 quia tunc locatio ipſum fundum immediatè at-
tingit, & ſic perſeuerat, etiamſi locans moriatur,
vel beneficium amittat. Abbas *in cap. continebatur,*
tur, de his, quæ fiunt à Prælatis, num. 7. Couarru.
lib. 2. var. cap. 15. num. 6. Molin. *cit. diſput.* 466.
& Silu. *verb. ſimonia, quæſt.* 14. Nam ideò inter-
dicitur, nequis ad longum tempus, ſcilicet ad
decennium, vel amplius locet; quia Paulus II.
5 in Extrauag. *Ambitioſæ* decernit, quod locatio,
6 etiam vltra triennium, inualida, & canonicis pœ-
nis obnoxia ſit. Quapropter Beneficiarius, vel
Prælatus ſucceſſor tenetur ſtare elocationi rei
Eccleſiæ, quam eius deceſſor fecit, ſi tamen legi-
timè facta fuerit, ſicuti tenetur tutor pupilli, qui
alteri tutori ſuccedit; quamuis non teneatur ei
7 ſtare, ſi legitimè facta non fuerit, quin poſſit,
ſi deprehendat Eccleſiam enormiter læſam ex illo
contractu, vti beneficio reſtitutionis in inte-
grum. Sic Couarruuias *cit. lib. 2. var. cap.* 15.
ad finem. Idemque dic in ordine ad pupillum
de eo, qui alteri tutori in illius tutela ſuccedit.
Similiter non tenebitur ſtare, ſi deprehendat,
8 locationem ea lege factam, vt conductor in
primo anno ſoluat multum, in vltimis annis
ſoluat parum; quia qui ſic locat, defraudat ſuc-
ceſſores (ſi fortè intereà ipſum mori contingat)
percipiendo partem penſionis ſucceſſoribus de-
bitam: quapropter tenentur etiam eius hæredes
ad reſtitutionem ex illa pecunia anticipata pro
9 numero annorum, qui poſt mortem beneficiarij
locantis ſuperſunt. Vide, quæ dicentur *infrà cap.*
ſequenti.

DVBITATIO XXV.

An poſſit ſine ſolemnitatibus iuris alienari patrimonium, ad cuius titulum qui ordinatus eſt?

SVMMARIVM.

1 *Patrimonium, ad cuius titulum quis ordinatus eſt, poteſt alienari ſine iuris ſolemnitatibus.*

2 *Patrimonium prædictum alienari non poteſt ſine licentia Epiſcopi, quouſque Clericus, qui ad illius titulum fuit ordinatus, adeptus fuerit Beneficium Eccleſiaſticum, vel quid aliud, ex quo viuere poſſit.*

3 *Patrimonium prædictum poſt mortem talis Clerici poteſt alienari ſine licentia Epiſcopi; quia non cenſetur amplius inter bona Eccleſiaſtica.*

RESPONDETVR, etiam affirmatiuè; 1
quia Extrauagans expreſsè loquitur
de bonis immobilibus, & mobilibus
pretioſis Deo dicatis; & ſic de bonis
Eccleſiæ, non autem de bonis priuatorum, quale
eſt patrimonium, ad cuius titulum quis ordinatus
eſt. Vide *ſuprà dubit. præcedent.*

Illud tamen interim dicendum eſt, dictum pa- 2
trimonium alienari non poſſe ſine licentia Epiſ-
copi, quouſque clericus, qui ad illius titulum
fuit ordinatus, adeptus fuerit beneficium Eccle-
ſiaſticum, vel quid aliud ex quo viuere poſſit
(quamuis poſt mortem talis clerici poſſit, quia 3
ceſſat ratio, dictum patrimonium etiam ſine li-
centia Epiſcopi, alienari) Ratio; quia tale pa-
trimonium gaudet priuilegio bonorum Eccleſia-
ſticorum, vt *in lib. de Parlamentis dubit. 25. & ſu-*
pra cap. 5. dubit. 2. ſect. 1. num. 3. dicebam (licet
quoad exemptionem Mediolani oppoſitum vſu
receptum ſit; qua de re vide *ibid citat. dubit. 25.*
& 27.) tum quia ſic habetur ex Tridentino Con-
cilio *ſeſſ. 21. cap.* 1. & docent Silu. *verbo Cleri-*
cus, 4. q. 13. Vaſq *opuſc. de redditibus cap. 2. §. 2.*
dub. 4. n. 47. Nauar. *cap. 22. n.* 18. Ricccius *dec.* 86.
Redoanus *de rebus Eccleſ. non alienat. quæſt.* 51.
cap. 13. & Belletus 1. *part. §. de bonis clericorum,*
num. 16.

DVBITATIO XXVI.

An Cardinalis ſubiiciatur pœnis ſtatutis contra præſumentes alienare bona Eccleſiaſtica?

SVMMARIVM.

1 *Cardinalis ſubeſt pœnis ſtatutis contra præſumentes alienare bona Eccleſiaſtica.*

2 *Cardinalis non ſubeſt legibus pœnalibus niſi exprimatur; id tamen non procedit in iis, quæ pertinent ad publicam Eccleſiæ vtilitatem, vel quæ agunt de iuſtitia ſeruanda, vel fraude vitanda.*

3 *Cardinalis ſubeſt Cancellariæ regulis, in quibus de fraude vitanda agitur.*

4 *Cardinalis adſtringitur iuramento, ne poſſit alienare bona Eccleſiaſtica, imò iurat non eſſe conſenſurum eorum alienationi.*

5 *Epiſcopus, Abbas, & Commendatarius in ordine ad bona ſuarum Eccleſiarum obſtringuntur pariter iuramento de non alienando; ita vt ſi quis eorum per accidens non iuret, nihilominus in foro externo præſumitur iuraſſe, & punitur vt periurus.*

6 *Quæ fieri ſolent, & debent, facta eſſe præſumuntur.*

7 *Epiſcopus, Abbas, & Commendatarius, ſi non iurauerint per accidens, non ſunt periuri in foro interno.*

8 *Cardinalis poſt Cardinalatum factus Epiſcopus tenetur vinculo iuramenti ad bona Epiſcopatus non alienanda; quamuis de non alienando iuramentum non emiſerit.*

9 *Epiſcopus, vel Abbas ratione ſtatus tenentur emittere huiuſmodi iuramentum de non*
alienando

alienando bona Epiſcopatus, vel Abbatia.

10 *Ea, qua de iure veniunt, ſemper facta praſumuntur.*

11 *Iuramentum prædictum obligat ad petendum ſedis Apoſtolica conſenſum etiam vbi Extrauagans Ambitioſa, quoad hanc partem recepta non eſt, ſpectatis tamen verbis dicta Conſtitutionis, ſecus tamen ſpectato vſu, & praxi.*

1 RESPONDETVR affirmatiuè; quia
ſic habet praxis Curiæ Romanæ; tum
quia, dato Cardinalis non ſubiicia-
tur legibus pœnalibus, niſi expri-
2 matur, vt ſentiunt aliqui, id tamen
locum non habet in iis, quæ pertinent ad publi-
cam Eccleſiæ vtilitatem, vel quæ agunt de iuſti-
tia ſeruanda, vel fraude vitanda. Quapropter
3 Cardinalem ſubiici Cancellariæ Regulis, in qui-
bus de fraude vitanda tractatur, affirmant Caſſio-
dorus *in regul. Cancellar. q.* 38. Sarmient. *deciſ.* 64.
in addit. ad regul. Cancellar. Pariſ. *lib.* 12. *q.* 4.
num. 8. & Caputaquenſis *deciſ.* 211. Ergo à fortio-
ri ſubiicietur legibus bonorum Eccleſiaſticorum
alienationem in vtilitatem Eccleſiæ publicam
prohibentibus.
4 Quinimmò addo, Cardinalem ad id etiam ob-
ſtringi vinculo iuramenti (iurat enim ſpecialiter
ſe non ſolum ſedis Apoſtolicæ bona non eſſe alie-
naturum, ſed etiam talium bonorum alienationi
5 non eſſe conſenſurum) ſicuti obſtringitur Epiſ-
copus, & Commendatarius; in ordine ad bona
ſuarum Eccleſiarum, qui ſolent de hac re ſimiliter
iurare, vt patet ex Pontificali Romano: quapro-
pter etiamſi quis ex ipſis de facto per accidens
non iuret, & poſteà de facto alienet, in foro exter-
no punitur vt periurus; quia in tali foro præſumi-
tur iuraſſe. Nauar. *de reb. Eccleſ. non alien. num.* 12.
6 Azor. *lib.* 9. *cap.* 1. *quaſt.* 9. & alij paſſim; & meritò;
quia quæ fieri ſolent, & debent, facta eſſe præſu-
muntur, *l. vlt. Cod. de fideiuſſoribus.*
7 Dixi, *in foro externo*; quia in foro interno re-
uera periurus non eſt, ſi de facto non iurauit;
quidquid in contrarium ſentire videantur Na-
uar. *loco ſupra cit.* & Sopranus apud Filliucium
tract. 44. *cap.* 3. §. 4. *quaſt.* 2. quatenus aiunt quod
8 Cardinalis poſt Cardinalatum factus Epiſcopus
teneatur vinculo iuramenti ad bona Epiſcopa-
tus non alienanda, quamuis de non alienando iu-
9 ramentum non emiſerit; ex eo quod vt Epiſco-
pus, vel Abbas, &c. (inquiunt ipſi) ratione ſtatus
10 debebat illud emittere; & quæ de iure ve-
niunt, ſemper facta ſupponuntur. Sed quod dixi,
videtur tenendum; quia in foro conſcientiæ at-
tenditur ſolum veritas, & ceſſat omnis præ-
ſumptio.
11 Cæterùm, an iuramentum, quod Cardinalis,
Epiſcopus, vel Abbas emittit, obliget ad peten-
dum ſedis Apoſtolicæ conſenſum, etiam vbi Ex-
trauagans *Ambitioſa* Pauli II. quoad hanc partem
recepta non eſt?
Reſpondetur affirmativè, ſi ſpectentur verba
dictæ Extrauagantis; ſecus, ſi ſpectetur vſus, &
praxis, iuxta quam iuramentum emitti, & obli-
gare ſolet; quia tunc non in plus obligat iura-
mentum; quàm obliget dicta extrauagans *Am-
bitioſa.* Sic Azor. *lib.* 9. *cap.* 1. *q.* 9. & 12. Couar. 2.
var. cap. 16. Sopranus *loco ſupra cit. cap.* 1. *quaſt.*
12. *num.* 16. & alij communiter in materia de iu-
ramento.

An autem in aliquo caſu, non obſtante dicto iuramento, poſſit Eccleſiæ rerum alienatio validè, & licitè fieri, vide *ſuprà dub.* 4. 20. & 21.

DVBITATIO XXVII.

An ſaltem poſſit ſummus Pontifex bona Eccleſiæ, etiam immobilia, & mobilia pretioſa ſine cauſa alienare?

SVMMARIVM.

1 *Summus Pontifex non ſubeſt pœnis iuris poſitiui; & alienans ſine cauſa non ſubeſt cenſuris.*

2 *Par in parem non habet imperium, & legiſlator non tenetur ſuis legibus quoad vim coactiuam, ſeu punitiuam.*

3 *Summus Pontifex de iure naturali, & Diuino prohibetur bonorum Eccleſia alienationes inutiles facere.*

4 *Summus Pontifex Bonorum Eccleſia non Dominus ſed ſummus Adminiſtrator non ad diſſipandum ſed ad diſpenſandum à Chriſto Domino conſtitutus eſt.*

5 *Summus Pontifex ex officio quin etiam ex pramio quodam, pacto ſaltem implicito, tenetur iuxta mentem piam fidelium relinquentium illa diſtribuere, vel alienare.*

6 *Summus Pontifex alienans ex iuſta, & rationabili cauſa, res Eccleſia, alienatio ab ipſo facta, eſt iuſta, & valida.*

7 *Summus Pontifex ſi ſine Rationabili cauſa res vnius Eccleſia alteri tribuat, & ſic de ſimili, alienatio eſt valida, ſed non iuſta.*

8 *Summus Pontifex ſi abſque iuſta cauſa res Eccleſia in vſum profanum conuertit, v. g. ſine rationabili cauſa laicis donet, non eſt neque iuſta, neque valida.*

9 *Summus Pontifex alienans bona Eccleſia cum damno ipſius Eccleſia, peccat contra iuſtitiam & tenetur ad damni compenſationem, & recipiens non fit dominus rei.*

10 *Summus Pontifex Deus repraſentatiuè vocatur & in Beneficialibus, & ceteris Eccleſia Bonis plenam omnino diſponendi poteſtatem habet.*

11 *Bona Eccleſia dicuntur Patrimonium, & Bona Dei, & Chriſti, non ſolum vt Dominus vniuerſalis ſicut eſt ceterorum; ſed etiam vt particularis, quatenus ipſi particulariter obſeruatur.*

12 *Bona Eccleſia dicuntur res ſacra, & propterea ſub nullius poteſtate exiſtunt.*

13 *Bonorum Eccleſia dominium eſſe penes Congregationem fidelium ſenſerunt multi Doctores.*

14 *Bona alicuius Epiſcopatus dicuntur de patrimonio talis Epiſcopatus.*

15 *Empta nomine Eccleſia acquiruntur tali Eccleſia.*

DIXI

1 Dixi, *ſine cauſa*; quia certum eſt, quod
poſſit ſine ſolemnitatibus iuris po-
ſitiui, cùm poſſit in tali iure diſpen-
ſare: quapropter certum etiam eſt,
2 quod ſi alienet ſine cauſa, non ſub-
datur cenſuris, & pœnis eiuſdem iuris poſiti-
ui; præſertim; quia par in parem imperium
non hãet; & legiſlator non tenetur ſuis le-
gibus quoad vim coactiuam, ſeu punitiuam. His
ſuppoſitis.

3 Reſpondetur, quod etiam ſummus Pontifex,
licet poſitiui iuris ſolemnitatibus obſtrictus (ſi-
cut ſunt cæteri Prælati) non ſit, tamen iure na-
4 turali, ac diuino prohibeatur bonorum Eccleſiæ
alienationes inutiles efficere; quia bonorum Ec-
cleſiæ non dominus, ſed adminiſtrator, licet
ſummus, non ad diſſipandum, ſed ad diſpenſan-
5 dum, à Chriſto Domino conſtitutus eſt; & quia
ex officio, quin etiam ex præuio quodam pacto,
ſaltem implicito, tenetur iuxta mentem piam fi-
6 delium relinquentium illa diſtribuere, vel aliena-
re. Quapropter, ſi ex iuſta, & rationabili cauſa
7 res Eccleſiæ alienat, alienatio ab ipſo facta, eſt
iuſta, & valida; ſi ſine rationabili cauſa res vnius
Eccleſiæ in aliam Eccleſiam, aliumve pium vſum,
vel etiam beneficium Eccleſiaſticum ex vno bene-
ficiario in alium beneficiarium trãsfert, eſt valida,
ſed non iuſta, ſi tandem ſine iuſta cauſa res Eccle-
8 ſiæ in, vſum profanum conuertit, v. g. ſine ra-
tionabili cauſa laicis donat, non eſt neque iuſta,
neque valida. Sic ex communiori, & probabilio-
ri docent Nauarrus *comment. de ſpoliis clericorum* §. 2. *&* 3. *num.* 8. *&* §. 15. *num.* 4. Sopranus apud Filliucium *tract.* 44. *cap.* 3. *q.* 3. & dicebam *lib. de Parlamentis dubit.* 4. *ſect.* 21. per ſuas ſubſectiones, præſertim *ſubſect.* 9. *&* *dubit.* 27. *ſect.* 14.

9 Vnde ſequitur, quod in hoc vltimo caſu
Summus Pontifex alienans bona Eccleſiæ cum
damno ipſius Eccleſiæ, peccet contra iuſtitiam; &
ſic ad compenſandum damnum Eccleſiæ teneatur,
& qui recipit, non fiat Dominus.

Obiicies, Summus Pontifex eſt Dominus,
nedum ſummus adminiſtrator, cum plenitudine
poteſtatis, rerum Eccleſiæ, vnde Deus repræſen-
10 tatiuè vocatur, *cap. ſatis, 96. diſt.* & Clement. 1.
vt lite pendente, cap. cuncta per mundum. 9. *q.* 3.
Ergo, &c. Sic non omninò improbabiliter defen-
dunt Doctores, Archidiaconus; & alij quos citat
& ſequitur Ioan. Hieronymus Sopranus in ap-
pendice ad Fillincium *tract.* 44. *de alienat. rerum Eccleſ. cap.* 3. *n.* 3. *&* 10. Pariſius *de reſignat. lib.* 2. *q.* 4. *num.* 34. Redoan. *de ſpoliis, q.* 1. *num.* 21. & Gonzalez *ad regul.* 8. *in proœmio* §. 1. *num.* 33. vide etiam Felinum, & Decium *in c. quæ in Eccleſiarum de conſtitut. num.* 32. Barth. Socinum *tom.* 1. *conſil.* 13. Marian. Socinum *conſil.* 140. Pariſium *tom.* 4. *conſil.* 3. *num.* 81. Alexandrum, Corneum, & alios apud Sopranum *tract.* 44. *cap.* 3. *q.* 17. *num.* 55. qui aiunt, quod ſummus Pontifex in beneficialibus, & cæteris Eccleſiæ bonis plenam omnino diſponendi poteſtatem habeat.

11 Reſpondetur, nego antecedens; tum ob ratio-
nes dictas; tum quia dicta bona Eccleſiæ dicun-
tur patrimonium, & bona Dei, & Chriſti, *cap. cum ſecundum, de præbend. c. qui Chriſti, & c. qui abſtulerit,* 12. *q.* 2. & meritò; quia qui aliquid offert Eccleſiæ, dicitur offerre Deo, & Chriſto, *cap. nulli liceat,* 12. *quæſtion.* 2. Conſequenter dicendum eſt, quod dictorum bonorum ſit Dominus Deus, & Chriſtus, non ſolum vt vniuerſalis, ſicuti eſt & cæterorum, iuxta illud: *Domini eſt terra, & plenitudo eius. Rex regum, & Dominus dominantium*; Sed etiam vt particularis quatenus ipſi peculiariter offeruntur, & dicantur.

Accedit, quod dicta bona dicuntur res ſacræ; 12
& propterea ſub nullius poteſtate exiſtere, *l.* 1. *ff. de*
rerum diuiſ. vt omittam, nonnullos Doctores ſen- 13
tire, dictorum bonorum dominium eſſe vel penes
congregationem fidelium. Ita Innocent. *in c. cùm*
ſuper elect. de cauſa poſſeſſ. & propriet. & alij: vel
penes cœtum Eccleſiaſticorum cuiuſcumque par-
ticularis Eccleſiæ; ex eo quod bona alicuius Epi- 14
ſcopatus dicuntur de patrimonio talis Epiſcopa-
tus, *c. iudicatum,* 99. *diſt.* & *dicuntur dos, & patri-*
monium talis Eccleſiæ, & eſſe ſub dominio talis Ec-
cleſiæ, *c.* 1. *de teſtament. in fin.* tũ ex eo, quod empta
nomine Eccleſiæ: acquiruntur tali Eccleſiæ vnde 15
ſignum eſt, quod ipſi acquiratur talium reru domi-
num; & ſic quod penes ipſam ſit talium rerũ domi-
niũ. Ita Molina *de iuſt. tr.* 2. *diſp.* 29. *concl.* 2. Leſſius *de iuſt. & iur. lib.* 2. *cap.* 4. *dub.* 6. Vide etiam Sarmient. *de redditibus p.* 4. *c. vlt. n.* 1. & Vaſq. *in opuſc. de redditibus Eccleſ. c.* 2. §. 1. *dub.* 1 & quæ dicebantur *ſupra c.* 5. *dubit.* 1. *ſect.* 5. *& lib. de parlamentis cit. dub.* 4. *Sect.* 21. per ſuas ſubſectiones præſertim *ſubſect.* 9. *& cit. dubit.* 27. *ſect.* 14.

DVBITATIO XXVIII.

Quandonam cenſeatur iuſta, & rationabilis, ſeu ſufficiens cauſa, vt Pontifex res Eccleſiæ poſſit alienare.

SVMMARIVM.

1 *Summus Pontifex tunc dicitur habere cauſam ſufficientem alienandi res Eccleſiæ, quando qui eas tradidit, non præſumitur rationabiliter inuitus, ſed caſum excepiſſe.*

2 *Summus Pontifex in qualibet alienatione præſumitur habuiſſe iuſtam, & rationabilem cauſam alienandi; niſi conſtet euidenter oppoſitum.*

3 *In dubio quilibet præſumitur bonus præſertim Princeps, & Princeps Eccleſiaſticus vicem Dei gerens.*

4 *Summus Pontifex alienans motu proprio, & ex certa ſcientia præſumitur alienare in foro conſcientiæ etiam ex ſufficienti cauſa, licet alienatio ſi gratuita.*

5 *Summus Pontifex numquam præſumitur velle derogare iuri alterius niſi exprimat etiam in conceſſione cum clauſula motu proprio.*

6 *Summus Pontifex alienans ad inſtantiam Partis, non ſemper præſumitur alienare ex ſufficienti cauſa; & ideo ponitur in reſcriptis, ſi preces veritati nitantur.*

7 *Impetrans præſumi poteſt decepiſſe Pontificem, cum qui pro ſe poſtulat, errare poſſe præſumatur.*

8 *Qui recipit ad inſtantiam, non ita facile poteſt ab obligatione reſtituendi excuſari.*

9 *Qui recipit ob merita futura tenetur ad præſtandum id ob quod recepit; quia modus ſub quo diſpoſitio*

diſpoſitio ſit, obligat ex iuſtitia ad modum ſeruandum.

10 *Modus, quem Pontifex tacite appoſuiſſe præſumitur in alienatione ob cauſam futuram facta cenſetur Eccleſiæ defenſio, pauperum auxilium, templorum reſtauratio.*

11 *Summus Pontifex poteſt ex iuſta cauſa reuocare alienationes, & donationes tam ab ipſomet, quam ab anteceſſoribus factas.*

12 *Princeps ſecularis Pontifice inferior, & ei ſubditus ex iuſta cauſa poteſt contractus factos, vel faciendos irritare.*

13 *Summus Pontifex ſi aduertat alienationes in detrimentum Eccleſiæ factas fuiſſe, & ex alia via Eccleſiæ ſatisfieri non poſſe, tenetur eas reuocare, & irritare.*

14 *Faciens alioquid in præiudicium tertij, tenetur curare quod damnum tertio illatum, reſarciatur; quin & ſi opus fuerit tenetur officium iudicis implorare.*

15 *Recipiens ex alienatione, ſeu donatione ſummi Pontificis. ea ab ipſo reuocata, tnetur rem acceptam, vel id, in quo ditior factus eſt, ſi bona fide recepit, reſtituere.*

16 *Reuocata donatione ceſſat titulus rem retinendi; & præterea donatarius conſtituitur in mala fide.*

17 *Acceptum à debitore titulo gratuito, ſi creditoribus obligatum erat, accipiens tenetur reſtituere id, in quo ditior factus eſt, ſi intra annum à die ſcientia repetant creditores.*

18 *Summus Pontifex tenetur de iure naturali, & diuino ſtare contractui; ſecus eſt ſi adſit iuſta cauſa reſiliendi.*

19 *Summus Pontifex reuocans alienationem anteceſſoris non exercet iuriſdictionem in Pontificem; ſed in materiam ſibi ſubiectam, ſicut Confeſſarius commutando pœnitentiam impoſitam ab alio Confeſſario etiam ſuperiori.*

1 RESPONDETVR, cenſeri, quando Dominus, qui eas tradidit, non præſumitur rationabiliter inuitus, ſed caſum excepiſſe; vt ſi v. g. ſic exigat communis neceſſitas, vel publica vtilitas, vel ſaltem aliqua conuenientia. Vide Sopranum apud Filliucium *tractat.* 44. *cap.* 3. *quæſt.* 7.

2 An autem in alienatione à Pontifice facta præſumatur ſemper adeſſe iuſta, & rationabilis, ſeu ſufficiens alienandi cauſa?

Reſpondetur, in foro conſcientiæ præſumi ſemper adeſſe, niſi conſtet euidenter oppoſitum. Ratio; quia in dubio non præſumitur delictum, niſi demònſtretur, & in dubio quilibet præſumitur bonus, præſertim Princeps, & Princeps Eccleſiaſticus vices Dei gerens. Ita Sotus *de iuſt. lib.* 7.
3 *quæſt.* 4. *artic.* 7. *ad* Suarez *de cenſur. diſput.* 41. *ſect.* 3. & Sanchez *de matrimonio lib.* 8. *diſput.* 17. *num.* 17.

Dixi, *in foro conſcientiæ*; quia in foro exteriori, quin etiam & in ipſo foro conſcientiæ ſic diſtingui poteſt: vel Pontifex alienat motu proprio, & ex certa ſcientia: vel ſine motu proprio, & non ex certa ſcientia, ſed ad inſtantiam partis.

4 Si primum; præſumitur alienare ex ſufficienti cauſa, etiamſi alienatio ſit gratuita, & fiat in conſanguineos; quia, ſicuti dicebam, non præſumitur delictum in facto, præſertim Principis, & talis Principis, cuius acta nulli terreno iudici ſubijciuntur, & cui nullus dicere poteſt, cur ita facis, *cap. nemo*, 9. *quæſt.* 3. & *cap. Paſtoralis de offic. delegat.* & ex alio capite poteſt adeſſe iuſta, & rationabilis cauſa alienandi in conſanguineos, *cap. non ſatis*, 86. *diſt.* Sic Redoanus *de ſpoliis, quæſt.* 3. §. 1. *num.* 10. & Sopranus apud Filliucium *tract.* 44. *cap.* 3. *q.* 8. *n.* 30. qui ſubdunt, id locum habere, etiamſi fiat in præiudicium tertij; ſed minus rectè, niſi in caſu, quo Pontifex id exprimat, vel ſaltem conſtet, id Pontifici notum fuiſſe. Ra-
tio; quia numquam Pontifex præſumitur velle 5
derogare iuri alterius, niſi exprimat, etiam in conceſſione cum clauſula, *motu proprio*; vt communiter Doctores docent in tractatu de legibus.

Si ſecundum; non ſemper præſumitur Pon- 6
tifex alienare ex ſufficienti cauſa; quia in reſcriptis ponitur, vel intelligitur clauſula, *ſi*
preces veritati nitantur: tum quia fieri poteſt, vt 7
impetrans deceperit Pontificem; cùm qui pro ſe poſtulat, errare poſſe præſumatur *l. reſcripta*
Cod. de prec. Imperator. offerend. Quapropter in 8
hoc poſteriori caſu, qui recepit, non ita facilè poteſt ab obligatione reſtituendi excuſari; ſicuti in priori, in quo faciliùs præſumi poteſt, quod Pontifex dederit ex ſufficienti cauſa præſenti, vel ſaltem futura, ſeu in ſpe, cuiuſmodi ſunt futura merita, vt patet ex dictis.

Vbi aduerte, quod qui recepit ob merita futu- 9
ra, tenetur ad præſtandum id, ob quod recepit; quia modus, ſub quo diſpoſitio fit, obligat ex iuſtitia ad modum ſeruandum: quamuis modo non ſeruato, illa ſi non eſt irrita ipſo iure, ſaltem poterit in irritum reuocari. Qua de re Mol. *diſp.* 208. Ioann. Medina *Cod. de reſtitut. quæſtion.* 24. & Leſſius *de iuſtit. & iure libr.* 2. *cap.* 18. *dub.* 16. & 17.

Modus autem, quem Pontifex tacitè appo- 10
ſuiſſe præſumitur in alienatione ob cauſam futuram facta, hic cenſetur, vt ſcilicet Eccleſia defendatur, pauperes adiuuentur, templa reſarciantur, & ſimilia, quæ quiſque facilè conijcere poteſt ex circunſtantiis, in quibus Pontifex poſitus alienauit, vel donauit. Sic Marian. Socinus *tom.* 2. *conſil.* 140. & Sopranus *tract.* 44. *cap.* 3. *quæſit.* 21. *ad finem.*

His adde, quod ſicut poteſt Pontifex ex iuſta 11
cauſa res Eccleſiæ alienare, vel donare; ſic etiam ex iuſta cauſa poterit alienationes, vel donationes, tam ab ipſomet, quàm ab anteceſſoribus fa-
ctas reuocare, & irritare. Ratio; quia poteſt 12
Princeps ſecularis Pontifice inferior, & ei ſubditus, ex iuſta cauſa, ſcilicet ad exigentiam boni publici, contractus factos, vel faciendos irritare; vt patet ex iis, quæ dicebam *lib. de Parlamentis dubit.* 4. *ſect.* 3. 4. 26. & 27. & *dubit.* 7. Ergo multò magis ex iuſta cauſa boni publici Eccleſiæ, id poterit efficere Pontifex, quinimmò & tenetur; ſi ſcilicet aduertat, dictas alienationes in detrimentum Eccleſiæ factas fuiſſe,
& alia via Eccleſiæ ſatisfieri non poſſe; quia qui 13
aliquid in præiudicium tertij facit, tenetur curare, quod damnum tertio illatum reſarciatur, quin & ſi opus fuerit, tenetur officium iudicis im-
plorare, & iudex ad huius inſtantiam ex officio 14
agere, vt dictum damnum illatum reſarciatur. Ergo multò magis tenebitur ex officio id efficere Pontifex, ſi alia via damnum Eccleſiæ, ſiue ab ipſo, ſiue ab anteceſſoribus illatum reparari non poterit.

poterit. Vide; quæ dicebãtur *lib. de Parlamentis du-*
15 *bis.27. ſect. 12. & ſeqq.* Quod cùm fecerit Ponti-
fex, ſtatim qui recepit, reſtituere tenetur rem ac-
ceptam vel id, in quo ditior factus eſt, ſi bona
16 fide recepit. Ratio; quia ſtatim reuocata do-
natione, ceſſat titulus rem retinendi, & præte-
7 reà donatarius conſtituitur in mala fide. Confir-
matur; quia ſi quis bona fide titulo gratuito ali-
quid accepit à debitore, quèm ignorabat ob id
fieri impotentem ad ſatisfaciendum creditoribus,
tenetur reſtituere id, in quo ditior factus eſt, ſi in-
tra annum à die ſcientiæ repetant creditores, *l.
ignoti, Cod. de renocandis iis, quæ in fraudem cre-
ditorum, & l. 1. ff. eodem.* Ergo multò magis in
caſu noſtro.

18 Neque obſtat, ſi dicas, quod Princeps, etiam
Pontifex teneatur de iure naturali, & diuino ſta-
re contractui, & ab illo non reſilire. Reſpondetur
enim id eſſe verum, ſi non adſit iuſta cauſa, præ-
ſertim publica, ſeu in bonum publicum tendens,
reſiliendi. Sic dicebam *ſupra cap. 5. dubit. 1. ſect.
5. & dubit. 14. ſect. 12. & lib. de Parlamentis dubit.
4. ſect. 3. 4. 26. & 27. & dubit. 27. ſect. 12. 13.
& 14.*

19 Neque obſtat ſecundò, ſi dicas, quod par in
parem non habeat imperium; & ſic quod vnus
Pontifex non poſſit reuocare, quod alter conceſ-
ſit. Reſpondetur enim, quod Pontifex reuocan-
do alienationes, non exerceat actionem in Pon-
tificem, ſed in materiam ſibi ſubiectam; ſicuti Con-
feſſarius commutando pœnitentiam impoſitam
ab alio Confeſſario, etiam ſuperiori.

DVBITATIO XXIX.

An ſummus Pontifex peccet contra iura-mentum, ſi alienet bona Cameræ, & ſedis Apoſtolicæ?

SVMMARIVM.

1 *Summus Pontifex alienans, vel infeudans Ca-ſtra, Ciuitates, vel Dominia illius, niſi prius iuramenti vinculum ſibi relaxet, peccat con-tra iuramentum.*

2 *Vinculum iuramenti emiſſi in Cardinalatu adi-piſcendo non ceſſat Pontificatu conſecuto; cum obligatio Perſonalis Perſonam ipſam ſe-quatur.*

3 *Summus Pontifex obſtringi poteſt vinculo iu-ramenti; cum tale vinculum ſit de iure natu-rali, & diuino.*

4 *Summus Pontifex poteſt ſecum in iuramenti vin-culo diſpenſare, vel ſaltem alteri ſecum diſ-penſandi facultatem dare; modo habeat diſ-penſandi iuſtam cauſam.*

5 *Summus Pontifex in lege naturali vel diuina diſpenſare non poteſt ſine iuſta cauſa.*

1 RESPONDETVR affirmatiuè, ſi v. g. alienet,
vel infeudet caſtra, ciuitates, vel dominia il-
lius, niſi prius iuramenti vinculũ ſibi relaxet. Prior
pars probatur; quia dum Cardinalis effectus fuit,
iurauit, ſe non alienaturum, nec huiuſmodi bo-
norum alienationi conſenſum. Ergo. Conſequen-
2 tia probatur; quia vinculum iuramenti, Pontifi-

catu cõſecuto, nõ ceſſat; cùm obligatio perſonalis
perſonã ipſam ſequatur; tum quia effectus Ponti-
fex de hac re emittit nouum iuramentum, quod ſe
e nulla rum effectus priùs Cardinalis iurauerat. Er-
go. Conſequentia probatur; quia perſpicuum eſt, 3
quod ſumus Pontifex vinculo iuramenti ob-
ſtringi poſſit; cùm tale vinculum ſit de iure na-
turali, & diuino. cui ſummus Pontifex ſub-
iicitur. Sic communiter Doctores, quos citat, &
ſequitur Leo *in Theſauro for. 1. p. c. 15. num. 11. &
12.* & Sopranus apud Filliucium *tract. 44. c. 3.
§. 3. q. 1. n. 74.* Vide etiam, quæ dicebantur *dubit. 4.*

Poſterior pars patet; quia certum eſt, quod ſum- 4
mus Pontifex poſſit ſecũ in iuramenti vinculo diſ-
penſare, vel ſaltem alteri ſecum diſpenſandi facul-
tatem dare; quia ſi id poteſt in ordine ad alios, po-
terit id etiam in ordine ad ſeipſum; cùm non de-
beat eſſe peioris conditionis aliis. Sic dicebam *ſu-
pra c. 15. dub. 7. & lib. de Parlamentis dubit. 4. ſect.*
27. per ſuas ſubſectiones; & ex communi docent
Abb. *cap. 1. de conſtitut. num.* 2. Felin. *ibid. num.*
33. & Sopranus apud Filliucium *cit. §. 3 q. 2. n. 75.*

Quod tamen intellige, modò Summus Ponti- 5
fex iuſtam, & rationabilem cauſam diſpenſandi
habeat; quia nemo ſine huiuſmodi cauſa diſpen-
ſare poteſt in lege ſuperioris; & ſic neque Sum-
mus Pontifex in lege naturali, vel diuina; cùm ſu-
premam poteſtatem, quam habet, à Chriſto acce-
perit ad ædificationem, & non ad deſtructionem;
ſicuti dicebam *in locis ſupra cit.* & docent commu-
niter Doctores *in tractatu de legibus.*

DVBITATIO XXX.

An ſummus Pontifex contra iuramentum alienando bona Cameræ, & Sedis Apo-ſtolicæ, licet alienet illicitè, alienet etiam inualidè? Vbi traditur regula, quandonam actus contra iuramentum factus, ſit validus, & quando non?

SVMMARIVM.

1 *Summus Pontifex alienans cum cauſa contra iuramentum bona Cameræ, & ſedis Apoſto-licæ, licet alienet illicite, non tamen alienat inualide.*

2 *Actus, ſi pendeat à mera facultate agentis, ta-metſi agens contra iuramentum agendo per-iurus ſit, & licitè agat, valet tamen quod agit.*

3 *Iuramentum non aufert poteſtatem ad agendum, quam ius naturale, & Ciuile concedit, ſed ſo-lum facit vt homo ſit periurus ſi contra iura-mentum agat.*

4 *Contrahens ſponſalia iurata cum vna, validè contrahit matrimonium cum altera.*

5 *Iurans, ſe Procuratorem non reuocaturum, va-lide tamen reuocat & ille deſinit eſſe eius Procurator.*

6 *Iurans, ſe votum non facturum inconſulto Con-feſſario, valide tamen inconſulto illo votum facit.*

7 *Iurans ſe Petro, & non alteri rem donaturum valide tamẽ illam donat alteri; quia Donator*

non obſtame priore promiſſione iurata manſit Dominus res.

8 *Capitulum valide auget numerum Canonicorum lices iurauerit ſtatutum de non augendo numero.*

9 *Amplia id procedere etiam ſi tale ſtatutum fuerit à Papa confirmatum, quia Canonici poſſunt renunciare fauori ſuo; ſecus ſi in confirmatione adſit clauſula irritans.*

10 *Iurans ſe teſtamentum nen reuocaturum, ſi poſtea reuocet, periurus fit; ſed valide reuocat.*

11 *Iuramentum confirmatorium promiſſionis ab altero acceptata preducit actionem in externo foro tam ciuili, quam canonico.*

12 *Iuramentum confirmatorium promiſſionis acceptata, neu ſolum inducit obligationem Religionis erga Deum, ſed etiam firmat obligationem naturalem erga hominem.*

13 *Ex contractu puberis ſine tutoris auctoritate inito, & ex pacto ſeu promiſſione ſimplici, ſi iuramentum acceſſerit, etiam in foro ciuili actio conceditur, quæ alioquin non concederetur.*

14 *Iuramentum, quod eſt per ſe ſtans ſolum obligat ex virtute Religionis erga Deum, & nullam proprie actionem parit.*

15 *Actio eſt ius perſequendi in iudicio; quod ſibi debetur.*

16 *Reuocans teſtamentum iuramento firmatum valide reuocat; ita vt prius teſtamentum reddatur irritum, etiam ſi factum fuerit ad pias cauſas. Secus ſi in eo inſtitutus ſciuerit, & acceptauerit.*

17 *Teſtator promittens ſe daturum ſua Bona, vel partem illorum alicui, & talem promiſſionem iuramento confirmans contrahit obligationem, quæ tranſit paſſiue ad hæredes, ſicut promiſſarius acquirit ius tranſmiſſibile actiue ad ſuos hæredes ſi ſciens acceptet. Secus non.*

18 *Promiſſarius, vel eius hæres implorare poteſt iudicis officium vt iurantem ſe abſente, & neſciente, cogat ad præſtandum id, quod ſub iuramento promiſit.*

19 *Iuramentum appoſitum in teſtamento, de eo non reuocando, habet vim clauſulæ derogatorio, & idem valet, ac ſi expreſſiſſet, ſi aliud teſtamentum poſtea fecerit, nollo derogatum eſſe priori.*

20 *Statutum prius iuramento confirmatum non tollitur per generalem derogationem ſtatutorum, ſed ad talem effectum requiritur ſpecialis derogatio.*

21 *Teſtamentum, quod de iure poſitiuo non valet, non validatur iuramento emiſſo contra prius iuramentum de non agendo.*

22 *Iuramentum poſterius contra prius iuramentum peruerſum dicitur, & periurij criminis confirmatorium, & propterea ius ei non aſſiſtit.*

23 *Iuramentum, quod ſine ſalutis præiudicio ſeruari poteſt ſeruari debet.*

24 *Teſtamentum iuratum ſi factum fuerit ad pias cauſas ſine ſacrilegij crimine reuocari non poteſt.*

25 *Teſtamentum per ſe, & nude conſideratum de ſui natura eſt reuocabilo, ſicus dic de teſtamento iurato.*

26 *Donatio inter Coniuges, & donatio mortis cauſa eſt reuocabilis per ſe conſiderata; tamen ſi iuramento confirmetur non poterit ſine peccato mortali reuocari.*

27 *Promiſſiones, & contractus, qui iure poſitiuo vel naturali ſunt irriti, iuramento ita confirmantur, vt omnino impleri debeant, ſi eorum impletio licita ſit.*

28 *Amplia id procedere etiam ſi prohibitum ſit iuramentum opponi.*

29 *Inductus metu, vel fraude ad iurandum debet petere relaxationem iuramenti.*

30 *Obligatio iuramenti ex virtute propria Religionis, omnino perſonalis eſt, & ſic ſolum iurantem afficit, & ad hæredes, vel ſucceſſores eius non tranſit.*

31 *Maior pars alicuius communitatis, vel Capituli ſi ſe iuramento obſtrinxerit ad aliquid præſtandum quibuſdam non conſentientibus hi non obligantur ex vi iuramenti, & ſub periurij pœna; ſed ex vi legis vel conſuetudinis.*

32 *Iuramentum auctoris non obligat hæredes, & ſucceſſores ex vi iuramenti, ſed ex vi pacti, ſi tamen nulla turpitudo interuenerit ex parte exigentis, ſeu recipientis promiſſionem iuratam.*

33 *Princeps, Epiſcopus, vel Canonicus ſi admittantur ad ſuum officium non præſtito iuramento non obligantur ex iuramento ſed ex vi pacti.*

34 *Hæres Vaſſalli, cum inueſtitur, nouum fidelitatis iuramentum præſtare debet, quia alioquin ex ſuorum anteceſſorum homagio non obligaretur.*

35 *Obligatio iuramenti, quod nen eſt confirmatorium promiſſionis ab altero non acceptata non tranſit ad hæredes.*

36 *Hæres in ſe ſuſcipit omnia onera, & obligationes reales ſecundum vires hæreditatis adito.*

37 *Obligatio iuramenti proprie promiſſorij, ſc. promiſſionis homini facta, & acceptata, tranſit etiam ad hæredes, & ſucceſſores eius, cui iuratum eſt.*

38 *Pactum, ſeu promiſſio ſibi facta ad hæredes extenditur, licet id expreſſum non fuerit.*

39 *Vaſſallus qui iurauit Principi fidelitatem, tenetur etiam ex vi iuramenti eum ſeruare ſucceſſori, licet non fuerit expreſſum, modo iuramentum præſtitum fuerit Principi, vt Principi, non vt priuato perſona.*

40 *Iuramentum præſtitum ratione officij vel dignitatis, licet tranſeat ad ſucceſſores, renouatur tamen ad maiorem ſolemnitatem, & cautelam.*

41 *Iuramentum ex parte iurantis eſt perſonale, reſpectu autem eius, cui iuratur, eſt reale.*

SVPPONO, quod alienet cum cauſa; quia ſi ſine cauſa alienat, ex iſto capite alienabit inualidè, iuxta probabiliorem Doctorum ſententiam, quam tradebam *ſuprà dub.* 27. Hoc ſuppoſito.

Reſpondetur negatiuè, probatur ex iis quæ di- 1
cebantur ſuprà *ſect.* 4. Et confirmatur; quia eſt regula (quam ex communi tradunt Abb. *in c. dilecto, de præbend. n.* 17. & *in cap. intellecto de iureiur. n.* 8. Silu. *ver. iuramentum,* 4. *q.* 12. Suar. *de iuramento lib.* 2. *c.* 19. *n.* 6 Sanch *lib.* 3. *Moral. c.* 12. *n.* 13.
Rebell. *par.* 2. *de inſt. lib.* 1. *q.* 9. *num.* 13. & Azor. 2
tom. 1. *lib.* 11. *cap.* 6. *q.* 3.) quod ſi actus pendeat à mera facultate agentis, tametſi agens contra iuramentum agendo periurus ſit, & illicitè agat, valeat

valeat tamen, quod agit. Et ratio eſt; quia non
obſtante iuramento promiſſorio, & ſic obligatio-
ne perſonali contracta de non faciendo aliquid,
nihilominus homo reſtat in libertate naturali
priori, per quam poſſit facere, quod non facturum
ſe iurauit; cùm iuramentum non auferat poteſta-
3 tem ad agendum, quam ius naturale, & ciuile con-
cedit, ſed ſolùm faciat, vt homo ſit periurus, ſi
contra iuramentum agat. Hinc

4 Primò, licet quis contraxerit ſponſalia iura-
ta cum vna, validè tamen contrahit matrimonium
cum altera, *cap. ſicut de ſponſalibus.*

5 Secundò, licet iurauerit, procuratorem ſe non
reuocaturū, reuocatio tamen procuratoris eſt vali-
da, & tu deſinis eſſe ipſius procurator, & gl. cómu-
niter recepta in *c. vlt. ver. reuocatus, de procur. in 6.*

6 Tertiò, licet iurauerit ſe votum non facturum
inconſulto Confeſſario, validè tamen inconſulto
illo votum facit. Suarez *vbi ſuprà num. 5.*

7 Quartò, licet iurauerit, ſe Petro, & non alteri
rem donaturum, validè tamen illam donat alteri;
quia donator, non obſtante priore promiſſione
iurata manſit Dominus rei. Couar. *in cap. quam-
uis pactum, p. 1. §. 4. num. 5.* & Sanch. *lib. 3. moral.
c. 17. n. 57.* ſecundùm doctrinam gloſ. *in l. quoties,
verb. priori, Cod. de rei vendicat.*

8 Quintò, licet Capitulum ſtatutum fecerit, &
iuramento illud confirmarit, de non augendo nu-
mero Canonicorum, validè tamen poſteà nouum
Canonicum inſtituit, gloſſ. *in cit. c. dilecto*, Abb.
ibid. n. 17. Azor. *loco cit. q. 2.* Sanch. *cit. c. 12. n. 35.*
& Leſſ. *de iuſt. & iur. c. 16. dub. 7. n. 57.* contra Ho-
ſtienſem, & alios in *dict. c. dilecto*; vbi ſubdit gl. *ver.
clauſula*, id eſſe verum, etiamſi tale ſtatutum fuerit
9 à Papa confirmatum; quia cùm illud confirmatum
fuerit in fauorem Canonicorum, Canonici fauori
ſuo renunciare poſſunt: quamuis ſecus, ſi Papa
adiecerit, vt ſi quid contra fieret, non valeat; quia
tunc in vtilitatem Eccleſiæ id adiectum eſſe, præ-
ſumi debet.

10 Sextò, licet iurauerit, teſtamentum ſe non reuo-
caturum, & poſteà reuocet, periurus quidem fit,
ſed tamen validè reuocat. Sic Doctores commu-
niter, quos citat, & ſequitur Couar. *rubr. de teſtam.
par. 2. n. 52.* & Clar. *§. teſtamen. q. 94.*

Quamuis diſſentiat Mol. *de iuſt. tom. 1. tract. 2.
diſp. 150. & 151. §. contraria ſententia*, ex eo, quia
(vt inquit ipſe) ex tali iuramento, quatenus in al-
terius vtilitatem factum eſt, ei, eiuſque hæredibus,
vel ſucceſſoribus ius acquiſitum ſit. Sed minus
11 rectè; quia (licet id verum ſit de iuramento confir-
matorio promiſſionis ab altero acceptatæ: qua-
propter tunc actio in externo foro, tam ciuili,
quàm Canonico conceditur, ſicuti rectè adnota-
runt Couar. *c. quamuis pactum, par. 1. §. n. 8. & p. 2.
§. 4. circa finem*, & Suar. *de iuramento lib. 2. c. 25.
12 n. 7.* Et ratio eſt; quia iuramentum in tali caſu, non
tantum inducit obligationem religionis ergà
Deum, ſed etiam firmat obligationem naturalem
fidelitatis, & iuſtitiæ erga hominem; cùm eam tam
ius ciuile, quàm ius Canonicum acceptet, & ad
eius executionem, ob iuramenti reuerentiam, ſic
13 iurantem compellat. Vnde ex contractu puberis
ſine tutoria auctoritate in ſexu, & ex pacto, ſeu pro-
miſſione ſimplici, ſi iuramentum acceſſerit, etiam
in foro ciuili actio conceditur, quæ alioquin non
concederetur. Quod idem multò magis de con-
tractu, qui per ſeipſum ciuilem obligationem, &
actionem inducit, qualis eſt v. g. emptionis, &
venditionis contractus inter maiores natu initus,
ſi iuramentum acceſſerit, dicendum eſt) nihilomi- 14
nus id verum non eſt de iuramento, quod eſt per
ſe ſtans, idemque ſolum obligans ex virtute reli-
gionis erga Deum; quia in tali caſu nullam pro-
priè actionem parit; vt ſi quis v. g. iurauerit,
ſe Eccleſiam ædificaturum, hanc in vxorem du-
cturum, eleemoſynam daturum, vel quid aliud
facturum, nemine promiſſionem acceptante. Ra- 15
tio; quia actio eſt ius perſequendi in iudicio, quod
ſibi debetur, *§. 1. inſtit. de action.* Sed in iuramen-
to per ſe ſtanti nulla eſt obligatio, ſeu debitum
ex iuſtitia, ſed ſolum ex religione erga Deum. Er-
go, &c. Vide Suar. *cit. lib. 2. cap. 29. n. 23.* Medi-
nam *diſp. 149. & 152.* & Vaſquez *in opuſc. tract.
de teſtament. cap. 3. n. 34.*

Quapropter dicendum eſt, quod ſi quis reuocet 16
teſtamentum iuramento confirmatum, confecto
alio, reuocatio ſit valida, ita vt prius teſtamentum
reddatur irritum, etiamſi factum illud fuerit ad
pias cauſas: ſecus, ſi is, in cuius fauorem teſta-
mentum illud fuit factum, ſciuerit, & accepta-
rit; quia tunc, licet prius teſtamentum etiam non
habeat vim teſtamenti, ſed ſecundum; tamen ex 17
ipſo priori teſtamento, ratione promiſſionis iura-
tæ, & & acceptatæ acquiſitum eſt ius ad bona te-
ſtatoris: quãdoquidem ſi teſtator promitteret tibi
ſe daturum ſua bona, vel partem illorum, & talem
promiſſionem iuramento confirmaret, acquireres
ius ad illa in vtroque foro; quod ius trãſiret ad tuos
hæredes, & ipſe contraheret obligationem, quæ
tranſiret ad ipſius hæredes: vnde hæredes defuncti
tenerentur ſatisfacere huic obligationi ante im-
pletionem teſtamenti, ſicut aliis debitis in vita
contractis; cùm ſuccedant in omnia onera realia
defuncti: ergo idem dicendum de teſtamento per
iuramentum confirmato, ſi ſcilicet, vti dicebam, is,
in cuius fauorem teſtamentum illud factum fuit,
ſciuerit; & acceptauerit; ſecus, ſi neſciuerit, vel
non acceptauerit; quia tunc ex iuramento non
orta eſt obligatio realis, quæ ad hæredes tranſeat,
ſed tantum perſonalis, quæ manſit in ſolo teſtato-
re; quandoquidem ex promiſſione non acceptata
non oritur obligatio; & ſic hæredes non tenebun-
tur ad quidquam.

Interim fateor in foro externo Eccleſiaſtico, 18
etiam taliter, id eſt, poſteriori modo iurantem iu-
dicis officio compelli poſſe ad ſeruandum iura-
mentùm; quod iudicis officium is, in cuius vtili-
tatem iuratum eſt, & ipſius hæres, vel ſucceſſor im-
plorare poteſt, iuxta ea, quæ mox *infrà* dicentur.

Fatent ſecundò, iuramentum appoſitum teſta- 19
mento de non reuocando, habere vim clauſulæ de-
rogatoriæ, perinde ac ſi expreſsè teſtator dixiſſet,
nolle ſe, ſi aliud teſtamentum poſteà fecerit, priori
derogatum eſſe, niſi ſpecialiter, & expreſsè reuo-
cet; qua de re Couar. *loco ſuprà cit. num. 60.* Mol.
diſp. 153. & gl. in *cap. cùm non deceat, de elect.
in 6.* docet, per generalem ſtatutorum derogatio-
nem non tolli prius ſtatutum iuramento confir- 20
matum, ſed ad talem effectum requiri derogatio-
nem ſpecialem.

Dixi in regula, *ſi actus*, ſcilicet contra prius te- 21
ſtamentum, *pendeat à mera facultate agentis*;
quia ſi actus poſitiuo aliquo iure irritus ſit, abſque
dubio non valebit, etiamſi confirmatus fuerit ac-
ceſſione iuramenti editi contra prius iuramen-
tum de non agendo: vt ſi v. g. mulier iurauerit, ſe
non alienaturam bona dotalia, vel Minor, ſe

non contractuum ſine curatoris auctoritate, & poſtea, non obſtante tali iuramento, contrarium agant, etiam cum iuramento alio in oppoſitum, actus reſcindi poterit, tanquam iure ciuili inefficax, gl. *in cap. licet, de iureiur. in 6.* Abb. *cit. cap. dilecto, numero* 8. Silu. *cit. q.* 12. Couat. *cit. cap. quamuis pactum, p.* 2. *§.* 2. *num.* 4. Sanchez *cit. cap.* 12. *num.* 38. *& cap.* 17. *numer.* 19. *& de matrim. lib.* 6. *diſp.* 13. *numer.* 2. Azor. *cit. lib.* 11. *cap.* 6. *quæſt.* 3. Rebell. *part.* 2. *de iuſt. lib.* 1. *q.* 9. Leſſ. *cit. cap.* 17. *dub.* 7. & Mancinus *de iuram. part.* 4. *effectu*, 1. *q.* 5. *num.* 2. Et ratio eſt; quia cùm iuramentum poſterius peruerſum ſit, & periurij criminis confirmatorium; ius ei non aſſiſtit, vt velit iuramento tali actum, alioquin irritum, confirmari.

Dixi ſecundò, *tametſi agens contra iuramentum, agendo periurus ſit, & ſic illicitè agat*: quia licet multi iuriſtæ (vt refert Couar. *rubr. de teſtam. part.* 2. *numer.* 48.) in ſpecie doceant, teſtamentum, non obſtante iuramento, liberè, ſine vllo peccato reuocari poſſe, tamen abſque dubio tenendum eſt oppoſitum. Ratio; quia iuramentum, quod ſine ſalutis præiudicio ſeruari poteſt, ſeruari debet, *c. quamuis pactum, de pactis in* 6. atqui hoc iuramentum tale eſt; quia non reuocare teſtamentum, & relinquere hæredem illum, quem quis prius inſtituit, res licita eſt, quæ ſine ſalutis præiudicio fieri poſſit; quin fieri poteſt, vt ſit quid melius; vt ſi teſtamentum factum fuerit ad piam cauſam; quapropter tunc ſaltem ſine ſacrilegij crimine teſtamentum reuocari oon poterit; quia eſt inſtar voti. Neque obſtat, quod teſtamentum ſit natura ſua reuocabile; quia id intelligi debet de teſtamento per ſe, & nude conſiderato, abſque iuramento; ſicut donatio inter coniuges, & donatio mortis cauſa eſt reuocabilis per ſe conſiderata, ſed tamen, ſi iurameoto confirmetur, non poterit ſine peccato mortali reuocari: quinimmò promiſſiones, & contractus, qui iure poſitiuo, vel naturali ſunt irriti; iuramento ita confirmantur, vt omnino impleri debeant, ſi eorum impletio licita ſit, vt patet in promiſſione ſolutionis vſurarum quæ eſt irrita iure naturæ, & in alienatione
28 fundi dotalis; quæ eſt irrita iure ciuili. Quæ etiam vera ſunt, etſi prohibitum ſit, iuramentum apponi; quia etſi tunc quis peccaret iurando, ex eo quod contra iuſtam prohibitionem ageret; tamen non peccaret, iuramentum implendo; quia hoc non eſt prohibitum.

29 Id tamen verum eſt, quod, ſi metu, vel fraude quis inductus fuerit ad iurandum, petere poterit diſpenſationem à iuramento, & tunc diſpenſatione obtenta, quod fecerat, reuocare, iuxta ea, quæ dicebam *ſupra cap.* 8. *dubit.* 28. *& lib. de Parlamentis dubit.* 4. *ſect.* 27. *per ſuas ſubſectiones.*

Dixi tertiò, *quod valeat tamen, quod agit.* Pro cuius rei intelligentia, præterquam quod patet ex dictis,

30 Aduerte primò, quod obligatio iuramenti ex virtute propria religionis omninò perſonalis eſt, & ſic ſolum iurantem afficit, & ad hæredem, vel ſucceſſorem eius non tranſit, S. Th. 2. 2. *q.* 98. *art.* 2. *ad* 4. Caiet. *ibid.* Sot. *lib.* 8. *q.* 2. *art.* 2. *ad* 4. Abb. *in cap. veritatis de iureiur. n.* 3. Gutierez *in authent. Sacramenta puberum, Cod. ſi aduerſus venditionem, num.* 40. Silu. *ver. iuramentum*, 4. *q.* 3. Mol. *diſp.* 150. & Sanchez *lib.* 3. *moral. cap.* 13. Quapropter

Primò, ſi pars maior alicuius Communitatis, vel Capituli iuramento ſe obſtrinxerit ad aliquid præſtandum, quibuſdam non conſentientibus, vel contradicentibus, hi non obligantur ex vi iuramenti, & ſub periurij pœna, ſed interdum ex vi pacti, legis, vel conſuetudinis; eo quod minor pars Communitatis, vel Capituli maioris partis concluſionem ſequi debeat. 31

Secundò, ſi quis pro ſe, ſuiſque hæredibus, vel ſucceſſoribus iurauerit, hæredes, vel ſucceſſores non obligantur ex vi iuramenti, ſed ſolum ex vi pacti, ſi tamen nulla turpitudo interuenerit ex parte exigentis, ſeu recipientis promiſſionem iuratam. 32

Tertiò, ſi Princeps, Epiſcopus, vel Canonicus, &c. admittatur ad ſuum officium, non præſtito iuramento, ad ſeruanda iuramenta, quæ ipſius anteceſſores fecerunt, non obligatur, ex vi religionis virtutis, licet aliquando obligetur ex vi ſtatuti, vel pacti. 33

Quartò, hæres vaſſalli, cùm inueſtitur, nouum fidelitatis iuramentum præſtare debet; quia alioquin ex ſuorum anteceſſorum homagio non obligaretur. Sic Doctores communiter *in cit. cap. veritatis*, & Sylueſter *ver. iuramentum.* 4. *q.* 3. 34

Aduerte ſecundò, ſi iuramentum non ſit confirmatorium promiſſionis ab altero acceptatæ, ſed ſolum per ſe ſtans, eius obligatio ad hæredem, vel ſucceſſorem non tranſit; quia huiuſmodi iuramentum continet ſolum vnam ſimplicem religionis obligationem, quæ ex dictis omnino perſonalis eſt, & ſic ſolum iurantem afficit, & ad hæredem, vel ſucceſſorem non tranſit; atque adeò ad illud præſtandum hæres, vel ſucceſſor non obſtringitur; cum talis iuramenti obligatio cum auctore ſuo extinguatur. Exempla (præter ea, quæ ſupra in duobus locis adducebam) ſint, ſi quis ſine vlla promiſſione homini facta, nude, & ſimpliciter iurauerit, ſe vſuras ſoluturum, vel ſolutas non repetiturum, pecuniam latroni daturum, Eccleſiam ædificaturum, puellæ dotem daturum, & ſimilia. Secùs, ſi defunctus promiſſionem homini factam, & acceptatam, vel promiſſionem, ſeu votum Deo factum iuramento firmauerit; quia tunc eſt duplex obligatio, vna religionis, & altera iuſtitiæ, ex quibus licet extinguatur morte illius prior, non tamen extinguitur poſterior; ſed tranſit ad hæredem; cùm hæres omnia onera, & obligationes reales ſecúdùm vires hæreditatis aditæ in ſe ſuſcipiat. Couar. *c. quamuis, part.* 1. *§.* 2. *num.* 8. Sanchez *lib.* 3. *moral. cap.* 13. *n.* 3. *&* 5. Gutierez *in Authent. Sacramenta puberum, Cod. ſi aduerſus venditionem, num.* 15. & Suar. *de iuram. lib.* 2. *cap.* 25. *num.* 8. *&* 9. *& cap.* 31. *num.* 13. 35 36

Quamuis probabiliter, vti ſupra dicebam, ſi iuramentum per ſe ſtans in alicuius gratiam factum ſit ſine turpitudine recipientis, hæres iurantis conueniri poſſit, non quidem actione directa contra eum inſtituta, ſed implorato Eccleſiaſtici Iudicis officio, vt compellat hæredem tali iuramento reali ſatisfacere, ad exonerandam ſcilicet defuncti conſcientiam, *argum. cap. à nobis, in fin. de ſent. excommun.*

vbi

vbi id docet gl. *ver. hæredes*, & Abb. *ibid.* quatenus ait; quod licet iuramentum non tranſeat ad hæredes, ſeruare tamen tenentur, ne lædant animam defuncti.

37 Aduerte tertiò, quod obligatio iuramenti propriè permiſſorij, ſcilicet promiſſionis homini factæ, & acceptatæ, de qua ſupra dicebam, tranſit etiam ad hæredes, vel ſucceſſores eius, cui iuratum eſt. Doctores communiter in cap. veritatis de iureior, Abb. *ibid. num.* 3. Silu. *ver. iuramentum.* 4. *q.* 3. Angelus *eodem verb.* 5. *num.* 40. Couar. *cap. quamuis pactum, part.* 1. §. 7 *n.* 7. & alij paſſim. Sumitur *ex l. pactum, ff. de probation.* vbi dicitur,
38 quod pactum, ſeu promiſſio tibi facta ad hæredem quoque extendatur; quamuis id expreſſum nõ fuerit; quia plerumque tam hæredibus noſtris, quàm nobiſmetipſis caoemus; & iuramentum ex alio capite ſuſcipit naturam, & conditiones promiſſionis, cui apponitur, Ergo, &c. Sumitur etiam
39 ex *cit. ca. veritatis*, vbi habetur, quod vaſſallus, qui iurauit Principi, vel Prælato fidelitatem, aut obedientiam, eandem etiam ſine nouo iuramento teneatur præſtare eius ſucceſſoribus; quamuis de his expreſſa mentio facta non fuerit; ſicuti, contra gloſſam ibidem docet Abb. *num.* 2. & alij paſſim; quod tamen intelligendum eſt, ſi iuramentum præſtitum ſit Principi, vel Prælato, vt Princeps, vel Prælatus eſt, ſeu ratione officij, vel dignitatis; vt ſi dicatur: Promitto & iuro obedientiam Regi, vel Epiſcopo, &c. quamuis id non tam ex verbis, quibus perſona, vel officium, ſeu dignitas eius nominata eſt; ſed potius ex materia ſubiecta cognoſci debet, num quod promiſſum eſt, promiſſum ſit alicui, vt perſonæ priuatæ, an ratione officij vel dignitatis; ſicuti docet Sanchez *de matrim. lib.* 8. *diſput.* 27. *num.* 3. *& lib.* 3. *moral. cap.* 13. *numer.* 8. Inter-
40 dum autem, non obſtante quod iuramentum alicui præſtitum ſit ratione officij, vel dignitatis, & conſequenter eo mortuo, vel depoſito ad eiuſdem ſucceſſores tranſeat, præcipitur iuramenti renouatio ad maiorem ſolemnitatem, & cautelam *cap. longinquitate*, 12. *q.* 2.

41 Atque ex his intelligitur illud commune dictũ Doctorum, quod iuramentum ex parte iurantis ſit perſonale, ſed reſpectu eius, cui iuratur, ſit reale, id eſt, tranſitorium cum *re*, nempe dignitate, vel hæreditate, ſicuti explicant Abbas *in cit. c. veritatis, num.* 3. & Couar. *in cap. quamuis, part.* 1. §. 5. *num.* 7.

DVBITATIO XXXI.

Quamnam cenſuram incurrat Commiſſarius, ſeu delegatus à ſede Apoſtolica, ſi facultatem concedat alienandi in detrimentum Eccleſiæ?

SVMMARIVM.

1 *Commiſſarius, ſeu Delegatus à ſede Apoſtolica ad examinandas cauſas a ſupplicantibus expreſſas, ſi ſit inferior Epiſcopo incurrit excommunicationem: ſi verò ſit Epiſcopus ſuſpenſionem per annum; non tamen reſeruatas ſummo, Pontifici, ſi conſenſum quandocumque præſtiterint alienandi in detrimentum. Eccleſiæ.*

2 *Commiſſarius, ſeu Delegatus prædictus incurrit dictam excommunicationem, ſeu ſuſpenſionem, etiam ſi gratis, vel per metum, vel per prauiam pecuniam, & promiſſionem præſtiterit conſenſum, decretum, vel auctoritatem.*

5 *Delegatus non incurrit dictas cenſuras ſi conſenſum, decretum, vel auctoritatem præſtiterit alienationi, quæ non ſit in detrimentum Eccleſiæ; ſed æqualis conditionis; etiam ſi faciat contra conceſſionem Pontificis obtentam ſub conditione euidentis vtilitatis.*

4 *Delegatus, ſi præſtito conſenſu, vel interpoſito Decreto, alienatio non ſequatur, nullam incurrit cenſuram, etiam ſi ſecuta eam incurriſſet.*

RESPONDETVR, quod ex Bulla ſecunda Pauli II. quæ incipit: *Cum omnibus iudicibus* (vbi præcipitur iudicibus delegatis, ſeu Commiſſariis deputatis ad examinandas cauſas à ſupplicantibus expreſſas, vt cauſas eas; propter quas Summus Pontifex adductus eſt ad concedendam in ſuis literis alienandi facultatem, diſcutiant) incurrat excommunicationem (quamuis non reſeruatam ſummo Pontifici) modò ſit inferior Epiſcopo; Epiſcopus verò, vel ſuperior Epiſcopo incurrat ſuſpenſionem (ſimiliter non reſeruatam ſummo Pontifici) per annum ab executione officij, ſi conſenſum, decretum, vel auctoritatem alienandi bona Eccleſiæ præſtiterit quomodocumque in detrimentum Eccleſiæ. Sic expreſsè habetur in cit. Bulla ſecunda Pauli. II. 1

Hinc ſequitur, quod prædictam excommunicationem, vel ſuſpenſionem incurrat dictus delegatus, etiamſi conſenſum, decretum, vel auctoritatẽ præſtiterit gratis, vel per metum, vel per prauiam pecuniam, aut promiſſionem; quia in cit. Bulla dicitur: *Si quis autem Commiſſarius, vel delegatus conſcientia ſua prodigus in grauamen, aut detrimentum Eccleſiæ per gratiam, aut timorẽ, aut ſordes alienationi conſenſerit, aut decretum, aut auctoritatem interpoſuerit: inferior quidem Epiſcopo ſententiam excommunicationis incurrat: Epiſcopus verò, vel ſuperior ab executione officij per annum nouerit ſe eſſe ſuſpenſum.* 2

Sequitur ſecundò, quod è contrà prædictam excommunicationẽ, vel ſuſpenſionem non incurrat delegatus, ſi conſenſum, decretum, vel auctoritatem præſtiterit alienationi; quæ non ſit in detrimentum Eccleſiæ, ſed æqualis conditionis, etiã ſi faciat contra conceſſionem Pontificis obtentam ſub conditione euidentis vtilitatis Eccleſiæ; quia odia: & pœnæ, qualis eſt cenſura, non ſunt ampliandæ, ſed potius reſtringendæ. Atque ita docent Suar. *de cenſur. diſp.* 22. *ſect.* 6. *num.* 4. & Alterius *tom.* 2. *diſp.* 16. *cap.* 2. *col.* 4. 3

Cæterùm, an delegatus dictam excommunicationem vel ſuſpenſionem incurrat, ſtatim poſt conſenſum, vel decretum alienationis præſtitum, etiamſi alienatio non ſequatur?

Reſpondetur ex probabiliori ſententia Doctorum negatiuè; quia cenſura, vtpotè odioſa, non incurritur: niſi fuerit principalis actus completus, & conſummatus; præſertim, quia cenſura in caſu noſtro imponitur ob conſenſum, vel decretum, ex quo Eccleſia detrimentum patiatur; 4

at niſi ſequatur alienatio, detrimentum non patitur; tum quia imponitur ob conſenſum, vel decretum alienationi præſtitum; quamdiu autem non ſequitur alienationis contractus, non dicitur alienatio; quia actus futurus non eſt actus, niſi in potentia; in materia autem pœnali non eſt facienda extenſio à potentia ad actum. Ergo, &c. Vide, quæ dicebantur *ſupra dub.* 1. vbi ſubdebam, quod ex probabiliori, neque incurratur excommunicatio, licet ſequatur alienatio, niſi etiam ſimul cum alienatione ſequatur rei alienatæ pacifica traditio.

DVBITATIO XXXII.

Quamnam cenſuram incurrat, qui procurat alienationem, vel alienationis decretum à Commiſſario, ſeu delegato ſedis Apoſtolicæ in detrimentum Eccleſiæ?

SVMMARIVM.

1 *Procurans alienationem, vel alienationis decretum dolosè, vel ſcienter in detrimentum Eccleſiæ incurrit excommunicationem ſummo Pontifici reſeruatam.*

2 *Procurans alienationem modo ſupradicto à nemine poteſt abſolui à dicta cenſura ſummo Pontifice inferiori.*

3 *Procurans alienationem modo ſupradicto, ſi neſciat alienationem eſſe in detrimentum Eccleſiæ, excommunicationem non incurrit.*

4 *Subiectum dictæ excommunicationis eſt quicumque alienationem fieri procurauerit, vel alienationis decretum extorſerit.*

5 *Differentia quæ etiam intercedit inter excommunicationem latam contra Delegatum præſtantem decretum in detrimentum Eccleſiæ, & procurantes dictum legatum hæc eſt. Quod illa non afficit niſi Eccleſiaſticos, iſta vero, & Eccleſiaſticos, & laicos, qui modo ſupradicto procurauerint.*

6 *Iſta tamen excommunicatio non incurritur, niſi ſecuta alienatione.*

1 RESPONDETVR, quod incurrat excommunicationem, & illam Summo Pontifici reſeruatam, ſi dolosè, vel ſcienter procuret, vel per ſordes aut per impreſſionem extorqueat alienationem, vel alienationis decretum à commiſſario, ſeu delegato ſedis Apoſtolicæ in detrimentum Eccleſiæ. Sic habetur expreſsè in dicta Bulla ſecunda Pauli. II.

2 Dixi, *& illam ſummo Pontifici reſeruatam*; quia ibi dicitur: *A qua niſi per Romanum Pontificem poſſit abſolui.* Quapropter eſt differentia inter hanc excommunicationem, & præcedentem; cùm de illius reſeruatione nulla mentio fiat in Bulla, conſequenter quilibet Confeſſarius ab ordinario approbatus iure communi poteſt ab illa abſoluere, non ſic ab iſta, *cap. nuper de ſent. excommun.*

3 Dixi ſecundò, *ſi doloſe, vel ſcienter procuret*; quia ibidem dicitur: *Is verò, qui dolo, vel fraude, aut ſcienter in detrimentum Eccleſiæ alienationem fieri procurauerit.* Quapropter qui neſcit, alienationem eſſe in detrimentum Eccleſiæ, excommunicationem dictam non incurrit,

Dixi tertiò, *per ſordes* (id eſt, per iniquas donationes) *aut per impreſſionem* (id eſt, per importunam perſuaſionem, vel deprecationem, vel ſimilem inductionem) *extorqueat*; quia ibidem dicitur: *Aut qui per ſordes vel impreſſionem alienationis decretum extorſerit.*

Hinc ſequitur, quod ſubiectum iſtius excom- 4
municationis ſit, generaliter quicumque alienationem fieri procurauerit, vel alienationis decretum extorſerit; quia ibi dicitur cum hac loquendi 5
formula: *Is vero*, quæ loquendi formula generalis eſt. Quapropter eſt altera differentia inter excommunicationem præcedentem, & iſtam; quod præcedens afficit ſolùm Eccleſiaſticos deputatos à ſede Apoſtolica; iſta autem afficit omnes, ſiue ſint clerici, ſiuè Epiſcopi, ſiuè etiam laici; vt patet ex ratione, quam mox ſupra dicebam: quamuis non improbabiliter ſentiat præter alios Filliucius *tr. 11. c. 7. q. 4. ad finem*, quod afficiat ſolum laicos.

Cæterum, an iſta excommunicatio incurra-
tur, etiam non ſecuta alienatione? 6

Reſpondetur ex probabiliori ſententia Doctorum negatiuè, iuxta ea, quæ dicebantur ſupra *dub. præcedenti*, in fine, & fauet exemplum excommunicationis latæ contra fœtus animati abortum procurantes, qui eam non contrahunt, niſi talis fœtus abortus ſecutus fuerit.

DVBITATIO XXXIII.

Quamnam cenſuram incurrat, qui ſuadet Summo Pontifici, vt alienet, vel infeuder Ciuitates, & loca Cameræ, & ſedis Apoſtolicæ?

SVMMARIVM.

1 *Tractans, conſulens vel alia ratione verba faciens de alienandis, aut infeudandis bonis immediate pertinentibus ad Eccleſiam Romanam & de quibuſdam etiam aliis bonis incurrit excommunicationem.*

2 *Dicta cẽſura incurritur etiã ſi agatur de alienatione bonorum deuolutorũ ad ſedẽ Apoſtolicã.*

3 *Item incurritur etiam ſi huiuſmodi Bona in feudum aliàs dari ſolita erant.*

4 *Item etiam in remuneratione in genere.*

5 *Itẽ etiã ſub annuo canone, vel alia quauis ratione.*

6 *Item etiã intuitu meritorũ erga ſedẽ Apoſtolicã.*

7 *Item etiam prætextu neceſſitatis, vel euidentis vtilitatis.*

8 *Item etiam ſi agatur de poſtulandis aliquibus, vt eis titulus Ducis, Vicarij, Gubernatoris, vel alterius gradus in dictis locis conferatur ad vitam, vel in perpetuum, vel ad longum tempus, vel etiam ad beneplacitum.*

9 *Eligentes Oratores pro petenda alienatione prædicta, & ipſi Oratores petentes incidunt in dictam excommunicationem; ſecus ſi de hac re non agatur cum Pontifice.*

10 *Subiectum huius excommunicationis eſt generaliter quicumque vnam ex dictis actionibus præſtiterit, ſiue laicus, ſiue Eccleſiaſticus cuiuſcumque dignitatis etiam Epiſcopalis, vel Cardinalitia, etiam ſi per alium id præſtiterit priuatè, vel publicè.*

11 *Communitates*

Digitized by Google

11 *Communitates etiam, & vniuerſitates tractantes, & conſulentes, vel alia ratione verba facientes, vel etiam inſinuantes, vel oratores mittentes incurrunt in dictas cenſuras, non quidem vt omnes, ſed vt particulares.*

12 *Excipe ſi quis vnam ex dictis actionibus præſtiterit in ordine ad alienationē, vel infeudationem bonorum fiſco addictorum propter delicta, quia dicta bona non comprehenduntur in Bulla Pij V. & aliorum.*

13 *Neque etiam comprehenduntur per triennium loca, quæ Camera Apoſtolica emit a Baronibus, quia excipiuntur per triennium à Clemente VIII.*

14 *Excipe etiam ſi vna ex prædictis actionibus facta fuerit de licentia ſummi Pontificis explicitè, ſiue etiam implicitè.*

1 RESPONDETVR, quod ex Bulla Pij V. 35. quæ incipit: *Admonet nos*, & ex Bulla Vrbani VIII. quæ incipit: *Sacroſancti*, incurrat excommunicationem, ſi tractet, conſulat, aut alia ratione verba faciat de alienandis, aut infeudandis bonis immediatè pertinentibus ad Eccleſiam Romanam, & de quibuſdam etiam aliis bonis; aut inſinuet (id eſt mentem ſuam declaret) aut quouis prætextu ſuadeat, ſiue per ſe, ſiuè per alium ſummo Pontifici, dicta Eccleſiæ bona alienari, vel infeudari; dummodo hac de cauſa eligantur Oratores, qui mittantur ad ſedem Apoſtolicam. Sic habetur expreſsè *in cit.* Bulla Pij V. & citata Bulla Vrbani VIII. quæ poſterior confirmat illam priorem.

Dixi, *ſi tractet, conſulat, aut alia ratione verba faciat*; quia ibi dicitur: *Tractantes, conſulentes, aut alia ratione verba facientes.*

Dixi ſecundò, *de alienandis, aut infeudandis bonis*, &c. quia ibidem dicitur: *De infeudationibus, aut alienationibus, de ciuitatibus, & locis præfatis immediatè ad nos, & ſedem Apoſtolicā pertinentibus.*

Dixi tertiò, *& de quibuſdam etiam aliis bonis,*
2 *quia ibidem ſubditur*: Etiamſi agatur de alienatio-
ne bonorum deuolutorum ad ſedem Apoſtolicam.
Item ſecundò etiamſi huiuſmodi bona in feudum
3 aliàs dari ſolita erant. Item tertiò, etiam ex remu-
4 neratione in genere. Item quartò, etiam ſub an-
nuo canone, vel alia quauis ratione. Item quin-
5 tò, etiam intuitu meritorum ergà ſedem Apoſto-
6 licam. Item ſextò, etiam prætextu neceſſitatis,
7 vel euidentis vtilitatis. Item ſeptimò, etiamſi
agatur de poſtulandis aliquibus, vt eis titulus du-
8 cis, Vicarij, gubernatoris, vel alterius gradus in
dictis locis conferatur ad vitam, vel in perpetuum
vel ad longum tempus, vel etiam ad beneplacitum. Vide ibi.

9 Dixi quartò, dummodo hac de cauſa eligantur Oratores, qui mittantur ad ſedem Apoſtolicam; quia ibidem dicitur: *Ac propterea de eligendis oratoribus ad nos, & ſucceſſores noſtros ſuper præmiſſis, vel illorum occaſione mittendis proponentes.* Quapropter eidem excommunicationi ſubiicitur actio qua quis recipit munus huiuſmodi Oratoris, vt ex textu eiuſdem Bullæ patet.

Quæ tamen omnia ex probabiliori ſententia Doctorum intellige, ſi poſteà de hac re agatur cum Pontifice; ſecus, ſi nihil agatur cum illo; quia in materia pœnali facienda eſt ſtrictè interpretatio, & verba intelligenda ſunt cum effectu ſecuto.

10 Ex dictis ſequitur, quod ſubiectum iſtius ex-
communicationis ſit generaliter quicumque vnā
ex dictis actionibus præſtiterit, ſiuè laicus, ſiuè Ec-
cleſiaſticus, cuiuſcumque dignitatis, etiam Epiſ-
copalis, vel Cardinalitiæ, & etiam, ſi præſtiterit
per ſe, vel per alium, priuatim, vel publicè. Quin- 11
immò in dicta Bulla exprimuntur etiam Commu-
nitates, & Vniuerſitates; quia quamuis Commu-
nitas, & Vniuerſitas vt ſic, excommunicari non
poſſit, excommunicari tamen poſſunt particula-
res perſonæ Communitatis, & Vniuerſitatis tra-
ctantes, conſulentes, vel alia ratione verba facien-
tes, vel etiam inſinuantes, vel ob id Oratorem ad
ſedem Apoſtolicam mittendum proponentes. Vi-
de Franciſcum Leon. *in Theſaur. fori, c.* 15. *n.* 12. &
Sopranum apud Filliucium *tract.* 44. *cap.* 3. §. 3.
quæſt. 4. & 5.

Excipe primò, ſi quis vnam ex dictis actionibus 12
præſtiterit in ordine ad alienationem, vel infeuda-
tionem bonorum fiſco addictorum propter deli-
cta; quia bona confiſcata propter delicta non com-
prehenduntur amplius in Bulla Pij V. ex Conſti-
tutione Gregorij XIII. quæ incipit: *Tanta, tam-
que horrenda*, §. 13. *ver. declarantes*, & ex Conſti-
tutione Sixti V. quæ incipit: *Hoc noſtri Pontifi-
catus*, §. 8. *verſ. duces ad finem.* Quin neque etiam 13
comprehenduntur per triennium loca, quæ Ca-
mera Apoſtolica emit à Baronibus; quia hæc per
triennium excipiuntur à Clemente VIII. in Con-
ſtitutione 41. quæ incipit: *Iuſtitiæ ratio*, §. 14. *verſ.
Ciuitates verò.*

Excipe ſecundò, ſi fecerit de licentia ſummi 14
Pontificis; quia eius eſt legem abrogare, cuius eſt illam concedere; idque ſiuè fecerit de licentia ſummi Pontificis explicitè, ſiuè etiam implicitè; vt ſi v. g. ſummum Pontificem adiens de hac re alloquatur, & ab illo non repellatur; quia hoc ipſo quo ſummus Pontifex illum ad proponendum admittit, & non repellit, cenſetur cum illo diſpenſare, & facultatem tractandi concedere. Sic Sopranus apud Filliucium *tract.* 44. *cap.* 3. §. 4. Secùs, ſi repulſus proſequatur, quia in tali caſu, ne dicta excommunicatio inflicta reddatur fruſtratoria, videtur, quod ex tunc incurratur, nec aliud ad illam incurrendam requiratur.

Cæterùm, an ſummus Pontifex infeudans, aut alia ratione alienans bona Cameræ Apoſtolicæ grauiter, & contra iuramentum peccet, patet ex iis quæ *ſupra dubit.* 27. & 29. dicebantur.

CAPVT XVIII.

De bonis Eccleſiaſticis non locandis.

DVBITATIO I.

An, & quomodo violetur immunitas Eccleſiaſtica per locationem bonorum Eccleſiaſticorum?

SVMMARIVM.

1 *Immunitas Eccleſiaſtica violatur per locationem ad longum tempus.*

2 *Locatio ad longum tempus reputatur alienatio, eo quod per ipſam vtile Dominium transferatur in conductorem.*

3 *Tempus longum ſpectato iure antiquo reputatur decennium, quia ſeptennium pro modico tempore iudicatur.*

4 *Iure antiquo bona Eccleſia locari poterant per nonennium & ſi non vltra.*

5 *Locatio facta ad vitam locantis, vel conducentis inualida eſt; quia talis locatio ex natura ſua durationi longi temporis ſubeſt.*

6 *Item inualida eſt locatio ad vitam, etiamſi veriſimiliter putetur vita conductoris non duratura longo tempore contra nonnullos.*

7 *Tempus longum inſpecta conſtitutione Pauli II. reputatur triennium, ſi res fructificet ſingulis annis,& ſic ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrenda, aliiſque grauiſſimis pœnis prohibentur vltra triennium locari bona Eccleſia, vbi tamen eſt vſu recepta.*

8 *Auctor exiſtimat vbique eſſe receptam ſaltem quoad rem prohibitam, & pœnam intrinſecam annullationis contractus; ſi non quoad pœnas extrinſecas excommunicationis,& officiorum priuationis.*

1 RESPONDETVR, violari,ſi qois modo, quo *ſupra cap. 11. dubitatione 1.* dicebam, bona Eccleſiæ locet ad loogum tempus, Clemeot. I. *de rebus Eccleſ.*
2 *non alie. & cap.nulli, eodem tit.* Et ratio eſt; quia locatio ad longum rempus reputatur alienatio,eo quod per ipſam vtile dominium transferatur in conductorem, *ex l.1. §.quod autem ff. de ſuperficieb.* ibi : *Et ſine cauſa cognita ei,qui non ad modicum tempus conduxit ſuperficiem, in rem actio competit.* Sic Couar *lib.2.var.cap. 16. num. 1.* Mol. *de iuſt.tract.2. diſp. 466. verſ. de aliis*, alter Mol. *de primogen. lib. 1. cap. 21. num.18.* Vaſqoez *in opuſc. de redditib. cap.2. §.2.n.21.& 22.*
3 Tempus aurem longum hic, ſpectaro iure antiquo,reputatur deceonium; qoia ſeptennium pro modico rempore iudicatur, *cap. vlt.ne Prælati vices ſuas, & cit Clement I.de rebus Eccleſ. non alien.* & eradunt gloſſ. Imola, Ancharan. *in Clement. cit. verb. locationes*, Abbas *in cap. veſtra de locatione*, Decius *conſil. 142.num. 3.* Leſſi. *de iuſt. & iur. lib.2.cap.24 dub. 11.num. 68.* Couar. Mol. & Vaſquez *in locis ſupra cit.* qui propterea docent,
4 quod iore antiquo bona Eccleſiæ alienari pote-
5 rant per nouennium, erſi non vltra. Quapropter inualida eſt locatio facta ad vitam locantis, vel conducentis; quia talis locatio ex oatura ſua durationi longi temporis ſubiicitur, *cit. Clement.* & docet gloſſ. ibi, *ver. eius*, & ibidem Ancharanus,Imola, Alex. *conſil. 119. lib. 3.& conſil. 165. lib. 2.* Couar. *n. 3.* Mol. *de primogen. num. 29.* & Vaſquez *num.23.*

An autem valida ſit,ſi veriſimiliter putetur longo tempore vita illius non duratura?

6 Reſpondetur (quamuis Couar. erſi dubitanter affirmet iuxta conſiderationem *l.hereditatem, ff. ad legem falcidiam*) negatiuè; quia, cùm ſemper contingere poſſit, vitam illius longo tempore duraturam eſſe,ſit, quod ſaltem ſub dubio ad longum tempus extendatur; quod oullo modo licet: quia ponamus, vitam illius decennio dorare, certum eſt quod in tali caſu locatio non valeat;aliàs valeret locatio facta ad longum tempus, contra textum *in cit. cap. nulli,* & *cit. Clement. I. de rebus Eccleſ. non alien.* At quælibet locatio io caſu poſito periculum hoc habeiet; ergo quælibet talis locatio non valet; quia à principio inualidari debet, cùm à principio totum illud tempus comprehendat. Vide Molioam, & Vaſquez *in locis ſupra cit.*

Cæterùm attenta Extrauag. Pauli II. *Ambitioſæ*, longum tempus hic (ſi res fructificet ſingulis 7
annis, vt *cit.cap.17. dubit. 1.* dicebam) reputatur triennium, quia expreſſè ibi ſub excommunicatione ipſo facto incurrenda, aliiſque grauiſſimis pœois prohibentur bona Eccleſiæ vltra trienoium locari: quamuis multi Doctores (vt *cit. cap. 17. dubit.22.* dicebam) putent, dictam Extrauag. in multis locis oon eſſe vſu receptam, præſertim quoad pœnas, cenſuras, & locationem vltra triennium:quapropter in opioione illorum attendenda conſuetudo locorum erit. At, quoniam 8
probabilius puto, quod vbique ſit recepta,ſaltem quoad rem prohibitam, & pœnam intrinſecam anoullatioois contractus appoſitam,ſi non quoad pœnas extrioſecas excommunicationis,& officiorum priuationis, vti rectè tradunt Mol. *de iuſt. tract.1. diſp.466. poſt medium,* Gutierez *lib.1.can. qq. cap.8. num.9.* Salzed. *pract. cap. 71. circa fin.* Tolet. *lib. 5.c.91. verſ.3.* Quaranta *ver. alienatio num.48.* Rebellius *de obligat. iuſtit. 2. par.lib 14. quæſt.5.* Zened. *collect.32.num.1.*& Barboſa *de poteſt.Epiſc.3. part. allegat.95. num.49.* Vbi pro hac ſententia refert plures Rotæ Romanæ deciſiones. Propterea ſit

DVBITATIO II.

An, ſi quis bona Eccleſiæ locet ad ſex, vel nouem annos, clauſula adiecta, quod ſint tot locationes, quot ſunt triennia, itavt tranſacto primo triennio,pro tunc rem de nouo locet,valida ſit locatio vltra triennium, tanquam non pugnans cum Extrauagante *Ambitioſa*.

SVMMARIVM.

1 *Locatio facta vt in titulo, licet in ſententia Baldi, & aliorum valida ſit, attamen ſecus eſt in ſententia Auctoris.*

2 *Pactum, quo concedens obligatur ſequentem ſucceſſorem aliis preferre, & rem in emphyteuſim eidem concedere, eſt nullum; quia nihil aliud eſt quam perpetuare emphyteuſes per machinationem.*

3 *Conuentio ſupradicta preſumitur in fraudem legis locationes vltra triennium prohibentis, & conſequenter eſt nulla.*

4 *Excipe,niſi ſit aliter vſu receptum, vt Mediolani, vbi bona Eccleſia conſueuerunt locari ad nouennium triplici locationis contractu.*

5 *Dicta de locatione multiplici extende ad locationem factam ad triennium cum pacto de locatione renouanda ſi tamen ſit incluſum dictum pactum in publica ſcriptura; ſecus ſi priuatim efficiatur.*

6 *Promiſſio priuata non cenſetur neque formalis, neque virtualis locatio.*

7 *Promiſſio*

7 *Promiſſio etiam de renouando locationem poſt triennium in ſcriptura publica redacta in ſententia nonnullorum non venit ſub prohibitione Extrauagantis.*

8 *Pactum in ſcriptura publica incluſum in ſententia iſtorum non eſt locatio, neque alienatio, ſed ſolum obligatio perſonalis locandi, vel alienandi.*

9 *Beneficiarius in iſtorum opinione poterit ſe obligatione perſonali obligare ad dandam commoditatem percipiendi fructus ad multos annos, vel ſua vita durante cuicumque voluerit.*

10 *Beneficiarius poterit liberaliter cedere alteri fructus ſui beneficij pro vita ſua durante, ſi per huiuſmodi ceſſionem, non transferat ius aliquod ad bona Beneficij.*

11 *Item beneficiarius poteſt gratis cedere diſtributiones obligatione ſolum perſonali; ſine obligatione reali, per quam transferat aliquod ius in rem.*

1 RESPONDETVR, quod (quamuis Baldus
in cap.1.§.ſi libellario, quibus modis fundus amitt. & *in l.voluntas, Cod. de fideicommiſſ.* & alij multi apud Manticam *de tacitis, & ambiguis conuentionibus, lib.5. tit.5. num.19.* & apud Scottiam *in loco infra citando* affirment ex eo, quia in tali caſu dantur plures locationes triennales, & nulla earum eſt prohibita) negandum ſit, illam valere vltra triennium (etſi valeat per triennium, quia per triennium non prohibetur) Atque ita contra Baldum, & alios innominatos *ſupra* citatos tenent communiter Doctores, quos citat, & ſequitur Couar. *lib.2. var. cap.16. num.4.* Azor. *2. part. lib.9. c.2. quæſt.3.* Rebell. *de obligat. iuſt. lib.1. quæſt.6.* Rodriguez *qq. Regular. quæſt.7. art.1.* Mol. *de iuſt. diſp.466. ad fin.* Vaſquez *de redditib. cap.2. §.2. num.25.* Tuſchus *tom.5. concl.406* Carocius *de locato, 3. 3. part. §. de rebus Eccleſ. locandis, concl.5. 6. & 9.* Riccius *deciſ.117. & 111.* Leſſi. *lib.2. cap.24. dub.11. n.68.* Scottia *theorem.117.* Sa *ver. conductio, n.13.* Sopranus apud Filliucium *tract.44. cap.2. q.5.* Valaſcus *de iure emphyteut. q.29. num.15.* Lezana *in ſum. part.1. cap.10. num.4.* Barboſa *de poteſt. Epiſc. 3. part. alleg.95. num.17.* & alij apud Genuenſem *loco cit. num.10. & 15.* aſſerentes, hoc in Rota haberi pro indubitato: & probatur ex textu *in au-*
2 *thent. de non alienand. §. quod autem*, vbi loquens
de emphyteuſi, quæ ad vitam accipientis, & duas alias concedi poterat, dicit, nullum eſſe pactum, quo concedens obligatur ſequentem ſucceſſorem alijs præferre, & rem in emphyteuſim eidem concedere; quia hoc nihil aliud eſt (inquit textus) quàm per reuolutionem, & machinationem perpetuari eius emphyteuſes; quod in noſtro caſu à fortiori locum habet; quia per illam machinationẽ multiplicatę locationis res Eccleſię ad longum tẽpus locatur, quod in Extrauag. Ambitioſæ prohibetur; & ex alio capite parum intereſt Eccleſiæ quæ ſolum intendit, rem ſuam vltra triennium non locari, quod vnica locatione, vel pluribus locationibus id fiat; quod certè efficitur, licet
3 diuerſis locationibus efficiatur. Adde, quod talis
conuentio præſumitur in fraudem legis, locationem vltra triennium prohibentis, & conſequenter debet eſſe nulla, ſicut & nulla eſt omnis alia
4 conuentio in fraudem legis facta. Excipe, niſi ſit
aliter vſu receptum, vt Mediolani, vbi bona Eccleſiæ conſueuerunt locari ad nouennium triplici locationis contractu. Vide Bonacinam *punct.2. num.24.* & quæ dicebantur, *cap. præced. dub.4. & 22.*

Cæterùm, quod dixi de locatione multiplici, 5
idem dicas de locatione facta ad triennium, cum pacto in ſcriptura publica, etiam diſtincta incluſo, de locatione tranſacto triennio renouanda; quia tunc virtualiter vltra triennium res Eccleſiæ locatur; & quod ſit, in fraudem legis fieri videtur, etiamſi fiat duabus diſtinctis publicis ſcripturis: ſecus, ſi tale pactum in ſcriptura publica non includatur, ſed priuatim efficiatur; quia priuata 6
promiſſio non cenſetur neque formalis, neque virtualis locatio; & ſic ex vi illius nullo pacto diceris vltra triennium locare, ſed ſolum priuatim, te locaturum promittere. Sic Baldus *in l. vlt. ff. ad legem Falcidiam*, Azor. *2. part. lib.7. cap.10. quæſt.6. & lib.9. cap.2. q.3.* Scottia *in ſelectis conſtit. epith.43. Theorem.115.*

Quamuis contrarium quoad priorem partem 7
dicti ſentiant probabiliter Mol. *diſp.366. & 466. num.5.* Vbi citat alterum Molinam, Riccius *deciſ.71.* vbi citat Crauettam, & alios, Quaranta *num.18.* vbi citat Rebuffum, Gutierez *lib.2. canonic. cap.13.* & Sopranus apud Filliucium *tract.44. cap.2. §.1. quæſt.8. & §.3. q.3. num.29.* & *cap.4.*
quæſt.2. ex eo, quia pactum etiam in ſcriptura pu- 8
blica incluſum de locando, non eſt locatio, neque alienatio, ſed ſolum obligatio perſonalis locandi vel alienandi; ſicuti promiſſio matrimonij non eſt matrimonium.

Quapropter in iſtorum opinione poterit be- 9
neficiarius obligare ſe obligatione perſonali ad dandam commoditatem percipiendi fructus ad multos annos, vel ſua vita durante, cuicumque voluerit; quia per huiuſmodi obligationem rem Eccleſiæ non alienat; cùm nullum ius in eam conferat alteri, ſed ſolum ad eius fructus præſtandos
perſonaliter obligatur. Item ſecundò, poterit be- 10
neficiarius liberaliter cedere alteri fructus ſui beneficij pro vita ſua durante, ſi per huiuſmodi ceſſionem non transferat ius aliquod ad bona beneficij, ſed ſolum obligetur perſonaliter ad dandum
alteri, quod ex ſuo beneficio perceperit. Item 11
tertiò, poterit gratis cedere diſtributiones obligatione ſolum perſonali, ſine obligatione reali, per quam transferat aliquod ius in rem, vel ad rem; vt ſi ſcilicet ſe obliget ſolum ad cedendum, ſeu tradendum alteri fructus, vel diſtributiones quæ ad ipſum de iure ſpectant: in quo ſenſu intelligendi ſunt Doctores, qui docent, diſtributiones poſſe alienari. Vide præter Doctores *ſupra* citatos, etiam Nauarrum *de alienat. num.1.*

DVBITATIO III.

An ſi quis, facta locatione pro triennio, ante illud finitum locationem renouet, valida ſit contractus renouatio?

SVMMARIVM.

1 *Renouans locationem factam pro triennio poſt ſecundum annum, valide facit, quia tunc non præſumitur ex fraude procedere.*

2 Reno

2 *Renouatio facta ante ſecundum annum cœptum, & cum eadem perſona, licet penſio varietur, eſt inualida; quia tunc præſumitur fraus, & verum eſt dicere rem Eccleſiæ vni eſſe locatam ad quinquennium.*

3 *Penſionis variatio non tollit integre fraudis præſumptionem.*

1 RESPONDETVR, diſtinguendo: ſi renouet poſt ſecundum annum, valida eſt
eſt contractus renouatio; quia tunc is
non præſumitur ex fraude procedere,
neque primum contractum continuare, ſed nouum inire, & rem de nouo locare: cenſetur enim
2 antiquus finitus; cùm parum pro nihilo reputetur. At ſi renouet ante cœptum ſecundum annum,
& cum eadem perſona, inualida eſt, tametſi penſio varietur; quia tunc præſumitur fraus; & quia
tunc verum eſt dicere, rem Eccleſiæ vni eſſe locatam ad quinquennium, contra textum in Extrauagant. *Ambitioſa.* Sic Molina *cit. diſp. 466. circa finem*; & conſentit Valaſcus *de emphyt. q. 29. n. 15.*
in caſu, quod non varietur penſio; quamuis ſecus,
ſi varietur; ſed minus rectè; quia penſionis varia-
3 tio non tollit integrè fraudis præſumptionem;
neque impedit, quò minus dicatur, rem vltrà
triennium eidem eſſe locatam.

DVBITATIO IV.

An ſi quis Eccleſiæ rem, quæ binis, vel ternis annis ſolet fructificare, validè illam vltra triennium locet?

SVMMARIVM.

1 *Valida eſt locatio de re, quæ binis, vel ternis annis ſolet fructificare, ita vt ſi fructificet annis alternis poſſit illam locare per ſexennium, ſi annis ternis per nouennium, & ſic deinceps.*

2 *Trina fructuum collectio eſt quæ conductorem inuitare poteſt ad rem Eccleſiaſticam conducendam.*

3 *Emphyteuta non cadit in commiſſum, ſi triennio non ſoluit penſionem annexam rei, quæ tantum triennio, vel biennio fructificat.*

4 *Singula triennia æquiualent ſingulis annis in caſu, quo res fructificat ternis annis.*

1 RESPONDETVR, affirmatiuè; ita vt ſi fructificet annis alternis, poſſit illam locare per ſexennium; ſi fructificet annis ternis, poſſit locare per nouennium, & ſic deinceps, &c. Ita dicebam *cap. præcedenti dub. 1.* & tradit ex communi Barbaria *in rubr. de rebus Eccleſ. non alien. num. 52.* Leſſ. *lib. 2. cap. 24. dub. 11. n. 69.* Scottia *theor. 115.* Nauar. *in comment. de alien. rer. Eccleſ. num. 21. & 22.* Azor. *3. part. lib. 8. §. de locato, cap. 2.* Sà, *ver. conductio, num. 14.* Sopranus apud Filliucium *tract. 44. cap. 1. q. 3.* Gutierez *lib. 1. can. qq. cap. 8. n. 12.* Couarr. *1. var. c. 16. n. 6.* Quaranta *ver. alienatio rerum Eccleſ. n. 18.* Vaſq. *in opuſc. de reddit ib. cap. 2. §. 2. dub. 6. n. 30.* Rebel. *de obligat. iuſt. lib. 1. q. 5.* Riccius *dec. 115.* & Barboſ. *de poteſt. Epiſc. 3. part. allegat. 95. n. 4.* Et
probatur; quia Pontifex in dicta conſtitutione 2
non tam videtur intendiſſe triennium temporis,
quàm triennium fructuum; cùm trina fructuum
collectio ſit, quæ conductorem inuitare poteſt ad
rem Eccleſiaſticam conducendam; vt ſic ſterilitas
vnius anni (ſi fortè contingat) aliorum annorum
vbertate compenſetur; alias paucos conductores
res Eccleſiæ inuenire poſſent. Confirmatur; quia 4
emphyteuta non cadit in commiſſum, ſi triennio
non ſoluit penſionem annexam rei, quæ tantum
triennio, vel biennio fructificat, teſte Baldo *l. eod.
Cod. locati*, Alexandr. *in l. diuortio, §. 1. ff. ſoluto matrim.* Iaſon. *ibid. & l. 2. C. de iur. emphyt.* Couar. &
Azor. *locis ſuprà cit.* Confirmatur ſecundò; quia 5
in caſu, quod res fructificat alternis, vel ternis annis, meritò ſingula biennia, vel triennia æquiualent ſingulis annis.

DVBITATIO V.

An, ſi quis Eccleſiæ rem, quæ ſingulis annis fructificat, vltra triennium locet, valida ſit locatio, ſaltem citra triennium, & ſi ſit inualida, qua parte excedit triennium?

SECTIO I.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Locatio modo ſupradicto eſt inualida, etiam citra triennium, & ſimpliciter, & in totum vitiatur, niſi forte contrahentes tacite conſentirent in triennium tacite enim eſſet duplex contractus, quia conſentirent in ſexennium.*

2 *Verbum (cadat) intelligendum eſſe quod cadat à iure, quod obtinere poterat; quia ſi nullus eſſet contractus etiam pro tempore à lege permiſſus, non diceretur ab eo cadat.*

3 *Dictio illa (omnino) indiſtinctè prolata, omnes annos videtur comprehendere.*

4 *Per alienationem vltra formam præſcriptam, factam, recipienti ius aliquod non acquiritur.*

5 *Negatiua, quoties adiungitur cum dictione (aliquod) etiam in qualibet minima parte verificatur.*

6 *Contractus, cum pendet à voluntate duorum, ſi non valet, vt ſit, neque valet, vt fieri poterat.*

7 *Electio conſiliary ad triennium facta, neque valet ad annum, ſi ſtatutum ſit quod vltra annum fieri non poſſit.*

8 *Leges generaliter loquentes non cenſentur improbare quod aliis legibus eſt permiſſum.*

9 *Textus dicentes nullam eſſe locationem intelligi debent non de triennali, quæ permiſſa eſt à lege; ſed reſpectu temporis à lege reprobati.*

10 *Clementina I. de non alienando loquitur non de locatione; ſed de vera alienatione, quæ in totum eſt nulla.*

11 *Verbum illud (cadat) relatum ex authent de non alien. ſignificat emphyteutam cadere ab emphyteuſi tempore vtili poſſeſſa.*

12 *Nemo dicitur cadere ab eo, quod non habet, nec poteſt habere.*

13 *Doctrina Bartoli citata intelligi debet quod lo-
catio illa valeat de facto, quoad tempus à
lege permiſſum; ſecus quoad tempus à lege
reprobatum.*

1 RESPONDETVR, inualidam eſſe, etiam
citra triennium; & ſic ſimpliciter, &
in totum vitiari; niſi tamen contrahen-
tes tacitè conſentirent in triennium, ita vt tacitè
ſit duplex contractus, nempe conſentirent in ſe-
xennium verbi gratia, etſi hic contractus non
valeret triennium. Sic docent Bartol. *in Authent.
qui rem de ſacroſanctis Eccleſ. numer.* 7. Iaſ. *ibid.
num.* 21. Bartholomæus Socinus, Abbas, Felinus,
Cardinalis, & alij, quos ſequitur Couar. 2. *var.
cap.* 16. *num.* 5. Azot. 2. *part. lib.* 7. *cap.* 10. *q.* 4.
& *lib.* 9. *cap.* 2. *quæſt.* 4 Mantica *de tacit. & ambig.
conuenient tom.* 1. *lib.* 5. *tit.* 5. *in princip.* Valaſcus
de iure emphyt. quæſt. 29. *num.* 15. Gratian *diſcept.
forenſ. cap.* 162. *num.* 22. Vaſquez *in opuſc. de red-
ditibus cap.* 2. §. 2. *num.* 28. & 29. Sopranus apud
Filliucium *tract.* 44. *cap* 2. *quæſt.* 5. Genuenſis *in
praxi, cap.* 60. Bonacina *diſput.* 3. *de contractibus
feud. quæſt.* 8. *punct.* 4. *numer.* 32. Cald. Pereira *de
reſol. emphyt. cap.* 2. *num.* 30. Riccius *deciſ.* 117.
& 121. Carocius *de locato* 3. *part.* §. *de rebus Ec-
cleſ. locandis concl.* 5. 6. & 9. Leſſ. *de iuſt. & iur.
lib.* 2. *cap.* 24. *dub.* 11. *num* 68. Scortia *theorem.* 117.
Sà *ver. conductio num.* 13. & decreuit Rota, ſicut
refert Farinacius *tom.* 1. *part.* 1. *deciſ.* 36. contra
Baldum in *Authent. ſi quas ruinas Cod. de ſacroſ.
Eccleſ.* Paulum de Caſtro *in Authent. qui rem,
Cod. de ſacroſ. Eccleſ.* Imolam *in cap. ex parte de
feudis*; Alexandrum *conſil.* 38. *lib.* 2. Decium *in
cit. authent. qui rem*, Tiraquellum *lib.* 2. *de retract.
p. vlt. num.* 144. Molinam *de iuſt. tract.* 2. *diſp.* 467.
Alterum Molinam *de primog. lib.* 1. *cap.* 21. *n.* 28.
Tuſchum *ver. locatio concl.* 406. *in princ.* Rebel-
lum *de obligat. iuſt.* 2. *part. lib.* 14. *quæſt* 6. Gam-
ma *deciſ.* 390. *num.* 3. Quaranta *num.* 18. Barbo-
ſam *de poteſt. Epiſc.* 3. *part. allegat.* 95. *num.* 15.
& alios innominatos apud Manticam *loco ſuprà
cit. num.* 19. apud Scortiam *cit. theorem.* 117.

Probatur non ex eo (vt probant aliqui) quia
in authent. de non alien. §. emphyteuſim, pro
hibetur dari emphyteuſim vltra tres vitas, & ſub-
ditur: *Alter dari nullo modo permittimus, neque
ſic habere aliquod robur ſinimus.* Et in §. ſi verò in
perpetuum, dicitur: *Si verò in perpetuum qui-
ſpiam emphyteuſim accipere præſumpſerit, quod non
licet, temporalem quidem, non tamen ſecundùm
huius noſtræ legis obſeruationem, etiamſi cadat
quidem de emphyteuſi, & quod datum eſt, ma-
neat apud Eccleſiam.* Quapropter ſi dicitur, *ca-*
2 *dat*, intelligendum eſſe videtur, quod cadat à
iure, quod verè obtinere poterat; quia ſi nullus
eſſet contractus, etiam pro tempore à lege per-
miſſus; non diceretur, ab illo *cadat*. Item ne-
que ex eo, quod in Extrauag. *Ambitioſa* dicitur,
quod ſi locatio, vel alienatio fiat aliter, ac ibi
præſcribitur, nullius omninò ſit roboris, ac mo-
3 menti: & ex alio capite, dictio illa, *omninò*, in-
diſtinctè prolata, omnes annos videatur com-
prehendere. Item neque ex eo quod in *Clem. I.
de rebus Eccleſ. non alien.* dicitur, quod aliena-
tione vltra formam præſcriptam facta, recipienti
4 ius aliquod non acquiratur; & ex alio capite
quoties negatiua adiungitur cum dictione ali-
5 quod, etiam in qualibet minima parte, verificetur,
vt tradit gloſſ. *Clement. I. de foro compet.* Abb. & alij,
quos refert Couar. *loco ſuprà cit.* & Tiraquellus
in l. ſi vnquam, ver. omnia, num. 1. & 14. Item
neque ex eo, quia (vt docet Bart. *in l.* 1. §. *ſi quis
ita, ff. de verb. obligat.* communiter receptus) 6
cùm contractus pendet à voluntate duorum, ſi
non valet, vt ſit, neque valeat, vt fieri poterat;
& quia vt (vt docet Romanus *conſil.* 66.) electio 7
conſiliarij ad triennium facta, neque valeat ad
annum, ſi ſtatutum ſit, quod vltra annum fieri
non poſſit.

Reſponderi enim poteſt, rationes, & auctori-
tates iſtas intelligi non de toto tempore, etiam
à iure permiſſo, ſed ſolum de tempore inutili; 8
quia leges generaliter loquentes non cenſentur
improbare; quod aliis legibus eſt permiſſum, 9
l. ſciendum, ff. qui ſatiſdare coguntur; & *l. decu-
rionibus, Cod. ſilentiariis, lib.* 12. Quapropter,
cum locatio triennalis permiſſa ſit à lege, & re-
probata ea, quæ diuturnior eſt, dici poteſt, quod
textus dicentes, nullam eſſe talem locationem,
intelligantur reſpectu temporis à lege reprobati,
non item reſpectu temporis à lege permiſſi; &
ſic explicari poteſt Authent. *de non alien.* & Ex- 10
trauag. *Ambitioſa*, & Clement. I. *eod. tit.* præ-
terquam quod Clement. I. loquitur non de lo-
catione, ſed de vera alienatione, quæ certum 11
eſt, quod in totum ſit nulla, cum forma præſcri-
pta non ſeruatur. Verbum autem illud *Cadat*, 12
relatum ex Auth de non alien. ſignificat emphy-
teutam cadere ab emphyteuſi tempore vtili poſ-
ſeſſa: quod inde probatur; quia nemo dicitur ca-
dere ab eo, quod non habet, nec poteſt habere:
& ſic, ſi ex vi illius contractus emphyteuta neque
habuit, neque potuit habere in aliquo tempore
emphyteuſim, ſequitur dici non poſſe, quod ab
illa cadat: ergo ſi cadit, ſignum eſt, quod em-
phyteuſis fuerit ipſi debita pro aliquo tempore,
ſcilicet tempore à iure permiſſo, quo tranſacto
ab emphyteuſi cadit. Accedit, quod ibi per mo-
dum pœnæ emphyteuta priuatur emphyteuſi;
& conſequenter ſignum eſt, quod ex vi iuris
obtinebat emphyteuſim tempore à lege permiſſo.

Ad illud, quod dicitur ex doctrina Bartoli 13
communiter recepta Reſponderi poteſt, quod
locatio illa valeat de facto, quoad tempus à lege
permiſſum, tametſi non valeat quoad tempus
vlterius à lege reprobatum; & ſic, quod de fa-
cto valeat actus quoad partem, eo modo quo fit.
Fauet tamen aliquantulum doctrina Bartoli, &
multò magis doctrina Romani Reſponſioni
noſtræ.

Sed probatur ex eo; quia ex vi contractus con-
trahentes non conſentiunt, niſi in locationem, &
conductionem multorum annorum: non enim
conductio triennalis eſt ita commoda, ſicut ſe-
xennalis verbi gratia vel nouennalis, quin poteſt
illa eſſe damnoſa: quapropter qui pro tempore
diuturno conducit, minoris conducit, quaſi pro
breui tempore conduceret. At quoties contra-
hentes non celebrarent contractum eodem modo,
tempore permiſſo, ac celebrant, cùm extra tempus
permiſſum contrahunt, deficit conſenſus in con-
trahendo; & ſic nequit fieri ſeparatio eius tempo-
ris, quod eſt lege permiſſum, ab eo, quod lege
prohibetur: quapropter non mirum, ſi inualidus ſit
contractus quoad totum tempus. Quamuis, ſi
ipſi contrahentes tacitè conſentirent in trien-
nium, tunc ex hac parte valeret contractus; quia
tunc

4 tunc implicitè eſſet duplex coottactus, nempe in ſexennium, vel nouennium; etſi hic non valeret, in triennium.

SECTIO II.

Difficultates, earumque ſolutiones.

SVMMARIVM.

1 *Vtile per inutile non vitiatur quando ſunt ſeparabilia.*

2 *Donatio ſine inſinuatione facta vltra quingentos aureos, licet ſit vnica donatio, ſolum in exceſſu vitiatur, & firma remanet quoad quingentos aureos à iure ſine inſinuatione donari permiſſos.*

3 *Donans ſupra quingentos aureos voluntatem habet donandi quod eſt permiſſum, non ſic locans vltra triennium.*

4 *Emphyteuſis concoſſa ad tres generationes valida eſt quoad tertiam permiſſam, inualida quoad reliquas.*

5 *Data emphyteuſi alicui, eiuſque duobus ſucceſſoribus, cum pacto, quod illis deficientibus tertius obuenturus ſit in Emphyteuſim, & omnibus aliis praferendus. Deciditur Dominus Emphyteuſis obligatus non eſſe, duobus haredibus ceſſantibus ceteris tradere.*

6 *Pactum additum Emphyteuſi reprobatur, at Emphyteuſis vitium non habet.*

7 *Quod in vna parte vitiatum eſt, in totum vitiatur.*

1 OBiicies, vtile pet inutile non vitiatur, ex *regul. vtile, de regulis iuris in 6. & l. 1. §. ſed ſi mihi, ff. de verb. obligat.* Ergo.

Reſpondetur, vtile per inutile non vitiatur, qoaodo ſunt ſeparabilia, concedo; quando non ſunt ſeparabilia, nego. At in caſu noſtro noo ſunt ſeparabilia; quia locans non eodem pretio locaret ad breue tempus, ac locaret ad longum.

2 Obiicies ſecundò, dooatio ſine inſinuatione facta vltra quingentos aureos, tametſi vnica ſit donatio, ſolum in exceſſu vitiatur, & firma remanet quoad quingentos aureos à iure ſine inſinuatione donari permiſſos, *l. ſancimus in princip. verſ. ſi quid autem, Cod. de donation.* & docent Mol. *diſp.* 278. & 467. Clar. *§. donatio. q.* 17. *n.* 2. Riccius *reſol.* 102. *n.* 2 Rebellius *de obligation. iuſt.* 2. *p. lib.* 18. *q.* 6. *n.* 6. & Zenallos *com. contr. com. q.* 222. *n.* 3. Ergo &c. in caſu noſtro.

3 Reſpondetur, concedo antecedens: at nego conſequentiam; & diſparitas eſt; quia donans ſupra quingentos aureos, & ſic plus, quàm ſibi permittitur, voluntatem habet donandi, quod eſt ſibi permiſſum: non ſic in caſu noſtro; niſi contrahentes tacitè conſentirent in triennium, vti dicebam.

4 Obiicies tertiò, Emphyteuſis conceſſa ad tres generationes valida eſt quoad tertiam permiſſam, inualida quoad reliquas, *auth. de non alien. §. quod autem, collat.* 2. vbi data emphyteuſi alicui, eiuſque
5 duobus ſucceſſoribus, cum pacto, quod illis deficientibus tertius ſucceſſor obtenturus ſit emphyteuſim, & omnibus aliis præferendus, Deciditur, dominum emphyteuſis obligatum non eſſe, duobus hæredibus ceſſantibus, cæteris tradere; & ſic tacitè declaratur, traditionem emphyteuſis primis hæredibos valere, extenſionem tamen à lege improbatam non valere; ergo, &c.

Reſpondetur; in *cit. Auth.* ſolum reprobari pactũ 6
additum emphyteuſi; non autem Emphyteuſim vitium habere; quia ſolum ad tres vitas ſe extẽdit: at locatio io caſu noſtro non ſolum ſe extendit ad triennium, ſed etiam ad plures annos; & conſequenter in vna parte vitiata, in totum vitiatur 7
Quod ſi vrgeas, illud pactum, cùm ſimul effectum ſit cum emphyteuſis contractu, virtute, & in effectu emphyteuſim vltra tres vitas extendit, eáque de cauſa annullatur, & tamen non obſtante hac extenſione, firma remanet emphyteuſis quoad tres vitas; ergo ſimiliter locatio rei Eccleſiæ pro pluribus annis facta firma debet manere pro triennio. Reſpondetur, eſſe ibi virtute duplicem contractum, iuxta ea, quæ *ſupra* dicebamus.

DVBITATIO VI.

An, ſi quis Eccleſiæ rem, quæ ſingulis annis fructificat, vltra triennium locet cum iuramento de non contraueniendo, firmetur locatio iuramento; ita vt ipſi non liceat ab ea recedere?

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum non obligat ad peccatum, neque eſt vinculum iniquitatis, nec firmat locationem de re ſingulis annis fructifera, vltra triennium.*

2 *Extrauagans Ambitioſa prohibet huiuſmodi locationem ſub peccato mortali, & excommunicatione, quæ ſupponit peccatum mortale.*

3 *Pœna debet eſſe commenſurata culpa.*

4 *Excommunicatio maior grauis pœna eſt, gladius ſpiritualis, ac neruus Eccleſiaſtica diſciplina.*

RESPONDETVR ex probabiliori ſententia Doctorum negatiuè; quia iuramentum non obligat ad peccatum 1
neque eſt vinculum iniquitatis; ergo non firmat prædictam locatiooem. Antecedens patet. Conſequentia probatur; quia
Extrauagans *Ambitioſa* prohibet huiuſmodi locationem ſub peccato mortali, vt patet ex verbis ipſios prohibitiuis, & ex pœna excommunicationis, quam imponit; ſiquidem hæc ſupponit peccatum mortale, vt ex communi tradit Caiet. *in ſum. ver. præcepti transgreſſio, §. pœna præceptorum,* Palodan. *in* 4. *diſt.* 17. *art.* 2. Nauat. *cap.* 27. *num.* 9. Gabr. *in* 4. *diſt.* 18. *q.* 2. *Coroll.* 2. Sot. *diſt.* 22. *q.* 1. *art.* 2. *concl.* 1. Couar. *cap. alma, part.* 1. *§.* 9. Auila *de cenſur. part.* 2. *cap.* 5. *diſp.* 1. *dub.* 2. & ſumitur ex *cap. nemo Epiſcoporum, cap. nullus ſacerdotum,* 11. *q.* 3. & Tridentino *ſeſſ.* 25. *cap.* 3. *de reformat.* & 3
probatur ratione; quia pœna debet eſſe commenſurata culpæ, *cap. felicis, de pœnis in* 6. Sed excommunicatio maior *grauis pœna eſt, gladius ſpiritualis,* ac neruus Eccleſiaſticæ diſciplinæ, teſte eodem Tridentino *cit. cap.* 3. ergo grauem, ſeu mortalem culpam ſupponit. 4

DVBITATIO VII.

An valeat mandatum ad locandum vltra triennium?

SVMMARIVM.

1 *Conſtitutio prohibens alienationem rerum Eccleſiæ vltra triennium, includit etiam mandatum ad eas locandas.*

2 *Mandatum alicui datum locandi res Eccleſiæ, extenditur tantum ad triennium, quo finito Procurator non poteſt abſque nouo mandato in aliud triennium illas locare.*

3 *Mandatum, ſi detur ad locandas res Eccleſiæ bis vel ter, finitur primo triennio elapſo.*

4 *Mandatum, ſi Procuratori datum ſit ad locandum vltra triennium ſimultanée, non valere; ſecus antè ſi datum ſit ad locandum ſucceſſiuè.*

RESPONDITVR (quamuis aliqui, vt
Molina *de iuſt. tract. 2 diſp 466. in fin.*
affirment; alij autem, vt Couar. 2.
var. cap. 16. num. 6. Scottia *theor. 115.*
1 & Azor. 2. *part. lib. 9. cap. 2. quæſt. 5.* negent ex
eo, quod fieret fraus legi, ſi facultas ad res Eccleſiæ locandas vltra triennium daretur; & conſequenter aiunt, quod Conſtitutio prohibens alienationem rerum Eccleſiæ vltra triennium inclu-
2 dat etiam mandatum ad eas locandas: & ſic, quod
ſi detur alicui mandatum, vt locet res Eccleſiæ,
extendatur tantum ad triennium, quo finito pro-
curator non poterit abſque noua commiſſione in
3 aliud triennium illas locare. Item ſi mandatum
detur ad locandum res Eccleſiæ bis, vel ter, mandatum finiatur primo triennio elapſo; & citant Decium *conſil. 282.*) diſtinguendum ſic eſſe: nempè non valere mandatum, ſi procuratori datum ſit ad locandum vltra triennium, ſimultanèe; valere verò, ſi datum ſit ad locandum vltra triennium ſucceſſiuè; ita vt finita prima locatione per
4 triennium, poſſit procurator aliam, & aliam lo-
cationem eiuſdem rei Eccleſiaſticæ, prout ſibi videbitur, per aliud, & aliud triennium ſucceſſiuè facere: ſic enim principalis non dat procuratori facultatem ad locandum rem Eccleſiæ vltra triennium, ſed ſolum dat facultatem ad locandum per plura triennia ſucceſſiuè, quod non videtur iure prohiberi, quia ſicuti principalis rerum Eccleſiaſticarum adminiſtrator poteſt res, illas pluribus locationibus triennalibus ſucceſſiuis locare, ſic poterit alteri id ipſum, vices ſuas committendo, concedere. Accedit, durum videri, quod quolibet triennio obligatus is ſit mandatum renouare; valebit igitur in tali caſu, quoad vſque non fuerit à principali reuocatum.

DVBITATIO VIII.

An poſſit Prælatus ſua Conſtitutione particulari triennium per Extrauag. *Ambitioſa* conceſſum ad locandum coarctare?

SVMMARIVM.

1 *Prælatus poteſt coarctare triennium; quia ita potius fauet, quam aduerſetur Conſtitutioni Pauli II.*

RESPONDETVR, affirmatiuè; quia in 1
cit. Extrauag. locatio triennalis ſolum
permittitur, & diuturnior prohibetur;
Quapropter Conſtitutio Prælati coarctans locandi tẽpus, v. g. prohibens, ne vltra biennium fiat locatio, ſupradictæ Extrauaganti potius fauet, quàm aduerſatur. Sic Doctores, quos citat, & ſequitur Barb. *de poteſt. Epiſc. 3. part. alleg. 95. n. 18.*

DVBITATIO IX.

Ad quænam bona Eccleſiaſtica prohibitio locationis vltra triennium extendatur?

SVMMARIVM.

1 *Prohibitio locationis vltra triennium extenditur ad omnia bona Eccleſiarum, Monaſteriorum & piorum locorum; ſi Epiſcopi auctoritate ſint erecti.*

2 *Hoſpitalia, Collegia, Confraternitates, aliique pij loci qui ſine Epiſcopi auctoritate ſunt erecti, non gaudent hoc priuilegio.*

RESPONDETVR ex communi, extendi 1
ad omnia bona Eccleſiarum, Monaſteriorum, & piorum locorum (ſi Epiſcopi auctoritate ſint erecti) immobilia, & mobilia pretioſa, quæ ſeruando ſeruari poſſunt. Sic dicebam *cap. præcedenti dub. 1.* Et probatur; quia de his omnibus expreſsè loquitur Extrauag. *Ambitioſa.*

Dixi, ſi Epiſcopi auctoritate ſint erecti; quia
Hoſpitalia, Collegia, Confraternitates, aliique pij
loci, qui ſine Epiſcopi auctoritate ſunt erecti; 2
quamuis opera pia ſint, non gaudent hoc priuilegio. ſed poſſunt ipſorum bona vltra triennium ſine ſolemnitatibus à iure requiſitis locari, & alienari. Sic Gamma *deciſ. vlt. num. 6.* Maſcard. *de probat. concl. 809. num. 11.* Tuſch. *lit. H. concl. 163. n. 9. & ſeqq.* Barboſa *de poteſt. Epiſc. part. 3. allegat. 75. num. 32. & 33.* & alij, quos referebam *cap. 9. dubit. 20.* quamuis aliqui contrarium ſentiant; qua de re vide *cit. dubit. 20.*

DVBITATIO X.

An etiam extendatur ad fructus, quorum Beneficiarius dominium habet?

SVMMARIVM.

1 *Beneficiarius poteſt fructus ſui beneficij ad longum tempus v. g pro ſua vita locare, & alienare.*

2 *In Extrauaganti Ambitioſa prohibentur vltra triennium locari, & alienari omnia bona Eccleſiaſtica immobilia, & mobilia, quæ ſeruando ſeruari poſſunt, ſi illa ſint bona, & fructus, qui ſpectent ad Eccleſiam. Secus eſt ſi ſint bona, & fructus, qui ſpectent ad Beneficiatum.*

3 *Reſpectus ne Beneficiarius fame pereat, & ſic*

ne Eccleſia defraudetur debito obſequij eſt ſufficiens congruentia ad prohibendum, ne locet vltra triennium fructus beneficij, non ideo conſtat de prohibitione aliqua in eſſe.

4 *Aſſignatur multiplex differentia inter fructus ad Eccleſiam pertinentes, & ad Beneficiarium ſpectantes.*

1 RESPONDATVR negatiuè, adeò vt beneficiarius poſſit illos ad longum tempus, v.g. pro ſua vita, locare, & alienare. Sic dicebam, & probabam *ſuprà cap. præcedenti, dub.* 24. & docent Abb. *in cap. x. de his, quæ fiunt à Prælatis, & in cap. veniens de tranſact. num.* 1. Couar. x. *var. cap.* 16. *n.* 6. *ad fin.* Gregor. Lopez *l.* 9. *verb. arrender. tit.* 7. *part.* 1. Mantica *de tacitis, & ambig. convent. t.* 1. *lib.* 5. *tit.* 3. *n.* x1. Mol. *de iuſt. lib.* 1. *tract.* 2. *diſp.* 466. alter Molin. *lib.* 1. *de primog. cap.* 2. *n.* x7. Vaſquez *in opuſc. de redditib. c.* 2. *§.* 2. *n.* 31. *& ſeqq.* Leſſ. *lib.* x. *de iuſt. & iur. c.* 24. *dub.* 11. *n.* 70. Azor. x. *p. lib.* 9. *c.* x. *q.* 7. Zanedus *ad decret. collect.* 76. *n.* 3. & *collect.* 10x. *n.* 3. Redoanus *q.* 6. *§. vlt. n.* 4. Zerola *in praxi, ver. alienatio §.* 3. *concl.* 10. Scortia *theor.* 115. Sopranus apud Filliucium *tract.* 44. *cap.* 4. *q.* 1. & alij quos referebam *cit. cap. præcedenti dub.* 24. Quamuis contrarium ſentiant Armilla *ver. locatio. n.* 5. Rodriguez 1. *p. c.* 18. *n.* 5. Sà *ver. conductio, n.* 13. Riccius *dec.* 114. *n.* 3. Boërius *deciſ.* 224. *num.* x. Gutierez *lib.* 1. *canon. qq. cap.* 8. *num.* 14. Gamma *dec.* 390. *n.* 6. & *deciſ.* 156. *n.* 2. Barboſa *de poteſt. Epiſc. part.* 3. *alleg.* 95. *n.* x0. & Bonacina *de contractib. feudi q.* 8. *punct.* 4. *n.* 32. ſed quod dixi, eſt multo probabilius ob rationes *in cit. dub.* 24. adductas. Vide ibi.

Obiicies, in Extrauag. *Ambitioſæ* prohibentur vltra triennium locari, vel alienari omnia bona Eccleſiaſtica immobilia, & mobilia precioſa, quæ ſeruando ſeruari poſſunt: ergo & prohibentur etiam fructus beneficiorum ad beneficiarios ipſos ſpectantes. Conſequentia probatur, quia & tales fructus etiam bona Eccleſiaſtica dicuntur. Accedit, quod in dicta Extrauag. excipiuntur tantum fructus, & bona, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, ſed tales non ſunt fructus beneficiorum nondum collecti, cùm hi dici non poſſint, quod ſeruando ſeruari non poſſint; ergo non comprehenduntur ſub exceptione facta.

x Reſpondetur, diſtinguo antecedens: prohibentur vltra triennium locari, & alienari omnia bona Eccleſiaſtica immobilia, & mobilia, quæ ſeruando ſeruari poſſunt; ſi illa ſint bona, & fructus, qui ſpectent ad Eccleſiam, concedo: ſi ſint bona, & fructus, qui ſpectent ad beneficiatum, nego: quia cit. Extrauag. *Ambitioſæ* loquitur ſolum de iis, quæ ſunt generis prioris, non item de iis quæ ſunt generis poſterioris. Quod inde probatur; quia deciſio omnis legis deſumitur ex proœmio; cùm generale ſit legi ex rubrica, ſub qua ponitur, interpretationem accipere, gl. *in l.* 1. *ver. Prætoris, Cod. ne liceat tertiò prouocare,* & ibid. Bald. & alij communiter Doctores; & diffuſius Alex. *l.* 1. *ff. ſi certum petatur num.* 3. At in proœmio certum eſt, quod Extrauagans tantum de bonis, & fructibus Eccleſiæ loquatur, ibi: *Immobilia, & mobilia pretioſa Deo dicata, ex quibus Eccleſia reguntur, & miniſtri alimoniam vendicant.* Ergo, &c. Neque obſtat, quod ſubdatur poſtea generalis prohibitio omnium rerum, & bonorum Eccleſiaſticorum; quia illa generalis prohibitio debet intelligi, ſicuti dicebam, iuxta proœmium Conſtitutionis, quæ eſt ſolum de rebus Deo dicatis, præterquam quod ſolum bona & fructus Eccleſiæ antonomaſticè res, & bona Eccleſiaſtica dicuntur.

Obiicies ſecundò, ſi beneficiarius poſſet fructus beneficij ad ſe ipſum pertinentes ad longum tempus, pecunia anticipata, locare, & alienare, fieri poſſet, quod ſucceſſu temporis debitis alimentis careret, & ob id Eccleſiam debito ſeruitio priuaret; ergo ne tale inconueniens ſequatur, dicendum eſt, quod non poſſit illos ad longum tempus locare, & alienare, præſertim quia dicti fructus deſtinati ſunt ad ſuſtentationem beneficiati, *cap.* 2. *de præbendis.*

Reſpondetur, congruentiam iſtam ſufficientem eſſe, vt ſtatuatur lex prohibens alienatio- 3
nem fructuum beneficiorum ad longum tempus, pecunia anticipata, fieri. At dum talis lex condita, & promulgata non fuerit, poterit beneficiarius illos ad libitũ, durante vita locare, & alienare.

Ex dictis ſequitur, diſcrimen eſſe inter fructus ad Eccleſiam pertinentes, quorum beneficiarius
ſolum adminiſtrationem habet, & inter fructus 4
ad beneficiarium ſpectantes quorum beneficiarius dominium obtinet; quia illi non poſſunt vltra triennium, hi verò poſſunt ad longum tempus, quin vita durante, locari. Item ſecundò, quod ſi illi per triennium locentur, firma remanet locatio, tametſi locans moriatur, vel beneficium relinquat; quia illam locationem fecit nomine Eccleſiæ, quæ non ceſſat: at locatio iſtorum ceſſat ceſſante beneficiario locante; quia nomine proprio, & de iure proprio fecit, quod nomen, & ius ceſſat beneficiario ceſſante; cùm non potuerit in conductorem ius aliud transferre, quam quod ipſe habebat. Item tertiò, quod ſucceſſor beneficiarius ſtare debet locationi priorum à prædeceſſore factæ ſi facta fuerit per tempus à lege permiſſum: at ſtare non debet locationi poſteriorum factæ; niſi fundi ſint ſati, & fructus pendentes, ac de proximo colligendi. Vide Couar. x. *var. cap.* 15. *n.* 6. Molin. *cit. diſp.* 466. alterum Mol. *de primogen. lib.* 1. *c.* x1. *n.* x7. Bonac. *de contract. locat. & conduct. q.* 7. *punct. vlt.* & Barboſam *in remiſſ. concilij ſeſſ.* 25. *cap.* 11. *de reformat.* Vide etiam, quæ dicebantur *cap. præcedenti dubit.* x4.

CAPVT XIX.

De Clauſura Monialium, & prohibito ingreſſu intra Clauſtra Monaſteriorum, tam mulierum, quàm virorum.

DVBITATIO I.

An, & qualiter Clauſura Monialium præcipiatur obſeruari?

SVMMARIVM.

1 *Clauſura Monialium ſtrictè obſeruatur neq; earum quælibet extra clauſtra Monaſterij ceſſante legitima*

legitima cauſa, & licentia ordinarij ad breue tempus egredi poteſt.

2 *Conſtitutio Eccleſiaſtica introducens clauſuram Monialium, in aliquibus locis recepta non fuit; qua de cauſa ſtricte obſeruari præcipitur.*

1 RESPONDETVR, clauſura Monialium, quæ Religionem quamcumque profeſſæ ſunt, ſtricte obſeruari (ita vt nulla earum extra clauſtra Monaſterij ſui egrediatur, quocumque prætextu, etiam ad breue tempus, niſi ob legitimam cauſam ab Ordinario licentia obtenta fuerit) præcipitur à Bonifacio VIII. *c. periculoſo, de ſtatu Regul. in 6.* 2 Item quia Conſtitutio hæc in aliquibus locis recepta non fuerat, & in aliis in deſuetudinem abierat, rigoroſè obſeruari præcipitur à Tridentino Concilio *ſeſſ. 25. de Regular. cap. 5. & 22.* non obſtantibus quibuſcumque ſtatutis, & priuilegiis quacunque firmitate munitis, & quibuſcunque præſcriptionibus, & conſuetudinibus, etiam immemorabilibus. Item à Pio V. in motu proprio, qui incipit, *Decori, & honeſtati*; & altero qui incipit, *Circa Paſtoralis officij*, vbi innouatur, & diſtrictè obſeruari præcipitur prædicta Bonifacij VIII. Conſtitutio, ac decretum Tridentini. Item tandem à Gregorio XIII. in Motu proprio, cuius initium: *Deo ſacris Virginibus.*

DVBITATIO II.

An, & de quo iure Monialibus Clauſura præcipiatur obſeruari?

SVMMARIVM.

1 *Clauſura tantum de iure poſitiuo Monialibus obſeruari præcipitur, & cur.*

2 *Sanctus Auguſtinus Monialibus ſua Regula profeſſis conceſſit licentiam egredi ad balnea, & ad alias res neceſſarias, quantum Canonicis ſuis; ex quo infertur clauſuram tunc non fuiſſe ſeruatam.*

3 *Finis, ob quem clauſura à ſummis Pontificibus præcepta fuit, dicitur honeſtas.*

4 *Prohibita ſolo iure humano non ſunt mala ante prohibitionem.*

5 *Exitus è Monaſteriis non decernitur fuiſſe malus ante iuris humani prohibitionem, ſed prohibetur ad præcauenda pericula contra caſtitatem.*

6 *Præceptum clauſuræ non poteſt aboleri contraria conſuetudine in poſterum inducenda.*

7 *Conſuetudo contraria Clauſuræ poteſt alicubi præualere, & decretis eam introducentibus non receptis eidem poteſt eſſe derogatum.*

8 *Opinio Lainæ confutatur; quia ea admiſſa clauſura eſſet de iure diuino, quod negatur.*

9 *Sub voto obedientiæ comprehenditur quidquid ſecundum regulam præcipit ſuperior.*

10 *Præceptum ſuperioris iuxta regulam eſt merum ius poſitiuum; & conſequentur conſuetudo præualere poteſt contra illud.*

11 *Pontifici obedientia debetur de iure diuino, at eiuſdem præceptum non obligat niſi iure poſitiuo, & poteſt contraria conſuetudine aboleri.*

12 *Decreta de clauſura Monialium ſeruanda de facto, nondum in omnibus Monaſteriis locum habent, exiſtentibus adhuc alicubi Monaſteriis clauſuram non ſeruantibus.*

13 *Decreta ingreſſum in Monialium Monaſteria prohibentia nondum vbique ſecundum omnem prohibitionis modum recepta ſunt.*

14 *Monialium aliquorum Monaſteriorum conſuetudo circa ingreſſum intra eorum ſepta reconſetur, & ad Epiſcopum ſpectat reformatio in non exemptas iure ordinariò, in exemptas iure delegationis à ſede Apoſtolica.*

15 *Reformatio in Moniales exemptas, ſed Religioſis ſubiectas ſpectat ad Prælatum Ordinis Generalem vel Prouincialem.*

16 *Præceptum de clauſura ſeruanda fundamentum habuit ex lege veteri, in qua etiam erant Virgines clauſæ Propheticam vitam agentes.*

17 *Maria Magdalena, & Martha eius ſoror cum aliis Virginibus in quodam Cœnobio ſimul vixiſſe perhibentur.*

RESPONDETVR, præcipi de iure poſitiuo tantum, non item de iure naturali, & diuino, moueor, quia dicta clauſura nec ex ſacris litteris, nec ex traditione aliqua diuina deduci poteſt, nec in tribus votis Religioſis includitur. Accedit, quod aliquot Moniales tempore Apoſtolorum, quo & tempore S. Auguſtini (ſicuti colligitur ex eius Epiſtola 109. vbi Monialibus ſuæ ſorori ſubiectis Regulam præſcribens, tantum egrediendi facultatem ad balnea, & ad alias res neceſſarias concedit quantam Canonicis Regularibus in ſua Regula) clauſuram non ſeruabant: atque ita contra nonnullos tenent ex communi Nauarr. *Comment. 4. n. 39. verſ. 14. & num. 42. verſ. quibus tamen de Regul.* Azor. *tom. 1. lib. 13. c. 8. q. 2.* Manuel *qq. Regul. tom. 1. q. 44. art. 1. in princip.* Llamas *curat. in Appendice*, quam in fine ponit, §. 1. & Vega *tom. 2. ſumm. cap. 86. caſ. 19.* 1 2

Obiicies; Bonifacius VIII. *cit. cap. periculoſo* ait, clauſuram ſe præcipere; quia exitus è Monaſterio ſit periculoſus, & noxius honeſtati Monialibus; & Pius V. in Motu proprio, *Decori, & honeſtati*, ait talem exitum eſſe ſcandalis, & periculis plenum, & Tridentinum *cit. cap. XX.* & Pius V. Motu proprio, *Circa Paſtoralis officij*, derogant contrariæ conſuetudini, etiam temporis immemorabilis; quod fieri non poſſet, ſi clauſura iuris naturalis, & diuini non eſſet, ſiquidem ſolo iure humano prohibita, non ſunt mala ante prohibitionem, & aduerſus talia vires obtinet conſuetudo, ergo, &c. 3 4

Reſpondetur, nego conſequentiam; quia hi textus non decernunt exitum è Monaſteriis fuiſſe ante iuris humani prohibitionem malum, ſed per illud ius meritò interdici, ad pericula contra caſtitatem, præcauenda; nec decernunt, tale præceptum contraria conſuetudine in poſterum inducenda aboleri non poſſe, ſed ſolum conſuetudinem iam inductam abrogant. 5 6

Hinc ſequitur, poſſe alicubi conſuetudine eſſe derogatum dictæ clauſuræ, dictiſque omnibus decretis; cum eſſe poſſit, quod non fuerint recepta vel contraria conſuetudine abolita: quia cum ex dictis clauſura ſolum iuris humani 7

ſit, poteſt contra ipſam contraria coosuetodo
prævalere: quapropter non obſtat, qood ait
Llamas *loco citat.* §. 2. *ad fin.* contra hanc clauſu-
8 ram non potuiſſe conſuetudinem, vel ſtatutum
Religionis vim vllo tempore habere; quia etiam
ante iuris humani ſtatuta vim habebat clauſura,
cum tacitè includatur in voto, tanquam neceſſa-
ria ad caſtitatis promiſſæ obſeruationem: non
obſtat, inquam, quia ſi hoc eſſet, clauſura oon
eſſet ſolum de iure poſitioo cootra id, quod ſu-
9 pra dicebatur. Cæterum licet tacitè ſub obe-
dientiæ voto comprehendatur, qudiquid ſecun-
10 dum Regulam præcipit Superior, quod tamen
iuxta illam præcipit ipſe, eſt merum ius poſi-
11 tiuum; conſequenter cooſuetudo prævalere poteſt
contra illud. Sicuti iure diuino omnes tenentur
obedire Pontifici: at quod præcipit Pontifex ſolo
iure poſitiuo, obligat quidem; at poteſt conſue-
tudine contraria aboleri.
12 Confirmatur; quia de facto prædicta decreta
de clauſura Monialium ſeruanda, oondum io
omoibus Monaſteriis locum habent; cum adhuc
hodie aliqua Monialium Monaſteria reperian-
13 tur, in quibus clauſura non obſeruatur: ſicut &
alia decreta, ingreſſum io Monialium Monaſte-
ria prohibentia (de quibus dicetur *dubit.* 30. *&
ſequent.* nondum vbique ſecundum omoem pro-
14 hibitionis modum recepta ſunt; cum adhuc in
aliquibus locis, vt in Germania, ſint Monialiom
Monaſteria aliqua, in quibus tam viri, quam
mulieres, ingredi ſolent domus intra ſepta, quam-
uis extra clauſtra, ſeu habitationes proprias Mo-
nialiom exiſtentes; ſæpe etiam facili de caoſa Mu-
lieres ſecolares, & Religioſæ aliorum Ordinum
ad ipſarum Monialium clauſtrales cellas admitti
ſolent: cujus rei reformatio in Moniales oon
exemptas ſpectat ad Epiſcopum loci, tanquam
Ordinarium; in exemptas verò, & Sedi Apoſtò-
licæ immediatè ſubiectas, ſpectat ad eundem
Epiſcopom, tanquam ad eiuſdem Sedis Apoſto-
licæ delegatum; io exemptas tandem, & Religio-
15 ſis ſubiectas, ſpectat ad Prælatum Ordinis
Generalem, vel Prouincialem, ſicuti recte adno-
tarunt Nauar. *comment.* 4. *de Regular. nnmer.* 47.
& 60. & Miranda *de Monialibus quaſt.* 3.
16 Cæterum prædictum præceptum de claoſura
ſeruanda fundamentum habuit ex lege veteri, in
qua etiam erant virgines clauſæ propheticam vi-
tam degentes, vti colligitur ex Iudith. 8. verſ. 5.
Item ex 4. Reg: 11. verſ. 2. item ex 2. Machab. 3.
verſ. 19. ibi: *Virgines, qua concluſa erant, pracurre-
bant ante Oniam.* Vide Abulenſem 1. Reg. 2. q. 12.
Caniſium lib. 2. de Deipar. c. 12. & Baronium in
17 Apparat. ad Annal. §. *ſi fidem adhibendam.* Fun-
damentum etiam haboit ex primitiua Eccleſia;
quia tunc temporis etiam Maria Magdalena, &
ſoror eius Martha cum aliis virginibus in quo-
dam Cœnobio ſimul vixiſſe teſtatur Mellitus in
vita ipſarum *c.* 9. & Tamburinus *de iure Abbatiſ.
diſp.* 18. *quaſt.* 3. *n.* 1. *&* 2. vbi etiam refert plura
concilia antiqua, in quibus talis Monialiom clau-
ſuræ veſtigiom aliquod cernitur, etſi illa ſub
præceptum formaliter noo fuerit, niſi
per iura poſitiua addu-
cta *in dubitat.
pracedenti.*

* * *

DVBITATIO III.

An, & qualiter Monialibus iure poſitiuo potuerit præcipi ſtrictior clauſura, quàm ea, ad quam ex vi ſuæ profeſſionis, aut Regulæ tenebantur?

SECTIO I.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Praceptum de clauſura ſtrictiori non inducit nouam auſteritatem prorſus alienam à priori Regula; ſed potius etſi indirecte pertinentem ad eam.*

2 *Clauſura perpetua, & inuiolata, vtpote medium valde neceſſarium ad promiſſam caſtitatem exequendam Monialibus eam etiam expreſsè non profeſſis pracipi potuit, & ad eamdem ſeruandam a Pralatis cogi poſſunt.*

RESPONDETVR, quia huiuſmodi præce- 1
ptum non inducit oouam auſteritatem,
prorſus alienam à priori Regula, ſed po-
tius, etſi indirectè pertinentem ad eam; cum ex-
perientia compertum ſit, Moniales vagari, promiſ-
ſæ caſtitati magnum præiudicium inferre. Con- 2
ſequenter meritò Monialibus (etiam iis, quæ eam
expreſsè profeſſæ ooo fuerant) clauſura perpetua,
& inoiolata præcipi potuit, vt pote medium valde
oeceſſarium ad promiſſam caſtitatem exequen-
dam; & ſic ita, vt ad hanc clauſuram ſeruandam à
Prælatis cogi poſſent; Doctores, quos citat & ſe-
quitur Roſel. *ver. lex, n.* 5. Angel. *ver. Religioſus
n.* 29. Silu. *ver. Religio.* 6. *q.* 6. Nauar. *Comment.* 4.
n. 40. *de Regul.* Angleſ. 1. *p. q. vnic. de voto, art.* 2.
(vbi, id potuiſſe fieri, putat eſſe de fide) Vega
tom. 2. *cap.* 86. *caſ.* 12. Azor. *tom.* 1. *lib.* 13. *cap.* 8.
q. 2. *in fin.* & *c.* 11. *q.* 19. Vaſq. 1. 2. *q.* 95. *art.* 2.
diſp. 154. *cap.* 4. *n.* 29. Bannez 2. 2. *q.* 1. *art.* 10.
dub. 6. *in fin.* Manuel *tom.* 1. *qq. Regul. q.* 44. *art.* 1.
Galarza *de clauſura Monial.* Bonacioa *de clauſura
q.* 2. *punct.* 1. *&* *de legib. diſp.* 1. *q.* 1. *punct.* 3. *n.* 19.
Lexa. *ver. clauſura, n.* 2. & alij paſſim, quibos ex an-
tiquis adde Gloſſ. *in c. vnic. de ſtatu Regul.* & Ar-
chidiacooum, Dominicum, Francum, & alios
ibidem.

SECTIO II.

Corollaria

SVMMARIVM.

1 *Pontifex poteſt Monachis aliqualem clauſuram pracipere, nempe vt cum hac, vel illa limitatione exeant; vel ne à ſuis Conuentibus vltra vnam dietam abeant ſine ipſius licentia, inſpecta tamen Monaſterij neceſſitate.*

2 *Pontifex poteſt Monachis clauſuram indicere, quod etiam fieri poteſt ab aliis ſuperioribus ob eamdem rationem.*

3 *Pontifex*

3 *Pontiſex ſi ſine ſtrictiori clauſura Regula, & inſtitutum alicuius ordinis conſernari non poteſt in ſuo vigore, poteſt eamdem pro vniuerſo ordine decernere. Item dic de eo, penes quem reſidet poteſtas ſtatuta religioſa condendi.*

4 *Prolati ordinum ab Epiſcoporam iuriſdictione exempti, quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem in ſuos Regulares habent, & poſſuut condere conſtitutiones, ſicut Epiſcopus condere poteſt ſtatuta ad Eccleſiaſticam diſciplinam pertinentia.*

5 *Doctrina Sanchez limitatè intelligitur quoad iuriſdictionem Prælatis Regularibus debitam*

6 *Prælati non exempti iuriſdictionem aliquam ſtatuendi in rebus non grauibus per conſuetudinem poſſunt ſibi comparare.*

7 *Prolati ordinum poteſtatem habeat ſtatuta condendi; quamuis non omnes eamdem; ſed pro diuerſitate ordinum, priuilegiorum, & conſuetudinum.*

8 *Generalis cum Capitulo generali non poteſt ferre nouam legem, niſi ſit ad trium votorum eſſentialium obſeruationem, neceſſaria & cur.*

9 *Religioſi proprium velle non habent; ſed id per obedientia votum in ſuperioris voluntatem tranſtulerunt.*

10 *Limita tranſtuliſſe tantum illud velle, vt ſuperior tantum præcipere poſſit quæ ad obſeruationem Regulæ directè, vel indirectè conducunt.*

11 *Capitulares præter Regulam antiquam poſſunt facere nouum ſtatutum, ex quo obligentur & ipſi, & Regulam profeſſuri, non item Religioſi prius profeſſi, qui capitulari ſtatuto non interfuerunt.*

12 *Quod omnes tangit, debet ab omnibus approbari. Summus Pontifex non poteſt cogere Religioſos ad arctiorem viuendi modum, quam prima inſtituti forma poſtulat, niſi Regulæ reformatio ad trium votorum eſſentialium obſeruationem, neceſſaria ſit. & cur*

13 *Summus Pontifex poteſt præcipere Religioſis ob iuſtam cauſam id, quod præcipit aliis clericis, licet in eorum regula non contineatur.*

14 *Religioſus profeſſus regulam de tempore quo accidentalia Religionis non erant in viridi obſeruantia, non tenetur ad inuſitatos rigores ipſius; ſecus vero ſi per Capitulum Religionis, vel per ſummum Pontificem decernatur primæua eiuſdem obſeruantia; & cur?*

15 *Regulæ reformatio neceſſaria videtur ad ordinis conſeruationem cum abſque ipſa pauciſſimi ad perfectionem religioſam peruenire ſtudeant.*

16 *Religioſi ſi ordo ipſorum à Fundatoris ſui inſtitutis recedat, & paulatim ad deteriora cum Eccleſiæ, & ipſorum Religioſorum ſpiritaali detrimento labatur, tenentur acceptare reformationem Regulæ factam vel à maiori parte Capituli, vel a ſummo Pontifice.*

17 *Conſtitutio Pii V. circa Franciſcanos Conuentuales in Hiſpania degentes laudatur.*

18 *Sententia lata contra partem non citatam, dicitur iuri naturæ contraria.*

19 *Citatio à ſupremo Principe quo caſu omitti poſſit.*

20 *Religioſus iuſſus à Prælato Religionis ieiunare, vel ſubire aliam corporis afflictionem Regula id non diſponente, tenetur obedire, ſi id iubeat in pœnam commiſſi delicti. Secus ſi ad magis merendum.*

21 *Religioſus tenetur obedire Prælato aliquid præcipienti in cautelam præcauendi recidiuum in aliquod peccatum, vel periculum imminens (ſaltem in caſu, quo id valde conferat ad talem finem.*

22 *Prælato incumbit mediis opportunis præcauere ſpiritnale ſubditi periculum.*

23 *Religioſus tenetur obedire Prælato aliquid præcipienti ob aliquam publicam neceſſitatem.*

24 *Superior poteſt ex iuſta cauſa coarctare libertates, & immunitates in Regula conceſſas.*

25 *Verba regulæ, & circunſtantia indicant an ſuperior poſſit libertates in Regula conceſſas coarctare.*

26 *An Prælatus ſeu ſuperior poſſit coarctare, & coarctandi iuſta cauſa ſubſit, in dubio ſtandum eſt ſuperioris iudicio. Item dic de alio impedimento Religioſi.*

27 *Præceptum ſuperioris in dubio habetur pro legis interpretatione.*

28 *Superior poteſt obligare priuatum tantum ex iuſta cauſa quando ad exemplum aliorum & correctionẽ ipſius id expedire iudicaret, licet regula non obliget ſub culpa, ſed pœna tantũ.*

29 *Generalis non poteſt præcipere Religioſis, quod eant ad inſtruendos Indos, vel alios populos valde remotos, nec ad conuertendos infideles hæreticos, vel ſchiſmaticos.*

30 *Limita prædicta non procedere in Religioſis Societatis Ieſu; quia ſpeciali voto ad id ſe obligant.*

31 *Opinio Lopez, & Rodriquez poſſe nempe Prælatum cuiuſcumque Religionis præcipere Religioſis ſuis, quod Parochorum munus inter Indos obeant, refellitur.*

32 *Pius V. conceſſit, vt id munus obire poſſint; non tamen probat eos poſſe ad id obligari.*

33 *Pontifex non poteſt id præcipere Religioſis, qui non ſunt è Societate Ieſu, quia cæteri non obligantur ex vi voti ad obediendum Pontificè in omnibus, quæ voluerit Pontifex.*

34 *Generalis cuiuſcumque Religionis non poteſt præcipere Religioſo, quod acceptet Epiſcopatum, & cur*

35 *Religioſus tenetur tantum obedire ſuperiori in iis, quæ ſunt ſecundum Regulam, & pertinent ad ſtatum Religionis.*

36 *Is tantum poteſt præcipere Religioſo, vt acceptet Epiſcopatum qui poteſt Epiſcopum confirmare.*

37 *Prælati nomine Pontifex etiam intelligitur.*

38 *Pontifex poteſt præcipere Religioſo de quacumque Religione quod acceptet Epiſcopatum.*

39 *Poteſtas ciuilis poteſt ciues ad Reipublicæ munera capeſſenda cogere.*

40 *Pontifex poteſt præcipere Religioſo non ratione voti obedientiæ ſed eo modo, quo poteſt idem præcipere Clericis ſecularibus in ordine ad commune bonum vniuerſalis Eccleſiæ.*

41 *Generalis non poteſt præcipere Religioſo, quod acceptet dignitatem extra Religionem, vel beneficium ſeculare.*

42 *Opinio Imolæ, Ancharani, & Franchi non probatur, & quare.*

43 *Prælatus poteſt præcipere Religioſo, quod acceptet ſuperioris munus, vel quodcumque beneficium conſuetum regi per Regulares ſuæ Religionis.*

44 *Prelatus poteſt precipere Religioſo quod accepiet beneficium ſui Monaſtery, licet ſit parui valoris, dummodo non cogatar relinquere alimenta neceſſaria à Monaſterio ſibi preſtanda ad ſupplementum victus.*

45 *Prelatus poteſt precipere Religioſo, quod accepiet beneficium, licet ſit manuale, & ad nutum amoaibile; niſi iaſtam excuſationis caaſam habeat.*

46 *Subditus iaſſus à Prelato ad acceptandum aliquod munus debet detegere impedimentum, ad hoc vt cum eo diſpenſetur, & quatenus huiuſmodi ſit peccatam, tenetur ab eo declinare, & acceptare officiam.*

47 *Subditus qai deſperat poſſe ſe cohibere prauos motus, non tenetur obedire.*

48 *Subditus exiſtimans ſe parum idoneum ad munera exequenda quoad ſcientiam, & alias qaalitates extrinſecas, tenetar ſtare iudicio ſaperioris.*

49 *Prelatus poteſt precipere Religioſo, quod tempore peſtis deſeruiat Religioſis domeſticis etiam in temporalibus.*

50 *Bonum commune prefertur priuato, etiam cum pericalo vita.*

51 *Religioſus debilis complexionis vel valde vtilis bono communi Religionis non tenetur obedire, ſi iaſſus ſit ſeruire tempere peſtis.*

52 *Neqae tenetur Religioſus deſeruire externis peſte infectis; qaia id eſt ſupra, non iuxta Regulam.*

53 *Prelatus non poteſt precipere Religioſo quod tempore peſtis adminiſtret ſacramenta extraneis, ſi tantum ei incambat vita contemplatiua, ſi vero vita actiaa poteſt precipere in ſupplementam Parochorum.*

54 *Religioſorum munus eſt, eſſe Epiſcoporum, & Parochorum coadiatores in ſalute ſpirituali proximorum adiauanda.*

55 *Prelatus poteſt precipere Religioſo quod in certo loco ſtet ad tempus, ſeu poteſt dare illum in pignus, vel in obſidem pro neceſſitate Monaſterij; ſecus ſi id faciat pro pace reipublice, & cur.*

56 *Doctores in hac materia diſcordes recenſentur.*

57 *Superiori accaſato de aliqao delicto etiam pendente accuſatione obediendum eſt.*

58 *Iudicè durante ſyndicata reuerentia exhiberi debet non minus, quam durante officio.*

59 *Superior Religionis licet ipſo iure incidat in pœnam priuationis, attamen eam non contrahit ante iadicis declarationem exceptis cenſuris, irregalaritate, & pœnis teſtamentarijs.*

60 *Gloſſa in capit. ex parte de accuſat. declaratur.*

1 EX dictis ſequitur primò, quod poſſit Pontifex aliqualem clauſuram Monachis præcipere (nempe vt cum hac, vel illa limitatione exeant, vel vt non facile à ſuis Conuentibus vltra vnam diæram peregrinentur abſque ipſins Pnntificis licentia) ſi ſcilicet id ad bonam Monachorum gubernationem, & vt vota ſua ſerua-
2 rentur, eſſet neceſſarium. In quo ſenſu verum eſt, qund aiunr quidam Doctores, poſſe Monachis à Pnntifice clauſuram indici, quod etiam fieri poteſt ab aliis ſuperiotibus ob eandem rationem. Vide Bannez, Bonacinam, & Lezanam lncis ſupra cit. vbi eriam rectè ſubdunt, teneri Monachos, & quoſcunque alios Religinſos, ad aliquem modum clauſuræ, iuxta ſuam Regulam, decreta ſummorum Pontiſicum, & conſtitutiones Religionum.

Seqnitur ſecundò, qnod ſi ſtrictior aliqua 3
obſeruatio, ſpectaris omnibus circunſtantiis, ad Religinſæ vitæ reformationem, vtque vota Religionis eſſentialia, aliaque Religionis ſalubria ſtatura ſeruentur, neceſſaria videatur, pnſſit Pontifex, quin & is, penes quem poreſtas reſider ſtatuta religioſa condendi, talem nouam obſeruatinnem pro vniuerſo Ordine decernere; quia ex dictis talis obſeruatio indirectè pertinet ad Regulam, ſi abſque ea non poreſt Regula, & Inſtitutum Ordinis in ſuo vigore conſeruari; cùm Religioſns, quando Regulam profitetur, implicitè ſe obligat ad ea omnia, ſine quibus ſtatus Religionis ſuæ cnnſeruare non pnteſt.

Confirmatur; quia Prælati Ordinum ab 4
Epiſcoporum iuriſdictione exempti, quaſi Epiſcopalem iuriſdictinnem in ſuos Regulares habent: quapropter ſicut Epiſcopus Regularibus ſibi ſubiectis ferre poteſt leges, quæ ad Eccleſiaſticam diſciplinam pertinent, iuxta doctrinam S. Thom. *in 2. diſtinct. 44. quaſt. 2. ad 3.* ita etiam Prælatus Ordinis exemptus, vel ſnlus, vel cum Capitulo, facere poterit conſtitutiones, nnn quibus Regula ordinis notabiliter mutetur, ſed tales, quæ ad regularem diſciplinam, & pietatem augendam neceſſariæ, vel valde vtiles videntur; quales conſtitutiones etiam Epiſcopi clericis, & Regularibus ſibi ſubiectis ferre poſſunt, ſicuti ſupra dicebam: quare, quod ait Sanchez *lib.6. mor. cap. 2. num. 2.* iuriſdictinnem Re-
gularibus Prælatis ſolum cnmpetere, vt cnmpel- 5
lant ſuos ad exequendam obligationem ſuorum votorum, id intelligi nnn pnteſt de Prælatis exemptis; cum hi, nnn minus, quàm Epiſcopi Eccleſiaſticam iuriſdictinnem ſummn Pontifici ſubordi-
natam habeant, ad ſubditorum ſuorum regimen 6
neceſſariam: quin & Prælati non exempti iuriſdictionem aliquam ſtatuendi in rebus non grauibus per conſuetudinem poſſunt ſibi comparare: 7
quare melius Doctores alij abſnlutè aiunt, quod Prælati Ordinum pnteſtatem habent ſtatuta condendi, quamuis non omnes eandem, ſed pro diuerſitate Ordinum, priuilegiorum, & conſuetudinum.

Sequitur tertiò, quod extra dictnm caſum 8
(qun ſcilicet Regulæ reformatio ſit ad trium votorum eſſentialium obſeruationem neceſſaria) non poſſit, neque Generalis cum Capitulo generali ferre nnuam legem, quæ ſub Regula, quam Regulares profeſſi ſunt, expreſsè, vel implicitè non continetur, ſeu per quam legem deducantur ad arctiorem viuendi modum, quam profeſſi ſint; cum id ſit ſupra Regulam; ſic cnmmuniter Doctores, Angelus *verb. Religioſus §. 29.* Silueſt. *ver. Religio, 6. quaſt. 6.* Armilla *num* 10. Vaſquez 1. 2. *tom. 2. diſp.* 154. *cap. 4. n. 25.* & Sanch. *lib. 6. mor. cap. 2. num.* 18

Quamuis contrarium etiam quoad hnnc caſum 9
dixerint gl. *in regal. quod omnes, de regul. iuris in 6.* Innncent. *cap. ſuper eo,* ibid. Abb. *n. 6. de Regular.* Roſella *ver. lex, n. 6.* moti ex eo, quod Religioſi

pnoprium

proprium velle non habeant, ſed id per obedien-
tiæ votum in Superioris voluntatem tranſtu-
lerint.

10 Ad quod argumentum facilè reſpondetur, ſi
dicatur, quod Religioſi per votum obedientiæ
non tranſtulerunt omne ſuum velle in volunta-
tem Superioris, vt quælibet ipſe præcipere poſſit,
ſed ſolum ea, quæ ad obſeruationem Regulæ,
quam profitentur, ſeu promiſerunt, directè, vel
indirectè pertinent, vt dixit Sanct. Thom. *quod-*
11 *lib.* 10. *art.* 10. Non nego tamen, quod poſſint
Capitulares nouum ſtatutum facere præter Re-
gulam antiquam, ita vt ipſi liberè conſentientes
tali ſtatuto obligentur, ſicut & alij poſtea profeſ-
ſionem edituri, quibus Regula mutata, & aucta,
vt profiteantur, proponetur; non item Religioſi
prius profeſſi, qui Capitulari ſtatuto non inter-
fuerunt, neque in illud vmquam conſenſerunt;
12 quia *quod omnes tangit, debet ab omnibus approba-*
ri, reg. 29. *in* 6.

13 Quin ſequitur, quod extra dictum caſum (quo
ſcilicet Regulæ reformatio ſit ad trium votorum
eſſentialium obſeruationem neceſſaria) neque
poſſit Summus Pontifex Religioſos cogere ad
arctiorem viuendi modum, quàm prima inſtituti
forma poſtulat; idque propter eandem rationem;
cum ſpeciale obedientiæ debitum, quo Religioſi
in ordine ad ſummum Pontificem obſtringuntur,
proueniat ex ipſorum profeſſione, & voto, quod
eſt ſecundùm proprium Regulæ inſtitutum: quam-
uis, quæ aliis clericis, vel Eccleſiaſticis perſonis ob
iuſtam cauſam à ſummo Pontifice præcipi poſ-
ſunt (v. g. vt Epiſcopatum acceptent, in graui
Eccleſiæ neceſſitate, etiam cum proprio pericu-
lo, ſuccurrant, & ſimilia) ea quoque Religioſis
præcipi poſſint, licet in ipſorum Regula non
contineantur: ſi quidem ipſi non tantum Reli-
gioſi, ſed etiam vt Chriſti fideles, vt que clerici,
ſummo Eccleſiæ Paſtori ſubiiciuntur. Vide Silu.
cit. quæſt. 6. Leſſ. *de iuſtit. & iur. libr.* 2. *cap.* 41.
num. 76. Azor. *tom.* 1. *lib.* 13. *cap.* 11. *quæſt.* 19.
& Sanchez *cit. cap.* 2. *num.* 22.

14 Sequitur quartò, quid reſpondendum ſit ad il-
lam quæſtionem: Si quædam Religionis acci-
dentalia (verbi gratia ſtricta abſtinentia, ſilen-
tium, corporis afflictio, & ſimilia) ab inſtitu-
tore Regulæ præcepta ſint, quæ tamen à tem-
pore immemorabili, vel alio ad legem, ſeu Re-
gulam deſuetudine abolendam ſufficienti, ob-
ſeruata non fuerint; vtrum vouens, ſeu profeſſus
Regulam à primo inſtituto aberrantem, poſtea
compelli poſſit ad rigorem inſtituti ſecundùm
inſtitutoris voluntatem amplectendum? Reſ-
pondetur enim ex dictis, quod (licet, ſi res abſo-
lutè, & ſecundùm ſe ſpectetur, talis vouens,
ſeu profeſſus compelli non poſſit ad amplecten-
dam ſtrictioris Regulæ reformationem, ſicuti
docent Abb. *cap. ſuper eo, de Regular.* Silu. *ver.*
Religio, 3. *quæſt.* 12. Nauarr. *cap.* 12. *num.* 50.
& Miranda *in Man. tom.* 1. *quæſt.* 25. *art.* 5. *aſſert.*
2. *&* 3. *& quæſt.* 26. *art.* 10. quia præſumptio eſt,
quod vouens Regulam Ordinis, obligare ſe vo-
luerit, ſicuti tunc eius obſeruatio in vſu erat;
legitimè, & cum Prælatorum approbatione) ta-
men ſi temporis progreſſu videatur Regulæ re-
formatio eſſe neceſſarium medium ad Ordinis
obſeruationem, poſſit Prælatus cum Capitulo,
& multo magis Pontifex, omnes compellere
ad Regulæ reformationem acceptandam; cum
illam implicitè promiſiſſe cenſeantur, vt patet
ex dictis.

Cæterùm Regulæ reformatio neceſſaria vide- 15
tur ad Ordinis conſeruationem, ſi cum præſenti
obſeruatione pauciſſimi ad perfectionem reli-
gioſam peruenire ſtudeant; ſi cum ſcandalo
ſecularium viuant, vt potius expedire videatur,
Religionem diſſolui, quàm ita continuari; ſi
eſſentialia vota, verbi gratia quæ ad pauperta-
tem religioſam ſpectant, communiter non ob-
ſeruentur. Quare, cum plerumque, vt expe-
rientia docet, ſi Ordo aliquis à Fundatoris ſui 16
inſtitutis recedit, paulatim ad deteriora cum
Eccleſiæ, & ipſorum Religioſorum ſpirituali
detrimento tendat, fit, quod plerumque pro-
feſſi reformationem Regulæ à maiori parte Ca-
pituli, multo magis à ſummo Pontifice factam,
acceptare teneantur, vti docent Vaſquez *citato*
cap. 4. *num.* 25. Azor. *tom.* 1. *lib.* 13. *cap.* 11. *q.* 29.
& Sanchez *cit. cap.* 2. *num.* 35.

Sequitur quintò, quod potuerit Pius V. anno 17
1567. conſtringere omnes Franciſcanos Con-
uentuales vel Clauſtrales in Hiſpania degen-
tes, à ſuis Conuentibus eiici, & tranſire ad
aliquem Mendicantium Ordinem, qui multo
arctior ſua profeſſione tunc erat; quia id erat ne-
ceſſarium, vt ij tria vota, quæ profeſſi fuerant,
obſeruarent.

Neque obſtat, quod ſententia lata fuerit 18
contra partem non citatam, & inauditam (quod
eſt contra ius naturæ, & ſic poteſtatem Pontifi-
ciam ipſam excedens, *cap.* 1. *de cauſ. poſſeſſ.* ibi:
Nec nos contra partem inauditam aliquid poſſu-
mus definire, & Clement. II. *de ſentent. & re*
iudic. §. cæterum, verſ. hæc prædicta ſuppletio)
nam id fecit Pontifex re maturius conſiderata, 19
& perpenſis ſcandalis in Hiſpania ortis, iiſque
probatis, & notoriis; in quo caſu, poſſe cita-
tionem partis à ſupremo Principe omitti, te-
ſtantur Baldus *in l. nec cauſas, num.* 3. *de ap-*
pellat. & Nauarr. *cap.* 25. *num.* 10.

Sequitur ſextò, quod Religioſus iuſſus à 20
Prælato Religionis ieiunare, v. g. die, qua
Regula non obligat, vel ſubire aliam corporis
afflictionem, vltra contentas in Regula, te-
neatur obedire, ſi id iubeat Prælatus in iuſtam
trangreſſæ Regulæ, vel alterius delicti commiſſi
pœnam, ſecus ſi id ad magis merendum; quia
in priori caſu eæ aſperitates continentur impli-
citè, & indirectè in Regula, quam profeſſus
fuit: at in poſteriori caſu ſunt ſupra Regulam.
Vide Roſell. *ver. Obedientia, numer.* 10. An-
gel. *ver. Religioſus, num.* 29. Silu. *ver. Religio,*
6. *quæſt.* 6. Tabien. *ver. Obedientia quæſt.* 5. *nu-*
mer. 6. Cordub. *in expoſit. Regul. S. Franciſ. cap.* 10.
quæſt. 2. *dict.* 6. & Leſſ. *lib.* 2. *cap.* 41. *num.* 77.
dub. 9.

Item teneatur Religioſus obedire, ſi id præ- 21
cipiat Prælatus in cautelam præcauendi reci-
diuum in aliquod peccatum, vel periculum
imminens (ſaltem in caſu, quod id valdè
conferat ad talem finem) quia tunc non poteſt di-
ci eſſe ſupra Regulam, ſed pertinere indirectè
ad Regulam; cum Prælato incumbat mediis 22
opportunis præcauere ſpirituale ſubditi peri-
culum; ſic contra Doctores mox ſupra citatos
docet Caietan. 2. 2. *quæſt.* 88. *artic.* 8. *dub.*
vltim. verſ. ad primum dicitur. Angles. *part.*
2. *quæſt. vnic. de voto artic.* 2. *difficult.* 35. &

Vaſquez 1. 2. *queſt*. 95. *art*. 2. *diſp*. 154. *cap*. 4.
num. 20.
Item ſimiliter teneatur Religioſus obedire, ſi
23 id præcipiat Prælatus ob aliquam publicam ne-
ceſſitatem; quia & hoc tunc omnibus, & per
aliquod tempus præcipi, non eſt contra, ſed
iuxta Regulam, Cordub. *reg. S. Franciſ. cap*. 10.
q. 2. *punct*. 6. & Leſſ. *de iuſt. & iur. lib*. 2. *c*. 41. *dub*. 9.
num. 76.
24 Sequitur ſeptimò, quod poſſit Superior ex
iuſta cauſa libertates, & immunitates in Regula
conceſſas coarctare contra Regulæ, vel altio-
ris. Superioris præſcriptum; ſi id Superiori in
Regula ex parte, vel ex toto facere non pro-
hibeatur; quia tunc ex Epichcia non eſt
id contra Regulam, vel eius limites ex-
cedens.
25 An autem id facere, Superiori prohibeatur
in Regula; colligendum eſt ex verbis ipſius
Regulæ, & ex circumſtantiis; ſicut & in caſu,
quo Prælatus inferior limitaret licentiam, & im-
munitatem alicui ſubdito à Prælato ſuperiori con-
ceſſam, ob eandem rationem.
26 Cæterum, in dubio an Prælatus, ſeu ſuperior
poſſit coarctare, & coarctandi iuſta cauſa ſub-
ſit, nec ne, ſtandum eſt Superioris iudicio, ſi-
cut & in caſu, quo ſubditus Religioſus va-
letudinarius, vel alio impedimento laborans,
ſit in dubio, an teneatur ieiunare, abſtinere à car-
nibus, officium recitare, &c. quapropter talis
27 tenetur obedire Superiori præcipienti, ne ieiu-
net, abſtineat à carnibus, officium recitet, &c.
Nec obſtat, periculum fractionis legis; quia
præceptum Superioris in eo dubio habetur pro
legis interpretatione. Vide Cordub. *in Reg. S.
Franciſ. cap*. 10. *q*. 2. *dict*. 6. Sotum *de ſecret.
memb*. 3. *queſtion*. 2. *concluſ*. 1. & Salas 1. 2.
queſtion. 31. *tractat*. 8. *diſput. vnic. ſect*. 17.
num. 155.
28 Sequitur octauò, quod, quando Regula ex
ſe non obligat ſub culpa, ſed ad ſolam pœnam
licet non poſſit ſuperior obligare in vniuer-
ſum ad obſeruationem illius ſub culpa mortali
nec etiam veniali, poſſit tamen ex iuſta cauſa
obligare priuatum, quando ad exemplum alio-
rum, & correctionem illius, qui minus obe-
dire conſueuit, id expedire iudicaret: quamuis
non poſſit propter vnius, vel duorum culpam
totum Conuentum ſic obligare. Vide Vaſq. *cit.
diſp*. 154. *cap*. 4. *num*. 21.
29 Sequitur nonò, quod non poſſit, neque Ge-
neralis, præcipere Religioſis, quod eant ad in-
ſtruendos Indos, vel alios populos valde remo-
tos, nec ad conuertendos infideles, hæreticos
vel ſchiſmaticos; quia eſt res difficillima, multiſ-
que animæ, & corporis periculis, etiam vſque
ad martyrium, expoſita, & ſic excedens Regu-
læ præſcriptum, Lopez *part*. 1. *cap*. 56. Rodrig.
2. *tom. Summ. cap*. 9. *num*. 5. *& qq. Regular.
tom*. 3. *q*. 19. *art*. 7. Cordub. *in expoſit. Regul.
S. Franciſ. cap*. 10. *q*. 2. & Leſſ. *de iuſt. & iur.
lib*. 2. *cap*. 41, *dub*. 9 *num*. 77.
30 Excipiunt nonnulli Religioſos Societatis IESV
& rectè; quia hi ſpeciali voto ad id ſe obligant:
quapropter in his tale præceptum non eſt ſupra,
ſed iuxta ſtatutum ipſorum.
31 Excipiunt ſecundò Lopez *cit. cap*. 56. & Ro-
drig. *cit. capit*. 9. *numer*. 6. poſſe Prælatum
etiam de aliis Religionibus, extra Societatem
IESV, præcipere Religioſis ſuis, quod Parocho-
rum munus inter Indos obeant; ſed minus
rectè, propter eandem rationem, quam ſu-
pra dicebam, quod ſcilicet eſt id præter ta-
lium Religionum Inſtitutum; & res periculis
plena.
Non obſtat, quod Pius V. conceſſerit, vt 32
id munus obire poſſint: nam id ſolum probat,
licitum eſſe, tale munus obire; non tamen probat,
eos poſſe ad id obligari.
Quin ſequitur propter eandem rationem, 33
quod neque poſſit Pontifex id præcipere Re-
ligioſis, qui ſcilicet non ſint è Societate IESV;
ſiquidem ex vi voti, & profeſſionis ſuæ non ſe
obligant ad obediendum Pontifici in omnibus,
quæ voluerit Pontifex; ſed ſicut aliis Prælatis
Regularibus in iis, quæ ſuam Regulam non
excedunt: quare ſolum poterit id illis Pontifex
præcipere eo modo, quo poteſt clericis ſeculari-
bus, in eo ſcilicet caſu, quo neceſſitas boni
communis id expoſtularet, vti *ſupra* diceba-
tur.
Sequitur decimò, quod non poſſit, neque 34
Generalis de quacumque Religione, præcipere
Religioſo, quod acceptet Epiſcopatum; quia
poteſtas, quam habent Superiores Religionis,
non ordinatur ad Bonum commune Eccleſiæ,
ſed ſolum ad bonum commune Religionis, vel
bonum particulare Religioſi, ſed Epiſcopatus
non ordinatur per ſe nec ad bonum Religionis
nec ad bonum Religioſi, ſed ad commune bonum
Eccleſiæ, ergo.
Accedit, quod Religioſus tantum tenetur 35
obedire ſuperiori in iis, quæ ſunt ſecundum
Regulam, & pertinent ad ſtatum Religionis: at
fieri Epiſcopum non pertinet ad ſtatum Reli-
gionis, immo ab illo eximit; & abſurdum eſt,
poſſe Prælatum ſubdito præcipere id, per quod ab
eius obedientia eximitur; ergò.
Accedit ſecundò; quia is tantum poteſt id
præcipere, qui poteſt Epiſcopum confirmare 36
(per hoc enim potiſſimum conſtituitur Epiſco-
pus) at confirmare ſolum poteſt Pontifex: qua-
re quando S. Th. 2. 2. *quæſtion*. 85. *art*. 2. Ri-
card. *quodlib*. 5. *queſtion*. 21. S. Antonin. 3.
part. tit. 20. *cap*. 2. §. 7. Angel. *ver. electio*, *num*.
30. Armilla *eodem ver. num*. 37. Silu. *queſt*. 19.
& Sot. *de iuſt. lib*. 10. *queſt*. 2. *artic*. 2. tradunt,
teneri Religioſum obedire Prælato obliganti ad
acceptandum Epiſcopatum, per Prælatum (in- 37
quit Sotus *loco cit. ad* 2.) intelligunt Ponti-
ficem.
Sequitur vndecimò, quod è contra poſſit 38
Pontifex præcipere Religioſo de quacumque Re-
ligione, quod acceptet Epiſcopatum; quia cum cu-
ra totius Eccleſiæ ſit penes Pontificem, eſt penes
ipſum talis poteſtas præcipiendi. Confirmatur;
quia poteſtas ciuilis ex facultate gubernatiua, quæ
in omni communitate neceſſaria eſt, poteſt ciues 39
ad Reipublicæ munera capeſſenda cogere, *l. ſi
magiſtratum, Cod. de decurionib. lib*. 11. *& toto
tit. de excuſat. numer. eod. lib*. & tradunt Cor-
dub. *cap*. 10. *queſt*. 2. *dub*. 7. Valent. 2. 2. *diſp*.
10. *queſtion*. 3. *punct*. 3. *concl*. 6. Lopez 1.
part. cap. 56. *col*. 2. Leſſ. *lib*. 2. *de iuſt. capit*.
41. *dub*. 9. *num*. 76. & Rodrig. *tom*. 2. *ſum. ca-
pit*. 9. *num*. 5. *& qq. Regular. tom*. 3. *q*. 19. *art.
vlt*. ergo ſic, &c.
Cæterùm poteſt Pontifex id præcipere Reli- 40
gioſo,

gioſo; non ratione voti obedientiæ, ſed eo mo-
do, quo poteſt idem præcipere clericis ſeculari-
bus, in ordine ſcilicet ad commune bonum vni-
uerſalis Eccleſiæ, cuius cura ſpectat ad ipſum
Pontificem, poteſtatem exercendo in omnes Chri-
ſti fideles, vt patet ex dictis.

41 Sequitur duodecimò, quod non poſſit neque
Generalis, præcipere Religioſo, quod acce-
ptet dignitatem extra Religionem, vel bene-
ficium ſecolare, vel etiam Regulare alterius Re-
ligionis (quamuis vtrumque ex Pontificis diſ-
penſatione licitum ſit) quia id non eſt ſecun-
dum Regulam, ſed præter illam, nec ordina-
tur ad commune bonum Religionis, Nauar.
Comment. 4. *de Regular. num.* 23. Manuel. Ro-
drig. *qq. Regular. tom.* 1. *q.* 34. & Leſſ. *de iuſt.*
42 *& iur. cap.* 41. *dub.* 9. *num.* 49. quare mihi
non probatur, quod docent Imola *cap. Ray-
nutius, de teſtament. num.* 71. Ancharan. *cap. ſi
Religioſus, de elect. in* 6. *num. vlt.* & Franc. *ibid.
num.* 3. nempè non poſſe Religioſum diſſentire
ſine Prælati licentia electioni de ſe factæ ad ta-
lia munera, ex eo quod, inquiunt ipſi, religio-
ſus careat nolle: nam ex dictis potius dicendum
eſt oppoſitum; quia aliàs poſſet cogi, & Religio-
ſus habet nolle in iis, in quibus non tenetur
obedire.

43 Sequitur decimotertiò, quod poſſit è con-
tra Prælatus præcipere Religioſo, quod acce-
ptet Superioris munus, vel quodcumque bene-
ficium conſuetum regi per Regulares ſuæ Re-
ligionis; quia id eſt ſecundum Regulam, & ta-
lis gubernatio ſpectat ad ſuam Religionem. Na-
44 uar. & Man. Rodrig. *in locis ſupra cit.* qui
ſubdunt, & rectè, quod poſſit etiam Prælatus
præcipere Religioſo, quod acceptet beneficium
ſui Monaſterij, licet ſit parui valoris, dum-
modo non cogatur relinquere alimenta neceſ-
ſaria ad ſupplendum victum à Monaſterio ſibi
præſtanda. Subdunt ſecundò, & etiam rectè,
45 quod poſſit præcipere Religioſo, quod acceptet
beneficium, licet ſit manuale, & ad nutum
amouibile, niſi iuſtam excuſationis cauſam ha-
beat, quia ſcilicet malitioſè ipſi confertur, eo
quod litigioſum ſit, vt litem terminet, &, ea ter-
minata, ipſi auferatur.

46 Cæterùm, ſi ſubditus à Prælato iuſſus, quod
acceptet aliquod ex dictis muneribus, impedi-
mento aliquo detineatur, dicendum eſt, quod
vel tale impedimentum ſubditus ipſe amouere
poteſt, vt ſi habeat propoſitum perſeuerandi in
peccato, quod muneri admittendo obſtaret,
& tale impedimentum tenetur ipſe amouere,
vt obedire poſſit: vel tale impedimentum non
poteſt ipſe, ſed Prælatus (diſpenſando ſcilicet)
amouere, vt ſi irregularitate, quam Prælatus
poteſt diſpenſare, detentus ſit, & tunc debet Præ-
lato impedimentum manifeſtare, niſi aliunde
diſpenſationem obtineat, &, Prælato diſpen-
ſante, debet obedire. Vel tale impedimentum
non poteſt nec ipſe Religioſus, nec Prælatus
amouere, & tunc Religioſus non tenetur obe-
dire, S. Th. 2. 2. *q.* 185. *art.* 2. *ad* 2. Turrecre-
mata *cap. olim, num.* 1. *ad* 2. 8. *q.* 1. S. Antonin.
47 3. *part. tit.* 20. *cap.* 2. §. 6. & Sot. *de iuſt. lib.* 10.
q. 2. *art.* 2. *ad* 2. qui ſubdit, & rectè, quod, ſi ſub-
ditus adeo pronum ad prauos motus ſe cogno-
ſcat, vt illos ſedaturus facile non ſperet, non
teneatur obedire; quia in moralibus quod eſt
valde difficile, reputatur impoſſibile. Subdit 48
ſecundò cum Silueſtro *ver. Epiſcopus q.* 3. *dict.* 4.
& etiam rectè, quod ſi ſubditus parum idoneum
ſe iudicet quoad ſcientiam, & alias qualitates ex-
trinſecas, quas Prælatus prudens, & probus nouit,
tenetur obedire; quia in tali caſu tenetur ſtare iu-
dicio Prælati.

Sequitur decimoquartò, quod poſſit Præla- 49
tus præcipere Religioſo, quod tempore peſtis
deſeruiat Religioſis domeſticis, etiam in tempo-
ralibus, cibaria ſcilicet, & medicamenta ne-
ceſſaria iis ſubminiſtrando; quia mutua mini-
ſteria ad conſeruationem boni ſtatus ſpectantia
(quale principale eſt infirmorum cura) non ſunt
ſupra, ſed iuxta Regulam, Caiet. *opuſc. tom.* 3.
tract. 9. *de vinculo obedientiæ q. vnic.* & Rodrig. *qq.
Regul. tom.* 3. *q.* 31. *art.* 5.

Non obſtat, quod inde Religioſo pericu- 50
lum mortis immineat; quia bonum commune
præfertur priuato, etiam cum periculo vitæ, & ſic
tenetur obedire; ſicut obedire tenetur ſecularis à
Principe iuſſus ire ad bellum, etiamſi inde pro-
babiliſſimum periculum mortis ſibi imminere
videat, Doctores communiter in tractatu de
Bello.

Excipe primò Religioſum, qui debilis ſit 51
complexionis, vel facilior ad infectionem con-
trahendam; vel qui ſit valde vtilis bono commu-
ni Religionis; quia tunc, cùm ſint alij, qui id
facere poſſint cum minori contagionis, & bo-
ni communis periculo, non tenetur obedire, &
Prælatus imprudenter hunc periculo exponit,
Rodrig. *cit. q.* 31. *art. vlt.* & Rutil. *de fuga temp.
peſt. lib.* 1. *diſput. q.* 1.

Excipe ſecundò, ſi Prælatus præcipiat Re- 52
ligioſo, quod deſeruiat peſte infectis externis;
quia id eſt ſupra, non iuxta Regulam, cùm non
ſpectet ad mutua ſtatus Religioſi conſeruandi
miniſteria; nec ſtatus Religionis vllo modo or-
dinetur ad curam ſecularium in temporalibus ha-
bendam. Armilla *ver. obedientia n.* 5. Tabien. *ibid.
q.* 5. *num.* 6.

Sequitur decimoquintò, quod neque poſſit 53
Prælatus præcipere Religioſo, quod deſeruiat
peſte infectis extraneis, etiam in ſpiritualibus,
Sacramenta ſcilicet iis miniſtrando; & quidem
ſi loquamur de Religioſo Religionis, cuius In-
ſtitutum non eſt vita actiua, nec iuuandis proxi-
mis vacare, qualis eſt Religio Carthuſianorum,
& ſimilium, conueniunt Doctores, vt videre
eſt apud Caiet. 2. 2. *q.* 26. *art.* 5. *ad fin.* Bannez
ibid. q. 33. *art.* 3. *dub.* 4. Nauarr. *cap.* 24. *num.* 11.
& Rodrig. *cit. q.* 31. *art.* 3. quia id eſt opus exi-
miæ perfectionis alienum ab ipſorum Inſtituto:
ſi verò loquamur de Religioſo Religionis, cuius
Inſtitutum eſt vita actiua, & proximis iuuandis
vacare, qualis eſt Religio Mendicantium, maior
eſt difficultas, ſed adhuc dicendum, quod non
teneatur obedire, quando id ſufficienter fieri po-
teſt per Parochos, vel per ſacerdotes, qui ſum-
ptibus Epiſcoporum vellent Parochis auxilium
præſtare; quia id primò, & per ſe pertinet ad
Parochos, quorum proprium munus eſt, Sa-
cramenta ſuis Parochianis adminiſtrare, & per-
tinet in primis ad Epiſcopum curare, quod mediis
Parochis, & aliis Sacerdotibus neceſſariis mer-
cede conductis ei ſpirituali animarum neceſſitati
ſubueniatur; quod ſi Parochi ei muneri obeun-
do non ſufficiant, nec ſacerdotes ei muneri
obeundo

obeondo per mercedem inſeruire reperiantur, tunc in ſubſidium tenetur Religioſus Religionis vitæ actiuæ obedire Prælato præcipienti; qui in tali caſu non ſolum præcipere poteſt,
54 ſed & tenetur præcipere, quia Religioſorum munus eſt, eſſe Epiſcoporum, & Parochorum coadiutores in ſalute ſpirituali proximorum adiuuanda; ſiquidem ob id eleemoſynis fidelium ſuſtentantur, S. Thom. 2. 2. *queſtion.* 187. *artic.* 1. *ad* 3. *& quæſtion.* 188. *art.* 4. *ad* 2. *&* 5. *& opuſc.* 18. *cap.* 16. *in fin.* & Rutil. *de fuga temp. peſt. lib.* 1. *diſp.* 1. *quæſt.* 1. *concl.* 10. quapropter in tali caſu ſubditus Religioſus Religionis vitæ actiuæ tenetur obedire, ſi tamen non ſit, vt ſupra dicebatur, Religioſus valde vtilis, vel valde ſubiectus infectioni, iuxta ea, quæ ſupra dicebantur.

55 Sequitur decimoſextò, quod poſſit Prælatus præcipere Religioſo, quod in certo loco ſtet ad tempus ſeu poſſit dare illum in pignus, vel in obſidem, ſi id faciat Prælatus pro vtilitate, vel neceſſitate Monaſterij; ſecus ſi id faciat pro pace, vel ſimili cauſa Reipublicæ; quia poteſtas, quam habet Superior Religionis, ordinatur ſolum ad bonum commune Religionis, non autem ad bonum commune Reipublicæ; ad quod ordinatur ſolum poteſtas, quam habet Pontifex; & ſic poteſt ſolum Pontifex id præcipere, ſicuti ſupra toties dicebatur; atque ita docent Abb. in *c. ex reſcripto, n.* 8. *de iureiur.* Bart. & Socin. *de regul. iur. regul.* 267. &
56 ita concordantur cæteri Doctores, qui inter ſe quo ad hoc diſſentire videntur; ſiquidem quod id poſſit facere Prælatus, negant gloſſ. *cit. capit. ex reſcripto, verſ. obſides dari*; Bald. *ibid. numer.* 1. Cardinal. *numer.* 2. Imola *numer.* 5. & Roman. *ſingul.* 505. *verſ. nunquid Epiſcopus.* At affirmant Ioan. Andr. *in dict. cap. ex reſcripto. num.* 9. Hoſtienſ. *numer.* 1. Felin. *num.* 3. Alex. de Næuo, *numer.* 33. Nauar. *lib.* 3. *conſil. tit. de Regular. conſil.* 65. & Surdus *de alim. tit.* 8. *priuileg.* 38. *num.* 26. *&* 27.

57 Cæterum, An ſuperiori accuſato à ſubditis de aliquo delicto obediendum ſit, pendente accuſatione.

Reſpondetur affirmatiuè, idque ob bonum commune; quia alioquin Communitas viueret ſine capite, & confunderentur omnia; atque ita in terminis docent Abb. *in cap. ex parte de accuſat. num.* 4. Felin. *ibid. paulo poſt. princip.* & Surdus *de aliment. tit.* 1. *quæſtion.* 127. *num.* 5.

58 Confirmatur; quia Iudici, durante Syndicatu, reuerentia exhiberi debet, non minus, quàm durante officio, Bald. & Iaſon, quos citat, & ſequitur Surdus *loco cit. numero* 6.

59 Confirmatur ſecundò; quia Superior Religionis incidens in aliquem caſum priuationis ipſo facto ſuæ ſuperioritatis, non contrahit talem pœnam, etiamſi de crimine palam conſtet, antequam per ſententiam Iudicis declaretur; & ſic ſubditi ante talem Iudicis ſententiam non poſſunt illum expellere è gubernatione, ſed, tenentur ei obedire, Doctores, quos citat & ſequitur Ioan. Valerus *in differentiis vtriuſque fori, ver. pœna, differ.* 20. & Diana *part.* 2. *Miſcellan.* 3. *reſol.* 67. Idemquè de omni alia pœna dicas, quod ſcilicet ante ſententiam Iudicis, etiamſi ipſo iure, ſeu ipſo facto ſit inflicta, non contrahatur, exceptis cenſuris, irregularitate; & pœnis teſtamentariis; quia de re Caiet. *ver. pœna* communiter receptus, & nos dicemus *infra dubitat.* 23. per totam.

Obiicies; Gloſſ. *cit. cap. ex parte, verſ. aliàs* videtur ſentire oppoſitum, ergo.

Reſpondetur, nego Antecedens: nam reuera 60 ſolum ibi Gloſſa intendit dicere, quod interim deſiſtendum non ſit ab accuſatione, idque ob bonum commune, ne delicta remaneant impunita; non autem quod interim ei in cæteris (idque etiam; vt ſupra dicebam, ob bonum commune, ne Communitas ſit ſine capite) obediendum non ſit.

DVBITATIO IV.

An, & qui ſint limites, intra quos Clauſura Monialium contineatur, quoſque Moniales prætergrediendo, Clauſuram violent?

SVMMARIVM.

1 *Monialibus non licet habere oſtium, per quod ex Monaſterio interiori introire poſſit in ipſarum Monialium Eccleſiam exteriorem.*

2 *Monialibus, etiam Tertiariis non licet egredi à ianua Monaſterij, quæ eſt pro clauſura Monaſterij ipſius etiam ad claudendam aliam vlteriorem ianuam, &c.*

3 *Locus Clauſuræ eſt qui continetur ianua clauſa, ad quam ſecularibus non patet acceſſus.*

4 *Moniales aſcendentes ſupra tecti tegulas, ſi intra eam partem, quæ monaſterium reſpicit, contineantur, clauſuram non violant; ſecus ſi eam pretergreſſæ ad alienam tecti partem tranſeant.*

5 *Qui inuentus eſt ſuper tegulas Eccleſiæ, habetur ac ſi inuentus eſſet in ipſa Eccleſia; quapropter gaudet immunitate.*

6 *Domus, & Monaſteria pro eodem vſurpantur in motu Pij V. qui incipit, Circa Paſtoralis.*

7 *Monialis ſiue iuſtè, ſeu iniuſtè à Monaſterio egreſſa, & intra Domum aliam priuatam incluſa, ſi ex hac egrediatur, clauſuram non violat.*

8 *Domus Monaſteriis contigua non comprehendatur intra clauſuram, intra quas Conuerſæ profeſſæ eleemoſynis colligendis deſtinatæ, morari debent.*

9 *Monialis, quæ ſe ponit in Rota, & facit illam voluere verſus partem exteriorem, vbi non eſt clauſura, licet in opinione nonnullorum violet clauſuram; ſecus tamen eſt in ſententia Auctoris.*

10 *In egreſſu ad clauſuram, ſicut & in ingreſſu ad illam datur paruitas materiæ.*

Reſpondetur; videatur de hac re Motus proprius Gregorij XIII. qui incipit: 1 *Deo ſacris virginibus*, vbi ſic ait: *Declaramus præterea, nullis Monialibus etiam Tertiariis licere habere*

habere oſtium, per quod ex Monaſterio interio-
ri introiri poſſit ipſarum Monialium Eccleſiam
exteriorem, in quam ſecularibus ad Miſſas
& diuina officia patere ſolet acceſſus, ſed om-
2 *nino muro obſtruendum. Nec iidem licere Mo-*
nialibus, etiam Tertiariis, egredi è ianua Mo-
naſterij, quæ eſt pro clauſura Monaſterij ipſius,
etiam ad claudendam aliam vlteriorem ianuam,
qua patere ſolet aditus ſecularibus venientibus,
vel ad rotam, vel ad crates, ſeu loca colloquiis
deſtinata, quæ vulgo Parlatoria vocantur, vel
ad pulſandam ipſam ianuam clauſuræ; quæ loca
cum ſaltem pro cauſis prædictis patere ſoleant ſe-
cularibus, extra clauſuram cenſeri debent, etiam
quo tempore clauſa ſunt; vide Nauarrum *Com-*
ment. 4 numer. 44. notab. 4. de Regular. & lib.
3. conſ. tit. de Regular. conſ. 66. edit. 1. Rodrig.
tom. 1. qq. Regular. q. 44. artic. 3. & Lezanam
tom. 1. cap. 25. num. 18. & *ver. Clauſula, n.* 8.
& ſeqq.

3 Hinc ſequitur, quod locus clauſuræ ſit, qui
continetur ianua clauſa, ad quam ſecularibus
non patet acceſſus; conſequenter ſi locus etiam
Eccleſia, ſit eiuſmodi, in quem ſeculares ad-
mittantur, eſſe cenſetur extra clauſuram Mo-
nialium; ita vt ſi eò illæ exeant, clauſuram
violent. Bonacina *de clauſura, quæſtion. 1. punct.*
1. Gauantus *in Man. Epiſc. ver. Monialium*
clauſura, numer. 10. & ſeqq. & Lezana *cit. nu-*
mer. 18.

4 Sequitur ſecundò, quod Moniales aſcenden-
tes ſupra tecti tegulas, ſi intra eam partem,
quæ Monaſterium reſpicit, contineantur, clau-
ſuram non violent; ſecus, ſi eam præter-
greſſæ ad alienam tecti partem tranſeant;
quia cum prior pars ad Monaſterium pertineat,
eſt intra clauſuram; non ſic poſterior, quæ al-
terius domus, non autem Monaſterij pars eſt,
Doctores in locis ſupra cit. & alij quos citat, &
ſequitur Lopez de Texeda *in Controuerſ. moral.*
tom. 1. lib. 2. controuerſ. 14. dub. 8. num. 9. Quod
inde confirmatur; quia ex communi ſententia
Doctorum, qui inuentus eſt ſuper tegulas Ec-
5 cleſiæ, habetur ac ſi inuentus eſſet in ipſa Ec-
cleſia; quapropter gaudet immunitate Ec-
cleſiæ.

Sequitur tertiò, quòd cum Pius V. in Motu
6 proprio, qui incipit: *Circa Paſtoralis*, præcipit,
ne Moniales Monaſteriis, ſeu domibus propriis
egrediantur, per domos, ibi non intelligat alias
Monaſterij domos diſtinctas ab ipſo Monaſterio,
ſed intelligat ipſummet Monaſterium, ita vt
Monaſteria, & domus pro eodem vſurpet: nam
ly *ſeu*, ſicut & *ſiue*, non ſenſum, ſed ſola verba
disiungit, teſte Abbate, *cap. inter cætera numer.* 4.
de reſcriptis, quem ſequuntur Nauar. *comment.* 4.
numer. 44. notab. 4. de Regular. Rodrig. *qq.*
Regular. tom. 1. quæſtion. 44. artic. 3. & alij
paſſim.

7 Quapropter Monialis, ſiue iuſtè, ſiue iniu-
ſtè è Monaſterio egreſſa, & intra domum aliam
priuatam incluſa, ex hac egrediatur, clauſuram
non violat, cum domus hæc Monaſterium non
ſit, ſed aliud quid à Monaſterio diſtinctum,
& ſic non egrediatur ex ambitu Monaſte-
rij, Nauar. *citat. Commentar. 4. numer.* 44.
Bonacina *de clauſura cit. quæſtion. 1. punct.* 2.
8 & Lezana *cit. tom. 1. cap. 25. num.* 18. Quod
adeo verum eſt, vt intra clauſuram non com-
prehendantur domus Monaſteriis contiguæ, in-
tra quas Conuerſæ profeſſæ eleemoſynis colli-
gendis deſtinatæ morari debent, ob eandem ratio-
nem; quia hæ non ſunt Monaſterium, domus
Regulares, ſeu locus clauſuræ, ſed ſunt extra
clauſuram, ita vt inde Conuerſæ profeſſæ egre-
dientes (etiam ad inhoneſta perpetranda) non
violent clauſuram; & eo licitè ſeculares, non
ſic Moniales, ingredi poſſint ſine violatione
clauſuræ, Nauar. *loco cit. numer.* 56. Bonacina
de clauſura quæſtion. 1. punct. 1. Tamburinus *de*
iure Abbat. diſp. 19. quæſit. 5. ad 7. Lezana *tom.*
1. cap. 25 *num.* 18. & *ver. clauſura, num.* 8. vide
etiam quæ dicentur *dubit.* 16.

Quid autem dicendum ſit de Moniali, quæ 9
ſe ponit in Rota, & facit illam volui verſus par-
tem exteriorem, vbi non eſt clauſura; ipſa tamen
Monialis non egreditur è Rota?

Reſpondetur, quod (licet probabiliter teneant
Comitolus *in Reſponſ. Moral. lib. 6. quæſt.* 3. &
Portellus *in dub. Regular. ver. Clauſura Monia-*
lium, numer. 24. talem Monialium violare clau-
ſuram, & ſic incurrere pœnas impoſitas contra
violantes clauſuram, ex eo, quia ſic acceſſit ad
locum, ad quem ſeculares licitè accedunt;
quod fieri expreſsè prohibetur in Bulla Grego-
rij XIII.) tamen probabilius negetur, ſaltem
ratione paruitatis materiæ, eſſe quid notabi-
le contra clauſuram; quia talis Monialis in caſu
dicto non egreditur, ſaltem notabiliter, ex am-
bitu clauſuræ, ſed ſe habet, ac ſi eſſet in
oſtio clauſulæ, quod non eſt, ſaltem quid nota-
bile, contra clauſuram, Doctores quos citat,
& ſequitur Diana *part. 3. tract. 2. reſol.* 52. 10
Cæterùm quod in egreſſu è clauſura, ſicut & in
ingreſſu ad illam, detur paruitas materiæ, dicam
infra dubit. 53.

DVBITATIO V.

Quænam Moniales Clauſuræ aſtringantur?

SVMMARIVM.

1 *Moniales profeſſa etiam ordinum Militarium S. Iacobi, Alcantara, Calatraua, &c. aſtringuntur clauſura.*

2 *Moniales cuiuſcumque ordinis etiam ſi Hieroſolymitana ſint comprehenduntur in decreto de clauſura.*

3 *Moniales, quæ ante Tridentini Decretum clauſuram ſeruare non conſueuerant, aſtringuntur clauſura.*

4 *Decreti Concilij de clauſura potiùs mens quam verba ſunt attendenda.*

5 *Motus proprius Pij V. & cap. periculoſo de ſtatu Regul. in 6. interpretatur.*

6 *Moniales conuerſæ, & Tertiariæ cuiuſcumque Ordinis vel Congregationis, ſi vere vtraque profeſſa ſunt, aſtringuntur ad clauſuram.*

7 *Conuerſa prædicta, vbi eſt conſuetudo, quod pro quæſtu exeant à Monaſterio, dummodo habeantur licentia neceſſaria, & ſint ætatis ſaltem 40. annorum, & non ſint plures quam octo, tolerari poteſt.*

8 *Mulieres in Congregatione modum aliquem viuendi*

viuendi religioſum vouentes, hortanda ſunt ad ſolemniter profitendum, & ex tunc ad clauſuram teneantur. Quod ſi facere recuſauerint, non licet in poſterum aliquam in Congregationem admittere ſub pœna nullitatis profeſſionis.

9 *Moniales, quæ faciebant profeſſionem ea conditione; vt clauſura non obſtringerentur, probabilius non ſunt profeſſæ.*

10 *Oblatæ non tenentur ad clauſuram; quia non ſunt vere Moniales, nec profeſſionem emittunt.*

11 *Nouitiæ cuiuſcumque approbatæ Religionis non tenentur ad clauſuram; quia neque hæ ſunt profeſſæ.*

12 *Nouitia egrediens è Monaſterio ex cauſa rationabili, non interrumpunt nouitiatum; ſecus ſi egrediantur ſine cauſa, licentia, vel habitu.*

13 *Nouitia ſi egrediatur de licentia Abbatiſſæ; male tamen conceſſa, adhuc tamen non interrumpit nouitiatum.*

14 *Nouitiæ dari non poteſt licentia egrediendi ad viſendos Parentes.*

15 *Profitens ea conditione, vt in domo propria maneat, non tenetur ad clauſuram.*

16 *Priuilegium obtentum à Monialibus aliquibus ante Concilium Tridentinum, & motum Pij V. viuendi intra conuentum in aliquibus locis honeſtis, non ſuffragatur.*

17 *Moniales, quæ vel ex regula, vel ex voto tenentur ad clauſulam, peccant eam violando contra Regulam, vel votum, vel etiam contra præceptum Eccleſiaſticum.*

1 RESPONDETVR, & dico primò, aſtringi Moniales profeſſas, etiam Ordinum Militarium, S. Iacobi, Alcantaræ, Calatrauæ, &c. probatur ex Trident. *ſeſſ.* 25. *de Regular. cap.* 22. ibi: *Hæc omnia, & ſingula in ſuperioribus decretis contenta obſeruari S. Synodus præcipit in omnibus Cœnobiis, ac Monaſteriis quarumcumque ſanctimonialium, etiamſi illa ſub gubernio Militarium, etiam Hieroſolymitana, viuant, & quocumque nomine appellentur, ſub quacumque Regula, vel Conſtitutione.* At vnum ex decretis ibi contentis eſt de Monialium clauſura, ergo, &c. Probatur ſe-
2 cundò, ex cit. Motu proprio Pij V. ibi: *Cuiuſcumque Ordinis, vel Militarium, etiamſi Hieroſolymitanæ ſint*; quæ dictio *Etiam*, in vtroque decreto ſignificat, comprehendi, etiam Religioſas, quæ ſunt aliarum Militarium Religionum; Nauarr. *num.* 44 Rodriq. *qq. Regul. tom.* 1. *quæſt.* 44. *art.* 1. & 3. & *tom.* 3. Summ. *in addition. in cap.* 95. *concluſ.* 5 Portell. *in addit. ad addit.* Lezana *ver. clauſura, num.* 23. & *tom.* 1. *cap.* 25. *num.* 17. Llamas *in Append.* §. 1. *in fin.* & Layman *lib.* 4. *tractat.* 5. *cap.* 12. *num.* 1. quidquid in contrarium quidam dubitarint.

3 Dico ſecundò, aſtringi etiam Moniales quæ ante Tridentini decretum clauſuram ſeruare non conſueuerant; probatur ex Tridentino *loco cit.* vbi iubetur, in quibuſcumque Monaſteriis ſeruari omnia decreta illius ſeſſionis 25. de Regularibus, inter quæ vnum eſt huius clauſuræ etiamſi à tempore immemorabili ſit contraria conſuetudo; quod & confirmat Pius V. *in cit.* Motu proprio, *Circa paſtoralis*, ibi: *Etiamſi ex inſtitutis, vel fundationibus earum Regula ad clauſuram non teneantur, nec vmquam in earum Monaſteriis, ſiue domibus, etiam ab immemorabili tempore, ſeruata fuerit.*

Obiicies; *in cit. loco* Tridentini dicitur: *Vniuerſis Epiſcopis præcipit S. Synodus, vt in omnibus Monaſteriis clauſuram ſanctimonialium, vbi violata fuerit, diligenter reſtitui, & vbi inuiolata eſt, conſeruari maximè procurent.* At non dicitur violari, nec reſtitui, quod numquam fuit, ergo.

Reſpondetur, mentem potius Tridentini, quàm verba illius ſpectari debere, *iuxta Regul. fin. de Reg. iuris in* 6. præſertim cum Tridentinum ibi vniuerſis Monialibus clauſuram præcipere intendat, & *in cap.* 5. Sic habeat: *Vbi id præceptum violatum eſt, non introducta clauſura* (& hoc dicitur, clauſura violata) *reſtituatur*, id eſt, inſtauretur, & reducatur ad clauſuram debitam, vi illius præcepti. 4

Inſtabilis; *in cit.* Motu, Circa paſtoralis, & *cap. periculoſo in princip. de ſtatu Regular. in* 6. *dicitur. Decernimus vniuerſas Moniales, ſi tacitè, vel expreſsè Religionem profeſſæ ſunt*; ergo ſolæ Moniales, quæ clauſuram profitentur, videntur ad illam teneri. 5

Reſpondetur, ibi diſponi de profeſſis tacitè, vel expreſsè Religionem, ad excludendas Nouitias, & alias non profeſſas, non autem de profeſſis clauſuram.

Dico tertiò, aſtringi etiam ad clauſuram Moniales Conuerſas, & Tertiarias cuiuſcumque ordinis, vel Congregationis, ſi verè vtræque profeſſæ ſint: probatur, quia in dicto Motu Pij V. *Circa Paſtoralis*, id expreſsè præcipitur; & docent ex communi ſententia Doctorum Nauar. *num.* 45. Rodriq. *quæſt.* 44. *art.* 4. Llamas, Lezana, & Layman *in locis ſupra cit.* quidquid in contrarium dixerit Corduba *in Adnotationibus ver. clauſura Monialium, notab.* 1. qui ſcripſit ante dictum Motum Pij V. 6

Cæterum, licet prædictæ Conuerſæ, ſicuti dicebam, ad clauſuram teneantur, ita vt non poſſint, neque ad altare in Eccleſia exteriori ornandum egredi, prout declarauit S. Congregatio Epiſcop. & *Regular.* 17. Octobr. 1592. Nihilominus, vbi fuerit conſuetudo prædictas Conuerſas è Monaſterio egredi pro quæſtu, tolerari poteſt, dummodo habeantur licentiæ neceſſariæ, & tales Conuerſæ ſint ætatis ſaltem 40. annorum, & non ſint formoſæ, & foris non pernoctent, & non ſint plures, quàm octo ad quæſtum deſtinatæ, & ſi deinde non egeant, ceſſent à quæſtu, prout etiam declarauit eadem ſacra Congregatio apud Gauantum in Manual. Epiſcop. *ver. Monialium clauſura, n.* 18. & *ſeqq.* qui *num.* 20. ſubdit, quid dicendum ſit de Monialibus conuerſis, ſi ſimiliter egeant, & ego dicam *dubit.* 16. 7

Dico quartò, Mulieres in Congregatione modum aliquem viuendi religioſum vouentes, hortandas eſſe, quod ſolemniter profiteantur, & ex tunc ad clauſuram teneri; quod ſi id facere recuſarint, & voluerint in Congregatione viuere ſine clauſura, non licere eis aliquam in poſterum in ſuam Congregationem admittere; ſic expreſsè ſtatuitur *in citato* Motu proprio Pij V. vbi & ſic ſubditur: *Quod ſi contra huiuſmodi hanc noſtram prohibitionem,* 8

&

& decretum aliquas receperint, eas ad ſic viuendum omninò inhabiles reddimus, ac illarum quaslibet profeſſiones, ac receptiones irritas decernimus, & nullas, quod intelligas de receptionibus in poſterum cōtra hoc decretum factis, nō item de receptionibus, quæ dictuoi decretum anteceſſerant; quia lex loquitur, & proſpicit in futurum. Vide Nauarrum *n.45.* & Rodriquez *to.1.q.44.art.3.*

9 An autem quædam Moniales, quæ faciebant profeſſionē ea conditione, vt clauſuræ nō obſtringerentur, verè eſſent profeſſæ? Reſpondetur cum Mirāda *in tract. de Monial.q.1.ar.4.* probabilius negatiuè, quia Motus Pij V. videtur irritaſſe, & annullaſſe ſimpliciter dictas profeſſiones.

10 Ex dictis ſequitur, ad clauſurā nō teneri Oblatas, quia nō ſunt verè Moniales, nec profeſſionē emittunt, ſed, vel nullo voto obſtringuntur, vel ſolū votis ſimplicibus. Nauar. *n.47.* Zerola *in praxi Epiſc. par.1.ver. Moniales ad 16. quæſit. dub.4.* Azor. *to.1.lib.13.c.8.q.1.* Lezana *to.1.c.25.n.17.* Graff. *1.par. deciſ. lib.4 c.33.* Rodriq. *cit. q.44. art vlt.*

11 Sequitur ſecundò; ad clauſuram neque teneri Nouitias cuiuſcumque Religionis approbatæ; quia neque hę ſunt profeſſę. & textus omnes clauſuram indicentes loquuntur ſolum de tacitè, vel expreſsè profeſſis, Doctores *ſupra cit.* & Graff. *1.par.deciſ. lib.4. c.23.num.17* Rodriq. *cit.ar.vlt.in fin.* & Nauar. etiam *lib.3.conſil.tit. de Regular.* 81. & 82. *& tit. de ſtatu Monachorum conſil.6. & conſil.7.n.1.*

12 An autem egredientes è Monaſterio interrumpant Nouitiatum, & deſinant eſſe Moniales?

Reſpondetur negatiuè, ſi egrediātur ex cauſa rationabili, v.g. morbi grauis curandi, & ex licentia Superiorum, & cum habitu; quia talis egreſſio cum his circūſtantiis arguit vnionē, & permanētiam in Religione, ſaltē quoad affectū: ſecus, ſi egrediantur ſine cauſa, licentia, vel habitu; quia talis egreſſio è contra arguit retroceſſionē ab obedientia, Religione, vel habitu; ſic S. Cōgregatio, quam refert, & ſequitur Suar. *to.4. de Relig. tract.8. lib.1.c.8.nu.16.* qui

13 ſubdit, quod, ſi Nouitia egrediatur de licentia Abbatiſſæ, malè tamen conceſſa, adhuc tamen per talem egreſſionem non interrumpatur Nouitiatus, quārum eſt ex vi iuris communis; videri etiam poterit Barboſa *de poteſt. Epiſcop. allegat.* 101. *n.* 23. & 28. & Gauantus *in Man. Epiſcop. ver. Monialium clauſura, nu.*13 qui refert eandem S. Congregatio-

14 nem declaraſſe, non poſſe Nouitiæ dari licentiam egrediendi ad viſendos parentes.

15 Sequitur tertiò, quod ſi hodiè licitè aliqua profiteatur ea conditione, vt in domo propria maneat (prout permittitur in cap. fin qui clerici, vel vouētes) neq; ad clauſuram teneri iſtam talem profeſſam; quia cit. textus loquitur de Monialibus in Cōgregatione viuentibus, vti conſtat ex Motu Pij V. ibi: *Mulieres quoque, quæ Tertiariæ, ſeu de Pœnitentia dicuntur, cuiuſcumque Ordinis fuerint in Congregatione viuentes*, & docent Nauar. *Comment.4.n.45.* & Graff. *cit.c.23.n.17.*

16 Sequitur quartò, quod ſi quæ Moniales obtinuerint ante Tridentinum, & Motum Pij V. priuilegium Pontificium viuendi intra Conuentum in aliquibus locis honeſtis, tale. priuilegium eis non ſuffragari; quia omnia huiuſmodi priuilegia ſublata ſunt per Tridentinum, & dictum Motum Pij V. ſuffragabitur tamen, ſi ſit priuilegium obtentum poſt talia Decreta. Nauar. *cit. comment.4,n.53.notab.2. & 3.* & alij paſſim.

17 Cæterum, quid peccent Moniales, clauſuram nō ſeruando?

Reſpondetur, quod quæ ad illam tenentur ex Regulæ ſtatuto, vel ex voto, peccent contra Regulam, vel votum, & etiam contra præceptum Eccleſiaſticum. Quæ vero ad illam non tenentur, nec ex Regulæ ſtatuto, nec ex voto, peccent ſolum contra præceptum Eccleſiaſticum, propter textus ſcilicet *ſupra* allegatos, Rodrig. *cit.qu.44.art.2.ad* 1. ex communi ſententia Doctorum.

DVBITATIO VI.

Ad quemnam ſpectet, aſtringere Moniales ad clauſuram?

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus in Monaſteriis ſibi ſubiectis auctoritate ordinaria, in exemptis, auctoritate delegata debet attingere Moniales ad clauſuram.*

2 *Item dic de Prælatis exemptis.*

3 *Lex interpretans in dubio intelligi debet iuxta legem, quam interpretatur.*

4 *Lex noua interpretans recipit omnes interpretationes veteris etiam ſi ſtrictius loquatur.*

5 *Motus Pij V. qui incipit* circa Paſtoralis *perpēditur.*

6 *Ex Tridentini Concilij diſpoſitione etiam Monaſteria Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiecta Epiſcoporum gubernio ſubiacent.*

7 *Declarationes Sac. Congregationis Cardinalium faciunt opinionem ſatis probabilem; non tamen contrariam reddunt improbabilem.*

8 & 9. *Seculares magiſtratus præſtare debent auxilium brachij ſecularis, ſi opus fuerit eo uti ad cogēdas Moniales ad clauſuram ſub excōmunicationis nō reſeruatæ pœna ipſo facto incurrenda, ſecus autem Principes, qui tantum à Concilio Tridentino ad huiuſmodi auxilium præſtandum exhortātur.*

10 *Exhortatio non importat præceptum.*

11 *Nomine Magiſtratuū ſecularium veniunt etiā Eccleſiaſtici, ſi iuriſdictionem ſecularem exercent.*

12 *Epiſcopi, & alij locorū Ordinarij nō tenētur ſub pœna peccati mortalis publicare quotannis decretum de clauſura Monialium; ſed ſufficit ſi ſemel publicatum fuerit.*

RESpondetur, quod (quāuis aliqui, vt Zerola *loco ſupra cit. ad 4. & 8. quæſit.* ſatis probabiliter ſātiant, id in vniuerſū ſpectare ad Epiſcopū, moti ex Trid. *ſeſſ.25. de Regular.c.5.* vbi videtur talis facultas Epiſcopis cōcedi, reſpectu omniū Monaſteriorū etiā exemptorū, quæ Regularib. ſubiiciūtur, ſic enim ibi habetur: *Bonifacij VIII. Conſtitutionem, quæ incipit Periculoſo, renouans S. Synodus, vniuerſis Epiſcopis ſub obteſtatione diuini iudicij, interminatione maledictionis æternæ, præcipit, vt in omnibus Monaſteriis ſibi ſubiectis ordinaria; in aliis verò Sedis Apoſtolicæ auctoritate clauſuram ſanctimonialium, vbi violata fuerit, diligenter reſtitui, & ubi inuiolata eſt, conſeruari maximè procurent; inobedientes, atque contradictores per cenſuras Eccleſiaſticas, aliaſque pœnas, quacumque appellatione poſtpoſita, compeſcentes*, Quod etiam ſæpe declarauit S. Congregatio, teſte Galletto *ver. clauſura numer.* 1. Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſc. allegat.* 102. *numer.6. & ſeqq.* & *in collect. ver. clauſura*, Gauanto *ver. Monialium clauſura, numer.* 47. 58. *& ſeqq.*) nihilominus ſatis probabiliter etiam cum Nauarro *cit. Comment.4. numer.* 60. Llamas *in append.* 9.3. 1

Graff. 1. *par. deciſ. libro* 4. *cap.* 23. *numer.* 6 Mi-
randa *tom.* 1. *quæſt.* 46. *ar.* 6. Layman. *lib.* 4. *tract.* 5.
cap. 12. *numer.* 1. Bonacina *de clauſura quæſtio.*
1. *punct.* 6. *numer.* 1. *&* *quæſtio.* 4. *punct* 2. &
Lezana *ver clauſura*, *numer.* 14. dici poſſit, quod
ſpectet ad Epiſcopum auctoritate ordinaria, aſtri-
gere Moniales ſibi ſubiectas, & auctoritate
2 Apoſtolica aſtringere Moniales immediatè Sedn
Apoſtolicæ ſubiectas, exẽptas verò ab Epiſcopo, &
ſubditas aliis Prælatis exemptis aſtringere ſpectet
ad ipſos Prælatos exemptos aliorum Ordinum.
Probatur primò, ex *cap. periculoſo*, *§. vlt. de
ſtatu Regul. in* 6. ibi: *Patriarchis*, *Primatibus*, *Ar-
chiepiſcopis*, *&* *Epiſcopis mandamus*, *quatenus
eorum quilibet in ciuitate*, *ac diœceſi propria in Mona-
ſteriis Monialium ſibi ordinarie iure ſubiectis*, *ſua*,
in his verò, *quæ ad Romanam immediatè ſpectant
Eccleſiam*, *ſedis Apoſtolicæ auctoritate*; *Abbates verò
& alij tam exempti*, *quam non exempti Prælati
Eccleſiarum*, *Monaſteriorum*, *&* *Ordinum quo-
rumcumque in Monaſteriis huiuſmodi ſibi ſubie-
ctis de Monialibus includendis quamprimum
commodè poterunt*, *prouidere procurent.* Quod De-
cretum non reuocat Tridentinum, quin innò-
3 uate proteſtatur, & interpretatur; & lex in-
terpretans in dubio intelligi debet iuxta
4 legem, quam interpretatur; & recipit omnes il-
lius interpretationes, etiamſi lex noua interpretãs,
ſtrictius loquatur, vt communiter Doctores.
5 Secundò, ex Motu proprio Pii V. *Circa Paſto-
ralis*, ibi: *Mandantes Patriarchis*, *&c. quatenus in
Monaſteriis Monialium ſibi ordinario iure ſubiectis*,
ſua; in his verò, *quæ ad Romanam mediatè*, *vel imme-
diatè ſpectant Eccleſiam*, *Sedis Apoſtolicæ auctorita-
te*, *vnà cum Superioribus eorumdem Monaſteriorum
clauſuram ſeruari procurent.* Et paulò poſt: *Iuxta
formam dictæ Conſtitutionis Periculoſo*, *in ſacro Concilio
Tridentino approbatam*, *&* *innouatam*, *quã etiã nos
auctoritate præfata approbamus*, *&* *innouamus in om-
nibus*, *&* *per omnia*, *ac illã diſtrictè obſeruari mãdamus.*
6 Tertiò, ex Tridentino *ſeſſ.* 25. *de Regular. cap.* 9.
vbi ſtatuitur, quod non Monaſteria exempta
Regolaribus ſubiecta, ſed quæ Sedi Apoſtolicæ
ſũt immediatè ſubiecta, ab Epiſcopis gubernẽtur.
Ad oppoſita ex dict. Tridentino *cap.* 5. patet
7 ex dictis, quæ ſit mens ipſius Tridentini, ibi, Ad
Cardinalium declarationes reſpondetur, quod de
ipſis non conſtet authenticè; & quod faciant opi-
nionem quidem ſatis probabilem, non autem quod
reddant cõtrariam improbabilẽ, ob rationes dictas.
8 Cæterùm, ſi, vt Moniales ad clauſuram co-
gantur, opus fuerit auxilio brachij ſecularis, id
inuocandum erit, & præſtandum à ſeculari-
bus, vti conſtat ex Tridentino *cit. cap.* 5. ibi:
Inuocato ad hoc, *ſi opus fuerit*, *auxilio brachij
ſecularis*; *quod auxilium vt præbeatur*, *omnes Chri-
ſtianos Principes hortatur S. Synodus*, *&* *ſub excom-
municationis pœna ipſo facto incurrenda omnibus Ma-
9 giſtratibus ſecularibus iniungit.*
Vnde fit, quod, ſi principes hoc auxilium
ſine iuſta cauſa denegent (licet peccent contra
aliam legem; cùm ex officio ſibi iniuncto ad il-
lud iuſtè petentibus præſtandum teneantur,
iuxta *cap.* 1. *de offic. Ordinar. cap. Principes de
maior. &* *obed. cap. duo*, *&* *cap. ſi Imperator*,
diſt. 96. & docet Nauar. *Comment.* 4. *numer.* 46.
& alij paſſim) tamen non peccant contra
hoc decretum Tridentini, ſicuti contra ipſum
peccant cæteri Magiſtratus ſeculares (ſi ſcilicet
10 requiſiti præſtare auxilium grauiter omittãt, ſecus
ſi non omittant grauiter; vt ſi verbi gratia man-
dent ſatellitibus, vt auxilium præſtent; iſti verò
fingant auxilium præſtare, ſed non præſtent; in
quo caſu, cum illi ſaltem mortaliter, non peccent,
excommunicationem non incurrent) quia di-
uerſimodè de vtriſque loquitur Tridentini di-
ctum decretum; ſiquidem Principes ad huiuſmodi
auxilium præſtandum exhortatur ſolum, & ex-
hortatio non importat præceptum, *cap. quod
præcipitur*, 14. *quæſtio.* 1. Cæteros autem Magi-
ſtratus ſeculares grauiſſimo præcepto ſub pœna
excommunicationis ipſo facto incurrendæ con-
ſtringit. Quæ tamẽ reſeruata Papæ non eſt; cum in
Tridentino concilio nullum de reſeruatione ver-
bum reperiatur.
Nomine Magiſtratuum ſecularium veniunt om- 11
nes qui iuriſdictionẽ ſecularẽ exercent, iuxta *l. eum
qui ff. de iuriſd. omn. Iudic.* & videri poteſt Bart. *l.* 1 *ff.
de offic. eius, cui mãdata eſt iuriſd.* Speculator *tit. de iu-
riſdict. omn. Iudic.* Duardus in Bull. Cœn. *can.* 19. *q.* 2.
n. 2. Et veniunt Magiſtratus ſeculares cuiuſcunque
generis, & ordinis exiſtãt; quia illa dictio *omnibus* eſt
vniuerſalis. Et nullũ Magiſtratũ ſecularem excludit
l. Iulianus, *& l. teſtamentum in princip. ff. de legatis* 3. *&
l. hoc articulo, ff. de hered. inſtituẽ* quapropter veniunt
Prętores, Iudices, Ciuitatũ, Rectores prouinciarum
Pręfecti, & quicũq; alij, qui Regib. & Princip. (cũ hi
ex Nauarro *cõment.* 4. *n.* 60 *de Regular.* & Sanch *lib.
6. moral. c.* 15. vt potè ius proprio iure dicẽtes, & ſu-
periorem in tẽporalibus nõ agnoſcentes, non vo-
cẽtur Magiſtratus, ſed Reges, & Principes) in exer-
cenda iuriſdictione ſeculari ſunt inferiores.
Quod adeò verũ eſt, vt etiã veniant Eccleſiaſtici, ſi
hi etiam exercẽt iuriſdictionẽ ſecularem, ſeu exer-
cent iuriſdictionem titulo ſecularis poteſtatis, vt
ſi à Principe ſeculari Præſides, vel alicuius Magi-
ſtratus ſeculari, à quo ciuitas, vel prouincia guber-
natur) Conſiliarij conſtituantur; quia tunc Eccle-
ſiaſtici etiam veniunt nomine Magiſtratus ſecula-
ris; cum Trid. Concilium non reſpexerit ad circũ-
ſtantiam perſonę pręcisè, ſed ad qualitatem mune-
ris, & officij, à quo Magiſtratus ſecularis nomen
deſumitur.
An autem teneantur Epiſcopi, & alij locorũ Or-
dinarij ſub pœna peccati mortalis quotannis de-
cretum hoc de clauſura Monialium publicare?
Reſpondetur negatiuè, ſtante, quod Motum Pij
V. incipientem, *Decori* (vbi id fieri pręcipiebatur in
virtute S. obedientiæ) attemperauerit poſtea ipſe- 12
met Pius V. in altero Motu incipiente, *Circa Paſto-
ralis*, & Gregorius XIII. in ſuo Motu, qui incipit,
Deo ſacris, vbi ſolum publicationem præcipiunt,
non addito, quoties ea fieri debeat, conſequenter
ſufficit, quod ſemel id decretum publicatum fuerit,
& ita ſeruatur in praxi. Vide Nauarrum *Comment.
4. de Regular. n.* 54. *&* 58.

DVBITATIO VII.

Ad quemnam ſpectet dare licentiam egreſ-ſus è clauſura, & cauſam egreſſus approbare

SVMMARIVM.

1 *Ad Epiſcopos ſpectat in omnibus quibuſcumque
Monialium Monaſteriis dare licentiam egreſſus
è clauſura, & cauſam egreſſus approbare.*

2 *Ad Epiſcopos coniunctim cum ſuperioribus Regularibus ſpectat dare licentiam egreſſus è clauſura, & cauſam approbare.*
3 *Moniales ſi egreſſa fuerint ſine licentia Ordinarij à clauſura, & ſuperiores Regulares ſi licentiam dederint cenſuris Eccleſiaſticis ab ipſiſmet Ordinariis puniri poterunt.*
4 *Confectij opinio reprobatur aſſerentis ſolum in tribus caſibus requiri Epiſcopi & ſuperioris Monaſterij coniunctim licentiam egrediendi.*
5 *Opinio Rodriguez refellitur, & cur, neque enim ſuperiores Regulares in Monaſteriis nullius Diœceſis ſine locorum Ordinariis dare poſſunt licentiam egrediendi à clauſura.*
6 *Abbatiſſa, cum præcepto clauſuræ obſtringatur, ſicut cæteræ Moniales, non poteſt dare licentiam egrediendi à clauſura.*
7 *Motus Pij V. qui incipit (Decori & honeſtati) non eſt vbique vſu receptus, vbi tamen vſu receptus eſt, non poteſt ſuperior Regularis ſine Ordinario dare licentiam egreſſus, ſecus tamen eſt, vbi motus prædictus non eſt vſu receptus.*
8 *Abbatiſſæ licentia non ſufficit, & cur.*
9 *Licentia egrediendi è Monaſterio debet eſſe in ſcriptis, ſicut & ingrediendi in ipſa.*

1 RESPONDETVR, quod (quamuis Nauar *lib. 3. conſil. 48. num. 6. tit. de Regular. & conſil. 5. num. 6. tit. de ſtatu Monach.* Graff 1. *par. deciſ. lib. 4. c. 23. numer. 6.* Llamas *in Append. §. 5,* Miranda *de Monialibus q. 3. art. 6. concl.* 1. Rodrig. *tom. 1. q. 46. art. 6.* Layman. *lib. 4. tract. 5. cap. 12. nu. 3.* ſentiant licentiam hanc dare, & cauſam egreſſus approbare, ſpectare ad Epiſcopum, in Monaſteriis ſibi, vel Sedi Apoſtolicæ ſubiectis, at in Monaſteriis exemptis, quæ Regularibus ſubiiciuntur ſpectare ad Superiores Regulares, vt ſupra de clauſura Monialibus indicenda ad mentem eorumdem Doctorum ſatis probabiliter dicebamus) tamen probabilius ſit, generaliter in omnibus quibuſcumque Monialium Monaſteriis ſpectare ad Epiſcopum; & meritò, quia plus eſt, dare licentiam egreſſus, quàm ad clauſuram Moniales aſtringere (vnde patet diſparitas ad fundamentum oppoſitum) tum quia Tridentinum *ſeſſ. 25. de Regular. cap. 5.* generaliter ait: *Nemini autem Sanctimonialium liceat poſt profeſſionem exire à Monaſterio, etiam ad breue tempus, quocumque prætextu, niſi ex aliqua legitima cauſa ab Epiſcopo approbanda*; tum quia Pius V. in Motu proprio, qui incipit; *Decori, & honeſtati*, poſtquam decidit, nulli Monialium licere exitum, niſi ex cauſa magni incendij, vel infirmitatis, lepræ, vel epidemiæ, ſubdit: Quæ tamen infirmitas, præter alios Ordinum Superiores, quibus cura Monaſteriorum, etiam per Epiſcopum, ſeu alium loci Ordinarium, etiamſi prædicta Monaſteria ab Epiſcoporum, & Ordinariorum iuriſdictione *exempta eſſe reperiantur, cognita, & expreſſè in ſcriptis approbata ſit*: quapropter in Monaſteriis exemptis, quæ ſubduntur Regularibus, requiri Superioris Monaſterij, & Epiſcopi licentiam coniunctim, docent Nauar. *Comment. 4. de Regular. numero 60.* Azor. *tom. 1. lib. 13. c. 8. quæſtio. 1.* Zerola *in prax. Epiſc. par. 2. ver. Moniales Dubitat. 8.* (qui ſic teſtatur de praxi) Capuc- 2

cinus in Annotat. ad Compendium priuilegiorum Mendicantium, ver. clauſura Monialium, ad fin. & Doctores, quos citat, & ſequitur Tamburin. *de iure Abbat. diſputat. 20. quæſtio. 5.* Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcop. allegat. 102. numero 69. & ſeqq.* Nouarius in Lucerna Regular. *ver. Epiſcopus quoad Regulares numero 7.* qui teſtatur, ſic declaraſſe S. Congregationem in vna Viterbienſi 26. Iunij 1626. Peirinus *tom. 1. priuileg. Minim. in Conſtit. 6. Pij V. numero 12.* & Lezana *tom 1. cap. 25. numero 21.* vbi refert alteram S. Congregationis declarationem in his verbis: *Moniales ſubiectæ iuriſdictioni Regularium exemptorum, ſi ſine licentia Ordinarij egreſſæ fuerint è Monaſteriis, debent ipſæ, & ipſarum ſuperiores, de quorum licentia de Monaſteriis egreſſæ fuerint, per cenſuras Eccleſiaſticas, & alia iuris remedia ab eorum Ordinario puniri, non obſtantibus quibuſcumque priuilegiis,* &c. 3

Dices, Motum Pij V. requirere in Monaſteriis exemptis (quæ ſubduntur Regularibus) Superioris Monaſterij, & Epiſcopi licentiam coniunctim in iis tribus caſibus, quos ibi Pontifex enumerat, non autem in aliis caſibus; & ideò in aliis caſibus ſufficere tantum licentiam Superioris Monaſterij; ſic nonnulli Doctores, inter quos Confectius *de priuileg. Ordinum Mendicantium tit. 20. cap. 4.*

Sed contra, quia abſurdum eſt, dicere, Pontificem requirere in Monaſteriis exemptis (quæ ſubduntur Regularibus) Superioris Monaſterij, & Epiſcopi licentiam coniunctim in iis tribus caſibus, qui ab ipſomet Pontifice, tanquam iuſti, approbantur, & ſic certis; & non requirere vtriuſque, ſed tantum Superioris Monaſterij licentiam in aliis caſibus, qui per ſimilitudinem, vel extenſionem à Doctoribus tanquam iuſti approbantur, & ſic non certis, ſed dubiis. 4

Dices ſecundò, Motum Pij V. intelligi de Monaſteriis exemptis, quæ ſubduntur non ſolum Generalibus, & Prouincialibus habentibus iuriſdictionem, quaſi Epiſcopalem, ſed etiam ſubduntur Superioribus Monaſterii inferioribus talem iuriſdictionem, quaſi Epiſcopalem, non habentibus; conſequenter in talibus Monaſteriis; non ſufficere Superioris immediati licentiam, ſed requiri etiam licentiam, & approbationem Generalis, vel Prouincialis (cum hi quoad iuriſdictionem ſint Epiſcopi Monialium ſibi ſubiectarum) non tamen item Epiſcopi, ſic Rodriguez *cit. quæſt. 46. art. 6.*

Sed contra; quia abſurdum eſt, dicere, Pontificem ibi per Epiſcopum, & Ordinarium intelligere Generalem, vel Prouincialem iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, habentes; ſicuti conſtat ex iis verbis: *Præter alios Ordinum Superiores, quibus cura Monaſteriorum incumberet, etiam per Epiſcopum, ſeu alium loci Ordinarium, etiamſi prædicta Monaſteria ab Epiſcoporum, & Ordinariorum iuriſdictione exempta eſſe reperiantur*: nam cum ibi dicatur: *Præter alios Ordinum Superiores*, clarè Pontifex omnes Superiores; & non ſolum immediatos includit: & cum ſubdatur. *Per Epiſcopum, ſeu alium loci Ordinarium,* clarè Pontifex non intelligit Superiorem Regularem nō enim Superior Regularis dicitur loci Ordinarius; tum quia ſequeretur, quod in his Monaſteriis requireretur præter licentiā Generalis, vel Prouincialis licētia Superioris immediati, ſeu localis; cum Pōtifex ibi 5

requirat licentiam Epiſcopi,& Superioris Monaſterij: qood tamen Rodriguez non admittit. Et veſè (remotis Religionis Conſtitutionibus quæ ſic ſtatuant) non eſt ratio, cur ſolum Generalis, vel Prouincialis hanc licentiam dare poſſit, & non
6 poſſit Superior immediatus, ſeu localis, cum & hic iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, habeat; ſicut & ille; quamuis non item poſſit Abbatiſſa, vtpote quæ præcepto clauſuræ obſtringitur, ſicut & cæteræ Moniales; ſic Doctores communiter, quos citat, & ſequitur Rodriguez *loco cit. quaſt. 46. art. 2.* & Sanchez *de matrimon. lib 8. diſputat. 3. num. 9.*

7 Dices tertiò, Motum Pij V. non eſſe vſu receptum, & ideo per non vſum vires obligandi amiſiſſe.

Sed contra, quia licet id verum ſit in aliquibus locis, vt in Hiſpania, teſte Rodriguez *quaſtio. 47. art. 11.* & Lezana *cit. num. 21.* non tamen verum eſt in omnibus locis, ſicuti patet ex dictis ſupra. In locis tamen, in quibus prædictus Motus Pij. V. vſu receptus non eſt, concedo, quod quoad Monaſteria exempta non ſit opus licentia Epiſcopi, ſed ſufficiat licentia Generalis, aut Prouincialis, aut Superioris localis, iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentis, Nauar. & Azor. *locis ſupra cit.* Suar. *tom. 4. de Relig. libro 1. cap. 9. numer. 13.* Llamas *in Append. §. 5.* Miranda *de Monialib. q. 3. ar. 6. concl. 1.* & Bonacina *de clauſura q. 1. punct. 8. num. 1.*

8 Ex dictis ſequitur, quod non ſufficiat licentia Abbatiſſæ; quia ipſa etiam clauſuræ præcepto obſtringitur, ſicut Moniales; tum quia Motus Pij V. loquitur de Superioribus Ordinum, ibi *Præter alios Ordinum Superiores*; Doctores, quos citat, & ſequitur Rodriguez *tom. 1. qq. Regular. q. 46. ar. 2.* & Bonac. *n. 1. cit.*

Sequitur etiam, quod licentia egrediendi è
9 Monaſterio debeat eſſe in ſcriptis, quia ſic expreſsè iubet Pius V. in dicto Motu, Decori, & honeſtati; tum quia cum Tridentinum *dict. ſeſſ. 25. de Regularibus cap. 5.* exigat licentiam ingrediendi in Monaſteria Monialium in ſcriptis eſſe, ſignum eſt, quod multò magis exigat in ſcriptis eſſe licentiam egrediendi ex illis; cum longe grauius quid ſit, Monialem egredi ex Monaſterio, quàm perſonam ſecularem ingredi in illud. Nauar. *quaſt. 3. art. 6. concl. 2.* & Suar. *de Relig. lib. 1. cap. 9. numer. 16.*

Cæterum, an ſi licentia non ſit in ſcriptis, vel ſaltem verbotenus obtenta, item ſi non ſit legitima ſed fraude, vel fauore impetrata, Monialis egreſſus è Monaſterio ſit illicitus; & cenſuris ſubiectus, dedam *infra Dubit. 37. & 55.*

DVBITATIO VIII.

An dare licentiam egreſſus è clauſura, & cauſam egreſſus approbare, ſpectare poſſit etiam ad Vicarium?

SECTIO I.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius Generalis, & non Vicarius foraneus poteſt dare licentiam egreſſus è clauſura, & cauſam egreſſus approbare.*

2 *Epiſcopus poteſt ſibi ſolum reſeruare dare licentiam egrediendi è clauſura, & poteſt etiam eam committere Vicario foraneo, & cui nam maluerit.*

3 *Nomine Ordinarij in omnibus decretis venit Vicarius Generalis, non item foraneus.*

4 *Vicarius Generalis habet vnam, eamdemque iuriſdictionem, & conſtituit vnum, & idem Tribunal cum Epiſcopo.*

5 *Clauſurã Monialium inducere ſpectat ad Epiſcopos vt ſedis Apoſtolicæ Delegatos, non item quod Moniales è clauſura egredi non poſſint; quia Concilium loquitur ſimpliciter de Epiſcopo, & conſequenter extendi etiam poteſt ad Vicarium.*

6 *Vicarius Generalis Capituli, ſede vacante poteſt circa clauſuram Monialium, quidquid poteſt Vicarius Epiſcopi; idem dic de Vicario cuiuſcumque Prælati iuriſdictionem quaſi Epiſcopalẽ habentis, & de Vicario Generali ordinum militarium.*

7 *Prælati iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes poſſunt in Monaſteriis exemptis, quidquid poſſunt Epiſcopi.*

8 *Capitulum ſede vacante probabilius eſt quod poſſit in Monaſteriis exemptis circa clauſuram, quidquid poterat Epiſcopus.*

RESPONDETVR affirmatiue, ſi loquamur, non de Vicario foraneo ſed de Vicario generali; Armendarij in addit. ad recopilat. legum 1
Nauarræ *libro 1. de Relig. numer. 109.* Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſc. allegat. 102. numer. 38.* Lezana *ver. Clauſura num. 24.* Et probatur; quia licet Tridentinum *ſeſſ. 25. de Regular. cap. 5.* iubeat, licentiam eſſe ab Epiſcopo approbandam, hic nomine Epiſcopi venit Vicarius, ſi non foraneus (niſi huic talem facultatem 2
commiſerit) ſaltem generalis (niſi huic dictam facultatem abſtulerit, eam ſibi reſeruando) Siquidẽ Pius V. in Motu proprio, Decori, & honeſtati, loquens de eo, qui talem licentiam dare debeat, explicuit Epiſcopum, aut alium loci Ordinarium, nomine autem Ordinarij in omnibus decretis venit 3
Vicarius generalis, non item foraneus; Doctores, quos citat, & ſequitur Sanchez *de matrimon. libr. 3. diſputat. 29. numer. 35.* Iacob. Sbrotius *de Vicario Epiſcopi libro 2. quaſtio. 55. numer. 9.* licet ſibi contrarius videatur *quaſtio. 201. numer. 4.* Bonacin. *de clauſur. quaſtio. 1. punct. 8. numer. 2.* Layman *libro 4. tractatu 5. cap 12. numer. 1.* & Diana *par. 3. tractatu 2. reſol. 48.* tum quia quotieſcumque Tridentinum loquitur de Epiſcopo, & res non eſt aliena ab eius Vicario generali, & non excipitur idem eius Vicarius generalis, de facto nomine Epiſcopi comprehendit Vicarium generalem, Gloſſa, Felinus, & alij Doctores, quos citat, & ſequitur Sanchez *loco ſupra cit. numero 16.* tum quia Vicarius generalis habet vnam, eandemque iuriſdictionem, & conſtituit vnum, 4
& idem tribunal cum Epiſcopo; conſequenter habet ſibi ſubiectas Moniales, quas auctoritate propria ſubiectas habet Epiſcopus, Nauar. *libro 3. conſ. 6. & conſ. 9. numer. 2. de ſtatu Monach.* & Llamas *in Append. §. 5.* vbi idem docet de Monialibus ſubiectis immediatè Pontifici; licet in his poſſit eſſe aliqua difficultas; quia in ordine ad has egreſſus licentiam dare

dare, & cauſam approbare, competit Epiſcopo, vt delegato ex authoritate Sedis Apoſtolicæ delegata; in quo caſu nihil poſſe videtur Vicarius, licet generalis. At quidquid ſit de hac ratione, dici tamen poteſt, Concilium dare quidem facul-
5 tatem Epiſcopo, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegato, ad inducendam clauſuram in Monaſterijs Sedi Apoſtolicæ ſubiectis; ſed cum præſcribit, quod Moniales clauſura egredi non poſſint, loquitur ſimpliciter de Epiſcopo, cuius iuriſdictio competit etiam Vicario generali, niſi excipiatur, vel niſi res aliena ſit ab eius officio, ſicuti *ſupra* dicebam.

6 Quod dixi de Vicario generali Epiſcopi (quod ſcilicet poſſit egreſſus licentiam dare, & cauſam approbare) idem dico de Vicario generali Capituli Sede vacante, & cuiuſcumque Prælati iuriſdictionem, quaſi Epiſcopalem, in diœceſi aliqua habentis; & de Vicario generali Ordinum Militarium; quia hi etiam nomine Ordinarij veniunt, Doctores, quos refert, & ſequitur Sanchez *citat. diſp.* 29. *numero* 45. Barboſa 3. *par. allegat.* 102. *num.* 28. *ad finem*, Bonacina, & Layman, *in locis ſupra citat.* Idemque dico de Prouiſore nominato à Capitulo, Barboſa, & Lezana vbi ſupra, & Tamburin. *de iure Abbat diſputat.* 23. *quæſit.* 2.

7 Item quod dixi de Epiſcopo (quod ſcilicet poſſit, etiam Monialibus Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiectis, licentiam dare) idem dico de omnibus Prælatis iuriſdictionem prædictam, quaſi Epiſcopalem, habentibus; quia hi quoad iuriſdictionem ſunt Epiſcopi in ſua diœceſi, Sanchez, & Layman *locis citatis*

8 An autem hoc idem poſſit dici de Capitulo ſede vacante.

Reſpondetur, quod (licet negandum videatur; quia Capitulum Sede vacante non ſuccedit in iuriſdictionem Epiſcopo delegatam, tanquam Sedi Apoſtolicæ delegato; Doctores, quos citat, & ſequitur Sanchez *de matrimon. lib.* 8, *diſp.* 2. *numero* 12.) tamen adhuc, hoc non obſtante, probabilius ſit oppoſitum; ſic Sanchez, & Layman *ſupra*; & probatur, quia Moniales hæ non debent eſſe ſine Prælato, ad quem confugiant. Qua ratione motum Tridentinum Concilium *ſeſſ.* 25. *de Regular. cap.* 9. & qua ratione motus Pontifex *in cap. periculoſo*, & in Motu, *Decori, & honeſtati*, præceperunt, eas eſſe ſub cura Epiſcopi, tamquam Sedis Apoſtolicæ delegati: quæ neceſſitas etiam militat in Capitulo Sede vacante; cum ſæpe diu vacet, & ſæpe contingant ſimiles occaſiones in Monialibus.

SECTIO II.

Corollaria.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius Generalis eſt Iudex Ordinarius ſubditorum Diœceſis.*

2 *Vicarius Generalis poteſt Diœceſanorum omnium confeſſiones audire eorumque matrimoniis valide aſſiſtere, & eiuſmodi facultates etiam aliis ſacerdotibus delegare.*

3 *Vicarius Generalis poteſt in foro externo contentioſas cauſas cognoſcere, præcipere, iudicare, atque etiam excommunicare.*

4 *Vicarius Generalis (attento iure communi) non poteſt concedere meras, & voluntarias gratias, cuiuſmodi ſunt collatio Beneficiorum, diſpenſatio in irregularitatibus ex occulto delicto, denunciationibus, matrimonijs, &c.*

5 *Epiſcopus non prohibetur tribuere Vicario Generali maiorem facultatem, quam is habeat de iure communi.*

6 *Nulla conſuetudine introduci poteſt, vt à Vicario Generali ad Epiſcopum appelletur.*

7 *Appellatio eſſe non poteſt ab eodem ad eundem.*

8 *A Vicario Foraneo, ſeu Decano rurali poteſt appellari ad Epiſcopum.*

9 *Vicarij Generalis Iuriſdictio, mortuo, vel depoſito Epiſcopo, expirat.*

10 *Delegati Iuriſdictio ob mortem delegantis ſtatim expirat quoad negotia cœpta.*

11 *Vicarius Generalis mortuo Epiſcopo non poteſt exercere iuriſdictionem, niſi ſit à Capitulo confirmatus.*

12 *Vicarij Generalis Iuriſdictio extinguitur, vel per mortem Epiſcopi, vel per mandati reuocationem, per mortem ſtatim, per reuocationem vero, ſi ei fuerit legitime intimata.*

13 *Vicarij Generalis actu, & litera dimiſſoria ab eo data valent etiam mortuo Epiſcopo, ſi communiter eius mors ignoretur, licet mors Epiſcopi præceſſerit.*

14 *Iuriſdictio Vicarij Generalis ſuſpenditur ſolum, non autem omnino amittitur per Epiſcopi excommunicationem, vel ſuſpenſionem.*

15 *Delegati Iuriſdictio non ceſſat ob excommunicationem delegantis, ſi cauſa integra non ſit, ſed cœpta.*

16 *Vicarius propriè dictus Epiſcopi, Prælati, Præſidis, vel Rectoris ab ipſis conſtitutus ad exercendam iuriſdictionem pro eorum arbitrio deponitur, ſecus eſt, ſi Vicarius datus ſit in ſubſidium Principalis Prælati.*

17 *Vicarij Foranei, ſeu rurales in quibuſdam locis ab Epiſcopis conſtituti, ita vt eorum Dignitas, ſeu officium perpetuum ſit, deponi non poſſunt, niſi ob graue delictum depoſitione dignum.*

Ex dictis (quod ſcilicet Vicarius generalis ſit 1
Iudex Ordinarius ſubditorum diœceſis, quaſi vnus ex Epiſcopo, cuius vicem gerit, & perſonam repræſentat, iuriſdictionem exercens, ſicuti etiam conſtat *ex c. Romana, de appellat. in* 6. *& c.* 2. *de conſuetud. in* 6.) ſequitur primò, quod Vicarius gene- 2
ralis poſſit diœceſanorum omnium confeſſiones audire, eorumque matrimoniis validè aſſiſtere, atque eiuſmodi facultates etiam aliis ſacerdotibus delegare, Doctores apud Sanch. *de matr. lib.* 3. *diſp.* 29. Item poſſit in foro externo contentioſas cau- 3
ſas cognoſcere, præcipere, iudicare, atque etiam excommunicare, Doctores, quos citat, & ſequitur Sanchez *loco cit.* & Suarez *de cenſur. diſp.* 20. *ſect.* 1. Quamuis non poſſit attento iure communi, concedere meras, & voluntarias gratias, cuiuſmodi ſint collatio beneficiorum, diſpenſatio in irregularitatibus ex occulto delicto, denunciationibus 4
matrimonij, & ſimilibus, Doctores, quos citat & ſequitur Garſ. *de beneficio par.* 5. *c.* 8. *n.* 46.

Vaſquez 1. 2. *queſt.* 95. *art.* 2. *diſp.* 154. *cap.* 4. *num.* 20.

23 Item ſimiliter teneatur Religioſus obedire, ſi id præcipiat Prælatus ob aliquam publicam neceſſitatem; quia & hoc tunc omnibus, & per aliquod tempus præcipi, non eſt contra, ſed iuxta Regulam. Cordub. *reg. S. Franciſ. cap.* 10. *q.* 2. *punct.* 6. & Leſſ. *de iuſt. & iur. lib.* 2. *c.* 41. *dub.* 9. *num.* 76.

24 Sequitur ſeptimò, quod poſſit Superior ex iuſta cauſa libertates, & immunitates in Regula conceſſas coarctare contra Regulæ, vel alterius Superioris præſcriptum; ſi id Superiori in Regula ex parte, vel ex toto facere non prohibeatur; quia tunc ex Epichei non eſt id contra Regulam, vel eius limites excedens.

25 An autem id facere, Superiori prohibeatur in Regula; colligendum eſt ex verbis ipſius Regulæ, & ex circumſtantiis; ſicut & in caſu, quo Prælatus inferior limitaret licentiam, & immunitatem alicui ſubdito à Prælato ſuperiori conceſſam, ob eandem rationem.

26 Cæterum, in dubio an Prælatus, ſeu ſuperior poſſit coarctare. & coarctandi iuſta cauſa ſubſit, nec ne, ſtandum eſt Superioris iudicio, ſicut & in caſu, quo ſubditus Religioſus valetudinarius, vel alio impedimento laborans, ſit in dubio, an teneatur ieiunare, abſtinere à carnibus, officium recitare, &c. quapropter talis
27 tenetur obedire Superiori præcipienti, ne ieiunet, abſtineat à carnibus, officium recitet, &c. Nec obſtat, periculum fractionis legis; quia præceptum Superioris in eo dubio habetur pro legis interpretatione. Vide Cordub. *in Reg. S. Franciſ. cap.* 10. *q.* 2. *dict.* 6. Sotum *de ſecret. memb.* 3. *queſtion.* 2. *concluſ.* 1. & Salas 1. 2. *queſtion.* 31. *tractat.* 8. *diſput. vnic. ſect.* 17. *num.* 155.

28 Sequitur octauò, quod, quando Regula ex ſe non obligat ſub culpa, ſed ad ſolam pœnam licet non poſſit ſuperior obligare in vniuerſum ad obſeruationem illius ſub culpa mortali nec etiam veniali, poſſit tamen ex iuſta cauſa obligare priuatum, quando ad exemplum aliorum, & correctionem illius, qui minus obedire conſueuit, id expedire iudicaret: quamuis non poſſit propter vnius, vel duorum culpam totum Conuentum ſic obligare. Vide Vaſq. *cit. diſp.* 154. *cap.* 4. *num.* 21.

29 Sequitur nonò, quod non poſſit, neque Generalis, præcipere Religioſis, quod eant ad inſtituendos Indos, vel alios populos valde remotos, nec ad conuertendos infideles, hæreticos vel ſchiſmaticos, quia eſt res difficillima, multiſque animæ, & corporis periculis, etiam vſque ad martyrium, expoſita, & ſic excedens Regulæ præſcriptum, Lopez *part.* 1. *cap.* 56. Rodrig. 2. *tom. Summ. cap.* 9. *num.* 5. *&* *qq. Regular. tom.* 3. *q.* 19. *art.* 7. Cordub. *in expoſit. Regul. S. Franciſ. cap.* 10. *q.* 2. & Leſſ. *de iuſt. & iur. lib.* 2. *cap.* 41. *dub.* 9 *num.* 77.

30 Excipiunt nonnulli Religioſos Societatis IESV & rectè; quia hi ſpeciali voto ad id ſe obligant: quapropter in his tale præceptum non eſt ſupra, ſed iuxta ſtatutum ipſorum.

31 Excipiunt ſecundò Lopez *cit. cap.* 56. & Rodrig. *cit. capit.* 9. *numer.* 6. poſſe Prælatum etiam de aliis Religionibus, extra Societatem IESV, præcipere Religioſis ſuis, quod Parochorum munus inter Indos obeant; ſed minus rectè, propter eandem rationem, quam ſupra dicebam, quod ſcilicet eſt id præter talium Religioſorum Inſtitutum; & res periculis plena.

Non obſtat, quod Pius V. conceſſerit, vt id munus obire poſſint: nam id ſolum probat, licitum eſſe, tale munus obire; non tamen probat, eos poſſe ad id obligari. 32

Quin ſequitur propter eandem rationem, 33
quod neque poſſit Pontifex id præcipere Religioſis, qui ſcilicet non ſint è Societate IESV; ſiquidem ex vi voti, & profeſſionis ſuæ non ſe obligant ad obediendum Pontifici in omnibus, quæ voluerit Pontifex; ſed ſicut aliis Prælatis Regularibus in iis, quæ ſuam Regulam non excedunt: quare ſolum poterit id illis Pontifex præcipere eo modo, quo poteſt clericis ſecularibus, in eo ſcilicet caſu, quo neceſſitas boni communis id expoſtularet, vti *ſupra* dicebatur.

Sequitur decimò, quod non poſſit, neque 34
Generalis de quacumque Religione, præcipere Religioſo, quod accipiat Epiſcopatum; quia poteſtas, quam habent Superiores Religionis, non ordinatur ad Bonum commune Eccleſiæ, ſed ſolum ad bonum commune Religionis, vel bonum particulare Religioſi, ſed Epiſcopatus non ordinatur per ſe nec ad bonum Religionis nec ad bonum Religioſi, ſed ad commune bonum Eccleſiæ, ergo.

Accedit, quod Religioſus tantum tenetur 35
obedire ſuperiori in iis, quæ ſunt ſecundum Regulam, & pertinent ad ſtatum Religionis: at fieri Epiſcopum non pertinet ad ſtatum Religionis, immo ab illo eximit; & abſurdum eſt, poſſe Prælatum ſubdito præcipere id, per quod ab eius obedientia eximitur; ergo.

Accedit ſecundò; quia is tantum poteſt id 36
præcipere, qui poteſt Epiſcopum confirmare (per hoc enim potiſſimum conſtituitur Epiſcopus) at confirmare ſolum poteſt Pontifex: quare quando S. Th. 2. 2. *queſtion.* 85. *art.* 2. Ricard. *quodlib.* 3. *queſtion.* 21. S. Antonin. 3. *part. tit.* 20. *cap.* 2. §. 7. Angel. *ver. electio, num.* 30. Armilla *eodem ver. num.* 37. Silu. *queſt.* 19. & Sot. *de iuſt. lib.* 10. *queſt.* 2. *artic.* 2. tradunt, teneri Religioſum obedire Prælato obliganti ad accipiendum Epiſcopatum, per Prælatum (in- 37
quit Sotus *loco cit. ad* 2.) intelligunt Pontificem.

Sequitur vndecimò, quod è contra poſſit 38
Pontifex præcipere Religioſo de quacumque Religione, quod accipiat Epiſcopatum; quia cum cura totius Eccleſiæ ſit penes Pontificem, eſt penes ipſum talis poteſtas præcipiendi. Confirmatur;
quia poteſtas ciuilis ex facultate gubernatiua, quæ 39
in omni communitate neceſſaria eſt, poteſt ciues ad Reipublicæ munera capeſſenda cogere, *l. ſi magiſtratum, Cod. de decurionib. lib.* 11. *& toto tit. de excuſat. numer. cod. lib.* & tradunt Cordub. *cap.* 10. *queſt.* 2. *dub.* 7. Valent. 2. 2. *diſp.* 10. *queſtion.* 3. *punct.* 3. *concl.* 6. Lopez 1. *part. cap.* 56. *col.* 2. Leſſ. *lib.* 2. *de iuſt. capit.* 41. *dub.* 9. *num.* 76. & Rodrig. *tom.* 2. *ſum. capit.* 9. *num.* 5. *& qq. Regular. tom.* 3. *q.* 19. *art. vlt.* ergo ſic, &c.

Cæterùm poteſt Pontifex id præcipere Religioſo, 40

gioſo; noo ratione voti obedientiæ, ſed eo mo-
do, quo poreſt idem præcipere clericis ſeculari-
bus, io ordine ſcilicet ad commune bonum vni-
uerſalis Eccleſiæ, cuius cura ſpectat ad ipſum
Pontificem, poteſtatem exercendo in omnes Chri-
ſti fideles, vt pater ex dictis.

41 Sequitur duodecimò, quod oon poſſit neque
Generalis, præcipere Religioſo, quod acce-
ptet dignitatem extra Religionem, vel bene-
ficium ſeculare, vel etiam Regulare alterius Re-
ligionis (quamuis vtrumque ex Poutificis diſ-
penſatiooe licitum ſit) quia id non eſt ſecun-
dum Regulam, ſed præter illam, nec ordina-
tur ad commune bonum Religionis, Nauar.
Comment. 4. *de Regular. num.* 23. Manuel. Ro-
drig. *qq. Regular. tom.* 1. *q.* 34. & Leſſ. *de iuſt.*
42 *& iur. cap.* 41. *dub.* 9. *num.* 49. quare mihi
non probatur, quod docent Imola *cap. Ray-
nutius, de teſtament. num.* 71. Ancharan. *cap. ſi
Religioſus, de elect. in* 6. *num. vlt.* & Franc. *ibid.
num.* 3. nempè non poſſe Religioſum diſſentire
ſine Prælati licentia electioni de ſe factæ ad ta-
lia munera, ex eo quod, inquiunt ipſi, religio-
ſus careat nolle: nam ex dictis potius dicendum
eſt oppoſitum; quia aliàs poſſet cogi, & Religio-
ſus haber nolle in iis, in quibus non tenetur
obedire.

43 Sequitur decimotertiò, quod poſſit è con-
tra Prælatus præcipere Religioſo, quod acce-
ptet Superioris munus, vel quodcumque beoe-
ficium conſuetum regi per Regulares ſuæ Re-
ligionis; quia id eſt ſecundum Regulam, & ta-
lis gubernatio ſpectat ad ſuam Religionem. Na-
44 uar & Mau. Rodrig. *in locis ſupra cit.* qui
ſubdunt, & rectè, quod poſſit etiam Prælatus
præcipere Religioſo, quod acceptet beneficium
ſui Monaſterij, licet ſit parui valoris, dum-
modo non cogatur relinquere alimenta neceſ-
ſaria ad ſupplendum victum à Monaſterio ſibi
præſtanda. Subdunt ſecundo, & etiam rectè,
45 quod poſſit præcipere Reli_gioſo, quod acceptet
beoeficium, licet ſit manuale, & ad nutum
amouibile, niſi iuſtam excuſationis cauſam ha-
beat, quia ſcilicet malitioſe ipſi confertur, eo
quod litigioſum ſit, vt litem terminet, &, ea ter-
minata, ipſi auferatur.

46 Ceterùm, ſi ſubditus à Prælato iuſſus, quod
acceptet aliquod ex dictis muneribus, impedi-
mento aliquo detioeatur, dicendum eſt, quod
vel tale impedimentum ſubditus ipſe amouere
poreſt, vt ſi habeat propoſitum perſeuerandi in
peccato; quod muneri admittendo obſtaret,
& tale impedimentum tenetur ipſe amouere,
vt obedire poſſit: vel tale impedimentum oon
poteſt ipſe, ſed Prælatus (diſpenſando ſcilicet)
amouere, vt ſi irregularitate, quam Prælatus
poteſt diſpenſare, detentus ſit, & tunc debet Præ-
lato impedimentum manifeſtare, niſi aliunde
diſpenſationem obtineat, &, Prælato diſpeo-
ſante, debet obedire. Vel tale impedimentum
non poteſt nec ipſe Religioſus, nec Prælatus
amouere, & tunc Religioſus non tenetur obe-
dire, S. Th. 2. 2. *q.* 185. *art.* 2. *ad* 2. Turrecre-
mata *cap. olim, num.* 1. *ad* 2. 8. *q.* 1. S. Antonin.
47 3. *part. tit.* 20. *cap.* 2. §. 6. & Sot. *de iuſt. lib.* 10.
q. 2. *art.* 2. *ad* 2. qui ſubdit, & rectè, quod, ſi ſub-
ditus adeo pronum ad prauos motus ſe cogno-
ſcat, vt illos ſedaturus facile non ſperet, non
teneatur obedire; quia in moralibus quod eſt
valde difficile, reputatur impoſſibile. Subdit 48
ſecundò cum Silueſtro *ver. Epiſcopus q.* 3. *dict.* 4.
& etiam rectè. quod ſi ſubditus parum idoneum
ſe iudicet quoad ſcientiam, & alias qualitates ex-
trinſecas, quas Prælatus prudens, & probus nouit,
teoetur obedire; quia in tali caſu tenetur ſtare iu-
dicio Prælati.

Seqnitur decimoquartò, quod poſſit Præla- 49
tus præcipere Religioſo, quod tempore peſtis
deſeruiat Religioſis domeſticis, etiam in tempo-
ralibus, cibaria ſcilicet, & medicamenta ne-
ceſſaria iis ſubminiſtrando; quia mutua mini-
ſteria ad conſeruationem boni ſtatus ſpectantia
(quale principale eſt infirmorum cura) non ſunt
ſupra, ſed iuxta Regulam, Caiet. *opuſc. tom.* 3.
tract. 9. *de vinculo obedientia q. vnic.* & Rodrig *qq.
Regul. tom.* 3. *q.* 31. *art.* 5.

Non obſtat, quod inde Religioſo pericu- 50
lom mortis immineat; quia bonum commmune
præfertur priuato, etiam cum periculo vitæ, & ſic
teoetur obedire; ſicut obedire tenetur ſecularis à
Principe iuſſus ire ad bellum, etiamſi inde pro-
babiliſſimum periculum mortis ſibi imminere
videat, Doctores communiter in tractato de
Bello.

Excipe primò Religioſum, qui debilis ſit 51
complexionis, vel facilior ad infectionem con-
trahendam; vel qui ſit valde vtilis bono commu-
ni Religionis; quia tunc, cùm ſint alij, qui id
facere poſſint cum minori contagionis, & bo-
ni communis periculo, non tenetur obedire, &
Prælatus imprudenter hunc periculo exponit,
Rodrig. *cit. q.* 31. *art. vlt.* & Rutil. *de fuga temp.
peſt. lib.* 1. *diſſert.* 1 *q.* 1.

Excipe ſecundò, ſi Prælatus præcipiat Re- 52
ligioſo, quod deſeruiat peſte infectis externis;
quia id eſt ſupra, non iuxta Regulam, cùm non
ſpectet ad mutua ſtatus Religioſi conſeruandi
miniſteria; nec ſtatus Religionis vllo modo or-
dinetur ad curam ſecularium in temporalibus ha-
bendam. Armilla *ver. obedientia n.* 5. Tabieu. *ibid.
q.* 5. *num.* 6.

Sequitur decimoquintò, quod neque poſſit 53
Prælatus præcipere Religioſo, qnod deſeruiat
peſte infectis extraneis, etiam in ſpiritualibus,
Sacramenta ſcilicet iis miniſtrando; & quidem
ſi loquamur de Religioſo Religionis, cuius In-
ſtitutum non eſt vita actiua, nec iuuandis proxi-
mis vacare, qualis eſt Religio Carthuſianorum,
& ſimilium, conueniunt Doctores, vti videre
eſt apud Caiet. 2. 2. *q.* 26. *art.* 5. *ad fin.* Bannez
ibid. q. 33. *art.* 3. *dub.* 4. Nauarr. *cap.* 24. *num.* 51.
& Rodrig. *cit. q.* 31. *art.* 3. quia id eſt opus exi-
miæ perfectionis alienum ab ipſorum Inſtituto:
ſi verò loquamur de Religioſo Religionis, cuius
Inſtitutum eſt vita actiua, & proximis iuuandis
vacare, qualis eſt Religio Mendicantium, maior
eſt difficultas, ſed adhuc dicendum, quod non
teneatur obedire, quando id ſufficienter fieri po-
teſt per Parochos, vel per ſacerdotes, qui ſum-
ptibus Epiſcoporum vellent Parochis auxilium
præſtare; qnia id primò, & per ſe pertinet ad
Parochos, quorum proprium munus eſt, Sa-
cramenta ſuis Parochianis adminiſtrare, & per-
tinet in primis ad Epiſcopum curare, quod mediis
Parochis, & aliis Sacerdotibus neceſſariis mer-
cede conductis ei ſpirituali animarum neceſſitati
ſubueniatur; quod ſi Parochi ei muneri obeun-
do non ſufficiant, nec ſacerdotes ei muneri
obeundo

obeundo per mercedem inſeruire reperiantur,
tunc in ſubſidium tenetur Religioſus Religio-
nis vitæ actiuæ obedire Prælato præcipienti;
qui in tali caſu non ſolum præcipere poteſt,
54 ſed & tenetur præcipere, quia Religioſorum
munus eſt, eſſe Epiſcoporum, & Parochorum
coadiutores in ſalute ſpirituali proximorum ad-
iuuanda; ſiquidem ob id eleemoſynis fidelium
ſuſtentantur, S. Thom. 2. 2. *quæſtion.* 187.
artic. 1. *ad* 3. *& quæſtion.* 188. *art*, 4. *ad* 2. *&*
5. *& opuſc.* 18. *cap.* 16. *in fin.* & Rutil. *de fuga*
temp. peſt. lib. 1. *diſp.* 1. *quæſt.* 1. *concl.* 10. qua-
propter in tali caſu ſubditus Religioſus Reli-
gionis vitæ actiuæ tenetur obedire, ſi tamen
non ſit, vt ſupra dicebatur, Religioſus valde
vtilis, vel valde ſubiectus infectioni, iuxta ea, quæ
ſupra dicebantur.

55 Sequitur decimoſextò, quod poſſit Prælatus
præcipere Religioſo, quod in certo loco ſtet ad
tempus ſeu poſſit dare illum in pignus, vel in
obſidem, ſi id faciat Prælatus pro vtilitate,
vel neceſſitate Monaſterij; ſecus ſi id faciat
pro pace, vel ſimili cauſa Reipublicæ; quia
poteſtas, quam habet Superior Religionis,
ordinatur ſolum ad bonum commune Religio-
nis, non autem ad bonum commune Reipu-
blicæ; ad quod ordinatur ſolum poteſtas,
quam habet Pontifex; & ſic poteſt ſolum Pon-
tifex id præcipere, ſicuti ſupra toties dicebatur;
atque ita docent Abb, in *c. ex reſcripto, n.* 8. *de in-
iuriis.* Batt. & Socin. *de regul. iur. regul.* 267. &
56 ita concordantur cæteri Doctores, qui inter ſe
quo ad hoc diſſentire videntur; ſiquidem quod
id poſſit facere Prælatus, negant gloſſ. *cit. ca-
pit. ex reſcripto, verſ. obſides dari*; Bald. *ibid.
numer.* 1. Cardinal. *numer.* 2. Imola *numer.* 5.
& Roman. *ſingul.* 505. *verſ. nunquid Epiſcopus.*
At affirmant Ioan. Andr. *in dict. cap. ex reſcri-
pto. num.* 9. Hoſtienſ. *numer.* 1. Felin. *num.* 3.
Alex. de Næuo, *numer.* 33. Nauar. *lib.* 3. *conſil.
tit. de Regular. conſil.* 65. & Surdus *de alim.
tit.* 8. *priuileg.* 38. *num.* 26. *&* 27.

57 Cæterum, An ſuperiori accuſato à ſubditis
de aliquo delicto obediendum ſit, pendente ac-
cuſatione.

Reſpondetur affirmatiuè, idque ob bonum
commune; quia alioquin Communitas viueret
ſine capite, & confunderentur omnia; atque
ita in terminis docent Abb. *in cap. ex parte de
accuſat. num.* 4. Felin. *ibid. paulo poſt. princip.*
& Surdus *de aliment. tit.* 1. *quæſtion.* 127.
num. 5.

58 Confirmatur; quia Iudici, durante Syn-
dicatu, reuerentia exhiberi debet, non mi-
nus, quàm durante officio, Bald. & Iaſon,
quos citat, & ſequitur Surdus *loco cit. nu-
mero* 6.

59 Confirmatur ſecundò; quia Superior Reli-
gionis incidens in aliquem caſum priuationis
ipſo facto ſuæ ſuperioritatis, non contrahit
talem pœnam, etiamſi de crimine palam con-
ſtet, antequam per ſententiam Iudicis de-
claretur; & ſic ſubditi ante talem Iudicis ſen-
tentiam non poſſunt illum expellere è guber-
natione, ſed, tenentur ei obedire, Doctores,
quos citat & ſequitur Ioan. Valerus *in diffe-
rentiis vtriuſque fori, ver. pœna, differ.* 20. &
Diana *part.* 1. *Miſcellan.* 3. *reſol.* 67. Idemquè
de omni alia pœna dicas, quod ſcilicet ante ſen-
tentiam Iudicis, etiamſi ipſo iure, ſeu ipſo fa-
cto ſit inflicta, non contrahatur, exceptis cen-
ſuris, irregularitate; & pœnis teſtamentariis;
qua de re Cater. *ver. pœna* communiter re-
ceptus, & nos dicemus *infra dubitat.* 23. per
totam.

Obiicies; Gloſſ. *cit. cap. ex parte, verſ. alias* vi-
detur ſentire oppoſitum, ergo.

Reſpondetur, nego Antecedens: nam tenetâ 60
ſolum ibi Gloſſa intendit dicere, quod interim
deſiſtendum non ſit ab accuſatione, idque ob bo-
num commune, ne delicta remaneant impuni-
ta; non autem quod interim ei in cæteris (idque
etiam; vt ſupra dicebam, ob bonum commune,
ne Communitas ſit ſine capite) obediendum
non ſit.

DVBITATIO IV.

An, & qui ſint limites, intra quos Clauſura Monialium contineatur, quoſque Moniales prætergrediendo, Clauſuram violent?

SVMMARIVM.

1 *Monialibus non licet habere oſtium, per quod ex Monaſterio interiori introiri poſſit in ipſarum Monialium Eccleſiam exteriorem.*

2 *Monialibus, etiam Tertiariis non licet egredi à ianua Monaſterij, quæ eſt pro clauſura Monaſterij ipſius etiam ad claudendam aliam vlteriorem ianuam, &c.*

3 *Locus Clauſuræ eſt qui continetur ianua clauſa, ad quam ſecularibus non patet acceſſus.*

4 *Moniales aſcendentes ſupra tecti tegulas, ſi intra eam partem, quæ monaſterium reſpicit, contineantur, clauſuram non violant; ſecus ſi eam prætergreſſæ ad alienam tecti partem tranſeant.*

5 *Qui inuentus eſt ſuper tegulas Eccleſiæ, habetur ac ſi inuentus eſſet in ipſa Eccleſia; quapropter gaudet immunitate.*

6 *Domus, & Monaſteria pro eodem vſurpantur in motu Pij V. qui incipit, Circa Paſtoralis.*

7 *Monialis ſiue iuſtè, ſeu iniuſtè à Monaſterio egreſſa, & intra Domum aliam priuatam incluſa, ſi ex hac egrediatur, clauſuram non violat.*

8 *Domus Monaſteriis contigua non comprehenduntur intra clauſuram, intra quas Conuerſæ profeſſæ eleemoſynis colligendis deſtinatæ, morari debent.*

9 *Monialis, quæ ſe ponit in Rota, & facit illam voluere verſus partem exteriorem, vbi non eſt clauſura, licet in opinione nonnullorum violet clauſuram; ſecus tamen eſt in ſententia Auctoris.*

10 *In egreſſu ad clauſuram, ſicut & in ingreſſu ad illam datur paruitas materiæ.*

RESPONDETVR; videatur de hac re Mo- 1
tus proprius Gregorij XIII. qui incipit:
Deo ſacris virginibus, vbi ſic ait: *Declaramus
præterea, nullis Monialibus etiam Tertiariis, licere
habere*

habere oſtium, per quod ex Monaſterio interiori introiri poſſit ipſarum Monialium Eccleſiam exteriorem, in quam ſecularibus ad Miſſas & diuina officia patere ſolet acceſſus, ſed om-
2 *nino muro obſtruendum. Nec iiſdem licere Monialibus, etiam Tertiariis, egredi è ianua Monaſterij, quæ eſt pro clauſura Monaſterij ipſius, etiam ad claudendam aliam ulteriorem ianuam, qua patere ſolet aditus ſecularibus venientibus, vel ad rotam, vel ad crates, ſeu loca colloquiis deſtinata, quæ vulgo Parlatoria vocantur, vel ad pulſandam ipſam ianuam clauſuræ; quæ loca cum ſaltem pro cauſis prædictis patere ſoleant ſecularibus, extra clauſuram cenſeri debent, etiam quo tempore clauſa ſunt*; vide Nauarrum *Comment. 4. numer. 44. notab. 4. de Regular. & lib. 3. conſ. tit. de Regular. conſ. 66. edit. 1.* Rodrig. *tom. 1. qq. Regular. q. 44. artic. 3.* & Lezanam *tom. 1. cap. 25. num. 18.* & *ver. Clauſula, n. 8. & ſeqq.*

3 Hinc ſequitur, quod locus clauſuræ ſit, qui continetur ianua clauſa, ad quam ſecularibus non patet acceſſus; conſequenter ſi locus etiam Eccleſia, ſit eiuſmodi, in quem ſeculares admittantur, eſſe cenſetur extra clauſuram Monialium; ita vt ſi eò illæ exeant, clauſuram violent. Bonacina *de clauſura, quæſtion. 1. punct. 1.* Gauantus *in Man. Epiſc. ver. Monialium clauſura, numer. 10. & ſeqq.* & Lezana *cit. numer.* 18.

4 Sequitur ſecundò, quod Moniales aſcendentes ſupra tecti tegulas, ſi intra eam partem, quæ Monaſterium reſpicit, contineantur, clauſuram non violent; ſecus, ſi eam prætergreſſæ ad alienam tecti partem tranſeant; quia cum prior pars ad Monaſterium pertineat, eſt intra clauſuram; non ſic poſterior, quæ alterius domus, non autem Monaſterij pars eſt, Doctores in locis ſupra cit. & alij quos citat, & ſequitur Lopez de Texeda *in Controuerſ. moral. tom. 1. lib. 2. controuerſ. 14. dub. 8. num. 9.* Quod inde confirmatur; quia ex communi ſententia Doctorum, qui inuentus eſt ſuper tegulas Ec-
5 cleſiæ, habetur ac ſi inuentus eſſet in ipſa Eccleſia; quapropter gaudet immunitate Eccleſiæ.

Sequitur tertiò, quòd cum Pius V. in Motu
6 proprio, qui incipit: *Circa Paſtoralis*, præcipit, ne Moniales Monaſteriis, ſeu domibus propriis egrediantur, per domos, ibi non intelligat alias Monaſterij domos diſtinctas ab ipſo Monaſterio, ſed intelligat ipſummet Monaſterium, ita vt Monaſteria, & domus pro eodem vſurpet: nam ly *ſeu*, ſicut & *ſiue*, non ſenſum, ſed ſola verba diſiungit, teſte Abbate, *cap. inter cætera numer. 4. de reſcriptis*, quem ſequuntur Nauar. *comment. 4. numer. 44. notab. 4. de Regular.* Rodrig. *qq. Regular. tom. 1. quæſtion. 44. artic. 3.* & alij paſſim.

Quapropter Monialis, ſiue iuſtè; ſiue iniu-
7 ſtè è Monaſterio egreſſa, & intra domum aliam priuatam incluſa, ex hac egrediatur, clauſuram non violat, cum domus hæc Monaſterium non ſit, ſed aliud quid à Monaſterio diſtinctum, & ſic non egrediatur ex ambitu Monaſterij, Nauar. *citat. Commentar. 4. numer. 44.* Bonacina *de clauſura cit. quæſtion. 1. punct. 2.*
8 & Lezana *cit. tom. 1. cap. 25. num. 18.* Quod adeo verum eſt, vt intra clauſuram non comprehendantur domus Monaſteriis contiguæ, intra quas Conuerſæ profeſſæ eleemoſynis colligendis deſtinatæ morari debent, ob eandem rationem; quia hæ non ſunt Monaſterium, domus Regulares, ſeu locus clauſuræ, ſed ſunt extra clauſuram, ita vt inde Conuerſæ profeſſæ egredientes (etiam ad inhoneſta perpetranda) non violent clauſuram; & eo licitè ſeculares, non ſic Moniales, ingredi poſſint ſine violatione clauſuræ, Nauar. *loco cit. numer.* 56. Bonacina *de clauſura quæſtion. 1. punct. 1.* Tamburinus *de iure Abbat. diſp. 19. quæſit. 5. ad 7.* Lezana *tom. 1. cap. 25 num. 18.* & *ver. clauſura, num.* 8. vide etiam quæ dicentur *dubit.* 16.

Quid autem dicendum ſit de Moniali, quæ 9
ſe ponit in Rota, & facit illam volui verſus partem exteriorem, vbi non eſt clauſura; ipſa tamen Monialis non egreditur è Rota?

Reſpondetur, quod (licet probabiliter teneant Comitolus *in Reſponſ. Moral. lib. 6. quæſt. 3.* & Portellus *in dub. Regular. ver. Clauſura Monialium, numer.* 24. talem Monialium violare clauſuram, & ſic incurrere pœnas impoſitas contra violantes clauſuram, ex eo, quia ſic acceſſit ad locum, ad quem ſeculares licitè accedunt; quod fieri expreſsè prohibetur in Bulla Gregorij XIII.) tamen probabilius negetur, ſaltem ratione paruitatis materiæ, eſſe quid notabile contra clauſuram; quia talis Monialis in caſu dicto non egreditur, ſaltem notabiliter, ex ambitu clauſuræ, ſed ſe habet, ac ſi eſſet in oſtio clauſulæ, quod non eſt, ſaltem quid notabile, contra clauſuram, Doctores quos citat,
& ſequitur Diana *part. 3. tract. 2. reſol.* 52. 10
Cæterùm quod in egreſſu è clauſura, ſicut & in ingreſſu ad illam, detur paruitas materiæ, dicam *infra dubit.* 53.

DVBITATIO V.

Quænam Moniales Clauſuræ aſtringantur?

SVMMARIVM.

1 *Moniales profeſſæ etiam ordinum Militarium S. Iacobi, Alcantara, Calatraua, &c. aſtringuntur clauſura.*

2 *Moniales cuiuſcumque ordinis etiam ſi Hieroſolymitanæ ſint comprehenduntur in decreto de clauſura.*

3 *Moniales, quæ ante Tridentini Decretum clauſuram ſeruare non conſueuerant, aſtringuntur clauſura.*

4 *Decreti Concilij de clauſura potiùs mens quam verba ſunt attendenda.*

5 *Motus proprius Pij V. & cap. periculoſe de ſtatu Regul. in 6. interpretatur.*

6 *Moniales conuerſæ, & Tertiariæ cuiuſcumque Ordinis vel Congregationis, ſi vere vtraque profeſſæ ſunt, aſtringuntur ad clauſuram.*

7 *Conuerſæ prædictæ, vbi eſt conſuetudo, quod pro quæſtu exeant à Monaſterio, dummodo habeantur licentia neceſſaria, & ſint ætatis ſaltem 40. annorum, & non ſint plures quam octo, tolerari poteſt.*

8 *Mulieres in Congregatione modum aliquem viuendi*

viuendi religioſum vouentes, hortanda ſunt ad ſolemniter profitendum, & ex tunc ad clauſuram tenentur. Quod ſi facere recuſauerint, non licet in poſterum aliquam in Congregationem admittere ſub pœna nullitatis profeſſionis.

9 *Moniales, quæ faciebant profeſſionem ea conditione, vt clauſura non obſtringerentur, probabilius non ſunt profeſſæ.*

10 *Oblatæ non tenentur ad clauſuram; quia non ſunt veræ Moniales, nec profeſſionem emittunt.*

11 *Nouitiæ cuiuſcumque approbatæ Religionis non tenentur ad clauſuram; quia neque hæ ſunt profeſſæ.*

12 *Nouitiæ egredientes è Monaſterio ex cauſa rationabili, non interrumpunt nouitiatum; ſecus ſi egrediantur ſine cauſa, licentia, vel habitu.*

13 *Nouitia ſi egrediatur de licentia Abbatiſſæ, male tamen conceſſa, adhuc tamen non interrumpit nouitiatum.*

14 *Nouitiæ dari non poteſt licentia egrediendi ad viſendos Parentes.*

15 *Profitens ea conditione, vt in domo propria maneat, non tenetur ad clauſuram.*

16 *Priuilegium obtentum à Monialibus aliquibus ante Concilium Tridentinum, & motum Pij V. viuendi intra conuentum in aliquibus locis honeſtis, non ſuffragatur.*

17 *Moniales, quæ vel ex regula, vel ex voto tenentur ad clauſuram, peccant eam violando contra Regulam, vel votum, vel etiam contra præceptum Eccleſiaſticum.*

1 RESPONDETVR, & dico primò, aſtringi Mooiales profeſſas, etiam Ordinum Militarium, S. Iacobi, Alcantaræ, Calatrauæ, &c. probatur ex Trident. *ſeſſ.* 25. *de Regular. cap.* 12. ibi: *Hæc omnia, & ſingula in ſuperioribus decretis contenta obſeruari S. Synodus præcipit in omnibus Cœnobiis, ac Monaſteriis quarumcumque ſanctimonialium, etiamſi illa ſub gubernio Militarium, etiam Hieroſolymitana, viuunt, & quocumque nomine appellentur, ſub quacumque Regula, vel Conſtitutione.* At vnum ex decretis ibi contentis eſt de Monialium clauſura, ergo, &c. Probatur ſe-
2 cundò, ex cit. Motu proprio Pij V. ibi: *Cuiuſcumque Ordinis, vel Militarium, etiamſi Hieroſolymitana ſint*; quæ dictio *Etiam*, in vtroque decreto ſignificat, comprehendi, etiam Religioſas, quæ ſunt aliarum Militarium Religionum; Nauarr. *num.* 44 Rodriq. *qq. Regul. tom.* 1. *quæſt.* 44. *art.* 1. *&* 3. *& tom.* 3. Summ. *in addition. in cap.* 95. *concluſ.* 5 Portell. *in addit. ad addit.* Lezana *ver. clauſura, num.* 23. *& tom.* 1. *cap.* 15. *num.* 17. Llamas *in Append.* §. 1. *in fin.* & Layman *lib.* 4. *tract.* 5. *cap.* 12. *num.* 1. quidquid in contrarium quidam dubitarint.

3 Dico ſecundò, aſtringi etiam Moniales quæ ante Tridentini decretum clauſuram ſeruare non conſueuerant; probatur ex Trideorino *loco cit.* vbi iubetur, in quibuſcumque Monaſteriis ſeruari omnia decreta illios ſeſſionis 25. de Regularibus, inter quæ vnum eſt huius clauſuræ etiamſi à tempore immemorabili ſit contraria conſuetudo; quod & confirmat Pius V. *in cit.* Motu proprio, *Circa paſtoralis*, ibi: *Etiamſi ex inſtitutis, vel fundationibus earum Regula ad clauſuram non teneantur, nec vmquam in earum Monaſteriis, ſiue domibus, etiam ab immemorabili tempore, ſeruata fuerit.*

Obiicies; *in cit. loco* Tridentini dicitur: *Vniuerſis Epiſcopis præcipit S. Synodus, vt in omnibus Monaſteriis clauſuram ſanctimonialium, vbi violata fuerit, diligenter reſtitui, & vbi inuiolata eſt, conſeruari maximè procurent.* At non dicitur violari, nec reſtitui, quod nomquam fuit, ergo.

Reſpondetur, mentem potius Tridentini, quàm verba illius ſpectari debere, *iuxta Regul. fin. de Reg. iuris in* 6. præſertim cum Tridentinum ibi vniuerſis Monialibus clauſuram præcipere intendat, & *in cap.* 5. Sic habeat: *Vbi id præceptum violatum eſt, non introducta clauſura* (& hoc dicitur, clauſura violata) *reſtituatur*, id eſt, inſtauretur, & reducatur ad clauſuram debitam, vt illius præcepti. 4

Inſtabilis; *in cit.* Motu, Circa paſtoralis, & *cap. periculoſo in princip. de ſtatu Regular. in* 6. *dicitur. Decernimus vniuerſas Moniales, ſi tacitè, vel expreſſè Religionem profeſſæ ſunt*, ergo ſolæ Moniales, quæ clauſuram profitentur, videotur ad illam teneri. 5

Reſpondetur, ibi diſponi de profeſſis tacitè, vel expreſſè Religionem, ad excludendas Nouitias, & alias non profeſſas, non autem de profeſſis clauſuram.

Dico tertiò, aſtringi etiam ad clauſuram Moniales Conuerſas, & Tertiarias cuiuſcumque ordinis, vel Congregationis, ſi verè vtræque profeſſæ ſint: probatur, quia in dicto Motu Pij V. *Circa Paſtoralis*, id expreſſè præcipitur; & docent ex communi ſententia Doctorum Nauar. *num.* 45. Rodriq. *quæſt.* 44. *art.* 4. Llamas, Lezana, & Laymao *in locis ſupra cit.* quidquid in contrarium dixerit Corduba *in Adnotationibus ver. clauſura Monialium, notab.* 1. qui ſcripſit ante dictum Motum Pij V. 6

Cæterum, licet prædictæ Conuerſæ, ſicuti dicebam, ad clauſuram teneantur, ita vt non poſſint, neque ad altare in Eccleſia exteriori ornandum egredi, prout declarauit S. Congregatio Epiſcop. & *Regular.* 17. Octobr. 1592. Nihilominus, vbi fuerit conſuetudo prædictas Conuerſas è Monaſterio egredi pro quæſtu, tolerari poteſt, dummodo habeantur licentiæ neceſſariæ, & tales Conuerſæ ſint ætatis ſaltem 40. annorum, & non ſint formoſæ, & foris non pernoctent, & non ſint plures, quàm octo ad quæſtum deſtinatæ, & ſi deinde non egeant, ceſſent à quæſtu, prout etiam declarauit eadem ſacra Congratio apud Gauantum in Maoual. Epiſcop. *ver. Monialium clauſura, n.* 18. *& ſeqq.* qui *num.* 20. ſubdit, quid dicendum ſit de Monialibus conuerſis, ſi ſimiliter egeant, & ego dicam *dubit.* 16. 7

Dico quartò, Mulieres in Congregatiooe modum aliquem viuendi religioſum vouentes, hortandas eſſe, quod ſolemniter profiteantur, & ex tunc ad clauſuram teneri; quod ſi id facere recuſarint, & voluerint in Congregatione viuere ſine clauſura, oon licere eis aliquam in poſterum in ſuam Congregationem admittere; ſic expreſſè ſtatuitur *in citato* Motu proprio Pij V. vbi & ſic ſubditur: *Quod ſi contra huiuſmodi hanc noſtram prohibitionem, &* 8

& decretum aliquas receperint, eas ad ſic viuendum omninò inhabiles reddimus, ac illarum quaslibet profeſſiones, ac receptiones irritas decernimus, & nullas, quod intelligas de receptionibus in poſterum cõtra hoc decretum factis, nõ item de receptionibus, quæ dictum decretum anteceſſerant; quia lex loquitur, & proſpicit in futurum. Vide Nauarrum *n.*45. & Rodriquez *to.*1.*q.*44.*art.*3.

9 An autem quædam Moniales, quæ faciebant profeſſionẽ ea conditione, vt clauſuræ nõ obſtringerentur, verè eſſent profeſſæ? Reſpondetur cum Mirãda *in tract. de Monialib.q.*1.*ar.*4. probabilius negatiuè, quia Motus Pij V. videtur irritaſſe, & annullaſſe ſimpliciter dictas profeſſiones.

10 Ex dictis ſequitur, ad clauſurã nõ teneri Oblatas, quia nõ ſunt verè Moniales, nec profeſſionẽ emittunt, ſed, vel nullo voto obſtringuntur, vel ſolũ votis ſimplicibus. Nauar.*n.*47. Zerola *in praxi Episc. par.*1.*ver. Moniales ad* 16.*quæſit.dub.*4. Azor.*to.*1.*lib.*13.*c.*8.*q.*1. Lezana *to.* 1. *c.* 25.*n.*17. Graff.1.*par.deciſ. lib.*4 *c.*33. Rodriq.*cit.q* 44.*art.vlt.*

11 Sequitur ſecundò; ad clauſuram neque teneri Nouitias cuiuſcumque Religionis approbatę; quia neque hę ſunt profeſſę, & textus omnes clauſuram inducentes loquuntur ſolum de tacitè, vel expreſsè profeſſis, Doctores *ſupra cit* & Graff 1.*par.deciſ lib.*4. *c.*23.*num.*17 Rodriq *cit.ar.vlt.in fin.* & Nauar. etiam *lib.* 3.*conſil.tit de Regular.*81. & 82. *& tit. de ſtatu Monachorum conſil.*6. *& conſil.*7.*n.*1.

12 An autem egredientes è Monaſterio interrumpant Nouitiatum, & deſinant eſſe Moniales?

Reſpondetur negatiuè, ſi egrediatur ex cauſa rationabili, v. g. morbi grauis curandi, & ex licentia Superiorum, & cum habitu; quia talis egreſſio cum his circũſtantiis arguit vnionẽ, & permanẽtiam in Religione, ſaltẽ quoad affectũ: ſecus, ſi egrediantur ſine cauſa, licentia, vel habitu; quia talis egreſſio è contra arguit retroceſſionẽ ab obedientia, Religione, vel habitu; ſic S. Cõgregatio, quam refert, & ſequitur Suar. *to.*4. *de Relig. tract.*8. *lib.*1.*c.*8.*nu.*16. qui
13 ſubdit, quod, ſi Nouitia egrediatur de licentia Abbatiſſæ, malè tamen conceſſa, adhuc tamen per talem egreſſionem non interrumpatur Nouitiatus, quãtum eſt ex vi iuris communis; videri etiam poterit Barboſa *de poteſt. Episcop. allegat.* 101.*n.* 23. *&* 28. & Gauantus *in Man. Episcop. ver. Monialium clauſura, nu.*13 qui refert eandem S. Congregatio-
14 nem declaraſſe, non poſſe Nouitiæ dari licentiam egrediendi ad viſendos parentes.

15 Sequitur tertiò, quod ſi hodiè licitè aliqua profiteatur ea conditione, vt in domo propria maneat (prout permittitur in cap. fin qui clerici, vel vouẽtes) neq; ad clauſuram teneri iſtam talem profeſſam; quia cit. textus loquũtur de Monialibus in Cõgregatione viuentibus, vti conſtat ex Motu Pij V. ibi: *Mulieres quoque, quæ Tertiariæ, ſeu de Pœnitentia dicuntur, cuiuſcumque Ordinis fuerint in Congregatione viuentes*, & docent Nauar. *Comment.*4.*n.*45. & Graff. *cit.c.*23.*n.*17.

16 Sequitur quartò, quod ſi quæ Moniales obtinuerint ante Tridentinum, & Motum Pij V. priuilegium Pontificium viuendi extra Conuentum in aliquibus locis honeſtis, tale priuilegium eis non ſuffragari; quia omnia huiuſmodi priuilegia ſublata ſunt per Tridentinum, & dictum Motum Pij V. ſuffragabitur tamen, ſi ſit priuilegium obtentum poſt talia Decreta. Nauar. *cit. comment.*4.*n.* 53.*notab.* 2. *&* 3. & alij paſſim.

17 Cæterùm, quid peccent Moniales, clauſuram nõ ſeruando?

Reſpondetur, quod quæ ad illam tenentur ex Regulæ ſtatuto, vel ex voto, peccent contra Regulam, vel votum, & etiam contra præceptum Eccleſiaſticum. Quæ vero ad illam non tenentur, nec ex Regulæ ſtatuto, nec ex voto, peccent ſolum contra præceptum Eccleſiaſticum, propter textus ſcilicet *ſupra* allegatos, Rodrig. *cit. qu.*44.*art.* 2.*ad* 1. ex communi ſententia Doctorum.

DVBITATIO VI.

Ad quemnam ſpectet, aſtringere Moniales ad clauſuram?

SVMMARIVM.

1 *Episcopus in Monaſteriis ſibi ſubiectis auctoritate ordinaria, in exemptis, auctoritate delegata debet aſtringere Moniales ad clauſuram.*

2 *Item dic de Fratribus exemptis.*

3 *Lex interpretans in dubio intelligi debet iuxta legem, quam interpretatur.*

4 *Lex noua interpretans recipit omnes interpretationes veteris etiam ſi ſtrictius loquatur.*

5 *Motus Pij V. qui incipit* circa Paſtoralis *perpẽditur.*

6 *Ex Tridentini Concilij diſpoſitione etiam Monaſteria Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiecta Episcoporum gubernio ſubiacent.*

7 *Declarationes Sac. Congregationis Cardinalium faciunt opinionem ſatis probabilem; non tamen contrariam reddunt improbabilem.*

8 & 9. *Seculares magiſtratus præſtare debent auxilium brachij ſecularis, ſi opus fuerit eo vti ad cogẽdas Moniales ad clauſuram ſub excõmunicationis nõ reſeruatæ pœna ipſo facto incurrenda, ſecus autem Principes, qui tantum à Concilio Tridentino ad huiuſmodi auxilium præſtandum exhortãtur.*

10 *Exhortatio non importat præceptum.*

11 *Nomine Magiſtratuũ ſecularium veniunt etiã Eccleſiaſtici, ſi iuriſdictionem ſecularem exercent.*

12 *Episcopi, & alij locorũ Ordinarij nõ tenẽtur ſub pœna peccati mortalis publicare quotannis decretum de clauſura Monialium; ſed ſufficit ſi ſemel publicatum fuerit.*

Reſpondetur, quod (quãuis aliqui, vt Zerola *loco ſupra cit. ad* 4. *&* 8.*quæſit.* ſatis probabiliter ſẽtiant, id in vniuersũ ſpectare ad Epiſcopũ, moti ex Trid. *ſeſ.*25.*de Regular.c.*5. vbi videtur talis facultas Epiſcopis cõcedi, reſpectu omniũ Monaſteriorũ etiã exemptorũ, quæ Regularib. ſubiiciũtur, ſic enim ibi habetur: *Bonifacij VIII. Conſtitutionem, quæ incipit Periculoſo, renouans S. Synodus, vniuerſis Episcopis ſub obteſtatione diuini iudicij, interminatione maledictionis æternæ, præcipit, vt in omnibus Monaſteriis ſibi ſubiectis ordinaria; in aliis verò Sedis Apoſtolicæ auctoritate clauſuram ſanctimonialium, vbi violata fuerit, diligenter reſtitui, & vbi inuiolata eſt, conſeruari maximè procurent, inobedientes, atque contradicentes per cenſuras Eccleſiaſticas, aliaſque pœnas, quacumque appellatione poſtpoſita, compeſcentes*, Quod etiam ſæpe declarauit S. Congregatio, teſte Gallemo *ver. clauſura numer.* 1. Barboſa *de offic. & poteſt. Episc. allegat.* 102. *numer.*6. *& ſeqq.* & *in collect. ver. clauſura*, Gauanto *ver. Monialium clauſura, numer.* 47. 58. *& ſeqq.*) nihilominus ſatis probabiliter etiam cum Nauarro *cit. Comment.* 4. *numer.* 60 Llamas *in append* 5.3. 1

Graff. 1. *par. deciſ. libro* 4. *cap.* 23. *numer.* 6 Mi-
randa *tom.* 1. *quæſt.* 46. *ar.* 6. Layman. *lib.* 4. *tract.* 5.
cap. 12. *numer.* 1. Bonacina *de clauſura quæſtio.*
1. *punct.* 6. *numer.* 1. *& quæſtio.* 4. *punct* 2. &
Lezana *ver clauſura*, *numer.* 14. dici poſſit,quod
ſpectet ad Epiſcopum auctoritate ordinaria, aſtrin-
gere Moniales ſibi ſubiectas , & auctoritate
2 Apoſtolica aſtringere Moniales immediatè Sedi
Apoſtolicæ ſubiectas,exẽptas verò ab Epiſcopo,&
ſubditas aliis Prælatis exemptis aſtringere ſpectet
ad ipſos Prælatos exemptos aliorum Ordinum.

Probatur primò , ex *cap. periculoſo* , *§. vlt. de
ſtatu Regul. in* 6. ibi : *Patriarchis , Primatibus, Ar-
chiepiſcopis , & Epiſcopis mandamus , quatenus
eorum quilibet in ciuitate , ac diœceſi propria in Mona-
ſteriis Monialium ſibi ordinario iure ſubiectis , ſua,
in his verò , quæ ad Romanam immediatè ſpectant
Eccleſiam , ſedis Apoſtolicæ auctoritate ; Abbates verò
& alij tam exempti , quam non exempti Prælati
Eccleſiarum , Monaſteriorum , & Ordinum quo-
rumcumque in Monaſteriis huiuſmodi ſibi ſubie-
ctis de Monialibus includendis quamprimum
commodè poterunt , prouidere procurent.* Quod De-
cretum non reuocat Tridentinum , quin inno-
3 uare proteſtatur , & interpretatur ; & lex in-
terpretans in dubio intelligi debet iuxta
4 legem , quam interpretatur ; & recipit omnes il-
lius interpretationes,etiamſi lex noua interpretãs,
ſtrictius loquatur , vt communiter Doctores.

5 Secundò , ex Motu proprio Pii V. *Circa Paſto-
ralis* , ibi : *Mandantes Patriarchis , &c. quatenus in
Monaſteriis Monialium ſibi ordinario iure ſubiectis,
ſua,in his verò , quæ ad Romanam mediatè , vel imme-
diatè ſpectam Eccleſiam , Sedis Apoſtolicæ auctorita-
te , vnà cum Superioribus eorumdem Monaſteriorum
clauſuram ſeruari procurent.* Et paulò poſt : *Iuxta
formam dictæ Conſtitutionis Periculoſo,in ſacro Concilio
Tridentino approbatam , & innouatam , quã etiã nos
auctoritate præfata approbamus , & innouamus in om-
nibus,& per omnia,ac illã diſtrictè obſeruari mãdamus.*

6 Tertiò, ex Tridentino *ſeſſ.* 25. *de Regular.cap.*9.
vbi ſtatuitur , quod non Monaſteria exempta
Regularibus ſubiecta , ſed quæ Sedi Apoſtolicæ
ſũt immediatè ſubiecta, ab Epiſcopis gubernẽtur.

Ad oppoſita ex dict. Tridentino *cap.* 5. patet
7 ex dictis , quæ ſit mens ipſius Tridentini , ibi, Ad
Cardinalium declarationes reſpondetur ,quod de
ipſis non conſtet authenticè ; & quod faciant opi-
nionem quidem ſatis probabilem,non autem quod
reddant cõtrariam improbabilẽ,ob rationes dictas.

8 Cæterùm , ſi , vt Moniales ad clauſuram co-
gantur , opus fuerit auxilio brachij ſecularis , id
inuocandum erit , & præſtandum à ſeculari-
bus , vti conſtat ex Tridentino *cit. cap.* 5. ibi:
*Inuocato ad hoc , ſi opus fuerit , auxilio brachij
ſecularis ; quod auxilium vt præbeatur , omnes Chri-
ſtianos Principes hortatur S. Synodus , & ſub excom-
municationis pœna ipſo facto incurrenda omnibus Ma-
9 giſtratibus ſecularibus iniungit.*

Vnde fit , quod , ſi principes hoc auxilium
ſine iuſta cauſa denegent (licet peccent contra
aliam legem ; cùm ex officio ſibi iniuncto ad il-
lud iuſtè petentibus præſtandum teneantur,
iuxta *cap.* 1. *de offic. Ordinar. cap. Principes de
maior. & obed. cap. duo* , *& cap. ſi Imperator,
diſt.* 96. & docet Nauar. *Comment.* 4. *numer.* 46.
& alij paſſim) tamen non peccant contra
hoc decretum Tridentini , ſicuti contra ipſum
peccant cæteri Magiſtratus ſeculares (ſi ſcilicet
10 requiſiti præſtare auxilium grauiter omittãt,ſecus
ſi non omittant grauiter ; vt ſi verbi gratia man-
dent ſatellitibus , vt auxilium præſtent ; iſti verò
fingant auxilium præſtare , ſed non præſtent ; in
quo caſu,cum illi ſaltem mortaliter , non peccent,
excommunicationem non incurrent) quia di-
uerſimodè de vtriſque loquitur Tridentini di-
ctum decretum; ſiquidem Principes ad huiuſmodi
auxilium præſtandum exhortatur ſolum , & ex-
hortatio non importat præceptum , *cap. quod
præcipitur* , 14. *quæſtio.* 1. Cæteros autem Magi-
ſtratus ſeculares grauiſſimo præcepto ſub pœna
excommunicationis ipſo facto incurrendæ con-
ſtringit. Quæ tamẽ reſeruata Papæ non eſt;cum in
Tridentino concilio nullum de reſeruatione ver-
bum reperiatur.

Nomine Magiſtratuum ſecularium veniunt om- 11
nes qui iuriſdictionẽ ſecularẽ exercent,iuxta *l. eum
quis ff. de iuriſd. omn. Iudic.* & videri poteſt Bart. *l.* 1. *ff.
de offic. eius,cui mãdata eſt iuriſd.* Speculator *tit de iu-
riſdict. omn. Iudic.* Duardus in Bull. Cœn. *can.* 19. *q.* 2.
n. 2. Et veniunt Magiſtratus ſeculares cuiuſcumque
generis,& ordinis exiſtãt;quia illa dictio *omnibus* eſt
vniuerſalis. Et nullũ Magiſtratũ ſecularem excludit
l. Iulianus,& l. teſtamentum in princip. ff. de legatis 3. *&
l. hoc articulo, ff. de hæred. inſtituẽ.* quapropter veniunt
Prętores, Iudices, Ciuitatũ, Rectores prouinciarum
Pręfecti,& quicũq; alij, qui Regib. & Princip. (cũ hi
ex Nauarro *cõment.* 4. *n.* 60 *de Regular.* & Sanch *lib.
6. moral. c.* 15. vt potè ius proprio iure dicẽtes, & ſu-
periorem in tẽporalibus nõ agnoſcentes, non vo-
cẽtur Magiſtratus,ſed Reges,& Principes) in exer-
cenda iuriſdictione ſeculari ſunt inferiores.

Quod adeò verũ eſt, vt etiã veniant Eccleſiaſtici, ſi
hi etiam exercẽt iuriſdictionẽ ſecularem, ſeu exer-
cent iuriſdictionem titulo ſecularis poteſtatis, vt
ſi à Principe ſeculari Præſides , vel alicuius Magi-
ſtratus ſeculari, à quo ciuitas, vel prouincia guber-
natur) Conſiliarij conſtituantur ; quia tunc Eccle-
ſiaſtici etiam veniunt nomine Magiſtratus ſecula-
ris;cum Trid. Concilium non reſpexerit ad circũ-
ſtantiam perſonę pręciſè, ſed ad qualitatem mune-
ris , & officij , à quo Magiſtratus ſecularis nomen
deſumitur.

An autem teneantur Epiſcopi, & alij locorũ Or-
dinarij ſub pœna peccati mortalis quotannis de-
cretum hoc de clauſura Monialium publicare?

Reſpondetur negatiuè, ſtante, quod Motum Pij
V. incipientem, *Decori* (vbi id fieri pręcipiebatur in
virtute S. obedientiæ) attemperauerit poſtea ipſe- 12
met Pius V. in altero Motu incipiente, *Circa Paſto-
ralis* , & Gregorius XIII. in ſuo Motu, qui incipit,
Deo ſacris , vbi ſolum publicationem præcipiunt,
non addito, quoties ea fieri debeat , conſequenter
ſufficit, quod ſemel id decretum publicatum fuerit,
& ita ſeruatur in praxi. Vide Nauarrum *Comment.
4. de Regular. n.* 54. *&* 58.

DVBITATIO VII.

Ad quemnam ſpectet dare licentiam egreſ-ſus è clauſura, & cauſam egreſſus approbare

SVMMARIVM.

1 *Ad Epiſcopos ſpectat in omnibus quibuſcumque
Monialium Monaſteriis dare licentiam egreſſus
è clauſura, & cauſam egreſſus approbare.*

a *Ad*

1 *Ad Epiſcopos coniunctim cum ſuperioribus Regularibus ſpectat dare licentiam egreſſus è clauſura, & cauſam approbare.*
3 *Moniales ſi egreſſæ fuerint ſine licentia Ordinarij à clauſura, & ſuperiores Regulares ſi licentiam dederint cenſuris Eccleſiaſticis ab ipſiſmet Ordinariis puniri poterunt.*
4 *Confectò opinio reprobatur aſſerentis ſolum in tribus caſibus requiri Epiſcopi & ſuperioris Monaſterij coniunctim licentiam egrediendi.*
5 *Opinio Rodriguez refellitur, & cur, neque enim ſuperiores Regulares in Monaſteriis nullius Diœceſis ſine locorum Ordinariis dare poſſunt licentiam egrediendi à clauſura.*
6 *Abbatiſſa, cum præcepto clauſuræ obſtringatur, ſicut cæteræ Moniales, non poteſt dare licentiam egrediendi à clauſura.*
7 *Motus Pij V. qui incipit (Decori & honeſtati) non eſt vbique vſu receptus, vbi tamen vſu receptus eſt, non poteſt ſuperior Regularis ſine Ordinario dare licentiam egreſſus, ſecus tamen eſt, vbi motus prædictus non eſt vſu receptus.*
8 *Abbatiſſæ licentia non ſufficit, & cur.*
9 *Licentia egrediendi è Monaſterio debet eſſe in ſcriptis, ſicut & ingrediendi in ipſa.*

1 RESPONDETVR, quod (quamuis Nauar *lib. 3. conſil.* 48. *num.* 6. *tit. de Regular. & conſil.* 5. *num.* 6. *tit. de ſtatu Monach.* Graff 1. *par. deciſ. lib* 4. *c.* 23. *numer.* 6. Llamas *in Append.* §. 5. Miranda *de Monialibus q.* 3. *art.* 6. *concl.* 1. Rodrig. *tom.* 1. *q.* 46. *art.* 6. Layman. *lib.* 4. *tract.* 5. *cap.* 12. *nu.* 1. ſentiant licentiam hanc dare, & cauſam egreſſus approbare, ſpectare ad Epiſcopum, in Monaſteriis ſibi, vel Sedi Apoſtolicæ ſubiectis, at in Monaſteriis exemptis, quæ Regularibus ſubiiciuntur ſpectare ad Superiores Regulares, vt ſupra de clauſura Monialibus indicenda ad mentem eorumdem Doctorum ſatis probabiliter dicebatur) tamen probabilius ſit, generaliter in omnibus quibuſcumque Monialium Monaſteriis ſpectare ad Epiſcopum; & meritò, quia plus eſt, dare licentiam egreſſus, quàm ad clauſuram Moniales aſtringere (vnde patet diſparitas ad fundamentum oppoſitum) tum quia Tridentinum *ſeſſ.* 25. *de Regular. cap.* 5. generaliter ait: *Nemini autem Sanctimonialium liceat poſt profeſſionem exire à Monaſterio, etiam ad breue tempus, quocumque prætextu, niſi ex aliqua legitima cauſa ab Epiſcopo approbanda*: tum quia Pius V. in Motu proprio, qui incipit; *Decori, & honeſtati*, poſtquam decidit, nulli Monialium licere exitum, niſi ex cauſa magni incendij, vel infirmitatis, lepræ, vel epidemiæ, ſubdit: Quæ tamen infirmitas, præter alios Ordinum Superiores, quibus cura Monaſteriorum, etiam per Epiſcopum, ſeu alium loci Ordinarium, etiamſi prædicta Monaſteria ab Epiſcoporum, & Ordinariorum iuriſdictione *exempta eſſe reperiantur, cognita, & expreſſè in ſcriptis approbata ſit*: quapro-
2 pter in Monaſteriis exemptis, quæ ſubduntur Regularibus, requiri Superioris Monaſterij, & Epiſcopi licentiam coniunctim, docent Nauar. *Comment.* 4. *de Regular. numero* 60. Azor. *tom.* 1. *lib.* 13. *c.* 8. *quæſtio.* 1. Zerola *in prax. Epiſc. par.* 2. *ver. Moniales Dubitat.* 8. (qui ſic teſtatur de praxi) Capucinus in Annotat. ad Compendium priuilegiorum Mendicantium, ver. clauſura Monialium, ad fin. & Doctores, quos citat, & ſequitur Tamburin. *de iure Abbat. diſputat.* 20. *quæſtio.* 5. Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcop. allegat.* 102. *numero* 69. *& ſeqq.* Nouarius in Lucerna Regular. *ver. Epiſcopus quoad Regulares numero* 7. qui teſtatur, ſic declaraſſe S. Congregationem in vna Viterbienſi 26. Iunij 1626. Patrinus *tom.* 1. *priuileg. Minim. in Conſtit.* 6. *Pij V. numero* 22. & Lezana *tom.* 1. *cap.* 25. *numero* 21. vbi refert alteram S. Congregationis declarationem in his verbis: *Moniales ſubiectæ iuriſdictioni Regularium exemptorum, ſi ſine licentia Ordinarij egreſſæ fuerint è Monaſteriis, debent* 3
ipſæ, & ipſarum ſuperiores, de quorum licentia de Monaſteriis egreſſæ fuerint, per cenſuras Eccleſiaſticas, & alia iuris remedia ab eorum Ordinario puniri, non obſtantibus quibuſcumque priuilegiis, &c.

Dices, Motum Pij V. requirere in Monaſteriis exemptis (quæ ſubduntur Regularibus) Superioris Monaſterij, & Epiſcopi licentiam coniunctim in iis tribus caſibus, quos ibi Pontifex enumerat, non autem in aliis caſibus; & ideò in aliis caſibus ſufficere tantum licentiam Superioris Monaſterij; ſic nonnulli Doctores, inter quos Confectus *de priuileg. Ordinum Mendicantium tit.* 20. *cap.* 4.

Sed contra, quia abſurdum eſt, dicere, Pontificem requirere in Monaſteriis exemptis (quæ ſubduntur Regularibus) Superioris Monaſterij, & Epiſcopi licentiam coniunctim in iis tribus caſibus, qui ab ipſomet Pontifice, tanquam iuſti, approbantur, & ſic certis; & non requirere vtriuſque, ſed tantum Superioris Monaſterij licentiam in aliis caſibus, qui per ſimilitudinem, vel extenſionem à Doctoribus tanquam iuſti approbantur, & ſic non certis, ſed dubiis. 4

Dices ſecundò, Motum Pij V. intelligi de Monaſteriis exemptis, quæ ſubduntur non ſolum Generalibus, & Prouincialibus habentibus iuriſdictionem, quaſi Epiſcopalem, ſed etiam ſubduntur Superioribus Monaſterii inferioribus talem iuriſdictionem, quaſi Epiſcopalem, non habentibus; conſequenter in talibus Monaſteriis; non ſufficere Superioris immediati licentiam, ſed requiri etiam licentiam, & approbationem Generalis, vel Prouincialis (cum hi quoad iuriſdictionem ſint Epiſcopi Monialium ſibi ſubiectarum) non tamen item Epiſcopi, ſic Rodriguez *cit. quæſt.* 46. *art.* 6.

Sed contra; quia abſurdum eſt, dicere, Pontificem ibi per Epiſcopum, & Ordinarium intelligere Generalem, vel Prouincialem iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, habentes; ſicuti conſtat ex iis 5
verbis: *Præter alios Ordinum Superiores, quibus cura Monaſteriorum incumberet, etiam per Epiſcopum, ſeu alium loci Ordinarium, etiamſi prædicta Monaſteria ab Epiſcoporum, & Ordinariorum iuriſdictione exempta eſſe reperiantur*: nam cum ibi dicatur: *Præter alios Ordinum Superiores*, clarè Pontifex omnes Superiores; & non ſolum immediatos includit: & cum ſubdatur. *Per Epiſcopum, ſeu alium loci Ordinarium*, clarè Pontifex non intelligit Superiorem Regularem nō enim Superior Regularis dicitur loci Ordinarius; tum quia ſequeretur, quod in his Monaſteriis requireretur præter licentiā Generalis, vel Prouincialis licētia Superioris immediati, ſeu localis; cum Pōtifex ibi

dare, & cauſam approbare, competit Epiſcopo, vt
delegato ex authoritate Sedis Apoſtolicæ delega-
ta; in quo caſu nihil poſſe videtur Vicarius, licet
generalis. At quidquid ſit de hac ratione, dici
tamen poteſt, Concilium dare quidem facul-
5 tatem Epiſcopo, tanquam Sedis Apoſtolicæ dele-
gato, ad inducendam clauſuram in Monaſteriis
Sedi Apoſtolicæ ſubiectis; ſed cum præſcribit,
quod Moniales clauſura egredi non poſſint, loqui-
tur ſimpliciter de Epiſcopo, cuius iuriſdictio cō-
petit etiam Vicario generali, niſi excipiatur, vel niſi
res aliena ſit ab eius officio, ſicuti *ſupra* dice-
bam.

6 Quod dixi de Vicario genarali Epiſcopi (quod
ſcilicet poſſit egreſſus licentiam dare, & cauſam
approbare) idem dico de Vicario generali Capi-
tuli Sede vacante, & cuiuſcumque Prælati iuri-
ſdictionem, quaſi Epiſcopalem, in diœceſi aliqua
habentis; & de Vicario generali Ordinum Milita-
rium; quia hi etiam nomine Ordinarij veniunt,
Doctores, quos refert, & ſequitur Sanchez *citat.
diſp.* 29. *numero* 45. Barboſa 3. *par. allegat.* 102.
num. 28. *ad finem*, Bonacina, & Layman, *in locis
ſupra citat.* Idemque dico de Prouiſore nomina-
to à Capitulo, Barboſa, & Lezana vbi ſupra,
& Tamburin. *de iure Abbat diſputat.* 23. *quæ-
ſit.* 2.

Item quod dixi de Epiſcopo (quod ſcili-
7 cet poſſit, etiam Monialibus Sedi Apoſto-
licæ immediatè ſubiectis, licentiam dare)
idem dico de omnibus Prælatis iuriſdictionem
prædictam, quaſi Epiſcopalem, habentibus;
quia hi quoad iuriſdictionem ſunt Epiſcopi
in ſua diœceſi, Sanchez, & Layman *locis cita-
tis*

8 An autem hoc idem poſſit dici de Capitulo ſe-
de vacante.

Reſpondetur, quod (licet negandum videa-
tur; quia Capitulum Sede vacante non ſucce-
dit in iuriſdictionem Epiſcopo delegatam, tan-
quam Sedi Apoſtolicæ delegato; Doctores, quos
citat, & ſequitur Sanchez *de matrimon. lib.* 8, *diſp.*
2. *numero* 12.) tamen adhuc, hoc non obſtante,
probabilius ſit oppoſitum; ſic Sanchez, & Lay-
man *ſupra*; & probatur, quia Moniales hæ
non debent eſſe ſine Prælato, ad quem con-
fugiant. Qua ratione motum Tridentinum Con-
cilium *ſeſſ.* 25 *de Regular. cap.* 9. & qua ratione
motus Pontifex *in cap. periculoſo*, & in Motu,
Decori, & honeſtati, præceperunt, eas eſſe ſub
cura Epiſcopi, tamquam Sedis Apoſtolicæ de-
legati: quæ neceſſitas etiam militat in Capitu-
lo Sede vacante; cum ſæpe diu vacet, & ſæ-
pe contingant ſimiles occaſiones in Moniali-
bus.

SECTIO II.

Corollaria.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius Generalis eſt Iudex Ordinarius ſubdi-
torum Diœceſis.*

2 *Vicarius Generalis poteſt Diœceſanorum omnium
confeſſiones audire eorumque matrimoniis va-
lide aſſiſtere, & eiuſmodi facultates etiam aliis
ſacerdotibus delegare.*

3 *Vicarius Generalis poteſt in foro externo conten-
tioſas cauſas cognoſcere, præcipere, iudicare,
atque etiam excommunicare.*

4 *Vicarius Generalis (attento iure communi) non
poteſt concedere meras, & voluntarias gratias,
cuiuſmodi ſunt collatio Beneficiorum, diſpen-
ſatio in irregularitatibus ex occulto delicto,
denunciationibus matrimoniis, &c.*

5 *Epiſcopus non prohibetur tribuere Vicario Gene-
rali maiorem facultatem, quam is habeat de
iure communi.*

6 *Nulla conſuetudine introduci poteſt, vt à Vicario
Generali ad Epiſcopum appelletur.*

7 *Appellatio eſſe non poteſt ab eodem ad eun-
dem.*

8 *A Vicario Foraneo, ſeu Decano rurali poteſt ap-
pellari ad Epiſcopum.*

9 *Vicarij Generalis Iuriſdictio, mortuo, vel depoſito
Epiſcopo, expirat.*

10 *Delegati Iuriſdictio ob mortem delegantis ſta-
tim expirat quoad negotia cœpta.*

11 *Vicarius Generalis mortuo Epiſcopo non poteſt
exercere iuriſdictionem, niſi ſit à Capitulo
confirmatus.*

12 *Vicarij Generalis Iuriſdictio extinguitur, vel
per mortem Epiſcopi, vel per mandati reuoca-
tionem, per mortem ſtatim, per reuocationem
vero, ſi ei fuerit legitime intimata.*

13 *Vicarij Generalis acta, & litteræ dimiſſoriæ ab
eo datæ valent etiam mortuo Epiſcopo, ſi com-
muniter eius mors ignoretur, licet mors Epi-
ſcopi præceſſerit.*

14 *Iuriſdictio Vicarij Generalis ſuſpenditur ſo-
lum, non autem omnino amittitur per Epiſco-
pi excommunicationem, vel ſuſpenſionem.*

15 *Delegati Iuriſdictio non ceſſat ob excommuni-
cationem delegantis, ſi cauſa integra non ſit,
ſed cœpta.*

16 *Vicarius propriè dictus Epiſcopi, Prælati, Præ-
ſidis, vel Rectoris ab ipſis conſtitutus ad exer-
cendam iuriſdictionem pro eorum arbitrio de-
ponitur, ſecus eſt, ſi Vicarius datus ſit in ſubſi-
dium Principalis Prælati.*

17 *Vicarij Foranei, ſeu rurales in quibuſdam locis
ab Epiſcopis conſtituti, ita vt eorum Digni-
tas, ſeu officium perpetuum ſit, deponi non
poſſunt, niſi ob graue delictum depoſitione di-
gnum.*

EX dictis (quod ſcilicet Vicarius generalis ſit 1
Iudex Ordinarius ſubditorum diœceſis, quã-
uis ex Epiſcopo, cuius vicem gerit, & perſonam
repræſentat, iuriſdictionem exercens, ſicuti etiam
conſtat *ex c. Romana, de appellat. in* 6. *& c.* 2. *de con-
ſuetud. in* 6.) ſequitur primò, quod Vicarius gene- 2
ralis poſſit diœceſanorum omnium confeſſiones
audire, eorumque matrimoniis validè aſſiſtere, at-
que eiuſmodi facultates etiam aliis ſacerdotibus
delegare, Doctores apud Sanch. *de matr. lib.* 3. *diſp.*
29. Item poſſit in foro externo contentioſas cau- 3
ſas cognoſcere, præcipere, iudicare, atque etiam
excommunicare, Doctores, quos citat, & ſequitur
Sanchez *loco cit.* & Suarez *de cenſur. diſp.* 20. *ſect.* 1.
Quamuis non poſſit attento iure communi, con-
cedere meras, & voluntarias gratias, cuiuſmodi
ſint collatio beneficiorum diſpenſatio in irregula-
ritatibus ex occulto delicto, denunciationibus 4
matrimonij, & ſimilibus, Doctores, quos citat &
ſequitur Garſ. *de beneficio par.* 5. *c.* 8. *n.* 46.

· Dixi,*attento iure communi*; qoia tametſi iura decernant, quantanam iuriſdictio Vicario generali competat, noo tamen prohibetur Epiſcopus ſuo Vicario,tam in foro interno, quàm externo,contentioſo, ac voluntario tribuere maiorem iuriſdictionam,quàm iure ordinario is habeat,ſicuti praxis declarat,& tradunt communiter Doctores apud Garſiam *loco cit.num.*62.& Sanch.*de matrim.lib.*3. *diſp.*7.*quaſt.*3.

6 Sequitur ſecondò,quod uulla conſoetudine introduci puſſit,vt à Vicario generali ad Epiſcopom appelletur, *cap* 2. *de conſuetud.in* 6. iuocta gloſſa, *ver. officiali*; quia ex dictis, & *cit.cap.*2. vuum eſt eorum tribunal, vna iuriſdictio,& veluri vna perſooa, & *appellatio eſſe non poteſt ab eodem ad eun-*
7 *dem*, ait, gl. in *cit. cap. Romana*, *de appellat. in* 6.
8 Quamuis à Vicariis non generalibus, & ab Epiſcopo delegatam iuriſdictionem in certa parte diœceſis habentibus (qui in Clement. 2. *de reſcript.iuncta gloſ.*foranei, & Decani rurales vocantur)ad Epiſcopum appellari poſſit; quia hi diuerſum tribunal habent, & diuerſi iudices habentur, gloſ.*in cit.cap.* 2. *de conſuetud. in* 6. & Doctores, quos citat, & ſequitur Saochez *cit.lib.*3.*diſp.*29. *n.*9. & Garſ.*cit.c.*8 *num.*26.

9 Sequitur tertiò,quod mortuo,vel depoſito Epiſcopo, Vicarij generalis iuriſdictio ſtatim expiret, licet cauſa cœpta ſit, Couar. *in pract.qq.cap.*8.*n.*4. Sanchez *diſp.*30. Mol.*tract.*2.*diſp.*10.*num.*2. cum gloſſa communiter recepta in *Clement.vlt.* de procurator.*ver. conteſtata*; quamuis iuriſdictio de-
10 legati,ob mortem delegantis,ſtatim ſimiliter non expiret,quoad negotia cœpta, *cap.gratum, de offic. delegati.* Ratio; quia, ſicuti dicebam, Vicarij generalis idem eſt cum Epiſcopo tribunal; delegati autem diuerſum,& inferius

11 Sequitur quartò, quod poſt mortem Epiſcopi Vicarius generalis iterum à Capitulo confirmaodus ſit,vt deinceps iuriſdictionem exercere poſſit, ſicut ex commoni docet Sanchez *cit.diſp.*30. Dif-
12 fert autem Vicarij iuriſdictionis extinctio, quæ fit per mortem, ac quæ fit per reuocationem facultatis, ſeu mandati: hæc enim extinctio poſterior non habet effectum ſuum,niſi fuerit ipſi Vicario legitimè,nomine ſcilicet Epiſcopi,intimata: iuriſdictionis autem extinctio, quæ fit per mortem,vel depoſitionem Epiſcopi,ipſi iuri innititur; ideoque etiam ignorante Vicario, locum habet, niſi publicus error, ſeu publica ignorantia comitetur ad titulum coloratum iam exiſtentem, iuxta *l.Barbarius*, *ff.de offic. Prator.* & docent Doctores, quos citat Sanchez *loco ſupra cit.* & Garſ. *de benefic part.*5.*cap.*8. *num.*176. Quapropter licet, mortuo,vel depoſito Epiſcopo, expiret de facto poteſtas Vicarij, etiam cauſa iotegra, ſicuti ſupra dicebam, & docent Ioan. Andreas,Dominicus,& Hoſtienſis *in cap.*1. *de offic. Vicarij in* 6. valent tamen acta Vicarij, & literæ dimiſſoriæ ab eo datæ, ſi
13 communiter mors Epiſcopi ignoretur, vti rectè docet Henriq. *lib.*3.*de pœnis. cap.*13. Quin neque deſinunt illæ literæ valere,etiamſi poſtea, re integra,ſciatur, mortem Epiſcopi fuiſſe priorem, vt idem Henriq. docet *lib. de ordine cap.* 22. & Sanchez *lib.*3.*de matrim.diſp.*20.*n.*58.

Sequitur quintò, quod per Epiſcopi excom-
14 municationem,vel ſuſpenſionem ſuſpendatur ſolum, non non autem omninò amittatur iuriſdictio Vicarij generalis; Sanchez, & Garſias in *locis ſupra cit. argum.cap.*1.*de officio Vicarij in* 6. Quare retinet in tali caſu Vicarius officium ſuum, licet non poſſit illud exercere,tametſi cauſa cœpta fuerit;Sanchez ex *communi cit.diſp.*30.*num.*6. In quo etiam differt à delegato; cum huius iuriſdictio
non ceſſet ob excommunicationem delegantis, ſi 15
cauſa integra non ſit, ſed cœpta,Abb. *in cap. licet vndique,n.*8.*de offic. delegat.* & Auila *de cenſur.p.*2. *cap.*6.*diſp* 6 *dub.*4.

Seqoitur Sextò, quod quiconque propriè di- 16
ctus Epiſcopi,Prælati,Præſidis, vel Rectoris Vicarius, qui ab vno iſtorum, aut loco ipſius iuriſdictionem exerceat,conſtituitur. ab eodem omninò pendeat, vt plerumque pro arbitrio deponatur; Doctores in *l.ſolent,§.ſicut,de offic. Proconſul.* Abb. *Clement.*2.*num.*7.*de reſcript.* Rodriq. *tom.*3.*qq. Regul. q.*77. *art.*2. Quamuis aliorum, qui minus propriè Vicarij dicuntur (qui ſcilicet in ſubſidium principalis Prælati, Abbatis, Prioris, vel Rectoris,ex Ordinis Conſtitutione,vel conſuetudine, vt proprium,atque ordinarium munus exerceant,conſtituuntur, & vocari ſolent ſubpriores Vicerectores,Viceguardiani, &c.) iuriſdictio, & officium, mortuo,vel depoſito principali, non expiret, Nauar. *Comment.* 3. *de Regul. c. nullam*, 18. *q.*2.*num.*22.§. *ad prius*, Mol. *de iuſt.tom.*5.*diſp.*10. *num* 14. & Sà, *ver. Religio,num.*69. Quin & Vi-
carij foranei, ſeu rurales ita in quibuſdam locis 17
ab Epiſcopis conſtitui conſueuerunt, vt eorum dignitas,ſeu officium perpetuum ſit,& quaſi ordinariam iuriſdictionem obtineant;ideoque priuari, ſeu deponi non poſſint,niſi propter delictum graue, & depoſitione dignum: Hoieda *de incompatib. benef. part.*2.*cap.*10.*num.*18. & Tholoſ.*lib.*15.*ſyntagm.cap.*37.*n.*5.

DVBITATIO IX.

An ad licentiam Moniali dandam, quod poſsit egredi è clauſura, requiratur cauſa grauis.

SVMMARIVM.

1 *Moniali non poteſt dari licentia egrediendi à clauſura abſque cauſa graui, ſc. magni incendij, Infirmitatis,lepra,aut Epidemia.*

2 *Egredi è clauſura eſt res grauis, & multis ſcandalis, ac Monialium caſtitatis periculis plena.*

3 *Legitima cauſa nomine ab Epiſcopo approbanda ex Concilio Tridentino non intelligitur quacunque ab Epiſcopo approbata: ſed tantum expreſſa in cap. periculoſo.*

4 *Magnum Incendium non excluditur in cap. periculoſo.*

5 *Cauſa expreſſa in citatis iuribus data capacitate, & commoditate Monaſterij ad medendum, & ceſſante contagionis alio periculo, non ſunt ſufficientes.*

6 *Exitus non licet ſi poſſit occurri incendio, vel ruina minanti,vel hoſtium impetui,non egredientibus Monialibus è ſuis Monaſterijs.*

7 *Superior curare debet,vt monialis egreſſa propter morbum foris non maneat pluſquam cura patiatur.*

Respon

1 RESPONDETVR affirmatiuè; patet ex *cap. periculoſo, de ſtatu Regul. in 6.* ibi: *Itaque nulli earum tacitè, vel expreſsè profeſſa quacunque ratione, vel cauſa (niſi fortè tanto, & tali morbo euidenter aliquam earum laborare conſtaret, quod non poſſit cum alijs abſque graui periculo ſeu ſcandalo commorari) Monaſteria ipſa deinceps egrediendi facultas concedatur.* Item ex Tridentino *ſeſſ. 25. cap. 5. de Regular.* vbi innouatur *dict. cap. periculoſo*, & ſubiunguntur hæc verba: *Niſi ex aliqua legitima cauſa ab Epiſcopo approbanda.* Item ex Motu Pij V. *Decori, & honeſtati*, ibi: *Ordinarius nulli Abbatiſſarum, Prioriſſarum, aliarumuè Monialium de cætero, etiam infirmitatis, ſeu aliorum Monaſteriorum, etiam eis ſubiectorum, aut domorum parentum, aliorumuè conſanguineorum viſitandorum, aliaue occaſione, & prætextu, niſi ex cauſa magni incendij, vel infirmitatis, lepræ, aut epidemiæ, &c. à Monaſteriis exire, ſed nec in prædictis caſibus extra illa, niſi ad neceſſarium tempus ſtare liceat.* Et merito ſic in his iuribus ſta-
2 tuendum eſt; quia re vera è clauſura egredi, eſt res grauis, & multis ſcandalis, ac Monialium caſtitatis periculis plena. Vide Nauarrum *Comment. 4. de Regular. n. 40. & 48.*

Cæterùm, licet *cap. periculoſo*, & Motus Pij V. ſtrictiùs loqui videantur, quàm loquitur Tridentinum (cùm Tridentinum dicat, ſat eſſe cauſam legitimam arbitrio Epiſcopi approbandam, & *cap. periculoſo*, ac Motus Pij V. cauſas determinent, ſolumque Epiſcopo veritatem earum approbandam committant) & ideò correctio quædam iuris eſſe videatur (præſertim, quia Motus Pij V. auxit poſtea cauſas egreſſus expreſſas *in cit. cap. periculoſo*, cùm, etſi lepra, & epidemia expreſſa in Motu Pij V. comprehendatur ſub morbo contagioſo expreſſo *in cap. periculoſo*, tamen cauſa incendij addita in Motu Pij V. non comprehendebatur ſub dicto morbo contagioſo) Nihilominus dicendum eſt, quod non ſit iuris correctio, ſed declaratio; quia Tridentinum ibi ait, ſe innouare *cap. periculoſo*, & Pius V *in ſuo Motu* dicit: *Inhærentes decreto S. Concilij Tridentini de clauſura Monialium diſponenti, ac alijs noſtris literis ſuper huiuſmodi clauſura editis*, ſcilicet Motui altero ſuo incipienti, *Circa Paſtoralis*, vbi in omnibus, & per omnia innouat, & iubet
3 obſeruari diſpoſita *in cit. cap. periculoſo*; & conſequenter dicendum eſt, quod Tridentinum, nomine legitimæ cauſæ ab Epiſcopo approbandæ, non intellexerit quamcumque cauſam, quæ Epiſcopo legitima videatur, ſed intellexerit ſolum cauſas expreſſas in *cap. periculoſo* (quod innouare prorſus
4 intendebat) & ſolum iſtarum veritatem approbandam arbitrio Epiſcopi commiſerit. Itemque dicendum eſt, quod Motus Pij V. declarauerit, magnum incendium non excludi in *cap. periculoſo*; cum incendium cauſis ibi expreſſis ſit cauſa ſimilis, quin vrgentior, & maius vitæ periculum Monialibus inferens.

Ex dictis ſequitur, quod nec etiam ipſæ cauſæ
5 expreſſæ in *cit.* iuribus legitimæ, ſeu ſufficientes ſint ad egreſſum, ſi Monaſterium ita ſit capax, vel ea ſit ei morbo medendi commoditas, vt nullum adſit contagionis aliarum Monialium periculum; quia *in cap. periculoſo*, per Tridentinum, & Motum Pij V. innouato expreſsè dicitur: *Si non poſſit cum alijs abſque graui periculo commorari*, ergo, &c. & probatur ratione; quia in tali caſu ceſſat egrediendi neceſſitas, quæ huius conceſſionis cauſa fuit, & ita docet Rodriguez *tom. 3. qq. Regul. q. 31. art. 1.* quatenus ait, licere ex his omnibus cauſis exitum propter ineuitabile aliarum Monialium periculum; ita etiam docent Collector priuilegiorum Mendicantium *ver. clauſura Monialium, caſu 1. in fin.* Llamas *in append. §. 10* & Lezana *tom. 1. cap. 25. num. 20.* quatenus aiunt, non licere exitum, ſi poſſit occurri incendio, vel ruinæ minanti, vel hoſtium impetui non egredientibus Monialibus è ſuis Monaſteriis.

Quapropter, vt Superior egrediendi licentiam iuſtè concedat, debet videre, nō ſolum adeſſe mor- 6
bum, ſed etiam adeſſe Monaſterij incommoditatem ad medendum, abſque periculo infectionis aliarum Monialium; debet etiam curare, quod Monialis ſic legitimè iam è Monaſterio egreſſa, tam- 7
diu ſolum extra Monaſterium moretur, quamdiu ſolum ad morbum curandum, extra illud morari ipſi fuerit neceſſarium, ſicuti expreſsè dicitur in dicto Motu Pij V. *Decori, & honeſtati*, in vltimis verbis.

DVBITATIO X.

An hic epidemiæ nomine veniat morbus contagioſus grauis quicunque, vel ſolum morbus contagioſus peſtiferus, ſeu peſtis propriè dicta?

SVMMARIVM.

1 *Epidimia nomine venit morbus contagioſus quicumque grauis, qui ſcilicet plurimos inuadit, & populariter graſſatur, licet peſtiferus non ſit, ſeu maiorem partem eorum, quos afficit, ſicut peſtis, non occidat.*

2 *Lepra adiungitur ad Epidimiam, quia nihil peſtis, ſed ſolum infectionis aliarum periculum habet.*

3 *Nomine Epidemiæ ſolum peſtis, intelligeretur ſi authenticè conſtaret de quadam Sac. Congregationis declaratione.*

RESPONDETVR, quod (quamuis 1
Gutierez *qq. Canon. lib. 1. cap. 14. n. 7. & 8.* Zecchius *de Republ. Eccleſ. tit. de Regular. cap. 3. num. 15. verſ. 9.* Llamas *in Append. §. 1. in fin.* Sorbus *in Compend. Mendicant. ver. ingreſſus Monaſteriorum Monialium in 6.* Diana *tract. 5. miſcellan. reſol. 23.* ſentire videantur, quod veniat ſolum morbus contagioſus peſtiferus, qui ſcilicet non ſolum quamplurimos inuadit, ſed etiam maiorem partem eorum, quos afficit, occidit) dicendum tamen ſit oppoſitum, quod præter peſtem veniat morbus contagioſus grauis quicunque, qui ſcilicet plurimos inuadit, ſeu populariter graſſatur, licet peſtiferus non ſit, ſeu maiorem partem eorum, quos afficit, ſicut peſtis non occidat, ſic Nauar. *Comment. 4. de Regular. numer. 48. notab. 4.* Rodriguez *tom. 1 qq. Regular. quæſt. 49. art. 8. ad fin.* Layman *lib. 4. tract. 5. cap. 12. numero 1.* Lezana *to. 1. cap. 25. numer. 20.* Gauantus in *Man. Epiſc. ver. Monialium clauſura, num. 7. & ſeqq.* Cened. *collectan. 31. ad Sextum Decretalium, num. 2* & probatur, quia iura in exceptione cauſarum proſpiciunt

R 5 4 commu

commuoi morbo Monialium,oe propter vnam inficiantur aliæ,& ideo gratia communis huius infectionis vitaodæ cx vnius Monialis intra Monaſterium retentione,coocedunt exitum; ergo non de ſola peſte, ſed de omni alio morbo contagioſo, licet non peſtifero,loquuntur;& meritò,quia alioquin iura non ſatis rectè Monialium clauſuræ proſpicerent;quandoquidem ſi Moniali laboraoti morbo contagioſo,licet oon peſtifero, exitum nō concederent,oporteret, vel mulieres ſeculares in claoſuram iotromitti,vt Moniales infirmas curarent;vel plures Moniales morbi contagione laborantes è clauſura emitti, vt medicinis adhibitis, recoonaleſcerent.

2 Confirmatur; quia ad epidemiam adiungitur lepra,quæ nihil peſtis,ſed ſolum infectionis aliarum periculum haber.

Coofirmatur ſecundò;quia non eſt, cur hic oomen genericum epidemiæ reſtringatur ſolum ad ſpecificum, vt ſcilicet ſolum ſignificet morbum contagioſum peſtiferum,ſeu,veram,& propriè dictam peſtem;cum id cederet in correctiooem *cap. periculoſo*,(quod tamen innouaot, & in omnibus, & per omnia confirmant Tridentinum *ſeſſ. 25. c. 5.* de Regular.& Motus Pij V. *Circa Paſtoralis*)ſiquidem cum *in dicto cap. periculoſo* dicatur: *Niſi fortè tanto,& tali morbo euidenter earum aliquam laborare conſtaret,quod non poſſit cum aliis abſque graui periculo,vel ſcandalo commorari*; ſequitur, quod ibi coocedatur egreſſus ob quemcunque morbum nō permittentem abſque graui periculo, Mooiales alias cum infirma commorari (qualis non eſt ſolum morbos contagioſus peſtiferus, ſeu vera, & propriè dicta peſtis) quapropter ſi Motus Pij V. nomine Epidemiæ ſolum veram peſtem, excloſis
3 aliis morbis contagioſis(præter lepram, qoam ibi quoque excipit)intelligeret, reſtriogeret, atque adeo corrigeret textum capituli *periculoſo*, quod dicendum non eſt, vt patet ex dictis;ponendo tamen eſſet in praxi ſententia oppoſita, ſi conſtaret authenticè de quadam S. Congregationis declaratione in contrarium; qnam refert Diana *reſol. 23.*

DVBITATIO XI.

An Moniali præter tres, epidemiæ, lepræ, & incendij cauſas expreſſas concedi poſſit egreſſus è clauſura propter alias cauſas ſimiles, vel vrgentiores?

SVMMARIVM.

1 *Ceſſantibus cauſis expreſſis in motu Pij V. non poteſt Monialibus concedi licentia egrediendi è clauſura.*

2 *Caſus exceptus tunc extenditur ad ſimiles,quando lex excipiens non vtitur dictione aliqua taxatiua.*

3 *Negatio, cum ſit malignantis natura, quidquid poſt ſe inuenit, deſtruit, eiuſque oppoſitum ponit.*

4 *Bulla Gregoriana de immunitate non extenditur ad caſus ſimiles,ſeu ad grauiores.*

5 *Cauſa exharedationis filiorum non poſſunt extendi ad alias ſimiles,ſeu grauiores.*

6 *Capitulum finale de reuocandis donationibus non habet locum niſi in expreſſis.*

7 *Caſus exceptus extenditur ad ſimiles in materia fauorabili,non item in materia odioſa.*

8 *Clauſura introducta eſt ad ſpiritualem monialium ſalutem perfectamque votorum Regularium obſeruantiam.*

9 *Sac. Cardinalium Congregatio fertur declaraſſe tres Epidemia, lepra, & incendij cauſas non extendi ad ſimiles,nec vrgentiores.*

10 *Cauſa tres prædicta, quod ſint extendibiles ad ſimiles,& vrgentiores,eſt ſatis probabilis ſententia Doctorum.*

11 *Dictio taxatiua ad mentem nonnullorum Doctorum non excludit probabiliter caſus ſimiles,in quibus eadem,vel vrgentior ratio militat.*

12 *Minorum Prædia ob ſolum æs alienum vigore legis diſtrahi poſſunt,& non obſtante particula taxatiua,ampliatur ex gloſſa etiam ad caſus ſimiles.*

13 *Filij poſſunt exhæredari ob cauſas non expreſſas etiam in Auth. vt cum de appellat.cognoſc. §. aliud quoque, ſi ea ſint ſimiles, ſeu vrgentiores.*

14 *Textus in l. finali C. de reuocandis donationibus extenditur etiam ad cauſas non expreſſas, ſi ſint æque graues,vel grauiores.*

15 *Promotis ad duos minores ordines lectoris & Cantoris ex diſpoſitione legis tantum liberum eſt Vxorem ducere, at ex interpretatione extenditur etiam ad alios duos ordines minores.*

16 *Bulla Clementis Octaui de largitione munerum extenditur etiam ad caſus ibi non exceptos, modo ſint ſimiles exceptis,ſeu grauiores.*

17 *Lex quantumcunque odioſa,& pœnalis extentionem admittit ad caſus ſimiles,ſi alioquin lex illa redderetur eluſoria,vel ſi talis extenſio cederet in fauorem animarum, Eccleſiæ, & ſimilium.*

18 *Licentia egrediendi è clauſura conceditur,etiam in cauſis ſimilibus recenſitis.*

19 *Caſus ſimilis videtur bellum præſertim cum Infidelibus, cum timeri poſſit detrimentum Monialium,niſi in locum tutum ſe recipiant.*

20 *Item videtur imminens torrentis, vel fluminis impetus,aut monaſterij ruina.*

21 *Item tranſlatio Monaſterij ad alium locum de Epiſcopi conſenſu.*

22 *Monialium tranſlatio apoſtolica ſede inconſulta fieri non poteſt.*

23 *Abbatiſſa poteſt egredi ad recipiendum iuramentum fidelitatis à Domino temporali in aliquo caſu omnino neceſſario.*

RESPONDETVR negatiuè; qoia Motus Pij V decernit,nolla alia occaſione, & prætextu, præterquam illios triplicis infirmitatis, exitum licere; ergo apertè quamcunqoe ad alios 1
caſus extenſionem excludit: conſequeotia probatur; quia tunc ſolom caſos exceptus extenditor 2
ad ſimiles, qoando lex excipiens non vtitur dictione aliqoa taxatioa;at in caſu noſtro eit.Motus 3
Pij V. vtitur dictione taxatiua rigidiori, dicens, *Nulla alia ratione*;& negatio, cum ſit malignantis naturæ,quidqoid poſt ſe inuenit,deſtruit,eiuſque oppoſitum ponit;ergo,&c.

Confirmatur primò;quia(ſicuti dicebam *c. 16. dubit. 8. & dubit. 24. ſect. 3.*) ideo caſus in Bulla Gregorij XIV. de reis immunitate Eccleſiæ non 4
gaudea

Digitized by Google

gaudentibus excepti, extendi non poſſunt ad caſus ſimiles, quin neque ad grauiores.

5 Confirmatur ſecundò; quia, cum in Auth. *vt cum de appellat. cognoſc. enumerentur filiorum* exhæredationis cauſæ, & ſubiungatur ibi, ex nullis aliis cauſis illos exhæredari licere, non licet cauſas exhæredationis filiorum extendi ad alias ſimiles, quin neque ad vrgentiores, Viglius, *§. igitur*, *num.* 6. Inſtit. *de inoffic. teſtam.* Greg. Lopez *l. Regia* 8. *tit. 7. p.* 6. Mol. *tom.* 1. *de iuſt. diſp.* 176. *col.* 17. *verſ. certè mihi*, & Emau. Suarez *addit. ad Gomez. tit.* 1. *var. cap.* 11. *lit. O.*

6 Confirmatur tertiò; quia cum *in cap. fin.* de reuocandis donat. decidatur, ex ſolis cauſis ibi enumeratis poſſe donationem reuocari, non poteſt illa reuocari ex aliis cauſis ſimilibus, Mol. *tom.* 2. *de iuſt. diſp.* 281. Rebell. *de iuſt. part.* 2. *lib.* 18. *tract. de promiſſ. & donat. q.* 9. *n.* 8. & alij

7 Confirmatur quartò; quia ex Bart. *l. ſi conſtante, q. 9. n. 44. ff. ſolut. matrim.* & alij, quos citat, & ſe-
8 quitur Villagut. de extenſione legum *q. 6. tit. de extenſione legum taxatiuarum*, *num.* 3. caſus exceptus extenditur ad ſimiles, in materia fauorabili, non item in materia odioſa: at ſic eſt in caſu noſtro, cum clauſura ſit ad ſpiritualem Monialium ſalutem, perfectamque Doctorum regularium obſeruantiam valde neceſſaria.

9 Atque ita, quod ſcilicet in caſu noſtro tres epidemiæ, lepræ, & incendij cauſæ non extendantur ad ſimiles, nec ad vrgentiores cauſas, fertur ſæpius declaraſſe S. Cardinalium Congregationem & tradunt Zerola *in praxi Epiſc.* 1. *part. ver. Moniales ad* 16. *quæſ. dub.* 2. *& par.* 2. *ver. Moniales*, *in fin.* Additionat. ad Nauarrum *lib* 3. *conſil.* 72 *in fin. de Regular.* Gutierez *qq. canon. q* 14. Miranda *de Monialib. quæſt.* 3. *art.* 4. *concl.* 1. & Riccius *in praxi deciſ.* 545.

10 Quamuis (vt fateat) ex ſatis probabili ſententia Doctorum affirment Suar. *de Relig. lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 3. *& ſeqq.* Nauar. *Comment.* 4. *de Regular. n.* 48. Gutierez *lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 9 Rodrig. *tom.* 1. *q.* 49. *art.* 3. *&* 5. Llamas *in Append.* §. 12. Layman *cit. cap.* 12. *n.* 1. Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſc. allegat* 102. *n.* 22. Lezana *tom.* 5. *cap.* 25. *num.* 10. Scottia *Theor.* 228. Tamburin. *de iure Abbat. diſp.* 20. *q.* 2. Ceued. *Collectan.* 31 *ad ſextum Decretal. num.* 2. Azor. *tom.* 1. *lib.* 13. *cap.* 8. *q.* 1. *ad fin.* Sorbus *in annotat. ad Compendiũ Mendicantium, verſ. Ingreſſus Monaſteriorum*
11 *Monialium. num* 6. Bonacina *de clauſura q.* 1. *punct.*
9. *num.* 8. Ceruantes *l.* 6. *Tauri, num.* 59 quia dictio
taxatiua probabiliter ad mentem aliorum Docto-
rum non excludit caſus ſimiles, in quibus eadem,
vel vrgentior ratio militat; vt colligitur *ex textu*
12 *iuncta gl. in l. ob æs alienum, num.* 11 *Cod. de prædiis,*
& aliis rebus Minor. vbi deciditur, ob ſolum æs alie-
num poſſe prædia Minorum diſtrahi; & tamen gl.
13 ibi, *ver. alienum*, communiter recepta tradit, id fie-
ri quoque poſſe ob ſimiles alias cauſas. Item ſe-
cundò, ex Auth. *vt cum de appellat. cognoſc.* §. *aliud*
quoque vbi deciditur, ob ſolas cauſas ibi expreſſas
14 poſſe filium exhæredari; & tamen multi Doctores
(quos citat, & ſequitur Couar. *cap. Raynutius n.* 16.
de teſtam Gomez *tom.* 1. *var. cap.* 11. *num.* 12. Iul.
Clar. *lib* 4. *recept ſentent.* §. *teſtamentum*, *q.* 41. Mol.
lib. 1. *de primog. cap.* 9. *num.* 33 *&* 34. & Nauar. *Comment.* 4. *num.* 48. *de Regularib.*) aiunt, poſſe etiam exhæredari ob cauſas ſimiles, vel vrgentiores. Item tertiò *ex l. fin. Cod. de reuocandis donat.* vbi decernitur, ob ſolas cauſas ibi dictas poſſe reuocari donationem; & tamen multi Doctores (quos citat, & ſequitur Mol. *cit. cap.* 9. *num.* 32. Gomez *loco cit. cap.* 4. *num.* 14. Clar. *cit. lib.* 4. § *donatio*, *q.* 21. Leſſ. *de iuſt. & iure lib.* 2. *c.* 18. *Dubit.* 14. *num.* 104. & Silu. *ver. donatio* 1. *q.* 13. *num.* 17.) docent, id fieri etiam poſſe ob alias æque graues, vel grauiores. Item quarto, ex *Can.* 27. *Apoſtol.* & Nouella Iuſtiniani *collat.* 4. *ſub tit. de nuptiis*, §. *ſed etſi quis*, vbi dicitur, ſolis
clericis promotis ad Ordines minores Lectoris, & 15
Cantoris integrum eſſe vxorem ducere, & tamen
certum eſt, eſſe integrum aliis promotis ad alios
duos Ordines minores, eo quod in his eadem ſit
prorſus ratio, Item quintò, ex Bulla Clementis 16
VIII. quæ incipit: *Religioſæ Congregationis*: vbi prohibetur Religioſis munera dare, præterquam in caſibus ibi exceptis; & tamen multi Doctores (quos ſequitur Souſa de largitione munerum Religioſis interdicta, *num.* 38.) docent, id etiam poſſe fieri in aliis ſimilibus caſibus, in quibus ſit eadem, vel vrgentior ratio: ergo ſi in his caſibus, adeo odioſis, & pœnalibus, ex probabili ſententia aliquorum admittitur extenſio ad alios caſus ſimiles, multo magis ex probabili admittetur in caſu noſtro, cum licet clauſuram (vtpotè valde neceſſariam ad ſpiritualem Monialium ſalutem, perfectamque votorum regularium obſeruantiam) relaxare ſit odioſum, non ſit tamen odioſum, illam relaxare in caſibus exceptis, & ſimilibus (vbi bonum aliarum commune periclitatur) cum alioquin inde maius detrimentum poſſit clauſuram pati, ſicuti Dubitat. præcedenti dicebatur. Atque ex his reſponderi poſſet ad fundamenta, quæ pro noſtra ſententia
priori adducebam: vide, quæ dicebantur *cit. cap.* 16.
dubit. 37. *num* 10. *& ſeqq.* vbi probabam, quod lex, 17
quantumcumque odioſa, & pœnalis, extenſionem admittat ad caſus ſimiles: ſi alioquin lex illa redderetur eluſoria, vel ſi talis extenſio cederet in fauorem animarum, vel ſi cederet in fauorem Eccleſiæ, vel ſi tandem eſſemus in materia licet ſecundariò odioſa, fauorabili tamen primariò; quia finis primarius, non ſecundarius attendi debet.

Vide etiam S. Congregationis declarationem apud Barboſam *in Collectan. Bullar. ver. Monialium clauſura circa egreſſum* 4. ad Nuncium Hiſpaniarum anno 1594 *directam*, quæ licet expreſſè ſic habeat: *Monialibus licentiam concedere exeundi à clauſura non licet Ordinariis in aliis quantumuis grauibus caſibus in Conſtitutione Pij V. non contentis, niſi in caſu lepræ, magni incendij, & epidemiæ; nomine autem epidemiæ quicunque morbus popularis contagioſus intelligitur*: hac tamen declaratione non obſtante Io. Maria Nouarius in *Lucerna Regular*, *ver. clauſura, num.* 10 *& ſeqq.* affert quandam allegatio-
nem Vrbano VIII. directam, quæ probat in cauſis 18
ſimilibus poſſe Monialibus licentiam egreſſus è
Monaſterij clauſura concedi: caſus autem ſimiles,
in quibus eis dicta licentia concedi poteſt, ſunt
Primus, ſi ſit bellum, præſertim cum Infidelibus, 19
& timeri poſſit detrimentum Monialium, niſi in
locum tutum ſe recipiant, Nauar. *Comment.* 4. *n.* 48.
de Regular. Azor. *lib.* 13. *c.* 8. *q.* 1. Lezana *tom.* 1. *cap.*
15. *num.* 20 Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcop. alle-*
gat. 102. *n.* 22. & ego dicam *infra Dubit.* 13. Secun- 20
dus, ſi immineat magni torrentis, vel fluminis im-
petus, aut Monaſterij ruina, Barboſa *loco ſuprà cit.*
Scortia *in ſelect. Conſtit. Pontific. theorem.* 128. &
Tamburin. *de iure Abbatiſſ. diſp.* 20. *quæſit.* 2. *n.* 3. 21
Tertius, ſi transferatur Monaſterium in alium locum de Epiſcopi conſenſu, præſertim ex cauſa rationabili; ſicuti colligitur ex Tridentino *ſeſſ.* 25. *c.* 5 *ad finem*, & docent Rodriguez *tom.* 1. *q.* 49. *ar.* 5.

Sorbus

Sorbus *ver. clauſura, caſu* 6. Miranda de Monialibus *q.* 3. *art.* 2. Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcop.* 3. *part. allegat.* 102. *n.* 27. & Bonacina *de clauſura, q.* 1. *punct.* 9. *n.* 8. quamuis quoad hoc extet apud Barboſam *loco ſuprà cit. ver. Monialium tranſlatio* 8. declaratio quædam S. Congregationis in vna Barcinonenſi anno 1615. talis tenoris: *Monialium tranſlatio Apoſtolica Sede inconſulta fieri non poteſt.* Item altera apud eundem Barboſam vbi ſuprà in vna Vlyſſipponenſi, anno 1615. in his verbis: *Moniales transferri non poſſunt in Monaſteria nouiter*
22 *erecta, niſi eadem Monaſteria auctoritate Apoſtolica extracta fuiſſe, prius conſtiterit; ipſaque pauia viſitatione earundem Monialium, capacia, eiſque accommodata, atque ita abſoluta reperta fuerint, vt cementariis, aliiſque fabris nulla ædificationis cauſa in ipſa poſtea ingrediendi neceſſitas relinquatur.* Videetiam quæ dicentur *Dubit.* 14. & 19. Quartus eſt, ſi Ab-
23 batiſſa egrediatur ad recipiendum iuramentum fidelitatis à domino temporali in aliquo caſu omnino neceſſario, de quo dicam *Dubit.* 15. *in fine.*

DVBITATIO XII.

An Moniali concedi poſſit egreſſus è clauſura propter morbum Gallicum, S. Lazari, ignis S. Antonii, vel ſimilem alium morbum contagioſum?

SVMMARIVM.

1 *Moniali laboranti morbo contagioſo, vt gallico, S. Lazari, Ignis ſancti Antonij, & alicuius ſimilis, dari poteſt licentia egrediendi è clauſura, ſi moraliter loquendo, non poſſet intra Monaſterium curari ſine graui periculo contagionis aliarum.*

1 Respondetvr ex dictis Dubit. præcedenti ex ſatis probabili ſententia Doctorum affirmatiuè, ſi, moraliter loquendo, non poſſet Monialis intra Monaſterium curari, ſine graui periculo contagionis aliarum Monialium; quia in his caſibus etiam locum habet ratio boni communis; & hi caſus ſunt ſimiles lepræ expreſſæ in Motu Pij V. Sic contra Zerolam, & alios ſuprà citatos docent Llamas *in Appendice* §. 10. Layman *cit. n.* 1.

DVBITATIO XIII.

An Moniali concedi poſſit egreſſus propter belli, præſertim ab hæreticis, vel infidelibus imminentis, timorem?

SVMMARIVM.

1 *Moniali ſatis probabiliter, ſi moraliter loquendo timetur fore vt, niſi ſe in locum tutum recipiat, patiatur detrimentum, poteſt dari licentia egrediendi è clauſura.*

Respondetvr etiam ex dictis ſatis probabiliter, affirmatiuè, ſi moraliter loquendo, timetur fore, quod Moniales niſi in locum tutum ſe recipiant, detrimentum patiantur; quia & in hoc caſu locum habet ratio boni communis, & eſt caſus omninò ſimilis. Sic contra Zerolam *ver. Moniales ad* 16. *quæſit. dub.* 2. & alios ſuprà citatos docent Nauar. *Comment.* 4. *n.* 48. *de Regular.* Gutierez *cap.* 14. *num* 9. Azorius *tom.* 1. *lib.* 13. *cap.* 8. *q.* 1. *ad fin.* Layman. *cit. num.* 1. Lezana *tom.* 2. *cap.* 25. *num.* 20. Bonacina *de clauſur. q.* 1. *punct.* 9. *num.* 7. Cened. *collect.* 31. *ad ſextum Decretal. num.* 2. & Barboſa *de offic. & poteſtat. Epiſcop.* 3. *part. allegat.* 102. *num.* 20. 1

DVBITATIO XIV.

An Moniali concedi poſſit egreſſus, vt ſit Abbatiſſa alterius Monaſterii? vbi etiam de aliis caſibus.

SVMMARIVM.

1 *Moniali probabiliter, vt ſit Abbatiſſa alterius Monaſterij eiuſdem Religionis tamen, & habitus dari poteſt licentia egreſſus.*

2 *Religioſum aſſumi in Prælatum alterius Religionis, vel habitus prohibetur expreſſè.*

3 *Moniali conceditur egreſſus à Concilio Tridentino, dummodo in Monaſterio, in quo facta eſt Abbatiſſa non reperiatur Monialis idonea cum dotibus, & qualitatibus ibi requiſitis ad munus prædictum exercendum.*

4 *Moniali concedi poteſt egreſſus, vt ſit Magiſtra Nouitiarum in alio Monaſterio, eiuſdem tamen ordinis, & habitus; quin vt præſit Portæ, vel Rotæ, vel alteri muneri.*

5 *Monialis finito officio poteſt de conſenſu vtriuſque Monaſterij ad prius Monaſterium redire, etiamſi ſocia, cum qua egreſſa fuerit, redire non velit.*

6 *Locorum Ordinarij, & ſuperiores Regulares non poſſunt transferre Moniales de Monaſterio ad Monaſterium, niſi obtenta facultate ab Apoſtolica ſede, vel à Sac. Congregatione.*

7 *Tranſlatio monialium, quando ex iuſta cauſa fieri debet, facienda eſt in Aurora, & deduci debent à Perſonis grauibus, & honeſtis, & ſanguine eis proximioribus.*

8 *Moniali concedi poteſt egreſſus, ſi ſit neceſſaria ad fundandum nouum Monaſterium.*

9 *Item ad reformandum aliud Monaſterium eiuſdem ordinis, & habitus.*

10 *Item ſi ſine ſtrepitu non poſſit corrigi timore Cognatorum.*

11 *Item in pœnitentiam criminis, vt de ſimoniace recepta, & recipienti ſtatuitur, quod in aliud Monaſterium includatur.*

12 *Contraria ſententia, quæ nititur in declarationibus ſac. Congregationis, ſi ea authentica conſtent, non eſt improbabilis, non tamen reddit oppoſitam improbabilem.*

13 *Monialis quacumque cauſa transferatur ali debet à Monaſterio, à quo transfertur.*

14 *Monialis ſi tranſeat ad aliam Religionem de conſenſu Religionis à qua tranſit, deferre debet*

bet ſe cum dotem, & alia bona, quæ ad ipſam ſpectant, ſecum ſi ex propria voluntate.

15 *Monialis ſi tranſeat de vno Monaſterio ad aliud eiuſdem Ordinis, dotem portare non debet.*

1 RESPONDETVR etiam ex dictis probabiliter affirmatiuè, ſi fiat Abbatiſſa alterius Monaſterij, ſed eiuſdem Ordinis, & habitus (nam Religioſum aſſumi in Prælatum alterius Religionis, vel habitus
2 prohibetur expreſsè *in Clem. 1. de elect.*) quia & in hoc caſu etiam agitur de bono Religionis communi, ad quod ſpectat probam Prælatam habere.
3 Accedit, quod non ſit egreſſus omninò è clauſura. Accedit ſecundò, quod Tridentinum *ſeſſ.* 25. *cap.* 1 t. *de Regul.* cum in cap. 5. clauſuram commẽdauerit, concedit egreſſum, ſi in proprio Monaſterio non reperiatur Monialis ad Abbatiſſæ munus idonea cum dotibus, ſeu qualitatibus ibi requiſitis; atque ſic contra Zerolam *par.* 5. *ver. Moniales, dub.* 8. S. Congregationis declarationes pro ſua ſententia afferentem, Azorium *cit. q.* 1. Surium, Barboſam, Tamburinum, Lezanam, Dianam, Caſtellium, & Gauantum in locis *infra* citandis docent gloſſ *in cap. periculoſo, in princip. ver. perpetua, de ſtatu Regular, in* 6. Ioan. Andr. *ibid. numero* 5. Francus *in fin.* Dominicus *num.* 11. Silu. *ver. Religio, 7. q. 16. dict.* 2. Nauar *lib. 3. conſil.* 48. *numer.* 3. *de ſtatu Monachor. & Comment.* 4 *num.* 48. *notab.* 4. *de Regular.* Collector priuilegiorum Mendicant. *ver. clauſura Monialium caſ.* 3. Gutierez *qq. Canon. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 10. *&* 11. Rodriguez *qq. Regul. tom.* 1. *q.* 49. *art.* 5. *coroll.* 1. Layman. & Llamas *ſupra cit.* Hieronym. Rodrig. *in Compend. qq. Regular. reſol.* 26. *num.* 38. Portell. *in addit. ad dubia Regular. ver. Monial. num.* 1. Villalobos *in ſumma tom.* 2. *tractat.* 35. *diffic.* 45. *numero* 9. Sorbus *ver. clauſura, caſu* 6. Miranda *de Monialib. quæſtio.* 3. *art.* 2. & Bonacina *de clauſura quæſtio.* 1. *punct.* 9. *numero* 10

4 Ex dictis ſequitur, quod Moniali egreſſus cõcedi etiam poſſit, vt ſit Magiſtra Nnuiriarum in alio Monaſterio, eiuſdem tamen Ordinis, & habitus, vt ſupra dicebatur; quin & vt præſit portæ, vel Rotæ, vel alteri muneri, quod ad bonum Religionis, vel Monaſterii commune ſpectat; quia ex recta horum munerum adminiſtratione pendet etiam bonum Religionis, vel Monaſterii commune; atque adeo ſunt caſus ſimiles exceptis, Collector priuilegiorum Mendicantium, Layman, Bonacins, Sorbus, &
5 Rodriguez in *locis ſuprà cit.* (vbi rectè ſubdunt, quod finito officio, poſſit Monialis de conſenſu vtriuſque Monaſterii ad prius Monaſterium redire; etiamſi ſocia, cum qua egreſſa fuerat, redire non velit) quamuis contrarium tradat Barboſa *in Collectan. Bullar. ver. Monialium tranſlatio,* 8. ex S. Cõgregationis Epiſcoporum Regularium declaratio-
6 ne in vna Tortonenſi 1605. in his verbis: *Moniales ab vno Monaſterio non transferant locorum Ordinarij, vel ſuperiores Regulares in Monaſteria recenter erecta pro Nouitiarum in ea introducendarum inſtitutione, niſi obtenta à Sede Apoſtolica, vel à S. Congregatione ſpeciali facultate.* Vide Barboſam *loco cit. & de offic. & poteſt. Epiſcop. allegat.* 102. *num.* 56 & Armendariz *in Addit. ad Recopilat. legum Nauarra lib. 2. tit.* 18 *lib. 7. de Religioſ. num.* 100. vbi referunt alteram eiuſdem S. Congregationis declaratio-
7 nem huius tenoris: Moniales, vbi ad aliud Monaſterium ex iuſta cauſa transferendæ ſunt, tranſlatio debet fieri in aurora, vt illæ à paucis conſpici poſſint, atque à perſonis grauibus, & honeſtis, & ſanguine eis proximioribus deducantur.

Sequitur etiam, quod egreſſus concedi poſſit ſi 7
is ad nouum eiuſdem Ordinis Monaſterium fundandum neceſſarius ſit; quia & in hoc caſu etiam 8
militat eadem ratio de bono communi Religionis, vel Monaſterii; atque adeo & hic caſus etiam eſt ſimilis exceptis; Collector priuileg. Mendicãt. *caſu* 2. Rodriguez *tom. 1. quæſtio.* 49 *ar.* 5. Nauar. *lib.* 3. *conſil.* 48. *de Regular.* Conſectius in priuilegia Mendicantium *tit.* 10. *cap.* 4. & Layman. *cit. numero* 1.

Sequitur etiam, quod idem dicendum ſit ob
eandem rationem, ſi egreſſus Monialis neceſſarius 9
ſit ad aliud eiuſdem Ordinis, & habitus Monaſterium reformandum. Collector, Layman. & Rodrig. *in locis cit.*

Sequitur etiam, quod idem dicendum, ſi Mo-
nialis egreſſus neceſſarius ſit, cauſa correctionis 10
eiuſdem Monialis; ſi ſcilicet in eodem Monaſterio timore cognatorum, vel alia ſimili cauſa, corrigi commodè non poſſit; quia Monialem ſine ſtrepitu corrigere, ſpectat etiam ad bonum commune Religionis, vel Monaſterii; ſic Collector *caſu* 4. Sorbus *caſu* 6. Nauar. *loco cit.* Rodriguez *ar.* 5. *corol.* 2. Portell. *in Dub. Regular. ver. clauſura Monialium, num.* 25. Bonacina *de clauſura quæſtio.* 1. *punct.* 9. *n.* 52. & Miranda *de Monialibus, quæſtio.* 3. *art.* 2. *&* 5.

Sequitur etiam, quod idem dicendum ob
eandem rationem in caſu, quo iure cautum 11
eſt, quod Monialis in pœnitentiam criminis (vt de ſimoniacè recepto, & recipienti ſtatuitur *in cap. quoniam de ſimonia*) in aliud Monaſterium includatur; præſertim quia talis iuris correctio nuſquam apparet; Doctores *ſuprà citat.*

Quamuis iuxta ea, quæ dicebam *Dub.* 11. Suar.
de relig. lib. 1. c. 9. num. 6. Zerola *in prax. Epiſc. par.* 2. 12
ver. Moniales, dub 8. & 12. Barboſa *de poteſtat. Epiſcop. alleg.* 105. *num.* 25. & in Collectan. Bullarum, *ver. Monialium,* 8. Tamburin. *de iure Abbat. diſp.* 21. *quæſit.* 3. *n.* 4. & Lezana *ver. clauſura, n.* 16. *&* 10. 1. *c.* 25. *n.* 20. Dian. *par.* 3. *tr.* 2 *reſ.* 99. *&* 127. Caſtellin. *de elect. c.* 17. *n.* 6. & Gauantus *in Man. Epiſcop. ver. Monialiũ clauſura, n.* 4. in omnibus his caſibus ſentiant oppoſitum; dicantque, ſiue cauſa nouæ fundationis, ſiue cauſa reformationis, ſiue cauſa correctionis, ſiue cauſa Prioratus, vel alterius officii, non licere egreſſum, ſed in omnibus dictis caſibus conſulendam eſſe ſedem Apoſtolicam, & afferunt pro tali ſententia S. Congreg. declarationẽ in his verbis: *Monialem nullam ſibi ſubiectam ex vno Monaſterio ad aliud tranſmittere poſſunt locorum Ordinarij, vel ſuperiores Regulares, & ex cauſa ſeditionis, vel incorrigibilitatis, vel criminis perpetrati.* Et alteram declarationem in ſimili forma Procuratoribus generalibus Ordinum intimarant; ad quas tamen declarationes cum Portello *in Reſponſ. Moral. tom.* 2. *caſu* 55 dici poſſet, non conſtare de eis authenticè; atque adeo eas ad ſummum facere opinionem ſatis probabilem, non autẽ omninò certam, vt oppoſitam reddant improbabilẽ. At quidquid ſit de hoc, illud tamen certum eſt, quod ſi Monialis transfertur ad aliud Monaſteriũ, ſiue cauſa correctionis, ſiue cauſa pœnitentiæ, al's debeat à Monaſterio, à quo transfertur; Rota *deciſ.* 109. *num.* 2. *& ſeqq. in recentior.* & Doctores, quos citat, & ſequitur Tsmburin *de iure Abbat. diſp.* 21. *quæſit.* 1. *num.* 11.

Cæterùm,

14 Cæterum, An in caſu, quo Monialis transfertur ad aliud Monaſterium, vel ad aliam Religionem, deferre ſecum debeat dotem, & alia bona, quæ ad ipſam ſpectant?

Reſpondetur, ſi tranſit de vna Religione ad aliam, & cum conſenſu Religionis, à qua tranſit, deferre debet; quia *ex l. ſi is, qui, ff. de iure dotis*, dos eſſe debet, vbi onera matrimonij ſuoi; tum quia dos datur pro Moniali, acceſſoriè ad perſonam, & ſic veluti ſub tacita conditione, donec in Religione illa perſeuerauerit, ſicuti dos in matrimonio carnali traditur viro ſub conditione, donec matrimonium durauerit; ſic Bald *in Nouell. de dote, part. 1 num.* 10. Soccinus *conſil.* 2: 1 *num* 3. Tapia *Auth. ingreſſi, ver. ſua, cap* 6 *num.* 10 Sicque ex Tamburino de iure Abbat. diſp. 21. q. 6. deciſum videtur in vna Barcinonenſi, 10. April. 1615. quatenus ibi inter conditiones neceſſarias pro tranſlatione Monialis vna requiritur, quod dotem ſoluat à cæteris Monialibus præſtari ſolitam.

At deferre non debet, ſi tranſit ex voluntate
1 propria, & Religionis, ad quam tranſit, quia in tali caſu, cum prior Religio non conſentiat, non debet dote iam ſibi acquiſita priuari; præſertim quod cum poſterior Religio volens Monialem admittat, hoc incommodum ſibi imputare debet: & in hoc ſenſu intelligo Nauarrum, & Rodrig. quos citat, & ſequitur Sanchez *lib. 7 moral. cap.* 32. *n.* 12.

15 Dixi, quod deferre debet in priori caſu, *ſi tranſit de vna Religione ad aliam*; quia ſi ſolum tranſit de vno Monaſterio ad aliud eiuſdem Religionis, adhuc in priori caſu ex probabiliori ſententia Doctorum deferre non debet; quia inter Monaſteria eiuſdem Religionis eſt maior conuenientia, & quaſi implicita conditio, vt ad inuicem admittantur Monialium tranſitus, quando ſic expedire viſum fuerit, accedente præſertim voluntate Superioris, quæ neceſſaria eſt in his caſibus; & etiam in hoc ſenſu intelligo id, quod Barboſa *de officio, & poteſt. Epiſc. allegat.* 102. *num.* 26 ex Armendae. *in Addit. ad recopilat leg. Nauarra lib. 2. tit.* 18. *lib. 7. de Relig. num.* 100. *&* 105 refert deciſum de dote relinquenda Monaſterio, à quo receditur.

DVBITATIO XV.

An Moniali concedi poſſit egreſſus, vt viſitet Monaſteria ſibi ſubiecta? Vbi etiam, an vt recipiat iuramentum fidelitatis à Domino temporali?

SVMMARIVM.

1 *Moniali concedi non poteſt egreſſus, vt viſitet Monaſteria ſibi ſubiecta; quia id decentius, & commodius præſtari poteſt per Prælatos regulares.*

2 *Abbatiſſa, ſeu Prioriſſa ſolum conceditur licentia egrediendi in caſibus, in quibus conceditur cæteris Monialibus.*

3. & 4 *Abbatiſſa non poteſt egreſſus licentia concedi in caſu, qui poſſit commode, & facile expediri, ſeu præſtari per alios, & è contra.*

5 *Abbatiſſa concedi poteſt licentia egrediendi ad recipiendum iuramentum fidelitatis Domino temporali, ſi fieri non poſſit per Procuratorem.*

6 *Textus in cap. periculoſo §. verum quando. de ſtatu Regular. in 6, nullibi apparet correctus, quinimmo per Pium V. omnino confirmatus.*

7 *Abbatiſſa poteſt auctoritate iuris egredi è clauſura, ſi ſuperior ſine iuſta cauſa licentiam deneget, & euidenter conſtet de iniuſtitia ipſius.*

8 *Abbatiſſa in dubio ſtare debet iudicio ſuperioris.*

RESPONDETVR ex dictis negatiuè; 1
quia, licet Monaſteria viſitare ſpectet bonum commune Religionis, id tamen non per Abbatiſſam, ſed per Prælatos Regulares decentius, & commodius præſtari poteſt; ſic Archidiac. *in cap. periculoſo, num.* 1 *de ſtatu Regular. in* 6. Io. Andr. *ibid. num.* 1. *&* 2. Dominic. *n.* 6. *& ſeqq.* Ancharan. *n.* 2. *notab.* 3. Franch. *n.* 4. *notab.* 6. & probatur ex Motu Pij V qui incipit, *Decori, & honeſtati*, vbi Pontifex expreſsè prohibet huius rei cauſa egreſſum Abbatiſſis, & Prioriſſis cuiuſcumque Mo-
naſterij, ibi: *Seu aliorum Monaſteriorum, etiam eis* 2
ſubiectorum; & ſolum licentiam egreſſus eis concedit in cauſis, in quibus conceditur aliis Monialibus, & obtenta licentia, quæ requiritur ad egreſſum aliarum Monialium, Nauar. *Comment.* 4. *n.* 47. *Notab.* 2. *&* 3. *de Regular.*

Ex his ſequitur, quod Abbatiſſæ non poſſit 3
egreſſus licentia concedi in caſu, qui poſſit commodè, & facilè expediri, ſeu præſtari per alios, v. g. ad ſignificandum cæmentariis, vbinam, & quantumnam debeat eſſe Eccleſiæ ædificium, vel qua forma conſtruendum, nec ad inuiſendum, num illud ſibi placeat, Doctores, quos citat, & ſequitur Bonacina *de clauſura, q.* 1. *punct.* 9. *num.* 3.

Sequitur ſecundò, quod è contra, Abbatiſſæ, 4
quin & cæteris Monialibus, poſſit egreſſus licentia concedi in caſu, qui non poſſit per alios præſtari; v. g ſi Monaſterium ex iuſta cauſa de loco ad locum mutetur; præſertim quia & in tali caſu de bono communi Monialium tractatur; Collector priuilegiorum Mendicant. *ver. Clauſura Monialium caſu* 6. & Rodrig *tom.* 1. *quæſt.* 49. *art.* 5. *Coroll.* 4. & fauet Tridentinum *ſeſſ.* 25. *de Regularib. cap.* 5. quatenus ibi ſtatuit, quod Monaſteria ſita extra Vrbis mœnia, ad alia loca intra Vrbem reducantur, ſi ſic Epiſcopis, & aliis Superioribus viſum fuerit.

An autem Abbatiſſæ egreſſus licentia concedi 5
poſſit in caſu, quo ratione feudi, quod habet Monaſterium, iuramentum fidelitatis ab aliquo Principe, vel domino ſeculari præſtari debet, nec poteſt effici, vt is illud per procuratorem velit præſtare?

Reſpondetur affirmatiuè; quia in hoc caſu agi- 6
tur de bono communi Monialium, cum fieri poſſit, quod, iuramento non præſtito, feudum in præiudicium Monaſterij deperdatur; tum quia expreſsè ſtatuitur in *cit. cap. periculoſo, §. verum quando, de ſtatu Regular. in* 6. quod exire poſſit Abbatiſſa, decenter, & honeſtè comitata, vt iuramentum dictum ſuſcipiat, ſtatim, eo ſuſcepto, reditura ad Monaſterium: neque huius *cap. periculoſo*, correctio vlquam apparet; quinimmo Pius V. in Motu proprio, *Circa Paſtoralis*, omnia *in dicto capite contenta*, confirmat. Lezana *tom.* 1. *capite* 26. *numero* 10. *& ver. clauſura num.* 13.

n. 13. Bonacina *de clauſ. q. 1. punct. 9.* & Silu. *ver. Re-*
ligio, 7 q. 16. dict. 2. vbi rectè ſubdit, quod ſi ſuperior
ſine iuſta cauſa licentiam deneget, poſſit Abbatiſſa
7 auctoritate iuris egredi: quod intellige, ſi euiden-
ter de iniuſtitia Superioris conſtet, non item in
dubio; quia in dubio Abbatiſſa ſtare debet iudicio
Superioris, cum huius, & non Abbatiſſæ, ſit cauſas
8 egreſſus diſcutere, & approbare, & cum in facto
Superioris delictum non præſumatur.

DVBITATIO XVI.

An Moniali concedi poſſit egreſſus, vt petat Eleemoſynas neceſſarias Monaſterio?

SVMMARIVM.

1 *Moniali Conuerſæ, & non profeſſa conceditur licentia egreſſus pro quaſtu Monaſterij ex diſpoſitione Pij V. & ſi profeſſa eſt concedenda, ſit annorum 40. & in domibus contiguis extra Monaſterium habitet.*

2 *Conuerſa profeſſa, ſi Monaſterium habeat computatis laboribus ſufficientes redditus pro ſuſtentatione, ſunt reducenda intra clauſuram.*

3 *Conuerſa, qua mittuntur ad petendas Eleemoſynas, non debent eſſe plures quam octo, & quas conditiones habere debeant.*

4 *Conuerſis profeſſis non prohibetur exitus ad audienda ſacra, & percipienda ſacramenta.*

5 *Conuerſa, qua egrediuntur de domibus contiguis, qua non ſunt Regulares, ſed extra Monaſterium, etiam ad inhoneſta perpetranda, non peccant contra clauſuram.*

6 *Monaſterijs Monialium preſſis neceſſitate debetur dimidium omnium eleemoſynarum à quibuſcumque vbicumque terrarum quacumque diſpoſitione Pauperibus faciendarum, niſi ſint in pauperes certos eroganda, nec ſint ad vſus alios, quam ſuſtentationem, deſtinata.*

7 *Gregorij XIII. praceptum de dicta dimidia Eleemoſynarum non eſt perpetuum, ſed temporale, donec durat neceſſitas.*

8 *Non poſſunt admitti, & recipi ad profeſſionem plures Conuerſa, quam ſint neceſſaria ad petendas Eleemoſynas pro Monaſterio, ſecus tamen ſeruatur in praxi.*

1 RESPONDETVR, de hac re extat
Motus proprius Pij V. incipiens,
Circa Paſtoralis, vbi Pontifex, quã-
do Monialibus deeſt victus neceſ-
ſarius, & commodè per alios elee-
moſynas illæ petere non poſſunt
ſtatuit, vt eleemoſynæ per conuerſas non profeſſas
petantur, & ſi profeſſæ fuerint, ſint annorum 40. &
in domibus contiguis extra Monaſterium degant,
nec aliarum Monialium clauſuram ingrediantur,
niſi in caſibus ex ipſarum Conſtitutionibus per-
miſſis, nec ex iis domibus exire valeant ad peten-
das eleemoſynas abſque Ordinarij, vel ipſarum Su-
perioris licentia. Quem Motum Pij V. declarauit
poſtea 1572. Gregorius XIII. in alio Motu pro-
2 prio, *Deo ſacris virginibus*, ibi: *Cæterum quod attinet*
ad Conuerſas profeſſas, quas Pius V. per prædictas lite-
ras ſub certis conditionibus ibi contentis permiſit poſſe
manere extra Monaſteria pro colligendis eleemoſynis,
eiſdem locorum Ordinariis iniungimus, vt quibus Mo-
naſteriis prædictarum Monialium quotidianis labori-
bus computatis, vel alia qualibet ratione, de ſufficienti
ſubuentione, & de ſuſtentatione ſufficienter prouiſum
eſſe cognouerint, eaſdem Conuerſas ſub eadem clauſura
cum aliis Monialibus reducant, nec è ſuis Monaſte-
riis amplius exire permittant. Et Zecchius *de Repu-*
blica Eccleſiaſtica tit. de Regularib. cap. 3. num. 15. re-
fert S. Cardinalium Congregationem declaraſſe
anno 1573. ad petendas has eleemoſynas, non plu- 3
res Conuerſas, quàm octo, mittendas eſſe, quæ bi-
næ incedant, nec diſiungantur, & ſint vitæ proba-
tæ, excedenteſque annos 39. nec pernoctent extra
Vrbes, vbi Monaſteria habent, niſi de Epiſcopi li-
centia, & tunc ſimul dormiant. Vnde conſtat Gre-
gorium XIII. in dicto ſuo Motu hanc facultatem
ſuſtuliſſe, ceſſante prædicta neceſſitate, non autem
ea durante; Lezana *tom. 1. cap. 25. numero 17.* Ga-
uantus *in Man. Epiſc. ver. Monialium clauſura,*
numero 18. & ſeqq. Rodriguez *tomo 1. quaſtio. 44. ar.*
4. & Nauar. *Comment. 4. num. 56.* qui

Subdit primò, quod dum Pius V. in ſuo Motu 4
prohibet Conuerſis profeſſis exitum ex domibus
illis contiguis ad petendas eleemoſynas abſque
Ordinarij licentia, non prohibeat exitum ad
audienda ſacra, & percipienda ſacramen-
ta; quia Pontifex de ſolo priori exitu loqui-
tur.

Subdit ſecundò, quod ex domus contiguæ non
ſint domus Regulares, quia ſunt extra Monaſterij 5
clauſuram: quare, ſi inde egrediantur, etiam ad
inhoneſta perpetranda, non peccant peccato con-
tra clauſuram; ſicuti dicebam *Dubitat. 4. in fi-*
ne.

Subdit tertiò, *lib. 2 conſil. 16. numero 2. de Regu-*
larib. (quidquid dubitauerit *cit. Comment. 4. numero* 6
54.) quod dum Gregorius XIII. in Motu ſuo
volens exitum harum Conuerſarum ad petendas
eleemoſynas impedire, ſubueniendo aliter prædi-
ctæ Monaſteriorum neceſſitati, præcipiat, vt di-
midium omnium eleemoſynarum à quibuſcum-
que vbicumque terrarum, quacumque lege, di-
ſpoſitione, vel obligatione pauperibus facienda-
rum, detur Monialium Monaſteriis prædicta
neceſſitate preſſis, quæ ſunt in locis, in qui-
bus illæ erogandæ ſunt; idque ſine alio peculia-
ri iuſſu Pontificis, vel alterius, & ſine vlla peti-
tione Monialium, vel quorumcumque aliorum;
dummodo duplex conditio concurrat: vna, vt illæ
eleemoſynæ ſint in pauperes certos erogandæ. Al-
tera, vt licet pauperibus incertis erogandæ ſint, nõ
tamen ſint ad vſus alios, præterquam ad pauperum
ſuſtentationem deſtinatæ. Ita vt dimidia hæc elee-
moſynarum pars debeatur Monialibus, quoties
vel pauperibus incertis, & ad vſus incertos eleemo-
ſynæ ſunt deſtinatæ, vel quãdo ſunt deſtinatæ pau-
peribus incertis ad eorum alimenta; non debeatur
autem, quãdo pauperibus certis ſunt deſtinatæ, vel
quando incertis, ad vſus tamen certos ab ipſo-
rum alimentis diſtinctos; quia ſic apertè diſponit
Gregorius XIII. in dicto ſuo Motu, *Deo ſacris vir-*
ginibus.

Subdit quartò, *cit. Comment. 4. num. 55.* quod tale
Gregorii XIII. præceptum non ſit perpetuum, 7
ſed temporale, dum ſcilicet prædicta Monialium
neceſſitas durat; quia ſic apertè etiam ait idem
Gregorius XIII. in eodem dicto ſuo Motu, *Deo ſa-*
cris virginibus.

8 Cæterum Pius V. in ſuo Motu, *Circa Paſtoralis*, prohibet in poſterum receptionem Conuerſarum, etiam ad profeſſionem emittendam, ibi: *De cætero nulla alia conuerſa profeſſa recipi amplius, etiam de conſenſu ſuorum Superiorum, poſſint. Quod ſi aduerſus hanc noſtram prohibitionem receptæ fuerint, illarum receptio nulla, irrita, & inanis ſit, prout ex nunc illam irritam facimus.* Quem Motum Pij V. ſic explicat Gregorius XIII. in ſuo Motu, Deo ſacris virginibus, ibi: *Conuerſas verò non profeſſas, & profiteri nolentes, dimiſſo habitu domum remittant; nec alias in futurum, niſi profeſſionem ſint ſuo tempore emiſſuræ, atque ſub perpetua clauſura manſuræ, in Monaſterio huiuſmodi recipi permittatur. Quod autem idem Pius V. ſtatuit de cætero nullas alias Conuerſas profeſſas recipi amplius, etiam de conſenſu ſuorum Superiorum, poſſe, ita eſſe intelligendum declaramus; præter illas Conuerſas, quæ extra Monaſterium in domibus contiguis degerent.* Ex quibus ſequitur, quod ad habitum, & profeſſionem deinceps ſolum poſſint recipi Conuerſæ, quæ neceſſariæ ſint ad petendas Monaſterio eleemoſynas, & in domibus ei contiguis habitaturæ; & non aliæ. Quamuis conſuetudine receptum nunc ſit, vt & hæ aliæ admittantur, dummodo legitimam poſtea profeſſionem emittant; & meritò, quia decet, quod in Monialium Monaſteriis, ſicut & in Monaſteriis virorum, quædam admittantur ad Chorum, quædam aliæ ad miniſteria inferiora; idque tum ob Communitatis bonum, tum vt fœminæ probæ, ſed dotem non habentes, adhuc Religionem ingredi poſſint, ſi non vt ſint Choro deputatæ, ſaltem vt ſint Cõuerſæ, & inſeruiant inferioribus Monaſterio neceſſariis miniſteriis: præſertim cum & iſtarum receptio nihil obſtet clauſuræ, quam vterque Pontifex in vtroque Motu proprio maximè ſeruandam procurat. Vide quæ dicebantur *dubit. 6. concl.* 3. Suar. *de Relig. lib.* 1. *c.* 8. *n.* 19. Nauarrum *loco ſuprà cit. num.* 56. & Rodriq. *tom.* 1. *q.* 44. *art.* 4.

DVBITATIO XVII.

An Moniali concedi poſſit egreſſus ob morbum, quantumuis periculoſum, ſi contagioſus non eſt? vbi etiam de aliis vrgentiis.

SVMMARIVM.

1 *Moniali concedi non poteſt egreſſus ob morbum quantumuis periculoſum, ſi contagioſus non ſit, licet ſalus eiuſdem deſperetur.*

2 *Caſus exceptus cum dictione taxatiua admittit extenſionem ad caſus ſimiles, vel vrgentiores, non autem ad caſus diſſimiles, & minus vrgentes*

3 *Bonum commune Religionis præponderare debet bono priuato cuiuſcumque particularis Monialis.*

4 *Carthuſiani ſatis probabiliter in ſuis infirmitatibus, etiam cum periculo vitæ, ad abſtinentiam ab eſu carnium obſtringuntur.*

5 *Moniali, ſi morbus non ſit contagioſus, neq; concedi poteſt licentia, vt ſe transferat ad Monaſterium eiuſdem ordinis, cuius ſitus ſalubrior ſit.*

6 *Lex Eccleſiaſtica non obligat cum periculo vitæ, ſi non inuoluit aliquod bonum commune, ſecus autem ſi inuoluit.*

7 *Monialis, ne occidatur poteſt egredi è clauſura.*

8 *Monialibus cuiuſdam Monaſterij de facto conceſſit Gregorius XIII. liberum egreſſum, quoties cumque morbo periculoſo laborarent.*

9 *Priuilegium particulare non debet extendi ad generale.*

10 *Monialis morbo non contagioſo, ſed periculoſo laborans, ſi ſine Summi Pontificis diſpenſatione egrederetur è clauſura, peccaret, nec Prælatus inferior licentiam huiuſmodi concedere poteſt.*

11 *Monialis poteſt è clauſura egredi, ſi periculum vitæ ſibi certò immineat ob graues moleſtias, & vexationes, quas iniuſte patitur.*

12 *Monialis grauida effecta non poteſt exire, etiam ad ſaluandam famam, vt fœtum foris edat, ſine legitima Summi Pontificis, vel alterius Superioris licentia.*

13 *Monialis non poteſt ſine legitima licentia Summi Pontificis egredi ad habendam curam Nepotum, & omni auxilio carentium.*

14 *Item neque ad habendam curam Conſanguineorum infirmorum.*

15 *Item ad ſuccurrendum in extrema neceſſitate Parentibus, vel filiis, & ſi alij ſatis probabiliter contrarium ſentiant.*

16 *Item neque ad viſendos Parentes, Conſanguineos, vel alios infirmitatis cauſa, vel alio prætextu.*

17 *Item neque ad adimplendam aliquam conditionem impoſitam in legato ipſi Moniali relicto.*

RESPONDETVR negatiuè, etiamſi adcò periculoſus ſit, vt, ea non egreſſa, deſperetur eiuſdem ſalus: probatur, quia, 1
licet caſus exceptus cum dictione taxatiua admittat, forſan, *vti ſuprà dicebam*, extenſionem ad caſus ſimiles, vel vrgentiores, non tamen ex communi ſententia Doctorum admittit ad caſus diſſimiles, vel minus vrgentes; vt eſt in caſu noſtro, cùm non agatur de bono communi Monialium (ne ſcilicet contagioſus morbus vnius cæteras inficiat) ſed de bono particulari vnius tantum Monialis. Confirmatur, quia, cum morbi non contagioſi ſint frequentes (ſiue veri, ſiue putatiui) in Monialibus; & in ipſis ſit ardens deſiderium egrediendi è Monaſterio, & medici ſint faciles ad atteſtationem de grauitate morbi faciendam, aperiretur via, vt eis paſſim egreſſus concederetur, in maximum clauſuræ, propter commune Religionis bonum ſtatutæ, detrimentum; cum ex alio capite bonum commune Religionis præponderare debeat bono 3
priuato cuiuſcunque particularis Monialis: quapropter Carthuſiani propter eandem rationem ſatis probabiliter in ſuis infirmitatibus, etiam cum periculo vitæ, ad abſtinentiam ab eſu carnium obſtringuntur; & meritò, quia, ſicuti experientia teſtatur, rariſſimè egreſſus è clauſura, ſicut & eſus carnium, ſic ad priſtinam ſalutem recuperandam conducunt, vt inde pendeat, tanquam ex cauſa neceſſaria, mortis periculi vitatio. 4

Atque ita contra Nauarrum *Comment.* 4. *num.* 49 & 50. *de Regular.* Llamas *in Append.* §. 10. Azorium *tom.* 1. *lib* 13. *cap* 8. *q.* 1. *ad fin.* Graff. 1. *part.* *deciſ.*

deciſ lib.4 cap.23. num.17. Sorbum *in Annotat ad Compend. Mendic. ver. Egreſſus Monaſteriorum Monialium num.6.* Dianam *part. 3. tract. 2. reſol. 105.* Suar. *de Relig. tom. 4. tract. 1. lib. 1. cap. 9.* Petrinum *tom.2. Conſt 6. Pij V. §.4. num. 247.* Mariam Nouarium apud Riccium *in praxi tom. 4. reſol. 193. num 3.* ex probabiliori ſententia Doctorum docent Gutierez *qq. Canon. lib.1. cap. 14. num. 7. & ſeqq.* Ccncd. *Collectan. 11. ad Sextum Decretal. num. 12.* Zerola *part. 1. ver. Moniales, in fin.* (vbi teſtatur, ſic declaraſſe S Cardinalium Congregationem) Collector Priuileg. Mendicant. *ver. Clauſura Monialium, caſu 5.* Corduba *in eius addition. ad fin. verſ. Notandum,* Granad. *in part. 2. Controu. tr. 3. par.1. diſp.8 ſect.5 n.13.* Fauſtus *in Theſaur. Relig. lib.6. q.163.* Miranda de Monialib. *q.4. art.4.* Barboſa *de poteſt. Epiſcop. part. 3. allegat. 102. num. 20.* Rodriq. *qq. Regular. tom.1. q.49. ar.3.* Tamburin. *de iure Abbat. diſp.19. quaſ.5.* Lezana *tom.1. cap.25 n.20. & ver. Clauſura, n.11.* Bonacina *de clauſura q. 1. punct. 9.* Scortia *Epit.94. theorem. 228.* & Layman. *lib. 4. tract. 5. c.12. n.1.*

5 Quod intellige, etſi petatur egreſſus ad aliud eiuſdem Ordinis Monaſteriom, cuius ſitus ſalubrior ſit; qnia adhuc in hoc egreſſu locum habet non publica omnium Monialium, ſed priuata vnius tantum Monialis neceſſitas, & ſic non eſt caſus ſimilis exceptis, ſed leuior, & minus grauis.

6 Obiicies; lex Eccleſiaſtica non obligat cum periculo vitæ.

Reſpondetur, diſtingno antecedens; ſi non inuoluit aliquod bonum commune, concedo; ſi inuoluit (vt in caſu noſtro de ſeruanda clauſura, adeo ad ſpiritualem Monialium ſalutem, perfectamqne votorum Regularium obſeruantiam, neceſſaria) nego: quapropter, vti dicebam, Carthuſiani laudabiliter, vt ſeruent ſtatutum ſuum, ſe abſtinent, etiam cum periculo vitæ, ab eſu carnium; quod vtromque eò magis verum eſt; qoia nec ex egreſſu, nec ex eſu carnium pendet certò mortis periculi vitatio, *vti ſuprà* etiam dicebam.

7 Obiicies ſecundò; ſi quis velit Monialem occidere, poteſt Monialis ad vitandum mortis periculum egredi; ergo etiam in caſu noſtro. Conſequentia probatur, quia materialiter, & impertinenter ſe habet, vtrum periculum immineat ab extrinſeco, vel ab intrinſeco, cum in vtroque caſu tuendæ vitæ ius naturale locum habeat.

Reſpondetur; concedo antecedens; at nego conſequentiam, quia primus caſus eſt rariſſimus, & ſic non aperit viam ad cauſas egreſſus fingendas, clauſuramque violandam, & præterea infert, vt pote ab extrinſeco, certiſſimum periculom vitæ: at ſecundus caſus eſt frequentiſſimus, & ſic valde aperiret viam facilitati egrediendi, clauſuramque violandi; & præterea infert, vtpote ab intrinſeco, periculum vitæ, quod, Moniali egreſſa, non ceſſat, ſed ipſam comitatur.

8 Obiicies tertiò; Gregorius XIII. teſte Nauarro, de facto conceſſit cuiuſdam Monaſterij Monialibus liberum egreſſum, quotieſcumque morbo ita periculoſo, vt ad tuendam vitam egreſſus iudicio medicorum fuerit neceſſarius, laborarent; ergo.

9 Reſpondetur: diſtingoo antecedens: cooceſſit, declarando, nego: conceſſit, peculiare priuilegium impertiendo, concedo: quapropter id ad alias perſonas, quàm ibi expreſſas extendi non poteſt, nec debet, *l. ius ſingulare, ff. de legibus.* Accedit, quod licet ea cenſeatur iuſta cauſa, vt Papa in lege ſua Eccleſiaſtica diſpenſet, non tamen ſequitur; quod ſit etiam iuſta cauſa, vt Prælatus inferior contra legem Eccleſiaſticam ſui Superioris egreſſum concedat, & ſic retorquetur argumentum; ſiquidē potius ex his infertur, diſpenſationem Pontificis eſſe neceſſariam; & ſine iſta peccare mortaliter Monia- 10
lem, quæ propter morbum lethalem, ſcilicet non contagioſum, egrederetur: Non nego tamen, quod ſi quis ſententiam contrariam, vtpote non omninò improbabilem, ſecutus, egrediendi in tali caſu licentiam conceſſerit, excuſari poſſit à pœnis. Vide Rodriq. *tom.1. q.49. art.5. in fine.*

11 Ex dictis ſequitur primò, quod poſſit Monialis è clauſura egredi, ſi periculum vitæ ſibi certò immineat ob graues moleſtias, & vexationes, quas iniuſtè patitur, & habere non poteſt Epiſcopum, vel ſuperiorem, à quo ſubleuetur; Tamburinus *de iure Abbat. diſp.19. quaſ.5. ad* 8. quia hoc eſt, veluti ab extrinſeco occidi.

12 Sequitur ſecundò, quod è contra non poſſit ſine legitima Summi Pontificis, vel alterius Superioris licentia egredi, ſi grauida effecta velit ad ſaluandā famam exire, vt fœtum foris edat, & ſic ſuum delictum abſconſum retineat, niſi ſimul alioquin periculum vitæ ſibi immineat; Tamburin. *loco ſuprà cit. ad* 12. & Lezana *ver. clauſura, n.1.*

13 Sequitur tertiò, quod multo minus poſſit ſine legitima licentia Summi Pontificis egredi ad habendam curam nepotom, & omni auxilio carentium, S. Congregatio apud Armendariz *in Addit. ad Recopilat. legum Nauarra lib. 2. tit. 18. lib 7. de Relig. n.105.* apud Marzillam *ſeſſ.25. cap.5.* & apud Barboſam *in collectan. Bullar. ver. Monialium clauſura circa egreſſum.*

14 Idemque dico de egreſſu ad habendam curam conſanguineorum infirmorum; Tamburinus *vbi ſuprà ad* 13. & Bonacina *cit. q.1. punct.9. n. 4. & 5.*

15 Idemqoe dico de egreſſu ad ſuccurrendum in extrema neceſſitate parentibus, vel filiis; etſi alij ſatis probabiliter contrarium ſentiant; cùm in tali caſu quàm maximè vrgeat ius naturæ, & obligatio charitatis. Ad quod tamen fundamen- 16
tum facilè reſponderi poteſt ex dictis *ſupra.* Idemque multò magis dico de egreſſu ad parentes, conſanguineos, vel alios infirmitatis cauſa, vel alio prætextu inuiſendos, idque tum ob dictam rationem, tum ob dictum Motum Pij V. vbi id expreſsè prohibetur. ibi: *Vt domorum, parentum, aliorumque conſanguineorum viſitandorum.*

17 Idemqne etiam multò magis dico de egreſſu ad adimplendam aliquam conditionem impoſitam in legato ipſi Moniali relicto; quapropter declarauit S. Congregatio in vna Camarinenſi Menſis Martij 1634. ſolui debere cuidam Moniali legatum 60. ſcutorum ei relictorum, etiamſi ratione ſui ſtatus aſſiſtere non potuiſſet cuidam proceſſioni cum veſte alba, ſicut legatum requirebat.

DVBITATIO XVIII.

An Moniali concedi poſſit egreſſus, ſi adeo incorrigibilis ſit, vt in nullo Monaſterio eius correctio ſperetur?

SVMMARIVM.

1 *Moniali adeo incorrigibili, vt in nullo Monaſterio eius correctio ſperetur, concedi non poteſt licentia egreſſus inconſulto ſummo Pontifice, licet in vigore iuris contrarium videatur.*

2 *Monialis incorrigibilis carceri potius, ne alias inficiat, tradi debet, quam cum tanto ſcandalo, & præiudicio boni communis è Monaſterio eiici.*

1 RESpondetur, quod (quamuis in rigore iuris,
ex cap. cum ad Monaſterium, & cap. fin. de ſtatu Monach. affirmandum videatur; cum eadem
prorſus ratio, ſcilicet, ne *Morbida facta pecus totum corrumpat ouile*, ſit de religioſis fœminis, ac de
viris; præſertim, quia Moniales non magis, ac viri,
votis Religionis aſtringuntur, nec præcepto clauſuræ ligantur, niſi quamdiu manent in Monaſterio, ſicuti & præcepto, delationis habitus Religioſi omnes non ligantur, niſi quamdiu manent in Religione: & fauere videtur priuilegium quoddam Innocentij III. pro Ciſtercienſibus apud Hieronymum Rodriq. *in compend. qq. Regular. reſol. 57. num. 3.*) tamen negandum ſit
(ſaltem inconſulto Pontifice) vtpotè quid nouum, & inuſitatum, atque adeo ſcandalum generans. Accedit, quod anſam Monialibus daret, vt
ſe incorrigibiles fingant, ad hoc vt Monaſterium deſerant, in magnum præiudicium boni
communis; & Moniales ex delicto ſuo commodum reportarent: quapropter potius in tali caſu
2 Monialis incorrigibilis, carceri (ne alias inficiat) includi deberet, quàm cum tanto ſcandalo, & præiudicio boni communis è Monaſterio eiici; Bonacina *de clauſura q. 1. punct. 9. num. 14.* Barboſa *in Collectan. Doctor. in cap. ne Religioſi de regularitate*, Lezana *tom. 1. cap. 25. num. 17. & ver. Clauſura, num. 15.* Ganant. *in Man. Epiſcop. ver. Monialium clauſura, num 23.* Ricciulus *de iure perſonar. extra grem. Eccleſ. vagant. lib. 8. cap. 5. num. 8.* idque ex altera Sacræ Congregationis declaratione in vna Redonenſi 1617. & altera 1603. & ex Rotæ deciſione in vna Vlyſſipponenſi, 1625.

DVBITATIO XIX.

An Moniali concedi poſſit egreſſus, vt ad ſtrictius Monaſterium tranſeat?

SVMMARIVM.

1 *Moniali concedi poteſt egreſſus, vt ad ſtrictius Monaſtrium tranſeat contra nonnullos Doctores aſſerentes id ſolum ſtatutum eſſe pro Viris, non fœminis.*

2 *Ad bonum commune Monialium ſpectat poſſe ad perfectiorem vitam tranſire.*

3 *Tranſitus ad arctiora Monaſteria de iure antiquo concedebatur, nec per ius nouum apparet ſublatus.*

4 *Textus in cap. licet de Regularibus, quamuis de ſolis Religioſis Viris loquatur, quoad rationes tamen æque procedit in Monialibus, & ſic in vtriſque eadem debet eſſe Iuris diſpoſitio.*

5 *Monialis poteſt ſeruatis ſeruandis tranſire de vna Religione ad aliam, & in Religione, ad quam tranſit debet facere nouitiatum, & emittere profeſſionem.*

6 *Textus in cap. vnicum §. confirmatus in fine de Religioſis Domibus in 6. loquitur de tranſlatione locali, non perſonali.*

7 *Opinio Rodriquez improbatur, & cur.*

RESPONDETVR, quod (quamuis 1
Azor. *tom. 1. lib. 13. cap. 8 q. 1.* &
alij negent, moti ex eo, quia *cap.
licet de Regularib.* vbi tranſitus ad
Religionem ſtrictiorem permittitur, loquitur ſolum de viris Religioſis, non item de fœminis; & quia *cap. vnic. in
princip. de ſtatu Regular. in 6.* Tridentinum *ſeſſ.
25. de Regularib. cap. 5.* & Bulla Pij V. incipiens,
Decori, & honeſtati, Monialibus permittunt exitum,
tamen ob triplicem illam cauſam, epidemiæ, lepræ,
& incendij) tamen affirmandum ſit; quia ad bonum commune Monialium ſpectat, poſſe ad perfe- 2
ctiorem vitã tranſire; nec præſumitur Pontifex velle Spiritui Sancto ad perfectiorem vitam excitanti
reſiſtere, & aditum ad perfectionem intercludere;
tum quia olim dictus tranſitus concedebatur (vt
patet ex *c. 1. 20. q. 4* & docent ibi gloſ. *ver. virgines,
& in cit. cap. vnic. ver. perpetua*, Archidiac. *num. 1.* 3
Dominic. num 11. Abb. *cap fin. num. 7. de ſtatu Monachor.* Additionarur ad Abb. *in cap. non eſt, lit. C.
ad fin. de Regul.* Silu *ver. Religio 4. q. 16. dict. 2.* &
Greg. Lopez *l. 9. ver. Religioſos, tit. 7. part. 1.*) ergo &
hodie concedi poterit, cum nuſquam appareat talis iuris antiqui correctio; *ſiquidem cit. cap. vnic.*
Tridentinum, & Bulla Pij V. loquuntur ſolum in
ordine ad vacandum, non autem in ordine ad vitam Religioſam ſtrictiorem amplectendam; *& cit.* 4
cap. licet, quamuis de ſolis Religioſis viris loquatur, quoad, rationes tamen æquè procedit in Monialibus, & ſic in vtriſque eadem debet eſſe iuris
diſpoſitio; atque ita etiam poſt Tridentinum, ſentiunt Mandes. *in ſignatur. grat. ver. licentia, col. 9.
verſ. quæ dicta ſunt*, Tapia *Auth. ingreſſi ver. ingreſſus c. 9. num. 37. Cod. de ſacroſ. Eccleſ.* Rodriq. *tom. 3.
q. 5. art. 6* & Zerola *1. part. ver. Moniales, in fin.*

Confirmatur; quia apud Ricciullum *in tract. de
iure perſonar. extra grem. Eccleſ. vacant. lib. 8. cap. 5.
num. 4.* Sacra Congregatio in vna Nannarenſi
1613 & in vna Redonenſi 1617. ſic expreſsè decernit, quod ſcilicet, non obſtante, etiam rigoroſa, clauſura Monialium, poſſit adhuc Monialis, 5
ſeruatis ſeruandis, tranſire de vna Religione ad
aliam: at in caſu, quo tranſeat, debet in Religione; ad quam tranſit, Nouitiatum facere, & profeſſionem emittere; Rota *decis. 109. num. 2. &
ſeqq. in recentior.* & Tamburin. *diſp. 21. quæſit. 1.
num. 11.*

Obiicies, *in cap. vnicum, §. confirmatos. in fin.* 6
de Religioſis domibus in 6. decernitur, quod nullus Ordo ad alium, vel Conuentus ad Conuentum ſe, ac loca ſua totaliter transferat abſque licentia Sedis Apoſtolicæ; ergo.

Reſpondetur, nos loqui dè tranſlatione perſonali, non locali; in texto autem cit. ſermo eſt
de tranſlatione, quæ cum loco, ſeu applicatione bonorum facienda eſt: ita Rodriq. & Zerola in *locis cit. contra Azorium 1. part. lib. 13.
quæſt. 1.*

Cæterum, quod ait Rodriq. *loco ſuprà cit.* (requi- 7
ri ad talem egreſſum, ob clauſuram in Tridentino,

tino,& in Bulla Pij V. Monialibus indictam, Soperiorum, & Ordinarij licentiam, quam, inquit, tenentur illi concedere) mihi non probatur, ſed dicendum, ſatis eſſe, eam (ſicuti dicetur de Religioſis viris) petere, etſi non obtineatur; quia Tridentinum, & Bulla Pij V. non loquuntur in hoc caſu, vt dicebamos.

DVBITATIO XX.

An Monialis ad tempus legitimè egreſsa teneatur ſtatim redire?

SVMMARIVM.

1 *Monialis ad tempus legitime egreſſa, nempe ob morbum, vel alium caſum permiſſum, tenetur ſanitate obtenta, vel negotio finito ad Monaſterij clauſuram redire.*

2 *Verbum* (è veſtigio) *ſonat ſtatim, vel continuo.*

3 *Conceſſa ſpecialiter, & contra ius ſuis terminis ſunt continenda, & expedita conceſſionis cauſa redeundum eſt ad ius commune.*

4 *Monialis egreſſa legitime, ſi in redeundo ad Monaſterium ſit moroſa per moram breuem v. g. vnius, vel alterius diei, non violat præceptum clauſuræ.*

5 *Monialis egreſſa legitime, ſi finito negotio alio diuertat per moram vnius, vel alterius diei, verbi gratia ad viſendam Imaginem, conſanguineam, amicam &c. non violat præceptum Clauſuræ.*

1 RESPONDETVR affirmatiuè, v. g. egreſſa ob morbum, vel alium caſum permiſſum teoetur, ſanitate obtenta, vel negotio finito, ad Monaſterij clauſuram redire; ſic Collector *priuileg. ver. ingredi, §. 34.* Rodriq. *q. 49. art. 9. in princip.* Miranda *de Monialibus q. 1. art. 5 ad finem*, Barboſa *de offic. & poteſtat. Epiſcop. 3. part. allegat. 102. numero 58.* Bonacina *de clauſura q. 2. punct. 9. num. 21.* Layman. *lib. 4 tract. 5. capite 12. num. 1.* & Lezana *tom. 1. c. 25. numero 22.* & patet; quia ceſſat tunc cauſa conceſſionis egreſſus; tum quia, dum *in cap. periculoſo, §. verum quando, de ſtatu Regular. in 6.* conceditur exitus Abbatiſſæ, cauſa recipiendi iuramentum fidelitatis: ſubditur: *Quamprimum fieri poterit, ſeu fidelitatis præſtito ſacramento, ad ipſum Monaſterium è veſtigio reuerſura*: vbi gloſſa ver. *è veſtigio*, explicat, ſtatim, vel continuò; & Io. Andr. ibi *num. 3.* Archidiac. *num. 3.* Ancharan.
2 *num. 4* & cæteri Canoniſtæ inde deducunt, quod conceſſa ſpecialiter, & contra ius ſuis terminis ſint continenda, & expedita conceſſionis cauſa, redeundum ſit ad ius commune; tum quia in Bulla,
3 *Decori, & honeſtati*, poſtquam, præterquam ob triplicem infirmitatem ibi declaratam, prohibetur egreſſus Moniali, ſubditur: *Sed nec in prædictis caſibus extra illa Monaſteria, niſi ad neceſſarium tempus, ſtare licet*,
4 Hoc autem præceptum, cùm ſimus in moralibus, moraliter (ſicuti, cum dicitur de obligatione ad reſtituendum, vel ad reſidendum, &c.) intelligendum eſt, ita vt per moram breuem, v. g. vnius, vel alterius diei Monialis illud non violet. Accedit, quod ſic etiam colligitur *ex cit. cap. periculoſo, §. verum quando*, vbi, cum Pontifex præcepiſſet è veſtigio, finito negotio, reditum ad clauſuram, ſubdit; *Sic quod in fraudem reſidentiæ, ſiue moræ clauſtralis nihil fiat omnino*; quibus verbis clarè ſignificat, eam ſolam damnari moram, quæ ſit alicuius momenti, 5 quæque cederet in clauſuræ fraudem, non autem quæ ſit vnius, vel alterius diei, vt ſi Monialis, finito negotio, per vnum, vel alterum diem alicubi moretur, vel ad clauſuram rediens, in itinere alio diuertat, ad viſendam Imaginem, cognatam, vel amicam; quia hoc, moraliter loquendo, non eſt in clauſuræ fraudem, vti dicebam, & videri poſſunt Rodriq. *tom. 1. q. 47 art. 11.* Gutierez *qq. Canon. lib. 1. cap. 24. in fine*, Bonacina & Lezana *in locis ſuprà cit.* & quæ dicentur *infrà, Dubit. 51.*

DVBITATIO XXI.

An Moniali, ſi neceſſitas exeundi manifeſta ſit, & Superior tunc pro licentia petenda adiri non poſſit, liceat, eo inconſulto, egredi?

SVMMARIVM.

1 *Monialis neceſſitate cogente, ſi non ſit aditus ad ſuperiorem pro obtinenda licentia, poteſt eo inconſulta egredi.*

2 *Neceſſitas legem non habet, & per epiicheiam cenſeri poteſt caſus neceſſitatis exceptus.*

3 *Monialis non præſumitur neceſſitate cogente, coarctari à ſuperiore ad ſeruandam clauſuram.*

4 *Monialis neceſſitate cogente egreſſa ſine ſuperioris licentia, tenetur eidem ſignificare ſuum egreſſum, ſi duret, & ipſa poſſit.*

5 *Superior, ſi durat egreſſus Monialis, & cauſam ipſius non approbet, poteſt illum emendare, ſecus eſt ſi Monialis iam rediit ad Monaſterium.*

RESPONDETVR affirmatiuè; quia neceſſitas legem non habet; & per Epiicheiam cenſeri poteſt, talem caſum non comprehendi in decretis Concilij, & Pontificum; quia in tali caſu non præſumitur Superior velle Monialē ad clauſuram obligare: atque ita docent Dominic. *in cit. c. periculoſo. in fin.* Franc. *ibid. n. 4.* Silo. *ver. Religio, 7. q. 16. dict. 1.* Collector. *Priuilegior. Mendicant. ver. clauſura Monialium, caſ. 1.* Llamas *in appendice, §. 10.* Rodriguez *q. 49. art. 2.* Layman. *loco ſuprà cit.* Bonacina *de clauſura q. 1. punct. 8.* Lezana *tom. 1. cap. 25 num. 21.* Zecchius *de Republ. Eccleſiaſt. tit. de Regular. cap. 3. num. 15.* qui rectè ſubdit, quod teneatur poſtea hæc Monialis id Superiori ſignificare. Quod intellige, ſi poſſit, & duret egreſſus; quia cum adhuc ille duret, poteſt Superior illum emendare, ſi cauſam, cuius cognitio pertinet ad ipſum, non approbat. At non tenetur, ſi iam egreſſus ceſſauit; vt quia iam Monialis rediit ad Monaſterium; quia tunc Superioris facultate, & approbatione amplius non indiget, ſicuti quid ſimile dicitur de Religioſo, qui cum ratihabitione Superioris iam aliquid donauit. Vide Bonacinam *loco ſuprà cit.*

commuoi morbo Monialium,nc propter vnam inficiantur aliæ,& ideo gratia communis huius infectionis vitandæ ex vnius Monialis intra Monaſterium retentione,concedunt exitum; ergo non de ſola peſte, ſed de omni alio morbo contagioſo, licet non peſtifero,loquuntur;& meritò,quia alioquin iura non ſatis rectè Monialium clauſuræ proſpicerent;quandoqoidem ſi Moniali laboranti morbo contagioſo,licet non peſtifero, exitum nõ concederent,oporteret, vel mulieres ſeculares io clauſuram intromitti,vt Moniales infirmas curareot;vel plures Muoiales morbi contagione laborantes è claoſura emitti, vt medicinis adhibitis, reconualeſcerent.

2 Confirmatur; quia ad epidemiam adiungitur lepra,quæ nihil peſtis,ſed ſolum iofectionis aliarum periculum habet.

Confirmatur ſecundò;quia oon eſt, cor hic oomen genericum epidemiæ reſtringatur ſolom ad ſpecificum, vt ſcilicet ſolum ſignificet morbum contagioſum peſtiferum,ſeu,veram,& propriè dictam peſtem;cum id cederet in correctionem *cap. periculoſo*,(quod tamen innouant, & in omnibus, & per omnia confirmant Tridentinum *ſeſſ. 25. c. 5.* de Regular.& Motus Pij V. *Circa Paſtoralis*)ſiquidem cum *in dicto cap. periculoſo* dicatur: *Niſi fortè tanto,& tali morbo euidenter earum aliquam laborare conſtaret,quod non poſſit cum alijs abſque graui periculo,vel ſcandalo commorari*; ſequitur, quod ibi coocedatur egreſſus ob quemcunque morbum oõ permittentem abſque graui periculo, Moniales alias cum infirma commorari (qualis non eſt ſolum morbos contagioſus peſtiferus, ſeu vera, & propriè dicta peſtis) quapropter ſi Motus Pij V. nomine Epidemiæ ſolum veram peſtem, excluſis
3 aliis morbis contagioſis(præter lepram, quam ibi quoque excipit)intelligeret, reſtringeret, atque adeo corrigeret textum capituli *periculoſo*, quod dicendum non eſt, vt patet ex dictis;ponenda tamen eſſet in praxi ſententia oppoſita, ſi conſtaret authenticè de quadam S. Congregationis declaratione in contrarium; quam refert Diana *reſol.* 23.

DVBITATIO XI.

An Moniali præter tres, epidemiæ, lepræ, & incendij cauſas expreſſas concedi poſſit egreſſus è clauſura propter alias cauſas ſimiles, vel vrgentiores?

SVMMARIVM.

1 *Ceſſantibus cauſis expreſſis in motu Pij V. non poteſt Monialibus concedi licentia egrediendi è clauſura.*

2 *Caſus exceptus tunc extenditur ad ſimiles,quando lex excipiens non vtitur dictione aliqua taxatiua.*

3 *Negatio, cum ſit malignantis natura, quidquid poſt ſe inuenit, deſtruit, eiuſque oppoſitum ponit.*

4 *Bulla Gregoriana de immunitate non extenditur ad caſus ſimiles,ſeu ad grauiores.*

5 *Cauſæ exhæredationis filiorum non poſſunt extendi ad alias ſimiles,ſeu grauiores.*

6 *Capitulum finale de reuocandis donationibus non habet locum niſi in expreſſis.*

7 *Caſus exceptus extenditur ad ſimiles in materia fauorabili,non item in materia odioſa.*

8 *Clauſura introducta eſt ad ſpiritualem monialium ſalutem perfectamque votorum Regularium obſeruantiam.*

9 *Sac. Cardinalium Congregatio fertur declaraſſe tres Epidemia, lepra, & incendij cauſas non extendi ad ſimiles,nec vrgentiores.*

10 *Cauſæ tres prædictæ, quod ſint extendibiles ad ſimiles,& vrgentiores,eſt ſatis probabilis ſententia Doctorum.*

11 *Dictio taxatiua ad mentem nonnullorum Doctorum non excludit probabiliter caſus ſimiles,in quibus eadem,vel vrgentior ratio militat.*

12 *Minorum Prædia ob ſolum æs alienum vigore legis diſtrahi poſſunt,& non obſtante particula taxatiua,ampliatur ex gloſſa etiam ad caſus ſimiles.*

13 *Filij poſſunt exhæredari ob cauſas non expreſſas etiam in Auth vt cum de appellat.cognoſc. §. aliud quoque, ſi ea ſint ſimiles, ſeu vrgentiores.*

14 *Textus in l finali C.de reuocandis donationibus extenditur etiam ad cauſas non expreſſas, ſi ſint æque graues,vel grauiores.*

15 *Promotis ad duos minores ordines lectoris & Cantoris ex diſpoſitione legis tantum liberum eſt Vxorem ducere, at ex interpretatione extenditur etiam ad alios duos ordines minores.*

16 *Bulla Clementis Octaui de largitione munerum extenditur etiam ad caſus ibi non exceptos, modo ſint ſimiles exceptis, ſeu grauiores.*

17 *Lex quantumcunque odioſa,& pœnalis extenſionem admittit ad caſus ſimiles,ſi alioquin lex illa redderetur eluſoria,vel ſi talis extenſio cederet in fauorem animarum,Eccleſiæ, & ſimilium.*

18 *Licentia egrediendi è clauſura conceditur,etiam in cauſis ſimilibus recenſitis.*

19 *Caſus ſimilis videtur bellum præſertim cum Infidelibus, cum timeri poſſit detrimentum Monialium,niſi in locum tutum ſe recipiant.*

20 *Item videtur imminens torrentis, vel fluminis impetus,aut monaſterij ruina.*

21 *Item tranſlatio Monaſterii ad alium locum de Epiſcopi conſenſu.*

22 *Monialium tranſlatio apoſtolica ſede inconſulta fieri non poteſt.*

23 *Abbatiſſa poteſt egredi ad recipiendum iuramentum fidelitatis à Domino temporali in aliquo caſu omnino neceſſario.*

RESPONDETVR negatiuè; quia Motus Pij V decernit,nulla alia occaſione, & prætextu, præterquam illius triplicis infirmitatis, exitum licere; 1
ergo apertè quamcunqoe ad alios 2
caſus extenſionem excludit: conſequentia probatur; quia tunc ſolum caſus exceptus extenditor 3
ad ſimiles, quando lex excipiens non vtitur dictione aliqua taxatiua;at in caſu noſtro cit. Motus Pij V. vtitur dictione taxatiua rigidiori, dicens, *Nulla alia ratione*;& negatio, cum ſit malignantis naturæ,quidquid poſt ſe inuenit,deſtruit,eiuſque oppoſitum ponit;ergo,&c.

Confirmatur primò;quia(ſicuti dicebam *c.* 16. 4
dubit. 8. *& dubit.* 24. *ſect.* 3.) ideo caſus in Bulla Gregorij XIV. de reis immunitate Eccleſiæ non gaude-

gaudentibus excepti, extendi non poſſunt ad ca-
ſus ſimiles,quio oeque ad grauiores.

5 Confirmatur ſecundò; qoia, cum in Aoth. *vt
cum de appellat.cognoſc. enumerentur filiorum* exhæ-
redationis cauſæ,& ſubiungatur ibi,ex oullis aliis
cauſis illos exhæredari licere, non licet cauſas ex-
hæredationis filiorom extendi ad alias ſimiles,
quin neque ad vrgentiores,Viglius,*§.igitur , num.*
6.Inſtit.*de inoffic. teſtam.* Greg Lopez *l. Regia* 8.
*tit.7.p.6.*Mol.*tom.1.de iuſt. diſp.* 176. *col.* 17. *verſ.
certè mihi*,& Eman.Suarez *addit.ad Gomez. tit.* 1.
*var.cap.*15 *lit.O.*

6 Confirmatur tertiò;quia cum *in cap. fin.* de re-
uocandis donat.decidatur , ex ſolis cauſis ibi enu-
meratia poſſe donationem reuocari, non poteſt il-
la reuocari ex aliis cauſis ſimilibus,Mol.*tom.* 2. *de
iuſt diſp.*281.Rebell.*de iuſt.part.2.lib.* 18. *tract. de
promiſſ.& donat.q.*9.*n.*8.& alij

7 Confirmatur quartò;quia ex Batt. *l. ſi conſtante,
q.9.n.44.ff. ſolut. matrim.* & alij,qnos citat , & ſe-
8 quitur Villagut. de extenſione legum *q. 6. tit. de
extenſione legum taxatiuarum , num.* 3. caſus exce-
ptus extenditur ad ſimiles,in materia fauorabili,
noo item in materia odioſa:at ſic eſt in caſu noſtro,
cum clauſura ſit ad ſpiritualem Monialium ſalu-
tem , perfectamque Doctorum regularium obſer-
uantiam valde neceſſaria.

9 Atque ita,quod ſcilicet in caſu noſtro tres epi-
demiæ, lepræ , & incendij cauſæ oon extendantur
ad ſimiles,nec ad vrgentiores cauſas, fertur ſæpius
declaraſſe S. Cardinalium Congregationem &
tradunt Zerola *in praxi Epiſc.1.part.ver. Monia-
les ad* 16.*quaſ.dub.2.& par.2..ver.Moniales , in fin.*
Additionat.ad Nauarrum *lib* 3.*conſil.* 72 *in fin. de
Regular.* Gutierez *qq.canon.q* 14. Miranda *de Mo-
nialib. quæſt.3. art. 4. concl.* 1. & Riccius *in praxi
deciſ.*545.

10 Quamois (vt fatear) ex ſatis probabili ſenten-
sia Doctorum affirment Suar.*de Relig.lib.1.cap.* 9.
*num.3.& ſeqq.*Nauar.*Comment.4.de Regular.n.* 48.
Gutierez *lib.1.cap.14.num.*9 Rodrig. *tom.1.q.49.
art.3.&* 5.Llamas *in Append.§.12.*Layman *cit.cap.*
52.*n.*1.Barboſa *de offic.& poteſt.Epiſc.allegat* 102.
*n.*22.Lezana *tom.5.cap.25 num.* 20. Scortia *Theor.*
228.Tamburin.*de iure Abbat.diſp.20.q.2.* Cened.
*Collectan.*31 *ad ſextum Decretal.num.2.*Azor. *tom.*
5.*lib.*13.*cap.8.q.1.ad fin.*Sorbus *in annotat.ad Com-
pendiũ Mendicantium,verſ.Ingreſſus Monaſteriorum*
11 *Monialium.num.6.*Bonacina *de clauſura q.1.punct.*
*9.num.8.*Ceruantes *l.6.Tauri,num.* 59. quia dictio
taxatiua probabiliter ad mentem aliorum Docto-
rum non excludit caſus ſimiles, in quibus eadem,
vel vrgentior ratio militat ; vt colligitur *ex texta*
12 *iuncta gl.in l.ob æs alienum,num.*11 *Cod. de prædiis,
& aliis rebus Minor.*vbi deciditur,ob ſolum æs alie-
num poſſe prædia Minorum diſtrahi;& tamen gl.
13 ibi,*ver.alienum*, communiter recepta tradit, id fie-
ri quoque poſſe ob ſimiles alias cauſas. Item ſe-
cundò,ex Auth. *vt cum de appellat.cognoſc.§. aliud
quoque* vbi deciditur,ob ſolas cauſas ibi expreſſas
14 poſſe filium exhæredari;& tamen multi Doctores
(quos citat,& ſequitur Couar.*cap.Raynutius n.*16.
de teſtam Gomez *tom.1.var. cap.* 12, *num.* 12. Iul.
Clar.*lib 4.recept.ſententi.§.teſtamentum,q.* 41. Mol.
*lib.1.de primog.cap.9.num.*33 *&* 34.& Nauar.*Com-
ment* 4.*num.48.de Regularib.*)aiunt,poſſe etiam ex-
hæredari ob cauſas ſimiles , vel vrgentiores. Item
tertiò *ex l.fin.Cod.de reuocandis donat.*vbi decerni-
tur,ob ſolas cauſas ibi dictas poſſe reuocari dona-
tionem;& tamen multi Doctores (quos citat , &
ſequitur Mol.*cit.cap.9.num.*32. Gomez *loco cit.cap
4.num.*14.Clar.*cit.lib.4 § donatio,q.*21.Leſſ. *de iuſt.
& iure lib.2 c.*18.*Dubit.*14.*num.*104. & Silu. *ver.
donatio 1.q.*13 *num.*17.)docent,id fieri etiam poſ-
ſe ob alias æque graues, vel grauiores. Item quar-
to,ex *Can.*27. *Apoſtol.*& Nouella Iuſtiniani *collat.
4.ſub tit.de nuptiis,§. ſed etſi quis,*vbi dicitur , ſolis
clericis promotis ad Ordines minores Lectoris,& 15
Cantoris integrum eſſe vxorem ducere , & tamen
certum eſt , eſſe integrum aliis promotis ad alios
dictos Ordines minores , eo quod in his eadem ſit
prorſus ratio , Item quintò , ex Bulla Clementis 16
VIII.quæ incipit:*Religioſæ Congregationis*:vbi pro-
hibetur Religioſis munera dare , præterquam in
caſibus ibi exceptis;& tamen multi Doctores(quos
ſequitur Souſa de largitione munerum Religioſis
interdicta,*num.*38.)docent , id etiam poſſe fieri in
aliis ſimilibus caſibus,in quibus ſit eadem , vel vr-
gentior ratio:ergo ſi in his caſibus , adeo odioſis,
& pœnalibus , ex probabili ſententia aliquorum
admittitur extenſio ad alios caſus ſimiles , multo
magis ex probabili admittetur in caſu noſtro;cum
licet clauſuram(vtporè valde neceſſariam ad ſpiri-
tualem Monialium ſalutem , perfectamque voto-
rum regularium obſeruantiam) relaxare ſit odio-
ſum,non ſit tamen odioſum, illam relaxare in ca-
ſibus exceptis , & ſimilibus (vbi bonum aliarum
commune periclitatur) cum alioquin inde maius
detrimentum poſſit clauſuram pati,ſicuti Dubitat.
præcedenti dicebatur. Atque ex his reſponderi
poſſet ad fundamenta , quæ pro noſtra ſententia
priori adducebam:vide,quæ dicebantur *cit.cap.*16.
*dubit.*27.*num* 10.*& ſeqq.*vbi probabam, quod lex, 17
quantumcumque odioſa , & pœnalis , extenſionem
admittat ad caſus ſimiles;ſi alioquin lex illa redde-
retur eluſoria,vel ſi talis extenſio cederet in fauo-
rem animarum,vel ſi cederet in fauorem Eccleſiæ,
vel ſi tandem eſſemus in materia licet ſecundariò
odioſa,fauorabili tamen primariò ; quia finis pri-
marius,non ſecundarius attendi debet.

Vide etiam S. Congregationis declarationem
apud Barboſam *in Collectan.Bullar.ver.Monialium
clauſura circa egreſſum* 4. ad Nuncium Hiſpania-
rum anno 1594 *directam*,quæ licet expreſſè ſic ha-
beat:*Monialibus licentiam concedere exeundi à clau-
ſura non licet Ordinariis in aliis quantumuis graui-
bus caſibus in Conſtitutione Pij V. non contentis , niſi
in caſu lepræ,magni incendij,& epidemiæ;nomine au-
tem epidemiæ quicanque morbus popularis contagio-
ſus intelligitur*:hac tamen declaratione non obſtã-
te Io. Maria Nouatius in *Lucerna Regular , ver.
clauſura,num.*10 *& ſeqq.*affert quandam allegatio-
nem Vrbano VIII.directam , quæ probat in cauſis 18
ſimilibus poſſe Monialibus licentiam egreſſus è
Monaſterij clauſura concedi : caſus autem ſimiles,
in quibus eis dicta licentia concedi poteſt , ſunt
Primus,ſi ſit bellum , præſertim cum infidelibus, 19
& timeri poſſit detrimentum Monialium , niſi in
locum tutum ſe recipiant,Nauar.*Comment.4.n.*48.
*de Regular.*Azor.*lib.13.c.8.q.1.*Lezana *tom.* 1. *cap.*
25 *num.*20 Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcop. alle-
gat.*102.*n.*22.& ego dicam *infra Dubit.*13.Secun- 20
dus,ſi immineat magni torrentis, vel fluminis im-
petus,aut Monaſterij ruina, Barboſa *loco ſuprà cit.*
Scortia *in ſelect. Conſtit. Pontific. theorem.* 228. &
Tamburin. *de iure Abbatiſſ.diſp.20. quæſit.* 2.*n.*3. 21
Tertius,ſi transferatur Monaſterium in alium lo-
cum de Epiſcopi conſenſu,præſertim ex cauſa ra-
tionabili;ſicuti colligitur ex Tridentino *ſeſſ.* 25.
c.5 ad finem,& docent Rodriguez *tom.1.q.49 ar.5.*
Sorbus

Sorbus *ver. clauſura, caſu* 6. Miranda de Monialibus *q.* 3. *art.* 2. Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcop.* 3. *part. allegat.* 102. *n.* 27. & Bonacina *de clauſura, q.* 1. *punct.* 9. *n.* 8. quamuis quoad hoc extet apud Barboſam *loco ſuprà cit. ver. Monialium tranſlatio* 8. declaratio quædam S. Congregationis in vna Barcinonenſi anno 1615. talis tenoris: *Monialium tranſlatio Apoſtolica Sede inconſulta fieri non poteſt.* Item altera apud eundem Barboſam vbi ſuprà in vna Vlyſſipponenſi, anno 1615. in his verbis: *Moniales transferri non poſſunt in Monaſteria nouiter*
22 *erecta, niſi eadem Monaſteria auctoritate Apoſtolica extracta fuiſſe, prius conſtiterit; ipſaque pænia viſitatione earundem Monialium, capacia, eiſque accommodata, atque ita abſoluta reperta fuerint, vt cæmentariis, aliiſque fabris nulla ædificationis cauſa in ipſa poſtea ingrediendi neceſſitas relinquatur.* Vide etiam quæ dicentur *Dubit.* 14. & 19. Quartus eſt, ſi Ab-
23 batiſſa egrediatur ad recipiendum iuramentum fidelitatis à domino temporali in aliquo caſu omnino neceſſario, de quo dicam *Dubit.* 15. *in fine.*

DVBITATIO XII.

An Moniali concedi poſſit egreſſus è clauſura propter morbum Gallicum, S. Lazari, ignis S. Antonii, vel ſimilem alium morbum contagioſum?

SVMMARIVM.

1 *Moniali laboranti morbo contagioſo, vt gallico, S. Lazari, Ignis ſancti Antonij, & alicuius ſimilis, dari poteſt licentia egrediendi è clauſura, ſi moraliter loquendo, non poſſet intra Monaſterium curari ſine graui periculo contagionis aliarum.*

1 RESPONDETVR ex dictis Dubit. præcedenti ex ſatis probabili ſententia Doctorum affirmatiuè, ſi, moraliter loquendo, non poſſet Monialis intra Monaſterium curari, ſine graui periculo contagionis aliarum Monialium; quia in his caſibus etiam locum habet ratio boni communis; & hi caſus ſont ſimiles lepræ expreſſæ in Motu Pij V. Sic contra Zerolam, & alios ſuprà citatos docent Llamas *in Appendice* §. 10. Layman *cit. n.* 1.

DVBITATIO XIII.

An Moniali concedi poſſit egreſsus propter belli, præſertim ab hæreticis, vel infidelibus imminentis, timorem?

SVMMARIVM.

1 *Moniali ſatis probabiliter, ſi moraliter loquendo timetur fore vt, niſi ſe in locum tutum recipiat, patiatur detrimentum, poteſt dari licentia egrediendi è clauſura.*

RESPONDETVR etiam ex dictis ſatis probabiliter, affirmatiuè, ſi moraliter, loquendo, timetur fore, quod Moniales niſi in locum tutum ſe recipiant, detrimentum patiantur; quia & in hoc caſu locum habet ratio boni communis, & eſt caſus omninò ſimilis. Sic contra Zerolam *ver. Moniales ad* 16. *quæſit. dub.* 1. & alios ſuprà citatos docent Nauar. *Comment.* 4. *n.* 48. *de Regular.* Gutierez *cap.* 14. *num* 9. Azorius *tom.* 1. *lib.* 13. *cap.* 8. *q.* 1. *ad fin.* Layman. *cit. num.* 1. Lezana *tom.* 2. *cap.* 25. *num.* 20. Bonacina *de clauſur. q.* 1. *punct.* 9. *num.* 7. Cened. *collect.* 31. *ad ſextum Decretal. num.* 2. & Barboſa *de offic. & poteſtat. Epiſcop.* 3. *part. allegat.* 102. *num.* 20. 1

DVBITATIO XIV.

An Moniali concedi poſſit egreſsus, vt ſit Abbatiſsa alterius Monaſterii? vbi etiam de aliis caſibus.

SVMMARIVM.

1 *Moniali probabiliter, vt ſit Abbatiſſa alterius Monaſterij eiuſdem Religionis tamen, & habitus dari poteſt licentia egreſſus.*

2 *Religioſum aſſumi in Prælatum alterius Religionis, vel habitus prohibetur expreſsè.*

3 *Moniali conceditur egreſſus à Concilio Tridendentino, dummodo in Monaſterio, in quo facta eſt Abbatiſſa non reperiatur Monialis idonea cum dotibus, & qualitatibus ibi requiſitis ad munus prædictum exercendum.*

4 *Moniali concedi poteſt egreſſus, vt ſit Magiſtra Nouitiarum in alio Monaſterio, eiuſdem tamen ordinis, & habitus; quin vt præſit Portæ, vel Rotæ, vel alteri muneri.*

5 *Monialis finito officio poteſt de conſenſu vtriuſque Monaſterij ad prius Monaſterium redire, etiamſi ſocia, cum qua egreſſa fuerit, redire non velit.*

6 *Locorum Ordinarij, & ſuperiores Regulares non poſſunt transferre Moniales de Monaſterio ad Monaſterium, niſi obtenta facultate ab Apoſtolica ſede, vel à Sac. Congregatione.*

7 *Tranſlatio monialium, quando ex iuſta cauſa fieri debet, facienda eſt in Aurora, & deduci debent à Perſonis grauibus, & honeſtis, & ſanguine eis proximioribus.*

8 *Moniali concedi poteſt egreſſus, ſi ſit neceſſaria ad fundandum nouum Monaſterium.*

9 *Item ad reformandum aliud Monaſterium eiuſdem ordinis, & habitus.*

10 *Item ſi ſine ſtrepitu non poſſit corrigi timore Cognatorum.*

11 *Item in pænitentiam criminis, vt de ſimoniace recepta, & recipienti ſtatuitur, quod in aliud Monaſterium includatur.*

12 *Contraria ſententia, quæ nititur in declarationibus ſac. Congregationis, ſi ea authentica conſtent, non eſt improbabilis, non tamen reddit oppoſitam improbabilem.*

13 *Monialis quacumque cauſa transferatur ali debet à Monaſterio, à quo transfertur.*

14 *Monialis ſi tranſeat ad aliam Religionem de conſenſu Religionis à qua tranſit, deferre de-*

bet

bet ſecum dotem, & alia bona, quæ ad ipſam
ſpectant, ſecus ſi ex propria voluntate.

15 *Monialis ſi tranſeat de vno Monaſterio ad*
aliud eiuſdem Ordinis, dotem portare non
debet.

RESPONDETVR etiam ex dictis
1 probabiliter affirmatiuè, ſi fiat Ab-
batiſſa alterius Monaſterij, ſed
eiuſdem Ordinis, & habitus (nam
Religioſum aſſumi in Prælatum
alterius Religionis, vel habitus
2 prohibetur expreſsè *in Clem. 1. de elect.*) quia & in
hoc caſu etiam agitur de bono Religionis com-
muni, ad quod ſpectat probam Prælatam habere.
3 Accedit, quod non ſit egreſſus omninò è clauſu-
ra. Accedit ſecundò, quod Tridentinum *ſeſſ.* 25.
cap. 11. de Regul. cum in cap. 5. clauſuram commē-
dauerit, concedit egreſſum, ſi in proprio Monaſte-
rio non reperiatur Monialis ad Abbatiſſæ munus
idonea cum dotibus, ſeu qualitatibus ibi requiſi-
tis; atque ſic contra Zerolam *par. 2. ver. Moniales,*
dub. 8. S. Congregationis declarationes pro ſua
ſententia afferentem, Azorium *cit. q.* 1. Surium,
Barboſam, Tamburinum, Lezanam, Dianam, Ca-
ſtellium, & Gauantum in locis *infra* citandis do-
cent gloſſ. *in cap. periculoſo, in princip. ver. perpetua,*
de ſtatu Regular. in 6. Ioan. Andr. *ibid. numero* 5.
Franeus *in fin.* Dominicus *num.* 11. Silu. *ver. Reli-*
gio, 7. q. 16. dict. 2. Nauar *lib. 3. conſil.* 48. *numer* 3. *de*
ſtatu Monachor. & Comment. 4. *num.* 48. *notab.* 4. *de*
Regular. Collector priuilegiorum Mendicant. *ver.*
clauſura Monialium caſ. 3. Gutierez *qq. Canon. lib.*
1. cap. 14. num. 10. & 11. Rodriguez *qq. Regul. tom.*
1. q. 49. art. 5. coroll. 1. Layman. & Llamas *ſupra cit.*
Hieronym. Rodrig. *in Compend. qq. Regular. reſol.*
26. num. 38. Portell. *in addit. ad dubia Regular. ver.*
Monial. num. 1. Villalobos *in ſumma tom.* 2. *tractat.*
35. *diffic.* 45. *numero* 9. Sorbus *ver. clauſura, caſu*
6. Miranda *de Monialib. quæſtio.* 3. *art.* 2. &
Bonacina *de clauſura quæſtio.* 1. *punct.* 9. *nume-*
ro 10.
4 Ex dictis ſequitur, quod Moniali egreſſus cōcedi
etiam poſſit, vt ſit Magiſtra Nouitiarum in alio
Monaſterio, eiuſdem tamen Ordinis, & habitus, vt
ſupra dicebatur; quin & vt præſit portæ, vel Rotæ,
vel alteri muneri, quod ad bonum Religionis, vel
Monaſterii commune ſpectat; quia ex recta horum
munerum adminiſtratione pendet etiam bonum
Religionis, vel Monaſterii commune; atque adeo
ſunt caſus ſimiles exceptis, Collector priuilegio-
rum Mendicantium, Layman, Bonacina, Sorbus, &
5 Rodriguez in *locis ſuprà cit.* (vbi rectè ſubdunt,
quod finito officio, poſſit Monialis de conſenſu
vtriuſque Monaſterii ad prius Monaſterium redi-
re; etiamſi ſocia, cum qua egreſſa fuerat, redire non
velit) quamuis contrarium tradat Barboſa *in Col-*
lectan. Bullar. ver. Monialium tranſlatio, 8. ex S. Cō-
gregationis Epiſcoporum Regularium declaratio-
6 ne in vna Tortonenſi 1603. in his verbis: *Monia-*
les ab vno Monaſterio non transferant locorum Ordi-
narij, vel ſuperiores Regulares in Monaſteria recen-
ter erecta pro Nouitiarum in ea introducendarum in-
ſtitutione, niſi obtenta à Sede Apoſtolica, vel à S. Con-
gregatione ſpeciali facultate. Vide Barboſam *loco cit.*
& de offic. & poteſt. Epiſcop. allegat. 102. *num.* 26. &
Armendariz *in Addit. ad Recopilat. legum Nauarra*
lib. 2. tit. 18. lib. 7. de Religioſ. num. 100. vbi referunt
alteram eiuſdem S. Congregationis declaratio-
7 nem huius tenoris: Moniales, vbi ad aliud Mona-
ſterium ex iuſta cauſa transferendæ ſunt, tranſla-
tio debet fieri in aurora, vt illæ à paucis conſpi-
ci poſſint, atque à perſonis grauibus, & honeſtis,
& ſanguine eis proximioribus deducantur.
Sequitur etiam, quod egreſſus concedi poſſit ſi 7
is ad nouum eiuſdem Ordinis Monaſterium fun- 8
dandum neceſſarius ſit; quia & in hoc caſu etiam
militat eadem ratio de bono communi Religio-
nis, vel Monaſterii; atque adeo & hic caſus etiam
eſt ſimilis exceptis; Collector priuileg. Mendicāt.
caſu 2. Rodriguez *tom. 1. quæſtio. 49. ar.* 5. Nauar. *lib.*
3. conſil. 48. de Regular. Confectius in priuilegia
Mendicantium *tit. 10. cap.* 4. & Layman. *cit. nume-*
ro 1.
Sequitur etiam, quod idem dicendum ſit ob
eandem rationem, ſi egreſſus Monialis neceſſarius 9
ſit ad aliud eiuſdem Ordinis, & habitus Monaſte-
rium reformandum. Collector, Layman. & Rodrig.
in locis cit.
Sequitur etiam, quod idem dicendum, ſi Mo-
nialis egreſſus neceſſarius ſit, cauſa correctionis 10
eiuſdem Monialis; ſi ſcilicet in eodem Monaſterio
timore cognatorum, vel alia ſimili cauſa, corrigi
commodè non poſſit; quia Monialem ſine ſtrepitu
corrigere, ſpectat etiam ad bonum commune Re-
ligionis, vel Monaſterii; ſic Collector *caſu* 4. Sor-
bus *caſu* 6. Nauar. *loco cit.* Rodriguez *ar.* 5. *corol.* 2.
Portell. *in Dub. Regular. ver. clauſura Monialium,*
num. 22. Bonacina *de clauſura quæſtio.* 1. *punct.* 9. *n.*
12. & Miranda *de Monialibus, quæſtio.* 3. *art.* 2.
& 3.
Sequitur etiam, quod idem dicendum ob
eandem rationem in caſu, quo iure cautum 11
eſt, quod Monialis in pœnitentiam criminis
(vt de ſimoniacè recepta, & recipienti ſtatuitur
in cap. quoniam de ſimonia) in aliud Monaſte-
rium includatur; præſertim quia talis iuris cor-
rectio nuſquam apparet; Doctores *ſuprà ci-*
tat.
Quamuis iuxta ea, quæ dicebam *Dub.* 11. Suar.
de relig. lib. 1. c. 9. num. 6. Zerola *in prax. Epiſc. par.* 2. 12
ver. Moniales, dub 8. & 12. Barboſa *de poteſtat. Epi-*
ſcop. alleg. 102. *num.* 25. & in Collectan. Bullarum,
ver. Monialium, 8. Tamburin. *de iure Abbat. diſp.*
21. *quæſit.* 3. *n.* 4. & Lezana *ver. clauſura, n.* 16. *& to.*
1. c. 25. n. 20. Dian. *par. 3. tr. 2. reſ.* 99. & 127. Caſtel-
lin. *de elect. c. 17. n.* 6. & Gauantus *in Man. Epiſcop.*
ver. Monialiū clauſura, n. 4. in omnibus his caſibus
ſentiant oppoſitum; dicantque, ſiue cauſa nouæ
fundationis, ſiue cauſa reformationis, ſiue cauſa
correctionis, ſiue cauſa Prioratus, vel alterius offi-
cii, non licere egreſſum, ſed in omnibus dictis ca-
ſibus conſulendam eſſe ſedem Apoſtolicam, & af-
ferunt pro tali ſententia S. Congreg. declarationē
in his verbis: *Monialem nullam ſibi ſubiectam ex*
vno Monaſterio ad aliud tranſmittere poſſunt loco-
rum Ordinarij, vel ſuperiores Regulares, & ex cauſa
ſeditionis, vel incorrigibilitatis, vel criminis perpetra-
ti. Et alteram declarationem in ſimili forma Pro-
curatoribus generalibus Ordinum intimatam:
ad quas tamen declarationes cum Portello *in Re-*
ſponſ. Moral. tom. 2. caſu 31 dici poſſet, non con-
ſtare de eis authenticè; atque adeo eas ad ſummum
facere opinionem ſatis probabilem, non autē om-
ninò certam, vt oppoſitam reddant improbabilē.
At quidquid ſit de hoc, illud tamen certum eſt,
quod ſi Monialis transfertur ad aliud Monaſteriū,
ſiue cauſa correctionis, ſiue cauſa pœnitentiæ, ali
debeat à Monaſterio, à quo transfertur; Rota *deciſ.*
109. *num. 2. & ſeqq. in recentior.* & Doctores, quos
citat, & ſequitur Tamburin. *de iure Abbat. diſp.* 21.
quæſit. 1. num. 11.

Cæterùm,

14 Cæterum, An in caſu, quo Monialis transfertur ad aliud Monaſterium, vel ad aliam Religionem. deferre ſecum debeat dotem, & alia bona, quæ ad ipſam ſpectant?

Reſpondetur, ſi tranſit de vna Religione ad aliam, & cum conſenſu Religionis, à qua tranſit, deferre debet; quia *ex l. ſi is, qui, ff. de iure dotis*, dos eſſe debet, vbi onera matrimonij ſunt; tum quia dos datur pro Moniali, acceſſoriè ad perſonam, & ſic veluti ſub tacita conditione, donec in Religione illa perſeuerauerit, ſicuti dos in matrimonio carnali traditur viro ſub conditione, donec matrimonium durauerit; ſic Bald *in Nouell. de dote, part.* 5. *num.* 10. Soccinus *conſil.* 2: 2 *num* 3. Tapia *Auth. ingreſſi, ver. ſua, cap* 6. *num.* 10 Sicque ex Tamburini de iure Abbat. diſp. 21. q. 6. deciſum videtur in vna Barcinonenſi, 1 n. April. 1615. quateous ibi inter conditiones neceſſarias pro tranſlatione Monialis vna requiritur, quod dotem ſoluat à cæteris Monialibus præſtari ſolitam.

At deferre non debet, ſi tranſit ex voluntate
1 propria, & Religinnis, ad qnam tranſit, quia in tali caſu, cum prior Religio non conſentiat, non debet dote iam ſibi acquiſita priuari; præſertim quod cum poſterior Religio volens Monialem admittat, hoc incommodum ſibi imputare debet: & in hoc ſenſu intelligo Nauarrum, & Rodrig. quos citat, & ſequitur Sanchez *lib.* 7 *moral. cap.* 32. *n.* 12.

15 Dixi, quod deferre debet in priori caſu, *ſi tranſit de vna Religione ad aliam*; quia ſi ſolum tranſit de vno Monaſterio ad aliud eiuſdem Religionis, adhuc in priori caſu ex probabiliori ſententia Doctorum deferre non debet; quia inter Monaſteria eiuſdem Religionis eſt maior conuenientia, & quaſi implicita conditio, vt ad inuicem admittatur Monialium tranſitus, quando ſic expedire viſum fuerit, accedente præſertim voluntate Superioris, quæ neceſſaria eſt in his caſibus; & etiam in hoc ſenſu intelligo id, quod Barboſa *de officio, & poteſt. Epiſc. allegat.* 102. *num.* 26 ex Armendar. *in Addit. ad recopilat leg. Nauarra lib.* 2. *tit.* 18. *lib.* 7. *de Relig. num.* 100. *&* 105 refert deciſum de dote relinquenda Monaſterio, à quo receditur.

DVBITATIO XV.

An Moniali concedi poſſit egreſsus, vt viſitet Monaſteria ſibi ſubiecta? Vbi etiam, an vt recipiat iuramentum fidelitatis à Domino temporali?

SVMMARIVM.

1 *Moniali concedi non poteſt egreſſus, vt viſitet Monaſteria ſibi ſubiecta; quia id decentius, & commodius præſtari poteſt per Prælatos regulares.*

2 *Abbatiſſa, ſeu Prioriſſæ ſolum conceditur licentia egrediendi in caſibus, in quibus conceditur ceteris Monialibus.*

3. & 4 *Abbatiſſa non poteſt egreſſus licentia concedi in caſu, qui poſſit commode, & facile expediri, ſeu præſtari per alios, & è contra.*

5 *Abbatiſſæ concedi poteſt licentia egrediendi ad recipiendum iuramentum fidelitatis Domino temporali, ſi fieri non poſſit per Procuratorem.*

6 *Textus in cap. periculoſo §. verum quando. de ſtatu Regular. in 6. nullibi apparet correctus, quinimmo per Pium V. omnino confirmatus.*

7 *Abbatiſſa poteſt auctoritate iuris egredi è clauſura, ſi ſuperior ſine iuſta cauſa licentiam deneget, & euidenter conſtet de iniuſtitia ipſius.*

8 *Abbatiſſa in dubio ſtare debet iudicio ſuperioris.*

Respondetvr ex dictis negatiuè; 1
quia, licet Monaſteria viſitare ſpectet bonum commune Religionis, id tamen non per Abbatiſſam, ſed per Prælatos Regulares decentius, & commodius præſtari poteſt; ſic Archidiac. *in cap. periculoſo, num.* 1 *de ſtatu Regular. in* 6. Io. Andr. *ibid. num.* 1. *&* 2. Dominic. *n.* 6. *& ſeqq.* Ancharan. *n.* 2. *notab.* 3. Franch. *n* 4. *notab.* 6. & probatur ex Motu Pij V. qui incipit, *Decori, & honeſtati*, vbi Pontifex expreſsè prohibet huius rei cauſa egreſſum Abbatiſſis, & Prioriſſis cuiuſcumque Monaſterij, ibi: *Seu aliorum Monaſteriorum, etiam eis* 2
ſubiectorum; & ſolum licentiam egreſſus eis concedit in cauſis, in quibus conceditur aliis Monialibus, & obtenta licentia, quæ requiritur ad egreſſum aliarum Monialium, Nauar. *Comment.* 4. *n.* 47. *Notab.* 2. *&* 3. *de Regular.*

Ex his ſequitur, quod Abbatiſſæ non poſſit 3
egreſſus licentia concedi in caſu, qui poſſit commodè, & facilè expediri, ſeu præſtari per alios, v. g. ad ſignificandum cæmentariis, vbinam, & quantumnam debeat eſſe Eccleſiæ ædificium, vel qua forma conſtruendum, nec ad inuiſendum, num illud ſibi placeat, Doctores, quos citat, & ſequitur Bonacina *de clauſura, q.* 1. *punct.* 9. *num.* 3.

Sequitur ſecundò, quod è contra, Abbatiſſæ, 4
quin & cæteris Monialibus, poſſit egreſſus licentia concedi in caſu, qui non poſſit per alios præſtari; v. g ſi Monaſterium ex iuſta cauſa de loco ad locum mutetur; præſertim quia & in tali caſu de bono communi Monialium tractatur; Collector priuilegiorum Mendicant. *ver. Clauſura Monialium caſu* 6. & Rodrig *tom.* 1 *quæſt.* 49. *art.* 5. *Coroll.* 4. & fauet Tridentinum *ſeſſ.* 25. *de Regularib. cap.* 5. quatenus ibi ſtatuit, quod Monaſteria ſita extra Vrbis mœnia, ad alia loca intra Vrbem reducantur, ſi ſic Epiſcopis, & aliis Superioribus viſum fuerit.

An autem Abbatiſſæ egreſſus licentia concedi 5
poſſit in caſu, quo ratione feudi, quod habet Monaſterium, iuramentum fidelitatis ab aliquo Principe, vel domino ſeculari præſtari debet, nec poteſt effici, vt is illud per procuratorem velit præſtare?

Reſpondetur affirmatiuè; quia in hoc caſu agi- 6
tur de bono communi Monialium, cum fieri poſſit, quod, iuramento non præſtito, feudum in præiudicium Monaſterij deperdatur; tum quia expreſsè ſtatuitur in *cit. cap. periculoſo, §. verum quando, de ſtatu Regular. in* 6. quod exire poſſit Abbatiſſa, decenter, & honeſtè comitata, vt iuramentum dictum ſuſcipiat, ſtatim, eo ſuſcepto, reditura ad Monaſterium: neque huius *cap. periculoſo*, correctio vſquam apparet; quinimmo Pius V. in Motu proprio, *Circa Paſtoralis*, omnia *in dicto capite contenta*, confirmat. Lezana *tom.* 1. *capite* 26. *numero* 20. *& ver. clauſura num.* 13.

n. 13.Bonacina *de clauſ.q.1 punct. 9.* & Silu.*ver.Re-*
ligio,7 q.16.dict. 2.vbi rectè ſubdit,quod ſi ſuperior
ſine iuſta cauſa licentiam deneget,poſſit Abbatiſſa
7 auctoritate iuris egredi;quod intellige , ſi euiden-
ter de iniuſtitia Superioris conſtet , non item in
dubio;quia in dubio Abbatiſſa ſtare debet iudicio
Superioris,cum huius,& non Abbatiſſæ,ſit cauſas
8 egreſſus diſcetere; & approbare , & eum in facto
Superioris delictum non præſumatur.

DVBITATIO XVI.

An Moniali concedi poſſit egreſſus , vt pe-tat Eleemoſynas neceſſarias Monaſterio?

SVMMARIVM.

1 *Moniali Conuerſæ,& non profeſſæ conceditur licentia egreſſus pro quæſtu Monaſterij ex diſpoſitione Pij V. & ſi profeſſa eſt concedenda, ſit annorum 40.& in domibus contiguis extra Monaſterium habitet.*

2 *Conuerſæ profeſſæ,ſi Monaſterium habeat computatis laboribus ſufficientes redditus pro ſuſtentatione,ſunt reducendæ intra clauſuram.*

3 *Conuerſæ,quæ mittuntur ad petendas Eleemoſynas , non debent eſſe plures quam octo, & quas conditiones habere debeant.*

4 *Conuerſis profeſſis non prohibetur exitus ad audienda ſacra,& percipienda ſacramenta.*

5 *Conuerſæ,quæ egrediuntur de domibus contiguis, quæ non ſunt Regulares , ſed extra Monaſterium,etiam ad inhoneſta perpetranda,non peccant contra clauſuram.*

6 *Monaſteriis Monialium preſſis neceſſitate debetur dimidium omnium eleemoſynarum à quibuſcumque vbicumque terrarum quacumque diſpoſitione Pauperibus faciendarum , niſi ſint in pauperes certos eroganda , nec ſint ad vſus alios,quam ſuſtentationem,deſtinata.*

7 *Gregorij XIII.præceptum de dicta dimidia Eleemoſynarum non eſt perpetuum , ſed temporale, donec durat neceſſitas.*

8 *Non poſſunt admitti , & recipi ad profeſſionem plures Conuerſæ , quam ſint neceſſariæ ad petendas Eleemoſynas pro Monaſterio,ſecus tamen ſeruatur in praxi.*

1 RESPONDETVR , de hac re extat
Motus proprius Pij V. incipiens,
Circa Paſtoralis, vbi Pontifex,quã-
do Monialibus deeſt victus neceſ-
ſarius , & commodè per alios elee-
moſynas illæ petere non poſſunt
ſtatuit,vt eleemoſynæ per conuerſas non profeſſas
petantur,& ſi profeſſæ fuerint,ſint annorum 40.&
in domibus contiguis extra Monaſterium degant,
nec aliarum Monialium clauſuram ingrediantur,
niſi in caſibus ex ipſarum Conſtitutionibus per-
miſſis,nec ex iis domibus exire valeant ad peten-
das eleemoſynas abſque Ordinarij,vel ipſarum Su-
perioris licentia. Quem Motum Pij V. declarauit
poſtea 1572.Gregorius XIII. in alio Motu pro-
2 prio,*Deo ſacris virginibus*, ibi:*Cæterum quod attinet*
ad Conuerſas profeſſas,quas Pius V.per prædictas lite-
ras ſub certis conditionibus ibi contentis permiſit poſſe
manere extra Monaſteria pro colligendis eleemoſynis,
eiſdem locorum Ordinariis iniungimus,vt quibus Mo-
naſteriis prædictarum Monialium quotidianis laboribus computatis,vel alia qualibet ratione, de ſufficienti
ſubuentione, & de ſuſtentatione ſufficienter prouiſum
eſſe cognouerint,eaſdem Conuerſas ſub eadem clauſura
cum aliis Monialibus reducant , nec è ſuis Monaſte-
riis amplius exire permittant. Et Zecchius *de Repu-*
blica Eccleſiaſtica tit.de Regularib cap.3.num 15 re-
fert S. Cardinalium Congregationem declaraſſe
anno 1573.ad petendas has eleemoſynas,non plu- 3
res Conuerſas,quàm octo , mittendas eſſe,quæ bi-
næ incedant,nec disiungantur, & ſint vitæ proba-
tæ,excedenteſque annos 39. nec pernoctent extra
Vrbes,vbi Monaſteria habent, niſi de Epiſcopi li-
centia,& tunc ſimul dormiant. Vnde conſtat Gre-
gorium XIII. in dicto ſuo Motu hanc facultatem
ſuſtuliſſe,ceſſante prædicta neceſſitate, non autem
ea durante ; Lezana *tom.1.cap.25. numero* 17. Ga-
uantus *in Man. Epiſc. ver. Monialium clauſura,*
numero 18.*& ſeqq.*Rodriguez *tomo* 1.*quæſtio.44.ar.*
4.& Nauar.*Comment.4.num.*56.qui

Subdit primò , quod dum Pius V. in ſuo Motu 4
prohibet Conuerſis profeſſis exitum ex domibus
illis contiguis ad petendas eleemoſynas abſque
Ordinarij licentia , non prohibeat exitum ad
audienda ſacra , & percipienda ſacramen-
ta ; quia Pontifex de ſolo priori exitu loqui-
tur.

Subdit ſecundò,quod eæ domus contiguæ non
ſint domus Regulares , quia ſunt extra Monaſterij 5
clauſuram : quare , ſi inde egrediantur,etiam ad
inhoneſta perpetranda,non peccant peccato con-
tra clauſuram ; ſicuti dicebam *Dubitat. 4. in fi-*
ne.

Subdit tertiò,*lib.3 conſil.16. numero 2. de Regu-*
larib.(quidquid dubitauerit *cit.Comment 4. numero* 6
54.) quod dum Gregorius XIII. in Motu ſuo
volens exitum harum Conuerſarum ad petendas
eleemoſynas impedire , ſubueniendo aliter prædi-
ctæ Monaſteriorum neceſſitati , præcipiat, vt di-
midium omnium eleemoſynarum à quibuſcum-
que vbicumque terrarum , quacumque lege, di-
ſpoſitione , vel obligatione pauperibus facienda-
rum , detur Monialium Monaſteriis prædicta
neceſſitate preſſis , quæ ſunt in locis , in qui-
bus illæ erogandæ ſunt; idque ſine alio peculia-
ri iuſſu Pontificis , vel alterius , & ſine vlla peti-
tione Monialium , vel quorumcumque aliorum;
dummodo duplex conditio concurrat : vna,nè illæ
eleemoſynæ ſint in pauperes certos erogandæ. Al-
tera,vt licet pauperibus incertis erogandæ ſint,nõ
tamen ſint ad vſus alios,præterquam ad pauperum
ſuſtentationem deſtinatæ.Ita vt dimidia hæc elee-
moſynarum pars debeatur Monialibus , quoties
vel pauperibus incertis,& ad vſus incertos eleemo-
ſynæ ſunt deſtinatæ,vel quãdo ſunt deſtinatæ pau-
peribus incertis ad eorum alimenta; non debeatur
autem,quãdo pauperibus certis ſunt deſtinatæ,vel
quando incertis , ad vſus tamen certos ab ipſo-
rum alimentis diſtinctos ; quia ſic apertè diſponit
Gregorius XIII.in dicto ſuo Motu, *Deo ſacris vir-*
ginibus.

Subdit quartò,*cit Comment.4. num.*55.quod tale
Gregorii XIII. præceptum non ſit perpetuum, 7
ſed temporale , dum ſcilicet prædicta Monialium
neceſſitas durat ; quia ſic apertè etiam ait idem
Gregorius XIII.in eodem dicto ſuo Motu,*Deo ſa-*
cris virginibus,

8 Cæterum Pius V. in ſuo Motu, *Circa Paſtoralis*, prohibet in poſterum receptionem Conuerſarum, etiam ad profeſſionem emittendam, ibi: *De cætero nulla aliæ conuerſa profeſſa recipi amplius, etiam de conſenſu ſuorum Superiorum, poſſint. Quod ſi aduerſus hanc noſtram prohibitionem receptæ fuerint, illarum receptio nulla, irrita, & inanis ſit, prout ex nunc illam irritam facimus.* Quem Motum Pij V. ſic explicat Gregorius XIII. in ſuo Motu, Deo ſacris virginibus, ibi: *Conuerſas verò non profeſſas, & profiteri nolentes, dimiſſo habitu domum remittant; nec alias in futurum, niſi profeſſionem ſint ſuo tempore emiſſuræ, atque ſub perpetua clauſura manſuræ, in Monaſterio huiuſmodi recipi permittatur. Quod autem idem Pius V. ſtatuit de cætero nullas alias Conuerſas profeſſas recipi amplius, etiam de conſenſu ſuorum Superiorum, poſſe, ita eſſe intelligendum declaramus; præter illas Conuerſas, quæ extra Monaſterium in domibus contiguis degerent.* Ex quibus ſequitur, quod ad habitum, & profeſſionem deinceps ſolum poſſint recipi Conuerſæ, quæ neceſſariæ ſint ad petendas Monaſterio eleemoſynas, & in domibus ei contiguis habitaturæ; & non aliæ. Quamvis conſuetudine receptum nunc ſit, vt & hæ aliæ admittantur, dummodo legitimam poſtea profeſſionem emittant; & meritò, quia decet, quod in Monialium Monaſteriis, ſicut & in Monaſteriis virorum, quædam admittantur ad Chorum, quædam aliæ ad miniſteria inferiora; idque tum ob Communitatis bonum, tum vt fœminæ probæ, ſed dotem non habentes, adhuc Religionem ingredi poſſint, ſi non vt ſint Choro deputatæ, ſaltem vt ſint Cōuerſæ, & inſeruiant inferioribus Monaſterio neceſſariis miniſteriis: præſertim cum & iſtarum receptio nihil obſtet clauſuræ, quam vterque Pontifex in vtroque Motu proprio maximè ſeruandam procurat. Vide quæ dicebantur *dubit. 6. concl.* 3. Suar. *de Relig. lib.* 1. *c.* 8. *n.* 19. Nauarrum *loco ſuprà cit. num.* 56. & Rodriq. *tom.* 1. *q.* 44. *art.* 4.

DVBITATIO XVII.

An Moniali concedi poſſit egreſſus ob morbum, quantumuis periculoſum, ſi contagioſus non eſt? vbi etiam de aliis vrgentiis.

SVMMARIVM.

1 *Moniali concedi non poteſt egreſſus ob morbum quantumuis periculoſum, ſi contagioſus non ſit, licet ſalus eiuſdem deſperetur.*

2 *Caſus exceptus cum dictione taxatiua admittit extenſionem ad caſus ſimiles, vel vrgentiores, non autem ad caſus diſſimiles, & minus vrgentes*

3 *Bonum commune Religionis præponderare debet bono priuato cuiuſcumque particularis Monialis.*

4 *Carthuſiani ſatis probabiliter in ſuis infirmitatibus, etiam cum periculo vitæ, ad abſtinentiam ab eſu carnium obſtringuntur.*

5 *Moniali, ſi morbus non ſit contagioſus, neq; concedi poteſt licentia, vt ſe transferat ad Monaſterium eiuſdem ordinis, cuius ſitus ſalubrior ſit.*

6 *Lex Eccleſiaſtica non obligat cum periculo vitæ, ſi non inuoluit aliquod bonum commune, ſecus autem ſi inuoluit.*

7 *Monialis, ne occidatur poteſt egredi è clauſura.*

8 *Monialibus cuiuſdam Monaſterij de facto conceſſit Gregorius XIII. liberum egreſſum, quotieſcumque morbo periculoſo laborarent.*

9 *Priuilegium particulare non debet extendi ad generale.*

10 *Monialis morbo non contagioſo, ſed periculoſo laborans, ſi ſine Summi Pontificis diſpenſatione egrederetur è clauſura, peccaret, nec Prælatus inferior licentiam huiuſmodi concedere poteſt.*

11 *Monialis poteſt è clauſura egredi, ſi periculum vitæ ſibi certò immineat ob graues moleſtias, & vexationes, quas iniuſte patitur.*

12 *Monialis grauida effecta non poteſt exire, etiam ad ſaluandam famam, vt fœtum foris edat, ſine legitima Summi Pontificis, vel alterius Superioris licentia.*

13 *Monialis non poteſt ſine legitima licentia Summi Pontificis egredi ad habendam curam Nepotum, & omni auxilio carentium.*

14 *Item neque ad habendam curam Conſanguineorum infirmorum.*

15 *Item ad ſuccurrendum in extrema neceſſitate Parentibus, vel filiis, & ſi alij ſatis probabiliter contrarium ſentiant.*

16 *Item neque ad viſendos Parentes, Conſanguineos, vel alios infirmitatis cauſa, vel alio prætextu.*

17 *Item neque ad adimplendam aliquam conditionem impoſitam in legato ipſi Moniali relicto.*

RESPONDETVR negatiuè, etiamſi adcò
periculoſus ſit, vt, ea non egreſſa, deſpe- 1
retur eiuſdem ſalus: probatur, quia,
licet caſus exceptus cum dictione ta- 2
xatiua admittat, forſan, *vti ſuprà dicebam*, extenſionem ad caſus ſimiles, vel vrgentiores, non tamen ex communi ſententia Doctorum admittit ad caſus diſſimiles, vel minus vrgentes; vt eſt in caſu noſtro, cùm non agatur de bono communi Monialium (ne ſcilicet contagioſus morbus vnius cæteras inficiat) ſed de bono particulari vnius tantum Monialis. Confirmatur, quia, cum morbi non contagioſi ſint frequentes (ſiue veri, ſiue putatiui) in Monialibus; & in ipſis ſit ardens deſiderium egrediendi è Monaſterio, & medici ſint faciles ad atteſtationem de grauitate morbi faciendam, aperiretur via, vt eis paſſim egreſſus concedatur, in maximum clauſuræ, propter commune Religionis bonum ſtatutæ,
detrimentum; cum ex alio capite bonum com- 3
mune Religionis præponderare debeat bono
priuato cuiuſcunque particularis Monialis: qua- 4
propter Carthuſiani propter eandem rationem ſatis probabiliter in ſuis infirmitatibus, etiam cum periculo vitæ, ad abſtinentiam ab eſu carnium obſtringuntur; & meritò, quia, ſicuti experientia teſtatur, rariſſimè egreſſus è clauſura, ſicut & eſus carnium, ſic ad priſtinam ſalutem recuperandam conducunt, vt inde pendeat, tanquam ex cauſa neceſſaria, mortis periculi vitatio.

Atque ita contra Nauarrum *Comment.* 4. *num.* 49 & 50. *de Regular.* Llamas *in Append.* §. 10. Azorium *tom.* 1. *lib.* 13. *cap.* 8. *q.* 1. *ad fin.* *Graff.* 1. *part. deciſ.*

deciſ lib.4 cap.23. num.17. Sorbum *in Annotat ad Compend. Mendic. ver. Ingreſſus Monaſteriorum Monialium num.6.* Dianam *part. 3. tract. 2. reſol. 105.* Suar. *de Relig. tom. 4. tract. 1. lib. 1. cap. 9.* Peirinum *tom.2. Conſt. 6. Pij V. §.4. num. 247.* Mariam Nouarium apud Riccium *in praxi tom. 4. reſol. 193. num 3.* ex probabiliori ſententia Doctorum docent Gutierez *qq. Canon. lib.1. cap. 14. num. 7. & ſeqq.* Cencd. *Collectan. t 1. ad Sextum Decretal. num. 12.* Zerola *part. 1. ver. Moniales, in fin.* (vbi teſtatur, ſic declaraſſe S Cardinalium Congregationem) Collector Priuileg. Mendicant. *ver. Clauſura Monialium, caſu 5.* Corduba *in eius addition. ad fin. verſ. Notandum,* Granad. *in part. 2. Controu. tr. 3. par. 1. diſp. 8 ſect. 5. n. 13.* Fauſtus *in Theſaur. Relig. lib. 6. q. 163.* Miranda de Monialib. *q. 4. art. 4.* Barboſa *de poteſt. Epiſcop. part. 3 allegat. 102. num. 20.* Rodriq. *qq. Regular. tom. 1. q. 49. ar. 3.* Tamburin. *de iure Abbat. diſp. 19. quaſ. 5.* Lezana *tom. 5. cap. 25. n. 20. & ver. Clauſura, n. 11.* Bonacina *de clauſura q. 1. punct. 9.* Scortia *Epit. 94. theorem. 228.* & Layman. *lib. 4. tract. 5. c. 12. n. 1.*

5 Quod intellige, etſi petatur egreſſus ad aliud eiuſdem Ordinis Monaſterium, cuius ſitus ſalubrior ſit; quia adhuc in hoc egreſſu locum habet non publica omnium Monialium, ſed priuata vnius tantum Monialis neceſſitas, & ſic non eſt caſus ſimilis exceptis, ſed leuior, & minus grauis.

6 Obiicies; lex Eccleſiaſtica non obligat cum periculo vitæ.

Reſpondetur, diſtinguo antecedens; ſi non inuoluit aliquod bonum commune, concedo; ſi inuoluit (vt in caſu noſtro de ſeruanda clauſura, adeo ad ſpiritualem Monialium ſalutem, perfectamque votorum Regularium obſeruantiam, neceſſaria) nego: quapropter, vti dicebam, Carthuſiani laudabiliter, vt ſeruent ſtatutum ſuum, ſe abſtinent, etiam cum periculo vitæ, ab eſu carnium; quod vtrumque eò magis verum eſt; quia nec ex egreſſu, nec ex eſu carnium pendet certò mortis periculi vitatio, *vti ſuprà* etiam dicebam.

7 Obiicies ſecundò; ſi quis velit Monialem occidere, poteſt Monialis ad vitandum mortis periculum egredi; ergo etiam in caſu noſtro. Conſequentia probatur, quia materialiter, & impertinenter ſe habet, vtrum periculum immineat ab extrinſeco, vel ab intrinſeco, cum in vtroque caſu tuendæ vitæ ius naturale locum habeat.

Reſpondetur; concedo antecedens; at nego conſequentiam, quia primus caſus eſt rariſſimus, & ſic non aperit viam ad cauſas egreſſus fingendas, clauſuramque violandam, & præterea infert, vt potè ab extrinſeco, certiſſimum periculum vitæ: at ſecundus caſus eſt frequentiſſimus, & ſic valde aperiret viam facilitati egrediendi, clauſuramque violandi; & præterea infert, vtpote ab intrinſeco, periculum vitæ, quod, Moniali egreſſa, non ceſſat, ſed ipſam comitatur.

8 Obiicies tertiò; Gregorius XIII. teſte Nauarro, de facto conceſſit cuiuſdam Monaſterij Monialibus liberum egreſſum, quotieſcumque morbo ita periculoſo, vt ad tuendam vitam egreſſos indicio medicorum fuerit neceſſarius, laborarent: ergo.

9 Reſpondetur; diſtinguo antecedens: conceſſit, declarando, nego: conceſſit, peculiare priuilegium impertiendo, concedo: quapropter id ad alias perſonas, quàm ibi expreſſas extendi non poteſt, nec debet, *l. ius ſingulare, ff. de legibus.* Accedit, quod licet ea cenſeatur iuſta cauſa, vt Papa in lege ſua Eccleſiaſtica diſpenſet, non tamen ſequitur; quod ſit etiam iuſta cauſa, vt Prælatus inferior contra legem Eccleſiaſticam ſui Superioris egreſſum concedar, & ſic retorquetur argumentum; ſiquidē potius ex his infertur, diſpenſationem Pontificis eſſe ne-
ceſſariam; & ſine iſta peccare mortaliter Monia- 10
lem, quæ propter morbum lethalem, ſcilicet non contagioſum, egrederetur: Non nego tamen, quod ſi quis ſententiam contrariam, vtpote non omninò improbabilem, ſecutus, egrediendi in tali caſu licentiam conceſſerit, excuſari poſſit à pœnis. Vide Rodriq. *tom. 1. q. 49. art. 5. in fine.*

Ex dictis ſequitur primò, quod poſſit Monialis 11
è clauſura egredi, ſi periculum vitæ ſibi certò immineat ob graues moleſtias, & vexationes, quas iniuſtè patitur, & habere non poteſt Epiſcopum, vel ſuperiorem, à quo ſubleuetur; Tamburinus *de iure Abbat. diſp. 19. quaſ. 5. ad 8.* quia hoc eſt, veluti ab extrinſeco occidi.

Sequitur ſecundò, quod è contra non poſſit ſine 12
legitima Summi Pontificis, vel alterius Superioris licentia egredi, ſi grauida effecta velit ad ſaluandā famam exire, vt fœtum foris edat, & ſic ſuum delictum abſconſum retineat, niſi ſimul alioquin periculum vitæ ſibi immineat; Tamburin. *loco ſuprà cit. ad 12.* & Lezana *ver. clauſura, n. 1.*

Sequitur tertiò, quod multo minus poſſit ſine 13
legitima licentia Summi Pontificis egredi ad habendam curam nepotum, & omni auxilio carentium, S. Congregatio apud Armendariz *in Addit. ad Recopilat. legum Nauarræ lib. 2. tit. 18. lib. 7. de Relig. n. 105.* apud Marzillam *ſeſſ. 25. cap. 5.* & apud Barboſam *in collectan. Bullar. ver. Monialium clauſura circa egreſſum.*

Idemque dico de egreſſu ad habendam curam 14
conſanguineorum infirmorum; Tamburinus *vbi ſuprà ad 13.* & Bonacina *cit. q. 1. punct. 9. n. 4. & 5.*

Idemque dico de egreſſu ad ſuccurrendum in 15
extrema neceſſitate parentibus, vel filiis; etſi alij ſatis probabiliter contrarium ſentiant; cùm in tali caſu quàm maximè vrgeat ius naturæ, &
obligatio charitatis. Ad quod tamen fundamen- 16
tum facilè reſponderi poteſt ex dictis *ſuprà.* Idemque multò magis dico de egreſſu ad parentes, conſanguineos, vel alios infirmitatis cauſa, vel alio prætextu inuiſendos, idque tum ob dictam rationem, tum ob dictum Motum Pij V. vbi id expreſsè prohibetur. ibi: *Vt domorum, parentum, aliorumque conſanguineorum viſitandorum.*

Idemque etiam multò magis dico de egreſſu ad 17
adimplendam aliquam conditionem impoſitam in legato ipſi Moniali relicto; quapropter declarauit S. Congregatio in vna Camaracenſi Menſis Martij 1634. ſolui debere cuidam Moniali legatum 60. ſcutorum ei relictorum, etiamſi ratione ſui ſtatus aſſiſtere non potuiſſet cuidam proceſſioni cum veſte alba, ſicut legatum requirebat.

DVBITATIO XVIII.

An Moniali concedi poſſit egreſſus, ſi adeo incorrigibilis ſit, vt in nullo Monaſterio eius correctio ſperetur?

tino,& in Bulla Pij V. Monialibus indictam, Superiorum, & Ordinarij licentiam, quam, inquit, tenentur illi concedere) mihi non probatur, ſed dicendum, ſatis eſſe, eam (ſicuti dicetur de Religioſis viris) petere, etſi non obtineatur; quia Tridentinum, & Bulla Pij V. non loquuntur in hoc caſu, vt dicebamus.

DVBITATIO XX.

An Monialis ad tempus legitimè egreſſa teneatur ſtatim redire?

SVMMARIVM.

1 *Monialis ad tempus legitime egreſſa, nempe ob morbum, vel alium caſum permiſſum, tenetur ſanitate obtenta, vel negotio finito ad Monaſterij clauſuram redire.*

2 *Verbum* (è veſtigio) *ſonat ſtatim, vel continuo.*

3 *Conceſſa ſpecialiter, & contra ius ſuis terminis ſunt continenda, & expedita conceſſionis cauſa redeundum eſt ad ius commune.*

4 *Monialis egreſſa legitime, ſi in redeundo ad Monaſterium ſit moroſa per moram breuem v. g. vnius, vel alterius diei, non violat præceptum clauſuræ.*

5 *Monialis egreſſa legitime, ſi finito negotio alio diuertat per moram vnius, vel alterius diei, verbi gratia ad viſendam Imaginem, conſanguineam, amicam &c. non violat præceptum Clauſuræ.*

1 RESPONDETVR affirmatiuè, v. g. egreſſa
ob morbum, vel alium caſum permiſſum
tenetur, ſanitate obtenta, vel negotio
finito, ad Monaſterij clauſuram redire;
ſic Collector *priuileg. ver. ingredi, §. 34.* Rodriq. *q.*
49. art. 9. in princip. Miranda *de Monialibus q. 1.*
art. 5. ad finem, Barboſa *de offic. & poteſtat. Epiſcop.*
3. part. allegat. 102. numero 58. Bonacina *de*
clauſura q. 1. punct. 9. num. 21. Layman. *lib. 4 tract.*
5. capite 12. num. 1. & Lezana *tom. 1. c. 25. numero 22.* & patet; quia ceſſat tunc cauſa conceſſionis egreſſus; tum quia, dum *in cap. periculoſo, §. verum quando, de ſtatu Regular. in 6.* conceditur exitus Abbatiſſæ, cauſa recipiendi iuramentum fidelitatis; ſubditur: *Quamprimum*
fieri poterit, ſeu fidelitatis præſtito ſacramento,
ad ipſum Monaſterium è veſtigio reuerſura: vbi
gloſſa ver. *è veſtigio*, explicat, ſtatim, vel continuò;
& Io. Andr. ibi *num. 3.* Archidiac. *num. 3.* Ancharan.
2 *num. 4* & cæteri Canoniſtæ inde deducunt, quod
conceſſa ſpecialiter, & contra ius ſuis terminis
ſint continenda, & expedita conceſſionis cauſa, redeundum ſit ad ius commune; tum quia in Bulla,
3 *Decori, & honeſtati*, poſtquam, præterquam ob triplicem infirmitatem ibi declaratam, prohibetur
egreſſus Moniali, ſubditur: *Sed nec in prædictis caſibus extra illa Monaſteria, niſi ad neceſſarium tempus, ſtare licet.*

4 Hoc autem præceptum, cùm ſimus in moralibus,
moraliter (ſicuti, cum dicitur de obligatione ad
reſtituendum, vel ad reſidendum, &c.) intelligendum eſt, ita vt per moram breuem, v. g. vnius, vel
alterius diei Monialis illud non violet. Accedit,
quod ſic etiam colligitur *ex cit. cap. periculoſo, §. verum quando*, vbi, cum Pontifex præcepiſſet è veſtigio, finito negotio, reditum ad clauſuram, ſubdit:
Sic quod in fraudem reſidentiæ, ſine mora clauſtralis
nihil fiat omnino: quibus verbis clarè ſignificat, eam
ſolam damnari moram, quæ ſit alicuius momenti, 5
quæque cederet in clauſuræ fraudem, non autem
quæ ſit vnius, vel alterius diei, vt ſi Monialis, finito negotio, per vnum, vel alterum diem alicubi
moretur, vel ad clauſuram rediens, in itinere alio
diuertat ad viſendam Imaginem, cognatam, vel
amicam; quia hinc, moraliter loquendo, non eſt in
clauſuræ fraudem, vti dicebam, & videri poſſunt
Rodriq. *tom. 1. q. 47. art. 11.* Gutierez *qq. Canon. lib.*
1. cap. 14. in fine, Bonacina & Lezana *in locis ſuprà*
cit. & quæ dicentur *infrà, Dubit. 51.*

DVBITATIO XXI.

An Moniali, ſi neceſſitas exeundi manifeſta ſit, & Superior tunc pro licentia petenda adiri non poſſit, liceat, eo inconſulto, egredi?

SVMMARIVM.

1 *Monialis neceſſitate cogente, ſi non ſit aditus ad ſuperiorem pro obtinenda licentia, poteſt eo inconſulto egredi.*

2 *Neceſſitas legem non habet, & per epiicheiam cenſeri poteſt caſus neceſſitatis exceptus.*

3 *Monialis non præſumitur neceſſitate cogente, coarctari à ſuperiore ad ſeruandam clauſuram.*

4 *Monialis neceſſitate cogente egreſſa ſine ſuperioris licentia, tenetur eidem ſignificare ſuum egreſſum, ſi duret, & ipſa poſſit.*

5 *Superior, ſi durat egreſſus Monialis, & cauſam ipſius non approbet, poteſt illum emendare, ſecus eſt ſi Monialis iam rediit ad Monaſterium.*

RESPONDETVR affirmatiuè; quia ne- 1
ceſſitas legem non habet; & per Epiicheiam cenſeri poteſt, talem caſum 2
non comprehendi in decretis Concilij, & Pontificum; quia in tali caſu
non præſumitur Superior velle Moniale ad clau- 3
ſuram obligare: atque ita docent Dominic. *in cit.*
c. periculoſo. in fin. Franc. *ibid. n. 4.* Silu. *ver. Religio,*
7. q. 16. dict. 1. Collector. *Priuilegior. Mendicant.*
ver. clauſura Monialium, caſ. 1. Llamas *in appendice,*
§. 10. Rodriguez *q. 49. art. 2.* Layman. *loco ſuprà cit.*
Bonacina *de clauſura q. 1. punct. 8.* Lezana *tom. 1.*
cap. 25. num. 21. Zecchius *de Republ. Eccleſiaſt. tit.*
de Regular. cap. 3. num. 15. qui rectè ſubdit, quod teneatur poſtea hæc Monialis id Superiori ſignifi- 4
care. Quod intellige, ſi poſſit, & duret egreſſus;
quia cum adhuc ille duret, poteſt Superior illum 5
emendare, ſi cauſam, cuius cognitio pertinet ad
ipſum, non approbat. At non tenetur, ſi iam egreſſus ceſſauit; vt quia iam Monialis rediit ad Monaſterium; quia tunc Superioris facultate, & approbatione amplius non indiget, ſicuti quid ſimile
dicitur de Religioſo, qui cum ratihabitione Superioris iam aliquid donauit. Vide Bonacinam *loco ſuprà cit.*

DVBITATIO XXII.

An, & quæ pœnæ Moniali clauſuram violanti, & ei fauentibus infligantur.

SVMMARIVM.

1 *Moniali clauſuram violanti,& ei fauentibus duplex Pœna infligitur. Prior excommunicatio Pontificij reſeruata Poſterior priuatio Dignitatum,& Officiorum.*

2 *Sententia Rodrignez reiicitur,& cur.*

1 RESPONDETVR, de hac re ſic ſtatuit Pius V. in dict. Motu ſuo, qui incipit, *Decori, & honeſtati; Aliter autem, quàm(vt præfertur) egredientes, ſeu licentiam exeundi quomodocunque concedentes, nec non comitantes, ac illarum receptatrices perſonas, ſiue laicas, aut ſeculares, vel Eccleſiaſticas, conſanguineas, vel non, excommunicationis maioris lata ſententia vinculo ſtatim eo ipſo abſque aliqua declaratione ſubiacere, à quo præterquam à Romano Pontifice, niſi in mortis articulo, abſolui nequeant: & inſuper tam egreſſas, quàm præſidentes, & alios ſuperiores prædictos, eis licentiam huiuſmodi concedentes, dignitatibus, officiis, & adminiſtrationibus per eas, & per eos tunc obtentis, priuamus; & illas, & illos ad obtenta, & ad alia in poſterum obtinenda, inhabiles decernimus.*

2 Itaque ex dictis duplex pœna infligitur. Prior excõmunicatio Pontifici reſeruata, quæ generalis eſt contra Moniales, aliter ac in Motu Pij V. conceditur, egreſſas, & contra licentiam egrediendi aliter, ac in dicto Motu conceditur, concedentes, comitantes, ac receptantes. Poſterior, priuatio dignitatum, adminiſtrationum, officiorum tunc obtentorum, & inhabilitas ad illa, & ad alia in poſterum obtinenda; & hæc non eſt ita generalis, ſicut excommunicatio (quia ſolum afficit Moniales egreſſas, & præſidentes, & alios Superiores licentiam egrediendi concedentes) & non eſt Pontifici reſeruata, ſicuti patet ex contextu, & tradunt Doctores apud Lezanam, *ver Clauſura, num. 21.*

Cæterum, quod docet Rodrignez *tom. 1. quæſt. 49. art. 5.* (Moniales ſic egreſſas contrahere excommunicationem aliam latam in Tridentino *ſeſſ. 25. cap. 5. de Regular.*) mihi non probatur; quia Tridentinum, nec ibi, nec alibi excommunicationem infert contra Moniales egredientes, ſed ſolum contra Monialium clauſuram ſine legitima cauſa egredientes.

DVBITATIO XXIII.

An dictæ pœnæ eo ipſo ante omnem Iudicis ſententiam, etiam criminis declaratoriam, in foro conſcientiæ contrahantur?

SECTIO I.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Exceptis cenſuris, & irregularitate, pœna alia lata contra violantes clauſuram & quoſcunque alios non contrahuntur ante ſententiam criminis declaratoriam.*

2 *Pœna, præſertim, quæ non poteſt abſque aliqua hominis actione executioni mandari (etiam ſi feratur ipſo iure, vel ipſo facto, & nulla expectata Iudicis ſententia) non obligat in foro conſcientiæ ante condemnationem.*

3 *Nemo ſubit pœnam, niſi per ſententiam criminis Reus condemnetur.*

4 *Verba (ipſo iure, ipſo facto) intelligenda ſunt de declaratione pœnæ, non autem criminis.*

5 *Lex debet eſſe iuſta, & hominum moribus, & fragilitati accommodari.*

6 *Leges pœnales quatenus præceptum continent, diriguntur ad ſubditos, quatenus pœnam infligunt, referuntur ad Iudices, vt eas in tranſgreſſores exequantur.*

7 *Pœna lata in motu Gregorij XIII. de datis, & promiſſis pro iuſtitia, vel gratia contra tranſgreſſores ſui motus non cõtrahuntur ante Iudicis ſententiam ſaltem criminis.*

8 *Pœna lata in motu proprio Clementis VIII. de largitione munerum Religioſis interdicta, non contrahuntur in foro conſcientiæ ante criminis ſententiam.*

9 *Item dic de Clericis non deferentibus habitum clericalem.*

10 *Item dic de Clericis Sodomiam exercentibus contra Nauarrum.*

15 *Lex imponens taxam alicui rei venali, & imponens contrauenientibus pœnas non obligat ante criminis ſententiam, licet ante omnem ſententiam teneantur reſtituere exceſſum pretij.*

12 *Beneficiatus poteſt retinere beneficium, donec declaretur delictum, propter quod beneficio priuatus eſt, niſi fortè in lege dicatur, pœnam in foro conſcientiæ ſtatim ſoluendam eſſe.*

53 *Rector Eccleſiæ ſine ſolemnitatibus requiſitis alienans rem Eccleſiæ non tenetur abdicare Beneficia ante criminis latam ſententiam.*

14 *Item dic de Prælatis, qui Monaſteria Monialium contra motum Gregorij XIII. ingrediuntur, & de Religioſis mulieres intra ſepta monaſterij admittentibus.*

55 *Superior Religionis incidens in caſum ipſo facto priuationis ſuperioritatis, etiam ſi publicè conſtet, in dictam pœnam non incurrit abſque Iudicis declaratione.*

16 *Hæretici, & alij quorum bona ipſo iure confiſcantur, non tenentur ad pœnam ante criminis ſententiam.*

17 *Bona Hæretici, & aliorum à die commiſſi criminis obſtringuntur reali obligatione, ita vt ad quemcunque tranſierint à fiſco vindicari poſſint vna cum fructibus extantibus.*

18 *In delictis hæreſis, & ſimilibus ſententia fertur etiam contra defunctum, & pœna iuriſdictione*

ne retrotrahitur ad diem commiſſi delicti, ſique executio confiſcationis, perinde ac ſi tunc ſententia lata fuiſſet.

19 *Fiſcus bonæ fidei Poſſeſſori, verbi gratia emptori, cui res alienata fuit poſt delictum commiſſum, ſi defunctus, cui fiſcus ſuccedit, ditior factus ſit, tenetur pretium reſtituere.*

20 *Recipiens donationem à crimnoſo, adhuc non tenetur bona fiſco reddere, niſi à Iudice repetantur licet ſciuerit pœnam confiſcationis à Donatore incurſam eſſe.*

21 *Recenſentur pœnæ, quæ in foro conſcientiæ non obligant ante Iudicis ſententiam criminis declaratoriam.*

22 *Clauſula* (abſque vllo ſuperioris decreto, vel miniſterio, vel ſententia, abſque vlla declaratione, abſque vlla ſententia, ante vllam ſententiam) quid importent.

23 *Reus non tenetur exequi in ſe pœnam ſui delicti, non ſolum in pœnis priuatiuis, ſed in aliis, in quibus actio talis exigitur.*

RESPONDETVR negatiuè (ſi lo-
1 quamur de pœnis, exceptis cenſu-
ris; & irregularitate, de quibus di-
2 cam ſect. ſequenti ad primum) quia
lex pœnalis, præſertim, quæ non
poteſt abſq; aliqua hominis actio-
ne, executioni mandari (etiamſi feratur ipſo iure,
vel ipſo facto, & etiam nulla expectata Iudicis ſen-
tentia, vt eſt in caſu noſtro) adhuc tamen ante ſen-
tentiam, ſeu condemnationem, ſaltem criminis, in
foro conſcientiæ non obligat; ex eo quia vſu, &
conſuetudine (quę optima legum exiſtit interpres)
3 receptum eſt, quod nemo ſubeat pœnam, niſi per
Iudicis ſententiam, ſaltem criminis, Reus condem-
4 netur, ita vt ſi in lege ſubdantur verba *ipſo iure, vel
ipſo facto nulla expectata Iudicis ſententia, ſeu declara-
tione*, intelligenda ſint illa de ſententia, ſeu declara-
tione pœnæ, non itē criminis; & meritò, quia alio-
5 quin lex humana eſſet nimis dura; cum tamen, vt
lex ſit iuſta, debeat eſſe (ſicuti communiter
Theologi. & Canoniſtę in *c. erit, & cap. in iſtis, diſt.*
4. docent) hominum moribus, & fragilitati accom-
modata: nam valde alienum à moribus, & natura
hominum eſt, quod idem cogatur eſſe Reus, Iudex
& iuſtitiæ executor, & ſæpe ſui criminis occulti
6 proditor, & accuſator: quapropter dicendum, quod
leges pœnales, quatenus præceptum continent, di-
riguntur ad ſubditos, vt eas obſeruent, quatenus
vero pœnam infligunt, præcipuè referuntur ad Iu-
dices, vt eam in tranſgreſſores exequantur; ſecun-
dariò ad ſubditos, vt iuſtæ executioni obtempe-
rent, & pœnam ſoluere à Iudice iubeantur; ſic con-
tra Abbatem *in cap. de illis de arbitris*, Caſtrum *lib.* 2.
de lege pœnali cap. 8 *&* 9. Sayrum *in Claui Regia lib.* 3.
cap. 10. Merollam *to.* 1. *diſp.* 1. *cap.* 2. *diffic.* 10. *nu.* 253.
Bunacinam *de clauſura quæſt.* 1. *punct.* 4. *numer.* 7. *&*
quæſt. 5. *punct.* 3 *num.* 2. Graſſis *tar. deciſ. lib.* 4. *cap.*
25. *numer.* 12. & quoſdam alios tenent Caiet. 2. 2. *q.*
61. *ar.* 3. & in Summ. *ver pœna*, Sot. *de iuſt. lib.* 2 *quæſt.*
6. *ar.* 6. Silu. *ver pœna*, *q.* 25. Nauar. *cap.* 23. *numer.* 66.
& lib. 3. *conſil* 8. *de donat. edit.* 2. *& in expoſit Bullæ de
datis & promiſſis, num.* 44 Corduba *lib.* 1. *q.* 36. Axor.
tom. 1. *lib.* 5. *cap.* 7. *q.* 1 Mol. *de iuſt. & iur. tom.* 1. *tractatu*
2 *diſp.* 96. *nu.* 14. (vbi dicit eſſe ſententiam commu-
nem inter Theologos, & Iuriſperitos (Couar. *in* 4.
decret. par. 2. *cap.* 6. §. 8. *num.* 12. Vaſq *in* 1. 2. *to.* 2. *diſp.*
168. *num.* 15. Salas *de legib. diſp.* 15. *ſect.* 1. *num.* 38.
Lorca *in* 1. 2. *to.* 2. *diſp.* 24. *de legib.* Becan. *in par.* 2.
tract. 3. *cap.* 2. Sanchez *de matrim. lib.* 9. *diſputat* 30.
& libr. 2. *mor. cap.* 22. *numer.* 7. Diana *par* 3. *tract.* 2.
reſol. 66. Souſa *in Expoſit. Motus Clementis VIII. de largit. muner. num.* 102. Molfeſius *in Summa tom.* 1. *tract.* 9. *cap.* 9. *num.* 35. Suar. *de de legib. lib.* 5. *cap.* 5. *&* 6. Villalob. *in Summ. tract.* 2. *diffic.* 16. *numer.* 2. Ioan. de la Crux *par.* 1. *dub.* 4. *de legib.* & alij paſſim.

Hinc ſequitur, quod (licet Gregorius VIII. in 8
Motu ſuo de datis, & promiſſis pro iuſtitia, vel gratia ſtatuat contra dicti ſui Motus tranſgreſſores, ibi: *Eos omnes omni beneficio ipſo iure priuamus, ac priuatos eſſe declaramus, ac inhabiles ad illa, & ad alia eſſe volumus.*) Hæ pœnæ tamen ante Iudicis ſententiam, ſaltem criminis, non cōtrahantur, Nauar. *in dict. Motus Gregorij XIII. Expoſit. numer.* 41. Souſa, & Mol. *in locis ſupra cit.* quod maximè procedit in priuatione officij, adminiſtrationis, & dignitatis, tunc obtentorum; cum ea ſit pœna ad ſui executionem aliqua hominis actione egens.

Sequitur ſecundo, quod (licet Clemens VIII, in Motu proprio de largit. muner. Religioſis interdicta, rigidioribus verbis vtatur, ibi: *Omnibus, & ſingulis per eum obtentis dignitatibus, gradibus, muneribus, & officiis eo ipſo priuatus, ac ad illa, & alia in futurum obtinenda inhabilis in perpetuum, & incapax exiſtat, & hoc abſque vllo Superioris decreto, aut miniſteria*) hæ pœnæ tamen ſimiliter in foro conſcientiæ ante criminis ſententiam non incurrantur; Nauar. *cit. num.* 44. & alij Doctores, quos citat, & ſequitur Souſa *in dicti Motus Clementis VIII. explicat. cit. n.* 102. & Molfeſius *ſupra*.

Sequitur tertiò, quod idem dicendum ſit de pœ- 9
nis appoſitis in Bulla Sixti V. contra Clericos non deferentes habitum clericalem, Doctores, quos citat, & ſequitur Molfeſius *loco ſupra cit.*

Sequitur quartò, quod idem etiam dicendum ſit 10
de pœnis appoſitis in Bulla Pij V. contra clericos ſodomiam exercentes; Sayrus *de cenſur. lib.* 7. *cap.* 12. *n.* 24. Sanch. *de matrim. lib.* 7. *diſputat.* 46. *numer.* 18. Auil. *de cenſ. par.* 7. *diſputat.* 4. *dub.* 7. *concl.* 7. Henriq. *lib.* 14. *cap.* 5. *n.* 1. *in gl. lit. F.* Azor. *par.* 3. *libro* 3. *cap.* 59. *q.* 5. Suar. *de cenſ. diſp.* 31. *ſect.* 4. *num.* 21. Filliuc. *tom.* 1. *tractatu* 17. *numer.* 127. Homobon. *par.* 2. *tractatu* 11. *cap.* 12. *q.* 26. Floron. *de caſibus reſeru. par.* 2. *caſ.* 7. §. 1. *numer.* 8 Bonacina *de matrim. quæſtie.* 4 *punct.* 11. *numer.* 2. Zanard. *par.* 2. *præcept.* 6 *cap.* 9. & Finell *de caſib. reſeru. caſ.* 9. *numer* 6. Quidquid in contrarium ſentire videatur Nauar. *cap.* 27. *num.* 250.

Sequitur quintò, quod lex imponens taxam 11
alicui rei venali, & imponens contrauenientibus pœnas, non obliget hos ad pœnas, ſaltem ante criminis ſententiam; etſi ante omnem prorſus Iudicis ſententiam teneantur reſtituere exceſſum pretij; Doctores, quos refert, & ſequitur Villalob. *loco ſupra cit. num.* 3.

Sequitur ſextò, quod beneficiatus poſſit (donec 12
declaretur delictum, propter quod beneficio priuatus eſt) beneficium retinere; niſi fortè in lege dicatur, pœnam in foro conſcientiæ ſtatim ſubeundam eſſe, Surd. *deciſ.* 247. & Azor. *par.* 1. *lib.* 5 *cap.* 7. *q.* 6 Qua de re vide tamen, quæ nos *infra dicemus ſect. ſequentibus.*

Sequitur ſeptimò, quod Rector Eccleſiæ ſine 13
ſolemnitatibus requiſitis alienans rem Eccleſiæ, abdicare beneficia ex vi Bullæ Pauli II. *Ambitioſæ* non tenetatur, ſaltem ante criminis latam ſententiam; Sanch. *lib.* 2. *Mor. cap.* 22. *num.* 20. Nauar. *cit.*

*cap.27.num.*110 Henriq.*lib.*13.*cap.* 56 *num.* 41.
Graff *in deciſ.par.*1.*lib.*2.*cap.* 21. *n.* 41.& Diana
cit.reſol 66.

Sequitur octauò, quod idem dicendum ſit de
14 Præclaris,qui contra Motum Gregorij XIII *dubia,*
*quæ emergunt,*Monaſteria Monialium ingrediun-
tur;& de Religioſis,qui contra Motum Pij V.mu-
lieres intra ſepta Monaſterij admittunt; Docto-
res,quos refert, & ſequitur Rodrig. *in Explicat.*
*dicti Motus Pij V.num.*32.& Suarez *de Relig.tom.*
4 *lib.*1.*cap.*7.*num.*10.& nos dicemus *Dubitat.*68.
& 79.

25 Sequitur nonò, quod ſuperior Religionis in-
cidens in caſum ipſo facto priuationis ſuperio-
ritatis,non incurrat(etiamſi publicè conſtet de
crimine) in dictam pœnam,donec per Iudicem in
eam incurriſſe declaretur: quapropter interim
non poterunt ſubditi eum è gubernatione ex-
pellere,Doctores,quos citat,& ſequitur Io.Valer.
*in diffic.vtriuſque fori, ver.pœna, differ.*20.*nume-*
ro 42.

Sequitur decimò,quod hæretici,& alij, quo-
26 rum bona ipſo iure confiſcantur, non tenentur,
ſaltem ante criminis ſententiam illa fiſco reſti-
tuere,Doctores communiter,quos citat, & ſequi-
tur Sanchez *loco cit.cap.*20.*num.*7.& Sanctarellus
*de hæreſi c.*21.*dub.*1.*n.*6.

Quapropter pœna confiſcationis bonorum,
quæ ipſo iure incurritur ob crimen hæreſis, iuxta
cap.cum ſecundum leges,de hæreſi in 6.ob crimen le-
ſæ Maieſtatis,iuxta *l.*5.*& vlt.Cod.ad legem Iuliam,*
Maieſtatis,& ob ſimilia crimina,non eo ſenſu in-
telligi debet,quaſi Reus à lege condemnatus,bo-
norum ſuorum dominio,vel poſſeſſione ante cri-
minis ſententiam priuatus ſis, vt ea retinere, vel
validè alienare non, ſed fiſco deferre debeas,ſui
27 ipſius accuſator,Iudex,aut vindex;at debet intel-
ligi in ſenſu,quod à die commiſſi criminis ante
omnem Iudicis ſententiam,bona ipſius Rei reali
obligatione,veluti vinculo, aſtringantur fiſco,vt
ad quemcumque poſſeſſorem,quocumque titulo,
contractus,hæreditatis,vel legati perueniant,tali
oneri obſtricta maneant, vt poſt Iudicis ſenten-
tiam condemnatoriam, vel declaratoriam crimi-
nis,reſciſſo contractu, teſtamento, vel legato,
vindicati,ac fiſco applicari poſſint, vnà cum fru-
ctibus extantibus,vel quatenus poſſeſſor inde di-
tior factus fuerit;ſic præter Sanchez, & Sancta-
rellum *ſupra* citatos docent ex communiori ſen-
tentia Caiet.2.2.*q.*61.*art.*3.Sot.*de iuſt.lib.*1.*quæſt.*
6 *art.*6.Couar.*in* 4.*decret.par.*2.*cap.*6.§8.Azor.*to.*
1.*lib.*5 *cap.*7.*quæſt.*1.Corduba *lib.*1.*qq.quæſt.* 36.
Leſſ.*de iuſt.& iure lib.*2.*cap.* 29.*num.* 63. Victor.
*relect.de Indis,num.*8.Med.*Cod.de eleemoſyna,qu.*4.
*in princip.*Silu.*ver.hæreſis,*1.*quæſt.*6.*&* 8. Nauar.*c.*
28.*num.*66 Simanca *tit.*9. *num.* 17. Gomez 3.*re-*
*ſol.cap.vlt.*Vaſq.*diſp.*170.*cap.* 3. Bannez 2.2.*quæſt.*
12.*ar.*2.Suar *lib.*5.*de legib.cap.*5.*numero* 9 & Mol.
*de iuſt.tract.*2.*diſp.* 95. contra Abbatem *cap.* 1.*de*
Conſtit.& cit cap.dilecti.de arbitris, Caſtrum *citat.*
*lib.*2.*de lege pœnali,cap.*10.*&* 11.& Graſſis 1.*par.*
18 *deciſ.lib.*4.*cap.*23. Quare licet in his grauiſſimis
delictis ſententia feratur, etiam in defunctum,
iuxta *l.vlt.Cod.ad leg.Iuliam Maieſtatis, & cap.*2.
de præſcript.in 6.*iunct.gl.ver.hæretici*, Abb.*in cap.*
vlt.de hæreticis in fin.& Couar. *cit.*§.8.*num.* 7. ta-
men iuris fictione retrotrahitur ad diem com-
miſſi delicti,fitque executio confiſcationis, per-
inde ac ſi tunc ſententia lata fuiſſet.

19 Aduerte tamen hic,quod fiſcus bonæ fidei poſ-
ſeſſori, verbi gratia emptori, in quem poſt deli-
ctum commiſſum à defuncto, res alienata fuerit
(ſi extet,vel quatenus inde defunctus, cui fiſcus
ſuccedit, ditior factus fuerit) pretium reſtituere
teneatur,Gomez 3.*reſol.cap.*2.*num.* 2. Vaſq. *diſp.*
172.*cap.* 2.*numero* 2.Sanchez *lib.*2.*Moral.cap* 22.
numero 68 Simanca *de Cathol.Inſtit.cit. tit.*9. *nu-*
mero 19 *& ſeqq.*& videri etiam poterit Nauar.*lib.*
3.*conſ.*8.*num.*3.*de donat.* & Vaſq.*diſp.* 171. *cap.*3. 20
vbi ſubdunt,quod,tametſi aliquis ſciens, pœnam
bonorum confiſcationis ipſo iure propter com-
miſſum crimen incurſam eſſe, donationem à cri-
minoſo recipiat, adhuc non teneatur bona fiſco
reddere,niſi à Iudice repetantur.

Breuiter itaque dico, quod pœnæ, quæ in di- 21
ctis,vel in aliis Summorum Pontificum,vel S.Cō-
greg.conſtitutionibus imponuntur, v. g. priua-
tionis vocis actiuæ,& paſſiuæ,priuationis officio-
rum,dignitatum, adminiſtrationum bonorum,
&c.Item inhabilitatis ad prædicta,vel alia quæuis
obtinenda ipſo facto,vel ipſo iure, vel eo ipſo in-
currendæ, non obligant in conſcientia, ante Iu-
dicis ſententiam, ad minus declaratoriam tranſ-
greſſionis talis legis;quia ſicuti dicebam, ſic in
praxi receptum eſt,etiam apud doctos, & timora-
tos viros,vt ſcilicet non ſe credant obligatos eſ-
ſe, tales pœnas ſubire, niſi poſt dictam Iudicis
ſententiam, ad minus declaratoriam criminis;
quia ſic eſt conforme naturæ legis humanæ, quæ
debet eſſe facilis,& accommodata fragilitati hu-
manæ;cum tamen contrarium(ſcilicet quod dictæ
pœnæ contrahantur ante dictam Iudicis ſenten-
tiam)ſit valde durum, & rigidum, & fragilitati
humanæ diſſonum,& difforme.

Quando tamen dictæ pœnæ imponuntur,non
ſolum ſub illis terminis,*ipſo facto,ipſo iure*, *vel eo* 22
ipſo incurrendæ,ſed etiam cum addito,*abſque vlla*
declaratione,ante omnem declarationem,abſque vllo
Superioris decreto,vel miniſterio vel ſententia, &c.
tunc,licet probabile ſit,quod ſtatim incurrantur,
& obligent etiam in conſcientia,ante quamcum-
que declarationem, vel ſententiam; quia nihil
aliud videntur intendere Pontifices, & legum la-
tores, dum his terminis vtuntur,niſi, quod nulla
expectetur declaratio, vel ſententia ad illas(ſicut
ad cenſuras,& irregularitates)in vtroque foro in-
currendas,aliàs ſuperfluè adderent ly *abſque vlla*
declaratione,abſque vlla ſententia, ante vllam ſen-
tentiam,&c.Suar.*lib.*5.*de legib.cap.*8.Vaſq.*loco cit.*
& alij,nihilominus ob rationes dictas probabile
etiam eſt oppoſitum,& ſic quod per ly *abſque de-*
claratione,abſque ſententia, vel ante declarationem,
vel ſententiam, &c.ſolum denotetur non requiri
(ad hoc vt dictæ pœnæ incurrantur,etiam in foro
conſcientiæ)ſententiam, vel declarationem talis
pœnæ,ſed ante iſtam incurri, non tamen denote-
tur,non requiri declarationem, vel ſententiam
criminis commiſſi; hoc enim ſemper requiritur,
vti dicebam;quia ſic temperatur rigor iſtarum le-
gum, vt ſcilicet non teneatur Reus exequi in ſe
pœnā ſui delicti;quod maximè verum eſt in pœ- 23
nis,non quidem purè priuatiuis (in quibus exe-
quendis non exigitur aliqua actio hominis, vt
ſunt inhabilitas,&c.)ſed in aliis, in quibus actio
talis exigitur. Vide Bonacinam *de clauſura qu.*2.
*punct.*4.*n.*7.*& de leg.diſp.*1.*q.*1.*punct.* 7.§. 2.*n.*9.*&*
*de contractib.diſp.*3.*q.*8. *punct. vlt.* Souſam *in Ex-*
poſit. Motus Clementis VIII.de largit. muner. cit.nu.
102.Dianam *par.*3.*tr.*2.*reſ.*66. & Peirinum *tom.*1.
*priuileg.Minim.in Conſtit.*6.*Iuly* 11.*n.*19.

SECTIO

SECTIO II.

Difficultates, earumque ſolutiones.

SVMMARIVM.

1 *Affertur ratio, cur cenſuræ & irregularitas ſtatim ante vllam Iudicis ſententiam etiam in foro conſcientiæ incurrantur.*

2 *Leges pœnales, præſertim Eccleſiaſticæ, interdum ſtatim ipſo facto poſt commiſſum crimen, ante omnem Iudicis ſententiam, efficiunt Reum inhabilem ad acquirendum, vel ad vtendum acquiſito.*

3 *Tales ſunt cenſuræ Eccleſiaſticæ, excommunicatio ſuſpenſio, & Interdictum, quæ fuerint latæ ſententiæ.*

4 *Cenſuræ quando ſunt ferendæ ſententiæ non incurruntur, niſi per Iudicem ſit lata ſententia.*

5 *Irregularitas propter crimen contracta obligat ante Iudicis ſententiam in foro conſcientiæ.*

6 *Impedimenta canonica Matrimonij ex crimine contracta obligant ſtatim.*

7 *Inhabilitas acquirendi dominium bonorum incertorum ante omnem Iudicis ſententiam obligat ad reſtituendum Pauperibus & ſibi ipſi etiam applicando partem aliquam, ſtante paupertate.*

8 *Inhabilitas ad ſuffragium tam actiuum, quam paſſiuum ob crimen incurritur ante Iudicis ſententiam ſaltem criminis.*

9 *Inhabilitas acquirendi re itus Beneficij ob omiſſionem horarum canonicarum contrahitur ante Iudicis ſententiam.*

10 *Idem dic de non emittente profeſſionem fidei intra duos menſes poſt adeptam poſſeſſionem alicuius Beneficij Curati, Canonicatus, ſeu Dignitatis in Eccleſia cathedrali contra Sanchez & alios.*

11 *Leges tam Imperiales, quam Pontificiæ imponentes pœnam ipſo iure, & ante Iudicis ſententiam obligantes non tam rigorosè interpretantur vt ſtatim verbi gratia Reus excidat Dominio, ſed quod Iudicis ſententia retrotrahatur ad diem commiſſi delicti.*

12 *Verbum (ipſo iure, vel ipſo facto accommodatur pœna ſecundum capacitatem ipſius pœnæ, & Verbum ante ſententiam Iudicis) intelligitur ad ſummum ante ſententiam pœnæ, non item ante ſententiam criminis.*

13 *Pœna teſtamentaria de facto contrahitur in foro conſcientiæ ante vllam Iudicis ſententiam non ex eo quod infligitur ſine Executore; ſed quia voluntas Teſtatoris ſic diſpoſuit.*

14 *Vxor relicta Domina, & vſufructuaria quamdiu caſte vixerit, adueniente caſu caſtitatis omiſſa tenetur in conſcientia de conſumptis.*

15 *Idem dic ſi prohibita tranſire ad ſecundas nuptias non ſeruet hanc conditionem impoſitam.*

16 *Pœna teſtamentaria potius conditionis, quam pœnæ rationem habet.*

17 *Pœna conuentionalis in foro conſcientiæ ante Iudicis ſententiam contrahitur.*

18 *Aſſignatur diſparitas inter pœnam conuentionalem & legalem.*

19 *Pœnam conuentionalem, probabile eſt in foro conſcientiæ ſoluendam non eſſe, antequam Debitor talis pœnæ per ſententiam Iudicis ad eam compellatur, & cur.*

20 *Is cuius bona ſunt confiſcanda, ſi fraude, vel mendacio id impediat, non tenetur ad reſtitutionem in foro conſcientiæ.*

21 *Reus impediens ſententiam confiſcationis nõ facit contra iuſtitiam commutatiuam; ſed ſolum contra veritatem & obedientiam, & iuſtitiam legalem, quarum virtutum violatio non obligat ad reſtitutionem.*

22 *Quiſque ſicut habet ſummum ius ad tuendam vitam; ita habet ſummum ius ad tuenda bona, quæ ſunt inſtar vitæ.*

23 *Hæreticus, qui fraude, mendaciis, vel falſis teſtibus ſe defendit, & impedit ſententiam, & bonorum confiſcationem, non tenetur ad reſtitutionem.*

24 *Adultera, quæ per adulterium ipſo iure dotem amittit, non tenetur eam Viro tradere ante ſententiam Iudicis.*

25 *Vir poſſidens dotem Vxoris adulteræ, non tenetur eam Vxori repetenti reſtituere; quia poteſt ei adulterij exceptionem opponere.*

26 *Idem dic de eo, cuius bona ob non ſolutum vectigal ſunt ipſo iure fiſco commiſſa.*

27 *Idem dicendum etiam eſt de Cuſtodibus non accuſantibus in caſu, quo conſtituta ſit pœna in eos, qui certo loco venantur, lignantur &c. ſecus ſi agatur de damno dato.*

28 *Lex pœnalis, & commiſſoria non eſt facta vt Reſpublica, vel alter pœnis locupletetur, ſed ſolum vt leges ſeruentur, & ſubditi officium ſuum præſtent.*

29 *Cuſtodes ſtipendio conducti ſi non accuſant damnificantes, peccant contra officium, & ſic contra iuſtitiam.*

30 *Ciuis impediens Militem Principis iuſto de mandato ipſius expilantem bona ciuitatis, non tenetur ad reſtitutionem.*

31 *Teſtes impedientes falſo teſtimonio ſententiam, & confiſcationem bonorum, non tenentur ad reſtitutionem, & cur.*

32 *Idem dic de Procuratore fiſcali ſi in dictis caſibus non accuſet, & de Iudice, ſi non condemnet.*

OBiicies tota ratio, cur cenſuræ, & irregularitas ſtatim ante vllam Iudicis ſententiam, etiam in foro conſcientiæ, incurrantur, eſt quia ſunt pœnæ priuatiuæ, nulla hominis actione ad ſui executionem indigentes, ergo idem, ſaltem de inhabilitate (cũ & hęc ſit eiuſdem naturę, ac ſunt cẽſuræ, & irregularitas) dicendum erit. 1

Reſpondetur; nego antecedens, & cauſalem; ſed tota ratio doctrinæ eſt; quia (ſicut infra dicetur) Tridentinum clarè indicat, & vſus, & conſuetudo iam explicuit, quod cenſuræ, & irregularitas, etiam in foro conſcientiæ, nulla prorſus expectata Iudicis ſententia contrahantur, non ſic autem inhabilitas, licet & hæc etiam ſit pœna priuatiua, & nulla hominis actione ad ſui executionem indigens, ſicut ſunt cenſuræ, & irregularitas; Doctores, quos refert, & ſequitur Sanch. *lib. 9. de matrim. diſp. 30. num 1. & ſeqq.* & *lib. 2. mor. cap. 6.*

Itaque leges pœnales, præſertim Eccleſiaſticæ, interdum ſtatim ipſo facto poſt commiſſum crimen, ante omnem prorſus Iudicis ſententiam, efficiunt Reum inhabilem ad acquirendum, vel ad vtendũ acquiſito; ita vt in conſcientia, infamia tamen ſui remota, abſtinere teneatur; atque ita præter Sanchez loco ſupra cit. docent Caiet. 2. 2 *quæſt. 62. ar.* 3 Nauar. *cap. 23. numer. 67.* Sotus *de iuſt. & iur.* 2

iur.lib.1.quæſt.5.ar.6.Caſtrus lib.2. de lege pœnali,
Mol.de iuſt.tom.1 tract.2.diſp.96. Suar. lib.5.de le-
gib.c.8. Sà ver.pœna,n.1.Rodrig. to.1.qq. Regul.q.6.
ar.16.& alij communiter.

3 Primò in cenſuris Eccleſiaſticis, excommunica-
tione,ſuſpenſione,& interdictu, quæ fuerint latæ
ſentẽtiæ,vt ſi dicatur,*quod ipſo facto,ipſo iure, aut eo*
ipſo ſint incurrendæ:tum enim ſtatim, non ſolum
in foro exteriori, ſed etiam in interiori conſcien-
tiæ obligant; ita vt ante omnem prorſus Iudicis
ſententiam teneatur tranſgreſſor legis ad illas ob-
ligantis, illas ſubire;quia ſic eſt communis praxis
totius Eccleſiæ; tum quia ſic videtur ſupponere
Tridentinum Concilium ſeſſ.24.cap.6. nam, dum
ibi concedit Epiſcopis facultatem abſoluendi ab
4 eis.quando ſunt occultæ,videtur ſupponere clarè
eas incurri, etiamſi non deductæ ad forum exte-
rius.Quamuis,quando dictæ pœnæ non ſunt latæ
ſententiæ,ſed ferendæ(vt ſi dicatur, ſub *pœna ex-*
communicationis,ſuſpenſionis,interdicti, &c.vel dica-
tur, *Excommunicabitur,ſuſpẽdetur, excommunicetur,*
ſuſpendatur, &c.) non incurrantur, donec per
Iudicem ſit lata ſententia; quia ſic etiam è contra
in iſto caſu eſt communis praxis totius Eccle-
ſiæ.

Secundò,in irregularitate propter crimen con-
5 tracta.

Tertiò,in matrimonij impedimentis canonicis
6 ex crimine contractis.

Quartò, in inhabilitate acquirendi dominium
7 bonorum incertorum, quæ ex furto, rapina vel
vſura poſſidentur,& proprijs dominis reſtitui non
poſſunt:hæc enim pauperibus(etiam non exceptis
ipſis poſſidentibus, ſi reuera pauperes ſunt) ante
omnem Iudicis ſententiam erogari debent, iuxta
cap.cum tu, de vſuris, & meritò, quia ex ſe ſunt
aliena,& non propria.

8 Quintò,in inhabilitate ad ſuffragium,tam acti-
uum,quàm paſſiuum,quæ interdum ipſo facto in-
fligitur,ſic Suar.lib.5.de legib.cap.9.& Bonacina de
clauſur.quæſt.1.punct.4.num.7.quamuis Sot.lib.1.de
iuſt.q.6.ar.6.ad 4 Mol.cit. diſputat.96. & Sanchez
cit.diſp.30.num.2.negent,inhabilitatem dictam ip-
ſo facto inflictam ob crimen, ante ſententiam ſal-
tem criminis,incurri iuxta ea, quæ ſupra diceban-
tur.

Sextò,in inhabilitate acquirendi reditus bene-
9 ficij ob horas canonicas non recitatas,iuxta Con-
cil.Lateranenſe ſub Leone X. ibi: *Beneficiorum ſuo-*
rum fructus non faciant ſuos. Et paulò poſt: *Tanquam*
iniuſtè perceptos erogare teneantur. Item ob reſiden-
tiam intermiſſam,iuxta Tridentinum ſeſſ.24.cap.1.
de reformat.ibi: *eum pro rata temporis abſentia,fru-*
ctus ſuos non facere; nec tuta conſcientia, alia etiam
declaratione non ſecuta,illos ſibi detinere poſſe. Simi-
10 lis etiam videtur eſſe pœna,quæ in eodem Triden-
tino citat.ſeſſ.24.cap.12.de reformat. prouiſis de
beneficio curato,vel Canonicatu,vel dignitate Ec-
cleſiæ Cathedralis imponitur; vt (niſi intra duos
menſes poſt diem poſſeſſionis adeptæ, fidei profeſ-
ſionem fecerint,fructus ſuos non faciant;ſic Azor.
tom.2.[illegible] cap.2.quæſt.1.& Bonacina loco ſuprà cit.
Quamuis Sanchez cit.lib.2.mor.cap.6.numer.11.&
alij putent,etiam ad hoc, opus eſſe Iudicis ſenten-
tiam,& condemnationem, & Beneficiatus ita per-
ceptos fructus reſtituere cogatur, iuxta ea etiam,
quæ ſupra dicebantur.

Confirmantur omnia ſupra dicta; quia licet
11 dubium non ſit (quod ſupremus Princeps ex
plenitudine poteſtatis ſubditos ob crimen graue,
vel pernicioſum, ipſa lege lata, abſolutè ſpoliare
poſſit dominio,vel iure iam acquiſito, ita vt ante
omnem Iudicis ſententiam teneatur Reus poſitiuã
pœnalem actionem in ſeipſum exercere, abdican-
do ſe dominio,ac iure iam acquiſito, ſicuti videre
eſt apud Suar.cit.lib.5 cap.5. & ſeqq.)tamen adhuc
negari non poteſt,non ſatis conſtare, tales leges,
ſeu Imperatorias, ſeu etiam Papales hactenus ita
rigoroſè latas, vel ita rigoroſè vſu receptas eſſe;
quamuis enim aliquando explicitè dicatur,vt v.g.
pœna priuationis, vacationis officij, vel beneficij
ipſo iure,ac facto contrahatur,adhuc tamen id be-
nignius explicari poterit,vt ſcilicet Reus non ſta-
tim excidat dominio, ſeu iure retinendi officium,
vel beneficium,modò illud per ſe,vel per alium ad-
miniſtret,ſed vt lata poſtea à Iudice ſententia cri-
minis, idẽ operatur ob iuris diſpoſitionẽ,ac ſi tem-
pore commiſſi criminis lata fuiſſet,ſicuti ſupra di-
cebatur etiam de pœna confiſcationis bonorum;&
tradunt Caiet.2.2.q.61.ar.3.Couar.4.decret.par.2.
cap.6.§.8.num.8.Nauar.comment.de datis, & promiſ-
ſis notab.31.num.44.Auila de cenſur.par.1.Dub.7.
Sanch.lib.2.moral cap.26.Leſſ.de iuſt.& iur.cap.35.
Dub.26.in princip.Sà, ver.pœna, num.1.& Suar. de
relig.tom.1.tract.3.lib.4.de ſimon.cap.43.num.13.vbi 12
hanc regulam generalem,& communiter receptam
tradit; *Quando aliquis per pœnam priuatur re ſua,*
non obligatur ad executionem ante ſententiam crimi-
nis,& licet addatur verbum,*ipſo iure, vel ipſo facto*,
tale verbum accommodatur pœnæ ſecundum ca-
pacitatem ipſius pœnæ: & licet addatur verbum,
ante ſententiam Iudicis,tale etiam verbum accom-
modatur,vt intelligatur, ad ſummum ante ſenten-
tiam pœnæ, non item ante ſententiam crimi-
nis.

Obiicies ſecundò; pœna teſtamentaria de fa-
cto contrahitur in foro conſcientiæ ante vllam 13
Iudicis ſententiam,ergo & pœna legalis.

Reſpondetur;diſparitas eſt;quia quod dicitur in
antecedente,verum eſt,non ex eo,quia pœna teſta-
mentaria infligitur ſine executore,ſed ex eo, quia
iam euenit caſus,in quo voluntas teſtatoris ſic di-
ſpoſuit;quapropter & reliqua à teſtatore diſpoſita
in alijs caſibus non egent declaratione Iudicis,
cum caſus illi eueniant, ita diſponente teſtatore,v.
g.ſi vxor relicta ſit domina,& vſufructuaria,quam- 14
diu caſtè vixerit,adueniente caſu caſtitatis omiſſæ,
deſinit marito ſuccedere in illis bonis,ſic ſibi di-
ſpoſitis,& conſequenter tenetur in conſcientia de
conſumptis,poſtquam deſiit caſtè viuere, etiamſi
nullus Iudex humanus ad hoc compellat:ſimiliter
in caſu,quo maritus reliquerit illam dominam,vel
vſufructuariam,niſi tranſierit ad ſecundas nuptias, 15
deſinit in conſcientia,ſiue clam, ſiuè publicè nu-
bat,eſſe domina vel vſufructuaria, etiamſi nullus
Iudex,nullus executor inhibeat:quorum omnium
vna communis eſt ratio;quia ſcilicet ventum eſt ad
caſum, in quo teſtator noluit, bona ſua ad illam
tranſire;ac per hoc tunc vxor nullum ius habet in
illis bonis,quæ ſolum ex voluntate teſtatoris ha-
bebat,quidquid iuris in illis habebat. Itaque dici- 16
tur,quod pœna teſtamentaria, potius conditionis,
quàm pœnæ rationem habeat, & ſic manifeſtè pa-
tet ad argumentum diſparitas.

Obiicies tertiò; ſaltem pœna conuentionalis(ſi 17
ſit poſt moram culpabilem,& notabilem,verbi gra-
tia ſupra decem dies,& moderata iuxta menſuram
culpæ) in foro conſcientiæ ante Iudicis ſenten-
tiam contrahitur;ergo & pœna legalis.

Reſpondetur:concedo antecedens:at nego con-
ſequen

Digitized by Google

18 ſequentiam ; & diſparitas eſt; quia pœna cnnentionalis debetur ex vi pacti inter contrahentes initi;non ſic pœna legalis,& iudicialis:hęc enim non debetor ſimiliter ex vi pacti,& promiſſionis rei,ſed ſolum ex lege,vel præcepio Iudicis delictum punientis. Silu. *ver. pœna.n.*14.Mol.*de iuſt.& iur.diſp.* 97. Paludanu*s in* 4 *diſt.*47.*q.*1.*ar.*2. Petr. Nauar.*de reſtit.lib.*2.*cap.*3.*num.*236 Layman. *lib.*1.*tract.*4.*cap.* 30.*nu.*6.& Couar.*in epit.*4.*Decret.*2.*p.cap.*6.§. 8.*n.* 11. qui tamen rectè ſubdunt , quod ſicut pœna legalis , & iudicialis non debetur ante ſententiam Iudicis , ita conuentionalis (etiam circumſtantiis ſupradictis exiſtentibus) non debeatur ante exactionem partis , quæ hic Iudicis vicem ſupplet: eſſet enim etiam nimis durum , & hominum moribus non accommodatum,quod ſolutio talis pœnæ debeatur ante exactionem partis , quamuis ſit æquum , quod debeatur parte exigente ante ſententiam Iudicis,quia debetur ex pacto. quare ſicuti Iudici iubenti oon licet in vlla pœna reſiſtere , ita licet parti exigenti pœnam conuentam denegare.

19 Reſpondetur ſecundò : nego antecedens ; quia probabile etiam eſt,neque pœnam conuentionalē in foro conſcientiæ ſoluendam eſſe, antequam debitur talis pœnæ per ſententiam Iudicis ad eam compellatur; ſicuti contra Doctores *ſupra* citatos ſentiunt Adrian. *quolib.* 6.*ar* 2.*concl.* 2.*illat.*3.Lopez *de contract lib.*1.*cap* 31.*& cap.* 34.Nauar. *cap.*23.*n.* 68. Vaſq.*diſp.* 173.*cap* 1.*num.*3.& Sanch *de matrim. lib.* 1. *diſp.* 37.& ratio eſſe poteſt, quia mens contrahentium , & pœnam apponentium eſſe videtur (niſi aliud exprimant, vt cogere poſſint ſecum contrahentem ad ſeruandam fidem , & vt ius habeant compellēdi eum ad pœnæ ſolutionem, ſi fefellerit. Accedit , quod , cùm pœna ſit contra voluntatem ipſius,conditio naturalis poſtulare videtur , quod non debeatur , niſi debitor ad eam ſoluendam cogatur.

20 Obiicies qoartò , ſequeretur , quod ſi is,cuius bona ob crimen iuſtè ſunt confiſcanda , vel diripienda , fraude , vel mendaciis id impediat,neque ad reſtitutionem in foro conſcientiæ teneatur.

Reſpondetur,: concedo totum; quia huiuſmodi occupatio bonorum conſtitota eſt in pœnam criminis & pœna ex dictis noo debetur ante ſenteotiam,ſaltem declaratoriam,criminis; immò probabiliter neque debetur ante ipſius pœnæ conſtitotiuam ſententiam, qua iubeatur ipſa pœna ſoluta quia ſic , & non in maiori rigore , videntur leges receptæ:quapropter,etiam tali ſentētia non ſecuta probabiliter adhuc neque debetur pœna,niſi in caſu,quo lex ad illam obliget ante ſententiam Iudicis.

Inſtabis:non deberi per modum pœnæ ratione criminis initio commiſſi,at deberi ſaltem per modum compenſationis damni ratione doli,quatenus mendaciis impediendo Reus iudicij curſum , & ſententiam iniuſtè, impediuit commodum , quod inde erat fiſco obuenturum , & ad quod fiſcus ius habebat ; maximè , ſi crimen ſit,ſaltem ſemiplenè, probatum : qoia tunc Reus tenetur veritatem fateri , conſequenter & damnum iniuſtè illatum compenſare;ſic Sot.*de iuſt.lib.*2.*q* 6.*ar.*6 & Mol.*diſp.* 95.§.*duo ſunt.*

21 Reſpondetor:nego antecedens;quia opus illud, quo Reus ſententiam impedit , non eſt contra iuſtitiam commutatiuam,ſed ſolum contra veritatem,& obedientiam,& iuſtitiam legalem , quarum virtutum violatio non obligat ad reſtitutionem: non enim poſita ſemiplena probatione , tenetur Reus lege iuſtitiæ commutatiuæ veritatem fateri, ſed lege obedientiæ,& iuſtitiæ legalis,& religionis ſi iurauit.

Accedit , quod etiamſi opus illud,quo impedit, eſſet contra iuſtitiam in ordine ad ferendam ſententiam(vt ſi minaretur Iudici,ne ſententiam ferat,vel actori;ne in cauſa pergat) non eſſet tamen contra iuſtitiam in ordine ad iſta bona , quatenus ſeili ce fiſcum,vel actorem ab iſtis conſequendis impedit; tum propter rationes iam ſupra dictas ; tum quia, 22
ſicut quiſque habet ſummum ius in tuenda vita,ita etiam habet ſummum ius in tuendis bonis , quæ ſunt inſtar vitæ , cum abſque illis vita ſit inuita: quapropter,ſicut is,qui non ſinit,ſibi eripi vitam, ob crimen iuſtè eripiendam,non facit contra iuſtitiam , vt ad reſtitutionem vllam teneatur , etiamſi alteri inde maximum commodum erat ſecuturum; ita nec is,qui non ſinit,ſibi eripi bona , ob crimen iuſtè eripienda,faciet contra iuſtitiam, vt ad reſtitutionem aliquam obſtringatur,etiamſi fiſco inde maximum emolumeotum erat peruenturum : & quamuis faciat Reus contra iuſtitiam in Iudicem armis reſiſtendo,vel minando illi,hæc tamen iniuria contra iuſtitiam in Iudicem , non eſt in illum, cui erat pœna applicanda;quia ille ius ad eam non habebat,niſi poſt ſententiam Iudicis poſitam:immò ſententia Iudicis poſita non habet ius, vt Reus ſponte bona ſua ei tradat,aut cum illis noo fugiat, cum ad nihil horum per Iudicis ſententiam ſit condemnatus,ſed ſolum per miniſtros publicos ea occupet,& auferat,qua quidem occupatione facta & eorū poſſeſſione pacifica cōſecuta,Reus nō amplius ius habet illa ſubripiendi , vel vi auferendi, cum iam illorum dominium , & poſſeſſionem per ſententiam Iudicis poſitam amiſerit;quapropter ſi poſtea auferret,ad reſtitutionem teneretur.

Ex his ſequitur , Hæreticum, qui fraude , men- 23
daciis , vel falſis teſtibus ſe defendit , & impedit ſententiam , & bonorum confiſcationem , ad reſtitutionem non teneri , quia non facit fiſco iniuriam , vel ſaltem talem , quæ reſtitutioni ſit obnoxia.

Sequitur ſecundò,idem dicendom de adultera, 24
quæ per adulterium ipſo iure dotem amittit : non enim tenetor eam viro tradere ante ſententiam Iudicis. Vnde etiamſi falſis probationibus ſe defendat,aut falsò probet , etiam virum adulteraſſe, ſicque ſententiam diuortij impediat,non tamen ad reſtitutionem tenetur. Similiter ſi à ſententia iniquè appellet.nam appellatio ſententiam ſuſpē- 25
dit. Quamuis , ſi vir dotem puſſideat, non teneatur eam vxori repetenti reſtituere , qoia poteſt ei adulterij exceptionem opponere , ſicuti colligitur ex cap.plerumque de donat.inter virum,& vxorem.

Sequitur tertiò , idem dicendum de eo , cuius 26
bona propter non ſolutum vectigal , vel propter res prohibitas , vel exportatas , ſunt ipſo facto addicta , ſeu commiſſa fiſco , vel alteri , quia cum & hoc fiat in pœnam criminis , requirit etiam ſententiam Iudicia , vnde , ſi is ſententiam impediat, vel ita agat , vt crimen conſtare non poſſit , ad reſtitutionem non tenetur. Similiter ſi com rebus ſois , priuſquam occupentur , fugiat : quamuis teneantur ſoluere vectigal,ſi iuſtum erit, quia huiuſmodi vectigal non eſt conſtitutum in pœnam, ſed in iuſtam compenſationem ratione gubernationis , vel ſecuritatis , quam Princeps in beneficium Communitatis præſtat.

Sequitur quartò idem dicendum de cuſtodibus
27 diſſimulantibus,vel non accuſantibus,in caſu,quo
conſtituta ſit pœna in eos,qui certo loco venan-
tur,lignantur,piſcantur, vel certas merces impor-
tant,vel exportant,aut vectigal non ſoluunt; quia
ex dictis pœna non debetur ante ſententiam; tum
quia(licet hic forſan non agatur de ſolutione pœ-
næ,ſed de damno dato; vel commodo contra offi-
cium neglecto) cuſtodes non tenentur ex iuſti-
tia accuſare,vt dominus,vel Reſpublica pœnis di-
tetur, ſed ſolum vt damna impediantur, & vecti-
galia ſoluantur;cum officium ipſorum ſit,non pœ-
28 nas, ſed vectigalia procurare, & res ſuæ cuſtodiæ
creditas indemnes præſtare. Accedit, quod lex
quoque pœnalis, & commiſſoria non eſt facta,vt
Reſpublica,vel alter pœnis locupletaretur, ſed ſo-
lum vt leges ſeruentur,& ſubditi officium ſuum
præſtent.

Atque ita docent Nauar.*cap.* 25 *num.* 34.& Silu.
ver. Reſtitutio, 3.*quæſt.*5.quamuis contrarium ſen-
tiant Sot. *de iuſt. & iur. lib.* 1. *quæſtio.* 6 *ar.*6.*ad* 4.
Petr.Nauar.*de reſtit.lib.*3.*cap.*4.*numer.*142 & Salon.
29 *quæſtio.* 62 *ar* 7.*contron.* 5.moti ex eo, quia cuſto-
des non accuſando,vel non apprehendendo, ſunt
cauſa damni ſuis dominis,à quibus ſtipendium ac-
cipiunt:nam cum domini hoc ipſo,quo quis cõtra
legem huiuſmodi pœnalem delinquit,ius acquirãt
ad pœnam, tenentur ipſi hoc ius non negligere,
quod ſi negligant, peccant contra officium,& ſic
contra iuſtitiam: quapropter tenentur de damno
ſecuto. Sed ad iſtorum Doctorum fundamenta ſo-
lutio patet ex dictis.

30 Sequitur quintò, idem dicendum in caſu, quo
Miles iuſtè vrbem aliquam conceſſo Principis ex-
pilat quia fit hoc etiam in pœnam criminis cuius
omnes ciues præſumuntur participes. Vnde etiamſi
mendaciis,fraudibus,vel etiam vi militem quia ci-
uium impediat,ne res ipſius miles diripiat,non te-
netur ciuis ad reſtitutionem,

31 Sequitur ſextò,idem dicendum de teſtibus,qui
falſo teſtimonio impediunt ſententiam, & conſe-
quenter confiſcationem bonorum; quia ex dictis
fiſcus,vel actor non habet ius ad bona occupanda,
niſi poſt ſententiam Iudicis poſitam: quapropter,
hac non poſita, non fit iniuria fiſco, vel actori ex
hac parte;tum quia principalis author,& qui man-
dat,ad reſtitutionem non tenetur, ergo neque te-
nebuntur ſecundarij,qui illum iuuant, ſeu coope-
rantes,& adiuuantes; tum quia ab huiuſmodi te-
ſtibus fiſcus,detecta falſitate,non ſolet exigere cõ-
penſationem damni, quod bona Rei ipſi non ob-
uenerint, ſed ſolum ſolet illos punire, tanquam
periuros:ergo ſignum eſt,quod non cenſeat ſibi ab
illis factam iniuriam reſtitutioni obnoxiam.

Sequitur ſeptimò, idem dicendum de Procura-
32 tore fiſcali, ſi in dictis caſibus non accuſet. Idem-
que de Iudice,ſi in iiſdem caſibus non condemnet;
quod ſcilicet neuter iſtorum ad pœnæ compenſa-
tionem fiſco,vel actori teneatur.

SECTIO III.

Aduertenda.

SVMMARIVM.

1 *Defendens ſe falſis teſtibus in caſibus ſupradictis tenetur ad expenſas litis. Ladens aliquem ad expenſas medicorum & non ſoluens iuſtum vectigal,ad illius ſolutionem.*

2 *Pactum, quod pignus incidat in commiſſum licitum eſt, & mora ſolutionis interueniente, etiam ceſſante pacto licitum eſt pignus detrahere poſtquam ter denunciatum eſt debitori, vt ſoluat.*

3 *Creditor,ſi pignus diſtrahat,(non poteſt (ſaltem in foro externo) neque per interpoſitam Perſonam illud emere.*

4 *Pœna triplex eſt legalis,iudicialis,conuentionalis, & quæ ſingula ſint.*

5 *Pœna legalis benigniorem interpretationem admittit quam pœna conuentionalis, & iudicialis.*

6 *Parochus, qui ex lege pœnali tenetur fieri ſacerdos intra annum,alias vacet beneficium, non contrahit talem pœnam anno non elapſo.*

7 *Pœna conuentionalis (ſicut iudicialis) conſtituta niſi ad certum tempus aliquid peractum fuerit, tempore culpabiliter elapſo contrahitur.*

8 *Pœna ante tempus contracta peti non poteſt niſi tempus ſtatum aduenerit.*

9 *Aſſignatur aliud diſcrimen inter pœnam ſtatutam ab homine,& ſtatutam à lege,& quod nam ſit.*

10 *Obligatio niſi pœnalis dicitur conuentionalis,& ab homine prouenens,& ideo ſi is,qui nouit ſit in mora culpabili v.g. ingrediendi Religionem vel prorogationem, vel diſpenſationem obtineat à ſummo Pontifice.*

11 *Reus poſtquam per Iudicis ſententiam condemnatus eſt ad pœnam honeſtam, & non nimis acerbam, debet illam per ſe ipſum exequi.*

12 *Reus damnatus ad pœnam pecuniarum debet eã ſoluere; quamuis expectare poſſit donec exigatur. Limita niſi Iudex expreſſè iubeat, quod Reus ſine alia admonitione pecuniam per ſe afferat.*

13 *Damnatus ad carcerem,vel ad exilium debet eo ſe conferre,& ibi manere.*

14 *Damnatus ad abſtinentiam,vel ſui ipſius flagellationem moderatam, & non infamem, debet eam praſtare.*

15 *Reus poſtquam per Iudicis ſententiam condemnatus eſt ad pœnam mortis,mutilationis,vel flagellationis publica, & infamis debet ad illam cooperari indirectè tamen, & per accidens,ſecus directè,& per ſe.*

16 *Damnatus ad venenum bibendum non tenetur obedire, quia qui venenum ſciens bibit, non minus directe ac poſitiuè ad ſui occiſionem concurrit, quam ſi liquidum,ac feruens plumbum bibat.*

17 *Directa, & poſitiua ſui ipſius occiſio non poteſt neque iuſtè executioni mandari.*

18 *Damnatus ad mortem inedia patiendam,non tenetur cibum ſibi clanculum contra Iudicis voluntatem ſubminiſtratum recuſare, ſed licitè poteſt illum acceptare.*

19 *Damnatus ad mortem inedia patiendam poteſt cibum recuſare,ſi illi clam offeratur; quia non concurrit actiuè ad mortem ſuam, ſed eam fortiter ſuſtinet amore iuſtitia.*

ADuerte tamen, quod ſi in aliquo ex dictis ca- 1
ſibus aliquod damnum iniuſtè inferat is, qui

res

Digitized by Google

res ſuas tnertr,teneatur ad teſtitutionem , v. g. ſi
falſis teſtibus ſe defendat, teneatur ad expenſas li-
tis;ſi teſiſtendo lædat,teneatur ad expenſas medi-
corum;ſi vectigal iuſtum nō ſolnat,teneatnr ad ſo-
1 lntionem illius,&c. Idemque dic de adiuuantibus,
& cooperantibus.

2 Aduerte ſecundò , quod licitum ſit pactum , vt
ſi debitor in mora ſoluendi fuerit , verbi gratia ſi
penſionem , vel cenſum biennio non ſoluerit , pi-
gnus , vel hypotheca ſtatim diſtrahi poſſit , atque
inde accepto debito , quod reliquum eſt , debi-
tori teſtituatur ; ſicuti colligitur ex dictis *ſect.
præcedenti ad tertiam difficultatem* , *& ex leg. ſi con-
uenit, ff de pignor. act.* Quin etiam ſi nihil conuen-
tum fuerit de pignore diſtrahendo, adhuc illud di-
ſtrahi poterit, biennio poſt moram, & interpella-
tionem debitoris. *l. vlt. Cod. de iure dominij.* Item,
etſi conuentum fuerit, vt pignus diſtrahi non poſ-
ſit, adhuc poſtquam ter denunciatum eſt debitori,
vt ſoluat , bienniumque interim elapſum eſt, pi-
gnus diſtrahi poterit, *cit. l. conuenit,* & docet gl. ibi,
3 Siln. *ver. pignus, q.* 10. & Nauar. *c.* 17. *n.* 105. Quam-
uis ſi creditor pignus diſtrahat , non poſſit (ſaltem
in foro exteino) ipſemet , neque per interpoſitam
perſonam illud emere, *l. & qui, Codic. de diſtract. pi-
4 gnor.*

Aduerte tertiò, quod (cum ex dictis etiam ſupra
loco cit. ad tertiam difficultatem, detur triplex pœ-
na, vna legalis, quæ lege propter culpam decerni-
tur: alia iudicialis, quæ à Iudice in particulari cau-
ſa imperatur : tertia conuentionalis, quæ per par-
tium contrahentium conſenſum , ſoluenda ab eo,
qui verbi gratia à contractu receſſerit , vel in
5 mora culpabili fuerit reſtituendi debitum , ſtatui-
tur , *leg. ſi pacto , Codic. de pactis , & in cap. ſignifi-
cante , de pignoribus*) inter hæc pœnarum genera
6 diſcrimen , præter aſſignatum ſupra, aliud ſit, quod
ſcilicet benigniorem aliam interpretationem ad-
mittat pœna legalis , quàm conuentionalis, & iu-
dicialis , ſicuti notant Bart. & alij paſſim *in leg.
cum ſtipulatus , ff. de verb. obligat.* & Sanchez *lib.* 4.
mor. cap. 12. *numero* 25. Nam, ſi lege pœnali decre-
tum fuerit , quod ad certum tempus aliquid per-
actum ſit , alioquin pœna contrahatur (verbi gra-
tia niſi Parochus intra annum ſacerdos factus fue-
rit , ipſius beneficium vacet , *cap. licet canon de
elect. in* 6.) talis pœna , priuſquam annus integer
7 elapſus ſit , non contrahitur , *cap. commiſſa , eod.
tit. in* 6. At verò pœna conuentionalis (ſicut & iu-
dicialis) conſtituta, niſi ad certum tempus ali-
quid peractum fuerit , ſtatim (cum tantum tem-
poris culpabiliter elapſum eſt , vt in reliquo tem-
pore illud perfici certò non poſſit) incurritur ,
citat. leg. cum ſtipulatus, & docet *gloſſ. in leg. in illa
8 ſtipulatione , ff. eod.* vbi tamen rectè ſubdit , & ſu-
mitur ex *leg. hoc iure , & leg. ſi ita ſtipulatus eſſem,
ff. eod.* quod , licet in hoc caſu ante tempus pœna
contracta ſit , peti tamen illa non poſſit , donec
tempus ſtatutum aduenerit : quapropter in effectu
6 diſcrimen, præter aſſignatum ſupra , hoc aliud eſt
inter pœnam ſtatutam ab homine, & ſtatutam à le-
ge, quod ſi ante lapſum tempus (quando iam opus
perfici non poſſe certum eſt) terminus proroga-
tur , non contrahitur pœna legalis, ſed pœna con-
uentionalis permanet; quippe quæ ante prorogatio-
nē tēporis incurſa eſt, ſicuti colligitur ea *cit. l. cum
ſtipulatus,* & docent communiter Doctores , quare
10 mitius agitur cum lege, quàm cum homine, ait gl.
in l. Celſus, ff. de recept. arbitr. & videri poteſt Sanch.

loco ſupra cit. num. 26 vbi propterea idem docet de
voto pœnali; quippe cuius obligatio quaſi conuen-
tionalis eſt, & ab homine prouenient: quapropter ſi
quis votum edidit, v. g. Religionis ingrediendæ, ni-
ſi intra certū tempus, v. g. biennium , aliquod opus
perfecerit , poſtea verò , cum illud, culpabili mora
interpoſita , in reliquo biennij tempore perficere
non poſſit, temporis prorogationem, vel diſpenſa-
tionem à ſummo Pontifice impetrat, non ideo pœ-
na hæc adiecta, & iam contracta, cenſeri debet ſu-
blata, ſi eius mentio ſpecialis facta non ſit.

Aduerte quartò , quod Reus poſtquam per Iu- 11
dicis ſententiam condemnatus eſt ad pœnam ho-
neſtam, & non nimis acerbam, debeat illam per ſe-
ipſum exequi; quia quiſque ſubditus ſuperiori ſuo
iuſta, & moraliter poſſibilia imperanti obedire de-
bet; S. Th. 2. 2. *qu.* 62. *ar.* 3. Caiet. *ibid. & q* 69. *ar.* 3. *ad*
4. Nauarr. *Comment.* 4. *de Regul. num.* 63. Driedo *de
libert. Chriſt. cap.* 6. Suarez *de legib. lib.* 3. *cap.* 10. *nu-
mer.* 15. Salas *diſp.* 15. *ſect.* 7. & Caſtrus *lib.* 2. *de lege
pœn. c.* 3.

Hinc damnatus ad pœnam pecuniariam , debet 12
eam ſoluere; quamuis expectare poſſit , donec exi-
gatur; ſicuti ſupra cit. ſect. ſuperiori dicebam, & do-
cent Nauar. *c.* 23. *n.* 66. & Salas *loco cit. n.* 82. Eaci-
pe, niſi Iudex expreſsè iubeat , quod Reus ſine alia
admonitione pecuniam per ſe afferat.

Secundò, damnatus ad carcerem, vel ad exilium,
debet eò ſe conferre, & ibi manere; Doctores; *in lo- 13
cis ſuprà citatis.*

Tertiò, damnatus ad abſtinentiam, vel ſui ipſius
flagellationem moderatam, & non infamem , debet 14
eam præſtare, Sot. *de iuſt lib.* 1. *q.* 6. *ar.* 6. Suar. *de le-
gib. lib.* 5. *cap.* 10. *num.* 17. Vaſq. *diſp.* 173. *cap.* 3. & eſt
in vſu in quibuſdam Religionibus , & Tribunali
Officij S. Inquiſitionis.

Aduerte quintò, quod Reus, poſtquam per Iu-
dicis ſententiam condemnatus eſt ad pœnam mor- 15
tis, mutilationis , vel flagellationis publicæ , &
infamis , debeat ad illam cooperari , indirectè
tamen , & per accidens , quatenus id conueniens,
vel neceſſarium eſt ad publicæ iuſtitiæ pœnam per-
ferendam , ne legitimæ poteſtati reſiſtere videa-
tur ; quare damnatus ad furcam , debet ſcalas con-
ſcendere, damnatus ad gladium, debet collum præ-
bere.

Quamuis non debet ad illam cooperari directè,
& per ſe; quia directè , & per ſe in ſeipſum pœnam
tam acerbam, vel ignominioſam exercere (vt ſeip-
ſum in publico foro flagellare) eſt quid nimis à
natura hominis alienum , & præceptum morali-
ter impoſſibile, Sotus, Suarez, & Vaſquez *in locis ſu-
pra cit.* Quapropter rectè dixit S. Thom. 2. 2. *quæſt.*
96. *art.* 4 *ad* 2. Sot. *lib.* 5. *q.* 6. *art.* 4. *in fin.* Driedo *cit.
art.* 6. & Caſtrus *lib.* 2. *de lege pœn. cap.* 3. quod Reus
interdum à Iudice damnatur ad agendum , nempe
in mitioribus pœnis pecuniæ , vel carceris, inter-
dum verò ad patiendum , nempe in grauiori-
bus mortis, mutilationis, vel captiuitatis perpetuæ.

Hinc damnatus ad venenum bibendum, non te-
netur obedire; quia qui venenum ſciens bibit, non 16
minus directè , ac poſitiuè ad ſui occiſionem con-
currit, quàm ſi liquidum , & feruens plumbum bi-
bat, vel gladio ſe confodiat: at directa , & poſitiua
ſui ipſius occiſio non poteſt, neque iuſtè executio-
ni mandari, neque iuſtè imperari; ergo , &c. Caiet.
cit. q. 69. *ar.* 4. *ad* 7. Sot. *cit. q.* 6. *ar.* 4. Conar. 1. *reſol.* 17
cap. 14 *numer.* 8. *in fin.* Sayr. *lib.* 7. *cap.* 9. *numero.* 26.
Salon. *qu.* 96. *ar.* 4. Quamuis contrarium doceant

Victoria *relect. de homic. numero* 30. Cordub. *lib.* 1. *q* 36. Aragon. 2. 2. *q.* 69. *art.* 4. & Sà, *ver. iudicialis in Reo, num.* 12. Quapropter Reus conformare ſe poterit probabili ſententiæ Iudicis ita præcipientis, non tamen ad id obligatur, cum ſit præceptum inhumanum; & ex alio capite facilè poſſit aliud ſupplicium decerni.

18 Secundò, damnatus ad mortem inedia patiendam, non tenetur cibum ſibi clanculum contra Iudicis voluntatem ſubminiſtratum recuſare, ſed licitè poteſt illum acceptare, & comedere; quia minus difficile eſt, mortem ſubire, ſi vitare illam facilè poſſit, ſic contra Dried. *lib.* 2. *de libert. Chriſt. cap.* 6. *dub.* 1. tradunt S. Thom. 2. 2. *quaeſt.* 96. *art.* 4. Henric. *quodlib* 9. *quaeſtio.* 26. Salon. *ibid.* Sotus *de iuſt. lib.* 5. *quaeſtio.* 6. *art.* 4. & Sà *loc. ſuprà citat. numero* 11.

19 Quamuis poſſit illum recuſare; quia non concurrit actiuè ad mortem ſuam, ſed eam fortiter ſuſtinet amore iuſtitiæ; ſic contra Caietanum, Aragonium, Caſtrum *locis ſupra cit.* Couar. *n.* 20. & Vaſq. *diſp.* 174. *c.* 4. tenent Sotus, Sayrus *locis etiam ſupra cit.* Maior. *in* 4 *diſt.* 15. *q.* 22. Toletus *lib.* 5. *cap.* 6. & Petr. Nauar. *de reſt. lib.* 2. *c.* 3. *n.* 72.

SECTIO IV.

An Reus captus poſſit licitè fugere?

SVMMARIVM.

1 *Reus captus poteſt ante ſententiam Iudicis licitè fugere, quia carcer in tali caſu non ſe habet per modum pœna, ſed ſolum per modum cuſtodia.*

2 *Reus poteſt etiam poſt ſententiam mortis, mutilationis, vel cuiuſcumque alterius ſimilis mali grauis licitè fugere, & cur.*

3 *Reus poteſt ad euitandas pœnas vincula, & carceres licitè perfringere, & quare, etiam ſi damnatus ſit ad perpetuos carceres, ad triremes, vel ad ſeruitutem.*

4 *Limita niſi iuramento, vel voto ad ibi permanendum ſit obſtrictus.*

5 *Religioſus iuſte ad perpetuum carcerem damnatus fugere licitè non poteſt; quia ratione voti obedientia tenetur Pralato obedire in omnibus, qua ſunt ſecundum regulam, & acceſſoria ad regulam.*

6 *Opinio, quod Reus poſt ſententiam latam, non poteſt licitè fugere à carcere non eſt improbabilis.*

7 *Reus etiam ad grauiſſimam pœnam damnatus, quamuis poſſit licitè fugere, poteſt etiam licitè non fugere, ſed amore iuſtitia Iudicis ſententia ſe conformare.*

8 *Reus in omni caſu, in quo licitè poteſt fugere, eiuſque rei cauſa compedes, & carceres effringere, poteſt etiam per alium licitè adiuuari conſilio, & inſtrumentis, niſi obſtet lex ſpecialis, vel ſpecialis obligatio ratione officij.*

9 *Nemo poteſt ad violandam cuſtodiam Reo cooperari principaliter, quia publicam cuſtodiam violare eſt res per ſe grauis, ac proinde ſoli Reo permiſſa.*

10 *Reus poteſt effringere licitè carceres ad fugiendum, etiam ſi in eo cuſtodiantur multi alij, qui poſſint cum damno alterius fugere, quia vtitur iure ſuo.*

11 *Reus fugiens à carcere grauius punitur, & maximè ratione præſumpti delicti.*

RESpondetur, & dico primò; poteſt ante ſententiam Iudicis licitè fugere (niſi promiſerit, vel iurauerit non fugere) quia ante ſententiam Iudicis nullum habet manendi præceptum: ideoque in hoc caſu carcer non ſe habet per modum pœnæ, ſed ſolum per modum cuſtodiæ; quare ſi negligenter cuſtodiatur, cuſtodis hæc culpa eſt, Reus autem iure, ac libertate ſua vtitur; ſic ex communi Couar. 1. *reſol. cap.* 2. *num.* 11. *& ſeqq.* Driedo *cit. cap.* 6. Vaſq *diſp.* 174. *cap.* 1. Leſſ. *de iuſt. & iur. lib.* 2. *cap.* 31. *Dubitat.* 5. Nauar. *Comment.* 4. *de Regular. numero* 63. Aragon. 2. 2. *quaeſtio.* 69. *art.* 4. *controuerſ.* 2. *concl.* 1. 1

Dico ſecundò, poteſt etiam poſt ſententiam mortis, mutilationis, vel cuiuſcumque alterius ſimilis mali grauis licitè fugere; quia nimis dura, & ab hominum naturali inclinatione aliena videtur in tali caſu perſiſtendi in carcere ſi facilè Reus inde ſe liberare poſſit, S. Thom. *citat. q.* 96. *art.* 4. *ad* 2. Caietan. *ibid.* Couarr. Driedo, Toletus, Aragonius in *locis ſuprà cit.* & Silu. *ver. fugere.* 2

Quin immò poteſt ad hunc finem vincula, & carceres licitè perfringere; quia cui conceſſus eſt finis, conceſſa ſunt etiam media ad finem neceſſaria; ſic contra Henricum *cit. quaeſtio.* 26. Maiorem *in* 4. *diſt.* 15. *q* 22. Couar. *loco ſupra cit. num.* 14. Simancam *de Cathol. Inſtit. tit.* 16. *num.* 28. & Silueſtrum *loco cit. & ver. accuſatio, num.* 12. docent Caietanus, & Driedo locis cit. Sotus *lib.* 5. *q.* 6 *art.* 4. Nauar. *cap.* 17. *num.* 102. & videri etiam poterunt Salonius *loc. cit. concl.* 4. Suar. *lib.* 5. *de legib. cap.* 10. *numer.* 16. & Leſſ. *num.* 39. qui hanc fugiendi licentiam extendunt etiam ad caſum, quo quis damnatus fuerit ad perpetuum carcerem, ad triremes, vel ad ſeruitutem, quia etiam nimis dura, & à naturali inclinatione aliena videtur eſſe obligatio perſiſtendi in perpetua, vel duriſſima cuſtodia, captiuitate, vel ſeruitute, ſi inde facilè Reus ſe eximere poſſit. 3

Excipe, niſi quis iuramenti, vel voti, vel ſpecialis promiſſionis vinculo ad permanendum ibi 4
obligatus ſit; qua ratione Religioſus iuſtè ad perpetuum carcerem damnatus fugere licitè non 5
poteſt, quia ratione voti obedientiæ tenetur Prælato obedire in omnibus, quæ ſunt ſecundùm Regulam, & acceſſoria ad Regulam (ſicuti diffusè dicebam *ſupra Dubitat.* 3. *per totam*) Suarez *lib.* 5. *de legib. cap.* 10. *numero* 17. & videri etiam poterit Nauar. *citat Comment.* 4. *de Regularib.*
numero 64. qui tamen vniuerſim negat, poſſe 6
Reum poſt ſententiam latam è captiuitate fugere; quod etiam docent non improbabiliter Sotus *de iuſt. & iur. lib.* 5. *quaeſtio.* 6. *art.* 4. Vaſquez *diſp.* 174. *cap.* 1. *in fin.* & ex parte Sanchez *lib.* 6. *mor. cap.* 8. *numerò* 12. At quod dixi, eſt multò probabilius.

Conueniunt tamen (vt videre eſt apud Angelum *ver. fugere*, Silueſtr. *ibid.* Caietan. *cit. art.* 4. *qu.* 7
6. Sotum *cit. quaeſtio.* 6. *art.* 4. Couarr *cit. cap.* 2. *num.* 9. & Vaſquez *cit. diſp.* 174. *cap.* 4.) communiter Doctores in eo, quod Reus, etiã ad grauiſſimam pœnã, dãnatus, quamuis poſſit licitè fugere, poſſit etiam licitè nõ fugere, ſed amore iuſtitię Iudici ſẽtẽtię ſe conformare: quin & licitè poteſt mortẽ cõmeritus

vltrò

vltrò Iudici ſe ſiſtere, & occaſionem iuſtitiæ exercendæ ſubminiſtiate; quia ſicuti alius Iudici licitè ſuadere poteſt, vt publica auctoritate Reum ad iuſtam mortem condemnet motiuo iuſtitiæ; ita etiam licitè poterit ipſe Reus ex eodem motiuo iuſtitiæ, Leſſ. *de iuſt. & iur. libro 2.cap. 9.dub. 6. numer.* 28. & Petr. Nauar. *de reſtit. 2. cap* 3. *num.*75.

8 Dico tertiò, in omni caſu, in quo Reos licitè poteſt fugere, eiuſqne rei cauſa compedes, & carceres effringere, poteris etiam tu licitè ad id Reo conſilium, & inſtrumenta ſubminiſtrare; quia licet ordinariè tibi opem alteri ferre ad id, quod ille licitè facere poteſt; niſi obſtet lex ſpecialis id prohibens, vel ſpecialis obligatio ratione officij; qua ratione licitè non poteſt Iudex, cuſtos, & quicumque alter Iuſtitiæ miniſter Reum adiuuare, vt è carcere fugiat, Caiet, *cit. ar.4.ad q.5.* Salonius *ibid.cõtr.*3. Vaſq. *diſp.*174 *cap.* 3. Driedo *cit.cap.*6. & Sà *loc.ſupra cit. num.*9.

9 Quamuis licitè non poſſis ad violandam cuſtodiam Reo principaliter cooperari; quia publicam cuſtodiam violare, eſt res per ſe grauis, ac proinde ſoli Reo, ratione grauiſſimæ neceſſitatis ſuæ declinandæ, permiſſa, non item alteri, ſi id agat, vt cauſa principalis. Quod dixi, quia ſi id agat, vt inſtrumentum, v.g. ſi ſeruus iuſſu domini in cuſtodia ſimul cum domino manens, carcerem, & compedes effringat, id licitè poterit facere; quia quod quis poteſt per ſeipſum, poteſt etiam per alterum, vt inſtrumentum ſuum, efficere.

Obiicies: fuga Rei cedit in detrimentum cuſtodis, & Reipublicæ, cum etiam alij in carcere detenti poſſint effugere; ergo Reus non poteſt licitè è carcere fugere.

10 Reſpondetur: tranſeat antecedens: at nego conſequentiam; quia id Reus poteſt permittere, cum vtatur iure ſuo, Regul. *ff* 55. *nullus videtur dolo facere, qui iure ſuo vtitur.* Et cuſtos, & Reſpublica ſibi imputent, ſi non didicerint cautius agere.

Obiicies ſecundò, in *l* 1. *ff. de effractoribus* dicitur: Supplicium ſumendum de iis, qui è carcere, foribus effractis, vel conſpiratione facta, erumpunt; ergo.

Reſpondetur: loquitur ibi Iuriſconſultus in foro externo, non interno: vel loquitur etiam in foro interno, ſecutus opinionem oppoſitam non omninò improbabilem, quam tenent Henricus, Maior, Couar. Silu, & Simanca, vti *ſupra* dicebam, vel tandem Iuriſconſultus ibi dicit, *ſupplicium ſumendum de iis, qui*, &c. ratione delicti præ-

11 ſumptionis grauis, quam generat Rei fuga, carceriſque effractio, præterquam quod intereſt Reip. tales, quamuis minus noxios, aliquantò grauius puniri propter bonum publicum, vt publica cuſtodia inuiolata permaneat.

DVBITATIO XXIV.

An, & quid nomine dignitatum, adminiſtrationum, & officiorum (quibus Motus Pij V. incipiens, *Decori, & honeſtati*, Moniales abſque legitima licentia egredientes, ac facultatem egrediendi concedentes priuat) intelligatur?

SVMMARIVM.

1 *Nomine Dignitatum, Adminiſtrationum, & officiorum intelliguntur Generales, Prouinciales, & ſuperiores locales, vt Abbas, & Abbatiſſa, Prior, & Priorißa, &c. non item alia officia, quæ coniunctam non habent adminiſtrationem.*

Th. Delbene, de immunit. Eccleſ. Pars II.

2 *Nomine Dignitatum, Adminiſtrationum, & officiorum intelligitur etiam officium Viſitatoris, Commiſſarij Generalis, & Vicarij Monachorum, vel Monialium; non autem officium Diffinitoris, vel Diſcreti in Religione Capuccinorum.*

3 *Nulla ſimonia (etiam realis, id eſt vtrinque conſummata, inducit pœnas iuris (in quibus eſt etiam pœnalis reſtitutio accepti) niſi in Religionis ingreſſu, ordine, & Beneficiis.*

4 *Committens realem ſimoniam in ſacramentis conferendis, vel accipiendis, & in aliis ſimilibus ſpiritualibus vendendis, peccat grauiter, ſed non tenetur pœna excommunicationis, ſuſpenſionis, aut inhabilitatis.*

5 *Committens ſimoniam mentalem peccat grauiter, ſed non contrahit excommunicationem &c.*

6 *Iuriſdictio Eccleſiæ ſolum ſe extendit ad opera externa punienda.*

7 *Committens ſimoniam in Religionis ingreſſu, ordine, & beneficiis, etiam conuentionalem, ſiue purè conuentionalem, ſiue mixtè, non incurrit excommunicationem.*

8 *Excipe ſimoniam confidentialem in Beneficiis, quæ pœnas iuris inducit, etiamſi non ſit completa ex vtraque parte.*

9 *Simonia confidentialis, niſi ſit ſimul realis, licet ipſo facto inducat excommunicationem, tamen probabiliter nec inhabilitatem ad beneficia, nec priuationem beneficij in foro conſcientiæ ipſo facto inducit; ſed ſolum in foro externo.*

10 *Idem dic de ſimonia, quæ committitur ſiue in electione Pontificis, ſiue in examine ad Parœcias.*

11 *Electio Pontificis etiam per ſimoniam facta, ſi alioquin à duabus tertiis partibus Cardinalium legitimè facta ſit, non eſt ipſo iure irrita.*

12 *Simonia realis probabiliter non obligat ad reſtituendum ſpirituale ſimoniacè acceptum, præterquam Beneficium, obligat tamen ad reſtituendum temporale ſimoniacè acceptum, etiam ante ſententiam ob Religionis ingreſſum, ordinem, & Beneficium.*

13 *Simonia, quæ fit in ſacramentis, vel aliis ſpiritualibus exceptis recenſitis in opinione nonnullorum Doctorum non obligat ſimpliciter ad reſtituendum pretium ſimoniace acceptum.*

14 *Simonia non obligat ad reſtitutionem de iure naturali, ſed ſolum de iure poſitiuo.*

15 *Doctores pro vtraque ſententia afferuntur, & primo pro affirmatiua, quod officia regularia pari paſſu cum beneficiis eant in materia ſimoniæ, ſed negatiua præſertim in officiis amouibilibus eſt ſatis probabilis, & cur.*

16 *Conferens, vel acquirens Beneficium per ſimoniam realem, pœnas Iuris incurrit, ſecus tamen eſt in Prælaturis, & officiis Regularium.*

17 *Vendens iuſpatronatus, licet ſit quidem ſimoniacus, & peccet mortaliter; non tamen eſt excommunicatus, nec alias ſimoniaci pœnas incurrit.*

18 *Canonici, ſi ſede vacante in Electione Vicarij*

conueniant,vt ſalarium, & emolumenta ex officio prouenientia inter omnes diuidantur,ſunt ſimoniaci, & peccant mortaliter, non tamen ſunt excommunicati, & aliis ſimoniæ pœnis affecti.

19 *Vicariatus, licet ſit quid ſpirituale, non tamen eſt beneficium.*

20 *Opinio Soti aſſerentis, quod omnis ſimoniacus incurrat excommunicationem, non probatur.*

21 *Verba(quomodolibet dando,vel recipiendo)poſita in Extrauag. 2. de ſimonia, intelliguntur tantum de Religionis ingreſſu, ordine,vel beneficio.*

22 *Nomine officiorum Eccleſiaſticorum in cit. extrauaganti intelliguntur Beneficia.*

23 *Permutans, vel paciſcens propria auctoritate beneficia,ſimoniam committit, ſecus eſt de permutante, vel paciſcente propria auctoritate Prælaturas,vel officia Regularia, mutuas preces,mutua ſacrificia, mutuam operam in audiendis confeſſionibus,&c.*

24 *Non eſt iniuria rei ſacra ſi cum alia ſacra componatur,ſed cum temporali.*

25 *Simonia non eſt ſi duo Adulti paciſcantur, vt ſe mutuo baptizent.*

26 *Regulares,ſi inter ſe conueniant,ſeu paciſcantur, elige me in Prouincialem, & ego eligam te in Priorem,grauiter peccant,ſed à ſimonia excuſantur.*

1 RESPONDETVR.intelligi(quidquid in contrarium dixerit Lezana *to.*1, *cap.*10 *num.*32.)dignitates,adminiſtrationes, & officia habentia coniunctam Superioritatem quandam, vt eſſe Generalem, Prouincialem, aut Superiorem localem,vt Abbatem, vel Abbatiſſam,Priorem,vel Prioriſſam,&c.non item intelligi etiam alia officia,vt eſſe Confeſſorem, Concionatorem,Theologiæ Lectorem,Pharmacopolij,vel ſacriſtiæ Præfectum,&c Probatur; quia Sixtus V.ſic quendam ſuum Motum (quod Regulares illegitimè natos dignitatibus,gradibus, & officiis priuat) explicat altero ſuo poſteriori Motu; ergo idem à ſimili dicendum eſt etiam in caſu noſtro; præſertim cum pœnæ ſemper ſint reſtringendę: quapropter & Motum Clementis VIII. de largitione munerum vtentem iiſdem verbis ſic etiam explicant Souſa *in expoſit illius,num.*101. & alij Doctores,quos ſequitur Filliucius,& Bonacina *de clauſura, quæſt.* 1 *punct.*4.*num.*6.&Motum Pij V.& Gregorij XIII. interdicentium ingreſſum fœminarum in Monaſteria virorum,ſimiliter ſub pœna priuationis officij in admittentes,ſic etiam explicant Rodrig. *in expoſit.eius Motus Pij V.numero* 21.& Soib. *ver.Ingreſſus Monaſteriorum Monial.num.*8.qui rectè ſub-
2 dunt,nomine dignitatum,adminiſtrationum,& officiorum intelligi etiam officium Viſitatoris, Cõmiſſarii generalis,& Vicarii Monachorum,vel Monialium;non autem officium Diffinitoris, vel diſcreti in Religione Cappucinorum; quod tamen non dicas de definitoribus, & Conſultoribus noſtræ Clericorum Regularium Theatinorum Religionis; cùm hi ſuperioritatem quandam coniunctam habeant.

An autem officium Generalis, Prouincialis,aut
3 Superioris localis includatur ſub nomine beneficii ad incurrendas pœnas ſimoniæ?

Suppono, nullam Simoniam(etiam realem,id eſt,vtrimque conſummatam,per traditionem ſcilicet pretii,& rei ſpiritualis) inducere pœnas iuris (in quibus,præter excommunicationem, ſuſpenſionem,& inhabilitatem, eſt etiam pœnalis reſtitutio accepti)niſi in Religionis ingreſſu,ordine,& beneficiis,vti docent Silu.*ver.Simonia.q.*19.Nauar. *cap.*23.*num.*111.Tannerus *in* 2 2.*S. Th diſp.*5 *q.*8. *dub.*4.*n.*45.Gordon.*to.*2.*lib.*8.*q* 9.*c.*3.§. 1.*n.*8.Sanchez *in opuſc.to.*1.*lib.*2.*cap.*3.*dub.*117.*num.*3. & alii paſſim.

Vnde ſi quis in aliis Sacramentis conferendis,
vel accipiendis,in conſecrationibus, benedictioni- 4
bus,diſpenſationibus, in penſione vendenda, vel emenda,vel redimenda, in Vicaria temporali conferenda ſimoniam(etiam realem)committat,grauiter quidem peccabit,non tamen contrahet pœnas iuris,id eſt,pœnam excommunicationis,ſuſpenſionis,aut inhabilitatis,&c.

Idemque ſecundò dicas,ſi committat ſimoniam 5
mentalem (quæ abſque externo aliquo contractu, tacito,vel expreſſo peragitur) etiam in Religionis ingreſſu,ordine,& beneficiis; vt ex Extrauag. *cum deteſtabile,de ſimonia.& c.final.eod. tit. in Decretalibus*,docent communiter Doctores. Quod adeo verum eſt,vt plerique Doctores ſatis probabiliter ſẽtiant,Eccleſiam non poſſe ſimoniam internam(quę
ſcilicet nullo modo in opere externo ex natura 6
rei deprehendi poteſt)punire,eo quod ipſius iuriſdictio ſolum ad opera externa præcipienda vel vetanda, & conſequenter ad illa ſolum punienda, ſe extendat.

Idemque tertiò dicas,ſi committat (etiam ſimi- 7
liter in Religionis ingreſſu,ordine, & beneficiis) ſimoniam conuentionalem; ſiue purè conuentionalem,id eſt,neutra ex parte completam; ſiue conuentionalem mixtam, quæ completa eſt ex altera tantum parte, vt quodammodo conſtet ex reali, & conuentionali (vt ſi pactione inita conferatur beneficium, altera parte nondum ſoluente pretium, vel è contra, ſi ſoluatur pretium, nondum collato beneficio; cuius ſimoniæ ſpecies eſt ſimonia confidentialis,qua quis paciſcitur cum eo,cui confert,vel renunciat beneficium vt illud cum ſuis fructibus, vel eorum portione cedat alteri, verbi gratia,nepoti,vel fratri,&c.) ita vt pœnas iuris(id eſt excommunicationem,ſuſpenſionem, & inhabilitatem,&c.) in dicto caſu non incurrat, incurrat tamen eas, ſi committat ſimoniam in Religionis ingreſſu,ordine,vel beneficiis realem(id eſt,quando pactio ex vtraque parte completa eſt, ſaltem inchoatè;vt ſi collatio Religionis ingreſſus,Ordinis,vel beneficii facta ſit,& pretii pars ſoluta)ſicuti patet ex cit.Extrauag.*Cum deſtabile*,ibi:*Qui conuentione facta quomodolibet dando, vel recipiendo ſimoniam commiſerint*:& ex Tridentino *ſeſſ.* 21.*cap.* 1 ibi:*Tam dantes, quàm accipientes*; & contra Caietanum *ver.ſimonia*,Sotum *de iuſt.& iur.lib.*9.*quæſt.* 8.*art.* 5.& quoſdam alios docent Silueſt. Nauarr. in *locis ſuprà citat.* Couarr. *in Clement. ſi furioſus, par.*1.§.2.*num.*7.*& par.*2.§.3.*num.*4. Vgolin.*tab.*4. *cap.*6.

Excepta ſolum ſimonia Confidentiali in bene- 8
ficiis,quæ ſimonia pœnas iuris dictas inducit, etiamſi non ſit completa ex vtraque parte,ſed tantum ex vna parte(ſi enim ex neutra parte completa eſt, adhuc illas non inducit, vt rectè inſinuat Nauarr. ſupra,& colligitur ex ipſa bulla cit. cum ibi ſignificetur,beneficium debere eſſe ſimoniacè receptũ)
quamuis Tannerus in 2.2.*S.Thom. diſp.* 5 *q.* 8.*Dubitat.* 4. *numero* 99. ſentiat, quod & ſimonia 9

conſi

coofidentialis iſta,licet quidem ipſo facto indocat
excommunicationem,tameo probabiliter ooo in-
ducat,nec inhabilitatem ad beneficia , nec priua-
tionem beoeficij (niſi eadem ſimooia ſimul realis
ſit) in foro conſcientiæ ipſo facto , ſed ſolum in
foro externo , idenque poſt ſententiam decla-
ratoriam criminis ; qui Doctor loco cit. ſubdit,
10 quod probabiliter hoc idem locum habeat in ſi-
monia , quæ committitur,tam in electione Ponti-
ficis , quam in examine ad parœcias : ſubdit ſe-
11 cundò quod & probabiliter electio Pontificis , et-
iam per ſimoniam facta , ſi alioquio à duabus
tertiis partibus Cardinalium legitimè facta ſit,nõ
ſit ipſo facto irrita. Subdit tertiò , quod & pro-
12 babiliter nec ſimonia realis obliget ad reſtituen-
dum ſpirituale ſimooiacè acceptum , præterquam
beneficium ; obliget tamen ad reſtituendum tem-
porale ſimooiacè acceptum , etiam ante ſenten-
tiam ; quamuis ex probabili etiam opinione ſatis
ſit ante ſententiam illud reſtitui ei , à quo accep-
tum eſt;idque ſi loquamor de Simonia in Religio-
nis ingreſſu,ordine,& beneficiis:nam ſi loquamur
13 de alia ſimonia (quæ fit in aliis ſpiritualibus, vel
ſacrameotis) multi Doctores(quos citat, & ſequi-
tur Turrianus in *diſputat.ſelect. centur. 4. Theolog.
Dubitat. 59.*) ſentiunt , quod ſimpliciter non
obliget ad reſtituendum pretium ſimoniacè acce-
14 ptum : ſupponunt enim ſimoniam non obligare
ad reſtitutionem ex iure naturali , ſed ſolum ex
iure poſitiuo,quod non obligat ad reſtitutiooem,
niſi in ſimonia quo ad Religioois ingreſſum, Or-
dinem,& beneficia,& modo, quo ſupra dicebatur.
His poſitis.

15 Reſpondetur,quod(quamuis affirment propter
Extrauag.2.*de ſimonia* Raynerius *in Catal. cenſur.
cap.9. excommun.* 12. Caiet. *ver. Excommunicatio
cap.*75. Nauarr.*cap.*27.*numero* 116. Suarez *tom.*5.
*diſput.*22.*ſectio.*5.*numero* 24.*&* *diſp.* 31 *ſect.*4 *num.*
45.Leſſ.*de inſt.& iur.lib.*2.*cap.*35.*Dubitat.*25.*num.*
137. Sanchez *in opuſc. tom.* 2. *lib.* 2. *cap.*3. *Dubi-
tat.*104.*numero* 5.*&* 11.*& Dubitat.*107.*numero* 3.
Peregrin *in Conſtit.par.* 3.*cap.*1 *lit.I.§.* 2. *verſ.*7.lo-
queos de Cooſultoribus,definitoribus , & Præpo-
ſitis noſtræ Religionis,Reginaldus *lib.* 23. *cap.*12.
numero 182. Portell.*in Dubitat.Regular.tom.*2.*ver.
ſimonia,numero* 5.Hierooym. Rodrig. *in Compend.
qq. Regular.reſol.*129.*numero* 5. Gordoo.*in ſumma
tom.*2.*lib.*7.*quæſtio.*13.*cap* 4.*numer.*70.Sebaſtianus
à Bononia *in tract.de elect.par.*2.*cap.*1. *Dubitat.*58.
*numer.*18.Tamburin.*de iure Abbat.tom* 2.*diſputat.*
10.*quæſtio.*5.*numero* 3.*&* 4. & alij , quia huiuſmodi
officia ſunt beneficia Regularia) nihilominus ne-
gent (præſertim in officiis amouibilibus,penden-
tibus ſcilicet ex arbitrio delegantis, vt ſunt in no-
ſtra Religione Clericorum Regularium Theati-
norum Vicariatus , qui pendet ad libitum ex vo-
luntate Superioris localis)ſatis probabiliter Azor.
*par.*3 *lib.*12 *cap.*21.*quæſtio.*6.Peirinus *de Relig.ſub-
dito.tom.*1 *quæſtio.*1.*cap.*31.*§.* 9.*dict.* 21.Barboſa *in
Collectan.tom.*3.*lib.*5.*Extrauag.* 2. *numero* 9.& Bo-
nacina *tom.*1.*de ſimonia diſputat.*1.*quæſtio.*7.*§.*2.*nu-
mero* 2.quia ſi Pontifex io *dict Extrauag.*2.*de ſimo-
nia*,per beneficia non voluiſſet iotelligere ſolum
ea,quæ propriè beneficia vocantur , ſed quælibet
alia regiminis ſpiritualis , & ſic Regularium offi-
cia,clarius in illa Extrauag. locutus fuiſſet : qua-
propter cum ſimus in materia pœnali , verba non
ſunt amplianda , ſed potius reſtringenda ; & non
valet argumentum à pari , vel à maiori ad minus,
ſed proprietati verborum ſtandum eſt ; & nomine
officiorum Eccleſiaſticorum , quod aliqoando in
dicta Extrauag.ponitor , non intelliguntur quæli-
bet officia Eccleſiaſtica , ſed ſolum beneficia pro-
priè dicta , ſicuti colligitur ex verbis antecedeoti-
bus , & conſequentibus,ſiqoidem Pontifex,vt om-
nia beneficia generaliter comprehenderet, vſus eſt
dictis verbis; cum fieri poſſit , vt aliquod benefi-
cium alicubi officiom vocetur.

Ex hac poſteriori ſententia ſatis probabili ſe- 16
quitur,quod(licet pœnas iuris incurrat, qui bene-
ficium acquirit,vel qui beneficium cõfert, aut pro-
curat alteri per ſimoniam realem,eligendo,præſen-
tando,poſtulando , inſtituendo , confirmando,vel
commendando &c.)noo tamen pœnas iuris incur-
rit,qoi per ſimoniam realem idem efficit in Præ-
laturis Regularibus,vt Generalis,Prouincialis,aut
Superioris localis ; ſicut nec pœnas iuris incurrit,
qui idem efficit in officiis Eccleſiaſticis non regu-
laribus,quæ non ſunt beneficia . neque in penſio-
nibus,vel vicariis temporalibus: quia de his clarè
dicta Extrauag.non loqoitur , vt conueniunt Do-
ctores.

Quapropter rectè dixit Sanch *loc.ſupra cit.*quod 17
vendens ius patronatus, licet ſit quidem ſimonia-
cus,& peccet mortaliter,non tamen ſit excommu-
nicatus,nec alias ſimoniaci pœnas incurrat ; quia
ius patronatus non eſt beneficium. Similiter ſi Ca-
nooici,ſede vacante , conuenirent , vt quicumque
ex ipſis eligeretur Vicarius Capituli,diuide.et com 18
cæteris ſalarium, & emolumenta ex officio proue-
nientia,omnes quidem eſſent ſimoniaci ; & pecca-
rent mortaliter,non tamen eſſent excom-. uoicati,
& aliis ſimoniæ pœnis affecti ; quia licet Vica- 19
riatus ſit quid ſpirituale , non tamen eſt beneficiũ;
Quidquid in contrarium dixerit Sot. *de inſt.lib.*9. 20
*q.*8 *ar.*2.*ad fin.*tenens,qood omnis ſimoniacus in-
currat excommunicationem per dict. Extrauag. 2.
de ſimonia,ibi:*Qui quomodolibet dando.vel recipiẽ-
do ſimoniam committit*.Et infrà:*In beneficiis* , & *offi-
ciis Eccleſiaſticis*,&c.ex quibus verbis deducit ipſe,
quod cõprehendatur omnis ſimonia. Ad hoc enim
reſpondetur,illa verba,*quomodolibet dando, vel reci-* 21
piendo,iotelligi pro Religionis ingreſſu,ordine,vel
beneficio;quia de hac tantum ſimonia Pontifex ibi
loquitor;& per officia Eccleſiaſtica intelligi bene-
ficia , ſicuti ſupra dicebam , & tradunt Doctores, 22
quos citat Saochez loco citato.

Sequitor ſecondò, quod (licet ſimoniam iuris 23
humani committat , qui propria auctoritate per-
mutat,vel paciſcitur beneficia ; quia id ſic fieri,ex-
preſsè prohibetor in beneficiis, *cap quæſitum* , *& c.
cum olim de pactis*) non tamẽ ſimoniam committit,
qui ſimiliter propria auctoritate permutat,vel paci-
ſcitur Prælaturas , vel officia Regularia; ſicut nec
ſimooiam committunt, qui commutant , vel paci-
ſcontur mutuas preces,mutua ſacrificia , mutuam
operam in audiendis confeſſionibus , & ſimilibus
& officiis:item nec qui commutant , vel paciſcun-
tur globulos benedictos , & Roſaria , etiam habita
ratione ſanctitatis,& benedictionis; quia ex natura
rei,remoto iure poſitioo prohibente (vti contingit
ſolum in beneficiis)non eſt iniuria rei ſacræ , ſi cũ
alia ſacra componatur , ſed ſolum , ſi compooatur
cum temporali:vnde nec erit ſimooia,ſi duo adulti 24
paciſcantur,vt ſe mutuo baptizent;S.Th.*in* 4.*dub.*
25.*quæſt.*3.*art.*3.*ad* 8.Sot.*de inſt.lib.*9. *quæſt.*5.*ar.*2. 25
Duraod.*diſt.*25.*q.*5.*num.*9. Victoria *de Simonia nu.*
17.Sanch *in opuſc.to.*2.*lib.*2.*cap.*3.*dub.* 44. *num.*3.
& Toletus *lib.*5.*cap.*78. contra Ricardum *in* 4.*diſt.*
25.*circa tertium princip.q.*1.Adrianũ *quodlib.*9.*ad* 4

confirmationem, *lit*. *E*. Silueſtrum, *ver Simonia q*. 16. *in fin*. Armill. *cod*. *ver*. *num*. 42. Tabien. *n*. 46. Lopez *part*. 1. *cap*. 259. & Petrum Nauar. *de reſtit*. *lib*. 2. *c*. 2. *n*. 386.

26 Quapropter excuſat Sanch. *loc. cit. num.* 4. à ſimonia (etſi aliunde propter damnum Communitatis grauiter peccent) Regulares, ſi inter ſe conueniant, ſeu paciſcantur: *Elige me in Prouincialem, & ego eligam te in Priorem*, quia, licet hæc ſint officia ſpiritualia, non tamen ſunt beneficia; & ex alio capite iura dum prohibent commutationem beneficiorum, cum ſint iura pœnalia, non debent extendi, ſed potius reſtringi, *ſicuti ſuprà dicebatur*.

DVBITATIO XXV.

An, & quando Moniales egredientes è clauſura pœnas Motus Pij V. incurrant?

SVMMARIVM.

1 *Moniales clauſuram violant, & cenſentur à Monaſterio egredi, ſi ad Eccleſiam ſuam, vel ad ſpatium, quod eſt inter Portam Monaſterij clauſam, & alteram ſecularibus patentem, egrediantur, & ita incurrunt pœnas contra violantes clauſuram impoſitas.*

2 *Limita dummodo egreſſus non ſit culpa venialis ratione paruitatis materiæ.*

3 *Excommunicatio, & pœna tam graues non imponuntur, niſi ob culpam grauem.*

4 *Moniales non incurrunt dictas pœnas, ſi licitè ſine licentia ſuperioris ob periculum in mora adeundi illum, egreſſæ fuerint; poſtea ad Monaſterium regreſſæ Superiorem non moneant.*

5 *Moniales iuſtè egreſſa à Monaſterio, ſi finita cauſa egreſſus, ſtatim non regrediantur, ſed diu culpabiliter extra Monaſterium morentur, vel vagentur, non incurrunt dictas pœnas.*

6 *Pœna ſtatuta in motu Clementis VIII. de largitione munerum contrahuntur tantum à largientibus, non autem à Recipientibus.*

7 *Moniales conuerſæ profeſſa exiſtentes in Domibus Monaſterio contiguis ad petendas eleemoſynas non incurrunt dictas pœnas, etiamſi ob inutilia, quin ob praua opera ex illis egrediantur.*

1 Reſpondetur, quod licet videatur, quod non incurrant, niſi egrediantur, è ſeptis Monaſterij, non autem ſi egrediantur è ſola clauſura ſtrictè ſumpta, v.g. ad Eccleſiam ſuam, vel ad ſpatium quod eſt inter Monaſterij portam clauſam, & alteram ſecularibus patentem, per quam hi ingrediũtur) ex eo, quod in Motu dicto Pij V. dicitur: *A Monaſteriis exire, nec extra illa, niſi ad neceſſarium tempus ſtare*. Et paulo poſt: *Aliter egredientes, & comitantes, ac receptatrices perſonas.*) tamen contrarium dicendum ſit, quia Pius V. dictas Pœnas ſtatuit in Moniales clauſuram violantes, ſed Moniales clauſuram violant, & cenſentur è Monaſterio egredi, ſi ad Eccleſiam ſuam, vel ad ſpatium, quod eſt inter portam Monaſterij clauſam, & alteram ſecularibus patentem, egrediantur, vt explicuit Gregorius XIII. in ſuo Motu, *Deo ſacris virginibus*, ergo Moniales ſic egredientes incurrunt dictas pœnas, dummodo egreſſus non ſit culpa venialis, ratione paruitatis materiæ (vt dicam infrà dubit 52.) ſed mortalis; quia excommunicatio, & pœnæ tam graues non imponuntur, niſi 2
ob culpam grauem; cum pœna debeat culpæ proportionari. 3

Ex his ſequitur, quod Moniales (quidquid dixerit Zecchius *de Republ. Eccleſiaſtica tit. de Regularib. cap*. 3. *num*. 15.) non incurrant dictas pœnas ſi licitè ſine licentia Superioris, ob periculum in mora adeundi illum, egreſſæ, poſtea ad Monaſterium regreſſæ Superiorem non moneant in caſu, quo deberent illum monere, iuxta ea, quæ dicebam *dubit*. 21. quia pœnæ inferuntur contra Moniales iniuſtè egredientes, hæ autem in dicto caſu non iniuſtè, ſed iuſtè egrediuntur. 4

Sequitur ſecundò, quod neque Moniales (quidquid dixerit Llamas *in append*. §. 10.) incurrant dictas pœnas, ſi iuſtè egreſſæ, finita cauſa egreſſus, ſtatim non regrediantur, ſed diu culpabiliter extra Monaſterium morentur, vel vagentur; quia licet hæ ex vi Motus Pij V. mortaliter peccent, & clauſuram violare dicantur, ſi finita cauſa egreſſus ſtatim non redeant, *ſicuti dicebam dubit*. 20 tamen quia dictus Motus, quando deſcendit ad pœnas infligendas, non generaliter loquitur contra ipſius Motus violatores, ſed ſtrictè contra ſolas Moniales illegitimè egredientes, & eis fauentes, fit, quod dictas pœnas (cùm vtpotè odioſæ, ſint reſtringendæ) non incurrant dictæ Moniales; quia licet hæ poſt egreſſum illicitè morentur, non tamen iniuſtè è Monaſterio egredi dicuntur. Vide, quæ dicentur *dubit*. 51. 5

Confirmatur à pari; quia (cùm Clemens VIII. 6
in Motu ſuo de largitione muner. Religioſis prohibita, interdicat Religioſis munerum largitionem, & quibuſcumque aliis receptionem abſque conditionibus ibi poſitis; poſtea verò, quando in transgreſſores pœnas indicit ſolius largitionis mentionem faciat) fit, quod dictas pœnas non incurrunt recipientes, ſed ſolum largientes, vt videre eſt apud Souſam *in expoſit. dicti Motus Clementis VIII. num.* 100. ergo ſic à pari in caſu noſtro.

Sequitur tertiò, quod neque Moniales Con- 7
uerſæ profeſſæ exiſtentes in domibus Monaſterio contiguis ad petendas eleemoſynas, incurrant dictas pœnas, ſi ob inutilia, quin ob praua opera committenda ex illis egrediantur, quia cum domus illæ non ſint regulares, nec intra clauſuram (ſicuti dicebam *dubit*. 16.) non dicuntur è Monaſterio, vel clauſura egredi.

DVBITATIO XXVI.

An pœnas Motus Pij V. incurrant Epiſcopi, Religioſi, & quicunque alii in dignitate conſtituti, ſi Monialis illicito egreſſui cooperentur?

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi, Religioſi, & quicunque alij in Dignitate conſtituti, Monialem iniuſtè egreſſam comitantes, vel recipientes, & Epiſcopi illicitam licentiam concedentes incurrunt pœnas prædictas.*

2 Cleri

2 *Clericorum nomine in materia odioſa non veniunt Epiſcopi, nec Clerici in Dignitate conſtituti, vt Eccleſiæ Cathedralis Canonici, item nec Regulares.*

1 RESPONDETVR, quod quamuis videatur, quod illas non incurrant Epiſcopi Religioſi, & alij in dignitate, conſtituti, Monialẽ iniuſtè egreſſam comitantes, vel recipientes, nec Epiſcopi illicitam egreſſus licentiam concedentes, ex eo, quia dictus Motus Pij V. incipiens, *Decori, & honeſtati*, dum pœnis ſubiicit comitantes, vel recipientes, &c ſic ait: *Nec non comitantes, ac illarum receptatrices perſonas, ſiue laicas, aut ſeculares, vel Eccleſiaſticas*; vbi nullam Epiſcoporum, Religioſorum, vel aliorum io dignitate conſtitutorum mentionem facit: & ex alio capite, nomine clericorum
2 in materia odioſa non veniunt Epiſcopi, nec clerici in dignitate conſtituti, vt Eccleſiæ Cathedralia Canonici; nec Regulares, vtpotè in Superiore quodam ordine ad alios Clericos, Abb. *in Rubr. de vita. & honeſt. clericor. numero* 4. Roſella *ver. clericus, in princip.* Angelus, Silu. & Tabiena *eod. ver.*

Accedit, quod *ex cap. periculoſo, de ſent. excommun. in* 6. licet Epiſcopi contrahant quidem excommunicationem, non tamen contrahunt ſuſpenſionem, niſi de ipſis fiat expreſſa mentio, nihilominus dicendum ſit oppoſitum. Ratio quia Motus Pij V. generaliter ſubiicit pœnis comitantes, vel recipiẽtes, &c. & poſtea, ne quis ſe poſſet exemptum ab eis exiſtimare (eo quod ſit ſecularis, Eccleſiaſticus, vel conſanguineus) expreſſit omnes iſtos, non quaſi velit, quod generaliter dixerat, reſtringere, ſed vt clariùs, ne quis aliquo ex his prætereuntibus poſſit ſe excuſare, loquatur. Epiſcopi etiam, ſi iniuſtè egrediendi licentiam concesſerint, ſuſpenſionem ab officio, quam in tali caſu Motus Pij V. contra ipſos infligit, contrahunt; quia de ipſis expreſsè mentionem facit dictus Motus; cum enim in principio dixiſſet, quod Epiſcopi, & Religionis Prælati ſit egreſſus licentiam concedere, in fine poſtea hac cenſura afficiens iniuſtam egrediendi licentiam concedentes, ſubdit: *Inſuper tam egreſſas, quàm præſidentes, & alios ſuperiores prædictos eis licentiam huiuſmodi concedentes*, &c. quibus verbis clarè comprehendit Epiſcopos & Superiores Regulares, de quibus in principio mentionem fecerat. Atque ex his patet reſponſio ad oppoſita.

DVBITATIO XXVII.

An, & quando pœnas Motus Pii incurrant Monialem illicitè egreſſam comitantes, vel recipientes?

SVMMARIVM.

1 *Comitantes, vel Recipientes Monialem illicitè egreſſam ita vt faueant huiuſmodi egreſſui, vel perſeuerantia in illo, ſeu ſint cauſa efficax huiuſmodi egreſſus, vel perſeuerantiæ in illo, cooperando Monialis delicto contrahũt dictas pœnas.*

2 *Recipientes hæreticos non tamen vt hæreticos, nec hæreſi fauendo non incurrunt excommunicationem Bullæ Cœnæ.*

3 *Excommunicatio Bullæ Cœnæ non incurritur ab Hæretici receptore, auxiliatore, vel Defenſore, niſi malus effectus ſequatur.*

4 *Comitantes, vel Recipientes Monialem poſt illicitum egreſſum, vt eius honori, & caſtitati conſulant, non incurrunt dictas pœnas.*

5 *Comitantes, vel Recipientes Monialem illicitè egreſſam nulla neceſſitate ductis, ſed ſolum vrbanitatis gratia non incurrunt dictas pœnas, dummodo non faueant illicito egreſſui, vel perſeuerantia in illo.*

6 *Comitantes, vel Recipientes quomodocunque Monialem Nouitiam egreſſam non incurrunt prædictas pœnas.*

RESPONDETVR, quod incurrant, ſi 1
comitentur, vel recipiant, ita vt faueant huiuſmodi egreſſui, vel perſeuerantiæ in illo, ſeu ſint cauſa efficax huiuſmodi egreſſus, vel perſeuerantię in illo, cooperando ſcilicet Monialis delicto; Nauar. *Comment. 4. num.* 51. *de Regularib.* Graff. 1. *par. deciſ. lib. 4. cap. 23. num.* 17 Azor *to. 1. lib.* 13. *cap. 8. qu. 1.* Zerola *par. 1. ver. Moniales ad* 16. *quæſit. dub.* 1. Rodrig *qq. Regular. to. 1. quæſt. 49. ar. vlt.* Zechius *de Republ. Eccleſiaſtica, tit. de Regular. cap.* 3. *num.* 15. Llamas *in Append.* §. 11. *in fin.* Bonacina *de clauſ. quæſt.* 1. *punct* 4. Lezana *tom. 1. cap* 25. *num.* 19. Et probatur;
quia pœnæ ſunt potius reſtringendæ, quàm ampliandæ; tum quia ob dictam rationem, excommunicationem in hæreticorum receptatores latam non incurrunt, niſi qui recipiunt hæreticos, vt hæreticos, fauendo ſcilicet aliquo modo hæreſi; ergo & excommunicationem hîc latam non incurrent, niſi qui comitantur, vel recipiunt Monialem iniuſtè egreſſam, fauendo ſcilicet ſimiliter aliquo modo delicto Monialis Conſequentia patet à pari: antecedens docent Caietanus ver. Excommunicatio, cap. 1. & Sanchez *lib. 1. mor. cap.* 10. *num.* 5. qui contra Sayrum *in Theſ. lib. 3. cap. 5. num.* 4. & Graſſis *par.* 1. 2
deciſ. lib. 4 cap. 18. num. 34. ſubdunt & rectè, talem 3
excommunicationem in Bulla Cœnæ neque in tali caſu incurri ab hæretici receptatore, auxiliatore, vel defenſore, niſi malus effectus ſequatur, ſcilicet vt hæreticus ob tale ipſi auxilium præſtitum, manus Iudicis euadat, vel hæreſim magis diffundat; quia, cum excommunicatur aliquid faciens principaliter, acceſſoriè autem mandans, conſulens, vel fauens, iſti excommunicationem non contrahunt, niſi ſecuto effectu; ſed dicta excommunicatione excommunicantur hæretici principaliter, acceſſoriè autem, & ſecundum quandam extenſionem ipſorum receptatores, fautores, & defenſores, ergo iſti non incurrunt excommunicationem, niſi ex fauore, vel auxilio ab ipſis præſtito malus effectus ſequatur.

Ex his ſequitur, quod pœnas non incurrant, qui 4
Monialem comitantur, vel recipiunt poſt egreſſum illicitum, vt eius honori, & caſtitati conſulant; præſertim quia tales potius actum meritorium, quàm peccaminoſum exercent, Doctores in locis ſupra cit.

Sequitur ſecundò, quod pœnas neque incurrant, 5
qui Monialem illicitè egreſſam comitantur, vel recipiunt etiam nulla neceſſitate ducti, ſed ſolum cauſa vitandi inurbanitatem, vel cauſa amicitiæ, aut cognationis, dummodo non faueant illicito egreſſui, nec perſeuerantiæ in illo; Llamas & Rodrig. *ſupra* quamuis Nauarrus in *cap ſtatuimus, nu.* 51 (quem ſequi videtur Miranda de Monialibus,

ver. clauſura, *num.* 20. & generaliter de omnibus caſibus, etiam poſt Tridentinum reſeruatis, tenent Tolet. *libr.* 1. *cap.* 41. *numer.* 7. Candidus *to.* 1. *Diſquiſit. Moral. diſquiſit.* 5. *ar.* 28. & Merolla *to.* 1. *diſp.* 1. *cap.* 2. *diff.* 10. *numer.* 527. Quod non ſolum eſt verum reſpectu ſecularium, & Monialium Epiſcopis ſubditarum, ſed etiam reſpectu Regularium exemptorum, & Epiſcopis non ſubditorum. Vide, quæ dicentur *infra dubit.* 69. 81. & 82.

7 Dico ſecundò, item poteſt ab eadem excommunicatione ſupra dicta, licet publica, abſoluere quilibet approbatus Confeſſarius, virtute Cruciatæ, ſemel in vita, & ſemel in mortis articulo; quia expreſsè dicta Bulla concedit Confeſſariis approbatis hanc facultatem ſic abſoluendi, quando cenſuræ ſunt reſeruatæ; Sorbus *ver. Ingreſſus in Monaſteria Monialium*, *num.* 11. Rodrig. *in Expoſit. Motus Pij V. contra fœminas ingredientes in virorum Monaſteria*, *nu.* 3. Lezana *ver. clauſura*, *n.* 20 & Diana *cit. reſol.* 66.

8 Dico tertiò; item poteſt ab eadem excommunicatione ſupra dicta, licet etiam publica, abſoluere quilibet priuilegiatus Confeſſarius toties quoties; quia Religioſi habent priuilegium abſoluendi toties quoties ab omnibus caſibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, & ab omnibus pœnis, & cenſuris conſurgentibus ex iis, præterquam contentis in Bulla Cœnæ, & ſpecialiter reſeruatis ab Epiſcopo, Sorbus, & Rodriq. *in locis cit.* Lezana *to.* 1. *c.* 18. *n.* 29. & 36. & *cap.* 19. *numer.* 13. & *cit. ver. clauſura*, *numer.* 20. Bonacina *de clauſura quæſt.* 1. *punct.* 5. *numer.* 2. Tamburinus *de iure Abbat. diſp.* 19. *quæſit.* 5. *numer.* 3. & nos *ſupra cap.* 14. *dubit.* 18. *ſect.* 17. & *lib. de Parlament. Dubit.* 4. *ſect.* 19. *ſubſect.* 31. & 32. dicebamus.

9 Cæterum quid dicendum ſit, quando excommunicatio iſta deducta eſt ad forum externum, ſeu contentioſum, & ſic denunciata? vide *infra cit. Dubit. vlt.* & *cit. lib. de Parlamentis dubitat.* 4 *ſect.* 19. *ſubſect.* 32 *pag.* 133. & *ſeqq.* Item quid dicendum ſit de quinque caſibus, in ordine ad quos Religioſis reuocata fuerunt priuilegia ex Decreto S. Congregationis ſub Clemente VIII. (in quo præter caſus Bullæ Cœnæ, & quos ſibi ſpecialiter reſeruant Epiſcopi, reſeruantur etiam Pontifici, reuocatis Religioſorum priuilegiis, violatio immunitatis Eccle-
10 ſiaſticæ in terminis Cōſtitutionis Gregorii XIII.
11 ſecundò, violationis clauſuræ Monialium ad ma-
12 lum finem. Tertiò prouocantium, & pugnantium
13 in duello, iuxta decretum Tridentini, & Conſtitu-
14 tionis Gregorij XIII. Quartò, percuſſionis cle-
15 rici, iuxta *Can. ſi quis ſuadente*, 17. *quæſtion.* 4. Quintò, ſimoniæ realis ſcienter contractæ, atque etiam confidentiæ beneficialis (vide *Dub. tit.* 69.

DVBITATIO XXIX.

An, & quis poſſit in iſto caſu diſpenſare à priuatione officiorum, & inhabilitate ad illa?

SVMMARIVM.

1 *Pœna priuationis officiorum, & inhabilitatis ad illa ob violatam clauſuram non contrahuntur niſi poſt Iudicis ſententiam.*

2 *Pœnæ prædictæ ſi incurrantur ante Iudicis ſententiam, ſi res ſit occulta, poteſt ab ipſis Epiſcopus diſpenſare virtute Tridentini.*

3 *Superior Religionis etiam localis ex priuilegio poteſt in dictis caſibus diſpenſare.*

4 *Clericis miniſtrantibus Infirmis conceſſum fuit à Gregorio XIV. huiuſmodi priuilegium.*

5 *Superiores Ordinis Prædicatorum & conſequenter omnium Mendicantium gaudent eadem prorſus facultate erga alios Regulares ſubditos, qua gaudent Epiſcopi virtute Tridentini ex indulto Pij V.*

6 *Superior Religionis non poteſt alteri delegare facultatem recenſitam (ſtante clauſula per ſe ipſum) appoſita in dicta conceſſione.*

7 *Confeſſarius approbatus virtute bullæ cruciatæ non poteſt in his pœnis diſpenſare.*

8 *Nomine cenſuræ veniunt ſolum Excommunicatio, Suſpenſio, & Interdictum.*

9 *Regulares poſſunt abſolui ab hac, & ſimilibus inhabilitatibus à ſuis Confeſſariis per Prælatos deputatis ſemel in vita, dummodo per integrum annum qualibet hebdomada ſemel recitent pſalmos pœnitentiales cum litaniis, vel ſi ſint impediti ſuppleant in ſequenti.*

10 *Confeſſarius habens priuilegium abſoluendi ab omnibus caſibus reſeruatis, & a cenſuris, & pœnis conſurgentibus ex eis poteſt abſoluere toties quoties in foro conſcientiæ à prædictis priuationibus, & inhabilitatibus.*

11 *Superior Religionis etiam localis an poſſit ex priuilegio cum ſubditis etiam in foro externo in pœnis diſpenſare, eſt diſcrimen inter Doctores, pars vero negatiua eſt probabilior.*

SVPPONO, ex dictis *ſuprà Dubitat.* 23. has pœnas hîc non incurri abſque Iudicis ſententia, & ſic non dari caſum, quo res ſit occulta, cùm iam ad forum externum, ſeu contentioſum deducta ſit, Iudiciſque ſententia acceſſerit ex ſuppoſitione; quia tamē, vt *cit. dub.* 23. dicebam, nonulli ſentiunt oppoſitum; ideo hoc ſuppoſito, 1

Reſpondetur in opinione dicentium, has pœnas incurri ſine Iudicis ſententia (ſi res ſit occulta) poteſt diſpenſare Epiſcopus; quia in inhabilitate cōtracta ob delictum occultum poteſt Epiſcopus diſpenſare cum ſuis ſubditis, virtute Tridentini *ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 6. ſicuti ex communi dicebamus *cit. lib. de Parlament.* *Dub.* 4. *ſect.* 19. *ſubſect.* 33. Quin & in eodē caſu contra Graffium *par.* 1. *lib.* 4 *cap.* 23. *num.* 12 ex priuilegio poteſt Religionis Superior, etiam localis (cum hic quoque in ſuos ſubditos habeat iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem) diſpenſare ſimiliter cum ſuis ſubditis; ſicuti poteſt Epiſcopus cum ſuis. Vide apud Lezanam *to.* 1. *cap.* 10. *num.* 15. & *cap.* 18. *num.* 35. priuilegium Gregorij XIV. Clericis miniſtrantibus infirmis conceſſum, ibi: *Nec non cum iis, ſi opus fuerit, etiam cum ratihabitione, & abſterſione inhabilitatis, & infamiæ maculæ diſpenſare.* Vide etiam Motum Pij V. qui incipit: *Romani Pontificis*, apud Rodriq. *to.* 1. *qq. Regular. quæſt.* 61. *ar.* 9. *ad finem*, vbi Pontifex expreſsè conceſſit omnibus Superioribus Ordinis S. Dominici, & conſequenter omnium Ordinum Mendicantium, & fruentium eorum priuilegiis, vt erga ſuos Regulares ſubditos gaudeant eadem prorſus facultate, qua gaudēt Epiſcopi in ſuos virtute Tridentini *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *de reformat.* Vide etiam Rodriquez.

(margin: 2 beside "Reſpondetur"; 3 beside "& in eodē caſu"; 4 beside "num. 15. & cap. 18."; 5 beside "diſpenſare. Vide etiam Motum")

driquez *loco cit. q.* 24. *ar.* 17. & in Expoſit. dicti Motus Pij V. *num.* 36. Sorbum *ver. Ingreſſus in Monaſterium, num.* 11. Henriq. *lib.* 14 *cap.* 19. *num.* 2. Peirinum *tom.* 1. *priuileg. Minim. in Conſtit.* 6. *Iulij II. num.* 24. Dianam *part.* 3. *tract.* 2. *reſol.* 66. Portellum *in dub. Regular. ver. clauſura Monialium, numer.* 28. Bonacinam *de clauſura quaſt.* 1. *punct.* 5. & Lezanam *cit. cap.* 10. *numer.* 35. *& cit. capite* 18. *numer.* 46. *& capite* 25. *num.* 19. *& ver. clauſura, numero* 21. qui rectè ſubdunt, has pœnas hic non eſſe Pontifici reſeruatas, vti patet ex ipſo contextu.

6 Aduerte tamen, quod Religionis Superior non poſſit hanc facultatem alteri delegare; quia Pius V. in eo priuilegio expreſsè ait, vt Religionis ſuperior per ſeipſum id poſſit. Vide Sorbum, & Rodriq. *locis ſuprà citatis.*

7 Aduerte ſecundò, quod approbabatus Confeſſarius virtute Bullæ Cruciatæ non poſſit in his pœnis diſpenſare; quia dicta Bulla Cruciatæ ſolum abſolutionem à cenſuria concedit; & ex alio capite priuatio hæc, & inhabilitas non ſunt cenſuræ, ſed quædam aliæ diuerſæ rationis pœnæ, *cap. quærenti de verb. ſignif.* vbi expreſsè dicitur, nomine cenſuræ comprehendi ſolum excommunicatio-
8 nem, ſuſpenſionem, & interdictum. Vide Dianam *cit. reſol.* 66. Sorbum *loc. cit. verſ. dicitur tertiò*, & Rodriq. *in cit. Expoſit. Motus Pij V. num.* 35. qui ſubdunt, quod per priuilegium tamen Eugenij IV. (vt videre eſt apud compendium priuilegiorum Mendicantium, *ver. abſolutio extraordinaria quoad fratres* §. 3. *&* 4.) poſſint Regulares à ſuis
9 Confeſſariis per Prælatos deputatis abſolui ab hac & ſimilibus inhabilitatibus ſemel in vita; dummodo per integrum annum recitent qualibet hebdomada ſemel pſalmos pœnitentiales cum litaniis; & quod, ſi legitimo impedimento detenti aliqua hebdomada id facere omiſerint, poſſint ſupplere hebdomada anni ſequentis.

10 Aduerte tertiò, quod per priuilegium abſoluendi ab omnibus caſibus reſeruatis, & à cenſuris, & pœnis conſurgentibus ex eis (vti dicebam *Dubit. præcedenti ad fin.*) poſſit etiam Confeſſarius habens tale priuilegium, abſoluere toties quoties in foro conſcientiæ à prædictis priuationibus, & inhabilitatibus; præſertim quia prædictæ priuationis, & inhabilitatis pœnæ impoſitæ contra violantes prædictum Motum Pij V. non ſunt Pontifici reſeruatæ, ſicuti ſupra dicebam. Vide Doctores *ſuprà cit* & quæ nos dicebamus *lib. de Parlament. Dubit.* 4. *ſect.* 19. *ſubſect.* 31. *&* 32. *per totas*, & dicemus *infrà dubit. vlt.*

11 An autem Religionis Superior, etiam localis, poſſit ex priuilegio cum ſuis ſubditis, etiam foro externo, in pœnis diſpenſare?

Affirmant Rodriquez *tom.* 1. *qq. Regular. quaſt.* 24. *art.* 17. Cruz *lib.* 1. *de ſtatu Relig. cap.* 6. *dub.* 15 *con.* 6.

Negant verò probabilius (cum quoad hoc non videatur apparere euidens vllum Pontificium priuilegium) Peirinus *loco ſuprà cit. num.* 25. Lezana *cit. cap.* 10. *num.* 36. & Bonacina *de clauſur. quaſt.* 1. *punct.* 5. *num.* 5. Quod à fortiori in omnium ſententia verum eſt, ſi ſecuta fuerit Iudicis ſententia.

DVBITATIO XXX.

An, & quis, & ſub quibus pœnis prohibeatur ingredi Monaſterium Monialium?

SVMMARIVM.

1 *Quinam prohibeantur ingredi Monaſteria Monialium ſub pœna Excommunicationis latæ ſententiæ ſine licentia.*

2 *In caſu neceſſitatis ſi quis Monaſterium ingredi debeat, eſt ei obtinenda licentia in ſcriptis ab Epiſcopo, vel à Prælato ordinis.*

3 *Reges, Imperatores, eorumque Vxores, filij, & filiæ, non prohibentur ingredi ſepta Monaſterij Monialium contra Merollam.*

4 *Infantes nondum vſum rationis habentes non comprehenduntur in motu Gregorij XIII. contra ingredientes clauſuram, nec Moniales eos recipientes, dummodo ſpeciale præceptum non extet in oppoſitum.*

5 *Infans tam maſculus quam femella in dubio ſi ſeptennis ſit præſumitur vſum rationis adeptus eſſe, comprehendi prædicta prohibitione, peccare mortaliter, & excommunicationem incurrere, ſi ignorantia non excuſetur.*

6 *Vſus rationis an Maſculo, vel fœmina citius adueniat eſt diſſenſio.*

7 *Amentes etiam perpetui comprehenduntur in dicta prohibitione non quidem per ſe ipſos, qui peccare non poſſunt, ſed reſpectu Monialium, quæ non poſſunt admittere Puberes.*

8 *Moniales licitè à ſuo Monaſterio egreſſæ non includuntur in dicta prohibitione; & liberum eſt Abbatiſſæ iſtas abſque alia ſuperioris licentia admittere, præſertim ſi ſint eiuſdem ordinis, & habitus, & iter faciant; ſecus ſi ingrediantur ex pura recreatione, vel cauſa inuiſendæ amicæ.*

RESPONDETVR, prohiberi quemlibet cuiuſcumque generis, conditionis, ſexus, vel ætatis, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, ne ingrediatur intra ſepta Monaſterij Monialium ſine licentia: propter caſum aliquem neceſſitatis, in ſcriptis obtenta ab Epiſcopo, vel à Prælato Ordinis, cui Monaſterium exemptum ſubiectum eſt, *cap. periculoſo de ſtatu Regular. in* 6. ibi: *Nulli aliquatenus inhoneſtæ perſonæ, nec etiam honeſtæ (niſi rationabilis, & manifeſta cauſa exiſtat, ac de illius, ad quem pertinuerit, ſpeciali licentia) ingreſſus, vel acceſſus pateat ad eaſdem Moniales.* Item Tridentino *ſeſſ.* 25. *cap.* 5. *de Regular.* addita excommunicatione, ibi: *Ingredi intra ſepta Monaſterij nemini liceat, cuiuſcumque generis, aut conditionis, ſexus, vel ætatis fuerit, ſine Epiſcopi, vel Superioris licentia in ſcriptis obtenta, ſub excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda; dare autem tantum Epiſcopus, vel Superior licentiam debet in caſibus neceſſariis.* Item Motu proprio Gregorij XIII. qui incipit, *Vbi gratia*, ibi: *Et alias pœnas aliter ingredientibus, & Monialibus, quæ ingredientem admittunt*, Item tandem Motu proprio 1 2
Pij V.

Digitized by Google

Pij V. qui incipit, *Circa Paſtoralis* vbi innouantur, & confirmantur omnia contenta *in dicto cap. periculoſo*. Vide Suar. *tom.* 4 *de Relig. tract.* 8. *lib.* 1. *c.* 10. Bonacinam *de clauſ. q.* 4. *punct.* 1. *& ſeqq.* Nauarrum *cap.* 28. Cordubam *in Summ. quæſt.* 60. Lezanam *tom.* 1. *cap.* 25. *num.* 24. & Gauantum *in Man. Epiſcop. ver. Monialium clauſura*, *num.* 46. *& ſeqq.* An autem hæc iura vbique ſecundum omnem prohibitionis modum recepta ſint? vide *ſuprà dub.* 2. *in fine.*

3 Petes: An comprehendantur Reges, Imperatores, ipſorumque vxores, filij, & filiæ?

Reſpondetur contra Merollam *tom.* 1. *diſp.* 1. *diff.* 3. *num.* 470. & Bonacinam *de clauſ. q.* 4. *punct.* 1. *num.* 4. negatiuè, quia Gregorius XIII. dum loc. cit. Motu proprio prohibet ingredi perſonas cuiuſcũque conditionis, ſubdit; *Licet illæ perſonæ Comitiſſæ ſint*; quibus verbis manifeſtè excludit perſonas altioris Ordinis. Vide Rodriq. *tom.* 1. *q.* 48. *art* 1. & alios, quos citat, & ſequitur Diana *part.* 3. *tract.* 2. *reſol.* 67.

Obiicies; Tridentinum prohibet ingredi perſonas cuiuſcunque generis, ergo.

Reſpondetur; Tridentinum prohibere modo, quo prohibet Gregorius XIII non autem ſimpliciter; quod inde patet, quia Tridentinum etiam prohibet ingredi perſonas cuiuſcunque ætatis, & tamen non comprehendit infantes, vt mox *infrà* dicetur.

4 Petes ſecundò: An comprehendantur infantes, nondum vſum rationis habentes?

Reſpondetur etiam (dummodo ſpeciale præceptum non extet in oppoſitum) negatiuè; idque non ſolum quoad ipſos (quod certum eſt, cùm, vtpotè vſum rationis non habentes, nec culpæ, nec cenſuræ contrahendæ capaces ſint) ſed etiam quoad Moniales, quæ eos intra clauſuram admittunt, & quoad quoſcunque alios, qui huius ingreſſus ſunt cauſa. Ratio; quia licet Tridentinum *loco cit.* verbis prohibeat, ingredi perſonas cuiuſcunque ætatis, eius tamen mens eſt, comprehendere tantum eos, qui vſum rationis habent; ſiquidem eius prohibitionis finis eſt, ne Moniales perturbentur, & ad peccatum excitentur, quod non contingit ex ſolo ingreſſu, vel admiſſione infantium; & ſic ea communi docet Nauar. *cap.* 28. *addit.* 2. *ad numerum* 143. *& Comment.* 4. *numer.* 59. Henriq. *lib.* 4. *de pænit. cap.* 5. *numer.* 2. *& lib.* 13. *de excommun. cap.* 42. *num.* 3. Suar. *de relig. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 16. *numer.* 4. Miranda *tom.* 2. *quæſt.* 2. *art.* 1. *concl.* 1. Riccius *in prax. deciſ.* 648. Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcop. allegat.* 102. *num.* 32. Bonac. *de clauſ. q.* 4. *punct* 1. *num.* 5. Granad. *in* 1. 2. *S. Th. contr.* 7. *tract.* 3 *part.* 1. *diſp* 6. *ſect.* 5. Io. de la Cruz *de ſtatu Relig. lib* 1. *cap.* 5. *dub.* 2. *concl.* 3. Hieron. Rodriquez *in Compend. qq. Regular. reſol.* 26. *num.* 7. Merolla *tom.* 1. *diſp.* 1. *diffic* 7. *num.* 498. Diana *par.* 3. *tract.* 2. *reſol.* 57. Rodriq. *in expoſit. Motus Pij V. & qq. Regular. tom* 1. *quæſt.* 46. *art.* 1. Sorb. *ipart.* 2 *ver. ingreſſus in Monaſteria Monial. num.* 2. Zerola *part.* 1. *ver. Moniales ad* 8. *quæſit.* Llamas *in append.* §. 8. Layman *lib.* 4. *tract.* 5 *cap.* 12. *num.* 2. Naldus *ver. clauſura*, *num.* 4. Lezana *eod. ver. num.* 23. & Azor. *tom.* 1. *lib.* 13. *cap.* 8. *quæſt.* 5. quidquid dubitare videantur Paulus Tuſch. *de vtilitate, & regim. Eccleſ. lib.* 2. *cap.* 19. *num.* 25. Vgolinus *de poteſt. Epiſc. cap.* 21. §. 3. *num.* 3. & Corduba *in Summ. q.* 60. *in fin. edit.* 2. propter S. Congregationis declarationes (quas refert Lezana *to.* 1. *c.* 25. *n.* 24. Comitolus *in Reſponſ. Moral. lib.* 6. *q.* 19. Gauantius *in Manual. Epiſc. ver. Monialium clauſura n.* 31. & Scortia *in ſelect. Conſtitut. Theorem.* 336.) Nam declarationes iſtæ reuera intelliguntur ſolum de pueris conſtitutis in ea ætate, vt poſſint Monialibus occaſionem peccandi præbere.

Cæterum, in dubio, an infans vſum rationis adeptus ſit, & ſic comprehendatur hac prohibitione? 5
Reſpondetur, ſi ſeptennis ſit, præſumitur adeptus eſſe, & ſic comprehendi hac prohibitione, atque adeo ingrediendo peccare, & excommunicationem incurrere, ſi ignorantia non excuſetur; ſecus, ſi ſeptennis non ſit; quia cum vſus rationis communiter, completo ſeptennio, adueniat (vt communiter notant Doctores apud Cordubam *q.* 60. *ad fin.* & Bonacinam *de matrim. q.* 1. *punct* 4 *num.* 3.) in dubio ante talem ætatem non præſumitur. Quod intelligas non ſolum de infante maſculo, 6
ſed etiam de infante fœmella; quidquid dicant aliqui ſentientes, in fœmella vſum rationis postponi per annum, & ſic ei licere ingreſſum vſque ad octauum annum incluſiuè; alij verò tenentes vſum rationis in fœmella præuenire per annum, & ſic ei licere ingreſſum ſolum vſque ad ſextum annum ſimiliter incluſiuè: nam dicta hæc nulli ſolidæ rationi fundantur.

Petes tertiò; An includantur amentes? 7

Reſpondetur, quod (licet nonnulli, vt videre eſt apud Azorium *cit. capite* 8. *quæſt.* 5. ſentiant, includi amentes, ſi lucida interualla habeant; quia tunc peccare, & cenſuras contrahere poſſunt; ſecus ſi perpetuò amentes ſint, quia tunc idem iuris de ipſis eſt, ac de infantibus, cum vtrique nec peccare, nec cenſuras contrahere poſſint) nihilominus dicendum ſit, etiam perpetuò amentes includi, ſi pubertatem conſecuti ſint, non quidem vt ipſi peccent, & excommunicationem contrahant (cùm tales peccati, & excommunicationis, ob defectum vſus rationis, incapaces ſint) ſed admittentes, & quicunque talis ingreſſus cauſa ſunt, vtpotè prohibitioni huic contrauenientes. Ratio; quia talium, licet perpetuò, amentium ingreſſu Moniales conturbari, & ad peccatum excitari poſſunt, Nauar. *Comment.* 4. *num.* 155. Rodriquez, Llamas, & Zerola *locis ſuprà cit.* Suar. *de Relig. lib.* 1. *cap.* 10 *num.* 5. Miranda *in tract. de Monialib. q.* 2. *ar.* 1. *concl.* 1. *ad fin.* Barboſa *de offic. & poteſt Epiſc. allegat.* 102. *num.* 32. Bonac. *de clauſ. q* 4. *punct.* 1. *num.* 17. Tamburin. *de iure Abbat. diſp.* 22. *q.* 5. Lezana, *ver. clauſura, num.* 23. *& tom.* 1. *cap.* 15. *num* 24.

Petes quartò, An includantur Moniales licitè è ſuo Monaſterio egreſſæ? 8

Reſpondetur negatiuè, ita vt liberum ſit Abbatiſſæ, iſtas abſque alia Superioris licentia admittere; quia cum ſit valde decens honeſtati Monialis egreſſæ, eam admitti, non videtur, mentem Pontificis fuiſſe, eam etiam ab ingreſſu, vel admiſſione ad clauſuram excludere (præſertim ſi Monialis ſit eiuſdem ordinis, & habitus, ac ſunt Moniales Monaſterij, quod ingreditur; quia tùc tali Monaſterio non cenſetur extranea) quod tamen intellige, ſi ex cauſa ingrediatur (vt ſi iter agens eò accedat in hoſpitium admittenda, & maximè, ſi ibi in alia domo commodè pernoctare non poſſit) ſecus, ſi ingrediatur ex pura recreatione, vel cauſa inuiſendæ amicæ, aut conſanguineæ; & maximè, ſi ſit diuerſi Ordinis, & habitus; cum eas poſſe per crates inuiſere, & alloqui. Vide Llamas *in append.*

append. §. 11. *in fin.* & alios, quos citat Bonacina *de clauſura*, *q.* 4. *punct.* 1. *num.* 3. quamuis ipſe noſtram ſententiam non ſequatur, quoad Monialem diuerſi Ordinis, & habitus; ex eo quod talis cenſeatur extranea Monaſterio, ſed quod dixi, eſt etiam probabile, cum ad oppoſitam iſtam rationem facilè pateat Reſponſio ex dictis.

DVBITATIO XXXI.

An, & quid veniat nomine Monaſterii Monialium?

SVMMARIVM.

1 *Nomine Monaſterij Monialium venit ſpatium illud, quod intra Monaſterij ianuam ſemper clauſam continetur, modo clauſuræ deputatum ſit.*

2 *Recipiens ſe intra Monaſterij ianuam, quæ ſemper claudi ſolet etiam ad vnum, vel duos pedes, incurrit ſecundum probabiliorem opinionem pœnas latas contra violatores Clauſuræ.*

3 *Item Recipiens ſe intra Viridarium, vel Vineam, vel Chorum; ſecus ſi ſe ſiſtat in ianua ex parte exteriori, quæ ſecularibus patet.*

4 *Spatium nondum Clauſuræ deputatum non venit nomine Monaſterij.*

RESPONDETVR, venire ſpatium illud quod intra Monaſterij ianuā ſemper
1 clauſam continetur, modo clauſuræ deputatum ſit. Vnde Monaſterium ingredi dicitur, & conſequenter pœnas ingredientium Monialium Monaſteria contra-
2 hit, qui ſe recipit intra Monaſterij ianuam, quæ ſemper claudi ſolet, etiam ſi fortè ad vnum, vel duos pedes intra illam ſe recipiat, iuxta communiorem, & probabilem opinionem, *vt infra dubio* 53. dicam.
3 Item, qui ſe recipit intra Viridarium, vel vineam Monialium ſeptam, & intra clauſuræ limites contentam, vel intra chorum Monialium; ſecus, ſi ſe ſiſtat in ianua ex parte exteriori, quæ ſecularibus patet, & ad quam Monialis ſeipſam ſine clauſuræ violatione recipere non poteſt: quapropter ſine clauſuræ violatione poteſt perſona ſecularis, & Monialis ſimul eſſe in ianuæ illius limine, ſi ſcilicet à parte exteriori ſit ſecularis, ab interiori autem ſit Monialis; quia in tali caſu neutra perſona ſuos limites tranſgreditur; cum pars exterior ſit extra clauſuram, interior autē intra illam. Vide Rodrig. *to.* 1. *q.* 46. *ar.* 1. Suar. *to.* 4. *de relig. lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 6. *& ſeqq.* & quę dicebantur *dub.* 4. & dicentur *dub* 53.

Dixi, *modò clauſuræ deputatum ſit*, quia ſi ſpatium
4 illud nondum clauſurę deputatum, & addictum eſt, non venit nomine Monaſterij, ita vt ingreſſus ad illud interdictus ſit, vti accidit, dum Monaſterium conſtruitur, & ædificatur, & clauſuræ nondum ſubiectum eſt, ſic declarauit S. Cardinalium Congregatio 1584. teſte Coriolano *par.* 2. *caſu* 3. *q.* 1. *n.* 29. & Sorbo *ver. Ingredi*, *n.* 11.

DVBITATIO XXXII.

An, & quis poſſit concedere licentiam ingrediendi Monaſteria Monialium?

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus concedere poteſt licentiam ingrediendi Clauſuram Monaſterij ſibi ſubiecti auctoritate etiam delegata; idem etiam poteſt ſuperior Regularis in Monaſterio ſibi ſubiecto.*

2 *Eius eſt licentiam concedere cuius eſt clauſuram Monialium indicere.*

3 *Cui ligandi facultas competit, ſoluendi etiam facultas competere conſueuit.*

4 *Res per quas cauſas naſcitur per eaſdem diſſoluitur.*

5 *Superior ille eſt, qui Monaſterio præeſt.*

6 *Epiſcopus non poteſt concedere licentiam ingrediendi clauſuram Monaſterij ſubiecti Regularibus.*

7 *Epiſcopus vbi eſt introducta conſuetudo poteſt dare licentiam ingrediendi clauſuram Monaſterij ſubiecti Regularibus, & etiam licentiam eorum regiſtrare, ſeu approbare, ſecus tamen eſt præciſa conſuetudine.*

8 *Declarationes ſac. Congregationis circa hoc recenſentur, & conciliantur*

RESPONDETVR, quod (quamuis aliqui probabiliter teneant, poſſe 1
ſolum Epiſcopum, etiam quando Monaſterium non eſt ipſi, ſed Regularibus ſubiectum, ex Tridentino *ſeſſ.* 25. *de Regular. c.* 5. vbi Concilium diſiunctiuè loquitur, aſſerens, eam licentiam ab Epiſcopo, vel Superiore concedendam eſſe; ita Zecchius *de Republ. Eccleſiaſtica, tit. de Regular. cap.* 3. *nu.* 15. vbi ait ſic declaraſſe S. Cardinalium Congregationem; & Zerola *ver. Moniales, ad* 8. *quæſit. verſ.* 4. *ad fin.* vbi dicit ſic ſe vidiſſe Neapoli obſeruari) nihilominus probabile etiam ſit, dictam licentiam concedere poſſe Epiſcopum auctoritate ordinaria (quando Monaſterium eſt ſibi ſubiectum) auctoritate delegata (quando eſt ſubiectum immediatè ſedi Apoſtolicæ) Prælatum verò Regularem concedere poſſe, quando Monaſterium eſt ſubie-
ctum Regularibus. Ratio; quia eius eſt licentiam 2
concedere, cuius eſt clauſuram Monialibus indicere, vt rectè dixit Monachus *in cap. periculoſo, de ſtatu Regular. in* 6. *numer.* 1. *&* 2. Franch. *ibidem numer.* 5. Dominicus *numer.* 10. Bonacina *de clauſura, quæſtion.* 4. *punct.* 2. Lezana *ver clauſura, num.* 24. *& tom.* 1. *cap.* 25. *numer.* 25. & ratio 3
eſt; quia cui ligandi facultas competit, ſoluendi etiam facultas competere conſueuit, iuxta 4
illud: *Res per quas cauſas naſcitur, per eaſdem diſſoluitur.* At Epiſcopi eſt in priori duplici Monaſterio tantum clauſuram indicere, & egreſſus licentiam in caſibus neceſſariis concedere; Superioris Regularis autem in poſteriori Monaſterio, ſicut ex probabili ſententia *ſupra dubitat.* 6. *&* 7. dicebam; ergo idem dicendum in caſu noſtro de concedenda iſta licentia ad ingreſſum.

Confirmatur; quia ſic habetur ex *cit. cap. periculoſo*

periculoſo, (quod per Tridentinum *eod.cap.*5. non corrigitur, ſed innouatur, & confirmatur) ibi *De illius, ad quem pertinuerit licentia*, vbi Archidiac. *num.* 2. Ioan. Andr. *num.* 2. Ancharan. *num.* 3. & alij paſſim explicant, Superiorem hunc eſſe,
5 qui Monaſterio præeſt; at Epiſcopus ſolum præeſt poteſtate ordinaria Monaſteriis ſibi ſubiectis, & poteſtate delegata ſubiectis immediatè Sedi Apoſtolicæ, iuxta Tridentinum *cit. ſeſſ.* 25. *de Regularib. cap.* 9. & nullo pacto præeſt Monaſteriis,
6 quæ ſubduntur Regularibus, ergo ſolum in iis prioribus, non autem in iſtis poſterioribus Monaſteriis concedere poteſt ingreſſus licentiam, atque ita tenent Nauarrus *cap.* 28. *addit.* 1. *ad num.* 143. *cap.* 25. & *Comment.* 4. *num.* 60. *de Regularib.* ſubdens, ſic declaratum eſſe à Pio V. Azor. *tom.* 1. *lib.* 13. *cap.* 8. *quæſ.* 7. Graff. 1. *part. deciſ. lib.* 4. *cap.* 23. *num.* 6. Llamas *in append.* §. 5. Confectius *in priuileg. Mendicant. tit.* 20. *cap.* 6. Lezana *tom.* 1. *cap.* 25. *num.* 25. & *tom.* 2. *cap.* 1. *num.* 22. & *ver. clauſura num.* 24. Suarez *de Relig. lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 11. Miranda *de Monialib. quæſt.* 2. *art.* 2. *concluſ.* 1. Barboſa 5. *part. allegat.* 102. *num.* 40. Bonacin. *de clauſura quæſt.* 4. *punct.* 2. *num.* 3. Rodriquez *tom.* 1. *qq. Regular. quæſt.* 46. *art.* 2.

7 Confirmatur ſecundò; quia licet nonnullæ Cardinalium Declarationes (quas refert Lezana *cit. ver. clauſura, num.* 24. & Suar. *tom.* 4. *de Religion. tract* 8. *lib* 1. *cap.* 10. *num.* 15. in his verbis: *Vbi poſt Tridentinum fuerit conſuetudo introducta, vt Epiſcopus det hanc licentiam in Monaſteriis Regularibus ſubiectis, obſeruanda eſt; vbi autem fuerit conſuetudo introducta, vt Epiſcopus habeat ſuperintendentiam aliquam ſuper cõceſſione talium licentiarum, verbigratia quod debeant apud ipſum regiſtrari, obſeruanda ſimiliter eſt, quamuis Epiſcopus non poſſit tunc licentiam improbare*) velint ſtandum eſſe conſuetudini, tamen, præciſa ſaltem conſuetudine, apud Tamburinum *de iure Abbat. diſp.* 24. *quæſt.* 1. & Lezanam *loco ſupra cit.* ſacra eorundem Cardinalium Congregatio in aliis declarationibus decreuit *licentias ingrediendi intra ſepta Monialium ex vera tantum neceſſitate concedere quoad Monaſteria Regularibus ſubiecta ſpectare tantum ad ipſum Superiorem Regularẽ*, qui Superior Regularis quãdoque eſt generalis, quandoque eſt Prouincialis, vel ipſorum Vicarius, quandoque eſt Prælatus Conuentualis, iuxta ſtatuta, vel morem Religionum, & Monaſteriorum ipſarum Monialium; ſiquidem licentiam ingreſſus hanc concedere eſt illius, cuius eſt clauſuram Monialibus indicere, quod ad dictos Prælatos ſpectare ſolet, ſicut *Dubitatio.* 6. dicebam. Quapropter

8 Ad oppoſita; & primò ad id (quod affertur ex Tridentino, quod loquatur disiunctiuè) Reſpondetur, Concilium disiunctiuè loqui, vt denotet, licentiam Epiſcopi neceſſariam eſſe, & ſufficere reſpectu Monaſteriorum prioris generis, licentiam autem ſuperioris Regularis ſimiliter neceſſariam eſſe, & ſufficere reſpectu Monaſteriorum poſterioris generis. Et ad id, quod ſubditur de quibuſdam aliis Cardinalium declarationibus in oppoſitum, Reſpondetur iuxta dicta, illas ad ſummum intelligi, vbi ſic eſt conſuetudo loci introducta, præſertim, quia ſic concordantur inter ſe prædictæ declarationes, alioquin ſibi contrariæ; & quia Romæ huiuſmodi licentia non conceditur à Prælatis Religionum, ſed à Prælato ad curam Monialium ſpecialiter per ſummum Pontificem deputato.

Cæterum, an poſſit etiam concedere licentiam ad ingreſſum Capitulum Sede vacante, Vicarius Epiſcopi, vel Vicarius Capituli Sede vacante, vel cuiuſcunque alterius iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentis; dic, vt dicebam *ſupra Dubit.* 8.

DVBITATIO XXXIII.

An poſſit concedere licentiam ingrediendi, Prælatus Regularis Conuentualis?

SVMMARIVM.

1 *Prælatus Regularis conuentualis poteſt concedere licentiam ingrediendi clauſuram Monaſterii Monialium ſibi ſubiecti, dummodo à ſuis ſuperioribus Generalibus eadem ablata non ſit talis facultas.*

2 *Generalis, vel Prouincialis non poteſt dare licentiam ingrediendi Monaſterium Monialium Auctoritate Pontificia ſoli Prælato conuẽtuali ſubiectum, quamuis tempore viſitationis poſſit inquirere an abuſus fuerit dicta facultate.*

3 *Ingreſſus intra Monaſteria Monialium abſque ſpeciali Pontificis licentia fratribus Minoribus in eorum Regula interdicitur.*

4 *Regula prædicta cum nullum Monaſterium excipiat, intelligitur de Monaſteriis quarumcunque Monialium.*

5 *Generalis nihil poteſt fratribus Minoribus concedere quoad ingreſſum in Monaſteria Monialium propter Nicolai III. declarationem.*

6 *Cardinales, & Epiſcopi, vel alij habentes priuilegium ingrediendi Monaſteria Monialium cum ſociis, non poſſunt aſſumere pro ſociis fratres Minores, ſi de ipſe non fiat mentio in dicto priuilegio.*

7 *Fratres Minores ex indultu Leonis X. vocati à Prælatis Eccleſiarum, aut à Prælatis Religioſis, aut à Viſitatoribus habentibus curam aliquorum Monaſteriorum Monialium ad hoc vt viſitent prædicta Monaſteria &c. poſſunt ingredi.*

8 *Limita quod ſi illi fratres ſubditi fuerint, obtinere prius debent licentiam à ſuis ſuperioribus.*

9 *Prælati Conuentuales ad hunc ingreſſum non indigent licentia Prouincialium.*

10 *Conceſſio prædicta non eſt reuocata per motum Gregorij XIII. qui incipit, vbi gratia.*

11 *Priuilegium perſonale non dicitur ſolum, eo quod Perſonæ particulari concedatur; ſed etiam quia conceditur certo Perſonarum generi.*

12 *Priuilegium relatum ad Perſonas dicitur perſonale, & relatum ad locum, Ciuitatem, Religionem, Monaſterium, vel Collegium eſt Reale.*

13 *Fratres Minores vt ingrediantur Monaſteria Conceptionis, & ſanctæ Claræ ipſis ſubiecta*

præter caſus in Regula Monialium conceſſos, indigent ſedis Apoſtolicæ licentia.

14 *Opinio Rodriquez nempe ſufficere legitimam cauſam & ſuperioris licentiam ſtante decreto ſac. Concilij Tridentini ſatis non probatur, & cur.*

15 *Ingreſſus permiſſus an non intelligitur ſecundum conſuetudinem legitimè introductam.*

1 RESPONDETVR, quod (quamuis nonnulli, vt Suar. & Confectius in *locis ſuprà cit.* negent, tenentes, poſſe talem licentiam concedere ſolum Generales, Prouinciales, & alios quibus ipſi commiſerint) tamen affirmandum ſit (ſi talis Prælatus Regularis Côuentualis ſit ſuperior illius Monaſterij Monialium, & à Superioribus, immediatis, vel Conſtitutionibus ablata non ſit ipſi facultas) Ratio; quia iura abſolutè, & generaliter eradunt, id ad ſuperiorem pertinere.

Et hoc adeò verum eſt, quod, ſi auctoritate Pon-
2 tificia Monaſterium ſoli Prælato Conuentuali ſubiectum ſit, non poſſit Generalis, vel Prouincialis licentiam ingreſſus ad tale Monaſterium concedere; cùm in tali caſu ipſi nullam iuriſdictionem in illud Monaſterium habeant: quamuis poſſint quidem, dum viſitant, inquirere, an Prælatus ille iuſtè facultatem ingrediendi conceſſerit; quia per hoc non exercent iuriſdictionem in Monaſterium illud, ſed in Religioſum ſibi ſubiectum, de cuius criminibus omnibus (cùm ſit ipſis ſubditus) inquirere poſſunt, ſicut & de aliis ſubditis. Idemque propter eandem rationem dicas de Epiſcopo reſpectu clerici ſecularis, cui ſoli Monaſterium aliquod ſubditur. Vide Rodriquez *cit. quæſtio.* 46. *art.* 5. & Bonacinam *de clauſura quæſt.* 4. *punct.* 2. *numer.* 5.

Aduerte tamen hic, quod Fratribus Minoribus
3 interdicatur in ſua Regula ingreſſus abſque ſpeciali Pontificis licentia, his verbis: *Præcipio Fratribus vniuerſis, ne ingrediantur Monaſteria, præter illos quibus à Sede Apoſtolica conceſſa eſt licen-*
4 *tia ſpecialis.* Quam Regulam declarauit Gregorius IX. (vt refert Collector priuilegiorum Mendicantium, ver. Ingreſſus in Monaſteria Monial. *num.* 1.) intelligi de Monaſteriis quarumcumque Monialium, cùm Regula nullum excipiat. Et (quamuis poſtea Alexander IV. & Innocentius IV. dictam declarationem Gregorij IX. coarctauerint ad ſola Monaſteria S. Dominici, & S. Claræ, & Gregorius X. decreuerit, quod Fratres Minores poſſint declaratione Alexandri IV. & Innocentij IV. vti ex ſui Generalis diſpenſatione) tamen quia tandem Nicolaus III. decreuit, ſtandum eſſe declarationi Gregorii IX. qua Pontifex declarauit, in quælibet Monialium Monaſteria ingreſſum Fratribus Minoribus eſſe interdictum, fit, quod nihil iam poſſit Generalis in hoc caſu concedere pro-
5 pter hanc vltimam Nicolai III. declarationem. Videatur idem Collector *loc. cit. num.* 9. & 10. Rodriq. *quæſt.* 46. *ar.* 3. *in princip.* Miranda *de Monialib. q.* 2. *ar.* 3. *concl.* 1. & Bonac. *de clauſ. q.* 4. *punct.* 2. *num.* 7. qui propterea rectè inferunt, Cardinalem, Epi-
6 ſcopum, vel alium habentem priuilegium ingrediendi Monaſteria Monialium cum ſociis, quos ſecum aſſumere voluerit, non poſſe aſſumere Fratres Minores: cùm iſti, vt dicebam, non poſſint ingredi Monaſteria Monialium abſque ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia; & in prædicto priuilegio, vt ſuppono, non fiat mentio de ipſis Fratribus Minoribus.

Conceſſit tamen Leo X. dictis fratribus Mino-
ribus, quod vocati à Prælatis Eccleſiarum, aut à 7
Prælatis Religioſis, aut à Viſitatoribus habentibus curam aliquorum Monaſteriorum Monialium, ad hoc vt viſitent prædicta Monaſteria, vel exerceant omnia alia, quæ in Monaſteriis ſibi ſubiectis exercent, vel ad hoc, vt intrent cum ipſis Prælatis, vel Viſitatoribus ad videndum officinas, & totum Monaſterium interius poſſint ingredi non obſtanti-
bus ſuæ Regulæ prohibitionibus, & declarationi- 8
bus, dummodo, ſi Fratres illi ſubditi fuerint, impetrent ſuorum Superiorum licentiam, ſic Bonacina *vbi ſuprà*, & Rodriq. *loc. cit. q.* 47. *ar.* 8. vbi rectè no-
tant duo. Primum, Prælatos Conuentuales ad hunc 9
ingreſſum non indigere licentia Prouincialis; quia conceſſio loquitur de Fratribus, qui ita ſubditi ſunt, vt nullum ſuperioritatis munus obtineant; cum, ſi illud obtinent, poſſint ſibimet ipſis diſpen-
ſare, ſicuti poſſunt cum aliis, vti dicetur *dub.* 34. Se- 10
cundum, conceſſionem hanc non eſſe reuocatam per Motum Gregorij XIII. qui incipit, *Vbi gratiæ*, in quo reuocantur omnes facultates ingrediendi
Monaſteria Monialium, cùm ibi non fiat expreſſa 11
mentio de priuilegio quibuſcunque perſonis conceſſo, & ſic de omni priuilegio perſonali (nô enim priuilegium perſonale ſolum dicitur, quod perſonæ particulari conceditur, ſed etiam quod conceditur certo perſonarum generi, vti conſtat ex *l. quia tale,*
ff. ſolut. matrim.) Nec de priuilegio reali, quale eſt 12
hoc conceſſum toti Religioni Fratrum Minorum, ſiquidem priuilegium relatum ad perſonas dicitur perſonale; at relatum ad locum, ciuitatem, Religionem, Monaſterium, vel Collegium, eſt reale, & ideo perpetuum, vt ad poſteros in perpetuum tranſeat; vti rectè tradunt Doctores, quos citat, & ſequitur Suarez *de legib. lib.* 8. *cap.* 3. *numero* 4. Socinus *in leg.* 2. *ff de rebus dubiis, numero* 4. Rodriquez *tom.* 1. *quæſtion.* 47. *art.* 8. *ad fin.* Bonac. *de clauſura quæſt.* 4. *punct.* 2. *numero* 8. & Barboſa *in cit. leg. quia tale*; & conſtat *ex leg. forma, §. quamquam, ff. de cenſib.* vbi gloſſ. rationem reddit; quia licet partes illius Communitatis quotidie mutentur, ſemper tamen manet eadem Communitas, vel idem populus, *l. proponebatur. ff. de iudiciis.*

Aduerte ſecundò, quod ad ingreſſum in Mo-
naſteria Conceptionis, & Sanctæ Claræ Fratribus 14
Minoribus ſubiecta, præter caſus in talium Monaſteriorum Monialium Regula conceſſos, exigatur Sedis Apoſtolicæ licentia, vti refert idem Collector *citat. verſ. Ingreſſus in Monaſteria Monialium, numero* 2. & *ſeqq.* vbi tamen varias Pontificum conceſſiones, & reuocationes affert: quapropter Rodriquez *tom. qq. Regular. quæſtion.* 46. *art.*
3. & 6. poſt longam de hac re diſcuſſionem con- 15
cludit, ſtandum eſſe decreto Tridentini *ſeſſ.* 25. *de Regular. cap.* 5. vbi generaliter concedit ingreſſum in Monaſteria ex legitima cauſa, & Superioris licentia. At (quia Tridentinum *eadem ſeſſ.* 25. *cap.* 22. ait: *Si qui verò Regulares, tam viri, quam mulieres ſunt, qui ſub arctiori Regula, vel ſtatuto viuunt, eos ab eorum inſtituto, & obſeruantia S. Synodus amouere non intendit.*) quod dicit Rodriquez mihi ſatis non probatur, niſi id iam per aliquod poſterius priuilegium, vel legitimè introductam conſuetudinem in vſu poſitum ſit; ita vt quid dicendum ſit de Fratribus Minoribus, & de Monaſteriis Conceptionis, & S. Claræ, quoad ingreſſum, attendi ſemper debeat

conſuetu

conſuetudo legitimè introducta; Rodriq *cit. art.* 3. & 6. Miranda *de Monialib. q.* 2. *art.* 2. & 3. Caſſarubius *in Compend. privileg. Mendi. ant. ver. ingredi Monaſteria Monial. n.* 2. & *ſeqq.* Bonacina *de clauſura q* 4 *punct.* 2. *num.* 6. & 7. Tamburinus *de iure Abbat. diſp.* 23. *q.* 4. & Lezana *ver. clauſura, n.* 24.

DVBITATIO XXXIV.

An poſſit concedere licentiam ingrediendi Abbatiſſa?

SVMMARIVM.

1 *Abbatiſſa licet ſit verè ſui Monaſterij ſuperior, non tamen poteſt dare licentiam ingrediendi Monaſterium; quia etiam ipſa, ſicut aliæ Moniales, tenetur præcepto Clauſuræ.*

2 *Grauitas præcepti clauſuræ exigit, vt facultas concedendi licentiam in Monaſteria ingrediendi non committatur Prudentiæ mulieris.*

3 *Abbatiſſa, vel quicumque alius neque ex commiſſione Prælati poteſt hanc licentiam concedere.*

4 *Abbatiſſa, vel Confeſſarius poteſt facultatem ingreſſus concedere ex ſuperioris poteſtate ſibi attributa in caſibus frequenter occurrentibus; cum ad ſuperiorem aditus ſæpe non pateat.*

1 RESPONDETVR, quod (quamuis cum Nauarro *cap.* 28. *addit.* 2. *ad num* 143. *cap* 25. affirmandum videatur, quia tam Tridentinum, quàm *cap. periculoſo* aiunt, id ſpectare ad Superiorem, cùm ex alio capite Abbatiſſa verè ſit ſui Monaſterij Superior *cap. delicta de exceſſib. Prælat.* & *cap attendentes*, §. *ſtatuimus de ſtatu Monachor.* & conſtat ex facultate, quam poteſt concedere ad vſum, & diſpoſitionem bonorum temporalium) negandum tamen ſit; quia illius ſuperioris tantum eſt hanc licentiam concedere, cuius eſt Monialibus clauſuram indicere: at hoc nō eſt Abbatiſſæ (cùm ipſa clauſuræ præcepto teneatur, ſicut & cæteræ Moniales) ergo. Accedit, quia ſic videtur exigere grauitas rei, & indicare vterque textus ſupra adductus, quod ſcilicet id non com-
2 mittatur prudentiæ mulieris, Monach. *in dict. cap. periculoſo, num.* 1 & 2. Dominic. *ibid. nu.* 10. Franch. *num.* 5. Nauar. ſibi contrarius *Comment.* 4. *num.* 59. *de Regular. Rodrig. cit. q* 46. *num.* 1. & *ſeqq* Azor. *lib.* 13. *cap.* 8. *q.* 6. Confectius *tit.* 20. *cap.* 6. Bonac. *de clauſ. q.* 40. *punct.* 2. *num.* 5. & Suar. *tom.* 4. *de Relig. tract.* 8 *lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 14. Subdens, quod Abba-
3 tiſſa, vel quicumque alius, neque ex commiſſione Prælati poſſit hanc licentiam concedere.

An autem poſſit Abbatiſſa facultatem ingreſſus
4 concedere in caſu repentinæ neceſſitatis, dicam *infrà dub.* 36.

Interim dico, poſſe Abbatiſſam, vel Confeſſariū facultatem ingreſſus concedere ex Superioris poteſtate ſibi attributa in caſibus frequenter occurrentibus, cùm ad Superiorem aditus ſæpe non pateat. Nauar. *loc. cit. num.* 60. Rodriq. *vbi ſuprà in fin.* Graff. 1. *par. dec. lib.* 4. *c.* 23. *n.* 6. & Bonacina *cit. n.* 5. contra Suar. *cit. n.* 14.

DVBITATIO XXXV

An poſſit ingredi ſine licentia alterius in caſibus neceſſariis, qui poteſt aliis in iis caſibus licentiam concedere?

SVMMARIVM.

1 *Qui poteſt aliis in caſibus ſupradictis concedere licentiam ingrediendi Monaſteria Monialium, poteſt etiam ea pro ſe vti, ſi opus fuerit.*

2 *Concedens licentiam ex officio aliis ingrediendi Monaſteria non debet eſſe deterioris conditionis quam alij, ſed debet vti in ingreſſu dictis conditionibus, hoc eſt vt id faciat in caſibus neceſſariis, & à paucis, iiſque ſenioribus, ac Religioſis Viris comitatus.*

3 *Deputatus ad officium dandi huiuſmodi licentiam, licet ſit Delegatus, vtitur eadem facultate, ſecus ſi ſit facultas commiſſa ad peculiares Confeſſarios, vt ad Ordinarios Monialium, & is non ſit ex iis.*

4 *Cauſa limitata limitatum producit effectum, & facultas non excedit limites ſuos.*

5 *Per paucos in motu Gregorij XIII. intelliguntur tres, nec non quatuor, vel etiam quinque.*

6 *Per Religioſos intelliguntur etiam ſæculares Religioſis moribus dotati, & etiam matronæ graues, & vita exemplares.*

RESPONDETVR, quod (quamuis 1
Collector priuilegiorum ver accedere ad Monaſteria Monial. *q. vlt.* in annotationibus Cordubæ circa finē, verſ. quoad illa duo, neget ex eo, quia nemo poteſt ſecum diſpenſare) tamen affirmandū ſit; quia oppoſitum eſt multò probabilius, cùm ipſe non eſſe debeat deterioris conditionis, quàm alij; ſicuti probabam *cap.* 15. *Dubit.* 17. tum
quia Gregor XIII. in Motu proprio, qui incipit: 2
dubiis, quæ emergunt, id clarè decidit, ibi: *Declaramus præterea, tam ſeculares, quàm Regulares, quibus cura, & regimen Monaſteriorum Monialium quouis modo incumbit, facultate ſibi ex officio attributa ingrediendi Monaſteria prædicta, ita demum vti poſſe, ſi id faciant in caſibus neceſſariis, & à paucis, iiſque ſenioribus, ac religioſis perſonis comitati.* Ergo ex officio facultatem habet vtendi licentia, quam quis poteſt concedere aliis, ſeruatis dictis conditionibus, vt ſcilicet non ingrediatur, niſi à paucis, iiſque ſenioribus, ac religioſis viris comitatus Nauar. *lib.* 3. *Conſil. tit. de ſtatu Monachor. conſ.* 6 & 9. Corduba *in Annotat. ver. accedere ad Monaſteria Monial. q. vlt.* Rodrig. *cit. q.* 46. *ar.* 5 *in princip.* Llamas *in append.* §. 7. Azor. *cit cap.* 8. *q* 9. Layman. *lib.* 4. *tract.* 5. *cap.* 15. *n.* 2. Suar *tom.* 4. *de relig. lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 23. Miranda *tract. de Monialib. quæſt.* 2. *ar.* 14. & Bonacina *de clauſura q.* 4. *punct.* 2. *n.* 9.

Quin ſequitur, quod propter eamdem rationem 3
idem dicendum ſit de illo, qui aliis ingreſſus licentiam concedere poteſt ex facultate ſibi delegata; eaque limitata, non quidem ad certas perſonas, ſed ad officium, vt ſi commiſſa ſibi eſſet facultas concedendi licentiam Confeſſariis in genere, neceſſitate poſtulante, tunc ipſe poſſet

4 ingredi ſine alterius licentia, ſi ſit Confeſſarius: ſecus ſi eſſet facultas commiſſa ad peculiares Confeſſarios, vt ad Ordinarios Monialium, & ipſe non ſit ex his; quia cauſa limitata limitatum producit effectum; & facultas non excedit limites ſuos.

5 Cæterum, cum dicitur in dicto Motu Gregorij XIII. quod Prælati debeant ingredi *à paucis, iiſque ſenioribus, ac religioſis perſonis comitati*, per paucos intellige tres, ſic Miranda de Monialibus *quæſt.* 2. *art.* 15. *concl.* 3. & Lezana *ver. clauſura, n.* 32. quamuis alij, vt Tamburinus *de iure Abbat. diſp.* 24. *quæſit.* 10. & Victorellus *de orig. & clauſur. Monial.* §. *An Confeſſor.* ad exequias, non improbabiliter intelligant quatuor, vel etiam quinque. Et per religioſos intellige etiam ſeculares, religioſis moribus dotatos, & matronas graues, & vita exemplares.

DVBITATIO XXXVI.

An licentia ingrediendi requiratur, quod ſit ſpecialis? Vbi etiam, an iam conceſſa intelligatur pro vna vice tantum?

SVMMARIVM.

1 *Licentia ingrediendi debet eſſe ſpecialis, & iam conceſſa intelligitur pro vnica tantum vice.*

2 *Licentia ingrediendi Monaſterium Monialium non ſufficit, nec valida eſt ſi non faciat mentionem de ingreſſu Monaſterij etiam ſi ſit ad quoſcumque actus per ſuperiorem conceſſibiles, valida tamen eſt ſi ſit ad ingreſſus cuiuſcumque Monaſterij.*

3 *Licentia ingrediendi indefinitè conceſſa intelligitur pro vna vice tantum, niſi aliud in ea explicetur.*

4 *Priuilegium in fauorabilibus extenditur etiam ad iteratos actus, quoties abſolutè conceditur, ſecus eſt ſi aliud de mente concedentis colligatur.*

5 *Pontifex concedens indulgentiam Eccleſiam viſitantibus, intelligitur conceſſa vt ſapius in die illam viſitans toties lucretur indulgentiam.*

6 *Iubilaum, ſi prima hebdomada lucretur, poteſt etiam repetendo opera in illo praſcripta, in altera hebdomada obtineri.*

7 *Nuptias contracturus ſi diſpenſationem abſolutè obtinuit à voto perpetua continentia vt nubat cum perſona expreſſa, poteſt ea impedita contrahere cum alia, ſecus ſi diſpenſatio conferatur limitate verbi gratia ne mulier decepta infamiam incurrat.*

8 *Priuilegium eligendi ſibi Confeſſarium poteſt intelligi toties quoties opus fuerit confiteri, & quod poſſit mutare.*

9 *Priuilegium quando eſt merè gratioſum non finitur finito primo actu.*

10 *Priuilegium in odioſis, vt ingrediendi Monaſterij clauſuram non admittit extenſionem ad iteratos actus, ſed finitur primo actu.*

11 *Sermo ſimpliciter in odioſis prolatus intelligitur de prima vice.*

12 *Sermo quamuis in materia fauorabili aquiualet vniuerſali.*

13 *Habens licentiam ſpecialem loquendi cum Moniali, ſi ea vtatur in tempore quo omnibus eſt conceſſum cum ipſis loqui, non poteſt amplius ea vti.*

14 *Amplia etiam ſi ingreſſus quiſque ſit vigore licentia particularis ingrediendi cum duobus, vel tribus, & is vnus ab habente licentiam ſit electus, non poteſt altera die vti facultate ſibi conceſſa quin per huiuſmodi ingreſſum cenſetur ſpirata.*

15 *Limita primo, niſi prior licentia ſpecialis fuiſſet de loquendo cum aliqua Moniali in particulari, & quis ex vi licentia generalis locutus eſſet cum aliis, non autem cum illa Moniali particulari.*

16 *Limita ſecundo procedere doctrinam ſupradictam quando in licentiis non eſt expreſſa cauſa ingreſſus, ſed ſimpliciter eſt data licentia ingrediendi clauſuram Monialium.*

17 *Limita tertio, niſi in licentia ſpeciali eſſet limitata certa dies diuerſa omnino à licentia generali.*

18 *Ius commune non tollit priuilegium ſpeciale, niſi expreſsè illi deroget.*

19 *Priuilegium non tollit aliud priuilegium, niſi de eo mentionem faciat, maximè ſi primum priuilegium eſt ſpeciale, & ſecundum generale.*

20 *Speciei non derogatur per genus, & Procurator ſpecialis non cenſetur reuocatus per creationem Procuratoris generalis.*

21 *In materia Clauſura ex praſumpta mente ſuperioris concedentis per licentiam generalem cenſetur reuocata ſpecialis, vel eſſe incluſa in generali, vel confuſa.*

22 *Legatum in codicillis tollit primo legatum in teſtamento.*

23 *Ingrediens ex vi licentia generalis, videtur renunciaſſe licentia ſpeciali.*

24 *Poſterius priuilegium generale non tollit priuilegium primum ſpeciale quando ſunt contraria, ſecus quando non ſunt contraria, ſed de eadem re.*

25 *Ingrediens Monaſterium pro cauſa expreſſa in licentia particulari, ſi habeat licentiam generalem verbi gratia ingrediendi ad videndam conſecrationem Abbatiſſa, poteſt iterum ingredi pro cauſa particulari expreſſa in tenore licentia.*

RESPONDETVR affirmatiuè, vt colligitur ex Tridentino *ſeſſ.* 25. *cap.* 5. *de Regular.* in quo innouatur *cap. periculoſo, in princip. de ſtatu Regular. in* 6. vbi dicitur: *Niſi ſpeciali licentia*, & docens Ancharan. ibi, *numero* 3. *notab.* 4. Archidiac. *numero* 2. Dominic. *numero* 5. & 9. Francus *numero* 5. Azor. *tom.* 1. *lib.* 13. *cap.* 8. *quæſtio.* 5. Miranda *de Monialib. quæſt.* 2. *ar.* 2. & Lezana *ver. clauſura, n.* 25. 1

Cæterum, dicitur ſpecialis, ſi in ſpecie contineat facultatem ingrediendi Monaſteria Monialium: quapropter non ſufficit, nec valida eſt, ſi non faciat mentionem de ingreſſu Monaſterij, etiam ſi ſit ad quoſconque actus, quos Superior concedere poteſt; quia hæc eſt licentia generalis, non ſpecialis: valida tamen eſt, ſi ſit ad ingreſſum cuiuſcunque Monaſterij; quia eſt ſpecialis 2

circa

circa ingreſſum, licet generalis quoad Monaſte-
ria: item valida eſt, ſi ſit generalis, vt v.g. Confeſ-
ſarij, medici, fabri, aliique ſimiles ingrediantur;
quia etiam huiuſmodi licentia eſt ſpecialis quoad
ingreſſum, licet quoad perſonas in ea expreſſas,
ſpecialis non ſit, ſed generalis, etſi ſpecialis
etiam dici poſſit in alio ſenſu (ſcilicet quoad
certum genus perſonarum) quamuis in ipſa non
fiat ſpecialis mentio alicuius perſonæ particula-
ris, ſed in genere dicatur, quod Confeſſarij, me-
dici, vel ſimiles, vti dicebam, ingrediantur, Do-
ctores *ſupra cit.* præcipuè Miranda *quæſt.* 2. *art.* 2.
ad fin.

An autem hæc licentia ingrediendi indiffini-
tè, & ſine temporis præfinitione concesſa, intelli-
gatur conceſſa pro vna vice tantum, ita vt vnico
actu finiatur.

3 Reſpondetur, niſi aliud in ea explicetur, etiam
affirmatiuè, prout iudicatum fuiſſe refert Ric-
cius *in praxi fori Eccleſ. deciſ.* 649. *edit.* 1. *&*
part. 3. *collectan.* 587. & docent Doctores *infra*
citandi contra Bonacinam de clauſura *quæſt.* 3.
4 *punct.* 5. *num.* 8. & alios, quos ipſe citat. Ratio
autem eſt; quia, licet conceſſio, ſeu priuilegium
in fauorabilibus extenſionem admittat ad iteratos
actus quoties abſolutè conceditur, niſi ſecus de
mente concedentis colligatur.

5 Vnde, cùm Pontifex indulgentiam concedit
Eccleſiam viſitantibus, intelligitur conceſſa, vt
ſæpiùs in die illam viſitans, toties lucretur in-
6 dulgentiam: quapropter etiam qui prima heb-
domada lucratus eſt Iubilæum; poteſt & in alte-
ra hebdomada, repetendo opera in illo præſcri-
pta, iterum illum lucrari: Henriquez *lib.* 6. *cap.*
16. *num.* 3. & *lib.* 7. *cap.* 11. *num.* 1. Rodriq. *tom.* 1.
ſum. cap. 184. *num.* 14. & ſentire videntur etiam
Nauarr. *notab.* 32. *num.* 46. & Benzon *lib.* 5. *cap.*
7 15. *dub.* 23. quamuis aliqui contrarium ſentiant.
Item ſecundò, qui nuptias contracturus cum
Caia, diſpenſationem abſolutè propter difficul-
tatem, verbi gratia continendi, à ſupplicante
allegatam, diſpenſationem ſuper voto perpe-
tuæ continentiæ, vel approbatæ Religionis im-
petrauit, poteſt, impeditis poſtea his nuptiis,
aliud matrimonium contrahere: Doctores com-
muniter *in tract. de legib.* quamuis ſecus dicen-
dum, ſi diſpenſatio conferatur limitatè, ac reſpe-
ctiuè, puta in ordine ad certum, ſeu determina-
tum matrimonium, cuius contrahendi cauſa, at-
que neceſſitas viget, verbi gratia, ne mulier de-
cepta infamiam incurrat: tunc enim (cùm diſ-
penſationis motiuum, ſeu cauſa ceſſet) talibus
nuptiis impeditis, non poterit aliud matrimo-
nium contrahere ſine noua diſpenſatione. Item
tertiò, qui facultatem eligendi confeſſorem ob-
8 tinuit, poteſt toties, quoties voluerit, confeſſo-
rem eligere, & illum mutare: Doctores, quos
citat, & ſequitur Suarez *de pœnit. diſp.* 27. *ſect.* 2.
idque ex eo, quia cum tale priuilegium ſit merè
gratioſum, in detrimentum nullius vergens, non
9 finitur finito primo actu.)

Nihilominus conceſſio, ſeu priuilegium in
odioſis, litigioſis, vel pœnalibus, vt ingredien-
10 di Monaſterij clauſuram, loquendi cum Monia-
libus, & ſimilia, extenſionem non admittit ad ite-
ratos actos, ſed finitur finito primo actu; quia
11 in odioſis ſermo ſimpliciter prolatus intelligi-
tur de prima vice, *l. bones*, §. *hoc ſermone*, *ff. de*
verbor. ſignific. & ſic ſermo, quamuis in mate-
12 ria fauorabili æquiualeat vniuerſali, *argum. leg.*
cum inter veteres, *verſ. maximè*, *Cod. de fideicom-*
miſſ. lib. non ſic tamen in odioſa: Bart. *in leg. ſi plu-*
ribus, *ff. de legat.* 2 Iaſon. *in leg. duobus reis*, §. *ſiei,*
qui, *numero* 75. *ff. de iureiur.* & *in leg. ſi quis mi-*
hi bona, §. *iuſſum*, *numero* 28. *ff. de acquir. hæ-*
red. Felin. *in cap. innouamus*, *de treug. & pace*
verſ. fallit. 3. *&* §. *licentia de ingrediendo*, *& cap.*
1. *numero* 17. *de reſcript.* Alex. *in leg.* 2. *numero*
5. *ff. de liber. & poſthum.* vbi Socinus *numero* 11.
Iaſon *numero* 8. Gemin. *in cap. vt circa de elect.*
lib 6. *in fine*, Decian. *conſil.* 343. *numero* 2. Alberic.
de ſtat. lib. 2. *ſtat.* 9. 181. Ioan. Andr. *de regul. iur.*
lib. 6. *regul.* 34. Tiraquell. *de controuerſ. connub.*
§. 2. *gloſ.* 1. *numero* 70. Sbroz. *de offic. vicar. lib.* 2.
quæſtion. 210. Graff. *tom.* 1. *conſ.* 22. *de ſentent. ex-*
communicat. numero 38 Maſt. ill. *deciſ.* 97. Diana
par. 3. *tractat.* 2. *reſolut.* 48. & Roderiq. *qq. regul.*
tom. 3. *quæſtio.* 6. qui propterea ſubdunt, quod ſi 13
quis habuit licentiam ſpecialem loquendi cum
Monialibus alicuius Monaſterij, & antequam
tali licentia vtatur, concedit Prælatus facultatem
generalem, vt quilibet tali die poſſit cum Mo-
nialibus illius Monaſterij loqui, iſte talis, loquen-
do in illa die, in qua cuilibet licitum eſt cum
Monialibus loqui, non poſſit poſtea iterum cum
illa loqui, vtendo ſua licentia ſpeciali. Simili-
ter, ſi Pontifex conceſſit Paulo licentiam ſpecia-
lem, vt poſſet ingredi clauſuram Monialium, &
antequam Paulus tali licentia vteretur, Pontifex
conceſſit licentiam generalem, vt quilibet tali
die ingredi poſſet dictam clauſuram, ſi Paulus 14
vigore licentiæ generalis ingreſſus eſt clauſuram
in illa die, non poſſit iterum ingredi virtute
ſuæ licentiæ ſpecialis. Similiter, ſi Pontifex
conceſſit licentiam ſpecialem Paulæ, vt poſſet in-
gredi Monaſterium, ante cuius vſum Antonia
obtinuit licentiam, vt cum tribus honeſtis mu-
lieribus idem Monaſterium ingredi poſſet, & inter
alias elegit prædictam Paulam, poſt ingreſſum cum
Paula, non poſſit iterum ingredi Paula virtute ſuæ
licentiæ ſpecialis: qua de re vide Doctores *ſupra ci-*
tat. & præcipuè Alberic. Ioan. Andr. Tiraquel. Fel.
Rodriq. & Graff. *in loco ſuprà cit.* quorum doctri-
nam tamen

Limito primò, niſi prior licentia ſpecialis fuiſ-
ſet de loquendo cum aliqua Moniali in parti- 15
culari, & quis ex vi licentiæ generalis locu-
tus eſſet cum aliis, non autem cum illa Mo-
niali particulari: tunc enim poſſet iterum vti
licentia ſpeciali, & illam particularem Monia-
lem alloqui; quia in tali caſu non militat
ratio aſſignata. Confirmatur; quia ſi poſt ob-
tentam licentiam loquendi cum Paula, ante-
quam tali licentia vtatur, obtinet licentiam lo-
quendi cum Antonia, per locutionem cum An-
tonia, non expirat licentia loquendi cum Pau-
la: ergo ſimiliter dicendum eſt in caſu no-
ſtro, quod per vſum licentiæ generalis, & ex
vi cuius locutus eſt cum aliis Monialibus, &
non cum illa Moniali particulari, quæ con-
tinebatur in licentia ſpeciali non expiret li-
centia ſpecialis, atque adeo propterea hac vti
poſſit.

Limito ſecundò, vt vera tantum ſit eadem 16
eorundem Doctorum *ſuprà* dicta Doctrina quan-
do in licentiis non eſt expreſſa cauſa ingreſ-
ſus, ſed ſimpliciter eſt data licentia ingredien-
di clauſuram Monialium, vel ſi cauſæ ſint ex-
preſſæ, tales tamen ſunt, quæ poſſint in eodem
ingreſſu commodè expediri, vt ſi, verbi gratia in

vna licentia dicatur, pro conſecratione. Abbatiſſæ, & in alia licentia, pro viſitatione alicuius Imaginis, aut pro viſitatione conſanguineæ, &c. Secus enim dicendum eſt, ſi cauſæ eſſent diuerſæ, & quæ in eodem ingreſſu commodè expediri non poſſent: nam tunc poſſet homo bis ingredi; quia effectus licentiarum non poſſunt in eodem ingreſſu obtineri, vt ſi, verbi gratia in licentia ſpeciali fuerit expreſſa cauſa, quod Paulus, congregato Monialium Capitulo, volebat contractum facere, vel negotium aliud graue tractare, quod commodè tractari non poterat in die licentiæ generalis, propter concurſum populi.

17 Limito tertiò, niſi in licentia ſpeciali eſſet limitata certa dies diuerſa omninò à licentia generali; quia quod facit ratio diuerſitatis cauſarum, quæ ſimul commodè non poſſunt expediri, multò magis id facit temporis, ſeu dierum variatio.

18 Dices: ſi Paulus in caſu noſtro non poſſet
iterum ingredi, eſſet, quia per licentiam generalem videtur reuocata licentia ſpecialis; ſed hoc
eſt falſum: ergo, &c. Minor probatur; quia
licentia generalis, vel eſt ius commune, vel
priuilegium: ſi primum, ius commune non
tollit priuilegium ſpeciale, niſi expreſsè illi
deroget, *cap. 1. de conſtit. lib. 6.* Si ſecun-
19 dum, priuilegium non tollit aliud priuilegium,
niſi de eo mentionem faciat, ergo, &c. maximè
ſi primum priuilegium eſt ſpeciale, & ſecundum generale, vt ex communi docet Mandoſ. *in
tractat. de priuileg. ad inſtar. gloſſ. 8. numero 7. &
ſeqq.* & colligitur ex *cap. veniens, de praeſcript.*
vbi gloſſ. & ſequitur Rebuff. *cap. 1. de reſcript. numero* 10. ergo in caſu noſtro licentia ſpecialis
20 prior non cenſetur reuocata per licentiam generalem posteriorem, iuxta illud commune axioma
Iuriſtarum: Speciei non derogatur per genus; qua
ratione procurator ſpecialis non cenſetur reuocatus per creationem procuratoris generalis, vt probat Coſta *de retrot. c. 9. caſ. 13. n. 7.*

21 Reſpondetur, quod ex rationabili, & præſumpta
mente Superioris, in caſu noſtro vel per generalem licentiam cenſetur reuocata licentia ſpecialis,
vel licentia generalis non extenditur ad Paulum,
vel ſi extenditur, in licentia generali intelligitur
incluſa, ſeu confuſa licentia ſpecialis. Ratio, quia
non videtur, quod licentia generalis in tali caſu
extenditur ad Paulum *argum. leg. cohæredi, §. qui patrem ff. de vulg. & pupill. ſubſtit. & leg. doli clauſula ff. de verb. obligat.* non enim videtur Superior velle, Paulum habentem licentiam ſpecialem includi
in licentia generali; vel ſi includit, in licentia generali incluſa, ſeu confuſa intelligitur licentia ſpecialis, *argum. leg. debitori, Codic. de pactis,* & cum ſecundū *Codic. de fideicomm.* quin non ſolum videtur
in licentia generali confundi ſpecialis, ſed etiam
22 per illam reuocari, *leg. libertis, ff. de aliment.* Vbi vl-
23 timò legatum in codicillis tollit primò legatum
in teſtamento. Adde, quod Paulus ingrediens ex vi
licentię generalis, videtur renunciaſſe licentię ſpeciali; quod locum habet non ſolum in contrariis,
& omninò incompatibilibus, ſed etiam in ambitioſis, & odioſis, *argum. cap. de multa, & cap. præterea
de presb. & cap. gratia de reſcript. lib. 6.* & dato, quod
non renunciaſſet per alterius licentiæ electionem,
non poteſt, niſi ſemel, effectum cōſequi, quia, vt ſupra dicebatur, in odioſis, & reſtringēdis quocunque
modo quis conſequatur effectum gratiæ, & licentiæ generalis, effectum ſuum eſt conſecutus, non
poteſt amplius vti licentia ſpeciali. Ad probationem minoris reſpondetur, quod licet poſterius priuilegium generale non tollat priuilegium prius
ſpeciale, quando ſunt contraria (in quo caſu pro 24
cedit illud commune axioma Iuriſtarum in contrarium allegatum) tamen quando non ſunt contraria, ſed de eadem re, tunc in odioſis poſterius priuilegium generale, vel non extenditur ad perſonam
cui conceſſum fuerat ſpeciale, vel ſi extenditur, intelligitur priuilegium ſpeciale confuſum, ſeu incluſum in generali. Dixi, *in odioſis*, vt eſt in caſu
noſtro, nam in fauorabilibus, & ampliandis aliter
dicendum eſt.

Dices ſecundò; ſaltem quando Paulus vt ex li- 25
centia generali, effectum in licentia ſpeciali intentum (quamuis commodè illum conſequi potuiſſet) actu conſecutus non eſt, poteſt iterum ad eum conſequendum ingredi: vt ſi verbi gratia cauſa expreſſa in licentia ſpeciali fuiſſet ad viſendam aliquam Sancti imaginem, & in licentia generali diceretur, quod quiſque ingredi poſſet ad videndam conſecrationem, vel benedictionem Abbatiſſæ: tunc ſi Paulus ingrediens ad videndam cōſecrationem Abbatiſſæ, non viſitet imaginem illius Sancti, non videtur, cur non poſſit ingredi ex vi licentiæ ſpecialis ad viſendam imaginem conceſſæ, ſicut dicebatur, quod habens licentiam ſpecialem loquendi cum tali Moniali, v.g. Paula, ſi is ex vi licentiæ generalis omnibus conceſſæ ad loquendum cum Monialibus, loquatur cum aliis, excepta Paula, poteſt poſtea vtens licentia ſpeciali, loqui cum illa.

Reſpondetur, diſparitatem eſſe; quia per hanc licentiam diſpenſatio fit in ipſa locutione, quæ erat prohibita, & ideo quamdiu quis cum ea Moniali non loquitur, licentia non dicitur habuiſſe effectum ſuum: at per licentiam ſpecialem ingrediendi clauſuram Monialium ad viſendam imaginem, non diſpenſatur formaliter in ipſa viſitatione, ſed in ingreſſu: hic enim eſt prohibitus, & non viſitatio imaginis præcisè, & illa eſt tantum ratio, ſeu cauſa diſpenſandi, vnde hoc ipſo, quod Paulus ſemel ingreſſus eſt Monaſterium Monialium, cenſetur licentia, ſeu diſpenſatio effectum ſuum habuiſſe, ſaltem ſi per Paulum ſterit, quin tūc viſitet imaginem. Confirmatur: nam aliàs ſi quis habens licentiam ingrediendi clauſuram Monialium ad finem viſitandi conſanguineam infirmam, & ingrediatur ſemel, & illam non viſitet, ſed aliud agat, poſſet iterum ingredi, quod non eſt dicendum.

DVBITATIO XXXVII.

An requiratur, quod licentia ſit in ſcriptis?

SVMMARIVM.

1 *Licentia ingrediendi clauſuram Monaſterij Monialium debet eſſe in ſcriptis, non ſufficit tacita, nec oretenus conceſſa.*

2 *Licentia in ſcriptis requiritur etiam ad licitum Monialis ex clauſura egreſſum.*

3 *Ingredi clauſuram Monaſterij Monialium ſi ſolum ſolemnitas ſcripturæ deſit ex probabiliori ſententia eſt culpa mortalis.*

4 *Solemnitas ſcripturæ in concedenda in clauſuram*

ſuram ingreſſus non eſt leuis , & ad ſubſtantiam præcepti parum conducens ; ſed quid graue.

5 *Actus lege, vel contrahentium conſenſu ſcripturam exigens, eſt nullus ſi ſcriptura caret.*

6 *Actus ſine forma celebratus non ſubſiſtit.*

7 *Licentia oretenus à Prælatis conceſſa Clericis adſtrictis reſidentiæ non excuſat eos à fructuum amiſſione.*

8 *Contraria ſententia eſt etiam probabilis , & cur.*

9 *Religioſus non eſt Reus pœnarum contentarum in motu Clementis V I I I. de largitione Munerum obtenta licentia ſuperius oretenus & non in ſcriptis ; quia dicta ſolemnitas requiritur tantum in foro externo , non autem interno ; ſed melius dic , quia dicta Bulla non eſt vſu recepta.*

10 *Cauſa ingrediendi licet ſit clara v. g. pro aliqua neceſſitate Monaſterij non excuſat vt ingreſſus ſine ſcriptis ſit licitus iuxta probabiliorem opinionem.*

11 *Licentia in ſcriptis neceſſaria eſt etiam ingredientibus verb. gratia miniſtrandi cauſa Sacramenta , medendi infirmis , vel conſtruendi ædificium , quia licet his omnibus , in ſpecie ſit conceſſa , non autem eſt in indiuiduo.*

12 *Conceſſo principali cenſetur conceſſum etiam acceſſorium , niſi ſit aliqua ſpecialis illius acceſſorij prohibitio.*

13 *Licentia in ſcriptis non eſt neceſſaria miniſtris quando periculum eſt in mora , & ſuperior non poſſit commode adiri , & ſi ſit periculum eam obtinendi oretenus , abſque ea ingredi poſſunt.*

14 *Licentia ſi in ſolo ſcripto expectando periculum eſſet, eſt neceſſaria oretenus.*

15 *Abbatiſſa legitimè Prælata ad licentiam ingreſſus concedendam , ſi periculum ſit expectare licentiam Prælati tam in ſcriptis , quam oretenus , poteſt eam concedere , & hoc caſu ceſſat neceſſitas illius non obtinendæ.*

16 *Abbatiſſa certum non eſt, quod iure ordinario non poſſit huiuſmodi licentiam concedere.*

17 *Abbatiſſa ex præſumpta mente Prælati , videtur poſſe concedere licentiam quando neceſſitate vrgente non poſſit commode Prælatus adiri.*

18 *Diſpenſatio Epiſcopi expectanda eſt , quando non poteſt ſine moræ periculo pro ea ſummus Pontifex adiri.*

19 *Superiores rectè facerent ſi concederent facultatem ipſis Abbatiſſis, vel Monialium Confeſſarijs vt in caſibus neceſſitatis , & in ordinarijs paſſim occurrentibus licentiam ingrediendi in ſcriptis tribuerent.*

20 *Licentia ingreſſus ſicut debet eſſe in ſcriptis , ita licentia egreſſus alicuius Monialis in ſcriptis eſſe debet.*

1 RESPONDETVR , affirmatiuè : patet ex Tridentino *ſeſſ. 25. de Regular. cap. 5.* ibid : *Sine Epiſcopi , aut Superioris licentia in ſcriptis obtenta* : quare dicendum, quod non ſufficiat tacita, etiamſi ſit ex ſcientia , & patientia Superioris quacunque ; quia cum ſcripturam requirat, nec verbis expreſſa ſufficit ; Confectius in *Priuileg. Mendicant. tit. 20. c. 6.* & Lezana *ver. clauſur num. 25.* Similis licentia in ſcriptis requiritur ad licitum Monialis ex clauſura egreſſum , vt 2 habet Motus Pij V. qui incipit: *Decori & honeſtati*, & dicebam *dubio 7.*

Au autem ſit culpa mortalis ingredi , ſi ſolum 3 ſcripturæ ſolemnitas deſit (vt ſolum verbotenus licentia obtenta fuerit) quamuis cauſa ingreſſus ſit legitima, & à legitimo Superiore conceſſa?

Reſpondetur ex probabiliori ſententia Doctorum affirmatiuè ; quia Tridentinum , & Pius V. in locis ſupra cit. ſcripturā requirunt ; non ſolum, vt illa ſit licentiæ conceſſæ teſtimonium , quo licentia conſtet , ſed etiam vt maturius, & ſic rarius licentia concedatur (ob quam rationem *in cap. 1. de ſentent. excommun. in 6.* iubentur Prælati excommunicationem in ſcriptis proferre) ergo non eſt hæc ſolemnitas leuis , & ad ſubſtan- 4 tiam præcepti parum conducens (vt volunt Auctores oppoſitæ ſententiæ) ſed quid graue , & ab ſubſtantiam præcepti pertinens, atque adeo ſub culpa mortali aſtringens.

Confirmatur ; quia actus lege, vel contrahentium 5 conſenſu ſcripturam exigens , eſt nullus , ſi ſcriptura careat , *l. contractus , Cod. de fide inſtrument.* iuncta gloſſ. ibi communiter recepta : & ratio eſt 6 quia tunc ſcriptura videtur de forma ; actus autem ſine forma celebratus non ſubſiſtit : ergo licentia hæc ex iuribus prædictis ſcripturam exigens, ſi non ſit in ſcriptis, nulla erit ; atque adeo perinde foret, ac ſi quis ſine licentia ingrederetur, vel egrederetur, quod in omnium ſententia culpa mortalis eſſet.

Atque ita tenet Suar. *de Relig. tom. 4. libro 1. cap. 10. numer. 15.* Llamas *in Append. §. 6. in princip.* Bonacina *de clauſura, quæſtion. 4. punct. 3. numer. 2.* Lezana *cit. numer. 25.* Confectius *tit. 20. cap. 6.* vbi ait , quod ſi licentia non ſit in ſcriptis , ſit irrita, & à pœnis incurrendis non excuſet. Eiuſdem ſententiæ videtur eſſe Nauar. *libro 3. conſil. tit. de cleric. non reſid. conſ. 51. & conſil. 22. in 2. edit.* 7 *nu. 5. & ſeqq.* quatenus ait, licentiam oretenus Prælatis aut Parochis, vt à ſuis Diœceſibus, aut parochijs abſint , conceſſam , eos à fructuum amiſſione in Tridentino *ſeſſ. 23. cap. 1. de reformat.* in illos (qui ſine licentia in ſcriptis abſunt) decreta non excuſare.

Quamuis contrarium ſit etiam probabile, ſicuti 8 colligitur ex iis , quæ dicebam *cap. 14. ſect. 3. num. 15.* & ſentiunt Miranda *de Monialib. q. 3. ar. 2. ad fin.* Homobonus *de caſibus reſeru. par. 2. caſ. 5.* & Petr. Bellochius *in prax. Theolog. Mor. par. 2. quæſtion. 9. numer. 162.* ex eo , quia licet per decretum Concilij Tridentini licentia in ſcriptis requiratur, hoc tamen quoad forum externum tantum intelligendum ſit, nō item quoad forum internum ; in quo cum veritas ſolum attendatur , ſufficit ; vt conſenſus ſolum iure naturali requiſitus interueniat , & citant Innocentium , Abbatem , & Felinum. Idem ſentire videntur Souſa *in Declarat. Motus Clementis V I I I. de largit. muner. Religioſis interdict. num. 98.* Ioann. Valerus *in differ. vtriuſque fori ver. Munera , numer. 83.* Fauſtus *in Theſ. Religionis libro 8. quæſtion. 219. numer. 5.* & Diana *par. 1. tract. 6. reſol. 20.* dum aiunt , quod (licet Clemens V I I I. in dicto Motu proprio ſub 9 multis pœnis interdixerit Religioſis largitionem munerum, niſi ex licentia Superioris, & Conuentus in ſcriptis obtenta , & aliis ſeruatis conditionibus , quæ ibi requiruntur , id fecerint)

nihilominus non ſit reus illarum pœnarum Religioſus, qui ſcripturam, vtpote leuem ſolemnitatem, & quæ ad ſubſtantialem illius Bullæ rationem non ſpectat, omiſerit; quodque ſcriptura in teſtimonium fidei ſit tantum neceſſaria pro foro externo, non item interno. Ad quod tamen reſponderi poſſet ex dictis, negando antecedens: quodque ſi nunc de facto Religioſus donando ſine licentia Superioris in ſcriptis, non eſt reus dictarum pœnarum, id fit; quia dicta Bulla Clementis V I I I. non eſt vſu recepta, ſicuti rectè adnotarunt Doctores, quos citat, & ſequitur Diana *loco ſupra cit. reſol.* 1. At ſi eſſet vſu recepta, probabilius eſſet oppoſitum quod de facto docent Bert. in expoſit. dictæ Bullæ *p.* 2. *caſ.* 3. & Graff. *de caſibus reſeru. lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 58.

10 Adde, quod (licet nonnulli Doctores, vt Llamas *loco cit.* Miranda *tract. de Monialib. queſtion.* 2. *ar.* 2. *concl.* 2. Hieronym Rodrig. *in Compend qq. Regul. reſol.* 26. *numer* 8 Villalobos *tom.* 2. *tractatu* 35. *diff.* 46. *numer.* 4. & multi alij ſentiant, licentiam, nec ſpecialem, nec in ſcriptis, exigi, quando cauſa eſt clara, vt ſi verbi gratia ſit ad ingreſſum Confeſſarij, infirmis ſacramenta miniſtrantis, medici, barbitonſoris; cœmentariorum, lignariorum, & miniſtrorum ſimilium; ex eo, quod hi omnes excipiuntur in cap periculoſo, iuncta gloſſa. *ver. cauſa, de ſtatu Regular. in* 6. cum enim ibi textus concedat ex cauſa iuſta ingreſſum, gloſſa ponit exemplum in his miniſtris) tamen probabilius ſit etiam oppoſitum; Doctores, quos citat, & ſequitur Bonac. *cit. punct.* 3. *num.* 2. & ratio eſt; quia in dicto *cap. periculoſo* exigitur præter cauſam claram ſpecialis licentia ſuperioris; quare non eſt verum, hos excipi in illo textu: & gloſſ. ibi ver. cauſa, ſolum ait, in his concurrere cauſam, non tamē ait, hos excipi, quaſi ius ipſum eis ingreſſum, inconſulto ſuperiore, concedat: & Tridentinum vltra cauſam, & licentiam Superioris in eo textu requirit etiam vt ſit in ſcriptis: vide, quæ dicentur *infra Dubitat.* 40.

11 Neque obſtat, ſi dicas, quod hi omnes miniſtri comprehenduntur in licentia v. g. miniſtrandi ſacramenta, medendi infirmis, vel conſtruendi ædificium, &c. ex eo, quia cum ipſorum ingreſſus ad hæc exequenda ſit fini illi omninò neceſſarius, videtur in iis licentiis incluſus; ſiquidem qui concedit principale, videtur etiam concedere acceſſoria, ſine quibus principale obtineri non poteſt, *l.* 2. *ff. de iuriſd. omn. Iud.* ergo, &c.

Reſpondetur enim; quod in dicta licentia hi omnes miniſtri comprehenduntur, omnes quidem in ſpecie, non autem omnes in indiuiduo; quia hi omnes in ſpecie ſunt neceſſarij, non autem hi omnes in indiuiduo; quia aliquos ex ipſis in indiuiduo, ratione iuuentutis, vel improbæ famæ, poſſet Superior iure optimo iudicare indecentes, atque adeo illis ingreſſum denegare electis aliis miniſtris maturioris ætatis, & bonæ famę.

12 Quapropter ad illud, quod dicitur (concedentem principale videri concedere acceſſorium) Reſpondetur, id intelligendum eſſe, niſi ſit aliqua ſpecialis illius acceſſorij prohibitio, ob quam in talis acceſſorij conceſſione ſpecialis aliquis modus concedendi exigatur, vt eſt in caſu noſtro.

Illud tamen cum Nauarro *Comment.* 4. *de Regular. numer.* 60. Graff. 1. *par. deciſ. libro* 4. *cap.* 23. *numer.* 6. *in fin.* Azorio *tom.* 1. *libro* 13. *cap.* 8. *queſtion.* 8. Rodrig. *tom.* 1 *qq. Regular. queſtio* 46. *ar.* 2. *in fin.* Tamborino *de iure Abbat. diſputat.* 23. *queſit.* 9. Bonacina *de clauſ. queſtio.* 4. *punct.* 2. & Lezana *ver. Clauſura*, *numer.* 25. dicendum 13 eſt, quod vbi repentina horum miniſtrorum neceſſitas occurrat, & (ſi ſuperioris licentia in ſcriptis expectetur) periculum ſit in mora, licentia in ſcriptis tunc neceſſaria non ſit; quia aliter non ſatis eſſet repentinis his neceſſitatibus conſultum, quapropter dicendum, quod talis caſus ſit exceptus ex Epiicheia vel quod præſumatur adeſſe Superioris licentia; quinimmò ſi ſit periculum in mora, quod obtineatur illa oretenus, nec oretenus illam obtineri, neceſſarium erit ob eaſdem rationes; Nauar. Graff. & alij Doctores *in locis ſupra cit.* Quam- 14 nis, ſi in ſolo ſcripto expectando periculum eſſet, neceſſaria ſit licentia verbotenus; quia iura requirunt licentiam, eamque in ſcriptis obtentam coniunctim, ergo vbi neceſſitas non excuſat ab vtroque, id, quod abſque moræ periculo ſeruari poterit, neceſſariò ſeruandum erit; Doctores, quos citat, & ſequitur Bonacina contra Nauarrum, & Graffium *in locis ſupra cit.*

Cæterum, an quando periculum eſt, expecta- 15 re licentiam Prælati, tam in ſcriptis, quàm oretenus, non autem ſit periculum, expectare licentiam Abbatiſſæ Monaſterij, hæc neceſſariò ſit expectanda?

Reſpondetur diſtinguendo: ſi Abbatiſſa generalem à Prælato facultatem huius licentiæ concedendæ habet, videtur neceſſariò expectanda, & in ſcriptis etiam, ſi in ſcriptis illam expectare, periculum non ſit; quia, cum tunc Abbatiſſa ad hanc licentiam concedendam ſit legitima Prælata, ceſſat neceſſitas illius non obtinendæ, Nauar. Bonacina, & Graff. *vbi ſupra.* At ſi Abbatiſſa dictam generalem à Prælato facultatem non habet, Reſpondetur, quod adhuc (licet Nauar. & Graff. *in locis ſupra cit.* negent, tunc licentiam Abbatiſſæ eſſe neceſſariò expectandam, forſan ex eo, quia cùm abſque ea commiſſione careat Abbatiſſa facultate huius licentiæ concedendæ, fruſtra hæc licentia Abbatiſſæ expectaretur.) tamen affirmandum ſit, etiam tunc licentiam Abbatiſſæ neceſſariò eſſe ex- 16 pectandam; tum quia certum non eſt, quod Abbatiſſa iure ordinario non poſſit eam licentiam concedere, ſicuti colligitur ex iis, quæ dicebantur *Dubit.* 33. tum quia in caſibus vrgen- 17 tibus, in quibus non poteſt ſine moræ periculo Prælatus adiri, ex præſuppoſita Prælati voluntate, videtur eam licentiam concedere, ad Abbatiſſam ſpectare: ſicut quando non poteſt ſine 18 moræ periculo pro diſpenſatione aliqua Pontifex adiri, expectanda eſt diſpenſatio Epiſcopi; quippe qui ex præſumpta Pontificis voluntate poteſt, ratione neceſſitatis, tūc diſpenſare. Vide Doctores ſupra citatos, præcipuè Rodriquez *tom.* 1. *queſtio.* 46. *ar.* 2. *in fin. & queſtio.* 47. *ar.* 4. *in fin.* & Barboſam *de offic. Epiſc. par.* 3. *allegat.* 102. *num.* 39. Bonacinam *qu.* 4. *punct.* 3. *num.* 2. Tamburinum *diſp.* 23. *queſit.* 9. & Lezanam, *numer.* 25 qui ſubdunt, quod rectè facerent ſuperiores, ſi pro caſu neceſſitatis 19 dicto; quin & pro caſibus ordinariis paſſim occurrentibus, vt quoad medicos, cœmentarios, lignarios, & ſimiles (quorum opera paſſim indigent Moniales) Abbatiſſis, vel Monialium Confeſſariis facultatem concedendi licentiam in ſcriptis tribuerent.

Cæterum, quæ dicta ſunt de licentia ingreſſus:

eadem

eadem dicas de licentia egreſſus(ſcilicet Monialis è Monaſterio) quam in ſcriptis etiam debere eſſe, dicebam *ſupra Dubit.7.* ex Motu Pij V. qui incipit: *Decori, & honeſtati.*

DVBITATIO XXXVIII.

An licentia ad concedendam ingrediendi facultatem, requiratur, quod ſit etiam in ſcriptis?

SVMMARIVM.

1 *Licentia ad concedendam ingrediendi facultatem non requiritur, quod ſit etiam in ſcriptis.*

2 *Licentia ad concedendam ingrediendi facultatem non eſt propriè ingrediendi licentia, quam ſolam in ſcriptis obtineri petit Tridentinum corrigens cap. periculoſo de Regul. in 6.*

3 *Iuris correctio eſt ſtrictè interpretanda.*

4 *A diuerſis non valet illatio.*

5 *Priuilegium ad ſui valorem non requirit ſcripturam niſi aliter in aliquo caſu iure præſcribatur.*

6 *Facultas arbitrij alteri commiſſa exigit ſcripturam in concedenda licentia ingreſſus.*

7 *Vſus receptus in quibuſdam locis, quo Epiſcopus, vel ipſius Vicarius facultatem quamdam generalem quoad Perſonas; ſed ſpecialem ingreſſum in ſcriptis concedit, approbatur.*

1 RESPONDETVR; quod (quamuis Rodriguez & Graff. locis ſupra cit. affirmare videantur, fucian ex eo, quia hæc licentia eſt indirectè, & remotè ad ingreſſum) tamen cum Diana *par. 3. tractatu 2. reſol. 129.* & Bonacina *de clauſura, quaſtion. 4. punct. 3. numer. 4.* pro-
2 babilius negetur; ita vt ſufficiat, eam oretenus obtineri. Ratio; quia non eſt verè ingrediendi licentia; quam ſolam in ſcriptis obtineri petit Tridentinum *ſeſſ. 25. de Regular. cap. 5.* Non enim diſpoſitio Tridentini (cùm quoad hoc corrigat *cap. periculoſe, de Regularib. in 6.* vbi ſolum
3 licentia petebatur; & cum iuris correctio ſit ſtrictè interpretanda) extendi non debet ad eam, quæ verè, & propriè non eſt ingrediendi licentia: quod autem non ſit ea verè, & propriè ingrediendi licentia, inde confirmatur; quia Abbatiſſa in hoc caſu teneretur dare licentiam in ſcriptis (cum non aliter dare licentiam poſſit ipſemet Prælatus) At ſi prior eſſet licentia ingrediendi, hæc poſterior Abbatiſſæ licentia ſcripto non indigeret: quapropter, cum iura non requirant ſcripturam in huiuſmodi facultate, ſeu priuilegio, ſed ſolum in ipſa licentia ingrediendi & formaliter loquendo, aliud ſit facultas concedendi licentiam ingrediendi, & aliud licentia ipſa ingrediendi,
4 conſequens eſt, quod à diuerſis non valeat illa-
5 tio, *l. Papinianus ff. de Minor.* præſertim quia de ratione priuilegij non eſt ſcriptura, niſi aliter in aliquo caſu iure præſcribatur, vti dicebam Dubit. præcedenti, & tradunt communiter Doctores, quos citat, & ſequitur Bonacina *de legib. diſp. 1. q. 1. punct. 4. nu. 49.*

6 Cæterùm, ſi facultas ſolius arbitrij daretur Abbatiſſæ (ſicut & Confeſſario, vel alteri) verbi gratia ſi Prælatus diceret: *Concedo ingrediendi licentiam ei, quem ingredi Abbatiſſa, vel alter iudicabit eſſe neceſſarium*; tunc facultas ingreſſus eſſet in ſcriptis concedenda; quia ea eſt vera, & propria ingreſſus licentia. Quamuis arbitrium Abbatiſſæ, vel Confeſſarij, in ſcriptis etiā eſſe nō debeat; cùm ipſū arbitrium Abbatiſſæ, vel Confeſſarij non ſit ingreſſus licentia: quapropter approbo praxim, & vſum in quibuſdam locis receptum, quo Epiſcopus, vel ipſius Vicarius, facultatem quandam generalem quoad perſonas, ſed ſpecialem quoad ingreſſum in ſcriptis concedit quibuſdam operariis (quorum opera indigere ſolent Moniales) vt Confeſſariis, medicis, cæmentariis, fabris lignariis & ſimilibus quos elegerit Abbatiſſa: hoc enim non eſt priuilegium, ſeu facultas concedendi licentiam, ſed eſt conceſſio licentiæ, ſeu licentia ipſa ingrediendi, quam in præcedenti Dubit. dixi in ſcriptis concedendam eſſe.

DVBITATIO XXXIX.

An vt licentia ingrediendi ſit legitima, requiratur, quod ingrediendi cauſa ſit iuſta, & manifeſta?

SVMMARIVM.

1 *Licentia ingrediendi ad hoc vt ſit iuſta, requiritur quod ingrediendi cauſa ſit iuſta, & manifeſta.*

2 *Cauſa concedendi licentiam requiritur quod ſit manifeſta ſoli Prælato.*

3 *Manifeſtum & publicum differunt inter ſe, & quare.*

4 *In moralibus probabilitas ſufficit ad rectè, & prudenter operandum.*

5 *Operans cum conſcientia dubia peccat pro ratione peccati, cuius periculo ſe exponit.*

6 *Cauſa vt ſit rationabilis, & iuſta debet eſſe neceſſaria non quidem neceſſitate extrema, ſed tantum neceſſitate morali.*

7 *Minor cauſa requiritur ad concedendam licentiam ingreſſus fœminarum, quam Virorum.*

8 *Minor cauſa requiritur ad concedendam licentiam ingreſſus Matris, aut ſororum, quam aliarum fœminarum.*

9 *Minor cauſa requiritur ad concedendam licentiam ingreſſus in Monaſterij receptacula, quam ad officinas interiores.*

10 *Cauſa reputatur neceſſaria neceſſitate morali quotieſcumque Miniſterium exercendum concernit vtilitatem Monaſterij, vel ſaltem ſic petit charitas.*

RESPONDETVR affirmatiuè: patet ex *cap. vnic. in princip. de ſtatu Regular. in 6.* ibi: *Niſi rationabilis, & manifeſta cauſa exiſtat.* vbi Ioan. Andr. *num. 22.* Ancharan. *num. 3.* Dominic. *num. 9.* Franc. *numer. 5.* Nauar. *Comment. 4. De Regular. num. 59.* Azor. *to. 1. lib. 13. cap. 8 q. 6.* Rodrig. 1

tom 12

*to 1.q7.Regul.ar.q.48.ar.*8.Lezana *ver.clauſura ,num.*
26.Bonacina *de clauſura,q 4.punct.4.n.*1. & Confe-
ctius *tit.* 20.*cap.*6.notát,vtrumque coniunctim re-
quiri,& meritò;quia textus coniunctim loquitur.
2 Requiritur autem , quod cauſa ſit manifeſta,
ſcilicet ſoli prælato ; quia ſolius Prælati eſt , iu-
ſtitiam cauſæ iudicare ; tum quia Pontifex petit
3 cauſam manifeſtam , non publicam ; manifeſtum
autem , & publicum differunt inter ſe ; tum quia
rarò accidere poteſt , quod toti populo , vel ma-
iori illius parti cauſa manifeſta ſit , Lezana
cit. numer. 26. Bonacina *numer.* 3. & Rodrig. *cit.
quaſtion.* 45. *ar.* 4. *& cit. quaſtion.* 46. *ar.* 8. vbi
rectè ſubdit , ſufficere , quod ſit manifeſta ſoli
Prælato moraliter , id eſt , vt probabiliter is iudi-
4 cet , illam eſſe iuſtam ; quia in moralibus proba-
bilitas ſufficit ad rectè , & prudenter operandum,
tum quia alioquin , aut infinitis ſcrupulis aditus
aperiretur,aut ſuperior,antequam alicui licentiam
ingrediendi concederet , proceſſum conſtituere
deberet ad veritatem certò cognoſcendam ; quod
præter benignam Pontificis intentionem in ca-
ſibus tam frequenter occurrentibus neceſſarium
eſſe non arbitror. Secus dicendum eſt , ſi cauſa
ſit dubia , vtrum ſcilicet adſit cauſa concedendi
licentiam , vel vtrum ea ſit ſufficiens , & iuſta;
5 quia operans cum conſcientia dubia peccat
pro ratione peccati , cuius periculo ſe expo-
nit , iuxta illud : *Qui amat periculum , peribit
in eo.*
6 Requiritur etiam , quod cauſa , ad hoc vt
ſit rationabilis , & iuſta , ſit neceſſaria ; quia ſic
cap.periculoſo explicuit Tridentinum *ſeſſ.* 25. *cap.*
5. *de Regular.* ibi : *In caſibus neceſſariis* , &
Gregorius X I I I. in Moto , *Vti gratia* , ibi : *Pro
neceſſitatibus vrgentibus.* Non quidem neceſſaria
neceſſitate extrema , ſed tantum neceſſitate mo-
rali ; quia omne præceptum morale (quale eſt
hoc de ſeruanda clauſura) neceſſitatem tan-
tum moralem petit ad ipſius tranſgreſſionem
excuſandam ; Bonacina *de clauſura quaſtion.* 4.
punct. 4. *numer.* 1. Lezana *cit. numer.* 16. Miran-
da *de Monialibus quaſtion.* 2. *ar.* 4 *concl.* 2. Bar-
boſa *de offic. & poteſt. Epiſc.* 3. *par. allegat.* 102.
numer. 48. Rodriguez *cit. quaſtion.* 46. *ar.* 4.
7 & Llamas *in append.* §. 6. qui rectè ſubdunt , quod
minor cauſa requiritur ad concedendam licen-
tiam ingreſſus fœminarum , quam virorum;
quia horum ingreſſus eſt multo indecentior
8 honeſtati Monialium : & minor cauſa requiritur
ad concedendam licentiam ingreſſus matris, aut
ſororum , quàm aliarum fœminarum ; quia prior
eſt magis rationi,ac pietati naturali conſonus : ac
9 tandem minor cauſa requiritur ad concedendam
licentiam ingreſſus in Monaſterij receptacula(quę
ſunt ſtatim poſt clauſuræ ianuam) quàm ad offi-
cinas interiores;quia prior ingreſſus eſt minus in-
decens.
10 Cæterum cauſa reputatur neceſſaria neceſſitate
morali , quotieſcunque miniſterium exercendum
concernit vtilitatem Monaſterij , vel ſaltem ſic
petit charitas , & illud non poteſt commodè exer-
ceri per Moniales , & ſine ſecularium ingreſſu.
Secus , ſi vna ex his tribus conditionibus deficiat;
vt ſi miniſterium illud non ſit vtile Monaſterio,
nec ſic petat charitas , vel illud poſſit commodè
exerceri per Moniales , vel ſine ingreſſu ſecula-
rium. Vide Doctores *ſupra cit.* & præcipuè
Confectium *tit.* 23. *cap.* 27. & Lezanam *cit. num.*
26. Et ex hac regula ſoluuntur difficultates 11.
immediatè ſequentes,& ſolui poterunt innumeræ
aliæ.

DVBITATIO XL.

An ingreſſus cauſa ſit iuſta in Medicis , fabris,muſicis,& ſimilibus?

SVMMARIVM.

1 *Medici , Chirurgi , Barbitonſores , ſeu ſanguinis Minutores,& ſimiles neceſſarij morbo Monialium curando , iuſtam ingreſſus cauſam habent.*

2 *Pharmacopola poteſt Monaſterium ingredi dum ipſius ingreſſus ad Moniales , pharmaca condire,& componere,inſtruendas neceſſarius eſt.*

3 *Pharmacopola non poteſt ingredi ad præbendam Moniali medicinam , cum hæc per aliam Monialem præberi poſſit*

4 *Fabri Cæmentarij , & ſimiles neceſſarij monaſterij ædificio conſtruendo iuſtam ingreſſus cauſam habent.*

5 *Item ſartores.*

6 *Secus autem ſutores.*

7 *Secus etiam Muſici , quibus ſolum eſt permiſſum docere ad crates Magiſtro exiſtente extra clauſuram,item dicas de organiſta ſi Moniales doceret.*

8 *Obſtetrix poteſt intromitti in Monaſterium tempore partus alicuius mulieris ,ibi forſan cum licentia legitima exiſtentis.*

9 *Ingredientes Monaſteria quomodo & à quibus comitari debeant , deſumendum eſt ex ſtatutis,& Conſtitutionibus Monaſterij ,præcipuè ex conſtitutionibus Pontificiis , ſi quæ fuerint circa hoc.*

10 *Licentia pro medicis , Chirurgis &c.concedi ſolita ſingulis quibuſcumque trimeſtribus renouari debet.*

RESPONDETVR ex dictis *Dubitat.* 1
39. *numer.fin.* quod iuſtam ingreſ-
ſus cauſam habeant medici , chi-
rurgi , barbitonſores , ſanguinis
minutores , & ſimiles neceſſarij
morbo Monialium curando : quod
adeo verum eſt , vt probabile putem , idem dici
poſſe , dum Monialis de valetudine dubitans,
medicum , vt pulſum ſuum experiatur , ad lectum
accerſit , licet ſine magno ſalutis detrimento ia-
nuam adire potuiſſet,ſed ibi medicum noluit con-
ſulere propter magnam erubeſcentiam. Addo
etiam Phamacopolam poſſe Monaſterium ingredi, 2
dum ipſius ingreſſus ad Moniales, pharmaca con-
dire , & componere , inſtruendas neceſſarius eſt;
cum hæc ſit moralis neceſſitas , tamen ſimiliter 3
ingredi poſſe ad præbendam Moniali medicinam;
cum hæc per aliam Monialem præberi poſſit ;Do-
ctores , quos citat , & ſequitur Bonacina *de clauſ.
q.4.punct.4.n.5.*
Item iuſtam ingreſſus cauſam habent fabri, 4
Cæmentarij , & ſimiles neceſſarij Monaſterij ædi-
ficio conſtruendo : item ſartores ; quia etiam 5
iſtorum ingreſſus eſt neceſſarius veſtibus Monia-
lium

Digitized by Google

lium corpori dimetiendis ; Nauar. *comment.* 4. *num.* 59. & alij contra Llamas *in append.* § 6 Mirandam *quæſtio.* 2. *ar.* 4. *ad fin.* & Bonacinam *cit. punct.* 4. *num.* 11.

6 Noo ſic autem ſutores; quia hi poſſunt de Monialium calceorum certiores fieri, vel oſtenſo calceo, vel declaratis punctis, quibus calceus earum conſtat; Doctores communiter apud Bonacinam, citato *num.* 11.

7 Neque etiam ſic Muſici, qui docerent Moniales cantum ; quia huiuſmodi miniſterium exerceri poteſt per Monialem aliquam aliam huius artis peritam; quod ſi nulla Monialis talis ibi ſit, poſſunt docendæ Moniales accedere ad crates, magiſtro exiſtente ex altera parte extra clauſuram: quamuis ſecus (ita vt tunc licitus ſit ingreſſus) ſi tot Moniales eſſent docendæ, vt ad crates doceri non poſſint commodè.

Et quæ dixi de muſico, qui doceret Moniales cantum ; eadem dicas de eo, qui Moniales pulſum organorum doceret, vel organa incompoſita temperaret, vel horologium componeret, &c. Vide gloſſam *in cap. periculoſo, ver. cauſa de Regularib. in* 6. Nauar. *Comment.* 4. *de Regular. numer.* 59. Confectiom *tit.* 20 *cap.* 6. & Llamas *in Append.* §. 6. (qui tamen quoad Sutores nobiſcum non conſentit, ſed tenet oppoſitum) vide etiam Portellum *in Dubitat. Regular. ver. clauſura, Monialium, numer. fin.* Tamburinum *de iure*
8 *Abbat. diſputat.* 24. *quæſt.* 1. & Lezanam, *ver. clauſura, numer.* 26. qui ob eandem rationem dictam de neceſſitate morali ſubdunt, quod, ſi fortè mulier prægnans in Monaſterio cum licentia legitima moraretur, poſſet obſtetrix ad illam iuuandam tempore partus admitti.

9 Cæterum, quonam comitatu prædictæ perſonæ ingredi debeant, deſumi debet ex conſuetudine, & ſtatutis Monaſterij, præcipuè ex Conſtitutionibus Pontificiis, ſi quæ fuerint circa hoc, Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcop. allegat.* 102. *numer.* 52. Caſſarubius *in Compend. priuileg. Mendicant. ver. ingredi Monaſteria notab.* 1. *verſ.*
10 *quintus caſus*, qui ſubdunt, licentiam pro medicis, chirurgis, operariis, & ſimilibus concedi ſolitam, ſingulis quibuſcunque trimeſtribus renouari debere ; & ita declarauit S. Congregatio Epiſc. & Reg. apud Sellium *in ſelect. Canon. cap.* 18. *num.* 28. & Tamburinum *de iur. Abb. diſp.* 24 *quæſt.* 6. *n.* 7.

DVBITATIO XLI.

An ingreſsus cauſa ſit iuſta in Confeſsariis, aliiſque ſacramenta miniſtrantibus, vel exorcizantibus?

SVMMARIVM.

1 *Confeſſarius habet iuſtam cauſam ingrediendi quando locus, vbi infirma iacet non eſt propè aliquam feneſtellam, per quam confeſſio commodè excipi poſſit, item ſi Monialis ſurda ſit, vel morbo oppreſſa non poſſit accedere.*

2 *Sacerdos habet iuſtam cauſam ingrediendi ſi infirmæ ſit miniſtranda Euchariſtia, vel extrema Vnctio, vel ſit aſſiſtendum moribundæ.*

3 *Matri non licet ingredi Monaſterium vt inuiſat filiam moribundam, & multo minus habitum ſuſcipientem, & profeſſionem emittentem.*

4 *Filia moriens, habitum ſuſcipiens, aut profeſſionem emittens maiori triſtitia, & perturbatione præſentia afficitur.*

5 *Sacerdos habet iuſtam cauſam ingreſſus, vt celebret officium ſepulturæ, vel aperiat, vel cooperiat ſepulturam Monialis, vel Monialem in ſepulturam immittat, item dic de ſeculari quæ intra clauſtra ſit ſepelienda, ſi Moniales per ſe ipſas commodè id præſtare non poſſint.*

6 *Confeſſarius, & Euchariſtiam miniſtrans ingredi poſſunt non ſolum quando morbi periculum obligat ad hæc ſacramenta ſuſcipienda; ſed etiam in ipſo morbi principio.*

7 *Medici ſtatim in ipſo morbi principio monentur ſuadere infirmis, vt Confeſſionis, & Euchariſtiæ ſuſcipiant ſacramenta.*

8 *Confeſſarius, & Miniſtrans Euchariſtiam ingredi poſſunt quotieſcumque ex Regula præſcripto ſolent Moniales Confiteri, & quotieſcumque Infirma dixerit ſe ſacramentis indigere.*

9 *Item quotieſcumque iuxta laudabilem Monaſterij vſum ſolent Moniales confiteri, & Euchariſtiã recipere: vel Infirma etiam ex peculiari deuotione, vel frequentatione ſolet his ſacramentis vti.*

10 *Item ingredi poſſunt quocumque tempore, etiam de nocte ſi ſic expoſcit neceſſitas.*

11 *Cellæ Ianua aperta remanere debet, & ambæ Comitatrices ad eiuſdem Cellæ ianuam morari Confeſſario Monialis infirmæ confeſſionem audiente.*

12 *Confeſſarius Monialium clauſuram ingreſſus ad Sacramenta miniſtranda rectà via, & abſque diuerticulo ire debet, nec aliò ſe conferre etiam prætextu adminiſtrandi Sacramenta, ſi non ſit neceſſitas.*

13 *Confeſſarius Monialis adminiſtrans ei ſacramentum Extremæ vnctionis nõ poteſt ibi manere poſt talem adminiſtrationem ad animam Deo commendandam, ſed ſententia oppoſita eſt probabilior.*

14 *Sacerdos quod poſſit ingredi clauſuram ad portandam Moniali Infirmæ inſignem aliquam reliquiam non eſt improbabile.*

15 *Confeſſarius Monialium ſi ſit Regularis ingrediens Clauſuram poteſt ſecum conducere Socium, ſecus ſi Confeſſarius eſt ſecularis & non accedat miniſtraturus Euchariſtiã, vel extremam vnctionem; quia tali caſu neceſſarius eſt ei etiam ſocius.*

16 *Item dic ſi accedat ad faciendum ſacrum in Valetudinario ob eamdem rationem.*

17 *Comitantes Euchariſtiam iuſtam cauſam non habent ingredi clauſuram, cum ſtatim Moniales cereis accenſis eam comitentur ſatis decenter.*

18 *Quibus ex iuſta cauſa licitus eſt ingreſſus hi poſſunt ingredi etiam cum Perſonis, à quibus ipſi iuxta decentiam ſui ſtatus comitari par eſt.*

19 *Conceſſo alicui ingreſſu ad audienda ſacra tempore interdicti cenſetur quoque conceſſus ingreſſus comitibus ſequentibus.*

20 *Sociu*

20 *Socius Confeſſarij Monialium debet eſſe integra vita, & ſupra quinquaginta annos, ſi commodè poteſt fieri.*

21 *Confeſſarius, & ſocius ipſius non poſſunt alloqui Monialem ſine licentia Sacra Congregationis.*

22 *Prætextu exorcizandi Energumenam non eſt aliquis admittendus intra clauſuram Monialium nec non modus exorcizantibus præſcribitur.*

1 RESPONDETVR ex dictis *cit. Dubitat.* 39. *numero fin.* quod etiam iuſtam ingreſſus cauſam habeat Cõfeſſarius, quando locus, vbi infirma iacet, non eſt prope aliquam feneſtellam, per quam abſque ingreſſu commodè confeſſio excipi poſſit: in hoc enim caſu, ſicut & in caſu, quo Monialis valde ſurda ſit, vel valde morbo preſſa, vt non poſſit accedere ad ſolitam feneſtellam, poteſt Confeſſarius ingredi: ſecus, ſi illa poſſit accedere, prout deciſum refert Gauan-
2 tus *in Man. Epiſcop ver. Monialium clauſura, numer.* 39. Idemque dicas de ſacerdote, qui infirmæ miniſtraret Euchariſtiam, vel Extremam vnctionem, vel aſſiſteret moribundæ (quia hoc etiam eſt munus Sacerdotis proprium; præſertim quia tunc occurrere poteſt ſcrupulus, ad quem ſedandum
3 opus ſit Confeſſario; vnde patet diſparitas, quod non liceat etiam, ingredi matrem, vt inuiſat filiam moribundam, & multò minus habitum ſuſcipientem, vel profeſſionem emittentem; quia hæc non eſt neceſſitas moralis; immò ſæpe filia
4 moriens, habitum ſuſcipiens, aut profeſſionem emittens maiori triſtitia, & perturbatione præſentia matris afficitur, ſicut ex declaratione Cardinalium docent Cucus *lib.* 3. *Inſtit. maior. tom.* 2. *numero* 12 Rodriquez *quæſtio.* 46. *art.* 11. Miranda *in tractat. de Monialib. quæſtio.* 2. *art.* 8. Bonacina
5 *de clauſ. q.* 4. *punct.* 4. *numero* 12. & Lezana *ver. clauſura, numero* 34.) vel celebraret officium ſepulturæ, vel aperiret, & cooperiret ſepulturam Monialis, vel Monialem in ſepulturam immitteret; quia hæc munia, ſaltem commodè per fœminas exerceri non poſſunt. Vide Doctores *ſuprà citat.* & præcipuè Llamas §. 6. Lezanam *numero* 26. & 29. Andr. Victorellum *de orig. & clauſur. Monial.* §. *an Confeſſor. ad exequias, pag.* 49 Portellum *in Dubii. Regular ver. clauſura Monial. numero* 11. & Tamburinum *de iur. Abbat. diſputat* 24 *quæſit.* 5 An verò liceat etiam ingreſſus; ſi quis ſecularis intra clauſtra Monaſterij Monialium ſepeliatur, dependet etiam ex morali neceſſitate; quæ ſicuti dicebam, tunc locum habet, cum id Moniales per ſe ipſas præſtare non poſſunt; Doctores ſupra citati, præſertim Portellus ibidem, & *in additionib. num.* 3.

6 His adde, quod & Confeſſarius, & Euchariſtiam miniſtrans ingredi poſſunt, non ſolum, quando morbi periculum obligat ad hæc Sacramenta ſuſcipienda, ſed etiam in ipſo morbi principio, ſicuti conſtat ex *cap. cum infirmitas de pœnit. & remiſſ.* & ex Motu Pij V. vbi iubentur medici ſtatim in ipſo morbi principio ſuadere infirmis, vt Confeſſionis, & Euchariſtiæ ſuſcipiant Sacramen-
7 ta, tanquam valde conducentia non ſolum ad ſalutem animæ ſpiritualem (præſertim cum ſæpe inopinatò contingat, infirmum mori, vel phreneſi arripi, & ſic incapacem horum Sacramentorum reddi) ſed etiam (ſi ſic animæ ſaluti ſpirituali expedit) ad ſalutem corporis materialem; præſertim cum ſæpe morbus in pœnam peccatorum contingat, iuxta illud: *Propter peccata veniunt aduerſa.*

Item ingredi poſſunt, quotieſcumque ex Re- 8
gulæ præſcripto ſolent Moniales confiteri: item quotieſcumque infirma dixerit, ſe Sacramentis dictis indigere; Rodriquez, quem citat, & ſequitur Portell *ver. clauſura Monialium, numero* 9. Villalobos *tomo* 2. *tractat.* 35. *difficult.* 47. *numero* 4. & Diana *par.* 3. *tractat.* 2. *reſolut.* 67. Item quo-
tieſcunque iuxta laudabilem Monaſterij vſum ſo- 9
lent Moniales confiteri, & Euchariſtiam recipere, vel infirma, etiam ex peculiari deuotione, vel frequentatione, ſolet his Sacramentis vti; quia rationi conſonum eſt, infirmas hoc ſolatio non priuari, ſed potius triſtitiam earum tam ſalutari medicina leuare. Vide Doctores *ſuprà citat.* & præcipuè Rodriquez *tom.* 1. *qq. Regularib. quæſtio.*
47. *art.* 4. Item ingredi poſſunt quocunque tem- 10
pore, etiam de nocte, ſi ſic expoſcit neceſſitas, ſicuti declarauit S. Congregatio anno 1593. apud Tamburinum de iure Abbat. *diſputat.* 24. *quæſit.* 2. *numero* 2. Quæ etiam declarauit 13. Septembr. 1583. apud Barboſam *in Collectan. Bullar. ver. Confeſſarius Monialium*, 2. quod, Con-
feſſario Monialis infirmæ confeſſionem audien- 11
te, cellæ ianua aperta remaneat, & ambæ comitatrices ad eiuſdem cellæ ianuam moretur, ita vt & Confeſſarius, & infirma ab eis commodè videri poſſint. Item declarauit apud Barbo-
ſam *loco citat.* quod Confeſſarius Monialium 12
clauſuram ingreſſus ad Sacramenta miniſtranda, recta via, & abſque diuerticulo tendat, & redeat, nec in aliam Monaſterij partem, etiam occaſione viſendi alias infirmas (quibus Sacramentorum adminiſtratio non eſt neceſſaria) diuagetur. Item declarauit apud Gauantum, & Bar-
boſam *locis citat.* quod Confeſſarius Monialis 13
adminiſtrans ei Sacramentum extremæ vnctionis non poſſit ibi manere poſt talem adminiſtrationem, etiam ad confortandam eam ad bene moriendum, & ad animam eius Deo commendandam: quamuis quoad hoc oppoſita ſententia, quam ſupra tradebam, declaratione iſta non obſtante, ſit vſu recepta ob rationem ibi dictam, Llamas, & Lezana *locis ſuprà citat.* Tamburio. *numero* 6. & Peirinus *tom.* 2. *priuileg. Minim. in Conſtit.* 6 *Pij V. numero* 30. qui ſubdit, poſſe Sacerdotem etiam ingredi ad deferendam Moniali infirmæ
Inſignem aliquam reliquiam, quod mihi ob ſola- 14
tium Moniali tempore mortis debitè præſtandum, vt ſupra dicebam, omninò non improbatur; præſertim ſi ſic habeat locum conſuetudo Monaſterij.

Adde ſecundò, quod poteſt etiam ingredi ſocius 15
ſi ſcilicet Confeſſarius, qui ingreditur, eſt Regularis; quia ſic decreuit S. Congregatio 21. Febr. 1617. apud Barboſam *in Collectan. Bullarum ver. Confeſſarius Monialium*, 2. & ſic conſuetudo, & decentia regularis, præſertim quando ingreſſus eſt ad Monaſteria Monialium, exigere videtur, Miranda *de Monialib. quæſtio.* 2. *art* 17. *ad fin.* & alij paſſim (quidquid diſſentire videatur Bonac. *de clauſul. quæſt.* 4. *punct.* 4. *numero* 4.) Non ſic, ſi Confeſſarius eſt ſecularis, quia talis Confeſſarius decenter accedit ad quarumcumque fœminarum confeſſiones audiendas incomitatus; quamuis ſecus,

ſi

ſi accedat ad Euchariſtiam, vel Extremam vnctio-
nem miniſtrandam, ad quod opus exercendum ne-
16 ceſſarius eſt ſocius; cum indecens, & à more Ec-
cleſiaſtico alienum ſit, fœminam huic miniſterio
inſeruire: qua ratione, cum ingreditur ſacerdos,
etiam ſecularis, ad Sacrum faciendum (ſaltem iis
diebus, quibus Miſſa, aut Communio eſt de
præcepto) coram Monialibus infirmis, vel vale-
tudinariis, quæ è Valetudinario commodè egredi
non poſſunt, iuſtè ſemper ingreditur cum ſocio;
cum non liceat fœminæ Sacro miniſtrare; Miranda
cit. quæſt. 2. *ar.* 16. Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcop.*
3. *par. alleg.* *it.* 202. *numer.* 49. & Bonac. *cit.*
num. 4.

17 Qui verò Euchariſtiam comitantur, iuſtam
ingreſſus cauſam non habent; quia ſtatim, ac ad
clauſuræ fores Euchariſtia accedit, ſatis de-
center Moniales accenſis cereis eam comi-
tantur; ob quam rationem Euchariſtiæ pro-
ceſſiones non ſunt ſecularibus iuſta cauſa ingreſ-
ſus.

18 Adde tertiò, quod quibus ex iuſta cauſa
licitus eſt ingreſſus, hi ingredi poſſunt etiam
cum perſonis, à quibus ipſos iuxta decentiam
ſui ſtatus comitari par eſt, arg. Bullæ Gregorij
XIII. quæ incipit: *Dubiis, quæ emergunt*; vbi
Pontifex Prælatis in caſu neceſſario ingredien-
tibus iubet, quod ingrediantur comitati; &
in omni caſu, in quo eſt conceſſa ingrediendi
licentia principali, intelligitur etiam ob actio-
nis connexionem conceſſa ſocio, ita vt non
requiratur explicita, vel alia diſtincta licentia pro
19 ſocio, *arg. cap. licet, de priuilegiis in 6.* vbi con-
ceſſo alicui ingreſſu ad audienda ſacra tempo-
re interdicti, cenſetur quoque conceſſus in-
greſſus comitibus ſequentibus; quia alioquin, vt
ait gl. ibi *ver. non debet*, priuilegium eius redderetur
inutile. Vide Tamburinum *de iure Abbat. diſp.* 24.
quæſit. 3. *n.* 3.

20 Cæterum declarauit S. Congregatio apud Bar-
boſam *in Collectan. Bullar. ver. Confeſſarius Mo-
nial.* 2. ſocium in noſtro caſu debere eſſe probæ
vitæ (quod ſemper obſeruari debet) & eſſe
ætatis ſupra quinquaginta annos (quod ſolum
obſeruari debet, cum commodè poteſt) item
declarauit apud eundem Barboſam *loco ſupra*
21 *cit.* & Tamburinum *numer.* 5. & 6. tam Con-
feſſarium, quàm eius ſocium non poſſe alloqui
Moniales ſine licentia S. Congregationis. Item
22 declarauit, non poſſe admitti aliquem ſub prætextu
exorcizandi Monialem energumenam, & ſimul
apud Aldanam *in Compend. Canon. Reſol. libr.* 2.
tit. 10. *numer.* 26. & Barboſam *in collect. Bullar.
ver. Monialium clauſura, circa egreſſum* 4. præ-
ſcripſit modum, quo id fieri debeat, in his
verbis: *Monialis nulla energumena intra Mona-
ſterij ſepta à quocunque Presbytero ſeculari, vel
regulari, etiam Confeſſario, exorcizetur, ſed ad Ec-
cleſiam exteriorem eiuſdem Monaſterij, obtenta prius
à S. Congregatione licentia, ea de cauſa deducatur,
vel transferatur, in tranſlatione autem huiuſmodi
ſicut & in actu exorcizationis honeſta conſanguinea,
vel alia mulieres prouecta ætatis, ac proba con-
uerſationis energumenam comitentur. Exorciſta ſit
ad actum huiuſmodi ab Ordinario approbatus Exor-
cizatio minori, quo poterit, fiat ſtrepitu. Eccleſia
ianua vſque occluſa remaneat, quouſque exorci-
zatione completa ad monaſterium energumena re-
ducatur. Cæterum tam in reditu quam, in acceſſu ad Ec-
cleſiam, Monaſterium rectè, & ſine diuerticulo atten-
datur.*

DVBITATIO XLII.

An ingreſſus cauſa ſit iuſta in Superioribus viſitantibus?

SVMMARIVM.

1 *Superiores tam ſeculares, quam Regulares vo-
lentes viſitare Monaſteria iuſtam cauſam
habent clauſuram ingrediendi cum comitatu
paucorum ſeniorum, ac religioſorum Viro-
rum.*

2 *Superiores iuſtam ingreſſus cauſam habent
ad viſitandas officinas Monaſterij, cel-
las, & ſupellectilem Monialium, de-
centiam Dormitorij, ædificium &c. ad
quæ omnia inducere ſecum debent Nota-
rium.*

3 *Superiores iuſtam ingreſſus cauſam habent ad oc-
cultas res Conuentus tractandas.*

4 *Superiores ſeculares, ſeu Regulares iuſtam
cauſam ingreſſus habent in Monaſteria ſibi
aliquo modo ſubiecta non ſolum cauſa vi-
ſitationis, ſed etiam cauſa cuiuſcumque alte-
rius rei neceſſariæ; ſecus eſt ſi nullo modo ſint
ſubiecta.*

5 *Magiſtratus, & Deputati ad curam Monialium
non debent ingredi cum Epiſcopo, niſi eos Epi-
ſcopus elegerit.*

6 *Epiſcopus non debet permittere deputari à
Ciuitatibus aliquos, qui comitentur Viſita-
tores Monialium, etiam Regularibus ſubiecta-
rum.*

RESPONDETVR, ex dictis *cit.* 1
dubitat. 39. *in fin.* quod etiam iuſtam
ingreſſus cauſam habeant Superio-
res, ſiue ſeculares, ſiue Regulares
(cum comitatu ſcilicet paucorum,
ſeniorum, ac religioſorum virorum præſcripto
à dicta Bulla Gregorij XIII. quando viſitatio-
nem inchoare volunt: quia tunc debent Monia-
libus edicta proponere, viſitationem denunciare,
exhortationes habere. Quæ omnia fieri debent
ſecretò, & excluſis nouitiis, conuerſis, aliiſque
Monaſterio miniſtrantibus; & ſic in nullo loco
commodius, quàm in loco, quo conueniunt Mo-
niales ad ſecretas alias res Monaſterij tractandas,
ſeu in Capitulo Cõuentuali; Item ſecundo iuſtam 2
ingreſſus cauſam habent Superiores ad viſitandas
officinas Monaſterij, cellas, & ſuppellectilẽ Monia-
lium decentiam dormitorij, ędificium, ſi quod con-
ſtruendum eſt, vel ruinam minatur. Et finita viſita-
tione ad dictum locum Monaſterij venire, ob ſuæ
viſitationis publicationem, & culparum inde re-
ſultantium intimationem: & ad hæc omnia, tam
ad viſitationem hanc iudicialem faciendam, quam
ad eiuſdem viſitationis iam finitæ publicatio-
nem denunciandam debent ſecum inducere Nota-
rium, qui omnium iſtorum actuum teſtimonium
det, & actus iudiciales faciat. Item tertiò iu- 3
ſtam ingreſſus cauſam habent ſuperiores ad occul-
tas res Conuentus tractandas, idque in dicto loco

Digitized by Google

Monaſterij,ſeu Capitulo Conuentuali,cum huiuſ-
modi rebus tractandis nullus locus ſit aptior,vti
ſupra dicebam. Vide Llamas *in Append.* §. 7.(vbi
ſic teſtatur de praxi) Mirandam *de Monialibus*
queſtion. 2.*ar.* 14.(vbi etiam oſtendit,an Epiſcopus
poſſit ingredi Monaſterium exemptum cauſa viſi-
tationis , ſaltem , dum conſtaret, clauſuram in tali
Monaſterio violatam eſſe) Barboſam *de offic.*
& poteſt. Epiſcop. 3. *par. allegat.* 201. *numer.* 43.
& Bonacinam *de clauſura queſtion.* 4. *punct.* 4.
num. 6.

His adde , quod etiam iuſtam ingreſſus cau-
4 ſam habent ſuperiores (ſiue ſeculares , ſiue
Regulares) in Monaſteria ſibi aliquo modo ſub-
iecta , non ſolum cauſa viſitationis , & fini-
um , quos *ſupra* dicebam , ſed etiam cauſa cu-
iuſcunque alterius rei neceſſariæ ;] quia ſic ſup-
ponitur in Motu Gregorij XIII. qui incipit:
Dubiis,quæ emergunt,& docent communiter Docto-
res.

Non tamen iuſtam ingreſſus cauſam habent
alij (ſiue Epiſcopi , ſiue quicunque alij Prælati)
in Monaſteria ſibi nullo modo ſubiecta ; ſic etiam
communiter Doctores propter *cap. periculoſo* , Tri-
dentinum Concilium , & alia iura *ſupra* adducta,
ſicuti videre eſt apud Mirandam *de Monialibus*
q. 2. *ar.* 13.& quidem quoad Epiſcopos ſic teſtatur
deciſum in vna Ianuenſi 10. Maij , 1631. Aldana
in Compend. Canonic. Reſol. lib. 3. *tit.* 25. *numer.* 8.
& quoad Vicelegatos ſic refert declaratum in S.
Congregatione Gauantus *in Man. Epiſc. ver. Mo-*
nialium clauſura , *numer.* 29. qui *numer.* 30. ſubdit
quod ex eadem S. Congregatione 1. Martij 1581.
Magiſtratus , & deputati ad Curam Monialium
5 non debeant ingredi cum Epiſcopo,niſi eos Epi-
ſcopus elegerit,& *num.* 26. ſubdit,quod ex eadem
etiam S.Congregatione, 12. Ianuarij 1616.non de-
beat Epiſcopus permittere, deputari à ciuitatibus
6 aliquos,qui comitentur viſitatores Monialium,et-
iam Regularibus ſubiectarum.

DVBITATIO XLIII.

An ingreſſus cauſa ſit iuſta in expellentibus malefactorem , qui Monaſterium ingreſſus eſt,& egredi recuſat ?

SVMMARIVM.

1 *Ingreſſus cauſa eſt iuſta ſi ſit expellendus Male-*
factor , qui commodè per Moniales expelli non
poteſt,& is egredi nolit.
2 *Iudex poteſt ingredi Monaſterium ad expel-*
lendum Malefactorem ad locum tamen eiuſ-
dem Monaſterij exteriorem immunitate gau-
dentem.
3 *Malefactor iuſtam cauſam habet ingrediendi Mo-*
naſteria Monialium , vt periculum Iudicis inſe-
quentis euadat.
4 *Ius naturale fortius obligat quam ius poſi-*
tiuum.
5 *Malefactor ceſſante periculo debet exire , quod ſi*
nolit,& non gaudeat immunitate Eccleſiæ tradi
poteſt Curiæ ſeculari ; ſi vero gaudet ad minus
extrahi debet,& poni in alio loco ſacro.

RESpondetur affirmatiuè ; quia is commodè 1
per Moniales,cum ſint timidæ , & debiles,ex-
pelli non poteſt ; & ex alio capite dedecet ,eum
cum Monialibus eſſe ; Doctores , quos citat , &
ſequitur Llamas §.6.Rodrig.*tom.*1.*qq. Regul. queſt.*
47. *ar.* 4. *in fin* & Bonacina,& Lezana *in locis infra*
citandis.

Hinc ſequitur , quod etiam Iudex poſſit Mo- 2
naſterium ingredi , vt eum expellat ; ad locum
tamen eiuſdem Monaſterij exteriorem immu-
nitate gaudentem , non autem ad locum alterius
rationis,vel ad carcerem;niſi in caſu,quo manifeſtè
is Eccleſiæ immunitate non gaudeat ;quia tunc
poterit Iudex ex licentia ſuperioris eum è Mona-
ſterio ſimpliciter expellere,& ducere ad carcerem
quin ſi periculum ſit in mora,vel iniuſtè denegetur
licentia,poterit ſine licentia Monaſterium ingredi,
& eum expellere;quia in priori caſu neceſſitas vr-
get contra Bonacinam ;& in poſteriori iniuſtè iure
ſuo priuaretur.

An autem malefactor iuſtam ingreſſus cauſam 3
habeat , vt periculum Iudicis inſequentis euadat:
quando meritò timet,fore,quod ab illo ex Eccleſia
extrahatur?

Reſpondetur affirmatiuè ; quia ius tuendi vi-
tam , vel vitandi graue damnum , vt potè de iure
naturæ,excuſat ab obſeruantia iuris poſitiui ; cùm
ius naturale fortius obliget , quàm ius poſitiuum
(quamuis non liceat Monialibus illum admittere; 4
quia dedecet ipſarum ſtatum,ſecum malefactorem
intra clauſuram admittere;Doctores,quos citat ,&
ſequitur Bonacina *de clauſura , queſtion.* 4.*punct.*4.
numer. 13.& Lezana *ver. clauſura* , *numer.* 31.) Vide,
quæ dicenentur *Dubit.* 47. ceſſante tamen periculo
debet exire;quod ſi nolit,& non gaudeat immuni- 5
tate Eccleſiæ , iuxta *dicta cap.* 16. *pertotum* ,tradi
poteſt Curiæ ſeculari iuxta modum præſcriptum
in Conſtitutione Gregorij XIV & nos dicebamus
cit. cap. 16. *dubit.* 40.ſi verò gaudeat,ad minus ex-
trahi debet è clauſura Monaſterij , & poni in alio
loco ſacro extra illam,data etiam viris in vtroque
caſu ad eum è clauſura eiiciendum facultate, ſicuti
ſupra dicebam,& docet Rodriguez *cit. ar.* 4. *verſ. non*
bus obſtat , vbi ſubdit , iuxta ea , quæ ſupra dice-
bam , non eſſe opus in hoc caſu recurrere ad Su-
periorem longè diſtantem ; cùm periculum ſit in
mora;ſed ſufficere conſenſum Abbatiſſæ,& Diſcre-
tarum.

DVBITATIO XLIV.

An ingreſsus cauſa ſit iuſta in Monaſterij œconomo ad quærenda inſtrumenta in Archiuio intra clauſuram exiſtenti ?

SVMMARIVM.

1 *Oeconomus Monaſterij habet iuſtam cau-*
ſam ingrediendi clauſuram ad quærenda In-
ſtrumenta , in Archiuio , ſi id fieri neceſſe eſt,
& commodè præſtari per Moniales non poſ-
ſit.

RESpondetur ex dictis affirmatiuè quan- 1
do id fieri neceſſe eſt , & fieri commodè
non

non poteſt per Moniales; præſertim ſi neſciant id facere; Vide Llamas *loc. ſuprà cit.* §. 6. & Lezanam *ver clauſura, n.* 30.

DVBITATIO XLV.

An ingreſſus cauſa ſit iuſta in baiulis Monaſterio neceſſaria intromittentibus?

SVMMARIVM.

1 *Baiuli Monaſterio neceſſaria intromittentes, ſi ea ſint oneroſa nimis, nec poſſint Moniales ſublenare, iuſtam cauſam habent ingrediendi.*

2 *Hortulani iuſtam cauſam habent excolendi cauſa Hortum.*

3 *Deponens in Monaſterio notabilem quantitatem pecuniarum ſi ſit benemeritus Monaſterij iuſtam cauſam habet ingrediendi, ſi ad illam deponendam non eſſet alius locus tutus, & ſic exigeret charitas.*

4 *Ingreſſus in Monaſterium permiſſus videtur ob vtilitatem Monaſterij, vel ſi ſic ius naturæ, vel diuinum ſuadent.*

1 RESPONDETVR ex dictis etiam affirmatiuè; quando ea ſunt nimis oneroſa, vt non poſſint commodè per Moniales, vtporè debiles, & delicatas, introduci; quia tunc adeſt moralis neceſſitas. Accedit, quia iam ſic vſu receptum eſt; Miranda *de Monialibus q.*
2 *2 ar. 17 ad fin.* Bonacina *quæſtio.* 4. & Llamas §. 6. vbi propter eandem rationem idem docent de hortulanis cauſa horti interioris rigandi, & excolendi, ſecus tamen de pharmacopola ad potionem medicam infirmis porrigendam; quia hoc fieri commodè poteſt per ipſas Moniales: quamuis ſi eſſet opus ingredi pharmacopolam, vt doceat Moniales aliqua medicamenta condire, liceret tunc eius ingreſſus; quia tunc eſt de eius ingreſſu neceſſitas moralis, vti dicebam *ſuprà dub* 40.

3 Cæterum, an ingreſſus cauſa ſit etiam iuſta ad intromittendum depoſitum pecuniarum in magno pondere, quod propterea commodè non poſſit ſimiliter introduci per Moniales?

Reſpondetur affirmatiuè etiam, ſi tamen deponens ſit bene meritus, ſaltem in ſpe, de Monaſterio; vel ſi ob alias circumſtantias, v.g. quia ad illas deponendas non eſſet alius locus tutus, ſic exigeret charitas. Aliàs non; quia tunc nec Monaſterij
4 vtilitas, nec charitas locum haberet; ſiquidem ingreſſus in Monaſterium permiſſus videtur ob vtilitatem Monaſterij, vel ſi ſic ius naturæ, vel diuinum ſuadeat.

DVBITATIO XLVI.

An ingreſſus cauſa ſit iuſta in puellis, vt honeſtè in Monaſterio Monialium educentur?

SVMMARIVM.

1 *Puellæ vt honeſtè in Monaſterio educentur, iuſtam ingreſſus cauſam habent.*

2 *Ingreſſus Puellarum vt educentur in Monaſterio non eſt intrinſecè malus, imò eſt aliquo modo neceſſarius, & ideo permittitur de Epiſcopi ſeu ſuperioris licentia.*

3 *Ingreſſus Puellarum cenſetur iuſtus, primo ſi non repugnet Inſtituto Religionis. Secundo ſi recipiendi ſit conſuetudo. Tertio ſi accedat conſenſus Abbatiſſæ & Monaſterij licentia Superioris in ſcriptis obtenta. Quarto vt ſtent ſine famulabus. Quinto vt egredi & regredi nequeant. Sexto vt ſint minores 25. annis & vltra 25. ætatis annum in Monaſterio non retineantur. Septimo, vt habitu conuenienti vtantur.*

4 *Puella, quæ completo 25. anno non egreditur, nec Monialium Prælata, quæ retinet excommunicationem incurrit.*

5 *Epiſcopus poteſt fœminæ renuenti egredi de Monaſterio conſtituere terminum ad eligendum egreſſum, vel ad ſuſcipiendum habitum Religionis.*

6 *Ingreſſus Puellarum vt ſit iuſtus vltra ſeptem cauſas recenſitas, requirit tres alias ex præſcripto ſac. Congregationis Cardinalium nempe vt non ſint ſupra numerum, vt quolibet ſemeſtri ſoluantur anticipata alimenta. vt ſint ſeparatæ à Dormitorio, & laboratorio Monialium.*

7 *Ingreſſus in Monaſteria Monialium prohibitus fuit à Sixto V. tantum virtute facultatum, quæ à Sede Apoſtolica hactenus ad id conceſſæ fuerant, non autem virtute Iuris communis.*

8 *Priuilegia in corpore Iuris inſerta non comprehenduntur in generali priuilegiorum derogatione.*

9 *Priuilegiis in Concilio conceſſis per nullam clauſulam quantumuis generalem derogatur; niſi de ipſo ob eius grauitatem fiat ſpecialis mentio.*

10 *Puellæ educationis gratia ingredi non poſſunt Monialium Monaſteria in quibus non eſt conſuetudo ad dictum finem eas recipiendi, ſine licentia Sedis Apoſtolicæ.*

11 *Puellæ conditionibus prædictis occurrentibus admitti non debent, niſi completo ſeptennio, & iuxta nonnullorum opinionem debent eſſe annorum 12. contra Portellum.*

RESPONDETVR affirmatiuè; quia hoc non eſt intrinſecè malum, & aliquo modo eſt 1
neceſſarium pro Monaſteriis Monialium, cum multæ ex prædictis puellis habitum poſtea ſuſcipiant in Monaſteriis, in quibus educantur: quapropter videtur permiſſum à Tridentino Concilio, quatenus ab ipſo permittitur ingreſſus in Monaſteria Monialium de licentia Epiſcopi, vel Supe- 2
rioris in caſibus neceſſariis, *ſeſſ.* 25. *num.* 5. Vnde & ſic docent ex declaratione Cardinalium Cuchus *lib.* 3. *Inſtit. Maiorum tom.* 2. *numero* 11. Nauar. *Comment.* 4. *numero* 67. *verſ.* 5. *de Regularib.* Rodriquez *tom.* 1. *quæſtion.* 46. *art.* 10. Azor *tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 8. *q.* 4. Sorbus *in Compend priuileg.* 2. *par. ver. ingreſſus Monaſterior. Monial. verſ. de puellis autem*, Suar. *to.* 4. *de Relig. lib.* 1. *c.* 10. *num.* 21. Quaranta *ver. Monaſteria Monialium colum.* 1. Miranda *de Monial. q.* 2. *ar.* 6. Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſc. alleg.* 102 *n.* 61.

Fuſcus *de viſitatione, & regim. Eccleſ. lib. 2. cap. 19.*
3 *num. 27. & 28.* Confectius *in priuileg. Mendicantium tit. 20. cap. 7.* Sà, *ver. Monaſterium num. fin.* Peirinus *tom. 2. priuileg. Minim. in Conſtit. 6. Pij V. num. 10.* & Zerola *part. 1. ver. Moniales ad 10. quæſit.* dummodo hæ conditiones concurrant. Prima, vt inſtitutum Religionis, vel aliquod aliud non repugnet. Secunda, vt Monaſterium tales recipere conſueuerit. Tertia, vt Superioris licentia in Scriptis obtenta, & Abbatiſſæ, Monaſteriique conſenſus accedat. Quarta, vt ſine famulabus in Monaſterio commorentur. Quinta, vt clauſura egredi, ac ſemel egreſſæ iterum admitti non poſſint (niſi egrederentur cauſa medendi morbo, & ex licentia Superioris; vel quia Moniales effici volunt, ſicuti declarauit S. Congregatio, teſte Rodriq. Sà, & Zerola *in locis ſuprà cit.*) Sexta, vt ſint minores 25. annis, & vltra vigeſimum quintum ætatis annum
4 in Monaſterio non retineantur (quamuis putem, nec puellam, quæ completo vigeſimo quinto anno non egreditur, nec Monialium Prælatam, quæ retinet, excommunicationem incurrere; quia puel-
5 la, non illicitè eſt ingreſſa, nec S. Congregatio in tali caſu excommunicationem impoſuit; etſi poſſit, & debeat Epiſcopus huiuſmodi fœminæ conſtituere terminum ad eligendum egreſſum, vel habitus Religioſi ſuſceptionem; ſicuti S. Congregatio decreuit, teſte Campanil *rubr. 12. cap. 16. num. 29.* Franciſco Leone *in Theſauro fori part. 2. cap. 16. num. 54* & Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſc. 3. part. al-*
6 *legat. 102. n. 65*) Septima, vt veſtitu honeſto, & virginibus conuenienti in Monaſterio vtantur: ſic Doctores in *locis ſupra cit.* vbi ex altera declaratione Cardinalium ad ſeptem ſupradictas conditiones tres alias addunt: Primam, vt non ſint ſupra numerum præfixum. Secundam, vt quolibet ſemeſtri ſoluantur anticipata alimenta. Tertiam, vt ſint ſeparatæ à loco Monialibus, & Nouitiis ad dormiendum, & manuum operibus vacandum deſtinato.

Obiicies. Sixtus V. in quodam Motu ſuo (quem refert Rodriq. *cit. q. 46. art. 6.*) reuocat omnes à Sede Apoſtolica, & à ſe mulieribus cuiuſcunque ſtatus Monialium Monaſteria ingrediendi, & ibi ad tempus permanendi licentias conceſſas, iubetque iam ingreſſas egredi, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ ſibi reſeruatæ contra quoſcunque, qui tale decretum, ingrediendo, vel ibi permanendo, violauerint; ergò.

7 Reſpondetur cum Rodriquez, Sixtum V. in illo Motu prohibere tantum, ingredi, & permanere in Monaſterio virtute facultatum, quæ à Sede Apoſtolica hactenus ad id conceſſæ fuerant, vt colligitur ex eius tenore, ibi: *A Sede Apoſtolica, & à nobis conceſſa*; non autem prohibere ingreſſum virtute iuris communis, & Concilij
8 Tridentini conceſſum. Quæ Reſponſio eò magis vera eſt, quia in generali priuilegiorum derogatione non comprehenduntur facultates, & priuilegia in corpore iuris inſerta, gloſſ. *in l. heres abſens, in princip. ff. de iudic.* & in Authent. *qua in prouincia, ver. illic, in fin. Cod. vbi de crimine agi oport.* Feliu. *cap. 1. de reſcript. num. 12.* Lopez *l. 2. tit. 8. part. 8.* Perez *lib. 4. ordin. tit. 4. l. 22.* & alij multi, quos citat, & ſequitur Me-
9 noch. *de præſumpt. lib. 6. præſumpt. 40. num. 25.* tum quia per nullam clauſulam, quantumuis generalem, derogatur priuilegiis in Concilio conceſſis, niſi de ipſo, ob eius grauitatem, fiat ſpecialis mentio, Doctores, quos refert, & ſequitur Sanch. *de matrim. lib. 3 diſp. 26. n. 7.*

Inſtabis: Sacra Congregatio Epiſcop. (quam 10
refert Gauantus in *Man. Epiſcop. ver. Monialium educatio, num. 8.* Lezana *tom. 5. cap. 25. num. 25.* Bonac. *de legib. diſput. 1. quæſt. 1. punct. 3. num. 20. & de clauſ. quæſt. 4 punct. 4. num. 16.*) expreſsè decreuit, puellas educationis gratia ingredi non poſſe Monialium Monaſteria ſine licentia Sedis Apoſtolicæ, ergo.

Reſpondetur, id intelligi tantum de iis Mo- 11
naſteriis, in quibus non eſt conſuetudo tales puellas ad dictum finem recipiendi, iuxta ea, quæ *ſupra* dicebam; & ſic concordantur declarationes de hac re diuerſæ, quæ inter ſe prima facie videntur pugnare.

Cæterum, vt puellæ, conditionibus prædictis 12
concurrentibus, iuſtè admittantur, requiritur etiam, quod ſeptennium compleuerint; quia dedecet infantulas, quaſi in cunis, & cum nutricibus in Monaſterio retineri; & ita colligitur ex facultatibus, quæ à S. Congregatione Cardinalium ad has puellas admittendas conceduntur in his verbis: *Dummodò maiores ſeptennio ſint*, &c. Vide Dianam *3. part. tract. 2. reſol. 135.* & Zerolam *ver. Moniales ad 11 quæſit.*

Et hoc adeò verum eſt, vt Azor. *tom. 1. lib. 12.* 13
cap. 17. & Hieron. Rodriq. *in Compend. qq. Regul. reſol. 27. num. 16.* putent à Superioribus non poſſe has puellas admitti, niſi habeant 12. annos; quamuis contrarium minus rectè ſentiat Portell. *in addit. ad dub. Regular.* tenens, dictas puellas poſſe admitti, vt ſuo tempore profiteantur, etiamſi ſint ætatis infantilis, nondum attingentes vſum rationis, in tertio verbi gratia vel quarto ætatis anno.

DVBITATIO XLVII.

An ingreſsus cauſa ſit iuſta in puellis, ob alios fines? Vbi etiam de aliis fœminis.

SVMMARIVM.

1 *Ingreſſus cauſa eſt iuſta in Puellis, & etiam in aliis fœminis ob alios fines præter educationem ſeruatis ſupradictis conditionibus.*
2 *Puellæ pauperes, quæ commodè viuere poſſunt in Monaſterio ob legata eis alimenta à Propinquis ea lege vt in Monaſterio retineantur, iuſtam habent cauſam ingrediendi.*
3 *Item Puella è locis publicis cauſa pietatis extracta, donec nubendi occaſio contigerit.*
4 *Item ſi Parentibus deſtituta congruam dotem non habeant.*
5 *Vidua proba vitæ, vel nobiles Matronæ, ſi honeſtatis cauſa, vel ex alio honeſto fine in Monaſterio viuere cupiant, iuſtam habent ingrediendi cauſam.*
6 *Mulier nupta ob timorem viri ſuſpicantis eam eſſe adulteram, iuſtam habet cauſam.*
7 *Item ſi diſcordiam habeat cum Marito, modo timeat eius ſæuitiam.*
8 *Epiſcopo non licet dare licentiam ingreſſus Viduæ in Monaſterio vſque ad finem vitæ*

cum

cum habitu ſeculari viuere cupienti, vt ibi quietius viuens animæ ſuæ conſulat.

9 *Conſuetudo introducendi Puellas habitum ſuſcepturas, per biduum, vel triduum antea in Monaſterium, vbi viget, eſt tolerabilis.*

10 *Mulieres etiam coniugatæ ex declaratione Sac. Congregationis admitti poſſunt, ſi ſit caſus vrgens, & grauis neceſſitas.*

11 *Reſolutiones aliqua ſacra Congregationis afferuntur.*

12 *Sacra Congregatio reſoluens alibi appoſitum intelligit in caſibus Ordinariis, & frequenter occurrentibus, non autem in tam grauibus, & vrgentibus.*

13 *Clauſura cum ſit de iure poſitiuo non obligat cum tanto incommodo.*

14 *Reſolutio ſac. Congregationis in contrarium affertur, ſed locum habere ſolum cenſetur vbi non viget conſuetudo ſimiles mulieres admittendi.*

1 RESPONDETVR affirmatiuè; idque propter eandem rationem dictam *Dubitat. præcedenti*, dummodo ſeruentur ſimiliter eædem conditiones, quas ibidem dicebam.
2 Exempla ſint; ſi tuto puellæ domi ſuæ ob tenues facultates ali non poſſint, & à propinquis, vel ab aliis per legatum, vel aliam viam alimenta eis præ-
3 ſtentur ea lege, vt in Monaſterio retineantur. Item ſi è locis publicis cauſa pietatis extractis deſumptæ ſint, donec nubendi occaſio contigerit. Item,
4 ſi parentibus, & propinquis deſtitutæ congruam dotem non habeant.

5 Et quod dixi de puellis, idem dico de aliis fœminis, ſi non ob vtilitatem Monaſterij ſupra dictam, ſaltem ob ſimilem, vel ob legem charitatis. Exempla ſint, ſi vitæ probæ viduæ, vel nobiles matronæ, honeſtatis cauſa, vel ex alio honeſto fine in Monaſterio viuere cupiant (quamuis contrarium quoad hoc S. Congregationem de-
6 creuiſſe, referant Miranda *tractat. de Monialib. quæſtion. 2. art. 7.* & Barboſa *de poteſt. Epiſcop. allegat. 102 numero 67.*) Item, ſi mulier nupta ad Monaſterium ſe recipiat timore viri ſuſpicantis, eam
7 eſſe adulteram. Item, ſi mulier ſimiliter nupta in diſcordia, vel in lite ſit cum marito, & eius ſæuitiam timens, in Monaſterio eſſe velit, donec lis componitur, vel ad concordiam cum illo reducitur. Sic Nauarr. *lib. 4. conſil. 5. numero 1. tit. de diuortiis, 2 edit.* Azor. *tom. 1. lib. 3. cap. 8. quæſtion. 4.* Zerola *par. 1. ver. Moniales, ad 10. quæſite.* Barboſa, & Miranda *in locis ſuprà citat.* Portellus *in addit. ad Dubitat. Regular. ver. clauſura* Monialium, *numero 2. & in Reſponſ. Moral. tomo 2. caſu 106.* Campanil. *rubr. 12. cap. 16. numer. 28.* & Rodriquez *tom. 1. qq. Regular. quæſtio. 46. art. 10.* qui afferunt pro noſtra iſta ſententia multas Cardinalium declarationes (quæ ſaltem locum habent, ſi ſic ſit conſuetudo) quamuis aliæ Cardinalium declarationes velint, admiſſas (ſeruatis tamen conditionibus, quas *præcedenti Dubit.* dicebam) tolerandas eſſe, at in poſterum nullas tales eſſe admittendas. Vide Doctores *ſupra cit.* & Cuchum *lib. 3. Inſtit. maior. tomo 2. numero 12.* & Bonacinam *de clauſura quæ-*
8 *ſtion. 4. punct. 4. numero 17.* qui ſubdunt, Cardinales etiam declaraſſe non licere Epiſcopo, dare licentiam ingreſſus Viduæ in Monaſterio vſque ad finem vitæ cum habitu ſeculari viuere cupienti, vt vitam ibi quietius ducens, animæ ſuæ ſaluti prouideat.

Cæterum tamen declarauit eadem Cardinalium 9
S. Congregatio, quod vbi viget conſuetudo, puellas habitum ſuſcepturas, per biduum, vel triduum antea in Monaſterium introduci, toleranda ſit talis conſuetudo, Gauantus *in Manuali Epiſcop. vel. Monialium clauſura, n. 32.* & Lezana *ver. clauſura, n. 23.*

Item declarauit, quod, ſi ſit caſus vrgens, & grauis neceſſitatis, mulieres etiam coniugatæ admitti 10
poſſint in Monaſterium, Portellus in *locis ſuprà citat.* Primò ſic: *Mulier coniugata, ſi ſit in Monaſterio Monialium, & conſtet, quod, ſi inde exiret, verſabitur in periculo Mortis, in Monaſterio relinqui* 11
debet. Secundò ſic: *Mulier, quæ venit in ſuſpicionem adulterij apud maritum, & ob id timet, ne ab eo vis aliqua inferatur, permitti debet, vt Monaſterium Monialium ingrediatur, modò conſtitutiones Monaſterij non repugnent.* Tertiò ſic: *Mulier, quæ eſt in diſcordia cum marito, & eius ſæuitiam timet, ſi eſt extra culpam, quando tam timendi cauſam habet, debet in Monaſterio tolerari.* Quapropter dici
debet, S. Congregationem aliàs declarantem op- 12
poſitum (non poſſe ſcilicet dictas mulieres admitti de licentia Epiſcopi, ſed ad id requiri licentiam Sedis Apoſtolicæ) loqui ſolum de caſibus non tam
vrgentibus, ſed paſſim, & ordinariè occurrentibus; 13
præſertim quia clauſura, cùm ſit de iure poſitiuo, non obligat cum tanto incommodo, & rigore, ſicuti dicebam *dub. 43.*

Quamuis etiam quoad hoc contrariam aliam
Cardinalium declarationem afferant Portell. *citat.* 14
ver. clauſura Monialium, numero 2. Hieronym Rodriquez *in compend. qq. Regular. reſolut. 16. num. 15.* & Diana *par. 3. tractat. 2. reſolut. 130.* in his verbis: *Non licet Epiſcopis, vel permittere, vel licentiã concedere mulieribus, vt ex cauſa litium matrimonialium, adulteriorum, ac diſſenſionum inter viros, & vxores apud Monaſteria Monialium ſequeſtrentur ſecuritatis gratia, immò ingredientes incidunt in excommunicationem à Concilio impoſitam.* Ad quam tamen declarationem, vt concorderet cum aliis, dici poſſet, locum eam ſolum habere, ſi in Monaſterio non ſit conſuetudo, ſimiles mulieres admittendi, vel ſi mulieribus dictis non magnum vitæ periculum immineat.

DVBITATIO XLVIII.

An ingreſsus cauſa ſit iuſta in famulabus ſecularibus, vt culinæ, & aliis Monaſterii inferioribus officiis inſeruiant?

SVMMARIVM.

1 *Ingreſſus cauſa iuſta eſt in famulabus ſecularibus, vt Culinæ, & aliis Monaſterij inferioribus officiis inſeruiant, dummodo foras ea non exeant, ſi pro dictis inferioribus officiis in Monaſterio Profeſſæ Conuerſæ non ſint.*

2 *Moniales Choro deputatæ, duriſſimum eſt, ſi grauentur inferioribus officiis.*

3 *Ingreſſus famularum iuſſus ſimpliciter non videtur niſi concurrat neceſſitas Monaſterij, vel ratio magnæ nobilitatis, ægræ valetudinis, aut nimiæ ſenectutis cauſam præbeat.*

4 *Defectus charitatis, aut malitia Monialium iuſta eſt cauſa habendæ famulæ, ſi coactio per ſuperiores facta nihil proſit, & hoc non ſolum in quaſi extrema, ſed etiam in graui, ſeu notabili neceſſitate.*

5 *Quæ requirantur pro ingreſſu licito ad Monaſteria ſanctæ Claræ, & alia Monaſteria, quæ ſtrictiorem clauſuram profitentur.*

6 *Famulæ prædictæ non poſſunt pro ſuo libito ingredi & egredi, ſed tenentur quodammodo legibus Clauſuræ Monialium.*

7 *Famulæ prædictæ ingredi non poſſunt in ſeruitium Infirmarum, vel Decrepitarum Monialium ſine licentia Sedis Apoſtolicæ.*

1 RESPONDETVR, quod (quamuis Rodriquez *citat quæſtion.* 46 *art.* 7. affirmet ſimpliciter, excipiens tamen Monaſteria ſanctæ Claræ, & alia Monaſteria, quæ ſtrictiorem clauſuram profitentur; niſi in certis caſibus) tamen affirmandum ſit, ſolum cum diſtinctione, ſcilicet licitum eſſe pro totius Monaſterij (qualiſcunque obſeruantiæ illud ſit) vtilitate, has (dummodò foras non exeant) ingredi, ſi pro dictis inferioribus officiis in Monaſterio profeſſæ Conuerſæ non ſint, ſecus, ſi ſint.

2 Prior pars probatur; quia non oportet, Moniales choro deputatas, à choro, & altioribus officiis ob hæc inferiora officia impediri; præſertim quia ſæpe ſunt illæ delicatæ, nec his officiis aſſuetæ: quapropter eas horum officiorum onere grauari, duriſſimum eſt: & ita reſpondiſſe fertur Gregorius XIII.

3 Poſterior pars patet; quia tunc nulla concurrit Monaſterij neceſſitas: at pro priuatæ Monialis miniſterio prædictarum famularum ingreſſus ſimpliciter iuſtus non videtur, niſi contra Suar. in loco *infrà* citando, quando ſpecialis ratio magnæ nobilitatis, aut ægræ valetudinis, aut nimiæ ſenectutis perſonæ cauſam præberet, & eius neceſſitati per Monaſterij famulas, aut Cõuerſas ſufficienter ſubueniri non poſſet, ſiue ex impotentia (vt concedit
4 Rodriquez *art* 8.) ſiue etiam ex defectu charitatis, aut malitia Monialium, contra Rodriquez *loco cit.* quia, quamuis ex malitia id oriatur, ſi Superior non poteſt commodè eas cogere, vel ſi coactæ malè miniſtrant, iuſta adhuc eſt habendæ famulæ, cauſa, non ſolum in quaſi extrema (vt concedit Llamas *in append.* §. 11. *in fine*) ſed etiam in graui ſeu notabili neceſſitate, contra Llamas *loco cit.* Vide Nouarrum *Comment.* 4. *numer.* 66. & 67. *de Regularib.* Suarez *tomo* 4. *lib.* 1. *de Relig. cap.* 10 *numero* 20. Zerolam *par.* 1. *ver. Moniales, Dubitat.* 5. Cordubam *in addit ad priuileg. Mendicant. ver. Ingreſſus Monaſterior. Monial.* Rodriquez *quæſtio.* 47. *ar.* 4 *& ſeqq.* (vbi multa tradit de cauſis ſpecialiter requiſitis pro ingreſſu licito ad Monaſteria S. Claræ, & alia Mo-
5 naſteria, quæ ſtrictiorem clauſuram profitentur) Barboſam de iure Eccleſiaſtico *num.* 61. *& de offic. & poteſt. Epiſc. par* 3 *allegat.* 102. Peirinum *tomo* 1.
6 *priuileg. Minim. in Conſtit.* 6. *Pij V. numero* 31. Lezanam *ver. clauſura, n.* 34. (qui referunt S. Congregationem declaraſſe in vna Abulenſi, dictas famulas non poſſe pro ſuo libito ingredi, & egredi, ſed teneri quodammodo legibus clauſuræ Monialium) Mirandam *in tr. de Monialib. qu.* 2. *art* 9. Campanil. *rubr.* 17. *c.* 16. *num.* 28. Bonacinam *de clauſura, quæſt.* 4 *punct.* 4. *numer.* 10. & Gauantum *in Man. Epiſc. ver. Monialium receptio, numero* 14. qui aiunt, cautè in hac procedendum eſſe; quia S. Congregatio Epiſcoporum & Regularium declaraſſe fertur, non poſſe dictas famulas in ſeruitium infirmarum, vel decrepitarum Monialium introduci ſine licentia Sedis Apoſtolicæ.

Cæterum, quantanam ſit auctoritas S. Congregationis Cardinalium declarationum, ſicut & deciſionum Rotæ, ſtyli Curiæ Romanæ, & ſimilium? 7
dixi *c.* 14. *dub.* 5. *ſect.* 2.

DVBITATIO XLIX.

An ingreſſus cauſa ſit iuſta in nobilibus fœminis, quæ prætextu alicuius muneris neceſſarij in Monaſterio exercendi ingrediuntur; cum nihil, aut parum ingreſſæ facturæ ſint, nec tale miniſterium ſit earum ſtatui conſonum?

SVMMARIVM.

1 *Ingreſſus nobilium fœminarum prætextu alicuius muneris exercendi, quod reuera non exerceat dicitur eſſe in fraudem legis, præſertim ſi notabiliter ibi moreatur.*

2 *Nobiles fœminæ ſi reuera ad aliquod opus neceſſarium Monaſterio ingrederentur, & in illo occupentur non minus quam fœminæ viles ad illud opus exercendum alias ingreſſuræ, ſi ſtatim moraliter finito opere, egrediantur non peccarent, data etiam curioſitate.*

3 *Ingrediens in Monaſterium ad exercendum aliquod opus neceſſarium ex cauſa vilis Miniſterij, ſi ſimul intentionem habeat turpiter loquendi, vel agendi cum Moniali non peccat contra clauſuram, ſed ſolum ob prauum finem. Contra nonnullos vtrumque aſſerentes.*

RESPONDETVR negatiuè, quia id eſt in fraudem legis; præſertim ſi ingreſſæ, notabiliter ibi demorentur, quod eſſe illicitum, dicetur *infra dubitat.* 52. 1

Quamuis (ſi reuerà ad opus Monaſterio neceſſarium, quod per Moniales commodè exerceri non poteſt, ingrediantur, & in illo occupentur, non minus, quàm occuparentur fœminæ viles ad illud opus exercendum aliàs ingreſſuræ, & ſtatim moraliter, vt dicetur *citat. Dubitat.* 52. finito opere, egrediantur) non peccarent, licet non ob hunc finem, ſed ob curioſitatem videndi Monaſterium principaliter ingrederentur; quia reuerà tunc ex cauſa neceſſaria, quam exequuntur, ingrediuntur: non poſſunt tamen tunc ingredi cum comitatu decenti, quia non inſtar nobilium, ſed inſtar vilium fœminarum, ſeu famularum ingrediuntur. 2

Hinc ſequitur, idem dicendum eſſe de illo, qui Monaſterium ingreditur cum licẽtia Superioris ex 3
cauſa vilis miniſterii neceſſarii, ſed ſimul intentionẽ habet turpiter loquendi, vel agendi cũ Moniali; quia hæc praua intentio non tollit priorem ingrediendi cauſam, ob quam à Superiore ingrediendi licentiam obtinuit; quamuis ob prauum finẽ grauiter peccet,

peccet; & grauibus pœnis ob ſacrilegij reatum, quem committit, plectendus ſit. Vide Zerolam *in prax.p.1.ver. Mou a et ad 8 queſtio.verſ...*& Rodrig. *to.1.quaſtio.46.ar.3.notab.2.* Etſi nonnulli non omninò improbabiliter contrarium ſentire videantur; forſan ex eo, quia Superior in tali caſu non præſumitur facultatem conceſſiſſe, quin neque concedere potuiſſet; ſed quod dixi, eſt multò probabilius; quia hæc eſt conditionata Superioris voluntat, quæ nihil ponit in eſſe; & Eccleſia non iudicat de occultis.

DVBITATIO L.

An ingreſsus cauſa ſit iuſta in ſuperiore, qui electioni Abbatiſsæ præſit, & Monialium vota ſuſcipiat?

SVMMARIVM.

1 *Superior non dicitur habere iuſtam cauſam ingrediendi clauſuram ad præſidendum electioni Abbatiſſæ, & vota ſuſcipienda.*

2 *Vota Monialium in Electione Abbatiſſæ accipi poſſunt à ſuperiore per feneſtellam clauſis Eccleſiæ ianuis.*

3 *Ingreſſus cauſa in electione Abbatiſſæ poteſt eſſe iuſta ſi opus ſit ſedare rixas, & altercationes Monialium & tunc ſuperior ingrediatur comitatus iuxta motum Gregorij XIII.*

4 *Opinio Nauarri, & Rodriguez commendatur contra Azorium, & Llamam.*

1 Reſpondetur, quod (licet Llamas in *Append.* §. 7. affirmet; quia ante, & poſt electionem, & in ipſa electione, debet Prælatus exhortari, & dirigere Moniales, ad quæ facienda ipſius ingreſſus neceſſarius eſſe videtur) negandum tamen ſit; quia hæc fieri commodè poſſunt clauſis Eccleſiæ ianuis
2 per feneſtellam, per quam aliæ exhortationes quotidie fieri ſolent; tum quia ita clarè decidit Trident. *ſeſſ. 25. cap. 7. in fin. Regular.* ibi: *Non ingrediatur, ſed per feneſtellam ſuſcipiat*: & quamuis Concilium non vtatur verbis præceptum, ſed conſilium denotantibus, tamen ſatis clarè decidit, hanc non eſſe iuſtam, & neceſſariam ingreſſus cauſam: & *cap. 6.* eiuſdem ſeſſionis ſub excommunicationis latæ pœna ingreſſum præterquam in caſibus neceſſariis, interdixerat; tum quia ita declarauit S. Congregatio apud Barboſam *de iure Eccleſ. numer.* 171. & Tamburin. *de iur. Abbat. diſputat.* 24. *queſit.* 8. & docent Nauar & Rodrig. in locis *infra* citandis, & alij, quos citat, & ſequitur Lezana *to.1. cap.25.num.25.* & *ver. clauſura, num.32.* Villalob *to.2.tract. 35.diffic.46.num.* 1 a. Bonac. *de clauſ.q.4.punct.4.n.7* & Diana *par.3.tract.2.reſol.67.*

3 Non nego tamen, quod ſi in electione concurrant circumſtantiæ (verbi gratia ſit magna ſubornationis ſuſpicio, vel magna Monialium reuolutio) ob quas hic, & nunc ingreſſus Prælati prudenter iudicetur neceſſarius, licitum ſit, Prælatum ingredi, comitatum ab aliquibus, iuxta Motum Gregorij XIII. quem afferebam *ſupra Dubitat.* 35. quia non præſumitur Tridentinum in tali caſu tantæ neceſſitatis ad bonum Monaſterij commune, quod pendet ex bona Abbatiſſæ electione, ingreſſum denegare; Villalob. Bonacina, & Diana in *locis ſupra cit.* Miranda *de Monialib. q.2 ar.15.concl.3.* Barboſa *de offic.& poteſt.Epiſc. allegat.102.n.47.* & Lezana *loco ſupra cit.*

Et in hoc ſenſu verum eſt, quod ait Nauar. 4
Comment.4.numer.59.de Regularib. & Rodrig. *tom.1. qq. Regul. q 46.ar.4.in fin.& ar. 5.in princip.* licitum ſcilicet eſſe ingreſſum vocati ad bonam Abbatiſſæ electionem dirigendam: quamuis diſſentiat Azor. *to.1.lib.13.cap.8.q.6.* & Llamas *§.8.in fine.*

DVBITATIO LI.

An ingreſsus cauſa ſit iuſta in Epiſcopo, vt alicui de Monaſterio Confirmationis ſacramentum adminiſtret? Vbi etiam de ingreſſu pro benedictione, vel Conſecratione Monialis, vel pro alia cauſa ſimili.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus non habet iuſtam cauſam ingrediendi clauſuram ad confirmandam Monialem niſi ea ſit infirma, ita vt non poſſit ad crates accedere, & periculum ſit in mora.*

2 *Monialis commodè poteſt confirmari per feneſtellam, per quam Moniales Euchariſtiam recipiunt.*

3 *Item dicas de benedictione, vel conſecratione Monialis de dando habitu, aut profeſſione Nouitiæ, & his ſimilibus.*

4 *Matri, ſorori, vel aliis Conſanguineis Monaſterium ingredi non licet, vt Monialem viſitent, aut illius profeſſioni, vel morti aſſiſtant.*

5 *Capellano, vel Confeſſario Monialium non licet ingredi clauſuram in caſu renouationis ſacramenti exiſtentis in choro interiori; cum id fieri poſſit abſque ingreſſu, & exponi per feneſtellam in Eccleſia exteriori.*

Reſpondetur negatiuè (niſi 1
confirmanda ſit infirma, vt non poſſit ad crates, vel feneſtellam accedere, & periculum ſit, quod abſque tali ſacramento moriatur) quia citra hunc caſum poteſt id fieri commodè per feneſtellam, per quam 2
Moniales Euchariſtiam recipiunt, Rodriguez *cit.tom.1.quaſtio.47.ar.10.* & Llamas *cit* §. 8. *in principio.*

Idem dicas in caſu de benedictione, vel con- 3
ſecratione Monialis, vel de dando habitu, aut profeſſione Nouitiæ, vel de dando velo ſolemniter profeſſæ, vel de examinando Moniales; aut quaſcunque alias in Monaſterio legitimè morantes, idque propter eandem rationem dictam; Rodrig. & Llamas *locis ſupra cit.* & declarauit S. Congregatio apud Barboſam *de iure Eccleſiaſtico num.* 171. & apud Tamburinum *de iure Abbat.diſp.14.quaſit.* 8. Vide 4
etiam *Dubit.* 41. vbi probabam, neque licere matri, ſorori, vel aliis conſanguineis Monaſterium ingredi, vt Monialem viſitent, aut illius profeſſioni, vel morti aſſiſtant.

9 Idemque dicas in caſu de renouatione Sacramenti exiſtentis in Choro interiori; quod ſcilicet neque poſſit Capellanus, vel Confeſſarius ingredi ad illud renouandum; cum renouatio illius fieri poſſit abſque ingreſſu, & exponi per feneſtellam in Eccleſia exteriori exiſtentem, & interiorem Chorum reſpicientem; Miranda *qu. 1. art. 19.* & alij paſſim.

DVBITATIO LII.

An ingrediens Monialium Monaſterium ex legitima licentia, teneatur finito negotio, ſtatim egredi? Vbi etiam etiam de requiſitis ad licentiam ingreſſus.

SVMMARIVM.

1 *Ingrediens Monialium Monaſterium ex legitima licentia, tenetur finito negotio ſtatim egredi.*

2 *Monialis ex legitima licentia è Monaſterio egreſſa, tenetur finito negotio ſtatim regredi.*

3 *Licentia ingrediendi non eſt conceſſa niſi ob cauſam, qua ceſſante, ceſſat ipſa licentia.*

4 *Præceptum de ſeruanda clauſura eſt morale, & moraliter intelligendum.*

5 *Ingrediens clauſuram ex legitima licentia, ſi finito negotio illic moretur parumper vt circumſpiciat ex curioſitate, non peccabit, neque venialiter.*

6 *Ingrediens Monaſterium ex legitima licentia, ſi finito negotio parumper ibi demoretur circumſpiciendo ex praua intentione peccat, ſed non contra præceptum clauſuræ.*

7 *Ingrediens Monaſterium ex legitima licentia, ſi finito negotio ibi ex praua intentione vel ſecundum moram moralem, vel longiſſimam, non incurrit cenſuras contra nonnullos, etiam ſi habeat copulam cum Moniali.*

8 *Monialis legitimè egreſſa, ſi finito negotio extra Monaſterium degat cum quacumque praua intentione, & executione non incurrit cenſuras, & cur.*

9 *Licentiæ ingrediendi olim aliquibus Mulieribus conceſſæ, reuocatæ fuerunt, & per quos, & quomodo.*

10 *Mulieres ſeculares habentes licentiam ingrediendi, non poſſunt ea vti, niſi accedat conſenſus Monialium capitulariter obtentus ſecus incurrunt cenſuras.*

1 RESPONDETVR affirmatiuè, idque
propter eaſdem rationes, propter
quas Dubitat. 20. dicebam, Mo-
nialem legitima licentia è Mona-
2 ſterio egreſſã, teneri finito negotio,
ſtatim regredi; & patet; quia licen-
3 tia ingrediendi non eſt conceſſa, niſi ob cauſam,
4 quæ iam ceſſaſſe ſupponitur. Vide, quæ dicebantur
ibi, vide etiam collectorem priuilegior. Mendicant.
ver. Ingreſſus Monaſteriorum Monial. notab. 1. ad fin.
Rodrig *tom. 1. qq Regular. q. 47. ar. 11.* Molfeſium in
ſum. tract. 7. cap. 20. n. 40. Mirandam *de Monialib. q. 2. ar. 20.* & Bonacinam *de clauſura q. 4. punct. 4. num. 22.*

At, quia hoc præceptum (*vt cit. Dubitat. 20.* 4
dicebam) eſt morale, moraliter eſt intelligen-
dum; præſertim quia ſic iam vſu receptum eſt,
etiam apud viros timoratæ conſcientiæ, teſte
Molfeſio *loca ſupra cit.* Vnde ſi quis ingreſſus, 5
finito negotio per breuem moram demoretur,
verbi gratia ex curioſitate, quæ ſunt in Mona-
ſterio circumſpiciendo, non peccabit, neque et-
iam venialiter. Vide Collectorem Rodriguez Mol-
feſium, Mirandam, Boancinam in *locis ſupra cit.*
& Aloyſium Bariolam *in Aphoriſm. lit. M. ver. Moniales, §* 8.

Excipe, niſi adſit praua intentio; quia tunc 6
peccabit quidem ratione prauæ Intentionis, non tamen peccabit contra præceptum clauſuræ; cum ſit legitima licentia ingreſſus, & finito negotio, non ſit moralis mora, ad quod tantum, præceptum hoc obligationem inducit.

An autem in tali caſu (ſi ſcilicet ſit praua 7
intentio, & moralis mora) contrahat etiam cenſuras?

Reſpondetur, quod (quamuis affirment Collector *loc. cit.* Llamas *in Append. §. 10.* Zechius *tit. de Regularibus, cap. 3. numer. 15. verſ. 9.* & & Merolla *tom. 1. diſputat. 1. diffic. 7. numer.* 498. & inclinent Naldus *ver. Monialis, numer. 15.* & Bonacina *cit. numer.* 22.) negandum tamen ſit; idque etiamſi ſic ingreſſus per lōgiſſimam moram ibi demoretur, & cum Moniali copulam habeat;
ſicuti *Dubitat.* 25. dicebam, Monialem legitimè 8
egreſſam, ſi finita egreſſus cauſa, diuturnam extra Monaſterium moram trahat cum quacumque praua intentione, & executione, non incurrere cenſuras; quia reuerà non dicitur hic egreſſus abſque licentia; & cenſuræ (quæ non ſunt ampliandæ ſed potius reſtringendæ) contra egreſſam ſolum latæ ſunt. Vide Dianam *par. 3. tractatu 2. reſol.* 67. Bonacinam *de clauſ. quæſtion. 1. punct. 4. numer.* 5. & Zerolam *ver. Moniales ad 8. quæſit. edit.* 2.

Cæterum, licentias Mulieribus quibuſcunque 9
ingrediendi Monaſteria Monialium conceſſas limitauit Paulus V. in Bulla, *Facultatum*, anno 1608. Et poſtea in Bulla, *Monialium*, anno 1612. omninò reuocauit omnes tales licentias, præcipiēs quicunque mulieribus ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ ſibi reſeruata, ne prædicta Monaſteria prætextu licentiarum ingrediantur; & Monaſteriorum Abbatiſſis, ſeu Prioriſſis, & Superioribus ſub eadem, & aliis pœnis, ne talem ingreſſum permittant. Vide Peirinum *tom. 2. priuileg. Minim. in Conſtit. 6. Pij V. numer.* 5.
Tandem Vrbanus VIII. in Bulla 5. *ſacroſan-* 10
ctum, anno 1624. declarauit, conſenſum Monialium (qui requiritur ad hoc, quod fœminæ ſeculares ipſarum Monaſteria ingrediantur) per eaſdem Moniales capitulariter, & per ſecreta ſuffragia præſtandum eſſe, aliàs licentias huiuſmodi mulieribus quibus conceſſæ fuerunt, nullatenus ſuffragentur, ibi: *Motu proprio, & ex certa ſcientia noſtra, harum ſerie decernimus, atque declaramus, conſenſum dictarum Monialium de cætero per eaſdem Moniales capitulariter, & per ſecreta ſuffragia præſtandum eſſe, & præſtari debere, aliàs licentias huiuſmodi mulieribus, quibus conceſſa fuerint*

fuerint, nullatenus ſuffragentur; & quæ ſanctimonialium Monaſteria vigore licentiarum prædictarum, abſque conſenſu capitulariter, vt præfertur, præſtito, ingredi præſumpſerint, ſententias, cenſuras, & pœnas contra clauſuras Monaſteriorum Monialium violentes inflictas ſe nouerint incurſuras. Loquitur itaque Pontifex (vt patet ex textu) in caſu, quo dictæ Mulieres ingredi velint ex vi licentiarum à Sede Apoſtolica conceſſarum. Vide Bonacinam *de clauſura, quæſtio 4. punct. 5.*

DVBITATIO LIII.

An tranſgrediens clauſuram modico ingreſſu, vel egreſſu peccet, & cenſuras incurrat?

SVMMARIVM.

1 *Ingredientes clauſuram modico ingreſſu, vel egreſſu neque peccant, neque cenſuras incurrunt.*

2 *Modicum moraliter loquendo, ſeu paruitas materiæ à peccato, & cenſuris excuſat.*

3 *Ingreſſus, ſeu egreſſus ſecundum Graffium, & alios quomodo eſſe poſſit leuis materia, ſeu modicum.*

4 *Furtum vnius argentei ratione paruitatis materiæ non eſt peccatum mortale, licet ſit verum, & perfectum furtum, nec inducet cenſuras latas contra furantes.*

5 *Ingreſſus vel egreſſus per duos tantum pedes præciſo periculo peccati, & data praua mora non eſt peccatum, nec inducit cenſuras.*

6 *Modicum, ſeu paruitas materiæ in caſu ingreſſus, ſeu egreſſus intelligitur iuxta mentem Auctoris quando res non eſt conſummata; ſed verbi gratia vna pars corporis eſt intus, altera foris.*

7 *Stans in oſtio Monaſterij non peccat, nec pœnas contra clauſuram violantes latas incurrit.*

8 *Oſtium dicitur eſſe partim intra, partim extra clauſuram contra Zechium.*

9 *Stans in oſtio cenſetur ſtare in Domo, & ſic incurrit pœnas ingredientis Domum ad tradita per Bartolum, Baldum, & alios.*

10 *Opinio Auctoris contra Zechium eſt probabilior, & quare.*

1 RESPONDETVR negatiuè; quia (cum hoc præceptum, vtpote morale, moraliter tantum obliget, vt *Dubitat. præcedenti* dicebam) mo-
2 dicum à peccato, & cenſuris excuſat; Doctores, quos citat, & ſequitur Graff. *de caſib. reſeru. cap. 5. n. 44. & 1. par. deciſ. lib. 4. cap. 13. nu. 25.* & alij mox *infra* citandi. Vide etiam, quæ dicebam *dub. 4.*

Cæterum, quantumnam ſit modicum in caſu noſtro?

Reſpondetur, quod (licet Graff. *locis ſupra cit.*
3 Naldus, *vel. clauſura, numer. 4.* & Merolla *tom. 1. diſp. 1. cap. 2. diffic. 7. numer. 505.* putent, modicum eſſe, ſi ingreſſus ſecularis in Monaſterium Monialium, vel egreſſus Monialis è clauſura ſui Monaſterij, vel ingreſſus fœminæ in Monaſterium virorum ſit per duos pedes; moti ex eo, quia etſi ille ſit verus, & perfectus ingreſſus, vel egreſſus, tamen eſt in parua materia, & ſic non ſufficiens ad pec-
catum mortale; ſicuti, licet furtum vnius argentei 4
ſit verum, & perfectum furtum, tamen quia eſt in parua quantitate, non eſt ſufficiens ad peccatum mortale, nec ad contrahendas pœnas latas contra
furantes; quod mihi non improbatur, ſi abeſt peri- 5
culum peccati, & cum illo modico ingreſſu, vel egreſſu coniungitur parua mora temporis) nihilo-
minus probabilius ſit, modicum in hoc caſu, ſeu 6
in hoc ingreſſu, vel egreſſu eſſe, quando hæc non ſũt perfecta, & conſũmata; ita vt nimirũ pars corporis (ſiue maior, ſiue minor) ſit intus, altera foris; ſeu totum corpus non ſit intus, vel totum foris; vt ſi quis, verbi gratia vno pede clauſuræ ianuam exierit, altero intus extiterit; vel ſi quis quaſi equitans, Monaſterij muro inſideat; Portell. *in dub. Regular. ver. clauſura Monialium nu. 25* Bonacina *de clauſ. qu. 1. punct. 8. nu. 7.* Tamburin. *de iure Abbat. diſp. 19. qu. 5. ad 7.* Diana *par. 3. tract. 2. reſol. 52.* Homobon. *in conſult. Moral. to. 1. par. 4. reſponſ. 61.* Texeda *in controuerſ. to. 1. lib. 2. tractatu 1. controuerſ. 14. dub. 1. numer. 9.* Ant. Fernandez *in Inſtruct. Confeſſ. par. 2. cap. 5. n. 13.* Rodrig. *to. 1. q. 49. ar. 7.* & Lezana *ver. clauſura, n. 7.*

Vnde probabilius non peccat, nec pœnas contra 7
clauſuram ingrediendo, vel egrediendo violantem
latas incurrit, qui ſtat in oſtio, quia oſtium eſt par- 8
tim intra, partim extra clauſuram (vti rectè dixit gloſſ. *in cap. cum ſanctum, ver. vir ergo, de pœnitentia, diſt. 6.* Bald. *in l. cætera, ff. de legat. 1.* Alex. & Iaſon. *ibid. numer. 11.*) quamuis contrarium non omninò improbabiliter teneat Zechius *de caſibus reſeru. caſ.
10. nu. 1.* motus ex eo; quia ſtans in oſtio cenſetur 9
ſtare in domo, & ſic incurrit pœnas ingredientis domum; cum ad hoc ſatis ſit, tangere partem domus; ſicuti tradunt Bartolus *in l. 1. § hoc interdictum, num. 1 ff. de cloacis*, Baldus *in Rubr. verſ. hic adde, ff. ſolut matrim.* Alex. *conſ. 137. num. 14. vol. 2.* & Iaſ. *in l.
plerique, num. 20. limit. 4. ff. de in ius vocando*: ſed 10
quod dixi, eſt probabilius propter rationem dictam præſertim cum pœnæ ſint potius reſtringendæ, quàm ampliandæ.

DVBITATIO LIV.

An, & quas cenſuras, pœnaſque incurrat ingrediens Monaſterium Monialium, extra caſus permiſſos?

SVMMARIVM.

1 *Ingrediens clauſtra Monialium præciſa cauſa neceſſitatis, & ſuperioris licentia in ſcriptis conceſſa, incurrit ipſo facto excommunicationem latam à Concilio Tridentino.*

2 *Licentia conceſſa ingrediendi clauſtra Monialium quibuſcumque fœminis reuocata fuerunt à Gregorio XIII. & ab eo aucta fuerunt pœna lata contra violantes clauſuram, qui ex eiuſdem Decreto incurrunt excommunicationem ipſo facto, à qua non poſſint abſolui

ſolui niſi à Romano Pontifice præciſo mortis articulo.

3 *Superiores quocumque nomine cenſeantur permittentes ingredi prætextu dictarum licentiarum vltra dictam excommunicationem, incurrunt pœnas priuationis dignitatum, beneficiorum ſuorum, & inhabilitatis ad illa, & alia in poſterum obtinenda.*

4 *Diſpoſitio Pauli V. eſt ſimilis dictæ diſpoſitioni Gregorij in Bulla, quæ incipit Monialium ſtatui.*

5 *Paulus V. ſecundum mentem Cherubini in ſuo Bullario reuocauit ſimpliciter omnes facultates, & priuilegia ingrediendi, etiam ſi in ipſis non contineatur licentia conuerſandi, & refectionem corporalem ſumendi cum Monialibus.*

6 *Particula (aut) dicitur diſiunctiua.*

7 *Paulus V. quod non reuocauerit ſimpliciter omnes facultates & priuilegia ingrediendi eſt etiam probabile.*

8 *Particula (&) dicitur coniunctiua, & poſita in conceſſionibus quid operetur.*

9 *Particula (huiuſmodi) relationem habet ad præcedentia; & ideo nihil obſtat quod Paulus V. in dicto motu ſimpliciter mentionem faciat de ingredientibus.*

10 *Gregorius XIII. in alio motu, qui incipit, Dubiis, quæ emergunt, alias pœnas ſtatuit in ſuperiores illegitimè ingredientes Monaſteria Monialium. Vide ibi quæ ſint.*

11 *Perſona quæcumque ſine licentia ſuperioris in ſcriptis obtenta ingredientes Monialium Monaſteria, non reſeruatam excommunicationem ipſo facto incurrunt, etiam ſi alioquin iuſtam habeant ingrediendi licentiam.*

12 *Excommunicatio prædicta non dicitur reſeruata, ſi ingrediens non habeat malum finem, ſc. luxuriæ; ſecus tamen eſt malo fine non præciſo.*

13 *Violatio clauſuræ ad malum finem luxuriæ eſt caſus ex quinque ſummo Pontifici reſeruatis, à quo nemo poterit abſoluere virtute priuilegiorum.*

14 *Perſonæ cuiuſcumque ſtatus, & conditionis (etiam ſi ſint Comites, Marchiones, aut Duces, quæ ingredi audent Monialium Monaſteria virtute quarumcumque facultatum à quocumque conceſſarum, excommunicationem ſummo Pontifici reſeruatam ipſo facto contrahunt.*

15 *Abbatiſſæ omnes, Abbates, Conuentus, ac alij Monaſteriorum cuiuſcumque ſexus ſuperiores, & Perſonæ quocumque nomine vocentur, eandem excommunicationis Pontifici reſeruatæ pœnam incurrunt, ac etiam pœnam priuationis Dignitatum, Beneficiorum, & officiorum ſuorum & inhabilitatis ad illa, & alia in poſterum obtinenda ſi in Monaſteria ſua permittant quemquam ingredi prætextu dictarum licentiarum, & facultatum.*

16 *Ingredientes ex facultate Epiſcopi, ſeu Superioris legitimi præciſa neceſſitate, & Moniales, quæ eos aliter admittere præſumant, contrahunt omnes pœnas recenſitas.*

17 *Epiſcopi, & Superiores legitimi Monaſterij Monialium, quibus regimen Monaſterij quouis modo incumbit ſi præciſa neceſſitate ingrediantur, prima vice ſunt Eccleſiæ ingreſſu interdicti, ſecunda vice à munere Pontificali, & à Diuinis ſuſpenſi, atque deinceps ipſo facto excommunicati.*

18 *Ingredientes peculiaria Monialium Monaſteria, contrahunt etiam alias antiquiores excommunicationes.*

19 *Gregor. IX. & Eugenius IV. tulerunt reſeruatam excommunicationem ipſo facto incurrendam in præſumentes ingredi Monaſteria ſanctæ Claræ.*

20 *Bonifacius IX. excommunicationem tulit in præſumentes ingredi Monaſteria Ordinis Prædicatorum.*

21 *Iulius II. tulit excommunicationem in præſumentes ingredi Monaſteria Conceptionis.*

SVPPONO, quod Tridentin. *ſeſſ. 25. de Regular. cap. 5.* excommunicationem ipſo facto infert in ingredientem clauſtra Monialium, præterquam in caſibus neceſſitatis, & ex Superioris licentia in ſcriptis conceſſa; cuius excommunicationis abſolutionem Concilium non reſeruat, nec pœnas ſtatuit in Moniales, quæ aliter ingreſſum in Monaſterium admittunt. 1

Suppono ſecundò, quod Gregorius XIII. in Motu proprio, qui incipit, *Vbi gratiæ*, pœnas auget, vbi prius reuocat licentias, & facultates quibuſcunque (etiam Comitiſſis, Marchioniſſis, Duciſſis, & aliis cuiuſcunque ſtatus, & conditionis mulieribus) conceſſas ingrediendi Monaſteria, domus, & loca Monialium, vel virorum, & quibuſcunque viris, etiam eiuſdem conditionis, & ſtatus, ingrediendi Monaſteria, domos, vel loca Monialium, licet à quocunque Pontifice, vel Legato, vel aliis conceſſæ ſint ex motu proprio, & ex certa ſcientia, & cum quibuſcunque clauſulis, & ex quibuſcunque vrgentiſſimis cauſis, & licet iteratis vicibus renouatæ ſint; & ſtatim addit hæc: *Inhibentes eiſdem, qui illas obtinuerunt ſub excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda, ſuper quam à nemine niſi à Romano Pontifice, præterquam in mortis articulo, abſolutionis beneficium poſſit impertiri, ne ipſarum licentiarum prætextu Monaſteria huiuſmodi quouis modo ingredi audeant: Abbatiſſis verò, nec non Abbatibus, Conuentibus, ac aliis Monaſteriorum vtriuſque ſexus ſuperioribus, & perſonis, quocunque nomine vocentur, diſtrictè præcipimus ſub eadem excommunicationis pœna, ac priuationis dignitatum, beneficiorum ſuorum, ac inhabilitatis ad illa, & alia in poſterum obtinenda, ne in Monaſteria, domus, & loca ſua, quocunque prætextu huiuſmodi licentiarum, & facultatum ingredi faciant, vel permittant: quin etiam ſub eiſdem pœnis ipſo facto incurrendis prohibemus, atque interdicimus omnibus, & quibuſcunque perſonis Eccleſiaſticis, & ſecularibus, ac etiam Ordinum quorumcunque, etiam Mendicantium, Regularibus, ne prætextu licentiarum ab Epiſcopo, vel à Superioribus (quibus illas concedendi in caſibus neceſſariis tantum ex decreto Concilij Tridentini facultas tribuitur) Monaſteria ipſa Monialium pro libito, ſed neceſſitatibus vrgentibus, dumtaxat ingredi, neue Moniales ſub eiſdem pœnis illos aliter admittere præſumant.* Similem diſpoſitionem edidit Paulus V. in Bulla, quæ incipit: *Monialium ſtatui*, in qua reuocat omnes fœminis conceſſas facultates ingrediendi Monaſteria Monialium, cum eis conuerſandi, ac refectionem ſumendi: & ſimiliter excommunicationem ſibi reſeruatam infert contra fœminas ingredi 2 3 4

præſuman

præſumentes prætextu facultatum conceſſarum:&
contra Abbatiſſas & Superiores, quæ aliquam fœ-
minam ingredi volentem prætextu huiuſmodi li-
centiarũ audent introducere,ſeu admittere, vel re-
tinere,ibi: *Ipſorum verò Monaſteriorum Abbatiſſis,*
ſeu Prioriſſis,ac Superioribus ſub eadem,ac priuationis
officiorum,quæ obtinent,& inhabilitatis ad illa in po-
ſterum obtinenda ipſo facto abſque alia declaratione
incurrendis pœnis,ne eas introducere,ſeu admittere,ſeu
admiſſas quoquo modo retinere audeant, ſeu præſu-
mant.

5 An autem Paulus V. in dicta Bulla ſimpliciter
reuocauerit fœminis omnes licentias ingrediendi,
vel ſolum eas,in quibus continerent etiam facultas
conuerſandi, & refectionem corporalem ſumen-
di.

6 Reſpondetur, quod (quamuis Cherubinus in
ſuo Bullario, cum diſiunctiuè loquatur per par-
ticulam *aut*, ſentire videatur, Paulum V. reuo-
caſſe ſimpliciter quaſcunque facultates, & priui-
legia ingrediendi, etiamſi in ipſis non continea-
tur licentia conuerſandi, & refectionem corpora-
7 lem ſumendi cum Monialibus) oppoſitum tamen
ſit etiam probabile; quia Paulus V. vtitur forma
loquendi coniunctiua, per particulam *Et* ibi:*Om-*
8 *nes, & ſingulas licentias ingrediendi Monaſteria*
Monialium vbique locorum exiſtentium cum Mo-
nialibus conuerſandi, & refectionem ſumendi corpo-
ralem ſecularibus cuiuſcunque ſtatus,gradus,& condi-
tionis.&c.

Neque obſtat, quod in §. ſubſequenti, in quo
Pontifex excommunicationem infert, ſimpliciter
mentionem faciat de ingredientibus.

9 Reſponderi enim poteſt,quod mentionem facit
ſimpliciter de ingredientibus *prætextu prædictarum*
licentiarum huiuſmodi; vbi particula ly *huiuſmodi*
relationem habet ad præcedentia, id eſt,ad licen-
tiam ingrediendi,conuerſandi, & refectionem cor-
poralem ſumendi.

10 Suppono tertiò,quod tandem Gregorius XIII.
in alio motu, qui incipit, *Dubiis, quæ emergunt,*
alias pœnas ſtatuit in Superiores illegitimè ingre-
dientes Monaſteria Monialium, his verbis: *De-*
claramus, Prælatos omnes, tam ſeculares, quàm Re-
gulares, quibus cura,& regimen Monaſteriorum Mo-
nialium quouis modo incumbit, facultate ſibi ex of-
ficio attributa ingrediendi Monaſteria prædicta, ita
demum vti poſſe, ſi id faciant in caſibus neceſſita-
tis, & à paucis, iiſque ſenioribus, ac religioſis
perſonis comitati. Quocirca vniuerſos, ac ſingulos
Epiſcopali, ſeu maiori, ac etiam Cardinalatus di-
gnitate præditos, nec non quorumuis Ordinum Ab-
bates, Priores, Miniſtros, & alios quoſcunque Su-
periores Regulares, ſeriò monemus, vt facultate hu-
iuſmodi, qui etiam habent, præterquam in caſibus,vt
præfertur, neceſſariis neutiquam vtantur. Quod ſi
contra fecerint. ſtatuimus, qui Pontificalis digni-
tatis fuerint,pro prima vice,qua contra fecerint, Ec-
cleſiæ ingreſſu interdictos,pro ſecunda,à munere Pon-
tificali,& à diuinis ſuſpenſos, ac deinceps ipſo facto
abſque vlla declaratione excommunicates exiſtere;Re-
gulares autem omni officio,ac miniſterio priuates ex-
communicationis pœnæ ſimiliter ſubiacere. Vide Bo-
nacinam *de clauſura quæſtion.4.punct.5.* Gauantum
in *Man.Epiſcop. ver. Monialium clauſura; nume-*
ro 46. & ſeqq. & Lezanam *tom. 1. cap. 25. nume-*
ro 27.

Ex his iuribus,& ſuppoſitis ſequitur,varias per-
ſonas variis pœnis affici:quapropter

Reſpondetur,& dico primò; quæcunque perſo-
næ ſine licentia Superioris in ſcriptis obtẽta Mo- 11
nialium Monaſteria ingrediuntur,non reſeruatam
excommunicationem ipſo facto incurrunt, etiamſi
alioquin iuſtam haberent ingrediendi licentiam,ob
quam eis Superior licentiam conceſſiſſet; conſtat
ex Tridentino loco cit. quia excommunicat ibi
Concilium ingredientes ſine licentia in ſcriptis,&
de reſeruatione nullam mentionem facit.

Quod vltimum tamen intellige (ſicuti dicam 12
Dubit.69.) modò qui ingreditur,non ingrediatur
ad malum finem, ſcilicet luxuriæ; quia violatio 13
clauſuræ ad huiuſmodi malum finem eſt caſus ex
quinque vnus Summo Pontifici reſeruatus,à quo
nemo poteſt abſoluere virtute priuilegiorum, ſi-
cuti patet ex declaratione Sacra Congregatio-
nis, quæ incipit: *Sacra Congregatio.* An autem,ſi
delictum ſit occultum, poſſit abſoluere Epiſco-
pus virtute facultatis Tridentini Concilij, & Re-
gularis virtute priuilegiorum ſuæ Religionis, di-
cam *citat.Dubitat.* 69.& dicebam *dub* 28.

Dico ſecundò;Perſonæ cuiuſcunque ſtatus, &
conditionis (etiamſi ſint Comites, Marchiones, 14
aut Duces) quæ ingredi audent Monialium Mo-
naſteria,virtute quarumcumque facultatum à Ro-
mano Pontifice,Legato,Epiſcopo,vel aliis ante cõ-
ceſſarum, excommunicationem Pontifici reſer-
uatam ipſo facto contrahunt; conſtat ex cit. Mo-
tu Gregorij XIII.*Vbi gratiæ*,& ex cit. Motu Pauli
V.*Monialium ſtatui.* An autem in dictis Motibus
includantur etiam Reges, Imperatores, ipſorum-
que vxores,filij,& filiæ Vide ſupra *dub.*30. & *infra*
*dub.*74.

Dico tertiò; Omnes Abbatiſſæ,Abbates, Con-
uentus, ac alij Monaſteriorum cuiuſque ſexus 15
Superiores, & perſonæ (quocunque nomine vo-
centur) eandem excommunicationis Pontifici
reſeruatæ pœnam incurrunt, ac etiam pœnam
priuationis dignitatum, Beneficiorum, & offi-
ciorum ſuorum, & pœnam inhabilitatis ad illa, &
alia in poſterum obtinenda, ſi in Monaſteria ſua
faciant, vel permittant quemquam ingredi præ-
textu huiuſmodi licentiarum,& facultatum; con-
ſtat ex eodem Motu proprio Gregorij XIII. &
Pauli V.

Dico quartò; eandem pœnam excommunica- 16
tionis Pontifici reſeruatæ, & priuationis dignita-
tum, beneficiorum, ac officiorum ſuorum, & in-
habilitatis ad illa, & alia in poſterum obtinenda
contrahunt,qui ex facultate Epiſcopi,vel Superio-
rum (quorum eſt illam concedere) ingrediuntur
abſque neceſſitate;& Moniales, quæ eos aliter ad-
mittere præſumunt,conſtat etiam ex eodem Motu
proprio Gregorij XIII.& Pauli V.

Dico quintò; perſonæ Pontificali dignitate 17
præditæ, quibus regimen Monaſterii Monialium
quouis modo incumbit, ſi Monaſteria Monia-
lium, præterquam in caſibus neceſſariis, ingre-
diantur, prima vice ſunt Eccleſiæ ingreſſu in-
terdictæ; ſecunda vice à munere Pontificali; &
à diuinis ſuſpenſæ, atque deinceps ipſo facto
excommunicatæ: ſi autem ſint Regulares Præ-
lati, ad quos regimen Monaſterii Monialium
quouis modo ſpectat, & dicta Monaſteria, præ-
terquam in caſibus neceſſitatis, ingrediantur,
ſunt ſimiliter excommunicati, ac priuati om-
ni officio, & miniſterio; conſtat ex cit. alio Mo-
tu proprio Gregorii XIII. qui incipit;*Dubiis, quæ*
emergunt.

Dico

18 Dico ſextò, ingredientes peculiaria Monialium Monaſteria, contrahunt etiam alias antiquiores excommunicationes; quia Gregorius IX. & Eugenius IV. reſeruatam excommunicationem ipſo facto incurrendam tulerunt in præſumentes ingredi Monaſteria S. Claræ, & Bonifacius IX. excommunicationem tulit in præſumentes ingredi Monaſteria Ordinis Prædicatorum; & Iulius II. in ingredientes Monaſteria Conceptionis; ſicuti patet ex Conſtitutionibus ſummorum Pontificum apud Rodriq. *tom* 1. *q.* 47. *art.* 1. *&* 2. & apud Compendiatorem priuilegiorum Mendicant. ver. *Ingredi* Monaſteria Monialium.

19 Ex his dictis ſoluuntur 16. Dubitationes immediatè ſequentes.

DVBITATIO LV.

An ingrediens Monialium Monaſterium ex licentia quidem Superioris in ſcriptis obtenta, non tamen iuſtè (id eſt, in caſu neceſſario, vt petit Tridentinum) conceſſa, contrahat Tridentini excommunicationem non reſeruatam.

SVMMARIVM.

1 *Ingrediens Monialium Monaſterium ex licentia Superioris in ſcriptis obtenta, ſi Superiori allegauerit bona fide cauſas ſui ingreſſus examinandas, nullam ſimpliciter contrahit excommunicationem ſtante cauſa approbatione, & bona fide ingredientis.*

2 *Ingrediens Monialium Monaſterium falſam cauſam proponendo, & Superiorem decipiendo contrahit non reſeruatam excommunicationem Pontifici.*

3 *Ingrediens, ſi Superiorem non deceperit ſua poteſtate abutentem in concedenda extra caſum neceſſitatis licentiae, ſi ſuperioris abuſum nouit, contrahit excommunicationem etiam Tridentini; ſecus eſt ſi bona fide excuſetur.*

4 *Licentia non liberam, ſed prudentia conſonam voluntatem importat ad allegata per Bartolum.*

5 *Excommunicatio Tridentini cadit ſuper ingredientem abſque ſuperioris licentia, citra cauſam rationabilem, & manifeſtam conceſſa.*

6 *Licentia, vtpotè ab Inferiore ſine iuſta cauſa conceſſa eſt nulla, & irrita.*

7 *Superior concedens licentiam ingrediendi ſine iuſta cauſa non incurrit excommunicationem.*

1 RESPONDETVR, & dico primò, ſi ingrediens propoſuit Superiori bona fide cauſas ingreſſus ab eo examinandas, & Superior conceſſit licentiam, ingrediens nullam ſimpliciter excommunicationem contrahit; quia tunc licet cauſa ingreſſus reuera non ſit ſufficiens, ille tamen (cùm eam iudicio Superioris, cuius eſt approbare, vel reprobare, diſcutiendam bona fide propoſuerit) non peccat; ſed, ſi quæ culpa eſt, illa Superioris, non ingredientis eſt, ergò nullam ſimpliciter excommunicationem contrahit.

Dico ſecundò, ſi ingrediens falſam cauſam proponendo, Superiorem decepit, non reſeruatam Pontifici excommunicationem contrahit; quia tunc (cum licentia ſit per fraudem extorta, conſequenter ratione erroris inuoluntaria) perinde eſt, ac ſi illa conceſſa non eſſet, & ſic eſt ingredi ſine licentia: Suar. *tom.* 4. *de relig. tract.* 8 *lib.* 1. *c.* 9. *num.* 14. Bonacin. *de clauſ. q.* 5. *punct.* 4. & Lezana *tom.* 5 *cap.* 25. *n.* 20. 2

Dico tertiò; ſi ingrediens Superiorem non decepit, ſed iſte ſua poteſtate abutens conceſſit extra caſum neceſſitatis licentiam, & ingrediens Superioris abuſum nouit (ſi enim non nouit, bona fide excuſatur) contrahit excommunicationem etiam Tridentini; Doctores *ſupra cit.* & probatur; quia (licet Tridentinum in *cit. cap.* 5. quando excommunicationem tulit, his ſolis verbis vſum ſit: *Ingredi ſepta Monaſterij nemini liceat, ſine Epiſcopi, vel Superioris licentia in ſcriptis obtenta, ſub excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda*; vbi, cùm non faciat mentionem de iuſta cauſa, ſed ſtatim ſubdat, *Epiſcopum non debere illam abſque cauſa neceſſaria concedere*; videtur, quod excommunicatio, cum ſit pœnalis, non ſit extendenda ad licentiam abſque cauſa neceſſaria conceſſam) tamen ſatis in his verbis, *abſque ſuperioris licentia, & in ſcriptis obtenta* (in quorum defectum excommunicationem ſtatuit) explicuit Tridentinum neceſſitatem cauſæ iuſtæ; cum ly *licentia*, non liberam, ſed prudentiæ conſonam voluntatem importet, vt rectè dixit Bart. *in l. alio, ff. de alimentis, & cibariis legatis, num.* 8. Anchatan. *in cap. fin. de teſtam. in* 6. *num.* 10. & alij complures, quos citat, & ſequitur Suar. *tom.* 4. *de Relig. lib.* 5. *cap.* 9. *num.* 14. & Menoch. *lib.* 1. *de arbitr. quæſt.* 8. *num.* 45. *& ſeqq.* quod inde etiam patet; quia ideo Tridentinum licentiam in ſcriptis exigit, vt illa non niſi maturè concedatur. 3 4

Confirmatur; quia Tridentinum ibi in principio dicit ſe innouare *cap. periculoſo, de ſtatu Regular. in* 6. (vbi ad hunc ingreſſum rationabilis, & manifeſta, ſimul cum Superioris licentia, cauſa exigitur) ergo dicti Tridentini excommunicatio cadit ſuper ingredientem abſque Superioris licentia, citra cauſam rationabilem, & manifeſtam, conceſſa. 5

Confirmatur ſecundò; quia dato, ingrediens non contrahat excommunicationem Tridentini non reſeruatam, contrahit tamen aliam Pontifici reſeruatam (vt dicetur *dubit.* 65. & ratio pro nunc breuiter eſt; quia huiuſmodi licentia, vtpote ab inferiore, ſine iuſta cauſa conceſſa, eſt nulla, & irrita, vt patet ex Motu Gregorij XIII. *Vbi gratiæ*, in quo Motu imponitur pœna excommunicationis reſeruatæ, & priuationis beneficiorum, & inhabilitatis in eos, qui ex facultate Epiſcopi, vel Superiorum, ad quos pertinet facultatem concedere, abſque vrgenti neceſſitate ingrediuntur, & in Moniales, quæ illos aliter admittere præſumunt) illamque contrahit, etiamſi tempore conceſſionis adfuit cauſa iuſta, ſi tamen tempore ingreſſus ceſſauit, vt dicetur *cit. dubit.* 65. An verò excommunicationem contrahat etiamſi tempore conceſſionis non adfuit cauſa iuſta, adfuit autem tempore ingreſſus, dicetur eadem *Dubit.* 65. 6

Cæterum, an ingrediens ex cauſa iuſta, & de Superioris licentia, ſed non in ſcriptis obtenta, peccet,

peccet, & dictas cenſuras, pœnaſque contrahat: dixi *dubit. 7. 36. & 37.*

7 Item An ſuperior concedens licentiam ingrediendi ſine iuſta cauſa, incurrat excommunicationem? Reſpondetur negatiuè; quia huiuſmodi excommunicatio nullibi expreſſa reperitur. Item an Superior permittens, aliquem Monialium Monaſterium abſque iuſta cauſa ingredi, incurrat excommunicationem, & alias iuris pœnas, patebis ex dicendis *Dubit. 61. & ſeqq. vſque ad 67.*

DVBITATIO LVI.

An contrahat Tridentini excommunicationem non reſeruatam, ingrediens ſine licentia Superioris, ſed animo habitum regularem aſſumendi, & profitendi.

SVMMARIVM.

1 *Ingrediens ſine licentia Superioris, ſed animo habitum regularem aſſumendi, & profitendi contrahit excommunicationem Tridentini non reſeruatam.*

2 *Puella ſic ingredientes ſtante bona fide à peccato, & à cenſuris in foro interno excuſantur, ſecus eſt in foro externo.*

1 RESPONDETVR ex dictis *cit. dubit. 7. & 36.* affirmatiuè; quia ad excommunicationem non contrahendam præter cauſam iuſtam, requiritur Superioris licentia, eaque in ſcriptis; ergo; quamuis ratione bonæ fi-
2 dei (quæ reperiri ſolet in puellis) regulariter loquendo, à peccato, & ſic à cenſuris, & pœnis excuſetur, ſaltem in foro interno; Doctores, quos citat, & ſequitur Bonacina *de clauſ. quæſt. 4. punct. 1. num 3.*

DVBITATIO LVII.

An contrahat Motus Gregor. XIII. *Vbi gratiæ*, excommunicationem reſeruatam contra ingredientes Monaſteria Monialium virtute facultatum vſque tunc conceſſarum decretam, ingrediens virtute licentiæ ab Epiſcopo ante dictum Motum Gregorij XIII. conceſſæ.

SVMMARIVM.

1 *Ingrediens virtute licentia ab Epiſcopo ante dictum motum Gregorij XIII. conceſſa contrahit excommunicationem reſeruatam contra ingredientes Monaſteria Monialium virtute facultatum vſque tunc conceſſarum decretam, & cur.*

2 *Auctor facit vnum obiectum aſſignando contradictionem in dicto Motu, tandem ſoluit, & conciliat.*

SVPPONO; Dubitationes ſequentes locum habere etiam in Motu Pauli V. *Monialium ſtatui*. Hoc ſuppoſito. 1

Reſpondetur affirmatiuè; quia dictus Motus Gregorij XIII. loquitur in principio de quorumcunque Superiorum licentia (ſicuti conſtat ex iis verbis, *tam à prædeceſſoribus noſtris, quàm etiam à nobis, & Sedis Apoſtolicæ legatis, aut aliis*; vbi per ly aliis ſatis clarè comprehendit omnes Superiores, qui poſſunt licentiam concedere; quia alioquin eſſet verbum ſuperfluum) ergo, &c.

Obiicies: Motus Gregorij XIII. paulò poſt 2 principium excommunicat ingredientes ex licentia Epiſcopi, vel alterius legitimi Superioris, præter caſus neceſſarios, conceſſa; cum tamen in principio excommunicauerit ingredientes virtute licentiarum, etiam in caſibus neceſſariis, conceſſarum; ergo, ſi dicatur, Motum loqui in principio etiam de licentia Epiſcoporum, ac inferiorum Prælatorum, erit contradictio.

Reſpondetur; nego conſequentiam; quia in principio loquitur Motus de licentiis à quocunque vſque tunc ob quamuis vrgentiſſimam cauſam conceſſis, quas omnes reuocat, & ideo illis iam reuocatis vtentem excommunicat; paulò verò poſt loquitur de licentiis in poſterum concedendis, quas ibi non reuocat, & ideo ſolum illis, extra caſus neceſſarios, vtentem excommunicat.

DVBITATIO LVIII.

An contrahat eiuſdem Motus Gregorii XIII. pœnas, ingrediens ſolum virtute facultatis alicuius ſibi conceſſæ, vel etiam ingrediens abſque vlla prorſus facultate, ſeu licentia.

SVMMARIVM.

1 *Ingrediens Monaſteria Monialium ſolum virtute facultatis alicuius ſibi conceſſa, vel etiam ingrediens abſque vlla prorſus facultate, ſeu licentia, contrahit pœnas Motus Greg. XIII.*

2 *Motus Gregorij XIII. cum ſit pœnalis non eſt extendendus ad caſum alium ſimilem etiam ex identitate rationis.*

3 *Excommunicatio lata contra Matrimonium contrahentes in Clement. vnic. de conſanguin. & affin. contra ſolemne votum caſtitatis comprehendit tantum Moniales profeſſas cuicumque nubentes, & eas in vxores accipientes, & Viros profeſſos, vel in ſacris conſtitutos matrimonium contrahentes; non autem fœminas ſeculares profeſſo nubentes.*

4 *Pius V. in quodam ſuo Motu, qui incipit, Regularium Perſonarum, excommunicationem decreuit præcipue contra fœminas Monaſteria Virorum prætextu facultatum vſque tunc conceſſarum ingredientes.*

5 *Afferuntur nonnulla argumenta ad probandum mentem Gregorij XIII. fuiſſe comprehendere quoſcunque ingredientes, & admittentes, demum ſoluuntur.*

6 *Motus Gregorij XIII. & ſimilis circa clauſuram*

Digitized by Google

licet tendat ad vitanda peccata , & in ſalutem animarum , tamen quoad clauſuram eſt ſimpliciter odioſus,& non fauorabilis.

7 *Ingrediens vel admittens vlla facultate , & licentia grauius delinquit quam qui cum facultate,ſeu licentia.*

8 *Argumentum deſumptum à maioritate , ſeu minoritate rationis in materia cenſurarum non valet.*

9 *Multoties in iure magis puniuntur delicta minora committentes propter ſpecialem rationem, quæ in illis concurrit.*

10 *Ingrediens etiam ad malum finem, dummodo tamen ſine prætextu licentiæ ingrediatur , non contrahit probabilius pœnas Motus Gregorij XIII.*

11 *Lex pœnalis probabilius non extenditur quoad pœnam ad caſum non expreſſum, etiam ſi in illo ſit maior,nedum eadem ratio.*

12 *Ingredientes,qui habent dictas facultates , ſi ingrediuntur non facultatibus innitentes , ſed quaſi illas non habentes,non contrahunt pœnas dicti motus Gregory XIII.*

13 *Item nec eas contrahunt admittentes ſic ingredientem.*

14 *Admittens ingredientem Monaſterium Monialium non virtute prædictarum facultatum,neque contrahit excommunicationem latam in Tridentino,& cur.*

15 *Admittens non incurrit excommunicationem ratione participationis cum excommunicato in crimine criminoſo , quia talis excommunicatio non incurritur niſi præuia denunciatione Excommunicati.*

16 *Ingrediens tam prætextu facultatum, quas nouit irritas eſſe ob reuocationem Gregorij XIII. quam prætextu facultatum inualide obtentarum ob ſubreptionem,vel aliam cauſam probabilius non contrahit excommunicationem,& pœnas dicti motus.*

17 *Non entium nulla ſunt partes, & qualitates.*

18 *Nomine prætextus non venit qualibet cauſa,ſed ſolum illa,de qua in caſu ſermo eſt.*

19 *Idem eſt ingredi ex facultate valida obtenta, ſed iam reuocata , ac ingredi ex facultate inualide obtenta quoad ius ingrediendi , non autem quoad pœnas ingredientibus impoſitas.*

20 *Ingrediens ſi tempore ingreſſus fingeret ſe habere facultatem ingrediendi Monaſterium Monialium obtentam poſt dictum Motum Gregorij XIII. non contraheret pœnas talis Motus, ſed ſolum excommunicationem Concilij Tridentini.*

1 SVPPONO ex dictis *ſuprà Dubitat.* 54.ingredientem Monaſteria Monialium abſque vlla prorſus licentia,contrahere excommunicationem in Tridentino decretam , quæ tamen Pontifici non eſt reſeruata,vti reſeruata eſt , quæ decernitur in hoc Motu Gregorii XIII. in quo etiam ingredientem admittens variis pœnis afficitur, vt *in citat. Dubitat.* 54.dicebam : quapropter omnino videndum eſt , an eæ pœnæ comprehendant ſolum ingredientem prætextu facultatis , ſeu licentiæ , & ſimiliter ſolum eum , qui ſic ingredientem admittit , an potius omnes eos , qui abſque debita licentia ingrediuntur, & ſimiliter omnes eos,qui ſic ingredientem admittunt.Hoc ſuppoſito:

Reſpondetur,contrahere Motus Gregorii XIII. 2
pœnas ſolum ingredientem , & admittentem prætextu facultatum;quia de his tantum ingredientibus,& admittentibus dictus Motus expreſsè loquitur.

Confirmatur ; quia cum talis Motus ſit pœnalis,non eſt extendendus ad caſum alium ſimilem, etiam ex identitate rationis (vti dicebam *cap.* 16.
Dubitat. 24. *ſectio.* 3. & conſtare videtur ex *Clement. vnic. de conſanguin. & affin.* vbi cùm excommunicentur matrimonium contra ſolenne votum caſtitatis contrahentes , tamen , quia textus non loquitur vniuerſaliter , ſed excommunicat Moniales profeſſas cuicumque nubentes , & eas in vxorem accipientes , & viros profeſſos , vel in ſacris conſtitutos matrimonium contrahentes, communiter Doctores apud Sanchez *de matrimon. lib.*7. *diſput.*48 *numero* 2. tradunt , dictam excommunicationem non contrahere fœminas ſeculares profeſſo nubentes) & ſic multò minus eſt extendendus ad caſum noſtrum , vbi non eſt identitas , ſed diuerſitas rationis ; cùm multò audaciores ſint ad ingreſſum , qui in ingreſſus facultatibus aliquibus innituntur : quapropter oportuit hos præcipuè grauioribus pœnis ſubiicere , ſicuti in ſimili fecit Pius V. in quodam ſuo Motu,qui in-
cipit : Regularium perſonarum , vbi propterea 4
excommunicationem decreuit præcipuè contra fœminas Monaſteria virorum , prætextu facultatum vſque tunc conceſſarum , ingredientes, de quo Motu dicam *infra dub.*72.*& ſeqq.*

Atque ita docent probabilius Suarez *tom.*5.*in* 5. *par.diſputat.*22 *ſectio* 6.*numero* 11. *& ſeqq.* Rodriquez *tom* 1 *qq.Regular quæſtio.*47.*art* 1.*& quæſtion.* 48 *art.*2.Sayr.*de cenſur.lib.* 3. *cap.* 31. *numero* 10. Miranda *de Monial quæſtio.*2 *art.*10.*concluſ.*1.Barboſa *de poteſt. Epiſcop par* 3. *allegat.* 102. *numero* 37. Campanile *rubr.* 12. *cap* 16. *numero* 24. Diana *par.* 2.*tractat.*5 *reſolut.* 32. Sà *de excommunicat. Papa reſeru.* Bonacina *de Cenſ. quæſtion.*4.*punct.* 5. *numero* 4. Zerola *part.* 1. *ver. Moniales ad* 8. *quæſ. edit.* 2. Philiarch. *tomo* 1.*par.* 2.*lib.* 3. *cap.* 30. *ad fin.* & alii contra Nauarrum *cap.* 27.*numero* 105. & *in Comment.* 4. *numero* 62. *notab.* 4. Coriolan.*de caſib. reſerua.* 2. *part.caſ.*3. *numero* 40. Azorium *tomo* 1.*lib.*13.*cap.* 8.*quæſtio. vlt.* Quarantam *ver. Monaſteria Monialium* , Beiam *par.* 1.*caſ.* 30.Riccium *in praxi tomo* 1. *reſol.* 544. *numero* 4. Filliucium *tomo* 1. *tractat.* 25. *cap.* 5. *numero* 119. Raiuerium *cap.* 9. *excommunicatio* 15. Homobonum *par.* 1. *tractat.* 5. *cap.* 9. *numero* 60. Cherubinum *tomo* 2. *Conſtit.* 28. *Gregorij XIII. ſchol.* 1. Graff. 1. *part. deciſ. lib.* 4. *cap.* 23. *numero* 8. Villagutam *de vſuris* , *quæſtion.* 35. *numero fin.* & Zecchium *titul. de regular. cap.* 3. *numero* 11.

Obiicies:Gregorius XIII. declarauit , mentem
ſuam fuiſſe comprehendere quoſcunque ingre- 5
dientes,& admittentes.

Reſpondetur ; de hac declaratione non conſtat authenticè,ſic Doctores *ſuprà cit.*

Obiicies ſecundò,ſtylus , & praxis pœnitentiariæ ſeruat in praxi ſententiam oppoſitam,teſte Filliucio *loco cit.& tract.*29.*c.*8.*n.*170.

Reſpondetur, diſtinguo antecedens : tanquam tutiorem,concedo,tanquam probabiliorem , nego.

Obiicies

[Ob]iicies tertiò; Motus Gregorij XIII. cùm ten[dat ad] vitanda peccata, eſt in ſalutem animarum, [ergo] ampliandus, vtpotè fauorabilis, non autem [reſtrin]gendus.

Reſpondetur: tranſeat antecedens: at nego
6 conſequentiam; quia, licet propter dictam rationem ſit ille aliquantulum ampliandus, non tamen propterea eſt ſufficiens, vt ad caſum etiam omninò diuerſum amplietur. Adde, quod dictum Motum, & ſimilem circa clauſuram eſſe ſimpliciter odioſum, & non fauorabilem, tenent Doctores, quos citat, & ſequitur Hieronym. Rodriquez *in Compend. qq. Regular. reſolut.* 26. *numero* 18. & Diana 3. *part. tractat.* 2. *reſolut.* 67. contra Meiollam *tomo* 1. *diſputat.* 1. *diffic.* 7. *numero* 498. & alios.

7 Obiicies quartò; grauius delinquit, qui ingreditur, vel admittit abſque vlla prorſus facultate, ſeu licentia, quàm qui cum facultate, ſeu licentia, ergo multò magis pœnas Motus Gregorij XIII. contrahit prior, quàm poſterior delinquens.

8 Reſpondetur; tranſeat antecedens: at nego conſequentiam; quia probabilius in materia cenſurarum, & pœnarum non valet argumentum à
9 maioritate, nedum à paritate rationis; quia multoties in iure magis puniuntur delicta minora committentes propter ſpecialem rationem, quæ in illis concurrit; Et ſic, vti dicebam, eſt in caſu noſtro, propter maiorem ſcilicet ingrediendi auda-
10 ciam, quæ reperitur in iis, qui quibuſdam facultatibus innituntur. Quapropter probabilius etiam neque pœnas Motus Gregorij XIII. contrahit,
11 qui ingreditur ad malum finem, ſi ſine prætextu licentiæ ingrediatur, quia lex pœnalis probabilius non extenditur, quoad pœnam, ad caſum non expreſſum, etiamſi in illo ſit maior, nedum eadem ratio; ſicuti *ſuprà* dicebam, & colligitur ex *cap. quicunque de ſentent. excommunicat.* & docet Gloſſ. *in Clement.* 1. *de conſanguin. & affin.* Caietan. *ver. Excommunicatio, in princip. & in c.* 47. Anton. *cap. fin. de conſuetud. numero* 58. Caſtrus *lib.* 1. *de lege pœnali cap.* 7. Sanchez *de matrimon. lib.* 10. *diſput.* 4. *numero* 3. Barboſa *citat. par.* 3. *allegat.* 101. *numero* 82. & Diana *citat. reſolut.* 32. contra Roland. à Valle *conſil.* 27. *num.* 48. *volum.* 1. Peiam *loco cit.* Gomez *var. lib.* 1. *cap.* 5. *numero* 12. Gutierez *qq. Canon. lib.* 1. *cap.* 10. *numero* 3. *& conſil.* 50. *numero* 8. Molinam *de primogen. Hiſpan. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 10. & Lambertinum *de iure patronat. lib.* 2. *par.* 1. *queſtion.* 10. *art.* 4. qui tenent oppoſitum quod ſcilicet lex pœnalis extendatur ad caſum ſimilem non expreſſum, etiamſi in eo ſit eadem, nedum maior ratio. Vide quæ dicebantur, *dub.* 11.

12 Ex dictis ſequitur, quod pœnas Motus Gregorij XIII. nec contrahant ingredientes, qui habent dictas facultates, ſi ingrediuntur non faculta-
13 tibus innitentes, ſed quaſi illas non haberent; nec dictas pœnas contrahant ſic ingredientem admittentes; quia tunc tales non dicuntur ingredi, nec ingredientem admittere virtute alicuius facultatis, quod ad contrahendas dictas pœnas requiritur, vti conſtat ex illis verbis: *Præcipimus*, &c. *ne in Monaſteria, domus, & loca ſua quemquam prætextu huiuſmodi licentiarum, & facultatum ingredi faciant, vel permittant.* Vide Nauarrum *Comment.* 4. *numero* 62. *notab.* 4. *de Regular.* & Rodriquez *in Expoſit. Motus* Pii V. qui incipit: *Regularium perſonarum.*

Dices, ſaltem admittens ingredientem Monaſterium Monialium, non virtute prædictarum fa- 14
cultatum, contrahit excommunicationem latam in Tridentino *ſeſſ.* 25. *de Regular. c.* 5.

Reſpondetur, nego antecedens, quia Tridentinum ibi excommunicationem infert in egredientes, nullam mentionem faciens de admittentibus. Vide *dub.* 61.

Inſtabis admittens incurrit excommunicationem; quia participat cum ingrediente in crimine 15
criminoſo, iuxta *cap. nuper, & cap. ſi concubinæ, de ſent. excomm.*

Reſpondetur nego antecedens, quia ad excommunicationem (propter dictam participationem) incurrendam requiritur excommunicatus, cum quo quis in crimine criminoſo participat, eſſe publicè de illa excommunicatione denunciatus, (vt communiter docent Doctores, quos citat, & ſequitur Sanch. *de matrim. lib.* 7. *diſp.* 48. *n.* 4.) quod non eſt in noſtro caſu.

Cæterum, an non ſolum ingrediens prætextu 16
facultatum, quas nouit irritas eſſe ob reuocationem Gregorii XIII. ſed etiam ingrediens prætextu facultatum inualidè obtentarum ob ſubreptionem, vel aliam cauſam, contrahat excommunicationem, & pœnas dicti Motus Gregorii XIII.

Reſpondetur etiam probabilius negatiuè; quia Pontifex loquitur de ingredientibus prætextu facultatum, quas ipſe reuocat, ibi: *Ipſarum licentiarum prætextu*, at reuocatio non cadit ſuper licentias inualidas, & nullas; quia non reuocatur, quod non eſt; cùm non entis nullæ ſint partes, & qualitates; idemque dicitur de diſpoſitione Pauli V. 17
Monialium ſtatui, de qua dicebam *ſuprà Dubitat.* 54.

Obiicies; nomine prætextus venit non ſolum vera cauſa, ſed etiam ficta; ergo etiam ingrediens prætextu facultatum inualidè obtentarum contrahit pœnas.

Reſpondetur; nomine prætextus non venire quamlibet cauſam, ſed ſolum illam, de qua in caſu 18
ſermo eſt, in caſu autem noſtro ſermo eſt de ingredientibus prætextu licentiarum, quas Summus Pontifex reuocat.

Obiicies ſecundo; idem eſt ingredi ex facultate validè obtenta, ſed iam reuocata, ac ingredi ex 19
facultate inualidè obtenta; cùm vtraque viribus careat, & ius vllum non conferat.

Reſpondetur, idem eſſe quoad ius ingrediendi, non autem quoad pœnas ingredientibus impoſitas. Addo, etiam, qui tempore ingreſſus fingeret ſe 20
habere facultatem ingrediendi Monaſterium Monialium obtentam poſt dictum Motum Gregorij XIII nec contrahere pœnas talis Motus, quia ſicut iſtas pœnas non contrahit, qui ingreditur ex vi facultatis ab Epiſcopo obtentæ poſt prædictum Motum (etſi illa alio titulo inualida ſit) cùm in dicto Motu non irritentur licentiæ in futurum obtinendæ; ita neque pœnas dicti Motus contrahit, qui ingreditur ficta facultate, ſeu licentia; contrahit tamen excommunicationem Tridentini *ſeſſ.* 25. *cap.* 5. (de qua dicebam *cit. dub.* 54.) quia reuerà ingreditur ſine licentia.

Digitized by Google

DVBITATIO LIX.

An contrahat pœnas dicti Motus Gregorii XIII. quilibet ingrediens virtute prædictarum facultatum quomodocunque culpabiliter, vel ſolum culpabiliter ex ſcientia? Vbi etiam de ingredi faciente, vel permittente?

SECTIO I.

Dubitationis reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Ingrediens virtute facultatum culpabiliter ex ſcientia, & ſic ex audacia, & præſumptione, atque adeo ex ignorantia non quæcumque licet quantumcumque culpabili, & craſſa; ſed ſolum ex ignorantia adeo craſſa, & ſupina, ita vt reputetur ingens temeritas, contrahit pœnas dicti motus Gregorij XIII.*

2 *Verbum (audere) temeritatem exigit.*

3 *Ignorantia ſolum craſſa & ſupina, & non qualibet alia eſt ſufficiens ad contrahendas pœnas audentibus ſtatutas.*

4 *Ignorantia non dum craſſa & ſupina, ſed etiam affectata excuſat a cenſura lata contra ſcienter facientes, & cur.*

5 *Ignorantia affectata æquivalet ſcientia quoad incurrendam culpam non legem, contra tamen æquivale ſcientia quoad incurrendam pœnam contra legem.*

6 *Qui eligit neſcire vt liberius delinquat, videtur grauius contemnere legem; peccatum tamen illud dicitur grauius per relationem ad actum voluntatis, quo voluit quis ex propoſito ignorare non autem ſecundum ſe, & abſolute conſideratum.*

7 *Quod ſcienter fit, eſt voluntarium in ſe, ac directè quod autem fit per ignorantiam affectatam, eſt voluntarium tantum in cauſa, & indirectè, ſcilicet in ipſa ignorantia.*

8 *Diſpoſitio loquens de ſcientia non comprehendit ignorantiam affectatam ex proprietate ſermonis; ſed ex quadam extenſione, & in materia pœnali non debet fieri extenſio de caſu ad caſum, etiamſi ex larga ſignificatione vocabuli poſſet ille caſus comprehendi.*

9 *Præſumptio importat temeritatem, & malitiam, quæ excludat omnem ignorantiam.*

10 *Ignorantia affectata non æquiparatur ſcientiæ veræ ſed ſcientiæ fictæ.*

11 *Conſtitutio pœnalis loquens de caſu vero non comprehendit caſum fictum.*

12 *Pœna impoſita hæredi non vindicanti necem defuncti non comprehendit fideicommiſſarium, qui eſt hæres fictus.*

13 *Lex, quæ punit occupantem rem alterius, non comprehendit occupantem rem hæreditariam; quæ fictè, & non verè eſt alterius.*

14 *Pœna illius legis, quæ imponitur Maiori venienti contra iuramentum, non ligat minorem venientem contra iuramentum ſuum.*

15 *Minor iurans reputatur maior ratione iuramenti per fictionem iuris, a qua fictione pœna recedit.*

16 *Conſtitutio noua loquens in caſu vero quando, & quomodo comprehendat caſum fictum.*

17 *Clerici non reſidentes de iure communi fructus Beneficiorum non percipiunt, exceptis Infirmis, & exiſtentibus in ſeruitio Papæ, & duobus Canonicis exiſtentibus in ſeruitio Epiſcopi, cum hi reſidere cenſeantur, & per nouam conſtitutionem ſuperuenientem non includentur ſupradicti caſus à iure communi excepti.*

18 *Conſtitutio diſponens idem quod ius commune debet recipere omnes limitationes, & interpretationes iuris communis; at ſecus eſt quando conſtitutio noua eſſet præter, vel contra ius commune.*

19 *Ignorantia affectata minor eſt quam ſcientia.*

20 *Verbum (ſaltem) denotat diminutiorem.*

21 *Ignorantia affectata nedum craſſa, & ſupina quæcumque ſiue iuris, ſiue facti excuſat à cenſuris in caſu ſupradicto.*

22 *Limita id verum tantum eſſe in diſpoſitionibus, ſeu legibus odioſis, non autem in fauorabilibus.*

23 *Leges fauorabiles loquentes in caſu vero, extenduntur etiam ad caſum fictum.*

24 *Ignorantia affectata ſiue iuris, ſiue facti excuſat legentes libros Hæreticorum ab excommunicatione lata contra ſcienter legentes, contra nonnullos oppoſitum tenentes.*

25 *Operantes quodcumque aliud ex ignorantia ſiue iuris, ſiue facti affectata, non contrahunt pœnam contra facere aliquid præſumentes, aut caſu temerario facientes latam.*

26 *Ignorantia affectata excuſat violantem clauſuram Monialium à contrahenda excommunicatione lata à Gregorio XIII. contra clauſuram violare præſumentes.*

27 *Ignorantia affectata excuſat loquentes cum Monialibus à contrahenda excommunicatione lata ab Ordinario contra loquentes ſine licentia.*

RESPONDETVR illas contrahere ſolum, qui ingreditur virtute facultatū culpabiliter ex ſcientia; & ſic ex audacia, & præſumptione, atque adeo ex ignorantia non quacunque, licet quantumcunque culpabili, & craſſa; ſed ſolum ex ignorantia adeo craſſa, & ſupina, vt reputetur ingens temeritas. Ratio; quia ibi dicitur: *Ne ipſarum lit..tterarum prætextu Monaſteria huiuſmodi quouis modo ingredi audeat* Et ex alio capite ly *audere* temeritatem exigit, ita vt ſolum ignorantia, tā craſſa, & ſupina, quā dicebam, & non quælibet alia ſufficiat ad contrahendas pœnas audentibus ſtatutas; ſicuti contra Toletum *lib* 1 *cap*. 48 & Alterium *de cenſuris diſp*. 1 *c* 5. §. *hoc autem*, docent Sanch. *de matrim. lib*. 9. *diſp* 32. *n*. 40. Nauar. *Comment*. 4. *de Regular. nu* 62. Molina *tract. tu*. 5 *diſp*. 71. *num*. 13. Auila *de cenſur. par*. 2. *cap*. 6. *diſputat*. 10. *dubitat*. 6. Pontius *de matrimon. libro* 10. *cap*. 6. *numer*. 10. Curiel. *in par*. 2. *quæſtion*. 76. *ar*. 4. *dub*. 4. Diana *par*. 3. *tract*. 5. *reſol*. 13. Suar. *de cenſ. diſp*. 4. *ſect* 10. *numer*. 2. & Henriq. *lib*. 13. *cap*. 23. *num*. 3. vide, quæ dicebantur 1 2 3

bantur *cap.16. Dubitat.36.num.3.& cap.17.Dubi-
tat.1.n.10.*

4 Et hoc,quod modò dixi,adeo verum eſt,vt *lib.de
Parlamentis Dubitat.4.ſectio.19 ſubſect. 31.pag.*78.
plus defenderim, ſcilicet quod ſi, vt in caſu no-
ſtro, quem dicebam, excommunicatio, vel quæ-
cunque alia cenſura, aut pœna feratur contra
ſcienter facientes, non contrahat illam is, qui
contra facit,etiam ex ignorantia affectata, nedum
ex ignorantia craſſa,& ſupina quacunque talis
pœnæ: atque ita contra gloſſ. *clem. 1.de conſang.*
Franchum *cap.2 de conſt.in* 6.S. Antoninum 3.*par.
titul.24. cap.* 34. Ruſellam, *excommunicatio* 1. *caſ.*
43. *numero* .2 Silueſtr. *excommunicatio* 9.*caſ.*41.
*num.*76. Tabiena *excommunicatio* 5. *caſ.* 49. *nu-
mero* 3.*numb.*2. Graff. 1.*par.deciſ.lib.4.cap.9. nume-
ro* 38. Henriquez *lib.*13 *de excommunicat. cap.*23.
numero 3. Suarez *tomo* 5 *in* 3. *part. diſputat.* 4.*ſect.*
11.*numero* 1. Sanchez *lib.9.de matrimon. diſput.*32.
numero 40.Molinam *tractat.5.de iuſt. diſputat.*71.
numero 13.Layman *lib.1.tractat.5.cap. 5. numero* 8.
docent Sanchez tacitè ſe retractans *lib. 2.Moral.
cap.11.numero* 38.Duardus *in Bull. Cœn. lib.2.quæ-
ſtion.36.numero* 3.Anguianus *de legibus tom. 1.lib.
4.contron.4.numero* 18.Bonacina *de cenſur.diſputat.
2.quæſtion.5.punct.4.numero 9.*& *in Bull. Cœnæ tom.
3.diſputat.1.quæſtion 2.punct.4.numero* 9. Fillucius
tom.2.tract.2.cap.7.numero 205. Paſqualigus *in cit.
deciſ.376.numero* 4.Diana *par.3 tract.5 reſol.*13. &
alij.

Primò, quia verba legis pœnalis non ſunt ex-
tendenda vltra proprium ſignificatum, ſed po-
tius ſunt reſtringenda, iuxta *reg.odia, de reg.iur.in*
6. at qui ex ignorantia affectata, nedum ex igno-
rantia craſſa, & ſupina quacunque aliquid fa-
cit contra legem,verè non facit ſcienter contra le-
gem,ergo non incurrit in pœnam contra ſcienter
facientes latam à lege, licet enim faciat ex igno-
rantia affectata contra legem, & id cauſetur à cul-
pa, adhuc tamen non ſcienter facit contra legem;
& ſic licet ignorantia affectata æquiualeat ſcien-
tiæ quoad incurrendam culpam contra legem,
5 non tamen æquiualet ſcientiæ quoad incurren-
dam pœnam contra legem: hæc enim imponi-
tur ſolum aduerſus ſcienter facientes contra le-
gem.

7 Non obſtat, quod peccatum ex ignorantia af-
fectata commiſſum, grauius ſit, quàm ſi ex cer-
ta ſcientia committeretur, ex eo quia qui eli-
git neſcire, vt liberius delinquat, videtur gra-
uius contemnere legem, vt dicitur *in 1. 2. quæ-
ſtion. 6.art.* 8. Non obſtat, inquam, nam dici-
tur peccatum illud grauius, per relationem tan-
tum ad actum internum voluntatis, quo vo-
luit quis ex propoſito ignorare, vt liberius
legem violaret (eo enim actu videtur magis
legem contemnere) at verò ſecundum ſe, &
abſolutè conſideratum, eſt minus graue, cùm
ſit minus voluntarium, quàm ſi ex certa ſcien-
tia committeretur; quia quod ſcienter fit, eſt
voluntarium in ſe, ac directè; quod autem fit
7 per ignorantiam affectatam, eſt voluntarium
tantum in cauſa, & indirectè, ſcilicet in ipſa
ignorantia: cum igitur excommunicatio non
puniat principaliter actum internum, ſed actum
externum, verbi gratia die Veneris comeſtio-
nem carnis ſecundum ſe conſideratam, quæ co-
meſtio fit ignoranter die Veneris; manifeſtè ſe-
quitur, veſcentem carnibus ex ignorantia affe-
ctata, die Veneris, non contrahere excommuni-
cationem contra ſcienter carnem die Veneris
comedentes latam; & hoc verum eſt, etiamſi
actus ille voluntatis, quo ignorantia affecta-
tur, actu perſeueret, quando fit violatio
exterior legis; quia eadem eſt ratio vtrobi-
que.

Secundò; quia, quod diſpoſitio loquens de 8
ſcientia, comprehendat ignorantiam affecta-
tam, non eſt ex proprietate ſermonis, ſed ex
quadam extenſione, *cap. eos, qui de tempor. Or-
din. lib.6.ver. ſeu affectata ignorantia*, quod ver-
bum eſt ampliatiuum præcedentis ſermonis, *leg.
ſi quis id quod legauerit, ff. de aur. & argent. leg.* at in
materia pœnali non debet fieri extenſio de ca-
ſu ad caſum, præſertim ſi non ſit omnimoda
ratio; *lege penult. & leg. fin.Codic.de interd. matri-
mon.inter tut.& pupill.* etiam ſi ex larga ſignifica-
tione vocabuli poſſet ille caſus comprehendi, *leg.ſi
vxor in princip. ff.ad leg. Iuliam de adult.* ergo, &c.
Vide Franc.Aret. *in cap. per tuas de probat.* Caietan.
ver. excommunicatio cap. 81. Nauarrum *cap. 27.* 9
numero 24. & *in cap. ſtatuimus numero* 62. &
Lezanam *tomo 1. cap. 10. numero* 33. qui rectè
aiunt, quod præſumptio importet temeritatem
& malitiam, quæ excludat omnem ignoran-
tiam.

Tertiò, quia ignorantia affectata non æquipa- 10
ratur ſcientiæ veræ, ſed ſcientiæ fictæ, *cap.cum inhi-
bitio de cland. deſponſ.* ibi: *Cum non inexpertes
ſcientiæ, vel ſaltem affectatores ignorantiæ videantur*,
quod verbum, *videantur*, importat fictionem, *leg.
1. ff. de vi, & vi arm.* ſed conſtitutio pœnalis lo- 11
quens de caſu vero, non comprehendit caſum
fictum, *leg. antequam, ff. ad ſenat. conſul. Syll. &
leg. ſeqq.* & notat Franc. Aret. *in leg. 1. ff. de vulg.
& pupill.* vbi pœna impoſita hæredi non vindi- 12
canti necem defuncti, non comprehendit fidei-
commiſſarium qui eſt hæres fictus, *leg. filius, ff. de
eo, quod cert. loc.* & facit, quod notat Bartol. *in* 13
leg. vltim. Codic. vnde vi, vbi dicit, quod illa
lex, quæ punit occupantem rem alterius, non
comprehendit occupantem rem hæreditariam,
quæ fictè, & non verè eſt alterius, *leg. 1.§. 1. ff. de
rer.diuiſ. & leg.hæres quinque, ff. de acquir. hæred.*
Vnde docet idem Bartol. (quem Doctores ſe-
quuntur) *in leg. ſi quis maior. Codic. de tranſact.*
quod pœna illius legis, quæ imponitur maiori ve- 14
nienti contra iuramentum, non ligat minorem
venientem contra iuramentum ſuum; quia licet
minor infans reputetur maior ratione iura-
menti, *auth. ſacramenta puber. Codic. ſi aduer-* 15
ſus vendit. id eſt per fictionem; & ideo lex illa
non habet locum in eo, qui à iure fingitur ma-
ior.

Non obſtat, ſi dicas, quod quando caſus verus,
& caſus fictus æquiparantur à lege antiqua, ſeu
à iure communi, tunc etiam conſtitutio noua,
quæ aliàs eſt ſtrictè interpretanda, loquens in
caſu vero, comprehendat etiam caſum fictum,
*cap. cum dilectus, & cap. ad audientiam, de cleric.
non reſident.* Vbi Imola, & Panormitan. Sed ſci-
entia, & ignorantia affectata æquiparantur *in
dict. cap. eos, qui de tempor. Ordin. lib. 6.* Ergo,
&c.

Reſpondetur enim cum Panormitano loco cit. 16
Maiorem eſſe tantum veram, quando Conſtitutio
noua diſponit idem, quod ius commune, quod
æquiparat illos duos caſus; verbi gr. de iure com-

muni eſt, quod clerici non reſideotes fructus be-
neficiorum noo percipiant, excipiuntur infirmi,
& exiſtentes in ſeruitio Papæ, & etiam duo Ca-
nonici exiſtentes in ſeruitio Epiſcopi (cùm hi
reſidere cenſeantur, *cap. cum dilectus*, & *cap. ad
audientiam, de cler. non reſident.*) ſi deinde ad-
uenit aliqua oova Conſtitutio ſimpliciter diſpo-
nens, vt clerici non reſidentes, ſeu abſentes, fru-
ctus beneficiorum non percipiant, non includet
ſupra dictos caſus à Iure communi exceptos,
quamuis infirmi, & exiſtentes in ſeruitio Papæ,
vel Epiſcopi, non verè, ſed fictione iuris, reſidere
dicantur; quin immò verificabitur etiam in caſu
ficto, qui habetur pro vero; & ſic adeſt caſus, in
quo Conſtitutio loqueos de caſu vero, verifice-
tur etiam in caſu ficto, contra not. *in l. 3. §. hæc
verba, ff. de reg. geſt. & in cap. in noſtra, ff. de in-
iur.* quod ideò eſt; quia ius commuoe in hoc æ-
18 qoiparat caſum verum, & fictum: quapropter
conſtitutio diſponens idem, quod ius commu-
ne, debet recipere omnes limitatiooes, & io-
terpretatiooes iuris communis, vt ait Panormit.
in dict. cap. cum dilectus, & cap. ad audientiam.
secus eſt, quando Conſtitutio noua eſſet
præter, vel contra ius commune: nam tunc con-
ſtitutio noua non verificatur io caſu ficto, ſed
verba eius debent intelligi propriè, id eſt ſe-
cundùm proprium ſignificatum, & ſic intelli-
gitur illa *lex 3. §. hæc verba, & cap. in no-
ſtra cit.*

19 Quartò; quia minor eſt iguorantia affecta-
ta, qoàm ſcientia, *cap. inhibitio, de clandeſt.
deſponſalib.* ibi: *Vel ſaltem affectatores ignoran-
20 tiæ*, quod verbum, *ſaltem*, denotat diminutio-
nem, *cap. penult. de donat. inter virum, & vxo-
rem.* Sed diſpoſitio pœnalis non debet exten-
di de maiori ad minus, *l. ſi vxor, in princip. ff. ad
legem Iuliam, de adult.* Ergo, &c.

21 Et hoc, quod dixi, ſcilicet, quod ignoran-
tia affectata, nedum craſſa, & ſupina quæcun-
que, excuſet à cenſuris in caſu noſtro, quem di-
cebam, verom etiam videtur, ſiuè ignorantia
affectata ſit iuris, ſiue facti; quia vtrobique eſt
22 eadem ratio; limito tamen, quod id verum
tantum videatur in diſpoſitiooibus, ſeu legibus
odioſis, non item in fauorabilibus. Ratio, quia
omoes rationes ſupra adductæ locum habent ſo-
lum in odioſis: huioſmodi enim diſpoſitiooes
ſunt reſtringendæ potius quàm ampliandæ, &
propterea non extenduntur de caſu vero ad ca-
ſum fictum. At in fauorabilibus ſecos dicendum
videtur; quia hæ ſunt potios ampliandæ, quàm
reſtringendæ: & ideo non eſt mirum, ſi hæ lo-
quentes de iis, qui ſcienter aliquid faciunt, ex-
tendantur etiam ad eos, qui ex ignorantia affecta-
ta operantur: nam cum ſcienter, & ex propoſito
ignorare velint, ad hoc, vt liberius actiooem
prohibitam faciant, dicuotur aliqoo modo ſcien-
ter violare legem: licet enim legis illa violatio
non ſit eis ſcienter, & expreſsè, ac directè voluo-
taria per modum effectus, eſt tamen ſcienter, ac
directè, ſeu expreſsè volontaria per modum obie-
cti, hoc eſt, ſcienter, & expreſsè volita: vnde ex
23 communi ſententia Doctorum, leges fauorabiles
loquentes in caſu vero, extenduntor etiam ad ca-
ſum fictum. Ergo dicendum, qood licet igooran-
tia affectata non ſit verè ſcientia, ſed fictè, lex fa-
uorabilis tamen loquens de facieotibus aliquid
ſcieoter, extendenda ſit etiam ad eos, qui fa-
ciunt ex ignorantia affectata, ob rationem iam
dictam. 24

Hinc qui ex ignorantia ſiue iuris, ſiue facti
affectata legunt libros hæreticorum, non cootra-
huot excommunicatiooem contra ſcienter legeo-
tes latam in Bulla Cœnæ; Sanch. Duard. & Booa-
cin. *in locis ſupra cit.* quamuis alij ex eodem prio-
cipio ſentiant contrarium: nam cum prædicta lex
Eccleſiæ prohibens ſit priocipaliter (inquiunt
ipſi) in fauorem fidei, & animarum, non eſt
pœnalis, ſeu odioſa, & ſic reſtringenda; ſed po-
tius fauorabilis, & ſic amplianda, ſicuti præter
alios docet Suar. *in tract. de fide, diſput. 20. ſect. 2.
num. 10.*

Hinc ſecundò, qui etiam ex ignorantia, ſiuè 25
iuris, ſiue facti, affectata operaotur qoodcunque
aliud, non contrahunt pœnam contra facere ali-
qoid præſumentes, aot auſu temerario facieo-
tes latam, vt in caſo noſtro, verbi gratia qui ex 26
ignorantia affectata violant clauſuram Monia-
lium, non contrahunt excommunicatiooem la-
tam à Gregorio XIII. contra clauſuram vio-
lare præſumentes; nec qoi ex ignorantia affecta-
ta loquuntur cum Monialibus, contrahuot ex- 27
communicationem latam contra loquentes cum
illis ſine licentia Ordinarij (quæ excommunica-
tio ſimiliter contra præſumentes lata eſt, ſal-
tem in aliquibus locis, vt Neapoli) & ratio ho-
rom eſt; quia ex dictis, quamois qui ex igooran-
tia affectata facit contra legem, videatur præſu-
mere, ac auſu temerario facere contra legem, cum
eligat neſcire, vt liberius poſſit violare legem;
tamen qoia præſumptio, ac temeritas iſta non af-
ficit formaliter actum externum, cui principali-
ter pœna impoſita eſt à lege, ſed afficit actum in-
ternum; ſequitur, qood quamuis affectans eo
modo ignorare, vt liberius delinquat contra le-
gem, poſſit dici præſumptuosè, ac temerè velle
tranſgreſſionem legis, per modom obiecti; non
tamen ſequitur, qood cum facit actum externum,
cui principaliter pœna impoſita eſt à lege, præ-
ſumptuosè, & auſu temerario faciat contra le-
gem; cum reuera, quando operator, non cogno-
ſcat ſe facere contra legem; quare meritò non
contrahit pœnam contra facere aliquid præſu-
mentes, vel auſu temerario facientes latam à le-
ge, quamuis alij ex eodem priocipio (vt *ſupra* di-
cebam) probabiliter ſentiant oppoſitum; quia
(inquiunt ipſi) vtraque cenſura prædicta, cum
principaliter in fauorem animarum, & Religionis
lata ſit, noo eſt pœnalis, ſeu odioſa, & ſic reſtrin-
genda, ſed fauorabilis, & ſic amplianda.

SECTIO II.

An hæc eadem ſcientia, audacia & præ-ſumptio, requiratur etiam in ingredi fa-ciente, vel permittente virtute dictarum facultatum, vt ipſe ſimiliter contrahat pœnas ſupradictas.

SVMMARIVM.

1 *Ignorantia craſſa, & ſupina, excepta qua-libet alia minori ignorantia, non excuſat à*

cenſuris

cenſuris latis in Mota Gregorij XIII. Prælatas, & Prælatos aliquem ingredi vigore facultatum facientes, vel permittentes, excuſat tamen in Bulla Pauli V.

2 *Ignorantia etiam vincibilis, & culpabilis modo non ſit craſſa, & ſupina, quando in excommunicatione contrahenda non requiritur ſcientia, audacia, & præſumptio, probabiliter excuſat ab illa contrahenda.*

3 *Cenſura non contrahitur ſine contumacia, & quodam virtuali contempta.*

Cenſuræ, ſeu legis Eccleſiaſticæ contemptor eſſe non videtur, qui eas prædicta ignorantia ignorat.

4 *Cenſuræ ſunt inſtitutæ ad medendum, non ad periculum animis iniiciendum.*

5 *Amplia dictam Doctrinam locum habere in ignorantia non tantum craſſa, & ſupina, ſed etiam in inconſideratione, & oblinione legis, vel præcepti Eccleſiaſtici ſimiliter non craſſa, & non ſupina.*

6 *Amplia non ſolum prædicta locum habere in ignorantia Iuris, ſed etiam ignorantia facti, verbi gratia ſi neſcias Clericum eſſe quem percutis, & nihil refert quod detur opera rei illicita.*

7 *Ignorantia tollit voluntarium circa obiectum, quod ignoratur.*

8 *Amplia prædicta locum habere etiam ſi ignorantia ſit concomitans, verbi gratia ſi paratus ſis percutere etiam ſi ſcires eſſe Clericum.*

9 *Cenſura Eccleſiaſtica non fertur propter internam operantis diſpoſitionem habitualem, vel actualem ſed propter externam Eccleſiaſtici præcepti contumacem tranſgreſſionem.*

10 *Eccleſia, cum non iudicet de occultis, non punit interno affectu delinquentes.*

11 *Amplia dicta de cenſuris procedere in irregularitate, & reſtituendi obligatione.*

12 *Amplia prædicta procedere in ſciente etiam opus Eccleſiæ præcepto eſſe prohibitum, ſi tamen ignoretur ei annexam eſſe cenſuram.*

13 *Doctrina tradita de cenſuris, intelligi debet contra nonnullos etiam de aliis pœnis, præſertim de irregularitate, quæ ex delicto coatrahitur iuxta probabilem opinionem.*

14 *Confeſſarius inferior poteſt etiam abſoluere à caſibus in Bulla Cœnæ contentis, ſi peccatum, quod Pœnitens commiſit, ignorantiam, oblinionem, vel inaduertentiam ſaltem non craſſam ſeu ſupinam reſeruationis habet.*

15 *Reſeruatio eſt veluti pœna, & pœnam ſaltem in foro interno probabiliter non contrahit ignorans ignorantia prædicta, ſed ſolum contumax, & pœnæ contemptor.*

16 *Delinquens vt incurrat pœnam iuris poſitiui ex delicto, non ſufficit vt cognoſcat, & aduertat actu opus eſſe peccaminoſum, nec ſufficit vt præterea cognoſcat, & aduertat actu eſſe illud prohibitum à iure poſitiuo, niſi cognoſcat ſub tali pœna eſſe prohibitum.*

17 *Limita Doctrinam traditam de ignorantia excuſante à contrahendis cenſuris, non procedere in ignorantia craſſa, ſeu ſupina, & multo minus in affectata, ſeu directè volita.*

18 *Ignorantia volita voluntarium culpæ non minuit quin potius malitiam directam, ſeu ex propoſito, & dolum formalem includit.*

19 *Ignorantia craſſa, & ſupina directam malitiam, ac dolum formalem non continet, ſicut continet ignorantia affectata.*

20 *Ignorantia ſi ſit nimis craſſa in externo foro interdum ignorantiæ affectatæ, & dolo æquiparatur.*

21 *Ignorantia vincibilis, & culpabilis non excuſat, à peccato, excuſat tamen à cenſura, & cæteris pœnis.*

22 *Cenſura non incurritur ab eo, qui ex metu graui mortis, infamiæ &c. tranſgreditur legem naturalem, ſi tali tranſgreſſioni ſit annexa cenſura, licet peccet contra legem.*

23 *Cenſura non incurritur à contrahente & conſummante graui metu inducto matrimonium cum conſanguinea, licet non mortaliter peccet.*

24 *Cenſura non incurritur ab eo, qui graui metu adactus remigat in Triremibus Turcarum contra Chriſtianos, quamuis ex probabili mortaliter delinquat.*

25 *Grauis metus cenſetur iuſtus & probabilis in ordine ad forum externum, & leges poſitiuas Eccleſiæ, quamuis interdum ſpectato iure naturæ à peccato mortali non excuſet.*

26 *Ea, qaæ ſunt de iure poſitiuo Ordinariè non obligant cum tanta ſeueritate, ſicuti obligant quæ ſunt de iure Diuino.*

27 *Textus in c. ſacris de iis, quæ vi metuſve cauſa fiunt explicatur.*

28 *Coactio ſeu vis ſemper à cenſura excuſat, quia ſimpliciter aufert voluntarium; ideoque aufert omnem culpam, conſequenter & omnem pœnam in culpa fundatam, at verò metus relinquit volantarium ſimpliciter, ideoque culpam omnem non aufert.*

29 *Cenſura vel irregularitas coatrahitur ab eo qui facit actum intrinſecè malum, cui ratione alicuius circumſtantiæ ea ſit annexa, quamuis ob grauem metum exercens contra Eccleſiaſticam etiam legem delinquat.*

30 *Sacerdos excommunicatus, ac publicè denunciatus ſi graui metu adactus confeſſionem audiat, & abſoluat non ſine irreuerentia Sacramenti, ſi communicet cum excommunicatis in contemptum Eccleſiaſticæ poteſtatis, vel cum Chriſtianæ Religionis detrimento contrahit irregularitatem, & pœnas.*

31 *Ignorantia craſſa & ſupina quænam ſit, & affectata.*

32 *Ignorantia in communi diuiditur in antecedentem, & conſequentem, & qua vtraque ſit vide diffuſius, vbi quando ſit iuſta, probabilis, & inuincibilis, & vincibilis.*

33 *Ignorantia vincibilis ſubdiuiditur in affectatam, & non affectatam.*

34 *Ignorantia affectata eſt cum qais data opera vult ignorare, & non inqairere veritatem, ſiue ob diſcendi pigritiam, ſiue ve legis obligatione ignorata excuſationem habeat, vel liberius peccare poſſit.*

35 *Ignorantia non affectata, quæ eſt tantum indirectè volita, altera eſt craſſa, lata, ſeu ſupina, ad quam ſe tollendam nulla, vel modica adhibetur diligentia.*

36 *Ignorantia craſſa, lata, ſeu ſupina eſt, qua ex*

magna cognoſcendi negligentia oritur, ſiue quam quis facilè, cum poſſet, & deberet, deponere negligit.

37 *Ignorantia altera eſt non craſſa, non lata, non ſupina, quæ ſcilicet non tam facilè ſuperare potuit, vel ad quam ſuperandam diligentia adhibita eſt; ſed non ſufficiens.*

38 *Ignorantia non craſſa, non lata, ſeu non ſupina an ſufficere poſſit ad culpam mortalem, ſunt Doctores pro vtraque ſententia.*

RESpondetur, quod (quamuis affirmandum
1 ſit in Bulla Pauli V. in qua in ordine ad talem etiam apponuntur illa verba, *audere, vel præſumere*) negari tamen debeat in Motu Gregorij XIII. in quo in ordine ad eundem non apponitur ly *audere, vel præſumere*; vt patet ibi: *Abbatiſſis verò, nec non Abbatibus, Conuentibus, & aliis Monaſteriorum vtriuſque ſexus Superioribus, & perſonis, quocunque nomine vocentur, diſtrictè præcipimus ſub eadem excommunicationis pœna, ac priuationis dignitatum, beneficiorum ſuorum, ac inhabilitatis ad illa, & alia in poſterum obtinenda, ne Monaſteria, domus, & loca ſua quemquam prætextu huiuſmodi licentiarum, & facultatum ingredi faciant, vel permittant.* Quare Prælatas, & Prælatos aliquem ingredi virtute facultatum facientes, vel permittentes non excuſabit à pœnis dicti Motus Gregorii XIII. contrahendis ignorantia craſſa & ſupina; quamuis probabiliter eos excuſet quælibet alia ignorantia minor, etſi vincibilis, & culpabilis, modò non ſit craſſa, & ſupina; quia quando in excommunicatione contrahenda non requiritur ſcientia, audacia, & præſumptio, probabiliter excuſat ab illa contrahenda ignorantia, etiam vincibilia, culpabilis, modò non ſit craſſa, & ſupina.

Sic docent Doctores, quos citat, & ſequitur Sanchez. *de matrimon. libro 9. diſputat. 32.*
2 *numer.* 31. & Diana *par.* 3. *tract.* 5. *reſol.* 13. & deſumitur ex *cap.* 2. *de conſtitutionibus in 6.* ibi: *Vt animarum periculis obuietur, ſententiis per ſtatuta quorumcumque Ordinariorum prolatis, ligari volumus ignorantes; dum tamen eorum ignorantia craſſa non ſit, aut ſupina.* Et ratio eſt, quia ad contrahendam cenſuram
3 requiritur contumacia, & virtualis quidam contemptus; in eo conſiſtens, quod aliquis monitioni legis, vel præcepti cum comminatione tantæ pœnæ parere recuſet. At qui huiuſmodi Eccleſiaſticæ legis, vel præcepti comminatione, ſiue cenſuram ignorat ignorantia prædicta, is contumax, vel cenſuræ comtemptor non videtur, *argum. l. ſi ignorans, ff. locati*, ibi: *Non contemnit diſciplinam, qui ignorat*, ergo, &c. Ex quo infertur, quod in *cit. cap.* 2. non nouum ius poſitiuum conditur, ſed id quod ipſa natura, & inſtitutio cenſurarum exigit, declaretur, ſiquidem cenſuræ ſunt inſtitutæ ad medendum, non
4 ad periculum animis iniiciendum: quapropter idem propter eandem rationem de Pontificis cenſuris dici debet, etſi in dict. *cap.* 2. *de Epiſcoporum cenſuris* ſolùm mentio fiat.

Porro tradita doctrina de excuſatione à
5 contrahendis cenſuris extendi debet, quod non ſolùm locum habeat in ignorantia non craſſa, & non ſupina, ſed etiam in inconſideratione, ſiue obliuione legis, vel præcepti Eccleſiaſtici ſimiliter non craſſa, & non ſupina; quia ignorantia, & inconſideratio, ſiue obliuio æquiparantur; cum contra legem, vel præceptum Eccleſiæ contumax, vel contemptor etiam non ſit, qui illud non aduertit, ſeu non attendit.

Secundò, extendi debet, quod non ſolùm lo- 6
cum habeat in ignorantia iuris, ſed etiam in ignorantia facti, ſicuti ſupra dicebam; ita vt cenſuram effugias, non ſolum, verbi gratia neſcia ſi, percuſſionem clerici eſſe ſub excommunicationis pœna prohibitam ſed etiam, ſi neſcias, clericum eſſe illum, quem percutis; *cap. ſi vero*, 2. *de ſent. excomm.* & docent gloſſ. *in cit. l. ignorans, ver. contemnit*, Couar. *in cap. alma, par.* 1. §. 10. *num.* 15. Graſſ. 1. *par. deciſ. lib.* 4. *cap.* 9. *numer.* 42. Suar. *de cenſur. diſputat.* 4. *ſect.* 8. *numer.* 12. *qui numer.* 13. contra Syluestrum *ver. Excommunicatio*, §. 6 rectè ſubdit, nihil referre, vtrum ignorans dederis operam rei alioquin licitæ, vel illicitæ; cum qui manus violentas in clericum iniicit, neſciens eſſe clericum, is operam dat rei illicitæ, & tamen excommunicationem non con-
trahit, *cit. cap. ſi verò*; cuius rei ratio eſt; quia 7
ignorantia tollit voluntarium circa obiectum, quod ignoratur: quapropter talis non peccat contra legem, ſeu cenſuram Eccleſiæ de non percutiendo clerico; quamuis aliquando à cenſura excommunicationis abſoluatur ad cautelam, & in quantum indiget.

Tertiò, extendi debet, quod locum etiam 8
habeat, ſi ignorantia ſit concomitans, vt cenſuram etiam effugias, ſi verbi gratia clericum percutiens, neſcias eſſe clericum, quamuis animo paratus ſis, eum etiam percutere, ſi eſſet clericus vel optes eſſe clericum, quem percutis, & putas eſſe laicum; Henriquez *libro* 11. *cap.* 10. *in princip. in Comment. lit. A.* Vaſq 1. 2. *diſputat.* 126. *numer.* 9. Suar. *cit. ſect.* 8. *numer.* 7. Sanch. *de Matrim. libro* 9. *diſput.* 32. *numer.* 16. contra Couar. *cit. numer.* 15. Graſſ. *cit. num.* 42. & Vgolinum. *tab.* 1. *cap.* 9. §. 8. *num.*
8. & ratio eſt; quia cenſura Eccleſiaſtica non 9
fertur propter internam prauam operantis diſpoſitionem habitualem, vel actualem, ſed propter externam Eccleſiaſtici præcepti contumacem trangreſſionem: at qui opus, quod operatur, Eccleſiæ præcepto ſub cenſura eſſe prohibitum, actualiter ignorat, contra præceptum nihil delinquit; atque adeo contra illud actualiter contumax non eſt, ergo, &c. Et qoamuis interno affe-
ctu contra illud delinquat, cum tamen Eccleſia, vt- 10
pote quæ de occultis non iudicat, non punit, ſed Deus. Vnde ſequitur, quod dixi de cenſuris, idem dicendum eſſe de irregularitate, & reſtituendi o-
bligatione; cum hæ ſimiliter non contrahantur ob 11
prauum animi affectum, ſed ob prauum externum opus vel illati damni iniuriam: quapropter, cum ignorantia obiecti, circa quod externa operatio verſatur, tollat voluntarium (vt ſi verbi gratia inimicum occidas, putans eſſe ceruum) ſequitur, quod tollatur iniuria, omniſque prauitas ab opere externo, & non inficiatur ab interno prauo affectu concomitanti adiuncto, ac illius operis cauſa non exiſtente.

Quartò

12 Quartò, extendi debet, quod quamuis ſcias
opus, etiam Eccleſiæ præcepto, eſſe prohibitum,
ſi tamen ignores, ei annexam eſſe cenſuram, ad-
huc cenſuram effugias: Sic Silu. *ver. excommuni-
catio, 10 quæſt. 3.* Nauar. *cap 29. num. 274.* & *lib. 5.
conſil. 10. num. 4. de ſepult. edit. 2.* Sanch. *cit. di-
ſput. 32. num. 5.* Suar. *loc. cit. ſect. 9. num. 19.* Co-
ninch *diſp. 13. dub. 10.* contra gloſſam *in cap. à no-
bis, de ſent. excommun.* Couar. *cap. alma part. 1.
§. 10 num. 9* & Cordubẽſis *lib. 2. quæſt. 15.* & pro-
batur ex *cap. propoſuiſti, d, 82.* & ex *cit. cap. 2. de
conſtitut. in 6.* vbi generatim dicitur; *ſententias per
ſtatuta ordinariorum prolatas non ligare ignorantes;*
quod dictum cum ſit fauorabile, retenta proprie-
tate verborum, rectè extenditur; vt quamuis ſta-
tutum ſcias, ſi tamen ei adiunctam ſententiam,
ſeu cenſuram ignores, ea non ligeris; præſertim
cum ibi ſubdatur: *Vt animarum periculis obuietur;*
& propterea cum cenſura pœna medicinalis ſit,
& medicina non eſſet, ſed tantum obeſſet; ſi,
etiam ignorata, contraheretur; præſertim etiam,
cum nemo (ſicuti dicebam) cenſuram contrahat,
niſi aduerſus Eccleſiæ cum tantæ pœnæ commi-
natione aliquid præcipientis, vel prohibentis
poteſtatem contumax actualiter ſit; at contumax
actualiter non eſt, qui Eccleſiæ cenſuram igno-
rat, ergo, &c.

13 An autem doctrina hæc tradita de cenſuris, in-
telligenda ſit etiam ea de aliis pœnis,

Reſpondetur, quod (quamuis nonnulli ne-
gent, & putent id eſſe proprium cenſurarum,
quippe quæ ſunt pœnæ medicinales, & ſic idem
non competat aliis pœnis; adeo quod cenſeant,
etiam irregularitatem ex delicto reipſa contrahi,
tametſi delinquens eiuſmodi canonici impedi-
menti inuincibili ignorantia laboret; eo quod
talis irregularitas non contrahatur propter con-
tumaciam, ſed propter turpitudinem, ſeu macu-
lam culpæ, qua criminoſus ſecundum Eccleſiæ
Canonem inhabilis redditur ad altaris miniſte-
rium) tamen probabile ſit etiam oppoſitum, vt
patet ex iis, quæ dicebantur *lib. de Parlamentis
14 dubit. 4. ſect. 19. ſubſect. 31. coroll. 3. pag. 81.* vbi
dicebam, quod ſi quis committit peccatum, ver-
bi gratia in Bulla Cœnæ contentum, & ignoran-
tiam, obliuionem, vel inaduertentiam ſaltem non
craſſam, ſeu ſupinam reſeruationis habet, in re-
ſeruationem Papalem non incurrit, & ſic ab in-
feriori Confeſſario etiam abſolui poteſt; ſicut ex
Molina docet Sanchez *loco ſupra cit.* & ratio eſſe
15 poteſt, quia reſeruatio eſt veluti pœna; & pœ-
nam, ſaltem in foro interno, probabiliter non
contrahit ignorans ignorantia prædicta, ſed ſo-
lum contumax, & pœnæ contemptor; ſicuti do-
cent etiam præter Sanchez *vbi ſupra,* Nauar. *c. 23.
num. 43.* & Coninch *diſput. 13. num 93.* vbi pro-
pterea cum iiſdem Doctoribus dicebam, quod
neque contrahit quis irregularitatem ex delicto,
ſi neſciat, vel actu non aduertat, delicto, etiam
iure Eccleſiaſtico prohibito, irregularitatem an-
nexam eſſe; & quod dicò de irregularitate ex de-
licto, idem quoque propter eandem rationem di-
cebam de aliis pœnis; vt non petendi debitum
coniugale, inhabilitatis, priuationis vocis actiuæ,
& paſſiuæ, priuationis officij, & ſimilium; &
multo magis idem dicebam de pœnis cenſurarum,
quæ non inferuntur, niſi vt pœnæ medicinales, in
inobedientes, & contumaces Eccleſiæ; multoque
magis idem dicebam, ſi delinquens, quamuis ad-
uertat, opus eſſe peccaminoſum contra ius natu-
ræ, non tamen aduertit, eſſe peccaminoſum con-
tra ius poſitiuum, ſeu eſſe prohibitum à iure po-
ſitiuo. Itaque ad hoc, vt delinquens incurrat in 16
pœnam iuris poſitiui ex delicto non ſufficit, vt
cognoſcat, & aduertat actu, opus eſſe peccami-
noſum, nec ſufficit, vt prætereà cognoſcat, & ad-
uertat actu, eſſe illud prohibitum à iure poſitiuo,
ſed etiam ſub tali pœna eſſe prohibitum; id eſt,
cognoſcat, & aduertat actu ſupra malitiam o-
peris, & prohibitionem, & pœnam in eo poſitam ſi-
mul; qua de re vide præter Sanchez, & Coninch.
in loco ſupra cit. Silueſt. *ver. Matrimonium, 8.
quæſt. 7. dict. 2.* Paludanum *in 4. diſt. 42. quæſt. 1.
art. 5. concl. 2.* Portel. *in addit. ad dub. Regul. ver.
ignorantia, num. 21. & ſeqq.* vbi citat Nauarrum
& Rodriq. vide etiam Cornel. *in part. 2. quæſt. 76.
art. 4. dub 5.* Valentiam *tom. 2. diſput. 6. quæſt. 6.
punct. 1. corollario.* Henriq. *lib. 13. cap. 23. num. 2.*
Suar. *de cen. ſur. diſput. 4. ſect. 9. num. 19.* Auilam
part. 2. cap. 5. diſput. 5. dub 5. & dub. 7. Sayrum
de cenſ. lib. 1. cap. 18. num. 37. Caſtrum Palaum
tom. 1. tract. 2. diſput. 1. punct. 17. num. 8. Duard.
in Bull. Cœn. lib. 1. cap. 2. quæſt. 5. num. 27. & Bo-
nacinam *de cenſ. diſput. 1. quæſt. 2. punct. 1. nu-
mer. 13.*

At tradita doctrina, quod ſcilicet cenſura, & 17
quæcunque alia pœna non liget ignorantes, ex-
cipi debet; niſi ſit ignorantia craſſa, ſeu ſupina,
cit. cap. 2. de conſtit. à cenſuris enim, & ab aliis
pœnis non excuſat ignorantia craſſa, ſeu ſupina,
& multo minus excuſat ignorantia affectata, ſeu
directè volita: hæc enim voluntarium culpæ non 18
minuit, quin potius malitiam directam, ſeu ex
propoſito, & dolum formalem includit; quapro-
pter (ſicuti ſupra dicebam) multi Doctores ſatis
probabiliter cenſent, quod, ſi cenſura, vel quæ-
cunque alia pœna feratur contra eos, qui ſcien-
ter, conſultò, temerario auſu, vel præſumptione
quidpiam fecerint, contrahatur etiam ab iis, qui
cum affectata ignorantia fecerunt; ſecus, ſi cum 19
non affectata, quamuis craſſa, & ſupina; quia
ignorantia craſſa, & ſupina directam malitiam, ac
dolum formalem non continet, ſicuti continet
ignorantia affectata, quamuis, ſi ignorantia ſit ni- 20
mis craſſa, in externo foro interdum ignorantiæ
affectatæ, & dolo æquiparetur.

Itaque tradita doctrina, quod ſcilicet cen-
ſura, & quæcunque alia pœna non liget igno-
rantes, intelligitur ſolum de ignorantia, quæ ſit
minor, quam eſt ignorantia craſſa, ſeu ſupina,
nedum, quam eſt ignorantia affectata, ſeu di-
rectè volita; licet alioquin ſit vincibilis, & cul-
pabilis.

Obiicies: ignorantia vincibilis, & culpabilis 21
non excuſat à peccato, ergo neque excuſat à cen-
ſuris, & cæteris pœnis.

Reſpondetur, tranſeat antecedens; at nego 22
conſequentiam; & do inſtantiam; quia adhuc
qui ex graui metu mortis, infamiæ, &c. tranſ-
greditur legem, vel præceptum Eccleſiæ, is in
opinione probabili multorum (quamuis inter-
dum à culpa, etiam mortali, non excuſetur,
ſi ſcilicet violet legem, quæ naturaliter etiam
obligat) tamen non contrahit cenſuram anne-
xam; verbi gratia qui graui metu inductus ma- 23
trimonium contrahit, & conſummat cum con-
ſanguinea, licet mortaliter peccet, non tamen
contrahit excommunicationem latam *in Cle-
ment.*

Negant Sotus *in* 4. *diſt.* 29.*queſtio.* 1.*ar.*1.Graff. *par.* 1. *deciſ. lib.* 4. *cap.* 9. *numer.* 10. Villalob. *in Summ. tom.* 1. *tractatu* 16. *dub.* 12. *numer.* 6. & Suar. *de cenſur. diſput.* 4. *ſect.* 10. *num.*10. quatenus aiuot, quod omnis ignorantia mortalis, ſit craſſa, lata, ſeu ſupina (quamuis ignorantia hæc latitudinem habeat, vt poſſit eſſe vel valde craſſa, lata, & prorſus ſupina, vel minus craſſa, lata, & non prorſus ſupina; omnis tamen ignorantia hæc, vtpotè craſſa, lata, ſeu ſopina, vt ſic, mortalis ſit) Quæ autem ignorantia venialis eſt, ſit noo craſſa, non lata, ſeu noo ſupiua, & leuis.

Affirmant Saoch. *libro* 1. *moral. cap.* 16. *numer.* 7. & *de matrimon. libro* 9. *diſp.* 32. *num.* 31. Portell. *in addit. ad dub. Regular. ver. ignorantia, nu.* 25. Diana *par.* 3.*tract.*5.*reſol.* 23. Bonacina *de cenſur. diſput.* 2. *q.*2.*p unct.* 1.*num.*10. & Barboſa *in Collect. tom.* 3. *lib.* 1. *Sexti Decret. tit.* 2. *cap.* 2. *num.* 7. & 8. quatenus aiunt quod etiam non craſſa, non lata, ſeu non ſupina igootantia ſufficiat interdum ad culpam mortalem. At quæſtio videtur de nomine: prioris tamen ſententiæ modus loquendi mihi magis probatur, coosulendus, & ſequendus in praxi.

DVBITATIO LX.

An excommunicatio in dicto Motu Gregorij XIII. lata in facientes, vel permittentes ingredi virtute facultatum, ſit Pontifici reſeruata, ſicuti eſt reſeruata, quę in eodem Motu fertur contra ingredientes virtute prædictarum facultatum? Vbi etiam de aliis pœnis.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio in Motu Gregorij X I I I. lata contra facientes, vel permittentes ingredi virtute facultatum eſt Pontifici reſeruata, ſicuti eſt reſeruata qua in eodem motu fertur contra ingredientes virtute prædictarum facultatum.*

2 *Pœna reſeruata in dicto motu Gregorij X I I I. excepta excommunicatione, non ſunt reſeruatæ Pontifici, & ideo auferri poſſunt per Inferiorem.*

3 *Abſoluere quis poſſit à dicta excommunicatione, & in pœnis diſpenſare vide ibi.*

RESPONDETVR affirmatiuè;
1 quia cum Pontifex præmiſerit excommunicationem ſibi reſeruatam in ingredientes virtute facultatum, conſequens eſt, quod ſi excommunicatio prior ſit reſeruata, reſeruata etiam ſit & hæc poſterior; quia Summus Pontifex eandem excommunicationem infert io facientes, & permittentes ingredi, ac intulerat in ingredientes, ibi: *Sub eadem excommunicationis pœna*, &c. at in iſtos intulerat excommunicationem reſeruatam, ſicuti dicebam, & patet ex textu; ergo, &c. Llamas *in Append.* §. 12. *in princip.* Suar. *to* 5. *in* 3. *par. diſputat.* 22. *ſect.* 6. *n.* 14. Confectius *tit.* 10. *cap.* 6. *ad fin:* & *cap.* 9. *n.* 3. & Bonac. *de clauſura q.* 4. 2
punct. 6. *n.* 7. Alias verò pœnas hic non reſeruat ſibi Pontifex: quapropter auferri illæ poteiunt ab iis, qnos dicebam *Dub.* 28.

Cæterum, an ab hac vtra excommunicatione 3
Pontifici reſeruata, ſi ſit occulta, poſſit abſoluere Epiſcopus virtute Tridenti, vel Confeſſarius virtute Bullæ, vel Religioſus virtute priuilegiorom ſuæ Religionis? Vide *ſupra cit. Dubit.* 28. & *infra Dubit.* 69. 81. & 82. Item an à pœnis in dicto Motu Appoſitis, ſcilicet à priuatione officiorum, & inhabilitate ad illa, poſſit diſpenſare alios, quàm Summus Pontifex? *Dubit.* 29. Vide Item an ad dictas pœnas incurrendas requiratur ſcotentia Iudicis; vide *Dubit.* 23. Item tandem quid intelligatur nomioe officiorum? Vide *Dubit.* 24.

DVBITATIO LXI.

An, & quæ perſonæ facientes, vel permittentes ingredi virtute facultatum contrahant excommunicationem, & cæteras pœnas dicti Motus Gregorii XIII.?

SVMMARIVM.

1 *Superiores vtriuſque ſextus tantum ſecundum probabiliorem opinionem contrahunt excommunicationem, & cæteras pœnas vt priuationem officiorũ, & inhabilitatem ad illa latas in motu Gregorij XIII. contra facientes, vel permittentes ingredi virtute facultatum.*

2 *Verba (quocumque nomine vocentur) ſatis clare denotant motum non loqui de priuatis Religionum Perſonis.*

3 *Sententia prædicta rationibus confirmatur.*

4 *Admittens ingredientem ad malum finem, & ſi non ex prætextu licentiæ, non contrahit excommunicationem Tridentini.*

5 *Scribens, vel mittens ad Monialem literas etiam obſcœnas non contrahit excommunicationem contra loquentes latam.*

6 *Participans cum Excommunicato in crimine crimino ſo non incurrit excommunicationem niſi poſt declarationem excommunicati non tolerati.*

7 *Permittens ingredi habentem dictas facultates, modo ingrediens prætextu illarum non intromittatur; incurrit prædictas pœnas dicti Motus.*

REſpondetur, quod (licet Llamas *cit.* §. 11. *in prin.* 1
cip. Bonac. *de clauſura quæſt.* 4. *punct.* 6. *numer.* 3. Fillincius *tom.* 1. *tract.* 15. *cap.* 5. *numer.* 119. & alij putent, quod pœnas dicti Motus Gregorij XIII. contrahant, non ſolùm omnes ſuperiores vtriuſque ſexus, ſed etiam omnes Religioſi vtriuſque ſextus, facientes, vel permittentes ingredi virtute facultatum; moti ex eo, quia in cit. Moto dictæ pœnæ expreſsè imponuntur, *Abbatiſſis, Abbatibus, Conuentibus, & aliis Monaſteriorum vtriuſque ſextus Superioribus* At paulò poſt immediatè pooootur, & alij

alijs perſonis, quocunque nomine vocentur. At per illa verba: *Et alijs perſonis, quocunque nomine vocentur,* ſignificari nō poſſunt, niſi Religioſi vtriuſque ſexus quia alioquin dicta verba eſſent ſuperflua; cum iam dixit Motus expreſſè Superiores vtriuſque ſexus, ergò, &c.) tamen oppoſitum (quod docet Rodriguez *tom. 1. qq. Regular. quæſt. 47. ar. 3.* Miranda *tract. de Monial. quæſtio. 2. ar. 12 concl. 3.* Barboſa *de poteſt. Epiſc. par. 3. allegat. 102. num. 13.* & Diana *par. 2 tract. 5. reſol. 3.*) ſit multò probabiliùs; nempe tantum Superiores vtriuſque ſexus facientes, vel permittentes ingredi virtute facultatum, contrahere excommunicationem & cæteras pœnas (ut priuationem officiorum, & inhabilitatem ad illa) dicti Motus Gregorij XIII. quia per illa verba: *Et alijs perſonis, quocunque nomine vocentur,* ſolum ſignificantur alij Superiores, quocun-
2 que nomine dicantur, cum his verbis, *quocunque nomine vocentur,* ſatis clarè denotetur, Motum non loqui de priuatis Religionum perſonis; nam hæ ſemper Religioſi, vel Religioſæ dicuntur, ſed de Religionum Superioribus, & qui in diuerſis Monaſterijs diuerſo nomine vocantur.

3 Confirmatur; quia dictus Motus paulò inferiùs volens ſuis pœnis comprehendere quaſcũque Moniales, quæ admittunt ingredientem cum licentia Epiſcopi in caſibus non neceſſarijs, id expreſſit indefinitè dicens: *Moniales;* ergo ſi idem voluiſſet in caſu noſtro, id facilè expreſſiſſet ſimiliter dicens & alios Religioſos vtriuſque ſexus.

Confirmatur ſecundò; quia pœnæ potius ſunt reſtringendæ, quàm ampliandæ, ergo; &c. Idemque, quod modo dixi de Bulla Gregorij XIII. abſque dubio dicendum eſt de Bulla Pauli V.

Obijcies ex Filliucio locò ſupra cit. praxis S. Pœnitentiariæ ſeruat oppoſitum, ergo.

Reſpondetur, tranſeat antecedens; nec id eſt mirum; quia oppoſitum eſt etiam ſatis probabile; quapropter ſic S. Pœnitentiaria ſequitur opinionem probabilem, quin agit cautius, & tutius

4 Inſtabis; ſaltem admittens Ingredientem ad malum finem, & ſi non ex prætextu licentiæ, contrahet excommunicationem Tridentini, *ſeſſ. 25. de Regular. cap. 5.* Pontifici non reſeruatam.

Reſpondetur; nego antecedens; quia Tridentinum ibi excommunicat ſolum ingredientes, nullam mentionem faciens de admittentibus, qui nec alibi excommunicantur, niſi caſu quo admittant ingredientem prætextu facultatum; excommunicatio autem, vtpote pœnalis, non extenditur de caſu ad caſum, à paritate, quin neque à maioritate
5 rationis; verbi gratia ſcribens, vel mittens ad Monialem literas, etiam obſcœnas, non contrahit excommunicationem contra loquentes cum Monialibus latam. Vide, quæ dicebantur *Dubit. 58. in fin.* & Doctores, quos citat, & ſequitur Barboſa *de poteſt. Epiſc. par. 3. allegat. 102. n. 82.*

6 Vrgebis: participat in crimine crimindſo; & ſic participans contrahit eandem excommunicationem, quam is, cum quo participat, contraxit, *cap. nuper, de ſent. excommun.* ergò, &c.

Reſpondetur, ad incurrendam excommunicationem iſtam iuxta *cit. cap. nuper*, opus eſſe, vt is, cum quo quis participat, ſit excommunicatus denunciatus, ſeu non toleratus.

Addò, quod neque excommunicationem, & 7
alias pœnas dictas contrahat, qui permittit ingredi habentem prædictas facultates, ſed non ingredientem virtute illarum, ſed ingredientem, veluti ac ſi illas non haberet, ſeu illis non innitendo; quamuis eas contrahat, ſi permittat ingredi eum, qui habens prædictas facultates velit ingredi virtute illarum, licet ipſe non permittat, ingredi eum virtute illarum, ſed talem prætextum reſpuat. Ratio, quia in tali caſu permittit vſum talium facultatum, dum permittit ingredi ingredientem virtute facultatum, quas hic reuera aliquando habuit. Vide Nauarrum *Comment. 4. de Regular. num. 62.*

DVBITATIO LXII.

An, & quid veniat nomine Conuentuum, quos facientes, vel permittentes ingredi virtute facultatum, punit Motus Gregorii XIII.?

SVMMARIVM.

1 *Conuentus nomine veniunt Religioſi cum ſuperiore in vnum coacti*
2 *Capituli nomine veniunt Canonici cum Decano in vnum congregati.*
3 *Motus Gregorij XIII. excommunicat Religioſos vtriuſque ſexus ſi in vnum ſeu collegialiter coacti quempiam virtute facultatum ingredi faciant, vel permittant.*
4 *Conuentus collegialiter coactus ſi delinquat puniri debent omnes conſentientes, aut non contradicentes ſi conſentire, vel contradicere tenedntur.*
5 *Conuentus nomine ſecundum Rodriguez ſatis probabiliter non veniunt omnes vtriuſque ſexus Religioſi ſed ſolum maiores cum Prælato.*
6 *Pontifex prohibens excommunicari vniuerſitatem, permittit excommunicari aliquos ex vniuerſitate.*
7 *Prælati, & officiales puniri iubentur, cum totus Conuentus in ſimoniaca Monachi receptione deliquerit.*
8 *Religioſi omnes tenentur reſtituere pecuniam ſimoniacè acceptam, Abbates verò, & Maiores Perſonæ pœna lata contra ſimoniacos afficiuntur.*
9 *Motus Gregorij XIII. puniens Conuentum prætextu facultatum aliquem ingredi facientem vel permittentem, afficit tantum ſuperiores, & eorum Conſultores, ſeu præcipuos Officiales quorum conſilio ſuperior gubernatur.*
10 *Maiores cum Prælato non puniuntur pœnis in dicto motu contentis, ſi Conuentus non delinquat collegialiter congregatus; ſed ij ſoli ſint adhibiti priuatè vt Conſultores.*

Reſpondetur cum Doctoribus, quos citat, & ſequitur Bonacina *de clauſura, qu. 4. punct. 6. numer. 4.* venire Religioſos cum Superiore in vnum coactos, ſicuti nomine Capituli 1
veniunt

veniont Canonici cum Decano in vnum congre-
gati: ita vt talis Motus excommunicet, & cæte-
3 ris ſupradictis pœnis afficiat Religioſos vtriuſque
ſexus, ſi in vnum, ſeu collegialiter coacti, virtu-
te facultatum quempiam ingredi faciant aut per-
mittant, ſuffragium præſtando, vel cum poſſint
contradicere, non contradicendo; quia hoc eſt,
Conuentum delinquere.

4 Confirmatur; quia (ſicuti rectè docent Abb.
in capite dilectus, 2. *de ſimonia, num*.8. & Ananias
ibid. num. 9.) quando Conuentus collegialiter
coactus delinquit, puniri debent omnes conſen-
tientes, aut (ſicuti contradicere tenebantur)
non contradicentes; non tamen omnes de Con-
uentu; niſi forſan omnes de Conuentu conſen-
tiendo, vel non contradicendo culpæ participes
fuerint.

5 Quamuis Rodriq. *tom*. 1. *qq. Regul. quaſt*.47.
art.3. ſatis probabiliter doceat, nomine Conuen-
tus, etiam quando collegialiter congregatur in
vnum, non venire omnes vtriuſque ſexus Reli-
gioſos, qui collegialiter coacti ingreſſum con-
ceſſerunt, ſed venire ſolum Maiores cum Præla-
to, *argum. cap. Romana, ad fin. de ſent. excom-
mun. in 6*. vbi Pontifex prohibens excommuni-
6 cari vniuerſitatem, permittit excommunicari ali-
quos ex vniuerſitate, in his verbis: *Sed in illos
duntaxat de Collegio, vel vniuerſitate, quos culpa-
biles eſſe conſtiterit, promulgetur*. Vbi gloſſ. ver.
Culpabiles, ait: *Sicut Prælatus, vel Conſules, & hu-
7 iuſmodi Maiores*. Item ſecundò, arg. cit. cap.
dilectus, vbi, cum totus Conuentus in ſimoniaca
Monachi receptione deliquerit, ſoli Prælati, &
officiales puniri iubentur; vbi gloſſ. ver. *Offi-
cialibus*, quærens, cur non totus Conuentus de-
linquens, ſed hi ſoli puniantur, ait; quia horum
officialium conſilio, & auctoritate omnia fiunt.
8 Item tertiò, argum. cap. veniens de ſimonia,
vbi in ſimili Conuentus delicto, iubentur qui-
dem omnes Religioſi reſtituere pecuniam ſimo-
niacè acceptam: at quoad pœnas dicitur: *Abba-
tem, & maiores perſonas Monaſterii pro tanta pra-
uitatis exceſſu*, &c. vbi gl. ver. Maiores, ait, *quo-
rum conſilio Abbas regitur*; ergo, ſic etiam in caſu
9 noſtro dicendum videtur; quod ſcilicet Motus
Gregorij XIII. puniens Conuentum, virtute fa-
cultatum, ingredi facientem, vel permittentem,
explicandus ſit, quod nomine Conuentus intel-
ligat tantum Superiorem, & ipſius conſultores,
ſeu præcipuos officiales, quorum conſilio Supe-
rior gubernatur, non autem omnes de Conuentu,
etiamſi omnes de Conuentu collegialiter, ſeu in
vnum congregati conſenſerint.

10 At quidquid ſit de hac opinione, quæ, & op-
poſita, eſt ſatis probabilis, illud interim dicendum
eſt, quod non puniantur Maiores cum Prælato
(ſi ab iſto cum conſilio eorum ingreſſus eſt per-
miſſus) quando non delinquit Conuentus; v. g.
ſi non cogitur collegialiter in vnum Conuentus,
ſed priuatim cum quibuſdam Religioſis tractat
Prælatus de hac ingreſſus permiſſione, non Maio-
res cum Prælato, ſed Prælatus ſolum contrahat
excommunicationem, & pœnas dicti Motus Gre-
gorij X I I I. quia de Prælatis ſolum ibi Pontifex
expreſſam mentionem facit; & ſic eaſdem pœ-
nas non contrahunt etiam conſultores, & alij,
cum quibus ille tractauit; quia de his dictus Mo-
tus mentionem non facit, ſed ſolum de Superiori-
bus, & de Conuentibus; et tunc non eſt Con-
uentus, qui deliquerit; quia non collegialiter,
nec nomine Conuentus illi dederunt votum, vel
conſilium; ergo, &c. niſi dicas, eos etiam ex-
communicationem, & pœnas dictas contrahe-
re, non quatenus Conuentus, ſed quatenus
perſonas permittentes ingreſſum, caſu quo
eum impedire poterant, & tenebantur ex of-
ficio.

DVBITATIO LXIII.

An, & quid veniat in dicto Motu Gregorij XIII. per ly *facere, vel permittere ingredi virtute facultatum*?

SVMMARIVM.

1 *Per verbum facere, vel permittere, in motu Gregorij XIII appoſitum venit quacumque actio vel poſitiua, vel negatiua, vt iubendo, conſulendo, aut ianuam aperiendo, vel negatiua vt non prohibendo.*

2 *Qui non impedit etiamſi poſſit impedire, cum tamen ad hoc ex officio non teneatur, non contrahit dictas pœnas.*

RESPONDETVR, venire quamcunque 1
actionem, vel poſitiuam (vt iubendo,
conſulendo, aut ianuam aperiendo, ſeu
intromittendo) vel negatiuam (vt non
prohibendo) qua Prælati ſunt cauſa talis ingreſ-
ſus, quia cum hi prohibere ex officio tenean-
tur, & commodè poſſint, vti ſuppono, cenſen-
tur non prohibendo indirecta cauſa huius ingreſ-
ſus: quapropter meritò ipſorum permiſſio ſub-
ditur dictis pœnis Gregorij X I I I. Non ſic di- 2
cendum de eo, qui non impedit etiam ſi poſſit
impedire, ſi impedire non tenetur ex officio; Ro-
driq. *tom*. 1. *q*. 47. & Miranda *de Monialib. q*.2.
art.12.*concl*.3.

DVBITATIO LXIV.

An veniat in dicto Motu Gregorij XIII. per ly *quempiam facere, vel permittere ingredi* virtute facultatum, mas tantum, vel etiam fœmina?

SVMMARIVM.

1 *Nomine (quempiam) ex probabiliori ſententia Doctorum venit non ſolum mas; ſed etiam fœmina in dicto motu Gregorij.*

2 *Fœmina etiam comprehenditur in canone, ſi quis ſuadente diabolo.*

3 *Fœmininum comprehenditur ſub maſculino in legum diſpoſitione, etiam in materia odioſa, & pœnali.*

4 *Dictio (quemquam) cadit ſuper perſonas in precedentibus expreſſas, in quibus etiam de fœminis fit mentio in dicto motu.*

5 *Ingreſſus permiſſio etiam fœminis prohibetur.*

6 *Motus Gregorij loquitur de ingreſſu in Monaſteria tam virorum, quam mulierum.*

7 *Summus Pontifex quando in dicto motu voluit comprehendere ſexum fœmininum, expreſſit; ſed non ex hoc ſequitur quod appellatione ſuperiorum non veniant poſtea in dicto motu etiam fœminæ, & cur.*

1 RESPONDETVR, ex probabiliori ſententia Doctorum, venire etiam fœminam; quia in Canon. *ſi quis ſuadente diabolo*, venit etiam fœmina, ergo ſic & in caſu noſtro. Et ratio 2 vlterius eſt; quia contra Decium in loco infra citando, & Salas *de legib. diſput.* 21. *ſect.* 3 *verſ.* 12 in legum diſpoſitione, etiam in materia odioſa, & pœnali, ſub maſculino comprehenditur fœmininum; Doctores, quos citat (etſi non ſequatur) Decius *regul. fœmina, num.* 110. *ff. de reg. iur.* & Doctores, quos refert, & ſequitur Tiraquell. *de tractatu Lignagier.* §. 1. *gloſſ.* 9. *num.* 221. & Menoch. *de adipiſc. poſſeſſ. remed.* 4. *numer.* 61. 3 *& ſequentib.* Ergo multo magis in caſu noſtro; cum in caſu noſtro materia non ſit totaliter odioſa, vt potè tendens ad vitanda peccata, & concernens ſalutem animarum; ſic Archidiac. *in capit. periculoſo de ſtatu Regular. in 6. numer.* 1. Ioan. Andr. *ibid. numer.* 2. Ancharan. *numer.* 2. *notab.* 3. Dominic. *numer.* 7. Francus *num.* 4. *notab.* 6. & alij. Vide tamen Rodriq. *tom.* 1. *qq. Regular. quæſt.* 47. *art.* 3. *in fin.* & quæ dicentur *infra dubit.* 76.

4 Confirmatur; quia ly *quemquam* cadit ſuper perſonas in præcedentibus expreſſas; at in præcedentibus ſermo erat non ſolum de viris, ſed etiam de fœminis in Monaſteria Monialium ingredientibus; ergo, &c.

5 Confirmatur ſecundò; quia dictus Motus prohibet, ingredi, etiam fœminam, ergo ſignum eſt, quod prohibeat permiſſionem ingreſſus, etiam fœminæ.

6 Confirmatur tertiò; quia idem Motus loquitur de ingreſſu in Monaſteria tam virorum, quam mulierum) prohibet etiam *tam Abbatiſſis, quàm Abbatibus, ne in Monaſteria ſua quemquam prætextu huiuſmodi licentiarum ingredi faciant, vel permittant,*) At multò indecentior eſt ingreſſus mulierum in Monaſteria virorum, quàm ingreſſus virorum in Monaſteria mulierum (cum hic ſæpiſſime ſit neceſſarius, ille verò vix, aut nunquam) ergo, &c.

7 Obiicies; Motus Gregorij XIII. volens comprehendere ſuperiores vtriuſque ſexus, id expreſſit his verbis: *Abbatiſſis verò, nec non Abbatibus, Conuentibus, ac aliis Monaſteriorum vtriuſque ſexus Superioribus.* Nec ſatis cenſuit dicere, *Superioribus* (quæ vox eſt generis maſculini) ſed addidit, *vtriuſque ſexus, non obſtante*, quod præmiſerit, ly *Abbatiſſis, nec non Abbatibus*; ergo cum poſtea loquens de perſonis, ſolo genere maſculino vſus ſit, ibi: *Ne in Monaſteria ſua quemquam prætextu huiuſmodi licentiarum ingredi faciant, vel permittant*, ſignum eſt, quod fœminam non comprehendat.

Reſpondetur; nego conſequentiam; quia id, quod fecit Pontifex, loquendo de Superioribus ſic expreſsè, fecit ad maiorem cautelam; quod inde patet; quia bis expreſſit, cum exprimi ſatis ſuperque ſuffeciſſet ſemel.

DVBITATIO LXV.

An, & quis contrahat pœnam excommunicationis Pontifici reſeruatæ, & priuationis dignitatum, beneficiorum, & officiorum ſuorum, & inhabilitatis ad illa, & alia in poſterum obtinenda in dicto Motu Gregorij XIII. impoſitam iis, qui ex facultate Epiſcopi, vel ſuperiorum (quorum eſt illam concedere) abſque neceſſitate ingrediuntur, & Monialibus, quæ eos aliter admittere præſumunt?

SVMMARIVM.

1 *Pœna dicti motus Gregorij XIII. à quibus nam contrahantur.*

2 *Pœna dicti motus non contrahuntur ob ingredientibus abſque vlla ſuperioris licentia, vel non innitendo illi, ſecus eſt cum licentia, quæ etiam ſit ex cauſa vrgenti conceſſa, ſi tempore ingreſſus ceſſauit cauſa.*

3 *Diſpenſatio ceſſat ceſſante omnino cauſa diſpenſationis.*

4 *Pœna dicti motus non contrahuntur ab eo, qui tempore licentiæ non habebat iuſtam cauſam ingreſſus ſi iuſta cauſa tempore ingreſſus ſuperuenit.*

5 *Motus prædictus Gregorij XIII. parum curat in his pœnis valorem licentiæ; ſed ſolum plectit his pœnis eum, qui ingreditur abſque caſu neceſſitatis virtute licentiæ dictorum ſuperiorum.*

6 *Ingrediens modo prædicto contrahit ſecundum probabiliorem opinionem ſaltem excommunicationem Tridentini non reſeruatam.*

7 *Concilium Tridentinum ad licitum ingreſſum præter cauſam neceſſariam requirit etiam licentiam.*

8 *Moniales præſumentes admittere in ſua Monaſteria ingredientes prædictos reſpectu facultatum contrahunt eaſdem pœnas.*

9 *Prælati ſiue ſæculares, ſiue Regulares dantes prædictam licentiam ſine iuſta cauſa, vel poſtea admittentes non contrahunt eaſdem pœnas.*

RESPONDETVR, & dico primò; has pœnas contrahunt omnes, & quæcunque perſonæ, ſiue Eccleſiaſticæ, ſiue ſeculares, cuiuſcunque ordinis, quæ 1 prætextu licentiarum conceſſarum ab Epiſcopis, vel legitimis ſuperioribus, (qui ex ſolis cauſis neceſſariis eam concedere poſſunt) Monaſteria Monialium extra caſum neceſſitatis ingrediuntur. Patet ex contextu.

Hinc eas non contrahunt, quando ingrediuntur 2

tur abſque vlla ſuperioris licentia, vel non innitendo illi, iuxta ea, quæ dicebam *dubit.* 58. contrahunt tamen eas (licet licentia ſit ex cauſa vrgenti conceſſa) ſi tempore ingreſſus ceſſauit cauſa; quia dictus Motus Gregorij XIII. his
3 pœnis ſubiicit ingredientes ex licentia, quando is abſque cauſa vrgenti ingreditur, & non dicit, quando nulla fuit cauſa conceſſionis ingreſſus: at reuera hic abſque cauſa ingreditur, cum illa tempore ingreſſus iam ceſſarit; tum quia ceſſante omnino cauſa diſpenſationis, ceſſat diſpenſatio; tum quia in *cap. periculoſo, de ſtatu Regular.* dicitur: *Niſi rationalis, & manifeſta cauſa exiſtat*; qui textus innouatur in Concilio Trid. *ſeſſ.* 25. *cap.* 5.

4 Quamuis non contrahant eas, quando tempore licentiæ non erat iuſta cauſa ingreſſus, ſi iuſta cauſa erat tempore ingreſſus, quia iam non ingreditur extra caſum neceſſitatis: & licet ea licentia ſit irrita, vt mox *infra* dicetur, Motus
5 tamen dictus Gregorij XIII. (vt patet ex contextu) parum curat in his pœnis valorem licentiæ, ſed ſolum plectit his pœnis eum, qui ingreditur abſque caſu neceſſitatis virtute licentiæ dictorum ſuperiorum; hic verò ingreditur in caſu neceſſitatis, ſeu ex cauſa neceſſaria, quam ſummus Pontifex ſubeſſe vult tempore ingreſſus; ergo, &c. Vide Suarez *tom.* 5. *in* 3. *part. diſput.* 22. *ſect.* 6. *num.* 14. & Bonacinam *de clauſ. quæſt.* 4. *punct.* 5. *num.* 10.

6 An autem talis ingrediens contrahat ſaltem excommunicationem Tridentini non reſeruatam, de qua dixi *dubit.* 53. 54. & 55.

Reſpondetur, quod (quamuis videatur negandum; quia reuera ingreditur ex ſuperioris licentia, & in caſu neceſſitatis) tamen probabilius affirmetur; quia, cum illa licentia extra caſum neceſſitatis (vt porè ſine cauſa tunc exiſtente, conceſſa) fuerit inualida, & cauſa ſuperueniens (cum ex ipſa non ſit ea conceſſa) non faciat eam validam, hic ingreſſus videtur ſine licentia atque adeo Tridentini excommunicationi ſubiacere, cum Tridentinum ad licitum ingreſſum
7 præter cauſam neceſſariam requirat etiam licentiam. Vide Bonacinam *loco ſuprà cit.* & *punct.* 4. *num.* 20.

8 Dico ſecundò; eaſdem pœnas contrahunt Moniales, quæ hos ingredientes prætextu dictarum licentiarum admittere in ſua Monaſteria præſumunt; patet etiam ex contextu. Vide *citat. dubit.* 53 54 & 55.

9 Dico tertiò, eaſdem pœnas tamen non contrahunt Prælati, ſiue ſeculares, ſiue Regulares, dantes prædictam licentiam ſine iuſta cauſa, vel poſtea admittentes; quia hæ imponuntur ſolis Monialibus; & nulla hic imponitur pœna dantibus illis licentiam ſine iuſta cauſa, neque poſtea admittentibus; & meritò; cum maior, & magis culpabilis cauſa ingreſſus ſit, dando licentiam, quam in ſolum poſtea admittendo.

***

DVBITATIO LXVI.

An veniat nomine Monialium Abbatiſſa in pœnis Motus Gregorij XIII. iam ſupra dubit. præcedenti dictis?

SVMMARIVM.

1 *Abbatiſſa non venit ſecundum probabilem opinionem nomine Monialium in motu Gregorij XIII.*

2 *Abbas in materia odioſa, & pœnali non venit nomine Monachorum.*

3 *Abbatiſſa ſecundum probabiliorem opinionem venit nomine Monialium in motu Gregorij XIII.*

4 *Abbas venit nomine Monachorum quando materia, vt pote in caſu noſtro non eſt totaliter odioſa.*

5 *Item quando materia eſt pariter proportionabilis Prælato, & ſubditis.*

6 *Item quando ex ſtatuentis mente coniicitur, velle is eos comprehendere.*

Respondetur, quod (licet probabiliter negetur; quia quoad dictas pœnas 1 nulla mentio ſit de Abbatiſſa, ſed ſolum de Monialibus in genere, ibi: *Neue Moniales ſub eiſdem pœnis aliter admittere præſumant:* & in materia odioſa, & pœnali ſicuti nomine 2 Monachorum non venit Abbas, ita nomine Monialium non venit Abbatiſſa; Doctores communiter in *cap. fin.* de ſimonia, & Armilla *ver. Abbas, num.* 11. Nauarr. *lib.* 5. *conſil. tit. de Regul.* Mandoſius *de priuileg. gloſſ.* 7. *num.* 28. & confirmatur; quia idem Motus Gregorij XIII. quando voluit comprehendere Abbatiſſas, eas explicuit) 3 tamen probabilius affirmatur; quia licet, quando materia eſt odioſa, & pœnalis, nomine Monachorum non veniat Abbas, nec nomine Monialium veniat Abbatiſſa, (quamuis id nonnulli ſimpliciter negent; vt Francus *rubr. de teſtam. in* 6. *num.* 65. & Alciatus *conſ.* 163. *num.* 3. *lib.* 5.) ve- 4 nit tamen, quando materia (qualis eſt in caſu noſtro, vt pote concernens ſalutem animarum, vti *ſuprà* dicebam) non eſt totaliter odioſa; Archidiac. *in cap. periculoſo, de ſtatu Regul. in* 6. *num.* 1. *Ioan. Andr. ibid. num.* 2. Ancharan. *n.* 2. *notab.* 3. Dominicus *num.* 7. & Francus *num.* 4. *notab.* 6. Item quando materia eſt pariter proportionabi- 5 lis Prælato, & ſubditis; Abb. *in Clement.* 2. *de procurator, num.* 2. Mandoſius *loco ſuprà cit.* & Francus *cap.* 2. *in princip. numer.* 5. *ne clerici, vel Monachi.* Item quando ex ſtatuentis mente 6 coniicitur, velle is eos comprehendere, Doctores *ſuprà* cit. præcipuè Mandoſius *cit. num.* 28. vt eſt in caſu noſtro; quia non eſt veriſimile, voluiſſe Pontificem punire Moniales ſubditas (quibus non incumbit expellere) & non punire Abbatiſſam, cui id competit ex officio, & ſic admittendo magis delinquit. Vide, quæ dicebantur *cap.* 14. *ſect.* 3. *num.* 7.

DVBITATIO LXVII.

An, & quid veniat nomine admiſſionis in Monaſteria virtute licentiarum, cui admiſſioni pœnæ Motus Gregorij XIII. *in dubit.* 54. dictæ imponuntur?

SVMMARIVM.

1 *Nomine admiſſionis in Monaſteria virtute licentiarum venit cooperatio tantum ſiue directa ſiue indirecta ad ingreſſum; quatenus ſcil. quis exercet actionem poſitiuam vel negatiuè ſe habet ad ingreſſum, quem impedire tenetur ex officio.*

2 *Monialis, ſi ad ipſam non ſpectet impedire ex officio, v. g. cum non ſit Prælata Monaſterij, nec præſit portæ cuſtodiendæ non incurrit pœnas dicti motus Gregorij XIII. ſecus ſi ingredienti ianuam aperiat, conſulat, iubeat, vel mandet, aut ſi manu trahat inuitet, & aliquo alio modo poſitiuo faciat quempiam ingredi.*

3 *Monialis qualiſcumque illa ſit, ſi mandet, vel conſulat ingreſſum Perſonæ, quæ ingreditur, contrahit dictas pœnas.*

4 *Monialis, ſi non mandet, vel conſulat ingreſſum perſonæ, quæ ingreditur; ſed alteri, contrahit etiam dictas pœnas ſi tenebatur ex officio impedire ingreſſum; at contra ſi non tenebatur ex officio.*

5 *Monialis qualiſcumque etiam illa ſit, ſi confabuletur, vel comitetur Perſonam, quæ illicitè Monaſterium ingreditur, non contrahit dictas pœnas; ſed peccat tantum mortaliter, vel venialiter pro vt ſua locutione dat anſam notabilis, vel leuis moræ.*

6 *Monialis qualiſcumque etiam illa ſit, non contrahit dictas pœnas, ſi admittat ad ingreſſum ex aliqua inaduertentia, obliuione, negligentia, ignorantia etiam craſſa, & ſupina, quin & affectata, vel ex aliquo bono fine v. g. ne admiſſus ab inimicis percutiatur, &c.*

7 *Monialis, quæ Virum, vel fœminam prætextu licentiarum ingredientem in Monaſterium Monialium extra caſum neceſſitatis admittere præſumit, ipſo facto incurrit excommunicationem Pontifici reſeruatam & priuationem officiorum, & inhabilitatem ad illa.*

8 *Superior Monialium, aut alius admittens non incurrit pœnas dicti Motus; quia textus loquitur tantum de Monialibus.*

9 *Abbatiſſa, vel alia Monialium ſuperiorissa an incurrat, viſum eſt dubitatione præcedenti.*

10 *Monialis admittens tam virum, quam fœminam incurrit pœnas dicti motus.*

11 *Monialis ſi vrgente neceſſitate aliquem admittat, non incurrit dictam excommunicationem & pœnas, & cur.*

12 *Admittens aliquem in caſu neceſſitatis; ſed abſque licentia ſuperioris non incurrit excommunicationem Tridentini, & cur.*

13 *Admittens, ſeu directe vel indirecte cooperans ingreſſui, & non alius incurrit dictas pœnas.*

14 *Pœnæ prædicti motus non contrahuntur niſi data ſcientia, vel ſaltem ingenti temeritate.*

15 *Excommunicatus vigore dicti Motus non poteſt abſolui niſi à ſummo Pontifice.*

Ratio dubitandi eſt; quia in hac 1
parte dictus Motus Gregorij XIII.
non dicit, *ingredi faciant, vel
permittant*; ſicut dixerat prius, quando
excommunicat Prælatos, qui
ingredi faciunt, vel permittunt viros, vel mulieres
in Monaſteria Monialium, ſed dicit, *Nena
Moniales aliter admittere præſumant.* Hoc ſuppoſito,

Reſpondetur, venire cooperationem tantum,
ſiue directam, ſiue indirectam ad ingreſſum; quatenus
ſcilicet quis exercet actionem poſitiuam,
vel negatiuè ſe habet ad ingreſſum, quem impedire
tenetur ex officio; quia alterutro modo
tantum cenſetur admittere ad ingreſſum; Doctores,
quos citat, & ſequitur Suar *tom. 5. in 3. part.
diſp. 22. ſect. 6. num.* 14. Miranda *de Monialib.
quæſt. 2. art. 12. concl.* 3. Coriolanus *de caſib. reſeru.
part. 2. caſ. 3. num.* 36. & Bonacina *de clauſ.
q. 4. punct. 6. num.* 12. ita vt Monialis, ſi ad ipſam 2
non ſpectet impedire ex officio, (v.g. non ſit Prælata
Monaſterij, nec præſit portæ cuſtodiendæ)
non incurrat pœnas dictas *dubit.* 65. caſu, quo
non impedit, etiamſi poſſit impedire; quia in
tali caſu, nec directè, nec indirectè cooperari
dicitur ad ingreſſum, conſequenter non cenſetur
admittere ad ingreſſum: ſecus, ſi ingredienti ianuã
aperiat, conſulat, iubeat, vel mandet, aut ſi manu
trahat, inuitet, & aliquo alio modo poſitiuo faciat
quempiam ingredi; quia tunc, cum directè admittat,
directè cooperari dicitur ad ingreſſum; etiamſi
impedire non teneatur ex officio; & ſic cẽſetur admittere
ad ingreſſum, etiam ſi impedire non teneatur
ex officio. Item, ſecus, ſi impedire teneatur
ex officio, & non impediat, cum commodè
poſſit impedire quia tunc etiam, ſaltem indirectè
dicitur cooperari ad ingreſſum, & ſic tunc etiam
cenſetur admittere ad ingreſſum.

Hinc Monialis (qualiſcunque illa ſit) ſi man- 3
dat, vel conſulit ingreſſum perſonæ quæ ingreditur;
contrahit dictas pœnas; quia hoc eſt inuitare,
& directè cooperari ad ingreſſum; & ſic 4
cenſetur admittere ad ingreſſum: ſi autem non
mandat, vel conſulit ingreſſum perſonæ, quæ ingreditur,
ſed alteri, contrahit etiam dictas pœnas;
ſi tenebatur ex officio impedire ingreſſum; quia,
ſi contrahit illas non impediendo ingreſſum
(quod eſt indirectè cooperari ad ingreſſum) à fortiori
contrahet eaſdem mandando, vel conſulendo
ingreſſum (quod eſt directè cooperari ad ingreſſum)
Doctores, quos citat, & ſequitur Bonacina
loco cit. num 13. At non contrahet, ſi non
tenebatur ex officio impedire ingreſſum; quia tũc
cum ingredientem non inuitet, nec ingredienti
mandet vel conſulat ingreſſum nec teneatur ex
officio impedire ingreſſum, non dicitur nec directè,
nec indirectè (niſi ſolum remotè) cooperari ad
ingreſſum; conſequenter non cenſetur admittere

ad

ad ingreſſum; ergo, & c. ſuppono namque, quod cenſuræ, ac pœnæ latæ in committentem delictum, non comprehendunt mandantes, vel conſulentes illud committi, niſi exprimantur; Doctores communiter in tractatu de cenſuris.

5 Hinc ſecundò Monialis (qualiſcunque etiam illa ſit) ſi conſabuletur, vel comitetur perſonam, quæ illicitè Monaſterium ingreditur, non contrahit dictas pœnas; quia nec propriè introducit, vel admittit ad ingreſſum (cum iam perſona illa ingreſſa ſit) nec aliquo modo cooperatur ad ingreſſum; cum iam ſupponat ingreſſum; quamuis contrarium teneant Rodriq. in expoſit. Motus Pij V. *n.9.* & Sorbus ibi*d n.*4. & incliner Bonac. *n.*14. ſed, quod dixi, eſt probabilius. Peccat tamen dicta Monialis contra obligationem clauſuræ mortaliter, vel venialiter, prout ſua locutione, vel comitatu cauſa eſt, quod ingreſſus diutius, notabiliter, vel leuiter protrahatur.

6 Hinc tertiò, Monialis (qualiſcunque etiam illa ſit) nec contrahit dictas pœnas, ſi admittat ad ingreſſum ex aliqua inaduertentia, obliuione, negligentia, ignorantia, etiam craſſa, & ſupina, quin & affectata, vel ex aliquo bono fine, ne v.g. admiſſus ad ingreſſum ab inimicis percutiatur, vel à ſatellitibus, ſaltem ad pœnam grauem corporalem, carceretur; quia ly *præſumant*, importat ingentem temeritatem, audaciam, & ſcientiam legis, & ſic ſaltem virtualem contemptum legis, ſicuti dicebam *cap.*16. *dubit.* 36. & *cap.*17. *dubit.* 1. *num.* 16. & *lib. de Parlament. dubit.* 4. *ſect.*19. *ſubſect.* 31. *pag.*78. Vide Nauarrum *Comment.*4. *de Regular. n.*62. Suarez *tom.*5. *in* 3. *part. diſput.* 12. *ſect.*6. Rodriguez *loco ſuprà cit.* & *tom.*1. *qq. Regular. quæſt.*47. *art.*2. Sorbum *ver. ingreſſus Monaſter. Monial num.*6. & Cotiolanum 1. *part. caſ.*3. *numer.* 32. vbi propter eandem rationem idem in terminis tradunt de religioſo, qui bono fine mulierem admittit in ſuum Monaſterium; quidquid diſſentiat Bonacina *loco ſuprà citat. num.* 15. motus ex eo; quod bonus finis non tollat præſumptionem contra legem; ad quod tamen fundamentum facilè Reſponſio patet ex dictis.

7 Ex his itaque breuiter dico Monialis, quæ virum, vel fœminam prætextu licentiarum ingredientem in Monaſterium Monialium extra caſum neceſſitatis admittere præſumit, ipſo factò incurrit excommunicationem Pontifici reſeruatam, & priuationem officiorum, & inhabilitatem ad illa ſicuti patet ex Motu Gregorij XIII. *Vbi gratiæ*, quem referebam *ſuprà dubit.*54.

8 Dixi. *Monialis*; quapropter dictam excommunicationem, & pœnas non incurrit Superior Monialium, aut alius admittens; quia textus loquitur tantum de Monialibus.

9 An autem incurrat Abbatiſſa, vel alia Monialium ſuperiorIſſa? patet ex dictis *dubitat. præcedenti.*

10 Dixi ſecundò, *quæ virum vel fœminam*, &c. quapropter dictam excommunicationem, & pœnas incurrit Monialis admittens perſonam cuiuſcunque ſexus; quia textus generaliter loquitur; cum vtatur verbo relatiuo, *illos*, quod refertur ad perſonas ſuperius in eadem clauſula expreſſas; ſuperius autem vſus fuerat verbo generali, ibi: *Interdicimus omnibus, & quibuſcunque perſonis Eccleſiaſticis, & ſecularibus.*

11 Dixi tertiò, *extra caſum neceſſitatis*; quapropter, ſi vrgente neceſſitate Monialis aliquem admittat, non incurrit dictam excommunicationem, & pœnas; quia textus loquitur ſolum de admittente in caſibus non vrgentibus, ibi: *Sed neceſſitatibus vrgentibus ingredi, neue Moniales ſub iiſdem pœnis illos aliter admittere præſumant*; vbi ly *aliter* relationem habet ad neceſſitates vrgentes.

An autem admittens aliquem in caſu neceſſitatis, ſed abſque licentia ſuperioris, incurrat ſaltem excommunicationem Tridentini *ſeſſ.* 25. *cap.* 5. 12

Reſpondetur negatiuè; quia talis excommunicatio nullibi expreſſa reperitur, ſicuti expreſſa reperitur de ingrediente ſine licentia ſuperioris. Vide *cit. dubit.*54. & 65.

Dixi quartò, *admittere*, id eſt, directè, vel indirectè cooperari ingreſſui, exercendo ſcilicet actionem poſitiuam, vel (ſi ex officio tenetur impedire) negatiuè ſe habendo ad ingreſſum; ſicuti dicebam *ſuprà*, quapropter dictas pœnas non incurrit alius. 13

Dixi quintò, *præſumit*: quapropter ad dictam excommunicationem, & pœnas incurrendas requiritur ſcientia, vel ſaltem ingens temeritas, quæ ſcientiæ comparatur, & non ſufficit bona fides, inaduertentia, vel obliuio, quin neque ignorantia vincibilis, craſſa, & ſupina, ſicuti dicebam *dubit.* 59. 14

Dixi ſextò, *excommunicationem Pontifici reſeruatam* quapropter ipſius abſolutio non poteſt impendi à quolibet Confeſſario. Vide *dubit.* 28. & 69. vbi etiam dicitur de aliis pœnis; & à quo iſtæ auferri poſſint? 15

DVBITATIO LXVIII.

An, & quis contrahat pœnas in Motu Gregorij XIII. (qui incipit: *dubiis, quæ emergunt*) Prælatis extra caſum neceſſitatis in Monialium Monaſteria ſibi ſubdita ingredientibus impoſitas?

SVMMARIVM.

1 *Cenſura ſc. excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum contrahuntur ante omnem iudicis ſententiam à comprehenſis in motu Gregorij; non tamen alia pœna ibi ſtatuta.*

2 *Soli Prælati ſeculares Pontificali dignitate inſignitis, & quicumque Prælati Regulares contrahunt dictas pœnas.*

3 *Vicarij Epiſcoporum, & quicunque Abbates, & Prælati ſeculares iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes; ſi ipſi etiam præter caſum neceſſitatis ingrediantur Monialium Monaſteria ſibi ſubdita, non contrahunt dictas pœnas.*

4 *Prælati ſæculares Pontificali Dignitate inſigniti, & Prælati Regulares quicumque in caſu neceſſitatis ingredientes, ſi ingrediantur ſoli, vel comitati à perſonis non habentibus conditiones requiſitas in eo motu non contrahunt dictas pœnas.*

5 *Prælati pontificali Dignitate inſigniti excommunicationem pro primo, vel ſecundo ingreſſu; ſed ſolum pro tertio, & quocumque deinceps ingreſſu incurrunt.*

6 *Prælati Regulares ſecundum opinionem probabiliorem ſi extra caſum neceſſitatis Monialium Monaſteria ſibi ſubiecta ingrediuntur in primo & ſecundo ingreſſu contrahunt excommunicationem, & priuationis officiorum pœnam.*

7 *Prælati Regulares probabile eſt quod dictas pœnas excommunicationis, & priuationis officiorum contrahant ſolum in tertio ingreſſu.*

8 *In pœnis mitior interpretatio facienda eſt.*

9 *Excommunicatio prædicta, quæ in tertio ingreſſu & ſequentibus infertur, non eſt ſummo Pontifici reſeruata, & ab ipſa poteſt abſoluere quilibet approbatus Confeſſarius.*

SVPPONO, quod (ſicuti dicebam *dubit. 54. in fine*) Pontifex in dicto Motu, poſtquam interdixit omnibus Prælatis, etiam Cardinalibus, & quacumque alia dignitate inſignitis, ſiue ſecularibus, ſiue Regularibus (quibus Monialium cura incumbit) ne ingrediantur Monaſteria Monialium extra caſum neceſſitatis (& tunc, non niſi comitati à paucis ſenioribus, & religioſis viris) deſcendens ad pœnas in facientes contrarium, ait: *Seriò monemus vt facultate huiuſmodi, qui eam habent, præterquam in caſibus (vt præfertur) neceſſariis, nunquam vtantur. Quod ſi contra fecerint, ſtatuimus, qui Pontificalis dignitatis fuerint, pro prima vice, qua contra fecerint, ingreſſu Eccleſiæ interdictos, pro ſecunda, munere pontificali, & à diuinis ſuſpenſos, ac deinceps, ipſo facto abſque alia declaratione excommunicatos exiſtere; Regulares verò omni officio, ac miniſterio priuatos excommunicationi ſimiliter ſubiacere.* Vbi Pontifex nullam cenſuram ex his ſibi reſeruat; omnes tamen illæ pœnæ præter priuationem officiorum, ac miniſteriorum (quam incurrunt ſoli Prælati Regulares) incurruntur ante Iudicis ſententiam; quia cenſuræ, ſcilicet ſuſpenſio, interdictum, & excommunicatio (quidquid in contrarium dicat Sorbus *loco ſupra citat. numer.* 10. exigi ſcilicet, etiam ad has incurendas ſententiam iudicis, quando non dicitur: *ſint ſuſpenſi ipſo facto*, nec additur, *Abſque alia declaratione*) de facto incurruntur ante omnem Iudicis ſententiam, ſicuti dixi *dubitat.* 23. Quod autem è contra, vt incurratur officiorum, & miniſteriorum priuatio, requiratur Iudicis ſententia, ſaltem criminis, ita vt ſi in lege ſubdantur verba, ipſo iure, vel ipſo facto, nulla expectata iudicis ſententia, vel declaratione, intelligenda ſint ſolum de ſententia, vel declaratione pœnæ, non item criminis, dixi *cit. dub.* 23. Item quid veniat nomine officiorum, & miniſteriorum, dixi *dubit.* 24. Item quis poſſit in his pœnis diſpenſare, vel abſoluere dixi *dubit.* 28. & 29. Quis autem poſſit à ſuſpenſione, & interdicto ab ingreſſu Eccleſiæ abſoluere dicam *dubit.* 81. & 82. Hoc ſuppoſito

1 (margin number beside the line "runt ſoli Prælati Regulares")

2 Reſpondetur, ſoli Prælati ſeculares pontificali dignitate inſigniti, & quicumque Prælati Regulares contrahunt dictas pœnas. Patet ex contextu prædicti Motus, qui incipit: *Dubia quæ emergunt.*

Hinc primò, non contrahunt eas Vicarij Epiſcoporum, & quicumque Abbates, & Prælati ſeculares iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes, ſi ipſi etiam, præter caſus neceſſitatis, ingrediantur Monialium Monaſteria ſibi ſubdita; quia licet dictus Motus omnibus Prælatis talem ingreſſum interdicat, deſcendens tamen ad contrauenientium pœnas, mentionem facit ſolum de Prælatis ſecularibus dignitatem pontificalem habentibus, & Prælatis Regularibus quibuſcunque. 3

Secundò, neque contrahunt eas, etiam Prælati ſeculares pontificali dignitate inſigniti, & Prælati Regulares quicunque, in caſu neceſſitatis ingredientes; ſi ingrediantur ſoli, vel comitati à perſonis non habentibus conditiones requiſitas in eo Motu, ſcilicet comitari à non religioſis, nec ſenibus; quia licet faciant contra dictum Motum Gregorij XIII. tamen pœnæ talis Motus extenduntur ſolum ad ingredientes in caſibus non neceſſariis; cum, dum dictus Motus pœnas ſtatuit contra tranſgreſſores, ſolum mentionem faciat de ipſis Prælatis, quatenus ingrediuntur extra caſum neceſſitatis. 4

Tertiò, neque contrahunt Prælati pontificali dignitate inſigniti, excommunicationem pro primo, vel ſecundo ingreſſu, ſed ſolum pro tertio, & quocunque deinceps ingreſſu; quia, cum (poſtquam dictus Motus impoſuit alias pœnas pro primo, & ſecundo ingreſſu) ſubiunxerit ea verba, *ac deinceps excommunicatos exiſtere*, ſignum eſt, quod excommunicationem ſtatuat ſolum pro vlteriori ingreſſu, id eſt, ſupra primum, & ſecundum. Vide Llamas *in Append.* §.7. Gauantum *in Manual. Episc. ver. Monialium clauſura num.* 46. *& ſeqq.* Bonacinam *de clauſura quæſt.* 4. *punct.* 5. *n.* 11. & Lezanam *tom.* 1. *cap.* 25. *n.* 27. 5

An autem Prælati Regulares extra caſus neceſſitatis Monialium Monaſteria ſibi ſubiecta ingredientes pœnas excommunicationis, & priuationis officiorum contrahant primo, & ſecundo ingreſſu? 6

Reſpondetur, quod (licet nonnulli, vt Llamas loco cit. negent, ex eo; quia, cùm dictus Motus loquens de Prælatis pontificali dignitate inſignitis, ſtatuerit diuerſas pœnas pro primo, & ſecundo ingreſſu, & excommunicationem pro tertio, & vlteriori ingreſſu, & ſtatim ſubiunxerit pœnas pro Prælatis Regularibus, ſignum ſit ex adiunctis, eas pœnas locum habere contra dictos Prælatos Regulares ſolum quando tertiò, & vlterius ingrediuntur) probabilius tamen ſit oppoſitum, Prælatos ſcilicet Regulares dictas pœnas excommunicationis, & priuationis officiorum contrahere pro quocunque ingreſſu extra caſum neceſſitatis; quia cum Motus prius ſtatuerit pœnas in Epiſcopos, diſtinguens in illis ingreſſus, & poſtea, nullam diuerſitatis ingreſſuum mentionem faciens, deſcenderit ad Prælatos Regulares, ſignum eſt, quod horum pœnas connexuerit cum pœnis eorum, non autem cum numero ingreſſuum.

Dixi,

8 Dixi, *probabilius tamen ſit oppoſitum*; quia & probabile eſt, quod defendit Llamas *loco cit.* ſcilicet Prælatos Regulares etiam, dictas pœnas excommunicationis,& priuationis officiorum contrahere ſolũ in tertio ingreſſu; idque tum quia in pœnis mitior interpretatio facienda eſt; tum quia ſic ſeruatur proportio inter pœnas Epiſcopis, & Prælatis Regularibus impoſitas, vt ſcilicet Prælati Regulares etiam, in primo ingreſſu ſint interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ; in ſecundo ſint ſuſpenſi, à diuinis; in tertio & ſequentibus ſint excommunicati, & priuati omni officio.

9 Cæterum excommunicatio hæc, quæ in tertio ingreſſu, & ſequentibus infertur, non eſt ſummo Pontifici reſeruata; quia prædictus Motus Gregorij XIII. illam imponens, nullam facit mentionem de reſeruatione; conſequenter abſolutio talis excommunicationis de iure communi à quolibet approbato Confeſſario impendi poteſt, iuxta *cap. nuper, de ſent. excomm.*

DVBITATIO LXIX.

An omnes pœnæ, huc vſque, ſiue contra ingredientes,ſiue contra ingredi facientes relatæ, contrahantur, quando ingreſſus, vel admiſſionis delictum eſt omninò occultum, prodiit tamen in actum externum? Vbi etiam de eo, qui poteſt abſoluere, & diſpenſare.

SVMMARIVM.

1 *Omnes pœnæ hucuſque, ſiue contra ingredientes, ſiue contra ingredi facientes relatæ licèt ingreſſus, vel admiſſionis delictum ſit omninò occultum; prodiit tamen in actum externum, contrahuntur.*

2 *Quis nam à prædictis cenſuris, & pœnis poſſit diſpenſare, & abſoluere, vide ibi.*

3 *Ingredientes ſimpliciter ſine neceſſitate, & licentia in ſcriptis ex decreto Concilij poſſunt abſolui iure ordinario ab Epiſcopis, & ſi ſint ſubditi à Prælatis Regularibus, ab omnibuſque approbatis Confeſſariis proprij pœnitentes abſoluuntur.*

4 *Ab excommunicatione contracta ob motum Gregorij XIII. vbi gratiæ, nemo abſoluit niſi ſummus Pontifex, ipſius Pœnitentiarij, & ſi caſus ſit occultus Epiſcopus, vel Prælatus habens priuilegium abſoluendi.*

5 *Afferuntur ij, quibus auctoritas eſt attributa abſoluendi ab aliis cenſuris incurſis extra motum ſupradictum.*

6 *Ingredientes non ſimpliciter; ſed ad malum finem incurrunt caſum vnum ex quinque Pontifici reſeruatis.*

7 *Priuilegia Religioſis conceſſa in ordine ad dictos caſus reuocata fuerunt ex decreto ſacræ Congregationis ſub Clemente VIII.*

8 *Decretum prædictum habet locum ſolum in Italia, & extra vrbem*

9 *Item de ingredientibus ad malum finem luxuriæ, committendi ſc. ſacrilegium per actum venereum in Monaſterij clauſura.*

10 *Item reſpectu ſecularium.*

11 *In locis vbi publicatur Bulla Cruciata poſſunt illam habentes à quolibet approbato Confeſſario ſemel in vita, & ſemel in morte abſolui ab omnibus caſibus, & cenſuris reſeruatis.*

12 *Regulares cuiuſcumque Inſtituti quoad Confeſſarij ſcilicet electionem, vti non poſſunt Bulla Cruciatæ. Secus tamen dic de Nouitiis.*

13 *Epiſcopus virtute Decreti Concilij Tridentini poteſt abſoluere ingredientem ſepta Monaſterij, & ibi cum Moniali inceſtum, ſeu potius ſacrilegium committentem, ſi caſus ſit occultus, edem dic de aliis quatuor caſibus reſeruatis ex decreto ſac. Congregat. ſub Clemente VIII.*

14 *Confeſſarius quilibet approbatus virtute Bullæ Cruciatæ poteſt abſoluere ſemel in vita, & ſemel in morte.*

15 *Regulares item virtute priuilegiorum ſuæ Religionis poſſunt abſoluere, ſi caſus ſimiliter ſit occultus, & non ſit ſpecialiter ab Epiſcopo reſeruatus.*

16 *Regulares poſſunt etiam abſoluere à caſibus & cenſuris in iure latis, propter quas excuſantur aliqui adire ſedem Apoſtolicam, & qui nam ſint, vide ibi.*

RESPONDETVR, (quidquid dixerit 1
Caſtr. *de lege pœnali lib. 2. cap. vlt.* & Llamas *cit. §. 7. cenſuras ſcilicet*, præter excommunicationem, non contrahi ob tale delictum occultum) affirmatiuè; eſt communis ſententia Doctorum, & ſatis colligitur ex Tridentino *ſeſſ. 24. cap. 6. de reformat.* quatenus ibi concedit Epiſcopis poſſe abſoluere ab omnibus cenſuris contractis ob delictum occultum. Vide quæ dicebam *lib. de Parlam. dubit. 4. ſect. 19. ſubſect. 31. pag. 106. & ſeqq.* Vide etiam Saytum *de cenſur. lib. 6. cap. 1. n. 19.* Couar. *in Clement. ſi furioſus, 2. part. §. 3. n. 4.* Cordubam *lib. 1. quæſt. 35.* Rodriq. *in in expoſit. Motus Pij V. num. 31.* & Sorbum *ver. ingreſſus Monaſter. Monial. num. 10.*

Quiſnam autem à prædictis cenſuris, & pœ- 2
nis poſſit abſoluere, & diſpenſare? Vide ſupra *dubit. 28. & 60. & infra dubit. 81. & 82.* breuiter tamen dico, quod ab excommunicatione, quam incurrunt ſimpliciter ingredientes ſine neceſſitate, & licentia in ſcriptis, ex decreto Tridenti Concilij, *ſeſſ. 25. cap. 5.* (cum illa non ſit 3
Pontifici reſeruata) poſſunt abſoluere iure ordinario Epiſcopi, & Prælati Regulares ſuos ſubditos, & omnes Confeſſarij approbati ſuos pœnitentes, iuxta *dict. cap. nuper, de ſentent. excommunic.*

Dixi, *ſimpliciter ingredientes*; quia ab excom- 4
municatione, quam ex motu Gregorij XIII. *Vbi gratia*, incurrunt prædicta Monialium Monaſteria, prætextu facultatis ſibi conceſſæ, ingredi præſumentes, & ingreſſum permittentes (cum illa ſit Pontifici reſeruata) nemo poteſt abſoluere, niſi ipſe Pontifex; ipſius Pœnitentiarij, & (ſi ſit caſus occultus) Epiſcopi, & Prælati, qui habent priuilegium abſoluendi ſuos ſubditos à caſibus Papalibus occultis; & Regulares virtute priuilegiorum ſuæ Religionis, & omnes approbati Confeſſarij virtute Bullæ

Cruciatæ, iuxta ea, quæ dicebantur *cit. dubit.* 28.
& dicentur *dubit.* 81. *&* 82.
5 Ex his patet primò, quid dicendum ſit de ab-
ſolutione ab aliis cenſuris excommunicationis,
interdicti, & ſuſpenſionis ab eodem Gregorio
XIII. in alio Motu *Dubiis, quæ emergunt*, con-
tra Prælatos illegitimè dicta Monaſteria Monia-
lium ingredientes inflictis. Quid verò dicendum
ſit de diſpenſatione in pœnis priuationis, & in-
habilitatis, quæ in iiſdem Motibus continen-
tur, conſtat ex dictis *dubit.* 29. & videri pote-
rit Portellus *in dub. Regular. ver. diſpenſare nu-
mer.* 10.
Patet ſecundò, quid dicendum ſit de aliis
cenſuris, & pœnis antiquioribus Gregorij IX.
Bonifacij IX. Eugenij IV. & Iunij II. contra
peculiaria Monaſteria Monialium ingredientes
impoſitis, quas ego annuebam *dubit.* 54. *in fine*,
& referunt Rodriq. *tom. qq. regular. quæſt.* 47.
art. 1. *&* 2. & Caſſatubius *in Compend. priuileg.
Mendicant. ver. ingreſſus Monaſteriorum Mo-
nialium.*
6 Dixi etiam, *ſimpliciter ingredientes*; quia in-
gredientes, ſeu violantes clauſuram Monialium
ad malum finem, incurrunt caſum vnum ex quin-
7 que Pontifici reſeruatis, in ordine ad quos re-
uocata priuilegia Religioſis fuerunt ex decreto
ſacræ Congregationis ſub Clemente VIII. ſicuti
notabam *dubit.* 28. & notant etiam Bonacina *de
clauſ. quæſt.* 1. *punct.* 5. *num.* 2. & Tamburin. *de
iure Abbat. diſp.* 22. *quæſit.* 1. *n.* 3.
8 Quod tamen decretum intellige ſolum in Ita-
lia, & extra Vrbem; Doctores, quos citat, &
9 ſequitur Lezana *tom.* 1. *cap.* 19. *num.* 15. *&* 16.
Item intellige ſolum de ingredientibus ad ma-
lum finem luxuriæ, committendi ſcilicet ſacri-
legium per actum venereum in Monaſterij clau-
10 ſura; ſic reſponſum Romæ. Item intellige reſpe-
ctu ſecularium; Doctores quos citat, & ſequi-
tur Peirinus *tom.* 1. *priuileg. in Conſtit.* 6. *Pij V.
num.* 42. Quamuis in locis, vbi publicatur Bul-
11 la Cruciatæ poſſint illam habentes à quolibet
approbato Confeſſario ſemel in vita, & ſemel in
morte ab omnibus caſibus, & cenſuris reſeruatis
abſolui, iuxta dicta *in cit. dubit.* 28.
12 Qua Bulla Cruciatæ an vti poſſint etiam Re-
gulares cuiuſcumque inſtituti (quoad Confeſſa-
rij ſcilicet electionem) negat, & rectè, ex qua-
dam Bulla Vrbani VIII. Cardinalis de Lugo *in
tractatu de Sacramento Pœnitentiæ diſp.* 20. *ſect.* 9.
per tot. Vnde eſto prius oppoſita ſententia fuerit
probabilis, modò poſt prædictam Bullam proba-
bilis non videtur; Diana *in addition. reſol.* 9. *&
part.* 1. *tract.* 11. *reſol.* 14. Nouitij tamen prædi-
cta Bulla vti poſſunt; quia non militat in his
eadem ratio diſciplinæ regularis, ac militat in
profeſſis, præſertim Religionis obſeruantis, &
bene ordinatæ.
13 Cæterum, quiſnam poſſit abſoluere ingre-
dientem ſepta Monaſterij, & ibi cum Moniali in-
ceſtum, ſeu potius ſacrilegium committentem?
Reſpondetur, quod ſi caſus iſte ſit occultus
(idemque dico de quatuor aliis reſeruatis ex di-
cto decreto ſacræ Congregationis ſub Clemen-
te VIII.) poteſt abſoluere Epiſcopus, virtute
decreti Tridentini *ſeſſ.* 24. *de reformat. capit.* 6.
iuxta ea, quæ dicebam *cit. dubit.* 28. & dicam
dubit. 81. *&* 82. & docent Suarez *in* 3. *part. diſp.*
30. *ſect.* 2. *num.* 12. *&* 13. Diana *part.* 2. *tract.* 5.
reſol. 35. Peregrinus *tractat. de duello quæſt.* 37.
num. 3. Homobonus *part.* 1. *tractat.* 7. *cap.* 17.
quæſt. 26. *& in tract. de ſtatib. part.* 1. *cap.* 24. &
alij, quos dict. *dubit.* 28. citabam contra Graf-
fium *in pract. lib.* 1. *cap.* 5. *num* 17. Riccium *in
praxi tom.* 1. *reſol.* 544. *n.* 5. Chapeauillam *tract.
de caſib. reſeruatis capit.* 14. *quæſt.* 3. *difficult.* 2.
Zerolam *ver. Moniales ad quæſit.* 8. & Zechium
de caſib. reſeru. caſ. 10. *num.* 1. Rationes, & ſo-
lutiones ad oppoſita vide *citata dubit.* 28. 81.
& 82.
Item ſecundò, poteſt abſoluere quilibet Con- 14
feſſarius approbatus virtute Bullæ Cruciatæ, ſe-
mel in vita, & ſemel in morte, Doctores *in
locis ſupra citatis*, & ego dicebam *dict. du-
bit.* 28.
Item poſſunt Regulares, virtute priuilegio- 15
rum ſuæ Religionis, ſi caſus ſimiliter ſit oc-
cultus vti ſupra dicebam de Epiſcopo; quia
tunc huiuſmodi caſus eſt Epiſcopalis, vti pa-
tet ex dictis de Epiſcopo & rectè adnotarunt
Sanch. *libr.* 4. *moral. cap.* 54. *num.* 27. & Merolla
tom. 1. *diſp.* 1. *cap.* 2. *num.* 540. & ego dicebam
libr. de Parlament. dubit. 4. *ſect.* 19. *ſubſect.* 31.
pag. 85. Quapropter, ſi non fuerit ſpecialiter ſibi 16
reſeruatus ab Epiſcopo, abſolui poterit virtute
priuilegiorum ſuæ Religionis à Regularibus, vt
ibidem probabam, vbi vlterius propter eandem
rationem ſubdebam, quod Regulares poſſint
etiam abſoluere à caſibus, & cenſuris in iure la-
tis, propter quas excuſantur aliqui adire Sedem
Apoſtolicam, ob aliquod impedimentum, qua-
les ſunt ſenes, impuberes, mulieres, membris
deſtituti, valetudinarij, delicioſi, ac nobiles
habentes curam aliorum, filij ſub patris pote-
ſtate, ſerui, habentes capitales inimicitias, pau-
peres, qui non niſi mendicando (præter ſolitos)
ire poſſunt Romam, & alij, de quibus *in tit. de
ſent. excomm.* Hi enim omnes caſus ſicuti poſſunt
abſolui ab Epiſcopis, ita & abſolui poſſunt à Re-
gularibus, ſi ab Epiſcopis ſpecialiter non fuerint
ſibi reſeruati; idque tum ob rationem dictam;
tum quia mens Pontificum in ſuis decretis dero-
gatoriis fuit tantum derogare priuilegiis Regu-
larium in caſibus, in quibus adeunda eſſet Sedes
Apoſtolica, quæ in prædictis caſibus adeunda
non eſt.

DVBITATIO LXX.

An, non ſolum ingredi Monaſteria Mo-
nialium ſed etiam ea ſine iuſta cauſa, &
licentia ſuperioris, adire, vel frequenta-
re ſit iure prohibitum? Vbi etiam de lo-
cutione, & ſcriptione ad Moniales.

SECTIO I.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Ingredi Monaſteria Monialium, eaque ſine licentia frequentare, & ſine iuſta cauſa eſt prohibitum.*
2 *Adire, ſeu accedere ad Monaſterium eſt*

ille

ille actus, quo quis ſe transfert ad Monaſterium.

3 *Qui cogitauit ſe transferre ad Monaſterium, & iter inchoauit; ſed ab inchoato itinere deſiſtit, non dicitur accedere ad Monaſterium.*

4 *Qui Domum Monaſterio contiguam habet, & è feneſtra ſuæ domus Monialem alloquitur, non dicitur ad Monaſterium accedere; quia non dicitur ſe ad Monaſterium transferre cum ibi exiſtat.*

5 *Mittens ſeruum ad Monaſterium propriè non dicitur ad Monaſterium accedere; Miſſus tamen propriè accedit, & ſic iſte pœnas accedentium incurrit, niſi iuſta cauſa excuſetur.*

6 *Qui conſentit, vel cooperatur ad alterius acceſſum, nec pœnas accedentium incurrit, cum ipſe non accedat.*

7 *Qui obtenta licentia accedendi ad Monaſterium, & loquendi cum aliqua ibi, ſi aliquam data occaſione alloquatur, non violat præceptum prohibens acceſſum; ſecus ſi præceptum ſit de non loquendo.*

1 RESPONDETVR affirmatiuè; patet ex *cap. Monaſteria de vita, & honeſt. cleric.* ibi: *Monaſteria Monialium ſi quiſquam clericus ſine manifeſta, & notabili cauſa frequentare præſumpſerit, per Epiſcopum arceatur, & ſi non deſtiterit, ab officio Eccleſiaſtico reddatur immunis; ſi laici, excommunicationi ſubdantur, & à cœtu fidelium fiant penitus alieni.* Item ex cap. periculoſo, de ſtatu Regular, in 6. ibi: *Nullique aliquatenus inhoneſta perſona, nec etiam honeſta, niſi rationabilis, & manifeſta cauſa exſtat, ac de illius, ad quem pertinuerit, ſpeciali licentia ingreſſus, vel acceſſus pateat ad eaſdem Moniales* (quod *cap. periculoſo* innouatur à Tridentino *ſeſſ. 25. de Regul. cap. 5.* & à Pio V. in Motu, qui incipit: *Circa paſtoralis officij*, ibi: *Approbamus, & innouamus in omnibus, ac per omnia, & diſtrictè obſeruari mandamus.*) Et probatur ratione; quia conducit ad perfectam Monialium clauſuram, non ſolum ingredi, ſed etiam non adire ipſarum Monaſteria.

2 Cæterum adire, ſeu accedere ad Monaſterium eſt ille actus, quo quis ſe transfert, vel transferri ſinit ad Monaſterium; ſic communiter Doctores.

3 Hinc, qui cogitauit ſe transferre ad Monaſterium, & iter inchoauit, ſed ab inchoato itinere deſiſtit, non dicitur accedere ad Monaſterium; quia aliud eſt, inchoare iter cauſa acceſſus, & aliud re ipſa accedere, præſertim quia verba cum effectu intelligi debent, *l. 1. §. hac verba, ff. quod quiſque iuris, l. quoties ff. qui ſatiſd. cog. & cap. ſi à Iudice de appell.*

4 Secundò, qui domum Monaſterio contiguam habet, & è feneſtra ſuæ domus Monialem alloquitur, nec dicitur ad Monaſterium accedere; quia non dicitur ſe ad Monaſterium transferre; cum ibi exiſtat: acceſſus enim indicat motum ad aliquem locum, ſicut receſſus motum ab aliquo loco, Graff. *libr. 1. deciſ. cap. 12. n. 23.* & Homobon. *de caſib. reſeru. punct. 2. caſu 5.*

5 Tertiò, qui ſeruum, vel alium ad Monaſterium mittit, nec propriè dicitur ad Monaſterium accedere; miſſus tamen propriè accedit, & ſic iſte pœnas accedentium incurrit, niſi iuſta cauſa excuſetur, vt quia magnum incommodum pateretur non accedendo: lex enim poſitiua non obligat cum magno incommodo: ſic Graff. *part. 1. conſil. 22. de ſent. excomm. n. 35.* & Homobon. *loco ſupra cit. verſ. 4.*

Quartò, qui conſentit, vel cooperatur ad alterius acceſſum, nec pœnas accedentium incurrit; cum ipſe non accedat, vt ſuppono; eſt tamen reus eiuſdem peccati, cuius eſt accedens. 6

Quintò, qui obtenta licentia accedendi ad Monaſterium, & loquendi cum aliqua ibi, aliam data occaſione, alloquitur, nec violat præceptum prohibens acceſſum; cum iam licite accedat; ſecus, ſi præceptum ſit de non loquendo, vel de non accedendo, & loquendo ſimul, ſeu de accedendo ad loquendum. 7

SECTIO II.

Aduertenda.

SVMMARIVM.

1 *Nomine Clericorum in materia pœnali non veniunt Religioſi, nec Epiſcopi, nec alij Clerici in dignitate conſtituti, nec Canonici Eccleſiæ Cathedralis; veniunt tamen ſi verba ſimpliciter ita generalia ſint, vt ad quoſlibet extendantur.*

2 *Ingreſſus & acceſſus quoad prohibitionem tam comprehendit viros, quam fœminas.*

3 *In cap. periculoſo nulla pœna imponitur accedentibus ad Monaſteria Monialium; ſecus eſt in cap. Monaſteria, vbi Clerici præſumentes ea frequentare, ſi moniti ab Epiſcopo non deſtiterint, ſuſpenduntur; ſi verò laici ſint, excommunicantur non latæ ſed ferendæ ſententiæ.*

4 *Verba (excommunicationi ſubdantur, & à cœtu fidelium fiant penitus alieni) important cenſuras non latas; ſed ferendas.*

5 *Excommunicatio ſimpliciter prolata, intelligitur ſemper de maiori.*

6 *Particula, &, ſtat pro id eſt; quod continget quotieſcumque dictio copulatiua ponitur inter duo, quorum vnum eſt effectus alterius.*

7 *Dictio (&) poſita inter duo, quorum vnum ineſt alteri, ambo reſoluuntur in vnum.*

8 *Excommunicatio ferendæ ſententiæ contra frequentantes Monaſteria requirit præuiam monitionem; qua peracta ſi ſemel contrauenriant puniri poſſunt.*

9 *Clerici etiam Monaſteria frequentantes, ſi moniti non reſipuerint vltra pœnas dicti cap. Monaſteria, puniri poſſunt pœna excommunicationis, ac tandem pœna depoſitionis.*

10 *Frequentare Monaſteria ſatis habetur per duos acceſſus; quia actus geminati conſuetudinem inducunt.*

11 *Frequentia in criminibus duabus vicibus inducitur.*

12 *Frequentia quando nam inducatur relinquendum eſt arbitrio prudentis Viri.*

13 *Frequentia eſt ſi quis in vno die bis accedat ad Monaſterium, vel ter tribus diebus continuis, vel quater in eadem hebdomada, vel ſemel ſingulis hebdomadis, & menſibus; ſecus*

cus ſi quater in anno , vel ſemel ternis menſibus.

14 *Nomine Monaſteriorum , quæ adiri , vel frequentari prohibentur , probabilius veniunt Moniales , itaut ſumatur continens pro contento.*

15 *Frequentia Monaſteriorum cauſa audiendi diuina , vel videndi exteriorem ornatum Monaſterij , vel ſimili alia de cauſa , non prohibetur ; ſed ſolum cauſa locutionis ſiue aſpectus ſiue actiui , ſiue paſſiui Monialium.*

16 *Frequentia , vel etiam acceſſus ad Monaſteria vt non ſit prohibitus , requiritur manifeſta cauſa & rationabilis non omnibus , ſeu maiori parti populi , ſed concedenti.*

17 *Conſanguinitas non eſt ſimul rationabilis & manifeſta cauſa , excepta tamen ſecundum aliquos, Parentum , fratrum , & ſororum frequentia.*

18 *Limita niſi extet peculiaris prohibitio contra quaſcumque conſanguineas accedentes , fieri enim poteſt vt iuſta ſubſit cauſa dictæ prohibitionis.*

19 *Frequentia , vel etiam acceſſus ad Monaſteria ne ſit prohibitus requiritur etiam præter rationabilem , & manifeſtam cauſam licentia ſuperioris vel tacita etiam.*

20 *Scriptura non eſt de ratione priuilegij ; niſi ſic de iure decernatur.*

21 *Afferuntur diuerſa iura prohibentia loqui cum Monialibus, vide , vbi etiam decretum ſac. Congreg. Cardinalium de anno 1590. vt nulli Religioſo exceptis ſuperiore Monialium, & Confeſſario ordinario & extraordinario, cum ad tempus deputabitur, liceat ſine licentia eiuſdem Congregationis accedere.*

22 *Confeſſariis pariter interdictum eſt ſub pœna vocis actiuæ & paſſiuæ ne in ædibus Monaſterij vel ei contiguis pernoctent , vel alios pernoctare faciant, &c.*

23 *Romæ promulgatum eſt decretum à Vicario Pontificis , de illius commiſſione , ne vir, vel fœmina nocte aut die loquatur , vel ſcribat alicui Moniali , vel Prælatæ , vel Puellæ in Monaſterio quacumque de cauſa incluſæ ſine Vicarij Pontificis , vel Ordinis Protectoris licentia ſub pœna 500. aureorum ; & alia arbitraria, vide ibi qui nam excipiãtur.*

24 *Prædictum decretum latum Romæ ex commiſſione Papæ ad alias Prouincias non extenditur.*

25 *Literas ſcribere ad Moniales licet in iuribus præcitatis non ſit prohibitum ; attamen in aliquibus Diœceſibus iure ſpeciali id vetitum eſt.*

26 *Gregorius XIII. præcepit quibuſdam Regularibus ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ ne ſcriberent literas Monialibus ſui Ordinis; non propterea ex his quis Regularis ſi Moniali ſcribat contrahit excommunicationem.*

27 *Effectus, ſeu finis extrinſecus non eſt regulariter materia legis , ſeu præcepti, & non cadit ſub præceptum.*

28 *Scriptio literarum eſt effectus intrinſecus, quem ſignificant illa verba , tamen id locum habet quando legiſlator non petit expreſsè , vel tacitè effectum extrinſecum.*

29 *Promittens inuenire latronem non ſatisfacit inueniendo , niſi eum captum etiam iudici exhibeat.*

30 *Statutum Epiſcopi ligans excommunicatione accedentes , loquentes , vel ſcribentes ad Monaſteria Monialium , extenditur etiam ad Monaſteria exempta , & Regularibus ſubiecta.*

ADuerte tamen , quod in cap. *Monaſteria* ,
prohibetur tantum frequentatio : at *in cap.*
periculoſo , prohibetur quilibet acceſſus. Item in
cap. *Monaſteria* , fit mentio tantum de clericis,
& laicis (quare cum ſimus in materia pœnali, no- 1
mine clericorum non veniunt Religioſi, nec Epiſcopi
, nec alij clerici in dignitate conſtituti , nec
Canonici Eccleſiæ Cathedralis , vti dicebam *dubit.*
26. Et ratio eſt ; quia hi ſpeciali nota digni
ſunt : veniunt tamen , ſi verba ſimpliciter ita generalia
ſunt , vt ad quoſlibet extendantur ; Abbas
in rubr. de vita , & honeſt. clericor. num. 4. Angelus,
Silueſter , & alij, quos citat, & ſequitur Sanchez
lib. 6. cap.15. num. 74.) At in cap. *periculoſo*
fit mentio vniuerſaliter de omnibus ; ac apertè
tam de viris , quam de fœminis , ibi: *nulli inhoneſtæ perſonæ, nec etiam honeſtæ* ; quod inde confirmatur
, quia ſtatim ibi ſubditur , *ingreſſus , vel*
acceſſus pateat ad eaſdem Moniales. At manifeſtum
eſt , ingreſſum prohiberi tam viris , quàm
fœminis ; ergo idem dicendum de acceſſu.

Aduerte ſecundò , quod in cap. *periculoſo* 2
nulla pœna imponitur accedentibus ad Monaſteria
Monialium ; at in cap. *Monaſteria* , iubetur
Epiſcopus præſumentes ea frequentare (ſi clerici
ſint , & ab Epiſcopo moniti id facere non deſtiterint
) ab officio Eccleſiaſtico immunes reddere,
id eſt , ſuſpendere ; ſi verò laici ſint , nec moniti
ab Epiſcopo id facere deſtiterint , iubetur Epiſcopus
eos excommunicationi ſubdere , & à cœtu fidelium
facere penitus alienos. Quæ verba , cum 3
ſint futuri temporis (ſcilicet *excommunicationi* 4
ſubdantur , & à cœtu fidelium fiant penitus alieni)
important cenſuras non latas , ſed ferendas ; Doctores
communiter in tractatu de cenſuris , &
Tiraquell. *in l. ſi vnquam num. 39. & ſeqq. Cod.*
de reuocandis donat.

Obiicies ; ly verba , *à cœtu fidelium fiant penitus alieni* , videntur ſuperflua ; quia iam prius
dictum fuerat , *excommunicationi ſubdantur*, quod
eſt formaliter à cœtu fidelium excludi.

Reſpondetur , nego antecedens ; quia prius
intelligitur de excommunicatione minori: poſterius
autem de maiori : ſic nonnulli : vel melius
(quia excommunicatio ſimpliciter prolata intelli- 5
gitur ſemper de maiori, *cap. ſi quem, de ſent. excom.*)
Reſpondetur ſecundò , ly & ſtat pro *id eſt* , 6
quod contingit quotieſcumque dictio copulatiua
ponitur inter duo, quorum vnum eſt effectus alterius
, ex *l. 1. ff. de pactis*, & docent Ioan. Andr.
in cit. cap. Monaſteria n. 4. Hoſtienſ. *ibid. in fin.*
Abb. *num.* 4. Ancharan. *num.* 4. Cardinalis *num.*
3. Gutierez *lib. 3. qq. pract. quæſt. 13. num.61.*
Gonzalez *ad regul. 8. reg. 3. num. 9. & ſeqq.* Cened.
pract. 9. ſing. 50. num. 6. & 12. & Barboſa
de dictionib. dict. 93. num. 7. aſſerentes , dictionem
Et poſitam inter duo , quorum vnum ineſt 7
alteri , ambo reſolui in vnum , & vnum eſſe velut
adiectionem alterius. Vel Reſpondetur tertiò
, prius intelligi de excommunicatione maiori,
poſterius autem de eius denunciatione ; vt ſic à
fidelibus

fidelibus euitentur; Ioan. Andr. Abb. & Ancha-
ran. *ibidem.*
8 Aduerte tertiò, quod (cum dicitur in cap.
Monaſteria, *vt antequam ha pœna Monaſteria fre-
quentantibus infligantur, arceantur illi ab Episco-
po*) ſenſus eſt, monendo corrigantur; Ioan. Andr.
ibi num. 2. & Cardinalis *num.* 1. quare rectè di-
xit gl. *ibid. ver. non deſtiterint*, opus eſſe, vt
has pœnas præcedat monitio: poſtquam autem
moniti ſunt, ſatis eſt, vt his pœnis puniri poſ-
ſint, ſi vel ſemel tantum poſt monitionem ad
Monaſterium Monialium accedant; quia ea tunc
ſunt contumaces, & accedendo dicuntur non
deſiſtere; Ioan. Andr. *ibid. num.* 3. Hoſtienſ. *nu-
mer.* 2. Cardinalis *num.* 1. Imola, & Ancharan.
in fine.
9 Aduerte quartò, quod clerici etiam, Mona-
ſteria frequentantes, ſi moniti non reſipuerint,
poſſunt vltra pœnas dicti cap. *Monaſteria*, pu-
niri pœna excommunicationis, ac tandem pœ-
na depoſitionis, *cap. vt clericorum, de vita, &
honeſt. cleric.* & tradunt Ioan. Andr. *in cit. cap.
Monaſteria, num.* 3. Cardinalis *n.* 1. & Imola *in
princip.*
10 Aduerte quintò, quod frequentare Monaſte-
ria ſatis habetur per duos acceſſus; quia actus
geminati conſuetudinem inducunt, *cap.* 3. *in
fin. Cod. de Episc. audientia*; ſic gloſſa *in cap. ita
nos*, 15. *quæſt.* 2. *ver. vſum* vbi ait, in criminibus
duabus vicibus induci frequentiam, & in *cit.
cap.* 3. *in fin. Cod. de Episc. audientia, ver. con-
11 ſuetudinis*, vbi dicit, in criminibus duabus vici-
bus induci conſuetudinem; & *in cap. Monaſteria
ver. frequentare, de vit. & honeſt. cleric.* vbi paſ-
ſim Canoniſtæ tradunt eandem doctrinam, quæ
eſt conformis iis, quæ dicebantur *cap.* 16. *dubit.*
12 13. quamuis alij ſentiant, id relinquendum eſſe
arbitrio prudentis viri; ſic Ioan. Andr. *eodem cap.
Monaſteria, in fin.* Hoſtienſ. *ibid. num.* 2. An-
charanus, Cardinalis, Imola *in fin.* Nauar. *com-
ment.* 4. *n.* 61. *de Regular.* Rodrig. *tom.* 1. *qq. Re-
gul. quæſt.* 45. *art.* 4. Miranda *in tract. de Monia-
lib. q.* 4. *art.* 1. *ad fin.* Campanile *in Rubr.* 12. *c.* 16.
num. 40. Barboſa *de offic. & poteſt. Episc.* 3. *part.*
13 *allegat.* 102. *num.* 70. & Llamas *in Append* § 4.
ita vt frequentiam eſſe, dici poſſit, ſi quis ad
Monaſterium accedat bis in vno die, vel ter tri-
bus diebus continuis, vel quater in eadem heb-
domada, vel ſemel in ſingulis hebdomadis aut
menſibus: ſecus, ſi quater in anno, vel ſe-
mel ternis menſibus. Quæ ſententia eſt ſatis pro-
babilis.
14 Aduerte ſextò, quod nomine Monaſteriorum
quæ adiri, vel frequentari prohibentur, proba-
bilius contra Hoſtienſem *cit. cap. Monaſteria,
num.* 1. Ioan. Andr. *ibid. num.* 1. Imolam, *num.* 1.
Panormitanum, & Cardinalem *num.* 3. veniunt
Moniales; ita vt ſumatur continens pro conten-
to; ſic Innocent. *in dicto cap. Monaſteria*; quare
docent Nauar. *comment.* 4. *num.* 61. *de Regular.*
Rodriq. *tom.* 1. *qq. regul. q.* 45. *art.* 2. & Bonaci-
15 na *de clauſura q.* 3. *punct.* 1. *num.* 3. non prohiberi
etiam frequentiam Monaſteriorum, cauſa au-
diendi diuina, vel videndi exteriorem ornatum
Monaſterij, vel ſimili alia de cauſa, ſed, ſolum
cauſa locutionis, vel aſpectus, ſiue actiui, ſiue
paſſiui, Monialium; & rectè; quia hoc ſolum
videtur aliquo modo perfectam Monialium clau-
ſuram infringere; tum quia *in capit. periculo-
ſo*, loco Monaſterij dicitur; *Ad Moniales*,
ibi: *Nulli pateat ingreſſus, vel acceſſus ad Mo-
niales.*
Aduerte ſeptimò, quod, ne frequentia vel 16
etiam acceſſus ad Monaſteria ſit prohibitus; re-
quiritur ſimul rationabilis, & manifeſta cauſa;
patet ex *eod. cap. Monaſteria, & cap. periculo-
ſo, de ſtatu Regul. in* 6. quia dicta iura petunt
vtrumque, vt citati Canoniſtæ ibi; debet autem
eſſe manifeſta, non quidem omnibus, vel maiori
parti populi ſed, ſoli concedenti, ſicuti dicebam
dubitat. 39.
An autem conſanguinitas ſit ſimul rationabi- 17
lis, & manifeſta cauſa?
Reſpondetur negatiuè; quia (vt dicitur *in cap.
diffinimus*, 18. *quæſt.* 2.) non modicum detrimen-
tum patiuntur Moniales ex hac conſanguineo-
rum frequentia, & ita docent Hoſtienſ *in eod.
cap. Monaſteria, num.* 2. Ioan. Andr. *ibid. num.* 2.
Abb. *num.* 3. Ancharan. *num.* 3. Imola, *num.* 2.
& Cardinalis *num.* 3. quamuis aliqui rectè exci-
piant parentes, fratres, & ſorores Monialis, ex
eo, quod iſtorum frequentia non ſit indecens,
nec ſcandali cauſa, & multò minor cauſa requi-
ratur ad acceſſum quàm ad ingreſſum, cum
multò minus ſit accedere, quàm ingredi; Ro-
drig. *citat. artic.* 4. Bonacin. *de clauſ. quæſtion.*
3. *punct.* 5. *num.* 11. & Homobon. *part.* 2. *caſ.* 5.
verſ. 2. *pag.* 391.
Quod limito, niſi peculiaris extet prohibi- 18
tio contra quoſcunque conſanguineos acceden-
tes: fieri enim poteſt, vt iuſta ſubſit cauſa, pro-
pter quam quibuſcumque conſanguineis prohi-
beantur acceſſus ad Moniales; ſicuti rectè adno-
tarunt Hoſtienſ. Ioan. Andr. Ancharan. Rodriq.
Bonac. & Homobon. *in locis ſupra cit.*
Aduerte octauò, quod, ne frequentia, vel
etiam acceſſus ad Monaſteria ſit prohibitus, 19
requiritur etiam, præter rationabilem, & ma-
nifeſtam cauſam, licentia Superioris; patet ex
eod. cap. periculoſo in princip. ſufficit tamen hic;
quod licentia ſit tacita, vt ſi Prælatus v. g. videns
acceſſum, & potens illum impedire, non impe-
diat; quia hic non iubetur expreſſa; & de ratione
priuilegij non eſt ſcriptura niſi ſic de iure decerna- 20
tur, DD quos ſequitur Rodriq. *tom.* 1. *q.* 45. Porrò
licentiam hanc poteſt dare etiã Abbatiſſa (etſi non
ei, cui Prælatus acceſſum prohibuit) contra Bo-
nac. *de clauſ. quæſtion.* 3. *punct.* 5. *numer.* 7.
& ratio eſſe poteſt; quia acceſſus eſt multo quid
minus, quàm ingreſſus, vti ſupra dicebam.
At de hac, & ſimili alia licentia conceſſa, vel
concedenda vide plura *dubit.* 32. *& ſeqq. & du-
bit.* 55.
Aduerte nonò, quod extant diuerſa iura pro- 21
hibentia, loqui cum Monialibus; ſiquidem in
cit. cap. diffinimus, 18. *quæſt.* 2. ſancitur, quod ſi ne-
ceſſaria vitæ ad Moniales deferantur, ea extra
ianuam Abbatiſſa ſuſcipiat: & Monachus pro-
pinquam Monialem inuiſere volens, cum ea mo-
dicè, ac breuiter, ac in præſentia Abbatiſſæ lo-
quatur. & ſtatim abeat. Item *in cap.* 10. *actione* 18.
quæſt. 2. dicitur, non licere Abbati, nec alij Su-
periori loqui cum Monialibus, præterquam cum
Abbatiſſa, niſi raro, & breuiter, & præſentibus
duabus, vel tribus perſonis. Item anno 1590.
editum fuit decretum à ſacra Cardinalium Con-
gregatione, vt nulli Religioſo exceptis Superiore
Monialiũ, & Confeſſario ordinario, & extraordina-
rio

rio (cùm ad tẽpus deputabitur) liceat abſque ex-
preſſa eiuſdẽ Congregationis licentia accedere ad
Monialiũ Monaſteria, ſiue ſui, ſiue alieni ordinis,
nec ipſas Moniales, nec alias perſonas intra clau-
ſurã exiſtẽtes alloqui. Et Confeſſariis ſimiliter in-
22 terdixit, ne in ædibus Monaſterij, vel ei contiguis
pernoctent, vel alios pernoctare faciant, neue ibi
comedant, bibant, reficiantur, aut cibum ſumant
excepto Confeſſore; quæ omnia, & ſingula
præcepit obſeruari ſub pœna priuationis officio-
rum, & vocis actiuæ, & paſſiuæ ipſo facto in-
23 currendæ. Item Romæ promulgatum eſt decre-
tum à Vicario Pontificis de illius commiſſione,
ne vir, vel fœmina nocte, aut die loquatur, vel
ſcribat alicui Moniali, vel Prælatæ, vel puellæ in
Monaſterio quacunque de cauſa incluſæ, ſine Vi-
carij Pontificis, vel Ordinis Protectoris licentia,
ſub pœna 500. aureorum, & alia arbitraria, ex-
ceptis deferentibus eleemoſynas, aut opera ma-
nuum ab eis facienda, qui ſolum Abbatiſſam, aut
eius vicariam alloqui poſſunt. Quamuis Nauar.
24 *comment.* 4. *num.* 61. *de Regular.* & Rodrig. *tom.* 1.
qq. Regular. quæſt. 45. *art.* 3. doceant, decretum
hoc ad alias prouincias non extendi, & me-
ritò, quia exigit illud licentiam Vicarij Papæ,
vel Ordinis Protectoris: qui Romæ ſolum de-
gunt. Vide, quæ de locutione cum Moniali-
bus, diffuse dicebantur *cap.* 14. *dubit.* 5. *per
totam.*

25 Aduerte decimò, quod, licet in præcit. iu-
ribus non ſit interdictum, literas ſcribere ad
Moniales, & ſic non ſit communis, & vniuer-
ſalis de hac re prohibitio; tamen in aliquibus
diœceſibus iure ſpeciali id vetitum eſt, ſicut
26 etiam Gregorius XIII. præcepit quibuſdam
Regularibus ſub pœna excommunicationis la-
tæ ſententiæ, ne ſcriberent literas Monialibus
ſui Ordinis.

An autem ex his quis Regularis talem ex-
communicationem contrahat, ſi Moniali ſcri-
bat literas, quæ ad eam non perueniant aliqua
ratione, vt ſi intercipiantur, in via?

Reſpondetur negatiuè; quia, licet (cum di-
citur ex *l.* 1. *§. hæc autem verba, ff. quod quiſque
iuris*, & *ex capit. hæc autem verba, de pœnis*,
27 verba cum effectu intelligenda eſſe) hoc dictum
regulariter non ſit intelligendum de effectu, ſeu
fine extrinſeco (effectus enim, ſeu finis extrinſe-
cus non eſt regulariter materia legis, ſeu præce-
pti, & non cadit ſub præceptum) ſed de effectu,
ſeu fine intrinſeco, quem verba propriè ſignifi-
cant (vt ex multis probat Nauar. *in cit. cap. hæc*
28 *autem verba, n.* 10. *&* 11.) & in caſu noſtro ſcri-
ptio literarum eſt effectus intrinſecus, quem
ſignificant illa verba; tamen id locum habere di-
cendum eſt, quando legiſlator non petit expreſsè
vel tacitè effectum extrinſecum, ex *l.* 1. *Cod.
de fideiuſſ.* vbi dicitur promittentem inuenire la-
29 tronem, non ſatisfacere inueniendo, niſi eum
captum etiam Iudici exhibeat: & ita videtur eſſe
in caſu noſtro; quia hæc videtur eſſe mens,
& intentio Superioris literas ſcribi prohiben-
tis; cum parum referat in caſu noſtro, literas
ſcribi, niſi perueniant: Miranda *de Monialib.
quæſt.* 4. *art.* 5. Bonacina *de clauſ. q.* 3. *punct.* 2.
num. 6. loquens etiam de excommunicatione la-
ta contra ſcribentem ad Cardinales in Conclaui
exiſtente, Rodrig. *cit. quæſt.* 45. *art.* 3. & Na-
uar. *lib.* 5. *conſil. tit. de ſent. excomm. conſil.*
60. *edit.* 1. qui tamen ſubdit, dictum Regula-
rem excommunicationem contrahere ſi dictæ li-
teræ per relationem perſonarum fide dignarum
ad Monialem perueniant; ſed adhuc probabilius
eſt oppoſitum; quia id non eſt verè, ad Monia-
lem peruenire literas; ſed potius quoddam lite-
rarum nuncium; quatenus ei ſignificatur; quid
in eis continebatur.

Cæterum, an Epiſcopi ſtatutum ligans ex- 30
communicatione accedentes, loquentes, vel
ſcribentes ad Monaſteria Monialium, extenda-
tur etiam ad Monaſteria exempta, & Regulari-
bus ſubiecta? Vide *cap.* 14. *dubit.* 5. *ſect.* 3. *num.* 18.
& ſeqq.

DVBITATIO LXXI.

An Monaſteria ſine iuſta cauſa & licentia Superioris adire, vel frequentare ſit iure prohibitum ſub mortali? Et quid in ſpecie dicendum de Religioſis.

SVMMARIVM.

1 *Frequentare Monaſteria præciſo ſcandalo & praua intentione non eſt peccatum mortale ſecundum probabiliorem opinionem contra nonnullos oppoſitum affirmantes.*

2 *Nulla Clericis iure prohibita obligant eos virtute illius prohibitionis ſecluſis circumſtantiis extrinſecis ſub culpa mortali donec abſit contumacia non obediendo monitioni ſuperioris.*

3 *Non ſolum frequentare ſine iuſta cauſa, & licentia ſuperioris; ſed etiam vel ſemel Monaſteria adire eſt peccatum veniale.*

4 *Religioſi accedentes ad Monaſteria Monialium ipſo facto incurrunt pœnam priuationis officiorum, vocis actiuæ & paſſiuæ. Vide Decretum per extenſum relatum.*

5 *Decretum prædictum non obligat Religioſos ſub mortali ex probabili opinione.*

6 *Lex pœnalis ex probabili non obligat ſub mortali, quamuis contrarium ſit probabilius.*

7 *Religioſi licitè ſine vllo peccato poſſunt Monaſteria adire, & Moniales alloqui, ſi id faciant de licentia Epiſcopi iuxta decretum Vrbani VIII. quod vide per extenſum.*

8 *Religioſus afficitur prædicti decreti pœnis etiam ob vnicum acceſſum; quia Decretum loquitur de accedentibus ſine licentia ſacræ Congregationis, non autem de frequentantibus.*

9 *Eques ſancti Ioannis Hieroſolymitani eſt verè Religioſus, & ob id pœnis prædictis afficitur.*

10 *Religioſus ex probabili non afficitur dictis pœnis in conſcientia ante Iudicis ſententiam.*

11 *Religioſus ſi ſit exemptus, qualis hodie eſt fere omnis, non afficitur pœnis impoſitis ab Epiſcopo contra frequentantes Monialium Monaſteria ſine ſua licentia, quamuis hodie ex alio capite ſupradicto puniri poſſit ab Epiſcopo. Vide verba Decreti per extenſum.*

RESPONDE

Digitized by Google

1 RESPONDETVR, quod (licet Llamas *in append.* §. 4. Rodrig. *tom.* 1. *citat.* *q.* 45. *art.* 4. Homobon. *part.* 2. *caſ.* 5. *verſ.* 4. *ad fin.* & Bonac. *loc. cit. punct.* 3. *n.* 1. affirment ex *cap. Monaſteria, de vita, & honeſt. cleric.* & ex *cap. periculoſo, de ſtatu Regul. in* 6. quia ibi tam clericis, quàm laicis ſub grauibus pœnis id prohiberur) tamen probabilius negetur, etiā frequentare, ne dū adire ſine iuſta cauſa, & licentia Superioris Monaſteria eſſe peccatum mortale, ſi abſit ſcandalum, & praua intentio adeuntis; vel frequentantis; & non ſimus in caſu, quod frequentans ab Epiſcopo monitus non deſiſtat. Ratio; quia his circumſtantiis remotis, etiam frequentare non videtur materia grauis; & citata iura dictas graues pœnas non intelligunt ante prædictam monitionem, Nauar. *cap.* 24. *n.* 10. Diana *p.* 3. *tract.* 2. *reſol.* 48. *in fin.* Suar. *tom.* 4. *de Relig. lib.* 1. *cap.* 10. *n.* 26. & 27. & eiuſdem ſententiæ videtur eſſe Caiet. *ver. Clericorum peccata, verſ. non obſtat,*
2 quatenus ibi ait, nulla clericis iure prohibita obligare eos ex vi illius prohibitionis, ſecluſis circumſtātiis extrinſecis, ſub culpa mortali, donec adſit cōtumacia non obediendo monitioni Superioris.

3 Cæterum certum eſt, ob iura dicta, eſſe peccatum veniale ſine iuſta cauſa, & licentia Superioris, non ſolum frequentare, ſed etiam, vel ſemel, Monaſteria adire; quidquid dubitarit Nauar. *loco ſupra cit.*

4 Aduerte tamen, quod contra Religioſos accedentes ad Monaſteria Monialium impoſita ſit pœna priuationis officiorum, vocis actiuæ, & paſſiuæ ipſo facto incurrenda, ſicuti patet ex decreto S. Congregatioois, iuſſu Sixti V. edito 1590. in his verbis: *Illuſtriſſimi, & Reuerendiſſimi DD. Card. ſacræ Regularium Congregationis præfecti ad occurrendum ſcandalis quæ contingere poſſunt, aliiſque iuſtis, & rationabilibus cauſis animum ipſorum piè mouentibus, de ſpeciali, & expreſſo mandato S. D. N. D. Sixti diuina prouidentia Papa V. viua vocis oraculo eis facto decreuerunt, & mandauerunt nulli poſt hac Religioſo cuiuſcunque Ordinis, gradus, qualitatis, & dignitatis exiſtat (ſuperiore, cui Monaſterij, ſeu domus cura incumbit, viſitatore, vel viſitatoribus, Confeſſarioque ordinario, & extraordinario, cum ad tempus deputabitur, dumtaxat exceptis) licere abſque licentia expreſſa eiuſdem ſacræ Congregationis accedere ad Monaſteria, ſeu domus quarumcunque Monialium, vel Sororum, ſiue ſui, ſiue alterius cuiuſuis Ordinis, ad colloquendum, ſiue tractandum cum eis. Quod ſi aliquando mandato ſui Superioris aliquos Religioſos ad prædicandum verbum Dei, vel ad celebrandas Miſſas in ipſarum Monialium, ſeu Sororum Eccleſiis, ſiue Oratoriis exterioribus, ſiue extra clauſtra exiſtentibus, mitti contigerit, prohibuerunt, ne dicti Religioſi vllo quæſito colore Moniales, Sorores, aut quamlibet aliam perſonam, intra clauſuram degentes, alloqui poſſint. Confeſſariis autem ſimiliter interdixerunt, ne in ædibus Monaſterij, ſeu domus, vel Monaſterio, ſeu domui Monialium, aut Sororum contiguis pernoctent, aut alios pernoctare faciant, vel alias ſecum retineant, neve extra tempora generalium confeſſionum (quibus ſoli tantum Confeſſario refectionem diurnam accipere vix permittitur, & tunc demum videlicet cum ſua habitatio, aut virorum domus, vel Monaſterium, in quo degit, à Monialium, ſeu Sororum Monaſterio, vel domo nimium diſtat, niſi tamen, & eo caſu contrarium ſpecialiter conſtitutum ſit) ibi vllo modo comedant, reficiantur, aut cibum ſumant. Quæ omnia, & ſingula ſub pœnis priuationis officiorum, ac vocis actiuæ, & paſſiuæ ipſo facto incurrendis, aliiſque eiuſdem Congregationis arbitrio præceperunt inuiolabiliter obſeruari; iniungentes cunctis RR. Patribus Generalibus, Prouincialibus, &c.*

An autem hoc decretum obliget Religioſos ſub mortali?

Reſpondetur ex probabili negatiuè; quia lex 6
pœnalis ex probabili non obligat ſub mortali,
ſicuti docet Nauar. *cap.* 23. *num.* 57. & *ſeqq.* & 5
ego dicebam *c.* 14. *dub.* 5. *ſect.* 2. Quamuis contrarium probabilius docent alij, vt ibidem notabam.

Poſſunt tamen Religioſi licitè ſine vllo pec- 7
cato Monaſteria adire, & Moniales alloqui, ſi id faciant de licentia Epiſcopi: ſiquidem ſacra Congregatio Cardinalium 12. Kalendas Decembris 1623. de mandato Vrbani VIII. concesſit Epiſcopis, vt de hac re Religioſis licentiam poſſent dare; certis regulis, & conditionibus ſeruatis, vti patet ex ipſo dictæ ſacræ Congregationis decreto, ibi; *Vt quatenus ſibi viſum fuerit in Domino expedire, licentiam concedere poſſint per quatuor vices ad ſummum quolibet anno cuicunque Regulari, vt Moniales ſibi in primo, & ſecundo tantum conſanguinitatis gradu coniunctas conuenire, & alloqui poſſit. Id vero non aliter, quam ſeruata ad vnguē forma infra ſcripta. Vt id nullo modo liceat diebus feſtiuis, aut in Aduentu, Quadrageſima, feria ſexta, ſabbato, & vigiliis, prædictaq; licentia obtenta ab Ordinario, & ab alio, ad quē ſpectet eam concedere, conſignetur Confeſſario ordinario Monaſterij, qui penes ſe retinere debeat, iſque aſſociet, & præſens ſit, & Auſcultatrices de more; non autē aliæ aſſiſtant: prædictaque licentia pro die, & hora certa, & in ſcriptis cōcedatur, & in libris Cācellariæ eiuſdē Ordinarij annotetur. Quod ſi prædicti locorū Ordinarij per plures vices, vel in vlteriori, gradu coniunctis aut aliter, quàm ſeruata forma ſupradicta, licentias concesſerint, vel permiſerint, ſciant ſe intētionis Sanctiſſ. D. N. & ſacræ Congregationis trangreſſores, iudiciūq; reformident; Regulares autem pœnis in ſupradicto decreto contentis, ac ſi nullā licentiā obtinuiſſent, eo ipſo ſe nouerint eſſe addictos, & arbitrio S. Congregationis, ſeuerius puniendos. Romæ* 12. *Kal. Decembr.* 1623.

Aduerte ſecundò, quod Religioſus afficiatur præ- 8
dicti decreti pœnis, etiam ob vnicum acceſſum; quia decretum loquitur de accedentibus ſine licentia S. Congregationis, non autem de frequentantibus; Doctores, quos ſequitur Rodriq. *q.* 45. *art.* 4. & Bonacina *de clauſ. q.* 3. *punct.* 5. *n.* 1.

Aduerte tertiò, quod iiſdem pœnis afficiatur 9
Eques S. Ioan. Hieroſolymitani; quia talis Eques eſt verè Religioſus; ſic declarat S. Cardinalium Congregatio, teſte Campanili *in diuerſ. iuris Canon. rubr.* 12. *c.* 16. *n.* 43. & Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſc.* 3. *par. allegat.* 102. *n.* 72.

Aduerte quartò quod ex probabili dictis pœnis 10
in conſcientia non afficiatur Religioſus ante ſententiam Iudicis; qua de re ſatis dixi *dub.* 23.

Aduerte quintò, quod Religioſus (ſi ſit exem- 11
ptus, qualis hodiè eſt ferè omnis) neque afficiatur cenſuris ab Epiſcopo contra Monialium Monaſteria ſine ſua licentia adeuntes impoſitis; quia excommunicatio fertur ſolum in ſubditos; Quaranta *ver. Monaſteria Monialiū, verſ. dubitari,* Sanch. *de matrim. lib.* 7. *diſput.* 33. *numer.* 23. Rodriq. *tom.* 1. *qq. Regular. quæſt.* 45. *artic.* 2. & Barboſa

cit. allegat. 102. *num.* 70. contra Graffium *part.* 5. *deciſ. lib.* 2. *cap.* 49. *num.* 68. & alins, Quamuis hodie ſi loquatur Religioſus cum Moniali (etiam in Monaſterio exempto, & Regularibus ſubiecto) ſine licentia Epiſcopi puniri poſſit modo, quo dicebam *cap.* 14. *dubit.* 5. *ſect.* 1. *ab Epiſcopo*, ex decreto Gregorij X V. in Bulla de exemptorum priuilegiis, ibi: *Adhuc tam Regulares, quàm ſecnlares huiuſmodi nullis priuilegiis, aut exemptionibus tueri ſe poſſint; quamuis ſi deliquerint circa perſonas intra ſepta degentes, aut circa clauſuram, aut circa bonorum adminiſtrationem Monaſteriorũ Monialium, etiam Regularibus ſubiectarum, ab Epiſcopo loci, ſimiliter tanquam ad hoc Sedis Apoſtolica delegato, quoties, & quando opus fuerit, puniri, & corrigi valeant*, Idemque S. Cardinalium Congregatio cenſuit, & Vrbanus V I II. 1624. approbauit, qua de re vide quæ dicebantur *cit. c.* 14. *dubit.* 5. *ſect.* 1.

DVBITATIO LXXII.

An ingredi Monaſteria virorum ſit prohibitum mulieribus.

SVMMARIVM.

1 *Ingredi Virorum Monaſteria eſt prohibitum mulieribus ex motu Pij V. qui incipit, Regularium Perſonarum, & ex motu Gregorij XIII vbi gratia.*

2 *Afferuntur Verba præciſa motus Pij V.*

3 *Religioſi grauiter peccant, ſi fœminas in ſua Monaſteria admittunt; ſecus tamen eſt ſi admittant fœminas licitè ingredientes.*

1 RESPONDETVR affirmatiuè; patet ex Motu Pij V, qui incipit *Regularium perſonarũ* vbi Pontifex, poſtquam reuocauit omnes ingrediendi Monialiũ Monaſteria facultates, etiam à ſede Apoſtolica mulieribus quãuis Comitiſſis, Marchioniſſis, & Duciſ-
2 ſis, cõceſſas, ſubdit: *Diſtrictè prohibentes mulieribus prædictis facultates, & licentias prætendentibus, ſub excommunicationis latæ ſententiæ pœna, poſtquam harum literarum notitiam habuerint, à qua non poſſunt, niſi à Romano Pontifice abſolui, præterquam in mortis articulo, nè dictas domus, vel Monaſteria ingredi audeant*; & ſtatim etiam ſubdit alias pœnas Religioſis illas admittentibus. Idem patet etiam ex Motu Gregorij XIII. *Vbi gratia*, in quo Pontifex interdicit ingreſſum, ſiue fœminarum, ſiue virorum in Monaſteria Monialium, & ingreſſum fœminarum in Monaſteria virorum, de quo Motu in præcedentibus dubitationibus ſatis iam dictum eſt

3 Ex his ſequitur, Religioſos grauiter peccare admittendo fœminas in ſua Monaſteria; tum quia id ipſis in dictis Motibus ſpecialiter interdicitur ſub grauibus pœnis; tum quia cooperantur delicto fœminarum, quamuis ſecus dicendum ſit, ſi admittant fœminas licitè ingredientes; quia has admittere non prohibentur, nec peccato vlli cooperantur.

DVBITATIO LXXIII.

An ſub hac prohibitione comprehendantur puellæ cuiuſcumque ætatis, & etiam mente captæ?

SVMMARIVM.

1 *Puellæ, quæ ſunt aptæ impudicitiis hoc eſt maiores decem annis, vel quæ ſunt aptæ Matrimonio conſummando id eſt quæ ſunt duodecim annorum ſecundum nonnullos comprehenduntur in dictis prohibitionibus vide dicta dubit. 30. & 31.*

2 *Mulierum nomine in pœnalibus comprehenduntur ſolũ quæ vel impudicitiis, vel matrimonio conſummando aptæ ſunt; at ſecus eſt in dictis prohibitionibus in quibus Pius V. voluit comprehendere quaſcumque ætates aptas ad rationis vſum, & mente captas puberes, etſi à peccato iſtæ poſteriores poſſint excuſſari.*

3 *Legis intelligentia deſumenda eſt ex ratione legis, quæ eſt anima legis*

4 *Puellæ minores ſeptennio, maiores tamen ſexennio ſecundum aliquos comprehenduntur in dicta prohibitione.*

5 *Mulier ingrediens Religioſorum Monaſterium, in quo ſcit hic. & nunc nullum Religioſum eſſe, probabilius peccat mortaliter, & contrahit cenſuras; quia per accidens eſt in aliquo caſu non violari finem legis.*

RESPONDETVR, quod (licet nonnulli, vt Llamas *in Append* §. 13. *ad fin.* putent comprehendi tantum puellas, quæ ſunt aptæ impudicitiis, id eſt, quæ ſunt maiores decem annorum; & alij, vt Sorbus *in Compendio priuileg. Mendicant in Annotat. n.* 2. putent, comprehendi tantum puellas quæ ſunt aptæ matrimonio conſummando. id eſt, quæ ſunt duodecim annorum completorum, niſi malitia ſuppleat ætatem) tamen probabilius de hac re dicatur id, quod dixit *dubit.* 30. & 31. *de ingreſſu puerorum, & puellarum in Monaſteria Monialium*, quia prorſus vtrobique eſt eadem ratio. Vide *ibi*. 1

Obiicies: Pius V. in dicto ſuo Motu, *Regularium perſonarum*, loquitur de mulieribus, at nomine 2 mulierum præſertim in pœnalibus, comprehenduntur ſolum, quæ impudicitiis, vel matrimonio conſummando aptæ ſunt, ergo, &c. ſic Llamas: & Sorbus in *locis ſupra cit.*

Reſpondetur, quod, licet Pius V in hoc ſuo Motu vſus ſit nomine mulierum, reuera tamen ob rationes in *cit dub.* 30 dictas voluit comprehendere quaſcunque ætates aptas ad rationis vſum, & mẽte captas puberes, quæ ad carnis peccatum poſsũt cõmouere (etſi iſtæ poſteriores mulieres defectu vſus rationis à peccato; & ſic à cenſuris, excuſentur) quia legis intelligentia deſumenda eſt ex ratione legis, quæ eſt anima legis, *l. cũ ratio ff. de bonis dãnat.* 3 mens autẽ legis in caſu noſtro eſt, vt occurratur periculo impudicitiæ, ergo, &c. Et hoc quod dixi, adeò verũ eſt, vt nonnulli putent cõprehendi etiã puellas minores ſeptennio, maiores tamẽ ſexénio, ſic Rodriq. *in Expoſit. dicti Motus Pij V. n.* 12.

&

Digitized by Google

& conſentit Sorbus *loco ſupra cit.* Vide etiam Lezanam *tom. 1. cap. 10. num. 10.* & Bonacinam *q. 5. punct. 2.*

5 Cæterum, an mulier ingrediens Religioſorum Monaſterium, in quo ſcit hic, & nunc nullum Religioſum eſſe, ex eo, quod omnes ad proceſſionem vel ad aliud negotium exiuerint, mortaliter peccet, & pœnas ingredientium incurrat.

Reſpondetur, quod (quamuis negandum videatur; quia cum in tali caſu per ipſius ingreſſum nullus Religioſus perturbari poſſit; ceſſat ratio prohibitionis, & ſic ceſſat ipſa prohibitio, *c. cum ceſſante de appellat.*) probabilius affirmetur; quia reuera talis mulier ingrediendo facit contra legem ſub grauibus pœnis id prohibentem; & per accidens eſt in aliquo caſu non violari finem legis, quæ reſpicit id, quod eſt per ſe, non id, quod eſt per accidens, *l. nam ad ea ff. de reg. iur.*

DVBITATIO LXXIV.

An ſub eadem prohibitione comprehendantur etiam Imperatrices, Reginæ & ipſarum filiæ.

SVMMARIVM.

1 *Imperatrices, Reginæ, & ipſarum filiæ non comprehenduntur ſub eadem prohibitione; quia Pontifex de iis mentionẽ non facit ſicut opus erat pro reuocatione vt potè ſuperioris ordinis.*
2 *Religioſi eas admittentes non contraueniunt dicti motus prohibitioni, quamuis illæ nullum ingrediendi priuilegium habeant.*
3 *Mulieres aliæ hoc eſt ſeniores, & ſelectæ ingredi poſſunt cum Imperatricibus, & Reginis ratione decentiæ.*

1 RESPONDETVR, negatiuè; quia Pontifex in dicto Motu, *Regularium perſonarum*, reuocans facultates mulierum cuiuſcunque conditionis, explicat *etiamſi ſint Comitiſſæ, Marchioniſſæ, vel Duciſſæ*; vbi Imperatricum, Reginarum, filiarum mentionem non facit; cum quidem iſtarum, vtpote in ſuperiori ordine, mentionem facere deberet, ſi eas comprehendere vellet. Quapropter dicendum quod, cum ſummus Pontifex in enumeratione talium perſonarum in dignitate conſtitutarum non progrediatur ad alias in maiori dignitate conſtitutas, noluit tuam conſtitutionem vlterius ad eas extendere; conſequenter etiam dicendum, quod nec ipſæ ingrediendo Monaſteria Religioſorum, nec Religioſi illas admittendo contraueniant dicti Motus prohibitioni.

2 Et hoc verum eſt; quamuis illæ nullum ingrediendi hæc Monaſteria priuilegium haberent, quia in dicta prohibitione non exprimuntur, & ſic non includuntur, quin potius ex dictis tacitè excluduntur; nec alibi reperitur ius prohibens ſub mortali ingreſſum fœminarum in Monaſteria Religioſorum, vt bene obſeruat Suar. *de cenſ. tom. 5. diſput. 22. ſect. 6. num. 12.* quapropter dicendum, quod prædictæ Reginæ, Imperatrices, ac ipſarum filiæ poſſint in Monaſteria virorum ingredi, etiamſi nullum habeant priuilegium ingrediendi, quia non eſt opus priuilegio, vbi non eſt prohibitio. Vide Suar. *de relig. lib 1. cap. 7. n. 5.* Rodriq. *tom. 1. qq. Regular. quæſtion. 48. artic. 1. & in Expoſit. huius Motus proprij Pij V. num. 3.* Lezanam *loco ſupra cit.* & Bonacinam *de clauſ. q. 5. punct. 2. n. 5.*

3 An autem ſimul cum Imperatricibus, Reginis, &c. aut cum aliis Mulieribus (quibus ingreſſus in Monaſteria virorum eſt conceſſus) ingredi mulieres aliæ poſſint, illas comitari conſuetæ?

Reſpondetur, quod (licet nonnulli, vt Rodriq. *in expoſit. dicti Motus Pij V.* & Bonacina *cit. quæſt. 5. punct. 4. num. 3.* ſimpliciter affirment ex eo, quia non videtur Pontifex velle, quod illæ ingrediantur aliter, ac ipſarum dignitatem decet; & fauet cap. licet, de priuileg. in 6. vbi priuilegium alicui ad ſacra tempore interdicti audienda conceſſum extenditur etiam ad perſonas eum comitari conſuetas) tamen probabilius ſit, dicere ingredi poſſe cum eis mulieres tantum paucas, ſeniores, & probatæ vitæ licet à pluribus illæ comitari conſueuerint; argum. Motus Gregorij XIII. qui incipit: *Dubiis, quæ emergunt*; vbi Pontifex ſtatuit, quod Prælati in caſu neceſſitatis Monaſteria Monialium ingreſſuri, ingrediantur comitati tantum à viris paucis ſenioribus, & religioſis (id eſt probatæ vitæ) licet à pluribus comitari ſoliti fuerint; & ratio eſt; quia cum in caſu noſtro prohibitio ſit ratione decentiæ Monaſteriorum, ea maximè in caſu noſtro attendi debet: præſertim cum ſit valde indecens, quod omnes puellæ dictas mulieres comitari conſuetæ Monaſterium ingrediantur; atque hinc patet ad fundamenta contraria.

DVBITATIO LXXV.

An ſub eadem prohibitione comprehendantur etiam mulieres Monaſteriorum virorum fundatrices.

SVMMARIVM.

1 *Mulieres Monaſteriorum Virorum fundatrices non comprehenduntur in dicta prohibitione, vbi vide quomodo Gregorius XIII. derogauerit Regulæ fratrum Minimorum, & quid nam indulſerit circa fundatrices.*
2 *Indultum Minimorum competit habentibus ſimilem Regulam.*
3 *Superior non præſumitur velle ſtatutis Inferiorum derogare, niſi id exprimat.*

RESPONDETVR, quod (cum Gregorius XIII. conſultus, an hic Motus Pij V. *Regularium perſonarum*, deroget Regulæ Fratrum Minimorum concedenti, quod mulieres ſtirpis Regiæ, & quæcunque talis Ordinis fundatrices poſſint decenter comitatæ eorũ Monaſteria ingredi, reſponderit, teſte Rodrig. *tom. 1. qq. Regul. q. 48. art. 2.* Sorbo *ver. Ingreſſus Monaſt. Monial. in fine*, & Bonacina *de clauſ. quæſtion. 5. punct. 2. numer. 3.* non derogare prædictæ Fratrum Minimorum Regulæ quo ad Reginas, quarum nomine ex dictis præcedenti dubit. comprehenduntur etiam filiæ, & quoad fundatrices dumtaxat, conſequens 1

eſt, quod in quacunque alia Religione, vbi ſimilis fuerit regula, vt permittantur ingredi fundatrices) poſſint etiam fundatrices ingredi; quia Gregorius XIII. non indulgendo, ſed declarando dixit, non derogari per dictum Motum Pij V.
2 prædictæ Fratrum Minimorum Regulæ: quapropter, cum ſit eadem ratio de quacunque alia Religione habente ſimilem Regulam, idem quoque de quacunque alia Religione dicendum erit
3 (præſertim, quia Superior non præſumitur velle ſtatutis inferiorum derogare, niſi id exprimat) etſi non idem dicendum ſit de aliis Religionibus in quibus non eſt ſimilis Regula. Vide Rodriq. *loc. cit. & in expoſit. dicti Motus Pij V. num.* 3. Bonacinam *vbi ſupra* & Lezanam *tom.* 1. *cap.* 10. *num.* 10.

DVBITATIO LXXVI.

An ſub eadem prohibitione comprehendantur etiam mulieres, quæ nullius facultatis prætextu ingrediuntur? Vbi etiam de Religioſis mulieres ſic ingredientes admittentibus?

SVMMARIVM.

1 *Mulieres, quæ nullius facultatis prætextu ingrediuntur, & Religioſi Mulieres ſic ingredientes admittentes ex non omnino improbabili ſententia non comprehenduntur in dicta prohibitione.*

2 *Certum non eſt dicere talem Mulierum in Monaſterium Virorum ingreſſum, & admiſſionem eſſe ſub peccato mortali, & excommunicationis cenſura prohibitum.*

3 *Lex pœnalis non debet extendi à caſu expreſſo ad alium non expreſſum præſertim diuerſum.*

4 *Declaratio Pij V. quod comprehendat mulieres dicitur non conſtare authenticè, & ſacra Pœnitentiaria ſequitur opinionem oppoſitam ſatis probabilem, & forſan probabiliorem, non tamen certam.*

5 *Lex nulla generalis in communi iure Pontificio, nec in aliis Pontificum decretis inuenitur, quæ prohibeat ingreſſum Mulierum in Virorum Monaſteria ſub mortali, neque ex natura rei in hoc actu per ſe eſt intrinſeca malitia.*

6 *Statuta peculiaria ipſarum Religionum plerumque iubent, vt ad interiores Domus, intra Monaſterij clauſtra Mulieres non admittantur; quamuis non ſemper obligent ſub mortali.*

7 *Mulieres licet non ſub priuilegij prætextu; ſed ex conſcientia erronea ingredientes peccant, non tamen contrahunt cenſuras.*

8 *Conſcientia intrinſeca poteſt operanti imponere peccatum, cum illa ſit regula actionum ipſius operantis; non tamen poteſt imponere cenſurā.*

9 *Cenſura vt locum habeat debet habere ſuum Auctorem, quod non contingit in habente conſcientiam erroneam.*

10 *Mulieres ingredientes Virorum Monaſteria dato quod contrahant excommunicationem, à quo nam ea lata ſit.*

11 *Mulieres ingredientes excuſantur ab incurrenda cenſura motus Pij V. ſi bona fide ſeu ex ignorantia culpabiliter craſſa, & ſupina, quin & forſan etiam affectata ingrediantur.*

RESPONDETVR, ex non omnino improbabili ſententia quorundam, negatiuè; ita vt ſaltem non ſit dicendum, eſſe certum, talem mulierum in Monaſteria virorum ingreſſum, & admiſſionem eſſe ſub peccato mortali & excommunicationis cenſura prohibitam. Ratio quia licet allegari ſoleat ad hoc probandum Motus dictus Pij V. qui incipit: *Regularium perſonarum*, & Motus Gregorij XIII. qui incipit, *Vbi gratia*, eſt tamen aliquo modo probabile, non fuiſſe ibi mentem horum Pontificum (vti ſentiunt Rodriq. *tom.* 1. *qq. Regul. q.* 48. *art.* 2. Suar. *tom.* 5. *de cenſur. diſp.* 22. *ſect.* 6. *n.* 11. & *tom.* 4. *de relig. lib.* 1. *c.* 7. *n.* 8. Philiarch. *tom.* 1. *p.* 1. *lib.* 3. *c.* 30.) nouo iure condito ingreſſum Mulierum in Monaſteria virorum prohibere, ſed ſolum paci, & quieti Religioſorum proſpicere, ad quorum monaſteria tam Moniales, quàm laicę mulieres (vt Comitiſſę, Marchioniſſæ, Duciſſæ, &c.) prætextu priuilegiorum ipſis conceſſorum, contra Inſtituta eorundem Religioſorum, & interdum non ſine moleſtia ipſorum ingredi præſumebant: quarum mulierum priuilegiis ſublatis Pius V. & poſtea Gregorius XIII. in dictis ſuis Motibus ſub excommunicationis cenſura ſedi Apoſtolicæ reſeruata prohibuerunt, ne tales mulieres prætextu talium priuilegiorum Monaſteria virorum ingredi auderent; Gregorius verò XIII qui dictum Pij V. Motum etiam ad Monaſteria Monialium extendit, eandem excommunicationis cenſuram ſtatuit in vtriuſque ſexus Regulares, ſi quemquam prætextu talium facultatum, ſeu priuilegiorum in Monaſteria, domus, vel loca ſua ingredi faciant, vel permittant, vbi tamen expreſſe nulla fit mentio ſexus fœminini; quaſi vero etiam viri Religioſi excommunicationem contrahant, ſi quamcunque mulierem in loca Religioſa ingredi permittant; ſiquidem in pœnalibus nomine maſculino probabiliter nō cōprehenditur fœmininum vt docent nōnulli quos citat, & ſequitur Decius *regul. fœmine num.* 110. *ff. de regulis iuris*, & Rodriq. *tom.* 1. *qq. Regul. q.* 47. *art.* 3. & nos notabamus *ſupra dubit.* 64 præſertim quando ratio diſparitatis aliqua aſſignari poteſt, ſicuti fortaſſe poteſt in caſu noſtro; quia ſcilicet ſemper grauius prohibitus fuit ingreſſus virorum in Monaſteria Monialium, quam ingreſſus mulierum in Monaſteria virorum, ex Tridentino Concilio *ſeſſ.* 25. *c.* 5. *de Regularibus*.

Et dato, in dicto Motu (quod probabilius videtur, ſicuti probabam cit. *dubit.* 64) comprehendatur maſculino illo *quemcunque*, etiam ſexus fœmininus, ob rationes ibi dictas, tamen Pontifex ibi non excommunicat ſimpliciter admittentes in Monaſteria quemcunque, aut quacunque, ſed prætextu alicuius facultatis ipſi conceſſæ; lex 3 autem pœnalis, qualis eſt hæc, non debet extendi à caſu expreſſo ad alium non expreſſum, præſertim diuerſum, ſicuti ex communi docet Caiet. *ver. Excommunicatio, in princip.* Nauar. *capit.* 27. *numer.* 51. & Rodriq. *queſtion.* 47. *art.* 1. & *queſt.* 48. *artic.* 2. & nos docebamus *ſupra cap.* 16. *dubit.* 24. *ſect.* 3.

Neque

4 Neque obſtat, quod Nauar. *in Comment.* 4. *de Regular. numer.* 62. Filliuc. *tract.* 15. *cap.* 5. *quaſtion.* 7. *num.* 118. Confectius *in priuileg. Ordin. Mendicant. fol. mihi* 147. Villagut *tract. de vſuris quaſt.* 55. *num. vlt.* Bonac. *de clauſ. quaſt.* 5. *punct.* 3. *num.* 1. Quaranta *ver. Monaſteria*, & Lezana *tom.* 1. *cap.* 10 *num.* 9. teſtentur, Pium V. declaraſſe, quod dictus Motus ſuus habeat etiam locum, ſi mulieres non ſub priuilegij prætextu ingredi præſumant; ſicque in S. Pœnitentiaria ex mente Gregorij XIII. obſeruari ſolitum eſſe.

Reſpondetur enim cum Rodriq. *loco ſupra cit.* de iſta declaratione Pij V. & de iſta mente Gregorij XIII. non conſtare authenticè; & S. Pœnitentiariam ſequi opinionem oppoſitam ſatis probabilem, & forſan probabiliorem, non tamen certam, ita vt reddat alteram omninò im-
5 probabilem. Quapropter Suar. rectè *loc. cit. ſect.* 6. ait, nec in communi iure Pontificio, nec in aliis Pontificum decretis inueniri generalem legem prohibentem ingreſſum mulierum in Monaſteria virorum ſub mortali, neque etiam ex natura rei, aut ex ipſa profeſſione eſſe in hoc actu per ſe, & intrinſecam malitiam; & ideo non eſſe hoc peccatum mortale, ſi excludantur circumſtantiæ praui finis, ſcandali, violentiæ, vel iniuriæ Monaſterio illatæ.

6 Conſulantur tamen peculiaria ſtatuta ipſarum Religionum, quæ plerumque iubent, vt ad interiores domus, ſeu habitationes intra Monaſterij, vel Collegij clauſtra mulieres non admittantur; quamuis & hæc eadem ipſarum Religionum ſtatuta non ſemper obligent ſub mortali; indecens tamen ſemper ſit, quod mulieres, etiam ſic ingredientes, admittantur, ſicuti *dubit. ſequenti* dicetur.

7 Obiicies; Mulieres, etiam ſi non ſub priuilegij prætextu ingrediantur, ex conſcientia ſaltem erronea peccant; ergo ex conſcientia ſaltem erronea incurrunt cenſuras.

8 Reſpondetur, tranſeat antecedens; at nego conſequentiam; & diſparitas eſt; quia conſcientia intrinſeca poteſt operanti imponere peccatum, cum illa ſit regula actionum ipſius operantis, non tamen poteſt imponere cenſuram, cum hæc naſcatur tantum à legiſlatore extrinſeco, & iuris poſitiui, non ab intrinſeco.

Inſtabis; ſi operans ex conſcientia erronea putet non adeſſe cenſuram, quamuis adſit, non contrahit cenſuram, ergo, è contra ſi ex conſcientia erronea putet adeſſe cenſuram, quamuis non adſit (vt in caſu noſtro) contrahet cenſuram.

Reſpondetur: concedo antecedens; at nego conſequentiam; & diſparitas eſt; quia fauores
9 ampliantur, odia verò reſtringuntur. Vt omittam, quod in priori caſu cenſura locum non habet; quia non adeſt contumacia vlla operantis; in poſteriori autem nec locum habet, quia non adeſt auctor vllus cenſuræ.

10 Cæterum, eſto Mulieres ingredientes Monaſteria virorum ſine prætextu facultatum, contrahant excommunicationem (quæ eſt communis, & multo probabilior opinio) contrahunt tamen excommunicationem Pij V. non item Gregorij XIII. quia Pius V. ſolum, non item Gregorius XIII. declarauit mentem ſuam eſſe, ſuum Motum loquentem de ingredientibus cū prætextu extēdere etiā ad ingredientes ſine prætextu: cuius Pontificis Motus (ſicut & Motus Gregorij XIII) cum loquatur de ingredi præſumētibus cum prætextu & ſit ſolum per declarationem eiuſdem Pij V. extenſus etiam ad ingredi præſumentes ſine prætextu; conſequens eſt, quod etiam, ſi mulieres ingredientes ſine prætextu contrahant excommunicationem ex vi talis declarationis Pij V. excuſentur tamen ab illa contrahenda, non ſolum, ſi ingrediantur bona fide, ſed etiam ſi ingrediantur culpabiliter cum ignorantia craſſa, & ſupina, quin & forſan etiam affectata; quia ad iſtam excommunicationem contrahendam, ex dictis Motibus requiritur præſumptio, & audacia, & ſic ſcientia legis, atque adeo ſaltem virtualis contemptus legis. Vide Bonacinam *loco cit. punct.* 3. *num.* 1

DVBITATIO LXXVII.

An, & quid veniat nomine virorum Monaſterij, in quo fœminarum ingreſſus, & admiſſio prohibetur?

SVMMARIVM.

1 *Nomine virorum Monaſterij in quod fœminarum ingreſſus, & admiſſio prohibetur probabilius veniunt ſolum quæ ſunt intra Monaſterij ambitum, ſeu ſepta, quæ vna clauſura clauduntur; ita vt pro eodem ſumantur Domus, & Monaſteria.*

2 *Domus, Horti, & Prædia ſeparata, ſeu ſeiuncta, quæ intra clauſuram Monaſterij non ſunt, non veniunt nomine Monaſterij.*

3 *Particula (&) quæ de ſui natura ponitur inter diuerſas res ſignificatas, ſumitur pro (ſeu) quæ ſumitur diſpoſitiuè, & eſt inter nomina diuerſa idem ſignificantia.*

4 *Nomine Virorum Monaſterij licet non veniant Religioſorum Prædia, Domus ruſtica, & Horti à Monaſterio ſeparati, non decet tamen Mulieres nec ad hæc loca ingredi, vel admitti, licet ceſſet prohibitio.*

5 *Nomine Monaſterij non venit Chorus Eccleſiæ Religioſorum.*

6 *Chorus eſt pars Eccleſiæ, nec intra Monaſterij ſepta continetur.*

7 *Nomine Monaſterij veniunt Horti contigui, Nemora & alia loca, ei annexa, quæ Monaſterij muris, ſeu ſeptis cinguntur, maximè ſi per clauſtra Monaſterij ſit ad ipſa ingrediendum. prædicta tamen intellige præciſa conſuetudine in contrarium, ſi alicubi ſit.*

8 *Officinæ interiores dicuntur omnia loca intra Monaſterij ianuam, & clauſuræ ambitum exiſtentia.*

9 *Nomine Monaſterij venit etiam Sacriſtia Eccleſiæ contigua ſolo pariete intermedio eam ab Eccleſia diuidente præciſa tamen conſuetudine in contrarium, ſi alicubi ea ſit.*

10 *Nomine Monaſterij veniunt etiam Prioratus, quos habent Monachi ſancti Benedicti, vel ſancti Bernardi, & ſimiles.*

11 *Nomine Monaſterij non veniunt Religioſorum Domus nondum completæ fabricatæ; ſed fabricari inceptæ.*

12 *Idem dicas de Domibus, Hoſpitiis, vel infirmariis in ciuitate conſtitutis, ad Religioſos tanquam hoſpites ibi excipiendos, vel vt in iis ad valetudinem priſtinam recuperandam incumbant.*

13 *Idem dicas de domibus, vbi in forma Conuentus adhuc non viuitur, nec Eccleſia cum Euchariſtia eſt.*

14 *Limita niſi prædictæ domus aliàs clauſuræ ſubiectæ fuerint, quia quod ea non vigeat eſt Regularium incuria.*

15 *Nomine Monaſterij veniunt Religioſorum domus quæ vulgo reſidentiæ vocantur ſi ea perpetuæ ſint habentes Eccleſiam cum Euchariſtia; ſecus contra.*

16 *Nomine Monaſterij non venit Atrium ſcholarum & ſi ea contigua ſint Collegio Societatis Ieſu.*

17 *Prælati Religioſorum poſſunt deſignare clauſuræ terminos, extra quos Religioſi non poſſint ſine licentia exire.*

18 *Egreſſus nocturnus, & furtiuus è Monaſterio intelligitur coniunctiuè; ita vt non ſufficiat illum eſſe ſolum nocturnum, vel ſolum furtiuum; ſed requiritur vterque ſimul.*

19 *Egreſſus non ſufficit quod ſit in crepuſculis ſtante expreſſione (nocturnum.)*

20 *De noctis eſſentia videtur eſſe omnimodus receſſus lucis.*

21 *Per verbum (furtiuum) requiritur quod ſit ſine licentia ſuperioris, ita vt in tali caſu, quamuis exeat quis videntibus, expectantibus, vel cuſtodiam facientibus aliquibus de Monaſterio, adhuc tamen incidat in caſum reſeruabilem; ſecus ſi ſuperior daret licentiam, quamuis illegitimè.*

21 *Licentia illegitimè data pro nulla habetur.*

22 *Prælatus etiamſi illegitimè exiret, incideret in caſum, ſi alias eſſet reſeruatus à ſuo ſuperiore.*

1 RESPONDETVR, quod (licet venire videantur quæcunque Religioſorum propriæ domus, etiamſi à Monaſterio ſeparatæ, ſeu ſeiunctæ ſint, vt ſunt prædia, domus ruſticæ, ac horti ipſorum, quo recreationis cauſa ſoleant aliquando ſe illi conferre, ex eo quod Motus Pij V. prohibet, *ne dictas domus, & Monaſteria ingredi*, &c. Et dictio copulatiua inter diuerſa ponitur) tamen probabilius dicatur, nomine virorum monaſterij venire ſolum, quæ ſunt intra Monaſterij ambitum, ſeu ſepta, quæ vna clauſura clauduntur, ita vt pro eodem
2 prorſus ſumantur in caſu noſtro domus, & Monaſteria; & ſic non veniant in caſu noſtro domus, horti, & prædia ſeparata, ſeu ſeiuncta, quæ intra clauſuram Monaſterij non ſunt, Nauar. *comment. 4. num. 62. notab. 1. de Regular. & lib. 1. conſil. 66. de Regular. libr. 3. & ſeqq. edit. 1.* Rodriq. *in expoſit. huius Motus num. 1.* Llamas *in Append. §. 12.* Layman *lib. 4. tract. 5. cap. 13. in fin.* Lezana *tom. 1. cap. 10. num. 11.* & Paz *in practica tit. 1. part. 5. cap. 3. num. 32.*

3 Obiicies; Pontifex in hoc ſuo Motu non vtitur particula *ſeu*, quæ ſumitur expoſitiuè, & eſt inter nomina diuerſa idem ſignificantia, ſed vtitur particula, *Et*, quæ ponitur inter diuerſas res ſignificatas, ergo non ſtant hic pro eodem domus, & Monaſteria.

Reſpondetur, quod, licet ly *Et*, ex ſe ſit talis naturæ, vt dicitur in argumento, tamen aliquando, vt eſt in caſu noſtro, ſumitur pro *ſeu*, vel, *ſiue*, vt cum dicitur: Accidens adeſt, & abeſt præter ſubiecti corruptionem: & natura eſt principium motus, & quietis (qua de re Conedus, Gonzalez, & alij, quos citat, & ſequitur Bonacina *de clauſ. quæſt. 5. punct. 1. num. 2.* Comitolus *in Reſponſ. Moral. lib. 7. quæſt. 9. num. 2.* & Diana *part. 2. Miſcell. 3.*) Quapropter nego conſequentiam.

Cæterum, licet nomine virorum Monaſterij
non veniant Religioſorum prædia, domus ruſti- 4
cæ, & horti à Monaſterio ſeparati; ita vt in dicto Motu Pij V. prohibeatur etiam in hæc loca ingreſſus, & admiſſio fœminarum, tamen non decet, illas nec ad hæc loca ingredi, vel admitti, adduot aliqui, etiam ad audiendum ſacrum die feſto, & die feſto, quando alibi non eſt ſacrum. Quod mihi, ſi peculiaris aliqua circumſtantia non obſtet, non probatur; quia cum fœminæ poſſint intra Monaſterij clauſtra, cauſa diuinorum, ingredi, ſicuti dicam *dubit. 78.* multo magis poterunt, vrgente præcepto de Miſſa audienda, ingredi in loca clauſuræ non ſubiecta, ſi peculiaris aliqua circumſtantia non obſtet, vti dicebam.

Petes primò; An nomine Monaſterij veniat
chorus Eccleſiæ Religioſorum. 5

Reſpondetur negatiuè; quia chorus eſt pars
Eccleſiæ, nec intra Monaſterij ſepta continetur. 6
Idque, propter dictam rationem, verum eſt, etiamſi Religioſi ſoleant ibi ſe induere, & præparare ad celebrandum.

Petes ſecundò; An nomine Monaſterij ve-
niant ſaltem horti contigui, nemora, & alia loca 7
ei annexa, quæ Monaſterij muris, ſeu ſeptis cinguntur.

Reſpondetur affirmatiuè; & quidem, ſi per clauſtra Monaſterij ſit ad ipſa ingrediendum, venire conueniunt Doctores. Veniunt etiam (quamuis nonnulli dubitent, vt Rodriq. *in expoſit. dicti Motus Pij V. num. 2.* & Sorbus *in compend. priuileg. Mendicant. ver. ingreſſus Monaſter. Monial. in ſuis Annotat. num. 1.*) ſi ad ipſa per aliam ianuam, ſine clauſtrorum ingreſſu, pateat acceſſus; quia ſunt pars Monaſterij, & ſic cenſentur eſſe intra clauſuram Monaſterij: quod inde confirmatur; quia nomine ſeptorum comprehendit ea Clemens VIII. in decretis ſuper caſ. reſeruand. dum inter tales caſus refert Religioſorum egreſſum extra ſepta Monaſterij; tum quia Moniales, quæ clauſuræ rigoroſæ obſtrictæ ſunt, poſſunt liberè ad illos ſe conferre, ſicuti praxis oſtendit; ergò, &c. Peirinus *tom. 2. de Prælato quæſt. 3. cap. 2. §. 1. num. 39.* Io. Nouarius *in lucerna Regular. ver. clauſura num. 2.* Coriolan. *de caſib. reſeru. quæſt. 2. num. 30.* Bonac. *num. 5.* & Lezana *eod. ver. num. 3. & tom. 1. cap. 10. num. 11.* Excipe, niſi alicubi ſit conſuetudo in contrarium, ad opus ruſticum aliquod neceſſarium ibi peragendum, vt mox infra quid ſimile de ſacriſtia dicetur.

Obiicies Innocentius IV. & Nicolaus III. declararunt, nomine Monialium S. Claræ Monaſterij (in quod Fratribus Minoribus ſua Regula ingreſſum prohibet) comprehendi ſolum dormitoria, clauſtra, & officinas interiores, ergo.

Reſpondetur, Pontifices illos per officinas in- 8
teriores intellexiſſe omnia loca intra Monaſterij ianuam

ianoam, & clauſuræ ambitum exiſtentia, & ſic
etiam hortos, vt pote qui recreationi Monia-
lium, & Religioſorum manentium intra clauſu-
ram deſeruiunt; quod inde patet; quia Grego-
rius XIII. in ſuo Motu proprio, *Vbi gratia* (in
quo ingreſſum etiam fœminarum prætextu pri-
uilegij in Monaſteria virorum prohibet) ait, ne
io Monaſteria, domus, & loca ſua (puta conti-
gua, non item à Monaſterio ſeiuncto, ſicuti di-
cebam) ingrediantur.

9 Petes tertiò, An veniat etiam ſacriſtia Eccleſiæ
contigua, ſolo pariete intermedio eam ab Eccle-
ſia diuidente?

Reſpondetur ſimiliter affirmatiuè; & quidem,
ſi per clauſtra Monaſterij tantum ſit ad ipſam in-
grediendum, venire non eſt difficultas apud Do-
ctores. Venit etiam (quamuis nonnulli dubi-
tent, vt Sorbus *loco ſuprà cit. num.* 14.) ſi ad ipſam
etiam per aliam portam ſine clauſtrorum ingreſ-
ſu pateat acceſſus; quia ſacriſtia illo medio parie-
te diſiuncta ab Eccleſia, non eſt pars Eccleſiæ, ſi-
cuti ſunt ſacella Eccleſiæ; Doctores, quos citat,
& ſequitur Sanchez *de matrim. lib.* 7. *diſput.* 15.
num. 31. *&* 34. conſequenter eſt pars Monaſterij;
quapropter etiam in tali caſu ſub clauſura com-
prehendi ſacriſtiam, declarauit S. Congregatio
Cardinalium, teſte Coriolano *de caſib. reſer. part.* 2.
quæſt. 4. *n.* 31. Quamuis ſi conſuetudo ſit, vt fœ-
minæ ſacriſtiam talem ingrediantur, v.g. ad Con-
feſſiones ibi faciendas, non ſit conſuetudo talis
damnanda, cum res hæc (verum ſcilicet ſacriſtia
in tali caſu ſit pars Monaſterij, & ſic comprehen-
datur ſub clauſura) non ſit certa, ſed ſub vario iu-
dicio Doctorum, vti notant Rodriq. Lezana, &
Layman in locis ſuprà cit. Videri etiam poterit
Bonacina *quæſt.* 5. *punct.* 1. *num.* 4. qui rectè ſubdit,
quod ſacriſtia, ad quam non eſt aditus per Mo-
naſterij clauſtra, ſed ſolum per Eccleſiam, non ſit
ſubiecta clauſuræ; quia io tali caſu ſacriſtia, ſi
non eſt pars Eccleſiæ, neque eſt pars Monaſte-
rij, cum intra Monaſterij ambitum non conti-
neatur.

10 Petes quartò, An veniant Prioratus, quos ha-
bent Monachi S. Benedicti, vel S. Bernardi, &
ſimiles?

Reſpondetur affirmatiuè; quia tales Prioratus
ſunt verè Monaſteria, & clauſuram habent.
Llamas *in Append.* §. 12. *verſ. circa quam pri-
mò aduertimus*, & Lezana *tom.* 1. *capit.* 10.
num. 11.

11 Petes quintò, An veniant Religioſorum do-
mus, nondum completè fabricatæ, ſed fabricari
incœptæ?

Reſpondetur negatiuè; quia cum nondum
conuentus ad ibi degendum fuerit introductus,
ſed ſolum aliqui Religioſi ibi inhabitent pro fa-
bricæ totius ſeruitio, non cenſentur tales Reli-
gioſorum domus eſſe Monaſteria, ſeu Conuentus;
Sorbus *loc. cit. num.* 11. & Lezana *tom.* 3. *cap.* 10.
num. 11. Ideo dicas de domibus, hoſpitiis, vel
12 infirmariis in ciuitate conſtitutis, ad Religioſos,
tanquam hoſpites, ibi excipiendos, vel vt in iis
ad valetudinem priſtinam recuperandam atten-
dere poſſint; quia nec Conuentum, nec Eccle-
13 ſiam habent. Idemque dicas de domibus, vbi in
forma Conuentus, ſeu Collegij adhuc non viui-
tur, nec Eccleſia cum Euchariſtia inſtar aliarum
domuum, ſeu Conuentuum eſt; quia tales do-
mus potius videntur habere rationem hoſpitij,
quàm Conuentus. Quod tamen limitarem, niſi 14
huiuſmodi domus alias clauſuræ ſubiectæ fuerint;
quia tunc clauſuræ eas ſubiectas eſſe arbitror;
quamuis de præſenti, incuria Religioſorum ibi
inhabitantium, in forma Conuentus in illis non
viuatur. Naldus *in ſum. ver. clauſura, numer.* 1.
& Lezana *eod. ver. num.* 3. *&* *cit. cap.* 10. *num.* 11.
Videri etiam poterit Quaranta *ver. Monaſterium*,
Coriolanus *de caſibus reſeru. part.* 2. *caſ.* 3. *quæſt.* 2.
num. 29. & Bonac. *loc. cit. num.* 5. qui referunt,
ſic declaraſſe in dictis caſibus S. Congregationem
Cardinalium.

Petes ſextò; An veniant Religioſorum domus, 15
quæ vulgo Reſidentiæ vocantur?

Reſpondetur, ſi Religioſi in Reſidentia iſta
tanquam in priuata domo, ad tempus ſint, non
cenſetur ea habere clauſtrum, ſeu clauſuram: ſe-
cus, ſi ſit reſidentia perpetua habens Eccleſiam
cum Euchariſtia; quia in priori caſu reputatur
tanquam priuata hoſpitij domus, in poſteriori au-
tem eſt omnino inſtar domorum aliarum Religio-
nis; Doctores *ſuprà cit.*

Petes ſeptimò; An veniat atrium ſchola- 16
rum, etſi hæ contiguæ ſint Collegio Societatis
Iesv?

Reſpondetur negatiuè; quia cum dictum
atrium ita pateat ſecularibus, vt ingreſſus illuc
nemini prohibeatur, ſedes ianitoris ibi non ſit,
ad clauſuram ſeruandam, cenſetur eſſe extra clau-
ſtrum ſeu clauſuram Monaſterij; ita vt clauſu-
ra cenſeatur incipere ab ea porta, in qua Iani-
tor ſedet ad dictam clauſuram ſeruandam; de-
decet tamen adhuc, intra dictum atrium fœ-
minas ingredi & admitti; & ſic praxis locum
habet.

Cæterum, deſignare clauſuræ terminos, extra 17
quos Religioſi non poſſint ſine licentia exire,
ſpectat ad Prælatos ipſorum; quia hi ſunt ordina-
rij iudices, & Paſtores ipſorum.

Quomodo autem intelligendus ſit nocturnus, 18
& furtiuus è Monaſterio egreſſus, qui eſt caſus re-
ſeruabilis in Religionibus, ex dictis decretis Cle-
mentis V. ſuper caſus reſeruatos?

Reſpondetur, intelligendum eſſe coniunctiuè,
ita vt non ſufficiat, illum eſſe ſolum nocturnum
vel ſolum furtiuum, ſed requiri eſſe nocturnum,
& furtiuum ſimul, Suar. *de Relig. tract.* 8. *lib.* 2.
cap. 18. *num.* 5. Naldus *ver. clauſura*, §. *dummodo
tamen*; & patet; quia Pontifex ibi vtitur parti-
cula *Et*.

Cum autem Pontifex ibidem dicat *nocturnum*, 19
& ſimus in odioſis, non ſufficit, quod egreſſus
ſit in crepuſculis; quia in illis non eſt nox, de
cuius eſſentia videtur eſſe omnimodos receſſus 20
lucis ſolis; Peirinus *tom.* 2. *de Prælato quæſt.* 3.
cap. 2. §. 1. *num.* 40.

Et cum dicat *furtiuum*, requiritur, quod ſit 21
ſine licentia ſuperioris, ita vt in tali caſu, quam-
uis exeat quis videntibus, expectantibus vel cu-
ſtodiam facientibus aliquibus ſociis de Monaſte-
rio adhuc tamen incidat in caſum reſeruabilem,
Peirinus *loco ſuprà cit.* Secus ſi ſuperior daret li-
centiam, quamuis illegitimè; quia tunc, licet
egreſſus eſſet illegitimus, & ſic illicitus, non
tamen eſſet furtiuus; Peirinus *ibid.* Et ſi oppoſi-
tum non improbabiliter ſentiat Suarez *loco ſuprà
cit. numer.* 5. ex eo, quia cum licentia illegitimè 22
data pro nulla habeatur, idem eſſet, ac ſi quis
exiret ſine licentia, atque adeo furtiuè; quapro-

pter etiamſi ipſe Prælatus exiret illegitimè, incideret in caſum, ſi aliàs eſſet reſeruatus à ſuo ſuperiore; quia & talis egreſſus, vt pote contra voluntatem Religionis, Regulæ, & Superiorum, cenſeretur etiam eſſe ſine licentia, atque adeo & furtiuus; Suarez *ibid.* & videri poterit Molfeſius *in ſumm. tom. 1. tractat. 7. cap. 25. numer. 16. & ſeqaentib.* & Longus *de caſib. reſern. part. 2. caſ. 3.*

DVBITATIO LXXVIII.

An in quibuſdam caſibus licitus ſit ingreſſus, & admiſſio fœminarum in Monaſteria virorum?

SVMMARIVM.

1 *Ingreſſus mulierum in Monaſteria virorum licitus eſt ſi adſit priuilegium poſt motum Pij V. & Gregorij XIII. obtentum.*

2 *Inferior ſummo Pontifice, non poteſt hoc priuilegium concedere.*

3 *Priuilegia obtenta prius reuocantur motibus Pij V. & Gregorij XIII.*

4 *Fœminæ minores ſeptennio.*

5 *Imperatrices, Reginæ, vel ipſarum filiæ.*

6 *Fœminæ fundatrices, ſi in aliquibus ordinibus ſit conſuetudo eas admittendi.*

7 *Fœminæ valde illuſtres ſi in aliquibus locis ſit conſuetudo, quod admittantur.*

8 *Fœminæ ſi conſuetudo ſit, quod ſacriſtiam Eccleſiæ contiguam intra parietem clauſtri ingrediantur.*

9 *Reſidentia Religioſorum tanquam priuata eorum domus.*

10 *Conſuetudo, quod Monaſteria habeant mulieres coquas honeſtas, & nullo modo ſuſpectas præciſo populi ſcandalo.*

11 *Si mulier ingrediatur cauſa medendi Religioſo infirmo.*

12 *Item ſi præter fœminam non ſit in oppido, qui certo morbi generi mederi nouerit, v.g. qui oſſa accommodare ſciat.*

13 *Item ſi iudicio medicorum infirmus indigeat lactari à fœmina; & hic in dictis caſibus non poſſit a clauſtro tutò amoueri.*

14 *Præceptum de clauſura ſeruanda, vt pote poſitiuum non obligat cum tanto incommodo, & cum tanta neceſſitate.*

15 *Mulieres cum reliquo populo admitti poſſunt intra Monaſterij ſepta ad diuina officia; ſecus ſi Religioſi ſoli priuatim in clauſtro id efficiant, & quæ diuina officia ſint vide diffuſius.*

16 *Fœmina licitè ingredi poteſt etiam ſi nouerit à Prælato inſtitui proceſſionem, ad hoc vt ipſa, & aliæ ingredi queant, quamuis fieri poſſit vt peccet ratione finis praui.*

17 *Prælati Religionum non poſſunt ad libitum proceſſionem extraordinariam intra clauſtra inſtituere, ad finem vt mulieres illuc licitè ingrediantur.*

18 *Mulieribus ingredi clauſtra, & illuc admitti veſperi non licet nec quando proceſſio eſt iam celebrata præciſa modica mora.*

19 *Prælati Religionum proceſſionem eo fine inſtituentes ad libitum, vt ea occaſione mulieres licitè poſſint Monaſterium ingredi, peccant tantum abuſu poteſtatis.*

20 *Nomine alterius officij intelliguntur alia officia pia, vt habitus ſuſceptio, vel profeſſionis emiſſio, Prædicatio in clauſtro, ſolemnis benedictio candelarum, oliuarum, & his ſimilia.*

21 *Concluſiones Theologiæ, vel aliqua repræſentatio non veniunt nomine alterius officij.*

22 *Mulieres in Monaſterij clauſtra ingredientes poſſunt etiam in locum, quem De profundis appellant ingredi, quando talis locus eſt coniunctus clauſtro.*

23 *Fœminæ quæ non tantum ratione proceſſionis ingrediuntur, ſed ex peruerſo fine, non incurrunt pœnas latas à Pontifice contra Bonaciaam, etiam ſi ibi exterius aliquod peccatum committant.*

24 *Ingrediens Monialium Monaſterium in caſu vrgenti ex legitima cauſa non incurrit pœnas etiam ſi ad fornicandum ingrediatur, quin & de facto ibi fornicetur.*

25 *Mulieres ex prædictis cauſis ingredientes tenentur his officiis completis ſtatim egredi, non quidem ſtatim phyſicè, ſed moraliter.*

26 *Religioſus incurrit pœnas, ſi finitis dictis officiis cauſa eſt, vt ibi fœminæ ingreſſæ diu commorentur; ſecus tamen dic de fœminis diu ibi dicta occaſione commorantibus.*

27 *Mulieres ſi officinas Monaſterij interiores ingrediantur incurrunt pœnas, quia priuilegium ingrediendi eſt limitatè conceſſum; contrarium autem non eſt improbabile.*

28 *Mulieres nullius facultatis, aut priuilegij prætextu ingredientes, & Religioſi mulieres has admittentes an peccent mortaliter, & pœnas ac cenſuras incurrant, dictum eſt dubit. 76.*

29 *Priuilegium Pontificis fœminis ad ingrediendum Monaſteria virorum conceſſum non ſuffragatur quando Monaſteria ſuis ſtatutis ingreſſum prohibent, & dictum Priuilegium non haberet clauſulas derogatorias.*

30 *Mulieres virtute cuiuſcumque priuilegij Pontificij iuſtum eſt non admittere, ſi illud de prohibitione Regulæ mentionem non faciat, & talis prohibitio ſit ſub Regula.*

31 *Mulieres virtute talis priuilegij ingredientes, & Religioſi ipſas admittentes contrahunt cenſuras, niſi ignorantia excuſentur.*

RESPONDETVR affirmatiuè; primò, ſi adſit ſummi Pontificis priuilegium poſt Motum Pij V. & Gregorij XIII. obtentum; quia cum ingreſſus fœminarum in Monaſteria virorum iure Pontificio ſic interdictus, conſequens eſt, quod priuilegio ſummi Pontificis, præciſis circumſtantiis, extrinſecis, fiat licitus, quandoquidem eius eſt legem relaxare, cuius eſt condere. 1

Dixi, *priuilegio ſummi Pontificis*; quia inferior ſummo Pontifice (cum non poſſit inferior Superioris legem relaxare) non poteſt hoc priuilegium concedere. 2

Dixi

Digitized by Google

3 Dixi *poſt Motum Pij V. Gregorij XIII. obtentum*; quia priuilegia prius obtenta reuocantur prædictis Motibus.

4 Secundò, ſi fœminæ propter minorem ætatem, ſeptennij circiter, vſum rationis non habeant; cum harum ingreſſus, & admiſſio nullibi prohibeatur, ſicuti dicebam *dubit.*72.

5 Tertiò, ſi ſint imperatrices, Reginæ, vel ipſarum filiæ; cum & harum ingreſſus, & admiſſio nullibi etiam prohibeatur, ſicuti dicebam *dubit.*73.

6 Quartò, ſi in aliquibus Ordinibus ſit conſuetudo, quod admittantur fœminæ fundatrices, ſicuti dicebam *dubit.*74.

7 Quintò, ſi in aliquibus locis ſit priuilegium, quod admittantur fœminæ valde illuſtres quibus caſibus neceſſarius, & decens eis mulierum comitatus etiam permittitur, iuxta ea, quæ dicebam *cit. dubit.*73. *in fine.*

8 Sextò, ſi conſuetudo ſit, quod fœminæ ſacriſtiam Eccleſiæ contignam intra parietem clauſtri (v.g. ad faciendas confeſſiones) vel ad hortos Monaſterio contiguos (v.g. ad opus ruſticum aliquod neceſſarium ibi faciendum) ingrediantur; ſicuti dicebam *dubit.*76.

9 Septimò, ſi Religioſi ſint in reſidentia, tanquam in priuata domo, ad tempus; quia tunc in eam mulieres ingredi, & admitti poſſunt, ſicuti dicebam *cit. dubit.*76.

10 Octauo, ſi ſit conſuetudo, quod Religioſi extra Monaſterij clauſtra ſinguli habitantes, habeant mulieres coquas honeſtas, & nullo modo ſuſpectas; ſicuti notauit Nauar. *Comment. 4. de Regular. num.* 63. & Rodriq. *tom.* 1. *qq. Regular. quæſt.*48 *art.* 3. quatenus aiunt, ſuſtineri poſſe (cum nullus ſit textus id interdicens) quod liceat mulieri honeſtæ, & non ſuſpectæ ingredi domum Regularis canonici, non habitantis intra clauſtra Conuentus, licet domus illa Monaſterio contigua ſit.

Qua eadem ratione ſuſtineri poterit conſuetudo quorundam Monaſteriorum, in quibus mulieres honeſtæ, & nullo modo ſuſpectæ admittuntur ad Abbatis, vel Præpoſiti Regularis domum, quæ ſeiuncta eſt à clauſtro Conuentus, & ad vnius Abbatis, vel Præpoſiti Regularis, eiuſque officialium vſum deputata; dummodo res ſine ſcandalo, querela, & ſpecie vel ſuſpicione mali ſit; quia ſi, conſideratis circunſtantiis, periculum ſcandali, vel offenſionis in populo ſubeſſe videtur, ad loci Ordinarium (cui Monaſterium ſubiectum eſt) & ad delegatum ſedis Apoſtolicæ, in primis verò ad ipſos Ordinum Religioſorum Prælatos, & conſtitutos viſitatores ſpectabit, talem conſuetudinem tollere, atque ſtatuere, quod mulieres intra Monaſterij ſepta, ſeu muros non admittantur, ſed in externa domo, ſi opus ſit (quod eſt decentius) hoſpitalitatis beneficia recipiant.

11 Nono, ſi mulier ingrediatur cauſa medendi Religioſo infirmo, inſtante neceſſitate; v. g. ſi tam multi infirmi ſint, vt Religioſi non ſufficiant ad miniſtrandum, & ſeculares ad hoc officium præſtandum ingredi nolint. Item ſi præter fœminam non ſit in oppido, qui certo morbi ge-
12 neri mederi nouerit, v. g. qui oſſa, vt brachia, vel crura accommodare ſciat. Item ſi iudicio me-
13 dicorum infirmus indigeat lactari à fœmina, & hic in dictis caſibus non poſſit è clauſtro tutò amoueri; quia præceptum de ſeruanda clauſu- 14
ra, vt pote poſitiuum, non obligat in tanta neceſſitate cum tanto incommodo. Vide Rodriq. *tom.*1. *qq. Regul. quæſt.*46. *art.*7. *ad fin.* Lezanam *tom.*1. *cap.*10. *n.*10. Bonacinam *quæſt.* 5. *punct.*4. *num.*5. & Sorbum *ver. ingreſſus Monaſter. Monial. num.* 6.

Decimò, admitti poſſunt mulieres cum reli- 15
quo populo intra Monaſterij ſepta ad diuina officia (dum v. g. ibi perſoluuntur horæ Canonicæ, vel dicitur officium B. Virginis, defunctorum, &c. quæ tamen diuina officia ſint communia, ad quæ alij admitti ſolent; ſecus, ſi Religioſi aliqui priuatim in clauſtro id efficiant) & ad Eccleſiaſticam ſepulturam (dum v. g. ibi aliquis ſepelitur, vel anniuerſaria celebrantur, vel ſuffragia pro mortuis fiunt, &c. Rodriq. *loc. cit. quæſt.* 48. *artic.* 3. & *in Expoſit. cit. Motus Pij V. num.*15. Quaranta *ver. Monaſteria, & Conuentus, num.*6. & Lezana *tom.*1. *cap.*10. *num.*12. *ex Bulla Pij V.* quæ incipit: *Decet Romanum Pontificem*; vbi Pius V. expreſsè concedit, cauſa proceſſionis (dum ſcilicet Religioſi proceſſionem per clauſtra faciunt, vel Euchariſtiam ſolemniter & publicè ad infirmum, vel ad alium finem deferunt, vigiliæ, Miſſæ, funeris alicuius defuncti, vel alterius cuiuſuis officij intra Monaſteriorum clauſtra celebrati, licere fœminis in clauſtra, & in ea Religioſorum loca (dum hæc celebrantur) ingredi, dummodo in officinas internas non admittantur (quæ eadem limitatio locum habet in omnibus caſibus ſequentibus) & vbi expreſsè etiam concedit, fœminis licere in eadem dicta loca, exceptis prædictis officinis internis, ingredi, quando in Eccleſia Monaſterij prædicatur, vel ob aliam quamcunque cauſam tantus eſt populi concurſus, vt nequeant mulieres in Eccleſiam aliter, quàm per clauſtrum, vel alia Religioſorum loca ingredi, vel ex ea egredi, dummodo recto tramite ad portam qua de Monaſterio exitur, tendant, & recto tramite ad Eccleſiam procedant. Circa quam conceſſionem.

Petes primò, An fœmina, quæ nouit proceſſio- 16
nem extraordinariam à Prælato Religioſorum inſtitui ad hoc vt ipſa, & aliæ ingredi queant, licitè ingredi poſſit?

Reſpondetur affirmatiuè; quia iure ſuo vtitur; tum quia vbi ius non diſtinguit, neque nos diſtinguere debemus, quamuis fieri poſſit, vt peccet ratione finis praui vel alterius prauæ circunſtantiæ; vt ſi cooperetur peccato prædicti Prælati Religioſorum.

Petes ſecundò, An Prælati Religionum poſſint 17
ad libitum proceſſionem extraordinariam intra clauſtra inſtituere, ad finem, vt mulieres illuc licitè ingredi, & admitti poſſint?

Reſpondetur negatiuè; quiapropter ſi id efficiant, peccant; quia hæc conceſſio Pij V. eſt, vt ſcrupuli vitentur, concedaturque ingreſſus rationi conſonus, & non ad clauſuram relaxandam; Sorbus *num.* 7. Lezana *loco ſuprà cit.* & Rodriq. *citat. quæſt.* 48. *art.* 3. & *in Expoſit. dicti Motus, numer.* 16. qui rectè ſubdit, *numer.* 20. non licere mulieribus ingredi clauſtra, & illuc
admitti, veſperi verbi gratia (quando proceſſio 18
non celebratur, ſed celebrata eſt mane) vel è contra; quia cum tunc non celebretur, ceſſat cauſa permiſſionis ingreſſus, & admiſſionis; niſi in hoc ſit modica mora; quia cum ſimus in moralibus, moraliter

moraliter procedendum eſt, & parum pro nihilo reputatur.

19 Cæterum Prælati Religionum proceſſionem ad libitum inſtituentes, vt ea occaſione mulieres licitè poſſint Monaſterium ingredi, peccant tantum abuſu poteſtatis (quapropter quidem digni ſunt pœna) non tamen peccant (quamuis alij contrarium ſentiant) contra conſtitutiones Pontificias, ita vt earum pœnis afficiantur; quia in tali caſu non admittunt mulieres illicitè ingredientes at quoties fœminæ licitè ingrediuntur (quia ſcilicet ius habent ingrediendi) non peccant Religioſi contra Pontificum iura, ſi eas tunc admittant, Doctores, quos citat, & ſequitur Coriolanus *p. x. caſu 3. num. 34.*

20 Petes tertiò, quidnam intelligatur nomine alterius officij?

Reſpondetur, intelligi alia officia pia, vt ſi quis intra clauſtrum admittatur ad ſuſcipiendum habitum (quamuis quoad hoc non conſentiant Peirinus, Bonacina, & Lezana in locis infra citandis) vel ad emittendam profeſſionem, vel ſi in clauſtro prædicetur, vel fiat ſolemnis benedictio candelarum, aut oliuarum, vel fiat adoratio crucis cum adorationibus ab Eccleſia inſtitutis, vel fiat alia ſimilis cæremonia quæ ſolemniter ſit ex inſtitutione Chriſti, aut Eccleſiæ, vel ſolem-
21 niter cantetur Epiſtola aut Euangelium; vel fiat lotio pedum in die Cœnæ: nam hæc etiam cæremonia in tali die fit ex inſtitutione Chriſti & Eccleſiæ. Non item, ſi ibi defendantur Concluſiones Theologicæ, vel fiat pia aliqua repræſentatio; quia hæc non numerantur inter officia eia pia. Vide Sorbum *numer. 7.* Peirinum *tom. 1. priuileg. Minim. in Conſtitut. 6. Iulij II. num. 14.* Bonacinam *de clauſ. quæſt. 5. punct. 4 numer. 10.* Lezanam *tom. 1. capit. 10. numer. 12.* & Rodriq.
22 *quæſt. 48. art. x. & in expoſit. Motus Pij V.* vbi rectè ſubdit, mulieres in Monaſterij clauſtra ingredientes, poſſe etiam in locum (quem De profundis appellant) ingredi, quando talis locus eſt commoctus clauſtro, & ita patens, ac ſunt ſacella clauſtri; ſecùs, ſi portam habeat; quia tunc reputatur interior Monaſterij officina.

Quapropter poterunt mulieres illuc admitti ad audiendum ſacrum, quod intra clauſtri ſacellum fit ob alicuius perſonæ potentis deuotionem, vel ob quamcunque aliam cauſam; quia tunc celebratur ibi diuinum officium.

23 Petes quartò, An contrauenient prohibitioni Pontificum, & conſequenter incurrant pœnas fœminæ tempore proceſſionum, vel officiorum (quæ in clauſtro celebrantur) ingredientes, ſi non tam ex hoc, quàm ex alio peruerſo fine ingrediantur?

Reſpondetur contra Bonacinam *cit. punct. 4. in fine*, negatiuè; idque etiam ſi ibi exterius aliquod peccatum committant; quia tunc temporis non eſt eis ingreſſus interdictus, ſed conceſſus, quamuis aliunde ſit malus: & pœnæ ſtatuuntur ingreſſui interdicto, non licito. Quid
24 ſimile dicebam *dubit. 5 x.* quod ſcilicet ingrediens Monialium Monaſterium in caſu vrgenti ex legitima cauſa, non incurrat pœnas, etiamſi ad fornicandum ingrediatur, quin, & de facto ibi fornicetur. Idemque ibi dicebam etiam de admittentibus. Vide Sorbum *num. x5.* & Rodriq. in *locis ſuprà cit.*

25 Petes quintò, An mulieres ex prædictis cauſis ingredientes teneantur, his officiis completis, ſtatim egredi?

Reſpondetur affirmatiuè, non quidem ſtatim phyſicè, ſed, cum ſimus in moralibus, ſtatim moraliter; ſicuti de ingreſſu in Monaſteria Monialium dicebam *cit. dub. 5 x.* & docet Bonacin. *dict. punct. 4. num. 15.* & Rodriq. *quæſt. 48. art. x. in fin.* & in *Expoſit. cit. Motus Pij V. num. 19.* vbi 26
tamen ſubdit, quod Religioſus incurrat pœnas, ſi, finitis dictis officiis, cauſa ſit, vt ibi fœminæ ingreſſæ diu commorentur (quod etiam docet de ipſis fœminis diu ibi commorantibus) ſed minus rectè; quia (ſicuti dicebam *dict. dubit. 5 x.*) hæ pœnæ non imponuntur moram trahenti, ſed ſine iuſta cauſa, & ſine licentia ſuperioris ingredienti: quapropter in noſtro caſu pœnæ non incurruntur;

Secus, dicendum ſi mulieres officinas Mona- 27
ſterij interiores ingrediantur; quia Pontifex tantum ad clauſtrum, & ad loca (vbi celebrantur officia) concedit eis licentiam ingreſſus, explicitè prohibendo eiſdem ingreſſum ad officinas interiores.

Etſi contrarium ſit etiam probabile ex eo, quia dici poteſt, quod mulieres in tali caſu non dicantur propriè ingredi Monaſterium, ſed immorari in Monaſterio, vel ambulare, percurrere, & viſitare loca Monaſterij: quapropter licet tenera mulieres in tali caſu peccēt contra clauſuram, vlterios procedendo, non tamen afficiuntur excommunicatione lata contra mulieres ingredientes; quia non propriè dicuntur ingredi Monaſterium, ſed perluſtrare Monaſterium; at excommunicatio propriè fertur in fœminas ingredientes, non verò in immorantes, vel vlterius progredientes.

His tamen non obſtantibus, quod dixi, eſt probabilius, non ſolum quoad mulieres ingredientes, ſed etiam quoad Religioſos mulieres tales comitantes; quia ex Motu Pij V. *Regularium perſonarum*; excommunicatione, & aliis pœnis afficiuntur Religioſi non ſolum fœminas introducentes, ſed etiam admittentes, at Religioſi, qui fœminas comitantur ad eum Monaſterij locum (ad quem prædictis fœminis non licet accedere) dicuntur fœminas admittere; ergo, &c. Bonacina, & Rodriq. *in locis ſuprà cit.*

Petes ſextò, An mulieres nullius facultatis, ſeu 28
priuilegij prætextu ingredientes, & Religioſi mulieres has admittentes, peccent mortaliter, & pœnas, ac cenſuras incurrant?

Reſpondetur, de hac re ſatis dixi *dubitatione 76.*

Cæterum, priuilegium Poorificis fœminis ad 29
ingrediendum Monaſteria virorum conceſſum, non ſuffragatur, quando Monaſteria virorum conceſſum, non ſuffragatur, quando Monaſteria ſuis ſtatutis ingreſſum prohiberent, & dictum priuilegium nullam derogationis talium ſtatutorum mentionem faceret; quia vt his ſtatutis cenſeatur derogati, ſpecialis mentio requiritur; *cap. 1. de Conſtit. in 6.* vbi ea redditur ratio; quia, cum res eſt quid facti, præſumitur Pontifex eam ignorare; & docent Rodriq. *in ſumm. tom. 1. cap. 60. num. 6. edit. x.* Bonacin. *de clauſ. quæſt. 5. punct. 4. num. x.* & Paſſarellus *in Compendio priuileg. Fratrum Minim. cap 9.* qui propterea rectè ſubdunt, iuſtum eſſe, qood in aliquibus Religionibus ſtatutum eſt, non poſſe mulieres virtute cuiuſcunque

cunque priuilegij Pontificij, ſi illud de prohibitione Regulæ mentionem non faciat, ad in-
31 greſſum ſuorum Monaſteriorum admitti: quapropter mulieres virtute talis priuilegij ingredientes, & Religioſi ipſas admittentes, contrahent (niſi ignorantia excuſantur) pœnas, & cenſuras prædictas; quia cum talis facultas ſit nulla, perinde eſt, ac ſi abſque licentia ingrederentur, & admitterentur.

DVBITATIO LXXIX.

An, & quas pœnas contrahant mulieres illicitè in virorum Monaſteria ingredientes? Vbi etiam de Religioſis illas ſic ingredientes admittentibus.

SVMMARIVM.

1 *Mulieres ingredientes virorum Monaſteria ex motu Pij V. contrahunt excommunicationem Papæ reſeruatam.*

2 *Ignorantia quamuis craſſa, & ſupina, quin & forſan affectata excuſat à cenſuris ſic ingredientes.*

3 *Religioſi prædictas mulieres in ſua Monaſteria admittentes ex motu Pij V. ſuſpenduntur à diuinis, & incurrunt officiorum priuationem. & ad illa in poſterum obtinenda inhabilitatem ipſo facto.*

4 *Motus Gregorij XIII. excedit motum Pij V. quia vltra recenſita in dicto motu, ſtatuit priuationem beneficiorum, & inhabilitatis ad illa, & excommunicationem Pontificis reſeruatam, nec petit in admittentibus præſumptionem. Vide alias differentias dictorum motuum.*

5 *Pœnæ recenſitæ in dictis motibus contrahuntur à Religioſis ſi permittant fœminas ingredi prætextu facultatum.*

6 *Nomine officiorum, quibus priuantur, & ad illa inhabiles redduntur, & quid nomine admiſſionis intelligatur vide ibi.*

1 RESPONDETVR, Pius V. in dicto ſuo Motu, qui incipit, *Regularium perſonarum*, ſtatuit in mulieres Monaſteria virorum ingredi audentes excommunicationem ſibi reſeruatam, ibi: *Ingredi audeant*; quo eodem verbo vtitur Gregorius XIII. in ſuo Motu,
2 qui incipit, Vbi gratiæ; quapropter ignorantia, quamuis craſſa, & ſupina, quin & forſan affectata, excuſabit à cenſuris ſic ingredientes, iuxta ea, quæ dicebam *dubit.* 59. Item Pius V. in eodem
3 ſuo Motu ſtatuit in Religioſos prædictas mulieres in ſua monaſteria admittentes ſuſpenſionem à diuinis, priuationem officiorum, & ad illa in poſterum obtinenda inhabilitatem ipſo facto ſine alia declaratione contrahendas, ibi: *Ipſis verò Monaſteriorum, & Conuentuum Abbatibus, Præpoſitis, Prioribus, & aliis Præſidentibus, quocumque nomine vocentur, & eorum Monachis, Canonicis, & fratribus, ſiue mendicantibus, ſiue non mendicantibus, ſub priuationis officiorum, quæ in præſenti obtinent, & inhabilitatis in poſterum ad illa, & alia omnia, & ſuſpenſionis à diuinis ipſo facto ſine alia declaratione incurrendis pœnis, ne eas introducere, admittereve præſumant.*

Ex quibus patet, quod Motus Gregorij XIII. 4
(de quo dicebam *dubit.* 54. *& ſeqq.*) excedit Motum Pij V. quia ille præter pœnam priuationis officiorum, & inhabilitatis ad illa ſtatutam à Pio V. contra Religioſos fœminas in Monaſteria virorum ingredi permittentes, ſtatuit etiam priuationem beneficiorum, & inhabilitatis ad illa, & excommunicationem Pontifici reſeruatam, nec petit in admittentibus præſumptionem, ſicuti dicebam *cit. dubit.* 59. & iis pœnis afficit eos, qui viros, ac fœminas ingredi faciunt, vel permittunt in Monaſteria Monialium, vel fœminas in Monaſteria virorum. At motus Pij V. non ſtatuit pœnas priuationis beneficiorum, & inhabilitatis ad illa, ſed ſolum officiorum. Item petit præſumptionem in admittentibus. Item ſolum loquitur de admittentibus fœminas in Monaſteria virorum. At exceditur; quia dictus Motus Gregorij XIII. comprehendit ſolum Prælatos facientes, vel permittentes ingredi, ſicuti dicebam *dubit.* 61. & comprehendit ſolum eos, qui admittunt virtute facultatum ingredientibus conceſſarum ſicuti dicebam *dubit.* 58. nec imponit ſuſpenſionem à diuinis in facientes, vel permittentes ingredi; Motus verò Pij V. intelligitur (ſaltem ſecundum communiorem, & probabiliorem Doctorum opinionem) de facientibus, vel permittentibus ingredi fœminas in Monaſteria virorum, quamuis nullius facultatis, ſeu priuilegij prætextu ingrediantur, ſicuti dicebam *dubit.* 76. Item præter pœnam priuationis officiorum, & inhabilitatis ad illa ſtatuit in admittentes, vel facientes ingredi ſuſpenſionem à diuinis, ſiue hi ſint Prælati, ſiue quicunque alij Religioſi; ſicuti conſtat ex eius verbis iam ſupra relatis.

Quapropter, quod probabile putat, & in S. Pœnitentiaria vſu receptum eſſe, teſtatus Fillinc. *tract.* 15. *cap.* 5. *quæſt.* 7. *numer.* 119. (nempe Religioſos, qui fœminas in Monaſteria intromittere, vel admittere præſumunt, etiamſi fœminæ ſine prætextu facultatum ingrediantur, incurrere ipſo facto, non ſolum ſuſpenſionem à diuinis, priuationem officiorum, inhabilitatem ad illa, & alia in poſterum obtinenda, iuxta dictum Motum Pij V. *Regularium perſonarum*, ſed etiam
excommunicationem Pontifici reſeruatam iuxta 5
cit. Motum Gregorij XIII. *Vbi gratiæ*) id intelligendum eſt ſi Religioſi permittant fœminas ingredi prætextu facultatum, ſicuti *cit. dubit.* 54. *&* 76. dicebam.

Quid autem intelligatur nomine officiorum, 6
quibus priuantur, & ad illa inhabiles redduntur, qui has fœminas illicitè admittunt, dicebam *dubitat.* 24. Item quid intelligatur nomine admiſſionis; & an comprehendantur mandantes, & conſulentes, dicebam *dubit.* 63. *&* 67.

DVBITATIO LXXX.

An in caſu noſtro pœna priuationis officiorum, & inhabilitatis ad illa contrahantur abſque vlla ſententia iudicis?

SVMMARIVM.

1 *Pœna priuationis officiorum, & inhabilitatis ad illa, in caſu, de quo agitur, non contrahitur ante iudicis ſententiam contra nonnullos. Requiritur enim ſaltem aliqua ſententia criminis declaratoria, ſecundum probabiliorem opinionem.*

2 *Suſpenſio à diuinis, cum ſit cenſura contrahitur abſque aliqua iudicis ſententia.*

1 RESPONDETVR, quod (quamuis nonnulli affirment, ex eo, quia imponitur *incurrenda ipſo facto ſine alia declaratione iudicis*; & ſic quod admittens fœminas illicite ingredientes, teneatur in poſterum in foro conſcientiæ non vti ſuis officiis, nec admittere alia officia, quamuis ipſius crimen non ſit deductum in iudicium; ſic Rodriq. *in Expoſit. huius Motus n.*51. *in princip.* Sorb. *in Compend. priuil. Mendic. ver. ingreſſus Monaſt. Monial. n.* 10. Bonac. *de clauſ. q.*1. *punct.* 4. *num.* 7. *&* *q.*5. *punct.*3. *n.*2. Merolla *tom.* 1. *diſp.*1. *cap.* 2. *diffic.* 10. *n.*253. & Sayr. *in Claui Reg. lib.* 3. *cap.* 10. *n.*31. qui tamen ſubdunt, quod non teneatur Reus huius criminis occulti, deſiſtere ſtatim ab vſu ſui officij, ſi proprij delicti manifeſtationem, & infamiam timeat, ſed ſolum teneatur mediis occultis diſpenſationem procurare, & interim nullatenus, ratione inhabilitatis, officium aliud acceptare) probabilius tamen negetur; adhuc ſcilicet ad dictas pœnas incurrendas requiri aliquam iudicis ſententiam, ſaltem declaratoriam criminis; ita vt illa verba, *abſque alia declaratione*, intelligenda ſint de declaratione pœnæ, non item criminis. Vide, quæ de hac re ſatis dixi *dubit.*23. *ſect.*1.2. *&* 3.

2 Cæterum, ad ſuſpenſionem à diuinis incurrendam (cum ſit cenſura) non requiritur aliqua iudicis ſententia, ſicuti dicebam *cit. dubitat.* 23. *ſect.* 2.

DVBITATIO LXXXI.

An, & quis poſſit abſoluere à ſuſpenſione à diuinis, quam incurrunt Religioſi admittentes fœminas illicitè in Monaſteria virorum ingredientes?

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus poteſt abſoluere à ſuſpenſione à diuinis, quam incurrunt Religioſi admittentes fœminas illicite in Monaſteria virorum.*

2 *Item quilibet Confeſſarius ab Ordinario loci approbatus virtute Bulla Cruciata toties quoties contra nonnullos.*

3 *Item quicumque Confeſſarius Regularis virtute ſua Religionis priuilegiorum & etiam toties, quoties poteſt abſoluere.*

4 *Dicta de ſuſpenſione a diuinis dicuntur etiam de interdicto ab ingreſſu Eccleſia; quia etiam Interdictum eſt cenſura.*

5 *Abſoluere ab excommunicatione Papa in hoc motu reſeruata dictum eſt dubitat.* 28. *&* 69.

RESPONDETVR, & dico primò, ſi occulta illa ſit, poteſt ab illa abſoluere Epiſcopus, virtute Tridentini *ſeſſ.*24. *cap.*6. Vide *dubit.*28. 1

Dico ſecundò, poteſt etiam abſoluere quicunque Confeſſarius ab Ordinario loci approbatus, virtute Bullæ Cruciatæ; quia hæc concedit tali Confeſſario abſolutionem ab omnibus cenſuris; & ſuſpenſio à diuinis eſt cenſura, *cap. quærenti, de ver. ſignif.* quinimmò contra Sorbum *ver. ingreſſus Monaſt. Monial. in Annotat. n.*11. & Rodriq. *in Expoſit. huius Motus num.* 34. (qui ſentiunt, poſſe cum eum abſoluere tantum ſemel in vita, & ſemel in mortis articulo) poteſt abſoluere toties, quoties; quia cenſura hæc ſuſpenſionis à diuinis non reſeruatur in hoc Motu, & Bulla Cruciatæ concedit toties, quoties abſolutionem à cenſuris non reſeruatis, Merolla *tom.* 1. *diſputat.*1. *cap.*2. *diffic.* 10. *num.* 525. & Diana *part.* 3. *tractat.* 2. *reſol.* 66. 2

Dico tertiò, poteſt etiam abſoluere quicunque Confeſſarius Regularis virtute ſuæ Religionis priuilegiorum, & etiam toties, quoties; quia virtute talium priuilegiorum explicitè conceditur Regularibus poſſe abſoluere toties, quoties ab omnibus caſibus, & cenſuris, & pœnis conſurgentibus ex eis, præterquam à contentis in Bulla Cœnæ, & à ſpecialiter reſeruatis ab Ordinariis locorum. Vide *capit.* 14. *dubitat.* 18. *ſect.* 6. *&* *lib. de Parlament. dubit.*4. *ſect.*19. *ſubſect.* 32. *per totam.* 3

Et quod dixi de ſuſpenſione à diuinis, idem dico de ſuſpenſione, & interdicto ab ingreſſu Eccleſiæ (quæ cenſura ſicuti dicebam *dubit.* 54. *&* 68. incurritur à Prælatis Monaſteriorum Monialium abſque cauſa iuſta illuc ingredientibus) quia etiam interdictum eſt cenſura; cit. cap. quærenti, & non reſeruatur ibi, ſicuti non reſeruatur hic ſuſpenſio à diuinis. 4

Cæterum, quiſnam poſſit abſoluere ab excommunicatione Pontifici in hoc motu reſeruata contra fœminas in Monaſteria virorum illicitè ingredientes? Vide *dubit.* 28. *&* 69. 5

DVBITATIO LXXXII.

An, & quis poſſit abſoluere à ſuſpenſione in diuinis, & cæteris cenſuris, etiamſi deductæ ſint in forum contentioſum?

SVMMARIVM.

1 *Confeſſarius quicumque ab Ordinario approbatus virtute Bulla Cruciata, & quicumque Regularis virtute priuilegiorum ſua Religionis poteſt abſoluere à ſuſpenſione à diuinis,* &

& ceteris cenſuris etiam ſi deducta ſint in forum contentioſum.

2 *Priuilegium ſine limitatione conceſſum non venit reſtringendum, ſed potius ampliandum.*

3 *Abſolutio conceſſa virtute Bullæ Cruciatæ, & Religionis priuilegiorum non prodeſt pro foro externo, ſed tantum pro foro conſcientiæ, conſequenter non infert damnum Ordinariis.*

4 *Priuilegia Religionis, & Bulla Cruciata non habent limitationem Concilij Tridentini; Epiſcopis enim conceſſio Concilij erat perpetua per viam ſtatuti, & magis amplia, cum comprehēdat ferè omnes irregularitates, & omnes caſus ſedi Apoſtolicæ reſeruatos at Conceſſio Bullæ & Religionis non eſt ita ampla, & perpetua.*

5 *Condemnatus, vel publice diffamatus de hæreſi etiam motu Sixti IV. non poteſt abſolui vigore Bullæ Cruciatæ, vel alterius priuilegij generalis.*

6 *Sixtus IV. tantum prohibet abſolutionem faciendam vi facultatum ab ipſo non item ab aliis Pontificibus conceſſarum.*

7 *Extrauagans dicti Sixti IV. non amplius vires habet.*

8 *Diſpenſare quiſnam poſſit in priuatione officiorum, & inhabilitate ad illa in hoc motu Pij V. ſtatutis dictum eſt Dubit. 29.*

1 RESPONDETUR, poteſt ſimiliter abſoluere quicunque Confeſſarius ab Ordinario approbatus, virtute Bullæ Cruciatæ, & quicunquè Regularis virtute priuilegiorum ſuæ Religionis; quia in Bulla Cruciatæ, & in priuilegiis Religionum conceditur abſo-
2 lutè facultas abſoluendi à cenſuris ſine vlla limitatione, ſi crimen non ſit publicum, vel ad forum contentioſum non deductum; priuilegium autem ſine limitatione conceſſum, non eſt cur limitetur; cum potius, vtpote fauorabile, ampliandum ſit, tum quia, cum Pontifex intendit facultatem abſoluendi, vel diſpenſandi limitare, ſi ſcilicet crimen eſt publicum, aut deductum ad forum contentioſum, ſolet explicare, ſicuti patet in priuilegio Epiſcopis conceſſo à Tridentino *ſeſſ. 24. cap. 6.* ergo cum hāc limitationem priuilegiis Regularium non adiecerit, ſignum eſt in contrarium, atque ita dicebam *lib. de Parlamentis Dub. 4. ſect. 19. ſubſect. 31. circa finem*; & docent Merolla, & Diana *in locis ſupra cit.* Sotus *in 4. diſt. 22. art. 3.* Conat. *in cap. alma mater, 1. par. §. 11. nume. 16.* Ledeſma *24. quæſtio. 26. art. 1.* Henriquez *lib. 7. de indulgent. cap. 13. numero 2. & lib. 8 de Euchariſtia cap. 6. numero 4.* Polancus *in director. c. 4. fol. 52.* Angles *1 par. quæſt. vnic. de excommunicatione art. 4. diffic. 2.* Rodriquez *in Addit. ad Bullam numero 49. §. 9.* & Bonacina *de clauſ. q. 1. punct. 5. numero 3.* contra Sorbum, *loco ſupra*, & nonnullos alios.

Obiicies; dicta facultas abſoluendi, vtpote inferens damnum Ordinariis, & ſic odioſa, potius eſt reſtringenda, ergo, &c.

3 Reſpondetur, nego antecedens; quia abſolutio conceſſa virtute Bullæ Cruciatæ, & Religionis priuilegiorum non prodeſt pro foro externo, ſed tantum pro foro conſcientiæ; conſequenter non infert damnum Ordinariis, cum illi propter rationem dictam, non obſtante iſta abſolutione, poſſint procedere contra ſuſpenſum, vel excommunicatum in foro externo eadem ratione, ac poſſent procedere, ſi ille in foro interno non eſſet abſolutus.

Obiicies ſecundò; Concilium Tridentinum *cit.*
ſeſſ. 26. cap. 6. de reformat. licet concedat Epiſcopis 4
amplam facultatem diſpenſandi in irregularitatibus & aliis cenſuris, ſubdit, dummodo non ſint in forum contentioſum deductæ; ergo multò magis idem in caſu noſtro dicendum erit; cum non ſit diſsimile. Concilium velle negare Epiſcopis facultatem diſpenſandi, & abſoluendi (quando irregularitates, & cenſuræ deductæ ſunt in forum contentioſum) & mentem Pontificum eſſe, velle concedere cuilibet Confeſſario, quod virtute Bullæ Cruciatæ, & cuilibet Regulari, quod virtute priuilegiorum Religionis, poſſit abſoluere ab excommunicatione, & ſuſpenſione deductis ad forum contentioſum; & publicis.

Reſpondetur, concedo antecedens: at nego conſequentiam; & retorqueo argumentum, quia Concilium appoſuit eam limitationem in Epiſcopis, quam non apponit Pontifex in Bulla Cruciatæ, nec in priuilegiis Religionis, idque totum ex voluntate concedentis. Nec debet eſſe mirum, quod dictam limitationem non habeant Bulla Cruciatæ, & priuilegia Religionum, ſicuti habent Epiſcopi; quia conceſſio Concilij in Epiſcopis erat perpetua per viam ſtatuti, & magis ampla, cùm comprehendat ferè omnes irregularitates, & omnes caſus Sedi Apoſtolicæ reſeruatos, at conceſſio Bullæ, & priuilegiorum Religionum, nec eſt ita ampla (cum ſecundum communiorem opinionem Doctorum non ſe extendat ad irregularitatem) nec eſt ita perpetua; tum quia ſi Concilium concederet Epiſcopis facultatem abſoluendi à cenſuris, & diſpenſandi ab irregularitatibus deductis ad forum contentioſum, deberet illis concedere eam facultatem etiam pro foro externo, cum in tali foro Epiſcopi Iudices ſint; vnde ſequerentur quamplurima incommoda, & perturbaretur iuriſdictio eorum, ad quorum forum cenſuræ illæ forent deductæ. At Confeſſariis per Bullam, & priuilegia Religionum concedi potuit facultas abſoluendi pro ſolo foro interno, cum ex talis facultatis vſu nullum ſequatur inconueniens in foro externo, ſicuti dicebam.

Obiicies tertiò, Sixtus IV. in *Extrauag. Dominici, 2. de pœnit. & remiſſion.* iubet, nè virtute Bullæ Cruciatæ, vel alterius priuilegij generalis abſoluatur denunciatus, ſententialiter condemnatus, vel publicè diffamatus, ergo.

Reſpondetur, Sixtus IV. ibi loquitur non de quocunque Reo cuiuſcunque criminis ad forum exter-
num deducti, ſed tantum criminis hæreſis. vel (dato 6
quod loquatur de quocumque Reo cuiuſcumque criminis ad forum externum deducti) Reſpondetur ſecondò, tantum prohibet abſolutionem criminum deductorum ad forum externum faciendam virtute facultatum ab ipſo, non item ab aliis Pontificibus, conceſſarum, vti notant Sotus *loco ſupra citat.* Siueſtr. *ver. Excommunicatio, 17. numero 32.* Angelus *eod. ver. 5. numero 31.* Nauar. *cap. 12. numero 75. & cap. 27. n. 55.* & conſtat ex ipſamet Extrauag. Vel Reſpondetur tertiò, dicta Extrauag. non amplius vires habet, quia cum ipſa fuerit additio quędam ad Bullam Cœnæ, quæ per nouam Bullæ Cœnæ editionem ceſſare ſolet, ſequitur, quod & ipſa additio etiam ceſsauerit, cōſequenter,

quod & caſus in dicta Extrauag. contenti ſub diſpoſitione iuris communis remaneant, Silu. *cit. num.* 32. & Suar. quem citat, & ſequitur Bonac. *num.* 4.

Cæterùm, quiſnam poſſit diſpenſare in priuatione officiorum, & inhabilitate ad illa in hoc Motu Pij V. ſtatutis contra Religioſos; qui fœminas in ſua Monaſteria illicitè ingredientes admittunt? Vide *Dubit.* 29. Atque hic totius Operis finis eſto.

DEO OPT. MAX. BEATÆ VIRGINI,

Et omnibus Sanctis Sempiterna laus, & gloria Amen.

INDEX

INDEX
RERVM ET VERBORVM QVÆ in hac ſecunda parte continentur.

Prior numerus eſt marginalis ; Poſterior paginam deſignat.

A

A B

ABBAS in odioſis non venit Monachorum nomine, nec Abbatiſſa Monialium. 8.175

Abbates, & alij Prælati iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes, nec non Capitulum ſede vacante circa fundationem nouorum Monaſteriorum poſſunt omnia, quæ poteſt Epiſcopus. 11.233

Abbas in ſuo monaſterio præſente Epiſcopo non poteſt benedicere palma, ſi Epiſcopus ad illud ire teneatur. 42.235

Abbas in materia odioſa, & pœnali non venit nomine Monachorum. 2.543

Abbas venit nomine Monachorum quando materia, vtpote in caſu noſtro non eſt totaliter odioſa. 4.543

Abbatia, Prioratus & huiuſmodi, quæ ſunt alterius Iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, & ſic ſubducta à Iuriſdictione Epiſcopi, in ordine ad Epiſcopum æquiparantur loco ſito extra Diœceſim. 4.155

Abbatiſſa, cum præcepto clauſuræ obſtringatur, ſicut cæteræ Moniales, non poteſt dare licentiam egrediendi à clauſura. 6.472

Abbatiſſa poteſt egredi ad recipiendum iuramentum fidelitatis à Domino temporali in aliquo caſu omnino neceſſario. 23.478

Abbatiſſæ, ſeu Prioriſſæ ſolum conceditur licentia egrediendi in caſibus, in quibus conceditur cæteris Monialibus. 2.480

Abbatiſſæ non poteſt egreſſus licentia concedi in caſu, qui poſſit commodè, & facile expediri, ſeu præſtari per alios, & è contra. 4.480

Abbatiſſa poteſt auctoritate iuris egredi è clauſura, ſi ſuperior ſine iuſta cauſa licentiam deneget, & euidenter conſtet de iniuſtitia ipſius. 7.481

Abbatiſſa in dubio ſtare debet iudicio ſuperioris. 8.481

Abbatiſſa licet ſit verè ſui Monaſterij ſuperior, non tamen poteſt dare licentiam ingrediendi Monaſterium; quia etiam ipſa, ſicut aliæ Moniales, tenetur præcepto Clauſuræ. 1.507

Abbatiſſa, vel quicumque alius neque ex commiſſione Prælati poteſt hanc licentiam concedere. 3.507

Abbatiſſa, vel Confeſſarius poteſt facultatem ingreſſus concedere ex ſuperioris poteſtate ſibi attributa in caſibus frequenter occurrentibus; cum ad ſuperiorem aditus ſæpe non pateat. 4.507

Abbatiſſa legitimè Prælata ad licentiam ingreſſus concedendam, ſi periculum ſit expectare licentiam Prælati tam in ſcriptis, quam oretenus, poteſt eam concedere, & hoc caſu ceſſat neceſſitas illius non obtinendæ. 15.512

Abbatiſſa certum non eſt, quod iure ordinario non poſſit huiuſmodi licentiam concedere. 16.512

Abbatiſſa ex præſumpta mente Prælati, videtur poſſe concedere licentiam quando neceſſitate vrgente non poſſit commode Prælatus adiri. 17.512

Abbatiſſæ omnes, Abbates, Conuentus, ac alij Monaſteriorum cuiuſcumque ſexus ſuperiores, & Perſonæ quocumque nomine vocentur, eamdem excommunicationis Pontifici reſeruatæ pœnam incurrunt, ac etiam pœnam priuationis Dignitatum, Beneficiorum, & officiorum ſuorum & inhabilitatis ad illa, & alia in poſterum obtinenda ſi in Monaſteria ſua permittant quemquam ingredi prætextu licentiarum, & facultatum. 13.527

Abbatiſſa ſecundum probabiliorem opinionem venit nomine Monialium in motu Gregorij XIII. 3.543

Abbatiſſa, vel alia Monialium ſuperioriſſa an incurrat, &c. videatur ibi in dubitatione 9.544

Abiurans de facto de mandato Inquiſitoris ſine Epiſc. & è contra non manet ſubiectus pœnæ relapſi. 1.186

Abiuratio eſt ignominioſa Reo, & eius Conſanguineis illumque reddit obnoxium morti, ſi in crimen abiuratum incidat. 2.185

Abiuratio cenſetur grauiſſima pœna. 3.185

Abiuratio non eſt contra Reum, quatenus purgat ſuſpicionem; eſt tamen contra Reum quatenus reddit illum infamem, & relapſi pœnæ ſubiectum. 4.185

Abiurationis legitimæ effectus eſt pœna relapſi. 3.186

Non minor diſcretio requiritur ad recipiendam ſacramentalem *Abſolutionem*, quam ad recipiendam reuerenter Euchariſtiam. 15.161

Index Rerum;

An,vt ſacerdos poſſit *Abſoluere*, præter poteſtatem Ordinis, requiratur poteſtas iuriſdictionis. 204

Abſoluere eſt actus Iudicialis, & ſic Iuriſdictionem in ſubditos requirit. 2.204

Miniſter Abſolutionis à cenſuris validè in articulo mortis poteſt etiam eſſe laicus,ſiue Vir,ſiue fœmina. 4.204

Facultas ſeu Iuriſdictio *Abſoluendi* non de iure diuino, ſed ex Eccleſiæ conceſſione competit ſacerdoti contra Caietanum ſatis probabiliter aſſerentem eſſe de iure diuino. 7.205

Facultas Abſoluendi vnam vel plures Perſonas determinatas non expirat morte concedentis; ſecus ſi ſuper prouiſione certæ Perſonæ facienda. 16.212

Nemo poteſt ſe ipſum à peccatis Abſoluere, nec pœnis, vel cenſuris ligare defectu iuriſdictionis. 21.246

Abſolutio Sacramentalis de iure diuino poſtulat diſtinctionem iudicis, & Rei, non ſic iuriſdictio ad diſpenſationem voti, iuramenti, & ceterorum. 22.246

Interdum Abſolutio obtinetur per Breuia ab Vrbe, ſed pro foro exteriori, vel etiam pro foro interiori, ad maiorem cautelam, vel ex ignorantia. 10 436

Abſolutus in articulo mortis à ſimplici ſacerdote à cenſura aliqua ſuperiori reſeruata, ceſſante mortis periculo ſuperiori ſiſtere ſe debet, non vt iterum abſoluatur; ſed vt mandatum eius accipiat, ſi partis ſatisfactio requiratur,aliàs ſecus. 15.16.206.

Abſolutus à priuilegiato à cenſura prædicta in articulo mortis non tenetur ſe ſiſtere ſuperiori. 17.206

AC

Acceſſorium ſequitur naturam ſui Principalis.16.261

Acceſſorium ſequitur naturam ſui Principalis, & Diſpoſitio facta de ſuperiore, comprehendit etiam officialem. 6 352

Acceſſorium ſequitur naturam ſui Principalis. 2.387

Accipiens non poteſt in conſcientia rem acceptam retinere, neque etiam fructus rei acceptæ. 10.391

Accuſatus in foro Delicti, non poteſt reaccuſari in foro Domicilij. 23 97

Intentio *Acquirentis*, quod maſculis extantibus fœminæ non ſuccedant, non lædit Eccleſiam, cum eius non interſit quod Pater magis acquirat vni, quam alteri ex filiis. 31.109

Regula illa,*Acquiſibilia* priuilegio ſunt etiam acquiſibilia cõſuetudine,aut præſcriptione,vera eſt, niſi lex conſuetudinem tanquam abuſum, & corruptelam improbet. 13. 25

Actor, & Iudex eſt vnuſquiſque vbi diſcrimen vltimum imminet, nec alio pacto quam propriis viribus, & conatu vitari poteſt. 10.35

Actio realis,ſeu rei vindicatio intentari poteſt etiam hæreditate non adita, cum ad id non requiratur ſubiectum actionis perſonalis; ſed dominium ex parte egentis,& poſſeſſio ex parte rei conueniæ. 7.87

Actio & paſſio ſunt idem;paſſio autem eſt in paſſo, & non in agente : & ideo ex Eccleſia occidens non occidit in Eccleſia manentem extra ipſam. 7.304

Actio eſt ius perſequendi in iudicio; quod ſibi debetur. 15.447

Nota ſi quis vnam ex Actionibus præſtiterit in ordine ad alienationem, vel infeudationem bonorum fiſco addictorum propter delicta, quia bona non comprehenduntur in Bulla Pij V. & aliorum. 12 451

Actor Rei forum ſequitur ſiue in rem,ſiue in Perſonam ſit actio. 9.58

Actor ſequi debet forum Rei in contentioſis, non autem in voluntariis. 44.91

Actus tribuitur mandanti, & non exequenti. 6.307

Acta inſtructoria vnius iudicij non probant in alio ; niſi fiant inter eaſdem Perſonas in iiſdem cauſis, & ad eumdem effectum. 2.382

In dubio ſtandum eſt pro valore Actus, & quia in dubio nemo præſumitur malus, & non præſumitur delictum, niſi demonſtretur. 18.414

Actus,ſi pendeat à mera facultate agentis, tametſi agens contra iuramentum agendo periurus ſit, & licitè agat, valet tamen quod agit. 2.446

Actus lege, vel contrahentium conſenſu ſcripturam exigens, eſt nullus ſi ſcriptura careat. 5.511

Actus ſine forma celebratus non ſubſiſtit. 6.511

AD.

Adminiſtratores omnes, alienantes bona immobilia, vel mobilia pretioſa Eccleſiarum, vel Conuentuum contrahunt, præter ſacrilegium, excommunicationem ipſo facto. 6.436.

Nomine *Admiſſionis* in Monaſteria virtute licentiarum venit cooperatio tantum ſiue directa ſiue indirecta ad ingreſſum ; quatenus ſcilicet quis exercet actionem poſitiuam vel negatiuè ſe habet ad ingreſſum, quem impedire tenetur ex officio. 1.544

Admittens ingredientem Monaſterium Monialium non virtute prædictarum facultatum,neque contrahit excommunicationem latam in Tridentino, & cur. 14.531

Admittens non incurrit excommunicationem ratione participationis cum excommunicato in crimine crimino ſo, quia talis excommunicatio non incurritur niſi præuia denunciatione Excommunicati. 15.531

Admittens ingredientem ad malum finem, & ſi non ex prætextu licentiæ, non contrahit excommunicationem Tridentini. 4.540

Aduena,& Peregrinus,ſi habet animum permanendi in perpetuum in aliquo loco, tenetur legibus illius loci. 1.115

Aduena,& Peregrinus amplius non cenſetur conſtituto alicubi domicilio; ſed incola, & pars illius Reipublicæ. 2.115

Aduena qui acquiſiuit alicubi Domicilium, poteſt ordinari ab Epiſcopo illius loci,in cuius Diœceſi exiſtit. 3.115

Aduena, & Peregrinus licet intendat ſolum maiori

loci anni parte in aliquo loco permanere, tenetur legibus illius. 10.116

Aduena, & Peregrinus tenetur in contractibus ſeruare conditiones, & ſolemnitates ſtatutas à legibus municipalibus loci contractus. 38.117

Aduena tenetur ſeruare pretium mercibus taxatum, & ſoluere gabellam, & quodcunque aliud onus ibidem contractui annexum. Idem dic ſi contractus celebretur etiam per nuncium, vel per epiſtolam. 40.117

Aduena contrahens cum Incola alicuius loci, cui notum eſt eſſe ſtatim diſceſſurum non poteſt conueniri in loco contractus, ſed vbi habet domicilium. 47.117

Aduena, & Peregrinus etiam obſtringitur legibus municipalibus loci, per quem tranſit quando iiſdem obſtringitur in loco ſui Domicilij. 50.118

Aduena, qui in loco ſui Domicilij ſeruauit legem vtrique loco communem, puta ieiunium, ſi adueniat, vbi tale ieiunium ob Kalendarij diuerſitatem non eſt peractum, non tenetur ieiunare, & ſic de ſingulis. 53.118

Aduena, & Peregrinus tenetur ſeruare leges in loco, vbi tranſit, etiam ſi latæ ſolum ſint ad bonum illius loci. Item tenentur, etiam ſi latæ fuerint in ordine ad Peregrinos tantum contra Innocentium. 54.55.118

Aduena tenetur ſeruare in loco, per quem tranſit leges Iuris communis, etiam ſi in ſuo territorio ex contraria conſuetudine non teneatur. 56.118

Aduena, & Peregrinus exceptis caſibus recenſitis ſuperiori ſectione (per ſe loquendo, & remoto ſcandalo) non tenetur ſententiis, ſtatutis, legibus, præceptis, & conſuetudinibus municipalibus (vt de cenſuris) loci illius per quem ad breue tempus tranſeunt, ſeu maiori anni parte commorari non intendunt. 1.119

Aduena, & peregrinus non ſubiicitur Iuriſdictioni, nec ſortitur forum loci ob breue tempus hoſpitij. 16.ibid.

Aduenæ, & Peregrini non ſunt propriè Pars Communitatis, in qua reperiuntur. 2.121

Aduena, & Peregrinus legibus municipalibus, & conſuetudinibus ſuæ Patriæ propriis, dum abſens eſt, eximitur, & legibus locorum per quæ tranſit, vel in quibus hoſpitatur, non obſtringitur. 4.121

Aduenæ, & Peregrini legibus loci per quem tranſeunt obſtringi, & tranſgredientes puniri non eſt de iure Gentium. 5.122

Aduenæ & Peregrini tenentur ad obſeruantiam Legum municipalium, quando illarum trangreſſio cederet in damnum loci, per quem tranſeunt. 7.8.123

Aduenæ, & Peregrini in contractibus tenentur ſeruare leges, & conſuetudines loci Contractus. 2.123

Aduena, qui poſt publicationem edicti Epiſcopi ſub Excommunicatione contra non reuelantes tale quid, ſi tranſtulit Domicilium in illius Epiſcopi Diœceſim, tenetur reuelare ſi ſciat, aliàs incurrit cenſuram. 1.127

Aduena, qui aberat tempore dicti edicti neque ratione delicti, neque Perſonæ erat ſubditus, quapropter obſtrictus eſſe non debet à dicta excommunicatione. 4.127

Aduena, & Peregrinus violans præceptum generale, aut ſpeciale Epiſcopi non continens materiam aliàs iure naturali, vel Diuino prohibitam, non fit ſubditus ipſi Epiſcopo ratione delicti. 12.127

Aduena, & Peregrinus violans præceptum naturale & Diuinum generaliter, vel ſpecialiter prohibitum ab Epiſcopo, fit ſubditus eidem ob dictam violationem tantum. 13.127

In tres ſententias iure ſcribentes circa diſpenſationem cum Aduenis in legibus, votis, &c. Aduenæ & Peregrini, iuxta primam ſententiam, quam tuetur Pontius, poſſunt diſpenſari in legibus, votis &c. à ſuperiore loci in quo reperiuntur, etiam ſi ad breue tempus ibi ſint. 12.130

S. Congregatio Concilij Tridentini declarauit Aduenas abſolui poſſe ab Ordinario loci per quem tranſeunt. 13.130

Aduena & Peregrinus conducta Domo ad habitandum ea dicta ſecunda ſententia contrahit quaſi domicilium, & ſortitur forum, vbi poteſt etiam de alibi geſtis conueniri. 18.130

Aduena & Peregrinus ex tertia ſententia non poteſt diſpenſari ab Ordinario loci, vbi reperitur, niſi contraxerit Domicilium. 19.130

Multæ declarationes S. Congregationis Cardinalium relatæ per Garciam tradunt Aduenam non habentem Domicilium non poſſe ab Ordinario loci diſpenſari, quamuis poſſit à Cenſuris, & peccatis abſolui. 20.130

Aduena, quod poſſit diſpenſari à ſuperiore loci, per quem etiam ad breue tempus tranſit, non eſt improbabile; vide rationes ibi adductas pro prima ſententia aliàs recenſita. 22.130

Aduena, quod non poſſit diſpenſari præſertim in prima ſententia maximè in voto, Iuramento, irregularitate, ſeu aliquo ſingulari impedimento eſt probabilius. 23.130

Aduena eſt abſoluendus à cenſuris, & peccatis ratione neceſſitatis, ſecus eſt de diſpenſatione, quæ non ita eſt neceſſaria. 25.130

Aduena, & Peregrinus extra ſuum Territorium non tenetur ſententiis, & præceptis ſui Principis, ſeu Ordinarij contra Abbatem, & alios docentes oppoſitum ex eo quod ſententia inhæreat Perſonæ, lex Territorio. 21.133

Aduenæ & Peregrini loquentes cum Monialibus vbi non habent Domicilium pœnas non incurrunt. 11.175

Adultera, quæ per adulterium ipſo iure dotem amittit, non tenetur eam Viro tradere ante ſententiam Iudicis. 24.491

Adulterium eſt cauſa mixti fori, quia per ipſum peccatur proxime contra Sacramentum Matrimonij; & ſic proxime peccatur contra Eccleſiam, quæ ratio eſt cur ſacrilegium in Eccleſiaſtico foro puniatur. 9.67

Adulterium dicitne eſſe ſacrilegium. 10.67

Adulterij Crimen, & multo magis crimen violationis ſponſaliorum ſecundum nonnullos, ſi de eorum valore non agatur, ſunt Crimina mere ciuilia, & ſecularia & quomodo poſſit de iis cognoſcere Poteſtas Eccleſiaſtica. 11.67

Solus Iudex ſecularis competens eſt in cauſa adulterij, ſi agatur de pœna ſanguinis imponenda, & quoad alias pœnas competens eſt vterque Iudex. 5.73

Videntur nonnullæ criminales ex identitate rationis gaudere non debere immunitate, vt raptus,

ptus,adulterlj,Sodomiæ,incendij , ſacrilegij, & ſimillum tendentium in præiudicium Reipublicæ. t.332

A E

Æquitas non patitur vt idem de eodem crimine bis iudicetur,& puniatur adæquatè. 21.97

A G

Agentes in Curia,ſcholares Vniuerſitatum ex ſecunda ſententia poſſunt diſpenſari ab Ordinariis illorum locorum. 17.130

Agentes,& conſentientes pari pœna puniuntur ſi ſic expreſſum ſit. 12.307

A L

Alienatio rei Eccleſiaſticæ licet fiat in fauorem Eccleſiæ alterius Diœceſis auctorizatur à Prælato Rei alienatæ & non ab alio. 42.91

Alienatio declaratur eſſe nullius valoris. 6.391

Alienationis prohibitio extenditur etiam ad bona loci pij , verbi gratia Confraternitatis , Collegij , Congregationis , Capellæ , vel Hoſpitalis , ſi anctoritate Epiſcopi ſiot erecta. 14.391

Alienans,deſtuens, vel dimoueos ex ignorantia iuris, vel facti excommunicationem , & pœnas dictæ extrauagantis non incurrit , ſecus forſitan ſi ignorantia coniuncta ſit eum ingenti temeritate. 21.392

In alienatione quantitatis parui momenti , puta 25. aureorum non requiritur iuris ſolemnitas, nec Romani Pontificis conſultatio, & conſenſus. 23.39x

Nomine Alienationis in materia hac Eccleſiæ, & priuilegiatis Perſonis fauorabili ; comprehenditur etiam quæuis conſtitutio pignoris , & hypothecæ ſpecialis , non tamen generalis. 30.392

Nomine alienationis in materia odioſa non comprehenditur hypotheca , vel pignus niſi ſit conſtitutum pro tanta quantitate , vt non ſit ſpes facilis redemptionis. 32 392

Alienationis prohibitio fauore Eccleſiæ comprehendit omnem actum , per quem in extraneum ius aliquod vtile transfertur , & per quem in rebus Eccleſiæ ſeruitus aliqua conſtituitur , licet probabiliter comprehendat tantum hypothecam ſpecialem. 6. 40x

Alienatio prædicta non tamen de iure antiquo de conſenſu ſummi Pontificis obtento eſt inualida , ſi ſolum conditio hęc deſit ; quia nullo iure antiquo illa irritatur. 3.403

Alienatio , etiam cum conſenſu Apoſtolico ſupplente facta impugnari poterit , niſi euidenter conſtet illam in vtilitatem Eccleſiæ celebratam fuiſſe. 10.403

Alienationi Nomine s ex iuris diſpoſitione venit etiam locatio ad longum tempus,& in pignus , ſeu hypothecam,vel in feudum, & emphyteuſim conceſſio. 13.405

Nomine alienationis per extrauagantem Pauli I I. venit etiam locatio ad longum tempus , & in pignus,ſeu hypothecam , vel in feudum , & emphyteuſim conceſſio. 14.405

Nomine Alienationis in aliis prohibitionibus, non venit repudiatio legati , vel hæreditatis. 8.409

Alienatio legati , vel Hæreditatis non cenſetur facta in fraudem creditorum. 10. 409

Alienatio, ſi fiat ob Eccleſiæ vtilitatem , vtilitas ob quam alienatus res Eccleſiæ debet eſſe quam maxima haberi poſſit. 12.414

Alienatio facta à Prælato decepto in eo , quod ipſum putauerit faciendum ex cauſa legitima , adhuc non exiſtente legitima cauſa ſuſtinetur. 14.414

Alienatio an facta fuerit ex legitima cauſa nec ne in dubio ſemper præſumendum eſt pro parte affirmatiua,præſertim ſi Commiſſarius conſenſum præſtiterit. 17.414

Alienatio quando fit pro ſoluendis debitis Eccleſiæ, cogitur venditor probare pretium verſum eſſe in talem effectum. 20.454

Alienatio bonorum Eccleſiæ facienda etiam eſt pro extrema neceſſitate vel valde graui illorum Pauperum qui culpabiles ſunt in eorum paupertate. 25.414

Alienatio rerum immobilium , vel mobilium pretioſarum quæ ſeruando ſeruari poſſunt , eſt licita , ſi præter legitimam alienandi cauſam , adſint quinque ſequentes conditiones. 1.416

Alienatio facta à Prælato ſine conſenſu Capituli eſt irrita; niſi Capitulum poſtea ratificauerit , & tunc vires ſumet ab ipſa ratificatione & non aliàs. 12.417

In omnibus caſibus Alienationis rerum , quæ veniunt in citata Extrauaganti , præter caſus à iure expreſſos , requiritur Pontificis conſenſus. 30.418

Alienatio facta etiam cum tali conſenſu ſummi Pontificis , conſtito de ſubreptione gratiæ , poteſt impugnari. 42.418

Alienatio ſine conſenſu Summi Pontificis fieri poteſt , ſi res alienanda ſit modici valoris. 43.418

Alienatio, fieri poteſt ſi in diſpoſitione relicti , expreſſa fuerit licentia per diſponentem poſſe nempe alienari ſine ſolemnitatibus , & in proprios vſus conuerti , non ſeruatis iuris ſolemnitatibus. 1.419

Alienatio rei Eccleſiaſticæ facta ſine iuſta cauſa inualida eſt, tam in foro externo , quam conſcientiæ , contra nonnullos ſentientes in dicto caſu validam eſſe alienationem ; ſed Eccleſiæ competere reſtitutionem in integrum. 5.431

Per alienationem vltra formam præſcriptam , factam , recipienti ius aliquod non acquiritur. 4.455

Poteſtas Eccleſiaſtica ſi agatur in laicos de *Alimentis* filio ſpurio præſtandis,poteſt ſimiliter ratione pietatis cumulatiuè ad poteſtam laicam cognoſcere. 1.85

Filius ſpurius poteſt petere Alimenta ſibi debita coram Iudice tam Eccleſiaſtico quam laico,quę tamen magis maluerit eligere. 2.85

Nomine Alimentorum veniunt Cibaria,potus,veſtes,habitatio,medicinæ,lectus,& ſimilia ad corporis ſuſtentationem neceſſaria. 3.85

Alimenta æſtimari poſſunt vel quatenus ſunt neceſſaria præciſe ad vitam ſuſtentandam, vel quatenus requiruntur ad honeſtam vitæ ſuſtentationem attenta qualitate Perſonæ. 6.85

Alimentorum qualitas , quæ illegitimis debetur tanto magis decreſcit quanto eorum conditio , ſeu qualitas ex natiuitate vilior eſt. 8. 85.

Alimenta ad honeſtam ſuſtentationem negari

etiam

tiam poſſunt filiis, ſi crimé commiſerint,ob quod poſſint exhæredari, ſi eos ea quæ ſunt neceſſaria. 10 85

Alimenta debentur filio ſpurio ſpectatis deinceps paternis, & eius dignitate, & qualitate. 12. 85

Alimenta debentur filio ſpotio, ſi tamen ipſe ex ſoa arte, opere, vel aliuode commode viuere non poſſit. 13.85

Altaria Eccleſiarum Regularium, quibus non incumbit cura animarum ſecularium, nec loca, vbi aſſeruatur ſanctiſſimum Euchariſtiæ ſacramentum aut audiuntur ſecularium confeſſiones viſitari non poſſunt ab Epiſcopo. 20. 336

An poſſit Epiſcopus extra propriam diœceſim vti altari portatili, vel coram ſe facere in illo celebrari? 154

A M.

Amentes etiam perpetui comprehenduntur in dicta prohibitione non quidem per ſe ipſos, qui peccare non poſſunt, ſed reſpectu Monialium, quæ non poſſunt admittere Puberes. 7. 503.

Amicus reconciliatus æquipollet Inimico iuxta illud Inimico tuo ne credas in æternum. 6. 310

A N

Anathema accipitur quandoque pro execratione, ſeu deteſtatione. 12.243

Verbum *anathematizare* aliquando accipitur pro aliquem excommunicatum declarare, & ita ij qui excommunicandi poteſtatem habent, anathematizant hæreticos etiam poſt mortem. 14. 243

Animalia non ſunt capacia, quod conueniantur, & condemnentur, & res, quæ culpa caret io damnum vocari non coouenit. 7. 40.

Ao ſi Eccleſiaſticorum animalia damnum inferant, poſſint per poteſtatem laicam capi, vt damnum ab illis illatum reparetur? 60

Abſurdum non eſt animas hominum quibuſcumque vaſibus, vel veſtimentis præferri. 6. 413

A P

Pereira, & Ceuallos aſſerentes Iudicem laicum cognoſcere de crimine *Apoſtaſiæ* à fide, ſi tractetur de quæſtione facti, refelluntur. 3.72

Crimen Apoſtaſiæ noo eſt ſpecie diſtinctum ab hæreſi, quia eſt ſicut & hæreſis contra fidem. 4.72

Apoſtata à Religione ob rationes ſupradictas non excluditur ab immunitate Eccleſiæ, in opinione tamen illorum Doctorom aſſerentium quod Clerici, & Regulares Delinquentes gaudeant Eccleſiæ immunitate. 1. 340

Omnes poſt *Apoſtolos* iuriſdictionem à ſummo Pontifice mediatè, vel immediatè recipiunt. 5. 207

Apoſtolus cauſas de dominio directo Eccleſiæ ad Eccleſiam deferri, & ibi determinari præcepit. 44.110

Appellantes vel ſpoliantur, vel turbantur ſua poſſeſſiooe, & vtroque caſu habent remedium ordinarium reintegrandæ, & retinendæ. 14.14

Appellatis conſeruat ſtatum appellantis ante ſententiam. 2.18

Poſt appellationem Iudex vt priuatus habetur. 3. 18

Et maiori Iudici ſubeſſe dicitur. 4.19.

Et oppreſſus, quio & quicunque alius priuatus, etiam armis obſiſtere poteſt. 5.19

Appellatio debet eſſe ad Iudicem ſuperiorem in eodem ordine. 12.19

In caſu extraordinario poteſt eſſe ad Iudicem in diuerſo ordine. 13 20

Appellatio facienda eſt coram Iodice Eccleſiaſtico quando cauſa deciſa eſt ab vtroque Iudice & laico, & Eccleſiaſtico. 11.112

Appellatio ad Legatum non admittitur in cauſis Regularium, niſi in iis magnus, & euideos ſit exceſſus. 6.231

Limita in caſu, quo Prælatus Regularis contra Regulas ordinis procederet, & vti priuatus ſubditum grauaret, & ad ſuperiorem appellatiooem admittere nollet. 7.231

Appellatio à ſententia Epiſcopi de non ædificando nouom Monaſterium oon admittitur quoad effectum ſuſpenſiuum, ſed tantum deuolotiuum. 3. 233

Appellatio eſſe non poteſt ab eodem ad eumdem. 7.474

Approbatio Confeſſarij non eſt gratia, ſeu priuilegium, qood ex libera voluntate concedentis depeodet, ſed eſt teſtificatio habilitatis, & idoneitatis ſacerdotis. 12.215

Habentes publicam approbationem de æquitate, examini nouo non ſubiiciuntur, cum adſit magna præſumptio de ipſorum ſufficientia. 10 115.

An *approbatus* ab vno Ordinario poſſit vbiuis terrarum Confeſſiones audire ſine noua approbatione Ordinarij loci illius, vbi de nouo Confeſſiones audire vult? 218

Approbatus ſeu Parochus vnios Diœceſis ex ſola Parochi alterius Diœceſis delegatione poteſt confeſſiones aodire etiam non approbatus ab Epiſcopo contra nonoullos præſertim ex vi Iubilei, & Bullæ Cruciatæ. 1. 219

Idem die ſi iam Approbatus ob maleuolentiam fuerit reprobatus, & quocumque modo, niſi tamen defectu ſcientiæ, approbatus fuerit, licèt hodie oon ſit approbatus. 2. 219

Approbatio fieri debet ab illo Epiſcopo in cuius Diœceſi ſacerdos coofeſſiooes audit. 5. 223

Approbatio de natura ſua, eſt actus intellectos, non autem voluntatis, cum ſit de idoneitate iudiciom. 46.217.

Approbatus Ordinarij iudicio, ſeu ſufficiens declaratus non hoc ipſo iuriſdictionem recipit. 1. 223.

Approbatio diſtinguitur à delegatione iuriſdictionis; com approbatio ſit actus intellectus, & delegatio ſit actus voluntatis ſuperioris. 2. 223.

A R

Arbiter, & Arbitrator differunt, nam Arbiter conſtituitur à Partibus, & ſecuodum Iuris terminos iudicat, at Arbitrator à Partibos eligitur tanquam amicabilis Compoſitor. 37.201

Arbitratoris munus, ſeu arbitramentum cum ad partium concordiam, atque pietatem principaliter, ſpectet non eſt alienum à Religularibus. 38. 205

Quod dictum de inciſione *Arborum* idem dic de inciſione vineæ, vel alterius rei ſimilis. 9.401

Arbores non cæduæ non cenſentur Beneficij fructus, ſed Eccleſiæ bona. 7.414

Archiepiſcopus in aliena Diœceſi pallio vti non poteſt, quia ſtrictior eſt vſus pallij, quam Pontificalium. 2.153

Archiepiſcopus in ordine ad Coëpiſcoporum ſeu ſuffraganeorum Epiſcoporum ſubditos nullo pacto ſuperior eſt, nec iuriſdictionem vllam habet. 15.229.

Archiepiſcopus ad alium Archiepiſcopatum translatus non poteſt vti pallio priori; ſed indiget alio de nouo. 4.230

Archiepiſcopus vti non poteſt pallio extra Prouinciam ſuam etiam de licentia Epiſcopi illius Diœceſis in qua reperitur. 5.231

Translatus de vno Archiepiſcopatu ad alium, ſi tandem redeat ad priorem, indiget nouo pallio; cum primum pallium non ſufficiat. 6.231

Archiepiſcopus, qui amiſit pallium, poteſt probabiliter ſine illo Pontificalia exercere. 2.ibid.

Archiepiſcopus ſi velit Prouincialia ſtatuta condere, debet Epiſcoporum ſynodum eius rei cauſa congregare, & in ea tanquam Decanus in capitulo præſidere. 18.230

Archiepiſcopus eſt inferior Concilio Prouinciali, & ideo non poteſt eius decreta reuocare, vel immutare. 19.231

Archiepiſcopus hoc ipſo quo confirmatus fuerit poteſt expedire ea, quæ ad adminiſtrationem, & ordinariam iuriſdictionem pertinent. 20.231

Archiepiſcopus non debet prius quam à ſede Apoſtolica pallium accepit, exercere ea, quæ ordinis Epiſcopalis ſunt, neque cogere Concilium. 21.231.

Plenitudo officij Archiepiſcop. pallio ſignificatur. 22.231

Archiepiſcopus ante acceptum pallium poteſt alteri concedere facultatem ordinandi, cum talis conceſſio ſit actus iuriſdictionis. 23.231

Pallium habet quaſi ſingulare perſonale priuilegium, quo Archiepiſcopus vti debet determinatis feſtis, vt illud alteri Archiepiſcopo commodare non poſſit, ſed cum eo mortuus ſepeliri debeat 24.231.

Archiepiſcopus factus Epiſcopus non poteſt vti pallio. 1.230

Archiepiſcopus ante pallij ſuſceptionem non poteſt vngere Archiepiſcopos. 2.230

Arma ſublata ab Eccleſiaſticis per Iudices laicos non poſſunt fiſco applicari, ſed debent, vel in ſe ipſis, vel in valore ſeu pretio ſuo reſtitui Eccleſiaſticis, vel ipſorum Iudici, niſi hic eos condemnet in dictorum armorum priuatione. 37.8

Arma reo in Eccleſia auferri quidem debent propter rixas vitandas, & propter bonum publicum, & reuerentiam debitam loco ſacro, non tamen per Iudicem ſecularem, ſed Eccleſiaſticum. 7.302

A S

Aſcendentes, & extranei hæredes propriiſſime ſunt hæredes 2.427

Attentans *Aſſaſinium* etiam non ſecuto effectu priuatur immunitate, quia is dicitur Aſſaſinus etiam effectu non ſecuto, at non dicitur occiſor proditorius niſi ſecuta morte. 6.314

Aſſaſinium quo minus pecunia interuenit, eo eſt grauius delictum, quia vita hominis magis vilipenditur. 11.316

Promiſſio de danda aliqua in Vxorem, de dando aliquod officium, & quid ſimile, licet non ſit in poteſtate promittentis, attamen eſt quid pretio æſtimabile & conſtituit aſſaſinium. 12.316

Promiſſio de re incerta, & generali, v.g non deſtuturum eſſe in eius neceſſitatibus ſufficit ad aſſaſinium. 13.316

Promiſſio ad hoc vt conſtituat aſſaſinium debet eſſe acceptata; alioquin cùm nullam pariat obligationem, non eſt pretio æſtimabilis, & ſic non æquiualet pecuniæ. 14.316

In crimine aſſaſinij ad excommunicationem, depoſitionem vel aliam cenſuram ferendam requiritur etiam partis citatio. 4.385

In crimine aſſaſinij ad ferendam ſententiam ſufficiunt probabilia argumenta; quæ tamen in caſu immunitatis non ſufficiunt. 5.385

Aſſaſſinus non gaudet immunitate Eccleſiæ. 1.315

Aſſaſinus præciſa Conſtitutione Gregoriana ſi non de rigore iuris ſaltem de conſuetudine priuatur immunitate. 2.315

Aſſaſinus per tranſlationem ab Infidelibus ex Syria eſt, qui fas eſſe arbitrabantur quoſcumque Regis ſui inimicos ipſo iubente interficere. 3.315

Mandans aliquem occidi per Aſſaſinos, videtur priuari immunitate etiam effectu non ſecuto, ex cap. 1. de homicid in 6. 4.315

Pœnæ, & cenſuræ decretæ in cap. aduerſus crimen Aſſaſinorum hodie locum non habent. 4.315.

Aſſaſinus eſt qui (ſiue Infidelis, ſiue fidelis ſit) pecunia, vel alio æquiualenti conductus incautum aliquem occidit. 5.315

Mandans in aliquorum ſententia Aſſaſinus propriè non eſt, & pœnæ Aſſaſinij ad mandatarios extenduntur. 6.315

Aſſaſinus eſt, & immunitate priuatur qui pecunia, vel alio æquiualenti cōductus occidit infidelem. 1.317.

Aſſaſinus non eſt, nec priuatus immunitate qui accepta, vel pacta mercede occidit mandantis, & ſui ipſius Inimicum. 1.ibid.

Aſſaſinus non eſt nec immunitate priuatur, qui pecunia, vel alio æquiualenti conducitur ad vulnerandum tantum, ſed non ad occidendum. 1.318.

Aſſaſinus non eſt qui conductos ad occidendum, (licet per accidens) non occidit, ſed tantum vulnerat. 2.318

Aſſaſinus in ſententia aliorum eſt qui conductus ad occidendum, (licet per accidens) non occidit ſed tantum vulnerat, quia per ſe ipſum non ſtetit quominus ſequatur homicidium. 4.318

Reſtringe quod committat aſſaſinium quoad affectum, non tamen quoad effectum. 5.318

Aſſaſinus eſt, & immunitate priuatur qui ſub promiſſione pecuniæ, vel alterius æquiualentis mandat aliquem occidi. 1.319

Aſſaſinus eſt, & immunitate priuatur qui receptat, defendit, vel occultat aſſaſinum, dummodo is vere cauſa ſit mortis illatæ per aſſaſinium & cognoſcat ſe aſſaſinum auxiliari, aliàs non. 1.319

Qui per proclamata Gubernatoris vrbis habetur pro aſſaſino, licet aliàs de iure aſſaſinus dici non poſſit, gaudet immunitate. 4.319

Aſſaſinus eſt, & immunitate priuatur Teſtis, qui pecunia, vel alio æquiualenti corruptus, falſum deponit, vnde Innocens morte damnatus fuit. 1.320.

Aſſenſus ſuperioris debet præcedere contractum, quia quādo aliquid pertinet ad formam actus, debet

bet præcedere ipſum actum. 45.393
Sine aſſenſu Apuſtolico licet alienari poſſit prædiolum, vel vineola; tamen non poteſt alienari pars prædij magni, & pretioſi quia ſic ſucceſſiue poſſet alienari totum in fraudem legis. 5.412.
Aſſocians Regularem, qui habet licentiam loquendi cum Monialibus non dicitur habere, iuſtam, & rationabilem cauſam. 30.177
Lex Moſaica de reorum *Aſylo* poſt Chriſti mortem expirauit. 5.252

A T

Attentans, tractans, vel promittens alienate, dummodo in effectu non alienet, licet tradat rei pacificam poſſeſſionem non incurrit excommunicationem, & pœnas dictæ extrauagantis. 40.393
Ad incurrendas pœnas Conſtitutionis Gregorianæ, & excommunicationem ipſi annexam ſufficit Attentare per illam clauſulam, ibi appoſitam (ſi quis præter, vel contra attentare præſumpſerit) modo *attentatio* ad actum proximum externum reducta fuerit. 5.365
Atteſtantes de conſuetudine legitime introducta contra Eccleſiæ Immunitatem, videant quid affirment. 8.337

A V

Auctoritas Principis non extenditur extra ſuum Territorium. 2.61
Nulla Auctoritas poteſt alteri condonare quod Deo, ſeu alteri ſuperiori debetur, ſi iuſta cauſa condonandi non ſubſit. 13.249
Raro *Auxilium* laicorum, etiam cum armis adhibendum eſt ad Eccleſiam defendendam. 5.356

B

B A

B*Aiuli* Monaſterio neceſſaria intromittentes, ſi ea ſint oneroſa nimis, nec poſſint Moniales ſubleuare, iuſtam cauſam habent ingrediendi. 1.519
Bannientes, nec nō Executores, & ſubexecutores talis banni, Perſonas Eccleſiaſticas à Regno quomolibet, excommunicantur in Bulla Cœnæ, & quomodo poſſit euitari, & debeat dicta excommunicatio Bullaris. 11.28
An poſſit *Bannitus* per poteſtatem laicam ſpoliari bonis, & occidi in territorio Eccleſiæ. 6t
Bannitus, & condemnatus ob delictum, licet ob delictum exceptum, non tamen ſi fuerit condemnatus plenis probationibus, gaudet immunitate. 1.279
Bannitus non debet poſt condemnationem eſſe melioris conditionis, quam ante condemnationem. 2 279
Bannitus multo magis gaudebit ſi quomodocumque condemnatus fuerit ob delictum non exceptum. 4.279
Bannitus non poteſt extrahi ex alieno Territorio, & ſic neque ex Eccleſia, cum ea ſit de Territorio Epiſcopi. 2.341
Bannitus vel Exul ſi ſit in Eccleſia ſuæ Patriæ non dicitur exilium fregiſſe. 3.341
Bannitus, & exul mortuus non poteſt ſepeliri ex doctrina Bartoli in Eccleſiis locorum, de quibus arcetur. 7.341
Bannitus, vel Exul, hoc ipſo, quod tranſgrediatur fines veritos confugiendo ad Eccleſiam committit crimen læſæ maieſtatis, ſed non in Perſonam Principis. 12. 341
Bannitus, vel exul cum confidenter audeat permanere in loco ſacro ſacro, delinquit in Eccleſia, non tamen occidendo, vel mutilando, & ideo gaudet immunitate. 13.341
Bannitus ſi vi ſtatuti poſſit impunè occidi, non ſolum non debet extrahi ab Eccleſia, ſed nec in illa occidi. 15.341
Quomodo ſint recipiendi, & detinendi Banniti, qui non commiſerint delicta excepta. 16. 372
Bannitus à iudice ſeculari, pro Bannito etiam habetur ab Eccleſiaſtico. 10.383

B E

Beneficiarius extra Diœceſim ſi contra non reſidentes ſit lata excommunicatio eam incurrit, quia ratione omiſſionis dicitur in Diœceſi delinquere. 5.144
Beneficiarius in quorumdã opinione poterit ſe obligatione perſonali obligare ad dandam commoditatem percipiendi fructus ad multos annos, vel ſua vita durante cuicumque voluerit. 9.453
Beneficiarius poterit liberaliter cedere alteri fructus ſui beneficij pro vita ſua durante, ſi per huiuſmodi ceſſionem, non transferat ius aliquod ad bona Beneficij. 10.453
Beneficiarius poteſt gratis cedere diſtributiones obligatione ſolum perſonali; ſine obligatione reali, per quam transferat aliquod ius in rem. 11.453
Beneficiarius, ſi ſine iuris ſolemnitatibus incidat arbores, non tamen cæduas, tenetur Eccleſiæ ad damni compenſationem. 6.434
Beneficiarius poteſt fructus ſui beneficij ad longum tempus v. g. pro ſua vita locare, & alienare. 1.458
Beneficiatus poteſt retinere beneficium, donec declaretur delictum, propter quod beneficio priuatus eſt, niſi forte in lege dicatur, pœnam in foro conſcientiæ ſtatim ſoluendam eſſe. 52.487
Beneficiorum collatio quamuis poſſit ex priuilegio per Papam laicis concedi; non tamen id poteſt conſuetudine, aut præſcriptione laicis acquiri. 10. 22
Beneficium Eccleſiaſticum numquam ſine Canonica inſtitutione, obtineri poteſt. 33.77
Is, qui Beneficium conferre poteſt, non poteſt ſe ipſum inſtituere. 9.246
Beneficium non confertur in inuitum, & volenti non fit iniuria. 5.347
Is, qui eſt ſolus, poteſt ſeipſum in Beneficioorum latione ſeipſum eligere. 32.247
Publicatio reſignationis Beneficij eſt facienda; licet notoria ſit reſignatio. 6.374
Beneficium reſtitutionis in integrum, eſt remedium extraordinarium quod non datur ei, cui competit remedium ordinarium. 2.431

B L

Blanditiæ, & præcipue doloſa verba violentiæ æquiparantur. 4.347
Blaſphemia, quia tendit contra Deum ſupernaturaliter reuelatum; ideoque continet quoddam Chriſtianæ Religionis vilipendium, eſt crimen mixti fori; ſecus ſi ſit coniuncta cum hæreſi, quia tunc ſpectat ad Iudices Eccleſiaſticos. 15.68

Blaſphemus

Blaſphemus etiam Dei,& B. Virginis, ac ſuperſtitioſus, niſi de hæreſi ſuſpectus ſit gaudet, immunit. 1.337.

Blaſphemus etiam Dei, & B.Virginis cum ſententia multorum Doctorum non gaudet immunitate. 2.338.

Blaſphemus,ſi Blaſphemia ſit hæreticalis non gaudet immunitate,non vt Blaſphemus,ſed vt hæreticus eſt. 5.338

B O

Bona ſemper adhærent Perſonæ,& Perſona non eſt integrè,& perfectè exempta,niſi illius bona etiam exempta ſint. 8.39

Bona Eccleſiaſticorum quæcumque illa ſint, etiam patrimonialia, gaudent priuilegio exemptionis Eccleſiaſticis ſimiliter ratione ſtatus conceſſo. 5.55

Bona, niſi habeant obligationem per ſe propriam ſibi, ſeu realem, neceſſario ſequuntur ſtatum, & conditionem Perſonæ. 3.57

Bona Clericis conceſſa maxime ex titulo ſpirituali Eccleſiaſtica efficiuntur, & gaudent eodem priuilegio, quo gaudent Perſonæ Clericorum. 17.97.

Bona Eccleſiæ dicuntur ſancta ſanctorum; & Patrimonium Chriſti. 3.107

Habens iuriſdictionem tantum laicalem, nullam poteſtatem habet in Bonis Eccleſiæ. 4.107

Multa bona præſtantur inuitis, quando eorum conſulitur vtilitati, non voluntati; quia ipſi inueniuntur ſibi inimici. 12.286

Bona Eccleſiaſtica alienationis immunitate gaudent; & propterea inalienabilia dicuntur. 2.390

Non poſſunt Bona iuriſdictionalia in feudum vel emphyteuſim concedi, vel vltra triennium locari. 13.391

Nomine bonorum immobilium vel mobilium in hac materia alienationis, veniunt vaſa aurea, argentea, gēmæ, caſulæ pretioſæ, tapetes: item quæcumque triennio non corrumpuntur, & ſimul fructificant, vt integer Grex ouium, caprarum &c. 50. 393.

Nomine bonorum immobilium veniunt fundi, Prædia, domus, & ſimilia, quæ fixam radicem habent. 1.394

Inter Bona immobilia numerari debent arbores, ſi prædio ſint neceſſariæ; ita vt illis ſublatis Prædium notabiliter deterioretur. 1.401

Qui ſua Bona tantum hypotheca generali obligauit, non impeditur ea alienare, cum eadem ſic alienata creditori non ſubmittantur. 8.402

Non poſſunt bona vnius Monaſterij transferri in aliud. 12.402

Poſſunt tamen, ſi ſint bona non pretioſa, vel quæ ſeruando ſeruari non poſſunt. 13.402

Cenſus non debet imponi cum hypotheca, etiam ſuper alia bona Eccleſiæ, ſpeciali. 9. 412.

Bona Eccleſiæ ſubſunt arbitrio ipſius ſummi Pontificis. 39.418

Bona immobilia non poſſunt dici fructifera, niſi ſint deſtinata ad fructificandum, & niſi ſoleant fructus afferre. 9.430

In caſu, quo Bona Immobilia, quæ Miſſarum onus perpetuum annexum habent authoritate Apoſtolica alienentur, eorum pretium ſub pœna interdicti ipſo facto incurrenda in alia bona ſtabilia fructifera, cum eiuſdem oneris annexione, conuerti debent. 16.430

Bona immobilia non dicuntur ſolita fructificare niſi pluries fructum afferant. 14.430

Bona immobilia, & mobilia quoad PP.Theatinos ſunt in diuerſa ratione, ſi quidem immobilia repugnant inſtituto,non ſic mobilia. 34.437

Bona Eccleſiæ dicuntur Patrimonium, & Bona Dei, & Chriſti, non ſolum vt Dominus vniuerſalis ſicut eſt ceterorum; ſed etiam vt particularis, quatenus ipſi particulariter offeruntur. 11.443

Bona Eccleſiæ dicuntur res ſacræ, & propterea ſub nullius poteſtate exiſtunt. 12.443

Bonorum Eccleſiæ dominium eſſe penes Congregationem fidelium ſenſerūt multi Doctores. 13.ibid.

Iure antiquo Bona Eccleſiæ locari poterant per nouennium & ſi non vltra. 4.452

Bonum commune præfertur priuato, etiam cum periculo vitæ. 50.465

Bonum commune Religionis præponderare debet bono priuato cuiuſcumque particularis Monialis. 3.482.

Bona Hæretici, & aliorum à die commiſſi criminis obſtringuntur reali obligatione ita vt ad quemcumque tranſierint à fiſco vindicari poſſint vnà cum fructibus extantibus. 17.488

Is cuius bona ſunt confiſcanda, ſi fraude, vel mendaciis id impediat, non tenetur ad reſtitutionem in foro conſcientiæ. 20.491

B V

Bulla Clementis VIII. circa erectionem nouorum Monaſteriorum locum habet etiam in erigendis Monaſteriis monialium. 6.235

Bulla Gregorii XIV. in Delictis exceptis in medium affertur iuxta quælibet delictorum nomina. 2. 294.

In Bulla confirmationis Concilii adeſt clauſula Decreti irritātis, quæ omnem conſuetudinem Præteritam, & futuram ſuſtulit. 2.334

In Bulla Cœnæ fertur cenſura reſeruata contra violatores non quidem Immunitatis, ſed libertatis Eccleſiaſticæ, & non cuiuſcumque libertatis ſed ſpecialis. 7.370

Bulla Gregoriana de immunitate non extenditur ad caſus ſimiles, ſeu ad grauiores. 4.476

Bulla Clementis Octaui de largitione munerum extenditur etiam ad caſus ibi non exceptos, modo ſint ſimiles exceptis, ſeu grauiores. 16.477

In locis vbi publicatur Bulla Cruciatæ poſſunt illam habentes à quolibet approbato Confeſſario ſemel in vita, & ſemel in morte abſolui ab omnibus caſibus, & cenſuris reſeruatis. 11.548

C

C A

CAducitas cenſetur remiſſa, ſi Prælatus vel Beneficiarius recipiat penſionem, & canonem pro tempore elapſo. 12.421

Campanile plus ſpiritualitatis habet, quam Palatium Epiſcopi, cum ibi adſint campanæ oleo ſancto conſecratæ, & ibidem exerceantur opera pia, quādo in Dei honorem campanæ pulſantur. 14.265

Campanile diſiunctum ab Eccleſia ſi diſtet ab illa intra triginta paſſus gaudet immunitate ex determinatione S.Cong.Epiſcoporum, & immunitatis. 18.263.

Canones prohibent ab Eccleſiaſticis Iudicibus ad laicos appellari. 10.13

Sacri Canones concedentes immunitatem loquuntur generaliter, & ſine limitatione, ſed comparatiue ad Iudices ſeculares tantum. 1.286

Canon prohibens immoderatam caſtigationem ſerui vel Diſcipuli,non autem moderatam, quæ in Eccleſia fieri poteſt. 17.287

Adducuntur in medium plures ſacri Canones prohibentes extractionem reorum ab Eccleſia & iubentes reſtitutionem. 5.347

Canones permittentes permutationem rerum Eccleſiaſticarum inter Eccleſias ſunt correcti per alios Canones prohibentes. 15.423

Canonici vt ſinguli ſeorſim ſumpti, non faciunt Capitulum; nec talis conſenſus ſingulorum eſt conſenſus Capituli. 9.417

Capella,valuæ,ſerta,tectum,ſacriſtia,parietes,& turres etiam ipſius Eccleſiæ gaudent immunitatis Priuilegio. 2.262

Capella,quæ non fuit auctoritate Epiſcopi erecta, non cenſetur Eccleſiaſticum beneficium. 17.391

Capella cum ſepulturis concedi poſſunt ad vſum, non tamen poteſt vendi; ita vt qui emit fiat Dominus rei, & poſſit cuicumque alteri vſum eius concedere, quia tunc eſſet vera alienatio. 2.428

Capellani, ſeu cooperatores aſſumpti à Parocho ad audiendas Confeſſiones mortuo Parocho exercent facultatem,donec à ſucceſſore remoueantur. 7.211

Capellano, vel Confeſſario Monialium non licet ingredi clauſuram in caſu renouationis ſacramenti exiſtentis in choro interiori; cum id fieri poſſit abſque ingreſſu, & exponi per feneſtellam in Eccleſia exteriori. 5.524

Capitulares præter Regulam antiquam poſſunt facere nouum ſtatutum, ex quo obligentur & ipſi, & Regulam profeſſuri, non item Religioſi prius profeſſi,qui capitulari ſtatuto non interfuerunt. 11.463

Capitulum, ſeu Conuentus non poteſt renunciare iuri acquiſito per conſuetudinem, ſtatutum,aut priuilegium,ſi tale ius ſit Eccleſiæ vtile, aut honorificum. 8.56

Capitulum, ſeu Conuentus ſi faciat contra laudabilem conſuetudinem,vnus ſolus poteſt ſe opponere,& inualidare actus ceterorum; quin Epiſcopus poteſt,& debet impedire. 9.56

Capitulum an ſit Iudex delegatus reſpectu Exemptorum,reſoluitur negatiue contra plures Doctores. 12.181

Capitulum non ſuccedit Epiſcopo niſi in his, quæ Epiſcopo competunt iure ordinario, non autem ex delegatione. 14.181

Capitulum in exercenda Iuriſdictione in cauſis fidei non per ſe,ſed per Vicarium ad id ſpecialiter deputatum procedere debet. 14.181

Capitulum non eſt requirendum niſi ſede vacante,non autem per Epiſcopi abſentiam, nam ſedes tunc non dicitur vacare. 14.190

Capitulum,vel is, ad quem Epiſcopalis iuriſdictio tunc temporis pertinere noſcitur, poteſt facere omnia, quæ poſſet Epiſcopus ſi tunc viueret. 5.379

Capitulum quando conſentire cenſetur; cum maior pars trahere debeat minorem. 7.417

Conſenſus Capituli debet eſſe à Canonicis in Capitulo congregatis,& non ſufficit, ſi ſit à ſingulis ſeorſim ſumptis. 8.417

Capitulum ſi ob bellum, vel aliam cauſam vrgentem abſit, Prælatus debet loco Capituli ſubſtituere alios clericos, quibuſcum tractet, & conſulat de re Eccleſiæ alienanda,& quorum conſenſu obtento, rem Eccleſiæ alienet. 11.417

Capitulum poteſt interim contrahentem ad contractus obſeruationem compellere, quia fauore Eccleſiæ contractus interim claudicat. 13.417

Conſenſus Capituli Eccleſiæ Cathedralis requiritur etiam quando Epiſcopus eſt principalis auctor alienationis bonorum alicuius Eccleſiæ ſecularis,non Cathedralis. 23.417

Capitulum valide auget numerum Canonicorum licet iurauerit ſtatutum de non augendo numero. 8.447

Capitulum ſede vacante probabilius eſt quod poſſit in Monaſteriis exemptis circa clauſuram, quidquid poterat Epiſcopus. 8.473

Capituli nomine veniunt Canonici cum Decano in vnum congregati. 2.541

Captiuans, & componens perſonas ſi pluries id faciat, in itineribus, & ſtratis publicis etiam vrbium, non gaudet immunitate, ſecus ſi id faciat priuatim,& ſecretò,ſiue immediatè,ſiue miſſis aliquibus nuntiis, vel literis comminatoriis. 2.296

Captura Reorum eſt actus iuriſdictionis,qui in Eccleſia,vt potè de alieno Territorio,à iudice laico exerceri non poteſt. 7.375

Captus, & è manibus miniſtrorum Iuſtitiæ confugiens ad Eccleſiam,gaudet immunitate Eccleſiaſtica. 1.280

Captus & in carcere incluſus, ſi fracto carcere ad Eccleſiam confugiat, gaudet immunitate. 1.280

Captus, & in carcere incluſus ſubeſt Poteſtati, & iudicio Iudicum dum in eorum Iuriſdictione exiſtit, ſecus ſi extra illam exeat, ſicut de facto exiit, cum ad Eccleſiam ſe recepit. 4.280

Capucini,& Fratres Minores,licet non poſſint iuxta ipſorum regulas poſſidere bona ſtabilia fructifera,poſſunt tamen poſſidere Conuentus & hortos pro ipſorum vſu. 15.430

Carceratus fugiens à carcere delictum non committit, quia vtitur iure ſuo, & dato, quod committat, non committit delictum exceptum. 5.280

Carceratus non gaudet immunitate, ſi in carcere exiſtens confugiat ad ſacerdotem ibi adminiſtrantem Eucharistiam. 5.281

Carceratus ductus per Eccleſiam à Birruariis non neceſſariò, ſed voluntariè in ſententia nonnullorum Doctorum gaudet immunitate. 6.281

Carceratus in alieno Territorio,vel in Eccleſia,non poteſt etiam pro alia iuſta cauſa ad inſtantiam cuiuſuis in carcere detineri. 31.364

Cardinalis, an caſu, vel data opera in Reum ad ſupplicium ductum inciderit, ſtandum eſt eius ſine alio iuramento. 5.272

Cardinalis quod potius extra Vrbem, quam in Vrbe habeat talem facultatem dicendum eſt, & præcipuè extra ſtatum Eccleſiaſticum. 6.272

Cardinales Regibus æquiparari debent. 7.272

Cardinales non debent eſſe deterioris conditionis ac erant olim apud Romanos flamines,Diales,& Virgines veſtales,ob quos ſontes non plectebantur. 8.272

Cardinales in fauoribus, & gratiis Epiſcopis comparantur. 12.272

Cardina

Index Rerum,

Cardinalis ob offenſam indicitor Ciuitari ſedis Epiſcopalis amiſſio ; & compatantur Pontifici. 13.272

Cardinales æquiparantor Regibus,& faciunt vnum corpus,& Conſiſtorium cum ſummo Pontifice,& ſunt ſpeciali modo membra illios,& filij Eccleſiæ Catholicæ. 39.325

Cardinalis ſubeſt pœnis ſtatutis contra præſumentes alienare bona Eccleſiaſtica. 1.442

Cardinalis non ſubeſt legibus pœnalibus niſi exprimatur ; id tamen non procedit in iis , quæ pertinent ad publicam Eccleſiæ vtilitatem , vel quæ agunt de iuſtiria ſeruanda , vel fraude vitanda. 2. 442.

Cardinalis ſubeſt Cancellariæ regulis, in quibus de fraude vitanda agitur. 3.442

Cardioalis adſtringitur iuramento,ne poſſit alienare bona Eccleſiaſtica,imò iurat oon eſſe conſenſurom eorum alienationi. 4.442

Cardinalis poſt Cardinalatum factus Epiſcopus tenetur vinculo iuramenti ad bona Epiſcopatos oon alienanda ; quamuis de non alienando iuramentom non emiſerit. 8 442

Cardinales , & Epiſcopi, vel alij habentes priuilegium ingrediendi Monaſteria Monialium cum ſociis , non poſſunt aſſumere pro ſocia fratres Minores,ſi de ipſo non fiat mentio in dicto priuilegio. 6.506

Carthuſiani ſatis probabiliter in ſuis infirmitatibus , etiam cum periculo vitæ , ad abſtinentiam ab eſu carnium obſtringuntur. 4. 482

Caſtellanus traoſiens per Luſitaniam , non poteſt die ſabbati veſci inteſtinis animalium , ſicuti in Caſtella. Idem dic de Mediolanenſi , cum in ipſius Patria non incipiat Ieiunium quadrageſimale à feria quarta cinerum tranſeunti per locum vbi ieiunium præfatum ſeruatur. 60. 118

Caſus non expreſſus habetur pro omiſſo in omnibus diſpoſitionibus. 2 197

Caſus exceptus firmat regolam io caſibus non exceptis. 3.197

Quando duo Caſus æquiparantur in lege antiqua, lex noua, loquens in vno, locum habet in altero; 10.290

Caſos valde dubios , & ideo ex conſilio Auctoris , ſi accidat , eſt de eo ſummus Pontifex certiorandus per Epiſcopum , & ab eo conſilia capienda. 5.329

Caſus ſi contingat ex ſententia Dianę capiendum eſt conſilium à ſummo Pontifice. 10.329

Caſus expreſſi tres ſunt tantum ſcilicet venditio, permutatio , & donatio , hi tantum contractus ſunt alienatio propriè dicta, per quam rei Dominium transfertur. 26 417

Caſus exceptus tunc extenditur ad ſimiles , quando lex excipiens noo vtitur dictione aliqua taxatiua. 2.476

Caſus exceptus extenditor ad ſimiles in materia fauorabili , non item in materia odioſa. 7. 477

In noua diſpoſitione Caſus omiſſus intelligitur relictus iuri antiquo. 42. 437

Caſus exceptus cum dictione taxatiua admittit extenſionem ad caſus ſimiles, vel vrgentiores , non autem ad caſus diſſimilea, & minus vrgētes. 2.482

Cauſæ ſpirituales, quæ ſint, & quales, vide diffusè. 2. 65

Cauſæ temporales, ſeu mere ciuiles ſunt omnes illę, quæ ſunt de laicorum Dominio. 3.65

Cauſæ mixti fori, quæ, & quales dicantur. 8.66

Caoſa affecta aliqua qualitate ſpiritali , puta Religionis, ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum priuatiuè, vel ſaltem cumolatiuè. 5.70

Cauſa temporalis , vel ſecularis incidenter ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum. 6.70

Recenſetur Cauſæ mere Eccleſiaſticæ, vide quæ ſint. 1.71

Cauſæ mere Eccleſiaſticæ non cognoſcuntur ſi ſint prioris generis , niſi ab Eccleſiaſtica Poteſtate priuatiuè quoad laicos. 2.71

Cauſæ poſterioris generis licet cadere poſſint in laicos , adhuc ſunt ita ſpirituales , vt merè ſpirituales ſint, cum ortum habeant ex aliquo , quod ſolum ad Eccleſiam pertinet. 3.71

Cauſæ poſterioris generis cognoſci non poſſunt niſi ab Eccleſiaſtica Poteſtate priuatiuè quoad laicam & Cur? 4.71

Recenſentur cauſæ , quas Poteſtas Eccleſiaſtica poteſt cumulatiuè ad laicam Poteſtatem cognoſcere , & quæ ſint, vide ibi , & cur id ſit. 1. 74.

In cauſis recenſitis ſi quæſtio ſit Iuris, & noo facti, cognitio cauſæ ſpectat ſolùm ad Iudicem Eccleſiaſticum. 2.74

Cauſa proprietatis circa ſpiritualia ſpectat ſolum ad Iudicem Eccleſiaſticum , ita etiam cauſa poſſeſſionis circa eadem ſpectat ad eumdem. 12. 77.

Cauſæ temporales , & profanæ Laicorum à Iudice Eccleſiaſtico tractari poſſunt , quando qualitate aliqua Religionis afficiuntur. 2.81

In Cauſis mixti fori, ſi vnus Iudex reum abſoluerit, alter ſi Reum ipſum abſolutum deprehendat, nocentem condemnare poteſt. 1.96

Cauſa eſt omnino Eccleſiaſtica cum agitur de Dominio directu Eccleſiæ. 43.110

Cauſa decimarum , quæ datæ ſunt in feudum ſecularibus diſcutienda eſt coram Iudice Eccleſiaſtico quia dependet à Iure ſpirituali & Eccleſiaſtico. 53.110

Cauſa iam iudicata non debet iterom iodicari. 15. 199

Cauſa magiſtratus non eſt cauſa propria priuata ipſius Iudicis, ſed publica, nam non ſibi ius dicit, ſed tuetur auctoritatem, & maieſtatem publicam. 12.203

Cauſa Iuriſdictionis non eſt priuata ; ſed publica ; nam damnum , & emolumentum non pertinet ad Iudicem ; ſed ad Rempublicam. 13. 203

Cauſa omnis eſt illios , ad quem pertinet damnom, vel emolumentom. 14,203

Cauſa exemptionis eſt cauſa ſuperioris. 16.203

Cauſæ , quæ ad correctionem , & clauſtralem obedientiam pertinent , non ſunt à Legatis tractandæ , ſed ſuperioribus Regularibus relinquendæ. 5.231

Quotieſcunque duplex eſt Caoſa mouens ad aliquam diſpoſitionem faciendam , ceſſante vna, ſi altera perſeueret , non ceſſat diſpoſitio. 5. 303

Cauſæ Eccleſiaſticæ cognitio, qualis eſt immunitatis , non poteſt niſi ad Iudicem Eccleſiaſticum ſpectare. 2. 376

Cauſa Immunitatis Eccleſiaſticæ pertinet ad bonorem, & reuerentiam Rei. 3.376

Cauſa

Digitized by Google

Cauſa extinctionis debitorum Eccleſiæ,non eſt cauſa ſufficiens alieoandi res Eccleſiæ niſi debitum ſit vrgens,ita vt illud extingui, ſit neceſſitas, vel vtilitas Eccleſiæ. 58. 399

Cauſa, quæ in prooemio extrauagantis ambitioſæ, non eſt cauſa finalis, ſed impulſiua ad prohibitionem alienationis rerum Eccleſiæ faciendum. 10.423

Cauſæ legitimæ nomine ab Epiſcopo approbandæ ex Concilio Tridentino non intelligitur quæcumque ab Epiſcopo approbata: ſed tantum expreſſa in cap. periculoſo. 3.475

Cauſæ expreſſæ in iuribus data capacitate, & commoditate Monaſterij ad medendum, & ceſſante contagionis alio periculo, noo ſunt ſufficientes. 5. 475

Ceſſantibus Cauſis expreſſis in motu Pij V. non poteſt Monialibus concedi licentia egrediendi è clauſura. 1.476

Cauſę prædictæ, quod ſint extendibiles ad ſimiles,& vrgentiores, eſt ſatis probabilis ſententia Doctorum. 10.477

Cauſæ exhæredationis filiorum non poſſunt extendi ad,alias ſimiles,ſeu grauiores. 5.477

Cauſa limitata limitatum producit effectum, & facultas non excedit limites ſuos. 4. 508

C E

Cellulæ, Horti,& adhærentia Eccleſiæ gaudent immunitate. 3.264

Cellæ ianua aperta remanere debet, & ambæ Comitatrices ad eiuſdem Cellæ ianuam morari Confeſſario Monialis infirmæ confeſſionem audiente. 15.516

Cenſuræ, & anathemata diſſimulari poſſunt, & aliquando etiam debent,ne ſtatus Eccleſiæ perturbetur,& ſcandalum ſequatur. 21.51

Cenſura per modum ſententiæ etiam generalis lata directe fertur in perſona ſecundum ſe præſcindendo à Territorio. 5. 127

An ſubditi incurrant Cenſuram latam per ſtatutum propriæ diœceſis ſi contra illud agant extra diœceſim, vel etiam intra Diœceſim in loco exempto? 136

An ſubditi incurrant Cenſuram latam per particulare præceptum proprij Superioris, ſi ſimiliter contra illud agant extra diœceſim, vel etiam intra diœceſim in loco exempto? 537

Cenſura ſi lata ſit contra vulnerantes, occidentes, defloratites non incurritur ſi actus conſummetur in alieno Territorio,vbi non eſt cenſura,licet ibi fuerit inchoatus. 3.547

Cenſura lata contra occidentes in Eccleſia ligat occiſorem, qui cum ſit in Eccleſia occidit exiſtentem extra ipſam. 4.147

Cenſura incurritur ab eo,qui lethaliter vulnerat in diœceſi vbi homicidium eſt prohibitum ſub cenſura,etiam ſi ſic vulneratus extra propriam diœceſim moriatur,& quære id procedat. 5.147

Cenſura,ſi quæ lata ſit ab Epiſcopo contra deferentes frumentum extra diœceſim, incurritur ab eo ſtatim ac defert,quia actio,quæ defertur conſummatur intra,licet terminus actionis ſit extra. 7.147

Cenſura non tenet, niſi præcedat aliqua ſpecialis iuris monitio, & citatio, quæ, abſente Reo per fraudem,ſatis eſt fieri Domi ſeu in publico loco. 7.150

Cenſuræ latæ facultate ordinaria non afficiunt niſi ſubditos,& ſic non regulares exemptos. Item de facultate delegata. 5.171

Cenſura in foro conſcientiæ, iniuncta pœnitentia ſalutari,ſine abſolutione Sacramentali tolli poteſt. 7. 210

Cenſura vt contrahatur tendere debet in Baptizatum viatorem,rationis,& doli capacem,& qui in Eccleſia ſuperiorem habeat. 9.242

Cenſura non incurritur ab homine nondum completo crimine,vel nondum completa conditione,ſub qua cenſura lata eſt,ſi antequam perficiatur,obeat. 10.243

Cenſura fertur in contumaces,quales eſſe non poſſunt infantes,furioſi,& amentes. 19.243

Furioſus,qui ante furorem contraxit Cenſuram debet abſolui in ipſa amentia. 20. 243

Cenſura cum ſit pœna medicinalis,non debet afficere eum, qui medicinæ ſpiritualis incapax eſt. 21.243

Poteſtas Eccleſiaſtica nō fert Cenſuram in propria cauſa,niſi per modum defenſionis,vt ſc.violentiam ſibi factam repellat. 26.243

Cenſura lata contra facientes non extenditur ad mandantes. 3. 306

Cenſuras incurrit qui extrahit perſonam Eccleſiaſticam etiamſi hæc commiſerit crimen exceptum; dummodò ſeruauerit requiſita Concilij Tridentini. 22.363

Cenſura lata contra facientem non ligat conſentientem,niſi exprimatur. 49. 393

Cenſuræ contrahuntur ante ſententiam criminis, non aliæ pœnæ. 50. 438

Cēſura incurritur &c. etiamſi agant de alienatione bonorum deuolutorum ad ſedem Apoſtolicam. 2.451

Cenſuræ quando ſunt ferendæ ſententiæ non incurrūtur,niſi per Iudicem ſit lata ſententia. 4.490

Nomine cenſuræ veniunt ſolum Excommunicatio,Suſpenſio,& Interdictum. 8.502

Modicum moraliter loquendo,ſeu paruitas materiæ à peccato,& Cenſuris excuſat. 2.525

Cenſura non contrahitur ſine contumacia,& quodam virtuali contemptu. 3.536

Cenſuræ, ſeu legis Eccleſiaſticæ contemptor eſſe non videtur, qui eas prædicta ignorantia ignorat. ibid.

Cenſurę ſunt inſtitutę ad medendum,non ad periculum animis iniiciendum. 4.536

Cenſura Eccleſiaſtica non fertur propter internam operantis diſpoſitionem habitualem, vel actualem, ſed propter externam Eccleſiaſtici præcepti contumacem tranſgreſſionem. 9.536

Cenſura non incurritur ab eo, qui ex metu graui mortis, infamiæ &c. tranſgreditur legem naturalem, ſi tali tranſgreſſioni ſit annexa cenſura, licet peccet contra legem. 22.537

Cenſura non incurritur à contrahente & conſummante graui metu inducto matrimonium cum conſanguinea, licet non mortaliter peccet. 23.537

Cenſura non incurritur ab eo, qui graui metu adactus remigat in Triremibus Turcarum contra Chriſtianos; quamuis ex probabili mortaliter delinquat. 24.538

Cenſura vel irregularitas contrahitur ab eo qui facit actum intrinſecè malum,cui ratione alicuius circumſtantiæ ea ſit annexa; quamuis ob grauem metum exercens contra Eccleſiaſticam etiam legem delinquat. 29.538

Cenſura ſcilicet excommunicatio, ſuſpenſio, & in-

terdictum contrahuntur ante omnem judicis ſententiam à comprehenſis in motu Gregorij; non tamen aliæ pœnæ ibi ſtatutæ. 1.546

Cenſura vt locum habeat debet habere ſuum Auctorem, quod non contingit in habente conſcientiam erroneam. 9.557

Cenſus breui duraturus computatur inter bona mobilia. 29.399

Cenſus redimibilis etiam computatur inter bona mobilia. 30.400

Cenſus viſitatius dicitur vtilis ex vno capite, & ex alio damnoſus Eccleſiæ, quia tendit ad priuationem intra certum tempus neceſſario futurum, & Eccleſia de præſenti exponitur periculo perdendi capitale. 39.400

Cenſus impoſitio fieri poteſt à capitulo pro ſuſtinendis litis expenſis. 3.401

Cenſus fundari non poteſt in Conuentu, & horto annexo, & in omnibus aliis ſupradictis rebus; cum etiam cenſus comprehendatur in prohibitione. 7.428

Cenſus, ſi fundaretur ſuper Conuentu, vel horto annexo conuentui, emolumentum pro celebratione Miſſarum non correſponderet oneri. 6. 430.

Ceſſio litis, vel cauſæ fieri non poteſt ſine ſolemnitate iuris, quia & talis ceſſio eſt quædam alienatio, cum & ipſa ſit ceſſio iuris iam acquiſiti. 7.421.

Ceſſio legati, vel hæreditatis relictæ fieri non poteſt ſine iuris ſolemnitate; quia talis ceſſio eſt etiam alienatio, cum ſit iuris acquiſiti, & non acquirendi. 8.421

In ceſſione iuris acquirendi non ſunt ſeruandæ iuris ſolemnitates; ſecus autem eſt in conceſſione iuris acquiſiti. 1.421

C H

Charta ſeu appellationes tuitiuæ admittendæ non ſunt in cauſis Eccleſiaſticis contra nonullos; quia ſunt contra Immunitatem Eccleſiaſticam. 34. 15.16.

Chorus eſt pars Eccleſiæ, nec intra Monaſterii ſepta continetur. 6.558

Chriſtus ſupra legem naturæ, ac fidei nullas leges ceremoniales niſi circa ritus ſacrificij, & Sacramentorum præſcripſit, reliqua vero Eccleſiæ diſponenda reliquit. 3.252

Circumſtantia quod quis in Eccleſia exiſtens occidat hominem extra ipſam non aggrauat notabiliter homicidii peccatum. 2.303.304

C I

Citatio quomodocumque conſideretur, ſemper eſt actus iudicialis. 4.149

Citatio eſt fundamentum Iudicii actus, & actus Iuriſdictionis. 5.149

Citatio ſine cauſæ cognitione cenſeri poteſt actus voluntariæ Iuriſdictionis. 8.150

Citatio dari non poteſt in aliena Diœceſi ſine illius Epiſcopi licentia. 11.150

Citatio, quæ fit ratione contractus non afficit immediate Perſonam, ſed bona, at ratione delicti immediate afficit Perſonam. 17.150

Citatio facta Regulari ab Epiſcopo quando id facere non eſt illi ſpecialiter conceſſum, eſt ipſo iure nulla. 30.168

Citatus ab Epiſcopo tanquam habente iuriſdictionem ordinariam, & ab Inquiſitore, qui eam habet delegatam tenetur comparere coram Inquiſitore, quia gerit vices ſummi Pontificis. 4.183

Citatus debet comparere ad hoc vt Iudex ſciat an cauſa ſit de ſua Iuriſdictione; non quod ſtante dubio debeat cognoſcere, an ſua ſit Iuriſdictio. 20. 203.

Ciuis habens Domicilium in Ciuitate, ſi recreationis gratia rus petat, & ibi moriatur non electa ſepultura, non in Eccleſia Villæ, ſed ſuæ Parochiæ eſt ſepeliendus. 34.117

Ciues, & Diœceſani non tenentur Legibus proprij Territorij dum inde abſentes ſunt, ita vt ſi in proprio territorio ſit vetitus eſus carnium, & vbi ſunt, non adſit prohibitio, poſſint veſci carnibus &c. etiam ſi eadem die ſint in Patriam propriam reuerſuri. Vide caſus, qui afferuntur. 5. 132.

Ciues, & Diœceſani tenentur ad leges proprij Territorii ſeruandas, ſi obligent in Territorio alieno. 6.132.

Ciuis Mediolanenſis Romam profectus ſi ibi primis quatuor quadrageſimæ diebus carnibus veſcatur, peccat, licet id ipſi in Patria ſua ſit licitum. 14.131.

Ciues & Diœceſani alterius, non improbabiliter ſunt exempti à Ieiunio, & feſtis inductis ex præcepto particulari Epiſcopi, per cuius Diœceſim, ſeu Territorium tranſeunt. 8. 132.

Ciues, & Diœceſani poſſunt licite tranſire ad alienum Territorium, vitandi gratia legum, ſtatutorum vel præceptorum obligationem ſuæ Patriæ. 1.139

Ciues & Diœceſani dum ſe ſubtrahunt à legibus proprij Territorij, tranſeundo ad alienum viuunt iure ſuo. 2. 139

Ciues, & Diœceſani licite ſe conferre poſſunt ad locum vbi Tridentinum non eſt acceptatum, vt ibi ſine parocho, & Teſtibus ſeruata veteri forma contrahant matrimonium. 3.139

Item poſſunt ex induſtria licite contrahere in articulo mortis cum Concubina, vt filios legitimos efficiant, etiam in fraudem ſubſtituti. 4. 139.

Item poſſunt ob caſus reſeruatos ſeu ob confeſſionem ſimpliciter faciendam ex induſtria licite tranſire ad locum, vbi non eſt reſeruatio ex conceſſione iuris communis. 5.139

Ciues, & Diœceſani diſcedentes mane à loco, vbi ieiunatur in ſententia Pontij, licet veſpere peruenturi ſint ad locum vbi Ieiunium non ſeruatur, non poſſunt ibi mane frangere Ieiunium quod quidem Auctori non probatur. 10.142.

Ciues & Diœceſani non ſolum ex induſtria poſſunt ſe ſubtrahere à legibus municipalibus eundo extra Diœceſim, ſed etiam intra Diœceſim in loco exempto manentes. 13.141

Item non obligantur licet feſtum, vel ieiunium ſeruetur in loco per quem tranſeunt ſicut in ſuo Territorio ex præcepto Epiſcopi vtriuſque Diœceſis. Licet ex induſtria peregrinentur. 14. 141.

Ciues & Diœceſani iuxta aliàs dicta extra Territorium exiſtentes tenentur Legibus, & præceptis Territorij ſi in eo deliquerint, alias nequaquam, contra Gabrielem & alios. 1.144

Ciues, & Diœceſani abſentes obligantur ratione rei ſitæ, quando ſtatutum eos obligat etiam extra Territorium. 7.144

Ciues, & Diœceſani non poſſunt ligari extra Territorium

ritorium ſententiis, vel præceptis, niſi duobus copulatiuè concurrentibus hoc eſt delictum commiſſum in Territorio, & notitia præcepti ante egreſſum à Territorio. 14.148

Cives, & Diœceſani extra Territorium exiſtentes ſi legibus, vel ſtatutis, & ſententiis, vel præceptis ſubdi poſſint, ſubdi poſſunt etiam pœnis, & cenſuris. Valet etiam argumentum à contrario. 1.147

Ciues & Diœceſani extra Territorium exiſtentes pœnæ non ſubduntur, ſi ipſa requirat Iudicis executionem. 8. 148

Ciues, & Diœceſani non poſſunt citari extra Territorium. 1.149

Ciuis impediens Militem Principis iuſte de mandato ipſius expilantem bona ciuitatis, non tenetur ad reſtitutionem. 30 492

In lege veteri conſtitutæ erant *ciuitates* refugij pro Iudæis, & fratribus eorum non autem pro gentibus. 12. 277

C L

Clauſtrum, Porticus, ambitus, Dormitorium, & cætera loca, ſeu habitacula quolibet modo Eccleſiæ adhærentia gaudent immunitate. 1. 264

Clauſula (ad beneplacitum) ſtante abſoluta habilitate Regularium in ordine ad approbationem perdit vim ſuam. 40. 217

Clauſula (ad beneplacitum) locum habet, quando beneplacitum Approbantis locum habere poteſt, id eſt donec aliquid emergat, ob quod reddatur inhabilis ad confeſſiones. 54. 219

Clauſula (ſublata facultate ei, & eorum cuilibet &c. appoſita in conſtitutione Gregoriana tollit omnem prorſus interpretationem, & extenſionem. 10.330

Clauſula (ſit tibi ſummariè, ſimpliciter, extraiudicialiter, & quantum pro tuæ conſcientiæ informatione, ſufficere tibi videbitur) videtur importare non plenam probationem. 2. 383

Clauſulæ iſtæ (ſummariè, ſimpliciter, & extraiudicialiter, ſeu de plano) non excludunt concludentem probationem; ſed excludunt ſolum modum probandi. 12.384

Clauſulæ (ſummariè, & extraiudicialiter, & quantum pro ſuæ conſcientiæ informatione ſufficere videbitur) tollũt ſolum iuris ſolemnitates, & apices, non item veras, plenas, & concludentes probationes. 18. 384

Clauſulæ recenſitæ non efficiunt, quod ius gentium, vel naturæ ſeruandum non ſit. 19. 384

Clauſula recenſita non eſt iuri contraria, quia ius prohibet alienari quando bona ſunt Eccleſiæ abſolute. 5.419

Clauſulæ (abſque vllo ſuperioris decreto, vel miniſterio, vel ſententia, abſque vlla declaratione, abſque vlla ſententia, ante vllam ſententiam) quid importent. 22. 488

Clauſura non læditur per locutionem cum Monialibus. 19.176

Clauſura tantum de iure poſitiuo Monialibus obſeruari præcipitur, & cur. 2.459

In materia Clauſuræ ex præſumpta mente ſuperioris concedentis per licentiam generalem cenſetur reuocata ſpecialis, vel eſſe incluſa in generali, vel confuſa. 21. 510

Clauſura cum ſit de iure poſitiuo non obligat cum tanto incommodo. 13. 521

Clericus ſi falſum dixerit coram iudice laico, puniri poteſt per Iudicem ſuum Eccleſiaſticũ. 10.40

Clerici, quod defectu iuſtitiæ non trahantur ad Iudicium ſeculare in iure Canonico expreſſe prohibetur. 7. 12

Clericus coram Epiſcopo, & Epiſcopus coram Archiepiſcopo conueniri debet, Archiepiſcopus coram Primate, & Primas coram Romano Pontifice, vel coram eius Legato ad eam Prouinciam miſſo. 9.13

Vſus Hiſpaniarum & Galliarum ſpoliandi Clericos armis, aliter defendi non poteſt, niſi dicatur id fieri de conſenſu implicito Prælatorum. 7. 26

Clerici, licet legibus Principum ſecularium non obligentur quoad vim punitiuam, obligantur tamen quoad directiuam. 8.26

Clericus ferens arma poteſt reſiſtere cum armis miniſtro Laico volenti ipſum capere armiſq; ſpoliare; niſi armorum vſus ſit ita prohibitus, vt neque Domi illa retinere liceat. Vide quandiu hęc limitatio ſi vera. 12.26

Poteſtas laica poteſt capere, & detinere Clericum Debitorem ſi fugiat, vel fugam meditetur; quia tunc habet locum defenſio naturalis. 1.27

Clericus Debitor, ſi fugiat, vel fugam meditetur, poteſt non tantum à Iudice ſeculari, ſed etiam à Creditore priuato capi, & detineri ad hoc vt Iudici ſuo ſiſtatur, ſi delictum ſit conſiderabile. 2. 27

Clericus, ſi graui iniuria laicum affecit, ob quam à ſuperiore Eccleſiaſtico incarcerandus eſſet, & cogendus ad ſatisfactionem, poteſt etiam à priuato capi, & detineri, vt ſiſtatur ad ſuum Iudicem, dummodo non excedatur tempus viginti horarum & quid alij ſentiant quoad hoc tempus. 4. 27

Clerici, prælati, & Epiſcopi conſtituuntur à Papa ad ſeruitium, & Regimen Eccleſiarum & ideo ſi quando illi delinquunt, non poſſunt licitè à Regno expelli. 4. 28

Clericus ſuſpectus de fuga captus per laicum debet ſtatim ad ſuum Iudicem Eccleſiaſticum remitti. 9.33

Clerici non tenentur contribuere ad reparationem Pontium, viarum publicarum; murorum Vrbis, & ſimilium, quæ primò & principaliter ſpectant ad Communitatem. 4. 36

Clerici contrauenientes ſtatuto Laicorum reſpicienti ex æquo bonum commune puniendi ſunt per Iudices Eccleſiaſticos, & non ſeculares. 6.36

Clericus ſuum vinum frumentum, &c. cogitur iure naturali non ciuili Principis lege tantidem vendere, quanti Laicus; Laicus verò eodem pretio vendere non ſolum naturali; ſed etiam ciuili iure compellitur. 3.36

Clericus non efficitur Reus pœnæ ſtatutæ per Principem Laicum ſi plus vendat res ſuas, quam ſit taxatum. 4.36

Clericus in tali, & ſimili caſu contrauenìens, puniri debet à Iudice ſuo Eccleſiaſtico eadem pœna, qua punitur Laicus, vel mitiori. 5. 37

Clerici Perſona non poteſt à Iudice ſeculari in rebus moleſtari, ne concedatur per vnam viam quod per aliam denegatur. 9.39

Clerici Res affectę; onere gabellæ poſsũt per modũ facti, ſeu per modum iuſtæ defenſionis iuris pro-

prij, detineri, donec gabella iuſta ſoluatur Iudicibus Eccleſiaſticis conſultis. 10. 59

Clericus ſi in cauſa reconuentionis condemnetur per Iudicem laicum executio facienda eſt per Iudicem Eccleſiaſticum. 5. 42

Clericus in minoribus, licet laicus fiat, ob depoſitum mandato eius ipſi traditum, cogendus eſt à Iudice Eccleſiaſtico. 13.42

Clerici tenentur contribuere quando æque primario contributio cedit in vtilitatem Clericorum, & Laicorum; ſed contra ipſos à ſuperiore Eccleſiaſtico executio eſt relaxanda. 7 44

Clericus, ſi eiiciendus ſit à poſſeſſione, qua ſpoliauit laicum, eiici debet per Iudicem Eccleſiaſticum, & non ſecularem. 3.45

Clericus ex acceptatione officij ſecularis non ſe ſubiicit foro ſeculari, neque vt per id in bonis puniri poſſit. 16. 59

Subiicit tamen ſe clericus minorum ordinum, ſi muneris adminiſtrationem ſuſcipiat, iure prohibente ſub pœna priuationis priuilegij clericalis. 27.59

Hoc ipſo clericatui renunciaſſe cenſetur. 18.59

Secus dicendum de clerico maiorum Ordinum. 19.59

Clericus in cauſa feudali non ſubiicitur in Iudicio Domino feudi vt Clericus, ſed vt Baro, ſeu feudatarius. 9.63

Clericus feudatarius in cauſa petitorij conueniendus eſt coram Domino feudi, ſecus in cauſa poſſeſſorij ex doctrina Squillantis contra nonnullos. 11.63

Clericus propter ipſius crimen non poteſt priuari feudo ad Eccleſiam ſpectanti; cum delictum Perſonæ in detrimentum Eccleſiæ redundare non debeat. 16.63

Clericus feudatarius ad doctrinam Innocentij, ſi agatur de crimine, ob quod feudo priuari mereatur, eius cognitio non ad Dominum feudi laicum pertinet, neque feudo ante priuari poteſt quam ab Eccleſiaſtico Iudice condemnatus ſit. 17 63

Clericus trahi non poteſt ad forum ſecularem etiam ratione officij ſibi conceſſi à Principe ſeculari ſi in eo delinquat, neque etiam ratione cuiuſcumque artificij, ſi quam exerceat artem, quæ Conſules habeat, & Primates. 18 63

Clericus nequit officia ſecularia ſine diſpenſatione ſuperioris ſuſcipere. 22.64

Clericus, qui officium Tutoris, vel Curatoris exercuit & in eo deliquit, non poteſt in iudicium ad reddendam rationem vocari coram Iudice laico. 23.64

Clericus legitime poſitus in poſſeſſione à Iudice laico contra laicum, poteſt recurrere ad Iudicem laicum, vt manuteneatur, etiamſi Iudex Eccleſiaſticus velit Clericum à poſſeſſione eiicere, dummodo non faciat à iudice laico inhiberi Iudici Eccleſiaſtico. 30.78

Clerici non poſſunt conſentire in Iudicem non ſuum, niſi forte ſit Perſona Eccleſiaſtica, & Epiſcopi Diœceſani conſenſus accedat. 11.82

Clerico Minori 25. annis ſi agat coram Iudice ſeculari actione ciuili, etiam perſonali dari poteſt Curator ab ipſomet Iudice laico. 4.86

Clericus in caſu recenſito in titulo iudicari, & puniri poteſt non ſolum à Iudice laico; ſed etiam à Iudice Eccleſiaſtico. 12. 1. 101

Clericus, & laicus ſi delinquant ſimul cauſa aduerſus vtrumque ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum. 3.111

Clericus quidam promotus ad ordines cum collatione vnius Beneficij, redditus duorum ſcutorum annuorum, captus cum armis in habitu laicali, & Homicida, ex S. Congregationis Cardinalium decreto gaudet Priuilegio fori. 20. 156

Clericus non poteſt iudicari à Iudice Laico ratione officij ſecularis, ex eo, quia Iudex Laicus non habet iuriſdictionem in illum, & Clericus eſt exemptus. 8.193

Clericus non poteſt conſentire in Iudicem ſecularem cum hoc ſit in præiudicium ſtatus Clericalis. 12 193

Clericus non poteſt etiam cum Iuramento renunciare priuilegium Canonis, exemptionis gabellarum & fori. 3. 227

Clericus non perdit ſua priuilegia per interdictum. 3.261

Clericus excommunicatus non perdit priuilegium fori, vel canonis, nec excommunicatus immunitatem. 2.275

Clericus etiam comparatiuè ad Iudices ſeculares, gaudet immunitate, ſiue ſubſit eorum iuriſdictioni, ſiue non. 1.283

Clericus non debet eſſe deterioris conditionis, quam laicus. 2.283

Clericus, ſi non ſeruet requiſita Tridentini, priuatur priuilegio perſonali, non item locali. 3. 283

Clericus, qui non ſubeſt Iuriſdictioni Iudicum ſecularium, ſed Eccleſiaſticorum non gaudet immunitate Eccleſiæ comparatiue ad Iudices Eccleſiaſticos. 1.284

Clericus cum extrahitur à Iudice Eccleſiaſtico, ex voluntate Eccleſiæ extrahi dicitur. 8.284

Clerici Delinquentis ab Eccleſia extractio, Eccleſiæ nec dedecus, nec irreuerentiam gignit. 15. 284

Clericus ſi ob delicta non poſſet extrahi ab Eccleſia à ſuo Prælato, raro puniretur. 15.284

Clericis conuenit ſanctitas, & maior quam laicis integritas. 22.285

Clericus delinquens ſi confugiat ad Eccleſiam, duplici titulo eximitur à laicali Iuriſdictione, & ratione Perſonæ, & ratione loci. 2.286

Clerici, licet non gaudeant dicto Immunitatis priuilegio comparatiue ad Iudices Eccleſiaſticos, non propterea ſunt deterioris conditionis quam laici, & ſi ſunt, non ſunt per ſe, ſed per accidens. 10.286

Ratio, cur Clerici non gaudeant immunitate eſt ſtatus diuerſus à laicis, in quibus magis excuſabilia ſunt delicta, quam in Clericis. 24. 287

Clerici confugientes ad Eccleſiam, ſequuntur opinionem oppoſitam, quæ eſt etiam ſatis probabilis. 23.287

Clericus dimiſſo habitu modo ſit tantum in minoribus, gaudet immunitate. 14. 1. 288

Clericus ſine requiſitis præſcriptis à Concilio Tridentino ſeſſ. 23. cap. 6. reputatur vt laicus, & ſic non debet eſſe deterioris conditionis. 2. 288

Clericus gaudens priuilegio fori, ſi committat delictum, ob quod Iudici ſæculari tradendus eſt, extrahi poteſt ab Eccleſiaſtico Iudice, &

Iudici

& Iudici ſæculari tradi. 3.288

Crimina, ob quæ Reus Clericus deponendus eſt, & Iudici ſæculari tradendus, excepta eſſe ſolent. 4.288.

Clericus extrahi non debet ob crimen non exceptum, vel ſi extrahatur Curiæ ſæculari non eſt tradendus. 5.288

Clerici filij Reorum læſæ maieſtatis non ſunt inhabiles ad Beneficium, & multo minus priuantur beneficiis acquiſitis. 25.26.325

Clericus abutens fœmina, vel committens Beſtialitatem non incurrit pœnas Bullæ Pij V. latam contra Clericos Sodomiam exercentes, cum talis actus non ſit propriè ſodomiticus. 7.332

Clericus Sodomiam patiens probabiliter non incurrit dictas pœnas latas à Pio V. quia non eſt propriè Sodomita, ſed mollis. 8.332

Clericus exercens Sodomiam ex conſtitutione Pij V. Curiæ ſeculari traditur, 3.336

Clericus non poteſt in præiudicium ſtatus Clericalis renunciare priuilegium canonis etiam cum Iuramento. 8.348

Clericus poteſt in ciuilibus ſe ſubiicere Iudici ſeculari, qui tamen non poteſt exequi mandatum à ſe relaxatum contra ipſum, ſed debet adiri ſuperior Eccleſiaſticus. 9.348

Clericus in cauſa reconuentionis poteſt iudicari à Iudice ſæculari. 10.348

Clerici, & Regulares non poſſunt expellere confugientes ad ſuos Conuentus, & Domos, etiam reiiciendo illos ad Eccleſiam, quia in Eccleſia naturæ neceſſaria miniſtrare non licet. 5.388.

Clericus ſubſcribens alienationem bonorum Eccleſiæ, excommunicatur, niſi alienant, & recipiens rem Eccleſiæ, celeri reſtitutione ſibi proſpiciant. 41.393.

Clericorum nomine in materia odioſa non veniunt Epiſcopi, nec Clerici in Dignitate conſtituti, vt Eccleſiæ Cathedralis Canonici, item nec Regulares. 2.499

Clericis miniſtrantibus Infirmis quale conceſſum fuerit à Gregorio XIV. priuilegium. 4.501.

Clerici non reſidentes de iure communi fructus Beneficiorum non percipiunt, exceptis infirmis, & exiſtentibus in ſeruitio Papæ, & duobus Canonicis exiſtentibus in ſeruitio Epiſcopi, cum, hi reſidere cenſeantur, & per nouam conſtitutionem ſupernenientem non includantur ſupradicti caſus à iure communi excepti. 17.534

Nomine Clericorum in materia pœnali non veniunt Religioſi, nec Epiſcopi, nec alij Clerici in dignitate conſtituti, nec Canonici Eccleſiæ Cathedralis; veniunt tamen ſi verba ſimpliciter ita generalia ſint, vt ad quoſlibet extendantur. 3.550.

Clerici etiam Monaſteria frequentantes, ſi moniti non reſipuerint vltra pœnas capit. Monaſteria, puniri poſſunt pœna excommunicationis, ac tandem pœna depoſitionis. 9.551.

Nulla Clericis iure prohibita obligant eos virtute illius prohibitionis ſeclutis circunſtantiis extrinſecis ſub culpa mortali donec abſit contumacia non obediendo monitioni ſuperioris. 2.553.

C O

Coactio ſeu vis ſemper à cenſura excuſat, quia ſimpliciter auſert voluntarium; ideoque auſert omnem culpam, conſequenter & omnem pœnam in culpa fundatam, at verò metus relinquit voluntarium ſimpliciter, ideoque culpam omnem non auſert. 28.538

Cœmeterij ambitus nunc tantum gaudet circuitu ſupradictorum paſſuum. 11.265

Cœmeterium etiam gaudet eodem Immunitatis priuilegio, quo gaudet Eccleſia. 1.266

Diſtinctio nonnullorum quod ſolum Cœmeterium benedictum gaudeat immunitate, refellitur. 2.266.

Cœmeterium eo ipſo, quod ſepulturæ fidelium eſt deſtinatum, præſumitur benedictum, & auctoritate Epiſcopali ſacratum. 3.266

Priuilegio immunitatis non ſolum Cœmeterium, ſed oſtium, & porticus eius gaudent. 4.266

Cœmeterium gaudet immunitate etiam ſi non ſit benedictum ab Epiſcopo, ſed à ſimplici ſacerdote; quinimmo etiamſi à nemine ſit benedictum, dummodo in ipſo aliquis Chriſtianus ſepultus ſit cum Eccleſiaſticis officiis de licentia Epiſcopi. 5.266.

Cœmeterium etiam pollutum, & interdictum, gaudet immunitate. 6.266

Diſpoſitio facta in fauorem Eccleſiæ cenſetur etiam facta in fauorem Cœmeterij. 7.266

Cœmeterium, cum ſit Eccleſiæ acceſſorium æquiparatur & pari paſſu ambulant quoad ſacrilegium, interdictum, & pollutionem. 8.266.

Cognitio de quæſtione facti non eſt proprie cognitio de crimine, attamen ſi Iudex ſecularis vult ſe immiſcere, poteſt in hoc caſu inhiberi à Iudice Eccleſiaſtico. 16.322

Cognitio an territorium Eccleſiæ ſit violatum nec ne, ſpectat ad iudicem Eccleſiaſticum. 21.379.

Collegia excipiuntur à publicis proceſſionibus. 3.169.

Confraternitates, Collegium, Congregatio, vel Hoſpitale ſine autoritate Epiſcopi erecta, non cenſentur loca pia propriè, & quælibet horum bona poſſunt ſine ſolemnitate iuris alienari. 26.391

Commiſſarius habet iure Ordinario ſolum Deum cognitorem, & iudicem. 6.183

Commiſſarius electus ab Inquiſitore non præfertur Epiſcopo, ſecus eſt ſi ſit electus à Pontifice, licet ſit ſubdelegatus. 7.183

Commiſſarius ſiue electus ſit à Pontifice, ſiue ab Inquiſitore, eſt ſuperior Ordinario, & eius citatio eſt præferenda citationi Epiſcopi. 9.183.

Commiſſarius, ſeu Delegatus prædictus incurrit dictam excommunicationem, ſeu ſuſpenſionem, etiam ſi gratis, vel per metum, vel per præuiam pecuniam, & promiſſionem præſtiterit conſenſum, decretum, vel auctoritatem. 2.449.

In *Commiſſione* neceſſaria ius acquiritur ei, cum quo diſpenſandum eſt; at in commiſſione voluntaria nulli ius acquiſitum eſt; & ideo perit, niſi fiat à ſede, quæ nunquam moritur. 20.212.

Quod alicuius conſcientiæ committitur non dicitur Commiſſio iudicialis, ſed conſcientialis. 9.383.

Commiſſio eſt exequenda ſecundum verita-

teri; & ſatis eſt ſi iure gentium ſuſtineatur. 4. 383

Ex dicta Commiſſione ſufficit qualitercumque inquirere, ac probationem ipſi ſoli, cui eſt demandata, concludere. 5.383

Committens tempore iubilei etiam ſub ſpe abſolutionis peccata reſeruata etiam habentia annexam cenſuram, quandiu durat iubileum, abſolui poteſt. 5.305

Committens in Eccleſia leuia delicta gaudet immunitate. 18.506

Communicans, & intra os habens Euchariſtiam non gaudet immunitate. 273

Communicatio neceſſaria inter Epiſcopum & Inquiſitorem habuit pro ratione impulſiua querelas de vexationibus factis ab Inquiſitoribus per exceſſus eorum Commiſſariorum; at pro ratione finali habuit cauere ab errore in iudicando. 11.187.

Prorogatio temporis circa *Communionem* remittitur Iudicio Confeſſarij. 11.161

Confeſſarius ſi non prorogauit tempus Communionis tenetur Puer ſtatim ac ad annos diſcretionis peruenerit, communicare, ſicut & confiteri. 12.161

Communitas Spiritualis Diœceſis particularis fundatur in Communitate ciuili; cùm Communitas in ordine ad ſpiritualia ſit eorum qui ſunt de tali loco. 5.106

Communitates etiam, & vniuerſitates tractantes, & conſulentes, vel alia ratione verba facientes, vel etiam inſinuantes, vel oratores mittentes incurrunt in dictas cenſuras, non quidem vt omnes, ſed vt particulares. 11.451

In generali *Conceſſione* non veniunt ea, quæ quis non eſſet veriſimiliter in ſpecie conceſſurus. 15.90

Conceſſio facta ad inſtantiam fundatoris arguit eius mentem. 21.93

Conceſſio limitata audiendi confeſſiones facta ei, qui non eſt ſimpliciter aptus, eſt cenſenda ſimpliciter gratia, & non expediens vbi eſt copia idoneorum Confeſſariorum. 32.217

In Conceſſione per precarium, vel ad beneplacitum Eccleſiæ rei immobilis, vel mobilis pretioſæ, ſeruandæ ſunt iuris ſolemnitates. 1.430

Per huiuſmodi Conceſſionem iure tamen transfertur ius in rem in alterum; & ſic eſt vera alienatio. 2.430

Concilium Tridentinum prohibet prædictos recurſus Eccleſiaſticorum ad Iudices ſeculares. 35.16

An poſſit Poteſtas laica, ſcilicet Rex, vt Tridentini Concilij executor, cogere Eccleſiaſticos, & Epiſcopos, vt illud obſeruent, & Eccleſias ſuas reparent. 45

Praxis recurrendi ad Regium Tribunal quoties aliquod Sac. Concilij Tridentini Decretum per Epiſcopos non obſeruatur, eſt reſpuenda. 5.46

Concilium Tridentinum reuocando omnia priuilegia exemptionis ab Ordinario Hoſpitalibus conceſſa, non reuocat ea, quæ conceſſa ſunt in ipſa fundatione. 13.94

Concilium Tridentinum indecens exiſtimat celebrare extra loca deputata, & delegat Epiſcopos ad corrigenda ea, quæ ſunt contra decentiam celebrationis. 2.154

Concilium Tridentinum non prohibet Epiſcopo celebrare in Altari portatili; ſed quod non permittat in illo celebrari ſiue à ſecularibus, ſiue à Regularibus. 3.154

Concilium Tridentinum vbi dat facultatem Epiſcopis procedendi per cenſuras contra Regulares exemptos, ſolet id explicare, vt in locis citatis 26.168

Concilium Tridentinum ſeſſ. 14. cap. 7. intelligendum eſt ſolum de iis cenſuris, quæ Sacramentorum ſuſceptionem, & Eccleſiaſticam ſepulturam impediunt, non de ſuſpenſione ab ordine, officio, vel Beneficio; & multo minus irregularitate. 18.206

Concilium Tridentinum reuocans obſeruantiam immunitatis ſecundum canones, concilia generalia, & Pontificum conſtitutiones. 2.257

Concilium Tridentinum fuit confirmatum per Bullam Pij IV. in qua adeſt clauſula Decreti irritantis, quæ tollere videtur omnem conſuetudinem præteritam, & futuram contra nonnullos. 3.257

Concilium Tridentinum de facto ſuſtulit omnes conſuetudines Immunitati Eccleſiaſticæ derogantes. 1.334

Concionatores turbulenti, qui à ſuggeſtis vitia Principum, vel magiſtratuum ad Turbas ſuſcitandas exaggerant, atque plus æquo criminantur, grauiſſimis pœnis, atque cenſuris ſubiiciuntur. 14.10

Concordia in gratuitis priuilegiis fundata, reuocari poteſt. 35.24

Concubinatus eſt crimen mixti fori, & cognoſci, & puniri poteſt ab vtroque Iudice ſeculari, & Eccleſiaſtico. 23.68

Concubinatus ſecundum nonnullos eſt ſolum crimen Iudicis Eccleſiaſtici, ex eo, quia eius prohibitio eſt tantum à iure Canonico. 24.68

In criminis Concubinatus cognitione datur præuentio. 23.68

Epiſcopus poteſt trina monitione præcedente ferre in Concubinarios pœnam excommunicationis. 26.69

Epiſcop. poteſt in Concubinarios alias pœnas à iure communi, vel ſtatutis ſynodalibus inflictas, exequi, & alium modum procedendi tenere ſi velit. 27.69

Prælatus poteſt punire Concubinarios in pecunia, exilio, reclusione, vel aliis ſimilibus pœnis abſque eo, quod præcedat trina monitio. 29.69

Condemnatus ex ſolis indiciis, & ex probationibus non concludentibus gaudet immunitate. 3.279

Condemnatus ad mortem, ſi cum ad ſupplicium ducitur, è manibus miniſtrorum Iuſtitiæ, confugiat ad Eccleſiam, gaudet immunitate. 8.1.281

Condemnatus ad Triremes, ſiue ad tempus, ſiue ad ſemper, ſi à triremibus confugiat ad Eccleſiam, gaudet immunitate. 1.282

Condemnatus ad vapulandum, ſi ad Eccleſiam confugiat, gaudet immunitate. 8.282

Conditionibus quibuſdam non exiſtentibus Epiſcopus non dat conſenſum; & ſtante appellatione Regulares non poſſunt ædificare; alias excommunicantur ipſo facto, & priuantur officio, voce actiua, & paſſiua. 7.179

Melior eſt Conditio poſſidentis quando ſumus in dubio, & cetera ſint paria. 4.387

Conditio expreſſa vt in perpetuum ſeruetur, ſeu numquam alienetur, neceſſaria non eſt ad legitimam inalienationem. 10.395

Nec poſſunt alienari bona hæreditaria accepta de manu laici, & ex neceſſitate ſoluendi æris alieni alienanda. 11.393

Conditio

Conditio appoſita à diſponente, quod bona relicta Eccleſiæ non poſſint alienari, debet exprimi in impetratione conſenſus ſummi Pontificis, aliàs reſcriptum vitiaret; ſecus ſi impetrandus ſit per modum approbationis cauſarum ad alienationem requiſitarum. 8.420

Confeſſarius ſolicitans, & pœnitens ſolicitatus in Regnis Hiſpaniarum ſi citentur tam ab Epiſcopo, quam ab Inquiſitore, comparere debent coram Inquiſitore, cum ibi ex priuilegio Apoſtolico tractentur tantum cauſæ fidei. 8.192

Confeſſarius ſolicitans, qui non iudicatur de fide ſuſpectus, non eſt ad ſuum Ordinarium remittendus, ſed adhuc ab Inquiſitoribus ratione culpæ puniendus eſt. 17.192

Confeſſarius ſolicitans licet non ſit ſuſpectus de fide, tamen punitur ſine abiuratione pœnitentia ſalutari ſecundum qualitatem exceſſus. 19.192

Confeſſarius non venit in Bullis Pij V. de clauſura, & Clementis VIII. de Largitione munerum, ſed ſolum priuantur gradus honorifici, quibus annexum eſt ius ſuperioritatis, contra Lezanam. 5.204

Confeſſarij debent iudicare, & abſoluere ſecundum leges ſuæ, & non alterius Diœceſis. 5.209

Confeſſarius quilibet hodie poteſt quempiam à cenſura abſoluere, & poſt aliquot dies, poſtea eiuſdem Pœnitentis magis diſpoſiti, confeſſionem audire. 11.210

Quibus non deeſt ſcientia, deeſt aliquando probitas, vel diſcretio, cuius cognitio ad Epiſcopum ſpectat in approbatione Confeſſarij. 9.215

Succeſſor Epiſcopi approbantis pro maiori conſcientiæ ſuæ quiete contra nonnullorum ſententiam nouo inſtituto Confeſſariorum examine poterit eoſdem approbare, vel reprobare. 24.216

Praxis Nouorum Epiſcoporum contra Regulares, eſt inſtituere nouum examen. 25.216

Confeſſarius ſolicitans in confeſſione Puerum ante Bullam Gregorij XV. non erat denunciandus, quia præcedentes aliorum Pontificum Bullæ erant contra ſolicitantem fœminas. 6.332

Confeſſarius approbatus virtute bullæ cruciatæ non poteſt in his pœnis diſpenſare. 7.502

Confeſſarius quilibet approbatus poteſt ab eadem excommunicatione ſupradicta abſoluere licet publica virtute tamen Cruciatæ ſemel in vita, & ſemel in morte. 7.501

Confeſſarius quilibet priuilegiatus poteſt ab eadem excommunicatione ſupradicta toties quoties abſoluere; quia Religioſi habent priuilegium abſoluendi toties quoties ab omnibus caſibus ſedi Apoſtolicæ reſeruatis, præterquam à contentis in Bulla cœnæ. 8.505

Confeſſarius habens priuilegium abſoluendi ab omnibus caſibus reſeruatis, & à cenſuris, & pœnis conſurgentibus ex eis poteſt abſoluere toties quoties in foro conſcientiæ à prædictis priuationibus & inhabilitatibus. 10.502

Confeſſarius habet iuſtam cauſam ingrediendi quando locus, vbi infirma iacet non eſt propè aliquam feneſtellam, per quam confeſſio commodè excipi poſſit, item ſi Monialis ſurda ſit, vel morbo oppreſſa non poſſit accedere. 1.516

Confeſſarius, & Euchariſtiam miniſtrans ingredi poſſunt non ſolum quando morbi periculum obligat ad hæc ſacramenta ſuſcipienda; ſed etiam in ipſo morbi principio. 6.516

Confeſſarius, & Miniſtrans Euchariſtiam ingredi poſſunt quotieſcumque ex Regulæ præſcripto ſolent Moniales Confiteri, & quotieſcumque Infirma dixerit ſe ſacramentis indigere. 8.516

Confeſſarius Monialium clauſuram ingreſſus ad Sacramenta miniſtranda recta via, & abſque diuerticulo ire debet, nec aliò ſe conferre etiam prætextu adminiſtrandi Sacramenta, ſi non ſit neceſſitas. 12.516

Confeſſarius Monialis adminiſtrans ei Sacramentum Extremæ vnctionis non poteſt ibi manere poſt talem adminiſtrationem ad animam Deo commendandam, ſed ſententia oppoſita eſt probabilior. 13.516

Confeſſarius Monialium ſi ſit Regularis ingrediens Clauſuram poteſt ſecum conducere Socium, ſecus ſi Confeſſarius eſt ſecularis & non accedat miniſtraturus Euchariſtiam, vel extremam vnctionem; quia tali caſu neceſſarius eſt ei etiam ſocius. 15.516

Confeſſarius, & ſocius ipſius non poſſunt alloqui Monialem ſine licentia Sacræ Congregationis. 2.517

Confeſſarius inferior poteſt etiam abſoluere à caſibus in Bulla Cœnæ contentis, ſi peccatum, quod Pœnitens commiſit, ignorantiam obliuionem, vel inaduertentiam ſaltem non craſſam ſeu ſupinam reſeruationis habet. 14.537

Confeſſarius quilibet approbatus virtute Cruciatæ poteſt abſoluere ſemel in vita, & ſemel in morte. 14.548

Confeſſariis pariter interdictum eſt ſub pœna vocis actiuæ & paſſiuæ ne in ædibus Monaſterij vel ei contiguis pernoctent, vel alios pernoctare faciant, &c. 12.552

Confeſſio Rei facta in tormentis et inflictis ab Inquiſitore ſine licentia Ordinarij, & è contra, licet ratificata non nocet confitenti. 2.184

Facultas audiendi Confeſſiones alicui conceſſa ab Epiſcopo non expirat per mortem Epiſcopi. 5.211

Reuocatio facta à ſucceſſore Epiſcopi omnium licentiarum audiendi Confeſſiones non comprehendit licentias conceſſas Regularibus, niſi exprimantur. 27.216

Confeſſio in articulo mortis abſente Sacerdote, poteſt fieri etiam laico non in ordine ad Sacramentalem abſolutionem; ſed ſolum ad excitandam contritionem, & exercendum actum humiliationis, & pudoris. 2.203

Confeſſio, quod in mortis articulo abſente ſacerdote fieri debeat laico, non eſt de præcepto; ſed tantum de conſilio, ſi ſpectatis circumſtantiis ſalubriter fieri poſſit. 3.204

Confuga in Eccleſia cubare, aliaque corpori neceſſaria peragere opus non habent. 4.263

Confugiens ad portas Eccleſiæ, etiam ſi clauſas illas inueniens, eaſdem, vel illarum anſam, vel vectes manibus apprehendat, gaudet Eccleſiaſtica immunitate. 6.262

Confugiens ſupra tectum Eccleſiæ, nec non ſupra tectum Palatij Epiſcopalis, Monaſterij, Hoſpitalis, vel cuiuſcumque alterius loci pij, gau-

det Eccleſiaſtica immunitate. 9,263

Confugiens ad ſcalas Eccleſiæ, quia & hæ pertinent ad Eccleſiam, & eum Eccleſiæ adhæreant, religioſæ reputantur, gaudet Eccleſiaſtica immunitate. 11.263

Confugiens ad Campanile, quod ſit Eccleſiæ coniunctum in omnium Doctorum ſententia, & diſiunctum in ſententia Nauarri gaudet immunitate Eccleſiaſtica. 12 263

Confugiens ad Domum Parochi, Canonici, vel alterius Eccleſiaſticæ Perſonæ etiam exiſtentem intra ſpatium prædictum, non gaudet immunitate, præſertim ſi talis domus ſit laico locata, vel ad emphyteuſim conceſſa contra nonnullos. 12.265

Confugiens ad cœtum fidelium comitantem Sanctiſſimum delatum ad infirmos, ſeu proceſſionaliter, licet non tangat haſtam Baldachini, gaudet immunitate non de iure, ſed de conſuetudine. 2. 273

Confugiens ad ſacerdotem deferentem Euchariſtiam eumque tangens, vel intra domum infirmi, vbi eſt Euchariſtia, vel Comitantibus ſe immiſceos, gaudet immunitate. 7. 273

Confugiens ad ſacerdotem deferentem oleum ſanctum ad infirmos eumque tangens non gaudet immunitate. 11.273

Confugiens ad ſanctorum Imagines, vel reliquias quæ per plateas proceſſionaliter deferuntur non gaudet immunitate. 14.273

Confugientis nomine ad Eccleſiam venit quilibet homo, ſiue mas, ſiue fœmina, ſiue liber, ſiue ſeruus, ſiue nobilis, ſiue ignobilis. 1. 274

Confugiens ad ſtatuas Principis gaudet priuilegio immunitatis. 1.274

Confugiens ad Eccleſiam cum armis prohibitis, non priuatur immunitate. 1. 301

Confugiens ad Eccleſiam cum armis prohibitis, licet Eccleſiam offendat, & pœnam capitalem mereatur, gaudet immunitate. 2. 301

Confugiens ad Eccleſiam non eſt libere dimittendus, ſed de crimine, quod iniquè geſſit puniendus, pœna pecuniaria, quod ſi egeat, aliquali pœna corporali, non multum tamen corporis afflictiua. 7.354

In omnibus caſibus, in quibus Cõfugiens ad Eccleſiam extrahi poteſt, non eſt ei ſeruanda fides ſuper impunitate delicti. 12.355

Confugiens ad Eccleſiam neque à Perſona priuata extrahi poteſt contra Gambacurtam. 29. 364

Congregatio Cardinalium cenſuit ſuas Declarationes vim habere, ac ſi à ſummo Pontifice emanarent. 1.65

Congregatio Concilij declarauit, quod immunitate Eccleſiæ non gaudeat qui homicidium committit veneno. 2. 309

Sac. Cardinalium Congregatio fertur declaraſſe tres Epidemiæ, lepræ, & incendij cauſas non extendi ad ſimiles, nec vrgentiores. 9. 477

Coniectura non ſufficiunt vt vincant præſumptionem ortam ex poſſeſſione immunitatis, & iure fundato. 5.380

Quod per coniecturas cognoſcitur, non vere ſed probabiliter tantum cognoſcitur; neque illud eſt propriè, & abſolutè verum, ſed ſub dubio verum. 8.380

Non reuelans *coniurationem* in Perſonam Principis committit crimen læſæ maieſtatis in omittendo, ſecus in committendo, & quia Conſtitutio Gregoriana intelligit tantum de committentibus gaudet immunitate. 6. 329

Conſenſus Apoſtolicus, licet ſuppleat ſolemnitates poſitiuas; non tamen ſupplet alienandi cauſam, niſi Pontifex exprimat. 8.405

Conſenſus Apoſtolicus, ſicut & omnis alia iuris ſolemnitas, præſumitur ex lapſu triginta vel quadraginta annorum in alienatione rei Eccleſiæ, vel loci pij, ſi contrarium aliunde non conſtet. 11.403

Conſenſus Apoſtolicus in dubio non præſumitur, niſi demonſtretur, ſecus eſt ſi de iure aliunde non requirebatur. 12.404

Conſenſus Capitularium eſſe debet expreſſus; vocatur n. talis conſenſus collaudatio, quæ approbationem, & conſenſum expreſſum importat. 5.417

Conſenſus inferiorum præter Capitulares, non requirur quod ſit expreſſus; ſed ſufficit ſi ſit tacitus ad differentiam conſenſus Capituli. 58. 417

Conſentiens in alienationem bonorum Eccleſiaſticorum, non incurrit excommunicationem, & pœnas dictæ extrauagantis; quia conſentire in alienationem, non eſt alienare. 48. 393

Conſeruari poſſe non debet dici id, cuius *conſeruatio* Eccleſiæ potius damnoſa eſt. 3.401

Conſiliarij Regij in Regno Valentiæ noluerunt admittere cognitionem per viam violentiæ. 18.14

Conſiliarij in Regno Hiſpaniarum de poſſeſſorio recuperandæ vel retinendæ poſſeſſionis cauſas non admittunt. 7.77

Conſtitutio Iuſtiniani contra libertatem Eccleſiaſticam correcta fuit ab Imperatore Friderico III. 29.4

Conſtitutiones Religionum Theatinorum & Ieſuitarum non obligant ad peccatum mortale, neque ad veniale. 14.208

Conſtitutio Gregoriana de immunitate vbique locorum locum habet. 1. 253

Conſtitutio Gregoriana derogat omnes conſuetudines, ius commune, & prouinciale, & Doctorum interpretationes, reducendo omnia ad vnicam formam. 4.253

Conſtitutio Gregoriana de immunitate non poteſt dici non eſſe vſu recepta etiam per conſuetudinem in contrarium antiquatam. 1. 255

In conſtitutione Gregoriana nulla expreſſa mentio fit de conſuetudinibus particularibus. 8.257

Conſtitutio Gregoriana non ſolum derogat omnes conſuetudines ante introductas, ſed etiam ius commune, & multo magis Prouinciale, & ampliationes à paritate rationis à Doctoribus factas. 1.258

Conſtitutio Gregoriana derogat omnia priuilegia quæcumque illa fuerint prius conceſſa contra Zerolam, & alios. 2.258

Conſtitutio Gregoriana, quæ reducit antiquos Canones ad vnam formam, mentionem facit de laicis, & non de Clericis. 16. 284

Conſtitutio Gregoriana diſponit ne laici, & ſeculares magiſtratus aliquid poſſint contra Clericos, quo fit vt nihil de Clericis, aliiſve fauore Eccleſiaſticorum

Digitized by Google

ſiaſticorum iudicium poſitiuè conſtitutum ſit. 20.287

Conſtitutio pœnalis quando continet fauorem Eccleſiarum ſit extenſio ex identitate rationis. 21. 290

Conſtitutio Gregotiana reuocat omnia priuilegia & Indulta data principibus extrahendi delinquentes ab Eccleſia, & nominatim fraudulenter decoctos. 8.294

Conſtitutio Gregoriana derogat ius commune, ſicut & priuilegia, & omnem conſuetudinem in contrarium. 8.313

In Conſtitutione Gregotiana nomen Principis ſtrictè pro Principe ſupremo accipiendum eſt. 2. 327

Conſtitutio Gregotiana corrigit ius commune, & prouinciale, Doctorum interpretationes, & à paritate rationis ampliationes, conſuetudines, & priuilegia in contrarium. 12.330

Conſtitutio Gregoriana derogat iuri communi, & omnia reducit ad vnicam formam; & ſic non obſtat aliquid in contrarium. 4 340

Verba Conſtitutionis Gregorianæ, videlicet (extrahunt, capiunt, incarcerant) vt inania, & ſuperflua non ſint, ſuum operentur effectum, valent, ac ſi ab aliis extractum non reſtituant. 35.364

Conſtitutio pœnalis non dicitur extendi, vbi extenditur ex mente einſdem Conſtitutionis. 12. 367

Ex conſtitutione Gregotiana requiritur quod Prælatus priuſquam Reum puniendum iudici ſeculari tradat, cognoſcat vere, quod is exceptum delictum commiſerit. 7.380

Conſtitutio Gregoriana, quod non detur appellatio, non habet locum quando eſt ſatis ſufficiens, & rationabile fundamentum appellandi, & ſic non tollit, ſiue Reo, ſiue fiſco appellationem, quando notoriè vel ſatis fundatè de latæ ſententiæ iniuſtitia conſtat. 2.381

Conſtitutio Pauli II. in ſententia Nauarri, quod pœnam priuationis beneficij nullibi eſt recepta, 2. 435

Conſtitutio in Italia videtur recepta & quoad obligationem, & quoad excommunicationem, ſaltem in caſu, quo res alienata non fuerit in euidentem Eccleſiæ vtilitatem. 4 435

Conſtitutio non habet locum quoad priuationem beneficij, & officij ante iudicis ſententiam, licet à Sac. Pœnitentiaria tales delinquentes rehabilitentur ad beneficia, & officia. 5. 435

Conſtitutio prohibens alienationem rerum Eccleſiæ vltra triennium, includit etiam mandatum ad eas locandas. 1.457.

Conſtitutio Eccleſiaſtica introducens clauſuram Monialium, in aliquibus locis recepta non fuit; qua de cauſa ſtrictè obſeruari præcipitur. 2.459

Conſtitutio Pij V. circa Franciſcanos Conuentuales in Hiſpania degentes laudatur. 17. 463

Conſtitutio noua loquens in caſu vero quando, & quomodo comprehendat caſum fictum. 16.533

Conſtitutio diſponens idem quod ius commune debet recipere omnes limitationes, & interpretationes iuris communis; at ſecus eſt quando conſtitutio noua eſſet præter, vel contra ius commune. 18.534

Conſtitutio pœnalis loquens de caſu vero non comprehendit caſum fictum. 11.537

Conſuetudo contra immunitatem Eccleſiaſticam non poteſt præſcribi, & ſi exiſtat alibi, eſt potius corruptela, quam conſuetudo legitima, 30.8

Conſuetudo immemorabilis etiam in caſu particulari, non valet contra libertatem Eccleſiaſticam. 1.21

Conſuetudo immemorabilis non ſolum admittenda quando cum ea coniungitur conſtans fama, & traditio æquè antiqua, & immemorabilis, quod præceſſerit priuilegium, & quando ea integre probaretur. 2.21

Conſuetudo mixta Eccleſiaſticorum & laicorum tunc Eccleſiaſticos obligat, quando non præiudicat ſacris Canonibus, vel ab aliis non fuerit reprobata. 3. 21

Conſuetudo vt excuſet debet eſſe legitima, & præſcripta. 11.23

Conſuetudo præſcribi non poteſt, quoties ſubiectum eſt incapax illius rei, quæ per conſuetudinem induci prætenditur. 12.23

Conſuetudo per quam inducitur præſcriptio, rationabilis eſſe debet. 17.23

Limita primò, niſi talis conſuetudo, ſcientia, & libera patientia, ſeu permiſſione Principis adiuuetur. 18.23

Limita ſecundò, niſi talis conſuetudo præſumpto aliquo titulo iuuetur, v g. conſtante fama priuilegij conceſſi. 19.23

Conſuetudo, ſecundum quam Imperator in Vaſſallos Clericos, & Rex in Miniſtros, & Conſiliarios Clericos inquirit, eoſque pecuniariis pœnis, depoſitione ab officio, vel feudi priuatione punit, defenditur, & cur. 14.63

Limita incaſu, quo feudum iure proprio agnationis ad Clericum pertinet, ſecus ſi pertineat ratione Eccleſiæ. 15.63

Conſuetudo in præiudicium Eccleſiæ dicitur proxima ſacrilegio. 39.109

Conſuetudo Populi Eccleſiaſtica obligationem non inducit quando oritur ab aliquibus, qui Ignorantia premuntur. 5.122

Nuda Cōſuetudo etiam immemorabilis non ſufficit ad probandum priuilegium in materia immunitatis, ſed requiritur ſaltem conſtans fama priuilegij. 22.24

Conſuetudo quamuis immemorabilis, ſi ſola ſit, & nullo titulo, ſeu priuilegio Summi Pontificis adiuuetur, non poteſt Eccleſiaſticæ exemptioni quidquam derogare. 23.24

Conſuetudo, quæ tendit contra neruum Eccleſiaſticæ diſciplinæ, vel Eccleſiæ libertatem, irrationabilis eſt. 26.24

Conſuetudo trahendi cauſas Eccleſiaſticas ad laica tribunalia videtur per Bullam Cœnæ reuocata. 38.24

Conſuetudo, quod orta quæſtione inter laicum, & Clericum, ſi decimæ ſint laicales, an clericales, Iudex laicus cognoſcat de poſſeſſione, damnatur, & cur. 43.79

Conſuetudo quorumdam Iudicum laicorum, qui expenſas factas in captura, & cuſtodia mulierum ſuſpectarum poſtea exigunt à Clericis, improbatur, & damnatur. 8.112

Conſuetudo proprij loci non excedit territorium, neque facit priuilegium perſonale, ſed ſolum locale. 57.118

Conſuetudo Iuri communi contraria, eſt ſtricte interpretanda. 58.118

Conſue

Conſuetudo in contrarium non obſtat,nam vel procedit ex iuſtitia, vel à cauſa remouendi ſcandalum à Puſillis. 2.121

Conſuetudo Populi non poteſt inducere obligationem legis Eccleſiaſticæ, quia non poteſt Populus ferre legem Eccleſiaſticam, cum eiuſdem poteſtatis ſit, conſuetudine, & lege obligari. 3.122

Conſuetudo, quæ eſt contra Eccleſiarum libertatem,non valet. 5.255

Conſuetudo extrahendi Reos ab Eccleſia per Curiam ſecularem nulla temporis diuturnitate defendi poteſt. 6.255

Conſuetudo contra immunitatem, & libertatem Eccleſiarum eſt irrationabilis, & ſic non poteſt rationabiliter præſcribi, & potius corruptela, quam conſuetudo dicenda eſt. 7.255

Conſuetudo vt præualeat aduerſus canones, & leges Pontificias, opus eſt quod introducta ſit non ſolum cum ſcientia, ſed etiam cum expreſſo conſenſu ſummi Pontificis. 11.255

Conſuetudo etiam particularis non valet aduerſus immunitatem Eccleſiaſticam, & aduerſus canones, & leges Pontificias. 14.255

Conſuetudo non poteſt introducere, id quod lex non poteſt ſtatuere. 15.255

Conſuetudo non poteſt habere plus auctoritatis quam lex. 16.256

Conſuetudo æquiparatur ſtatuto, & non inducitur ſuper quibus Populus expreſſè ſtatuere non poteſt. 17.256

Non minus eſt reprobanda conſuetudo generalis contra immunitatem Eccleſiaſticam, quam particularis. 20.256

Omnes Conſuetudines ante Tridentinum & Gregorij XIV. conſtitutionem aduerſus immunitatem Eccleſiarum ſublatæ modo ſunt per ipſum Concilium Tridentinum, & Bullam Greg.XIV. 1.257

Conſuetudo contra immunitatem Eccleſiaſticam quando de ea oritur diſceptatio, videndum eſt an poſt Tridentinum & Bullam Gregorianam ſit introducta & præſcripta alias ad nihilum valebit. 4.257

Conſuetudo, cùm ſit quid facti in dubio præſumi non debet, niſi legitimè probetur. 5.257

Conſuetudo, quæ iuri communi non aduerſatur, breui tempore poteſt introduci. 6.269

Conſuetudo propter quam Palatia Cardinalium gaudebant Immunitate, ſublata eſt ex conſtitutionibus Gregorij XIII. & Sixti V. licet nonnulli teneant dictam ſublationem factam fuiſſe tantum pro Vrbe, non autem pro aliis locis. 2.271

Conſuetudo legitime præſcripta poſt Bullam Gregorianam eſt attendenda in materia immunitatis; ſecus ante dictam Bullam. 13.306

Conſuetudo immunitatem Eccleſiaſticam derogans eſt corruptela. 6.334

Allegantí Conſuetudinem Immunitati contrariam credendum non eſt, niſi probet. 10.334

Conſuetudo legitime introducta, & præſcripta, præcipuè videntibus, & tacentibus Prælatis tenet contra immunitatem. 6.335

Conſuetudo obtinet in multis locis, vt fundi Eccleſiaſtici ſine iuris ſolemnitatibus in emphyteuſim licitè, & validè tradantur. 38.392

Ex actibus mere facultatiuis non inducitur Conſuetudo. 20.413

Conſuetudo in actibus mere facultatiuis, non participat intrinſecas legis conditiones, quarum vna eſt, quod ſit neceſſaria pro Communitate. 21.413

Conſuetudo ſi non eſt neceſſaria, indebite, ac proinde irrationabiliter, priuat ſubditos; & conſequenter non poteſt habere vim legis. 11.413

Conſuetudo contraria Clauſuræ poteſt alicubi præualere, & decretis eam introducentibus non receptis eidem poteſt eſſe derogatum. 7.459

Conſuetudo, quod Monaſteria habeant mulieres coquas honeſtas,& nullo modo ſuſpectas præciſo populi ſcandalo. 10.561

Conſul poteſt apud ſeipſum emancipare ſuum ſeruum; & ſic repræſentare Perſonam Conſulis; & Perſonam Domini. 18.246

Conſulens extractionem Rei non incurrit cenſuras, & pœnas Gregorianæ. 6.365

Contractus, Teſtamenta, & ſimiles actus Legatorum ſunt validi, etiamſi in illis ſeruatæ non fuerunt leges municipales loci in quo degunt. 50.506

Contractus cenſetur nullus ſolemnitatibus à lege municipali loci, vbi celebratur, non ſeruatis. 39.117

Contractus Dotalis obligat contrahentes ad ſeruandas ſolemnitates loci Viri, non vbi contractus celebratur, de mente Bonacinæ, & aliorum, ſecus eſt de mente Auctoris. 42.117

Contractus Dotalis iudicari debet ſecundum leges municipales loci,in quo celebratus eſt. 45.117

Contrahentes non ſortiuntur forum loci contractus, quando per pactum expreſſum aliter conuenerunt, vel natura contractus aliud exigat. 46.117

Contraxiſſe vnuſquiſque eo loco intelligitur,in quo vt ſolueret,ſe obligauit. 48.117

Locus Viri tam ex natura Contractus, quàm ex voluntate contrahentium dicitur ſolutioni deſignatus. 49.117

Contractus abſolute initus, interpretandus eſt ſecundum conſuetudines, & ſtatuta loci, in quo factus eſt. 3.125

Contractus dotis ſtipulari debet ſecundum leges loci vbi Vir Domicilium habet. 6.125

Iuſtitia naturali etiam cauetur quod in contractibus ſeruetur æqualitas. 8.239

Contractus non poteſt celebrari ſub vna conditione non acceptata ab altero ex contrahentibus. 23.239

Contractus, cum pendet à voluntate duorum, ſi non valet, vt ſit, neque valet, vt fieri poterat. 6.455

Contrahens cum Eccleſia ſine debita ſolemnitate, non poteſt pro arbitratu ſuo ſtare contractui, vel ab illo recedere; ſed neceſſario ſtare illi debet, donec ab Eccleſia non repellitur. 3.432

Contrahentes præſumuntur habuiſſe iuſtam cauſam contrahendi. 5.431

Contrahens ſponſalia irrata cum vna, validè contrahit matrimonium cum altera. 4.447

Conuentus, vel monaſteria Regularium non ſunt deſtinata ad fructificandum mediante locatione; ſed inſeruiunt ipſis pro habitatione & ideo non dicuntur ſolita fructificare. 13.430

Conuentus nomine veniunt Religioſi cum ſuperiore in vnum coacti. 62.540

Conuentus collegialiter coactus ſi delinquat puniri debent omnes conſentientes, aut non contradicentes ſi conſentire, vel contradicere teneantur. 4.542

Conuentus

Digitized by Google

Conuentus nomine ſecundum Rodriguez ſatis probabiliter non veniunt omnes vtriuſque ſexus Religioſi ſed ſolùm maiores cum Prælato. 5. 541

Conuerſæ de conſuetudine aliquorum locorum non habentur in conſideratione ad effectum augendi numerum Monialium. 15.233

Conuerſæ vbi eſt conſuetudo, quod pro quæſtu exeant à Monaſterio dummodo habeantur licentiæ neceſſariæ, & ſint ætatis ſaltem 40. annorum, & non ſint plures quam octo, tolerari poteſt. 7.468

Conuerſæ, Moniali & non profeſſæ conceditur licentia egreſſus pro quæſtu Monaſterij ex diſpoſitione Pij V. & ſi pro profeſſæ eſt concedenda, ſit annorum 40. & in domibus contiguis extra Monaſterium habitet. 1.481

Conuerſæ profeſſæ, ſi Monaſterium habeat computatis laboribus ſufficientes redditus pro ſuſtentatione, ſunt reducendæ iuxta clauſuram. 2. 481

Conuerſæ, quæ mittuntur ad petendas Eleemoſynas, non debent eſſe plures quam octo, & quas conditiones habere debeant. 3.481

Conuerſis profeſſis non prohibetur exitus ad audienda ſacra, & percipienda ſacramenta. 4. 481

Conuerſæ, quæ egrediuntur de domibus contiguis, quæ non ſunt Regulares, ſed extra Monaſterium, etiam ad inhoneſta perpetranda, non peccant contra clauſuram. 5.481

Correctio textuum eſt vitãda quam maximè, & ſolùm admittenda quando clare apparet correctionis fundamentum. 16.423

CR.

Creditores Eccleſiæ quibus eſt ſatisfactum eum retractu Bonorum immobilium, vel mobilium alienatorum obligati ſunt probare creditum ipſorum verſum fuiſſe in Eccleſiæ vtilitatem. 6. 431

Crimina bifariam ſecantur in merè Eccleſiaſtica, merè ciuilia, & mixta. 1.66

Crimina merè Eccleſiaſtica dicuntur, quæ ſolùm Canonico, vel Diuino poſitiuo Iuri aduerſantur. 2.67

Crimina, quæ aduerſantur Iuri naturali à ſeculari Poteſtate non cognoſcuntur, nec puniuntur, & cur. 3.67

Crimina merè ciuilia dicuntur, quæ opponuntur ſolum ciuili Iuri. 4.67

Crimina mixta dicuntur, quæ vtrique Iuri, tam Canonico, quam ciuili aduerſantur, & ſic immediatè ab vtroque Iure, tam Canonico quam ciuili prohibentur. 5.67

Crimina mixta, ſeu mixti fori, aliquando dicuntur ſolum quoad diuerſos effectus, vt occiſio ſui ipſius, quoad confiſcationem ſpectat ad laicum, quo verò ad ſepulturam ad Iudicem Eccleſiaſticum. 34.69

Crimina iam iudicata à Iudice Ordinario, manent extincta in foro Eccleſiæ. 15.192

Crimen, quando inducit ſuſpicionem de hæreſi poteſt recognoſci vt Reus ſaltem cogatur ad abiurandum. 16.192

Vbi crimen non eſt exceptum, non habemus fundamentum, vt excipiamus perſonam. 5. 277

Crimen extrahendi Reos ab Eccleſia non eſt de exceptis; & ideo extraheus gaudet immunitate contra graues Doctores. 1.343

Crimina excepta ab Eccleſia non proteguntur, non tamen Rei in ipſa poſſunt capi, ligari, & extrahi ſine licentia Prælati Eccleſiaſtici. 8. 376

CV

Culpa antecedens non impedit obligationem charitatis, quę eſt de ſubueniendo Proximo in extrema, vel etiam valde graui neceſſitate. 26. 414

Curam habens animarum ſi non reſideat, ſed degat in aliena diœceſi poteſt ligari cenſuris ſui Epiſcopi, nam omittendo reſidentiam, cenſetur delinquere in propria diœceſi. 27.133

Curia ſecularis vt potè in Ordine inferiori inſeruire debet Curiæ Eccleſiaſticę, vt potè in ordine ſuperiori. 15.99

Curia ſecularis capiens reum lædit ius Eccleſiæ, ex iniuſta autem lęſione oritur reſtituendi obligatio. 37.359

Curiæ Romanæ Stylus, & Cardinalium declarationes, quando non dari debeat abſolutio. 15. 370

Cuſtodes ſtipendio conducti ſi non accuſant damnificatores, peccant contra officium, & ſic contra iuſtitiam. 29.492

Cuſtodiam ponere extra locum ſacrum, non eſt ipſum obſidere, neque Reum ibidem vexare; ſed profanum locum obſeruare, & in illo cuſtodiam conſtituere. 4.349

D

D A

D*Amnatus* ad triremes eſt verè Reus (ſicut & miles, qui per fugam militiam deſerit) & propter ſententiam latam, & pœnam inflictam contra eum, non deſinit eſſe Reus. 11.282

Damnatus ad carcerem, vel ad exilium debet eò ſe conferre, & ibi manere. 13.493

Damnatus ad abſtinentiam, vel ſui ipſius flagellationem moderatam, & non infamem, debet eam præſtare. 14.493

Damnatus ad venenum bibendum non tenetur obedire, quia qui venenum ſciens bibit, non minus directè ac poſitiuè ad ſui occiſionem concurrit, quam ſi liquidum, ac feruens plumbum bibat. 16.493

Damnatus ad mortem inedia patiendam, non tenetur cibum ſibi clanculum contra Iudicis voluntatem ſubminiſtratum recuſare, ſed licitè poteſt illum acceptare. 18.494

Damnatus ad mortem inedia patiendam poteſt cibum recuſare, ſi illi clam offeratur; quia non concurrit actiuè ad mortem ſuam, ſed eam fortiter ſuſtinet amore iuſtitię. 19.494

Damnum in ſciſſione arborum; non conſideratur, ſi in Prædio relictæ ſint arbores ſufficientes. 5.401

D E

Debitor in diem conditione non adimpleta non tenetur ſoluere, ſecus ſi ſit diſceſſurus, & non poſſit redire præfixo termino ſolutioni. 5.141

Debitor in diem ſi intelligat intra præfixum anni tempus debito prorſus liberatum iri non tenetur, anticipare. 6.141

Cum Debitor ære alieno grauatus vult perſonam ſuam eximere, cedendo creditoribus omnia, quæ poſſidet, reuera non agit. 4.48

Conſequenter conueniri debet coram proprio Iudice. 5.32

Nec

Nec opus, quod ad inſtantiam clerici creditoris in carcere detinearur, vt admitti ad hoc beneficium à Iudice laico poſſit. 6.32

Quid agendum in dilatione quinquennali? Clericus potius deberet prius dilationem, vel remiſſionem debitori concedere, & non ad ſuum Iudicem trahendo debitorem fatigare. 7.32

Debitor laicus in ſententia aliorum petens admitti ad bonorum ceſſionis beneficium, vel ad remiſſionem partis debiti non poteſt trahere Clericum ad forum ſæcularem, ſed debet adire Iudicem Eccleſiaſticum, niſi id faceret per viam reconuentionis. 2.31

Debitor fraudulentus ad Eccleſiam cum bonis confugiens, non debet ibi multo tempore tolerari, ſed debet tandem expelli. 16.294

Debitor ob ciuilia debita ad Eccleſiam confugiens per ſe, vel per Procuratorem in Iudicio comparere poteſt. 2.290

Debitore recuſante comparere in Iudicio modo prædicto poteſt Iudex poſt ſolemnium edictorum citationem, apprehenſis bonis ipſius Creditoribus ſatisfacere. 3.290

Debitor ſuſpectus de fuga, publicus tributorum Exactor, obligatus ad publica ratiocinia gaudet immunitate. 6.290

Debitor ſuſpectus de fuga, eſt ſuſpectus de graui delicto. 1.292

Decimarum Ius cum ex propria inſtitutione ſua ſit Eccleſiaſticum, in laicum cadere non poteſt, niſi ex ſpeciali, & legitima Eccleſiaſtici Prælati conceſſione, aut priuilegio. 15.23

Decimæ ſi titulo gratuito conceſſæ ſint, earum cognitio ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum, quia feudum ipſum adhoc oritur ex iure Decimarum, quod eſt Eccleſiaſticum. 38.79

Laicis quamuis conceſſum ſit ius Decimarum non tamen cenſetur conceſſum ius decimas iudicandi. 40.79

Deciſio Caſtilli, quod in Curia Panormitana Archiepiſcopali fuerit excluſus ab immunitate quidam Religioſus, qui in Dormitorij ſui Monaſterij commiſerat ſodomiam, proceſſit ex literis arbitrariis à Pontifice conceſſis; non de iure communi. 10.337

Deciſiones ſac. Rotæ, & ſententiæ Cancellariæ, Regiique Senatus vim legis non habent, vt neceſſario ligent, quia non procedunt à Iudicibus habentibus facultatem legis condendæ. 24.175

Declaratio legis in dubiis eſt veluti noua lex & ſic vt obliget, noua promulgatione indiget. 7.172

Declarationes S. Cong. Cardinalium licet magni ponderis ſint & ab eis non facile recedendum, niſi aliter per ſedem Apoſtolicam declarentur, vim legis non habent. 8.172

Declarationes S. Congregationis Cardinalium vtrum habeant vim legis, an ſolum ſententiæ doctrinalis pendet ex mente Pontificis poteſtatem ipſis tribuentis. 4.172

Declarationes S. Cong. Cardinalium in dubio præſumuntur non habere vim legis, præſertim quando non ſunt promulgatæ. 5.172

Declarationes S. Cong. Cardinalium videntur eſſe ſolum doctrinales, quia raro, & ſolum in grauioribus, & difficilioribus dubiis, Congregatio Pontificem conſulit. 10.172

Declarationes S. Congreg. Cardinalium ſæpe inter ſe pugnant, ex quo infertur nullam eſſe authenticam; cum Cardinales non poſſint derogare, ſed ſolum interpretari leges. 11.172

Declarationes S. Congregationis Cardinalium neque typis mandantur, neque à Pontifice publicari iubentur. 12.172

Declarationes S. Congregationis Cardinalium, ſi ſolemniter ſint promulgatæ; quia cum promulgatione concurrit Poteſtas, habent vim legis. 14.172

Declarationibus, quæ promulgantur præſumitur adfuiſſe conſenſus ſummi Pontificis neceſſarior. 17.173

Declarationes S. Congregationis Cardinalium, ſi non ſint ſolemniter promulgatæ, licet de ipſis conſtet authenticè, ex probabili ſententia Doctorum, vim legis non habent. 18.173

Declarationes Cardin. licet non ſint ſolemniter promulgatæ ex probabiliori ſententia vim legis habent, & obligant tam in Iudicio quam extra, ſi tamen de ipſis authentice conſtet per Breue ſummi Pontificis, vel per Monitorium Auditoris Cameræ, vel aliquo alio modo authentico. 21.173

Declaratio debet præbere auctoritatem priuilegio, & eius terminos præſcribere; quapropter fieri debet à concedente, vel ei æquali. 4.202

Declaratio Cardinalium quod Clerici confugientes ad Eccleſiam gaudeant immunitate, non conſtat authenticè, & facit tantum opinionem ſatis probabilem. item dic de pluribus aliis ſimilibus Declarationibus. 14.286

Declaratio Clementis VIII. qua reſoluitur Delinquentes ſub ſpe immunitatis, ea gaudere non debere, non conſtat authentice. 11.306

Declaratio particularis non tollit legem vniuerſalem. 12.306

Declarationes Sac. Congregationis Cardinalium aſſerentes Epiſcopos non poſſe abſoluere in caſibus Bullæ Cœnæ occultis non conſtant authenticè, & ideo ſtandum eſt conſuetudini in contrarium. 6.500

Decoctus fraudulenter in ſententia plurimorum Doctorum non gaudet immunitate. 1.293

Decoctus fraudulenter eſt publicus latro, & propterea plectitur pœna capitis. 2.293

Decoctus fraudulenter nec ratione debiti, nec ratione delicti priuetur Eccleſiæ immunitate 4.293

Decoctus fraudulenter reuera non eſt publicus latro, ſed ſolum per quamdam æquiparantiam. 5.193

Decoctus fraudulenter gaudet immunitate proculdubio ſi ad Eccleſiam ſecum non eſportet bona, vt illa abſconderet, ſed tantum, confugit, vt ſaluet Perſonam. 7.293

Raro in fraudulenter Decocto poſſunt contingere quæ neceſſaria ſunt in publico latrone, præſertim actuum frequentia. 9.294

Decoctus non debet res, & bona in præiudicium Creditorum ad Eccleſiam transferre, ſed debet illa Iudici ſeculari conſignare, vt adiudicet cui de iure competunt. 17.294

Decoctorum bona poſſunt etiam auferri à Iudice ſeculari, de licentia tamen Iudicis Eccleſiaſt. 18.294

Decretum Concilij Trident. de nõ promouẽdis Clericis ſecularibus ſine titulo, vel beneficio Pius V. extẽdit etiã ad Regulares ante profeſſionẽ. 9.158

Decretum S. Congregationis Cardinalium latũ contra Regulares accedentes ad loquendũ cum Monialibus non obligat ſub peccato mortali. 3.172

Decretum Vrbani VIII. directum ad Epiſcopum Gienenſem diſponit, quod Epiſcopus ſuſpendens Regulares ab audiendis Confeſſionibus, nõ tenetur ipſis edicere cauſam, ob quam ſuſpendit, ſed tantum

tū ſedi Apoſtolicæ, ſi ab illa requiſitus fuerit. 1.220
Decretum prædictum non habet vim vniuerſaliter in omnibus locis ; ſed tantum in Diœceſi Gienenſi, pro qua editum fuit ; atque ideo conceſſa Epiſcopo Gienenſi, non cenſentur conceſſa aliis Epiſcopis. 2.220
Decretum prædictum Vrbani VIII. verbaliter affertur in medium. 3.210
Decretum prædictum ex intentione Papæ dirigitur ſolum ad Epiſcopum, & Diœceſim Gienenſem; & rurſus declarat Pontifex ſe id ſtatuere ad fauorem dicti Epiſcopi. 6.211
Facultas conceſſa in dicto Decreto Epiſcopi Gienenſi, eſt gratia priuilegiatiua contra ius commune, & exemptionem Regularium, qui ſunt immediatè ſubiecti ſedi Apoſtolicæ. 7.221
In Decreto Clementis VIII. aliquantulum poſtea moderato à Paulo V. prohibetur quibuſcumque Confeſſariis, ne abſoluant in caſibus in Bulla Cœnæ ſiue claris, ſiue dubiis tā Iuris, quā facti. 4.369
Decreta de clauſura Monialium ſeruanda de facto, nondum in omnibus Monaſteriis locum habent, exiſtentibus adhuc alicubi Monaſteriis clauſuram non ſeruantibus. 22.460
Decreta ingreſſum in Monialium Monaſteria prohibentia nondum vbique ſecundùm omnem prohibitionis modum recepta ſunt. 13.460
Decreti Concilij de clauſura potiùs mens quàm verba ſunt attendenda. 4.468
Decreta Generalis Concilij ob eorum grauitatem, & præſertim Tridentini non cenſentur derogata niſi habita in bullis Pontificum ſpeciali derogatione. 2.500
Decretum latum Romæ ex commiſſione Papæ ad alias Prouincias non extenditur. 24.552
Deducens aliquem per inſidias, vt ab alio occidatur, gaudet immunitate, licet deductus ab alio ſit occiſus. 1.313
Deducens aliquem vt occidatur, licet propriè proditoriè occidat, non tamen id phyſicè agit ſed tantum moraliter. 2.313
Procedens titulo *Defenſionis* naturalis, facto ipſo violentiam repellit, non veritatis indagatione cum defenſio naturalis non ſit iuriſdictionis actus in ſubditum. 12.14
Defenſio, & Protectio naturalis oppreſſorum, locum non habent niſi in caſu neceſſitatis extraordinario, cum ſc. deficit ſuperior Eccleſiaſticus. 5.16
Caſus iuſtæ naturalis Defenſionis videtur moraliter impoſſibilis, ſaltem in locis, qui non multum diſtant ab vrbe. 4.33
Defenſio non poteſt incipere, niſi iniuria incipiente. 23.167
Qui poteſt *Defendere*, poteſt etiam omnia illa, ſine quibus defenſio fieri non poteſt. 21.14
Vbi naturalis ratio Defenſionis vrget, omnis immunitas ceſſat. 2.29
Iuſta defenſio naturalis locum habet, cum tunc ſolū ſit cū moderamine inculpatæ tutelæ. 7.13
Defunctus dicitur Perſona maximè miſerabilis cum ſe adiuuare non poſſit, & ideo ob bonum ipſius ratione pietatis ea officio commiſſa eſt Epiſcopo eiuſque Vicario executio Voluntatis eiuſdem etiam quoad profana. 3.87
Delegatio abſolutè facta non Perſonæ ſed Dignitati tribuit omnimodam Iuriſdictionem & præſentem, & futuram. 6.181
Delegatus non incurrit cenſuras ſi conſenſum, decretum, vel auctoritatem præſtiterit alienationi, quæ non ſit in detrimentum Eccleſiæ ; ſed æqualis conditionis ; etiam ſi faciat contra conceſſionem Pontificis obtentam ſub conditione euidentis vtilitatis. 3.449
Delegatus, ſi præſtito conſenſu, vel interpoſito Decreto, alienatio non ſequatur, nullam incurrit cenſuram, etiam ſi ſecuta eam incurriſſet. 4.449
Delegati Iuriſdictio non ceſſat ob excommunicationem delegantis, ſi cauſa integra non ſit, ſed cœpta. 15.474
Delegatus ad Iuſtitiam, gerit vices Delegantis, & repræſentat eius Perſonam. 12.212
Delegati Iuriſdictio ob mortem delegantis ſtatim expirat quoad negotia cœpta. 10.474
Delegatus ad Confeſſiones audiendas exerces iudicium in foro Pœnitentiæ non tam in Perſona Delegantis, quam in Perſona Chriſti, & in auctoritate per poteſtatem ordinis collata. 14.212
Delegatus ſummi Pontificis debet eſſe in Dignitate conſtitutus, vel Cathedralis Eccleſiæ Canonicus. 40.201
Delegatus cum non poſſit excedere terminos delegationis, non poteſt Epiſcopus ex vi delegationis in ordine ad clauſuram Monialium exemptarum ſe immiſcere circa locutionem cum illis. 20.176
Delictum in loco ſacro commiſſum, ratione loci ſacri, in quo eſt commiſſum, ſortitur naturam mixti fori, & datur locus præuentioni. 2.589
Ex frequenti deambulatione circa locum ſacrum mediatè, & immediatè poſt delictum, inſidiæ, & ſpeculatores ibi poſiti, & ſimilia faciunt præſumere delictum patratum ſub ſpe immunitatis. 7.305
Diuerſa ſunt ex circunſtantiis delictum effici leuius, vt pœna temperari debeat, & delictum ex vna in aliam ſpeciem tranſire, vel vnam qualitatem amittere. 8.303
Delicti excuſatio quoad pœnam, ſpeciem delicti quoad immunitatem, vel quoad forum, vel quoad aliud non mutat. 7.303
An qui aliud Delictum graue, licet non exceptum committat in Eccleſia gaudeat immunitate ? ſunt Auctores grauiſſimi pro vtraque ſententia. 7.299
Delictum acceſſus ad Monialium Monaſteria exempta dicitur commiſſum extra Iuriſdictionem Ordinarij, & per ipſum impunibile contra Bonacinam, cuius fundamentum ſoluitur. 22.176
Delictum in dubio non præſumitur, niſi demonſtretur. 31.91
Delictum eſt integra cauſa ſubiectionis, quando delinquens non eſt extra Territorium. 6.128
Delictum incboatum in vno Territorio licet phyſicè non cenſeatur ibi conſummatum, ſecus tamen eſt moraliter. 8.148
Delictum læſæ Maieſtatis ad hoc vt Reorum filios infamia afficiat debet eſſe notorium per ſententiam ; cum ſine ea non videatur ſatis probatum. 19.324
Commiſſum Delictum eſſe exceptum, eſt conditio neceſſario requiſita ad hoc vt delinquens immunitate priuetur. 12.380
Delictum quando non excipitur, neque Perſona quoad illud excipi debet. 5.325
Delictum commiſſum in Eccleſia ſi eſt Eccleſiaſticū, vel à Clerico commiſſum, ſolum à Iudice Eccleſiaſt. poteſt puniri; quia in tali caſu eſt extra Iuriſdictionē Iudicis ſecularis; ſi vero delictū eſt ſeculare, & à laicis cōmiſſū, datur locus præuētioni. 4.508
Vnū delictum ſortitur vtrumque forum & ratione Perſonæ, & ratione loci commiſſi Delicti. 5.308

Delictum vbi eſt inchoatum, ibi reputatur etiam conſummatum. 2.148

Delicti inchoatio,& conſummatio,vt potè tanquam via,& finis inter ſe connexè vnum delictum cenſeri debent in vtroque loco factum,& ſic in vtroque loco æque punibile. 3.148

Delicto inchoato non imponitur ea, pœna, quę debetur delicto conſummato. 4.148

Delictum quouſque pœna purgatum non eſt, idem quoad omnes effectus reputatur, & ex fuga non fit leuius;ſed potius augetur. 7.180

Delictum,& defectus non præſumitur, niſi demonſtretur. 13.404

In atrociſſimis delictis punitur affectus, & conatus etiam non ſecuto effectu,at non procedit quoad pœnam priuationis immunitatis. 6.318

Delicta leuiora ſæpe magis puniuntur quam grauiora, quia frequentius illa accidunt, vel ex aliqua alia cauſa,quæ mentem Legiſlatoris mouit 9.327

Nemo eſt puniendus eſt alieno Delicto. 16.196

Delinquens vt incurrat pœnam iuris poſitiui ex delicto,non ſufficit vt cognoſcat,&aduertat actu opus eſſe peccaminoſum,nec ſufficit vt pręterea cognoſcat,& aduertat actu eſſe illud prohibitum à iure poſitiuo,niſi cognoſcat ſub tali pœna eſſe prohibitum. 16.537

Delinquens in Eccleſia ratione loci commiſſi delicti eſt puniendus à iudice Eccleſiaſtico; vel conſulto prius Romano Pontifice poteſt tradi Curiæ ſeculari,ſi delictum ſit atrociſſimum. 10.299

Non quilibet Delinquens contra Eccleſiam niſi mutilando,vel occidendo in illa immunitate priuatur. 4.338

Delinquens in crimine excepto non priuatur immunitate quoad crimina non excepta ſiue ante, ſiue poſt commiſſa. 5.344

Delinquens prope Eccleſiam cenſetur ſub ſpe Immunitatis delinquere, & ei incumbit onus probandi contrarium. 6.305

Delinquens in loco ſacro ſpectato eius delicto indignus eſt immunitate, ſecus ſpectata Eccleſiæ ſanctitate. 8.305

Delinquens ſi aufugiat,& citatus non compareat,pariter vterque iudex poteſt procedere;ſed tunc non datur præuentio,cum poſſeſſionem Delinquentis requirat. 6.308

Delinquens in Eccleſia in dubio ſemper præſumitur delinquere ſub ſpe immunitatis. 12.303

Delinquens in Eccleſia defendi non debet ab ipſa, donec probauerit, ſe caſu & fortuito, & non ex propoſito deliquiſſe. 15.303

Delinquens in Eccleſia indignus eſt immunitate Eccleſiæ. 2.299

Delinquens indignus eſt vt ab Eccleſia recipiatur ſpectato delicto,& Perſona; ſecus eſt ſpectata Eccleſię pietate. 4.345

Delinquentes quando puniuntur Romæ ob delicta commiſſa non puniuntur pœna ordinaria, ſed extraordinaria. 8.128

Delinquentes quando pręſumuntur continuare delictum poſſunt vbique puniri,prout fures cum refurtiua reperti,Hæretici,Banniti; Vſurarij,Aſſaſini,& latrones publici,&c. 9.128

Citatio Delinquentis non videtur neceſſaria quotieſcumque probatio fit ad iudicis inſtructionem,ſi ſimus in cauſis Tertio non præiudicantibus,aliàs ſecus. 3.385

Delinquentes in proprio domicilio,ſi ad alium locum accedant,non poſſunt ibi puniri. 1.128

Denominatio non fit à minori parte, ſed tantum à maiori. 4.119

Deponens in Monaſterio notabilem quantitatem pecuniarum, ſi ſit benemeritus Monaſterij, iuſtam cauſam habet ingrediendi, ſi ad illam deponendam non eſſet alius locus tutus, & ſic exigeret charitas. 3.519

Depopulator Nocturnus Agrorum non gaudet immunitate. 1.207

Agrorum Depopulator plutibus per inſidias exitium excogitat. 2.297

Agrorum Depopulator Rempublicam, eiuſque quietem,& pacem grauiter perturbat. 3.297

Agrorum Depopulator de iure cęſareo plectitur pœna vltimi ſupplicij;licet ſæpe ſola pœna triremis,vel fuſtigationis puniatur parte ſatisfacta 4.257

Agrorum nocturnus Depopulator eſt qui nocte Agrorū ſegetes,vel vinearum fructus deſtruit,ibi ſe abſcondendo,vel alia via eos deuaſtando. 5.297

Diurnus Depopulator agrorum inſpecto cap. inter alia de immunitate,non priuatur immunitatis priuilegio. 1.297

Diurnus depopulator attenta Conſtitutione Gregoriana indefinitè loquente non gaudet immunitate in ſententia aliquorum Doctorum. 2.297

Deportatus,vel Exul,ſi à loco deportationis vel exilij ad Eccleſiam confugiat, gaudet immunitate. 2.280

Depoſitum reſtituere differens non ſolum ciuili actione tenetur,ſed etiam vt fur coërcendus eſt, ac infamiæ notam incurrit. 1.42

Deputatus ad officium dandi huiuſmodi licentiam, licet ſit Delegatus,vtitur eadem facultate, ſecus ſi ſit facultas commiſſa ad peculiares Confeſſarios, vt ad Ordinarios Monialium, & is non ſit ex iis. 3.507

Deus,& Eccleſia delicta abhorrent, ſunt tamen delinquentium miſericordia,& refugium. 16.252

Deus,ſeu alter ſuperior ab homine plus non videtur requirere quam quod faciat quantum in ſe eſt. 16.249

D I

Dictio (omnino,ſeu omni modo) complectitur omnes ſpecies eius,cui annectitur. 32.95

Dictio taxatiua (tantum) eſt appoſita in conſtitutione Gregoriana ad excludendos omnes alios caſus præter expreſſos. 3.314

Dictio (quomodo) eſt generalis omnia comprehendens. 13.321

Dictio taxatiua (tantum) de ſui natura impedit extenſionem ad non expreſſa. 2.328

Dictio copulatiua (filiis & hæredibus) denotat rationem concedendi filiis emphyteuſim non eſſe ſolum,quia filij ſunt,ſed etiam quia hæredes. 8.427

Dictio illa (filiis,& hæredibus) non limitat ſignificatum filij, ſed potius auget ſignificationem illius. 10.427

Dictio illa (omnino) indiſtinctè prolata,omnes annos videtur comprehendere. 3.455

Dictio taxatiua ad mentem nonnullorum Doctorum non excludit probabiliter caſus ſimiles, in quibus eadem,vel vrgentior ratio militat. 11.477

Dictio (&) poſita inter duo,quorum vnum ineſt altera,ambo reſoluuntur in vnum. 7.550

Dictum quod inter dantem, & accipientem debeat eſſe diſtinctio Perſonarum non eſt generaliter intelligendum;ſed in materia beneficiorum. 10.246

Differentia quæ intercedit inter excommunicationem latam contra Delegatum præſtantem decretum in detrimentum Eccleſiæ, & procurantes dictum legatum hæc eſt. Quod illa non afficit niſi Eccleſiaſticos, iſta vero, & Eccleſiaſticos

&

& laicus, qui modo ſupradicto procurauerint. 5. 450.

Digiti deotes, & huiuſmodi multa non ſunt membrom; ſed potius partes membri. 6.196

Dignitatum Nomine, Adminiſtrationum, & officiorum intelligitur etiam officium Viſitatoris, Commiſſarij Generalis, & Vicarii Monachorum, vel Monialium; non autem officium Diffinitoris, vel Diſcreti in Religione Capucinorum. 21496

Poteſtas *Diſpenſandi* in iure ſuperioris, præſertim Dei Prælatis Eccleſiaſticis conceſſa eſt in ædificationem, & non in deſtructionem. 14.149

Iuſta cauſa Diſpenſandi in quibuſda eſt imprudentia vouentis & iurantis; item ira, metus, & huiuſmodi. 1.150.

Item eſt ipſa materia iuramenti v. g. non petere debitum 2. ibid.

Item difficultas tam voti, quam iuramenti exequendi. 3. ibid.

Item neceſſitas, ſeu familiæ magna vtilitas. 4. ibid.

Omnis Diſpenſatio in Iuriſdictione fundatur; qua ceſſante non poteſt diſpenſari. 3 227

Graue peccatum eſt; ſi ex conceſſa diſpenſatione ſine cauſa diſpenſati ſumerent occaſionem contemnendi legem, aut inde graue damnum proueniret Eccleſiæ vel ſubditis. 5. 140

Graue damnum de facto prouenit Eccleſiæ vel ſubditis ex diſpenſatione cum ſacerdote in Cœlibatu velin continua officij recitatione, vel in Beneficiorum pluralitate. 6. ibid.

Vtens diſpenſatione ſine cauſa à diſpenſatione conceſſa in propria lege, peccat ſaltem venialiter contra Nauarrum, & alios, non improbabiliter id negantes. 17. ibid.

Vtens diſpenſatione ſine cauſa non cooperatur peccato ſuperioris vtendo, ſed petendo illicitè diſpenſationem. 19.245

Vſus diſpenſationis ſine cauſa, non videtur ſpecialiter prohibitus. 20. ibid.

Diſpenſare ſine cauſa eſt vnicuique ad leges tranſgrediendas viam aperire. 2. 240

Diſpenſatio ab inferioribus ſine cauſa conceſſa eſt inualida. 8. ibid.

Diſpenſatio voti, iuramenti, voti iurati; & ſimilium non eſt niſi quædam condonatio. quæ fit nomine, & auctoritate Dei, nec requirit diſtinctionem Perſonarum. 27.247

Diſpenſatio non requirit maiorem diſtinctionem, quam actus iuſtitiæ. 19. ibid

Diſpenſatio Prælati facta tam ſibi, quam alijs ſine iuſta cauſa, nedum eſt nulla; ſed etiam illicita, etiam in lege propria. 11. 149

Diſpenſatio differt à reſciſſione, ſeu irritatione; ſiquidem irritatio non requirit auctoritatem Eccleſiaſticam, ſecus eſt diſpenſatio. 59.249

Diſpenſare non eſt idem in voto, ac diſpenſare in lege humana. 25.150

Imperfectum voluntarium eſt cauſa diſpenſationis in voto. 6. ibid.

Prælatus in dubio, in diſpenſatione concedenda poteſt inclinare in benigniorem partem. 7. 251

Iuſta cauſa diſpenſandi eſt vtilitas Eccleſiæ, & honor Dei. 8. 253

Item vtilitas vouentis, & ipſius magna fragilitas; item leuitas, inconſideratio, inconſtantia, timor, vel quæcunque alia animi, vel mentis perturbatio. 9. ibid.

Diſpenſare non eſt idem, ac declarare materiam voti, & iuramenti, non eſſe Deo gratam. 22.250

Diſpenſatio in lege humana fieri non poteſt quando eſt acquiſitum ius tertio. 27. ibid.

Diſpenſatio ceſſat ceſſante omnino cauſa diſpenſationis. 3.543

Diſpenſatus ad ordines, non eo ipſo cenſetur diſpenſatus ad beneficia; quia non rectè fit illatio ad diſpenſata. 22.90

Diſpoſitio C. de Raptoribus 36. q. 1. ſpecialis eſt in raptu Virginis propter atrocitatem talis delicti; ſed non eſt vſu recepta. 6. 354

Diſpoſitio ex primario fine attendenda eſt. 21. 368

Quando in vno caſu fit ſpecialis diſpoſitio in aliis caſibus in contrariũ attendendum eſt ius commune. 41.435

Diſpoſitio loquens de ſcientia non comprehendit ignorantiam affectatam ex proprietate ſermonis; ſed ex quadam extenſione, & in materia pœnali non debet fieri extenſio de caſu ad caſum, etiamſi ex larga ſignificatione vocabuli poſſet ille caſus comprehendi. 8.538

Diſſimulationis Actus duplici modo contingit, & quomodo. 9.227

Iudex Eccleſiaſticus ſolus eſt competens ſi agitur de *Diuortio* faciendo, de ſola ſeparatione ob legatum, vel de alio impedimento. 6.75

Iudex laicus oppoſita corã eo exceptione de ſufficienti cauſa diuortii debet ſuperſedere in cauſa principali v. g. in cauſa de alimentis Adulteræ Vxori præſtandi, donec Iudex Eccleſiaſticus incidenter quæſtionem dirimerit. 7. ibid.

D O

Is, qui *Doctor* Iuris creatur, poteſtatem is accipit iudicandi de rebus in iure controuerſis, vel ex cathedra publicè docendi, ſed tantum, remotam & incompletam, donec fiat Index vel Lector publicus. 4.404

Doctor vel licentiatus in ſac. Theologia, vel in iure Canonico non cenſetur ipſo iure approbatus ad audiendas Confeſſiones, niſi ipſi faueat loci conſuetudo. 7. 255.

Dolus, & fraus nemini debet patrocinari. 6. 540

Dolo, & fraude nõ cõmittit qui vtitur, iure ſuo. 7. ibi.

Aſſignatur diſcrimen inter contrahendum *Domicilium* abſolutè, & quaſi Domicilium; nam ad cõtrahendum onnum domicilium abſolutè, requiritur quod quis incipiat ibi habitare eum animo permanendi in perpetuum, ad contrahendum autem nonum quaſi Domicilium ſufficit quod incipiat habitare ad permanendum ad anni tempus non modicum. 26.27.116.317

Ad contrahendum tam Domicilium, quàm quaſi Domicilium, duo copulatiue requiruntur, ſcilicet factum, & Animus. 28.117

Ad contrahendum domicilium non requiritur decennalis habitatio; ſed tantum ad præſumendum animum in perpetuum. 7.119

Domicilium ſemel acquiſitum, non deperditur, niſi ſimul habitatio, & animus permanendi in perpetuum muteretur. 8. ibid.

Domicilium præſumitur contractum in dubio ex habitatione decennali, etiamſi deſierit animus perpetuo permanendi. 52.117

Domicilium amittitur quando hæc duo copulatiue interuenerint, ſcilicet animus recedendi, & actualis migratio 35. ibid.

Domicilium, vel quaſi Domicilium non acquiritur ex eo, quod quis minori anni parte velit alicubi commorari. 3.119

Quaſi Domicilium acquiritur ratione aſſiduæ, & diuturnæ habitationis. 14.316

Qui alicubi contraxit domicilium, ſi inde habeat

animum diſcedendi, nihilominur illius loci legibus manet obſtrictus. 12.121

Ad contrahendum Domicilium non requiritur vt quis dio alicubi inhabitet, ſed hæc duo copulatiuè requiruntur habitare, & animus permanendi perpetuo. 11.156

Domicilium ſemel acquiſitum ſolo animo migrandi non amittitur; ſed requiritor realis migratio. 12.156

Domicilium re, & facto transfertur, non nuda contestatione. 13.156

Domicilium originis ex ſpeciali determinatione ſufficit vt quis poſſit ab illo Epiſcopo ordinari; ſecus eſt in acquirenda Iuriſdictionis ſubiectione. 24.156

In Clericis Beneficiatis idē eſſe ſolet Domicilium habitationis, & Beneficij; ſecus ſi ibidem non reſideant, nam non poterunt in loco Beneficij conueniri, præterquam in cauſis pertinentibus ad Beneficium. 25.157

Conſtituto habitationis non amittitur Domicilium originis, cum hoc immutabile ſit. 9.156

Dominium Directum ſemper manet penes primum conferente. 5.63

An Iudex laicus, vel ſolum Eccleſiaſticus poſſit de *Dominio* vtili rei emphyteuticæ Eccleſiæ inter laicos cognoſcere; & quid dicendum de directo? 106

Dominium vtile inter laicos, eſt conneaū, & dependens à Dominio directo, quod eſt magis dignum, & eſt effectus, & qualitas quędam illius, quæ non poteſt eſſe ſine ſubiecto. 5.107

Dominium vtile ratione connexionis iudicari debet quale eſt directum. 6.107

Dominium vtile non poteſt diuerſimodè conſiderari reſpecto Eccleſię, & laici, cum ſemper reſtet conneaum cum directo. 20.108

Dominium vtile per ſolam conceſſionem factam laico, non ſeparator à directo, niſi per ſolam fictionem intellectus. 21.108

Dominium vtile eſt vna, & eadem res cum Dominio directo & talis Naturæ, vt directum ſemper ſequatur, ſicut incrementum alluuionis, & inſulæ 49.110

Dominium vtile Vaſalli ſubiicitur, & famulatur Dominio Domini principalis. 56.111

Dominus recenſans dare maiorem ſecuritatem pro ſerui immunitate, compellitor ad eum vendendum, quia tunc non debet Domino tradi. 5.288

Dominus Laicus cognoſcens in cauſa feudali, potius iudicat de re ſua, quam de Clerico. 8.63

Dominus ob ſerui delictum conueniri non poteſt. 21.200

Domus Monaſteriis contiguæ non comprehenduntur intra clauſuram, intra quas Conuerſæ profeſſę eleemoſynis colligendis deſtinatæ, morari debent. 8.467

Domus, & Monaſteria pro eodem vſurpantur in motu Pij V. qui incipit, Circa Paſtoralis. 6.467

Domus, Horti, & Prædia ſeparata, ſeu ſeiuncta, quæ intra clauſuram Monaſterij non ſunt, non veniunt nomine Monaſterij. 1.558

Donans, vel legans Eccleſiæ, licet conditionem apposuerit, vt res ab ipſo relicta alienari non poſſit, adhuc non cenſetur alienari prohibita in caſu neceſſitatis. 10.408

Donans ſupra quingentos aureos voluntatem habet donandi quod eſt permiſſum, non ſic locans vltra triennium. 3.456

Donatio cauſa mortis ſapit naturam vltimæ voluntatis, & ſic æquiparatur ſucceſſioni ex teſtamento. 17.324

Donatio, vel legatum ſub modo habet eſſe ſuum ſubſtantiale abſolutum, independenter quodammodo à modo, ſeu grauamine acceſſorio. 6.407

Donatio Eccleſiæ facta ſub modo, eo non ſatiſfacto, neque reuocari poteſt, niſi id ipſum in donatione fuerit expreſſum; quia in dubio præſumitor facta propter Deum, & in remedium peccatorum. 15.407

Donatio ſine inſinuatione facta vltra quingentos aureos, licet ſit vnica donatio, ſolū in exceſſu vitiatur, & firma remanet quoad quingentos aureos à iure ſine inſinuatione donari permiſſos. 2.456

D V

Dubium, ſi inſurgat in lege Canonica, interpretatio petenda eſt à lege ciuili. 31.278

Duellantes ſunt excommunicati, & priuantur ſepultura Eccleſiaſtica, non tamen priuantur immunitate. 2.312

E

E B

Ebrij & Amentes per accidens excuſantur à legis tranſgreſſione, ſicut ratione dormitionis excuſantur Dormientes, & ratione ignorantiæ inuincibilis excuſantur, qui ſic ignorant legem. 5.159

Facientes vt Ebrij, ignorantes, amentes ad tempus aliquid vetitum faciant in tempore, quo poſſunt excuſari, peccant, poſſunt tamen excuſari præbentes ad veſcendum carnes amentibus, quia eorum infirmitati eſt cibus vtilis, & neceſſarius. 17.159

Ebrij, Ignorantes, Dormientes, & Amentes ad tempus dicuntur tranſgredi præceptum, ſed non culpabiliter; & ideo poſteriori modo excuſantur. 3.164

Cooperantes vt Ebrij, Amentes, & Pueri etiam non ſeptennes vſu rationis carentes ad copulam moueantur peccant. 13.165

E C

Eccleſia poteſt quoſlibet de exceſſu notorio iudicare, quando Iudex ſecularis eſt negligens, imò poteſt cenſuris eum compellere, vt ſuo munere fungatur. 9.12

Eccleſia ſi patiatur defectum miniſtrorum poſſunt abſentes priuilegiati ad redeundum cōpelli fructuum ſubtractione priuilegio non obſtāte. 4.56

Eccleſia, ſi habeat feudum à Laico, cenſetur etiam vt Laicus. 10.65

Eccleſiæ, & loca pia non poſſunt fundari ſine conſenſu Epiſcopi. 5.93

Eccleſię Exemptę etiam nullius Diœceſis, etiāſi earum Prælatos habeat iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, viſitantur ab Epiſcopo proximiori. 18.136.

Eccleſię Regularium non poſſunt viſitari ab Epiſcopo, etiam ſi exiſtant intra Diœceſim. 19.136

Eccleſia licet propriè, & directè non poſſit abſoluere mortuum iam excommunicatum, poteſt tamen editis pœnitentiæ ſignis dare facultatem vt in loco ſacro ſepeliatur. 16.243

Eccleſiæ rectæ gubernationi conducit vt ſcrupulis obuietur, & conſcientiæ ſecuræ reddantur; quod locum habet non ſolum in recenſitis diſpenſationibus; ſed etiam matrimonij. 17.244

Eccleſia gaudens immunitate non ſit ſpelunca

ca latronum, quia ibi delinquentes non defendit. 9.252.

Eccleſia gaudens imunitate non fouet delicta; ſed concedit miſericordiam delinquentibus. 10. 252.

Eccleſia non debet dare occaſionem delinquendi, neque ab ipſa datur talis occaſio, quandoquidem immunitatem concedit ob iuſtam cauſam. 14. 252.

Eccleſia non intendit fauere delinquentibus; ſed miſericordiam præſtare miſeris, & caſu delinquentibus. 2.253

Eccleſiæ ſemper ſunt à iuriſdictione Principis ſecularis exemptæ, & Pontificis iuribus ſubiectæ. 4.254.

Eccleſiæ nomine venit quilibet locus auctoritate Epiſcopi erectus, etiam ſi actu conſecratus vel benedictus non ſit, ſed ad publicum ſacrificij & Sacramentorum vſum deputatus. 5.259

Eccleſia, in qua diuina Myſteria celebrantur, licet non conſecrata, nullo iure priuilegia immunitatis amittit. 3.259

Eccleſia eo ipſo; quod auctoritate Epiſcopi conſtrui cœpit, dicitur locus Diuinis obſequiis dicatus, & gaudet priuilegio immunitatis, ſi ſucceſſiue, & continuo conſtruatur. 1.260

Eccleſia ſi conſtrui deſiſtat non gaudet immunitate Eccleſiaſtica, quia tunc potius eſt locus deſertus, quam domus orationis. Sed hæc oppinio non arridet. 2.ibid.

Eccleſia polluta gaudet priuilegio immunitatis; quia ratione pollutionis non deſiſtit eius ſanctitas. 1.ibid.

Eccleſia vt priuetur immunitate ob pollutionem non requiritur in iure expreſſum, & pollutio non priuat ipſam ſuo priuilegio. 2.ibid.

Eccleſia vt gaudeat immunitate in ſententia nonnullorum Doctorum requiritur, vt ibi Sanctiſſima Eucbariſtia conſeruetur. 5.ibid.

Ratio cur Eccleſiæ concedatur immunitas, non eſt quia ibi ſeruatur ſanctiſſima Euchariſtia; ſed quia locus ad publicè ſacra celebranda Epiſcopi auctoritate ſit deſtinatus. 7.ibid.

Eccleſia, vt immunitate gaudeat in ſententia nonnullorum oportet, vt in ea diuina officia celebrari cœperint. 8. ibid.

Eccleſia eo ipſo, quo conſtructa eſt Epiſcopi auctoritate, & ad ſacra facienda determinata, fit quod ſit locus ſacer, Religioſus & diuinis obſequiis dicatus, licet ibi diuina non celebrentur. 9. ibid.

Eccleſia non conſecrata, nec benedicta, & in qua non aſſeruatur ſanctiſſima Euchariſtia ſed ſolum auctoritate Epiſcopi deſtinata publice ad diuina officia, ſi polluatur, indiget reconciliatione. 11. ibid.

Eccleſiæ appellatione non venit pars parietis exterior, quæ viam publicam ſpectat, & Reus tangens dictum parietem, non dicitur eſſe in Eccleſia. 14 255.

Eccleſia interdicta gaudet priuilegio immunitatis. 1.261.

Eccleſia non perdit eſſe ſacram per interdictum. 2.ibid.

Eccleſia interdicta, quod ſolum gaudeat priuilegio immunitatis quoad Peregrinos, non autem quoad homines de populo, qui cauſam dederunt interdicto limitatur ab aliquibus. 4. ibid.

Eccleſia, ſi per accidens in ipſa non poſſit celebrari dummodo per ſe poſſit, gaudet immunitate. 5.ibid.

Eccleſia non ſolum quoad ambitum internum; ſed etiam quoad totam fabricam gaudet immunitate. 1.262

Eccleſia non polluitur per ſanguinis vel ſeminis effuſionem factam in dictis locis. 3 ibid.

Eccleſiæ & domus appellatione, venit oſtium. 8. ibid.

Eccleſia, ſicut & quælibet alia domus non ſolum ex ſolo; ſed etiam ex tecto, eiuſque ſuperficie conſtat. 10.263.

Eccleſia etiam diruta gaudet immunitate, quia ſaltem ratione ſoli, in quo poſita erat, non deſinit eius ſanctitas. 1.261

Limita ſi non ſit diruta de licentia Epiſcopi cum ſpe reædificationis. 2.ibid.

Eccleſia diruta de licentia ſuperioris, perdit omnia priuilegia. 3.261

Eccleſia gaudet priuilegio immunitatis etiam quoad confines. 1. 64

Eccleſia Cathedralis; ſeu maior gaudet per 40 paſſus per circuitum, minor autem per 20. 2.ibid

Eccleſia ad exemplum Dei, non eſt acceptatrix Perſonarum. 2 274.

Eccleſia non perdit priuilegium immunitatis. 3. 275.

Eccleſia interdicta non caret priuilegio immunitatis. 5.276.

Eccleſia defendendo indignum tanto maiorem pietatem oſtendit; quia non tantum attendit ad cenſuram incurſam; quam ad delinquentis fragilitatem, & loci ſanctitatem. 6. ibid.

Par non eſt ab Eccleſia defendatur is, qui e ius gremio, tutelæ, ac fidei ſe committere prorſus non vult. 20.278

Eccleſia de his, qui foris ſunt, non curat. 22.ibid

Par eſt quod Eccleſia tueatur eos, qui ipſi inſeruire volunt. 26.ibid.

Eccleſia non curat, de his, qui foris ſunt, ſi exerceat iuriſdictionem, ſecus ſi concedat priuilegia, quæ etiam non ſubditis conferri poſſunt. 33. ibid.

Eccleſia reddit delinquentem ſecurum à pœna non ſolum infligenda, ſed etiam inflicta. 4.282

Exempta Eccleſia, licet Perſonæ omnes ad eam pertinentes exemptæ cenſeantur, non tamen id etiam ad Curatum, ſeu Parochum extenditur. 8. 286.

Eccleſia eſt Domus Clericorum, at in Domo propria non decet quempiam capi, & vinculis alligari, ſecus à ſuperiore Domus. 15.287

Eccleſia approbat Leges Ciuiles, quæ Eccleſiarum Immunitati à ſe ſtatutæ non præiudicant. 4. 290.

Eccleſia ſolum Delinquentibus immunitatem concedit explicitè, implicitè autem eam concedit etiam Debitoribus. 1 291

Eccleſia eſt de Territorio Epiſcopi, & extra Territorium ius dicenti etiam à ſubditis non patetur. 9. 302.

Eccleſia non fit ſpelunca latronum, quia ibi Delinquentes corrigi, & puniri poſſunt à Iudice Eccleſiæ. 9.305

Eccleſia non dat occaſionem delinquendi, ſed Rei eam accipiunt ab ipſa; quandoquidem non eſt Eccleſiæ imputandus abuſus illuc confugientium. 10.ibid.

Eccleſia nemini dat occaſionem delinquendi con-

cedendo immunitatem ex miſericordia, ſed Delinquentes eam per ſe accipiunt. 25.333

Qui delinquit aduerſus Eccleſiam ſponſam immunitate priuatur, ergo multo magis immunitate priuabitur qui delinquit aduerſus Chriſtum Ieſum ſponſum, & Caput Eccleſiæ. 3.338

Qui ſimpliciter violat Eccleſiam, eſt indignus vt ab illa defendatur & ſic eius immunitate gaudeat, ſi attendatur eius delictum, ſecus ſi attendatur Eccleſiæ pietas. 5.340

Eccleſia cum diligat inimicos, ac ſe perſequentibus benefaciat, occiſores amplectitur. 8.344

Eccleſia ius propriæ immunitatis illæſum curat, non Rei vtilitatem, niſi quatenus ſactis adhæret; quo ſemel diſcedente ius coniunctionis ceſſat, ſeparataque de Reo ratio habetur. 6.347

Eccleſia non fauet Reis, vt Reis ſed quatenus ad eam tanquam ad aſylum confugiunt, ne ipſa violetur. 9.347

Eccleſia numquam id ſibi ad fauorem reputat, quod renuentibus canonibus fit, quia fauorum per iniuriam captatrix non eſt. 10.347

Eccleſia reſpuit reſcripta fauorabilia contra ius impetrata. 11.347

Eccleſia dum cauſa examinatur habet pro ſe regulam, quod quilibet cuiuſcumque conditionis ad ipſam confugiat, ſit in ipſa tutus. 7.349

Eccleſia debet conſeruari in ſua poſſeſſione, cum ibi Reus reperiatur, donec de veritate conſtiterit. 8.349

Eccleſia reſiſtere poteſt oſtia claudendo, & quælibet alia media extrema ad impediendam vim apponendo, ſine armis tamen. 4.356

Eccleſia eſt locus exemptus à Iuriſdictione Iudicis ſecularis quoad actum extrahendi Reum ab ipſa extra caſus exceptos, & propterea extractio, & ſic omnia ſubſequentia ſunt nulla. 2.360

Eccleſia violatur ſi Iudex exiſtens extra illam emiſſo iaculo occidat Reum in ea manentem. 2 368

Eccleſia videtur in tantum poſſe Reum defendere, in quantum gaudet immunitate, qua ſi non gaudeat, non eſt cur ipſum defendat. 9.374

Eccleſia non eſt locus exemptus à iuriſdictione laicali in caſibus exceptis, qui eius immunitatem non concernunt; ſed ſolum in caſibus non exceptis. 10 374

Eccleſia ius habet defendendi Reum in caſibus non exceptis, & Reus ius habet ne in talibus caſibus à loco ſacto extrahatur, & ob id Prælatus non cognoſcendo exacte, iniuriam Eccleſiæ, & Reo faceret. 4.380

Eccleſia læſa reſtituitur in integrum intra quadriennium. 29.408

Eccleſia, cui legatum, vel hæreditas eſt delata, habet ius, & actionem ad illam ex diſpoſitione teſtatoris. 3.409

Fauore Eccleſiæ talia relicta ipſo iure tranſeunt in Eccleſiam, etiam abſque traditione. 4.409

Eccleſia, cui legatum, vel hæreditas eſt delata non habet ius abſolutum ad illa; ſed ſub tacita conditione, ſi ſcil. legatario placuerit. 19.410

Fauore Eccleſiæ relicta ipſo iure, etiam abſque traditione tranſeunt in Eccleſiam, non abſolutè, ſed reuocabiliter. 20.410

Eccleſia læſa negligentia, vel facilitate Prælati non ſolum damno accepto; ſed etiam lucro amiſſo, poteſt petere beneficium reſtitutionis in integrum, quia ei competit tale priuilegium. 23 410

Eccleſia poteſt etiam agere contra Prælatum, quia ex officio tenebatur rem Eccleſiæ agere, eiuſque vtilitati conſulere. 25.410

Ad licitam rerum Eccleſiæ alienationem requiritur ſemper cauſa legitima, hoc eſt euidens Eccleſiæ neceſſitas, aut vtilitas. 1.413

Eccleſiæ neceſſitate, aut vtilitate ceſſante requiritur ad alienandum quod ſaltem id exigat pietas ſc. ad propagandam fidem, ad redimendos captiuos, & huiuſmodi alia. 4.413

Eccleſia non præſumitur velle alienationem inualidam eſſe ob cauſam non legitimam; ſi legitima putabatur bona fide. 15.414

Eccleſia etiam ex ſe decepta ob bonam fidem in ſententia nonnullorum gaudet beneficio reſtitutionis in integrum, ſed contrarium eſt multo probabilius. 16.414

Eccleſia volens gaudere beneficio reſtitutionis in integrum, debet probare inualiditatem actus. 19.414

Redditibus Eccleſiæ ſufficientibus debitorum extinctioni, vel Pauperum neceſſitati, &c. etiam applicatis in miniſtrorum ſuſtentationem, non dicitur adeſſe cauſa neceſſaria alienandi. 22.414

Rerum Eccleſiæ alienatio, vt licita ſit, præter legitimam cauſam ad illas alienandas, requiruntur aliæ iuris ſolemnitates; ſed non pro alienatione rerum mobilium, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt. 1.415

Rerum Eccleſiæ adminiſtrator poteſt mobilia, quę ſeruando ſeruari non poſſunt ſine ſolemnitatibus iuris alienare, ſi ſic Eccleſię, vel piis operibus expedire iudicauerit. 2.415

Eccleſia Parochialis ſi plures beneficiatos non habeat ſolum Doctor de conſenſu Epiſcopi, poteſt alienare. 4.416

Eccleſia, quę ſit incapax poſſidendi, reiecta conditione retinendi per diſponentem appoſita, tanquam turpi, poteſt rem relictam alienare. 6.419

Qui relinquit Eccleſię incapaci retinendi, ea cõditione, vt retineat, manifeſtè cõtradicit iuris diſpoſitioni, & ad id talis conditio tanquam turpis eſt reiicienda. 7.419

Is, qui relinquit Eccleſię, ea conditione, vt alienare poſſit quandocumque voluerit non contradicit iuri Eccleſię, quia Eccleſia non impeditur in omni caſu rem ſuam alienare. 8.419

Eccleſia prohibita per diſponentem alienare bona ſibi relicta, adhuc poteſt alienare ſi non habeat quomodo poſſit vtilitati, neceſſitati, vel pietati prouidere. 1.420

Eccleſia prohibita per diſponentem alienare, ſi habeat quomodo poſſit prędictis prouidere, debet conditionem ſeruare. 2.420

Vnio Eccleſiarum fieri non poteſt ſine iuris ſolemnitatibus, quia hæc eſt quędam alienatio, exceptis tamen caſibus Tridentini Concilij; inter quos vnus eſt ille, ſi vnio Eccleſię fiat loco Regulari. 7.422

Ex fructibus Eccleſię Parochialis non poſſunt erigi Canonicatus, quando maior numerus ſacerdotum non eſt neceſſarius ad ſacramentorum adminiſtrationem. 9.423

Incorporata dicitur res Eccleſię, ſi is ad quem adminiſtratio ſpectat, decernat eam non

non alienare; quod præſumitur ſi finita emphyteuſi per annum integrum à renouatione abſtinuerit. 13.426

Eccleſiæ Res ſemel com ſolemnitate iuris alienata, eſt ſemper ſine ſolemnitate iuris alienabilia interuenientibus tribus dictis conditionibus. 14. 426

Eccleſia, Oratorium; vel quid ſimile ad perpetuum vſum Eccleſiaſticum, vel in pio loco fundatum, ſeu erectum auctoritate Epiſcopi, non poſſunt alienari niſi iuris ſolemnitatibus ſeruatia. Secus ſi Oratorium ſit in domo priuata. 1. 428

Eccleſia poteſt duplici capite petere reſtitutionem rei alienatæ primo ſi ſine legitima & iuſta cauſa. Secundo ſi cum enormi læſione alienauerit etiam ſeruatis iuris ſolemnitatibus. 5. 431

Eccleſia non tenetur pretium reſtituere, ſi contractus initus ſit mala fide; quia tunc ob pœnam delicti commiſſi emptor pretio priuatur in Eccleſiæ vtilitatem. 3.433

Eccleſiæ datur optio an velit ſtare contractui celebrato nec ne; debet tamen ſupplere defectus, qui interceſſerunt. 11.433

Eccleſia nolens ſtare contractui, poteſt non ſolum ipſa; ſed capitulum, & Prælatus illius rem à ſe male alienatam, repetere. 12.433

Eccleſia tenetur pretium reſtituere ſi pretium retineat, vel locupletior ex contractu facta ſit. 5. 434

Qui offendit vnam Eccleſiam, offendit omnes; cum Eccleſia ſit vna per totum Orbem diffuſa. 15.500

Eccleſia, cum non iudicet de occultis, non punit interno affectu delinquentes. 10. 536

Eccleſiaſtici neque de iure Diuino, neque humano eximuntur à legibus ciuilibus, quatenus non repugnent Eccleſiaſticæ libertati, & ſacris Canonibus. 3.2

Eccleſiaſtici in Republica, ſeu Communitate degentes ſunt etiam Ciues, & membra Reipublicæ ſeu Communitatis. 4.2

Eccleſiaſtici extrahentes à Regno extrahi prohibita peccant mortaliter, etiamſi non extrahant in magna quantitate, contra Nauar. & alios. 9.3

Eccleſiaſtici vendentes frumentum, & vinum ſupra pretium à Principe taxatum, peccant mortaliter contra Nauarrum, & alios. 11.3

Eccleſiaſtici non ſeruantes leges Principis ſæcularis pretia cenſuum taxantes peccant mortal 12.3

Eccleſiaſtici ſubſunt communibus Principum ſæcularium legibus, quæ ad rectam Reipublicæ gubernationem, & quietem pertinent, & Sacr. Canonibus, & Eccleſiaſticorum ſtatui non repugnant. 13.3

Eccleſiaſtici ſecundum vim coactiuam; punitiuam, ſeu coercitiuam legibus Principum ſecularium nullo pacto ſubduntur. 23.3

Eccleſiaſtici quoad Perſonas, habent pleniſſimum fori priuilegium, vt coram Iudice ſeculari conueniri, iudicari aut puniri, nullo modo poſſint. 26 4

Eccleſiaſtici violantes leges ciuiles Principum ſecularium non poſſunt à Poteſtate ſeculari puniri, ſed querela delata ad Iudicem Eccleſiaſticum, ad ipſum ſpectat condigna pœna eos punire vel taxatà à Principe laico, vel alia mitiori. 32 4

Eccleſiaſtici non habent obligationem obediendi legibus ciuilibus, quà leges ciuiles ſunt. 7.6

Ratio naturalis dictat quod Eccleſiaſtici leges ſeculares ſequantur ad hoc vt conformitatem ſeruent cum Perſonis ſecularibus eiuſdem Communitatis. 11.6

Eccleſiaſtici ſunt Ciues, & Partes ciuilis Reipublicæ, & ſic eſſe debent in temporalibus ſubiecti Gubernatori politico Reipublicæ, atque adeo Regi, ſeu Principi ſeculari. 17.7

Eccleſiaſtici non ſunt exempti à gubernatione politica Reipublicæ de iure Diuino, neque de iure humano. 18.7

Eccleſiaſtici non obſeruando leges ciuiles Principum ſecularium, peccant ſolum venialiter, ſi abſit ſcandalum. 12.6

Eccleſiaſtici peccant mortaliter, ſicut & laici, data tamen grauitate, ſeu capacitate materiæ. 13.6

Eccleſiaſtici in ſententia Nauarri neque peccant venialiter, ſi non ſeruant leges ciuiles Principum ſecularium & cut, ſed reprobatur. 14.6

Eccleſiaſtici, quod obligentur legibus ciuilibus Principum ſecularium, non quà tales ſunt, ſed quatenus à Pontifice approbantur ad talem effectum, negatur. 15.6

Eccleſiaſtici quoad vim punitiuam etiam in temporalibus à legibus de iure canonico exempti ſunt. 24.7

Eccleſiaſtici ligari non poſſunt pœna per Iudicem ſecularem conſtituta. 25.7

Eccleſiaſtici exempti ſunt à laicorum iuriſdictione quoad vim punitiuam, & etiam quoad directiuam in rebus tamen ſpiritualibus, & quæ eorum Immunitatem concernunt, non item in temporalibus. 20.7

Eccleſiaſtici tenentur legibus communiter latis, ſi ipſi præiudicium non afferant. 21.7

Eccleſiaſtici poſſunt à Magiſtratu ſeculari coerceri, vel cogi in bonum commune, ſi Prælati Eccleſiaſtici non poſſint moneri, & periculum ſit in mora. 29.7

Non eſt alienum à ratione naturali, neque Iuri Diuino, vel ſacris canonibus repugnat, ſi ſummi Pontifices alijque Eccleſiæ Prælati conſentiant Eccleſiaſticos legibus ſecularium ſecundum vim directiuam obedire. 22.7

Eccleſiaſtici per ſe poſſunt ſi tranſgrediantur leges ciuiles, ſicut & laici puniri à Rege, ſeu Principe ſeculari, at ex priuilegio, & exceptione illis ſiue à Chriſto, ſiue à Pontificibus conceſſa puniri non poſſunt ab alio, quam ab Eccleſiaſtica Poteſtate. 27.7

Eccleſiaſtici etiam ſi deberent aliquid pro communi bono Principis ſecularis ſeu Reipublicæ, conueniendi ſunt coram Iudice Eccleſiaſtico cum exempti ſint à Poteſtate laicali quoad tribunalia. 32.8

Eccleſiaſtici ſine ſpeciali permiſſione ſummi Pontificis poteſtati laicali ſubeſſe non poſſunt. 33.8

A Poteſtate Laica exempti ſunt quoad vim punitiuam omnes Eccleſiaſtici, qui fori priuilegio gaudent. 1.9

Eccleſiaſtici non poſſunt cedere Iuri ſuo, cùm non poſſint renunciare priuilegium Immunitatis contra canones. 4.21

Eccleſiaſtici de iure diuino habent, vt liberè poſſint vbicumque voluerint, habitare, & Eccleſiaſtica officia exercere. 7.28

Eccleſiaſtici non poſſunt trahi ad curias ſecnlares pro confectione Innentarij, licet ſuper illius confectione citandi ſint omnes Creditores, & legatarij, quia compelli non poſſunt ad comparendum coram Iudice laico per edictum generale. 3.30

Eccleſiaſtici non obedientes Principibus ſæcnlaribus in rebus annonæ quando viget neceſſitas famis quoad venditionem redditnum, peccant mortaliter etiam contra ius naturale, & diuinum. 4.34

Eccleſiaſtici tempore penuriæ, vel peſtis cogi non poſſunt ad aliquid faciendum, vel non faciendum per Iudices laicos, ſed per eorum Iudices Eccleſiaſticos compelli debent, præſertim ſi periculum non ſit in mora. 5.35

An poſſit Poreſtas laica priuare Eccleſiaſticos rebus, quas vendunt ſupra pretium à Principe taxatum. 35

Eccleſiaſtici non poſſunt comprehendi ſub ſtatuto Principis Laici, quo cauetur, ne res aſportentur ſub pœna commiſſi extra Regnum. 2.36

Eccleſiaſticorum Res poſſunt à Laica Poteſtate ſolum per modum facti, donec Iudices Eccleſiaſtici moneantur, impediri, ne aſportentur è Regno, dummodo ceſſante aſportationis periculo Clericis ipſis, vel eorum Prælatis reſtituantur. 9.37

Eccleſiaſtici tenentur obedire ſtatutis Principis iuſtis, & in bonum commune ordinatis, in iis rebus, quæ ſpectant ad regimen Communitatis non directè ratione legis, ſed indirectè ex vi rationis naturalis, ſi ſacris Canonibus, & clericali ſtatui non repugnent. 2.38

Eccleſiaſtici tranſgredienses ſtatutum Principis ſecularis reſpiciens ex æquo bonum commune, compelli, & puniri debent à Iudice Eccleſiaſtico, ad quem oportet habere recurſum. 3.38

Eccleſiaſtici neque quoad Perſonam, neque quoad bona ſubduntur Principibus laicis quoad vim coactiuam. ibid. 38

Eccleſiaſticus exemptus eſt non ſolum vt Eccleſiaſticus, ſed etiam vt Ciuis & ſimpliciter. 7.38

Eccleſiaſtici, poſſunt per Iudicem laicum compelli ad reparandam viam ante Domus ſuas; nec non & compelli ad ſoluendam pœnam impoſitam iis, qui effuderint amurcam. 1.44

Eccleſiaſtici tenentur contribuere ad ſternendam lapidibus viam, quæ eſt ante ianuas ipſorum, ſi omnes Vicini contribuant, ſed non poſſunt ad id compelli per Iudicem laicum, ſed per Eccleſiaſticum. 3.44

Eccleſiaſtici prædicti in quo caſu in ſententia cuiuſdam excuſentur à reſidentia, & fructus beneficiorum poſſint percipere. 2.47

Omnes Eccleſiaſtici ab Ordinariis locorum exempti, quamuis ſint immediatè ſubiecti Papæ poſſunt in ſententia nonnullorum; ſi delinquant conueniri coram Iudicibus laicis, ſi in Regno non habens ſuperiorem, à quo puniantur. 1.48

Eccleſiaſtici omnes à laica Iuriſdictione ſunt exempti, & multo magis, qui ex ſpeciali priuilegio ſoli Papæ ſubduntur. 3.48

Eccleſiaſtici non poſſunt cedere priuilegio exemptionis quoad Perſonam à Poteſtate Laicali, ſicut & priuilegio Canonis; quia eſt conceſſum toti ſtatui clericali. 2.55

Amplia etiamſi renunciationi accedat Iuramentum, & conſenſus Epiſcopi. 3.55

Eccleſiaſtici poſſunt ſe ſubiicere Laico vt Arbitro, tam quoad bona, quam quoad Perſonam, & tut, & in caſu, quo ſententiæ ipſius nolint ſtare, per quem compelli debeant. 6.56

Eccleſiaſtici non ſubduntur Laicis ſecundum vim coactiuam quoad Perſonas, atque adeo neque etiam quoad bona. 2.57

Eccleſiaſtici in caſibus, in quibus non poſſunt à poteſtate laica puniri in perſona, neque poſſunt puniri in bonis quæcumque illa ſint, etiam patrimonialia. 1.59

Eccleſiaſtici in bonis patrimonialibus gaudent iiſdem priuilegiis, & exemptionibus, quibus gaudent, ipſorum perſonæ; quia ea bona ſunt etiam acceſſoria perſonæ. 2.60

Eccleſiaſtici iuriſdictionem laicam, aut alia Regalia vſurpantes, non poſſunt à poteſtate laica bonis temporalibus priuari; niſi id fiat cum expreſſa Sedis Apoſtolicæ licentia. 3.60

Eccleſiaſtici iuriſdictioni laicæ reſiſtentes, vel eam impedientes non poſſunt à poteſtate ſæculari capi. 1.60

Limita, niſi aliter iuriſdictio laica defendi non poſſet. 2.60

Eccleſiaſtici iuriſdictioni laicæ reſiſtentes non poſſunt à poteſtate laica puniri in pœna pecuniaria, vel in bonis. 3.60

An poſſint Eccleſiaſtici, ſi tranſgrediantur legem ciuilem, à poteſtate laica puniri pœna per talem legem impoſita. 61

Iudices laici non poſſunt Eccleſiaſticorum animalia damnum dantia capere, vt damnum ab illis illatum, reparetur. 1.61

Eccleſiaſtici in cauſis damni dati puniendi ſunt per Iudicem Eccleſiaſticum. 2.61

Eccleſiaſtici contrauenientes legi Ciuili Canonicæ conformi debens puniri per Iudices Eccleſiaſticos. 3.61

Eccleſiaſtici legibus ciuilibus ligantur ſolum quoad vim directiuam, non autem punitiuam, & ideo omnino eximuntur à laica poteſtate quoad punitionem. 4.61

An Eccleſiaſtici poſſint cognoſci à poteſtate laica, ſi bona immobilia antequam venirent ad ſua Eccleſiæ, vel Eccleſiaſticorum, onus aliquod certum, & innaſiabile annexum habebant, v.g. aliquem cenſum, vel ſeruitutem Principi debitam, vel onus reparandæ viæ publicæ adiacentis. 64

An Eccleſiaſtici poſſint à poteſtate laica cognoſci, ſi bona immobilia à laico Domino donata fuerint Eccleſiæ cum reſeruatione iuriſdictionis. 64

Eccleſiaſtici ratione criminis, quod committunt in officio, quod habent à Principe laico, non poſſunt trahi ad forum ſeculare. 5.193

Eccleſiaſticus, & laicus, cum duo ſint directè contraria, mutuo ſe emittunt, ita vt admiſſo vno emittatur alterum. 18.284

Debent Eccleſiaſtici, etiam Regulares, contra Miniſtros iuſtitiæ ſecularis Reum defendere, ianuas claudendo, eum abſcondendo, & etiam extrahendo ex manibus eorum, ſi opus fuerit, & cenſuras iuris contra eoſdem intimando. 5.371

E F

Effectus, ſeu finis extrinſecus non eſt regulariter materia legis, ſeu præcepti, & non cadit ſub præceptum. 27.552

E G

Egreſſus nocturnus, & furtiuus è Monaſterio intelligi

intelligitur conionctiuè ; ita vt non ſuffioiat illum eſſe ſolom nocturnum , vel ſolum furtiuum ; ſed requiritur vterque ſimul. 18. 559.

Egteſſus non ſufficit quod ſit in erepuſculis ſtante expreſſiooe(ooctutnum.) 19. 559

E L

Electio conſiliarij ad triennium ſacta , neque valet ad annum, ſi ſtatutum ſit quod vltra annum fieri non poſſit. 7.455

E M

Emancipatio facta de Clerico per Patrem eoram Iudice Laico , & ipſo auctorizaote , eſt valida. 37.91

Emancipatio fieri debet per Indicem competentem, qualis eſt Iudex Patris agentis , & emancipaotis. 38.91

Emancipatio eſt actus Ipſius Patris , & non filij. 39.91

Emancipatio non derogat libertati emancipati , ſi coram laico fiat imò eam auget. 49.91

Emphyteuſim reuooandi Sufficiens cauſa eſt remuneratio obſequij in ea facti;quia ſic in vtilitatem Eccleſiæ excitantut alij ad melio:ationes faciendas. 10.426

Emphyteoſis conceſſio ; ſi facta ſit tibi tuiſque filiis , abſque eo quod addatur hæredibus, competit filiis ; licet Patris hæreditatem renunciauerint ; quia talis emphyteoſis non eſt hæreditaria ; ſed ex pacto ; ſecus dicas de feudo ſi in eadem forma relictom ſit. 11. 428

Emphyteuſis conceſſio ſi facta ſit tibi , nulla facta mentione hæredum,vel ſucceſſorom,emphyteuſis hæreditatis non eſt,ac proinde ad filios non hæredes pertinere poteſt. 13.428

Emphyteuſis conceſſa ad tres generationes valida eſt quoad tertiam permiſſam, inualida quoad reliquas. 4 456

Emphyteuſi data alicui , eiuſque duobus ſucceſſoribus , eom pacto , qood illis deficientibus tertios obuenturos ſit in Emphyteuſim , & omnibus aliis præferendus , deciditur Dominus Emphyteuſis obligatus non eſſe duobus hæredibus ceſſantibus ceteris tradere. 5.456

Emphyteuta Eccleſiæ non tenentur ad collectas, & onera realia ſuper rebus , & bonis impoſita. 55.110

Emphyteuta incidit in caducitatem à die, qua proprietarius declarat ſe velle caducitatem in curſam eſſe. 11.421

Emphyteuta quando vendidit rem cum pacto de retrouendendo debetur laudemium, 14. 440

Emphyteuta non cadit in commiſſum , ſi triennio non ſoluit penſionem annexam rei , quæ tantum triennio , vel biennio fructificat. 3. 454

Emptor eximitur ab onere probationis ſi præmiſſo tractatu,aliiſque ſolemnitatibus à iure requiſitis pretium ſoluerit. 21.414

E P

Epiſcopi in temporalibus Regibus , & Reges Epiſcopis in ſpiritualibus ſubdiri eſſe debent. 7.3

Epiſcopus Romanus non modò Summus eſt Princeps Eccleſiaſticus , cui omnes Chriſtiani diuino iure ſubiiciuntur;ſed eſt quoque in ſuis Prouinciis Princeps temporalis , quo fit vt nullam ſupra ſe poteſtatem in terris habeat. 8.3

An poſſit poteſtas laica expellere à Regno Epiſcopos,vel alios Eccleſiaſticos,ſi propter aliquod publicum negotium ad Parlamentum vocati,venire nolint? 32

Concordatom Reginæ Aleonoræ affirmat expulſionem Epiſcoporum à Regno eſſe contra immunitatem Eccleſiaſticam. 5.33

Curtellius ſcribens,quod in caſu turbationis pacis poſſit Epiſcopus per poteſtatem laicam capi, & cum literis criminis tranſmitti debito ſeruato decore ad Summum Pontificem refellitur 6.33.

Tranſmiſſio facta à poteſtate laica perſonæ Epiſcopi ad Sommum Pontificem cum non ſit ordinariè neceſſaria, & ſit quædam velata , & palliata expulſio,eſt contra immunitatem Eccleſiaſticam. 7.33

Epiſcopi tempore peſtis , vel ſuam poteſtatem in Eccleſiaſticos quantum ad arcendam ab vrbe peſtem ; & ad conſeruandam, ſanitatem opus eſt , Magiſtratui ſæculari delegent, vel deputent Aſſeſſorem Eccleſiaſticom. 8. 35.

Epiſcopi poſſũt excommunicare Reges;ſed propter reuerentiam Regibus debitam id efficere oon debeot niſi in caſu , quod ſceleris qualitas id expoſtulet. 1. 47

Epiſcopi non poſſunt Reges excommunicare; nam ij habent priuilegium à ſummo Pontifice ne ab Epiſcopis excommunicari poſſint. 2.47

An Epiſcopi,aliique Eccleſiaſtici Regis feodatarij vocati à Rege , debeant potius obedire Regi directo domino feudi , quam Papæ? 48

An poſſit Poteſtas laica , ſcilicet Rex, prohibere, ne Epiſcopi abſint à ſuis Eccleſiis vltra tempus à iure Canonico ſtatutum,& nè quid aliod ſimile faciant,vel omittant. 48

Epiſcopi,alijque Eccleſiaſtici Regis feodatarij , vocati à Rege debent potius obedire Papæ , qoam Regi,quin ipſi Metropolitano. 1. 48

Epiſcopi , alijque Eccleſiaſtici Regis feudatarij vocati ad bellum à Rege , non debent cum illo ad bellum ire,tenentur tamen ei opem præſtare iuxta conditionem ſeudorum. 2. 48

An poſſit Poteſtas laica , ſcilicet Rex , expellere Epiſcopum ab Epiſcopatu, ſi ſimoniacè illud obtinuerit? 49

Epiſcopi,& quicumque Prælati ſuis ſubditis licentiam dare poſſunt , vt ab alieno Epiſcopo datas indulgentias lucrentur. 13.37

Epiſcopus , aut Papa eſt particeps indulgentiarum qoas cæteris de Communitate largitur. 14.57

Epiſcopi , & aliqui Prælati Germaniæ ratione Regalium feudorum ; quæ obtinuerunt , Imperatori ſubiiciuntur,perinde ac Principes ſeculares. 5.65

Epiſcopus in controuerſiis feudalium dominiorum quæ habet ab Imperatore , non ad Papam;ſed ad Imperatorem appellat. 7.65

Ex legibus Theodoſij , & Caroli Magni permittitur Laicis Epiſcopum loco Arbitri eligere. 19.85

Epiſcopus , & eius Vicarius eſt competens Executor voluntatis Defuncti,ſi tranſacto anno à iure hæredibus , & Executoribus ad exequendum conceſſo , non adimpleatur voluotas illius , non ſolum quoad legata pia; ſed etiam quoad profana , & eſt locus præuentioni vtrique Iudici. 2.87

Epiſcopus eſt competens Executor etiam quoad relicta non pia etiamſi Iudex Laicus non ſit negligens in adminiſtranda Iuſtitia. 4.87

Epiſcopus eſt competens Executor etiam contra Laicum tertium Poſſeſſorem, & cur. 5.87

Epiſcopus non poteſt cum illegitimis abſolute diſpenſare ſuper defectu natalium. 20.90

Epiſcopus non poteſt præiudicare Epiſcopatui, & Eccleſiæ in iure acquiſito; poteſt tamen præiudicare in iure acquirendo. 4.93

Epiſcopus non poteſt viſitare Hoſpitale vt ſupra erectum, etiamſi non conſenſerit conditioni prædictæ fundatoris. 6.93

Epiſcopus habet ius viſitandi loca pia, quantumuis exempta, & reuidendi rationes computorum, ſecus tamen eſt ſi in dictorum locorum fundatione expreſsè aliter cautum ſit ob rationem dictam. 7.93

Epiſcopus non poteſt viſitare vt Delegatus ſedis Apoſtolicæ ea loca, quæ in eius fundatione ex decreto Concilij delegatis habent exemptionem. 8.93

Epiſcopus viſitare non poteſt Hoſpitale, Confraternitatem, & quemcumque alium locum pium ſub protectione Regis exiſtentem. 14.94

Epiſcopus viſitare poteſt alia loca quoad Diuinum cultum, & ornamenta; quia cum cauſa hæc ſpiritualis ſit, ad Iudicem Eccleſiaſticum neceſſariò, & priuatiuè ſpectat. 15.95

Epiſcopus poteſt viſitare ſimpliciter Hoſpitale ceſſante dicta conditione, & Regia protectione, reuidere rationes computorum priuare officialem, & alia huiuſmodi. 16.95

Epiſcopus non poteſt viſitare Hoſpitale quando conſtat de ſpeciali exemptione tantum in Breui Pontificio. 20.95

Epiſcopus non poteſt viſitare, nec reuidere computa, ſi in Breui exemptionis à fundatione cautum ſit, ne in his ſe immiſceat Epiſcopus; etſi non ad Inſtantiam Partis. 25.95

Epiſcopus viſitare poteſt, & computa reuidere, ſi in fundatione ſit ſolùm conceſſa generalis exemptio ſine expreſſa mentione Immunitatis à viſitatione, & reuiſione computorum. 27.95

Epiſcopus iuxta doctrinam nonnullorum non habet Territorium, quod tamen refellitur à ſacris Canonibus. 2.98

Epiſcopus habet Diœceſim, & Iuriſdictionem ordinariam, cum Territorio, fiſcum. Carcerem, & familiam armatam, per quam delinquentes capere poteſt. 3.98

Epiſcopi etiam contra Hæreticos procedere poſſunt. 5.98

Epiſcopo conceditur Carcer, & conſequenter conceduntur etiam Carceris Cuſtodes, & familia. 7.98

Item conceduntur etiam Miniſtri, qui Reos capiant, & in carcere deducant. 8.98

Epiſcopi licet non habeant Dominium temporale, ex declaratione Sac. Congreg. poſſunt tenere familiam armatam, & habere proprios miniſtros, & Executores ad carcerandum, & pœnas corporis afflictiuas imponendum. 9.99

Epiſcopi poſſunt etiam in cauſis mixti fori contra laicos facere executionem perſonalem & realem ſine requiſitione Iudicis ſecularis, & eos pœnis temporalibus punire. 10.99

Epiſcopi non poſſunt imponere pœnas ſanguinis, & terminare Iudicium ſine recurſu ad brachium ſeculare. 11.99

Epiſcopis à Concilio Tridentino expreſsè tribuitur Iuriſdictio contra quoſcumque etiam laicos, & contra eos procedere poteſt ad mulctas pecuniarias, & ad captionem pignorum perſonarumque diſtrictionem etiam per proprios executores. 13.99

Epiſcopus punire poteſt propriam familiam iniuriantes, etiam ſi Iuriſdictionem non impediant, & multo magis ſi impediant. 11.101

Epiſcopus loci quod poſſit adminiſtrare Aduenis Sacramentum confirmationis, eo quod præſumatur ratihabitio proprij Epiſcopi, eſt probabilis opinio. 19.120

Epiſcopus loci non poteſt præter confeſſionem, & Euchariſtiam adminiſtrare Peregrinis cetera ſacramenta contra Baſilium Pontium. 17.120

Neque poteſt cum illis in votis, Iuramentis, vel aliis obligationibus diſpenſare. 18.120

Epiſcopus poteſt approbare conſuetudinem Eccleſiaſticam ſui Populi, & ſic cogere ad eiuſdem obſeruantiam. 4.122

Epiſcopi ſolent quandoque punire Peregrinos feſta, vel Ieiunia ſuæ Diœceſis propria non ſeruantes ratione ſcandali, vel quia ſequuntur contrariam ſententiam. 6.122

Epiſcopus ratione delicti poteſt excommunicare ſubditum alienum, dum manet in ipſius Diœceſi, vel etiam ſi diſceſſerit priuſquam excommunicatio feratur. 2.126

Epiſcopus tenetur conſentire in punitione delinquentis ad requiſitionem alterius Epiſcopi, in cuius Territorio Delinquens commiſit delictum. 3.126

Epiſcopus, vel alius Prælatus Pontifice Inferior lata generali cenſura, ſiue per ſtatutum ſiue per particularem ſententiam non ligat Aduenas, & Peregrinos, ſi ibi reperiantur non conſtituto Domicilio, nec quaſi Domicilio. 4.126

Epiſcopi ex prima ſententia Pontij ſi non poſſint cum Aduenis diſpenſare non eſt defectu Iuriſdictionis, ſed defectu cauſæ requiſita ad dictum effectum. 14.130

Epiſcopi ex ſecunda ſententia ſcribentium aliàs recenſita non poſſunt diſpenſare cum Aduenis in legibus, votis, Iuramentis, irregularitatibus & pœnis contractis, niſi ibi reperiantur cum animo permanendi ad diuturnum tempus. 15.130

Epiſcopus vrgente cauſa poteſt diſpenſare cum Aduenis, ex præſumpta voluntate ſuorum Ordinariorum vbi vide quæ cauſa requiratur. 19.130

Epiſcopus poteſt ratione delicti commiſſi in propria diœceſi per præceptum, quin etiam & per ſtatutum ligare cenſuris ſubditum ſuum exiſtentem extra Territorium. 26.133

Epiſcopus requiſitus ab altero Epiſcopo procedente ratione commiſſi delicti in propria diœceſi ad punitionem ſui ſubditi, debet conſentire, vt poſſint actus neceſſarij fieri. 31.134

Epiſcopus non poteſt in locis exemptis ſuæ Diœceſis exercere Iuriſdictionem contentioſam niſi in caſibus à iure expreſſis. 6.135

Epiſcopus, ſi legem, vel ſtatutum ferat ſub excommunicationis, vel alterius cenſuræ pœna, nequis Clericorum aliis ludat non ligantur ludentes in loco exempto licet intra diœceſim. Item dic de feſto vel de ieiunio. 7.135

Epiſcopus in Monaſteriis Regularium non poteſt ſedere pro Tribunali, nec exercere in ipſis aliquem actum Iuriſdictionis præter illos, qui expreſsè, & in ſpecie ipſi conceduntur. 13.135

Epiſcopus

Epiſcopus, ſi præcipiat ſub pœna excommunicatione quis furetur rem ſacram; & ſubditus eius furetur calicem in loco Regularium, non incurrit excommunicationem. 23.136

Epiſcopus poteſt punire ſuum ſubditum in alieno Territorio delinquentem, quando redit ad diœceſim ſuam. 10.139

Non reſidens, vel iuſſus venire ad ſynodum, recuſans, licet exiſtat in alieno Territorio ex omnium ſententia poteſt excommunicari à proprio Epiſcopo rationibus alias tactis. Idem dic de fure, qui debet reſtituere. 11.139

Epiſcopus procedens contra ſibi ſubditum Reum exiſtentem in diœceſi alterius, nulliter procedit ſine conſenſu illius Epiſcopi, etiamſi iniuſtè negaret conſenſum. 12.139

Epiſcopus poteſt excommunicare ſibi ſubditum extra Territorium pro crimine commiſſo in Territorio, quia excommunicatio exercetur ſine ſtrepitu iudiciali. Secus dic de citatione. 6.149

Epiſcopus poteſt exercere etiam Iuriſdictionem contentioſam extra ſuam Diœceſim, quando cauſę cognitio non vertitur; & effectus intra ſuam Diœceſim confertur. 9.150

Epiſcopus extra ſuum Territorium non poteſt exercere Iuriſdictionem voluntariam, quando requiritur alterius citatio. 10.150

Epiſcopus in doctrina Bartoli tunc ſolum poteſt citare ſibi ſubditum exiſtentem in altero Territorio, quando dicta Territoria ſunt eidem ſubiecta, ſecus ſi Diœceſes ſint diſtinctæ. 15.150 12.150

Epiſcopi omnes ſubſunt eidem ſuperiori, hoc eſt Romano Pontifici.

Epiſcopus excommunicare poteſt ſibi ſubditum extra diœceſim non improbabiliter quando res eſt adeo clara, vt non requirat cognitionem cauſæ, ſi tamen monitiones præmittat. 1.151

Philippus Faber hallucinatur aſſerens abſolutè Epiſcopum qui excommunicauit, ſolum poſſe in vniuerſum excommunicationis abſolutionem impertiri. 7.151

Epiſcopus non poteſt in alterius Diœceſi ſine Ordinarij licentia in proprios ſubditos Epiſcopales actus exercere, cuiuſmodi ſunt Ordines, vel Confirmationis Sacramenta conferre. 1.152

Epiſcopus an poſſit in aliena Diœceſi ſine licentia Ordinarij ſuis ſubditis primam tonſuram conferre, extant duæ opiniones pro affirmatiua, & negatiua, ambæ probabiles. 2.152

Epiſcopus poteſt in aliena Diœceſi (ſecluſa conſuetudine) ſine proprij Ordinarij licentia cum baculo, & mitra ſacrificare 1.153

Epiſcopus in aliena Diœceſi non poteſt exercere pontificalia quatenus verbum exercere denotat tantum exercitium, non ſimplicem vſum. 2.153

Epiſcopus, qui per vſum pontificialium cum aliquali exercitio puta conſecrandi calicem, & benedicendi corporalia, incidit in capitulum 5. de refor. ſeſſ. 6. Concilij Tridentini. 4.153

Epiſcopus inuitatus ad ordinandum in aliena diœceſi, an poſſit ordinare ſubditos etiam aliarum diœceſum, ſunt duæ ſententiæ & pro affirmatiua, & negatiua. 1.153

Epiſcopus, qui habet facultatem à Papa conferendi ordines in aliena diœceſi non poteſt ordinare niſi Clericos illi Ordinario ſubiectos. 2.153

Epiſcopus inuitatus generaliter ab Ordinario vel à Capitulo ad conferendos Ordines poteſt ibi ordinare quoſcumque Clericos habentes dimiſſorias proprij Ordinarij. 3.153

Epiſcopus in Pontificalibus celebrans extra propriam Diœceſim non exercet actu officium Pontificale, ſed actu ſolum conficit ſacrificium cum ornamentis Pontificalibus. 6.153

Epiſcopus in aliena Diœceſi ex quadam conuenientia, non ex neceſſitate & obligatione non celebrat in Pontificalibus, ſecus ſi conſuetudo ius fecerit, nam ſic obligaretur. 7.153

Epiſcopus extra propriam Diœceſim vti poteſt altari portatili, vel coram ſe facere in ipſo celebrari ſine licentia Ordinarij illius loci, dummodo non fiat Romæ contra Nauarrum, & alios. 1.154

Epiſcopi non veniunt nomine ſecularis, vel Regularis, ideo debent ſpecialiter exprimi. 4.154

Epiſcopus quilibet vere conſecratus, valide poteſt omnes ordines conferre. 1.155

Epiſcopus is eſt vere ordinatus, qui Epiſcopalem characterem habet. 2.155

Epiſcopus poteſt habere characterem Epiſcopalem independenter ab aliis characteribus. 3.155

Epiſcopus non poteſt licite ordinare ſibi non ſubditum niſi de licentia ſui Ordinarij. 4.155

Epiſcopus proprius, qui licite poteſt conferre ordines tripliciter dicitur. 5.155

Primus eſt Epiſcopus originis, id eſt cuius Diœceſis ratione originis dicitur Ciuis. 6.155

Epiſcopus originis dicitur etiam is, in cuius Diœceſi natus eſt Pater Ordinandi iuxta declarationes S. Congr. Concilij, licet Pater tempore natiuitatis illius Filij Domicilium aliò tranſtulerit. 7.155

Epiſcopus Domicilij, id eſt in cuius Diœceſi quis Domicilium fixit animo ibi perpetuo habitandi. 8.155

Epiſcopus non poteſt ordinare ſcholares licet diuturnæ habitationis ſupra decennium. 10.156

Epiſcopus Beneficij, is eſt in cuius Diœceſi quis Beneficium Eccleſiaſticum poſſidet, licet reſidentiam non requirat, & Beneficiatus in illo, vel, in illius Diœceſi non reſideat, contra plures Doctores, quorum rationes confutantur. 18.156

Epiſcopus poteſt ordinare Clericum ſuum Beneficiatum, licet Beneficium ſit tenue, dummodo adiungat patrimonium ad vitam ſufficiens. 22.156.

Epiſcopus poteſt ordinare Clericum Beneficiarium, licet non teneatur reſidere, neque ibi reſideat. 23.156

Epiſcopus, ſi conferat familiari ſuo, vel famulo ſui familiaris Beneficium, poteſt ipſum non expectato triennio ordinare, non ratione familiaritatis, ſed Beneficij. 29.157

Epiſcopus poteſt ordinare familiarem ſuum non ſubditum, ſi per triennium ſecum fuerit commoratus & beneficium ceſſante fraude ſtatim fuerit adeptus. 25.157

Epiſcopus proprius Nouitiorum in tali caſu dicitur Epiſcopus Diœceſanus Monaſterij, in quo reperiuntur in probatione. 7.158

Epiſcopus conferens ordines ſacros Religioſo ante profeſſionem ſine titulo patrimonij, vel beneficij eſt ſuſpenſus per annum à collatione illorumdem ordinum collatorum. 15.158

Epiſcopus poteſt abſoluere impuberes poſt ipſam

pubertatem

pubertatem ſi inciderint in cannnem ante ob Clerici percuſſionem. 9.162

Epiſcopus in Regulares exemptos præſertim per cenſuras nihil poteſt. 1.166

Epiſcopus tamen ex cauſa rationabili poteſt prohibere ſub cenſura ſuis ſubditis ne cum Regularibus, vel Exemptis commercium habeant. 5.166.

Epiſcopus poteſt excommunicare Religioſos ſibi ſubiectos ne cum Religioſis exemptis loquantur. 6.ibid.

Epiſcopus excommunicare poteſt ſeculares ſibi ſubiectos, ne cum Religioſis exemptis communicent ob delictum ab ipſis commiſſum, cui ſit annexa excommunicatio. 7.ibid.

Epiſcopus poteſt declarare Regulares incurſos in Excommunicationem ob delictum, cui ex diſpoſitione Apoſtolica ſit annexa, ad effectum, vt euitentur à Populo ſuæ Diœceſis. 8.ibid.

Epiſcopus poteſt huiuſmodi Regulares excommunicatos citare ad videndum declarari, & publicari. 9.ibid.

Limita Epiſcopum id poſſe facere, in caſibus tantum à iure expreſſis nempe contra Regulares, qui ſine licentia Parochi adminiſtrant Sacramenta Extremæ vnctionis, Eucharistiæ, &c. 11.ibid.

Epiſcopus non poteſt præcipere, ne Regulares exorcizent ſine ſua licentia, & ſine quibuſdam aliis conditionibus. 1.168

Epiſcopus neque poteſt præcipere & multo minus, excommunicare, quod Regulares ad proceſſiones accedant contra Genuenſem & alios. 1.168

Epiſcopus poteſt præcipere Regularibus vt eant ad proceſſiones publicas, puta in feſto corporis Christi, in litanijs, & Iubilæis publicis faciendis in plebibus, in quibus ipſi habent Monaſteria. 2.ibid.

Epiſcopus poteſt præcipere ne Clerici ſeculares exorcizent, quia ſunt ei ſubiecti. 3.ibid

Epiſcopus non poteſt declarare excommunicatum Regularem tranſgreſſorem legis, cui ſit annexa excommunicatio, ſiue à iure ſiue ab homine, niſi hoc ſit ei ſpecialiter conceſſum. 28.ibid.

Epiſcopus non poteſt prohibere & multo minus excommunicare ne Regulares concionentur in Eccleſiis ſuis, ſeu ſuorum Ordinum ſecus ſi velint concionari in illa hora, quâ Epiſcopus vult habere concionem. 1.169

Epiſcopus licet poſſit compellere Regulares ad intereſſendum proceſſionibus, non poteſt eos cenſuris afficere. 4.169

Epiſcopus non poteſt prædicare in Eccleſiis Regularium illis inuitis, poteſt tamen in illis audire officia, & in Pontificialibus celebrare. ibid.

Epiſcopus in Eccleſiis Regularium non poteſt exercere ea quæ ſunt Iuriſdictionis; v.g confirmare, ordinare, degradare. 5.170

Epiſcopus in Eccleſiis Regularium vti poteſt Baldachino, & ipſos contradicentes pœnis, & cenſuris cogere, & punire. 6.ibid.

Epiſcopus ex decreto S. Congregationis poteſt examinare Regulares prædicare volentes in Eccleſiis, quæ non ſunt ſuorum ordinum. 8.ibid.

Epiſcopus non poteſt prohibere, & multo minus excommunicare Regulares accedentes ad Monaſteria ad loquendum cum monialibus. 1.ibid.

Epiſcopus ex Conſtitutione Gregorii XV. poteſt punire Regulares, ſicut ſeculares vt ſedis Apoſtolicæ Delegatus, accedentes ad Monaſteria Monialium ipſis Regularibus etiam ſubiecta. 2.171

Epiſcopus ex dicta conſtitutione licet poſſit punire Regulares exemptos, vt ſedis Apoſtolicæ Delegatus, non tamen poteſt eos excommunicare contra Duardum. 3.ibid.

Epiſcopi loquentes cum Monialibus non incurrunt pœnas ob eorum reuerentiam, & Dignitatem ſpiritualem. 12.175

Epiſcopus non poteſt carcerare Regularem etiam extra Clauſtrum notoriè delinquentem, neque poteſt facere proceſſum contra illum, vt poſtea remittat ſuo ſuperiori, vt puniatur; ſi tamen Regularis degat in Monaſterio. 1.178

Epiſcopus poteſt ſolum inſtare certiorando Prælatum Regularem de notorietate delicti commiſſi extra Clauſtra, & præfigere tempus vt Delinquens puniatur. 2.178

Epiſcopus poteſt Regularem delinquentem extra Clauſtra ſuſpectum de fuga carcerare, & ſuo ſuperiori remittere. 3.ibid

Epiſcopus elapſo termino ab ipſo præfixo ad puniendum Regularem, poteſt ipſe punire, dummodo id factum non fuerit à ſuperiori. 4.ibid.

Epiſcopus poteſt præfigere terminum ſuperiori Religionis intra quem puniri debeat Regularis notorie reus & cur. 8.ibid.

Epiſcopus licet ſit in poſſeſſione cognoſcendi cauſas Regularium, non poteſt eas cognoſcere, contra nonnullos Doctores. 1.179

Epiſcopus quid agere debeat Superiore Religionis negligente punire delinquentem Regularem, & quid ſi non redierit ad locum delicti. 10.178

Epiſcopus non poteſt vi Concilij Tridentini, vel decreto Clementis V I I I. per ſe, vel per alios procedere ad capturam Religioſi etiam notoriè delinquentis, ſed tantum debet inſtare. 11.179

Epiſcopus non debet inſtare pro punitione Religioſi, ſi delictum non ſit notorium, & Populo ſcandaloſum. 12.179

Epiſcopus non Poteſt declarare excommunicatum Religioſum à iure excommunicatum, etiam ſi deliquerit extra clauſtra Monaſterij. 14.179

Epiſcopus poteſt viſitare, punire, & corrigere Regulares extra Monaſterium degentes, & delinquentes; ſecus ſi degant de licentia ſuorum ſuperiorum. 15.179

Epiſcopus poteſt viſitare, & corrigere Regulares degentes extra clauſtra occaſione docendi doctrinam Chriſtianam, ſecus ſi habeant in illis lucis ſuperiores. 20.179

Epiſcopus non poteſt prohibere, neque impedire, nè Regulares, mutent Conuentum de loco ad locum v.g. de loco non ſano, vel incommodo ad locum ſanum, & commodum, contra nonnullos tenentes oppoſitum. 1.180

Epiſcopus non habens poteſtatem ad id à ſummo Pontifice delegatam non poteſt cognoſcere in crimine hæreſis contra Regulares. 1.182

Epiſcopus ratione ſui muneris eſt competens Iudex omnium Hæreticorum in ſua Diœceſi. 3.ibid.

Epiſcopus reſpectu ſuorum ſubditorum in crimine hæreſis eſt Iudex Ordinarius; quia ex proprio munere id ipſi competit. 4.ibid

Epiſcopus reſpectu Exemptorum in crimine hæreſis eſt Iudex Delegatus contra Hoſtienſem, & Sanchez. 5.ibid

Epiſcopus procedens in crimine hæreſis vel vt ordinarius, vel vt delegatus ſeruare debet modum, quem ſeruare poſſunt & debent Inquiſitores per iura communia & ſpeciales conceſſiones, ſeu ordinationes Sedis Apoſtolicæ. 8.ibid.

Epiſcopus

Epiſcopus attento iuris rigore non poteſt procedere ſine conſilio Capituli. 9.181

Epiſcopus non poteſt procedere ad torturam Rei ſine Inquiſitore, ſecus fortaſſe ad torturam Teſtis, & è contra. 3.184

Epiſcopus de iure antiquo poterat abſoluere ſine Inquiſitore. 7.186

Epiſcopus, licet non explicite, implicite tamen de iure nouo, non poteſt proferre ſententiam abſolutoriam ſine inquiſitore. 9.186

Epiſcoporum nomine veniunt etiam Epiſcopi titulares, veniunt etiam Electi, & à ſede Apoſtolica confirmati, etiam ſi conſecrati non ſint, ſecus Electi, & nondum à Sede Apoſtolica confirmati. 10.188.

Epiſcopus poteſt procedere contra alium Epiſcopum, ſi in illius diœceſi hæreſim committat, vel de hæreſi ſuſpectus reddatur. 14.189

Epiſcopi quod poſſint procedere contra Inquiſitores eſt opinio multorum Doctorum maximè quando hæreſis eſt manifeſta: ſed reprobatur. 22. 189.

Epiſcopi contra Inquiſitores poſſunt tantum informationes capere, & ad ſedem Apoſtolicam tranſmittere. 23.189

Epiſcopus in Regnis Hiſpaniarum requiſitor ad locum Inquiſitoris accedit. 6. 190

Epiſcopus non poteſt cognoſcere ſacerdotes Regulares de crimine ſolicitationis pœnitentis in confeſſione, niſi habeat facultatem ad id à ſummo Pontifice delegatam. 1.191

Epiſcopi omnium Regionum etiam Hiſpaniarum poſſunt diuiſim cognoſcere de crimine ſolicitationis 4.ibid.

Epiſcopi de iure communi poſſunt procedere ſeparatim ab Inquiſitoribus in cauſis fidei contra ſuſpectos de fide, & contra hæreticos. 5. ibid.

Epiſcopi ſententia abiurationis lata contra confeſſarium ſolicitantem ſine Inquiſitore non tenet contra nonnullos Doctores. 12.192

Epiſcopus non poteſt punire Regularem ſibi vſurpantem iura Epiſcopalia contra plures Doctores. 1.194.

In Regnis Hiſpaniarum Epiſcopi non poſſunt ex priuilegio apoſtolico cognoſcere de cauſis fidei ſed tenentur denunciationes ſibi factas ad ipſos Inquiſitores remittere. 7.191

Epiſcopus non poteſt exercere Iuriſdictionem in Regulares niſi in caſibus in iure expreſſis. 4.194

Epiſcopus poteſt punire Regulares exemptos perturbantes ipſius Iuriſdictionem. 12.ibid.

Aſſignatur diſparitas inter vſurpare Iura Epiſcopalia, & perturbare Iuriſdictionem, tunc n. perturbatur quando impeditur ne illa exerceatur, at vſurpans non impedit quin Epiſcopus etiam exerceat, 14.ibid.

Epiſcopus in aliena Diœceſi ſolemniter benedicens, non perturbat illius Iuriſdictionem. 15.ibid.

Epiſcopus non poteſt punire Regulares abutentes ſuis priuilegiis contra Zabarellam, & alios. 1. 195.

Epiſcopus non poteſt punire Regulares propter abuſum priuilegiorum, quæ non concernunt exemptionem neque propter abuſum priuilegiorum concernentium exemptionem. 2.3.ibid.

Epiſcopus in ſententia Cardinalis in Clement. 1.§. quia vero, vel. addo quarto. poteſt cognoſcere an Eiectus à Religione ſit iuſtè vel iniuſtè eiectus. 1.201.

Epiſcopus dare non poteſt Regularibus tam amplam abſoluendi facultatem; ſed ea ipſis datur à Summo Pontifice cum dependentia à conſenſu, & voluntate, ſuorum Prælatorum. 6, 208

Epiſcopus poteſt abſoluere Peregrinos à caſibus reſeruatis in alterius Diœceſi. 6.209

Epiſcopus denegans approbationem Sacerdotibus dignis, & idoneis ſine rationabili cauſa vel ſemel datam reuocans, peccat. 11.215

Epiſcopus negans licentiam audiendi Confeſſiones Regularibus idoneis, vel aliàs approbatis, ſeu eam reuocans, excedit limites ſuæ facultatis. 19.216

Epiſcopus ob iuſtam, & rationabilem cauſam poteſt approbationem denegare, & ſemel datam reuocare. 23.216

Epiſcopus ob iuſtam cauſam poteſt limitatè approbare Regulares, hoc eſt ad certum tempus, locum, ad Viros, & non ad fœminas, vel è contra 30. 216

Epiſcopus poteſt reuocare licentiam audiendi confeſſiones Regularibus ad beneplacitum datam dummodo adſit iuſta cauſa reuocandi contra Barboſam. 33.217

Cuiuſnam Epiſcopi, eiuſne, qui eſt Ordinarius Sacerdotis, an Ordinarius pœnitentis, approbatio requiratur. 225.

Epiſcopus habens priuilegium ſibi eligendi Confeſſarium, ſi ſit, extra ſuam Diœceſim debet eligere approbatum ab illo Epiſcopo, contra nonnullos tenentes poſſe etiam ibi approbare Confeſſarium. 3.4.223

Epiſcopus non poteſt prohibere quod ſacerdotes Regulares, quin etiam ſeculares abſoluant ipſius ſubditos à peccatis venialibus, & forſan ab excommunicatione minori. 1.224

Item à peccatis mortalibus ritè ſemel confeſſis & abſolutis. 2.224

Item in periculo mortis ab omnibus peccatis, & cenſuris non ſolum Epiſcopis, ſed etiam ſummo Pontifici reſeruatis, licet ipſi ſacerdotes ſint publicè ſuſpenſi, & excommunicati ob quodcumque, delictum. 3.224

Quod procedit etiam ſi adſit Confeſſarius approbatus, quin & Parochus, & nulla cenſura, nullo que impedimento detentus. 4. 224.

Epiſcopus non poteſt præcipere quod ſic abſolutus à cenſuris, ceſſante mortis periculo, ſuperiori ſe ſiſtere teneatur, vt mandatum eius accipiat; dummodo fuerit abſolutus à priuilegiato; ſecus aliter ſi cenſura exigat partis ſatisfactionem. 5. 224.

Epiſcopus non poteſt prohibere Regularibus, Nouitiis præſente vel abſente, aut impedito eorum Prælato, ne confiteantur ſacerdoti ipſis bene viſo alias idoneo ab Epiſcopo non approbato. 6.224.

Epiſcopus non poteſt prohibere ne quocumque modo à quibuſcumque peccatis & cenſuris Prælati Religionum, vel ipſorum ſubditi poſſint abſoluere ſuos Regulares, nouitios, & ſeculares mox Religionem ingreſſuros etiam à reſeruatis ſpecialiter Epiſcopo, vel ſanctæ Sedi Apoſtolicæ. 19.226.

Epiſcopus non poteſt prohibere quin Regulares ab ipſo approbati non audiant omnium confluentium confeſſiones, & eos abſoluere à quibuſuis peccatis exceptis caſibus ipſi Epiſco-

po,& ſummo Pontifici reſeruatis in Bulla Cœnæ. 10.216

Epiſcopus abſque licentia Prælati Religionis non poteſt diſpenſare cum Religioſo. 7.227

Epiſcoporum minores tantum criminales cauſæ in Concilio Prouinciali cognoſcuntur,& terminantur. 14.229

Epiſcopus poteſt vocare, & audire Priores, & alios intereſſe habentes aliorum Monaſteriorum in caſu; quo in ipſius Diœceſi nouum Monaſterium præſumatur ædificari. a 232

Epiſcopus confirmatus à tempore confirmationis acquirit omnia quæ ſunt iuriſdictionis. 10. 233

Epiſcopus poteſt compellere Regulares etiam per cenſuras,ad reſtituenda ſua bona Nouitio uolenti profeſſionem emittere. 13.233

Epiſcopus poteſt ſtatuere ſuper numerum Monialium ſuæ Diœceſis etiam in exceptis cum interuentu tamen ſuperioris Regularis. 14 233

Epiſcopus, ſeu ab eo Deputatus poteſt explorare voluntatem Virginis habitum regularem ſuſcepturæ, & ante profeſſionem eidem aſſignare terminum ad deliberandum, vt ſi nolle decreuerit, dimittatur ad Domum conſanguineorum vel affinium. 16.233

Epiſcopus ſi infra terminum vigintiquinque dierum admonitus examen prædictum facere negligat, iis elapſis, amplius ad id ſe intromittere non debet. 17.233

Epiſcopus habet facultatem declarandi profeſſionem ante decimum ſextum annum factam, nullam eſſe cumulatiuè cum ſuperiore Religionis. 18.233

Epiſcopus habet facultatem procurandi, vt Monialium clauſura reſtituatur, & conſeruetur. 20. 234

Particula [in aliis vero] quid ſignificet quoad Epiſcopi facultates in Monaſteria exempta 21. 234

Epiſcopus poteſt viſitare clauſuram Monialium quarumcumque, etiamſi illa nunquam viſitata fuerit, & circa clauſuram Moniales interrogare abſque eo quod à Regularibus impediri poſſit. 22. 234

Epiſcopus poteſt viſitare clauſuram Monialium Regularibus ſubiectarum ſine aſſiſtentia ſuperioris Monaſterij; ſed oppoſitum eſt probabilius. 23. 234

Epiſcopus ad cuſtodiendam clauſuram Monialium etiam Regularibus ſubiectarum poteſt imponere pœnam excommunicationis latæ ſententiæ, & eam ſibi reſeruare, declarando quod afficiat etiam Moniales nec à dicta cenſura poteſt ſuperior regularis abſoluere. 24 234

Epiſcopus poteſt procurare prædictam clauſuram, innocato ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachij ſecularis. 25.234

Epiſcopus poteſt dare licentiam ingrediendi, & exeundi è Monaſterio Monialium. 27.234

Epiſcopus habet facultatem in Regulares quoad omnia quæ ſunt ordinis Epiſcopalis. 28.234

Epiſcopus habet omnimodam facultatem in Monachos Eccleſiæ Cathedralis Regularis, quoad ea, quæ non pertinent ad Regularia inſtituta. 29. 234

Epiſcopus quoad inſtituta Regularia debet Monachos remittere Prælato Regulari. 31.234

Epiſcopus reſpectu Regularium non exemptorum poteſt ea, quæ poſſunt Prælati Regulares circa ſubditos ſuos. 32.234

Epiſcopus quid poſſit circa Regulares non exemptos, qui eidem obedientiam emittunt, & eos, qui non emittunt. 33. 234

Epiſcopus habet facultatem ſuper quoſcumque Regulares etiam exemptos quoad editionem librorum cum approbatione ipſius. 34.235

Idem dic de inſolitis imaginibus, & nouis miraculis admittendis nouiſque reliquiis recipiendis, ac non celebrando in priuatis Domibus. 35. 235

Epiſcopus poteſt prohibere Regularibus etiam per cenſuras vt non admittant ad celebrandum ſacerdotes ſeculares exteros in ſuis Eccleſiis ſine eius litteris commendatitiis. 38.235

Epiſcopi non poſſunt prohibere ne Regulares Peregrini celebrent in Eccleſiis ſuorum ordinum ſine ipſorum licentia. 39.235

Epiſcopus habet auctoritatem in eoſdem circa obſeruationem dierum feſtorum, quos ipſe præceperit. 40.235

Epiſcopus habet facultatem faciendi in locis exemptis ſuæ Diœceſis ſolemnes benedictiones, & celebrandi Diuina officia. 41.235

Epiſcopus poteſt in Eccleſiis Regularium cantari facere miſſas Rogationum per ſuos Canonicos. 43.235

Epiſcopus in aliis caſibus quid poſſit contra Regulares. 44.235

Epiſcopus excommunicans, vel alia cenſura afficiens ludentes non incurrit excommunicationem, ſi poſtea ludat; quin immo nec eum Epiſcopo ludentes, ſecus eſt ſi Epiſcop. tantum denunciet cenſuram ſuperioris. 35.244

Laudatur Epiſcopus Tricenſis, quod noluerit ſe ſine ſedis Apoſtolicæ conſilio exemptum iudicare à voti cuiuſdam obligatione. 14. 246

Epiſcopus in Oratoriis priuatis non habet ius viſitandi, nec exigendi procurationem. 4.268

Epiſcopus habet ius viſitandi,& procurationem exigendi,& ipſius iuriſdictioni ſubſunt Oratoria eius auctoritate erecta. 6.268

Epiſcopos, aliuſvè Prælatos, qui extrahit, vel extrahi mandat, ſi id faciat quatenus vtitur poteſtate Eccleſiaſtica, ſecus ſi prout vtitur poteſtate laica,&c. 8.365

Poſtquam Epiſcopus id cognouit, &c. debet reum conſignare Curiæ ſeculari. 21.363

Epiſcopus indebitè concedens licentiam in caſibus non exceptis Reum extrahendi ab Eccleſia, probabiliter non incidit in cenſuras, & pœnas Bullæ Gregorianæ. 14.371

Epiſcopus propria auctoritate poteſt extrahere Clericum ſibi ſubditum ab Eccleſia Viciniori Prælati nullius Diœceſis, ſine licentia Prelatus illius Eccleſiæ. 8.372

Nomine Epiſcopi hic Intelligitur veros Epiſcopus vel eius Officialis, ſeu Vicarius generalis. 10. 373

Si duo Epiſcopi ſint vicini, licentia extrahendi Reum, qui ſe recepit in locum exemptum, & nullius diœceſis, petenda eſt ab Epiſcopo viciniori quo ad habitationem, modo iſte viciniam etiam diœceſim habeat. 11.373

Epiſcopus, vel Vicarius renuens indebitè concedere licentiā extrahendi Reū, non incurrit excōmunicationem Conſtitutionis Gregorianæ. 14. 373

Epiſcopus non poteſt denegare licentiam Regularibus prædicandi in ſuis Eccleſiis,& tamen illam ab eo petere debent;& ex Tridentino ſufficit petita, & non obtenta. 10.376

Epiſcopus non ſolùm poteſt compellere laicos ad obſeruandas conſuetudines Eccleſiæ laudabiles ſed etiam poteſt, exorto dubio, num conſuetudo laudabilis ſit, idipſum determinare. 15.378

Epiſcopus poteſt examinare vires iuramenti à ſe præſtiti de obſeruandis capitulis in ſua electione, quouſque illud extendere ſe debeat. 16.378

Epiſcopus electus & confirmatus, ſed nondum conſecratus poteſt cognoſcere ea quæ diximus circa immunitatem; quia poteſt omnia, quæ ſunt iuriſdictionis. 6.379

Epiſcopus electus, & confirmatus tantum; ſed nondum conſecratus poteſt abſoluere ab omnibus cenſuris, & diſpenſare ab omnibus irregularitatibus, à quibus poſſunt cæteri Epiſcopi vigore Concilij. 7.379

Epiſcopus in caſu noſtro debet cognoſcere concludenti probatione Delictum eſſe exceptum, vel non exceptum. 3.380

Iudicio Epiſcopi remittitur quæ nam delicti probatio ſufficiens ſit; non tamen remittitur Iudicio eiuſdem derogare iuri, & perfectæ probationi delicti. 1.381

Epiſcopus in tali cognitione tenetur ſeruare ordinem iudiciarium, & omnes regulas iuris. 2.381

Epiſcopus ſi errauerit in iudicando delictum eſſe exceptum, cum reuera non ſit, tenetur repetere Reum, & Iudex ſecularis reſtituere. 4.381

Epiſcopus ſi proceſſus delinquentis factus fuerit antequam de immunitate ageretur poteſt ſtare proceſſui iudicis laici non tamen tenetur. 7.382

Epiſcopus pro informatione ſuæ conſcientiæ non poteſt quid ſufficienter habere; niſi habeat probationem veram, plenam, & concludentem. 10.384

Epiſcopus in omni caſu dubio conſulere debet Pontificem. 2.387

Epiſcopus tradens indebitè Reum Curiæ ſeculari præter peccatum mortale ſacrilegij, & iniuſtitiæ, & ſic damnorum obligationem, ſi Reus morte puniatur, incidit etiam in irregularitatem. 3.387

Epiſcopus, & Abbas à ſummo Pontifice creatus periuri ſunt alienando bona Epiſcopatus, & Monaſterij reſpectiuè, ad quæ non alienanda iuramento adſtringantur, inconſulto ſummo Pontifice. 1.403

Epiſcopus ſi iurauit ſimpliciter non alienare bona ſuæ Eccleſiæ, dicitur quod intellexit ſolum de illicita alienatione. 1.404

Epiſcopus, ſi iurauit ſe non alienaturum bona ſuæ Eccleſiæ, inconſulto ſummo Pontifice, cenſetur intellexiſſe de alienatione licita, & iure conceſſa. 2.405

Epiſcopus, vel Abbas alienantes in caſu poſito res ſuæ Eccleſiæ, etiam in cauſis, quas iura concedunt, fiunt periuri; cum tale iuramentum ſit de re licita. 6.405

Epiſcopus non debet præſtare aſſenſum alienationi, niſi præmiſſa prius huiuſmodi informatione, & citatis his, quorum intereſt. 10.414

Epiſcopus ſine conſenſu Capituli poteſt alienare res modicas, vel parum vtiles Eccleſiæ, licet de non alienandis rebus Eccleſiæ, iuramentum præſtiterit. 5.415

Epiſcopi, & Abbates contrahunt interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ; in quo interdicto, ſi per ſex menſes perſtiterint; ſuſpenduntur à regimine, tam in temporalibus, quam in ſpiritualibus. 12.436

Alij Epiſcopis, & Abbatibus inferiores contrahunt ipſo facto præter excommunicationem, etiam pœnam priuationis beneficiorum, & officiorum, & inhabilitatis ad eadem recipienda. 14.436

Epiſcopus, Abbas, & Commendatarius in ordine ad bona ſuarum Eccleſiarum obſtringuntur pariter iuramento de non alienando; ita vt ſi quis eorum per accidens non iuret, nihilominus in foro externo præſumitur iuraſſe, & punitur vt periurus. 5.442

Epiſcopus, Abbas, & Commendatarius, ſi non iurauerint per accidens, non ſunt periuri in foro interno. 7.442

Epiſcopus in Monaſteriis ſibi ſubiectis auctoritate ordinaria, in exemptis, auctoritate delegata debet attingere Moniales ad clauſuram. 1.469

Epiſcopi, & alij locorum Ordinarij non tenentur ſub pœna peccati mortalis publicare quotannis decretum de clauſura Monialium; ſed ſufficit ſi ſemel publicatum fuerit. 11.470

Ad Epiſcopos ſpectat in omnibus quibuſcumque Monialium Monaſteriis dare licentiam egreſſus è clauſura, & cauſam egreſſus approbare. 1.471

Ad Epiſcopos coniunctim cum ſuperioribus Regularibus ſpectat dare licentiam egreſſus è clauſura, & cauſam approbare. 2.471

Epiſcopus poteſt ſibi ſolum reſeruare dare licentiam egrediendi è clauſura, & poteſt etiam eam committere Vicario foraneo, & cui nam maluerit. 2.472

Epiſcopus non prohibetur tribuere Vicario Generali maiorem facultatem, quam is habeat de iure communi. 5.474

Epiſcopus poteſt abſoluere ab hæreſi ſi ſit occulta virtute Tridentini, quia in Bulla Cœnæ decreto Concilij non eſt derogatum ſecundum probabilem opinionem. 3.500

Epiſcopus concedere poteſt licentiam ingrediendi Clauſuram Monaſterij ſibi ſubiecti auctoritate etiam delegata, idem etiam poteſt ſuperior Regularis in Monaſterio ſibi ſubiecto. 1.504

Epiſcopus non poteſt concedere licentiam ingrediendi clauſuram Monaſterij ſubiecti Regularibus. 6.505

Epiſcopus vbi eſt introducta conſuetudo poteſt dare licentiam ingrediendi clauſuram Monaſterij ſubiecti Regularibus, & etiam licentiam eorum regiſtrare, ſeu approbare; ſecus tamen eſt præciſa conſuetudine. 7.505

Diſpenſatio Epiſcopi expectanda eſt, quando non poteſt ſine moræ periculo pro ea ſummus Pontifex adiri. 18.511

Epiſcopus poteſt fœminæ tenuenti egredi de Monaſterio conſtituere terminum ad eligendum egreſſum, vel ad ſuſcipiendum habitum Religionis. 5.520

Epiſcopus non habet iuſtam cauſam ingrediendi clauſuram ad confirmandam Monialem niſi ea ſit infirma, ita vt non poſſit ad crates accedere, & periculum ſit in mora. 1.525

Epiſcopus virtute Decreti Concilij Tridentini poteſt abſoluere ingredientem ſepta Monaſterij, & ibi cum Moniali inceſtum, ſeu potius ſacrilegium committentem, ſi catus ſit occul-

tus, idem dic de aliis quatuor caſibus reſeruatis ex decreto ſac. Congregat. ſub Clemente VIII. 13.548

Epiſcopus poteſt abſoluere à ſuſpenſione à diuinis quam incurrunt Religioſi admittentes fœminas illicite in Monaſteria virorum. 1.564

E Q

Eques ſancti Ioannis Hieroſolymitani eſt vere Religioſus, & ob id pœnis prædictis afficitur. 9.553

E R

Error vnius non debet alteri præiudicare, præſertim Reo & Eccleſiæ, pro quorum fauore clamant omnia iura. 5.381

E V

Comitantes ſanctiſſimam Euchariſtiam ſunt tanquam Eccleſia animata. 3.273

Comitantes Euchariſtiam iuſtam cauſam non habent ingredi clauſuram, cum ſtatim Moniales cereis accenſis eam comitentur ſatis decenter. 17.517

E X

Exceptio firmat regulam in caſibus non exceptis. 21.64

Exceptio peremptoria, quæ ſuapte natura examinanda eſt coram alio Iudice operatur effectum dilatorium cauſæ principalis. 11.75

Exceptio Impotentię conueniendi, ſeu ſignificandi, &c. ob infirmitatem reprobatur. 9.190

Exceptio firmat regulam in caſibus non exceptis & ideo exceptis in Conſtitutione Gregoriana aliquibus caſibus nullus alius cenſetur exceptus à dicta immunitate. 4.258

Exceptio firmat regulam in contrarium. 4.274

Exceptio, quæ fit in eſp. 1. de homicidio eſt odioſa, & eſt reſtringenda ſeruata verborum proprietate. 5.31x

Exceptio firmat regulam in contrarium in caſibus non exceptis. 2.314

Exceptio firmat regulam in contrarium quoad caſus non exceptos. 4.329

Poſt mortem poteſt quis *Excommunicari* impropriè tamen & indirectè præcipiendo fidelibus, vt abſtineant ab Eccleſiaſtica eius ſepultura, & à publicis pro eis precibus, ac ſacrificiis faciendis. 25.143

Excommunicatio maior eſt grauiſſima pœna, gladius ſcilicet ſpiritualis, & neruus Eccleſiaſticæ diſciplinæ. 23.78

Excõmunicatio quomodocumque in loco Diœceſis lata contra eos qui ſciunt, & non reuelant aliquod furtum, vel delictum, non ligat tranſeuntes, vel Peregrinos. 8.126

An, ſi Epiſcopus diœceſis A. ferat Excommunicationem contra ſcientes, & non manifeſtantes, quiſnam commiſerit furtum, & Petrus v.g. diœceſis B. mutet poſt latam hanc excommunicationem domicilium in diœceſim A. & cognoſcat furem, & non manifeſtet, ligetur tali cenſura. 127

Ferre Excommunicationem eſt actus iuriſdictionis, ideo ſiue feratur per modum legis, ſiue quocumque alio modo, non poteſt extendi ad non ſubditos. 19.167

Excommunicatio parata contra Turbantes iuriſdictionem, non dicitur defenſio parata, ſed ſe habet per modum pœnæ modo iuriſdictionali impoſitæ, & ideo non ſe extendit ad non ſubditos. 2.167

Excommunicatio fertur per modum ſententiæ, quam nemo in ſe ipſum ferre poteſt. 24.247

Excommunicatio contra ingredientem Monaſteria monialium prætextu licentiarum non extenditur ad ingredientem ſine prætextu illarum. 17.332

Excommunicationi eſſe annexum effectum priuandi excommunicatos immunitate, non reperitur in iure. 3.344

Excommunicatio non contrahitur ſi in iure non ſit expreſſum. 15.347

Excommunicatio lata contra confringentes & ſpoliantes Eccleſiam extenditur contra comburentes. 20.368

Excommunicatio lata in Canone ſi quis ſuadente, licet pœnam contineat, non pœnalis, ſed fauorabilis eſt, atque ideo extendenda. 24.368

Excommunicatio, & Pœnæ dictæ extrauagantis non incurruntur, niſi etiam rei pacifica poſſeſſio habita ſit; in quo caſu tamen dictæ pœnæ incurrentur, etiamſi contractus ſit factus ſaluo aſſenſu ſedis Apoſtolicæ; & non aliter. 44.393

Excommunicatio non eſt reſeruata; quapropter ab illa poſſunt abſoluere pro foro conſcientiæ omnes Prælati ſuos ſubditos; quin & omnes Confeſſarij, ſuos pœnitentes. 9.436

In Tridentino reſeruatur Excommunicatio, non in alienantes bona Eccleſiæ, ſed in illa ſibi vſurpantes, ſeu in proprium vſum conuertentes. 11.436

Subiectum Excommunicationis eſt quicumque alienationem fieri procurauerit, vel alienationis decretum extorſerit. 4.450

Iſta tamen Excommunicatio non incurritur, niſi ſecuta alienatione. 6.450

Subiectum huius Excommunicationis eſt generaliter quicumq; vnã ex dictis actionibus prǽſtiterit, ſiue laicus, ſiue Eccleſiaſticus cuiuſcumque dignitatis etiam Epiſcopalis, vel Cardinalitiæ etiam ſi per alium id præſtiterit priuate, vel publice. 10.451

Excommunicatio maior grauis pœna eſt, gladius ſpiritualis, ac neruus Eccleſiaſticæ diſciplinæ. 4.456

Excommunicatio, & pœnæ tam graues non imponuntur, niſi ob culpam grauem. 3.498

Excommunicatio non dicitur reſeruata, ſi ingrediens non habeat malum finem, ſc. luxuria; ſecus tamen eſt malo fine non præciſo. 12.527

Excommunicatio Tridentini cadit ſuper ingredientem abſque ſuperioris licentia citra cauſam rationabilem, & manifeſtam conceſſa. 5.528

Excommunicatio lata contra Matrimonium contrahentes in Clement. vnic. de conſanguin. & affin. contra ſolemne votum caſtitatis comprehendit tantum Moniales profeſſis cuicumque nubentes, & eas in vxores accipientes, & Viros profeſſos, vel in ſacris conſtitutos matrimonium contrahentes, non autem fœminas ſeculares profeſſo nubentes. 3.530

Excommunicatio in Motu Gregorij XII. lata contra ſcientes, vel permittentes ingredi virtute facultatum eſt Pontifici reſeruata, ſicuti eſt reſeruata quæ in eodem motu fertur contra ingredientes virtute prædictarum facultatum. 1.539

Abſoluere quis poſſit à dicta Excommunicatione, & in pœnis diſpenſare. 3.539

Ab

Ab Excommunicatione contracta ob motum Gregorij X III. vbi gratiæ, nemo abſoluit niſi ſommus Pontifex, ipſius Pœnitentiarij, & ſi caſos ſit occultus Epiſcopus, vel Prælatus habens priuilegium abſoluendi. 4.547

Excommunicatio, quæ in tertio ingreſſu & ſequentibus infertus, non eſt ſummo Pontifici reſeruata,& ab ipſa poteſt abſoluere quilibet approbatus Confeſſarius. 9.547

Excommunicatio ſimplicites prolata, intelligitus ſemper de maiori. 5.550

Excommunicatio ferendæ ſentcotiæ contra freqoentautes Monaſteria requisit præuiam monitionem; qua peracta ſi ſemel contraueniant puniri poſſunt. 8.551

Excommunicatus per ſtatutum, vel ſenteotiam generalem poteſt abſolui ab alio Epiſcopo, in cuius diœceſim contulit Domicilium, quod procedit etiam ſi, vbi cenſusa lata eſt;ſis reſeruata,dum mudo non ſis reſeruata in loco in quo degit. 5.151

Excommunicatus per ſententiam particularem debes abſolui ab Epiſcopo, qui eam tulit, licet de mente Vaſquez poſſit abſolui ab altero Epiſcopo quando iam eſt ſub illius Iuriſdictione. 6.151

Excommunicatus licet denunciatus, vel non toleratus gaudet Eccleſiaſtica immunitate. 1.275

Excummuoicatus licet ſis excluſus ab Eccleſia formali hoc eſt à fidelium Communione, non tamen eſt excluſus à materiali ob immunitatem. 4.276

Excommnnicatus non defenditus ab Eccleſia ratione delicti, ſed ratione priuilegij immunitatis Eccleſiæ ipſi competentis. 5.276

Excommunicatus non poteſt ſepeliri in Eccleſia, & tamen gaudet immunitate. 9.341

Excommunicatus ob violationem clauſuræ non poteſt abſolui niſi à Summo Pontifice, & ex commiſſione ipſius id poſſunt etiam Romæ Pœnitentiarij; quamuis ſi ſit occulta excommuoicatio poſſit etiam Epiſcopus contra nonnullos Doctores. 1.500

Excommunicatut vigore dicti Motus,&c.non poteſt abſolui niſi à ſummo Pontifice. 15.545

Exempla attentatorum adducuntus, hoc eſt dare mandatum, portas aperire, & huiuſmodi; Non item capiendi, vel extrahendi ſola tractatio. 1.365

Exempta Perſona cenſetus exempta etiam tes Perſonæ. 5.58

In generali conceſſione *Exemptionis* non venis Immunitas à viſitatione & computorum reuiſione. 28.95

Exemptio non aſt priuilegium ſecularis perſonæ,ſed ſtatus totius, & ideo non poteſt præiudicari. 4.193

Iudicans de gratia Exemptionis non ſolum cognoſcere debet de conceſſione;ſed etiam de iure concedentis. 6.202

Exemptio pro bono Religioois, & Religioſi conceſſa non debet in detrimentum eorum conuerti, ſicuti eſt ſi vagari daretur anſa. 11.227

Exempti participes fieri poſſunt indulgentiarum Epiſcopalium, & quoad hoc ſe ſubiicere Iuriſdictioni Diœceſani. 12.57

Exempti per priuilegium Pontificis non poſſuot priuilegio, nequè implicitè, nequè explicitè renunciate. 2.179

Exemptus citatus eodem tempore ab Epiſcopo & Inquiſitore poteſt comparete cotam eo, quem maluetit;ſed debet proteſtari de impotentia comparendi coram alio. 3.185

Exemptos non poteſt in aliquo renunciare priuilegio exemptionis, cum hoc ſit in præiudicium ſuperioris. 13.193

Prohibitum cenſetor quidquid in Exemptos non eſt expreſsè conceſſum. 15.198

Exhortatio non importat præceptum. 10.470

Exitus è Monaſteriis non decernitus fuiſſe malus ante iuris humani prohibitionem; ſed prohibetus ad præcauenda pericula contra caſtitatem. 5.459

Exitus non licet ſi poſſit occurri incendio, vel ruinæ minanti, vel hoſtium impetui, non egredientibos Monialibos è ſuis Monaſteriis. 6.475

Per *Expenſarum* condemnationem fertur ſaltem indirectum iudicium de crimine Clerici. 10.112

Subminiſtratio Expenſarum pro itineribus ſuſcipiendis pro homicidio patrando, ſi homicidium fiat gratis non conſtituit aſſaſinium. 15.316

Expreſſio, & ſpecialis locutio eorum quæ tacitè inſunt, quando ad maiorem claritatem, & euidentiam fit non vitiatur, neque aliquid addit, licet dubicratem tollat. 21.287

Extenſio datur à iure ob extenſionem rationis etiam in exorbitantibus; ſecus eſt in correctoriis, in qoibus tanquam in odioſis non fit extenſio,ſed reſtrictio. 11.197

Extractio ſola violenta in iure prohibetur. 2.347

In iodebita Rei extractione intercedit ſolum ſacrilegij culpa primario & per ſe, ſecuodario vero & conſecutiuè obligatio reſtituendi. 9.361

Extractio quia in Conſtitutione Gregoriana explicite conceditur in caſibus exceptis, implicite negatur in caſibus noo exceptis. 3.371

Extrahens Reum ab Eccleſia, ſi monitus deſiſtere non vult,excommunicatur. 2.251

Extrahentes Reum ab Eccleſia ex conſtitutione Gregorij X I V. ſunt ipſo facto excommunicati. 3.251

Extrahens aliquem ab Eccleſia vi, dolo, vel fraude eumque extractum mutilans, vel occidens non priuatur immunitate. 1.307

Extrahentes Reum à manibus ſatellitum etiam cum vulneribus ipſorum gaudent Eccleſiæ immunitate. 40.360

Extrahens illegitime, vel contra ita extractum vlterius procedens tenetur ex iuſtitia compenſare Reo omnia damna quæ ex tali extractione ei contigerunt. 7.361

Extrahens illegitimè abſolui non debet niſi prius reſtituerit Eccleſiæ extractum, & reſeceris ei omnia damna, & intereſſe.. 8.361

Extrahens indebitè Reum à loco ſacro incurrit culpam ſacrilegij grauiſſimam; quia in re grauiſſima facit contra ſanctitatem Eccleſiæ, & infert iniuriam grauiſſimam Deo, cui Eccleſia dicata eſt. 1.362

Extrahens indebita Reum ab Eccleſia, vſurpat iuriſdictionem Pontificis,de cuius licentia ſolum Reus in Eccleſia exiſtens extrahi inde poteſt. 4.362

Extraneus offendens Principem licet non ſubſit ei ratione Originis,vel Domicilij,ſubeſt tamen ſaltem ratione delicti,ex quo videtur ex mente Curellij committere crimen læſæ maieſtatis. 1.326

Extraneus offendens Principem non incurrit crimen læſæ maieſtatis; & propterea immunitate non priuatur. 44.326

Extraneus offeodens Principem ſubeſt ei ſaltem ratione delicti eoncomitanter ad delictum; ita vt poſt delictum ei ſubſit,& ita priuatur immunitate; ſecus ſi antecedenter ad delictum non erat ei ſubditus. 3.327

Extraneus ſurans in Diœceſi Epiſeopi qoi ſurtum prohibuit ſub cenſura, eenſuram non incurrit ſi anteeedenter ad delictum non erat ſubditus. 4.327

Exul vel Bannitus, dummodo eius delictum non ſit de exceptis, non priuatur immunitate. 1.341

F

F A

FAbri Cœmentarij,& ſimiles neceſſarij monaſterij ædificio conſtruendo iuſtam ingreſſus cauſam habent. 4.514

Factum in dobio non præſumitur niſi demonſtretur. 11.334

Factum tempore inhabili ſed relatum in tempus habile validom eſt ſaltem pro tempore habili,ſi iure illud non irritetur. 46.393

Turpe eſt Factum proprium impugnare;ſecus eſt quando ſit ob eauſam neceſſariam, prout eſt animæ ſalus, & Eeeleſiæ,ſeu reipublicæ vtilitas. 13.433

Facultas delegata in ordine ad Regulares non ſe extendit ad ferendas eenſuras per modum legis, & ſtatuti, ſed ſolum ad puniendos Tranſgreſſores. 6.171

Facultas delegata Epiſeopo contra Regulares aceedentes ad Monaſteria Monialium reſtringitur ad cauſas ſpeciales in facti contingentia, non autem ad auctoritatiuè pronidendum per cenſuras. 7.171

Facultas prouidendi beneficia Perſonis idoneis in certa Eccleſia non expirat per mortem concedentis. 2.211

Facultas audiendi confeſſiones remotè tendit in vtilitatem confitentium, ſicut & facultas prouidendi beneficia tendit in vtilitatam prouidendorum. 3.211

Facultas neceſſaria habens ſe per modum præcepti non expirat morte concedentis;ſecus eſt in facultate voluntaria. 19.212

Nomine Facultatis indicandi venit ſtatutum, lex & conſuetudo. 7.334

Cui ligandi Facoltas competit,ſoluendi etiam facultas competere conſueuit. 3.504

Facultas arbitrij alteri commiſſs exigit ſcripturam in concedenda licentia ingreſſus. 6.513

Fama dat iuſtam cauſam eredendi. 20.23

Familia laica Epiſcopi gaudet priuilegio fori, quo gaudent Clerici. 1.101

Familia Epiſcopi laica gaudet priuilegio fori. 50.270

Familia laica Epiſcopi titulatis gaudet priuilegio fori. 23.275

Famulæ non poſſunt pro ſuo libito ingredi & egredi, ſed tenentur quodammodo legibus Clauſuræ Monialium. 6.522

Famulæ ingredi non poſſunt in ſeruitium Infirmarum, vel Decrepitarum Monialium ſine licentia Sedis Apoſtolicæ. 7.522

Famuli ad præſtanda ſeruitia conuenta eogi poſſunt, & tales,qui ita ſe locauerunt cenſentur vt famuli. 24.282

Famuli familiarium Epiſcopi ſi eiuſdem expenſis alantur, poſſunt eodem modo ordinari ab Epiſcopo, & gaudent priuilegio Tridentini. 27.157

Famuli familiarium Cardinalis gaudent iiſdem priuilegiis,quibus gaudent familiares Cardinalis. 28.157

Fauens vel receptans offendentem Principem, vel Cardinalem per ſe & formaliter in fauorem criminis commiſſi in Perſonam Principis & Cardinalis non gaudet immunitate; ſecus ſi per accidens & materialiter puta ratione amicitiæ, conſanguinitatis,&c. 7.329

Quod in *Fauorem* alicuius conceſſum eſt, non debet in ipſius odium retorqueri. 6.57

Fauores Legum ſunt ampliandi ſi ſint ſine alterius præiudicio. 14.163

Quod Fauore alicuius introductum eſt, non debet in eius detrimentum retorqueri, ſi non deſit ſolemnitas, ſeu forma ſubſtantialis. 14.433

Quæ ad fauorem ſunt introducta non debent in odium retorqueri. 7.439

F E

Feſta indicta ab Epiſcopo, & interdicta impoſita ab illo in Eccleſiis exemptis Regularium non ſeruantur ſecluſo precepto Concilij Tridentini. 21.176

An Iudex laicus laicum in die Feſto laborantem punire poſſit ſub prætextu ſuæ prohibitionis, ne in tali die laboret? 72

De *Feudo* cognoſcere ſpectat, ad Dominum feudi. 39.79

Per Feudum, & emphyteuſim, ſeu locationem transfertur dominiom vtile in feudatarium, emphyteutam,& conductorem. 4.402

Feudum, vel emphyteuſis ſi non concedatur de nouo; ſed antiqua, & iam conceſſa renouetur, ſeruandæ non ſunt iuris ſolemnitates. 5.425

Renouatio Feudi, vel Emphyteuſis antiquæ non reputatur alienatio;ſed prioris alienationis factæ continuatio. 2.426

Feudum,vel emphyteuſis,ſi de nouo concedatur ſeruandæ ſunt iuris ſolemnitates; quia tunc conceſſio feudi, vel emphyteoſis, eſt vera Dominij vtilis,& cuiuſdam Eccleſiaſticæ ſeruitutis alienatio. 4.426

Poſitis iuris ſolemnitatibus poteſt feudum, vel Emphyteuſis in perpetuum, etiam pro hæredibus extraneis,concedi. 5.426

Vt renouatio Feudi, & emphyteuſis non noua alienatio,ſed prioris antiquæ alienationis,ſeu conceſſionis continuatio reputetur, tres conditiones requiruntur. 7.426

Feudi,vel emphyteuſis conceſſio ſi facta ſit expreſſe in perpetuum,ſeu ad quoſcumque hæredes, quos emphyteuta relinquere voluerit.cenſetur conceſſa in perpetuum,& tranſit ad hæredes non ſolum deſcendentes;ſed etiam aſcendentes,& extraneos. 1.427

Feudi, vel emphyteuſis conceſſio ſi facta ſit pro ſe ſuiſque hæredibus, non tranſcendit tertiam generationem,neque deuenit ad hæredes extraneos. 3.427

Feodi vel emphyteuſis conceſſio, ſi facta ſit pro ſe ſuiſque filiis, diuidenda eſt æqualiter inter filios, neque poteſt Pater vni ceteris omiſſis, aſſignare. 4.427

Feodi, vel emphyteuſis conceſſio, ſi facta ſit pro

ſe,

ſe, ſuiſque filiis, & deſcendentibus, non tranſit ad extraneos, neque ad aſcendentes, tranſit tamen ad filios quamuis hæredes non ſint. 6. 427

Feudi, vel emphyteuſis conceſſio ſi facta ſit pro ſe, ſuiſque filiis, & hæredibus, deuenit ad filios ſi hæredes ſint. 7.427

Feudum, licet hæreditarium non ſit, numquam poteſt ad filios Patris hæreditatem repudiantes deuenire. 12.428

Feudum, vel emphyteuſis hæreditaria dicitur quando expreſsè in conſtitutione feudi, vel emphyteuſis mentio fit hæredum: vt ſi dicatur tibi tuiſque hæredibus. 14.428

F I

Fidelem, vel infidelem eſſe materialiter ſe habet ad crimen aſſaſinij. 2.317

Filiæ Reorum læſæ maieſtatis excluduntur ab eorum ſucceſſione, licet non priuentur legitima in bonis paternis; quia Filiæ ob ſexus infirmitatem minus auſuræ creduntur, quam mares. 9. 324

Filiæ Reorum læſæ maieſtatis non priuantur ſicuti filij, ſucceſſione aliorum conſanguineorum & extraneorum. 10. 324

Filia moriens, habitum ſuſcipiens, aut profeſſionem emittens maiori triſtitia, & perturbatione præſentia afficitur. 4. 516

Filius ſpurijs debentur alimenta tantummodo ad vitam ſuſtentandam, quia ſtricto naturali iure debentur omnibus filiis. 9. 85

Filius poſt pueritiam ob crimen poteſt priuari omnibus alimentis etiam neceſſariis, exceptis caſibus extremæ neceſſitatis. 11.85

Filius in Beneficialibus ſine conſenſu Patris etiam in patria poteſtate conſtitutus agere poteſt. 47. 91

Filius manens cum Patre ſortitur Patris Domicilium neque illud ſuo diſceſſu deperdit, ſi animum ad Patrem redeundi habeat, & alibi Domicilium non fixit. 15.156

Filius familias factus Pubes poteſt etiam alibi figere Domicilium, ſecus impubes. 16.156

Filij ex conſuetudine in aliquibus locis non ordinantur in loco Domicilij paterni ſine dimiſſoriis Epiſcopi originis. 17.156

Filiusfamilias, ſi ſit Præſes poteſt ſe ipſum apud ſeipſum emancipare, vel in adoptionem dare. 17. 246

Fili hæreticorum ſecundum probabiliorem opinionem Doctorum ſuccedunt ex teſtamento, & ab inteſtato aſcendentibus conſanguineis, & extraneis catholicis. 6.324

Filij, & filiæ Reorum læſæ maieſtatis, priuantur modo, quo ſuprà dicebatur donatione cauſa mortis. 16.324

Filij Reorum læſæ maieſtatis contrahunt pœnam infamiæ dummodo delictum ſit notorium, nec poſſit vlla tergiuerſatione celari. 18.324

Filij Reorum læſæ maieſtatis non poſſunt vt infames aſcendere ad ſacros ordines, & Eccleſiaſticas dignitates. 20.324

Nomine filiorum veniũt filij emancipati poſt delictum; quia præſumuntur in fraudem emancipati, ſecus ſi multo ante delicti conſpirationem emancipati fuerint. 21.324

Nomine filiorũ veniunt etiam filij naturales, & ſpurij, qui certo ſint filij Parentis delinquentis, ne plus honoris detur luxuriæ, quam caſtitati. 22. 324

Nomine Filiorum ob tale delictum non veniunt Clerici; quia ratione dignitatis cenſentur exempti. 24.324

Filij committentis crimen læſæ maieſtatis humanæ, æquiparantur filiis committentis crimen hæreſis, & ita ſicut pœnæ hæreticorum extenduntur ad Nepotes via maſculina, ita etiam extendi debent in crimine læſæ maieſtatis humanæ. 29.325

Filij Mulieris & non Patris committentis crimen læſæ maieſtatis humanæ non incurrunt pœnas ſupradictas. 30. 325

Filij poſſunt exhæredari ob cauſas non expreſſas etiam in Auth. vt cum de appellat. cognoſc. §. aliud quoque, ſi eæ ſint ſimiles, ſeu vrgentiores. 13. 477

Finis mouet Principem ad diſponendum, & eius intentio ſequitur finem, & ceſſante cauſa finali diſpoſitionis ceſſat etiam diſpoſitio. 16 222

Finis tanquam menſura, & forma, oſtendit, quales ſint cenſendæ res. 9.398

Fiſcus bonæ fidei Poſſeſſori, verbi gratia emptori, cui res alienata fuit poſt delictum commiſſum, ſi defunctus, cui fiſcus ſuccedit, ditior factus ſit, tenetur pretium reſtituere. 19. 488

F O

Fœmina ſecularis nubens Religioſo profeſſo non incurrit excommunicationem latam contra Moniales profeſſas nubentes cuicumque & contra ducentes illas in vxores, & contra profeſſos matrimonium ineuntes. 13.332

Fœmina etiam comprehenditur in canone, ſi quis ſuadente diabolo. 2.542

Fœminæ minores ſeptennio, &c. 4. 562

Fœminæ fundatrices, ſi in aliquibus ordinibus ſit conſuetudo eas admittendi &c. 6.562

Fœminæ valde illuſtres ſi in aliquibus locis ſit conſuetudo, quod admittantur. 7. 562

Fœminæ ſi conſuetudo ſit, quod ſacriſtiam Eccleſiæ contiguam intra parietem clauſtri ingrediantur. 8.561

Fœmina licitè ingredi poteſt etiam ſi nouerit à Prælato inſtitui proceſſionem, ad hoc vt ipſa, & aliæ ingredi queant, quamuis fieri poſſit vt peccet ratione finis praui. 16.561

Fœminæ quæ non tantum ratione proceſſionis ingrediuntur, &c. ſed ex peruerſo fine, non incurrunt pœnas latas à Pontifice contra Bonacinam, etiam ſi ibi exterius aliquod peccatum committant. 23.562

Forma actus eſt illa, quæ declarat animum, & voluntatem operantis, & magis quam declarent ipſa verba. 23. 95

Forma actus fundatoris conſtituta à Papa ad inſtantiam ipſius, declarat mentem fundatoris quod Hoſpitale non ſubiaceat viſitationi, & reuiſioni computorum reſpectu Epiſcopi. 24. 95

Formæ nihil addi, aut minui poteſt; ſed ſeruari illa debet ad vnguem. 9.330

Quiſque ſortitur forum in loco, vbi res ſita eſt, vel vbi celebratus eſt contractus. 7.58

Regula prædicta limitatur, niſi perſona priuilegiata, & exempta ſit à foro ſeculari. 8.58

Forum Clerici extenditur ad laicum ſi cauſa eſt communis inter laicum, & Clericum. 9. 107

Paria ſunt forum ſortiri, & ſtatuto ligari. 15.108

Sicuti forum rei ſitæ in ciuilibus; ita in crimina-

Digitized by Google

libus forum delicti foro originis, & Domicilij potentius eſt. 2.326

Difficulter in foro externo admittitur excuſatio. 4.366.

Forum conſcientiæ conuenit foro externo, cum extettum, falſæ præſumptioni non innititur. 10.433

F R

Fratres Templi, & Hoſpitalis non poſſunt recipere Eccleſias, & Decimas de manu laicorum ſine conſenſu Epiſcopi. 7.194

Item debent euitare Excommunicatos nominatim & interdictos per ſententiam Epiſcop orum. 8.194.

Item in Eccleſiis ſuis, quæ ad Ipſos pleno iure non pertinent, inſtitnendos Presbyteros præſentare debent Epiſcopo, quo inconſulto non poſſunt inſtitutos remouere. 9.194

Item pro rebus temporalibus inſtituti exhibere debent rationem competentem ipſi Epiſcopo. 10.194.

Item in Eccleſia poſita in loco interdicto celebrare poſſunt ſemel in anno. 11.194

Fraus proprie datur vbi eſt obligatio legis, quam quis per dolum, & fraudem vult euadere. 8.140

Violat per fraudem legem, qui in cortice ſeruat verba legis ſi faciat contra mentem, & intentionem legis. 3.430

Fraudem facit, qui ſaluis verbis legis, mentem eius circumuenit. 4.430

Frequentia ſi ſit neceſſaria duo actus ſufficiunt, quia ad inducendam conſuetudinem duo actus ſufficiunt. 13.295

Freqnentia in criminibus duabus vicibus inducitur. 11.551.

Frequentia quando nam inducatur relinquendum eſt arbitrio prudentis Viri. 12.551

Frequentia, vel etiam acceſſus ad monaſteria ne ſit probibitus requiritur etiam præter rationabilem, & manifeſtam cauſam licentia ſuperioris vel tacita etiam. 19.552

Fructus Beneficij in ſuſtentationem miniſtrorum applicati, ſi eorum congruæ ſuſtentationi ſuperſint, conuerti debent in Pauperum vtilitatem. 23.414.

Fructus Beneficiorum poſſunt vltra triennium ſimpliciter locari, etiam vbi eſt recepta Extrauagans Ambitioſæ; modo ipſi fundi vltra Triennium non locentur. 1.440

Fructus non ſunt quid Eccleſiæ, ſed priuatorum. 2.441.

Trina fructuum collectio eſt quæ conductorem inuitare poteſt ad rem Eccleſiaſticam conducendam. 2.454

F V

Fugere obligationem præcepti non eſt contra præceptum. 10.140

Fugiens obligationem legis non dicitur facere animo nocendi ſuo legiſlatori, qui non habet facultatem obligandi extra Territorium, ſed ob commodum ſuum. 11.140

Fugiens à triremibus gaudet Indulto, ſi non fuerit illuc damnatus pro crimine excepto in ipſo Indulto. ita dic ſi non fuerit illuc damnatus pro crimine excepto ab ipſa Eccleſia. 2.282

Fugiens à Triremibus ſi non gaudeat immunitate ob crimen exceptum, propter quod illuc eſt damnatus, non eſt puniendus de fuga, & antequam de Eccleſia extrahatur talis remiſſio per Epiſcopum eſt ei impetranda. 3.282

Fugiens à Militia non eſt Reus criminis læſæ maieſtatis in Perſonam ſed ſolum in ſtatum. 7.192

Fundamentum Iudicij ſi iure non ſubſiſtat, omnia; quæ in eo fundantur irrita ſunt. 5.360

Fundatio cenſus vitalitij licet ſit quædam emptio, eſt tamen emptio qualificata, quæ continet etiam alienationem per pactum quod ius acquiſitum per emptionem transferatur poſt mortem. 38.400

Fundatio cenſus vitalitij eò tendit, vt Eccleſia remaneat priuata & pecunia, & cenſu. 35.400

Fundator, ſeu Teſtator, non poteſt prohibere, ne Iudex Eccleſiaſticus ſe immiſceat circa executionem eorum quæ ad piam cauſam relinquuntur. 2.93

Fundator Hoſpitalis cum conditione, quod Epiſcopus non ſe immiſceat, ſi Iudex laicus ſit negligens, Epiſcopus poteſt ſupplere eius negligentiam, ſecus tamen eſt, ſi fundator ſubſtituit alios Executores. 12.94

Fundator Hoſpitalis ſi viuat, ſtandum eſt eius voluntati, & cur, ſecus ſi ſit mortuus, & nihil diſpoſuerit quoad regimen Hoſpitalis. 18.95

Inſignia fundatoris, vel patroni, non poſſunt auferri à capella. 16.425

Si *Fundus* legatus poſt mortem Teſtatoris euincatur dato pretio, hoc pretium tanquam ſubrogatum in locū fūdi, debetur legatario. 7.398

Fundus dotalis, cum ſit ſub adminiſtratione mariti, & vxor agere prohibeatur, non præſcribitur contra mulierem. 31.409

Qui poteſt in *Furem*, vel turbatorem domeſticum iure proprio agere, non tenetur aduerſus eum litigare. 3.29

Fures extra Territorium incurrunt cenſuram, ſi quæ lata ſit in Territorio cōtra furātes ibi, & cur. 6.414

Fures ſimplices, receptum eſt in multis locis, quod immunitate Eccleſiaſtica non gaudeant. 27.256

Simplex fur non priuatur Eccleſiaſtica immunitate præſertim ſi furetur in loco non publico. 1.296

Simplex fur, licet nonnulli affirmant ſi tamen extet conſuetudo in contrarium, gaudet immunitate. 2.296

Conſuetudine introductum eſt aliquibus in locis quod Fures etiam ſimplices ad Eccleſiam confugientes à ſeculari Iudice extrahi inde poſſint, cum hoc crimen propter eius frequentiam Reipublicæ pernicioſum ſit. 7.331

Fur qualiſcumque ille ſit ſiue ſacrilegus, ſiue non ſacrilegus rebus furto ſublatis; vt poſſit ſpoliari recuttendum eſt ad Iudicem Eccleſiaſticū. 9.337

Fur ſacrilegus ſubeſt Iuriſdictioni Iudicis Eccleſiaſtici; cum ſacrilegium ſit mixti fori. 10.ibid.

Fur ſacrilegus, & quicumque in Eccleſia delinquit capi poteſt à Miniſtris Eccleſiaſticis; & datur locus præuentioni. 11. ibid

Contra nocturnum furem vnuſquiſque eſt Iudex 11.353.

Furis receptio cum furto furtum cenſetur. 13. 355.

Furans in Eccleſia etiam res ſacras, & quicumque alius ſacrilegus (licet crimen ſacrilegij grauiſſimum ſit) non priuatur immunitate. 1. 336

Furtum vnius argentei ratione paruitatis materię non eſt peccatum mortale, licet ſit verum, & perfectum furtum, nec inducit cenſuras latas contra furantes. 4.525.

G

G A

AN poſſit Poteſtas laica cogere Eccleſiaſticos ad ſoluendas *Gabellas*, vel collectas, quando illas ſoluere.

ſoluere tenentur? 38

Gabella reuera non eſt pars pretij niſi ſolo nomine. a.231

G E

Generalis eum Capitulo generali non poteſt ferre nouam legem, niſi ſit ad trium votorum eſſentialium obſeruationem, neceſſaria & cur. 8. 462

Generalis non poteſt præcipere Religioſis, quod eant ad inſtruendos Indos, vel alios populos valde remotos, nec ad conuertendos infideles hæreticos, vel ſchiſmaticos. 19 464

Generalis cuiuſcumque Religionis non poteſt præcipere Religioſo, quod acceptet Epiſcopatum & cur. 34 464

Generalis non poteſt præcipere Religioſo, quod acceptet dignitatem extra Religionem, vel beneficium ſeculare. 41.464

Generalis, vel Prouincialis non poteſt dare licentiam ingrediendi Monaſterium Monialium Auctoritate Pontificia ſoli Prælato conuentuali ſubiectum, quamuis tempore viſitationis poſſit inquirere an abuſus fuerit dicta facultate. a. 506

Generalis nihil poteſt fratribus Minoribus concedere quoad ingreſſum in Monaſteria Monialium propter Nicolai III. declarationem. 5. 506

Gentilis, ſi ante patratum delictum, & conceptum iudicis timorem ſigna dederit conuerſionis, confugiens ad Eccleſiam, & baptiſmum petens, præſumitur non ſimulate; ſed ex animo petere & è contra. 34.279

Geſtans in ſtatu Eccleſiæ breuiora ignis tormenta committit crimen læſæ maieſtatis. 3.301

Geſtans talia arma in Hiſpaniarum Regnis committit crimen proditionis pragmaticali lege. 4. 301

Geſtans talia arma non committit crimen læſæ maieſtatis in Perſonam Principis, neque eſt propriè, & ſtricte proditor, quod requiritur, vt immunitate priuetur. 5.301

Geſtans arma prohibita in Eccleſia ſi gaudere non debeat in nonnullorum ſententia immunitate, debet delationi prohibitæ armorum eſſe annexa pœna mortis. 6. 301

G R

Graſſator viarum non gaudet Eccleſiæ immunitate. 1 297

Graſſator viarum eſt qui in vrbe per inſidias aggreditur vt viatores ſpoliet, vulneret, vel occidat. a. 298

Ly Graſſari frequentationem denotat. 3.298

Graſſator viarum, ſi non in loco publico, & frequentatis itineribus aggrediatur, gaudet Eccleſiæ immunitate contra nonnullos. 4.298

Gratia, ſeu Priuilegium, aut beneficium Principis decet eſſe manſurum. 4 211

Gratia quando eſt eius, cui ſcribitur, non expirat morte concedentis; ſecus quando eſt alterius pro quo ſcribitur. 17.212

Gratia conceſſa ad beneplacitum eſt etiam gratia perpetua. 50.218

Grauitas præcepti clauſuræ exigit, vt facultas concedendi licentiam in Monaſteriis ingrediendi non committatur Prudentiæ mulieris. 2.507

Gregorius XIII. præcepit quibuſdam Regularibus ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ ne ſcriberent literas Monialibus ſui Ordinis; non propterea ex his quis Regularis ſi Moniali ſcribat contrahit excommunicationem. 26. 552

Gregorius XIII. in motu, qui incipit, Dubiis, quæ emergunt, alias pœnas ſtatuit in ſuperiores illegitimè ingredientes Monaſteria Monialium. Vide ibi quæ ſint. 10.527

Inter mobilia pretioſa, quæ ſeruando ſeruari poſſunt, numerari debet *Grex* Ouium, & Caprarum, Armentum Boum, Præſepium equorum, & ſimilia. 1.401

Secus dic de fructibus Gregis, & Armenti, & ſimilium; quia hæc non computantur inter bona pretioſa, quæ ſeruando, ſeruari poſſunt. a. 401

Fructus Gregis, Armenti, & ſimilium alienari poſſunt ſine iuris ſolemnitate ſicut alienari poſſunt fructus agrorum. 3.401

H

HA

H*Abitans* frequenter alicubi, poteſt ibi conueniri. 15.116

Item poteſt recipere omnia Sacramenta præter ordinem, & qua ratione ordo excipiatur. 16. 116

Item debet ibi ſepeliri, niſi alibi elegerit ſepulturam. 17.116

Ad contrahendam obligationem ſeruandarum legum municipalium ſufficit diuturna Habitatio; & idem dic de præceptis Eccleſiaſticis contra gloſſam & Doctores requirentes etiam in tali caſu animum perpetuò permanendi. 18.116

Habitans viciſſim in duobus locis diuerſis anni temporibus cum animo ſic perpetuo faciendi, contrahit in vtroque loco Domicilium, vel quaſi, & ſic duas Parochias. 36.117

Habitans vtrobique magna anni parte, & non tantum recreationis gratia, tenetur legibus illius loci, vbi præſens fuerit, & in alterutra, quam maluerit Parochia poteſt recipere Sacramenta. 37.117

Habitantes in aliquo loco ad medietatem anni plus minuſve certo permanendi propoſito de mente Nauarri & aliorum cenſentur Incolæ, & Iuriſdictioni illius loci ſubiecti. 21.121

Habitans in altera Diœceſi, in altera natus, abſen ſtudiorum cauſa in ſententia Nauarri poteſt petere dimiſſorias à quolibet maluerit. 14. 156.

Habitans in altera Diœceſi, in altera natus in altera Beneficium habens licet tenue, poteſt à quolibet horum Epiſcoporum ordinari. 21. 156

Habitator, & non hoſpes cenſetur, qui in aliquo loco ſedem fixit animo ibi perpetuò permanendi. 10. 121

Hæreditatem petenti ſi obiiciatur ex illegitimo Thoro natum eſſe, quæſtio hæc ad Iudicem Eccleſiaſticum tranſmittenda eſt. 8.77

Hæreditas non tranſit ipſo iure ad Heredes; ſed tranſit præuia acceptatione propter pericula, quæ incurrit Hæres adeundo hæreditatem. 27. 410

Hæreditas vnius Eccleſiæ non poteſt ſine tractatu Capituli, Prælati, & ſummi Pontificis conſenſu permutari cum ornamento, vel hæreditate alterius Eccleſiæ. 5.412

Hæres Laicus vt contractum iuratum Anteceſſoris impleat, conueniri non poteſt coram Iudice Eccleſiaſtico niſi in duplici caſu vt exoneret animam Defuncti; & quando iudicium cœptum fuit cum Auctore ipſius. 4.81
Hæres Vaſſalli, cum inueſtitur, nouum fidelitatis iuramentum præſtare debet, quia alioquin ex ſuorum anteceſſorum homagio non obligatetur. 54. 448.
Hæres in ſe ſuſcipit omnia onera, & obligationes reales ſecundum vires hæreditatis aditæ. 56 448
An ſi quis committat, non ſolum crimen *Hæreſis* vel ſimoniæ, &c. ſed etiam committat, quid horum ſuſpicionem cauſant, conueniendus ſit coram Iudice Eccleſiaſtico, & non laico. 72
Hæreſis ſententia declaratoria requiritur, vt locum habeat confiſcatio bonorum ipſo facto pro crimine hæreſis impoſita. 8.195
Cognitio hæreſis, & Apoſtaſiæ à fide, cum ſit eiuſdem ſpeciei, & ſortilegij ſi hæreſim contineat, ad forum tantum Eccleſiaſticum ſpectant, nullumque ius in iis Iudices ſeculares habent. 10. 321.
An poſſit Inquiſitor ſine Epiſcopi conſenſu vel eo abſente, ſine conſenſu Vicarij Reum *Hæreticum* beneficiis, vel dignitatibus Eccleſiaſticis ante hæreſim obtentis priuare. 384
Hæretici etiam poſt mortem anathematizari poſſunt. 11.243
Hæreticus in aliis criminibus præter hæreſim, quæ eſt caſus exceptus, gaudet Eccleſiaſtica immunitate. 1.277
Opinio, quod Hæreticus in aliis criminibus gaudeat immunitate eſt ſaltem probabilis vt concedunt etiam multi ex aduerſariis 3.ibid.
Hæreticus ſi ſit reconciliatus Eccleſiæ, abſque dubio gaudet Eccleſiæ immunitate; qui licet fuerit, de præſenti tamen hæreticus non eſt. 6.277
Hæretici, & Schiſmatici nobiſcum in fide, & charitate non conueniunt, & tamen cenſentur nomine noſtri Proximi. 3.310
Hæreticus, qui pertinaciter credit aliquid contra fidem priuatur immunitate, etiamſi talis eſſe, ſolum præſumatur. 1.350
Hæreticus non priuatur immunitate ob alia crimina à crimine hæreſis diſtincta. 3.321
Hæretici in illis locis in quibus impunè viuunt, gaudent immunitate pro delictis non exceptis. 6 ibid.
Hæreticus, qui de hæreſi non fuit punitus immunitate priuatur etiam ob alia delicta à crimine hæreſis diſtincta. 4.321
Hæretici, & alij quorum bona ipſo iure confiſcantur, non tenentur ad pœnam ante criminis ſententiam. 16.488.
Hæreticus, qui fraude, mendaciis, vel falſis teſtibus ſe defendit, & impedit ſententiam, & bonorum confiſcationem, non tenetur ad reſtitutionem. 13.491
Recipientes hæreticos non tamen vt hæreticos, nec hæreſi fauendo non incurrunt excommunicationem Bullæ Cœnæ. 2.499

HO

Homicida non poteſt conueniri pro homicidio in alieno Territorio vbi mora fuit ſecuta, cum in eo nullum delictum commiſerit, quia in homicidio attenditur actio exterior, à quo prouenit, non autem mors ipſa. 6.147
Committens *Homicidium* prohibitum ſtatuto ſuæ Diœceſis ſub cenſura inchoatum in Diœceſi perſequendo, vel vulnerando, conſummatum vero extra Diœceſim non incurrit cenſuram in homicidas latam. 2.137
Homicidium, & mutilatio non ſolum exempli cauſa, ſed tanquam materia integre prohibita, non gaudet immunitate. 13.299
Homicidium, & mutilatio commiſſa in vna Eccleſia etiam non conſecrata, priuant immunitate etiã in cæteris Eccleſiis ſecundum probabiliorem. 14. ibid.
Quod in vno loco eſt prohibitum cenſetur in alio permiſſum & ſic Homicidium, & mutilatio in Eccleſia, & Cœmeterio prohibita ſub pœna priuationis immunitatis, cenſentur extra non prohibita. 4.305
Homicidium proprie proditorium eſt quod ab Amico nullo præcedente rancore, ſed ſub colore amicitiæ committitur. 3.310
A viro nobili *Honor* æſtimatur magis quam vita; ita vt viri Nobilis ſit inſtar vitæ honorem ſeruare. 4.314
Honor, & cura rerum ſacrarum ſpectat ad ſuperiores Eccleſiaſticos, non ad ſeculares. 5.355
Hortulani iuſtam cauſam habent excolendi cauſa Hortum. 2.519
An, & quando Poteſtas Eccleſiaſtica poſſit viſitare *Hoſpitale*. 92
Ceſſante negligentia Iudicis laici Hoſpitale non poteſt à Iudice Eccleſiaſtico viſitari & Cur. 3. 93.
Hoſpitale auctoritate Epiſcopi ad ſacrum vſum deſtinatum, ita eſt locus ſacer, & religioſus, vt non poſſit profanis vſibus deſeruire. 10.260
Hoſpitale auctoritate Epiſcopi, cum altari ad celebrandum erectum gaudet Eccleſiaſtica immunitate. Item dic de omni alio loco, qui canonico iure ſacer, vel religioſus cenſetur. 1.266
Hoſpitale auctoritate Epiſcopi, & cum altari ad celebrandum erectum eſt locus ſacer, & religioſus; ita vt ad profanos vſus conuerti non poſſit. 2. 267.
Hoſpitalia, Collegia, Confraternitates, aliique pij loci qui ſine Epiſcopi auctoritate ſunt erecti, non gaudent hoc priuilegio. 2.457

I

IE

IEiunium. Opinio Pontij refellitur aſſerentis quod qui mane non obligatus Ieiunare, teneatur ſi ieiunus perueniat ad locum, in quo Ieiunium abſolute ſeruatur. 11.142
Diſcedens à ſuo Territorio expleto Ieiunio inducto à lege communi, ſi ob diuerſitatem Kalendarij perueniat vbi ieiunatur &c. non tenetur ad ieiunium, & ſic de ſingulis remoto ſcandalo. 7 132.
Si quis noctu perueniat ad locum, vbi ieiunium ſuæ patriæ non ſeruatur, poteſt ibi cœnare, & carnes comedere. 14.133
Diſcedentes mane à loco, vbi Ieiunium non ſeruatur poſſunt ibi comedere, quin & veſci carnibus, etiam ſi eadem die perueniunt ſint in Territorium vel oppidum ſuum, vbi Ieiunium ſeruatur; non tamen poterunt ibi veſci carnibus. 1.142
Poteſt quis noctu etiam ex induſtria perueniens ad locum, vbi non ieiunatur, veſci carnibus, licet in proprio loco, vnde eodem die exierat, ieiunetur. 2.142
Aſſignatur diſparitas inter præcepta ieiunij & feſtorum

feſtorum, & præcepta confeſſionis, & communionis, nam ea obligant dependenter à loco, hæc autem non ita; & ideo qui non communicat in Paſchate, debet communicare data commoditate. 3.143

Subminiſtrantes cibos vetitos ignorantibus eſſe diem Ieiunij, Ebrijs & dormientibus, peccant. 11.165

Ieiunium in ordine ad temperantiam, & Miſſa in ordine ad Religionem eſt materia grauis; & ex vnica illorum omiſſione peccatum graue committitur, ſecus tamen eſt in ordine ad Regimen rectum communitatis. 4.239

I G

Ignorantia coniuncta cum ingenti temeritate, ſcientiæ æquiparatur. 22.392

Quod ſcienter fit, eſt voluntarium in ſe, ac directè quod autem fit per ignorantiam affectatam, eſt voluntarium tantum in cauſa, & indirectè, ſcilicet in ipſa ignorantia. 7.533

Ignorantia affectata minor eſt quam ſcientia. 19.534

Ignorantia affectata nedum craſſa, & ſupina quæcumque ſiue iuris, ſiue facti excuſat a cenſuris. Vide in quo caſu 21.534

Ignorantia affectata ſiue iuris, ſiue facti excuſat legentes libros Hæreticorum ab excommunicatione lata contra ſcienter legentes, contra nonnullos oppoſitum tenentes. 24.534

Ignorantia affectata excuſat violantem clauſuram Monialium à contrahenda excommunicatione lata à Gregorio XIII. contra clauſuram violare præſumentes. 26.534

Ignorantia affectata excuſat loquentes cum Monialibus à contrahenda excommunicatione lata ab Ordinario contra loquentes ſine licentia. 27.534

Ignorantia etiam vincibilis, & culpabilis modo non ſit craſſa, & ſupina, quando in excommunicatione contrahenda non requiritur ſcientia, audacia, & præſumptio probabiliter excuſat ab illa contrahenda. 2.536

Ignorantia tollit voluntarium circa obiectum, quod ignoratur. 7.536

Ignorantia craſſa, & ſupina directam malitiam, ac dolum formalem non continet, ſicut continet ignorantia affectata. 19.537

Ignorantia, ſi ſit nimis craſſa in externo foro interdum ignorantiæ affectatæ, & dolo æquiparatur. 20.537

Ignorantia vincibilis, & culpabilis non excuſat, à peccato, excuſat tamen à cenſura, & cæteris pœnis. 21.537

Ignorantia affectata non æquiparatur ſcientiæ veræ ſed ſcientiæ fictæ. 10.537

Ignorantia craſſa & ſupina quænam ſit, & affectata. 31.538

Ignorantia in communi diuiditur in antecedentem, & conſequentem, & quæ vtraque ſit, vide diffuſius, vbi quando ſit tuta, probabilis, & inuincibilis, & vincibilis. 31.538

Ignorantia vincibilis ſubdiuiditur in affectatam, & non affectatam. 33.538

Ignorantia affectata eſt cum quis data opera vult ignorare, & non inquirere veritatem, ſiue ob diſcendi pigritiam, ſiue vt legis obligatione ignorata excuſationem habeat, vel liberius peccare poſſit. 34.538.

Ignorantia non affectata, quæ eſt tantum indirectè volita, altera eſt craſſa, lata, ſeu ſupina, ad quam ſc. tollendam nulla, vel modica adhibetur diligentia. 35.538

Ignorantia altera eſt non craſſa, non lata, non ſupina, quæ ſcilicet non tam facilè ſuperari potuit, vel ad quam ſuperandam diligentia adhibita eſt; ſed non ſufficiens. 37.538

Ignorantia non craſſa, non lata, ſeu non ſupina an ſufficere poſſit ad culpam mortalem, ſunt Doctores pro vtraque ſententia. 38.538

Ignorantia quantumuis craſſa, & ſupina, quin & forſan affectata excuſat à cenſuris ſic ingredientes. 2.563

I M

Immobilia reputantur annui redditus, cenſus, iura ad ipſos, & ad quaſlibet alias ſeruitutes, Cathedræ, Commendæ, beneficia Eccleſiaſtica, iura patronatus, vſusfructus longi temporis, & ſimilia. 2.395

Immunitas Eccleſiaſtica non læditur quando non per modum temporalis Iuriſdictionis, ſed per modum naturalis defenſionis, poteſtas in Eccleſiaſticos à Principibus exercetur. 20.13

Eccleſiaſtica immunitas in vniuerſum tolli non poteſt per conſuetudinem; poteſt tamen in parte tolli. 24.24

Immunitas, & Exemptio Eccleſiaſtica ſimpliciter in fauorem Eccleſiæ ſemper ampliari, & non reſtringi debet. 77

Immunitas Eccleſiaſtica violatur ſi poteſtas ſecularis extrahat ab Eccleſia Reum, illuc tanquam ad Aſylum confugientem. 1.251

Immunitas videtur competere locis ſacris ad imitationem legis Moſaicæ, & ſecundum iuris naturalis congruam aliquam æquitatem. 6.252

Lex naturalis, & etiam lex Euangelica poſitiua abſolute non præcipiunt Immunitatem Eccleſiarum etiam ſuppoſita loci ſanctitate. 7.252

Immunitas Eccleſiarum non videtur introducta nec de iure naturali, nec de iure Diuino contra plures Auctores. 2.252

Immunitas Eccleſiarum in ſententia Couar. Deciani, Cattell. ſtrictè eſt interpretanda ex eo quod derogat ius commune, quin & naturale. 1.254.

Immunitas Eccleſiarum in ſententia Auctoris, & aliorum latè eſt interpretanda; quia eſt cauſa pia, & Eccleſiæ fauorabilis. 3.253

Immunitas Eccleſiarum eſt priuilegium per modum legis in iure communi inſertum, quod latam habet interpretationem, eſt bonum publicum, & nemini præiudicat. 4.253

Immunitas Eccleſiarum diminui poteſt ex conſuetudine legitime præſcripta ex non improbabili opinione. 1.255

Immunitas Eccleſiarum quod diminui non poſſit non obſtante quacumque conſuetudine in contrarium ſentiunt quamplures Doctores. 3.255

Immunitas Eccleſiarum in ſententia nonnullorum eſt de iure diuino. 4.255

In materia immunitatis Eccleſiaſticæ, & Eccleſiarum non ſolum populus; ſed nec etiam Principes ſeculares, neque Prælati Eccleſiaſtici Papa inferiores in generali, vel in particulari quidquam ſtatuere poſſunt defectu iuriſdictionis. 18.256

Immunitas Eccleſiaſtica neque per conſuetudinem generalem in omni caſu, neque per particularem in aliquibus caſibus tolli, vel diminui poteſt. 22.255

Immunitas Eccleſiaſtica in ſententia Auctoris prædictis

prædictis non obſtantibus conſuetudine, ſi logitimè ſit præſcripta id eſt habeat omnes qualitates in cap. finali de conſuetud. requiſitas, diminui in aliquibus caſibus poteſt. 23.256

Immunitas Eccleſiaſticorum è contra à ſecularium Principum iuriſdictione tam quoad Perſonas, quam quoad bona, quia eſt de iure diuino, vel ſaltem de iure poſitiuo iure Diuino dictante, diminui non poteſt. 24.256

Immunitas Eccleſiaſtica hodie de facto eſt diminuta conſuetudine aliqua, ſiue quod conſtitutio Gregoriana alicubi recepta non ſit, ſiue quod alicubi conſuetudo in contrarium ſit præſcripta. 26.256

Spatia Immunitatis protenduntur vſque ad extremas fores. 7.262

Cauſa Immunitatis primo, & per ſe eſt fauorabilis non ſolum ratione Eccleſiæ; ſed etiam ratione Rei. 11.270

Cauſa Immunitatis non eſt reſtringenda; ſed potius amplianda, præſertim quod in dubio ſtandum eſt ſemper pro Eccleſia. 12.270

Immonitatis extenſio ad Comitantes Sanctiſſimum eſt valde pia, & probabilis; cum corpus Chriſti ſit longe dignius, quin immo ratio & fundamenſum, cur immunitas locis ſacris, ac Religioſis concedatur. 4.273

Immunitas, qua gaudent Confugientes ad ſtatuas Principis non eſt ſacra; ſed politica, quia nec eſt à Pontifice, nec ob reuerentiam Diuini cultus. 2.274

Immunitas à ſtatuis Principum hodie ſublata eſt propter abuſus, qui ſequebantur. 3.274

Canones ſtatuentes Immunitatem reis, videntur loqui ſecundum materiam ſubiectam, de perſonis ſc. ſub iuriſdictione Eccleſiæ conſtitutis. 21.278

Ductus ad ſupplicium mortis ſi per vim ſecum trahat Iuſtitiæ miniſtros ad Eccleſiam, gaudet Immunitate, ſecus ſi ab illis ducatur per Eccleſiam ad locum ſupplicij. 2.281

Ereptus ab aliis è manibus ſatellitum, vel trahens ſecum miniſtros Iuſtitiæ, ſi ſe recipiat in Eccleſia gaudet Immunitate. 2.280

Vinctus à ſatellitibus ſi per Eccleſiam ad carceres ab ipſis ducatur, non gaudet Immunitate, quia non à ſe, ſed ab aliis vinctus, ducitur. 4.281

An ſi qui confugit ad Eccleſiam è triremibus, vbi non ea ſententia ſed ex locatione, & conductione addictus erat, gaudeat immunitate eſt diſſenſio. 13.282

Immunitas Eccleſiæ non derogat Poteſtati Eccleſiaſticæ, ſicut derogat Poteſtati Laicali. 2.284

Immunitas Eccleſiarum propriè tantum introducta videtur comparatiuè ad Iudices ſeculares quominus ſcilicet eos ab Eccleſia extrahere poſſint non item comparatiue ad iudices Eccleſiaſticos. 12.284

Immunitas Eccleſiæ locum habet in cauſis ciuilibus; ita vt ſi Debitor ad illam confugiat gaudeat Immunitate; nam conceſſa eſt de iure ciuili. 11.290

Immunitas Debitoribus conceſſa eſt non ſolum à Iure ciuili; ſed etiam à Iure Canonico. 5.290

Violantes Eccleſiæ Immunitatem de Iure excommunicari debent. 8.290

Immunitas eſt non ſolum vt debitor pœnam corporalem non luat, ſed etiam vt in Eccleſia exiſtens non extrahatur, vinculis non alligetur, & alio modo vexetur. 1.291

Immunitas quod non competeret Debitoribus tributorum qui ab Eccleſia extrahi poſſent, ſi conſuetudo non eſſet in contrarium voluerunt nonnulli Doctores. ibid.292

Immunitas in ſententia dictorum Doctorum conceditur Eccleſiæ quatenus approbat leges ciuiles immunitatem concedentes. 2.292

Hoc ius Immunitatis reſpectu Debitorum qui in fraudem Creditorum rebus ſuis abſconditis, ad Eccleſiam confugiunt in aliquibus locis non ſeruatur. 8.292

Immunitas non eſt ſolum ex eo, quod Eccleſia approbet Leges ciuiles; ſed etiam ex eo, quod omnibus delinquentibus & Reis immunitatem concedit, aliquibus caſibus exceptis. 5.292

In generali conceſſione Immunitatis veniunt etiam Debitores quicumque ſint, & qui Rei in Iudicio, & Rei Debitorum nominantur. 6.292

Immunitate priuatur, qui vulnerat in Eccleſia lethaliter, licet ſic vulneratus moriatur extrà Eccleſiam; gaudet autem immonitate, qui mutilat, vel occidit extrà Eccleſiam, ſi paſſus ſe recipiat in Eccleſiam, ibique moriatur. 11.301

Immunitate non gaudet, qui eum, cui ſe ſocium in via adiunxerat, nulla iræ cauſa intercedente; occidit. 5.308

Nec gaudet filius occidens Patrem, vel è contra, ſi occiſus mortem præuidere non potuit. 6.308

An verò gaudeat falſus teſtis, & Iudex iniuſtè condemnans? remiſſiuè. 7.308

In materia Immunitatis non valent argumenta à paritate, vel maioritate rationis. 6.314

Is, qui ſub ſpecie amicitiæ propriè proditoriè alapam viro Nobili impingit, vel fuſtibuſillum percutit, gaudet Immonitate. 1.314

In pœnis præſertim priuationis Immunitatis non ſufficit æquiparatio; ſed requiritur identitas ſi caſus tamen aliquis contingat in dubio conſulendus eſt ſummus Pontifex. 6.320

In ordine ad forum Eccleſiaſticum tantum Immunitas Eccleſiæ locum non habet, vt ex probabiliori DD. ſententia. 11.321

Præter cauſas ſupradictas non excipiuntur ab Eccleſiæ immunitate aliæ grauiores. 1.319

Omnes de iure Canonico gaudent immunitate Eccleſiæ exceptis caſibus in dicto capitulo, inter alia, poſitis. 3.319

Qui furatur in Eccleſia, gaudet Immunitate Eccleſiæ. 11.330

Immunitas ex authent. de mandat Princip. concedenda non eſt Homicidis, Adulteris, & Virginum Raptoribus. 1.331

In materia Immunitatis potius ſtandum eſt Iuri Canonico quam Iuri Ciuili. 5.331

Immunitas ad honorem, & reuerentiam rebus ſacris exhibendam pertinet. 4.335

Raptoribus Virginum expreſsè Immunitas conceditur in c. de raptoribus. 8.335

Immunitas Eccleſiarum eſt ſolum in ordine ad Iudices ſeculares, non item in ordine ad Iudices Eccleſiaſticos. 9.344

Immunitas loci ſacri ne violetur debet in caſibus non exceptis concurrere conſenſus Delinquentis, & conſenſus Eccleſiæ. 6.348

Immunitas Eccleſiæ violatur ſi Reus, cum ſolam veſtem extra Eccleſiam poſuit, extrahatur & capiatur. 8.351

Non violatur immunitas Eccleſiæ, ſi Reus, qui in Eccleſia captus fuit, & in carcere fori ſecularis nomine Epiſcopi detinebatur, è carcere fugit, & poſteà ab eodem foro iterum capitur, & morti traditur,

Digitized by Google

altur, non expectata Epiſcopi ſententia. 17.355
Si quis exiens è carcere ſub iuramento redeundi ad carcerem, confugiat ad Eccleſiam, immunitate eius gaudet, & non dicitur quod Eccleſia non reſtituendo foueat ſacrilegium Rei. 17.359
Immunitas Rei conſiſtit, vt non poſſit à loco ſacro inuitus extrahi, & iudicari. 4.371
Immunitatis Priuilegium primario eſt conceſſum Eccleſiæ, ſecundario autem videtur conceſſum etiam Reo. 4.371
Immunitatis cauſa non eſt propria Epiſcopis, ſed communis cum Eccleſia. 2.377
Inconueniens non eſt quod cauſa Immunitatis ſpectet ad Epiſcopum, & quod ipſe in illa dicat ius, ſicut & quod in eadem dicat teſtimonium. 3.377
Immunitas Eccleſiaſtica violatur per locationem ad longum tempus. 1.452
Violatio Immunitatis Eccleſiaſticæ in terminis Conſtitutionis Gregorianæ reſeruatur Epiſcopis. 10.501
Impedimenta adimplendi præcepti ſunt in duplici differentia, alia, quæ omnino liberant à præcepto, alia, quæ ſolum excuſant à præcepto. 8.141
Impedimenta liberantia à præcepto quiſque non tenetur præuenire, neque impedire etiam ſi poſſit; ſecus eſt ſi ſolum excuſant. Vide vtraque ibi recenſita. 9.141
Impedimenta excuſantia à præcepto ante tempus præcepti quiſque non tenetur præuenire præuiſo etiam futuro impedimento. 10.141
Impedimenta Canonica Matrimonij ex crimine contracta obligant ſtatim. 6.490
Recenſentur nonnulli *Imperatores*, qui in fauorem libertatis Eccleſiaſticorum decreuerunt, eos priuilegiando, vide qui ſint. 27.14
Imperatrices, Reginæ, & ipſarum filiæ non comprehenduntur ſub eadem prohibitione; quia Pontifex de iis mentionem non facit ſicut opus erat pro reuocatione vtpotè ſuperioris ordinis. 1.555
Vacante *Imperio* Poteſtas eſt Pontificis, & non eſt penes populum Romanum, vt aliqui ſentiunt, & eur vide ibi rationes. 14.71
Impoſſibilium nulla eſt obligatio. 4.439
Impubes de Iure non poteſt citari, neque ad agendum, vel defendendum ſe in iudicio admitti. 2.163
Impuberes ſi omittant reuelare non incurrunt excommunicationem ex vi monitorij latam contra non reuelantes contra Hurtadum. 23.163
Impuberes omittentes Confeſſionem in anno, & communionem in Paſchate non incurrunt excommunicationem ab Epiſcopo latam contra non confitentes & non communicantes. 24.163

IN

Infideles exiſtentes ſub protectione Magiſtratus Eccleſiaſtici, poſſunt ab eodem cognoſci, & puniri. 33.69
Declaratio S. Congregationis quod Infidelis gaudeat immunitate vltra quod de ipſa non conſtat authenticè, intelligi debet de infideli volenti conuerti. 24.278
Infideles tranſeuntes per locum fidelium non obligantur legibus illius loci: neque Regulares legibus Territorij, Nouitij profeſſorum, Græci Latinorum. 14.119
Infideles tenentur Legibus naturalibus, & diuinis, quia Deo, & rationi ſubduntur. 2.159
Infideles morientes peccant non ſolum in non ſuſcipiendo Baptiſmum, ſed etiam in non ſuſcipiendo Euchariſtiam. 3.159
Infideles à legibus Eccleſiaſticis, Infirmi à præcepto Ieiunij, perpetuo amentes, & Pueri ante vſum rationis ab omnibus legibus ſaltem poſitiuis primo modo excuſantur à peccato. 2.164
Infideles qui non ſunt ex circumciſione ex lege veteri non gaudebant refugio. 16.278
Infidelis n itum non eſt, ſi (cum ſimus in tempore gratiæ) alliciantur per aliquod priuilegium, ad conuerſionem. 18.278
Infidelis venit propriè ſub nomine noſtri proximi, alioquin præceptum de diligendo Proximum, non extenderetur ad Infideles. 2.350
Infidelis quod ſit verè proximus non obſtat, quia textus cit. loquitur de proximo fideli, non de infideli; ſecus cont ngit in occiſione proditoriè facta, nam ibi non eſt appoſita hæc limitatio. 6.317
Infidelis offendendo Pontificem, vtpote ei non ſubditus non committit crimen læſæ maieſtatis; ſecus ſi ei ſubſit vt Principi ſeculari ratione Domicilij, vel ratione originis. 7.317
Infidelis gaudet et immunitate offendendo Pontificem ſi ei non ſit ſubditus vt Principi ſeculari in ſententia extendentium immunitatem ad infideles. 8.317
Infidelis non poteſt ſepeliri in Eccleſia, & tamen ex multorum ſatis probabili opinione gaudet etiam immunitate. 10.341
Informationem capere abſque citatione, non dicitur proceſſare. 3.49
Informationem capere abſque citatione, licet propriè non ſit proceſſare, eſt tamen aliquo modo in cauſis criminalibus Eccleſiaſticorum ſe intromittere, quod eſt contra libertatem Eccleſiaſticam. 4.49
Is, cuius iudicio res committitur, non tenetur Informationem iuridicam facere, ſed poteſt prout ſibi placuerit, informationem ſumere & quomodocumque de veritate ſibi conſtet, iudicium ferre. 2.380
Ingrediens in Monaſterium ad exercendum aliquod opus neceſſarium ex cauſa vilis miniſterij, ſi ſimul intentionem habeat turpiter loquendi, vel agendi cum Moniali non peccat contra clauſuram, ſed ſolum ob prauum finem. Contra nonnullos vtrumque aſſerentes. 3.522
Ingrediens clauſuram ex legitima licentia, ſi finito negotio illic moretur parumper vt circumſpiciat ex curioſitate, non peccabit, neque venialiter. 5.524
Ingrediens Monaſterium ex legitima licentia, ſi finito negotio parumper ibi demoretur circumſpiciendo ex praua intentione peccat, ſed non contra præceptum clauſuræ. 6.524
Ingrediens Monaſterium ex legitima licentia, ſi finito negotio ibi ex praua intentione vel ſecundum moram moralem, vel longiſſimam, non incurrit cenſuras contra nonnullos, etiam ſi habeat copulam cum Moniali. 7.524
Ingredientes clauſuram modico ingreſſu, vel egreſſu neque peccant, neque cenſuras incurrunt. 1.525
Ingrediens clauſtra Monialium præciſa cauſa neceſſitatis, & ſuperioris licentia in ſcriptis conceſſa, incurrit ipſo facto excommunicationem latam à Concilio Tridentino. 1.526
Ingredientes ex facultate Epiſcopi, ſeu Superio-

ris legitimi præciſa neceſſitate,& Moniales, quæ eos aliter admittere præſumunt, contrahunt omnes pœnas recenſitas. 16.527

Ingrediens Monialium Monaſterium ex licentia Superioris in ſcriptis obtenta, ſi Superiori allegauerit bona fide cauſas ſui ingreſſus examinandas, nullam ſimpliciter contrahit excommunicationem ſtante eiuſæ approbatione, & bona fide ingredientis. 1.528

Ingrediens Monialium Monaſterium falſam cauſam proponendo, & Superiorem decipiendo contrahit non reſeruatam excommunicationem Pontifici. 2.528

Ingrediens, ſi Superiorem non deceperit ſua poteſtate abutentem in concedendo extra caſum neceſſitatis licentia, ſi ſuperioris abuſum nouit, contrahit excommunicationem etiam Tridentini; ſecus eſt ſi bona fide excuſetur. 3.528

Ingredientes peculiaria Monialium Monaſteria, contrahunt etiam alias antiquiores excommunicationes. 18.528

Ingrediens ſine licentia Superioris, ſed animo habitum regularem aſſumendi,& profitendi contrahit excommunicationem Tridentini non reſeruatam. 1.529

Ingrediens virtute licentiæ ab Epiſcopo ante motum Gregorij X I I I. conceſſæ contrahit excommunicationem reſeruatam contra ingredientes Monaſteria Monialium virtute facultatum vſque tunc conceſſarum decretam,& cur. 1.529

Ingrediens etiam ad malum finem, dummodo tamen ſine prætextu licentiæ ingrediatur, non contrahit probabilius pœnas Motus Gregorij X I I I. 10.531

Ingredientes, qui habent facultates, ſi ingrediuntur non facultatibus innitentes, ſed quaſi illas non habentes, non contrahunt pœnas motus Gregorij XIII. 12.531

Ingrediens tam prætextu facultatum, quas nouit irritas eſſe ob reuocationem Gregorij XIII. quam prætextu facultatum inualidè obtentatum ob ſubreptionem, vel aliam cauſam probabilius non contrahit excommunicationem,& pœnas dicti motus. 16.531

Ingrediens ſi tempore ingreſſus fingeret ſe habere facultatem ingrediendi Monaſterium Monialium obtentam poſt dictum Motum Gregorij XIII. non contraheret pœnas talis Motus, ſed ſolum excommunicationem Concilij Tridentini. 20.531

Ingrediens virtute facultatum culpabiliter ex ſcientia, & ſic ex audacia, & præſumptione, atque adeo ex ignorantia non quacumque, licet quantumcumque culpabili, & craſſa, ſed ſolum ex ignorantia adeo craſſa,& ſupina, ita vt reputetur ingens temeritas, contrahit pœnas Motus Gregorij XIII. 1.532

Ingrediens modo prædicto contrahit ſecundum probabiliorem opinionem ſaltem excommunicationem Tridentini non reſeruatam. 6.543

Ingredientes ſimpliciter ſine neceſſitate, & licentia in ſcriptis ex decreto Concilij poſſunt abſolui iure ordinario ab Epiſcopis, & ſi ſint ſubditi à Prælatis Regularibus, ab omnibuſque approbatis Confeſſariis proprij pœnitentes abſoluuntur. 3.547

Ingredientes non ſimpliciter; ſed ad malum finem incurrunt caſum vnum ex quinque Pontifici reſeruatis. 6.548

Ingrediens Monialium Monaſterium in caſo vrgenti ex legitima cauſa non incurrit pœnas etiam ſi ad fornicandum ingrediatur, quin & de facto ibi fornicetur. 24.562

Ingreſſus permiſſus an non intelligitur ſecundum conſuetudinem legitimè introductam. 15.506

Ingreſſus cauſa eſt iuſta ſi ſit expellendus Malefactor, qui commodè per Moniales expelli non poteſt,& is egredi nolit. 1.518

Ingreſſus intra Monaſteria Monialium abſque ſpeciali Pontificis licentia fratribus Minoribus in eorum Regula interdicitur. 3.506

Ingreſſus in Monaſterium permiſſus videtur ob vtilitatem Monaſterij, vel ſi ſic ius naturæ, vel diuinum ſuadent. 4.519

Ingreſſus cauſa eſt iuſta in Puellis, & etiam in aliis fœminis ob alios fines præter educationem ſeruatis ſupradictis conditionibus. 1.521

Ingreſſus famularum iuſtus ſimpliciter non videtur niſi concurrat neceſſitas Monaſterij, vel ratio magnæ nobilitatis, ægræ valetudinis, aut nimiæ ſenectutis cauſam præbeat. 3.522

Ingreſſus nobilium fœminarum prætextu alicuius muneris exercendi, quod reuera non exercent dicitur eſſe in fraudem legis, præſertim ſi notabiliter ibi morentur. 1.522

Ingreſſus cauſa iuſta eſt in famulabus ſecularibus vt Culinæ,& alij Monaſterij inferioribus officiis inſeruiant, dummodo foras eæ non exeant, ſi pro inferioribus officiis in Monaſterio Profeſſæ Conuerſæ non ſint. 2.522

Ingreſſus Puellarum vt ſit iuſtus vltra ſeptem cauſas recenſitas, requirit tres alias ex præſcripto ſacræ Congregationis Cardinalium nempe vt non ſint ſupra numerum, vt quolibet ſemeſtri ſoluantur anticipata alimenta, vt ſint ſeparatæ à Dormitorio, & laboratorio Monialium. 6.520

Ingreſſus in Monaſteria Monialium prohibitus fuit à Sixto V. tantum virtute facultatum, quæ à Sede Apoſtolica hactenus ad id conceſſæ fuerant, non autem virtute Iuris communis. 7.520

Ingreſſus Puellarum vt educentur in Monaſterio non eſt intrinſecè malus, imò eſt aliquo modo neceſſarius,& ideo permittitur de Epiſcopi, ſeu ſuperioris licentia. 2.519

Ingreſſus Puellarum cenſetur iuſtus primo ſi non repugnet Inſtituto Religionis. Secundo ſi recipiendi ſit conſuetudo. Tertio ſi accedat conſenſus Abbatiſſæ & Monaſterij licentiæ Superioris in ſcriptis obtentæ. Quarto vt ſtent ſine famulabus. Quinto vt egredi & regredi nequeant. Sexto vt ſint minores 25. annis & vltra 25. ætatis annum in Monaſterio non retineantur. Septimo, vt habitu conuenienti vtantur. 3.520

Ingreſſus vel egreſſus per duos tantum pedes præciſo periculo peccati, & data parua mora non eſt peccatum, nec inducit cenſuras. 5.525

Ingreſſus ſeu egreſſus ſecundum Graſſium, & alios quomodo eſſe poſſit leuis materia, ſeu modicum. 3.525

Ingreſſus cauſa in electione Abbatiſſæ poteſt eſſe iuſta, ſi opus ſit ſedare rixas, & altercationes Monialium & tunc ſuperior ingrediatur comitatus iuxta motum Gregorij XIII. 3.523

Ingreſſus permiſſio etiam fœminis prohibetur. 5.542

Ingreſſus & acceſſus quoad prohibitionem tam

comprehendit viros, quam fœminas. 2.550
Ingreſſus mulierum in Monaſteria virorum licitus eſt, ſi adſit priuilegium poſt motum Pij V. & Gregorij XIII. obtentum. 1.560
Inhabilitas acquirendi dominium bonorum incertorum ante omnem Iudicis ſententiam obligat ad reſtituendum Pauperibus & ſibi ipſi etiam applicando partem aliquam, ſtante paupertate. 7.490
Inhabilitas ad ſuffragium tam actiuum, quam paſſiuum ob crimen incurritur ante Iudicis ſententiam ſaltem criminis. 8.490
Inhabilitas acquirendi reditus Beneficij ob omiſſionem horarum Canonicarum contrahitur ante Iudicis ſententiam. 9.490
Iniuria facta Eccleſiæ cenſetur facta Prælato, & è contra. 9.284
Non eſt Iniuria rei ſacræ ſi cum alia ſacra componatur, ſed cum temporali. 24.497
Munus defendendi *Innocentes* magis ſpectat ad Prælatos Eccleſiaſticos, quàm ad Principes ſæculares. 5.17
Inquiſitores poſſunt Regios Officiales, & Conſiliarios excommunicare, ſi ipſorum perturbent iuriſdictionem. 2.47
Inquiſitores habere poſſunt familiam armatam, ergo etiam Epiſcopi. 4.98
Inquiſitor, vel Epiſcopus poteſt procedere per cenſuras contra Iudicem laicum, ſi cum Hæretico ſibi remiſſo mitius agat. 1.100
Inquiſitores, & Epiſcopi contra Reum procedentes in crimine hæreſis præſeruantur ab Irregularitate. 3.100
Inquiſitor, & Epiſcopus procedentes diuiſim, formando diuerſum & diſtinctum proceſſum, tenentur adinuicem ſibi ipſos communicare. 2.184
Inquiſitor ſine Epiſcopi conſenſu, vel eo abſente-ſine conſenſu Vicarij & è contra, non poteſt priuare Reum hæreticum beneficiis, vel dignitatibus Eccleſiaſticis ante hæreſim obtentis. 5.184
Inquiſitor ſine Ordinario, & è contra non poteſt Reum abſoluere, ſiue per ſententiam diffinitiuam, ſiue interlocutoriam diffinitiuæ ſententiæ vim habentem. 1.186
Inquiſitor antequam ſententiam proferat contra Reum, debet Epiſcopum requirere, & inter ſe communicare proceſſus, & examinare vtrum Reus ſit condemnandus nec ne. 2.186
Inquiſitor ſi ſine Ordinario, & è contra abſolueret, ſequerentur multa abſurda. 3.186
Inquiſitor quod nullam poſſit ſine Ordinario proferre ſententiam, & è contra, cauetur in cap. per hoc de Hæreticis in ſexto, vbi abſolutè loquitur textus de quacumque ſententia, tam contra Reos, quam pro Reis danda. 4.186
Opinio quod Inquiſitor poſſit in cæteris ſententiis præter condemnatoriam procedere ſine Ordinario, & è contra, licet ab aliquibus cenſeatur in puncto iuris probabilior, tamen contrarium ſeruari debet in praxi. 6.186
Inquiſitor ſubordinatus in Regnis Hiſpaniarum nullum Religioſum, nullumque Nobilem, vel aliqua ratione inſignem comprehendere poteſt, quin prius Inquiſitorem generalem eiuſque ſupremum ſenatum de iudiciis certiorem reddat, ſecus ſi adſit periculum fugæ, vel alterius grauis mali. 8.188
Inquiſitor Generalis non poteſt procedere contra Epiſcopum niſi de expreſſa ſedis Apoſtolicæ conceſſione, debet tamen certiorare Pontificem de eo, quod ei innotuit. 9.188
Inquiſitores, ſi Clerici ſeculares ſint, electi à Cardinalibus ſanctæ Romanæ Inquiſitionis, etiam extra crimen hæreſis, ſiue delinquant in officio, ſiue extra, puniri debent ab ipſis. 24.189
Inquiſitores electi à Generali Inquiſitore Hiſpaniarum, ab eo, & etiam à ſupremo ſenatu etiam extra crimen hæreſis, ſiue ſimiliter delinquant in officio, ſiue extra puniri poſſunt. 25.189
Inquiſitores Regulares non poſſunt puniri à ſuis Prælatis, idemque dic de Conſultoribus, ſi delinquant in proprio officio, ac dum in crimine hæreſis. 26.189
Inquiſitores Regulares ſi delinquant extra proprium officium & contra Regularem obſeruantiam à ſuis Prælatis coërceri, & puniri poſſunt. 27.189
Limita dummodo pœna, qua puniuntur, eos non remoueretur à proprij officij exercitio directè aut indirectè. 28.189
Inquiſitor ſine Ordinario non poteſt, vel è contra mutare pœnas, ſeu relaxare Reis condamnatis, quia ad eas imponendas vterque ſimul debuit concurrere. 1.187
Inquiſitor generalis in Hiſpaniarum Regnis ex ſpeciali ſummi Pontificis priuilegio poteſt delinquentibus pœnitentias impoſitas mutare, & relaxare. 2.187
Inquiſitor Superior eſt Ordinario, & præualet quoad citationem, ita dic de Commiſſario electo à Papa. 8.183
In iiſdem Regnis nullus Hæreticus etiam conſentientibus Inquiſitoribus, & Epiſcopis poteſt brachio ſeculari relaxari, niſi conſulto ſupremo Inquiſitore, eiuſque ſenatu. 11.188
Inquiſitor diſcordans ab Epiſcopo, & è contra, in quocumque actu Iudicij ſpectato iure communi debet tranſmitti negotium inſtructum ad Summum Pontificem, ſecus eſt in Regnis Hiſpaniarum, nam negotium remittitur ad Generales Inquiſitores. 3.188
Inquiſitor, & Ordinarius non ſolum de hæreſi, ſed etiam de omnibus connexis, dependentibus, & incidentibus illius cognoſcere poſſunt. 4.188
Inquiſitores, & Epiſcopi non poſſunt procedere contra alios Inquiſitores, & Epiſcopos quia par in parem nón habet Imperium, ſecus eſt ſi remoueantur ab officio Inquiſitoris. 18.189
Item ſi Inquiſitores particulares non ſint delegati à ſede Apoſtolica. 20.189
Commiſſio facta ab Inquiſitore Generali Inquiſitori particulari eſt modificata, & reuocabilis ad libitum. 21.189
Inquiſitor non poteſt ſine Ordinario, vel eius officiali, vel Delegato Capituli Sede vacante, & è contra Reum tormentis ſubiicere, vel condemnare. 1.184
Inquiſitor poteſt recipere dicta Teſtium contra Epiſcopos, vt ea ad Pontificem tranſmittat. 11.188
Inquiſitor poteſt carcerare Epiſcopum ſuſpectum de fuga, ſi clare cognitus ſit hæreticus, & multo magis ſi clare dilatione carcerationis periculum ſit in mora, & ipſum ad Pontificem mittere. 12.189
Inquiſitor ſine Epiſcopo, & è contra non poteſt hæretico pœnitenti indicere abiurationem; quia ſi reincidat eſt grauiſſima pœna. 9.185
Inquiſitor attento Iure communi non poteſt ſine Epi-

ſcopo & è contra ſuſpectum vehementer de hæreſi cogere abiurate. 1.183

An ſi de facto Inquiſitor ſine Epiſcopo, vel è contra, Reum ad abiurationem coëgerit, ſic abiurans maneat ſubiectus pœnæ relapſi. 184

Inquiſitor, & Epiſcopus non poſſunt procedere contra Nuncios, & alios Sedis Apoſtolicæ officiales, niſi de facultate expreſſa Summi Pontificis, poteſt tamen vterque contra eos dummodo Epiſcopi non ſint, inquirere, & Informationem tranſmittere ad ſummum Pontificem. 15.189

Inquiſitor tenetur requirere Epiſcopum, & è contra quoties vnus ſine alio non poteſt procedere. 190

Inquiſitores in cauſis fidei dati ſunt Epiſcopis tanquam coadiutores, & eorum iuriſdictio cenſetur data cumulatiuè, non autem priuatiuè. 1.191

Inquiſitor, Epiſcopum, & è contra tenentur ſolum requirere quando requiſitus haberi poteſt, aliàs ſecus. 12.190

Inquiſitores ſolum ante Bullam Gregorij XV. poterant cognoſcere de crimine ſolicitationis etiam contra ſacerdotem ſecularem: ſed poſt dictam Bullam indiſtincte tam Inquiſitores, quam Epiſcopi ſimul, vel ſeparatim contra quoſcumque procedere poſſunt. 3.191

Inquiſitores ſine Epiſcopis, & è contra, licet ex Bulla Gregoriana poſſunt diuiſim procedere contra ſolicitantes, attamen non poſſunt diuiſim ferre ſententiam, ſed fieri debet communicatio proceſſuum, iuxta aliàs dicta. 10.192

Inquiſitores, & Epiſcopi non poſſunt ſeparatim proferre ſententiam abiurationis, quia eſt propriè condemnatio. 11.192

Inquiſitores, & Epiſcopi non poſſunt ſeparatim abſoluere Confeſſarium ſolicitantem rationibus aliàs recenſitis. 13.192

Inquiſitores non poſſunt cognoſcere de ſolicitatione præterita ſi illa iam iudicata fuerit ab Epiſcopis. 14.192

Officium Inquiſitorum hæreticæ prauitatis per mortem Pontificis committentis, etiam quoad negotia nondum cœpta, non expirat. 9.212

Inſtituta Regularia dicuntur ea, quæ ſunt priuatiuè propria, & peculiaria Regularium. 30.234

Intentio eſt forma legis, & finis dat ſpeciem actibus humanis. 19.198

Intentio, & finis concedendi Regularibus exemptionem, fuit fauor ipſorum Regularium; quia nimis grauabantur ab Ordinariis. 20.198

Interdictum ciuitatis, ne remaneat eluſorium extenditur ad ſuburbana. 18.367

Interdicti cenſura, vt odioſa, non habet alios effectus, præter expreſſos in iure. 3.475

Interpretatio circa materiam Eccleſiarum iuribus ciuilibus, & Canonicis diſcordantibus facienda eſt ſecundum ius canonicum contra nonnullos Doctores. 1.254

Si exoriatur dubium ſuper Interpretatione iuris canonici, amplectenda eſt illa interpretatio, quæ cum iure ciuili conuenit. 6.254

Inueſtitura Tenor eſt ſecundum ius commune, non ſecundum ſtatutum loci. 32.109

Inuocatio brachij ſecularis eſt Iuris remedium extraordinarium, & ſubſidiarium, quod non debet niſi in ſubditum adhiberi. 16.99

IV

Iubilæum, ſi prima hebdomada lucretur, poteſt etiam repetendo opera in illo præſcripta, in altera hebdomada obtineri. 6.509

Iudæus, Saracenus, & quicumque alius gentilis confugiens ad Eccleſiam gaudet Eccleſiaſtica immunitate, ſiue confugiat ex delicto non excepto, ſiue ex debito ciuili. 7.277

Iudæus, Saracenus, & quicumque alius infidelis gaudet immunitate volens conuerti, & baptizari, ſecus non gaudet. 25.278

Iudex ſecularis non poteſt Eccleſiaſticis arma tollere, neque eos cogere ad pecuniam ſoluendam pro reparatione damni illati, vel ſolutione vectigalium ſi ad hæc facienda cognitio cauſæ prærequiratur. 31.8

Iudex laicus poteſt ab Eccleſiaſticis auferre arma, ſi hæc non tollantur in pœnam tranſgreſſionis legis; ſed potius ne Clerici procedant in violationem legis. 36.8

Quiſque Iudex eſt vbi fruſtratio Iudicij ex Iudicij mora, vel abſentia, periculo inſtante, timetur. 3.10

Iudex Eccleſiaſticus poteſt ſupplere defectum Iudicis ſecularis. 4.11

Iudex ſecularis non eſt capax iuriſdictionis exercendæ in Eccleſiaſticas Perſonas præterquam ex commiſſione Prælatorum Eccleſiæ. 5.11

Iudex Eccleſiaſticus data iniuſtitia Iudicis ſecularis, poteſt procedere contra Laicos in caſibus, in quibus alias non poſſet. 8.12

Iudices Eccleſiaſtici nõ poſſunt contra ſubditos ſuos aduocare ſubſidium brachij ſecularis, niſi cum ordinarium iuris remedium deficit. 8.13

Iudices ſeculares ſcire non poſſunt violentiam Prælatorum niſi examinatis actis, & actitatis in cauſa, ex qua nunquam violentia poteſt eſſe clara, vt titulo defenſionis naturalis procedere videantur. 11.13

Iudex non improbabiliter poteſt ferre ſententiam ſecundum opinionem probabilem relicta probabiliori; cum ſic adhuc probabiliter, & non temere; ſed cum fundamento operetur, neque de hoc in ſyndicatu tenetur. 27.14

Iudex Laicus procedens per viam naturalis defenſionis in caſu violentiæ ad querelam Eccleſiaſticorum poteſt per modum facti, non autem Iuriſdictionis, inſpicere acta. 20.14

Iudices laici non poſſunt licitè vim inferre; niſi priua Eccleſiaſtici Iudices ſuperiores eius, qui vim infert, requiſiti ſuccurrere nolint, 24.14

Iudices, ad quos fit recurſus ius dicunt; nam vident acta, & proceſſus, quos ſibi tranſmitti iubẽt. 16.17

Iudex non ſupremus ſi inferat vim, iuris ordine ſeruato appellari debet ad ſuperiorem. 2.17

Iudex ſupremus, ſi inique vexet, & nullum ſuperſit remedium, æquo animo ſufferatur. 3.17

Iudex Eccleſiaſticus maiorem poteſtatem habet ſupra laicum, quàm è contra. 4.17

Iudex appellationem denegans, ac ſententiam datam exequi volens, non de iure, ſed de facto procedit. 1.18

Iudicibus laicis non eſt licitum recipere recurſus Eccleſiaſticorum. 8.18

Iudices laici cauſas Eccleſiaſticas ad ſuum tribunal trahentes, vel illarum executionem impedientes, à peccato, & à cenſura Bullari non excuſantur. 39.25

Iudices ſeculares non poſſunt propria auctoritate efficere vt leges ciuiles à Clericis obſeruentur, ſed ad id cogendi ſunt per Iudices Eccleſiaſticos. 9.26

Iudices ſeculares non poſſunt propria auctoritate

ſpoliare

ſpoliare Clericos armis, quia armorum ſpoliatio, & amiſſio violentiam continet, & habet rationem pœnæ. 10.56

Iudex laicus in excommunicationem incurrit, ſi eo ipſo, quo poteſt, ſtatim non tradit Clericum Iudici Eccleſiaſtico. 5.27

Iudex ſecularis poteſt citare ſiue per edictum, ſiue in particulari Clericum Creditorem in confectione alicuius Inuentarij, dummodo non expreſsè Clericus citetur ad comparendum ſed eum conditione, ſi ſua intereſſe putauerit. 1.30

Iudex laicus in ſententia nonnullorum poteſt citare Clericum ad exhibenda iura ſua coram ipſo, quando Clerici debitor petit dilationem ex conſenſu maioris partis creditorum. ibid. 31

Iudex laicus non poteſt titulo iuriſdictionis capere Clericum etiam ad effectum præſentandi illum Iudici Eccleſiaſtico. 8.33

Iudex laicus capere poteſt Clericum in flagranti crimine deprehenſum ad finem vt præſentet illum Prælato Eccleſiaſtico contra multos Auctores. 10.33

Iudex laicus tempore famis poteſt licitè extraordinaria poteſtate arrepta, frumentum Clericorum ſequeſtrare, & illud ab horreis illorum extrahere, vt iuſto pretio vendatur, ſed non titulo iuriſdictionis; ſed per viam iuſtæ defenſionis naturalis. 3.34

Iudices laici tempore maximæ penuriæ in Regno Neapolis obtinuerunt à Nuncio Summi Pontificis licentiam compellendi Eccleſiaſticos ad frumentum reuelandum, & vendendum. 6.35

Iudex laicus incapax eſt Iuriſdictionis præſertim coactiuæ in Eccleſiaſticos. 5.38

Iudici ſeculari licitum non eſt ſupplere negligentiam Iudicis Eccleſiaſtici. 4.39

Iudex laicus an poſſit cognoſcere per viam exceptionis de Crimine Perſonæ Eccleſiaſticæ ad effectum repellendi eam à teſtimonio ferendo, eſt diſcrimen inter Doctores. 6.39

Iudex ſecularis pro executione pœnæ ſtatuti in ſententiam aliquorum poteſt procedere ſi non contra perſonas Eccleſiaſticorum ſaltem contra eorum pecora, & animalia, ſi in paſcuis alienis, & prohibitis illa reperta fuerint. 1.40

Iudex Eccleſiaſticus habet iuriſdictionem in laicum per accidens ratione periurij. 8.40

Iudex laicus in Clericum, qui coram ipſo falſum teſtimonium dixit, nullo pacto iuriſdictionem habet. 9.40

Iudex Laicus ex nonnullorum Doctorum opinione poteſt compellere Clericum ad reſtituendum depoſitum, quoties hic ſe obligauerit in Tribunali Iudicis ſecularis illud reſtituere. 1.42

Iudex laicus non poteſt facere realem executionem ſententiæ à ſe latæ contra Clericum in caſibus, quorum ipſi à iure cognitio permiſſa eſt. 4.42

Reprehenduntur multi Doctores, qui dixerunt, quod Iudex qui eſt competens ad condemnandum, competens ſit etiam ad exequendum. 7.42

Iudex laicus in ſententia Pereiræ, & Bobadillæ, poteſt punire Perſonam Eccleſiaſticam pœna pecuniaria, ſi reuerentiæ ſigna ipſi non exhibuerit, vel ſi coram ipſo quomodocumque aliter deliquerit. 1.43

Iudex laicus licitè poteſt capere Perſonam Eccleſiaſticam ad finem, vt ea ad Iudicem ſuum Eccleſiaſticum ducatur, ſi talia captura, hic, & nunc neceſſaria ſit ad propriam, vel aliorum defenſionem. 2.43

Iudici laico honorem exhibere tenentur, etiam Eccleſiaſtici. 4.43

Quod ſi non faciant, puniuntur. 5.43

Etiam à Iudice laico, renuente, vel abſente Iudice Eccleſiaſtico. 6.43

Iudex laicus procedens vna cum Iudice Eccleſiaſtico eatenus poteſt recipere dicta Eccleſiaſticorum quatenus id neceſſarium eſt ad procedendum contra laicos, aliàs à cenſura bullæ non excuſaretur. 5.49

Iudex Laicus non poteſt cogere Eccleſiaſticum vt proprijs expenſis capiat, & occidat graculos, aut vermes, aut locuſtas, aut bruchos, qui naſcuntur in ipſius vineis, aut meſſibus. 5.44

Limita in caſu, quo Iudex Eccleſiaſticus requiſitus non vult procedere, vel abeſt, & periculum magnum eſt in mora; nam tunc non improbabiliter poteſt procedere contra bona tantum non tamen titulo Iuriſdictionis. 6.44

Iudices Eccleſiaſtici debent compeſci à ſuis ſuperioribus Eccleſiaſticis, qui in qualibet Prouincia reperiuntur, non autem à Rege contra Pereiram. 40.55

Iudex non poteſt formare proceſſum, & ferre ſententiam de bonis, non vocata Perſona, quod fieri non poteſt ſine iuriſdictione in Perſonam. 4.57

A Iudice non ſuo ligari nemo poteſt, ita neque abſolui. 11.57

Iudices laici puniendi Eccleſiaſticos, qui in officio ſæculari delinquunt, damnantur à Doctoribus. 4.60

Iudices laici non poſſunt rebus priuare Eccleſiaſticos quaſi in commiſſum cecidentes, licet ſine forma iudicij id efficiant; quia etiam hoc modo exigunt pœnas à lege ciuili prohibente impoſitas. 5.62

Iudex Laicus, ſi iniuſtè denegetur ei tributum, vel penſio adhærens ipſi rei, poteſt ſibi prouidere occupatione fructuum, vel poſſeſſionum ad doctrinam Baldi, modo nihil attentet contra Perſonam Clerici. 12.63

Eccleſiæ, & Iudices ordinariè immiſcere ſe non poſſunt in cauſis temporalibus; cum vtriuſque tam ciuilis, quam Eccleſiaſticæ poteſtatis officia iuxta finem ſuum diſcretum, diſcreta eſſe debeant. 4.65

Iudex Eccleſiaſticus extraordinariè in cauſis ciuilibus immiſcere ſe poteſt, vt ad defectum iuſtitiæ in foro Laicali commiſſum, ſupplendum. 5.65

Item ad cauſam Perſonæ miſerabilis videndam. 6.65

Item per modum denunciationis Euangelicæ, & quomodo. 7.66

Ad Iudicem Eccleſiaſticum trahi poſſunt Laici inuaſores rerum Eccleſiæ, non ſolum quando per vim eas occupant, ſed etiam quando in negotiis cum Eccleſia geſtis, eius rebus quomodocumque per fraudem, vel iniuſtitiam præiudicant. 18.68

Item quando agitur de nullitate Contractus, in quo Eccleſia læſa fuit, per eiuſdem Eccleſiæ reſtitutionem in integrum. 19.68

Ad Iudicem Eccleſiaſticum trahi etiam poſſunt Inuaſores rerum Eccleſiaſticarum cõtra nõnullos. Vide ibi quomodo id procedat, & quando. 20.68

Ad Iudicem Eccleſiaſticum trahi poſſunt Laici proferentes verba iniurioſa in Perſonam Eccleſiaſticorum. 21.68

Iudex ſecularis Iudici Eccleſiaſtico inhibere non poteſt vt ſeruet formam trinæ admonitionis; nec miniſtris Eccleſiaſticis prohibere, vt loca, & Domus Meretricum non inuiſant. 30.69

Iudex laicus ad doctrinam relatorum à Squillante excommunicationem Bullæ Cœnæ incurrit ſi trahat Clericum ad ſuum tribunal, etiam ſi illum trahere intendat prætextu officiorum ſecularium. 19.64

Iudex Eccleſiaſticus poteſt incidenter, & ſummariè, exercere iuriſdictionem ſecularem in laicos, quod non poteſt laica Poteſtas, & cur. 7.70

Iudex laicus, ſi incidat quæſtio ſpiritualis coram ſe ipſo, remittere eam debet terminandam ad Iudicem Eccleſiaſticum, cui non poteſt tempus ad expediendum terminare. 8.70

Iudex laicus non poteſt punire laicum in die feſto laborantem ſub prætextu ſuæ prohibitionis præſertim ſi ab Epiſcopo in die feſto laborandi licentiam habeat. 1.72

Solius Iudicis Eccleſiaſtici proprium eſt munus inter lepram, & lepram, peccatum, & non peccatũ diſcernere, quandoquidem iuſtitia dictorũ actuum debet propter annexam ſpiritualitatem, ſecundum ius canonicum examinari. 3.74

Iudex Eccleſiaſticus ſub pœna excommunicationis præcipere poteſt Iudici ſeculari, quod ſuperſedeat in executione contractus, donec decidatur an ille ſit vſurarius. 12.75

Iudex Eccleſiaſticus, ad quem cauſa ſpiritualis remittitur, poteſt opponere exceptionem, & præfigere terminum peremptorium, intra quem fiat probatio; non tamen poteſt, è converſo Iudex ſecularis. 13.75

Iudex ſecularis ſuper incidente quæſtione vſurarum; ſi ea ſit iuris, non poteſt cognoſcere, & ſi cognoſcat, ab Eccleſiaſtico poteſt inhiberi. 14.75

Iudex ſecularis cognoſcere poteſt de vſuris, ſi alicubi forma aliqua contrahendi veluti vſuraria damnata ſit. 15.75

Iudex laicus ſi quæſtio ſit facti in cauſis alioquin ſpiritualibus poteſt cognoſcere. 16.75

Iudex laicus, ſi conſtet matrimonium eſſe clandeſtinè contractum, & ſic nullius valoris poteſt in ſuo foro laicali punire contrahentes, Iudex tamen Eccleſiaſticus, ſi dubitetur an illud ſit irritum, debet teſtes recipere. 17.75

Iudex laicus poteſt aliquando cognoſcere, & definire de iuramenti valore. 18.75

Ad Iudicem Eccleſiaſticum ſpectat quæſtio de petitorio, & proprietate rerum Eccleſiaſticarum, vide quæ ſunt hæ cauſæ. 1.76

Ad Iudicem laicum in ſententia nonnullorum Doctorum ſpectat quæſtio de poſſeſſorio rerum Eccleſiaſticarum. 2.76

Iudex laicus ſi habeat pro ſua Iuriſdictione opinionem probabilem, & tamen declaretur excommunicatus ab Epiſcopo non tamen eſt excommunicatus. 20.78

Iudex laicus ſimul cum Iudice Eccleſiaſtico non poteſt cognoſcere de Decimis, neque per modum compromiſſi. 33.79

Iudex Eccleſiaſticus etiam in caſu quo decimæ ſint laicales poteſt de ipſis cognoſcere, & cauſas definire, ita vt cauſa ſit mixti fori. 41.79

Iudex Eccleſiaſticus poteſt cognoſcere cumulatiuè ad laicam Poteſtatem cauſas miſerabilium perſonarum, & eas opprimentes in ſuo tribunali punire ex non improbabili ſententia Doctorum etiam non data negligentia interpretum ſecularium. 1.84

Iudex ſecularis ſi Clericus minor litiget coram ſe, poteſt ei dare Curatorem, quia talis Curator datur rebus, & non Perſonæ. 2.86

Iudex ſecularis poteſt facere Inuentarium bonorum Clerici mortui, qui filios minores reliquit. 3.86

Iudex Eccleſiaſticus dare debet tutorem, vel curatorem, de ſuo foro, ſeu ſibi ſubditum. 7.86

Iudex Laicus cumulatiuè ad Iudicem Eccleſiaſticum eſt Executor competens piorum relictorum. 9.87

Iudex Eccleſiaſticus eſt Iudex competens piorum Legatorum ſed non priuatiuè quoad Iudicem Laicum contra nonnullos. 10.87

Iudex Eccleſiaſticus cumulatiuè ad Iudicem laicum poteſt publicare teſtamentum in quo Clericus inſtituit alium Clericum, vel conditum ad pias cauſas, ratione pietatis. 1.88

Iudex Eccleſiaſticus in caſu, quod defunctus ſit Clericus eſt Iudex competens priuatiuè quoad Laicum. 12.88

Iudex volentis liberare filium ſuum de Patria poteſtate liberationi auctoritatem præſtat. 43.91

Iudex Eccleſiaſticus cognoſcit an captus, vel detentus per Iudicem laicum ſit Clericus. 48.91

Iudex Eccleſiaſticus cumulatiuè ad Iudicem laicum poteſt terminare litem ortam inter Confraternitates quoad locum procedendi in proceſſione, ſi agatur tamen Iudicio poſſeſſorio. 1.92

Iudex Eccleſiaſticus Executor eſt piarum cauſarum. 17.95

Iudex ſecularis requiſitus ab Eccleſiaſtico ad præſtandum brachium ſeculare ſi recuſet illud præſtare, cogi poteſt per cenſuras ad illud præſtandum. 9.96

Iudex laicus non poteſt ſupplere negligentiam Iudicis Eccleſiaſtici in punitione Clerici, & pœnam exequi iuxta taxatam pragmaticam. 10.96

Iudex Eccleſiaſticus non debet punire Clericum leges ciuiles violantem eadem pœna, quæ in laicum ab iiſdem legibus ſtatuta eſt, ſed mitiori. 11.96

Iudex Eccleſiaſticus ſimpliciter ſecundum aliquos Doctores, non debet Clericum pœna temporali punire, niſi lex Eccleſiaſtica, legi ciuili etiam acceſſerit. 12.96

Iudex ſecularis nullam iuriſdictionem habet in Clericos præſertim coërcitiuam. 13.97

Negligentia, & iniuſtitia Iudicis Eccleſiaſtici non præbet auctoritatem iudici ſeculari, vt poſſit Clericum iuriſdictionem exercere. 14.97

Iudex Eccleſiaſticus ſi non puniat Reum pro qualitate criminis, Iudex ſecularis ob dictam rationem, eum punire poteſt iuxta qualitatem delicti. 4.96

Iudex ſecularis è contra ſi mitius punierit Reum, poteſt Iudex Eccleſiaſticus pœnam ipſius integrare. 5.56

Iudex Eccleſiaſticus poteſt capere laicos per propriam familiam, ſine inuocatione brachij ſecularis. 1.98

Iudex Eccleſiaſticus non tenetur proceſſum præbere Iudici ſeculari in iis, in quibus ab ipſo petit auxilium. 1.99

Iudex laicus ſiue per Ordinarium, ſiue per delegatum Iudicem Eccleſiaſticum requiſitus, non poteſt petere ſe velle inſtrui, vel videre ſi coram Iudice Eccleſiaſtico ritè proceſſus fuerit fabricatus. 2.99

Iudex Eccleſiaſticus non ſolum habere poteſt proprios Executores, ſed etiam executores Curiæ ſecularis, ſi velit. 14.99

Iudex Eccleſiaſticus quoad cauſas mere ciuiles, & pecuniarias poteſt iuriſdictionem Eccleſiaſticam laicis committere, ſecus quoad cauſas merè ſpirituales. 1.100

Iudex

Iudex laicus eſt merus Executor in tali caſu, & tenetur iuxta leges ſtatim in Reum pœnam mortis per ignem inferre, alioquin tanquam fautor hæreticorum habetur. 2.100
Iudex laicus non debet exequi ſententiam Inquiſitoris, & Epiſcopi, ſi talis ſententia euidentiſſimæ iniquitatis arguatur. 4.100
Quid facere debeat Iudex laicus, ſi Inquiſitor, & Epiſcopus remiſſius agant in hæreticom. 5.100
Iudex Eccleſiaſticus poteſt excommunicare Iudicem laicum, ſi velit cauſas ciuiles ſuæ familiæ cognoſcere. 2.101
Iudex Eccleſiaſticus non tenetur ſtare proceſſui Iudicis laici. 4.99
Iudex Eccleſiaſticus par eſt, vt acquieſcat proceſſui Iudicis laici, ſi ſuſpicione erroris carere videatur. 5.99
Si executio Iudicis Eccleſiaſtici, pro qua auxilium petitur, ſit modici præiudicij, acta non remittuntor: ſecus ſi de magno præiudicio agitur, præſertim ſi inſtat, qui intereſſe habet. 6.100
Iudex laicus nullo pacto poteſt ſe intromittere etiamſi agatur de vtili Dominio inter laicos. 14.108
Iudex Eccleſiaſticus ſolum iudicat de iure patronatus laicorum, quia licet non ſit propriè ſpirituale, eſt tamen annexum ſpiritualitati. 51.110
Iudex Eccleſiaſticus eſt dignior Iudice laico, & ideo potius ad illum, quam ad illum ſpectat talis cognitio, præſertim in caſu quo præueniret. 4.111
Iudici laici nullo modo licitum eſt in domum Clerici irruere, & mulierem inde extrahere, quia hoc eſſet violentiam aduerſus ipſos Clericos exercere. 7.112
Iudex capiens Vagos habet Iuriſdictionem in illos ratione præſentaneæ habitationis. 15.125
Iudex Ordinarius non poteſt punire delinquentem exiſtentem extra Territorium ſuæ Iuriſdictionis, niſi fuerit ille de more remiſſus. 4.128
Iudex loci in quo delictum eſt attentatum, ſed alibi conſummatum poteſt Reum ſibi non ſubditum ponire etiam pro dicta conſummatione. 1.148
Iudex poteſt punire Reum ſolum ob iniuriam ſibi illatam. 5.148
Nullus Iudex extra Territorium poteſt pœnam imponere, cum ſit actus Iuriſdictionis contentioſę. 9.148
Iudex loci commiſſi delicti, & Iudex loci in quo delictum eſt inchoatum, ſi Reus ibi habeat domicilium poteſt pœnam imponere, & Reum punire. 10.148
Iudex mandati non tenetur remittere Reum ad Iudicem delicti conſummati, licet etiam petatur, ſed debet tantum conſulere Principem. 10.149
Iudices loci delicti mittere debent litteras ad Magiſtratus locorum in quibus Rei conſiſtunt ad eos citandos, & ita ſeruatur in praxi. 14.150
Iudex poteſt citare ſibi ſubditum ratione contractus exiſtentem in alieno Territorio, ſecus eſt ratione delicti. 16.150
Iudex poteſt in ſuos extra proprium Territorium exiſtentes exercere omnia receſſita ſpectantia ad voluntariam Iuriſdictionem, ſed ad vitandum ſcandalum non debet id publicè facere, ſed tantum priuatè. 5.152
Iudices Inferiores non poſſunt authentice declarare leges ſuperioris, ita vt declaratio liget Principe inconſulto. 21.173
Iudices inferiores in rebus minutioribus poſſunt paſſim legem ſuperioris non ſolum doctrinaliter; ſed etiam authentice declarare. 23.173
Nemo poteſt in Iudicem non ſuum conſentire ſine licentia ſui ſuperioris. 10.100
Iudex Conſeruator eſt qui ex ſummi Pontificis voluntate, miſerabilium Perſonarum cauſas contra iniuſte vexantes ſuſcipit, ac defendit. 42.201
Iudices Conſeruatores tenentur recipere literas ipſis à Regularibus oblatas, & eos defendere in ſuis Iuribus. 44.201
Iudex ſtante allegatione exemptionis non poteſt cognoſcere de ſua Iuriſdictione, atque adeo nec iudicare de exemptione. 1.202
Iudex inferior allegato per aliquem priuilegio exemptionis, non poteſt procedere, nec iudicare, an ſua, vel non ſua ſit Iuriſdictio; ſed ſtante dubio recurrere debet ad ſuperiorem, à quo conceſſum eſt priuilegium exemptionis. 2.201
Nemo poteſt eſſe Iudex in cauſa propria. 10.105
Iudex inferior non quia in cauſa propria, ſed quia in cauſa ſui ſuperioris cognoſceret, non poteſt Iudicare de exemptione à ſua Iuriſdictione. 15.203
Iudex Eccleſiaſticus poteſt compellere iudices ſæculares, vt ſeruent leges canonicas ſuum forum reſpicientes. 5.254
Iudex Eccleſiaſticus maiorem poteſtatem habet in Eccleſia, ex qua Reus extrahitur, quam Iudex ſecularis. 10.284
Iudicibus laicis expreſsè prohibetur Iuriſdictionem aliquam in Eccleſia exercere. 8.302
Iudex laicus debet ſuſpectos de hæreſi retinere, vt eos deinde Iudici Eccleſiaſtico tradat. 12.321
Iudices laici licet olim poterant cognoſcere de crimine hæreſis, hodie non poſſunt ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrenda. 14.322
Iudex, & Miniſter in tali caſu indignus eſt vt immunitate gaudeat, cum alterum immunitate priuauerit, ſecus eſt inſpecta Eccleſiæ pietate. 2.343
Iudex, qui non fuit particeps violentæ extractionis non violat immunitatem phyſicè; ſecus eſt moraliter. 3.346
Iudex ſecularis ſi ab alio Reum extractum à loco ſacro, Eccleſiæ non reſtituat, primam iniuſtam extractionem continuat, & ſic Eccleſiæ immunitatem violat. 3.346
Iudex promittens impunitatem Reo, ad effectum ipſum extrahendi ab Eccleſia, tenetur ſtare promiſſis; aliàs poteſt cogi per Epiſcopum ad dandam hanc ſecuritatem, cum ſecus talis ceſſio immunitatis eſſet nulla. 13.347
Tenetur Iudex reſtituere Reum Eccleſiæ ſi priuata perſona eum ab Eccleſia extraxerit per deceptionem, cui Iudex conſenſerit. 14.347
Secus, ſi Iudex deceptioni non conſenſerit, qui tamen decepit, tenetur Reo compenſare damna, & expenſas. 15.347
Iudex Eccleſiaſticus in delictis exceptis caſu quo nolit conſignare Curiæ ſeculari Reum, debet illum cuſtodire in carcere Eccleſiaſtico, dum cauſam examinet. 5.349
Iudex laicus non poteſt immittere ſatellites, vel

militer in locum immunem, vt ob metum Reus inde diſcedat, & capi poſſit contra nonnullos. 1.350.

Iudex Eccleſiaſticus non poteſt de nec articulus diſcutiri cuſtodire Reum in carceribus Iudicis laici, licet id fiat nomine Epiſcopi, contra nonnullos. 10.350.

Iudex laicus, qui extrahit Reum in caſibus exceptis non poteſt etiam dando cautionem de immunitate, in ſuis carceribus detinere; ſed debet Eccleſiæ reſtituere, etiamſi Reus ſic exactus iuri ſuo cedere velit. 11. ibid.

Iudex ſecularis poteſt apponere Eccleſiæ cuſtodiam ne Reus inde liberè aufugiat, & ſi extra Eccleſiæ fines conſtitutus ſit eum capere, & incarcerare. 7.351.

Iudex laicus ſecundum probabiliorem opinionem non poteſt Reum in Eccleſia receptum ſpoliare bonis & armis, niſi de licentia Prælati Eccleſiaſtici; nam quod ſimpliciter poſſit, eſt de iure ciuili, non autem de iure Canonico. 5.352

Vbi parti aliquid tribuitur vt ſe vindicare ſine Iudice poſſit, Iudex vt quid gerat, non cenſetur Iuriſdictionem exercere, ſed matus periculum vitare, ne priuatus id proſequatur. 9.353

Iudex incompetens ob competentis defectum procedere poteſt. 10. ibid.

Iudici tentanti extrahere Reum è loco ſacro vltra caſus permiſſos, reſiſtere poteſt, & Reus, & Eccleſia; cum ſic vtrique Iudex iniuriam faciat. 5.355.

Iudex laicus debet reſtituere Reum Eccleſiæ ſpoliatæ; quia per talem ſpoliationem Eccleſia non amittit ius protectionis acquiſitum. 36.359

Iudex præter caſus exceptos non poteſt Reum ab Eccleſia extractum incarcerare, vel interrogare, vel torquere, vel quidquam aliud iudiciale in eum facere. 3.360

Iudex ſecularis per capturam iniuſtam non acquirit iuriſdictionem in Reum. 4.ibid

Poteſt Iudex apponere debitam cuſtodiam ad carcerem Curiæ Eccleſiaſticæ, ſi ibi repoſitus fuerit extractus. 19.363

Non poteſt inde Reum extrahere, donec Epiſcopus cognouerit, an Reus crimen exceptum commiſerit. 20.363

Iudex mandans extrahi Reum à loco ſacro in caſibus non exceptis, & etiam ſic extractum Eccleſiæ non reſtituens, Birruarij mandatum exequentes, conſanguinei, & amici ipſius necis incurrunt excommunicationem contra Gambacurtam. 24.363

Iudex, qui non mandauit extrahi Reum ab Eccleſia, ſi tamen reſtituat, cum ſit ſub eius poteſtate, non peccat ratione mandati, ſed ratione indebitæ retentionis. 1.364

Iudex, qui non mandauit extrahi Reum ab Eccleſia, ſed extractum non reſtituit, cum ſit ſub eius poteſtate, peccat violando reuerentiam debitam, Eccleſiæ, & immunitatem eius, & quoad vtrumque facit contra Gregorianam. 2.364

Iudex, qui Reum nulliter, & inualide extractum etiam ipſo inſcio, Eccleſiæ non reſtituit, cenſetur primo extrahere, ſeu capere ab Eccleſia. 3.364

Iudex laicus iubens occidi Reum in Eccleſia, non ſolum facit præter, ſed etiam contra Conſtitutionem. 2.367

Iudex ſecularis vigore tam conſtitutionis Gregorianæ, quam conſuetudinis hodie non tenetur præſtare Iuramentum Prælato Eccleſiaſtico de non puniendo Reum corporaliter pro caſibus exceptis. 2.372

Iudex ſecularis non poteſt in dictis caſibus exceptis reum extrahere ſine expreſſa licentia Epiſcopi, vel eius officialis, ſeu Vicarij. 5 372

Ad Iudices Inferiores Eccleſiaſticos etiam quaſi Epiſcopalem Iuriſdictionem habentes dare huiuſmodi facultatem Reos in caſibus exceptis extrahendi, non pertinet. 6.372

Iudex laicus, Epiſcopo vel eius Officiali recuſante tradere Reum, poteſt propria auctoritate in caſibus tamen exceptis extrahere ab Eccleſia; quod fieri debet remoto ſcandalo, & tumultu, & ſic extractum in carcere Eccleſiaſtico cuſtodire. 9. 372.

Iudex laicus non poteſt ſine ſacrilegio & cenſura reſeruata ſine licentia Epiſcopi, vel eius officialis extrahere; ſecus eſt illis culpabiliter in caſibus exceptis conſentire nolentibus. 5. 373.

Iudex ſecularis, donec non fuerit cognitum an delictum ſit de exceptis, non poteſt ad proprios carceres Reum ita extractum ducere, ſed debet interim eum cuſtodire in carcere Eccleſiaſtico. 2.ibid.

Iudex laicus etiamſi notoriè conſtet delictum eſſe de exceptis, adhuc non poteſt propria auctoritate ſine Epiſcopi licentia attenta Conſtitutione citata Reum extrahere, alioquin ſacrilegium committit, & excommunicationem ipſo facto Papæ reſeruatam incurreret; & Reus Eccleſiæ reſtituendus erit. 3.4 374

Iudex ex recepta conſuetudine aliquibus in locis legitimè præſcripta poteſt in caſibus tamen exceptis ſine licentia Epiſcopi Reum extrahere à loco ſacro. 8.374

Iudex ſecularis nec licite, nec valide poteſt iudicium exercere, nec ſententiam ferre in Eccleſia. 11.374

De iure communi probabilius eſt quod Iudex ſecularis non poſſit in caſibus iure exceptis Reum ſine licentia Epiſcopi, ſeu inconſulto Epiſcopo ab Eccleſia extrahere. 5.375

Ad Iudicem Eccleſiaſticum ſpectat abſque dubio cognoſcere vtrum caſus ſit exceptus nec ne, non ſolum attenta Conſtitutione Gregoriana, verum etiam iure communi. 5.376

Nemo in cauſa propria eſt Iudex competens 5. 377.

Iudex debet eſſe medius, ac veluti diremptor inter partes contendentes. 5.377

Regula quod nemo in propria cauſa iudex eſſe debet intelligenda eſt in ſenſu ne directe quis id faciat in propriam vtilitatem ſententiam ferendo. 13.378

Iudex Ordinarius ſuborto dubio an ſit iudex competens, poteſt id ipſum cognoſcere, & dubio pro affirmatiua reſoluto, ad cauſam principalem determinandam procedere. 14.378

Iudex ſi à parte contendente allegetur ſuſpectus, iuſtitiã huius allegationis cognoſcere non poteſt ſi notoria friuola non eſt, & ſuperſedere debet in cauſa principali. 17.ibid.

Cognoſcere locum an ſit ſacer vel religioſus, & capax immunitatis Eccleſiæ ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum priuatiue quoad laicos. 1. 379.

Iudex ſecularis, vel Reus lata ſententia per Epiſcopum an gaudere debeat, nec ne, poteſt appellare, ſi habeat ſufficiens & rationabile fundamentum, contra Peregrinum, & alios. 7. 381.

Iudex

Iudex Eccleſiaſticus non tenetut ſtare proceſſui fabricato à iudice iaico, vt poſſit Reum remit ere Curiæ ſeculari. 1.382

Iudex ſecularis cum probationes facit de delinquentis delicto, Eccleſiam, vpote ci non ſubiectam non citat, neque ipſum delinquentem. 5.382

Iudex Eccleſiaſticus cum hac cognitione tenetur citare Eccleſiam, ſeu nomine Eccleſiæ defendere, cum directe de eius præiudicio agatur. 1.384

Iudex Eccleſiaſticus ſine citatione Delinquentis non poteſt illum remittere Curiæ ſeculari. 4.385

Iudex Eccleſiaſticus in caſu ſopradicto tenetur Reo, & Eccleſiæ concedere dilationes, quæ vt tuta ſua defendat, neceſſariæ ſibi viſæ fuerint.4.386.

Iudex Eccleſiaſticus in tàli cognitione facienda, non poteſt denegare dilationes ad probandum cum id ſit de iure naturæ,& aliàs delictum non eſſet plene probatum. 5.386

Iudex Eccleſiaſticus cognoſcere,& punire poteſt ſimpliciter; etiam ſi delictum in loco ſacro commiſſum non ſit Eccleſiaſticum,ſed ſeculare, & à ſeculari commiſſum. 1.389

Iudici durante ſyndicatu reuerentia exhiberi debet non minus, quam durante officio. 58.466

Iudex poteſt ingredi Monaſterium ad expellendum Malefactorem ad locum tamen eiuſdem Monaſterij exteriorem immunitate gaudentem. 2.518

In *iudicio* de proprietate ſi excep:iones ſint Iuris cognitio ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum. 31.78

In omnibus pœnalibus Iudiciis & ætati, & imprudentiæ ſuccurritur. 7.162

Iudicium non pendet ex beneplacito iudicantis; ſed ex rei veritate; quapropter debet eſſe ſecundum habilitatis menſuram, non ſecundum beneplacitum. 47.217

In Indiclo Eccleſiaſtico non ita ſenere agitur ad corporia pœnam, & publicam vindictam, ad quam euitandam introducta eſt Immunitas Eccleſiarum; ſicuti in ſeculari. 11.284

Iuramentum aliquando quoad ſuum valorem pendet ſaltem indirecte ex iuris ciuilis diſpoſitione. 19.75

Iuramenti obligatio, & omnis alia ſimilia, cum ſit perſonalis non tranſit ad hæredes, quamuis tranſeat contractus ad illos. 3.81

In Iuramento cenſetur excepta auctoritas ſuperioris. 3.82

Iuramentum domini videtur ſufficiens ad ſecuritatem ſerui quando delictum eſt leue; at ſi delictum fuerit graue regulariter iuramentum non ſufficit: 3.287

Iuramentum debet aliquid operari. 3.406

Iuramentum ſimpliciter prolatum, intelligi debet ſecundum ſubiectam materiam, & ſecundum iuris diſpoſitionem. 12.405

Iuramentum Prælati de non alienando bona ſuæ Eccleſiæ inconſulto ſummo Pontifice, non eſt improbabile, quod intelligatur de alienatione tantum illicita, & contra formam iuris. 17.405

Iuramentum factum in materia ad iuris terminos reſtringi debet. 21.406

Iuramentum Prælati non eſt eluſorium, operatur n. vt Prælatus ſit firmior in obſeruandis iuris ſtatutis. 23.406

Iuramentum extendi poteſt ad quamlibet alienationem, etiam licitam,& iure conceſſam, de facto tamen non extenditur. 24.406

Iuramentum Prælati de non alienandis bonis Eccleſiæ non extenditur ad caſus iure non prohibitos, ſed permiſſos. 6.415

Iuramentum ex parte iurantis eſt perſonale; reſpectu autem eius, cui iuratur, eſt reale. 41.441

Iuramentum obligat ad petendum ſedis Apoſtolicæ conſenſum etiam vbi Extrauagans Ambitioſæ, quoad hanc partem recepta non eſt, ſpectatis tamen verbis dictæ Conſtitutionis, ſecus tamen ſpectato vſo,& praxi. 11.442

Iuramentum non aufert poteſtatem ad agendum, quam ius naturale, & Ciuile concedit, ſed ſolum facit vt homo ſit periurus ſi contra iuramentum agat. 3.447

Iuramentum confirmatorium promiſſionis ab altero acceptatæ producit actionem in externo foro tam ciuili, quam canonico. 11.447

Iuramentum confirmatoriũ promiſſionis acceptatæ, non ſolum inducit obligationem Religionis erga Deum, ſed etiam firmat obligationem naturalem erga hominem. 22.447

Ex contractu puberis ſine tutoris auctoritate inito, & ex pacto ſeu promiſſione ſimplici, ſi Iuramentum acceſſerit, etiam in foro ciuili actio conceditur, quæ alioquin non concederetur. 13.447

Iuramentum, quod eſt per ſe ſtans ſolum obligat ex virtute Religionis erga Deum, & nullam proprie actionem parit. 14.447

Iuramentum appoſitum in teſtamento, de eo non reuocando, habet vim clauſulæ derogatoriæ, & idem valet, ac ſi expreſſiſſet, ſi aliud teſtamentum poſtea fecerit, nolle derogatum eſſe priori. 19.447

Iuramentum poſterius contra prius Iuramentum peruerſum dicitur, & periurij criminis confirmatorium, & propterea ius ei non aſſiſtit. 22.448

Iuramentum, quod ſine ſalutis præiudicio ſeruari poteſt ſeruari debet. 25.448

Iuramentum præſtitum ratione officij vel dignitatis, licet tranſeat ad ſucceſſores, renouatur tamen ad maiorem ſolemnitatem,& cautelam. 40.448

Iuramentum non obligat ad peccatum, neque eſt vinculum iniquitatis, nec firmat locationem de re ſingulis annis fructifera, vltra triennium. 1.456

Iurans ſe rem ſuam non venditurum, ſi poſtea vendat illicitè facit, non tamen inualidè. 5.403

Iurans non infeudare bona Eccleſiæ, inconſulto ſummo Pontifice, non intelligitur de feudo dato, & ad Eccleſiam deuoluto, quod eſt licitum; ſed tantum de noua feudi conceſſione, quæ eſt illicita. 18.405

Iurans non alienare res Eccleſiæ, inconſulto ſummo Pontifice non intelligitur, quod non poſſit alienare in caſu neceſſitatis, vel quod non poſſit alienare res modicas, aut parum vtiles. 19.406

Iurans, ſe Procuratorem non reuocaturum, validè tamen reuocat & ille deſinit eſſe eius Procurator. 5.447

Iurans, ſe votum non facturum inconſulto Confeſſa-

sio

rio, valide tamen inconſulto illo votum facit. 6. 447

Intans ſe teſtamentum non reuocaturum, ſi poſtea reuocet, periurus ſit; ſed valide reuocat. 10.447

Nemini datum eſt alienam *Iuriſdictionem* vſurpare, & in alienis cauſis ſe miſcere. 13.14

Iuriſdictio appellatur à iure dicendo. 6.16

Iuriſdictio manualis per modum iuſtæ naturalis defenſionis transfertur etiam in perſonas priuatas. 9.35

Iuriſdictio Eccleſiaſtica, & ciuilis ſe inuicem adiuuare debent. 4.45

Intentio præſentandi proceſſum Iudici Eccleſiaſtico non confert Iuriſdictionem ad capiendam Informationem contra perſonas Eccleſiaſticas. 2.49

Iuriſdictio Eccleſiaſtica, & laicalis debent mutuo ſe adiuuare, non autem deſtruere, vel impedire. 12.50.

An poſſint Eccleſiaſtici iuriſdictioni laicę reſiſtentes à poteſtate laica capi, & puniri in pœna pecuniaria, vel in bonis. 60

An poſſint Eccleſiaſtici iuriſdictionem laicam, vel alia Regalia vſurpantes, à poteſtate laica priuari bonis temporalibus? 60

Iuriſdictio laica ab Eccleſiaſticis vſurpata nõ confert laicis ius vſurpandi, vel occupandi bona Eccleſiaſticorum, ad ſeruandam æqualitatem in iudiciis. 3.60.

Iuriſdictio competit Ordinario in extraneos ſuam iuriſdictionem vſurpantes, vel impedientes, ſed non procedit quoad Iudices laicos in Eccleſiaſticos. 4.60

Eodem modo quo pertinet ad Iuriſdictionem punire Eccleſiaſticos in perſonam pertinet ad eandem eos punire in bonis. 4.60

Iuriſdictio Eccleſiaſtica eſſentialiter diſtinguitur à Poteſtate, ſeu Iuriſdictione ciuili, quia illa eſt ſpiritualis, iſta eſt temporalis. 1.65

In dubio Iuriſdictionis Eccleſiaſticæ conſulendus eſt Papa. 18.77

In dubio Iuriſdictionis inter Iudicem Eccleſiaſticum & ſecularem, cognitio ſpectat ad Eccleſiaſticum. 19.77

Iuriſdictio Eccleſiaſtica excellit profanam, vt contra eam nec de tacita, nec de expreſſa prorogatione fauore alterius Iudicis obiici poſſit. 6.82

Tempore Romanorum Imperatorum totius orbis Dominorum cum omnis Iuriſdictio in Principe reſideret nulla Iuriſdictionum diuiſio aderat, præter illam, quæ alteri mandabatur, & quæ in mandante erat. 8.82

Sciſſis, diuiſo Imperio, Iuriſdictionibus, opus fuit, & licuit vnicuique Iudici citra proprium aſſenſum, vetare ſubditis, ne in alterum Iudicem conſentirent. 11.82

Duo in Clericis requiruntur vt conſenſus tribuat Iuriſdictionem, vt Perſona Iudicis eiuſdem ordinis ſit, & vt tuus Epiſcopus conſentiat. 18.83

Habens iuriſdictionem in cauſa principali, habet etiam iuriſdictionem in incidenti, & acceſſoriis, ſine quibus cauſa dici non poteſt. 5.86

Iuriſdictio Eccleſiaſtica, & ciuilis, ſeu ſecularis omnino ſunt inter ſe diſtinctæ, & ſeparatæ, & abſolutio in vno Iudicio, non parit exceptionem Rei iudicatæ in altero Iudicio. 2.96

Ad obligandum aliquem legibus requiritur Iuriſdictio. 15.119

Iuriſdictio contentioſa iuxta Doctrinam Accurſij eſt illa, quæ in inuitum exercetur. 9.146

Iuriſdictio contentioſa non exercetur præciſè in inuitum, ſed Iuriſdictio contentioſa eſt illa, quæ præterquam quod exercetur in inuitum, indiget teſtibus, citatione, vel alia iuris ſolemnitate. 10.146

Iuriſdictio quando pendet ſolum à voluntate obligantis non contentioſa, ſed potius voluntaria dicitur. 11.146

Iuriſdictio cohæret Territorio. 3.149

Iuriſdictio diuiditur in voluntariam, & contentioſam. 1.152

Ad contentioſam Iuriſdictionem pertinet leges condere, præcipere, excommunicare, punire cauſas ſeu controuerſias tam ciuiles, quam criminales definire. 2.152

Voluntaria Iuriſdictio verſatur circa publicæ Poteſtatis exercitia, qualia ſunt legitimare, diſpẽſare, beneficia conferre, Sacramenta adminiſtrare, matrimoniis aſſiſtere & his ſimilia. 4.ibid.

Turbans Epiſcopi iuriſdictionem poteſt ab Epiſcopo puniri, quia tunc punitio reducitur ad ius naturale, ſed non poteſt puniri cenſuris ipſo facto incurrendis Regularis qui non eſt eius ſubditus. 20.167.

Habens iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem eſt Iudex Ordinarius in rebus fidei, vt ſunt Priores, & Abbates exempti & Capitulum ſede vacante. 10.181.

Iuriſdictio Epiſcoporum & Inquiſitorum ſtat vtroque modo ſc. & copulatiuè, & diſiunctiuè. 16. ibid.

Iuriſdictio generaliter delegata Inquiſitori pro aliqua Diœceſi non derogat Iuriſdictioni Epiſcopi, quia vtrique in ſolidum conceſſa eſt. 1. 182.

Iuriſdictio delegata ex cauſa delegationis eſt maior qualiber alia Iuriſdictione contra nonnullos non improbabiliter contrarium ſentientes. 5. 183.

Conceſſa Iuriſdictione, & cognitione cauſæ principalis, conceduntur etiam acceſſoria, iuxta illud: Acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis. 5.188.

Iuriſdictio Inquiſitoris cum ſit delegata à ſummo Pontifice eſt maior Iuriſdictione ordinaria, & ſic vbique locorum coram Inquiſitore comparere debent. 9.192.

Iuriſdictio Inquiſitorum cenſetur ſuſpenſa ceſſante ſuſpicione contra fidem. Sed contra, ratione abſolutæ commiſſionis. 18.192

Iuriſdictione conceſſa conceduntur omnia, ſine quibus Iuriſdictio exerceri non poteſt. 13.194

Iuriſdictio Epiſcopi non poteſt extendi ad Regulares extra caſus expreſſos. 1.197

Iuriſdictio Ordinarij in Regulares non eſt capax extenſionis de caſu ad caſum ex paritate rationis. 8.ibid.

Iuriſdictionis extenſio Ordinarii in exemptos eſt contra Pontificem, & ſic odioſa, non autem fauorabilis. 10.ibid.

Ordinarii Iuriſdictio in exemptos non eſt fauorabilis, ſicuti eſt in perſonas ſubditas; ſed potius odioſa. 16.198

Iuriſdictionis defectus dicitur omnium maximus quoad annullationem actuum. 8.199

Iuriſdictio non requiritur ad abſoluenda peccata venialia cum ſint materia ſacramenti Pœnitentiæ non neceſſaria, ſed ſolum ſufficiens. 9. 205.

Iuriſdictio alia immediatè datur à Chriſto, alia à Prælatis. 1.206
Iuriſdictio immediate data eſt à Chriſto Apoſtolis ſuper omnes fideles, quamuis ſpecialiter Petro. 2.206
Iuriſdictio in foro Pœnitentiæ alia eſt ordinaria, alia delegata. 1.207
Iuriſdictio ordinaria primo competit ſummo Pontifici, eiuſque ſummo Pœnitentiario in omnes Chriſti fideles. 2.ibid.
Iuriſdictio ordinaria ſecundo competit Epiſcopo, eiuſque Vicario in omnes tam Clericos, quam laicos ſuæ diœceſis; quod etiam dic de Prælatis exemptis in ordine ad ſuos ſubditos. 3.ibid.
Iuriſdictio ordinaria tertio competit Parocho, eiuſque perpetuo Parochiæ Vicario, in omnes ſuæ Parochiæ fideles. 4.ibid.
Iuriſdictio delegata in foro contentioſo mortuo delegante expirat. 8.212
Iuriſdictio alicui ad Iuſtitiam delegata, habet rationem mandati, non gratiæ. 10.ibid
Iuriſdictio, quæ in Decreto Vrbani tribuitur Epiſcopo Gienenſi eſt delegata. 10.221
Iuriſdictio in foro Pœnitentiæ interdum confertur cum ipſa approbatione, interdum ante Epiſcopi approbationem; ſed dependenter ab illa. 3.223.
Iuriſdictio è contra interdum confertur ſacerdoti poſt eius approbationem. 4.ibid.
Nemo poteſt exercere Iuriſdictionem in ſeipſum. 5.237.
Iuriſdictio in foro externo requiritur in ferente cenſuram, & ſubiectio in eo, in quem fertur.. 23.243.
Iuriſdictio, quæ in diſpenſatione exercetur non eſt coactiua, neque contentioſa, neque ſententiatiua; ſed omnino voluntaria & directiua & ideo non repugnat illam exercere in ſeipſum. 4.145.
Nihil probibet quominus alter iuriſdictionem cõmittere poſſit erga ſe ipſum exercendam. 2.248
Eccleſiaſtica, & ciuilis Iuriſdictio adinuicem iuuare ſe debent, cum ſint ad inuicem confœderatæ. 9.383.
Iuriſdictio Eccleſiæ ſolum ſe extendit ad opera externa punienda. 6.496
Ius canonicum ſæpe præcipit leges ciuiles ſeruari, & ſic ab illarum obſeruatione non eximit Eccleſiaſticos. 19.7
Ius naturale inter leges ciuiles appoſitum, reſtat naturale, non efficitur ciuile. 21.20
Ius patriæ poteſtatis eſt introductum à Poteſtate ſeculari, & non Eccleſiaſtica. 40.91
Ius gentium protegit, & immunes reddit Legatos ſolum intra terminos Legationis, vt poſſint etiam inter hoſtes libere, & ſine periculo accedere. 5.103.
Ius Gentium non concedit id quod eſt contra ius naturale. 7.103
Ius quodlibet & lex qualibet non extenditur magis, quàm exigat finis. 8.103
Ius, & lex accipi debent ſecundum menſuram finis, & rationis. 11.103
Concurrentibus duobus Iuribus minus forte cedit fortiori, & ſic ius gentium cedere debet Iuri naturali. 12.104
Iura loquentia de habitatione requiſita ad contrahendum Domicilium, limitantur quando agitur de Domicilio parochiali. 11.116
Ius puniendi turbantem iuriſdictionem incipit ſolum cum incipit turbatio, excommunicationis autem impoſitio eſt iuriſdictio exercita ante turbationis iuriſdictionem, 21.167
A iure antiquo non eſt recedendum, niſi in quantum iure nouo correctum illud inuenitur. 8.186
Ius ſubiiciens Regulares Ordinario eſt abrogatum, vt odioſum, & præiudicans communi vtilitati, & Iuriſdictioni ſummi Pontificis. 13.197
Correctio iurium vitari debet, & iura iuribus ſi fieri poteſt conciliare debemus. 22.216
Quod quisque Iuris in alterum ſtatuit, eodem ipſe vti debet. 25.238
Ius ciuile in materia Eccleſiam, & Ius ipſius concernenti, non habet iuriſdictionem, niſi ad fouendam diſpoſitionem iuris Canonici. 3.254
Iura iuribus conuenire decet & Iurium correctio quoad fieri poteſt, vitari debet. 7.254
Ius poſitiuum per conſuetudinem legitimè præſcriptam non eſt cur in parte abrogari non poſſit. 2.255
Ius canonicum non eſt contrarium dicto textui cit. in l. 1. C. de his, qui ad Eccleſiam confugiunt. 28.278
Ius Ciuile ſtatuit Gentilem confugientem ad Eccleſiam & Baptiſmum petentem, non eſſe defendendum, ob præſumptionem, quam habet, quod ſimulatè petat. Ergo talis præſumptio eſt Iuris, & de Iure, & contra ipſam non admittitur probatio directa, ſecus autem indirecta. 39.279
Ius naturæ dictat fugam; quando imminet periculum graue. 7.301
Iura generaliter ſine diſtinctione loquuntur de confugientibus. 10.301
In iure nullibi reperitur ſtatutũ quod vulnerans proditoriè, morte non ſecuta, priuetur immunitate. 4.314
Ius loquendo de lædentibus maieſtatem, includit omnem, qui in Maieſtatem delinquit, quæ propoſitio vera eſt ſi antecedenter ad delictum erant ſubditi, ſecus ſi tantum concomitanter. 5.327
Vbi Ius non diſtinguit neque nos diſtinguere debemus, præſertim ſi diſtinctio ſit in præiudicium Eccleſiæ. 5.341
Ius ciuile, cum diſcordet à Canonico in materia Immunitatis, ſtandum eſt Iuri canonico. 29.343
In iure vani timoris, ac doli ratio non habetur. 8.347
Quiſque vti poteſt iure ſuo, licet per accidens impediatur ius alterius; quin licet per accidens ſequatur damnum alterius. 38.359
Iura generaliter loquentia generaliter ſunt intelligenda. 30.364
Vbicunque etiam in odioſis, & pœnalibus, eſt eadem ratio, & omnimoda ſimilitudo, debet eſſe eadem Iuris diſpoſitio, quia tunc non fit extenſio, ſed declaratio Iuris. 10.367
Neque de iure Canonico permittitur in caſibus exceptis Reum Curiæ ſeculari tradi, niſi recepto prius iuramento de eius impunitate corporali. 3.375
De iure cæſareo ſi maritus inuenerit in Eccleſia hominem ſibi de adulterio ſuſpectum cum Vxore ſua loquentem, debet ambos Defenſori Eccleſiæ tradere, vt ſeruentur, donec ſecularis iudex, qui de hoc cognoſcere debet
inquitat

inquirat Epiſcopum, vt illos ipſi tradat. 5. 375.

De iure Cæſareo licet Reus per Iudicem laicum poſſit, ſi cum armis ad Eccleſiam confugerit inde extrahi, non tamen poterit inconſulto Epiſcopo. 6.ibid.

Tale iudicatur ius, ſeu actio, qualis eſt res, ad quam eſt ius, ſeu actio. 3.395

Ius, & actio non comprehenditur ſub bonis mobilibus, neque ſub immobilibus, vbi expreſſe verba intelliguntur; ſecus autem eſt in hac materia prohibitionis de non alienando in fauorem Eccleſiæ. 4.ibid

Ius Eccleſiæ percipiendi fructus aliquos per decennium, connumeratur inter bona immobilia. 5.ibid.

Iure antiquo in alienatione bonorum Eccleſiæ Cathedralis requirebatur cõſenſus ſedis Apoſtolicæ, non quidem vt alienatio eſſet valida, ſed ſolum vt eſſet licita; etiam ſi Epiſcopus in ſui conſecratione iuraniſſet, ſe bona Eccleſiæ inconſulto ſummo Pontifice, non alienaturum. 1. 403.

Iure nouo per extrauagantem Ambitioſæ Pauli II. requiritur conſenſus apoſtolicus non ſolum in rebus Eccleſiæ Cathedralis; ſed etiam cuiuſcumque alterius Eccleſiæ, & loci pij, vbi tamen extrauagans eſt recepta. 6.ibid.

Iuris ſolemnitates in permutatione rerum Eccleſiaſticarum ſeruandæ ſunt ſpectata conſuetudine, etiamſi fiat inter ipſas Eccleſias. 1.422

In praxi eadem iuris ſolemnitas, idemque aſſenſus Apoſtolicus adhibetur, in permutatione inter Eccleſias, ac adhibetur in venditione, & donatione inter eaſdem. 6.ibid.

Ius ſepulchri ſine ſimonia donari poteſt, ſeu permutari cum alia re ſpirituali. 10.424

Ius ſepulchri in ſententia nonnullorum Doctorum, etiam directè, ſeu ſolitariè ſumptum ſine ſimonia vendi poteſt. 11.ibid.

Ea, quæ de iure veniunt, ſemper facta præſumuntur. 10.442

Quiſque ſicut habet ſummum ius ad tuendam vitam; ita habet ſummum ius ad tuenda bona, quæ ſunt inſtar vitæ. 22.491

Ius commune non tollit priuilegium ſpeciale, niſi expreſſè illi deroget. 18.510

Iuris correctio eſt ſtrictè interpretanda. 3.513

Ius naturale fortius obligat quam ius poſitiuum. 4. 518.

Multoties in iure magis puniuntur delicta minora committentes propter ſpecialem rationem, quæ in illis concurrit. 9.531

Afferuntur diuerſa iura prohibentia loqui cum Monialibus, vide. 21 551

In alienatione *Iurispatronatus*, ſepulchri, & ſimilium, cum computentur inter bona immobilia, vel ſaltem mobilia pretioſa, ſeruandæ ſunt iuris ſolemnitates; ſi penes Eccleſiam exiſtant. 1. 414.

Ius patronatus laicum poteſt alienari de ſolo conſenſu Epiſcopi. 2.ibid.

Ius patronatus ſepulchri, & ſimilium eſt quid ſpirituale. 3.ibid.

Ius patronatus ſine ſimonia ſimpliciter alienari poteſt donatione; quia rebus ſacris irreuerentia non committitur in donatione. 5.ibid.

Donatio iuris patronatus laicalis non indiget Epiſcopi conſenſu ſi fiat Eccleſiæ, vel loco pio; ſecus ſi fiat laico 6.ibid

Iuſpatronatus poteſt recipi à Regularibus non expectato Epiſcopi conſenſu. 8.323

Vendens Iuſpatronatus, licet ſit quidem ſimoniacus, & peccet mortaliter; non tamen eſt excommunicatus, nec alias ſimoniaci pœnas incurrit. 17. 496.

Iuſtinianus Imperator libertatem Eccleſiaſticam non parum minuere cœpit, & cur. 28.4

K

K A

AN quis excuſetur, à communibus legibus Eccleſiaſticis, vt ieiuniorum, Feſtorum &c. ratione *Kalendarij* noui non recepti, vbi reperitur. 143

An, ſi quis in ſuo loco expleuit præceptum dei feſti, & ieiunij, etiam Quadrageſimalis: item Confeſſionis, & Cõmunionis &c. & poſtea peruenit ad alium locum, vbi propter non receptum dictum nouum Kalendarium Gregorianum, huiuſmodi præcepta obligant, teneatur illa ſeruare, præſertim ſi ibi Domicilium figat. 143

Vbi Kalendarium nouum iuſſu Gregorij XIII. editum non eſt receptum, fieri poteſt vt ratione itineris etiam à communibus legibus Eccleſiaſticis liberetur. Vide exempla allata. 1. ibid.

L

L A

LAborantes non excuſantur à Ieiunio ob laborem exiſtentem, ſed ob neceſſitatem laboris. 8.142

Laborantes non tenetur diebus feſtiuis ieiunare non tam ob defatigationem præcedentis diei, quam ob neceſſitatem ad laborandum die ſequenti. 9. ibid.

Laici ex parte priuilegij capaces ſunt iuriſdictionis Eccleſiaſticæ. 19.24

Laicus deponens falſum coram Iudice Eccleſiaſtico, à Iudice Eccleſiaſtico puniri debet. 7.40

Laici habent iuriſdictionem inferiorem ad Prælatos Eccleſiaſticos; quapropter illis manet potius neceſſitas obſequendi Prælatis Eccleſiaſticis, quam auctoritas imperandi. 8.46

Laici quando ſummus Pontifex derogat eorum Iuripatronatus ſeruato iuris ordine ad Pontificem appellare poſſunt, dummodo id faciat opera, & miniſterio Iudicum Eccleſiaſticorum. 32.54

Laicus ſicut non eſt capax proprietatis rei ſpiritualis ita etiam non eſt capax poſſeſſionis iuris ſpiritualis. 10.77

Laici non poſſunt Decimas poſſidere, neque poſſunt eas preſcribere, niſi titulum, ſeu conceſſionem exhibeant, vel ſaltem conſtantem famam, de conceſſione ſibi factam, demonſtrent. 44.79

Laici poſſunt prorogare Iuriſdictionem Eccleſiaſticam, non item Clerici. 13.82

Laicus nullo pacto poteſt ſtatuere ſuper vtili Dominio rei Emphyteuticæ Eccleſiæ. 16.108

Laici ſicut non poſſunt ſtatuere; ita nec poſſunt inducere conſuetudinem oneroſam Eccleſiis. 40. 109.

Laicis, etiam Religioſis obſequendi neceſſitas relicta eſt non auctoritas imperandi, & de rebus Eccleſiæ diſponendi nulla eſt iis attributa poteſtas. 47. 110.

Laici ſtatuentes contra Eccleſiam anathematis pœna

pœna feriuntur. 48.110
Laicus ſocius Clerici ſeqoitur forum eiuſdem Clerici. 57.111
Laicus exemptus à Iuriſdictione alterius Iudicis Laici, non poteſt ab illo Iudicari, etiamſi alias ſit capax Iuriſdictionis laicalis. 9.193
Laicus, ſiue Eccleſiaſticus habens adminiſtrationem bonorum Eccleſiæ, ſi ſcienter in quantitate notabili alienet, deſtruat, vel demoliatur in effectu bona, quæ ſunt immobilia, vel mobilia pretioſa eiuſdem Eccleſiæ quæ ſeruando ſeruari poſſunt, violat Eccleſiaſticam immunitatem. 5.390
Non ſolum Laicus Sodomita, ſed etiam Clericus non priuatur immunitate. 6.337
Latro Publicus priuatur Eccleſiaſtica immunitate. 1.295
Latro eſt qui deprædator violenter. 2.295
Publicus, qui deprædatur palam, & publicè, vel per inſidias in via publica, etiam mari, vel flumine, vel per vim in Domibus priuatorum. 3.295
Diffamatus in vno ex multis, Latrocinio publico, vel ex aliquibus ſecretis, dum latro publicus reputatur, non gaudet Eccleſiæ immunitate; multò magis, ſi ſit latro notorius notorietate iuris. At gaudet, ſi non ſit notorius, nec notorietate facti, nec iuris. 4.295
Præſumptio vel dubitatio quod aliquis ſit publicus Latro non ſufficit ad effectum, ipſum priuandi immunitate Eccleſiaſtica; ſed debet in hoc caſu conſtare eſſe latronem publicum per informationem factam citata parte, & per iudicis ſententiam. 6.295
Latro publicus, vt immunitate priuetur, requiritur, quod deprædetur in viis publicis, & itineribus frequentatis, & non ſufficit, quod furetur per inſidias in loco non publico. 7.295
Item requiritur quod non ſemel, ſed bis, vel ter tale delictum commiſerit. 9.295
Nomen latronis frequentiam denotat. 10.295
Non ſufficit quod pluries tentauerit, ſed requiritur quod pluries conſummauerit, cum ſimus in materia odioſa & pœnali. 11.295
Quod dictum eſt de publico Latrone, idem dicas de Graſſatore, & agrorum depopulatore. 14.296
In aliquibus Regnis publici Latrones, graſſatores viarum, Depopulatores Agrorum per vnicum delictum vita priuantur: at non ſic eſt de immunitate, circa quam Principes non poſſunt diſponere. 15.296

L E

Impune delinquere contra ius naturale non ſpectat ad munus *Legationis*. 6.103
Legatarius rei certæ ſtatim per mortem legantis acquirit dominium legati. 33.411
Legatos punire eſt contra Ius gentium. 1.103
Legati in ſententia multorum Auctorum non poſſunt puniri etiamſi moliantur contra Rempublicam, & Regnum. 2.105
Legatus, cum repræſentet Perſonam ſui Domini non ſubeſt ei ad quem eſt legatus ſimpliciter, & per ſe, ſubeſt tamen ſecundum quid, & per accidens; ſc. ratione delicti. 1.104
Ineptum dicitur legatos pro punitione remittere ad ſuum Principem. 3.104
Violare Legatos, eorumque famulos eſt contra ius gentium in caſu, quod illi non abutantur Iure ſuæ legationis. 20.104
Violare legatos eorumque famulos eſt grauiſſimum delictum etiam contra ius naturale, & Diuinum de conſeruando bono communi Vniuerſi, ad cuius conſeruationem ſunt neceſſarij legati. 21.104
Legati, ſeu Oratores de iure gentium, ſicuti fictione quadam habentur pro Perſonis mittentium, ita ſimili fictione conſtituuntur extra Territorium, in quo ſunt. 2.105
Legati, ſeu Oratores in operando non debent ſequi motum Principis apud quem reſident, ſed motum Principis, à quo miſſi ſunt. 3.105
Legati & Nuncij Apoſtolici erigunt in traditionem ſuæ legationis proprium tribunal, & cognoſcunt de delictis ſuæ familiæ laicalis, quod ſecularibus Legatis non conceditur. 8.105
Legati, & Oratores neque ſubſunt legibus, & edictis Diœceſanis ſynodalibus, & ordinariorum loci, vbi ſunt. 8.106
Legati, ſeu Oratores non ſubſunt, neque obligantur legibus, decretis, ſtatutis vel edictis municipalibus Diœceſanis, vel localibus cuiuſcumque loci; ſed ſolum Iure communi. 12.106
Legatus à Latere de iure poteſt cognoſcere de hæreſi contra omnes, quia vices ſummi Pontificis pleniſſimè gerit; de conſuetudine, tamen ſine ſpeciali commiſſione id facere non poteſt neque quoad alios. 2.181
Legatus natus non poteſt exercere iuriſdictionem in Regulares exemptos. 1.231
Legatus à latere ſolum poteſt exercere iuriſdictionem in Regulares exemptos. 2.231
Legatus natus non poteſt exercere dictam iuriſdictionem niſi hoc in eius priuilegiis ſpecialitèr ſit expreſſum. 3.231
Legatus à latere non poteſt releuare iuramentum factum à Prælato de non alienandis bonis Eccleſiæ inconſulto ſummo Pontifice, quia id eſſet in præiudicium ſummi Pontificis. 26.406
Si vero Legatum ſine conſenſu repudiat, non validè repudiat, quia ius eſt acquiſitum Religioni. 25.408
Legatum quodlibet generaliter in ſpecie relictum tranſit à morte Teſtatoris in dominium legatarij; neque requiritur expectare hæreditatis aditionem. 5.409
Legatum, vel hæreditas delata, & Eccleſiæ non incorporata, non eſt ius Eccleſiæ acquiſitum; ſed acquirendum. 11.410
Quamuis Legatum retro noſtrum ſit, niſi repudietur, attamen cum repudiatur, retro noſtrum non fuiſſe palam eſt. 37.411
Legatum in codicillis tollit primo legatum in teſtamento. 22.510
Legiſlator non obligatur ſuis legibus directè; ſed ſolum indirectè. 7.237
Legiſlator tranſgrediens ſuam legem poſitiuam, non peccat aduerſus eam; Sed ſolum aduerſus legem naturalem dictantem legiſlatorem debere ſuis ſubditis conformari. 8.237
Legiſlator facilius quam ſubditus à mortali peccato excuſari poteſt, ſi legem propriam ceſſante ſcandalo violet. 22.237
Legiſlator tenetur ſub mortali, ſicut tenentur & ſubditi, ſeruare taxam à ſe factam; item ſeruare leges contractuum à ſe factas; non à ſuis legibus ſed à iuſtitia naturali, qua cauetur ne res vendatur carius quam communiter valeat. 7.234
Legiſlator cum aliquo celebrans contractum, qui alias ſuis legibus initus eſt, cenſetur in eo diſpenſare. 11.239

Legiſlator non poteſt manere obligatus altero manente deobligato. 12.239

Legiſlator ſecum diſpenſans ſine iuſta cauſa in ſententia Caietani, & caeterorum, mortaliter peccat. 8.240

Legiſlator ſecum diſpenſans remoto ſcandalo, & graui damno alterius in ſententia multorum non peccat mortaliter. 3.240

Legiſlator non eſt ſuæ legis tranſgreſſor; ſed naturalis dictantis debitum conformitatis ipſius. 5.242

Legiſlator tenetur legem ſuam ſeruare, quando materia legis eſt communis. 25.287

Legitimatio, ſeu natalium reſtitutio fieri ſolet per reſcriptum Principis, vel alterius Perſonæ à Principe poteſtatem habentis. 2.89

Legitimatio duplex eſt, vna ad Eccleſiaſtica iura, quam ſolus ſupremus Princeps concedit, altera ad iura Ciuilia, quam quilibet Princeps temporalis impertitur ſubditis ſuis etiam propriis filiis, quin & Clericorum filiis, etiam ſi ipſi quoque Clerici ſint. 3.89

Legitimatio non ſortitur effectum, niſi acceptetur, & rata habeatur à legitimato. 7.89

Legitimatio non tam reſpicit Perſonam ipſius Clerici legitimandi, quam bona ipſa, quæ ſupponuntur ſita intra territorium Principis legitimantis contra nonnullos. 8 90

Legitimatio ab aliquibus dicitur actus Iuriſdictionis, quam Princeps ſecularis in Clericum, eiuſque bona non habet. 9 90

Legitimatio Eccleſiaſtica à Pontifice collata efficit quem habilem ad ſacros ordines, & Beneficia etiam curata non item ad Dignitatem Cardinalitiam, vel Epiſcopalem. 18.90

Legitimatio, ſeu potius diſpenſatio ſecundum quid, ſeu ad certum effectum, ſcilicet ſuper Irregolaritatis impedimento ab Epiſcopo communi iure illegitimis conceditur ad minores ordines, & ſimplicia Beneficia tantum. 19 90

Legitimatio per profeſſionem eſt quædam generalis Legitimatio & Ideo non continet ſpecialia Legitimationis priuilegia. 24.90

Legitimatus per ciuilem legitimationem à Principe ſeculari conceſſam ſuccedit in hæreditate Parentum, & aliorum Conſanguineorum inſtar legitimorum filiorum. 13.90

Legitimatus non ſuccedit in paterna nobilitate, in feudo, & primogenitura, niſi expreſſe dicatur in Principis reſcripto. 14.90

Legitimatus per oblationem Curiæ Principis Terreni legitimabatur cum habilitate ſuccedendi in bonis paternis, ſed talis vſus receſſit. 25.90

Leges Principum ſecularium, quamuis Eccleſię fauorabiles diſponentes de perſonis, vel etiam de bonis Eccleſiaſticis præcipiendo, vel prohibendo ſpeciatim, reprobantur. 14.3

Legem ferre eſt actus iuriſdictionis, quæ iuriſdictionis vſurpatio repugnat Eccleſiaſticæ immunitati. 15.3

Leges Imperatoriæ *in Codic. de ſacroſ. Eccleſ* & *Auth. eod. tit.* diſponentes ſpeciatim de Eccleſiis, & perſonis Eccleſiaſticis, ſunt nullæ, tanquam editæ à non habente iuriſdictionem. ſecus vbi ſunt approbatæ à iure canonico. 16.3

Leges Imperatoriæ, ſeu Principum ſæcularium diſponentes de bonis patrimonialibus, ſeu propriis Eccleſiaſticorum ſunt nullæ. 17.3

Lex, vel poteſtas ciuilis, non poteſt aliquid diſponere de bonis Eccleſiaſticorum, quia bona adhærent perſonis, quæ ſunt immunes à laica poteſtate. 18.3

Lex non fertur ſine iuriſdictione. 19.3

Leges confirmantes actus ciuiles, quæ pœnales non ſunt, ſed certam formam actus præſcribunt, ex iuris canonici approbatione comprehendunt Eccleſiaſticos. 33.4

Leges infirmantes actus ciuiles ſi pœnales ſint v.g. in pœnam commiſſi criminis, non comprehendunt Eccleſiaſticos. 34 4

Limita niſi bona fuerint commiſſa, ſeu addicta, vel obligata fiſco propter delictum commiſſum priuſquam perſona fieret Eccleſiaſtica; quia tunc iam fiſcus in ea ius acquiſiuit. 35 4

Obligatio ex Legibus ciuilibus in ordine ad Eccleſiaſticos, non naſcitur ex vi ipſarum legum, ſed ex conformitate quam Eccleſiaſtici habere debent cum laicis, vt potè eiuſdem Reipublicæ ſeu Communitatis partes; ita vt aſtringantur non directè, ſed indirectè. 2.5

Nemo tenetur directè Legibus eius, qui in ipſum non habet poteſtatem, & iuriſdictionem. 3 5

Sicut Leges non dedignantur ſacros Canones imitari, ita, & ſacrorum ſtatuta Canonum, Principum Conſtitutionibus adiuuantur. 6 6

Lex poſterior vniuerſalis non derogat priuilegio anteriori ſpeciali; ſi tamen illud conceſſum fuerit à Pontifice alicui Principi ſæculari. 30.25

Lex ceremonialis Exodi 21. vim non habet niſi quatenus ab Eccleſia eſt recepta. 3.34

Leges Principum ſecularium, quibus cauetur quod in concernentibus eorum iuſpatronatus, ne literæ Apoſtolicæ ſine ipſorum conſenſu executioni mandentur, ſi fiant ſine participatione & metu Pontificis, iniuſtæ ſunt. 28.54

Item non habent locum, quando Pontifex expreſſe derogat Iuripatronatus laicorum. 29.54

Lex ciuilis poteſt aliquando ob bonum publicum impedire quominus contractus Reipublicæ perniciosus impleri debeat. 20.75

Leges præcipientes idem quod continet ius Canonicum, ſeu continentes, validæ ſunt, etiamſi pœnas adiiciant; quia ius Principum tuentur, & proſequuntur. 20.85

Lex, vel Princeps, præſertim in fauorabilibus in ordine ad Communitatem, cum non diſtinguit, neque nos diſtinguere debemus. 27.95

Lex eſt medium ordinatum ad finem aſſequendum, & finis dat rationem Legis, quæ eſt anima Legis. 9.103

Lex non eſt niſi ipſa ratio Legis. 10.103

Leges feruntur pro Communitate, & ratione Communitatis deſcendunt ad Priuatos, vt ad partes Communitatis. 4 105

Lex eſt veluti quidam influxus capitis in membra corporis politici, quo mouentur ad ſeruitium boni communis. 5.105

Lex communitatis in qua degunt Legati non ſe extendit ad ipſos Legatos. 6.105

Leges municipales affixæ ſunt loco, & ſic extra locum non obligant. 13.106

Leges Diœceſanæ, quando Indiſtinctè latæ ſunt ab Epiſcopo pro tota Diœceſi ab omnibus Diœceſanis ſunt ſeruandæ dum ſunt ibi, ſecus eſt ſi ſolum latæ pro parte Diœceſis. Vide diffuſius reſponſionem ad obiectionem factam. 62.118

Leges locales afficiunt immediatè locum & mediate Perſonas ibi exiſtentes ſi Iuriſdictioni eius loci

ſint

ſine ſubiectæ, quales non ſunt Aduenæ & Peregrini. 1.122

Lex localis non obligat abſentes, ſeu extra Territorium exiſtentes. 9.130

Argumentum Leſſij, quod Lex Communis Eccleſiaſtica, quæ in omnibus particularibus Eccleſiis obſeruatur, afficiat omnes Chriſtianos, ſoluitur, quod licet obliget omnes & vbique; non tamen obligat omnino abſolute, ſed ſub tacita conditione ſi quis ſit in loco, vbi mundum eſt expletum. 2.143

Lex abſolutè lata abſque explicatione legiſlatoris an velit illam habere locum extra Territorium, ad Territorium tantum reſtringitur, ſecus facta expreſſione in ſententia Bartoli. 3.146

Lex vel ſtatutum afficit immediatè Territorium, eique cohæret, & idcirco neminem ligat exiſtentem extra Territorium, ſententia vero vel præceptum immediatè afficit perſonas ſubiectas, eiſque cohæret, & idcirco eas ligat quocumque iuerint. 13.146

Leges accommodantur ad ea, quæ frequentius accidunt. 21.159

Lex condens ius nouum requirit promolgationem. 6.172

Lex pœnalis non ſortitur ſuum effectum quoad pœnam; niſi præcedat ſententia declaratoria criminis. 9.195

Lex habens admixtum odium, & fauorem, eſt cenſenda fauorabilis, ſi fauor ſit ex intentione legiſlatoris. 18.198

Lex habens rationem generalem, licet ſit ſpecialis, efficitur generalis, quia cùm ratio ſit anima legis, legem extendit. 18.222

Lex licet extendatur ex identitate rationis, non tamen extenditur de Perſona ad Perſonam, & de loco ad locum. 21.222

Lex præcipiens denunciandos Confeſſarios ſolicitantes edita à Pio IV. pro Regnis Hiſpaniarum extra ipſa non obligabat, antequam à Gregorio XV. ad omnia alia Regna per aliam legem extenderetur. 22.222

Is qui ſolus non poteſt legem ferre Communitati, ſed cum aliis, inter quos ipſe principem locum tenet, obligatur legibus ab eo, & cæteris latis. 2.236

Lex non continens materiam communem non obligat Principem vt v.g. de non deferendo arma &c. 3.236

Theodoſius, & Valentinianus hæc protulere: Digna vox eſt Maieſtate Regnantis legibus alligatum ſe Principem profiteri: & paulo poſt: Reuèra maius Imperio eſt ſubmittere legibus Principatum. 12.237

Iſidorus etiam dixit, Iuſtum eſt, Principem legibus obtemperare ſuis: tunc n. Iura ſua ab omnibus cuſtodienda exiſtimet, quando & ipſe illis reuerentiam præbet. 13.237

S. Ambroſius etiam in his verbis, &c. quod cum præſcripſiſti aliis, præſcripſiſti etiam tibi: Leges n. Imperator fert, quas primus ipſe cuſtodiat. 14.237

Lex, & Præceptum ſuperioris eſt erga inferiorem; nemo autem ſe ipſo inferior, ſibique ſubditus eſſe poteſt. 16.237

Lex hominis non ſe extendit, niſi ad creaturas rationales, quæ homini ſubiiciuntur. 17.237

Lex eſt directiua actuum, qui conueniunt ſubiectis gubernationi alicuius; vnde nullus propriè loquendo ſuis actibus legem imponit. 18.237

Leges Principis etiam ſecularis in Conſcientia obligant; ſed aliter Principem legiſlatorem, & aliter ſubditos. 20.237

Lex, & præceptum eſt regula quædam rationis, & eius vinculi capaces non ſunt, qui ratione carent. 18.243

Lex lata tantum pro Prælatis, cui ſit tantum annexa pœna, debet reſtringi quoad eius diſpenſationem. 10.249

Leges ciuiles de immunitate Eccleſiaſtica loquentes, approbantur à iure Canonico. 2.254

Lex Moyſis quoad confugij loca cum ceteris moralibus præceptis ad nos tranſlata non fuit; atque ideo nunc abrogata eſt. 17.278

Leges ciuiles ſeruandæ ſunt quotieſcumque Canonicis non contradicunt. 29.278

Nulla Lex Canonica expreſſè de infidelibus diſponit; gaudeant vel non gaudeant immunitate. 30.278

In Lege, quamuis pœnali, fit extenſio, ſi alioquin ſequitur abſurdum. 2.291

Leges ciuiles potius denegant, quàm concedant immunitatem Debitoribus tributorum. 3.292

Fruſtra Legis auxilium inuocat, qui legem contemnit. 3.299

Lex quiſquis citata ſolum loquitur de crimine læſæ maieſtatis commiſſo aduerſus Imperatorem, Conſiliarius, & Senatores eius, eoſque qui ei militant; & ideo non eſt extendenda ad crimen læſæ maieſtatis commiſſum contra Rempublicam vel Principem inferiorem. 34.325

Lex pœnalis extendi poteſt ad alios ſimiles caſus, præſertim quando in diſpoſitione legis ratio ſcripta eſt, quia tunc non dicitur extendi, ſed comprehendi ſub expreſſo. 2.332

Quod Lex pœnalis extendi poſſit ad caſus ſimiles & maiores ex identitate, vel maioritate rationis non procedit quando agitur de præiudicio cauſæ fauorabilis. 4.332

Lex imponens pœnam priuationis vocis non extenditur ad priuationem vocis paſſiuæ, præſertim cum vox paſſiua non ſit propriè vox. 19.333

Lex fundata in præſumptione, deficiente præſumptione in aliquo caſu, non obligat in conſcientia. 7.347

In Legem committit non ſolum qui contra ius verba facit, ſed etiam qui contra mentem. 26.363

In Legem committit non ſolum qui contra eius verba, ſed etiam qui contra mentem. 3.367

Certum eſt quod is committit in legem, qui verba legis complectitur, & contra legis nititur voluntatem. 4.367

Recedere debemus à verbis legis ad hoc vt mentem ſeruemus idque non ſolum quando mens, ſeu ratio legis eſt expreſſa, ſed etiam quando non eſt expreſſa. 5.367

Lex frequentioris vſus cauſa aliquid decernens, caſum minus frequentem non excludit, ſed comprehendit. 8.367

Lex licet prohibeat extenſionem, tamen non tenuit extenſionem de ſimilibus ad ſimilia. 13.367

Vbicumque & in quacumque materia ratio Legis locum habet, ibi etiam locum habet ipſa lex. 15.367

In his, quæ per rationem legis comprehenduntur, non dicitur fieri interpretatio extenſiua, ſed comprehenſiua. 16.367

Lex pœnalis licet extendenda non ſit de caſu ad caſum à paritate, vel maioritate rationis, extendenda tamen eſt etiam quando agitur de cenſuris, quando alioquin redderetur eluſoria. 17.367

Lex extendenda eſt quando primario eſt fauorabilis, licet ſecundario ſit odioſa. 21.368

Leges latæ pro defenſione Immunitatis Eccleſiaſticę, etiam ſi pœnas infligant, fauorabiles ſunt, & inter priuilegia computari debent. 25.368

Lex, quotieſcumque probationem requirit de probatione concludenti, & perfecta intelligi debet. 10.380

Lex non ſe extendit vltra finem, & mentem legiſlatoris; præſertim quando verba non ſe extendunt vlterius. 37.437

Lex ſecundum rationem attendenda eſt, & per rationem amplianda, & reſtringenda. 38.437

Lex ſeruanda non eſt quando iniquè fieret, ſi ſeruaretur. 5.439

Leges generaliter loquentes non cenſentur improbare quod aliis legibus eſt permiſſum. 8.455

Lex non ligat quando de facto ſeruari non poteſt. 3.459

Lex interpretans in dubio intelligi debet iuxta legem quam interpretatur. 3.470

Lex noua interpretans recipit omnes interpretationes veteris etiam ſi ſtrictius loquatur. 4.470

Lex quantumcumque odioſa, & pœnalis extenſionem admittit ad caſus ſimiles, ſi alioquin lex illa redderetur eluſoria, vel ſi talis extenſio cederet in fauorem animarum, Eccleſiæ, & ſimilium. 17.477

Lex Eccleſiaſtica non obligat cum periculo vitæ, ſi non inuoluit aliquod bonum commune, ſecus autem ſi inuoluit. 6.483

Lex debet eſſe iuſta, & hominum moribus, & fragilitati accommodari. 5.487

Leges pœnales quatenus præceptum continent, diriguntur ad ſubditos, quatenus pœnam infligunt, referuntur ad Iudices, vt eas in transgreſſores exequantur. 6.487

Lex imponens taxam alicui rei venali, & imponens contrauenientibus pœnas non obligat ante criminis ſententiam, licet ante omnem ſententiam teneantur reſtituere exceſſum pretij. 11.487

Leges tam Imperiales, quam Pontificiæ imponentes pœnam ipſo iure, & ante Iudicis ſententiam obligantes non tam rigoroſè interpretantur vt ſtatim verbi gratia Reus excidat Dominio, ſed quod Iudicis ſententia retrotrahatur ad diem commiſſi delicti. 11.490

Lex pœnalis, & commiſſoria non eſt facta vt Reſpublica, vel alter pœnis locupletetur; ſed ſolum vt leges ſeruentur, & ſubditi officium ſuum præſtent. 28.492

Leges pœnales, præſertim Eccleſiaſticæ, interdum ſtatim ipſo facto poſt commiſſum crimen, ante omnem Iudicis ſententiam, efficiunt Reum inhabilem ad acquirendum, vel ad vtendum acquiſito. 2.499

Lex pœnalis probabilius non extenditur quoad pœnam ad caſum non expreſſum, etiam ſi in illo ſit maior, nedum eadem ratio. 11.531

Qui elegit neſcire vt liberius delinquat, videtur grauius contemnere Legem; peccatum tamē illud dicitur grauius per relationē ad actum voluntatis, quo voluit quis ex propoſito ignorare non autem ſecundum ſe, & abſolute conſideratum. 6.533

Lex, quæ punit occupantem rem alterius, non comprehendit occupantem rem hæreditariam; quia fictè, & non verè eſt alterius. 13.533

Lege fauorabiles loquentes in caſu vero, extenduntur etiam ad caſum fictum. 23.534

Lege pœnalis ex probabili non obligat ſub mortali, quamuis contrarium ſit probabilius. 6.553

Legis intelligentia deſumenda eſt ex ratione legis, quæ eſt anima legis. 5.554

Lex pœnalis non debet extendi à caſu expreſſo ad alium non expreſſum præſertim diuerſum. 5.556

Lex nulla generalis in communi iure Pontificio, nec in aliis Pontificum decretis inuenitur, quæ prohibeat ingreſſum Mulierum in Virorum Monaſteria ſub mortali, neque ex natura rei in hoc actu per ſe eſt intrinſeca malitia. 5.557

L I

Nomine *Libertatis* Eccleſiaſticæ non venit Immunitas, ſi quidem libertas refertur ad Perſonas, immunitas autem ad locum. 2.369

Licentia in ſcriptis ad accedendum ad Monaſteria loquendi cauſa cum Monialibus, vt quia vitet peccatum, & pœnas non eſt neceſſaria, ſed ſufficit oretenus data à Vicario Epiſcopi. 15.175

Licentia data indefinitè, abſque temporis præfixione extinguitur per primam collocutionem. 16.156

Licentia data regulari loquendi cum Monialibus ſe extendit ad ſocium, ex eo quod in connexis ſit idem iudicium. 26.177

Licentia loquendi cum Monialibus non conceditur Regularibus niſi interueniat iuſta, & rationabilia cauſa. 29.177

Licentia quæ datur ab Epiſcopo Regularibus ad confeſſiones ſecularium audiendas, non eſt propriè licentia; ſed approbatio Perſonæ, & quaſi iuſta ſententia, ſeu declaratio, quod talis Perſona ſit idonea ad confeſſiones audiendas. 38.217

In caſu ſedis vacantis Licentia petenda eſt à Vicario capituli. 2.373

Licentia licet regulariter peti debeat ex illo, à quo negari poteſt, tamen debet peti à Iudice Eccl. qui illam negare non poteſt, ne generetur confuſio. 9.376

Licentia egrediendi è Monaſterio debet eſſe in ſcriptis, ſicut & ingrediendi in ipſa. 9.472

Licentia egrediendi è clauſura conceditur, etiam in cauſis recenſitis. 18.477

Concedens Licentiam ex officio aliis ingrediendi Monaſteria non debet eſſe deterioris conditionis quam alij, ſed debet vti in ingreſſu duobus conditionibus, hoc eſt vt id faciat in caſibus neceſſariis, & à paucis, iiſque ſenioribus, ac Religioſis Viris comitatus. 2.507

Licentia ingrediendi debet eſſe ſpecialis, & iam conceſſa intelligitur pro vnica tantum vice. 1.508

Licentia ingrediendi Monaſterium Monialium non ſufficit, nec valida eſt ſi non faciat mentionem de ingreſſu Monaſterij etiam ſi ſit ad quoſcumque actus per ſuperiorem conceſſibiles, valida tamen eſt ſi ſit ad ingreſſus cuiuſcumque Monaſterij. 2.508

Licentia ingrediendi indefinitè conceſſa intelligitur pro vna vice tātū, niſi aliud in ea explicetur. 3.509

Habens

Habens Licentiam ſpecialem loquendi cum Moniali, ſi ea vtatur in tempore quo omnibus eſt conceſſum cum ipſis loqui, non poteſt amplius ea vti. 13.509
Ingrediens ex vi Licentiæ generalis, videtur renunciaſſe licentiæ ſpeciali. 23.510
Licentia ingrediendi clauſuram Monaſterij Monialium debet eſſe in ſcriptis, non ſufficit tacita,nec oretenus conceſſa. 1.511
Licentia in ſcriptis requiritur etiam ad licitum Monialis ex clauſura egreſſum. 2.511
Licentia oretenus à Prælatis conceſſa Clericis adſtrictis reſidentia non excuſat eos à fructuum amiſſione. 7.511
Licentia in ſcriptis neceſſaria eſt etiam ingredientibus verbi gratia miniſtrandi cauſa Sacramenta, medendi infirmis, vel conſtruendi ædificium, quia licet his omnibus, in ſpecie ſit,conceſſa, non autem eſt in indiuiduo. 11.512
Licentia in ſcriptis non eſt neceſſaria miniſtris quando periculum eſt in mora, & ſuperior non poſſit commodè adiri, & ſi ſit periculum eam obtinendi ore tenus, abſque ea ingredi poſſunt. 13.512
Licentia ſi in ſolo ſcripto expectando periculum eſſet, eſt neceſſaria oretenus. 14.512
Licentia ingreſſus ſicut debet eſſe in ſcriptis, ita licentia egreſſus alicuius Monialis in ſcriptis eſſe debet. 20.512
Licentia ingrediendi ad hoc vt ſit iuſta, requiritur quod ingrediendi cauſa ſit iuſta, & manifeſta. 1.513
Licentia ad concedendam ingrediendi facultatem non requiritur, quod ſit etiam in ſcriptis. ibid. 513
Licentia ad concedendam ingrediendi facultatem non eſt propriè ingrediendi licentia, quam ſolam in ſcriptis obtineri petit Tridentinum corrigens cap. periculoſo de Regul.in 6. 2.513
Licentia pro Medicis, Chirurgis &c. concedi ſolita ſingulis quibuſcumque trimeſtribus renouari debet. 10.515
Licentia ingrediendi non eſt conceſſa niſi ob cauſam, qua ceſſante, ceſſat ipſa licentia. 3.524
Licentiæ ingrediendi olim aliquibus Mulieribus conceſſæ,reuocatæ fuerunt, & per quos, & quomodo. 9.524
Licentia non liberam, ſed prudentiæ conſonam voluntatem importat ad allegata per Bartolum. 4.528
Licentia, vtpotè ab Inferiore ſine iuſta cauſa conceſſa eſt nulla, & irrita. 6.528
Superior concedens Licentiam ingrediendi ſine iuſta cauſa non incurrit excommunicationem. 7.528
Qui obtenta Licentia accedendi ad Monaſterium, & loquendi cum aliqua ibi, aliquam data occaſione alloquitur,non violat præceptum prohibens acceſſum; ſecus ſi præceptum ſit de non loquendo. 7.549
Lis inter Vaſſallos eſt terminanda per Dominum feudi,etiam ſi Eccleſiaſticus ſit. 13.108
Literæ hortatoriæ ſunt admirabilis admonitio. 12.12
Facultas recognoſcendi Literas Apoſtolicas per Principes laicos non poteſt poſſeſſione quacumque longiſſima præſcribi. 8.53
Subreptio, & falſitas literarum nullam inducit obligationem obediendi, nullumque peccatum committitur in impedienda earum executione,ſed debet eſſe clara & euidens, & non per examinationem Iudicum ſecularium. 14.53
Literæ niſi examinentur, non poteſt conſtare de earum ſubreptione. 15.53
Caſus ſubreptionis,& falſitatis literarum,non excuſat Principes ſeculares, cum eæ poſſint examinari per Iudices Eccleſiaſticos. 13.53
Iuriſdictio Eccleſiaſtica vſurpatur à laico per declarationem ſubreptionis Literarum. 17.53
In Bulla Cœnæ excommunicantur quæcumque Perſonæ quæ quocumque prætextu retardauerint in ſuis Cancellariis Literas Apoſtolicas, etiam prætextu violentiæ,& informandi ſummum Pontificem. 18.53
Summus Pontifex non vult ſuas Literas executioni mandari, ſi veritati non nitantur, non tamen ea poſſunt per Iudices laicos examinari. 19.53
Iudices laici, ſi dubitetur de valore Literarum Apoſtolicarum poſſunt id opponere coram Iudice Eccleſiaſtico. 20.54
Defendentes literarum Apoſtolicarum Licitam retentionem,non intelligunt,vt in perpetuum ſupprimantur,ſed vt his examinatis certior de veritate fiat ſummus Pontifex. 21.54
Princeps laicus, quin & quicumque priuatus de cuius præiudicio agitur in caſu, quo non pateat aditus ad ſuperiorem Eccleſiaſticum, vel ille nolit declarare ſubreptionem Literarum & in mora ſit periculum magni damni.poteſt per modum iuſtæ defenſionis illarum executionem impedire, & interim ſummum Pontificem certiorem facere. 22.54
Præceptis,& Literis Apoſtolicis publicam vtilitatem lædentibus, ſi non ſuppetat aliud remedium, quam earum executionem impedire, priuata auctoritate etiam armis,ac vi,ſalua præcipientis Perſona,reſiſti poteſt. 23.54
Literæ conceſſæ particularibus locis contra immunitatem, non ſunt generaliter ad omnia loca extendenda. 14.341
Literas ſcribere ad Moniales licet in iuribus præcitatis non ſit prohibitum; attamen in aliquibus Diœceſibus iure ſpeciali id vetitum eſt. 25.552
Scriptio Literarum eſt effectus intrinſecus, quem ſignificant illa verba,tamen id locum habet quando legiſlator non petit expreſsè, vel tacitè effectum extrinſecum. 28.552

L O

Locatio facta de fundo non expirat morte locantis; quia tunc locatio ipſum fundum immediatè attingit. 4.441
Locatio vltra triennium ex extrauaganti Ambitioſæ inualida eſt, & Canonicis pœnis obnoxia. 5.441
Locatio ad longum tempus reputatur alienatio, eo quod per ipſam vtile Dominium transferatur in conductorem. 2.452
Locatio facta ad vitam locantis, vel conducentis inualida eſt; quia talis locatio ex natura ſua durationi longi temporis ſubeſt. 54.452
Loca pia non ſunt immunia à reddendis rationibus; niſi in fundatione aliter expreſſe cautum ſit. 29.95
Qui tranſit, vel per parum temporis diuertit ad aliquem Locum, moraliter non dicitur eſſe in illo loco. 8.119

Locus ſubductus à Iuriſdictione Epiſcopi, licet materialiter ſit intra,formaliter tamen eſt extra Territorium Epiſcopi. 6.135

Loca Regularium ex Bulla Sixti V.quæ dicitur mare mageum,eximuntot à Iuriſdictione Ordinarij. 14.136

Locus exemptus à viſitatione etiam eſt plenè exemptus,& magis quam extera loca, quæ ſunt plene exempta,immò etiam quàm ſint Eccleſiæ nullius Diœceſis. 17.136

Locus exemptus quamuis ſit in Territotio, uon eſt tamen de Territorio, & quoad hoc comparatur loco exiſtenti extra Territorium, uec Epiſcopus poteſt ibi niſi in caſibus à iure expreſſis. 23.176

Locus deputatus ab Epiſcopo ad ſacrificia ſacer cenſetur,ideoque uullis temerariis auſibus profauandus. 2.259

Non omnia Loca,in quibos exercentur opera pia, gaudent immunitate. 16.263

Loca ſacra ſemel Deo dicata ad vſus profanos conuerti amplius non poſſunt. 3.268

Locus ſacer dicitur proprium Iudicis Eccleſiaſtici Territorium;vnde ex captura Clerici in eo, nou ſequitur Eccleſiæ irreuerentia. 9.286

Locus in quo erat Eccleſia,nunc profanata, & diruta, alienari non poteſt ſine iuris ſolemnitatibus. 4.428

In loco,vbi iam erat Eccleſia modo diruta, non poteſt fieri ſtabulum; & gaudet immunitate. 5.428

Locus Clauſuræ eſt qui continetur ianua clauſa, ad quam ſecularibus non patet acceſſus. 3.467

Loquentes cum Abbatiſſa non peccant mortaliter neque in pœnas incurrunt. 7.175

Loqueutes cum Nouitia, quia non venit in odioſis nomine Monialis,non peccant mortaliter, neque pœnas incurrunt. 9.175

Loquentes cum Monialibus de rebus obſcœnis licet peccent mortaliter,tamen ſi ſiut Pueri, vel Puellæ antequam peruenerint ad Pubertatem non incurrunt pœnas. 10.175

Loquentes de Domo propinqua Monaſterio, quæ licitè accedit ad Monaſterium, non incurruut pœnas. 13.175

Loquentes metu graui ducti, & ſerui iuſſu Domini non peccant, neque iucurruut pœnas. 14.175

Loquentes cum Monialibus exemptis contra Epiſcopi prohibitionem, cui ſit annexa cenſura, non peccant, neque incurrunt Epiſcopi cenſuram contra Doctores quam plures. 18.176

L V

Lucrum non capere,& acquiſita perdere, paria non ſunt. 14.410

Luſitanus tranſiens per Caſtellam poteſt (quamuis id ſibi feria ſexta, & ſabbato in Luſitania non liceat) Animalium inteſtina comedere. 15.133

M

M A

M*Aria* Magdalena, & Martha eius ſoror cum aliis Virginibus in quodam Cœnobio ſimul vixiſſe prohibentur. 17.460

Eccleſiaſticus Magiſtratus maior eſt ſeculari, ſicut ſpiritualia maiora, ſeu potiora ſunt temporalibus. 3.15

Magiſtratus Eccleſiaſticus non eſt ſubordinatus Magiſtratui ſeculari,qui vllam iuriſdictionem aduerſus Eccleſiaſticos exercere poteſt, niſi ſolum ex delegatione. 3.13

Magiſtratus ciuilis debet Clericis erepta arma reſtituere, vel ad Eccleſiaſticum eorum Magiſtratum tranſmittere remotis etiam Pontificis priuilegio,& Prælatorum conſenſu etiam implicito. 11.26

Magiſtratus ciuilis ſi ad Reipublicæ vtilitatem condat ſtatutum, in quo prohibeatur, ne quis Ciuium in alienam Terram ſe conferat, ſtatutum valet. 12.135

Quiſque Magiſtratus vti debet illo iure, quòd in aliquem ſtatuit. 24.237

Summus Magiſtratus aſſiſtens lateri ſupremi Principis facit vnum corpus cum illo. 3.328

Seculares Magiſtratus præſtare debent auxilium brachij ſecularis,ſi opus fuerit eo vti ad cogendas Moniales ad clauſuram ſub excommunicationis non reſeruatæ pœna ipſo facto incurrenda, ſecus autem Principes,qui tantum à Concilio Tridentino ad huiuſmodi auxilium præſtandum exhortantur. 9.470

Magiſtratus, & Deputati ad curam Monialium non debent ingredi cum Epiſcopo,niſi eos Epiſcopus elegerit. 5.518

Committens crimen læſæ *Maieſtatis* in Perſonam Principis non quidem ſpectato iure communi,ſed tantum conſtitutione Gregoriana, priuatur immunitate. 1.323

Delictum læſæ Maieſtatis in Perſonam Principis eſt atrociſſimum. 2.323

In crimine læſæ Maieſtatis punitur affectus, effectu non ſecuto bona acquiruntur fiſco, poteſt de eo cognoſci poſt mortem, & Rei memoria damnati. 3.323

Explicatur,quinam,& quando committentes crimen læſæ Maieſtatis priuentur immunitate Eccleſiæ. 3.323

Filij ob crimen læſæ Maieſtatis excluduntur à ſucceſſione Parentum,& aliorum conſanguineorum, licet ſolum Parentes tale delictum commiſerint. 4.324

Filij Reorum læſæ Maieſtatis puniuntur magis ac filij Hæreticorum. 5.324

Crimen læſæ Maieſtatis humanæ in Muliere non contingit, & leges accommodantur ad ea, quæ frequenter accidunt & caſu, quo contingat, eſt leuioris conſiderationis. 31.325

Committentes crimen læſæ Maieſtatis in Perſonam Principis ſuperiorem recognoſcentis vt in Principes, Duces, Marchiones, Comites, & Barones Regni, non priuantur Eccleſiæ immunitate. 1.317

Committentes crimen læſæ Maieſtatis in ſtatum Principis(quamuis ſupremi) vel in vxorem, conſanguineos,Officiales, vel Conſiliarios eius,gaudent Eccleſiæ immunitate. 1.328

Mancipium ſi amittit domicilium, vt cum ſe vendit alteri, quam Luſitano, lege Luſitanorum non tenetur,quia tunc non eſt ſubditus; tenetur autem ſi ſe vendat Luſitano,quia tunc reſtat ſubditus. 11.145

Mancipium, & iumenta ruſticana etiam inter bona immobilia connumerari debent; ſi tamen iſta affixa ſint Prædiis tanquam illorum pars,aliàs ſecus. 7.395

Mandans aliquem occidi in vno Territorio,ſi in alio

occi

occidatur à Mandatario, non poteſt in loco mandati puniri pœna debita occiſioni, ſi mandato talis pœna ibi non eſt impoſita. 6.148

Mandans, & Mandatarius de delicto alibi conſummato non improbabiliter in ſententia Farinacij puniri poſſunt in loco mandati. 9.149

Mandans aliquem mutilari, vel occidi in Eccleſia, non priuatur immunitate, ſiue mandatum detur in Eccleſia, ſiue extra ipſam. 1.306

Mandans in Eccleſia aliquem mutilari exiſtentem extra, quia tunc videtur habere reuerentiam Eccleſiæ, gaudet immunitate. 4.307

Mandans videtur facere per ſe ipſum ex iuris interpretatione; & impropriè, quod in pœnis locum non habet. 8.307

Mandans, aliquem è loco ſacro extrahi, contrahit excommunicationem, non autem immunitatis priuationem. 10.307

Mandans aliquem occidi, committit crimen homicidij moraliter, non autem phyſicè. 11.307

Mandans ſi morte non ſecuta punitur vt aſſaſinus, punietur vt aſſaſinus etiam in priuatione immunitatis. 2.319

Mandatum alicui datum locandi res Eccleſiæ, extenditur tantum ad triennium, quo finito Procurator non poteſt abſque nouo mandato in aliud triennium illas locare. 2.457

Mandatum, ſi detur ad locandas res Eccleſiæ bis vel ter, finitur primo triennio elapſo. 3.457

Mandatum, ſi Procuratori datum ſit ad locandum vltra triennium ſimultaneè, non valere; ſecus autem ſi datum ſit ad locandum ſucceſſiuè. 4.457

Maritus non poteſt expellere de domo vxorem ſibi inobedientem, aut perniciosam, cum illa ex vinculo matrimoniali habeat ius cohabitandi cum ipſo. 8.28

Marito permittitur repudiatio legati, vel hæreditatis, vt vxori obediat. 9.409

Si maritus, qui iure prohibetur donare vxori, & è contra repudiet hæreditatem, ſeu legatum ſibi delatum, & nondum acceptatum vt perueniat ad vxorem, repudiatio valet ſi ſe. Vxor alias erat ſucceſſura. Secus ſi nullum ius habebat, & maritus repudiet in fauorem vxoris. 18. 19 410.411

Mater filium infantem, vel ſi quis alius occidat fœtum animatum per aliquam potionem non gaudet immunitate contra nonnullos. 3.309

Matri non licet ingredi Monaſterium vt inuiſat filiam moribundam, & multo minus habitum ſuſcipientem, & profeſſionem emittentem. 3.516

Matri, ſorori, vel aliis Conſanguineis Monaſterium ingredi non licet, vt Monialem viſitent, aut illius profeſſioni, vel morti aſſiſtant. 4.523

An Iudex laicus, ſit competens, quando agitur de poſſeſſorio *Matrimonij*? 80

Poſſeſſorium matrimonij, licet agatur inter perſonas mere laicales; tamen quia admixtam habet cauſam, & titulum ſpiritualitatis, definitur à Iudice Eccleſiaſtico. 54.110

Matrimoniales cauſæ coram Iudice Eccleſiaſtico tantum decidendæ ſunt, quia ipſæ etiam ſunt cauſæ merè ſpirituales, ex ſola Eccleſia ortum habentes. 1.73

M E

Medici, Chirurgi, Barbitonſores, ſeu ſanguinis Minatores, & ſimiles neceſſarij morbo Monialium curando iuſtam ingreſſus cauſam habent. 1.514.

Medici ſtatim in ipſo morbi principio monentur ſuadere infirmis, vt Confeſſionis, & Euchariſtiæ ſuſcipiant ſacramenta. 7.516

Metropolitanus non habet in ſuffraganeos etiam non exemptos poteſtatem diſpenſandi, niſi in aliquibus caſibus à iure conceſſis. 1.229

Metropolitanus poteſt in Eccleſiis ſuorum ſuffraganeorum concedere indulgentias. 2.229

Metropolitanus diſpenſare poteſt cum ſuffraganeis primo ſi per appellationem ad ipſum cauſa deuoluta eſt, eo quod nolit inferior diſpenſationem concedere. 3.229

Metropolitanus diſpenſare poteſt, ſi ab inferiore implorentur eius poteſtas, vel quia inferior renuat diſpenſare iuſta diſpenſandi cauſa interueniente; ſed cauſa debet eſſe manifeſta. 4.229

Item tertio diſpenſare poteſt quando viſitat Prouinciam, quod libere facere poteſt communi iure, licet nulla Epiſcopi negligentia intercedat. 5.229

Metropolitanus dum Prouinciam viſitat, poteſt audire confeſſiones Prouincialium. 6.229

Item poteſt iubere, Crucem ante ipſum ferri, & benedicere Populo etiam in Prouinciæ locis exemptis. 7.229

Metropolitanus poteſt diſpenſare communi iure cum ſuis ſuffraganeis, non ſolum dum viſitat Prouinciam; ſed quandocumque. 8.229

Metropolitanus quando poteſt diſpenſare cum ſuis, tunc etiam poteſt Epiſcopus pati auctoritate. 10.229

Metropolitanus dicitur ſimpliciter Ordinarius ſuperior ſuorum ſuffraganeorum, ita vt iis communi iure præcipere, eoſque negligentes ad officium compellere poteſt. 11.229

Metropolitanus in cauſis criminalibus maioribus priuatione vel depoſitione dignis, re cum Prouincialibus Epiſcopis cognita, ad ſententiam definitiuam aduerſus Epiſcopum ſine ſedis Apoſtolicæ auctoritate, procedere non poteſt, ſecus eſt de iure nouo, cum proceſſus, & cæteri actus reſeruantur ſummo Pontifici. 13.219

Metus grauis cenſetur iuſtos & probabilis in ordine ad forum externum, & leges poſitiuas Eccleſiæ; quamuis interdum ſpectato iure naturæ à peccato mortali non excuſet. 25.538

M I

F. *Minores* ex priuilegio Sixti IV. & Benedicti XI ex priuilegio Sixti V. poſſunt de conſenſu Capituli generalis mutare Conuentus de locis incommodis ad loca commodiora, non petita licentia Epiſcopi. 2.180

Fratres Minores ex indulto Leonis X. vocati à Prælatis Eccleſiarum, aut à Prælatis Religioſis, aut à Viſitatoribus habentibus curam aliquorum Monaſteriorum Monialium ad hoc vt viſitent prædicta Monaſteria &c. poſſunt ingredi. 7.506

Minorum Prædia ob ſolum æs alienum vigore legis diſtrahi poſſunt, & non obſtante particula taxatiua, ampliatur ex gloſſa etiam ad caſus ſimiles. 12.477

Minor iurans reputatur maior ratione iuramenti per fictionem iuris, à qua fictione pœna recedit. 15.533.

Egrediens à Patria eum talis egreſſus nullo iure ſit ipſi prohibitus habet diſpenſationem à præcepto audiendi *Miſſam*, neque tenetur Miſſam præuenire, ſecus eſt ſi tendat ad locum, vbi obligat præceptum, & præuideat ibi Miſſam non eſſe, vel de tempore ſui exitus Miſſa, quæ celebratur, ſit vltima. 7.141

Facultas Miſſas celebrandi in priuato Oratorio intelligitur (ſaluo interim iure Parochialis Eccleſiæ) 37.235

M O

Mobilia pretioſa, quæ ſeruando ſeruari poſſunt quæque inter immobilia ad hunc effectum computantur, ſunt vaſa aurea, argentea, gemmæ, caſulæ pretioſæ, calices, tapetes, & veſtes, quæ difficile conſumuntur, & generaliter ſunt omnia illa, quæ fructificant, & tireonio non corrumpuntur. 8.95.

Moderamen inculpatæ tutelæ non ſeruat is qui inuaſus habet aliam viam euadendi ſine maiori, vel æquali damno, quam vim inferendo. 7.18

Modus, ſeu grauamen, vt promiſſioni acceſſorium cenſeatur, ideoque à Promiſſario implendum ſit, requiritur 1. fieri in continenti. 2. modum adiectum eſſe poſſibilem; ſecus non tenet. 9.407

Modus promiſſioni, donationi, vel alteri diſpoſitioni adiectus, eſt veluti acceſſoria pactio ſeu obligatio; quapropter ipſa corruente propter ſui impotentiã, nõ etiam corruit pactio, ſeu obligatio principalis; cũ principale nõ pendeat à ſuo acceſſorio 10.ibid.

Modus adiectus tanquam cauſa finalis, ac principalis reſoluitur in conditionem ſine qua non quia tunc corruit donatio, vel legatum. 11.ibid.

Modus adiectus non tanquam cauſa finalis, ac principalis ſicut non reſoluitur in conditionem ſine qua non; ita etiam non efficit promiſſionem, vel donationem reuocabilem. Obligat tamen ad præſtandam eius æſtimationem. 12.ibid

Modus, quem Pontifex tacite appoſuiſſe præſumitur in alienatione ob cauſam futuram facta cenſetur Eccleſiæ defenſio, pauperum auxilium, templorum reſtauratio. 10.444

Monachus, ſeu Religioſus acceptans rem ſibi teſtamento legatam ſine licentia Prælati, licet valide accepiet, peccat tamen. 24.408

Monachus, vel Religioſus in iure quærendo non ſolum prodeſſe ſed etiam obeſſe poteſt Religioni ſc. ſi donationem ſibi faciendam reſpuat, validè renunciat; & ſic ſine violatione voti Paupertatis rogare poteſt offerentem vt alteri dare velit. 26 ibid.

Ingredientes *Monaſteria* Monialium exempta contra generalem prohibitionem Epiſcopi, cui annexa ſit cenſura, non incurrunt eam, ſecus tamen ſi ob vtilitatem Eccleſiæ exprimat etiam de loco exempto. 10.11.135

Exempto Monaſterio non dicitur exempta via, quæ tendit ad Monaſterium. 25.136

Introducentes infideles ad Monaſteria Monialium, licet introducti non teneantur legibus Eccleſiaſticis, tamen cooperantes ad eorum, ingreſſum peccant. 7.164

Introducentes in Monaſteria Monialium puberos non ſeptennes, & fœminas non ſeptennes in Virorum Monaſteria non peccant. 11.165

Frequentare Monaſteria remoto vitio, & ſcandalo non eſt peccatum mortale, ſi tamen qui frequenter monitus ab Epiſcopo non deſiſtit peccat; & poteſt excommunicari. 17.175

Monaſterium vnum, vel plura priuilegio abutentes non amittunt illud alia Monaſteria, ſi priuilegium eſt locale. 21.196

Monaſterij vnius ius eſt ſeparabile à iure alterius, & quando eſt tale, poteſt vni præiudicari, & non alteri. 22.ibid.

Noua Monaſteria ædificari &c. ſine Regulariũ iã ibi exiſtentium conſenſu, etiam ſi diſtent quatuor millia paſſuum; niſi aliàs Epiſcopo conſtiterit commodè in numero duodenario poſſe ſuſtentari. 4.253

Monaſterium de nouo ædificatum, ſi in eo duodecim Regulares non viuant ſubiacet Epiſcopi iuriſdictioni, limita quoad diſciplinam Eccleſiaſticam tantum. amplia procedere extra Italiam. 5 ibid.

Apprehẽdẽs manibus valuas oſtij Monaſterij Monialium non violat clauſtrum Monialium, & tamen apprehendens valuas Eccleſiæ gaudet Eccleſiaſtica immunitate. 5.262

Monaſterium licet legatorum incapax non dicatur, tamen incapax retinendi rem mobilem pretioſam; & propterea ex eſt monaſterio per acceptationem incorporata. 5.411

Monaſterium, vel Conuentus & hortus ei annexus non poteſt alienari ſine iuris ſolemnitatibus. 6.429.

Tranſitus ad arctiora Monaſteria de iure antiquo concedebatur, nec per ius nouum apparet ſublatus. 3.484

Qui nam prohibeantur ingredi Monaſteria Monialium ſub pœna Excommunicationis latæ ſententiæ ſine licentia. 1.502

Nomine Monaſterij Monialium venit ſpatium illud, quod intra Monaſterij ianuam ſemper clauſam continetur, modo clauſuræ deputatum ſit. 1.504.

Recipiens ſe intra Monaſterij ianuam, quæ ſemper claudi ſolet etiam ad vnum, vel duos pedes, incurrit ſecundum probabiliorem opinionem pœnas latas contra violatores Clauſuræ. 2.ibid.

Nomine Monaſterij veniunt Horti contigui, Nemora & alia loca, ei annexa, quæ Monaſterij muris, ſeu ſeptis cinguntur, maximè ſi per clauſtra Monaſterij ſit ad ipſa ingrediendum. prædicta intellige præciſa conſuetudine in contrarium, ſi alicubi ſit. 7.508

Ingrediens Monaſterium pro cauſa expreſſa in licentia particulari, ſi habeat licentiam generalem verbi gratia ingrediendi ad videndam conſecrationem Abbatiſſæ, poteſt iterum ingredi pro cauſa particulari expreſſa in tenore licentiæ. 25.510.

Ingredi clauſuram Monaſterij Monialium ſi ſolum ſolemnitas ſcripturæ deſit ex probabiliori ſententia eſt culpa mortalis. 3.511

Ingredientes Monaſteria quomodo & à quibus comitari debeant, deſumendum eſt ex ſtatutis, & Conſtitutionibus Monaſterij, præcipuè ex cõſtitutionibus Pontificiis, ſi quæ fuerint circa hoc. 9.515

Quæ requirantur pro ingreſſu licito ad Monaſteria ſanctæ Claræ, & alia Monaſteria, quæ ſtrictiorem clauſuram profitentur 5.522

Stans in oſtio Monaſterij non peccat, nec pœnas contra clauſuram violantes latas incurrit. 7.525

Ingrediens Monaſteria Monialium ſolùm virtute

faculta

facultatis alicuius ſibi conceſſæ, vel etiam ingrediens abſque vlla prorſus facultate, ſeu licentia, contrahit pœnas Motus Greg. XIII. 1. 530

Ingredi Monaſteria Monialium, eaque ſine licentia frequentare, & ſine iuſta cauſa eſt prohibitum. 1. 549

Qui cogitauit ſe transferre ad Monaſterium, & iter inchoauit; ſed ab inchoato itinere deſiſtit, non dicitur accedere ad Monaſterium. 3. 549

Qui Domum Monaſterio contiguam habet, & è feneſtra ſuæ domus Monialem alloquitur, non dicitur ad Monaſterium accedere; quia non dicitur ſe ad Monaſterium transferre cum ibi exiſtat. 4. 549

Mittens ſeruum ad Monaſterium propriè non dicitur ad Monaſterium accedere; Miſſus tamen propriè accedit, & ſic iſte pœnas accedentium incurrit, niſi iuſta cauſa excuſetur. 5. 549

In cap. periculoſo nulla pœna imponitur accedentibus ad Monaſteria Monialium; ſecus eſt in cap. Monaſteria, vbi Clerici præſumentes ea frequentare, ſi moniti ab Epiſcopo non deſtiterint, ſuſpenduntur; ſi verò laici ſint, excommunicantur non latæ ſed ferendæ ſententiæ. 8.550

Frequentare Monaſteria ſatis habetur per duos acceſſus; quia actus geminati conſuetudinem inducunt. 10. 551

Nomine Monaſteriorum, quæ adiri, vel frequentari prohibentur, probabilius veniunt Moniales, ita vt ſumatur continens pro contento. 14. 551.

Frequentia Monaſteriorum cauſa audiendi diuina, vel videndi exteriorem ornatum Monaſterij, vel ſimili alia de cauſa, non prohibetur; ſed ſolum cauſa locutionis ſiue aſpectus ſiue actiui, ſiue paſſiui Monialium. 15. 551

Frequentia, vel etiam acceſſus ad Monaſteria vt non ſit prohibitus, requiritur manifeſta cauſa & rationabilis non omnibus, ſeu maiori parti populi, ſed concedenti. 16. 551

Frequentare Monaſteria præciſo ſcandalo & praua intentione non eſt peccatum mortale ſecundum probationem opinionem contra nonnullos oppoſitum affirmantes. 1. 555

Non ſolum frequentare ſine iuſta cauſa, & licentia ſuperioris, ſed etiam vel ſemel Monaſteria adire eſt peccatum veniale. 3. 555

Ingredi Virorum Monaſteria eſt prohibitum mulieribus ex motu Pij V. qui incipit, Regularium Perſonarum, & ex motu Gregorij XIII. vbi gratiæ. 1.554

Nomine Monaſterij non venit Chorus Eccleſiæ Religioſorum. 5.558

Nomine Monaſterij venit etiam Sacriſtia Eccleſiæ contigua ſolo pariete intermedio eam ab Eccleſia diuidente præciſa tamen conſuetudine in contrarium, ſi alicubi ea ſit. 9. 559

Nomine Monaſterij veniunt etiam Prioratus, quos habent Monachi ſancti Benedicti, vel ſancti Bernardi, & ſimiles. 10.559

Nomine Monaſterij non veniunt Religioſorum Domus nondum completè fabricatæ; ſed fabricari inceptæ. 11.559

Nomine Monaſterij veniunt Religioſorum domus quæ vulgo reſidentiæ vocantur ſi eæ perpetuæ ſint habentes Eccleſiam cum Euchariſtia; ſecus contra. 15.559

Nomine Monaſterij non venit Atrium ſcholarum & ſi hæ contiguæ ſint Collegio Societatis Ieſu. 16.559

Loquentes cum *Monialibus* Monaſterij exempti contra prohibitionem latam ſub pœna excommunicationis ab Epiſcopo, non incurrunt cenſuram, ſecus eſt ſi ſub dicta pœna ſit vetitus acceſſus ad Monaſteria etiam exempta. 24. 136

Monialium aliquorum Monaſteriorum conſuetudo circa ingreſſum intra eorum ſepta recenſetur, & ad Epiſcopum ſpectat reformatio in non exemptas iure ordinario, in exemptas iure delegationis à ſede Apoſtolica. 14. 460

Monialibus non licet habere oſtium, per quod ex Monaſterio interiori introiri poſſit in ipſarum Monialium Eccleſiam exteriorem. 1. 466

Monialibus, etiam Tertiariis non licet ingredi à ianua Monaſterij, quæ eſt pro clauſura Monaſterij ipſius etiam ad claudendam aliam vlteriorem ianuam, &c. 2.467

Moniales aſcendentes ſupra tecti tegulas, ſi intra eam partem, quæ monaſterium reſpicit, contineantur, clauſuram non violant; ſecus ſi eam prætergreſſæ ad alienam tecti partem tranſeant. 4.467

Monialis ſiue iuſte, ſeu iniuſte à Monaſterio egreſſa, & intra Domum aliam priuatam incluſa, ſi ex hac egrediatur, clauſuram non violat. 7.467

Monialis, quæ ſe ponit in Rota, & facit illam voluere verſus partem exteriorem, vbi non eſt clauſura, licet in opinione nonnullorum violet clauſuram; ſecus tamen eſt in ſententia Auctoris. 9.467

Moniales profeſſæ etiam ordinum Militarium S. Iacobi, Alcantaræ, Calatrauæ, &c. aſtringuntur clauſura. 1.468

Moniales cuiuſcumque ordinis etiam ſi Hieroſolymitanæ ſint comprehenduntur in decreto de clauſura. 2.468

Moniales, quæ ante Tridentini Decretum clauſuram ſeruare non conſueuerant, aſtringuntur clauſura. 3. 468

Moniales conuerſæ, & Tertiariæ cuiuſcumque Ordinis, vel Congregationis, ſi vere vtræque profeſſæ ſunt, aſtringuntur ad clauſuram. 6. 468

Moniales, quæ faciebant profeſſionem ea conditione, vt clauſura non obſtringerentur, probabilius non ſunt profeſſæ. 9.469

Oblatæ non tenentur ad clauſuram; quia non ſunt vere Moniales, nec profeſſionem emittunt. 10.469

Moniales, quæ vel ex regula, vel ex voto tenentur ad clauſulam, peccant eam violando contra Regulam, vel votum, vel etiam contra præceptum Eccleſiaſticum. 17.469

Moniales ſi egreſſæ fuerint ſine licentia Ordinarij à clauſura, & ſuperiores Regulares ſi licentiam dederint cenſuris Eccleſiaſticis ab ipſiſmet Ordinariis puniri poterunt. 3.471

Clauſuram Monialium inducere ſpectat ad Epiſcopos vt

Digitized by Google

vt ſedis Apoſtolicæ Delegatos, non item quod Moniales è clauſura egredi nō poſſint; quia Concilium loquitur ſimpliciter de Epiſcopo, & conſequenter extendi etiam poteſt ad Vicarium. 5. 473.

Moniali non poteſt dari licentia egrediendi à clauſura abſque cauſa graui, ſc. magni incendij, Infirmitatis, lepræ, aut Epidemiæ. 1.475

Egredi è clauſura eſt res grauis, & multis ſcandalis, ac Monialium caſtitatis periculis plena. 2. ibid.

Moniali laboranti morbo contagioſo, vt gallico, S. Lazari, Ignis ſancti Antonij, & alienius ſimilis, dari poteſt licentia egrediendi è clauſura, ſi moraliter loquendo, non poſſet intra Monaſterium curari ſine graui periculo contagiuois aliarum. 1a. 478.

Moniali probabiliter, vt ſit Abbatiſſa alterius Monaſterij eiuſdem Religiunis tamen, & habitus dari poteſt licentia egreſſus. 1.479

Moniali conceditur egreſſus à Concilio Tridentino, dummodo in Monaſterio in quo ſacta eſt Abbatiſſa non reperiatur Monialis idonea cum dotibus, & qualitatibus ibi requiſitis ad munus prædictum exercendum. 3. ibid.

Moniali concedi poteſt egreſſus, vt ſit magiſtra Nouitiarum in alio Monaſterio, eiuſdem tamen ordinis, & habitus; quin vt præſit portæ, vel Rotæ, vel alteri muneri. 4. ibid.

Monialis finito officio poteſt de conſenſu vtriuſque Monaſterij ad prius Monaſterium redire, etiamſi ſocia, cum qua egreſſa fuerit, redire non velit. 5. ibid.

Moniali, concedi poteſt egreſſus, ſi ſit neceſſaria ad fundandum nouum Monaſterium. 8. ibid.

Monialis quacumque cauſa transferatur ali debet à Monaſterio, à quo transfertur. 13. ibid.

Moniali concedi non poteſt egreſſus, vt viſitet Monaſteria ſibi ſubiecta, quia id decentius, & cōmodius præſtari poteſt per Prælatos regulares. 1. 48o.

Monialis ſi tranſeat de vno Monaſterio ad aliud eiuſdem Ordinis, dotem portare non debet. 15. ibid.

Monialium Monaſteriis preſſis neceſſitate debetur dimidium omnium eleemoſynarum à quibuſcūque vbicumque ierratum quacumque diſpoſitione Pauperibus faciendarum, niſi ſint in pauperes certos erogandæ, nec ſint ad vſus alios, quam ſuſtentationem, deſtinatæ. 6. 481

Moniali concedi non poteſt egreſſus ob morbum quantumuis periculoſum, ſi contagioſus non ſit, licet ſalus eiuſdem deſperetur. 1. 482

Moniali, ſi morbus non ſit contagioſus, neque concedi poteſt licentia, vt ſe transferat ad Monaſterium eiuſdem ordinis, cuius ſitus ſalubrior ſit. 5. 483.

Monialis, ne occidatur poteſt egredi è clauſura. 7. ibid.

Monialibus cuiuſdam Monaſterij de facto conceſſit Gregorius XIII. liberum egreſſum, quotieſcumque morbo periculoſo laborarent 8. ibid.

Monialis morbo non contagioſo, ſed periculoſo laborans, ſi ſine Summi Pontificis diſpenſatione egrederetur è clauſura, peccaret, nec Prælatus inferior licentiam huiuſmodi concedere poteſt. 10. ibid.

Monialis poteſt è clauſura egredi, ſi periculum vitæ ſibi certò immineat ob graues moleſtias, & vexationes, quas iniuſtè patitur. 11. ibid.

Monialis grauida effecta non poteſt exire, etiam ad ſaluandam famam, vt fœtum foris edat, ſine legitima Summi Pontificis, vel alterius Superioris licentia. 12. ibid.

Monialis non poteſt ſine legitima licentia Summi Pontificis egredi ad habendam curam Nepotum, & omni auxilio carentium. 13. ibid.

Monialis concedi poteſt egreſſus, vt ad ſtrictius Monaſterium tranſeat contra nonnullos Doctores aſſerentes id ſolum ſtatutum eſſe pro Viris, non fœminis. 1.484

Ad bonum commune Monialium ſpectat poſſe ad perfectiorem vitam tranſire. 2. ibid.

Moniali adeo incorrigibili, vt in nullo Monaſterio eius correctio ſperetur, concedi non poteſt licentia egreſſus inconſulto ſummo Pontifice, licet in vigore iuris contrarium videatur. 3. ibid.

Monialis incorrigibilis carceri potius, ne alias inficiat, tradi debet, quam cum tanto ſcandalo, & præiudicio boni communis è Monaſterio eiici. 2. ibid.

Monialis poteſt ſeruatis ſeruandis tranſire de vna Religione ad aliam, & in Religione, ad quam tranſit, debet facere nouitiatum, & emittere profeſſionem. 5. ibid.

Monialis neceſſitate cogente, ſi non ſit aditus ad ſuperiorem pro obtinenda licentia, poteſt eo inconſulto egredi. 2.485

Monialis ad tempus legitimè egreſſa, nempe ob morbum, vel alium caſum permiſſum, tenetur ſanitate obtenta, vel negotio finito ad Monaſterij clauſuram redire. 1. ibid.

Monialis non præſumitur neceſſitate cogente coarctari à ſuperiore ad ſeruandam clauſuram. 3. 485.

Monialis neceſſitate cogente egreſſa ſine ſuperioris licentia, tenetur eidem ſignificare ſuum egreſſum ſi duret, & ipſa poſſit. 4. ibid.

Monialis egreſſa legitimè, ſi in redeundo ad Monaſterium ſit morola per moram breuem v. g. vnius, vel alterius diei, non violat Præceptum clauſuræ. 4. ibid.

Monialis egreſſa legitimè, ſi finito negotio alio diuertat per moram vnius, vel alterius diei, vtibi gratia ad viſendam Imaginem, conſanguineam, amicum &c. non violat præceptum Clauſuræ. 5. ibid.

Moniali clauſuram violanti, & ei fauentibus duplex pœna infligitur. Prior excommunicatio Pontifici reſeruata Poſterior priuatior Dignitatum, & Officiorum. 2.486

Moniales clauſuram violant & cenſentur à Monaſterio egredi, ſi ad Eccleſiam ſuam, vel ad ſpatium, quod eſt inter Portam Monaſterij clauſam, & alteram ſecularibus patentem, egrediantur, & ita incurrunt pœnas contra violantes clauſuram impoſitas. 1.498

Moniales non incurrunt dictas pœnas, ſi licitè ſine licentia ſuperioris ob periculum in mora adeundi illum, egreſſæ fuerint poſtea ad Monaſterium regreſſæ Superiorem non moneant. 4. ibid.

Moniales iuſtè egreſſæ à Monaſterio, ſi finita cauſa egreſſus, ſtatim non regrediantur, ſed diu culpabiliter extra Monaſterium morentur, vel vagētur, non incurrunt dictas pœnas. 5. ibid.

Comitantes, vel Recipientes Monialem illicitè egreſſam ita vt faueant huiuſmodi egreſſui, vel perſeuerantiæ in illo, ſeu ſint cauſa efficax huiuſmodi egreſſus vel perſeuerantiæ in illo, coope-

tando

Google

tando Monialis delicto contrahunt dictas pœnas. 1.499

Moniales licitè à ſuo Monaſterio egreſſæ non includuntur in dicta prohibitione; & liberum eſt Abbatiſſæ iſtas abſque alia ſuperioris licentia admittere, præſertim ſi ſint eiuſdem ordinis, & habitus, & iter faciant; ſecus ſi ingrediantur ex pura recreatione, vel cauſa inuiſendæ amicæ. 8.503

Moniales Choro deputatæ, dutiſſimum eſt ſi grauentur inferioribus officiis. 2.522

Monialis commodè poteſt confirmari per feneſtellam, per quam Moniales Euchariſtiam recipiunt. 2.523

Ingrediens Monialium Monaſterium ex legitima licentia, tenetur finito negotio ſtatim egredi. 1.524

Monialis ex legitima licentia è Monaſterio egreſſa, tenetur finito negotio ſtatim regredi. 2.514

Monialis legitimè egreſſa, ſi finito negotio extra Monaſterium degat cum quacumque praua intentione, & executione non incurrit cenſuras, & cur? 8.524

Moniales præſumentes admittere in ſua Monaſteria ingredientes prædictos reſpectu facultatum contrahunt eaſdem pœnas. 8.543

Monialis admittens tam virum, quam fœminam incurrit pœnas dicti motus. 10.543

Monialis ſi vrgente neceſſitate aliquem admittat, non incurrit dictam excommunicationem & pœnas, & cur. 11.545

Monialis, ſi ad ipſam non ſpectet impedire ex officio, verbi gratia cum non ſit Prælata Monaſterij, nec præſit portæ cuſtodiendæ non incurrit pœnas dicti motus Gregorij XIII. ſecus ſi ingredienti ianuam aperiat, conſulat, iubeat, vel mandet, aut ſi manu trahat, inuitet, & aliquo alio modo poſitiuè faciat quempiam ingredi. 2.544

Monialis qualiſcumque illa ſit, ſi mandet, vel conſular ingreſſum Perſonæ, quæ ingreditur, contrahit dictas pœnas. 3.544

Monialis, ſi non mandet, vel conſulat ingreſſum perſonæ, quæ ingreditur; ſed alteri, contrahit etiam dictas pœnas ſi tenebatur ex officio impedire ingreſſum; at contra ſi non tenebatur ex officio. 4.545

Monialis qualiſcumque etiam illa ſit, ſi confabuletur, vel comitetur Perſonam, quæ illicitè Monaſterium ingreditur, non contrahit dictas pœnas; ſed peccat tantum mortaliter, vel venialiter pro vt ſua locutione dat anſam notabilis, vel leuis moræ. 5.545

Monialis qualiſcumque etiam illa ſit, non contrahit dictas pœnas, ſi admittat ad ingreſſum ex aliqua inaduertentia, obliuione, negligentia, ignorantia etiam craſſa, & ſupina, quin & affectata, vel ex aliquo bono fine verbi gratia ne admiſſus ab inimicis percutiatur, &c. 6.545

Monialis, quæ Virum, vel fœminam prætextu licentiarum ingredientem in Monaſterium Monialium extra caſum neceſſitatis admittere præſumit, ipſo facto incurrit excommunicationem Pontifici reſeruatam priuationem officiorum, & inhabilitatem ad illa. 7.545

Superior Monialium, aut alius admittens non incurrit pœnas dicti Motus; quia textus loquitur tantum de Monialibus. 8.545

Monetarum Tonſores, & alij ſine armis; & violentia ſubripientes, ſeu occultè, vel in viis priuatis, aut etiam in viis publicis, at non per inſidias ſed quaſi ex accidenti furantes non priuatur immunitate Eccleſiæ. 5.298

Cudens falſam Monetam, vel bonam tondens non priuatur immunitate ob rationes ſupra dictas. 1.342

Cudens falſam Monetam, vel bonam tondens committit iniuſtitiam aduerſus Rempublicam, & Regem; & ſic committit furtum publicum, non tamen dicitur committere latrocinium publicum, quod requiritur ad perdendam immunitatem. 2.342

Cudens falſam Monetam committit crimen læſæ maieſtatis in ſtatum Principis, non autem in Perſonam eiuſdem. 3.342

Per *Mortis* articulum non intelligitur tantum quaſi vltimus vitæ ſpiritus, ſed quoduis etiam probabile mortis periculum. vide ibi quod habet locum etiam ſi quis ſponte & non ex cauſa vrgente motus tale periculum adeat contra Sanchez. 11.205

Motus proprius Pij V. & cap periculoſo de ſtatu Regul. in 6. interpretatur. 5.468

Motus Pij V. qui incipit (Decori & honeſtati) non eſt vbique vſo receptus, vbi tamen vſu receptus eſt, non poteſt ſuperior Regularis ſine Ordinario dare licentiam egreſſus, ſecus tamen eſt, vbi motus prædictus non eſt vſu receptus. 7.472

Motus Gregorij XIII. excommunicat Religioſos vtriuſque ſexus ſi in vnum ſeu collegialiter coacti quempiam virtute facultatum ingredi faciant, vel permittant. 3.541

Motus Gregorij XIII. ponens Conuentum prætexto facultatum aliquem ingredi facientem vel permittentem, afficit tantum ſuperiores, & eorum Conſultores, ſeu præcipuos Officiales quorum conſilio ſuperior gubernatur. 9.541

M V.

Mulier ſeptimo menſe, octauo, nono, decimo, & aliquando etiam vndecimo cœpto parere ſolet. 30.91

Mulier præſertim robuſta aliquando etiam quinto menſe parere ſolet. 34.91

Mulier ex vnico actu fornicationis non dicitur publica meretrix; nec quis ex vnico actu vſuræ dicitur publicus vſurarius. 12.295

Mulier nupta ob timorem viri ſuſpicantis eam eſſe adulteram, iuſtam habet cauſam. 6.521

Mulieres ſeculares habentes licentiam ingrediendi, non poſſunt ea vti, niſi accedat conſenſus Monialium capitulariter obtentus ſecus incurrunt cenſuras. 10.524

Mulier ingrediens Religioſorum Monaſterium, in quo ſcit hic, & nunc nullum Religioſum eſſe, probabilius peccat mortaliter, & contrahit cenſuras; quia per accidens eſt in aliquo caſu non violari finem legis. 5.553

Mulieres Monaſteriorum Virorum fundatrices non comprehenduntur in prohibitione, vbi vide quomodo Gregorius XIII. derogauerit Regulæ fratrum Minimorum, & quidnam indulſerit circa fundatrices. 1.555

Mulieres, quæ nullius facultatis prætextu ingrediuntur, & Religioſi Mulieres ſic ingredientes admittentes ex non omnino improbabili

bili ſeutentia non comprehenduntur in prohibitione. 1.556

Certum non eſt dicere talem Mulierum in Monaſterium Virorum ingreſſum, & admiſſionem eſſe ſub peccato mortali, & excommunicationis cenſura prohibitum. 2.ibid.

Mulieres ingredientes Virorum Monaſteria dato quod contrahant excommunicationenem, à quo nom ea lata ſit. 10.557

Mulieres ingredientes excuſantur ab incurrenda cenſura motus Pij V. ſi bona fide ſeu ex ignorantia culpabiliter craſſa, & ſupina, quin & forſan etiam affectata ingrediantur 11.ibid.

Mulieres cum reliquo populo admitti poſſunt intra Monaſterij ſepta ad diuina officia; ſecus ſi Religioſi ſoli priuatim in clauſtro id efficiant, & quæ diuina officia ſint vide diffuſius. 15.561

Mulieribus ingredi clauſtra, & illuc admitti veſperi non licet nec quando proceſſio eſt iam celebrata præciſa modica mora 18.ibid.

Mulieres in Monaſterij clauſtra ingredientes poſſūt etiam in locum, quem De profundis appellant ingredi, quando talis locus eſt coniunctus clauſtro. 22.562.

Mulieres ex prædictis cauſis ingredientes tenentur his officiis completis ſtatim egredi, non quidem ſtatim phyſicè, ſed moraliter. 25.ibid.

Mulieres ſi officinas Monaſterij interiores ingrediantur incurrunt pœnas, quia priuilegium ingrediendi eſt limitate conceſſum; contrarium autem non eſt improbabile. 27. ibid.

Mulieres nullius facultatis, aut priuilegij prætextu ingredientes, & Religioſi mulieres has admittentes an peccent mortaliter, & pœnas ac cenſuras incurrant. 28.ibid.

Mulieres virtute cuiuſcumque priuilegij Pontificij iuſtum eſt non admittere, ſi illud de prohibitione Regulæ mentionem non faciat, & talis prohibitio ſit ſub Regula. 30. ibid.

Mulieres virtute talis priuilegij ingredientes, & Religioſi ipſas admittentes contrahunt cenſuras, niſi ignorantia excuſentur. 31.563

Mulieres ingredientes virorum Monaſteria ex motu Pij V. contrahunt excommunicationem Papæ reſeruatam. 1.ibid.

Muſicus ſolum eſt permiſſum docere ad crates Magiſtro exiſtente extra clauſuram. Item dicas de organiſta ſi Moniales doceret. 7. 515

Mutilans, ſeu occidens in Eccleſia, ſiue ſub ſpe immunitatis ſiue ſine tali ſpe, item ſiue præmeditatè, ſiue ex propoſito, ſed ex ſubita ira, & occaſione, & prouocatus, priuatur immunitate; ſecus ſi per modum defenſionis cum moderamine inculpatæ tutelæ. 1.2. 302

Mutilantes, ſeu occidentes in Eccleſia ſi ex ſubita ira & occaſione & prouocati in ſententia plurimorum gaudent immunitate. 3. ibid.

Deciſio Summi Pontificis quod non gaudeant immunitate occidentes, & mutilantes in Eccleſia eſt generalis, & fundata præcipuè in ratione quadam communi. 4.303

Immunitate eodem modo priuantur mutilantes, occidentes in Eccleſia, quo priuantur publici latrones, & ſic non requiritur, quod ſub ſpe immunitatis. 6. ibid.

Nomine mutilantis, vel occidentis non venit mandans mutilari; vel occidi, niſi in lata, & extenſa ſignificatione, quæ in materia pœnali circa immunitatis priuationem facienda non eſt. 2. 306.

N

N A

PEndente cauſa *Natalium* coram Iudice Eccleſiaſtico, non poteſt Iudex ſecularis procedere in cauſa principali hæreditatis. 9.77

Natus in dubio quis præſumitur legitimè, & ſic ad Defuncti hæreditatem eſt admittendus; quamuis temporis ordinarij ſpatium à conceptione ad natiuitatem, aliquando augeatur, vel minuatur. 28. 91.

N E

Neceſſitas quandoque licitum facit; quod per leges non eſt licitum. 30.4

Neceſſitas publici vel priuati commodi aueſtendi nequaquam tribuit magiſtratui laico iuriſdictionem in Eccleſiaſticas Perſonas; ſed ſolum tribuit ius defenſionis quam naturale dictamen cuilibet permittit. 31.4

Neceſſitas Publica non tribuit iuriſdictionem ſaltem coactiuam Laicis in Clericos. 7. 56

Neceſſitas facit licitum quod aliàs non erat licitum, & neceſſitas non habet legem, debet intelligi de neceſſitate ſic vrgenti, quæ non permittat legem ſeruari. 24.399

Neceſſitas quando compatitur conſeruationem legis, non præualet contra legem. 25. ibid.

Neceſſitas eſt, vt ſi Eccleſia grauetur ære alieno, & non poſſit ſoluere, niſi alienet, vel ſi reparanda ſit Eccleſia, fundus inſtaurandus, vel domus ſuffulcienda, quæ alioquin corrueret. 2. 413

Neceſſitas Reipublicæ læſæ, & ſcandalizatæ præferri debet neceſſitati particularis Perſonæ iuſte condemnatæ. 28.414

Neceſſitas legem non habet, & per epicheiam cenſeri poteſt caſus neceſſitatis exceptus. 2.485

Negatio, cum ſit malignantis naturæ, quidquid poſt ſe inuenit, deſtruit, eiuſque oppoſitum ponit. 3. 476.

N O

Nobilis inuaſus licet poſſit fugere, vitamque ſuam & proximi ſeruare, non tamen tenetur, ſed poteſt ſine peccato, & irregularitate inuadentem occidere. 5.314

Nobiles fœminæ ſi reuera ad aliquod opus neceſſarium Monaſterio ingrederentur, & in illo occuparentur non minus quam fœminæ viles ad illud opus exercendum alias ingreſſuræ, ſi ſtatim moraliter finito opere, egrediantur non peccarent, dèta etiam curioſitate. 2.512

Nouitij ex delicto vniformitatis non tenentur ſeruare Leges, & præcepta Profeſſis impoſita, & quaſe. 8.9

Nouitius gaudet Religionis priuilegiis, & tamen non eſt obſtrictus eius oneribus, & præceptis 123.

Nouitij ſi ordinandi ſint, indigent literis dimiſſoriis proprij Epiſcopi; & non ſufficiunt literæ Prælati Regularium. 61.157

Nouitius dicitur acquiſiuiſſe Domicilium in loco, vbi inhabitat addictus Religioni. 8.158

Nouitij Religionum non poſſunt confiteri niſi magiſtro Nouitiorum, vel Religionis ſuperiori, vel cui ille commiſerit. 9.225

Nouitij, quia ſunt in via ad Religionem poſſunt confiteri Religioſis illius ex priuilegio. 11.ibid.

Nouitij

Nouitij participant Profeſſorum priuilegia vt Canonis, fori, & exemptionis Gabellarum. 13. 215.

Nouitij poſſunt cum literis Prælati Religionis mitti ad quemcumque Ordinarium ad Ordines ſuſcipiendos ſine literis Diœceſani. 14.ibid.

Nouitij non poſſunt diſponere de bonis ſine auctoritate Epiſcopi niſi intra duos menſes ante profeſſionem, & cum licentia ipſius Epiſcopi. 9.233.

Nouitiæ cuiuſcumque approbatæ Religionis non tenentur ad clauſuram; quia neque hę ſunt profeſſæ. 11.469

Nouitiæ egredientes è Monaſterio ex cauſa rationabili, non interrumpunt nouitiatum; ſecus ſi egrediantur ſine cauſa, licentia, vel habitu. 12. ibid.

Nouitia ſi egrediatur de licentia Abbatiſſæ, male tamen conceſſa, adhuc tamen non interrumpit nouitiatum. 13.ibid.

Nouitiæ dari non poteſt licentia egrediendi ad viſendos Parentes. 14.ibid.

N V

Poteſtas laica non poteſt diſcutere facultates *Nuntiorum* Summi Pontificis contra plures Auctores, quorum dicta refelluntur. 1.52

Nuncij ea commiſſione Summi Pontificis debent exhibere Regibus, vel eorum magiſtratibus literas ſuarum legationum, ad hoc vt eis innoteſcat legitima ipſorum legatio, & auctoritas. 2. ibid.

Non eſt præſcriptum quanta auctoritas confeſatur Nunciis, ſed id pendet à conceſſione ſummi Pontificis. 3.ibid

Nunciorum nomine veniunt Legati ſedis Apoſtolicæ. 16.189

Nuncius, qui poteſtatem legati à latere habet, poteſt etiam quemlibet Religioſum abſoluere, vel diſpenſare; quia eſt legitimus exemptorum ſuperior. 21.218.

Nuptias contractus ſi diſpenſationem abſolutè obtinuit à voto perpetuæ continentiæ vt nubat cum perſona expreſſa, poteſtea impedita contrahere cum alia, ſecus ſi diſpenſatio conferatur limitate verbi gratia ne mulier decepta infamiam incurrat. 7.509

O

O B

Sine poteſtate imperandi non poteſt eſſe obligatio *Obediendi* 8.6

Oblati non ſunt vere Religioſi, & ideo ſi plene non ſe tradiderint ſuis fratribus, non eximuntur à ſententia Epiſcopi, id eſt, non gaudent priuilegio exemptionis. 6.194

Oblatio libelli, & litis conteſtatio quando non videatur neceſſaria. 1.386

Oblatio libelli, & litis conteſtatio non eſt neceſſaria quando agitur ad cognitionem qualitatis delicti, & non ad pœnam illius. 2.ibid.

Oblationes imagini Regularium factæ ſine ſolemnitate iuris alienari poſſunt, niſi ſint vota aurea, vel argentea magni valoris. 17.396

Obligatus ad ratiocinia ex cauſa alicuius adminiſtrationis etiam gaudet immunitate. 9.293

Obligatus ad reddendum ratiocinia ratione tutelæ, vel adminiſtrationis ſi ſit in fraude, multo minus priuabitur immunitate. 4.243

Obſtetrix poteſt intromitti in Monaſterium tempore partus alicuius mulieris, ibi forſan cum licentia legitima exiſtentis. 8.516

O C

Occaſio delinquendi ſumitur à malitia hominum, & non debet Eccleſiæ prædicta occaſio imputari. 15.252

Occidentes fiſcum Regium, Præſidem Iuſtitiæ, Conſiliarium, vel ſummum Magiſtratum lateri ſupremi Principis aſſiſtentem in ſententia Curtellij non omnino improbabili, non gaudent immunitate. 2.238

Occidens, vel mutilans in Eccleſia, vel Cœmeterio non gaudet immunitate; nam, Et, in textu, ſtat pro Vel. 1.298

Occidens, vel mutilans in locis contiguis Eccleſiæ puta in Sacriſtia, tecto, atrio, & ſimili, gaudet immunitate etiamſi ſub ſpe immunitatis, occiderit. 1.304

Occidens proditoriè Proximum ſuum non gaudet immunitate. 1.308

Occidens, vel mutilans in Eccleſia non priuatur immunitate debita pro alijs delictis ante vel poſt commiſſis, ſcilicet non exceptis; ſecus ſi pro occiſione commiſſa in Eccleſia talis punitus non ſit. 1.2.308

Occidens aliquem veneno, quia Proditor cenſetur, non gaudet immunitate. 1.309

Occidens inimicum veneno in ſententia Auctoris gaudet immunitate, quia non dicitur propriè occidere proditoriè 6.ibid.

Occidens inimicum in ſomnis non priuatur immunitate. 7.ibid.

Occidens per inſidias inimicum quomodolibet vel per feneſtram, vel à tergo, vel in lecto, dummodo non ſimuletur amicitia poſt Conſtitutionem Gregorianam, gaudet immunitate. 8. ibid.

Occidens inimicum promiſſione, ſeu fideiuſſione data de non offendendo, priuatur immunitate; quia per dictam cautionem ſublata fuit ab Inimico omnis occaſio ſibi præcauendi, & ſic occiſor proprie Proditor cenſetur. 5.310

Occidens propriè proditoriè Infidelem gaudere non debet immunitate. 5. ibid.

Occidens amicum reconciliatum neque committit homicidium proditorium, & ſic neque immunitate priuatur. 5. ibid

Occidens inimicum ſuum in Duello non priuatur immunitate. 1.311

Occidens per induſtriam inimicum dormientem, vel alio modo incautum verbi gratia à tergo, vel à feneſtra gaudet immunitate. 1. ibid.

Occidens ex propoſito deliberatè, & per induſtriam, ſed non per inſidias inimicum non priuatur immunitate. 1.312

Occidens ex induſtria, & animo penſato; ſed non per inſidias, non committit homicidium propriè, & ſtricte proditorium. 2. ibid.

Occidens inimicum mandantis etiam pacta pecunia, vel accepta non occidit incautum, cum homo ſemper habeat occaſionem ſibi præcauendi ab Inimico ſuo. item dic etiam præſente ipſo mandante. 2.317

Occidens Patrem inſidioſè & incaute non priuatur immunitate, ſecus eſt ſi inter Patrem, & filium nulla præceſſerit inimicitia. 3.339

Occidens Bannitum ex permiſſione ſtatuti, ſi occidat in Eccleſia licet non poſſit puniri vt homicida, punitur tamen vt Eccleſiaſticæ Immunitatis violator. 16.341

Occidens tali caſu in Eccleſia contrahit excommunicationem conſtitutionis Gregorianæ latam contra extrahentes ab Eccleſia. 17.341
Occidens Clericum vel Regularem, vel etiam Epiſcopum, non priuatur Eccleſiæ immunitate, cum non ſit homicidium de exceptis. 1.343
Occidens ſupradictos contrahit excommunicationem, non autem amittit immunitatem, quia priuilegium eſt conceſſum loco ſacro, non Perſonæ ſacræ. 2.344
Occidens Clericum ſaltem conſtitutum in ſacris eſt Parricida ſed impropriè, & dato, quod eſſet propriè diximus Parricidam gaudere immunitate. 4.344
Occidens Clericum committit ſacrilegium, & tamen per ea quæ dicta ſunt non eximitur ab immunitate. 5.344
Occidens Clericum committit crimen læſæ maieſtatis ſed remotè. 6.344
Occidens Clericum licet delinquat in Eccleſiam, non tamen delinquit materialiter, quod oporteret, vt priuetur immunitate. 7.344
Occidentes pœnitentem ſacerdoti ſua peccata confitentem, vel quomodocumque aliud ſacramentum actu ſumentem; non priuantur immunitate; ſecus ſi id facinus committant animo hæreticali, aut cum errore intellectus. 2.345
Directa, & poſitiua ſui ipſius *Occiſio* non poteſt iuſtè executioni mandari. 17.493
Occiſor proditoriè Proximi ſui eſt, qui illum incautum nihil ſibi præcauentem per inſidias, & induſtriam occidit. 3.308
Occiſus Cardinalis nedum Epiſcopi in ſententia Farinacij, Eccleſiæ immunitate non priuatur. 41.325

O D

Odium propter præcedentes inimicitias præſumi debet adhuc adiuuare non obſtante promiſſione de non offendendo. 4.310

O E

Oeconomus Monaſterij habet iuſtam cauſam ingrediendi clauſuram ad quærenda inſtrumenta, in Archiuio, ſi id fieri neceſſe eſt, & commodè præſtari per Moniales non poſſit. 1.518

O F

Offendens Curſorem; vel alium miniſtrum Iudicis Eccleſiaſtici puniri poteſt ab vtroque Iudice, & ſi laicus iudex præuenerit inhiberi non poteſt à Iudice Eccleſiaſtico, & è contra. 3.102
Offendens, vel iniurians Clericum puniri poteſt à Iudice laico, ſi præueniat. 4.102
Offendens Principis Conſiliarium vt Perſonam priuatam ex odio, & inimicitia non incurrit crimen læſæ maieſtatis; ſecus ſi offendat vt perſonam publicam intuitu Officij. 6.102
Offendens miniſtrum S. Officij ex odio, & inimicitia particulari non incurrit pœnas Bullæ Pij V. ſi de protegendis, ſecus eſt ſi offendat intuitu officij. 8.102
Offendens venientes ad Apoſtolicam ſedem, licet cenſuram Bullarem non incurrat, ſi offendat illos vt Inimicos particulares, eam tamen incurret ſi offendat vt venientes formaliter. 9.102
Offendens Principem ad hoc vt priuetur immunitate, debet ei eſſe ſubditus aliquo modo v. g. ratione originis, vel Domicilij. 43.316
Quilibet Offendens Papam committit crimen læſæ Maieſtatis; & propterea immunitate priuatur. 45.326

Officialium Sedis Apoſtolicæ nomine veniunt ſignati à ſede Apoſtolica ad aliquas cauſas ſedem ipſam Apoſtolicam, eiuſque Dignitatem ſpectantes, non item ſignati ad cauſas particulares inter partes decidendas. 17.189
Officialis creatus ad beneplacitum eſt etiam perpetuus neque poteſt remoueri ſine legitima cauſa. 49.217
Officialis Regius, & Debitor ex cauſa ſyndicatus multo minus priuatur immunitate. 6.343
Officina interiores dicuntur omnia loca intra Monaſterij ianuam, & clauſuræ ambitum exiſtentia. 8.558
Quæ pertinent ad *Officium* Principis ſunt actus iuriſdictionis. 416
Officium Principis per Iuriſdictionem diſtinguitur ab officio Perſonæ priuatæ. 5.16
Officium non ponit ſubiectionem in Exempto, neque dat Iuriſdictionem Ordinario contra exemptum. 2.193
Officium ſeculare collatum Clerico non extrahit ipſum à gradu, ſeu à ſtatu clericali atque adeo non extrahit ipſum ab exemptione. 6.193
Officium exercitij eſt perſonale, & inſeparabiliter adhæret Perſonæ, cum conſiſtat ſolum in actionibus ipſius. 7.193

O L

Oleum ſanctum non ſolum non eſt Sacramentum ſimpliciter; ſed tantum materia Sacramenti. 12.273

O N

Onus imponitur ratione Perſonæ, & acceſſorium ſequitur naturam ſui Principalis. 6.38

O P

Operans cum conſcientia dubia peccat pro ratione peccati, cuius periculo ſe exponit. 5.514
Operantes quodcumque aliud, &c. ex ignorantia ſiue iuris, ſiue facti affectata, non contrahunt pœnam contra facere aliquid præſumentes, aut caſu temerario facientes latam. 25.534
Oppreſſus vel grauatus ſi non poſſit habere aditum ad ſuperiorem, naturali iure ſe ipſum defendere poteſt, & alios quoſcumque etiam laicos, & priuatos, nedum Principes ſeculares ad ſui defenſionem aduocare. 5.13

O R

An Iudex Supremus, ſcilicet Princeps, etiam Eccleſiaſticus poſſit *Oratores*, eorumque famulos, ſi apud ſe reſidentes, generaliter contra ius naturale, aut ius gentium Rempubl. vel ipſius caput, aut membra offendendo deliquerint, condignè punire? 102
Oratoria Epiſcopi auctoritate ad diuina officia deputata gaudent Eccleſiaſtica immunitate, licet non conſecrata, nec benedicta. Secus dicendum de Oratoriis priuatis. 4.259
Oratorium auctoritate Epiſcopi erectum gaudet immunitate, ſecus eſt, ſi ſit erectum priuata auctoritate, vt ſunt in Priuatorum Domibus, & Confraternitatum, etiamſi in ipſis Miſſa celebretur de licentia Epiſcopi. 1.268
Oratoria, quæ priuata auctoritate eriguntur, priuata auctoritate ad vſus profanos conuerti poſſunt etiamſi de licentia Epiſcopi in iis celebretur. 2.260
Oratoria priuata domorum licet in ipſis Miſſa celebretur, fideles confiteantur, & Euchariſtiam ſumant, non gaudent immunitate. 17.263
Oratoria, quæ auctoritate Epiſcopi erecta ſunt,

eo

eo ipſo cultui diuino in perpetuum ſunt deputata, ita vt amplius ad vſus profanos conuerti non poſſunt. 5.268

Oratorium in dubio quomodo probetur erectum eſſe Epiſcopi auctoritate. 7.168

An poſſit Epiſcopus inuitatus ad ordinandum in aliena diœceſi, ibi *Ordinare* ſubditos, etiam aliarum diœceſum, literas dimiſſorias ſuorum Epiſcoporum habentes. 153

Ordinarius ratione delicti, vel contractus extra loca exempta facti, vel ratione rei extra loca exempta ſitæ contra exemptos procedere poteſt. 7.123.

Ordinarius quidam reprehenditur, qui Aduenam, ſpreto eius decreto, publice declarauit excommunicatum. 16.127

Ordinarius ex ſententia Auctoris non poteſt eum aduenis diſpenſare niſi concurrat vrgens cauſa, & mens præſumpta proprii Ordinarij. 31.131.

Ordinarij punientes ſubditos ſuos ad aliud Territorium euntes ad euitandas leges proprij territorij ſequuntur opinionem oppoſitam, Auctoris quæ eſt ſatis probabilis. 12.140

Ordinarius non poteſt contra Religioſum componere proceſſum, ac ſi teſtium depoſitionem ſuſceperit ſuper notorietate delicti, debet eam tradere ſuperiori Religionis. 6.178

Ordinarius, ſi per ipſum captus fuerit Regularis, debet eum recta via ad ſuperiorem Religionis tranſmittere. 7.178

Ordinarij locorum in Regnis Hiſpaniarum, non poſſunt cognoſcere cauſas S. Officij Inquiſitionis; quia integra Iuriſdictio eſt penes Inquiſitores, quibus tranſmittere debent proceſſus ab ipſis fabricatos. 14.183

Ordinarius non poteſt punire Regulares abutentes priuilegijs etiam ſi in ipſo priuilegio ponatur pro abuſu pœna amiſſionis ipſo facto. 6.195

Ordinarius iudicare non poteſt Regulares exemptos de abuſu priuilegiorum per ſolam declarationem abuſus. 11.196

Ordinarius habet Iuriſdictionem per totam ſuam Diœceſim, & ei cenſetur conceſſum quidquid expreſsè non exprimitur, in ordine tamen ad perſonas ſubditas, non autem ad exemptas. 14.197.

Ordinarius loci non poteſt ſe ingerere, an Regularis eiectionis ſententia à Prælato Religionis data, ſit iuſta, vel iniuſta. 6.201

Ordinarij in ordine ad admittendos Regulares ad confeſſiones audiendas à Concilio Tridentino deputantur tanquam iudices ipſorum idoneitatis & ideo non pro libito, ſed pro veritate iudicare debent. 45.217

Ordinarius probabiliter, & de illius facultate, quilibet Confeſſarius poteſt abſoluere à cenſura incurſa propter Rei extractionem; quia nullibi reperitur Pontifici reſeruata. 8.369

Nomine Ordinarij in omnibus decretis venit Vicarius Generalis, non item foraneus. 3.472

P

P A

PActum, ſeu promiſſio ſibi facta ad hæredes extenditur, licet id expreſſum non fuerit. 38.448

Pactum, quo concedens obligatur ſequentem ſucceſſorem aliis præferre, & rem in emphyteuſim eidem concedere, eſt nullum; quia nihil aliud eſt quam perpetuare emphyteuſes per machinationem. 2.453

Pactum in ſcriptura publica incluſum in ſententia nonnullorum non eſt locatio, neque alienatio; ſed ſolum obligatio perſonalis locandi vel alienandi. 3.ibid.

Pactum additum Emphyteuſi reprobatur, at Emphyteuſis vitium non habet. 6.456

Pactum, quod pignus incidat in commiſſum licitum eſt, & mora ſolutionis interueniente, etiam ceſſante pacto licitum eſt pignus detrahere poſtquam ter denunciatum eſt debitori, vt ſoluat. 2.493.

Palatium Epiſcopi gaudet immunitate, etiam ſi ſit ab Eccleſia disiunctum. 13.265

Palatio Epiſcopi conceditur immunitas ſimpliciter, & ratione dignitatis Epiſcopalis, & ſic mirum non eſt ſi gaudeat immunitate, quamuis ſit disiunctum ab Eccleſia, & quamuis non habeat oratorium, ſeu ſacellum, in quo Miſſa celebretur. 15. ibid.

Palatium Epiſcopi gaudet eodem Immunitatis priuilegio. 1.269

Palatium Epiſcopi gaudet Immunitate etiam mortuo, vel abſente Epiſcopo, dummodo tamen Palatium non ſit alteri locatum. 2.ibid.

Palatium Epiſcopi ſi diſtet extra 40. paſſus per circuitum Eccleſiæ Cathedralis, non gaudet immunitate, ſecus ſi ſit intra paſſus 40. 3. ibid.

Palatium Epiſcopi non debet ab Eccleſia diſtare; ſed illi eſſe contiguum. 4. ibid.

Palatium Epiſcopi ſi diſtet ab Eccleſia non gaudet immunitate, præſertim ſi non habeat Oratorium, in quo ſacrum celebretur; ſed contraria ſententia eſt magis tuta in praxi. 5.ibid

Palatium Epiſcopi licet diſtet vltra 40. paſſus ab Eccleſia dummodo habeat ſacellum, ſeu Oratorium, in quo celebretur gaudet immunitate. 7.269.

Amplia quod palatium Epiſcopi licet non habeat ſacellum, & Oratorium, in quo celebretur, & diſtet vltra 40. paſſus ab Eccleſia gaudet immunitate. 8.270

Palatium Epiſcopi, vbi reperitur, quando etiam transcurrit viſitando Prouinciam, gaudet Eccleſiaſtica Immunitate in ſententia nonnullorum. 13.ibid.

Canones ſtatuentes Palatium Epiſcopi debere eſſe contiguum Eccleſiæ, quoad hoc hodie receſſerunt ab vſu; & merito quia editi fuerunt in antiquis temporibus, quando Clerici habitabant ſimul cum Epiſcopo, quod hodie locum non habet. 14.ibid.

Palatium Epiſcopi venit appellatione loci ſacri & religioſi, licet ſacellum non habeat, & multo magis ſi habeat. 17. ibid.

Palatia Cardinalium ſiue in vrbe ſiue extra Vrbem exiſtant, non de iure, ſed de conſuetudine, gaudent immunitate. 1.271

Palatij Epiſcopi nomine venit etiam ſeminarium annexum, quin & furnus, & quæcumque alia Domus ipſius ſeminarij. 19.270

Palatium Epiſcopi extra propriam Diœceſim non gaudet immunitate; quia Epiſcopus ibi nullā habet auctoritatem, nec poteſt pontificalia exercere. 20.270.

Palatia Cardinalium contra nonnullos in ſententia Dianæ non improbabiliter gaudent immunitate. 21.271

Palatium Epiſcopi titularis non gaudet Immunitate, at oppoſitum non improbabiliter tenet Diana. 22.271

Palatia Cardinalium etiam in Vrbe annexa Eccleſiis ſuorum titulorum gaudent de iure Eccleſiaſtica immunitate in ſententia Auctoris. 21.272

Palatia Legatorum Pontificis apud Imperatorem & Reges gaudent immunitate Eccleſiaſtica ſi non de iure, ſaltem de conſuetudine. 14.272

Palatia ſupremorum Principum, & Oratorum eorum gaudent immunitate ciuili. 4.274

Pallium datur Perſonæ in ordine ad locum, ita vt ſit priuilegium ſingulare, & indiuiduum reſpectu ſingularis, & indiuiduæ poteſtatis Archiepiſcopalis. 3.230

Pallium habet quaſi ſingulare perſonale priuilegium, quo Archiepiſcopus vti debet determinatis feſtis, vt illud alteri Archiepiſcopo commodare non poſſit, ſed eum eo mortuus ſepeliri debeat. 24.231

Papa ſi faceret aliqua mandata in deſtructionem Eccleſiæ, poteſt Princeps ſecularis facto, vel vi reſiſtere illis, & impedire eorum executionem. 6.10

Sicut licet reſiſtere Pontifici inuadenti corpus, ita licet reſiſtere inuadenti animas, vel turbanti Rempublicam, & multo magis, ſi Eccleſiam deſtruere niteretur. 7.10

Papa poteſt tollere, & reuocare immemorabilem, & legitimè præſcriptam conſuetudinem contra immunitatem. 30.24

Papa ſicut poteſt reuocare priuilegium conceſſum contra immunitatem; ita etiam poteſt reuocare conſuetudinem legitimè præſcriptam. 31.24

Papa ſine iuſta cauſa non poteſt exemptioni renunciare; cum ſit in maximum bonum Eccleſiæ, & forſitan Diuino iure introducta. 37.24

Papæ ſub pœna excommunicationis, quidquam præcipienti, ex cuius executione præſumatur ſcandalum futurum in Ciuitate animarum, vel corporum, non eſt obediendum. 25.54

Papa eſt dominus vniuerſalis, non ſolum in ſpiritualibus, ſed etiam, ſaltem indirectè, in temporalibus. 3.113

Papa poteſt, quin & debet, abrogare leges ſeculares iniuſtas, & bono ſpirituali contrarias. 5.7.113

Poteſt Papa, ſi ſic exigat Eccleſiæ, vel boni ſpiritualis communis conſeruatio, deponere Reges. 113

Item poteſt, ſi Princeps aliquis hæreticus, vel ſchiſmaticus fiat, vel ſi hæreticis, ſchiſmaticis, aut aliis infidelibus auxilium præſtet, vel quid aliud, quod cedat in Eccleſiæ detrimentum efficiat, vti contra illum gladio temporali, & procedere vſque ad depoſitionem, & expulſionem è Regno. 8.113

Item poteſt Papa ex cauſa Imperatoris Electores inſtituere, & inſtitutos mutare. 9.113

Item poteſt Imperatoris electionem non confirmare, quin & illam improbare; & alium eligere, & electum, etiam confirmatum, deponere. 10.113

Papa, & Epiſcopus poſſunt ſibi conferre indulgentias, remittendo ſibi etiam iniuſtè, debitum pœnæ; quod iure diuino debent. 15.246

Appellantes à Papa ad futurum Concilium, licet id agentes incidant in crimen læſæ maieſtatis, non tamen priuantur immunitate, contra Gambacurtam, & Cortelium. 4.328

Par in parem, & multo magis in ſe ipſum, vel in ſuperiorem non habet imperium nec poteſtatem cogendi aut puniendi. 23.143

Par in parem non habet imperium, & legiſlator non tenetur ſuis legibus quoad vim coactiuam, ſeu punitiuam. 2.443

Vocare aliquem ad *Parlamentum*, eſt vocare ipſum vt Iudicem, qui in Parlamento habeat iudicare, & definire inter Regem, & Regnum. 1.29

Parochianus talis loci fit quis incipiens ibi habitare animo permanendi; quod verum eſt non ſolum quoad Sacramenta neceſſaria, ſed etiam ſimpliciter quoad omnia Eccleſiaſtica præter ordinem, & primam tonſuram. 13.116

Parochus in matrimoniis Vagorum, & Aduenarum attendere debet Diœceſis conſuetudinem. 11.130

Parochus non debet in alterius Parochia ſine Parochi illius licentia ſubditorum ſuorum nuptias benedicere. 1.152

Parochus poteſt dare licentiam Viro docto, & noto, etiam Regulari, vt in ſua Parochia concionetur ſine Epiſcopi approbatione, etiamſi talis ſit ſolum initiatus prima tonſura. 9.170

Parochus poteſt abſoluere ab excommunicatione non reſeruata, & non abſoluere à peccatis. 9.210

Parochus, qui ex lege pœnali tenetur fieri ſacerdos intra annum, aliàs vacet beneficium, non contrahit talem pœnam anno non elapſo. 6.493

Pars ſuo vniuerſo non congruens turpis eſt. 5.2

Participans cum excommunicato in crimine criminoſo non incurrit excommunicationem niſi poſt declarationem excommunicati non tolerati. 6.530

Particula (tantum) eſt taxatiua, & poſita in conſtitutione Gregoriana omnia reducit ad formam, quam ibi præſcribit ſummus Pontifex. 5.258

Particula taxatiua (tantum) de ſui natura impedit extenſionem in non exceptis, ſeu non expreſſis nomine facultatis. 5.258

Particula (&) dicitur coniunctiua, & poſita in conceſſionibus quid operetur. 8.527

Particula (huiuſmodi) relationem habet ad præcedentia, & ideo nihil obſtat quod Paulus V. in motu ſimpliciter mentionem faciat de ingredientibus. 9.527

Particula, &, ſtat pro id eſt; quod contingit quotieſcumque dictio copulatiua ponitur inter duo, quorum vnum eſt effectus alterius. 6.550

Particula (&) quæ de ſui natura ponitur inter diuerſas res ſignificatas, ſumitur pro (ſeu) quæ ſumitur diſpoſitiuè, & eſt inter nomina diuerſa idem ſignificantia. 3.558

Partus ſi naſcatur poſt contractum Matrimonium ante ſeptimum menſem non legitimus cenſeri debet. 33.91

Partus ſi naſcatur poſt Mariti mortem, vel diuortium

tium exacto menſe decimo, non in initio menſis vndecimi;ſed ſub fine, non legitimus; ſed illegitimus cenſeri debet, & ab Hæreditate Defuncti ſepellendus. 35.91

Partus ſi naſcatur intra dicta temporis ſpatia Legitimus cenſendus eſt, & ad hæreditatem Defuncti admittendus,ni aliud obſtet. 36.91

Parendum eſt in omnibus *Patri*, in eo tamen non eſt parendum,quo efficitur ne Pater ſit. 17.83

Pater poteſt donare,vel in teſtamento relinquere filio ſpurio id quod ſit inſtar alimentorum,& filiæ ſpuriæ,quod ſit inſtar dotis. 5.85

Pater obligatur ad præſtanda alimenta filiis ſuis illegitimis ſecundum honeſtam vitæ ſuſtentationem. 7.85

Pater familias non obſtringitur quibusvis præceptis,quæ familiæ imponit. 4.236

Pater non poteſt mutare voluntatem Domini concedentis expreſſam in conceſſionem emphyteuſis, vel feudi; ſecus ſi de filiis tamquam hæredibus mentio facta eſſet. 5.427

Patronus Eccleſiæ ſi videat bona Eccleſiæ ab Inferioribus Clericis defraudari admonere debet Epiſcopum, & ſi Epiſcopum, Metropolitanum, demum Regiis antibus debet intimare non pro iuſtitia adminiſtranda,ſed pro admonitione obtinenda. 32.15

Patronus non poteſt præſentare ſe ipſum. 30.247

Paulus V. ſecundum mentem Cherubini in ſuo Bullario reuocauit ſimpliciter omnes facultates, & priuilegia ingrediendi, & etiam ſi in ipſis non contineatur licentia conuerſandi, & refectionem corporalem ſumendi cum Monialibus. 5.527.

Paulus V. quod non reuocauerit ſimpliciter omnes facultates & priuilegia ingrediendi eſt etiam probabile. 7.ibid

Pauper pro alimẽtis ſibi relictis poteſt Aduerſarium laicum trahere etiam ad Iudicem Eccleſiaſticum contra Couarruuiam. 2.84

Pro alendis Pauperibus,ne frigore vel fame pereant, licet vaſa ſacra infringere, & pretium erogare, ſi alia non ſupperant, Refertur mos S. Ambroſij & laudatur. 5.413

P E

Peccator in articulo mortis & iure diuino poſitiuo, & iure diuino naturali, & ex charitate erga ſe ipſum tenetur confiteri. 12 205

Peccator abſolutus in articolo mortis à peccatis ſuperiori reſeruatis per ſimplicem Sacerdotem, ceſſante periculo non tenetur comparere coram illo ſuperiore. 13.206

Peccator in articulo mortis non peccat ſi Hæretico ſacerdoti,quamuis ab illo peruerſionis periculum non timeat,in odium, & deteſtationem hæreſis confiteri recuſat,modo ſperet de peccatis ſuis ſe eſſe contritum. 20.ibid.

Quiſque poteſt à *Peccato* excuſari duobus modis. primo tanquam non comprehenſus in præcepto: ſecundo tanquam comprehenſus. 1.564

Peccata oblita indirectè in Confeſſione propter bonam fidem remiſſa ſunt, tamen ſi in memoriam veniant, neceſſariò Clauibus ſubiicienda ſunt. 4.205.

Grauius eſt peccatum Agentis quam Patientis, & in foro exteriori maior pœna imponitur agenti, qua patienti. 10.332

Peccatum,quod ex confeſſione etiam mediatè ſcitur tranſit ad quemcumque cum onere ſigilli ſacramentalis. 33.364

An poſſit Poteſtas laica procedere contra *Pecora* perſonæ Eccleſiaſticæ,ſi contra ſtatutum in paſcuis prohibitis illa reperta fuerint. 40

Pecunia, vel quæcumque alia res pretio æſtimabilis, promiſſa vel data pro aſſaſſinio debet eſſe in magna quantitate vt conſtituat aſſaſſinium. 9. 316.

Pecuniæ quælibet quantitas vel promiſſa, vel data licet exigua, & modica conſtituit aſſaſſinium in ſententia auctoris & priuat reum immunitate Eccleſiæ. 10.ibid.

Cudentes falſam pecuniam,vel bonam tondentes, & omnes alij offendentes principem in Dignitatem, non autem in Perſonam gaudent immunitate. 3. 328

Pecunia,quæ in Capſa etiam, & in Domo Teſtatoris reperitur,non eſt rès pretioſa; quia hæc vſui quotidiano deſeruit, & ſeruata fructum non parit. 8.397.

Pecunia Pupilli deſtinata ad emenda Prædia, non poteſt alienari niſi interueniente ſolemnitate, quæ requiritur ad alienationem immobilium. 5.398.

Pecunia eſt illius,cuius eſt res,ex qua deſumitur. 13. ibid.

Pecunia non habet alium vſum, niſi vt conſumatur, ſecus ſi loquamur de pecunia in montibus, cenſibus perpetuis collocata. 36. 400.

Pecunia & bona mobilia, quæ ab Eccleſiis acquiruntur cum onere perpetuarum Miſſarum conuerti debent in bona immobilia frugifera cum expreſſa oneris mentione. 1. 429

Pecunia ita relicta non poteſt impendi in emendo conuentu vel horto conuentui annexo contra ſententiam nonnullorum affirmantium, monaſterium, & conuentum annumerari inter bona immobilia. 2.430

Penſionis variatio non tollit integrè fraudis præſumptionem. 3.454

Percuſſio Clerici iuxta Canonem ſi quis ſuadente,&c. 135.01

Omnes publice percutientes, vel occidentes etiam Clericum vel Religioſum, licet ſacrilegium committant, non priuantur immunitate. 3. 338.

Peregrinus quando adeſt periculum ſcandali non ſeruando leges loci per quem tranſit, tenetur admonare adſtantes,ſe non teneri. 7.121

Peregrini non ſubduntur ſententiis, præceptis, & Legibus municipalibus loci, vt de Ieiunio ſeruando, de Miſſa audienda &c. ſi ibi nullo pacto ſiſtant, ſed ſolum ibi ſint tranſeuntes .1. 125.

Idem dic, licet ibi morentur per aliquot dies. 2. 125.

Peregrini non habentes animum commorandi in aliquo loco pro maiori anni parte poſſunt pro adimplendo Præcepto de ſumenda Euchariſtia in Paſchate communicari à Regularibus. 1.25

Peregrini non ſubduntur ſententiis, præceptis, & legibus municipalibus loci, in quo nec Domicilium, nec quaſi Domicilium habent quo ad vim coarctiuam, coercitiuam, ſeu punitiuam; ſecus eſt quando delictum ibi commiſerunt. 5. 126.

Peregrinus committens furtum prohibitum lege Diuina,& lege Diœceſana prohibitum ſub cenſura,peccat mortaliter contra legem Diuinam non tamen incurrit cenſuram Epiſcopi, per cuius locum tranſit. 11.127

Peregrinus,ſeu aduena poteſt Mediolani in quatuor primis quadrageſimæ diebus carnes comedere. 18.133

Peregrini poſſunt à quocumque expoſito ſacerdote Pœnitentiæ & S. Euchariſtiæ, etiam tempore Paſchali, Sacramenta ſuſcipere, ſi ad propriam Parochiam non poſſint facile accedere. 2.209

Peregrini reuerſi in Patriam ſi in Paſchate alibi ſumpſerint Euchariſtiam, teſtimonium Parochis id poſtulantibus exhibere debent. 3.209

Peregrini extra ſuam Diœceſim poſſunt abſolui etiam à reſeruatis cum cenſura (non tamen nominatim inflicta) in propria Diœceſi ſui Ordinarij, etiam ſi debita opera illuc accedant; ſi vbi confitentur non ſint reſeruata. 4.209

Peregrini poſſunt abſolui à Confeſſariis à caſibus reſeruatis vbi confitentur ſi non ſint reſeruata in loco Domicilij. 7.209

Peregrini habent tacitam licentiam confitendi cuique approbato ſacerdoti vbicumque exiſtat & vbi vis ſit approbatur. 2.223

In ſacra ſcriptura pro aduenis, & Peregrinis intelliguntur qui eumdem Deum, eademque præcepta, ceremonias,& ſacrificia colebant. 14.278

Periurium eſt cauſa mixti fori. 16.68

Periurium, cum non ſit vnum de criminibus exceptis non tollit Eccleſiæ immunitatem. 3.282

Iuramenti relatione impetrata, ceſſat Periurium. 4.283

Periurus,& falſus Teſtis non priuatur immunitate. 1.338

Periurus,& falſus teſtis,æquiparantur homicidæ,ſed quoad pœnitentiam;non quoad omnes alios effectus. 33.338

Periurus, & falſus teſtis, ſi cauſa ſint vt quis morti damnetur ſunt, homicidæ proditorij moraliter, non autem phyſicè, & ideo non priuantur immunitate. 5.339

Permutans,vel paciſcens propria auctoritate beneficia,ſimoniam committit, ſecus eſt de permutante,vel paciſcente propria auctoritate Prælaturas, vel officia Regularia, mutuas preces, mutua ſacrificia, mutuam operam in audiendis confeſſionibus,&c. 23.497

Permutatio eſt rei alienatio;cum rei Dominium tráſferat in alium. 2.422

Permutatio prohibetur eodem modo,quo prohibetur venditio,& donatio. 3.422

Permutatio non poteſt fieri de iure patronatus cum priuato ſine Epiſcopi conſenſu, ſi ius patronatus ſit Eccleſiæ: at ſi ſit iuſpatronatus priuatum, non requiritur neceſſario; ſed ſolum ex probabiliori ſententia. 8.424

Perſona Eccleſiaſtica non ſolum quoad perſonam, ſed quoad bona eſt exempta. 6.40

Perſona Eccleſiaſtica ſi res exigat, vt examinetur, debet coram ſuo ſuperiore Eccleſiaſtico deponere,& depoſitiones eius ad Iudicem ſecularem mitti. 3.45

Perſona Eccleſiaſtica in cauſis ciuilibus ex quadam conſuetudine vbique locorum obtenta poteſt examinari ſine licentia Epiſcopi, ſi vltro accedat. 6.45

Perſona Eccleſiaſtica,ſi falſum teſtimonium dixerit coram Iudice laico,puniri debet per Iudicem Eccleſiaſticum. 7.45

Perſona loquentis cum fert legem,in generali ſermone cenſetur excepta, ſi aliunde contrarium clarè non conſtet. 10.340

Perſonæ quæcumque ſine licentia ſuperioris in ſcriptis obtenta ingredientes Monialium Monaſteria, non reſeruatam excommunicationem ipſo facto incurrunt, etiam ſi alioquin iuſtam habeant ingrediendi licentiam. 21.527

Perſonæ cuiuſcumque ſtatus, & conditionis (etiam ſi ſint Comites,Marchiones, aut Duces, quæ ingredi audent Monialium Monaſteria virtute quarumcũque facultatum à quocumque conceſſarum, excommunicationem ſummo Pontifici reſeruatam ipſo facto contrahunt. 14.527

Petrus reliquorum Apoſtolorum caput, & Paſtor conſtitutus eſt. 3.206

P H

Pharmacopola poteſt Monaſterium ingredi dum ipſius ingreſſus ad Moniales, pharmaca condire,& componere,inſtruendas neceſſarius eſt. 2.514

Pharmacupola non poteſt ingredi ad præbendam Moniali medicinam, cum hæc per aliam Monialem præberi poſſit. 3.514

P I

Pius V.in quodam ſuo Motu, qui incipit Regulatium Perſonarum, ex communicationem decreuit præcipuè contra fœminas Monaſteria Virorum prætextu facultatum vſque tunc conceſſarum ingredientes. 4.530

P O

Pœna ob punitionem in bonis in aliqua parte applicatur fiſco. 5.60

Pœna,cum eſt fiſco applicanda, cauſa dicitur criminalis. 6.60

Exigere Pœnam à lege impoſitam eſt actus iuriſdictionis,quam nullo pacto poteſt laicus in Eccleſiaſticos exercere. 2.62

Exigere Pœnas à lege ciuili impoſitas ab Eccleſiaſticis non poteſt Poteſtas laica ſub prætextu iuſtæ naturalis defenſionis,niſi res reſtituat ſpoliato,ſeu Prælato Eccleſiaſtico,& niſi periculum ſit in mora. 7.62

Pœna debet eſſe commenſurata culpæ. 22.78

Pœna ſpiritualis cenſuræ eſt facilè ad voluntatem ſcilicet ipſius Rei amouibilis. 19.97

Qui Pœnam aliquam meretur, non illi ſubiacet, niſi ex ſententia Iudicis infligentis. 5.195

Pœna amiſſionis ipſo facto non incurritur niſi præcedat ſententia declaratoria culpæ. 7.195

Impoſitio pœnæ ipſo facto incurrendæ habet vim ſententiæ condemnatoriæ;& ſententia condemnatoria non poteſt habere locum; niſi in Iudicio conſtet de crimine. 10.195

Pœna imponi debet per iudicis ſententiam etiam inuito,& Princeps iudicem,vel ſuperiorem non habet. 4.242

Pœna,& eleemoſynæ pro piis operibus relictæ poſſunt pro fabrica Palatij Epiſcopi applicari. 18.270

In Pœnis non eſt facienda extenſio ad delicta ſimilia. 6.293

In Pœnis,vt in cenſuris, & irregularitatibus non valet argumentum à paritate,quin neque à maioritate rationis. 12.299

Pœnæ priuationis Immunitatis ſunt ob actum conſummatum, & non inchoatum tantum, nam ſi

ſecus eſſet ad perdendam immunitatem ſufficeret gladij euaginatio in Eccleſia. 3. 304

pœna ordinaria non intrat contra mandatarium, qui accepto mandato ad occidendum, tantum vulnerauit contra Megalium. 7. 318

Pœna lata contra delegatum Papæ non extenditur contra delegatum Ordinarij. 18.333

Pœna lata contra deferentem arma, & inſtrumenta bellica ad Hoſtes nominis Chriſtiani, non extenditur ad deferentem illa ad Hæreticos. 21. 333

pœna Iuris ciuilis circa punitionem extrahentis Reum ab Eccleſia non videtur vſu recepta; quia tam in puniendo, quam in iudicando tale crimen, non iuri ciuili, ſed iuri canonico ſtandum eſt. 5.362

pœna lata contra Immunitatis Eccleſiæ Violatores non eſt antiqua contra nonnullos Doctores; quia per Tridentinum, & conſtitutionem Gregorianam renouantur circa id omnes pœnæ in antiquis canonibus latæ. 8. 362

Ad incurrendas in foro conſcentiæ pœnas conſtitutionis Gregorianæ requiritur ſcientia earum, nec ſufficit ignorantia culpabilis, etiam craſſa, & affectata; ſiue Iuris, ſiue facti. 3. 365

Enumerantur pœnæ contra alienare præſumentem, & contra eum, qui rem alienatam receperit. 5.391

Pœna impoſita facienti non incurritur ob criminis attentationem. 39.392

Pœna caducitatis adiecta rei, quæ donata fuit Eccleſiæ capaci, cum clauſula, ſeu conditione, vt non alienetur, non incurritur ſemper, ſed ſolum quando ſine iuſta cauſa alienatur, vel etiam ſine debita ſolemnitate, & conſenſu Pontificis. 9. 410

Pœnę, & cenſurę Extrauagantis Ambitioſæ non contrahuntur in permutatione facta inter Eccleſias ex eo, quod res Eccleſiæ in tali caſu non exeunt ab Eccleſia. Idem dic de venditione & donatione inter eaſdem. 14.413

Ad incurrendas pœnas decreti Vrbani non requiritur dolus, ſicut requiritur ad incurrendas pœnas Extrauag. Ambitioſæ, ſed ſufficit ignorantia vincibilis, ſeu culpabilis, quamuis grauiter. 20. 436

Exceptis cenſuris, & irregularitate, pœnæ aliæ latæ contra violantes clauſuram & quoſcunque alios non contrahuntur ante ſententiam criminis declaratoriam. 1.487

Pœna, præſertim, quæ non poteſt abſque aliqua hominis actione executioni mandari (etiam ſi feratur ipſo iure, vel ipſo facto, & nulla expectata Iudicis ſententia) non obligat in foro conſcientiæ ante condemnationem. 2. 487

Nemo ſubit pœnam, niſi per ſententiam criminis Reus condemnetur. 3.487

Verba (ipſo iure, ipſo facto) intelligenda ſunt de declaratione pœnæ non autem criminis. 4. 487

Pœnæ latæ in motu Gregorij XIII. de datis, & promiſſis pro iuſtitia, vel gratia contra tranſgreſſores ſui motus non trahuntur ante Iudicis ſententiam ſaltem criminis. 7.487

Pœnæ latæ in motu proprio Clementis VIII. de largitione munerum Religioſis interdicta, non contrahuntur in foro conſcientiæ ante criminis ſententiam. 8. 487

Recenſentur pœnæ, quæ in foro conſcientiæ non obligant ante Iudicis ſententiam criminis declaratoriam. 13.488

Pœna teſtamentaria de facto contrahitur in foro conſcientiæ ante vllam Iudicis ſententiam non ex eo quod infligitur ſine Executore; ſed quia voluntas Teſtatoris ſic diſponit. 13.490

Pœna teſtamentaria potius conditionis, quam pœnæ rationem habet. 16.490

Pœna conuentionalis in foro conſcientiæ ante Iudicis ſententiam contrahitur. 17.490

Aſſignatur diſparitas inter pœnam conuentionalem & legalem. 18.491

Pœnam conuentionalem, probabile eſt in foro conſcientiæ ſoluendam non eſſe; antequam Debitor talis pœnæ per ſententiam Iudicis ad eam compellatur, & cur. 19.491

Pœna triplex eſt, legalis, iudicialis, conuentionalis, & quæ ſingulæ ſint. 4. 493

Pœna legalis benegniorem interpretationem admittit quam pœna conuentionalis, & iudicialis. 5. 493

Pœna conuentionalis (ſicut iudicialis) conſtituta niſi ad certum tempus aliquid peractum fuerit, tempore culpabiliter elapſo contrahitur. 7.493

Pœna ante tempus contracta peti non poteſt niſi tempus ſtatum aduenerit. 8.493

Pœnæ ſtatutæ in motu Clementis VIII. de largitione munerum contrahuntur tantum à largientibus, non autem à Recipientibus. 6.498

Pœna impoſita hæredi non vindicanti necem defuncti non comprehendit fideicommiſſarium, qui eſt hæres fictus. 12.533

Pœna illius legis, quæ imponitur Maiori venienti contra iuramentum, non ligat minorem venientem contra iuramentum ſuum. 14.533

Pœna priuationis officiorum, & inhabilitatis ad illa, in caſu, de quo agitur, non contrahitur ante iudicis ſententiam contra nonnullos. Requiritur enim ſaltem aliqua ſententia criminis declaratoris, ſecundum probabiliorem opinionem. 1. 564

Pollutionis effectus cum ſit pœnalis, & odioſus non excedit ambitum Eccleſiæ, ſecus eſt de priuilegio Immunitatis quod eſt gratioſum & fauorabile. 4. 562

Pontifices ob quandam naturalem æquitatem, & bonum pacis iuſtas Principum ſecularium communes leges approbarunt, & ab Eccleſiaſticis perſonis omnibus obſeruandas præceperunt, maximè vbi canones deficerent. 5.6

Summus Pontifex ex graui cauſa poteſt reuocare etiam concordata cum Principibus laicis. 34.24

Summus Pontifex poteſt dare licentiam, vt Epiſcopi propter bonum commune Regni non reſideant; ſi officium illud per alios æque commode exerceri non poſſit. 6.47

Summus Pontifex diſpenſare non poteſt, niſi adſit bonum commune, vel publica neceſſitas. 7.47

Summus Pontifex in Bulla Cœnæ reputat per recognitionem violentiam inferri Bullis, & literis Pontificiis, & ideo aduerſus contrauenientes fulminat cenſuras. 11.53

Romano Pontifici ſi quid diſponat, quod peccatum ſapiat, vel veniale; etiamſi is credat mandatum eſſe iuſtum, minimè tamen obediendum eſt, ſi ſubdito conſtiterit id in ſe peccatum continere. 24.54

Summus Pontifex derogando iuripatronatus laicorum nemini facit iniuriam; ſed vtitur iure ſuo. 30.54
Mens Summi Pontificis priuilegiantis non videtur extendere priuilegium, vt cedat in detrimentum priuilegiati. 9.57
Summus Pontifex indirectè eſt omnium etiam temporalium Dominus. 4.70
Pontifices legitimè vſi ſunt in Reges, & Imperatores temporali Iuriſdictione vſque ad Imperij priuationem. 13.70
Summus Pontifex ſi ita expedire iudicauerit ſimpliciter Iuriſdictionem Eccleſiaſticam exercendam laicis committere poteſt, non ſolùm quoad cauſas ciuiles, ſed etiam criminales quin & etiam ſpirituales. 2.101
Summus Pontifex in ſuis conſtitutionibus imponens pœnas cenſetur excludere ab Epiſcopis facultatem eas imponendi. 3.194
Summo Pontifici intereſt ſuos ſubditos ab alio non iudicari. 9.197
Romano Pontifici intereſt ſubditos ſuos exemptos, & ſibi immediatè ſubiectos ab alio non iudicari; ac proinde eorum exemptionem non cognoſci. 7.202
Summus Pontifex omittens Euchariſtiam in Paſchate, ieiunium, vel Miſſam à ſe ipſo in die feſto præceptum, peccat aduerſus illam virtutem, aduerſus quam ſubditi peccant. 2.238
Summus Pontifex ſi remoto ſcandalo non communicet in Paſchate, vel faciat contractum iure tantum humano ſimoniacum, non peccat grauiter; item dic de ſimilibus. 5.239
Summus Pontifex non tenetur ſeruare leges ſpecialis Diœceſis, in qua eſt. 2.241
Summus Pontifex non poteſt excommunicari, neque alia cenſura affici neque ab alio, neque à ſe ipſo. 25.243
Summus Pontifex non poteſt contrahere pœnas ſimoniæ de iure Eccleſiaſtico ſtatutas, quia non ſubditur ſuis legibus quoad vim coactiuam. 27.243
Contrahens cum ſummo Pontifice ſecundum nonnullorum ſententiam, non contrahit dictas pœnas, quia præſumitur pro eo in tali caſu conceſſa exemptio. 28.243
Is, qui ſimoniacè accepit rem à ſummo Pontifice, ipſo ſciente, & conſentiente, non tenetur eam renuntiare. 29.243
Summus Pontifex poteſt contrahere culpam Simoniæ iuris diuini; quia æquè ac alij ſubiicitur iuri diuino. 30.244
Summus Pontifex an contrahere poſſit culpam ſimoniæ iuris humani eſt diſſenſio inter Doctores. 31.244
Summus Pontifex in ſententia Auctoris non poteſt contrahere culpam ſimoniæ iuris humani. 34.244
Summus Pontifex non ſolùm poteſt diſpenſare cum ſeipſo in votis, iuramentis, votis iuratis, legibus, & ſimilibus; ſed etiam ceteri Prælati inferiores tam ſeculares, quam Regulares. 34.247
Summus Pontifex dat Confeſſario ſuo iuriſdictionem abſoluendi, & diſpenſandi ipſummet ſummum Pontificem. 3.248
Pontifices Romani non ſolùm non conſentiunt conſuetudinibus contra immunitatem Eccleſiaſticam, ſed ſingulis annis potius reclamant in Bulla Cœnæ. 12.255
Pontifex quia in Bulla nullam mentionem fecit de Epiſcopis, ſequitur quod ipſis noluerit ſuorum Clericorum extractionem prohibere directè, vel indirectè. 22.285
Summi Pontifices, vbi volunt includere Clericos, & Laicos, eos ſpeciatim exprimunt. 4.286
Inter Pontificem, & Cardinales non ſolùm vnio? ſed etiam vnitas, & identitas quædam intercedit. 40.325
Pontifices, & Epiſcopi ſciunt, & tolerant aliquid fieri contra immunitatem, non conſentiendo, & approbando; ſed diſſimulando ad maiora mala vitanda, & incommoda. 21.378
Conſenſus ſummi Pontificis iuxta extrauagantem Ambitioſæ, requiritur in illis caſibus, in quibus Prælati conſenſus, & tractatus à iure expoſtulatur. Secus vbi conſenſus Prælati non requiritur. 22.406
Obtento conſenſu Pontificis, poſſunt Regulares alienare, non ſeruatis aliis requiſitis iuris communis, iuxta formam priuilegiorum, quæ poſt Extrauag. Ambitioſæ, à ſede Apoſtolica obtinent. 35.418
Solus conſenſus ſummi Pontificis ſufficit ad validè, & licitè alienandum. 37.418
In ſolemnitatibus requiſitis de iure Canonico ſummus Pontifex poteſt diſpenſare. 38.418
Conſenſus ſummi Pontificis, ſeu ſedis Apoſtolicæ, licet ſuppleat ceteras iuris ſolemnitates, non tamen ſupplet cauſam legitimam alienandi; quia conſenſus prædictus eſt conditionatus, & conditio, ſi ſit ineuidens etiam non expreſſa intelligitur. 41.418
Summus Pontifex non ſubeſt pœnis iuris poſitiui; & alienans ſine cauſa non ſubeſt cenſuris. 1.443
Summus Pontifex de iure naturali, & Diuino prohibetur bonorum Eccleſiæ alienationes inutiles facere. 3.443
Summus Pontifex Bonorum Eccleſiæ non Dominus ſed ſummus Adminiſtrator non ad diſſipandum ſed ad diſpenſandum à Chriſto Domino conſtitutus eſt. 4.443
Summus Pontifex ex officio quin etiam ex præuio quodam, pacto ſaltem implicito, tenetur iuxta mentem piam fidelium relinquentium illa diſtribuere, vel alienare. 5.443
Summus Pontifex alienans ex iuſta, & rationabili cauſa, res Eccleſiæ, alienatio ab ipſo facta, eſt iuſta, & valida. 6.443
Summus Pontifex ſi ſine Rationabili cauſa res vnius Eccleſiæ alteri tribuat, & ſic de ſimili, alienatio eſt valida, ſed non iuſta. 7.443
Summus Pontifex ſi abſque iuſta cauſa res Eccleſiæ in vſum profanum conuertit, v.g. ſine rationabili cauſa laicis donet, non eſt neque iuſta, neque valida. 8.443
Summus Pontifex alienans bona Eccleſiæ cum damno ipſius Eccleſiæ, peccat contra iuſtitiam & tenetur ad damni compenſationem, & recipiens non fit dominus rei. 9.443
Summus Pontifex Deus repreſentatiuè vocatur & in Beneficialibus, & ceteris Eccleſiæ Bonis plenam omnino diſponendi poteſtatem habet. 10.443
Summus Pontifex tunc dicitur habere cauſam ſufficientem alienandi res Eccleſiæ, quando qui eas tradidit, non præſumitur rationabiliter inuitus, ſed caſum excepiſſe. 1.444
Summus Pontifex in qualibet alienatione præſu

mitur

mitur habuiſſe iuſtam , & ſationabilem cauſam alienandi ; niſi couſtet euidenter oppoſitum. 2. 444

Summus Pontifex alienaus motu pruptio , & ex certa ſcientia præſumitur alienare in foro conſcientię etiam ex ſufficienti cauſa, licet alienatio ſit gratuita. 4.444

Summus Pontifex numquam præſumitur velle derogare iuri alterius niſi exprimat etiam in conceſſione cum clauſula motu proprio. 5.444

Summus Pontifex alienans ad inſtantiam Partis, non ſemper præſumitur alienare ex ſufficienti cauſa; & ideo ponitur in reſcriptis, ſi preces veritati nitantur. 6.414

Impetrans præſumi poteſt deceepiſſe Pontificem, cum qui pro ſe poſtulas, errare poſſe præſumatur. 7.444

Summus Pontifex poteſt ex iuſta cauſa reuocare alienationes , & donationes tam ab ipſumet , quam ab anteceſſoribus factas. 11. 444

Summus Pontifex ſi aduertat alienationes in detrimentum Eccleſiæ factas fuiſſe, & ex alia via Eccleſiæ ſatisfieri non poſſe, tenetur eas reuocare, & irritare. 13 444

Summus Pontifex alienans, vel infeudans Caſtra, Ciuitates, vel Dominia illius, niſi prius iuramenti vinculum ſibi relaxet, peccat contra iuramentum. 1.445

Summus Pontifex obſtringi poteſt vinculo iuramenti. cum tale vinculum ſit de iure naturali , & diuino. 3.445

Summus Pontifex poteſt ſecum in iuramenti vinculo diſpenſare, vel ſaltem alteri ſecum diſpenſandi facultatem dare ; modo habeat diſpenſandi iuſtam cauſam. 4.445

Summus Pontifex in lege naturali vel diuina diſpenſare non poteſt ſine iuſta cauſa. 5. 445

Recipiens ex alienatione , ſeu donatione ſummi Pontificis, ea ab ipſo reuocata, tenetur rem acceptam, vel id, in quo ditios factus eſt, ſi bona fide recepit, reſtituere. 55.445

Summus Pontifex alienans cum cauſa contra iuramentum bona Camerę, & ſedis Apoſtolicæ, licet alienet illicite, non tamen alienat inualide. 1. 446

Pontifex poteſt Monachis aliqualem clauſuram præcipere , nempe vt cum hac , vel illa limitatione exeant ; vel ne à ſuis Conuentibus vltra vnam dietam abeant ſine ipſius licentia , inſpecta tamen Monaſterij neceſſitate. 1. 462

Pontifex poteſt Monachis clauſuram indicere, quod etiam fieri poteſt ab aliis ſuperioribus ob eamdem rationem. 2.462

Summus Pontifex non poteſt cogere Religioſos ad arctiorem viuendi modum , quam prima inſtituti forma poſtulat , niſi Regulæ reformatio ad trium votorum eſſentialium obſeruationem, neceſſaria ſit. & cur. 12.463

Summus Pontifex poteſt præcipere Religioſis ob iuſtam cauſam id , quod præcipit aliis clericis , licet in eorum regula non contineatur. 13. 463

Pontifex ſi ſine ſtrictiori clauſura Regula, & inſtitutũ alicuius ordinis conſeruari non poteſt in ſuo vigore, poteſt eamdem pro vniuerſo ordine decernere. Item dic de eo, penes quem reſidet poteſtas ſtatuta religioſa condendi. 3.462

Pontifex poteſt præcipere Religioſo de quacumque Religione quod acceptet Epiſcopatum. 38. 464

Pontifex poteſt præcipere Religioſo non ratione voti obedientiæ , ſed eo modo , quo poteſt idem præcipere Clericis ſecularibus in ordine ad commune bonum vniuerſalis Eccleſiæ. 40. 464

Pontificis Electio etiam per ſimoniam facta , ſi alioquin à duabus tertiis partibus Cardinalium legitimè facta ſit, non eſt ipſo iure irrita. 11. 497

Pontifex concedens indulgentiam Eccleſiam viſitantibus , intelligitur conceſſa vt ſæpius in die illam viſitans toties lucretur indulgentiam. 5. 509

Pontifex prohibens excommunicari vniuerſitatem, permittit excommunicari aliquos ex vniuerſitate. 6.341

An poſſit Poteſtas laica cogere clericum , qui laicum poſſeſſione ſpoliauit , ad illam laico ſpoliato reſtituendam? 45

Poſſeſſio eſt magis facti quam Iuris. 4.76

Poſſeſſio Rei ſpiritualis, eſt etiam ſpiritualis, cum ſequatur naturam proprietatis. 9.77

Poſſeſſio licet ſit in apprehenſione, cauſa tamen apprehendendi ad ius, & titulum pertinet. 11.77

Poſſeſſio immemorabilis inducit præſumptionem tituli , ſeu conceſſionis , & priuilegij , ſi is , qui allegat eam , ſit capax poſſeſſionis. 45. 79

Incapax *Poſſidendi*; eſt etiam incapax præſcribendi. 6.12

Poſſidens de tempore immemorabili non tenetur titulum ſuæ poſſeſſionis allegare; cum ob temporis diuturnitatem id ſæpe difficile ſit , ſi capacitas tamen ſit in Poſſidente. 16.23

Vana eſt illa *Potentia*, quæ non reducitur ad actum. 10.430

Poteſtas laica nihil poteſt per leges ciuiles , quæ lædunt Eccleſiaſticam libertatem, in ordine ad Eccleſiaſticos. 1. 2

Laica Poteſtas poteſt aliquid ſecundum vim directiuam per leges ciuiles , quæ non dedeceant Eccleſiaſticorum ſtatum , & ſint communes Eccleſiaſticis, ac laicis , & conuenientes rectæ gubernationi Reipublicæ. Vide, quæ ſint hæ leges diffusè. 2. 2

Poteſtas laica non habet poteſtatem puniendi Eccleſiaſticos, ſi leges ipſius tranſgrediantur. 9.6

Poteſtas punitiua eſt ſemper coniuncta directiuæ. 10.6

Eccleſiaſtica Poteſtas poteſt imponere eamdem pœnam Eccleſiaſticis tranſgredientibus leges ciuiles, quæ impoſita eſt laicis; quamuis non teneatur, ſed poteſt ad libitum moderari. 28.7

Poteſtas laica poteſt exercere vim punitiuam coercitiuam , ſeu coactiuam in Eccleſiaſticos poteſtate ſe. extraordinaria accepta, in caſu, quo ipſi ſuis criminibus Reipublicæ moleſtiam, ſeu periculum ingerant, & aditus non ſit ad ſuperiores Eccleſiaſticos. 1.9

A Poteſtate Laica exempti ſunt quoad vim punitiuam omnes Eccleſiaſtici , qui fori priuilegio gaudent. 5.9

Poteſtas in reſbupublicis rectè ordinatis non ſubiecta poſitiuis diſpoſitionibus vtcumque infita eſt. 8.10

Poteſtas laica ſpectato iure communi non poteſt acceptare querelam porrectam vel ab Eccleſiaſtico

vel

vel à laico contra Iudicem Eccleſiaſticum, ſecluſis ſpecialibus ſedis Apoſtolicæ priuilegiis contra nonnullos. 1.13

Ad clauem ſupremæ Poteſtatis ſpiritualis ſpectat exemptionem Eccleſiaſticam conſeruare, eandemque diminutam redintegrare. 32.14

Contra ſupremam poteſtatem in ſpiritualibus non poteſt vnquam fieri præſcriptio. 33.24

An poſſit Poteſtas laica per ſuos miniſtros Eccleſiaſticam perſonam in flagranti crimine deprehenſam, vel de propoſito perpetrandi crimen (vt quia noctu mutato habitu, vel cum armis incedit ſuſpectam, vt Iudici Eccleſiaſtico ſiſtatur, capere armiſque prohibitis ſpoliare. 25

In caſu ſupra recenſito, Poteſtas laica poteſt, ſi ſit periculum in mora, capere Clericum. 1.25

Limita primò ſi delictum ſit pernicioſum Reipublicæ. 3.25

Limita ſecundo, in caſu, quod non ſit leuis ſuſpicio talis delicti. 4.25

Limita tertio, ſi incumbat neceſſitas illum capiendi. 5.25

Limita quarto, niſi modum excedatur. 6.25

An poſſit Poteſtas laica capere, ac detinere clericum debitorem, ſi fugiat, vel fugam meditetur. pag.26

Poteſtas laica non poteſt expellere à Regno Eccleſiaſticos ex eo, quod iuſtis Principum mandatis inobedienſes ſint contra plures Doctores. 1.27

Diſtinctio quod Poteſtas laica poſſit à Regno expellere Clericos, & Eccleſiaſticos per modum Iuriſdictionis œconomicæ ſeu politicæ reprobatur, & cur. 3.28

Poteſtas laica non poteſt vocare Epiſcopos, vel alios Eccleſiaſticos ad Parlamentum propter aliquod publicum negotium, ſi id faciat præcipiendo, ſecus ſi faciat rogando. 1.29

Poteſtas laica non poteſt expellere à Regno Epiſcopos, vel alios Eccleſiaſticos ſi propter aliquod publicum negotium ad Parlamentum vocati, venire nolint. 1.33

Non ſolum expellentes à Regno, ſed etiam mandantes, ratum habentes, & auxilium, conſilium, vel fauorem præſtantes excommunicantur vndecima cenſura Bullari. 2.33

Limita niſi caſus ſe habeat per modum naturalis defenſionis. 3.33

Poteſtas laica contra nonnullos Doctores non poteſt cogere Eccleſiaſticos vt triticum, vinum, & ſimilia tempore penuriæ vendant iuſto pretio, ſed recurrendum eſt in tali caſu ad ſuperiorem Eccleſiaſticum. 1.34

Limita niſi vrgeat famis neceſſitas, & ſi ſuperior Eccleſiaſticus requiſitus exſordeſcat impiè non prouidendo. 2.34

Poteſtas Laica non poteſt priuare Eccleſiaſticos rebus, quas extra Regnum exportant contra Legem Principis id prohibentem fieri ſub pœna commiſſi contra opinionem Ioannis de Henia, & Bobadillæ. 1.36

Poteſtas laica non poteſt punire Eccleſiaſticos in bonis, vel in pœna pecuniaria, ſi falſa menſura triticum, vel quid ſimile vendant contra aliquos Doctores. 1.38

Poteſtas laica in ſententia aliquorum Auctorum poteſt cogere Eccleſiaſticos ad ſoluendas gabellas, vel collectas, quando illas ſoluere tenentur, dummodo Iudex Laicus procedat contra bona, & non contra Perſonam. 1.38

Poteſtas laica in ſententia Auctoris non poteſt cogere Eccleſiaſticos ad ſoluendas gabellas ſimpliciter etiam modo quo ſupra. 2.38

Poteſtas laica in ſententia plurimorum Doctorum poteſt punire Eccleſiaſticum ſi non in perſona, ſaltem in bonis, ſi coram Iudice laico ſaltem teſtimonium depoſuit. 1.39

Poteſtas laica in ſententia Auctoris ſuffulta grauiſſimorum Doctorum auctoritatibus, & ratione non poteſt vllo modo in caſu prædicto punire Eccleſiaſticum. 2.39

Poteſtas laica in ſententia aliquorum poteſt punire Clericum coram Iudice laico falſa teſtificantem in defectu iuſtitiæ Eccleſiaſticæ. 3.39

Poteſtas laica in ſententia Marantæ, & Bobadillæ poteſt cogere Clericum, qui laicum ſpoliauit poſſeſſione ad illam laico ſpoliato, reſtituendam. 1.45

Poteſtas laica non poteſt occultè proceſſare perſonam Eccleſiaſticam, etiam ſi habeat animum præſentandi proceſſum Summo Pontifici, vel Iudici Eccleſiaſtico abſque incurſione in Bullam Cœnæ. 1.49

Poteſtas laica non poteſt expellere Epiſcopum ab Epiſcopatu ob ingreſſum ſimoniacum. 1.49

An poſſit Poteſtas laica diſcutere facultates Nunciorum, qui à Summo Pontifice mittuntur, & retinere ad examinandum, & executioni mandandandum Bullas Apoſtolicas in ſuis Cancellariis. 51

Poteſtas Laica neque poteſt cognoſcere Eccleſiaſticos quoad bona, etiamſi ipſi velint. 4.55

Poteſtas Laica cognoſcere non poteſt Eccleſiaſticos quoad bona, etiamſi deliquerint in officio, quod ab ipſa habent. 1.57

Poteſtas ſecularium Principum eſt ciuilis, & non ſpiritualis, & propterea non poteſt recognoſcere literas Apoſtolicas. 31.54

Poteſtas Laica non poteſt cognoſcere Eccleſiaſticos quoad Perſonam, neque in ciuilibus, etiamſi ipſi velint. 1.55

Poteſtas laica non habens auctoritatem in Eccleſiaſticos quoad perſonam, neque habet in illos quoad bona. 3.60

Poteſtas laica nullo modo per Bullam Cœnæ, poteſt cognoſcere Eccleſiaſticos in cauſa criminali. 7.60

Poteſtas laica non poteſt exigere pœnam ab Eccleſiaſticis tranſgredientibus legem ciuilem, à tali lege impoſitam. 1.61

Laica Poteſtas cognoſcere poteſt Eccleſiaſticos, primo ſi bona qua ab ipſis poſſidentur in ordine ad Laicum obligationem habeant per ſe, ſibique propriam, vt ſunt bona feudalia, quæ conceſſa alicui Vaſſallo ab Imperatore, ad Eccleſiam tranſierunt. 1.63

Poteſtas laica, vtpotè in ordine inferiori, ſubordinatur Poteſtati Eccleſiaſticæ, vtpote in ordine ſuperiori, vt corpus animæ. 1.70

Poteſtas laica in ordine ad Eccleſiaſticos eſt Iudex incapax, ſeu impotens, vtpote ad aliquid ſimpliciter contra ſuam ſphæram. 2.70

Poteſtas Eccleſiaſtica fit Iudex competens laicorum quotieſcumque id exigat finis ſpiritualis, & ſalus animarum. 3.70

Opinio aſſerentium, quod Poteſtas laica, licet non poſſit de cauſis Eccleſiaſticis cognoſcere principaliter, & per cognitionem ordinariam, ſeu plenariam, poſſit tamen incidenter, & per cognitionem ſummariam, ſeu de plano, ſine altiori diſcuſſione, reprobatur, & cur. 10.70

Omnia

Digitized by Google

Omnis anima Poteſtatibus ſublimioribus ſubdita eſt, ſeruato ordine a Deo digne conſtituto, vt nempe Imperatores, & Reges Papæ obedirent, ceteri illis. 11.70

Poteſtas Eccleſiaſtica, & laicalis ſunt correlatiua non in eodem ordine, ſed in diuerſo, ita vt vna ſubordinetur alteri, tanquam inferior ſuperiori. 15.71

Poteſtas ſuperior poteſt ſolum indirectè ob finem ſpiritualem, & ſalutem animarum extendere ſe ad obiectum, ſeu ad cauſas inferioris, & non è conuerſo. 17.71

Poteſtas Eccleſiaſtica cumulatiuè cum Poteſtate Laica cognoſcere poteſt cauſas temporales, & profanas Laicorum ſi intercedat in ipſis Iuramentum, vel alia cauſa pietatis. 5.81

Poteſtas Laica, ſi Reipublicæ bonum ita poſtulet poteſt irritum reddere Iuramentum, ſimul cum Contractibus. 1.82

Poteſtas Laica, ſiue Ciuilis debet eſſe ſufficiens ad prohibendum, & remouendum ea, quæ fini ſuo, & bono Communitatis ubnoxia ſunt. 2.82

Poteſtas Laica poteſt cauere, ne ſubditi iuriſdictionem alicuius protogent. 4.82

Poteſtas Eccleſiaſtica licet non poſſit inter Laicos cognoſcere de cauſa dotis, ſi principaliter, & non incidenter fuerit intentata; poteſt tamen ratione Pietatis cumulatiuè ad Poteſtatem Laicam cognoſcere, etiam principaliter, & ad inſtantiam Partis, ſi dos relicta ſit Puellæ Pauperi. 5.83

Poteſtas laica ſolum debet cognoſcere ſi agatur de dando tutore Clerico minori, vel de dando Curatore Clerico mente capto. 1.86

Poteſtas Eccleſiaſtica cumulatiuè ad Poteſtatē laicam poteſt Clericum filium alterius Clerici, ſi ſit legitimandus, legitimare. 1.89

Eccleſiaſtica, & ciuilis ſecularis Poteſtas, ſi æquitas id expoſtulet debent ad inuicem ſe adiuuare, & adinuicem ſibi conſentire. 21.97

An, & quid poſſit Poteſtas Eccleſiaſtica in Aduenas, & Peregrinos? 113

Poteſtas diſpenſandi multum pendet ex conſuetudine, quæ ſufficienter videtur declarari à ſac. Cardinalium Congregatione. 24.130

Tam Poteſtas Eccleſiaſtica, quam laica in ordine ad ſuos ſubditos exiſtentes in alieno Territorio nihil poteſt. 1.132

Poteſtas Eccleſiaſtica poteſt aliquid in ordine ad Ebrios, & amentes ad tempus, quia hi per ſe afficiuntur legibus, ſicut Dormientes. 4.159

Poteſtas Eccleſiaſtica nihil poteſt in ordine ad pueros ante vſum rationis, qui communiter intelligitur aduenire completo ſeptennio. 6.159

Diſtinguitur inter poteſtatem Ordinis, & Iuriſdictionis ſi quidem poteſtas Ordinis in omni ſacerdote æqualis eſt, ſed eſt tantum remota, & indeterminata, determinatur autem per poteſtatem Iuriſdictionis à Chriſto, vel Eccleſia in omnes vel in certos tantum fideles collatæ. 3.204

Poteſtas tam Eccleſiaſtica quam laica laica poteſt aliquid in ordine ad ſe ipſam ſecundum vim directiuam, & materiam communem. 1.235

Poteſtas Eccleſiaſtica ſi propriam legem non ſeruet, non poteſt puniri poteſtate humana. 1.242

Poteſt Eccleſiaſtica non poteſt ſe ipſam cenſura afficere; quia cenſura eſt pœna. 8.242

Poteſtas tam Eccleſiaſtica, quam laica poteſt aliquid etiam directè in ordine ad ſeipſam ſecundum iuriſdictionem voluntariam. 1.245

Item poteſt directè ex iuſta cauſa diſpenſare cum ſeipſa, ſicut poteſt cum ſubditis in iis, quæ ſunt de iure Diuino. 2.245

Item poteſt etiam directè ex iuſta cauſa diſpenſare cum ſeipſa in legibus etiam ſuperiorum in quibus poteſt cum ſubditis, vt in lege ieiunij, eſus carnium, audiendi ſacrum, recitandi officium, & ſimilium; quæ ſunt de iure poſitiuo. 245

P R

Præceptum affirmatiuum audiendi Miſſam de mente Nauarri & cæterum debet quamprimum ad impleri ſi, præiudeatur poſtea impleri non poſſe 3.141

Præceptum diei craſtinæ non obligat ante diem, nempe audiendi miſſam, Ieiunandi, recitandi horas canonicas, licet præuideatur Impedimentum. 141

Præceptum confeſſionis ſi præiudeatur in Paſchate non poſſe adimpleri debet præueniri. Secus eſt de Communione. 12.141

Nemo poteſt, in ſententia Pontij ab obſeruatione præcepti excuſari ob moralem certitudinem ſuperuenientis in futurum diſpenſationis, ſi quidem non ſpes diſpenſationis; ſed diſpenſatio ipſa liberat ab obſeruantia præcepti. 7.142

An, & quid dicendum, ſi excuſatis à præcepto cooperetis in actione prohibita per Præceptum: Senſus eſt, quid dicendum, ſi infidelibus, ebriis, amentibus, pueris, vel ignorantibus ſubminiſtres; v. g. in die ieiunij, carnes, vel lacticinia? 164

Præceptum clauſuræ non poteſt aboleri contraria conſuetudine in poſterum inducenda. 6.459

Præceptum de clauſura ſeruanda fundamentum habuit ex lege veteri, in qua etiam erant Virgines clauſæ Propheticam vitam agentes. 16.460

Præceptum ſuperioris iuxta regulam eſt merum ius poſitiuum; & conſequenter conſuetudo præualere poteſt contra illud. 16.460

Præceptum ſuperioris in dubio habetur pro legis interpretatione. 4.464

Præceptum de ſeruanda clauſura eſt morale, & moraliter intelligendum. 4.524

Præceptum de clauſura ſeruanda, vt pote poſitiuum non obligat cum tanto incommodo, & cum tanta neceſſitate. 14.561

Prædicatores Regulares, qui prædicant extra ſuas Eccleſias non debent ex probabili ab Epiſcopo examinari cum ſolum requiratur eius licentia. 7.170

Quotieſcumque directè agitur de *Præiudicio* alicuius, agitur de præiudicio eiuſdem ad ipſum condemnandum. 5.385

Faciens aliquid in præiudicium tertij, tenetur curare quod damnum tertio illatum, reſarciatur; quin & ſi opus fuerit tenetur officium iudicis implorare. 14.444

Magna eſt *Prælatorum*, & Concionatorum apud populum auctoritas. 16.10

Prælati, qui ad inſtantiam Principum ſecularium oretenus, & cauſa non cognita, præcipiunt alicui Eccleſiaſtico, vt à finibus ſuæ Diœceſis diſcedat, non excuſatur à cenſura bullari, & cur. 12.28

Ob ſpecialis Iudicis abſentiam interdum poni-

tur

Digitized by Google

tur in praxi, quod verbotenus contra Prælatos quis Eccleſiaſticus de Principis mandato ſe informet; qui, ne memoria verba teſtium excidant, ad ſui inſtructionem ſummatim dicta in ſcriptis, & informiter referat. 10.50
Prælatus, & Conuentus Regularium non poteſt renunciare priuilegio Immunitatis à decimis ordini Religioſorum conceſſo, & cur. 10.56
Prælatis, ne laicos rationibus addictos ad ordines promoueant, interdictum eſt. 22.59
Quod ſi agant, clerici minorum ordinum eiiciendi, maiorum verò, & Religioſi in bonis cogendi ſunt. 23.59
Debet, vt hæc ceſſent, haberi conſenſus eorum, quorum intereſt. 24.59
Prælati Religionum poſſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis etiam in Bigamia; quin etiam in homicidio circa Miſſæ celebrationem ſi non ſit notorium ex priuilegio Religioni conceſſo. 26.91
Prælati Ordinum Regularium ſubditos ſuos tum præceptis, ac ſententiis, tum ſtatutis vbique Terrarum degentes poſſunt adſtringere, quin etiam eoſdem in alieno Territorio citare, excommunicare, & fugitiuos propria auctoritate capere. 22.133
Prælati Religionum reſpectu ſuorum ſubditorum Regularium cenſentur habere totum orbem pro territorio & vbique poſſunt capere ſuos ſubditos etiam non implorato auxilio brachij ſecularis ſiue Epiſcopi, ſecus eſt vbi Prælati Religionum iuriſdictionem cum Territorio habent. 22.151
Prælatus Religionis concedens literas dimiſſorias Nouitio ad recipiendam primam tonſuram incurrit ſuſpenſionem ab officio, & beneficio latam in Concilio Tridentino. 12.158
Prælatus Religionis fruſtra ſibi caſus reſeruaret, ſi Religioſus poſſet adire Epiſcopum pro eorum abſolutione, vel diſpenſatione. Secus ſi vigeat neceſſitas, & Prælatus abſit. 19.176
Prælati in cauſa hæreſis contra ſubditos ſuos nullo modo cognoſcere poſſunt, ſed id totum Inquiſitoribus, & Epiſcopis eſt remiſſum. 6.188
Prælati Religionum ne Inquiſitores indirectè retrahantur ab exercitio ſui officij poſſunt aſſumere informationes, & eas tranſmittere ad ſupremum S. Officij tribunal. 29.189
Prælati Regularibus ſuis ſemel approbatis iuriſdictionem ſemel collatam ob cauſam etiam non notoriam auferre poſſunt. 7.208
Prælati ſi de facto prohibeant ſuis Regularibus confeſſiones audire, non cenſentur, quod iuriſdictionem auferre velint; ſed ſolum quod licite illas non audiant. 8.208
Prælati prohibitio quoad priuationem iuriſdictionis facta, ſi notoria non ſit, adhuc confeſſiones valent. 9.208
Prælati Ordinum, & ipſorum Vicarij, & de eorum conſenſu, cæteri ſubditi Regulares poſſunt abſoluere non ſolum ſubditos ſuos Regulares; ſed etiam ſuæ Religionis Aduenas, & Nouitios, & etiam ſæculares Religionem mox ingreſſuros ab omni excommunicatione, aliaque cenſura particulatim non inflicta. 1.210
Prælati ordinum, quin & Regulares quicumque an abſoluere poſſint à cenſuris etiam ſecularem extra ſacramentum pœnitentiæ eſt diſſenſio inter Doctores. 5.210
Prælatus poteſt mittere abſolutum à cenſura pro confeſſione facienda ad alterum ſuæ Religionis Confeſſarium. 30.210
Prælatus Religionis ſuis Regularibus exemptis poteſt concedere dictam diſpenſationem, quod competit etiam Prælatis Religionis inferioribus. 2.227
Prælatus Religionis non poteſt diſpenſare cum ſuo Religioſo iam Epiſcopo facto. 4.227
Prælatus Religionis non poteſt diſpenſare cum eiecto in perpetuum, quia Religio illius iuriſdictionem abdicauit in Epiſcopum. 6.227
Nullus ſe ingerere debet Eccleſiaſticæ Prælationis officiis. 8.246
Prælati Regulares etiam inferiores, vt Priores, & Guardiani habent in ſuos ſubditos iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem. 35.247
Prælatus Monaſterij poteſt omnibus diſpenſationibus vti ſecum, quibus poteſt cum ſubditis. 36.247
Prælatus, qui poteſt dare facultatem alteri abſoluendi à caſibus Papæ reſeruatis, poteſt etiam concedere vt ſe ipſum abſoluat concedentem; idem dic de Vicario Epiſcopi, & de Vicario alterius ſuperioris, ſi tamen poſſit ſubdelegare. 1.248
Prælatus Eccleſiaſticus non eſt dubium, quin directè poſſit alteri committere vices ſuas, qui cum ipſo diſpenſet. 4.248
Prælatis exemptis datur facultas eligendi Confeſſarium, qui ipſos abſoluat. 5.248
Prælatus non debet eſſe deterioris conditionis ſuis ſubditis. 6.248
Prælatus diſpenſans pro tota Diœceſi diſpenſat etiam cum ſe ipſo, & diſpenſans alteri indulgentias, diſpenſat ſibi ipſi. 7.248
Prælatus non poteſt ſe abſoluere ab excommunicatione, ſuſpenſione, & ceteris, ſi quidem abſolutio eſt quædam ſententia, quam in ſe ipſum ferre non poteſt. 8.249
Prælatus neque poteſt ſecum diſpenſare in irregularitatibus per ſententiam incurſis; cum ad eas tollendas requiratur imponentis ſententia; ſecus ſi ipſo iure ſit contracta. 9.249
Prælatus Eccleſiaſticus excuſatur ſi bona fide examine adhibito, cauſa diſpenſandi exiſtimetur iuſta, nam valebit, etiam ſi poſtea non cognoſcatur iuſta, ſeu ſatis ſufficiens. 15.249
Prælatus iuſta cauſa interueniente, ob quam poſſit cum ſubditis diſpenſare, immunem poteſt ſe reputare à legis obligatione. 25.246
Prælatus Eccleſiaſticus poteſt exercere iuriſdictionem ſuam in locis ſacris. 284
Prælatis permittitur etiam in Eccleſiis citra immunitatis violationem, ſubditos ſuos punire, ac verberibus afficere, & ideo poſſunt illos ab Eccleſia extrahere vt loco decentiori puniant. 19.284
Prælatus Eccleſiaſticus non obligatur domino ſeruum ſuum tradere quando delictum eſt graue, ſimplici iuramento, ſed tenetur dare maiorem ſecuritatem. 4.288
Prælatus Eccleſiaſticus debet in tali caſu Reum cautum ſeruare, & interim Pontificem certiorem reddere. 42.326
Prælatus Eccleſiaſticus accepta ſecuritate quod Reus pro delictis, non exceptis; non punietur, poteſt eum Iudici ſeculari conſignare; ſi expedire iudicauerit, ſpectato tamen iure loci. 3.348
Prælatus Eccleſiaſticus ſi per conſignationem factam Iudici laico de Reo, Iudex nolit ſtare promiſſis, poteſt eum compellere per Eccleſiaſticas Cenſuras ſpectato iure communi. 4.348
Prælatus Eccleſiaſticus non poteſt in caſibus non exceptis

ceptis conſignare Iudici laico Reum inuitum ſpectata conſtitutione Gregoriana. 5. 348

Prælatus Eccleſiaſticus ex dicta conſtitutione non debet requirere in conſignatione Rei Iuramentum. 3.372

Prælatus in caſibus exceptis poteſt ſine nota irregularitatis, & cenſuræ, quin & debet, Iudici ſeculari Reũ puniẽdum tradere, ſi fuerit requiſitus. 17.372

Prælatus Religionis ſaltem de iure communi, non poteſt ſuis Religioſis negare licentiam tranſeundi ad Religionem ſtrictiorem & tamen illam ab eo petere debent, & ſufficit petita, & non obtenta. 51.376.

Prælatus etiam Regularis licet non habeat dominium bonorum ſuæ Eccleſiæ; quia tamen habet adminiſtrationem, poteſt ad cauſas piat, liberè diſponere de redditibus Eccleſiaſticis. 38. 392

Prælatus non poteſt diſponere de rebus, quæ ſunt de proprietate Eccleſiæ, ſed ſolũ de fructibus. 12.398

Prælatus quod poſſit diſponere de pecunia à teſtatore ad res immobiles, vel mobiles pretioſas emendas relicta, eſt valde abſurdum. 14. 398

Prælatus ſcindens arbores, eaſque vendens in vtilitatem Eccleſiæ non peccat in caſu, quo talis ſciſſio damnum Prædio non inferat. 4.401

Prælatus iurans perpetuo in Eccleſia ſe permanſurum, non intelligitur, quod non poſſit abeſſe ex cauſa neceſſitatis, ſeu vtilitatis Eccleſiæ. 20.406

Prælatus ſine Capituli conſenſu, aliiſque ſolemnitatibus iure requiſitis non poteſt Eccleſiæ ſuæ præiudicare in bonis, vel iuribus acquiſitis. Secus eſt in acquirendis, quibus etiam ſine Capituli conſenſu poteſt renunciare. 1.2.407

Prælatus validè repudiat donationem Eccleſiæ ſuæ oblatam & validè repudiat legatum, & donationem, ſi non adimpleat conditionem legati, vel donationis. 3. 407

Prælatus Eccleſiæ nocere nõ poteſt, ſi ſolus ſine Capituli cõſẽſu modum donationis tranſgrediatur. 16.407.

Prælatus nocere poteſt Eccleſiæ in caſu, quo donatio facta fuerit ſub cõditione, & cõditionẽ Prælatus, qui res Eccleſiæ adminiſtrat nõ adimpleat. 16.407

Prælatus habet ſe ad Eccleſiam, tamquam Tutor, ſeu Curator. 23. 408

Prælatus licet abſque Capituli conſenſu, ceteriſque iuris ſolemnitatibus, non poſſit obeſſe alienando res Eccleſiaſticas poteſt tamen obeſſe in iudicialibus, permittendo aduerſus ſuam Eccleſiam ſententiam ferri. 27. 408

Prælatus nõ poteſt ſine Capituli cõſẽſu aliiſque iuris ſolẽnitatibus rei immobilis, vel mobilis pretioſæ legatũ, vel hæreditatem Eccleſiæ ſuæ delatam, non acceptare ſeu repudiare. 1.409

Prælatus, quin & capitulũ, peccat grauiter, nõ admittendo legatũ, vel hæreditatem, niſi forſan ex cauſa rationabili non admittat. 22.410

Prælatus non poteſt valide hæreditatem iam aditam repudiare; quia hæc eſt alienatio; cum ſit iuris iam acquiſiti in alterum tranſlatio. 27.410

Prælatus monaſterij incapacis legatorum poteſt ſine ſolemnitatibus in proprios, & quotidianos vſus monaſterii rem legatam alienare. 1. 411

Prælatus Religionis, ſeu Abbas, ſi Epiſcopo ſubiectus ſit etiam Epiſcopi conſenſus requiritur. idem dic de quovis inferiore Eccleſiæ Rectore. 17.417

Prælatus, Rector, vel Defenſor ſi procul abſint & res non patiatur moram, vt ſi adſit periculum ab Hæreticis confiſcari, ſufficit conſenſus præſumptus. 21.417

Prælatus in iure acquirendo poteſt præiudicare Eccleſiæ. 2.421

Prælatus, vel Beneficiatus, qui eſt dominus directus emphyteuſis facere poteſt ſine ſolemnitate iuris remiſſionem caducitatis Emphyteutæ, qui incidit in commiſſum ob non ſolutum Canonem. 9.421

Prælati ordinum ab Epiſcoporum iuriſdictione exempti, quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem in ſuos Regulares habent, & poſſunt condere conſtitutiones, ſicut Epiſcopus condere poteſt ſtatuta ad Eccleſiaſticam diſciplinam pertinentia. 4. 462.

Prælati non exempti iuriſdictionem aliquam ſtatuẽdi in rebus non grauibus per conſuetudinem poſſunt ſibi comparare. 6.462

Prælati ordinum poteſtatem habent ſtatuta condendi; quamuis non omnes eadem; ſed pro diuerſitate ordinum, priuilegiorum, & conſuetudinum. 7. 462.

Prælato incumbit mediis opportunis præcauere ſpirituale ſubditi periculum. 22.463

An Prælatus ſeu ſuperior poſſit coarctare, & coarctandi iuſta cauſa ſubſit, in dubio ſtandum eſt ſuperioris iudicio. Item dic de alio impedimento Religioſi. 26 464

Prælati nomine Pontifex etiam intelligitur. 37.464

Prælatus poteſt præcipere Religioſo, quod acceptet ſuperioris munus, vel quodcumque beneficium conſuetum regi per Regulares ſuæ Religionis. 43.465.

Prælatus poteſt præcipere Religioſo quod acceptet beneficium ſui Monaſterii, licet ſit parui valoris, dummodo non cogatur relinquere alimenta neceſſaria à Monaſterio ſibi præſtanda ad ſupplementum victus. 44.465

Prælatus poteſt præcipere Religioſo, quod acceptet beneficium, licet ſit manuale, & ad nutum amouibile, niſi iuſtam excuſationis cauſam habeat. 45. 465.

Prælatus poteſt præcipere Religioſo, quod tempore peſtis deſeruiat Religioſis domeſticis etiam in temporalibus. 49 465

Prælatus non poteſt præcipere Religioſo quod tempore peſtis adminiſtret ſacramenta extraneis, ſi tantum ei incumbat vita contemplatiua, ſi vero vita actiua poteſt præcipere in ſupplementum Parochorum. 53.465

Prælatus poteſt præcipere Religioſo quod in certo loco ſtet ad tempus, ſeu poteſt dare illum in pignus, vel in obſidem pro neceſſitate Monaſterij, ſecus ſi id faciat pro pace reipublicæ, & cur. 55. 466

Prælati iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes poſſunt in monaſteriis exemptis, quidquid poſſunt Epiſcopi. 7. 473

Prælatus Regularis conuentualis poteſt concedere licentiam ingrediendi clauſuram Monaſterij Monialium ſibi ſubiecti, dummodo à ſuis ſuperioribus Generalibus eidem ablata non ſit talis facultas. 5.506

Prælati Conuentuales ad hunc ingreſſum non indigent licentia Prouincialium. 9. 506

Prælati, & officiales puniri iubentur, cum totus Conuentus in ſimoniaca Monachi receptione deliquerit. 7.541

Prælati ſiue ſeculares, ſiue Regulares dantes licentiam &c. ſine iuſta cauſa, vel poſtea admittentes non contrahunt eaſdem pœnas. 9 543

Soli Prælati ſeculares Pontificali dignitate inſignitis,

gniti, & quicumque Prælati Regulares contrahunt pœnas. 2.546

Prælati ſæculares Pontificali Dignitate inſigniti, & Prælati Regulares quicumque in caſu neceſſitatis ingredientes, ſi ingrediantur ſoli, vel comitati à perſonis non habentibus conditiones requiſitas in eo motu non contrahunt dictas pœnas. 4.546

Prælati pontificali Dignitata inſigniti excommunicationem pro primo, vel ſecundo ingreſſu; ſed ſolum pro tertio, & quocumque deinceps ingreſſu incurrunt. 5.546

Prælati Regulares ſecundum opinionem probabiliorem ſi extra caſum neceſſitatis Monialium Monaſteria ſibi ſubiecta ingrediuntur in primo & ſecundo ingreſſu contrahunt excommunicationem, & priuationis officiorum pœnam. 6.546

Prælati Regulares probabile eſt quod pœnas excommunicationis, & priuationis officiorum contrahant ſolum in tertio ingreſſu. 7.546

Prælati Religionum poſſunt deſignare clauſuræ terminos, extra quos Religioſi non poſſint ſine licentia exire. 17.559

Prælatus etiamſi illegitimè exiret, incideret in caſum ſi alias eſſet reſeruatus à ſuo ſuperiore. 22.559

Prælati Religionum non poſſunt ad libitum proceſſionem extraordinariam intra clauſtra inſtituere, ad finem vt mulieres illuc licitè ingrediantur. 17.561

Prælati Religionum proceſſionem eo fine inſtituentes ad libitum, vt ea occaſione mulieres licitè poſſint Monaſterium ingredi, peccant tantum abuſu poteſtatis. 19.562

Data incapacitate *Præſcribentis*, ſolus curſus temporis nil poteſt operari, vt reddat capacem eum, qui incapax eſt. 21.23

Vbi eſt incapacitas ex parte Præſcribentis, non poteſt procedere præſcriptio. 27.24

Omnis legitima præſcriptio legis adminiculo niti debet, cum ſit beneficium à iure inuentum. 28.24

Non poteſt *Præſcribi* contra ius naturale, vel diuinum. 8.255

Præſcriptio locum habere non poteſt, ſi ius faciat hominem incapacem poſſeſſionis, & conſequenter præſcriptionis. 54.23

Præſcriptio tribuit ius ſubiecto capaci, non autem tribuit ipſam capacitatem, ſi eam non inuenit in ſubiecto. 9.53

Præſcriptio 40. annorum currit contra Eccleſiam propter negligentiam Prælati. 1.56

Præſcriptio non currit contra Capitolum Epiſcopo mortuo ſi res eſt communis Epiſcopo, & Capitulo. 10.107

Præſcriptio incipere non poteſt contra filium, dum bona ipſius aduentitia ſunt penes Patrem, & filius pro his agere impeditur. 32.408

Præſcriptio aliquando ſuſpenditur, ac quodammodo dormit. 33.408

Præſumptio deſumitur ex communiter contingentibus. 19.159

Præſumptio tunc dicitur Iuris, & de Iure, quando Ius certum quid ſtatuit ob præſumptionem, quam habet. 37.279

Præſumptio deſumi debet ex communiter contingentibus. 8.317

Præſumptio ſupponit dolum, & ſcientiam. 20.392

Præſumptio cauſæ non infert cauſam, & ſic non infert in alienatione valorem. 4.431

In criminibus mixti fori datur locus *Præuentioni*, in qua non attenditur tantum ſola Inquiſitio, & citatio verbalis, ſed attenditur etiam quis nam præuenerit in citatione reali, adeo vt iudex capturæ præueniſſe dicatur. 17.99

Pragmatica quædam, vulgo dicta la Cathalana, in qua cauetur ne inconſulto Rege, vel Prorege Epiſcopi procedant ad excommunicationem contra officiales Regios, eſt contra Immunitatem Eccleſiaſticam. 4.47

Pragmatica quædam vulgo dicta la Cathalana, eſt contra Immunitatem Eccleſiaſticam. 42.55

Praxis Curiæ Romanæ obſeruat punire Reos vbicumque delinquentes, ſed id prouenit ex præſcripta conſuetudine. 7.128

Praxis, & conſuetudo obtinet quod Religioſi pro ſuis criminibus cognoſcantur tantum à Prælatis Religionum etiam de mandato Summi Pontificis. 10.289

Praxis, & conſuetudo eſt optima legis interpres. 43.438

Principes licet legibus ſoluti ſint, tenentur tamen ex quadam congruentia illas ſeruare, licet cogi non poſſint. 2.5

Principes ſeculares legum ciuilium Auctores nō habent iuriſdictionem in Perſonas Eccleſiaſticas. 4.6

Principibus vt Eccleſiæ Protectoribus poteſtas data eſt ſecundum nonnullos in cauſis profanis Eccleſiaſticorum ab Eccl. & ab ipſius capite Chriſto, vt diſciplina ſacerdotalis ſarta tectaque ſeruaretur. 17.10

Principes poſſunt ſanctè, & iuſtè prouidere per edictum & prohibitionem generalem atque per coactionem inobedientium, & rebellium in abuſibus, quibus non medentur Prælati. 18.11

Principes, vel eorum Miniſtri, ſi faciant Literas hortatorias ad Eccleſiæ Prælatos, vt ab aliqua praua determinatione deſiſtant, non agunt contra libertatem Eccleſiaſticam, nec incidunt in Bullam Cœnæ. 11.12

Princeps ex officio tenetur ſolum cognoſcere cauſas ſubditorum; non verò extraneorum, quales ſunt Eccleſiaſtici, vnde eos cognoſcens facit potius contra proprium officium. 8.17

Principis eſt ſuum cuique tribuere. 9.17

Princeps ſecularis ingerens ſe in cauſis Eccleſiaſticis, Eccleſiaſticam Iuriſdictionem vſurpat & Eccleſię libertatem violat. 10.17

Principes quidam de facto habent priuilegium à Pontifice vis arcendæ in cauſis. 1.22

Principes quicumque habentes priuilegium à Summo Pontifice aduocandi ad ſua Tribunalia cauſas ſpirituales excuſantur ab Excommunicatione Bullari, modo priuilegij formam ſeruent, & priuilegium non ſit reuocatum. 4.22

Principes laici non poſſunt punire Eccleſiaſticos, quia ij non tenentur legibus ſecularium Principum ſecundum vim coactiuam. 2.28

Principes expellentes Epiſcopos à Diœceſibus, Terris, vel Dominiis ſuis, &c. nec non mandantes, ratum habentes, & auxilium, conſilium, vel fauorem præſtantes incurrunt in Excommunicationem vndecimam Bullæ Cœnę. 6.28

Summo Pontifice prouidere renuente, vel abſente poteſt Princeps ſecularis è Regno expellere inobedientes Eccleſiaſticos. 1.29

Principe Eccleſiaſtico prouidere renuente aut nolente in delictis Prælatorum Rempublicam perturbantibus, tunc poteſt Princeps ſecularis per modum naturalis defenſionis, pro vt ratio dictauerit, prouidere. 14.28

Princeps Laicus, vel eius Miniſtri in ſententia aliquorum

quorum

quorum poſsũt ſpoliare Eccleſiaſticos rebus, quas vendunt ſupra pretium ab ipſis taxatum. 1.35
Princeps Laicus, vel eius miniſtri in ſentent. Auctoris non poſſunt ſpoliare Eccleſiaſticos rebus, quas vẽdunt ſupra pretium ab ipſis taxatum, licet teneantur ſeruare legem taxantem pretia rerum. 2.35
Princeps laicus tempore peſtis non poteſt adſtringere Clericos ad obſeruandum ipſius banna pro bono publico, & pro tuenda ſalute, ſed debet rogare Epiſcopos, vt ad id Clerum compellant. 7.55
Poteſt Princeps facere literas hortatorias ad Eccleſiaſticos, dummodo in illis præter verba hortatoria verbis precatoriis non vtatur. 1.50
Poteſt etiam illas facere verbis precatoriis vtendo, ſi Superior Eccleſiaſticus non prouideat, vt quia non vult, vel quia non poteſt. 2. ibid.
Poteſt etiam inobedientes è Regno expellere. 3.50
Poteſt etiam bellum mouere. 4.50.
Poteſt à Iudice Eccleſiaſtico, rogatus, vt ipſius iuriſdictionem, tueatur, cenſuris compelli 5.51
Poteſt etiam, cùm prælatum rogat, vt iniuriam in ſeipſum, vel in ſuos ciues etiam illatam auertat, ſi renuat facere, ſpretas preces ſuas vindicare. 6 51.
Princeps eſt ſuorum ciuium cuſtos, & pater. 7.51
Principes laici nullo modo poſſunt ſe intromittere in iudicandis quibuſcumque rebus Eccleſiaſticis, præcipue in recognoſcendis, ſeu examinandis ſẽtentiis, & cenſuris pro quibus exequendis tenentur præſtare Epiſcopis brachium ſeculare. 7.55
Princeps ſecularis poteſt priuato iure, non item ciuiliter, cogere Eccleſiaſticum ad redditionem rationũ per ſuos Rationarios; & poteſt per facti retẽtionẽ bonis inſiſtere, ſe reliqua exigere. 14.58
Non tamen poteſt ſimiliter procedere quoad perſonæ animaduerſionem, & quoad pœnam in bonis infligendam. 15.58
Princeps rectius ageret, ſi exemptis, niſi ſint optimæ vitæ, ad officia ſua ſecularia non vtatur. 20.59
Præſertim quoad inferiora, quorum nomine forſan non venit publica legatio. 21.59
Princeps laicus non poteſt bonis ſpoliare, & multo minus occidere Bannitum in Territorio Eccleſiæ, neque in Territorio alterius Principis laici. 1.61
Princeps proponere poteſt præmium occidenti Bannitum; quia proponit præmium ad rem, quæ eſt ſibi licita. 6. 61
Principes Laici poſſunt ſtatuta, canonum legibus, ac pœnis vallare, ſicuti faciunt Pontifices quoad ſuos ſubditos. 25.85
Princeps à natura ius habet ſupra quoſcumque exteros, etiam ſupra ipſos Principes, quos legati repræſentant, & ſic multo magis ſuprà eorum legatos iniuriam inferendam propulſandi, vel illatam vindicandi. 13.104
Princeps non portat gladium ſine cauſa, Dei enim Miniſter eſt Vindex in iram ei, qui malum agit. 14.104.
Princeps nõ ſolũ poteſt; ſed etiã tenetur ratione officij punire legatos ad ſe miſſos ſi grauiter, delinquãt cõtra ius naturale, vel cõtra ius gẽtiũ. 15.104
Princeps ſi non puniat, cum poteſt; & expedit, mortaliter peccat, quia in re graui non ſatisfacit muneri ſuo. 16.104
Amplia id etiam ad Principis miniſtros, ſeu ad eos qui Principi aſſiſtunt in adminiſtranda iuſtitia. 17.104. 17.104
Amplia id etiam ad Principes Eccleſiaſticos, eiuſque miniſtros Eccleſiaſticos. 18.104
Principes Eccleſiaſtici etiam tenentur in conſcientia vindicare iniurias Reipublicæ, & Populorum. 19.104.
Princeps non poteſt Legatos, ſeu Oratores punire, ſi non ſeruent leges ſui loci, in quo illi reſident; quia ij non ſubiiciuntur legibus municipalibus loci, in quo reſident. 1.105
Princeps laicus punire non poteſt legatos, ſeu Nuncios ſummi Pontificis. 6.105
Princeps laicus in ordine ad Eccleſiaſticos non eſt ſolum iudex incompetens, ſed etiam ſimpliciter impotens, ſeu incapax. 7.105
Princeps laicus poteſt per modum iuſtæ defenſionis naturalis contra illos, &c. grauiter delinquentes præſertim Regnũ, vel Rempublicam perturbantes ſe defẽdere, maxime ſi Põtifex fuerit prius monitus, & renuat audire, vel ad eum aditus non facile pateat. 9.105
Si duo ſupremi Principes diſcordiam habentes nõ conſentiunt in Iudicem, ſeu Arbitrum, & ex eorum diſcordia probabiliter timetur fidei Catholicæ, Eccleſiæ, vel boni ſpiritualis detrimentum, poteſt, quin & debet Papa cognoſcere, & ferre ſententiam inter ipſos. 1.113
Qui tali ſententiæ ſtare debent. 2.113
Princeps non tenetur ſtatutis municipalibus locorũ, & Prouinciarum dum in ipſis etiam per longum tempus moratur. 21.116
Princeps quando habet iuriſdictionem in loco commiſſi delicti cenſetur nolle alibi Delinquentem puniri. 16.125
Princeps in lege ferenda reſpicit bonum ſuæ Ditionis, & ſic extra illam nihil poteſt imperare 3.132
Principes Chriſtiani iam à mille, & amplius annis in hoc conſenſerunt, & tot ſeculis idem ſeruauerunt. 2.206
Principes Chriſtiani iam non poſſunt reuocare priuilegium ſemel Eccleſiæ Dei conceſſum. 3.206
Principes, & Magiſtratus ſub excommunicationis latæ ſententiæ pœna tenentur præſtare brachium ſeculari Epiſcopo conanti clauſuram conſeruare. 26.234.
Princeps legibus ſolutus eſt: Auguſta autem ex Principis priuilegio eſt ſoluta. 9.237
Princeps fert leges tanquam Miniſter Dei per poteſtatem à Deo deriuatam. 19.237
Princeps non tenetur ſub mortali ſeruare ſuas leges, niſi iuraſſet ſeruare eas. 9.239
Princeps poteſt naturaliter ſe ſuis ſubditis obligare. 10.239.
Ex cauſa præſumitur Princeps ſibi diſpenſare iniens contractum ſine ſolemnitatibus à ſuis legibus præſcriptis; cum in tali diſpenſatione nulli iniuriam inferat 15.239
Princeps peccat mortaliter, ſi ſecum diſpenſet in legibus quas tenetur ex honeſtate ſeruare, vel venialiter iuxta diuerſas ſententias, & diuerſas circumſtantias. 9.240
Princeps iure naturæ tenetur non diſcordare à ſubditis ſine cauſa. 10.240
Princeps non poteſt ſecum contra legem diſpenſare & tenetur diſpenſationem conceſſam ſibi reuocare. 11.240
Princeps vel ſuperior poteſt excuſari à peccato in concedenda diſpenſatione, & non excuſari ſubditus illam obtinens, & è contra. 14. 240
Nulla eſt obligatio in Principe ſeruandi leges inferiorum. 1.241
Princeps non præſumitur contra ſe ipſum legem condere. 4.392

Principes non poſſunt quidquam ſtatuere circa immunitatem Eccleſiarum,cum hoc ſpectet ſolum ad ſummum Pontificem. 9.313

Nomine Principis in caſu priuationis immunitatis venit qui ſupremam habet iuriſdictionem, & nemini eſt ſubiectus;vt Pontifex,Imperator, Rex Hiſpaniarum,Rex Galliæ, Angliæ, Poloniæ, &c. 35.325

Par eſt & expediens bono publico quod diligenter & exactè defendatur ſupremus Princeps cum tribunali ſupremo ſuo ſumptus, cum quo bonum publicum curat. 4.328

Principes ſeculares non poſſunt quidquam ſtatuere circa immunitatem Eccleſiaſticam. 7.337

Principibus datur facultas puniendi expreſsè incendiarium conſultis Prælatis Eccleſiaſticis in quantum Incendiarius confugit ad Eccleſiam non ad ipſum extrahendum ab illa, ſed vt Principes prudentar procedant in aſſignanda pœna Incendiario. 3.340

Princeps vnius Territorij non dicitur quod faciat iniuriam Principi alterius Territorij non reſtituendo Reum,qui illuc confugit; cum liber in illius Territorium intrauerit. 28.359

Princeps extrahens Reum ſibi ſubditum à Territorio alterius violat iuriſdictionem ipſius. 29.359

Princeps ſupremus à ſubditis cogi non poteſt vt alteri ſe ſubiiciat. 8.377

Non præſumitur à ſupremo Principe tanquam legum,& iuſtitiæ fonte, atque Conſiliariis optimis munito,poſſit quidquam iniuſtum promanare. 9.377

Quod ſtatuitur à Principe per Epiſtolam ad conſultationem priuatorum, publici iuris vim obtinet;ſecus quando fuit pro vno caſu locali tantum. 14.384

Regula(quod principi placuit legis habet vigorem) procedit quando Princeps habuit animum legem condendi,& facit publicare. 16.384

In dubio quiliber præſumitur bonus præſertim Princeps,& Princeps Eccleſiaſticus vices Dei gerens. 5.444

Princeps ſecularis Pontifice inferior, & ei ſubditus ex iuſta cauſa poteſt contractus factos,vel faciendos irritare. 12.444

Princeps,Epiſcopus,vel Canonicus ſi admittantur ad ſuum officium non præſtito iuramento non obligantur ex iuramento ſed ex vi pacti. 33.448

Priores Ordinum Mendicantium, & Guardiani Minorum,& ſimiles,cum in Dignitate conſtituti ſint Iudices Conſeruatores conſtitui poſſunt. 41.201

Priuatus Quilibet apud publicum ſcribam, vel Notarium pro ſuo iure ſeruando poteſt teſtes priuatos ſine alio Iudicis mandato producere. 7.50

Priuatorum Conſenſus non facit Iudicem eum, qui nullatenus eſt. 10.82

Priuilegium conceſſum Regibus, ne poſſint ab Epiſcopis excommunicari,extendi non debet ad Regios officiales,& Conſiliarios quia eſt perſonale. 3.47

An,& quando Priuilegium ceſſet, vel renunciari poſſit. 56

Priuilegium interpretandum ſemper eſt vt non ſit oneroſum Priuilegiato, vtque potius ei aliquid tribuat,quàm vt auferat. 5.56

Regula,quod Priuilegium extinguitur per renunciationem priuilegiati,intelligitur, ſi priuilegium in eius ſolius fauorem conceſſum ſit. 7.56

Priuilegium eius, qui habet vacationem munerum, extenditur ad ſocium. 11.107

Priuilegium Epiſcoporum celebrandi in altari portatili eſt abſolute, & ſic vbicumque conceſſum, & inſertum in corpore Iuris. 5.155

Priuilegia inſerta in corpore Iuris, non derogantur, niſi de ipſis fiat expreſſa mentio. 6.154

Sac.Congregatio Concilij Tridentini declarauit non eſſe per Tridentinum Epiſcopis ſublatum priuilegium celebrandi in Altari portatili. 7.154

Priuilegia Regularium,& eorum vis quid importet. 27.168

Abutens Priuilegio non ipſo facto amittit priuilegium,ſed eſt eo priuandus. 4.195

Priuilegium non minus deperditur per abuſum, ac deperditur per renunciationem. 15.196

Habentes Priuilegium exemptionis tenentur in loco tuto illud exhibere Ordinariis non autem ab Ordinariis iudicari poterit. 9.203

Priuilegium generale non derogat conſuetudini, vel ſtatuto particulari,niſi exprimatur. 2.209

Priuilegium abſoluendi ab omni cenſura, etiam ſedi Apoſtolicæ reſeruata,extenditur ad cenſuras, quæ futuro tempore reſeruabuntur. 3.210

Priuilegium indefinitè conceſſum ſi non ſit oneroſum,ample interpretandum eſt, & ad futura etiam extendendum. 4.210

Priuilegium Principis interpretandum eſt ſecundum naturam rei quæ conceditur. 8.210

Priuilegium illud quod Romæ ſemel approbatus vbique terrarum pro approbato habeatur, hodie locum non habet ex Vrbani VIII. conſtitutione. 3.218

Priuilegium,& gratia conceditur ſolum Perſonis expreſſis in gratia, vel ad ſummum iis, qui habent connexionem cum ipſis. 9.221

Priuilegium eſt ſtrictè interpretandum maximè contra ius commune. 20.222

Priuilegium exemptionis Religioni cenſetur ſemper conceſſum cum clauſula niſi aliter Prælatis Religionis viſum fuerit expedire. 16.227

Priuilegium immunitatis per circuitum 30. vel 40. paſſuum,procedit ſolum in Eccleſiis,quæ ſunt extra murorum ambitum;non autem in Eccleſiis intra muros Populi contentis, contra nonnullos. 6.264

Priuilegium immunitatis per circuitum 30.vel 40. paſſuum procedit in eo,qui iam ad Eccleſiam confugit,& ex illa progreditur per 30. vel 40. paſſus non autem in eo, quem Eccleſia nondum iam recepit. 7.265

Priuilegia immunitatis in dubio non ſunt reſtringenda,ſed potius amplianda. 17.265

Priuilegiũ immunitatis Palatio Epiſcopi conceditur in reuerentiã; & decorem dignitatis Epiſcopalis, quæ eſt ſuprema dignitas in Eccleſia. 9.270

Priuilegium ad non expreſſa per conſequentiam trahi non debet. 5.273

Priuilegium extendi poteſt vltra caſum expreſſum ex voluntate priuilegiantis rationabiliter præſumpta præſertim Principibus ſecularibus conſentientibus. 6.273

Priuilegium immunitatis indiſtinctè conceditur omnibus,eſtque non tam perſonale, quam locale,cõceditur n.perſonis non ratione perſonæ ſed ratione loci,qui ſacer,& ſanctus eſt. 8.277

Priuilegium loco conceſſum extenditur ad omnes ibi exiſtentes. 9.277

Priuilegium immunitatis eſt fauorabile, & ideo late interpretandum. 10.277

Priuilegium immunitatis licet vt fauorabile ſit late interpretandum, non tamen plus eſt extendendum

dum quam in terminis habilibus, & iuxta capacitatem ſubiectorum. 23.278

Priuilegium ratione loci conceſſum, ex qualitate perſonarum metiri non debet; nec in ordine ad ipſum Perſonæ ratio haberi. 7.286

Priuilegium Immunitatis cum ſit pium, debet etiam ampliari ad debitores. 4.291

Priuilegium Immunitatis non excludit ſuſpectum de fuga, nec illud impediri poteſt delicto Debitoris committendo. 5.292

Priuilegium immunitatis competit primo & per ſe Eccleſiæ, nec non competit immediate, directe, & per ſe etiam Reo. 1.385

Priuilegium immunitatis potius dicendum eſt competere Reo, quam Eccleſiæ, cum Eccleſiæ intuitu ei concedatur, & homo capax ſit beneficij. 2. ibid.

Quod in priuilegium, & Beneficium conceſſum eſt non debet in odium, & detrimentum conuerti. 22.417

Priuilegium abſoluendi ab omni cenſura, etiam ſedi Apoſtolicæ reſeruata Regularibus conceſſum, extenditur ad cenſuras, quæ futuro tempore à Pontifice ſibi reſeruabuntur. 4.500

Priuilegium indefinite conceſſum, ſi alteri non eſt oneroſum; ſed eſt merum beneficium Principis ample eſt accipiendum, & ad futura etiam extendendum. 5.500

Priuilegium perſonale non dicitur ſolum, eo quod Perſonæ particulari concedatur; ſed etiam quia conceditur certo Perſonarum generi. 11.506

Priuilegium relatum ad perſonas dicitur perſonale; & relatum ad locum, Ciuitatem, Religionem, Monaſterium, vel Collegium eſt Reale. 12. ibid.

Priuilegium in fauorabilibus extenditur etiam ad iteratos actus, quoties abſolutè conceditur, ſecus eſt ſi aliud de mente concedentis colligatur. 4.509

Priuilegium eligendi ſibi Confeſſarium poteſt intelligi toties quoties opus fuerit confiteri, & quod poſſit mutare. 8. ibid.

Priuilegium quando eſt mere gratioſum non finitur finito primo acto. 9. ibid.

Priuilegium in odioſis, vt ingrediendi Monaſterij clauſuram non admittit extenſionem ad iteratos actus, ſed finitur primo actu. 10. ibid.

Priuilegium non tollit aliud priuilegium, niſi de eo mentionem faciat, maxime ſi primum priuilegium eſt ſpeciale, & ſecundum generale. 19.510

Poſterius priuilegium generale non tollit priuilegium primum ſpeciale quando ſunt contraria, ſecus quando nō ſunt cōtraria ſed de eadem re. 24.510

Priuilegiū ad eius valorē non requirit ſcripturā niſi aliter in aliquo caſu iure præſcribatur. 5.543

Priuilegia in corpore Iuris inſerta non comprehenduntur in generali priuilegiorum derogatione. 8.520.

Priuilegiis in concilio conceſſis per nullam clauſulā quantumuis generalem derogatur; niſi de ipſo ob eius grauitatem fiat ſpecialis mentio. 9. ibid.

[Pr]iuilegium Pontificis fœminis ad ingrediendum Monaſteria virorum conceſſum non ſuffragatur quando Monaſteria ſuis ſtatutis ingreſſum prohibent, & dictum Priuilegium non haberet clauſulas derogatorias. 29.562

Proceſſio Roſarij fieri poteſt per totam ciuitatem ſine licentia Epiſcopi, ſi ita habeat conſuetudo à decem retro annis ſeruata, & in quatuor feſtiuitatibus B.M. 9.168

Publicæ proceſſiones intelliguntur etiam illæ, quæ pro Bono publico, de nouo indictæ ſunt. 5.169

Auocare ad ſe *Proceſſum*, & acta cauſæ, & compellere iudicem ad eorum reſciſſionem, non competit niſi Magiſtratui ſuperiori comparatione inferioris, ſibique ſubordinati. 2.23

Procurans alienationem, vel alienationis decretum doloſè, vel ſcienter in detrimentum Eccleſiæ incurrit excommunicationem ſummo Pontifici reſeruatam. 1.450

Procurans alienationem modo ſupradicto à nemine poteſt abſolui à dicta cenſura ſummo Pontifice inferiori. 2. ibid.

Procurans alienationem modo ſupradicto, ſi neſciat alienationem eſſe in detrimentum Eccleſiæ, excommunicationem non incurrit. 3. ibid.

Proditor proprie dicitur is qui aliud gerit in opere, aliud in corde. 2.311

Profeſſi, qui viuūt ſub cura Magiſtri an poſſint de facto valide confiteri alteri extra ſuum Magiſtrum eſt diſſenſio inter Doctores, probabilius tamen tenendum eſt pro affirmatiua. 16.225

Profitens ea conditione, vt in domo propria maneat, non tenetur ad clauſuram. 15.469

Prohibitio conuiuendi, nutriendi, Iudæos, eiſque famulandi non extenditur ad idem exercentes cum Saracenis, & Paganis. 20.533

Prohibitio alienandi res Eccleſiaſticas eſt ad effectū; vt res conſeruentur ſuæ Eccleſiæ; vt illis ipſæ Eccleſiæ; Monaſteria, & pia loca ſuſtententur. 33.400.

Prohibitio Antiqua alienandi, non ſolum fuit ne res exirent ab Eccleſia; & applicarentur vſui profano; ſed etiam ne perirent, & vt conſeruarentur. 12.413.

In qualibet Prohibitione cenſetur excepta cauſa occurrens, quæ ſuaderet oppoſitum. 6.439

Prohibitio locationis vltra triennium extenditur ad omnia bona Eccleſiarum, Monaſteriorum & piorum locorum; ſi Epiſcopi auctoritate ſint erectis. 1.457.

Promiſſarius, vel legatarius, licet modum nondum impleuerit, tamen ius ſuum trāſmittit ad heredem, qui etiam modum implere poteſt, & debet, & tam actiuè quam paſſiuè tranſmittit. 8.407

Promiſſarius, vel eius hæres implorare poteſt iudicis officium vt iurantem ſe abſente, & naſciente, cogat ad præſtandum id, quod ſub iuramento promiſit. 18.447

Promiſſiones, & contractus, qui iure poſitiuo vel naturali ſunt irriti, iuramento ita confirmantur, vt omnino impleri debeant, ſi eorum impletio licita ſit. 27.448.

Promiſſio priuata non cenſetur neque formalis, neque virtualis locatio. 9.453

Promiſſio etiam de renouādo locationem poſt triennium in ſcriptura publica redacta in ſententia nonnullorum non venit ſub prohibitionē Extrauagantis. 7.453

Promiſſum, ſeu legatum ſub modo ſtatim etiam non impleto modo, peti poteſt; quamuis promiſſarius, vel legatarius ſatis dare debeat de illo implendo. 7.407.

Promittens Eccleſiæ ſe donaturum centum, ſi pro eius Patre anniuerſarium celebretur, ſi Eccleſiæ Prælatus nolit implere conditionem, promiſſor liberatur obligatione. 17.408

Promulgatio requiritur ad legis conſtitutionem, non autem ad legis declarationem, ſecus eſt quando lex eſt dubia. 19.175

Proprietas nihil commune habet cum poſſeſſione. 3.76

Proprietas nihil commune habet cum poſſeſſione quoad acquiſitionem, ſecus eſt, quoad cognitionem iudicialem. 24.78

Cauſa Proprietatis, & cauſa poſſeſſionis ſunt inter ſe connexæ, vt diuidi non debeant. 25.78

Proſelyti hi vocabantur, qui vt iure ciuitatis fruerentur, vel promiſſionum participes fierent, circumcidebantur, ac legi ſe ſubiiciebant. 15.278

P V

Cognoſcere de libertate *Puella* ad Iudicem Eccleſiaſticum ſolum ſpectat, ſicut pendente lite ſuper ſponſalitiis, vel matrimonio ſequeſtrare Puellam, cauſa explorandi voluntatem illius, &c. 7.67

Puellæ educationis gratia ingredi non poſſunt Monialium Monaſteria in quibus non eſt conſuetudo ad dictum finem eas recipiendi, ſine licentia Sedis Apoſtolicæ. 10.520

Puellæ pauperes, quæ commodè viuere poſſunt in Monaſterio ob legata eis alimenta à Propinquis ea lega vt in Monaſterio retineantur, iuſtam habent cauſam ingrediendi. 2.521

Pueri ante ſeptennium poſſunt veſci lacticiniis, & carnibus, intereſſe Diuinis tempore Interdicti, ingredi clauſtra Monialium, & ſimilia. 8.159

Pueri tenentur legibus naturalibus, quia harum obligatio oritur cum ipſa Natura, licet excuſentur à tranſgreſſione illarum donec vſum rationis fuerint aſſecuti. 9.159

Pueri, & Amentes propter exceſſus puniri propriè non poſſunt; cum pœna ſupponat culpam quod intellige de pœna propriè dicta. 10.159

Pueris, & perpetuo Amentibus diebus prohibitis carnes dare ad veſcendum non eſt illicitum. 13.159

Pueri completo ſeptennio in dubio præſumuntur habere rationis vſum, & è contra. 18.159

Pueros, & amentes ad iram concitare, vt blaſphement vel alios verberent eſt illicitum. 15.159

Puer, qui ante ſeptennium habet vſum rationis, non ligatur legibus Iuris poſitiui. 20.159

Pueri poſt ſeptennium non ſtatim obligantur ad leges Iuris poſitiui; ſecus eſt de iure Diuino, & naturali. 1.160

Pueri poſt vſum rationis in ſententia Henriq. poſſunt veſci lacticiniis, & carnibus aliquo tempore? 2.160

In ſententia Caietani non ſubſunt præcepto confeſſionis vſque ad decimum, & communionis vſque ad decimum quartum, & decimum quintum. Vide tam de maſculis quam feminis circa dicta præcepta quid ſentiant ceteri Doctores. 3.160

Pueri poſt vſum rationis ex probabiliori ſententia Doctorum tenentur præcepto abſtinendi diebus prohibitis à lacticiniis, & Carnibus. 4.160

Opiniones Doctorum relatorum circa Puerorum obligationem ad confeſſionem, & communionem ſunt contra diſpoſitionem ſacrorum Canonum. 5.160

Vſus rationis nec æqualiter de omni materia, nec æqualiter aduenit omnibus Pueris. 6.160

Pueri ſeptennio completo peccare poſſunt periurando, blaſphemando, non tamen carnem die Veneris comedendo, vel annuam confeſſionem omittendo, & Cur. 7.161

Pueri Completo ſeptennio peccare poſſunt prius tempore ſi ſint de educatis inter Vrbanos, quam ſi ſint de Agreſtibus. 8.161

Pueri in dubio completo ſeptennio præſumuntur habere ſufficientem diſcretionem & ſic eſſe obligati, leges poſitiuas ſeruare. 9.161

Puer aptus confiteri in articulo mortis poteſt ſumere viaticum, immo quod teneatur multi aſſerunt. 14.161

Pueri habentes diſcretionem ſufficientem ad Sacramentum Confeſſionis, habent etiam diſcretionem ſufficientem ad Sacramentum Euchariſtiæ, & conſequenter ligantur vtroque præcepto. 15.161

Pueri poſſunt obſtringi cenſuris, & pœnis à Poteſtate Eccleſiaſtica. 1.162

Pueri ante pubertatem ob Clerici percuſſionem poſſunt incurrere excommunicationem Canonis. 2.162

Pueri in ſententia Soti non incurrunt excommunicationem canonis ob percuſſionem Clerici ante decimum ætatis annum vel aliquid amplius. 3.162

Pueri in ciuili foro non puniuntur ob delicta, quæ in ætate infantiæ proxima commiſerunt. 4.162

Pueri pubertati proximi (excepto adulterio) tenentur ex furto, homicidio, vel alio delicto. 5.162

Pueri pubertati proximi ob dicta delicta plectuntur non pœna ordinaria, ſed mitiori. 6.162

Pueri tenentur ad damni compenſationem integrè ex delicto per dolum commiſſo, ſi appareat ipſos eſſe doli capaces. 8.162

Pueri non cenſentur comprehenſi in pœnis ſacrorum canonum ſc. prohibitionis ſepulturæ, ingreſſus Eccleſiæ, & huiuſmodi excepta excommunicatione ob Clerici percuſſionem, poſſunt tamen comprehendi. 10.162

Pueri impuberes cenſuris & pœnis latis ab homine non adſtringuntur, niſi poſtquam ad pubertatem deuenerint, eo quod eorum ætas non ſit capax ordinis Iudiciarij. 11.162

Pueri etiam Doli capaces quod incurrant irregularitatem non inuenitur expreſſum in Iure. 15.163

Pueri vtentes ratione, quia mortaliter peccare valens, poſſunt validè ligari cenſura lata à Iure. 17.163

Pueri vtentes ratione, quod non poſſint à ſuo ſuperiore excommunicari nullo Iure inuenitur expreſſum. 18.163

Pueri vtentes ratione in ſententia Auctoris non ligantur de facto cenſura tam à Iure quam ab homine excepta illa ob Clerici percuſſionem. 19.163

Pueri ante pubertatem licet poſſint peccare mortaliter, tamen ex benignitate Eccleſię de facto non ligantur cenſura ab homine. 20.163

Pueri de mente Auctoris non incurrunt aliam excommunicationem à Iure pręter annexam Clerici percuſſioni. 21.163

Pueri ante pubertatem completam ſuccubi, vel muliebria patientes non comprehenduntur ſub caſu reſeruato ſodomiæ vel alterius peccati quod in aliquibus locis reſeruari ſolet. 25.164

Pueri incidentes in Canonem ſi quis ſuadente, & ſic in excommunicationem Papæ reſeruatam, poſſunt abſolui ab Epiſcopo, quin etiam ab alio priuilegiato Confeſſario. 26.164

Pueri impuberes ſi occidant non contrahunt irregularitatem. 27.164

Pueri

Pueri doli capaces comprehenduntur etiam ratione præcepti in interdicto lati; etſi non comprehendantur in pœna impoſita ob tranſgreſſionem præcepti. 18.164

Pueri ante ſeptennium licet ſint doli capaces non tenentur abſtinere à carnibus contra nonnullos. 9. 165

Pueri non ſeptennes vſu rationis carentes licet à tranſgreſſione & culpa excuſentur, non tamen excuſantur à naturalibus legibus, quibus ſubſunt. 14.165

Pupillus non poteſt ſine Prætoris auctoritate repudiare fundum ſibi legatum, nam rem ſuam alienare non poteſt. 6.409

Pupillo, ſeu minori prohibita eſt non ſolum alienatio bonorum ſed etiam omiſſio lucri, at Prælatis ſolum prohibita eſt acquiſiti lucri alienatio. 11. 410

Q

Q V

SPiritualis *Quæſtio* ſi incidat coram Iudice ſeculari, ſuper ſedendum eſt in cauſa principali donec incidens terminetur à Iudice Eccleſiaſtico. 10.74

Quæſtio rerum Eccleſiaſticarum ſi non ſit de iure poſſidendi ſeu de poſſeſſione iuridica, ſed de ſolo facto laici turbantis Clericum è poſſeſſione Beneficij vel iuris decimarum eſt mixti fori. 19.78

Quæſtio ſi ſit facti, verbi gratia de pretio ſoluendo, cum contractus ſit mere politicus ſpectat etiam ad Iudicem laicum. 35.79

Quæſtio iuris an quis ſit male, vel bene eiectus à Confraternitate. item circa modum procedendi, habitum, & ſimile, ſpectat ad iudicem Eccleſiaſticum priuatiue quoad laicum. 1 92

Quæſtio in dubio iuriſdictionis inter laicum & Eccleſiaſticum ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum. 12.112.

Quæſtio facti criminis Hæreſis non eſt magis ſpiritualis, quam quæſtio facti aliarum ſpiritualium, de quibus Iudex ſecularis de facto cognoſcit. 15.322

Qualitas ſpiritualitatis qualitatem temporalitatis ad ſe trahit, & abſorbet. 52 110

In praui momenti *Quantitate* poſſunt etiam alienari ſine ſolemnitatibus, & conſenſu ſummi Pontificis, res immobiles Eccleſiæ. 14.392

Quantitas parui momenti, æſtimatur etiam ea, quæ centum aureos non attingit. 14.392

Querela ab Eccleſiaſtico grauato deferenda eſt ad eius ſuperiorem vel ad Metropolitanum, vel ſummum Pontificem. 4.13

R

R A

RAptus eſt Rapina grauior quolibet alio latrocinio, non tamen excipitur cum latrocinio; quia non valet argumentum à maioritate rationis. 2. 335

Raptores Virginum ſi conſuetudine legitimè introducta id ſeruetur non gaudent immunitate in aliquibus locis, 6.331

Raptor Virginis, & Adulter propter rationes dictas, non priuantur immunitate. 1.335

Raptorem Virginis intelligi nomine publici latronis non videtur proprium Vocabuli. 10.335

Raptor Virginis dato quod ſit publicus latro, non tamen priuatur immunitate, nam neque publicus latro ea priuatur ſi non pluries in viis publicis cum armis, & violentia deprædatus ſit. 11.335

R E

Rebelles, vel offendentes ſtatuas, vel imagines dicatas Principi, licet committant crimen læſæ Maieſtatis; non tamen in Perſonam Principis, gaudent Eccleſiæ immunitate. 1.328

Rectores Eccleſiarum ſubminiſtrantes alimenta Reo, poſſunt ipſum compellere ad laborandum pro Eccleſia, ſeu Conuentu in victus compenſationem, ſecus ſi non poſſit, aut non ſoleat. 6. 351

Rector Beneficiatus, vel Religioſus poteſt teſtificari in cauſa ſuæ Eccleſiæ. 4.377

Deficiente Rectore Eccleſiæ, ſi Prælatus bona illius Eccleſiæ alienare duxerit, debet illius Eccleſiæ defenſorem conſtituere, qui partes Rectoris gerat, & cum eius conſenſu ſaltem tacito alienare. 20.417

Recurſus ad ſecularia Tribunalia prohibetur via iuriſdictionis ordinariæ, & ideo prohiberi etiam debet via extraordinariæ cognitionis. 3.16

Reformatio in Moniales exemptas, ſed Religioſis ſubiectas ſpectat ad Prælatum Ordinis Generalem vel Prouincialem. 15.460

Regula generalis requirit ſpecialem expreſſionem, vt habeatur exceptio; ita vt admittenda illa non ſit, niſi de ipſa conſtet. 4.197

A Regula generali recedendum non eſt vbi exceptio non ponitur. 5.330

Qui habet Regulam pro ſe; fundatam habet ſuam intentionem in caſibus non exceptis. 6.330

Regulæ reformatio neceſſaria videtur ad ordinis conſeruationem, cum abſque ipſa pauciſſimi ad perfectionem religioſam peruenire ſtudeant. 15. 463

Regulares non obſtante priuilegio exemptionis; poſſunt ſe ſubiicere Epiſcopis, cum eorum Prælati conſenſu, vt ab iis abſoluantur à peccatis, & cenſuris, & cum ipſis diſpenſetur in voto, iuramento, irregularitate, ſi Epiſcopus ex priuilegio id poſſit. 7.57

Amplia etiam ſi Prælatus Ordinis conſenſum neget irrationabiliter. 8.57

An Peregrini, qui non habent animum commorandi pro maiori parte anni, poſſint in Paſchate Euchariſtiam ſumere à Regularibus? 123

Regulares quoad ordines ſubiacent Epiſcopis Diœceſanis ſuorum Monaſteriorum quod ſi abſint, vel non teneant ordinationes, ad alium ire poterunt. 2. 157

Regulares quoad ordines ſubiacent examini Epiſcoporum. 3.157

Regulares ordinati in ſacris ſine titulo ante profeſſionem ſunt inhabiles ad ordines exercendum & Exercentes fiunt irregulares, quod etiam dic de nulliter profeſſis. 10.158

Regulares non ſunt ſubditi, neque ſubiecti Epiſcopis. item dic de iis, qui ſunt in actuali ſeruitio ipſorum Regularium. 2.166

Regulares explicite ex priuilegio non poſſunt ab aliquo excommunicari, ſuſpendi, & interdici. 3.166

Regulares ex priuilegio exempti ſunt à Cardinalibus, Patriarchis, Epiſcopis, ſynodis, Capitulis, & Legatis à Latere & denique ab omni ſuperiore præter Papam. 4 166

Regulares ſi antequam denuncientur, & publicentur, probent ſe non contraxiſſe excommunicationem, cauſæ cognitio ad proprium Iudicem ſpectat, & ſic non ad Epiſcopum. 12.166

Limita etiam quando delictum eſt notorium, & etiam quando eſt notorium quod Regulares nullo modo poſſint ſe excuſare. 13.167

Regulares an teneantur ſeruare ordinationes ac leges Epiſcoporum ſynodales, vel prouinciales, etiam ſi illæ non derogent ſtatui Religioſo, & ſpectent ad communem Populi deuotionem, eſt diſſenſio inter Doctores. 14.167

Regulares tenentur ad obſeruationem feſtorum, ad Interdicta, & quaſdam cenſuras pro quibus ferendis Epiſcopi licentiam à iure Tridentini Concilij habent. 15.167

Regulares non tenentur Miſſas, & diuina officia ſui ritus ſiue priuatim, ſiue publicè mutare, nec circa hæc Epiſcopis obedire. 16.167

Regulares debent ſe conformare Euangeliis, & Epiſtolis, quibus Clerus ſecularis vtitur, in ſuis ſacris concionibus, non tamen poſſunt ab Epiſcopis ad id compelli. 17.167

Regulares non incidunt in excommunicationem ab Epiſcopo latam contra lacerantes cedulones ab ipſo affixos, non ſolum ſi non nominentur, ſed etiam ſi nominentur. 18.167

Regulares poſſunt exercere exorciſmum ex officio, & ordine Eccleſiaſtico. 2.168

Regulares non tenentur obedire decretis ſynodalibus Epiſcoporum ex vi Tridentini Concilij, niſi in ipſo fiat ſpecialis mentio. 25.168

Regularis exemptus etiam nullites citatus ab Epiſcopo debet comparere ad allegandum priuilegium exemptionis. 31.168

Ragulares non poſſunt prædicare in alienis Eccleſiis ſine Epiſcopi licentia. 3.169

Regulares approbati in vno Epiſcopatu, poſſunt prædicare vbicumque voluerint Parocho non contradicente. 10.170

Regulares multo minus afficiuntur cenſuris ab Epiſcopo impoſitis in genere contra accedentes ad Monaſteria ad loquendum cum Monialibus contra Graſſium. 4.171

Regulares accedentes ad Monaſteria Monialium ex probabili ſententia non peccant mortaliter ſecluſo ſcandalo contra plures Doctores. 1.172

Regulares loquendo cum Monialibus, quia cooperantur peccato mortali ipſarum peccant mortaliter. 2.172

Regularis quin & quicumque alij non exempti non peccant mortaliter, neque pœnas incurrunt, ſi loquantur cum Monialibus Vrbanitatis cauſa per horæ quadrantem circiter, ſecus dic ſi locutio ſit de rebus obſcœnis; quia decem verba, quin & duo, vel tria ſufficiunt. 1.174

Regulares loquentes cum Monialibus ad pacandas earum conſcientias non peccant mortaliter. 3.144

Regulares loquentes cum Monialibus per ſigna, & nutus, vel per interpoſitam Perſonam, non peccant mortaliter, neque pœnas incurrunt. 4.175

Item dic ſi loquantur per interpretem contra Graſſium, & multo minus per Nuncium, vel Epiſtolam. 5.175

Item non peccant mortaliter, nec pœnas incurrunt ſi loquantur cum Monialibus, nihil eis reſpondentibus, & multo minus ſi audiunt & non reſpondeant. 6.175

Regulares non obſtante Conſtitutione Gregor. XV Decreto S. Cong. & approbatione Vrbani VIII. non ſubſunt Cenſuræ Epiſcopi antecedenter, cum ex dictis conſtitutionibus ſolum conſequenter intret delegatio. 26.176

Regulares ex Regulæ præſcripto incedere debent cum ſocio, cum id ſpectet ad decentiam ſtatus Religioſi. 28.177

Regularis & ſocius non ſunt connexi in ordine ad locutionem cum Monialibus, ſi quidem optimè loqui poteſt cum eis vnus abſque eo quod loquatur & alter. 33.177

Regularis poteſt accedere cum ſocio ad Monaſteria prædicta, at ſolum, qui habet licentiam, loqui debet. 35.177

Regularis degens extra Monaſterium de licentia ſui ſuperioris cenſetur intra illud habitare, & ideo non poteſt puniri ab Ordinario ſi de licentia ſuperioris, & ad breue tempus degat; ſecus ſi non ad breue tempus & ibi non viuat ſub ſuperiore conuentualiter. 17.179

Regulares, qui ſine mandato ſuorum Superiorum in ſcriptis in Conuentibus non inhabitant, qualiter Epiſcopo ſubiiciantur. 22.179

Regulares poſſunt in mutatione Conuentus ſecum transferre omnia mobilia, & vendere immobilia, excepta Eccleſia, quam deponere debent in manu Epiſcopi. 4.180

An, & quid poſſit Epiſcopus in ordine ad crimen, quod Regularis exemptus committit in officio, quod habet ab ipſo Epiſcopo. 192

Regularis exemptus ſi delinquat in officio, quod habet ab Epiſcopo non poteſt per ipſum puniri, ſi caſus non ſit Epiſcopo delegatus ad Apoſtolicam ſedem vel aliàs ex Pontificia conſtitutione ad Epiſcopi Iudicium pertinens. 1.193

Regularis aſſumptus ad aliquod officium, cenſetur aſſumi citra præiudicium exemptionis. 5.193

Regularis acceptando Epiſcopi officium non cenſetur conſentire ipſius Iuriſdictioni. 11.193

An, & quid poſſit Epiſcopus, ſi Regularis ſibi vſurpet iura Epiſcopalia. 194

Regulares vſurpantes iura Epiſcopalia ſubiiciuntur Interdicto ſuæ Eccleſiæ, & irritum redditur quod ab ipſis eſt factum. 2.194

Regulares ſunt generaliter exempti, & ideo non debet admitti extenſio Iuriſdictionis Ordinarij in Regulares extra caſus exceptos. 5.197

Conceſſio facta Epiſcopis, vt in aliquibus caſibus poſſint contra Regulares ſtat taxatiuè, quia incluſio vnius eſt excluſio alterius. 7.197

Regularis depoſitio facta coram Epiſcopo ſine licentia ſui Prælati eſt valida, licet illicita in ſententia Farinacij. 2.199

Regularis depoſitio ſi ſpontaneè accedat ad examen valet, ſecus ſi coactè iuxta opinionem Cochier. 3.199

Regularis depoſitio, ſeu examinatio facta coram Epiſcopo ſine ſui Prælati licentia eſt non ſolum illicita; ſed etiam inualida, non ſolum ſi deponat coactè; ſed etiam ſpontaneè. 5.199

Regularis ſtare non poteſt in Iudicio ſiue vt actor, ſiue vt Reus ſine licentia ſui Prælati. 13.200

Regularis, cum omne ius in Monaſterium tranſtulerit, ac veluti mortuus ſit, comparatur ſeruo. 14.200

Regularis in iudicio eſſe non poteſt Aduocatus, aut Procurator ſine licentia ſui Prælati, & cum vtilitate ſaltem indirecta Monaſterij. 22.200

Regularis in cauſa criminali non poteſt agere co-

ram

Digitized by Google

tam Iudice ſeculari. 23.100

Regularis etiam extra Iudicium procuratorem agere poteſt, modo Prælati interſit licentia, ſine qua illicite quidem negotium ex mandato alterius geret; quamuis valide. 24.200

Regularis tam ſuo quam alterius nomine in Iudicio ſtare non poteſt ſub pœna nullitatis actorum. 25.200

Regularis non prohibetur dare conſilium ſiue voce, ſiue ſcriptu quid in cauſa qualibet ſecundum iura agendum, vel reſpondendum ſit cum id non ſit Aduocatum, & Procuratorem agere. 26.200

Regularis poteſt eſſe Teſtis in teſtamento, ſicut & in Iudicio ſi conſenſus ſuperioris adſit, quando coram Iudice, cui ſubiectus non eſt, teſtificaturus, ac iuraturus ſit. 27.200

Regularis tractare non debet ea, quæ ſunt ab Inſtituto ſuo aliena, & ad cauſas pias non inſeruiunt. 29.200

Regularis licite poteſt eſſe Teſtis in teſtamento, ſine licentia ſui Prælati, ſi Monaſterium, vel cauſa pia inſtituatur. 30.200

Regularis obire non poteſt munus Tabellionis, item dic de Clericis. 31.200

Regularis, vel Clericus, qui ante profeſſionem, vel Clericatum erat Tabellio, debet quidem ſignare, & perficere Inſtrumenta, quæ prius cœperat, poſtea tamen munus deponere tenetur. 32.200

Regularis Tabellio conficit valida Inſtrumenta ante interdictum ſui Prælati, 35 200

Regularis neque poteſt obire munus vllum Iudiciale, ſiue vt ſit propriè Iudex, ſiue Aſſeſſor Iudicis, niſi cum licentia ſui prælati, & in cauſa concernente ſaltem indirectè Monaſterij vtilitatem. 35.200

Neque poteſt eſſe Arbiter, niſi duabus dictis conditionibus concurrentibus, poteſt tamen eſſe Arbitrator de Prælati ſui licentia, quamuis de Monaſterij vtilitate non agatur. 36.201

Regulares ſunt omnino exempti à Iuriſdictione Ordinarij iuxta aliàs dicta, & ſolum ſubiiciuntur in caſibus expreſſis. 5.201

Regularis, qui Prælatus non eſt non poteſt conſtitui Delegatus ad exequendas literas Summi Pontificis aut eius legati, niſi ex certa licentia ſummi Pontificis. 39.201

Regulares ex iuriſdictione à ſummo Pontifice delegata habent priuilegium abſoluendi quoſcumque Chriſti fideles, auditis eorum Confeſſionibus, à quibuſcumque peccatis, & quibuſcumque inde ſecundum iuris conſtitutiones reſultantibus cenſuris, exceptis caſibus in Bulla Cœnæ, & Epiſcopo, reſeruatis. 1.208

Regulares nihil poſſunt ſuper Irregularitatibus, quia non per abſolutionem, ſed per diſpenſationem tolluntur. 2.208

Regulares nihil poſſunt abſoluere à cenſuris, quæ ob contumaciam inferuntur; & etiam à ſuſpenſione, & interdictu ob delictum mere præteritum, ſeu ad tempus v.g. biennium, vel triennium, ſeu in perpetuum, & ſine ſpe remiſſionis imponantur. 3.208

Regularis electus ab Epiſcopo inſcio ſuo Prælato, vel inuito ad audiendas confeſſiones, poteſt abſoluere iuxta iuriſdictionem ei ab Epiſcopo delegatam. 11.208

Regularis eſt etiam eligibilis ad audiendas confeſſiones per Parochi delegationem, per electionem ex Iubileo, priuilegio Bullæ cruciatæ remota Iulij III. conſtitutione. 12.208

Regularis ita electus, ſi audiat confeſſiones inſcio, vel inuito ſuperiore, peccat venialiter. 13.208

Regulares non poſſunt abſoluere Regulares alterius Religionis, quibus ſecundum propria ſtatuta id non eſt permiſſum. 1.209

Regulares poſſunt abſoluere quoſcumque etiam peregrinos vndequaque aduenientes. 1.209

Regularis iter faciens, cui nam confiteri debeat iudicari debet ex conſuetudine cuiuſuis Religionis, & ex voluntate ſui Prælati. 3.209

Regulares plures ſimul iter facientes poſſunt ſibi inuicem confiteri. 8.209

Regulares iter facientes de præſumpta licentia ſui Prælati confiteri poſſunt cuique ſacerdoti Confeſſario, ſaltem peccata, quæ non ſunt in Religione reſeruata. 5.210

Regulares poſſunt ſimiliter extra Sacramentum pœnitentiæ etiam cum ſeculari commutare, vel diſpenſare votum, iuramentum, &c. 13.210

Regulares poſſunt abſoluere ab omnibus peccatis, cenſuris, pœnis, &c. inde reſultantibus, etiam poſt mortem Papæ tale priuilegium concedentis. 1.211

Regularis non habens beneficium vel non examinatus & approbatus ab Epiſcopo de iure nouo poſt Concilium Tridentinum non poteſt audire Confeſſiones ſecularium, etiam ſacerdotum. 1.214

Regulares, Nouitij, & etiam ſeculares mox Religionem ingreſſuri, poſſunt confiteri cuique ſacerdoti idoneo, id eſt non ſuſpenſo, neque excommunicato, licet ab Epiſcopo approbatus non ſit. 2.214

Regularis, vel Nouitius cuiuſcumque Religionis ſi à ſuo Prælato habeat facultatem confitendi ſacerdoti cuicumque voluerit, poterit confiteri ſacerdoti non ſuſpenſo, &c. ab Epiſcopo non approbato. 4.214

Regulares ſemel approbati inuitis Epiſcopis, à quibus licet ſint manifeſte idonei, non admittuntur, poſſunt valide audire Confeſſiones, dummodo ſint ipſis præſentati à ſuis Prælatis. 18.215

Regulares in odioſis non comprehenduntur, niſi explicentur. 28.216

Regulares ad audiendas confeſſiones ſecularium habent ius à ſummo Pontifice tanquam ipſius Delegati. 43.217

Regulares Idonei debent ex Iuſtitia abſolute approbari. 44.217

Regulares approbati ab vno Ordinario non poſſunt audire Confeſſiones in alterius Diœceſi. 1.218

Idonei in altera Diœceſi, poſſunt in altera non eſſe tales ob diuerſos mores Diœceſanorum. 2.218

S. Congregatio declarauit quod Regulares abſolutè idonei, abſolutè debeant approbari. 51.218

Regulares audientes ex cauſa confeſſiones in Domibus laicorum ſtatim Parochum admonere tenentur, & fidem confeſſionis pro medico adueniente relinquere. 52.218

Regularis creatus Epiſcopus eſt exemptus à iuriſdictione Religioſa. 5.217

Regularis

Regularis ad hoc vt poſſit adire Epiſcopum pro diſpenſatione debet eſſe certus quod ſuus Prælatus eam iniuſtè neget; ſecus ſi ſit dubius. 12.227

Regulares non poſſunt de nouo conſtruere Monaſteria ſine conſenſu Epiſcopi. 1.232

Regulares non poſſunt recipere Eccleſias à ſæcularibus ſine conſenſu Epiſcopi; ſecus eſt de receptione iuriſpatronatus. 7.233

Regulares poſſunt alienare ſine aſſenſo Apoſtolico mobilia non pretioſa, vt vinum, frumentum, veſtes, præſertim attritas, & ſimilia. 57.394

Regularium ſuperiores poſſunt ſine aſſenſu Apoſtolico ex bonorum Monaſterij fructibus facere pingues eleemoſynas. 59.394

Regulares non poſſunt vendere ſtabilia; vel mobilia pretioſa, quæ ſeruando ſeruari poſſunt nec etiam pro fabrica Monaſterij, vel ad effectum emendi cenſus. 11.402

Non poſſunt Regulares inconſulto ſummo Pontifice fundare cenſum, & accipere pecunias ad cambium, vel ad mutuum, cum ſolutione lucri ceſſantis, aut damni emergentis. 1.412

Regulares, etiam è Societate Ieſu, alienantes indebitè & non ſeruatis ſeruandis res Monaſterij incurrunt pœnas ſtatutas in conſtitutione, & priuantur voce actiua, & paſſiua, redduntorque perpetuo inhabiles ad illas obtinendas ſublata Generali, & Protectori facultate moderandi, & relaxandi pœnas. 15.436

Regulares habentes adminiſtrationem bonorum Religionis, ſi iura, redditus, vel poſſeſſiones ad vitam recipientis, vel ad aliud certum tempus (niſi ob neceſſitatem Monaſterij cum conſenſu Capituli, vel Prælati) alienent, contrahunt ſuſpenſionem ab officio, & alienatio eſt nulla, ex Clement. I. de rebus Eccleſ. non alien. 23.437

Regolares, ſi inter ſe conueniant, ſeu paciſcantur, elige me in Prouincialem, & ego eligam te in Priorem, grauiter peccant, ſed à ſimonia excuſantur. 26.497

Regulares poſſunt abſolui ab hac, & ſimilibus inhabilitatibus à ſuis Confeſſariis per Prælatos deputatis ſemel in vita, dummodo per integrum annum qualibet hebdomada ſemel recitent Pſalmos pœnitentiales cum litaniis, vel ſi ſint impediti ſuppleant in ſequenti. 9.502

Regulares cuiuſcumque Inſtituti quoad Confeſſarij ſcilicet electionem, vti non poſſunt Bulla Cruciatæ. Secus tamen dic de Nouitiis. 12.548

Regulares virtute priuilegiorum ſuæ Religionis poſſunt abſoluere, ſi caſus ſimiliter ſit occultus, & non ſit ſpecialiter ab Epiſcopo reſeruatus. 25.548

Regulares poſſunt etiam abſoluere à caſibus & cenſuris in iure latis, propter quas excuſantur aliqui adire ſedem Apoſtolicam, & qui nam ſint, vide ibi. 26.548

Si quis leget, vel donet centum cum modo, ſeu obligatione vt anniuerſarium celebretur; *Relictum* reuocari non poteſt ob non adimpletum poſtea modum, ſed agi poteſt ad implementum. 18.408

Relicta cum perpetuo onere Miſſarum reinueſtiri debet in re actualiter frugifera, & immobili. 7.430

Religio non amittit priuilegia, ſi aliqui ex ipſa illis abutantur. 13.196

Religionis conſenſus etiam tacitus facit amittere priuilegia. 19.196

Religionis conſenſus tacitus tunc cenſetur interuenire, quando videns, & poſſet impedire abuſum frequenter taceret. 20.196

Religioſi tenentur ſeruare illas leges ciuiles, quæ non lædunt ipſorum immunitatem, neque repugnant eorum ſtatui Religioſo. 2.9

Religioſi tenentur ſicut & ceteri, non extrahere victualia, vel alias merces, quando ob bonum publicum hæc extrahi prohibentur. 3.9

Religioſi tenentur ſeruare formas, & ſolemnitates in Contractibus, teſtamentis &c. non tamen obligantur ad pœnam. 4.9

Religioſi nullo pacto tenentur ſeruare conſtitutiones, & præcepta Epiſcopalia, niſi in Caſibus exceptis à iure expreſſis. 5.9

Religioſi obedire tenentur Epiſcopis in feſtorum obſeruatione, & in Interdicto, & ceſſatione à Diuinis. 6.9

Religioſi, ſi non adſit ſcandalum, neque tenentur ex debito conformitatis Leges ordinariorum ſeruare. 7.9

Religioſi non tenentur ſe conformare ſecularibus in eorum obſeruantiis, cum ſuſtineant multa alia onera, quæ ſeculares non ſuſtinent. 10.9

Religioſus ſi per appellationem, vel per aliam viam intra ordinem, poteſt vitare vim ſibi iniuſte illatam, incurrit cenſuras, ſi ad Iudices ſeculares recurrat, vide in quibus caſibus recurſus ad Iudices ſeculares ſit licitus. 23.14

Religioſi non ratione territorij, ſed ratione ſui ſunt ſubditi ſuis Religionum Prælatis, ſicut filij parentibus, & vxor marito, quod intellige de Generalibus, non autem de Prouincialibus, & Superioribus Domorum vbi ſtandum eſt legibus, & conſuetudinibus Religionum. 25.135

Religioſus delinquens in Membro, ſeu Grangia ſui Conuentus non ab Epiſcopo, ſed à ſuo Superiore puniri debet, & cur. 19.179

Religioſus abutens priuilegio illo non priuatur, quia cum priuilegij abuſus non valeat contra Religionem, neque valet contra ipſum. 17.196

Religioſi ius eſt ius Religionis. 18.196

Religioſi, qui ante ingreſſum Religionis erant Tabelliones; & Clerici, qui ante Clericatum; ex ſpeciali priuilegio poſſunt libere gerere idem officium in cauſa fidei contra Hæreticos. 34.200

Religioſus ſine voluntate & licentia ſui Prælati, non poteſt renunciare exemptionem, quam habet. 8.227

Religioſo licitum eſt adire Epiſcopum pro diſpenſatione ſi ei denegetur iniuſtè à ſuo Prælato, ex præſumpta licentia ſummi Pontificis. 10.227

Religioſus poterit adire Epiſcopum ſi Prælatus Religionis non poſſit abſoluere vel diſpenſare aliquo impedimento detentus, & non ſit qui ipſius vices gerat, ex præſumpta licentia ſummi Pontificis. 14.227

Religioſus ſi non poſſit abſolui à ſuo Prælato, poteſt de licentia ſui Prælati Epiſcopum adire, ex præſumpta licentia Religionis illi communicata. 15.227

Religioſus de iure communi non poteſt neque de licentia ſui Prælati adire Epiſcopum pro abſolutione vel diſpenſatione obtinenda; ſecus eſt ex priuilegio. 17.227

Religioſus non poteſt adire Epiſcopum pro abſolutione, vel diſpenſatione, ſi Prælatus Religionis habeat eandem facultatem. 18.227

Religioſus, & ſecularis ſubiectus Priori Ordinis militaris, qui non habet poteſtatem abſoluendi ſubditos

ditos ſuos in caſibus commiſſis à Tridentino Epiſcopis, poteſt de licentia ſui Prælati Epiſcopum adire pro abſolutione, vel diſpenſatione obtinenda in ea Diœceſi vbi ipſe Religioſus moratur. 20. 228

Religioſus ſubiectus Priori Ordinis militaris poteſt etiam remitti pro obtinenda abſolutione ad vicinum Epiſcopum, etiam ſi illius Diœceſis non ſit. 22. 228

Religioſorum exceſſus grauibus pœnis puniuntur, qui tamen ſemper in locis ſacris morantur. 24. 285

Religioſi, qui ſui commodi gratia exiſtimationem proprij ordinis per implo[illegible] iudicia, denigrant, ac proiiciunt, voca[illegible] Ingrati. 13. 216

Religioſus ſi delinquat non gaudet Eccleſiæ immunitate, & ſic à Prælato Religionis ab Eccleſia extrahi poteſt. 1. 289

Religioſi gauderent Eccleſiæ immunitate, ſi ea gauderent Clerici, & ſic numquam de delictis ſuis à ſuperioribus puniri poſſent, cum ſemper ſint in Monaſteriis immunitatem habentibus. 2. 289

Religioſis immunitas conuenire non poteſt, nec de iure Cæſareo, nec de iure Pontificio. 3. 289

Religioſi attentis votis ſolemnibus non veniunt appellatione liberorum, ſed ſeruis æquiparantur, ideo ſuis ſuperioribus tradi debent. 4. 289

Religioſi quod gaudeant immunitate in Eccleſiis non ſuorum Monaſteriorum affirmant Gambacurta, Petrus Cenedus, ſecus ſi à ſuperiore eis tantum imponenda ſit pœnitentia paterna. 6. 289

Religioſus in Ordine ad Prælatum Religionis quod non gaudeat Eccleſiæ immunitate ſimpliciter dicendum eſt. 9. 289

Religioſus committens apoſtaſiam, & quodcumque aliud delictum etiam non exceptum, non gaudet immunitate, ita vt à ſuo ſuperiore ab Eccleſia extrahi poſſit, & puniatur in foro etiam iudiciali ſecundum ſacros canones contra plures Doctores. 11. 289

Religioſus miniſtrans Baptiſmum, & pœnitentiam ſine licentia Parochi non incurrit pœnas Clementinæ primæ de priuilegiis. 15. 332

Pœna Religioſi fraudantis decimas Eccleſiæ non extenditur ad Clericum ſecularem. 16. 332

Religioſus ſubditus, vel quicumque, alius, nullo iure adminiſtrationem habens alienans aliquid Eccleſiæ, deſtruens, vel demoliens, excommunicationem & pœnas Extrauagantis non incurrit. 19. 391

Religioſus, cum per profeſſionem ceſſerit bonis, quæ ſolum erant obligata pro debito, non tenetur, vt ſoluat ſi quid debiti ſuperfuerit, artem exercere, in ſententia tamen auctoris peccat contra iuſtitiam repudiando hæreditatem. 40. 411

Religioſi proprium velle non habent; ſed id per obedientiæ votum in ſuperioris voluntatem tranſtulerunt. 9. 462

Religioſus profeſſus regulam de tempore quo accidentalia Religionis non erant in viridi obſeruantia, nõ tenetur ad inuſitates rigores ipſius. ſecus vero ſi per Capitulum Religionis, vel per ſummum Pontificem decernatur primæua eiuſdem obſeruantia; & cur? 14. 463

Religioſi ſi ordo ipſorum à Fundatoris ſui inſtitutis recedat, & paulatim ad deteriora cum Eccleſiæ, & ipſorum Religioſorum ſpirituali detrimento labatur, tenentur acceptare reformationem Regulæ factam vel à maiori parte Capituli, vel à ſummo Pontifice. 16. 463

Religioſus tenetur obedire Prælato aliquid præcipienti in cautelam præcauendi recidiuum in aliquod peccatum, vel periculum imminens, ſaltem in caſu, quo id valde conferat ad talem finem. 21. 463

Religioſus tenetur obedire Prælato aliquid præcipienti ob aliquam publicam neceſſitatem. 23. 464

Religioſus tenetur tantum obedire ſuperiori in iis, quæ ſunt ſecundum Regulam, & pertinent ad ſtatum Religionis. 35. 464

Religioſus debilis complexionis vel valde vtilis bono communi Religionis non tenetur obedire, ſi iuſſus ſit ſeruire tempore peſtis. 51. 465

Neque tenetur Religioſus deſeruire externis peſte infectis; quia id eſt ſupra, non iuxta Regulam. 52. 465

Religioſorum munus eſt, eſſe Epiſcoporum, & Parochorum coadiutores in ſalute ſpirituali proximorum adiuuanda. 54. 466

Religioſum aſſumi in Prælatum alterius Religionis, vel habitus prohibetur expreſſè. 2. 479

Religioſus iuſte ad perpetuum carcerem damnatus fugere licitè non poteſt; quia ratione voti obedientiæ tenetur Prælato obedire in omnibus, quæ ſunt ſecundum regulam, & acceſſoria ad regulam. 5. 494

Per Religioſos intelliguntur etiam ſæculares Religioſis moribus dotati, & etiam matronæ graues, & vita exemplares. 6. 508

Religioſus non eſt Reus pœnarum contentarum in motu Clementis VIII. de largitione Munerum obtenta licentia oretenus & non in ſcriptis; quia dicta ſolemnitas requiritur tantum in foro externo, non autem interno; ſed melius dic, quia dicta Bulla non eſt vſu recepta. 9. 511

Religioſi omnes tenentur reſtituere pecuniam ſimoniacè acceptam, Abbates verò, & Maiores Perſonæ pœna lata contra ſimoniacos afficiuntur. 8. 541

Religioſi accedentes ad Monaſteria Monialium ipſo facto incurrunt pœnam priuationis officiorum, vocis actiuæ & paſſiuæ. Vide Decretum per extenſum relatum. 4. 553

Religioſi licitè ſine vllo peccato poſſunt Monaſteria adire, & Moniales alloqui, ſi id faciant de licentia Epiſcopi iuxta decretum Vrbani VIII. quod vide per extenſum. 7. 553

Religioſus afficitur decreti pœnis etiam ob vnicum acceſſum; quia Decretum loquitur de accedentibus ſine licentia ſacræ Congregationis; non autem de frequentantibus. 8. 553

Religioſus ſi ſit exemptus, qualis hodie eſt fere omnis, non afficitur pœnis impoſitis ab Epiſcopo contra frequentantes Monialium Monaſteria ſine ſua licentia; quamuis hodie ex alio capite ſupradicto puniri poſſit ab Epiſcopo. Vide verba Decreti per extenſum. 11. 553

Religioſi grauiter peccant, ſi fœminas in ſua Monaſteria admittunt; ſecus tamen eſt ſi admittant fœminas licitè ingredientes. 3. 554

Religioſus incurrit pœnas, ſi fruitis officiis

cauſa

cauſa eſt, vt ibi fœminæ ingreſſæ diu commorentur; ſecus tamen dic de fœminis diu ibi dicta occaſione commorantibus. 26.562

Religioſi mulieres in ſua Monaſteria admittentes ex motu Pij V. ſuſpenduntur à diuinis, & incurrunt officiorum priuationem, & ad illa in poſterum obtinenda inhabilitatem ipſo facto. 3.565

Relinquens legatum rei immobilis Monaſterio incapaci, tacite videtur illud voluiſſe relinquere ad vſum Monaſterij eo modo, quo poteſt, ſecus dicendum eſt ſi fuerit legatum rei mobilis pretioſæ. 4.411

Reliquias vendere (niſi vendantur ratione Capſæ, vel vaſis pretioſi) eſt ſimonia, quæ conſummata infert excommunicationem in opinione aliquorum licet minus probabili. 53.393

Si reliquiæ alicubi traditæ ſint perpetuæ ſepulturæ, vt inde nunquam extrahantur, vſus & ſtylus Curiæ Romanæ habet, vt non poſſint abſque conſenſu Apoſtolico extrahi & aliis tradi. 54.394

Reliquia modica poterit licitè alicui Eccleſiæ, vel Oratorio donari ſine aſſenſu Apoſtolico. 56.394

Renouans locationem factam pro triennio poſt ſecundum annum, validè facit, quia tunc non præſumitur ex fraude procedere. 1.454

Renouatio facta ante ſecundum annum cœptum, & cum eadem perſona, licet penſio varietur, eſt inualida; quia tunc præſumitur fraus, & verum eſt dicere rem Eccleſiæ vni eſſe locatam ad quinquennium. 2.454

Repudiatio, ſeu non acceptatio eſt quædam alienatio, quandoquidem ipſa res repudiata tranſit ad hæredem. 2.409

Repudiatio, ſeu iuris abdicatio ſpecies alienationis cenſeri debet in cauſa Eccleſiæ fauorabili. 7.409

Repudiatio non eſt alienatio; ſed ſolum non acquiſitio. 13.410

Repudiatio ſimpliciter non eſt alienatio; quia ius legati, vel hæreditatis adeundæ non eſt abſolutum; ſed conditionatum pendens à voluntate acceptantis. 15.410

Facta rei Repudiatione, conuincitur numquam res Eccleſiæ fuiſſe. 16.410

Repudiatione facta res tranſit ad hæredes non ea repudiatione, ſed ex ſucceſſione, quæ impediabatur legatione facta. 18.410

Repudiatio hæreditatis, vel legati, facta à Prælato non eſt valida ſine iuris ſolemnitatibus, ſi facta ſit in fauorem illius, ad quem hæreditas non perueniret; ſed peruenit ſolum ex eo, quia Prælatus in eius fauorem repudiauit. 26.410

Repudiatio, quæ fit à marito de re ſibi delata, quam rogat dari vxori, valet, ſecus ſi iubeat donari vxori; quia ex mandato ſupponitur acceptatio tacita. 31.411

Requiſitus ſi non potuerit vel noluerit conuenire, neque vices ſuas intra octo dies à puncto requiſitionis commiſerit, vel ſuum conſilium, & conſenſum ſignificauerit, requirens poterit ſtatim ad ſententiam procedere. 8.190

Requiſitus admitti debet etiam octo diebus tranſactis, dummodo re integra accedat, ſecus re non integra. 10.190

Requiſiti copia tunc dicitur haberi non poſſe, ſi ſit abſens extra Prouinciam vel ſpectetur nullo relicto delegato. 11.190

Res litigioſa in Clericum lite pendente alienata, non poteſt ab eo per ſecularem Iudicem auocari 6.42

Res per quaſcomque cauſas naſcitur per eaſdem deperditur. 9.116

Res tranſit cum onere ſuo, & res furtiua tranſit ad quemcumque cum onere reſtitutionis. 32.364

Si Res prohibetur alienari, non ſolum prohibetur Dominij directi tranſlatio; ſed pignoris etiam obligatio, vſusfructus, & ſeruitutis conſtitutio. 34.392

Si Res aliqua ab antiquo tempore in feudum, vel emphyteuſim concedi ſolita erat, poterit à Prælato, dummodo non fuerit Eccleſiæ incorporata ſine alia ſolemnitate concedi, ſi Eccleſiæ expedire videatur. 35.392

Vt res dicatur ſolita concedi, ſufficit ſi ſemel conceſſa fuerit. 36.392

Pretioſa Res dicitur, quæ valet pluris, quam 25. ſcutis aureis; & ſic tunc ſolum alienari non poteſt ſine iuris ſolemnitate. 12.395

Requiritur tamen ad hoc vt ſine iuris ſolemnitate poſſit alienari Res modica, quæ ſcilicet valet minoris, quam 25. ſcutis aureis quod ſit etiam minus vtilis, & an ſit alienandi neceſſitas, & ſit, ſi ſit ſtabilis, diſiuncta ab aliis terrulis Eccleſiæ. 13.396

Res, quæ non attingit valorem viginti quinque aureorum non eſt pretioſa, & ſine iuris ſolemnitate alienari poteſt. 1.396

Res & actus iudicatur ex ſuo principio, & in omnibus attendi debet, principium & finis. 8.398

Res Eccleſiæ debita neceſſitate interueniente, alienari poſſunt, ſeruatis tamen debitis iuris ſolemnitatibus, quæ remittuntur, ſi neceſſitas ſit adeo vrgens, vt non patiatur eas ſeruari. 19.399

Ad alienandum res Eccleſiæ non adhibitis debitis ſolemnitatibus, non ſufficit vtilitas, & neceſſitas qualiſcumque ſed requiritur euidens. 20.399

Res, quæ ſunt in continuo periculo, cùm conſiſtant in hominis vita, cenſentur bona mobilia. 28.399

Per Generalem hypothecam non tam Res, quam perſona remanet obnoxia obligationi. 7.402

Res ſterilis, & domus, ex qua nihil vtilitatis percipitur, non poteſt alienari. 10.402

Res relicta ſub conditione non acquiritur legatario, vel Donatario, ante conditionis euentum. 4.407

Res relicta ſub modo acquiritur legatario, vel donatario etiam non adimpleto modo, quamuis legatario, vel donatario remaneat grauamen & obligatio aliquid faciendi. 5.407

Res ſemel Eccleſiæ acquiſita, eſt quaſi ſacra facta, & in ſpeciali dominio Chriſti conſtituta, ideoque reuocari non poteſt. 19.408

Legata Res immobilis, non eſt Monaſterio ob eius incapacitatem incorporata. 3.411

Rerum alienatio vt Eccleſiæ ſit licita, tempore, quo fit, neceſſe eſt interueniat altera ex duabus dictis cauſis; quia ex illis alienatio honeſtatur. 7.413

Res Eccleſiæ, quæ alienatur dari ſemper debet plus offerenti, qua tamen non ſic data, alienatio adhuc ſuſtinetur. 13.414

Pro alienatione Rerum immobilium, & mobilium pretioſarum ſtatuuntur à iure quædam particulares conditiones. 7.415

Res relicta ſub conditione, quod non poſſit alienari, operatur tamen vt non poſſit alienari pro quacumque neceſſitate; ſed pro graui. 5.420

Res

Res Eccleſiæ ſi alienata fuerit in caſu licito, & cum debita ſolemnitate, alienatio valida erit, ſed reſpectu læſionis enormis gaudet beneficio reſtitutionis in integrum. 8.434

Reſcriptum Principis etiam in cauſis particularibus habet vim legis. 24.222

Reſcriptum Principis, ſicut ſententia, & Epiſtola tunc habet vim legis vniuerſalis, quando coniungitur cum voluntate condendi ius vniuerſale. 25.222

Reſeruatio vtpotè pœnalis, nunquam adeſſe cenſetur, niſi expreſsè facta fuerit. 9.370

Reſeruatio eſt veluti pœna, & pœnam ſaltem in foro interno probabiliter non contrahit ignorans ignorantia prædicta; ſed ſolum contumax, & pœnæ contemptor. 15.537

Reſidentia eſt de iure diuino. 8.47

Reſolutiones S. Congregationis Cardinalium non continentes puram declarationem, ſed conſtituentes aliquid de nouo ad obligandum indigent publicatione. 15.193

Reſpublica Ciuilis debet eſſe ſibi ſufficiens. 4.20

Reſpublica ne in vltimum diſcrimen adducatur quod poſſit licitè concedi ſtatutum, & curare vt ſeruetur ſentiunt aliqui. 11.35

Quælibet Reſpubl. debet eſſe ſufficiens, vt à quocumque turbante defendere ſe poſſit. 8.52

Reipublicæ intereſt quod Eccleſiæ ſint refugium confugientibus ad ipſas ob honorem, & reuerentiam debitam Deo, quod eſt bonum maius, & in ordine ſuperiori. 13.252

Reuerentia. An poſſit Poteſtas laica punire perſonam Eccleſiaſticam, ſi reuerentiæ ſigna ipſi non exhibuerit, vel coram ipſa quomodocumque aliter deliquerit. 43

Reuocans alienationem rei Eccleſiæ, antequam alter pacificam poſſeſſionem rei venditæ recipiat, non incurrit excommunicationem Extrauagantis. 45.395

Reuocatio licentiæ ſeu facultatis audiendi Confeſſiones conceſſæ Regulari habili, & idoneo facta ab Epiſcopo, non ſolum eſt iniuſta; ſed etiam nulla, ſine cauſa legitima de conſenſu fere omnium Doctorum. 14.215

Reuocatio generalis, & etiam ſpecialis non comprehendit omnes Regulares talis Conuentus, ne naſcantur ſcandala. 29.216

Reus punitus à iudice Eccleſiaſtico tantum pœna ſpiritnali, ſc. excommunicatione, puniri poteſt à iudice laico pœna temporali. 18.97

Reus totaliter punitus in vno foro nulla interueniente alterius Iudicis ignorantia, in alio foro puniri prohibetur. 20.97

Reus poteſt puniri ab vtroque Iudice, quando in vno loco inchoauit; in alio conſummant delictum. 3.137

Reus S. Officij, qui exiſtens in vno carcere poteſt communicare cum aliis; poteſt cuſtodiri duriori carcere. 2.184

Reus cuiuſcumque maleficij non eſt ab Eccleſia violenter extrahendus. 4.251

Rei extrahendi non ſunt neque ab Eccleſiæ atriis, vel Domibus Epiſcopi. 5.251

Rei ideo non extrahendi, quia defendi debent loci ſancti reuerentia, & intereeſſione. 6.151

Reos extrahere ab Eccleſiis, vel Eccleſiarum atriis prohibetur non tam iure Canonico, quam iure ciuili. 1.252

Rei confugientes ad Eccleſiam pro delictis exceptis conſignantur Curiæ ſeculari, vt puniantur. 12.252

Rei apud antiquos recurrentes ad Aſyla pro quibuſcumque delictis immunitate gaudebant, & ab omni pœna liberabantur: at nunc pro delictis exceptis non gaudent. 18.253

Reus quod non gaudeat immunitate intra circuitum 30. vel 40. paſſuum ab Eccleſia videtur vſu receptum contra, id quod ſtatuitur per ſacros Canones. 25.256

Reus ad ſupplicium ductus, ſi caſu ei obuiam factus Cardinalis pileum ſuum imponi ei faciat in ſententia nonnullorum Doctorum liberandus eſt à morte; & mitiori pœna puniendus. 3.271

Reus qui præſtito iuramento de redeundo ad carcerem, ſi nolit redire, ſed ſe in Eccleſia defendere, poteſt Prælatus concedere facultatem, vt habita cautione de impunitate pœnæ corporalis ab Eccleſia extrahatur, ſecus ſi adſit periculum pœnæ mortis. 5.285

Reorum appellatione veniunt etiam Debitores, vt putè Rei Debitorum. 14.291

Reus carcerari poteſt in die feſto & puniri, non autem in loco ſacro. 5.292

Reus per vim intrans in Eccleſiam cum ſatellitibus, à quibus ducitur, ſi vt ſe eximat ab eorum, manibus illic eos vulneret cum magna ſanguinis effuſione, gaudet immunitate. 4.301

Reus ob delictum læſæ maieſtatis in primo genere tantum priuatur immunitate, at offendens Birruarios non committit in primo genere. 5.301

Reus, qui captus à ſatellitibus in Eccleſia eos vulnerat, peccat quidem vulnerando; ſed non peccat confugiendo ad Eccleſiam. 6.301

Reus ad euitandum graue periculum contra Principis voluntatem licitè fugere poteſt à carcere, quia & carcerem infringere. 8.302

Reus, qui trahit ſatellites ſecum, & non trahitur à ſatellitibus non dicitur eſſe in poſſe ipſorum; ſed vere confugit ad Eccleſiam. 9.302

Reus puniri debet in loco, in quo deliquit. 305

Reus in quocumque euentu Parti læſæ ſatisfacere debet. 14.359

Reus, qui ducitur ad ſupplicium mortis, ſi ſe eximat è manibus ſatellitum, gaudet Eccleſiæ immunitate. 6.341

Non eſt improbabile Reum poſſe abſolute extrahi ab Eccleſia ob alia delicta non excepta, quando ob excepta abſolute priuatur immunitate. 3.344

Reus egreſſus ab Eccleſia tantum ad exonerandum ventrem ſtatim regreſſurus, quia indecens eſt vt Eccleſia Dei his immonditiis ſordeſcat, gaudet immunitate. 1.345

Reus ad neceſſaria Naturæ, abſque eo, quod in Domibus extraneorum ſe recipiat, poteſt ab Eccleſia progredi per ſpatium 30. paſſuum vltra quod non prodeſt excuſatio. 1.345

Reus ſi liberè à loco ſacro egrediatur poteſt capi, & puniri per Iudicem laicum, cum Immunitas Reo conceſſa ſit tantum ratione loci. 2.345

Reus ſi per vim extractus ſit ab aliquo loco ſacro debet à Iudice Eccleſiæ reſtitui, & ſic non puniri; cũ talis extractio, vtpote violenta ſit nulla. 1.346

Reus extractus per metum ei incuſſum, puta ob perſuaſam extractionem de eo faciendam à Iudice ſeculari à loco ſacro, nõ poteſt capi, neque puniri, cũ moraliter in tali caſu extrahi cenſeatur. 1.346

Reus rogatus vel blanditiis, vel doloſis verbis inductus ab Eccleſia voluntariè egreſſus capi, & puniri poteſt, cum in tali caſu non violenter ab Eccleſia extrahatur. 1.347

Reus è loco ſacro extrahi contra voluntatem Eccleſiæ non poteſt; ſecus de Eccleſiæ voluntate in delictis exceptis. 1.348

Reus in delictis exceptis nullum ius habet ad immunitatem Eccleſiæ, & ſic Prælatus Eccleſię tueri illum non poteſt. 2.348

Reus in Eccleſia carcerari, vincolis alligari vel alio quocumque modo vexari non poteſt. 5.349

Reus neque poteſt in Eccleſiæ vinculis alligari ſaluo iure reſtituendi loco ſacro. 2.349

Reus dum cauſa examinatur an gaudere debeat nec ne immunitate, gaudet ipſa immunitate Eccleſiæ. 6.349

Reus regulariter etiam de iure communi, non eſt conſignandus Curiæ ſeculari vt in eius carceribus detineantur, ſed tutus manere debet penes Iudicem Eccleſiaſticum. 9.349

Reus, cum ſub Eccleſiæ protectione ſit, par eſt, vt Eccleſia, vtputè pia, ipſum non derelinquat, ne ipſe neceſſitate ſeculari Iudici ſe tradat. Idem in iure ſtatuitur de cuſtode in ordine ad capitiuos. Idemque poſſunt facere Regulares, non obſtante in contrarium Bulla quadam Sixti V. 3.351

Reus ſi habeat bona ad ſe alendum debet compenſare expenſas Eccleſiæ, quia tunc Eccleſia præſumitur ſolum velle ſubuenire præſenti neceſſitati, non autem abſolutè donare. 4.355

Reus ſi ſimpliciter non habeat bona, cũ quibus poſſit ſe ſuſtentare, tenetur Eccleſia ei ſubuenire vel de proprio, vel applicandu aliquid pro vſo Pauperum deputatum, ſecus ſi poſſit laborando ſe alere. 5.351

Reus, qui manibus ferrum, vel valuam Eccleſiæ apprehendit, gaudet immunitate. 11.351

Reus vt gaudeat immunitate ſufficit quod præcipuas corporis partes habeat in loco ſacro. 12.351

Reus bonis ſuis, quæ ſecum ad Eccleſiam tranſtulit, & iuſtè poſſeſſis, ſpoliari nõ debet, ideò quod ſi qui eum in Eccleſia ſpoliauerit dictis bonis, quin & armis ſaltem non prohibitis, puniri debeat tanquã immunitatis Eccleſiaſticæ violator. 1.352

Reũ armis prohibitis, & rebus furtiuis ſpoliare ſe habet, nõ per modum Iuriſdictionis exercẽdę, ſed per modum facti, & iuris defenſionis naturalis. 7.353

In praxi obſeruandũ sẽper eſt, quod in ſpoliando Reum in Eccleſia rebus alienis ſeu armis ſemper intercedat licentia Prælati Eccleſiaſtici quo tamen recuſante per ſe ipſum poterit. 8.353

Reus dum in Eccleſia exiſtit, morte vel pœna aliqua corporali non damnetur per Iudicem ſecularẽ neque etiã per Eccleſiaſticum, quin potiùs de morte, debilitate, & omni pœnarum corporalium genere ſecutus eſſe debet. 1.354

Reus in Eccleſia affici poteſt ſolum pœna pecuniaria 2.354

Reus exiſtens in Eccleſia damnari non poteſt pœna ſeruitutis, exilij, aut triremis, quia sũt hę valde graues pœnę, & corporalibus æquiparantur. 3.354

Reus exiſtens in Eccleſia procurare debet vt Iudex Eccleſiaſticus ipſum condemnet; quia ſic à Iudice mulctatus non poterit amplius de eodem delicto ab vllo accuſari, inquiri, vel iudicari. 9.354

Reus ſi Iudici ſeculari conſignetur modo ſupradicto Iudex ſecularis pœnam inferre poterit. 10.354

Reus, cum ad Eccleſiam confugit in caſibus non exceptis, conſuetudine receptum eſt, vt Iudex laicus ſeruatis ſeruandis contra eum delicto condignam, etiam capitalem proferat ſententiam, quam tamen executioni non mandat. 11.355

Reus confugiens ad Eccleſiã, licet nõ poſſit à Iudice laico ſpoliari bonis, quę poſſidet in Eccleſia, poteſt tamen ſpoliari bonis quę poſſidet extra Eccleſiam. 15.355

Poteſt etiã dũ exiſtit in Eccleſia, affici pœna bonorũ, quæ poſſidet in Eccleſia, quin & omni alia pœna, etiã capitali, quæ tamẽ, pro tũc quod Reus exiſtit in Eccleſia executioni non mandetur. 16.355

Reus in Eccleſia ad defendendam immunitatem, reſiſtere poteſt armis, & quacumque alia vi; quia cuilibet ius ſuum armis defendere licet. 3.356

Reus ex hoc ipſo quod non ſit in manibus Curiæ, etiamſi violenter ſit ab aliis extractus, habet ius confugiendi ad Eccleſiam. 24.359

Extractio violenta non poteſt priuare Reum iure, quod habet ad vitam, libertatemque ſuam tuendam. 25.359

Eccleſia excipiendo, & defendendo Reum vi à Satellitibus ſubductum, non facit contra iuſtitiam, nec ſouet iniuſtam, ſpoliationem. 26.359

Reus immunitate gaudet, etiamſi detentus à ſatellite ſimul cum ſatellite ad Eccleſiam confugiat. 30.359

Reus captus antequam deducatur ad carcerem, non intelligitur ita perfectè captus, vt ſit in tuto, ſub dominio, & poteſtate iuſtitię. 33.359

Reus è manibus Curiæ ſecularis violenter ab aliis extractus, ſi confugerit ad Eccleſiam quod Eccleſiæ immunitate gaudeat, & conſequenter Curiæ ſeculari reſtituendus non ſit deciſum fuit in Hiſpaniarum Regnis. 54.359

Si Reus extra caſus exceptus extractus, Eccleſiæ non reſtituatur omnia acta ſunt nulla. 1.360

Reus ab Eccleſia iniuſtè extractus, ſi poſteà à carcerib. aufugiat, & iterum capiatur in loco etiam non immuni, Eccleſiæ reſtitui debet. 34.364

Reus dum in Eccleſia exiſtit, non poteſt vincolis alligari, vel aliquo quocumque modo vexari. 26.368

Reus extractus ab Eccleſia non ſeruatis ſeruandis etiamſi confeſſus fuerit ſe delictum exceptum commiſiſſe, adhuc eſt reſtituendus Eccleſię, ob non ſeruatam formam Gregorij. 7.374

Reus dum conſtat an immunitate gaudere debeat nec ne, non poteſt per Iudicem laicum extrahi ſine Epiſcopi licentia. 13.376

Reus poteſt extrahenti reſiſtere, & extractus iam agere vt Eccleſiæ reſtituatur. 3.385

Reus ſi ſponte compareat non citatus, petatque audiri pro ſui iuris defenſione, audiri debet; & quouſque audiatur, opponere poteſt ſententiæ Ordinarij declarantis immunitatem ipſi non competere 7.286

Reus ſi captus à iudice laico, alleget Clericatum de hoc cognoſcere ſpectat ad iudicem Eccleſiaſticum. 3.387

Reus confugiens ad locum ſacrum in caſibus non exceptis non poteſt inde expelli. 1.388

Reus non eſt expellendus à loco immuni prætextu, quod alibi poſſit ſe recipere; quia habet ius ad quẽ maluerit locum ſacrum. 4.388

Reus non ſeruans debitam reuerentiam Eccleſiæ vel in ea cibum ſumens, & quid ſimile, poteſt eum violentia ad loca circumiacentia immunia impelli, ſi renuat obedire. 6.388

Reus turbans quietem, inficiens diſciplinam Regularem, vel indecenter ſe gerens, poteſt expelli etiam à Domibus, & Conuentibus ipſorum. 7.388

Reus non tenetur exequi in ſe pœnam ſui delicti non ſolum in pœnis priuatis; ſed in aliis, in quibus actio talis exigitur. 23.488

Reus impediens ſententiam confiſcationis non facit contra iuſtitiam commutatiuam; ſed ſolum contra veritatem & obedientiam, & iuſtitiam legalem, quarum virtutum violatio non obligat ad reſtitutionem. 21.491

Reus

Reus poſtquam per Iudicis ſententiã condemnatur eſt ad pœnam honeſtam, & non nimis acerbã, debet illam per ſe ipſum exequi. 11.493
Reus damnatur ad pœnam pecuniariam debet eã ſoluere; quãuis expectare poſſit donec exigatur. Limita niſi iudex expreſsè iubeat, quod Reus ſine alia admonitione pecuniam per ſe afferat. 12.493
Reus captus poteſt ante ſententiam Iudicis licitè fugere, quia carcer in tali caſu non ſe habet per modum pœnæ, ſed ſolum per modum cuſtodiæ. 1.494
Reus poteſt etiam poſt ſententiam mortis, mutilationis, vel cuiuſcumque alterius ſimilis mali grauis licitè fugere, & cur. 2.494
Reus poteſt ad euitãdas pœnas, vincula, & carceres licitè perfringere, & quare. etiã ſi dãnatus ſit ad perpetuos carceres, ad triremes, vel ad ſeruitutẽ. 3.494
Reus etiam ad grauiſſimam pœnam dãnatus, quamuis poſſit licite ſugere, poteſt etiam licitè non ſugere, ſed amore iuſtitiæ Iudicia ſententiæ ſe conformare. 7.494
Reus in omni caſu, in quo licitè poteſt fugere, eiuſq; rei cauſa compedes, & carceres effringere, poteſt etiam per alium licitè adiuuari conſilio, & inſtrumentis, niſi obſtet lex ſpecialis, vel ſpecialis obligatio ratione officij. 8.495
Nemo poteſt ad violandam cuſtodiã Reo cooperari principaliter, quia publicam cuſtodiam violare eſt res per ſe grauis, ac proinde ſoli Reo permiſſa. 9.495
Reus fugiens à carcere grauius punitur & maximè ratione præſumpti delicti. 11.495
Reus poſtquam per Iudicis ſententiam condemnatur ad pœnam mortis, mutilationes, vel, flagellationis publicæ, & infamis debet ad illam cooperari indirectè tamen & per accidens, ſecus directè, & per ſe. 15.493
Reus aliorum criminum in Eccleſia commiſſorum præſertim ſi rationem ſacrilegij habeant, ratione loci commiſſi delicti, poteſt puniri à Iudice Eccleſiaſtico, vel conſulto Romano Pontifice Iudici ſeculari eſt remittendus. 16.500
Regis officium proprium eſt vim iniuſte illatam reprimere. 26.15
Regum eſt per vim oppreſſos à manibus violẽtorum & calumnianticum liberare, ac iniurias repellere, ſed in ordine ad laicos, & in ordine ad Eccleſiaſticos ſi non pateat aditus ad ſuperiorem. 28.15
Regis eſt per vim oppreſſos à manibus calũniantium liberare, & vim vi repellere de iure naturæ, quando vis eſt clara, & manifeſta; nam ſi eſt dubia, ſemper eſt præſumendum pro ſuperiore. 29.15
Reges Hiſpaniæ vis arcendæ facultatem non habent ex lege Hiſpanã. 14.20
Nec ex lege communi. 15.20
Nec conſuetudine communi. 16.20
Sed ex iure naturali, & conſuetudine naturali. 17.20.
Reges ſolò poſsũt admittere recurſus Eccleſiaſticorũ in caſu extraordinario neceſſitatis ſi ſuperior Eccleſiaſticus abſit, vel nolit auxiliũ præſtare. 21.20
Rex Hiſpaniarum quod habeat priuilegium vis arcendæ tenent aliqui Doctores. 2.22
Rex Hiſpaniarum quod non habeat dictum priuilegium alij exiſtimant, ſed putant dictam vim arcere iure Regali. 3.22
Reges vt poſſint habere tribunal de la fuerza, Epiſcopatus & Beneficia cõferre, & cauſas ſpirituales cognoſcere, debẽt habere Priuilegiõ à Papa. 5.22
Reges, & Principes ſeculares ratione ſui muneris, & officij, non habent ius conuocãdi Epiſcopos & eis præcipiendi, vt hoc vel illud faciant, poſſunt tamen eos rogare tanquam Proceres Regni. 3.29
Reges, vt tenẽt nõnulli ſcribẽtes, poſsũt, vt Executores Cõcilij Tridẽtini cogere Clericos, & Epiſcopos, vt illud obſeruent, & ſuas Eccleſias reparent. 1.46
Reges poſſunt compellere Laicos ſuos ſubditos ad obſeruantiam Sac. Concilij Tridentini. 3.46
Itẽ poſſunt monere Epiſcopos, Archiepiſcopos, & Nuncios, & demũ ſummũ Pontificẽ de inobſeruãtia Eccleſiaſticorũ erga Sac. Conciliũ Trid. 4.46
Reges, & multo minus inferiores Laici Magiſtratus non poſſunt compellere Eccleſiaſticos ad reparationem Eccleſiarum licet ipſi teneantur ad dictam reparationem. 6.46
Reges ſũt Executores, & Protectores Cõcilij Tridẽtini; nõ tamẽ poſſũt exercere iuriſdictionẽ in exẽptos Eccleſiaſticos, ſed in Laicos ſubditos. 7.46
Reges, in opinione Bobadillæ, poſſunt Epiſcopos, vel alios Eccleſiaſticos ad reſidentiam obſtrictos retinere pro gubernatione Regni, pro Concilio, officio vel pro aliquo alio ſeruitio publico. 1.47
Reges poſſũt pro gobernatione Regni retinere Prælatos Eccleſiaſticos obſtrictos ad reſidentiam ex vi priuilegij à ſummo Pontifice obtenti. 4.47
Rex non poteſt prohibere, ne Epiſcopi abſint à ſuis Eccleſiis vltra tempus à iure canonico ſtatutum contra doctrinam Ortiz. 1.48
Rex cum non poſſit exercere iuriſdictionem præſertim coactiuam in Eccleſiaſticos, poteſt tamen Papam monere, vt ipſe curet diſciplinam Eccleſiaſticam ab Eccleſiaſticis obſeruari. 1.48
Reges, & Principes à Concilio Tridentino hortantur, ne permittant Perſonas Eccleſiaſticas a Iudicibus ſecularibus grauari quod maximè fit per recognitionem Bullarum Apoſtolicarum. 12.55
Reges non poſſunt prohibere, ne Inhibitoriæ, quæ ad Magiſtratus Regios mittuntur ab Eccleſiaſticis, promulgentur, prinſquam ipſis Regibus offerantur. 39.55
Reges non poſſunt prohibere ne Epiſcopi procedant ad cenſuras contra officiales Regios inconſulto ipſo Rege, vel Prorege. 41.55
Reges, & Principes ſupremi ſine aliquo ſcripto non eximuntur à iuriſdictione ſuorum ordinariorum, licet poſſint ex priuilegio ſummi Pontificis ſibi deligere Confeſſarium. 5.207
Regea, & Principes ſupremi priuilegium etiam habent quominus ab aliis quam à ſummo Pontifice excommunicatione aliiſque cenſuris affici poſſint. 6.207
Rex Aragonię, & Rex Polonię in lege ferenda tenẽtur adhibere conſilium Procerũ Regni. 1.236
Reges, Imperatores, eorumque Vxores, filij, & filiæ, non prohibentur ingredi ſepta Monaſterij Monialium contra Merollam. 3.503

R O

S. Rota Romana ſequitur Declarationes S. Cõgregationis Cardinalium, licet ſolẽniter nõ ſint promulgatæ, quia ſunt magni ponderis. 10.175

S

S A

S*Acerdotes* aliique Clerici digniores ſtatu ſunt, quam laici. 25.5
Nemo nocet in Eccleſia Dei amplius, quam qui peruerſe agent, nomen vel ordinem ſanctitatis, & Sacerdotis habet. 10.10

Cohorti militum aſſignatæ ab Epiſcopo Sacerdote, licet quotidie in demortuorum locis cæteri aſſumantur, omnes quia moraliter eſt eadem cohors, ſubiiciuntur eidem Sacerdoti. 25.156
Sacerdos Græcus per Eccleſiam Latinam tranſiens, poteſt huic ſe conformare, & in azimo conſecrare, vel ſi malit, poteſt propriæ Eccleſiæ morem retinere. 3.525
Sacerdos Latinus celebrans in aliqua Eccleſia Græca (puta Romæ, & Neapoli) tenetur ſeruare ritus Romanæ Eccleſiæ, quia priuilegium conſecrandi in fermentato eſt perſonale. 5.121
Sacerdos in itinere poteſt ſe conformare quo ad horas perſoluendas ritui Eccleſiarum per quas tranſit, vel Eccleſiæ propriæ ritum retinere. 6.121
Solus Sacerdus poteſt eſſe Miniſter Confeſſionis Sacrament. 1.103
Sacerdos vt à peccatis abſoluat præter poteſtatẽ Ordinis, debet habere poteſtatẽ Iuriſdictionis. 1. 204
Sacerdos quilibet in tribus caſibus ex perpetua Eccleſiæ conſuetudine poteſtatem Iuriſdictionis habet ad abſoluendum. 1.205
Sacerdos quiliber poteſt abſoluere à peccatis venialibus, ſi pœnitens velit illa clauibus ſubiicere, & conſequenter ab excommunicatione minori contra Caietanum. 2.205
Sacerdos quilibet poteſt abſoluere à peccatis mortalibus, à quibus pœnitens ante legitimè abſolutus fuit. 1.205
Sacerdos quilibet in mortis articulo poteſt abſoluere ab omnibus peccatis, & cenſuris etiam ſummo Põtifici, vel Epiſcopo ſpecialiter reſeruatis. 5.205
Sacerdos excommunicatus denunciatus, vel publicus Percuſſor Clerici non poteſt abſoluere niſi in articulo mortis. 6.205
Sacerdos ſimplex licet in ſententia Caietani poſſit abſoluere à venialibus, & mortalibus ritè ſemel confeſſis, & abſolutis, non tamen poteſt ab excommunicatione minori, quia requiritur Eccleſiæ Iuriſdictio. 8.205
Sacerdotes omnes in mortis periculo non indirectè, & per concomitantiam; ſed directè, & per ſe ab omnibus peccatis, & cenſuris abſoluere poſſunt. 14.206
Sacerdos quilibet in mortis articulo etiam non approbatus, etiam ſuſpenſus, quin etiam excommunicatus non toleratus poteſt abſoluere; item hæreticus denunciatus. 19.206
Sacerdos quilibet in periculo mortis poteſt abſoluere; etiamſi adſit Confeſſarius approbatus, & multo magis etiam ſi adſit proprius Parochus. 25. 206
Sacerdos, qui obtinuit beneficium cui annexa eſt cura animarum habens in foro pœnitentiali iuriſdictionem, cenſetur ſtatim approbatus ad Confeſſiones audiendas, & non indiget alia approbatione. 6.214
Sacerdos qui non eſt ſimpliciter aptus pro omnibus locis, & Perſonis poteſt abſolute reprobari, vt euitetur periculum perniciei animarum. 31.217
Sacerdos indutus coſta & ſtola ante crucem ad efferendum Defunctum non poteſt capi ſaltem de conſuetudine à ſatellitibus. 15.274
Reuerentia eadem, quæ competit Eccleſiæ, quæ Domus Dei eſt, videtur multo magis competere Sacerdoti. 16.274
Amplia multò magis procedere ſi Sacerdos coſta & ſtola indutus deferat oleum ſanctum, vel Euchariſtiam ad infirmos. 17.274
Sacerdos habet iuſtam cauſam ingreſſus, &c. vt celebret officium ſepulturæ, vel aperiat, vel cooperiat ſepulturam Monialis, vel Monialem in ſepulturam immittat, item dic de ſeculari quæ intra clauſtra ſit ſepelienda, ſi Moniales per ſe ipſas commodè id præſtare non poſſint. 5.516
Sacerdos quod poſſit ingredi clauſuram ad portandam Moniali Infirmę inſignem aliquam reliquiam non eſt improbabile. 14.516
Sacerdos excommunicatus, ac publicè denunciatus ſi graui metu adactus confeſſionem audiat, & abſoluat non ſine irreuerentia Sacramenti, ſi communicet cũ excommunicatis in contẽptum Eccleſiaſticæ poteſtatis, vel cũ Chriſtianæ Religionis detrimento contrahit irregularitatem, & pœnas. 30. 538
Sacrilegium committitur quando delictum inchoatũ extra Eccleſiam, in ipſa conſummatur. 4.144
Sacrilegium tendit ſpecialiter contra reuerentiam Deo debitam. 2.336
Sacrilegium eſt delictum mixti fori. 17.500
Sacrilegus in ſententia multorum Doctorum priuatur immunitate. 3.336
Sacrilegi omnes præter occidentes, vel mutilantes, gaudent immunitate. 2.338
Salomon Ioab ad Altare confugientem impunẽ non reliquit, quia per inſidias Abner occiderat. 2.308

S C

Scholares in Academiis cenſentur ſubiecti Iuriſdictioni illorum locorum. 19.116
Scholaris Neapolitanus degens Bononiæ ſtudiorum cauſa ab alterutro, quem maluerit Ordinario poteſt recipere diſpenſationes, ſacram ſepulturam, & Sacramenta exceptis ordinibus. 23.116
Scholares accedentes ad Academias animo permanendi ſolum ad tempus etiam aliquot annorum; non contrahunt Domicilium. 31 117
Scribens, vel mittens ad Monialem literas etiam obſcœnas non contrahit excommunicationem contra loquentes latam. 5.540
Scriptura non eſt de ratione priuilegij; niſi ſic de iure decernatur. 20.551

S E

Sedes Epiſcopalis tunc dicitur quaſi vacans quando Epiſcopus captus eſt, ſeu literæ non ſunt expeditæ. 15.191
Seditioſi qui præcognoſcuntur ordinari prohibentur, & ordinati gradu deiiciuntur. 11.10
Turbas faciens, & Seditiones Eccleſiæ per externam Poteſtatem tanquam ſeditioſus comprimatur. 12.10
Habens *Sepulchrum* proprium ſuis ſumptibus emptum, vel ædificatum quoad proprietatem habita ratione expenſarum, vendere poteſt ſine ſimonia, & cur. 13.425
Sepulchrum ratione materialitatis à Parentibus ad filios transferri ſolet. 14 425
Dicta de Sepulchro extende proportionaliter etiam ad capellã dari ſolitã pro vſu ſepulturę. 15.425
Sermo ſimpliciter in odioſis prolatus intelligitur de prima vice. 11.509
Seruus in Iudicio neque agere, neque conueniri poteſt. 5.200
Seruus pœnæ hodie quis non efficitur per condemnationem Triremium, vel cuiuſcumque alterius operis publici etiam in perpetuum. 6.282
Seruus pœnæ licet effectus ſit damnatus ad mortem, ſi tamen quando ad ſupplicium ducitur, ſe ſubducat è manibus ſatellitum, gaudet immunitate. 7. 282

Seruus

Seruus ſi fugiat ad Eccleſiam non liberat ſe à Poteſtate Domini, Reus tamen ſe liberat à poteſtate Iudicis. 9.281
Seruus, qui fugit ad Eccleſiã non eſt Reus alicuius criminis, & ab Eccleſia non defenditur, cum eius dominium, & poſſeſſio ſit apud dominum. 10.282
Nemo hodie etiã per condẽnationẽ ad opus publicũ in perpetuũ, pœnæ ſeruus efficitur. 12.282.
Seruus, licet comparatiuè ad Iudicem gaudeat immunitate; tamen non gaudet comparatiuè ad dominum. 1.288
Seruus poſtquam Clericis iuramentum præſtiterit dominus ei de eius immunitate, ad ſeruitium domini ſui redire compellitur, etiam inuitus, alioquin à domino poterit occupari. 2.288
Si ſeruus armatos irruat in Eccleſiam, & ibi mutilat, vel occidit, eſt extrahendus; quia tunc immunitate non gaudet. 6.288
Serui fugitiui, qui reuocati retineri non poſſunt, poſſunt ſine conſenſu Pontificis alienari, etiam in caſu, quod ſint affixi prædijs ruſticis, vel vrbanis. 14.396.
Si ſeruus ſit relictus Eccleſiæ ea conditione, quod non vendatur, alioquin pertineat ad hæredem teſtatoris, venditus pertinebit ad hæredem teſtatoris. 16.396
Seruus, ſi per generalem tantum hypothecam obligatus fuerit manumitti poteſt; licet alij probabiliter ſentiant oppoſitum. 9.402

S I

Labis *Simoniæ* cognitio eſt ſpiritualis, & ſpectat ad Papam, non autem ad reges. 2.49
Committens crimen hæreſis, ſimoniæ, & crimen hæreſis ſuſpicionem cauſans, prout ſi contrahat binas nuptias conueniendus, eſt coram Iudice Eccleſiaſtico, & non laico. 1.72
Simonia, vt nõ cõmittatur in Beneficijs ad redimendam vexationem per pecuniã, neceſſe eſt, vt quis habeat titulum, & poſſeſſionem copulatiue. 14.77
Nulla ſimonia (etiam realis, id eſt vtrioque conſummata,) inducit pœnas iuris (in quibus eſt etiam pœnalis reſtitutio accepti) niſi in Religionis ingreſſu, ordine, & Beneficijs. 3.496
Committens realem Simoniam in ſacramentis cõferendis, vel accipiendis, & in aliis ſimilibus ſpiritualibus vendendis, peccat grauiter; ſed non tenetur pœna excommunicationis, ſuſpenſionis, aut inhabilitatis. 4.496
Committens ſimoniam in Religionis ingreſſu, ordine, & beneficiis, etiam conuentionalem ſiue purè conuentionalem ſiue mixtã, non incurrit excommunicationem. 7.496
Excipe Simoniam confidẽtialem in Beneficiis, quæ pœnas iuris inducit etiam ſi non ſit completa ex vtraque parte. 8.496
Simonia confidentialis, niſi ſit ſimul realis, licet ipſo facto inducat excommunicationem, tamen probabiliter nec inhabilitatẽ ad beneficia, nec priuationem beneficij in foro conſcientiæ ipſo facto inducit; ſed ſolum in foro externo. 9.496
Simonia realis probabiliter nõ obligat ad reſtituẽdũ ſpirituale ſimoniacè acceptũ, etiã ante ſententiã ob Religionis ingreſſũ, ordinẽ, & Beneficiũ. 12.497
Simonia, quæ fit in ſacramentis, vel alijs ſpiritualibus exceptis recenſitis in opinione nonullorum Doctorum non obligat ſimpliciter ad reſtituendũ pretium ſimoniace acceptum. 13.497
Simonia no obligat ad reſtitutionem de iure naturali; ſed ſolum de iure poſitiuo. 14.497
Conferens, vel acquirens Beneficium per ſimoniam realem, pœnas Iuris incurrit, ſecus tamen eſt in Prælaturis, & officiis Regularium. 16.497.
Simonia non eſt ſi duo Adulti paciſcantur, vt ſe mutuo baptizent. 25.497.

S O

Socius nauigationis alicubi expectare coactus neque contrahit ibi quaſi Domicilium, & ita cenſetur Hoſpes, & Peregrinus. 33.117
Socij, & Complices, & hic multo magis Proxeneta, ſeu mediator, qui habuerunt cognitionem qualitatis aſſaſinij, priuantur immunitate. 2.329
Socius Confeſſarij Monialiũ debet eſſe integræ vitæ, & ſupra quinquaginta annos, ſi commodè poteſt fieri. 20.517
Sodomiæ reſeruatio in ſententia Graff. extenditur tantum ad agentem, & non ad patientem. 11.332.
Sodomita, quamuis Sodomiæ crimen grauiſſimum ſit non priuatur immunitate. 5.336
Sodomita ſi in caſu, quod confugerit ad Eccleſiam, conſulatur Sũmus Põtifex, daturus eſt facultatem, vt Sodomita ab Eccleſia extrahatur. 8.337
Sodomita vt incidat in conſtitutionem Pij V. neceſſe eſt vt de pluribus actibus ſit infamatus, ponderato verbo (exercens) ibi appoſito. 9.337
Solemnitatum omiſſione probata contractus in foro externo, quamuis in vtilitatem Eccleſiæ factus fuerit, irritus declaratur. 9.433
Sortilegium, ſeu Magia illicita, quia quam maximè perniciosum tale crimen Eccleſiæ eſt, eſt crimen mixti fori. 22.68
Valentia aſſerens, quod Iudex laicus poſſit cognoſcere de crimine Sortilegij etiam quando continet hæræſim arguitur. 2.72

S P

Sponſaliorum violatio eſt crimen mixti fori, & Violator ab vtroque Iudice compelli poteſt ad promiſſa ſeruanda, dũmodo tamẽ nõ agatur de ſpõſaliorum valore, quia tunc ſpectat ad Eccleſiaſticum. 6.67
Spuriorum qui orti sũt ex Parẽtibus, quorũ cõiunctio pro tunc temporis humana lege permitti nõ poterat, non eſt propriè legitimatio; ſed potius diſpenſatio, quamuis, ea pleniſſimè fiat 17.90

S T

Statuta laicorum pœnarum condẽnationẽ & exactionem imponentia aduerſus eos quorum pecora damnũ dederint in fructibus, aut in paſcuis vetitis, non ligant Eccleſiaſticas perſonas. 3.40
Statutum laicorum includens Clericos non eſt contra Immunitatem Eccleſiaſticam, ſi ſit mere priuilegiatiuum; quia priuilegium etiam non ſubdito concedi poteſt. 5.89
Statutum laicorum non comprehendit Eccleſiaſticos, & eorũ bona, neq; bona Emphyteutica defectu poteſtatis, & ob præiudicium Eccleſiæ. 17.108
Statutum loci non debet attendi in ſucceſſione feudi emphyteuſis, ſed tenor inueſtituræ. 18.108
Statutum, & conſuetudo non valet in præiudicium Eccleſiæ 38.109
Statuta, & cõſuetudines locales ſũt affixæ loco, & nõ obligãt niſi exiſtentem in tali loco. 7.119
Statuta, & Conſuetudines locales ſunt veluti affixæ loco, & ſic non obligant niſi exiſtentem in loco. 13.533.
Statutum prohibens, ne res aliqua vendatur niſi tali forma, vel ſolemnitate ſeruata ligat vendentes etiam extra Territorium. 8.544
Statutum ſi reſpiciat ſpecialiter commodũ Tertio-

rij obligat ſimiliter ſubditos abſentes.id etiam dic de cenſuris & vide ibi alios caſus, & rationes adductas. 9.145
Statutum, quod dirigitur ad Perſonas, vel loca exempta, eſt nullum defectu Iuriſdictionis. 24.176
Statutum laicorum in quo fit mentio Eccleſiaſticorum, vel Eccleſiarum licet fauorabile, eſt nullum. 25.176
Statutum prius Iuramento confirmatum non tollitur per generalem derogationem ſtatutorum, ſed ad talem effectum requiritur ſpecialis derogatio. 10.447
Statutum Epiſcopi ligans excommunicatione accedentes, loquentes, vel ſcribentes ad Monaſteria Monialium, extenditur etiam ad Monaſteria exempta, & Regularibus ſubiecta. 30.552
Statuta peculiaria ipſorum Religioſorum plerumque iubent, vt ad interiores Domus, intra Monaſterij clauſtra Mulieres non admittantur; quamuis non ſemper obligent ſub mortali. 6.557

S V

Subdelegatus delegati ſummi Pontificis gaudet iiſdem priuilegiis, quibus ipſe delegatus, *vbi nota quod delegatus à Pontifice poteſt ſubdelegare, aliàs ſecus.* 10.183
Subdelegatus delegati Pontificis, cui conceſſa eſt iuriſdictio, *priuatiue quoad alios, habet* eandem Iuriſdictionem. 11.183
Subditi non plus iuſto ſuperioribus obſequantur, ne ſpecie obedientiæ quæ vitia ſunt pro virtutibus veneretur. 27.54
Subditus nemo alteri fit, vt ab eo poſſit puniri, niſi ratione originis, delicti, domicilij, vel quaſi domicilij. 2.119
Subditi effecti alicui loco poſt ſtatutum conditum, cui eſt annexa cenſura, obligantur ex diſpoſitione ſtatutaria, quod etiam dic de Edicto, ſeu præcepto generali contra Sayrum, & Auilam. 3.122
Is qui non eſt Subditus non poteſt obligari ſtatuto, & ſententiis. 10.126
Subditus ſi non poteſt ratione delicti puniri in foro commiſſi delicti, darentur magna abſurda: & caſus, qui nullibi punirentur. 24.134
Subditi non incurrunt excommunicationem, vel aliam cenſuram latam per ſtatutum propriæ Diœceſis, ſi contra illud agant extra Diœceſim, vel etiam intra in loco exempto. 1.137
Subditi neque incurrunt excommunicationem, vel quamcumque aliam cenſuram à Superiore latam etiam per particularem ſententiam, vel præceptum, ſi ſimiliter contra illam, vel contra illud agant extra diœceſim, vel etiam intra in loco exempto. Vide rationes ibi adductas. 37
Subditi non obſeruantes præceptum Ieiunij peccant contra virtutem temperantiæ. 21.237
Subditus petens diſpenſationem ſine cauſa grauiter vel venialiter, peccat, ſicut Princeps diſpenſans. 12.240
Subditus petens diſpenſationem ſine cauſa ideo peccat, quia cooperatur peccato Principis, & petit rem malam, ſecus ſi laboret ignorantia inuincibili. 13.40
Subditus iuſſus à Prælato ad acceptandum aliquod munus debet detegere impedimentum, ad hoc vt cum eo diſpenſetur, & quatenus huiuſmodi ſit peccatum, tenetur ab eo declinare, & acceptare officium. 46.465
Subditus qui deſperat poſſe ſe cohibere prauos motus, non tenetur obedire. 47.465
Subditus exiſtimans ſe parum idoneum ad munera exequenda quoad ſcientiam, & alias qualitates extrinſecas, tenetur ſtare iudicio ſuperioris. 48.465
Subſcriptio in multis locis neque eſt in vſu; quare ſtandum eſt locorum conſuetudini, quæ poteſt legem inducere, & abrogare. 28.417
Subſtitutus Iudicis Ordinarij deputatus ſine expreſſa Principis facultate, non gaudet priuilegiis, & immunitatibus ſubſtituentis; ſecus ſi ex Principis priuilegio. 13.183
Superiori Eccleſiaſtico ſuſcitanti turbationem poteſt per Laicam Poteſtatem reſiſti exemplo Salomonis contra Abiathar ſummum Sacerdotem ſeditionem, & perduellionem tentantem, licèt non in eum iuridicè ſtatui. 5.10
Superior Eccleſiaſticus, ſi res exigat vt eius ſubditus examinetur, poteſt dare ſubdito ſuo licentiam teſtificandi coram Iudice ſeculari. 5.45
Superioris ſolius eſt ſupplere inferiorem, & non è contra. 16.71
Superioris quoad Iuriſdictionem contentioſam extra ſuum Territorium habetur tanquam priuata Perſona. 2.149
Superior Religionis debet certiorare Epiſcopum de punitione habita erga Regularem, qui inſtante Epiſcopo venit puniendus. 9.178
Superior tenetur diſpenſationem conceſſam reuocare, quando cognouit non adfuiſſe cauſam diſpenſandi. 15.240
Superior tenetur proſpicere, quod ſubditi, niſi iuſta cauſa excuſet, vniformiter viuant, & legibus communibus æqualiter obligentur. 16.240
Superiores poſſunt ſicut cum ſubditis, ita cum ſeipſis diſpenſare in votis, iuramentis, votis iuratis; nam à Deo non ſolum ipſis quoad ſubditos hæc poteſtas conceſſa eſt, ſed etiam quoad ſe ipſos. 5.246
Superior, quod non poſſit diſpenſare ſecum in his, in quibus poteſt diſpenſare cum ſubditis nullibi generaliter prohibitum reperitur. 6.246
Superior quod non poſſit exercere iuriſdictionem voluntariam in ſeipſum in materia odioſa, & fraudibus ſubiecta expreſſum in ſpecie reperitur. 7.246
Superior licet poſſit diſpenſare, non tamen poteſt irritare vota vel iuramenta propria. 20.250
Superior Religionis, cum Nouitium in Religionem ſuſcipit, validè repudiat hæreditatem, quæ poſt eius profeſſionem, & Patris obitum Religioſi obuentura eſſet. 21.408
Superior pro alienatione rei Eccleſiæ ſibi ſubiectæ, eſt Epiſcopus, ſiue Archiepiſcopus in ſua Diœceſi. 15.417
Superior v. g. Epiſcopus numquam poteſt alienare bona Eccleſiæ inferioris, ſine illius Eccleſiæ Rectoris conſenſu, ſaltem tacito. 19.417
Superior poteſt ex iuſta cauſa coarctare libertates, & immunitates in Regula conceſſas. 24.464
Superior poteſt obligare priuatum tantum ex iuſta cauſa quando ad exemplum aliorum & correctionem ipſius id expedire iudicaret; licet regula non obliget ſub culpa; ſed pœna tantum. 28.464

Superio

Digitized by Google

Superiori accenſato de aliquo delicto etiam pendente accuſatione obediendum eſt. 57.466

Superior Religionis licet ipſo iure incidat in pœnam priuationis, attamen eam non contrahit ante Iudicis declarationem exceptis cenſuris, irregularitate, & pœnis teſtamentariis. 59. 466

Superior curare debet, vt monialis egreſſa propter morbum foris non maneat pluſquam cura patiatur. 7.475

Superior, ſi durat egreſſus Monialis, & cauſam ipſius non approbet, poteſt illum emendare, ſecus eſt ſi Monialis iam rediit ad Monaſterium. 5. 485

Superior Religionis incidens in caſum ipſo facto priuationis ſuperioritatis, etiam ſi publicè conſtet, in dictam pœnam non incurrit abſque Iudicis declaratione. 15.488

Superiores Ordinis Prædicatorum & conſequenter omnium Mendicantium gaudent eadem prorſus facultate erga alios Regulares ſubditos, qua gaudent Epiſcopi virtute Tridentini ex indulto Pij V. 5.501.

Superior Religionis non poteſt alteri delegare facultatem receptam (ſtante clauſula per ſe ipſum) appoſita in dicta conceſſione. 6.562

Superior Religionis etiam localis an poſſit ex priuilegio cum ſubditis etiam in foro externo in pœnis diſpenſare; eſt diſcrimen inter Doctores, pars vero negatiua eſt probabilior. 11.502

Superiores rectè facerent ſi concederent facultatem ipſis Abbatiſſis, vel Monialium Confeſſariis vt in caſibus neceſſitatis, & in ordinariis paſſim occurrentibus licentiam ingrediendi in ſcriptis tribuerent. 19.512

Superiores tam ſeculares, quam Regulares volentes viſitare Monaſteria iuſtam cauſam habent clauſuram ingrediendi cum comitatu paucorum ſeniorum, ac religioſorum Virorum. 1.517

Superiores iuſtam ingreſſus cauſam habent ad viſitandas officinas Monaſterij, cellas, & ſupellectilem Monialium, decentiam Dormitorij, ædificium &c. ad quæ omnia inducere ſecum debent Notarium. 2.517

Superiores iuſtam ingreſſus cauſam habent ad occultas res Conuentus tractandas. 3.517

Superiores ſeculares, ſeu Regulares iuſtam cauſam ingreſſus habent in Monaſteria ſibi aliquo modo ſubiecta non ſolum cauſa viſitationis, ſed etiam cauſa cuiuſcumque alterius rei neceſſariæ; ſecus eſt ſi nullo modo ſint ſubiecta. 4. 518

Superior non dicitur habere iuſtam cauſam ingrediendi clauſuram ad præſidendum electioni Abbatiſſæ, & vota ſuſcipienda. 1.523

Superiores quocumque nomine cenſeantur permittentes ingredi prætextu licentiarum vitra excommunicationem, incurrunt pœnas priuationis dignitatum, beneficiorum ſuorum, & inhabilitatis ad illa, & alia in poſterum obtinenda. 3. 526

Superiores vtriuſque ſexus ſecundum probabiliorem opinionem contrahunt excommunicationem, & cæteras pœnas vt priuationé officiorum, & inhabilitatem ad illa latas in motu Gregorij XIII. contra facientes, vel permittentes ingredi virtute facultatum. 1.539

Superior non præſumitur velle ſtatutis Inferiorum derogare, niſi id exprimat. 3.556

Suſpectus de hæreſi, eo quod auxilium præſtet aliquo modo Hæretico, vel Blaſphemus non gaudet immunitate, non per ſe; ſed ratione hæreſis, cuius ſuſpicionem incurrit. 8.321

Suſpectus de hæreſi ob bonum publicum, & ob fauorem fidei ab Eccleſia extrahi poteſt, vt examini ſubiiciatur. 9.321

Suſpenſio à diuinis, cum ſit cenſura contrahitur abſque aliqua iudicis ſententia. 2.564

Suſpenſio quoad vſum ordinis, intellige de prima tonſura in Clerico male promoto, poteſt diſpenſari ab Epiſcopo. 5.158

Suſpenſus, vel interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ, ſi ad ipſam confugiat, gaudet Eccleſiaſtica immunitate, licet denunciatus. 1. 275

Suſpenſus, vel interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ cenſetur eſſe priuatus ab ingreſſu formali, hoc eſt ad audienda diuina officia; non autem ab ingreſſu materiali, ſc. vt gaudeat illius immunitate. 2. 275

Suſpenſus, aut interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ ſi ob vitandam grauem pœnam confugiat ad illam tempore diuinorum officiorum non cenſetur delinquere contra cenſuram. 4.275

Suſpenſus, vel interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ licet priuetur ſepultura Eccleſiaſtica, non tamen priuatur immunitate quia in pœnis non valet illatio de caſu ad caſum. 8.276

T

T A

TAbernaculum Sanctiſſimæ Euchariſtiæ gaudet immunitatis priuilegio; ſi acto illam habeat & ſacerdos illam portans incidat per Plateam. 1. 273

T E

Terra ſterilis poteſt concedi in emphyteuſim, vt melioretur. 15.426

Extra *Territorium* ius dicenti non paretur impunè. 4.132.

Exiſtens in ſuo Territorio vbi eſt lata cenſura contra homicidas, vel ſtupratores non incurrit eam, ſi occidat ſclopo, vel ſagitta exiſtentem in altero Territorio. item dic de ſtuprante Virginem contra Vgolinum de cenſuris, & alios. 5.137

Qui in ſuo Territorio expleuit præceptum tam confeſſionis quam communionis, nec non feſti & Ieiunij, ſi perueniat ad alienum Territorium, vbi Ieiunium non eſt expletum & præceptum de communione non eſt adimpletum, non tenetur ad vtrumque contra ſententiam Baſilij Pontij. 1. 143

Exiſtens in alieno Territorio poteſt delinquere in proprio Territorio, puta per ſclopum, ſeu aliud Inſtrumentum. 2.144

Exiſtens in alieno Territorio ſi occidat hominem exiſtentem in proprio Territorio incurrit cenſuram, ſi quæ ibi ſit lata contra Occiſores. 3. 144

Extra Territorium poſſunt prohiberi ea, quæ cedunt in damnum, & iniuriam Reipublicæ, à qua prohibentur ſpecialiter, ſecus ſi prohibeantur generaliter. 1.145

Non eſt inconueniens quod qui ligantur extra Territorium ſententia generali, vel præcepto ligentur etiam lege, & ſtatuto. 7.146

Quæ ad legum impoſitionem ſunt neceſſaria, non poſſunt exerceri extra Territorium, at ſecus dicendum eſt de legis obligatione. 12.146

Si duo Territoria ſubſint vni ſuperiori, tunc poteſt vnus Iudex citare Reum in Territorio alterius, ex permiſſione Principis Superioris. 13.150

Templum Hieroſolymitanum in lege veteri præter Ciuitates Refugij Reis pro Aſylo conſtitutum fuiſſe de mente prædictorum eſt probabilis opinio. 4.252

Templum Salomonis Alienigenis ingredi, vel limine tenus attingere non licebat. 13.278

Tempus decennij longum tempus, & quaſi perpetuum à iure reputatur. 6.395

Ex Temporis diuturnitate præſumuntur omnia legitimè geſta, niſi ex inſtrumento facto, vel aliunde contrarium conuincatur. 33.418

Tempus longum ſpectato iure antiquo reputatur decennium, quia ſeptennium pro modico tempore iudicatur. 3.452

Tempus longum inſpecta conſtitutione Pauli II. reputatur triennium, ſi res fructificet ſingulis annis, & ſic ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrenda, aliiſque grauiſſimis pœnis probibentur vltra triennium locari bona Eccleſiæ, vbi tamen eſt vſu recepta. 7.452

Teſtamenti Publicatio reſpicit principaliter, non perſonam hæredis, vel teſtatoris, ſed perſonam Notarij, eiuſque Scripturæ veritatem, & legalitatem. 1.88

Teſtamentum conditum à Peregrino in loco, vbi minor ſolemnitas Iuris requiritur, validum eſt quoad omnia bona, quamuis illa ſita ſint in locis, vbi maior ſolemnitas exigitur. 4.125

Teſtamentum celebrari debet ſecundum ſolemnitates loci, in quo fit, ſi ſtatutum vniuerſaliter, & abſque vlla reſtrictione, talem teſtandi formam requirat. 5.123

Teſtamentum validum eſt etiam ſi Regularis teſtimonium ſuum interponendi à Prælato non habuerit licentiam, quam tamen ſaltem præſumptam, vt licitè interponat, habere debet. 28.200

Teſtamentum Principis ſine ſolemnitatibus à ſuis legibus requiſitis eſt validum. 14.230

Reuocans Teſtamentum iuramento firmatum validè reuocat; ita vt prius Teſtamentum reddatur irritum, etiam ſi factum fuerit ad pias cauſas. Secus ſi in eo inſtitutus ſciuerit, & acceptauerit. 16.447

Teſtamentum, quod de iure poſitiuo non valet, non validatur iuramento emiſſo contra prius iuramentum de non agendo. 21.447

Teſtamentum iuratum ſi factum fuerit ad pias cauſas ſine ſacrilegij crimine reuocari non poteſt. 24.448

Teſtamentum per ſe, & nude conſideratum de ſui natura eſt reuocabile, ſecus dic de teſtamento iurato. 25.448

Teſtator poteſt hæreditatem ſuam Eccleſiæ relinquere ad certum tempus quo elapſo teneatur illam transferre in aliquem ex Conſanguineis ab ipſa Eccleſia eligendum. 3.419

Teſtator promittens ſe daturum ſua Bona, vel partem illorum alicui, & talem promiſſionem iuramento confirmans contrahit obligationem, quæ tranſit paſſiue ad hæredes, ſicut promiſſarius acquirit ius tranſmiſſibile actiue ad ſuos hæredes ſi ſciens acceptet. Secus non. 17.447

An poſſit Poteſtas laica citare, & cogere perſonam Eccleſiaſticam ad *Teſtificandum* in cauſa, in qua non agitur de pœna ſanguinis alicui inferenda. 44

An poſſit Poteſtas Laica punire perſonam Eccleſiaſticam, ſi coram Iudice laico falſum *Teſtimonium* depoſuerit. 39

Teſtimonium alicuius auctoritatiue requirere eſt actus Iuriſdictionis coactiuæ; & ideo ſpectat ad proprium Superiorem. 2.45

Teſtimonium Regularis in Iudicio coram Iudice non ſuo non petita licentia ſuperioris, valet de mente Abbatis, Syluestri, Sanchez. 1.199

Teſtium Examinatio eſt pars proceſſus, atque adeo actus iuriſdictionis ſaltem ex delegatione, vel mandato, & non poteſt valere, niſi habeat fundamentum ex Iuriſdictione. 6.199

Teſtis depoſitio rogata à Notario extra Iudicium, & ſine mandato, vel decreto Iudicis eſt nulla. 7.199

Teſtis Regularis conſenſus in alterius Iudicis iuriſdictionem non ſanat nullitatem examinis. 9.200

Teſtes examinati in proceſſu informatiuo ſunt poſtea repetendi citato, & audito fiſco Eccleſiaſtico, & ipſo Reo, niſi forſan habeantur pro repetitis. 1.386

Repetitio teſtium multum Eccleſiæ, & Reo, cum rei veritate poteſt prodeſſe. 2.386

Solus proceſſus informatiuus non facit fidem, cum teſtes examinati, parte non citata, non probent, nec faciant iudicium etiam in criminalibus. 3.386

TH

Theatini ex vi ſuorum priuilegiorum ad nullas proceſſiones adſtringi poſſunt quacumque ex cauſa fiant. 6.169

Theatini, & ceteri Regulares exempti non poſſunt ſine licentia Epiſcopi facere proceſſiones extra Conuentum, ſecus eſt in ſententia nonnullorum ſi proceſſiones fiant per triginta paſſus iuxta ambitum conuentus, vel ita ſit in vſu. 8.169

Theatini non poſſunt confiteri alteri, quam eiuſdem Congregationis Religioſo. 7.224

Decretum Religionis habet locum ſolummodo in Bulla Cruciatæ, & etiam in aliis indultis confitendi extero inſcio ſuperiore, non autem in priuilegiis inſertis in corpore iuris. 8.225

Theatini manentes ſub cura Magiſtri poſſunt confiteri nouorum Religioſo cuilibet ad id deſtinato. 17.225

Theatini inconſulto ſum. Pontifice, poſſunt alienare immobilia, donec dictum inſtitutum non retinendi immobilia, ſeruauerint. Secus ſi è contra. 29.437

Theatini non poſſunt inconſulto ſummo Pontifice, alienare mobilia. 30.437

Theatini forſan, inconſulto ſummo Pontifice, neque poſſunt alienare immobilia illa, quæ ex alio inſtituto retinere poſſunt, v.g. hortos Domui contiguos, Villas recreationis cauſa, & ſimilia. 45.438

Patres Theatini cauſa neceſſitatis vrgente (etiam inconſulto Patre Generali) poterunt alienare immobilia. 8.439

Generalis Religionis Theatinorum non poteſt abdicare à ſe onus dandi facultatem alienandi bona immobilia, illamque committere Præpoſitis, & Capitulis Domorum, quia iura obligant Generalem per ſe ipſum. 9.439

TO

Tolerantia non ſuffragatur in iis, quæ non ſunt quæſibilia ſine Principis conceſſione. 7.22

Appellatione ordinum venit prima *Tonſura*. 13.158

Digitized by Google

T R

Tractans, conſulens vel alia ratione verba faciens de alienandis, aut infeudandis bonis immediate pertinentibus ad Eccleſiam Romanam & de quibuſdam etiam aliis bonis incurrit excommunicationem. 1.451

Tractatus, & confeſſus à iure requiſiti debent eſſe inter Congregatos. 10.417

Tranſactio, remiſſio, vel concordia, de rebus in Eccleſia poſſeſſis, fieri non poteſt ſine iuris ſolemnitate. 3.421

Tranſactio, remiſſio, vel concordia, probabiliter fieri poſſunt de rebus in quarum poſſeſſione nondum exiſtit Eccleſia, & conſequenter de re litigioſa, præſertim ſi ſit magni diſpendij Monaſterio. 4.421

Tranſactio, remiſſio, vel concordia probabiliter fieri poteſt, etiam de rebus, in quarum poſſeſſione iam exiſtit Eccleſia; ſi iniuſte poſſideat. 5.421

Tranſactio, remiſſio, vel concordia de Decimis futuris fieri non poteſt, fieri licet poſſit de præteritis; non ſic ceſſio iuris acquiſiti circa res futuras. 6.421

Tranſlatio monialium, quando ex iuſta cauſa fieri debet, facienda eſt in Aurora, & deduci debent à Perſonis grauibus, & honeſtis, & ſanguine eis proximioribus. 7.479

Tranſmutatio vnius vel Eccleſiaſticæ in aliam, abſque alicuius Dominij directi, vel vtilis translatione, ſed ad vtilitatem maiorem Eccleſiæ, non venit ſub conſtitutione Ambitioſæ. 21.439

T V

Tutela, vel curæ datio ſupponit iuriſdictionem, tum in eum, cui datur, tum in eum, qui dat. 8.86

Tutor non poteſt dare Pupillo auctoritatem in negotio, quòd ad ipſum tutorem principaliter ſpectat. 33.247

V

V A

Vagi, qui certum domicilium non habent ex probabili ſententia Doctorum nullis particularibus Legibus locorum, per quæ vagantur, vinciuntur. 32.118

Vagus ratione delicti fit ſubiectus Iudici loci. 17.125

Vagi extra locum commiſſi delicti non ſunt puniendi niſi in defectum Iudicis illius loci, in quo delictum fuit commiſſum. 18.125

Vagi poſſunt compelli ab Epiſcopo Diœceſis, in qua reperiuntur, ad confitendum, & communicandum in Paſchate. 9.129

Vagi non ſunt coniungendi in matrimonio niſi adhibitis per Parochum diligentibus Inquiſitionibus & re ad ordinarium delata, eiuſdem obtenta licentia. 10.130

Vagus eſt ille, qui nullibi habet Domicilium, vel qui alicubi habuit Domicilium, & ab illo exiit animo non redeundi, ſed alibi manendi, quouſque Domicilium alicubi fixerit. 1.124

Vagi obligantur legibus municipalibus locorum per quæ tranſeunt, vel in quibus hoſpitantur. 2.124

Conſtituitur diſcrimen inter Vagos, & Aduenas, ſeu Peregrinos; nam de mente etiam aſſerentium Peregrinos non teneri legibus municipalibus, & Epiſcopalibus loci, per quem tranſeunt Vagi eiſdem tenentur. 3.124

Vagi, cum nullibi Domicilium habeant peculiare vbicumque reperiuntur, Domicilium acquirunt quoad præſentaneam habitationem. 4.124

Vagi, cum nullibi domicilium habeant, ſunt totius Orbis Incolæ, & ſic tenentur ad Ieiunia, feſta, &c. locorum in quibus reperiuntur. 5.124

Vagi à loci magiſtratu capi, & puniri poſſunt ob delicta etiam alibi commiſſa. 6.124

Vagi ligari poſſunt ab Epiſcopo loci, in quo actu habitant, & non ab alio Epiſcopo, quia ſunt ſubditi illius loci ſolum, & non alteri. 7.124

Vagis de mente Hurtadi prædicta non conueniunt de iure ſcripto; ſed iure per vſum, & praxim introducto. 8.124

Vagi & Peregrini non differunt quoad obligationem ſeruandarum legum municipalium. 9.124

Vagi non tenentur ſeruare leges municipales locorum per quæ vagantur. 10.124

Vagi, quod vbicumque reperiantur poſſint recipere Sacramenta eſt ex priuilegio, non ex obligatione. 11.125

Vagi in omnibus locis vbi reperiuntur ſortiuntur forum ex conſuetudine, non autem ſimpliciter. 13.125

Vagi remitti debent ad Iudicem loci, in quo commiſerunt delictum, ſi ſint ſub vno & eodem Principe, & ab illo Iudice petantur. 14.125

Vagi nullibi domicilium habentes poſſunt diſpenſari à dictis obligationibus à ſuperiore loci, in quo reperiuntur ſicut, & cæteris Sacramentis, & ſepultura donari. 1.129

Vagi confiteri poſſunt cuiuis Parocho, vel ſacerdoti expoſito eius loci, in quo pro tempore verſantur. 2.129

Vagi vbique ſortiuntur Diœceſim, Parochiam, & forum ſaltem in fauoribus ex priuilegio. 3.129

Vagi ſi Rei ſint in foro externo à quolibet Iudice capi poſſunt & ob delicta etiam alibi commiſſa puniri ex quadam introducta conſuetudine. 4.129

Vagi non poſſunt eligere ſimpliciter ſacerdotem non habentem facultatem ordinariam, aut delegatam. 5.129

Vagi poſſunt abſolui à Parocho alterius Diœceſis vbique locorum dummodo cum ipſo diſceſſerint aliquò peregrinandum, contra nonnullos. 6.129

Vagi vbique locorum poſſunt eligere ſacerdotem quemlibet approbatum. 7.129

Vagi licet non habeant alicubi domicilium, nec propriè in loco habitēt, ſed tantum hoſpitentur, pertinent tamen ad curam Epiſcopi, & Curati in cuius diœceſi reperiuntur. 8.129

Vaſſallus qui iurauit Principi fidelitatem, tenetur etiam ex vi iuramenti eam ſeruare ſucceſſori, licet non fuerit expreſſum, modo iuramentum præſtitum fuerit Principi, vt Principi, non vt priuatæ perſonæ. 39.448

V E

An poſſit Poteſtas laica punire Eccleſiaſticos in bonis, vel in pœna pecuniaria, ſi falſa menſura triticum, vel quid ſimile *vendant*? 38

Venditio, & donatio etiam inter Eccleſias fieri non poteſt ſine ſolemnitate iuris. 4.422

Verba hortatoria ſolum conſilium important, & neceſſitatem non inducunt; ſi verò verba ſint precatoria, res redditur plena ſcrupulis, quia ex mandato, vt dici ſolet, æquiparatur. 13.12

Verbum (ius dicere) in cap. 1. de Conſtitut. declaratur

rur quod denotet non condere legem, ſed vti iuriſdictione. 23.133

Verbum (prorſus) poſitum in Bulla denotat plenè, & omnimode, & excludit omnia, & ſingula, quæ poſſunt eſſe in contrarium. 15.136

Verbum (degere) ſignificat exiſtentiam permanentem, & diuturnam, non breuem, & tranſeuntem. 18.179

Verbum (proditorium) in Conſtitutione Gregoriana appoſitum eſt ſtrictè interpretandum. 3.311

Blanda, & fallacia Verba æquiparantur violentiæ habito reſpectu ad mulierem, & valde impropriè, ſecus habito reſpectu ad virum, nam neceſſarius eſt metus cadens in virum conſtantem. 7.347

Verba (quavis dignitate præfulgeant) appoſita in Conſtitutione Gregoriana, non de Extrahentibus, cum ij viles ſint, ſed de mandantibus intelligi debent. 28.364

Verbum (alienare) latè ſumpto vocabulo, amplectitur omnes contractus, quibus directè rei traditæ Dominium transfertur, vel Dominium vtile, per feudum, emphyteuſim, locationem in longum tempus; & multo magis per contractum cenſualem, per quem Dominium, ſeu directum, ſeu vtile in alterum transfertur conſtituta penſione annua. 29.392

Verbum (è veſtigio) ſonat ſtatim, vel continuo. 2.485

Verbum (ipſo iure, vel ipſo facto) accommodatur pœnæ ſecundum capacitatem ipſius pœnæ, & Verbum (ante ſententiam Iudicis) intelligitur ad ſummum ante ſententiam pœnæ, non item ante ſententiam criminis. 12.490

Verba(quomodolibet dando, vel recipiendo) poſita in Extrau. g. 2. de ſimonia, intelliguntur tantum de Religionis ingreſſu, ordine, vel beneficio. 22.497

Per Verbum facere, vel permittere, in motu Gregorij XIII. appoſitum venit quæcumque actio vel poſitiua, vel negatiua, vt iubendo, conſulendo, aut ianuam aperiendo, vel negatiua vt non prohibendo. 1.541

Verba (excommunicationi ſubdantur, & à cœtu fidelium fiant penitus alieni) important cenſuras non latas; ſed ferendas. 4.550

VI

An poſſit Poteſtas laica cogere perſonam Eccleſiaſticam ad reparandam *Viam* ante domum ſuam, & ad ſoluendam pœnam impoſitam contra effundentes amurcam per vias publicas ſi illam effuderit. 43

Viaticum in mortis articulo in caſu neceſſitatis non eſt illicitum ſumere ab excommunicato non tolerato, & etiam ab Hæretico denunciato, ſi peruerſionis periculum non timeatur. 22.206

Viaticum ſumere in articulo mortis ad mentem nonnullorum eſt neceſſarium neceſſitate medij ad ſalutem, & ſic de iure diuino. 23.206

Viaticum producit per accidens primam gratiam, ſi ſuſcipiens ſit in bona fide. 24.206

Viator ſubeſt Iudici loci per quem tranſit tantum ratione rectæ gubernationis illius loci, & ſic indirectè. 3.128

Vicarius conſtitutus à Capitulo non tenetur requirere conſilium viciniorum Epiſcoporum. 15.181

Vicarius Capituli in probabiliori ſententia, ſede vacante, poteſt cognoſcere, vtrum delicti caſus ſit exceptus. 3.379

Vicarius Generalis habet vnam, eamdemque iuriſdictionem, & conſtituit vnum, & idem Tribunal cum Epiſcopo. 4.472

Vicarius Generalis eſt Iudex Ordinarius ſubditorum Diœceſis. 1.473

Vicarius Generalis poteſt Diœceſanorum omnium Confeſſiones audire eorumque matrimoniis valide aſſiſtere, & eiuſmodi facultates etiam aliis ſacerdotibus delegare. 2.473

Vicarius Generalis poteſt in foro externo contentioſas cauſas cognoſcere, præcipere, iudicare, atque etiam excommunicare. 3.473

Vicarius Generalis (attento iure communi) non poteſt concedere meras, & voluntarias gratias, cuiuſmodi ſunt collatio Beneficiorum, diſpenſatio in irregularitatibus ex occulto delicto, denunciationibus, matrimoniis, &c. 4.473

Vicarius Generalis Capituli, ſede vacante poteſt circa clauſuram Monialium, quidquid poteſt Vicarius Epiſcopi; idem dic de Vicario cuiuſcumque Prælati iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentis, & de Vicario Generali ordinum militarium. 6.473

Nulla conſuetudine introduci poteſt, vt à Vicario Generali ad Epiſcopum appelletur. 6.474

A Vicario Foraneo, ſeu Decano rurali poteſt appellari ad Epiſcopum. 8.474

Vicarij Generalis Iuriſdictio, mortuo, vel depoſito Epiſcopo, expirat. 9.474

Vicarius Generalis mortuo Epiſcopo non poteſt exercere iuriſdictionem, niſi ſit à Capitulo confirmatus. 11.474

Vicarij Generalis Iuriſdictio extinguitur, vel per mortem Epiſcopi, vel per mandati reuocationem per mortem ſtatim, per reuocationem vero, ſi ei fuerit legitime intimata. 12.474

Vicarij Generalis acta, & literæ dimiſſoriæ ab eo datæ valent etiam mortuo Epiſcopo, ſi communiter eius mors ignoretur, licet mors Epiſcopi præceſſerit. 13.474

Vicarij Generalis Iuriſdictio ſuſpenditur ſolum, non autem omnino amittitur per Epiſcopi excommunicationem, vel ſuſpenſionem. 14.474

Vicarius propriè dictus Epiſcopi, Prælati, Præſidis, vel Rectoris ab ipſis conſtitutus ad exercendam iuriſdictionem pro eorum arbitrio deponitur, ſecus eſt, ſi Vicarius datus ſit in ſubſidium Principalis Prælati. 16.474

Vicarij Foranei, ſeu rurales in quibuſdam locis ab Epiſcopis conſtituti, ita vt eorum Dignitas, ſeu officium perpetuum ſit, deponi non poſſunt, niſi ob graue delictum depoſitione dignum. 17.474

Vicarij Epiſcoporum, & quicunque Abbates, & Prælati ſeculares iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes; ſi ipſi etiam præter caſum neceſſitatis ingrediantur Monialium Monaſteria ſibi ſubdita, non contrahunt pœnam. 3.546

Quilibet poteſt iure priuato è ſuo famulo *Villico*, vel adminiſtratore petere, vt rationem reddat. 10.58

Et ſi renuat, vi, ac propria auctoritate ad id cogere, ſi ius poſitiuum non obſtaret. 11.58

Violatio clauſuræ ad malum finem luxuriæ eſt caſus ex quinque ſummo Pontifici reſeruatis, à quo nemo poterit abſoluere virtute priuilegiorum. 13.527

In caſu *Violentiæ* Iudex laicus poteſt cognoſcere cauſam poſſeſſorij rei Eccleſiaſticæ, ſi non ſit aditus ad ſuperiorem Eccleſiaſticum. 6.77

Vnio Eccleſiæ alteri facta de conſenſu Epiſcopi, & Capituli valet; ſecus ſi facta ipſi Capitulo. 11. 246.

VO

Voti Reſciſſio, ſeu irritatio quæuis fiat ſine iuſta cauſa non eſt illicita; quia votum, vel iuramentum ex iuris diſpenſatione includit hanc clauſulam niſi ſuperior, vel ille, cuius intereſt, contradixerit. 18. 249.

Votum, quo dignius eſt puta caſtitatis, & Religionis, maior cauſa requiritur ad diſpenſationem obtinendam. 5.250

Materia voti & iuramenti, quando non eſt grata, obligatio voti, & iuramenti euaneſcit. 24. 250

Votum vel iuramentum non ſolum eſt lex quædam priuata; ſed etiam tribuit ius alteri, quod ab eo adimi non poteſt, niſi conſentiat. 26.250

In votis raro vtendum eſt diſpenſatione; ſed potius commutatione, &c. 10,251

Sub Voto obedientiæ comprehenditur quidquid ſecundum regulam præcipit ſuperior. 9.460

Vota Monialium in Electione Abbatiſſæ recipi poſſunt à ſuperiore per feneſtellam clauſis Eccleſiæ ianuis. 2. 523

Vouens vouendo, vel iurando ſe obſtringit Deo, eique fit debitor certi operis, ſoluique tali debito non poteſt niſi ipſe, vel alius eius nomine, & auctoritate condonet. 21. 250

VR

Vrbanus VIII. in vna ex ſuis Bullis annullat, reprobat, & declarat ſemper fuiſſe nullas omnes cõſuetudines cõtra immunitatem Eccleſiaſticã. 13.255

VS

Vſura non quidem ſecundum ſe, ſeu ſecũdum ſuam naturam, ſed per accidens eſt eriorem mixti fori. 14. 67.

Vſurpare idem eſt quod occupare. 2.60

Vſus rationis an Maſculo, vel fœminæ citius adueniat eſt diſſenſio. 6. 503

Vſus receptus in quibuſdam locis, quo Epiſcopus, vel ipſius Vicarius facultatem quandam generalem quoad Perſonas; ſed ſpecialem ingreſſum in ſcriptis concedit, approbatur. 7.513

VV

Vulnerans in Eccleſia vulnere non lethali quamuis cum magna ſanguinis effuſione non priuatur immunitate. 1.300.

Vulnerare etiã cum magna ſãguinis effuſione, non eſt mutilare, nec occidere, & ſolum mutilanti, & occidenti pœna priuationis immunitatis infligitur. 2.300

Vulnerans propriè proditoriè animo occidendi Proximum ſuum morte non ſecuta, non priuatur immunitate. 1.315

F I N I S.

ANT1314

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google